THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN VIII

M

MCMXXXVI—MCMLXVI
LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CONSILIVM AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE DIVERSARVM NATIONVM A. MCMIL AMPLIATO EDITORVM GERMANICORVM GREMIO ELECTVM GRATO ANIMO PERCENSET NOMINA EORVM QVI AD CONFICIENDVM VOLVMEN OCTAVVM LIBERALISSIME AVXILIA PRAESTITERVNT:

EDITORES

ACADEMIA BRITANNICA (The British Academy)
ACADEMIA LITTERARVM BAVARICA (Bayerische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM GOTTINGENSIS (Akademie der Wissenschaften in Göttingen)
ACADEMIA LITTERARVM HEIDELBERGENSIS (Heidelberger Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM SAXONICA LIPSIENSIS (Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig)
ACADEMIA LYNCEORVM IN NATIONE ITALICA (Accademia Nazionale dei Lincei)
ACADEMIA REGIA FLANDRICA SCIENTIARVM LITTERARVM ET BONARVM ARTIVM
(Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van Belgie)
ACADEMIA SCIENTIARVM AVSTRIACA VINDOBONENSIS (Österreichische Akademie der Wissenschaften in Wien)
ACADEMIA SCIENTIARVM GERMANICA BEROLINENSIS (Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin)
ACADEMIA SCIENTIARVM ET LITTERARVM MOGONTIACENSIS (Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz)
FOEDERATIO COMMVNIS SOCIETATVM STVDIORVM CLASSICORVM
(Fédération Internationale des Associations d'Etudes Classiques)
REGIA ACADEMIA LITTERARVM HVMANIORVM SVECANA (Kungl. Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien)
SOCIETAS CLASSICA BATAVORVM (Nederlands Klassiek Verbond)
SOCIETAS PHILOLOGICA AMERICANA (American Philological Association)
SOCIETAS PHILOLOGORVM HELVETIORVM (Schweizerischer Altphilologenverband)
SOCIETAS REGIA SCIENTIARVM HAVNIENSIS (Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab)
SOCIETAS STVDIORVM LATINORVM (Société des Etudes Latines)

Consilio ab academiis societatibusque electo praeest Albin Lesky professor Vindobonensis (Prof. Dr. A. Lesky, Wien 8, Alser Str. 69/17)

ADIVTORES

RES PVBLICA BAVARICA (Freistaat Bayern)
SOCIETAS STVDIORVM PROVEHENDORVM GERMANICA (Deutsche Forschungsgemeinschaft)
MINISTERIVM STVDIORVM LIBERALIVM ET SOCIETAS STVDIORVM COLENDORVM RHENANIAE-GVESTFALIAE
(Kultusministerium und Arbeitsgemeinschaft für Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen)
VNITARVM NATIONVM EDVCATIONIS SCIENTIAE CVLTVRAE ORDO (U.N.E.S.C.O.)
VNIVERSARVM NATIONVM CONSILIVM PHILOSOPHIAE ET SCIENTIARVM HVMANARVM
(Conseil International de la Philosophie et des Sciences humaines)
MINISTERIVM ERVDITIONIS REI PVBLICAE AVSTRIACAE (Republik Österreich, Bundesministerium für Unterricht)
FVNDATIO STVDIORVM HVMANIORVM SVECANA (Humanistiska Fonden)
FVNDATIO WOELFFLINIANA (Eduard-Wölfflin-Thesaurus-Stiftung in Basel)
FVNDATIONES QVAE VOCANTVR CARLSBERGFONDET ET RASK-ØRSTEDFONDET

ACCESSERANT QVONDAM HI:

MINISTERIVM STVDIORVM LIBERALIVM TAM GERMANIAE QVAM BORVSSIAE
(Reichs- und Preußisches Ministerium für Wissenschaft, Erziehung und Volksbildung)
MINISTERIVM RERVM INTERNARVM GERMANIAE (Reichsministerium des Innern)
MINISTERIVM RERVM INTERNARVM FOEDERIS GERMANICI (Bundesministerium des Innern)
MINISTERIVM STVDIORVM LIBERALIVM VIRTTEMBERGENSE-BADENSE (Kultministerium für Württemberg-Baden)
CVRATIO REGIONALIS STVDIORVM LIBERALIVM CAROLIRVHENSIS
(Landesbezirk Baden, Direktion des Kultus und Unterrichts)
CVRATORES SCHOLARVM VNIVERSITATISQVE HAMBVRGENSES (Hansestadt Hamburg, Schulbehörde, Hochschulabteilung)
FVNDATIO LITTERARVM HAMBVRGENSIS (Hamburgische Wissenschaftliche Stiftung)
FVNDATIO ROCKEFELLERIANA (Rockefeller Foundation)
SOCIETAS LITTERARVM REGIOMONTANA (Königsberger Gelehrte Gesellschaft)
VNIVERSITATES COLLEGIA SOCIETATES BRITANNIAE
AMICI AMERICANI ET SVECANI
ERNST WOELFFLIN (†) PROFESSOR BASILIENSIS

DABAM VINDOBONAE KAL. NOV. A. MCMLXVI

ALBIN LESKY
CONSILII EDITORVM PRAESES

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Volumine octavo, quod voces a M littera incipientes complectitur, feliciter absoluto eos enumerare decet, qui tribus his decenniis operam nobis impertiverunt multiplicem.

Vocabula ipsa tractaverunt Karin ALT, Georg BACHMANN, Eva BAER, Rudolf BEUTLER, Franz BÖMER, Edward BRANDT (†), Carl Oscar BRINK, Wolfgang BUCHWALD, Vincenz BULHART (†), Gerda BUSCH (†), Samuel CAVALLIN (†), Ludwig DEICKE, Hermann DIETZFELBINGER, Georg DITTMANN (†), Wilhelm EHLERS, Elisabeth FLEISCHER, Joachim GRUBER, Hans GUNDEL, Heinz HAFFTER, Thomas HALTER, Oskar HEY (†), Otto HILTBRUNNER, Johann Baptist HOFMANN (†), Michael VAN DEN HOUT, Hans VON KAMPTZ, Herta KLEPL, Werner KRIEG, Max LAMBERTZ (†), Heinz LAUSBERG, Gérard LÉVÊQUE, Leena LÖFSTEDT, Adolf LUMPE, Frits OOMES, Georg PFLIGERSDORFFER, Otto PRINZ, Bernhard REHM (†), Victor REICHMANN, Will RICHTER, Hans RUBENBAUER (†), Anton SZANTYR, Renate TESSMER, Franz TIETZE, Geralt USTRNUL, Friedrich VITTINGHOFF, Hans WIELAND, Hans Julius WOLFF, Walter WUHRMANN.

Notas etymologicas suppeditaverunt Johann Baptist HOFMANN (†) sodalis ille egregius plurimas, haud paucas etiam Wilhelm HERAEUS (†), Josef SVENNUNG Upsaliensis, Manu LEUMANN Turicensis.

Quomodo voces Latinae in linguis Romanicis q. d. serventur, in usum nostrum explicaverunt Wilhelm MEYER-LÜBKE (†), Walther VON WARTBURG Basiliensis, Gerhard ROHLFS olim Monacensis nunc Tubingensis, quem inde a quaternione centesimo primo subsecutus est Carl-Theodor GOSSEN Vindobonensis.

In plagulis corrigendis liberaliter nos adiuverunt imprimis Luigi CASTIGLIONI (†), Bonifatius FISCHER Beuronensis, Eduard FRAENKEL Oxoniensis, Heinz HAFFTER Vitudurensis, Wilhelm HERAEUS (†), Manu LEUMANN Turicensis, Einar LÖFSTEDT (†), Italo MARIOTTI Friburgi Helvetiorum civis, Scevola MARIOTTI Romanus, Gustav MEYER (†), Max NIEDERMANN (†), Otto PRINZ Monacensis, Josef SVENNUNG Upsaliensis.

His ceterisque viris doctis, qui per tot annos auxilium nobis utilissimum praestiterunt, nunc tandem apud lectores gratias persolvimus meritas.

Redactoris officio usque ad quaternionem nonagesimum functus est Hans RUBENBAUER (†), qui per dimidium fere saeculum operi nostro coniunctus volumen a se incohatum vel per iniquissima tempora admirabili qua erat sedulitate continuavit et prope consummavit. Cui morte nobis abrepto ipse successi.

Kal. Nov. a. MCMLXVI　　　　　　Wolfgang BUCHWALD

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

VOLVMEN VIII

M

×m *n. (f.) littera duodecima (undecima). de genere: neutr.*: MART. CAP. 3, 279 POMP. gramm. V 287, 7 PRISC. gramm. II 10, 15 (*l. 45*) *al.; fem.* (*sc. littera*): QVINT. inst. 1, 7, 8 (*l. 33*) VEL. gramm. VII 80, 18 (*infra l. 57*) SCAVR. gramm. VII 13, 55 *et al. nota*: AVSON. 35, 3 post M incisum est ... non tota videtur. *de figura*: GRAMM. suppl. 304, 11 tribus virgulis comparatur ..., quia typum trinitatis complet. *cf.* 306, 29.

1 *de pronuntiatione et usu*: **a** *generalia*: TER. MAVR. 826 *enumerat inter semivocales* (*cf.* GRAMM. suppl. 304, 11). MAR. VICTORIN. gramm. VI 6, 17 *inter semivocales liquidas* (*cf.* DIOM. gramm. I 425, 6 PRISC. gramm. II 10, 15. GRAMM. suppl. 224, 19 apud Graecos ... m et n liquescunt). TER. MAVR. 235 clauso quasi mugit intus ore (MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 12 impressis invicem labiis [*cf. l. 17. 21*] mugitum quendam intra oris specum attractis naribus dabit. *cf. et l. 36*). DON. Ter. Ad. 207 ⟨est⟩ littera nimium pressae vocis ac paene nullius adeo ut ... cum inter vocales inciderit atteratur atque subsidat (*cf. l. 47*). MART. CAP. 3, 261 labris imprimitur (*cf. l. 13. 21*). PRISC. gramm. II 29, 15 m obscurum in extremitate dictionum sonat ..., apertum in principio ..., mediocre in mediis. **b** *de similitudine et permutatione cum aliis sonis*: SCAVR. gramm. VII 14, 3 b cum p et m consentit, quoniam origo earum non sine labiorum coniunctione (*cf. l. 13. 17*) respondet (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 18, 15). *de* m *et* n: SCAVR. gramm. VII 13, 15 m et n consentiunt et paene idem sonant ...; hoc probant etiam Graeci, qui ubi nos m litteram ponimus n ponunt. *cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 16, 3 clari in studiis viri ... aiunt inter m et n litteras mediam vocem, quae non abhorreat ab utraque littera, sed neutram proprie exprimat, tam nobis deesse quam Graecis. CASSIOD. inst. div. 15 p. 1123^D. *ponitur* n *pro* m: VARRO ling. 6, 75 (*in originatione*) Cantatio ex Camena permutato pro m n. VEL. gramm. VII 78, 16. 19 MAR. VICTORIN. gramm. VI 17, 5 MART. CAP. 3, 242 PRISC. gramm. II 29, 15. 589, 25 *al. inepte*: CASSIOD. gramm. VII 208, 13. m *pro* n: QVINT. inst. 1, 7, 8 cum dico ... 'immunis', illud n, quod veritas exigit, sequentis syllabae sono victum m gemina commutatur. PROB. inst. gramm. IV 150, 7 MAR. VICTORIN. gramm. VI 18, 24. *al.* **c** *de usu in vocibus et syllabis*: QVINT. inst. 12, 10, 31 pleraque nos illa quasi mugiente (*cf. l. 12*) littera (*sc.* m) cludimus, in qua⟨m⟩ nullum Graece verbum cadit (*de generibus vocum in* -m *desinentium cf.* SACERD. gramm. VI 473, 30 PROB. cath. gramm. IV 8, 31 MART. CAP. 3, 295 *al.* GRAMM. suppl. 54, 8). TER. MAVR. 874 sqq. paene solis convenit vocalibus seu loco prior locetur seu iugetur alteri (*cf.* CHAR. gramm. p. 6, 18 B.). MART. CAP. 3, 242 tam in sermonis initio quam in medio esse et in ultimis potest (*cf. l. 18*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 21, 12. 16 *de iuxta positis* ms *et* mt. *de vi prosodiaca*: PRISC. gramm. II 10, 7 m et n . . . communes faciunt syllabas post mutas positae (10, 15 m ante n positum nec producens vocalem). VIRG. gramm. suppl. 189, 17 m duplicata ante sitam corripit vocalem. **d** *de littera* m *finali detracta* (*cf. l. 15*): QVINT. inst. 9, 4, 40 illa littera (*sc.* m), quotiens ultima est et vocalem verbi sequentis ita contingit, ut in eam transire possit, etiamsi scribatur, tamen parum exprimitur . . . adeo, ut paene cuiusdam novae litterae sonum reddat. neque enim eximitur sed obscuratur et tantum aliqua inter duas vocales velut nota est, ne ipsae coeant. *cf.* 11, 3, 34 VEL. gramm. VII 54, 4 MAR. VICTORIN. gramm. VI 22, 11. 66, 13 DIOM. gramm. I 452, 27 VLT. SYLL. gramm. IV 224, 6. 264, 11 MART. CAP. 3, 279 *al.* CARM. de alphab. 34 cum sim vocalibus esca (*sc.* m). *de scriptione* (*de* QVINT. inst. 9, 4, 39 *cf. A. Klotz, RhM. 80, 1931, 137 sqq.*): VEL. gramm. VII 80, 18 nonnulli . . . existimaverunt ut Verrius Flaccus, ut . . . m non tota, sed pars illius prior tantum scriberetur, ut appareret exprimi non debere (*sc. sequente vocabulo a vocali incipienti*). *de usu vacillanti*: CASSIOD. *ex Cornuto* gramm. VII 147, 24 quosdam eruditos etiam m litteram nec ubi oporteat dicentes nec ubi oporteat supprimentes. inst. div. 15 p. 1123^C si m litteram inconvenienter addas aut demas, dictio tota confusa est. *vitia falso detractae* m *reprehendit* PROB. inst. gramm. IV 124, 3. 125, 11 app. gramm. IV 198, 27. 199, 14 sqq. *exempla epigraphica collegit E. Diehl, De m fin. epigr. (1899). de myotacismo*: SACERD. gramm. VI 454, 22 myotacismus fit, cum finita pars orationis in m et excepta ⟨a vocali⟩ foedam faciat dictionem. *cf.* DIOM. gramm. I 453, 9 SERV. gramm. IV 445, 14 (*ibid. de ratione huius vitii vitandi; cf. et* POMP. gramm. V 287, 7 CONSENT. gramm. V 394, 5). *al. aliter*: MART. CAP. 5, 514 mytacismus est, cum verborum coniunctio m litterae assiduitate colliditur ut si dicas: 'mammam ipsam amo quasi meam animam.'

2 *compendia et notae*: **a** *in figura geometrica*: VITR. 9, 7, 4. 5. *item pro signo*: GROM. p. 328, 18 L. casa, quae per m nomen habet (334, 18). **b** *pro numero 'mille'* (m̄ *pro 'mille milia'*): NOT. laterc. gramm. IV 330. **c** *compendia usitatiora* (*cf.* PROB. litt. sing. gramm. IV 271 sqq. NOT. laterc. gramm. IV 279 sqq.): Marcus (*cf.* DIOM. gramm. I 425, 9), Maius, Martius. magister (*cf.* IVNIL. praef. p. 468, 19), magnus (maximus), malus (*cf.* ISID. orig. 1, 23, 1), manes, mater, memoria, mensis, merito, miles, monumentum, municipium, mutatis modis (*cf.* DON. Ter. Ad. praef. I 7). *cum apice* (ḿ *cf. CIL X ind. p. 1171*): Marcus, manes, mensis. *cum virgula* (ʍ *cf.* PROB. litt. sing. gramm. IV 272 DIOM. gramm. I 425, 9): Manius. m *inversa* (W *vel* Ʃ): mulier.

ma *syll. onomatopoetica* (*cf. Ottenjann, Glotta 6, 1915, 224*). PETRON. 57, 8 nec mu nec ma argutas.

mabsar *hebr.* HIER. in Ier. 2, 29, 2 p. 93, 8 (*ad Ier. 6, 27*) probator 'robustus', quod Hebraice dicitur '-r' (מִבְצָר), quod vel 'munitum' iuxta Aquilam vel 'clausum' atque 'circumdatum' iuxta Symmachum et LXX sonat. *v. etiam Onom.*

(*de herba rosmarino*) **macarinten** (macer- *V, Ha*) profetae *appellant* PS. APVL. herb. 80 l. 38 H.-S. (*estne cfd. μακαρίνη· ἀνδράχνη Hes.?*).

macarius *v. Onom.*

maccedonēs Pallantis CIL IV 5739 (*in amphora; 'cfd. c. cogn. Macedo?' Heraeus*). **maccino** *v. p. 18, 13.*

maccis, -idis *f.* [*vox ficticia; cf. quae exposui in symbolis q. d. 'Festschrift f. P. Kretschmer' 1926 p. 70. J. B. H.*] PLAVT. Pseud. 832 cocilendrum quando in patinas indidi aut cepolendrum aut -em.

maccum *κοκ⟨κ⟩ολάχανον* GLOSS. III 315, 7 (*obscurum*).

maccus, -ī *m.* [*ex Oscorum lingua fluxisse videtur, cf.* -um *fabulae Atellanae. Osci vocem fortasse ex Graeco sumpserunt, cf. μακκοᾶν· παραφρονεῖν, προσποιεῖσθαι μὴ ἀκούειν Hes. J. B. H.*] [*sard.* maccu. *M.-L.*]

i. q. persona fabulae Atellanae (*cf. Kroll, RE XIV 126*): SVET. frg. 3 p. 16, 4 (= DIOM. gramm. I 490, 20) inducuntur . . . in Atellana Oscae personae ut -us. *in tit. fabularum Atellanarum* (*v. Ribbeck, com. Rom. frg.*[3] *p. 392*): -i gemini, -us, -us copo, -us exul, -us miles, -us (pappus?) praeteritus, -us sequester, -us virgo. CIL VI 10105 (Dessau 5219) M. Annaeus M. f. Esq. Longinus -us (*non cognomen esse, sed artificem significare videtur, cf.* bucco). *i. q. stupidus, stultus*: APVL. apol. 81 si cum hac una Rufini fallacia contendantur, -i prorsus et buccones videbuntur. *cf. Onom.* *R.*

macefacio, -ere. [*a* maceo *et* facere, *cf.* langue-, tabefacere *sim. J. B. H.*] *i. q. tabefacere*: EVAGR. sent. virg. (RevBén. 28) p. 149, 59 fames et sitis -unt concupiscentias malas (*gr.* [*Greß-*
[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mann, Euagr. p. 149] μαραίνει; marcescere facit *rec. alt. p. 1187 C Migne*). *Hofmann.*

?**macella** (-ae *f.*) *a* macula *demin.* NOT. Tir. 40, 82 (*post* macula, maculatur. *cf. Heraeus, ALL 12, 1902, 66*).

macellārius, -a, -um *a* macellum. *i. q. ad negotium in -o faciendum pertinens*: VAL. MAX. 3, 4, 4 Varro ... ad consulatum ⟨e *Par.*⟩ -a patris taberna conscendit. CIL XIII 2018 negotiatoris artis -ae. [*dub.*: COLVM. 10 tit.: incipit de villaticis pastionibus liber secundus -us et apiarius (*sic titulum exhibent SA, vg. om.*)] *masc. subst.* **macellārius,** -ī. [*it.* macellaio, *francog. vet.* maiselier. *M.-L.*] *is qui in macello cibaria, praecipue animalium carnes vendit* (SCHOL. Ter. p. 99, 20 lanistae ... qui et -i a carnibus mactandis. *cf.* GRAMM. suppl. 215, 4. GLOSS. κρεοπώλης. -us: sica⟨rius⟩ [*corr. Heraeus coll. Lyd. mag. 2, 9*], bucida. GLOSS.[L] II Abav. MA 2 -us ὀψωνιοπώλης. IV dub. Plac. M 1 -us: lanistra, qui carnes ferro laniat): VARRO rust. 3, 2, 11 num pluris tu e villa illic natos verres lanio vendis, quam hinc apros -o Seius? 3, 4, 2 quo genere *ornithonis* -i ... habent loca clausa. CIC. epist. 15, 17, 2 Mindius -us (*Weiske*, Marcellus *trad.*). SVET. Iul. 26, 2 quae ad epulum pertinerent, ... -is ablocata. Vesp. 19, 1 convivabatur ... dapsile, ut -os adiuvaret. VEG. mil. 1, 7 p. 11, 4 -os et cervorum aprorumque venatores convenit sociare militiae. CASSIOD. var. 10, 28, 1 -os, vinarios ... et cellaritas. CIL VI 9532 XII 1593. INSCR. graec. Rom. I 682, 16 Ὀρφεὺς μακελλάρις. [*dub.*: PAP. Oxyrh. VI 1000 (*a. 572*) εἰς διόρθωσ(ιν) τοῦ λέβητος τοῦ γεουχικ(οῦ) μακελλαρ(ίου). *estne gen. neutr. subst.?*] *f. subst.* macellāria (-ae). GLOSS.[L] I Ansil. MA 692 mantica -a sive porcella (sportella? *Linds.*).

macellēnsis, -e *a* macellum. *pro subst.*: CIL VI 31897 -es (*i. incolae regionis ad macellum sitae*).

macellōtae, -ārum *f.* [*gr.* μακελλωταί (*sc.* θύραι) *'fores cancellatae', cf. hebr.* miklā'ōt *plur. 'saepes'. J. B. H.*] VARRO ling. 5, 146 *v. l. 36.*

***macellum,** -ī *n.* (macellus, -ī *m.*). [*ex gr.* μάκελ(λ)ον *'forum'* (μακέλα· φράγματα, δρύφακτοι *Hes.*) *originis semiticae J. B. H.*] *de originatione et institutione*: VARRO ling. 5, 146 forum olitorium ... erat antiquum -um, ubi olerum copia *venibat*; ea loca etiam nunc Lacedaemonii vocant -um, sed Iones [h]ostia ⟨h⟩ortorum macellotas ⟨h⟩ortorum et castelli †-i. 5, 147 posteaquam contracta in unum locum quae ad victum pertinebant et aedificatus locus, appellatum -um, ut quidam scribunt, quod ibi fuerit ⟨h⟩ortus, alii quod ibi domus fuerit, cui cognomen fuit Macellus, quae ibi publice sit diruta, e qua aedificatum hoc quod vocetur ab eo -um (*cf.* frg. Don. Ter. Eun. 256 PAVL. FEST. p. 125 M. PLVT. quaest. Rom. 54). DON. Ter. Eun. 257 -um a mactandis pecoribus dictum (ISID. orig. 15, 2, 44). SCHOL. Ter. p. 99, 12 -um dicitur a macerandis carnibus. MALALAS p. 287, 5 τὸ λεγόμενον μάκελλον διὰ τὸ ἐκεῖ τὰ χοιρεια κρέα κόπτεσθαι μόνον. PLVT. quaest. Rom. 54 διὰ τί τὰ κρεοπώλια μάκελλα καὶ μακέλλας καλοῦσι; πότερον ἀπὸ τῶν μαγείρων τοὔνομα διαφθαρέν ...; *de forma*: GRAMM. suppl. 71, 11 sic sonant sicut diminutiva, sed tamen principalia sunt intellectu ut fabula, macula, -um, vinculum. 192, 7 macula, ... -um, vinculum ... diminutiva esse non facile creduntur. *scribitur* macelum CIL I² 1529. *interdum trad.* marc-. *notatur* mac: CIL IX 3172. INSCR. numm. Cohen I 288 nr. 126. *de numero et genere*: CAPER gramm. VII 101, 16 -um ἑνικῶς [singulariter] exire memento, Memmius (carm. frg. 2) ista -a licet ... dicat. GRAMM. suppl. 85, 2 sunt semper singularia generis neutri ut pus, ... -um. SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 2, 3, 229 notandum neutro genere -um. *legitur masc* (*cf. l. 65*): POMPON. Atell. 38 forus, -us, fana. MART. 10, 96, 9 (*v. p. 4, 66; falso Neue-Wagener I³ 800 adi.* macellus *subesse censet; de* IVV. 6, 40 *cf. Friedl. ad l.*). PHILOCAL. fast. Mai. 23 (CIL I² p. 264). GLOSS. *plur.*: -is: IVV. 11, 64 SIDON. carm. 23, 42 Narbo potens ... horreis, -is. -a (*cf. l. 63*): MEMM. (*v. supra l. 54*) SIDON. epist. 1, 5, 10. -i: CVRIOS. urb. p. 24, 11 -i (REG. urb. p. 25, 11 -a) duo. -os: NOT. urb. Const. 6, 27 (9, 17. 16, 43). *de notione*: VARRO ling. 5, 146 *v. l. 34 sqq.* CASS. DIO 61, 18, 3 *v. l. 82.* GLOSS. κρεοπώλιον laniatorium -us. ubi occiduntur animalia. GLOSS.[L] II Abav. MA 2 -um: carnifici⟨n⟩a. *legitur inde a* PLAVTO; *usque ad* SVET. *omnes dedi locos.* [*it.* macello, *prov.* mazel. *M.-L.*] NOT. Tir. 96, 76. [*leg. ex coni.*: PLIN. nat. 19, 56 -um (*Mayh.*, mox enim *codd.*) ... aequabit, quos pecunia separaverit. *loc. dub.*: VARRO ling. 5, 146 *v. l. 37.*]

A *proprie i. q. locus, ubi cibaria veneunt* (*cf. Liebenam, Städteverwaltung p. 161 sq.; Daremberg-Saglio s. v.; Schneider, RE XIV 129 sq.*): **1** *generatim*: **a** *Romae*: *de liberae rei publicae -o*: VARRO Men. 54 pater divum ... mittat in tholum -i. ling. 5, 152 inter sacram viam et -um ... corneta. CIC. Quinct. 25 necessarios ab atriis Liciniis et a faucibus -i corrogat (*cf.* Verr. II 3, 145). LIV. 27, 11, 16 locaverunt inde reficienda, quae circa forum consumpta erant, septem tabernas, -um (marc- *pars codd.*), atrium regium. *de -o Liviae* Reg. urb. p. 7, 11 *regio* V continet ... -um Livianum. LIB. pontif. p. 79, 4 fecit basilicam ... iuxta -um Libiae. p. 97, 5. CIL VI 1178 (Dessau 5592) porticus areasque -o Liviae ... addi. *de -o magno a Nerone aedificato* (*cf.* CASS. DIO 61, 18, 3 τὴν ἀγορὰν τῶν ὄψων, τὸ μάκελλον ὠνομασμένον, καθιέρωσε): REG. urb. p. 8, 12 *regio altera* continet ... -um magnum. CIL VI 1648 proc⟨urator⟩ ⟨m⟩acell⟨i⟩ magni. 9183 argentario -i magni. INSCR. numm. Cohen I 288 nr. 126 mac(ellum) Aug(usti). *dub. quo pertineant*: PHILOCAL. fast. Mai. 23 (CIL I² p. 264) -us rosa(m) sumat. FORMA urbis (CIL VI 29844) frg. 42. **b** *aliorum oppidorum* (*cf. p. 3, 61* [*Narbonis*] *et p. 3, 63* [*Constantinopolis*]): *in comoedia* (*quodammodo etiam ad 1 a pertinet*): PLAVT. Amph. 1012 apud emporium atque in -o ... sum defessus quaeritando. Aul. 264 sequere ... me ad -um. TER. Ad. 573 nostin porticum apud -um ...? *in inscriptionibus*: CIL I² 1529 facienda coiravit ... horologium, -um (*cf.* 1625 IX 2653ᵃ -um ⟨cum or⟩namentis [X 1701 et meritor⟨is⟩]. 3172. XIV 2946 ⟨cu⟩m omni ornat⟨u⟩. INSCR. christ. Diehl 778 Covuldus ... fabricabit -um *al.*). INSCR. Dessau 5579 -um et aream eius patriae suae fecerunt (5580 aream -i silice stravit). 5582 -um et ar⟨cus⟩ in perpetuom o⟨rnatum⟩ municipio dedit. 5583 -um cum columnis solo *eqs.* 5584 -um exornari iussit (*cf.* CIL XIV 4719 decoravit). 5585 -um ... restituit (5586. 5587. 5588. 6795). CIL VIII 18224 agentes curam -i. 12353 perfecti operis -i (*cf.* 2398 sq. XI 3014). XIV 375 pondera ad -um (*cf.* 376. 423 INSCR. Dessau 5590). INSCR. Dessau 3661 genio -i ... posuit (*cf.* INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 548). CIL XIV 2937 amatores regionis -i cultores Iovis Arkani (*cf.* 2972). *et al.*

2 *in usu (plerumque de -o Romano)*: *in -o veneunt varia cibaria*: PLAVT. Aul. 373 venio ad -um, rogito pisces: indicant caros, agninam caram, caram bubulam. CAECIL. com. 13 iam dudum depopulat -um. TER. Eun. 255 ad -um ubi advenimus, concurrunt ... cuppedinarii omnes, cetarii, lanii, coqui (*cf. l. 58*), fartores, piscatores. VARRO rust. 3, 2, 16 collegiorum cenae, quae nunc innumerabiles excandefaciunt annonam -i (CIC. div. 2, 59 SVET. Tib. 34, 1). 3, 3, 4 nata *animalium* nutricere sagine-que, in -um ut perveniant. MORET. 82 urbani comitatus merce -i. PAVL. FEST. p. 48 M. -um forum cuppedinis appellabant. SEN. benef. 7, 19, 3 creditori ... in -um laturo, quod acceperit. PLIN. nat. 19, 56 -i vectigal. 19, 57 ubi indiligens esset hortus, quippe e carnario aut -o vivendum esse. MART. 10, 37, 19 ab urbano venit ad mare cena -o (*cf.* 10, 59, 3). 12, 62, 9 Ausonio similis ... pompa -o. IVV. 11, 10 multos ... ad ipsum creditor introitum solet expectare -i. SVET. Iul. 43, 2 legem ... sumptuariam exercuit dispositis circa -um custodibus, qui obsonia contra vetitum retinerent. *et al.* *praecipue pisces* (*cf. l. 22*): PLAVT. Pseud. 169 ego eo in -um, ut piscium quidquid ibist pretio praestinem (*cf.* Rud. 979). VARRO rust. 3, 17, 7 cum ... per tempestatem -um piscinarum [mare] obsonium praeberet. FEST. p. 238 M. piscatoribus Tiberinis, quorum quaestus non in -um pervenit, sed fere in aream Volcani. SEN. epist. 95, 42 mullum ... in -um deferri et veniri. PLIN. nat. 9, 182. MART. 13, 85, 1 princeps Niliaci raperis, coracine, -i. *et al.* *carnes bestiarum, quae in ipso -o etiam mactantur et dilaniantur* (*cf. p. 3, 43 sqq.*): TERT. anim. 33 p. 356, 9 pecus lanienae et -o destinatum, ut perinde iuguletur. CAPITOL. Opil. 13, 3 in verberandis vero aulicis ... tam asper, ut servi illum non Macrinum dicerent, sed Ma[r]cellinum, quod -i specie domus eius cruentaretur sanguine vernularum. ARNOB. nat. 2, 41 p. 81, 7 -a ... et amphitheatra ..., loca sanguinis et publicae impietatis. VVLG. I Cor. 10, 25 omne, quod in -o (ἐν μακέλλῳ) venit, manducate (*v.* PELAG. ad l. p. 185, 6 S. *et cf.* TERT. ieiun. 2 p. 276, 3 fides libera in Christo ... in totum -um ... admissa). AVG. in euang. Ioh. 27, 5 carnem ..., quomodo ... in -o venditur. serm. 149, 2, 3 immolaticia caro ... tunc in -o vendebatur. PVBLIC. Aug. epist. 46, 8. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 278ᴬ -o (*p. 60, 16 B.* ἐν μακέλλῳ) canis ... vesci assuetus. *al.* INSCR. christ. Diehl 4856 bucularius (*i. botularius?*) de -o. CIL XI 1231 (Dessau 6673) s(ervi) vil. -i (*quo pertineat minus certum*). *a priscis Romanis coquos* (*cf. l. 25*) *e -o conductos esse tradit* PLIN. nat. 18, 108. *affertur tamquam locus molliter viventibus gratus, virtuti contrarius*: CIC. fin. 2, 50 quae est ista laus, quae possit e -o peti? SEN. epist. 77, 17 confitere non curiae te ... desiderio tardiorem ad moriendum fieri: invitus relinquis -um. 96, 5 ipse te interroga, ... utrum velis vivere in -o an in castris. TERT. ieiun. 15 p. 294, 5 si claves -i tibi tradidit *apostolus* (*cf. l 51*), ... non tamen in -o regnum dei inclusit. *personatur*: MART. 10, 96, 9 conturbator (*sc. rei familiaris propter magna pretia*) ... -us. IVV. 6, 40 cariturus ... captatore -o (*unde proveniunt cibi lautiores*).

B *translate*: **1** *de rebus vendendis i. q. cibaria, cibi lautiores*: VARRO Men. 38 dotis dato ... -um Romuli. HOR. epist. 1, 15, 31 Maenius ... pernicies ... barathrumque -i. MANIL. 5, 376 arcessitur inde -um, unde aurata ... convecta est, pellis. PLIN. nat. 19, 52 ex horto plebei -um. IVV. 11, 64 fercula nunc audi nullis ornata -is. TERT. resurr. 61 p. 122 13 accepisti dentes ad -um corrodendum. **2** *de hominibus, qui merces in -um arcessunt aut ibi vendunt*: HOR. sat. 2, 3, 229 cum Velabro omne -um ... veniant. 2, 4, 76 immane est vitium dare milia terna -o. IVV. 5, 95 retibus adsiduis penitus scrutante -o (SCHOL. piscatoribus) proxima. **3** *i. q. mactatio*: HIER. epist. 64, 2, 1 alia tria ... de privato et de -o publico, ubi non religio, sed victus necessitas est, sacerdotibus membra tribuuntur. PRVD. perist. 10, 1056 -um pingue pulvinarium (*sc. in lectisternio*).

deriv.: macellarius. macellensis. *cf.* Macellinus. *v. Onom.*

Tietze.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1. macellus, -a, -um *a* macer *demin.* Varro ling. 8, 79 macer macricolus -us. Pavl. Fest. p. 7 M. fit deminutive a macro -us. *i. q. satis macer*: Lvcil. 242 si nosti, non magnus homo est, nasutus, -us (*descriptio hominis avari ut vid. cf.* Non. p. 136, 27 pro macilentum). [Mart. 10, 96, 9 *v. p. 3, 58.*]

2. macellus *v. p. 3, 57.*

maceo, -ēre. [*cf.* macer. *J. B. H.*] Ps. Plac. Gloss.^{L} IV m 22 -ere: macie infestari (-are *codd.*). *i. q. macrum esse*: Plavt. Aul. 564 volo ego ex te scire qui sit agnus curio. :: quia ossa ac pellis totust ita curā -et. *deriv.*: macesco.

***macer**, -cra, -crum. [*i. q. gr.* μακρός *'longus', theod.* mager; *cf. et hethit.* maklanza *'tenuis', gr.* μακεδνός *'gracilis',* μῆκος *'longitudo' al. J. B. H.*] *scribitur* mag-: Soran. 113 p. 39, 24 (*b, -c- lh; cf. Medert, Quaest. crit. et gramm. 1911 p. 45 sq.*). *de origine et derivatione*: Varro ling. 6, 50 maerere a marcere . . .; hinc etiam -i dicti. Prisc. gramm. II 118, 10 (*inter denominativa*): macies -r (Isid. orig. 10, 180). 127, 19 (*inter verbalia*): macero -r. *de flexione* (macer, macri; macrior macerrimus): Varro ling. 8, 77. 9, 91. 10, 28. Char. gramm. p. 56, 17 B. Mart. Cap. 3, 298. macera *legitur*: Itala gen. 41, 4 (Wirc.) Schol. Verg. Bern. georg. 2, 212. *comp.* -ior *legitur inde a* Catone, *superl.* -errimus *inde a* Fab. Max. *de notione*: Gloss.^{L} II Philox. ma 3 λεπτός, ἰσχνός. *inde fort.* II Abav. ma 3 tenuis, subtilis (*cf. et vol. V 2 p. 449, 28*). Synon. Cic. Char. gramm. p. 426, 22 B. gracilis: exilis, tenuis, -r, exiguus. Pavl. Fest. p. 328 M. scutilum: tenue et -um *eqs.* Serv. auct. georg. 1, 92 (*v. vol. VII 1 p. 252, 16*). 3, 175 'vescum' apud antiquos significabat -um. Not. Tir. 40, 77. *inde a* Plavto *et* Catone. [*val.* macru, *it.* magro, *francog.* maigre, *port.* magro. *M.-L.*] *v. et Onom.; nom. propr.* Macri campi *v. vol. III 219, 6 sqq., ubi addas*: Strabo 5, 1, 11 p. 216; *cf. Bormann ad* CIL *XI p. 170*[1].

I ***proprie*** *i. q. tenuis, exilis*: **1** *de hominibus* (*tam natura nimis gracilibus quam morbo labore libidinibus confectis*): Catvll. 89, 4 Gellius est tenuis. quid ni? cui . . . tam . . . omnia plena puellis cognatis, quare is desinat esse -r? (*de ecfututo. cf.* 89, 6. Priap. 26, 8 ecfututus . . . confectusque -rque pallidusque. Isid. orig. 10, 180 *v. p. 18, 46.* *paulo aliter* [*cf. l. 61*]: Ivv. 6, 138 pharetris Veneris). Mart. 8, 75, 7 servulus . . . tam -r, ut minimam posset vix ferre lucernam (*opp.* ingenti domino. *cf.* Avg. serm. 242, 7, 10 *opp.* validus, robustum). Qvint. inst. 6, 3, 58 Iulium, hominem nigrum et -um et pandum 'fibulam ferream' dixit. Firm. math. 4, 15, 2 *minuta luminibus Luna faciet* . . . -os splenicos *eqs.* Avg. civ. 22, 12 p. 589, 11 D. (*opp.* pingues. 22, 19 p. 598, 22). ord. 2, 5, 14 *cur pecuniae* defossae incubet -r et scabiosus fenerator. Soran. 113 p. 39, 24 lac accipere non vult *infans* et -ior efficitur. Sidon. epist. 7, 7, 3 -i ieiuniis proeliatores. Maxim. eleg. 1, 85 quaerebam gracilem *puellam*, sed quae non -a fuisset. *adde*: Ivv. 7, 29 dignus venias hederis et imagine -a (Schol.: corpore exilis, propter ut vigilias, quia poetae sic pinguntur quasi ad summam maciem a nimio labore confecti). *de partibus corp.* (*cf. infra l. 68*): Priap. 12, 14 barbato -r eminente naso *rictus aniculae.* 72, 4 si furaberis ipse grandia mala, tibi bracchia -a dabo (*i. pedicabo*). Cels. 2, 4, 3 mali . . . morbi testimonium est . . . habere . . . cutem circa umbilicum et pubem -am. 2, 8, 8 si . . . corpus . . . aequaliter . . . in extremis partibus um est (*cf.* Sen. epist. 78, 8 -errimis corporis partibus. Avg. civ. 13, 18 p. 580, 14 D. membra, *opp.* robusta). Mart. 3, 98, 1 culus. Soran. 56 p. 19, 23 subito sine ratione mamillae -iores fiunt (*παράλογος μαστῶν ἴσχνωσις*). Sidon. carm. 7, 454 sordida -o lintea pinguescunt tergo *senum.*

2 *de bestiis* (*add. abl. resp.: l. 63*): Lvcil. 453 -osque palumbes (*cf.* Hor. sat. 1, 5, 72 turdos [Macr. Sat. 2, 4, 22]. Cels. 4, 16, 2 aves). Varro rust. 2, 5, 12 existimantur facilius -ae *boves* concipere (Prop. 4, 1, 22 Ivv. 14, 146. *cf.* Verg. ecl. 3, 100 quam pingui -r [*sc. amore; cf. supra l. 36*] est mihi taurus in ervo [*Theocr. 4, 20* λεπτός]. Itala gen. 41, 3 [Ottob.] vaccae . . . -ae carnibus [λεπταὶ ταῖς σαρξί, *Vulg.* confectae . . . macie]. 41, 4). Hor. epist. 1, 7, 33 -a cavum repetes (*vulpecula*) artum, quem -a subisti. Plin. nat. 29, 94 inutilissimae . . . unius coloris -ae *cantharides sunt.* Mart. 3, 93, 12 anatis habeas orthopygium -ae. Gell. 20, 8, 3 *ostreae* inuberes -aeque (*postea* tenuis exuctaque), *adde de carne sim.*: Cels. 2, 18, 10 omnia pinguia quam -a . . . plus alimenti habent (*cf.* 2, 24, 2. 2, 28, 2. 2, 30, 3). Plin. nat. 11, 210 a partu . . . livida ac -a *vulva suis est.*

2 *de rebus*: **a** *de terra, solo sim. (de vite: l. 77; add. abl. resp.: l. 75) i. q. gracilis, non pinguis*: Cato agr. 6, 2 (*cf.* Plin. nat. 15, 20) qui ager frigidior et -ior erit (Fab. Max. hist. 1 a. -errimum litorosissimumque. Varro rust. 1, 23, 3. 1, 35, 1 Colvm. 2, 9, 14. 5, 8, 6 sabulo. *al. cf.* Hor. sat. 1, 6, 71 -o pauper agello [Schol.: id est sterili]). 33, 3 in vinea vetere serito ocinum, si -a erit (Colvm. 3, 11, 9. 8, 1, 2. *cf.* Cato agr. 37, 3 vitis [Colvm. 4, 24, 8 Plin. nat. 17, 29. 192. 193]. Colvm. 3, 10, 3 *materiae.* 4, 23, 2 *partem vineti*). Varro rust. 1, 9, 5 refert utrum *terra* sit -a an pinguis an mediocris *eqs.* (1, 9, 6 *opp.* ieiuna [*v. vol. VII 1 p. 251, 56*]. 1, 23, 2 Colvm. 3, 2, 21. 3, 12, 3 [*syn.* tenuem] *al.* Plin. nat. 18, 174 Pallad. 1, 5, 6). 1, 40, 3 in sicco et -o loco et argilloso (1, 44, 1 *opp.* crassus. Colvm. 2, 9, 5. 2, 10, 8. 11, 2, 7 *al.* arb. 3, 2 Plin. nat. 19, 187 *al.* Grom. p. 325, 26 L. [*opp.* campum extensum. p. 329, 16]). Cic. leg. agr. 2, 67 quod solum tam exile et -um est, quod aratro perstringi non possit? (Colvm. 2, 2, 2 *opp.* pinguis [2, 2, 2 *al.*]. 2, 2, 7 pariter siccum et densum et -um. 2, 10, 17 *al.* Plin. nat. 14, 33 *al.*). Colvm. 2, 9, 2 campis vel collibus . . . pinguibus vel mediocribus (*cf. p. 5, 79*) vel -is (3, 14, 1). 2, 9, 4 vel pinguissima vel -errima humo iacitur *hordeum.* Pallad. 1, 5, 1 ne -r *sit* sabulo sine admixtione terreni. *nota imaginem*: Sidon. epist. 8, 10, 2 ubi materiae sterilis argumentum velut arida caespitis -i gleba ieiunat. *adde de plantis* (*cf. p. 5, 77*): Plin. nat. 13, 47 arentes *sunt palmae* Thebaidi atque Arabiae -oque corpore exiles. Pallad. 1, 6, 2 ferat *gleba* . . . trifolium non -um, rubos pingues. **b** *de rebus liquidis i. q. tenuis*: Plavt. Persa 96 nisi cremore crassost ius collyricum, nihilist, -um illud epicrocum pellucidum (*comparatur vestimento nimis tenui*). Verg. catal. 13, 26 *rates* -a . . . luctantes aqua *Tiberis* (*cf.* Mela 2, 63 *Padus* aliquatenus exilis ac -r, mox . . . amnibus . . . augescit). Plin. nat. 28, 230 pthisicis medentur iocur lupi ex vino -o *eqs.* (*cf. 15, 110* tenue). **c** *de libro i. q. angustus, parvus*: Mart. 2, 6, 10 tam -r libellus, nullo crassior ut sit umbilico (*cf. vol. VI 2131, 62*).

II *translate et metaphorice* (*cf. supra l. 6*): *de hominibus*: Hor. epist. 2, 1, 181 valeat res ludicra, si me palma negata -um, donata reducit opimum (*fere i. 'tristem', opp. 'laetum' [propria tamen notione dilucente; cf. p. 20, 50]; cf. edd. ad l. et* Porph.: adflictus, *opp.* crassus). *i. q. egenus, exilis*: Avg. serm. 95, 1 qui estis divites in epulis, nolite -i esse in operibus et factis bonis (in psalm. 72, 12 -i, id est exiles, exigui, tabe quadam necessitatis affecti. *cf.* Evg. Tolet. carm. 7, 2 *vorax* viscera crassa vehit, sed -a corda gerit). *de re i. q. exiguus*: Pers. 2, 35 spem -am supplice voto . . . Crassi mittit in aedis *anicula infanti divitias vovens.*

syn. et appos.: exilis, inuber, tenuis. ieiunus, mediocris. *opp.*: crassus, laetus, pinguis, valens (Colvm. 4, 23, 2), uber.

deriv.: macellus, (macricolus), macresco, macritas, macritudo. *comp.*: permacer.

macēra *sim. v.* machaer-.

mācerātio, -ōnis *f. a* macerare. *plur.: l. 41.* *proprie de calce aqua permadefacienda*: Vitr. 7, 2, 1 *glaeba calcis* in -e diuturna liquore defervere coacta (7, 2, 2). *i. q. potio macerata*: Chiron 413 hac -e utere diebus v. *de hominibus: i. q. consumptio, tabes*: Arnob. nat. 4, 35 p. 170, 15 *Herculem* in ultimam tabem diffluentium viscerum -e consumi. Avell. p. 476, 10 seni aegritudine continua et -e consumpto. *i. q. castigatio*: Tert. ieiun. 3$^{extr.}$ omnium erga victus -um. Sacr. Greg. 40, 1 carnis -e. Greg. M. moral. 6, 55 membrorum.

mācerātūra, -ae *f. a* macerare, *cf.* lotura *sim.* *i. q. maceratio*: Novell. Valent. 18, 1 de . . . lini -a.

mācerātus, -a, -um *v. p. 10, 36.*

mācerēsco, -ere *a* macerare, *cf.* frac-, putresco *sim.* *i. q. maceratum, mite fieri*: Cato agr. 92 lutum de amurca facito, palearum paulum addito, sinito -ant bene.

***māceria**, -ae, *f. et* **māceriēs**, (-ēī) *f.* [*cf.* macero *et ad significationem gr.* τεῖχος *'murus', v. s.* fingo. *J. B. H.*] *de origine*: Don. Ter. Ad. 908 -s dicitur paries non altus de ⟨materia⟩ macerata. Isid. orig. 15, 9, 4 -ae sunt parietes longi, quibus vineae aliquae clauduntur; longum enim Graeci μακρὸν dicunt. *de sonis et formis*: *scribitur* mach-: Psalt. Cas. 61, 4 *al.* Grom. p. 361, 11 L. *al.* Not. Tir. 100, 71 *al.* (*cf. et s.* machaera *p. 10, 62*). *apex*: CIL X 7893, 3 máceriem. *abl. pl. in* -īs (*cf. Lachmann ad Lucr. 5, 85*): CIL V 781, 5. VI 1969 -Is. *cf.* -eis (*v. Lommatzsch, ALL 15, 1908, 136; nisi potius c.* -ēis *pro* -Iis, *cf. l. 59*): CIL V 6478, 8 XIV 730, 7. *acc.* -eam (*cf. l. 57*): CIL XI 3950 (*periit*). *formae 5ae decl.*: *nom. sg.* maceries: Colvm. 8, 15, 2. 11, 3, 2 Psalt. Cas. 61, 4 Ambr. in psalm. 61, 20 Don. Ter. Ad. 908 Serv. Aen. 2, 469 Prvd. ham. 226 Cassiod. in psalm. 143, 16 Not. Tir. 100, 71 Gloss.^{L} II Philox. ma 2. *acc.* maceriem: CIL I^{2} 2216 Varro rust. 3, 15, 1 Itala Is. 5, 2 (Ambr. in Luc. 3, 25 *P*) Psalt. Cas. 79, 13 CIL V 8970a VI 610, 6. 10250, 7. 19. 10333, 6. 29773 X 1236, 2. 7893, 3 XII 5305 XIII 5021. 5674, 3. 8236, 4 (*aet. Titi*). XIV suppl. Ost. 4710. *abl.* macerie: Varro rust. 3, 3, 5. 3, 5, 11 Colvm. 7, 3, 8 arb. 18 CIL VI 5346. 29773. 30073, 2 X 4104, 3 XIII 5959, 2. *cf.* Inscr. NotScav. 1916 p. 173 (*s. III?*) maceriae. *de notione* (*cf. l. 51 et p. 7, 8*): Gloss.^{L} Corp. m 11 -a: lapis tantum. I Ansil. ma 25 saepis de lapidibus. II Philox. ma 2 -s: θριγκός. Gloss. V 298, 18 gemiones: -ae. *inde a* Plavto; *e poetis habent singulis locis* Plavt., Ter., Prvd., Ven. Fort. [*it.* macia, *francog. vet.* maisiere. *M.-L.*] [*probab. em.*: Svet. Nero 33, 1 bustum . . . consaepiri . . . humili levique -a (*Gutherius, Ihm,* materia *codd.; cf. var. l. p. 7, 30. 31*).]

I ***proprie*** *i. q. murus, saepimentum*: **1** *generalia* (*cf. Daremberg-Saglio s. v.; Ebert, RE XIV 135*): Varro rust. 1, 14, 4 quartum fabrile saepimentum est novissimum, -a. huius fere species quattuor, quod fiunt e lapide . . ., e lateribus coctilibus . . ., e lateribus crudis . . ., ex terra et lapillis conpositis in formis. Frontin. grom. p. 17, 13 Th. aedificia, -ae, petrae aut montes (*de metatione*). Sic. Flacc. grom. p. 102, 21 Th. (*v. vol. II 1140, 20*). p. 112, 26 si . . . substructionibus et -is finientur agri *eqs.* p. 113, 5 quidam transversas et obliquas -as ripis substructionibus factas volunt videri finales (*v. vol. VI 767, 26*). p. 113, 31 -ae quoque . . . non semper

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aut terrarum excipiendarum causa aut repurgandi agri aut finem praestandi fiunt. aliquando enim ... vivaria aut pomaria aut vineas aut oliveta aut arbusta -is ... includunt *eqs.* LIB. col. I grom. p. 211, 10 L. muros -as scorfiones congerias (p. 227, 15 *al.*). p. 241, 3 *al.* (*cf. Rudorff, Grom. II 270*). SERV. georg. 2, 417 (*v. vol. II 160, 24*). Aen. 2, 469 -s, quae ambit domum, Herceo Iovi *sacrata est.* AVG. serm. 51, 8, 13 terminus inter agros vel lapis vel discretio aliqua -ae. CASSIOD. in psalm. 61, 3 -a est saxorum sicca constructio *eqs.* (79, 12. 143, 16).

2 *exempla selecta*: PLAVT. Truc. 303 quid -a illa ait, in horto quae est *eqs.* (305 nil mirum — vetus est -a —, lateres si veteres ruont. TER. Ad. 909 hanc in horto -am iube dirui [GLOSS. V 537, 16 structilem saepem]. LIV. 23, 9, 13. 45, 6, 4 [*Plut. Aemil. 26 τεῖχος*]. COLVM. 11, 3, 2 TAC. hist. 3, 82 PRVD. ham. 226 CIL VI 13823 *al.*). CATO agr. capp. 18 de -is aedificandis. 15 -as ex calce caementis silice. 22, 4 Rufri -as (135, 2). SISENNA hist. 24 post villarum -as. LEX par. fac. Put. (CIL I^2 698) II 11 eisdem -a extrema paries qui est. CIL I^2 1001 ⟨mag(istri)⟩ pagi Ianic⟨olensis⟩ ... mace⟨riam⟩ (*vix* mace⟨llum⟩, *v. adn.*) ⟨de p⟩ag(i) sen(tentia) fac(iundam) coer(avere) (*cf.* 1688, 3 circ(a) lucum macer(iam) et murum et ianu(as) d. s. p. f. c. 1917, 4 campum et macer(iam). 2216 -em ... pinnas et austia de s⟨uo⟩ fecit, Minervae de⟨dicavit⟩. V 781, 5. 7747, 2. 8970^{a} lucum -em aras. VI 610, 6. 8511, 3. 31024 aram aedem -am. VIII 23022. X 4104, 3 lucus sacer -e cinctus. 7893, 3. XII 4338 [*litt. s. I in.*]. XIII 914, 4. 5674, 3. 5959, 2. 8236, 4). I^2 1905 extra -a in agr⟨u⟩m precar(io) (1906). VARRO rust. 3, 3, 5 secunda *cultura animalium*, quae -e ad villam venationis causa cluduntur (*cf.* 3, 3, 8. 3, 5, 10. 11. 12. 3, 12, 3. 3, 13, 2 *al.* COLVM. 7, 3, 8. 8, 14, 1. 9, 1, 8 *al.*). CIC. epist. 16, 18, 2 nullo aprico horto, nullo emissario, nulla -a. CAES. Gall. 7, 69, 5 fossam ... et -am (mat- α) sex in altitudinem pedum praeduxerant (7, 70, 5 [mat- α]). EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 17 sq. qui locus ager in fundo ... m⟨acer⟩ia saeptus est ..., ne ea -a parsve quae eius -ae ... diruatu⟨r⟩ *eqs.* LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 36 arbores, vites, vepres, sentes, ripae, -a⟨e⟩ ... tollantur (41 demolirentur). LIV. 33, 6, 7 coartata itinera -is (*Polyb. 18, 20, 1 αἱμασιῶν*). 42, 15, 5 *al.* COLVM. 5, 10, 1 modum pomarii ... circummunire (-venire *codd.*; *cf.* arb. 18) -is vel saepe vel fossa praecipio. 8, 11, 3 ager planus sublimi clauditur -a. 8, 15, 5. 11, 3, 36 iuxta -am (PLIN. nat. 19, 163). *al.* PLIN. nat. 25, 43 sideritim in -is nascentem (PS. APVL. herb. 82 l. 7 H.-S.). EPIST. Donat. Syntroph. (CIL VI 10239) 2 vineis -a clusis (ITALA Is. 5, 2 [Ambr. in Luc. 3, 25] -am circumdedi [φραγμὸν περιέθηκα, *Vulg.* saepivit; *cf.* EVCHER. form. 9 p. 55, 20]. 5, 5 auferam [καθελῶ τὸν τοῖχον, *Vulg.* saepem]. PSALT. Cas. *et* VVLG. psalm. 79, 13 [*cf.* HIER. in Is. 58, 12 p. 698 V.] VVLG. num. 22, 24 prov. 24, 31 AVG. quaest. hept. 4, 50 p. 357, 28 *al.*). APVL. Socr. prol. p. 106 velut in -a lapides temerario interiectu poni necesse est. ITALA psalm. 88, 41 (Aug. civ. 17, 10 p. 229, 17 D. *al.*) destruxisti omnes -as eius (φραγμούς, *Vulg.* saepes). 61, 4 (Ambr. in psalm. 61, 20 p. 391, 9 *al.*) tamquam parieti inclinato et -ae inpulsae (-ae depulsae VVLG.; *cf.* HIL. in psalm. 61, 5). VVLG. psalm. 143, 14 non est ruina -ae ((*allegoricam interpr.* HIER. tract. in psalm. I p. 285, 28). cant. 2, 14 (προτειχίσματος, *hebr.* הַמַּדְרֵגָה) *al.* CIL III 2929, 6 longum ab unda ad -am. V 3072, 5. VI 1969 sepulcrum sive ara cum suis -is (*cf.* 11998, 2. 13061, 9. 14936 [= 34090], 5 -as ... cum aediculis et ollaris. 15593, 9. 34321. X 2066, 1 cepotaphio. 4765, 7. 6069, 1 XII 5244 XIV 730, 7. 3932 *al.*). VI 10250, 7 inter -em Calanianam et insulam Eucarpianam (19. *cf.* 36126 a -a Helviae in der(e)c(tum) ad villam vers(us) Otacilian(am). 36364, 10 -a Caes(i)ae Paulinae). X 1236, 2 campum publice aequandum -em et scholas et solarium semitam de s. p. f. c. 2614, 4 terrā purā, -a clusā. 5136 -a in privato (*cf.* XI 4481). XIV 3857, 14 in rigore -ae. XIV suppl. Ost. 4710 -em et columnam. *nota i. locus consaeptus*: ADNOT. Lucan. 3, 285 Cyrum cum magnus sequeretur exercitus, ut numerum omnium sciret, iussit -as fieri, id est loca quae certum numerum militum ferrent *eqs.*

II *tropice et translate: fere i. q. paries medius, discrimen*: TERT. apol. 47, 13 si paradisum nominemus locum ... recipiendis sanctorum spiritibus destinatum, -a quadam igneae illius zonae a notitia orbis communis segregatum. VVLG. gen. 38, 29 quare divisa est propter te -a? (φραγμός, *hebr.* פָּרֶץ). Eph. 2, 14 fecit utraque unum, et medium parietem -ae (τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ) solvens, inimicitias in carne sua *eqs.* (*cf. interpretationes* MAR. VICTORIN. in Eph. 2, 15 p. 1258^{B}. 2, 20 p. 1261^{B} AMBR. Isaac 4, 22 p. 657, 2 HIER. in Eph. 2, 15 sqq. p. 581 V. PELAG. in Eph. 2, 14 p. 354, 18 S. RVFIN. Orig. in gen. 13, 2 p. 114, 18 B. THEOD. MOPS. in Eph. 2, 16 p. 152, 4). *alia*: MAXIMIN. hom. (RevBén. 40, 55) 3, 16 resistente sibi -a castitatis. Ps. AVG. un. trin. p. $1210^{in.}$ abstulisti grandem -am. MVTIAN. Chrysost. hom. 5, 5 p. $277^{in.}$ mille -is et munitionibus nobis *adversus iracundiam* opus erit (θριγκίων καὶ διαφραγμάτων).

iuncturae selectae: *acc.* -am: adicere: CIL VI 10333, 6. 37272, 6. circumdare: *supra l. 42. adde* CIL X 2810, 12 *al.* deicere: PSALT. Cas. 79, 13. demoliri: *supra l. 35.* destruere: *supra l. 47.* diruere: *supra l. 33.* ducere: CIL V 3072, 5. X 1893, 5 (prae-: *supra l. 31*). facere: CIL V 1390, 8 *al.* tollere: *supra l. 35.* *abl.* -a: cingere: *supra l. 24.* *adde* CIL VI 8511, 3 *al.* circumdare: COLVM. 9, 5, 1 CIL VI 11998, 2 *al.* circumducere: CIL X 2765, 5 (*cf.* ex *pro abl.*: CIL XIII 5959, 2). claudere: *p. 7, 27. 41. adde* COLVM. 7, 3, 8 *al.* CIL VI 34321 *al.* (circum-: CIL VI 13061, 9 *al.* con-: VARRO rust. 3, 3, 8 *al.*). munire: COLVM. 8, 15, 1 *al.* PLIN. epist. 5, 6, 17 (circum-: *p. 7, 37*). saepire: *p. 7, 32. adde* VARRO rust. 3, 5, 12 *al.* *epitheta*: alta: VARRO rust. 3, 5, 10 *al.* COLVM. 8, 14, 1 *al.* caementicia: CIL XIII 5674, 3. longa: VITA Alc. Avit. 5. sublimis: COLVM. 7, 3, 8 *al.* summa: VARRO rust. 3, 5, 11.

deriv.: maceriatio, maceriatus, maceriola.

θριγκωσις (τριγχ- *cod.*) **macer⟨i⟩ātio** GLOSS. II 458, 60. *a* maceria.

māceriātus, -a, -um *a* maceria. *maceria cinctus*: CIL VI 13478, 7 in eo sepulchro ... -um contexerunt. Ps. ORIG. in Iob 1 p. 486^{D} vitis ... sum bene -a *eqs.*

1. māceriēs, (-ēī) *f.* [*a* macerare; *v. Ernout-Meillet, Dict. 546. J. B. H.*] *i. q. maceratio, afflictio*: AFRAN. com. 150 facere illi satis vis, quanta illius mors sit -s tibi?

2. māceriēs *v.* maceria *p. 6, 60.*

mācerīola (-eol-), -ae *f. a* maceria *demin.* *parva maceria*: CIL VI 22437 hic locus -eola clusus ad familiam Messianam ... pertinet.

macēris *v.* machaeris.

***mācero**, -āvī, -ātum, -āre. [*a* *măcer (*ut* lacero *a* lacer), *cf. c. lett.* mākt *'premere, torquere' et fortasse c. gr.* μάσσω (*aor.* μαγῆναι) *'depso'. a radice cognata* *mag- *descendunt gr.* μάγειρος *'cocus', theod.* machen *al. J. B. H.*] *mensuratur* măc-: IVVENC. 2, 385 PRISC. periheg. 1066. EVTYCH. gramm. V 459, 9 (*falso inter denominativa* 5^{ae} *decl.*): maceries -o -as. CHAR. gramm. p. 409, 20 B. libera me sollicitudine: ... ne anxius sim fac; ne suspicio me -et. DON. Ter. Eun. 939 deest 'madidum' aut '-tum' aut 'emollitum' (*sc. panem*). $GLOSS.^{L}$ II Philox. MA 4 -tum: τετηγμένον. GLOSS. II 359, 47 λεπτύνω: tenuo -o minuo extenuo. 364, 56 -o μαραίνω. 364, 57 -or (marc- *trad.*; *cf. s. v.* marcido) μαραίνομαι. *inde a* LIV. ANDR. (*p. 9, 37*), *in prosa oratione a* CATONE (*sensu translato inde a* LIV.); *deest e. g.* CIC. CAES. (*sed v. p. 10, 5*) SALL. PETRON. TAC. [*it.* macerare, *francog. vet.* mairier. *M.-L.*] [*corrupt.*: COLVM. 11, 3, 53 PLIN. nat. 18, 102.]

I *proprie i. q. permadefacere, aqua vel aliis liquoribus (sole: l. 56. 61; pluviis sim.: l. 60) perluere, mollire, diluere sim.*: 1 *fere apud artium scriptores (v. Blümner, Technol.* I^2 *193. 246. III 303): t. t. agriculturae, rei coquinariae, medic. sim. (passim c. abl. vel in c. abl.; in c. acc.: l. 76; ex: l. 71; cum: l. 73)*: PLAVT. Poen. 243 *salsa muriatica* nisi multa aqua ... -antur, olent (249. TER. Ad. 381 salsamenta haec ... fac -entur pulchre [SCHOL. Ter. Bemb.: exsiccentur. EVGRAPH.: proprie positum. quidquid enim salsum est, [in] aqua ⟨in⟩funditur, ut madefactum salis amaritudinem perdat]. PLIN. nat. 31, 93 intestinis piscium ... sale -tis). 598 aurum est ... comicum: -to hoc pingues fiunt auro (*sc. lupinis*) ... boves (CATO agr. 54, 3 modium lupini -ti. VARRO rust. 1, 13, 3 COLVM. 1, 6, 21 *al. cf.* 2, 10, 11 amurca vel nitro *fabam* [PLIN. nat. 18, 158]. 2, 10, 20 *cicer*. 2, 10, 35 *cicera*. 6, 3, 4 cicerculae. 12, 9, 1 phaseoli. *al.*). 76, 2 casei ovilli p. XIIII ... in aquam indito, ibi -to. 117 oleae ... in aquam deiciantur ... ubi satis -tae erunt, exprimat (VARRO rust. 1, 66 sale. *cf.* COLVM. 12, 52, 22 *oleum*). 156, 5 brassicam in aqua -are (157, 9). VARRO rust. 1, 59, 3 sorba ... dissecta et in sole -ta (PLIN. nat. 15, 31 e lilio *oleum* ... fit ... sole, luna, pruina -tum). VITR. 10, 14, 3 paleis in aceto -tis. COLVM. 1, 6, 22 *fimum* assiduo -ari liquore (11, 3, 12 stercus [arb. 5, 4 PLAC. med. rec. β 23, 7]). 2, 9, 10 *sedo* una nocte semina -ta (*postea* madefacta). 5, 6, 19 scrobem ... autumno facito, ut pluviis et gelicidiis -etur (5, 10, 2 [= arb. 19, 1] sole pluviisve. PLIN. nat. 34, 104. *cf.* COLVM. 9, 1, 8 aqua caelesti [12, 11, 1 PLIN. nat. 20, 208]. *cf. et* PLIN. nat. 10, 55 adipem *anserum* ... nive multa obrutum ac rigore gelido -tum). 5, 12, 2 (= arb. 28, 2) cytisum (*postea* permaduerit). 6, 3, 4 ervi (6, 6, 2 *al.*). 6, 10, 1 hyssopi. 8, 14, 10 hordeum. *ibid.* far. 11, 2, 92 *salix* in piscina -anda est. 11, 3, 51 semen *cucumeris* ... lacte (PLIN. nat. 19, 64 [*Theophr. hist. pl. 7, 3, 5* ἐν γάλακτι βρέξαντες]). 11, 3, 60 *napus et rapa* (*antea* aqua conspargi). 12, 46, 5 *mala granata* aqua frigida dulci (*Plin. nat. 15, 60* perlui). *al.* SCRIB. LARG. 8 in qua *aqua* ... crocum adiectum -tum fuerit. 24 opium (90). 131 sinapi aceto acri. 227 panem autopyron ex aqua -tum (251 PLIN. nat. 33, 88. 34, 119 in fictili ex aceto. 36, 177 CHIRON 47. 473. 511 APIC. 4, 1, 1. 4, 2, 11). 269 haec cum musto et oleo -antur vase stagneo. *al.* PLIN. nat. 9, 133 -ari triduo *conchas* iustum. 10, 167 ova aceto -ta (29, 44 *al.* PLAC. med. rec. β 29, 10). 11, 242 *caseos* aceto. 14, 86 vinaceis. 14, 101 libram quadrantem in congios duos musti -to. 15, 34 ligna -ta amurcā. 19, 17 -tas *esse virgas lini* indicio est membrana laxatior. 19, 28 -atur aqua marina *spartum*. 24, 41 cerā marino sale -tā. 34, 112 papyro gallā. 35, 197 *saxum* crescit in -ando. 37, 59 hircino rumpitur sanguine ... -ta (*sc. adamas.* PRISC. periheg. 1066). 37, 134 *gemmas* in nitro. *al.* GELL. 10, 12, 5 *chamaeleontem* -ari unguento *ait Plinius* (*nat. 28, 115* addito ... unguento). ITALA num. 7, 37 *et* 43 (Monac.) similagine -ta oleo (ἀναπεποιημένης, *Vulg.* conspersa; *item* 7, 67 *Monac.* consparsa). PALLAD. 1, 25 *al.* PELAGON. 54 spongiam ...

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nitro et aqua -tam (*Hippiatr. I 92, 7* διυλισθέν, *Veg. mulom. 2, 14, 5* infundes et dilues). 448 linteolis oleo et aceto -tis. CHIRON 373 sulfur ... in vino (*Veg. mulom. 2, 110, 4* addito). *al.* PS. APVL. herb. 35 l. 9 H.-S. *al.* APIC. 4, 1, 3 *al.* *nota de fumo fere i. q. imbuere*: PLIN. nat. 28, 212 efficacius, si prius fumo -etur utrumque (*sc. urina et vesica apri*). *de coquendo i. elixare*: APIC. 8, 6, 9 liquamine collues haedum, -bis in furno in patella (*postea* percoxerit). *in albario opere de calce i. restinguere*: VITR. 7, 2, 1 si glaebae calcis optimae ante multo tempore quam opus fuerit -buntur *eqs.* (PALLAD. 1, 14). *ibid.* cum non penitus -ta, sed recens *calx* sumitur. 7, 2, 2 *bis.* *in arte inficiendi*: SEN. nat. 1, 3, 12 purpura eodem conchylio non in unum modum exit: interest quamdiu -ta sit. epist. 71, 31 lana quosdam colores semel ducit, quosdam nisi saepius -ta et recocta non perbibit (*inde tropice*: 70, 4 alios vita velocissime adduxit, quo veniendum erat etiam cunctantibus, alios -vit et coxit).

2 *de corpore eiusque partibus fere i. q. madefacere, lavare*: VITR. 8, 3, 6 Tarso flumen est nomine Cydnos, in quo podagrici crura -antes levantur dolore (*cf.* PLIN. nat. 26, 101). PLIN. nat. 11, 238 Poppaea ... balnearum ... solio totum corpus illo lacte (*asinarum*) -bat. 28, 116 capitis dolores insperso vino, in quo latus alterutrum -tum sit, sanari. TERT. virg. vel. 12 p. 901, 18 Oe. faciem morosiorem *mulieres* lavacro -ant.

3 *singularia et sensu latiore: i. q. diluere*: PLIN. nat. 11, 31 suco florum corruptus et ⟨in⟩ alvis -tus *liquor melleus*. CAPITOL. Maximin. 32, 1 caput eius mortui iam nigrum, iam sordens, iam -tum, diffluente tabo. *adde i. q. attenuare, exhaurire* (*prope accedit ad II 1*): PLIN. nat. 11, 182 solum hoc viscerum (*sc. cor*) vitiis non -atur. *de cibis i. q. concoquere, digerere*: LACT. opif. 11, 16 ubi -tos ex se cibos alvus emiserit. *fere i. comminuere, manducare*: ALC. AVIT. epist. 72 p. 90, 17 octo palustres quisquilias et duo paria solearum, quae dentibus -etis, ... direxi. *i. mactare, dilaniare*: SCHOL. Ter. p. 99, 13 macellum dicitur a -andis carnibus (*cf. p. 3, 12. 43*). [SVET. Tib. 57, 1 πηλὸν αἵματι πεφυραμένον ⌊id est lutum a sanguine -tum⌋ *recte ut glossema expellunt edd. vett.*]

II *translate i. q. conficere, enervare, vexare, torquere sim.*: 1 *praecipue de corporis consumptione* (*plura simul spectant ad 2*): LIV. ANDR. carm. frg. 20 M. nullum peius -at ⌊humanum⌋ (hominem *Ursin.*) quamde mare saevom (*Hom. ϑ 139* ἄνδρα ... συγχεῦαι). PLAVT. Capt. 133 tuo maerore -or, macesco, consenesco et tabesco miser *eqs.* 554 multos iste morbus homines -at (Cist. 71 *de amore. cf.* AVG. in epist. Ioh. 10, 9 -tum aegritudine. CAEL. AVR. acut. 2, 5, 23 passione. *al.*). Epid. 322 expectando exedor miser atque exenteror ... nimis diu -or. LIV. 26, 13, 8 alterum annum circumvallatos inclusosque nos fame -ant (*cf.* VELL. 2, 112, 3 LAMPR. Heliog. 27, 5. *cf.* VEG. mil. 3, 9 p. 87, 14 penuria. AMBR. hex. 3, 7, 30 inopia [*syn.* frangit, vexat]. *al.*). CVRT. 5, 13, 24 siti -tus (TERT. apol. 16, 2 scorp. 5 p. 156, 3 VITAE patr. 3, 53 *al.*). FLOR. epit. 2, 6, 28 per Samnium totum ... sic -vit (*i. sollicitavit*) Hannibalem *Cunctator*, ut ... morā comminueretur. APVL. met. 4, 14 diutina captivitate fatigatae ... et aestiva flagrantia -tae *ursae*. TERT. resurr. 8 p. 37, 12 cum in carceribus -atur *caro* ... lucis exilio (*cf.* RVFIN. hist. 4, 17, 9 squalore carceris -tum. *al.*). ITALA I Cor. 13, 3 (Praedest. 1, 40 p. 599[B]) etiamsi corpus meum ... abstinentiis -em (*cf.* FVLG. RVSP. epist. 4, 14 laboribus [VITAE patr. 3, 15 prae ... l.]. PS. AMBR. laps. 8, 35 ieiuniis [PAVL. Med. vita Ambr. 38 ENNOD. opusc. 3, 72 p. 349, 12 *al.*]. HIER. epist. 54, 83 apostolus -at corpus suum [*I Cor. 9, 27* castigo]. RVFIN. patr. 6, 3 p. 323[B] cruciatibus. SACR. Greg. 41, 2 *al.*). IVVENC. 2, 385 *mulierem* carpebat fluxus -ans ... cruoris (*Matth. 9, 20* fluxum patiebatur). ROMVL. fab. 79, 12 rec. gall. sudore -tum et fatigatum *equum*. SIDON. epist. 9, 9, 13 sive in palaestris exerceris urbanis sive in abstrusis -are solitudinibus. EVGIPP. Sev. 8, 3 -ti diuturnis ergastulis. NICET. vigil. 2 se ipsos ... -are debent vigiliis. FERREOL. reg. 39 p. 976[A] statuimus ... abstinentiā (*cf. supra l. 53*) -andos. *al.* *nota de verberibus i. q. affligere, mactare*: PASS. coron. 2 *episcopus* iam multis verberibus fuerat -tus per annos tres (*cf.* 8 mactari). GILD. Brit. 7 chron. III p. 30, 18 flagris callidam gentem -turos (*aliter Niedermann, Essais 1918 p. 66 sq.*). LIB. pontif. p. 24, 8 in eadem insula 'adflictus' -tus fustibus. FVLG. RVSP. praedest. 2, 44 Iudaei ... apostolos caede -verunt (*cf. act. 5, 40* caesis). *adde de re*: COLVM. 4, 24, 6 muscus, qui ... crura vitium devincta comprimit situque et veterno -at. *fere i. sustinendo conficere; abstract. pro obi.* (*cf. p. 10, 34*): VITAE patr. 3, 3 oportet ... nos ... -are passiones corporis nostri. PALLAD. hist. mon. II 1 p. 343[A] iuventutis illecebras dicebatur in solitudine -asse (*p. 15, 11 B.* ἠγνικέναι).

2 *potius de animo* (*saepe refl.; seq.* quod: *p. 10, 14; acc. c. inf.: p. 10, 5; abl.: p. 10, 12;* cum: *p. 10, 22;* in: *p. 10, 26*): PLAVT. Capt. 928 cura me satis et lacrumis -vi (FVLG. myth. 2, 1 p. 36, 12 AVG. in psalm. 103 serm. 3, 16 *al.*). Cas. 445 illorum me alter cruciat, alter -at. Cist. 59 med excrucio[r] .... male mihi est, male -or. 71 (*v. supra l. 40*). Mil. 616 hoc me facinus miserum -at meumque cor corpusque cruciat. 1233 iste metus me -at. Poen. 98 ita eum leno -at (818). 1248. Pseud. 4 quae miseriae te tam misere -ant. Trin. 225 egomet me coquo et -o et defetigo. TER. Andr. 685 noli te -are (GLOSS. V 537, 8 angere). 886 cur me excrucio? cur me -o? Eun. 187 rus ibo: ibi hoc me -bo biduom (SCHOL. Ter. Bemb.: adtenuabo, macrum faciam). PACVV. trag. 211 ne porro te error, qui nunc lactat, -et. AFRAN. com. 352 quam cupio, cuius ... in dies ... ex desiderio magis magisque -or (LIV. 5, 54, 3 quae vos ... -ent d. SEN. dial. 12, 9, 3). CAES. carm. frg. Suet. vita Ter. 7, 6 unum hoc -or ac doleo tibi deesse, Terenti (*cf. l. seq.*). LVCR. 3, 75 ab eodem saepe timore -at invidia: ante oculos illum esse potentem *eqs.* (*cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4 p. 242[in.]). 3, 826 quod eam *animam* de rebus saepe futuris -at *eqs.* CIRIS 244 si concessus amor noto te -at igni (*de amore* [*syn.* uri, *v. vol. VII 1 p. 295, 51 sqq.*]; HOR. carm. 1, 13, 8 [*aliter* RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 5 zeli aut livoris ignibus]. *adde* HOR. epod. 14, 16 ureris ipse ..., me ... Phryne -at. CALP. ecl. 6, 9 qua nunc ego -or una [*cf. Ov. rem. 283* vulneror]). OV. epist. 19, 125 -or ..., quod sim tibi causa dolendi. PHAEDR. 4, 20, 21 quem tibiarum -at iucunditas. SEN. dial. 6, 3, 4 non eris in aerumnis nec te tormentis -bis (MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 6 p. 418[med.]). epist. 49, 6 quid te torques (81, 23) et -as in ea quaestione *eqs.*? 104, 19 ista urguebunt -buntque mala (*sc. ira, metus sim.*) *eqs.* QVINT. inst. 12, 10, 77 nec oratorem -at et coquit *sollicitudo* aegre verba vertentem (LACT. inst. 7, 16, 12 animas. PASS. Perp. 3, 6). AVR. Fronto p. 70, 13 N. (*de desiderio, cf. l. 3*). FRONTO p. 234, 17. TERT. anim. 56 p. 389, 17 ne quis defunctum domi detinens ipse amplius cum illo -etur *eqs.* adv. Val. 9 p. 187, 5 -antur intra semet ipsos *aeones*. PSALT. Cas. 38, 12 -asti sicut aranea animam meam (ἐξέτηξας, *Vulg.* tabescere fecisti). 43, 3 -asti populos (ἐκάκωσας, *Vulg.* affixisti). IVL. VAL. 2, 27 p. 95, 7 animo -batur. AMBR. in psalm. 40, 7, 1 in tantorum condemnatione hominum -buntur (*opp.* laetantur). *al.* DAMIG. lapid. 34. COD. Theod. 9, 3, 6 (*a. 380* = Iust. 9, 4, 5 pr.) ut ... liberandum custodia diuturna non -et. 16, 5, 6, 2 (*a. 425*) expulsi *schismatici* ... solitudine quam eligunt -entur. ENNOD. epist. 4, 13, 1 p. 108, 15 recordatione. 4, 27 p. 117, 19 spe. *al.* CE 111, 38 (*a. 384*) his nunc ademptis maesta coniunx -or. 1870 A 4 (*cf.* CIL VIII 23427) timeo nihil, quae res mor⟨ta⟩lis usque quaque -an⟨t⟩. *nota abstract. pro obi.* (*cf. p. 9, 71*): SEN. contr. 4 praef. 2 non tamen expectationem vestram -bo singulos producendo.

part. perf. pass. pro adi. **mācerātus**, -a, -um (*cf. p. 8, 31*): CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 296 in lapicidinas -os dicit expulsos (μιαρούς; *antea* vitiosi, *postea* leprosos). *i. q. mollis*: ORIBAS. gen. 4, 1 p. 3 *pisces* qui molles et -as habent carnes (*gr. 4, 1, 8* ψαθυράν). 4, 1 p. 4. 4, 7.

syn.: *ad I*: conspergere, madefacere. *ad II*: coquere, (ex)cruciare, dolere, fatigare, frangere, torquere, vexare, urgere. *opp. ad II*: laetari.

deriv.: maceratio, maceratura, 1. maceries, maceresco. *comp.*: emaceratus, permacero.

macēsco, -ere. [*a* maceo, *cf.* emacesco. *J. B. H.*] [VARRO rust. 1, 55, 1 COLVM. 2, 9, 14 *v. s.* marcesco.] *i. q. macrum fieri*: *proprie* (*de re: l. 52*): VARRO rust. 2, 1, 17 -entes *boves feminae* melius concipere dicuntur (*cf. p. 5, 60*). 2, 5, 15 algor ... *vaccas* et famis -ere cogit. COLVM. 7, 3, 18 ne velut puerili nimia exultatione -at *agnus*. 7, 7, 1 *pecora* morbo et languoribus -unt (*Pallad. vet. med. ed. Sv. 33, 1* marc-). 9, 1, 7 senectute. PALLAD. 3, 24, 3 si capitulum *cepullae* ponas, ipsum -it (marc- *var. l.*). vet. med. ed. Sv. 50, 2 si *equus* ... febrit et -it (*Hippiatr. I 9, 19* ἀπισχνωθῇ). AVG. beat. vit. 7 p. 94, 24 cibis subtractis ... animantium corpora -ere (*ibid. iterum; syn.* ad maciem deducitur). *transl.*: PLAVT. Capt. 134 (*v. p. 9, 39*). VARRO Men. 453 Atticus ... lectus in curiam cum -bat (*v. vol. III 1818, 15*).

macetum *v.* mucetum. *Hofmann.*

machaera (mac[h]ēra), -ae *f.*, μάχαιρα. *scribitur passim* -er- (*e. g. semper in codd. Plautinis P* [*at in A tantummodo* Pseud. 735, *alias* -ae-], *item in cod. A Tert.*), *interdum* -cer- (*inde per errorem* mac[h]eria). *de pros. dub.* māch- *v. Sommer, Krit. Erl. p. 73.* *de notionibus*: GELL. 10, 25, 2 (*inter telorum vocabula*). ISID. orig. 18, 6, 2 -a ... est gladius longus ex una parte acutus (*item* diff. 1, 242 *in discrimine* inter frameam et -am [*cf.* AVG. in psalm. 149, 12]). GLOSS.[L] I Ansil. MA 17 -a gladius. *locis* ITALAE *in LXX ubique respondet* μάχαιρα (*in Vulg.* gladius [*at cf. p. 11, 18. 40*]). *de usu*: MACR. Sat. 6, 4, 22 veteres *graeco verbo* dixerunt ... -am.

1 *proprie i. q. gladius, ensis, interdum* (*l. 79. p. 11, 4. 15*) *i. q. culter* (*cf. Daremberg-Saglio s. v. et s.* culter): ENN. ann. 400 succincti corda -is. 597 heia -as! scaen. 178 quae mea comminus -a atque hasta hostibit. PLAVT. Bacch. 68 capiam pro -a turturem. 887 si tibi est -a, at nobis veruinast domi. Curc. 424 elephantum ... -ā disicit. 567 te huic meae -ae obicio. 574 -a et clupeus (Truc. 506). 632 chlamydem et -am (Mil. 1423 Pseud. 715 *cf.* Rud. 315 chlamydatos cum -is [-iis *trad.*]). Merc. 926. Mil. 5 hanc -am mihi consolari volo. 53 quingentos ..., ni hebes -a foret, occideras. 459. 463. 469 Pseud. 593. 1185. Truc. 627 (*coquus ad militem:*) istam -am longiorem habes quam haec (*sc. culinaria*) est. 927 nisi si te ... in -a ... vis mori. frg. inc. 34 (*loco parum perspicuo*). CAECIL. com. 68 quin -a licitari adversum ahenum coepisti ...? ACC. carm. frg. 12 M. actoribus manuleos baltea -as. SEN. benef. 5, 24, 3 (*verba militis cuiusdam narrantis*) *galea* -ā ... Hispanā divisa est. SVET. Claud. 15, 2 carnificem ... cum -a. AMPEL. 8, 5 Agamemnonis clipeus (*cf. l. 74*) et -a. APVL. met. 4, 4

[R]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non fusti tantum, sed -a perfossus. 9, 40 concisurum eum -a. TERT. nat. 1, 6, 6 *leges* cum suis -is et patibulis. adv. Marc. 4, 29 p. 523, 17 separatio (*cf. l. 28*) . . . opus . . . -ae. ITALA gen. 22, 6 (Ambr. Abr. 1, 8, 7) *Abraham* accepit . . . -am. 22, 10 (Aug. civ. 16, 32 p. 177, 14 D.). 48, 20 (Ambr. patr. 3, 11) in -a mea et arcu. Is. 1, 20 (Tert. adv. Marc. 3, 23 p. 417, 23) -a vos comedet (*v. interpr. allegoricam* TERT. *l. c. et* adv. Iud. 13 p. 738, 21 Oe.). 2, 4 (Tert. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 25) concidunt -as in aratra (*metaphorice*: TERT. scorp. 13 p. 174, 18 Paulus . . . gladium stilo mutans et convertens -am in aratrum). *ibid.* (Tert. adv. Marc. 3, 21 p. 414, 5) non accipiet gens . . . -am. 27, 1 (Tert. adv. Marc. 4, 24 p. 502, 25). Ier. 48, 10 (Rufin. Orig. in Ios. 15, 6 p. 392, 16 B.) Luc. 22, 38 (cod. d). Rom. 8, 35 (Tert. scorp. 13 p. 175, 7). CAPITOL. Pert. 8, 4 -as Herculaneas et torques gladiatorias. IVVENC. 4, 522 fulgente -a. SERV. auct. Aen. 9, 503. AMBR. Hel. 8, 24 ferietur . . . coquorum . . . -a (*cf. Buck ad l.*). in Luc. 3, 50 p r o v e r b i a l i t e r dicitur 'quasi puer -am' (*cf. vol. VI 2013, 64*). RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 p. 48, 17 B. circumcisio . . . 'petrinis -is' ([*spectat ad Ios. 5, 2; Vulg.* cultros lapideos]. *cf.* in Ios. 26, 1 p. 458, 2 sqq.). PS. AVG. serm. 219, 1. 2. DIOSC. 4, 20 *folia gladioli* sunt . . . acuta sicut -a (*gr. 4, 20, 1* μαχαίριον). PASS. Perp. 4, 3 omne genus ferramentorum . . .: gladii, lanceae, hami, -ae.

2 *p e r c o m p a r a t i o n e m e t m e t a p h o r a m (cf. l. 8)*: *lusu verborum obscaeno*: PLAVT. Pseud. 1181 conveniebatne in vaginam tuam -a militis? *comparatur acies linguae*: ITALA psalm. 56, 5 (Hil. in psalm. 54, 17 *al.*) lingua *filiorum hominum* -a acuta est (PAVL NOL. epist. 37, 4 p. 320, 13 acuisse linguarum -as. AVG. in epist. Ioh. 10, 10). *cf.* TERT. nat. 1, 10, 2 quo -is vestris ammentationibusque cadatis (*praecedit*: calumniae tela). *significatur certamen,* ***discidium*** (*cf. l. 3*): ITALA Matth. 10, 34 (Tert. scorp. 10 p. 169, 22 *al.*) *non* uti pacem mittam in terram, sed -am (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 523, 16 '-am' . . . Marcion emendat [*sc. in* 'separationem']. 3, 14 p. 399, 24 -am . . . allegoricam [*ibid.* ense . . . figurato]. scorp. 10 p. 170, 2 dominicae . . . -ae). TERT. praescr. 38, 9 Marcion . . . -a non stilo usus est, quoniam . . . caedem scripturarum confecit. pudic. 14, 9 acies -ae s p i r i t a l i s (RVFIN. Orig. in Ios. 15, 6 p. 392, 13 B. *cf. vol. VI 2013, 20 sqq.*). AVG. serm. 10, 8 per -am schismatis . . . membra dividere. PS. VICT. VIT. pass. 3 rebaptizationis. *s i n g u l a r i a*: TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 484, 11 (*loco corrupto*) Iordanis -am (*qua quidem fluvius dirimeretur*). IVVENC. 1, 212 percurrens . . . animam matris -a (*cf. Luc. 2, 35* pertransibit gladius [ῥομφαία]). AMBR. in Luc. 5, 27 p. 192, 6 aufer, . . . Iesu, potenti -a tua meorum putredines peccatorum.
v. Onom.

machaeris, -idis *f.*, μαχαιρίς. DIOSC. 4, 20 xifion . . . m a c e r i d a (*gr. 4, 20, 1* μαχαιρίωμα) dicunt.

machaerophorus, -ī *m.*, μαχαιροφόρος. *i. q. gladium portans* (*cf. Kießling, RE XIV 138*): CIC. ad Q. fr. 2, 8, 2 -is centum sequentibus.

machaerophyllon *n.*, μαχαιρόφυλλον. PS. APVL. herb. 79 l. 14 H.-S. alii m a c e r o p h y l l o n (macro- *H.-S. sed cf. supra l. 19 et l. 43*), Itali gladiolum *vocant*.

machaeropōlion (*gr.* μαχαιροπώλιον): locus cultrorum (*vel* sicarum) vendendi GLOSS. Scal. V 604, 46 (macere fallio locus circumveniendi *cod., em. Heraeus*).

[**machagistia** *v.* hagistia.]

machalum, -ī *n.* [*vox germanica. J. B. H.*] *i. q. 'horreum sine tecto'*: LEX Sal. 16, 3 si quis spicario aut -um (amach-, ma(u)folum *al. ll. vv.*) cum annona incenderit.

[**machārius** *corr. trad.* FIRM. math. 8, 8, 1 (*v. app. crit.*)]

machēra *v.* machaera. **macheria** *v.* maceria.

machil *v.* mahil. [? **māchilla** *v. p. 13, 29.*] *R.*

***māchina**, -ae *f.* [μηχανή, *dor.* μαχανά. *J. B. H.*] *interdum scribitur* macin- (*cf.* GLOSS.L I Ansil. MA 37 -a sillaba secunda per H) *vel* macch-. *definitur*: VITR. 10, 1, 1 -a est continens e materia coniunctio maximas ad onerum motus habens virtutes. *cf.* 10, 1, 3, *ubi discernitur ab organo.* *legitur inde ab* ENN., PLAVTO (*v. p. 12, 28*), CIC., *saepius posteriore demum latinitate; deest ex. gr.* CATVLLO, CAES., TIB., PROP. [*it.* macina. *M.-L.*] NOT. Tir. 100, 96. [*lect. dub.*: CIC. Verr. II 1, 147 *v.* manuspretium. APVL. met. 4, 13 (*pertinere vid. ad p. 13, 29 sqq.*). *corr.*: GLOSS.L III Abol. MA 61 -a magnitudo.]

I *strictiore sensu i. q.* *a p p a r a t u s ad opera perficienda constructus,* *i n s t r u m e n t u m* (*fusius* VITR. lib. X. *de re cf. Daremberg-Saglio III 2 p. 1460 sqq.*): **A** *in usu m i l i t a r i ad oppugnanda, capienda, defendenda oppida* (*cf. Lammert, RE XIV 155 sqq.*):
1 *p r o p r i e*: ENN. ann. 621 -a multa minax minatur maxima muris. SALL. Iug. 21, 3 oppidum . . . vineis turribusque et -is omnium generum e x p u g n a r e (LIV. 33, 17, 3 PAVL. FEST. p. 324 M. *cf.* LIV. 6, 9, 2 c a p i [GELL. 15, 31, 1]. 44, 9, 2 o p p u g n a r i [SALV. gub. 4, 35 telorum et -arum generibus]). VERG. Aen. 2, 46 haec in nostros fabricata est -a (*de equo ligneo*) muros (*cf.* 2, 151 quae -a belli? 2, 237 [*ubi v.* CLAVD. DON.]. *allegorice*: FILASTR. 29, 8 illa -a ignorantia erat universarum gentium impiarum). LIV. 1, 43, 4 -as in bello ferrent. 6, 9, 2 magno apparatu, t o r m e n t i s -isque (26, 26, 3 *saepe*. TAC. hist. 2, 34. 3, 20. *al.*). 27, 28, 17 relictis o p e r i b u s -isque, quibus muros quatiebant (*cf.* 36, 10, 7. 37, 5, 6 [machinationes *codd.*]. 44, 9, 2 TAC. hist. 4, 28 AMM. 19, 5, 2). 27, 15, 6 -as scalasque ad muros ferrent (*cf.* AMM. 20, 6, 3 VEG. mil. 4, 2 *al.* VVLG. I Macc. 5, 30 [μηχανάς]). 30, 8, 1 -as a d m o v e n t e m muris (*v. vol. I 771, 59 et cf. infra l. 9. 34. 69*). VITR. 1, 5, 5 *turres* -ae . . . dissipant. 10, 13, 6 arietaria -a, quae graece dicitur κριοδόχη. 10, 13, 7 *de terebra.* 10, 13, 8 *de corace.* 10, 15, 7 ea -a (*sc. testudo*) sex modis movebatur. 10, 16, 7 *de helepoli* (*cf.* AMM. 23, 4, 10). 10, 16, 9 sambucarum -as (*cf.* PAVL. FEST. p. 324 M.). *al.* SEN. Thy. 386 admotis . . . urbes sternere -is longa saxa rotantibus. dial. 7, 26, 3 barbari . . . i g n a r i -arum (*cf.* LVCAN. 10, 481 non ulla est -a belli *Parthis.* TAC. hist. 4, 23 -as, insolitum sibi, ausi *Batavi*). epist. 94, 61 muros . . . arietibus ac -is q u a s s e n t (*cf. p. 11, 84.* PLIN. nat. 26, 19 -is quatere [FLOR. epit. 2, 9, 2 *al.*]). LVCAN. 6, 37 -a belli (*cf. l. 11. p. 11, 80*). PLIN. nat. 7, 202 in muralibus -is. VAL. FL. 6, 383 -a muri, quae . . . propulit urbem. SVET. Cal. 46 b a l l i s t i s -isque dispositis (VVLG. I Macc. 6, 20 [μηχανάς]. 6, 51). Nero 38, 1 b e l l i c i s -is (TERT. scorp. 1 p. 144, 10 *de scorpione*). FLOR. epit. 2, 2, 9 -ae . . . validae. 2, 6, 6 fessi fame -is ferro. *al.* TERT. pall. 1 p. 918, 8 Oe. -a, quae muros frangere militat. AMM. 19, 2, 8 tormentorum . . . -is (19, 6, 10). 19, 7, 3 -arum operti tegminibus. 20, 7, 18 obsidionales . . . -as (23, 3, 9 *al.*). *passim.* VEG. mil. 4, 8 oppugnantium -is per alias -as consuevit obsisti (*cf.* VVLG. I Macc. 6, 52 fecerunt . . . -as adversus -as [μηχανὰς πρὸς τὰς μηχανάς]). 4, 16 musculos dicunt minores -as. 4, 18 turritam . . . -am. 4, 28 a r i e t e s, -as (*v. supra l. 12.* VVLG. II Macc. 12, 15). *passim.* PRVD. ham. 488 *quod praesidium* non . . . -a . . . arietat insiliens. perist. 1, 38 -is murum ferire. *et al.* **2** *t r o p i c e e t t r a n s l a t e*: *i. q. apparatus ad aliquem impugnandum, praecipue decipiendo, inde i. q.* ***d o l u s**, fraus, insidiae, apud* ECCL. *saepe i. q.* *t e m p t a t i o*: PLAVT. Bacch. 232 aliquam machinabor -am, unde aurum efficiam. Mil. 138 paravi (*cf. l. 37*) . . . magnas -as. 813 quantas moveo (*cf. l. 7*) -as. Persa 785 mihi eas -as molitust (*cf. l. 33*). Pseud. 550 disturba quas statuisti -as (*cf. Langen, Beitr. p. 321*). CAECIL. com. 207 quem dolum . . . aut -am commoliar (*cf.* CIC. nat. deor. 3, 73). PACVV. trag. 379 -am ordiris novam. CIC. Cluent. 36 Avillio tamquam aliqua -a admota (*cf. supra l. 4*) capere Asuvi adulescentiam et fortunas eius patrias expugnare. leg. agr. 2, 50 totam hanc fere legem ad illius opes evertendas tamquam -am comparari. dom. 27 isdem -is . . . me . . . labefactari quibus antea stantem perculerunt. Sest. 133 cum omnibus -is ac tormentis, vi, exercitu, copiis oppugnarer (*cf. infra l. 50*). SEN. epist. 82, 5 philosophia . . . inexpugnabilis murus, quem fortuna multis -is lacessitum non transit. APVL. met. 3, 16 -as omnes ardenter exercet. 4, 15 ancipitis -ae subivit aleam. 5, 19 omissis tectae -ae latibulis. CYPR. epist. 52, 1 p. 616, 11 perniciosas ad impugnandam ecclesiam -as. VICTORIN. PETAV. in apoc. 12, 3 p. 110, 1 gentes sub -a Antichristi contra sanctos staturae sunt. PS. MAR. VICTORIN. phys. 11 ad aliam -am se transtulit *diabolus.* AVSON. 66, 2 non sum ego (*sc. bucula Myronis*) Minoae -a Pasiphaae (*pertinet quodammodo etiam ad II*). AMM. 16, 8, 6 totius -ae . . . auctorem. 28, 1, 33 -as omnes in Aginatium . . . commoveret. MAXIMIN. c. Ambr. 97 conceptae -ae viam faceretis. HIER. adv. Rufin. 3, 42 -ae haereticorum. RVFIN. hist. 5, 1, 27 -is oppugnare parat (μηχανὰς . . . ἐπενόει). 9, 11, 6 ludi compositam et compaginatam -am (μυστήριον) pandunt. Orig. in num. 16, 7 p. 147, 29 B. occultis -is. *al.* AVG. in euang. Ioh. 52, 9 quantaslibet . . . adversum nos e r i g a t -as *diabolus* (*cf.* PHOEBAD. c. Arrian. 23 p. 30B *syn.* arietem). COD. Theod. 2, 26, 5 (*a. 392*) molitionibus et -is. PETR. CHRYS. serm. 43 p. 321B diaboli tela, mundi -as. SIDON. epist. 1, 7, 6 FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 9, 31. *al.* *add. g e n e t. rerum, quibus -ae parantur*: AMM. 15, 2, 7 calumniarum . . . -a (*cf.* OROS. apol. 28, 11). FVLG. aet. mund. p. 145 *Iacob* pilosi furans -am corii. AMBR. hex. 6, 8, 50 temptamentorum -as (*cf.* in psalm. 118 serm. 20, 51, 1 temptationum -as. GREG. M. moral. pr. 9). RVFIN. Clement. 1, 42 errorum -as. hist. 7, 17 p. 673, 2 deceptionis -a (*cf.* 10, 15 p. 980, 18). Orig. in Ios. 7, 1 p. 328, 8 B. idolatriae -as . . . deiecit. in Rom. 7, 12 cum omnes in nos impugnationum suarum -as torserint. EPIST. pontif. 365 (*a. 422*) Migne 20, 784A falsitatis. PETR. CHRYS. serm. 28 p. 280A Iob in ipsis divitiarum -is diabolum vicit. SIDON. epist. 3, 13, 10 quas domorum nequiverit -is apertae simultatis impetere, cuniculis clandestinae proditionis impugnat. BOETH. cons. 4, 4, 8 W. facinorum -a. *al.* *nota*: APVL. apol. 97 *fratri* eandem illam f i l i a e suae -am . . . admovet.

B *in usu g e n e r a l i*: **1** *ad o n e r a m o v e n d a* (*cf. p. 11, 63*): CIC. Verr. II 1, 145 illae columnae . . . -a apposita . . . deiectae . . . *et* repositae sunt. II 1, 147 lapis . . . apportandus fuit -a. LVCR. 4, 906 multa . . . commovet atque levi sustollit -a nisu. HOR. carm. 1, 4, 2 trahunt . . . siccas -ae carinas (*cf.* LIV. 25, 11, 18 -ae ad subducendas naves admotae). epist. 2, 2, 73 torquet . . . ingens -a tignum. LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 47 a q u a m sumere, (h)aurire . . . rota, calice, -a (VITR. 10, 7, 1 *de Ctesibica* -a, quae in altitudinem aquam educit. FEST. p. 356 M. genus -ae, quo trahitur aqua. PLIN. nat. 36, 124. SVLP. SEV. dial. 1, 13, 2 r o t a l i -a aquam producere [MARCELL. chron. II p. 97, 509, 2]). LIV. 39, 50, 3 saxum . . . -ā superinpositum est. VITR. 3, 4, 2 sublicae . . . -is adigantur. 5, 12, 1 catenae traduci per -as possint. 10, 1, 2 onera -is pertrahuntur. 10, 2, 3 super scapulas -ae. 10, 2, 4 in . . . capite -ae. 10, 2, 9 in radice -ae. 10, 2, 10 hoc genus -ae polyspaston appellatur. *passim.* FEST. p. 301 M. sucula est -ae

[*Dietsfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

genus. SEN. Phoen. 568 manus stridente tardum -a ducens onus (*cf.* PRVD. psych. 866 stridebat . . . funalis -a). PLIN. nat. 36, 66. STAT. silv. 1, 1, 64 strepit ardua pulsu -a. SVET. Nero 34, 2 lacunaria, quae . . . laxata a deciderent. AMM. 17, 4, 15 -arum . . . nemus. SCHOL. Cic. Bob. p. 155, 2 St. ut pendulis -is agitarentur. *trop.*: GREG. M. moral. 5, 55. 6, 58 -a . . . mentis est vis amoris, quae . . . in alta sustollit. 2 *ad molendum*: OV. fast. 6, 381 quodcumque est solidae Cereris, cava -a frangat. VITR. 10, 5, 2 COLVM. 12, 52, 7. VLP. dig. 33, 7, 12, 10 -am frumentariam. PAVL. sent. 3, 6, 64 -ae, quibus farinae subiguntur. APVL. met. 7, 15. 9, 11 -arum vertigine. *ibid.* -as . . . circumrotari. *al.* 3 *ad sustentandum i. q. tabulatum, pegma sim.*: *in exstruendis aedificiis sim.*: VERG. Aen. 4, 89 aequata . . . -a caelo (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.*). VITR. 7, 2, 2 -is comparatis camerarum dispositiones in conclavibus expediantur. 10, 1, 1 scansorium . . . ⟨est cum⟩ -ae ita fuerunt conlocatae, ut ad altitudinem . . . sine periculo scandatur. PLIN. nat. 35, 81 tabulam amplae magnitudinis in -a (*sc. pictoris*) aptatam. 35, 120 togatus, quamquam in -is (*sc. pingebat*). SVET. Cal. 57, 1 -is labefactis. VLP. dig. 11, 8, 1, 8. 13, 6, 5, 7 si *servus tector* . . . de -a ceciderit *eqs.* RVFIN. hist. mon. 9 AVG. serm. 277, 10, 10. 362, 7, 7 ENNOD. opusc. 3, 103 p. 357, 17. GREG. TVR. Mart. 1, 38 -am . . . conscendens. ISID. orig. 19, 8, 2 (*v. s. l.* macio *p. 20, 18*). 19, 8, 3 (*inter instrumenta aedificiorum*). *tropice*: AVG. doctr. christ. 1, 39, 43 quibus (*i. scripturis*) . . . quasi -is tanta . . . surrexit instructio. serm. 345, 3 quam scalam, quam -am quaesiturus sum, quae ad caelum attingat . . .? SIDON. epist. 3, 1, 2 erectis . . . amoris -is. *i. q. suggestus, podium?*: VARRO Men. 363 homines rusticos in vindemia incondita cantare, sarcinatrices in -is (*vg. interpretantur de pergulis*). *de catasta*: Q. CIC. pet. 8 amicam . . . de -is emit (*cf.* PETRON. 74, 13 de -a [machillam *cod.*] illam sustuli). *in theatro*: VITR. 5, 6, 8 -ae . . . versatiles trigonae habentes . . . species ornationis PLIN. nat. 36, 118. 119 luxatis -is *pensilis theatri*. SVET. Claud. 21, 6 *Triton* e medio lacu per -am emerserat. MARCELL. chron. II p. 101, 521 spectaculorum -am. *sim.*: LIV. 39, 13, 13 *homines* -ae (*sc. pegmatis scaenici simili*) inligatos . . . in abditos specus abripiant. *trop.*: ALC. AVIT. carm. 5, 592 -a, pendentis struxit quam scaena liquoris, . . . suspenderat . . . lymphas *maris Rubri in exodo Israelitarum*. 4 *ad torquendos homines*: CIC. Pis. 43 *Regulum* Carthaginienses . . . inligatum in -a vigilando necaverunt (*cf.* VAL. MAX. 9, 2 ext. 1 OROS. hist. 4, 10, 1). TERT. nat. 1, 18, 10 crucem configendi corporis -am. AMBR. lac. 2, 11, 45 tormentorum -ae. ENNOD. carm. 1, 14, 23 leti -as. 5 *ad curandas, detinendas sim. bestias*: COLVM. 6, 19, 1 -a fabricanda est, qua clausā iumenta bovesque curentur *eqs.* (*cf.* VEG. mulom. 4, 25). 6, 26, 2 *in castratione*. 6, 37, 10 *ad equam mari iungendam*. VEG. mulom. 2, 46. 127 CHIRON 583 *al.* 6 *varia*: VITR. 1, 1, 9 hydraulicas . . . -as . . . sine musicis rationibus efficere nemo poterit (9, 8, 4. 10, 8, 2). 9, 8, 4 automatopoetas . . . -as. COLVM. 3, 13, 11 quasi quandam -am commenti maiores nostri regulam fabricaverunt . . . ciconiam vocant rustici *eqs.* (*cf.* NIPS. grom. p. 295, 11 L.). PLIN. nat. 19, 30 quanto *spartum* sit in usu . . . navium armamentis, -is aedificationum aliisque desideriis vitae. MIN. FEL. 22, 2 tormentis quibus et quibus -is simulacrum omne formetur. TERT. nat. 2, 3, 11 -am temperat. AMM. 23, 4, 4 in modum serratoriae -ae. *tropice et per comparationem*: CIC. nat. deor. 1, 19 qui vectes, quae -ae, qui ministri tanti muneris (*sc. mundi aedificandi*) fuerunt? (1, 20 *coni.* apparatum. *cf.* LACT. inst. 2, 8, 60). COLVM. 3, 10, 10 ut . . . aeternus opifex . . . animantis -ae speciem effingeret. PS. APVL. Ascl. 16 *mundus* quasi . . . -a . . . dei voluntati subiectus est (*cf.* 25). 19 aer . . . organum est vel -a omnium, per quem omnia fiunt. 27 corporis membra in unam -am ad usus vitales aptantur (*cf. p. 14, 11*). CHALC. transl. p. 53[A] illa quattuor *elementa* -a quadam (ὀργάνου) facta ad motus ciendos . . . disparari. FAV. EVL. p. 14, 29 ut in cithara testudo, sic ipsa[m] *terra* mundanae armoniae velut -am praebet. *translate i. q. auxilium, opera, ars* (*de artibus malignis cf. p. 12, 28. add. gen. ger. l. 68. 70; ad c. ger. l. 65. 66*): CIC. ad Brut. 1, 18, 4 ut omnis adhibeam -as ad tenendum adulescentem. LVCR. 4, 1119 nec reperire malum id possunt quae -a vincat. QVINT. inst. 11, 1, 44 omnes ad amplificandam orationem quasi -ae. AVG. epist. 29, 8 quas sicut maiores commovendi eos -as praepararem. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 61, 13 nuptiae . . . sunt . . . -a repugnans contra mortem omnia consumentem (*cf.* BOETH. cons. 3, 11, 24 W. permanendi veluti quasdam -as esse). SEDVL. op. pasch. 1, 20 cuncta . . . verbi *creatoris* constant -is fabricata. BOETH. in top. Cic. 6 p. 385, 39 veluti quibusdam prooemii -is. *al.*

II *latiore sensu i. q. opus fabricatum, artificium* (*cf. p. 12, 46*): *de mundo sim.*: LVCR. 5, 96 sustentata ruet moles et -a mundi (*cf.* MANIL. 2, 807 dissociata fluat resoluto -a mundo. LVCAN. 1, 80 totaque discors -a divolsi turbabit foedera mundi. ARNOB. nat. 1, 2 p. 4, 9. RVFIN. Adamant. 4, 8 [γένεσιν]. *al.*). AETNA 230 aeterno religata est -a vinclo. MANIL. 2, 68. STAT. Theb. 7, 812 -a caeli (*cf.* 8, 310 silv. 3, 1, 181 FIRM. err. 27, 3 p. 70, 11 CLAVD. 7, 169. MART. CAP. 2, 201 caeli molem [*cf. l. 74*] -amque. *al.*). silv. 2, 1, 211 nec solidis prodest sua -a terris. APVL. mund. 30 -am omnem iugiter per circuitum suis legibus terminatam . . . agitari. CARM. poet. min. V 58, 3, 14 Olympi. CHALC. transl. p. 32[C] istam -am visibilem . . . fabricatus est *deus* (τὸ τοῦ κόσμου σῶμα). 41[D] universae rei -a (τὸ πᾶν). PS. RVFIN. in Ioel 2, 31 polorum -a (*cf.* CLAVD. 8, 68 -a concentusque poli. MAR. VICTOR aleth. 1, 76). PRVD. cath. 9, 14 terra, caelum, fossa ponti, trina rerum -a (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 280 SEDVL. carm. pasch. 1, 239). ham. 249 mundana . . . -a (*cf.* BOETH. cons. 3, 12, 14 W.). perist. 10, 339 omniformem -am. CLAVD. 17, 102 quo vivat -a motu. 21, 145 Hercule . . . sustentante polum melius librata pependit -a (*cf.* SIDON. carm. 7, 584). AVG. gen. ad litt. imperf. 12, 37 p. 486, 13 aetheream -am. MART. CAP. 9, 921 -ae obeuntis . . . rapiditas. BOETH. mus. 1, 2 p. 188, 10 ut *elementa quattuor* in unum corpus ac -am convenirent. cons. 4, 6, 55 W. cunctas divinae operae -as. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1 p. 349[B] principium totius -ae. *al.* *de corpore* (*cf. p. 13, 58*): ZENO 1, 12 morbus totam -am (*i. hominis corpus*) lecto prosternit. AMBR. hex. 6, 5, 31 tanta . . . membrorum *elephanti* -a (*cf.* VEN. FORT. Mart. 1, 195). DRAC. laud. dei 1, 346 vocem compago dedit nova -a surgens (*de homine*). EVG. TOLET. carm. 43, 1 humanae -a carnis. *al.* *de variis operibus* (*praecipue aedificiis*): ANTH. 139, 2 inclusum . . . gerit -a sacra Iovem (*de pluteo*). PAVL. NOL. carm. 24, 73 scapham . . . quadriremis -ae (*i. navis*) SVLP. SEV. chron. 2, 11, 4 ad medium -ae processerant. ZACCH. 1, 17 hanc insaniae -am (*de turri Babylonica*; *cf.* PS. PROSP. vocat. gent. 2, 14 p. 699[B] ALC. AVIT. carm. 4, 120). SIDON. carm. 6, 22 per rutilum -a tensa polum (*de opere gigantum*). 22, 200. 23, 360. epist. 4, 18, 5 v. 3 (*de templo; cf.* CYPR. GALL. exod. 1124 ut magni splenderet -a templi. ENNOD. dict. 2, 2 p. 431, 2. 4, 6 p. 437, 9 stat soliditas -ae. VEN. FORT. carm. 2, 10, 1). ARATOR act. 1, 644 ecclesiae speciem praestabat -a quondam (*de arca Noae*). *al.* *trop.*: AVG. c. Iul. 6, 11, 36 Pelagiani dogmatis -a sine architecto necessario remansisset.

deriv.: machinalis, machinarius, machinor, machinosus, machinula.

māchinālis, -e *a* machina. *i. q. ad machinam pertinens*: PLIN. nat. 7, 125 grande et Archimedi geometricae ac -is scientiae testimonium . . . contigit. AVSON. 413, 34 *caballi* -i (*i. molari*) saxa volvunt pondere.

māchināmen, -inis *n. a* machinari. *i. q. insidiae*: CASSIOD. hist. 9, 14 p. 1130[D] honoris ademptiones, singulorumque confiscationes et -a.

***māchināmentum,** -ī *n. a* machinari. *legitur* macin- *infra l. 79.* *de notione*: GLOSS.[L] I Ansil. MA 43 -um parat: instruit machinis argumentum. V Aa T 444 triumphum: tropaeum victoria -um. NOT. Tir. 100, 70 *inter* machina *et* macheries. *vox poetis inusitata inde a s. III magis increbuit; usque ad* APVL. *omnes dedi locos.* [TAC. hist. 3, 20 -i genus *eqs. est gloss. ad* vineis.]

A *in usu militari i. q. genus machinarum ad occupanda, capienda oppida*: 1 *proprie*: SISENNA hist. 91 tormenta ac tela multaque genera -orum. LIV. 24, 34, 7 turres contabulatas -aque alia quatiendis muris. FRONTIN. strat. 3 praef. depositis . . . operibus et -is. TAC. hist. 4, 30 suspensum et nutans -um, quo repente demisso . . . plures hostium sublime rapti verso pondere intra castra effundebantur. ann. 12, 45 nihil tam ignarum barbaris quam -a et astus oppugnationum (*cf. p. 12, 10*). 15, 4 promovere scalas et -a. ITIN. Alex. 17 -is admotis (19 obsidionalibus -is [*cf.* CASSIOD. hist. 11, 15 p. 1197[B] obsessionis -a]. IVL. VAL. 1, 1 -a Martia moveret). CAPITOL. Maximin. 22, 5 diruebantur . . . -a. AMM. 23, 4, 8 forma *arietis* huic -o vocabulum indidit (*cf. de ariete*: HEGES. 3, 11, 3 caput -i [*gr. 3, 230* μηχανήματος]. 5, 52, 2 ictus -orum [*gr. 7, 311* μηχανημάτων]). SERV. Aen. 2, 151 -i bellici (*sc. equi lignei*; *cf.* 2, 47 auct. Aen. 2, 15). VEG. mil. 4, 8 p. 134, 2 ut . . . -a confringant. 4, 14 p. 137, 18 *de testudine*. 4, 17 p. 139, 8 turres . . . dicuntur -a . . . ex trabibus . . . compacta. *et al.* 2 *tropice et translate* (*sing. non invenitur nisi l. 63*): *i. q. apparatus ad aliquem impugnandum praecipue decipiendo, insidiae, doli*: a *latiore sensu*: SEN. dial. 2, 6, 4 munimenta incussu arietis labefieri . . ., at nulla -a posse reperiri, quae bene fundatum animum agitent. CAPITOL. Aur. 24, 4 fulmen . . . contra hostium -um extorsit . . . pluvia impetrata, cum siti laborarent. COD. Theod. 6, 29, 6 (*a. 381*) callida -a commeantium . . . et fraudes depellant. VEG. mil. 3, 24 p. 118, 14 adversum elephantos plura exempla et -a rettulimus. AVG. epist. 43, 8, 18 innocentiam suam adversus . . . *adversariorum* -a defenderet. 137, 13 cuncta . . . *magorum* -a subverteret. EVSTATH. Bas. hex. 7, 3 p. 939[B] lucrativa -a (τὸ πορισтικὸν καὶ εὐμήχανον) cercini *in captanda ostrea*. PALLAD. hist. mon. I 53 p. 336[A] -is atque artibus variis (*p. 161 B.* πᾶσαν μηχανὴν κινήσας) non potuit eidem persuadere. FACVND. defens. 10, 1 insidiis . . . et -is. b *strictiore sensu de insidiis doctrinae haereticorum, temptationibus diaboli sim.*: LVCIF. non conv. 1 p. 3, 2 omnia -a contra dei ecclesiam tua . . . revelata. ARNOB. ad Greg. 10 hostium -a (*in pugna allegorica*). EPIST. pontif. 230 (*a. 362*) Migne 13, 23[C] ad repellenda impetitorum -a. SERM. Arrian. frg. II 7 -a diaboli (AMBROSIAST. ad Ephes. 6, 11—12 destruuntur [*cf.* SACR. Leon. p. 296 hostis antiqui -a destruxit]. AVG. in psalm. 139, 7. *al.*). MAXIMIN. hom. RevBén. 40 p. 55, 18 ut . . . pereant eius macinamenta peccati. AVG. contin. 5, 14 *Manichaeorum* -a diabolica . . . subvertit (c. Iul. 2, 1, 1 adv. Don. 29, 51. *cf. etiam supra l. 68*). op. monach. 32, 40 astutiā et -is inimici (*i. diaboli; cf.* in euang. Ioh. 7, 6). *al.* PS. AVG. serm. 247, 7 daemonum -a ad nihilum redegit (*cf.* CASSIOD. hist. 1, 12). LEO M. epist. 140 omnia haereticorum -a confracta sunt

[Dietsfelbinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cf.* 155, 2 PROSP. c. coll. 14, 2 FVLG. RVSP. praedest. 2, 18, 30). AVELL. p. 128, 15 haeresum ... -a cunctarum ... prostrata. CONC.[S] I 5 p. 313, 29 talia diabolica -a (*cf. p. 14, 80*). SIDON. epist. 9, 5, 15 haeresiarchas propriis armis, propriis quoque concuti -is. CASSIOD. inst. div. 1, 12 per subdola -a. VEN. FORT. vita Hil. 8, 28 haeretica non posse -a proficere. *et saepe.*

B *generatim i. q. apparatus, instrumentum ad varios usus*: 1 *proprie*: CELS. 8, 20, 4 tot genera -orum ... ad extendendum ... femur. SEN. epist. 24, 14 singulis articulis singula -a, quibus extorqueantur, aptata (*cf.* dial. 6, 20, 3. AVG. civ. 22, 24 p. 613, 2 D. tot genera venenorum, tot armorum, tot -orum). TAC. ann. 14, 6 quod ... navis summa sui parte veluti terrestre -um concidisset. AVG. in psalm. 38, 12 -a quaedam occulta locorum (*ibid.* occultos canales quosdam transitusque). 74, 2 -a aliqua vel scalas quaerimus, ut ... sublimia contingamus (*cf.* 122, 4). CAEL. AVR. chron. 5, 11, 133 longo vel raptorio -o, quod *Graeci* macron sparton vocaverunt (3, 6, 88). CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 73, 4 e puteorum profundis artificiose compacto -o quodam sursum versus unda ... cogitur. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 113 fecisse quoddam -um ligneum et circumposuisse sibi. 2 *tropice et translate i. q. auxilium*: APVL. Plat. 1, 13 -a, quibus ad sentiendas et diiudicandas qualitates sensus instructi sunt. AVG. ord. 2, 13, 38 *ratio grammatica* sua ... quasi quaedam -a et instrumenta distingueret *eqs.* fid. et symb. 3, 4. doctr. christ. 2, 29, 45 ad remedia vel -a superstitionis. trin. 8, 4, 6 divinorum librorum -a. c. Gaud. 1, 10, 11 *iniquitatem idololatriae* doctrina apostolica -is apostolicis evertebat. *al.* BOETH. in top. Cic. 5 p. 375, 2 -um quoddam atque defensio in iuris peritorum responsionibus invenitur. *al.*

māchinārius, -a, -um *a* machina. *scribitur* macin- *l. 43. confunditur c.* mechan- *l. 36.*

i. q. ad machinam pertinens: 1 *de rebus*: APVL. met. 7, 15 mulier molae -ae subiugum me dedit (GLOSS. mola -a μηχανή). COMMENT. Lucan. 3, 455 rotam -am dicit, qua aedificiis lapides imponuntur. 2 *de asino, qui molam -am versat*: ALF. dig. 32, 60, 3. VLP. dig. 33, 7, 12, 10 asinum -um ... instrumenti esse. 3 *de homine*: *de inventore machinarum*: SOL. 5, 13 Archimedes ... -us (*RGN*, mechanarius *H*) commentor (GLOSS. μηχανοποιός). *de mensore frumenti publici*: CIL VI 85 (*a. 198*) rector ... me(n)sorib(us) mach(inariis) f(rumenti) p(ublici). 9626 ex corpore mensorum -orum. 33883. *fort. huc pertinet*: VLP. dig. 11, 6, 7, 2 si mensor -us fefellerit, haec actio dabitur (*cf. Fabricius, RE XV 958, 58; alii interpretantur de agrimensore*). *m. subst.* māchinārius, -ī: PAVL. dig. 9, 2, 31 si ... -us (*sc. qui in tabulato operatur*) hominem praetereuntem occidit. CIL XI 634 (*periit*) Q. Baebius Cogitatus macinarius.

***māchinātio**, -ōnis *f. a* machinari. GLOSS.[L] V Abba MA 31 -es commenta astutiae. GLOSS. -o dolus excogitatio. *legitur apud* CIC. CAES. SALL. LIV. VAL. MAX. SEN. phil. COLVM. APVL. *posteriores; poetis deest.*

A *i. q. actus, facultas, ratio machinandi, construendi, inveniendi, constructio, institutio* (*c. gen. obi. l. 60. 61. 66*): 1 *generatim*: CIC. nat. deor. 2, 123 data est quibusdam *bestiis* ... -o quaedam atque sollertia *ad captandum cibum* ut in araneolis aliae quasi rete texunt *eqs.* BELL. Alex. 9, 2' operosis ... -bus maximisque conatibus ... occursum est. VITR. 1, 3, 1 partes ... architecturae sunt tres: aedificatio, gnomonice, -o (*i. ratio machinas parandi et adhibendi, cf.* 9, 8, 15. *sim.* 9, 8, 6 his rationibus et -e ex aqua componuntur horologiorum ... conlocationes [*cf. 9, 8, 15* rationes et apparatus]. 10 praef. 3 omnia, quae ... per -em ad spectationes populo comparantur. 10, 1, 4). 10 praef. 3 nihil eorum perficitur sine -e studiorumque vario ac sollerti vigore. 4 aediles ludorum causa -es praeparare debent. 10, 1, 5 plostrorum ..., navicularum ... inventae -es. SEN. epist. 90, 7 philosophiam ... non magis excogitasse has -es tectorum supra tecta surgentium *eqs.* COLVM. 6, 2, 10. APVL. mund. 1 *sphaeram caeli* radicibus oportet teneri, quas divina -o verticibus (*sc. polis*) adfixit. FIRM. math. 8, 30, 9 quibus organicae -is officia credantur. PS. MAR. VICTORIN. phys. 4 anima nostra cum una sit, diversas artium -es, ... disciplinarum doctrinas ... constituit. *al.*

2 *speciatim in malam partem i. q. inventio dolosa, dolus, fraus, insidiae sim.* (*seq. ut p. 16, 7*): VLP. dig. 4, 3, 1, 2 dolum malum Servius ... definiit -em quandam alterius decipiendi causa. *ibid.* dolum malum esse omnem calliditatem, fallaciam, -em ad circumveniendum ... alterum adhibitam. 45, 1, 36 per -em obligatus est. PAVL. dig. 4, 3, 14 quae non magnam -em exigunt. ITALA Eph. 4, 14 (Aug. civ. 22, 18 p. 596, 4 D.) ut iam non ... circumferamur ... in astutia ad -em (μεθοδίαν, *Vulg.* circumventionem) erroris. CYPR. epist. 43, 1 p. 591, 10 instaurant ... impugnationem ... et sacrilegas -es insidiis ... renovant. ARNOB. nat. 1, 23 p. 15, 20 insidiosis -bus. FIRM. math. 3, 1, 14 facinorosis -bus. 6, 11, 9 nefariis ... -bus et callidis circumscriptionibus (*cf.* COD. Iust. 7, 72, 10, 3. 8, 33, 3, 5a). VVLG. Esth. 8, 3 -es ... pessimas ... irritas fieri. RVFIN. apol. Orig. praef. p. 547[C] diabolicae -is fundamenta. AVG. serm. 32, 17, 17 ponit fraudem super fraudem, quaerit -em. *al.* HESYCH. in lev. 17, 13/14 p. 1006[C] fraudibus ... et -bus variisque dolis. PAVL. MED. bened. 6, 2 callida -e decipere (*cf.* VICTOR Fulg. Rusp. epist. 9, 1. COD. Iust. 1, 3, 31, 1 [*a. 472*] *al.*). COD. Theod. 9, 21, 6, 3 (*a. 349*) in hac -e deprehensus. LEO M. epist. 157, 3 -bus connivendum esse. CANON. Migne 56 p. 763[D] infirmabitur ... -o. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 143, 5 (συσκευήν). 197, 8 multiplicium -um (εὑρημάτων) verborumque pravorum. I 5 p. 255, 15 (σκαιώρημα). EPIST. pontif. 937 (*a. 554*) Conc.[S] IV 2 p. 140, 5 (μηχανήν). CASSIOD. hist. 1, 12 organum eos -is suae habuit *diabolus*. COD. Iust. 3, 40, 3 per dolum et -em. 4, 32, 26, 5 -es ... creditorum ... resecantes. 1, 35, 23 pr. invenientes -em, ut *eqs.* 5, 27, 7, 3 illicitis ... -bus. 8, 36, 5, 1 propter dolosam mentem et absconditam -em. *saepe.* GREG. M. in Ezech. 1, 9, 21 occultis -bus feriunt. PALLAD. hist. mon. I 5 p. 266[B] tantis eum -bus impugnando vexabat. *al. huc pertinet*: COD. Iust. 6, 51, 1, 1b lex Papia ius antiquum, quod ante eam in omnibus simpliciter versabatur, suis -bus et angustiis (*i. praeceptis nimis artificiosis et angustis*) circumcludens.

B *metonymice i. q. instrumentum ad opera perficienda aptum, constructio, machina*: 1 *in usu militari i. q. genus machinarum ad urbem (navem l. 25) et capiendam et defendendam*: CAES. Gall. 2, 30, 3 quod tanta -o ab tanto spatio instrueretur 2, 31, 2 tantae altitudinis -es tanta celeritate promovere. SALL. Iug. 92, 7 turribus ... et altis -is locus importunus. LIV. 24, 19, 8 vineae ... omniaque alia operum -umque genera (*cf.* 25, 11, 9). 27, 15, 5 naves ... -bus onerat apparatuque moenium oppugnandorum. 34, 34, 4 inpensa ... in opera, in -es et tormenta. 37, 5, 5 adversus tale -is genus (*de ariete; cf.* VITR. 10, 13, 2 *de testudine arietaria*). VITR. 10, 12, 2 restat ... de oppugnatoriis rebus quemadmodum -bus et duces victores et civitates defensae esse possint. 10, 13, 8 de marinis -bus quae per navium aditus haberi posse scripsit *Diades*. 10, 16, 1 aliter ad timidos -es debent comparari (*cf.* 10, 16, 6 -em ad capiendam urbem comparatam). 10, 16, 2 -es ... evertuntur. FEST. p. 376 M. militares quaedam -es ... *vineae* appellantur. VAL. MAX. 8, 7 ext. 7 -bus *Archimedis* ... victoriam *Marcelli* ... inhibitam. EPIT. Alex. 41 -es ad murum applicant. AVR. VICT. Caes. 33, 19 urbem -bus omnis generis oppugnat. *tropice*: TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 642, 5 armaturam, in qua stemus ad -es diaboli. PS. AVG. serm. 51, 1 -es suas adhibuit *diabolus* et turrim validissimam (*sc. Iob*) non prostravit (*pertinet etiam ad A 2*). 2 *in usu generali i. q. apparatus ratione atque arte constructus, instrumentum* (*plerumque ad onera movenda*): CIC. nat. deor. 2, 97 cum -e quadam moveri aliquid videmus, ut sphaeram ut horas (*i. horologium*) *eqs.* CAES. Gall. 4, 17, 4 *tigna* cum -bus inmissa in flumen defixerat. civ. 2, 10, 7 opus ... -e navali phalangis subiectis ad turrim ... admovent. BELL. Alex. 6, 1 aquae magnam vim ex mari rotis ac -bus exprimere. VITR. 9, 8, 3 conlocavit -em *ad ducendum speculum*. 10, 1, 6 rationes -um ... ut sunt molae, folles fabrorum *eqs.* (*cf.* 10, 2, 3 haec ... ratio -is ... trispastos appellatur. 10, 2, 10 harum -um ... rationes ... ad onerandas et exonerandas naves sunt paratae *eqs.*). TERT. resurr. 8 p. 37, 17 omni tormentorum -e laniatur *caro* (*cf.* AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 243, 13). *al.* *per comparationem*: CIC. de orat. 2, 72 *iudex* tamquam -e aliqua tum ad severitatem tum ad remissionem animi ... est contorquendus.

māchinātīvus, -a, -um *a* machinari. *i. q.* μηχανικός: BOETH. anal. post. 1, 7 p. 721[D] demonstratio ... convenit ... geometricae in -as (*gr. p. 76a, 24* μηχανικάς) aut perspectivas et arithmeticae in harmonicas *rationes*. 1, 10 p. 726[B] quaecunque sic se habent ad invicem, ut perspectiva ad geometriam, -a ad stereometriam et harmonica ad arithmeticam.

māchinātor, -ōris *m. a* machinari. 1 *proprie qui machinas excogitat, construit; architectus* (*cf. Daremberg-Saglio III 2, 1663*): LIV. 24, 34, 2 Archimedes is erat ... mirabilior ... inventor ac -r bellicorum tormentorum operumque. SEN. epist. 88, 22 his adnumeres licet -es, qui pegmata per se surgentia excogitant *eqs.* TAC. ann. 15, 42 Nero ... exstruxit domum ... magistris et -bus Severo et Celere. APVL. mund. 27 -es fabricarum (*gr. 6 p. 398b, 14* μεγαλότεχνοι). CIL VI 9533, 3 C. Baebio Musaeo -i. MIN. FEL. 5, 7 quis deus -r *mundi*? LACT. inst. 2, 11, 14 deus ... rerum omnium -r (*cf.* 4, 6, 1 -r constitutorque rerum). 2 *translate de auctore facinorum, doli sim.*: a *cum gen. obi.*: CIC. S. Rosc. 132 omnium *insidiarum* architectum et -em unum esse Chrysogonum. leg. agr. 1, 16 harum omnium rerum -bus. Catil. 3, 6 horum omnium scelerum inprobissimum -em (*cf.* HEGES. 1, 8 p. 12, 18 U. COD. Theod. 7, 9, 12 [*a. 399*]). LIV. 1, 28, 6 Mettius ... huius -r belli. SEN. Tro. 750 o -r fraudis et scelerum artifex *Calchas*. TAC. ann. 1, 10, 2 doli. APVL. apol. 2 *accusationis* auctor et -r (*cf.* LACT. epit. 67, 2). COD. Iust. 9, 22, 8 (*a. 259*) qui non ipsi -es falsi esse dicuntur. LACT. inst. 7, 24, 5 princeps daemonum, qui est -r omnium malorum (PS. LACT. opif. interpol. 19, 8, 4. mort. pers. 7, 1 scelerum inventor et malorum -r). EXVP. 3 contumeliae. HEGES. 1, 40, 9 calumniae (CONST. Sirmond. 4). COD. Theod. 10, 24, 3 pr. (*a. 381*) praedarum. COD. Iust. 6, 23, 28, 6 iniquitatis. b *abs.*: COD. Theod. 16, 5, 53 (*a. 412*) -em *sacrilegorum conventuum*. *de diabolo*: PETR. CHRYS. serm. 150 p. 601[C] ut ... vexillum crucis callidus -r auferret. *f.* **māchinātrix**, -īcis. SEN. Med. 266 malorum -x facinorum *Medea*.

māchinātus, *abl.* -ū *m. a* machinari. APVL. apol. 74 gloriatur *Rufinus* me suo -u (*i. instinctu*) reum postulatum. SIDON. epist. 5, 6, 2 tuo praecipue -u oppidum ... partibus novi principis applicari.

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

×māchinor, -ātus sum, -ārī. [*a* machina, *cf. gr.* μηχανάομαι. *J. B. H.*] mac(c)in-: *v. p. 18, 12 sqq. inter verba media affert* CHAR. gramm. p. 479, 22 B. (*cf.* 465, 14 -or μηχανῶμαι). *part. perf. vi passiva* (*cf.* PRISC. gramm. II 382, 5) *v. l. 66. p. 18, 7. 13; inf. praes. pass. v. l. 71. formae activae: v. l. 9. 72 sqq. p. 18, 12. de notionibus* (*cf. l. 3*): NON. p. 256, 7 conparare, conponere, -ari. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 445, 3 B. struxit ... fabricavit ... -tus est. commentus est. excogitavit. invenit. repperit. GLOSS. μηχανῶμαι. GLOSS.[L] I Ansil. MA 52 -at conficit. III Abstr. MA 3 -atur parat, instruit machinis, ⟨id est⟩ argumentis. *legitur inde a* PLAVTO. *usque ad* APVL. *omnes dedi locos.* [*val.* macina, *it.* macinare. *M.-L.*]

I *i. q. excogitare, comminisci, parare, instituere* (*cum dat.*: *v. infra l. 21. 34. 37 sqq. 44. 52 al.* adversus: *v. infra l. 23. 25. 63. 69 al.* contra: *v. infra l. 31. 47. 74.* in *aliquem*: *v. l. 30. 36. 66.* in *aliquid [sensu fin.]*: *v. l. 29.* ad: *v. l. 49. 77. p. 18, 9*): **A** *res incorporeas* (*subi. est res l. 26. 45. 50. 52*): **1** *deponens*: **a** *cum obi.*: **α** *cum n. pron. et adi.*: PLAVT. Capt. 531 quid -er? quid comminiscar? Cas. 277 quod ego -or. 301 mi illa nubet, -are quidlubet quo vis modo. CIC. Verr. I 15 (*syn.* agit). leg. agr. 2, 23 qui haec -bantur. dom. 54 nihil aliud nisi uti nequid per vim agi possit -bare (*ironice*). LVCR. 3, 944 (*loquitur Natura*) nam tibi praeterea quod -er inveniamque, quod placeat, nil est. SEN. frg. 14 quid agis? quid -aris? APVL. Plat. 2, 17 adversum quem talia -atur. ARNOB. nat. 2, 43 p. 83, 9 mala ... pariunt et labem -antur in mutuam (*cf.* VVLG. gen. 42, 11. prov. 6, 14. *al.*). LACT. epit. 48, 4 quaecumque adversus nos potest crudelitas -ari. AMM. 31, 8, 1 haec et similia (*i. oppugnationem*) -ari ... ignorantes *Gothi*. RVFIN. hist. 4, 15, 41 ista -antibus (ἐνισχυσάντων). AVG. pecc. orig. 22, 25 ut ... in ecclesiae convertatur utilitatem, quod est inimicus in perniciem -tus (epist. 194, 47). EPIST. pontif. 330 (*a. 417*) Migne 20, 657[A] in fratres ... tanta -ti sunt. COD. Iust. 5, 17, 8, 3 (*a. 449*) contra nostrum imperium aliquid -antibus. *al.* **β** *cum subst.*: *insidias, fraudes, perniciem, sim.*: PLAVT. Bacch. 232 aliquam -bor machinam. Capt. 530 aliquam corde -or astutiam. RHET. Her. 2, 19, 28 inimico exitium -ari (*cf.* SEN. Phaedr. 1221 IVST. 39, 4, 5). 4, 8, 12 civibus atrocissimas calamitates -antur. CIC. Catil. 1, 2 pestem ... in nos omnes iam diu -aris (*cf.* nat. deor. 3, 66 videtur ... sibi ipsa nefariam pestem -ari *Medea*). Sest. 133 mihi ... omnis est insidias sceleratissime -tus (LACT. mort. pers. 30, 1). SALL. Catil. 18, 7 plerisque senatoribus perniciem -bantur. LIV. 1, 51, 1 Turno necem -atur. SEN. contr. exc. 10, 1 caedem (*cf.* PLIN. paneg. 63, 6 consulibus ... exilia et caedem -bantur). TERT. Scap. 2 p. 542, 16 Oe. ultionem ... -emur. LACT. inst. 6, 23, 8 *diabolus* nefandos coitus ... -tus est. HIER. epist. 58, 6, 4 ne cuiquam -eris dolos (*cf.* in Dan. 11, 27 p. 567[C]). VVLG. Esth. 16, 18 *scelus* -tus est. prov. 6, 18 cor -ans cogitationes pessimas. RVFIN. hist. 5, 15 p. 459, 24 nova adversum veritatem figmenta -antes. PALLAD. hist. mon. I 5 p. 266[C] aliam contra ipsum ... artem -atur (*p. 42 B.* σχηματίζεται). *al.* **alia**: CIC. de orat. 3, 174 haec duo musici ... -ti ad voluptatem sunt, versum atque cantum. Tim. 52 dies noctesque ... mensum annorumque conversiones et numerum -tae sunt (*gr. p. 47[A]* μεμηχάνηνται) et spatium temporis dimensae *eqs.* APVL. mund. 21 ex ea (*sc. concordia*) salutem operi (*i. mundo*) -ta *est natura* (*gr. 5 p. 397[a], 31* σωτηρίαν παρέχειν). LACT. inst. 2, 5, 22 in -andis itineribus astrorum. DON. Ter. Andr. 977 binas nuptias ... -tus est. SIDON. epist. 4, 18, 1 fugam. *al.* **γ** *c. inf.* (*inc.*: HYG. fab. 45, 3 p. 71, 11 [*v. edd.*]): LVCIF. moriend. 10 p. 304, 1 quorum stimulis actus haec fueris perpetrare -tus. PS. RVFIN. in psalm. 10, 3 talia facere -antur. VINCENT. LER. 7, 11, 1 HIST. Apoll. rec. A *et* B 51. **δ** *c. acc. c. inf. fere i. q. fingere*: IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 26, 11 quod ... ex duabus personis unam personam ... Christum esse impie -entur. **ε** *c. enunt.*: HYG. fab. 105, 1 p. 96, 6 quomodo. COD. Theod. 12, 1, 33 (*a. 342*) ut ... declinent (*cf. l. 20*) **b** *abs. i. q. insidiari*: VLP. dig. 4, 3, 1, 3 si adversus hostem ... quis -etur (*cf.* PS. AVG. quaest. test. I 75, 2). CONC.[S] IV 2 p. 101, 6 *diabolus* malitiose -ans (κακοτεχνησάμενος). PETR. CHRYS. serm. 101 p. 482[B] deus ... vitam fecit, diabolus -tus est in vitam. **2** *passive*: SALL. Catil. 48, 7 indicium ... a P. Autronio -tum. hist. frg. 2, 70 cum to strepitu tonitruum. 4, 8 Lucullum regis curā -ta fames ... fatigabat. CONC.[S] I 3 vers. Tur p. 143, 19 quod ... -tum est adversus comministros nostros. CAEL. AVR. acut. 1, 9, 61 *lumen* -tum. COD. Iust. 5, 3, 19, 3 ne aliquid adversus filios prioris matrimonii -ari videatur. **3** *active*: ITALA psalm. 82, 4 (Veron.) super plebem tuam -verunt (κατεπανουργεύσαντο, *Vulg.* malignaverunt) consilium. LVCIF. moriend. 9 p. 302, 29 ista qui fuerit -are molitus. GREG. TVR. vit. patr. 8, 3 qui contra ecclesiae utilitates quaedam -are cupiunt. **B** *res corporeas* (*personas v. p. 18, 8. 9. animalia v. p. 18, 1*): **1** *deponens*: CIC. nat. deor. 2, 128 *duos sexus* perpetuitatis causa -ta natura est (*cf.* LACT. opif. 12. 15). 2, 149 ad usum ... orationis ... quanta opera -ta natura sit. Tim. 9 qui haec (*i. mundum*) -tus sit (*gr. p. 29[D]* ὁ ξυνιστάς). VITR. 1, 6, 4 Tritonem aereum collocavit *Andronicus* ... et ... ita est -tus, uti vento circumageretur *eqs.* LACT. inst. 2, 5, 17 deus ... sic *astra* disposuit, sic -tus est, ut *eqs.* (*cf. p. 18, 7*). 2, 5, 18 an Archimedes ... concavo aere similitudinem mundi ac figuram potuit -ari? ... deus ... illa vera non potuit -ari ..., quae potuit sollertia hominis imitatione simulare? opif. 6, 6 in -andis animalibus. *al.* HIER. in Eph. 1, 9 p. 452[B] caelum et terram. RVFIN. apol. 1, 25 universa ... ex nihilo. AVG. serm. ed. Denis 2, 5 fabrum ... magnum aliquid componentem, disponentem, -antem. ROMVL. fab. rec. vet. 24, 6 retia ex hoc *semine* ... -antur (facient *rec. Gall.*). BOETH. arithm. 1, 27 p. 54, 17 nihil nobis extra -antibus *in figura geometrica*. **2** *passive*: VITR. 10, 1, 4 ⟨ni⟩ -ta (*i. machinarum instar instituta*) versarentur *sidera*. EVANTH. de com. 3, 2 θεοὺς ἀπὸ μηχανῆς id est deos argumentis narrandis -tos (*i. inductos*). DON. Ter. Andr. 796 persona ad catastropham -ta. HEGES. 1, 30, 9 p. 55, 27 U. in modum arcarum -to munimine.

II *i. q. molam machinariam versare*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 33 p. 181, 12 asellum, qui illis macinabat. *i. q. molere*: RVF. pod. 35, 3 ervum maccinatum (mucc- *trad.*) et tricoscinatum (*cf.* ORIBAS. syn. 3 add. p. 926). ORIBAS. syn. 4, 35 p. 38 alfida ... macinata (*La*: antequam macenetur [πρὸ τοῦ ἀλεσθῆναι]. *cf. J. Svennung, Wortstud. p. 94*).

deriv.: machinamen(tum), machinatio, machinativus, machinator (-trix), machinatus (-ūs).

māchinōsus, -a, -um *a* machina. *i. q. dolose fabricatus*: SVET. Nero 34, 2 *Agrippinae* in locum corrupti navigii -um illud obtulit *Nero*.

māchinula, -ae *f. demin. a* machina. [*it. merid.* macinola. *M.-L.*] *i. q. parvum instrumentum*: PAVL. FEST. p. 96 M. groma appellatur genus -ae cuiusdam. p. 107 incitega -a (GLOSS. V 193, 22). p. 147 mustricula est -a ex regulis. HIL. c. Const. 13 ad generandum naturalis -a. PAVL. NOL. carm. 19, 458 (*de scamno*) appositam lychnis ... parandis -am gradibus scalas praebere. *Dietzfelbinger*

machio *v.* 1. macio. **machir** *v.* macir.

machnase *hebr.* HIER. epist. 64, 10, 1 vocatur ... lingua Hebraea hoc genus vestimenti '·e' (*exod. 28, 42* מִכְנְסֵי), Graece περισκελῆ, a nostris feminalia.

machomenus GLOSS. V 411, 15 (*sine interpret.*; *v. Hessels, gloss. Leid. s. v.*). *R.*

macia, -ae *f.* mec-: *l. 36. 37.* *i. q. anagallis*: PS. DIOSC. Vind. 2, 178 p. 247, 9 ἀναγαλλὶς ἡ φοινικῆ· οἱ δὲ ἀερῖτις, οἱ δὲ αὐγῖτις ..., 'Ρωμαῖοι μάκια [p. 247, 15 μεκιατούρα (*fort.* μακία, οἱ δὲ τοῦρα. *W.*)]. MARCELL. med. 1, 35 sucus ... meciae, quam Graeci anagallida appellant.

[**macidas** faciet *corrupte trad.* CHIRON 111, *ubi parum apte* melceridas (*i.* μελικηρίδας) *vel* mariscas *coni. Oder, melius* mucitas = μύκητας *Heraeus.*]

×maciēs, -ēī *f.* [*cf.* macer, maceo; *v. Stolz-Leumann[5] 205. J. B. H.*] *gen.* -ei (*cf. l. 49*) *tantum* SERV. ecl. 3, 103 curam -ei. *praeterea nonnisi formae* -em, -e *leguntur.* GRAMM. suppl. 297, 28 '-s' ... per e et s. *de origine et derivatione falsa apud* GRAMM.: ISID. orig. 10, 180 macer a -e: et -s a moechia (macia *vel* macie *codd.*), eo quod inmoderata libido macros faciat. PRISC. gramm. II 130, 12 (*inter verbalia*) 'struo strues', 'macero -s'. CHAR. gramm. p. 39, 20 B. (*inter singularia tantum*) -s λεπτότης -ei (p. 45, 26 B.). SYNON. Cic. Char. gramm. p. 444, 7 B. sordes: squalor, inluvies, tabes, pallor, -s. GLOSS ἰσχνότης. λεπτότης ἐπὶ σώματος. GLOSS.[L] III Abol. MA 1 -s: exilitas corporis. NOT. Tir. 45, 39. *inde a* TRAG. inc. (*l. 57*), CIC., LVCR.

I *proprie i. q.* (*nimia*) *gracilitas, tenuitas, exilitas* (*de morbo i. maceratio, tabes sim.*; *cf. p. 19, 18*): **1** *hominum* (*vel corporis eiusque partium*; *bestiarum*: *l. 64 sqq. 72. 82. p. 19, 5 sqq. 14. 15*): TRAG. inc. 189 (*Pacuv.?*) refugere oculi, corpus -e extabuit (PLIN. nat. 31, 66 *al.* PORPH. Hor. sat. 1, 10, 18 *al. cf. l. 75*). CIC. leg. agr. 2, 93 hominem 'vegrandi -e torridum' (*frg. poetae?*). Phil. 7, 12 quid igitur profectus est ... A. Hirtius consul? at qua inbecillitate, qua -e *eqs.* Att. 3, 15, 1 Crassi libertum ais tibi de mea sollicitudine -eque narrasse. LVCR. 4, 1167 ischnon eromenion tum fit, cum vivere non quit prae -e (*cf.* OV. ars 2, 660 sit gracilis, -e quae male viva suast. rem. 328). CAES. civ. 3, 58, 5 corruptis equis -e (COLVM. 6, 30, 1 si sanis *equis* est -s [*Geop. 16, 3* ἰσχναίνηται]. 6, 34, 2). VERG. georg. 3, 129 ipsa ... -e tenuant (PROP. 4, 3, 27 SIL. 14, 636) armenta (*sc. vaccas ante concubitum, cf. p. 10, 48*) volentes (*cf.* COLVM. 6, 2, 14 robora corporum ... citra -em conservant *boves.* 6, 13, 2 *al.* CYPR. GALL. gen. 1251 VVLG. gen. 41, 3. 21). 4, 255 horrida voltum *apium* deformat -s. Aen. 3, 590 -e confecta suprema ... forma viri (*v. vol. IV 202, 77*; *adde* FIRM. math. 4, 8, 1 *al. cf.* SORAN. p. 66, 5 consumitur [καταλυομένου]). CIRIS 506 crura novā -s obduxit squalida pelle. HOR. carm. 3, 27, 53 turpis (SEN. Herc. O. 119) -s ... occupet (TIB. 3, 10, 5) malas. PRIAP. 32, 12 *puella* affert pallorem -emque larualem (OV. met. 14, 578. LIV. 2, 23, 3 corporis ... pallore ac -e peremptі. SEN. contr. 1, 1, 20. CELS. 1, 8, 2 [*signa stomachi infirmi*]. SEN. dial. 5, 26, 4 PS. QVINT. decl. 8, 16 p. 161, 19 *al.* IVV. 15, 101 *al. cf.* APVL. met. 9, 30 lurore. *cf. l. 81*). OV. ars 1, 733 arguat ... et -s animum (*de cura amantis ut*: epist. 11, 27 -s adduxerat [*cf.* met. 8, 397. CORIPP. Ioh. 3, 221 contrahit] artus. 20, 215 concidimus -e. met. 9, 536. 11, 793). met. 2, 775 pallor in ore *Invidiae* sedet, -s in corpore toto *est.* 7, 290 pulsa fugit -s *Aesonis.* 7, 641 -em ... ponere *formicae visae sunt.* 8, 807 auxerat articulos -s. trist. 3, 8, 28 vix ... ossa tegit -s. SEN. contr. 1, 6, 2 -e retractos introrsus oculos. CELS. [*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 27, 2 *al.* SEN. clem. 2, 6, 3 crus alicuius aridum aut pannosam -em. epist. 78, 1 ad summam -em *morbo* deductus (*cf.* COLVM. 6, 13, 2 perductus est [7, 9, 13 AVG. serm. 362, 11, 11. *cf.* PLIN. nat. 29, 86]). 95, 16 miserabilior ex cruditatibus quam ex fame -s. COLVM. 6, 38, 3 -s et languor *mulae.* 7, 5, 5 exiguitas cibi -em, -s autem scabiem *ovium* facit. 8, 17, 5 *piscis* (PLIN. nat. 9, 156 *opp.* praepingues). *al.* MELA 3, 64 priusquam annis aut aegritudine in -em eant. LVCAN. 6, 516 tenet ora *magae* ... -s. PLIN. nat. 10, 181 verrem ... cibum non capere usque in -em. 30, 60. QVINT. inst. 2, 4, 6 *coniunct.* infirmitatem. PS. QVINT. decl. 6, 4 *al.* IVV. 9, 16. PLIN. epist. 7, 19, 3 *syn.* defectio. APVL. met. 1, 6. 9, 13 veterno atque scabiosa -e *muli.* TERT. ieiun. 17 p. 297, 14 -s non displicet nobis *eqs.* (*cf.* AVG. civ. 22, 12 p. 589, 9 D. *opp.* pinguedine. *al.*). *ibid.* p. 297, 27 adv. Val. 10[in]. NEMES. cyn. 130 -e tenues *catulos.* VVLG. II reg. 13, 4 quare sic attenuaris -e (τί σοι, ὅτι σὺ οὕτως ἀσθενής). PAVL. NOL. carm. 1, 8 *avium* (*opp.* saginae). *et passim.* *nota oxymoron:* ALC. AVIT. carm. 6, 451 nutritus -e tangebat terga capillus (*sc. Ioseph in carcere*). *fere i. q. dissolutio, tabes:* ARNOB. nat. 2, 40 p. 80, 23 *ut animae* ab hominum formis tabifica -e dissociarentur. HEGES. 5, 18, 1 miserabili -e visceribus exesis (*Ios. bell. Iud. 5, 426* τηκόμενοι. *cf.* RVFIN. hist. 3, 6, 2).

2 *rerum* (*praecipue agri sim.*): LVCR. 1, 325 quaecumque aevo -eque senescunt. OV. fast. 1, 689 neque deficiat -e *seges eqs.* COLVM. 1, 4, 3 in exili terra cultoris prudentia ... -em *soli* vincere potest (*cf.* 2, 16, 3 terrae [3, 9, 9. 4, 22, 8 *syn.* sterilitas IVST. 43, 3, 5 *syn.* exiguitate. AVR. VICT. Caes. 20, 16]. PLIN. nat. 18, 199. STAT. Theb. 4, 702 aegra solo -s. PANEG. 11 [3], 22, 3 *agri*). 4, 3, 5 *vinea* ad ultimam redigitur -em (*cf.* PALLAD. 1, 6, 9 vitium). 4, 32, 5 *arundinis.* PLIN. nat. 17, 225 primo dolor, mox et -s earum partium fragilis, postremo tabes morsque *arborum* (*cf.* 17, 251 corticis. 24, 46 *foliis fraxini*). PALLAD. 1, 5, 1 aurosi pulveris lapidosa -s. AMM. 23, 6, 50 glebae -e internecante segetes. PRVD. c. Symm. 2, 1025 arva ... dura lapillorum -e (*cf. Matth. 13, 5*). *de mari i. q. recessus:* SOL. 23, 22 inter -em aquarum et plenitudinem (*cf. Mela 3, 2* recedere).

II *translate et metaphorice:* *de animo sim.* (*sc. imagine servata*): SEN. epist. 88, 19 isti ieiuni vomitores, quorum corpora in sagina, animi in -e et veterno sunt (*cf. p. 6, 26*). SIDON. epist. 6, 6, 2 ut exhortationibus tuis interioris hominis -em ... mysticus adeps ... distendat. CASSIOD. in psalm. 62, 6 saeculi (*opp.* pinguedo; *in allegorica interpretatione ut* 64, 15 GREG. M. moral. 12, 49). *de oratione sermone ingenio i. q. exilitas, ieiunitas,* ἰσχνότης: QVINT. inst. 2, 4, 9 -s illis *magistris aridis* pro sanitate et iudicii loco infirmitas est. TAC. dial. 21 quosque (quique *codd.*) alios in eodem valetudinario haec ossa et haec -s (hanc maciem *codd.*) probant (*de ieiuno dicendi genere Atticorum*). PACIAN. sim. carn. p. 120, 4 (*syn.* gracilentia, *v. vol. VI 2129, 42*). SYMM. epist. 1, 14, 1 infantiae meae -em (in aciem *V*). 1, 81 ingenii mei (ENNOD. epist. 4, 2, 3 p. 98, 12 *opp.* ubertatem. *al.*). BOETH. arithm. 1 p. 4, 22 ieiunae -s orationis. ENNOD. epist. 3, 32, 2 p. 94, 19 eloquii. 4, 14, 2 p. 109, 9 linguae (5, 8, 4 p. 126, 18). *adde:* ENNOD. epist. 2, 19, 14 p. 63, 12 meritorum. 4, 7, 1 p. 102, 8 votorum. *al.*

III *personate* (*cf. etiam p. 18, 72. 73. 82. 83*): HOR. carm. 1, 3, 30 -s (*i.* φθίσις) et nova Febrium terris incubuit cohors. SEN. Oed. 1060 horridus Morbi tremor -sque et atra Pestis. SIL. 13, 581 Luctus edax -sque ... et Maeror.

syn.: *ad I 1:* defectio, exilitas (AVG. serm. 362, 11, 11), tenuitas (THEOD. PRISC. log. 68). *ad I 2:* exiguitas, sterilitas. *ad II:* exilitas, gracilentia. *opp.:* *ad I:* pinguedo, plenitudo (*supra l. 33, adde* PHYSIOGN. 96). *ad II:* ubertas. *epitheta:* aegra: *supra l. 26.* decolor: CLAVD. 18, 123. foeda: LVCAN. 6, 516. fragilis: *supra l. 28.* gracilenta: MART. CAP. 2, 140 vers. ieiuna: CLAVD. 15, 23 CASSIOD. in psalm. 62, 6. informis: PS. QVINT. decl. 14, 3 p. 268, 2 CLAVD. rapt. Pros. 3, 93. larualis: *p. 18, 75.* miserabilis: PS. LACT. mort. pers. 33, 10 HEGES. 5, 18, 1. miseranda: NOVELL. Valent. 3, 32, 1 pr. naturalis: CASSIOD. in psalm. 101, 7. pertenuis: AVR. Fronto p. 72, 8 N. scabiosa: *supra l. 11.* sicca: PRVD. cath. 10, 103. squalida: *p. 18, 72.* subita: COLVM. 6, 34, 2. summa: CELS. 3, 22, 1 SEN. epist. 78, 1 COLVM. 1, 9, 13 PLIN. epist. 7, 19, 3. suprema: *p. 18, 70, adde* DRAC. Romul. 5, 174. tabifica: *l. 19.* turpis: *p. 18, 73.*

deriv.: macilentus, 2. macio.

1. *macilentus, -a, -um. [*a* macies *secundum* gracilentus; *cf. Stolz-Leumann*[5] *229. J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 73 M. deteriae porcae id est -ae. p. 125 -i: macie tenuati. PORPH. Hor. sat. 1, 3, 45 mire dixit 'male parvum' volens intellegi -um. NON. p. 136 (*v. p. 5, 4*). GLOSS.[L] V Aa M 10 -us: tenuis corpore (macer *add.* Abba MA 8). GLOSS. λεπτόχρως. famelicus: -us. strigosus: -us. IV 466, 4 tabentis artus (*Verg. Aen. 1, 173*) -ulenta corpora (*nisi ad* 1. maculentus *pertinet*). *inde a* PLAVTO; *compar.:* *l. 84. p. 20, 5.*

i. q. macie confectus, macer: 1 *de hominibus* (*bestiis: l. 83. p. 20, 2. 3*): PLAVT. Asin. 400 qua facie voster Saurea est? ... -is malis, rufulus aliquantum, ventriosus *eqs.* (*cf.* Capt. 647 -o ore, naso acuto *eqs.*). APVL. apol. 63 -am vel omnino evisceratam formam diri cadaveris. ARNOB. nat. 3, 14 p. 121, 21 nanos longos medios -os pingues crassos *deos.* PELAGON. 24 equos ... sanos quidem, sed satis -os (36 [*Hippiatr. I 11, 12* λεπτός]. 212 ut -ior sit. 363). HIER. in Gal. 1, 18 p. 329[A] utrum -us an pinguis ... esset. VVLG. gen. 41, 19 boves ... deformes et -ae (λεπταὶ ταῖς σαρξίν. *cf.* ROMVL. fab. 69, 18 [-ul- *rec. W.*]). Ezech. 34, 20 iudico inter pecus pingue et -um (ἰσχυροῦ ... καὶ ἀσθενοῦς. *cf.* HIER. in Ezech. 34, 11 p. 330[B]). Dan. 1, 10 vultus ... -iores (σκυθρωπά). AVG. serm. 242, 7, 10 appende -um et robustum hominem (*ibid. iterum*). SORAN. p. 76, 1 ut sint *mulieres* tenues et -ae (*opp.* pingues et crassae). HIPPOCR. aer. 7 p. 11, 28 -i fiunt (ἰσχνοί). *al.* VINDIC. epist. ad Pentad. p. 488. 2 *de rebus:* PALLAD. 4, 10, 1 amat *malum Punicum* ... solum ... -um, sed in pingui etiam provenit. VICT. VIT. 2, 19 grana vacua -a (*i. exilia*). *nota abundantiam:* MART. CAP. 2, 109 artubus ... -a gracilitate siccatis. **2. macilentus** *v.* 1. macul-.

măcino *v.* machinor.

1. macio, -ōnis *m.* [*ex theod. vet.* *mako (*cf.* machen, *v. s.* macero) *mutuatum videtur; v. Sofer, Lat. und Roman. aus d. Etym. d. Isid. 142 sq. J. B. H.*] mach-: *l. 17.* [*francog.* maçon, *port.* maçăo. *M.-L.*] *i. q. caementarius:* ISID. orig. 19, 8, 2 -es (mach- *C*) dicti a machinis, in quibus insistunt *fabri* propter altitudinem parietum. GLOSS.[L] I Ansil. MA 53 -es: constructores parietum. AR 162 architectus: fabricator aedis, matio (*sic*). *huc pertinere videtur:* AVRELIAN. reg. virg. 15 cum ma[r]cionibus aut carpentariis (*v. Sofer l. l. et Du Cange vol. V 163*).

2. macio, -āre. [*a* macies, *nisi ab* emacio, *quod prius exstat, retrograde formatum est. J. B. H.*] EVTYCH. gramm. V 459, 9 (*inter denomin. 5*[ae] *decl.*) macies -o -as. AVG. gramm. V 514, 20 (*inter depon.*) angor queror ... -or. *i. q. attenuare, minuere:* SOL. 15, 18 *Caspii maris* fauces ... -antur (mact- *var. l.*) imbribus, crescunt aestibus (*cf. Plin. nat. 6, 17* siccari).

macir, (-os: *l. 33*), *gr.* μάκιρ, μάκειρ. mach-: *l. 31. 34.* *i. q. resina arboris q. d. 'Ailanthus malabarica'* (*cf. Berendes, Des Ped. Diosk. Arzneimittellehre 1902 p. 103*): PLIN. nat. 1, 12, 16 (-ch-). 12, 32 -r ex India advehitur, cortex rubens radicis magnae, nomine arboris suae (CASS. FEL. 42 p. 103, 1 os [*sic*] corticis robusti). DIOSC. 1, 92 de machir. corium est ligni venientis de barvarico, colori rufo *eqs.* (*gr. 1, 82* μάκιρ). CAEL. AVR. chron. 2, 13, 165 gentiana aut -r. *cf. s.* mamira.

macister, macist(e)rātus *v.* mag-.

macne, *hebr.* מִקְנֶה. HIER. in Ier. 2, 75, 2 (*ad Ier. 9, 10*) pro 'possidente' LXX transtulerunt 'substantiae', quae Hebraice dicitur '-e'.

macor, -ōris *m.* [*a* maceo, *cf.* languor, pallor *sim. J. B. H.*] PRISC. gramm. II 235, 1 in or desinentia '-r -ōris' (*cf.* CHAR. gramm. I 35, 15 macer *trad.*, -r *Keil*, maeror *al.*). *i. q. macies* (NON. p. 136, 29): PACVV. trag. 275 corpusque meum tali maerore errore -e senet.

macrēsco, -cruī, -ere *a* macer. NOT. Tir. 40, 79 -it. [*francog.* maigrir, *hisp.* magrecer. *M.-L.*] [*falsa var. l.:* CELS. 2, 4, 4 (*v. s.* emacresco *vol. V 2 p. 439, 83*). COLVM. 2, 9, 14 (-ere *recc.*, *v. s.* marcesco).] *i. q. macrum fieri:* *de animantibus:* HOR. epist. 1, 2, 57 invidus alterius -it rebus opimis (*cf. sat. 1, 1, 110 sq. et p. 6, 20*). PAVL. FEST. p. 60 M. curionem agnum Plautus (*Aul. 562*) pro macro dixit, quasi cura -uisset. COLVM. 6, 3, 1 ne penuriā cibi -at pecus. MART. 13, 63, 1 ne nimis exhausto -ret inguine gallus, amisit testes. CHIRON 195 (= VEG. mulom. 1, 9, 3) ventre soluto erit et -it. 225 (= VEG. 1, 44, 1) -unt nimis. 375 unde et -it (in ea crescit *cod.*; *Veg. 2, 110, 2* unde et macies ... insequi consuevit). *de solo:* COLVM. 2, 1, 6 sequitur ut destituta pristinis alimentis -at (-gr- *A*) humus.

VARRO ling. 8, 79 macer '**macricolus**' macellus, niger 'nigricolus' nigellus (*tamquam exempla ficticia gradus medii deminutivorum deficientis*).

macritās, -ātis *f. a* macer, *cf.* tenuitas *sim.* GLOSS.[L] II Philox. MA 5 -s: λεπτότης. *i. q. macies:* VITR. 2, 4, 3 fluviatica *harena* ... propter -em ... in tectorio recipit soliditatem. CET. FAV. 22[in] parietes -e inpensae cito corrumpuntur (*cf. Vitr. 7, 3, 8* tenuitas, *ibid.* inbecillitatem crassitudinis).

macritūdo, -inis *f.* [*a* macer, *cf.* crassi-, pinguitudo *et* gracilitudo. *J. B. H.*] *i. q. macies* (NON. p. 136, 2): PLAVT. Capt. 135 ossa atque pellis sum miser a (*om. Non.*) -e (misera -e *Linds., al.*).

Hofmann.

macrobius *v. Onom.*

macrocephalus, -ī *m.*, μακροκέφαλος. HIPPOCR. aer. 14 p. 33, 3 quid prohibet de -is -os (ἐκ μακροκεφάλων μακροκέφαλον) nasci? *v. Onom.*

macrochēra, -ae *f.* [*gr.* *μακρόχειρα, *cf.* μακρόχειρ *'longis manibus'. J. B. H.*] LAMPR. Alex. 33, 4 clamides hirtas Severi et tunicas asemas vel -as (*i. longis manicis ornatas*) ... ad usum revocavit suum. **macrochīr** *v. Onom.*

macrocollum, -ī *n.* [*gr.* *μακρόκολλον. *J. B. H.*] *i. q. charta maioris formae* (*cf. Birt, Ant. Buchw. 1882 p. 245*[27]*; 283 sq. Blümner, Technol. u. Terminol. I*[2] *p. 332. Bilabel, RE XIV 199*): CIC. Att. 13, 25, 3 impensa fecimus in -a. 16, 3, 1 hunc (*sc.* ἀρχέτυπον) tu tralatum in -um lege arcano convivis tuis. PLIN. nat. 13, 80 erat et cubitalis *latitudo* -is. [*dub.:* PLIN. nat. 13, 78 nec **macrocollio** (*Birt,* mal(l)io *codd.,* malleo *edd.*) sufficit *Saitica charta.*]

[*R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

macrologia, -ae *f.*, μακρολογία. *de mensura syll. paenultimae:* GRAMM. suppl. 174, 2. *definitur:* QVINT. inst. 8, 3, 53 vitanda μακρολογία, id est longior quam oportet sermo ut apud T. Livium (*frg. 75, quod exemplum ubique fere affertur*). SACERD. gramm. VI 454, 6. DON. gramm. IV 395, 7 -a est longa sententia res non necessarias comprehendens. CHAR. gramm. p. 357, 12 B. DIOM. gramm. I 449, 26 Scaurus ita definit: longa descriptione producta sententia ut est *Verg. Aen. 12, 113 sqq.* ... versibus tamen minus nocet quam solutae orationi. et apud Livium (*l. 4*). POMP. gramm. V 294, 3 pleonasmos est in verbo, perissologia in sensu, -a in utroque. ISID. orig. 1, 34, 8. 2, 20, 4 GLOSS. *reprehenduntur exempla huius vitii* (*cf. l. 4 et 8*): DON. Ter. Ad. 68 senilis -a. 241 'dividuum face' ... figura -a.

macronosia, -ae *f.*, μακρονοσία. DIOSC. 1, 140 qui ex -a (*gr. 1, 128, 1* ἐκ μακρονοσίας) colore mutaverunt. CASS. FEL. 4 p. 12, 1 -a laborantibus id est longa aegritudine. 30 p. 60, 3. 61 p. 152, 14.

macrophyllon *v.* machaero-.

macros longus graece GLOSS. V 114, 39. *R.*

mactābilis, -e *a* mactare. *i. q. quo mactatur, occiditur; letalis.* LVCR. 6, 805 plagae -is. *cf. p. 22, 74.*

mactātio, -ōnis *f. a* mactare. *plur. l. 27.* *i. q. occisio:* **a** *hominum:* ITALA deut. 28, 25 (Lugd.) det te dominus in -e coram inimicis tuis (ἐπὶ κοπήν). Hebr. 11, 37 (Ambr. parad. 3, 21) secti ... sunt, ... in -e gladii mortui (ἐν φόνῳ, *Vulg.* in occisione). **b** *hostiarum* (SERV. Aen. 8, 85 -o post immolationem est [ISID. orig. 6, 19, 31]): ARNOB. nat. 7, 4 p. 240, 19 innoxiorum animantium -e laetari. 7, 36 p. 270, 3 caedibus et -bus hostiarum gaudere. ZENO 1, 6, 5 -e terribili *hostiae Isaac.* 2, 68 canina (AVG. c. Faust. 19, 6 p. 502, 22 -is agninae sacrum). SYMM. epist. 1, 49 Iovem vix propitiavit octava -o. AVG. quaest. hept. 4, 33 p. 341, 28 de iuvencae rufae -e (em- *C*). GREG. M. moral. 31, 94 p. 625[C] mundi sacrificii.

mactātor, -ōris *m. a* mactare. *is qui mactat, occidit:* SEN. Tro. 1002 (*Hecuba ad Pyrrhum:*) perge, -r senum, et hic decet te sanguis.

mactātus, (-ūs) *m. a* mactare. *i. q. mactatio, occisio:* LVCR. 1, 99 *Iphianassa* ad aras deductast, ... ut ... hostia concideret -u maesta parentis.

macte *v. p. 23, 53.*

ˣ**macto,** -āvi, -ātus, -āre. [*a* mactus; *eo sensu q. e. 'immolare' quidam vv. dd. separant a* mactare *'auctare, honorare', non recte. J. B. H.*] *de notione (v. etiam p. 22, 15. 56) et origine:* NON. p. 341, 34 magis augere (SERV. Aen. 4, 57. 6, 248 DIFF. Suet. p. 314, 22 *al.*). SERV. Aen. 8, 85 auget, perficit (SCHOL. Stat. Theb. 7, 280 sacrum perfecisse). GLOSS.[L] III Abol. MA 26 (*cf.* I Ansil. MA 93) -tae caesae (*vel* -ti caesi); alias ⟨-are⟩ augere (⟨mactae:⟩ -tae, caesae; alias auctae *ci. Linds., qui glossam ad Fest. p. 125 M. revocat*). *de formis contractis perf. v. Neue-Wagener[3] III 508. IV 209.* *legitur inde ab* ENNIO. NOT. Tir. 71, 64. *in codd. interdum pro* -are *trad.* iactare (*v. vol. VII 1, 49, 1; adde ex. gr.* LACT. inst. 1, 15, 2 DAMAS. epigr. 1, 14). [*dub.:* ACC. trag. 126 castra -bo in mare, *ubi* iactabo *coni. Madvig* (*cf.* NON. p. 341, 20 -are praecipitare *et l. 49 de errore contrario*). VESPA 42 Mars subigit bello multas cum sanguine gentes: pistor ego -o (mactra *Stowasser, Wien. Stud. 32, 1911, 106*) flavas sine sanguine messes.]

A *i. q.* **auctare,** *ampliare, notione debilitata i. q.* **afficere** *(cf. Hey, ALL 13, 1904, 223)* **aliquem aliqua re** *(abl. instr. supplendo p. 22, 11):* **1** *bonis rebus (praecipue honoribus) i. q. honorare, donare* (NON. p. 341, 23 honorare): **a** *homines:* ENN. ann. 301 inde redit magno -tus triumpho. ACC. carm. frg. 8 M. sapientiae ... gratia atque honoris patera Nestorem -vit aurea. CIC. rep. 1, 67 eos ... ferunt laudibus et -ant honoribus (LACT. inst. 5, 9, 11. *cf.* 1, 15, 2 summis laudibus ac novis honoribus). **b** *deos:* NOVIVS Atell. 39 -o te his verbenis, macta tu illanc infortunio. CIC. Vatin. 14 puerorum extis deos manis. ARNOB. nat. 1, 41 p. 27, 18 Liberum ... fanorum consecratione. 1, 64 p. 44, 19 pulvinaribus, aris, templis atque alio ... cultu. 7, 14 p. 248, 25 honorari ab homine deus dicitur et muneris alicuius oblatione -ari. 7, 16 p. 250, 5. 7, 22 p. 255, 21 si *Minervae* convenit virgines hostias immolari, ... ergo et musicis Apollo ... debet ... -ari. 7, 23 p. 256, 12 honore. **c** *bestias:* VARRO Men. 2 grundit tepido lacte satur mola -tus porcus (*sc. in sacrificio [cf. p. 22, 21]? an i. q. saginatus?*). **d** *res:* CIC. carm. frg. 3 (de consul.), 14 laeto -asti lacte Latinas (*sc. ferias*). ARNOB. nat. 2, 28 p. 71, 14 *animas* inmortalitatis condicione -tas. 5, 8 p. 180, 20 *hanc historiam* perpetuitatis honore -astis. CE 1531 A 9 (*ca. a. 450*) Nymfa, ... nostra salutifero tu -as predia fonte. **2** *malis* (NON. p. 342, 6 malo adficere): **a** *generatim:* ENN. scaen. 333 qui illum di deaeque magno -assint malo! ([AFRAN. com. 264 POMPON. Atell. 137]. PLAVT. Aul. 535 dotatae -ant et malo et damno viros. Most. 61 mala re magna. CIC. Vatin. 36 quo etiam maiore es malo -andus, quod. CYPR. GALL. iud. 610 tam gravibus -ta malis). PLAVT. Amph. 1034 te -o infortunio ([*Hey cft. Rud. 654* infortunio donabilem]. Bacch. 364. 886 Curc. 537 Poen. 517 Trin. 993 TER. Phorm. 1028 NOVIVS Atell. 39 [*v. l. 62*]. LACT. inst. 5, 10, 14 divinitas ... gravi i.). Amph. frg. 1 ego te cruce et cruciatu (*cf. p. 22, 3*) -bo. CIC. Catil. 1, 27 summo supplicio (1, 33 aeternis. MOD. dig. 48, 9, 9, 1 capitis poena plectentur aut ultimo supplicio -antur. DECL. in Catil. 17 summis suppliciis summisque cruciatibus mulctandum ac -andum. AVG. civ. 1, 19 p. 31, 30 D. summo ... s.). har. resp. 42 morte (rep. 2, 60). LACT. inst. 1, 21, 11 *dei* suos cultores ... orbitatibus. COD. Theod. 9, 16, 7 competenti animadversione. **b** *speciatim* **verberibus** (*v. Compernass, IF 34, 1915, 389 et cf. p. 23, 10*): VITAE patr. 3, 99 me caede -antes (*ibid. iterum. 5, 15, 25* caedentes. *Cotelier p. 525[B]* τύπτοντες). VITA Caes. Arel. 1, 48 nimia eos caede -bant (*sed cf. postea* interficiunt). PASS. coron. 8 iussit eos ... scorpionibus -ari. PASS. Firm. 8 ut ... fustibus -ti decapitarentur. *abs. i. q. verberare:* VEN. FORT. vita Germ. 9, 30 quo -to graviter et in terra proiecto ac semivivo relicto.

B *i. q.* **sacrificare,** *offerre, immolare (alicui) aliquid* (NON. p. 341, 27 immolare. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 431, 12 B. immolat. litat. -at. victimat. sacrificat. adolet. GLOSS.[L] II Philox. MA 6 σφαγιάζει): **1** *proprie:* CATO agr. 134, 2 fertum Iovi ommoveto et -to sic (134, 4). 134, 4 Iano struem ommoveto -toque. VARRO frg. Non. p. 312, 16 dis *vinum.* 341, 34 fabatam pultem dis. *hostias caedendo* (SERV. Aen. 4, 57 verbum sacrorum, κατ' εὐφημισμὸν dictum [*cf.* 6, 248]. auct. Aen. 4, 57 hostiae immolatae dicebantur mola salsa tactae; cum vero ictae et aliquid ex illis in aram datum, -tae dicebantur per boni ominis significationem. DIFF. Suet. p. 314, 22 immolari dicitur hostia, cum mola salsa in caput adiecta est; -tum autem quasi magis auctum, id est ampliatum [*inde partim corrupte* ISID. diff. app. 181 DIFF. gramm. suppl. 283, 15]): PACVV. trag. 289 coniugem -o inferis (PROP. 3, 7, 24 pro qua -ta est Iphigenia mora. OV. met. 13, 185. 448 placet Achilleos -ta Polyxena manes. Ib. 465 *al.* LIV. 9, 40, 9 *hostes* se Orco -are [*i. devovere; cf.* 4, 19, 3. 10, 28, 13 iam ego mecum hostium legiones -andas Telluri ac diis manibus dabo. *sim. de hostibus in pugna (cf. infra l. 75) ultionis causa occisis:* SIL. 4, 232 inferias caesis -at Labarumque Padumque. 4, 465. 5, 653]. SEN. Ag. 219 *al.* IVV. 12, 115. SVET. Aug. 15 trecentos ex dediticiis ... ad aram ... hostiarum more -tos. TERT. pudic. 9, 11 Christus [CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 32, 14 (*gr.* τέθυται)]. COMM. instr. 2, 32, 14 *Abraham Isaac. et al.*). LVCR. 2, 352 vitulus (3, 52 pecudes. 6, 759. VERG. georg. 3, 489 *hostiam* ferro. 4, 546 ovem. Aen. 2, 202 taurum. HOR. carm. 1, 19, 16 hostia [*v. Kießl.-Heinze*]. CIL XI 1420, 21 [*a. 2*] bosque et ovis atri ... diis Manibus eius -entur. *sim. passim, etiam apud Christianos de sacrificiis paganorum et Iudaeorum:* TERT. nat. 1, 10, 35 tabida quaeque -atis. VVLG. *in vet. test. 16[ies]*). VERG. Aen. 3, 118 meritos aris -vit honores, taurum Neptuno *eqs.* (*cf.* PRVD. ham. 100 *deis* barbaries perituros -at honores). PS. RVFIN. in Os. 5, 1 *sacrificia* daemonibus. PRVD. psych. 784 *holocausta.* DRAC. Romul. 8, 612 inferias ... sepulchro. **2** *translate i. q. arbitrio alicuius tradere, vovere:* CIC. Flacc. 95 quam potestis P. Lentulo ... -are victimam gratiorem quam si L. Flacci sanguine illius ... odium saturaveritis? LIV. 38, 54, 10 populum R. ne morte quidem P. Scipionis exsatiari, nisi ... frater (*sc. L. Scipio*) insuper ... -etur. TAC. ann. 2, 13, 1 perfidos et ruptores pacis ultioni et gloriae -andos. TERT. ieiun. 16 p. 296, 14 ille ... idolo gulam suam -at, tu deo non vis. VITAE patr. 3, 149 -ans propriam voluntatem humiliatus voluntatem sequebatur alterius. GREG. M. in euang. 37, 9 semetipsum (*sc. in missa deo.* dial. 4, 56. 59. in Ezech. 2, 9, 8 qui dei verba semper cogitant, semetipsos domino a carnali vita in cogitatione -ant).

C *i. q.* **interficere** (SYNON. Cic. Char. gramm. p. 415, 3 B. prostravit. perculit. -vit. abiecit. elisit. GLOSS.[L] II Philox. MA 7 -ari ἀναιρεθῆναι): **1** *proprie:* **a** *strictiore sensu* (*subi. res: l. 62. 74. p. 23, 8*): ACC. trag. 52 utinam me suis *Diana* telis -asset! ([SEN. Oed. 872]. *cf.* CIC. carm. frg. 22 [div. 2, 64], 26 avis taetro -tas dente *draconis.* OV. epist. 10, 77 *Minotaurum* clavā [*cf.* SEN. apocol. 7 haec clava reges saepe -vit feros]. SEN. Herc. O. 1331 infelix caput -ate saxis [DAMAS. epigr. 1, 14 *David Goliath* saxo tereti]. COMM. apol. 896 -bitur ense. ORIGO Rom. chron. I p. 145, 3 fuste -tus. *aliter* OCTAVIA 302 -ta tua ... manu, nata Lucreti). CIC. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 22), 37 taetra -ta excetra *Lernaea* (OV. met. 15, 364 -tos obrue tauros [fast. 1, 377]. VAL. MAX. 9, 2 ext. 11 -tarum pecudum intestinis ... egestis homines inserere. LVCAN. 4, 269 non utile clausis auxilium -vit equos. *al*). CIC. Pis. 16 in Catilinae busto ... -tus essem *tamquam hostia* (SALL. rep. 2, 4, 2 multi adulescentes sicutei hostiae -ti sunt [VAL. MAX. 2, 7, 6. 9, 7 mil. Rom. 2]. VERG. Aen. 2, 667. LIV. 39, 43, 4 -tam humanam victimam esse [42, 29, 2. 42, 40, 8 OCTAVIA 145]. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 10, 412). LVCR. 6, 1241 *hos* poenibat ... turpi morte (*cf. supra l. 4*) ... desertos, opis expertis incuria -ans (*cf. 6, 805* plagae mactabilis). VERG. Aen. 8, 294 *adversarium in pugna* (10, 412 OV. epist. 1, 43. Ib. 489 Cacus. STAT. Theb. 9, 64. ITALA Ios. 8, 21 [Lugd.] -verunt [ἐπάταξαν, *Vulg.* percussit] viros. COMM. apol. 912 VEG. mil. 3, 24 p. 118, 3 CLAVD. 15, 392 SIDON. epist. 3, 3, 7 *al. cf.* OV. met. 4, 22 Penthea *Bacchus et* Lycurgum *et v. supra l. 31*). VAL. MAX. 9, 2, 1. SEN. Med. 645 fratrem, Meleagre, matris ... -as (Oed. 18 patre -to. COMM. instr. 1, 39, 9 *Abel* a fratre). 1005 *al.* LVCAN. 10, 374 crudelemque toris dominam (*Cleopatram*) -emus in ipsis cum quocumque viro (10, 430 -andi ... Caesaris). VAL. FL. 2, 230 STAT. Theb. 12, 159. SVET. Cal. 32, 3 in *sacrificio* elato alte malleo cultra-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rium -vit. FLOR. epit. 1, 13, 14. COMM. apol. 219 -bant iustos ... inique. *et al.* *animalia in usus humanos, praecipue victus causa:* OV. met. 15, 124 COLVM. 7, 4, 3. 12, 55, 4 CALP. ecl. 4, 166. MART. 1, 49, 24 ibi inligatas ... dammas plagis -bis et ... apros. TERT. coron. 10 p. 440, 4 Oe. ego mihi gallinaceum -o. ITALA prov. 9, 2 (Cypr. testim. 2, 2 *al.*) -vit (ἔσφαξε, *Vulg.* immolavit) suam hostiam. act. 10, 13 (Aug. in psalm. 123, 5) -a et manduca (θῦσον, *Vulg.* occide). ANTH. 490 a, 12 more sues proprio -at December adultas. LACT. inst. 1, 21, 34 AMM. 25, 8, 6 VVLG. I reg. 14, 32 III reg. 1, 19 II par. 18, 2.
b *hyperbolice (cf. etiam p. 22, 11) eodem sensu quo enecare i. q. cruciare, exagitare, fatigare:* PLAVT. Rud. 96 si sapiam, hoc quod me -at concinnem lutum. POMER. 2, 21, 2 eum non ... sumptuosarum deliciarum studium -at (*syn. ibid.* exagitat *et* exanimat). *refl. i. q. se macerare:* VITA Caes. Arel. 1, 6 ita ... se legendi ... et vigilandi assiduitate -vit, ut ... corpus ... effecerit ... curvatum. 2 *trans late i. q. tollere, perdere, delere:* CIC. Verr. II 4, 26 ius civitatis illo supplicio (*sc. P. Gavii civis R. in crucem a Verre acti*) esse -tum. Flacc. 52 huic illi legato ... patronum suum ... -andum (*i. condemnatione perdendum*) ... tradidissent? VVLG. III Esdr. 4, 44 Cyrus quando -vit Babyloniam (ὅτε ηὔξατο ἐκκόψαι). GREG. M. in Ezech. 1, 6, 3 carnis ... in se peccata (FERREOL. reg. 34$^{in.}$ vitia [SERM. Migne 13, 648^{A} per ieiunium et orationes]). in euang. 32, 2 nec valet apprehendere, quod ultra ipsum est, si nescierit -are, quod est. 34, 16 *David* culpam concupiscentiae -vit per poenitentiam reprehensionis suae.
syn.: exagitare, exanimare: *l. 13.* ferire: CAPITOL. Max. Balb. 11, 6. immolare: LIV. 38, 47, 12 SEN. Thy. 714 ITALA gen. 46, 1 (Lugd.). interficere: LVCIF. Athan. 1, 32. iugulare: VERG. Aen. 11, 199. occidere: ITALA exod. 29, 16 (Lugd.). lev. 4, 24. 7, 2. 9, 15. 16, 15 LVCIF. Athan. 1, 3. trucidare: AVG. civ. 3, 27. *in versione LXX respondent:* θύειν: 11^{ies}. θυσιάζειν: III reg. 1, 19 II par. 7, 5. κατάσσειν: *v. p. 22, 77.* σφάζειν: 7^{ies}. *v. etiam p. 22, 8. 16. 35. 57. 23, 20.*
adnom.: *p. 21, 77. 79. 22, 3.*
deriv.: mactabilis. mactatio. mactator. mactatus. 2. mactus.

macton (*i. μακτόν?*) id est cataplasma fenugraeci, qui ex lini seminibus admixta polline fit GLOSS. III 541, 3.

mactra, -ae *f.*, μάκτρα. [*it. merid.* matt(e)ra. *M.-L.*] GLOSS.^{L} I Ansil. MA 107 -a magida Graece; vulgo autem monstrium(?) dicitur. [VESPA 42 *v. p. 21, 53.*]

1. mactus, -a, -um. [*a *magere 'augere' vel 'magnificare', quod quidam conferunt c.* magnus, magis (*v. Osthoff, Morph. Unters. 6, 218 sq.*), *alii c. sanscr.* maháyati '*delectat, veneratur*', *lituan.* mėgti '*alicui placere*'. *J. B. H.*] *de origine et notione:* PAVL. FEST. p. 125 M. -us magis auctus (PORPH. Hor. sat. 1, 2, 31 magis aucte id est cumulate. NON. p. 247, 36. SERV. Aen. 9, 638 magis aucte, adfecte gloria [ISID. orig. 10, 165 m. auctus g.]. PRISC. gramm. II 183, 8. GLOSS.^{L} III Abstr. MA 5—6 magis aucte, maior facte. *cf. etiam p. 21, 45*). ARNOB. nat. 7, 31 p. 265, 9 amplificatus. SCHOL. Stat. Theb. 7, 280 '-e animo' ut si diceret perfectae indolis iuvenis; ... '-e nova virtute puer' (*Verg. Aen. 9, 638*) id est perfecte. PLAC. Gloss.^{L} IV M 8 -e verbum est bene alicui optantis, ut Virgilius dicit '-e nova virtute puer', id est multum aucte, hoc est magne puer et sublimis (GLOSS.^{L} I Ansil. MA 108 multum auctus). GLOSS.^{L} III Abol. MA 37 -e (mante *codd.*) amplissime. *de formis: legitur plerumque* -e (*indeclinabile l. 79. p. 24, 40. 41. 48*); -us *testatur* PRISC. gramm. II 183, 8 -e ...; antiqui tamen et -us dicebant, *habent* CATO *infra l. 83,* ARNOB. *infra l. 82,* CE 1519, 14 *p. 24, 46; v. etiam l. 43. 45. 52. 74. p. 24, 6. plur.* -i *v. p. 24, 9. 41. acc. masc:* -um *v. p. 24, 47.* -e *pro imperativo accipit* SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 1, 2, 32 -e. cresce. *pro adv. accipiunt Nettleship, Contributions p. 520, Birt, RhM. 77, 1928, 199; pro vocat. recte* SERV. auct. Aen. 9, 638 -e ergo pro -us esto, vocativum pro nominativo posuit, *viri docti vulgo; cf. Wünsch, RhM. 69, 1914, 127 sqq Schmalz-Hofmann^{5} p. 405. verus vocativus esse videtur* ENNOD. dict. 9, 10 *p. 24, 32. de -ĕ brevi constat ex* VERG. Aen. 9, 638 *et* STAT. *quinque locis.* SIL. 12, 257 -e virtutis avitae *post* -e *suppletur* ⟨o⟩. *legitur inde a* CATONE (11^{ies}) *et* PACVV., *apud* CIC. *ter, apud* LIV. 7^{ies}, *apud* STAT. 13^{ies} (silv. 10^{ies}). [*loc. corr.*: ACC. trag. 305 (*cf. p. 24, 55*). TRAG. inc. 232 (*cf. Kroll, Glotta 19, 1931, 263*).] *de voce fusius egerunt Wünsch l. c. et Neue-Wagener II^{3} 178.*

A *pertinet ad deos (aliter p. 24, 29): fere i. q. auctus, honoratus (ubique c. imp.* esto [estote] *praeter l. 83; add.* rei [rerum] ergo: CATO agr. 132, 1. 134, 3. 139. 141, 3. 4 ACT. lud. saec. Aug. *l. 78*): NON. p. 247, 36 est vocabulum sacratum. SERV. Aen. 9, 638 est sermo tractus a sacris. quotiens enim aut tus aut vinum super victimam fundebatur, dicebant '-us est taurus vino vel ture', hoc est cumulata est hostia et magis aucta (ISID. orig. 10, 165). auct. *ibid.* in pontificalibus sacrificantes dicebant deo '-e hoc vino inferio esto'. CATO agr. 132, 1 hac illace dape pollucenda ([132, 2]. 139 hoc porco piaculo inmolando. 141, 3 *ter.* ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 141 heis libis libandis. 98 -e hac agna femina inmolanda estote [*cf. p. 24, 41*]). 132, 2 -e vino inferio esto (134, 3 -e isto ferto esto, -e vino inferio esto. ARNOB. nat. 7, 31$^{in.}$ verba ... quibus ... uti ... consuetudo est '-us hoc vino inferio esto' [*sic ter*]). 134, 2 te ... precor, uti sies volens ... mihi ... -us hoc ferto.
B *pertinet ad homines (res? p. 24, 34): est vox cum gratulatione salutantis praeter* CE 1519, 14 (*v. infra l. 46*); *primitus sermonis militaris propria est.* 1 *usus sollemnis* (-e *c. sing.*; esto *additur l. 9. 13. 20. 22. pertinet ubique ad 2. pers. praeter* CIC. Att. 15, 29, 3 *infra l. 35*): **a** *c. abl. causae* (*c. abl. instrum. l. 47; l. 13 c. abl. caus. et instr. coniunctis?*): DON. gramm. IV 378, 2 dignus munere, -us virtute (POMP. gramm. V 173, 10. 188, 10 CONSENT. gramm. V 353, 11 PRISC. gramm. II 550, 10 GRAMM. suppl. 87, 4). FRG. Bob. gramm. VII 544, 6 -e illa re dicimus, non illius rei. VIRG. gramm. epit. 5 p. 36, 14 H. laude digni, arte -i. PACVV. trag. 146 -e esto virtute (TVRPIL. com. 7 -e v. e. [HOR. sat. 1, 2, 31 LIV. 4, 14, 7. 22, 49, 9. 23, 15, 14. SEN. epist. 66, 50 sanguinulentis ex acie redeuntibus dicitur. PETRON. 94, 1]. ACC. trag. 473 -e his armis, -e v. patris [LVCIL. 225 -e ... v. simulque his viribus (versibus *al.*) esto. LIV. 7, 10, 4 ac pietate (10, 40, 11)]. CIC. Tusc. 1, 40 -e v. [Att. 12, 6, 3 CALP. decl. 3 HIER. epist. 58, 8, 2. 60, 13, 1. 141, 2 CIL XIII 10017, 30]. VERG. Aen. 9, 638 -e nova v. puer. SIL. 10, 277 -e o v. paterna). SIL. 4, 475 -e, o -e indole sacra. STAT. Theb. 7, 280 animo (silv. 2, 2, 95. 5, 2, 97). silv. 1, 2, 101 toris. 1, 3, 106 bonis animi. 1, 5, 63 -e, oro, nitenti ingenio curaque puer. 3, 3, 31 pio gemitu. MART. 4, 13, 2 -e esto taedis, o Hymenaee, tuis. PLIN. paneg. 46, 5 hac gravitatis gloria. 89, 3 -e uterque ingenti in rem p. merito. CLAVD. 24, 191 novis consul titulis. SIDON. epist. 1, 4, 1 -e esto, vir amplissime, fascibus partis. CASSIOD. var. 1, 3, 8 -e, summe vir, felicitate laudabili.
b *c. gen.* (*cf. Schmalz-Hofmann^{5} p. 405*): FRG. Bob. *v. supra l. 7.* SIL. 12, 257 -e ⟨o⟩ virtutis avitae, -e Antenoride. 15, 274 -e o venerande pudici ductor -e animi. STAT. Theb. 2, 495 animi (silv. 5, 1, 37 MART. 12, 3[6], 7). ENNOD. *v. l. 31.* IORD. Rom. 2 virtutis et meriti.
c *absolute:* VAL. FL. 6, 547 o nostrum genus. STAT. silv. 3, 1, 166 meos imitate labores. 4, 8, 14 o iuvenis. PRVD. cath. 9, 106 -e iudex mortuorum, -e rex viventium. SIDON. epist. 8, 7, 3 tu (*cf.* CE 2162, 2). ENNOD. epist. 1, 5, 4 insignium adulescens virtutum (carm. 1, 6, 8). dict. 9, 10 debuit tibi, -e, et mea orationem professio (*cf. p. 23, 62*). CASSIOD. var. 11, 1, 12 or. frg. p. 466, 14 EPIST. Austras. 10 p. 125, 28 EVG. TOLET. carm. 10, 1. 4. *pertinetne ad res? (aliter l. 48):* CIC. Att. 15, 29, 3 *Plancum* et agripetas eiectos a Buthrotiis; -e! (*ad Buthrotios referri solet [cf. l. 45], ad Plancum ironice potest, ad eiectionem malim*). **d** *c. enunt.*: STAT. Theb. 11, 681 (*iron.*) -e, potes digne Thebarum sceptra tueri. silv. 4, 8, 25 -e, quod ... proles tibi saepius aucta virili robore.
2 *singularia:* LIV. 2, 12, 14 iuberem -e virtute esse, si *eqs.* 7, 36, 5 -e (-i *al.*) virtute ... este (CVRT. 4, 1, 18 -e [*P*, -i *cett.*] virtute ... estote. PLIN. nat. 2, 54 -e [-i *al.*] ingenio este. FLOR. epit. 2, 18, 16 -e este! fortissimam ... civitatem! [*sic Haupt*; esse *codd., quod vulgo deletur continuata sententia*]. *cf.* -e ... estote *p. 23, 79,* -i *supra l. 9 et* CIC. Att. 15, 29, 3 [*l. 35*], *si* -e *ad Buthrotios referas*). CE 1519, 14 facias videre (*me*) Romam dominis (*possunt esse M. Aurelius et Verus*) munere honore (*cf. supra l. 4*) -um coronatumque.
-e *pertinet ad subst. gen. fem.*: CASSIOD. var. 11, 40, 2 -e, indulgentia (*personata*).
deriv. macto.

?**2. mactus,** -a, -um. [*a* mactatus *derivatione retrograda. J. B. H.*] *i. q. ictus, percussus?:* LVCR. 5, 1339 saepe boves lucae ferro male -ae (*tuetur Munro,* tactae *Bockemüller,* inactae *Diels* [*v. SBBerl. 1921, 237 sqq.*], vinctae *Martin*) diffugiunt. [*huc pertinere* ACC. trag. 305 exilio -e ex terris Pelopiis *dicit Nettleship, Contributions p. 521.*] *Bulhart.*

***macula,** -ae *f.* [*orig. inc.; conferunt gr.* σμάω, σμῆν '*linere, detergere*', σμῆμα '*unguentum*' *alia. J. B. H.*] *scribitur* maec-: ITALA lev. 4, 3 (Monac.). *de formatione v. p. 3, 49. de notionibus:* PAVL. FEST. p. 121 M. labes a in vestimento dicitur et deinde μεταφορικῶς transfertur in homines vituperatione dignos. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 436, 17 B. obprobrium. turpitudo. -a. labes. nota. foramen. 439, 24 ignominia. nota. dehonestamentum. NON. p. 350, 9 -a turpido. 350, 13 -a in retibus plaga (*cf.* 378, 4 plagae ... -ae retiales). GLOSS.^{L} II Philox. MA 8 κηλίς, σπίλος. *inde fort.* Abav. MA 8 nota, vitium. III Abstr. MA 4 -a turpitudo. I Ansil. MA 114 -as foramina retis. Iob (*18, 8*) 'inmisit enim in retem pedes suos et in -is eius ambul[ab]at'.
in libris Graecis respondent: σπίλος *p. 25, 84. 26, 10. 18 (cf.* ἄσπιλος *p. 27, 5).* σπιλάς *p. 26, 19.* κηλίς *p. 25, 31. 26, 58 (cf.* ἀκηλίδωτος *p. 26, 15.* κηλιδόω *p. 26, 67).* μῶμος *p. 26, 58. 66 (cf. etiam* AVG. quaest. hept. 3, 41 p. 276, 15 *et* ἄμωμος *p. 27, 5).* ῥύπος *p. 27, 14.* μολυσμός *p. 27, 24. legitur inde a* PLAVTO; *deest ex. gr.* CAES. SALL. CVRT. NOT. Tir. 40, 80. [*it.* macchia, *francog.* maille, *hisp.* mancha. *M.-L.*] [*lect. inc.*: CIL IV 3138. *falso trad.*: CELS. 2, 5, 3 -as (miculas *corr. Scaliger*). *coni.*: PLIN. nat. 36, 161 (*v. vol. I 1684, 36*). *dub. interpret.*: STAT. Theb. 2, 129 audito venantum murmure tigris horruit in -as (SCHOL. quasi saevitiam feritatis -arum praemonstret horrore ... aut certe -as, quae in retibus texuntur).]
I *i. q. nota a ceteris partibus differens:* **A** *strictiore sensu i. q. nota deformans, polluens (sordibus, inaequalitate, corruptione speciei sim.):* 1 *proprie (cum gen. obi. v. p. 25, 3. 12. 18. 27. 45. 52. 77. 81 al.; cum gen. rerum, quibus -ae efficiuntur v. p. 25, 34. 37. 47. 53. 59. 62. 69. 74. 79):* **a** *de notis per se natis:* α *in corpore humano:* PLAVT. Capt. 595 viden tu illi maculari (*sc. motu animi*)
[Dietsfelbinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corpus totum -is luridis? (*cf.* Verg. Aen. 4, 643 -is ... trementis interfusa genas [*v.* Clavd. Don. *ad l.*] Val. Fl. 2, 105 Coripp. Ioh. 4, 253). Cic. nat. deor. 1, 79 est corporis -a naevus. Ov. medic. 78 medicamina ... ore fugant -as. Pavl. Fest. p. 369 M. vitiligo in corpore hominis -a alba, quam Graeci ἀλφόν vocant (*cf.* Cass. Fel. 8 p. 15, 4 -as albas Graeci alphus leucas vocaverunt. 9 p. 16, 7 -as nigras ... alphus melaenas vocant). Plin. nat. 20, 9 lentigines ac -as e facie tollit *elaterium* (*cf.* 28, 109. 186 *al.*). 20, 142 cicatrices aut -as ... emendat (*cf.* 22, 151. 26, 163). 23, 109 ad ... rubras -as in manibus. 28, 188 defricatis -is. 36, 140 medetur. *saepe.* Firm. math. 4, 19, 35 candidarum ... -arum varietate. Plac. med. rec. β 17, 44 -as in facie a sole factas aut per se natas. 17, 48 ad -as infantium. *passim.* Theod. Prisc. eup. faen. 94 in corporibus inhaeserunt. *ibid.* permundabit. *al.* *per comparationem*: Tert. nat. 1, 5, 3 modica -a in fronte. *de -is morbo effectis*: Cels. 2, 8, 34 si rubet facies et quasi -is quibusdam colorum omnium distinguitur. 3, 25, 1 crebras -as ... habet. Sen. Oed. 183 -ae ... caput sparsere leves. Scrib. Larg. 187 livoribus quasi -is variatur. Plin. nat. 25, 152 *veneno* necatorum -ae in corporibus apparent. Ser. Samm. 106 variant -ae. Lact. inst. 4, 15, 8 pollutos et aspersos -is repurgabat (*de lepris; cf.* 4, 26, 11. Vvlg. lev. 13, 31. 35. 37. 14, 56 ista est lex ... lucentis ae. *saepe*). Firm. math. 3, 5, 30 aliis -as, lepras, impetigines ... ⟨infligunt⟩. 8, 19, 11 exulcerata -arum labe possessus. Amm. 30, 6, 6 liventibus ... -is interfusus (*cf. supra l. 1*). Cael. Avr. acut. 2, 10, 72 emergentes discolores ... -ae ..., quas Graeci *ἰόνθους* vocant (*cf.* chron. 2, 5, 89). *al.* β *in corpore bestiarum*: Verg. georg. 3, 389 ne *aries* -is infuscet vellera pullis nascentum (*cf.* Colvm. 6, 37, 7. 7, 3, 2 multo ... minus universitas *arietum* tergoris -is variet). Lact. inst. 4, 26, 37 agnum candidum sine -a (*cf.* 4, 26, 39 [*per comparationem*]. *al.*). Chiron 635 -as mucrone elimpidare. *et al.* γ *in rebus*: Colvm. 12, 47, 2 cydonea ... integra, sine -a (*cf.* 12, 49, 4). Vvlg. sap. 13, 14 omnem -am (κηλῖδα) *ligni* ... perliniens. b *de maculis extrinsecus aspergine, contagione effectis*: *sanguinis sim.*: Pvblil. I 45 iucunda -a est ex inimici sanguine (*cf.* Stat. Theb. 6, 786. Apvl. met. 3, 18. 9, 38 cruoris. Tert. scorp. 8 p. 161, 4). Liv. 22, 1, 10 fontem ... cruentis ... aspersum -is. Stat. silv. 1, 5, 38 *marmor* cruentavit -is lucentibus Attis. Ach. 1, 854 saevis ... rubebat bellorum -is *clipeus* (*metaphorice; v. Brinkgreve ad l.; cf.* Drac. Orest. 209. 240). *aspergine liquoris*: Ov. met. 5, 455 combibit os -as. Vitr. 8, 4, 1 si ... in vas ... aqua sparsa ... -am non fecerit (*cf.* Sidon. epist. 2, 2, 12). Petron. 102, 15 nec aquae aspergginem impositurum aliquam corpori -am. Plin. nat. 12, 123 ut ... in veste -as non faciat. Avg. civ. 21, 7 p. 502, 20 D. nigrae -ae offunduntur ex oleo splendido. *al.* *incesto*: Plin. nat. 36, 21 cupiditatis esse indicem -am. Svet. Nero 28, 2 libidinatum inceste ac -is vestis proditum. *inquinatione sordium*: Ov. fast. 3, 821 laesis -as de vestibus aufers. Pavl. Fest. p. 248 M. pura vestimenta ... id est ... non -am habentia. Val. Max. 3, 5, 1 candidam togam ... turpitudinis -is obsolefactam. Sen. dial. 5, 35, 4 *oculi* -a offenduntur et sordibus. *al.* *hinc explicatur lusus verborum*: Macr. Sat. 2, 2, 9 miror ... sororem meam habere -am (*alluditur ad nomen proprium*), cum fullonem habeat. *adustione* (*plerumque de stigmate*): Plin. nat. 20, 106 crurum -as varietatesque igni factas emendat. Schol. Iuv. 10, 183 ne -am ferret notae secundum ius. Clavd. 5, 505 pectus inustae deformant -ae. Cod. Iust. 3, 2, 3, 1 maiores poenas et corporales -as ... imponere (*cf. l. 41*). *aliis causis*: Verg. georg. 1, 441 sol nascentem -is variaverit ortum (*cf. in sideribus*: 1, 454 -ae incipient rutilo immiscerier igni *solis.* Plin. nat. 2, 46 -as *lunae.* Stat. Theb. 11, 121 trepidum ... Hyperionis orbem suffundi -is. Amm. 27, 4, 4 radios solis ... nullis ... -is rerum humanarum infectos). Plin. nat. 10, 122 excrementis ... posita calceis -a. Svet. Aug. 94, 4 in corpore ... exstitisse -am velut picti draconis nec potuisse umquam exigi. Apvl. apol. 60 fuliginis -am ... timerem. Itala lev. 14, 36 (Tert. pudic. 20 p. 267, 22) -ae et cavositates adnuntiatae in parietibus sacerdoti (*i. signum leprae; cf.* Vvlg. lev. 13, 49 si alba vel rufa -a fuerit infecta *vesti.* 14, 44). Clavd. 15, 494 ora licet -is asperserit occiduus sol. *al.*

2 *tropice* (*cf. etiam iuncturas* -as eluere, lavare *sim. sub 3*): a *in hominibus*: Plavt. Capt. 841 ex corpore exigam omnis -as maerorum tibi (*cf. l. 62*). Poen. 198 inest amoris -a huic homini in pectore, ... quae elui ne utiquam potest. Cic. S. Rosc. 66 paternus maternusque sanguis, ex quo *profuso* si qua -a concepta est, ... elui non potest *eqs.* Sen. clem. 1, 11, 2 est ... clementia vera ... nullam habere -am, numquam civilem sanguinem fudisse. Tert. bapt. 4 p. 204, 20 nemo super cutem portat -am idololatriae *eqs.* orat. 13 p. 188, 21 ut *manus* ... a caede ... ceterisque -is, quae spiritu conceptae manuum opera transiguntur, purae alleventur. monog. 17 p. 787, 10 Oe. *matrona* -am carnis suo sanguine abluit (*de incesto; cf.* pudic. 12 p. 241, 21 *al.* Drac. laud. dei 3, 519 -am thalami ..., quam *Lucretia* tulit). adv. Marc. 4, 8 p. 437, 28 luridati delinquentiae -is et nigrati ignorantiae tenebris. 4, 35 p. 540, 18 Christum ... elimatorem humanarum -arum. pudic. 1 p. 220, 13 aurium -a *verbis sordidis illata.* Vvlg. Iob 13, 7 si manibus meis adhaesit -a. Prvd. ditt. 1, 3 Eva ... tinxit ... innocuum -is sordentibus Adam. Mvtian. Chrysost. hom. 17, 5 p. 351 (σπίλον). *al.* b *in rebus*: Hor. ars 352 ubi plura nitent in carmine, non ego paucis offendar -is, quas aut incuria fudit aut humana parum cavit natura (*cf.* Qvint. inst. 8, 3, 18 in oratione nitida notabile humilius verbum et velut -a. 8, 5, 28 color ... dicendi ... variis velut -is conspergitur). Sen. dial. 9, 11, 9 quae dignitas, cuius non praetextam ... sordes comitentur ... et mille -ae ...? Ivv. 14, 2 plurima sunt ... nitidis -am haesuram figentia rebus. Tert. scorp. 12 p. 174, 6 -ae *vestitus animae* ... martyrio candidantur (*ibid.* sordes). pudic. 20 p. 268, 8 sermo dei ... *in domo hominis* invenerit -as ruboris et viroris. Itala Eph. 5, 25 (Tert. pudic. 18 p. 260, 19) *et* Vvlg. ecclesiam ... non habentem -am (σπίλον) aut rugam (*cf. interpretationem allegoricam*: Avg. serm. 181, 3, 3 quomodo ... est ecclesia ... sine -a et ruga, cum vos sitis ruga eius et -a. 181, 5, 7 gest. Pelag. 12, 27 p. 80, 13 Cod. Iust. 1, 1, 8, 5. *al.*). Clavd. Don. Aen. 12, 169. Vvlg. sap. 7, 26 *sapientia est* speculum sine -a (ἀκηλίδωτον) dei maiestatis. *al.* *nota de ipsis hominibus* (*cf. l. 75 sqq.*): Apvl. flor. 9 p. 29 si qui ... ex illis lividulis splendidissimo huic auditorio velut quaedam -a se immiscuit. Vvlg. II Petr. 2, 13 -ae (σπίλοι) deliciis affluentes. Iudas 12 hi sunt in epulis suis -ae (σπιλάδες). Tert. nat. 1, 16, 6 una vel alia gens quantula -a totius orbis?

3 *translate*: a *de pollutione famae, honoris i. q. infamia, ignominia, dedecus* (*saepe cum gen. obi. v. l. 30. 37. 43. al. cum gen. explic. v. l. 29. 33. 36. 44. 46. 50. 52. 56 al.*): α *vitae, factorum*: Lvcil. 896 deliciis -am atque ignominiam imponere (*cf.* Cic. Quinct. 99 ne ... -a ... notetur [*cf. infra l. 65*]. Verr. I 11 Font. 36). Rhet. Her. 4, 35, 47 ne ... ordini honestissimo -ae atque dedecori sit (*cf.* Cic. Verr. II 3, 144 detrimento, -ae, invidiae, infamiae). Cic. S. Rosc. 113 qui ... perfidia legationis ... caerimoniam polluerit -aque adfecerit. Font. 41 sociale bellum -a sceleris imbutum est (*cf.* Vvlg. Ios. 22, 17). Cluent. 12 -a familiae. 130 praetermitti ab censoribus et neglegi -a iudiciorum posse non videbatur. Manil. 7 delenda est vobis illa -a ... bello ... concepta, quae penitus ... insedit in populi Romani nomine (*cf.* ad Brut. 1, 15 [*opp.* gloria]). Sest. 63 -a regni publicati maneret, quam nemo iam posset eluere (*cf. l. 84. p. 25, 70. 71.* Catvll. 57, 3 -ae paris utrisque ... impressae resident nec eluentur. Tac. ann. 1, 43, 3. Plin. epist. 3, 7, 3 -am veteris industriae ... abluerat. Amm. 16, 12, 31 [*opp.* decus]. *al.*). Balb. 15 est ... haec saeculi quaedam -a atque labes, virtuti invidere. Liv. 3, 58, 2 ne Claudiae genti eam inustam -am vellent, ut carcere ... viderentur digni (Fronto p. 166, 6 N. Lact. ira 24, 10 inst. 4, 26, 12 Rvfin. apol. adv. Hier. 2, 3 *al. cf. etiam l. 52. sim.*: Clavd. 18, 430 belliferam communibus urunt Italiam -is). Sen. Herc. O. 1454 laudibus -am imprimam (*cf. l. 35*). Svet. Vit. 12 cum ... detestatus esset ... talem equestris ordinis -am. Apvl. met. 10, 33 *Socrates occisus* relinquens civibus ignominiae perpetuae -am (*cf.* Cod. Iust. 2, 11, 14 [*a. 238*]). apol. 3 ne quid -ae aut inhonestamenti in me admittam. 57 omnem criminis -am detersisse (*cf.* Greg. M. moral. 26, 72). Tert. nat. 1, 16, 17 ut tanta saeculo -a exprobraretur. pudic. 20 p. 267, 15 *fides* vitium et -a aestimatur in saeculo. *al.* Cypr. epist. 45, 2 p. 601, 8 fama mendaci ... -as inspergere. Firm. math. 7, 18, 8 muliebris libidinis -am. Ivst. 12, 5, 5 ne ... victoriae gloria saevitiae -a infuscaretur (*cf. p. 25, 26*). 27, 1, 3 infamiae -am subiit (*cf.* Cod. Theod. 4, 6, 3 [*a. 336*]. 15, 14, 12 inustae -ae ... infamiam. *al.*). 36, 1, 2 ad abolendam segnitiae -am (*cf.* Amm. 26, 3, 5. *al.*). Cod. Iust. 2, 11, 17 (*a. 242*) existimationis -am (*cf.* 12, 35, 8). 9, 41, 11 (*a. 290*) violati pudoris. 3, 28, 27 (*a. 319*) infamiae vel turpitudinis vel levis notae -a adsparguntur. Clavd. Don. Aen. 12, 140 *opp.* dignitatem. Vvlg. prov. 9, 7 sibi -am generat. Sirach 11, 33 in electis imponet -am (μῶμον). II Macc. 6, 25 -am (κηλῖδα) atque execrationem meae senectuti conquiram. Rvfin. hist. mon. 20 p. 442^{C} ne ... deferrent conscientiae -am. Clavd. 8, 312 haerebunt -ae. Bachiar. fid. 1 p. 1019^{C} ut ... -a nos terrenae nativitatis inficiat. Cypr. Gall. iud. 417 cuius nobilitas -am de matre trahebat. Pomer. 2, 4, 2 p. 448^{C} vitam ... -is sinistrae opinionis infamant. Ennod. dict. 5, 1 p. 437, 24 inter -as numeret ... triumphos. Cod. Iust. 5, 51, 13, 3 perpetua -a infamiae notabuntur (*cf.* Pallad. hist. mon. I 51 p. 334^{D} [*p. 158, 4 Butl.* μῶμον]). Pallad. hist. mon. I 10 p. 284^{D} ne ... aliquam sibi ex hoc relinqueret -am (*p. 71, 9 Butl.* κηλιδώσῃ ... τὴν ψυχήν). *al.* β *status, condicionis* (*plerumque servitutis*): Mod. dig. 40, 11, 5, 1 si ingenuus factus ... -am servitutis non sustinuisset (*cf.* Hier. epist. 3, 3, 2 Cod. Iust. 8, 51, 3, 1). Firm. math. 1, 7, 5 servilibus -is infectum (*cf.* Clavd. 20, 132. *al.*). Clavd. 8, 30 -am ... condicionis *servilis* (*cf.* Cod. Theod. 6, 35, 14 [*a. 423*]. Cod. Iust. 11, 48, 24 pr. maternae condicionis -am, non paternam sequatur libertatem). Novell Mart. 4, 2 (*a. 454*) nascendi decolor -a. *al.* γ *metonymice* (*de homine cf. etiam l. 16 sqq.*): Cic. prov. 13 has duplices pestes sociorum (*sc. Pisonem et Gabinium*) ... imperii -as teneretis? Optat. 3, 3 p. 73, 23 -a senatus et dedecus praefectorum. Arnob. ad Greg. 1 p. 385, 5 nulla pelicum -a. Greg. Tvr. vit. patr. 8, 6 confractos compedes disruptasque -as catenarum (*i. turpes catenas*). b *de corruptione, pravitate morum vel habitus i. q. vitium, mendum*: α *de labe morum i. q. facinus, delictum, peccatum* (*de falsitate doctrinae v. p. 27, 14. 16. 21. 26*): Ter. Ad. 954 hanc -am (*sc. avaritiae*) nos docet effugere (*ibid.* vitium). Lvcil. 1033 scire ... -asque notasque. Cic. Verr. II 5, 121 -as furtorum et flagitiorum ... sanguine eluere (*cf.*

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 26, 34). Flacc. frg. Mediol. relicum tempus aetatis turpitudinis -is consperseris (*cf. p. 25, 47*. FIRM. math. 5, 3, 3). dom. 23 homini ... omnium scelerum libidinumque -is notatissimo. Planc. 14 sunt omnes **sine** -a (*cf.* LACT. inst. 5, 9, 21 [*syn.* sine scelere]. VVLG. psalm. 14, 2 [*ἄμωμος*]. I Tim. 6, 14 serves mandatum sine -a [*ἄσπιλον*]. CIL VI 9663. 22657 *al.*). 30 hunc ... vitae splendorem -is **aspergis** istis? (*cf.* CYPR. hab. virg. 6 p. 191, 25 concupiscentiae. *al.*). SIL. 11, 43 nullā -ā non illita vita. PS. APVL. Ascl. 28 -is delictorum (TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 441, 28). CYPR. epist. 67, 6 p. 740, 13 libelli -am. 72, 2 p. 777, 10 -a deformior (*syn.* delictum). COD. Iust. 7, 20, 1 (*a. 290*) turpis coniunctionis -am. CAPITOL. Gord. 24, 2 evasisse nos gravem temporum -am. LACT. inst. 6, 12, 10 non ... esse hominem ab omni -a purum. IVVENC. 1, 310 ad deponendas -as (*cf.* RVFIN. hist. 4, 30, 3 p. 393, 23 errorum sordes -amque [*ῥύπον*] deposuit). FIRM. math. 3, 11, 15 erunt ... cum -a semper aut vitio. err. 14, 9 p. 65, 1 ad refutandas profani erroris -as. OPTAT. 5, 4 p. 128, 11 sordes et -as mentis lavare. 7, 1 p. 164, 5 hereditaria -a (*cf.* 7, 1 p. 168, 2). AMM. 25, 3, 13 claras gloriarum adoreas sempiternis -is obumbravit. HIER. adv. Pelag. 2, 13 p. 549[B] hypocriseos -am. VVLG. deut. 18, 13 perfectus eris et absque -a. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 3 p. 543[B] obiectas depellere a se -as. hist. 10, 18 p. 983, 23 *sacerdotes* factionis -a sociaverat. Orig. in gen. 5, 1 p. 59, 7 B. peccatorum -is obscurari (*cf.* 14, 4 p. 126, 29 AVG. c. Pelag. 4, 4, 5. GREG. M. dial. 4, 32 p. 372[C] lavaret -am peccati [*μολυσμόν*]. *al.*). PRVD. apoth. 914 ingenitas animarum ... -as. AVG. serm. 216, 11, 11 -ae deterguntur (*syn.* peccata, debita). BACHIAR. fid. 1 p. 1020[C] cuiusdam haeresis -a (*cf.* CONC.[8] I 3 Rustic. p. 202, 25 sectae -am [*vers. Tur.* pollutionem. *Dionys. Exig. Conc.[8] I 5 p. 306, 3* notam]. vers. Tur. p. 172, 25 haeretica -a notati). VAL. CEM. hom. 12, 3 p. 729[A] homicidii -a. DRAC. laud. dei 2, 612 -as et crimina. VEREC. in cant. 2, 5 -as contraxissent. *ibid.* scissae charitatis -a. INSCR. christ. Diehl 1518, 1 corporis et cordis -as vitale lavacrum purgat. *al.*

β de mendo habitus: FIRM. math. 6, 24, 10 aliis imponit vitiosae valitudinis -am. VVLG. exod. 12, 5 agnus absque -a (*cf.* lev. 1, 10. 14, 10 *al.*). lev. 21, 17 qui habuerit -am, non offeret panes. 24, 19 qui inrogaverit -am cuilibet. 24, 20 qualem inflixerit -am, talem sustinere cogetur. deut. 15, 21 sin ... habuerit -am vel claudum fuerit, ... aut ... deforme vel debile. IV reg. 14, 25 non erat in eo ulla -a. cant. 4, 7 *al.* PRVD. apoth. 684 agmina languentum ... membrorum -as puro abluitura natatu. COD. Theod. 7, 13, 10 (*a. 381*) qui spurca amputatione digiti usum declinat armorum ..., insignitus -a ferat impositum militiae laborem. *de vite*: VAL. CEM. hom. 6, 7 p. 712[C] -am perpetuae sterilitatis incurrit.

B *latiore sensu*: **1** *in corpore bestiarum*: VARRO ling. 5, 100 camelopardalis ... erat ... -is ut panthera (*cf. l. 56 sq.*). LVCR. 1, 590 variae volucres ... ostendant -as generalis corpore inesse. VERG. georg. 3, 56 nec mihi displiceat -is insignis *bos* (*cf. l. 57*). 4, 91 alter *rex apium* erit -is auro squalentibus ardens (*cf.* SIL. 2, 585. 15, 140). Aen. 5, 566 Thracius albis ... equus bicolor -is (9, 48. *cf.* STAT. Theb. 4, 327). OV. am. 3, 5, 43 livor et adverso -ae sub pectore *tauri* nigrae. LIV. 41, 21, 13 anguem ... aureis -is sparsum. GRATT. 203 pictam -a vertraham ... † falsa. COLVM. 8, 17, 8 sine -a (nam sunt et varii) lupos (*cf.* IVV. 5, 104 glacie aspersus -is Tiberinus *piscis*). MELA 1, 58 Apis ... certis -is insignis (*cf.* PLIN. nat. 8, 184 AVG. civ. 18, 5 p. 262, 25 D.). LVCAN. 10, 121 suffecta (*i. tincta*) ... testudinis Indae terga ... crebro -as distincta zmaragdo. PLIN. nat. 7, 7 pavonis ac tigrium pantherarumque -as et tot animalium picturas (*cf.* 8, 62). 8, 69 albis -is *camelopardalis* (*cf. l. 44*). 8, 70 pardorum. 8, 76 candidioribus ... -is *boves*. 9, 76 murenis ... septenae -ae ... fulgent. *al.* STAT. Theb. 6, 336 *equae* -is internigrantibus albae. 7, 571 -as (*i. pellem maculosam tigrium*) interligat ostro (*cf.* 10, 291. CLAVD. rapt. Pros. 3, 267 virentibus ... -is *et p. 24, 77 et l. 65*). TAC. Germ. 17 velamina spargunt -is pellibusque beluarum. VOPISC. Aurelian. 4, 7 vitulum ... candidum sed purpurantibus -is. *et al.* *metonymice*: IVV. 15, 160 parcit cognatis -is similis fera (*v. Friedl. ad l.*). **2** *in plantis*: PLIN. nat. 15, 70 folii -a (*cf.* 16, 150. 25, 114). 16, 221 fruticem ... varium tigrium -is. *in ligno* (*cf. p. 25, 31*): SEN. dial. 9, 1, 7 mensa non varietate -arum conspicua. PETRON. 119, 29 -is imitatur vilius aurum citrea mensa. PLIN. nat. 13, 98 -ae ... discolores *citri*. 16, 66 genus *aceris* crispo -arum discursu. 16, 231 media pars arborum ... minoribus magisque flexilibus -is. TERT. pall. 5 p. 952, 7 Oe. quantis facultatibus aestimavere ligneas -as! **3** *in lapidibus*: SEN. Thy. 647 variis columnae nobiles -is (*cf.* epist. 115, 8). LVCAN. 9, 714 parvis pictus -is Thebanus ophites. PLIN. nat. 2, 207 lapidum tam discolores -ae. 34, 103 onychis. 35, 3 -as marmori ... inserendo (*cf.* 36, 3. 44. 46. 49). 37, 5 discurrentibus -is *achatis*. 37, 21. 22 -ae pingues. *saepe*. SOL. 5, 27. 37, 17 echites vipereas habet -as. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 62 -arum marmoris similia, quae Graeci marmarygmata sive marmarygas vocant. **4** *in variis rebus*: PLIN. nat. 31, 47 terra ... *aquas* promittit candicantibus -is. *metaphorice*: CIC. rep. 6, 20 vides habitari in terra raris et angustis locis et in ipsis quasi -is, ubi habitatur, vastas solitudines interiectas.

II *de foraminibus et quasi fenestris retis*: VARRO rust. 3, 11, 3 saeptum totum rete grandibus -is integitur (*cf.* COLVM. 8, 15, 1). CIC. Verr. II 5, 27 reticulum ... tenuissimo lino minutis -is. OV. epist. 5, 19 retia ... -is distincta. PLIN. nat. 11, 81 *aranea* -as ... paribus semper intervallis, sed subinde crescentibus ... inplicat. 32, 12 murenam -as adpetere ipsas. NEMES. cyn. 302 retia ... contexere ... et servare modum -is linoque tenaci. *i. q. rete* (*cf. p. 24, 77*): MANIL. 5, 663 incautos ... trahent -arum ($L^2 G$, meularum $M L^1$) nomine thynnos (*cf. Housm. et Wagening. Komm. ad l.*). AVSON. 393, 29 cervos circumdas -is. PRVD. cath. 3, 42 callidus illaqueat volucres aut pedicis dolus aut -is. *per imag.*: VVLG. Iob 18, 8 *v. p. 24, 67*. GREG. M. moral. 7, 39 p. 789[A] quasi remansuros in retis -is pedes ponunt.

deriv.: maculo, maculosus. *v. Onom.*

maculābilis, -e *a* maculare. *qui maculari, pollui potest*: DRAC. laud. dei 1, 130 clarus ubique deus, numquam -is (mutabilis *Eug.*) auctor. *comp.*: immaculabilis.

maculātim *v. p. 30, 5.*

maculātio, -ōnis *f. a* maculare. *i. q. pollutio, macula*: **a** *proprie*: APVL. apol. 50 pectoris ... primorem cutim vitiligine insignit *morbus comitialis* et omnimodis -bus convariat. **b** *translate*: FIRM. math. 1, 7, 25 vir ... omni infamiae -e pollutus (*cf.* 3, 13, 5). PS. ORIG. tract. 10 p. 109, 14 hostia viva est fides sine -e (*postea* fides pura).

?**1. maculentus**, -a, -um *a* macula (*v. Heraeus, ALL 12, 1902, 73. cf. derivationem* *maculentare [*v. Meyer-Lübke, Rom. Et. Wb. s. v.*]). NOT. Tir. 40, 79[a] (*inter* macrescit *et* macula). GLOSS. III 181, 7 *σπιλώδης* macilentus (*sic*). **2. maculentus** *v. p. 19, 76. 20, 3.*

***maculo**, -āvī, -ātum, -āre *a* macula. *in formis longioribus perf. contractae praevalent.* NON. p. 521, 5 imbuere consuetudo inducere existimat, cum sit proprie -are vel polluere vel inficere. GLOSS. -ant quoinquinant. -tus *σπιλωτός*. GLOSS.[L] I Ansil. MA 116 -at polluit. 121 -tum contumeliatum. *legitur inde a* PLAVTO; *usque ad* APVL. *omnes dedi locos.* [*it.* macchiare, *hisp.* manchar. *M.-L.*] NOT. Tir. 40, 81. [*loco mutilo*: FIRM. err. 1 p. 2, 12. *corr.*: DRAC. laud. dei 2, 521.]

A *strictiore sensu i. q. maculis foedare, inquinare, deformare*: **1** *proprie*: **a** *corpora signis naturalibus deformare*: PLAVT. Capt. 595 *v. p. 24, 84*. CYPR. unit. eccl. 18 p. 226, 25 **leprae** varietate in fronte -tus est (*cf.* VVLG. lev. 13, 44. AVG. quaest. hept. 3, 41 p. 276, 9 [*syn.* vitiatum]). SER. SAMM. 142 -at faciem lentigo. SOL. 53, 26 partus suos -ari timent *conchae* (*cf. ibid.* ne fucentur). LACT. ira 5, 3 ut ... vultum -et nunc suffusus rubor nunc pallor albescens (*cf.* ENNOD. carm. 2, 82, 3). **b** *res (corpora v. l. 43. 48. 49. 53. 55 sqq.) sordibus sim. extrinsecus polluere, oblinere*: *sanguine sim.*: CATVLL. 63, 7 terrae sola **sanguine** -ans (OV. met. 1, 719 rupem. 7, 315 -vit ... ferrum [15, 107]. LIV. 38, 21, 9 candor corporum. LVCAN. 1, 105 Carrhas. 4, 181 miles. 6, 365. SIL. 2, 6 ripas. 2, 617 *al.* *sim.*: VERG. Aen. 3, 29). PROP. 3, 1, 28 Hectora ... ter -asse rotas (*sc. sanguine; cf.* SEN. Oed. 349 -antur ictus imbre *sanguinis*. LVCAN. 2, 197 Latii ... iuventus ... -vit [laceravit *G*] ovilia Romae. ITALA num. 35, 34 [Lugd.] non -bitis [*μιανεῖτε*, *Vulg. aliter*] terram. ACT. Petr. 22 numquam manus meas -vi). NVX 157 -ta cruore (*i. suco nucis*) ... dextra (*cf.* CYPR. patient. 14 p. 407, 25. *al.*). SEN. Ag. 219 aras caede -are impia. 948 signa caedis veste -ta gerit. Oed. 140 nec cruor, ferrum -vit ... sanies (PRVD. psych. 101). *al.* *alia*: HOR. sat. 1, 5, 85 immundo somnia visu nocturnam vestem -ant ventremque supinum. SEN. nat. 6, 27, 2 aer ... corruptus ... purum ... liquidumque -at ac polluit (*cf.* CARM. de Iona 28). PETRON. 106, 1 utinam quidem hac se inscriptione frontis -assent (*stigmate; cf.* COD. Theod. 9, 40, 2 [*a. 315*] *ut* facies ... minime -etur). 135, 8 -ta ... testa Lyaeo. TERT. cult. fem. 2, 5 p. 720, 8 Oe. genas rubore -ant. HIER. epist. 55, 2, 5 fornicatio ... -at corpus (*cf. l. 52*). MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 6 p. 417, 1 *ornamenta* in balneis et plateis sordibus -entur (*ibid.* inquinari, sordidantur). *et al.*

2 *tropice*: CIC. rep. 2, 45 rex ille ... regis caede -tus (*i. crimine caedis pollutus; cf.* COD. Theod. 9, 38, 6 [*a. 381*]). LIV. 1, 13, 2 ne parricidio -rent partus suos. CYPR. hab. virg. 19 p. 201, 6 sordidat lavatio ista, non abluit, nec emundat membra sed -at (*de baptismate; cf.* epist. 72, 1 p. 775, 12 profanae aquae labe -ti). epist. 20, 2 p. 528, 1 qui sacrilegis contactibus (*sc. sacrificiis; cf. p. 29, 52*) manus suas adque ora -assent (*ibid.* conscientiam polluissent; *cf.* Fort. 11 p. 338, 27 laps. 28 p. 258, 11). HIER. epist. 61, 4, 3 tanto piaculo totius orbis aures -at. RVFIN. hist. 8, 12, 3 p. 769, 6 ne oculus ... lasciviore fuerit -tus aspectu. PRVD. apoth. 2 ne dira relatu dogmata catholicam -ent male prodita linguam.

3 *translate*: **a** *i. q. ignominia, dedecore polluere, dehonestare*: *α aliquid: famam, dignitatem sim.*: COMM. pall. inc. 54 **famam** cur -as (-es *cod.*) tuam? (LIV. 41, 6, 10 [*syn.* dehonestari]. SEN. Phaedr. 252 AVG. in euang. Ioh. 123, 5). CIC. Sest. 60 Catonis splendorem -are voluerunt. NEP. Paus. 5, 4 belli **gloriam** turpi morte -vit (*cf.* MIN. FEL. 31, 1 CYPR. epist. 14, 3 *al.*). VERG. Aen. 10, 850 tuum -vi crimine nomen. SEN. epist. 81, 27 innocentia -anda indignisque obicienda rumoribus. TAC. hist. 4, 60 donec egregiam laudem fine turpi -rent. PLIN. epist. 6, 31, 4 suam et mariti dignitatem centurionis amore -verat (*cf.* CYPR. epist. 66, 1). TERT. cult. fem. 2, 12 castae mentis integritas alterius suspicione -atur. COD. Iust. 9, 35, 3 (*a. 239*) opinio. FIRM. math. 1, 7, 3 quem famosi sceleris -vit infamia (*cf.* 3, 6, 34). SCHOL. Cic. Bob. p. 152, 7 St. *virtus*

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non possit abiecti hominis obtrectatione -ari. RVFIN. hist. 4, 7, 14 p. 313, 29 honestatem et castimoniam -ret opprobriis. CLAVD. 20, 562 consul -at quos vendit honores, plus -at quos ipse gerit. *al.*
alia: CIC. Sest. 108 eius voce -ari rem publicam. har. resp. 27 castissimos ludos omni flagitio pollueres, dedecore -res. Mil. 85 Iovis lacus nemora finisque ... omni nefario stupro et scelere -arat. VAL. MAX. 2, 4, 1 voluptatem et religionem civili sanguine ... -arunt. 5, 3, 1 saeculum ... conditoris sui cruore foede -tum. LVCAN. 7, 518 sceleris ... crimine nullo externum -ant chalybem. SIL. 13, 305 Tyrio -tas hospite sedes. PLIN. epist. 4, 11, 4 qui ... studia incesti scelere -arit. TERT. cast. 13 p. 756, 16 Oe. Lucretia, quae ... sanguine suo -tam carnem abluit (*stupro, cf.* virg. vel. 7 p. 893, 8 Oe. VVLG. gen. 49, 4 -asti stratum patris [RVFIN. patr. 2, 1]. RVFIN. hist. 4, 22, 6 ecclesiae cubile). HEGES. 5, 27, 1 p. 363, 4 U. -tae militiae probrum. RVFIN. hist. 3, 26, 4 sanctum ... mysterium -rent (διαβαλεῖν). SVLP. SEV. chron. 1, 4, 1 mundi primordia ... Cain -verat. DRAC. Orest. 832 ut scelerata manus -ret sacra deorum. GREG. TVR. Mart. 3, 29 ne tanti diei solemnia avarus agricola -ret. *al.* *expresse*: STAT. Theb. 9, 480 insanae -ant trieterida matres (*i. turpia orgia celebrant*). *β aliquem* (*subi. res l. 24. 26*): VAL. MAX. 2, 7, 1 exercitus ... se foederis ictu -verat. SEN. Ag. 28 Fortuna -vit patrem. Phoen. 344 -tos lares (*cf.* APVL. met. 9, 26. *sim.*: DRAC. Orest. 509 nec timuit foedare domum, -are penates). Tro. 1004 -ate superos caede funesta deos, -ate manes. VLP. dig. 50, 2, 2, 2 ne patris nota filius -retur. APVL. met. 10, 29 priusquam scelerosae mulieris contagio -rer (*stupro; cf. supra l. 12*). CLAVD. DON. Aen. 1, 130 licet parentum pessimorum gesta non -ent filios. 9, 602. VVLG. sap. 10, 14 mendaces ostendit, qui -verunt (μωμησαμένους) illum. PELAG. in Rom. 15, 17 p. 117, 13 S. gloriam habeo ... licet aput homines infamer et -er. CASSIOD. Didym. in II Petr. 3, 15a p. 31, 1 -at Christum. COD. Iust. 1, 4, 24 servili condicione -tus (8, 51, 3). **b** *i. q. vitiis, mendis aspergere, corrumpere, vitiare*: *α generatim*: LVCR. 5, 1151 metus -at poenarum praemia vitae. LVCAN. 8, 286 Hannibal, obliquo (*i. notho*) -at qui sanguine regnum (*i. stirpem regiam*). 8, 514 crimine bellorum -as Pharon. CYPR. epist. 2, 2 p. 468, 12 diabolo divinum plasma -anti. 76, 2 p. 829, 15 quasi ... aurum vestrum (*i. puritas Christianorum*) ferri (*i. catenarum*) contagione -etur. RVFIN. apol. Orig. 35 p. 627 apostolorum vel actus vel epistolas qualiter ... *falsando* -verint (*syn.* polluerint, corroserint. *sim.* hist. 4, 24 [λυμαινομένων]. PRAEDEST. 1, 22 p. 594[C]; *cf.* 1, 21 p. 594[A] ecclesiam -rent *haeretici* [COD. Iust. 1, 27, 1, 3]). BOETH. comm. sec. 3, 7 p. 223, 3 nec ulla falsitate definitio -atur. CASSIOD. inst. div. 15 p. 1129[A] modulatio peregrinis litteris -ta. *β speciatim i. q. animos, mores, se delictis, peccatis corrumpere*: GERM. 121 -tas fraudibus urbes. SEN. Phoen. 620 regna nullo scelere -ta. SIL. 11, 200 -tas crimine mentes. CYPR. Demetr. 12 p. 359, 20 furentium varietate vitiorum ... vita vestra -atur (*cf.* unit. eccl. 21 p. 229, 17 PS. AVG. hypomn. 3, 4, 5). epist. 13, 5 p. 507, 23 qui ... membra turpi et infami concubitu suo -ent (*stupro; cf.* VVLG. lev. 18, 20. 23 cum omni pecore non coibis nec -beris cum eo. AVG. civ. 1, 19 p. 33, 14 D. epist. in Ioh. 9, 6 p. 2049 *al. cf. etiam l. 12. 25*). 55, 3 p. 625, 16 qui libellis conscientiam suam -verint (*cf.* 55, 10 p. 631, 13 *al.* AMBROSIAST. in I Cor. 8, 7 p. 227[C] HIER. epist. 55, 2, 5. *et al.*). 57, 1 p. 650, 19 qui ... sacrificiis se inlicitis -assent. VOPISC. Car. 16, 2 enormibus se vitiis et ingenti foeditate -vit. AVR. VICT. Caes. 15, 1 hunc fere nulla vitiorum labes -vit. AVSON. 153, 63 nec vero crimine laedar nec -er dubio. COD. Iust. 12, 1, 12 (*a. 380*) se furtis et sceleribus ... -asse. MAXIMIN. c. Ambr. 126 ne ... *eos* indigna communio -ret (*cf.* RVFIN. hist. 10, 29 p. 991, 19 qui se ... haereticae communionis contagione -asset). AVG. serm. 4, 14, 14. in psalm. 138, 27 quasi me -ant aliena peccata. *al. et saepe.*

B *latiore sensu i. q. notis, punctis lineis variare, distinguere, insignire*: CVLEX 164 vario -tus corpore serpens. 172 *capitis serpentis* crista ... purpureo lucens -atur amictu. MANIL. 4, 723 Aethiopes -ant orbem (*v. Wageningen ad l.*). VAL. FL. 4, 369 si Lyda nurus sparso telas -verit ostro. 6, 704 multo -tam murice tigrin. APVL. met. 10, 34 in meliorem -tae speciem *capellae.*

part. praes pro adi. **maculāns**, -antis. *i. q. indecens, sordidus*: GELL. 16, 7, 4 obsoleta quoque et -ia *verba* ex sordidiore vulgi usu ponit *Laberius.* *part. perf. pass. pro adi.* **maculātus**, -a, -um *i. q. pollutus, sordidus, impurus*: **1** *proprie de leprosis*: LACT. inst. 6, 24, 21 -a membra purgavit (*cf.* epit. 40, 2). CASSIOD. c. Ap. 1, 233 a leprosis et aliis -is hominibus. 1, 236 *al.* **2** *tropice*: TAC. hist. 1, 37 quae usquam provincia, quae castra sunt nisi cruenta et -a ...? (*opp.* emendata, correcta). VVLG. lev. 22, 25 corrupta et -a sunt omnia. **3** *translate*: **a** *i. q. turpis, famosus*: LVCAN. 3, 348 foeda ... -o attingere morsu. FIRM. err. 26, 1 p. 67, 8 signa, diabole, -i nominis prodidisti (*ibid.* infame nomen). **b** *i. q. mendosus, vitiosus*: *α moribus*: TERT. pudic. 22, 1 p. 271, 16 lacrimae circumstagnant -i cuiusque. ITALA deut. 32, 5 (Lugd.) filii -i (τέκνα μωμητά, *Vulg.* filii ... in sordibus. *cf.* MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 15 p. 1212[C]). CYPR. epist. 67, 9 p. 743, 20 profanis et -is sacerdotibus (*cf.* AVG. c. Parm. 2, 7, 12 p. 57[ex] malus aut -us sacerdos). IVVENC. 4, 510 -a ... factio (*de Pharisaeis*). PELAG. in Eph. 5, 27 p. 378, 5 S. si *ecclesia* omnibus membris immaculata est, -i ab ea alieni esse censentur (*cf.* COD. Theod. 16, 2, 41 [*a. 412*]). *al.* *n. pl. pro subst.*: FAVST. REI. grat. 1, 11 p. 40, 4 adfirmat depravata corrigi et dilui posse -a.
β habitu corporis: VVLG. deut. 12, 15 sive immundum fuerit, hoc est -um et debile.

adv. **maculātim.** AVG. gen. ad litt. 5, 10 p. 154, 7 omnis vestis facies colorata, etiamsi non continuatim, sed -m (*i. maculis distincte*) fiat.

syn. et iuxta posita: ad A 1 et 2: respergere, sordidare, inquinare, vitiare. *ad A 3*: corrodere, dedecorare, dehonestare, infamare, polluere. *opp.*: abluere, eluere, emundare, (ex)purgare.

deriv.: maculabilis, maculatio. *comp.*: com-, e-, immaculo.

maculōsus, -a, -um *a* macula. maculonsus? *v. l. 32.*
comp.: FRONTO p. 162, 1 N. *de notionibus*: NON. p. 350, 5 -um, sordidum, inmundum. 350, 7 -um est varium. GLOSS.[L] III Abol. MA 7 -um notis plurimis varium. V Abba MA 10 -us pollutus. [*loco mutilo*: TRACT. in Luc. 5, 10.]

I *i. q. plenus notarum, punctorum, linearum*:
A *strictiore sensu i. q. maculis deformantibus sparsus, sordidus, pollutus sim. (c. abl. l. 20. 26. 41 al.)*: **1** *proprie*:
a *de corporibus animantium*: PLAVT. Bacch. 434 fieret corium tam -um quam est nutricis pallium. PLIN. nat. 26, 7 -a variis coloribus ... cute (*cf.* SEDVL. op. pasch. 3, 3 p. 234, 5). SVET. Aug. 80, 1 corpore (*cf.* Nero 51 SCHOL. Cic. Bob. p. 141, 11 St. PRVD. c. Symm. 1, 234). SER. SAMM. 151 ore (*sc. lentiginibus*). SEDVL. carm. pasch. 4, 191 -a gerentes leprosi portenta. *de extis hostiarum*: STAT. Theb. 3, 457 -a bidentum corda. **b** *de variis rebus*: LVCIL. 1047 vestimentis -is (*cf.* CIC. Phil. 2, 73). OV. ars 3, 395 -ae sanguine harenae. trist. 3, 1, 15 littera suffusas ... habet -a lituras (*sc. lacrimis*). COLVM. 12, 50, 1 *baccae* -ae seu vitiosae. PLIN. nat. 2, 42 *luna* -a (*cf.* 2, 46. *de sole*: SVET. frg. p. 236, 10. VEG. mil. 4, 41 p. 160, 10 pluviā). 37, 28 infestantur *crystalli* ... -a nube (*cf.* PLIN. epist. 6, 16, 6 sordida et -a *ignium Vesuvii* [*opp.* candida]). IVV. 7, 40 -as (*Heinrich coll. Schol.*, -nsas *Ribbeck, codd. inter* -os, maculonis *vel* maculonus *variant*) ... aedes (*v. Friedl. et Leo ad l.*). FIRM. math. 2, 10, 5 Pisces sunt signum ... squamosum, -um. *n. pl. pro subst.*: SEN. nat. 1, 12, 2 imaginem -a non reddunt. FRONTO p. 162, 1 N. polluta et contaminata et varia et -a -ioraque quam nutricis pallium (*cf. supra l. 20*). *trop.*: SEN. dial. 4, 36, 2 animus *irati* ... intuentes nos confunderet ater -usque. PETRON. 2, 6 pudica oratio non est -a (*i. artificiose picta*) nec turgida.
2 *translate i. q. vitiosus, turpis, famosus*: **a** *de hominibus*: CIC. Att. 1, 16, 3 non ... umquam turpior ... consessus fuit: -i senatores. TAC. hist. 1, 7 avaritia et libidine foedum ac -um (*cf.* 2, 30. ann. 13, 33). 3, 38 omni dedecore -um. AVSON. 264, 3 caedibus incestisque ... -us. 278, 1 pugnis ... harenae. AMM. 16, 7, 8 ob quaedam vitia -i. 30, 8, 11 arguebat timidos, -os tales appellans et sordidos. 31, 4, 9. PRVD. ham. 948 -um aspergine morum. CYPR. GALL. lev. 208 ne -a (*i. sanguine peregrino corrupta*) fiat ... propago. ALC. AVIT. epist. 55 p. 84, 17. *de Iove*: LACT. inst. 1, 10, 12 si in expugnanda feminarum pudicitia -us esset ac turpis. **b** *de rebus*: HOR. carm. 4, 5, 22 lex -um edomuit nefas. TERT. uxor. 2, 3 p. 688, 13 Oe. matrimonii secreta -a. FIRM. err. 5, 1 p. 12, 9 -is diaboli insignibus. AVR. VICT. Caes. 11, 1 -ae adolescentiae. AVSON. 362, 26 illecebris -am ... vitam. AMM. 22, 4, 6 quibus tam -is accessere flagitia disciplinae castrensis. 28, 4, 2 vitium ... -um. HIER. hom. Orig. in Luc. 2 anima. AVG. civ. 3, 21 p. 133, 29 D. foedus horrenda ignominia -um. COD. Theod. 10, 1, 10 (*a. 365*) -is ... fraudibus. LEO M. serm. 95, 8 p. 465[B] mentibus (*opp.* nitidis). VEN. FORT. carm. 10, 6, 102. INSCR. christ. Diehl 1841, 7 crimine. *de rebus corporeis*: CYPR. GALL. iud. 493 neu -a (*i. immunda*) sinat patulo decerpere morsu *filium.*

B *latiore sensu i. q. variis coloribus distinctus, varius, virgulatus* (*c. abl. l. 61. 69; c. acc. gr. l. 61*): **1** *de bestiis*: VERG. georg. 3, 427 anguis ... notis longam -us grandibus alvum. Aen. 1, 323 -ae tegmine lyncis. 5, 87. OV. met. 3, 197 velat -o vellere (*sc. cervino*) corpus. 11, 245 tigridis. COLVM. 6, 37, 6 *admissarius est* coloris nigri vel -i (magilis *SA; cf.* 7, 3, 1). STAT. silv. 1, 2, 226 flavam -o nebrida tergo (*cf.* NEMES. auc. 12 *tetracis.* CLAVD. rapt. Pros. 1, 184 *draconum*). PALLAD. 4, 13, 3 *color equi.* AVIEN. Arat. 193 draconis (*cf. l. 65. 69*). 240 -a ... pectora *scorpii.* orb. terr. 1366 nebridis (*cf. l. 64*). VVLG. gen. 30, 32 quodcumque furvum et -um fuerit (*cf.* 30, 33 varia et -a. 30, 35. 39. 31, 10. 12). DRAC. laud. dei 1, 290 -a ... squamis ... serpens (2, 263. *cf.* SIDON. carm. 15, 11). **2** *de lapidibus*: PLIN. nat. 35, 31 glaebis *Sinopidis terrae* suus colos, extra -us. 36, 44 marmori. 36, 61 in vertices -i *lapides.* MART. 10, 80, 1 murrae. AMM. 23, 6, 86 SIDON. carm. 11, 19. *de ipsa terra*: PRVD. c. Symm. 2, 247 quae viridis Lacedaemon *saxa* ... habet -a ... Synna.

II *i. q. plenus foraminum* (*in rete*): IVVENC. 1, 431 marinis insidias gregibus -o innectere textu. *Dietzfelbinger.*

[**macusta** βαυκή GLOSS. III 470, 66. *v. Thes. gloss.*]

mad. ve(tus) CIL IV 5591 (*in fragmento amphorae. 'quid sit, nescimus.' Mau*). **madalcon** *v.* maldacum.

?**madda**(s), -ae *m.* [*si recte legitur, ex* *mandva(s) (*gr.* μανδύα(ς)) *assimilatione ortum, cf.* μανδύας· εἶδος ἱματίου Περσῶν πολεμικόν *Hes. J. B. H.*] ITALA iud. 3, 16 (Legion. marg.) praecinxit se eum (*sc. gladium*) subtus -an (ὑπὸ τὸν μανδύαν, *Vulg.* subter sagum) suum dextrum. *R*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

×madefacio, -fēcī, -factum, -facere. [*cf. c.* madere *et* facere. *J. B. H.*] *de accentu*: GRAMM. suppl. 177, 10 '-facis' accentum habet paenultima, licet sit brevis. *de pass.* (*cf.* CHAR. gramm. p. 323, 20. 346, 3 B.): *praes. legitur inde a* CATVLLO, *perf. inde a* SISENNA. GLOSS. -ctus humefactus. infusus. *legitur in prosa oratione apud* CATONEM, SISENNAM, VARRONEM (*bis*), CIC. (*bis*), *saepius inde a* CELS. *praecipue apud scriptores rerum naturalium; e poetis habent* CATVLL. VERG. TIB. LVCAN. SIL. SER. SAMM. *al., saepius (12^ies) solus* OV. NOT. Tir. 113, 41. 42. 43. [*falso trad.*: PLAVT. Pseud. 184 (*v. p. 32, 26*).]

A *i. q. umidum, uvidum facere, umore aliquo aspergere, imbuere*: **1** *generatim*: **a** *absolute* (*quo umore, e contextu elucet*): CIC. Phil. 14, 6 imbuti gladii sunt ... vel -cti potius ... proelio (*sc. sanguine; cf. l. 28. 37*). OV. met. 6, 396 -cta ... terra ... caducas concepit lacrimas (*cf.* COLVM. 2, 4, 8 [*sc. pluvia*]; *sim.* SEN. nat. 3, 27, 9 montium latera [*sc. aquā Danuvii*]. IORD. Get. 2, 12 -cta humo oceani ... excursionibus). CELS. 1, 3, 14 *v. p. 33, 22.* 5, 22, 4 locus (*sc. corporis*) ... -endus est. 6, 6, 1^L *penicillum* cum inaruit, iterum -endum est. LVCAN. 4, 131 -cto vimine *salicis*. PLIN. nat. 2, 115 -cta inclusā opacitate conceptacula. 13, 131 *cytisum* viridem .. aut, si inaruerit, -ctum. 16, 206. 17, 51 pilo -cto (*sc. urina hominum; cf. l. 36. 58*). *al.* SVET. Iul. 64 elata laeva, ne libelli ... -fierent. Vesp. 16, 2 (*per iocum*) *procuratoribus* pro spongeis dicebatur uti, quod quasi et siccos -ret et exprimeret umentis (*sc. divitiis*). AVIEN. Arat. 1610 magnis ... -cta dies sub tempestatibus horret. CLAVD. 28, 541 lunam ... rudem -erat Auster. *al.* *pro subst.*: APVL. Plat. 1, 14 de ... mitescentibus aut -ctis (*Plato Tim. 29 p. 66^D βρεχομένων*) *odor oritur.* *subi. est ipse umor*: VERG. Aen. 5, 330 fusus *sanguis* humum viridisque super -erat herbas (*cf. l. 14. 37 sqq.*). SEN. nat. 3, 7, 1 *pluvia* terram (COLVM. 2, 4, 5 superiorem partem glaebarum. *cf. etiam supra l. 15 et l. 53 sq.*). DAMAS. epigr. 4, 8 quidquid -erat humor (*opp.* siccavit). EVCHER. form. 2 p. 10 ros ... terram (*allegorice*). ISID. orig. 11, 1, 87 medullae appellatae, quod -iunt ossa. *al.* **b** *c. abl. vel praepp.* (*l. 47. 50. 59; c. acc. gr. l. 44*): SISENNA hist. 107 aceto -ctis centonibus (*cf.* CELS. 5, 26, 21^B *linamenta* [*opp.* sicca]. PLIN. nat. 17, 262 aceto acri et urina vetusta [*cf. l. 21. 58 sq.*]. *al.*). CIC. div. 1, 68 -ctum iri ... Graeciam sanguine (*cf.* OV. met. 4, 126 radix. 4, 481 facem. 5, 76 tellus. 6, 529 suo -ctis sanguine plumis [12, 301]. PRVD. psych. 61 thalamum. *sim.*: CATVLL. 64, 368 alta Polyxenia -fient caede sepulcra [OV. met. 15, 824 Philippi *oppidum*]. OV. met. 8, 402 -cta est terra cruore. SIDON. epist. 8, 11, 12 tabo. *cf. etiam l. 14 et 28*). TIB. 2, 6, 32 serta ... lacrimis (*cf. supra l. 15*). 3, 8, 16 vellera ... sucis *Tyriis* bis -cta (*i. tincta. sim.* SIL. 11, 40 veneno Assyrio). LYGD. 6, 63 Syrio -ctus tempora nardo. OV. met. 4, 253 corpus dilicuit terramque suo -fecit odore. CELS. 3, 18, 9 rosā tantum caput ... -endum (*J*; adefficiendum *cett.*) est (*sim.* 4, 6, 5 irino vel cyprino calido. 7, 19, 9). 3, 21, 11 -ctis ... manibus aqua (5, 18, 4 linteo in aqua [5, 28, 3]. 6, 19, 2. COLVM. 2, 2, 20 glaebae. PLIN. nat. 10, 92 pinnis. 21, 47 *amarantus. al.*). 7, 26, 5° *hapsus* oleo tepido -endus est (*cf.* PLIN. nat. 29, 32 vellera lutā frigidā ex [*plerisque suspectum, sed cf. l. 76. 83 et p. 37, 22*] oleo -cta. SER. SAMM. 630). SEN. nat. 6, 20, 3 -cta tellus liquore penitus accepto. COLVM. 1, 6, 12 *solum horrei* amurca recenti ... -ctum (4, 24, 6). 6, 13, 3 *bos* pluvia -ctus (6, 14, 7 sudore aut pluvia. *cf.* PLIN. nat. 11, 109 *semina* imbre [*opp.* siccant]. 19, 41 imbre piceo ... -cta tellure. APVL. met. 9, 33 *al. cf. etiam l. 15. 29 sq.*). PLIN. nat. 11, 103 -ctis nocturno umore (*i. rore*) alis (*paulo aliter* MACR. Sat. 7, 16, 21 *natura*, quae humectet corpora et occulto rore -iat). 17, 61 *bacas* ad satum praeparatas urina -iunt (23, 140 folia mori in urina; *cf. l. 21 et 36*). 19, 180 semen olerum ... suco eius (*sc. absinthii*) -ctum. LACT. inst. 6, 1, 5 *aras* vini profusione. SORAN. p. 27, 3 spongiam ... pusca -ctam (*gr.* νενοτισμένος. *al.*). *et al.* **2** *speciatim i. q. potum reddere, inebriare*: OV. ars 3, 765 mulier multo -cta Lyaeo (*sim.* COLVM. 10, 309 Iaccho). APVL. met. 10, 21 vino ... memet -eram (GREG. TVR. Franc. 9, 6; *cf. p. 32, 14*). AMM. 15, 3, 7 poculis amplioribus -cti. *tropice*: PROSP. c. coll. 9, 3 liberum arbitrium ... totam naturam hominis intemperantiae suae ebrietate -fecit. PETR. CHRYS. serm. 158 p. 617^D vanitate ebrii, -cti luxu.

B *i. q. (umore) emollire, macerare, dissolvere, digerere*: **1** *proprie*: **a** *generatim*: **α** *c. abl., adv. (l. 71), praepp. (l. 75. 76. 77. 79. 80. 83)*: CATO agr. 157, 9 dato panem ... ibidem (*sc. in brassica cocta*) -iat. VARRO rust. 2, 4, 5 hordei ... binas libras aqua -ctas (3, 10, 7 polentam et pollinem. COLVM. 6, 14, 5 tumor cervicis. 9, 14, 15 ficum. PLIN. nat. 22, 139 panis. 26, 104 semen [*cf. l. 79. p. 32, 2*]. *al.* PS. MVSA herb. Vett. 3 l. 46 H.-S. folia in aqua -cta [APIC. 3, 15, 4 caules]. *al.* PELAGON. 370 catulum ... ex aqua). OV. med. fac. 55 ervi mensura decem -fiat ab ovis (*cf. p. 32, 4*). 99 gelidā -cta papavera lymphā. COLVM. 8, 5, 21 spicas alii ... oleo (PLIN. nat. 20, 240 semine -cto in oleo expressoque). 8, 9, 2 offae panis (*cf. l. 74*) vino (PLIN. nat. 14, 82 acinos. 26, 29 radix ... in vino -cta. SER. SAMM. 1027 alia trita. *cf.* 975 Baccho -cta Ceres). IAVOL. dig. 19, 2, 57 pariete ... umore ... -cto (*om. PVU*) aedificia corruerunt (*cf.* AVG. civ. 3, 18 p. 127, 17 D. -ctis atque sublapsis). CHIRON 394 ex ... suco. *al.* *nota* in *c. acc.*: SOL. 5, 2 Pelorias laudata ..., quod neque humido in lutum -fiat neque fatiscat ... siccitate. **β** *abs.*: COLVM. 2, 9, 10 -cta semina (*supra* macerata; *ibid.* radicem diluunt. *cf. etiam p. 31, 74. 79*). 8, 7, 4 -cto triticeo pane (*cf. p. 39, 71 et* PLIN. nat. 18, 106). PLIN. nat. 19, 15 frutice -cto decem diebus. 22, 153 *ervum* -ctum pluribus diebus mitescit (*cf. p. 31, 77*). 25, 68 caules concisas -iunt diebus XVIII. *al.* *nota*: PELAGON. 44 armum aqua calida foveto, ut -fiat (*Veg. mulom. 2, 45, 5* mollescat). ROMVL. fab. Aesop. 96, 9 *sorex* putredine -cta. *al.* *trop.*: ENNOD. epist. 1, 9, 1 p. 18, 13 studiorum oleo ... membra. **b** *speciatim i. q. coquendo aliquid macerare, emollire, i. q. percoquere*: CHIRON 495 coques in aquam coloefium porcinum, et -fiat cum iure. SORAN. p. 52, 16 cum -ctae fuerint *palmulae* (*gr.* ἑψηθεῖσα). APIC. 6, 3, 2 perdicem cum pluma sua elixabis et -ctam depilabis. **2** *translate i. q. infirmum, languidum reddere, dissolvere*: SIL. 12, 18 molli luxu -cta meroque (*cf. p. 31, 64*) ... membra fluebant. AMBR. vid. 10, 64 voluntas variarum cupiditatum aestibus -cta languebat (*opp.* robusta surrexit). APON. 12 p. 228 ne *anima* persuasionum daemonum tempestate a robore bonae voluntatis suae -cta depereat. VITAE patr. 5, 10, 20 concupiscentiam ... ferventem -facit esuries et labor et sollicitudo (*opp.* solidat).

deriv.: madefacto, -factio. *comp.*: permadefacio.

madefactio, -ōnis *f. a* madefacio. THEOD. PRISC. eup. faen. 71 si -o (*sc. vulneris*) permanserit (*praecedit*: sunt ... vulnerum genera, quae ... veluti madefaciendo serpunt loca vicina).

madefacto, -āre *a* madefacio. *i. q. liquore replere*: *speciatim vino i. q. inebriare*: PLAVT. Pseud. 184 eo (*sc. vino*) vos ... adeo -atis (*codd. Non.*; -fecistis *A*, -facitis *vel* -factis *P*), cum ego sim hic siccus. *generatim*: VEN. FORT. carm. 1, 21, 26 si ... est fluvius, quem -at homo (*cf. ibid.* si porrigis undas).

?madeia, perimadeia: PETRON. 52, 9 Syrum histrionem exhibebat concinente tota familia: '-a, p.' ('*cordacis cantilena. ignotum nomen potest cognatum esse madori' Buechel̈er ind.^6 p. 140. de explic. priorum v. Friedl.; cf etiam Lorenzi, RIGI 13 [1929] fasc. 3/4 p. 10 sq. Ribezzo ibid. p. 11 sq.; vix probes, quae nuper exposuit Lagercrantz, Symb. Osl. 7, 1928, 42*).

×madeo, -uī, -ēre. [*cf. c. gr.* μαδάω '*diffluo, dissolvor*', *sanscr.* mádati '*ebrius est, gaudet*', *hibern.* maidim '*frangor*' *et c. theod.* Mast '*saginatio*', *alban.* mańj '*sagino*', *al. J. B. H.*] CHAR. gramm. p. 468, 17 B. *enumerat inter* verba, quae voce tantum activa proferuntur Latine, apud Graecos autem passivam significationem habent (*cf.* GLOSS. -o βρέχομαι). *de formis*: mammamad- (*in imitatione haesitantiae linguae ebriorum*): *v. p. 34, 22.* *de perf.* (*cf. et p. 35, 12*): CHAR. gramm. p. 468, 17 B. -o madidi. *apud scriptores non legitur nisi* -ui: OV. met. 4, 729. 6, 628. 8, 210. 10, 46. 11, 418. 13, 389. 14, 408. VAL. MAX. 9, 12, 5 SEN Herc. f. 469 LVCAN. 1, 95. 2, 125. 149 PETRON. 136, 6 VAL. FL. STAT. Theb. IVV. *al.* *pass.?*: GARG. MART. med. 41 p. 180, 17 mala Punica ... per triduum ... -entur (*i. madefiunt? cf. Plin. nat. 23, 107* madescit; -ent *Rose*). *part. (saepissime pro adi.) abl. sing.* -enti: CIC. p. red. in sen. 13 SER. SAMM. 1096 SIDON. carm. 22, 42 DRAC. laud. dei 2, 576. -ente: COLVM. 2, 9, 4 PLIN. nat. 5, 57. 6, 136 *al.* MART. 2, 37, 7 *al.* *prima syllaba producitur* CYPR. GALL. exod. 250. GLOSS.^L III Abstr. MA 7 -et umidum est vel infusum. Abol. MA 36 superaspersus est unguento. Corp. M 84 -ere humida loca sanguine. *legitur inde a* PLAVTO CATONE CIC. *praecipue apud poetas, in prosa oratione potissimum apud scriptores rerum naturalium.* NOT. Tir. 113, 37. [*dub.*: PLAVT. Mil. 217 (an heri -uisti *Leo* anheriatus vestis *P*). SEN. Herc. O. 725 (*coni. Leo*). *falso trad.*: LVCAN. 7, 560 -ent (*in parte codd.*) *pro* mānent (*PG*).]

I ***proprie***: **A** *i. q. umore aspersum, imbutum, repletum esse, umidum, madidum esse*: **1** *generatim*: **a** *abs.* (*quo umore aliquid perfusum sit, e contextu elucet; accedit abl. causae p. 33, 1. 9. abl. limit. l. 82. p. 33, 18. de p. 33, 6*): **α** *de rebus, terra sim.*: PLAVT. Most. 163 (*per imaginem*) mihi Amor et Cupido in pectus perpluit meum ... -ent iam in corde parietes (*cf.* CIC. Phil. 2, 105 natabant pavimenta vino, -bant parietes). CATO agr. 85 libram alicae in aquam indito, facito, ut bene -at. OV. met. 13, 931 lina -entia sicco (*cf.* fast. 6, 239). fast. 5, 533 *terga* -entia *urinā*. CELS. 5, 26, 23^E *spongia ex aceto expressa* dum -et, prodest (*opp.* inarescat). 8, 3, 5 (*de specillo*) depressum in id foramen ... -ens *sanie* exit (*opp.* siccum). SEN. Herc. O. 71 *Leo sidus* austrum -entem siccat. nat. 3, 27, 6 labant ac -ent tecta et in imum usque receptis aquis fundamenta desidunt (*pertinet fortasse ad B 1*). CVRT. 4, 8, 8 -ens vestis. COLVM. 2, 9, 4 limoso et -ente solo (*cf.* PLIN. nat. 5, 58 AVIEN. ora 237 [*sc. rore*]; *sim.*: PLIN. nat. 18, 110 imbres percolat [*sc. terra Campaniae*] atque transmittit nec dilui aut -ere voluit [*cf.* 22, 94 -entis t. SIL. 2, 469 humentis rores noctis terramque -entem. SER. SAMM. 1096 *sc. urinā*]. TAC. hist. 5, 17 campos -entes [*ibid.* paludes]. PANEG. 11 [3], 9, 4 *loca* nunc perlui, inundari, -ere. PRVD. cath. 7, 43 flendo ... inrigatum pulverem humi -entis). PLIN. nat. 10, 127 aedem ... -entibus pinnis perluunt *Diomediae aves*. 12, 74 pulverem -entibus (*sc. rore*) villis *hircorum* adhaerescere. 36, 169 fluviatilis *silex* semper veluti -ens. SIL. 16, 105 iam campi vallesque -ent (*sc. cruore; cf.* STAT. Theb. 3, 230 ense -ens *Mars*. 8, 164 abiecere -entes, sicut erant, clipeos. PRVD. perist. 10, 1046 vittas -entes atque amictus ebrios [*sc. cruore tauri*]). STAT. Theb. 1, 356 Arcadiae capita alta -ent *imbre*.

[Richter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

silv. 3, 5, 99 Bacchei vineta -entia Gauri. 4, 3, 137 largis, India, nubibus -res, undaret Libye. MART. 2, 37, 7 *fercula* condita . . . -ente mappā. 5, 22, 11 togulae . . . -entis (*sc. sudore*). 10, 5, 6 December longus et -ens bruma. 10, 51, 7 o fontes solidumque -entis harenae litus. PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 30 arcus -entibus nervis inhabiles factos. CARM. de mens. 2, 46 Pluvio de Iove cuncta -ent (*cf. p. 34, 12*). PRVD. perist. 10, 860 vincit imber iam -entem fomitem. PAVL. NOL. carm. 23, 142 stuppa -ens. *al.* *β de hominibus vel partibus corporis humani*: PLAVT. Most. 395 istaec blanda dicta quo eveniant, -o metu (*i. sudo; cf.* CLAVD. DON. Aen. 9, 603 -entem monstrant iuvenibus senectutem. SIDON. epist. 5, 17, 10 v. 2 frons calefacta -et). CIC. p. red. in sen. 13 -enti coma (*sc. unguentis* [LVCAN. 10, 165 PRVD. psych. 413]. *cf.* Pis. 25 -entes cincinnorum fimbriae. VERG. Aen. 4, 216 crinem . . . -entem [SERV. unguentatum]. MART. 10, 20 [19], 20 regnat rosa, . . . -ent capilli). OV. epist. 12, 190 lumina nostra -ent (*sc. lacrimis* [STAT. silv. 1, 2, 92]. *cf.* OV. met. 8, 210 genae -uere seniles [LVCAN. 2, 36 STAT. Theb. 7, 359 PRVD. perist. 6, 82]. STAT. Theb. 3, 266 vultum . . . -entem [6, 622 vultumque oculosque -entes]. silv. 5, 3, 58 ipse -ens oculis. SIDON. carm. 22, 42 stetit ore -enti). PS. DAMAS. epigr. 72, 4 dum membra -ent, mens solidatur aquis *baptismatis*. *pertinet ad morbos, ulcera sim.* CELS. 1, 3, 14 alii humidi *sunt*, alii sicci . . .: se debet . . . -ens siccare, siccus madefacere. 1, 3, 20 -ent oculi (7, 7, 15^D^. APVL. apol. 50 -entīs oculos; *cf. etiam l. 82*). 6, 2, 1 *squamulae* interdum -ent, multo saepius siccae sunt. 6, 18, 2^D^ compositio tonsillis, uvae (*sc. faucium*) -enti *sanie*, oris nariumque ulceribus accommodata est. 7, 26, 5^F^ -ens lingua (*sc. convalescentis*). 8, 4, 12 ulcus -et. PLIN. nat. 34, 131 *spodos* efficacior ulceribus, quae mānent, vel oris, quae -eant.

b *c. abl. (interdum abl. propius ab altero verbo pendet)*: *sanguine, cruore sim.* (*cf. et p. 32, 81*): CIC. de orat. 3, 214 *Capitolium* fratris sanguine -et (VERG. Aen. 12, 691 terra [*Hom. Il. 4, 451* ῥέε δ' αἵματι γαῖα]. VAL. MAX. 9, 12, 5 SEN. epist. 80, 3. LVCAN. 1, 95 fraterno primi . . . sanguine muri *Romae*. 2, 149. VAL. FL. 3, 391 dextrae. 4, 754. STAT. Theb. 11, 81 hoc quodcumque -ent [-et *P*] campi, quod sanguine fumant stagna. MART. 7, 12, 6 tela [*metaphorice*]. QVINT. inst. 6, 1, 31 FLOR. epit. 2, 12, 15. 4, 2, 69 *al. paulo aliter*: APVL. Plat. 1, 15 vertex cordis ipsius -ens sanguine [*i. repletus*]). VERG. Aen. 9, 333 atro tepefacta cruore terra torique -ent (OV. met. 3, 148 lina . . . cruore ferarum. 13, 389 qui [*sc. ensis*] . . . cruore saepe Phrygum -uit, domini nunc caede -bit [*cf. infra l. 41*]. fast. 4, 636 *curia* sparsa cruore -et. Pont. 4, 7, 36 tela. SEN. benef. 7, 19, 8. SIL. 4, 451 membra. *al.*). OV. met. 1, 149 caede -entes . . . terras (*v. vol. III 51, 41*). 4, 729 -uere graves adspergine (*sc. sanguinis*) pennae. 14, 408 sparsa . . . sanguineis -uerunt pabula guttis. SEN. Herc. f. 1007 cerebro tecta disperso -ent. 1194 puerili -ens harundo leto. Herc. O. 1872 populis (*i. sanguine populorum*) -ens ferrum (*cf.* MEROB. poet. 103 iugulis -ens hostilibus ensis). LVCAN. 2, 125 saeva tribunicio -uerunt robora tabo (*cf.* STAT. Theb. 11, 87). STAT. Theb. 5, 598 sanguinis imbre (*cf.* 12, 604 cruento imbre. VICTRIC. 19 spiritum -entem sanguinis rore). *saepe.* *lacrimis sim.* (*cf. etiam l. 15*): CATVLL. 68, 56 tristi imbre -ere genae. TIB. 1, 8, 54 lacrimis omnia plena -ent (OV. ars 3, 378 saepe -ere genas [met. 10, 46 APVL. met. 5, 7]. epist. 6, 70 osque sinusque. met. 6, 628 oculi [PS. RVFIN. in Os. 13, 14]. VAL. MAX. 8, 11 ext. 6 pictura . . . fratris lacrimis -et. STAT. Theb. 11, 417 cuncta. MART. 10, 14 [13], 8 ianua. BOETH. cons. 3 carm. 12, 32 ultrices . . . deae). OV. trist. 3, 5, 12 os . . . -ens fletu (*v. vol. VI 902, 63*). *al.* *unguentis sim.* (*cf. et l. 12*): VERG. Aen. 12, 100 crinīs vibratos calido ferro murraque -entīs (*R*; cadentis *P*). SEN. contr. 2, 1, 6 *hominem* -entem unguentis (2, 6, 2 coma. 2, 6, 7 canos -entīs. SEN. dial. 7, 7, 3 voluptatem [*metonymice*] . . . mollem, enervem, mero atque unguento -entem. PLIN. nat. 13, 3). Herc. f. 469 comae -uere nardo. CLAVD. DON. Aen. 2, 268 crines oleo -entes. *variis umoribus*: LVCR. 6, 617 vestīs umore -entīs exsiccare solem. VERG. georg. 3, 429 vere -ent udo terrae ac pluvialibus austris. Aen. 5, 854 ramum Lethaeo rore -entem (*cf.* OV. am. 1, 6, 55 vitreoque -entia rore tempora noctis. fast. 1, 312 sparsa . . . caelesti rore -bit humus. LVCAN. 4, 316 herbas frondesque. LVCAN. 6, 396 aëra [*ibid.* umentis nebulas]. STAT. Theb. 5, 198 rore -ens Stygio . . . Somnus. AVIEN. Arat. 1663 tellus. VVLG. iud. 6, 39 terra. PRVD. cath. 5, 13 pinguis . . . olei rore -entibus lychnis. *al.*). LYGD. 6, 5 -ent generoso pocula Baccho (*i. vino; cf.* PROP. 2, 33, 39 -eat tibi mensa Falerno. SALV. eccl. 4, 33 mensae . . . ac toreumata mero iugiter -ent, semper uda sunt. *aliter p. 34, 42*). OV. ars 2, 520 multo spicula *Amoris* felle -ent (*cf. p. 34, 83*). met. 11, 519 vela -ent nimbis. fast. 6, 402 amne redundatis fossa -bat aquis. Pont. 3, 1, 26 tincta . . . mortifera tabe sagitta -et. LIV. 44, 38, 8 onere fessum, -entem sudore (*cf.* PETRON. 6, 4. SIL. 12, 642 vultus. *v. etiam l. 9 sqq.*). CELS. 2, 18, 10 aquā -ens panis (*cf.* 2, 33, 3). 5, 26, 33^B^ linteolum frigida aqua -ens (*cf.* 7, 26, 5^B^ aceto -ens. 8, 7, 3 vino et oleo. PLIN. nat. 31, 103. *sim.*: CELS. 7, 19, 9 spongia acri aceto -ens. 7, 28, 2 sucidam lanam aceto -entem [8, 3, 10 oleo atque aceto. SER. SAMM. 194]. COLVM. 6, 12, 2 pannis aceto et sale et oleo -entibus. PETRON. 98, 7 araneis oleo -entibus vulnus . . . coartavit. *al.*). 7, 7, 15^A^ quibusdam numquam siccescere oculos, sed semper umore tenui -ere (*cf. supra l. 22*). CVRT. 9, 7, 16 oleo -entem . . . ventrem (*cf.* PRVD. ham. 365 Lacedaemonicas oleo -uisse palaestras). COLVM. 10, 46 humus, si iam pluviis defessa -bit (*cf.* 11, 2, 8). PETRON. 136, 6 v. 3 cum Phineo -uere veneno fallaces epulae (*cf.* MART. 7, 72, 13 [*trop.*] carmina. PRVD. ham. praef. 59 *mens* -ens veneno corporis lymphatico. CORIPP. Ioh. 3, 114). PLIN. nat. 8, 95 (*de hippopotamo*) tergoris ad scuta galeasque impenetrabilis, praeterquam si umore -eant. 13, 77 texitur omnis *charta* -ente tabulā Nili aquā. 22, 29 radix suco -et (*i. repleta est; cf.* 22, 79 suco suo. 22, 91 caulem . . . suco -entem amaro. SER. SAMM. 699 acido liquore). 31, 109 hae (*sc. salinae nitrariae*) accedente Nilo rigantur (siccantur *codd.; corr. Mayh.*), decedente -ent (manant *V*) suco nitri XL diebus continuis. STAT. silv. 4, 9, 11 *libri* Libycis -ent olivis. MART. 1, 56, 1 continuis vexata -et vindemia nimbis. 4, 18, 2 -et assiduo lubricus imbre lapis. 9, 35, 7 scis quotiens Phario -eat Iove (*cf. p. 33, 6*) fusca Syene. 12, 93, 4 *parvum morionem* multis . . . osculis -entem (*syn.* repletum). IVV. 13, 85 comedam . . . flebile nati sinciput elixi Pharioque -entis aceto. AVIEN. orb. terr. 558 gemino sic gurgite late Graia -et (*Camers*; manet *codd.*) tellus. AMM. 21, 12, 10 contortis malleolis -entibus pice. *al.*

2 *speciatim i. q. liquoribus (plerumque vino) repletum esse, inde i. q. ebrium, potum esse (c. abl. v. l. 25 sqq. 30 sqq. 38 sq. 42 sq.)*: *de ipsis hominibus (cf. etiam p. 33, 59)*: PLAVT. Cas. 246 ubi bibisti? -es (*Schöll*; adest *codd.*) mecastor. Most. 331 -et homo :: tun me ais mammamadere (*cf.* 319, *ubi trad.* mammam adire). Pseud. 1297 tene me, cave ne cadam. non vides me ut madide -eam? TIB. 2, 1, 29 vina diem celebrent: non festa luce -ere est rubor. 2, 2, 8 *genius* satur libo sit -eatque mero. 2, 5, 27 lacte -ens . . . Pan. SEN. dial. 10, 2, 1 alius vino -et, alius inertia torpet (*cf.* epist. 83, 15 virum mersum et vino -entem [*v. Baehrens, Philol. Suppl. XII, 1912, p. 270*]. APVL. met. 2, 16. 6, 11 Venus. VVLG. I reg. 1, 14 CLAVD. 10, 79). SIL. 11, 407 -enti post epulas sit grata chelys. STAT. silv. 3, 1, 41 *Herculem* confectum thiasis et multo fratre (*i. Baccho*) -entem (*cf.* CE 190, 3 Baccho -entes [495, 4]). 4, 8, 8 plaga cara -enti Surrentina deo (*sc. Baccho*). MART. 10, 49, 2 cum . . . nigro -eas Opimiano. SVET. Claud. 33, 1 nec temere umquam triclinio abscessit nisi distentus ac -ens. APVL. met. 3, 18 crapulā -ens (*cf.* SERV. ecl. 6, 13). AMBR. Hel. 15, 53 ante vesperam et frequenter in lucem -ent. PS. RVFIN. in Am. 6, 3 vos . . . ebrietate . . . -etis. CAEL. AVR. acut. 2, 9, 43 ebrios ac vinolentia -entes vino oportere uti. *de partibus corporis humani*: PLAVT. Truc. 855 si alia membra vino -ent, cor sit saltem sobrium (*cf.* SEN. epist. 95, 16 nervorum vino -entium tremor). LVCR. 3, 479 tardescit lingua, -et mens, nant oculi. IVV. 6, 319 quantus ille meri veteris per crura -entia torrens! *metaphorice de aliis rebus*: MART. 11, 15, 5 qui (*sc. libellus*) vino -eat. ENNOD. carm. 2, 44, 6 ebria fulgenti -uerunt murice dicta (*propius accedit ad notionem tralaticiam*).

B *sensu latiore i. q. emollitum, liquidum esse*: **1** *i. q. emollitum, maceratum esse* (*cf. p. 32, 70*): **a** *coquendo i. q. percoctum esse*: CIL I² 560 -ent recte (*sc. carnes interpr. Duvau; aliter Lindsay; in culina depicta dictum, ut videtur, a coco*). PLAVT. Men. 326 iam ergo haec -bunt faxo. Persa 92 collyrae facite ut -eant et colyphia, ne mihi incocta detis. VERG. georg. 1, 196 ut *semina* . . . quamvis igni exiguo, properata -rent (SERV. auct. *ad l.* antique pro cocta essent). SER. SAMM. 291 cocta lactucae fronde levabis, proderit et caules adsumere saepe -entes. 311 sive duae partes apsinthi ac tertia rutae decoctis potantur aquis siliquaeque -entes. AVSON. 156, 3 an vegeto -eant condita opsonia gustu. **b** *maturescendo i. q. maturum, tempestivum esse* (*v. quae exposui Philologus 90, 1935, Beitr. aus d. Thesaurusarbeit*): COLVM. 10, 411 tempestiva -ent (manent *M*) *Persica*, quae maxima Gallia donat (*cf. Ash ad l.*). PLIN. nat. 17, 31 Pucina vina in saxo coquuntur, Caecubae vites in Pomtinis paludibus -ent (*alii aliter interpret.*). CLAVD. 1, 274 te messibus aestas induat autumnusque -entibus (*codd.*; turgentibus *Jeep*; -ens post *Birt*) ambiat uvis.

2 *i. q. fluidum, liquidum esse*: LVCR. 6, 1187 sudoris . . . -ens per collum splendidus umor. OV. epist. 13, 52 more nivis lacrimae sole -entis eunt (*cf.* SYMPH. 11 v. 48 sole -ens, aestate fluens, in frigore siccus). GRATT. 434 stagna sedent venis oleoque -entia vivo. POMPON. dig. 1, 2, 2 -enteque (-ensque *dett.*) adhuc filiae cruore (*cf.* VICTORIN. PETAV. 13, 2 sanguine -ente. DRAC. laud. dei 2, 576 de corpore tabe -enti). CLAVD. rapt. Pros. 1, 243 nec flumine tanto incoctum -uit . . . metallum. carm. min. 34, 4 qua frigoris arte torpuit et -uit prodigiosa silex? (*v. notam Burmanni*). *metaphorice de ignibus fluitantibus*: AETNA 523 lapis ille (*sc. sulphureus*) -entes effluit in flammas (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 316 flagrantibus hispida rivis barba [*sc. Phlegethontis*] -et). *de coloribus confusis et quasi vacillantibus*: PLIN. nat. 37, 129 *nitor paederotis* -ere videtur et singulis his *coloribus* et pariter omnibus (*ibid.* liquidior). *de odore*: PRVD. perist. 10, 363 vapor vincens . . . auras -entes Persicorum aromatum (*an i. q. abundantes [cf. II] c. gen. cop.? [cf. p. 37, 30]*).

II *translate i. q. abundare, redundare, completum, distentum esse aliqua re* (*cf. etiam l. 43. 76*): LVCR. 4, 792 arte -ent simulacra et docta vagantur. VERG. catal. 5, 4 scholasticorum natio -ens pingui (*subst.*). HOR. carm. 3, 21, 9 quamquam Socraticis -et sermonibus (*v. Heinze ad l.*; SCHOL. fluens est philosophiae scientia). TIB. 2, 4, 12 omnia nunc tristi tempora felle -ent (*cf. p. 33, 72 et* AVSON. 205, 2 *seni* felle nullo, melle [*cf. p. 35, 5*] multo mens -ens). PROP. 4, 4, 76 cum

[Richter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pagana -ent (manent F_1) fercula divitiis (delitiis V^2; *Rothstein ad l. vix recte de coquendo [v: p. 34, 46] interpretatur*). MART. 7, 51, 5 iure -ens varioque togae limatus in usu. 7, 69, 2 Cecropia pectora voce (*i. praeceptis philosophorum Graecorum*) -ent (*imitatur* ANTH. 405, 8 Cecropio pectora melle [*cf. p. 34, 84*] -ent). GELL. 13, 8, 5 intercutibus ... vitiis -entes. TERT. orat. 18 p. 191, 15 de nostra operatione participent, qua -uerint (*D*, quam auderent *AB*) de sua pace fratri transigendo. EVGRAPH. Ter. Phorm. 856 repletum et -entem laetitia.

deriv. madesco, madido, madidus, mador, madulsa. *comp.* con-, de-, dis-, e-, im-, praemadeo; madefacio (-fio), -factio, -facto.

maderātus *v. l. 78.*

madēsco, -uī, -ere *a* madeo. *perf. in* -ui (*nonnullis locis incertum est an ad* madeo *pertineat*): COLVM. 11, 3, 4 PLIN. nat. 10, 157. 24, 90. 25, 107 SIL. 4, 455 STAT. Theb. 5, 728 MART. epigr. 3, 8 DON. Ter. Eun. 381 *al.* NOT. Tir. 113, 40 -it.

I *intransitive*: A *i. q. madidum, umidum fieri, umore (plerumque extrinsecus) perfundi, imbui*: 1 *generatim*: **a** *absolute* (*abl. causae v. l. 25. 28. ex v. l. 19. ab v. l. 22*): ALF. dig. 8, 5, 17 sterculinum ..., ex quo paries -bat (*fortasse pertinet ad B 1; cf. l. 58*). VERG. Aen. 5, 697 implentur ... super puppes (*sc. imbre*), semusta -unt robora (SERV. *ad l.* umectantur). OV. met. 1, 66 tellus nubibus assiduis pluvioque -it ab austro. CELS. 2, 12, 2^D aquam calidam bibere *debet aeger*, ut superiores eius (*sc. alvi*) partes -ant. 3, 6, 8 num tempora paulum -ant, quae sudorem venturum esse testentur. LVCAN. 4, 84 fluxere nives fractoque -unt saxa gelu. SIL. 4, 455 puer ut ... defixum ... telum conspexit, -uere genae subitoque trementem corripuit pallor. STAT. Theb. 5, 728 alio (*sc. laetantis*) -uerunt lumina fletu (*cf.* PRVD. cath. 7, 164 cunulae. CLAVD. rapt. Pros. 1, 268 ora. INSCR. christ. Diehl 4744 v. 10). 11, 475 tunc ora -unt pectoraque (*sc. lacrimis*). AVIEN. orb. terr. 326 ut procul Oceano tellus -at. **b** *c. abl.*: OV. ars 2, 62 aequoreis pinna -et aquis. fast. 6, 198 multā terra -it aquā. trist. 1, 10, 8 nec saevis victa *navis* -it (fatiscit *dett.*) aquis. COLVM. 11, 3, 4 simulatque terra -uerit imbribus (TAC. hist. 2, 3; *cf. l. 42. 48. 66 et v. l. 21*). PLIN. nat. 31, 70 expansa circa navem vellera -unt accepto halitu maris. HOMER. 482 sanguine manat humus, campi sudore -unt (*cf.* ORAC. Sibyll. Aug. civ. 18, 23 v. 1). MART. epigr. 3, 8 Cilices nimbis hic -uere suis (*de aspergine croci*). QVINT. inst. 6, 2, 28 nec incendit nisi ignis nec -imus nisi umore. APVL. met. 8, 28 solum spurcitie sanguinis ... -ere (*cf.* CARM. adv. Marc. 2, 201 CYPR. GALL. gen. 162. *sim.*: DRAC. laud. dei 3, 220 humana tabe -ens ara). COMM. apol. 843 clausum erit caelum ex eo nec rore (*i. imbre*) -et. SOL. 56, 15 iuga montium stagnis -unt. AVIEN. Arat. 1122 salso iuba *Equi sideris* rore -it. PRVD. perist. 11, 122 parte *corporis dilacerati* rubent frondes, parte -it humus. CLAVD. 20, 303 torvi lacrimis -uere leones (SIDON. epist. 9, 9, 8 quibus lacrimis -uerimus mutuo vicissim fletu rigati. DRAC. laud. dei 3, 647 genae. EVG. TOLET. carm. 5, 3 ora. *cf. etiam l. 30*). rapt. Pros. 3, 311 largis tunc imbribus (*i. lacrimis; aliter l. 34*) ora -unt. SIDON. epist. 2, 13, 7 -entes nardo capillos. 2 *speciatim i. q. vino impleri, inebriari*: FRONTO p. 227, 2 N. Chrysippum ..., quem quotidie ferunt -ere solitum.

B *de effectu i. q. umore emolliri, dissolvi, diffluere*: **1** *i. q. mollescere, macerari*: COLVM. 6, 30, 2 stabulentur *equi* sicco loco, ne umore -ant ungulae (PELAGON. 30). PLIN. nat. 10, 175 cibus ... aqua perfusus, in qua -uerit noctua (*cf.* 24, 90. 25, 107. 32, 73 -ere ... debet *icthyocolla* concisa in aqua aut aceto nocte ac die). 23, 107 malum caelesti ... aqua -it ternis fere diebus (GARG. MART. med. 43 p. 196, 9). OPTAT. 3, 10 p. 96, 21 (*tropice*) udatus est paries, sed non -uit *pluviā* (*cf. et l. 19*). *praesertim de cibis percoctis*: COLVM. 11, 3, 23 ut in coctura celerius -at *brassica*. DON. Ter. Eun. 381 male coctam fabam et quae non -uerit, sed dura permanserit. THEOD. PRISC. log. 61 *apozema* ex ... aqua, ubi ... ungulae -uerint (*ibid.* decoxerint). APIC. 8, 331 aqua marina cum ramulis aprum elixas, quousque -at. *i. q. maturescere* (*cf. p. 34, 55*): COLVM. 10, 398 dulcis erit *cucumis* riguoque -it luteus arvo. **2** *i. q. liquefieri, diffluere*: SEN. Phaedr. 383 tepido -unt imbre percussae nives. AVIEN. Arat. 1520 exhalantis humi qua spiramenta -unt. AMM. 19, 9, 9 nostrorum cadavera ... fatiscunt ac diffluunt ..., interfectorum vero Persarum arescunt ..., ut nec liquentibus membris nec sanie perfusa -ant. AVG. epist. 102, 32 vaporem ventris, quo cibi -unt (*i. digeruntur*).

II *transitive* *fere i. q. madefacere, dissolvere*: DIOSC. 1, 141 bubulas carnes admixtas celerius -et *sucus fici agrestis* (*gr. 1, 128, 5* εὐέψητα ... ποιοῦσιν).

comp.: de-, di-, e-, im-, permadesco.

CAEL. AVR. acut. exc. 12 p. 709 *adde medicamento* herbam **madiaton** (*apud Cael. Aur. acut. 3, 3, 16 in eodem medicamento*: musci herbae).

madido, -ātus, -āre *a* madidus. *forma vulgaris* maderatus (*v. Sommer, Handb.^{2} p. 212 et cf.* maredus [*p. 36, 27*]): GLOSS. V 629, 52 -tus: umefactus. *legitur inde ab* ARNOB. nat. (*cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 1933 p. 219*), *raro in versibus* (*v. p. 36, 14. 21. 24*). [*dub.*: GLOSS. V 309, 34 madida⟨n⟩dae (madida uda *suspicatur Lindsay; aliter Goetz, Thes. Gloss.*). *falso trad.* PASS. Petr. Paul. long. 56 crucre -avit *pro* adunavit *C*.]

A *transitive*: 1 *generatim*: **a** *i. q. umore aspergere, imbuere, umidum reddere* (*c. abl. vel* ex [*l. 3. 16*]; *abs. l. 8. 10. 12*): ARNOB. nat. 1, 2 p. 4, 24 -ari ex imbribus arva (*cf.* AMBR. hex. 3, 10, 4 triticum si ... imbre -etur. 4, 4, 20). 2, 39 p. 79, 14 ut ... proluvie linerent et -rent se sua (*de infantibus*). VITA Cypr. 16, 6 nimio sudore -tus (*cf. l. 10*). LVCIF. non parc. 13 p. 236, 16 (*metaphorice*) animum ... cruore Christianorum -tum. CHIRON 728 *folliculum* a (-o *trad.*) aceto et nitro. FVLG. aet. mund. 6, 22 p. 149, 18 terra -ta (HIPPOCR. aer. 10 p. 23, 9 [*gr.* διαβρόχου]). AMBR. hex. 3, 10, 43 frumenta (*opp.* torreantur). MART. CAP. 8, 805 -ta tergit (*Stange*; madida detergit *trad.*) ora. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 25 cappares ... sinapi -tas (3, 2, 39 rapae. *cf. l. 15*). CASS. FEL. 67 p. 164 spongiā -tā. *umor ipse subi. est*: PS. AMBR. serm. 19, 3 ut servos dei ... aqua caenosa non -et (*syn.* polluat). EVG. TOLET. carm. 101, 15 corpora sudor -ans. **b** *i. q. emollire, diluere*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 34 sinapis -ti (1, 1, 38). 2, 1, 39 ex quibus (*sc. lasere cum aceto*) panis erit -andus (*cf.* VICT. VIT. 1, 26 panis ... -etur aqua). PASS. Is. et Max. Migne 8, 770^B compagines *corporis* ruptis coniunctionibus -tae. **2** *i. q. potum, ebrium reddere, inebriare*: ARNOB. nat. 5, 1 p. 174, 6 iniecisse -tis (*sc. vino*) vincla. 5, 11 p. 183, 28 ut vino -retur multo.

B *part. praes.* ***intransitive*** *i. q. madescens*: CLAVD. rapt. Pros. 2, 88 novo -antes nectare pennas (*cf. Birt ad carm. min. app. 5, 4*). VEN. FORT. epist. (carm. 5, 1), 2 si vel parva nubecula -anti vellere bibulus umectarer. Mart. 2, 26 -ans sine vellere nimbi ... flamma.

comp.: immadido.

×**madidus**, -a, -um. [*cf. c.* madere, mador. *J. B. H.*] PRISC. gramm. II 137, 10 madeo -us. *forma vulg.* maredus (*v. Sommer, Handb.^{2} p. 177 Stolz-Leumann^5 p. 128; cf.* malidus [*l. 33*] *et* maderatus [*p. 35, 78*]): *l. 34 et* GLOSS. IV 452, 7. [*compar. v. l. 38.*] *de notione*: DIFF. Suet. p. 294, 8 *discernit inter* uvidum, -um, humidum *et* udum. GLOSS. ὑγρός. ἔνυγρος. δίυγρος. βεβρεγμένος. διάβροχος. κραιπαλῶν *al.* GLOSS.^{L} III Abol. MA 45 (= I Ansil. MA 431, *ubi trad.* malidus) -us emollitus, infectus. I Ansil. MA 148 infectus id est infusus aut vino aut quacumque re. II Abav. MA 9 -us: maredus (*cf.* CR 15 *et v l. 27*), udus, liquore umectus vel sanguine. NOT. Tir. 113, 39. *legitur inde a* NAEV. (*p. 37, 59*), *apud* PLAVT. CAECIL. CIC. (*semel*) VERG. TIB. OV. CELS.; *inde saepius.* [*dub. vel falso trad.*: PLIN. nat. 27, 38 -iora. 31, 14 -iores *codd.* molliores *edd. vett.* (*opp.* duriores). NON. p. 394, 33. MART. CAP. 8, 805 *v. l. 10.* MISC. Tir. p. 60, 27 morbidum (*an* -um? *v. Moore, ALL 10, 1898, 264*).]

I *proprie*: A *i. q. umidus, uvidus, umore aliquo aspersus vel imbutus vel expletus*: 1 *generatim*: **a** *absolute*: *de rebus variis*: VERG. Aen. 5, 179 veste (6, 359. MART. 5, 79, 3 *sudore*). OV. met. 1, 264 -is Notus (*cf. l. 67*) avolat alis (*cf.* IVV. 5, 101 siccat -as ... pinnas *Auster*). CALP. ecl. 1, 2 -is incumbant prela racemis (*cf.* CYPR. GALL. deut. 221 uvis. *an i. q. maturus? cf. p. 34, 55 sqq.*). PLIN. nat. 13, 132 *semen* -um *seritur* aut, si desint imbres, satum spargitur. 13, 133. 16, 210 est le⟨n⟩titia platano, sed -a (*opp.* siccior). 26, 59 radice crassa, -a (*i. umore extensa; cf. p. 37, 20*). 28, 73 -a lana (*sc. lacte. cf.* 31, 46 vellus lanae. CHIRON 997 fasciolis laneis). 28, 183 membranā e partu bovis -ā. STAT. Theb. 7, 766 -us *tabo* ... temo. 9, 241 -us deducit pectora (*natantium*) thorax. 12, 307 habenas (*cf.* PRVD. psych. 191 -is ... lupatis). MART. 3, 2, 4 papyro. 4, 44, 2 presserat ... -os ... uva lacus. IVV. 2, 93 fuligine. 3, 11 ad veteres arcus -amque Capenam (*sc. portam.* SCHOL. arcus stillans). 9, 51 ver. AVIEN. Arat. 58 -ae ... tempora noctis. 1805 occasus *Pleiadum* (*cf.* CLAVD. 8, 437). AMBR. hex. 2, 3, 13 solem ... -um atque rorantem. PRVD. ham. 762 popinas *nidore* (*cf.* SIDON. epist. 18, 11, 3 v. 42 tabernas *et v. l. 68*). CLAVD. 22, 461 urnae. *al.* *de terra, locis sim.*: OV. am. 1, 14, 11 -is in vallibus Idae. 2, 16, 10 humum (*cf.* PLIN. nat. 17, 37 *humus* nec -a nec sitiens). ars 1, 554 in -a ... palude. met. 1, 422 agros (STAT. Theb. 3, 468). 11, 145 arva rigent auro -is pallentia glaebis. 12, 239 harena (*sc. sanguine et vino*). trist. 5, 6, 37 fossae. COLVM. 11, 3, 43 in locum ... bene -um (*cf.* PLIN. nat. 17, 141. 19, 133). PLIN. nat. 18, 168 solo. *al.* *de aëre, ventis sim.*: LVCAN. 1, 219 -is euri ... flatibus (*cf.* CET. FAV. 14 p. 299). PLIN. nat. 31, 79 cuniculorum spiritu -o. STAT. Theb. 1, 160 Noti (*cf. l. 44*). MART. 7, 27, 5 pinguescant -o ... nidore penates (*cf. et l. 58*). 7, 37, 6 cum flaret -a (media A^4) fauce December. CLAVD. 5, 222 -is Coris. 24, 103 Auster (*cf. l. 45*). *de hominibus partibusque corporis humani*: PRIAP. 48, 1 partem (*i. penem*) -am mei videtis. OV. am. 1, 6, 38 -is (*sc. unguentis; cf. l. 76. 83*) ... comis (epist. 14, 30. MART. 14, 50, 2 [*cf.* 4, 3, 6 *sc. imbre*]. *sim.*: OV. met. 11, 656 uda videtur barba viri, -isque gravis fluere unda capillis [trist. 2, 527 LAVS Pis. 149 *al.*]. VAL. FL. 5, 415 -is rorantes crinibus *Hyades* [*cf.* SIL. 4, 659. MART. 14, 24, 1 *sc. unguentis.* APVL. met. 11, 10 *al.*]. IVV. 13, 165 -o torquentem cornua cirro *Germanum. cf. etiam p. 37, 15 sqq.*). OV. am. 3, 9, 49 -os (gravidos *vel* patulos *coni. Heins.*) *morientis* ... ocellos. ars 1, 660 genas (*sc. lacrimis; cf.* epist. 5, 72 trist. 5, 4, 6. *sim.* CLAVD. carm. min. 30, 214 vultu. AVG. conf. 4, 9, 14 cor. *cf. etiam p. 37, 11*). epist. 18, 61 dare ... -is velamina membris (*ibid.* umida). met. 1, 339 ora dei (*Tritonis*) -ā rorantia barbā. SIL. 4, 726 -ae frontis crinis (*sc. unguento; cf. l. 72*). STAT. Theb. 6, 849 -os artus ... siccant (*cf.* MART. 4, 19, 9 *sc. sudore*). 10, 336 palmas

[Richter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sc. cruore*). silv. 5, 5, 16 -um (*i. q. lacte repletum*) . . . pectus. MART. 3, 100, 2 *cursorem* -um (*sc. imbre; cf.* IVV. 7, 164 -as a tempestate cohortes). IVV. 10, 178 -is . . . cantat Sostratus alis (*de sudore interpret.* SCHOL., *alii aliter; v. Friedl.*). 10, 199 -i . . . infantia nasi (*v.* SCHOL.). *al.* *fort. hinc interpretandum* (*sc. per enallagen*): AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 22 lumina . . . -o adhuc sopore mergentia (marcentia *Petsch.*). *aliter*: PAVL. PETRIC. Mart. 5, 311 -o (*sc. rore; cf. l. 29*) somno. **b** *c. abl.* (*abl. causae esse suspicari possis l. 12. add. praepp. l. 22 et 26; paulo aliter v. l. 2. p. 36, 51*): CIC. ad Quint. fr. 2, 10, 4 fasciculum . . . epistularum . . . aqua -um. OV. am. 3, 6, 57 -os l a c r i m i s . . . ocellos (CE 1176, 1. *sim.*: OV. met. 14, 708 -as lacrimarum rore coronas. Ib. 100 f l e t u -is . . . genis [SALV. gub. 4, 88]). ars 3, 224 -as . . . i m b r e comas (epist. 17, 104 Pont. 4, 1, 30. *cf. l. 2*). met. 2, 198 *scorpium* -um s u d o r e veneni (SALV. gub. 1, 11. *cf. etiam l. 3. p. 36, 44. 84*). 3, 555 -i murra crines (5, 53 capillos *sim.*: SEN. Thy. 780 nitet . . . -us u n g u e n t o comam [*cf.* PLIN. nat. 21, 11 veste Serica. APVL. met. 4, 27]. 948 -us crinis a m o m o [*cf.* MART. 5, 64, 3]. MART. 3, 65, 8 nardo comas. *cf. etiam p. 36, 72. 76. 83*). SEN. Thy. 734 cruore rictus -us (*sim.* STAT. Theb. 1, 82 -um tabo diadema). PLIN. nat. 25, 66 radix . . . -a suco (*cf.* CYPR. GALL. exod. 334 *et p. 36, 49*). 31, 127 *spongeae* alias a c e t o salso -ae, alias e posca (*cf.* VEG. mulom. 2, 22, 2 aceto . . . licinio -o [CHIRON 980 ex aceto]). STAT. Theb. 8, 148 spumis -a arva. silv. 2, 2, 99 -as Baccheo nectare rupes. MART. 5, 23, 5 vel cocco -ā vel murice tincta veste (*propius accedit ad II; item* 5, 39, 3 Hyblaeis -as thymis placentas). 10, 48, 12 -um thynni d e sale sumen erit (*sim.* AVSON. 106, 3 -os salis aequore crines). *al.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 69 Nymphae Maeoniae . . . auro (*sc. quasi fluente; cf. l. 80*) -ae. CORIPP. Ioh. 2, 456 rore novo . . . -is · · · alis somnus (*cf.* 7, 14 [rore coni. dub.] *et v. l. 7*). **c** *c. gen. copiae* (*cf. p. 34, 76*): APVL. met. 4, 2 rosas . . . -as divini roris et nectaris.

2 *s p e c i a t i m i. q. umore (plerumque vino) potus, ebrius* (*c. abl. l. 35 al., praep. l. 36*): *de ipsis hominibus*: PLAVT. Amph. 1001 faciam ut sit -us sobrius. Asin. 859 minimi mortalem preti, -um (*opp.* siccum). Aul. 573 te . . . reddam -um . . . probe. TIB. 2, 5, 87 -us Baccho . . . pastor. PAVL. FEST. p. 126 M. madulsa ebrius . . ., quia -us satis a vino (*cf.* VVLG. Ier. 23, 9. *sim.* PORPH. Hor. carm. 2, 19, 8 p r o p t e r vinum). LVCAN. 10, 396 *Caesarem* plenum epulis -umque mero. MART. 1, 70, 9 Lyaei. 6, 89, 2 Panaretus. 9, 22, 11 conviva. 9, 61, 11 Fauni. 9, 73, 5. IVV. 15, 47 facilis victoria de -is et blaesis atque mero titubantibus. APVL. met. 2, 31 conpotores v i n o -i (*cf.* AMBR. Hel. 13, 50). 7, 12 crapula vinolentiaque -is. *al.* *de partibus corporis humani*: RVT. LVP. 2, 7 oculis mero -is (*cf. l. 38*). STAT. Theb. 10, 320 -a ora redundant. MART. 14, 63 (64), 1 ebria nos -is rumpit tibicina buccis. SYMPH. 7 O. (5 B.) -ae facundia linguae. *metaphorice de rebus*: MART. 14, 1, 9 quid agam . . . -is, Saturne, diebus? IVV. 6, 297 coronatum et petulans -umque Tarentum. AMBR. Abr. 1, 6, 58 Loth . . . per senectutem -am vino solutus commisit incestum. PRVD. psych. 378 lupanar.

B *i. q. e m o l l i t u s, m a c e r a t u s umore aliquo* (*c. abl. l. 52. 53; c. praepp. l. 66. 67*): 1 *g e n e r a t i m*: COLVM. 10, 115 radix -o sociata lupino (*cf.* PLIN. nat. 35, 102). LVCAN. 1, 621 tabe iecur -um. PLIN. nat. 10, 140 deverticulum . . . gallinaceos pascendi lacte -is cibis. 14, 103 *nuclei pinei* musto -i exprimuntur. 14, 149 fruge -a (*sim.*: 18, 54 ex tribus sextariis -is *panici*. 18, 73 hordeum [*cf.* QVEROL. p. 30, 18]. SER. SAMM. 489 -o farre. 735 -o fermentum polline turgens. *al.*). 17, 225 radicibus *fici* -is (*i. putridis*). MART. 7, 58, 3 -o . . . simillima loro inguina (*i. penem*). IVV. 6, 473 coctae . . . siliginis offas et -ae (*sim.* SVET. Otho 12, 1 faciem . . . pane -o linere). 2 *s p e c i a t i m i. q. coquendo emollitus, p e r c o c t u s*: NAEV. com. 22 *Lanuvinis* inanem bulbam -am dari. PLAVT. Men. 212 sincipitamenta porcina . . ., -a quae mi adposita . . . miluinam suggerant. Persa 94 nihili sunt crudae *collyrae* nisi quas -as gluttias (*cf. 92* madeant). SCRIB. LARG. 41 incoquuntur mala granata . . ., donec -a fiant (158. *sim.* 111. 248). MART. 1, 41, 6 cicer. ARNOB. nat. 2, 68 p. 103 percocta plane ac -a . . . exta (*opp.* semicruda). PLIN. med. 3, 22. PS. AVG. sent. 2 agnus . . . in aqua -us. APIC. 8, 8, 1 (= 395 Sch.) leporem -um (*opp.* assum). exc. 7 rapas elixas -as. CASS. FEL. 46 p. 119, 12 testiculi -i e x aqua (*cf.* GLOSS. ex aqua -um ἐξ ὕδατος ταχερόν). DIOSC. 4, 143 citius *carnes* -as facit (*cf. gr. 148* συντήκει). *al.*

C *i. q. natura sua vel statu substantiae l i q u i d u s, f l u i d u s, fluens*: CAECIL. com. 31 (*tropice*) itane est inmemoris, itane est -a memoria? (*ibid.* profluvia). OV. fast. 1, 271 -is subieci sulpura venis (*ibid.* aquas). CELS. 4, 6, 6[F] intritā bene -ā (*sim.* CAEL. AVR. acut. 2, 18, 106 pultem calidam atque -am). PLIN. nat. 23, 63 *faex vini* inlinitur . . . sicca vel -a. 36, 183 gypso -o statim utendum est, quoniam celerrime coit. VAL. FL. 1, 653 -o gravis unda sinu. STAT. Theb. 9, 360 fluctivagam . . . domum -osque penates Alcyone deserta gemit. MART. 7, 36, 1 pluvias -umque Iovem perferre. PRVD. cath. 5, 24 de -o . . . cacumine *luminis* (*ibid.* de liquido vertice). CLAVD. 17, 287 *sonipes* -o . . . iubas adspergitur auro (*sc. in Tago flumine. cf. etiam l. 28*). carm. min. 28, 34 umores -os. *n. sg. pro subst.*: AVIEN. Arat. 1416 haec -i substantia (*i. q. humor; cf.* 1441 -um caespes anhelat).

II *translate i. q. r e p l e t u s, r e f e r t u s, a b u n d a n s aliqua re* (*cf. p. 34, 78*): MART. 1, 39, 3 Cecropiae -us Latiaeque Minervae artibus. 4, 14, 12 lascivis -os iocis libellos. CLAVD. DON. Aen. 7, 13 p. 7, 7 *cedrus* naturali fomento tamquam oleo -a. EVG. TOLET. carm. 17, 5 *homo* horrendo -us tepore.

adv. **madidē**. PLAVT. Pseud. 1297 (*in fig. etym.*) non vides me ut -e madeam (*cf. p. 34, 23*).

deriv.: madido. *comp.*: im-, semimadidus. *cf.* mattus.

(Iovis) **madius** *v.* manus. **madon** *v.* mados.

mador, -ōris *m.* [*cf.* madeo. *J. B. H.*] *plur. l. 20. 24. 26.* *de significatione*: EXC. Bob. gramm. I 552, 12 -r ὑγρασία, ut Sallustius in historiis (*l. 15*). GLOSS. -r ὑγρασία. βροχή. -e infusione. *post* SALL. *legitur inde ab* APVL. (*in versibus l. 21. 27*). NOT. Tir. 113, 38.

A *i. q. a s p e r s i o, i r r i g a t i o, i n f u s i o*: 1 *g e n e r a t i m*: **a** *abs.*: SALL. hist. 4, 16 ne ex latere nova munimenta -e infirmarentur (*ibid.* stagnabant). AMM. 20, 6, 6 lapidum . . . -e . . . infirmium. 30, 1, 10 infirmati periculoso -e (*sc. in nando*). MART. CAP. 2, 165 aër ex calore supero atque exhalatu (ex halatu? *Dick*) -eque infero turbidatus. **b** *c. gen. umorum*: APVL. met. 1, 13 quoad me urinae spurcissimae -e perluerent. 7, 18 aquae. AMM. 17, 7, 12 post -es imbrium. ENNOD. opusc. 6, 3 v. 1 p. 402, 11 (*tropice*) quamvis sit tenerum -e mellis quodcumque strepuit parens Cameno. **c** *c. gen. rei madefactae*: ARNOB. nat. 5, 40 p. 209, 24 telluris . . . -em. 2 *s p e c i a t i m i. q. ebrietas*: MART. CAP. 1, 82 gressus incerti atque olacis temeti -bus implicati.

B *de ipso umore*: MART. CAP. 2, 123 *canimus*, quid agat per aperta -em (-es *pars codd.*) modo nubibus imbrificatis (*cf.* CE 254, 4 nubigenam . . . -em).

mados (*an* **madon**?), μάδος (μάδον). PLIN. nat. 23, 21 vitis alba est quam Graeci ampelon leucen, alii staphylen, alii melothron, alii psilotrum . . . alii -on vocant (1, 23, 16). [*dub.*: PLIN. nat. 25, 75 *nymphaeam* Boeoti mallon (*codd.*; -on *Barbar. e Theophr.*) vocant.]

madulsa, (-ae) *m.* (?). [*iocose a* madeo; *cf. Thomas, Stud. z. lat. u. gr. Sprachgesch. 1912 p. 32 sqq. J. B. H.*] *i. q. ebrius?* (PAVL. FEST. p. 126 M. -a ebrius, a Graeco μαδᾶν deductum, vel quia madidus satis a vino): PLAVT. Pseud. 1252 ego nunc probe ⌊abeo -a⌋ (*Lips., Thomas l. c.*, habeo -am [*i. crapulam?*] *codd., Leo, Linds.*). *Richter.*

1. maea, -ae *f.*, μαῖα. PLIN. nat. 9, 97 cancrorum genera carabi, astaci, -ae (meae *libri*) *eqs.* **2. maea** *v.* maia.

maeander, maeandrātus *v. Onom.*

[**maeclapella** *corr. trad.* CIC. Rab. Post. 27 (*alii alia ci.*).]

maeles *v.* meles. **maëleth** *v.* maheleth.

maena (mēna), -ae *f.*, μαίνη. *scriptura* m e n- *longe praevalet* (*ex. gr. in codd.* PLAVTI, CATONIS, PLINI). GLOSS. μενίδες -ae. αἱ μαινίδες m a e n i d e s. genus piscis. ἀφύη. [*hisp.* mena. *M.-L.*]

i. q. p i s c i s p a r v u s: OV. hal. 120 herbosa pisces laetantur (*Vliet*, laxantur *A*) arena ut scarus . . . fecundumque genus -ae. PLIN. nat. 9, 81 mutant colorem candidum -ae et fiunt aestate nigriores. 32, 149 *in catalogo animalium marinorum*. MART. 11, 31, 14 boletos imitatur *pistor* . . . brevesque -as. ARNOB. nat. 3, 31 p. 133, 2 *Neptunus* pistricum dominus atque -arum. *pro convicio est*: PLAVT. Poen. 1312 deglupta -a, sarrapis, sementium *eqs.* *in salsamento pro cibo vulgari est* (SCHOL. Pers. 3, 76 -a salsamenti genus est ex pisce minuto): POMPON. Atell. 80 si eum nemo vocat, revortit maestus ad -am. LVCIL. 1077 ius -arum. CATO agr. 23, 1 quom pluet . . ., -ae emantur, oleae caducae salliantur. 88, 2 -am aridam vel ovum demittito. CIC. fin. 2, 91 se acupenserem -ae non anteponere. PERS. 3, 76 nec invideas . . ., -a . . . quod prima nondum defecerit orca. PLIN. nat. 31, 83 et e muria salsamentorum recoquitur *sal* . . . vulgo e -is iucundissimus. AVR. Fronto p. 69, 18 N. -as bene praegnatis. MART. 12, 32, 15 *v. vol. VI 1951, 51.* *adhibetur in m e d i c i n a*: SCRIB. LARG. 71 -arum sine ovis quae sunt salsarum capita decem (MARCELL. med. 14, 4). PLIN. nat. 1, 32, 28. 26, 23 muria ex -is et oleo (27, 127 [minis *codd.*]). 32, 83 -arum cinis. 32, 88 -arum muria et c a p i t u m cinis (*cf.* 32, 90. 105. 107. 126. 128. 130 PLIN. med. 1, 17 MARCELL. med. 15, 69. THEOD. PRISC. eup. faen. 78 [minarum *r*, minimorum *B*, menidarum *Gel.*]). 32, 101 -ae salsae . . . inlitae (PLIN. med. 2, 5). *in superstitione*: OV. fast. 2, 578 -ae (*Heins.*, mente, menta, mento *codd.*) torret in igne caput. ARNOB. nat. 5, 1 *in procuratione fulguritorum.*

maenalius, maenas, maeniānum *sim. v. Onom.*

m(a)enides, -ārum *v. l. 45. 66.*

maenomen um, -ī *n.*, μαινομένιον. CASSIAN. inst. 4, 22 pisciculi minuti salliti, quos illi -a (*Petsch.*, menominia *sim. codd.*) vocant.

m(a)ēnomenus (-a, -um), μαινόμενος. GLOSS. IV 416, 6 -us insanus. GLOSS.[L] V Aa M 273 -us lunaticus. PLIN. nat. 21, 77 genus . . . m e l l i s, quod ab insania, quam gignit, -on vocant. *subst. m.*: THEOD. PRISC. log. 50 insignia, quae -os produnt. DIOSC. 4, 157 melancolicis et epilenticis et -is (*gr. 4, 162, 3* μαινομένους). ALEX. TRALL. 1, 81[lit.] -is vel melancolicis.

maeōtēs *v. Onom. s.* Maeotis. *R.*

maerēns, maerenter *v. p. 40, 67. 41, 35.*

***maereo,** -uī (*v. p. 39, 7*), -ēre. [*orig. inc.; cf. c.* maestus *et* miser. *J. B. H.*] *de originatione*: VARRO ling. 6, 50 -ere a marcere,

[Kriegl]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quod *eqs.* (*interpretamento non satis certo*). *scribitur* mae- (*cf.* SERV. Aen. 4, 82 '-et' per dipthongon 'est tristis' *et p. 38, 84*): CIL I² 2139 III 9632 VI 6592 *al. et in codd. antiquioribus*; me- (*cf. distinctionem a v. q. e.* mereor *l. 21*): CIL XI 3771 XIV 3415 (*s. IV aut V*). INSCR. christ. Diehl 3650 (*a. 368*). 4164 *al.*, *saepissime in codd.*; moe- *non invenitur nisi in codd. medii aevi.* *de formis*: -it: GLOSS.ᴸ III Abol. ME 34. *perf. act. in usu esse negat* PRISC. gramm. II 419, 11, *sed legitur apud* VOPISC. Car. 1, 4 HIER. in Is. 4, 1 p. 72ᴮ GLOSS. III 68, 52. *part. fut. deesse notat* PHOC. gramm. V 437, 13. *pass. imperson.*: APVL. met. 4, 33 (*v. infra l. 64*). *depon.* (*interdum in parte codd. falso trad., velut* CIC. Sest. 84 [*BΣ*], COD. Theod. 9, 17, 6 [*V*] *al.*): GLOSS. -or. *dub.* (*cf. p. 40, 52*): CIL X 4494 (*periit*) = CE 1360 (*a. 489*), *ubi* meremur *sched.*, -emus *explicant edd.* *part. abl.* -ente: OV. epist. 11, 93 TERT. pudic. 22, 15. -enti: CIC. Arat. 148 LVCR. 3, 81 PROP. 3, 3, 46 OV. met. 11, 81 *al.* *gen.* -entum: VERG. Aen. 11, 216. -entium: CIC. Balb. 56 Tusc. 3, 55 VELL. 2, 14, 2 *al.* *de significatione*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 414, 4 B. angitur, taedet, -et. NON. p. 344, 32 dolet (GLOSS.ᴸ III Abol. ME 18). SERV. Aen. 10, 860 -entem tristem (*cf.* GLOSS.ᴸ III Abol. ME 21. 34). auct. Aen. 11, 211 (= ISID. diff. 1, 227) -ere est cum silentio dolere (*distinguitur a* flere, plorare, plangere, lugere). ISID. diff. 1, 365 qui meretur, dignus est aliquo beneficio, qui -et, tristis est (*sim.* DIFF. ed. Beck p. 69, 11 GRAMM. suppl. 288, 6. *cf. etiam l. 2*). GLOSS.ᴸ II Philox. MA 12 -et λυπεῖται, ὀδύϱ[ϱ]εται. ME 51 ϑϱηνεῖ. *invenitur inde ab* ENN. *et* PLAVTO; *imprimis part. praes. in usu est; deest e. gr.* CATVLLO CAES. SALL. NOT. Tir. 65, 70. [*dub.*: SORT. Sangall. 18, 3 -eris (*depon.* [*cf. l. 10*] *Winnefeld*; mereris *cod. fortasse recte*) quidem, sed non habes calumniam. CIL V 7962 *ad* mereo *videtur pertinere.*]

I ***intransitive*** *i. q.* *dolore animi affectum esse*:
A *absol.* (*c. abl. limit. l. 38, c. dat. l. 39*): **1** *de animantibus* (*de Tereo in epopem mutato* CVLEX 253; *de apibus l. 60*): ENN. ann. 103 -entes flentes lacrimantes commiserantes (CIC. Planc. 102). PLAVT. Aul. 727 eiulans conqueritur -ens. LABER. mim. 149 -o: mens incorrupta miseriter corrumpitur. CIC. Mur. 89 ut ... eundem lugentem, -entem, exulem videat (Sull. 74 afflictumque [de orat. 2, 195]. VAL. MAX. 7, 2 ext. 2 *al.*). dom. 26 lugente senatu, -entibus bonis omnibus (*cf.* Mil. 20 HOMER. 71. TAC. ann. 2, 82, 3 animis. *al.*). Sest. 32 quis ... prohiberet quemquam aut sibi -ere aut ceteris supplicare? 84 vos taciti -batis. de orat. 2, 185 ut ... aut laetentur aut -eant (*cf.* Tusc. 5, 36 TAC. ann. 1, 28, 2. 11, 38). orat. 74 cum immolanda Iphigenia tristis Calchas esset, tristior Ulixes, -ret Menelaus (*cf. p. 47, 35*). fin. 3, 32 timere, ... -ere ... peccatum est. Tusc. 3, 34 vitae lex ... non hoc adfert, ut semper -eamus, sed ut numquam. 3, 36 quid iaces aut quid -es? (SEN. dial. 11, 5, 5. *cf. p. 40, 71*). 3, 64 nihil profici -endo. 3, 65 sedationem -endi. 3, 71 quis tam demens, ut sua voluntate -eat? 3, 83 aegritudinis est ... lugere, -ere, aerumna adfici, lamentari ..., dolere. 4, 61 nec -ens nec timens ... esse quisquam *fortis* potest. Att. 12, 14, 4 Piliam angi veta; satis est -ere pro omnibus (*v. Boot ad l.*). *al.* VERG. Aen. 4, 82 sola domo -et *Dido* vacuā (*de dolore amantis, cf.* VAL. FL. 7, 116. 197 STAT. silv. 1, 2, 94 *et p. 40, 73*). 8, 711 Nilum (*cf. infra l. 79*). OV. epist. 3, 113. fast. 1, 487 nec ... ut primus -e mala talia passus. EPICED. Drusi 65 ereptā ... stirpe sororis. 203 -ent iuvenesque senesque. LIV. 28, 8, 1 Philippus -bat ... et angebatur. SEN. Tro. 615 -et, inlacrimat, gemit. 618 magis ... timet quam -et Herc. O. 753 vincitur, -et, dolet. 1688 quam sexus iubet -ere. dial. 4, 6, 2 non est ex dignitate virtutis ... -ere. 4, 14, 1 *al.* epist. 13, 6 sine causa crucior et -o. 63, 9 effusius. 63, 12 lassitudo -endi. OCTAVIA 46 LVCAN. 7, 190. 9, 1049. PLIN. nat. 8, 184 derasis ... capitibus. 11, 64 rege ... consumpto -et plebes *apium*. VAL. FL. 8, 369 (*i. indignatur*). STAT. Theb. 4, 588 -ent Argolici deiecto lumine manes. TAC. hist. 2, 21 *opp.* in levi habitum. 2, 28 -ere socii, fremere legiones. *al.* SVET. Tit. 11 non secus atque in domestico luctu -entibus publice cunctis. FRONTO p. 181, 1 N. moderatius. APVL. met. 4, 23. 4, 33 -etur, fletur, lamentatur. 5, 21 -endo fluctuat. 7, 24 extremae poenae reservatus -bam. 9, 13 summisso capite. TERT. apol. 1, 11 damnati -ent (nat. 1, 1, 9). adv. Val. 9 p. 186, 23 *opp.* gaudens et exultans. PANEG. 6 (7), 9, 2 incluso gemitu. QVEROL. p. 19, 16 laetus publice -et domi. *al.* *significanter* (*cf. p. 40, 64*) *i. q.* *lamentari, planctu maerorem manifestare*: MELA 2, 20 -ent ... vocibus et cum acerbissimis planctibus efferunt. VAL. FL. 1, 335 talibus. APVL. met. 3, 26 sic. **2** *de rebus*: *de partibus corporis humani*: OV. met. 10, 444 praesaga ... pectora -ent (*opp.* sentit laetitiam; gaudet). VAL. FL. 3, 722 corda (VVLG. Ezech. 13, 22). VVLG. II Esdr. 2, 3 vultus. *de affectu*: TERT. pudic. 22, 15 paenitentia -ente, sed non erubescente (*cf. p. 40, 8*) ad dominum. *de rebus personatis*: MANIL. 1, 69 vita ... tum velut amissis -ens, tum laeta renatis sideribus. PETRON. 109, 9 umbrā (*i. capillis*) nudata suā ... tempora -ent. VAL. FL. 2, 466 -et ebur (*i. simulacrum*). STAT. Theb. 4, 107 amnis (*cf. l. 51. p. 41, 31*). silv. 1, 5, 35 -et onyx longe queriturque exclusus ophites. VVLG. Is. 3, 26 -bunt atque lugebunt portae. Ier. 4, 28 caeli. CLAVD. 5, 85 captivae ... leges. 15, 358 regio. DRAC. Romul. 10, 301 sacraria. *singulariter*: STAT. Theb. 12, 314 suffusa ... sanguine -et purpura (SCHOL. celatur sive nigrior fit).

B *structurae* (*imprimis de hominibus; de bestiis l. 4, de rebus l. 5. 8. 22*): **1** *add. abl.*: **a** *rei* (*cf. etiam abl. abs. p. 39, 53. 60. 77*): CIC. Sest. 39 nequis ... hostium morte (mortem *Schol. Bob.*) -ret (*cf.* VERG. georg. 3, 518 *de iuvenco.* QVINT. inst. 3, 6, 76 [mortem *v. l.*]). Balb. 56 alienis bonis. Pis. 17 -ere rem publicam amplissimi ordinis luctu. Tusc. 1, 30 suo incommodo. 3, 63 interitu suorum quam gravissime -ere. Lael. 14 SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 6. OV. trist. 1, 3, 23 meo ... funere. SEN. benef. 6, 37, 2 malo, patria exilio meo erubescat (*cf. p. 39, 75*), quam reditu -eat. LVCAN. 5, 115. VAL. FL. 6, 626 nece. *aliter*: CIC. Tusc. 3, 26 regni desiderio, non filiae. epist. 5, 16, 4 rerum cogitatione. TAC. ann. 3, 44, 2 APVL. met. 5, 28. **b** *personae*: LYGD. 2, 14 -eat haec genero, -eat illa viro (*an est dat.?*).
2 *cum praepp.*: ad: SEN. dial. 2, 8, 3 ad singulorum *damnorum* impulsus. de: APVL. met. 5, 5 sororibus ... de se -entibus. AVG. c. Pelag. 3, 3, 5 p. 490, 18 *opp.* exultando. ENNOD. epist. (carm. 1, 7) 2 p. 524, 9 de dilato ... beneficio. ob: TERT. pudic. 14, 22 ob increpationem. ITALA Ezech. 9, 4 (Cypr. Demetr. 22 p. 367, 8 *al.*) ingemunt et -ent ob iniquitates (τῶν καταστεναζοντων καὶ τῶν κατωδυνωμένων. *Vulg.* gementium et dolentium). AMM. 24, 7, 8 ENNOD. opusc. 3, 198 p. 382, 20. pro (*aliter p. 39, 49*): PORPH. Hor. carm. 3, 5, 48. AMBR. virg. 3, 5, 23 -ere pro saeculo, gaudere ... in domino. super: AMM. 14, 10, 2 super praeteritis. 20, 2, 4. VVLG. Ezech. 32, 8 omnia luminaria caeli -ere faciam super te. **3** *cum enuntiatis*: quod: CIC. Cluent. 178 proficiscitur ... -ens, quod. OV. met. 8, 519 quod ... ignavo cadat ... leto, -et. SEN. epist. 99, 3 *opp.* gauderes. 114, 25 CAPITOL. Max. Balb. 12, 7 AMM. 15, 3, 6. 19, 3, 1. si: CYPR. Demetr. 18 p. 363, 23 -et et deflet, si sibi male sit in saeculo. AVSON. 168, 17. AMM. 26, 6, 7 impendio -ens, si quemquam absolvisset indemnem. **4** *cum inf.* (*cf. infra II A 2*): STAT. Theb. 11, 46 -et (*i. indignatur, cf. p. 39, 60*) ... videre (*cf.* silv. 4, 6, 81). PORPH. Hor. epod. 15, 23 relinqui -bit (*Meyer*, meruit *trad.*).

II ***transitive*** (*subi. est bestia l. 60, res l. 41. 43. 49. 57*):
A *i. q.* *lugere, deplorare, deflere*: **1** *cum simpl. obi.*: **a** *rei*: CIC. Sest. 32 calamitatem. Phil. 9, 12 nemo ... unici filii mortem magis doluerit quam ille -et patris (Tusc. 1, 115 SIL. 9, 512 TAC. hist. 2, 45). Tusc. 1, 105 sicut acerbissimam rem. epist. 14, 2, 2 casum (SIL. 16, 1). ad Q. fr. 1, 3, 10 illud. HOR. carm. 2, 4, 16 regium ... genus et Penates (*cf. l. 47*) -et iniquos. epist. 1, 7, 28 fugam Cinarae. OV. epist. 6, 154 quod gemit *uxor* ..., *paelex* quoque ... -eat. SEN. epist. 113, 29. LVCAN. 6, 790 fata. SIL. 3, 431 ingratos ... amores. 3, 636. 16, 628 -entem funera ... Ausoniam (HOMER. 838). MART. 9, 5 (6), 5 virilitatis damna ... ereptae. FRONTO p. 234, 2 N. PANEG. 5 (8), 10, 3 Italia ... urbium ... excidia -bat. 7 (6), 12, 1. TREB. Gall. 3, 8 captivitatem (*opp.* laetatus est). *al.* maerendus, -a, -um *quasi adi. i. q. miserandus, tristis*: TERT. resurr. 24 p. 59, 7 de dormitione minus -enda (miseranda *Gelen*). MIRAC. Steph. 2, 3 tristissimus sapor *vini* labiis -endum ingerebat gustum. **b** *personae* (*cf. l. 38*): HOR. epist. 1, 14, 7 fratrem. SEN. Herc. O. 758 Herculem (764. *cf.* 1596). VAL. FL. 2, 343. 8, 209 nulla palus ... non -et euntem.
2 *c. acc. c. inf.* (*cf. I B 4*): MAT. carm. frg. 1 corpora Graiorum -bat (*K. O. Mueller coll. Hom. Il. 1, 56* κήδετο ... Δαναῶν, ὅτι ῥα ϑνήσκοντας ὁϱᾶτο. -bar *trad., quod Spengel, Goetz-Schoell retinent*) mandier igni. CIC. Sest. 25 qui ... *patriam* nimium tarde concidere -rent. TIB. 1, 4, 34 SEN. epist. 63, 16 SIL. 8, 18. TAC. ann. 2, 77, 3 perisse Germanicum nulli iactantius -ent quam qui maxime laetantur. TERT. apol. 1, 7 omnem sexum ... transgredi ... quasi detrimento (*cf. supra l. 2*) -ent. PRVD. apoth. 444 (*subi.* Capitolia). *omisso verbo subst.* (*pertinet quoddammodo etiam ad 1*): HOR. epod. 15, 23 translatos alio ... amores. carm. 3, 4, 74 *v. vol. V 1, 1827, 27.* OV. met. 5, 426 raptamque deam contemptaque fontis iura sui -ens. MART. 14, 217 (216), 2 *accipiter* captas non sibi -et aves. TAC. hist. 1, 50 deterrimos velut ad perdendum imperium ... electos ... volgus ... palam -ere. FLOR. epit. 4, 12, 32 AVR. VICT. Caes. 14, 13 AVSON. 325, 61 *al.*
B *i. q.* *cum maerore proferre, exclamare*: OV. met. 1, 664 talia (SIL. 17, 268). PROP. 2, 31, 14 altera (*sc. valva porticūs*) -bat funera *Niobes* (*i. flebiliter exprimebat*). VAL. FL. 4, 136 nomen.
part. pro adi. (*subst.*) **maerēns**, -tis. *i. q. miser, tristis, flebilis*:
A *de personis*: **1** *adi.* (*plerumque praedicative*): ACC. trag. 60 me depositum et -em (*Iun.*, immerentem *codd.*) ... nuntio alacrem reddidisti. CIC. carm. frg 23 (Tusc. 3, 63), 1 *Bellerophontes* miser in campis -s errabat. Pis. 89 iacuisti -s aliquot dies (Phil. 2, 45; *cf. p. 39, 45*). rep. 2, 63. Att. 1, 16, 3 maesti ... et -es sedebant. epist. 4, 6, 2 (*ibid.* maestum). VERG. Aen. 4, 32 (*de dolore amantis, cf.* PHAEDR. app. 14, 5 VAL. FL. 7, 256 *et p. 39, 50*). *al.* CVLEX 125. HOR. carm. 3, 5, 17 inter ... -es amicos (AVSON. 319, 59 sed non ego maestus). PROP. 2, 9, 11 OV. met. 8, 779 *al.* LIV. 21, 41, 9 *Hamilcar* leges fremens -sque accepit. 39, 53, 11 omnia -s quidem et gemens ..., oboedienter tamen ... faciebat. PHAEDR. 3, 3, 6 SEN. Herc. O. 717 OCTAVIA 16. 60 LVCAN. 2, 328. 8, 735 PETRON. 115, 6. 124, 253 it ... -s lacerā Concordia pallā (*cf.* CLAVD. 3, 33). VAL. FL. 3, 330. HOMER. 28 -s secat unguibus ora (STAT. Theb. 6, 624). STAT. Theb. 7, 607. 789 *al.* TAC. hist. 2, 48 Salvium Cocceianum ... trepidum et -em ... solatus est. *al.* APVL. met. 8, 31 *al.* TERT. anim. 7 p. 308, 6 pauperis laetantis et divitis -is. PANEG. 12 (2), 25, 4 imitabamur laeta -es. ARNOB. nat. 5,

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

21 p. 192, 13 -s et summissus. AMM. 25, 3, 15 adflictus et -s (*cf. p. 39, 36*). 30, 7, 11 -s . . . et tristis (VVLG. Is. 29, 2). VVLG. Marc. 10, 22 contristatus in verbo abiit -s (*λυπούμενος*). *al.* SVLP. SEV. Mart. 7, 2 tristi -ium fratrum . . . officio (*cf.* epist. 3, 18). *al.* *in titulis sepulcralibus*: CIL I^{2} 2139 mater monumentum fecit -s filio (*cf.* IX 5629. XI 6413 dolens et -s. INSCR. christ. Diehl 3650 [*a.* 368]). VI 6592 (*s. I*) -s devovet invisi noxsia regna dei. III 9632 XI 3771. **2** *pro subst.*: VARRO Men. 357 -is . . . quietus et demissior (*sc. rhythmus*) probandus. CIC. Arat. frg. 11 -is imago (*Arat. 63 μογέοντι . . . ἀνδρὶ ἐοικός*). Tusc. 3, 55 dolorem -ium. *al.* VELL. 2, 14, 2 circumstantium -iumque frequentiam. SEN. Tro. 1009 dulce -i populus dolentum. dial. 4, 2, 5 contristat nos turba -ium (TAC. ann. 3, 1, 3). *al.* STAT. Theb. 3, 32. *al.* TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 462, 1 -bus et dolentibus (*opp.* exultantibus et iocunditatem capientibus). AVIEN. Arat. 454. SERV. auct. Aen. 11, 162 natura -is. AMBR. epist. 39, 1 solacia -bus. VVLG. Iob 5, 11 -es erigit *deus. al.* CONC.^{8} I 3 p. 20, 21 multitudo . . . -ium (*I 1, 1 p. 26, 14 λελυπημένων*). *al.* **B** ***de bestiis***: VERG. georg. 4, 511 -s Philomela . . . amissos queritur fetus. Aen. 10, 859 adloquitur -em *equum*. MANIL. 1, 879 iuvencos. PHAEDR. 1, 3, 10. 4, 16, 2 CALP. ecl. 7, 3. PLIN. nat. 9, 25 tristis et -i similis *delphinus*. 10, 44. **C** ***de rebus***: *de locis pro incolis*: CIC. Sest. 131 domus (*opp.* laetissima). EPICED. Drusi 177 urbem. LVCAN. 2, 164 Graecia -s . . . flevit. 5, 30 tecta (PETRON. 123, 225). SIL. 6, 456 curia. STAT. Theb. 6, 37 limina. *de partibus corporis humani*: LVCR. 3, 81 pectore (*cf.* VERG. Aen. 1, 197 PETRON. 123, 229 HOMER. 95). OV. epist. 11, 93 vultu. met. 11, 81 dextra. APVL. met. 5, 25 oculis. VVLG. Is. 1, 5 cor (Ier. 8, 18 thren. 1, 22). *de actibus aliisque rebus maestitiae plenis*: CIC. Arat. 148 voce. rep. 2, 68 anxitudo prona ad luctum et -s. Tusc. 1, 30 illa lugubris lamentatio fletusque -s. 3, 83 aegritudo. SEN. Herc. O. 1063 -em feriens chelyn (*cf.* SIL. 5, 205 pectine). STAT. Theb. 9, 99 exsequiis. RVST. HELP. benef. 128 funere. *de inanimis personatis*: PROP. 3, 3, 46 aqua *Rheni* (*cf. p. 39, 79*). PRVD. cath. 9, 80 sol . . . se . . . -s abdidit. *n. plur. pro subst.*: INSCR. christ. Diehl 4164 (*a. 398*) haec tibi pro meritis pendo -ia voto.

adv. ? **maerenter:** CE 746, 12 (*s. IV vel V*) ⟨p⟩uerum . . . merenter (*in dubitationem vocavit Buech.*) versibus dixi.

deriv.: maeror, maestus. *comp.*: commaereo.

***maeror,** -ōris *m.* *cf. c.* maerere. *in titulis scribitur* mae-: CIL I^{2} 1603 LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 63 DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1421) 17 CIL VI 12652 c 21 (*aevi Tiberi*). 19007, 18. *codd. variant inter* mae- (*e. gr.* PLAVT. Stich. 303 *cod. A* FRONTO p. 187, 21 N.), me- (*e. gr.* PLAVT. Stich. 215 *cod. A* PRVD. ham. 395 *cod. A; cf. distinctionem a v. q. e.* merus *l. 55 et mensuram l. 49*), moe-. *inter singularia affert* CHAR. gramm. p. 39, 20 B. (*cf.* EXC. Bob. gramm. I 551, 3), *sed plur. legitur apud* ENN. (*v. l. 70*), PLAVT. (*v. l. 73. 74 p. 43, 75*), CIC. (*v. p. 42, 51. 43, 23. 75*), CATVLL. (*v. p. 43, 66*), CIL I^{2} 1603 (*v. p. 42, 45*), *inde a* FRONTONE *saepius.* *genus masc. testatur* EXC. Bob. gramm. I 552, 12; *de* GREG. TVR. vit. patr. 19, 1 p. 737, 31 *v. Bonnet, Le latin de Grég. de T. p. 504.* *prior syllaba corripitur*: FELIX anth. 254, 17. *de significatione*: CIC. Tusc. 4, 18 -r *est* aegritudo flebilis (*cf.* 4, 16). SYNON. Cic. Char. gramm. p. 426, 6 B. fletus . . ., lamentatio, -r, tristitia, gemitus, planctus. p. 434, 21 -r, luctus, maestitia animi, tristitia. SCHOL. Cic. Bob. p. 134, 19 St. squalor . . . ad habitum vestitus refertur, -r ad animi angorem. DIFF. ed. Beck p. 69, 10 mero animo simplici vel fido dicitur, -r animi tristitia est. GLOSS^{L} II Philox. MA 13 λύπη, ὀδυρμός. ME 66 θρῆνος. λύπη. I Ansil. ME 487 amaritudo cordis cum silentio atque tristitia. III Abol. ME 10 lacrimae vel tristitia. *invenitur inde ab* ENN. *et* PLAVTO; *deest e. gr.* CAES. VERG. TIB. PROP. OV. LVCAN. PETRON. VAL. FL. NOT. Tir. 65, 71. [*dub.*: CIC. Att. 3, 8, 4 animum tuum -i (*codd.*, errori *Madvig*) dedisses. SEN. Herc. f. 1043 visūs . . . -r (*A, Richter*, maemor *E*, marcor *Wilamowitz*) hebetat. FVLG. myth. 1 praef. p. 4, 17 -um *dett.*, memorum *mell., Helm (eadem discrepantia lectt. saepius occurrit; cf. e. gr. p. 42, 15).* *falso coni.* Ov. Pont. 4, 15, 25 *Merkel* (*pro* error) *et* ENNOD. epist. 9, 10, 12 p. 235, 9 *Hartel* (*loco corr.*).]

I ***strictiore*** *sensu i. q. tristis animi affectus*: **A** *generatim*: **1** *personarum*: **a** *hominum ipsorum* (*add. gen. subi. l. 81. 84. p. 42, 2 al.; obi. p. 42, 15. 42 sqq.*): ENN. scaen. 272 dabo mihi -es, illi luctum. PLAVT. Amph. 635 ita divis est placitum, voluptatem ut -r comes consequatur. Aul. 279 malum -e (*Gronov.*, em *codd.*) metuo ne inmixtum bibam. Capt. 133 qui tuo -e maceror, macesco, consenesco et tabesco miser. 840 -es mi antevortunt gaudiis. Cist. 61 stultitiā meā me in -em rapi. Epid. 105 meorum -um atque amorum summam. Merc. 848 res . . pessumas pessum dedi . . ., -em, lacrimas (*opp.* laetitiam). Most. 352 mali -is montem maximum . . . conspicatus sum. Stich. 303 eram . . . ex -e eximam. Vid. 17 frg. 2 inopiam, luctum, -em. CAECIL. com. 192 laetitia me mobilitat, -r molitur metu. PACVV. trag. 301 metus, egestas, -r, senium. ACC. trag. 349 persuasit -r, anxitudo, error, dolor. TRAG. inc. 170 *Aëten* ut -r tardaret sequi (*cf.* CIC. Manil. 22). RHET. Her. 4, 34, 45 nullius -r et calamitas istius explere inimicitias . . . potuit. CIC. Quinct. 14 ad quem summus -r morte sua veniebat. 94 *coni.* questus. Verr. II 5, 123 acerbissimus innocentium cruciatus et -r. 5, 133 ne -r parentum et propinquorum magistratibus nostris quaestui posset esse. Cluent. 12 filii dolor (*cf. vol. V 1, 1854, 52*), . . . filiae -r. Mur. 89 *coni.* dolor, lamentatio. Flacc. 106 est id aetatis, ut sensum iam percipere possit ex -e patrio. *ibid.* ne suum luctum patris lacrimis, patris -em suo fletu augeatis. dom. 59 eius (*sc. fratris*) -r (*del. Schoell*), squalor incredibilis. Sest. 27 diem . . . mihi ad domesticum -em gravem (*ibid.* funestum, luctuosum). 68 decesserat . . . magno squalore, sed multo etiam maiore -e. Cael. 4 lacrimae matris incredibilisque -r (*ibid.* squalor, maestitia, luctus). Pis. 18 -em relinquis, -is aufers insignia. Phil. 11, 1 magno in dolore . . . vel potius -e . . . inest aliquid *eqs.* de orat. 3, 217 miseratio ac -r. carm. frg. 33, 2 M. linquamus amicis -em (*Solo frg. 22, 5 D. ἄλγεα*). Tusc. 3, 26 impudens luctus -e se conficientis (3, 77). 3, 71 luctum et -em esse non . . . viri. 5, 4 omnia adversa cum venientia metu augentes, tum -e praesentia. Att. 3, 8, 4 me . . . meorum malorum -r (*var. lect.* memor *vel* memoria) in scribendo impedit (*cf.* 3, 10, 3 epist. 14, 4, 3). epist. 14, 3, 2 mi ante oculos . . . versatur squalor vester et -r. *al.* LVCR. 6, 1249 in lectum -e dabantur. SALL. Catil. 61, 9 varie per omnem exercitum laetitia -r, luctus atque gaudia agitabantur. HOR. ars 110 natura . . . nos . . . ad humum -e gravi deducit et angit. EPIST. Sapph. 117 gaudet et e nostro crescit -e Charaxus. LIV. 9, 6, 9 super -em pudor quidam fugere conloquia . . . cogebat. 25, 38, 3 nisi metus -em obstupefaceret. VAL. MAX. 8, 11 ext. 6 summi is acerbitatem arte *pictoris* non posse exprimi (*cf.* QVINT. inst. 2, 13, 13). SEN. Thy. 952 -r lacrimas amat. dial. 6, 6, 2 omni se genere saevitiae profecturus -r exerceat. 9, 2, 10 -r marcorque. 11, 1, 4 licet omnis -r contumax sit. *al.* OCTAVIA 176 dolor, ira, -r, miseriae, luctus dabunt *vires*. CVRT. 10, 5, 8 certamen quoddam -is edebant. PLIN. nat. 8, 132 nec laetitia ulla minimo -e pensanda. STAT. Theb. 4, 747 Kl. (740 Kohlm.) pulchro in -e tuentur Hypsipylen. TAC. ann. 3, 6, 2 ex -e solacia. 6, 19, 3 custodes . . . in -em cuiusque intenti. *al.* PLIN. epist. 5, 16, 7 quod gaudium quo -e mutatum est! CALP. decl. 29 p. 26, 8 squalor et -r, gemitus et luctus. APVL. apol. 100 te cum tuo luctu et -e deseruit. met. 8, 7 in primo -e lacrimas non habebat. TERT. anim. 3 p. 303, 8 Heracliti -r. resurr. 58 p. 118, 19 dolor et -r et gemitus . . . ex laesuris et animae et carnis obveniunt. *al.* HIL. in psalm. 2, 13 laetitiam -r . . . perturbat. AMM. 21, 12, 12 munitorum . . . -es funera lugentium propria. HIER. nom. hebr. p. 53, 23 Cedron tristis -r. *sim. ibid. passim.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 27, 1 medici . . . alienos casus propriis -bus perferunt (*ἰδίας καρποῦσθαι λύπας*). PRVD. ham. 395. CLAVD. rapt. Pros. 3, 192 -r . . . pudori cedit. AVG. conf. 10, 28, 39 contendunt laetitiae meae flendae cum laetandis -bus. nat. et grat. 19, 21 p. 247, 9 vulneris sui. SVLP. SEV. epist. 3, 12 inter spem -emque positus dubitavit. COD. Theod. 3, 16, 2, 1 (*a. 421*) solitudinis. SIDON. epist. 6, 2, 1 -bus orbitatis. *et al.* *in titulis*: CIL I^{2} 1603 (*aet. Lucr.*) liquisti in -bus matrem. VI 12652 c 21 morte est mihi tristior ipsa -r . . . coniugis. 19007, 18 ne dolor augescat seu -r tristis abundet. *nota de -e Sophiae sim. Valentinianae*: TERT. adv. Val. 10 p. 188, 7. 189, 1. 14 p. 194, 2. 22 p. 200, 2. **b** ***animi, vultus sim.***: PACVV. trag. 302 triplici pertimefactus -e animi (CIC. Scaur. 49. CYPR. epist. 31, 1 p. 557, 8 dolentis a. -bus. CLAVD. DON. Aen. 1, 260 SVLP. SEV. chron. 2, 22, 6. *cf.* CIC. fin. 1, 59 -es . . . exedunt animos conficiuntque curis hominum. LIV. 25, 38, 4 avertere animum ab assiduo -e [*sim.* CVRT. 4, 15, 11 HOMER. 17 *al.*]. APVL. met. 8, 7 luctu ac -e carpebat animum. *al. v. etiam p. 41, 55*). RHET. Her. 4, 33, 45 calamitas pectora -e pulsabat (LVCR. 3, 908 LAMPR. Diad. 1, 2. *cf.* DRAC. Orest. 559). LVCR. 6, 1183 perturbata animi mens in -e (SEN. clem. 2, 5, 5 FVLG. aet. mund. 7 p. 151, 23 PALLAD. hist. mon. I 36 p. 322^{A} cum -e quodam mentis [*μετὰ γογγυσμοῦ*]). TERT. patient. 15 p. 23, 2 frons pura, nulla -is aut irae rugositate contracta (*cf.* CAPITOL. Max. Balb. 12, 8). CYPR. laps. 30 p. 259, 22 vultu nubilo . . . indicia -is ostenderes (*cf.* PANEG. 10 [4], 13, 1 CAPITOL. Aur. 16, 5 *al.*).

2 *bestiarum*: PLIN. nat. 8, 33 *elephanti* fame et -is tabe confecti. 8, 59 *pantheram* se . . . conflictantem -e, qui etiam in panthera intellegi posset. SVLP. SEV. dial. 1, 14, 6 *lupae*. EVSTATH. Bas. hex. 8, 1 p. 946^{A} *animalia terrestria* et laetitiam et -em (*λύπην*) voce declarant.

3 *de rebus, quibuscum -r hominum (deorum l. 74) coniungitur*: **a** *de locis -e hominum repletis*: CIC. Sest. 128 omnia . . . plena luctus et -is fuerunt (AMM. 20, 11, 11 HIER. in Ier. 2, 47 p. 107, 14 B.). SALL. Iug. 39, 1 metus atque -r civitatem invasere (*cf.* PLIN. nat. 36, 10). EPICED. Drusi 294 invenit totā -r in urbe locum. VAL. MAX. 1, 1, 15 nullius penates -is expertes erant. CVRT. 10, 5, 8 urbem luctu ac -e compleverant. **b** *de aliis rebus*: CIC. Sull. 90 lucis . . . hanc usuram (*i. vitam*) . . . plenam lacrimarum atque -is (*cf.* LVCR. 5, 175 in tenebris vita *deorum* ac -e iacebat). de orat. 2, 196 cum C. Marius -em orationis meae . . . lacrumis suis adiuvaret. Lael. 11 funeris. SCHOL. Hor. carm. 3, 14, 13 sq. cogitationum -es. SVLP. SEV. dial. 1, 2, 5 haec, quae -is plena sunt, relinquamus. CONC.^{8} I 3 vers. Tur. p. 83, 3 hanc -e plenam . . . sententiam (*σκυθρωπήν*).

B *speciatim de paenitentia Christianorum*: TERT. paenit. 9, 4 animum -bus deicere. ieiun. 7 p. 282, 15 inedia sequela -is est. 16 p. 296, 6 -is munus. pudic. 13, 12 ne abundantia -is devoraretur (*cf.* 14, 22). HIER. epist. 36, 6, 2 longae vitae -e compulsus *Cain*.

II ***latiore*** *sensu de rebus -em efficientibus* (*cf. p. 45, 34*): SEN. Herc. f. 705 cuncta -e horrida (*Orci aspectus maestum reddit*

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

intuentem). ITALA gen. 5, 29 (Greg. Ilib. tract. de arca Noe [Rev. Bénéd. 26 p. 6, 23]) requiescere ab operibus et -bus (λυπῶν. *Vulg.* laboribus) manuum nostrarum. AMM. 14, 5, 1 Gerontium ... exulari -e multavit *Constantius*. HIER. epist. 52, 15, 2 in -bus (*opp.* in prosperis). ENNOD. carm. 1, 21, 22 vitale funus -r est (*i. -em affert*), velox medela transitus.

III ***personate*** (*cf. p. 41, 71*): SIL. 2, 550 Luctus ... -rque Dolorque. 13, 582 -r pastus fletu.

structurae notabiliores: 1 ***verbales:*** *nom.* -r (-es): abundat: *v. p. 42, 46.* capit: LIV. 21, 16, 2. 23, 20, 7 -r pavorque. conficit (*cf. p. 42, 51*): CIC. Att. 3, 8, 2. confluit: LVCR. 6, 1259 in urbem. conturbat: DRAC. Orest. 559. per-: *v. p. 42, 36.* exedit: *v. p. 42, 51.* fatigat: BOETH. cons. 4 carm. 2, 8 frangit: CLAVD. DON. Aen. 1, 205. fugit: SEN. Thy. 921 *coni.* pavor. au-: ITALA Is. 35, 10 (Tert. resurr. 58 p. 118, 12. λύπη). invadit: *v. p. 42, 69.* lacerat: CIC. Att. 3, 8, 2. movet: SEN. Tro. 736. obrepit: BOETH. cons. 3, 9, 14 W. obruit: CLAVD. 5, 198. obsidet: LAMPR. Diad. 1, 2. premit: EVG. TOLET. carm. 11, 1. venit *ad aliquem*: *v. p. 41, 83.*

dat. -i est *alicui aliquid* (*aliquis*): CIC. de orat. 3, 10. 12. PS. SALL. rep. 2, 4, 3 (*opp.* voluptati). SEN. dial. 6, 24, 4 (*filius*). -i (-bus) indulgere, obstare: SEN. dial. 12, 5, 5. interesse: CYPR. ad Donat. 7 p. 9, 12.

acc. -em (-es): accipere: CIC. Phil. 11, 1. augere: (*cf. p. 42, 5*): CIC. Att. 3, 20, 1 SEN. epist. 99, 16. compescere: RVFIN. Greg. Naz. orat. 6, 2, 6 -es (λύπην). consolari (*cf. l. 29*): CIC. part. 67 (*plur.*). ENNOD. epist. 2, 14, 5 p. 55, 24. dare (*i. creare*): *v. p. 41, 69.* demere: LVCR. 3, 908. depellere: APVL. met. 11, 5. ferre: VAL. MAX. 5, 10, 3. ad-: CIC. Mil. 13 BOETH. cons. 2, 1, 13 W. in-: IVST. 38, 8, 14. of-: PLAVT. Cas. 690. frangere: ARNOB. nat. 5, 25. inducere: ENNOD. epist. 2, 14, 5 p. 55, 24. instaurare: APVL. met. 4, 25. laxare: CLAVD. DON. Aen. 1, 210. lenire: CIC. Phil. 14, 31. levare: CIC. de orat. 2, 35 consolando. Tusc. 3, 62. minuere: CIC. Att. 12, 14, 3. 12, 28, 2. *cf.* epist. 5, 16, 5. multiplicare, renovare: DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1421) 17. pati: PS. AVG. quaest. test. II nov. 37, 1 p. 464, 8. ponere: APVL. met. 5, 25. de-: CIC. Phil. 14, 34 SVLP. SEV. dial. 1, 14, 6 *al.* proicere: VAL. MAX. 2, 6, 13. removere: SIL. 10, 640. simulare: IVST. 12, 3, 1. suscipere: CIC. Balb. 61. sustentare: CIC. Pis. 89. temperare: ARNOB. nat. 5, 25.

abl. -e (-bus): *instrum.* (*cf. p. 41, 72*): afficere: TAC. ann. 12, 26 GELL. 3, 15, 4 *al.* affligere: CIC. Catil. 2, 2 Tusc. 3, 43 TERT. adv. Val. 14 p. 194, 2 AMM. 31, 7, 1. attonitus: PRVD. perist. 11, 135 CASSIOD. inst. div. 31 p. 1146^C. carpere: *v. p. 42, 53.* complere (*cf. p. 42, 72*): AMM. 20, 11, 11 *al.* conficere (*cf. p. 42, 12. 62. 43, 9*): CIC. epist. 14, 3, 1 CVRT. 3, 11, 25 *al.* conflictare: *v. p. 42, 63.* confundere: LIV. 35, 15, 9 CYPR. epist. 36, 1 p. 572, 13 SIDON. epist. 1, 7, 7. of-: AMM. 21, 13, 7. consumere: LIV. 40, 54, 1 SEN. dial. 11, 19, 4. discruciare: CASSIOD. var. 11, 40, 4. exercere: FRONTO p. 232, 5 N. mersare: LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 63. movere (*cf. l. 14*): CIC. Catil. 4, 3. com-: TREB. Gall. 9, 7. percellere: AMM. 15, 8, 20. 30, 2, 1. perdere: CIC. Verr. II 5, 24 -e ac miseriis. Mur. 86. pertimefacere: *v. p. 42, 49.* premere (*cf. l. 16*): OCTAVIA 104. *cf.* BOETH. 3, 12, 1 W. profligare: CIC. Catil. 2, 2. prosternere: VAL. MAX. 5, 7 ext. 1. tangere: SEN. epist. 85, 3. urgere: CIC. Att. 11, 2, 3. laborare: NON. p. 92, 24. senere: PACVV. trag. 275. consenescere: CIC. Cluent. 13 APVL. met. 5, 4. *pendet ab adi.*: fessus: SIL. 10, 154 TAC. ann. 3, 1, 4. saucius: TERT. pudic. 14, 26. ***modi*** (*cf.* cum -e *l. 61*): CIC. Sest. 68 (*v. p. 42, 8*) CVLEX 268 FIRM. math. 6, 30, 26 AMM. 28, 1, 36. 31, 7, 1 SVLP. SEV. dial. 3, 7, 5 *al.* ***separat.***: carere: SEN. Tro. 77. levare: HOMER. 17. vacare: CIC. carm. frg. 28, 2 M. (*Hom. Il. 19, 227* πόνοιο).

cum praepp.: ab: adlevare: CVRT. 4, 15, 11. avertere: *v. p. 42, 52.* desinere: PS. AVG. quaest. test. II nov. 37, 1 p. 464, 10. deterrere: CIC. ad Brut. 1, 9, 1. recreare: CIC. Att. 12, 14, 3. requiescere: *v. l. 2.* revocare: CIC. Tusc. 3, 46 *al.* cum (*cf. abl. modi l. 54*): SALL. Iug. 14, 15 *coni.* luctu. VAL. MAX. 2, 6, 14 *coni.* tristitia. AMM. 27, 2, 1 *al.* ex (*sensu caus.; aliter v. p. 42, 29*): EVTR. 8, 11, 1 PS. AVR. VICT. epit. 16, 7 SVLP. SEV. chron. 2, 22, 6. in *c. abl.*: PLAVT. Cas. 441. LVCIL. 191 sol is mihi in ... -e. CIC. Tusc. 3, 59 *al.* CATVLL. 65, 15 in tantis -bus ... mitto ... tibi carmina. *et saepe.* esse: TER. Andr. 693 *al.* iacere (*cf. p. 42, 74*): CIC. Att. 10, 4, 6. perseverare: CVRT. 4, 15, 11. senescere: IVV. 10, 245. per (*i. cum maestitia*): SEN. dial. 4, 7, 1 TAC. Agr. 29. ann. 5, 6, 3 (*opp.* laeti). prae: PLAVT. Stich. 215 consenui. CIC. Planc. 99. (non) sine -e: CIC. Scaur. 49 Att. 3, 15, 2 RVTIL. LVP. 2 TAC. ann. 4, 12, 2.

2 ***nominales:*** *gen.* -is (-um): abundantia: *v. p. 42, 81.* acerbitas: *v. p. 42, 23.* angustiae: PS. HIER. epist. 5, 3 p. 63^A. anxietas: ARNOB. nat. 7, 4. fons: CIC. Tusc. 3, 67. macula: PLAVT. Capt. 841 -um. medicamentum: CIC. Cluent. 201 -um (*Schol. Bob.*, laborum *codd.*). moles: BOETH. cons. 3, 12, 1 W. multitudo: HIER. in Ier. 1, 86, 4 p. 62, 26. pertinacia: SEN. dial. 11, 16, 1. pondus: CYPR. laps. 4 p. 239, 24. remedium: SEN. epist. 63, 12. sarcina: CYPR. epist. 36, 1 p. 572, 17 signum: PANEG. 10 (4), 13, 1. socius, -a: SEN. Med. 568 Tro. 905. sollicitudo: MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 60, 21. vis: HIER. epist. 3, 3, 2. ***gen. pendet ab adi.***: expers: *v. p. 42, 71.* immodicus: TAC. ann. 15, 23. impatiens: SVET. Cal. 24, 2. plenus (*cf. p. 42, 67. 73. 77*): LIV. 9, 22, 9.

epitheta: abominabilis: CASSIOD. var. 11, 40, 4. acerbus: *v. p. 41, 83.* aeternus: LVCR. 3, 908. assiduus (*cf. p. 42, 52*): CIC. p. red. ad Quir. 8. communis: CIC. Att. 11, 17a, 1 SVET. Cal. 5 *al.* cottidianus: CIC. Att. 3, 8, 2. dirus: PLIN. nat. 36, 10. diuturnus: APVL. met. 1, 6. domesticus (*cf. p. 42, 6*): SVET. Cal. 5. durus: PS. FVLG. RVSP. serm. 14 p. 876^C. familiaris: PLAVT. Cist. 726. gravis (*cf. p. 42, 19*): AMM. 30, 2, 1. incredibilis: *v. p. 42, 8.* indefessus: APVL met. 5, 4. infinitus: CIC. Att. 3, 17, 1. ingens: LAMPR. Diad. 1, 2 CLAVD. 5, 198. longus: TAC. ann. 3, 1, 4. luctificus: PS. FVLG. RVSP. serm. 22 p. 889^B. lugubris: FIRM. math. 6, 30, 26. magnus (tantus, quantus): LVCIL. 191 CIC. Catil. 2, 2 Scaur. 49 Mil. 13 Att. 3, 9, 1. *et saepe.* nimius: CIC. ad Brut. 1, 9, 1 *al.* perpetuus: IVV. 10, 245. publicus: VAL. MAX. 3, 3, 2 TAC. ann. 4, 12, 2. summus: *v. p. 41, 83. 42, 22 al.* tacitus: IVST. 8, 5, 10. tristis: *v. p. 42, 37. 46.* ultimus: AMM. 27, 2, 1.

nota adnominationes: p. 41, 71. 72. 74. 76 al.

maesōlēum *v.* Mausoleum. **maestās** *v.* maiestas. **maester** *v.* magister.

?**maestifer,** -a, -um *cf. c.* maestus *et c.* ferre. GLOSS.^L V Abba AN 51 anxiferis: -is (*cf. l. 44 et 49*).

maestifico, -āre *a* maestus *et* facere *cf.* laetifico *sim.* *scrib.* mae-, me-, moe-. *i. q. maestum reddere, dolore afficere aliquem* (*aliquid l. 27. 34. 37. 38. 40; cum praepp. l. 25. 39*): NON. p. 137, 24 maestas pro -as. AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 17 videmus ... reos ... -ari. 22, 29 quos reliqueris, non -bis. Iac. 1, 7, 31 nec suorum amissionibus -atur (*c. abl. cf. l. 26. 35 et* AVG. epist. 99, 1 p. 534, 4 MART. CAP. 9, 888 v. 24 CASSIAN. conl. 16, 6, 5. 24, 24, 2). off. 1, 5, 19 cur non ... dicam, in quibus eum -are possim? (*cf.* HEGES. 1, 36, 2 p. 72, 4 U.). epist. 39, 4 nec -andam lacrimis tuis *sororem defunctam.* PS. HIER. epist. 5, 3 p. 64^C vulnera ... -ando laetificant, ... laedendo medentur. AVG. epist. 130, 4 p. 43, 13 si luctus -at (*ibid.* contristat). serm. 35, 3 -at cum malitia. gen. ad litt. 4, 9 p. 105, 25 (*ibid.* contristari). in psalm. 143, 11 p. 1864^med. ne veniat *dies*, qui te -et (*opp.* laetificet). VALENT. Aug. epist. 216, 4 CASSIAN. conl. 17, 13. 29. DIONYS. EXIG. Conc.^S I 5 p. 295, 14 quorum nos flexa fides ... valde -at (GREG. M. epist. 4, 35 p. 271, 11). EVSTATH. Bas. hex. 2, 5 p. 885^A quae solent -are mortales. SIDON. epist. 3, 13, 7 facies ... pallida, veluti ... umbris -ta larvalibus. FVLG. aet. mund. 7 p. 151, 6 infremuit -ta sororem. FVLG. RVSP. epist. 15, 2 *epistula* nostrum ... -vit exsilium (*opp.* relevavit). ISID. epist. 2, 1 quem -asti abeundo (*opp.* laetifices). *nota*: animum -are (*pro refl.*): AMBR. prec. 2, 4 p. 757^B de prosperis *alienis* (*opp.* exsultat). *expresse*: PETR. CHRYS. serm. 54 p. 348^C evangelista ... humanos movit et -vit affectus (*i. tristes excitavit a.*).

maestificus, -a, -um. [*a* maestus *et* facere, *cf.* laeti-, tristificus. *J. B. H.*] GLOSS.^L V Aa M 310 -um tristem. III Abstr. AN 8 anxiferis: -is (*cf. etiam l. 49*). PS. FVLG. RVSP. serm. 14 p. 876^C dum ... -is horroribus dura eos tormentorum series implicaret. 22 p. 889^B clangor. CARM. cod. Petav. 7, 1 -um tumuli ... honorem.

?**maestilus,** -a, -um *a* maestus. GLOSS.^L II Abav. AN 46 anxiferis: -is (*videtur corruptum esse pro* maestificis, *cf. l. 17 et 44*). **maestiter** *v.* maestus.

×**maestitia,** -ae *f.* [*a* maestus, *cf.* tristitia. *J. B. H.*] *de originatione*: GRAMM. suppl. 96, 8. *cf.* 68, 21. *de scriptione: codd. variant inter* mae-, me-, moe- *necnon inter* -tia *et* -cia; *in titulis v. non inveni.* *plur. non legitur* (*cf.* CHAR. gramm. p. 39, 17 B. -a λύπη). *de significatione*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 434, 21 B. maeror, luctus, -a animi, gemitus, sollicitudo. ISID. diff. 1, 568 -a cordis est, tristitia vultus ... -a temporis est et fit aliquando ex aliquo accidenti dolore; tristitia vero vitium naturae perpetuum est (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 69, 5). GLOSS. II 363, 12 λύπη tristitia maeror -a. 434, 13 σκυθρω⟨πό⟩της -a tristitia). ***poetis deest exceptis singulis locis*** PLAVTI, ACCI, IVV.; *neque* tristitia (*q. v.*) ***saepe habent; in prosa oratione alii*** (*velut* CIC. TAC.) ***utroque vocabulo aequaliter fere utuntur, alii*** (*velut* LIV. CVRT.) -a, ***alii*** (*velut* PLIN. nat. QVINT. VVLG.) tristitia ***praeferunt*** (*omnino deest* -a *c. gr.*: CAES. SEN. PETRON. PLIN. iun. AVG. civ.). NOT. Tir. 65, 73.

A ***strictiore*** *sensu i. q. dolor animi, tristitia* (*causa* -ae *exprimitur praepp.* de *p. 45, 4*, ex *l. 80*, ob *p. 45, 2. 6, inf. l. 83*):

1 *generatim*: *hominum*: PLAVT. Aul. 721 tantum gemiti et mali -aeque hic dies mi optulit (CIC. Phil. 5, 38. LIV. 9, 4, 6 incessit). CIC. Cael. 4 lacrimae matris incredibilisque maeror, squalor patris et haec praesens -a ... luctusque (Phil. 13, 17 TAC. ann. 3, 12, 7). Lig. 32 omnium -am et dolorem. orat. 148 ut ... non me ... -ae ... dederem. Tusc. 3, 64 revocant se rursus ad -am (*ibid.* dolore, luctu). Lael. 8. off. 1, 146 ex -a, ex hilaritate ... iudicabimus. Phil. 2, 37 me ... tanta in -a fuisse. 2, 40 (*opp.* iocum). Att. 13, 1, 2 ad ... -am ... minuendam. epist. 7, 28, 2 -am et desperationem (CVRT. 5, 9, 13). *al.* LIV. 2, 7, 4 publica (23, 25, 2). 2, 40, 4 insignem -ā ... Veturiam. 3, 43, 7 sepultus ingenti militum -a. 5, 7, 4 quod ... nuntiatum -am omnibus ... iniecit. 30, 44, 4 *coni.* fletus. 42, 60, 3 apud Romanos ... -a ... ex male gesta re ... erat. *al.* CVRT. 5, 2, 14 causam -ae (CLAVD. DON. Aen. 9, 470). 6, 9, 1 amicorum. 10, 5, 20 proprias ... causas doloris in communi -a retractabat. *al.* IVV. 11, 53 ille dolor ..., illa -a est caruisse ... circensibus (*cf.* CYPR. Demetr. 24 p. 368, 14). TAC. Agr. 45 mihi ... auget -am (*cf.* APVL. met. 3, 9 augetur ... duplicatur). hist.

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 54 in squalorem -amque compositi (*cf.* 2, 9 ann. 13, 20). ann. 1, 14, 3 qui ... -am eius ob (*cf. l. 6*) excessum Augusti solarentur. *al.* APVL. met. 6, 3 afflicta (*cf. l. 17*) duplici -a. CYPR. epist. 75, 3 p. 811, 13 de rebus. PANEG. 8 (5), 8, 3 vis post diuturnam aegritudinem atque -am surgentium gaudiorum. AVR. VICT. Caes. 11, 11 his conversum imperium -ae erat ob amissionem praedarum. HIL. in Matth. 17, 9 sequitur -a cognitionem passionis. *al.* AMM. 14, 5, 9 in squalorem deiectos (*cf. l. 12*) atque -am. 22, 14, 1 HEGES. 1, 40, 5 p. 86, 3 U. -am ... coacervarunt (*cf. Ios. bell. Iud. 1, 483 λύπην προσέλαβον*). PELAG. in Rom. 15, 13 p. 116, 3 S. (*opp.* gaudium). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 183, 20 (*ἀδημονία*). CAEL. AVR. acut. 1 praef. 6 -ā ... compressi. BOETH. cons. 2, 1, 9 W. quid ... te in -am luctumque deiecit? MVTIAN. Chrysost. hom. 30 p. 425 (*ἀθυμία, opp.* iucunditas). *nota de a- Sophiae Valentinianae*: TERT. adv. Val. 15 p. 195, 9. 23 p. 200, 18. *metonymice*: VVLG. prov. 10, 1 filius ... stultus -a est matris (*opp.* laetificat). *de locis pro incolis*: CIC. Tusc. 1, 106 totis theatris -am inferunt. Phil. 12, 2 domum Antoni adflictam -ā. *animi, vultus sim.*: CIC. fin. 1, 43 sapientia ..., quae -am pellat ex animis (LIV. 1, 29, 3. 29, 3, 9 incessit [*cf. p. 44, 69*]. TAC. ann. 16, 16 -ā restringunt. RVFIN. hist. mon. 31 p. 457[B]. *cf.* CYPR. epist. 46, 1 p. 604, 9 pectoris. CLAVD. DON. Aen. 9, 495 sensus adflixit. RVFIN. hist. mon. 33 p. 460[B] quacumque -ā ... oppressa fuisset anima [*syn.* taedio, *opp.* alacritate, laetitia]). QVINT. decl. 329 p. 295, 28 *senatus* recepta ... libertate laetus vultus tamen habitusque ad -am transferat (*cf.* TAC. ann. 1, 24, 3). TAC. ann. 3, 16, 2 flexo in -am ore. CLAVD. DON. Aen. 11, 235 p. 442, 30 contractae frontis. MVTIAN. Chrysost. hom. 29 p. 424 si ... in -a (*κατηφείᾳ*) sit et doloribus constituta *facies*. *bestiarum*: ACC. trag. 315 -am mutam infantum quadrupedum. COLVM. 8, 10, 1 *turdorum*. PLIN. nat. 9, 33 multitudo *delphinorum* -ā ... miserationem petens. 2 *speciatim de paenitentia*: CYPR. laps. 29 p. 258, 22 *dei misericordiae* -a satisfaciat. 32 p. 261, 7 agite paenitentiam ..., dolentis ac lamentantis animi probate -am. *cf.* AVG. serm. 254, 3, 4 tempus fructuosae -ae.

B ***latiore*** *sensu (cf. p. 42, 83) i. q. duritia, asperitas, horror*: CIC. orat. 53 duritatem et severitatem quandam ⟨in⟩ verbis et orationis -am sequuntur (*cf. p. 49, 43*). COLVM. 7, 3, 11 frigorum. AMM. 29, 3, 7 deportationis -ā liberatus (*cf. p. 43, 3. 49, 15*). HIER. hom. Orig. in cant. 2, 2 p. 252, 16 B. sermones nostri amaritudine pleni sunt, ira, animositate, -ā, turpiloquio.

***maestitūdo,** -inis *f.* [*a* maestus, *cf.* aegritudo. *J. B. H.*] *in codd. scribitur* mae-, me-, moe-. *plur.*: *v. l. 53.* NON. p. 136, 18 -o pro maestitia. *post* PLAVTVM, ACC. *non invenitur usque ad* IVL. VAL., *inde saepius; imprimis* CAEL. AVR. *adamatur.* *i. q. dolor animi* (*add. gen. rei aegre latae l. 66; praepp.: l. 49. 50. 68*): 1 *generatim*: **a** *hominum*: PLAVT. Aul. 732 cui tanta mala -oque obtigit. ACC. trag. 615 vestitus taeter, -o, vastitudo (*cf. 617* opertus squalitate ... luctuque. *an i. q. asperitas, horror aspectus?*). IVL. VAL. 2, 29 p. 98, 14 sobrius -is factus (*Ps. Callisth. 2, 17 διανήψας*). HIL. in Matth. 31, 2 propter se -o. 31, 4 orta est ... de his ... -o. *al.* AMBR. exc. Sat. 1, 37 excitare laetitiam, -em propulsare. HEGES. 1, 8 p. 12, 4 U. immoderata -e (*gr. 1, 81 ὑπ' ἀκράτου τῆς λύπης*). SVLP. SEV. epist. 2, 2 ex -e ... somnus ... dubius. LEO M. serm. 5, 5 p. 156[A] -es in laetitiam ... vertuntur. 65, 2 p. 362[C]. CAEL. AVR. acut. 1, 3, 41 cum iracundia et -e aegrotantes (*cf.* 1, 11, 98). 2, 1, 8 -em vel tristitiam. 2, 3, 16 -e sive luctu ... oppressos. 2, 10, 70 in -e constituti (2, 15, 95). chron. 1, 4, 104 *al.* SALV. gub. 6, 88 -e est anxia *plebs*. FVLG. RVSP. ad Tras. 3 p. 285[D] ubi ... potest adhiberi consolatio, nisi ubi potest irrepere -o? *animi, vultus sim.*: AMBR. vid. 6, 46 animae. off. 1, 12, 46 cordis (*opp.* laetitiam). AVG. conf. 9, 12, 29 confluebat in praecordia mea -o ingens et transfluebat in lacrimas. LEO M. serm. 71, 2 p. 387[C] ne turbatos discipulorum animos longa -o cruciaret (*cf.* ENNOD. opusc. 3, 13 p. 334, 4). SALV. eccl. 3, 88 compositas ad -em facies (*ibid.* tristi vultu). CAEL. AVR. acut. 3, 5, 49 vultūs -o. *metonymice*: GAVDENT. serm. 8 p. 887[B] medicus ... -is domum potius quam laetitiae ingredi consuevit. **b** *bestiarum*: PALLAD. 1, 26, 2 pavidam ... captivitatis -em consolentur (*de turdis; cf. supra l. 28*). 2 *i. q. paenitentia*: AVG. catech. rud. 14, 22 de aliquo errato nostro ... nos -o comprehendit.

maesto, -āre *a* maestus. ACC. trag. 13 quodsi ... meus ⟨te⟩ -ret dolor (NON. p. 137, 29 pro maerentem faceret). LABER. mim. 91 concitata mobilitata mente -as (NON. p. 137, 24 pro maestificas).

***maestus,** -a, -um. [*cf.* maereo. *J. B. H.*] *de originatione v. p. 46, 3.* *de scriptione: codd. variant inter* mae- (*sic e. gr. semper in cod. A Plautino*), me- (*sic e. gr. semper cod. B Plaut. cf. etiam p. 46, 3*), moe-. *in titulis legitur* mae- CIL VI 25531 IX 1064 INSCR. christ. Diehl 2800, 3. 4757, 2 *al.*; me- *ibid.* 3336, 4. 3375, 2 (*a. 489*). 3488, 5 (*a. 498*); moe- *ibid.* 4627. *nota* mextum: TAB. devot. Audollent 250 B 4 (*Carthag. s. III*). *de formis*: *comparat. (cf. p. 46, 30) invenitur inde a* CATVLLO (*p. 48, 16*), *saepius a* LIV. (*p. 48, 69*). *nota*: -a magis: ANTH. 409, 4. magis -ior: *p. 49, 40.* *superl. inde a* VERG. (*cf. p. 46, 67*), *plerumque in versibus heroicis, in oratione pedestri non nisi apud* SEN. (*cf. p. 47, 65*), AVSON. (*cf. p. 48, 29*), AMM. 19, 7, 6 *et posteriores.* *de significatione*: CAPER gramm. VII 100, 4 -um animo, tristem aspectu dicimus (ISID. diff. 1, 568). NON. p. 350, 29 -um triste, miserandum. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 430, 7 B. triste. lugubre. -um. ISID. orig. 10, 174 -us naturaliter tristis, non casu. est enim a natura animi et mentis, unde et mestus (*aliter v. p. 44, 57*). GLOSS.[L] II Philox. MA 15 *κατηφής*. *legitur inde ab* ENN. *praecipue apud poetas, scriptores* tristis *praeferunt; usus nonnullorum auctorum ex hac tabula elucet:*

	maestus	tristis		maestus	tristis
ENN.	1	3	MANIL.	—	4
PLAVT.	7	27	SEN. trag.	39	62
TER.	1	19	phil.	10	82
LVCIL.	2	6	LVCAN.	38	32
VARRO	1	3	PETRON.	5	17
RHET. Her.	2	—	PLIN. nat.	2	25
CIC. carm.	5	6	VAL. FL.	39	23
cett. script.	13	84	SIL.	32	66 ⟨69⟩
CATVLL.	12	7	STAT.	84	99
LVCR.	6	15	MART.	8	48
CAES.	1	1	QVINT. inst.	1	28
VERG. Aen.	36	43	TAC.	29	39
cett. carm.	3	20	PLIN. iun.	5	33
HOR.	5	32	APVL.	14	14
TIB.	5	17	AVSON.	32	16
PROP.	4	20	AMM.	17	44
OV.	65	137	VVLG.	3	28
LIV.	28	71	AVG. civ.	—	16

NOT. Tir. 65, 72. [*falso trad.*: CIC. orat. 74 (tristior *pro* -ior *Sauppe coll. Quint. inst. 2, 13, 13*). GRATT. 477 (*pro* inertis). LVCAN. 3, 632 (*in cod. V pro* mersa). 5, 508 (*in cod. G pro* vasta).]

I *i. q.* ***dolore affectus***, *tristis, afflictus, lugens*: **A** ***de animantibus*** (*raro de bestiis e. gr. infra l. 61. 75 p. 47, 19. 22. 24. 34. 60. interdum de terris, urbibus, aliis locis pro incolis ut l. 70 p. 47, 26. 54. 62*): **1** *praed.*: *pertinet ad subi.*: *coniungitur cum cop.* esse (*interdum supplenda*): PLAVT. Asin. 838 quem videam aeque esse -um ut quasi dies si dicta sit (*syn.* tristem, *opp.* hilarum). Bacch. 669 vos -os tam tristesque esse conspicor. OV. am. 2, 5, 44 -a erat in vultu: -a decenter erat. LIV. 4, 31, 4 civitas. 9, 6, 11. 9, 7, 9. CELS. 3, 18, 22 -us demissusque. SEN. dial. 9, 14, 8 (*syn.* tristes). 12, 17, 5 epist. 59, 14. VAL. FL. 5, 63 -i omnes dubiique. TAC. hist. 1, 4. 82 plebs. 3, 67 -a circum familia. 4, 38 -a et ... metu suspensa civitate. ann. 14, 10 (*ibid.* illacrimans). 15, 54 FLOR. epit. 4, 2, 79. CYPR. mort. 2 p. 298, 12 trepidus et -us. HIL. in Matth. 19, 10 -us et tristis. VVLG. Matth. 26, 37 coepit contristari et -us esse (*λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν*). Phil. 2, 26 (*ἀδημονῶν*). PASS. Petr. 2 coepit ... super hoc valde taedere et -us (molestus *L*) esse. *et al.* *c. verbis*: *ire sim.*: PLAVT. Bacch. 611 -us progreditur foras. TER. Haut. 122 domum revortor -us atque animo fere perturbato ... prae aegritudine (POMPON. Atell. 81). CIC. Arat. frg. 32 a, 3 Andromeda aufugiens aspectum -a parentis. Tusc. 5, 78 discedit (*opp.* laeta. *cf.* HOR. sat. 1, 5, 93 *al.*). div. 1, 59 cum in locis solis -us errares. Phil. 6, 10 rediit (OV. fast. 5, 455 LIV. 2, 43, 9 AMM. 29, 4, 6). CAES. Gall. 7, 80, 3 -i prope victoria desperata se ... receperunt. SALL. Iug. 68, 1 abit (LIV. 30, 20, 7 *al.*). OV. am. 1, 4, 61 lacrimis ego -us obortis ... prosequar. epist. 2, 121 met. 3, 298. 11, 711 -a locum repetit. LIV. 1, 9, 13 profugiunt. 7, 18, 10 ut ... -a plebs sequeretur. 10, 35, 17 -i ac prope victi procedunt adversus hostem. VAL. MAX. 1, 6, 11 convenerunt. SEN. Herc. f. 202 -a venit crine soluto Megara. VAL. FL. 6, 505 -ae succedunt ramis ... volucres. STAT. Theb. 9, 43 it -us (AMM. 20, 5, 10 CLAVD. 23, 18). 9, 646 remeabat. PLIN. epist. 7, 5, 1 aeger et -us ... recedo. APVL. met. 3, 2. 5, 4 -ae atque lugubres ... perrexerant. 8, 6. *et al.* *adesse, morari sim.*: LVCIL. 849 cohibet domi -us se Albinus. CIC. Att. 1, 16, 3 -i ... et maerentes sedebant (PROP. 1, 15, 11 OV. fast. 4, 503 trist. 4, 2, 44 LIV. 1, 58, 6. 22, 7, 13 *al.*). LVCR. 1, 89 -um ... ante aras adstare parentem. VERG. Aen. 2, 270 -issimus Hector visus adesse mihi. 6, 434 (*v.* SERV. *ad l.*). 9, 469 stant (TIB. 2, 6, 38 OV. met. 14, 210 *al.*). CIRIS 235. 347. OV. epist. 3, 84 iacet ante tuos Graecia -a pedes (SEN. Herc. f. 691. AVSON. 319, 59 inter maerentes, sed non ego -us). LVCAN. 8, 42 latebas -ior. PETRON. 49, 6 consistit. *et al.* *flere sim.*: CIC. Arat. 147 quem lacrimis -ae Phaethontis ... sorores sparserunt (*cf.* OV. epist. 5, 46 BOETH. cons. 3 carm. 12, 33). VERG. Aen. 11, 454 flent -i (CIRIS 360 LYGD. 2, 12. OV. met. 11, 44 volucres. fast. 5, 179 LVCAN. 2, 232 *al.*). OV. met. 11, 272 -us ... fratrem lugebat (fast. 3, 134). 13, 571 ululavit (*cf.* SIL. 4, 691). fast. 4, 610 indoluit ... -a parens. EPIST. Sapph. 153 concinit ... Ityn (*avis Daulia*). GERM. 161 gemit (VAL. FL. 2, 552 *al.*). 366 planxere ... -ae Phaethontides. SIL. 3, 558 rumpit ... querellas (*cf.* CLAVD. 15, 27). STAT. silv. 2, 5, 25 ingemuere (SVLP. SEV. dial. 3, 13, 3). 3, 5, 1 -a ... ducis suspiria. MART. 9, 86, 3 querebar (AVSON. 170, 16). *al.* *dicere sim.*: CATVLL. 64, 130 dixisse (LVCAN. 6, 776). VERG. ecl. 1, 36 -a deos ... vocares (Aen. 2, 769). EPICED. Drusi 323 mortem tibi -a rogas (*cf.* STAT. Theb. 3, 706). PHAEDR. 4, 4, 10 tum

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-us ille *equus*. LVCAN. 2, 337 profatur (VAL. FL. 2, 289). VAL. FL. 6, 433 increpat. SIL. 1, 596 STAT. Ach. 1, 483. APVL. met. 2, 14 haec eo narrante -o. 3, 7 *al.* *animadvertere sim.*: CATVLL. 64, 249 prospectans cedentem -a carinam. CVLEX 235 -us procul aspiciens Ephialten. TIB. 2, 5, 21 cum -us ... Ilion ... respiceret. OV. fast. 4, 916. SEN. Herc. f. 859 sensit. OCTAVIA 511. PETRON. 26, 8 cum -i deliberaremus. SIL. 15, 7. TAC. hist. 4, 12 famam nequaquam -a civitas excipiebat. *al.* *humare sim.*: LVCR. 6, 1281 humabat. VERG. Aen. 11, 52 iuvenem ... vano -i comitamur honore. 11, 76. OV. fast. 6, 491 -a ... mater tumulaverat umbras. VAL. FL. 3, 333 STAT. Theb. 5, 316. TAC. ann. 1, 62, 1 *ossa* -i simul et infensi condebant. AVSON. 176, 19. *varia*: VARRO Men. 272 alte -i in terram cecidimus. CATVLL. 66, 29 -a virum mittens. LVCR. 4, 1236 multo sanguine -i conspergunt aras. VERG. Aen. 11, 226 -i ... legati responsa ferunt. HOR. carm. 2, 3, 5 -us omni tempore vixeris (*cf.* AVSON. 168, 14 PAVL. NOL. carm. 6, 84). OV. epist. 10, 147 ostendo -a capillos. 13, 26 mater gelida -a refecit aqua. ars 1, 123 -a silet. met. 9, 635 trist. 1, 7, 16 VAL. MAX. 2, 8, 7. SEN. Ag. 923 pavet. Phaedr. 860 -a secretum occulit. 886 ora -a avertis. 1108 -ae ... domini membra vestigant canes. CVRT. 7, 6, 4 -i et attoniti ... referebant (*cf.* SIL. 5, 584 portabant). PETRON. 81, 1 CALP. ecl. 7, 10. VAL. FL. 3, 318 -a tuos ... casus perpeterer. 6, 149 mater (*sc. leaena*) stupet. STAT. Theb. 3, 627. 4, 199 exuerat cultus haut -a. 5, 648 angitur. silv. 5, 5, 46 (*v. Vollmer*). *al.* SVET. Cal. 6, 1 (*coni.* attonita). BOETH. cons. 3 carm. 2, 25 silvas ... -a requirit (*avis cavea inclusa*). *et al.* *spectat ad obi.*: *videre sim.* (*cf. p. 46, 38 sq.*): CIC. Mur. 90 municipium. p. red. in sen. 13 quem ... cum incultum horridum -umque vidisses (*cf. ibid.* praeter ... tristitiam). Phil. 12, 5 -am ... domum offendi. Att. 9, 19, 1 -os adflictosque. VERG. Aen. 6, 333 cernit ibi -os et mortis honore carentis Leucaspim et ... Oronten. 6, 340 hunc ... -um cognovit. LIV. 6, 26, 3 senatus ... -us ... est conspectus. CVRT. 6, 2, 6. 6, 11, 27 tristis erat et me -um videbat. VAL. FL. 1, 739 -os ... tuens natumque nurumque. IVV. 11, 199 -am attonitamque videres hanc urbem. AMPEL. 2, 6 Erigona ut -um et singularem (*i. desertum*) vidit (*canem*). *al.* *alia*: VAL. MAX. 8, 11 ext. 6 pictor ... cum Calchantem tristem, -um Ulixen, lamentantem Menelaum circa aram statuisset (*cf.* PLIN. nat. 35, 73 *et p. 39, 42*). TAC. dial. 13, 9 statuar ... tumulo non -us et atrox, sed hilaris et coronatus. ann. 6, 50, 5 se quisque -um ... fingere. HIL. in Matth. 19, 4 iuvenis ... -us est factus (*cf.* SERV. Aen. 1, 202 -os et sollicitos. TAB. devot. Audollent 250 B 4 faciatis pallidum, -um, tristem).

2 *attr.*: CIC. Arat. 89 nautis. Mur. 49 tristem ipsum, -os amicos (OV. trist. 1, 3, 15 VAL. MAX. 7, 5, 4 MART. 6, 85, 11). Sest. 1 -os sordidatos reos (HOR. carm. 2, 1, 13 LAVS Pis. 39 MART. 4, 4, 8). de orat. 2, 195 excitavi -um ac sordidatum senem. CATVLL. 64, 210 -o ... parenti (VERG. Aen. 2, 681. 10, 839 CIL IX 1064 *al.*). LVCR. 1, 99 hostia concideret mactatu -a parentis *Iphigenia*. VERG. Aen. 4, 776 sororem (12, 682 OV. met. 5, 564). 6, 445 -am ... Eriphylen (*cf.* SERV. *ad l.* vituperatur sane Vergilius, quod -am dixerit quam στυγερήν [*Hom. Od. 11, 321*] legit, id est nocentem: nam -a est στυγνή). 12, 30 coniugis ... -ae lacrimis. 12, 514 -um mittit Oniten *neci* (SERV. naturaliter tristem, severum, ἀγέλαστον. *at cf. Deuticke ad l.*). *al.* EPICED. Drusi 411 -ae solacia matri (STAT. silv. 2, 1, 174. MART. 2, 41, 19 *coni.* lugenti. *cf.* VAL. FL. 7, 635 *de Magna Matre*). LIV. 2, 24, 3 curia -a ac trepida ancipiti metu. 6, 3, 4 turba (6, 16, 4 SEN. Tro. 409 OCTAVIA 719). 26, 18, 6 -a ... civitas, prope inops consilii. *al.* GERM. 240. SEN. dial. 12, 15, 5 exercitum non solum -um, sed etiam attonitum. Oed. 128 ordo agminis -i (*ibid.* tristis). CVRT. 6, 6, 19 rex (8, 2, 39 *al.*). LVCAN. 2, 29 catervae. 5, 15 coetum. 8, 146 comitem. PERS. 5, 3 fabula ... -o ... hianda tragoedo. PETRON. 89, 1 -os inter ancipites metus Phrygas. VAL. FL. 1, 712 genitoris. 2, 174. 8, 445 lupis. SIL. 1, 153 populis. *al.* STAT. Theb. 5, 325 exangue imperium et -am sine culmine Lemnon. 5, 711 inopina ... gaudia -ae rettulit Hypsipylae. *al.* MART. 2, 14, 8 iuvenca (*sc. Io*). TAC. ann. 15, 16. *et al.*

3 *adi. pro subst.*: SEN. Phaedr. 99 alius incubat -ae dolor. epist. 55, 8 vidi ego in villa hilari ... -os. 85, 4 est ... -issimis laetior CVRT. 10, 5, 10 nec -orum solum, sed etiam indignantium voces exaudiebantur. PLIN. paneg. 95, 4 inter -os et paventes (*opp.* securos gaudentesque). TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 461, 23 exultatio ... promittitur ... -is et tristibus et anxiis. SACR. Greg. 79, 12 -orum consolatio. INSCR. christ. Diehl 3375, 2 medicina -is. *al.*

B ***de rebus***: 1 *de inanimis personatis* (*propius accedit ad A; cf. etiam p. 46, 35*): VERG. georg. 1, 480 -um inlacrimat templis ebur (*cf.* VAL. FL. 6, 73 STAT. Theb. 7, 418). SEN. Herc. f. 391 -us ... Phrygio manat in Sipylo lapis. 691 Fames. Herc. O. 187 -a sonat Phaethontiadum silva sororum. Thy. 106 tuum -ae pedem terrae gravantur. VAL. FL. 1, 442 Argo. 1, 664 -ae ... Pisae. 2, 360 -i steterunt formidine luci. STAT. Theb. 4, 447 ingemuit Dirce -usque Cithaeron. 8, 545. MART. 9, 70, 4 humus. 10, 50, 4 Gloria. *al.*

2 *de partibus corporum animantium* (*saepius quasi per enallagen* [*cf. p. 48, 42*]): RHET. Her. 3, 15, 27 -o et conturbato vultu (VERG. Aen. 6, 156 HOR. ars 105 VAL. MAX. 4, 1, 12. 6, 6 ext. 1 SEN. Thy. 506. VAL. FL. 6, 622 Iuppiter -o contristat sidera vultu [*cf. p. 49, 41*]. *al.*). CATVLL. 64, 60 ocellis (*cf.* PRVD. psych. 699 oculos). 64, 202 pectore (SEN. Phaedr. 1255. CYPR. epist. 63, 11 p. 710, 16 *coni.* triste. *cf. infra l. 68*). 66, 23 medullas. 68, 55 lumina (VAL. FL. 4, 248). LVCR. 6, 1152 cor (6, 1233 OV. trist. 4, 6, 16 VVLG. thren. 5, 17). VERG. Aen. 10, 819 vita (*i. anima; cf. Hom. Il. 16, 857* ψυχὴ ... ὃν πότμον γοόωσα) ... concessit -a ad manes. 11, 35 -um Iliades crinem ... solutae (*cf.* OV. am. 1, 6, 5 capillis. fast. 4, 854 comas [STAT. Theb. 12, 489]. *cf. etiam p. 47, 16*). OV. am. 1, 14, 36 manu (fast. 4, 454 trist. 1, 3, 78 SEN. Herc. O. 1618. *cf.* apocol. 12 v. 28 palmis). epist. 10, 134 figura. ars 3, 743 sinu. met. 5, 396 ore (LVCAN. 8, 261 SIL. 1, 633 *al.*). 5, 569 frons (*opp.* laeta). 6, 304 genis (*v. vol. VI 1768, 3. 34. 64*). fast. 3, 214 corpora. Pont. 2, 11, 11 mentis. SEN. Thy. 686 capita (Tro. 1133 LVCAN. 3, 10). Tro. 85 colla. clem. 2, 5, 4 *animus* (TAC. ann. 13, 32). LVCAN. 2, 376 -am ... genis increscere barbam. 8, 69 faciem. *et al.* *per iocum*: LVCIL. 728 ventrem ... -um (*i. querentem. Non. p. 350, 34* enectum fame) fōvere.

3 *de actibus (affectibus) animantium, quibus dolor exprimitur*: CATVLL. 38, 8 paulum quid lubet adlocutionis, -ius lacrimis Simonideis. 63, 49 voce (VERG. Aen. 2, 280. 11, 482 VAL. FL. 4, 69. 5, 16. 8, 362). VERG. georg. 4, 515 questibus (SIL. 13, 258). Aen. 9, 496 gemitus. 11, 38 luctu. TIB. 1, 8, 53 querellas (OV. met. 3, 239 LVCAN. 5, 761 STAT. Theb. 8, 249 *al.*). PROP. 1, 5, 15 fletibus (OCTAVIA 329). OV. met. 8, 447 clamoribus (*v. vol. III 1257, 82*). 11, 734 -o similem plenumque querellae ... sonum (*cf.* LVCAN. 5, 244 *de classici sono*). fast. 4, 84 lyra (*i. modulatione lyrae*). LIV. 1, 62, 2 silentium (25, 35, 3. 40, 8, 20 COLVM. 9, 13, 7 *al.*). SEN. Phaedr. 852 lamentatio (*cf.* STAT. silv. 2, 6, 5 lamenta). OCTAVIA 923 murmur (LVCAN. 1, 607 VAL. FL. 1, 626). LVCAN. 5, 192 ululatus (PLIN. nat. 8, 145). VAL. FL. 3, 601 votis. HOMER. 1015 planctu. SIL. 2, 139 ira. 6, 551 cura (*cf.* 8, 77). STAT. Theb. 1, 592 plangoribus. PLIN. paneg. 28, 1 sermones. AVSON. 159, 16 elegis. 458, 4 affectione -issima. *et al.* *n. sg. pro adv.*: AVSON. 185, 7 -um ... vocata.

4 *de variis rebus, quibuscum dolor coniungitur*: a *generatim* (*praecipue de locis maerore hominum repletis* [*aliter v. p. 46, 35*]): VERG. Aen. 11, 26 -am ... ad urbem (*cf.* 11, 147). OV. epist. 8, 108 toro (Pont. 1, 10, 34. *cf.* STAT. Theb. 9, 600 cubili). EPICED. Drusi 179 -a domus plangore sonat (*cf.* LIV. 4, 40, 3 VAL. FL. 1, 753. PANEG. 9 [12], 22, 6 *coni.* lugentes). LIV. 44, 43, 4 regia. SEN. clem. 1, 26, 2 omnia -a, trepida, confusa (*cf.* TAC. hist. 3, 79 PANEG. 11 [3], 10, 1 *opp.* cuncta laetantia). Herc. O. 1529 terras. VAL. FL. 3, 608 -ae silentia mensae. STAT. silv. 2, 2, 87 Synnade. 4, 3, 57 -um pelagus gementis Helles. 5, 1, 143 nil -um (*opp.* hilares ... penates). PS. QVINT. decl. 19, 16 p. 351, 15 penates. IVST. 18, 7, 10 -a ac lugentia castra. *al.* *sim. quasi per enallagen* (*cf. p. 47, 79*): TIB. 1, 3, 6 legat in -os ossa perusta sinus. PROP. 3, 6, 13 -am ... vestem ... pendere (*sc. a puella tristi neglegenter indutam*). OV. trist. 4, 1, 98 aquae (*i. lacrimae. cf.* STAT. silv. 5, 1, 34 rores). STAT. Theb. 11, 473 deae vestigia. *paulo aliter*: STAT. Ach. 1, 952 -a ... solacia (*i. solacia macroris*). PLIN. epist. 4, 9, 22 in procero corpore -a et squalida senectus. b *de rebus ad mortem, sepulcrum, inferos pertinentibus* (*nonnulla etiam ad II spectant*): VERG. Aen. 3, 64 stant manibus arae caeruleis -ae vittis atraque cupresso (5, 48). 11, 189 funeris ignem (SERV. id est funebrem: nam -us esse non potest ignis). CVLEX 273 Ditis regna (SEN. Herc. O. 1705). TIB. 2, 4, 44 exsequias. PROP. 4, 11, 9 tubae. OV. fast. 2, 562 sepulcra (STAT. silv. 3, 3, 210 AVSON. 159, 13. *cf.* STAT. Theb. 9, 786 -a sepulcri fama. AVSON. 175, 15 sedes ... -a sepulcri). 6, 660 funeribus (CE 1106, 8). trist. 3, 3, 84 favilla. Pont. 3, 2, 31 bustis. 5, 14, 6 rogos (MART. 10, 26, 6). EPICED. Drusi 205 imagine *mortui*. SEN. Herc. f. 187 manes (648. *cf.* STAT. Theb. 11, 737). Thy. 17 Acheron (SIL. 14, 243). LVCAN. 2, 365 -i ... lugubria cultus. 6, 782 Tartara. SIL. 10, 534 -as ad busta cupressos (*cf.* STAT. silv. 5, 1, 136). STAT. Theb. 1, 596 morti. 3, 145 animarum concilia. 4, 545 luco. 4, 604 Cocyti in litore. 6, 122 lege Phrygum. 7, 99 sollemnia. 11, 142 lampade. *al.* AVSON. 24, 5 feretro. *al.* CE 1142, 2 lapis. INSCR. christ. Diehl 3336, 4 -o ... sub pulvere.

structurae ad I: *c. abl. causae*: CIC. Vatin. 8 cuius desiderio ... forum -um. CATVLL. 64, 379. 65, 12 VERG. Aen. 3, 482. HOR. sat. 1, 2, 3 -um ac sollicitum ... morte (*cf.* SEN. dial. 11, 9, 6). OV. ars 1, 431 damno -issima plorat. trist. 1, 9, 39 proprio ... -issima casu pectora. 4, 1, 18 bis amissa coniuge (*cf.* SEN. epist. 74, 2). LIV. 1, 58, 5. 5, 43, 7 -ior ... fortunā publica quam sua. 7, 6, 10. SEN. Ag. 772 funere (NEMES. cyn. 15 AMM. 19, 1, 10 INSCR. christ. Diehl 2800, 3). LVCAN. 7, 26 quies ... imagine -a diurna. VAL. FL. 5, 188 SIL. 6, 492. 13, 455 hoc uno ... quod. STAT. Theb. 4, 346. IVV. 2, 109 -a ... Actiacā ... Cleopatra carinā. TAC. hist. 4, 72 ann. 16, 28. SVET. Tib. 17, 2 -a civitate clade Variana. PORPH. Hor. carm. 3, 7 praef. HIL. in Matth. 20, 11 ratio non patitur, ut alterius contumelia alius fiat -us. *al.* *c. abl. resp.*: SEN. Oed. 554 squalente cultu -us ingreditur senex. Phaedr. 433 vultu (LVCAN. 1, 187. 6, 821. *cf. etiam p. 46, 40*). APVL. met. 3, 8 paribus ... -a fletibus. *c. acc. graec.*: HEGES. 1, 46, 2 ora -i et dolentibus similes. *c. praepp.* (*cf. p. 46, 48*): ab: CIC. epist. 4, 6, 2 me a re publica -um domus excipiebat. LIV. 4, 41, 10. SEN. contr. 7, 6, 16 -us venit domum ab edicto. ob: OV. trist. 4, 4, 76 alter ob alterius funera (ab ... funere *GD*) -us erat. LIV. 26, 34, 13. de: HIL. in Matth. 20, 11 -i sunt de duobus. 31, 2 de angore -a, de timore sollicita. CLAVD. DON. Aen. 5, 50 de morte

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

patris. PELAG. in Phil. 2, 27 CASSIOD. inst. div. 31. *cf. praeterea*: CVRT. 7, 2, 5 -us non suam vicem. PELAG. in Phil. 2, 26 tristitiae vestrae causa -us erat. *c. inf.*: PLAVT. Curc. 336 abeo ... -us ad forum me illo frustra advenisse. Most. 796. Rud. 397 id misera -a est sibi eorum evenisse inopiam. *paulo aliter*: STAT. Theb. 10, 775 animam ... -am ... teneri.

II *i. q. maeroris efficiens, maerore dignus* (*interdum fere i. q. miser, infelix*): *de dolore sim.*: CIC. carm. frg. 32 (Tusc. 2, 23), 18 cruciatus. VERG. Aen. 1, 202 timorem (COLVM. 10, 275 VAL. FL. 5, 352. *cf.* STAT. Theb. 1, 379 vis -a timoris). 10, 191 amorem (*inde* INSCR. christ. Diehl 4757, 2. *cf.* AVSON. 325, 13). 12, 601 furorem. OV. trist. 4, 3, 28 doloris (LIV. 3, 48, 8 SIL. 5, 599 HEGES. 1, 36, 1 CLAVD. rapt. Pros. 2, 276). LVCAN. 8, 165 labor -us curarum. VAL. FL. 8, 233 curis (CYPR. GALL. iud. 143). *varia*: CIC. carm. frg. 39 (Tusc. 3, 29), 3 exili -am fugam. OV. fast. 3, 641 -um fuge ... tectum (*sc. ubi insidiae parantur*). EPICED. Drusi 278 carcere. LIV. 3, 6, 5 responsum. SEN. Phaedr. 1145 reditus. COLVM. 10, 20 cicutam (*i. mortiferam*). 10, 174 male damnati *Aiacis* -o ... sanguine (*i. flebili*). LVCAN. 5, 391 tempora (PANEG. 11 [3], 9, 3). 5, 741 dies (*v. vol. V 1, 1056, 84*). 5, 774 fama (TAC. hist. 2, 46. *cf.* 3, 64 nuntiis). VAL. FL. 4, 43 spes (*sc. frustrata*). 4, 50 labor (*i. irritus. cf.* STAT. Theb. 9, 660). STAT. Theb. 1, 452 casus (NEMES. ecl. 2, 18 AMM. 19, 12, 18). 5, 353 arma ... virum. 6, 191 campo. 8, 44 otia. 8, 161 -a ... requies et nox auctura timores. 8, 665 noctem (TAC. hist. 3, 38). TAC. ann. 1, 61, 1 locos. 4, 32, 2 -ae urbis res (*cf.* AVSON. 391, 3). GELL. 10, 3, 4 in ... tam misera atque -a iniuriae publicae contestatione. *al.* *significanter*: ENN. sat. 13 neque ... triste quaeritat sinapi neque cepe -um (*i. fletum ciens*). *n. pro subst.*: LVCAN. 7, 382 tam -a locuti ... ducis. SIL. 3, 504 languida -is corda. TAC. ann. 4, 31, 1. 4, 69, 2. 6, 7, 5. 6, 49, 2 -a et miseranda. ARNOB. nat. 5, 7 p. 179, 11 ne quid accideret -i. AMM. 21, 13, 12 aliud ... praeteritis -ius. IVNIL. 2, 17 (*opp.* gratum). *al.* *i. q. maeroris praenuntius, infaustus, sinister*: OV. epist. 2, 118 cecinit -um devia carmen avis. Ib. 128 a laevā -a volavit avis. SEN. Med. 733 bubonis.

III *i. q. asper, horridus*: **A** *pertinet ad personas*: **1** *de ipsis animantibus* (*c. abl. limit. l. 39. 44. 45*): **a** *i. q. severus, truculentus, morosus*: OV. ars 3, 517 odimus et -as: Tecmessam diligat Aiax. 3, 523 mulier -issima. LVCAN. 1, 747 -i iura Catonis. 6, 740 regem noctis (*sc. Plutonem*). VAL. FL. 5, 567 tacita -issimus ira. AMM. 22, 16, 23 Aegyptii sunt ... magis ... -iores. CLAVD. 26, 379 qualis in atram sollicitus nubem -o Iove cogitur aether (*cf. B 2*). MART. CAP. 1, 4 -issimum seniorem deorum (*sc. Saturnum*). **b** *i. q. asper* (*de oratoribus*): TAC. dial. 23, 5 -i et inculti (*cf. p. 45, 36*). **c** *i. q. horridus, incultus*: COLVM. 10, 361 resoluta sinus, resoluto -a capillo. HOMER. 891 sedebant sanguineis -ae Clotho Lachesisque capillis. **2** *de partibus corporum et affectibus*: LVCAN. 6, 625 -um tecta caput squalenti nube. LAVS Pis. 102 *habitum* nec ... -um nec fluidum, laeta sed tetricitate decorum. QVINT. inst. 11, 3, 159 vultus severus, non -us. VAL. FL. 7, 82 -a stabat defixus in ira (SIL. 12, 632). TAC. ann. 3, 37, 2 nullis voluptatibus avocatus -am vigilantiam et malas curas exerceret.

B *pertinet ad res*: **1** *i. q. horridus, incultus, taeter*: LVCAN. 3, 412 simulacra ... -a deorum arte carent (SCHOL. ed. Web. horrida, inculta. *cf.* SIL. 1, 86 stant marmore -o effigies). 6, 649 -um mundi confine latentis ac nostri. VAL. FL. 2, 493 facies -issima ... litoris (*cf.* MACR. Sat. 1, 21, 5). 4, 183 ossa ... taetra situ ⟨et⟩ capitum -issimus ordo. CLAVD. 15, 408 -o squalore comae. DRAC. Romul. 9, 111 odor. *n. sing. pro adv.* (*cf. p. 48, 30*): SEN. Oed. 570 ter valles cavae sonuere -um. **2** *i. q. nubilus, offusus* (*opp.* serenus; *de sideribus sim. cf. etiam p. 47, 82. 49, 41*): SEN. Med. 789 facie lurida -ā *Luna* (*opp.* pleno lucida vultu). Oed. 2 *Titan* nube -us (*Gronov*; -um *codd.*) squalida exoritur iubar. Tro. 240 cuius (*sc. Memnonis*) ob luctum parens pallente -um protulit vultu diem. LVCAN. 1, 235 -am tenuerunt nubila lucem. 7, 199 numen (lumen *l. v.*) in aethere -um solis in obscuro pugnam pallore notavit. 8, 721 Cynthia. AVIEN. Arat. 587 orbem. CLAVD. rapt. Pros. 1, 81 nubes. DRAC. laud. dei 2, 157 poli post nubila -a serenant. Romul. 10, 174 plaga -a serenat.

adv. **maestē**: RHET. Her. 3, 14, 24 modo acriter, tum clementer, -e, hilare ... commutabimus ... pronuntiationem. NON. p. 511, 12 (*v. l. 72*). EXPLAN. Don. gramm. IV 489, 13 utrum laete hoc feras an -e. 489, 15. **maestiter**: PLAVT. Rud. 265 tam -r (NON. p. 511, 12 pro maeste) vestitas. *n. sg. pro adv.*: *cf. l. 58 et p. 48, 30.*

deriv.: maestitia, maestitudo, maesto. *comp.*: per-, submaestus. maestifer, -ficus. *Krieg.*

mafor(t)ium, -ī *vel* **maforte**, -tis *n. et* (**mafors**? *an* **mafortis**?), -tis *m.* [*orig. semiticae, cf. hebr.* ma'afōret *'vestis linteu, mantum'; v. H. Lewy, KZ 59, 1932, 192. J. B. H.*] *interdum propter falsam originationem* (*cf. p. 50, 8*) mav- (*cf. p. 50, 12*) *scribitur.* *de formis: sing.: nom.* (*acc.*) -te: SERV. AMBR. HIER. CASSIAN. GLOSS. -tium: *p. 50, 6.* -rium: *p. 50, 10.* *acc.* -tem: DONATIO Tiburt. GREG. TVR. VEN. FORT. ISID. *abl.* -te: PALLAD. PASS. Paul. 16. 17. *acc.* -ram (*cf. p. 50, 26*), *abl.* -ra: PASS. Paul. 14. 16. 17 (*in parte codd.*). *plur.*: -a: OPTAT. -es, -bus: CASSIAN. *in graecis* (*cf. A. Bazzero, Studi della scuola papirol. 2, 1917, 95—102; Döttling, Flexionsformen 83. 100. 103; Meinersmann, lat. Wört. i. d. gr. Pap. 36; Liddell-Scott s. μαφόριον, μαφόρτης et add. part. 8) leguntur hae formae: μαφόρ(τ)ιον (-ια), μαφόρ(τ)ιν, μαφάριν (-ια), (ὁ) μαφόρτης (-του, -την). cf. Sofer, Etym. d. Isid. 79.*

1 *i. q. genus amiculi, pallioli* (*cf. Bazzero l. c. p. 97*): **a** *mulierum* (NON. p. 542, 1 ricinum, quod nunc mafurtium (*sic*) dicitur, palliolum femineum breve [SERV. Aen. 1, 282. ISID. orig. 19, 25, 4 (= eccl. off. 2, 20, 6) vulgo mavortem dicunt. vocatum autem -em quasi Martem; ... super caput mulieris est]. EPIPHAN. in cant. 136 p. 64 pallium est, quod graece (*cf. l. 3. 18*) -rium appellatur. GLOSS.[L] I Ansil. MA 153 -e matronale operimentum, quod in capite imponitur; alibi per v inveni mavorte[m]): OPTAT. app. 1 p. 187, 8 tunicas muliebres LXXXII, -tea XXXVIII. AMBR. virg. 1, 11, 65 num melius ... -e me quam altare velabit ...? (*cf. ibid.* flammeus). HIER. epist. 22, 13, 5 per humeros [hyacinthina laena *add.* ς] -e volitans. GREG. TVR. Franc. 10, 16 p. 428, 14 -em holosyricum. VEN. FORT. vita Radeg. 9, 21 quasi -em novum lineum sabannum ... vestiebat. PALLAD. hist. mon. I 48 p. 332[A] non -e (*p. 153, 19 B. μαφόριον*) .. uti. 49 p. 333[B] (*p. 156, 5 B. ἡμιφόρια*). PASS. PAVL. 16. 17 (*cf. ibid.* pannum). **b** *monachorum*: CASSIAN. inst. 1, 6 tit. de -bus. 1, 6 palliolo ... humeros tegunt, quae -es ... nuncupantur. 4, 13 colobium, -e, gallicas. **2** *i. q. pallium, velamentum*: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII[a] 8 sq. in palleis: ... -em tramosericum, rodomelinum, aquilatum, item -em teleo[co]porphyro ..., item ... palleum cassioticum. VEN. FORT. virt. Hil. 12, 34 super -em quo cecidit *cereus* (*12, 35* pallium). **3** GLOSS.[L] I Ansil. MA 154 *et* 924 -iam (*pro* -ium?) marsuppius, bazena.

comp.: *δελματικομαφέρτιον sim. v. Onom. vol. III 21, 49 sqq.*

maga *v.* magus.

? *θαλασσοκράμβη* **magacia** (magica *a*) GLOSS. III 185, 47.

magadur *v.* magydaris.

māgālia, (-um) *n.* [*originis Punicae secundum* SERV. (*cf. l. 41*). *J. B. H.*] *inter neutra semper pluralia afferunt* PROB. app. gramm. IV 196, 3. CHAR. gramm. p. 37, 8 B. -a *καλύβαι Ἀφρῶν*. DIOM. gramm. I 328, 8 casae Afrorum. PHOC. gramm. V 428, 12. *sing.* magale *v. l. 39.* [magar *v. l. 40. 42*]. *de originatione et significatione*: DON. gramm IV 392, 7 barbarolexis dicitur ut si quis dicat ... -a (POMP. gramm. V 284, 22 CONSENT. gramm. V 386, 24). CHAR. gramm. p. 462, 19 B. magale *καλύβη* (*cf. l. 34*). SERV. Aen. 1, 421 -a ... antistoechon est; nam debuit magaria dicere, quia magar non magal Poenorum lingua villam significat (*sim.* ISID. orig. 15, 12, 4. GLOSS.[L] IV dub. Plac. M 3 quasi magaria, quia mager [*pro* -gar?] Punica lingua villa dicitur: erit ergo una littera commutata, l pro r, -a, tuguria, id est rotunda aedificiola in furnorum modum parva, quas alii casas vocant. GLOSS.[L] I Ansil. MA 162. 191 casas sive villas [*gl. decurtata*]. *cf. etiam* **Magaria** [*Μέγαρα*] *'suburbium Carthaginis' Plaut. Poen. 86 et v. H. Lewy, KZ 59, 1932, 189 adn. 1*). 4, 259 -a Afrorum casas (*cf. l. 35*): et 'mapalia' idem significant. SERV. auct. Aen. 1, 421 -a casas Poenorum pastorales dicunt (*cf.* GLOSS.[L] III Abstr. MA 18 -a mappalia, id est ⟨pastoralia⟩ tabernacula. Abol. MA 60 casae pastorum, maxime Maurorum). GLOSS. IV 451, 18 casae Gaetulorum. NOT. Tir. 100, 25 (*post* mapalia).

HEMINA hist. 38 Sinuessae -a addenda murumque circum ea (LIV. 41, 27, 12). VERG. Aen. 1, 421 miratur molem Aeneas, -a quondam. 4, 259 alatis tetigit *Mercurius* -a plantis. *cf.* map(p)alia.

māgar, māgāria *v. supra l. 40. 42 et cf. Onom.*

vinarium vasculum [id est] **magarum** (*μάγγανον Hauthal*) SCHOL. Hor. carm. 1, 9, 8 (*cf. Keller, WSt. 26, 1904, 83*).

magas, -dis *f.*, *μαγάς*. BOETH. mus. 4, 18 p. 348, 9 regula ..., cui duo semispheria, quas -as Graeci vocant, insuper apponantur *eqs.*

magdalia (*? v. l. 69*), -ae *vel* **magdalio**, -ōnis *f. et* **magdalium**, -ī *n.* [*gr. μαγδαλιά, prius ἀπομαγδαλία 'frusta panis quibus manum abstergebant'. ad formam* mand- *cf.* amandula *'amygdala'. J. B. H.*] *semper plur.* mand- (*cf. Svennung, Wortstud. 95*): PLIN. VAL., ORIBAS., GLOSS.

t. t. med. i. q. trochiscus, pastillus (GLOSS. III 603, 2 -a: -ionis [*i.* -o, nis?] ex implastro factus): SCRIB. LARG. 201 emplastrum manibus subigetur et redactum in rotundas ampliores, quas -as (*Georges*, -das *ed. pr. fort. recte, cf. gr. ἀπομαγδαλίς*) dicunt, reponetur. CHIRON 884 facito -eones (CASS. FEL. (?) cod. Cantabr. p. 59 -iones). MARCELL. med. 20, 149 ex quibus trochisci vel -a fient. 22, 44 -a inde formentur. 27, 140. 141 -a facies (PLIN. VAL. 1, 6. 2, 30[med.] -a hoc est collyria. 2, 37[med.] CASS. FEL. 66 p. 162, 5 ORIBAS. eup. 2, 1 D 4. syn. 3 add. p. 897[ex.] 925[in.] *cf. l. 71*).

magdaliolum, -ī *n.* *a* magdalium *demin.* ALC. AVIT. epist. 87 p. 96, 23 -a illa, quae promisisti, spero ut cum observationis breviculo dirigi iubeatis.

mage *v.* 2. magis. **māger** *v. l. 42.* **magestas** *v.* maiestas. **magester** *v.* magister. *R.*

×**magīa**, -ae *f.*, *μαγεία*. *de* -ī- *constat ex* PRVD. (*p. 51, 30*). *acc.* -am *saepius, e. g. p. 51, 6*; -an *p. 51, 9. 17. 18* *plur. v. p. 51, 31 sqq., abl. plur.* -īs: *p. 51, 32.* *de re* (*v. etiam* magus) *cf. Hopfner, RE XIV 301 sqq. Kleinfeller, ibid. 396 sqq. Daremberg-Saglio s. v.*

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

legitur inde ab APVL. (*42*^(sq.)), TERT.; *poetae non habent nisi* PRVD. (*l. 30*). [*sard.* mayia. *M.-L.*].

A *i. q.* **μαγεία**, ***philosophia, ars sacerdotum Persarum***: APVL. apol. 25 si ... -a id est quod Plato (*Alc. I p. 122*^A) interpretatur, cum commemorat, quibusnam disciplinis puerum regno adulescentem Persae imbuant. 26 -am ... artem esse dis immortalibus acceptam, colendi eos ac venerandi pergnaram, piam scilicet et divini scientem, iam inde a Zoroastre et Oromaze auctoribus suis nobilem, caelitum antistitam. AMM. 23, 6, 32 -an ... Plato hagistiam (*Wagner*, machag- *V*) esse verbo mystico docet, divinorum incorruptissimum cultum *eqs.* ISID. chron. II p. 431, 32 Zorastres -ae inventor.

B *i. q.* **γοητεία**, *ars magica, ratio (incantamentis vel praestigiis) miracula efficiendi* (TERT. anim. 57 p. 391, 19 quid ... dicemus -an? quod omnes paene, fallaciam [*cf. l. 22*]): **1** *sing.*: APVL. met. 3, 16 quod non celerius sol caelo ruisset ... ad exercendas inlecebras -ae. 3, 19. 6, 26. apol. 2 calumnia -ae (67). 9. 25 crimen -ae (81. 96 -ae ⟨et⟩ maleficii). 27 hiscine argumentis -an probatis? 29 ad suspicionem -ae (*cf.* 62. 65. 90). *ibid.* ad suspectandam -an. 30 argumentum -ae. 47 -a ista ... res est legibus denegata, iam inde antiquitus duodecim tabulis propter incredundas frugum inlecebras interdicta. 53 instrumenta -ae. 78 *mulierem* -a in amorem inductam. *al.* TERT. apol. 23, 7 -a aut aliqua eiusmodi fallacia. idol. 9 p. 38, 17 scimus -ae et astrologiae inter se societatem (*cf.* p. 39, 2. 11 -a ..., cuius est species astrologia). praescr. 33, 12 Simonianae (*cf. l. 28*) ... -ae disciplina ... inter idololatrias deputabatur. uxor. 2, 5 p. 690, 4 Oe. scorp. 1 p. 144, 15. anim. 28 p. 348, 7 (*v. vol. III 586, 20*). 57 p. 392, 16 in ... specie -ae, quae iam quiescentes animas evellere ab inferis creditur. *al.* ITALA act. 8, 9 (cod. e) Simon ... -am faciens (*cf.* FILASTR. 29, 9 ACT. Petr. 28 p. 76, 21 *al*). AMBROSIAST. in II Tim. 3, 8 sq. p. 494^A arte -ae suae. PRVD. c. Symm. 1, 89 Thessalicae doctissimus ille -ae *Mercurius*. AVG. c. Faust. 29, 1. 2. *et al.* **2** *plur.* (*cf. l. 48*): ITALA act. 8, 11 (cod. e) quod *Simon* ... -îs (VVLG. -iis; μαγείαις) suis dementasset eos (*cf.* FILASTR. 29, 8 diversas -as diversaque scelera perpetrasse). FILASTR. 32, 4 -iis vacans ... multos imperitos decipit. PS. AVG. quaest. test. I 102, 12 p. 209, 5 nonnulli gesta dominica -as appellant opus spiritus sancti daemoniis adsignantes. CASSIOD. hist. 6, 48 p. 1062^D *Iuliani* -ae compertae sunt (*de maleficiis per superstitionem perpetratis*). ACT. Petr. 23 p. 71, 21. PASS. Theclae Cc 15 p. 39, 18.

^×^**magicus**, -a, -um, μαγικός. *interdum scribitur*: maicus *ex. gr.* FIRM. math. 4, 19, 25 (*P*). *legitur inde a* VERG. HOR. TIB. PROP. OV., *in prosa oratione inde a* CVRT. PLIN. [*hisp. vet.* mego *M.-L.*] NOT. Tir. 48, 66 *inter* Symmagus *et* mathimaticus. [*dub. vel corr.*: CIRIS 374 inde magno (*Z*; *ordine immutato Ald., Vollm.*, -o *Schrader*; mago *Ribbeck*) geminat Iovi ... sacra. HOR. epod. 5, 87 venena magnum (*Ω*; maga non *Haupt*; -a *Bentley*) fas nefasque, non valent convertere humanam vicem. PS. QVINT. decl. 108 p. 196, 3 mage (*BV*; magnae *rell., Lehnert, Reitzenstein*; -ae *Plasb.*) sunt umbrarum catenae. APVL. apol. 43 haec ... de -is (*Ald.*; magiis et *Fφ, Helm*; magis *et vg.*) pueris lego. DRAC. laud. dei 3, 234 exorat precibus magnum (*B*; māgum *Arev. contra usum metricum Draconti*; -um *Vollm.*) ... Simonem. VISIO Pauli 6 p. 13, 4 *terra* supportans ... adulteria, ... -a (*Weyman, ALL 9, 1896, 138,* magia *cod.*) maleficia hominum].

i. q. ad magiam (praecipue incantamenta vel veneficia) pertinens: **1** *de rebus in magia adhibitis vel miracula efficientibus*: VERG. ecl. 8, 66 coniugis ut -is sanos avertere sacris experiar sensus (*cf.* STAT. Ach. 1, 135 TAC. ann. 16, 31 APVL. apol. 47 *al.*). Aen. 4, 493 -as ... artes (*v. vol. II 665, 34 et cf. l. 68*). HOR. epist. 2, 2, 208 somnia, terrores -os, miracula ... rides? (*cf.* VAL. FL. 6, 151). TIB. 1, 2, 42 -o ... ministerio. 1, 2, 47 -o stridore. 1, 5, 12 carmine (*v. vol. III 464, 64 et cf. l. 67*). 1, 8, 5 -o ... nodo (*cf.* LVCAN. 6, 460). 1, 8, 24 -is ... auxiliis (*i. carmine, herbis*). PROP. 1, 1, 20 in -is sacra piare focis. 4, 1 b, 106 aquis. 4, 4, 51 -ae (magine *N*) ... cantamina musae (*i. poeseos*). OV. ars 2, 102 Medeides herbae mixtaque cum -is naenia Marsa sonis (*cf.* VAL. FL. 7, 389). met. 3, 534 fraudes. 5, 197 arma (*de capite Gorgonis*). 7, 330 cantus -aeque potentia linguae (*sc. Medeae. cf.* SIL. 1, 432). 10, 398 ritu. 14, 58 ore. GRATT. 405 cantibus (*v. vol. III 295, 30 et cf. l. 60 p. 52, 4. 9*). CVRT. 7, 4, 8 -ae artis — si modo ars est, non vanissimi cuiusque ludibrium — ... professione (*v. vol. II 665, 48 et cf. l. 58*). LVCAN. 3, 224 saxis ... sculpta ... servabant -as animalia linguas (*de hieroglyphis*). PLIN. nat. 24, 156 de -is (*sc. herbis*). 24, 166 vocabula. 25, 25 portenta. 25, 113 therionarca. 26, 18 vanitates (*cf.* 27, 57. 29, 81. 30, 1 *al.*). 28, 105 insidias. 30, 17 -is ... cenis eum initiaverat. 30, 51 praeceptis. VAL. FL. 6, 449 opibus. 7, 212 virga (*cf.* TERT. anim. 57 p. 392, 22). 7, 327 venenis. PS. QVINT. decl. 10, 2 p. 190, 20 ferro. *al.* IVV. 15, 5 dimidio -ae resonant ubi Memnone chordae. TAC. ann. 12, 59 superstitiones. VLP. dig. 10, 2, 4, 1 in libris improbatae lectionis, -is forte vel his similibus. APVL. met. 1, 3 -o susurramine amnes agiles reverti *eqs.* (*cf.* INST. Iust. 4, 18, 5 capite damnantur, qui artibus odiosis, tam venenis quam susurris -is homines occiderint). 2, 20 disciplinae (3, 18 ARNOB. nat. 1, 5 p. 7, 17). apol. 1 -orum maleficiorum (*cf.* 9. 42. 61. 69). 32 potestates. 38 nomina. 47 an occultum non est et -um est? 63 -umne istud an solemne et commune simulacrum est? *al.* TERT. spect. 2 p. 3, 10 devinctionibus. LACT. inst. 4, 13, 17 fecisse ... *Christum* opera miranda, verum non divina virtute, sed -a. 4, 15, 4 non praestrigiis -is, quae nihil veri ac solidi ostentant, sed vi ac potestate caelesti. FIRM. math. 3, 2, 18. PRISCILL. tract. 1, 28 p. 24, 1 praecantationibus. AVSON. Mos. 309. HEGES. 1, 38, 5 p. 80, 1 U. reum -i ... criminis (*gr. 1, 452* φαρμακείας). RVFIN. Orig. in num. 15, 1 p. 128, 27 B. apparatu -o poscit divina consulta (*cf.* COD. Theod. 9, 16, 7). hist. mon. 28 p. 751^A per phantasias -as. PRVD. c. Symm. 1, 96 murmure ... -o ... sepulcrales ... incantare favillas. 2, 176 cantamine. CLAVD. 3, 145 vires. AVG. civ. 8, 19 p. 350, 7 D. quaero, quales preces hominum diis bonis per daemones allegari putat, -as an licitas? c. Faust. 29, 2 p. 745, 9 miracula dei. trin. 4, 12, 15 per ... -as consecrationes. *al.* DAMIG. lapid. 3 actionem. 7 tractationem. CASSIOD. var. 3, 51, 2 perversitatem. *et al.* **2** ***de deis, qui a magis invocantur***: TIB. 1, 2, 62 concidit ad -os hostia pulla deos (LVCAN. 6, 577). **3** ***de hominibus magiae gnaris***: LVCAN. 9, 923 tunc sunt -ae miracula gentis Psyllorumque ... rapti pugna veneni (COMMENT. quoniam ... cantu utitur ut magi).

substantive: **1** **magica** (*sc. ars*), -ae *f.* (GLOSS. -a μαγεία. ars magorum). *sing.* (*cf. p. 51, 68*): IREN. 1, 23, 1 p. 237 putans apostolos ... sanitates per -am et non virtute dei perficere. *al.* QVEROL. p. 45, 11 mathesim et -am sum consecutus. SCHOL. Iuv. 6, 552. COD. Theod. 9, 42, 2. 4 (*a. 356*) crimine maiestatis et -ae. *al.* *forma graeca* magicē, -ēs: PLIN. nat. 1, 30, 1 de origine -es. 1, 30, 5 de generibus -es. 28, 188 -es sacrificiorum usus. 30, 7 si non expers ... tota Thrace -es fuisset. 30, 10 utrasque efflorduisse, medicinam dico -enque, ... illam Hippocrate, hanc Democrito inlustrantibus. *ibid.* -es factio. *plur.* (*cf. p. 51, 58*): ITALA act. 8, 11 (Iren. 1, 23, 1 p. 237) quod ... -is (*cf. p. 51, 32*) suis dementasset eos. QVEROL. p. 51, 16. DOCTR. apost. 5, 1 -ae (μαγίαι). EXC. barb. chron. I p. 236, 23 per -as et ingenia maligna. p. 238, 7 per -as et maleficia. PASS. Matth. 20. 21. Lucian. 2 -is daemonicis. **2** **magica**, -ōrum *n.* PLIN. nat. 1, 24, 99—102 -a de herbis. DOCTR. apost. 2, 2 non -a facies (μαγεύσεις). APVL. apol. 36 de -is meis (*sc. commentis*). **3** **magicī**, -ōrum *m.* *i. q. magi*: SERV. gramm. IV 463, 27 carmen -orum. SCHOL. Iuv. 10, 94 ⟨cum⟩ magicis (*L*, mag[n]is *al.*) aut mathematicis.

Dietzfelbinger.

magida, -ae *v.* 1. magis. **magillīnus**, -a, -um *v.* mygallinus GLOSS. I p. 92 onagros **magilāre** (*de clamore onagri*).

magīra, -ae *f.* CATO or. frg. 48 statuas positas ... effeminatis, qui -as facerent (*i. q.* '*coquas agerent*' *significare censet Heraeus* [*fem. latino more formato ad* magirus]; *vg. de arte culinaria facienda interpretantur*).

magīriscium, -ī *n.*, *μαγειρίσκιον. PLIN. nat. 33, 157 fecit idem *Pytheas* et cocos, -a appellatos, parvolis potoriis.

magīrus Magīrus), -ī *m.*, μάγειρος. *nomen coqui*: TEST. porcelli p. 268 -us cocus dixit (*bis*). LAMPR. Heliog. 10, 5 nubsit et coit *cum Zotico* ... ita, ut ... clamaret ...: 'concide, -e' (*ad cognomen* Μάγειρος, *quod Zotico fuisse tradit* CASS. DIO 19, 16, 1, *ita alluditur, ut simul sensus obscaenus significetur*). *comp.*: archimagirus. *R.*

1. magis, -dis *f.* (*gr.* μαγίς) *et* **magida**, -am *f.* [*ab acc.* μαγίδα(ν). *J. B. H.*]. *de originatione v. l. 57.* *formae* **-a, -am**: VARRO *l. 56.* ITALA *l. 64.* [*dub.*: LAMPR. Heliog. 20, 6 ⟨-es⟩ *suppl. Peter* (⟨patinas⟩ *Damsté*). *perperam huc refertur* HOR. sat. 2, 2, 29, *ubi* -s *est adv.; de* MAXIM. eleg. 1, 170 *cf. Petsch. ad l.*] [*it.* madia, *francog.* maie, *port.* malga. *M.-L.*] *i. q.* ***vas***: ***mensae***: VARRO ling. 5, 120 (*inter vasa in mensa escaria*) -am aut langulam alterum a magnitudine, alterum a latitudine finxerunt (PLIN. nat. 33, 146 Fenestella ... ait ... *repositoria* tympana ... se iuvene appellata, tum a stateris et lances, quas antiqui -es vocaverant). *i. q.* μάκτρα: GLOSS. *in usu medicorum*: MARCELL. med. 1, 38 rasamen pastae, quod in -e adhaeret. *incertum, cui usui destinatum*: PAVL. dig. 12, 6, 36 servus cuiusdam insciente domino -em commodavit. *de forma rotunda panis depsticii*: ITALA iud. 7, 13 (Lugd.) somnium somniavi et ecce quasi -a panis hordiacius volvebatur in castra Madiam (μαγὶς ἄρτου κριθίνου, *Vulg.* subcinericius panis).

2. ^×^**magis** *adv.* [*cf.* maior, magnus *et ab alia stirpe osc.* mais '*magis*', maimas '*maximae*', *got.* mais, *theod.* mehr '*magis*' *alia. J. B. H.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 126 M. a Graeco μᾶλλον venit. *notatur* **m**: PROB. litt. sing. gramm. IV 275 Q · M · quo modo vel quo -s (POMPON. dig. 41, 2, 25, 2 Q. M. *scriptum fuisse pro* Quinto Mucio *susp. van de Water*; quasi -s *trad.*). *de formis* **magi, mage** (*v. Neue-Wagener II*^3 *594 sq. et cf. p. 53, 16*): mage (*cf. Solmsen, Stud. z. lat. Lautgesch., Straßb. 1894 p. 57*^1. *Sommer, Handb. 305*): DON. Ter. Ad. 264 -e pro -is τῷ ἀρχαισμῷ. GLOSS.^L IV dub. Plac. M 4 -e ponitur pro -s, sed hoc poetica licentia quam in prosis. CHAR. gramm. 367, 5 B. apocope est cum ex ultima parte loquellae ... detrabitur ... littera ut (*Verg. Aen. 10, 481*) 'aspice num -e (-i *N, cod. R Verg.*) sit ...' pro -is (DIOM. gramm. I 441, 33 VLT. SYLL. gramm. IV 263, 15; *cf. p. 53, 3*). *cf.* DON. gramm. IV 396, 7 paragoge est appositio ... litterae ut -s pro -e ([-i s]. CONSENT. gramm. V 388, 7 [-i *MB*]. 402, 16 [-i *MB*]). **-e** *legitur post* PLAVT. (*v. p. 53, 7*) *apud* LVCR. *quater*, VERG. *v. l. 77*, PROP. *ter* [*loco corr.* Ov. trist. 2, 479 *in parte codd.*]; *in prosaicis testatur Serv. Aen. 10, 481 in* CIC. Verr. II 2, 174, *tradunt libri* LIV. 26, 35, 4 (*P*) SEN. nat. 2, 27, 3 (*sed* -s δ); *postea inde ab*

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TER. MAVR. *et in versibus* (*fere 80ies*) *et in prosa* (SOL., ITIN. Alex., IVL. VAL., FVLG., CHALC. *al., fere 20ies*). *frequentatur ab* SIDON. (*19ies*) *et* PAVL. PETRIC. (*14ies*). -i (*cf.* CONSENT. gramm. V 388, 22 apocope ... -i pro -s. *v. et p. 52, 77. 80*): CE 44, 2 -i properares. 495, 4 (*cf. Leo, Plautin. Forsch.² p. 294 n. 1*). *de usu metrico* (*cf. Leo l. c. p. 292 sqq. Lindsay, early lat. verse p. 135. 204 sq.*): *ante vocalem forma* -e *in versibus non invenitur nisi decem locis* PLAVTI *et* PS. CATO dist. 2, 6 [*de* TER. Eun. 356 *v. l. 10*]; -s *ante vocalem habent* PLAVT. Amph. 601 *al.* PACVV. trag. 85 TER. *22ies* [*dub.* Eun. 356, *ubi -e? Kauer-Linds.* Ad. 56 *in vs. vitiose trad.*]. TRAG. inc. 160 (*bis*) AFRAN. com. 35; *inde a* CATVLLO *passim. ante consonam* -s *apud poetas ante* CATVLLVM *satis raro iambum efficit* (*v. Leo l. c. p. 293. 298 Linds. p. 204 sq.; adde*: ENN. ann. 372 -sque [*item* PACVV. trag. 44 AFRAN. com. 352]), *sed potius tamquam pyrrhichius mensuratur* (*sc. aut corr. iamb. aut per apocopen ultimae litterae ut in formis -e et -i posteriorum poetarum l. 4 et p. 52, 81 allatis*) *ex. gr.* LIV. ANDR. trag. 19 ENN. *6ies* PLAVT. Amph. 167 *et saepe*, CAECIL. com. 85 TER. *45ies* PACVV. ACC. trag. (*quater*) TITIN. POMPON. PVBLIL. (*ter*); *postea non nisi in vv. rudibus* COMM. *et* CE 556, 3 (*s. III*). 2199, 5 (*s. IV/V*). *prior syllaba producitur*: CYPR. GALL. exod. 497 (*cf. ind. p. 347*) COMM. apol. 318. *de notione*: GLOSS.L II Philox. MA 18 μᾶλλον. Abav. MA 12 potius, alioquin. 13 -s ac -s quin potius. *al.* DIFF. ed. Beck p. 68, 3 -s sic alterum ex duobus profert, ut utrumque probet; potius alterum probat, alterum damnat (*cf.* ISID. diff. 1, 378). *de significationibus et constructionibus disputavit Hand, Tursellinus III 552 sqq. nota usum adv.* -s *pro adi. p. 64, 68, pro subst. p. 54, 18. legitur inde ab* LEGE XII tab. *p. 58, 28*, LIV. ANDR. *p. 58, 29*, ENN. *infra l. 67 p. 58, 30. raro apud* VITR. NOT. Tir. 9, 1. 2. 2ᵃ. [*val.* mai, *it.* ma, mai, *francog.* mais, *hisp.* mas. *M.-L.*] [*loc. corr.*: PLAVT. Bacch. 738 Stich. 45 CATVLL. 61, 82. 107, 7 GRATT. 131. 310 MANIL. 2, 621. *dub.*: PLAVT. Men. 268 -s (*A, Linds.*, magnus *P, Leo*). Stich. 704 -s (*P*, nimium *A, edd.*) est dulcius. CIC. rep. 1, 47 (*del. Madv.*) Att. 11, 24, 4 (*v. Sj. in ann.*). 16, 3, 1 -s ⟨et -s⟩ (*suppl. Bosius, sed cf. p. 69, 14*). CAES. Gall. 2, 20, 3 *add. β.* LIV. 4, 9, 3 *factiones sunt* pluribus populis -s exitio quam bella externa (*aut* pluribus *aut* -s *vg. secl. edd., sed cf. p. 63, 5*). SEN. epist. 87, 3 prandium paratum fuit ⌊non -s hora⌋ (*i. una n.* -s [*cf. p. 55, 74*] *h.?*, non magidis ora? *Hense*, natura magistra? *Heraeus in plagulis*). *al. in titulo lect. dub.*: INSCR. RevArch. 1934 p. 272 n. 164 (*s. V*) ad -s? (*cf. W. Seston ibid. p. 207*). *emend. pro* satis: CIC. Att. 4, 16, 3. *pro* minus: MART. 8, 54 (53), 4. *pro* magnus (maius): LVCIL. 719 OV. epist. 16, 102 *al. e contrario saepius falso trad. pro* minus (LVCR. 2, 533 *al.*). *pro* magnus (*e. g.* ACC. trag. 36). *pro* magus (*e. g.* PLIN. nat. 16, 249 *E*).]

conspectus materiae: **I** -s *quantitativum*: **A** *vi gradus comparativi integra fere i. q. validius: p. 53, 65.* **B** *vi gradus comparativi quasi debilitata*: **1** *vice gradus positivi: p. 56, 74.* **2** *vice gradus superl.*: **a** *i. q. summe: p. 57, 39.* **b** *i. q. potissimum: p. 57, 65.* **II** -s *correctivum*: **A** *vi adverbii fere i. q. potius: p. 58, 25.* **B** *vice particulae adversativae i. q. sed, tamen, autem*: **1** *antecedente negatione: p. 60, 23.* **2** *non antecedente negatione: p. 60, 45.*

iuncturae, structurae, stilistica: **I** *c. adi. vel adv.*: **A** *c. posit.: p. 60, 84.* **B** *c. comp.: p. 62, 72.* **C** *c. superl.: p. 64, 17.* **II** *c. verb.*: **A** *generatim: p. 64, 32.* **B** *abundat: p. 64, 81.* **III** *c. abl. (adv.) mens. et caus.*: **A** *formae simpl.: p. 65, 11.* **B** *correlativae: p. 65, 54.* **IV** *structurae ad exprimendum rem comparatam*: **A** *generatim: p. 66, 13.* **B** *speciatim*: **1** *in elocutionibus negativis* (non -s quam *sim.*): *p. 66, 30.* **2** *opp.* cum ... tum -s: *p. 67, 43.* **3** *iuncturae ad -s correctivum pertinentes: p. 67, 63.* **V** *iuncturae ad augendam vim comp.*: **A** -s potius, -s plus *sim.: p. 68, 63.* **B** -s -sque, cottidie -s *sim.: p. 69, 9.* **VI** -s minusve *sim.: p. 69, 65.* **VII** *de collocatione: p. 69, 73.*

I -s ***quantitativum*** *rem pro re comparata auctam significans*: **A** ***vi gradus comparativi integra***: **1** *strictiore sensu i. q. maiore modo, validius, vehementius, fortius*: **a** *generatim* (*excerpsi potissima; ceterum v. p. 60, 80*): **α** *res comparata particula* quam *vel abl. comp. opponitur*: ENN. ann. 97 muro fretus -s quamde manus vi (*cf.* RHET. Her. 1, 5, 8 -s ... confidere). PLAVT. Amph. 1060 nec me miserior femina est neque ulla videatur -s (*cf.* PLIN. nat. 19, 181 infirmiora ... *semina* sunt atriplici ... et aestiva omnia hibernis -s. 21, 35). Aul. 810 quis me est ditior? quis me ... -s quisquam est homo, cui di sint propitii? Mil. 615 quis homo sit -s meus quam tu es? (*cf.* Men. 363 CIC. Marcell. 21 SEN. epist. 73, 7 PLIN. paneg. 50, 7 *al.*). TER. Eun. 227 hoc nemo fuit minus ineptus, -s severus quisquam nec -s continens. RHET. Her. 4, 43, 56 hunc hominem -s cupio satis laudare quam possum. VARRO ling. 10, 19 (18) in articulis vix adumbrata est analogia et -s rerum quam vocum; in nominatibus -s expressa ac plus etiam in vocibus ... quam in rebus. STAT. Theb. 11, 616 iusto -s exaudita parentis vota. QVINT. decl. 248 p. 17, 8 dic mihi, quo modo -s exulaverit, quam si unum occidisset. TERT. fug. 13 quod numquam -s fit, quam cum *eqs.* CYPR. mort. 9 sciet plus sibi quam ceteris ... laborandum, cui -s sit ... luctandum. *nota*: PLAVT. Asin. 689 -s decorumst libertum potius quam patronum onus in via portare (Capt. 321 decere). Trin. 275 lubet. CATO orig. 12 cordi est: COLVM. 2, 15, 2 conducere agricolae (*cf. Lundström, Eranos 14, 1914, 95*). **β** *res comparata aliis modis indicatur* (*aut certe animo obversatur*): PLAVT. Amph. 675 -s nunc me meum officium facere, si huic eam advorsum, arbitror. LVCR. 3, 302 at natura boum placido -s aëre vivit. VERG. georg. 1, 401 nebulae -s ima petunt. PROP. 3, 9, 13 argumenta -s sunt Mentoris addita formae, at Myos exiguum flectit acanthus iter. LIV. 42, 54, 8 utraque oppida in faucibus sunt, ... -s Gonnus. CELS. 5, 6, 1 rodunt alumen liquidum, sed -s rotundum, ... squama aeris, sed -s rubri, ... piper utrumque, sed rotundum -s (5, 9 misy, et id quoque -s coctum. 5, 16 purgat mel, sed -s, si). SEN. nat. 4, 8, 9 -s superiora perflantur, at quaecumque depressa sunt, minus ventis verberantur. epist. 6, 3 *amicos* omnia habere communia et quidem -s adversa. 74, 15 *animalia voluptates* et -s capiunt et ex facili. STAT. silv. 2, 1, 198 -s ... trahentem. APVL. met. 2, 31 quo -s pleniusque tanto numini litemus (*cf.* CHROMAT. in Matth. 10, 1extr. gravius ac -s delinquere). AVG. civ. 12, 6in. qui (*sc. angeli*) -s essent, si ei, qui summe est, adhaererent, ... id quod minus est praetulerunt (mus. 6, 5, 13). *expresse -s significat id, quod -s est* (τὸ μᾶλλον): AVG. civ. 8, 6extr. quod recipit -s et minus, ... mutabile est. MART. CAP. 4, 366. 370. 380. 382. BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 5. 5, 18 (*gr. p. 9, 17* τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον). *opponitur* non *hoc*..., eo (multo) -s (*sc. non*) *illud*: VARRO ling. 9, 85 non debere utrumque item dici, eo -s, quod *eqs.* rust. 1, 22, 2 *haec* fructum non extenuabunt, eo -s, si. SVET. Tib. 15, 2 nihil ... praetermissum est ..., ac multo -s postquam *eqs.* TERT. virg. vel. 10extr. adv. Marc. 3, 6 p. 385, 14. praescr. 14, 13 quanto -s (HIER. epist. 64, 4, 1). PS. MAR. VICTORIN. phys. 19 (minus *Mai*). *cf.* TYCON. 7 p. 71, 13 diabolus ... hoc ... non ... sperat ...; multo -s ista homo sperare non potest. *adduntur* etiam, adhuc, etiamnum, vel, et: RHET. Her. 4, 5, 7 eos ... peccare, cum -s etiam delinquere, quod *eqs.* (CIC. Quinct. 92 *al.* [*v. s. v.* etiam]). CIC. prov. 42 adhuc (*de relatione temporali interpretatur Tischer*) -s est mihi verendum, ne (SEN. dial. 5, 8, 5 -s a. proderunt. QVINT. inst. 2, 10, 5 -s a. fabulosa). PLIN. nat. 13, 26 incluta est vel -s palmis (*v.* vel). 14, 44 *Cato* censura super ceteros insignis, -s tamen etiamnum claritate litterarum (19, 98 -s e. 5, 66 ac -s e. 18, 62 -sque e. [21, 113]). SVET. Tib. 59 specie gravitatis ..., sed et -s naturae optemperans.

b *speciatim*: **α** *i. q. etiam validius* (*cf. p. 67, 43*): *res comparata opponitur*: PLAVT. Asin. 233 non omnino iam perii, est relicuom, quo peream -s (Most. 231 amant. :: -s amabunt, quom *eqs.* CIC. Verr. II 3, 144 non ... quo -s hoc vobis persuadeatur, quam iam persuasum esse confido. Att. 6, 2, 4 BRVT. Cic. epist. 11, 20, 3. LIV. 44, 9, 6 secundis summissioribus, tertiis -s. VITR. 10, 9, 4 cum ... altius extollendum erit, ...; sin autem -s altis locis erit praebendum *eqs.* COLVM. 9, 3, 2 minores ..., ... -s exiguas. PLIN. epist. 9, 28, 3). CIC. de orat. 2, 59 id ... admirans illud iam admirari desino, quod multo -s ante mirabar (Att. 15, 2, 2). Att. 5, 19, 2 laetor -sque laetabor, si *eqs.* (VITA Alc. Avit. 4in.). PROP. 3, 14, 2 multa ... miramur ..., sed -e *eqs.* ([LIV. 37, 25, 8 CELS. 2, 26 CYPR. epist. 10, 1]. LIV. 21, 29, 7 timebat quidem *hoc*, sed -s *illud* metuebat. *cf.* CYPR. epist. 62, 3in. semper quidem ... proni, nunc tamen -s ... accensi). PLIN. nat. 19, 131 umore .. gaudent ... praecipue lactucae et -s intubi (TAC. ann. 2, 75, 2 neque ipse gaudium moderans et -s insolescente Plancina. LAMPR. Alex. 2, 4 VOPISC. Aurelian. 15, 6). *nota*: TER. MAVR. 864 d ... numquam coibit, q -s numquam potest. *res comparata subauditur*: TER. Andr. 308 id loqui, quo -s libido frustra incendatur tua (*sc. quam iam incensa est*). Haut. 223 -s nunc me amicae dicta stimulant. Ad. 282 si -s irritatus siet. SEN. Herc. O. 1170 quodque me torquet -s. STAT. Ach. 1, 400 CYPR. epist. 16, 2 p. 518, 16 ut -s pereant et ... plus cadant. patient. 19in. SPART. Geta 7, 6 quo facto -s Geta desiderabatur. VVLG. Ioh. 5, 18 proptererea ergo -s quaerebant eum Iudaei interficere. *accedit ad notionem eo -s, maxime, praesertim coniunctum c. enunt. cond., temp., partic. sim.* (*cf. p. 70, 58*): VARRO frg. Plin. nat. 18, 349 si ..., maiorem tempestatem *significabit*, et -s, si ([CELS. 2, 30, 1 adstringunt ..., -s, si ..., -s etiam, si ...; ... et -s, si. 5, 26, 34ᴬ et -s etiam, si. COLVM. 4, 24, 2 paucissimas plagas accipere debent, et -s, si]. CELS. 2, 4, 3 -sque, si [2, 6, 3 *et saepe.* 2, 21 -sque etiam. PLIN. nat. 18, 126 *al.*]. *sim.* 2, 30, 1 -s, si. *cf. p. 57, 67 sqq.*). CIC. rep. 1, 62 adducor, inquit *Laelius*, ut ... adsentiar. et Scipio: tum -s adsentiare ..., si (*cf. l. 79 et* VERG. Aen. 12, 218 videri iamdudum ..., tum -s, ut cernunt). SEN. contr. exc. 3, 8 misero si flere non licet, -s flendum est (QVINT. inst. 5, 10, 89 si furtum scelus, -s sacrilegium. decl. 281 p. 146, 1. TERT. virg. vel. 10 -s masculis ..., si feminis. CYPR. eleem. 18 p. 388, 2). SEN. benef. 5, 1, 4 gloria fugientes -s sequitur. PLIN. nat. 36, 106 non omittendo memorabili exemplo vel -s, quoniam (TAC. ann. 15, 7 pila arsere, -s insigni prodigio, quia). PLIN. paneg. 22, 3 alii se satis vixisse ..., alii nunc -s esse vivendum praedicabant. APVL. met. 11, 15 cum coeperis deae servire, tunc -s senties fructum tuae libertatis (TERT. Scap. 5extr. CYPR. epist. 13, 3in. 26in. AMM. 26, 1, 12 *al.* AMBR. bon. mort. 6, 22in. AVG. in euang. Ioh. 10, 1 SIDON. carm. 7, 85 VICT. VIT. 1, 27. 47. *cf. et l. 70*). AMM. 20, 7, 11 MAR. VICTOR aleth. 1, 492. SEDVL. carm. pasch. 5, 307 (*op. pasch. 5, 25* potius). DRAC. Orest. 827. *cf. p. 57, 37.* *i. q. insuper?*: COMM. apol. 440 non est culpa satis una, ... sed -s

[*Bulhart*]

4*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

infamant. 482 Salomon de ipso prophetat et -s insequitur plenius ostendere iustum (*nisi* -s plenius *iungendum est*). 818 gentiles pascunt Christianos ubique, quos -s ut fratres requirunt. *β* *i. q.* ***nimis, nimium***: PLAVT. Curc. 376 si -s me instabunt, ad praetorem sufferam. Most. 1008 nisi quid -s es occupatus, operam da mihi. Trin. 670 minus placet, -s quod suadetur. TER. Eun. 414 is ubi molestus -s est, ... inquam *eqs.* Ad. 993 quae ... -s impense cupitis, consulitis parum. CIC. Brut. 83 delectari mihi -s antiquitate videtur et lubenter verbis etiam uti paulo -s priscis Laelius. part. 22 quae orationem aut -s obscuram aut minus probabilem faciunt. OV. Pont. 3, 2, 19 utque -s cauti possunt timidique videri, sic appellari non meruere mali. CELS. 7, 7, 4^E. MELA 3, 67 ubi -s quam ut habitetur exaestuat (3, 95 patentes -s campi quam ut perspici possint. SEN. nat. 1, 3, 2. 3, 22). *γ* *i. q.* *-s -sque*: TAC. ann. 3, 17, 1 matris preces obtendens, in quam optimi cuiusque secreti questus -s ardescebant. 14, 53 familiaritatem *Senecae* -s aspernante Caesare (*v. Nipp. ad l.*). TERT. pudic. 1, 2 mala -s vincunt, quod ultimorum temporum ratio est. ARNOB. nat. 2, 5 p. 51, 2 quod ... augeatur res -s (*an 'potius'?*). CHIRON 183 ex nulla diligentia curae proficit et -s deterior fit (*an 'sed potius'?*).

2 *propter vim verborum, quibus apponitur, propius ad notionem aliorum adv. accedere videtur* (*cf. p. 70, 63 et s. v.* magnus): **a** *c. verb.* ***noscendi, declarandi*** *fere i. q.* ***melius, accuratius***: PLAVT. Rud. 1180 eamus ... ad matrem tuam, quae ex te poterit argumentis hanc rem -s exquirere, quae te -s tractavit -sque signa pernovit tua. VARRO ling. 7, 28 cascum vetus esse significat Ennius, ... eo -s Manilius. CIC. ad Q. fr. 2, 4, 2 hoc nunc -s animum adverto, quod *eqs.* 2, 5, 3 domus erit egregia; -s enim cerni iam poterat, quam *eqs.* (LVCR. 3, 369). fin. 2, 13 *nullum verbum* -s idem *declarat* Latine quod Graece, quam declarat 'voluptas' (Tusc. 4, 53 div. 2, 144 PLIN. nat. 10, 190). Att. 2, 12, 2 quanto -s vidi ex tuis litteris quam ex illius sermone, quid ageretur! 10, 12, 5 bene cognitam mihi T. Munati ... fidem -s etiam perspexi. OV. epist. 10, 92 quodque -s memini. trist. 3, 11, 73 quod -s ut liqueat (CVRT. 7, 2, 34 PLIN. epist. 2, 20, 4). SEN. epist. 23, 9 si hoc modo -s sensus potest exprimi (PLIN. epist. 6, 16, 5. 9, 26, 4 FLOR. epit. 3, 10, 13 TERT. paenit. 9, 2). LVCAN. 5, 249 expertus est (QVINT. decl. 294 p. 166, 19). *sic saepe c. verb.* noscere, nosse, scire, cognoscere, intellegere, sentire, apparere. **b** *fere i. q.* ***facilius***: TER. Eun. 879 propterea -s nunc ignosco tibi. CIC. de orat. 2, 323 dociles -s in initiis esse possunt. LVCR. 4, 1249. 5, 990. SEN. epist. 41, 1 quasi -s exaudiri possimus (*sc. si in aurem simulacri loquamur*). QVINT. inst. 11, 1, 69 quid ... aliud esset, quo se victum ... -s ferret? (11, 3, 57. 12, 10, 27 AVG. civ. 14, 19 p. 43, 16 D. SIDON. epist. 9, 9, 5). TAC. ann. 2, 21, 2 quo -s agnosceretur, detraxerat tegimen capiti. **c** *fere i. q.* ***propius, longius*** (*c. verb. movendi*): RHET. Her. 4, 22, 30 accedit (CIC. part. 123 et propius. OV. epist. 2, 129. 17, 91 QVINT. inst. 10, 1, 68). CIC. Planc. 48 -s pedem conferre ... aut propius accedere. Flacc. 23 propius accedo ...; intrabo etiam -s (MELA 2, 37). Brut. 142 penetrat (part. 123 PLIN. nat. 20, 236). BELL. Afr. 59, 5 ad collis radices -s adpulerat. SALL. Iug. 18, 9 ei propius mare Africum agitabant, Gaetuli sub sole -s. LIV. 5, 38, 10 procul a flumine et -s sub monte steterat. MELA 1, 74 quo -s subitur (SIL. 3, 528). SIL. 1, 238 nullaque Palladia sese -s arbore tollit. **d** *fere i. q.* ***saepius, crebrius, frequentius, plerumque***: LVCR. 5, 1171 *homines deos* animo ... vigilante videbant et -s in somnis (6, 357 autumnoque -s ... concutitur *caelum*. PLIN. nat. 2, 145 noctu -s quam interdiu). CELS. 2, 10, 18 illud -s fieri solet, ut. PLIN. nat. 21, 98 serius floret -sque saepta obsidet villarum. 28, 54 plurimum somniari circa ver ... -sque supino cubito, at prono nihil. MART. 14, 129 Roma -s fuscis vestitur, Gallia rufis. QVINT. inst. 12, 11, 7 sentiet vivus eam quae post fata praestari -s solet venerationem. TERT. spect. 25 nullum -s scandalum occurret quam *eqs.* virg. vel. 5 *Graeci* -s vocabulo mulieris in uxore utuntur. resurr. 4$^{in.}$ an aliud prius vel -s audias ... et non protinus et ubique *eqs.* **e** *fere i. q.* ***rectius, iustius***: PLAVT. Capt. 871 olim si advenissem, -s tu tum istuc diceres (Mil. 1429 Pseud. 949 CIC. Lael. 25 SEN. contr. 2, 6 [14], 3 CYPR. epist. 75, 24$^{in.}$). TERT. virg. vel. 2$^{in.}$. PORPH. Hor. ars 191 *deus tragicus* male ponetur, ... si ..., sed -s, cum *eqs.* CAPITOL. Opil. 3, 7. SCHOL. Hor. carm. 2, 4, 8 aut Briseiden dicit aut Crisen ...; sed -s Cassandra intellegitur (SCHOL. Iuv. 6, 555 num -s sic intellegitur ...?). **f** *de tempore i. q.* ***amplius, diutius***: *notio principalis adhuc perspicua est*: PLAVT. Trin. 861 quam -s specto, minus placet mi haec hominis facies. TER. Eun. 507 quanto -s -sque cogito. CELS. 2, 4, 2 quo -s sopor interdiu noctuque continuat. *notio temporis perspicua subest*: SEN. epist. 87, 3 *v. p. 53, 36.* DRAC. Romul. 8, 295 si pudor Iliacis ... mentibus esset ... ... non -s auderent in bella lacessere Graios *Herculis* post bella (*'non amplius' Vollmer*). VEN. FORT. carm. 1, 15, 82 o felix ..., cui res ista -s non peritura manet! (*'numquam' Sommer*). **g** *alia*: PLAVT. Pseud. 641 si dare vis mihi, -s erit solutum, quasi ipsi dederis. Phorm. 467 alios tuam rem credidisti -s (*i. diligentius*) quam tete animadversuros? (*cf.* CIC. rep. 6, 17 *terram* cum -s intuerer [TERT. spect. 30 tunc -s tragoedi audiendi]. ad Q. fr. 1, 1, 15 cavere). CIC. Verr. II 2, 174 possumne -s (*i. apertius*) rem iudicatam adferre, -s reum condemnatum in iudicium adducere? (Balb. 42 iudicare [Att. 2, 12, 3]. har. resp. 25 nobiscum loqui). Planc. 60 -s (*i. rectius, splendidius*) aedilis fieri non potuisset. LVCR. 3, 953 inclamare (VVLG. Matth. 20, 31 clamare [*gr.* μεῖζον, 27, 23 *et* Marc. 15, 14 περισσῶς, Luc. 18, 39 *et* Marc. 10, 48 μᾶλλον]. PAVL. MED. vita Ambr. 7 -s -sque). HOR. sat. 1, 10, 58 versiculos ... -s (*i. maiore arte*) factos et euntis mollius. carm. 2, 13, 30 utrumque ... mirantur ..., sed -s (*i. avidius*) pugnas ... bibit aure vulgus. OV. met. 5, 382 qua (*sagitta*) *non est* quae -s audiat arcum. SEN. contr. exc. 5, 7 eos libertatem -s tueri posse, qui numquam habuissent, quam qui perdidissent (SEN. clem. 1, 13, 4 alia -s, alia minus). contr. 10, 2, 11 illam quaestionem ... in nulla -s (*i. commodius*) controversia ... posse tractari (COLVM. 11, 2, 81 sed nec ulla res -s vacuis operariis aut seritur aut conditur). SCRIB. LARG. 175 optime facit (*hoc*) ...; sed multo -s facit (*illud*). STAT. silv. 2, 1, 198 timide primum vestigia iungit, ... inde -s sequitur (*'confidentius' Hand l. c. 557, 4*). MART. 13, 76, 2 carior est perdix (*quam rustica*). sic sapit illa -s (*i. iucundius*). QVINT. inst. 4, 1, 18 quae res utrique parti tractanda est ac nescio an etiam ei -s, in quam videatur (*iudex*) propensior (*'cautius, circumspectius' Spalding, Hand*). 8, 6, 73 nec alia via -s (*i. facilius, citius*) in cacozelian itur. TERT. Scap. 2 nos -s (*i. efficacius*) oramus pro salute imperatoris.

3 *interdum adv. ponitur, ubi eodem iure (aut etiam potius; cf. e. g. l. 47. 54. 57) adi. dici potuit* (*cf. p. 71, 5 et Hand l. c. 556, 3*): **a** *de* ***amplitudine*** *i. q.* ***auctius, amplius***: PLAVT. Capt. 852 nominandi istorum (*piscium, casei*) tibi erit -s quam edundi copia. Cas. 204 -s cum otium mi ... erit. VARRO rust. 1, 6, 3 ubi lati campi, ibi -s aestus. CIC. Cluent. 141 *in orationibus, quae de re p. habentur,* forsitan -s requiritur constantia (*sc. quam qua ille usus est*). parad. 22 quo -s virtus sit. Att. 4, 1, 3 gratiam -s, quam optaramus, consecuti sumus (VVLG. prov. 28, 23 gratiam ... inveniet ... -s quam ille [μᾶλλον]). MAT. Cic. epist. 11, 28, 8 eum ... quo -s (*cf. p. 65, 39*) iure colere ... deberem fecit ([QVINT. decl. 308 p. 212, 2]. CVRT. 3, 12, 16 -s ius habebat). LVCR. 5, 1425 quo -s in nobis ... culpa resedit. VERG. georg. 2, 195 -s studium *est* (3, 179). TIB. 3, 13, 2 *amorem* texisse ... sit mihi fama -s (TERT. cult. fem. 5 si ... gloria est auro ..., atquin -s ferro. monog. 1 -s honorem refert. PORPH. Hor. carm. 3, 3, 49 paupertas -s in honore erat quam divitiae. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 32 -e laus est nam tua vinci). PROP. 4, 8, 16 causa fuit Iuno, sed -e causa Venus. OV. epist. 13, 105 tu mihi luce, dolor, tu mihi nocte venis, nocte tamen quam luce -s. Pont. 1, 1, 61 cumque sit exilium, -s est mihi culpa dolori. LIV. 3, 70, 15 ne ... -s hominum ratio quam meritorum habita videretur (*cf.* MARCIAN. dig. 35, 2, 32, 4 quae sententia ... rationem -s habet [PAVL. dig. 5, 1, 19, 2 PORPH. Hor. carm. 1, 7, 31]). 4, 21, 5 curae erat. 5, 53, 7 nefas (SEN. Med. 9 fas). 10, 19, 2 noxiae fore. 31, 31, 16 est periculum. CELS. 3, 6, 1 de potione ingens pugna est eoque -s, quo maior febris est. 5, 28, 11^D motus est. CVRT. 8, 4, 10 nec ulla res -s saluti fuit (*cf.* FLOR. epit. 4, 2, 49 exitio). 8, 14, 16 usui (TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 4). STAT. silv. 4, 6, 9 quis -s anser exta ferat (*'maiora' Hand l. c. 556, 3*). PAVL. dig. 50, 16, 57 pr. diligentiam ... debent. APVL. met. 4, 21 -s quam ⟨humana⟩ patientia. TERT. nat. 1, 10, 7 -s probro est. CYPR. hab. virg. 5$^{extr.}$ cum nulla sit illis -s quam adversus carnem conluctatio. ITIN. [Silv.] 13, 1 fecerunt -s desiderium. AMBR. epist. 5, 14 formido est. VVLG. prov. 26, 12 spem habebit (μᾶλλον). Matth. 27, 24 videns ... quia ... -s tumultus fieret (μᾶλλον). act. 22, 2 -s (μᾶλλον) praestiterunt silentium (*21, 40* magno [πολλῆς] silentio facto). PELAG. in II Cor. 10, 8 p. 286, 14 S. me -s potestatem ... accepisse. **b** *de* ***numero*** *i. q.* ***plus*** (*plures*): HOR. epist. 1, 15, 23 tractus uter plures lepores ... educet ..., utra -s pisces ... aequora celent. OV. epist. 16, 102 nec tibi plus cordis, sed -s oris adest (*potest* sed -s *iungi, cf. Hand 559, 10*). PLIN. nat. 9, 184 quanto -s umorem habeant, lucere in ore mandentium. POMPON. dig. 16, 1, 32, 1 -s (*i. pluris*) aestimetur (*sim.* SIGISM. Alc. Avit. epist. 93 p. 100, 8 putaretur. p. 100, 10 -s habitum est. *cf. p. 70, 38*). ITALA Ioh. 15, 2 (Hier. in Nah. 2, 1 p. 1245^C) propaginem ... mundat, ut fructum -s afferat (πλέονα, *codd. a d* ampliorem, *codd. b ff² l* plurimum, *cod. e* multum, *Vulg.* plus). PELAG. in Rom. 3, 8 nos ... qui nihil -s quam iustum dei iudicium praedicamus (*cf. 4, 4* nihil amplius quam quod praeceptum est operatur). VITAE patr. 3, 5 -s et melius ... cibantur quam (*5, 10, 97* plus, *Nau 1907, 361, 229* πλέον). GREG. TVR. Franc. 5, 50 nihil aliud video; ... si tu aliquid -s cernis, enarra. *cf. etiam p. 57, 46.*

B ***vi gradus comparativi quasi debilitata*** (*usus inde explicatur, quod res comparata saepissime non expresse opponitur [cf. etiam p. 54, 2. 55 al.], sed animo tantummodo dicentis vel scribentis amplificatio quaedam rei solitae aut expectatae obversatur*):

1 *propius accedit ad vim* ***gradus positivi*** (*sc. sensu quasi elativo*) *fere i. q.* ***valde, admodum*** *(non tantum mediocriter), non parum, satis* (*cf. Hand l. c. 561, 14. Sonny, ALL 11, 1900, 98.* SERV. auct. Aen. 1, 15 -s pro valde [*interpretatione falsa*]): **a** *c. verb.*: PLAVT. Epid. 79 i sane, siquidem festinas -s (Poen. 525 si properabas -s. CIC. div. 2, 41 cum -s properant). Amph. 254 hoc adeo hōc (*i. ideo*) commemini -s, quia (AVG. in euang. Ioh. 12, 2 -s meminerimus, quid. *cf.* DRAC. Romul. 8, 532 *id* -s dudum cognovimus). Bacch. 398 qua me causa -s cum cura esse aecum *est.* Cas. 278. 475 huc aures -s sunt adhibendae mihi. Mil. 473 metuo. 1422 dabitur. :: -s sapis. CIC. Lael. 99 quod ut ne accidat, -s cavendum est (*cf. Seyffert-*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Müller ad l.). Att. 5, 19, 1 litteras ... ex quibus non dubito, quin ..., -sque vereor, ne. SEN. contr. 7, 2 (17), 12 admiratus est. VLP. dig. 19, 3, 1 fuit enim -s dubitatum, cum eqs. TERT. pudic. 21, 7 hoc ego -s (i. plane) ... agnosco. AVIEN. orb. terr. 771 insula ... Aurea, quod fulvo sol hic -s orbe rubescat (ora 294). AVSON. Mos. 372 prout quemque suus -s impetus urget, esse tui cupiunt. AMM. 25, 1, 14 ad elephantorum stridorem ... -s equi terrebantur. HIER. epist. 22, 30, 4 conscientiae igne -s torquebar. VVLG. Ruth 1, 13 vestra angustia -s me premit. DIOSC. 1, 79$^{in.}$ medetur (gr. 1, 71, 3 ἐξόχως). HIPPOCR. aer. 6 p. 11, 5 Gund. ut -s constringat homines (μάλιστα). MART. CAP. 9, 919 pascit monte capellas, ... -e percrepat flagello. BOETH. herm. pr. 2, 14 p. 217, 17 (= sec. 6, 14 p. 483, 17) falsus est autem -s, ... qui habet contrariam opinionem (23 b 21 διέψευσται δὲ μάλιστα). **b** c. adi. et adv. (iuxta ponitur posit. nudus l. 21 sqq): VARRO ling. 9, 73 -s mane significat primum mane, -s vespere novissimum vesper (sed cf. et p. 61, 62). CIC. S. Rosc. 62 in his levioribus peccatis, quae -s crebra et iam prope cotidiana sunt. CATVLL. 62, 58 virgo cum par conubium maturo tempore adepta est, cara viro -s et minus est invisa parenti (cf. Kroll ad l.) CELS. 2, 6, 18 in acutis morbis fallaces -s notas esse et salutis et mortis (nisi subaudiendum: 'quam in longis'). 3, 21, 14 ambulare, sed -s modice. SEN. Oed. 756 fugit citus Actaeon agilique -s pede per saltus ... vagus eqs. SPART. Pesc. 6, 6 candidus et -s pinguis. LACT. inst. 6, 17, 22 aqua semper iacens et quieta insalubris et -s turbida est. RVF. FEST. 27, 1 vario ac -s difficili pugnavit eventu. SCHOL. Cic. Bob. p. 167, 18 St. ut -s eum cupidum lacessendi ostenderet. PELAGON. 154 hoc facies triduo, ut -s (i. plane) sanus sit. CHIRON 472 fovitionibus frigidis -s posca eis caput fovebis (Hippiatr. I p. 211, 4 ψυχρῷ ὕδατι, Veg. mulom. 2, 74, 3 pusca frigidissima). cf. 393 quae res -s leniter parastaticari potest, persanari non potest (Veg. mulom. 2, 129, 5 lenissimis medicamentis). AVG. in psalm. 41, 15 quia -s crebra sunt mala, dulcior erit misericordia tua. SORAN. 8 p. 7, 8 natura qualis est ipsa matrix? -s (del. Rose) nervosa quidem (3, 11, 1 p. 8, 25 J. κατὰ τὸ πλειστοδυναμοῦν ἐστι νευρώδης). VICT. VIT. 2, 11 -s violenter iussus est pergere. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 68 dum -e condensae stipant altaria turbae. nota c. compar. (cf. p. 62, 72): AMM. 22, 16, 23 suffusculi sunt et atrati -sque maestiores eqs.

2 fungitur quasi vice gradus superlativi (ad -s subauditur: 'omnibus ceteris', quo efficitur i. q. 'maxime'; cf. etiam p. 54, 62. GLOSS. III 455, 30 μάλιστα): **a** i. q. summe: α c. verb.: CIC. epist. 13, 48 omnes tibi commendo Cyprios, sed -s Paphios. LVCR. 1, 641 obscura stolidi -s admirantur. OV. epist. 15, 77 ex illis iam tunc -s una placebat. VAL. FL. 5, 368 autumno ... cum -s asperat ignes Sirius. CYPR. Fort. 11 p. 339, 2 qui primus locutus fuerat et -s regem provocaverat. epist. 14, 3$^{in.}$ nunc est, ut -s diabolum metuant, qui fortiorem quemque -s (ad l. 65) aggreditur. PALLAD. 1, 5, 3 (Colum. 2, 2, 20 maxime). COD. Theod. 11, 22, 3 ubi -s (cf. p. 56, 56) possidet. 16, 5, 6, 2 OROS. hist. 3, 14, 5. β c. adi.: (I) c. posit.: TERT. anim. 48$^{in.}$ certiora ... somniari affirmant sub extimis noctibus ...; ex temporibus autem anni verno -s quieta (sc. quam ceteris i. quietissima). AVG. civ. 22, 30 p. 632, 14 D. VICT. VIT. 2, 70. 3, 54. PAVL. PELL. 496 tum (mihi morte est) subtracta, meae potuisset cum -s esse apta senectuti. BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 1 p. 85, 18 omnis differentia et communiter et proprie et -s proprie dicitur (p. 8, 8 ἰδιαίτατα. 4, 1 p. 240, 10. 241, 17). VEN. FORT. carm. 4, 13, 10 orfanus hic patrem, viduae solacia deflent (sc. Servilionem presbyterum), unde -s caelis gaudia vera tenet. (II) c. compar.: EVOD. Aug. epist. 158, 11 post transitum ... animam quam -s vigilantiorem fore, ... non marcidam et quasi segnem. CAEL. AVR. acut. 3, 9, 100 etiam post annum ... afficiuntur, sed -s plures post quadraginta dies. γ apponitur subst. attributive (cf. infra l. 84): MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 48 -s genus, in eo quod est esse (i. supremum). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 23$^{in.}$ in omnibus praedicamentis sunt quaedam -s generum et -s specierum, sunt alia mixta. -s genera sunt eqs. (p. 4, 15 γενικώτατα ... εἰδικώτατα). sim. v. in ind. Brandtii s. v. genus et species.

b i. q. potissimum (c. gen. part. [aut comp.?] l. 81. c. compar. p. 58, 7. 19. c. superl. p. 58, 3 sq.): GRATT. 85 hinc -s in cervos valuit metus. CELS. 6, 7, 7^{C} cibis utendum est ... media materia -sque adsumendae dilutae potiones (cf. PLIN. nat. 18, 152 maturescentia frumenta imbre laeduntur et hordeum -s [25, 112. TREB. trig. tyr. 11, 5 vitam ... negavit omnibus indignis et -s Aureolo. AVG. civ. 4, 2 p. 148, 17 D. CAEL. AVR. gyn. frg. p. 146, 20 [p. 315, 3 μάλιστα]. ORIBAS. syn. 6, 26, 14. CASSIOD. c. Ap. 2, 122 [μάλιστα]). PLIN. nat. 16, 119 omnis infirmitas caelo -s oboedit. 20, 75 dysintericis prodest, -s cum lente (cf. 24, 56). POMPON. dig. 7, 4, 22 hoc -s dicendum est, si ([CANDID. gen. div. 11 si ...; -s autem, si. MAR. VICTORIN. defin. p. 40, 24 ORIBAS. syn. 6, 26, 14. cf. etiam p. 54, 65]. CANDID. gen. div. 8 -s autem, cum). TERT. fug. 3 haec exempla -s in persecutionibus eveniunt. monog. 10$^{in.}$ mulierem -s defuncto marito teneri. PORPH. Hor. carm. 4, 3, 12 quidam lyrici ... Aeolide -s dialecto usi sunt (CLAVD. DON. Aen. 7, 190 p. 29, 21). CYPR. epist. 14, 3$^{in.}$ v. supra l. 44. 64, 6 circa universos ..., -s circa infantes. IVL. VAL. 1, 11$^{extr.}$ omnium disciplinarum continentiam -e ostentare. DICT. 4, 22 p. 85, 29 -s in suos superbiam ... exercuisse. SCHOL. Cic. Bob. p. 110, 7 St. -s ... gloriae suae consulens. Iuv. 1, 1 -s ideo saturam se scribere, ut eqs. 2, 89 cum -s (ad l. 60: cf. p. 56, 43) nefas sit ad hoc (sacrum) virorum quemquam accedere, -s viris patet. VEG. mil. 4, 12$^{in.}$ timor -s frangit insuetos. CHIRON 41 in quibus -s ustionem maxime fieri non debet (467. cf. ORIBAS. eup. 2, 1 G 1 rec. La et -s mulierum inprimis [om. rec. Aa] lactes ..., post haec eqs. [Γ 3 μάλιστα]). 52 nascitur plerumque -s in pedibus. 195 in corpore ... toto ..., -s in tergus. 214 quod fit -s proxime longaonis clausura. 215 spiritus -s in novissimum maior fit. 280 eum ... mollibus cibariis iuvabis. -s tamen apium ... ei da ([Veg. mulom. 2, 11, 1 praecipue tamen]. AMBR. epist. 91, 1 summus quidem ..., sed -s eqs. VVLG. I Cor. 14, 1 aemulamini spiritualia, -s autem [cf. p. 57, 75], ut prophetetis [μᾶλλον]. cf. II Petr. 2, 10 [μάλιστα]). AVG. civ. 16, 39 nomen Israel -s populus ... obtinuit. in euang. Ioh. 8, 12$^{in.}$ -s quia (27, 8 serm. 137, 12, 15$^{extr.}$ cf. p. 54, 77). MACR. Sat. 7, 3, 10 huic digito -s. MAR. VICTOR aleth. 1, 519. SEDVL. op. pasch. 3, 7 p. 237, 11 inter busta -s habitabat. ALC. AVIT. carm. 5, 15. VEN. FORT. Mart. 1, 110 dogma ... totum populaverat orbem: per -s Illyricum ... natabat (Sulp. Sev. Mart. 6, 4 per totum orbem et maxime intra I.). carm. 4, 17, 2 al. nota cum -s: i. q. cum maxime, potissimum: CHIRON 215 id ipsum ..., quod (intellege: quo) cum -s ... ventus maior nutritur. i. q. praesertim cum: HIER. epist. 36, 15, 6. si -s i. q. si maxime, etiamsi: DRAC. Romul. 10, 232 rea non es, si fueris homicida -s.

II -s correctivum rationem rerum pro aliis rebus mutatam significans (cf. Hey, ALL 13, 1904, 204. Melander, étude sur 'magis' ..., Upsala 1916. Schmalz-Hofmann^{5} 672): **A** vi adverbii: fere i. q. potius (i. q. potissimum: p. 57, 65): **1** in universum: **a** res comparata quae reicitur aut certe detrectatur part. quam (aut abl. comp.) opponitur (A -s quam B i. q. non tam B quam A, non B sed A; cf. p. 66, 30): LEX XII tab. (Cic. Tull. 51) si telum manu fugit ma⟨gis quam iecit⟩. LIV. ANDR. trag. 19 quae tua sunt -s quam mea. ENN. scaen. 278 tu me amoris -s quam honoris servavisti gratia. 354 mihi fortuna -s nunc defit quam genus. ann. 181 bellipotentes sunt -s quam sapientipotentes (PLAVT. Truc. 216 -sque adeo ei consiliarius hic amicust quam auxiliarius. VARRO ling. 6, 78 -s promiscue quam diligenter. CIC. Verr. II 2, 113 -s invidioso crimine quam vero. har. resp. 49 miserum ... turpe. Planc. 37 honeste ... vere. Tusc. 1, 41 subtiliter ... dilucide. al. SALL. LIV. SEN. contr. VAL. MAX. PHAEDR. [3, 4, 5] SEN. phil. CVRT. MELA QVINT. TAC. al. nota: AMM. 21, 12, 5 ferocientes -s quam consultius. cf. etiam p. 64, 7). PLAVT. Bacch. 429 saliendo sese exercebant -s quam scorto. Epid. 453. Mil. 625 umbra es amantis -s quam amator. 1086 ne -s sim pulcher quam sum. Trin. 691 Truc. 810. TER. Andr. 162 Hec. 239. VARRO ling. 5, 9 cum poeticis multis verbis -s delecter quam utar, antiquis -s utar quam delecter. CIC. Verr. II 1, 104 sortem nactus est urbanae provinciae -s ex sua ... quam ex populi R. voluntate. 2, 29 multo -s est petendum ... quam in benefici locum deferendum. S. Rosc. 16 -s ut exsultare ... videretur quam timere ([Cluent. 89 dom. 71 epist. 6, 12, 4 LIV. 5, 23, 12 PANEG. 12 (2), 38, 2]. Rab. Post. 5 ut -s paeniteret coepisse quam liceret desistere [Tusc. 4, 48]). Sulla 25. 74 -s odio quam pudore. de orat. 1, 82 genus est verborum ... palaestrae -s et olei quam fori. 2, 31 exorsus es ... -s a veritate ... quam a ... dignitate. 2, 99 praeceptum -s ... monitoris ... quam ... magistri. 2, 254 admirationem -s quam risum movet. Brut. 4. 37 delectabat -s ... quam inflammabat. al. fin. 2, 8 discendi causa -s quam quo velim. Lael. 14 id invidi -s quam amici est. SALL. Iug. 58, 1 omnia -s quam proelium exspectantibus. PROP. 1, 11, 9 utinam -e te ... cymba moretur ..., quam eqs. LIV. 2, 1, 7. CALP. ecl. 6, 11 si -s aut ... calamorum ... arte aut cantu -s est quam vultu proximus. ASCON. Pis. p. 20, 4 St. Corn. p. 60, 7 QVINT. inst. 2, 16, 15 GARG. MART. 50. CYPR. patient. 3 qui virtutum conscientiam -s quam iactantiam novimus, qui non loquimur magna, sed vivimus. saepe. nota: HIER. epist. 34, 5, 2 καρπούς 'fructus' -s quam 'manus' (i. pro 'm.') interpretati sunt. c. abl. comp.: OV. trist. 3, 2, 6 -s vita Musa iocata mea est. **b** res comparata exprimitur negatione (-s secundo loco positum, primo p. 60, 23): CIC. orat. 59 nulla ..., nullae .., non ..., trunco -s toto se ipse moderans. epist. 12, 30, 1 quid mi iucundius ...? illud -s mihi solet esse molestum eqs. Att. 3, 12, 3 nec est, quod scribam. vestra -s exspecto. 14, 17^{a}, 7 hortatio non est necessaria, gratulatione -s utendum est. LVCR. 3, 733 neque animae ... sollicitae volant ...; corpus enim -s ... laborat. VERG. ecl. 1, 11 non equidem invideo, miror -s. Aen. 12, 46 LIV. 40, 20, 3. 45, 38, 5 SEN. benef. 6, 31, 1. TAC. hist. 4, 8 nihil evenisse, cur ...; id -s vitandum, ne. MIN. FEL. 36, 4. ITALA Matth. 10, 6 (cod. d) ne introieritis. ite -s eqs. (δὲ μᾶλλον, Vulg. sed potius ite). CYPR. epist. 46, 2 quia nos ... ad vos venire non possumus, ut vos -s ... revertamini, ... rogamus. COMM. instr. 2, 7, 12. 2, 12, 16. MAR. VICTORIN. verb. script. 1 sed non quo deprehendas humana commenta quam -s approbes divina esse dicta. LVCIF. Athan. 1, 8$^{med.}$ CHIRON 745 nihil capiet, proiciet -s. **c** res comparata aliis modis indicatur aut certe subauditur: ENN. scaen. 164 ad vos adveniens auxilium ... peto ... si qui sapientia -s vestra mors devitari potest. namque Aesculapi liberorum saucii opplent porticus: non potest accedi. PLAVT. Merc. 987 adulescentes rei agendae isti -s solent operam dare, non senes. TER. Haut. 1036 non, si ..., ea causa -s patiar ... me infamem fieri (sc. quam si non).

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VARRO ling. 6, 34 ut . . . dicunt . . ., ab diis inferis Februarius appellatus . . ., ego -s arbitror *eqs.* 5, 11 Pythagoras . . . ait omnium rerum initia esse bina . . .; quadripertitio -s sic apparebit. CIC. Flacc. 71 mallem et -s erat tuum . . . hic . . . *agrum* paravisses. Att. 5, 20, 2 Parthos ab illo aditu Cappadociae longe abesse, Ciliciae -s imminere. LVCR. 3, 819 quod si forte ideo -s immortalis habendast. PROP. 1, 4, 4 (*v. Rothst. ad l.*). OV. fast. 6, 632 hic . . . forma . . . aut fuit aut visa est: sed fuit illa -s. LIV. 1, 44, 4 est autem (*pomerium*) -s circamoerium *sc. quam postmoerium* (*cf.* VLP. dig. 50, 16, 198 -s haec *aedificia* non sunt urbana). CALP. ecl. 6, 66. BVC. Eins. 2, 2 cura dapes sequitur, -s inter pocula surgit. VAL. FL. 1, 74. STAT. Theb. 4, 543 Ach. 1, 141. SIL. 9, 149 cur trepidas? da . . . -s iungere pectus (*cf.* SCHOL. Iuv. 8, 96). TERT. paenit. 9, 6 cum igitur provolvit hominem, -s relevat; cum squalidum facit, -s mundatum reddit; cum accusat, excusat. anim. 32[in.] thamnus et piscis fui . . .; cur non -s et pepo . . .? ITALA Ioh. 4, 10 (codd. b l q) si scires . . ., tu -s petisses (*ἂν ᾔτησας, codd. a d e, Vulg. om.*). CYPR. ad Donat. 12 epist. 16, 2[in.] AVR. VICT. Caes. 13, 9. AMM. 15, 9, 6 aiunt quidam . . .; regionum autem incolae -s . . . adseverant (SCHOL. Hor. carm. 1, 2, 20 sed . . . -s). AMBR. bon. mort. 6, 22[in.] HIER. epist. 53, 3, 7 senes . . . interrogans -s docet, dum prudenter interrogat. VVLG. eccles. 11, 6 quid -s oriatur, hoc aut illud. AVG. civ. 3, 15 p. 116, 23 D. quasi vero, si . . ., non -s . . . credi deberet. SEDVL. carm. pasch. 1, 350 (= op. pasch. 1, 30[extr.]) grandia posco quidem, sed -s offendit, quisquis sperando tepescit. CASSIOD. hist. 7, 22 p. 1043[A] dum hoc submurmurant, in semetipsos -s retorquent culpam. VEN. FORT. carm. 2, 8, 34. 8, 9, 8. *nota abundantiam*: TER. MAVR. 164 digammos, quae de numero sit -s una consonantum, vocalis in istum -e quam versa sit usum. AVELL. p. 6, 16 hoc cum -s . . . iuvare . . . deberet ecclesiam, -s affligit. *negative vi auctiore fere i. q. nihilo potius, minime* (*cf. p. 67, 1*): PLAVT. Bacch. 959 signum . . . iam abstuli. iam duo restabant fata tunc nec -s id ceperam oppidum. LEX agr. (CIL I[2] 585) 100 nei -s solutei sunto (*cf.* CIC. leg. 3, 11. LEX Malac. [CIL II 1964] 3, 56 ne -s ob eam rem patronus esto). CVRT. 4, 6, 6 nec magnam rem -s (magi *Rutgers, Hedicke*) sustineri posse credunt ab eo, cui tacere grave sit (*fere i. q. 'multoque minus'*). *cf.* CIC. Caecin. 35 iniuriarum . . . condemnaris licet; numquid -s possidebis? (*sim.*: Att. 8, 2, 2 qui -s effugias eos . . .?). -s *ponitur in enuntiatis secundariis*: cum -s (*cf. l. 29*): TERT. adv. Prax. 5 sermonem *dicunt* in primordio apud deum fuisse, cum -s rationem competat. CYPR. epist. 33, 1[extr.] *non* oportet eos . . . ecclesiae nomine litteras facere, cum se -s sciant ecclesiae scribere. 52, 2[in.] 55, 13[in.] Fort. 7 laps. 8 mort. 5[in.] LAMPR. Heliog. 14, 1 PALLAD. 1, 6, 4 PRISCILL. tract. 3, 68 p. 53, 1 HIER. Victorin. Petav. in apoc. 4, 1 p. 45, 18 BOETH. cons. 4, 4, 38 W. *in enunt. rel.*: SEN. benef. 2, 11, 3 quidam-reiciunt, quae -s ad se volunt adtrahere. TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 589, 21 *non licet* consilia nosse *domini* apostatis angelis . . ., quos -s extraneos fuisse contenderim . . . ab omni conscientia dispositionum creatoris. CYPR. epist. 7[in.] ne . . . simus auctores rumpendae pacis, qui nos -s quieti omnium consulere debemus. COMM. apol. 480 AMBR. epist. 6, 9. 58, 15 HIER. epist. 34, 3, 2 PELAG. in Phil. 1, 28 p. 394, 17 S. AVG. civ. 21, 4 p. 493, 24 D. ORIBAS. syn. 6, 3, 2 de qua re -s neque declinationem oportit sperare (*πολὺ μᾶλλον οὐδέ*). VEN. FORT. carm. 1, 15, 22. 4, 14, 3 CE 556, 3.

2 *pertinet ad facilitatem, convenientiam, voluntatem*: **a** *fere i. q. facilius, rectius, aptius* (*cf. p. 64, 50*): PLAVT. Poen. 1264 vix hoc videmur credere. :: -s qui credatis dicam Truc. 732 non ego nunc intro ad vos mittar? :: quidum quam miles -s? (TER. Eun. 36 si . . . *hoc* non licet, qui -s licet *illud*? [TREBON. Cic. epist. 12, 16, 3]. CIC. div. 2, 62 Att. 7, 7, 4 LVCR. 1, 765 TERT. adv. Marc. 4, 15 p. 466, 19). TER. Andr. 774 'si . . ., non dabit': tanto hercle -s dabit. VARRO ling. 10, 60. CIC. inv. 2, 100 exemplis uti . . ., quibus in simili excusatione non sit ignotum, et contentione, -s illis ignoscendum fuisse. Mur. 66. Sulla 48 'non debes tu . . . defendere.' immo nemo -s . . . quam *ego*. Mil. 92 haud scio an multo etiam sit adiuvandus -s. LIV. 30, 30, 7 SEN. benef. 2, 21, 1 ASCON. Pis. p. 11, 14 St. PLIN. nat. 11, 6 cur -s possint non (*hoc*) . . . quam *illud*. VLP. dig. 6, 2, 9, 4 APVL. met. 3, 22. TERT. anim. 44 omnia -s coniectes quam *eqs.* pudic. 10, 7 (*syn.* citius). ITALA I Cor. 9, 12 (Tert. pudic. 14, 11) si alii . . ., non -s (*cf. supra l. 22*) nos? (*μᾶλλον, Vulg.* potius). AMM. 22, 12, 2. **b** *fere i. q. libentius*: PLAVT. Capt. 180 placet (CATO agr. 1, 1 CIC. Verr. II 1, 99 Mur. 44 [*ibid. bis* potius]. *al.* LIV. 9, 32, 3 celeriora quam tutiora consilia. ICT. *al.*). Poen. 1264 *v. supra l. 55*. Pseud. 656 opinari (TER. Phorm. 878 credere [CIC. Scaur. 10 LIV. 5, 46, 10 *al.*]. Haut. 889 putare [CIC. Att. 10, 8, 2 OV. trist. 3, 11, 34 ICT.]. CIC. epist. 9, 7, 2 arbitrari [TAC. dial. 11 VLP. dig. 18, 3, 4, 4 *al.*]). VARRO ling. 10, 56 potius proficisci oportet ab *his* . . .; haec tria, quae sequenda -s sunt (CVRT. 7, 8, 24 PORPH. Hor. sat. 1, 2, 86 utilitatem quam speciem *sectari*. AMM. 26, 9, 5). CIC. Tull. 51 ignoscere (SEN. dial. 5, 43, 4). Verr. II 4, 122 nihil . . . quod -s visendum putaretur. Planc. 13 sin, quod -s intellego, temporibus te aliis reservasti. LVCR. 1, 701 VERG. Aen. 4, 452. LIV. 5, 4, 9 quanto tandem . . . favere vos -s et . . . indulgere potius . . . oportuit? (CALP. ecl. 4, 76 TERT. resurr. 43 CYPR. ad Donat. 15). GRATT. 421. SEN. contr. 7, 2 (17), 11 tanto. SEN. Tro. 1143. COLVM. 6, 27, 2 eligere. LVCAN. 8, 116 STAT. Theb. 7, 97 QVINT. inst. 10, 1, 91

IVV. 1, 52 SVET. Aug. 31, 2 GELL. 12, 13, 4 FRONTO p. 41, 16 N. ITALA Rom. 1, 25 (Iren. 4, 33, 1) creaturae -s quam creatori servientes (*παρὰ τὸν κτίσαντα, Vulg.* potius). CYPR. epist. 27, 1[extr.] LAMPR. Alex. 30, 2 AMBR. Hel. 2, 2. AVG. civ. 12, 22[in.] solivagas id est quae solitudinem -s adpetant. COD. Theod. 12, 18, 1 ne vacuatis urbibus ad agros -s migrent. SIDON. carm. 23, 209 pro fluctu -e litteras bibisti. *nota i. q. gratius, acceptius?*: LAMPR. Heliog. 12, 4 nec quisquam ei -s (*an i. saepius?*) poculum . . . dabat (*cf. p. 72, 6*).

3 *abundare fere videtur*: CYPR. Fort. 10 p. 332, 15. epist. 63, 12 quod ad nuptias Christi et ecclesiae Iudaeis cessantibus plebs -s gentium conflueret. *al. cf. l. 5 sq. p. 59, 14. 26. 67, 65. 76. 68, 54. antecedentibus comparativis*: PAPIN. dig. 48, 5, 12 (11), 3 maluit . . . desistere et . . . -s petere (VLP. dig. 17, 2, 52, 10 GELL. 2, 23, 13. IVL. VAL. 1, 47 [*Ps. Callisth. 1, 42 βούλομαι*]. *al.*). PS. QVINT. decl. 9, 21 si me . . . redemisset, beneficium tamen potius dicerem (et *add. Dess., Lehn.*) -s aestimandum esse quam pretium ([MARCELL. dig. 8, 5, 11 et -s dici potest prohibendi p. quam faciendi esse ius socio]. ITALA Ioh. 3, 19 [Optat. app. 1 p. 191, 24] p. [*om. Vulg.*] dilexerunt homines tenebras -s quam lucem [*μᾶλλον*]. AVG. civ. 4, 31 p. 185, 28 D. 9, 18 p. 394, 5. VEN. FORT. expos. orat. 1. *aliter p. 53, 83*). SIDON. epist. 7, 13, 3 gratius habet, si . . . debeatur -e quam rependatur.

B *fere vice particulae adversativae i. q. sed, tamen, autem*: **1** *antecedente negatione* (*-s primo loco positum; secundo p. 58, 64*): PLAVT. Bacch. 130 non omnis aetas, Lyde, ludo (*sc. litterario*) convenit. -s unum in mentemst mihi nunc, . . . ut . . . haec concuret cocus (*alteram rem omittens ad alteram transit*). TER. Haut. 895 nil prorsum *oblocutus est*. -s unum etiam instare, ut hodie conficiantur nuptiae. CIC. de orat. 2, 253 non saepe magnum risum movent, -s ut belle . . . dicta laudantur. CATVLL. 68, 30 id . . . non est turpe, -s miserum est. SALL. Iug. 85, 49 neque quisquam parens liberis, uti aeterni forent, optavit, -s uti boni . . . vitam exigerent. 92, 6 ipse ab nullo repetere, -s id laborare, ut illi quam plurumi deberent. or. Macri 17 neque ego vos ultum iniurias hortor, -s uti requiem cupiatis. PS. SALL. rep. 1, 8, 9 quibus me subiectum haud paenitet, -s reticuisse pigeret. PROP. 2, 4, 9 quem non lucra, -s Pero formosa coegit. SEN. suas. 5, 2 non denuntiaret, si venturus esset . . .; -s superveniret improvidis. QVINT. inst. 11, 2, 5 *non* ero tam credulus, ut . . .; -s admirari naturam subit. decl. 364 p. 396, 14 nihil tale suspicatum, -s insanire credentem. IVLIAN. dig. 47, 12, 16 non ad rem familiarem eiusdem, -s ad ultionem pertinet. CYPR. eleem. 9 VEG. mil. 2, 20 AMBR. Nab. 14, 58 HIER. epist. 51, 8, 1 PS. AVG. serm. 52, 4 SIDON. carm. 15, 187. *nota* (*cf. infra l. 68*): AVG. civ. 15, 23 p. 112, 12 D. neque . . . omnes gigantes, sed -s multi utique. ORIBAS. syn. 1, 6, 13 *hoc* non laudo, sed -s . . . hortor (*ἀλλά*).

2 *non antecedente negatione*: VARRO frg. Gell. 17, 3, 4 hi plerasque naves loris suebant, Graeci -s cannabo. QVINT. inst. 11, 3, 162 *prooemium* gestus modestus . . . decebit. narratio -s prolatam manum . . . postulabit. TERT. adv. Val. 23 subest . . . demiurgus in hebdomade sua. -s diabolus in isto nobiscum convenit mundo. (*Iren. 1, 5, 4* vero [*δέ*]). AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 139, 5 ecce sanus est, . . . ego -s . . . aegroto. MAR. VICTOR aleth. 2, 216 *Abel sacrificat* frugibus . . ., niveo -s *Cain* litat agno. GRILL. rhet. p. 22, 23 M. illi . . ., iste -s. VEN. FORT. carm. 1, 3, 10 ille . . ., tu -s. PASS. Thom. p. 155, 16 dicis mihi, ut . . .; ego -s dicam *eqs.* CANDID. gen. div. 8 est ista duo idem accipere, voluntatem et actionem, -s in deo. AMBR. Ioseph 3, 9[extr.] a patre est missus ad fratres, ab illo -s patre, qui filio proprio non pepercit. AVG. civ. 22, 8 p. 571, 25 D. cum . . . in somnis . . . *a daemonibus* baptizari . . . prohibitus fuisset eisque non obtemperans . . . in dolorem acerrimum . . . isset -sque (*i. et tamen*) eos vincens . . . non distulisset *baptizari*. serm. coll. Morin 1930 p. 152, 16 iam in fornace es . . .; -s te ibi esse necesse est. 153, 11 misericors est; -s si dimiserit nos fluere, tunc male irascitur nobis. ORIBAS. syn. 5, 46, 7 p. 82 *rec. La* cito nascuntur (*capilli*) crispi, -s (et *rec. A b*) calvi fiunt cito (*δέ*). DRAC. laud. dei 1, 558 vita gravis hominum subciditur, quae recidiva -s conversis corde resurgit. VEN. FORT. carm. 7, 12, 69 credideram . . .: heu -s . . . vota in contraria currunt. RVSTIC. c. aceph. p. 1213[B] (*in altercatione*:) -s non advertis, quae dicta sunt. -s *quasi abundanter coniungitur cum* sed (*cf. l. 43; aliter v. p. 68, 1*): CYPR. hab. virg. 11 p. 195, 12 possessiones tibi, sed caelestes -s conpara. AVG. catech. rud. 18, 30[in.] praesciebat deus eos transgressuros. sed tamen . . . -s eos fecit . . . et praeceptum, quod non erant servaturi, -s dedit. VEN. FORT. carm. 4, 9, 14 cunctis minor esse volebat; sed -s his meritis et sibi maior erat. INSCR. christ. Diehl 3441, 6 officio dominus, sed -e mente pater. *sim.*: TERT. adv. Val. 34 alii . . ., alii contra -s (*Iren. 1, 11, 5* autem [*δέ*]). *nota i. q. immo*: AVG. epist. 102, 7 cum medicus vulnera curare ita *vellet*, ut cicatrices nullae apparerent, ipse *dixit* sic se velle sanari, ut -s essent in corpore vestigia vulnerum. PS. AVG. quaest. test. I 104, 4 rixa, -s bellum imminebat.

iuncturae, structurae, stilistica (*potissimum ad I A. cancellis inclusa sunt nomina eorum auctorum apud quos quaeque primos leguntur*): **I** *c. adi. et adv.* (*adiunxi singularia exempla -s coni. c. subst. vel pron. [p. 61, 53] et adverbialia quaedam [p. 61, 68]*): **A** *c. positivo* (*alio sensu v. p. 58, 32 et 57, 13. 47*): DON.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TER. Eun. 227 animadverte ut amet Terentius -s addere positivo quam comparativum facere. *cf.* 114. 935. SERV. Aen. 4, 31 antiqui frequenter pro comparativo iungebant particulam -s (*cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 151 sqq. Schmalz-Hofmann*[5] *463*): **1** *causa compar. per -s et pos. formati in ipsis adi. est posita:* **a** *propter formam:* *α in adi., quae desinunt in* -eus, -ius, -uus. *β in adi., quae desinunt in* -rus, -er, -ris: (I) decorus (*v. vol. V 1, 213, 74*), mirus (PLAVT.), verus (PLAVT., TER.), carus (LVCR., *poet. dact.*), clarus (SALL.), durus (OV., STAT.), gnarus (TAC.); *rariora:* purus, dirus, serus, ignarus, canorus, severus, saporus. (II) miser (PLAVT.), asper (LVCR.), prosper, celeber (LIV.), liber (SEN. rhet.); *rariora:* pulcher, aeger, piger, tener, sacer, niger. (III) popularis (CIC.), familiaris (RVT. LVP.); *rariora:* vulgaris, illustris, putris, militaris, silvestris, hilaris. *γ in multisyllabis (singulis locis): in* -osus: obnoxiosus, suspiciosus, fructuosus, laboriosus, periculosus *al. praeterea:* diuturnus, meridianus, anceps, praeceps, rationabilis, paralyticus, multipliciter. *cf. adi. verb. ut* mirabilis *infra l. 24.* *δ in adi. comp. anomalae:* PLAVT. Pseud. 938 -s malum et ⟨-s⟩ maleficum. LVCR. 2, 385 -s e parvis (3, 244). LIV. frg. 1 -sque in proelio quam bello bonus (TERT. adv. Marc. 2, 10 p. 350, 7 tanto. VVLG. Tob. 12, 8 Os. 2, 7 Marc. 9, 42 [καλὸν . . . μᾶλλον]. I Cor. 9, 15 [μᾶλλον καλόν]. VITAE patr. 5, 15, 20). VVLG. Is. 54, 1 multi filii desertae -s quam eius, quae habet virum (IV Esdr. 8, 2 terram multam -s . . ., parvum autem pulverem).

b *propter rem:* *α in adi. verbalibus sim.:* (I) mirabilis (LVCR.), miserabilis (LIV.), admirabilis (SEN. phil.), credibilis, nobilis (QVINT.); *fere singulis locis:* aequiparabilis, conducibilis, excruciabilis, impetrabilis, utibilis (PLAVT.), laudabilis, terribilis, placabilis *al.* (II) difficilis (RHET. Her., BOETH.), utilis (CIC.), facilis (LVCR.); *rariora:* flexilis, debilis. (III) furax, vorax, minax, capax, fallax, audax *al.* (*fere singulis locis*). (IV) cupidus (CATO), umidus (CELS.), avidus (PLIN. nat.); *rariora:* di-, perlucidus, pallidus, candidus, turbidus, vividus. (V) amicus, inimicus (PLAVT.); *rariora:* benevolus, suspiciosus, patulus, ridiculus, indigus, opifex, pestifer, mortifer, monstrificus, munificus, iracundus. *β in partic.:* *praes.:* continens, lubens (PLAVT.), abundans (CIC.); *sing. locis:* laetans, sapiens, congruens, festinans, florens, praesens, nocenter, inpatiens *al.* *perf.: vi adi. fungentibus:* argutus, versutus (PLAVT.), apertus (TER.), notus, aptus (CIC.), altus, certus (LVCR.), beatus (HOR.), invisus (LIV.), tutus (SEN. phil.), falsus (QVINT.) *aliis:* exercitus (PLAVT.), accommodatus, sollicitus (CIC.), paratus (SALL.). *al.* *gerund.:* *ex. gr.* LIV. 23, 2, 6 maiorem multo rem -sque timendam. QVINT. inst. 2, 15, 2 a maiore ac -s expetenda vitae laude. *γ in quibus propter notionem adiectivi gradus comp. adhiberi non solet:* *in adi. c.* in- *privativo compositis* (*plerumque singulis aut binis locis*): PLAVT. Poen. 276 quid habetis, qui -e immortales vos credam esse quam ego siem? *sic* inmutabilis (CIC.), incautus, implacabilis, immodicus, infamis (LIV.), ignotus, ineptus (SEN. rhet.), informis, impatiens (LVCAN.), intolerabilis (IVV.), invitus (PLIN. epist.), inconveniens (APVL.), imperitus (TERT.). *in adi. simpl.:* PLAVT. Men. 9 quo illud vobis graecum videatur -s. *sic* Atticus (CIC.), Romanus (LIV.); par, solus, unicus (PLAVT.); princeps (TER.); sanus, mutus (CIC.); albus (HOR.), rutilus, rufus (PLIN. nat.); conpos, praesens (LIV.); totus, novus, publicus; mortuus. *adiungi possunt exempla, quibus -s coni. c. subst. tamquam c. adi.* (*cf. p. 73, 1. aliter p. 56, 22 sqq.*): PLAVT. Pseud. 136 homines -s asinos numquam vidi. Aul. 562 -s curionem (*v. vol. IV 1489, 55*). CIC. Verr. II 2, 192 homo . . . ignavior, -s vir inter mulieres, impura inter viros muliercula. Mil. 17 parricida. MART. 10, 8, 2 anus. IREN. 2, 1, 2 quod maius est . . . et -s dominus. VVLG. sap. 8, 6 artifex (μᾶλλον). *sim. c. pron.* (*aliter v. p. 53, 72. 59, 4*): PLAVT. Mil. 529 similiorem mulierem -sque eandem (*v. vol. VII 1, 185, 5*). *notabiliora adv.:* VARRO ling. 9, 73 in tempore vere -s et minus esse non potest . . . sed '-s mane surgere' tamen dicitur qui primo mane surgit quam qui non primo (*de restituendo textu cf. Goetz-Schoell in adn. p. 287*). CIC. Sulla 48 necesse. CATVLL. 61, 178 penite. LVCR. 3, 274 infra. 4, 253 quanto . . ., tam procul . . . -s. 4, 81 quanto circum -e sunt . . ., tam -s. LIV. 21, 8, 9 quo acrius et confertim -s. CELS. 7, 26, 2[L] intus -s. *addo adverbialia quaedam:* *abl.:* PLAVT. Mil. 539 -s facete et -s miris modis. CIC. Cael. 7 fortius et -s more nostro. 65 tempore. LVCR. 5, 1147 quo -s . . . sponte sua. *c. praep.:* a: CIC. Lael. 26 pulchrior et -s a natura ipsa profecta. QVINT. inst. 2, 5, 19 a pueris. ad: CIC. Att. 13, 1, 1 neque severius . . . nec -s quam quem ad modum ego maxime vellem. contra: CIC. off. 3, 21 c. naturam (3, 28). de: CIC. off. 1, 108 maior (*lepos*) -sque de industria. ex: PLAVT. Capt. 347 ex sententia (LIV. 23, 11, 2). Trin. 707 hic agit -s ex argumento et versus melioris facit. TER. Andr. 954 *negotium* habet aliud -s ex sese et maius. Eun. 1077 -s opportunus nec -s ex usu tuo nemost (TAC. ann. 12, 48). CIC. Att. 16, 16, 9 maiore studio -sve ex animo. ad Q. fr. 2, 14, 3 e re tua (LIV. 26, 16, 4 e re p. [42, 26, 1]). LIV. 21, 19, 1 ex dignitate (31, 15, 1). 39, 47, 8 neque rectius nec -s quod ex voluntate senatus esset. PLIN. nat. 7, 56 ex fortuna sua. PLIN. epist. 9, 14, 1 ex fide. in: PLAVT. Persa 342 in ventris rem (Rud. 220 melius . . . -s in rem. Trin. 748 TER. Hec. 249). LVCR. 1, 879 in promptu. 5, 1273 in pretio. SALL. Catil. 5, 3 in aperto ([TAC. Agr. 1]. LIV. 26, 37, 1 in ancipiti. CELS. 8, 4, 1 in angusto. TAC. Agr. 5 exercitatior -sque in ambiguo. ann. 1, 72, 1 in lubrico. TERT. monog. 3 in collecto). COLVM. 4, 29, 7 in consuetudine. 10 praef. 3 in usu (GAIVS dig. 35, 2, 73, 2). TAC. hist. 2, 78 in ore vulgi. ann. 3, 29, 2 in oculis. 3, 41, 2 in tempore. intra: SALL. Iug. 18, 5 i. Oceanum. per: PLAVT. Men. 139 p. tempus. pro: VELL. 1, 13, 5 p. re p. QVINT. inst. 4, 2, 7 p. adversario. propter: LVCR. 5, 623 quanto quaeque -s sint terram sidera propter. secundum: CIC. off. 3, 25 s. naturam (QVINT. inst. 4, 1, 63. 7, 9, 15). *δ apud poetas dactylicos propter metrum e. g.* solidus, facilis, tener; acutus, secretus, diuturnus *al.*

2 *usus liberior* (*composui voces secundum numerum syllabarum comparativi, exitum stirpium, accentum*): **a** *exempla adi.* (*adv.*) *electa* (*stellula* * *insignivi eos locos, quibus iunguntur comp. in* -ior *et comp. per -s formati ut* LIV. 21, 59, 7* -s . . . saeva aut . . . clarior; *cetera v. infra l. 61*): PLAVT. Merc. 898 neque est quoi -s me velle melius aequom siet (LVCR. 5, 1089 SER. SAMM. 224). Poen. 1194 stultus. SVLLA hist. 3 dignus (TREBON. Cic. epist. 12, 16, 3 OV. epist. 17, 168 VITR. 9 praef. 1 PETRON. 45, 8 MART. 5, 19, 3. 10, 13 [20], 6* QVINT. decl. 278 p. 134, 25 PLIN. paneg. 84, 7. 88, 3 ENNOD. dict. 1, 14 ACT. Archel. 18, 3 CIL XIII 3162 II 19). RHET. Her. 2, 4, 7 firmus. PVBLIL. M 15 fidus (*v. vol. VI 703, 45*). VERG. georg. 2, 229 densus. PROP. 3, 5, 48 grata (*praeter poetas* TERT. uxor. 2, 2). OV. epist. 19, 102 saevus (LIV. 21, 59, 7* VAL. FL. 2, 398). Pont. 4, 9, 33 plenus (MART. 8, 33, 14 SCHOL. Cic. Bob. p. 96, 29 St. PAVL. PELL. 537). GERM. frg. 4, 1 laetus (MELA 1, 61* AMM. 16, 11, 1*). MELA 3, 74* longus (HIL. Macc. 214*). STAT. Theb. 6, 162 blandus. QVINT. inst. 11, 3, 160 torvus. TAC. hist. 1, 3* iustus (SALV. gub. 3, 36* FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 12 p. 162[B]). PLAVT. Persa 764 dulcis (*v. vol. V 1, 2197, 1*). Most. 197 saepe. MART. 6, 90, 2 turpe (IVV. 6, 188 PAVL. PETRIC. Mart. 4, 630). AVSON. 192, 15* comis. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 296 trux. PLAVT. Bacch. 1174 tranquillus (LIV. 6, 34, 1 FLOR. epit. 3, 10, 19). Poen. 752 benigne. TER. Hec. 159 maligna. 553 humanus. VARRO ling. 5, 109 iucundus. rust. 1, 54, 1 apricus. CIC. Mil. 99 divinus (SEN. epist. 120, 14). LVCR. 1, 575 condenso. 6, 459 vicina (MANIL. 2, 355 CELS. 2, 1, 11 PAVL. PELL. 606). SALL. Iug. 31, 18 indignus. Ov. met. 11, 218 superbus (FVLG. RVSP. epist. 17, 33). SEN. Herc. f. 923* opimus. COLVM. 9, 10, 1* oblongus. TAC. ann. 1, 67, 2* profundus. PLAVT. Asin. 573 fidelis. VERG. ecl. 8, 49 crudelis (CVLEX 292 SEN. contr. exc. 8, 4). CELS. 2, 8, 40* senilis. 7, 26, 1[B] virilis (QVINT. inst. 9, 4, 3 TERT. pall. 5). QVINT. decl. 271 p. 110, 14 civilis. CIC. epist. 4, 9, 2 communis (CELS. 5, 17, 1[B] QVINT. inst. 8, 2, 24* decl. 349 p. 374, 27). AETNA 253 adfinis (TERT. adv. Marc. 5, 3 p. 574, 15 resurr. 32). LIV. 34, 2, 6 deformis (38, 52, 11 QVINT. inst. 9, 4, 15 OROS. hist. 4, 23, 3). 6, 16, 8 insignis (*q. v.*). SEN. contr. 1, 6, 7 dives (AMBR. epist. 76, 7 AVG. civ. 7, 12[med.]). COLVM. 11, 3, 56 frequenter (PS. APVL. Ascl. 36). MELA 3, 40* pernix. PLIN. paneg. 4, 2 sollemnis (IVST. 5, 1, 1). LACT. inst. 7, 12, 22 inanis. OPT. PORF. carm. 14, 18 felix (AVSON 417, 44). VICT. VIT. 1, 49 velociter. RVSTIC. c. aceph. p. 1232[A] veraciter. PLAVT. Amph. 601 similis (*q. v.*). LIV. 22, 4, 6 subita . . . res. PLIN. nat. 27, 15* improba. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 26* sapientem. AVIEN. orb. terr. 1000 locuples. PLAVT. Most. 574 opportunus (TER. Eun. 1077 VARRO rust. 1, 2, 4 CIC. Brut. 333 TAC. ann. 4, 60, 3 AMM. 19, 12, 8). Men. 594 manufestus (SALL. Iug. 33, 4 QVINT. inst. 5, 13, 23 CYPR. epist. 63, 8). TAC. ann. 6, 49, 2 imbecillus. CELS. 3, 6, 14 liberalis (5, 28, 4[D] AVSON. 192, 15). 5, 26, 27[B] naturalis (*q. v.*). 1 prooem. 62 rationalis. SEN. epist. 58, 13 principalis. PLIN. nat. 10, 198 exitialis. QVINT. inst. 7, 2, 39 generalis. *cf.* 8, 3, 16 vocalia (TERT. spect. 30). TERT. coron. 1[extr.] localis. MVTIAN. Chrysost. hom. 7, 4 p. 290[in.] regalis (*p. 66* βασιλικώτερος).

b *praeter exempla notata (cf. supra l. 14) iunguntur comp. in* -ior *et comp. per -s formati his locis:* PLAVT. Mil. 660 Trin. 200 VARRO rust. 2, 9, 10 CIC. fin. 5, 37 Brut. 82 LVCR. 1, 730. 3, 396. 4, 318 CAES. Gall. 6, 26, 1 SALL. Iug. 89, 3 rep. 2, 7, 6 NEP. Iph. 2, 1 Ov. rem. 669 hal. 55 LIV. 3, 48, 8. 23, 4, 3. 24, 34, 8. 25, 16, 2. 32, 28, 6 VAL. MAX. 6, 9, 4 MELA 1, 30. 3, 49 COLVM. 5, 6, 24. 7, 11, 1 PLIN. nat. 8, 26. 10, 17. 13, 111. 16, 46. 231. 25, 124. 27, 26. 33, 58. 37, 152 QVINT. inst. 1, 6, 22. 2, 5, 6. 2, 10, 9. 3, 7, 19. 4, 1, 79. 8, 3, 24. 9, 3, 54. 9, 4, 83. 10, 1, 44. 74. 77. 94. 11, 2, 41 TAC. dial. 18[med.] ann. 2, 39, 2. 15, 56 FLOR. epit. 3, 2, 1. 4, 12, 47 LACT. inst. 5, 10, 11 LAMPR. Heliog. 23, 5 PRVD. cath. 4, 94 AVG. civ. 5, 19 p. 230, 14 D. 14, 3 p. 8, 24. 21, 6 p. 499, 25 SALV. gub. 7, 92 PAVL. PELL. 58.

B *c. comp.* (*cf. p. 57, 35. 56. 58, 7. 19*): AVG. loc. hept. 4, 37 p. 587, 1 'quoniam fortior nobis est -s' (*num. 13, 32*). usitata esset locutio, si non haberet -s. DON. gramm. IV 363, 3 -s doctius . . . non dicimus (*sim.* 375, 1 [*v. p. 73, 47*] CLEDON. gramm. V 21, 12. 38, 13. 39, 6. 156, 2 GRAMM. suppl. 79, 23. *sed* GRAMM. suppl. 77, 6 non solum positivo, sed etiam comparativo iungitur et vicem superlativi complet, ut '-s doctior' pro 'doctissimus'). *cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 162, Schmalz-Hofmann*[5] *464, Löfstedt, Synt. II 200 sqq.* **1** *c. comp. anomalis:* PLAVT. Men. 55 (= Poen. 82) nisi qui argentum dederit, nugas egerit; qui dederit, -s maiores (*i. etiam m.*) nugas egerit (Amph. 301 [*v. Norden, RhM. 49, 1894, 201, at cf. Leo ad l.*]. VICT. VIT. 3, 59). ITALA deut. 9, 14 (Lugd., Monac.) faciam te in gentem . . . maiorem -s (*om. Vulg.*) quam haec est (πολὺ μᾶλλον). 11, 23 (Lugd.) gentium maiorum et fortuna-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiorum -s quam vos (μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ μᾶλλον, *Vulg.* maiores et fortiores). CYPR. patient. 1 p. 397, 10 quid -s sit vel utilius ... vel maius. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 1 p. 238$^{in.}$ (*p. 13* μᾶλλον). VEN. FORT. carm. 4, 9, 14. PLAVT. Poen. 212 nullae -s (*i. potius; cf l. 28*) res duae p l u s negoti habent. GAIVS inst. 4, 4 quo -s pluribus actionibus teneantur. ITALA Marc. 14, 31 (cod. k) plura loquebatur -s (ἐκπερισσῶς, *Vulg.* amplius). VVLG. Matth. 6, 26 nonne vos -s pluris estis illis? (Luc. 12, 24). Marc. 7, 36 *v. p. 65, 63.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 197, 8 BOETH. herm. pr. 2, 10 p. 139, 2 = sec. 4, 10 p. 310, 26 (*20 a 1* πλείους). cons. 3, 4, 9 W. eo abiectior est, quo -s (*cf. l. 5. 11*) a pluribus quisque contemnitur. *alia v. p. 68, 65 sqq.* VITR. 7, 10, 4 q u o -s (*cf. l. 10. 23. 24*) ex m e l i o r e vino parabitur (LACT. opif. 3, 20 quanto -s melius et sanius. VVLG. Matth. 12, 12 quanto -s melior est homo ove [πόσῳ ... διαφέρει]. Phil. 1, 23 *v. p. 64, 27*). AMBROSIAST. in Phil. 1, 22. *ad p. 58, 22 pertinere possunt*: VLP. dig. 34, 4, 3, 9 melius est sensum -s quam verba amplecti. TERT. pall. 5 vita meliore -s in secessu fruare quam in promptu. ARNOB. nat. 2, 55 p. 91, 9 *v. p. 68, 33.* MAX. TAVR. c. pag. (Journ. Theol. Stud. 1916) p. 326, 183 -s tacere esse melius quam impudentius memorare. BOETH. cons. 2, 5, 4 W. effundendo -s quam coacervando melius nitent. CLAVD. DON. Aen. 4, 625 quod est absurdum; ..-s est melius sic intellegere, ut *eqs.* ITALA Matth. 12, 45 (codd. a b) p e i o r a -s (χείρονα, *Vulg.* peiora). HIER. hom. Orig. in Ier. 14 p. 691^B quanto -s nos ... peiora patiemur. VVLG. Hebr. 10, 29 quanto -s ... d e t e r i o r a (πόσῳ ... χείρονος). *paulo aliter*: VARRO rust. 1, 6, 6 eo -s si ..., eo deterior, quod *eqs.* CHIRON 196 morbus i n t e r i u s -s fugit (*Veg. mulom. 1, 16, 1* intrinsecus). VEN. FORT. carm. 7, 11, 7 nunc -s inde minus capio, quia diligo maius (*i. -s*).

2 *c. a l i i s comp.*: (-s *est i. q. potius*: PLAVT. Bacch. 500 inimiciorem nunc utrum credam -s, sodalemne esse an Bacchidem. Stich. 485 apertiore -s via [*cf. Norden l. c. p. 200*]. CYPR. epist. 39, 3$^{extr.}$ quem beatiorem -s dicam. *al. cf. supra l. 4. 15*): **a** *iuncturae quaedam notabiliores*: PLAVT. Poen. 461 contentiores -e erunt atque avidi m i n u s. Aul. 422 fustibus sum mollior -s quam ullus cinaedus. Capt. 644 nihil ... invenies -s hoc certo certius. Men. 978 -s m u l t o patior facilius verba, verbera ego odi (CASSIOD. var. 8, 19, 6 m. -s praestantior. *cf.* BOETH. cons. 5 carm. 4, 26 -s longe ... potentior). TER. Hec. 738 q u o -s ... cautius .. adcuro (CYPR. GALL. gen. 1126 quoque -s ... conspectior esset. PS. CATO dist. 4, 42 quo sis -e carior. SCHOL. Cic. Bob. p. 128, 4 St. quo -s ... vendibilior videretur. PS. ORIG. in Iob 3 p. 501^C ALC. AVIT. carm. 1, 69 BOETH. cons. 1, 4, 15 W. *cf. etiam supra l. 5. 10. 11. 23*). APVL. met. 9, 36 e o -s inritatiores (CLAVD. 28, 299 h o c -s ... succinctior). LACT. opif. 1, 2 q u a n t o -s in his ... docilior esse debebis? ([PELAG. in I Cor. 7, 31 impensius. SACR. Leon. 425]. PS. AVG. quaest. test. I 1, 7 quanto minora sunt, t a n t o -s subtiliora [122, 14 MVTIAN. Chrysost. hom. 2, 5 p. 252]. 32, 2 quanto in mundo contemptibiles sunt, tanto -s honorificentiores in caelo [AMBROSIAST. in Rom. 4, 19 quanto impossibile ..., tanto -s honorabilior]. AMBROSIAST. in I Tim. 3, 3 tanto -s dignior [EPIST. pontif. 650 (*a. 494/495*) Cassiod. var. p. 389, 16 fiducialius]). **b** *usu liberiore*: *α generatim*: -s *s e q u i t u r*: LIV. 9, 7, 6 tristior ... pacis -s quam periculi nuntius fuit (*sed cf. interpret. Weissenb.*). ITALA num. 13, 32 *v. p. 62, 73.* IREN. 2, 13, 8$^{extr.}$ decentiora autem -s. SCHOL. Cic. Bob. p. 123, 32 St. opportunior ... -s caedi quam profectioni. VVLG. act. 20, 35 beatius est -s dare quam accipere (μακάριον ... μᾶλλον). II Cor. 7, 13 abundantius -s gavisi sumus (περισσοτέρως μᾶλλον). DIDASC. apost. 6, 14 acutiorem -s. PS. ORIG. in Iob 2 p. 460^A levior est -s. SEDVL. carm. pasch. 5, 347 cautius ... -s (*op. pasch. 5, 28 p. 297, 5* cautius et latenter). BOETH. cons. 3 carm. 1, 5 dulcior est apium -e labor, si *eqs.* CASSIOD. Didym. in Iac. 2, 26 p. 5, 7 Z. honorabiliorem *spiritum* corpore esse ... et opera honorabiliora -s quam fidem. -s *a n t e c e d i t*: PLAVT. Pseud. 220 num ipse ego pulmento utor -s unctiusculo? BELL. Afr. 48, 3 exspectatione ... -s suspensiore animo ... commovebatur. 54, 5 *cum* -s in seditione .. quam pudoris ... fueritis studiosiores (CASSIOD. var. 6, 19, 5 -s st.). CVLEX 79 quis -s ... est beatior quam *eqs.* (*v. Leo ad l.*). VAL. MAX. 3, 7, 1 d invidia -s quam pecunia locupletior. COLVM. 6, 37, 4 nepotibus -s quam filiis u t i l i o r (8, 5, 6. CYPR. patient. 1 *v. supra l. 2.* PALLAD. 4, 11, 7 HIER. tract. p. 374, 24). LAVS Pis. 112 -s ... pretiosius. PS. QVINT. decl. 5, 11 -s artiore complexu. PAPIN. dig. 31, 67, 8 -s ... faciliores (MVTIAN. Chrysost. hom. 2, 5 p. 250$^{extr.}$ [*p. 26* μᾶλλον ἀκοπώτερον]). APVL. met. 11, 10 -s a p t i o r (AMBR. Hel. 5, 12. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 48, 16 -s ... convenientius aptiusque). TERT. resurr. 45 p. 91, 28 -s ... prius. COMM. apol. 482 -s ... plenius. VOPISC. Car. 11, 1 -s ... adcommodiora. ARNOB. nat. 1, 29 p. 19, 24 -s rectius (HIER. in Dan. 13, 8). 4, 30 -s ... ignominiosius. 1, 58$^{in.}$ -s ... fortior (ORIBAS. syn. 2 add. p. 844$^{med.}$). FIRM. math. 7, 26, 8 -s oportunius. IVST. 3, 2, 7 -s ... clarior. 12, 11, 2 -s ... gratius. PS. MAR. VICTORIN. phys. 1 -s ... audaciores. DICT. 5, 15 p. 99, 26 -s ... potiora (CASSIOD. hist. 1, 1 p. 882^D). PELAGON. 146 cepas longiores, quia sunt -s acriores. DIDASC. apost. 30, 1 de iuvenioribus qui -s iunior est. HIER. tract. p. 396, 10 -s rationabilius (PRISC. gramm. II 303, 3 -s ... r. CONC.^{S} IV 2 p. 180, 10). PS. HIER. in I Cor. argum. p. 28, 11 S. AVG. in psalm. 33 serm. 2, 23 -s ... pauciores. epist. 268, 3 -s ... dulcior. PS. AVG. quaest. test. I 14, 5 -s a m p l i u s (BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 1$^{in.}$ quod differentia continentior et -s amplior esset specie. CASSIOD. var. 6, 10, 3). DAMIG. lapid. 20. SORAN. 124 -s solidior (*gr. 19, 42, 3 p. 84, 22 J.* πηγνυμένον ... μᾶλλον). MART. CAP. 5, 539 AVELL. p. 36, 2 VICT. VIT. 2, 2 ALC. AVIT. hom. 6 p. 111, 20 BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 481, 4 -s est falsior (482, 6 -s f.). DRAC. Orest. 587 VITAE patr. 3, 13 p. 745^C CASSIOD. var. (*v. ind. s. v. comparatio*). ANTHIM. 43 -s durior. VEN. FORT. carm. (*v. ind.*). CE 2199, 5 -s crudelius. *β speciatim*: (I) *comparantur d u o compar. adi.* (*cf. p. 58, 38*): PALLAD. 1, 17, 1 longior -s quam latior. RVF. FEST. 13, 1 avarius -s quam iustius. HIER. epist. 22, 33, 1 parcior -s quam avarior (VITAE patr. 3, 219). HIPPOCR. aer. 4 p. 7, 33 Gund. mores asperiores -s quam mansuentiores (ἀγριώτερα ἢ ἡμερώτερα). PHYSIOGN. 90 color acrior -s quam pressior. 109 corpore maiore -s quam minore. ANTHIM. 33. (II) *coniung.* -s -sque *sim. c. comp.*: MELA 2, 86 -sque et -s latior. CLAVD. DON. Aen. 8, 40 -s -sque securior redditur. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 153^A ut -s ac -s planior reddatur locus. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 67 *v. p. 69, 63.*

C *c. superl.* (*cf. p. 58, 3 sqq.*): CLEDON. gramm. V 21, 12 tam et -s, istae duae particulae a positivo non recedunt: qui voluerit comparativo et superlativo iungere, vitium non vitabit. GRAMM. suppl. 79, 23 comparativo et superlativo ... adici non *debet.* TERT. nat. 2, 12, 37 litterisve vestris superioribus, sed idcirco -s p r o x i m i s quoniam *eqs.* (idol. 11 adv. Marc. 4, 19 p. 483, 17 resurr. 7 p. 36, 5 CHALC. comm. 87 p. 158, 27. PALLAD. 1, 6, 9 fructus minores ... -sque amurcae proximos [AVELL. p. 55, 21 eo perniciosior, quod ... -s p. PHYSIOGN. 81$^{in.}$ *oculos* -s glaucis p., albidiores tamen]. AVSON. 361, 20 INNOC. Aug. epist. 183, 4. *aliter v. p. 58, 57*). ITALA Phil. 1, 23 (Aug. epist. 228, 9) esse cum Christo, m u l t o -s o p t i m u m (πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον, VVLG. m. -s melius). ARNOB. nat. 2, 51$^{in.}$ uter -s videtur inrisione esse dignissimus? AVG. epist. 20, 1 cumulatissime -s. PS. AVG. quaest. test. I 115, 9 hoc -s certissimum est, quia *eqs.* ORIBAS. syn. 3 p. 918, 10 -s perniciosissimae.

II *c. verb.* (*excerpsi potissima. cf. p. 55, 22 sqq.*): **A** *generatim*: **1** *a f f e c t u s*: **a** *amoris et odii*: amare (PLAVT.), diligere, favere (CIC.), odisse (SEN. rhet.). **b** *laudis et reprehensionis*: mirari (PLAVT.), admirari, suspicere (NEP.); contemnere (CIC.); laudare (RHET. Her.), probare (VARRO); reprehendere, vituperare (CIC.). **c** *gaudii et doloris*: delectare (-ari), gaudere, laetari, ridere (CIC.), gloriari (OV.); dolere, lugere, irasci (CIC.), indignari (LIV.). **d** *metus et spei*: metuere, vereri (PLAVT.), timere, sollicitare, angere (CIC.), terrere (LIV.); spem habere (SALL.). **e** *voluntatis*: velle (*v. s. h. v.*), libet (PLAVT.), optare, desiderare (CIC.), studere (COLVM.). **f** *alia*: miseret (TVRPIL.), pudet (CIC.), piget (SALL.), paenitet (SVLPICIA Tib. 3, 18, 4). **2** *iuvandi et nocendi*: iuvare (PLAVT.), expedit (CATO), prodesse (PROP.), nocere (SEN. rhet.), obesse (SEN. trag.). **3** interest (CIC.), refert (SALL.), cordi est (COLVM. 1, 1, 18 SIL. 9, 204 STAT. Theb. 1, 653); pertinere (VARRO), valere (CIC.), pollere (SALL.), posse (LIV.). **4** -s **est** (*legitur apud* ICTOS *fere 220^{ies}, praeterea raro*): **a** *i. q. p l u s c a u s a e e s t*: PLAVT. Merc. 502 tibi quidem quod rideas -s est quam ut lamentere. CIC. Att. 16, 5, 2 CAEL. Cic. epist. 8, 11, 1. **b** *i. q. p o t i u s, r e c t i u s, v e r i u s e s t, p o t i u s s t a t u e n d u m e s t* (*cf. Löfstedt, Arnobiana 70 sq.; pertinet ad p. 59, 55*): *α c.* u t: CIC. Cael. 14 -s est, ut ipse moleste ferat errasse se ... quam ut istius amicitiae crimen reformidet. TERT. anim. 31$^{in.}$ ARNOB. nat. 2, 28 p. 71, 4. *fere 170^{ies} apud* ICTOS, *ubi duabus contrariis sententiis prolatis altera potior dicitur, ex. gr.* CELS. dig. 23, 3, 58, 1. AFRIC. dig. 48, 10, 6 pr. ut senatus consulto locus non sit. *β c.* n e: VLP. dig. 14^{ies}, *ex. gr.* 27, 9, 5, 5. *γ c. acc. c. i n f.*: POMPON. dig. 39, 3, 22 pr. VLP. dig. 15^{ies}. *al.* *δ a b s.*: q u o d -s e s t *in* DIG. *14^{ies} ut* POMPON. 20, 2, 7, 1 GAIVS 46, 1, 70 pr. *praeterea* RVFIN. Adamant. 1, 11$^{extr.}$ videris mihi non intellegere, quae dicuntur, aut, quod -s est, quid respondeas, non habere. *cf. infra l. 70.* *a l i a*: GAIVS dig. 20, 1, 15, 2 sed illud -s est, quod prius diximus (MAR. VICTORIN. defin. p. 47, 22). VLP. dig. 26, 10, 4, 3 dicendum est -s esse. DON. Ter. Andr. prol. 1, 7 in secunda lectione 'attulit' fuit, sed 'appulit' -s *est.* AVG. loc. hept. 1, 30$^{extr.}$ ut hoc -s sit. **c** *i. q. f a c i l i u s f i e r i p o t e s t*: LVCR. 2, 827 quanto ..., hoc -s est, u t cernere possis *eqs.* (SCHOL. Cic. Bob. p. 101, 19 St. LONGIN. Aug. epist. 234, 2). **d** *fere vice a d i.* (*cf. confusionem contrariam, qua maius est i. q. -s*): CYPR. mort. 1 p. 297, 9 vel ... vel ... vel ... vel sexus mollitie vel, q u o d -s e s t, veritatis errore ([VITA Cypr. 7, 7. *haec fort. ad 4 b pertinent*]. ZENO 1, 7, 4 p. 321^A persecutorem suum et, quod -s est, regem. GREG. TVR. Franc. 2, 29 p. 91, 1 deus vester nihil *potest* et, q. -s e., nec de deorum genere *est.* 3 praef. q. -s [maius *A 1*]. Mart. 3, 60$^{extr.}$ q. h i s o m n i b u s -s e. VITA Caes. Arel. 1, 50 pro exemplo terroris et, q. sub admiratione -s potest esse formidine [*Krusch,* -i *codd.*]). PROSP. sent. 274 quanto -s est evangelium. *coni. c. i n f. fere i. q. gravius, maioris momenti est*: LICENT. carm. ad Aug. 87 haec -s esse reor tibi credere. PS. AVG. un. trin. p. 1212 -s est ... ista delicatius credere neque hinc ... palpitare. GREG. TVR. glor. mart. 43 p. 517, 27 mihi -s est haec credere quam videre.

B *speciatim in locutionibus, quibus fere abundat*: PLAVT. Pseud. 1289 num mea gratia pertimescit -s? (*sim.* TER. Hec. 337 ne ... -s morbus adgravescat. Haut. 423 cottidie augescit -s ... aegritudo. PVBLIL. A 38 ardescit. VERG. Aen. 9, 685 increscunt [TERT. nat. 1, 7,

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

18]. CLAVD. DON. Aen. 3, 325 crescebat [CASSIOD. hist. 5,48 p. 1027A]). TER. Eun. 430 immo auge -s suspicionem (ARNOB. nat. 2, 5 p. 51, 2 PELAG. in II Cor. 2, 3. VVLG. act. 5, 14 [μᾶλλον...προσετίθεντο]. *sim.*: CELS. 7, 5, 2C ampliato -s [*om. J*] vulnere [APVL. met. 9, 15 multo]. HYMN. Ambros. I 5, 25 multiplicabatur -s [VVLG. IV Esdr. 7, 66]. MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 15 -s cumulare [EVOD. Aug. epist. 158, 2]). CALL. dig. 49, 14, 3, 1 praevalere (VVLG. I par. 21, 4 -s praevaluit [ἴσχυσεν]. CASSIOD. hist. 5, 17 p. 996D praeponere. RVSTIC. c. aceph. p. 1170D praeeligere). VVLG. II Esdr. 6, 9 -s confortavi manus meas (ἐκραταίωσα). *al.*

III *add. abl. (vel adv.) **mensurae et causae**:* **A** *formae **simplices**:* aliquanto: PLAVT. Vid. 31 CIC. Tusc. 3, 52 ad Q. fr. 1, 1, 7 LIV. *al.* **eo**: PLAVT., TER., RHET. Her., LIV. *al.* eo -s, quod (PLAVT.), quia (LIV.), quoniam (CELS.); si (VARRO). atque eo -s, quod (CIC.). et eo -s, quod: *fere 20ies apud* CIC., *praeterea* CAES. Gall. 1, 47, 2 QVINT. decl. 357 p. 389, 12. eoque -s, quod: CIC. *12ies*, PLANC. Cic. epist. 9, 15, 2 NEP. Milt. 5, 4. eoque -s, si: CIC. *6ies*. neque eo -s (CIC.); *cf. p. 54, 21.* **hoc**: PLAVT., CIC. *al.* hoc -s, quia (PLAVT.), quod (CIC.). atque hoc etiam -s, quod (CIC.). ideo: nihilo -s ideo: VARRO rust. 3, 2, 6. non (nec, et non) ideo -s: ICT. impendio: TER. Eun. 587 CIC. Att. 10, 4, 9. infinite (-o): QVINT. inst. 11, 3, 4. 172. istoc: PLAVT. longe: VELL. *al.* multo: *inde a* PLAVTO *passim.* **nihilo** -s: *i. q. tamen non*: PLAVT. Amph. 908 *al.* TER. Phorm. 472 VARRO rust. 1, 2, 23 NEP. Dat. 10, 3 CELS. 5, 26, 34C ICT. *i. q. aeque non*: PLAVT. Asin. 394 TER. Hec. 137 Haut. 377 VARRO rust. 3, 2, 8 CIC. fin. 2, 36 epist. 6, 3, 2 LIV. 31, 20, 5. n. -s *hoc* quam *illud*: *i. q. aeque illud atque hoc*: PLAVT. Amph. 596 Cas. 264 RHET. Her. 2, 26, 41. CIC. inv. 1, 90 commune est, quod n. -s ab adversariis quam a nobis facit (*i. nihilo minus; cf. Stroebel ad l. et p. 66, 69 sqq.*). *i. q. neque hoc neque illud*: VARRO ling. 9, 8 rust. 3, 2, 6 RHET. Her. 2, 7, 11 CIC. Verr. II 4, 66 Balb. 26 Att. 2, 1, 5 *al. cf. p. 66, 31.* paulo: CIC., QVINT. propterea: TER. Eun. 879 CELS. 3, 1, 4. quam: VAL. FL. 7, 336. quanto (*nota p. 63, 42*): CIC. Verr. II 2, 78 scelus est accipere ab reo: q. -s ab accusatore (SEN. contr. exc. 4, 2 SEN. benef. 1, 1, 10 *al.* QVINT. inst. 3, 8, 45). Mil. 92 si..., q. -s (fin. 1, 59 *et passim*). QVINT. inst. 4, 2, 122 cum..., q. -s (IVLIAN. dig. 22, 1, 25, 1 CYPR. epist. 1, 1). **quo**: *c. ind.*: *inde a* PLAVTO *passim.* *i. q. (et) eo, ideo (in coniungendis enunt. primariis)*: LVCR. 1, 28. 4, 1185. *c. coni.*: *inde a* PLAVTO *passim.* *i. q. ut (cf. Schmalz-Hofmann*5 *788)*: [CIC. parad. 22 *v. p. 56, 27.* MAT. Cic. epist. 11, 28, 8 *v. p. 56, 30*]. BELL. Afr. 91, 3 eos *non* moveri, quo -s se reciperent. PS. SALL. rep. 2, 11, 5 tabella obtentui erit, quo -s animo libero facere audeat. CELS. 6, 6, 8F. 7, 26, 2B COMM. apol. 318 SCHOL. Cic. Bob. p. 78, 18 St. 92, 11. 94, 2. 10. 99, 14. 169, 16. *in sermone legum et* ICTORUM: LEX repetund. (CIL I² 583) 74 LEX agr. (CIL I² 585) 12 LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) 2, 15 LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 117. 157. LEX Vrson. (CIL I² 594) II 1, 38 ne quis facito..., quo minus..., neve quis facito, quo -s (CIL I² 600, 17). GAIVS dig. 41, 1, 9, 8 SCAEV. dig. 48, 4, 4 VLP. dig. 4, 4, 3, 2 COD. Iust. 8, 2, 2. *nota*: COD. Iust. 5, 34, 1 non oportuit impediri, quo -s (*cf.* 3, 1, 3 nihil prohibet). tanto: *inde a* PLAVTO. t. -s *i. q. praesertim*: PLIN. nat. 17, 250 brumā — t. -s, si nives iaceant... — circumfundunt riguis (23, 157). 27, 13 urinam ciet... t. -s insidentibus. t. -s, quod: COLVM. *al.*

B *formae **correlativae**:* **1** *integrae*: **quam** ... tam (*cf.* DON. gramm. IV 363, 4): PLAVT. Poen. 348 q. -s ... t. s (Bacch. 1091 -s q.... t. -s. TRAG. inc. 160 VERG. Aen. 7, 787). Asin. 158 q. -s.... t. *cf.* LVCR. 4, 1089 q. plurima..., t. -s. tanto: PLAVT. Men. 95 q. -s..., t.... artius. LVCR. 6, 460 vicina... q. sint quoque -s, t. -s. **quanto** ... tanto *inde a* PLAVTO (*nota p. 63, 44 et* COLVM. 8, 17, 3 quanto -s imo mari venit unda, tanto *est* frigidior). TAC. ann. 1, 57, 1 q. quis... promptus, tanto -s fidus (3, 46 TERT. adv. Marc. 3, 18 p. 406, 9). AMBROSIAST. in Rom. 4, 19 q. impossibile... t. -s honorabilior (VVLG. Marc. 7, 36 q. eis praecipiebat, t. -s plus praedicabant). eo: POMP. Cic. Att. 8, 12b, 1 MELA 3, 21. hoc: *v. p. 64, 66.* tam: LVCR. 4, 81 *al.* VERG. georg. 4, 411 MANIL. 3, 344 OPT. PORF. epigr. frg. 30, 4. tantum: LIV. 6, 34, 1. **quantum** ... tanto: LIV. 32, 5, 2. eo: LIV. 3, 15, 2. hoc: VAL. FL. 4, 544 q.... propinquat..., hoc -s. **quo** ... eo: RHET. Her. 4, 47, 60 CIC. *al.* hoc: CIC. *al.* TERT. resurr. 8extr. hoc -s vincta, quo absoluta. tam: LVCR. **ut** ... tanto: PLAVT. Most. 831. ita: MELA 3, 51. *adde*: LVCR. 2, 586 quodcumque -s ..., ita plurima. 3, 201 quaecumque -s..., eo... -s. 6, 100 ubicumque -s..., tam -s.

2 *formae defectivae*: **quam**: PLAVT. Trin. 861 q. -s specto, minus placet. Bacch. 1076 q. -s..., -s (VERG. georg. 3, 309). DON. gramm. IV 373, 15 q. -s minuitur, crescit (CONSENT. gramm. V 340, 25). **quanto**: PLAVT. Rud. 1301 q. -s extergeo, rutilum atque tenuius fit (OV. rem. 217 q. minus..., -s. PLIN. nat. 9, 184 PLIN. paneg. 73, 3 TAC. hist. 1, 88 AMM. 20, 11, 28 AVG civ. 15, 9 p. 75, 19 D. q. -s -sque..., minora). LVCR. 4, 626 pungunt sensum..., q. quaeque -s sunt asperitate repleta (PLIN. nat. 34, 173 melior haec, q. -s aurei coloris). **quantum**: LIV. 40, 22, 3 q. in altitudinem egrediebantur, -s -sque... invia loca excipiebant. **quo**: OV. epist. 17, 91 quo -s accedo..., plus libet ire mihi (met. 4, 64 quoque -s tegitur, tectus -s aestuat ignis. Pont. 2, 3, 51 RVT. LVP. 1, 4 MANIL. 1, 162 SEN. Med.

889 epist. 19, 11). met. 3, 372 quoque -s sequitur, flamma propiore calescit (LIV. 2, 50, 7 RVT. LVP. 2, 9 MELA 1, 74 quo -s subitur obscurior, ducit ausos penitus [2, 92. 3, 74. 101]). 10, 460 quoque suo propior sceleri est, -s horret (LIV. 25, 38, 23 QVINT. inst. 9, 4, 143). hal. 55 quoque venit fidens -s..., procidit (SIL. 3, 528 quoque -s subiere..., crescit labor. CYPR. epist. 60, 3in). SEN. dial. 4, 29, 3 -s... elucet, quo saepius ad manum venit. PLIN. nat. 34, 177 melior, quo -s rufa. *cf.* CHIRON 214 ex qua praeclusionem -s ventus, quo minus exeundi vadum fit, rabidus increscit. quom: PLAVT. Mil. 635 -s q...., -s. Persa 564. ut: QVINT. inst. 11, 1, 29 ut quisque... praecedit, -s.

IV *structurae ad **exprimendam rem comparatam** et in comparationibus imperfectis*: **A** *generatim*: **1** *particula* quam *inde a temporibus antiquissimis (cf. e. g. p. 53, 67 sqq. 58, 27 sqq.); exempla -s omissi v. s.* quam. **2** *abl. comp.*: **a** *apud poetas*: α *c. adi.*: PLAVT. Asin. 704 *al.* TER. Eun. 227 LVCR. 1, 730 *al.* VERG. Aen. 4, 31. 5, 725. HOR. sat. *quater.* OV. *quinquies.* PROP. 2, 3, 10 *al.* β *c. verb.*: CATVLL. 64, 100 LVCR. 3, 284. 6, 576 VERG. Aen. 1, 15 HOR. sat. 2, 8, 49 OV. Pont. *quater.* trist. 3, 2, 6 *v. p. 58, 63.* PROP. 1, 1, 22 *al.* **b** *in prosa orat.*: α *c. adi.*: CIC. de orat. 3, 55 alia -s alia (orat. 23 Tusc 4, 79). off. 1, 47 CAES. Gall. 6, 26, 1. LIV. 5, 44, 6 solito. *al.* β *c. verb.*: VARRO ling 7, 28 *v. p. 55, 26.* CIC. dom. 146 Brut. 230. fin. 3, 11 alia -s alia (3, 48. 4, 43 ac. 2, 128 Tusc. 4, 53 LIV. 29, 15, 11). LIV. 6, 14, 1 solito (22, 2, 2. 25, 7, 8). *al. nota* GREG. TVR. *et* VITA Caes. Arel. *p. 64, 74.* **3** *singularia*: *v. vol. II 1084, 40. 63.* ab (*v. etiam p. 69, 1. 3*): MVTIAN. Chrysost. hom. 7, 4 p. 290in. nisi: TERT. carn. 18mod. PELAG. in Philem. argum. p. 536, 5 S. VVLG. IV Esdr. 10, 11 AVELL. p. 668, 30. prae: AMM. 26, 2, 5. super: VVLG. IV Esdr. 13, 24.

B ***speciatim***: **1** *in **elocutionibus negativis***: **a non -s** *A* ... **quam** *B* (*quaedam pertinent ad p. 58, 22*): α *et A et B negatur: i. q.* ***neque*** ... ***neque***: PLAVT. Amph. 680 exspectatum eum salutat -s haud quicquam quam canem. Aul. 231 tu me... -s haud respicias, gnatus quasi numquam siem (LIV. 37, 59, 2 SEN. dial. 5, 11, 4 SIL. 9, 317 *al.*). Most. 1073 verba illi non -s dare hodie quisquam quam lapidi potest. Persa 257 Poen. 400 *al.* CIC. Verr. II 3, 162 sin... Verris similis fuero, non -s mihi deerit inimicus quam Verri defuit. Tusc. 3, 10 epist. 5, 12, 3 LVCR. 1, 1062 NEP. Att. 6, 1 OV. epist. 17, 107 LIV. 1, 50, 6. 10, 4, 10. 22, 60, 27 *al. et saepe.* non (-s) *repetit negationem praecedentem*: LIV. 32, 21, 10 qui... non... praesidium... nobis sit inventurus, non hercule -s quam... Philippus. SEN. benef. 5, 9, 2 nemo sibi donat, non -s quam credit. dial. 4, 2, 5 epist. 11, 6 *al.* PLIN. nat. 7, 120 *al.* β *et A et B conceditur*: (I) *B aeque valet atque A: i. q.* ***tam*** *B* ... ***quam*** *A, non minus B quam A*: PLAVT. Curc. 305 haud -s ⟨me⟩ cupis quam ego te cupio. Amph. 595 neque tibi istuc mirum -s videtur quam mihi. Merc. 619 (*in v. interpol.*) non tibi istuc -s dividiaest, quam mihi hodie fuit. *al.* CIC. inv. 1, 91 hoc non -s seditiosi quam ambitiosi, ... quam alicuius hominis improbi vim describit. Lig. 28 ut fit in civilibus bellis nec in vobis -s quam in reliquis. Phil. 2, 69 cum foris clarus, tum domi admirandus, neque rebus externis -s laudandus quam institutis domesticis. div. 2, 116 'vincere te Romanos' non -s in se quam in Romanos valere. epist. 2, 16, 1 *al.* LIV. 1, 44, 5 (*v. Weißenb. ad l.; Melander l. c. p. 17 sq.*). 2, 9, 7 ut regium nomen non summi -s quam infimi horrerent. 3, 6, 2. 4, 49, 11. 5, 11, 6. 6, 38, 6 non rei p. -s universae quam vestra causa. 25, 19, 12 id non promissum -s stolide quam stolide creditum. *al.* SEN. epist. 100, 9 CVRT. 3, 2, 14. 3, 11, 7. COLVM. 8, 13, 1 *aves* ἀμφίβιοι ***non*** -s humo quam stagno consueverunt. QVINT. inst. 2, 8, 11 decl. 277 p. 130, 7 TAC. hist. 4, 8. PLIN. epist. 5, 14, 6 ut illi, sic mihi gratulor, nec privatim -s quam publice. (II) *B aliquatenus efferri videtur fere i. q.* ***cum*** ... ***tum*** (-s): CIC. Phil. 9, 10 nec enim ille -s iuris consultus quam iustitiae fuit. fin. 3, 26. off. 3, 104 haec... ratio non -s contra Reguli quam contra omne ius iurandum valet ([epist. 13, 24, 2 CALV. or. frg. Quint. inst. 9, 3, 56]. LIV. 38, 59, 11 non id Corneliae -s familiae quam urbi Romanae fore erubescendum. IVL. VAL. 2, 9 p. 73, 4 meo ... communi. IVST. 32, 3, 5 Siciliae... ipsi Carthagini). NEP. Pelop. 2, 4 Timol. 3, 6 OV. met. 15, 747 LIV. 1, 28, 4. 22, 27, 2. 37, 54, 14 CVRT. 6, 20, 24 QVINT. inst. 2, 2, 13 PLIN. paneg. 82, 7. (III) ***nota i. q. non minus quam*** (*cf. p. 65, 29 et Löfstedt, Synt. II 218*): VAL. MAX. 2, 1, 7 *inter consanguineos* non -s quam in aliquo sacrato loco nudare se nefas *erat.* γ *A negatur, B effertur: i. q.* ***non tam*** ... ***quam, non*** ... ***sed***: VARRO Men. 340b non defuisse -s quam superfuisse. CIC. Mur. 17 non -s nobilitati quam virtuti. Cato 45 Att. 1, 14, 6. PLANC. Cic. epist. 10, 7, 1 defensorem... praedicatorem. SALL. Catil. 9, 1 Iug. 1, 5 NEP. Cim. 1, 2 Dion 3, 2. LIV. 2, 11, 4 non metu -s quam consilio. 4, 15, 8. 32, 21, 1. 45, 33, 5 spectaculo fuit... turbae non scaenicum -s ludicrum, non certamina... quam praeda... exposita. *al.* VELL. 2, 47, 4. CYPR. ad Donat. 8 Iovem... non -s regno quam vitiis principem. PANEG. 10 (4), 29, 2 VOPISC. Tac. 6, 4 SCHOL. Cic. Bob. p. 178, 13 St. (*cf.* p. 174, 10). DICT. 1, 1 hi non Plisthenis, ut erat, -s quam Atrei *liberi* dicebantur. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 *al.* ***nota***: IVST. praef. 5 non tam cognoscendi -s quam emendandi causa. *cf. p. 67, 27 et Petersson, De epit. Iust., Uppsala 1926 p. 76.*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b non -s *sim. absolute*: *α ironice fere i. q. immo non, minime* (*cf. p. 59, 30*): PLAVT. Capt. 561 te suom sodalem esse aibat. :: haud vidi -s (*v. Brix-Niemeyer. cf.* Amph. 679 exspectatun advenio? :: haud vidi -s exspectatum. Merc. 723 Poen. 141. *sim.*: CIC. Sest. 110 'est ... populo R. deditus.' nihil vidi -s). *cf.* Persa 257 quod ego non -s somniabam ... fore mihi occasionem, ea nunc quasi decidit de caelo. *β post negationem i. q. aeque non*: APVL. Socr. 23 p. 175 laudibus Socratis mei admisceo nullam generositatem ...; aliena numeres licebit: 'generosus est' .... ⟨nec⟩ -s ista dinumero: 'validus est'; aegritudine fatigabitur. AFRIC. dig. 28, 2, 14 pr. non posse substitutos adire. ... non tamen -s substitutum admitti. POMPON. dig. 47, 2, 77 (76), 1 OPTAT. 7, 6 p. 180, 18 non *abstinendus fuit is*, qui fecit, quod Phinees ...; non *fuit* -s ... abstinendus ... is, *qui fecit, quod Helias*. BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 8$^{in.}$ his maxime opus est ..., sed non his, quae ..., nec -s his, quae (*p. 10, 21 οὐδ' ἔτι μᾶλλον*).

c nihil -s ... quam *sim.* (*cf. etiam p. 65, 27*): PLAVT. Cas. 181 vicinam neminem amo ... -s quam te (*cf.* TER. Eun. 561 *al.*). Cist. 653 nullam ... -s anum excruciabilem quam illaec est (CIC. Brut. 216 nulla re una -s oratorem commendari quam. VERG. georg. 3, 452 non ... ulla. LIV. 23, 30, 2 nec ulla. CELS. 2, 16, 2 SEN. epist. 94, 40). TER. Haut. 197 nihil -s vereor quam (CIC. epist. 2, 12, 1 me sollicitabat. Att. 11, 7, 3 SEN. dial. 7, 20, 4 *al. nota p. 56, 65*). LIV. 24, 15, 3 nec alia -s Romanum impediebat res quam (CELS. 6, 6, 14 non alio -s nomine nocent. CVRT. 3, 5, 1. 5, 2, 19). SEN. dial. 7, 24, 1 numquam -s (QVINT. inst. 10, 7, 28). PLIN. nat. 3, 55 nusquam -s. PLAVT. Mil. 314 quis -s ... quam ...? 615 *al.* *nota: nihil* (*sim.*) *-s tam ... quam* (*cf. p. 66, 83*): CYPR. epist. 30, 2 p. 549, 17 quid ... -s ... tam necessarium quam ...? 30, 4 p. 552, 8 nulli -s tam congruens ... quam (36, 2 p. 573, 26).

d nihil -s *sim. absolute* (*cf. supra l. 5*): CIC. rep. 1, 60 *Sc.* probas ... animum ita adfectum? *L.* 'nihil vero' inquit '-s'. ad Q. fr. 1, 2, 10 nemo -s (QVINT. inst. 10, 1, 101). LIV. 3, 12, 4 neminem unum esse, cuius -s opera putet rem restitutam (VELL. 2, 98, 3). 24, 12, 2. CELS. 8, 15, 5 non alia -s usu conprobata est (COLVM. 2, 9, 14). LVCAN. 2, 408 quoque -s nullum tellus se solvit in amnem. VAL. FL. 8, 227 praecipueque sui, si quando, in tempore pulcher coniugii, Minyas numquam -s eminet inter (*v. Langen ad l.*). ut nemo -s *sim.* (*cf. p. 75, 6*): CIC. p. red. ad Quir. 4 quibus ... rebus sic fruebar ut nemo -s (NEP. Epam. 2, 1. HOR. sat. 1, 5, 33 Antoni non ut -s alter amicus). epist. 1, 9, 20 ita ..., ut nihil umquam -s (13, 1, 5. *cf.* Att. 12, 42, 1 sic ut ... nihil -s [HOR. sat. 2, 8, 49]).

2 *opp.* **cum ... tum -s** *sim.* (*cf. etiam p. 54, 79*): CIC. Verr. II 2, 49 cum tuae, tum multo etiam -s suae famae ([QVINT. inst. 2, 5, 6 t. e. m. videtur -s utile]. de orat. 3, 195 c. ..., t. m. ... -s [Brut. 157 epist. 4, 4, 2 ad Q. fr. 3, 8, 3]). epist. 2, 10, 4 c. ..., t. etiam -s. fin. 3, 3 c. ..., t. -s (LIV. 28, 9, 11 COLVM. 9, 9, 1 CYPR. patient. 12). QVINT. inst. 5, 7, 13 cum in iis quoque ..., multo -s in iis. PLIN. epist. 1, 8, 6 c. ... t. aliquanto -s. CIC. S. Rosc. 94 non modo idcirco, verum eo etiam -s (Sulla 29 de orat. 3, 100 LIV. 39, 6, 6 QVINT. inst. 12, 2, 29). Verr. II 2, 165 non ... solum ..., sed multo etiam ... -s (*sim.* Mur. 82 de orat. 2, 197 div. 1, 95 off. 1, 100 epist. 4, 3, 1 SALL. Iug. 89, 4). Phil. 13, 21 neque ... solum ..., sed multo -s (fin. 1, 65 Tusc. 5, 13 Cato 36 LIV. 44, 35, 21 PANEG. 5 [8], 4, 3 AVG. civ. 6, 12$^{extr.}$ BOETH. cons. 3, 12, 23 W.). QVINT. inst. 1, 8, 4 non modo ..., sed vel -s. TAC. dial. 33 neque ... tantum ..., sed longe -s. CIC. epist. 15, 4, 13 et ... et -s etiam (CELS. 4, 12, 7. COLVM. 9, 7, 2 et ... et multo -s. CHIRON 743 et omnium ... et ... -s). LIV. 3, 49, 8 nec ... et multo -s (AVG. civ. 5, 23$^{extr.}$ nec ... et -s. VICT. VIT. 3, 40). CIC. Lig. 10 etiam tu ..., sed multo -s (PANEG. 3 [11], 2, 4 et ... quidem ..., sed multo -s). COLVM. 11, 1, 13 in primis ... multoque -s. FLOR. epit. 2, 19, 1 ut ... ita vel -s. *nota* cum *-s p. 54, 30; aliter p. 58, 18.*

3 *iuncturae ad -s correctivum pertinentes* (*cf. Schmalz-Hofmann^5 672*): **-s** *hoc*, **non** *illud*: CIC. Scaur. frg. 7 congesta fuit accusatio -s acervo quodam criminum, non distinctione (VAL. dig. 36, 1, 70 [68], 1 per ignorantiam -s, non explendi fideicommissi causa. VLP. dig. 38, 5, 1, 28 -s enim fraudem rei, non personae accipimus. PAVL. dig. 5, 3, 22 TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 477, 21 *al.*). TERT. apol. 48, 1 lapidibus -s nec saltem copiis. monog. 8 non etiam. HIER. epist. 51, 7, 1 et non. **non** *hoc* **-s, sed** *illud* (*cf. Schmalz-Hofmann^5 666*): CYPR. Demetr. 9 non de se -s, sed de altero iudicare. ARNOB. nat. 1, 2 p. 3, 23 non impii -s nos sed illi. CLAVD. DON. Aen. 4, 345 addit aliud ... nec alienum -s, sed ipsius Didonis adsumit exemplum. PAVL. NOL. carm. 32, 118. CONC.^{S} I 2 p. 49, 6 (*I 1, 1 p. 38, 7 οὐ ... μᾶλλον, ἀλλά; I 5 p. 240, 22* potius). *hoc* **(et) non -s** *illud*: PLIN. paneg. 71, 7 ornarique se, non illos -s, quos laudabas, laetabatur. TERT. adv. Marc. 4, 40 p. 560, 5 cur autem panem corpus suum appellat et non -s peponem? 5, 6 p. 589, 4 vane ante saecula proposuit et non -s intra saecula. CYPR. mort. 24 quid amas *mundum* et non -s sequeris Christum? CAPITOL. Aur. 28, 4. CLAVD. DON. Aen. 4, 330 p. 402, 9 recte dixit Iovis monitis et non -s iussis Iovis. HIER. epist. 57, 5, 5 VVLG. Ios. 22, 24 Ezech. 18, 25. I Cor. 5, 2 vos inflati estis et non -s luctum habuistis (καὶ οὐχὶ μᾶλλον). CONC.^{S} I 2 p. 49, 31 pro nobis ... et non -s pro se (*I 1, 1 p. 39, 5 καὶ οὐ ... μᾶλλον; I 5 p. 241, 12* non pro se,

sed pro nobis). **sed -s** (*cf. p. 56, 58 et v. p. 60, 68*): ENN. ann. 272 non ex iure manum consertum, sed -s ferro rem repetunt. LVTAT. epigr. 1, 4 ne ..., sed -s. CIC. de orat. 1, 30. 2, 214. 327 Att. 9, 13, 3 epist. 5, 2, 2. 7, 18, 1. *et passim.* sed ... -s: LVCR. 2, 1086 OV. fast. 6, 632 (*v. p. 59, 7*). CELS. 8, 1, 22 SCRIB. LARG. 205 CYPR. epist. 59, 4. verum (...) -s: LVCR. 2, 814. 4, 267. -s autem: VLP. dig. 10, 3, 7 pr. TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 13 ITALA Matth. 10, 28 (Cypr. testim. 3, 16 codd. d k) ne timueritis ..., -s autem metuite *eqs.* (Iren. 3, 18, 5 timete autem -s [δὲ μᾶλλον, *Vulg.* sed potius]). Rom. 8, 34 (μᾶλλον δέ, *Vulg.* immo). FAVSTIN. trin. 1, 2 p. 39^D. 3, 3 p. 65^C HIER. epist. 36, 16, 3 VVLG. Eph. 4, 28. 5, 11 (μᾶλλον δέ). Hebr. 12, 13 (δὲ μᾶλλον). BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 11$^{in.}$ CASSIOD. hist. 2, 16 p. 935^A. 6, 22 p. 1044^D MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 2 p. 239$^{in.}$ 1, 3 RVSTIC. c. aceph. p. 1168^D. autem -s: IREN. 2, 13, 8$^{extr.}$ CONC.^{S} I 2 p. 46, 25 = I 3 p. 28, 2 (*I 5 p. 237, 16* quin immo). -s vero: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 91, 33 c. aceph. p. 1181^A. 1228^A. 1236^A. **ac -s:** SALL. Iug. 107, 3 nihil dolo factum ac -s calliditate Iugurthae. -sque: OV. trist. 5, 10, 12 an peragunt solitos communia tempora motus suntque -s vitae tempora dura meae? COLVM. 3, 17, 1 quod ego minime probo -sque assentior iis *eqs.* 5, 8, 5. MELA 1, 23 vix iam homines -sque semiferi. APVL. Plat. 2, 24 non habitantium multitudine eorumque -s viribus. HIER. in Ier. 5, 67, 6 VVLG. Esth. 3, 6. CONC.^{S} IV 2 p. 140, 38 (*Mansi 7, 116^C δὲ μᾶλλον*). BOETH. herm. pr. 2, 11 p. 164, 13. et -s: PAVL. dig. 35, 2, 65 inutile esse legatum et -s ridiculum esse. COMM. instr. 2, 35, 6 clamat ..., ut pateant aures, et tu -s obstruis illas LVCIF. Athan. 2, 11 p. 168, 15 OPTAT. 5, 1 p. 118, 6 VVLG. deut. 7, 4 Is. 8, 6 AVG. civ. 5, 23$^{extr.}$ ut ... nec ... deseratur et -s ... teneatur (VICT. VIT. 3, 40). BENED. reg. 3. 60. **immo ... -s:** CATVLL. 73, 4 nihil fecisse benigne ⟨prodest⟩, i. etiam taedet obestque -s[que -s]. SEN. epist. 76, 5 propera, ... ne ...; i. ideo -s propera, quoniam *eqs.* PETRON. 27, 1 errare coepimus, i. iocari -s. PANEG. 3 (11), 14, 1 ne tantulum quidem ... audent ...; quin i. ipsi -s in vobis fiduciam pertimescunt. ARNOB. nat. 2, 55 p. 91, 9 meliusque ducetis quin i. potius -s in inscientiae finibus ... permanere quam *eqs.* immo -s: PETRON. 42, 5 medici illum perdiderunt, i. -s malus fatus. MART. 1, 85, 4 PAVL. dig. 48, 10, 22, 9 HERMOG. dig. 43, 30, 2 IREN. 2, 13, 8$^{extr.}$ PETR. CHRYS. serm. 115 p. 517^A COD. Iust. 8, 33, 3 pr. atquin -s: PAPIN. dig. 12, 7, 5, 1 a. vel -s. TERT. adv. Hermog. 45 p. 175, 10 a. -s. e contrario -s: VVLG. II Cor. 2, 7. e diverso -s: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 159. 2, 254 e d. ... -s. *cf.* 1, 283 cum e d. esset credibile, ut quadam providentia -s ... uteretur. **quin -s:** GELL. 11, 15, 5. *cf. l. 32 sq.* **an ... -s:** PLAVT. Men. 198 sanus hercle non es. :: egone an tu -s? TER. Hec. 122 pudorin anne amori obsequeretur -s. VAL. FL. 1, 74. VLP. dig. 18, 2, 2 pr. an vero ... -s (18, 6, 4 pr. an vero -s [frg. Vat. 206]). MARCIAN. dig. 20, 6, 8, 13 AMM. 24, 6, 15. BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 252, 22 an certe ... -s (5, 12 p. 380, 29). an -s: GRACCH. or. frg. Prisc. gramm. I 88, 4 CIC. prov. 29 LVCR. 4, 794 HOR. sat. 2, 3, 67 OV. 5^{ies} SEN. Herc. O. 1600 VAL. FL. 7, 75 MART. *quater.* TERT. *al.* -s an: MART. 3, 88, 2 dissimiles sunt -s an similes? SIDON. carm. 23, 355 magistros temones -e sufferant an axes. SEDVL. carm. pasch. 2, 7 noxia tu, coniunx, -s an draco perfidus ille? (op. pasch. 2, 1 an ille -s *eqs.*) **aut -s:** OV. met. 15, 774 bellaque cum Turno gerere aut, si vera fatemur, cum Iunone -s. SCHOL. Iuv. 6, 462 aut ... -s. VEN. FORT. carm. 7, 18, 8 vel Hebraicis *scribe* notis, ... Achaemeniis ... signis aut -s Argolico ... sopho (*cf.* 5, 6 praef. 11). vel -s: GELL. 2, 44 imperfecta vel -s inops (PAVL. NOL. carm. 10, 75 epist. 1, 7 PRISC. gramm. II 6, 17). SEDVL. op. pasch. 3, 9. 20 vel ... -s (DRAC. laud. dei 2, 784). **seu -s:** VERG. georg. 1, 91 sive ... sive ... seu ... seu ... -s (CYPR. GALL. num. 329 lapidosa vocantur seu granata -s). PROP. 3, 21, 30 sive ebore exactae seu -s aere manus (OV. trist. 1, 2, 89 seu me diligitis ... seu -s odistis. PRISC. gramm. II 298, 3 NEMES. cyn. 207 ANTH. 471, 9 HIER. in Ier. 3, 58, 2 CLAVD. 24, 209).

V *iuncturae ad* **augendam vim comp.** -s: **A -s ... potius, -s plus** *sim.*: **1** potius (...) -s *v. l. 33. p. 60, 15; aliter p. 53, 83.* **2** -s (...) plus *sim.* (*cf. p. 63, 5 sqq.*): PS. QVINT. decl. 16, 4 non intellegis, quanto te -s plus (pius *Gron. Lehn., del. Reitzenstein*) obligaverit amicus? CHIRON 215 quod -s p. agitatus fuerit spiritus. VVLG. Marc. 7, 36 quanto ..., tanto -s p. (μᾶλλον περισσότερον). THEOD. PRISC. log. 13. PAVL. PELL. 599 morte -s p. (plura *codd.*) ⟨nulla⟩ agnosco timenda. MVTIAN. Chrysost. hom. 7, 4 p. 290$^{med.}$ -s p. sene iuvenis culpatur (*p. 66$^{extr.}$ μᾶλλον*). ORIBAS. syn. 4, 2, 5 vinus ... et -s p. adhuc sapa ... et -s pinguis ... vinus (*μᾶλλον ἔτι ... καὶ οἱ παχεῖς*). 7, 32, 8 (μᾶλλον). 9, 16 p. 303, 15 -s p. constrictivus est (*9, 15, 15 μᾶλλον ... ἐφεκτικώτερα*). eup. 2, 1 A 26 (*2, 1 A 58 μᾶλλον*). 27$^{extr.}$ (*2, 1 A 65 πολὺ μᾶλλον*, p. -s *La*). CYPR. epist. 15, 1$^{in.}$ cum omnes milites Christi custodire oporteat praecepta imperatoris sui, tunc vos -s praeceptis eius obtemperare plus convenit. SEDVL. op. pasch. 3, 23 p. 249, 14 utque -s aliud p. mireris (*carm. pasch. 3, 267* p.). ORIBAS. syn. 5, 48, 2. VEN. FORT. vita Radeg. 3, 9 -s quam permitteret dignitas se p. inclinavit voluntas. ATHAN. Lucif. epist. 6 p. 327, 6 dum haec agunt, tanto -s et plus execrantur ab omnibus. VVLG. Marc. 6, 51 plus -s intra se stupebant (λίαν ἐκ περισσοῦ). AMBROSIAST. in Rom. 4, 23 p -s dantis quam accipientis ... sublimitas. DRAC. Orest. 234 p. -s audaces animos ... sumunt. ORIBAS. syn. 8, 18 p. 229, 15

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adhuc p. -s humectat. eup. 2, 1 L 9 extenuat ... p. -s ab afronitro (*A 19 πολὺ μᾶλλον*). syn. 4, 12, 9 (*μᾶλλον*). 4, 14, 6 (*πολὺ πλέον*). 7, 19, 4 (*μᾶλλον*). RVF. podagr. 26 agaricus ab omnibus aliis p. -s iuvat. INSCR. christ. Diehl 1195, 8 edomuit rigidos plus pietate -s. VICT. VIT. 2, 1 -s erubescere amplius ... exarsit (*cf.* 2, 35). 3, 22 amplius illi -s furentes. SEDVL. op. pasch. 3, 18 p. 246, 18 quodque -s amplius admireris (*carm. pasch. 3, 216* -s). VITAE patr. 3, 15 ut -s -sque amplius exerceas opera manuum.

B -s -sque *sim.*, **cottidie -s** *sim.* (*haec omnia desunt apud* VARRONEM, CAES., NEP., TIB., PROP., OV., VITR., CELS., COLVM. *cf. etiam Wölfflin l. c. 162. 311 sq.*): **1** *sensu crescendi servato*: **a** -s -sque *sim.* (*cf. l. 7 p. 55, 73. 56, 5. 64, 14. 65, 79. 82*): -s -sque *legitur inde a* PLAVTO; *poetae dact. habent* -s ... -sque *aut* -s -s (CATVLL. 38, 3. 64, 274 VERG. georg. 4, 311). *deest apud* CIC. (*sed cf. infra l. 25. 27*), QVINT., CYPR. *nota*: DICT. 2, 30$^{in.}$ malo paulatim -s -sque ingravescente. CARM. de Iona 72 namque -s multoque -s freta saeva tumebant. -s atque -s (*cf. vol. II 1071, 74 sqq.*) *legitur fere 20^{ies}; praeter poet. dact.* (*cf.* SERV. Aen. 2, 299) *apud* SVET., HEGES., CASSIAN. -s ac -s *legitur fere 30^{ies}* (*inferiore aetate frequentius esse videtur quam* -s -sque) *inde a* LVCR. -s et -s (*cf. l. 27. 35 et p. 53, 33*): MELA 2, 86 *v. p. 64, 13*. CALP. ecl. 4, 121. **b** cottidie -s (-sque) *sim.*: TER. Haut. 423 cottidie -s (RHET. Her. 4, 44, 57 CIC. Marcell. 12 orat. 33 *et 12^{ies} in epist.* PLANC. Cic. epist. 10, 23, 7 LIV. 3, 12, 7 QVINT. inst. 9, 4, 142. SPART. Did. 6, 1 c. et -s oderat et ridebat). CIC. ad Brut. 1, 18 (9, 26), 5 s c. Phil. 1, 5 c. -s -sque ([PETRON. 125, 2 EPIT. Alex. 5]. Brut. 308 -s -sque c. [epist. 2, 18, 2]). Att. 14, 18, 4 c. -s et -s. CIC. epist. 6, 4, 1 in dies singulos -s -sque ([CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 2 CIL V 532, 2, 33 APVL. met. 11, 21 SPART. Ael. 6, 5 DICT. 1, 19]. SALL. Catil. 5, 7 -s -sque in dies [Iug. 7, 6 PANEG. 8 (5), 4, 1]. CYPR. epist. 31, 5 -s ac -s in dies singulos quosque). LVCR. 5, 706 in ... dies -s ([1105. 1279. 1370 SALL. Catil. 20, 6 (-sque *add. Vat.*) or. Macri 28 LIV. 1, 2, 5 *et 6^{ies}* VELL. 2, 52, 2]. CIC. Mil. 25 -s in dies [PS. SALL. rep. 2, 7, 6 LIV. 35, 32, 1 FRONTO p. 187, 21 N.]). CATVLL. 38, 3 -s -s in dies et horas. AVG. nupt. et concup. 31, 36$^{extr.}$ de die in diem -s -sque. PRIAP. 86, 4 -s et -s ... quotannis.

2 -s -sque *sim. sensu crescendi debilitato fere i. q. plane, maxime, imprimis* (*cf. p. 57, 38*): **a** *c. verb.*: MOD. dig. 48, 4, 7, 1 famosi ... admittuntur ...; sed et milites ... -s -sque ... admittendi sunt (MARCIAN. dig. 48, 2, 13 vel -s). APVL. met. 3, 9 permittite corpora necatorum revelari, ut ... -s -sque ad iustam indignationem arrecti ... saeviatis. 8, 3 adulterinae veneris -s -sque praeclusos aditus copia custodientium. TERT. coron. 10 p. 441, 11 Oe. corona dum in rebus dei non refertur, -s -sque illorum (*sc. gentilium*) deputatur. CYPR. epist. 74, 1 quo lecto -s ac -s eius errorem denotabis. EPIST. pontif. 255 (*a. 385*) Migne 13, 1146^{A} *te* ad servandos canones ... -s ac -s incitamus (AVELL. p. 129, 5 obtestor. EPIST. pontif. 650 [*a. 494*] Cassiod. var. p. 389, 26 commonemus). SCHOL. Cic. Gron. A p. 344, 10 St. quo spiritus -s -sque auferri solet. TRACT. Pelag. p. 39, 31 ut -s ac -s legis ... praedicta subpleret. 52, 30 dicit ... beatos esse ... pauperes, ut -s ac -s *divites* humiliasse monstretur. AVG. quaest. hept. 4, 25$^{extr.}$ illa discretio -s -sque consideranda est ..., unde nunc longum est disputare. VICT. TONN. chron. II p. 188, 468, 2 id fieri nullatenus posse, sed -s ac -s in sua perpetuitate synodi gesta Calchedonensis manere. LEO M. epist. 155, 1. EVSTATH. Bas. hex. 5, 7 p. 918^{A} eniti debebis impensius et studium tuum -s ac -s augere (*Migne gr. 29, 112^{C} πλεῖον*). CASSIOD. hist. 6, 22 p. 1044^{D} -s ac -s insanientes ... etiam ipsum *arguunt* salvatorem (*Socr. hist. eccl. 3, 8 p. 401^{B} πλέον*). *nota*: EPIST. pontif. 381 (*a. 431*) Migne 50, 529^{B} sciant, quod sibi ... discere -s ac -s competat quam docere (*i. multo potius*). **b** *c. adi.*: PANEG. 2 (10), 9, 3 hac ipsa vestri similitudine -s -sque concordes ... fratres. EVSTATH. Bas. hex. 6, 4 p. 925^{A} *aer* propter exhalantes subinde vapores et augmentis aquarum -s -sque crassatus ... tempestatem ... intentat. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 67 gravius, quoties ..., levius, quoties ...; item -s ac -s levius (*cf. p. 64, 13*), quoties *eqs.* (*i. levissime*).

VI -s minusve *sim.*: -s minusve: VARRO ling. 8, 43 CELS. 8, 2, 3 SEN. nat. 3, 26, 8 PLIN. nat. 17, 220 QVINT. inst. 11, 1, 27 FRONTO p. 127, 12 N. AVG. civ. 16, 2. minus aut -s: LVCR. 1, 240 SEN. suas. 1, 5. SEN. epist. 82, 14 aut ... aut. -s aut minus: PS. SALL. rep. 2, 7, 4. 10 SEN. epist. 40, 11. 57, 6 COLVM. 3, 1, 4. 3, 2, 7 MELA 2, 10 PLIN. nat. 21, 226. 22, 111. 37, 72 QVINT. inst. 11, 1, 66. -s parciusve: SVET. Nero 25, 3. -s ac minus: PLIN. nat. 37, 67 QVINT. inst. 11, 1, 14. -s minusque: AVG. civ. 8, 6 p. 331, 4 D.

VII ***de collocatione*****:** **A** *in adi.*: **1** *postponitur*: **a** *apud poetas*: PLAVT. Amph. 595 mirum -s (OV. met. 12, 174). Men. 675 *al.* TER. Eun. 414 CATVLL. 61, 178 LVCR. 2, 294 *al.* VERG. georg. 2, 229 Aen. 5, 725 *al.* **b** *in prosa oratione*: VARRO ling. 5, 109 rust. 3, 16, 19 CIC. Verr. II 1, 153 Brut. 82 BRVT. Cic. epist. 11, 20, 4 BELL. Alex. 45, 4 SALL. Catil. 22, 2 *al.* LIV. 5, 42, 5 *al.* CELS. 1, 3, 3 *al.* SEN. epist. 73, 7 COLVM. 9, 10, 1 MELA 1, 30. 3, 53 PLIN. nat. 7, 79 QVINT. inst. 2, 10, 9 *al.* **2** *disiungitur*: **a** *apud poetas*: PLAVT. Men. 9 graecum videatur -s. Mil. 660 Poen. 1194. 1386 LVCIL. 474 LVCR. 2, 452 *al.* VERG. Aen. 2, 200 *al.* **b** *in prosa oratione*: LIV. 2, 39, 6 COLVM. 2, 2, 3 PLIN. nat. 10, 176. 36, 106 QVINT. inst. 12, 11, 12. *antepositum disiungitur*: CIC. off. 1, 43 -s officio ... esse contrarium. VITR. 9 praef. 1 -s erat instituí dignum. SEN. contr. 2, 3, 12. **B** *in verbis* (*poetarum rationem non habui; nota e. g. p. 58, 16*): **1** *postponitur*: CIC. Catil. 2, 5 hoc etiam sunt timendi -s (Arch. 13 hoc eo mihi concedendum est -s. har. resp. 35 Mil. 34 fin. 5, 75 epist. 3, 12, 1 SEN. epist. 85, 25 QVINT. inst. 4, 2, 122. 10, 3, 16). Flacc. 52 paulo commoverer -s (Mil. 92 multo [leg. 2, 24]). Brut. 214 ac. 2, 44 Att. 5, 20, 1. 6, 1, 1. 7, 9, 3 epist. 3, 12, 1. 13, 18, 1 LIV. 1, 18, 4. 25, 26, 12 SEN. contr. 1, 7, 8 VELL. 1, 17, 1 *al.* SEN. epist. 90, 37 PLIN. nat. 24, 124. 25, 9 QVINT. inst. 1, 2, 26 *al.* **2** *disiungitur*: CIC. Phil. 7, 16 offendit animos maioris partis hominum -s. QVINT. inst. 1 prooem. 2 accendebantur illi -s.

syn.: amplius: *p. 56, 66. cf. p. 56, 63.* bene: *p. 55, 32.* citius: *p. 59, 68.* gravius: *p. 54, 16.* immo: *p. 68, 10. 15.* maxime: *p. 58, 17.* multum: *p. 56, 64.* optime: *p. 56, 13.* plenius: *p. 54, 15.* plurimum: *p. 56, 64.* plus: *p. 53, 78. 81. 54, 60. 56, 58. 64. 67. cf. etiam p. 56, 57.* potius: *p. 58, 74. 59, 69. 71. 75. 81. 60, 3. 67, 75. 68, 9.* praecipue: *p. 58, 9.* propius: *p. 55, 46. 47. 48. 50.* summe: *p. 54, 17.* *δέ*: *p. 60, 63.* *ἐκπερισσῶς*: *p. 63, 6.* *ἐξόχως*: *p. 57, 9.* *μάλιστα*: *p. 57, 10. 13. 72. 58, 11.* *μᾶλλον*: *p. 54, 21. et saepe.* *μεῖζον*: *p. 56, 3.* *περισσῶς*: *p. 56, 3. N. T. Marc. 10, 26.* *πλέον*: *p. 56, 63. 68. 69, 56. 57.* *app.*: plerumque: *p. 58, 5.* *opp.*: male: *p. 55, 67.* minus: *p. 53, 74. 54, 12. 19. 55, 10.* parum: *p. 55, 8.* procul: *p. 55, 51.*

comp.: demagis. malo. *cf.* magister.

(*superl.*) ***maximē** *adv. a* maximus. *scribitur* -xsume: LEX agr. (CIL I^{2} 585) 39 CE 4, 4 (= CIL I^{2} 1531). -ume: CIL I^{2} 597^{a}; -ime: EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 28 ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 3. 2, 39 *al.*; *in libris -u- et -i- promiscue traditur cf. ex. gr. Studemund, Plaut. rel. Ambr. ind. p. 522 et* SEN. contr. 9, 6 (29), 18 haec res maxime iudices movit, haec maxume (-i- *AV*) novercam offendit. *notatur* ma: CIL II 363 INSCR. christ. Diehl 1589. *de notionibus*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 414, 1 B. -e. praecipue. eximie. 434, 31 -e ... egregie *eqs.* GLOSS.^{L} II Philox. MA 141 -e *μάλιστα*. *de significationibus et usu disputavit Hand, Tursellinus III 586 sqq.* *legitur inde ab* ENN. (*p. 71, 5*). *dactylicis propter prosodiam deest praeter* ENN. ann. 318 (*in vs. manco*) ACC. carm. frg. 3, 1 M. COMM. *in vv. non dactylicis occurrit apud scaenicos priscos saepe; apud* LVCIL. *ter*, CATVLL. *semel*, PVBLIL. PHAEDR. SEN. trag. *locis binis*, AVIEN. *quater*. [*loc. corr.*: TER. Haut. 997 LIV. 40, 16, 3. *falso trad.*: CIC. Cluent. 159 *ubi* maximi (aestimare) *em. Man.* (SEN. contr. 1, 2, 19 [*v. vol. I 1102, 27*] *aliter se habet*).]

I ***de vi et gradu*****:** **A** *sensu superl. integro i. q. summe, maximo opere*: **1** *strictiore sensu*: **a** *generatim*: PLAVT. Amph. 199 cum pugnabant -e, ego tum fugiebam -e (QVADRIG. hist. 10^{b} -e proelio conmoto atque utrisque summo studio pugnantibus). Asin. 577 *fecisti*, ut meque teque -e ... decuit (Bacch. 725 nimis bellus atque ut esse -e optabam locus. CELS. 2, 17, 5 cum ... iam ... corpus tam integrum est, quam -e esse in eo genere valetudinis solet. *cf. p. 75, 6. 48*). CIC. Arch. 26 optimus quisque -e gloria ducitur. Phil. 10, 14 -eque noster est Brutus semperque noster (*cf.* Att. 9, 9, 4 -e meus. LIV. 42, 43, 3 GAIVS inst. 4, 16). off. 1, 49 hoc -e officii est. VELL. 2, 47, 3 -e a C. Caesare alienatus est. **b** *speciatim*: *i. q. prorsus, plane*: PLAVT. Rud. 217 libera ego prognata fui -e. VARRO rust. 1, 2, 3 secundum naturam. CIC. Verr. II 3, 192 Henna mediterranea est -e (5, 70). de orat. 1, 79 quibus etiamsi ingenium ... non -e defuit, doctrina certe ... defuit. COLVM. 2, 2, 6 -e reditum pratorum ceteris anteponebat. 7, 4, 6 non patitur (*i. sinit*). PLIN. nat. 5, 1 nomina vel -e ... ineffabilia. COD. Theod. 1, 32, 3 pr. -e idoneis satisdatoribus datis adfectatum munus incipiat (7, 18, 8 pr.). *aliter*: CIC. Sest. 47 tum -e mentes ..., cum ex corpore excessissent, sentire (Brut. 89). LIV. 21, 39, 1 in reficiendo -e sentientem contracta ante mala. *cf. p. 54, 63.* *definitur diligentius situs locorum*: LIV. 36, 25, 3 regionem -e Oetae spectat (28, 17, 5). PLIN. nat. 5, 42 inter Siciliam -e et Sardiniam. 5, 136 ex adverso -e Erythrarum (6, 30. 199). **2** *latiore sensu* (*cf. p. 55, 21*): **a** *c. verb. noscendi, declarandi fere i. q. accuratissime, clarissime*: PLAVT. Men. 1118 ut nunc -e memini. Mil. 1366 cum antebac, hodie -e scies. TER. Haut. 284 declarat. CIC. inv. 2, 121 perspicitur (Brut. 324 Att. 2, 19, 3. LIV. 40, 31, 9 conspici [PLIN. epist. 6, 16, 5]). 1, 104 rem verbis quam -e ante oculos ... ponimus. de orat. 1, 219 *cerni*. Brut. 29 intellegi. orat. 80 explanat. epist. 1, 9, 9 cognovi (VITR. 9, 4, 7). SEN. nat. 6, 6, 4 adpareat (epist. 121, 5). **b** *fere i. q. facillime, optime*: VARRO rust. 1, 13, 4 retinetur sucus. RHET. Her. 3, 12, 21 vocem conservare. CIC. de orat. 3, 203 inrepit in hominum mentes. off. 1, 26 adducuntur ... ut. COLVM. 3, 2, 26 siccitates -e perfert (PLIN. nat. 19, 130 -e hiemem tolerant). CELS. 6, 1 capillis fluentibus -e quidem saepe radendo succurritur (*cf.* 6, 6, 25^{C}). **c** *c. verb. motionis*: *i. q. proxime*: BELL. Afr. 80, 5 naves ... quam -e ad litus adpelli. LIV. 22, 4, 2 montes ... subit. SEN. clem. 2, 3, 2 quamvis -e (proxime *C. F. W. Müller*) ad verum accedat (PLIN. nat. 34, 171 ad luteum colorem. QVINT. inst. 10, 1, 86 Homero). *i. q. longissime*: LIV. 28, 1, 9 signa quam -e ad laevam iubebat ferri. CELS. 7, 19, 2 quam -e ab inguinibus abducere. *cf.* DICT. 3, 15 qua -e visi poterat. **d** *fere i. q. diutissime*: PLIN. nat. 21, 65 hyacinthus -e durat. **e** *alia*: CIC. S. Rosc. 116 ea sunt animadvertenda peccata -e (*i. q. severissime*), quae difficillime caventur (Caecin. 7 vindicanda est). dom. 36 *imitari*. Sest. 132 oppugnari. Tusc.

[*Bulhart*]

5*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 56 exclamant, quam -e possunt (APVL. met. 5, 28. *cf.* LIV. 2, 29, 1 increpant). ad Q. fr. 2, 4, 7 exspecto (Att. 3, 17). Q. CIC. pet. 35 officia *animadvertere.* SALL. Catil. 33, 5 quonam modo -e ulti sanguinem nostrum pereamus. CELS. 3, 5, 6 dormiunt. 3 *extat adv., ubi adi. poni potuit* (*cf. p. 56, 21 et Hand l. c. 589*): ENN. scaen. 360 quam mihi -e hic hodie contigerit malum. PLAVT. Mil. 1101 tempus -e esse, ut eat domum. CATO agr. 155, 1 periculum est. QVADRIG. hist. 9 haec -e versatur deorum iniquitas, quod. VARRO rust. 2, 9, 6 cognati *canes* -e inter se sunt praesidio (*cf.* CIC. S. Rosc. 49 fraudi. Ps. SALL. rep. 2, 12, 3 usui. NEP. Alc. 7, 3 malo. SEN. benef. 1, 11, 6 voluptati). CIC. Phil. 1, 16 rationem habendam ... pacis. de orat. 1, 53 -e (maximam *l. v.*) vim existere oratoris in ... mentibus ... incitandis. Brut. 319 in certamen veni. CAES. civ. 3, 43, 4 *auctoritate* niti. NEP. Dat. 11, 2 cui -e habebat fidem. LIV. 27, 14, 8 tumultum ... faciebant. 43, 12, 8 curam praebebat. PLIN. nat. 18, 117 inter quae -e honos fabae. OROS. hist. 2, 17, 12 victos et in fugam versos Thrasybulus ubi vel -e (*i. maximam partem, plerosque*) Athenienses esse intellegit. 4 *pro elativo i. q. valde* (*exempla rei notissimae dedi paucissima*): TER. Hec. 396 volo (CIC. Att. 13, 32, 2. *cf.* Tull. 1 *cupere*). VARRO rust. 2, 2, 11 caput enim -e ovis molle est. COLVM. 3, 10, 14 sed et illud -e profiteor. TERT. scorp. 3$^{extr.}$ captivitate ... iram dei pensavit Israel, quotienscumque ab illo -e (*fere i. nimis*) in idololatriam exorbitaverunt (COMM. instr. 2, 35, 10 perit omnis, quando sibi -e fidunt). CYPR. epist. 63, 18 p. 716, 10 quando ipse in evangelio -e (*i. expresse*) dicat *eqs.* *nota* non -e *i. q. non ita*: CIC. prov. 25 Caesaris consilia in re p. n. -e diligebatis. ad Brut. 2, 1 (9, 1), 1 me quidem n. -e conturbabant. de orat. 2, 54 neque -e aptus (Att. 16, 15, 6).

B *vice comparativi* (*cf. l. 22*): AVG. epist. 104, 7 quo enim quemquam -e diligimus, eo minus *eqs.* 238, 12 cum ... dicatur unus homo, cur non multo -e (magis *A*) ... dicatur unus deus? ANON. Aug. epist. 36, 5$^{in.}$ in quo (*sabbato*) -e bene quam male facere licet (MVTIAN. Chrysost. hom. 4, 2 p. 264$^{in.}$ *hoc* ad *Christum* -e pertinet q. ad illos [*p. 38* μᾶλλον]. 19, 2 p. 359$^{med.}$ nonne -e nobis ipsis q. omnibus ignoscimus? [*p. 141$^{extr.}$* μάλιστα πάντων]. ORIBAS. syn. 7, 40, 1 rec. Aa nascitur ... quam -e in capite q. in aliis corpore partibus [τὸ μὲν πλεῖστον ἐν κεφαλῇ κἂν τῷ ἄλλῳ σώματι]).

II *de praestantia i. q. imprimis, praecipue, potissimum*: 1 *generatim*: PLAVT. Amph. 192 victum ... oppidum est imperio ... Amphitruonis -e. Trin. 647 tu fecisti ut difficilis foret, culpā -e ... tuisque stultis moribus. TER. Hec. 331 quod sane nolim, -e eri causa mei (*cf.* 348 Eun. 1070 VARRO ling. 5, 6 CIC. inv. 1, 23). Phorm. 28 per quem res geretur -e. CATO agr. 6, 1 id -e seri oportet. VARRO ling. 5, 141 *aedificia nominata* ab aedibus et faciendo -e aedificium. rust. 1, 1, 4 illos XII deos, qui -e agricolarum duces sunt. CIC. inv. 1, 5 homines ... hac re -e bestiis praestare, quod loqui possunt. Verr. II 3, 4 ut his abstineant -e vitiis, in quibus alterum reprehenderint. p. red. in sen. 27 *comitia centuriata* -e maiores nostri comitia iusta dici ... voluerunt. Phil. 14, 31 duo certe non praeteribo, quae -e occurrunt. de orat. 2, 353 ordinem esse -e, qui memoriae lumen adferret. div. 2, 148 id -e egimus. epist. 11, 5, 1 in iis locis, in quibus -e tuto me esse arbitrabar. CAEL. Cic. epist. 8, 14, 4 prope oblitus sum, quod -e fuit scribendum. NEP. Them. 2, 6 cum ... -e Athenienses peti dicerentur. LIV. 1, 34, 1 Romam commigravit cupidine -e ... honoris. 3, 25, 4 -e ex (*cf. p. 76, 40*) tribunis (CELS. 2, 31 SEN. dial. 3, 1, 1 COLVM. 2, 10, 12. *cf. c. gen.*: PLIN. nat. 9, 177 piscium -e gobiones. 17, 221 GELL. 20, 1, 39). 25, 8, 10 nocte -e commeare. VITR. 5, 2, 1 -e quidem curia in primis est facienda. CELS. 5, 26, 1^{B} quae praecipue scalpellum ... postulant, ... quae -e medicamentis egent (6, 3, 2. *cf.* HERM. Pal. vis. 1, 2, 4 et -e tu, *ubi vulg.* praecipue). *passim.* *appositive*: CATO agr. 6, 4 ceterae vites, miscellae -e (VARRO ling. 9, 17 poetae, -e scenici. rust. 2, 4, 10 mulieres, -e nutrices. 3, 5, 14 CIC. de orat. 2, 2, 36 CAES. Gall. 4, 23, 5). VARRO rust. 2, 2, 3 toto corpore, -e circum cervicem. 3, 6, 3 frumento, -e hordeo. CIC. de orat. 3, 160 ad sensus ..., -e oculorum. *al.* LIV. 5, 33, 11 Alpinis ... gentibus ..., -e Raetis. 23, 15, 5 per Campaniae urbes, -e Nolam. *al.* ACC. carm. frg. 3, 1 M. maxima pars Graium ... et -e Athenae. RHET. Her. 1, 6, 10. CIC. Verr. II 1, 88 semper ... et -e in Sicilia. 4, 62 ut mos est regius et -e in Syria. dom. 47. Phil. 5, 26 in bello et -e civili. Att. 7, 26, 1 et -e quidem. *al.* CAES. Gall. 5, 14, 4 uxores habent ... communes et -e fratres cum fratribus. LIV. 10, 29, 2 *al.* CIC. Planc. 30 vetere ... iure -eque oppidano. Phil. 2, 62 auri, argenti -eque vini. 8, 7 de orat. 1, 263. nat. deor. 2, 166 poetas -eque Homerum. Tusc. 4, 54 leg. 2, 33 Att. 5, 21, 7 *al.* LIV. 5, 16, 8 *al.* SALL. Iug. 40, 2 per amicos ac -e per homines nominis Latini. LIV. 23, 14, 7. 24, 35, 2. CIC. Brut. 208 quem ad modum ..., -e autem quem ad modum (Att. 14, 1, 2. 14, 21, 4). SALL. Catil. 54, 5 decoris, sed -e severitatis (PLIN. nat. 3, 47, 11, 145). CIC. Manil. 24 multorum ... -eque eorum, qui (SALL. Iug. 31, 1 multa ... ac -e, quod. NEP. Eum. 4, 3 multis praeterea et -e nobilibus captis. *cf.* CIC. de orat. 2, 100 plerasque causas et -e privatas). Att. 11, 21, 2 multa ..., -e Pharnaces (LIV. 1, 9, 8). Mil. 21 multa ..., sed illud -e (Deiot. 40. *cf.* SALL. Catil. 17, 6 iuventus pleraque, sed -e nobilium). epist. 11, 27, 6 omnia ... sed -e (Att. 5, 11, 7 INSCR. christ. Diehl 1589 [*cf. p. 70, 29*]). BELL. Afr. 16, 4 omnium ... et -e (CONC.^{S} I 3 p. 132, 8 omnem ... et -e [*I 1, 7 p. 100, 7* ἐξαιρέτως]).

2 *speciatim*: a *de voluntate*: PLAVT. Merc. 886 -e quod vis audire (CIC. Sulla 1 -e vellem). VARRO rust. 3, 16, 13 serere, quae -e secuntur apes (3, 7, 1 CIC. ad Brut. 1, 8 [9, 17], 1). ling. 5, 43 puto (LIV. 7, 26, 15 crediderim). LAMPR. Heliog. 12, 4 in conviviis exsoletos -e iuxta se ponebat (*cf. p. 60, 7*). CIC. inv. 2, 32 ac -e, si fieri poterit, simili aliquo in genere ... *reum* peccasse *ostendere* (part. 132 vel aliorum vel -e, si potuerit, eiusdem [LIV. 22, 16, 8]. *cf.* VARRO rust. 1, 51, 1 s olidā terrā pavitā, -e, si est, argillā). epist. 12, 17, 2 huic tu libro -e velim ex animo, si minus, gratiae causa suffragere ([VARRO rust. 2, 7, 5. VITR. 10, 14, 3 si non. CELS. 6, 6, 38 sin minus]. SALL. Iug. 35, 4 sin id parum procedat [46, 4]). CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 8 librarius mittatur, -e quidem Graecus (LIV. 44, 16, 3 equis ... opus esse, -e Numidis. VITR. 5, 12, 7. 7, 3, 1). b *de consuetudine i. q. plerumque*: VARRO rust. 3, 5, 4 eae *offae* -e glomerantur ex ficis et farre mixto. CIC. div. in Caec. 13 quorum fide ... Siculi -e utuntur. de orat. 2, 236 acumen uno saepe in verbo positum, -e respondentis, non numquam etiam lacessentis. CELS. 5, 28, 1^{A} -e nigrae, interdum sublividae. 5, 28, 18^{A} idque vitium -e rotundum incipit. COLVM. 12, 48, 1 Octobri, quo -e matura est. DIOSC. 4, 178 ampelos melena, quam -e vite nigra dicunt. c *de facilitate*: CIC. Phil. 5, 7 *Caesaris* eas leges pervertit, quas -e laudare poteramus. de orat. 1, 232 interrogabatur reus, quam *poenam* commeruisse se -e confiteretur. Att. 3, 15, 4 quod unus tu facere -e potuisti. LIV. 4, 6, 4 ita -e rati contentionem ... tribunos ... depositūros. d *i. q. maximam partem* (*cf. p. 71, 17*): LIV. 1, 35, 9 equi pugilesque, ex Etruria -e acciti. 5, 7, 2 multitudo facibus -e armata. 5, 40, 5 alia -e plebis turba. 21, 32, 6 campestri -e itinere. 23, 31, 4 legiones ... — erant autem Cannensis -e exercitus (33, 18, 9. 42, 56, 10). e *i. q. fere* (*cf. Hand l. c. 596*): CIC. inv. 2, 123 ea *sententia* partibus iuridicialis assumptivae -e sustinetur. part. 31 ea sunt in ea (*sc. narratione*) servanda -e, quae etiam in reliquis fere dicendi partibus. LIV. 7, 30, 1 -e in hanc sententiam locuti sunt. 10, 38, 5 ducentos -e pedes (PLIN. nat. 5, 31. 6, 83 GELL. 17, 8, 4). 21, 33, 7 ruinae -e modo ... devolvebantur (35, 34, 10. *cf.* 21, 38, 1 hoc -e modo in Italiam perventum est [25, 31, 11 *al.*]. 34, 13, 10 in hunc modum -e [42, 59, 1]. 37, 41, 6 in h. -e m. [38, 17, 1 CVRT. 4, 1, 10 *cf.* 9, 2, 12]. CVRT. 7, 3, 9 in carinae -e modum [8, 11, 6]). CELS. 3, 4, 1. 8, 9, 1^{G} CVRT. 3, 2, 5 MELA 1, 102 PLIN. nat. 4, 86. 12, 56. 26, 151. *nota*: GELL. 17, 8, 4 erat is puer ... ad annos -e natus octo (*an i. q. 'summum'? cf. p. 75, 48 et Hand l. c. 595, 12*).

iuncturae, stilistica (*praesertim ad I*): I c. *adi. et sim.* (*cf. p. 75, 16. 30 et p. 60, 82*): A *c. pos.*: 1 *causa superl. c.* -e *et pos. formati in ipsis adi. est posita*: a *propter formam*: α *in adi., quae desinunt in* -eus, -ius, -uus. β *in adi., quae desinunt in* -osus: *leguntur fere singulis locis* fructuosus, religiosus, luctuosus, periculosus, vitiosus, negotiosus, copiosus, operosus, spatiosus, formidolosus, sumptuosus. γ *in multisyllabis*: alienus (PLAVT. Capt. 99 CIC. Caecin. 24), opportunus (CIC.), manifestus (SALL. Catil. 41, 5 quam -e m. QVINT. inst. 3, 6, 72 etiam in quibus -e videtur m. translatio); familiaris (CIC. de orat. 1, 25 *al.* [*v. vol. VI 246, 70*]), popularis, salutaris, naturalis (CIC.); *singulis locis* finitimus, domesticus, tempestivus, repentinus, veteranus, rubicundus (HIPPOCR. aer. 5 p. 9, 22 G. rubicundi sunt -e [*del. Kühlewein, Niedermann in plagulis*] magis quam alibi, si [ἀνθηρά ἐστι μᾶλλον ἢ ἄλλῃ *A*]); hospitalis, triumphalis, vulgaris, exitiabilis, liberalis; anceps. δ *in* bonus: CASSIOD. hist. 2, 16 p. 934^{D} -e bene. ANTHIM. 61 (*sed cf. Niedermann, Gnomon 5, 1929, 574*).

b *propter rem*: α *in adi.* (*adv. l. 66*) *verbalibus sim.*: (I) laudabilis, probabilis, mirabilis (CIC.), miserabilis (SALL.), tolerabilis (LIV.); *fere singulis locis* alibilis, optabilis, mutabilis, detestabilis, admirabilis, memorabilis, placabilis, notabilis, terribilis, inobservabilis, purgabilis, sociabilis, spectabilis, inenarrabilis, vendibilis, favorabilis, imitabilis, intolerabilis, honorabilis (CONC.^{S} I 5 p. 378, 20 [*I 4 p. 70, 37* honorandissimis]). (II) utilis (TER.); *fere singulis locis* inutilis, docilis, fertilis, difficilis, nobilis, habilis, fissilis. (III) efficax, ferax, sequax, verax (*fere singulis locis*). (IV) (in validus, dilucide, nitidus, calidus, avidus (*singulis locis*). (V) inimicus (CIC.); amicus, gnarus, votivus; munificus, mirificus, frigorificus; veridicus, fatidicus; mortifer; querulus, patulus, tremulus; ridiculus. β *in partic.*: *praes.*: CIC. fin. 4, 37 altissimum ... et -e excellentem (de orat. 3, 25). SEN. dial. 6, 4, 2 inpatiens (COLVM. 4, 3, 4. 7, 1, 2 patiens); *singulis locis*: cupiens, amans, nocens, repugnans, cedens, evidens, praesens, conveniens, rubens, desiderans. *perf.*: (ex)optatus (TER., CIC.), accommodatus (RHET. Her.), diversus, disiunctus, coniunctus, notus, aptus, tutus (CIC.); *fere singulis locis*: spectatus, adpositus, natus, limatus, incorruptus, cognatus, pervulgatus, munitus, acceptus, celebratus, inclitus, conspectus, gratus, cultus, perfectus, expositus, receptus; ratus, meritus (PLAVT. Capt. 936 CIL I^{2} 1531). *gerund.* (*cf. Schmalz-Hofmann^{5} 595*): *ex. gr.* CIC. Phil. 3, 11 huius -e conservandi generis. fin. 5, 69 praeclarissimam omnium -eque laudandam. COLVM. 10 praef. 3 venerandi. AVG. civ. 14, 9 p. 23, 25 D. bona plane et -e optanda. 11, 21 p. 489, 30 scienda. γ *in quibus propter notionem adi. gradus superl. exsistere non potest*: par (PLAVT.); unus (TER.), Socraticus, Atticus (CIC.), fulvus, candidus (PLIN. nat.). *c. subst.* (*cf.*

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. *61, 55*): CIC. Sest. 116 ipse ille -e ludius. PLIN. epist. 8, 24, 2 ad homines -e homines. paneg. 85, 5 tunc -e imperator, cum amicum agis. FLOR. epit. 2, 6, 58 duces (*v. vol. V 1, 2321, 38*). *c. adv.* (*cf. p. 72, 66. 73*): CAES. civ. 3, 9, 6 nuper (*v. adn. crit.*). LIV. 9, 26, 14 procul (8, 24, 3 quam -e p.). APVL. met. 4, 25 nunc -e funditus perii (5, 5 prorsus). *iuxta adverbialia*: PLAVT. Amph. 10 in rem (Capt. 398). CIC. fin. 5, 47 e natura. off. 3, 21 secundum naturam. Att. 4, 18, 2 ad naturam. *al.*

2 *usus liberior* (*composui voces secundum numerum syllabarum, accentum, exitum stirpium*): SEN. dial. 11, 7, 8 trux. PLAVT. Men. 571 morus. CIC. Verr. II 1, 4 aeger (SEN. epist. 104, 14). 1, 103 dignus (off. 1, 31). Caecin. 65 mirus (*q. v.*). Sest. 6 carus (SEN. dial. 4, 23, 1). Vatin. 24 liber (Rab. Post. 22 QVINT. inst. 3, 8, 8). har. resp. 24 casti, sollemnes, religiosi. off. 1, 119 rarus (Lael. 64 QVINT. inst. 7, 3, 25). CAES. Gall. 2, 4, 8 ferus. SALL. Iug. 35, 4 fidus (*v. vol. VI 703, 50*). SEN. dial. 3, 1, 1 taeter. MELA 1, 58 festus. 2, 19 laetus. 2, 53 clarus. PLIN. nat. 2, 138 saevus. 2, 143 dirus. 8, 207 brutus. 18, 61 nudus. QVINT. inst. 1, 2, 2 pronus. PLIN. epist. 6, 16, 22 verus. COD. Theod. 16, 2, 15, 2 iuste. CIC. Brut. 203 grandis. Tusc. 3, 22 fortis. CELS. 1, 3, 15 dulcia et pinguia. OROS. hist. 6, 7, 8 gravis. CIC. har. resp. 42 fecundus. de orat. 3, 18 opacus. rep. 1, 18 apricus. ac. 2, 39 absurdus. Tim. 17 decorus (*v. vol. V 1, 213, 78*). LIV. 39, 31, 16 cruentus. 42, 57, 3 indigne. MELA 1, 20 angustus (2, 86). PLIN. nat. 16, 213 aeternus. 18, 263 opimus. 35, 47 vicinus. TAC. ann. 1, 48, 2 sincerus. CIC. Verr. II 1, 17 illustris (*v. vol. VII 1, 394, 81*). dom. 43 insignis (*q. v.*). LIV. 34, 17, 1 imbellis. SEN. contr. 9, 4 (27), 20 infamis COLVM. 1, 5, 3 salubris (PLIN. nat. 8, 97). PLIN. nat. 2, 178 sublimis. QVINT. inst. 2, 4, 37 communis (11, 3, 92). TER. Haut. 393 consimilis. CIC. div. 2, 58 similis (*q. v.*). CVRT. 7, 5, 17 sterilis. VARRO ling. 10, 7 lubricus (CIC. Verr. II 5, 137 SEN. epist. 94, 73). CIC. Q. Rosc. 55 geminus. Phil. 2, 112 barbarus. nat. deor. 2, 26 frigidus (PLIN. nat. 2, 228). SALL. Iug. 23, 2 impiger. SEN. nat. 4, 2, 21 integer (LAMPR. Alex. 39, 5). COLVM. 4, 29, 8 solidus. PLIN. nat. 19, 100 concavus.

3 *iunguntur superl. per* -issimus *et superl. per* -e *formati*: PLAVT. Mil. 788 *v. p. 75, 16.* CATO agr. praef. 4 -eque pius quaestus stabilissimusque. VARRO rust. 2, 1, 4 -e *oves* . . . quietae et aptissimae. CIC. Verr. II 4, 3 apertissima -eque hospitalis. Manil. 9 disiunctissimis -eque diversis. Sest. 98 -eque optabile. Planc. 25 coniuncta -e (de orat. 3, 64). de orat. 1, 180 limatus. div. 1, 94 fertiles. CATVLL. 17, 11 profunda. SALL. Catil. 8, 5 negotiosus. Iug. 35, 4 fido. SEN. contr. 10, 5, 18 inutilem. SEN. epist. 67, 6 mirabilis. COLVM. 4, 10, 3 naturalis (QVINT. inst. 4, 2, 1). PLIN. nat. 18, 64 inanc. 18, 238 operosus. 32, 22 rubens. QVINT. inst. 2, 5, 19 expositum. 10, 2, 10 pares. 10, 5, 21 favorabilis. decl. 323 p. 270, 5 -e familiare et . . . praesentissimum. FRONTIN. aq. 26 receptus. FRONTO p. 25, 12 N. populare.

B *c. comp.* (DON. gramm. IV 375, 1 comparativo et superlativo gradui . . . magis aut -e adici non oportet): 1 -e *pertinet ad praestantiam* (*cf. p. 71, 38*): VITR. 1, 1, 4 *geometria* circini tradit usum, e quo -e facilius aedificiorum . . . expediuntur descriptiones. 1, 5, 5 munitiones . . . aggeribus coniunctae -e sunt tutiores, quod. 2, 3, 2 -e autem utiliores sunt, si (ORIBAS. eup. 2, 1 C 32 u. -e sunt eius radices [*K 102 χρήσιμα μάλιστα*]). LACT. inst. 1, 21, 10 quae -e est aetas parentibus dulcior. **b** *usu liberiore*: GROM. p. 317, 29 L. de sinistra parte fines parvos habet; ab occidente autem quam -e fines fortiores habet (313, 18 largiores). FAVSTIN. trin. 2, 9 p. 58[B] lucidius. CHIRON 387 et -e plus expedit purgare (*Hippiatr. I p. 240, 11 μάλιστα. Veg. mulom. 2, 53, 5* expurgabis). 616 hoc equi quadrigari maxime . . . patiuntur, reliquae veterinae -e parcius (*fort. ad p. 72, 15*). HIER. epist. 34, 1, 1 vel -e Origenis libros inpensius persecutus (EPIST. Rev. Bénéd. 34 p. 272, 109 vitium longius declinare). BOETH. c. Eut. praef. 20 longius.

C *c. superl.* (*cf. p. 64, 17*): [*dub.*: CIC. Att. 12, 38, 3 -e liberalissima (liberalis sit *Vrs.*) doctoque homine dignissima. LIV. 41, 23, 6 *v. Weißenb. ad l.*]. VITR. 6, 6, 4 quae -e in villa loca calidissima fuerint. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) I 3 quam -e primam occursuram (*cogitationem*) mihi provideo. COLVM. 9, 3, 3 quanto grandior apis . . ., tanto peior. si vero saevior, -e pessima est. GELL. 13, 17 (16), 1 hi sunt vel -e humanissimi. RVFIN. hist. 1, 1, 1 in locis -e celeberrimis (*ἐν ταῖς μάλιστα ἐπισημοτάταις*). AVG. epist. 43, 5[extr.] multo -e testatissima. THEOD. PRISC. eup. faen. 95 quam -e plurimum prodest (RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 208, 11 cum . . . virtute -e plurima). ANTHIM. 83 optima -e. PASS. Matth. 14 p. 234, 26 -e beatissimis monachis.

II *c. verb.*: **A** *affectus*: mirari, placere (PLAVT.), laudare (TER.), admirari, displicere, reprehendere, probare (CIC.); metuere (PLAVT.), angere, timere, vereri (CIC.), confidere (CAES.); velle, cupere (PLAVT.), optare (CIC.); delectari (VARRO), laetari, dolere, suscensere, inridere, obiurgare (CIC.); diligere (CIC.); invidere (CIC.); paenitet (CIC.). **B** *iuvandi et nocendi*: conducere, convenire, obesse, expedire (CIC.), prodesse (Q. CIC.), nocere (SEN. phil.). **C** refert (PLAVT.), interest (CIC.); cordi est (CIC.); valere (TER.), posse (CELS.), vigere (CVRT.).

III *elliptice in responsionibus plane assentientium (fere vice particulae; cf. Hand l. c. 605)*: *post interrog.*: PLAVT. Vid. 19 licetne? :: -e si quid est opus. TER. Eun. 334 nonne hoc monstri similest? quid ais? :: -e. *post imperat.*: PLAVT. Asin. 904 iace, pater, talos, ut porro nos iaciamus. :: -e (Curc. 315. 427 Men. 430 Most. 1009. 1144. Rud. 1409 dimidium huc cedo. :: -e [TER. Hec. 708]. TER. Andr. 818 Haut. 339 Phorm. 386 Eun. 189 Ad. 609). *cf.* Curc. 41 obloquere. :: fiat -e. *sim.*: PLAVT. Pseud. 661 *volo*, ut . . . :: tuo arbitratu, -e. Persa 599 percontari hanc paucis hic volt. :: -e. Stich. 538 huic apologum agere unum volo. :: -e. *nota in responsione contrarium aliquid acriter affirmantium*: PLAVT. Pseud. 495 numquid peccatum est, Simo? :: immo -e (TER. Hec. 228 non mea . . . culpa evenit. :: i. -e). *addi potest*: SALL. Catil. 52, 28 scilicet res ipsa aspera est, sed vos non timetis eam. immo vero -e (*sc. timetis*).

IV ***in enuntiatis interrogativis, concessivis, temporalibus***: **A** **quid -e** *sim.*: PLAVT. Epid. 215 id adeo qui -e animum advorterim? CIC. part. 108 quid -e significetur. epist. 10, 26, 1 cuius id opera -e excitatum sit. LVCC. Cic. epist. 5, 14, 1 quae te res hinc -e retrahat. SALL. Catil. 53, 2 quae res -e tanta negotia sustinuisset. LIV. 29, 7, 5 qua -e parte adgrederetur. CELS. 7, 4, 1[B] PLIN. nat. 17, 9. 22, 114. **B** **(et)si -e** *sim.*: PLAVT. Pseud. 433 si sint ea vera . . . -e (*item* si . . . -e Bacch. 1001. 1003 TER. Phorm. 295 Eun. 865 RHET. Her. 4, 4, 7). Rud. 1353 si -e . . . reddiderit (TER. Ad. 340 LVCIL. 692 RHET. Her. 2, 16, 23. 2, 17, 26 CIC. Quinct. 35. 60 div. in Caec. 29 Verr. II 2, 164 *al.* Caecin. 99 Sest. 64 ac. 1, 15 Tusc. 3, 51 fin. 1, 2 Att. 8, 3, 2 *al.* SALL. Catil. 58, 6 LIV. 2, 18, 7 QVINT. inst. 1, 12, 1 TAC. ann. 14, 56 *al.*). PLIN. nat. 25, 112 si iam -e. CIC. Catil. 1, 29 quodsi . . . -e (BELL. Alex. 55, 5 q. -e). rep. 1, 32 etiamsi -e (QVINT. decl. 340 p. 343, 20 ICT.). ac. 2, 81 ut -e (COLVM. 12, 52, 20 NERAT. dig. 47, 2, 65. *cf.* PLIN. paneg. 72, 7 utque iam -e). Att. 13, 28, 2 etsi -e (APVL. apol. 90 SCHOL. Cic. Bob. p. 106, 22 St.). PLIN. epist. 10, 51, 2 quamvis -e (PANEG. 5 [8], 1, 5 q. -e orationi imparem). PAVL. dig. **41, 2, 1, 3** licet -e. *om. particula* (*cf. Schmalz-Hofmann[5] 759*): APVL. apol. 55 quamquam . . . possim negare, at, -e fuisse concedam, tamen *eqs.*

C **nunc (tum, cum) -e** *sim.* (*cf. Hand l. c. 599 sqq.* cum -e *editur interdum scriptura continua*): PRISC. gramm. III 336, 20 nostri 'cum -e' pro ὅτι μάλιστα frequenter ponunt. DOSITH. gramm. VII 409, 14 cum -e τὰ μάλιστα. 1 *subest notio gradationis*: PLAVT. Mil. 1153 nunc cum -e opust dolis (TER. Andr. 823 abs te postulo. Phorm. 204 CIC. Cluent. 12 LIV. 27, 9, 4 ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 2, 39 HIER. epist. 14, 4, 1). RHET. Her. 4, 6, 9 sitiens cum -e (CIC. de orat. 1, 85 hoc significabat. off. 2, 23. LIV. 32, 37, 2 moverunt. SEN. contr. 10, 5, 3. SEN. benef. 3, 33, 1 pericula . . . prementia. dial. 10, 17, 1 subitque c. -e exultantis sollicita cogitatio. epist. 18, 1 sudat. *al.* CVRT. 6, 6, 10 vinci. PLIN. nat. 9, 121 singulare. 9, 123 grandibus. TERT. adv. Marc. 2, 26[in.] 3, 4[in.] pudic. 7, 8. 13, 7. SCHOL. Cic. Bob. p. 97, 11 St. 157, 17. *cf. etiam p. 75, 7*). CIC. Verr. II 2, 37 quem provincia tum -e exspectabat (LIV. 1, 10, 1. 7, 23, 6. 27, 4, 1. 28, 23, 1. 31, 18, 2. 33, 3, 12 SEN. epist. 114, 6 QVINT. inst. 10, 3, 10). LIV. 40, 32, 1 castra amissa esse et tum cum -e ardere (CVRT. 3, 2, 17 tunc cum -e utilia suadentem). 2 *notione temporali*: TER. Ad. 518 apud villamst: nunc cum -e operis aliquid facere credo (CIC. S. Rosc. 132 quae iam facta sunt . . . quae n. c. [*om. al.*] -e fiunt. Cato 38 causarum inlustrium n. c. -e conficio orationes. LIV. 29, 17, 7 SEN. nat. 3 praef. 9 PANEG. 2 [10], 2, 1). RHET. Her. 4, 27, 37 occultatio est, cum dicimus nos praeterire . . . id, quod nunc -e dicimus (CIC. *v. l. 50*). CIC. inv. 1, 39 quae instent in praesentia et cum -e fiant (Verr. II 4, 82. har. resp. 32 antiqua . . . . quae fiunt c. -e. LIV. 29, 17, 19 passi sumus et c. -e patimur. SEN. contr. 1 praef. 22. 7, 2 [17], 14 VAL. MAX. 3, 1, 2 SEN. benef. 1, 3, 10 *al.* dial. 5, 33, 4 *al.* nat. 5, 1, 3 epist. 7, 6. 59, 7 Sextium ecce c. -e lego [PLIN. nat. 19, 67. 128]. *al.* PETRON. 54, 1 *al.* CYPR. epist. 75, 25 p. 826, 18 de quo c. -e [cummaxima *EQ*[1], *Hartel*] quaestio est. Demetr. 12[in.]). Verr. II 2, 187 cum haec -e cognosceremus . . . repente adspicimus lituras ([QVINT. inst. 6, 1, 16]. 5, 142 haec c. -e loqueretur, *caeditur* [LIV. 1, 50, 7 haec . . . c. -e dissereret, intervenit Tarquinius. 8, 33, 4]. Att. 2, 15, 3 c. haec -e scriberem, ecce tibi Sebosus. ad Brut. 2, 2 [9, 2], 3 c. -e res ageretur [LIV. 3, 31, 3 haec agerent. 4, 3, 1 *al.*]. LIV. 2, 59, 6 c. -e agmen e castris explicaretur. 25, 23, 1. 30, 10, 1 VITR. 9 praef. 15 VAL. MAX. 5, 8, 3. TERT. ieiun. 7[in.] offerebat. IVST. 41, 2, 9. AVSON. 146, 13 c. -e nunc proloquor . . ., tu . . . vix dicta iam ceris tenes). HIRT. Gall. 8, 5, 2 erumpentes eo -e tempore acerrimas tempestates (LIV. 31, 14, 4). LIV. 9, 18, 7 cernentes tum -e prope fumantes Thebarum ruinas (26, 29, 10. 33, 9, 2 *al.* VAL. MAX. 1, 7 ext. 10. 2, 10, 2. 3, 7, 10 SEN. apocol. 12, 2 epist. 59, 11 CVRT. 3, 4, 14. 8, 4, 15 PLIN. nat. 2, 154 QVINT. inst. 2, 15, 30. 5, 12, 5. 6, 1, 31 *al.*). 33, 9, 3 tum cum -e (*antea*: tum -e) adpropinquante (40, 13, 4. 43, 7, 8 FLOR. epit. 4, 1, 3). 3 -e *i. q. potissimum*: CATO agr. 29 partem quartam . . ., quom -e opus erit, addito . . .; alteram quartam partem . . ., quom -e opus erit, ubi favonius flabit, evehito. TERT. idol. 2[in.] ut de hoc cum -e materia suscepta sit ([spect. 1[in.] adv. Marc. 4, 35 p. 540, 12 hac c. -e pronuntiatione diffidentiam Israhelis . . . pulsat]. pudic. 6, 3 et si c. -e a lege coepimus demonstrando moechiam, merito ab eo statu legis, quem Christus . . . implevit).

V ***in comparationibus***: **A** *in correlatione*: **1** *formae integrae*: TER. Ad. 501 quam . . . -e, tam -e (*cf.* Haut. 997 CATO agr. 64, 2 q. citissime . . ., t. -e. inc. lib. frg. 5 SALL. Iug. 31, 14 [*cf.* SERV. Aen. 7, 787]). TVRPIL. com. 142 ut . . . ita (CIC. Verr. II 2, 27.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 136 Balb. 29 parad. 15 de orat. 1, 120. 123 *al.*). AVG. epist. 104, 7 quo ... eo *v. p. 71, 29.* 2 *formae defectivae*: PLAVT. Merc. 122 quam restito, tam -e res in periclo vortitur (Mil. 781 quam potis, tam ... -e). Men. 573 quique sunt optumi, -e morem habent hunc. CIC. off. 1, 16 ut ... quisque -e perspicit, quique ... potest, is prudentissimus *est.* 3 ut (quam) qui (cum) -e: TER. Hec. 115 Bacchidem amabat ut cum -e tum Pamphilus (CATO or. frg. 2 perge istuc quoque uti cum -e delere. CIC. ad Q. fr. 2, 4, 6 celebratur ita ut c. -e). LIV. 5, 25, 9 grata ea res ut quae -e senatui umquam fuit (7, 33, 5 proelium, ut quod -e umquam, pari spe ... commissum est. 23, 49, 12 ex provincia, ut quae -e omnium belli avida [*cf. Weissenb. ad l.*]. QVINT. inst. 3, 8, 12 adfectus ut quae -e postulat *suasoria*. TAC. Germ. 10 auspicia ... ut qui -e observant. GELL. 6, 3, 39). CIC. epist. 5, 2, 6 tam enim sum amicus rei p., quam qui -e. *cf. p. 67, 40.*

B quam -e (potest) *sim.*: **1** quam *non abundat*: **a** *additur* potest: PLAVT. Mil. 788 quam lepidissimam potis quamque adulescentem -e ([CIC. de orat. 1, 154 verbis ... quam -e possem lectis. LIV. 7, 6, 5 equo ... quam -e poterat exornato. 24, 35, 8. 25, 35, 8]. LIV. 23, 5, 1 quam poterat -e miserabilem [CELS. 5, 28, 6[B] quam -e calidum quis pati potest. QVINT. inst. 3, 8, 59 civili ... ingressu]). CIC. inv. 2, 20 id augebit, quam -e poterit (Flacc. 38 CAES. Gall. 5, 49, 7 civ. 3, 44, 2 VAL. MAX. 6, 8, 7). LIV. 23, 28, 3 quantum -e adcelerare poterat ([APVL. met. 6, 8]. QVINT. inst. 2, 10, 4 in quantum -e potest, imitetur). 10, 40, 8 quanto -e posset moto pulvere (9, 10, 10 quanta -e poterat vi. 9, 24, 9. 21, 41, 4 *al.* APVL. met. 3, 27). CELS. 3, 20, 5 in remissione, quanta -e inveniri poterit (4, 5, 6. 6, 11, 6 QVINT. decl. 323 p. 274, 26). **b** *non additur* potest: TER. Hec 51 quam -e servire vestris commodis (Haut. 788 dare operam. CATO agr. 76, 3 CIC. inv. 2, 82 div. in Caec. 48 de orat. 2, 182 LIV. 21, 45, 3). CATO agr. 40, 2 quam -e uti lentum fiat (CIC. Verr. II 2, 187 ut res quam -e clara et testata esse posset. de orat. 1, 154. 3, 91 SALL. Catil. 1, 3. 41, 5 RVT. LVP. 2, 3. LIV. 2, 48, 2 aequaliter. 10, 28, 2 in quam -e serum diei. 25, 9, 16. 38, 40, 4 CELS. 1, 2, 7. 4, 13, 4 *al.*). RHET. Her. 3, 12, 21 q. -e sedata et depressa voce (CIC. Flacc. 26 intentis oculis. Scaur. 33. de orat. 1, 149 accommodate. *al.*). 2 quam *abundat* (*cf. Svennung, Unters. zu Pallad., 1935 p. 283 et s. v.* quam): **a** *i. q. potissimum*: CATO agr. 30 pabulum aridum ... in hiemem q. -e (*fere i. q. si fieri potest*) conservato (CIC. inv. 2, 83 relationem comprobabit, ... augendo *adversarii* audaciam, et q. -e per indignationem, si res feret, iuncta conquestione ante oculos ponendo). LAMPR. Heliog. 10, 3 omnia Heliogabali dicta ... *vendebat*, fumis q. -e (*i. imprimis*) divitias enormes parans (FVLG. myth. 2, 13 p. 54, 14 fisiologi, q. -e Melistus. CHRON. Gall. chron. I p. 652, 55 immissu q. -e Stiliconis). **b** *i. q. summe*: COLVM. 3, 20, 4 qui q. -e id probaverint. PLIN. nat. 12, 48 laudatur. VEG. mil. 4, 40 q. -e metuendos. EPIST. pontif. 937 (*a. 554*) Conc.[S] IV 2 p. 141, 38 adserentium. **c** *de tempore*: TERT. monog. 11 novae et q. (cum *Gel.*) -e orientis ecclesiae.

C ut -e (*cf. p. 70, 44*): COLVM. arb. 7, 3 duas aut ut -e tres gemmas habere (PLIN. nat. 33, 16 ut -e MM tantum pondo. *cf. etiam p. 72, 41*). QVINT. inst. 9, 3, 93.

VI -e *i. q.* ***potissimum in gradationibus*** (*cf. p. 71, 61*): CIC. Verr. II 2, 40 et in ceteris rebus et in iudiciis -e (2, 149 de orat. 3, 190). de orat. 1, 38 et ... et -e (top. 99). leg. agr. 2, 100 cum ... tum ... -e (2, 17 har. resp. 29 de orat. 2, 55. 96 QVINT. inst. 6, 1, 29 PLIN. epist. 6, 18, 3 *al.*). Rab. perd. 29 cum ... tum -e (prov. 2 Marcell. 21 Brut. 321 nat. deor. 1, 15. 2, 162 Tusc. 5, 36 Att. 11, 6, 1 CAES. Gall. 5, 54, 5 BELL. Alex. 11, 3 NEP. Iph. 3, 2 RVT. LVP. 1, 3 LIV. 1, 8, 2. 21, 19, 1 COLVM. 1, 7, 1 *al.*). Flacc. 94 cum ... tum ... vel -e. COLVM. 4, 3, 4 cum ... tum vel -e (PLIN. epist. 5, 3, 1 paneg. 41, 3). VITR. 1, 1, 3 cum ... tum -e etiam. VARRO rust. 2, 4, 6 -e glande, deinde faba ([2, 9, 1 CIC. ac. 1, 29 Att. 4, 14, 2 Q. CIC. pet. 18 PLIN. nat. 9, 56]. COLVM. 3, 2, 1 -e ... tum denique). 2, 11, 1 -e ... tum ... deinde ... tum. CIC. Rab. Post. 33 -e ... proxime (SALL. Iug. 14, 3 -e ... secundum ea). de orat. 2, 209 -e ... deinde ... tum (COLVM. 5, 6, 4 -e ... deinde ... post [PLIN. nat. 37, 196]. arb. 16, 1 -e ... deinde ... deinde). Catil. 4, 5 primum ... deinde ... tum ... -eque (VITR. 1, 2, 7 primum ... deinde -e). *rariora*: CIC. Verr. II 4, 13 tum ... tum ... sed -e. part. 88 quamquam etiam ..., tamen ... -e. epist. 13, 6, 3 -e ... quidem ..., sed etiam (COLVM. 12, 55, 3 -e ..., s. e. *cf.* CIC. Tusc. 5, 55 -e scilicet in homine, s. in omni animali). CAES. Gall. 5, 22, 3 vastatis finibus, -e etiam permotus defectione civitatum (VITR. 6 praef. 3 -e etiam cum his Alexis). VITR. 10, 16, 8 non tantum ..., sed etiam -e.

VII *additur* ***condicio*** *vel* ***causa*** *praestantiae*: VARRO ling. 7, 74 -e, cum arant (VITR. 9, 4, 11). 5, 96 ideo -e ... ut (rust. 1, 36, 2 CIC. Att. 5, 6, 2 LIV. 6, 1, 10). CIC. part. 82 -eque, si ([CELS. 2, 2, 2]. off. 1, 139 et -e, si. PLIN. nat. 10, 9 -e, si [ICT. *al. nota* GAIVS dig. 46, 2, 34 pr. *i. q. certe, si.* VLP. reg. 1, 18 *i. q. si quidem, si modo; cf. Kalb, Wegweiser p. 123*]. THEOD. PRISC. eup. faen. 7 hoc et alios *capillos* renasci faciet, quam -e si supercilia hoc modo curare velis). PLAVT. Vid. 70 eoque ... -e ..., quia (SEN. contr. 7, 4 [19], 10 -e quia. FAVSTIN. trin. 1, 7 p. 42[D] SALV. gub. 2, 28 eccl. 3, 17 SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 226, 19 RVSTIC. c. aceph. p. 1193[D] 1238[A]). VARRO rust. 1, 8, 7 ideo ... -e, quod ([LIV. 9, 2, 4 eo]. CIC. Att. 5, 1, 2 et -e, q. [CAES. Gall. 5, 45, 1. 7, 30, 1 civ. 3, 37, 3]. 10, 4, 10 me ... solitudinem quaerere, -e q. lictores haberem. *al.* LIV. 4, 21, 5. 43, 22, 10 *al.*). MOD. dig. 39, 5, 22 non debere summae aequitatis est, -e ⌊m ... non deputetur (*interpol. censet Pernice*). CYPR. epist. 19, 1. 56, 2. 67, 6. 73, 4[in.] praetereundum hunc locum non putavi, -e cum ... animadverterim *eqs.* 73, 26. *de script. hist. Aug. v. lex. p. 330.* HIL. coll. antiar. p. 146, 13 SYNOD. *ibid.* p. 44, 18. 57, 10. 144, 2 OPTAT. 7, 2 p. 168, 15 SERM. Migne 13, 649[C] AMM. 28, 4, 13. 18. 24, 4, 10 HIER. in Ier. 6, 27, 4 epist. 18[A], 4, 2. 21, 34, 8. 21, 42 EPIPHAN. Hier. epist. 51, 1, 3 PELAG. in I Thess. 4, 3 RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 11, 2. 5, 3, 1. 3. 8, 6, 1 AVG. civ. 2, 7 p. 60, 27 D. SVLP. SEV. chron. 2, 12, 2 dial. 1, 1, 5 OROS. hist. 3 praef. 3 *al.* SALV. epist. 9, 9 eccl. 2, 50. CYPR. epist. 59, 9 -e quando (73, 18[extr.]). AVG. nat. et grat. 61, 71 -e quoniam (RVSTIC. c. aceph. p. 1167[D]). RVSTIC. c. aceph. p. 1251[D] -e dum. TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 474, 13 filius spadonis esse non possum, -e qui patrem habeam *deum* (CYPR. epist. 75, 11 p. 818, 10 -e cui). *adde*: CIC. ad Brut. 1, 4 (9, 12), 2 tantam auctoritatem ..., quanta, -e in libera civitate, unius esse potest (AVG. nupt. et concup. 7, 17 quis hoc neget, -e catholicus?).

VIII *iuncturae ad* ***augendam vim superl.***: **A vel -e** (*cf. p. 75, 58*): **1** *i. q. summe*: CIC. de orat. 1, 126 inque eo v. -e probavi ... Apollonium. 2, 251 quod risum v. -e movet. Brut. 203 fuit ... ⟨omnium⟩ v. -e, quos quidem ego audiverim, grandis ... orator. Q. CIC. pet. 55 vitiosus. TERT. orat. 20[in.] nos v. -e nullius loci homines. CYPR. epist. 75, 13 p. 819, 2 SCHOL. Cic. Bob. p. 91, 33 St. 108, 26. 161, 29. **2** *i. q. potissimum, imprimis*: VARRO ling. 10, 7 quae duae res v. -e discernunt analogias. rust. 1, 7, 5 a qua parte v. -e bonus aut non bonus appellatur. CIC. S. Rosc. 69 cum multis ex rebus intellegi potest ..., tum ex hac re v. -e. Verr. II 2, 175 Phil. 11, 37 de orat. 1, 32 nat. deor. 3, 61 SEN. clem. 1, 25, 2 PLIN. nat. 3, 5 QVINT. inst. 4, 3, 4 TERT. patient. 3[extr.] *al.* ITIN. [Silv.] 4, 3 SCHOL. Cic. Bob. p. 93, 7 St. *al.* VEG. mil. 3, 2[in.] 3, 9 *al.* **B -e admodum:** RHET. Her. 4, 12, 17 quae *elocutio* -e a. oratori accommodata est. **C multo -e:** TER. Hec. 160 ea res m. -e diiunxit illum ab illa. RHET. Her. 4, 44, 58 CIC. inv. 1, 52 SALL. Catil. 36, 4 Iug. 6, 1. FRONTO p. 62, 18 N. -e ... m. -eque. 229, 5 PS. AVR. VICT. epit. 48, 16 AVG. nupt. et concup. 25, 28[extr.] epist. 238, 12 *v. p. 71, 30.* quaest. hept. 3, 59. 61. **D c. unus:** CIC. Sulla 29 omnium mentes improborum mihi uni -e sunt infensae. Flacc. 9 non quo nationi huic ego unus -e fidem derogem. dom. 24 qui unus -e popularis fuit. Pis. 44 provincia ... ex omnibus (*cf. p. 71, 55*) una -e triumphalis (*Lig.* 24. *cf.* Brut. 78 -e omnium ... studuit [NEP. Milt. 1, 1 LIV. 23, 22, 9. 30, 37, 11. 34, 17, 1]). Planc. 95 quocum uno me vel -e ... amicitia sociarat. Phil. 7, 4 de orat. 1, 171. 252. 3, 105 rep. 3, 12 Tusc. 4, 55 fin. 5, 69 Att. 1, 1, 4 CAES. Gall. 7, 85, 2. NEP. Cim. 3, 1 cum unus in civitate -e floreret. LIV. 21, 57, 4 *al.* CVRT. 5, 2, 5. *c.* **solus:** PALLAD. 1, 25 aestate, qua sola -e pinguescunt. CHIRON 245 haec enim sola -e ad salutem pertinet (*Hippiatr. 1 p. 53, 19 δι' ἣν μόνην καὶ πρώτην*).

IX ***de collocatione:*** -e *postponitur*: PLAVT. Amph. 832 par -e. RHET. Her. 4, 35, 47 idoneos -e (CIC. div. in Caec. 65 CELS. 5, 27, 13[B] QVINT. inst. 3, 8, 63). CIC. rep. 1, 18. 3, 14 nat. deor. 3, 31 LIV. 35, 28, 6 *al.* SEN. contr. 9, 4 (27), 20 CELS. 1, 3, 26 COLVM. 3, 11, 6 PLIN. nat. 2, 138 QVINT. inst. 2, 4, 1. 42 QVEROL. p. 29, 16. -e *ab adi. disiungitur*: VARRO *v. p. 71, 20.* CIC. leg. agr. 3, 6 adversarii Sullae -e. Sest. 130 vel -e ... inimicus. epist. 15, 13, 1 -e mihi fuit optatum. LIV. 40, 37, 5 suspecta consulis mors erat -e. QVINT. *v. p. 72, 50. cf.* CIC. Tusc. 1, 35 cernere naturae vim -e. leg. 2, 69.

syn.: ante omnia: LIV. 30, 30, 9. in primis: *p. 71, 58.* multum: PLAVT. Men. 572 AVG. civ. 14, 9 p. 23, 26 D. plurimum: RHET. Her. 4, 22, 31 CIC. epist. 1, 7, 2. praecipue (*cf. p. 71, 59*): QVINT. inst. 3, 6, 9. summe (*cf. p. 70, 43*): CIC. inv. 1, 61 Verr. II 1, 63. *ἐξαιρέτως*: *p. 72, 2. μᾶλλον*: *p. 71, 34.* *appos.*: GELL. 20, 1, 39 -e atque praecipue (AVG. civ. 17, 1 p. 197, 18 D. p. -eque). AVG. civ. 20, 13 p. 437, 15 D. -e atque fortissime. serm. 214, 8 -e ac saepissime. *opp.*: interdum *et* nonnumquam *v. p. 72, 19. cf. etiam p. 75, 60 sqq.* minime: CIC. Verr. II 4, 12 Cluent. 164 p. red. in sen. 3 *al.*

comp.: permaxime.

superl. maximum *pro adv. v. s.* magnus. *Bulhart.*

***magister,** -trī *m.* [*ex* *magis-teros, *cf. umbr.* mestru 'maior'; *v.* magis *et opp.* minister. *J. B. H.*] *de originatione et significatione*: PAVL. FEST. p. 126 M. magisterare moderari. unde -i non solum doctores artium, sed etiam pagorum, societatum, vicorum, collegiorum, equitum dicuntur, quia omnes hi magis ceteris possunt. PAVL. dig. 50, 16, 57 pr. cui praecipua cura rerum incumbit et qui magis quam ceteri diligentiam et sollicitudinem rebus quibus praesunt debent, hi -i appellantur ... ⌊unde etiam cuiuslibet disciplinae praeceptores -os appellari a monendo vel monstrando⌋ (*interpol.?*). ISID. orig. 10, 170 -r maior in statione (GRAMM. suppl. 234, 26): nam †steron graece statio dicitur. GLOSS. IV 451, 19 -r gubernator (*cf. p. 80, 84 sq.*) vel praeceptor (*cf. p. 82, 76. 79*). GLOSS.[L] II Philox. MA 17 -r ἐπιστάτης, ἔξαρχος, διδάσκαλος. *cf. etiam p. p. 77, 15. 79, 20. 80, 27. 82, 78. 84, 67.* *descriptura*: mac-: CIL I[2] 2260, 3. 2661 (*a. 171 a. Chr.*). IX 1456, 4 (*a. 11*). III 13779, 8 (*in quo titulo etiam* G *littera adhibetur*) mac. QVINT. inst. 1, 4, 17 magester *in lingua prisca pronun-* [Wolf]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiatum esse testatur (cf. Sommer, Hdb.62; Stolz-Leumann⁵ 62). CIL III 14730, 2 maester *(cf. Sommer 199; Stolz-Leumann⁵ 126).* X 6071, 3 magisster *(cf. l. 44).* 6513, 1 maag. *compendia (cf. indd. ad CIL; Dessau, inscr. sel. III 2 p. 776 sqq.):* M *(cf. p. 2, 21):* CIL I² 2196, 2. XI 4345, 1 *(a. 47 a. Chr.).* III 8440, 7 VI 9406, 3 VII 12 (?). 268, 3 (?). 333, 3 (?). INSCR. Dessau 1303, 2 *(a. 506). al.* MA: CIL III 10994, 4 *(s. III ?).* MG: CIL III 11856. VIII 2245, 7 *(a. 578—582). al.* MAG (MAC *v. p. 76, 84*): LEX Bant. (CIL I² 582) 15 *et passim in* INSCR.; *nota* MAG: CIL VI 32050, 2 *(a. 589).* MAGG: *pro pl.:* CIL III 862, 5 VIII 18832, 6 *al. pro sg.:* INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 82, 7 *(a. 216).* MAGIS: CIL III 7466, 9. MAGIST: CIL I² 2125, 2. IX 1456, 4 (MACIST). *et al.* MAGISTR: CIL I² 686, 5. X 1582, 7 *(a. 1). al.* *de genere: antiquitus commune fuisse propter* S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 10 *(v. p. 79, 29) putat Wölfflin, ALL 9, 1896, 574 vix recte.* *de formis (cf.* CHAR. gramm. p. 56, 17 B. -r ἐπιστάτης -tri): -ter- *(cf. infra l. 20 et 44):* CIL I² 1926, 1 *(dub.).* *n. sg.* magistrus *vel* -os *(cf.* GRAMM. suppl. 298, 17 -os ... si de plurali numero fuerit, per o scribendum, si vero singulari, per u): CIL XIV 309, 10 *(Ostiae)* -o *(fortasse per errorem lapicidae).* INSCR. christ. Diehl 235a β *(Carthagine)* -o(s). *ibid.* b -u(s). *cf. etiam l. 38 sqq.* *nom. pl.:* -tere *(an* -tere⟨s⟩? *cf. etiam supra l. 15):* CIL I² 59, 3 *(Praeneste).* -treis: INSCR. coc. Falisc. (CIL I² 364a) 3. CIL I² 672, 4 *(Capuae, a. 112/111 a. Chr.).* 2504, 13 *(Deli, a. 113 a. Chr.). al.* -is: CIL I² 1898, 3. 2270, 1. -es: CIL I² 1447. 1806. 1854. 2239, 3 *(Deli, c. a. 180 a. Chr.).* 2661 *(v. p. 76, 82).* -ei: CIL I² 678, 7 *(a. 106 a. Chr.).* LEX pag. Herculan. (CIL I² 682) 2 *(ibid. 5 gen. sg.; -i v. l. 27). al. cf.* CIL I² 1793 magistrI. -i: *inde a* LEGE pag. Herculan. (CIL I² 682) 6 CIL I² 684 *passim.* *dat. pl.* -eis: CIL I² 652, 6 *(c. a. 129 a. Chr.).* *heteroclitice (cf. l. 43 sqq.) abl. pl.* -bus: ITALA act. 14, 5 (codd. d e). *corr. iamb. IIae syll.?:* PLAVT. Aul. 412a *(Leo, aliter Linds.)* [*vix* Epid. 592 *(P)*]. *de usu: mirum in modum* -r *tamquam adv. usurpatum testatur* VIRG. gramm. epit. 8 p. 70, 2 adverbialiter -r pro docte accipitur, sicut Lucanus ait: doctores enim nostri -r omnia faciebant (GLOSS. V 572, 40). *legitur inde ab* INSCR. vett. *(cf. p. 79, 29. 53. 81),* ENNIO *(v. l. 61),* PLAVTO *per totam latinitatem; usus vocab. syn.* -r, doctor, praeceptor *illustratur tabula vol. V 1, 1782, 60 sqq. allata.* *inferiore aetate a Graecis recipitur;* μάγιστρος (INSCR. graec. Rom. Cagnat III 1229 [*a. 195*]. *cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 3, 12 pr. mágistros), μάγιστερ (PAP. Soc. ital. 481, 10 [*s. V/VI*]), μαγίστρον *sim. habent praeter* PAPP. *(cf. Meinersmann, lat. W. in gr. Pap. p. 34; Döttling, Flexionsformen p. 38)* COD. Iust. 10, 11, 8, 12 LYD. *passim* MALALAS PROCOP. VITA Euthym. 21, 1 CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. *formas rariores ut* (τοῦ) μαγίστορος (μαγίσστορος PAP. Britann. 1790, 10 [*s. V/VI*]) *vel* -τερος, (τῷ) -τερι, (τὸν) -τερα, (τοῖς) -τερσι *afferunt Meinersmann p. 34 sqq.; Döttling p. 39; cf. praeterea* INSCR. Jahresber. Oest. Inst. 11 (1908) Beibl. p. 165 n. 9 μαειστόρον *(gen. pl.).* CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 1 p. 27 μαΐστωρ, *ibid.* p. 26 μαΐστωρες. 1, 10 p. 73 μαΐστορες. [*val.* maestru, *it.* maestro, *francog.* maître, *hisp.* maestro. *M.-L.*] NOT. Tir. 6, 29 *post* praeceptor. [*dub.:* CIL II 5763, 7 *in compendio* mag *incertum, utrum explicandum* -um *an* magistratum *(cf. p. 79, 25).* *falso trad. pro* maritus: VERG. georg. 3, 129 *(P).* *pro* minister: VERG. georg. 3, 488 *(R)* MANIL. 5, 502. 620 STAT. Theb. 11, 208. *al.* *loco corr.:* SIL. 8, 388.]

I *generatim* i. q. *praefectus, princeps, de eo cui potestas imperandi, regendi (vel homines vel res), custodiendi, ducendi sim. data est* *(cf. p. 76, 71 sqq.):*

A *usu sollemni:* **1** *de eo, qui potestate vel auctoritate vel scientia eminens hominibus praeest:* **a** *de eo, qui imperandi, regendi, coercendi causa aliis praepositus est:* **α** *in re publica:* (I) *technice (cf. p. 78, 81):* ENN. frg. var. 4 vel tu dictator vel equorum equitumque -r esto (LEX Bant. [CIL I² 582] 15 dic(tator), co(n)s(ul), pr(aetor), (-r) eq(uitum), cens(or) ... iouranto. CATO orig. 86. 87 [*Carthaginiensium*]. LEX repetund. [CIL I² 583] 9. VARRO ling. 5, 82 -r equitum, quod summa potestas huius in equites et accensos [*v. et l. 78*]. CIC. Rab. Post. 14 Phil. 2, 62. 63 Cato 56 Att. 9, 15, 2 [*del. Malasp., sed iure def. Sjögren, Symb. Phil. Danielsson, Upsala 1932 p. 330*]. *al.* NEP. Hann. 5, 3 FAST. cos. Capitol. a. u. c. 445 [CIL I² p. 21]. 538 [*ibid.* p. 23] *al.* LIV. 2, 18, 5 P. Larcium dictatorem primum, Sp. Cassium -um equitum creatos. 2, 19, 1. 7. 3, 27, 1 dictator ... -um equitum dicit. 7, 12, 9 -r equitum dictatori additus [*cf.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 19]. *et saep.* [*cf. Westermayer, RE suppl. V 631 sqq.*]. *nota:* SIL. 7, 495 belli [*cf. p. 78, 20*] ... equitumque -r *Minucius.* 12, 501 -r [*sc. equitum*]. CHAR. dig. 1, 11, 1 pr. regimentis rei publicae ad imperatores perpetuos translatis ad similitudinem -orum equitum praefecti praetorio a principibus electi sunt. *aliter v. p. 78, 32. 82, 24 sqq.).* VARRO ling. 5, 82 est summa populi dictator, a quo is quoque *(cf. l. 65)* -r populi appellatus (6, 61 CIC. rep. 1, 63 leg. 3, 9. 10 fin. 3, 75 FEST. p. 198 M. SEN. epist. 108, 31 ISID. orig. 9, 3, 11 [*notiones perturbans; cf. p. 82, 70 sqq.*] dicti dictatores, quasi principes et praeceptores, unde et -i populi nominabantur. *cf. Mommsen, Röm. Staatsr. II³ 143*). FEST. p. 198 M. postquam provocatio ab eo magistratu *(sc. dictatore)* ad populum data est ..., desitum est adici 'ut optima lege', ut pote

imminuto iure priorum -orum. (II) *usu liberiore fere i. q. dux, rector:* CIC. Flacc. 42 ut etiam -um illorum *(sc. legatorum)* esse se dicat. de orat. 1, 231 ut *Socrates* non supplex aut reus sed -r aut dominus videretur esse iudicum. LIV. 2, 18, 6 moderatorem et -um consulibus appositum. *cf. et p. 86, 1.* *de magistratibus quibusdam minoribus Iudaeorum:* ITALA exod. 2, 14 (Tert. adv. Marc. 4, 28 p. 518, 25) quis te constituit -um *(ἄρχοντα. Vulg.* principem) aut iudicem super nos? (VVLG. num. 11, 16 deut. 16, 18. Ios. 23, 2 vocavit ... maiores ... natu et principes ac duces et -os. II par. 19, 11. 34, 13). *paulo aliter:* ITALA act. 14, 5 (cod. d) impetus ... Iudaeorum cum -bus *(ἄρχουσι. Vulg.* principibus). *de imperatore Romanorum:* PRVD. c. Symm. 1, 37 parete -o sceptra gubernanti *(alluditur etiam ad notionem s. II B 1 allatam).*

β *in re militari vel quasi militari fere i. q. dux, imperator:* (I) *generatim:* VERG. Aen. 9, 368 ibant ... ter centum ... Volcente -o *(cf.* SERV. *ad l.).* LIV. 22, 23, 2 *Fabium* militiae -um delegisse Romanos *(aliter v. p. 82, 44 sqq. 82, 68. 87, 2).* SEN. contr. 1, 7, 6 quid ais ..., piratarum -r? *(cf.* PALLAD. hist. mon. I 7 p. 277ᴬ -r [*II 14 p. 368ᴬ* dux *(p. 59, 1 B.* ἀφηγούμενος)] quorundam latrocinantium). SIL. 3, 173 vigili stant bella -o *(cf. p. 77, 73).* 7, 47 *syn.* duces. 15, 606. 16, 328 studio ... furit ... -i. STAT. Theb. 9, 672 desolatum ... -o agmen. AMM. 24, 4, 26 Nabdates praesidiorum -r. SERV. Aen. 12, 717 proprie -i sunt militum *(cf. 9, 171 al.),* pastores pecorum *eqs.* SCHOL. Iuv. 11, 87 dux, -r exercitus (HIER. in Tit. 1 p. 557ᶜ chron. a. Abr. 2294). CLAVD. DON. Aen. 9, 370 numeri ... militares sine -is esse non possunt. PRVD. perist. 1, 64 signorum -i. CLAVD. 20, 157 *miles* molli didicit parere -o. *cf. et p. 82, 57 sqq.* *nota:* LIV. 37, 41, 1 Philippo -o elephantorum *(i. qui aciei elephantis instructae praeest; aliter v. p. 84, 75 sqq.).* (II) *technice de certo quodam gradu dignitatis militaris (cf. Boak, Harvard Stud. 26, 1915, 115 sqq. et v. p. 82, 24 sqq.):* CIL III 10307, 5 (-r) coh(ortis miliariae) Hemes(cuorum). V 6632, 5 -r ballistarius (?). 8278, 9 centurio ... ordine factus (-r) equitum *(aliter v. p. 77, 62 sqq. 82, 24 sqq. 83, 67).* 8750 -r primus de numero (H)erolorum. VIII 21568, 5 -r barcarioru(m). 2562, 6 (-r) k(ampi?). XII 1814, 4 (-r) (h)astiferor(um). *dub., huc ne pertineat:* INSCR. graec. Rom. Cagnat III 1229, 2 μάγιστρος πρεστωρίου *(v. adn. et Boak l. c. 84⁵).*

γ *in re circensi et scaenica de rectore eodemque doctore publice prodeuntium (pertinet etiam ad II; cf. p. 83, 7. 70):* (I) *in familia gladiatorum:* CIC. de orat. 3, 86 -r ... Samnitium. HOR. epist. 1, 1, 14 *(in imag.)* iurare in verba -i. SEN. contr. 9 praef. 4 *gladiatores* diutius ... -r armatos quam adversarius retinet. MART. 5, 24, 3 et gladiator et -r. QVINT. inst. 2, 17, 33. TERT. mart. 1 p. 3, 10 Oe. gladiatores ... -i et praepositi sui ... adhortantur. (II) *in grege cantantium et saltantium:* COLVM. 12, 2, 4 ubi chorus canentium non ad certos modos neque numeris praeeuntis -i consensit. MART. 1, 41, 12 *es,* quod de Gadibus improbus -r *(i. conductor).* AMM. 14, 6, 19 tria milia saltatricum ... cum choris totidemque -is. CLAVD. 28, 625 *(v. Birt in ind. voc.).*

δ *in rebus privatis:* (I) *in familia operarum sim. (cf. Blümner, Privataltert. 283. 582):* VARRO rust. 2, 10, 5 qui sunt sub uno -o. 2, 10, 9. VERG. georg. 3, 445 *(v. Ladewig-Jahn ad l.).* COLVM. 1, 8, 18 qui seditionibus familiam concitant, qui calumniantur -os suos. 1, 9, 1 -os operibus *(cf. l. 66)* oportet praeponere sedulos. 1, 9, 2 quae sint -orum munia quaeque bubulcorum. PAP. Oxyrh. IV 737, 12 -r *textorum. al.* VVLG. gen. 40, 16 pistorum -r *(cf. 40, 20* p. principis). 40, 20 -i pincernarum. COD. Theod. 8, 1, 8 *(a. 363)* omnes numerarios ... et -os eorum. PASS. Petr. 12 ait ... ad -os carnificum. CIL III 2115 -r conquiliarius. *addito gen. rerum (cf. p. 80, 4) indicatur, quo in genere curarum aliis praecipiat:* VARRO rust. 1, 2, 14 principes, qui utrique rei praeponuntur, vocabulis sunt diversi, quod unus vocatur vilicus, alter -r pecoris *(cf. 2, 1, 23.* 2, 10, 2 esse omnes *pastores* sub uno -o pecoris. *al.* CIC. Verr. II 5, 17 LIV. 1, 4, 6 [*cf.* Ps. AVR. VICT. orig. 19, 7 pastorum -o]. COLVM. 7, 3, 16 *al.* *nota:* SERV. Aen. 7, 485 -r ... pecoris est, ad quem omnia pertinent animalia. *aliter p. 80, 46).* COLVM. 1, 8, 11 -i singulorum officiorum (11, 1, 27). 1, 8, 17 operum (VVLG. exod. 1, 11). (II) *in congregatione monachorum:* SVLP. SEV. dial. 1, 18, 3 SIDON. epist. 7, 17, 4. VITAE patr. 5, 18, 19 -os *(p. 99, 2 B.* διδασκάλους) fratrum rogavit. (III) *in caterva comissantium (cf. Kroll, RE XIV 399 sq.):* VARRO ling. 5, 122 in publico convivio antiquitatis retinendae causae cum -i fiunt, potio circumfertur. frg. Non. p. 142 modimperatores in conviviis, qui sunt instituti potandi -i. GELL. 15, 2, 4 vini invitationem, quae fieret sub quibusdam quasi arbitris et -is conviviorum sobriis *(inde* MACR. Sat. 2, 8, 5). APVL. apol. 98.

b *de eo, qui inter pares primus est, collegio (cf. vol. III 1595, 58 sqq.) vel societati eorum, quibus aliqua res communis, imprimis sacra, curanda mandata est, praeest (cf. Mommsen, Röm. Staatsr. I³ 8 sq. Hist. Schr. III 198 sq. Kornemann, RE IV 1188 sqq. Waltzing, étude historique sur les corporations professionnelles chez les Rom. I—IV, Bruxelles 1895—1900. Boak, ClPh. 11, 1916, 25 sqq.):* **α** *in curiis, pagis vicisque (pertinet etiam ad 1 a α. cf. Mommsen, Röm. Staatsr. I² 328. 391⁵. Marquardt, Röm. Staatsverw. I² 9. Wissowa, Rel. u. Kult.² 171. 402⁴):* PLAVT. Aul. 107 noster nostrae qui est -r curiae (180 neque quisquam curialium

[Wolff]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

venit neque -r. PS. ASCON. Verr. p. 212, 25 St. utrum legitimos habent omnes tribus divisores suos, quos Plautus -os curiarum ... vocat. *cf. Wilamowitz, Aristot. u. Athen II 215 n. 4* *sim.* CIL III 4150, 1, 17, *ubi inter alios curiales invenitur* Paeon(ius) Caes(ii) (-r). VIII 14683 b, 3 [*v. adn.*]). LEX pag. Herculan. (CIL I² 682) 5 arbitratu ... -ei pagei (CIL I² 686, 5 heisc(e) -str(eis) ex pagei scitu ... contulerunt. 1000. 1002 [*v. adn.*]. 1804, 3 (-i) pagi de v(ici) s(ententia) f(aciumdum) c(urarunt). CALP. ecl. 4, 123 ut ... plaudat paganica turba -o qui facit ... ad pervia compita ludos. CIL XIII 412, 1 flamen item dumvir, quaestor pagiq(ue) -r. *sim. saepe in* INSCR. [*cf. Boak l. c. p. 32*]. SIC. FLACC. grom. p. 110, 9 Th. vicinales *viae* ... muniuntur per pagos, id est per -os pagorum, qui operas a possessoribus ad eas tuendas exigere soliti sunt. p. 129, 14 -i pagorum quod pagos lustrare soliti sunt. *al.* GLOSS.^L II Philox. MA 20 -r pagi ἀμφοδάρχης). CIL I² 777, 3 (*a. 47 a. Chr.*) (-i) vici et compiti (2285. 2286. 2514 VI 128. 282. 283. 454 [*v. adn.*]. *al.* LIV. 34, 7, 2 Romae infimo generi, -is vicorum. FEST. p. 371 M. -i vici, item -i pagi quotannis fiunt. ASCON. Pis. p. 15, 8 St. solebant ... -i collegiorum ludos facere sicut -i vicorum faciebant. MART. 10, 79, 7 SVET. Aug. 30, 1 Tib. 76. *et saepe, imprimis in* INSCR. *cf.* GLOSS. III 298, 49 ῥύμαρχος -r vici. 298, 51 ἀμφοδάρχης [*cf. l. 15*] -r vici. 525, 4 κώμαρχος -r). *sim.* IVS IVR. Arit. (CIL II 172) 21. LEX Manc. pr. 2 lex scripta a Lur(i)o ... -o et Flavio ... defensore (*sc. coloniae*). CIL VIII 11217 (-orum) f(un)d(i) Iub(a)l(tianensis) (*v. adn.*). XI 863, 5 (= INSCR. Dessau 6665) (-o) mun(icipii) Raven(natis) (*compendium non esse explicandum* mag(istratui) *docet Dessau*). β *in variis collegiis vel sodaliciis: sacerdotum vel aliorum rebus sacris faciundis sive colendis coniunctorum* (*cf. Wissowa l. c. 482⁴. 495. Waltzing l. c. IV 345; v. et p. 80, 8*): S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 10 -r (*cf. p. 77, 13*) *collegii Bacchanalis* neque vir neque mulier quisquam eset (LIV. 39, 18, 9). CIL I² 1004, 2 (-r) Capit(olinus), (-r) luperc(orum) (*cf.* XIV 2105, 3). 1005 (-i) conl(egii) caprina(riorum) Galla(rum). 1510, 2 ⟨Mentei bo⟩nae ... (-i) decem (*cf.* 1616 X 6512 *al. Wissowa l. c. 314*). ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 29 isdem (-is) XV vir(orum) s(acris) f(aciundis) ad collegium ⟨relatum est⟩ (R. GEST. div. Aug c. 22 XV virorum -r conlegii ... ludos saeculares ... ⟨feci⟩. PLIN. nat. 28, 12 TAC. ann. 6, 12, 2 ACT. lud. saec. Sept. Sev. [CIL VI 32326] 6 *al. cf. Wissowa l. c. 495³*). CIL XI 3200, 5 (*a. 12 a. Chr.*) -i *Augustales* (*v. vol. II 1404, 80 sqq. sim.*: CIL II 1133, 2 -r larum Augustor(um) et genii Caesaris August(i). *al.* [*cf. Wissowa l. c. 173²*]. XIII 5093, 2 sac(rorum) Aug(ustalium) (-o). II 2782, 3 (-o) flamini Romae et divi Augusti. *sim. saepius*). ACT. Arv. a. 14 l. 1 (-r) *conlegii fratrum Arvalium* (a. 37 l. 2 *et saepe. cf. Daremberg-Saglio III 2 p. 1521 sq. Wissowa l. c. 485². 495⁵*). VAL. MAX. 1, 1, 9 collegii *Saliorum* -o (CIL VI 2170, 2 (-r) Saliorum. II 3864, 4. 3865, 5 CAPITOL. Aur. 4, 4). CIL I² 1003, 1 (-i) et flamines montani montis Oppi. III 4168, 4 (*a. 228*) (-i) col(legii) gen(ii) p(rovinciae) P(annoniae) s(uperioris). V 7904, 2 -r coll(egii) dendro⟨p⟩horum. TAB. cer. Dac. 1 (CIL III p. 925) int. 4 -r collegii Iovis Cerneni. CAVTIO Phaonis (CIL X 444) 18 convenirent ... qui in collegio essent ad epulandum curantibus ... -is (*cf. p. 81, 29*). PS. LACT. mort. pers. 10, 3 -r ille *aruspicum* (*cf.* CIL VI 2161 XIV 164, 7). *sim. saepius.* *opificum, artificum* (*cf. Waltzing l. c. IV 342 sqq.*): INSCR. coc. Falisc. (CIL I² 364 a) 3 *dis* Falesce (*sc. coqui*) donum dederunt. -eis ... coiraverunt (*cf.* I² 1447, 2 coquorum atriensium). CIL I² 672, 4 (*a. 112/1 a. Chr.*) -eis ... conlegi ... *mercatorum* (1450, 2). 977, 3 *aerariorum.* 978, 5 donum dant conlegiu(m) *lanii* piscinenses. -eis coiraverunt (979. 1449). 988, 1 (-i) quinq(uennales) teib(icinum) Rom(anorum) (INSCR. RIGI 8, 1924, 149 n. 14, 2 *al. cf.* CIL I² 2519 synhodi societatis cantorum Graecorum. III 3980, 3 -r mimarioru(m). XIV 2299, 4 scribae et -o perpetuo cor⟨po⟩ris scaenicorum L⟨a⟩tinorum.) *al.* 1307, 2 conlegii *aurificum* (*cf.* III 7822, 5 adiutor (-i) coll(egii) *aurariorum*). LEX colleg. aq. (CIL VI 10298) 17 -r -ive (*collegii aquae*) iudicium danto. *al.* CIL V 3411, 3 -r collegi centonariorum (*v. vol. III 821, 77 sqq.*). VI 996, 4 -i quinquennales collegi *fabrum* tignar(iorum) lust(ri) XXIII (XII 719 (-o) eiusdem [*sc. fabrum*] corp(oris) primo. *al.*). XII 3351, 3 (-r) bis colleg(i) utriclarior(um). *et saepe al.* *domesticorum, officialium sim.*: CIL I² 1356 (= VI 37148) (-r) scr(ibarum) (*suppl. M. Bang; alii aliter*). VI 1933, 5 trium decuriarum. 1942 (-r) conl(egii) viatorum. 9409, 4 (-r) in fam(ilia), praef(ectus), dec(urio). 33428, 2 (-r) III. 37158, 4 (-r) q(uaestor) in familia patroni. X 3942, 3 (-r) familiae limatae (*v. ann.*). XIV 3015, 2 (-o) conl(egii) libert(inorum). INSCR. NotScav. 1928 p. 392 n. 4 qui ex familia -i facti erunt. *al.* *militum, veteranorum sim.*: CIL I² 1815, 2 *militum Africanorum.* III 3505, 10 vet(erani) et c(ives) R(omani) cos(istentes) ... curam agentib(us) ... (-is). 6166, 7 (-is) canabensium. 11189, 11 (-r) coll(egii) *conveteranorum.* *iuvenum*: CIL IX 3215, 7 (-o) iuvenum. 4520 *al.* III 4272, 4 (-r) coll(egii) iuvent(utis). IX 4457 *al.* *decumanorum* (*cf. etiam p. 80, 20*): CIC. Verr. II 2, 173 amico ..., qui tum -r erat eius societatis. 2, 176. 182. 183. 3, 167. 168 Planc. 32 epist. 13, 9, 2. *cf.* VLP. dig. 2, 14, 14. *collegiorum incertorum*: CIL I² 59, 3 (*Praeneste*) Apolone ... -ere coraveront (*cf.* 1451 *al.*). 1549 (*Aquini*). 1806 (*Vestini*). 1854 -es familiaque coiraverunt (*an pertinet ad p. 78, 49?*). 1897 (*Piceni*) *et saepe in* INSCR. *cf. etiam* CIC. Pis. 8 cum quidam tribunus plebis ... -os ludos ... facere iussisset (ASCON. *ad l. v. p. 79, 18*). *de institutione, dignitate, muneribus* -orum *collegiorum v. Kornemann, RE IV 420 sq. et Waltzing l. c. I 388 sqq. IV 354 sqq.*

2 *de eo, qui rebus curandis praepositus est* (*cf. p. 76, 74. 78, 59. 81, 50*): **a** *qui rebus sive sacris sive profanis publice curandis, administrandis, tuendis praeest:* α *in curandis sacris, custodiendis fanis* (*non prorsus certum rectene a -is collegiorum sacris faciundis [cf. p. 79, 27] discernantur, sed cf. Boak, ClPh. 11, 1916, 30*): CIL I² 2239, 3 (*Deli, s. II a. Ch. in.*) -es Mircurio et Maia (*gr.* Ἑρμαϊσταὶ Ἑρμῆς καὶ Μαίας. *cf.* 2232 b. 2240, 7 *al. sim.* 2244, 11 (-i) Neptunales [Ποσειδωνιασταί]. 2504, 13 [*a. 113 a. Ch.*] -eis Mirquri Apollini Neptuni [Ἑρμαϊσταὶ καὶ Ἀπολλωνιασταὶ καὶ Ποσειδωνιασταί] Hercolei coeraverunt [*cf.* 2236, 7]. *al.*). 652, 6 (*Capuae, ca. a. 129 a. Ch.*) sacra ... restituit et -eis tradit. 674, 5 (*a. 110*) (-i) Spei Fidei Fortunae. 675, 7 Venerus Ioviae (676, 7). 677 Cererus. *al.* LEX pag. Herculan. (CIL I² 682) 2 conlegium seive -ei Iovei Compagei. CIL I² 765 (*a. 55*). 985 (-r) ludos ⟨Her⟩colei ... fecit. *al.* LEX Vrson. (CIL I² 594) 128, 16 uti ... (-i) ad fana, templa, delubra ... fiant (*cf. Mommsen, Röm. Staatsr. II³ 133. Liebenam, Städteverw. 343. 371⁵*). 128, 19 de ... (-is) creandis. β *in vectigalibus exigendis*: CIC. Verr. II 3, 167 cum esset -r *scripturae* et sex publicorum (II 2, 169 Att. 5, 15, 3. 11, 10, 1 epist. 13, 65, 1. *cf. etiam p. 79, 79*). DON. Ter. Phorm. 150 -i tributorum id est publicani. γ *in aliis rebus publice regendis, gerendis, tuendis*: CIC. epist. 3, 13, 2 censorem iam te esse sperabam: eo brevior est epistula et, ut adversus -um *morum* (*sc. regendorum*), modestior (PRVD. c. Symm. 2, 434. GLOSS.^L II Philox. MA 19 -r morum αὐτονόμος. *pertinet etiam ad II* [*cf. p. 83, 62. 85, 7. aliter p. 87, 16*]). SVET. Nero 12, 3 -os ... certamini praeposuit. INSCR. AJA 12 (1908) p. 39, 4 (-r) navalium. CASSIOD. var. 11, 40, 9 claustrorum -r (*cf.* CIL X 7613, 3 (-r) claviclarius). CIL V 5511, 2 (-r) i(ure) d(icundo) (IX 4120, 6). *nota*: VERG. Aen. 9, 171 quos ... Aeneas ... rectores iuvenum et rerum (*sc. bello gerendorum*) dedit esse -os.

b *is cui in concursu creditorum ius bona debitoris vendendi mandatur* (*v. Wenger, Instit. d. röm. Ziv.-Prozessr., München 1925 p. 227. cf.* GAIVS inst. 3, 79 *praetor* iubet ... convenire creditores et ex eo numero -um creari, id est eum, per quem bona veneant): LEX agr. (CIL I² 585) 56 quei ab bonorum emptore, -o curato⟨reve emerit⟩. CIC. Quinct. 50 cui -i fiunt et domini constituuntur, ... de quo homine praeconis vox praedicat et pretium conficit. Font. frg. 3 matrem ... dum vixisset ludum, postquam mortua esset, -os habuisse (*de lusu verborum cf.* QVINT. inst. 6, 3, 51). Att. 1, 1, 3. 6, 1, 15 *edictum* de bonis possidendis (*secl. Wesenberg, sed v. Sjögren*) vendendis, -is faciendis. epist. 12, 30, 5. VLP. dig. 46, 8, 9 -r universitatis. *al. huc pertinere videtur*: CIC. ad Q. fr. 3, 6 (8), 6 (*v. Tyrrell ad l.*).

c *cui cura pecudum mandata est i. q. pastor, custos* (*cf. etiam p. 84, 69*): VERG. ecl. 2, 33 ovium ... -os. 3, 101 *pecoris* ... -o (georg. 2, 529. Aen. 12, 717 cum duo conversis ... in proelia tauri frontibus incurrunt, pavidi [*cf. l. 55. 58*] cessere -i [*cf.* SERV. *ad l.* (*p. 78, 22*)]. OV. fast. 4, 747 SEN. Phaedr. 246 *al.* VVLG. gen. 47, 6 constitue illos -os pecorum meorum. *cf. etiam p. 82, 81. aliter p. 78, 61*). georg. 3, 445 dulcibus ... fluviis pecus omne -i perfundunt. TIB. 2, 5, 35 gregis ... -o (SIL. 2, 690 pastorum ... cohors stabulique gregisque -r). OV. fast. 3, 61 armentorum ... -is. GRATT. 436. MANIL. 4, 27 pecudum ... -i. COLVM. 6, 24, 2 neque ex imperio -i, sed sua sponte marem patiuntur *boves.* 6, 36, 4 *al.* VAL. FL. 6, 536 pavidos (*cf. l. 48*) ... -os. 7, 400 cum se ... -is inpingit pecorique pavor. STAT. Theb. 9, 190 (*syn.* pastorum ... cohortes). Ach. 1, 317. 708 ne nuntiet hostes cura canum et trepidos (*cf. l. 48*) moneat vigilare -os. *al.* MART. epigr. 10, 1. 18, 1. 22, 1 sollicitant ... rhinocerota -i. 4, 30, 6 ad -i vocem quisque *piscis* sui venit citatus (*cf.* 10, 30, 22 natat ad -um delicata muraena). *al.* PS. QVINT. decl. 13, 9 p. 254, 16 illa (*sc. animalia*) impositus cohibet -r. APVL. met. 7, 27 deserto derelictoque ... -o, comite, pastore non solus aufugeres, *asine.* 8, 15 equorum -r.

d *qui navi praepositus est:* α *i. q. dux, praefectus navis* (*cf.* VLP. dig. 14, 1, 1, 1 -um navis accipere debemus, cui totius navis cura mandata est): (I) *exempla ad summam imperii spectantia*: CAES. civ. 2, 43, 1 -is ... imperat navium, ut ... scaphas ad litus adpulsas habeant. 2, 43, 3 horum fuga navium onerariarum -os incitabat. LIV. 29, 25, 7 ex omnibus navibus *gubernatoresque* et -i navium convenirent ad imperia accipienda (*cf.* 45, 42, 3). 33, 48, 4 -os navium mercatoresque invitari iussit. 43, 8, 7 sociorum navalium neminem praeter -os in hospitia deduci. VAL. FL. 1, 382 (*v. Langen*). 2, 391 (*de Iasone*). STAT. silv. 3, 2, 56. MART. 10, 104, 16 (*in imag.*) iam tumidus vocat -r. AMM. 22, 6, 4 navigiorum -is. (II) *alia* (*praesertim apud* ICTOS): HOR. carm. 3, 6, 31 seu vocat institor seu navis Hispanae -r. VLP. dig. 4, 9, 1, 2 (*ex Pomponio*) nec ... per remigem aut mesonautam ..., sed ... per navis -um. 4, 9, 1, 3 quamquam ipse navicularius vel -r id faciat. 14, 1, 1, 10 si ... fefellit -r, exercitoris erit damnum. 14, 1, 4 pr. neque ... *plures, qui per se navem exercent,* invicem sui -i videntur. 19, 2, 13, 2 -r navis sine gubernatore (*cf.* PAVL. dig. 39, 4, 11, 2 COD. Theod. 10, 19, 6 [*a. 369*]). PAVL. dig. 14, 2, 2 pr. (*ex Servio*) agere cum -o navis. *al.* β *i. q. gubernator navis* (GLOSS.^L II Philox. MA 22 -r navis κυβερνήτης. I Ansil. MA 173/174 -r gubernator ex consortio veri magisterii dicitur [*v.*

[*Wolff*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

etiam p. 76, 79]. MA 177 -r navis gubernio. *cf.* GLOSS. II 419, 21 προναύκληρος): VERG. Aen. 1, 115 unam *navem* ... pontus in puppem ferit ... pronusque -r volvitur in caput. 5, 175 ipse gubernaclo rector subit, ipse -r *eqs.* (*v.* CLAVD. DON. *ad l.*). 5, 224. 867. 6, 353 ne ... excussa -o deficeret ... navis. OV. ars 1, 6 Tiphys in Haemonia puppe -r erat. fast. 3, 589 percutitur ... puppis ... inque patens aequor frustra pugnante -o fertur. SEN. Med. 618 Tiphys ... liquit indocto regimen -o. LVCAN. 1, 501 desilit in fluctus deserta puppe -r. 2, 696 classis ... -i. 3, 558 *al.* PETRON. 115, 1 audimus murmur ... sub diaeta -i. VAL. FL. 1, 18. 465. 5, 66 (*v. Langen*). *al.* SIL. 1, 687. 3, 153 *al.* STAT. Theb. 2, 106. 4, 806. 11, 591 cessante -o (*sc. Charone*). *al.* silv. 5, 3, 127. IVV. 4, 45 (*v. l. 27*). 12, 79 AVSON. Mos. 204 *al.* AMM. 25, 5, 7 amisso perito navigandi -o. VEG. mil. 4, 43 ars clavum regentis -i victoriam praestat. CLAVD. 3, 277. 20, 423. COD. Theod. 13, 9, 3 pr. (*a. 380*). EPIST. pontif. 276 (*a. 400*) Migne 20 p. 74^A -r providus navis hora tempestatis ... patitur animi iactationem. CORIPP. Ioh. 5, 190 *al.* *inde per analogiam i. q. auriga*: SIL. 16, 367 Caucasus *equus* antiquo fidebat Atlante -o. STAT. Theb. 6, 443 non cohibente -o spargitur in gyros ... Arion.

e *cui cura machinarum mandata est*: MANIL. 2, 68 nisi ... machina ... imposito pareret tota -o. AMM. 23, 4, 6 -r claustrum ... reserat malleo forti perculsum. CASSIOD. var. 1, 45, 2 horologium ... cum -is rerum ... transmittere. CORIPP. Ioh. 3, 148 obice ... -r obstruit amnis iter.

f *qui aliam aliquam rem curat, tractat*: COLVM. 1 praef. 12 *mercennarium* ignarum rei, cui praefuturus est (*sc. in agricultura*), -um fieri. TAC. ann. 15, 42 Nero ... exstruxit ... domum ... -is et machinatoribus Severo et Celere. IVV. 4, 45 cumbae (*cf. 2 d β*) linique -r (*de piscatore. cf.* NEMES. auc. 8 -i [*sc. aucupis*] consilium). LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 2, 8 quisquis -r suo anno erit ... ad cenam faciendam (*cf. Waltzing l. c. I 420*). 2, 14 -i cenarum (*aliter l. 39*). *nota*: PRVD. ham. 720 inter vitae dominum (*i. deum*) mortisque -um (*sc. diabolum homini exitium parantem*).

expresse i. q. artis peritus, scientissimus (*proxime accedit ad notionem sub II B allatam*): VERG. georg. 3, 549 cessere -i Phillyrides Chiron Amythaoniusque Melampus. 4, 283 Arcadii memoranda inventa -i. SEN. dial. 7, 17, 2 aliquis scindendi obsonii -r. PETRON. 55, 5 -r, quid putas? (*cf. etiam p. 84, 40*). STAT. silv. 4, 4, 55 Maroneique sedens in margine templi ... tumulis adcanto -i. MART. 12, 48, 15 convivas alios cenarum quaere -r (*aliter l. 30*). IVV. 6, 26 a tonsore -o pecteris. CIL III 7088, 3 *Iuliano* filosofiae -o. PS. APVL. app. ad 126 p. 297 l. 5 H.-S. Ciro centaurus, -r medicinae. CASSIOD. var. 3, 53, 6 artium. 6, 19, 7 salutis -os (*i. medicos*). HIST. Apoll. rec. A *et* B 17. CORIPP. Ioh. 4, 577 plectra lyrae digitis pulsanda -i *al.* *fort. huc pertinet*: DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532) 2, 37 uti ... gaudium universorum ... ac voluntatem ut -r talium rerum in notitiam eius perferat.

B *usu speciali temporum recentiorum -r significat eum, qui in administratione vel exercitu imperatorum munere ampliore fungitur (attuli paucissima; multo plura invenies apud Boak, Harvard Stud. 26, 1915, 73 sqq.)*: **1** *in administratione civili*: **a** *qui in regimine imperii administrationi alicui praeest*: CIL VI 1628, 4. 5 -o a libellis, -o a censib(us) (*cf. l. 84*). NOT. dign. or. 1, 20—24 -i scriniorum (*cf. l. 64*): memoriae, epistularum (*v. vol. V 2, 685, 32 sqq.*), libellorum Graecorum (*cf.* occ. 1, 18—21). 19, 6 -r memoriae adnotationes omnes dictat et emittit et precibus respondet. CIL VI 510, 8. 10. 11 (*a. 376*) -r libellor(um) et cognition(um) sacrarum, -r epistular(um), -r memoriae. COD. Theod. 11, 16, 14 (*a. 382*) qui cum honore comitum nomine -orum memoriae praefuerint vel epistulis vel libellis. *al. cf. etiam Premerstein, RE XIII 20 sqq.* CIL VI 1608, 2 -o a studiis (COD. Theod. 12, 1, 26 [*a. 338*] ex ... -is studiorum [*aliter v. p. 86, 84*]. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 273 a 6. b 7 [*a. 361*]; *cf. Mommsen, Hist. Schr. III p. 652*). XIV 3457, 3 -o ab atmissione (AMM. 15, 5, 18 per admissionum -um. *al.*). COD. Theod. 6, 26, 2 (*a. 381*) -os dispositionum. *et al.* COD. Theod. 6, 11, 1 (*a. 372*) -os scriniorum nostrorum (COD. Iust. 12, 9, 1 [*a. 444*] viris spectabilibus -is omnium sacrorum scriniorum. CASSIOD. var. 6, 13 tit. *al. cf.* LAMPR. Alex. 26, 6 consiliarius Alexandri et -r scrinii Vlpianus fuisse perhibetur. *nota*: SPART. Ael. 4, 7 cum ... orationem ... sive per se seu per scriniorum aut dicendi [*v. p. 87, 17 sqq.*] -os parasset). PS. AVR. VICT. epit. 41, 6 Martinianum, officiorum -um (COD. Theod. 16, 10, 1 [*a. 320/1*]. COD. Iust. 7, 67, 2 [*a. 362*]. *al.* AMM. 15, 5, 2. 20, 2, 2 NOT. dign. or. 1, 10. *et saepissime.* CIL VI 1721 [*inter a. 355—360*] -o officiorum omnium. CONC.[S] IV 2 p. 169, 23 -i officii. RVT. NAM. 1, 563 officiis ... -r. *de iis, qui singulis officiis praesunt*: LAMPR. Alex. 32, 1 iniuriam nulli ... fecit nec -is quidem aut principibus officiorum [SPART. Hel. 20, 2 Pesc. 12, 7. TREB. Gall. 17, 8 -i officiorum omnium]. *aliter v. p. 78, 65*). *ad officiorum -um spectant* (*cf. etiam* PROCOP. Pers. 1, 8, 2): HIL. coll. antiar. p. 101, 10 officiales -i volitant. SVLP. SEV. dial. 3, 11, 7 COD. Theod. 1, 9, 1 (*a. 359*). RVST. Conc.[S] I 4 p. 49, 20 epistula ... ad praetectum et -um. DIG. de confirm. dig. 9 per ... -um ex quaestore et consule Tribonianum (*cf.* COD. Iust. de cod. emend. 2 *al.*). COD. Iust. 10, 11, 8, 12 τῷ ἐνδοξοτάτῳ μαγίστρῳ. *al.*

b *qui aliis administrationibus praeest*: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 147, 5 (-i) a censib(us) (FIRM. math. 3, 9, 10 -os censualium. COD. Theod. 14, 9, 1 [*a. 370*] -um census. NOT. dign. occ. 4, 8 COD. Iust. 1, 3, 31 [*a. 472*]. 1, 3, 40 GREG. M. epist. 13, 50 *al. cf.* COD. Iust. 1, 2, 17, 2 μαγιστροκήνσῳ). CIL XIII 1807, 13 -o XX (*i. vicesimae hereditatium*). VIII 20684, 4 proc(uratori) vicesimae et -o proc(uratori) Aug(usti) ⟨ad ann⟩ona. XII 671, 4 pro (-o) f(isci?). COD. Iust. 3, 22, 5 (*a. 294*) ad rationalem vel -um privatae rei (EDICT. imp. Const. de accus. [CIL V 2781] 29 ad ... rati⟨onales et⟩ -um privatae. CIL VIII 822, 4. 5 (-o) r⟨ei⟩ summae privatae, -o ⟨summa⟩rum rationum. XIII 8262, 7 [*a. 392—394*]. COD. Iust. 1, 52, 1 [*a. 439*] -o aeris sive privatae rei. *al.*). COD. Iust. 11, 8 (7), 14 (*a. 426*) privatae vel linteae vestis -i (*cf.* NOT. dign. or. 13, 14 sq.). COD. Theod. 6, 10, 4 (*a. 425*) ad inl(ustrem) ... -i a vigiliis atque laboribus procedere summitatem. *adde*: CASSIOD. var. 6, 19, 4 habeant ... medici ... et post scholas -um (*i. comitem archiatrum; pertinet etiam ad II*).

c *officii genere non indicato* (*cf. p. 81, 79 sqq.*): PS. LACT. mort. pers. 7, 4 multi praesides ... civitatibus incubare, item rationales et -i et vicarii praefectorum. 14, 4 omnes ... qui erant in palatio -i. FIRM. math. 4, 14, 5 Luna ... facit ... -os nuntiosque regum (4, 21, 9. 8, 27, 3). HIL. c. Aux. 7 audiri nos a quaestore et -o (13). COD. Theod. 12, 1, 98 (*a. 383*) filios -orum, qui ex curiali stirpe descendunt. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 70, 71 qui nunc -r est, quando erat comes largitionum. CORIPP. Anast. 26. 44 summe -r. *al.*

2 *in re militari*: **a** *in usu technico Romanorum*: -r equitum: VOPISC. Aurelian. 18, 1 (*v. Seeck, RhM. 49, 1894, 215*). COD. Theod. 5, 4, 1 (*a. 347*). AMM. 14, 9, 3. 14, 11, 3. 15, 4, 1. *et saepissime.* NOT. dign. occ. 1, 7 -r equitum per Gallias. 6, 41 viri illustris comitis et -i equitum praesentalis. *al.* GLOSS. III 276, 9 ἵππαρχος -r equitum. *cf.* PAP. Berol. II 405, 3 (*a. 348*) τοῦ ... μαγίστρου τῶν ἱππέων. *aliter p. 77, 62 sqq. et p. 78, 32.* -r peditum: PAP. RevPhil. 20, 1896 p. 47, 9 (*a. 344*). AMM. 16, 2, 4. 17, 6, 2 *al.* NOT. dign. occ. 5, 125 viri illustris -i peditum praesentalis. -r equitum et peditum: COD. Theod. 7, 1, 2 (*a. 349?*). 8, 7, 4 (*a. 354?*). *al.* CIL III 10596 (*a. 365/7*). 88, 3 (*a. 371*) dispositione ... v(iri) c(larissimi) com(itis) -i equitum et peditum. VI 1730, 3 Stilichoni inlustrissimo viro, -o equitum peditumque. SCHOL. Iuv. 15, 1 CLAVD. carm. min. 30, 198 NOT. dign. or. 1, 5 SIDON. carm. 2, 90 *al.* -r militum: COD. Theod. 7, 4, 12 (*a. 364*). VEG. mil. 2, 9. NOT. dign. or. 5, 1 viri illustris -i militum praesentalis. 7, 1 per Orientem. 8, 1 per Thracias. *al.* occ. 42, 1 praepositurae -i militum praesentalis a parte peditum. CIL XI 2637 (*a. 434*). SIDON. epist. 5, 6, 2 CASSIOD. var. 6, 3, 4 COD. Iust. 1, 27, 2 CIL VIII 101, 2 (*a. 543*). INSCR. RevArch. 27, 1895 p. 389 n. 115, 7 (*a. 578—582*). GLOSS. II 438, 45 στρατηλάτης -r militum (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 44 *al.*). *et saepissime. gen.* militum *non add.*: AVELL. app. p. 801, 27. CORIPP. Ioh. 8, 270 dum dicitur esse -r *Cusina. al.* -r militiae: VOPISC. Prob. 11, 7 AMM. 31, 16, 8 MARCELL. chron. II p. 80, 441, 2. 82, 447, 5 (στρατηλάτης). *al.* CORIPP. Ioh. 1, 50 GREG. M. epist. 8, 8. 12. *aliter p. 78, 16.* -r utriusque militiae: CIL III 5670 a. 6 (*a. 370*) viro clarissimo ... comite et utriusque militiae -o. 3653, 4 (*a. 371*) illustris viri utriusque militiae -i. COD. Theod. 9, 39, 1 (*a. 383*). 12, 1, 128 (*a. 392*). SIDON. carm. 2, 205. 5, 110 per utramque -um militiam. *et saepe. cf.* AMM. 21, 13, 3 ⟨pedestris⟩ equestrisque militiae -os. -r armorum: AMM. 15, 5, 24. 36 *al.* CASSIOD. hist. 6, 1 p. 1030^D. *aliter p. 87, 2.* -r rei castrensis: AMM. 27, 10, 6. *adde*: AMM. 26, 5, 3 praeponitur exercitui, nondum -r, sed comes. AMBROSIAST. in I Cor. 12, 22 *exercitus* ante se habens tribunos, comites et -os.

b *transfertur ad duces exercituum aliarum nationum et imperatores Romanos temporum priorum* (*cf. et p. 78, 15*): IVST. 11, 6, 6 non iuvenes ... sed veteranos ... elegit, ut non tam milites quam -os militiae lectos putares. AMM. 23, 6, 14 regiones *Persicae* ..., quas Vitaxae, id est -i equitum, curant. 25, 1, 11 immensa Persarum apparuit multitudo cum Merena equestris -o militiae. VVLG. gen. 37, 36 Putiphari ... Pharaonis -o militum (Ier. 39, 9). I reg. 12, 9 in manu Sisarae -i militiae Hasor (II reg. 10, 16. 19, 13 Ier. 40, 1 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 37, 2 *al.*). HEGES. 1, 41, 7 Volumnio militiae -o *Caesaris.* HIER. chron. a. Abr. 2084 contra Iudaeos ... Vespasianus -r militiae a Nerone transmittitur. *al.* *nota*: RVFIN. Orig. in num. 7, 6 p. 47, 21 B. Paulus ... non solum '-r gentium' (*v. p. 85, 67 sqq.*), sed et militiae huius -r. in Ios. 15, 1 p. 381, 23 velut -r militiae praeceptum dat militibus Christi *Paulus* (hist. 2, 14, 6).

II *speciatim i. q. doctor, praeceptor de eo, qui alicui auctoritate (saepe etiam disciplinae iure) praeditus docendi causa praeest*: **A** *sensu strictiore de eo, qui aliquem in aliqua disciplina instituit, docet, educat (definitiones de munere -i* [*cf. p. 76, 72. 76. 80*]: VARRO frg. Non. p. 448, 1 educit ... obstetrix, educat nutrix, instituit paedagogus, docet -r. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 420, 32 B. doctores. praeceptores. -i. DON. Ter. Phorm. 72 '-um' ... Latini, quem Graeci 'paedagogum'. Ad. 288 sunt ... nomina ad aliquid ... ut -r, medicus, orator [Andr. 476]. GLOSS. II 276, 12 διδάσκαλος doctor praeceptor -r. III 277, 30 καθηγητής -r. *nota*: MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 12 fecit Christus ... pastores et -os ...; -os ..., qui docent ...; quamquam, etiam ipsi pastores -i pecoris dicantur [*cf. p. 80, 46 sqq.*] ..., tamen doctores intellegimus ... -os dictos. HIER. in Matth. 23, 6 p. 169^A rabbi, quod Latino sermone -r dicitur [*cf.* VVLG. Ioh. 1, 38. 20, 16 rabboni, quod dicitur -r]): **1** *de doctore hominum*:

[Wolf]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a *exempla ad ipsum actionem docendi pertinentia*: *α in universum*: (I) *latiore sensu*: PLAVT. Aul. 412ᵃ scio quam rem geram: hoc ipsus -r me docuit. Bacch. 163 peior -r te istaec docuit, non ego. Epid. 592 quae didici dixi omnia; Epidicus mihi fuit -r (*cf. p. 86, 75*). RHET. Her. 4, 6, 9 *Chares* omnia coram -um *Lysippum* facientem videbat. CIC. S. Rosc. 17 qui⟨que⟩ ante ... tiro esset ..., facile ipsum -um scelere ... superavit (*cf.* 102; *alluditur ad notionem p. 78, 39 allatam*). Caecin. 32 te uti in hac re -o volo (de orat. 1, 19 Ov. rem. 55 LIV. 5, 27, 1 VAL. MAX. 3, 7 ext. 4 [*v. p. 86, 60*]. PLIN. epist. 8, 23, 2 *al.*). Balb. 64 videte, ne utilius vobis ... sit illis ducibus errare quam hoc -o erudiri. Planc. 81 quis est ..., cui non educatores, cui non -i atque doctores ... cum grata recordatione in mente *versentur*? de orat. 1, 111 ne ut quidam -r atque artifex, sed quasi unus e togatorum numero ... videar. 3, 94 hos ... -os nihil ... posse docere, nisi ut *discipuli* auderent. orat. 229 qui hoc ... -orum inopia ... non sunt assecuti. nat. deor. 2, 128 *animantia* sine -o duce natura mammas appetunt (*cf.* orat. 32 phil. frg. V 82 SEN. nat. 3, 30, 8 et sine -o vitia discuntur. 4, 3, 3 *al. sim.*: Ov. ars 2, 479 nullo didicere -o). VERG. ecl. 5, 48 nec calamis solum aequiparas, set voce -um. Aen. 8, 515 sub te ... -o (*cf.* LIV. 1, 35, 5. 25, 40, 5 VAL. FL. 1, 269 *al.*). TIB. 1, 4, 75 me celebrate -um. Ov. ars 2, 173 vestri peccata -i effugite. trist. 2, 347 neque me nuptae didicerunt furta -o. *al.* MANIL. 2, 763 praecepta -i. SEN. dial. 2, 11, 3 pueros ... sub -o habent. benef. 4, 6, 6 insita sunt nobis ... omnium artium semina -rque ex occulto deus producit ingenia. epist. 33, 8 scire est [et] sua facere quaeque nec ... respicere ad -um. TAC. ann. 6, 20, 2 Chaldaeorum artis, cuius apiscendae ... -um Thrasyllum habuit. *et al.* *nota*: CIL VI 1779 (= CE 111), 37 (*a. 384*) optant probantque ..., quae tu -r indidisti insignia. BENED. reg. 2 dirum -i, pium patris ostendat affectum. *tropice*: CIC. rep. 4, 9 adprobatio populi quasi cuiusdam magni et sapientis -i (Tusc. 3, 3).

(II) *strictiore sensu*: *i. q. praeceptor, cui liberi artibus ingenuis instituendi et educandi committuntur*: PLAVT. Bacch. 404 video ... patrem sodalis et -um. 432 in sella apud -um adsideres. 439 prius honorem capiebat ... quam -o desinebat esse dicto oboediens. 448. TER. Andr. 54 aetas metus -r (DON. paedagogus) prohibebant. Phorm. 72 me filiis relinquont quasi -um (EVGRAPH. monitorem atque custodem). VARRO Men. 279 exspectant nundinas, ut -r dimittat lussum. CIC. Mur. 60 senior -r *Achillis*. Phil. 2, 8. 42 -um ... rhetorem. 3, 22. de orat. 1, 52 -i, qui rhetorici vocantur. 1, 244 in hoc genere pueri apud -os exercentur. 1, 246 in -i carmine. 2, 130. 133 -orum, ad quos liberos nostros mittimus. Tusc. 3, 64 pueros ... matres et -i castigare ... solent. ad Q. fr. 3, 1, 19 eum mihi esse affixum tamquam -o. epist. 7, 25, 1 (*iocose in metaphora*) manum de tabula: -r adest citius quam putaramus. *al.* HOR. sat. 2, 3, 257 impransi correptus voce -i (*citat* FRONTO p. 24, 4 N.). epist. 1, 18, 13 puerum saevo credas dictata -o reddere. Ov. am. 1, 13, 17 pueros somno fraudas tradisque -is, *Aurora*. ars 1, 15. VAL. FL. 1, 410 discat *Achilles* eques placidi conscendere terga -i (*sc. Chironis*; *cf.* IVV. 7, 212 citharoedi cauda -i). QVINT. inst. 2, 8, 15 quanto id magis oratoris futuri -o providendum erit? MART. 1, 35, 2 versus ..., quos praelegat in schola -r. TAC. ann. 12, 8 ut ... Domitii pueritia tali -o (*sc. Seneca*) adolesceret. SVET. Tit. 2 educatus ... simul cum Britannico ... et apud eosdem -os institutus. CYPR. epist. 2, 1 p. 467, 16 -r et doctor non erudiendorum, sed perdendorum puerorum. CAPITOL. Aur. 16, 5 philosophiae ... stoicae, quam ... per optimos ... -os acceperat. VVLG. prov. 5, 13 cur ... -is non inclinavi aurem meam? AVG. civ. 22, 22 p. 604, 29 D. quid *sibi volunt* paedagogi, quid -i, ... quid virgae, quid disciplina ...? INSCR. christ. Diehl 719 Clamosus (-r) puer(orum). *et al.* *transfertur ad monitores, castigatores morosos*: CIC. or. frg. A XIV Sch. (= XIII M.) 20 tam austerum ... -um. Cael. 25 fuit in hac causa pertristis quidam patruus, censor, -r (*pertinet quodammodo etiam ad p. 80, 25*). Att. 13, 47 o -um molestum! *de eo, qui corporis exercitationes docet, custodit*: VERG. Aen. 5, 391 deus ille -r *pugilatus* (*cf.* VAL. FL. 4, 329 STAT. Theb. 6, 741. 822. 10, 501). 5, 562 pueri ... fulgent paribus ... -is ([SERV. *ad l.* hodieque equitum (*cf. I B 2*) dicuntur -i]. *cf.* 5, 669 [SERV. custodes]). PETRON. 29, 7 notavi ... in porticu gregem cursorum cum -o se exercentem. MART. 7, 32, 5 iuvenes ... fracta colit aure -r. 7, 67, 8 putri lutulenta de palaestra uncti verbere vapulat -i. PLIN. paneg. 13, 5 Graeculus -r. FIRM. math. 4, 13, 1 athletarum principes et -i. *cf. p. 78, 39 sqq.* *in imag.*: PLAVT. Trin. 226 me ... macero et defetigo: -r mihi exercitor animus nunc est.

β magis spectatur ratio, quae inter praeceptorem et discipulum intercedit: (I) *opponuntur -r ac discipulus* (*cf.* RVFIN. symb. 4. GRAMM. suppl. 73, 7 sunt ... dicta, quae ad aliam personam referuntur, ut -r ..., quando enim -r dicitur, intellegitur et discipulus): PLAVT. Bacch. 152 -on quemquam discipulum minitarier? 427. CIC. S. Rosc. 119 quoniam fidem -i cognostis, cognoscite nunc discipuli aequitatem (*cf.* 118). de orat. 1, 16 *opp.* discentium (COLVM. 1 praef. 4 CIL VI 10015 *al.*). 3, 35 artificum et -orum ... discipulos. rep. 1, 67 (*e Platone rep. 8 p. 563*ᴬ). *al.* COLVM. 11, 1, 4 vilicum -um esse operariorum, non discipulum. PLIN. nat. 35, 161 discipuli -ique certamine. OPTAT. 2, 4 p. 39, 1 filius sine patre, tiro sine principe, discipulus sine -o. *et saepe.* *nota*: ITALA Matth. 10, 24 (Tert. scorp. 9 p. 163, 21) *et* VVLG. non est discipulus super -um (διδάσκαλον) nec servus super dominum (*cf.* TERT. praescr. 34, 5 adv. Val. 33 p. 209, 9 adv. Marc. 4, 4 p. 430, 2 *al.*). *in interpret. prava textus hebr.*: VVLG. Mal. 2, 12 virum, qui fecerit hoc, -um et discipulum (עֵר וְעֹנֶה). *specialiter in ratione, quae inter Christum et apostolos sectatoresve intercedit*: TERT. apol. 21, 25 discipuli (*sc. Christi*) ... diffusi per orbem ex praecepto -i dei (*cf.* CYPR. idol. 14 p. 31, 6 LACT. inst. 4, 21, 2). HIER. epist. 22, 28, 4 quo facilius -o cognito discipulos recognoscas. *adde*: VVLG. Matth. 9, 11 quare cum publicanis ... manducat -r (διδάσκαλος) vester? 23, 10 -r (καθηγητής) vester unus est Christus. AVG. civ. 18, 54 p. 345, 10 D. ille Petri -r Christus ... ipse est -r et noster. PASS. Petr. 9 *apostolus* -i sui sequebatur exemplum. *al.* *saepissime in allocutione e. g.*: VVLG. Matth. 8, 19. 19, 16 -r bone (Marc. 10, 17 Luc. 18, 18). Ioh. 13, 13 vos vocatis me '-r et domine' (13, 14). *al. sim.*: OPTAT. 5, 5 p. 129, 19 discipuli Iohannis cum dicerent -o suo (*cf.* VVLG. Luc. 3, 12).

(II) *alia quaedam huius rationis exempla*: PLAVT. Curc. 258 facit hic quod pauci, ut sit -o obsequens. VARRO rust. 2, 1, 2 *Scrofa* -r C. Lucili. CIC. de orat. 1, 234 cum eius studii tibi et hortator et -r esset domi. 2, 28 hominem ... de schola atque a -o. 2, 57 Theopompus et Ephorus ab Isocrate -o impulsi se ad historiam contulerunt. Brut. 102 Antipater ... fuit ... L. Crassi -r. leg. 1, 54 adsentiris Antiocho familiari meo, -o enim non audeo dicere. 2, 71 quod ... Zenoni ... -o credidisset (*cf.* MIN. FEL. 19, 10 Zenon ... *Cleanthis* -r. *al.*). nat. deor. 1, 72 cum ... gloriaretur *Epicurus* se -um habuisse nullum. div. 1, 112 Pherecydes ... Pythagorae -r (TERT. anim. 2 p. 301, 12 *al.*) fat. 14 Chrysippo ... dissentienti a -o Cleanthe. *al.* LIV. 24, 25, 2 tutores ac -i *Hieronymi*. SEN. contr. exc. 2, 2 *al.* PERS. 4, 1 barbatum haec crede -um (*sc. Socratem*) dicere *Alcibiadi*. PLIN. epist. 5, 14, 5 cum sequerer ut -um, ut parentem vererer. FRONTO p. 94, 26 N. seni huic et, ut tu appellas, -o tuo bona salus. AVR. Fronto p. 68, 1 N. have mihi (*cf. Havers, Unters. z. Kasussynt., Straßburg 1911 p. 183*) -r carissime. *saepe.* APVL. apol. 97 me parentem suum, me dominum, me -um ... vocans. VVLG. Is. 50, 4 ut audiam quasi -um. II Macc. 1, 10 Aristobulo, -o (διδασκάλῳ) Ptolemaei regis. AVG. civ. 8, 4 p. 325, 10 D. quia *Plato* -um Socratem singulariter diligebat (*cf.* 18, 37 p. 312, 6 *al.*). *proverb.*: HIER. vir. ill. praef. ego ... nullum praevium sequens, pessimum ut dicitur -um memet ipsum habeo.

b *exempla ad facultatem vel potestatem docendi pertinentia de eo, qui munere praeceptoris fungitur, artem docendi profitetur* (*praecipue de artis rhetoricae et grammaticae doctoribus vel scriptoribus*): VARRO ling. 7, 107 glucidatus suavis, tametsi a -is accepimus mansuetum. RHET. Her. 4, 6, 9 isti -i, omnium dicendi praeceptores. BIBAC. carm. frg. 2, 3 unicum -um, summum grammaticum. CIC. rep. 1, 38 ut tamquam -r persequerer omnia. Ov. fast. 3, 829. SEN. contr. 9, 2 (25), 23 aiebat *Latro rhetor* se non esse -um, sed exemplum. COLVM. 10, 252 docto mucrone (*i. stilo*) -i. QVINT. inst. 2, 13, 7 relictis -orum auctoritatibus. 12, 10, 51 *al.* SVET. gramm. 24 numquam ... ita docuit, ut -i personam sustineret. GELL. 19, 9, 2 Iulianus rhetor, docendis publice iuvenibus -r. TER. MAVR. 1703 -i versum recusant. PS. VARRO sent. 68 falso -i nuncupantur auditorum narratores. CHAR. dig. 50, 4, 18, 30 -is, qui civilium munerum vacationem habent ..., fuisse immunitatem indultam (*cf.* COD. Theod. 13, 3, 10 [*a. 370*] medicis et -is urbis Romae ... immunitatem esse concessam). EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 62 -o institutori litterarum (*cf.* 7, 74 architecto -o). AVSON. 138, 1. AMM. 22, 10, 7 rhetoricos et grammaticos -os (*cf.* CIL II 2236 -r gramm(aticus) Graecus). AVG. conf. 1, 13, 20 primi -i (*i. qui elementa litterarum pueros docent*). COD. Theod. 14, 9, 3 pr. (*a. 425*) usurpantes sibi nomina -orum. SCHOL. Ter. p. 58, 30 -i priores. CASSIOD. inst. div. praef. p. 1105ᴰ quod scripturis divinis -i publici deessent. *et al.* *cf. etiam l. 21 p. 83, 38 sqq. 86, 79. 87, 4 al.* *nota iuncturam* -r ludi: CIC. div. in Caec. 47 nat. deor. 1, 72 VAL. MAX. 6, 5, 1. 6, 9 ext. 6 MART. 7, 64, 7. 9, 68, 1 *al.* LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 57 CHAR. gramm. p. 137, 19 B. tantummodo singulariter -i ludi. CE 91, 5 -r ludi litterari (*cf.* VLP. dig. 50, 13, 1, 6). *saepius.* GLOSS.ᴸ I Ansil. MA 176 -r ludi -r privatus. GLOSS. V 604, 42 -r ludi calculo. CASSIOD. var. 9, 21, 1 scholarum -is.

2 *de doctore, domitore, rectore bestiarum* (*nonnulla pertinent etiam ad I A 2 c*): VARRO Men. 559 ecus ... traditur -o, ut equiso doceat tolutim (*cf.* NON. p. 450, 28 equisones ... equorum ... moderatores aut -os). LVCR. 5, 1311 *syn.* doctoribus (*v. vol. V 1, 1774, 26*). VERG. georg. 3, 118 (*v. Ladewig-Jahn ad l.*). 3, 185 blandis gaudere -i laudibus *equum*. HOR. epist. 1, 2, 64 fingit equum ... -r. Ov. trist. 4, 6, 7 quae ... monitis obtemperat Inda -i belua. LIV. 27, 14, 10 etiam pavor consternatam *beluam* (*sc. elephantum*) agit quam insidentis -i imperio regitur (*cf.* 27, 49, 1 SIL. 4, 614 AMM. 19, 7, 7 VVLG. I Macc. 6, 37 Indus -r [*LXX deest*] bestiae *al.* *aliter v. p. 78, 28*). GRATT. 328 imperium catulis unusque -r additur (*cf.* MART. 11, 69, 1 QVEROL. p. 24, 16 cynicus -r). MANIL. 4, 234 quadrupedum omne genus positis domitare -is. SEN. clem. 1, 16, 4 equum non crebris verberibus exterret domandi peritus -r. benef. 1, 2, 5 *de domitore leonis* (2, 19, 1 epist. 85, 41 STAT. Ach. 1, 863 IVV. 14, 246 *al.*). LVCAN. 4, 242 STAT. Theb. 5, 231 MART. epigr. 17, 3 elephas te, Cae-

[Wolf]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sar, adorat . . . nullo . . . docente -o. 1, 104, 10 dare . . . choreas . . . belua non negat -o. SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 182. CORIPP. Iust. 3, 247 quotiens spectacula tigres dat . . . Roma . . . ductore -o, . . . fremunt. *al.*

B ***sensu latiore*:** **1** ***servata notione doctoris, ita tamen, ut liberior quaedam ratio notitiam prodendi (saepe libris vel hominum memoria) statuatur*** *(de grammaticis cf. s. A 1 b)*: **a** ***generatim*:** CIC. Cluent. 129 tu es praefectus moribus, tu -r veteris disciplinae ac severitatis, si . . .? (*cf. p. 87, 3. 16*). Mur. 61 ea sunt . . . non a natura, verum a -o (*sc. rationis vivendi. cf.* 64). dom. 104 huncin . . . auctorem habetis et -um publicae religionis (*cf.* 141 har. resp. 18 habeo auctores ac -os religionum colendarum maiores nostros). p. red. in sen. 14. rep. 3, 33 unus . . . communis quasi -r et imperator omnium deus (*cf.* LACT. inst. 6, 8, 12). epist. 9, 7, 2 eum (*sc. Dolabellam*) puto -um fore (*pertinet etiam ad 2 b*). TIB. 2, 1, 37 his . . . -is (*cf.* SIL. 4, 428 IVV. 6, 365, 19 *al.*). TERT. adv. Val. 15 p. 194, 12 Mercurius ille Trismegistus, -r omnium physicorum. GRILL. rhet. p. 17 hic -r (*sc. Cicero*) iustitiam ius aequabile . . . dixit. HIER. epist. 29, 1, 2 (*in imag.*) epulae . . ., quas non condit Apicius, in quibus nihil de -orum (*sc. de re coquinaria agentium*) huius temporis iure suffumat (*alludi videtur etiam ad notionem p. 81, 33 allatam*). VVLG. eccles. 12, 11 per -orum consilium. RVFIN. Orig. in gen. 2, 2 p. 29, 2 B. quae a prudentibus viris . . . atque a veteribus -is didicimus. in cant. 2 p. 150, 9 sapientes et -i huius saeculi. AVG. civ. 10, 27 p. 444, 1 D. hoc didicisti non a Platone, sed a Chaldaeis -is (*sc. quorum doctrinam sequeris. cf. ibid.* p. 444, 8). SALV. gub. 5, 7 scripturam . . . habent . . . veterum -orum traditione corruptam. *nota de conditore, principe sectae philosophiae*: COLVM. 1, 1, 7 Peripatetici -r ac discipulus Aristoteles cum Theophrasto. TERT. apol. 3, 6 disciplina de -o cognomentum sectatoribus suis inducit. anim. 29 p. 349, 9 illa quae ad sententiam -i sui interpretantur *Platonici*. CLAVD. 17, 93 nobiliore -o in Latium spretis Academia migrat Athenis. AVG. civ. 9, 23 p. 398, 7 D. eorum (*sc. Platonicorum*) auctor et -r Plato (10, 30 p. 453, 15 *al.*). BOETH. mus. 1, 32 cum quid a -o Pythagora diceretur. *de conditore sectae haereticae*: TERT. adv. Marc. 4, 5 p. 432, 5 erubescant de -o ⟨suo⟩ *Marcionitae*. 4, 17 p. 476, 1 eligant . . . Marcionitae, ne tanti sit de -i regula excidere, quanti Christum . . . docentem habere. HIER. hom. Orig. in Ezech. 2, 5 p. 347, 23 B. dicunt et Marcionitae -i sui veros esse sermones. CONC.^{S} I 5 p. 72, 5 -r erroneus (*sc. Nestorius*).

b *doctrinae sacrae, religionis Iudaeorum et Christianorum*: *α de deo* (*cf. supra l. 12*): TERT. Scap. 5 p. 550, 13 Oe. -um neminem habemus nisi deum solum. ITALA Os. 5, 2 (Hier. in Os. 5, 3—4 p. 857^{C}) ego (*sc. deus*) . . . -r (παιδευτής. *Vulg.* eruditor) vester. AVG. civ. 19, 14 p. 380, 19 D. docet -r deus. *de Christo* (*cf. etiam p. 84, 6*): TERT. scorp. 9 p. 163, 23 cum -r et dominus ipse perpessus sit persecutionem (CYPR. patient. 13 p. 406, 8 HIER. hom. Orig. in cant. 2, 8 p. 53, 1 B. AVG. civ. 21, 27 p. 548, 26 D. PASS. Petr. 15 Christe domine et -r meus. *al. cf. p. 84, 16*). CYPR. epist. 63, 1 p. 701, 15 ab eo, quod Christus -r et praecepit et gessit. COMM. instr. 2, 26, 6 reddite vos Christo similes . . . -o. 2, 27, 2 ministri facite praecepta -i. HIER. hom. Orig. in cant. 2, 2 p. 43, 25 B. -r noster atque salvator. VVLG. Ioh. 3, 2 a deo venisti -r (διδάσκαλος. *cf.* CHROMAT. beat. 1 de domino -r dignatus est fieri). RVFIN. Orig. in exod. 10, 4 p. 250, 11 B. Christus, qui omnium -r est. PRVD. apoth. 707 populis, qui forte -um (*sc. Christum*) . . . stipabant. cath. 8, 17 aeterni favor . . . -i. ORIENT. carm. app. 2, 3 (*inter nomina Christi*). *al.* *de spiritu sancto*: TERT. virg. vel. 1 p. 884, 29 Oe. *β de hominibus*: *de doctoribus Iudaeorum*: TERT. apol. 21, 18 -i primoresque Iudaeorum (*cf.* CYPR. idol. 13 p. 30, 1). ITALA Luc. 2, 46 (cod. d) sedentem in templo in medio -orum (διδασκάλων. *Vulg.* doctorum). HIER. chron. a. Abr. 1558 Ezras . . . omnium *Iudaeorum* -r. VVLG. Ioh. 3, 10. RVFIN. Orig. in gen. 3, 4 p. 43, 14 B. -i et doctores synagogae. 4, 2 p. 53, 3 Abraham pater gentium et -r. *Christianorum*: *de apostolis, Christi sectatoribus*: TERT. scorp. $12^{in.}$ quos . . . sibi discipulos dominus adoptavit . . . et nobis -os adornavit. adv. Marc. 4, 2 p. 427, 12 auctoritatem . . ., quae evangelio -i eius (*i. Lucae*) fuit necessaria. ITALA I Tim. 2, 7 (cod. d) -r **gentium** (*de Paulo [de aliis v. l. 63 et cf. p. 86, 7], cf. vol. V 1, 1775, 71 sqq.* HIER. epist. 15, 3, 1 PS. RVFIN. in Os. 11, 8—9 p. 1019^{A} PRVD. perist. 12, 24. *saepe [v Morin, RevBen. 30, 1913, 9 sq.]* *non accedente gen.*: TERT. adv. Marc. 3, 14 p. 399, 16 DAMAS. epigr. 2, 24. AMBR. paenit. 1, 17, 92 moralis -r. *al. cf. etiam p. 82, 67*). *de doctoribus ecclesiae*: ITALA act. 13, 1 (cod. g) prophetae et -i. I Cor. 12, 28 (cod. d) posuit d(eu)s in ecclesia primum apostolos, secundum prophetas, tertio -os (*cf.* PRISCILL. can. praef. p. 130, 7 HIER. hom. Orig. in Is. 6, 3 p. 274, 2 B.). Eph. 4, 11 (Pelag. in Eph. 4, 11 p. 364, 19 S.) pastores et -os. COMM. instr. 2, 28, 2 apostolus . . . tales iubet esse -os. AMBROSIAST. in Eph. 4, 11 p. 387^{D} -i vero exorcistae sunt, quia in ecclesia ipsi compescunt et verberant inquietos. HIER. hom. Orig. in Ezech. praef. p. 318, 3 B. Origenem . . . alterum post apostolum ecclesiarum -um. 2, 2 p. 341, 28 qui sermonem dei verissime praedicantes in ecclesia exstiterunt -i. 8, 2 p. 403, 9 ecclesiastici, qui in ecclesia sunt -i. VVLG. Hebr. 5, 12 *et* Iac. 3, 1 (διδάσκαλοι). RVFIN. Orig. in cant. 3 (4) p. 240, 19 B. sancti quique doctores et -i ecclesiae. AVG. epist. 198, 7 p. 242, 3 VINCENT. LER. 10, 15 *al.* *de episcopis sim.* (*pertinet etiam ad I A 1*): HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 7 p. 354, 18 B. nunc . . . ad presbyteros loquitur . . .; quae praecesserunt, dicta sunt de -is. PRVD. perist. 11, 233 (*ad Valerianum episcopum*) sancte -r. 13, 2 Cyprianum . . . decus orbis et -um (*cf.* CIL XII 949, 8). EPIST. pontif. 374 (*a. 430*) Conc.^{S} I 2 p. 7, 7 Atticus, catholicae -r fidei. DIONYS. EXIG. Conc.^{S} I 5 p. 237, 19 et doceas quae nos universi . . . episcopi et -i praesulesque populorum . . . docemus. PAVL. epigr. 2 custodem templi populique -um. ENNOD. dict. 3, 6 p. 435, 4 sapientia . . . generaliter optanda . . . in -o necessaria. *de haereticis* (*cf. p. 85, 34*): TERT. adv. Val. 37 p. 210, 25 ingenia . . . insignioris apud eos (*sc. Valentinos*) -i. OPTAT. 1, 21 p. 24, 22 -i primitivi scismatis. 6, 1 p. 145, 16 scismaticos, -os scilicet vestros. VVLG. II Petr. 2, 1 in vobis erunt -i mendaces (ψευδοδιδάσκαλοι. *cf.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 2, 2 p. 341, 23 B. pseudoprophetae et falsi -i. *al.*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 6 p. 354, 8 B. talium -orum, qui . . . ad voluptates audientium loquentes scindunt ac dividunt ecclesiam. 8, 2 p. 403, 11 sq. -r de officina Valentini, -r de coetu Basilidis, -r de tabernaculo Marcionis et ceterorum haereticorum. PRAEDEST. 1, 46 p. 604^{B} *Manichaei* ex electis suis habent duodecim, quos appellant -os.

2 *notione doctoris magis detersa*: **a** *de eo, qui aliis exemplo est* (*at cf. p. 84, 47, ubi* exemplum *opponitur; nonnulla propius accedunt ad notionem p. 81, 33 allatam*): CIC. de orat. 2, 89 ut forum sibi ludum (*cf. p. 84, 63*) putaret esse ad discendum, -um autem quem vellet, eligeret. *ibid.* me quoque sibi -um futurum. fin. 2, 70. 3, 75. epist. 9, 16, 7 Hirtium ego et Dolabellam dicendi discipulos habeo, cenandi -os. 11, 15, 2 plura scribere non debeo, praesertim ad te, quo -o brevitatis uti cogito (11, 25, 1). OV. am. 2, 5, 62. trist. 1, 6, 28 sive tibi hoc debes nullo pia facta -o. VAL. MAX. 6, 1, 11 cuius -r esse debuerat, sanctitatis corruptor temptabat existere. SEN. Phoen. 330 iuris. LVCAN. 1, 326 docilis . . . scelerum vicisse -um. *al.* PLIN. epist. 6, 11, 2 me ut rectorem, ut -um intuebantur. FRONTO p. 146, 5 N. -r Enni Homerus. HIER. epist. 57, 5, 2 habeo . . . huius rei -um Tullium, qui Protagoram Platonis . . . transtulit. GENNAD. vir. ill. 68 Salvianus . . . -r episcoporum. PRVD. perist. 6, 10 dux et praevius et -r illis (*sc. aliis martyris*). PETR. CHRYS. serm. 2 p. 190^{B} vitiorum duces, criminum . . . -os. 28 p. 280^{C} cupiditatis. VAL. CEM. hom. 17, 3 p. 745^{B} patientiae. FAVST. REI. grat. 1, 5 p. 20, 5 oboedientiae. NICET. psalm. 9 p. 77, 11 in verbis doctor et -r in factis. *al.* *de bestia*: PLIN. nat. 8, 96 hippopotamus in quadam medendi parte . . . -r exstitit.

b *i. q. auctor, instigator, suasor alicuius rei*: TER. Andr. 192 si quis -um cepit ad eam rem improbum (EVGRAPH. *ad l.* -um dicit monitorem). CIC. Verr. II 3, 54 dux . . . et -r ad spoliandum Dianae templum. Balb. 27 ius omne nostrum iste -r mutandae civitatis ignorat. HOR. carm. 3, 11, 1 *Mercurio* -o movit Amphion lapides canendo. LIV. 40, 11, 2 est auctor omnium rerum isti et -r. SEN. Thy. 311 saepe in -um scelera redierunt sua. QVINT. decl. 255 p. 45, 17 velut auctores scelerum, velut -os turpitudinis. TAC. hist. 2, 63 Vitellius . . . inrepentibus dominationis -is superbior et atrocior. 2, 84 *Vespasianus* pravis -is *iniquitates obtinere* didicit. PLIN. paneg 41, 3. PRVD. perist. 5, 78 -i criminum. 10, 89 quos necesse est te -o interfici. CANON. Dionys. Exig. p. 6, 8 St. velut -r inquietudinis. VAL. CEM. hom. 12, 4 diabolus -r litis. *de ansere*: PETRON. 136, 4 dux ac -r saevitiae.

C ***metaphorice de rebus*** (*cf. p. 83, 73. de bestia: l. 38. 52*): CIC. Rab. Post. 9 si usus -r est optimus (de orat. 3, 74 CAES. civ. 2, 8, 3 COLVM. 4, 11, 2. 10, 339 PLIN. nat. 26, 11 PLIN. epist. 1, 20, 12 *al.*). de orat. 1, 150 stilus dicendi effector (1, 257 perfectorem) ac -r. nat. deor. 2, 57 ignem . . . -um artium reliquarum. Phil. 2, 90 timor . . . non diuturnus -r offici (phil. frg. V 72 SIL. 4, 26. *cf.* PLIN. paneg. 45, 6 recti -r est metus). LIV. 22, 39, 10 eventus . . . stultorum iste -r (*cf.* CLAVD. 20, 489). VAL. MAX. 3, 7 ext. 4 se versibus quasi -o usum. PERS. prol. 10 -r artis . . . venter. PLIN. nat. 17, 101 natura . . ., casus -r alius. PLIN. epist. 4, 19, 4 amore, qui -r est optimus. GELL. 14, 2, 1 ut . . . rem . . . ex mutis, ut aiunt, -is (*sc. libris*) cognoscerem. APVL. apol. 15 Demosthenem . . . ante speculum quasi ante -um causas meditatum. TERT. scorp. 15 p. 178, 16. SOL. 53, 7 *avium* meatus terram petentium -os habent cursus regendi. AVIEN. Arat. 1322 caelo . . . -o. CLAVD. DON. Aen. 5, 670 -o furore peccatis. MACR. Sat. 1, 13, 1 ingenio -o. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 254^{B} habebat . . . naturalem -um conscientiam suam (*p. 19, 24 B.* διδάσκαλον).

iuncturae selectae ad II: *aliquo -o uti v. p. 83, 8.* *aliquo -o discere, rem gerere* (*cf. l. 50 p. 85, 14*): CIC. Balb. 64 (*v. p. 83, 10*) epist. 11, 25, 1 HOR. carm. 3, 11, 1 (*l. 44*) OV. Pont. 3, 3, 69 trist. 1, 6, 23 (*v. l. 27*) 2, 347 *al. cf. etiam* sub -o *aliquo p. 83, 20.* *est aliquis -r alicuius*: PLAVT. Bacch. 404 *et passim.* *c. gen. gerund. v. p. 83, 54.* *alicui* (*cf. p. 84, 33*): PLAVT. Epid. 592 Pseud. 933 Trin. 226 (*v. p. 83, 73*) CIC. de orat. 1, 234. 2, 89 (*v. l. 24*) ad Q. fr. 2, 12, 2 LIV. 40, 11, 2 (*v. l. 44*) *al.* *c. dat. gerund. v. p. 84, 51.* *alicui rei* (*ad I v. p. 81, 73*): CIC. off. 1, 132 studiis. *alicuius rei saepissime, e. g.* CIC. inv. 1, 35 artium liberalium -os (FIRM. math. 4, 9, 8 MAR. VICTORIN. rhet. 1, 25 COD. Theod. 13, 3, 18. *cf.* CIC. Cato 29 bonarum artium -i [PETRON. 99, 2 PLIN. nat. 25, 4]. FIRM. math. 3, 7, 7 secretarum . . . artium. err. 18, 4 veritatis inimicus, sceleratarum artium -r. CIL II 3872, 2 artis grammaticae. *al.*). de orat. 1, 234 studii . . . -r (COD. Theod. 13, 3, 5

[Wolff]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

studiorum. COD. Iust. 3, 28, 37, 1 e). LIV. 24, 48, 6 rei militaris (*cf.* SIL. 16, 201 veteris . . . militiae. VEG. mil. 3 prol. armorum). COLVM. 1 praef. 3 disciplinae (*cf.* 11, 1, 12). 4, 28. 2 rerum rusticarum. MELA 3, 18 sapientiae (QVINT. inst. 12, 1, 36 *al.*). PETRON 3, 4 eloquentiae (QVINT. inst. 2, 5, 5 FRONTO p. 136, 12 N. CASSIOD. var. 6, 4, 6 *al.*). AVR. Fronto p. 86, 1 N. philosophiae. APVL. met. 10, 33 scientiae. FIRM. math. 3, 9, 10 litterarum (PRVD. perist. 9, 22 AVG. nat. et grat. 42, 28 *al.*). AVIEN. Arat. 890 legum. CIL VIII 12418, 5 iuris (X 8387, 3; *aliter v. p. 86, 30*). CIC. Mur. 65 vestri praeceptores et virtutis -i (Pis. 69 *al.*). de orat. 3, 139 non linguae solum verum etiam animi ac virtutis -r *Plato*. Tusc. 2, 12 *officii*. VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 vitae (PLIN. epist. 1, 12, 12 APVL. apol. 65). SEN. epist. 18, 9 ille -r voluptatis Epicurus (*cf.* PLIN. nat. 19, 51 otii). IVV. 2, 75 libertatis. TERT. apol. 40, 10 innocentiae. scorp. 12 fallaciae -i non veritatis. LACT. inst. 3, 6, 7 ignorantiae. CIL V 7917, 4 pietatis, eloquentiae, morum -i (XIII 1393). *c. gen. ger.* (*cf. p. 78, 72. 81, 36. 68. 83, 26. 85, 11. 86, 25. 43. 66*): CIC. de orat. 1, 43 dicendi (Brut. 30, 119 orat. 10 non intellegendi solum, sed etiam dicendi . . . auctor et -r Plato. PLIN. nat. 20, 160 QVINT. inst. 2, 8, 7 *al. cf.* PLIN. nat. 26, 12 orandi. QVINT. inst. 2, 1, 3 declamandi). NEP. frg. 9 vivendi. CYPR. mort. 6 p. 300, 18 credendi. in *aliqua re* (*cf. p. 86, 38. 39*): AVG. civ. 18, 54 p. 345, 10 D. in doctrina. ad *aliquid v. p. 86, 41. 42.*

syn. et iuxta posita: arbiter (TERT. apol. 21, 7 anim. 25 *al.*). auctor (*v. p. 85, 10. 11. 32. 86, 45 al.*). doctor (*v. vol. V 1, 1783, 1*). dux (*v. p. 86, 34. 35. 42. 52 al.*). educator (CIC. Planc. 81). eruditor (VVLG. Rom. 2, 20). hortator (*v. p. 84, 20*). paedagogus (*v. p. 83, 58*). praeceptor (*v. l. 9 p. 84, 44 al.*). rector (*v. p. 86, 31*).

deriv.: magisterium, magistralis, magistras, magistrianus, magist(e)ro. *cf.* magistratus. *comp.*: com-, ex-, pro-, submagister; c(h)oro-, ludi-, vicomagister; pseudo-, summagister (*cf. gr.* πρωτομάγιστρος); magistromilitatus. *cf. etiam p. 82, 3.* *Wolff.*

fem. ✱**magistra**, -ae. *notatur* M: CIL V 847; MAG: CIL III 1963, 4. 1971, 1 V 758, 4. 814, 3 IX 805 *al.* [*corr.*: PS. QVINT. decl. 9, 22 p. 187, 25 -am *mell.*, ministram *dett.*, magistrum *vulgo*].

A *de ea, quae auctoritate eminet i. q.* **rectrix, moderatrix**:
1 *de muliere*: **a** *technice*: α *collegii sacri sim.* (*cf. p. 79, 28 et v. Waltzing l. c. IV 431*): CIL I² 1994, 5 (*in tit. manco*). XI 3196 (= Dessau 3335 [*a. 18*]) L. Bennius Primus mag. pagi, Bennia Primigenia -a (‘*Cereris?*’ *Dessau*). V 757, 3 -ae b(onae) d(eae) (*cf. Wissowa l. c. 218*). IX 5295, 3 Veidia . . . et Iulia . . . (-ae) Veneri d. X 6511 -a Matri Matutae d. d. (*cf. Wissowa l. c. 110*). *al.* β *convivii* (*cf. p. 78, 69*): CATVLL. 27, 3 lex Postumiae . . . -ae. *per iocum*: HOR. sat. 2, 2, 123 ludus erat culpa potare -a (*cf.* PORPH. si quando libere potare volebant antiqui . . ., dicebant se -am facere culpam).
b *alia*: VAL. FL. 6, 501 me . . . ille -am (*i. dominam*) sentiet. APVL. met. 2, 5 maga primi nominis et omnis carminis sepulchralis -a (*i. scientissima*). MART. CAP. 3, 224 medendi sollers -a (*i. artifex*).
2 *de re* (*cf. l. 43*): CIC. Pis. 9 illa a (*i. servatrix*) pudoris et modestiae censura (VAL. MAX. 2, 9 praef. ad censuram, pacis -am custodemque. *cf. p. 80, 25*). PETR. CHRYS. serm. 14 p. 231ᴮ militaris tuba . . . -a (*i. ordinatrix*) bellorum.

B *de ea, quae doctrina aliquem instituit, aliquid docet, rem ignotam prodit i. q.* **praeceptrix, doctrix**: **1** *de muliere* (*dea l. 58. 59. 62. 66. 67*): PLAVT. Stich. 105 ad vos nunc imperitus rerum et morum mulierum discipulus venio ad -as. Truc. 737 (*ex em. Buech.*) TER. Hec. 204 ei ludo . . . -am hanc esse. OV. met. 6, 24 *Arachne* offensa -ā (*sc. Pallade. cf.* FIRM. err. 16, 1 p. 37, 21). EPIST. Sapph. 84 artis . . . -a . . . Thalia (*cf.* FRONTO p. 229, 3 N.). VAL. FL. 6, 578 quaerit *Medea* . . . Iunone -a (*fere i. q.* ‘*respondente*’). MART. 10, 35, 15 hac condiscipula vel hac -a esses doctior. 11, 78, 11 Suburanae tironem trade -ae. TAC. hist. 1, 73 -a libidinum Neronis. FRONTO p. 146, 4 N. -a Homeri Calliopa. *al.* AVIEN. orb. terr. 896 Musisque -is omnia . . . pandam. HIER. epist. 65, 2, 2 habes . . . in studio scripturarum . . . ⟨-as⟩ (*add. Hilberg*) Marcellam et Asellam. PAVLA et EVSTOCHIA Hier. epist. 46, 1, 1 -am cupimus docere discipulae. PRVD. CLAVD. AVG. civ. 18, 40 p. 316, 8 D. litteras -a Iside didicerunt. CE 255, 3 rerum humanarum divinarumque a *Venus*. CARM. c. pag. 113 Flora . . . Veneris (*i. rei amatoriae*) . . . -a. *al.* *de urbe sim.* (*pro incolis*): PROP. 3, 12, 18 quid faciet . . . puella . . ., cum sit luxuriae Roma -a suae? TAC. Agr. 4 sedem ac -am studiorum Massiliam. APVL. flor. 20 p. 98 Karthago provinciae nostrae -a. TER. MAVR. 1300. PANEG. 11 (3), 9, 3 artium -ae et inventrices Athenae. *de bestia personata*: PHAEDR. 2, 6, 14 inducta verbis *cornicis* . . . -ae large divisit dapem. *significanter*: MANIL. 4, 382 Virgo *sidus* -a (*sc. facultatis docendi effectrix*). *de ea, quae aliis exemplo est*: INSCR. christ. Diehl 316, 4 (*a. 382*) fideique -a. 615, 9 -a verecundiae. ARNOB. ad Greg. 4 ego . . . in castitate -a. *cf.* IVV. 6, 361 formica . . . quidam expavere -a. PS. APVL. Ascl. 25 Aegyptus . . . quondam . . . pietatis -a erit maximae crudelitatis exemplum. HIER. epist. 60, 14, 5 domus tua . . . -a est publicae disciplinae.

2 *metaphorice de re* (*cf. l. 69. 78*) *saepissime sensu latiore i. q. dux, hortatrix, instigatrix, effectrix*: RHET. Her. 4, 47, 60 artium, quae virtutis -ae sunt. CIC. S. Rosc. 75 vita . . . rustica . . . parsimoniae, diligentiae, iustitiae -a est. de orat. 2, 36 historia . . . -a vitae. 3, 57 doctrina eadem videtur et recte faciendi et bene dicendi -a. Brut. 163 mihi . . . -a fuit . . . illa . . . oratio (*cf.* 296. 298). fin. 1, 71 pueri . . . loquuntur *illud* -a ac duce natura (*cf.* off. 1, 129 VAL. MAX. 5, 4 ext. 5 pietatis est -a. SEN. epist. 45, 9 TERT. test. anim. 5 p. 140, 21 resurr. 12 p. 41, 23 ARNOB. nat. 1, 33 AMBR. hex. 5, 10, 30 CAEL. AVR. acut. 1, 17, 170 *al.* *huc pertinet*: PLIN. nat. 27, 8 parens rerum omnium et -a). Tusc. 2, 16 -a vitae philosophia (5, 5 -a morum et disciplinae. NEP. frg. 9 LACT. inst. 3, 13, 14 BOETH. cons. 1, 3, 3. 1, 4, 22 W.). 2, 49 ferendi doloris consuetudinem esse . . . -am (QVINT. inst. 1, 6, 3 loquendi. COD. Theod. 9, 19, 3 falsorum). nat. deor. 1, 40 legis . . . vim, quae quasi dux vitae et -a officiorum sit (*cf.* CYPR. GALL. Ios. 279 legis . . . iura -ae. AVIEN. Arat. 996 modus . . . sub lege -a pensatur). LYDIA 56. OV. epist. 5, 96 quīs aetas longa -a fuit. MANIL. 1, 485 nec forte coisse -a *mundum*. VITR. 10, 1, 4 praeceptrice et -a mundi versatione. VAL. MAX. 3, 2 ext. 7 Numantino . . . ad consimilem virtutem capessendam quasi -a . . . ferocitas extitit. 4, 5 pr. 6, 4, 2. 7, 6, 5 -a novae molitionis necessitate (*cf.* COD. Iust. 1, 3, 32, 8). SEN. dial. 7, 13, 2 sectam Epicuri flagitiorum -am esse. epist. 70, 27 quos . . . instruxit . . . -a rerum omnium ratio (APVL. Plat. 2, 6 quae . . . -a [*magis trad.*] ratione discuntur. CYPR. GALL. exod. 397 LEO M. serm. 19, 2 p. 187ᴬ). 90, 26 sapientia . . . animorum -a est. 94, 69. CVRT. 3, 2, 15 disciplina paupertate -a stetit. PLIN. nat. 2, 44. SIL. 4, 121 pennā (*i. ratione volandi*) monstrare futura -ā. STAT. Ach. 1, 105 pietate -a . . . Chirona petit (CORIPP. Ioh. 1, 283 INSCR. christ. Diehl 990, 11). PS. QVINT. decl. 12, 15 p. 231, 25 fames . . . -a peccandi (*cf.* ENNOD. carm. 1, 8 praef. 2). IVV. 13, 22 ferre incommoda . . . vita didicere -a. FRONTO p. 128, 10 N. ad rem militarem -a eloquentia usus es. *al.* APVL. Plat. 2, 3 regere . . . discant -a iustitia (PS. AVG. quaest. test. I 109, 11. 12). TERT. apol. 50, 15 CYPR. hab. virg. 1 p. 187, 3 PANEG. 4 (9), 8, 2. VLT. SYLL gramm. IV 251, 4 syllabarum naturas -a docebit auctoritas. MAR. VICTORIN. gramm. VI 173, 30. ANIAN. Chrysost. hom. 7, 4 *stella* utebantur *magi* -a (*sc. itineris duce*). PRVD. perist. 10, 989 -a (*i. effecirice*) vocis *lingua*. CLAVD. 6, 7 *aquila* luce -a (*i. disceptatrice*) natorum vires . . . probat. MACR. Sat. 3, 11, 5. COD. Theod. 15, 5, 5 apostolicae passionis totius Christianitatis -ae. VAL. CEM. hom. 19, 4 *gula* -a . . . damnorum. ARATOR act. 1, 729 *Saulum* poena -a docet. BENED. reg. 1 (*v. Linderbauer*). 3. *al.*

structurae ad B: *aliqua -a aliquid discere, facere v. l. 3. 14 p. 87, 59. 60. 62. 66. 78 et saepe*; sub -a *v. l. 12.* est -a *alicui v. l. 2. 13. 15; nota p. 87, 56.* -a *alicuius v. p. 87, 62 al. alicuius rei v. p. 87, 83 et passim.* *c. gen. ger. v. l. 1. 9. 10. 25.* ad *aliquid v. l. 27; nota l. 15.* in *aliqua re v. p. 87, 63. 77.*

syn.: dux (*v. l. 3. 11 al.*). praeceptrix (*v. l. 14*). *opp.* discipula (*v. p. 87, 65*).

adi. **magister**, -tra, -trum. *interdum dubites, an subst. in appositione vel praed. adhibitam agnoscas; e contrario nonnulla, quae sub subst. dedimus ut* IVV. 6, 26 (*p. 81, 39*), APVL. met. 2, 5 (*p. 87, 46*), SOL. 53, 7 (*p. 86, 65*), *praecipue complura p. 87, 82sqq. allata, etiam ad adi. vim pertinere possunt.*

i. q. ad magistrum pertinens, magistri proprius:
1 *pertinet ad scientiam, doctrinam i. q. peritus, sollers, doctus vel docibilis* (*add. gen. ger. l. 54. 62.* ad *aliquid: l. 56*): VERG. Aen. 8, 442 *opus est* nunc manibus rapidis, nunc arte -a (12, 427 SIDON. carm. 2, 420. 11, 30 ENNOD. opusc. 7, 1 p. 411, 5 -a vivendi arte). ANTH. 331, 8 lingua -a. SOL. 32, 38 hoc argumentum illis *incolis* est -um (magisterium *SA*) ad indicium temporis deprehendendi. PAVL. NOL. epist. 8, 1 p. 47, 2 corde perfecto . . . -o ore (*cf.* ARATOR act. 2, 134). 30, 6 p. 267, 1 per -as animi tui lineas. AVG. serm. 179, 7, 7 non . . . erit tunc aliquis magister verbi, sed -um (*an pro subst.?*) Verbum (*de Christo doctore*). SEDVL. carm. pasch. 1, 21 ritu. ENNOD. epist. 1, 4, 1 p. 7, 16 manus (opusc. 2, 107 p. 320, 9). 1, 7, 2 p. 16, 7 -a vivendi . . . falce. dict. 7, 6 p. 444, 23 politione. 10, 7 p. 457, 5 -a agricolarum simplicitas. EPIST. Austras. 16 -a institutione inscium. ARATOR act. 1, 121 quibus igne -o (*sc. per spiritum sanctum doctorem incenso*) imbuit ora calor. 2, 448 errore -o vera loquens. *nota de bestia*: LEX Sal. 6, 1 sigusium canem -um (‘*doctum*’ *interpretatur Pardessus, Loi Salique p. 366 n. 86; an i.* ‘*ductorem, qui primus currit*’? *cf. Lex Alam. 82, 2. Baiwar. 19, 1* leitihund). **2** *pertinet ad regimen*: SIL. 3, 387 sonipes . . . asper . . . iussis parere -is (*i. regentibus*; magistri *coni. Dausqueius*). **3** *pertinet ad exemplum fere i. q. insignis, imitatione dignus*: ENNOD. opusc. 3, 168 p. 374, 18 per -ae probitatis insignia. 6, 19 p. 409, 1 -a taciturnitas. INSCR. christ. Diehl 135, 7 bonitate -a (988, 7). 1312, 7 pollens gravitate -a (4747, 5).

magisteriālis, -e. [*a* magisterium, *cf.* ministerialis. *J. B. H.*] GLOSS. Leid. ed. Hessels XX 12 didascalium: -e (*cf. vol. V 1, 1873, 71*). *i. q. ad magisterium vel doctrinam (sc. ecclesiae) pertinens*: CONC.ᔆ I 3 Rustic. p. 90, 12 proferens blasphemias in potestate -i (διδασκαλικῇ. *vers. Tur.* doctrinali) atque sacerdotali. RVSTIC. Conc.ᔆ I 4 p. 21, 34 qui nunc -em sedem (διδασκαλικὸν θρόνον) tenent. *cf.* magistralis.

magisteriānus *v. p. 100, 4.*

✱**magisterium**, -ī *n.* *a* magister. *notatur* MAG: CIL I² 2215 VI 4051. 9289 IX 1554, 3 (*v. ann.*) *al. cf.* LIV. 22, 30, 5 (*P*). *plur.*

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

legitur inde a CIC. *gen. sg. in -ī simplicem:* ACT. Arv. a. 90 l. 64 CIL III 3580, 2 X 6073 TAB. cer. Dac. INSCR. NotScav. 1933 p. 438 (*s. II ex.*); *in codd. nonnisi in* -ii, *quod metro probatur* SIDON. carm. 7, 402. *formae graecae:* LYD. mag. 2, 10. 25. 3, 40 (*μαγίστρον O; an μαγιστράτον legendum?*). *de notione:* PAVL. FEST. p. 152 M. -a dicuntur in omnibus rebus, qui magis ceteris possunt, ut -um equitum. GLOSS. ἀρχή. διδασκαλία. *legitur inde a* PLAVTO, CIC.; *poetae non habent nisi* PLAVT. *bis*, TIB. MANIL. SIDON. *singulis locis.* NOT. Tir. 6, 30 *inter* magister *et* rhetor.

I *i. q.* ***munus, officium praefecti, rectoris, moderatoris:*** **A** ***hominum*** (*actionis humanae infra l. 66*): **1** *regentium homines:* **a** ***i. q. munus, officium:*** *α sensu strictiore de munere magistrorum, qui dicuntur:* (I) ***collegiorum*** (*cf. Waltzing l. p. 78, 79 c. IV 341 sq.*): CIL I² 2215 (-o) . . . suo Menervai d. d. (*cf.* III 1969. 14386 f). LEX colleg. aq. (CIL VI 10298) 2. 3. 5 in suo -o. ACT. Arv. a. 27 f 14. a. 6 i II 3. 18 *et saepe.* CIL VI 445 magistri, qui K. Augustis primi -um inierunt. 541 (*a. 88*) immunibus perpetuis a -o. 996 in -o defunctus (*cf.* 4051. 9289). TAB. cer. Dac. 1 (CIL III p. 925) I 9 ex die -i sui non accessisse. CIL V 4449, 13 in omnib(us) coll(egiis) -o perfunctus (*cf.* II 3712). III 3580, 2 (*a. 201*) ob honorem -i (*cf. l. 21. 23*). XIV 2391, 1 (*a. 213*) -a . . . an(nua). 4057 ob -um b(onae) d(eae). *al. cf.* SVET. Cal. 22, 3 -a sacerdotii. Dom. 4, 4 ex quo . . . -o fungerentur. *adde:* CIL V 4148, 8 propter (*cf. l. 20*) -um pagi (*cf.* XI 1947). (II) ***equitum*** (*aliter l. 39*): LIV. 9, 26, 20 abdicat. 22, 30, 5 tenere. VAL. MAX. 1, 1, 5 deponendi. 5, 2, 4 PLIN. nat. 7, 147 SVET. Tib. 3, 1. (III) ***administrationis vel exercitus imperatorum:*** PANEG. 4 (9), 5, 4 ad ipsa palatii -a provehi (*cf.* SIDON. epist. 1, 3, 1 -is palatinis militaribusque). SYMM. epist. 1, 89, 1 gloriam, quam -o (*sc. scrinii alicuius*) . . . quaesisti. AMM. 21, 16, 3 officiorum. 29, 2, 22 memoriae. COD. Theod. 6, 9, 2 (*a. 380*) efficaci -o. 6, 2, 23 (*a. 414*) admissionum. AVG. quaest. hept. 2, 69 in nullo usu . . . vel officiorum vel -orum. CASSIOD. var. praef. 13. 1, 13, 2 *al.* *adde:* SYMM. epist. 10, 1, 2 qui medicinam callent, cum . . . in -um (*sc. archiatri; pertinet etiam ad II*) provehentur. AVR. VICT. Caes. 41, 26 peditum -o (AMM. 14, 11, 24. 15, 5, 17. 16, 11, 2). 42, 15 pedestre -um. AMM. 16, 10, 21 cum -i . . . potestate. 18, 5, 5 -i dignitate (26, 5, 11). 21, 8, 1 armorum (NOVELL. Iust. 70 praef. [στρατηγίας]). 25, 8, 9 equitum et peditum (COD. Theod. 6, 7, 2 [*a. 380*]). 25, 10, 6 suscipere -um. COD. Theod. 6, 22, 4 (*a. 372*) -i equitum . . . codicillos (*cf.* GREG. TVR. Franc. 2, 8 equitis. *aliter l. 24*). COD. Iust. 2, 12, 25 (*a. 392*) -um militare (COD. Theod. 6, 8, 1 [*a. 422*]. *cf. et l. 28*). MARCELL. auct. chron. II p. 108, 547, 6 praesentale . . . -um. IVLIAN. epit. novell. 64 (65) -um militiae (NOVELL. Iust. 70 praef. [στρατηλασίας]). (IV) ***convivii:*** CIC. Cato 46 -a . . . a maioribus instituta (PORPH. Hor. carm. 1, 4, 18 convivarum). ***β latiore sensu de quovis munere*** (*cf. et l. 75. 81*): COLVM. 11, 1, 7 in eo (*sc. vilici*) -o. SVET. Aug. 2, 2 municipalibus -is. FLOR. Verg. p. 187, 4 nullum -um, nullam procurationem, nullum honorem decerni.
b *i. q.* ***regimen, ductus, imperium:*** APVL. met. 1, 25 sub meo (*sc. aedilis*) -o. VOPISC. Aurelian. 11, 2 in tua erit potestate militiae -um (*cf.* 17, 2 tuo -o milites uti. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 5, 1 exercitūs -um [ἡγεμονίαν]. 1, 52, 1 [στρατηγίαν]. EVSTATH. Bas. hex. 5, 2 p. 911ᴰ militum -a [ἡγεμονίαν]). RVFIN. Orig. in Ios. 4, 2 p. 310, 7 B. AVG. c. Faust. 22, 85 p. 689, 2 -um Iudaeorum . . . defecerat (*ibid.* regnum. *cf.* SOMN. Neron. [ed. Dobschütz, Journ. Theol. St. 16, 1914] 7, 7). in euang. Ioh. 122, 2. CONC.ˢ II 2, 1 p. 73, 7 -um (*gr. II 1, 1 p. 182, 24 ἡγεμονίαν*) . . . monachorum. SIDON. epist. 7, 17, 4 tuo sub -o monasterii. ASSVMPT. Moys. 2, 2 -a locorum dimitte eis. *al.*

2 *regentium, custodientium* ***bestias:*** APVL. met. 7, 20 *agasonis.* 10, 30 pecuarium . . . -um. CLAVD. DON. Aen. 7, 485 p. 74, 11. VAL. CEM. hom. 1, 5 p. 694ᴰ pastorale -um (*pertinet etiam ad II; tropice:* GREG. M. past. 1, 1).

3 *moderantium, tuentium* ***res*** (*cf. l. 27. 58*): CIC. prov. 46 illud morum severissimum -um (*de censura*). VLP. dig. 14, 1, 1, 5 eum in nave -o fungi (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 3, 205 p. 294, 5). *c. gen. subi.:* FIRM. math. 3, 1, 13 ut . . . actus providentiae -o gubernarent.

B ***bestiarum:*** SEN. dial. 6, 18, 7 animalia quaedam . . . alieno (*sc. musculi piscis*) se -o moventia. PLIN. nat. 8, 148 *canes* inter se exercent etiam -a.

II *i. q.* ***munus, negotium, ars praeceptoris, doctoris:*** **A** *i. q.* ***munus docendi, erudiendi:*** MANIL. 4, 190 (*v. Housm.*). SEN. epist. 15, 3 mancipia in -um (*sc. exercitationum corporum*) recepta. GELL. 13, 5, 2 -i (*sectae philosophiae*) successorem (*cf. l. 79 et* FIRM. math. 1, 7, 17 prudentiae -um. AVG. c. acad. 3, 17, 38). PANEG. 4 (9), 5, 4 privati . . . -i (*opp. munus magistri memoriae*). FIRM. math. 4, 14, 1 aut ex -is aut ex negotiationibus (*cf.* 8, 26, 2). LACT. inst. 4, 10, 1 -o functus *dei filius* (4, 16, 4; *cf. et l. 82*). PACIAN. epist. 2, 1 p. 26, 2 cum Pharisaei sibi omne -um vindicarent. SYMM. rel. 5, 3 ne sumptum eius (*sc. philosophiae magistri*) quam -um quaesisse videamur. PELAG. in I Tim. 2, 12 p. 482, 17 S. -um sibi usurpando. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 99, 4 accedere ad -i gradum. AVG. serm. 23, 1, 1 *opp.* discipulatus. 270, 1. 288, 2 -um Christi (*cf.* 358, 3 fid. invis. 7, 10 c. Pelag. 3, 4, 9 *al. et v. l. 77*). conf. 8, 2, 3. 9, 2, 4 -i . . . sarcinam . . . ponere. TVRRIB. epist. 4 publico . . . -o. CONC.ˢ II 4 p. 73, 14 *Petri.*

MAX. TAVR. hom. 72 p. 403ᴬ Paulo . . . -um ecclesiasticae institutionis iniunxit. CASSIOD. Didym. in I Petr. 3, 15 p. 31, 24 praesidere ecclesiastico -o. *al.*

B *i. q.* ***actio vel effectus docendi, praecipiendi, admonendi:*** **1** *i. q. institutio, educatio, disciplina, doctrina* (*tam active de actibus instituendi quam passive de praecepto, regula*): **a** ***hominum vel dei Christiani:*** PLAVT. Bacch. 148 iam excessit mi aetas ex -o tuo (*sc. paedagogi*). Most. 33 virtute id factum tua et -o tuo. TIB. 1, 4, 84 mea ridebunt vana -a. SEN. contr. 1, 2, 20 matronarum . . . in libidine -um. CELS. 5, 27, 2ᴬ nullo novo -o, sed iam supra posito ulcus erit implendum. SEN. epist. 95, 36 sine longo -o. COLVM. 1 praef. 20 quod nullius egeat -o praeceptove. 1, 1, 16 rectam viam docentis -um. APVL. met. 2, 6 tali -o me . . . tradere. 5, 24 perniciosi -i. Plat. 2, 25 communi praeceptorum -o docebuntur. TERT. anim. 1 p. 298, 8 opportuno in tempore -i (*Scal.*, magistri *ed. pr.*). PRAEF. bibl. monarch. in Ioh. -i doctrina (CYPR. unit. eccl. 3 p. 212, 4 GREG. M. epist. 7, 11). CYPR. unit. eccl. 19 p. 227, 6 -a humanae institutionis (FIRM. math. 3, 1, 19 *al.*). 24 p. 231, 20 *syn.* mandata. Demetr. 1 p. 351, 6 -i divini (domin. orat. 1 p. 267, 2 [*syn.* praecepta]. *al. cf. vol. V 1, 1621, 41*). epist. 59, 3 p. 669, 10 Christi (zel. 6, 11 ARNOB. nat. 1, 6 RVFIN. hist. 4, 17, 10 [διδαχήν]. AVELL. p. 31, 10 [*cf. ibid.* disciplinam]. *et al.*). 63, 17 p. 715, 4 exemplo et -o (*cf.* ALC. AVIT. epist. 9 p. 43, 18 *al.*). hab. virg. 7 p. 193, 6 domini (AVG. serm. 181, 4, 6 AVELL. p. 565, 8 *al.*). IREN. 3, 14, 3 in -o illud quod ad divites dictum est. IVL. VAL. 2, 6 -i (*Ps. Call. 2, 2, 11 καθηγητῶν*) vestri (*sc. Atheniensium*) disciplinarumque. 2, 13 qui -a nostra eidem (*sc. Alexandro*) praeiverimus. PANEG. 5 (8), 12, 1 -o eruditis. ARNOB. nat. 3, 31 p. 132, 24 artium (SYMM. rel. 5, 2). 4, 18 p. 156, 4 litterarum. LACT. inst. 3, 15, 21 virtutis (FIRM. math. 1, 2, 6 *al.*). 7, 1, 22 dei (COD. Iust. 1, 1, 8, 28 *al.*). FIRM. math. 1 pr. 6 demonstrationis. *ibid.* doctrinae (6, 23, 6 *al.*). 2 pr. 2 *syn.* institutione. *al.* CHALC. transl. p. 18ᴬ naturae -um ([*gr.* τροφήν]. *cf. ibid.* educatione). comm. 138 immutatio -i (*i. rationis docendi; cf.* 257). ATHAN. Lucif. epist. 6 p. 325, 11 veritatis. PRISCILL. tract. 7 p. 82, 3 eruditionis. SYMM. epist. 9, 32 (29) -o tuo causidicinae insinuo candidatos. CLAVD. DON. Aen. 5, 530 secundum -um (*fere i. q. interpretationem*) patris. AMBR. in psalm. 118 serm. 2, 5, 1 apostolorum (SEDVL. op. pasch. 3, 14 p. 243, 16 *al.*). Abr. 2, 1, 1 morum. HIER. in Eph. 1, 4 p. 447ᴮ in eruditionem et -um animarum. PAVL. NOL. epist. 12, 8 p. 80, 20. AVG. gen. ad litt. 8, 16 p. 256, 26 non didicerant . . . aliquo -o. *al.* COD. Theod. 1, 1, 5 (*a. 429*) -um vitae. LEO M. serm. 3, 3 p. 146ᶜ redemptoris nostri -o edocti. CONC.ˢ I 5 p. 168, 23 patrum. CONC. Mansi 3, 459ᶜ (*Theodoret. hist. eccl. 2, 22, 5 διδασκαλίαις*). PETR. CHRYS. serm. 70 p. 400ᴰ brevissimo -o orandi. EVSTATH. Bas. hex. 1, 3 -i (διδασκαλίας) spiritalis (*i. spiritus sancti*). ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 16, 16 perniciem -i (*sc. haereseos*). ENNOD. opusc. 4, 11 p. 385, 22 -i rigorem. GREG. M. epist. 5, 53ᵃ, 5 -a disciplinae exterioris. *saepe.* *fere i. q.* ***schola:*** CHALC. comm. 6 ex Pythagorae -o. 50. 136. 295. SIDON. epist. 8, 2, 3 de tua schola seu -o. *cf. trop.:* PETR. CHRYS. serm. 30 p. 284ᴮ. *fere i. q.* ***doctor*** (*cf. et l. 66*): TERT. pall. 5 p. 951, 3 Oe. sapientes vocas totum quietis -um (*sc. Epicureos*). AVELL. p. 31, 3 ex auctoritate -i (PETR. CHRYS. serm. 167 p. 636ᶜ). **b** ***rerum*** (*interdum fere i. q. incitamentum*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 159, 1 observationis struente -o (160, 17). TERT. patient. 1 p. 1, 11 pudor . . . exhibendi *patientiam* fiat -um. CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 2 turpitudinum -o . . . recognoscere. epist. 14, 2 p. 511, 2 secundum scripturarum -um (AMBR. hex. 2, 2, 7 HIER. hom. Orig. in cant. 2, 8 p. 54, 10 B. *al.*). 43, 4 p. 593, 3 evangelii (*cf.* LEO M. serm. 63, 5 p. 356ᴮ evangelico -o). FIRM. math. 2, 30, 15 lectionum (*cf.* AMBR. fid. 5 prol. 7). 4, 22, 2 rationis. ZENO 1, 3, 1 divinae sapientiae. CLAVD. DON. Aen. 5, 615 p. 493, 13 malorum. AMBR. Hel. 8, 22 ieiunium continentiae -um est. hex. 3, 17, 72 virg. 1, 4, 17 *al.* AMBROSIAST. in Rom. 5, 20 p. 98ᴮ lex . . ., cuius auctoritate et -o ingenium . . . proficeret (*cf.* PS. RVFIN. in Os. 8, 8—10 p. 1002ᴰ PROSP. resp. ad Gen. 5 p. 193ᴮ *al.*). HIER. epist. 3, 1, 1 voluminum. RVFIN. hist. 3, 39, 4 vivae vocis (LEO M. serm. 3, 3 p. 146ᶜ). PETR. CHRYS. serm. 132 p. 561ᴮ quot membra hominis, tot -a, ut hominem perficiant, elaborant (*cf. l. 49*). VAL. CEM. hom. 18, 3 p. 748ᴬ crudelitatis. EVSTATH. Bas. hex. 4, 1 p 902ᶜ saltatio . . . perficit -um (διδασκαλεῖον) vitiorum. SALV. eccl. 2, 46 naturae . . . -o atque impulsione ducuntur. ENNOD. opusc. 1, 49 p. 274, 21 quod fidem assuescerent -o necessitatis. BENED. reg. prol.ᵉˣᵗʳ· *regulae. al.*

2 *i. q.* ***exemplum, specimen:*** CYPR. hab. virg. 24 p. 205, 1 iunioribus facite -um. epist. 4, 3 p. 475, 19 corruptelae et vitiorum -a. 28, 2 p. 546, 4 morum -a praebere (39, 5 p. 584, 16 disciplinae. NOVATIAN. cib. Iud. 6 p. 962ᴮ intemperantiae [*syn.* exempla]. RVFIN. Orig. in exod. 1, 5 p. 154, 2 B. malorum. *al.*). 58, 2 p. 657, 24 -o et hortamento sui sermonis. 63, 9 p. 664, 19 exemplo -i sui. *al.* ITIN. Alex. 1 omen tibi et -um futurum, si *eqs.* IVL. VAL. 1, 16 pendentibus (*sc. vectigal*) ad -um servitutis. 1, 36 ceteris -um procurabitur. ARNOB. nat. 5, 29 p. 201, 18 LACT. epit. 39 (44), 7. AVR. VICT. Caes. 20, 34 cui amori ac -o erat (HIER. epist. 22, 16, 3 et -o . . . et timori). OPTAT. 5, 3 p. 125, 11 *syn.* exemplo. SYMM. epist 7, 88 (87) *iuveni* -um splendore dicendi et suffragium mentis bonitate praestabis. 7, 93 (92) -um sequeris. 9, 120 (110) -o tuo didici (*seq.* tuo institutus exemplo). AMBR.

[*R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c. Aux. 30 quorum imitantur -um. hex. 3, 7, 28 exemplum . . . frugalitatis, -um parsimoniae est. 3, 17, 72. Iac. 2, 10, 44 factus est ceteris -um perseverantiae. patr. 3, 12 *al.* PETR. CHRYS. serm. 127 p. 549^B loannes virtutum schola, -um vitae. ALC. AVIT. hom. 7 p. 117, 31. *et al.*

3 *i. q. peritia artis, scientia litterarum*: Ps. QVINT. decl. exc. Monac. 10 p. 373, 10 ostende -um tuum ([Ps. AGENN. grom. p. 68, 20 Th.] *cf. ibid.* p. 372, 32). CYPR. epist. 2, 1 p. 468, 6 -o impudicae artis. FIRM. math. 3, 5, 37 litterarum gratia et -i. 6, 15, 18 perita studiorum -a. OPTAT. 6, 8 p. 155, 20 erroris huius -um possidetis. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 617, 14 doce nos de tuo -o. EPIST. pontif. 375 (*a. 430*) Conc.^S I 2 p. 16, 12 sacerdotes -o . . . pollentes (*cf. ibid.* eruditio). SALV. gub. 7, 35 alius hoc adscribit . . . -o, alius patrocinio. ALC. AVIT. epist. 38 p. 67, 33 laudando in hac cura -o. hom. 7 p. 117, 2 ut . . . sine ullo doctrinae adminiculo ipsa inchoatio discriminum pariat -a lacrimarum (*i. facultatem flendi*). ENNOD. epist. 8, 28, 3 p. 218, 15 GREG. M. moral. 9, 20 p. 870^C. *in allocutione honorifica*: EVGIPP. epist. 11 libro vestri -i. Sev. 46, 6.

structurae ad II: *-o alicuius discere, agere v. p. 90, 14. 27. 40 et saepe al.* *add. gen. explic.: p. 90, 17. 34 al.* *docentium hominum: passim; rerum: p. 90, 52 sqq. 76. 79 al.* *rerum, quae docentur: p. 89, 74. 90, 28. 29. 69 al. nota gen. ger.: p. 90, 44. 54.* -um in *aliqua re: p. 90, 10.*

syn. ad II B 1: eruditio *p. 90, 38.* impulsio *p. 90, 69.* institutio *p. 90, 31.* mandatum *p. 90, 18.* praeceptum *p. 90, 12.* *ad II B 2*: exemplum *l. 1 p. 90, 75. 82. 84.* schola *l. 4.*

opp. ad II B 1: exemplum *p. 90, 22.* *ad II B 2*: hortamentum *p. 90, 76.*

deriv.: magisterius. *comp.*: promagisterium.

***magisterius**, -a, -um *a* magisterium. *graece*: THEOPHYL. SIMOC. hist. 2, 3, 13 τὴν παρὰ Ῥωμαίοις μαγιστερίαν . . . ἀρχήν. 3, 15, 6. *i. q. ad magisterium (sc. militare vel officiorum) pertinens*: -a (*militaris*) *potestas*: NOT. dign. occ. 6, 86. or. 5, 67 in praesenti. 7, 59 per orientem. *et saepe* (*v. Seeck, ind. p. 331*). COD. Theod. 1, 7, 3 (*a. 398*). *al.* (*v. Gradenwitz, ind. p. 134*). NOVELL. Theod. 7, 4 pr. 1. 2. 4 (*a. 441*). COD. Iust. 3, 13, 6 (*a. 413*) 12, 5, 1 (*a. 422*) *et saepissime* (*v. voc. cod. Iust. p. 1516*). *cf.* COD. Iust. 12, 35, 18, 8 ad imminuendam potestatem -ae per orientem administrationis. -a *dignitas* (*inter agentes*): COD. Iust. de cod. comp. 1 de confirm. 2 CASSIOD. var. 1, 12, 3. 5, 5, 4. 6, 6 tit. formula -ae dignitatis. 9, 24, 6.

magistero *v.* magistro. **magistra,** -ae *v. p. 87, 32.* *R.*

magistrālis, -e *a* magister. *i. q. ad magistrum (sc. praeceptorem) pertinens*: VOPISC. Tac. 6, 6 ⟨vir⟩garum (*suppl. Peter*) -ium ictibus. quatt. tyr. 10, 4 frequentavera[n]t pergula⟨s⟩ -es (*Σ*, ministrales *P*). *subst. m.* magistrālis, -is. *qui magisterio (sc. collegii cuiusdam) functus erat*: CIL XI 715 (= VI 460) 4 ⟨in⟩ memoriam P. Corneli . . . -is. *cf.* magisterialis.

magistrās, -ātis *m.* [*a* magister *ut* nostras *a* noster *ductum putat Heraeus, qui confert* optimas, primas *sim.*] CHAR. gramm. p. 34, 23 B. masculina semper pluralia . . . magistratus οἱ ἄρχοντες; et -s -is (*Exc. Bob.*, -es *N*) invenimus (*praecedit*: nostrates . . . nostras, nostratis). INSCR. AA 30, 1915 p. 245, 19 (*in Moesia inf., s. II*) Iulius Teres -s vico Ulmeto. INSCR. RevArch. 1934 p. 256 n. 104 (*in Moesia inf., s. II*) Ebrenus -s vici. CIL III 1008 (*in Dacia, s. II*) genio canabensium L. Silius Maximus . . . -s primus in canabis (*vg. explicant* magistra(n)s [*cf. p. 100, 10*], *sed tale part. pro titulo alias vix inveniri monet Heraeus*).

magistrātio, -ōnis *f. a* magistro. *i. q. locus, ubi magistri docere solent*: COD. Theod. 14, 9, 3 (= COD. Iust. 11, 19 [18], 1) pr. (*a. 425*) universos, qui usurpantes sibi nomina magistrorum in publicis -bus cellulisque collectos undecumque discipulos circumferre consuerunt. [*falso trad.* LIV. 45, 31, 5 -bus *pro* magistratibus.]

magistrātor, -ōris *m. a* magistro. NOT. Tir. 6, 30a. 30b -r templi (*post* magister, magisterium).

***magistrātus,** -ūs *m.* [*a* magister, magist(e)rare, *v. Stolz-Leumann*^5 *237. J. B. H.*] *de etymologia*: VARRO ling. 5, 82 reliqui, quod minores quam hi magistri (*sc. m. equitum et m. populi* [*i. dictator*]), dicti -us, ut ab albo albatus. PAVL. FEST. p. 126 M. magisterare . . . unde et -us. PAVL. dig. 50, 16, 57 pr. -us per derivationem a magistris denominantur. ISID. orig. 9, 4, 26 -i . . ., quod maiores sunt reliquis officiis. *scribitur*: INSCR. column. rostr. (CIL I² 25) 3. 5 mac- (*titulus non habet* G). LEX luci Lucer. (CIL I² 401) 6 mac⟨i⟩steratus. ITALA Ios. 13, 3 (Lugd.) maistr-. *apices*: -átum: CIL XI 1826, 4 R. GEST. div. Aug. c. 14 (*cf.* PRISC. gramm. III 525, 3 *de a producta*). -ús: DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1420) 18 R. GEST. div. Aug. c. 12. *notatur*: mag: LEX Bant. (CIL I² 582) 3 *al.* LEX agr. (CIL I² 585) 30 *al. et saepius in titulis antiquis* (*v. ind. ad* CIL *I² p. 777*), *interdum etiam in libris* (*e. g.* LIV. 22, 33, 12). magi: LEX Tarent. (CIL I² 590) 36. magist: CIL X 1495, 6. magistra: CIL XIII 8771, 5. magg: CIL IX 2438, 1. 16 (*pro plur.*). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 58 (*pro sing.*); *in libris*: VLP. disp. frg. II^b 13 (*cf. ib.* 6 magḡ. 11 mgḡ. [*pro sing.*]). *al.* *de prosodia*: *secunda corripitur*: PLAVT. Amph. 74 Persa 76 Rud. 477 Truc. 761 CAECIL. com. 182 TER. Eun. 22. *non corripitur*: TER. Phorm. 403. *de formis* (*cf. p. 92, 37 sqq.*): *IV^ae decl.* (CHAR. gramm. p. 55, 5 B. sunt quarti ordinis . . . -us ἀρχή -us. PRISC. gramm. II 256, 6 quartae *decl.* sunt . . . -us, ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ ἄρχων, huius -us [*cf.* III 444, 31. *inde* GRAMM. suppl. 128, 24]): *gen. sing.* -uus: FEST. Gloss.^L IV p. 382^b (278 M.) (*v. adn. Linds.*) [-uos? (*cf. Stolz-Leumann*^5 *267*): CIL X 4725, 6 (*periit*)]. *nom., acc. plur.* -uus (*cf. Sommer, Handb.*^2.3 *392*): DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 6 CIL X 3678, 10 (*Miseni*). *dat. sing.* -u: MET. NVM. or. frg. Prisc. gramm. I 387, 7. -ui: CIC. Font. 3 Mur. 1 CAES. Gall. 1, 16, 5 SALL. Catil. 29, 3 *al.* *abl. sing.* -ud: S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 12 (-ud *emendationi debetur pro* -uo *trad.*). *gen. plur.* -ûm: *v. Neue-Wagener I*^3 *548, praeterea* ARNOB. nat. 4, 35 p. 169, 27 EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 1, 18. *II^ae decl.* (*v. Neue-Wagener I*^3 *781*): [INSCR. column. rostr. (CIL I² 25) 3 -os *falso rest. pro* -us (*nom. sg.*) *vulgo explicant, cf. Sommer, l. c. 404; scriptura pronuntiationem quandam apertiorem vocalis* u *indicari putat Niedermann (in plagulis).* LEX VRSON. (CIL I² 594) 137, 4. -o *falso aes*]. -i: ITALA act. 16, 22. 35 (cod. d; -us cod. e). SORT. Sangall. 28, 7 ISID. orig. 9, 4, 25. 26 INSCR. christ. Diehl 378 b. -o: CIL VIII 12421, 3 XI 2604, 4. -os: ITALA act. 16, 19 (cod. d). PAP. Berol. 628^v II 19? (*v. adn. edit.*). -is: INSCR. RevArch. 1934 p. 273 n. 166 (*a. 246*). *de notionibus* (*cf. supra l. 1 sq.*): PAVL. FEST. p. 126 M. -us . . . aut ipsam personam demonstrat, ut cum dicimus: -us iussit, aut honorem, ut cum dicitur: Titio -us datus est. TERT. adv. Hermog. 19 p. 148, 4 archontes dicunt principes et -us (*cf.* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A). GLOSS.^L II Philox. MA 21 -us ἄρχων, ἀρχή, στρατηγός, στρατηγία. Abav. MA 16 -us: iudices, senatus vel genus curiae. Corp. M 47 -us senatus. GLOSS. ἀρχηγοῖς -bus. in -um in honorem. I p. 248 -us ἐξουσία. *de re cf. Kübler, RE XIV 400 sqq., Daremberg-Saglio s. v.* *tituli librorum*: LIV. 4, 7, 10 in libris -uum. *al.* 9, 18, 12 in annalibus -uumque fastis (*Mommsen*; -uum fastisque *codd.*). *v. et* COD. Iust. 1, 56 rubr. 5, 75 rubr. DIG. 27, 8 rubr.

de usu: *utraque notione legitur inde a temporibus antiquissimis. apud poetas non invenitur nisi quater apud* PLAVT. (*v. p. 91, 82*), *binis locis apud* TER. (*v. p. 91, 83*) *et* PRVD. (*v. p. 93, 13. 70*), *singulis apud* CAECIL. (*v. p. 98, 35*), LVCR. (5, 1143), VERG. (*v. p. 99, 10*), MANIL. (*v. l. 81*), CLAVD. (*v. p. 95, 52*). NOT. Tir. 36, 36. 36 a -us templi. *infima aetate in graecis recipitur*: INSCR. graec. Rom. Cagnat I 596 μαγιστρᾶτος. 599, 10 ὑπὲρ μαγιστράτης (*de forma cf. Döttling, Flexionsformen p. 91*). EVSEB. hist. 8, 11, 2 τὰς . . . διοικήσεις τῆς . . . καλουμένης μαγιστρότητος (PAP. Amh. 138, 11 [*a. 326*]; *cf.* PAP. Lond 1105 μαγιστρώτητος. *de forma v. Meinersmann, Lat. Wört. in d. gr. Pap. p. 34*). *v. etiam s.* magisterium (*p. 89, 4*).

[*dub. vel corr.*: TAB. cens. Varro ling. 6, 86 (*pro* armatos *coni. Ursinus* -os *vix recte*). CIC. Mur. 43 (*coni. Clark*). CINC. Gell. 16, 4, 2 (*in gloss.*). SALL. hist. 3, 46 (-bus *trad. def. L. Müller, alii alia coni.*). LIV. 2, 30, 4 (*add. Weissenb.*) SEN. contr. 10, 1, 1. 10, 6, 1 *al.* *locis mutilis*: CATO or. frg. 46 FEST. p. 348 M. LEX Gabin. Calp. (CIL I² 2500) 33 CIL III 12740, 2 *al.*].

I *i. q.* ***officium*** *sive* ***munus in re publica administranda*** *constitutum*: **A** *usu* ***sollemni*** *de ipso munere*: **1** *sensu stricto ac technico significat munus vel officium aliquod superius in libera re publica constitutum, quod aliqua potestate publica praeditum est*: **a** *generatim*: INSCR. column. rostr. (CIL I² 25) 5 enque eodem mac⟨istratud bene r⟩em . . . c⟨esed⟩ (*cf.* CIC. Verr. I 36 quod agam in -u. leg. 3, 47 LIV. 31, 48, 6 PLIN. nat. 35, 7 *al.*). TAB. cens. Varro ling. 6, 86 quod bonum . . . siet . . . fidei -uique nostro (*cf.* CIC. Mur. 1 CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 11 vicarios pro me, fide -uque meo . . . do devoveo). VARRO frg. Gell. 13, 12, 6 in -u habent alii vocationem, alii prensionem, alii neutrum (*cf. p. 97, 71 sqq.*). CIC. Verr. II 1, 33 antequam . . . ad -us remque publicam accessit. leg. agr. 2, 24 in . . . -bus, quorum certus ordo est. ad Q. fr. 1, 1, 42 mihi casus urbanam in -bus administrationem rei publicae, tibi provincialem dedit. Phil. 9, 15 magno usui rei publicae . . . et privatus et in -bus fuerit (*cf.* rep. 1, 67 qui in -u privatorum similes esse velint. ad Brut. 1, 10, 3 SALL. or. Cottae 4. LIV. 2, 56, 13 mittit . . . consul lictorem ad tribunum privatum esse clamitans, sine imperio, sine -u. VLP. dig. 47, 10, 32 si quid . . . per iniuriam fecerit -us [-bus *F*] ⌊vel quasi privatus vel fiducia -us⌋ [*interpol. vid.*]. *v. et p. 97, 32 sqq.*). Brut. 281 ascendens gradibus -uum. Tusc. 5, 112 Appium . . . et ex -bus et ex rebus gestis intellegimus . . . nec privato nec publico muneri defuisse. leg. 3, 9 eundem -um, ni interfuerint decem anni, nequis capito (*cf.* LIV. 7, 42, 2). SALL. Iug. 41, 7 penes eosdem aerarium, provinciae, -us, gloriae triumphique erant. or. Macri 3 opes nobilitatis . . . inani specie -us pellere dominatione. Ps. SALL. rep. 1, 8, 3 si neque -us neque alia volgo cupienda venalia erunt. LIV. 3, 51, 12 si . . . deponerent insignia -us (VAL. MAX. 3, 2, 7. *cf.* LIV. 34, 7, 2 purpura viri utemur, praetextati in -bus. CYPR. ad Don. 11 p. 12, 20 *et v. p. 98, 82*). 4, 13, 11. 4, 44, 6 et innocentia tutum et -u. 6, 6, 18 si talis viros in -u habeat *res p.* 9, 34, 23 pro . . . -us maiestate ac verecundia, quem gessisti (*v. et p. 98, 66 sqq.*). 28, 38, 4 qui sine -u res gessisset (VAL. MAX. 2, 8, 5. *cf. etiam l. 65*). R. GEST. div. Aug. c. 34 in -u conlegae. MANIL. 5, 317 per . . . -us . . . feruntur. VELL. 2, 31, 1 se in nullam provinciam ex eo -u iturum. ASCON. Pis. p. 12, 21 St. (*v. Stangl, Philol. 69, 1910 p. 493*). Scaur. p. 23, 18 aequitate . . ., quae . . . -um illum decebat. VLP. dig. 3, 1, 6, 1 advocationem praestare . . . prohibitus . . .

[*Wolff*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tempore -us sui. SCHOL. Cic. Bob. p. 96, 24 St. qui Flacco in primis -bus praefuerunt. *et al.* *significanter de summo -u (cf. p. 95, 47)*: CIC. Verr. II 4, 137 qui tum -um Syracusis habebat. CAES. Gall. 7, 37, 1 *apud Haeduos.* LIV. 26, 12, 8 *Capuae (v. Weissenb. ad l.).*

b *speciatim: de certis -bus:* *α in urbe Roma:* LEX repetund. (CIL I² 583) 8 dum (-um) ... habebunt ... dic(tator) cos. pr. mag. eq. CIC. Font. 5 duorum -uum ... triumviratus et quaesturae ratio sic redditur. leg. agr. 2, 13 ineunt ... -us tribuni plebis (*cf.* Phil. 2, 50 ad Brut. 1, 10, 3. LIV. 4, 2, 11 ⟨non⟩ posse in eadem civitate tribunos plebis et patres esse; aut hunc ordinem aut illum -um tollendum esse. 5, 29, 9. 6, 35, 3 SPART. Hadr. 3, 5). Sull. 21 quo in -u (*sc. consulatu*) non institutum est ... a me regnum, sed repressum (*cf.* Planc. 60 TAC. ann. 3, 75, 1 AVSON. 419, 25 PRVD. c. Symm. 1, 622 COD. Theod. 15, 14, 9 [*a. 395*]). leg. 3, 7 censores ... -um quinquennium habento: reliqui -us annui sunto (LIV. 4, 24, 4). SALL. Iug. 63, 6 alios -us ..., consulatum. LIV. 3, 33, 10 de vi -us *decemvirum.* 4, 7, 1 tribuni militum pro consulibus -um ineunt. 4, 24, 7 -um (*sc. censuram*) p. R. (*cf. l. 49 et p. 95, 27*). 7, 1, 1 annus ... insignis novis duobus -bus, praetura et curuli aedilitate (*cf.* CALL. dig. 27, 1, 17, 4 COD. Theod. 6, 4, 14 [*a. 359*]). *al.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 18 hunc -um (*i. dictaturam*) ... non erat fas ultra sextum mensem retineri. *v. et p. 96, 6 sqq.*

β in municipiis, coloniis sim.: LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 100 III⟨I⟩vir(um) quei⟨ve⟩ ibei alium (-um) habeat. LEX Vrson. (CIL I² 594) 62, 20 IIvir(is) aedilibusque, dum eum (-um) habebunt. *al.* Ivs magistr. Pompei. (CIL II 2959) 3 ius -us vestri (*i. IIvirorum*) exequi ... potestis. CIL VIII 6339 (?) X 3678, 10 *al.* PAPIR. dig. 50, 8, 13 (9, 10) VLP. dig. 50, 1, 26. 50, 8, 2, 10 *et saepius in lib. L* DIG. COD. Iust. 11, 34, 1 (*imp. Gord.*). COD. Theod. 12, 1, 77 (*a. 372*). 12, 1, 169 (*a. 409*). *cf.* GLOSS. II 438, 41 στρατηγία -us duumviratus *et v. l. 4 et p. 96, 39 sqq.* *γ apud exteras gentes:* *apud Graecos (cf. l. 3)*: CIC. Verr. II 2, 131 ille (*sc. censoris*) ... est -us apud Siculos ... et propter magnitudinem potestatis hic -us a populo summa ambitione contenditur. Cato 20 apud Lacedaemonios ... qui amplissimum -um gerunt ... nominantur senes. NEP. Milt. 8, 2 Pel. 3, 2. Phoc. 1, 1 Phocion Atheniensis ... summos ... -us cepit. LIV. 27, 29, 10 Aetoli summum suae gentis -um ad eum ... detulerant. *al.* *apud Gallos (cf. l. 4)*: CAES. Gall. 1, 16, 5 Lisco, qui summo -ui praeerat, quem vergobretum appellant Haedui (*cf.* GLOSS. V 613, 43). *apud Poenos*: NEP. Hann. 7, 5. *apud Iudaeos*: ITALA I Macc. 8, 16 (Sangerm. 15) *et* VVLG. credunt uni homini -um (ἀρχήν) suum per singulos annos dominari terrae suae. *v. et p. 96, 70 sqq.*

c *coniuncta vel opposita*: LEX Bant. (CIL I² 582) 19 -um imperiumve nei petito (*cf.* LEX repetund. [CIL I² 583] 8. 9 CIC. rep. 1, 28. 47 off. 1, 71 LEX Vrson. [CIL I² 594] 128, 12 SALL. Iug. 3, 1. NEP. Milt. 8, 2 multum in imperiis -busque [magnisque *l. v.*] versatus. SVET. Iul. 53. 75, 4 Aug. 61, 1 Tib. 12, 2. *cf.* FLOR. epit. 1, 14, 1 cum ius civitatis, partem imperii et -uum poscerent). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 133 (-um) potestatemve (140. 143 LEX Vrson. [CIL I² 594] 95, 24 propter -us potestatemve p. R. CIC. leg. agr. 2, 24 MACER dig. 48, 2, 8 EDICT. praet. [*sed v. Lenel, Edict. perp.³, 1927 p. 58 sq.*]. Vlp. dig. 2, 2, 1. VLP. dig. 1, 5, 20 et -um et potestatem videtur retinere). CIC. Verr. II 2, 126 hoc ... transfero in -us, curationes (*cf. l. 62 et 63*), sacerdotia (*cf.* SALL. Catil. 21, 2 LIV. 34, 7, 8 VAL. MAX. 3, 2, 7 TERT. spect. 12 p. 15, 1 honores viventium, quaesturas dico et -us et flaminia et sacerdotia. COD. Theod. 15, 5, 1 [*a. 372*] CIL XII 20 *al.*). VITR. 6, 5, 2 honores -usque gerundo (SVET. Aug. 26, 1 FLOR. epit. 1, 26, 4 GAIVS inst. 1, 96 MOD. dig. 50, 12, 11 COD. Theod. 12, 1, 26 [*a. 338*]. *cf.* PLIN. paneg. 70, 8 optime -us -u, honore honor petitur. *aliter*: COD. Iust. 11, 34, 1 [*imp. Gord.*] -us honor. COD. Theod. 12, 1, 21 [*a. 335*]). CIC. Lael. 63 qui honores, -us, imperia, potestates, opes amicitiae non anteponant. MARCIAN. dig. 48, 11, 1 pr. (*ex lege Iul. repetund.*) in -u, potestate, curatione, legatione vel quo alio officio ... publico. LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 10 -um, potestatem, imperium curationemve cuius rei petentes. *v. et p. 97, 34 sqq.*

2 *sensu latiore significat quodvis officium publicum, praesertim eius, qui administrationi alicui imperatorum praeest*: SORT. Sangall. 31, 12 de magistr⟨atu⟩ lucrum facis. COD. Theod. 6, 9, 2, 1 (*a. 380*) intersit aliquid inter tempora -uum vitamque privatam. 12, 1, 122 (*a. 390*) siquibus detulimus splendidos -us quosque etiam ornavimus insignibus dignitatum. PRVD. perist. 10, 132 splendor ... -us. SIDON. epist. 8, 6, 5 sub cuius (*sc. praefecti praetorio*) ... -u. BOETH. cons. 1, 4, 8 W. nullum me ad -um nisi commune bonorum omnium studium detulisse. COD. Iust. 3, 1, 13, 1 omnes iudices ... sive in -bus positi sunt vel ex aula nostra dati vel a nostris proceribus delegati (*cf.* 3, 1, 13, 8). 7, 62, 38 non dignitatem, sed ducatus -um spectari. *al. v. et p. 96, 81 sqq.* *nota de munere magistri collegi i. q. magisterium*: CIL VI 2239 ob -um collegi bonae deae (*cf. Waltzing l. p. 78, 79 c. IV p. 163*).

B *usu speciali:* **1** *praevalet notio temporis, intra quod -us geritur (cf. et l. 71)*: LEX repetund. (CIL I² 583) 18 quos legerit ... propositos suo ma⟨gistratu servato⟩ (*cf.* CIL III 14354³⁶, 6). CIC. facet. dict. 25 ut in eius, *qui sex tantummodo horas consul fuit*, -u nemo pranderit, nemo cenaverit ([*citat* TREB. trig. tyr. 8, 2]. *cf.* Brut. 160). opt. gen. 19 ut quisquam corona donaretur in -u, priusquam rationes rettulisset. epist. 6, 12, 4 tuos -us in ipsa discrimina incidisse salutis fortunarumque communium. S. C. Cic. epist. 8, 8, 5 ex K. Mart., quae in suo -u futurae essent. FAST. cos. Capitol. a. u. c. 482 (Not Scav. 1925 p. 376) in (-u) m(ortuus) e(st). *al.* (*cf.* CIL VI 1312, 6 LIV. perioch. 11 AVG. civ. 3, 17 p. 124, 28 D.). LIV. 4, 7, 1. 4, 17, 1 in horum -u Fidenae ... defecere. *al.* **2** *magis respicitur condicio vel ratio -us gerendi*: LEX Tarent. (CIL I² 590) 10 quae pequnia public⟨a, sa⟩cra ... ad se in suo -u (*i. personam -us gerentem; cf. p. 92, 53 sqq.*) pervenerit. 37 in ludeis, quos publice in eo -u faciet (LEX Vrson. [CIL I² 594] 70, 7 IIviri ... in suo (-u) munus ludosve scaenicos ... faciunto). CIC. Verr. II 1, 43 quaestura istius demonstrata primique -us et furto et scelere perspecto. 1, 119 in -u contra ... edictum suum ... decernebat (*opp.* quamdiu fuit designatus). 1, 127 leg. agr. 1, 26. 2, 7 et in hoc -u (*sc. consulatu*) et in omni vita (2, 9). Sest. 7 Vatin. 13 LIV. 4, 12, 8. 4, 36, 1 in -u (*sc. tribunatu militum*). 5, 18, 1 in priore -u. 10, 46, 2 triumphavit in -u (*sic saepius*). 42, 1, 12 ira consulis, etiamsi iusta, non tamen in -u exercenda. SEN. contr. 9, 2 (25), 13 quid quis in -u peccavit. COLVM. 1, 3, 11 agri modum, quem in -u rogatione tribunicia promulgaverat. PLIN. nat. 36, 112 bis in eodem -u Sabinos devicerat. PAPIR. dig. 50, 1, 38, 4 filium emancipaverat, ne pro -u eius caveret. SCHOL. Cic. Bob. p. 90, 6 St. ne idem homines in eodem -u perduellionis bis eundem accusarent. *al.*

***structurae et iuncturae** notabiliores*: **1** *nominales (epitheta v. p. 99, 14)*: -ūs (-uum): continuatio: LIV. 3, 64, 4. desertor: COD. Theod. 12, 1, 29 (*a. 340*). gradus: *v. p. 92, 68.* honos: *v. p. 93, 59.* initium: CIC. Vatin. 27 CAES. civ. 3, 20, 1 EPIST. procos. de ann. frg. II (CIL III 13651) 5 TAC. ann. 15, 21. 16, 26. *aliter* VAL. MAX. 8, 15, 8. ius (*cf. p. 93, 25*): CIC. p. red. in sen. 34 CAES. civ. 1, 85, 9 LIV. perioch. 47 SVET. Iul. 28, 3 *al.* officium: AVG. civ. 2, 27 p. 93, 20 D. COD. Iust. 4, 31, 11 (*imp. Diocl. et Maxim.*). petitio: Q. CIC. pet. 16 VAL. MAX. 6, 4 ext. 5 SCHOL. Cic. Bob. p. 78, 36 St. potestas: CIC. Sest. 98 QVINT. decl. 374 p. 413, 25 *al.*

2 *verbales*: **a** *casus*: -um (-ūs) abdico: SALL. Catil. 47, 3 LIV. 28, 10, 4. aboleo: LIV. 3, 38, 7. abrogo: *v. vol. I 138, 63 sqq.* accipio: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 413, 20 B. adeo: *v. vol. I 621, 42 sqq.* adipiscor: *v. vol. I 691, 29 sq., praeterea* CIC. Verr. II 2, 138 PS. SALL. rep. 2, 1, 3 COD. Theod. 6, 7, 2 (*a. 380*) *al.* administro: *v. vol. I 732, 48 sq.* adsequor: CIC. Pis. 2. ago: QVINT. inst. 2, 16, 5. ambio: PLAVT. Amph. 74. apiscor: VLP. dig. 50, 4, 6 pr. capesso: LIV. 6, 34, 4 TAC. Agr. 6 ann. 13, 29 TERT. paenit. 11, 4. capio: CATO orig. 111 GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 5 CIC. Cluent. 120 leg. 3, 9 *al.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 90. 95 SALL. or. Lep. 21 PS. SALL. rep. 2, 3, 4 NEP. Phoc. 1, 1 LIV. 2, 33, 1 *al.* FEST. p. 339 M. PLIN. epist. 10, 79, 1 SVET. Iul. 75 Aug. 2, 1. 26, 1 *al.* coepi: LEX repetund. (CIL I² 583) 16. committo: CIC. Planc. 61. constituo: *v. vol. IV 515, 67.* continuo: *v. vol. IV 724, 74.* defero: LIV. 27, 29, 10 AMM. 21, 10, 8 COD. Theod. 12, 1, 122 (*a. 390*). depono: LIV. 4, 24, 7 perioch. 3. destino: SVET. Tib. 31, 1. do: CIC. leg. agr. 2, 26 VLP. dig. 42, 1, 57. eiuro: *v. vol. V 2 p. 315, 4 sqq.* finio: PAPIN. dig. 50, 1, 15, 1. gero: *v. vol. VI 1939, 6. 13 sqq.* habeo: LEX Bant. (CIL I² 582) 19 CIC. Verr. II 4, 137 LIV. 32, 29, 4 EDICT. praet. (*cf. p. 93, 50*) Vlp. dig. 2, 2, 1, 1 ISID. orig. 9, 4, 30 *al. cf. p. 93, 6. 24.* incoho: SVET. Tib. 9, 3. incipio: LEX repetund. (CIL I² 583) 16 CIC. leg. 3, 27 VLP. dig. 3, 1, 1, 5. ineo: LEX Bant. (CIL I² 582) 16 CIC. Verr. I 30 *al.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 24 LIV. 3, 19, 4. *et saepe.* R. GEST. div. Aug. c. 14 PLIN. epist. 5, 9, 6 MOD. dig. 50, 12, 11 COD. Theod. 6, 4, 20 (*a. 372*) *al.* ingredior: SALL. Iug. 43, 2. instituo: CIC. Att. 6, 1, 8. invado: GRAN. LIC. 35 p. 25. mando: CIC. Verr. II 2, 131 *al.* CAES. civ. 3, 59, 2 LIV. 22, 35, 7 TAC. ann. 11, 24 VLP. dig. 50, 4, 6 pr. obeo: MACER hist. 24. obtineo: CAES. Gall. 7, 33, 2. occipio: LIV. 3, 19, 2. *et saepius.* TAC. ann. 3, 2, 3. 6, 45, 3. ordino: LIV. 2, 21, 4 SVET. Iul. 76, 2. pario (mihi): SALL. Iug. 63, 5. permitto: CIC. Verr. II 2, 137. persolvo: COD. Theod. 12, 1, 77 (*a. 372*). peto: LEX Bant. (CIL I² 582) 19 CATO or. frg. 26 LEX Tarent. (CIL I² 590) 16 RHET. Her. 2, 27, 43 CIC. leg. agr. 2, 34 *al.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 90 LEX Vrson. (CIL I² 594) 132, 15 *al.* LIV. 3, 35, 4 *al.* MOD. dig. 48, 14, 1, 1. polliceor: SALL. Catil. 21, 2. pono: PLIN. paneg. 65, 3 VLP. dig. 47, 10, 32. prorogo: POMPON. dig. 1, 2, 2, 24 VIR. ill. 21, 2. retineo: *v. Voc. i. R. vol. V 196, 24 sq.* suscipio: *v. Voc. i. R. vol. V 897, 13.* PLIN. paneg. 65, 3 AMM. 21, 6, 5 COD. Theod. 6, 4, 14 (*a. 359*). 12, 1, 49, 2 (*a. 361*). teneo: SALL. Catil. 39, 2. tollo: CIC. leg. agr. 1, 19 *al.* LIV. 4, 2, 11. trado: SALL. Iug. 63, 6 CIL X 3678, 10. transfero: AMM. 26, 9, 1.

-ui praesum: CAES. Gall. 1, 16, 5.

-u me abdico: *v. vol. I 54, 53 sqq. 54, 60 sqq.* abeo: *v. vol. I 67, 76 sqq.* abigor: PAVL. FEST. p. 23 M. (*ex Mommseni coni.*). desigņor (?): *v. vol. V 716, 79.* fungor: *v. Voc. i. R. vol. II 965, 36 sqq., praeterea* COD. Iust. 5, 75, 3 (*a. 238*). 7, 16, 28 (*a. 294*). 5, 42, 1 (*a. 529*). perfungor: COD. Theod. 6, 4, 11 (*a. 357*). praeditus: CIC. Verr. II 4, 86 SVET. Aug. 26, 2.

b *c. praepp.*: ad -um accedo: *v. p. 92, 59.* adeo: NEP. Them. 7, 1. nomino: COD. Theod. 12, 1, 8 (*a. 323?*). 12, 1, 16 (*a. 329*). pervenio: SCHOL. Cic. Bob. p. 164, 1 St. ex -u abeo: LEX repetund. (CIL I² 583) 9. in -u (*cf. l. 8 p. 92, 57. 93, 82*): sum: CIC. Brut. 161. 305 LENT. Cic. epist. 12, 14, 3 NEP. Chabr. 4, 1 LIV. 1, 59, 7. 45, 31, 5 soli ... in -bus

[*Wolff*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(magistrationibus *V*), soli in legationibus erant. *al.* POMPON. dig. 4, 6, 7, 12 VLP. dig. 47, 10, 32 *al.* SERV. Aen. 11, 143. positus sum: VLP. dig. 4, 8, 3, 3 (*interpol.*). COD. Iust. 3, 1, 13, 1. 8 (*a. 530*). (per)maneo: LIV. 5, 11, 11 SVET. Iul. 16, 1. versor: *v. p. 93, 45.* pro -u (*aliter v. l. 14 sqq.*): ago: LIV. 8, 36, 1. 9, 7, 12. *cf.* 9, 26, 15. 39, 5, 2.

II ***de homine, qui in aliquo munere rebus publicis praeest***: **A** ***de statu, generibus sim. loci selecti***: **1** ***sensu priore ac stricto de eo, qui in libera re publica sive Romana sive alia (notione tamen semper ex illa Romana sumpta) iure regundi praeditus est***: **a** ***in universum***: ***α generatim***: INSCR. column. rostr. (CIL I² 25) 3 lecione⟨s ... Cartaciniensis ... ma⟩ximosque -os (*v. p. 92, 13*) ... exfociont (*de imperatore; cf. Wölfflin SB Münch. 1890, I p. 299*). S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 11. 12 neve -um neve pro -ud ... fecise (LEX repetund. [CIL I² 583] 70 *al.* LEX agr. [CIL I² 585] 30 *al.* LEX Corn. de XX quaest. [CIL I² 587] 2, 31. *et saepius in legibus temporis vetustioris.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 31 qui possint pro -bus fungi. *cf. et* GLOSS. III 297, 36 ἀντάρχων promagistratus). LEX Bant. (CIL I² 582) 3. PLAVT. Persa 76 sumne ego stultus, qui rem curo publicam, ubi sint -us, quos curare oporteat? TER. Eun. 22 -us cum ibi adesset (-ent *dett.*), occeptast agi (*cf.* VARRO ling. 5, 153 *de praeside ludorum circensium*). GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 ne quis in balneis lavisse vellet, cum -us Romanus ibi esset (*cf.* LIV. 8, 10, 12 *al.*). VARRO frg. Non. p. 465, 27 -us ... ad dominatus quom aspeirarent. *al.* CIC. inv. 2, 144 lex (*sc. ficta*): qui tyrannum occiderit, ... quam volet sibi rem a -u deposcito et -us ei concedito. Verr. II 3, 168 ut ... -us a publicanis pecuniam pro usura auderet auferre. Manil. 55 -us populi Romani (*cf.* VELL. 2, 42, 1 VAL. MAX. 7, 3, 8 GAIVS inst. 1, 6 MOD. dig. 49, 3, 3. *et saepe; cf. et p. 93, 17*). dom. 2 amentis ac perditos -us. 58 nuda res publica a -bus. p. red. ad Quir. 17 rem publicam incolumem -bus deinceps traditam. Brut. 165 satis ... ingeni, quo et -us personam et consularem dignitatem tueretur. Att. 14, 5, 2 vides -us, si quidem illi -us (*cf.* 14, 6, 2). CAES. civ. 1, 7, 5 darent operam -us, ne quid res publica detrimenti capiat. SALL. Catil. 33, 3 plebs ... permota ... superbia -uum. NEP. Pel. 3, 1 -uum Thebanorum. LIV. 3, 40, 10 iustine -us summae rerum praeessent. 4, 8, 4 rem ... minime consularem suo proprio -u egere. 9, 7, 14 taedebat populum omnium -uum eius anni. 23, 10, 5 in templo -uum consedit. SEN. contr. 10, 6 them. accusator contionari ... a -u prohibitus (contr. exc. 5, 6). VAL. MAX. 2, 2, 2 -us ... prisci ... suam populique Romani maiestatem retinentes. QVINT. inst. 10, 7, 2 necessitates ... apud -us ... agendi. decl. 249 p. 23, 5 te ... produxi ad -us (*sic et sim. saepius*). 265 p. 81, 22 decem milia petit -us nomine civitatis. SVET. Iul. 84, 3 -us et honoribus functi. Aug. 30, 1 spatium urbis in regiones vicosque divisit instituitque, ut illas annui -us sortito tuerentur, hos magistri ... lecti. *al.* *nota*: PLIN. nat. 15, 19 -us honoris eius (*sc. curae gymnasii*).

β speciatim: Ⓘ *de summo* -u (*cf. p. 98, 58*): CIC. Verr. II 4, 138. 146 a -u (*i. proagoro; cf. p. 96, 75*) Siculo ... praetorem appellat (*cf.* 5, 44. 160). epist. 5, 4, 2 (*v. Sjögren*). CAES. Gall. 7, 37, 6. 7, 55, 4. 6 (*v. Meusel*). *al.* LIV. 26, 15, 7 -um Sidicinum citari iussit. 41, 16, 1. 42, 1, 7. IVST. 23, 4, 1 post profectionem a Sicilia Pyrrhi -us Hiero creatur. OPTAT. 1, 27. CLAVD. 18, 487 hunc accipit unum aula -um (*sc. consulem*). *al. cf. p. 93, 2 et v. Liebenam, Städteverwaltung 1900 p. 275 n. 5.* Ⓘⓘ *sing. collective de collegio eorum, qui munere funguntur* (*cf.* SCHOL. Ter. p. 95, 18 -us dicitur multitudo senatorum et ipsa dignitas): NEP. Them. 7, 4 ad -um (*sc. ephoros; cf. Nipperdey ad l.*) senatumque Lacedaemoniorum adiit (Lys. 4, 3. *cf.* Alc. 4, 3 Epam. 4, 3). LIV. 3, 33, 2 laeta ... principia -us eius (*sc. decemvirum. cf.* 3, 33, 7 [*ubi v. Weissenb.*] *et* POMPON. dig. 1, 2, 2, 29). *huc pertinere possunt*: CIC. Verr. II 1, 86 iniuriis in -um Milesium (*an ad* Ⓘ *referendum?*). CAES. Gall. 6, 20, 1 (*v. Meusel ad l.*). LIV. 23, 19, 8. 26, 36, 12 RVT. LVP. 1, 17 *al.* *paulo aliter*: LIV. 5, 29, 2 consules, invisus plebi -us (*cf.* 28, 37, 2 [*v. p. 96, 77*]. 38, 30, 4).

b ***de -bus tamquam parte civitatis legitime constitutae*** (*cf. p. 97, 35*): RHET. Her. 2, 12, 17 quae sunt ea (*sc. ex quibus civitatis amplitudo constat*) ...? suffragia, -us. CIC. leg. agr. 1, 19 maiores nostri Capua -us, senatum, consilium commune ... sustulerunt (*cf.* Att. 7, 11, 4 sine -bus urbem esse, sine senatu. LIV. 5, 6, 17. 9, 20, 10. 26, 16, 9 TAC. ann. 11, 19 *al.*). leg. 3, 12 -bus iisque qui praesint contineri rem publicam *eqs.* LIV. 2, 44, 9 duas civitates ex una factas, suos cuique parti -us, suas leges. 2, 56, 12 non ... populi, sed plebis eum -um esse. TAC. hist. 1, 11 Aegyptum ... insciam legum, ignaram -uum. ann. 1, 2, 1 *Caesar* munia senatus, -uum, legum in se trahens. 1, 3, 7 eadem -uum vocabula (*sc. atque rei publicae liberae*). IVST. 3, 3, 2 regibus ..., -bus ..., senatui ..., populo. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 3, 12 -bus equestre ordine. *al.* ***de rationibus, quae extant inter -us et alias civitatis Romanae partes***: ANTON. or. frg. Cic. de orat. 2, 167 -us in populi R. esse potestate debent. RHET. Her. 4, 35, 47 -ūs est officium opera et diligentia consequi senatus voluntatem. CIC. Cluent. 146 legum ministri -us. leg. agr. 2, 27 binis comitiis ... de singulis -bus iudicare *populum* (*cf.* PS. SALL. rep. 2, 7, 11). Planc. 62 populus R. deligit -us quasi rei publicae vilicos. rep. 1, 63 populus in pace ... imperat ... -bus ..., in bello sic paret ut regi. leg. 3, 2 ut enim -bus leges, ita populo praesunt -us, vereque dici potest -um legem esse loquentem, legem autem mutum -um. LIV. 25, 36, 2 -us senatui et senatum populo ... duces debere esse. CIC. rep. 2, 54 ne qui -us sine provocatione crearetur. POMPON. dig. 1, 2, 2, 4 (*de decemviris, qui XII tab. conscripserunt*) neque provocatio ab eis sicut a reliquis -bus fieret. *v. et p. 97, 79.*

c ***de certis quibusdam -bus***: ***α urbis Romae*** (*cf. p. 93, 5*): ***enumerantur***: COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 91 -us censea⟨n⟩t ..., consules, praetores tribunosque plebis *eqs.* CIC. Cluent. 148 'qui tribunus militum ... quive quaestor, tribunus plebis', deinceps omnes -us nominavit. TAC. ann. 12, 64 deminutus omnium -uum numerus, quaestore, aedili, tribuno ac praetore et consule defunctis. ***opponuntur*** ceteri, reliqui, alii -us *distincte appellatis* (*cf.* TAB. cens. Varro ling. 6, 87 censor, scribae, -us ... unguentur): CIC. Verr. II 5, 143 *tribunis plebis.* Phil. 2, 81 *consulibus* (CAES. civ. 3, 21, 1 *al.*). leg. 3, 9 *consuli magistrove populi.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 154 *censori.* LIV. 9, 32, 6 *decemviris.* 34, 1, 7 *consulibus praetoribusque.* LEX arae urb. (CIL VI 30837 b) 20 *praetori. al.; cf. et p. 97, 2 sqq.* ***varia***: CIC. Att. 6, 1, 8 *de aedili curuli* (*cf.* PAVL. FEST. p. 13 M.). epist. 3, 10, 11 cuius (*sc. censoris*) -us officia. LIV. 4, 13, 7 relatum inter -us praefecti *annonae* nomen (*sed cf.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 33 praefectus annonae et vigilum non sunt -us, sed extra ordinem utilitatis causa constituti). 6, 28, 4 *de magistro equitum* (*cf.* 9, 26, 7 POMPON. dig. 1, 2, 2, 19). 6, 40, 14 *de tr. pl. al.* VLP. dig. 1, 13, 1 pr. origo quaestoribus creandis ... paene ante omnes -us. ***de -bus Romanis provinciarum administratione fungentibus***: S. C. de Asclep. (CIL I² 588) 10 litteras ad -us (*gr. 29* ἄρχοντας) nostros quei Asiam Macedoniam provincias optinent, ... et ad -us (*pertinet ad β; gr. 30* ἄρχοντας) eorum (*sc. peregrinorum*) mittant (*cf.* CIC. Verr. II 2, 8 Manil. 65 *et saepius*). LIV. 39, 54, 10 *al.* ITALA act. 16, 19 (cod. d) traxerunt in forum ad -os (ἄρχοντας, *Vulg.* principes). RVFIN. hist. 1, 6, 6 R. -us (στρατηγός). *al.* ***opponuntur -us populi Romani iis, quibus ab imperatoribus munera superiora mandantur***: TAC. ann. 13, 31 ne quis -us aut procurator ... spectaculum ... ederet. SVET. Aug. 89, 2 aut ad domesticos aut ad exercituum provinciarumque rectores aut ad urbis -us. Dom. 8, 2 -bus ... urbicis provinciarumque praesidibus (*cf.* VLP. dig. 4, 2, 3, 1 [*interpol.*] populi Romani -us vel provinciae praeses. 11, 1, 4, 1 [*v. p. 98, 21*]). PROC. dig. 1, 18, 12 licet is qui provinciae praeest, omnium Romae -uum vice et officio fungi debeat (*cf.* TAC. ann. 12, 60, *ubi v. Nipp.-Andr.*). ***β de -bus municipiorum coloniarumve*** (*cf. etiam l. 27*): LEX Mamil. (grom. p. 263) 9 -us, qui in ea colonia, municipio, praefectura, foro, conciliabulo iure dicundo praeerit. p. 265, 6. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 99 comitia ... (-ui) rogando subrogandove. LEX Vrson. (CIL I² 594) 125, 14 qui tum decurio c(ol.) G(en.) erit quive tum -us imperium potestatemve colonor(um) suffragio geret. CIC. epist. 13, 11, 3 is ... -us (*sc. aedilis*) in nostro municipio nec alius ullus creari solet. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 6 quicumqu⟨e post⟩ea in colonia nostra IIvir(i) praefecti sive qui ali -us er⟨unt⟩. EPIST. imp. Vesp. ad Vanac. (CIL X 8038) 2 -bus et senatoribus Vanacinorum. DECRET. decur. Caeret. (CIL XI 3614) 15 -us et decurion(es). 19 CIL VIII 5884. 12421, 3 XI 6204, 4. DECRET. decur. Cum. (CIL X 3698) 14 XV(viris) sac(ris) fac(iundis) pr(aetoribus) et -bus. VLP. dig. 2, 3, 1 pr. omnibus -bus, non tamen (tantum *leg.?; v. Rudorff, Röm. Rechtsgesch. 2, 313 n. 22*) duumviris. EPIST. inc. de Tymand. (CIL III 6866) 26 -us ... itemque aediles, quaestores quoque ... creare. *al.* TAC. hist. 4, 45 pulsatum se in colonia Seniensi ... iussu -uum. SIC. FLACC. grom. p. 98, 17 Th. coloniarum aut municipiorum -bus. GAIVS dig. 50, 1, 29 et his -bus parere debet, apud quos incola est, et illis, apud quos civis est. *al. praecipue apud ICTOS.* -us ***municipalis***: VLP. dig. 2, 1, 12 *al.* PAVL. dig. 11, 4, 4 *al.* COD. Iust. 5, 34, 5 (*a. 293*). 5, 75, 5 (*a. 294*). COD. Theod. 8, 5, 1 (*a. 315*). 8, 12, 8, 1 (*a. 415*). COD. Iust. 1, 56 rubr. ***cf. et. p. 93, 22 sqq.*** ***opponuntur*** -us *municipiorum iis, quibus ab imperatoribus munera superiora in provinciis mandantur*: VLP. dig. 11, 4, 1, 2 et **praesides** et -us (*cf.* 27, 8, 1, 3 CYPR. Demetr. 13 p. 360, 28 *al.*). 2, 1, 13, 1 -us ... vel is qui in potestate aliqua sit, ut puta proconsul vel praetor vel alii qui provincias regunt (cf. CYPR. epist. 37, 2 p. 577, 5 -us et consules sive proconsules. *al.*). COD. Theod. 5, 15, 20 (*a. 366*) apud curatores vel -us. 9, 2, 5 (*a. 409*) defensores civitatum, curatores, -us et ordines. *al.* ***γ de -bus gentium exterarum***: *in universum*: CIC. Verr. II 1, 44 -um Sicyonium. 2, 162 Centuripinorum -us et decemprimos. 3, 34 -us Siculus (3, 117). CAES. Gall. 2, 3, 5 Suessiones ..., qui ... unum imperium unumque -um cum ipsis (*sc. Remis*) habeant. LIV. 38, 11, 5 Corcyraeorum -bus. CIL XIII 8771, 5 ⟨s⟩ummus (-us) ⟨c⟩ivitatis Batavor(um). *al.* *de quibusdam -bus distincte nominatis*: CIC. Verr. II 4, 50 proagorum ... summum -um *Catinensium.* LIV. 23, 35, 13 medix tuticus ... summus -us erat Campanis (*cf.* PAVL. FEST. p. 123 M.). 28, 37, 2 sufetes ... summus Poenis est -us. 32, 22, 2 inter -us gentis — damiurgos vocant *Achaei.* 35, 31, 11 Magnetarchen summum -um vocant *Magnetes.* TREB. Gall. 11, 3 archon ... summus -us *Athenis.* *v. et p. 93, 30 sqq.*

2 ***sensu latiore recentioris temporis significat omnes aliqua potestate publica sive a populo sive ab imperatoribus aliisve superioribus mandata sive usurpata praeditos***: **a** ***de iis, qui aliquo munere superiore ab imperatoribus Romanis mandato***

[Wolff]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vel in administratione vel in re militari vel in iurisdictione funguntur: VLP. dig. 4, 4, 16, 5 tam praefectus urbi quam alii -us. CHAR. dig. 1, 11, 1, 2 ne...ab aliis -bus nisi ab ipsis praefectis praetorio restitui possint. EPIST. pontif. 358. (*inter a. 418—422*) Migne 20, 789^D -us . . . amissione cinguli condemnatione plectetur. COD. Iust. 1, 51, 11 (*a. 444*) non parum adsessoribus -uum maiorum quam ipsis iudicibus nostrae benivolentiae. 1, 51, 14 pr. -us, quibus res publica gerenda committitur. *ibid.* 1 nec . . . concessum . . . duobus -bus adsidere et utriusque iudicii curam peragere. 3, 1, 17 militares -us . . . approbatos, ut . . . audiant lites. 6, 61, 1, 16 a nostris (*sc. imperatoris*) -bus. 7, 45, 13 cognitionales . . . amplissimae praefecturae vel alicuius maximi -us . . . sententiae. INST. Iust. 1, 20, 5 publicas personas id est -us. *v. et l. 68 et cf. p. 93, 65 sqq.* **b** *alia*: AMPEL. 15, 13 triginta -us Lacedaemonios tyrannidis dominatione saevientis. ITALA psalm. 117, 9 (Tert. adv. Marc. 5, 14 p. 626, 2) sperare in -us (ἄρχουσι, *Vulg.* in principibus). VVLG. Dan. 2, 48 constituit eum . . . praefectum -uum super . . . sapientes Babylonis. HIER. chron. a. Abr. 787 Minotaurum -um Minois fuisse . . . crudelem. *al.* *c. gen. rei imperio subiectae*: ITALA Ios. 13, 3 (Lugd.) *terra* quae reputatur quinque -bus (σατραπείαις, *Vulg.* in v regulos) Phylistinorum (*an de ipsis regionibus i. praefecturis?*). HIER. chron. a. Abr. 2076 Festo -ui Iudaeae succedit Albinus. VVLG. I par. 25, 1 David et -us exercitus. Luc. 22, 52 principes sacerdotum et -us (στρατηγούς) templi (*cf.* act. 4, 1 *et l. 67 p. 92, 35*). *aliter*: ITALA apoc. 18, 23 (Primas.) -us (μεγιστᾶνες, *Vulg.* principes) terrae (*i. qui in terra sunt. cf. l. 48 et 60.* CELERIN. Cypr. epist. 21, 1 p. 529, 13 -us huius mundi). *metaphorice* (*cf. p. 98, 1*): TERT. idol. 18 p. 52, 2 daemonia -us sunt saeculi huius (*cf.* AVG. serm. 12, 2, 2 principem vel -um h. s.). RVFIN. Orig. in Ios. 12, 1 p. 367, 9 B. dominus Iesus cum suo exercitu et -bus, id est credentium populis atque eorum ducibus.

3 *coni. vel opp.*: **a** *opponuntur qui nullo munere publico funguntur*: CIC. Mur. 85 et -uum consiliis et privatorum diligentia. Mil. 87 rep. 1, 67 off. 1, 124 *al.* PAVL. FEST. p. 126 M. QVINT. inst. 5, 10, 26 *al. cf. p. 92, 62 sqq.* **b** *iuxta afferuntur alii aliqua potestate publica praediti* (*cf. et p. 95, 64 sqq.*): CIC. Tusc. 1, 74 tamquam a -u aut ab aliqua potestate legitima . . . evocatus. SVET. Claud. 23, 1 -bus . . . potestatibus. MARCIAN. dig. 48, 4, 3. TERT. idol. 15 (*v. l. 58*). VVLG. Luc. 12, 11 GLOSS. III 455, 32. CIC. Verr. II 4, 44 -um aut aliquem superiorem. off. 2, 26 nostri autem -us imperatoresque. SALL. Catil. 53, 5. LIV. 23, 7, 1 imperator -usve Poenorum. QVINT. inst. 2, 16, 5 nec duces . . . nec -us. VVLG. Iudith 2, 7 duces et -us virtutis Assyriorum. Ier. 51, 23 *al. v. etiam l. 51.* CIC. Brut. 53 qui . . . regem . . . expulerit civitatemque . . . -bus annuis . . . devinxerit (*cf.* leg. 3, 15 LIV. 9, 9, 6 POMPON. dig. 1, 2, 2, 14. AVG. civ. 18, 20 p. 282, 7 D. habere . . . reges . . . destiterunt et -us habere coeperunt). LIV. 29, 12, 12 adfuit . . . Athamanum rex et -us alii Epirotarum (*cf. p. 95, 75*). ITALA psalm. 2, 2 (Tert. adv. Marc. 1, 21 p. 317, 14 reges terrae et -us (ἄρχοντες, *Vulg.* principes); *item* apoc. 6, 15 (Primas.), *ubi gr.* μεγιστᾶνες. Matth. 10, 18 (cod. k) ante reges et -us (ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς, *Vulg.* ad praesides et ad reges). *cf.* HIER. in Ezech. 7, 23 p. 219^B duces et -us sive tristatas (*v. totum locum*). CIC. rep. 1, 66 -us et principes (*cf.* 2, 57. 62 CAES. Gall. 6, 22, 2 [*v. Meusel ad l.*]. civ. 2, 19, 1 LIV. 35, 46, 4 *al.* *nota*: CAES. Gall. 6, 23, 5 [*de Germanis*] in pace nullus est communis -us, sed principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt). QVINT. inst. 5, 2, 5 consulta . . . senatus et decreta principum (*sc. Caesarum*) vel -uum (*cf.* 11, 1, 43 *al.*). APVL. flor. 16 p. 75 populo, . . . ordini, . . . -bus et principibus. TERT. idol. 15 p. 49, 1 esse nos . . . subditos -bus et principibus et potestatibus. HIL. in psalm. 68, 14 dei sapientia . . . nullis . . . principibus ac -bus saeculi cognita. VVLG. I Esdr. 9, 2. Dan. 3, 2 ad congregandos satrapas, -us et iudices, duces et tyrannos et praefectos omnesque principes regionum. 6, 7. CIC. Verr. II 5, 21 cum -bus sacerdotibusque. TAC. ann. 13, 27 ARNOB. nat. 4, 35 p. 169, 27. VVLG. II Esdr. 2, 16 et sacerdotibus et optimatibus et -bus. Luc. 23, 13 convocatis principibus sacerdotum et -bus (ἄρχοντας) *Iudaeorum*. *nota*: 22, 4 locutus est cum principibus sacerdotum et -bus (στρατηγοῖς) *templi* (*cf. l. 23*). *cf. et* CONC. Matisc. a. 585 p. 167, 25 non audeat eas *actiones* -ui cumtradere, sed in episcopi tantum iudicio. *cf. et p. 93, 42 sqq.*

B ***de potestate, officiis, honoribus** -uum*: **1** *de iure coercendi imperandive*: LEX luci Lucer. (CIL I^2 401) 6 seive -us volet, moltare ⟨li⟩cetod (*cf.* LEX Bant. [CIL I^2 582] 9 eam pequniam quei volet -us exsigito. 11 sei quis (-us) multam inrogare volet. LEX Tarent. [CIL I^2 590] 6. 36 VARRO ling. 6, 177 CIC. leg. 3, 6 *al.*). PLAVT. Rud. 477 optimo ⟨me⟩ iure in vinclis enicet -us. LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 13 neive quis -us . . . facito neive inperato, quo quid magis iei dent. CIC. Verr. II 2, 58 cogi a -u furtum reddere. rep. 1, 37 -uum . . . imperia civibus sociisque praesunt ut corporibus animus. 2, 53 ne quis -us civem Romanum adversus provocationem necaret neve verberaret (*cf.* VAL. MAX. 4, 1, 1). SALL. Catil. 29, 3 ea potestas per senatum . . . -ui . . . permittitur: exercitum parare, bellum gerere, coercere omnibus modis socios atque civis, domi militiaeque imperium atque iudicium summum habere. PAVL. FEST. p. 16 M. SEN. contr. exc. 8, 1 *al.* PLIN. nat. 16, 75 arbor . . . terribilis -uum virgis.

VLP. dig. 4, 2, 3, 1 vim . . . quam -us recte intulit. *al.* *tropice*: SEN. benef. 3, 11, 1 quia utile est iuventuti regi, inposuimus illi quasi domesticos -us. *de imperio*: LEX Vrson. (CIL I^2 594) 125, 14 *v. p. 96, 43.* SALL. Iug. 77, 1 VELL. 2, 89, 3 SVET. Aug. 47. VLP. dig. 47, 10, 32 (*interpol.*) ex minoribus -bus . . ., qui sine imperio et potestate sunt. 48, 4, 1, 1. PAVL. dig. 50, 1, 26 pr. quae magis imperii sunt quam iurisdictionis, -us municipalis facere non potest. 50, 16, 215 potestatis verbo plura significantur: in persona -uum imperium.

2 *de potestate quaerendi, ius dicendi et edicendi* (*cf. p. 96, 41*): PLAVT. Truc. 761 apud . . . -us (*sc. tresviros capitales; v. Leo ad l.*) faxo erit nomen tuom. TER. Phorm. 403 -us adi, iudicium . . . ut reddant tibi (*cf.* CIC. Tull. 41 *al.*). LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 1 -us . . . quoia de ea re iurisdictio erit, . . . ious deicunto. *al.* CIC. Quinct. 68 absentem defendebat per ius et per -um. Vatin. 34 quaestionem -us . . . sublatam. QVINT. inst. 6, 4, 11 iudices vel praesidentes -us appellando (*cf.* decl. 306 p. 202, 10 EDICT. praet. Vlp. dig. 4, 6, 1, 1). GAIVS inst. 1, 99 adoptio . . . fit . . . imperio -us. *al.*

de potestate manumittendi: VARRO ling. 8, 83. *discernuntur -us et iudex privatus ab eo datus*: CIC. Caecin. 97 VLP. dig. 42, 1, 15 pr. MOD. dig. 49, 3, 3. *cf.* COD. Theod. 8, 12, 1, 2 (*a. 316 vel 323*) apud iudicem vel -us (*sc. municipales*). *sim.*: VLP. dig. 11, 1, 4, 1 apud -us populi Romani vel praesides provinciarum ⌊vel alios iudices⌋ (*interpol.*). CIC. top. 28 si quis ius civile dicat id esse, quod in legibus . . . edictis (*v. vol. V 2 p. 73, 32*) -uum consistat (*cf.* GAIVS inst. 1, 6 ius . . . edicendi habent -us populi Romani). QVINT. decl. 313 p. 229, 3 ius. . . a -bus scriptum. POMPON. dig. 1, 2, 2, 10 MOD. dig. 44, 7, 52, 6.

3 *de iure rogandi apud populum et convocandi senatum populumque*: LEX Bant. (CIL I^2 582) 5 (-us) queiquomque comitia conciliumve habebit. VARRO ling. 6, 93 alia de causa hic -us (*i. quaestor*) non potest exercitum urbanum convocare; censor . . . potest. 6, 94 frg. Gell. 13, 13, 4. MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 16, 1 multi -us simul contionem habere possunt. AT. CAP. Gell. 10, 20, 2 LIV. 3, 71, 3. 26, 13, 1 timor frequentem senatum -ui praebuit. PAVL. FEST. p. 38 M. *al.* TAC. ann. 3, 17, 4.

4 *de variis functionibus -uum*: *in re sacra*: CAECIL. com. 182 -us publice (publicae ⟨rei⟩ *Ribb.*) cum auspicant (*cf.* VARRO frg. Non. p. 92, 10 CIC. leg. 3, 10). VARRO ling. 5, 122. 6, 61 aedis sacra a -u . . . dedicatur. DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1420) 18. R. GEST. div. Aug. c. 12 aram . . . in qua -us et sacerdotes . . . anniversarium sacrificium facere iussit. LIV. 43, 13, 8 LEX arae urb. (CIL VI 30837 b) 20 *al.* *in ludis faciendis*: LEX Vrson. (CIL I^2 594) 66, 5 R. GEST. div. Aug c. 22 LIV. 36, 2, 5 VITR. 10 praef. 3 *al.* *in re militari*: CATO or. frg. 1, 12 ridibundum -um ⟨rem⟩ gerere . . ., mediocriculum exercitum obvium duci. CIC. leg. 2, 31. LIV. 29, 15, 14 -us ire domos ad dilectus habendos. *cf. de Germanis*: CAES. Gall. 6, 23, 4 -us qui ei bello praesint . . ., deliguntur (*v. Meusel ad l.*). *in tuenda, servanda civitate, urbe*: CIC. Verr. II 1, 151 *filium* aequitati -uum . . . commendatum (*cf.* LIV. 4, 9, 6 *de tuenda filia*). Att. 4, 2, 4 auctoritatem ordinis ab omnibus -bus defendi. LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 69 aedilium eorumve (-uum), quei vieis loceisque publiceis . . . purgandeis praeerunt (*cf.* VLP. dig. 43, 8, 2, 24. 25). SALL. Catil. 30, 7 *vigiliis* minores -us praeessent (*cf.* LIV. 32, 26, 17. 39, 16, 12). LIV. 4, 46, 9 per minores -us sedato in urbe tumultu (*cf.* 25, 1, 11). *in vectigalibus locandis sim.*: S. C. de Asclep. (CIL I^2 588) 6 -us nostri queiquomque Asiam Euboeam locabunt vectigalve . . . imponent. LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 73. FRONTIN. aq. 95 ad quem . . . -um ius dandae vendendaeve aquae pertinuerit. *in indicandis annis e summis -bus*: *Romanorum*: CIC. Att. 6, 7, 2 his -bus (NEP. Hann. 7, 2). CAEL. Cic. epist. 8, 10, 3 novis -bus. *Atheniensium*: SEN. epist. 18, 9 Charino -u (*cf.* PLIN. nat. 3, 58). PLIN. nat. 33, 113 ante . . . -um. *Gallorum*: TEST. Galli (CIL XIII 5708) 1, 19 inscribantur . . . nomina (-uum), quib(us) coeptum erit aedificium.

5 *de dignitate, honoribus -uum*: CIC. Tull. 49 eius -us (*sc. tribuni*) corpus legibus vallatum. Verr. II 2, 122 nostrorum -uum auctoritate (*cf.* LIV. 42, 34, 15 VAL. MAX. 2, 2, 7). LIV. 2, 36, 3 verecundia . . . maiestatis -uum [timorem] vicit (39, 37, 18 QVINT. inst. 10, 5, 13 decl. 252 p. 30, 14. *cf. et p. 92, 78*). SEN. contr. 2, 3, 15 non potes . . . -um in ius vocare (VLP. dig. 2, 4, 2 *al.* *at cf.* VARRO frg. Gell. 13, 13, 4). PLIN. paneg. 60, 2 constare reverentiam -bus, legibus auctoritatem. *al.* *nota*: SERV. Aen. 12, 500 equo desilire, caput aperire (*cf.* PLIN. nat. 28, 60), via decedere, adsurgere: hoc . . . praecones praeeuntes -us clamare dicebantur. auct. Aen. 1, 727 *candelabra* praeferri -bus.

de officialibus -uum: VARRO ling. 5, 87 legati . . ., quorum opera consilioque uteretur peregre -us (*cf.* CIC. Verr. II 5, 83 Pis. 34 *al.*). CIC. Verr. II 3, 183 *scribarum* fidei . . . pericula . . . -uum committuntur (*cf.* LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 80 quei scribae librarei -bus apparebunt. *al.*). TIRO Gell. 12, 3, 3 qui -bus praeministrabant. FEST. p. 371 M. viatores . . . -bus apparent (*cf.* SVET. gramm. 9 p. 106, 19). PAVL. FEST. p. 31 M. Bruttiani . . . officia servilia -bus praestabant. SEN. nat. 4 praef. 13 verba . . . ab alio -u ad alium cum lictoribus transeunt. APVL. met. 3, 2 -bus eorumque ministris. *al. cf. et l. 71.*

de insignibus -uum: SALL. Catil. 51, 38 insignia -uum ab Tuscis pleraque sumpserunt *Romani* (*cf.* FRONTIN. aq. 99 *al.*). LIV. 30, 28, 7 non esse . . . tot fasces -bus populi Romani. 34, 7, 2 -bus . . . togae

[*Wolff*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praetextae habendae ius permittimus (*cf.* SERV. Aen. 14, 169). APVL. met. 1, 24 et lixas et virgas (*cf. p. 97, 84*) et habitum prorsus -ui congruentem. *al. cf. et p. 92, 75 sqq.*

***iuncturae** selectae (de -bus creandis sim.)*: comitia -uum *v. vol. III 1806, 60 sqq.*

-um (-ūs) creo: *v. vol. IV 1162, 10. 48 sqq. 1164, 2 sqq. 60. 79.* denomino: COD. Iust. 11, 34, 2 (*imp. Gord.*). designo: CIC. Sest. 70 LIV. 35, 41, 2 SCHOL. Cic. Bob. p. 148, 11 St. eligo: FLOR. epit. 2, 6, 26. facio: VAL. MAX. 9, 10, 1. *cf.* SEN. benef. 6, 13, 3 fieri ... me -um. lego: VERG. Aen. 1, 426 (*in v. suspecto*) iura -usque legunt sanctumque senatum. nomino: PAPIN. dig. 50, 1, 11, 1 COD. Theod. 11, 30, 12 (*a. 323*). rogo (*cf. p. 96, 42*): SALL. Iug. 29, 7 LIV. 1, 17, 9. subrogo (*cf. p. 96, 43*): LIV. 3, 38, 1 *al.* VAL. MAX. 6, 3, 2. sufficio(?): POMPON. dig. 1, 2, 2, 24.

***epitheta** (ad I et II)*: *ad a u c t o r i t a t e m -uum spectantia*: LIV. 7, 32, 16 in -bus p a r v i s m a g n i s q u e. -us maior *vel* minor: *ad I*: PLIN. epist. 10, 79, 2 (*de -bus oppidorum Bithynicorum*). CALL. dig. 50, 4, 14, 5 (*de -bus municipalibus*). *ad II*: MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4. 13, 16, 1 VLP. dig. 4, 4, 18 pr. *al.* CIC. leg. 3, 6 minoris -us (TAC. ann. 4, 6, 2 SVET. Iul. 41, 1 VLP. dig. 47, 10, 32 *al. cf. et p. 98, 51*). LIV. 3, 55, 9 a maioribus -bus (PAVL. FEST. p. 136 M. *al. aliter v. p. 97, 6*). *cf.* LIV. 5, 49, 2 ab inferioris iuris -u. FIRM. math. 3, 2, 10 minoris loci -us. maximus: *ad I*: LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 143 (*in municipiis*). LENT. Cic. epist. 12, 15, 4 NEP. Pel. 3, 2 (*Thebis*). COD. Iust. 7, 45, 13. *ad II (cf. p. 95, 12. 97, 12)*: NEP. Lys. 4, 3 (*Spartae*). Pel. 2, 2 (*Thebis*). summus: *ad I: de consulatu Romano*: SVET. Iul. 19, 1. *ceteri loci spectant ad gentes exteras*: CIC. Verr. II 4, 86 LIV. 5, 28, 3 *al. v. et p. 93, 35 sqq.* *ad II: v. p. 96, 75 sqq.* amplissimus: *de Romanis*: CAES. civ. 3, 59, 2 PLIN. epist. 4, 23, 2. *speciatim de consulatu*: SVET. Aug. 26, 2. *nota usum technicum*: AMM. 21, 6, 5. 21, 10, 8 *al.*; *de Lacedaemoniis v. p. 93, 33.* splendidus: COD. Theod. 12, 1, 122 (*a. 390*). legitimus: CAES. civ. 3, 22, 4 POMPON. dig. 1, 2, 2, 19. sacrosanctus: BELL. Hisp. 42, 4 LIV. 2, 33, 1. sanctissimus: CIC. Sest. 55. 83. *ad g e n e r a -uum spectantia*: curulis: *v. vol. IV 1544, 59 sqq.* patricius: *ad I*: SALL. or. Macri 15 LIV. 3, 67, 9 *al.* *ad II*. CIC. leg. agr. 2, 26 dom. 38 ad Brut. 1, 5, 4 LIV. 3, 39, 9. 4, 8, 5 *al.* SCHOL. Cic. Clun. p. 270, 20 St. plebeius: *ad I*: LIV. 4, 25, 11. 7, 18, 4 ut plebeius iam -us consulatus fiat. PAVL. FEST. p. 231 M. *ad II*: LIV. 2, 34, 9. 6, 11, 7 *al.* FEST. p. 293 M. POMPON. dig. 1, 2, 2, 20 VIR. ill. 33, 10. *cf.* FEST. p. 230 M. ⟨plebeias appella-⟩mus *tabernas* a genere -us. eas enim faciendas curaverunt ... aediles pl. senatorius (*ad I*): SCHOL. Cic. Bob. p. 153, 20 St. militaris: *v. p. 97, 9.* *ad l o c u m t e m p u s v e a d m i n i s t r a t i o n i s spectantia*: municipalis: *v. p. 96, 59 sqq.* urbanus: LIV. 10, 9, 11. urbicus: SVET. Aug. 46 DOM. 8, 1. annuus: *v. vol. II 120, 55 sqq.*; *adde*: LIV. 3, 39, 8 *al.* VELL. 1, 8, 3 SVET. Iul. 23, 2 IVST. 2, 7, 2 *al.* annualis: CIL VIII 12421, 3. quinquennalis: APVL. met. 10, 18. n o v u s: PLAVT. Truc. 761 VARRO Men. 378 CIC. Att. 3, 19, 1 LIV. 2, 22, 5. 30, 39, 5 cum ... v e t e r e s -us abissent, n o v i suffecti non essent. *al. cf. et p. 98, 59; aliter p. 93, 18.*

comp.: promagistratus.

***magistriānus**, -ī *m.* [*a* magister, *cf.* praetorianus, comitianus *sim. J. B. H.*] *titulus a g e n t i u m i n r e b u s (cf. Seeck, RE I 776, 26; Hirschfeld, Kl. Schr. 645) i. o f f i c i a l i u m m a g i s t r i o f f i c i o r u m, praecipue eorum, qui in a d m i n i s t r a t i o n e c u r s u s p u b l i c i occupati aut in s p e c u l i s sunt. inde a s. V saepe etiam in graecis legitur* μαγιστριανός, *cf. e. g.* PAP. Oxyrh. VI 904, 2 (*v. l. 81*). XVI 1960, 4 (*a. 511*). Cairo catal. II 67126, 58 (*a. 541*) μαγιστριανὸς τῶν θείων ὀφφικίων (*cf. etiam Meinersmann, Lat. Wört. in gr. Pap. p. 34*). LYD. mag. 2, 26 πλῆθος ... τῶν πάλαι μὲν φρουμενταρίων, νῦν δὲ μαγιστριανῶν. 3, 7. 12. 24 COD. Iust. 12, 60, 7 MALALAS PHOTIVS CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. *passim etiam in versionibus, quae extant ad locos infra allatos; nota*: HIST. Laus. ed. Butl. p. 161, 21. 162, 6 μαγιστριανός (*Pallad. hist. mon. I p. 336ᶜ* agens in rebus. *sim.*: GLOSS.ᴸ II Philox. AG 6 agens in rebus μαγιστριανός).

PASS. Petr. 5 custodes carceris ... cum reliquis -is (*v. Salonius p. 45*). RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 39, 40 (*a. 431*) venerunt sacra ad relationem Candidiani comitis per Palladium -um. p. 50, 11 ⟨per⟩ ammirabilem Palladium -um ... imperatorum ... succepimus litteras. *al.* CONC.ˢ I 5 p. 171, 25 Aristolaus ab Aegypto -um cum litteris Cyrilli destinavit. AVELL. p. 446, 4 dirigit per totum Orientem -os. *al.* p. 674, 15 supervenit -us de urbe Constantinopolitana. p. 682, 3 per -um ... litteras ... direximus (*cf.* VICT. TONN. chron. II p. 202, 550, 1). *al.* VITAE patr. 5, 6, 2 venit aliquando -us deferens ei testamentum cuiusdam senatoris. MARCELL. chron. II p. 48, 513 misso contra se a Caesare -o. NOVELL. Iust. 17, 4 pr. te ... -os ... non permittere laedere nec superexigere nostros subiectos. *al.* *iuxta ponitur p r a e f e c t i a n u s*: RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 27, 38 per eos, quos praemisit praefectianos atque -os nuntiata sunt. p. 30, 20. 160, 40 LIB. pontif. p. 127, 22 NOVELL. Iust. 86, 9. 124, 3 (IVLIAN. epit. novell. 122, 2). *e p i t h e t a*: RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 74, 31 Palladius d e v o t i s s i m u s -us (p. 139, 38. *cf.* PAP. Oxyrh. VI 904, 2 [*s. V*] τοῦ κ α θ ο σ ι ω μ έ ν ο υ μαγιστριανοῦ [CIG 3467, 7, 8]). p. 93, 29 nobilissimus -us Maximus (CONC.ˢ I 5 p. 372, 9). AVELL. p. 680, 9 virum spectabilem Eulogium -um (*p. 645, 21* agentem in rebus).

adi. **magistriānus**, -a, -um. *i. q. ad magistrum (sc. praeceptorem) pertinens*: FVLG. Virg. cont. p. 101, 21 Elisium ingreditur campum ... id est feriatam vitam post -um (*i. a magistro incussum*) timorem. *cf.* p. 103, 15 i (-trani *E*, -teriani *G*) timoris proiecta gravidine.

magistro (-tero), -āvī, -ātum, -āre *a* magister. *praeter l. 7 semper legitur* -trare. *de s i g n i f i c a t i o n e*: PAVL. FEST. p. 126 M. -terare moderari *eqs.* (*v. p. 76, 71*). p. 152 -are regere et temperare est. [*dub.*: magistras *i.* -a(n)s? *v. p. 91, 55.*]

1 *i. q. m a g i s t r u m, p r a e f e c t u m v i c i a g e r e*: CIL III 4298, 7 (*Pannon. super.*) Marinus ... dec(urio) Bri(getione), qui -at (*cf. p. 91, 51 sqq.*). **2** *i. q. r e g e r e, instituere, docere, auctorem esse*: SPART. Hadr. 10, 2 ipse ... inter manipula vitam militarem -ans. HIER. epist. 39, 6, 1 cuius ... rudis paene infantia te -ante dirigitur. GENNAD. vir. ill. 62 scripsit e x p e r i e n t i a -ante librato sermone (*cf.* CASSIAN. conl. 3, 7, 4. 12, 16, 3 CONC. Tarrac. a. 516 Mansi 8, 542ᴰ). VICT. VIT. 1, 49 Eva consilio -ta serpentis. ENNOD. opusc. 1, 85 p. 284, 16 Rutilium et Manlium conperimus gladiatorium conflictum -ante populis providentia contulisse *eqs.* APRING. in apoc. praef. 1 ut possimus, quae scripta sunt, ... veraciter d e o -ante depromere (1, 16 solis claritas ... composita deo -ante persistit. 5, 2).

deriv.: magistratio. magistrator. *cf.* magistratus.

magistromīlitātus, -ūs *m.* [*a* magister militum; *ad formationem cf.* anuloculter, tunicopallium *sim. J. B. H.*] *i. q. o f f i c i u m m a g i s t r i m i l i t u m*: NOVELL. Iust. 38 praef. 3 praefectorias *dignitates* dicimus qualis et -us (στρατηλασίας) dici potest. 81 praef. super cingulis ... praefecturae et -us (στρατηγίας) (*cf. ibid.* 1 pr.). 128, 19 nullo ... loco eundem ipsum et iudicem esse et loci servatorem ... praefectorum aut -us (στρατηγίδος) cinguli (*sequitur*: loci servatorem esse ... praefectorum aut m a g i s t r o r u m m i l i t u m).

magistrum, -ī *n.*? *v. p. 88, 59.* *Wolff.*

magium *v. p. 51, 52.*

***magma**, -tis *n.*, (-ae *f. v. l. sq. et cf. l. 39*), μάγμα. *gen. sg.* -tis *passim.* -ae: MARCELL. med. 8, 9. 20, 77. *acc. sg.* -an: CHIRON 382. *nom. pl.* -ta: *v. l. 41.* *i. q. f a e x s u c o r u m a d u n g u e n t a p a r a t o r u m* (CELS. 5, 18, 9 quasi recrementum eius *unguenti* est [*estne gloss.?*]. PLIN. nat. 13, 19 faecem unguenti -a appellant): CELS. 5, 18, 9 c r o c i -is (*Marx secutus F*, crocomagmatis *P* [*cf.* 5, 18, 16. 6, 6, 25ᶜ PLIN. VAL. 1, 43. 2, 28ᵐᵉᵈ·]. CHIRON 129. 310 -a croci [*Veg. mulom. 2, 92, 6* m a n n a e croci; *sic saepius*]. MARCELL. med. 8, 9). 6, 5, 3 portiones ... myrobalani -is. SCRIB. LARG. 157 *bis.* PLIN. nat. 1, 13, 3 diapasmata, -ta et probatio unguenti. MARCELL. med. 20, 77.

deriv.: magmatarius. *compos.*: crocomagma.

magmatārius, -ī *m. a* magma, *cf.* unguentarius. *is qui magmata coquit*: GLOSS.ᴸ II Philox. MA 23 -us μυρεψός.

magmentārius, -a, -um *a* magmentum. *i. q. ad magmentum pertinens*: VARRO ling. 5, 112 magmentum (magn- *F*) a magis, quod ad religionem magis pertinet; itaque propter hoc -a fana constituta locis certis, quo id imponeretur. *n. subst.* m a g m e n t ā r i u m, -ī (GLOSS.ᴸ II Philox. MA 24 -um ἐφ' οὗ τὰ σπλάγχνα τιθέμενα τοῖς βωμοῖς προσφέρονται): CIC. har. resp. 31 putant ... ad me nonnulli pertinere -um (*sc. fanum*) Telluris aperire. nuper id patuisse dicunt. *ibid.* is qui illud -um sustulit (ac- *codd. utroque loco, corr. Mommsen*).

[**magmentātum** *v. l. 56.*]

magmentum, ī *n.* [*cf.* mactus, macto *et ad formationem* augmentum. *J. B. H.*] *de originatione et notione*: VARRO ling. 5, 112 *v. supra l. 46.* PAVL. FEST. p. 126 M. -um (magmentatum *Müller*) magis augmentatum (SERV. auct. Aen. 4, 57 verbum [*sc. mactum*] ... quasi magis auctum, unde et -um dicebant, quasi maius augmentum). ARNOB. nat. 7, 24 p. 258, 14 (*in catalogo prosiciarum*) -a, ... augmina. GLOSS.ᴸ IV Ps. Plac. M 7 -um alii pinguissimum extorum, alii secunda prosecta. Cornutus: 'quidquid mactatur', id est quidquid dis datur (distatur *vel* distratur *vel* distraitur *codd.*). *t. t. in sacrificiis* (*cf. Lübbert, comm. pontif. p. 129; Marquardt-Mommsen, Röm. Staatsverw. III² p. 184; Wissowa, Rel. u. Kultus² p. 418*): LEX arae Iovis Salon. (CIL III 1933) 7 si quis hic hostia sacrum faxit, quod -um nec protollat (*i. quamvis exta non deponat*), idcirco tamen probe factum esto (*cf.* LEX arae Aug. Narb. [CIL XII 4333] 2, 16).

magna, -ae *v.* manna.

magnaevus ἀρχαιογέρων. grandaevus GLOSS. *a* magnus *et* aevum, *cf. gr.* μακραίων.

***magnālia**, -ium *n. a* magnus, *cf.* minutalia (*v. Leumann, Adj. auf -lis p. 30*). CASSIOD. in psalm. 70, 20 -a ... a magnitudine vocitantur, quae stuporem humanis mentibus per suam videntur facere granditatem. *formae*: -ium: LVCIF. non parc. 11 p. 232, 27 VVLG. Sirach 1, 15 APON. 4 (*v. p. 101, 12*). -bus: CYPR. zel. 5 p. 422, 18 PS. AVG. quaest. test. II nov. 57 p. 473, 28 serm. 23, 1 (*v. p. 101, 25*). PS. FVLG. RVSP. serm. 22 p. 889ᴬ. -is: PASS. Theclae B a b 1 p. 4. *alias ubique* -a. *de n o t i o n i b u s*: AVG. c. Faust. 26, 3 p. 731, 19 contra quem (*sc. solitum cursum naturae*) deus cum aliquid facit, -a vel mirabilia nominantur (*cf.* gen. ad litt. 8, 1 p. 230, 16 miraculorum, quae -a nominantur. trin. 3, 6, 11 *opp.* naturalia). GLOSS.ᴸ I Ansil. MA 192 sq. salubriora, prosperiora, magnifica, praestantiora. *vox est s. scripturae et* ECCL. (*cf.* GLOSS.ᴸ IV Plac. M 2 -a in nullo auctore leguntur, quia est verbum nimis vilissimum, nisi forte in aliquibus

[*R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

antiquis); *in versibus*: CARM. adv. Marc. 1, 54 HYMN. Ambros. II 38 b, 20 SEDVL. hymn. 1, 59 VEN. FORT. Mart. 1, 511.

i. q. magna facta, mirabilia, signa: 1 -a *dei*: TERT. uxor. 2, 7 p. 693, 7 Oe. sensit -a. ITALA deut. 1, 30 (Lugd.) quae fecit in vobis -a in terra Aegypti (VVLG. psalm. 105, 21 [μεγάλα]. PAVL. NOL. epist. 24, 18 p. 218, 6. *cf.* ITALA deut. 10, 21 [Lugd.] -a [μεγάλα] et mirabilia [VVLG. -a et terribilia]. II Macc. 3, 24 [Ambros.] -a ... inlustria. Luc. 1, 49 [cod. e] mihi [μεγάλα, *Vulg.* magna]. PSALT. Cas. *et* VVLG. psalm. 70, 19 [μεγαλεῖα]. CYPR. epist. 79, 7 p. 674, 9 -a et mirabilia summa. *al.* VVLG. II reg. 7, 21. 23 -a et horribilia. *al. sim.*: Ps. HIL. libell. 6 perfecerat. SEV. MINOR. p. 732C operatus est. APON. 4 p. 76med. quanta -ium [*edd.*, -a *trad.*] suorum dei filius in nobis contulerit. *al.*). ITALA deut. 11, 2 (Lugd.) *et* VVLG. nescierunt nec viderunt ... -a (μεγαλεῖα) *dei* (AMBROSIAST. in Rom. 1, 4 VVLG. exod. 14, 13 *al. cf.* SEDVL. hymn. 1, 59 cernunt -a caeci [*ibid.* signa]). Luc. 9, 44 (cod. a) stupebant ... in -a (μεγαλειότητι, *Vulg.* magnitudine) dei. act. 2, 11 (cod. d) *et* VVLG. loquentes ... -a (μεγαλεῖα) dei (HIER. Didym. spir. 52 *al.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 15, 2. Ps. AVG. serm. ed. Mai 99, 1 salutaria eius -a. Ps. PROSP. vocat. gent. 2, 16 p. 704A *al. cf. l. 22*). PSALT Cas. 70, 8 -a (μεγαλοπρέπειαν, *Vulg.* magnitudinem) tua. HERM. vulg. vis. 4, 1 docuit me -a (μεγαλείων, *Pal.* magnorum). 4, 2 enarra ... -a (μεγαλεῖα) ipsius (MAR. VICTORIN. in Eph. 6, 18 p. 1292D VVLG. Sirach 36, 2. 13 *al. cf. l. 17*). Ps. ORIG. tract. 11 p. 121, 20 VVLG. I par. 17, 19. II Macc. 3, 34 nuntia omnibus -a dei. *al.* AVG. in psalm. 98, 1. serm. 288, 1 excelsi -a. Ps. AVG. serm. 23, 1 Moysen, qui Pharaonem virtutibus invitaret, signis et -bus admoneret. CASSIOD. in psalm. 106 praef. stupenda -a. RVSTIC. c. aceph. p. 1187A -a et inaestimabilia dei accusas ut incongrua. *et al.* -a *maiestatis, virtutum sim. dei*: CYPR. epist. 11, 8 p. 501, 23 maiestatis. 61, 2 p. 696, 4 divinae protectionis. VVLG. Sirach 17, 7. 8 operum. 17, 11 honoris. 42, 21 sapientiae. AVG. conf. 13, 21, 29 mirabilium. 13, 27, 42 miraculorum. Ps. AVG. quaest. test. nov. 57 p. 473, 28 virtutum.

2 -a *hominum* (*sc. operā dei effecta*): Ps. CYPR. singul. cler. 4 p. 177, 28 post -a et signa vel mirabilia usquequaque monstrata. LVCIF. non parc. 11 p. 232, 27 -ium fuerat satis, ut ... Iudith manu interimeret sua hostem. VVLG. IV reg. 8, 4 -a, quae fecit Eliseus (AVG. serm. 145, 1. 252, 10, 10 p. 1177A). sap. 18, 24 parentum -a (δόξαι). CASSIOD. anim. 11 p. 1300B quibus tam assidue praestantur -a, ut plane videantur esse miracula. GREG. TVR. glor. mart. 25 *al.*

adi. **magnālis**, -e *i. q. mirabilis*: CIL VI 2158 (= INSCR. Dessau 4944 [*post a. 382*]) mansiones Saliorum ... ob armorum -ium (*sc. ancilium*) custodiam constitutas. *R.*

magnanimis, -e *cf.* magnanimus. magnian-: AMBROSIAST. in I Thess. 5, 14 (*cf. Souter, earliest Lat. comm. p. 92*). *de originatione et notionibus*: ISID. orig. 10, 157 longanimis sive -is ... contrarius est pusillanimis, angustus *eqs.* 10, 167 -is ab eo, quod sit magni animi et magnae virtutis (*cf.* GLOSS.L III Abstr. MA 8a -is animi innoxii [? noxiae *codd.*] vel magnae virtutis). GLOSS.L I Ansil. MA 196 -em sublimem. [*falso trad.* SEN. epist. 104, 23 *v. p. 103, 19.*]

1 *i. q. magno, firmo animo praeditus*: a *generatim*: AMBROSIAST. in I Thess. 5, 14 p. 452C qui moderati sunt et -es (*opp.* pusillanimes). CLAVD. MAM. anim. 1, 20 p. 70, 6 nec umquam perexigui corporis hominem -em vere diceremus, cum ingentis corpulentiae pusillanimos plerumque dicamus. VITA Genov. 3 intuitur in spiritu -em Genovefam. *nota i. q. confidentia, tumore inflatus*: IORD. Get. 183 *Attila*, ut erat -is (213). b *speciatim*: α *i. q. patiens*: IREN. 1, 30, 9 p. 269 -es exstiterunt *Adam et Eva* cognoscentes quoniam ad tempus corpus circumdatum est eis. β *i. q. longanimis, indulgens*: ITALA exod. 34, 6 (Lugd.) dominus deus miserator et misericors, -is (μακρόθυμος, *Vulg.* patiens) et multum misericors (*cf.* IREN. 3, 23, 1 p. 546 deus ... -is est; -em quidem se exhibuit ad correptionem hominis. Ps. AVG. serm. ed. Mai 171, 1. CASSIOD. in psalm. 128, 4 [*syn.* patiens]. *sim.* FAVST. REI. grat. 1, 17 p. 55, 12 -is [*P1*; -us *Engelbrecht*] dispensator). I Cor. 13, 4 (Tert. patient. 12 p. 19, 15) dilectio -is est (*cf. p. 103, 54*). IREN. 2, 32, 1 p. 405 eos, qui male tractantur, -es (μακροθύμους) esse. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 89, 6 -es (*Rustic.* longanimes) estote (μακροθυμήσατε). 2 *fere i. q. magnificus, amplus*: ITALA num. 32, 1 (Monac.) pecora abundantia erant filis Ruben et filis Gad multitudo -is (πλῆθος σφόδρα, *Vulg.* infinita substantia).

adv. **magnanimiter.** *i. q. magno, firmo animo, generose (l. 80), patienter, constanter*: CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 101, 13 Mor. quod -r servatur a multis. MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 2 p. 1271C ut si passus fueris, patienter et -r feras (*ibid.* erecto animo. *cf.* 4, 7 p. 1272C SCHOL. Stat. Theb. 11, 704 LEO M. epist. 158 p. 1134D MAX. TAVR. serm. 83 p. 700C [*ibid.* fortiter]. POMER. 2 praef. 2 p. 442B THEOD. MOPS. in II Tim. 1, 5 p. 195, 9). CASSIAN. inst. 7, 31 tolerare (AVELL. p. 220, 17. 491, 7 VEREC. in cant. 9, 31). conl. 6, 9, 3 si illata sibi -r sustentaverit (*cf.* FAVST. REI. serm. 2 p. 229, 19). 12, 2, 5 propria -r contemnenda. 16, 3, 2 quamvis *patientia* ab uno -r atque infatigabiliter retentetur (*opp.* pusillanimitate). APON. 12 p. 226in. *philosophi* scientiae opera -r arripiunt. VEREC. in cant. 9, 29 *mortem* -r appetunt. MVTIAN. Chrysost. hom. 34, 3 p. 453ex. ORIG. in Matth. 15, 35 *syn.* patienter.

magnanimitās, -ātis *f.* a magnanimus, *cf. gr.* μεγαλοψυχία. *de formatione*: PRISC. gramm. II 177, 12 *sqq.* *de notione*: GLOSS.L II Philox. MA 26 -s: μεγαλοψυχία. III Abstr. MA 12 -s fortitudo animi. GLOSS. μεγαλόνοια. μεγαλοφροσύνη. *vox primitus philosophiae propria legitur inde a* CIC. (*semel*) SEN. phil. PLIN.; *poetis deest.* *de vi et usu egit U. Knoche, Philol. Suppl. 27, 3 (1935) p. 2 al.*

i. q. magnitudo, fortitudo, robur, elatio (v. l. 38) animi, virtus sublime solum constanter curantium, viliora neglegentium (c. gen. explic. v. l. 35. 36. 39. gen. ger. v. l. 33): 1 *generatim*: CIC. off. 1, 152 *e partibus honestatis* una est cognitionis, altera communitatis, tertia -is, quarta moderationis. SEN. clem. 1, 5, 3 decet -s quemlibet mortalem (*quae sequitur definitio, partim ad 2 a partim ad 2 b pertinet*). epist. 74, 13 -s ... non potest eminere nisi omnia velut minuta contempsit, quae pro maximis vulgus optat. 115, 3 -s eminentissima. PLIN. paneg. 58, 5 tuam ... -em an modestiam an benignitatem prius mirer? -is fuit expetito semper honore abstinere *eqs.* FLOR. epit. 1, 18, 16 ducum -em. 2, 6, 47 -em populi Romani. TERT. apol. 50, 6 philosophi -em, qui de tali exitu suo etiam iocabatur (*cf.* MACR. Sat. 1, 11, 24). ITALA Is. 57, 15 (Aug. in psalm. 112, 4) pusillanimis dans -em (μακροθυμίαν, *Vulg.* vivificet). LAMPR. Heliog. 32, 2. IVL. VAL. 1, 35 praeter ... -is (*i. confidentiae sui*) suae studium (*cf.* AVSON. 419, 60. AMM. 19, 6, 4 nihil egisse operae pretium pro -e Gallica). ARNOB. nat. 7, 6 p. 242, 6 an illa lauta et sublimis -s numinum homunculorum offensione moveatur. AMM. 16, 5, 9 quae ... -e correxit et liberalitate. 27, 11, 4 -e coalitus. AMBR. exc. Sat. 1, 54. HEGES. 1, 32, 6 p. 62, 24 U. erigite ... animos et veterem ... -em attollite. 3, 1, 1 p. 182, 10 simulare audaciam ... et quasi speciem -is praetexere (*Ios. bell. Iud. 3, 2* ἐπάνω τὴν ψυχὴν ἔχειν). HIER. in Ion. 1, 12 p. 1128C. 2, 9 p. 1137C -em *Ionae*. RVFIN. Orig. in gen. 8, 7 p. 82, 12 B. *syn.* tantum constantiae, tantum animi robur. in Ios. 19, 4 p. 414, 2 sapientiae et -is turribus confirmatus (*cf.* IVL. Aug. op. imperf. 5, 1 -is murus). MACR. Sat. 1, 11, 28 imperii contemnendi -em. somn. 1, 8, 7 fortitudo praestat -em, fiduciam *eqs.* PHYSIOGN. 17 sapientiae et -is (*cf. l. 31*). NOVELL. Valent. 28 (27), 1 (*a. 449*). LEO M. serm. 59, 1 p. 337C confirmata -e virtutis (*cf.* FAVST. REI. grat. 2, 12 p. 95, 17 per rigidam -em virtutis). 88, 5 p. 443C. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 3, 14 mens ... mea -e (εὐθυμίαν) laetabatur (*de elatione exultantis, cf.* p. 3, 20 -e [θυμηδίας] ... impleri). SALV. eccl. 2, 18 -e devotionis. FAVST. REI. grat. 1, 15 p. 48, 16 -em ... et humilitatem cordis *eqs.* CASSIOD. var. 4, 51, 12 -e mirabili. VEN. FORT. vita Albin. 18, 49. PASS. Paul. 17 cum -e (magna animi virtute *M R*). *nota de equo*: SERV. georg. 3, 85 flatu indicat -em suam. *metonymice in allocutione, titulis*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 140, 15 vestra -s. RVRIC. epist. 1, 10 p. 363, 5 litteras -is tuae. 2, 1 p. 373, 2. EPIST. pontif. 641 (Cassiod. var. p. 389, 3 [*a. 495*]) apud -is tuae excursus. PASS. Paul. 4.

2 *speciatim* (*cf. supra l. 13*): a *in ferendis rebus adversis, fere i. q. patientia*: SEN. dial. 2, 11, 1 habet, quo istum affectum inflatum respuat, ... -em. MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 8 p. 1273A universa ... cum patientia et -e sufferre. b *in ferendis adversariis, obtrectatoribus, fere i. q. indulgentia*: PLIN. nat. 7, 93 -is perhibuit exemplum (*cf. ibid.* animi sublimitas). ITALA Gal. 5, 22 (Cypr. domin. orat. 16 p. 279, 6 testim. 3, 64 p. 167, 16) fructus ... spiritūs est ... -s (μακροθυμία, *Vulg.* patientia; *cf.* Eph. 4, 2 [Mar. Victorin. ad l. p. 1271C]). HERM. Pal. mand. 5, 1, 3 dominus ... in aequanimitate et -e (μακροθυμίᾳ) habitat. IREN. 3, 12, 9. 4, 39, 1 -em praestante deo (*cf.* FILASTR. 128, 2 *syn.* bonitatem, sustinentiam. ORIG. in Matth. 18, 145 p. 1800A istos ... supportavit -s dei). AVSON. 405, 3 ignoscas -e Alexandri. POMER. 2, 5, 1 p. 449B sacerdotali -e (*opp.* severitate). c *in largiendo, fere i. q. liberalitas, munificentia*: CYPR. eleem. 26 p. 394, 13 indesinentium operum -e. AVSON. 419, 22 -e caelesti. SYMM. epist. 4, 31 peractis super omnium -em consularibus festis. HEGES. 1, 35, 4 -is suae virtutem (*Ios. bell. Iud. 1, 408* τὸ φύσει μεγαλόνουν). COD. Iust. 10, 15, 1, 1 (*a. 474*) imperatoriae -is ... liberalitas. MARCELL. chron. II p. 102, 528, 34 porticum solita -e redintegravit. NOVELL. Iust. 105 praef. ut suam ... ederent -em (μεγαλοφροσύνην. *ibid.* magnificentiam animae).

***magnanimus**, -a, -um. [*a* magnus *et* animus, *cf. gr.* μεγάθυμος, μεγαλόψυχος. *J. B. H.*]. *de v. fusius egerunt Skutsch, Kl. Schr. p. 207 sq.; Knoche l. supra l. 6 c.* *gen. plur.* -um *v. Neue-Wagener II3 50. adde* CORN. SEV. carm. frg. 13, 1 M. -orum: CIC. Tusc. 2, 43 VVLG. iud. 5, 15. 16. *de notione et usu*: POMP. gramm. V p. 147, 27 '-e' (*Verg. Aen. 5, 17*) ... abusive (SERV. Aen. 1, 260 καταχρηστικῶς) est; hoc poetice fecit, sicut et Graeci dicunt μεγάθυμοι Ἀχαιοί. GLOSS.L II Abav. MA 18 -us liberalis munificus. III Abstr. MA 8 -us magn⟨i⟩ animi, magnae virtutis. Abol. MA 48 -um fortem. GLOSS. μεγαλόψυχος, μεγαλόνους, μεγαλόφρων. NOT. Tir. 25, 25 *post* magnificus. *primum usurpavisse vocem* ENN. *censent Skutsch, Knoche ll. cc.; legitur apud poetas inde a* PLAVTO CATVLLO LVCR. VERG., *frequentatur a* VAL. FL. SIL. STAT., *deest* HOR. TIBVLLO PROP. IVV. *in prosa oratione usque ad* GELL. *non occurrit nisi apud* CIC. (*6ies*) *et* SEN. phil. (*bis*). [CIC. Deiot. 26 *in parte codd.* -us (*vel* magnian-) *falso trad. pro* magni animi. *sim.* CLAVD. MAM. anim. 1, 20 p. 70, 8.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. magno, erecto, firmo animo praeditus: **1** *generatim i. q. animosus, altiores spiritus gerens, fortis, acer*: **a** *de hominibus* (*deo l. 17; saepe tamquam epitheton ornans nominibus virorum fortium additur*): PLAVT. Amph. 212 -i viri freti virtute et viribus (*cf.* CIC. off. 1, 63 CORN. SEV. carm. frg. 13, 1 M. VAL. FL. 3, 243 *al.*). CIC. Tusc. 4, 61 humana omnia spernentem illum esse, quem -um et fortem virum dicimus (*cf.* off. 1, 63. 65 fortes ... et -i sunt habendi, non qui faciunt, sed qui propulsant iniuriam. 1, 88 CLAVD. DON. Aen. 9, 250 PHYSIOGN. 48. 51). CATVLL. 58, 5 -i Remi nepotes. 64, 85 -um ad Minoa venit sedesque superbas. 66, 26 -am *Berenicen* (*inde* HYG. astr. 2, 24 p. 67, 18 Callimachus eam -am dixit). LVCR. 5, 400 -um (*i. confidentia sui elatum*) Phaethonta (*cf.* Ov. met. 2, 111. *sim.* SIL. 9, 309 gigantas). VERG. georg. 4, 4 -osque duces (*cf.* HOMER. 242. 777 ductor. *al.*). 4, 476 -um heroum (Aen. 6, 307 [*v. Norden, Komm.*² *p. 223*]. 649). Aen. 1, 260 Aeneam (5, 17 [SERV. *ad l.* fortissime]. 5, 407 Anchisiades. 9, 202). 10, 139 gentes. 10, 562 Volscente. 10, 770 hostem. 12, 144 Iovis (12, 878). Ov. met. 13, 298 Achilli (*cf.* STAT. Ach. 1, 1 Aeaciden [DRAC. Romul. 8, 192]). 14, 118 Anchisae. fast. 4, 380 Iubae. Pont. 1, 3, 63 Rutili. SEN. epist. 104, 23 -os (ς, -es *BA*) nos natura produxit *eqs.* Herc. f. 310 Herculis (LVCAN. 4, 611 Alciden. VAL. FL. 1, 634 Amphitryoniades). 647 *Theseu* (Phaedr. 869 STAT. Theb. 12, 795). *al.* LVCAN. 2, 234 Bruti. 9, 133 -i ... patris (*sc. Pompei*). 9, 807 iuveni. PERS. 6, 22 grandia -us peragit puer (*ironice*). VAL. FL. 6, 116 Minyas. 6, 125 -is ... avis (STAT. Theb. 3, 349). *al.* SIL. 2, 2 senatus. 4, 420 *Scipionis.* 4, 807 *Hannibalis.* 11, 241 huic (*i. Decio*) ... -o (*ironice*). *al.* STAT. Theb. 2, 733 -um ... regum (7, 375 silv. 5, 3, 10). 3, 82 vates. 6, 268 parentum. 12, 814 Caesar. *al.* TERT. carn. 24 p. 463, 22 Oe. (*opp.* trepidantem). CAPITOL. Gord. 5, 3 nobilem, -um, disertum. AVIEN. orb. terr. 415 -os (*Dion. perieg. 282 μεγαθύμων*) ... Hiberos. CLAVD. 3, 259 Stilichonis. AVG. civ. 1, 18 p. 29, 20 D. -us et pudicus (*praecedit*: cum pudicitia ... comitem ... habeat fortitudinem). PHYSIOGN. 4. 16 sensibus vigentem -umque. 75 -i ... et efficaces (*opp.* parvae mentis). *al.* CE 1908, 11 iudicis. *add. ablat.*: VIGIL. TRID. ad Simplic. 3 p. 551^C fide -us. ad Ioh. 8 p. 556^B spiritu -us. *absolute pro subst.*: TERT. orat. 29 p. 199, 26 pusillanimos consolatur, -os oblectat *oratio*. FIRM. math. 5, 2, 5 faciet -os sed ardore crudelitatis armatos. VVLG. iud. 5, 15. 16 -orum ... contentio. PHYSIOGN. 51 *al.* **b** *de bestiis*: VERG. Aen. 3, 704 -um ... equorum (Ov. ars 1, 20). Ov. trist. 3, 5, 33 leoni. **c** *de rebus*: SEN. epist. 88, 2 hoc *studium* est sapientiae, sublime, forte, -um: cetera pusilla et puerilia sunt. LVCAN. 4, 475 voce. VAL. FL. 4, 328 o -is memoranda palaestris Taygeta (*'i. quae tam egregios pugiles emittant'*. *Lemaire*). SIL. 1, 29 urbibus. 6, 21 nece -a. 15, 387 -a invidiā virtus caret. STAT. Theb. 12, 72 laudis. MART. 13, 1, 5 non mea -o depugnat tessera telo. GELL. 6, 19, 1 pulcrum atque liberale atque -um factum. APVL. met. 7, 5 vivacitatis. OPT. PORF. carm. 10, 30 Claudius acer, -um sidus. CLAVD. 24, 9 -um pectus *Stilichonis.* LEO M. serm. 95, 3 p. 462^B -ae paupertatis exemplum.

2 *speciatim*: **a** *fere i. q. patiens, constans*: CIC. Tusc. 2, 43 virorum esse fortium (*cf. supra l. 7*) et -orum et patientium ... tolerantер dolorem pati. RVFIN. Orig. in gen. 8, 10 p. 86, 8 B. bene pertulit agonas patientiae et in omnibus, quae passus est, -us fuit. PS. RVFIN. in Os. 12, 3—6 p. 1022^C ad ferendum adversa -us. **b** *fere i. q. longanimis, indulgens*: ITALA I Cor. 13, 4 (Cypr. unit. eccl. 14 p. 222, 18 *al.*) caritas -a est (*μακροθυμεῖ, Vulg.* patiens). IREN. 1, 10, 3 -us exstitit (*ἐμακροθύμησεν*) deus (3, 20, 1). CYPR. zel. 13 p. 427, 26. MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 7 p. 1272^C patiens ... et -us. VITAE patr. 3, 18 p. 748^D -us esto (*cf. 5, 15, 89* habe patientiam, *Nau, Rev. Or. chr. 1907 p. 397 n. 77 μακροθύμησον*). VEREC. in cant. 4, 22 incidentes (*sc. in peccata*) -a (*em. Pitra*, -os *cod.*) longanimitate divina patientia supportat. **c** *i. q. liberalis*: CAPITOL. Aur. 17, 7.

?*adv.* **magnanimē.** *i. q. fortiter, magnopere?*: COMPVT. pasch. chron. I p. 737, 1 (= cod. Col. p. 227) cum ⌊-e impulsarer⌋ (*O, Momms.*, magnanimo impulsare *C*, me animus impulsaret *Krusch*).

deriv.: magnanimitas. *cf.* magnanimis. *Dietzfelbinger.*

magnārius, -a, -um *a* magnus. *i. cuius est magna mercatura*: APVL. met. 1, 5 negotiator -us. CIL VI 1117 (*a. 287*) corpus corariorum -orum solatariorum (1118). 1739, 16 pistorum -orum (9810, 3 p. -o pepsiano. 9811, 11 [*a. 401*]). *masc. subst.*: [CIL X 8067, 11 (*in pondere Pompeiano*) Felix magnar(ius) *legere sibi visus erat Momms., sed postea ipse assensus est lectioni Dresselii* mag(ister) mar ...]. CIL X 6113 Felix magnar(ius). V 1982 Atreus mag⟨n⟩(arius) (*legit Momms.*). VI 1696 p(rae)p(ositis) corp(oris) mag(nariorum).

magnātēs, -um *m. a* magnus, *cf.* optimates. [AMM. 31, 15, 10 *edd. vett. falso coni.* -ium *pro corr.* magnantium (*V*)]. *i. q. proceres, primores, superiores*: SCHOL. Hor. gloss. *Γ* carm. saec. 54 secures: quia illo tempore -es eas deferebant. VVLG. Iudith 5, 26 -es Holofernis. Sirach 33, 19 audite me, -es (*μεγιστᾶνες*). PALLAD. hist. mon. I p. 309^D unius de -bus (*II 15 p. 370^B* de primatibus palatii; *p. 117, 11 B. μεγιστανων*) viri. *in imag.*: GREG. M. moral. 26, 8 capta urbs animi a -um (-orum [*cf. l. 84*] *l. v.*) suorum gloria ... vacuatur.

magnātus, -ī *m. a* magnus. [*coni.*: APON. 3 p. 65^in.] *i. q. nobilis, plur. i. q. proceres* (GLOSS.^L Ansil. MA 206 -os nobiles): VVLG. Sirach 4, 7 -o humilia caput tuum. 8, 10 servire -is. 11, 1 in medio -orum (23, 18. 32, 13. 39, 4). 20, 29 placebit -is (20, 30). 28, 17. 38, 3 in conspectu -orum (*in LXX ubique respondet μεγιστάν, μεγιστᾶνες*).

magnē *v.* magnus. **magnefolium** *v.* manifolium.

[PS. SORAN. epit. 46 encatisma **magnentia,** hoc est laxantia (encathismata ⟨i⟩gnentia (*pro* ignientia) *Heraeus* (*coll. Soran. 1, 55 p. 41, 11 J. πυρίαις, ἐγκαθίσμασιν*).]

×**magnēs** (magnētēs, magnētis), -ētis *adi. et subst. m.*, *μάγνης* (*μαγνήτης, μαγνῆτις*). LVCR. 6, 907 lapis ..., quem -a vocant patrio de nomine Grai, Magnetum quia sit patriis in finibus ortus. PLIN. nat. 36, 127 -s appellatus est ab inventore, ut auctor est Nicander. *de formis*: *nom. sg.* magnētis: AMBR. epist. 45, 15 MARCELL. med. 1, 63 GLOSS. magnētēs, magnītēs: GLOSS. magnītis: DAMIG. lapid. 30. *acc. sg.* -em: CIC. div. 1, 86 *al.* -a: LVCR. 6, 908 PLIN. nat. 36, 129 SIL. 3, 266. -ēn: PRISC. perieg. 1068 ISID. orig. 16, 4, 2. *acc. pl.* -as: VARRO ling. 9, 94. *de natura et usu fusius agunt* PLIN. nat. 36, 126 sqq. DAMIG. lapid. 30.

1 -s lapis: VARRO ling. 9, 94 neque ... -as lapides duo, inter se similes sint necne, perspicere possis, nisi *eqs.* CIC. div. 1, 86 si -em lapidem esse dicam, qui ferrum ad se adliciat et attrahat (PLIN. nat. 20, 2. 36, 127. 37, 48 RVFIN. hist. 11, 23 p. 1027, 21 AVG. civ. 21, 4 p. 494, 12 D. GLOSS.^L III Abstr. MA 13 *al.*). LVCR. 6, 1046 lapis ... -s cum subditus esset *scaphiis.* PLIN. nat. 1, 36, 25 de -e l. 34, 147. 148 -e l. architectus Timochares Alexandriae Arsinoes templum concamarare incohaverat (*cf.* AVG. civ. 21, 6 p. 499, 34 D.). 36, 192 *in vitro faciendo* coeptus addi et -s l. TERT. adv. Hermog. 44 p. 173, 20 facit quid ... -s l. solummodo appropinquans. ADNOT. Lucan. 6, 439 -em l. dicit, qui sentire possit magos, cum canunt ferale arcanum. MARCELL. med. 1, 63 -etis l., qui antiphyson (*cf.* GLOSS.) dicitur, qui ferrum trahit et abicit, et -etis l., qui sanguinem emittit. ISID. orig. 16, 4, 2 eum vulgus 'ferrum vivum' appellat. *al.* **2** *subst.*: PROP. 4, 5, 9 illa velit, poterit -s non ducere ferrum (*cf. l. 20*). PLIN. nat. 34, 148 ut ille -s verus. 36, 126. 127 quinque genera -is Sotacus demonstrat. 36, 129 haematites -s. *ibid.* Aethiopici argumentum est, quod -a quoque alium ad se trahit. 36, 130 alius ... -s (*Urlichs coll.* ISID. orig. 16, 4, 2; mons *codd.*) ferrum omne abigit respuitque. 36, 61 adamas dissidet cum -e (*cf.* SOL. 52, 57 AVG. civ. 21, 4 p. 495, 3 D. PRISC. perieg. 1068 GLOSS.). *al.* SIL. 3, 266 Aethiopes ..., qui -a secant. *al.*

magnēticus, -a, -um *a* magnes. CLAVD. carm. min. 29, 26 ferrea Martis forma nitet, Venerem -a gemma figurat.

magnianimis *v. p. 101, 43.* **magnianimus** *v. p. 102, 83.*

magnidicus, -a, -um *a* magnus *et* dicere. *i. q. grandiloquus, tumidus, gloriosus*: PLAVT. Mil. 923 novisti militem ...? :: ... quidni noverim, -um cincinnatum ...? Rud. 515 -is mendaciis. AMM. 23, 6, 80 *Persae* sunt ... -i et graves ac taetri. [TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 600, 14 *Reiff. retinet lectionem MR*¹ magnis, dicam, *pro qua in R*³ *scriptum erat* -am.]

magnifacio *v.* magnus. *R.*

magnificātio, -ōnis *f. a* magnificare. *i. q. laus, laudatio* (AVG. epist. 140, 49 -o laudi congruit): PS. IVL. RVF. schem. dian. 10 p. 62, 10 ironia specie -is illudit. HIL. in psalm. 14, 13 ut talis sit in eorum -e humilitas. MACR. Sat. 5, 13, 41 diversarum ... personarum varia -o.

magnificātus, -a, -um *v. p. 108, 16. 50.*

magnificē, magnificēns, magnificenter *v.* magnificus.

×**magnificentia,** -ae *f.* [*a* magnificus; *cf.* benevolentia *a* benevolens, benevolus. *J. B. H.*] *plur. deest.* GLOSS. *μεγαλοπρέπεια.* GLOSS.^L II Abav. MA 20 -a: mirificentia (*cf.* V A a M 355). Abstr. MA 9 -a munera vel datum (*cf.* munificentia). *legitur singulis locis apud* CAECIL. TER., *postea* (*inde a* CIC.) *tantummodo in prosa oratione.* [*falso trad.*: CLEM. ad Cor. 9 *v. p. 109, 9* HIPPOCR. aer. 22 p. 43, 12 *v. p. 107, 31.*]

A ***hominum***: **1** *in bonam* (*vel neutram*) *partem*: **a** *generatim i. q. animi praestantia, generositas, sublimitas, dignitas vel splendor vivendi sim.* (CIC. inv. 2, 163 -a est rerum magnarum et excelsarum cum animi ampla quadam et splendida propositione cogitatio et administratio): *α pertinet ad animi magnitudinem*: CAECIL. com. 71 vide luculentitatem eius et -am (*an ad γ referendum?*). CIC. inv. 1, 109 virtus et -a (*opp.* humilitas). 2, 163 *enumeratur inter partes fortitudinis* (*cf.* MACR. somn. 1, 8, 7). 2, 175 quare de -a aut de honestitate quiddam derogetur. leg. agr. 2, 22 hoc ... vix est ... vestrorum animorum ac -ae. off. 1, 72 capessentibus ... rem publicam ... -a et despicientia adhibenda est rerum humanarum et tranquillitas animi. SEN. dial. 7, 22, 1 *coni.* temperantia, liberalitas, diligentia, dispositio. FRONTIN. strat. 2, 11, 5 multiplici -a *Scipionis* universa gens victa. PLIN. epist. 4, 20, 3 dolori sublimitatem et -am ... ingenium addit. *al.* *β pertinet ad liberalitatem, munificentiam*: CIC. Q. Rosc. 24 propter -am liberalitatis. LIV. 41, 20, 8 -ae ... in deos ... testis. 45, 32, 10 non -am tantum sed prudentiam in dandis spectaculis. ASCON. Scaur. p. 22, 9 St. aedilitatem summa -a gessit. PLIN. nat. 34, 137 (*verba Messallae*) summa cum cura -aque sacra ... faciunt. TAC. hist. 2, 5 Mucianum ... -a et opes ... extollebant. 3, 34 reposita sunt fora templaque -a municipum (*v. Her. ad l.*). VVLG. Esth. 1, 7 ut -a regia dignum erat

[Richter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*aliter l. 12*). 2, 18 dona largitus est iuxta -am principalem. COD. Iust. 12 46, 1, 3 (*a. 320*) -a *Constantini* ... veteranis id esse concessum. *cf. etiam l. 81.* γ *pertinet ad lautitiam, splendorem vitae (interdum proxime accedit ad notionem sub 2 b allatam)*: CIC. Mur. 76 odit populus R. privatam luxuriam, publicam -am diligit (VELL. 2, 1, 2). off. 1, 140 sumptu et -a (*sc. in domo exornanda*). HIRT. Gall. 8, 51, 3 tanta erat -a apud opulentiores, cupiditas apud humiliores. LIV. 44, 18, 8 iam -a crescente. VELL. 1, 11, 5 vel -ae vel luxuriae princeps (*cf.* TAC. ann. 15, 48 levitati et -ae et aliquando luxu indulgebat. *prope accedit ad notionem luxuriae*). CVRT. 8, 9, 23 regum ... luxuria, quam ipsi -am appellant. 8, 13, 20 omnem apparatum regiae -ac (*aliter p. 104, 84*). PLIN. nat. 36, 95 Graecae -ae vera admiratio extat templum Ephesiae Dianae (*pertinet etiam ad* δ). TAC. ann. 12, 69 aemulante Agrippina ... Liviae -am. PANEG. 2 (10), 14, 3. INSCR. numm. Cohen III² p. 273 nr. 343 -ae Aug. *addi potest*: CIL VIII 2388 pro -a saeculi ... Valentiniani et Valentis (*cf.* 7975 temporum ... Valentiniani et Valentis). δ *i. q. ars summa venustate opera perficiendi* (*cf. l. 12*): PLIN. nat. 36, 19 illam -am *Phidiae* aequalem fuisse et in parvis. ε *i. q. amplificatio, honorificatio, exaltatio*: PAVL. FEST. p. 69 M. *donaticae coronae* -ae causa institutae sunt. VVLG. I par. 17, 19 fecisti, *deus*, omnem -am hanc. Dan. 4, 33 -a amplior addita est mihi (*cf.* 5, 18 regnum et -am. 5, 19). *nota de glorificatione sanctorum*: RVFIN. Orig. in num. 22, 4 p. 208, 5 B. Moysi -am. SACR. Leon. 343 apostolis -am tribuit sempiternam (*ibid.* perpetuum munimen). **b** *titulus honorificus summorum rei p. magistratuum (plerumque in allocutione; cf. etiam p. 109, 77 et P. Koch, byz. Beamtentitel, Diss. Jena 1903 p. 118 sq.; B. O'Brien, Titles of Adress in Christ. Lat. Epistologr., Washington 1930 p. 46)*: *praefecti urbi*: COD. Theod. 1, 6, 2 (*a. 364*) -ae tuae (14, 22, 1 [*a. 364*]. 13, 3, 13 [*a. 387*]). 6, 4, 26 (*a. 393*) inlustris (14, 17, 12). 15, 1, 30 sublimis. *al.* *comitis et magistri militum*: COD. Theod. 12, 1, 113 (*a. 368*) inlustris (NOVELL. Valent. 17 [16], 4 i. et praeclara). 7, 1, 13 (*a. 391*) sublimis. *comitis rei privatae*: COD. Theod. 4, 22, 3 (*a. 389*). RVSTIC. Conc.⁸ I 4 p. 30, 18. *et saepius.* *magistri militum* (*cf. etiam* SYMM. epist. 4, 9. 14 *in allocutione Stilichonis*): COD. Theod. 1, 7, 4 (*a. 414*) illustris. 8, 1, 15 (*a. 415*). *praefecti praetorio*: COD. Theod. 8, 4, 12 (*a. 372*). 13, 3, 11 (*a. 376*). 9, 27, 2 (*a. 380*) inlustris (CONST. Sirmond. 9). CONST Sirmond. 2 (*a. 405*) sublimis (12 *al.*). 10 (*a. 420*) praecelsa. RVSTIC. Conc.⁸ I 4 p. 154, 23. *et saepe.* *magistri officiorum*: COD. Theod. 1, 9, 3 (*a. 405*). 6, 27, 17 (*a. 415*). EPIST. Austras. 34ⁱⁿ· gloriosae -ae vestrae (*sc. magistri o.?*). *aliorum*: CONST. Sirmond. 5 (*a. 419*) *consularis*. CONC.⁸ II 2, 1 p. 59, 8 *patricii* (CASSIOD. var. 1, 39, 2 illustris). RVSTIC. Conc.⁸ I 4 p. 41, 40 *senatorum* (ALC. AVIT. epist. 48 p. 77, 17). p. 50, 10 *praepositi et eunuchi*. p. 200, 38 *vicarii*. EPIST. pontif. 722 (*a. 496*) Thiel Gel. frg. 12 *regis* (VICT. VIT. 2, 42 GREG. Tur. vit. patr. 4, 2. *cf. etiam* AVELL. p. 647, 12 [*a. 519*] *imperatoris*). EPIST. Austras. 35 (*a. 584*) gloriosae -ae vestrae (*sc. quaestoris*). *persaepe.* *paulo aliter*: PASS. Tarach. 6 per -am tuam (*gr.* μὰ τὸ σὸν μέγεθος. *cf. postea*: per nobilitatem tuam).

2 *in malam partem*: **a** *i. q. magniloquentia, gloria sim.*: TER. Phorm. 930 in' in malam rem hinc cum istac -a, fugitive? TAC. hist. 3, 37 composita in -am oratione. IVL. VAL. 3, 4 p. 114, 10 -a ista barbarica (magnidicentia *mavult Kroll*). MAR. MERC. Conc.⁸ I 5 p. 22, 35 cum ista verborum tuorum -a (*aliter p. 106, 37*): **b** *i. q. luxuria* (*cf. l. 5. 9*): CIC. rep. 3 frg. 3 Poeni ... avaritiam et -am ... importaverunt. orat. 83 in epularum apparatu ⟨a⟩ -a recedens ... se parcum ... videri volet. PLIN. nat. 9, 119 quid adstrui -ae posset. 36, 120 variavit *Curio* hanc suam -am. TAC. ann. 2, 33, 3 postquam eo -ae venerit. 3, 55, 2 dites familiae ... studio -ae prolabebantur.

B *deorum* (*praecipue dei Iudaeorum et Christianorum*): **1** *i. q. celsitudo, maiestas, claritas, facultas magna et mira faciendi*: SEN. benef. 7, 7, 3 *templum* amplitudine illorum (*sc. deorum*) ac -a dignum. APVL. met. 11, 13 tam evidentem maximi numinis potentiam et consimilem nocturnis imaginibus -am. TERT. anim. 8 p. 308, 27 -a auctoris (*i. dei creatoris*). 10 p. 313, 18 -am eius (*sc. dei*) agnoscas (*cf.* ITALA Luc. 9, 43 [cod. e] super -am [μεγαλειότητι, *Vulg.* magnitudine] dei. psalm. 150, 2 [Veron.] secundum multitudinem -ae [μεγαλωσύνης, *Vulg.* magnitudinis]. HIL. trin. 1, 6 [*coni.* virtutis]. PS. HIL. dedic. eccl. p. 883ᴮ VVLG. deut. 33, 26 *al.* PSALT. Rom. 70, 8 cantare gloriam tuam, toto die -am tuam [μεγαλοπρέπειαν, *Vulg.* magnitudinem]. *et al.*). CLEM. ad Cor. 61, 3 per Iesum Christum, per quem est tibi gloria, -a (μεγαλοσύνη). *sim. saepius.* MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 21 p. 1252ᶜ ad -am Christi et potentiam (PELAG. in Phil. 1, 20 p. 393, 6 S. CASSIOD. in psalm. 1, 5). AMBR. fid. 1, 7 deus ... et dominus nomen -ae, nomen est potestatis. HIER. epist. 42, 1, 2 ad divinam -am (*opp.* ad diabolum). ORIG. in I reg. 1, 13 p. 21, 29 B. de spiritus sancti -a dissero (*cf.* MAXIMIN. Aug. coll. c. Max. 14ⁱⁿ· p. 730). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 175, 1 B. quanta sit in Verbo -a. *cf.* 3 p. 194, 21 virtutis eius (*sc. dei*) -am (*ibid.* potentiam). **2** *i. q. liberalitas* (*cf. p. 104, 77*): SVLP. SEV. dial. 1, 21, 2 dei se -a honorari. **3** *i. q. glorificatio, laudatio* (*cf. l. 19 sqq.*): VVLG. deut. 32, 3 date -am deo nostro (*cf.* III Esdr. 9, 8 date confessionem et -am [ὁμολογίαν καὶ δόξαν. *sim.* I par. 16, 27 psalm. 110, 3]).

C *rerum*: **1** *generatim i. q. praestantia, amplitudo, splendor, interdum fere i. q. luxuria (cf. etiam p. 105, 55)*: *aedificiorum* (*cf. l. 28 p. 105, 6. 12*): CIC. leg. 2, 62 sepulcrorum (2, 66 funerum sepulcrorumque). 3, 30 villae Tusculanae (off. 1, 140 TAC. ann. 14, 52). Tusc. 5, 61 rerum abundantiam, -am aedium regiarum. LIV. 1, 55, 8 operum (1, 57, 1. 45, 28, 4 VITR. 6, 5, 2 PLIN. nat. 7, 94 *al. aliter v. infra l. 30.* *huc pertinet*: LIV. 1, 56, 2 nova haec -a. VITR. 5, 1, 10 -am impensae et auctoritatem operi adaugere. 6, 8, 9 [*v. vol. V 1, 1431, 9*]. 7 praef. 15 opus ... a -a nominatur. 17 [*coni.* impensis]. SEN. benef. 3, 32, 4). 5, 24, 6 -a publicorum privatorumque tectorum. CVRT. 3, 13, 11 tabernacula regali -a ornata. TAC. hist. 3, 72 *Capitolii*. 4, 53 templi (*cf.* HIL. in Matth. 25, 1 -a ... exstructionis [*sc. templi*]). *ludorum*: CIC. Mur. 38 ludorum ... elegantiam et scaenae -am. *ibid.* populo ludorum -a voluptati est (IVST. 9, 6, 3). epist. 2, 6, 3 propter -am munerum liberalitatemque naturae (off. 2, 56 [*coni.* apparatione]. VELL. 2, 89, 1 quae -a triumphorum [2, 121, 2] eius, quae fuerit munerum. TAC. ann. 12, 3 CIL VIII 5276 *al. aliter v. l. 29*). LIV. 41, 20, 10 spectaculorum (*cf.* TAC. ann. 15, 32 spectacula ... pari -a. SVET. Aug. 43, 1). *variarum rerum*: CIC. Rabir. Post. 6 illam -am apparatus (*ibid.* sumptum). leg. 1, 61 in hac ... -a rerum (*sc. mundi; sim.* VITR. 2, 1, 2 mundi ... et astrorum. SEN. nat. 6, 4, 2). Tusc. 5, 97 -a et sumptus epularum (PAVL. FEST. p. 117 M. IVST. 11, 10, 2. *cf.* SVET. Vit. 2, 2 cenarum). LIV. 6, 4, 12 urbis. 9, 40, 16 tantum -ae visum in eis (*sc. armis*). VITR. 10, 1, 2 tractoria *machina* ... maiores et -a plenas habet ... opportunitates. VAL. MAX. 3, 2, 7 -ā cultus (*cf.* CVRT. 5, 1, 23 cultu ad luxuriam magis quam ad -am exacto [*sim.* 8, 5, 3 regio ... exculta]. SVET. frg. 2 p. 4, 3). 4, 6 ext. 1 honorum *funebrium* monumentique. CVRT. 3, 12, 23 pristinae fortunae. TAC. hist. 2, 81 munerum (*i. donorum; aliter v. l. 15*). ann. 11, 1 *hortos* insigni -a extollebat. 12, 56 operis (*sc. pugnae navalis a Claudio per ludum factae. cf.* TERT. bapt. 2 p. 201, 21 divinorum operum [*opp.* simplicitas]. *aliter v. l. 6*). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 67, 14 B. rerum venustate percussus et splendoris -a ... terebratus. hist. mon. 28 p. 450ᴬ caelestium gratiarum. EVSTATH. Bas. hex. 6, 11 p. 934ᶜ -am creaturae. *al.*

2 *speciatim de genere dicendi*: **a** *i. q. tumor orationis*: CIC. fin. 4, 66 verborum -a est et gloria delectatus. Lael. 21 nec eam (*sc. virtutem*), ut quidam docti, verborum -a metiamur (*v. Seyffert ad l.*). **b** *i. q. amplitudo, sublimitas orationis*: QVINT. inst. 3, 8, 61 verborum. 4, 2, 61 narrandi virtutibus adiciunt quidam -am, quam μεγαλοπρέπειαν vocant (*cf.* 4, 2, 62). 8, 3, 3 *coni.* sublimitas, nitor, auctoritas. 10, 1, 61 lyricorum ... Pindarus princeps spiritus -a, sententiis, figuris *eqs.* FORTVN. rhet. 3, 5 p. 123, 16 haec -a atque amplitudo omnibus locis accommodata est?

iuncturae: *accedunt adiectiva*: barbarica: *p. 105, 53.* gloriosa: *p. 105, 41. 47.* illustris: *p. 105, 30. 32. 36. 37. 43.* insignis: *l. 30.* multiplex: *p. 104, 75.* praecelsa: *p. 105, 39.* praeclara: *p. 105, 32.* principalis: *p. 105, 1.* publica: *p. 105, 5.* regalis: *l. 11.* regia: *p. 104, 84. 105, 12 et* IVST. 12, 3, 11. sublimis: *p. 105, 30. 33. 38.* *nota*: -a *in aliquem*: *p. 104, 79.*

[**magnificio** *pro* magni facio *legitur in parte codd.* TVRPIL. com. 169 VLP. dig. 43, 24, 1, 10; *cf. etiam p. 138, 50.*]

magnificium, -ī *n. a* magnificus, *cf.* beneficium. GLOSS. II 365, 48 -um μεγαλοεργία.

***magnifico**, -āvi, -ātum, -āre *a* magnus *et* facere. *de significationibus* (*cf. etiam l. 72 et p. 107, 35*): GLOSS. μεγαλύνω. προτιμῶ. δοξάζω. μεγαλαυχῶ. μεγαλοποιῶ. *in gr. plerumque respondet* μεγαλύνειν (*cf.* AMBR. in psalm. 40, 24 ἐμεγάλυνεν ... hoc est -vit), *rarius* δοξάζειν (*cf.* HIER. epist. 106, 12, 2 [*vol. VI 2692, 62*] *et v. White, Old-Latin Biblical Texts III introd. p. XXIII sq.*), *in hebr. ubique fere* גדל. *post singularia exempla* PLAVTI *et* TER. (*v. s. I A*), RHET. Her. (*v. l. 64*), PLIN. nat. (*v. I B*) *saepissime invenitur in scriptura s. et apud* ECCL.; *e poetis dactylicis habent* COMM. PAVL. NOL. VEN. FORT. *dub. interpret.*: RHET. Her. 3, 4, 8 quod in docendo rei dilucidae -andae causa dolum appellavimus, id in dicendo honestius consilium appellabimus (*cf. Ph. Thielmann, de sermonis proprietatibus Cornif., diss. Argent. 1879 p. 103*). [*falso trad.*: PLAVT. Pseud. 944 (*v. l. pro* magni facio). TER. Haut. 709 (*v. p. 113, 72*).]

I *i. q.* **magnitudinem**, *praestantiam* **agnoscere**, *testari* (*add. abl. causae*: *l. 78 p. 107, 4. 37.* de: *p. 107, 67.* in *c. abl.*: *p. 107, 3. 10. 14. 38. 43. 54*): **A** *animo et opere i. q. magni facere, aestimare, diligere, colere, vereri* (SYNON. Cic. Char. gramm. p. 413, 10 B. amat. diligit ... -at. carum habet. NON. p. 359, 27 observare, suspicere, -are): **1** *generatim*: **a** *aliquem* (*vel animum alicuius*): PLAVT. Men. 371 te unum ... Venus me voluit -are. Stich. 101 pudicitiast ... eos (*sc. viros nostros*) nos -are. TER. Hec. 260 quem ego intellexi illam haud minus quam se ipsum -are. TERT. nat. 1, 10, 37. virg. vel. 10 p. 897, 8 Oe. notam virginitatis ... qua suspiciantur et circumspiciantur et -entur a fratribus. EPIT. Alex. 20 *uxorem*. PASS. Perp. 9 miles ... nos -are (magni facere *l. v.*) coepit. VVLG. I reg. 26, 24 sicut -ta est anima tua hodie in oculis meis, sic -etur anima mea in oculis domini. Iob 7, 17 quid est homo, quia -as eum? Sirach 10, 26 noli -are virum peccatorem divitem (*opp.* despicere). I Macc. 10, 3 misit ... epistulam ad Ionathan verbis pacificis, ut -ret eum

[Richter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*i. honore ornaret; sim.* 10, 65). IV Esdr. 2, 47. act. 5, 13 -bat eos (*sc. apostolos*) populus. *nota* -andus *i. q. reverendus*: RVRIC. epist. 2, 15 p. 394, 10 dominae venerabili et in Christo dominae -andae filiae Ceraunia. GRAEC. ad Ruric. epist. 1 p. 443, 3 domino ... fidei meritis -ando. b *aliquid*: TERT. spect. 22 p. 23, 6 artem -ant, artificem notant (*ibid.* magni faciunt, amant). PS. VARRO sent. 51 alieniloquium ... recolunt, id amant, id -ant. VVLG. Sirach 25, 9 novem insuspicabilia cordis -vi (ἐμακάρισα ἐν καρδίᾳ). PS. ORIG. in Iob 3 p. 459^B tunc -asti (*diabole*), ut ei (*Iob*) res familiares auferrentur (*i. magnum putasti; opp.* minoras). AVG. in euang. Ioh. 10, 3 hoc in ea (*sc. Maria*) -vit dominus, quia fecit voluntatem patris. serm. 286, 5, 5 ut -entur miracula dei (*opp.* vilescant). *al.* 2 *speciatim de cultu dei, numinum, rerum divinarum*: TERT. cult. fem. 2, 11 p. 731, 9 Oe. ut ... -etur deus in corpore vestro *eqs.* (*cf.* ITALA II Cor. 9, 13 [Pelag. ad l. p. 283, 16 S.] per probationem huius ministerii -antes [δοξάζοντες, *Vulg.* glorificantes] deum. AMBROSIAST. in Rom. 15, 11. *aliter v. infra l. 37*). PS. TERT. haer. 2 p. 216, 4 serpentem -ant in tantum, ut ... Christo praeferant. p. 217, 12 et ipsi ... -ant Cain. ITALA Matth. 5, 16 (Ps. Cypr. singul. cler. 7) ut videntes opera vestra bona -ent patrem vestrum (δοξάσωσιν, *Vulg.* glorificent. *cf.* I Petr. 2, 12 [Cypr. testim. 3, 11 p. 125, 4 *al.*]). Rom. 1, 21 (cod. h *al.*) cum agnoverunt deum, non sicut deum -verunt. PASS. Perp. 21 quem (*coni. Labriolle, sc. Christum; trad.* quam, *sc. gloriam*) qui -at et honorificat et adorat. HERM. vulg. mand. 3, 1 dominus -etur (δοξασθήσεται. *Pal.* honoretur). IREN. 1, 29, 1 -bant hi magnum lumen et Barbelon. PS. ORIG. tract. 9 p. 104, 9 honorat Christum, -at patrem deum. DICT. 2, 28 uti -rent praesentiam dei. VVLG. Ezech. 38, 23 -bor et sanctificabor et notus ero. Mich. 5, 4 nunc -bitur *dominator in Israel* usque ad terminos terrae (HIER. in Mich. 2, 5 p. 1200^A). act. 19, 17 -batur nomen domini Iesu (*cf.* apoc. 15, 4). HIPPOCR. aer. 22 p. 43, 12 dii ... -ti (*Kühlew.*, magnificentia *cod.*) ab hominibus (*gr.* θαυμαζόμενοι). VICT. VIT. 2, 100 perfectam trinitatem adorantes et -antes.

B *verbis sim. i. q. collaudare, extollere, celebrare, praedicare* (SYNON. Cic. Char. gramm. p. 419, 11 B. collaudat. extollit ... -at): 1 *aliquem*: PLIN. nat. 35, 155 *M. Varro* -at Arcesilaum (36, 41). TERT. scorp. 5 p. 155, 12 -a bono tuo deum (*cf.* ITALA Gal. 1, 24 [Pelag. ad l. p. 311, 17 S.] in me -bant [ἐδόξαζον, *Vulg.* clarificabant] deum. HIER. epist. 39, 2, 7 VVLG. Matth. 15, 31. PAVL. NOL. carm. 21, 272 [*ibid.* psallite carminibus]. *saepe. expresse*: AVG. c. Adim. 10 p. 135, 9. *aliter v. supra l. 14*). praescr. 23, 8 dominum (VVLG. sap. 19, 9 te domine [αἰνοῦντες]. Luc. 1, 46 -at anima mea d. *al.*). GAVD. serm. 17 p. 971^B Christum (*cf.* VVLG. Luc. 4, 15. Phil. 1, 20 in corpore meo. *al.*). VVLG. sap. 18, 1 -bant te (ἐμακάριζον). Dan. 4, 34 laudo et -o et glorifico regem coeli. I Macc. 5, 63 viri Iuda -ti sunt valde. PSALT. Rom. 49, 15 eripiam te et -bis (δοξάσεις, *Vulg.* honorificabis) me. ORIG. in I reg. 1, 9 p. 16, 10 B. patrem caelestem. RVFIN. Orig. in gen. 1, 10 p. 12, 9 B. *syn.* laudantur. SEVERIN. doctr. p. 129 ut ab aliis videaris et ut -eris ab hominibus. *al.* *paulo aliter*: ITALA Mal. 3, 15 (Lucif. Athan. 1, 38) -amus alienos (μακαρίζομεν, *Vulg.* beatos dicimus). PASS. Tarach. 8. *c. dupl. acc.*: AVG. c. Fort. 19 p. 97, 2 cum praedicetur ex virgine esse natus et filius dei -etur. se -are *i. sc iactare, gloriari*: AVG. c. Faust. 30, 3 p. 749, 9 *Daniel* in doctrina se daemoniorum -at. serm. 363, 2. ROMVL. fab. 92 pr. cum nihil sint, ipsi se -ant. *cf. p. 108, 78 sqq.* 2 *aliquid*: PLIN. nat. 17, 50 *Varro fimum* boum suumque -at (28, 220 PLIN. med. 2, 26). 20, 7 cucumin. 30, 82 foedissimum animalium in quantum -ent. 36, 83 -atur et alia turris. ITALA sap. 8, 3 (Aug. mor. eccl. 1, 16, 28) *sapientia* generositatem -at (δοξάζει, *Vulg.* glorificat). HIL. in psalm. 51, 8 ad -andum dei nomen (VVLG. II reg. 7, 26 I par. 17, 24 *al. cf. etiam p. 108, 47*). LVCIF. non conv. 4 *angeli* clementiam eius -antes (SACR. Leon. 441). PS. AMBR. serm. 9, 3 -anda ... apostolorum fides (*praecedit*: praedicanda). VVLG. II Macc. 4, 24 faciem potestatis. RVFIN. hist. 5, 1, 60 exultabant gentes -antes simulacra sua. apol. adv. Hier. 2, 23 p. 602^B isti *libri* sunt, quos -at *adversarius*. SVLP. SEV. dial. 2, 12, 5 virtutem. LEO M. epist. 105 (Conc.^S II 4 p. 59, 10) gloria clementiae vestrae ... -atur de fide reparata (*ibid.* praedicetur). serm. 42, 2 p. 276^C cum ... in duobus nummis evangelicae illius viduae sit -ta devotio. *al.* 3 *absolute*: PS. IVL. RVF. schem. dian. 9 εἰρωνεία est figura sententiae ⟨specie⟩ laudis et ornandi et -andi.

II *i. q. magnitudinem, praestantiam, claritatem creare, tribuere, augere* (*accedit abl. instr.*: *p. 108, 14 sqq. 38. 62. 72.* in *c. abl.*: *p. 108, 44. 78*): A *aliquid* (*cf. p. 108, 82*): 1 *pro subi. sunt homines*: ITALA num. 15, 3 (Lugd.) -are (μεγαλῦναι, *Vulg.* solventes) votum (*i. explere*). VVLG. eccles. 2, 4 -vi opera mea, aedificavi ... et plantavi (*aliter p. 108, 83*). Matth. 23, 5 dilatant phylacteria sua et -ant fimbrias (*cf. interpretationem allegoricam* OP. imperf. in Matth. 43 p. 879). NOVELL. Iust. 22, 48 pr. vehementer -are augmentum (*gr.* ἐν σφόδρα μεγάλῳ ποιεῖσθαι). 2 *pro subi. est deus*: VVLG. gen. 12, 2 -bo nomen tuum, *Israel*, erisque benedictus (*cf.* Iudith 13, 25 psalm. 137, 2). 19, 19 -asti misericordiam tuam (Luc. 1, 58 GILD. Brit. 10 chron. III p. 31, 40. *cf. etiam p. 108, 19*). II reg. 22, 51 -ans salutes regis sui (psalm. 17, 51). III reg. 1, 47 thronum eius super thronum tuum (*ibid.* amplificet). Sirach 33, 10 ex ipsis (*sc. diebus*) exaltavit et -vit (ἡγίασε). Is. 9, 3 multiplicasti gentem et non -asti laetitiam. 28, 29 ut mirabile faceret consilium et -ret iustitiam (*cf.* AVG. quaest. hept. 1, 44). 42, 21 ut ... -ret legem et extolleret. II Macc. 3, 30 locum suum (παραδοξάζοντα). SACR. Leon. 308 Petri apostoli ... potestatem. *pro obi. est inf. vel enuntiatum*: ITALA Ioel 2, 20 (Weing.) -vit dominus, ut faceret (ἐμεγάλυνεν ... τοῦ ποιῆσαι, VVLG. -vit ... facere [psalm. 125, 2. 3]). 3 *pass. pro refl. fere i. q. crescere, magnum, insignem fieri, cumulari*: ITALA iud. 5, 13 (Lugd.) tunc -ta est virtus *domini*. Zach. 12, 11 (Somn. Neron. [ed. Dobschütz, Journ. Theol. Stud. 16] 3, 1 p. 15, 4) -bitur (μεγαλυνθήσεται, *Vulg.* magnus erit) planctus in Ierusalem. Dan. 8, 9 (Wirc.) -tum est (*Vulg.* factum est grande) cornu (VVLG. Dan. 8, 10 [*bis*]). PELAG. in II Thessal. 3, 1 p. 447, 13 S. verbum domini currat affluentia, -etur auditorum profectu. PETR. CHRYS. serm. 42 p. 318^B *ieiunium* sanctitatis toto -atur ornatu. VEN. FORT. carm. 2, 3, 20 textis crucibus -atur opus. *part. perf. pro adi.* (*cf. etiam l. 50 sqq.*): ITALA gen. 43, 34 (Aug. loc. hept. 1, 183 p. 534, 24) -ta (*Vulg.* maior) facta est pars Beniamin ... quinquipliciter. VVLG. psalm. 56, 11 -ta est ... misericordia tua (PSALT. Rom. 107, 5 [μέγα, *Vulg.* magna]. *cf. p. 107, 82*). 91, 6 quam -ta sunt opera tua, domine (103, 24).

B *aliquem*: 1 *subi. est homo*: HIER. hom. Orig. in Luc. 8 p. 235^C quaeritur quomodo -et deum (*v. totum locum et cf.* AVG. in psalm. 103 serm. 1, 3 CASSIOD. Didym. in I Petr. p. 29, 31). *sim.* VVLG. Iudith 12, 18 -ta est anima mea hodie (*sc. ab Holopherne*). se -are *v. l. 78 sqq.* 2 *subi. est deus*: a *deum*: SERM. Arrian. frg. I 2 spiritus sanctus filium -at ... et filius patrem honorificat. b *hominem*: ITALA III reg. 16, 2 (Gild. Brit. 40 chron. III p. 50, 13) -vi (ὕψωσα, *Vulg.* exaltavi) te principem supra Israel. Rom. 8, 30 (cod. h *al.*) quos iustificavit, ipsos et -vit (ἐδόξασεν [*v. Kittel, Theol. Wörterb. II 254, 9*]; *Vulg.* glorificavit). HIER. nom. Hebr. p. 8, 25 -at me deus. VVLG. gen. 24, 35 -tus est *Abram*: et dedit ei *deus* oves et boves. Ios. 4, 14 -vit dominus Iosue. sap. 18, 8 nos provocans -asti (ἐδόξασας. *opp.* laesisti). Sirach 45, 2 -vit eum (*sc. Mosem*) in timore inimicorum. *al.* PSALT. Rom. 4, 4 -vit (ἐθαυμάστωσε, *Vulg.* mirificavit) dominus sanctum suum (*cf.* AVG. serm. 72, 7. 231, 5). GREG. M. moral. 8, 47 hominem deus -at, quia largitate rationis ditat, ..., honore collatae virtutis exaltat. *ibid.* -atur homo spiritali munere.

3 *pass. pro refl. aut subi. agentis incerto* (*saepius tamen de deo auctore cogitandum est*): a *de deo fere i. q. magnum se praebere, magnas res gerere*: ITALA Ioh. 11, 4 (cod. a) ut -etur filius dei (δοξασθῇ, *Vulg.* glorificetur). VVLG. exod. 15, 1 gloriose -tus est, equum et ascensorem deiecit in mare (*cf.* 15, 21). Sirach 36, 4 sicut ... in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro -beris in eis. Mal. 1, 5 -etur dominus super terminum Israel. AVG. serm. 72, 6 iam ... Christus venit, iam -tus est, iam surrexit. *sim.*: COMM. apol. 349 eximium nomen meum -atur (*cf. Vulg. Mal. 1, 11* magnum est. *sed v. etiam p. 107, 60*). VVLG. exod. 15, 6 dextera tua, domine, -ta est in fortitudine. num. 14, 17 -etur ... fortitudo domini. *part. perf. pro adi.* (*cf. etiam l. 16 sqq.*): HIER. nom. Hebr. p. 52, 19 Godolia -tus dominus vel magnificus. *cf.* VVLG. II reg. 7, 22. psalm. 103, 24 domine deus, -tus es vehementer (ἐμεγαλύνθης. *cf.* AVG. in psalm. 103 serm. 1, 3). 138, 14 terribiliter -tus es: mirabilia opera tua (ἐθαυμαστώθης). Is. 33, 5. b *de hominibus*: α *i. q. maiorem fieri, crescere* (*plerumque opibus, auctoritate, gloria sim.*): ITALA exod. 33, 16 (Wirc.) -bimur (ἐνδοξασθήσομαι, *Vulg.* glorificemur) ego et tuus populus super omnes gentes. I reg. 3, 19 (Legion.) -tus est (*Vulg.* crevit) Samuel (VVLG. I reg. 2, 21). psalm. 41, 3 (Barnab. epist. 6, 16) quomodo apparebo deo domino meo et -bor? *al.* CLEM. ad Cor. 32 omnes glorificati sunt et -ti. FIRM. math. 3, 12, 16 altius levari et -ari. VVLG. III reg. 10, 23 -tus est ... Salomon super omnes reges terrae divitiis et sapientia (*cf.* II par. 17, 12 crevit ... Iosaphat et -tus est usque in sublime). Ier. 5, 27 -ti sunt et ditati. Dan. 4, 19 -tus es et invaluisti. *al.* RVFIN. Orig. in gen. 12, 5 p. 111, 3 B. *Isaac* seminat et -atur. *saepius.* RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 230 quos (*sc. amicos Christi*) ... contingat -ari contra hostes et corroborari. LIB. geneal. chron. I p. 181 paragr. 426 iam tunc Romani -bantur. *sim. de civitate*: ITALA Ezech. 16, 7 (Sangall.) multiplicata et -ta es, *Ierusalem* (*Vulg.* grandis effecta). *de bestia*: ITALA Dan. 8, 8 (Wirc.) hircus caprarum (*Vulg.* magnus factus est). *cf.* VVLG. Dan. 8, 4. β *i. q. superbe, insolenter se gerere, superbire*: ITALA psalm. 11, 5 (Clem. ad Cor. 15) lingua nostra -bimur (VVLG. linguam [*cf. l. 82*] nostram -bimus [μεγαλυνοῦμεν]). Soph. 3, 11 (Aug. civ. 18, 33 p. 305, 21 D.) iam non adicias, ut -eris super montem sacrum meum (μεγαλαυχῆσαι, *Vulg.* altari). VVLG. Dan. 11, 36 rex ... -bitur adversus omnem deum. Soph. 2, 8. 10 pro superbia sua, quia blasphemaverunt et -ti sunt super populum domini. I Macc. 8, 14 nec induebatur purpura, ut -retur in ea (ἁδρυνθῆναι). *sim.* se -are: HERM. Pal. mand. 11, 12 (ὑψοῖ ἑαυτόν, *vulg.* exaltat se). sim. 9, 22, 3 sunt exinaniti, id est se -ant (ὑψοῦντες ἑαυτούς). VVLG. psalm. 10, 18 ut non apponat ultra -are se homo super terram. AVG. in psalm. 54, 15. *v. etiam p. 107, 53.* *cf. act.* (*pro obi. sunt res quibus homines superbiunt* [*cf. l. 73*]): ITALA Ioel 2, 20 (Weing.) -vit sua opera *hostis* (*Vulg.* superbe egit; *aliter v. p. 107, 76*). VVLG. psalm. 40, 10 -vit super me

[*Richter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

supplantationem. Dan. 8, 25 rex cor suum -bit. Abd. 12 non -bis os tuum.

comp.: commagnifico. *deriv.*: magnificatio.

×**magnificus**, -a, -um *a* magnus *et* facere. ISID. orig. 10, 167 -us a magno faciendo vocabulum traxit (*cf. etiam l. 26*). *notatur* m⟨a⟩g: INSCR. christ. Diehl 28 (*v. p. 110, 13*). *de comparatione (de adverbio v. p. 112, 75 sqq.): positivus* **magnificēns,** *cuius usum* GRAMM. *reprobant (l. 13. 16), in sera Latinitate retrograde fingitur*: CLEM. ad Cor. 9 -enti (*Morin, gr.* μεγαλοπρεπεῖ, -entiae *cod.*) et honoratae voluntati. PS. LACT. mort. pers. 52, 3 -entia illa ... cognomina (*cf. Stangl, RhM. 70, 1915, 467*). *superl.* -cissimus: ACC. carm. frg. 15 M. (*v. l. 42*). PAVL. FEST. p. 151 M. -cissima dicebant antiqui pro -entissima. re enim vera magnificens dici non potest, unde -entissima videtur deduci. PRISC. gramm. II 91, 21 '-entior' et '-entissimus' ... cum videantur a positivo '-ens' ... derivari ..., haec (*sc.* -ens, munificens *sim.*) in usu non sunt, sed pro his -us et munificus, ex quibus comparativum et superlativum ... post praedictam regulam derivari invenio apud vetustissimos (*citat* ACC.). *comp.* -entior *et superl.* -entissimus *legitur inde a* CIC. (*cf. Sommer, Handb.*[2] *462 sq. Stolz-Leumann*[6] *298*). *de significationibus*: FEST. p. 186 M. opima -a et ampla. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 449, 11 B. -us. grandis. excelsus ... sublimis. eminens. GLOSS. μεγαλοεργής. μεγαλοφυής. GLOSS.[L] II Philox. MA 27 μεγαλοπρεπής. III Abstr. MA 2 magna faciens. DIFF. ed. Beck p. 42, 9 *statuuntur discrimina inter* bonum, pulchrum, egregium, eximium, praeclarum, -um, nobilem: -us virtute magnus factus. p. 71, 21 munificus est qui donat, -us qui nihil sordide facit. NOT. Tir. 25, 24 -us (*post* magnitudo). 122, 139 -o fratri. 122, 140 -o domino. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, *plerumque in prosa oratione; e poetis habent* PLAVT. *quater*, TER. *ter*, ACC. LVCR. AETNA TIB. STAT. silv. IVVENC. DAMAS. SIDON. *singulis locis*, SEN. PRVD. *binis*, OV. *septies* (*de adverbio v. p. 112, 82*). [*helvet.* manescho. *M.-L.*] [*dub.*: CAEL. AVR. chron. 2, 14, 218 -as (manificas *coni. Reines.*) ulcerationes.]

I ***de hominibus*** (*de deo l. 50. 60. 65; de animis hominum l. 44. 48. 64*): **A** *in bonam (vel neutram) partem i. q. fama, potentia, liberalitate, plerumque magnitudine animi insignis, praeclarus, excelsus, spectandus, splendidus* (*accedit abl.: l. 40. 47 al. iuc. abl.: l. 40. 41. 46. 60. 73. 76*): **1** *in universum*: **a** *generatim*: PLAVT. Asin. 351 facio facetum me atque -um virum (*cf.* LIV. 1, 10, 5 factis vir -us. SEN. dial. 7, 8, 3 in iis, quae aget, cum comitate -um [*ibid.* compositum ordinatumque]. RVFIN. hist. 2, 5, 4 v. in omnibus -us [ἔνδοξος]. *al.*). ACC. carm. frg. 15 M. et -cissimei (*Hertz*, -e *trad.*) excelsissimeique honore. CIC. fin. 3, 75 quam -a, quam constans conficitur persona sapientis! off. 1, 79 ex animo excelso -oque (*cf.* VAL. MAX. 6, 4 ext. 4. SEN. benef. 3, 15, 4 [*ibid.* generosi]). SALL. Catil. 9, 2 cives in suppliciis deorum -i (*opp.* parci. *cf.* VAL. MAX. 2, 3, 1 SIDON. carm. 23, 476). OV. epist. 2, 68 -us titulis stet pater (*sc. Theseus*) ante suis. VELL. 2, 130, 1 quam -o animi temperamento ... munera ... restituit *Ti. Caesar*! VAL. MAX. 2, 8, 4 uterque editis operibus -us. SEN. dial. 1, 1, 5 parens ille -us (*sc. deus*). TAC. hist. 3, 38 qui se ... comem ac -um militibus ostentet. ann. 13, 46 illum (*sc. Othonem*) animo et cultu -um (*opp.* abiectum et sordidum). PLIN. paneg. 51, 3 quam -us in publicum es! SVET. Nero 30, 1 praelautos vereque -os (*opp.* sordidos ac deparcos). FLOR. epit. 2, 19, 1 populus R. ... sanctus atque -us. GELL. 4, 18, 1 altus animi atque -us *Scipio*. APVL. apol. 40 hominem liberum et -um (*cf.* flor. 9 p. 36 totiugi scientia. PHYSIOGN. 33). met. 4, 21 -um latronem. IVST. 9, 8, 13 prudentior ille consilio, hic animo -ior. AMM. 17, 1, 2 auctoritate -um ducem (17, 11, 2. 28, 6, 26 ductor). VVLG. exod. 15, 11 quis similis tui, -us in sanctitate? Is. 33, 21 -us est dominus noster. RVFIN. hist. mon. 7 p. 410[D] ita perfecti erant et -i (*cf.* Orig. in cant. prol. p. 62, 9 B. -us ... ac perfectus sponsus). Orig. in cant. 2 p. 126, 23 B. testem -um et caelestis secreti conscium Paulum. PS. VARRO sent. 30 o heredes -i (*ironice*). PHYSIOGN. 37 p. 55, 7 ingenium -um (*gr.* ἤθη μεγαλοπρεπῆ). EVSTATH. Bas. hex. 3, 5 p. 895[C] -issimus (μεγάλου) artifex *deus*. CONSVLT. 7a, 2 penes electas -asque personas (*opp.* rusticitatis, tergiversationis). CIL X 4863 aequitate -o ... Maecio Felici (*ibid.* colendo, mirando, conspicuo). *al.* *plur. pro subst.*: VVLG. thren. 1, 15 abstulit omnes -os meos dominus. Zach. 11, 2 -i vastati sunt.

b *speciatim de scriptore, oratore i. q. eloquens, sublimis* (*cf. p. 112, 47*): SEN. epist. 100, 12 *Fabianus* verbis abundabat sine commendatione partium singularum in universum -us. QVINT. inst. 10, 1, 63 *Alcaeus* in eloquendo ... -us et diligens. 10, 1, 84 Stoici veteres ... rebus ... acuti magis quam ... oratione -i. FRONTO p. 63, 5 N. *Ciceronem* ad ea, quae ostentare vellet, ornanda -um fuisse. INSCR. christ. Diehl 207 (*a. 433*) in eloquio Latiari excellens adque -us.

2 *titulus honorificus summorum magistratuum rei p.* (*gr.* μεγαλοπρεπής, *cf. O. Hirschfeld, Kl. Schr. p. 669; 671 sqq.; Koch [v. p. 105, 27] 45 sqq.; O'Brien [v. ibid.] 149 sq.*). *saepissime legitur* vir -us (*cf.* PRISC. gramm. III 465, 31 [*v. vol. V 1, 884, 24*]); *pro positivo haud raro invenitur superl.* (*semper* RVSTIC. Conc.S I 4 II 2, 1; *gr.* μεγαλοπρεπέστατος): **a** *in usu sollemni*: **α** *de certis quibusdam et significatis magistratibus*: VOPISC. Tac. 6, 1 -us hic ordo (*sc. senatorius* [AVELL. p. 47, 5]. *sim.*: LAMPR. Alex. 11, 4 vos ipsi -i *senatores* [*sed his locis dubites, tituline vis propria iam insit*]). COD. Theod. 1, 6, 3 (*a. 364*) vir -us p(raefectus) u(rbi) (CLEDON. gramm. V 13, 29 -issimi praefecti. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 155, 19 ALC. AVIT. epist. 35 p. 65, 31 COD. Iust. 1, 27, 1, 13. 1, 27, 2, 5 *al. cf.* CIL VI 1761 -i viri Mariniani praefecti praetorio. *v. etiam l. 39*). CANON. Migne 56, 856[B] praesentibus -is nostris iudicibus (RVSTIC. Conc.S I 4 p. 60, 22 COD. Iust. 7, 62, 32, 5 [*a. 440*]. 7, 62, 37. *aliter*: AMM. 29, 1, 29 -i iudices [*in allocutione; cf. Hirschfeld, Kl. Schr. p. 673*[1]]). COD. Theod. 10, 1, 13 (*a. 385*) -is viris largitionum ... comitibus (CONC.S I 2 p. 32, 42 [*ca. a. 430*] *al.* COD. Theod. 1, 1, 6 [*a. 435*] comes et quaestor. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 30, 16 *al.*). COD. Iust. 7, 62, 33 (*a. 441*) viro -o magistro militum (12, 59, 8. *cf.* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 94, 2 magister militiae. INSCR. christ. Diehl 28). LEO M. epist. 151 (Conc.S II 4 p. 139, 2 [*a. 457*] -issimum virum patricium (RVSTIC. Conc.S II 2, 1 p. 14, 5 AVELL. p. 693, 26. COD. Iust. 7, 62, 34 -i viri vel patricii vel consulares vel praefectorii. *al.*). COD. Iust. 1, 23, 7, 1 (*a. 477*) vir -us quaestor (RVSTIC. Conc.S I 4 p. 155, 35 *al. cf. l. 11*). COD. Iust. 3, 24, 3, 2 (*post a. 485*) magistri officiorum (12, 20, 4. PAP. Marini 82 [*a. 489*], 2, 16 *al.*). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 176, 6 loci servatoris. p. 357, 26 ducem. p. 358, 14 capitanei. p. 379, 1 principes. EPIST. pontif. 650 (*a. 495*) Cassiod. var. p. 390, 32 rex -us (AVELL. p. 671, 3). AVELL. p. 235, 16 (*a. 553*) decurionem palatii. *Christiana*: RVFIN. hist. mon. 2 p. 407[A] hic -us pater (*de monacho*). RVRIC. epist. 1, 3 tit. p. 355, 6 devinctissimo filio semperque -o (*sim. saepissime in superscriptionibus epistt. cf. e. g.* EPIST. pontif. 885 [*a. 534*] Conc.S IV 2 p. 206, 1 dominis filiis merito inlustribus atque -is. GREG. M. epist. 9, 237 *al.*). IORD. Rom. 5 nobilissime et -e frater (*de papa*). **β** *sine appellatione honoris*: vir -us: SIDON. epist. 4, 22, 1 AVELL. p. 678, 16 *al.* COD. Iust. 1, 17, 2, 9 alios viros -os. 12, 19, 14 *al.* *sim.*: CASSIOD. var. 8, 23, 2 -ae feminae matris ipsius (*supra*: praecelso atque amplissimo viro Theodabado; *cf.* GREG. M. epist. 6, 35). *huc referri potest*: COD. Theod. 5, 15, 15 (*a. 364*) -a auctoritas tua (7, 4, 12. 11, 16, 11 COD. Iust. de cod. confirm. 5 *al.*). 14, 2, 1 (*a. 364*) -a sinceritas tua. 9, 1, 15 (*a. 385*) -ae celsitudinis tuae. *nude positum*: GREG. M. epist. 3, 22 -i atque eloquentissimi Marcelli. 7, 19 Libertinum -um. *al.* **γ** *de ipsa sede vel munere magistratus*: COD. Theod. 8, 5, 19 (*a. 364*) -a sedes tua (12, 12, 4 COD. Iust. 1, 55, 8. 3, 24, 3, 2. 8, 12, 1 *al. cf. etiam infra l. 40*). COD. Iust. 2, 7, 17, 1 (*a. 474*) -ae praefecturae (*cf.* 2, 7, 21 -ae urbicariae praefecturae [12, 19, 12, 1]. 3, 24, 3 praetorianae vel urbicariae -ae sedis [*cf. l. 37*]). 12, 35, 18 (*a. 492*) -am magisteriam potestatem (*cf. l. 12 et 18*). **b** *appellatio honorifica in usu laxiore*: CYPR. GALL. gen. 542 senex (*sc. Abraham*). APRING. in apoc. 1, 4 Esaias -us. 4, 8 Iezechiel. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1 p. 849[B] -o illo Moyse. CE 964, 2 -i coniunx Caesaris illa dei.

B *in malam partem*: **1** *i. q. gloriosus, magniloquus* (*cf. etiam p. 112, 62*): PLAVT. Bacch. 966 cum -o milite, urbes qui verbis inermus capit. Pseud. 194 audin, ... quae loquitur? satin -us tibi videtur? LIV. 7, 32, 11 audiendus dumtaxat -us adhortator (*ibid.* verbis tantum ferox). **2** *i. q. superbus, arrogans*: TER. Haut. 227 mea *amica* est potens, procax, -a, sumptuosa (SCHOL. Ter. p. 116, 8 -a: pomposa). SALL. Iug. 31, 10 incedunt per ora vostra -i (*cf.* PORPH. Hor. epod. 4, 7 quod ille oblitus condicionis tam -us incedat. *cf. etiam p. 111, 22*). 55, 1 Iugurtham -um ex Albini socordia. VVLG. Is. 10, 12 visitabo super fructum -i cordis regis Assur et super gloriam altitudinis oculorum eius. 22, 5 -us super montem. *fere i. q. luxuriosus*: NEP. Att. 13, 6 elegans, non -us, splendidus, non sumptuosus.

II ***de rebus*** (*cf. etiam l. 36 sqq.*) *i. q. insignis, praeclarus, amplus, memorabilis, interdum i. q. sumptuosus, luxuriosus*: **A** *in universum*: **1** *coni. c. subst.*: **a** *de rebus variis* (*praecipue de factis institutisque hominum*): CIC. Verr. II 4, 6 aedilitatem -issimam (off. 2, 57. *sim.* SALL. Iug. 4, 8 praetura et consulatus [VAL. MAX. 6, 3, 1 b] ... per se ipsa praeclara et -a. *al.*). dom. 142 Italiae -issimus ille motus municipiorumque concursus. p. red. in sen. 2 -issimis decretis sumus honestati. Sest. 77 tam -um apparatum (off. 1, 25. LIV. 29, 22, 6 belli. SEN. contr. 9, 2, 6 VAL. MAX. 4, 8 ext. 2 *al. cf. p. 111, 62*). de orat. 1, 135 quandam aut perreconditam aut valde difficilem aut -am ... rationem consuetudinis (*cf.* APVL. Plat. 1, 3 *Pythagorae disciplinam* ratione diligenti et -a instructam). 1, 161 his omnibus multis -isque rebus (div. 1, 1 *coni.* salutaris. VAL. MAX. 6, 2 ext. 3 SEN. epist. 71, 6 *al. cf.* SALL. Catil. 8, 2 Atheniensium res gestae ... satis amplae -aeque fuere [LIV. 26, 2, 1. VELL. 2, 29, 1 -issimas res ... gessisse. IVST. 2, 1, 1]). div. 1, 59 senatus consultum. 2, 79 -issimo hospitio. Att. 11, 15, 2 filius ... -o odio *ad me scripsit*. LVCR. 4, 1029 Babylonica -o splendore rigantur (*cf.* FIRM. math. 6, 26, 4 eloquentiae. AMM. 14, 6, 7 coetuum). CAES. Gall. 6, 19, 4 funera sunt pro cultu Gallorum -a et sumptuosa (LIV. 41, 16, 4 CVRT. 4, 8, 9 GELL. 10, 18, 3 *al.*). SALL. Catil. 20, 15 belli spolia -a. 52, 10 quantum et quam -um imperium populi R. sit (*cf.* TAC. hist. 2, 76). NEP. Thras. 1, 5 illud -issimum factum. OV. fast. 4, 400 dura ... -as quercus habebat opes. LIV. 28, 35, 6 speciem ... corporis amplam ac -am (*cf.* STAT. silv. 3, 5, 89 -as species cultusque locorum). PAVL. FEST. p. 68 M. dapaticum negotium amplum ac -um.

[*Richter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VELL. 2, 28, 1 -is proeliis. 2, 120, 5 -issimum ... exercitum. SEN. benef. 3, 14, 2 beneficia. dial. 4, 6, 1 laetitia ... clara -aque. nat. 1 praef. 6 virtus ... ista ... -a est (epist. 67, 12 *syn.* pulcherrimae. 83, 24 [*ironice, sc. bibendi*]. EVSTATH. Bas. hex. 7, 1 p. 936B ineffabilis et -a [μεγάλη] dei virtus). epist. 22, 12 mala. 100, 5 sensus honestos et -os. 108, 17 causa (*cf.* DECRET. decur. Tergest. [CIL V 532] 1, 9 causas publicas). PLIN. nat. 5, 5 amnis ... -us et navigabilis. 9, 137 velut -o (*i. glorioso*) impendio. QVINT. inst. 8 prooem. 20 cultus concessus atque -us (PANEG. 11 [3], 10, 1). TAC. hist. 4, 5 ⟨ut⟩ nomine -o segne otium velaret (PSALT. Cas. 8, 10 CLAVD. DON. Aen. 12, 235 *al.*). ann. 12, 37 sors ... mihi informis, ... tibi -a. FLOR. epit. 3, 12, 3 anni claritate rerum bellicarum -i (*opp.* miseri et erubescendi). 4, 8, 6 *classis* molitio. APVL. met. 11, 11 -ae religionis (MACR. Sat. 1, 18, 11). TERT. adv. Marc. 3, 18 p. 406, 10 *sacramentum passionis*. CYPR. patient. 18 p. 410, 16 iustitiae et misericordiae ... opera -a (mort. 10 p. 302, 25. ARNOB. nat. 2, 11 p. 55, 22 *Christi. aliter l. 34. 46. 53. 55*). FIRM. math. 2, 19, 9 -as potestatum glorias (VVLG. II Petr. 1, 17). 4, 10, 7 potestatis (6, 23, 2). 5, 2, 12 -a divitiarum affluentia (5, 3, 55). 6, 4, 4 dignitatis (8, 19, 5). *al.* MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 30 divina et -a mysteria. in Eph. 1, 19 p. 1249B operatio dei vera certa simulque -a. EVTR. 8, 5, 3 occasionem -issimi exempli. AMM. 18, 5, 7 successibus (AVG. civ. 5, 18 p. 227, 33 D.). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 83, 15 B. -is gressibus incedens (*cf. p. 110, 52*). 2 p. 135, 12 -iore affectu atque illustriore. hist. mon. 7 p. 412D -am verbi dei doctrinam (*cf.* SACR. Leon. 330). SACR. Leon. 377 pietate. EVSTATH. Bas. hex. 5, 2 p. 911B -am (ἐναργῆ) ... memoriam conditoris (*cf.* COD. Iust. 12, 19, 5, 2 -ae memoriae Proculus. GREG. M. epist. 1, 11 p. 12, 21). *al.* *nota i. q. magnitudine insignis, amplus*: CAEL. AVR. acut. 2, 12, 85 accendit thapsia atque egerit -um tumorem (*cf.* 2, 19, 123 -am passionis ... vehementiam).

b *specialia quaedam*: *α de artificiis*: *de aedificiis eorumque partibus*: CIC. Verr. II 4, 69 quae *flamma* praeclarius -iusque *templum* deposceret (*cf.* 4, 108 *syn.* pulcherrimum. LIV. 41, 20, 9. 42, 3, 1 *al.*). 4, 124 valvas -iores ex auro atque ebore perfectiores. 5, 68 opus ... ingens -um regum atque tyrannorum (*de lautumiis Syracusanis; cf.* leg. 2, 4 PLIN. nat. 36, 102 SVET. Tib. 47 *al. aliter v. l. 15. 46. 53. 55*). rep. 3, 14 delubra. 3, 44 Piraeus ille -us. leg. 2, 2 -as villas et pavimenta marmorea (3, 30). parad. 6 tecta. 36 aedificia -a (VITR. 1, 2, 6 interioribus. SEN. epist. 52, 5 [*ibid.* excelsa]. *al.*). Att. 4, 16, 8 basilicam ... -issimam. OV. fast. 6, 637 -a ... aede. LIV. 41, 20, 6 Tegeae theatrum -um e marmore facere. VITR. 6, 5, 1 non necessaria -a vestibula nec tabulina nec atria. ASCON. Scaur. p. 27, 23 St. domum (PLIN. nat. 17, 2). PLIN. nat. 11, 29 (*de apibus*) regias ... exstruunt amplas, -as. 36, 121 castella *aquae* ... cultu -a. IVST. 12, 8, 16 castra solito -iora. CE 1246, 3 sepulchra. *al. v. etiam l. 73 sq.* *huc pertinet*: CIC. Verr. II 1, 58 -o ornatu (*opp.* acerbo et lugubri. *cf.* TAC. ann. 1, 9, 5). Phil. 14, 33 exstructa moles opere -o (EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. [CIL XI 5265] 29. 44). AETNA 568 -as laudes operosaque ... templa (*cf. Sudhaus ad l.*). AMM. 22, 16, 7 *Alexandriam* multa nobilitant et -a (magnificentia *edd. vett.*). RVFIN. Orig. in gen. 2, 3 p. 30, 6 B. -a arcae constructio. *de aliis artificiis hominum*: CIC. inv. 2, 116 vasa -a et pretiose caelata. Verr. II 4, 64 candelabrum. Phil. 2, 66 multa et lauta supellex et -a. Tusc. 5, 61 stragulo -is operibus picto. PLIN. nat. 35, 63 Iuppiter eius (*sc. Zeuxidis*). *de artificiis naturae vel dei*: CIC. nat. deor. 1, 100 ex operibus -is atque praeclaris. SEN. dial. 11, 8, 4 animus ... pars eius (*sc. mundi*) -issima. HERM. vulg. vis. 1, 1, 3 creaturam domini, quam -e et pulcherrima sit (*gr.* μεγάλαι καὶ ἐκπρεπεῖς καὶ δυναταί).

β de donationibus, ludis, epulis sim.: CIC. leg. agr. 2, 80 illa -a populi R. vectigalia (*cf.* TAC. ann. 2, 60, 4 tributa). Mur. 41 -issimos ... ludos (Sest. 116 *syn.* apparatissimos [Pis. 65]. Att. 4, 15, 6 -i et grati. ad Q. fr. 3, 8, 6 AMM. 27, 3, 6. *cf.* LIV. 27, 6, 19 ludos -i apparatus. *sim.*: CIC. off. 2, 57 -issima ... munera [*cf.* epist. 11, 16, 3 munere aedilicio (11, 17, 1 VELL. 2, 93, 1). ad Q. fr. 3, 8, 6]. VELL. 2, 56, 1 -issimis ... spectaculis [2, 100, 2 SVET. Claud. 21, 1 *al. aliter* LIV. 10, 40, 12]). Vatin. 32 ex epulo -issimo (*cf.* PLIN. nat. 9, 120 -am cenam [AMPEL. 38, 1]. *cf. l. 64*). Deiot. 19 -issima dona (rep. 2, 44. TAC. hist. 1, 90 iustissimum donum et in speciem -um. *cf.* ann. 2, 48, 1 -am in publicum largitionem. FIRM. math. 6, 2, 4 -a ac praeclara donaria). epist. 7, 1, 3 venationes. OV. am. 1, 2, 28 -us ... triumphus (1, 7, 35 VELL. 2, 40, 3 VAL. MAX. 4, 1, 2). *γ de urbibus oppidisque* (*sive i. q. potens, amplus sive i. q. pulcher*): SALL. Catil. 51, 5 Rhodiorum civitas magna atque -a (*cf.* SEN. epist. 91, 10 quas *civitates* nunc -as ac nobiles audis). OV. Pont. 2, 10, 21 -as Asiae ... urbes (*i. pulchras; cf.* AMPEL. 38, 2. *aliter* PLIN. nat. 3, 28 *al.*). PLIN. nat. 4, 54 -a et fertilitate praecipua Zacynthus. 6, 67 cum oppido -o. *δ de remediis fere i. q. efficax, utilis, saluber*: PLIN. nat. 19, 38 laser ... -um in usu. 24, 152 *milifolium* -i usus ad vulnera. DAMIG. lapid. 44 narcissi herbae, floris -i. ORIBAS. eup. 2, 1 C 1 p. 447 *calaminthes* -a ... est in his passionibus (*La*: optime ... facit).

2 *coni. c. pronom.*: CIC. leg. agr. 2, 4 -ius atque ornatius esse illo nihil potest (Phil. 14, 13. rep. 3, 12 *syn.* magnum. Lael. 32 *syn.* divinum. off. 1, 68 *syn.* honestius. epist. 9, 14, 3 *syn.* praeclarius. VELL. 2, 52, 5 *syn.* mirabilius, clarius. VAL. MAX. 4, 1 ext. 9 SEN. benef. 4, 1, 2 epist. 81, 29 *al.*). p. red. in sen. 24 quid -ius, quid praeclarius mihi accidere potuit? (de orat. 1, 31 leg. 2, 31 SEN. benef. 3, 7, 3 dial. 4, 12, 5 *al. cf. etiam l. 21*). rep. 3, 12 id ... tanto est -ius tantoque praeclarius (LIV. 28, 18, 1 -um ... id Syphaci ... visum [*cf.* TAC. ann. 2, 2, 1]. SEN. clem. 1, 19, 1 *syn.* formosius. *al.*). fin. 2, 46 quiddam amplum atque -um ([SEN. dial. 4, 5, 5. 5, 32, 3]. 2, 113 ad altiora quaedam et -iora). div. 2, 5 -um illud (*syn.* gloriosum). epist. 9, 16, 8 quod erit, -um sit et lautum (*cf.* VAL. MAX. 8, 15 pr. quae cuique -a contigerunt. SEN. dial. 2, 3, 2 TAC. Germ. 33 *al.*). LIV. 30, 15, 12 neque -ius quicquam triumpho (SEN. dial. 3, 7, 1). SEN. epist. 87, 19 des ... sapienti divinum aliquid, caeleste, -um. 94, 56 quidquid -um mirumque fecerat natura (TAC. Germ. 34). *al. cf. etiam l. 32. 54. 57. 66. 67.* **3** *est praed. inf. vel enuntiati secundarii* (*l. 17*): CIC. Pis. 3 -ius est dicere. SEN. epist. 15, 9 quam -um sit plenum esse. 102, 16 laudari. PLIN. nat. praef. 15 nobis voluisse abunde pulchrum atque -um est. TAC. hist. 4, 51 -um laetumque *erat* ... auxiliis ambiri neque indigere. PLIN. paneg. 25, 5 -um, Caesar, et tuum *est* ... admovere. 56, 7. 83, 2 est -um, quod te ab omni contagione reprimis, sed -ius quod tuos. ARNOB. nat. 7, 24 p. 257, 7 -um videtur et amplum iugulare diis tauros. *nota*: OV. epist. 3, 144 nec tibi -um femina iussa mori (*i. quod iussisti*). **4** *neutr. pro subst.* (*cf. l. 37. 71 p. 111, 49*): SEN. benef. 1, 1, 12 quid -i (4, 14, 4 nat. 1 praef. 5). epist. 115, 3 faciem ... ex -o placidoque fulgentem. PLIN. nat. 36, 46 *maculas marmoris* omnibus ... ostentabant ut -um. TAC. Agr. 30 omne ignotum pro -o est (*cf.* ann. 6, 8, 5). FRONTO p. 113, 14 N. -a pingere. SPART. Sept. Sev. 17, 5 huius -a illa (*opp.* minora. *cf.* IVST. 16, 3, 8. HIL. in Matth. 14, 2 tot tamque [tantaque *codd. mell.*] -a, quae gerebat. *al.*). TERT. bapt. 2 p. 202, 10 (*opp.* simplicia). RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 2 ex omnibus miraculis -isque. *al.*

B *speciatim de verbis sim.*: **1** *sensu laudabili*: **a** *magis ad argumenta spectat*: CIC. Verr. II 5, 1 -a et praeclara defensio. Planc. 66 M. Catonis illud ... semper -um et praeclarum putavi (div. 1, 124). orat. 15 cum alia praeclara quaedam et -a dixisset. fin. 2, 77 ista tam -a verba tamque praeclara (*cf.* LIV. 10, 23, 6 facto ... egregio -a verba adauxit. QVINT. inst. 6, 1, 52 [*ibid.* ornatis]. TAC. ann. 13, 8 Corbulo ... corpore ingens, verbis -is [*M*, -us *dett.*]). off. 3, 1 -a ... vox et magno viro ... digna (*cf.* SEN. epist. 13, 16. 22, 13. 108, 7. 35). SEN. dial. 1, 3, 3 inter multa -a ... et haec vox est (*cf.* TAC. ann. 12, 38 patres multa et -a disseruere). epist. 20, 9 -ior ... sermo tuus in grabato videbitur. 41, 2 consilia -a et erecta. PLIN. nat. 35, 26 oratio -a et maximo civium digna (*cf.* FIRM. math. 6, 23, 6 -ae orationis splendore. *aliter v. l. 68*). TAC. hist. 3, 73 edicta in populum pro Vespasiano -a (*i. laudantia; opp.* probrosa). PLIN. epist. 9, 26, 7 incredibilia sint haec et inania an -a et caelestia. paneg. 91, 4 vera esse, quae de nobis, praesertim tam -a, dixisti. AVR. VICT. Caes. 19, 1 promissis -ioribus (*aliter v. l. 69*). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 201, 12 praecepto -o. *al.* **b** *t. t. rhetor. de genere dicendi, i. q. amplus, sublimis,* μεγαλοπρεπής, σεμνός *sim.* (*cf. p. 109, 70*): CIC. de orat. 2, 89 in illud genus ... -um atque praeclarum (*cf.* Brut. 123 -ius ... genus dicendi et ornatius. 201 melius est, quod splendidius et -ius. GELL. 6, 14, 7 [*opp.* subtile et cohibitum; mixtum moderatumque]. *nota*: CASSIOD. in psalm. praef. 1 est ... prophetia -um nimis et veriloquum genus dicendi). Brut. 261 splendidam quandam minimeque veteratoriam rationem dicendi ..., etiam -am et generosam quodammodo. opt. gen. 12 quicquam excelsum -umque. QVINT. inst. 4, 2, 63 non ... -am modo ... verum etiam iucundam expositionem. 8, 3, 12 quidquid erit ... figuris iucundum, translationibus -um, compositione elaboratum. 8, 3, 18 quod alibi -um, tumidum alibi *videtur*. PLIN. epist. 1, 20, 19 oratio ... lata et -a et excelsa (*opp.* amputata et abscisa). *al.* *huc referas*: IORD. Get. praef. 2 tenuis mihi spiritus ad implendam tam -am dicendi tubam.

2 *sensu vituperabili i. q. gloriosus, arrogans* (*cf. p. 110, 46 sqq.*): PLAVT. Curc. 579 tua -a verba (TER. Eun. 741 illius ... ineptiam et -a verba. SEN. Tro. 575. TAC. ann. 15, 8 litteras ... verbis -is, rerum vacuas). CIC. Flacc. 52 illa -a et gloriosa ostentatio. SALL. Iug. 84, 1 dictitare ... alia ... -a pro se et illis dolentia. TIB. 1, 5, 6 dicere quicquam -um. LIV. 6, 20, 8 pro fastigio rerum oratione etiam -a (TAC. hist. 2, 90; *aliter v. l. 40*). 23, 10, 2 inter cetera -a promissa pollicitus est brevi caput Italiae omni Capuam fore (*aliter v. l. 45*). TAC. hist. 1, 74 epistulas ... de partium viribus -as (*cf.* SVET. Cal. 44, 2 litteras). ann. 15, 26 orditur -a de auspiciis imperatoris rebusque a se gestis (*cf.* VVLG. Dan. 11, 36 loquetur -a).

adv. **magnificē.** GRAMM. suppl. 54, 19 adverbium in e litteram exire debet ut ... -e. magnufice *scribitur in cod. A* PLAVT. Cas. 723 Pseud. 167. 702. *de comparatione*: PAVL. FEST. p. 152 M. -ficius idem ipse *Cato* dixit (*cf. p. 113, 10*) et non frustra. nam positivus eius -e est. *positiv.* -enter *v. p. 114, 23.* *comp.* -entius *inde a* CATONE nep. (*v. p. 113, 8*) *et* CIC., *superl.* -entissime *inde a* CIC. *de notionibus*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 414, 2 B. divine. praeclare ... -e. honorifice. 423, 11 eximie. decore. -e. egregie. GLOSS. ample. vehementer. GLOSS.L III Abstr. MA 10 sollemniter vel praeclare. *legitur inde a* PLAVTO; *e poetis habent* PLAVT. *sexies*, TER. *ter*, AFRAN. TIB. DRAC. *sing. locis.* [*dub.*: LIV. 39, 22, 1 *suppl. H. I. Müller.*]

[Richter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *accedit ad verba:* A *i. q. praeclare, egregie, honorifice, splendide sim., interdum i. q. luxuriose:* 1 *in universum:* PLAVT. Cas. 723 -e patricieque amicirier. Pers. 308 e consecrabor. Pseud. 167 -e ... viros summos accipere (*cf.* PAVL. FEST. p. 68 M. AMM. 30, 2, 6 quo suscepto liberaliter et -e [VVLG. II Macc. 4, 22 (*μεγαλοπρεπῶς*)]. LEO M. serm. 38, 4 recipit. *al.*). Caec. frg. 3 ludos -e ⟨confectos⟩ atque opulenter (*cf.* CATO nep. or. frg. Fest. p. 154 M. ludos magni⟨ficentius quam alii fecit⟩ [*suppl. Urs.*]. LIV. 2, 36, 2. 25, 2, 8. *saepius*). TER. Haut. 556 ego te ... -e (*ironice*) ... tractare pessim. CATO or. frg. 62, 3 quis homo ... pulchrius purgat ⟨aut -cius⟩ (*suppl. Urs.; cf. p. 112, 76*). AFRAN. com. 236 -e volo fluctuatim ire ad illum (*an ad B referendum?*). RHET. Her. 1, 12, 20 vasa ... caelata -e. CIC. Quinct. 93 ornare -e splendideque convivium (*cf.* Verr. II 1, 65 -e et ornate ... c. comparat. 4, 62 exornat ample -eque triclinium). Verr. II 2, 112 honores amplissime ac -issime gessit (*cf.* epist. 4, 7, 2 consulatum [*coni.* optime]). 4, 69 ut Capitolium quem ad modum -ius est restitutum, sic copiosius ornatum sit. Catil. 2, 1 vicimus (*cf.* LIV. 37, 54, 28 -ius vos victoria usos esse quam vicisse). dom. 115 habitare laxe et -e. Vatin. 6 me ... -issime ... consulem factum. de orat. 2, 46 quid -e ... aut fecerit aut tulerit (*cf.* Att. 14, 4, 2 gloriosissime et -issime confecerunt. PS. FRONTIN. strat. 1 praef. quae ... utiliter, -e, constanter fiunt. *paulo aliter*: VVLG. Is. 12, 5 -e fecit dominus). fin. 4, 4 eas ... virtutes ... nos -ius appetere et ardentius. 4, 69 vives ... -e atque praeclare (off. 1, 92 -e, graviter animoseque. SALL. Catil. 17, 6 [*ibid.* molliter]. *cf.* DICT. 1, 1 transiere). phil. frg. V 43 victum elegantem -e ... colere (*aliter*: LIV. 3, 57, 7 religiones pie magis quam -e. EXPOS. mundi 30 p. 110, 13). SALL. Iug. 11, 2 iusta -e fecerant (*cf.* DARES 16 sepelivit. *al.*). NEP. Dat. 3, 5 -e ... donatum (*cf. infra l. 50 et* APVL. met. 10, 23 munerato). LIV. 33, 20, 1 multa egregie Rhodii ... ausi sunt, nihil -ius *eqs.* 33, 21, 2 *divitiis* simul prudenter, simul -e utendo. 42, 62, 6 finiri bellum. VELL. 2, 29, 1 magna ausus -eque conata exsecutus. VAL. MAX. 9, 3, 7 -e gestarum rerum. SEN. benef. 1, 7, 1 dedit parva -e. 3, 23, 5 qui -ius dominum servaverit. FRONTIN aq. 13 opus ... consummavit. SVET. Vitell. 10, 1 imperavit egregie prorsus atque -e. FLOR. epit. 1, 16, 12 consules ... -e ... turpitudinem foederis dirimunt. 4, 2, 69 epulatus est. AMPEL. 8, 6 templum -e ornatum. PANEG. 10 (4), 18, 5 -ius congregata obteris. VVLG. num. 24, 11 -e honorare te. RVFIN. hist. 5, 1, 30 triumpharet (*aliter v. l. 84*). AVG. serm. 15, 1, 1 eleganter et -e construuntur *fabricae*. PASS. Theclae 43 p. 126, 6 miracula operatur -e (*aliter p. 114, 8*). *al.*

2 -e *dicere, scribere, iudicare sim.:* a *i. q. rei egregie convenienter, decore*: PLAVT. Pseud. 702 -e hominem compellabo. TER. Ad. 257 numquam ita -e quicquam dicam (*cf.* CIC. orat. 119 excelsius -iusque et dicet et sentiet. fin. 3, 11. 4, 6 quam -e sunt dicta ..., quam splendide. 4, 55. Tusc. 4, 36 admirabiliter nimisque -e. 5, 1 [*coni.* gravius]. SEN. benef. 5, 2, 1 *al.*). LVCIL. 388 bovem descripsi -e (AVG. in psalm. 132, 12. *cf.* PORPH. Hor. carm. 2, 12, 25 depinxit). RHET. Her. 1, 5, 8 res ... fortiter, sapienter, mansuete, -e iudicatas. CIC. Verr. II 3, 155 quam copiose laudatur Apronius ..., quam -e (Brut. 254. SALL. Iug. 8, 2 donatum atque laudatum -e [LIV. 25, 18, 15]. LIV. 7, 11, 9 conlaudatis. *al.*). Cael. 40 loqui ... et scribere honeste et -e licebat (AMM. 23, 5, 18). orat. 147 quae (*sc. compositiones sim.*) ... fiunt -ius quam docentur. fin. 5, 79 hoc -e tamquam ex oraculo editur. Att. 15, 13, 6 *τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος* -e explicamus (*cf.* HIER. epist. 36, 1, 4 de circumcisione -e disputavit). SALL. Catil. 51, 9 composite atque -e casum rei p. miserati sunt. TAC. hist. 3, 9 duces ... pro Vespasiano -e ... praesumpsere (rescripsere *Freinsheim*). 3, 32 adloquitur -e victores, victos clementer. ann. 2, 58, 2 de societate Romanorum Parthorumque -e ... respondit. HERM. vulg. vis. 1, 3, 3 legebat glorias -e et mirifica. AVG. serm. 45, 9 -e addidit (*cf.* FAVST. REI. grat. 2, 4 p. 66, 23 adiungit). *al.*
b *technice de dictione, i. q. ample, sublime*: CIC. de orat. 1, 94 eloquentem ..., qui mirabilius et -ius augere posset atque ornare, quae vellet. SEN. suas. 1, 16 non minus multa -e dixit quam corrupte (QVINT. inst. 4, 2, 62 [*ibid.* miserabiliter, invidiose, graviter *al.*]. 8, 3, 40 [*opp.* subtiliter]. FRONTO p. 127, 6 N. [*opp.* frugaliter]. DON. Ter. Ad. 286. *et saepe al. in* SCHOL. *cf.* SCHOL. Hor. Vind. ars 114 -ius ... loquens). PLIN. epist. 3, 13, 3 invenire praeclare, enuntiare -e ... etiam barbari solent. *elliptice*: SEN. nat. 3, 27, 14 -e haec. DON. Ter. Andr. 312 Phorm. 162.

B *i. q. gloriose, superbe, arroganter*: PLAVT. Pseud. 911 ut it, ut -e infert sese (DON. Ter. Ad. 380). TER. Haut. 709 me -e (-o ς) effero. RHET. Her. 4, 21, 29 qui se -e iactat atque ostentat (CIC. Att. 2, 21, 3 -issime [*opp.* ut ... humilis, ut demissus erat]. *cf.* CVRT. 3, 8, 12 [*opp.* verius]). CIC. Q. Rosc. 5 -e circumspicis. PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 1 iuvat ... -e loqui (SALL. Iug. 64, 5 criminose simul et -e. TIB. 2, 6, 11 LIV. 7, 30, 6. 9, 41, 9 [*ibid.* contemptim]. 21, 41, 1. DON. Ter. Ad. 285 [*syn.* superbe]). SALL. hist. frg. 3, 96 silentis iam neque tam -e sumentis proelium, quam postulaverant. LIV. 2, 6, 7 nostris decoratus insignibus -e incedit. 25, 22, 15 -e respondit. CANDID. epist. 1 -e nos exportat et persequitur ... episcopus. VVLG. Zach. 12, 7 ut non -e glorietur domus David (*cf.* II Macc. 15, 32 [*ἐμεγαλαύχησε*]). AVG. epist. in Ioh. 9, 11 -e dicebas 'diligo deum', et odis fratrem. PASS. Paul. 8 triumphare (*aliter v. l. 38*).

C *sensu magis deterso i. q. vehementer, valde, magnopere* (*loco adverbii inusitati* 'magne'; *cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 211 et J. B. Hofmann, IF 43, 103* [*in graecis ubique respondet μεγάλως*]): 1 -e *prodesse, iuvare sim.*: SCRIB. LARG. 83 *acetum* per se -e solet prodesse (PLIN. nat. 24, 96 MARCELL. med. 26, 106). PLIN. nat. 30, 139 -e iuvat ... cerebrum (*cf.* EXPOS. mundi 27 p. 109, 24 ORIBAS. syn. 1, 7). CASS. FEL. 42 p. 102, 7 -e facit *oleum rutaceum* (*aliter p. 113, 20*). 48 p. 123, 17 trociscus ... -e operatur (*saepius; aliter p. 113, 40*). 2 *varia*: S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 24 censeo ... agendas ... gratias ... -ius (VVLG. II Macc. 1, 11). ITALA Phil. 4, 10 (Pelag. in l. p. 414, 2 S.) gavisus sum ... in domino -e (*Vulg.* vehementer. VITAE patr. 5, 18, 4. *cf.* VVLG. II Macc. 15, 27 delectati. SERM. [Journ. Theol. Stud. 16 p. 165] 2 l. 49 laetabantur). VVLG. III Esdr. 5, 65 tubis canens ita -e, ut longe audiretur. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 39 p. 578[A] -e fuerit invectus in furem. hist. 1, 13, 15 -e credidisti in eum. VITAE patr. 5, 15, 10 quia nunquam voluerit loqui de quaestione aliqua scripturarum, cum posset -e, si vellet. HIST. Apoll. rec. A *et* B 39 invitamus te ... -e.

II *accedit ad adiectiva:* *i. q. splendide*: VAL. MAX. 5, 2 ext. 2 Mithridates ... -e gratus apparuit. *i. q. valde* (*cf. supra l. 1 sqq.*): PLIN. nat. 23, 121 siccae fici ... gutturi et faucibus -e utiles. EXPOS. mundi 24 p. 109, 12 Tyrus ... -e felix est.

adv. **magnificenter:** VITR. 1, 6, 1 oppidum Mytilene -r est aedificatum et eleganter. 6, 8, 9 -r opus perfectum.

comp.: permagnificus. *deriv.*: magnificentia. magnifico.

Richter.

magniloquācitās, -ātis *f. a* magniloquax. *i. q. iactatio, ostentatio*: ITALA I reg. 2, 3 (Orig. in I reg. § 9 p. 15, 9 B.) neque exeat -s (*μεγαλορρημοσύνη*) de ore vestro (*cf. l. 44. 53*).

magniloquāx, -ācis *adi. cf. c.* magniloquus *et* loquax. *i. q. gloriosus* (GLOSS. *μεγαλόλαλος. μεγαλορήμων*): ITALA psalm. 11, 4 (Orig. in I reg. § 14) exterminat dominus labia dolosa et linguam -em (magniloquam *lect. var.* [*sic Vulg.*; *μεγαλορρήμονα*]). HIER. Orig. in Is. 8, 2 p. 287, 11 B. iste -x (*de diabolo*).

magniloquentia, -ae *f. cf. c.* magniloquus. GLOSS. *μεγα⟨λο⟩ρημοσύνη.* eloquentia. 1 *i. q. sublimitas, magnificentia verborum*: CIC. orat. 191 quod ille dactylicus numerus hexametrorum -ae sit accommodatior (*cf.* epist. 13, 15, 2 Homeri -a). GELL. 3, 7, 1 Graecarumque facundiarum -a condignum. HIL. in psalm. 121, 1 p. 570, 8 intellegentiam propheticae -ae consequetur. MACR. Sat. 2, 1, 1 post -am Platonis. 2 *i. q. iactatio, ostentatio*: LIV. 44, 15, 2 *legati* -am vix curia ... ceperat. GELL. 1, 2, 6 de huiuscemodi -a vestra. ITALA I reg. 2, 3 (Cypr. testim. 3, 4 Ps. Cypr. ad Novat. 13) ne exeat -a ex ore vestro (*cf. l. 29. 53*). IVL. VAL. 1, 38 dictorum -am. HIL. ad Const. 2, 6, 2 -ae vanitate aures simplicium verbis fallentibus illudimus. AMM. 15, 5, 37 -ā sufflabatur adulatorum (16, 12, 69). 25, 3, 18 obstupescat -a vetustatis. 27, 2, 6 tribunus -ā socordi coalitus. SCHOL. Germ. Bas. p. 93, 9 scorpionem ..., qui poenas -ae eius (*sc. Orionis*) exigeret. AMBR. in psalm. 37, 48, 1 ne ... in eum adversarii superba et -ae plena loquerentur. 37, 48, 2.

magniloquium, -ī *n. cf. c.* magniloquus. 1 *i. q. magniloquentia, iactatio*: ITATA I reg. 2, 3 (Sangerm. 15 Orig. in I reg. § 14 Aug. civ. 17, 4 p. 203, 15. 205, 11 D.) ne exeat -um de ore vestro (*cf. l. 29. 44*). PS. ORIG. in Iob 1 p. 409[A] -o atque arrogantia uteris. 2 *i. q. magna, grandis vox*: ORIG. in Matth. 12, 32 p. 1058[A] filii tonitrui qui nascuntur ex -o (*μεγαλοφωνίας*) dei tonantis. 12, 33 ex -o i. e. tonitru.

? **magniloquius,** -a, -um *a* magnus *et* loqui. ITALA psalm. 11, 4 (Clem. ad Cor. 15) labia dolosa et lingua -a (*postea correctum in* magniloqua. *cf. l. 75*).

magniloquus, -a, -um *a* magnus *et* loqui. *scribitur* -loc-: MART. 2, 43, 2 GLOSS. *superl. v. l. 69.* GLOSS. II 587, 13 magnos sermones habens. *inde ab* Ov. (*l. 71*).

1 *i. q. qui sublimibus, magnificis verbis utitur*: STAT. silv. 5, 3, 62 *me* mores ... tuos ... canentem fors et -o (*Ital.*, -loquio *M*) non posthabuisset Homero ... pietas. CONC.[S] I 5 p. 308, 15 -i (*μεγαλοφωνοτάτου*) Iohannis. p 317, 27 *ab* -is (*μεγαλοφώνων*) praedicatoribus veritatis. CASSIOD. hist. 1, 14 p. 909[A]. 9, 21 p. 1139[B]. *superl.* magniloquentissimus: CONC.[S] I 5 p. 252, 11 Paulus -us (*μεγαλοφωνότατος*) veritatis praeco. 2 *i. q. gloriosus, tumidus, superbus*: Ov. met. 8, 396 talia -o tumidus memoraverat ore. STAT. Theb. 3, 192 qua *die* -os luit impia flatus *Niobe*. MART. 2, 43, 2 quae tu -us nocte dieque sonas. TAC. Agr. 27 illi modo cauti ac sapientes prompti post eventum ac -i erant. HIER. in Zach. 2, 9 p. 1485[C] lingua -a (3, 14 p. 1552[B] VVLG. psalm. 11, 4 *v. supra l. 33. cf. l. 59*). VAL. CEM. hom. 5, 6 homo aut -us aut maliloquus. *pro subst.: masc.*: VVLG. Soph. 3, 11 auferam ... -os superbiae tuae (*cf.* HIER. in Soph. 3 p. 1380[C]). PS. ORIG. in Iob 1 p. 409[A] omnes -i, iactanticuli, arrogantes et superbi. *neutr.*: AMBR. in psalm. 37, 48, 2 superba ... et -a sunt locuti. *Dietzfelbinger.*

magnipendo *v. s. v.* magnus *p. 147, 51.*

magnipotentia, -ae *f. a* magnus *et* potens, *cf.* omnipotentia. FAVST. REI. symb. 2 (Caspari Anecd. p. 320, 10) sit pro luce rationis -a (magna potentia *Max. Bibl.*) conditoris (*i. dei*). [*R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

magnisonus, -a, -um *a* magnus *et* sonare, *cf.* clari-, grandisonus. HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 305, 17 B. figuram ... tubae -ae (*cf.* CONC.^{S} I 5 p. 309, 30 audistis fistulam pastoralem, audite t. -am [μεγαλοφωνοτάτης]).

magnitās, -ātis *f. a* magnus. ACC. trag. 248 neque sat fingi neque dici potest pro -e (NON. p. 136, 24 -e: magnitudine).

magniter *v. s. v.* magnus *p. 149, 48.*

magnītēs, magnītis *v.* magnes.

magnitiēs, -em *f. a* magnus. LACT. Phoen. 145 -em (magna etiam *Heins.*) *Phoenicis avis* terris Arabum quae gignitur ales, vix aequare potest. *R.*

***magnitūdo,** -inis *f. a* magnus. *de notionibus*: PAVL. FEST. p. 140 M. moles pro -e fere poni solet. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 422, 4 B. dignitas. honos ... -o. fastigium *eqs.* 425, 17 fortitudo. gravitas. -o. GLOSS.^{L} II Philox. MA 28 -o: μεγαλ⟨ε⟩ιότης, μέγεθος. *distinguitur a multitudine*: BOETH. mus. 2, 3 p. 228, 6 quae *quantitas* continua est, -o appellatur, quae discreta est, multitudo. *plur. extat apud* CIC. leg. agr. 2, 78 Phil. 13, 5 de orat. 1, 187. 3, 132 rep. 6, 16 Tusc. 5, 10 nat. deor. 2, 92 VITR. 2, 10, 1. 3, 5, 9 *et saepe.* PLIN. nat. 1, 7, 16. 2, 46. 62. *al.* GELL. 1, 3, 28. 5, 14, 7. *inde saepius. legitur inde a* QVADRIG. CIC. CAES. *per totam Latinitatem. non invenitur apud poetas (cf. Wölfflin, ALL 11, 1900, 506) nisi apud* PHAEDR. (*ter*). NOT. Tir. 25, 23. [*dub.*: FORTVNAT. rhet. 3, 5 p. 123 *v. vol. I 2005, 78*].

I *proprie*: A *de quantitate spatiis circumscripta*:

1 *de universa ratione* -is *in definiendis qualitatibus corporum*: VARRO ling. 8, 79 -is vocabula cum possint esse terna, ut cista, cistula, cistella (*cf.* 9, 74). QVINT. inst. 7, 4, 1 qualis sit cuiusque rei natura et quae forma, quaeritur ... et de -e ac numero (*cf.* AVG. serm. 384, 1, 1 *al.*). MART. CAP. 7, 736 naturalia officia ... sunt sex: -o, color *eqs.* BOETH. arithm. 1, 1 p. 8, 5 *essentiae* sunt ... formae, -es, parvitates, aequalitates *eqs.* *in arte geometrica*: CIC. de orat. 1, 187 liniamenta formae intervalla -es. BOETH. arithm. 1, 1 p. 9, 4 inmobilis ... -is. CASSIOD. art. 6 p. 1213^C. 1215^C. *de circumscriptione* -is: SEN. suas. 1, 3 aliquis ... -i modus est (*cf.* SEN. epist. 79, 9). SEN. nat. 3 pr. 10 multis rebus non ex natura sua, sed ex humilitate nostra -o est. epist. 43, 2 -o ⟨non⟩ (*add.* ς) habet modum certum: comparatio illam aut tollit aut deprimit. GELL. 1, 3, 28 parvitates rerum et -es ... circumstantiae ipsius necessitates ... moderantur ... et nunc ratas efficiunt nunc irritas. AVG. epist. 187, 4, 11 omnis ... -o minor est in sui parte quam in toto. *fere i. q. res -e aliqua praedita*: BOETH. anal. post. 1, 7 p. 720^B non est arithmeticam demonstrationem convenire in -bus accidentia, nisi -es (*Arist. p. 75^b, 5* τὰ μεγέθη) numeri sint. arithm. 1, 1 p. 8, 18 omnia mundi huius corpora, quae proprie -es appellantur. p. 9, 16 -o ... a finita incohans quantitate modum in divisione non recipit; infinitissimas enim sui corporis suscipit sectiones (*cf.* p. 9, 26. 1, 4 p. 14, 15 spatia ... id est -es in infinitissimas minui parvitates. *al.*).

2 *de quantitate certorum corporum i. q. moles, amplitudo, ambitus sim.*: **a** *de mensura corporum animantium*: α *de statura hominum*: QVADRIG. hist. 10^b, 7 Gallus quidam ... et viribus et -e ... antistabat (*cf.* 10^b, 11 propter -em atque inmanitatem facies. CAES. Gall. 2, 30, 4 *opp.* brevitas nostra. LIV. 7, 9, 8. 7, 26, 1 -e atque armis insignis. 22, 46, 5 habitus gentium [*sc. Gallorum Hispanorumque*] ... cum -e corporum tum specie terribilis. *al.*). CAES. Gall. 1, 39, 1 ingenti -e corporum Germanos ... esse (*cf.* 4, 1, 9). LIV. 3, 11, 6 iuvenis ... qua corporis -e et viribus (*cf. l. 52*). 9, 40, 3 galeae ..., quae speciem -i corporum *Samnitium* adderent. 25, 19, 9 insignis ... et -e corporis et animo. 27, 37, 5. SEN. dial. 2, 12, 1 qui a pueris -e tantum formaque corporum differunt. 9, 8, 9 quae *corpora* superfunduntur et undique -o sua volneribus obicit. nat. 1, 5, 14 totius corporis super humanam -em habitus augetur (CVRT. 8, 14, 13. *cf.* PLIN. nat. 6, 88 excedere hominum -em. ITIN. Alex. 49). CVRT. 7, 8, 9 -e corporis animum aestimantibus. PLIN. nat. 1, 7, 16 -um exempla. 35, 74 -em *Cyclopis dormientis* exprimere cupiens *pictor*. QVINT. inst. 8, 4, 24 heroum ... -o aestimanda nobis datur (*sc. ex armis illorum*). TREB. trig. tyr. 29, 2 ea iustitia et corporis -e, ut dignus videretur imperio. VEG. mil. 2, 19 p. 53, 3 staturae -em. AVG. civ. 15, 9 p. 74, 25 D. non credunt ... -es corporum longe ampliores tunc fuisse quam nunc sunt. 22, 14 p. 591, 26 ad giganteas -es. *et al.* *in mensura*: PLIN. nat. 14, 14 *vites* -em infantium puerorum ... exsuperant. β *de amplitudine bestiarum*: VARRO rust. 2, 7, 4 *equum* esse oportet -e modica (*cf.* CVRT. 3, 3, 11). 2, 9, 3 *canes* debent esse ..., -e ampla (*cf.* PETRON. 95, 8 PLIN. nat. 6, 205. *al.*). 3, 9, 19 *gallinarum* (*cf.* COLVM. 8, 11, 16). 3, 14, 4 non quo non *cochleae* ... -bus sint disperiles (*cf.* PLIN. nat. 9, 173. 174. 30, 45 -o duras facit et sine suco). 3, 16, 19 silvestres *apes* minores sunt -e (*cf.* SEN. clem. 1, 19, 2 dissimilis *est rex apium* ceteris cum -e tum nitore. COLVM. 9, 14, 4 PLIN. nat. 11, 46). CIC. nat. deor. 2, 123 propter -em corporis *elephanti* (*cf.* BELL. Afr. 72, 3. LIV. 37, 39, 13 -e *Africi elephanti ab Indicis* ... vincuntur. *al.*). LIV. 1, 45, 4 *bovis* (*cf.* PAVL. FEST. p. 32 M. PHAEDR. 1, 24, 3. *al.*). 21, 22, 8 *serpentis* (*cf.* VAL. MAX. 1, 7 ext. 1. 1, 8 ext. 19 SEN. epist. 82, 24. *al.* LIV. 27, 4, 13 *anguium* [*cf.* VAL. MAX. 1, 6, 7 MELA 1, 99]). 25, 9, 14 miraculo -is *apri* (*cf.* VAL. MAX. 1, 7 ext. 4. 6, 3, 5 PETRON. 40, 3). SEN. suas. 1, 2 foeda beluarum -o (*cf.* 1, 13 SEN. nat. 4, 2, 12 CVRT. 4, 4, 3. PLIN. nat. 9, 6 ad inmobilem -em beluae adolescunt. *al.*). VAL. MAX. 7, 3, 1 *vaccae.* CELS. 2, 18, 8 in piscibus ... media aetas, quae nondum summam -em inplevit (2, 21 PLIN. nat. 32, 154 *al.*). SEN. epist. 90, 4 *tauri.* CVRT. 8, 1, 14 *leonis* (9, 1, 32 *al.* SVLP. SEV. dial. 1, 15, 4 *leaenae*). 8, 12, 11 *pecorum.* PLIN. nat. 6, 91 *testudinum* (9, 35). 8, 32 *dracones* tantae -is (*cf.* IVL. VAL. 1, 28 -e ac maiestate. *al.*). 8, 89 nec aliud animal *praeter crocodilum* ex minore origine in maiorem crescit -em (*cf.* 28, 108). 9, 92 *polypi.* 9, 186 *ballaenae.* 10, 43 his *avibus* -o differentiam dedit. *et saepe.*

b *de dimensione rerum*: α *de mensura universa*: (I) *de rebus naturalibus*: *de sideribus, mundo sim.*: CIC. inv. 1, 8 quae sit solis -o (*cf.* rep. 6, 17 fin. 1, 28 ac. 2, 126. 128. *al.* SEN. nat. 1, 5, 2 *al.* PLIN. nat. 2, 12. 51. 85 APVL. flor. 18 p. 90. EVSTATH. Bas. hex. 6, 9 p. 932^A [μεγέθους. *ibid.* amplitudo, latitudo]). rep. 6, 16 -es omnium *stellarum* (*cf.* SEN. nat. 1, 1, 10. PLIN. nat. 2, 58 amplior errantium stellarum quam lunae -o colligitur. 2, 62. 95 loca atque -es. *al.* LAMPR. Alex. 13, 5 stella primae -is. *al.*). Tusc. 5, 10 siderum -es (*cf.* nat. deor. 2, 92 PLIN. nat. 2, 171 *ibid.* amplitudinis. APVL. Socr. 4 p. 128 *al.*). PLIN. nat. 2, 37 *Veneris* (AVG. civ. 21, 8 p. 504, 20 D. *al.*). 2, 39 -e aut vi ... Mercuri. AMPEL. 3, 2 Orion, qui -e sua dimidiam coeli obtinet. FIRM. math. 8, 4, 15 mensuram ... et -em explicabo signorum *caeli. al.* CIC. rep. 6, 16 terrae (VITR. 8, 3, 26 PLIN. nat. 2, 52 [*bis*]. *al.*). Tusc. 4, 37 mundi (off. 1, 154. CAES. Gall. 6, 14, 6 de mundi ac terrarum -e ... disputant [*cf.* MELA 3, 19]. SEN. nat. 7, 24, 2. APVL. mund. 22 mundus -e immensus [*Ps. Arist. p. 397^a, 14* μεγέθει]. *al.*). SEN. epist. 65, 9 deus hanc -em operis pulcherrimi (*i. mundi*) fecit. 65, 19 qua ratione tanta -o in legem et ordinem venerit. AMM. 15, 1, 4 ambitus terrae ... ad -em universitatis instar brevis obtinet puncti (*cf.* 20, 3, 12 rerum -i). *et al.* *de rebus caelestibus, aëriis sim.*: CIC. nat. deor. 2, 95 nubium (*cf.* PLIN. epist. 6, 16, 4 VEG. mil. 4, 41 p. 160, 11). SEN. nat. 1, 14, 1 -o vasti rotundique ignis. PS. APVL. Ascl. 29 *de lumine solis* (*cf.* EVSTATH Bas. hex. 6, 9 p. 931^D [μεγέθους]). IVST. 7, 1, 7 imbrium et nebulae. *de mole undarum* (*saepe accedente notione vehementiae*): CIC. inv. 2, 97 subitam fluminis -em (*cf.* CAES. civ. 1, 50, 1. 1, 64, 4 timebat tantae -i fluminis exercitum obicere. HIRT. Gall. 8, 27, 2. VITR. 8, 3, 11 *fons amarus* tantam -em fluminis facit amaram. *al.* VLP. dig. 2, 11, 2, 7. 43, 12, 1, 1 flumen a rivo -e discernendum est. IVL. HON. cosmogr. B 45 p. 49, 4 *flumina* cum magna -e et mugitu miscentur. *al. aliter v. p. 118, 24*). 2, 124 in Eurotae -e. Verr. II 4, 118 fons ... incredibili -e. fin. 3, 45 ut interit ⟨in⟩ -e maris Aegaei stilla mellis. CAES. civ. 1, 40, 3 aquae -e pons est interruptus (*cf.* 1, 50, 2 LIV. 30, 26, 5. 30, 38, 10. *al.* VLP. dig. 50, 17, 33 incendia, aquarum -es ... a nullo praestantur). LIV. 38, 18, 8. SEN. nat. 3, 19, 4 amnes -is variae (*cf.* 6, 4, 1 -is notae. 6, 7, 1 amnes, quorum navigabilis etiam sine adiutorio imbrium -o est. PLIN. nat. 6, 51). 4, 1, 2 *Nilus* ad hibernam -em redit (*cf.* epist. 104, 15 Tigris ... integrae -i redditur). 5, 12, 3 torrentes modicae -is. MELA 3, 69. AMM. 14, 2, 10 -e gurgitis. 14, 2, 15 undarum (*cf.* CASSIOD. inst. div. 29 p. 1143^C *opp.* exiguitate). 23, 6, 73. 26, 10, 18 relapsa aequŏrum -o milia multa necavit. 27, 5, 5 nihil agi potuit dirimente -e fluentorum. *de lapidibus sim.*: LIV. 36, 22, 11 saxa variae -is (*cf.* VITR. 2, 5, 3 CVRT. 5, 3, 18. *al.*). CVRT. 9, 1, 30 insignes candore ac -e lapilli. PLIN. nat. 37, 13 nulla gemmarum -e hodie prope ad hanc amplitudinem accedente. 37, 27 -o amplissima adhuc visa. 37, 118. 167 in parva -e multicolor. *al.* ITALA apoc. 18, 21 (Primas.) lapidem ad -em molae magnae. *al.* *de plantis, fructibus*: CIC. leg. agr. 2, 95 fructuum. div. 1, 31 mirabili -e uvam (*cf.* COLVM. 3, 2, 9 *al.*). VITR. 2, 10, 1 arbores ... augentur amplissimis -bus (*cf.* COLVM. 5, 9, 17. 5, 10, 2. PLIN. nat. 1, 16, 76. 12, 110. 16, 242 visendae -is. *al. nota*: CLAVD. DON. Aen. 12, 888 sub teli nomine portabat arboris -em). COLVM. 12, 52, 6 bacarum (*cf.* PLIN. nat. 16, 115 cupressus ... ternas ... *bacarum* gerit -es). PLIN. nat. 12, 25. 13, 48 *balani* distant et -e (16, 20). 13, 53 myrti. *et saepe.* *adhibetur ut mensura imprimis apud medicos* (*cf. vol. I 64, 79 sqq.* [avellanae]. *III 1049, 5* [ciceris]. *VI 3, 21 sqq.* [fabae]): VARRO rust. 2, 11, 4 coagulum -e oleae. CELS. 4, 19, 4 piperis (PLIN. nat. 27, 70 *al.*). 5, 23, 3^B quod -em nucis graecae impleat (*cf.* 5, 24, 2 n. iuglandis. *al.*). *ibid.* ervi (5, 25, 1 *al.*). 5, 25, 5 lupini (SCRIB. LARG. 152. 170 *al.*). 6, 6, 1^1 lenticulae (7, 7, 11). SCRIB. LARG. 13 viciae (88 *al.*). 70 gallae. *et saepe.* *de partibus animantium*: VARRO rust. 2, 4, 11 succidiarum. CIC. Verr. II 4, 103 *dentium eburneorum* (*cf.* VAL. MAX. 1, 1 ext. 2 *al.*). Tusc. 1, 50 qualis sit *animus* in ipso corpore, quae conformatio, quae -o, qui locus (*cf.* 1, 61. AVG. quant. anim. 14, 24 animum carere omni corporea -e. *aliter p. 119, 67*). CAES. Gall. 6, 26, 3 cornuum. PAVL. FEST. p. 43 M. labrorum. 180 testiculorum. 367 nasi. CELS. 1 prooem. 24 *intestinorum.* 7, 18, 10 venarum. 7, 29, 2 vulvae. SEN. nat. 1, 16, 2 falsa -e ... membri tamquam vera gaudebat. PLIN. nat. 11, 205 lienis. *al.* ARNOB. nat. 6, 26 p. 236, 21 veretrorum -es publicatae. LEX Sal. 40, 6 virgas ... quae ad -em minoris digiti (*aliter p. 118, 37*) ... sint. *al.* *nota de amplitudine, claritate vocis sim.*: RHET. Her. 3, 11, 20 figura vocis ... dividitur in tres partes: -em, firmitudinem, mollitudinem

[Dietsfelbinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eqs. (cf. CIC. Brut. 235 QVINT. inst. 11, 3, 40. 12, 10, 64 al.). CIC. rep. 6, 19 sonitus. AMM. 20, 4, 14 iterata -e sonus.

(II) de rebus ab hominibus confectis: de aedificiis: VARRO rust. 1, 13, 5 nubilarium faciendum ... -e pro modo fundi. CIC. ad Q. fr. 1, 1, 42 (trop.) theatrum totius Asiae virtutibus tuis est datum ... -e amplissimum (cf. VITR. 5, 5, 1. 2. 3. 5, 6, 7 ASCON. Scaur. p. 28, 4 St. SVET. Iul. 44, 1 summae -is). VITR. 3, 5, 9 opera habeant -um rationem (cf. 3, 1, 3. 5, 2, 1. 6, 3, 5 al.). 5, 10, 4 -es ... balinearum videntur fieri pro copia hominum (cf. 6, 6, 1). 5, 12, 7 navaliorum. saepe. AMPEL. 8, 18 sepulcri. PAVL. dig. 39, 2, 14 operis -o spectanda est. AMM. 23, 1, 2 al. AVG. civ. 15, 27 p. 118, 6 D. quantum rerum capere illa potuit -o arcae. et al. de supellectile, artificiis: VARRO ling. 8, 33 lectos ... paris -e ac figura. CIC. Verr. II 1, 57 signorum (cf. LIV. 27, 16, 8). 4, 65 candelabri. 4, 74 inerat in illa -e simulacri aetas atque habitus virginalis (cf. CAES. Gall. 6, 16, 4 al.). Flacc. 92 -e poculorum (sc. haustorum). VITR. 6, 8, 4 si ... pilae erunt spatiosis -bus. SEN. epist. 76, 31 colossi (cf. PLIN. nat. 34, 40). CVRT. 9, 10, 25 vasorum. PLIN. nat. 36, 101. TAC. ann. 13, 8 effigiem ... pari -e. de operibus bellicis sim.: CAES. Gall. 2, 12, 5 operum (cf. 3, 12, 3. civ. 2, 2, 5 -o operum ... administrationem tardabat. 3, 63, 4 HIRT. Gall. 8, 10, 1 al.). 7, 86, 4 munitionum. civ. 1, 42, 1 fossas ... ad eandem -em perfici iubet. LIV. 24, 34, 8 tormentorum. VELL. 1, 4, 2 moenium (cf. TAC. ann. 15, 4. AMM. 15, 11, 11 vetusta. 25, 8, 14). CVRT. 4, 2, 21 molis (i. aggeris). QVINT. inst. 8, 3, 84 equi Troiani (cf. CLAVD. DON. Aen. 2, 18. 240 cum ... traheretur tanta -o. al.). TAC. hist. 3, 23 ballistae. CLAVD. DON. Aen. 2, 464 quae iuncturae -em tantae altitudinis (i. turrim) retinebant. VEG. mil. 4, 17 p. 139, 17 -o tam ampla moveatur (de turri). et al. de navibus: CAES. Gall. 4, 24, 2 navium (cf. BELL. Alex. 13, 5 al. LIV. 26, 39, 7. 33, 30, 5 inhabilis ... -is. al. VELL. 2, 84, 1 -o modica nec celeritati adversa. PLIN. nat. 4, 10 ibid. ambitu. 6, 82 -o ad terna milia amphorum. al.). civ. 1, 25, 8 pari -e rates. LIV. 30, 10, 14 impetu ac -e rostratarum. al.

(III) varia: CIC. inv. 1, 82 diversum esse aliquid genere, natura, vi, -e eqs. (2, 151). ac. 2, 116 punctum esse, quod -em nullam habeat (cf. BOETH. arithm. 2, 4 p. 89, 20). VITR. 10, 2, 1 ad onerum -em (10, 2, 11). CELS. 5, 26, 20^F vulneris (cf. CVRT. 7, 6, 5 al. AVG. in psalm. 50, 5 p. 588^in. [trop.]). 5, 28, 2^B ulceris (cf. 5, 28, 14^C). 5, 28, 10 tumoris. SEN. nat. 1, 6, 2 est alicuius speculi natura talis ut ... in portentuosam -em augeat formas (cf. 1, 16, 8. PLIN. nat. 33, 128 dilatatur ... -o imaginum). epist. 118, 17 ubi ... animus ... -em alicuius rei ... sequendo lassatus est, infinitum coepit vocari. FLOR. epit. 2, 8, 17. et al. nota in re nummaria de amplitudine pecuniae, facultatum, impendiorum (aeris alieni v. vol. I 1076, 65 sq.): CIC. inv. 2, 168 pecuniae (cf. S. Rosc. 20 Verr. I 2 al. VAL. MAX. 6, 9, 12 al. CELS. dig. 31, 30 aut ex -e eius pecuniae aut ex mediocritate facultatium. et saepe). Verr. II 3, 111 lucri (3, 131). ibid. quaestus (cf. 5, 22 TAC. ann. 11, 6). 3, 222 aestimationis. off. 2, 71 divitiarum (cf. PAVL. FEST. p. 171 M. al.). CAES. Gall. 6, 13, 2 tributorum. VAL. MAX. 6, 5 ext. 1 praedae (cf. TAC. hist. 1, 65 al.). 9, 13 ext. 1 opum (cf. TAC. hist. 1, 48 al.). PLIN. nat. 2, 118 dispersa fortunae (i. pecuniae) -e. 3, 56 pretii (35, 44). QVINT. decl. 261 p. 71, 14 facultatum. TAC. ann. 12, 62 onerum (i. tributorum). NERAT. dig. 25, 1, 15 impendiorum. PANEG. 11 (3), 11, 3 cenarum laboratas -es res publica sentiebat. VVLG. I par. 22, 14 vincitur ... numerus (sc. in significando pretio) -e aeris. et al.

β de dimensione spatiorum per longitudinem et latitudinem patentium i. q. ambitus, modus: de agris, locis sim.: VARRO rust. 1, 22, 2 agri. 1, 22, 3 fundi. 1, 51, 1 segetis. RHET. Her. 3, 19, 31 locorum (cf. CIC. inv. 1, 38 al.). CIC. Manil. 14 pastionis. Phil. 13, 5 regionum -es (cf. nat. deor. 154 si immensam et interminatam ... -em regionum videretis. div. 1, 2). nat. deor. 2, 17 maris atque terrarum (cf. PLIN. nat. 2, 217 -o aperta. sim.: VITR. 8, 3, 8 lacuum [cf. MELA 1, 118]. SEN. suas. 1, 4 oceani. CONC.^S I 2 p. 57, 23. I 5 p. 286, 25 -es [μεγέθη] pelagorum. al.). epist. 13, 72, 1 provinciae. CAES. Gall. 1, 39, 6 -em silvarum ... timere (cf. 5, 3, 4 al.). 4, 20, 4 insulae (cf. SEN. nat. 2, 26, 5 PLIN. nat. 4, 95 al. QVINT. inst. 1, 10, 40). 7, 41, 2 castrorum. civ. 3, 112, 3 oppidi. SALL. Iug. 78, 2 sinuum. LIV. 1, 8, 5 ne vana -o urbis esset (cf. 1, 45, 1. 39, 9, 1 u. -o ... patientior ... talium malorum. TAC. hist. 4, 84 al. AMM. 27, 3, 5 -e urbis despecta. al.) VITR. 5, 1, 2 -es fori ... ad copiam hominum oportet fieri. al. MELA 3, 54 Scadinaviae (cf. PLIN. nat. 4, 96). PLIN. nat. 3, 119 portus. 4, 121 Europae. TAC. hist. 3, 72 Capitolii. et saepe. de ambitu imperii, civitatis sim. (saepe accedente notione translata): RHET. Her. 4, 33, 44 imperii -em solis ortu atque occasu metiemur (cf. CIC. Mil. 83 SALL. Iug. 14, 16 LIV. 1, 55, 5. 7, 29, 2 ut in hanc -em ... erigi imperium posset. 21, 20, 2 extollentes ... -em i. [cf. TAC. ann. 3, 47, 2]. TAC. hist. 2, 38 al. FLOR. epit. 1, 1 praef. 1. 2, 19, 1 crescentibus cum ipsa -e imperii vitiis. 2, 19, 5. PANEG. 5 [8], 20, 2 illa quae saepe nimia mole defluxerat -o tandem solido cohaesit imperio. saepe). SALL. Catil. 31, 3 rei publicae (cf. 53, 5). LIV. 28, 19, 1 civitatum. al. huc spectat: PLIN. nat. 24, 5 -e populus Romanus perdidit ritus (cf. FLOR. epit. 3, 12, 6 eo -is crescere ut viribus suis conficeretur. VEG. mil. 2, 2 p. 36, 15). AVG. civ. 18, 45 p. 327, 10 D. Romae. al. varia: VARRO ling. 5, 120 magidam ... a -e ... finxerunt (cf. SVET. Vit. 13, 2 patinae. LAB. dig. 34, 2, 31 lancis). LIV. 34, 39, 2 scuti (cf. MELA 1, 26 parmae. TAC. ann. 2, 83, 3 clipei). VITR. 3, 5, 6 oculi (cf. 8, 5, 7 PLIN. nat. 11, 143). 5, 6, 7. 9 praef. 5 duo trigona aequa -e. SEN. nat. 7, 4, 3 luminum caelestium (cf. 7, 5, 3). 7, 15, 1 -o cometae ... districta est. al. PLIN. nat. 12, 127 foliorum (cf. 13, 118. 121. 23, 21 al.). 13, 93 mensae (16, 68). 35, 81 tabulae. et al. trop. de studiis, laboribus late patentibus (cf. p. 119, 27): CIC. de orat. 1, 219 copiam -emque cognitionis atque artis ... admiror (cf. 3, 89. 132 -es sunt artium deminutae). VITR. 6 praef. 6 disciplinae. SCRIB. LARG. praef. 10 omnibus medicis permisit liberum arbitrium -o professionis. PLIN. nat. 18, 300 messium.

γ de longitudine, latitudine, altitudine: de libris: RHET. Her. 1, 17, 27 voluminis -o crevit (cf. CIC. inv. 1, 109 NEP. praef. 8. PLIN. epist. 1, 20, 5 voluminibus ... auctoritatem quandam ... adicit -o). PAVL. FEST. p. 126 M. maximi annales appellabantur non -e. al. de plantis: CIC. Verr. II 4, 125 gramineurum hastarum. VAL. MAX. 1, 6, 12 palmae. PLIN. nat. 12, 39 arbor floret ... violae specie, sed -e quadriplici (aliter v. p. 116, 60). 14, 9 vites ... -e ... inter arbores numerabantur (cf. CAPITOL. Maximin. 30, 1). 16, 33 fungus ... cubitali -e (cf. 25, 63). saepe. VVLG. Ezech. 31, 7 cedrus ... erat ... pulcherrimus in -e sua. de circuitu, itinere sim.: CAES. Gall. 7, 83, 2 propter -em circuitus collis. civ. 3, 106, 2 itineris (cf. SALL. Iug. 68, 3). VITR. 3, 3, 4 intervallorum. 9, 1, 5 circumitionis siderum (cf. 9, 3, 2). 9, 1, 15. de fluminibus (aliter v. p. 116, 37), montibus sim.: SALL. hist. frg. 3, 80 omnium fluminum ... maximum esse Nilum, ... proxima -e ... Istrum (cf. VITR. 8, 2, 8 cum omnia flumina -bus ... a septentrione videantur profluere). LIV. 44, 11, 3 inclitus -e Atho mons excurrit. SEN. nat. 4, 11, 1 quod ... notos ob eximiam altitudinem montes in tantum putant crescere, ut illorum -o sentire solis viciniam possit. CVRT. 7, 3, 20 Taurus secundae -is mons. APVL. mund. pr. varia: VITR. 5, 4, 3 tetrachordi. 8, 6, 4 e latitudine ... lamnarum ... -um ... nomina concipiunt fistulae. 9, 1, 1 umbrarum. 10, 10, 1 foraminum (de diametro; cf. 10, 11, 4). 10, 13, 5 hanc -em turris faciebat tabulatorum XX (aliter v. p. 117, 27). PLIN. nat. 9, 155 caudam ... quincunciali -e. AMM. 22, 15, 5 -es nivium congelascere. VEG. mil. 4, 30 p. 149, 4 scalarum. et al. in mensura: CVRT. 9, 5, 9 duorum cubitorum -is sagittae erant (cf. PLIN. nat. 8, 89 al.). PLIN. nat. 8, 78 duodecim ... digitorum -e (cf. 24, 57 al. aliter p. 116, 82). nota de longitudine temporis: VITR. 9, 3, 2 diei (cf. PLIN. nat. 6, 216. 36, 72 dierumque ac noctium ... -es). GELL. 16, 5, 6 'vetus' ... ab aetatis -e compositum elisumque est. APVL. Plat. 1, 10 ire in perennitatem ... tempus et in eius -em fluere. HIER. epist. 5, 1 ne ... amicitias ... aut temporis aut locorum -o divellat. et al.

B de quantitate, quae numero efficitur, i. q. copia, multitudo, ubertas (cf. p. 115, 16): 1 de frequentia animantium: VARRO rust. 1, 18, 6 familiae (cf. CIC. leg. agr. 2, 78 familiarum -es). CIC. Verr. II 5, 29 -o serviti (i. numerus servorum) perspicitur. BELL. Afr. 49, 1 copiarum (cf. BELL. Alex. 26, 2 NEP. Timoth. 4, 6 al. sim.: FLOR. epit. 4, 2, 49 exercitus. AMM. 21, 3, 3 urgente -is mole disiecti sunt nostri). LIV. 7, 12, 14 contionis. 29, 26, 2 classis (cf. 37, 8, 2). PAVL. FEST. p. 114 M. gens populi est -o (cf. TAC. hist. 1, 89 ann. 6, 1, 2. 13, 54. aliter v. p. 117, 81). PLIN. epist. 6, 33, 2 oratio iudicii -e insignis. APVL. flor. 18 p. 83 pro -e frequentiae locus delectus est. AMM. 18, 7, 5 culicum. 29, 5, 34 praesidiorum. HIER. in Ezech. 6, 8 p. 386, 2 B. dedi te in multitudinem et in -em, id est 'crescere te et multiplicari'. VICT. VIT. 2, 22 -o consumpta est gregis. 2 de copia rerum (cf. p. 117, 43): FRONTIN. strat. 2, 5, 4 -e telorum (cf. Löfstedt, Komm. p. 148).

II translate: A i. q. vis, pondus, gravitas: 1 in universum: RHET. Her. 1, 17, 27 rerum -i ... adsignare (cf. CIC. S. Rosc. 130. 131. div. in Caec. 40. 42 -e rerum dignum eloqui. fin. 4, 32 ibid. excellentia. part. 128 si ... rerum -o ... postulabit. ad Q. fr. 1, 1, 41 splendorem et -em. et saepe. LIV. 9, 18, 18 vel gloria vel rerum -e pares. 22, 8, 4 VELL. 2, 107, 1 SEN. nat. 7, 1, 1 al. AMM. 26, 2, 1 die ... apto ad inchoandas rerum -es. al.). 4, 15, 22 rei -o postulare videbitur (cf. CIC. Verr. II 4, 105 de orat. 1, 16. Att. 2, 22, 5 quid ... postulet [11, 8, 1 LIV. 9, 29, 4 al. cf. l. 61]. 2, 23, 4. 4, 2, 2 epist. 16, 24, 1 al. SALL. Catil. 22, 3. LIV. 1 praef. 4 quae res ... eo creverit, ut iam -e laboret sua [cf. SEN. dial. 7, 13, 5]. 39, 15, 5 ibid. atrocitate. al. QVINT. inst. 8, 3, 48 rei -o vel dignitas minuitur. al. APVL. mund. pr. [Ps. Arist. 1 p. 391^a, 5 διὰ τὸ ὕψος καὶ μέγεθος]. et al.). CIC. Verr. II 5, 32 rerum gestarum (cf. de orat. 1, 7 epist. 15, 14, 3 al. LIV. 39, 29, 4 triumphum rerum gestarum -o impetrabilem faciebat. 40, 59, 1 VELL. 2, 129, 3. et al.). SALL. Iug. 42, 5 pro -e ... disserere. SEN. benef. 3, 29, 6 principia ... sequens -o obruit. 6, 31, 10. epist. 74, 27 quod rectum est, nec -e aestimatur nec numero (cf. 118, 13. 17). al.

2 rerum naturalium: RHET. Her. 1, 11, 19 tempestatis (cf. CAES. Gall. 3, 13, 2 fluctuum tempestatumque. PAVL. dig. 39, 3, 2, 6). CIC. Verr. II 5, 26 -em frigorum et tempestatum vim (cf. IVST. 41, 1, 12 ut Parthiae pleraque finium aut aestus aut frigoris -o possideat). Planc. 96 maritimos cursus praecludebat hiemis -o (cf. epist. 2, 14 AMM. 20, 11, 31). CAES. Gall. 5, 43, 2 venti (cf. civ. 3, 101, 6). AMM. 17, 7, 3 procellarum. 17, 13, 15 incendiorum (31, 6, 7). 23, 3, 3 flammarum. al.

3 fortunae, malorum sim.: RHET. Her. 2, 5, 8 periculi (cf. 3, 3, 5 p. aut laboris. CIC. inv. 2, 56 Quinct. 6, 91. saepe. CAES. Gall.

[Dietsfelbinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 9, 3. *et al.*). 4, 39, 51 calamitatis (*cf.* CIC. p. red. ad Quir. 19 CIL XI 1421, 20 [*a. 4*]. *al.*) CIC. inv. 2, 26 commodi (*cf.* nat. deor. 2, 13. NIGID. Serv. auct. georg. 3, 147 incommodi). S. Rosc. 70 poenae (*cf.* CAES. Gall. 7, 4, 10 civ. 3, 8, 3 *al.*). Manil. 6 belli (*cf.* 20. 27 *al.* LIV. 2, 17, 7 CVRT. 4, 1, 38 *al.*). har. resp. 18 -e ostenti et gravitate responsi. fin. 2, 96 *morborum* (*cf.* AMM. 27, 6, 1 CAEL. AVR. chron. 3, 8, 107. 108). nat. deor. 2, 62 utilitatum (*cf.* 2, 20. 3, 40 *al.*). Att. 3, 9, 1 miseriarum. CAES. Gall. 7, 4, 9 supplicii. LIV. 39, 50, 2 fortunae (*cf.* VELL. 2, 100, 3 SEN. benef. 5, 5, 1 dial. 10, 17, 1 *al.*). RVT. LVP. 2, 10 aerumnae. SEN. epist. 64, 5 beatae vitae (*cf.* 85, 22). CVRT. 3, 5, 9 mali (*cf.* TAC. ann. 3, 3, 2. VVLG. Bar. 2, 18 [μέγεθος]. *al.*). PLIN. nat. 8, 61 fatorum (*cf.* TAC. hist. 5, 13). TAC. ann. 2, 24, 1 *cladis* (*cf.* FLOR. epit. 2, 6, 15 -e cladis ... emersit nobilitas. *al.*). 3, 55, 3 famae. 11, 26 infamiae. PANEG. 4 (9), 4, 1 ruinarum (*cf.* AMM. 17, 7, 7). 5 (8), 9, 6 *victoriae* (*cf.* CAPITOL. Opil. 8, 1). AMM. 21, 5, 5 armorum (*i. successuum bellicorum*) ... inclaruit -o. 21, 12, 15 difficultatum. 23, 5, 18 damnorum -es ... hortantur. VVLG. gen. 41, 31 ubertatis -em perditura est inopiae -o. *et saepe.*

4 *actionum et affectuum hominum*: *peccati, maleficii sim.*: RHET. Her. 4, 16, 23 peccati (*cf.* POMER. 3, 9, 2 p. 487^C peccatorum meorum -e indulgentiae tuae vincitur -o). CIC. inv. 2, 75 maleficii (*cf.* S. Rosc. 68 Verr. II 1, 87). S. Rosc. 148 iniuriae (*cf.* Verr. II 1, 67 *al.* SEN. dial. 5, 13, 6). Q. Rosc. 25 criminis (*cf.* Sull. 69 VAL. MAX. 9, 6, 2 *al.*). Verr. II 4, 35 furti. Catil. 3, 4 sceleris (*cf.* 3, 21 Phil. 5, 15 SALL. Catil. 51, 8 TAC. ann. 14, 10. 15, 51 *al.*). SALL. Iug. 70, 5 facinoris (*cf.* CVRT. 8, 2, 1 TAC. ann. 4, 3, 5 *al.*). VELL. 2, 82, 4 vitiorum. SEN. benef. 7, 30, 2 mendacii. dial. 2, 15, 2. TAC. ann. 14, 49 delicti (*cf.* CYPR. epist. 30, 6 p. 554, 8 *al.*). *et al.* *negotiorum, causarum, officiorum sim.*: CIC. inv. 1, 39 negotii (*cf.* Mur. 41 ad Q. fr. 1, 1, 4 PS. SALL. rep. 1, 7, 1. TAC. ann. 5, 2, 1 -em negotiorum ... excusavit. *al.*). div. in Caec. 42 iudicii (*cf.* 73 COD. Theod. 12, 1, 171 [*a. 409*]. *aliter cf. p. 118, 52. 120, 35*). 73 causae (*cf.* de orat. 1, 15 -o varietas multitudoque ... causarum. Brut. 115 TAC. dial. 37 PLIN. epist. 6, 23, 4 *al.*). Verr. II 2, 131 potestatis. epist. 3, 1, 1 officiorum (*cf.* CHAR. dig. 1, 11, 1, 1). LIV. 4, 24, 3 honoris (*cf.* VAL. MAX. 2, 9, 6 AVSON. 419, 4). QVINT. inst. 4 prooem. 2 oneris (*sc. muneris; cf.* TAC. hist. 4, 9). *beneficiorum*: CIC. inv. 2, 77 beneficii (*cf.* p. red. ad Quir. 5. 6 *al.* SEN. benef. 3, 5, 1 beneficia quaedam -o non patitur excidere *e memoria. al.*). epist. 1, 1, 1 meritorum (*cf.* 10, 12, 1 SEN. benef. 3, 32, 6). VAL. MAX. 4, 8, 1 *doni.* 5, 2 ext. 2 *muneris* (*cf.* TAC. hist. 3, 86). *aliarum actionum* (*cf. etiam p. 118, 71*): CIC. Vatin. 15 contentionis (Marcell. 5). Q. CIC. pet. 13 petitionis. VELL. 1, 5, 1 *Homerus* -e operis ... solus appellari poeta meruit (*cf.* VAL. MAX. 4, 3, 3. SEN. nat. 7, 27, 6 *natura* voluit ... -em operis sui colere. *al.*). SEN. nat. 3 pr. 4 crescit animus, quotiens coepti -em ... cogitat. TAC. ann. 13, 44 commoverat quosdam -o exempli. *affectuum*: CIC. Deiot. 30 acerbitatis et odi. Tusc. 3, 61 aegritudinis. Lael. 29 benivolentiae. fin. 1, 40 *doloris* (*v. vol. V 1, 1853, 36 sq.*). off. 3, 118 voluptatis (*cf.* phil. frg. II 4). epist. 2, 7, 2 -o et vis amoris (*cf.* VVLG. gen. 29, 20). LIV. 30, 34, 12 spei (*cf.* TAC. ann. 11, 36). SEN. benef. 2, 13, 3 superbiae. MIN. FEL. 39 admirationis. CYPR. ad Don. 6 p. 8, 21 saevitiae. patient. 3 p. 398, 25 patientiae. PANEG. 10 (4), 1, 3 laetitiae. MAXIMIN. c. Ambr. 99 *impietatis* (*cf.* AVG. civ. 21, 11 p. 513, 11 D.). PS. AMBR. laps. virg. 8, 34 p. 376^C poenitentiae (*cf.* CASSIOD. in psalm. 101, 11 p. 711^C). HIER. tract. p. 378, 3 misericordiae (*cf.* VVLG. num. 14, 19). 384, 25 fidei (*cf.* BARNAB. •, 4 [μεγάλη πίστις]). *et saepe.*

5 *virium (tam hominum quam rerum), ponderis*: *virium sim.*: NEP. Epam. 2, 4 non tam -i virium servivit quam velocitati (*cf.* FEST. p. 266 M. *Romulum appellatum* a -e virium). LIV. 1, 8, 6 roboris *urbis*. *huc pertinet*: ITALA psalm. 45, 6 (Ps. Tert. adv. Iud. 9 p. 724, 9 Oe.) deducet ... te -o dexterae tuae (*cf.* VVLG. exod. 15, 16 bracchii [psalm. 78, 11 (μεγαλωσύνην). II Macc. 15, 23 (μεγέθει)]. I par. 29, 12 in manu tua -o). *virium animi*: CIC. p. red. in sen. 24 observantiae. Phil. 5, 23 consilii (*cf.* parad. 27 NEP. Timoth. 4, 6 *al.*). fin. 3, 45 splendore virtutis ac -e (*cf.* 5, 92 SEN. epist. 66, 8. 79, 10 *virtutis* stata -o est. *al.*). IVST. 13, 1, 11 sapientiae (*cf.* HIER. Orig. in Ezech. 4, 2 p. 363, 20 B.). *de ipsius animi robore, constantia*: CIC. Mur. 60 ad honestatem, gravitatem, temperantiam, -em animi (*v. U. Knoche l. p. 102, 6 c. passim*). Phil. 5, 23 ingenii (*cf.* fin. 5, 4 off. 1, 119 *al.*). CYPR. mort. 14 p. 305, 23 contra tot impetus ... congredi quanta pectoris -o est. VVLG. Is. 9, 9 in superbia et -e (*i. arrogantia*) cordis dicentes. INSCR. christ. Diehl 2^a, 4 mentis. *ponderis*: VITR. 1, 5, 7 oneris terreni -o. 10, 11, 1. 2 ponderis (*cf.* PAVL. dig. 41, 2, 1, 21 AMM. 19, 7, 7).

B *i. q. auctoritas, dignitas, maiestas*: 1 *rerum*: a *generatim*: CIC. p. red. in sen. 10 tanti imperii (*sc. consulatus. aliter v. p. 117, 73*). orat. 139 hoc in genere ... eluceat oportet eloquentiae -o. SALL. Iug. 5, 4 Hannibal post -em nominis Romani Italiae opes ... attriverat (*cf.* LIV. 33, 21, 3. VELL. 2, 55, 2 paterni nominis -em sequentium. SEN. benef. 5, 14, 5. ARNOB. nat. 2, 78 p. 111, 19 dei nominis et potentiae -o. *al.*). LIV. 5, 22, 8 urbis (*aliter v. p. 117, 67. cf. etiam p. 117, 83*). TAC. ann. 2, 72, 2 *Germanicus* cum -em et gravitatem summae fortunae retineret (*aliter v. l. 8*). APVL. apol. 3 philosophiae. CONSVLT. Zacch. 2, 19 p. 92, 22 Mor. caelestium secretorum ... immensitas ac inenarrabilis maiestatis ... -o. HIER. Orig. in Ezech. 12, 5 p. 439, 1 -em et sublimitatem ecclesiae. VVLG. II Cor. 12, 7 -o (ὑπερβολῇ) revelationum. PSALT. Rom. 144, 12 gloriam -is (μεγαλοπρεπείας, *Vulg.* magnificentiae) decoris regni tui. COD. Theod. 1, 29, 2 (*a. 365*) *causae* dignae forensi -e. CIL VI 1698 (*a. 377*) qui ... pro dignitate tanti ordinis (*sc. senatorii*) -em loci eius impleverit. *al.* b *speciatim in genere dicendi i. q. sublimitas*: SEN. suas. 1, 12 -i studet. SEN. dial. 12, 11, 6 ex tanta orationis -e desciscere. AVG. doctr. christ. 4, 6, 10 linguae non -e sed tumore. BOETH. herm. sec. 5, 10 p. 344, 21 sententiae.

2 *hominum*: a *in universum*: CIC. de orat. 1, 219 vis oratoris -oque (*cf. de -e oratoria*: PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 11 [*v. vol. IV 807, 1*]. SEN. contr. 4 praef. 4 nisi illum ... -o patris non produceret, sed obrueret). part. 105 populi Romani (*cf.* SALL. Iug. 26, 1 or. Phil. 6 LIV. 1, 9, 1 SEN. contr. 9, 2, 15 TAC. Germ. 29 ann. 13, 34 *al.*; *sim.*: LIV. 37, 54, 28 -i Romanae [*cf.* TAC. ann. 2, 10, 1]. TAC. ann 4, 5, 2 nostra. IVST. 37, 4, 5 Romanorum). SALL. Catil. 38, 2 *nobilium*. Iug. 1, 5 *homines* eo -is procederent, ubi pro mortalibus gloria aeterni fierent. 103, 7 regis (*cf.* ITALA Dan. 7, 27 [Aug. civ. 20, 23 p. 464, 30 D.] potestas et -o [μεγαλωσύνη] regum). PS. SALL. rep. 1, 7, 4. 2, 2, 4 queri ... de -e tua (*sc. Caesaris; cf.* SEN. contr. exc. 6, 8). LIV. 1 praef. 3 *coni.* nobilitate. 9, 18, 8 quantalibet -o hominis concipiatur animo, unius tamen ea -o hominis erit (*sc. Alexandri; cf.* SEN. suas. 1, 3 CVRT. 6, 6, 2. 6, 8, 7 infra -is tuae fastigium. 8, 14, 46 *al.*). LIV. 38, 54, 1 adlatrare -em *Scipionis*. 38, 58, 9 -o et splendor legati. *al.* VELL. 2, 29, 2. 2, 36, 1 *al.* PHAEDR. 4, 6, 12 periclitatur -o principum. SEN. clem. 1, 3, 3. 1, 8, 3 est haec summae -is servitus non posse fieri minorem. dial. 10, 4, 4 quo *die* -em suam exueret. epist. 94, 64. 73 despexerunt in illud -is suae praeceps. CVRT. 9, 2, 31 vestram gloriam et -em. TAC. ann. 2, 79, 3 imperatoris. PLIN. epist. 10, 31, 1 salva -e tua. 10, 61, 5 paneg. 42, 1 *al.* TERT. apol. 21, 4 generis *Iudaeorum* -o et regni sublimitas. PORPH. Hor. carm. 4, 9, 1 Homeri. IVST. 19, 1, 2 -i patris successerunt (*cf.* 22, 1, 1). AMM. 18, 1, 2 personarum. VVLG. sap. 6, 8 (μέγεθος). Ezech. 31, 2 in -e tua (*sc. Pharaonis*). AVG. in psalm. 38, 8 inflatio et tumor imitatur -em. COD. Iust. 3, 31, 12 -o ... et auctoritas centumviralis iudicii (*aliter v. p. 118, 52. 119, 30*). b *in appellationibus honorificis*: HYG. mun. castr. 47 novitatem metationis ad -em tuam ... adferam. COD. Theod. 12, 6, 5 (*a. 365*). 10, 23, 1 (*a. 369*). 8, 5, 52 (*a. 393*) sublimis -o tua. 8, 5, 62 (*a. 401*) excepta -e tua. 14, 17, 14 (*a. 402*) ab inlustri sede -is tuae (*cf.* COD. Iust. 12, 35, 18, 6 [*a. 492*]). 2, 10, 6 (*a. 422*) per forum tuae -is (*cf.* COD. Iust. 1, 4, 15 [*a. 468*]). *passim.* AVELL. p. 75, 28 *ibid.* excellentiae. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 50, 16 (μέγεθος). 55, 12. 64, 14 (μεγαλοπρεπείας). *al.* EPIST. pontif. 885 (*a. 534*) Conc.^S IV 2 p. 210, 16 ALC. AVIT. epist. 56 p. 85, 16 ENNOD. epist. 1, 3 p. 6, 27. *passim.* CASSIOD. var. 1, 15, 1. *saepe.* EPIST. Austras. 36 *ibid.* celsitudinis. COD. Iust. 2, 7, 13, 1 (*a. 468*). 12. 25, 4 (*a. 474*) *ibid.* amplitudinis. 1, 27, 2, 13. 1, 29, 5 tuam ... -em, quae nobis ... commendata est, idoneam ad talem fore dignitatem confidentes elegimus. *passim. et al.* *huc pertinet*: RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 64, 17 mentis vestrae -em (μεγαλόνοιαν) quaeso.

3 *deorum, numinum*: LIV. 41, 20, 8 *Iovis* (*cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 5, 1 [*ibid.* virtus, potentia]). SEN. suas. 4, 4 SEN. apocol. 9. dial. 2, 3, 3 existunt qui -em multum ultra se positam non tacturi adpetant. nat. 1 praef. 13 -o illi (*sc. deo*) sua redditur. TAC. Germ. 9 caelestium. MIN. FEL. 18, 9 -em dei ... minuit (*cf.* ITALA deut. 3, 24 [ZntW. 29, 1930 cap. 7, 1 p. 207] -i tuae [ἰσχύν. *Vulg.* fortitudini t.] ARNOB. nat. 2, 52 p. 89, 24 [*coni.* eminentiae]. VVLG. Luc. 9, 44 [μεγαλειότητι]. *al.*). TERT. adv. Marc. 1, 4 p. 295, 17 rex regum ob summitatem -is. p. 295, 23. 24. 1, 9 p. 301, 12. 1, 18 p. 313, 22 divinae -is (*opp.* humanae mediocritatis; *cf.* PRISCILL. tract. 3, 69 p. 53, 24). 2, 2 p. 334, 24 *al.* ITALA deut. 32, 3 (Lugd.) date -em (μεγαλωσύνην. *Vulg.* magnificentiam) domini dei nostri. Is. 33, 17 (Barnab. 11, 5) regem cum -e (μετὰ δόξης. *Vulg.* in decore) videbitis. PRISCILL. tract. 1, 3 p. 5, 9 Christi. HIER. Orig. in cant. 2, 3 p. 45, 7 B. nec poterat humana fragilitas totius 'montis' (*i. Christi, qui comparatur cum 'lapide ex monte'*) -em capere. VVLG. deut. 3, 24. 5, 24 *coni.* maiestatem. Iob 26, 14 tonitruum -is illius. 37, 4 tonabit voce -is. psalm. 70, 8 ut cantem ... -em (μεγαλοπρέπειαν) tuam. 144, 3 (μεγαλωσύνης). 150, 2 secundum multitudinem -is. sap. 9, 10 a sede -is (δόξης) tuae (*cf. supra l. 39*). Hebr. 8, 1). 15, 2 (κράτος). Sirach 2, 23. 18, 4. 43, 16 in -e (ἐν μεγαλείῳ) sua. II Petr. 1, 16 (μεγαλειότητος). *saepe.* AVG. civ. 7, 26 p. 307, 17 D. numinis -o. *et al.* *cf. etiam p. 119, 80.*

iuncturae selectae: 1 *abl. qual.*: a *attributive* (*cf. p. 116, 68*): RHET. Her. 3, 19, 31 -e modica et mediocris locos. CIC. Verr. II 4, 103 dentis eburneos incredibili -e. II 4, 118. Sest. 26 vir incredibili ... -e animi. nat. deor. 2, 92 sidera -bus immensis. off. 3, 38 corpus ... invisitata -e. CAES. Gall. 4, 1, 9 immani corporum -e homines. 6, 16, 4. civ. 1, 25, 8 pari -e rates. 3, 112, 3 vicus oppidi -e. LIV. 1, 45, 4 bos ... miranda -e. 7, 9, 8 eximia corporis -e ... Gallus. 21, 22, 8 serpentem mira -e. VITR. 6, 3, 8 exedrae amplis -bus. 6, 7, 3 oecos ... ampla -e. 7 praef. 16 *al.* SEN. nat. 7, 5, 3 CVRT. 4, 3, 2 *al. et saepe.* *nota abl. (plur.) sine adi. p. 118, 26.* b *praedicative* (*cf. p. 115, 56. 73 sq.*): CIC. Verr. II 4, 65 *candelabrum* erat ... ea -e, ut *eqs.* de orat. 2, 299. CAES. Gall. 6, 10, 5 silvam esse ... infinita -e. VITR. 5, 5, 2 si non erit ampla -e theatrum. 5, 6, 7 eadem -e fieri (*cf.* 10 4, 3).

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 1, 1 umbra ... alia -e est. *al.* PLIN. nat. 10, 3 aquilae narratur *phoenix* -e.

2 *abl. limit.* (*causae*): QVADRIG. hist. 10^b, 7 -e ... antistabat (*cf.* MELA 3, 54). VARRO ling. 8, 32 pares -e (*cf.* BELL. Alex. 46, 1 *al.*). rust. 3, 16, 19 minores ... -e (*cf.* PLIN. nat. 13, 121). CIC. Verr. II 3, 10 antecellet (*cf.* Manil. 14). 3, 203 differat (*cf.* nat. deor. 1, 16 *al.*). de orat. 2, 347 praestabiles. off. 1, 61 excellit (1, 64). ad Qu. fr. 1, 1, 42 -e amplissimum (*cf.* PLIN. nat. 36, 160). CAES. Gall. 6, 27, 1 antecedunt. 6, 28, 1 -e ... infra elephantos (PLIN. nat. 28, 108). LIV. 7, 10, 7 corpus ... -e eximium. 7, 26, 1 -e ... insignis (*cf.* 25, 19, 9 *al.*). 37, 39, 13 -e ... vincuntur (*cf.* PHAEDR. 3, 18, 6 *al.*). 38, 18, 8 memorabilis (*cf.* CVRT. 4, 2, 2). SEN. dial. 2, 15, 2 -e creverint. nat. 7, 4, 3 -e distant (*cf.* PLIN. nat. 16, 20 *al.*). PLIN. nat. 2, 37 -e extra cuncta alia sidera est. 9, 111 -e ... praecipuas. 10, 6 *avis* minimā -e (*cf.* 10, 7 secundā -e). 11, 241 -e conspicuum. *al.*

3 *gen. qual.*: LIV. 24, 34, 8 variae -is tormenta. 25, 24, 6 in vastae -is urbe. 27, 4, 13 angues -is mirae. *al.* VELL. 1, 12, 4 inmanis -is hostem. VAL. MAX. 1, 1 ext. 2 dentes ... eximiae -is. *saepe.* SEN. nat. 1, 3, 6 piscinam ingentis -is. 3, 19, 4 amnes -is vastae. *al.* CVRT. 3, 3, 11. *passim.* PLIN. nat. 37, 194 tantae -is factas *esse gemmas. et al.*

4 *epitheta*: ampla (*cf. p.* 115, 74. 116, 57. 61): VITR. 5, 5, 2. 3 *al.* 8, 3, 8 COLVM. 9, 14, 4 ASCON. Scaur. p. 28, 4 St. PLIN. nat. 2, 12. 58. 12, 127 *al.* conspicua: SEN. contr. 3 praef. 3 VAL. MAX. 1, 1 ext. 2 PLIN. nat. 16, 234. eximia: CIC. epist. 10, 12, 1 Q. CIC. pet. 28 VAL. MAX. 1, 1 ext. 2 *al.* CVRT. 3, 3, 11 *al.* futura: TAC. hist. 3, 72 SVET. Aug. 94 IVST. 2, 15, 18 *al.* immanis (*cf. l.* 17 *p.* 120, 76): CAES. Gall. 6, 16, 4 VITR. 7 praef. 16. 8, 3, 8 APVL. met. 6, 14. immensa: (*cf. p.* 117, 60. 120, 75): CIC. Tusc. 1, 61 VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 PLIN. nat. 2, 85 *al.* imperatoria: TAC. ann. 16, 23. incredibilis (*cf. p.* 120, 74. 75): CIC. Verr. II 4, 118. 125 *al.* SEN. nat. 1, 16, 8. ingens: CAES. Gall. 1, 39, 1. 5, 3, 4 LIV. 27, 16, 8 *al.* VAL. MAX. 1, 7, 7 *al.* SEN. epist. 82, 24 CVRT. 5, 3, 18 *al.* PETRON. 95, 8. *et al.* inopinabilis: IVL. VAL. 3, 16 p. 126, 1. insignis: ASCON. Scaur. p. 28, 2 St. interminata (*cf. p.* 117, 60): APVL. Plat. 1, 5 p. 87, 7. invisitata (*cf. p.* 120, 76): LIV. 45, 42, 12 CVRT. 9, 1, 4. inusitata: CVRT. 4, 4, 3 PLIN. nat. 8, 149 PLIN. epist. 6, 16, 4. iusta: BELL. Alex. 44, 3 VAL. MAX. 1, 6, 12 CELS. 7, 12, 1^F *et al.* lunaris: SEN. nat. 1, 1, 2. magna (*cf. p.* 116, 10. 41. 128, 53): SORAN. 31. media: PLIN. nat. 10, 8. 21, 19 LABEO dig. 34, 2, 31. mira: LIV. 21, 22, 8. 27, 4, 13 MELA 1, 63 PLIN. nat. 1, 8, 12. *et al.* modica (*cf. p.* 115, 73. 116, 50. 117, 30. 120, 73): COLVM. 6, 9, 1 PLIN. nat. 9, 64. nimia: CELS. 2, 21 TAC. hist. 1, 89 *al.* parva: *v. p.* 116, 57. praecipua: VAL. MAX. 7, 3, 1 PLIN. nat. 9, 45. 173. 11, 46. praegrandis: IVL. VAL. 3, 16 p. 126, 1. prima (*cf. p.* 116, 19): PETRON. 40, 3. rara: CVRT. 8, 1, 14. 8, 13, 7 *al.* summa (*cf. p.* 116, 5): CIC. Att. 4, 6 SEN. clem. 1, 8, 3 PLIN. nat. 9, 22 *al.* varia (*cf. p.* 116, 46. 54): LIV. 24, 34, 8. vasta: LIV. 25, 24, 6 SEN. nat. 3, 19, 4 PLIN. nat. 5, 53.

5 *iuncturae verbales*: excedere -em: CELS. 5, 28, 14^A SEN. nat. 5, 12, 3 *al.* complere, explere, implere -em (*cf. p.* 116, 5. 69 *al.*): CELS. 5, 28, 9 SEN. epist. 79, 9 PLIN. nat. 9, 128. 10, 150. 13, 62. 16, 27. in (ad) -em adolescere (*cf. p.* 116, 3): PLIN. nat. 8, 36 QVINT. inst. 8, 5, 26. crescere (*cf. p.* 116, 10): LIV. 7, 12, 14 SEN. nat. 2, 26, 5. 6, 2, 4 PLIN. nat. 19, 84. eo -is crescere: *v. p.* 117, 82. pervenire: CELS. 7, 12, 1^F PLIN. nat. 9, 22 *al.* eo -is procedere: *v. p.* 120, 17. excedere: CELS. 2, 21. perducere in -em: PLIN. nat. 9, 174.

Dietzfelbinger.

1. magno *v. s.* mango. **2. magnō** *v. s.* magnus *p.* 147, 62.

magnopere *v. s.* opus.

ˣ**magnus** (-ā-? *sed cf.* Stolz-Leumann^5 104), -a, -um. [*cf. c. gr.* μέγας, *f.* μεγάλη '*magnus*', *got.* mikils, *sanscr.* mahánt-, *arm.* mek, *tochar.* makā-, *hethit.* mekkiš '*magnus*, πολύς', *gall.* maon (*plur.*) '*magni*', *hibern.* mag- '*magnus*' *al.*; *cf. et* Maia, Maius. *J. B. H.*] *comp.* **mai(i)or** (*de* -i(i)- *v. p.* 122, 4; -ā- *v. p.* 122, 4, *sed cf.* Sommer, Handb.$^{2.3}$ 155, Stolz-Leumann^5 49), -ius. [*ex* *mag-i̯ōs (*cf.* maiestas *et* magis); *cf. messap.* μαζζες '*maius*' (?). *J. B. H.*] *superl.* **maximus** (-ā-? *cf. p.* 122, 26 *et* Ernout-Meillet *s. v.*, *aliter* Stolz-Leumann^5 105), -a, -um. [*ex* *mag simos, *cf.* magis, magnus *et osc.* maimas '*maximae*'. *J. B. H.*]

notatur (*cf. p.* 52, 69. 70, 29): m: CIL I^2 1619 Iovi o(ptimo) m(aximo). *passim.* V 7454, 7 horti ita uti o(ptimi) m(aximi)que sunt. XIII 505 (*a.* 176) sacrum m(atri) m(agnae) (XII 5697, 3 XIV 2904 *al.*). V 520 m(atri) d(eum) m(agnae). XII 1567 m(atri) d(eum) m(agnae) I(daeae). X 6075 sacerdos m(atris) m(agnae) I(daeae). XIV 3534 *al.* LEX Vrson. (CIL I^2 594) 92, 10 m(aior) p(ars) (96, 9 97, 18). CIL VI 10047 a, 7 vici praemia m(aiora). ma: CIL IX 1538 (*a.* 228) m(atri) d(eum) ma(gnae). mag: CIL I^2 885 II 179 III 14242 *al.* IX 1100 sacerdos m(atris) d(eum) mag(nae). 5061. magn: CIL I^2 1364 *bis.* mai(or): LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 1, 1 de Termesi(bus) Pisid(is) mai(oribus). LEX vic. Furf. (CIL I^2 756) 15 mai(or) pars. *al.* max: CIL I^2 789 pont(ilici) max(imo). *saepe.* ***de formis et scriptura: posit.: scribitur:*** *per* -c-: CIL I^2 791, 6 III 6541^a INSCR. christ. Diehl 4717. 4780, 3. *per* -ge-: CIL X 1587 matri magenae (*cf. ibid.* Ascelapiades). *per* -an(n)-: CIL VI 14672, 12 in tam mana clade. INSCR. Bonner Studien 1890 p. 236 nr. 40 (*in tab. lusoria*) clamor mannus. 41 circus mannus. *cf.* μαν(ν)αύρα (*ex* '*mana aula*'): CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 22 p. 125, 11. 1, 24 p. 137, 19 *al.* ***formae:*** *gen. sing. in* -ai: PLAVT. Mil. 103. *dat. pl.*: *in* -eis: CIL I^2 1223, 16. *in* -abus: FRG. Bob. gramm. V 557, 4 -abus pudicabus libertabus. *voc. sing.* -us (deus): *v. p.* 135, 3. ***comp.: scribitur:*** *per* -á-: CIL X 1020. *per* -ii- (*cf.* PRISC. gramm. II 14, 6 antiqui solebant ... 'maiius' ... scribere, quod non aliter pronuntiari posset, quam si ... proferretur ut ... 'mai-ius'): PLAVT. Trin. 642 (*A*). LEX Malac. (CIL II 1964) 8, 10 maiiorem (*cf.* 1, 31. 2, 55. 3, 6. 48. 65 maiior); maior *inde ab* ELOG. Scip. CIL I^2 10. 15 *passim.* *per* -ur-: CIL IX 648, 14 (*tit. Iudaicus*) maiures cibitatis. ***formae***: PAVL. FEST. p. 264 M. r pro s littera saepe antiqui posuerunt, ut -osibus ... pro -oribus. *cf. nom. propr.* Maio (*v.* Stolz-Leumann^5 176): CIL I^2 76 161. 173. 233. 329. *dat. sing. in* -ei: LEX repetund. (CIL I^2 583) 60. 75. *abl. sing. in* -i (*cf.* CHAR. gramm. p. 174, 26 B. ab -ore, si hominis sit proprium nomen; -ori ⟨de⟩ re vel negotio): [CIC. epist. 9, 13, 2 *HD*] SEN. dial. 11, 9, 2 nat. 5, 18, 4 FRONTIN. aq. 18 ACT. Arv. a. 101 I 74 NERAT. dig. 44, 1, 21 IVLIAN. dig. 5, 1, 74, 1 POMPON. dig. 1, 2, 2, 17 IVVENC. 4, 189 CE 1172, 2 PALLAD. 1, 4, 2 OPTAT. 2, 25 p. 62, 16 *al. metro probatur*: LVCAN. 7, 162 SIL. 13, 409. *nom. et acc. pl.*: *in* -is: *acc.*: PLAVT. Rud. 167 VARRO rust. 1, 20, 1 LVCR. 5, 595 COLVM. 1, 4, 6 SIL. 17, 389. *nom.*: AFRAN. com. 361 COLVM. 3, 13, 11. *in* -eis: CHAR. gramm. p. 174, 25 B. '-oreis' Cicero (frg. inc. 23 M.). ***formae contaminatae***: INSCR. christ. Diehl 2129$^{adn.}$ in basilica maxio⟨re⟩. [LEX Visig. 7, 1, 1 eorum maiora auctoritas *in R* 1. 2 *errori scribae tribuendum videtur.*]

superl.: *de origine*: SCAVR. gramm. VII 24, 20 -imus corruptum est ex magnissimo. ***scribitur***: *per* -á-: ACT. Arv. a. 120 l. 17. *per* -xs- (*cf. p.* 70, 23): CIL I^2 1366. XI 1420 (*a.* 2), 9 (*at* 10 -x-). 1421 (*a.* 4), 7. 11. 46 (*at* 50 -x-). II 4721 (*a.* 90). 2010 (*a.* 109). 2697. 5565 III 7439. *per* -ss-: CIL XIII 10010, 1319^y. *de ratione scribendi per* -um- *vel* -im- (*cf.* A. Brock, *Quaest. gramm. cap. duo, Iurjev [Dorpat] 1897 cap. I*): VEL. gramm. VII 49, 20 *antiquis* fere placuisse per u talia scribere et enuntiare (*cf.* 50, 4 sqq. GRAMM. suppl. 223, 17 antiqui ... -umus scribebant et sonum qui erat inter u et i proferebant. nunc autem haec per i scribuntur atque proferuntur). QVINT. inst. 1, 7, 21 optimus -imus ut mediam i litteram, quae veteribus u fuerat, acciperent, Gai primum Caesaris inscriptione (instructione *A*) traditur factum (*cf.* ISID. orig. 1, 27, 15 Varro tradit Caesarem per i eiusmodi verba enuntiasse solitum esse et scribere). MAR. VICTORIN. gramm. VI 9, 3 *Licinius Calvus* -imus scripsit, non ut nos per u litteram. ***in titulis*** *scriptio* -um- *vetustiorum propria est (cf. etiam p.* 70, 24), *interdum tamen etiam in posterioribus occurrit*: INSCR. column. rostr. (CIL I^2 25) 8 (8 -i- *restitutioni rec. debetur*). CIL I^2 732. 1366. 1378. 2101 VI 8681 (*aet. Nervae*) II 2010 (*a.* 109); *cf. etiam* -om- CIL XI 7515. *inde ab aet. Caesaris* ***in isdem tit.*** -u- *et* -i- *promiscue scribitur (cf. l.* 42) *ut*: LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 45 -u-, 143 -i-. CIL II 6278 (*a.* 176/7) l. 51 -u-, 23. 27. 42. 57 -i-; *cf. etiam formas iuxtapositas ut* CIL I^2 1423 Iovi optumo -imo (VI 30939 X 7852, 10 [*a.* 69]); *inde ab aet. Aug. scriptio* -im- *longe praevalet (e. g. in* R. GEST. div. Aug. *sola occurrit* [c. 10. 19]); *item* ***in libris*** *forma* -im- *multo crebrior est, quamquam scriptio* -um- *saepe occurrit; promiscue traditur e. g.* PS. SALL. rep. 2, 9, 1 -imum imperium -umo dedecori fuit. *per* -em-: CE 697 (= CIL XII 2066), 2 (*a.* 512). *nom. sing. in* -os: INSCR. column. rostr. (CIL I^2 25) 3. *nom. pl. in* -ei: PLAVT. Men. 259 (*A*). ***forma hybrida***: VIRG. gramm. p. 11, 4 sive magnissimo sive minissimo (*cf. supra l.* 26 *et* GRAMM. suppl. 77, 17 magnior magnissimus ars non permittit). ***de notione***: GLOSS. μέγας, μεγάλη, μέγα. *de differentia inter* -us *et* grandis *v. vol. VI 2179, 51; inter* -us *et* amplus *vol. I 2006, 42.* ***de usu*** (*cf. vol. VI 2179, 61 sqq. et* Löfstedt, *Syntact. II 339 sq.*): *legitur inde a* LEGE XII tab. *p.* 128, 44 LIV. ANDR. *p.* 124, 73 NAEV. *p.* 123, 58 ENN. *p.* 123, 54 *al.* NOT. Tir. 25, 22 *al.* [*it. mer.* maño, *sard.* manu, *prov.* manh, *hisp. vet.* maño. *it.* maggiore, *francog.* maire, *hisp.* mayor. *francog.* maisme. *M.-L.*] [*loc. corr.*: ENN. ann. 567 PLAVT. Mil. 855 LVCIL. 1218 CIC. Sest. 7 epist. 4, 6, 3 LVCR. 6, 490 CIRIS 374 GRATT. 281 SEN. contr. 3 praef. 3 SEN. nat. 5, 12, 5 dial. 3, 1, 4 epist. 84, 8. 92, 6. *dub.*: LVCR. 3, 962 aequo animoque agedum -is concede necessest (*retinet dubitanter* Löfstedt, *Beitr. 80 interpretans* 'perfectis, egregiis'; *coni.* gnavis *Woltjer, quem sequitur Diels,* dignis *Lachmann, alii alia.* IVV. 11, 148 (*v. edd.*). APVL. met. 6, 16 (*v. p.* 152, 6). 8, 19 senex alius, -us (-is *Oud.*, magis *Rover*) ille quidem gravatus annis. *falso trad.* (*cf. etiam p.* 93 45): TITIN. com. 59 -oribus *pro* moribus. LVCR. 2, 1165. SEN. Herc. O. 1214 (*pro* manus). PLIN. nat. 9, 66 -ius *pro* natus. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 213 (*pro* magus. *v. etiam p.* 150, 14 *et cf. p.* 51, 43).]

CONSPECTVS MATERIAE

caput primum: sensu proprio:

I *de spatio*: **A** *de universa amplitudine i. q. grandis,* μέγας: **1** *animantium: p. 123, 53.* *i. q. adultus: p. 123, 70.* **2** *rerum:* **a** *singularum: p. 123, 79.* **b** *cumulatarum i. q. uber: p. 124, 37.* **B** *de singulis spatii partibus:* **1** *i. q. latus: p. 124, 72.* **2** *i. q. altus: p. 125, 28.* **3** *i. q. longus: p. 125, 40.*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *de tempore*: **A** *i. q. diuturnus: p. 125, 54.* **B** *i. q. aetate provectus: p. 125, 71.* **C** *i. q. temporum ordine antiquior: p. 127, 65.* **D** *c. vocibus cognationis: p. 127, 79.*

III *de numero*: **A** *de eo quod ex multis constat: p. 127, 82.* **B** *de eo quod saepe fit: p. 128, 18.* **C** *de eo quod a multis fit: p. 128, 24.* **D** *i. q. multus: p. 128, 37.*

caput secundum: translate:

I *strictiore sensu*: **A** *de quantitate*: **1** *generatim de rebus, quibus significantur qualitates, vox, status, res naturales: p. 128, 44. (in)commoda, (de)decus, vitia et virtutes, crimen et meritum, argumentum: p. 128, 72.* **2** *speciatim c. nom. agentis et c. adi.: p. 129, 56.* **B** *de vi et impetu, de rebus, quibus significantur actiones, status et affectio corporis, res naturales: p. 130, 1. affectus, societas, admonitio: p. 130, 33.*

II *latiore sensu c. variis coloribus notionum*: **A** *de potentia et potestate: p. 130, 66.* **B** *de vi, momento, auctoritate: p. 132, 73.* **C** *de labore, difficultate, periculo: p. 134, 18.* **D** *de praestantia*: **1** *i. q. magnificus, splendidus, spectandus: p. 134, 52.* **2** *i. q. excelsus*: **a** *generatim*: *α in bonam partem i. q. sublimis, σεμνός: p. 134, 72.* *β in peiorem partem i. q. superbus, inflatus, magniloquus: p. 135, 74.* **b** *speciatim de animo i. q. generosus, fortis, fidens: p. 136, 19.* **3** *i. q. egregius de eo, quod quavis ratione solitum modum excedit (honorificus, clarus, efficax, diligens, mirus, incredibilis, honestus, strenuus, honoratus): p. 136, 81.*

caput tertium: structurae, stilistica, iuncturae:

I *structurae*: **A** *generatim*: **1** -us ad *aliquid: p. 139, 74.* **2** -us *aliqua (in) re*: **a** *c. abl.: p. 139, 81.* **b** *c.* in: *p. 140, 12.* **c** *c. gen.: p. 140, 16.* **d** *c. acc.: p. 140, 18.* **3** *c. gen. part.: p. 140, 20.* **B** *in comparatione res comparata exprimitur*: **1** *abl.: p. 140, 24.* **2** *particula* quam: *p. 140, 47.* **3** *gen.: p. 140, 55.* **4** *dat.: p. 140, 65.* **5** *praep.: p. 140, 71.*

II *stilistica*: **A** *de usu graduum*: **1** *positivi*: **a** *pro superl.: p. 140, 74.* **b** *opp. comp.: p. 140, 84.* **c** *c. dat. i. q. nimius: p. 141, 7.* **2** *comparativi*: **a** *opp. comp.: p. 141, 9.* **b** *comp. et posit.: p. 141, 15.* **c** *comp. et superl.: p. 141, 62.* **3** *superlativi: p. 141, 77.* **B** *enallage: p. 142, 16.* **C** *praed. coni. c. verbo: p. 142, 35.* **D** *abundantia: p. 142, 40.* **E** -or -orque: *p. 142, 44.*

III *iuncturae c.* tam, quam, ita, sic: *p. 142, 47.* *syn.: p. 142, 74. iuxta posita: p. 143, 15. opp.: p. 143, 54. adnominationes: p. 143, 71.* *substantive: masc.* -us, -ior, -imus: *p. 143, 82.* -ores: *p. 144, 5.* *neutr.* -um, -ius, -imum: *p. 147, 23.* *neutr. pro adv.* -um, -ius, -imum: *p. 148, 55.* *adv.* -e, -iter, -o: *p. 149, 25.*

CAPVT PRIMVM: *sensu proprio:*

I *de spatio* (*attuli fere primos quosque locos*): **A** *de universa amplitudine i. q. grandis, μέγας*: **1** *corporum animantium et singularum corporis partium*: **a** *generatim*: ENN. frg. var. 37 *piscis* (39. VARRO Men. 289 *opp.* minutus. IVV. 5, 99). PLAVT. Amph. 1109 angues. VERG. ecl. 4, 22 leones. Aen. 1, 634 suum. OV. rem. 422 epist. 10, 87 met. 3, 714. trist. 1, 10, 44 hostia. CELS. 2, 18, 7 animal. COLVM. 5, 9, 11 PETRON. 49, 3 IVV. 5, 114. NAEV. carm. frg. 19, 2 M. Atlantes. PLAVT. Amph. 1103 puer. TER. Hec. 440 *homo* (LVCIL. 242. 1221 nequam et -us homo laniorum immanis canes ut). LVCR. 4, 1163 -a atque immanis *femina*. LIV. 8, 6, 9 viri -oris quam pro humano habitu. ENN. ann. 569 (*trop.*) manu -a Romanos impulit amnis (*cf. Hom. Il. 15, 695 χειρὶ μάλα μεγάλῃ*). PLAVT. Pseud. 1219 -o capite (*cf. vol. III 403, 15*), ... admodum -is pedibus (VARRO rust. 2, 9, 4 -is et latis). LVCIL. 547 ossa lacertique (VERG. Aen. 5, 422). VARRO rust. 2, 5, 7 oculis. 2, 9, 4 auriculis. ling. 5, 101 cornua. CATVLL. 86, 4 in tam -o ... corpore (*cf. vol. IV 1008, 65*). VERG. Aen. 5, 422 membrorum artus. CELS. 2, 7, 21 lienes. 4, 1, 12 vulva (*opp.* exigua). COLVM. 6, 1, 3 *ungulae*. SCRIB. LARG. 47 *pinna*.
b *speciatim i. q. adultus* (*proxime accedit ad notionem p. 125, 71 allatam*): PLAVT. Truc. 508 iam -ust? (OV. fast. 5, 26 IVV. 14, 169. HIL. myst. p. 23, 13 -us factus Moyses. AVG. in psalm. 112, 2 cum creverimus -ique fuerimus [*opp.* pueri]). VARRO ling. 9, 16 ut nutrix pueros a lacte non subito avellit ..., sic -ores ... ad ea *verba* quae sunt cum ratione modice traducere oportet ([AVG. civ. 7, 19 p. 297, 29 D. *opp.* pueros]. TERT. anim. 25 *opp.* infans. AVG. agon. 33, 35[in] cum parvuli simus, -iorum cibos non adpetamus. in euang. Ioh. 98, 3[in] *opp.* parvuli). *cf. p. 126, 23.*

2 *rerum*: **a** *singularum* (*in imagine*: PLAVT. Merc. 632 egomet credidi homini docto rem mandare, is lapidi mando -imo): PLAVT. Aul. 390 aulam -orem ... pete: haec est parva ([Curc. 368 poculum grande, a. -a]. Curc. 359 poclum. TITIN. com. 128 abenum. VARRO ling. 5, 118 *trua* [*opp.* pusilla]. CIC. Pis. 67 -imi calices. VERG. georg. 2, 457 cratere [Aen. 1, 724]. HOR. sat. 2, 2, 39 catino. GERM. 601 vagina). Capt. 844 iube ... ignem ingentem fieri. :: ignem ingentem? :: ita dico, -us ut sit (Rud. 767 TVRPIL. com. 125 *al.*). Most. 352 montem -imum (CATO orig. 93. LVCR. 3, 980 saxum. HOR. sat. 2, 3, 59 hic fossa est ingens, hic rupes -ima. ITALA Ios. 24, 26 [Cypr. testim. 2, 16] lapidem [*μέγαν*, *Vulg.* pergrandem]. *cf. l. 19 p. 123, 80*). 782 onus ([CIC. Verr. I 35. OV. trist. 4, 10, 36 -ius erat nostris viribus illud onus. LIV. 6, 6, 8 *syn.* ingens]. OV. epist. 3, 68 sarcina [trist. 1, 1, 20]. *cf. p. 128, 45*). Rud. 931 navibus (PS. SALL. rep. 2, 9, 4. LIV. 37, 24, 13 -imis. SEN. benef. 6, 7, 3 navigia). CATO orig. 110 fluvius ([*vol. VI 979, 42*]. RHET. Her. 4, 6, 9 fontes [LVCR. 1, 412. *cf. vol. VI 1027, 38*]. CIC. nat. deor. 2, 130 *flumen* [SEN. nat. 3, 16, 1 quae certis mensibus -a, certis angusta sunt. *cf. vol. VI 959, 32*]. LVCR. 1, 296 amnibus [*cf. vol. I 1947, 21*]. VERG. georg. 3, 28 -umque fluentem Nilum [OV. Pont. 4, 10, 57 quos [*sc. amnes*] inter -imus omnes cedere Danuvius se tibi, Nile, negat]). agr. 10, 4 scamna -a IV, ... scabilla III. LVCIL. 341 epistula (CIC. ac. 2, 135 libellus. div. 2, 105 liber [SEN. benef. 7, 10, 5 epist. 87, 7 PLIN. epist. 1, 20, 4]. de orat. 1, 192 voluminibus [Brut. 191]). LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 2, 20 nive -orem caementa(m) struito, quam quae ... pendat p(ondo) XV. VARRO ling. 6, 8 ut parvi circuli anuli, sic -i dicebantur circites ani. CIC. Verr. II 2, 154 -imis litteris incisum. 4, 37 -imam et pulcherrimam mensam citream. 4, 47 *aliquod* grande vas et -ius opus. nat. deor. 2, 17 domum -am pulchramque (*v. vol. V 1 p. 1967, 4*). Att. 2, 2, 2 acervum (VERG. georg. 1, 158 HOR. sat. 1, 1, 51 LIV. 26, 11, 9). LVCR. 1, 1018 -um per inane (*cf.* 2, 1108 omne. 2, 1144 *mundus*. VERG. georg. 1, 26 orbis). CAES. Gall. 1, 23, 1 oppido longe -imo et copiosissimo. NEP. Iph. 1, 3 -imis clipeis (*cf.* LIV. 9, 19, 7 arma clupeus ... illis, Romano scutum, -ius corpori tegumentum). VERG. georg. 1, 13 tridenti. HOR. epist. 1, 10, 43 calceus ... si pede -or erit. LIV. 9, 44, 15 simulacrum. MART. 8, 33, 25 cocleare ... — -a (*pertinet etiam ad p. 138, 39*) nimis loquimur (*aliter p. 135, 57*) — cocleam. QVINT. inst. 3, 6, 42 -orne sol quam terra. IVV. 11, 80 in -a ... compede (PS. VICT. VIT. pass. 10 -oribus vinculis onerari). SVET. Claud. 20, 3 obeliscus. *nota*: STAT. Theb. 11, 222 -i turis acervos (*aut enallage pro '-os t. a.' aut i. q. 'ex -is frustis constantis'*; *cf.* AMPEL. 8, 24 cuius facies smaragdo limpido, brachia ex ebore -o).

b *cumulatarum* (*spectat quodammodo etiam ad numerum; cf. p. 127, 82*) *fere i. q. uber, copiosus, largus* (*proprie et tropice*): *α c. subst.*: (I) *generatim*: PLAVT. Most. 159 messis (Trin. 32 LYGD. 3, 6. *cf.* VERG. georg. 1, 190 tritura. COLVM. 4, 24, 20 vindemia. MART. 12, 57, 22 autumnus). SISENNA hist. 101 -um pondus auri (*cf.* CIC. Verr. II 2, 176 vim mellis -imam). CIC. epist. 10, 5, 2 fructui. CATVLL. 13, 3 bonam atque -am cenam (HOR. sat. 2, 6, 104 IVV. 5, 118. 15, 42. CYPR. GALL. gen. 1399 dividuasque dapes viritim exponere gaudens fratri porrigit et fratri -orem [*an subintellegendum 'partem'? cf. p. 140, 21*] dedicat uni). LVCR. 1, 1086 undas (*cf.* SEN. nat. 4, 2, 2 prout *Nilus* -us influxit aut parcior. VAL. FL. 4, 665 effluit imber spumeus et -o puppem ... aequore vestit. *cf. p. 125, 32*). CAES. Gall. 1, 34, 3 -o commeatu (*cf. vol. III 1825, 40*). PROP. 3, 21, 4 ipse alimenta sibi -ima praebet amor (CELS. 1, 8, 3 potionem. COLVM. 7, 4, 1 et curam et cibum -orem [*quasi per zeugma; cf. p. 133, l. 19*] desiderat [PLIN. nat. 18, 165 quae cibi sunt -oris]). CVLEX 306 -o *manat* sanguine tellus (STAT. Theb. 5, 26 IVST. 22, 7, 6 ALC. AVIT. carm. 3, 341). LIV. 35, 12, 10 -or orationis materia (SEN. contr. 4 praef. 11 SEN. dial. 9, 8, 1. COLVM. 11, 1, 10 et diffusa). SEN. epist. 123, 7 pulvere. (II) *speciatim de pecunia, re familiari, quaestu sim.*: PLAVT. Asin. 269 praedam (CIC. Verr. II 2, 67 NEP. Ages. 3, 5). Aul. 158 cum -ima ... dote. 309 talentum (561 *al.*). Cist. 305 divitiis -imis (*v. vol. V 1, 1634, 20*). Epid. 228 tributus. Mil. 750 sumptu (LVCIL. 442 CIC. Verr. II 4, 22). Rud. 20 multa. 541 quaestum (TER. Hec. 50 CIC. Quinct. 13 Verr. II 2, 30 -os atque uberes. 3, 16). 1396 pecunia (*q. v.*). Truc. 345 hereditas -a atque luculenta. TER. Haut. 609 lucrum. LVCIL. 551 usura (*cf.* TIB. 2, 6, 22 fenore [SEN. Phaedr. 455]). RHET. Her. 4, 47, 60 in -is ac locupletibus copiis. CIC. Verr. II 3, 121 patrimonium. Catil. 2, 18 in -o aere alieno -ores etiam possessiones habet. SALL. Catil. 28, 4 ex -is rapinis. HOR. sat. 1, 6, 100 res. 2, 3, 173 tu cave ne minuas, tu ne -ius facias id, quod satis esse putat pater (*cf. p. 128, 3. aliter p. 133, 56*).

β subst. neutr. (*cf. p. 148, 47*): PRVD. c. Symm. 2, 1015 nec -o opus est frugi viventibus et, cum -ima proveniunt, non ... in gaudia solvimur.

B *de singulis spatii partibus*: **1** *i. q. latus, amplus, patens*: **a** *c. vocabulis proprie spatium significantibus*: LIV. ANDR. carm. frg. 40 M. mare ([ENN. scaen. 65 ann. 445 LVCIL. 996 CIC. rep. 6, 21 epist. 16, 9, 4 *al. nota*: GLOSS. -um m. *Ὠκεανός*]. LVCR. 6, 628 -o ... ex aequore ponti [VERG. georg. 4, 388 *al.*]. VERG. georg. 2, 159 lacus tantos *memorem?* te, Lari -ime ...?). ENN. scaen. 196 templa caelitum (*i. caelum*; *cf.* LVCR. 5, 1221 caelum). sat. 10 campi ([*tropice p. 125, 16*]. *cf.* LVCR. 1, 726 regio [*sc. Sicilia*]. VERG. Aen. 1, 602 per orbem [*sc. terrarum*]. CAES. Gall. 1, 43, 1 planities. 7, 47, 2 valles [civ. 2, 27, 4. 2, 34, 1]. SALL. Iug. 80, 1 solitudines [SEN. nat. 4, 2, 3]. VERG. ecl. 1, 46 rura. georg. 1, 140 saltus. 3, 219 silva. SEN. nat. 5, 8, 2 -a ac patens area). ann. 1 Olympum (VERG. georg. 3, 223 [longus *M*]). 60 cenacula -ima caeli (COLVM. 1, 6, 3 -a et alta culina).

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VARRO rust. 2, 9, 4 hiatu (LVCR. 5, 24 LIV. 22, 1, 11 SEN. dial. 6, 17, 2 STAT. Theb. 11, 28 IVV. 11, 123). LVCR. 6, 450 prospectu maris in -o caeloque patenti. OV. fast. 2, 8 velis ... -oribus. LIV. 31, 24, 9 porta ea ... -or aliquanto patentiorque ... est ([SEN. Herc. O. 610 fores]. CELS. 7, 8, 4 foramen [8, 1, 5 SEN. nat. 6, 24, 1 utrum per tenuia foramina ... an per -ora ac patentiora. COLVM. 9, 11, 5]). GRATT. 270 ōs (GERM. 203 umeris. COLVM. 6, 1, 3 pectore -o, armis vastis). CELS. 7, 19, 3 venae (*opp.* tenuiores). 7, 19, 5 ut cicatrix -or et latior fiat. SEN. nat. 1, 2, 2 primum angustissimum orbem, deinde laxiorem ac deinde alios -ores. epist. 68, 2 relicto uno angulo in -ora atque ampliora transit. PLIN. nat. 18, 47 *fossas* -ores patentioresque. STAT. silv. 3, 2, 124 -oris ... clavi *togae* (IVV. 1, 106 purpura -or). MART. 11, 52, 7 tenui -or (*i. crassior*) cordyla lacerto. *huc pertinere videtur*: CIL VI 34635ᵃ deus -u(m) oclu(m) (h)abet (*sc.* '*quo late videt*'; *an referendum ad p. 123, 66?*). **b** *c. vocabulis metaphorice spatium significantibus*: CIC. Phil. 14, 17 -us est in re p. campus, ... multis apertus cursus ad laudem (Att. 5, 15, 1. VELL. 2, 9, 3 locum). de orat. 1, 222 quarum rerum fateor -am multiplicemque esse disciplinam. *nota in definiendis speciebus i. q. latum ambitum sensus complectens*: CIC. de orat. 2, 17 huius verbi (*sc.* '*inepti*') vim vel -imam semper putavi (*postea*: perlate patet). Tusc. 3, 11 quod (*sc. in furore esse*) cum -ius esse videatur quam insania. PS. APVL. herm. p. 267 subiectiva *pars orationis* minor est, declarativa -or. BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 10 p. 230, 17 omnia superiora de inferioribus *praedicantur* ...; oportet ... praedicari ... -ora de minoribus, minora vero de -oribus minime. *audacius*: VARRO Men. 235 patriam, -orem (*i. latiore sensu*) parentem.

2 *i. q. altus* (otium, pax, quies, umbra *v. p. 128, 64. 68*): ENN. ann. 188 quercus (*item de arboribus*: TER. Ad. 577 BELL. Alex. 29, 4 OV. fast. 3, 32. COLVM. 12, 56, 3 napi ... si minuti sunt, -ores autem *eqs.* PLIN. nat. 13, 54 *opp.* breves). 621 machina (SEN. Tro. 1068 turris). scaen. 15 ita -i fluctus eiciebantur (SALL. Iug. 78, 3 mare -um esse coepit. CAES. Gall. 3, 12, 5 vasto atque aperto mari, -is aestibus [4, 29, 1 -imos]. LIV. 24, 9, 6 aquae -ae bis eo anno fuerunt. *cf. p. 124, 46*). 76 -imo saltu. LVCIL. 482 *v. l. 40.* 1145 Capitolia (SEN. dial. 6, 18, 4 montium -is ... iugis). LIV. 8, 10, 12 signum septem pedes altum aut -ius. GELL. 3, 2, 10 post meridiem sole -o agunt *aruspices* (*an* '*ardore solis ferventi*'*?*). CLAVD. 5, 294 -a cervice triumphat (*vergit ad notionem p. 135, 74 allatam*).

3 *i. q. longus*: LVCIL. 482 -ius bacillum quam malus (*v. l. 35*) ... -imus. 508 -ore in spatio ([Caes. Gall. 3, 29, 2 -o. SEN. nat. 4, 2, 7]. LIV. 2, 50, 5 -o campi intervallo [38, 29, 7]. MANIL. 2, 843 per -ius). RHET. Her. 4, 33, 45 oratio (SALL. hist. 4, 44. PLIN. epist. 1, 20, 4 [*opp.* breves, *item* 6, 33, 7]. AVG. civ. 17, 1 p. 198, 7 D. ut ad hoc aperiendum -or sit disputatio necessaria quam *eqs.*). VARRO rust. 2, 11, 10 *statuae* habent capillum et barbam -am (*cf.* CIC. Verr. II 2, 62 leg. agr. 2, 13 barba. *v. etiam vol. IV 1203, 42*). CIC. Flacc. 64 Asiae -imam oram. epist. 15, 4, 7 quam potui -imis itineribus (PROP. 3, 21, 1 -um iter ad doctas proficisci cogor Athenas). CAES. civ. 1, 63, 2 circuitum (LIV. 33, 37, 3). VERG. ecl. 1, 83 -oresque cadunt altis de montibus umbrae (*aliter v. p. 128, 68*). OV. met. 9, 787 -ore gradu (Pont. 2, 8, 34 -o. STAT. Theb. 10, 382 -is passibus). 10, 493 -os ... ramos. CELS. 8, 1, 4 suturam.

II *de tempore*: **A** *i. q. diūturnus*: QVADRIG. hist. 81 tempore -o ([BELL. Hisp. 12, 4 bene -um. MANIL. 3, 638 SEN. epist. 72, 3 PETRON. 12., 1 FRONTIN. strat. 1, 4, 13a TRYPH. dig. 23, 2, 67, 4 PORPH. vita Hor. p. 1, 16 PANEG. 8 (5), 12, 5 IVST. 11, 10, 14. 16, 1, 1. 42, 5, 5 SORT. Sangall. 11, 6. 12, 7 CIL III 3525, 3 (*a. 268*)]. LVCR. 5, 61 aevom [5, 427]). CAEL. Cic. epist. 8, 4, 2 intervallo ([LIV. 2, 49, 10. 3, 55, 6. 22, 27, 6 VELL. 1, 4, 2 SEN. nat. 3, 9, 2]. LIV. 2, 17, 4 spatio [MANIL. 3, 22]. CAES. civ. 1, 64, 8 mora [BELL. Alex. 8, 5 LIV. 21, 35, 3 LVCAN. 1, 115]. SEN. clem. 2, 2, 3 cunctatione [TAC. hist. 3, 57]). LVCR. 1, 1029 annos ([*v. vol. II 116, 41. 55*]. *cf.* VERG. ecl. 4, 5 -us ab integro saeclorum nascitur ordo. 4, 12 incipient -i procedere menses [*sc. anni mundani*]. Aen. 1, 269 orbes). GERM. 570 nox. PERS. 5, 66 diem (PLIN. nat. 6, 213 dies ... noxque -a. MVTIAN. Chrysost. hom. 27, 4 p. 405ᵉˣᵗʳ· [μείζονα]). *huc pertinere videntur*: SEN. nat. 3, 27, 2 urbes constituit aetas, hora dissolvit ...: -a tutela stant ... omnia, cito ac repente dissiliunt. PALLAD. hist. mon. I 30 p. 316ᵃ continuatione ... -arum vigiliarum (*p. 130, 6 B.* δι' ὑπερβολὴν ... ἀγρυπνίας).

B *i. q. aetate provectus*: **1** *abs.* (*cf. p. 123, 70*): **a** *de singulis*: **α** *compar.*: PLAVT. Stich. 41 es -or (Men. 1119 VERG. ecl. 5, 4 LIV. 40, 4, 14). Asin. 329 *erus* -or apud forumst, minor hic est intus ([Truc. 796 era. *cf.* Pseud. 1283 ab ero ad erum meum -orem]. CIC. Brut. 228. OV. trist. 4, 10, 55 utque ego -ores *poetas*, sic me coluere minores. LIV. 6, 34, 5 filiae. *al.* 21, 36, 6 fratres. *al.* APVL. apol. 27 ut nubere vellet -or iuniori [CIL XI 6335, 12 Victorinum iun(iorem) ... et -ores fratres eius]). Capt. 762 perdidi ... puerum quadrimum ..., ... -or potitus hostium est (TER. Ad. 47 nati filii duo: ... -orem *eqs.* PLIN. nat. 7, 51 PLIN. epist. 3, 7, 2). 708 erus (*v. vol. V 2, 849, 7*). Poen. 1156 filiam (VAL. MAX. 2, 6, 8 d COLVM. 4, 3, 6). TER. Ad. 462 filius (LIV. 39, 53, 16 PLIN. nat. 6, 141 *al.*). Phorm. 63 fratrem (POMPON. Atell. 88 CIC. ad Q. fr. 1, 3, 3 LIV. 40, 10, 8 *al.* TAC. hist. 1, 48). CIC. Cael. 36 cum -ore sorore (APVL. met. 4, 32. 5, 4). PETRON. 25, 5 -oribus me pueris applicui. MART. 2, 41, 14 coniunx Priami nurusque -or (*sc. quam Helena*). *c. nom. propr.*: CIC. Att. 8, 9, 4 Balbus. Cluent. 58 Caepasius. BELL. Afr. 28, 4 HOR. sat. 1, 8, 25. OV. ars 3, 12 minor Atrides ... -or (LIV. 44, 19, 8 -oris Ptolemaei ... cum minore fratre eius. *cf.* AVG. civ. 3, 28 p. 140, 7 D. Marii -oris ... a Mario iuvene. INSCR. NotScav. 1915 p. 159 Apolausti -oris ... Apolausti iunioris). *dub.*: STAT. Theb. 2, 20 -or ... Erinys (*i.* '*antiquissima Furiarum*'*? an pertinet ad potestatem?*) *c. subst. aetatem ipsam significantibus*: VARRO rust. 1, 17, 4 aetate -ore (PVBLIL. V 5 ubi peccat aetas -or, male discit minor [TERT. apol. 9, 5. 7. adv. Marc. 4, 23 p. 497, 26 exigens -ori aetati honorem et utique magis a minore. SERV. Aen. 5, 138]. VLP. dig. 3, 1, 1, 3 qua aetate aut paulo -ore). AVSON. 188, 7 qui -ore aevo quique minore venit. **β** *superl.*: VERG. Aen. 1, 521 -imus Ilioneus. LIV. 1, 3, 10 Numitori, qui stirpis -imus erat (*de duobus fratribus*). QVINT. decl. 271 p. 112, 26 -imum fratrem meum. FEST. p. 161 M. -imum praetorem dici putant alii eum, ... qui aetatis -imae.

b *collective de universa classe seniorum*: **α** *sing.*: PLAVT. Pseud. 776 a minimo ad -imum (*cf.* VVLG. gen. 19, 11 *al.* [Esth. 1, 5 a -imo usque ad m.]. 44, 12 a -ore usque ad m. I reg. 30, 2 a m. usque ad -um [Ier. 42, 8]. 30, 19 a parvo usque ad -um [IV reg. 23, 2. 25, 26]). SEN. Ag. 372 matrona minor -orque. PETRON. 58, 13 cave -orem maledicas. ITIN. [Silv.] 37, 7 nullus est neque -or neque minor, qui *eqs.* AVG. epist. 98, 10 si ante -oris usum ex hac vita emigraverit (*i. ante usum, quem seniores percipere solent; opp.* parvulus). loc. hept. 1, 70 -orem et iuniorem. *speciatim i. q. -or XXV annis*: SATVRN. dig. 40, 14, 2 pr. VLP. dig. 1, 7, 15, 3 non debet ... adrogare ... -orem minor (4, 4, 11, 7 si minor annis cum filio familias -ore contraxerit). 4, 4, 3, 1 -ore eo facto (4, 4, 3, 2). 4, 4, 3, 5. **β** *plur.* (PLVT. Num. 19 μαιώρεις γὰρ οἱ πρεσβύτεροι παρ' αὐτοῖς, ἰουνιώρεις δὲ οἱ νεώτεροι): VARRO ling. 6, 33 tertius (*mensis*) a -oribus Maius, quartus a iunioribus dictus Iunius (MACR. Sat. 1, 12, 16 [*ex Fulvio Nobiliore*] postquam *Romulus* populum in -ores iunioresque divisit *eqs.*). HOR. epist. 2, 1, 106 -ores audire (*opp.* minori. *sim.* SEN. nat. 7, 32, 4. ITIN. [Silv.] 36, 3 -ores atque minores, divites, pauperes. AVG. op. monach. 31, 39ⁱⁿ·). SEN. dial. 4, 21, 8 pueritia ... -oribus adsurgat. COLVM. 1, 8, 3 quoniam -ores dedignentur parere adulescentulo. COMM. instr. 2, 26, 5 obsequia iusta -iorum (*i. episcoporum; cf. p. 127, 47*) cuique deferte. AVG. conf. 1, 9, 14 ridebantur a -oribus hominibus usque ab ipsis parentibus. HIPPOCR. progn. 24ᵉˣᵗʳ· *v. infra l. 50.* VIGIL. reg. (Migne 50) 20 -ores, qui cum fratribus mittuntur foras, ... habebunt ius praepositorum (*cf. p. 127, 29*). EVGIPP. epist. 2 haec ex -iorum relatione composui. GREG. TVR. Franc. 6, 24 p. 264, 7 epistolam per manum -iorum Childeberthi regis subscriptam protulit dicens: nihil per me feci, nisi quae mihi a domnis nostris et senioribus imperata sunt (*cf. p. 127, 21*).

2 *struct. et iunct.*: **a** *structurae*: **α** *partitivae*: BELL. Alex. 33, 2 -ore ex duobus pueris ([VAL. MAX. *v. infra l. 84.* PLIN. nat. 7, 77]. OV. met. 5, 662 e nobis -ima. SVET. Aug. 17, 5 -orem de. HIPPOCR. progn. 24ᵉˣᵗʳ· qui autem -ores sunt a pueris et viri [τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων]). VERG. Aen. 1, 654 -ima natarum ([3, 252 Furiarum. OV. met. 2, 347 sororum. LIV. 1, 3, 10 *v. supra l. 14.* 23, 30, 11 -imus stirpis]. HOR. carm. 4, 14, 14 -or Neronum [LIV. 42, 52, 5 SVET. Galba 3, 4 Vesp. 1, 3]). **β** *comparativae*: *c. abl.*: VARRO rust. 2, 7, 3 hoc (*sc. anno septimo*) -ores qui sunt (RHET. Her. 2, 13, 20 -or annis LX. CIC. Brut. 301 LIV. 27, 27, 11. 30, 37, 6 *al.* SVET. Iul. 42, 1. POMPON dig. 23, 3, 6, 2 viginti quinque [*cf. supra l. 27*]. *al.*). OV. Pont. 1, 4, 10 Nestore (QVINT. inst. 10, 1, 78. 11, 2, 15). LIV. 45, 15, 1 quinquenni ([PLIN. nat. 8, 171 decennibus -ores]. COLVM. 7, 3, 7 trima [PLIN. nat. 17, 83]. PANEG. 4 [9], 17, 4 octogenario [CAPITOL. Pert. 4, 8 sexagenario. EVTR. 8, 7, 3]. *al*). *c.* quam: CIC. epist. 5, 7, 3 LIV. 1, 3, 2. COLVM. 6, 24, 1 quadrimis minores ... -oresque quam duodecim annorum. VLP. dig. 38, 2, 14 pr. *v. p. 127, 6.* *res comparatae nude* (*quasi omissa partic.* quam) *apponuntur* (*cf. Schmalz-Hofmann*⁵ *399. 426*): VARRO rust. 2, 7, 1 ne sint minores trimae, -ores decem annorum (LIV. 38, 11, 6. 38, 38, 15 ne minores octonum denum annorum neu -ores quinum quadragenum. SVET. Aug. 38, 3. *saepe apud* ICTOS GELL. 3, 4, 2 CENS. 15, 3. *cf. p. 140, 52*). 1, 20, 1 neque minoris trimos neque -oris quadrimos (MACR. Sat. 1, 5, 10 sexagenarios [·o *B'*] -ores). -or *tot* annos natus *v. p. 127, 41.* **γ** *discrimen temporis significantes*: CIC. Brut. 240 biennio quam nos fortasse -or. MART. 9, 29, 4 -or erat mensibus illa tribus. TAC. ann. 12, 25 *v. p. 127, 2.* APVL. met. 4, 26 *v. p. 127, 64.* AVSON. 188, 4 uno consule (*i. uno anno*).

b *iuncturae*: **α** -imus (-or) natu: (I) *superl.*: TER. Ad. 881 sum n. -imus. VERG. Aen. 5, 644 una e multis, quae -ima n. OV fast. 4, 639 quae n. -ima virgo est (*sc. Vestalis; cf. p. 130, 75*). LIV. 21, 19, 8 ex iis (34, 59, 1 *al.* CVRT. 4, 7, 25). SEN. benef. 1, 3, 6 PETRON. 47, 11 PLIN. nat. 8, 11. SIL. 7, 428 Nympharum. TAC. Germ. 32. SVET. Tib. 54, 1 de. (II) *compar.* (*cf. p. 127, 53. 70*): *de singulis*: LVCIL. 218 VARRO rust. 2, 10, 2. 3, 6, 2. CIC. Verr. II 2, 36 Heraclium hominem esse -orem n., non promptissimum. 4, 99 sacerdotes (Cato 64 augures. SALL. Iug. 25, 4 nobiles. LIV. 21, 18, 1 legatos). LIV. 3, 18, 2 fratrem. VAL. MAX. 4, 1, 1. 5, 5, 1. 5, 10 ext. 2 e duobus filiis -orem n.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SCRIB. LARG. 171 quendam. TAC. dial. 28 -or aliqua n. propinqua (SVET. Aug 31, 4 cum aliquo -ore n. propinquorum). ann. 12, 25 biennio. SVET. gramm. p. 27, 6 utroque -orem n. fuisse (*opp.* aequales omnes fuisse). FRONTO p. 134, 5 N. senator aetate et loco minor -orem gradu atque n. senatorem. APVL. met. 7, 28 *opp.* iunior. VLP. dig. 38, 2, 14 pr. cum -or n. esset quam XXV annis. DON. vita Verg. l. 33 B. *al.* *collective de universa classe seniorum*: *generatim*: CIC. inv. 1, 48 ut -oribus n. assurgatur. Mur. 58 saepe hoc -ores n. dicere audivi (off. 1, 109 PLIN. epist. 2, 14, 3 *al.*). p. red. ad Quir. 6 preces adulescentium, squalor -iorum n. (off. 1, 22 est adulescentis -ores n. vereri). NEP. Them. 2, 8 Timoth. 3, 4. LIV 26, 22, 11 petiit a consule, ut Voturiam seniorum citaret; velle sese cum -oribus n. conloqui. VAL. MAX. 2, 1, 9. SCRIB. LARG. 13 *opp.* pueris. SVET. Claud. 24, 3 *opp.* nondum puberi. FLOR. epit. 1, 13, 9 -ores n. amplissimis usi honoribus. *speciatim (cf. p. 131, 76)*: *de senioribus remp. administrantibus* (*inde de* p r i m o r i b u s; *cf. l. 21*): CAES. Gall. 2, 28, 1 -ores n. *Nerviorum* ... legatos ... miserunt. LIV. 1, 32, 10 de istis rebus in patria (*sc. Romae*) -ores n. consulemus. 9, 6, 11 vocati in curiam *Capuae* percontantibus -oribus n. 21, 20, 3 a magistratibus -oribusque n. *Gallorum*. GREG. TVR. Franc. 5, 32 p. 224, 26 erant -ores n. et primi apud ... regem (7, 32 p. 313, 8 Childeberthi regis [*'quod fuerat nomen aetatis, factum est dignitatis' Bonnet, Lat. de Grég. 245, 5. cf.* 6, 24 *p. 126, 43*]). CONC. Tolet. a. 589 Mansi 9, 984^A ad episcopos et religiosos vel -ores n. (*cf. p. 980^D* aut gentis nostrae primoribus. *989^B* seniores Gothorum). *dub.*: CONC. Arvern. a. 535 p. 69, 5 cives n. -ores ... ad pontifices suos in praedictis festivitatibus veniant (*primores significari putat Du Cange p. 184^C; sed cf. Conc. Epaon. a. 517 p. 27, 9* cives superiorum natalium). *apud Iudaeos et in ecclesia Christiana i. q.* p r e s b y t e r i (*cf Burkitt, JournTheolStud. 10, 1909, 125*): ITALA Ioel 2, 16 (Cypr. testim. 2, 19) excipite -ores n. (*πρεσβυτέρους, Vulg.* senes). Marc. 8, 31 (cod. k) reprobari a -oribus n. et a pontificibus (*πρεσβυτέρων, Vulg.* senioribus). Luc. 7, 3 (cod. e) Iudaeorum (*πρεσβυτέρους, Vulg.* seniores). Tit. 2, 2 (Ps. Cypr. singul. cler. 37 p. 213, 9) sobrios esse (*πρεσβύτας, Vulg.* senes). CYPR. epist. 75, 7 p. 814, 30 qui ... baptizandi ... possident potestatem. PS. HIL. libell. 11 et sacerdotibus. 19 interdictu -iorum n. VVLG. act. 20, 17 ecclesiae. AMBROSIAST. in I Cor. 16, 3 *syn.* sanctis. CANON. Migne 67, 187^D vel episcopos. *cf. l. 48. p. 126, 38. 41.*

β -or n a t u s (*has formas adhiberi vetat* PROB. inst. gramm. IV 115, 7 sqq.): TER. Eun. 527 annos natast sedecim, non -or. LEX repetund. (CIL I² 583) 13 queive minor anneis XXX -orve annos LX gnatus siet (CIC. S. Rosc. 39 annos n. -or quadraginta. NEP. reg. 2, 3 -or ... annos LX n.). LIV. 45, 32, 3 cum liberis -oribus quam XV annos natis (GELL. 1, 12, 1 minorem quam annos VI, -orem quam annos XX natam). LEX Vrson. (CIL I² 594) 98, 33 qui minor annor(um) XIIII aut -or a n n o r (u m) LX natus erit. *nota*: PETRON. 57, 8 magister tuus, homo -or natus (*cf. Friedl. ad l.*). COMM. instr. 2, 29 tit. -oribus natis dico (*i. episcopis; cf. Brewer, Kommodian von Gaza, 1906, 87. 205. cf. p. 126, 38*). *γ* -o n a t u: NEP. Dat. 7, 1 -imo n. filius. Paus. 5, 3 *matrem Pausaniae* iam -o n. Timoth. 3, 1 hic cum esset -o n. LIV. 2, 8, 4. 2, 23, 3 quidam. 2, 40, 2 mulier (26, 49, 11). 3, 58, 1. 3, 71, 3. 5, 34, 3. 10, 38, 6 homines. 21, 34, 2 principes. FEST. p. 326 M. PANEG. 8 (5), 4, 1. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 434, 11 B. -or natu. senior. grandis natu. -o n. *δ* -u s (i n) a e v o *sim.*: VERG. Aen. 11, 237 -imus a e v o et primus sceptris ([Ov. met. 7, 310 LVCAN. 1, 585]. Ov. met. 12, 623 non minor Atrides, non bello -or et aevo). LIV. 2, 2, 9 -or a e t a t e (*cf. l. 71 et v. vol. I 1132, 8, ubi addas*: GRAN. LIC. p. 10, 10 F. se ... a. -orem esse ad annos XXIIII [*Polyb. 31, 2 (12), 5 κατὰ ἡλικίαν ὑπάρχειν ἐτῶν εἴκοσι καὶ τριῶν*]. PS. HIL. libell. 12. 21 subiectum esse prioribus vel a. -oribus). PAPIN. dig. 23, 3, 68 nam et si minor annis duodecim ut -or deducta sit, tunc primum petetur, cum -or a n n i s apud eundem esse coeperit (ROMVL. fab. 72, 6). SIL. 10, 139 qui -imus a e v i (*cf.* AVSON. 319, 41 prima ..., ... ultimus aevi ..., -imus). APVL. met. 4, 26 tantulo triennio -or i n a e t a t e.

C *comp. et superl. i. q.* t e m p o r u m o r d i n e a n t i q u i o r (*antiquissimus*): CIC. Att. 14, 21, 3 Cato -or (ASCON. Mil. p. 37, 1 St. Appius -or [35, 29 -or Appius]. LACT. inst. 4, 5, 7 Cyrus -or). VERG. Aen. 3, 107 -imus ... pater ... Teucrus (*i. proavus*). NEP. Iph. 1, 1 talis dux, ut non solum aetatis suae cum primis compararetur, sed ne de -o r i b u s n a t u quidem quisquam anteponeretur (*cf. Lupus ad l.*). SEN. epist. 88, 6 uter -or aetate fuerit, Homerus an Hesiodus. FEST. p. 161 M. -orem consulem L. Caesar putat dici ... eum, qui prior factus sit. *ibid.* minorum pontificum -imus dicitur, qui primus in id collegium venit, item minimus, qui novissimus. CVRT. 4, 3, 22 in -ore ... patria. SIL. 12, 89 non est hoc ... nostri ... aevi: -ores fecere manus. PS. CYPR. mont. 7 p. 111, 4 -orem populum et vetustiorem. ITIN. [Silv.] 20, 13 gesta monachorum -iorum. *subst.* -ores *i. q. πρόγονοι v. p. 144, 5.*

D *c. vocibus cognationis*: amita *v. vol. I 1919, 57.* avunculus *vol. II 1609, 14.* matertera, patruus, socer, socrus *v. s. his vv.* PAVL. FEST. p. 13 M. veluti -us pater *est* avus.

III *de* n u m e r o, c o p i a (*cf. p. 124, 37*): A *de eo quod ex multis constat fere i. q.* n u m e r o s u s: PLAVT. Amph. 219 -ima copia *militum* ([CIC. Verr. II 3, 125. TAC. ann. 11, 17, 1 *opp.* pauciores]. LVCIL. 770 piscium -am ... vim [CIC. Verr. II 4, 103]. CATO orig. 95° -orem pecuum numerum [CIC. Verr. II 2, 155]. *sim. saepe*). Aul. 342 turba ac familia. Persa 475 Atticam ... c i v i t a t e m -imam -orem feci (*cf. p. 124, 67*) atque auxi civi femina ([SALL. Catil. 51, 35 in -a c. multa et varia ingenia sunt]. Poen. 226 poplo [Truc. 74 MANIL. 5, 742 PLIN. nat. 36, 115 PLIN. epist. 9, 39, 2 APVL. met. 10, 35 HIER. epist. 58, 4, 4]. LIV. 28, 36, 2 iuventute [29, 3, 12 -orem semper frequentioremque ... subolescentem. 43, 19, 7 LVCAN. 5, 365]. VAL. FL. 5, 40 -a adeo comitum numerosaque pubes? AMM. 25, 3, 13 cum plebe -ima [25, 7, 2]). CATO agr. 1, 5 instrumenti ne -i siet *villa* (*opp.* minimi. MART. 5, 62, 3 supellex). or. frg. 1, 14 praesidia (LIV. 29, 33, 10 *opp* modicum). TVRPIL. com. 45 contiones -imas ([*v. vol. IV 733, 10*]. CIC. Verr. II 5, 58 in conventu -imo). CIC. Verr. II 2, 5 exercitus (*nota*: VOPISC. Aurelian. 35, 4 paratoque -o potius quam ingenti [vigenti *Petsch.*] e.). Font. 13 equitatus. Manil. 9 classes (*v. vol. III 1292, 41 sqq.*). epist. 12, 29, 1 -o theatro spectatast. CAES. Gall. 7, 61, 3 agmen. LIV. 45, 41, 12 ex -a progenie liberorum.

B *de eo quod saepe fit fere i. q.* c r e b e r, *saepius repetitus*: CATO or. frg. 1, 24 -imis vicibus. CIC. epist. 7, 32, 1 quocum mihi est -us usus (13, 52. Ov. fast. 6, 658 *olim* tibicinis usus ... -us ... fuit. MANIL. 2, 24. PLIN. nat. 11, 16 -i ad medicamina usus. 16, 35 *est* in -o usu agrestium. 28, 191. 248 QVINT. inst. 4, 2, 80 GREG. M. in Ezech. 1, 1, 16).

C *de eo quod a multis fit i. q.* f r e q u e n s, *longe lateque* d i s p e r s u s, *vulgatus*: CIC. Verr. II 2, 187 c o n c u r s u s (HIST. Apoll. rec. A 46^in. c. -us et ingens [*rec. B.* ingens]. *cf.* LIV. 21, 61, 2 cum magna caede, -ore f u g a [21, 63, 14 SVET. vita Lucani p. 51]). de orat. 2, 1 -a nobis pueris ... o p i n i o fuit *c. a. c. i.* (Att. 4, 10, 1 Puteolis -us est rumor *c. a. c. i.* [14, 3, 1]. LIV. 6, 11, 7 popularis factus ... famae ... -ae malle quam bonae esse [*cf. p. 129, 21 et 137, 30*]). LIV. 39, 41, 6 -as pastorum coniurationes. PLIN. nat. 35, 72 -is suffragiis superatus. TAC. ann. 1, 33, 2 Drusi -a apud populum R. memoria *erat.* PLIN. epist. 2, 10, 2 -a et iam longa expectatio est. *sim. de eo, quod ad multos pertinet*: CIC. S. Rosc. 11 caedes (LIV. 5, 38, 8 strages. 10, 45, 10 iactura. VVLG. I reg. 5, 6 mortis. 5, 9 interfectionis). epist. 16, 12, 4 dilectus. LIV. 6, 9, 2 apparatu.

D *i. q.* m u l t u s: ITALA Matth. 7, 22 (Cypr. unit. eccl. 15) virtutes (*πολλάς, Vulg.* multas). DIOSC. 3, 130 radice maiori et capita -ora (*gr. 3, 120 ῥίζαν μεγάλην, κεφαλὰς ἔχουσαν πλείονας*).

CAPVT SECVNDVM: *translate*:

I *strictiore sensu*: A *de quantitate*: 1 *g e n e r a t i m*: a *de rebus, quae sensibus percipiuntur*: *α q u a l i t a t e s*: LEX XII tab. 3, 3 (Gell. 20, 1, 45) compedibus quindecim pondo ne minore aut si volet -ore vincito (SIL. 12, 25 tum grave cassis onus -oraque pondera visa parmarum. *cf. p. 124, 41*). LIV. ANDR. carm. frg. 20 M. vires cui sunt -ae. PLAVT. Cas. 98 vilice haud -i preti (Curc. 167 Mil. 145. TER. Haut. 64 agrum ... preti -oris. Ad. 891 hominem -imi preti. CIC. inv. 1, 51. 2, 1). Poen. 1112 statura (LVCR. 1, 359 figura). Rud. 352 lepos. RHET. Her. 3, 14, 25 -ima celeritate. CIC. ad Q. fr. 1, 1, 20 varietas. CAES. Gall. 1, 38, 5 altitudo (BELL. Afr. 17, 1 longitudinem. 50, 1 latitudo. PLIN. nat. 8, 27 magnitudo [8, 89. 27, 70 IVL. HON. cosmogr. B 45]). MANIL. 4, 388 caligo. VITR. 7 praef. 4 dulcedo. CELS. 1 prooem. 41 mollities. 6, 6, 27^A *aspritudo* interdum -or, interdum levior. *β v o x sim.*: ENN. ann. 485 sonitu (PLAVT. Amph. 1095 -imo). 487 strepitu (scaen. 373). PLAVT. Amph. 244 -imo cum clamore (Pseud. 556 SISENNA hist. 26 RHET. Her. 4, 52, 65 CIC. Verr. II 2, 47). 1063 -ima voce (QVADRIG. hist. 10^b CIC. Verr. I 19 *al.* ITALA deut 27, 14 [Lugd.] *μεγάλῃ, Vulg.* excelsa. *aliter p. 136, 10*). *sim.* risus, gemitus, plausus, querela, murmur *al.* *adde*: VERG. Aen. 12, 692 -o simul incipit o r e (AETNA 57. LVCAN. 4, 573 -ore. RVF. FEST. 30. *aliter p. 135, 27*). CIC. ad Q. fr. 2, 1, 1 s i l e n t i o (2, 3, 3 SALL. Iug. 99, 1 LIV. 3, 16, 5). *cf. p. 148, 56. 76. 149, 19.* *γ s t a t u s*: CIC. Phil. 8, 6 quae p a x potest esse -or? (7, 23 SEN. dial. 6, 19, 6 VVLG. I Macc. 13, 37). epist. 6, 18, 5 o t i u m omni desertissima regione -ius (LIV. 35, 51, 3 per -um o. IVV. 6, 394). TERT. adv. Val. 7 p. 184, 11 in -ima et altissima q u i e t e. *δ res naturales*: VERG. Aen. 2, 251 u m b r a (STAT. Theb. 8, 676. *aliter v. p. 125, 51*). VAL. MAX. 7, 3, 9 in -ima l u c e (SIL. 3, 693). SEN. nat. 7, 27, 6 fulgorem. SIL. 4, 327 lumine.

b *de variis rebus incorporeis* (*ex multis pauca notabiliora affero exempla*): *α c o m m o d a et i n c o m m o d a*: ENN. scaen. 333 qui illum di deaeque -o mactassint m a l o (PLAVT. Amph. 721 TER. Ad. 509 CIC. Cluent. 54). PLAVT. Amph. 464 molestiam. Asin. 187 damno cum -o meo (TER. Ad. 231 *al.*). 530 periclum. Aul. 643 iniuriam. Capt. 469 -imam malam crucem. Curc. 334 argenti inopiam (TER. Ad. 441 civium penuria). Merc. 165 infortunium. Pseud. 772 omnibus parvis -isque miseriis. TER. Haut. 448 sine -o intertrimento (CIC. inv. 1, 5 -o cum detrimento). VARRO rust. 1, 4, 4 pestilentia. 2, 1, 21 calamitate. RHET. Her. 2, 11, 6 -imo impedimento. 3, 10, 17 difficultatem. 4, 8, 12 supplicia ([CIC. inv. 2, 48]. 4, 35, 47 poenas [CIC. prov. 13 multo -orem graviore mque]). CIC. ad Q. fr. 3, 1, 1 siccitate. VERG. Aen. 2, 190 -um (*i. plenum; cf. p. 140, 76*) exitium ([10, 13]. *cf.* AVG. civ. 6, 12 p. 271, 28 D. nulla quippe -or et peior est mors quam ubi non

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

moritur mors). LIV. 22, 3, 6 vastitatem. SEN. benef. 1, 11, 3 quidquid horum discusserimus, quo -ius ac terribilius erit, hoc maiorem inibimus gratiam. dial. 7, 15, 3 quae -ima servitus est (12, 6, 5). PLAVT. Capt. 769 opimitates. Merc. 811 salute (CIC. div. in Caec. 71). RHET. Her. 3, 11, 19 utilitatem. VARRO ling. 6, 50 boni. RHET. Her. 4, 34, 45 auxilio (CIC. Verr. II 1, 153 praesidio. Sest. 20 firmumque subsidium). CIC. inv. 2, 18 commodi. Verr. II 3, 42 beneficio. Font. 27 emolumentum. Mur. 83 facultas (Sulla 42 ad Q. fr. 3, 9, 4 CAES. Gall. 1, 38, 4 BELL. Alex. 10, 3). Flacc. 13 usui. PLANC. Cic. epist. 10, 8, 2 ut . . . -ores occasiones ad opitulandum haberem (*cf.* SALL. Catil. 43, 3 -as opportunitates. Iug. 83, 1 copiam societatis amicitiaeque coniungendae). CAES. Gall. 6, 30, 2 ut -o accidit casu (civ. 3, 14, 3), ut . . ., sic -ae fuit fortunae . . . ipsum effugere mortem (LIV. 38, 46, 4. *cf.* HIRT. Gall. 8, 36, 2 -ae felicitatis esse *c. a. c. i.* [SEN. dial. 12, 9, 8]). OV. trist. 2, 328 fertilitas. VITR. 5, 9, 5 salubritatem.
β decus (aliter p. 137, 28) et dedecus: ENN. ann. 391 gloria (CIC. Manil. 6 cum -a in omnibus rebus, tum summa in re militari [*cf. vol. VI 2070, 16 sqq.*]). PLAVT. Paras. pig. frg. 3 laude (TER. Ad. 18). Truc. 517 decus (CATO orig. 63 in -imum d. atque in excelsissimam claritudinem). CIC. leg. agr. 2, 31 ornamentis. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 2 fama (*vol. VI 224, 58. cf. supra p. 128, 30*). NAEV. carm. frg. 43 M. stuprum. CIC. Verr. I 13 ignominia. II 1, 118 -a cum infamia. Rab. Post. 29 sine -imo dedecore. *γ vitia et virtutes*: PLAVT. Cas. 584 vitium. 563 stultitia. CIC. inv. 1, 8 amentia. CATO or. frg. 9 virtute. RHET. Her. 4, 2, 4 -imum artificium est *seq. inf.* CIC. S. Rosc. 5 -imo ingenio (*cf.* OV. Pont. 1, 5, 64). leg. agr. 2, 97 sapientia. Rab. perd. 14 pietas. Balb. 2 memoria (PLIN. nat. 8, 146. IVV. 6, 613 oblivio). Brut. 178 intellegentia (BELL. Alex. 27, 5 prudentia. SALL. Iug. 63, 2 scientia). OV. am. 1, 11, 10 simplicitas. LIV. 45, 40, 4 maiestatem. VITR. 3, 2 (3), 9 sollertia. *δ crimen et meritum*: PLAVT. Cas. 549 flagitium (Curc. 198 probrumque. APVL. met. 6, 16 -ora atque peiora flagitia [*i. malefacta*] comminans). TER. Andr. 903 *peccatum*. CIC. Verr. II 2, 142 criminibus. Cael. 59 scelus. epist. 9, 22, 2 culpam (SEN. Thy. 134 ne . . . -or placeat culpa minoribus. *cf. vol. IV 1303, 29*). HOR. carm. 3, 24, 42 opprobrium. SEN. Thy. 745 an ultra -ius aut atrocius *nefas* natura recipit? CIC. Verr. II 2, 122 meritum. *ε argumentum, documentum* (*cf. p. 134, 1*): TER. Andr. 366 intro ire neminem video, exire neminem . . . :: scio: -um signum (OV. fast. 4, 586 -imaque in voltu s. dolentis erant). CIC. S. Rosc. 75 quod mihi -imo argumento ad huius innocentiam poterat esse (*v. vol. II 547, 13 sqq.*). Mil. 22 quam contemneres popularis insanias, . . . documenta -ima. Att. 4, 15, 10 multis et -is indiciis possumus iudicare *eqs.* (CVRT. 4, 14, 2 nullum desperationis illorum -ius i. esse). OV. met. 4, 549 faciam vos ipsas -ima . . . saevitiae monimenta meae.

c *neutr. pro subst.* (*in serm. philos.*): CIC. de orat. 2, 172 -ora autem et minora et paria comparabimus sic: ex -ore: si . . ., quanto . . .; ex minore: . . .; ex pari: . . . (QVINT. inst. 5, 10, 87. 92). QVINT. inst. 5, 10, 86 quae minora ex -oribus, -ora ex minoribus, paria ex paribus probant. 5, 11, 9 ex -oribus ad minora, ex minoribus ad -ora ducuntur (SACERD. gramm. VI 469, 2 a minore ad -ius, . . . a -ore ad minus, . . . a simili, . . . a contrario). 5, 11, 12. *paulo aliter*: RVSTIC. c. aceph. p. 1190[B] si . . . ex -ore (*an subintellegendum 'parte'?*) horum, quae dicta sunt, dissimile . . . est exemplum, ex minore vero simile.

2 *speciatim*: **a** *c. nom. agentis* (*cf. p. 138, 74. 139, 38*): PLAVT. Amph. 782 praestigiatrix multo . . . -ima. Capt. 661 sator sartorque scelerum et messor -ume. Men. 259 potatores -umi. TER. Eun. 665 amatores . . . mulierum -umos. CIC. div. in Caec. 23 -us ille defensor et amicus eius. Verr. II 3, 120 -i et navi aratores. ac. 2, 66 opinator. ad Q. fr. 2, 11, 4 veterator. GRATT. 170 pugnator. PHAEDR. 4, 22, 21 admirator. LVCAN. 9, 549 hortator. QVINT. inst. 11, 1, 17 iactator. AVG. serm. 20, 2 magnam misericordiam -us peccator implorat. VITAE patr. 5, 10, 96[in.] erat -us laborator (*Nau 1909, 360, 227 ἦν μέγας πονικός*). PLAVT. Mil. 775 -us moechus. TER. Eun. 785 nebulo -us est ([LVCIL. 577 CIC. Att. 6, 1, 25]. LVCIL. 414 trico nummarius. PETRON. 50, 5 stelio. MART. 2, 7, 8 ardalio. 12, 93, 7 morio. VLP. dig. 21, 1, 17, 14 erro). CIC. epist. 9, 21, 3 fur. POLLIO Cic. epist. 10, 31, 2 inimicus (MART. 3, 41 [40], 3 VVLG. I Macc. 13, 51. *cf.* PVBLIL. J 22 hostem [MANIL. 5, 303 LVCAN. 6, 789]). CIL IV 4999 aedilem bonum et munerarium -um (VITAE patr. 5, 14, 2 operarius est -us [*Cotelier 397[B] ἐργάτης γάρ ἐστιν*]). CONC.[S] II 3, 1 p. 65, 9 custos fidei (II 2, 1 p. 48, 12. *II 1, 1 p. 89, 9 μεγάλῳ*). CIL XII 482 *v. p. 139, 52.*

b *c. adi.* (*cf. p. 128, 73. 148, 47. 149, 11*): PETRON. 82, 5 divitis haec -i (*coni. alii alia*) facies erit (AVG. serm. 61, 4, 4 -us dives serm. coll. Morin 1930 p. 85, 8 -i divites. serm. ed. Cas. 3 p. 979[med.] divites et -i divites). [APVL. met. 6, 16 *v. p. 152, 6.*] SCHOL. Cic. Gron. D p. 315, 9 St. lecticarii dicuntur, qui -ores nobiles portant (*fort. ad p. 131, 40*). AVG. in euang. Ioh. 26, 5 aliquis -us iustus. serm. 91, 4, 4[in.] cum -o enim calumnioso habemus negotium. serm. coll. Morin 1930 p. 362, 29 Moyses . . ., prophetae . . ., patriarchae . . ., sapientes illi -i. COD. Theod. 1, 22, 1 inter -imos reos plectetur (DRAC. Orest. 902 rea -ima *sc. Clytaemestra*).

B *de vi et impetu*: **1** *de rebus quae sensibus percipiuntur*: **a** *actiones*: *α labor, conatus sim.*: ENN. ann. 486 -a contorsit equos vi (CIC. Cael. 59 -umis viribus). frg. inc. 7 tibicina -o labore mugit (PLAVT. Aul. 14 TER. Haut. 40 CIC. Verr. II 5, 26). TER. Haut. 621 -o . . . conatu ([BELL. Alex. 9, 2 -imis]. LVCR. 6, 326 conamen. 4, 902 molimine. BELL. Alex. 11, 1 impetu [CELS. 6, 6, 1[L] si levior impetus est, . . . si -or]. VERG. Aen. 3, 37 -ore . . . nisu). CIC. Cluent. 2 non -ac in dicendo contentionis. LIV. 35, 24, 4 eo quoque anno -a ambitio fuit. *β alia*: TER. Eun. 734 lites (LVCIL. 1057 pugnam. CIC. Cluent. 44 contentiones inter Habitum et Oppianicum. epist. 9, 22, 1 rixa. LIV. 38, 32, 4 non disceptatio modo, sed altercatio). CATO or. frg. 12, 1 p. 45, 6 -ima fugella (APVL. apol. 98. *cf.* CIC. Sest. 20 in -imo cursu [*vol. IV 1529, 65*]). LVCIL. 1166 ferrum . . . -is ictibus tundit (LIV. 27, 49, 1). LVCR. 1, 741 -o cecidere . . . casu (6, 544 ruinis). CELS. 4, 12, 2 exercitatio primo levis, deinde -or abbibenda est (*cf.* 7, 9, 1 in levi mutatione . . ., in -a). FRONTIN. aq. 18 aliae -ori, aliae leviori pressura coguntur. **b** *status et affectio corporis*: PLAVT. Stich. 164 non pauxillulam . . . famem, verum hercle multo -imam et gravissimam ([PHAEDR. 4, 18, 5 SEN. epist. 89, 22]. CELS. 1 prooem. 69 siti [3, 6, 3. 3, 7, 2[C] SEN. epist. 21, 10]). RHET. Her. 4, 28, 38 vulnus ([CIC. Sest. 31 OV. Pont. 3, 7, 25 VAL. MAX. 5, 3, 2 f]. CIC. Mur. 48 plaga. HOR. sat. 1, 3, 120 verbera). CIC. Sulla 76 morbis (CELS. 3, 23, 1 [*v. p. 141, 31*]. 6, 7, 8[A] -is m. venientibus. SEN. epist. 66, 36. AVG. civ. 2, 1 p. 53, 14 D. et taetrior). CELS. 2, 7, 26 febres (3, 6, 1. 10. 4, 14, 1). 5, 28, 10 dolor distentioque corporis vehemens est et -or quam pro magnitudine tumoris. **c** *res naturales*: PLAVT. Mil. 513 vento ([LVCR. 2, 766. VERG. georg. 2, 334 aquilonibus]. Vid. frg. 13 [17] tempestas [CATO agr. 3, 2 CIC. inv. 2, 96]. CIC. epist. 12, 25, 3 flatu [OV. fast. 2, 775]. LIV. 39, 46, 3 procellis). CIC. Verr. II 4, 86 imber (Att. 13, 16, 1). Att. 8, 3, 5 hieme -ima (GREG. TVR. Franc. 8, 15 p. 334, 23 -am). ad Q. fr. 2, 15, 1 caloribus -imis (3, 1, 1). OV. am. 2, 1, 20 (*trop.*) fulmen -ius. SEN. nat. 6, 31, 2 tremor *terrae* (*opp.* lenis).

2 *de rebus incorporeis*: **a** *affectus*: ENN. ann. 77 -a cum cura ([*vol. IV 1454, 3*]. PLAVT. Capt. 115 diligentia [*vol. V 1, 1173, 76*]. Cas. 45 industria. Stich. 199 studio). NAEV. carm. frg. 53 M. (57 B.) metus ([PLAVT. Amph. 301 CIC. Verr. II 4, 76]. SISENNA hist. 67 formido. CIC. Catil. 3, 8 timor). PLAVT. Amph. 994 voluptas ea mi multo -imast ([TER. Haut. 184 CIC. inv. 1, 36]. Truc. 702 gaudia [CIC. Phil. 10, 1]. RHET. Her. 4, 17, 24 delectatio). Men. 83 lubido est fugere (SALL. Iug. 5, 6. TERT. castit. 3 ostendens, quid magis velit, minorem voluntatem -ore delevit). 519 doloris ([*vol. V 1, 1851, 46*]. LVCIL. 191 maeror. ACC. trag. 153 luctus. CIC. Verr. II 4, 76 cum luctu et gemitu). TER. Andr. 552 irae. Haut. 753 desiderio (RHET. Her. 4, 41, 53 spes [CIC. S. Rosc. 146]. 4, 47, 60 exspectatio [CIC. Q. Rosc. 27]). CIC. Phil. 7, 23 discordia. orat. 130 -ora eadem illa (*sc. miserationis genera*), cum aguntur *orationes*, quam cum leguntur, videri solent. epist. 9, 13, 1 summo studio -oque consensu (Att. 2, 23, 2 consensionem).
b *c. vocibus societatis fere i. q. artus, firmus*: TER. Haut. 184 mihi -a cum eo . . . fuit semper familiaritas (Eun. 874). QVADRIG. hist. 57 concordia. VARRO ling. 6, 95 communitatem. rust. 2 praef. 5 societas. CIC. Mur. 8 amicitia (POLLIO Cic. epist. 10, 33, 2). Planc. 27 cum illo -imis vinclis et propinquitatis et adfinitatis coniunctus, sed ita -is amoris, ut (72 Lig. 21 HIER. epist. 62, 1). Att. 13, 2, 2 mihi -a cum *illis* . . . necessitudo est. PVBLIL. B 16 benivoli coniunctio animi -ima est cognatio (PLIN. nat. 2, 235). QVINT. decl. 321 p. 261, 18 -or artiorque coniunctio (p. 262, 3 -or atque artior caritas). **c** *c. vocibus admonendi vel petendi*: CIC. Att. 5, 4, 1 de illo meo primo et -umo mandato (VERG. Aen. 3, 546 praeceptisque Heleni, dederat quae -ima. SIL. 8, 4 mandataque -a sororis *Didonis*). PLIN. nat. 21, 2 -a . . . admonitione (QVINT. inst. 1, 8, 4). APVL. met. 7, 15 -a cum praefatione. CIC. Att. 11, 15, 2 non modo non cum -a prece ad me, sed acerbissime scripsit (VERG. Aen. 11, 229 nil dona . . . nec -as valuisse p. DICT. 2, 19). OV. am. 2, 5, 2 vota (met. 12, 201 SEN. Phoen. 75 IVV. 10, 111).

II *latiore sensu c. variis coloribus notionum*: **A** *de potentia et potestate*: **1** *c. subst. vel praed.*: **a** *fere i. q. superior, summus*: *α de hominibus* (*de bestia l. 78*): INSCR. column. rostr. (CIL I[2] 25) 3 leciones . . . -imosque macistratos (*i. summus dux*). CATO orig. 77 apud pontificem -imum. CIC. Verr. II 2, 128 sacerdotem -imum (IVV. 6, 544 -a. HIER. epist. 29, 5, 3 -us. *cf. p. 140, 79*). MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 illi minores, hi -ores magistratus appellantur. OV. fast. 2, 527 curio -imus. LIV. 7, 3, 5 praetor -imus (FEST. p. 161 M. -imum praetorem dici putant alii eum, qui -imi imperi sit). VAL. MAX. 1, 1, 7 -imae . . . virginis (SVET. Iul. 83, 1 virgini Vestali -imae. PLIN. epist. 4, 11, 6 Vestalium -imam. *an de aetate? cf. p. 126, 77*). VLP. dig. 49, 1, 1, 3 -orem iudicem (*opp.* minorem). PS. AVG. comm. 4 -ori (*i. summo*) principi tenebrarum. ROMVL. fab. 78, 9 ille -or simius (*antea*: qui se aliis priorem constituerat). HIST. Apoll. 48 illi -ori (*i. summae*) omnium sacerdotum. *β de rebus*: LEX Iul. munic. (CIL I[2] 593) 130 -umam potestatem (LIV. 4, 17, 11 -or). 143 quei . . . -imum mag(istratum) . . . ibei habebit. VARRO ling. 7, 85 eius imperium -imum *est* (CIC. Planc. 64. Phil. 11, 30 -ius. MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 imperium minus praetor, -ius habet consul). MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 auspicia . . .

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ima sunt consulum (*aliter v. infra l. 35*). PLIN. epist. 7, 11, 2 -ore officio iubente.

b *fere i. q.* potens (*c.* ad: *v. p. 139, 78*): α *de gentibus et regnis*: ENN. ann. 151 -ae gentes opulentae (579 urbis -as atque imperiosas. CIC. inv. 1, 1 civitatum [SALL. Catil. 51, 5 Rhodiorum civitas -a atque magnifica]. SALL. Catil. 52, 19 rem p. ex parva -am fecisse). 88 regni (SALL. Iug. 5, 4 imperium *v. p. 148, 62* [LIV. 1, 4, 1 -imi secundum deorum opes imperii]). β *de dis (cf. p. 134, 73) et hominibus singulis*: COM. pall. inc. 64 vinum, deus qui multo est -imus (COLVM. 10, 217 [*v. infra p. 135, 4*]. VAL. FL. 8, 74 Somne omnipotens, ... nunc age -or ades). TRAG. inc. 115 nostra miseria tu es -us. SALL. Catil. 10, 1 reges ([Iug. 110, 1 -umus in hac terra. HOR. sat. 1, 3, 136 -orum -ime. LIV. 35, 48, 7 cum -o Asiae totius ... rege. VVLG. IV reg. 18, 19 rex -us, rex Assyriorum]. SEN. Thy. 611 -or hoc vobis dominus minatur [*cf.* SIDON. epist. 1, 1, 1 (*adloquitur familiares*) domine -or (1, 11, 17 *al.*)]. LVCAN. 7, 227 tyranni. PLIN. paneg. 88, 2 -i principis -os libertos). 52, 21 quae *maiores nostros* -os fecere. Iug. 14, 19 -i estis et opulenti. NEP. Alc. 3, 4 et potentior et -or quam privatus existimabatur (SEN. benef. 3, 29, 2 -ores potentioresque. LVCAN. 5, 91 potensque. SVET. Aug. 56, 2 et potentes). HOR. carm. 1, 13, 16 Noti, quo non arbiter Hadriae -or. CVRT. 4, 2, 20 num -or Neptuno Alexander esset. 10, 10, 14 Antipatrum ... -orem ... esse (*i. nimis potentem*). STAT. Theb. 2, 20 *v. p. 126, 7*. TAC. ann. 4, 59, 2 -or ex eo *erat Seianus*. *nota*: LVCAN. 4, 642 Antaeus ... sponte cadit -orque accepto robore surgit. γ *de rebus*: CIC. inv. 2, 102 vi -ore (PLIN. nat. 18, 278 grandines, procellae ceteraque similia ..., quae cum acciderint, vis -or appellatur. GAIVS dig. 19, 2, 25, 6 quam Graeci θεοῦ βίαν appellant. 44, 7, 1, 4 -ore casu [PAVL. dig. 2, 13, 7 pr.]). RHET. Her. 4, 19, 27 ne -am nimis in nos habeat dominationem *fortuna* (CIC. leg. agr. 2, 35 *potestas* [SALL. Catil. 20, 3]. VERG. georg. 4, 154 *apes* -is habitant sub legibus aevom [SERV.: aeternis, numquam mutabilibus]. Aen. 10, 53 -a dicione iubeto Karthago premat Ausoniam. OV. am. 1, 7, 30 ius ... -ius [met. 13, 918. SEN. Thy. 608 *et* SIL. 7, 406 *v. p. 140, 76*]). VERG. Aen. 3, 374 -oribus (GLOSS. *falso* felicioribus) ... auspiciis (*cf. p. 142, 19*). MANIL. 2, 531 viribus amplis consilium est -ius. VAL. FL. 4, 126 -oraque sanguine nostro vincunt fata Iovis (*cf. Langen ad l. sim.* SIL. 5, 202 STAT. Theb. 5, 534. *aliter p. 133, 21*). HIER. epist. 52, 6, 2 quasi -ora sint imperatorum scita quam Christi.

c *fere i. q. nobili loco positus, auctoritate, opibus, divitiis pollens*: CIC. Sest. 97 -imorum ordinum homines (MART. 4, 2, 3 plebs et minor ordo -imusque). Att. 2, 9, 2. CVRIVS Cic. epist. 7, 29, 2 amice -e (*v. vol. I 1911, 11; nota*: PLIN. epist. 3, 11, 2 -is ... et locupletibus a. *cf.* IVV. 4, 20 amicae). SALL. Catil. 51, 12 in -ima fortuna (HOR. carm. 3, 27, 74. *v. vol. VI 1178, 77*). HOR. sat. 1, 2, 72 -o patre nata puella est (*antea*: -o ... consule). carm. 3, 16, 17 crescentem sequitur cura pecuniam -iorumque (*neutr. pro subst.*) fames (epist. 1, 10, 32 fuge -a; licet sub paupere tecto reges ... vita praecurrere. SEN. Ag. 88 sidunt ipso pondere -a. Thy. 446 falsis -a nominibus placent [*syn. 447* excelsus]). OV. epist. 9, 30 -o coniuge nupta minor. met. 13, 367 quanto dux milite -or, tantum ego (*Vlixes*) te (*Aiacem*) supero. CVRT. 7, 1, 11 ad -a et honorata ministeria. SEN. Herc. O. 692 felix alius -usque sonet; me nulla vocet turba potentem (epist. 94, 60 quos -os felicesque populus vocat). dial. 5, 25, 1 homini pusillo solacium in malis fuit etiam -orum virorum titubare fortunam. QVINT. inst. 3, 8, 61 personae (TERT. adv. Prax. 14 p. 252, 24 paenit. 11, 5). IVV. 8, 141 quanto -or, qui peccat, habetur. SVET. Cal. 53, 2 reorum. FIRM. math. 3, 6, 16 divites faciet *sidus* et quibus morte mulierum -arum felicitas conferatur (*cf. Kroll-Skutsch in adn.*). VVLG. gen. 26, 13 -us vehementer effectus est. IV reg. 4, 8 erat autem ibi mulier -a. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 632, 21 tam -um potentem.

2 *masc. pro subst.* (*neutr. v. supra l. 47*): **a** compar.: α *generatim*: CIC. Mil. 47 Milonis manu caedem esse factam, consilio vero -oris alicuius. HOR. sat. 2, 1, 61 -iorum ... amicus. epist. 1, 17, 2 -oribus uti. SEN. dial. 4, 8, 2 -orem gravantur, minori graves sunt (nat. 4 praef. 18 adversus minores humanitatem, adversus -ores reverentiam. VVLG. Esth. 1, 20 tam -iorum quam minorum. GREG. TVR. Franc. 4, 12 p. 148, 18 a -oribus quidem cum rixa ... auferebat, a minoribus vero violenter diripiebat. GREG. M. epist. 10, 17 p. 252, 18 qualiter in Sardinia minores vel pauperes ab eis, qui illic -ores sunt, opprimantur. *cf.* COD. Theod. 6, 30, 4 *opp.* ab inferioribus). PERS. 1, 108 ANTH. 21, 15 ARNOB. nat. 2, 62. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 632, 22 solent timere homines mediocres et angusti, ne -ores aliquos transeuntes in domum suam cogantur suscipere. SALV. gub. 5, 40. β *speciatim (cf. Svennung, Orosiana 119 sqq. E. Richter, Wörter und Sachen 12, 1929, 121 sqq.) i. q. praepositus, praesul, superior* (*cf. etiam p. 127, 15*): (I) *abs. et c. pron. poss.*: (A) *in ecclesia*: TERT. bapt. 17, 2 -oribus (*i. presbyteris et diaconis, opp.* laicis; *sim.* OPTAT. 7, 2 p. 168, 11 *syn.* principes vestri. *al. v. in ind. III*). praescr. 3, 6 nemo est sapiens, nemo fidelis, nemo -or nisi Christianus (*cf. Rauschen ad l.; praecedit*: episcopus ..., diaconus ..., doctor). FORT. Aug. c. Fort. 37 cum meis -oribus. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 184 -orque probatur, dum cupit esse minor. GREG. M. epist. 3, 54 p. 213, 23 *clericus quidam* -iorum fultus patrocinio. 6, 24 p. 401, 26.

(B) *in re p.*: ITALA Marc. 10, 42 (cod. k) -ores potentantur eorum (οἱ μεγάλοι, *Vulg.* principes). CYPR. eleem. 21[in.] *syn.* proconsules vel imperatores. AVG. serm. 302, 23, 21 unde deo et -oribus suis redditurae sunt rationem *potestates*. serm. coll. Morin 1930 p. 592, 7 ut -ores pagani non sint, ut non dominentur Christianis. ROMVL. fab. 27, 2 Athenienses ... -orem sibi petierunt (*cf. p. 130, 78*). SIDON. epist. 7, 7, 5 non ... diutius -ores (*i. imperatores*) nostri hoc nomine gloriabuntur, qui minores (*i. subiectos*) incipiunt non habere. (C) *in monasterio*: HIER. epist. 22, 35, 1 oboedire -oribus. reg. Pachom. 137 praepositus domus absque -oris (*i. abbatis*) imperio. GREG. M. epist. 11, 15 p. 276, 25 *syn.* praepositorum. BENED. reg. 2[in.] abbas ... debet ... nomen -oris factis implere. 5. 7. (D) *i. q. dominus* (*familiae*): AVG. serm. 302, 21, 19 *opp.* minorem suum (LEX Visig. 8, 1, 1 *syn.* patronus vel dominus). VVLG. Esth. 1, 22 esse viros principes ac -ores in domibus suis. (E) *alia* (*i. q. -or domus: infra l. 41*): CLAVD. DON. Aen. 9, 483 p. 252, 17 quod -iorum tuorum (*Euryali*) imponebatur arbitrio. AVG. cons. euang. 1, 29, 45[extr.] *syn.* praepositum. NICET. vigil. 1 p. 56, 9 B. LEX Sal. 10, 4, 1 p. 11, 4 *i. q.* '*Altknecht*' (*cf. Geffcken ad l. p. 117*). GREG. M. epist. 11, 4 p. 263, 16 *opp.* subiecti.

(II) *c. gen.*: (A) *varia*: VVLG. Iudith 14, 11 duces ac tribuni et universi -ores exercitus. AVG. in psalm. 75, 9 Zacchaeus ... -or publicanorum (146, 16[in.] serm. 113, 3, 3). c. Parm. 1, 14, 21 messorum. serm. coll. Morin 1930 p. 82, 27 scholae. CONC. Carth. a. 419 Mansi 4, 493[E] monasterii. ROMVL. fab. 69, 12 rec. Gall. -or villae ([*opp.* 69, 17 dominus]. rec. vet. -or illius viculi. *Phaedr. 2, 8, 13* vilicus). COD. Theod. 16, 8, 1 pr. Iudaeis et -oribus eorum et patriarchis (CIL IX 648, 14 civitatis. PASS. Petr. Paul. long. 10 synagogarum). SYMM. Avell. p. 59, 18 (*a. 418*) regionum *urbis Romae* (79, 12). GREG. TVR. glor. conf. 60 p. 783, 14 civitatis (HIST. Apoll. 10. 45a. *cf. l. 27*). LEX Visig. 6, 1, 6 (7) cum adsensu sacerdotum -iorumque palatii. GREG. M. epist. 9, 47 p. 74, 9 Theodorus vir magnificus -or populi (*i. patronus civitatis; cf.* 9, 76 p. 94, 7). CIL IX 1681, 3 (*a. 257*) studi (*i. collegii*) iuvenum cultorum dei Herculis -ores (*i. magistri*). (B) **-or domus** (palatii: *l. 30*; villae: *l. 24*): [*dub. sintne accipienda de aetate*: DON. Ter. Phorm. 287 columellae ... dicti servi -ores domus. HIER. epist. 52, 5, 6 habet nutricem, -orem domus virginem, viduam, maritatam.] AMBR. Ioseph 9, 49 (*cf. 9, 48* ad hominem, qui erat supra domum). HIER. epist. 65, 10, 2 dicit -ori domus suae (*cf. Vulg. gen. 24, 25* ad servum seniorem d. s.). OROS. apol. 14, 1 *i. q.* '*pater familias*'. ALC. AVIT. epist. 38 p. 67, 13 per -orem domus tuae (*cf.* 67, 17 -or quem supra dixi [GREG. TVR. Franc. 9, 36 *filio* comitibus, domesticis, -oribus atque nutriciis ... delegatis. GREG. M. epist. 9, 17 Iuliano viro clarissimo -ori *Maurentii magistri militum*]). CONC. Rom. a. 501 p. 422, 8 Gudilam et Bedeulfum sublimes viros -ores domus *regiae ad synodum missos* ([422, 20. 429, 4]. 423, 7 cum -ore domus *regiae* inl. v. Arigerno. CASSIOD. var. 10, 18, 2 his *copiis* praefecimus -orem domus nostrae Vuaccenum. hist. 3, 2 p. 944[C] [*Sozom. 2, 9 p. 957[A]* μείζων τῆς βασιλέως οἰκίας]. 9, 43 p. 1158[D] Mardonius -or domus imperialis [*7, 2 p. 1481[C]* τῆς βασιλικῆς οἰκίας μείζων]. GREG. TVR. Franc. 6, 9. 45 p. 285, 18 *reginae*, qui olim Sanctonicum rexerat comitatum [7, 27 p. 307, 27. 7, 43]. VEN. FORT. vita Germ. 44, 122 LEX Burgund. praef. 5 *al. cf. Mommsen, Ges. Schr. VI 455. 483. Grosse, Röm. Militärgesch. 288*). GREG. M. epist. 9, 154 p. 154, 27 *Callinici exarchi Italiae*, qui petitionem episcopi ... suscepit. 11, 53[extr.] Pascasius *episcopus* et vicedominum sibi ordinet et -orem d., quatenus possit vel hospitibus supervenientibus vel causis, quae eveniunt, idoneus et paratus existere (*v. not. ad l.*).

b *posit.*: HOR. sat. 2, 1, 76 me cum -is vixisse. MART. 11, 68, 1 parva rogas -os, sed non dant haec quoque -i. SCHOL. Cic. Gron. D p. 319, 30 St. apud antiquos '-i' erant viri fortes. HIER. epist. 16, 1, 1 ut parvum -us aspicias. VVLG. Mich. 7, 3 princeps ... et iudex ... et -us. II reg. 7, 9 fecique tibi nomen grande iuxta nomen -orum, qui sunt in terra. AVG. civ. 4, 11 p. 161, 29 D. quae sententia velut -orum multumque doctorum est. in psalm. 131, 6 procurator alicuius -i secundum saeculum. 143, 2[extr.] quando credunt -i eius (*sc. diaboli*), ... convertunt linguas suas contra diabolum. PROSP. in psalm. 103, 25 pusilli et -i, id est et infirmi et primates istius saeculi. 117, 26.

c *superl.*: SEN. clem. 1, 1, 9 praecipue tamen aequalis ad -imos imosque pervenit clementiae tuae admiratio. ITALA apoc. 6, 15 (Ps. Cypr. ad Novat. 17 p. 68, 3) reges terrae et -imi quique et tribuni (οἱ μεγιστᾶνες, *Vulg.* principes). VVLG. II reg. 3, 38 princeps et -imus cecidit hodie in Israel (*Abner*). COD. Iust. 11, 76 (75), 1 minimi -imique.

B ***de momento, gravitate, auctoritate fere i. q. gravis***:
1 *quod -i momenti, ponderis est*: **a** *c. subst.*: ENN. ann. 239 cui res audacter -as parvasque iocumque eloqueretur (PLAVT. Aul. 771 -a est r., quam ego tecum ... cupio loqui [Cist. 743 r. meam -am confabulari tecum volo. TITIN. com. 63]. COM. pall. inc. 72 quid clamorem exorsa verbis parvam r. -am facis? [*cf. p. 133, 56*]. CORNELIA epist. frg. 2 r. -iorum. RHET. Her. 1, 4, 7. 2, 1, 1 de -imis r. CIC. inv. 2, 145 ad -ores, hoc est ad utiliores, ad honestiores ac magis necessarias. Sulla 69 quae graviores -oresque sunt [orat. 148. *cf.* de orat. 2, 21 de -umis r. et gravissumis]. SALL. Iug. 70, 2 *Nabdalsa* omnis r. exequi solitus erat, quae Iugurthae ... -oribus adstricto superaverant. NEP. Pel. 2, 3 -ae saepe r. non ita -is copiis sunt gestae.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LIV. 22, 13, 3 cum r. -or [*cf. p. 124, 51*] quam auctores esset). TER. Hec. 595 haec mihi nunc curast -ima. VARRO ling. 6, 80 quinque sensuum -imus in oculis *est.* rust. 1, 3, 3 non modo est ars, sed etiam necessaria et -a (CIC. de orat. 1, 6 non mediocrium a., sed prope -imarum. 1, 20 orat. 4. 145 et gloriosa. 147. *cf.* VICT. VIT. 2, 13 -is litteris institutus). CIC. inv. 2, 7 in -imis philosophiae partibus (2, 178 prima ac -ima. FAV. EVL. p. 14, 1 -imae ac principales). S. Rosc. 40 iustam et -am et perspicuam *causam* (Cluent. 188 non sine necessariis ac -imis. dom. 10 CAEL. Cic. epist. 8, 15, 2 SALL. Catil. 51, 41. SEN. contr. 2, 1, 32 et graves [PLIN. epist. 1, 19, 1]. SEN. Thy. 552 cum -is ... causis. PLIN. nat. 11, 202). Mur. 53. Pis. 48 cruentare corpus suum leve est; -or haec est ... salutis suae vulneratio. Planc. 2 id ille -a ratione fecit (*cf. p. 137, 16*). Phil. 9, 15 cum ... vitam amiserit -imo rei p. tempore (*cf.* leg. 3, 43). orat. 139 significatio saepe erit -or quam oratio. epist. 8, 14, 1 comitia. CAES. civ. 1, 21, 1 quod saepe in bello parvis momentis -i casus intercederent. BELL. Afr. 35, 1 commutatum non sine -o consilio. LIV. 35, 51, 10 -o principio sibi orsus bellum videbatur (CVRT. 9, 4, 22 seditionis non remedia quam principia -ora [*cf. p. 124, 51*] sunt). PLIN. nat. 10, 40 pici ... in auspiciis -i. 18, 264 -us hic anni cardo (*sc. solstitium*), -a res mundi. LVCAN. 5, 189 inter fata ... tam -a (VAL. FL. 5, 686. 8, 389. *aliter p. 131, 37*). MART. 7, 22, 1 *Lucani* -o memorabilis ortu lux redit. TAC. Agr. 34 extr. imponite quinquaginta annis *bellorum* -um diem (TERT. resurr. 22 p. 54, 28 ad d. domini -um, d. irae. VVLG. Ier. 30, 7 vae, quia -a d. illa. Ioel 2, 11 -us enim d. domini et terribilis valde. Iudas 6 in iudicium -i d. apoc. 6, 17 d. -us irae ipsorum. AVG. civ. 20, 5 p. 414, 1 D. de ... illo d. iudicii novissimo et -o. *cf.* VVLG. exod. 6, 6 in bracchio excelso et iudiciis -is. AVG. civ. 20, 6 p. 418, 1 D. in ultimo et -imo iudicio dei. *aliter p. 134, 63*). hist. 1, 17 -i secreti. SORT. Sangall. 7, 10 -um visum vidisti. CASSIOD. inst. div. 6 p. 1118 B -us plane liber Iob. p. 1119 A ne tam -a lectio inexplanata forsitan linqueretur. *nota superl. fere i. q. praecipuus*: VARRO ling. 5, 93 artificibus -ima causa ars, id est ab arte medicina ut sit medicus dictus, ... non a medendo (VERG. catal. 9, 11 quae -ima deterrendi debuit, hortandi -ima c. fuit. AETNA 399 SEN. nat. 6, 18, 1). CIC. div. in Caec. 14 duo crimina vel -ima. SEN. Ag. 271 id esse regni -imum pignus putant, si, quidquid aliis non licet, solis licet. PLIN. nat. 11, 61 quae -ima earum est operatio tum, cum subolem faciunt.

b *neutr. praed.*: *α* -um est: PLAVT. Trin. 813 tum, quod -umumst (-ist *codd.*), adferre, non petere hinc se dicet ([CIC. Marcell. 25 Phil. 2, 23. Att. 1, 12, 1 q. vel -imum e.]. TER. Hec. 457 id q. -imumst [CIC. Mil. 83 ac. 2, 38 LIV. 23, 5, 9]. VITR. 1, 1 [6], 7 q. e. -imum [SEN. epist. 37, 3 COLVM. 1, 3, 3]). TER. Andr. 526 *hoc* parvi pendo: illud mihi multo -umumst (*cf.* CIC. inv. 1, 8 oratori minimum est de arte loqui, ... multo -imum ex arte dicere. epist. 4, 3, 2 haec tibi ad levandas molestias -a esse debent). CIC. inv. 2, 10 ne, dum parvulum consequamur, ... illud amittamus, quod -imum est. Planc. 86 sunt haec leviora, illa vero gravia atque -a. de orat. 1, 109 alia quaedam ad consequendam eloquentiam esse -ora. 2, 72 non tam doctus quam, id quod est -ius, expertus (LIV. 34, 4, 18 q. -ius e. [QVINT. inst. 1, 6, 44]. 21, 43, 15 q. multo -ius e. QVINT. inst. 11, 1, 11 q. e. -ius. HIER. epist. 57, 7, 4 q. his -ius e.). CAES. civ. 3, 15, 8 -um, quod adferebant, videbatur. SALL. Iug. 22, 2 sibi neque -ius quicquam neque carius auctoritate senatus esse. *β* -um facere *i. q. nimis augere, verbis exaggerare* (*aliter p. 124, 67*): CIC. Mur. 31 haec ... nimium nos nostris verbis -a facere. Planc. 71 nimis (*syn.* verbis exaggero). leg. 2, 47 quam -um illud ... faciunt! (*seq.* quantulum est). OV. met. 2, 805. *cf.* COM. pall. inc. 72 *p. 132, 77.* *sim. pro subst.*: CIC. Att. 5, 8, 3 scribuntur saepe -ora (*i. nimis aucta; cf. p. 140, 40*). *cf. etiam p. 136, 6.*

c *pro subst. (cf. l. 60) aut c. neutr. pron.*: TER. Hec. 304 -um nescio quid necessest evenisse (CIC. inv. 1, 91 definitio ... aliquid non grave nec -um continens. har. resp. 20 -um aliquid deos ... praemonstrare). CIC. Rab. Post. 2 sint ... similia ... parva -is ([Brut. 213 *conferre.* OV. am. 2, 17, 14 aptari -is inferiora licet]. nat. deor. 2, 167 -a di curant, parva neglegunt [MANIL. 1, 117 -aque cum parvis simili percurrere cura]. off. 1, 146 -a saepe intellegemus ex parvis). Phil. 2, 78 sed nimis multa de nugis: ad -ora veniamus (de orat. 2, 178). 5, 38 -a haec, sed ad -ora properat oratio. *nota*: VVLG. Sirach prol. in. multorum nobis et -orum per legem ... sapientia demonstrata est (πολλῶν καὶ μεγάλων ἡμῖν ... δεδομένων). *pendet a verbis timendi sim.*: CIC. Att. 2, 16, 1 -ius aliquid timueram ([2, 18, 1 mortem et eiectionem quasi -ora timemus, quae multo sunt minora (*sc. quam servire*). SEN. Herc. f. 1190 his ... quicquam timeri -ius aut gravius potest? QVINT. inst. 9, 2, 39]. HOR. sat. 2, 8, 57 -ius veriti. *cf.* CAES. civ. 2, 16, 3 tormentorum usum, quibus ipsi -a speravissent). VERG. Aen. 2, 199 hic aliud -ius miseris multoque tremendum obicitur magis. HOR. sat. 2, 5, 21 -ora tuli (SEN. dial. 6, 12, 4 passi [STAT. Theb. 7, 203 -a ulciscendaque passis]). SEN. Ag. 467 murmur grave -ora minitans (Tro. 599 quod minari -imum victor potest [epist. 90, 5 nihil ... -ius]). Med. 395 -um aliquid instat, efferum, immane, impium (SIL. 1, 136 -a parant superi). APVL. met. 9, 30 -ius peiusque aliquid opinantes.

2 *quod -ae auctoritatis est*: **a** *de rebus*: TER. Andr. 92 exemplum continentiae (LIV. 9, 17, 6 casuum humanorum. SEN. dial. 1, 3, 4). Haut. 298 signum. CIC. Verr. II 2, 5 argumentum (SEN. contr. 7, 1 [16], 7 pietatis. SEN. benef. 3, 6, 2). Manil. 46 vestris iudiciis (Phil. 14, 13 sive ..., -um i., sive ..., eo -ius, sive ..., nihil magnificentius cogitari potest. SVET. Cal. 5, 1 et firmiora). Phil. 1, 4 pignus. fin. 2, 99 testimonium (NEP. Att. 16, 1 PLIN. nat. 7, 111). rep. 1, 33 virtutis documenta (SALL. Catil. 9, 1 HOR. sat. 1, 4, 110 CVRT. 5, 8, 7). Att. 8, 6, 3 spero -um nomen imperatoris fore. VERG. Aen. 5, 222 augurio (PLIN. nat. 8, 161). 7, 146 omine (STAT. Theb. 9, 630 CLAVD. carm. min. 30, 94). VELL. 2, 116, 1 experimenta virtutis. **b** *de hominibus*: OV. fast. 4, 203 pro -o (*cf. Lenz ad l.*) teste vetustas creditur (PRIAP. 15, 7 SEN. nat. 4 praef. 18). LIV. 26, 41, 19 animus ... meus, -imus mihi ad hoc tempus vates (SIL. 5, 118 sat -us in hostem augur adest ensis). VAL. MAX. 4, 6, 1 sub -o iudice damnatum (LVCAN. 1, 127). 2, 2, 9 sub -is auctoribus (SEN. nat. 6, 12, 1. *cf. p. 133, 1*). TAC. Germ. 7 hi cuique sanctissimi testes, hi -imi laudatores.

C *de labore, difficultate, periculo* (*multa etiam ad B referri possunt*): **1** *c. subst.*: PLAVT. Amph. 189 duello ... -imo ([CIC. Verr. II 2, 5 difficillimoque. Arch. 21 atque difficile. Manil. 6 et gravia. FLOR. epit. 3, 21, 3 *opp.* levi et modico tumultu. *cf. vol. II 1848, 25*]. RHET. Her. 4, 42, 54 ut pro patria studiose quamvis in -am descendat vitae dimicationem [LIV. 1, 28, 4 quae dimicatio -or atque periculosior est]. CIC. Flacc. 92 certamen). Bacch. 761 insanum -um molior negotium (TER. Andr. 953 CIC. Att. 5, 12, 1). VARRO rust. 1, 17, 2 res -ores (CIC. leg. agr. 2, 41 -a ... res non modo ad statuendum, sed etiam ad dicendum. SEN. epist. 30, 4). *ibid.* opera rustica -ora (CIC. orat. 33 -um opus omnino et arduum ... conamur; sed nihil difficile amanti puto. Tusc. 3, 84 et difficile [BELL. Alex. 6, 1]. Att. 2, 6, 1 -um opus est. LIV. 38, 4, 1 -i operis oppugnatio visa est [38, 7, 9]. CVRT. 5, 13, 4 -um opus, sed labor brevissimus superest). CIC. de orat. 1, 185 si esset ista cognitio iuris -a atque difficilis. 3, 52 faciles ... partes eae fuerunt duae ...; reliquae sunt -ae, implicitae, variae. leg. 1, 56 ista ... -a diiudicatio est (off. 3, 70 qui sint boni ..., -a quaestio est [SEN. nat. 2, 46]) fin. 2, 105 vide ne ista sint Manliana vestra (*sc. imperia nimis sever*) aut -ora etiam (*i. quibus difficiliores res imperantur*). PROP. 4, 10, 3 -um iter ascendo, sed dat mihi gloria vires. **2** *neutr. praed.*: CIC. Q. Rosc. 9 -um est, quod conor, difficile est, quod polliceor. div. in Caec. 39 tamen esset -um tantam causam ... oratione expromere (Mur. 45 -um est te comparare ea, quibus possis hominem e civitate ... exturbare. Planc. 86. Brut. 199 praestat intellegens imperito -a re et difficili; si quidem -um est scire *eqs.* Tusc. 1, 116 quos enumerare -um [*i. laboriosum*] est. epist. 14, 3, 2 eicere nos -um fuit, excludere facile est. VERG. georg. 3, 289. SEN. Thy. 926 -um ... figere ..., -um ... pati. dial. 6, 5, 5). orat. 1 utrum difficilius aut -ius esset negare ... an efficere (VARRO rust. 1, 31, 1 *vites pampinari* quam putare -ius). CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 6 id -um et amplum est. HOR. sat. 2, 3, 285 unum — quid tam -um? — ... me surpite morti: dis etenim facile est. **3** *neutr. pro subst.*: PLAVT. Curc. 144 -um inceptas, si id exspectas, quod nusquamst.

D *de praestantia*: **1** *fere i. q. magnificus, splendidus, spectandus*: ENN. ann. 301 triumpho (CIC. Pis. 59. IVV. 4, 125 clarique). PLAVT. Fret. frg. 1 ludis ([PS. ASCON. Verr. p. 217, 9 St. Romani ludi ... sunt -i ... appellati, quod magnis impensis dati]. SALL. Catil. 49, 3 -umis muneribus [LIV. 41, 28, 11]). CAEL. Cic. epist. 8, 14, 4 -um et iucundum ... spectaculum (HOR. sat. 1, 7, 21 OV. am. 3, 2, 65 LIV. 4, 20, 2. 45, 39, 6). LIV. 45, 27, 5 ad circumeundam Graeciam visendaque, quae nobilitata fama -ora auribus accepta sunt, quam oculis noscuntur (SEN. epist. 91, 14 ut -ora certioraque, quam amisere *incendio*, restituantur). TAC. Germ. 15 electi equi, -a arma. FLOR. epit. 4, 11, 11 -os ... induta cultus. ITALA Is. 1, 13 (Tert. adv. Marc. 1, 20) neomenias vestras et sabbata et diem (*cf. p. 133, 24*) -um ([*Vulg.* festivitates alias]. VVLG. Ioh. 7, 37 in novissimo autem die -o festivitatis. 19, 31 erat enim -us dies ille sabbati [*gr. ubique* μεγάλη]. CANON. Dionys. Exig. p. 33, 13 St. usque ad -um diem triennio paenitentiam agere [*Mansi 2, 516 C* μεγάλης. *dies reconciliationis erat unus ex quattuor sanctis diebus septimanae paschalis. cf. p. 141, 35*]). VVLG. I Macc. 16, 15 fecit eis convivium -um (9, 37 nuptias). *nota de hominibus*: STAT. Theb. 5, 191 nuptae ... quo -ima cultu quaeque iacent.

2 *fere i. q. excelsus*: **a** *generatim*: *α in bonam partem i. q. sublimis*, σεμνός: Ⓘ *c. subst.*: Ⓐ *de dis* (*haec possunt etiam de potentia [p. 131, 8] accipi; cf. l. 78*): ENN. ann. 201 volentibus cum -is dis (*vol. V 1 p. 906, 84*). 456 -ime divum. 491 -a dearum. 28 Titanus. PLAVT. Aul. 776 Iuppiter (SCIP. mai. or. frg. Gell. 4, 18, 3 Iovi optimo [*cf. vol. II 2086, 68 sqq.*] -imo. CIC. dom. 144 quem propter beneficia populus R. optimum, propter vim -imum nominavit). Cist. 522 di ... omnes, -i minuti. CATVLL. 63, 91 dea -a, dea Cybebe. VERG. ecl. 3, 1 Pales. 3, 104 et eris mihi -us Apollo. georg. 1, 339 Cereri. Aen. 3, 264 numina (3, 697 numina -a loci). 3, 437 Iunonis. 6, 541 Ditis. 9, 256 penates. TIB. 3, 8, 1 Mars. 3, 11, 9 geni. OV. am. 2, 11, 39 Nereus. epist. 18, 143 Neptune, ... te decet -as -um iactare carinas. rem. 276 Solis. VAL. FL. 2, 206 Leti -or

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imago. APVL. met. 11, 30 deus deum -orum potior et -iorum summus et summorum -imus et -imorum regnator Osiris. ITALA Dan. 9, 4 (Cypr. laps 31 p. 260, 15) domine deus -us. *nota de deo instigante poetas (pertinet etiam ad l. 23)*: COLVM. 10, 217 ista canit -ore deo quem Delphica laurus impulit. STAT. Theb. 8, 374 -orque chelyn mihi tendat Apollo. AVIEN. Arat. 74 -or, -or agit mentem solito deus. (H) *de hominibus*: CATVLL. 11, 10 Caesaris ([HOR. carm. 1, 12, 50]. PLIN. paneg. 60, 6 princeps. 88, 5 satius *fuit* -um *te appellari a senatu quam optimum aut felicem*? cui plus invidiae quam pulchritudinis inest. *saepe in titulis de impp.; cf. p. 143, 18 et Hirschfeld, Kleine Schr. 882 sq.*). VERG. Aen. 6, 544 sacerdos (*cf.* TIB. 1, 6, 43. *aliter p. 130, 69*). SEN. Herc. O. 418 non ut aequetur Iovi nec ut per urbes -us Argolicas eat (SIL. 12, 280 graditur comitante triumpho -or, quam ferret cum victor opima Tonanti. 13, 751 celsus abit gressu -orque recessit imago *Hamilcaris*). epist. 85, 4 quantulum autem sapienti damus, si . . . est . . . humillimis -or? LVCAN. 1, 479 -orque feroxque mentibus occurrit. 8, 94 o -ime coniunx. STAT. Ach. 1, 159 multo sudore et pulvere -or (*v. Brinkgreve ad l.*). CANON. Migne 56, 828^D -ae et sanctae synodo. 829^C. (C) *de stirpe et origine*: PLAVT. Mil. 703 -o in genere et in divitiis maxumis (OV. met. 4, 640). CATVLL. 34, 6 o Latonia, -imi (*p. 134, 77*) -a progenies Iovis. CARM. Suet. Nero 39 Aeneae -a de stirpe. SVET. Galba 2, 1 -a . . . et vetere prosapia. Otho 1, 2 propinquitatium. (D) *de stilo et sententiis (cf. l. 68 p. 148, 69)*: GLOSS. ἁδρός. CIC. orat. 101 parva summisse, modica temperate, -a graviter dicere ([*syn. 100* alta. MAR. VICTORIN. gramm. VI 228, 3 tres primae figurae dicendi, -a temperata subtilis]. HOR. ars 280 -umque loqui nitique cothurno). VERG. georg. 3, 294 -o nunc ore sonandum ([PROP. 2, 10, 12 ex humili iam carmine sumite vires, Pierides, -i nunc erit oris opus. OV. ars 1, 206 PRISC. perieg. 459. *aliter p. 128, 62*]. EVTR. 10, 18, 3 reliqua stilo -ore dicenda sunt [AMM. 31, 16, 9 procudere linguas ad -ores . . . stilos]). SEN. suas. 2, 12 cum tam -a et nobili sententia certavit ([QVINT. inst. 2, 11, 7]. SEN. epist. 114, 8 sensus miri, -i quidem, sed enervati. MVTIAN. Chrysost. hom. 27, 1^in. intellectum). (E) *de aliis rebus*: CIC. Manil. 24 ut iis nomen regale -um et sanctum esse videatur (*cf.* LIV. 27, 19, 4). Phil. 3, 13 consilio (SEN. Thy. 331). AETNA 632 o -ima rerum . . . pietas! OV. fast. 4, 21 hic ad te -a descendit imagine (*sc. Veneris*) mensis. SEN. Ag. 348 -i consors sceptri *Iuno*. apocol. 9 olim -a res erat deum fieri (epist. 53, 12 ecce res -a, habere inbecillitatem hominis, securitatem dei. dial. 5, 32, 1 -am rem sine dubio fecerimus, si servolum . . . in ergastulum miserimus). epist. 70, 16 scalpello aperitur ad illam -am libertatem via. 90, 28 ad spectacula tam -a hebes visus est. STAT. Theb. 11, 744 qualis leo . . . longo iacet exarmatus ab aevo, -a tamen facies. TAC. hist. 4, 6 ea ultio, incertum -or an iustior. NEMES. Cypr. epist. 77, 1 ad coronam -ae confessionis pervenire. AVG. civ. 7, 12^in. o -am rationem divini nominis! (F) *c. syn. et opp.*: RHET. Her. 3, 2, 3 rerum -arum adpetitio et rerum humilium contemptio (3, 3, 5 res -as et celsas . . . res humiles et indignas. SEN. dial. 4, 6, 1 virtutem et humilem et -am esse debere). SEN. epist. 41, 4 ista res (*sc. homo vere sapiens*) -or est altiorque quam ut credi . . . possit. 81, 21 res (*opp.* vulgaris et cottidiana). 102, 21 -a et generosa res est humanus animus. PLIN. paneg. 71, 4 *syn.* augustior.

(II) *neutr.* (*cf. supra l. 25*): CIC. Manil. 37 quid hunc hominem -um aut amplum de re p. cogitare *putemus*? (OV. fast. 5, 351 de -a professis). fin. 5, 50 quae qui non vident, nihil umquam ⌊-um ac⌋ (⌊ ⌋ *post Brem. vg., -a codd. fort. recte, cf. p. 137, 59*) cognitione dignum amaverunt. HOR. sat. 1, 3, 13 reges atque tetrarchas, omnia -a loquens (*aliter p. 124, 30. 136, 15*). epist. 1, 17, 24 temptantem -ora (SEN. dial. 7, 20, 2 suspice, etiamsi decidunt, -a conantis). PROP. 2, 34^b, 66 nescio quid -ius nascitur Iliade. SEN. Herc. O. 691 male pensantur -a (*sc. Icari conamina*) ruinis. dial. 2, 7, 1 -a et excedentia solitum ac volgarem modum. 3, 21, 1 nihil ergo in ira . . . -um, nihil nobile est. 3, 21, 4 sola sublimis et excelsa virtus est nec quicquam -um est nisi quod simul placidum. 7, 9, 4 interrogas, quid petam ex virtute? ipsam: . . . an hoc parum -um est? (7, 26, 7). 9, 2, 3 -um et summum est deoque vicinum, non concuti. epist. 42, 1 *opp.* mediocria, *syn.* eximia. 90, 28 inter -a quid intersit et tumida (*cf.* QVINT. inst. 12, 6, 5 omisso -a semper flandi tumore). CVRT. 6, 9, 11 -ora quam capit spirat ([PRVD. c. Symm. 2, 480]. VAL. FL. 2, 184 -um aliquid spirabit amor? *cf. etiam p. 148, 66. 70*). SCRIB. LARG. praef. p. 5, 4 -um enim et supra hominis naturam duximus posse *eqs.* LVCAN. 9, 275 -ora mereri quam vitam veniamque. *nota*: AVIEN. Arat. 1320 -orum . . . cura.

β in peiorem partem: (I) *fere i. q. superbus, inflatus*: PLAVT. Bacch. frg. 8 (10), 9 spiritum eius -orem esse multo quam folles taurini habent (LIV. 30, 30, 15 -os magis quam utiles. SEN. Tro. 505 pudet timere: spiritus -os fuga). Epid. 300 -us miles Rhodius. Mil. 1044 -um me faciam, nunc quom illaec me sic conlaudat (CIC. Quinct. 93 omnis tuas artes, quibus tu -us es. ROMVL. fab. 45 pr. ne quis de alienis -um se proferat bonis). TER. Hec. 380 omnibus nobis ut res dant sese, ita -i atque humiles sumus. HOR. sat. 1, 6, 72 -i . . . pueri -is e centurionibus orti. epod. 4, 15 sedilibusque -us in primis eques . . . sedet. SALL. or. Macri 16 -a illa consulum imperia. *neutr.*: SEN. Thy. 267 nescio quid animus -ius et solito amplius . . . tumet.

(II) *fere i. q. magniloquus*: PLAVT. Curc. 579 tua magnifica verba neque istas tuas -as minas. VERG. Aen. 11, 381 non replenda est curia verbis, quae tuto tibi -a volant (PROP. 2, 25, 31 sua -ima cuique . . . verba nocere solent. SEN. epist. 13, 4. 82, 7. ROMVL. fab. 47 rec. E -a profers nunc verba et vis videri -a. *paulo aliter*: LIV. 34, 5, 6 verba -a [*i. nimis augentia; cf. p. 133, 56*], quae rei augendae causa conquirantur, et haec et alia esse scio [SEN. epist. 80, 2 -um tamen verbum dixi, qui mihi silentium promittebam . . . . ecce ingens clamor ex stadio perfertur]). HOR. carm. 4, 6, 1 -ae vindicem linguae. SEN. clem. 2, 2, 2 voces -as, sed detestabiles, . . . ut illam: 'oderint, dum metuant'. VAL. FL. 5, 596 non frustra -a superbo dicta volant. 7, 757 -ima quisque dicta dedit. *aliter p. 135, 25*. *neutr.*: VERG. Aen. 10, 546 dixerat ille aliquid -um (SERV. *ad l.* proverbialiter dictum est *eqs.*). TIB. 2, 6, 11 -a loquor, sed magnifice mihi -a locuto excutiunt clausae fortia verba fores (OV. met. 1, 751. 9, 31. 13, 222 trist. 5, 3, 29 SEN. Herc. O. 436. *paulo aliter* VVLG. psalm. 34, 26 induantur . . . reverentia, qui -a loquuntur [*οἱ μεγαλοῤῥημονοῦντες i. qui irrident*] super me [37, 17]. *cf. etiam p. 135, 57. 68*).

b *speciatim de animo* (*cf.* SERV. Aen. 1, 260 -us et parvus quoniam mensurae sunt, ad animum non nisi καταχρηστικῶς adhibentur. *v. etiam vol. II 101, 69 sqq. 103, 65 sqq. et cf. Knoche l. p. 102, 6 c. p. 5. 8. 23 et saepe*): *α spectat ad elationem animi, fere i. q. generosus, elatus*: (I) *de animo ipso*: ENN. ann. 515 sicut equus . . . vincla suis -is animis abrupit (CIC. Catil. 2, 19 -os a. esse in bonis viris. Phil. 3, 26 et constanti. Tusc. 3, 15 necesse est, qui fortis sit, eundem esse -i a. [*cf.* NEP. Epam. 3, 1 fortis manu, a. -o]. epist. 1, 9, 7 libertate animoque -imo. 4, 9, 4 si fuit -i a. non esse supplicem victori, vide, ne superbi sit aspernari eius liberalitatem. CAES. Gall. 5, 6, 1 cupidum . . . imperii, -i a. LIV. 23, 49, 4 quem ad modum conducta omnia -o a. sunt [*pertinet ad liberalitatem; cf.* PS. SEN. mon. 89 multum interest inter a. -um et sumptuosum]. 26, 19, 1 elatoque. 28, 43, 6 -imo cuique id accidere a. 33, 12, 9 adversus victos mitissimum quemque a. -imum habere [37, 45, 8 -imo semper a. victis regibus . . . ignovistis]. 34, 25, 7 -oris a. quam consilii. VITR. 1, 1 [6], 7 philosophia perficit architectum a. -o. VAL. MAX. 4, 8, 5. SEN. benef. 1, 1, 12 et -i a. et boni. clem. 1, 5, 5 magnam fortunam -us a. decet; . . . -i autem a. proprium est placidum esse . . . et iniurias . . . despicere. 2, 5, 4. nat. 3 praef. 18 a. ipsum, quo summo -oque opus est. epist. 50, 8). CIC. Cael. 76 semper -o ingenio adulescentes refrenandi potius a gloria quam incitandi fuerunt (SEN. epist. 90, 13 utraque invenit aliquis excitati i., acuti, non i nec elati. *aliter v. p. 129, 26. 139, 37*). HOR. carm. 1, 12, 37 animaeque -ae prodigum Paulum. GRATT. 97 deus ille an proxuma divos mens fuit, in caecas aciem quae -a tenebras egit? SEN. Herc. f. 975 pectoris sani parum, -i tamen compesce dementem impetum. (II) *de hominibus*: CIC. Mur. 60 finxit . . . te ipsa natura . . . ad omnes . . . virtutes -um hominem et excelsum (MART. 9, 50, 4 ingenium mihi . . . probas . . . esse pusillum . . .; sed tu . . . -us homo es?). OV. trist. 3, 5, 31 quo quisque est -or, magis est placabilis irae, et faciles motus mens generosa capit. SEN. dial. 5, 28, 6 vir -us ac iustus fortissimum quemque ex hostibus suis . . . suspicit. epist. 5, 6 -us ille est, qui fictilibus sic utitur quemadmodum argento. 110, 18 illam vocem -us atque animosus exclama: habeamus aquam, habeamus polentam, Iovi ipsi controversiam de felicitate faciamus. MART. 7, 44, 5 aequora per Scyllae -us comes exulis isti. PS. QVINT. decl. 16, 2 p. 292, 5 -imum iuvenem decepit.

β spectat ad fortitudinem: (I) *i. q. fortis*: CIC. Font. 41 in re militari . . . summi consilii et -imi animi ([Sulla 34 Planc. 12]. Mur. 43 quas *res* te -o et forti a. et agere et dicere videbam [Sest. 1 f. et -o.]. Sest. 45. 99. Mil. 3 neque solum ut quieto, sed etiam ut -o a. simus hortantur. 80 confiteretur, . . . si fecisset, et -o a. et libenter. Phil. 14, 28 hic . . . adulescens -imi a. . . . castra . . . tutatus est. ad Brut. 1, 11 [9, 19], 2 epist. 4, 8, 1. 12, 25, 5. 6, 13, 5 quaecumque acciderent, fortissimo et -imo a. ferre deberes [LIV. 22, 61, 14. SEN. dial. 7, 15, 7 quicquid . . . patiendum est, -o suscipiatur a.]. CAES. Gall. 7, 10, 3 hostium impetum -o a. sustineant. BELL. Alex. 16, 3 ut hoc -ore a. contenderent, quod. LIV. 5, 18, 7 bellum -ore a. gerunt quam consilio. 44, 31, 8 SEN. epist. 28, 7). VERG. Aen. 6, 11 -am (*proleptice*) cui mentem animumque Delius inspirat vates (*cf.* VAL. FL. 1, 272 ire per altum -a mente volunt). VVLG. II Macc. 1, 3 ut faciatis dei voluntatem corde -o (καρδίᾳ μεγάλῃ) et animo volenti. (II) *i. q. audax*: CIC. Tull. 18 adducit iste interea in saltum homines electos -imis animis et viribus (Mil. 64 pro nihilo putavit [*sc. crimina*], quae neque -imo a. nocens neque innocens nisi fortissimus vir neglegere potuisset). LIV. 26, 41, 7 vereor, ne cui vestrum -ius id audaciusque consilium videatur. (III) *i. q. constans, firmus, erectus*: CIC. Mil. 81 -o animo constantique cederet ex ingrata civitate (Att. 11, 6, 3 meque hortantur, ut -o a. sim, ut omnia summa sperem [CAES. civ. 2, 33, 2]. epist. 6, 5, 3 fac a. forti atque -o sis. 10, 29 fac bono a. -oque sis). SEN. epist. 66, 6 animus intuens vera . . . ex aequo -us ac vehemens.

3 *fere i. q. egregius de eo, quod quavis ratione modum solitum excedit*: **a** *de rebus*: *α c. subst.*: (I) *generatim*: NAEV. com. 108 res -as manu saepe gessit gloriose ([PLAVT. Most. 775 -imas. CIC. Verr. II 4, 82. *saepe*]. SEN. epist. 55, 5 adeo tamen -a res

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est constantia . . ., ut *eqs.*). PLAVT. Bacch. 925 fecisse facinus -umum (Pseud. 512 mirum et -um. TER. Haut. 314 -um et memorabile). *cf.* CIC. Manil. 10 initia illa rerum gestarum -a atque praeclara. OV. met. 2, 328 *Phaethon* -is . . . excidit ausis. CIC. Phil. 1, 32 donum . . . -imum ([*vol. V 1, 2022, 45*]. SALL. Iug. 13, 7 munera. NEP. Eum. 2, 4 multis -isque pollicitationibus). 13, 30 ut -a (*i. iusta*) excusatione opus ei sit ([SEN. dial. 4, 10, 2 -or est excusatio et iustior]. Att. 16, 7, 6 causas . . . iustas . . . et -as. *cf.* PLIN. nat. 36, 2 -ore etiamnum venia [SVET. Nero 40, 2]). PROP. 1, 11, 21 an mihi non -or carae custodia matris (*v. Rothstein ad l.*; *cf.* LIV. 4, 24, 4 -imam *libertatis* . . . custodiam esse, si *eqs.* COLVM. 1, 8, 11 nulla est -or vel nequissimi hominis custodia quam operis exactio). LIV. 40, 4, 9 cum -a caerimonia (PLIN. nat. 11, 150 -o ritu. *cf. p. 149, 35*). SEN. contr. 10 praef 6 -a (*i. exquisita*) exempla (*sc. poenarum*). SEN. epist. 74, 1 -um . . . instrumentum beatae vitae. QVINT. inst. 4, 1, 1 *exordium* -ore quadam ratione Graeci videntur προοίμιον nominasse (*cf. p. 133, 13*). 10, 1, 121 interceptus quoque -um sibi vindicat locum (*cf.* decl. 328 p. 291, 11). IVV. 14, 14 *v. p. 142, 21.* FILASTR. 134, 5 -orem sortem Mariam elegisse (*Vulg. Luc. 10, 42* optimam). DON. Ter. Ad. 84, 4 -o ordine accusavit: non, inquit, pudore movetur patris, non metu parentum, non timore legum.

(II) *speciatim*: (A) *de operibus artificum aut naturae*: PLAVT. Most. 251 quid opust speculo tibi, quae tute speculo speculum es -imum? CIC. Verr. II 4, 46 -a artificia fuisse in ea insula. nat. deor. 1, 100 opus . . . -um et egregium. OV. trist. 1, 7, 11 carmina -or imago sunt mea *quam imago picta*. PALLAD. 11, 14, 7 vina (CASSIOD. in psalm. praef. p. 11[D] -i nectaris potus suavissimis delectationibus hauriatur). (B) *pertinet ad famam*: *active i. q. honorificus*: CIC. off. 2, 42 quorum de iustitia -a esset opinio multitudinis ([LIV. 6, 6, 9 -ima]. TAC. Agr. 5 nec minus periculum ex -a fama quam ex mala [*potest ad p. 128, 30 referri*]. PLIN. epist. 4, 12, 7 magis homines iuvat gloria lata quam -a. SPART. Sept. Sev. 19, 6 iudicium de eo post mortem -um omnium fuit. *aliter p. 129, 16*). Att. 1, 16, 4 quae mihi res multo honorificentior visa est . . .; multo haec, inquam, nostra res -or. SVET. Iul. 3 quamquam -is condicionibus invitaretur. *passive i. q. clarus, honoratus*: SALL. or. Lep. 2 homines -umi nominis (PROP. 3, 1, 24 -ius ab exequiis n. in ora venit. OV. am. 1, 3, 7 parentum. rem. 389 habemus. LIV. 25, 39, 16 apud [*cf. p. 139, 58*] omnis -um n. Marcii ducis erat. 31, 8, 6 -i n. bellum [CELS. 2, 6, 14 vir iure -i n. Democritus. LVCAN. 1, 135 umbra]). HOR. epist. 1, 1, 50 Olympia. LIV. 10, 37, 4 pax . . . clarior (*cf. l. 43 p. 143, 33*) -orque. 10, 45, 2 nec populo R. -a solum sed peropportuna etiam ea victoria fuit (21, 53, 1. 23, 43, 4 -ore et clariore v. [28, 41, 10]. 39, 51, 10 nec -am nec memorabilem [*cf. l. 47*] . . . v. *al.* MELA 1, 78 pugna atque v.). GRATT. 166 succedere tigrin ausa canis -ore tulit de sanguine fetum (*pertinet etiam ad p. 135, 19*). LVCAN. 4, 496 -um et memorabile . . . exemplum (*cf. p. 143, 44*). VAL. FL. 1, 769 obitus (STAT. Theb. 9, 491 mortis. MART. 8, 53 [55], 12). (C) *fere i. q. efficax* (*de remediis sim.*): CIC. Tusc. 3, 35 est . . . tarda illa quidem medicina, sed tamen -a ([PLIN. nat. 28, 1 -ore]. PS. SALL. rep. 2, 8, 3 remedia [SEN. dial. 4, 29, 1 -imum r. irae mora est. OCTAVIA 442 -um timoris r. clementia est. ANTHIM. 64]. SIL. 5, 373 medicamina . . . -ora. PELAGON. 431 collyrium). PLIN. nat. 5, 12 *luxuriae* efficacissima vis . . . atque -ima (20, 110 huius . . . efficacior vis et candidiori -or. PELAGON. 22. DAMIG. lapid. 4 Memnonius lapis -imum actum et valentissimum habet). 11, 198 adeo -um est . . . virus (25, 157 recentibus virus -ius quam vetustis. 34, 120 -imum). VAL. FL. 7, 353 -ora . . . carmina. (D) *pertinet ad cogitationem et iudicium, fere i. q. diligens*: CIC. inv. 1, 86 -ae atque arduae cognitionis *indiget* (*cf. p. 135, 56*). orat. 49 delectus (rep. 1, 53. SVET. Aug. 74, 1 *dilectus*). nat. deor. 1, 50 -a ac diligenti contemplatione. epist. 4, 6, 3 -ae . . . deliberationis (AMM. 26, 1, 13). Att. 2, 3, 3 est res sane -i consilii (10, 1, 3. PHAEDR. app. 2, 10 -o haec consilio *Iuppiter* negavit hominibus. CYPR. epist. 56, 3[in.] res tanta exigit -ius et pensius . . . consilium). ad Brut. 1, 14 (9, 23), 2 -am gubernationem tui consilii . . . res desiderabit. VITR. 1 prooem. 1 de architectura scripta et -is cogitationibus explicata. 6, 2, 2 -i iudicii est opera, quid tandem sit faciundum (PLIN. epist. 1, 22, 3 haesitat, dubitat diversitate rationum, quas acri -oque iudicio ab origine . . . repetit). PLIN. nat. 2, 82 -a caeli adsectatione conpertum. HESYCH. in lev. 6, 21 p. 852[A] ad -orem explanationem. COD. Theod. 8, 5, 3 -a atque anxia dispositione. (E) *fere i. q. mirus, incredibilis*: HOR. carm. 4, 4, 64 monstrum . . . -ius ([SVET. Galba 18, 1 -a . . . monstra]. SEN. suas. 1, 13 -ius portentum. APVL. met. 9, 34 longe -ius ostentum). LIV. 1, 16, 5 gravis . . . quamvis -ae rei auctor. VVLG. exod. 3, 3 visionem hanc -am, quare non comburatur rubus. (F) *de moribus* (*cf. Armini, Eranos 25, 1927, 106*): ALC. AVIT. epist. 80 p. 98, 21 -ae ac probabilis vitae (CAES. AREL. reg. virg. 38. 39 conversationis). CE 514, 4 mens mihi sancta fuit, -a et servata voluntas. CIL VIII 1557, 3 -is moribus femina. XIV 3599, 18 quinquennali -imi exempli.

β *neutr. praed.*: (I) *generatim*: CIC. Lael. 29 ut *probitatem* vel in eis, quos numquam vidimus, vel, quod -ius est, in hoste etiam diligamus. Att. 6, 2, 5 grata haec et -a (epist. 9, 15, 1). VERG. ecl. 10, 72 Pierides, vos haec facietis -ima Gallo. PLIN. nat. 7, 141 ut, quotiens in senatum iret, curru veheretur ad curiam, -um et sublime. sed pro oculis datum. PELAGON. 138 p. 60, 22 quod -ius (*i. efficacius*) est (*Hippiatr. II 76, 20* βέλτιον), cyphi . . . dabis. *c. inf.*: CORNELIA epist. frg. 1 dices pulchrum esse inimicos ulcisci. id neque -ius neque pulchrius cuiquam atque mihi esse videtur. CIC. Catil. 4, 21. SEN. clem. 1, 5, 3 quid enim -ius aut fortius quam malam fortunam retundere? benef. 3, 31, 1 cum tanto -ius sit retinere spiritum quam accipere, quanto levius mori ante mortis metum. epist. 66, 49 difficilia perfringere quam laeta moderari. CVRT. 4, 1, 18 regnum fastidire quam accipere. PLIN. paneg. 56, 4 -um est differre honorem, gloriam -ius. CIC. Verr. II 5, 168 etiamne id -um fuit, Panhormum litteras mittere? (Planc. 86 decertare mihi ferro -um fuit? ac. 1, 6 quid est -um . . .?). Rab. Post. 41 in tanta fortuna sua, ut alienam respicere -um sit (Phil. 2, 38 quod quidem erat -um, . . . in eadem consuetudine amicitiae permanere. ac. 1, 7 PLIN. nat. 7, 84 PLIN. epist. 2, 3, 3. VAL. CEM. hom. 57 -um est tacere, -um est loqui; sed sapientius est utrumque moderari). SEN. nat. 6, 32, 5 quid ad me, quam -a (*ad I A 1*) sint, quibus pereo? ipsum perire non -um est (AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 101, 4 *v. infra l. 58.* 156, 9. 254, 14. 344, 2 *al.*). *adde*: AVG. perf. iust. 19, 41[in.] quasi pro -o habendum sit velle *eqs.* *c. enunt.*: TERT. adv. Marc. 4, 19 p. 483, 26 nihil -um, si (5, 14 p. 622, 23 HIST. Apoll. rec. A 34 quid -um illi fuisset, . . . si [*rec. B* grande]). AVG. nat. et grat. 59, 69 quid erat -um, ut hoc diceret? ROMVL. fab. 62, 8 rec. vet. non -um est, quin te in momento possim secando partiri.

(II) *speciatim*: (A) *fere i. q. honorificum, gloriosum*: CIC. Flacc. 31 *Olympia coronari* est apud Graecos . . . prope -ius et gloriosius quam Romae triumphasse. VERG. ecl. 3, 35 id quod multo fatebere -ius, . . . pocula ponam . . . divini opus Alcimedontis. HOR. sat. 1, 6, 62 -um hoc ego duco, quod placui tibi. TERT. paenit. 7, 12 -ius est restituere quam dare, quoniam miserius est perdidisse quam omnino non accepisse. CYPR. patient. 1 p. 397, 10 quid magis sit vel utilius ad vitam vel -ius ad gloriam. (B) *fere i. q. mirum, incredibile*: CIC. de orat. 2, 191 ne hoc forte -um ac mirabile esse videatur, hominem . . . totiens omni motu animi concitari. CIRIS 137 *Amor* etiam divos homines (*sc. amare docuit*) — sed dicere -um est (PLIN. paneg. 9, 4 -um videretur, si dicerem 'nescisti te imperatorem futurum'). SEN. clem. 1, 11, 3 eo -ius est mirabiliusque, quod.

γ *pro subst. aut c. neutr. pron.*: (I) *generatim*: (A) *pendet a verbis orandi, dandi sim.*: TER. Ad. 941 quid si quid te -ius oret? :: quasi non hoc sit -umum. VERG. Aen. 2, 161 -a rependam (SIL. 17, 577 patres . . . Carthaginis . . . -a repensuros nec se leviora daturum). PROP. 1, 8[b], 37 quamvis -a daret, quamvis -ora daturus (MART. 8, 49 [50], 9 grandia pollicitus quanto -ora dedisti!). LVCAN. 5, 532 expecta votis -ora modestis! (B) *alia*: VARRO ling. 6, 39 Democritus, Epicurus . . . faciunt -um: quae ex his (*sc. principiis*) constant in mundo, ostendunt ([CIC. orat. 105 nos non minus -um fecissemus, si quidem *eqs.* AVG. civ. 5, 12 p. 212, 29 D. amore . . . libertatis . . . multa -a fecerunt]. CIC. Verr. II 3, 42 -um te fecisse arbitrare, si [Tusc. 5, 117 -um vero effecisti, si. ad Q. fr. 1, 2, 7 si te . . . anteponis, valde -um facis (*M² al.*, -i f. *M¹*, *vg.*, magnificis *M ante corr.*; *v. Sjögren ad l.*)]. HOR. sat. 1, 10, 20 at -um fecit, quod). HOR. sat. 1, 4, 10 in hora saepe ducentos, ut -um, versus dictabat. SEN. dial. 2, 12, 2 ut -um aliquid agentes (dial. 8, 6, 4 Zenonem et Chrysippum -ora egisse, quam si duxissent exercitus). SEN. Herc. O. 713 hos habent -a exitus. APVL. apol. 45 quodsi -um (*i. rem singularem, conspicuam*) putarem caducum deicere (*cf.* ARNOB. nat. 6, 25 p. 235, 29 quid . . . signa ista . . . habent . . . -um?). AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 101, 4 non -a habere -um est, sed bene uti -is -um est. (II) *speciatim*: *fere i. q. mirum, incredibile*: CIC. Verr. II 4, 2 *prorsus omnia abstulit*. -um videor dicere. part. 82 si quid cui -um aut incredibile acciderit (*cf.* HOR. sat. 1, 9, 52 -um narras, vix credibile). SALL. Iug. 63, 1 -a atque mirabilia portendi. HOR. carm. 3, 11, 30 impiae — nam quid potuere -ius? — impiae sponsos potuere duro perdere ferro. PROP. 4, 7, 67 narrat Hypermestre -um ausas esse sorores, in scelus hoc animum non valuisse suum. *aliter*: CIC. part. 55 alia naturā -a videntur, alia usu.

b *de hominibus* (*de urbibus l. 71; de bestia p. 139, 30*): α *c. subst. aut praed.*: (I) *i. q. propter facinora egregia clarus*: (A) *c. nom. propr.*: PLAVT. Most. 775 Alexander. LVCIL. 394 Scipiadae -o. VARRO rust. 1, 2, 28 Catonis. VERG. catal. 5, 9 Sironis. ecl. 4, 36 Achilles. Aen. 1, 288 *Iulus*. 5, 600 -ima . . . Roma (HOR. carm. 3, 5, 39 Carthago). 6, 192 -imus heros (*sc. Aeneas*). HOR. sat. 1, 10, 52 *Homerus*. PROP. 3, 9, 31 Camillos. OV. epist. 9, 107 -ime rerum (*sc. Hercules*). LIV. 24, 41, 3 Hamilcaris. (B) *c. nom. agentis sim.* (*aliter p. 129, 56*): CIC. de orat. 1, 220 orator -us et gravis. fin. 2, 19 philosophi. Tusc. 3, 3 -imus quidam magister. div. 1, 80 poetam. epist. 10, 6, 3 consul. NEP. Cato 3, 1 imperator (SCHOL. Cic. Bob. p. 99, 4 St. duces -imos et inlustres). VITR. 7 praef. 15 architecti. VELL. 1, 13, 4 -imorum artificum. CELS. 1 prooem. 29 -imos medicos. SEN. dial. 10, 1, 1 -imi medicorum exclamatio (10, 2, 2 apud -imum poetarum. CYPR. GALL. Ios. 560 -e ducum). LVCAN. 7, 62 Romani -imus auctor Tullius eloquii. (C) *alia*: CATO orig. 2 clarorum hominum atque -orum (CIC. Phil. 9, 4 Cn. Octavi, c. viri et -i. 14, 33 exercitus. off. 1, 109 *Scipio*. SALL. Catil. 53, 1 Cato c. atque -us habetur. Iug. 92, 1 Marius

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... -us et c. antea -or atque clarior haberi coepit. or. Lep. 1 Quirites ..., *virtutibus* per ceteras gentes -umi et c. estis). CIC. Verr. II 3, 7 hominum -orum atque nobilium (leg. 3, 14 a -o h. et in primis erudito. ac. 2, 117). Sest. 105 graves et -i homines habebantur (off. 3, 51 -o et gravi Stoico). off. 2, 16 Dicaearchi, ... Peripatetici -i et copiosi. VERG. Aen. 12, 649 avorum. Ov. Pont. 1, 9, 40 probitas -os ingeniumque facit. SEN. dial. 7, 19, 2 -orum ob aliquam eximiam laudem virorum.

(II) *fere i. q.* *strenuus, probus, laudabilis*: (A) *generatim*: VARRO rust. 2 praef. 1 viri -i nostri maiores (CIC. inv. 1, 2 quidam -us ... v. et sapiens [prov. 44 et persapientis. SALL. Iug. 45, 1]. APVL. met. 9, 6 [*ironice*] -um istum v. ac strenuum negotiatorem nacta sum, qui *eqs.* COMM. instr. 1, 18, 9 tot viros et -os seduxit. VEG. mil. 1, 7[extr.] a -is ergo v. magnaque diligentia idoneos eligi convenit *tirones.* PALLAD. hist. mon. I 37 p. 324[D] viri admodum -i [*p. 142, 16 B. ἀνδρὸς ἱκανωτάτου*]). CIC. Cluent. 159 illud est hominis -i ... atque sapientis (*cf. l. 11*) ... habere in consilio legem (Deiot. 23 an Caecilium istum -um h. putabat? off. 2, 63 *benignitas* est gravium h. atque -orum. NEP. Eum. 1, 1 -os h. virtute metimur, non fortuna. Paus. 1, 1 Pausanias Lacedaemonius, -us h. Ps. ASCON. Verr. p. 261, 23 St. [*cf. Stangl, Pseudoasconiana p. 184*]. AVG. in psalm. 99, 12[in.] -i homines Christiani, soli Christiani, -a catholica; diligunt se omnes *eqs.* HIST. Apoll. 35[in.] [*ironice*] -us homo es!). off. 1, 90 alter (*sc. Philippus*) semper -us, alter (*sc. Alexander*) saepe turpissimus. Cato 12 nec ... in luce modo ... -us, sed intus ... praestantior. Att. 7, 13 b, 7 Labienus, vir mea sententia -us. Ov. am. 2, 8, 13 *Achilles et Agamemno servas amaverunt*: nec sum ego Tantalide -or nec -or Achille: quod decuit reges, cur mihi turpe putem? MART. 9, 50, 6 (*ironice*). PLIN. paneg. 61, 5 -us memorandusque, qui ...; sed -or, qui (*syn.* laudandus). NEMES. cyn. 114 huic parilem submitte marem, sic omnia -um. FILASTR. 138, 5 -ores sunt itaque priores illi, qui ... credebant, ... quam nos, qui ... bonitatem *Christi* contemnimus (136, 4). AMM. 21, 5, 2 commilitones. GREG. TVR. Franc. 3, 25 -um se atque in omni bonitate praecipuum reddidit (4, 35 p. 170, 17). GREG. M. epist. 1, 16 b[tit.] imperator ... Mauricius ..., pacificus, mansuetus, -imus, beneficus. *adde*: SALL. Catil. 8, 3 provenere ibi (*sc. Athenis*) scriptorum -a ingenia (*aliter v. p. 136, 39*). (B) *speciatim c. nom. agentis* (*cf. p. 138, 74. aliter p. 129, 56*): VARRO Men. 196 hoc est -um censorem esse ac non studere multos aerarios facere (CIC. off. 3, 70 -i esse iudicis statuere, ... quid quemque cuique praestare oporteret. SEN. Phoen. 656 regis hoc -i reor, odia ipsa premere. benef. 7, 1, 4 -us luctator est non qui ... sed qui. epist. 30, 3 -us gubernator et scisso navigat velo. 56, 9 -i imperatores, cum male parere militem vident, aliquo labore compescunt). CIC. rep. 4, 9 adprobatio populi quasi -i cuiusdam et sapientis magistri (SEN. contr. exc. 4, 5 -is praeceptoribus opus est). VERG. georg. 2, 173 salve, -a parens frugum, Saturnia tellus, -a virum. Ov. ars 3, 752 -ima lena morast. SVET. Tit. 3, 2 -imum falsarium. APVL. apol. 43 -imus omnium magus est. TRACT. Pelag. p. 20, 19 qui ista servaverit, scias hunc esse -um Christianum. AVG. serm. 9, 10, 16[med.] praeclarum servum habeo, -um servum habeo, fidelem servum habeo. CIL VIII 505, 2 sacerdos -a (19236, 4. *aliter v. p. 130, 69*). XII 482 (*s. VI*) -a ancella domini (*an ad p. 129, 56 i. q. studiosa?*).

(III) *fere i. q.* *honoratus, spectatus*: CIC. Sest. 143 hominum (Brut. 175 homo per se -us). Rab. Post. 3 C. Curtius ... -imus publicanus. Brut. 166 *C. Claudius* propter summam nobilitatem et singularem potentiam -us erat (SALL. Catil. 54, 2 munificentia -us habebatur). LIV. 3, 25, 3 -imus iuvenum. VVLG. IV reg. 5, 1 erat -us apud (*cf. p. 137, 38*) dominum suum et honoratus (*cf.* Iudith 16, 19 qui timent te, -i erunt apud te. Esth. 10, 3 -us apud Iudaeos et acceptabilis plebi fratrum suorum. PASS. coron. 5[extr.]). Iob 1, 3 inter omnes orientales.

β *pro subst.* (*cf. p. 122, 67*): (I) *fere i. q. factis insignis*: QVINT. inst. 10, 1 (24), 25 se abunde similes putent, si vitia -orum consequantur (*antea*: summi sunt). (II) *fere i. q. vitae honestate probus*: AVG. in psalm. 89, 10[extr.] dat etiam -is quibusdam stimulum carnis. VITAE patr. 7, 43, 2 p. 1059[B] ne te mensures cum -is (*cf.* 7, 39, 2 neque te aestimes cum iustis) ..., sed te crede ... viliorem quovis homine peccatore (MART. BRAC. sent. patr. 39).

CAPVT TERTIVM:

structurae, stilistica, iuncturae:

I *structurae* (*v. etiam p. 126, 47 sqq.*): A *generatim*: 1 -us ad *aliquid*: CIC. leg. agr. 2, 41 *v. p. 134, 26.* Mur. 60 *v. p. 136, 45.* Arch. 5 res ad scribendum -umas. de orat. 1, 109 *v. p. 133, 50.* epist. 4, 3, 2 *v. p. 133, 47.* LIV. 37, 35, 7 quae legato -a ad pacem impetrandam videbantur. CYPR. patient. 1 *v. p. 138, 31.* Fort. praef. 5, 10 -or est dominus ad protegendum quam diabolus ad impugnandum. *nota inf.*: VERG. catal. 9 (11), 8 nec minus idcirco *Musarum* expromere cantus -imus.

2 -us *aliqua (in) re*: a *c. abl. limit.* (*abl. causae*: STAT. Ach. 1, 159 *v. p. 135, 17.* FLOR. epit. 3, 21, 10 clade -or): *α* *subst.* (*cf. p. 127, 54*): SALL. Catil. 53, 5 virtute (Ov. Pont. 2, 8, 23 vir inmenso -or virtutibus orbe. AVG. civ. 5, 12 p. 215, 11 D. CIL VI 31399 virtute -imo, pietate praecipuo). VERG. Aen. 1, 545 bello -or et armis (2, 339 -imus a. [VAL. FL. 3, 619. *cf.* GRATT. 160 -ique Lycaones *canes* a.]. Ov. met. 12, 623 bello ... et aevo [HOMER. 620 b. -imus]). Ov. trist. 2, 424 ingenio -imus (VELL. 2, 34, 3. 2, 18, 1 animo. PLIN. nat. 35, 86 -us animo, -or imperio sui). PROP. 2, 2, 5 -ima toto corpore (Ov. met. 12, 464 membris et c.) STAT. Theb. 5, 191 *p. 134, 70 al.* CIL VI 1416 oratorem utraque facundia -imum. *β* *supin.* (*cf. p. 126, 75*): LIV. 38, 29, 3 haud -a memoratu. CVRT. 9, 2, 15 *v. infra l. 42.* PLIN. nat. 36, 104 opus omnium dictu -imum. QVINT. inst. 1, 2, 28 -ora intellectu. *inf. pass. vice sup.?* (*cf. Brenous, étude sur les hellénismes 327*): VERG. Aen. 6, 49 -or ... videri *sacerdos.* b *c. in c. abl.* (*cf. p. 127, 64*): CIC. Mur. 29 qui in dicendo -i sunt (fin. 5, 13 leg. 3, 40). MANIL. 2, 739 -or in effectu (2, 822 in usu. CYPR. epist. 10, 1 p. 490, 8 in honore [38, 1 p. 580, 4]. Fort. praef. 4 p. 319, 5 in gratia. INSCR. NotScav. 1923 p. 24 -us in sapientia). c *c. gen.* (*cf. p. 127, 63*): AVIEN. orb. terr. 1351 Hypanis *et* Cymander, -us uterque modi. [*dub.* MANIL. 4, 693 Hispania -ima belli (bellis *codd. dett., Housman*)]. d *c. acc.*: NEMES. cyn. 114 *v. p. 139, 30.*

3 *c. gen. part.* (*cf. p. 141, 71. 148, 46*): ENN. ann. 491 -a dearum. CYPR. GALL. Ios. 560 -e ducum. *nota* -or *i. q.* -*or pars* (*cf. p. 124, 45. 129, 53*): AVIEN. Arat. 1451 *luna* primi cum surgit luminis igne, tertia cum rutilat, cum -or sideris aethram scandit.

B *in comparatione res comparata exprimitur*: 1 *abl.*: CIC. epist. 6, 18, 5 otium omni desertissima regione -ius. VERG. Aen. 10, 810 -oraque viribus audes (Ov. fast. 2, 123 SEN. dial. 5, 6, 3. *cf.* HOR. sat. 2, 3, 324 cultum -orem censu. epist. 1, 17, 40 onus ... parvo corpore -ius [Ov. met. 11, 343 -ores corpore vires. MANIL. 5, 198 -ius onus signo est. SEN. dial. 9, 6, 3 *onera* ferente -ora]. Ov. met. 7, 682 usum -orem specie. fast. 3, 187 loco -ius nomen. Pont. 2, 8, 23 *v. p. 139, 83.* MANIL. 5, 182 quam *bestiam* potuisse videre virgine -ius erat. VAL. MAX. 5, 7, 2 humano ingenio -ius ausum. CVRT. 4, 6, 15 -ius fortuna sua facinus ausus [*cf.* APVL. flor. 7 p. 23 *Alexander* fortuna sua -or fuit successusque eius ... superavit ut melior]. SIL. 11, 207 -or Capuā mens *Deci.* 13, 708 facta multum uno -ora viro). HOR. carm. 2, 20, 4 invidia ... -or (*cf.* SEN. nat. 4 praef. 16 periculis meis -or paratus ire in ea, quae minabantur. PLIN. paneg. 33, 2 omni adfectione aut intactus aut -or. VVLG. Sirach 43, 33 -or ... est omni laude *deus* [ὑπερέξει]). epist. 1, 11, 3 *oppida* -ora minorane fama *sunt?* Ov. met. 3, 106 fide -ius (3, 660. 4, 394. *cf.* 13, 651 voto -ora fideque [SEN. Phaedr. 711 voto]. 7, 648 speque fideque [LIV. 41, 11, 7 spe]. trist. 1, 5, 49 credibili. LIV. 25, 24, 9 vero [CVRT. 4, 7, 8. 9, 2, 15 auditu -ora quam vero]. TAC. hist. 2, 70). MANIL. 1, 739 *Phaethon* cupit ... -ora parente. SEN. nat. 6, 7, 6 -or solito ... tempestas (CVRT. 10, 5, 29 iusto -or cupido). VAL. FL. 2, 226 sonat vox coniuge -or. SVET. Galba 4, 3 simulacrum cubitali -ius.

2 *particula* quam: Ov. met. 6, 195 -or sum, quam cui possit Fortuna nocere (SEN. dial. 7, 26, 2). LIV. 38, 52, 2 -ori fortunae assuetus, quam ut reus esse sciret (SEN. epist. 41, 4 PLIN. nat. praef. 6). 8, 6, 9 viri -oris quam pro humano habitu (30, 10, 20 -or quam pro re laetitia. *al.* CELS. 5, 28, 3[B] CVRT. 5, 4, 25). *nota omissam part.* (*cf. etiam p. 126, 64*): LEX. Vrson. (CIL I² 594) 76, 24 figlinas teglarias -ores tegularum CCC. PANEG. 9 (12), 5, 1 -ores XL milium copias.

3 *gen.* (*cf. Schmalz-Hofmann*[5] *428*): APVL. met. 3, 11 dignioribus mei[s]que -oribus. TERT. apol. 40, 4 -orem Asiae vel Africae terram (*at* nat. 1, 9, 6 -orem Asiā). ITALA Luc. 7, 28 (cod. e) -or Iohannis baptistae (VVLG. -or ... Ioanne B.) Ioh. 1, 50 (cod. e) -ora horum (μείζω τούτων, VVLG. -ius his) videbitis (HIL. in Matth. 21, 7). HIER. in Matth. 11, 11 -or aliorum. VVLG. Marc. 12, 31 Ioh. 14, 12 I Cor. 13, 13 Hebr. 6, 16 III Ioh. 4 PRVD. cath. 12, 78 Ps. AVG. quaest. test. I 26, 2 MAX. TAVR. c. pag. (JTheolSt. 1916) p. 334, 418 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 23 p. 69, 16. 18 CASSIOD. Didym. in II Petr. 2, 11 p. 35, 26 Z.

4 *dat.*: BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 21 p. 66, 4 -ori sibi generi (GREG. TVR. glor. mort. 8, 1 p. 543, 16 VEN. FORT. carm. 4, 9, 14. *cf.* VITAE patr. 5, 15, 76 aliqui -ores tibi aut coaetanei [*Nau 1912 p. 207 n. 318* μείζονές σου]). 1, 27 p. 81, 3 si species aliqua alicui -or est (*cf.* VEN. FORT. carm. 4, 5, 14. 9, 2, 37). VEN. FORT. carm. 5, 5, 37 canities sapiat -ora iuventae. *aliter p. 141, 7.*

5 *praep.*: AMM. 22, 12, 5 -or praeter ceteros. VVLG. psalm. 88, 8 -us et terribilis super omnes (II par. 2, 5). *v. etiam p. 141, 68.*

II *stilistica*: A *de usu graduum*: 1 *positivi*: a *posit. pro superl.* (*cf. supra l. 20 et* CIC. Balb. 27 ut, si Gaditani sciverint nominatim de aliquo cive Romano, ut sit is civis Gaditanus, -a [*i. plena*] potestas sit nostro civi mutandae civitatis [*sim.* SEN. Thy. 608 ius ... -um necis atque vitae. SIL. 7, 406 -o te iure pioque dictator capere arma veto. *cf. p. 128, 83*]. SVET. Claud. 34, 1 -is minimisque ... rebus): ITALA lev. 21, 10 (Aug. quaest. hept. 3, 79) sacerdos -us a fratribus suis (ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν. *Vulg.* -imus inter. *cf. p. 130, 70*). Matth. 22, 38 (Hil. in Matth. 23, 7) hoc est -um et primum mandatum (ἡ μεγάλη, *Vulg.* -imum). VVLG. *v. p. 126, 21. cf.* HERM. Pal. *et* vulg. vis. 4, 1, 6 bestiam -am (μέγιστον). b *opp. posit. comparativo*: Ov. am. 2, 11, 20 Syrtes -a minorque. fast. 4, 338

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nomen -o perdit in amne minor. trist. 4, 3, 1 -a minorque ferae (*sc. ursae sidera*). *sim. de altera e duabus rebus*: LIV. 24, 34, 8 in -um portum Syracusas ex alto decurrere (25, 26, 4. 26, 30, 6). SEN. dial. 8, 4, 1 duas ..., alteram -am ..., alteram *eqs.* (*postea*: -ori minorique). PLIN. nat. 1, 25, 102 aizoum -ius ..., quae sedum -um (*seq.*: aizoum minus ..., quae isoetes aut sedum). *cf. etiam p. 124, 15. 20.* **c** *c. dat. i. q. nimius*: SEN. suas. 1, 3 Alexander orbi -us est, Alexandro orbis angustus est.

2 *comparativi*: **a** *comp. opponitur comparativo*: CATO agr. 13, 2 concas -oris II et minoris II. 36 circum capita -ora ..., ad minora. VARRO ling. 5, 156 in minore Velabro ..., illud -ius. rust. 3, 14, 4. CIC. rep. 2, 35 -iorum gentium, ... minorum. *passim. adde*: CATO agr. 6, 4 aminnium minusculum ... aminnium -ius (7, 1. VARRO ling. 6, 17 Quinquatrus. PLIN. nat. 25, 160). **b** *comp. et posit.*: *α opponuntur*: PLAVT. Capt. 113 indito catenas singularias, istas -ores ... demito. VARRO rust. 3, 17, 6 pisciculos minutos ... -oribus (CELS. 5, 18, 7^A minutis -oribusque abscessibus. PETRON. 44, 3 populus minutus laborat; nam isti -ores maxillae semper Saturnalia agunt). CIC. leg. 2, 29 *hostiis* -oribus (*opp.* lactentibus). CAES. civ. 3, 30, 4 Caesari circuitu -ore iter erat (*opp.* expedito itinere). CELS. 7, 21, 1^A -orne is modus an exiguus sit. 7, 21, 1^C in parvulo ... -ius. 7, 24 si tumor modicus est ..., si -or. SVET. Iul. 48 in parvis ac -oribus rebus (VVLG. I reg. 5, 9 a parvo usque ad -orem). AVG. in psalm. 129, 5^in. gravia sunt et valde -ora. CYPR. GALL. exod. 764 -ora et grandia. *res comparata (sc. 'solita, alia' sim.) subauditur*: LIV. 37, 13, 2 increbrescente vento et -ores iam volvente fluctus. VITR. 5, 12, 7 etsi -ores (*sc. solito*) naves subductae fuerint (SEN. suas. 2, 17 eo pervenit insania eius, ut calceos quoque -ores sumeret. CELS. 8, 3, 7 -ore cura agendum est. SEN. benef. 3, 37, 2 Aetna -ore vi peragitata. nat. 3, 30, 4 -ore hiatu. PLIN. nat. 7, 23 in -ore aestu). CELS. 3, 23, 1 *morbus*, qui comitialis vel -or nominatur (APVL. apol. 50). PLIN. nat. 27, 14 aizoum -ius (*saepe in nominibus plantarum; cf. e. g.* DIOSC. 3, 6 centauria -or [*gr. 3, 6* κενταύρειον τὸ μέγα]). ITIN. [Silv.] 30, 1 in septimana paschale, quam hic appellant septimana -or (46, 4. *cf. p. 134, 66. forsitan ad β referendum; cf. infra l. 55*). FILASTR. 140, 2 annui dies festivitatis -oris (-ores *codd.*) ... quattuor. *sic saepe* -orem in modum: CIC. Att. 5, 21, 10 quos mihi -orem in m. commendavit (epist. 13, 34). epist. 11, 22, 1 peto. 13, 78, 2 erit ... gratum. *al.* MAT. Cic. epist. 11, 28, 5 rogo. COLVM. 2, 13, 4 laetantur. 3, 21, 4 exuberat. 4, 8, 1 QVINT. inst. 11, 2, 12 TAC. ann. 11, 2 SVET. Vesp. 10, 1 FLOR. epit. 1, 40, 11 auctis ... copiis. 3, 5, 14 FRONTO p. 81, 6 N. EPIST. Alex. p. 207, 20. CIC. epist. 13, 2 peto ... in -orem m. (Att. 16, 16, 14). 13, 5, 3 rogo. 13, 37 commendo (ad Q. fr. 2, 12, 3). *cf.* MIN. FEL. 14, 3 -um in modum (AMM. 14, 8, 5). *β ponitur comp. vice positivi* (*elat.*): BELL. Hisp. 5, 5 quae res cum ad -orem contentionem venisset. AETNA 186. SEN. apocol. 4 cum -orem sonitum emisisset. ASCON. Cornel. p. 59, 25 St. -ore manu stipatus. ITALA gen. 1, 16 (Ps. Cypr. pasch. 5) duo luminaria -ora (τοὺς μεγάλους, *Vulg.* -a. *cf.* HERM. Pal. sim. 5, 2, 7 -ius opus [καλόν, *vulg.* bonum]. BARNAB. 4, 5 de -oribus cornibus [μεγάλων]. DIOSC. 4, 160 frutex est ipsa -or [*gr. 4, 165* εὐμεγέθης]. CONC.^S II 2, 1 p. 3, 18 -oris Gregorii et Gregorii et Gregorii [(I 5 p. 93, 13). *II 1, 1 p. 101, 16* τοῦ μεγάλου Γ. *cf.* I 5 p. 93, 13 G. -oris (I 2 p. 56, 22 G. -i. *I 1, 2 p. 43, 9* Γ. τοῦ μεγάλου)]. PASS. Polycarp. 8, 2 -ori sabbato [μεγάλου]). VICTORIN. PETAV. in apoc. 2, 4 -ora facientium opera. ITIN. [Silv.] 36, 5 *deus* eis pro eo labore -orem mercedem redditurus *est*. AMM. 23, 4, 2 ferrum ... in modum regulae -oris extentum. *ibid.* sagittam ligneam spiculo -ore conglutinatam. 28, 4, 21 in -ore convivio. SCHOL. Cic. Gron. C p. 351, 17 St. dedit -orem pecuniam. APIC. 7, 302 bucellas -ores facies. COD. Theod. 14, 10, 4 -ores crines. DRAC. laud. dei 1, 728. 2, 635. 695. 3, 88 *syn.* summus. **c** *comp. et superlat.* (*cf. Svennung, Unters. zu Pallad. p. 279*): *α iuxta ponuntur vel opponuntur* (*cf. p. 126, 20*): CYPR. domin. orat. 28 p. 288, 1 praecepta prima et -ora. VVLG. gen. 44, 12 a -ore usque ad minimum. PHYSIOGN. 132 p. 143, 13 tam minimas quam -ores corporis partes. *β ponitur comp. vice superlativi*: [STAT. Theb. 2, 20 *v. p. 126, 7.* MART. 2, 41, 14 *v. p. 126, 1*]. CYPR. epist. 73, 25 p. 797, 20 -or inter prophetas habitus (*cf.* AMBR. Nab. 5, 22 hic est -or ex filiis. CIL IX 2082c trium fratrum ... in quibus -or fuit). HERM. Pal. *et* vulg. sim. 8, 5, 6 -or pars (τὸ πλεῖστον μέρος). VVLG. Matth. 23, 11 qui -or (μείζων) est vestrum (POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 5 balena omnium viventium -or). DIOSC. 3, 12 grossitudine -oris (*gr.* μεγάλου) digiti (*cf.* 3, 115. 4, 72. ORIBAS. syn. 7, 20^extr. rec. Aa duobus d., -ore [μεγάλῳ] et ostensore. *al.*). PASS. Quirin. 5 ubi -or est pro meritis eius frequentia procedendi. *v. etiam p. 130, 77. 79. 142, 70.*

3 *superlativi*: **a** *opponitur aut coniungitur*: *α positivo*: VARRO rust. 3, 14, 4 *cochleae* minutae ... et -imae ... et mediocres. *cf.* SALL. or. Lep. 1 -umi et clari estis (VITR. 5 prooem. 1 -imas et egregias. SCHOL. Cic. Bob. p. 99, 4 St. duces -imos et inlustres). GELL. 14, 1, 3 omnia rerum humanarum et parva et -ima. *β comparativo*: CATO agr. 94 minores (135, 4 LIV. 26, 47, 6. *cf.* CIC. ad Q. fr. 3, 1, 11 rescripsi epistulae -imae: audi nunc de minuscula). CIC. Marcell. 33 -imas tibi omnes gratias agimus, -ores etiam habemus. *cf. de altera ex duabus rebus*: CATO agr. 14, 2 *faber faciat* ianuam -imam et alteram, quam volt dominus. **b** *ponitur vice aliorum graduum* (*cf. Svennung l. c. 280 sq.*): *α pro posit.*: ITALA Matth. 5, 19 (Cypr. epist. 76, 6) -imus vocabitur (*Vulg.* -us). COD. Theod. 16, 8, 28 si quid -imum crimen in matrem commiserint. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 113, 12 cum -ima vestra Roma (*I 1, 3 p. 32, 28* μεγάλης). 155, 3 -imus Paulus (*I 1, 2 p. 83, 13* ὁ μέγας ἀπόστολος). II 3, 1 p. 61, 17 ad tam -imam impietatem (*II 1, 1 p. 85, 25* τοσαύτην, *II 2, 1 p. 45, 20* tantam). *β pro compar.* (*cf. etiam p. 126, 15*): HERM. Pal. *et* vulg. sim. 8, 1, 16 -ima pars (πλεῖον). 9, 9, 3 -imos et splendidos (vulg. -imos et splendidissimos. τοὺς μείζονας καὶ λαμπρούς). HYG. astr. 2, 1 p. 30, 3 Arctos -ima (*alias* -or, *cf. vol. II 471, 1 sq.*). HIPPOCR. aer. 24 p. 47, 3 Gund. calidorum ventorum -imam partem (πλέον μέρος) continent quam frigdorum (DIOSC. 5, 127 metallica incocta virtute habet -ima quam cocta [*gr. 5, 102, 3* δυναμικώτερα ... τῶν κεκαυμένων]).

B *enallage*: **1** *forma* amicitia -a *i. q. amicitia -orum (hominum)*: PLAVT. Aul. 167 istas -as factiones (*i. familiaritates*) ... nil moror (IVV. 5, 14 fructus amicitiae -ae cibus [4, 74]. TAC. hist. 1, 2 adulteria. 2, 53 inimicitiis). VERG. Aen. 3, 374 te -oribus ire per altum auspiciis. STAT. Theb. 8, 595 -o furor est *leoni* in sanguine (*sc. tauri*) mergi (*cf.* 8, 574. *an pertinet ad p. 124, 52?*). IVV. 14, 14 lauto cenare paratu semper et a -a non degenerare culina (*i. lautiore, qualis in domibus nobilium hominum est*). **2** *forma* -a pollicitatio *i. q. pollicitatio -arum rerum*: NEP. Eum. 2, 4 *v. p. 137, 6.* QVINT. inst. 12, 5, 4 quamlibet imbecilla frons -a conscientia sustinetur. TAC. ann. 16, 5 Vespasianum ... imminentem perniciem -ore fato effugisse. **3** *forma* Termenses -ores *i. q. incolae Termessi -oris*: LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) 1, 1. CIL VIII 23844 municipium Apisensium -iorum (*cf. 23843* municipii Apisensis -oris). 15454 Uchitanorum -iorum. **4** *aliae formae* (*cf. etiam p. 124, 34*): CIC. ad Q. fr. 1, 1, 13 sit lictor non suae, sed tuae lenitatis apparitor -oraque praeferant fasces illi ... dignitatis insignia quam potestatis. STAT. Theb. 6, 517 Archemori -or colerere sepulchro (*i. honoratiore sepulchro quam Archemorus suo*).

C *praed. coni. c. verbo* (*cf. etiam l. 33*): VERG. georg. 3, 28 *v. p. 124, 13.* SEN. nat. 4, 2, 2 *v. p. 124, 46.* Herc. O. 418 *v. p. 135, 12.* LVCAN. 3, 36 ille, dei quamvis cladem ... minentur, -or in arma ruit. -um facio (-us fio) *v. p. 123, 72. 124, 67. 126, 29. 131, 7. 18.* -um (-ius, -imum) *est v. p. 133, 41. 134, 39. 135, 65. 71. 137, 82.*

D *abundantia*: BELL. Hisp. 1, 4 -ores augebantur copiae (IVST. 32, 1, 3 quae ... recordatio -ius desiderium augebat. OROS. hist. 2, 13, 6 -imam ... invidiam. *aliter* FLOR. epit. 1, 40, 11 *p. 141, 41*). MANIL. 4, 935 -ius ... crescet. *cf. p. 65, 2. 148, 11.*

E -or -orque (*cf. p. 69, 9*): OV. met. 7, 639 crescere ... *agmen* subito et -ius -iusque videri (SIL. 15, 739 celsus ... ibat consul ovans -or -orque videri *hostibus territis*)

III *iuncturae*: *c.* tam (*cf. hisp.* tamaño *et p. 121, 81; nota supra l. 8*): CIC. Verr. II 3, 111 quis poterit in tanto lucro ... dubitare, quin propter improbitatem ⌊tuam tam⌋ (⌊ ⌋ *Lamb.*, tuam *O*, tam *rell.*) -os quaestus feceris (*cf. Laidlaw, ClRev. 49, 1935, 59*). 5, 26 t. -a ac turbulenta tempestate. [Phil. 2, 7 tam *suppl. Halm.*] Tusc. 1, 100. [leg. 2, 23 tam *falso inserunt dett.*] CATVLL. 86, 4 BELL. Afr. 58, 2 CIRIS 416 PROP. 3, 3, 5 OV. met. 12, 615 VITR. 1, 5 (3), 4 *al.* SEN. contr. 2, 5, 11 *al.* suas. 3, 4 SEN. benef. 2, 20, 2 dial. 6, 24, 3 nat. 3, 7, 1 epist. 9, 8 *al.* CVRT. 6, 9, 19 COLVM. 7, 12, 4 LVCAN. 3, 83 *al.* PETRON. 2, 9 *al.* CALP. ecl. 3, 22 VAL. FL. 7, 10 STAT. silv. 4, 6, 43 *al.* MART. 1, 12, 10. 6, 36, 1 mentula t. -a est, quantus tibi, Papile, nasus. *al.* TAC. dial. 1, 7 ann. 11, 36 PLIN. epist. 3, 19, 4. APVL. met. 10, 22 tantis tamque -is cruribus. ITIN. [Silv.] 19, 5 (*cf. Löfstedt, Komm. p. 72*). AVG. civ. 3, 9 p. 106, 5 D. *al.* *c.* quam (*de dub. exemplis, quibus* quam *-us sensu elativo trad., cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 181*): RVT. LVP. 2, 1 quam vehementer ... et q. -o odio. VITR. 4, 3, 9 q. -um ..., tam -is (10, 11, 1 SEN. dial. 7, 2, 4). 5, 6, 1 *al.* SEN. contr. 4 praef. 6. SEN. epist. 22, 12 quantum feras tecum et q. -a pecunia instruas otium. LVCAN. 6, 148. VAL. FL. 5, 208 q. -us Enipeus et ... quantus iacet Inachus. SIL. 8, 426 MART. 11, 56, 7 PLIN. epist. 7, 17, 5. IREN. 1, 2, 1 quantus et q. -us (ἡλίκος τε καὶ ὅσος). CYPR. epist. 75, 24 p. 825, 15 dissensiones quantas ... peccatum vero q. -um. *nota* (*cf. Svennung l. c. 284*): MARCELL. med. 30, 64 caules quantum -ores discocti. *c.* ita: CIC. Verr. II 2, 154 ut (leg. agr. 2, 43 Planc. 27 VITR. 9 praef. 1. 6, 9 [6], 4 AVG. civ. 2, 16 p. 72, 11 D.). *c.* adeo: VAL. MAX. 1, 6, 12. 2, 2, 1 PLIN. nat. 11, 193. 281. 14, 19 VAL. FL. 5, 40. *c.* sic: CYPR. epist. 75, 17 p. 822, 1.

syn.: abbas: *p. 132, 11.* altus: *p. 125, 36. 135, 25.* atrox: *p. 129, 36.* augustus: *p. 135, 52.* bonus: *p. 129, 70. 137, 19. 141, 50.* care: *p. 147, 75.* celsus: *p. 135, 14.* difficilis: *p. 134, 29. 39.* dominus: *p. 132, 13.* efficax: *p. 137, 54.* excelsus: *p. 128, 60. 129, 19.* eximius: *p. 135, 67.* fortis: *p. 132, 60. 136, 15.* generosus: *p. 136, 49* grandis: *p. 123, 82. 124, 22. 127, 53. 138, 43.* gravis: *p. 128, 46.* honorificus: *p. 137, 34.* impius: *p. 138, 63.* ingens: *p. 124, 1. 4. 7.* iustus: *p. 139, 67.* laudandus: *p. 139, 30.* laxus: *p. 125, 9.* magnificus: *p. 136, 1.* multus: *p. 128, 38.* nobilis: *p. 135, 62.* patens: *p. 125, 3.* patronus: *p. 132, 13.* pergrandis: *p. 124, 5.* perlate: *p. 125, 21.* potens: *p. 131, 53.* praeclarus: *p. 139, 50.* praepositus: *p. 132,*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11. 17. praestans: *p. 139, 25.* primas: *p. 132, 67.* primores: *p. 127, 24.* princeps: *p. 131, 79. 132, 2. 71.* puber: *p. 127, 14.* sanctus: *p. 127, 37.* senex: *p. 127, 31. 34.* senior: *p. 126, 46. 127, 12. 25. 32 sq. 53. 132, 39.* sublimis *et* excelsus: *p. 135, 63.* summus (*cf. p. 129, 17. 130, 47. 139, 64. 141, 62*): CIC. de orat. 1, 259 quae si omnia summa non sunt et pleraque tamen -a sunt. VAL. MAX. 6, 3 ext. 1 -imum poetam aut certe summo proximum. 5, 7 ext. 1 summa cupiditas et -ima verecundia. ASCON. Scaur. p. 23, 7 St. summam fiduciam ..., -am. QVINT. inst. 6, 3, 26 summa gratia, sed -or, cum *eqs. cf. infra l. 22.* superior: *p. 125, 24.* vastus: *p. 125, 7.* vehemens: *p. 130, 24.*

εὐμεγέθης: *p. 141, 52.* ἱκανός: *p. 139, 16.* καλός: *p. 141, 50.* μέγας: *passim.* μεγιστᾶνες: *p. 132, 71.* πολύς (πλείων, πλεῖστος): *p. 128, 38. 39. 141, 70. 142, 10. 13.* πρεσβύτερος: *p. 126, 30. 127, 31 sqq.* πρεσβύτης: *p. 127, 34.*

iuxta posita: multus et -us *passim; nota*: AVG. civ. 22, 8 p. 575, 17 D. multis et -is lacrimis. optimus -imus *in appellatione Iovis passim (v. vol. II 2086, 69 sqq.); praeterea* CIL X 7852, 10 (*a. 69*) optumi -imique principis (XI 1147, 2 [*a. 103—112*]. VIII 23708 [*a. 213*]. XIII 8953 [*a. 237*]. *al.*). FORMVLA Baet. (CIL II 5406) 2 pago Olbiensi, uti optumus -umusque esset (CIL V 7454, 7 *al.*). *cf. etiam vol. II 2103, 65.* VITR. 6 praef. 4 -imas infinitasque ... gratias. 7 praef. 12 quibus ... felicitas -imum summumque contulit munus (SEN. nat. 3 praef. 18 *animo* summo -oque opus est). CYPR. epist. 63, 14 p. 713, 7 tam -a, tam grandia *mandata* (Fort. 11 p. 340, 4 quam -um, quam grande solacium. CYPR. GALL. exod. 764 -ora et grandia reddens). ITIN. [Silv.] 18, 2 flumen -um Eufraten et ingens ([*cf. Löfstedt, Komm. p. 72*]. HIST. Apoll. rec. A 46[in.] concursus ⌊-us et⌋ [*om. rec. B*] ingens). *ad colorem notionis certius et clarius definiendum adduntur*: acceptabilis: *p. 139, 60.* acer: *p. 137, 69.* altus: *p. 124, 84. 128, 67. 135, 50. 148, 57.* amplus: *p. 125, 10. 134, 48. 135, 54. 84.* animosus: *p. 136, 52.* anxius: *p. 137, 71.* arduus: *p. 134, 28. 137, 59.* artus: *p. 130, 56.* audax: *p. 136, 75.* bonus: *p. 124, 43. 136, 79. 148, 10. 149, 8.* celsus: *p. 135, 48.* clarus: *p. 134, 53. 137, 41. 138, 82.* constans: *p. 136, 76.* difficilis: *p. 134, 20. 29. 33. 43. 46.* diffusus: *p. 124, 55.* diligens: *p. 137, 61.* efficax: *p. 137, 53.* egregius: *p. 137, 25. 141, 80.* elatus: *p. 136, 31. 41.* excelsus: *p. 136, 46.* felix: *p. 131, 52.* firmus: *p. 134, 6.* fortis: *p. 136, 58. 63. 78. 138, 6.* frequens: *p. 128, 7.* generosus: *p. 135, 51.* gloriosus: *p. 138, 26.* gravis: *p. 128, 82. 130, 18. 132, 81. 133, 10. 49. 64. 76. 134, 20. 138, 75. 139, 4. 18.* honoratus: *p. 131, 52. 139, 59.* illustris: *p. 138, 78.* immanis: *p. 123, 61.* incredibilis: *p. 138, 61.* instanter: *p. 149, 3.* iustus: *p. 137, 8.* latus: *p. 123, 65. 125, 8.* locuples: *p. 124, 63.* luculentus: *p. 124, 62.* malus: *p. 128, 84. 129, 32. 133, 84.* memorabilis: *p. 137, 2. 44.* memorandus: *p. 139, 29.* mirabilis: *p. 138, 33. 37. 62.* mirus: *p. 137, 2.* multiplex: *p. 125, 18.* navus: *p. 129, 60.* necessarius: *p. 133, 4. 9.* nobilis: *p. 135, 32. 139, 3.* numerosus: *p. 128, 9.* patens: *p. 124, 83. 125, 4. 6. 11.* pensus: *p. 137, 64.* periculosus: *p. 134, 24.* potens: *p. 131, 19.* praecipuus: *p. 139, 34.* praeclarus: *p. 137, 3.* primus: *p. 127, 20. 130, 57. 133, 7. 140, 81. 141, 64.* princeps: *p. 132, 14. 71.* principalis: *p. 133, 7.* probabilis: *p. 137, 77.* sanctus: *p. 135, 19. 35.* sapiens: *p. 139, 11. 17. 45.* taeter: *p. 130, 23.* terribilis: *p. 129, 2. 133, 26.* tremendus: *p. 133, 78.* valens: *p. 137, 56.* uber: *p. 124, 61.* vetustus: *p. 127, 77.*

opp.: adulescens: *p. 127, 9.* adulescentulus: *p. 126, 38.* angustus: *p. 124, 12. 125, 9* brevis: *p. 125, 31. 44.* exiguus: *p. 123, 69. 141, 21. 147, 73.* facilis: *p. 134, 33. 45. 50.* humilis: *p. 135, 16. 28. 47 sqq. 81.* imus: *p. 132, 69.* infans: *p. 123, 76.* inferior: *p. 125, 24. 131, 71. 133, 66.* iunior: *p. 125, 77. 126, 7. 26. 32. 127, 5.* iuvenis: *p. 126, 6.* laicus: *p. 131, 79.* lenis: *p. 130, 32.* levis: *p. 128, 56. 130, 5. 14. 133, 12. 49. 134, 21. 138, 8. 41.* mediocris: *p. 133, 4. 135, 66. 141, 78.* minor *et* minimus: *passim.* minusculus: *p. 141, 13. 83.* minutus: *p. 123, 55. 125, 30. 134, 79. 141, 17. 78.* miser: *p. 138, 30.* modestus: *p. 138, 44.* modicus: *p. 128, 12. 134, 21. 135, 24. 141, 22. 148, 12.* parcus: *p. 124, 47.* parvulus: *p. 123, 77. 78. 126, 26. 133, 48. 141, 22.* parvus: *passim.* paucus: *p. 127, 84.* pauper: *p. 131, 70.* pauxillulus: *p. 130, 17.* puer: *p. 123, 73. 74. 76. 127, 13. cf. p. 126, 36.* pusillus: *p. 123, 83. 131, 54. 132, 67. 136, 47.* subiectus: *p. 132, 19.* sumptuosus: *p. 136, 31.* superbus: *p. 136, 28.* tenuis: *p. 125, 5. 8. 13.* tumidus: *p. 135, 67.* turpis: *p. 139, 24.* vulgaris et cottidianus: *p. 135, 51.* νεώτερος: *p. 126, 31.*

adnom.: cf. Wölfflin, Alliteration p. 67. 68 s. v. multus. melior. *p. 69 s. v.* miser. modicus. *p. 70 s. v.* multus (*Ausgew. Schr. p. 266 sq.*).

compos. et deriv.: per-, praemagnus. magnalia, magnarius, magnates (-um), magnatus; magnitudo, magnitas, magnities; magnaevus, magnanimis; magnopere; (magnipendo, magnifacio, magnifico; magnidicus, magnificus, magniloquus, magnisonus; magnipotentia. maiusculus, maioriarius, maiorinus, maiorius; maiestas, maioratus, maioritas, maiorissa; maioro. maximatim; maximatus, maximitas; maximo; maximoplumaceus.

v. Onom. s. v. Magnus, Maximus; Frisii, Graecia, Iuppiter, Leptis, Mater, Portus, Syria, Syrtis, Villa.

masc. pro subst. **magnus**, -ī: *sc. aetate: p. 126, 21. i. q. potens: p. 132, 58. i. q. factis insignis: p. 139, 62. i. q. vitae honestate probus: p. 139, 64.* **maior**: *sc. pars: p. 140, 21. homo sc. aetate: p. 123, 74. 126, 23 sqq.* natu: *p. 127, 8. 70.* natus: *p. 127, 47.* aetate: *p. 127, 60. i. q. potent(ior)es: p. 131, 62. i. q. praepositus: p. 131, 76.* -or domus *p. 132, 33.* **maximus**: *sc. aetate: p. 126, 19. i. q. summus, potentissimus: p. 132, 68.*

***maiōrēs**, -um *m.* *sing. v. p. 145, 59. 146, 32. 36. 42.* SYNON. Cic. Char. gramm. p. 434, 15 B. -es. senes. patres. genitores. antiqui. prisci. veteres. EXC. Bob. gramm. I 548, 30 masculina semper pluralia ... hi -es πρόγονοι. GLOSS.[L] II Philox. MA 31 -es πρόγονοι. LYD. mens. 4, 76 μαίορες ... τοὺς προγόνους πατρίους καλοῦντες.

A *de hominibus (de bestiis p. 146, 33) aetatis prioris (cf. p. 127, 70) cum posteris vinculo* **sanguinis** *et* **generis** *coniunctis*: 1 *i. q.* πρόγονοι (*de -bus servorum sim.*: PLAVT. Cas. 418 Mil. 373 Persa 53 Pseud. 581 Stich. 303): a *definitur*: SERV. Aen. 8, 268 -es dicimus post patris, avi, proavi, abavi atavique vocabulum. VLP. dig. 2, 4, 4, 2 quidam parentem usque ad tritavum appellari aiunt, superiores -es dici (PAVL. dig. 38, 10, 10, 7 ISID. orig. 9, 5, 31). *cf.* PLAVT. Mil. 373 ibi (*sc. in cruce*) mei sunt -es siti, pater, avos, proavos, abavos *eqs. (sim.* Persa 55 *sqq.) et p. 147, 9.*

b *exempla*: α *populi*: CATO agr. praef. 1 -es nostri (*sc. populi R.; cf. l. 29. 54. 59. 65. 72. 74 sqq. p. 145, 8. 9. 36 al.* AFRAN. com. 361 vestri [CIC. Manil. 6 *al.* SALL. Iug. 31, 6. 17 or. Macri 15]). VITR. 9 praef. 1 Graecorum. APVL. apol. 88 Romanorum etiam -bus Quintis et Serranis ... dictaturae in agris offerebantur. *addito* nostri *vel* vestri (*nota* SALL. Catil. 33, 2 -es vostrum) *saepius legitur quam nude* -es (*id quod 'antiquos' interpreteris*) *praeter* VITR., *qui* -es nostri *nusquam habet* (-es 11[ies]), *et* PLIN. nat. (-es 14[ies], -um ... nostrorum *semel* [35, 14]). CIC. *saepius eodem loco variat, e. g.*: Manil. 6 a -bus ... -es vestri. leg. agr. 2, 15 -es, 2, 16 -um vestrorum. 2, 48 -es nostri, 2, 49 -es. 2, 91 -es nostri, 2, 92 -um. dom. 33 -es nostri ... a -bus. *pron. antecedit* (nostri -es): MVMM. Atell. 3 VARRO rust. 2 praef. 1 CIC. S. Rosc. 70 p. red. in sen. 11 har. resp. 24. 27. 28 de orat. 1, 197 rep. 2, 53 leg. 3, 15 Tusc. 1, 2 nat. deor. 2, 62 Lael. 18 CAES. Gall. 7, 77, 12 SALL. Catil. 12, 3 SEN. benef. 3, 6, 2. *de -um auctoritate*: PLAVT. Cist. 787 more -um (Trin. 1031 VARRO Men. 494 CIC. S. Rosc. 102 *et passim, nusquam addito* nostrorum. *nota* CIC. Pis. 83 ne -um quidem m. part. 130 -um m. [SALL. hist. frg. 3, 19]. LABEO Gell. 13, 12, 4 moribus -um. ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 26 more exsemploque -um. SIL. 1, 295 pacto ... -um). PLAVT. Trin. 295 mores -um laudant (CIC. Font. 46 ut -um iura moresque praescribunt. de orat. 1, 39. SALL. hist. frg. 1, 16 -um mores. LIV. 5, 6, 17 non leges, non mores -um, non instituta patrum. *cf.* CIC. div. in Caec. 46 morem -um [Verr. II 1, 37. 40 sicut mos -um ferebat. Catil. 1, 28. 2, 3 Sest. 98. Phil. 8, 23 ubi est ille mos virtusque -um? rep. 3, 5 ad domesticum -umque morem. NEP. Att. 18, 1 moris etiam -um summus imitator fuit. COLVM. 2, 21, 3 ritus -um). CIC. div. in Caec. 5 vetere consuetudine institutoque -um (65. 67 Cael. 48. de orat. 1, 193 -um consuetudinem vitamque. Lael. 40 deflexit iam aliquantum ... c. -um). Verr. II 1, 38 si ... nullam auctoritatem *habebunt* mores atque instituta -um (*sim.* leg. agr. 2, 1 Mur. 1 dom. 56 de orat. 3, 74 rep. 5, 1 Tusc. 4, 1 LIV. 34, 31, 16). 3, 161 instituta ([Mur. 75 Flacc. 69 Sest. 140 prov. 27 rep. 1, 71 nat. deor. 1, 30 div. 2, 148 off. 1, 75 SALL. Catil. 5, 9 NEP. praef. 3]. dom. 132 instituto -um vetere). Caecin. 45 -um exemplo ([LIV. 8, 13, 16 e. -um. 24, 8, 17 e. -um nostrum. R. GEST. div. Aug. c. 27 -um nostrorum e. (κατὰ τὰ πάτρια ἡμῶν ἔθη)]. Rab. perd. 17 exempla -um [Phil. 5, 25. 9, 3 R. GEST. div. Aug. c. 8 (τῶν ἀρχαίων ἐθῶν)]. de orat. 2, 335 -um exempla. ad Brut. 1, 15 [9, 24], 8 in eoque sum -um exemplum secutus). Caecin. 93 auctoritas -um (nat. deor. 3, 7 quod mihi persuasum est auctoritate -um [*cf.* 3, 6 -bus ... nostris etiam nulla ratione reddita credere debeo]. CASSIOD. var. 7, 8, 1 antiquorum prudentia ... -um auctoritas). S. Rosc. 100 contra morem -um ([SALL. Catil. 11, 5]. Manil. 60 contra exempla atque instituta -um. dom. 68 c. leges moremque -um [frg. inc. K 37 adversum]. LIV. 8, 32, 7 adversus morem militarem disciplinamque -um [28, 27, 12]). Verr. II 1, 106 non modo his temporibus, sed etiam apud -es nostros (2, 118 fecerunt hoc multi a. -es n., fecit etiam nuper homo clarissimus. 2, 146. 5, 48 leg. agr. 1, 3. 27 Mur. 17. 25 Phil. 8, 30. div. 1, 92 bene ... senatus decrevit. 2, 71 hic a. -es n. adhibebatur peritus, nunc quilubet. ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 1, 29 EDICT. imp. Diocl. II 16). *praecipue oratores secuti praeceptum rhetorum* (*cf.* RHET. Her. 2, 30, 48 primus locus sumitur ab auctoritate, cum commemoramus, quantae curae ea res fuerit dis immortalibus aut -bus nostris) *de exemplis -um saepissime monent*: CIC. S. Rosc. 51 cum apud -es nostros summi viri *agros coluerint* ..., ignosci oportere *Roscio idem facienti* (Manil. 14 si propter socios ... -es nostri ... bella gesserunt, quanto vos studio convenit ... *imperii vestri dignitatem* defendere? *al.*). Verr. II 5, 125 cui civitati -es nostri maximos agros ... concesserunt, ... haec apud te ... ne hoc quidem iuris obtinuit, ut *eqs.* (Arch. 22 *Ennium* -es nostri in civitatem receperunt; nos *Archiam* ... de nostra civitate eiciemus? dom. 109 quae -es nostri ... sancta esse voluerunt, ea iste ... labefactavit. Phil. 8, 12 -es ... nostri arma capiebant: tu arma abicienda censes? SALL. Catil. 52, 30 LIV. 4, 3, 13. 5, 52, 8. 5, 53, 9. 6, 41, 8). *de sanctitate rerum a -bus traditarum*: CIC. Verr. II 2, 13 *Verrem* sacra deosque penatis a -bus tra-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ditos ex aedibus suis eripuisse (2, 159 religionem quandam. 3, 11 *vectigalia*. 3, 15 consuetudinem [CAES. Gall. 4, 7, 3]. Cluent. 5 Rab. perd. 2. Sulla 49 disciplinam. NEP. Ages. 1, 2 mos [LIV. 26, 24, 3]). Caecin. 75 ea quae a -bus accepistis publica patrimonia iuris (leg. agr. 2, 82. CAES. Gall. 3, 8, 4 *libertatem* [7, 1, 8]). leg. agr. 3, 12 ea quae -es vobis in Italia, Sicilia ... reliquerunt (SALL. or. Macri 1 ius. 6). ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 24 ut posteris dii immortales referant, quae -es nostri condiderunt. *afferuntur et laudantur -um mores, instituta, facta, virtutes*: CATO agr. praef. 1 -es nostri sic habuerunt ..., furem dupli condemnari, feneratorem quadrupli. or. frg. 5, 2. 41 -es sanctius habuere defendi pupillos quam clientem non fallere. 51 ego a -bus memoria sic accepi (*cf. l. 4*). or. inc. frg. 4. SCIP. min. or. frg. Macr. Sat. 3, 14, 6 quae -es nostri ingenuis probro ducier voluerunt. MVMM. Atell. 3 nostri -es velut bene multa instituere, optime hoc *eqs*. SISENNA hist. 112 foedera -um suum. VARRO Men. 11 virginis acerbae auris veneriis vocabulis imbui noluerunt. rust. 2 praef. 1 viri magni nostri -es. 3, 1, 4 non sine causa ... ex urbe in agros redigebant suos cives. 3, 3, 6. RHET. Her. 4, 16, 23 bene -es hoc comparaverunt, ut *eqs*. CIC. S. Rosc. 116 recte ... non putarunt. rep. 1, 34 optimum longe statum civitatis esse eum, quem -es nostri nobis reliquissent. CATO or. frg. 9 ubi fides -um? CIC. inv. 1, 68 ea virtute et sapientia -es nostri fuerunt (Verr. II 5, 50. *cf.* S. Rosc. 69 consilio sapientiaque. Verr. II 3, 14 sapientiam [leg. agr. 2, 98 rep. 2, 30 leg. 2, 62]. Caecin. 86 prudentiam [*aliter l. 37*]). Verr. II 4, 9 diligentiam (leg. agr. 2, 73. *cf.* Caecin. 34 diligentia prudentiaque). Flacc. 28 haec ratio ac magnitudo animorum in -bus nostris fuit. dom. 2 consilium -um ... iure ac merito laudare. Sest. 81 fuistisne vos ad patrium illum animum -umque virtutem excitaturi? Phil. 9, 13 continentiam. MET. CEL. Cic. epist. 5, 1, 2 clementia. SALL. Catil. 51, 37 neque consili neque audaciae umquam eguere. *hinc argute de hominibus posteris, sed -orum simplicitatem ac parsimoniam imitantibus*: PLIN. nat. 36, 117 operae pretium est scire, quid *luxuriae* invenerit (*sc. Curio, homo aetatis praeteritae*), et gaudere moribus nostris (*sc. simplicioribus*) ac verso modo nos vocare -es. *raro -es aliquid minus bene aut male fecisse dicuntur*: VARRO rust. 1, 7, 3 -es nostri ... minus bonum faciebant vinum. CIC. parad. 7 in quo ... -um nostrorum saepe requiro prudentiam (*aliter l. 24*). off. 1, 35 Karthaginem ... sustulerunt; nollem Corinthum, sed credo aliquid secutos. HOR. carm. 3, 6, 1 delicta -um immeritus lues (CVRT. 7, 5, 35 culpam -um posteri luere). LIV. 9, 4, 16 redimite armis civitatem, quam auro -es vestri redemerunt. *cf.* SALL. Iug. 95, 3 familia prope iam extincta -um ignavia. *alia*: LEX repetund. (CIL I² 583) 10 quoiave in fide is erit -esve in -um fide fuerint (33). CIL I² 725 restitutei in -um leiber⟨tatem Lucei⟩ (INSCR. graec. Rom. Cagnat I 61 τὴν πάτριον δημοκρατίαν). AFRAN. com. 361 -es vestri incupidiores liberum fuere. ATTA com. 19 -es Martium primum habuerunt. VARRO ling. 5, 5 quae iam -bus nostris ademit oblivio. RHET. Her. 4, 8, 12 revulsis -um sepulcris (CIC. Phil. 8, 8 aras, focos, sepulcra -um [PROP. 4, 11, 37 cineres. LVCAN. 7, 855 busta]). 4, 31, 42. CIC. Verr. II 2, 122 Halaesini pro ... suis -umque suorum in rem p. nostram meritis atque beneficiis. Cael. 43 et nostra et patrum -umque memoria (de orat. 1, 8 multi nostra, plures patrum memoria, atque etiam -um. SEN. nat. 2, 26, 4 -um nostrorum memoria. SVET. Claud. 16, 2 -um temporibus. *aliter l. 12*). Phil. 5, 47 -es nostri veteres illi admodum antiqui leges annalis non habebant. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 38 bella, a quibus coeperint -es nostri. STAT. silv. 5, 3, 111 *Neapolim* Euboico -um sanguine duci. PRVD. c. Symm. 1, 409 tractis -um ab origine sacris.

β singulorum (*cf. etiam p. 146, 33. sing.* MAR. VICTOR aleth. 2, 344 peiorque suo -e propago): Ⓘ *proprie*: PLAVT. Aul. 166 ego virtute deum et -um nostr[or]um dives sum satis (Trin. 346. *cf.* Pseud. 581 fretus. RHET. Her. 3, 7, 13. CIC. Flacc. 25 ab hac perenni ... non *degeneravit*). Cas. 418 pietate factum est mea atque -um meum. Persa 53 veterem atque antiquom quaestum -um meum servo. 61 hunc quaestum optineo et -um locum (Q. CIC. pet. 13 CAES. Gall. 5, 25, 2 LIV. 4, 54, 7). Stich. 303 bene facta -um meum (CATO or. frg. 2[im] CIC. inv. 2, 106 beneficia [SALL. Iug. 14, 3]. LIV. 3, 56, 9 merita). Trin. 656 gloriam (ELOG. Scip. CIL I² 10 [= CE 8], 5. SALL. Iug. 85, 23 posteris quasi lumen est. NEP. Milt. 1, 1. APVL. met. 9, 35 prosapiae -um g. *cf.* CIC. Catil. 4, 9 ipsius dignitas et -um eius amplitudo. SALL. or. Lep. 26 nomini). ELOG. Scip. CIL I² 15 (= CE 958), 6 -um optenui laudem (VARRO frg. Non. p. 77, 4). L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 2, 225 quid illam anum *modo mortuam* patri nuntiare vis tuo, quid illis omnibus, quorum imagines duci vides, quid -bus tuis? SVLLA hist. 3 neque nostro neque -um nostrorum merito nobis id contingat. VARRO ling. 8, 19 a -bus suis. rust. 1, 2, 9. 3, 2, 3 RHET. Her. 3, 7, 13 (*v. p. 146, 68*). CIC. Mur. 55 ex honoribus continuis familiae -umque suorum (Flacc. 74 Brut. 117 LIV. 4, 15, 5). Catil. 1, 28 hominem per te cognitum, nulla commendatione -um (Planc. 67 istius egregia virtus adiuvabitur c. -um. Brut. 96). Sulla 88 imagines (SALL. Iug. 4, 5 SEN. contr. 2, 3, 6 *al.* ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 2, 25. SVET. Vesp. 1, 1 sine ullis -um imaginibus. *cf.* VAL. MAX. 5, 8, 3 effigies -um). Sest. 7 in -um suorum vestigiis stare. Planc. 12 exempla (Phil. 11, 13 SALL. or. Lep. 2). Phil. 10, 25 pro sua -umque suorum dignitate (epist. 15, 12, 1 BELL. Afr. 22, 4). fin. 2, 74 cum magistratum inieris ..., aliquid de -bus tuis ... dices. BELL. Alex. 66, 4 propter adversam fortunam -um suorum. EPICED. Drusi 331 maternis -bus, ... paternis (SVET. Aug. 2, 3 IVST. 38, 7, 1). TAC. dial. 27 antequam te Afer offenderet -es tuos lacessendo. SVET. Aug. 7, 1 in memoriam -um originis. GELL. 9, 2, 10. IVST. 1, 4, 6 rogat urbi parcat *Alexander*, quae -es eius ... deos adoret. INSCR. christ. Diehl 135, 5 -um longa veniens de stirpe senator. *de sanctitate rerum a -bus traditarum*: PLAVT. Trin. 642 itan tandem hanc -es famam tradiderunt tibi tui, ut virtute eorum anteparta per flagitium perderes? (CIC. Verr. II 4, 4 sacrarium. Cluent. 196 locum). CIC. Verr. II 4, 16 quae in sacrario fuissent a -bus suis relicta et tradita. 4, 7 *sacrarium* relictum esse (4, 32 a patre et a -bus. Planc. 23. Brut. 281 laudis viam). NEP. Att. 1, 1 perpetuo a -bus acceptam equestrem obtinuit dignitatem. *de imitandis -bus*: TER. Ad. 411 spero, est similis -um suom. CIC. Verr. I 51 quid reddere -bus tuis debeas. Flacc. 101 se ... dignum suis -bus praestitit (Sest. 21 Phil. 10, 13 fin. 2, 62. *cf.* de orat. 2, 286 indignum). Sest. 136 vos ... ad -um vestrorum imitationem excitabo (Phil. 3, 8 imitatorem -um. off. 1, 116 omissa imitatione -um. 1, 121 imitandos esse -es). Phil. 1, 35 -es tuos respice. SALL. Iug. 4, 7 quin ... non probitate neque industria cum -bus suis contendat. LIV. 3, 18, 6 memorem -um suorum.

Ⓘ *meton. i. q. imagines -um*: PLIN. nat. 35, 12 posuit in Bellonae aede -es suos.

2 *i. q. parentes* (*laxiore sensu de genitoribus aut avis l. 27*): PLAVT. Stich. 332 istuc indiderunt nomen -es mihi. PACVV. trag. 80 cives, antiqui amici -um meum. APVL. met. 5, 30 -es tuos, *Amor*, irreverenter pulsasti totiens et ipsam matrem tuam ... percussisti saepius. AVG. civ. 16, 27 p. 169, 10 D. -es, qui eum circumcidere non curarunt. 22, 22 p. 605, 13 sine quibus *poenis* disci non potest, quod -es volunt. CIL I² 1737 *v. p. 147, 12*. II 2269 quem sui -es superaverunt. *sing.*: INSCR. christ. Diehl 1343, 5 qui cum soldu amatus fuisset a -e sua. *de bestiis*: GRATT. 263 iunge pares et -um pignore signa feturam prodantque tibi metagonta parentes (*an ad 1 a β?*). *trop. de arbore, unde surculi propagantur*: PALLAD. 2, 15, 6 amygdalus seritur ... semine et plantis, quae de -oris radice tolluntur.

B *alio societatis vinculo*: **1** *sectae vel disciplinae*: CIC. de orat. 3, 126 oratorem ... in -um suorum regno collocare. ac. 2, 80 sit ... -um similis. 2, 143 num quid horum probat noster Antiochus? ille vero ne -um quidem suorum. GELL. 19, 1, 13 -es nostri, conditores sectae Stoicae. APVL. apol. 36 -es meos, Aristotelem dico et Theophrastum ceterosque Platonis minores. flor. 2 p. 6 -r meus Socrates. VINDIC. gyn. p. 428[g] -es nostri hoc est priores. **2** *religionis*: **a** *de Iudaeis veteris testamenti -bus Christianorum*: TERT. idol. 17 p. 50, 16 secundum patriarchas et ceteros -es. LACT. inst. 4, 10, 5 -es nostri, qui erant principes Hebraeorum, ... transierunt in Aegyptum. 5, 22, 14 illi -es nostri (*sc. Iudaei*), quorum nos successores ac posteri sumus. AMBR. off. 3, 17, 98 (*postea*: patres nostri). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 87, 31 B. scripturis *apocryphis* dari -bus non placuit locum. **b** *de Christianis -bus Christianorum*: TERT. ieiun. 13 p. 291, 14 scripturis vel traditione -um (RVFIN. Orig. in num. 26, 3 p. 247, 12 B. sicut traditio -um tenet. in gen. 2, 1 p. 22, 18 quae nobis a -bus sunt tradita). AMBR. incarn. 6, 52 nova inducuntur, quae numquam nostri sensere -es (*antea*: patres nostri). HIER. epist. 36, 15, 1 quae a -bus nostris super hoc loco sunt interpretata. RVFIN. Orig. in exod. 5, 5 p. 190, 1 B. audivi a -bus traditum (11, 4 p. 256, 14 ut a -bus accepimus). AVG. in euang. Ioh. 10, 12 haec ... etiam ab anterioribus -bus nostris dicta sunt. un. eccl. 18, 46 p. 291, 26 quos vestri -es ... damnaverunt (*i. Donatistae veteres*). psalm. c. Don. 40 dixerunt -es nostri. VINCENT. LER. 2, 3 sanctos -es ac patres nostros. 5, 7 APRING. in apoc. 1, 8 *al.* *de fundatoribus vel antecessoribus vitae monachicae*: ITIN. [Silv.] 12, 2 -es *nostri* ita sibi traditum a -bus suis esse dicebant. HIER. reg. Pachom. 8 a nostris -bus. CASSIAN. inst. praef. 8. 2, 7, 1. 3, 4, 1. **3** *alia*: CASSIOD. var. 5, 14, 7 -es nostri (*Theoderici i. decessores*). COD. Iust. 7, 32, 11 vitia possessionum a -bus (*i. iis qui eas antea possederunt*) contracta perdurant et successorem auctoris sui culpa comitatur.

structurae: RHET. Her. 3, 7, 13 quibus -bus natus sit (QVINT. inst. 11, 1, 85 honestis parentibus ac -bus natos. CIL XII 5457 patre avo -bus impp. natus). CIC. inv. 1, 35 quibus -bus (Phil. 2, 26 his. TAC. hist. 3, 9 claris). 2, 29 quibus sit -bus (Sest. 57 erat eodem genere eisdemque -bus. rep. 1, 71 clarissimis. RVT. NAM. 1, 519 amplis). off. 1, 116 obscuris orti -bus (HOR. sat. 1, 5, 55 ab his -bus orti. 1, 6, 10 nullis. SEN. benef. 4, 30, 4 egregiis. STAT. silv. 1, 2, 71 patriciis. TAC. ann. 12, 37 claris. 14, 35 tantis). TAC. ann. 4, 8, 5 claris -bus genitos. *adde*: MELA 2, 10 ora ... pingunt, ut quique -bus praestant, ita magis aut minus. CIC. inv. 2, 107 iam (*cf. l. 80. 82 et vol. VII 1, 92, 42*) a -bus ... amicum. S. Rosc. 106 cum multos veteres a -bus Roscii patronos ... haberent. Flacc. 52 patronum suum iam inde a patre atque -bus. NEP. Epam. 2, 1 pauper iam a -bus relictus. CAPITOL. Max. Balb. 7, 4 erat ... dives a -bus. AMM. 28, 1, 30 iam inde a priscis -bus nobilem.

iuncturae: CIC. div. in Caec. 69 patres -esque nostros (Font. 34 Cael. 43 CAES. Gall. 1, 13, 6. PLIN. nat. 26, 3 apud -es patresque

[Bulhart]

nostros. *sim.* CIC. off. 1, 116 p. aut -es. *cf. etiam p. 146, 60 et 145, 51*). MUR. 53 patre atque -bus ([COD. Theod. 12, 1, 147 pr.] Planc. 52 et. Phil. 13, 50 p. -umque). Planc. 47 per se, per patrem, per -es (de orat. 3, 45 sic ... patrem ..., sic -es. SEN. epist. 77, 12 patri ... matri ... -bus ... omnibus ante te). QVINT. inst. 3, 7, 10 patria ac parentes -esque (5, 10, 23 parentibus ac -bus suis). TERT. nat. 1, 18, 2 apud priores -esque vestros. COD. Theod. 12, 1, 89 avorum atque -um. CIC. Verr. II 4, 67 amicissimo patre, avo, -bus (Catil. 1, 4 clarissimo. dom. 20 Phil. 3, 25). Sest. 126 non patris, avi, proavi, -um denique suorum omnium (VAL. MAX. 4, 1, 5 a patre, avo, proavo -busque suis). Planc. 32 ut pater, ut avus, ut -es eius omnes equites Romani fuerint. *cf. etiam p. 144, 17.* CIL I^2 1737 sibei sueisque -bus faciundum curavit. CIC. leg. agr. 2, 9 et vos et -es vestri. 2, 21 vobis -busque vestris. BELL. Afr. 32, 3 ipsi -esque eorum. LIV. 6, 40, 5 pro me -busque meis.

syn.: antiqui: *p. 144, 60.* auctor: *p. 146, 66.* parentes: *p. 146, 34.* patres (*cf. p. 144, 41. 146, 48*): CIC. leg. agr. 2, 84. VVLG. IV reg. 15, 7 dormivit ... cum patribus suis sepelieruntque eum cum -bus suis. priores (*cf. p. 146, 43*): TAC. ann. 3, 55, 5. *opp.*: minores (*cf. p. 146, 42*): PS. SEN. mon. 74 LACT. inst. 2, 7, 5 AVSON. 311, 6. posteri (*cf. p. 145, 40. 69. 146, 47*): CIC. dom. 101 TAC. Agr. 32 Germ. 32 hist. 1, 84 *al.* successores: *p. 146, 47. 66.*

neutr. pro subst. ***magnum (maius, maximum)**: *de formis: nom. et acc. (sing. et plur.) passim occurrit; casus obl. adhiberi non solent nisi in certis quibusdam iuncturis (v. infra l. 43 sqq.) aut coni. c. aliis nom. aut acc. (cf. l. 33 p. 125, 26. 129, 47. 133, 65); in usu liberiore legitur gen. plur.* HOR. carm. 3, 16, 17 *p. 131, 47.* AVIEN. Arat. 1320 *p. 135, 72.* VVLG. Sirach prol. *p. 133, 71. abl. sing.* PRVD. c. Symm. 2, 1015 *p. 124, 69. abl. plur.* AVG. serm. *p. 138, 58.*

A ***generatim***: 1 *in definitione*: MART. CAP. 4, 372 si quis dixerit contraria esse -ius et minus, quae videntur esse verba quantitatis, sciat non esse definitam quantitatem. *ibid.* quodlibet ... minori comparatum maius est, idemque -ori comparatum minus est.

2 *notionum colores*: magnum: *i. q. multum: p. 124, 69. 148, 50. i. q. nobili loco positum: p. 131, 47. i. q. grave: p. 133, 62. 71. 77. 82. i. q. excelsum: p. 135, 54. i. q. magniloquum: p. 136, 13. i. q. egregium: p. 138, 45. 55* (facere *c. var. struct.*). *i. q. difficile: p. 134, 51. i. q. malum: p. 133, 80. i. q. pretiosum: p. 138, 40. i. q. incredibile, mirum: p. 138, 60.* maius: *i. q. superius: p. 125, 25. 129, 47. i. q. gravius: p. 133, 69. 73. i. q. excelsius: p. 135, 58. 60. 68. 72. i. q. superbius: p. 135, 84. i. q. peius: p. 133, 73. i. q. pretiosius: p. 138, 39.* maximum: *i. q. pessimum: p. 133, 81.*

B ***specialia quaedam***: 1 *iuncturae verbales*: **a** *casuum* (*ad indicandum pretium proprie et translate* [*singula v. s. quibusque verbis*]): *α gen.*: PLAVT Asin. 114 te ... facio haud -i ([CIC. epist. 13, 16, 1 LIV. 2, 13, 7 *al.*]: Cas. 2 -umi [TER. Andr. 293. 574 CIC. epist. 16, 15, 1. CONC.^{S} I 5 p. 367, 2 anima vestra ... -imi ... faciat, ⟨ut⟩ Christo ... serviatur (*I 1, 3 p. 65, 20* περὶ πολλοῦ)]. *scribitur coniunctum* magnifacio: PAVL. FEST. p. 152 M. TERT. spect. 22 SYMM. epist. 1, 77. *de scriptura* magnificio *v. p. 106, 51*). 460 non -i pendo (*scribitur* magnipendo AVG. civ. 2, 5. 23. 10, 29. 20, 2 *bis* [*at* 8, 16. 10, 32 magni ... pendo]). Mil. 882 quam sane -i referat (TER. Phorm. 723 CIC. Tusc. 1, 80). TER. Phorm. 800 quid istuc nostra? :: -i. VARRO rust. 2, 7, 6 interest (CIC. Verr. II 3, 99). CIC. Mur. 10 aestimare (*v. vol. I 1100, 53*). Flacc. 104 putat. epist. 13, 72, 2 *senatus* auctoritatem semper apud te -i fuisse (15, 15, 4 -i erunt mihi tuae litterae. ANTON. Cic. Att. 10, 8a, 1 [-o *l. v.*]. NEP. Dat. 1, 2 Con. 1, 1 *al.* TERT. ieiun. 17 -oris). CAES. Gall. 4, 21, 7 habebatur (SEN. epist. 95, 59 -imi). NEP. Cato 1, 2 existimare. PHAEDR. 2, 5, 25 multo -oris alapae mecum veneunt. GAIVS inst. 4, 52 neque -oris neque minoris summa posita condemnet. *β abl.* (DOSITH. gramm. VII 412, 19 *inter adverbia qualitatis enumerat* -o μεγάλως): LVCIL. 878 -o quod conduxeris (CIC. Att. 1, 17, 9). VARRO rust. 3, 6, 1 venire. 3, 17, 2 aedificantur -o, ... implentur -o, ... aluntur -o. CIC. Tull. 14 emit (leg. agr. 2, 34 emere ... quam volent -o. *al.* ITALA I Cor. 6, 19 [Cypr. hab. virg. 2] empti enim estis -o [pretio *add. S et Vulg.*, τιμῆς]). Verr. II 3, 40 vendidi (PANEG. 11 [3], 18, 6 -imo). 3, 90 addicere. 3, 110 redimere. Tusc. 3, 8 aestimare (*v. vol. I 1101, 11*). VERG. georg. 3, 306 mutare. Aen. 2, 104 mercari. PROP. 3, 18, 30 stetit. OV. epist. 7, 47 constare (*v. vol. IV 529, 23. 60 sqq.*). met. 8, 489 parare. HOR. sat. 2, 6, 95 neque ulla est aut -o aut parvo leti fuga (*aliter* MART. 10, 75, 2 -o non erat illa nimis). SEN. Tro. 194 luet. dial. 6, 1, 3 imputata. 11, 10, 5 cum famem exiguo possint sedare, -o inritant. IVV. 3, 166 -o hospitium miserabile, -o servorum ventres, et frugi cenula -o (SCHOL. care emuntur). PAVL. dig. 46, 1, 73 condemnatus est. TERT. cult. fem. 1, 9 tanto maior fit concupiscentia, quanto -o (*A*, -i *rell.*) fecit (maiori stetit *B*?), quod concupivit. CLAVD. 15, 239 egregius morum -oque tuendus (-ique *C*, -ique putandus *Birt dubitanter*). 17, 147 melius -oque petendum credis in abstrusa rerum ratione morari? COD. Iust. 2, 19 (20), 5 possessiones suas, quae -ore valebant, minimo distrahere. *cf.* pro -o *p. 148, 42.*

b *c. praepp.* (ex -ore *v. p. 129, 47*): *α* in -ius (*usitatius* TAC. [*v. Gerber-Greef p. 595ª*] *et* AMM. [*14ies*]): (I) *subest notio exaggerandi*: SALL. Iug. 73, 5 celebrare (*v. vol. III 746, 73; adde:* CLAVD. 26, 15). hist. frg. 2, 69 haec ... audivit. 3, 14 vetustatem ut cetera in -ius componentem. LIV. 4, 1, 5 his ... in -ius etiam acceptis (*v. vol. I 309, 66*). 21, 32, 7 famā incerta in -ius vero ferri solent. 28, 31, 4 verbis extollentes (QVINT. decl. 339 p. 338, 16 PLIN. epist. 3, 11, 1 IVST. 2, 13, 2 *al.* AMM. 28, 1, 55). SEN. dial. 11, 7, 4 laudatae. AMM. 29, 3, 1 crimina ... exaggerando. (II) *subest notio augendi*: HOR. carm. 3, 4, 67 vim temperatam di quoque provehunt in -ius. SEN. benef. 3, 35, 4 nec medico gratia in -ius referri potest. clem. 1, 1, 6 in -ius meliusque (*cf. l. 13*) procedunt. dial. 2, 12, 1 auctique in -ius errores (AMM. 16, 12, 16 *al.* VVLG. exod. 19, 19. *cf. p. 142, 40*). epist. 89, 3 crevit. 118, 14. PLIN. epist. 9, 39, 1 reficienda est mihi aedes Cereris ... in melius et in -ius. IVST. 2, 14, 2 urbis in -ius restitutionem. AMM. 17, 13, 28 *al.*

β pro -o (in -is *l. 43*) *i. q.* 'ut aliquid -um'; *interdum proxime accedit ad notionem adv., fere i. q. magnopere, valde*: TERT. pudic. 22, 4 superbi est in alios quoque spargere, quod p. -o fuerit consecutus. COMM. apol. 1015 nec illi subveniunt, quos ante p. -o colebant. QVEROL. p. 58, 24 talem quaerere homines p. -o solent (AVG. in euang. Ioh. 48, 4 in psalm. 63, 5. *cf.* 35, 11 petunt. 35, 12 desiderant [83, 17 serm. 23, 10]. 62, $14^{extr.}$ amamus. 66, $4^{in.}$ ne ... appetas [cons. euang. 1, 20, $28^{extr.}$]. 127, $1^{in.}$ concupierit. coll. c. Don. 3, 11, 22 mirum est, quare hoc p. -o dicere voluerint. serm. RevBén. 45 p. 104, 91 cupiebat. 105, 126 postulare. EPIST. Pelagian. [RevBén. 34] I 268, 77 nititur). AVG. civ. 2, 15 p. 71, 23 D. ut p. -o sacerdotium, quod Iovi tribuerent, hoc etiam huic (*sc. Romulo*) tribuerent (serm. 154, 11, 16. *cf.* in psalm. 73, $3^{in.}$ noli p. -o exspectare *a deo* bonum, quod dat et non bono. nam si p. -o ea daret, malis ea non daret [serm. 4, 8, 8 quasi ... illis ... daretur p. -o]. serm. 2, 4, 4 quod tibi p. -o praestat deus. serm. coll. Morin 1930 p. 146, 32 p. -o mihi concessisti filium in senectute; pro magnis votis, pro magna laetitia, insperato mihi natus est filius. in euang. Ioh. 32, 9 promisit longaevitatem). 19, 3 p. 355, 30 D. quid ad nos, qui potius de rebus ipsis iudicare debemus, quam p. -o, de hominibus quid quisque senserit, scire? in psalm. 33 serm. 2, $6^{in.}$ si forte p. -o nudam videre (*cf. l. 37*) potuerit. 88 serm. 2, 3 p. -o dicit, quod ab illo non dispergat misericordiam suam. serm. 19, 4 vidit (*cf. l. 35*) hoc magnum vel p. -o (*i. falso magnum putatum*). 26, 1, 1 hoc nos p. -o voluisse commonere spiritum sanctum. 142, $7^{med.}$ nec ista p. -o velitis discere a me (c. Faust. 22, 25 p. 619, 20). 154, 10, $15^{extr.}$ quid p. -o gemis? IORD. Get. 72 quod nomen Gothi p. -o suscipientes adhuc hodie suis cantionibus reminiscent. *nota*: 134 eis pro -o contradere (*i. care* [*cf. 1 a β*] *vendere*). *sim.*: AVG. c. Faust. 22, 25 p. 619, 19 in -is (*i. ut -a*) ista reprehendunt.

2 *iuncturae nominales*: **a** *c. gen.*: [VITR. 2, 9, 11 ulmus et fraxinus maximos (*HG*, -imum *S*) habent umoris minimumque aeris et ignis]. MAR. VICTOR aleth. praef. 79 -ius (*i. plus*) sit forsan apud te non peccasse boni ... quam miseris peccasse mali (bonum ... malum *G*). CONC. Arel. a. 554 p. 118, 22 roboris -ius. VEN. FORT. carm. 5, 1, 2 epistulae vestrae -a.

b *c. attr.*: TERT. adv. Marc. 1, 3 p. 293, 21 deum summum esse -um. 294, 4 condicio ipsius summi -i. 294, 7 quae summo -o nihil sinit adaequari. 294, 22 duo summa -a. 1, 4 p. 295, 9. 11. 13. 16. PELAG. in Rom. 1, 19 deus summum -um est.

neutr. pro adv. **magnum, maius, maximum**: **A magnum**: 1 *de vi aut impetu fere i. q. magnopere, valde*: PLAVT. Mil. 822 clamat (MVTIAN. Chrysost. hom. 17, $5^{in.}$ -m atque altum [*gr. p. 133* μέγα καὶ ὑψηλόν]. *cf.* GELL. 5, 9, 6 inclamavit). VERG. Aen. 9, 702 stridens. AETNA 301 commurmurat. SEN. Phaedr. 1065 intonat. AVSON. Mos. 482 -m ... sonoris amnibus. *adde* SYMM. epist. 1, $8^{in.}$ silentes. *cf. p. 128, 56.* AVSON. Mos. 137 per freta -m laberis (*silure*). magna: ACC. trag. 571 circum -a sonantibus ... saxis. [*dub.*: SALL. Iug. 5, 4 -m atque late valuit imperium (*cf. C. F. W. Müller, Nom. u. Acc. 70; aliter Jacobs-Wirz*). VERG. georg. 3, 28 *v. p. 124, 13* (-m *rectius praed. accipias; cf. p. 142, 35*).] 2 *de qualitate i. q. sublime, magnificum in modum, excelse*: PROP. 2, 15, 23 qui nunc -m spiramus amantes (*cf. l. 70 et p. 135, 69*). VAL. FL. 1, 262 stupet in ducibus -mque sonantes haurit (*cf. l. 69; aliter l. 62*). magna: HOR. sat. 1, 4, 44 os -a sonaturum (*cf. l. 68 et* IVV. 7, 108). VAL. MAX. 3, 7, 1° Karthaginem -a spirantem (*cf. l. 66*). MIN. FEL. 38, 6 non eloquimur -a (*per zeugma; cf. p. 124, 51*), sed vivimus (CYPR. patient. 3 p. 398, 21). CASSIOD. Didym. in Iac. 3, 2 p. 6, 9 Z. linguam ... cum sit modicum membrum et -a exsultet. IORD. Get. 183 ut semper -a confideret.

B maius (GRAMM. suppl. *v. p. 149, 30*): 1 *vi comparativi fere i. q. maiore vi, magis, plus* (*cf. p. 64, 68*): **a** *c. verb.*: CIC. Tusc. 2, 56 exclamare (MELA 3, 95 tibiae sonantes -s humanis [AMM. 25, 5, 6 antesignani ... eadem multo -s sonabant]). GERM. 339 nullo gaudet -sve minusve. CYPR. Fort. praef. $2^{in.}$ quid autem potius aut -s curae nostrae ... congruit quam ...? COMM. apol. 474 ut pareat -s (*M*, magis $P^1 v$) induratos esse Iudaeos. 527 infatuant stultos -s (*M*, magis $P^2 v$) evanescere dictis (*cf. Martin, Commodianea, Wien 1917 p. 95*). [IVST. 32, 1, 3 *v. p. 142, 41*]. AMM. 16, 5, 16 barbarica rabies exarserat -s (*cf. Löfstedt, Synt. I 210*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 9, 1 quod vero me -s (magis *V*) omnibus et supra cuncta

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... deterrebat (μεῖζον). NECTAR. Aug. epist. 103, 4 quantum potui, -s ut dicitur minusve respondi. CYPR. GALL. gen. 1075 vulnera fervent. AVELL. p. 639, 20 -s et instantius pro ... principe ... deum orare. IORD. Get. 141 quia Theodosio ... succumbente Gothi -s (*magis l. v.*) saevirent. NOVELL. Iust. 18, 5 quam *mulierem* -s (μᾶλλον) aut quam minus amaverit (VEN. FORT. carm. 7, 11, 7 diligo. carm. app. 9, 14 amat). THEOD. MOPS. in I Tim. 1, 20 p. 83, 13 in I Thess. 1, 6 p. 4, 15. PS. MATTH. euang. 6, 2 -s et melius ... proficiebat. VEN. FORT. carm. 7, 25, 12 *tibi* rex ... honores -s adhuc debet (*cf. p. 56, 35*). carm. app. 20, 3 dum plaudis ovans, mea sunt tua gaudia -s (*i. me etiam magis delectant*). **b** *c. adi.* (*cf. p. 129, 74*): PS. QVINT. decl. 18, 13 p. 331, 28 in -s reditur incertum. IREN. 1, 11, 3 in -s sublime et quasi in maiorem agnitionem extensus (ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον καὶ γνωστικώτερον). FVLG. myth. 2, 16 p. 57, 20 quod -s (magis *MG*) incredibile sit. *c. comp.*: FVLG. myth. 1 praef. p. 9, 2 -s (*PM*, magis *cett.*) celebriorem obitum. **2** *vi positivi fere i. q. valde, multum*: VEN. FORT. carm. 5, 6 p. 170, 10 cum tam magno pollerent -s honore.

C maximum *fere i. q. summopere*: PLAVT. Most. 488 exclamat (APVL. flor. 14 p. 47). [*falso trad.*: VITR. 2, 9, 11 PLIN. nat. 32, 19. *dub.*: TER. Haut. 158 peccatum a me -umst (maxime est *Dε*[1]). SIDON. epist. 7, 9, 1 etiam illa, quae maxumam (*Wouweren*, -um [*i. praesertim?*] *L*, maxime *cett.*) tuarum scilicet aurium minime digna sunt occupare censuram, noscere cupis].

adv. **magnē** (-ĕ?, *cf. l. 28*): *de notione*: SERV. *v. l. 37.* SYNON. Cic. Char. gramm. p. 414, 1 B. singulariter. -e. maxime. praecipue. 423, 11 excellenter. -e (*cf. p. 114, 2*): magnifice. GLOSS. μεγάλως. *de prosodia*: PROB. inst. gramm. IV 155, 13 haec tria corripiuntur, bene male -e (CLEDON. gramm. V 64, 28). *testim. gramm.*: AVG. gramm. V 516, 37 CLEDON. gramm. V 63, 19. GRAMM. suppl. 79, 6 -e maius maxime. 167, 27. [*dub. vel falso trad.*: ASCON. Scaur. p. 28, 4 St. *theatrum* perquam amplae magnitudinis -e (*ci. alia alii*) fecerat. MART. CAP. 6, 592 -e despicabilis (*β L*[m], mage *cett.*).]

de gradu fere i. q. valde: ITALA num. 6, 2 (Aug. loc. hept. 4, 13, *sim.* Lugd.) quicumque -e voverit votum (μεγάλως εὔξηται εὐχὴν). IREN. 5, 21, 2 p. 775[med.] confutatus. FIRM. math. 3, 10, 14 qui -e (maligne *dubitanter edd.*) et frequenter offendant. SERV. georg. 3, 28 'magnumque flentem': -e. CASSIAN. conl. 4, 21, 1 non -e proderit (20, 12, 3). *de modo fere i. q. magnifice, excelse, sublimiter*: PROB. inst. gramm. IV 153, 16 dixit (AVG. in psalm. 92, 7[in.] locuta sunt ... fortiter, -e, excelse. GLOSS. III 285, 16 μεγάλως εἴπας -e dixisti [656, 6]). AVG. civ. 1, 22 p. 37, 4 D. -e potius factum esse quam bene. HERM. Pal. vis. 3, 4, 1 -e (μεγάλως) et mirabiliter habet se res haec (sim. 9, 18, 4). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 40, 19 ut -e super eo sapiant atque glorientur (*I 1, 1 p. 100, 20* μέγα ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 90, 19 bene ac -e inchoavit pro Christi fide certamina. *superl.* **maximē** *v. p. 70, 23 sqq.*

adv. **magniter:** *fere i. q. valde*: CAEL. AVR. diaet. pass. 13 aliqui hoc fieri negant, ... nos autem id fieri -r (manifeste *al.*) probamus. SERM. de conf. diab. 109 delectabar in eam -r (μεγάλως).

adv. **magnō** *v. p. 147, 62.* **magnopere** *v. s.* opus. *Bulhart.*

magūdaris (magȳdaris), *acc.* -im *f.* [*gr.* μαγύδαρις. *J. B. H.*].

de forma **magadur(is)**: PROB. cath. gramm. IV 13, 37 dur terminatum unum legi in Plauto (*sed cf. l. 62*) accusativo casu magadur ..., sed vide ne melius sit nominativo non -dur dicere sed -duris (*cf. l. 70*), aut ... placebit ut monoptotum sit vel indeclinabile. -ud-: PLAVT. Rud. 633 (*CD*, -id- *B*), PRISC., GLOSS.; -yd- (-id-): PLIN., DIOSC. *acc. in* -im (PRISC. gramm. II 329, 5) *v. infra l. 62 et 64; in* -in *infra l. 66.*

i. q. caulis vel radix herbae generis laserpicii: PLAVT. Rud. 633 si speras tibi hoc anno multum futurum sirpe et laserpicium ... seu tibi confidis fore multam -im (*vs. interpolatum putat Leo*). *definitur vel describitur*: PLIN. nat. 1, 19, 16 -is. 19, 45 supernato *radici laserpicii* caule, quem -im vocarunt. 19, 46 alterum genus eius (*sc. laserpicii*) est, quod -is vocatur. DIOSC. 3, 88 silpi ... semen latu, quod appellatur -is (*gr. 3, 80, 1* μαγύδαρις) ... radicem -in dixerunt. *cf.* PRISC. gramm. II 329, 23 significat frugis genus id est caulis, qui nascitur ex ea parte, cuius radix sirpis avellitur, vel ut alii siliginem (*v. adn. Hertzii; cf.* GLOSS. V 507, 3. 572, 24. 621, 38). GLOSS.[L] V Aa M 36 magaduris (*cf. l. 55*): siliginem (GLOSS. V 310, 1 magaduris: sili⟨g⟩o [*an* silfio?]).

?**magulus**, -ī *m.* [*a magus deminutive ut vid.; alii neutr.* magulum *statuunt c. neogr.* μάγουλον '*gena*' *comparantes; v. G. Meyer, SB Wien. 132, 1895, 40 sq. J. B. H.*] SCHOL. Iuv. 2, 16 *Peribomius*: nomen archigalli cinaedi, quem -um conspurcatum dicimus.

magur *hebr.* HIER. in Ier. 4, 20, 2 p. 239, 24 B. (*ad Ier. 20, 3*) pro 'pavore', quod in Hebraico scriptum est -r (מָגוֹר), LXX et Theodotio μέτοικον ... interpretati sunt. *cf.* 4, 21, 3 p. 240, 19. *R.*

***magus (Magus)**, -ī *m.*, μάγος. *de originatione* (*cf. A. St. Pease, University of Illinois studies 6, 1920 p. 175*): APVL. apol. 25 Persarum lingua -us est, qui nostra sacerdos. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 208 -os dicimus quasi magnos a magnis rebus, quas agunt. OP. imperf. in Matth. 2 p. 637 dicebantur ... -i lingua eorum (*sc. Persarum*), quia in silentio et voce tacita deum glorificabant. *prior syllaba producitur*: COMM. apol. 396 (magnum *M*). PROBAE cento praef. 8 HYMN. Ambros. I 5, 12 HIER. epist. 108, 33, 3 (*ubi* reges *ci. Hilb.; sed cf. Weyman, Beitr. 23 sq.*). CYPR. GALL. exod. 274. *de notionibus*: HIER. in Dan. 2, 2 p. 498[C] -i, qui de singulis (sideribus ISID. diff. 1, 291 GLOSS.[L] I Ansil. MA 170) philosophantur. GLOSS. μάγος. γόης. *cf. Abt, D. Apologie des Apul. v. Mad. u. die ant. Zauberei 1908 p. 106 sqq. Clemen, RE XIV 509 sqq.* *in libris graecis respondent*: μάγος *v. l. 66. 84 p. 151, 79. al.* γόης *v. p. 151, 56 (cf. Mommsen, Roem. Strafrecht p. 639 sq.).* *legitur in prosa oratione apud* CIC. VITR. VELL. VAL. MAX. *al., saepius apud* PLIN. nat. (*81*[ies]), APVL. (*46*[ies]), TERT. (*35*[ies]); *in carminibus apud* CATVLL. HOR. OV. LVCAN. IVV. *al.* [*it. port.* mago. *M.-L.*] NOT. Tir. 48, 64 *inter* Chaldeus *et* Symmagus. [*dub. vel corr. v. p. 51, 44 sqq.* *saepe confunditur* -us *et* magnus (*ex. gr.* CATVLL. 90, 1; *cf. etiam p. 122, 74*) *vel* magis (*cf. p. 53, 43*).]

A *de -is Persarum:* **1** *nomen est gentis Persarum, unde sacerdotes eligebantur*: CIC. Tusc. 1, 108 -orum mos est non humare corpora suorum, nisi a feris sint ante laniata. PLIN. nat. 6, 116 -i optinent Frasargida castellum, in quo Cyri sepulchrum est (*cf.* SOL. 55, 2). AMM. 23, 6, 32 in his tractibus -orum agri sunt fertiles (23, 6, 35 sq. *fusius de historia eorum*). LIB. gener. chron. I p. 107, 197, 12 *inter gentes, quae turrim Babylonicam exstruxerunt* (*cf.* CHRON. Alex. chron. I p. 107, 167, 12). *nota*: PLIN. nat. 26, 19 tot reges -orum (*i. Parthorum*). **2** *de ipsis sacerdotibus Persarum*: CIC. leg. 2, 26 -os Persarum, quibus auctoribus Xerxes inflammasse templa Graeciae dicitur. div. 1, 91 nec quisquam rex Persarum potest esse, qui non ante -orum disciplinam scientiamque perceperit (*cf.* PLIN. nat. 37, 147 -is regem constituentibus). NIGID. Serv. auct. ecl. 4, 10 -i aiunt Apollinis fore regnum. VITR. 8 praef. 1 omnium rerum principium ... -orum sacerdotes aquam et ignem *professi sunt* (*cf.* TERT. adv. Marc. 1, 13 p. 307, 14. FIRM. err. 5, 1 p. 12, 1 Persae et -i omnes, qui Persicae regionis incolunt fines, ignem praeferunt. SIDON. carm. 2, 83. CASSIOD. hist. 10, 30 p. 1185[A] -os ... appellant Persae eos, qui elementa deificant). VAL. MAX. 3, 2 ext. 2 cum *Darius* sordida et crudeli -orum tyrannide Persas liberaret (*cf.* 7, 3 ext. 2. 9, 2 ext. 6 SEN. dial. 5, 16, 3 AMPEL. 30, 2 IVST. 1, 9, 12 *al.*). SEN. epist. 58, 31 -i, qui forte Athenis erant, inmolaverunt defuncto *Platone*. CVRT. 3, 3, 9 -i ... patrium carmen canebant (*cf.* 5, 1, 22 -i ... suo more carmen canentes, post hos Chaldaei [*cf. l. 64 p. 151, 20*] Babyloniorumque non vates modo, sed etiam artifices). LVCAN. 8, 220 foedera ... per vestros astricta -os (*cf.* SIDON. carm. 2, 83). APVL. apol. 26 nec ulli temere inter Persas concessum est -um esse. AMM. 23, 6, 32 sqq. CASSIOD. hist. 3, 2 p. 943[C] -os, qui religionem Persarum veluti quaedam sacerdotalis tribus per successionem generis ab initio commissam habere noscuntur. *praecipue commemorantur propter scientiam divinationis aliarumque artium occultarum* (*etiam impiarum v. infra l. 51 et cf. l. 79*): CIC. fin. 5, 87 cur ipse Pythagoras ... Persarum -os adiit? (*cf.* VAL. MAX. 8, 7 ext. 2 -orum ..., a quibus siderum motus cursusque stellarum et uniuscuiusque vim, proprietatem, effectum ... animo sorpsit. PLIN. nat. 24, 156. 160. APVL. flor. 15 p. 56 Pythagoram ... doctores habuisse Persarum -os). nat. deor. 1, 43 portenta -orum. div. 1, 46 quae -i Cyro ... interpretati sint. *ibid.* -os ..., quod genus sapientium et doctorum habebatur in Persis (*cf.* OP. imperf. in Matth. 2 p. 637 -i ... apud illos [*sc. Persas*] non malefici [*cf. p. 151, 34*], sed sapientes intelliguntur). 1, 47 clamitasse -os pestem ac perniciem Asiae ... natam. *ibid.* de Indis et -is (*cf.* APVL. Plat. 1, 3). 1, 90 in Persis augurantur et divinant -i (*cf.* PLIN. nat. 24, 164). VELL. 2, 24, 3. VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 consulti -i. LVCAN. 6, 450 vetustorum ... penetrale -orum. CLAVD. 8, 145 te Persae cecinere -i.

B *de sacerdotibus vel sapientibus aliarum gentium:* **1** *nationum orientalium*: PLIN. nat. 25, 13 peragratis Persidis Arabiae Aethiopiae Aegypti -is. TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 398, 3 -os reges habuit fere oriens. IVVENC. 1, 226. VVLG. Dan. 1, 20 ariolos et -os. 1, 27 -i, arioli et aruspices. 4, 4 *coni.* Chaldaei. 5, 15 sapientes, -i. *al.* *de tribus -is, qui Christum donis muneraverunt* (*cf.* VVLG. Matth. 2, 1 -i [μάγοι] ab oriente venerunt Ierosolyma. 2, 7. 16): TERT. idol. 9 p. 38, 16. 21 *al.* carn. 2 p. 427, 2 Oe. adv. Marc. 3, 13 p. 397, 16 illi -i infantiam Christi recentem auro et ture munerantes. p. 398, 23 -os ... Samaritarum appellatione titulavit. IVVENC. 1, 246 gaudia magna -i gaudent sidusque salutant. AMBR. fid. 1, 4, 31 p. 535[B] HIER. epist. 57, 8, 3. 65, 14, 4. 108, 33, 3 (*v. l. 2 sq.*). PRVD. apoth. 646 cath. 12, 28 *al.* AVG. c. Faust. 2, 5 p. 258, 3 serm. 185, 1, 1 *al.* LEO M. serm. 33, 2 p. 241. SIDON. epist. 6, 9, 3 evangelicos -os. ISID. orig. 8, 9, 25 stellarum interpretes -i nuncupabantur, sicut de his legitur qui in euangelio natum Christum adnuntiaverunt. **2** *de -is Aegyptiorum*: PLIN. nat. 25, 13 *v. supra l. 61.* SVET. frg. 177, 8 p. 316, 1 -os docuit mysteria vana Nechepsus. CONSVLT. Zacch. 1, 18 p. 22, 23 Mor. HIL. myst. 19, 14. AMBROSIAST. in II Tim. 3, 8 p. 494[A] erant -i vel venefici (*cf. p. 151, 38*) Aegyptiorum, qui arte magiae suae virtutibus dei ... resistere se putabant. HIER. epist. 18[A], 15, 9. RVFIN. Orig. in num. 13, 4 p. 112, 20 B. erant in Aegypto incantatores et -i. *saepe.* AVG. civ. 10, 8 p. 413, 23 D. -i Pharaonis ... facere quaedam mira permissi sunt. 16, 43 p. 194, 9. 22, 10 p. 583, 16 divers. quaest. 79, 4. PALLAD. hist. mon. II 10 p. 360[B] a -is (*p. 49, 11 B.* μάγων), qui

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

potentes erant ... apud Pharaonem. *et al.* *de Druidis*: PLIN. nat. 16, 249 Druidae — ita suos appellant -os. 29, 53.

C ***de quolibet homine occultis artibus dedito*** (*potissimum in malam partem i. q.* ***praestigiator****, incantator, veneficus*): CATVLL. 90, 1. 3 -us ex matre et gnato gignatur oportet, si vera est Persarum impia relligio. HOR. carm. 1, 27, 22 quae saga, quis te solvere Thessalis -us venenis ... poterit ...? epist. 2, 1, 213 (*cf.* PORPH. *ad l.*). OV. met. 7, 195 sq. Hecate ... adiutrix ... cantusque artisque -orum, quaeque -os, Tellus, pollentibus instruis herbis. LVCAN. 6, 431 supernis detestanda deis saevorum arcana -orum (maiorum Z^{1}). 6, 440 sensura ... saxa canentes arcanum ferale -os. 6, 577 -is magicisque deis incognita verba. 6, 767 ut nullos cantata -os exaudiat umbra (*cf. l. 47. 66 et* PS. QVINT. decl. 10, 4 p. 192, 17 *al.* SVET. Nero 34, 4 facto per -os sacro evocare manes ... temptavit. TERT. apol. 23, 1 si et -i phantasmata edunt, etiam defunctorum infamant animas *eqs.* LACT. inst. 7, 13, 7 -o aliquo praesente ..., qui sciret certis carminibus cieri ab inferis animas *eqs.* CONSVLT. Zacch. 1, 13 p. 16, 5 Mor. cum et peritiores -i mortuos suscitent. AVG. epist. 137, 13). QVINT. inst. 2, 10, 5. 7, 3, 7 an carmina -orum veneficium *sit.* IVV. 3, 77 grammaticus, rhetor ..., augur ..., medicus, -us. TAC. ann. 2, 27, 2 iuvenem ... ad Chaldaeorum (*cf. Onom. vol. II 367, 56*) promissa, -orum sacra, somniorum etiam interpretes impulit (*cf.* 6, 29, 4). 2, 32, 3 facta et de mathematicis -isque Italia pellendis senatus consulta (*de poenis -orum cf. et* PAVL. sent. 5, 23, 17 -i vivi exuruntur. COD. Theod. 9, 16, 4 [*a.* 357]). 16, 30. SVET. frg. 81 p. 94, 1 Pythagoricus et -us (frg. 85 p. 95, 1). APVL. apol. 9. 25. 26 more vulgari eum isti proprie -um existimant, qui communione loquendi cum deis immortalibus ad omnia quae velit incredibili quadam vi cantaminum polleat. 31 -orum cerimonia. 43 inter deos atque homines ... medias quasdam divorum potestates intersitas ... -orum miracula (*Plat. symp.* 202^{D} γοητείαν) gubernare (*cf.* Socr. 6 p. 133. *sim. apud christianos* MIN. FEL. 26, 10 -i ... quicquid miraculi ludunt, per daemonas faciunt. CYPR. idol. 6 p. 23, 16. VICTORIN. PETAV. in apoc. 13, 4 p. 129, 10 haec ... -i faciunt per angelos refugas. LACT. inst. 2, 14, 10 AVG. civ. 8, 16 p. 345, 6 D. 8, 19 p. 350, 1 *al.*). 51 -i et malefici hominis (*cf.* LACT. inst. 2, 16, 4 HIER. in Dan. 2, 2 p. 498^{D}. ISID. orig. 8, 9, 9 -i sunt, qui vulgo malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. hi et elementa concutiunt, turbant mentes hominum *eqs. al.*). 78 -um et veneficum. 90 quicumque alius post Zoroastren et Ostanen inter -os celebratus est (*cf.* MIN. FEL. 26, 11 ARNOB. nat. 1, 52 p. 35, 18). *passim.* TERT. apol. 35, 12 astrologos et haruspices et augures et -os. 43, 1 sicarii, venenarii, -i (*cf.* pudic. 5, 11 p. 227, 13). idol. 9 p. 39, 14 sophistas aut Chaldaeos aut incantatores aut coniectores aut -os. praescr. 43, 1 p. 58, 20 commercia haereticorum cum -is ..., cum circulatoribus, cum astrologis. anim. 57 p. 394, 2 audaciae -orum et fallaciae somniorum. SPART. Did. 7, 9 LAMPR. Heliog. 8, 2. 9, 1. ARNOB. nat. 4, 12 p. 150, 12 si -i, haruspicum fratres, suis in accitionibus memorant antitheos saepius obrepere pro accitis. *al.* FIRM. math. 3, 2, 18 -os [ac] famosos ..., vel philosophos opinatos. 3, 7, 6 sacerdotes, -os, archiatros. 3, 7, 20 *al.* IVST. 12, 13, 5 compulsus est ... -orum praedicta contemnere ut falsa et incerta. QVEROL. p. 4, 8. 25, 9 *al.* SERV. auct. Aen. 4, 508 solent -i effigies eorum facere, propter quos carmen instituunt. COMMENT. Lucan. 6, 448 Thessali -i, qui principatum tenent. HIER. epist. 53, 1, 4 Apollonius — sive ille -us, ut vulgus loquitur, sive philosophus. 54, 2, 2 me -um, me seductorem clamitans. VVLG. lev. 20, 6 ad -os et ariolos (*cf.* 19, 31. I reg. 28, 3. 9 *al.*). RVFIN. hist. 2, 11, 2 deceptor quidam -us (γόης; *cf.* 3, 26, 4). Orig. in num. 13, 5 p. 114, 26 B. *saepe.* AVG. civ. 8, 18 p. 348, 13 D. amant in maleficiis -orum mille nocendi artes. 8, 20 p. 351, 6 *al.* COD. Theod. 9, 16, 6 (*a. 358*) omnes -i ... humani generis inimici credendi sunt *eqs.* CONST. Sirm. 8, 26 (*a. 386*). CASSIOD. hist. 1, 14 p. 913^{C}. *et al.* ***de medicis et physicis*** (*cf.* APVL. apol. 27) *arcanarum artium studiosis, quas primitus ab ipsis -is Persarum (cf. p. 150, 45) accepisse traduntur*: PLIN. nat. 20, 74. 21, 62 -os Parthorumque reges (*cf.* 24, 165). 21, 66. 166. 176. 22, 20 non -orum solum vanitate, sed etiam Pythagoricorum (*cf.* 28, 89. 94. 37, 54. 124). 24, 160 hac *herba* -os uti, cum velint deos evocare. 28, 85 inritas fieri -orum artes, generis vanissimi (*cf.* 28, 104). 29, 68 -orum mendacia (*cf.* 37, 155. 192). *et passim praecipue in libris XXVIII—XXX; v. ind. Iani.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 119 -os adhibendos atque eorum incantationes (*in morbo comitiali*). ***de Christo****, qui propter miracula -us censebatur*: TERT. apol. 21, 17 sequebatur, uti -um aestimarent de potestate. 23, 12 carn. 5 p. 435, 20. 23 Oe. CYPR. idol. 13 p. 29, 16. COMM. apol. 388 (*v. Brewer, Commod. p. 311 sq.*). LACT. inst. 4, 15, 1 *al.* HIER. epist. 14, 11, 2 hic -us daemonium habens. 45, 6. 3 (*ibid.* seductor). AVG. serm. 43, 4, 5. *sim.* ***de martyribus Christianis***: PRVD. perist. 10, 868 quousque tandem summus hic nobis -us inludet ... Thessalorum carmine poenam peritus vertere in ludibrium? GREG. TVR. Thom. p. 103, 8 -um illum esse et seductiones vanissimas exercere. PASS. Matth. 22 p. 248, 24 -us (*μάγος*) aut maleficus (*cf. l. 34 p. 150, 54*) aut deus aut dei angelus. PASS. Paul. 14 p. 39, 12 quid credis impostori et -o? PASS. Petr. Paul. long. 11. PASS. Theclae 15 p. 38, 5. 20 p. 51, 16 tolle -um, tolle blasphemum. *et al.* ***de Simone -o*** (*cf.* VVLG. act. 8, 9 Simon, qui ... fuerat ... -us [*μαγεύων*]): TERT. apol. 13, 9 idol. 9 p. 39, 4 PS. TERT. haer. 1 p. 213, 14 FILASTR. 29, 1. 82, 7. HEGES. 3, 2, 1 p. 185, 18 U. torquebatur -us apostoli gloria. *et al.* ***de aliis haereticis*** (*cf.* VVLG. act. 13, 6 invenerunt quemdam virum -um pseudoprophetam. 13, 8 resistebat ... Elymas -us): TERT. anim. 35 p. 360, 5 Carpocrates ... -us. 50 p. 381, 6 haeretici -i (magis *Urs.*) Menandri. 57 p. 392, 24 *al.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 10 p. 60, 19.

f. ***maga**, -ae. [*dub.*: APVL. met. 6, 16 tu ... -a (*vg.*, magna φ, *quod def. Kronenb., aliter Helm [v. adn. crit.]*) videris quaedam mihi et alta prorsus malefica.] SEN. Herc. O. 523 hoc ... -ae dixere amorem posse defigi malo. 526 Mycale ... unam inter omnes Luna quam sequitur -as (magam *A*) astris relictis. APVL. met. 2, 5 -a primi nominis et omnis carminis sepulchralis magistra. ADNOT. Lucan. 6, 775. 778. 824 *al.* COMMENT. Lucan. 6, 436 SCHOL. Stat. Theb. 2, 21. 3, 140. AVG. civ. 18, 17 p. 276, 32 D. de illa -a famosissima Circe. DRAC. laud. dei 2, 336 excantavit agens animam -a. Romul. 343 (*de Medea*). *al.* IORD. Get. 121 quasdam -as mulieres, quas patrio sermone Haliurunnas ... cognominat *eqs.* *de feminis* ***martyribus***: AMBR. epist. 1, 12 p. 740^{B} (*syn.* malefica). PASS. Theclae C 37 p. 105, 22.

adi. **magus**, -a, -um (*cf. l. 15*). [*dub. coni. v. p. 51, 44. 45. 48.*] OV. am. 1, 8, 5 -as artes Aeaeaque carmina novit. medic. 36 herbis, quas -a terribili subsecat arte manus. SEN. Herc. O. 467 carmine ... -o. CLAVD. 28, 348 -o ... ritu. *Dietzfelbinger.*

magȳdaris *v.* magudaris.

ma(h)eleth *indecl., hebr.* מַחֲלַת. *nomen cantilenae vulgaris vel instrumenti musici*: VVLG. psalm. 52, 1 *psalmus* pro -th (ὑπὲρ μαελέθ). 87, 1 (*cf.* CASSIOD. *ad l.*).

ma(h)il, *hebr.* מְעִיל. HIER. epist. 29, 4, 6 ἔνδυμα quod Hebraeo sermone (*lev. 8, 7*) vocatur -l, 'subteriorem tunicam' *significat.* 64, 14, 1 -l id est tunica talaris, tota hyacinthina (*inde* ISID. orig. 19, 21, 4 [mah- *vel* mach- *codd.*]).

[**mahunus** (mahonus, manus) mic(h)onus GLOSS. *vox germ.; ad formas cf. Kluge, Arch. Roman. 6, 236.*]

maia, -ae *f.*, *μαῖα*. GLOSS.^{L} II Abav. MA 25 medica vel obstetrix (*cf.* I Ansil. MA 359). [*val.* maie *M.-L.*] [*coni.*: CYPR. GALL. exod. 32 *rex Aegypti* praecipiens -is (*Peiper*, manibus *codd.; cf. Vulg. exod. 1, 15* obstetricibus; *LXX μαίαις*), pariant cum germina fetae, exstinguant ... mares.] *comp.*: iatromea.

maiālīnus, -a, -um *a* maialis. *f. subst.* maiālīna (*sc.* caro): GLOSS. *τομιαῖον* (*sc. κρέας*). *δελφάκειον.*

maiālis, -is *m.* [*a* Maius, Maia *derivant antiqui (v. l. 46); cf. Leumann, Adj. auf -lis 14. J. B. H.*] [*it.* maiale. *M.-L.*]

i. q. ***sus castratus***: VARRO rust. 2, 4, 21 castrantur verres commodissime anniculi ...: quo facto nomen mutant atque e verribus dicuntur -es. 2, 7, 15 *castrati* in subus -es (*cf.* PAVL. FEST. p. 46 M.). 2, 9, 1 verres, -es, scrofae. FEST. p. 293 M. *opp.* verres. GLOSS. I p. 302 magalis porcus sine testiculis. *τομίας χοῖρος. τόμιος.* bearug (*anglosax.*). GLOSS.^{L} V Abba MA 25 porcus pinguis, eo quod de his Maiae sacrificabant (*vel* sacrificabatur). II Philox. MA 32 -is *δέλφαξ.* *in tit. fab.*: POMPON. Atell. 79. LEX Sal. 2, 12 si quis -e votivo furaverit (*cf.* 2, 13). ***translate***: TITIN. com. 33 mihi subvenias, ne ego -is (*i. castratus*) fuam. *in convicio*: CIC. Pis. 19 consulem ..., quem in hoc -i (*Taur., Isid. orig. 2, 30, 4*; animali *dett.*) invenire non possem.

deriv.: maialinus. *R.*

***maiestās**, -ātis *f.* [*ex* *mag-jes-tāt-, *cf.* maior. *J. B. H.*]

PAVL. FEST. p. 136 M. -s a magnitudine dicta (*inde* GLOSS.^{L} III Abol. MA 8, *ubi* dennium *add.* v [*i.* d(icit) *vel* d(ixit) Ennius *? Linds.*]) *scribitur* (*cf. Schuchardt, Voc. I 69*): mages-: *saepius in codd. v. p. 155, 68. 157, 39. 158, 9. 11 al.* (*sim.* magis-: MIN. FEL. 19, 13 CLAVD. DON. Aen. 9, 124: *cf. etiam errorem codd.* SEN. contr. 1, 2, 17 [*v. p. 153, 19*]). maiies-: CIL XIII 3672 (*s. IV*). maes-: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 106. *notatur*: mai: CIL III 2970. m *in formula* d(evotus) n(umini) m(aiestati)q(ue) *passim; v. indices CIL et Dessau, inscr. III 2, 766.* *de formatione*: PRISC. gramm. II 128, 21 GRAMM. suppl. 69, 19. 116, 3. *plur.* (*inde a* TERT.) *v. p. 153, 11. 28. 51. 154, 16. 22. 23. 156, 45.* *usurpatur tamquam* ***masc.*** (*sc. constructione ad sensum; cf. Vroom, de Comm. metro et synt., Utrecht 1917 p. 49*): COMM. apol. 467 instr. 1, 17, 17 (?). ***prosodia legitima neglegitur in versibus rhythmicis*** COMM. instr. 1, 17, 5 apol. 130. 233. 280. 467 VEREC. satisf. 197 (*v. p. 157, 73*). *de* ***notione***: SYNON. CIC. Char. gramm. p. 427, 3 B. honor ... nobilitas. dignitas ... claritas. claritudo. magnitudo. -s. p. 439, 19 potentia ... amplitudo -s. GLOSS. *θειότης. δόξα ἐξουσία.* GLOSS.^{L} II Philox. MA 34 -s: *μεγαλ⟨ε⟩ιότης.* 35 -is crimen: *καθοσιώσεως ἔγκλημα.* *de re cf. Kuebler, RE XIV 542 sqq., Daremberg-Saglio s. v.* *legitur apud poetas inde a* LIV. ANDR. ACC. AFRAN. LVCR. VERG. *passim, sed nusquam saepe; in prosa oratione inde ab* ANTON. (*v. p. 154, 69*), MACRO (*v. p. 157, 2*), VARRONE, RHET. Her., *saepissime apud* CIC. *et* LIV. NOT. Tir. 38, 72 *post* potestas. [*delendum videtur*: CIC. Phil. 1, 22 PREC. terr. 4].

i. q. ***magnitudo, amplitudo, sublimitas, dignitas***:

I ***deorum*** *rerumque divinarum*: **A** *ipsorum* ***numinum***: **1** *in universum de* ***summo numine***: CIC. ac. 2, 120 *dei* -em deducitis. SEN. benef. 4, 19, 4. nat. 1 praef. 3 an -is diminutio sit. 7, 30, 4. frg. 26 auctoritatem ac -em iudicis tui (*i. dei*). 123 -e leni verendum. *al.* MIN. FEL. 19, 13. TERT. apol. 24, 3 principem mundi perfectae -is.

[Dietzfelbinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ARNOB. nat. 4, 20 p. 157, 10 *syn.* sublimitatis. LACT. inst. 1, 8, 1 vim -emque *unius dei.* PRVD. c. Symm. 1, 13 *ne* elementorum naturam ... summa pro -e sacraret. 1, 484 quanam ... arma -e regi.

2 *deorum paganorum* (*cf. etiam p. 156, 2; metonymice v. infra l. 7. 13. 21. 23. 28. 33*): CIC. div. 2, 105 negant id esse alienum -e deorum (*cf.* 2, 135 nat. deor. 2, 77 LIV. 22, 3, 4 PLIN. nat. 25, 28. STAT. Theb. 1, 209 mixtā convexa deorum -e tremunt. APVL. mund. pr. prophetae ... deorum -e completi. *al.* ARNOB. nat. 4, 27 p. 164, 10 existimationem *deorum* -emque laedentia [*cf.* LACT. inst. 2, 4, 36 violatae deorum -is. *v. et p. 154, 11*]. 4, 32 p. 167, 20 deorum indignum -bus. *et al.* *cf.* CIC. div. 1, 82 *di* non censent esse suae -is. 2, 102. OV. Pont. 4, 8, 56 di ... carminibus ... fiunt tantaque -s ore canentis eget). PREC. terr. 25 herbas, quas ... generat -s (mag- *A*) tua, *Tellus.* 32. OV. met. 2, 847 -s *Iovis* et amor (*cf.* GERM. 186. CE 249, 18 [*a. 136*]. ARNOB. nat. 5, 9 p. 182, 10 *Iuppiter* ponderis et -is oblitus. MART. CAP. 6, 582 Ioviali caelestiumque -e. CIL III 1918 -e et numine. *al.*). 4, 540 abstulit *Neptunus* illis (*Inoni et Melicertae*) quod mortale fuit, -emque verendam imposuit. SEN. contr. 1, 2, 17 quam nulla vis humana divinae resisteret -i (*Thomas,* magis *codd. cf.* SVET. Cal. 22, 2 TERT. nat. 1, 10, 38 *al. v. etiam infra l. 54*). exc. contr. 8, 1 numinum. 8, 2. SEN. Herc. f. 722 sedens ... dira -s dei *Ditis* (CLAVD. rapt. Pros. 1, 80 nigra ... verendus -e sedet. *cf.* PRVD. c. Symm. 1, 407 Orci imperium, verae ceu -is, adoras). SVET. Nero 1, 1 in fidem -is *iuvenum caelestium.* FRONTO p. 8, 12 N. ratio fortunam *deam* aequiperat neque -e ... neque dignitate. APVL. met. 2, 4 numinis *Dianae* (*cf.* VVLG. act. 19, 27 [μεγαλειότητος]). 6, 15 per Stygis -em *iurare.* 11, 1 praecipua -e *lunae deae.* 11, 15 *Isidos* -s (*cf.* CIL XIV 352). *al.* TERT. apol. 25, 5 *Cybelae.* nat. 1, 10, 45 constuprantur ... -es. IVST. 24, 6, 7 *Apollinis.* ARNOB. nat. 5, 19 p. 190, 19 pleno dei *Bacchi* numine ac -e. AVSON. 433, 2 *Neptunus* praesentia -is instigat *Graecos.* AMM. 24, 4, 24 si misceri hominibus numina -is iura permittunt. PRVD. c. Symm. 1, 149 regia ... omnis vim -is ... retinere potestas credita *est.* 1, 189 terrigenae domus (*i. templum*) unica -is. CLAVD. 1, 126 inhorruit atrum -e *deae Romae advenientis* nemus. CIL III 10060 numini -ique (*cf.* X 3793; *v. etiam p. 152, 61*). *al.* *fere i. q. splendor:* OV. fast. 1, 224 -s convenit ... deo *cuilibet.* *i. q. reverentia, gloria* (*cf. p. 154, 13. 155, 37*): APVL. met. 4, 30 Venus, quae cum mortali puella (*i. Psyche*) partiario -is honore tractor. *de -e deorum in artificiis expressa:* VAL. MAX. 8, 11 ext. 5 Neptuni imaginem ... excellentissimis -is coloribus complexus est. SIL. 3, 31 nulla effigies simulacrave nota deorum -e locum et sacro implevere timore. STAT. silv. 4, 6, 36 tantus honos operi (*sc. simulacro Herculis*) finesque inclusa per artos -s. QVINT. inst. 12, 10, 9 -s operis deum aequavit.

3 *dei Christiani* (*saepissime in periphrasi pro ipsa persona e. g. l. 51. 52. 56. 63. 67*): MIN. FEL. 32, 1 vim tantae -is (*cf.* TERT. adv. Marc. 2, 27 p. 372, 25). 38, 4. TERT. apol. 18, 3 quae signa -is suae iudicantis *deus* ediderit. adv. Prax 11 p. 244, 25 plenam -em et auctoritatem *trinitatis* (*cf.* FILASTR. 51, 3. 142, 3 divinitatem -emque. *al.* AVSON. 152, 17 AVG. fid. et symb. 9, 17 p. 19, 11. serm. 52, 6, 17 ineffabilis. COD. Theod. 16, 1, 2 pr. [*a. 380*]. 16, 1, 3 [*a. 381*]. ENNOD. epist. 9, 7, 1 p. 233, 3 triplicem in -bus unitatem). 30 p. 288, 9 spiritum sanctum ... tertium gradum -is (*cf.* resurr. 24 p. 59, 27 castit. 4 p. 744, 19 *al.*). adv. Val. 7 p. 185, 16 census ... sanctitatis et -is haereticae. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 19 divinae -is (*cf.* 2, 25 p. 370, 13 CYPR. eleem. 19 p. 388, 8 *et al. v. etiam supra l. 19*). ITALA exod. 33, 22 (Aug. gen. ad litt. 12, 27 p. 421, 6) ut transiet mea (*i. dei*) -s (δόξα, *Vulg.* gloria; *cf.* 24, 17 [Ottob.]. VVLG. Is. 60, 7). Ezech. 8, 4 (Weing.) -s domini (*cf.* I Petr. 4, 14 [Cypr. Fort. 9 p. 332, 1] -is et virtutis. VVLG. exod. 40, 33 -e d. coruscante. deut. 5, 24 [*coni.* magnitudinem]. II par. 7, 1 -s d. implevit templum [*cf.* Ezech. 43, 4 ingressa est]. II Macc. 2, 8). Sirach 1, 16 (Fulg. aet. mund. p. 143, 22) initium sapientiae timor est -is (κυρίου. *Vulg.* domini). Hebr. 8, 1 (Mutian. Chrysost. hom. 14, 1) ad dexteram sedis -is (μεγαλωσύνης. *Vulg.* magnitudinis. *cf.* VVLG. Matth. 19, 28 [δόξης]. 25, 31). I Cor. 2, 8 (Hier. epist. 57, 9, 5 *al.*) dominum -is (δόξης. *Vulg.* gloriae; *cf.* FILASTR. 37, 2 deus -is). CYPR. epist. 59, 1 p. 666, 19 dei -e (*cf.* 59, 13 p. 682, 3. 8. COMM. apol. 102 dei -e ... sibi conscia sola est. VVLG. psalm. 71, 19. sap. 7, 26 speculum ... dei -is [ἐνεργείας]. apoc. 15, 8 impletum est templum fumo a -e [δόξης] dei. INSCR. christ. Diehl 97 fabente -e dei. *al.* *cf.* VVLG. Is. 2, 10 a gloria -is eius. 2, 19. 63, 12 bracchio -is suae. Bar. 5, 9 in lumine -is suae. Ezech. 43, 2 terra splendebat a -e eius. AVG. c. Fort. 9 p. 88, 22 *al.*). 63, 19 p. 717, 2 cum in claritate sua et -e caelesti *Christus* venire coeperit (*cf.* VVLG. Matth. 24, 30 [δόξα]. 25, 31 [Ps. HIER. expos. in Matth. p. 559[B] -em id est potestatem dignitatem]. Luc. 9, 26. 21, 27 cum potestate ... et -e). unit. eccl. 21 p. 229, 12 si non ... blasphemetur (*cf. p. 154, 5*) ... -s et dignitas Christi (*cf.* PRVD. apoth. 556 -e [*i. deitate*] *esse Christum* negant [673]. psych. 80 -e *Christi* non degenerante per usum carnis. AVG. psalm. 65, 10 *in Christo* latebat -s [*opp.* infirmitas]. serm. 160, 4 *opp.* humilitas. 284, 6 respexit *Petrum* non corpore, sed -e. CONC.[S] I 5 p. 155, 20 nulla parte -is [ὑπεροχῆς] patris inferior *Christus. al.*). PS. CYPR. merced. 3 oculis supernae ... -is (*cf.* CANON. Migne 56, 896[B] CASSIOD. var. 4, 22, 1 NOVELL. Iust. 112, 2, 1 *al.*). COMM. apol. 280 visa est in terra -s. 467 -s cum esset in carne. LACT. inst. 1, 1, 5 consilia ... illius -is aeternae. 1, 1, 8 *al.* 2, 19, 1 -e caelesti suggerente (*cf. p. 153, 73.* COD. Iust. 1, 17, 1 pr.). opif. 3, 4 providentissima illa -s. *al.* CHALC. comm. 126 reperta ... illa -e puerili (*de Iesu puero*). HIL. trin. 5, 34 solitariae in patre -is. VVLG. Iudas 8 dominationem ... spernunt, -em (δόξας) ... blasphemant (*cf. p. 153, 76*). PRVD. apoth. 257 -is patriae (*i. dei patris* [*cf.* CHROMAT. in Matth. p. 330[C]]). ham. 65 praesaga Patris ... -s (*cf.* 840). perist. 6, 119 -s ... iubet. *al.* SACR. Leon. 308 *al.* LEO M. epist. 28, 3 (Conc.[S] II 2, 1 p. 27, 3) suscepta est a -e (θειότητος) humilitas. COD. Iust. 3, 12, 9 pr. (*a. 469*) dies -i altissimae dedicatos. CIL X 7112 -is vox. *et al.* *de crimine -is dei* (*cf. p. 152, 82. 153, 9*): FILASTR. 10, 2. LIB. pontif. p. 139, 20 reum ... -is. FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 9, 29 edacitatis culpa *Adam et Evae* ... usque ad crimen -is accessit. *fere i. q. reverentia, religio* (*cf. p. 153, 36*): MIN. FEL. 26, 11 verum deum merita -e prosequitur. *plur. i. q. virtutes, vires:* ITALA exod. 15, 11 (Verec. in cant. 1, 12) *deus* mirabilis in -bus (δόξαις). PS. ORIG. tract. 19 p. 206, 21 de -bus et virtutibus Christi locuti.

4 *angelorum, diaboli, sanctorum:* CYPR. zel. 4 p. 421, 9 *diabolus* angelica -e subnixus (*cf.* PRVD. ham. 168 -e ferox. PS. TERT. haer. 2 p. 216, 6 huius ... potentiam et -em). VVLG. Luc. 9, 31 *Moyses et Elias* visi in -e (δόξῃ). VICTRIC. 1, 3 habeo vestrarum (*sc. sanctorum*) praesentiam -um. *al.* GREG. M. in Ezech. 1, 8, 23 *Christus* humanitatem suam ... -bus archangelorum superposuit.

B *rerum:* 1 *qualitatum et actionum deitatis:* QVINT. inst. 3, 7, 7 naturae *deorum.* MIN. FEL. 18, 7 divini imperii. TERT. paenit. 4, 6 p. 15, 12 divinae potestatis (*cf.* HIER. epist. 1, 11 divinae potentiae sublimanda -s). anim. 33 p. 356, 5 iudicii ... divini ... gravitatem -em dignitatem. ITALA Is. 2, 19 (Aug. c. Faust. 13, 9) a -e virtutis (δόξης. VVLG. a gloria -is) *domini* (*cf.* II Thess. 1, 9 [Pelag. in l. p. 441, 12]). Col. 1, 11 (Pelag. in l. p. 453, 10) secundum -em (κράτος. *Vulg.* potentiam) claritatis *dei.* 1, 27 (Pelag. in l. p. 456, 17) notas facere divitias -is (δόξης. *Vulg.* gloriae) mysterii *domini.* CYPR. patient. 22 p. 413, 22 censurae *dei iudicis* (*cf.* epist. 69, 6 p. 755, 11). epist. 74, 5 p. 802, 22 -i nominis *Christi* (*cf.* ARNOB. nat. 4, 16 p. 154, 15 FIRM. err. 8, 4 p. 25, 9 *al.*). RVFIN. Orig. princ. 4, 3, 30 p. 352, 16 deitatis *Christi* (*cf.* PS. PHOEBAD. fid. 4 p. 40[D]). MART. CAP. 7, 728 Paedia ... cui quaedam -s nobilissimae vetustatis (*cf. etiam p. 157, 59. 74*) ... renidebat. 9, 892 Iovialis vigoris. *al.* *huc pertinet:* VVLG. prov. 25, 27 qui scrutator est -is, opprimetur a gloria.

2 *rerum sacrarum:* IVV. 1, 113 inter nos sanctissima divitiarum -s, etsi funesta pecunia templum nondum habitat. 3, 174 dierum festorum ... -s. 11, 111 templorum ... -s praesentior (IVST. 24, 6, 6 PRISC. rhet. 6, 19 p. 556, 2. PRVD. perist. 11, 218 templum ... superba -e potens. *al.* *cf.* GELL. 4, 9, 7 *delubrorum.* APVL. met. 5, 1 domus *deorum*). SVET. Tib. 63, 1 Praenestinarum sortium. APVL. met. 11, 30 divini somnii suada -s. TERT. apol. 20, 1 scripturarum. adv. Val. 1 p. 177, 12 *mysteriorum Cereris.* CYPR. epist. 30, 3 p. 551, 17 eversa fidei -e. 36, 2 p. 573, 23 evangelii fracta ... -s. 59, 9 p. 676, 15 catholicae ecclesiae (*cf.* epist. 68, 2 p. 745, 18). 69, 16 p. 766, 20 baptismo ... -s sua et sanctitas derogatur. FIRM. err. 27, 8 p. 72, 15 immortalis sanguinis. *al.* PRVD. apoth. 879 si -s (*i. deitas*) animae est. perist. 10, 263 *focorum.* AVG. util. cred. 13, 29 p. 37, 17 catholicae disciplinae. SVLP. SEV. dial. 2, 6, 7 separata mysterii -e. MACR. Sat. 1, 7, 24 religionis. INSCR. christ. Diehl 14, 11 sacrorum. *al.* *sim. de excelsitate naturae, rerum naturalium:* LVCR. 5, 2 pro rerum -e ([*pertinet etiam ad II B 2 a; cf.* 5, 7]. MIN. FEL. 5, 4 de summa rerum ac -e). PREC. herb. 2 potentes omnes herbas deprecor -emque vestram (*cf.* 17. PLIN. nat. 24, 162 hanc *herbam* semnion a potentiae -e appellari). LIV. 1, 53, 3 amplitudinem Iovis templi, quae digna ... loci -e esset (*cf.* LVCAN. 3, 430 *et p. 153, 41. aliter:* TERT. adv. Marc. 1, 15 p. 310, 8). SEN. benef. 4, 24, 1 *siderum.* PLIN. nat. 2, 1 naturae (*cf.* 7, 7 naturae rerum vis atque -s. 18, 5. 37, 1 TERT. test. anim. 5 p. 140, 19 *al.*). STAT. Ach. 1, 64 iura freti -emque repostam rupit ... puppis Pagasaea. MACR. somn. 1, 6, 6 *septenarii numeri sacri.* MART. CAP. 2, 170 vertigo terribili quadam -e rutilabat. *metonymice:* ANTH. 942, 2 -s caeli vertitur orbe suo.

II ***hominum*** *rerumque humanarum:* **A** *in re publica:* 1 *populi Romani:* **a** *in universum:* α *ipsius populi Romani eiusque imperii* (ANTON. or. frg. Cic. de orat. 2, 164 si -s est amplitudo ac dignitas civitatis [*cf.* RHET. Her. 4, 25, 35]. CIC. inv. 2, 166 amplitudo *est* potentiae aut -is ... magna abundantia. part. 105 -s ... est magnitudo quaedam populi Romani in eius potestate ac iure retinendo *eqs.*): *populi Romani:* RHET. Her. 2, 12, 17 -em omnem interire. CIC. leg. agr. 2, 79 contemni. Rab. perd. 2 auxilium -is atque imperii. 20 ut imperium p. R. -sque conservaretur (*in formula:* Balb. 35 -em p. R. comiter conservanto. *cf.* 36 *sqq.* LIV. 38, 11, 2 -em [*Polyb. 21, 32, 2* δυναστείαν] ... conservato sine dolo malo. PROC. dig. 49, 15, 7, 1). p. red. ad Quir. 4 quae rei p. dignitas, quae vestra -s! Sest. 83 revixisset. Balb. 36 defenditur (*cf.* Phil. 3, 13). 37 -em ... salvam (*cf. p. 155, 51. 156, 16*). orat. 72. 102 ius ... retinendae -is. Att. 4, 15, 4 comitia, interregnum, -em, totam denique rem publicam flocci non facere. *al.* LENT. Cic. epist. 12, 15, 2 deminutionem ... -is ... imperii populique (*cf.* LIV. 26, 31, 1). LEX Gabin. Calp. (CIL I[2] 2500) 18 *ibid.* dignitatis. CAES. Gall. 7, 17, 5.

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

BELL. Alex. 34, 2 ne ... ius -emque temptaret. SALL. Iug. 14, 7 erat -is p. R. prohibere iniuriam. 14, 25 per (*cf. l. 13*) -em p. R., subvenite. 31, 9 -s vestra ... hostibus tradita. ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 127 -em ... p. R. Quiritium (*cf.* Sept. Sev. 3, 72. 4, 11). LIV. 23, 43, 10 p. R. obterit senescentem cum viribus -em. 25, 40, 1 ut ... -em ... augeret. 26, 24, 7 vim -emque ... extollentes. 44, 22, 3. SEN. contr. 9, 2, 11 -s p. R. per omnes nationes ... diffusa. 9, 2, 13. 15 VAL. MAX. 2, 2, 2 *al.* PETRON. 119, 44 ipsaque -s auro corrupta iacebat (*ibid.* potestas). PLIN. nat. 16, 132 -s p. R. resurrexit, quae ante vastata cladibus fuerat. 22, 6 populi terrarum principis. *al.* CLAVD. 24, 99 -s ... plena Quirini. 28, 613 alterna (*i. populi et imperatoris*). *imperii* (*cf. p. 154, 83*): CIC. S. Rosc. 131 cum ... imperi ... -em, quam armis receperat *Sulla*, ... legibus confirmaret. SALL. Iug. 24, 10 per (*cf. l. 2*) -em i. HOR. carm. 4, 15, 15 famaque et imperi porrecta -s ad ortus Solis. LIV. 28, 42, 21 -em imperii, quae ... in tuo (*i. Scipionis*) capite *periclitabatur*. VITR. 1 pr. 2 *al.* PLIN. paneg. 12, 2 ex imperii -e (*cf.* SVET. Vit. 10, 1). SVET. Aug. 28, 3 pro -e imperii. *urbis Romae* (*Constantinopolis l. 20*): VITR. 2, 8, 7 in ea ... -e urbis. TAC. hist. 1, 90 PANEG. 2 (10), 14, 13. 9 (12), 16, 2 aeterna -s urbis. *al.* AVSON. 191, 5 cum -e duarum *urbium* (*i. Romae et Constantinopolis*). CLAVD. 28, 5. COD. Theod. 11, 20, 3 (*a. 400*) reverentia propriae -is. *cf.* PANEG. 6 (7), 10, 5 pro -e nominis sui (*sc. Romae*). *alia*: RHET. Her. 4, 25, 36 rei publicae (*cf.* CIC. Verr. II 5, 50 VAL. MAX. 6, 4, 2. 9, 2, 3 LEX de imp. Vesp. [CIL VI 930] 17 ex usu reip. -e⟨que⟩). CIC. div. in Caec. 69 civitatis. LIV. 2, 48, 8 tutam ... -em Romani nominis (*cf.* 29, 11, 4. 33, 31, 8 [*ubi v. Weißenb.*] *sim.*: LVCAN. 8, 760 [*meton.*] Hesperii -s nominis). 3, 69, 3 vindicem -is Romanae (*cf.* VAL. MAX. 8, 15 ext. 1 PLIN. nat. 15, 19 FLOR. epit. 4, 2, 8 *al.*) SEN. contr. 9, 2, 14 sub praetexto publicae -is (*cf.* 9, 2, 15 PLIN. epist. 2, 11, 1 PAVL. dig. 47, 10, 33 CLAVD. 18, 424 *al.*). ARNOB. nat. 7, 49 p. 283, 11 gentis *Romanae* nomen -emque. AMM. 17, 14, 1 Romanae rei. CLAVD. 20, 130 pulsata (*cf. p. 156, 74*) ... -s Latii. *de institutis factisque populi Romani*: LIV. 22, 3, 4 legum. 42, 49, 2 semper ... ea res (*i. profectio consulis*) cum magna dignitate ac -e geritur. PLIN. nat. 27, 2 immensa Romanae pacis -e. VEG. mil. 3, 8 p. 84, 13 nihil est venerabilius eorum (*i. signorum primorum*) -e militibus. *fere i. q. reverentia* (*cf. p. 153, 37*): PAVL. sent. 4, 5, 3 pari -e legibus obtemperare. β *magistratuum populi Romani eorumque imperii*: *consulis*: CIC. Vatin. 22 -e imperii *consulis* (*cf.* LIV. 3, 6, 9. 21, 63, 10 *al.*). Pis. 24 *coni.* nomen, dignitas. Phil. 13, 20. LIV. 2, 7, 7 populi quam consulis -em vimque maiorem esse. 2, 23, 14 ut ne consulum quidem -s coerceret iras hominum. 2, 27, 11. 2, 55, 9 parum tutam -em sine viribus. 2, 57, 3 consularem -em. 4, 2, 8 regiae (*cf. infra l. 64*) -is imperium (*cf.* 4, 3, 9 consules ... nec aut iuris aut -is quicquam habere, quod non in regibus ante fuerit). 4, 38, 1 nihil nec imperium nec -s valebat. 10, 15, 9 *al.* VAL. MAX. 2, 9, 3 amplissimi honoris -em ... inquinaverat. PLIN. paneg. 60, 2 illud augustissimum consulum ... tribunal -i suae reddere. *imperatoris, ducis*: CIC. fin. 1, 23 ius -is atque imperii. CATO Cic. epist. 15, 5, 3 de tua (*i. Ciceronis imperatoris*) -e. LIV. 7, 14, 2 imperatoriae -is. 28, 28, 14 vindices -is imperii *ducis* (*cf.* LVCAN. 7, 378 salva ... -e). VAL. MAX. 3, 2, 12 -is amissae turpitudine. 5, 5, 3 fraternae (*i. Tiberii imperatoris*) -i cessit. FLOR. epit. 2, 2, 25 deformata -s *Reguli imperatoris*. *dictatoris*: LIV. 2, 29, 12. 4, 14, 2 dictatoriam (*cf.* 8, 30, 11). 7, 40, 8. 8, 34, 5 imperii *dictatoris* (*cf.* 8, 35, 4). 9, 26, 19 honoris. 22, 29, 10. *magistratuum: v. p. 92, 78. 98, 66 et cf.* VITR. 6, 5, 2. VAL. MAX. 1, 1, 9 summae -is ... decus. 2, 2, 2. 2, 2, 8 amplificabatur. SVET. Tib. 30 conservatis senatui ac magistratibus et -e pristina et potestate. LIV. 3, 48, 2 pro -e imperii *decemviri*. 4, 8, 5 ut ... ipsi honori censoris ius -emque adicerent (*cf.* 9. 34. 23 FEST. p. 285 M. religionis praecipu⟨ae⟩ habetur censo⟨ria -s⟩). 6, 30, 9 tribunorum militum (*cf.* 6, 6, 7). 24, 32, 5 *praetorum* (*cf.* SEN. contr. 9, 2, 29 PETRON. 65, 4 GELL. 13, 13, 3. PAVL. dig. 1, 1, 11 imperii *praetoris*. 2, 1, 9). VAL. MAX. 3, 4, 1 in altissimo -is fastigio fulsit *rex Romanorum* (*cf. supra l. 43*). 6, 5, 4 -em publicam *tribuni plebis* (*cf.* ASCON. Corn. p. 49, 22 St. -is tribuniciae). CIL VI 10332 *curatoris sociorum*. *iudicum*: CIC. S. Rosc. 55 -e ... abuti. Vatin. 21 stante ... -e horum. SEN. contr. 1, 2, 4 honorem habitum auribus -ique (mag- *A*) vestrae. PS. QVINT. decl. 13, 14 p. 260, 2 *al.* *legati*: LIV. 2, 40, 3 nec publica -e in legatis nec in sacerdotibus ... motus. 29, 9, 6 (*ubi v. Weißenb.*). 35, 33, 10. *sacerdotum* (*v. l. 70*): PAVL. FEST. p. 154 M. *flaminum*. TAC. ann. 3, 64, 4 *fetialium*. γ *ordinum populi Romani*: *senatus*: CIC. Sest. 12 *senatus* (*cf.* LIV. 4, 2, 8. 8, 34, 1 VELL. 2, 89, 3 *al.* VAL. MAX. 1, 8, 1 *ibid.* amplitudinis. FLOR. epit. 1, 5, 1 senatus -em numero ampliavit. 3, 17, 3 *al.*). LIV. 2, 27, 11 patrum (*cf.* 2, 61, 4. 3, 65. 5. 4, 2, 14 cum iure ac -e adempta. *al.* PLIN. nat. 15, 121 [*coni.* auctoritas]. *al.*). 3, 63, 10 summi ordinis (*cf.* VAL. MAX. 9, 5, 1). *ibid.* si sua quisque iura ordo, suam -em teneat. *transfertur ad curiam*: PLIN. epist. 3, 20, 4 omnia ... -em loci [*aliter p. 154, 59*] pudoremque retinebant. *plebis, patriciorum*: SALL. Iug. 31, 17 parandi iuris et -is (*sc. plebis*) constituendae causa. LIV. 2, 7, 7 *liberi* populi (*v. supra l. 40 et cf.* VAL. MAX. 4, 1, 1 FLOR. epit. 1, 9, 4). 5, 14, 5 petentium *patriciorum*. 6, 40, 4 aucta potius quam imminuta -s earum (*sc. patriciarum*) gentium (10, 15, 9). *militum*: AMM. 27, 6, 8 vestrae -is voluntas. δ *principis, imperatoris primitus tamquam magistratus populi Romani, postea ut divina -e praediti* (*cf.* SVET. Cal. 22, 2): (I) *imperatoris* (*saepe metonymice cf. e. g. l. 9. 11. 22 37. 41. 44 al.*), *domus imperatoriae* (*v. l. 18 cf. l. 7*), *nominis sim. Caesaris* (*v. l. 13. 33. 43*): HOR. epist. 2, 1, 258 neque parvum carmen -s recipit tua (*sc. Augusti*). OV. Pont. 2, 8, 30 cui (*sc. Liviae*) -s non onerosa tua est. 3, 1, 156 sentiet illa (*sc. Livia*) te -em pertimuisse suam. (*cf.* TAC. ann. 3, 3, 1 [*de -e Liviae*]). 4, 9, 68. trist. 2, 512 -s ... comis ... tua est. PHAEDR. 2, 5, 23 iocata est tanta -s ducis (*i. Tiberii*). SEN. clem. 1, 14, 2 ambitiosae -i ... *titulos* tribuentes. PLIN. nat. 7, 150. 25, 4 ut omnibus malis ... principis ... mederetur -s (*cf.* TAC. ann. 3, 64, 2 SVET. Dom. 12, 1). STAT. silv. 4, 2, 41 -e serena *Domitiani*. MART. 8 pr. 13 ad -em sacri nominis tui (*cf.* PANEG. 2 [10], 7, 5 *al.*). TAC. hist. 1, 44 recordatio -is in Galba. ann. 1, 42, 1. 1, 46, 2 opponere -em imperatoriam *militibus* (*cf.* 5, 5 PANEG. 11 [3], 24, 4 AMM. 16, 8, 1. 30, 7, 4 *al.*). 1, 47, 2 -e salva (*cf.* SVET. Tit. 8, 2). 3, 3, 1. 4, 21, 2 sermonis ... adversum -em habiti. PLIN. paneg. 4, 6 nihil -i humanitate detrahitur. *al.* SVET. Aug. 25, 1 sua domusque suae -s. Claud. 17, 1 -i principali (*cf.* PAVL. dig. 28, 5, 92 MOD. dig. 48, 4, 7, 3 COD. Iust. 12, 5, 4, 1). Vesp. 7, 2 auctoritas et quasi -s quaedam ... principi deerat. EPIST. procur. de salt. Bur. I (CIL VIII 10570) 2, 19 *implorare* -em tu⟨am⟩ (*cf.* 3, 28 beneficio -is tuae. PANEG. 4 [6], 1, 1 *opp.* mediocritati meae *al.*). PAVL. dig. 32, 23. TERT. nat. 1, 17, 2 secunda a dis religio constituitur Caesarianae -is (*cf.* apol. 35, 5). PANEG. 2 (10), 11, 2 -em regiam ... augeatis (12 [2], 21, 3 AMM. 17, 11, 4. 30, 9, 6 *al.* CLAVD. 10, 198 COD. Iust. 2, 15, 1 [*a. 408*]. *cf. p. 155, 43. 157, 32*). 3 (11), 1, 1 -i vestrae laudes canunt (*cf.* 3 [11], 5, 2 *al.* SYMM. epist. 19, 10. 22, 1 CONC.[S] I 5 p. 354, 19 [κράτος]. p. 366, 31 Christi amantissima vestra -s [κορυφή]. p. 367, 27 *al.*). 6 (7), 9, 6 participi -is tuae (*cf.* 7 [6], 2, 5 AMM. 14, 11, 11). 6 (7), 12, 4 inhaesit tibi ingenita -s. 7 (6), 8, 5 illa -s, quae Iovis sublata nutu ... pinnis commissa Victoriae ... te continata est. 9 (12), 19, 6 toti corpori circumfusa -s. *al.* CAPITOL. Alb. 2, 5 imperialis (*cf.* COD. Iust. 1, 14, 12. 3, 1, 16 *al.*). SPART. Ael. 2, 2 augustae -is (*cf.* AVSON. 332, 5 AMM. 14, 7, 14 COD. Iust. 2, 46, 3 pr. *al.*). TREB. Gall. 14, 11 de dignitate vel ... de -e. COD. Theod. 11, 29, 1 (*a. 312*) nostram debes consulere -em (*cf.* 8, 5, 39 [*a. 382*] *al.* COD. Iust. 12, 16, 1 [*a. 415*] *al.*). AVSON. 419, 3 propter -is ambitum. AMM. 17, 5, 12. 20, 5, 6. 21, 9, 8. 29, 3, 1. VEG. mil. 2, 5 p. 38, 19 iurant per -em imperatoris. CLAVD. 5, 6 tibi *Stilichoni* credita fratrum (*i. imperatorum*) utraque -s. 8, 122 aequaeva cum -e. 15, 387. 28, 613 *v. p. 155, 11.* carm. min. 25, 80 meruitque repulsam obvia -s. AVELL. p. 76, 19 Augusta clementia ... commota -is suae vigore. SIGISM. Alc. Avit. epist. 94 p. 101, 3 piae -is iudicio. COD. Iust. 1, 14, 4 digna vox -e regnantis. *et saepe. plur.*: GRAMM. suppl. 203, 9 a -bus vel potestatibus. *in titulis*: CIL VI 254 genio ac -i imp. Antonini (III 449). VII 875 (*s. III in.*) devo⟨tissimus⟩ num⟨ini⟩ -ique *Augusti* (VI 1058 [*a. 210*]. 1068 [*a. 214*]. XIII 7616 [*a. 213*] *cohors* d⟨evot⟩a ac dicata -i eius. *saepe. v. p. 152, 62 et cf. vol. V 1, 883, 56 sqq. 966, 83 sq.*). XI 6107 (*a. 246*) Caes(ari) ... et Aug(ustae) ... -ique eorum. XIII 3162, 2, 17 dis faventibus et -e sancta imp(eratoris). III 22 (*a. 288*) castra ... providentia suae -is extructa. 6808 propitia -e. *al.* (II) *rerum ad imperatorem pertinentium*: PANEG. 2 (10), 1, 3 futurae -is ... primordia *palatii* (*cf.* PRVD. c. Symm. 2, 1103). AVSON. 419, 1 tua beneficia ... -e praecellunt. CLAVD. 8, 519 augusti -s grata pudoris. carm. min. 31, 45 -e petendi texit pauperiem nominis umbra tui. COD. Theod. 12, 1, 8 (*a. 380*) sanctionis *imperatorum*. COD. Iust. 8, 53, 34, 1a pr. imperiales ... donationes ... firmam habere propriam -em.

b *in re iudiciali* (*cf. Mommsen, Roem Strafrecht p. 538 sqq.*): α *iuncturae verbales*: CIC. Verr. II 4, 88 est -is (*cf.* epist. 3, 11, 2 est -s. TAC. hist. 1, 77 videri -em). *cum acc.*: ANTON. or. frg. Cic. de orat. 2, 164 minuit [*in definitione; cf.* RHET. Her. 2, 12, 17 CIC. inv. 2, 52. 53. 55 Balb. 38 part. 105] RHET. Her. 1, 12, 21 CIC. Verr. II 5, 50 de orat. 2, 107. 109. 201 or. frg. A VII 6 Sch. [= 5 M.] Phil. 1, 21 *al.* SEN. contr. 9, 2, 9 TAC. ann. 1, 72, 2 [*cf. p. 157, 33 et p. 152, 82. 154, 83. 157, 81*]). LIV. 2, 29, 12 violavit (*cf.* SEN. contr. 9, 2, 17 VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 QVINT. inst. 10, 5. 13 TAC. ann. 3, 24, 2 TERT. apol. 15, 3 *al.*). 3, 63, 10 imminuisse (*cf.* ASCON. Corn. p. 49, 22 St. SVET. Aug. 37 PANEG. 12 [2], 21, 3 AMM. 21, 16, 9. 28, 1, 11 *al.*). SEN. contr. 9, 2 them. -is laesae (*cf.* 9, 2, 2 *passim.* VAL. MAX. 6, 3, 3 PAPIN. dig. 48, 4, 8 MARCIAN. dig. 48, 4, 3 TERT. apol. 28, 2 AMM. 15, 2, 1. 16, 8, 4 *al.* COD. Theod. 10, 21, 3 [*a. 424*] COD. Iust. 1, 3, 30, 5 [*a. 469*]. *al.*). TAC. ann. 3, 66, 1 spretam. 5, 5 elusa. TERT. nat. 1, 17, 4 ⟨aff⟩ectata. AMM. 19, 12, 17 pulsata (*cf.* COD. Theod. 9, 16, 6 [*a. 358*] *et p. 155, 32*). *cum gen.* (*cf. l. 60*): RHET. Her. 1, 12, 21 accersitur (*cf.* 1, 16, 25 *al.* TAC. ann. 2, 50, 1). CIC. inv. 2, 72 accusatur (*cf.* ad Q. fr. 3, 2, 3 *al.*). Cluent. 97 condemnatus. 99 damnatum (*cf.* Phil. 1, 21. 23 SEN. contr. 9, 12, 13). 116 absoluti. TAC. ann. 1, 74, 1 postulavit (*cf.* 3, 70, 1. 4, 30, 2 *al.*). 14, 48 delatus est. *adde*: VLP. dig. 48, 24, 1 -is causa damnatorum. *cum praepp.*: CIC. Verr. I 39 de -e damnatus (*cf.* ad Q. fr. 3, 1, 15 postulavit. 3, 1, 24 adesse. QVINT. inst. 5, 13, 3 dicendi. TERT. apol. 31, 2 de ... -e convenimur in crimen). TERT. apol. 29, 4 committimus in -em (*cf.* AMM. 15, 2, 28. 22, 9, 10. COD. Theod. 9, 38, 6 [*a. 381*] qui ... in -em superbe animaverit). MARCIAN. dig. 48, 4, 5, 2 contra

[Dietzfelbinger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-em fieri. CALL. dig. 48, 22, 18, 1 nisi quid cum -e coniunctum. *β iuncturae nominales:* MACER or. frg. Aquila rhet. 40 p. 35 -is ... iudicia (*cf.* CIC. Verr. II 1, 12 epist. 3, 11, 3 TAC. ann. 1, 72, 3 SVET. Tib. 2, 3. 58 MOD. dig. 48, 2, 20). CIC. Verr. II 5, 42 culpas. Cluent. 97 lege -is (*cf.* Cael. 70 quae lex ... ad -em pertinet. Pis. 50 lex Cornelia -is [*cf.* ASCON. Corn. p. 49, 15 St. *al.*]. or. frg. A VII 54 Sch. [= 53 M.] Varia. Att. 4, 18, 4 SEN. contr. 9, 2, 13 *al.* TAC. ann. 1, 72, 2. 2, 50, 1. 3. 3, 50, 4. 4, 34, 2 SVET. Nero 32, 2. VENVL. dig. 48, 4, 6 Iulia [*cf.* VLP. dig. 48, 4, 11 PAVL. sent. 5, 29 tit. 5, 29, 1 *al.* COD. Theod. 9, 5 tit.]). Cluent. 116 lites. epist. 3, 11, 1 de absolutione -is. SEN. contr. 9, 2 them. actio (*cf.* QVINT. inst. 5, 10, 39). 9, 2, 13 causam (*cf.* TAC. ann. 3, 38, 2 VLP. dig. 28, 3, 6, 11. 48, 24, 1 MOD. dig. 48, 19, 24 *al.* COD. Theod. 9, 35, 1 [*a. 369*]. COD. Iust. 9, 8, 6, 4). 9, 2, 25 condicionem violatam. suas. 2, 22 reum (*cf.* VAL. MAX. 8, 5, 4 ASCON. Corn. p. 50, 14 St. SVET. Tib. 8. 61, 6 Nero 5, 2 Dom. 11, 2 *al.* TERT. apol. 2, 8. 10, 1 ARNOB. nat. 4, 34 p. 169, 8). VAL. MAX. 8, 5, 2 crimine (*v. vol. IV 1192, 69 sqq. adde definitiones:* VLP. dig. 48, 4, 1, 1 MARCIAN. dig. 48, 4, 5 HERMOG. dig. 48, 4, 10 *al. cf. etiam p. 152, 72 et 154, 13*). TAC. ann. 4, 6, 2 quaestio (*cf.* 4, 19, 4 PAPIN. dig. 48, 4, 8 COD. Theod. 9, 42, 6 [*a. 364*]. *al.*). 4, 42, 3 poenis. MOD. dig. 48, 4, 7, 4 facto. COD. Theod. 9, 38, 4 (*a. 368*) iniuriam. 9, 42, 10 (*a. 383*) reatu (*cf.* ISID. orig. 5, 26, 25). 16, 1, 4 (*a. 386*) auctores. 15, 1, 31 (*a. 394*) obnoxii. 9, 42, 23 (*a. 421*) scelere. COD. Iust. 9, 5, 1, 2 (*a. 486*) violatores.

2 *exterarum nationum:* **a** *generatim:* NEP. Pel. 2, 4 imperii *Lacedaemoniorum* -s ... perculsa concidit. ITALA apoc. 21, 26 (Primas.) ponet honorem et -em (δόξαν. *Vulg.* gloriam) gentium. **b** *regum rerumque regalium* (*metonymice v. l. 39 et 47*): LIV. ANDR. trag. 13 -s mea (*i. Aegisthi*) procat. CIC. Tusc. 5, 61 -em dominatus Dionysii. LVCR. 5, 1137 regibus occisis subversa iacebat pristina -s soliorum et sceptra superba. VERG. Aen. 12, 820 pro -e tuorum (*sc. Latinorum regum*). CAES. civ. 3, 106, 4 -em regiam (*i. Ptolemaei*) minui (*cf.* LIV. 30, 12, 13 *Sophonibae.* 40, 54, 4. 42, 39, 4. CVRT. 10, 6, 10 IVST. 1, 7, 7. 11, 7, 13 plaustrum ... -i regiae consecravit. *al.*). LIV. 9, 18, 7 -e nominis Alexandri (*cf.* CVRT. 7, 1, 21. 8, 5, 16). 30, 13, 3 *Syphacis* (37, 25, 10). 37, 25, 8 consuetudinem ... populi Romani augendi omni honore regum sociorum -em. 37, 45, 18. 42, 12, 1 vereri -em *Persei* (*cf.* 42, 50, 11 pro dignitate ac -e. FLOR. epit. 2, 12, 10 nec reverentior captae -is [mag- *B*] alius Paulo fuit). 45, 44, 19 regem indignum -e nominis tanti. *al.* POMP. TROG. Iust. 38, 6, 1 regum ... vires ac -em. VELL. 2, 129, 3 pace -is eius (*regis Marobodui*) dixerim (*cf. infra l. 82*). CVRT. 3, 11, 24 mater ... Darei ... -e ... venerabilis (*cf.* IVST. 13, 1, 5). 3, 13, 7. 5, 10, 2 regum *Persarum* eximia -s. 8, 5, 11 -em ... imperii *regum.* IVST. 1, 1, 1 ad fastigium huius -is. 4, 2, 5 ut ... regni *Siciliae* -em administrari per servum paterentur. 10, 1, 3 insignia -is. 11, 4, 6 summae -is reges. 15, 3, 4 regalis -is *Lysimachi. al.* CONC.[s] I 5 p. 371, 13 a tua ... -e (κράτος). *al.* CASSIOD. or. frg. p. 470, 11. **c** *magistratuum sim.:* BELL. Alex. 66, 3 ut sacerdos ... deae *Bellonae* -e, imperio, potentia secundus a rege ... habeatur. LIV. 39, 37, 18 *praetoris Achaici* (*cf.* 39, 49, 11). SEN. contr. 9, 1, 8 Miltiades -e imperatoria refulsit.

B *in re privata:* **1** *hominum dignitate aliqua excellentium eorumque partium* (*v. l. 55. 57. 64 p. 158, 4; add. gen. rerum -em praebentium l. 68 sqq. p. 158, 6*): **a** *generatim:* LIV. 5, 41, 8 viros ... -e etiam, quam vultus gravitasque oris prae se ferebat, simillimos dis (*cf.* TAC. hist. 2, 1 augebat famam *Vespasiani* ... decor oris cum quadam -e). 28, 35, 6 suapte natura multa -s inerat *Scipioni Maiori* (*cf.* VELL. 1, 10, 3 VAL. MAX. 2, 10, 2 IVST. 31, 7, 7). 45, 40, 4 Paulus ... magnam senecta ipsa (*cf. l. 69 p. 154, 37*) -em prae se ferens. VELL. 2, 99, 4 illa -s privata (*Tiberii; cf.* 2, 124, 1. *aliter p. 156, 9*). VAL. MAX. 2, 10 praef. -s clarorum virorum. 2, 10, 6 Marius ... ex ipso vitae discrimine beneficio -is emersit (*cf. ibid.* -e illius capti. LIV. perioch. 77 p. 85, 19 perterritus). *al.* SEN. Herc. O. 1746 tanta -s viro (*sc. Herculi*). CVRT. 6, 5, 29 barbaris in corporum -e veneratio est. LVCAN. 4, 341 servata precanti *Afranio* -s, non fracta malis. 7, 681 salva ... verendus -e dolor *Pompei.* SIL. 11, 344 tot bellis quaesita viro ... armat -s aeterna ducem *Hannibalem.* 15, 414 *Hasdrubalis.* STAT. Theb. 7, 478 Iocastā ... egreditur magna cum -e malorum. GELL. 18, 3, 5 principes ... aetatis (*cf. l. 59. 74 p. 154, 37*) dignitatisque -e ... arbitros. VOPISC. Prob. 2, 3 multarum ... rerum (*sc. gestarum*) -e sublimem *Pompeium* (*cf.* AMM. 25, 4, 1 claritudine rerum et coalita -e conspicuus). CLAVD. DON. Aen. 4, 230 virtutis suae -e. MACR. Sat. 2, 1, 4 reverentiam Socraticae -is. VEREC. satisf. 197 cognitor antiquus certa -e dierum. *al.* *nota:* PERS. 4, 8 fecisse *Alcibiadem* silentia turbae -e manus (*sc. motae*). **b** *speciatim:* *α patris familiae:* ACC. trag. 648 ut vim contendas tuam ad -em viri (*cf.* LIV. 34, 2, 1 ius et -em. VAL. MAX. 2, 1, 6 virorum -i debitum a feminis ... honorem. SEN. Phaedr. 915). LIV. 4, 45, 8 patria -s (*cf.* 8, 7, 15. 23, 8, 3 VAL. MAX. 7, 7, 5 QVINT. decl. 376 p. 417, 13). VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 violatae patris -i subvenire. SEN. epist. 47, 8 -is suae deminutionem putat. QVINT. decl. 377 p. 420, 27 pace -is tuae (*i. patris*) dictum sit (*cf. supra l. 41*). IVST. 10, 1, 6 paterna -s aut veneratio senis (*cf.* 10, 2, 5). *β matronarum:* AFRAN. com. 326 tuam -em et nominis matronae sanctitudinem. LIV. 34, 2, 8 verecundia ... -is et pudoris *feminarum.* CLAVD. DON. Aen. 9, 285 maternum nomen quod ... -e pietatis exuperet. *γ vatum, oratorum:* OV. ars 3, 407 sanctaque -s et erat venerabile nomen vatibus. PLIN. nat. 31, 7 ex illa -e ingenii *Ciceronis.* VAL. FL. 4, 552 mira senectae -s infusa *Phinei vatis* (*ibid.* honos). MART. CAP. 5, 436 Tullius ..., qui ... grandiloquae facultatis -e tonuerit. 5, 517 *Cicero* ipsa sui -e defenditur.

2 *rerum* (*cf. p. 154, 40*): **a** *generatim:* SEN. epist. 9, 12 detrahit amicitiae -em suam. 79, 10 haec una (*sc. virtutis*) -s (mag- *P*) deprimi nescit (*ibid.* magnitudo. *cf.* 92, 25). 102, 20 philosophiam in has angustias ex sua -e (mag- *A*) detrahere. PLIN. epist. 9, 27, 1 quanta potestas ... dignitas ... -s, quantum ... numen sit historiae. HIER. epist. 64, 18, 1 quanta -s erit in thesauro. *nota:* PLIN. nat. 9, 127 *purpurae sucus* pro -e pueritiae (*i. pro splendore clavi togae puerilis*) est (*cf.* CLAVD. 21, 80 Tyriā ... superbit -e [*i. splendore purpurae*] torus). **b** *speciatim in arte dicendi:* CIC. orat. 20 grandiloqui ... fuerunt cum ampla et sententiarum gravitate et -e verborum (*cf.* APVL. Plat. 1, 2 venustate et -e). Lael. 96 quanta ... illi *Scipioni* fuit gravitas, quanta in oratione -s (*cf.* PETRON. 4, 8 illa grandis oratio haberet -is suae pondus. QVINT. inst. 1, 6, 39 verba a vetustate repetita ... adferunt orationi -em aliquam. FRONTO p. 146, 10 N. *ibid.* gravitatem). QVINT. inst. 1, 6, 1 vetera (*sc. verba*) -s quaedam et, ut sic dixerim, religio commendat. 12, 11, 30 orandi. FRONTO p. 156, 5 N. sententias ... -em studere.

III ***bestiarum:*** VARRO rust. 2, 5, 4 novi ... -em boum (*ibid.* auctoritate). PLIN. nat. 11, 52 rex *apium* ... -e tantum armatus. FRONTO p. 146, 17 N. aquilarum -e volitare. IVL. VAL. 1, 28 draco ... terribilis magnitudine ac -e.

IV ***sensu generali:*** SEN. epist. 95, 50 bonitatem, sine qua nulla -s est. PS. APVL. Ascl. 20 totius -is effectorem omniumque rerum patrem vel dominum. TERT. nat. 2, 4, 1 vocabulum istud (*sc.* θεός) non est alicuius -is; a cursu (*sc. a v.* θέειν) ..., ⟨non ab divini⟩tatis denominatione formatum est. IVL. VAL. 3, 15 barbari ... incertum quanam -e evanescunt. RVFIN. hist. mon. 1 p. 397[D] quidquid potest splendoris, claritatis, fulgoris, -is mens humana concipere.

V ***personate:*** OV. fast. 5, 25 hinc (*i. ab Honore et Reverentia*) sata Maiestas, quae mundum temperat omnem. 5, 43.

syn. et iuxta posita: amplitudo (*v. p. 154, 70. 155, 74*). auctoritas (*v. l. 26 p. 152, 83. 153, 48. 155, 76. 156, 20*). claritas (*v. l. 35 p. 153, 73*). claritudo (*v. p. 157, 71*). dignitas (*v. l. 12 p. 153, 25. 77. 154, 28. 70. 79. 84. 155, 34. 40. 156, 35. 157, 38. 69*). divinitas (*v. p. 153, 48*). gloria (*v. p. 154, 39*). gravitas (*v. l. 17. 19. 22 p. 154, 27*). honos (*v. l. 5 p. 157, 27*). magnitudo (*v. l. 10. 28 p. 153, 60. 154, 72*). numen (*v. l. 12 p. 153, 16. 29. 34. 156, 47*). pondus (*v. p. 153, 15*). potentia (*v. p. 154, 20. 71. 157, 49*). potestas (*v. l. 12 p. 153, 75. 155, 9. 58. 156, 45*). religio (*v. l. 23*). sanctitas (*v. p. 153, 53. 154, 50*). sanctitudo (*v. p. 157, 84*). sublimitas (*v. p. 153, 1*). veneratio (*v. p. 157, 83*). venustas (*v. l. 18*). verecundia (*v. p. 92, 78*). virtus (*v. p. 153, 59. 154, 17*). vis (*v. p. 153, 1. 154, 61. 155, 6. 41. 157, 40*).

opp. humanitas (*v. p. 154, 23 et cf. p. 156, 18*). humilitas (*v. p. 153, 80. 154, 9*). infirmitas (*v. p. 153, 79*). mediocritas (*v. p. 156, 23*).

? **maiestus,** -a, -um. [*cf. nom. propr.* Maiesta (Maius, Maia) *et* maiestas, maior (*q. v.*), *nisi ad* maiestas *per analogiam adiectum est, v. Stolz-Leumann[5] 228. J. B. H.*]. *i. q. plenus maiestatis:* PETRON. 57, 10 homini -o (*Muncker,* mali isto *cod. cf. etiam W. Suess, Petronii imit. serm. pleb., Dorpat 1927 p. 77 adn. 55*) et dignitosso.

mail *v.* mahil.

maior *v.* magnus *p. 143, 84.* [**malōrāna** *v.* mezurana.]

maiōrātus, -ūs *m. a* maior. PROB. app. gramm. IV 193, 20 *inter masculina,* quae ablativo casu numeri singularis 'u' littera terminantur: ... -u, minoratu. *i. q. dignitas maioris, primatus:* AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 592, 21 -um nolo, Christianus esse volo (*cf. Mohrmann, Altchristl. Sonderspr. p. 223. 250*).

maiōriārius, -ī *m. a* maiorius, maior. *officii aut militiae quoddam genus significari videtur* (*cf. adn. Momms. ad* CIL VI 1611. 3445 IX 1095): CIL III 6775 Martiali evocato -o (*cf.* VI 3445). VI 1611 ⟨devotus maies⟩tati cum -is. IX 1095, 7 Samnius Tertullinus ex -o (*cf.* 3350). *c. gen.:* CIL III 12489 (*a. 157*) M(arcus) maio(riarius) rerum supras(cripti). *cf.* maiorius.

maiōrīnus, -a, -um *a* maior. *i. q. maioris formae:* PLIN. nat. 15, 15 olivae ... quae regiae vocantur, ab aliis -ae. *de genere quodam nummorum* (*cf. Mommsen, SBLeipz. 3, 1851, 291*): COD. Theod. 9, 21, 6 (*a. 349*) -am pecuniam ... separato argento ab aere purgare. (*cf.* 9, 23, 1, 3 [*a. 356*] pecunias quas more solito -as vel centenionales communes appellant).

maiōrissa, -ae *f.* [*a* maior, *cf.* abbatissa, diaconissa. *J. B. H.*] *i. q. summa ancillarum:* LEX Sal. 10, 4, 3 si ... -am aut ancillam ministerialem *furaverit.*

maiōritās, -ātis *f. a* maior. *i. q. maior pars:* PS. QVINT. decl. exc. Paris. 4 p. 394, 21 -s hoc scelere implicabitur.

maiōrius, -ī *m. a* maior. *i q. maioriarius:* INSCR. graec. Rom. Cagnat I 1220 μαηούρος καὶ καθολικὸς ὤν. *i. dominus, patronus?:* CIL VIII 14691 Priapo de suo fecit -o suo. *v. Onom.*

[*Dietzfelbinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

maiōro, -āre *a* maior. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 414, 10 B. adstruit. amplificat ... adcumulat ... -at. *intransitive?*: GLOSS. crescere -are.

maistrātus *v. p. 91, 72.*

maiūma, -ae *f. vel* -ās, -ae *m.* [*cf. c.* Μαϊουμᾶς *'appellatio urbium maritimarum Syriae'; v. Jacoby, RE XIV 612 sq. J. B. H.*] *i. q. genus ludi provinciarum orientalium* (*cf. Preisendanz, RE XIV 610 sqq.*): LYD. mens. 4, 80 p. 133, 1 μαιουμίζειν τὸ ἑορτάζειν ὀνομάζουσιν, ἐξ οὗ καὶ μαιουμᾶν· πανήγυρις ⟨γὰρ⟩ ἤγετο ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸν Μαΐον μῆνα ... οἱ τὰ πρῶτα τῆς πόλεως τελοῦντες ἡδυπαθεῖν ἠνείχοντο, ἐν τοῖς θαλαττίοις ὕδασιν ἀλλήλους ἐμβάλλοντες· ὅθεν καὶ μαιουμᾶς ὁ τῆς τοιαύτης ἑορτῆς καιρὸς ὠνομάζετο (*inde* SVID. *s. v.*). COD. Theod. 15, 6, 1 (= COD. Iust. 11, 46, 1 [*a. 396*]) clementiae nostrae placuit, ut -ae provincialibus laetitia redderetur, ita tamen, ut servetur honestas et verecundia castis moribus perseveret. 15, 6, 2 (*a. 399*) -am, foedum atque indecorum spectaculum, denegamus. CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1 app. p. 451, 10 ἐδίδου ... μαιουμᾶς τοῖς στρατιώταις. *v. Onom.*

1. maius *v.* magnus *p. 147, 39. 148, 74.* **2. maius** *v. Onom.*

maiusculus, -a, -um *a* 1. maius *demin. de formatione et notione.* PRISC. gramm. II 86, 4 comparativus ... potest et parvo superantem demonstrare, unde etiam diminutionem apud nos iure accipit: '-us', 'minusculus'. *sim.* 93, 12. 104, 4 III 496, 27. DIOM. gramm. I 325, 8 sunt nomina significatione diminutiva, intellectu conparativa, ut ... -us (*cf.* DON. gramm. IV 374, 34 CONSENT. gramm. V 343, 4). PRISC. gramm. II 101, 11 id est parvo maior (GRAMM. suppl. 233, 33). *i. q. aliquanto maior:* 1 *de aetate*: PLAVT. Poen. 155 meretricem -am (maiusculum, masculum *codd.*). TER. Eun. 527 Thais, quam (*cf. l. 33*) ego sum, -a est. SEN. epist. 24, 13 quod vides accidere pueris, hoc nobis quoque -is pueris evenit. CAPITOL. Alb. 3, 5 filiis iam -is. 2 *de magnitudine*: CIC. epist. 9, 10, 3 an ... in aliqua -a cura negotiove versere. PLIN. nat. 22, 54 foliorum ... amplitudo -a est. 26, 30 folia sunt -a quam (*cf. l. 28*) hederae. ISID. ord. creat. 7, 6 stillas vento in -as moles coagitante collatas. *n. pl.*: AVSON. 337, 8 ordiri -a solitus. *Dietzfelbinger.*

1. māla, -ae, *saepius* **mālae,** -ārum *f.* [*cf. c. lituan.* smakrà, *hibern.* smech *'mentum', sanscr.* śmáśru *'barba' sim.; v. Sommer, Krit. Erläut. 84. J. B. H.*] *de origine*: CIC. orat. 153 quomodo ... vester Axilla Ala factus est nisi fuga litterae vastioris? quam litteram etiam ex maxillis ... et vexillo consuetudo elegans Latini sermonis evellit. ISID. orig. 11, 1, 44 vocatae ... -ae sive quod infra oculos prominent in rotunditatem, quam Graeci μῆλα appellant, sive quod sint supra maxillas. *syllabam primam longam esse testatur* VLT. SYLL. gramm. IV 260, 2. *de numero: plur. ubique praevalet; sing. v. l. 69. 80 p. 160, 8. 15. 29 sqq. 41 sqq. 46. 47.* *n. pl.* māla, -ōrum *v. s.* 1. malum. *de significatione* (*cf. p. 160, 17*): SCHOL. Verg. Bern. georg. 3, 268 -is maxillis (GLOSS.[L] III Abstr. MA 20. V Aa M 78 -ae maxillae mandibolae). GLOSS. -a σιαγών. παρειά. -as maxillas aut genas. PROB. app. gramm. IV 200, 24 inter mala et -as hoc interest, quod mala poma significat, -as autem maxillas esse demonstrat (*inde* ISID. diff. 1, 379). *legitur praecipue apud poetas* (*inde ab* ENN. PLAVTO TER.), *in prosa oratione* (*inde a* VARRONE) *fere apud medicos et scriptores rerum naturalium; posteriore aetate paene prorsus vitatur* (*cf. s.* maxilla). [*dub.*: TERT. nat. 2, 13, 13 (*v. Hartel, patrist. Stud. III, Wien 1890 p. 64*). PASS. coron. 4 conchae cum -is (*i. rictibus lapideis?*). *falso trad.*: STAT. silv. 5, 5, 20 lanugine -as (*cf. p. 160, 58*) *pro* l. flammas (*corr. Domit.*)]

A *i. q. ossa maxillaria, quae constant ex osse inferiore mobili ('mandibula') et superiore immobili ('maxilla')*: 1 *de universa compagine* (*praecipue tamquam sede dentium*): a *hominum: in edendo, mandendo*: ENN. sat. 15 quom advenis infertis (*Vahlen, insertis trad.*) -is. PLAVT. Trin. 475 ambabus -is expletis vorem. ACC. trag. 229 ut meos -is ... manderem (*an mandarem?*) natos (*cf.* LVCR. 2, 638). 543 tua cupienter -is membra discerpat suis. LVCIL. 137 -as tollimus nos atque utimur ⟨...⟩ rictu. POMPON. Atell. 188 neque -is (molis *codd. Prisc.*) molui neque palatis pinsui. VERG. Aen. 3, 257 ambesas ... -is absumere mensas (HOMER. 991). 7, 114 violare manu -isque audacibus orbem ... crusti. PAVL. NOL. carm. 24, 629 si -a nostra salva fiat otio (*i. ieiunio*), quae est usu edendi mobilis (*syn* maxilla). *laeduntur* (*cf. p. 160, 27*), *vulneratae crepant*: PLAVT. Bacch. 598 mihi cautiost, ne nucifrangibula (*i. dentes*) excussit ex -is meis. Mil. 445 crepabunt mihi manus, -ae tibi (*cf.* VERG. Aen. 5, 436 duro ... sub vulnere. SIL. 9, 397 incusso ... pondere. *sim.*: VAL. FL. 3, 166 dura sub ictu ossa virum -aeque sonant). Poen. 1315 num tibi ... -ae aut dentes pruriunt? Rud. 662 velim improbissimo homini -as edentaverint. LABER. mim. 37 -as malaxavi. *alia*: PAVL. FEST. p. 126 M. homines magnarum -arum et oribus late patentibus (*cf.* p. 128). PERS. 3, 59 stertis ... dissutis undique -is (*cf.* CASSIAN. inst. 2, 10, 1 d. -is et hiantibus). CASS. FEL. 32 p. 64, 18 fysicum adversum dolorem -ae (*cf. ibid.* ad dentium dolorem). *proverbialiter*: HOR. sat. 2, 3, 72 -is ridentem alienis (*cf. Hom. Od. 20, 347* γναθμοῖσι γελώων ἀλλοτρίοισιν. *v. Kießling-Heinze ad l. et Otto, Sprichw. s. v.*). b *bestiarum*: VARRO rust. 2, 5, 7 *sint boves* compressis -is (COLVM. 6, 21, 1; *cf. Geopon. 17, 2, 1* γνάθους συνεσταλμένας). 2, 9, 10 vehementius diducuntur -ae *canis* (*cf.* COLVM. 6, 2, 7). LVCR. 3, 872 ut ... flammis interfiat -isve ferarum (*cf.* 3, 888 -is morsuque f. tractari). VERG. georg. 3, 268 Glauci Potniades -is membra absumpsere quadrigae. Aen. 11, 681 -ae ... lupi cum dentibus albis. 12, 755 Umber (*i. canis venatorius*) increpuit -is (*cf.* SEN. Oed. 99 crepuere -ae *Sphingis*). HOR. carm. 2, 19, 24 leonis (*cf.* MANIL. 4, 536 -is hiscentibus *Leonis sideris.* STAT. Theb. 2, 680 vacuis ... -is). *nota*: STAT. Theb. 2, 470 *aper* aduncae fulmine -ae (SCHOL. propter aduncos dentes). 2 *de singulis partibus*: a *de osse superiore*: CELS. 8, 1, 4 -ae ... transversas suturas habent. 8, 1, 7 -ae cum toto osse, quod superiores dentes exigit, immobiles sunt (*opp.* maxilla. *cf.* 8, 8, 2). 8, 1, 9 pars dentium maxillae, pars superiori ossi -arum haeret. 8, 7, 5 maxilla, -ae, iugulum *eqs.* b *de osse inferiore* (*cf. p. 159, 69*): PS. APVL. herm. p. 273 omne animal inferiorem -am (molam *CG*) movet.

B *i. q. genae, pars oris maxillas tegens* (*cf. l. 22 et* ISID. orig. 11, 1, 44 -ae sunt eminentes sub oculis partes): 1 *generatim*: *in descriptionibus hominum*: PLAVT. Amph. 445 -ae, mentum, barba. Asin. 400 *est* macilentis -is (*cf.* Merc. 640 oblongis [643]). PETRON. 126, 15 supercilia usque ad -arum scripturam currentia (*cf.* PHYSIOGN. 22 p. 35, 9 SIDON. epist. 1, 2, 2). PLIN. nat. 1, 11, 58. 11, 157 infra oculos -ae homini tantum, quas prisci genas vocabant (*cf.* 11, 159). APVL. flor. 15 p. 51 -ae uberes, genae teretes. ARNOB. nat. 3, 14 p. 121, 20 turgentibus -is. PHYSIOGN. 49 p. 68, 10 praegravatae et ... rotundae ... -ae. 93 p. 121, 12 -as et genas congestas carnibus. 98 p. 123, 7. SIDON. carm. 2, 253 ne per -as excrescat *nasus. feriuntur, vulnerantur, laeduntur* (*cf. p. 159, 70; utrum maxillae an genae significentur, non ubique satis dilucide diiudicari potest*): PLAVT. Amph. 315 ferire -am male discit manus (Cas. 407). 408 misero nunc ⟨mihi⟩ -ae dolent. Asin. 371 pugno -am si tibi percussero (GAIVS inst. 4, 60 VLP. dig. 47, 10, 11 pr. PAVL. coll. Mos. 2, 6, 4 [*in form.*] *cf.* TER. Ad. 171 quin pugnus continuo in -a haereat [SCHOL. in maxilla]. APVL. met. 2, 26 pugnis ... -as offendere. 9, 21 clementer obtundens). VERG. Aen. 9, 751 frontem dividit impubesque immani vulnere -as. FEST. p. 273 M. *v. vol. VI 1764, 7.* PETRON. 21, 1 Psyche acu ... mihi ... -as pungebat. SIL. 7, 607 fixae ... vulnere -ae. IVV. 15, 54 paucae sine vulnere -ae (SCHOL. sine pugnis genae). IVVENC. 4, 567 palmae -is (in -is *M, p*) insultant. RVFIN. Orig. in iud. 5, 5 p. 495, 6 B. palum ... per eius -as — vel maxillas — defixit. *adicias*: PETRON. 74, 12 urceolum frigidum ad -am *laesam* eius admovit. HIER. in Is. 66, 5 p. 655[D] verberantem manum alterius -ae obversione confundi. *inlinuntur, imbuuntur*: PLAVT. Most. 258 -am oblinam *cerussā* (*cf.* SER. SAMM. 144 erucam atque acidum laticem ... inline -is). PLIN. nat. 28, 184 fimo taurino -as rubescere. COMM. instr. 2, 18, 6 inducis -is medicamina falsa (*cf.* 2, 19, 12 -a⟨m⟩ medicatis ... superducto rubore). *foedantur, corrumpuntur*: LYDIA 71 *Volcanus Marti* tristi turpabat -a⟨m ac⟩ (*add. Vollmer*) fuligine barbam. HOR. carm. 3, 27, 54 antequam ... macies decentīs occupet -as. CELS. 2, 7, 35 -ae rubent *febri.* PETRON. 23, 5 inter rugas -arum (*cf.* PHYSIOGN. 127 p. 141, 7). VAL. FL. 6, 247 tenerae liquuntur vulnere (*i. sanguine*) -ae. SVET. Aug. 99, 1 -as labantes corrigi. NEMES. ecl. 4, 45 solet hic (*sc. sol*) lucentes urere -as. VINDIC. gyn. p. 435[c]. *tegumentis operiuntur*: LVCR. 1, 88 infula ... ex utraque pari -arum parte profusast. SIL. 2, 346 pressae ... casside -ae. APVL. flor. 15 p. 51 crinibus ... per -as remulsis. SCHOL. Iuv. 6, 516.

2 *speciatim de -is tamquam sede barbae*: LVCR. 5, 674 mollem -is demittere barbam. 5, 889 molli vestit lanugine -as (*eodem exitu hexametri*: VERG. Aen. 10, 323 OV. met. 9, 398. 12, 291. 13, 754 LVCAN. 10, 135 SIL. 7, 691. 16, 468 NEMES. ecl. 2, 77 DRAC. Romul. 8, 492. *sim.*: SIL. 2, 319 signatae ... l. -ae [STAT. Theb. 7, 655. 9, 703 MART. 2, 61, 1 DRAC. laud. dei 3, 703]. *cf. etiam* APVL. apol. 63 ut ... lanugo -is deserpat). OV. met. 6, 718 flavescere. LAVS. Pis. 260 iuvenile decus mihi pingere -as. VAL. FL. 7, 340 pubescere (SIL. 5, 414). SIL. 2, 112 *Bagam* impubem -as. 6, 128 primo -as signabat Regulus aevo. STAT. Theb. 8, 486 puer -asque comamque integer. SVET. Nero 1, 1. *deriv.*: 2. malatus. maxilla. *Richter.*

2. māla, -ae *v.* 1. malum.

mālabathrum, malabraclo *v.* malobathrum.

malac(h)ē, *acc.* -ēn *et* -am *f.,* μαλάχη. VARRO ling. 5, 103 ex his graecis latina *appellant* χολίανδρον, μαλάχη, κύμινον. *cf.* MACR. Sat. 6, 4, 22 *veteres* dixerunt *graeco verbo* ... et asotiam et -cen et alia similia. 1 *genus malvae*: PLIN. nat. 20, 222 alteram *malvam* ab emolliendo ventre dictam putant -cen (male- *l. v.*). 1, 20, 84 malva -e. *v. etiam s.* moloche. 2 *i. q. bdellium* (*cf. s.* maldacum): PLIN. nat. 12, 35 *bdellium* alii brochon appellant, alii -am. 1, 12, 19.

malachim, *hebr.* מְלָכִים. GLOSS.[L] Corp. M 99 -m regum (ISID. orig. 6, 2, 11 -m ... latine regum interpretatur). HIER. epist. 48, 4, 2 -m id est quattuor regum libros (*cf.* 53, 8, 5. prol. gal. melius ... est -m id est regum quam malachoth [*pro* mamlachoth, מַמְלְכוֹת] id est regnorum dicere. VVLG. III reg. tit. secundum Hebraeos primus -m. ISID. orig. 6, 1, 6. 6, 2, 11). in Ier. 4, 39, 2 p. 264, 13 in -m ... scribitur (*cf.* 5, 55, 6 p. 341, 11). *confunditur c. nomine* Malachiae *prophetae. q. v. in Onom.*

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'angeli' graece vocantur, hebraice '**malachoth**' ISID. orig. 7, 5, 1 (מַלְאָכִים *c.* מַלְכוּת *confudisse vid.; cf. etiam p. 160, 80*).

1. malacia, -ae *f.*, μαλακία. *passim scribitur* -tia; *saepe confunditur c.* malitia. *de notionibus* (*cf. Funck, ALL 6, 1889, 259, Schmitz, ALL 7, 1892, 270, Gundermann ibid. 587, Lattes, ALL 8, 1893, 441*): GLOSS.^L III Abstr. MA 16 -a mollities, graecum est. I Ansil. MA 364 serenitas absque vento. NOT. Tir. 83, 8 (*de nomine deae cuiusdam marinae cogitat Schmitz l. c., cf. Lattes l. c.*). [*val.* bunatza, *it.* bonaccia, *hisp.* bonanza. *M.-L.* (*cf. ALL 7, 1892, 445*).] [*coni.*: GELL. 19, 1, 12 -a (*Gronov*, mollitie *codd.*) ... venti ac maris; *sim.* VIR. ill. 22, 3 (*Schott*) *et* SVLP. SEV. dial. 1, 4, 2 (*Gisel.*) *pro* mollitie (maris). *loco obsc.*: VERS. metr. Rufin. gramm. VI 562, 8 liquida superans -ae (*Putsch*, malitiae *codd.*).]

1 *in re nautica i. q. tranquillitas venti et maris* (*cf. l. 10 sq.*): CAES. Gall. 3, 15, 3 tanta subito -a ac tranquillitas exstitit, ut se *naves* ex loco movere non possent (*v. Meusel ad l.*). SEN. epist. 67, 15 (*in imag.*) Demetrius ... vitam securam ... mare mortuum vocat. ... in otio inconcusso iacere non est tranquillitas: -a est. ITALA Matth. 8, 26 (cod. k) facta est -a (γαλήνη, *Vulg.* tranquillitas). *item* Marc. 4, 39 *et* Luc. 8, 24 (cod. e). AVG. serm. 105, 8, 11 time mare et quando -a est. in psalm. 103 serm. 2, 9 et -a mare est. ACT. Petr. 5 (*bis*). **2** *in re medica i. q. lassitudo, infirmitas, nausea*: PLIN. nat. 23, 105 *citrei* semen edendum praecipiunt in -a praegnatibus (*cf.* 23, 107 expetitur gravidarum -ae). 27, 48 -am stomachi ... discutit (28, 72).

2. malacia *n. pl.*, μαλάκια. *i. q. genus animalium aquatilium*: EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937^C *animalium*, quae graece -a (μαλάκια) vocitantur id est quorum caro tenerior habetur et lassior (*opp.* testicutes [*gr.* ὀστρακόδερμα] *et* salatia [*? gr.* σελάχη]).

malacisso, -āre. [*gr.* μαλακίζω, *cf.* malaxo. *J. B. H.*] CASSIOD. *ex Cornuto* gramm. VII 154, 8 malacizo -o.

i. q. mollire (*sc. animum*): PLAVT. Bacch. 73 nimium ferus es. ...-andus es. *cf. etiam s.* malaxo.

malacma *v.* malagma.

^x**malacticus,** -a, -um, μαλακτικός. *in libris* DIOSC. *saepius scribitur* malapt- (melapt-). GLOSS. V 507, 4 -a quae omnem duritiam mollit et solvit. [*dub.*: III 603, 9 -a (*an* malaciza?) malaxa.]

t. t. med. i. quod mollit et solvit: SORAN. p. 66, 18 pessariis -is (CASS. FEL. 78 p. 190, 7 DIOSC. 1, 38. 4, 71). *cf.* app. 46 pessus -us (CASS. FEL. 78 p. 189, 19 p. -us i. e. mollitorius. *cf. etiam p. 162, 63*). PHILAGR. med. 4 p. 178, 19 M. medicamen -um. p. 179, 7 -a est virtute (DIOSC. *et* ORIBAS. *saepe*). p. 179, 18 diaphoreticum (*cf. vol. V 1, 953, 53 sqq.*) est et -um. PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 2 p. 263, 16 cataplasmate ...-o (*cf. p. 162, 63*). DIOSC. 1, 29 omnem oleum calidum et -um. *al.* ALEX. TRALL. 2, 44^in. tonoticum et -on (*2 p. 295, 2 P.* μαλάττοντι) *medicamentum*. ORIBAS. syn. 1, 29 solforeas ... aquas nervis -a est ... stomacum enim dissolvit.

? **malaculus** *v. l. 54.*

malacus, -a, -um, μαλακός. **1** *proprie i. q. mollis, tener, levis*: *de rebus corporeis*: NAEV. trag. 43 pallis patagiis crocotis ⌊-is mortualibus⌋ (⌊ ⌋ *Non. p. 540, 7*; -iis mortalibus *id. p. 548, 32*). PLAVT. Bacch. 71 pallium (Mil. 688). CIL VIII 4508, 19 (*a. 202*) scordiscum malac(um) (*opp.* rudia). *de homine*: PLAVT. Cas. 843 o corpusculum -um (*A, Linds.*, melliculum *P*, malaculum *Geppert, Leo fort. recte*). Mil. 668 ad saltandum non cinaedus -us (*i. flexilis*) aequest atque ego. *de re incorporea*: PLAVT. Stich. 227 vel unctiones (veliunctiones *A*) Graecas sudatorias vendo vel alias -as (*i. lenes*), crapularias. **2** *translate i. q. mollis, delicatus*: ENN. frg. var. 25 ibant -i viere veneriam corollam. PLAVT. Truc. 609 sq. moechum -um, cincinnatum. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 25 maltha ...-os dicitur. *i. q. lautus, iucundus*: PLAVT. Bacch. 355 hic nostra agetur aetas in -um modum.

[**maladrinixia** *v. vol. VI 390, 80.*] **malaforās** *v. Onom.*

[**malaginum** *v. l. 81.*]

^x**malagma,** -atis *n.*, μάλαγμα. ISID. orig. 4, 9, 11 -a *dicitur* eo quod sine igne maceretur et comprehendatur. *scribitur*: malacm-: DIDASC. apost. 64, 13 MISC. Tir. p. 52, 7 DIOSC. 1, 1 *al.* malaum-: CHIRON 627 ANON. med. ed. Piechotta 68 DIOSC. 1, 19 *al.* *de declinatione*: *dat. abl. pl.* (*cf. Neue-Wagener I^3 440*): -tis: [CELS. 5, 21, 1^A *in gloss. del. Targa*] PLIN. nat. (*quater*) VEG. mulom. 1, 28, 6 DIOSC. 1, 64 CAEL. AVR. chron. 1, 1, 14. -bus: TERT. nat. 2, 5, 10 PLIN. med. 2, 56 CHIRON THEOD. PRISC. DIOSC. CAEL. AVR. *al.* *heteroclitice* malagma, -ae *f.* (*cf. Neue-Wagener I^3 502*): ITALA Ioh. 19, 39 (cod. e) -am. PELAGON. CHIRON VEG. mulom. RVFIN. (*v. p. 162, 7*) PS. AVG. serm. (*v. p. 162, 54. 55*) MARCELL. med. PS. APVL. herb. ORIBAS. *acc. sg.* -en: CHIRON 391. *prima syll. producitur*: VEN. FORT. carm. 2, 4, 15. *de signif.*: GLOSS. μάλαγμα. emendatio. GLOSS.^L III Abol. MA 53 -a medicamentum. Corp. M 21 -a salf (*anglos.*). *de differentia inter* -a *et* emplastrum *cf.* CELS. 5, 17, 2^A (*vol. V 2, 532, 4*). [*emend. vid.* PLIN. VAL. 3, 12^ex. ad modum -ae (*pro* malagini).]

A *i. q. genus fomenti, cataplasma vim molliendi habens* (*cf.* CELS. 5, 17, 2^A PS. ORIG. tract. 16 p. 178, 6 -a ... et alligaturae fomenta sunt corporis): **1** *proprie*: **a** *generatim*: CELS. 3, 21, 3 -ta sua devorando ... in exitium se praecipitavit. 3, 21, 4 -a, quod digerat (*cf. vol. V 1, 1116, 51*), impositum habere (4, 6, 4 [*v. l. 9*]. 4, 15, 2 imponenda extrinsecus cataplasmata ... post haec -a. *al.* ITALA Is. 1, 6 [Ambr. in psalm. 118 serm. 21, 1, 2 *al.*] non est -a [μάλαγμα. *cf.* HIER. in l. p. 30^A] imponere [*allegorice interpretantur* AMBR. in psalm. 118 serm. 21, 2 off. 1, 3, 12 (apponere). RVFIN. Orig. in lev. 8, 5 p. 402, 15 B. medicamentum -ae i. *al.*]. CHIRON VEG. mulom. *al. cf. etiam l. 11 et 32*). CELS. 3, 24, 5 -a ... super praecordia datum (*cf.* ITALA Ezech. 30, 21 [Sangall.]). 4, 6, 4 imponendum -a aliquod ex calfacientibus (*cf.* 5, 18, 1 SCRIB. LARG. 257). 4, 8, 3 -a superimponendum (*cf.* PLAC. med. rec. α 7, 4). 4, 13, 3 oportet ... calidis fomentis uti. ab his transitus ad -ta est. 4, 14, 4 -a ... ex iis, quae materiam trahunt (*cf.* 4, 17, 2. 5, 28, 13^B). 4, 17, 2 super ... -ta iniciuntur. 4, 23, 1 -a quod umorem evocet (*cf.* 5, 18, 7^A). 4, 31, 6 idonea manibus pedibusque -ta. 5, 18, 13 ad strumam ... -ta (*cf.* SCRIB. LARG. 82. 157 *saepe.* PLIN. nat. 24, 41. 25, 153 PELAGON. CHIRON VEG. mulom. MARCELL. med.). 5, 18, 28 maximeque nervis et articulis -a convenit. 5, 28, 11^C emplastra ... et -ta (*v. vol. V 2, 532, 35*). *al.* COLVM. 6, 17, 3 folia ... trita -is vice cedunt (*sic corr. e Pallad. vet. med. ed. Sv. 18, 3*; *cf.* SCRIB. LARG. 233 in modum -is [PLIN. med. 2, 25]. *sim.*: PELAGON. MARCELL. med. PS. APVL. herb.). 6, 17, 5 ut lentorem -is habeat. SCRIB. LARG. 229 cum *dolores* ad nullum -a ... cedebant. 254 -ta et acopa (*cf.* 255 MARCELL. med. 36, 5 CAEL. AVR. chron. 1, 5, 162). 256 -a ... cholericis prodest. *al.* PLIN. nat. 22, 117 (*v. vol. III 876, 70*). 24, 34 resolvitur resina ad ... -ta oleo. 24, 41 additur ... in -ta (*cf.* 24, 63. 177). *al.* TERT. nat. 2, 5, 10 non ... antidotis aut -bus ipsis gratiam meministis, sed medicis. PLIN. med. 2, 26 cum ... -bus utantur. PELAGON. CHIRON VEG. mulom. MARCELL. med. THEOD. PRISC. CAEL. AVR. *passim.* HIER. hom. Orig. in ier. 13 p. 685^C. VVLG. sap. 16, 12 neque herba neque -a (μάλαγμα) sanavit eos. PS. AVG. serm. 22, 6 utiliter ... -a calidis adhuc vulneribus apponitur (SALV. eccl. 1, 46 FAVST. REI. serm. 24 p. 322, 7). SALV. gub. 6, 91 sicut ... medici ... *morbos* curant -um placabilitate ..., ita ... deus ... quasi oleo ac -bus consolatur. *et al.*

b *species quaedam -um.* *indicantur ex qualitate et effectu*: CELS. 5, 18, 25 anastomotica. PELAGON. 256 cruda (CHIRON VEG. mulom.). 492 causticum. CHIRON 52 catuloticis. 694 stipticis. 869 podagricam. *ibid.* coctilis (VEG. mulom. 3, 28, 20 cocticam). 878 traumatica. MARCELL. med. 30, 80 purgatorium. *al.* *ex colore*: CHIRON 870 nigra. 876 albae. *ex compositione*: PELAGON. 269 διὰ βδελλίου -a (*cf.* SORAN. p. 66, 18 dia chylon [p. 98, 3]. p. 66, 23 ORIBAS. syn. 9, 5). CHIRON 49 meliacinum (VEG. mulom. 2, 85). 110 cupressina (*cf. vol. IV 1436, 69 sq.*). 599 ficurnea (603 *al.*). 868 -am croci aromaticam. 880 tetrapharmacum (VEG. mulom. 2, 85). 891 axungia⟨e⟩. *ex nomine medici*: CELS. 5, 18, 7^A Andreae. 8, 9, 1^D Polyarchi (*cf.* SORAN. p. 66, 23). CHIRON 870 Terentiana. 888 Vibiana (*cf.* 889). MARCELL. med. 23, 15 Niliacum. 36, 47 Narcissianum. SORAN. p. 66, 18 Mnaseu (p. 98, 3). 66, 23 Cefisofontis. CASS. FEL. 42 p. 99, 19 Amythaonis.

2 *tropice* (*cf. l. 6 et 34*) *et translate*: AMBR. epist. 2, 7 appone -a, adiunge alligaturam salutaris praecepti. DIDASC. apost. 64, 13 (*v. vol. V 1, 532, 38*). RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 p. 334, 6 B. -e mollivimus. PAVL. NOL. carm. app. 2, 16 calore et algu mortuis -a praebetur potens. PS. AVG. serm. 1, 6 o -a coniugalis! serm. ed. Mai 33, 1 populum dei triumphali -a redemit *Moyses*. BACHIAR. repar. laps. 3 ut -e paenitentiae sanarentur (*cf.* 8). SALV. eccl. 1, 51 VEN. FORT. carm. 2, 4, 15 epist. (carm. 5, 1) 8. epist. (carm. 5, 6) 5 si se dignanter impendat vestra lingua, sit -a.

B *latiore sensu i. q. mixtura* (*unguentorum*): ITALA Ioh. 19, 39 (cod. e) Nicodemus ... ferens -am (μίγμα, *Vulg.* mixturam) murrae et aloen.

? **malagmaticus,** -a, -um, *μαλαγματικός. SORAN. app. 28 pessus -us. PLIN. VAL. 2, 37^in. emplastrum -um (*utrubique fort.* malact. *leg., cf. p. 161, 40. 44*).

mālagrānātum *et* **-grānātus** *v.* malogran-.

malahereda, -ae *f.* [*vox Germanica; cf. Baesecke, Paul u. Braunes Beitr. 59, 57. J. B. H.*] LEX Burg. lib. const. 86 tit. de -a. 86, 1 -a si vivus dare voluerit, cui voluerit, donet.

malanagrium *v.* malobathrum. **malancolicus** *v.* melan-.

malandria, -ae *f.* [*ex gr.* μελάνδρυον '*medulla quercus*' *populari etymologia deformatum putat Keller, Lat. Volksetym. 56. J. B. H.*] [*it., francog.* malandre, *hisp.* malendres. *M.-L.*] *i. q. pustulae praecipue in cervicibus iumentorum* (GLOSS. -a vulnera cervicis): PLIN. nat. 24, 44 carcinomata -asque veteres ... emendant (*cf.* PLIN. med. 3, 4 p. 77, 21 [*loc. corr. emend. Rose*]). 26, 149 ad carcinomata et -as veteres. CHIRON 521 de -a. 568 -a auferre (VEG. mulom. 2, 42, 1). 918 ad vulnera et ad -as. MARCELL. med. 34, 91 -ae ... prodest. *deriv.*: malandriosus.

malandriōsus, -a, -um *a* malandria. *i. q. malandria laborans*: MARCELL. med. 19, 23 -is ... appones. 19, 64 -is ... prodesse. PS. THEOD. PRISC. add. p. 292, 19. 28.

malandrum *v.* malundrum. **malapticus** *v.* malact-.

mālāria, -ium *n.* [*orig. inc., nisi a* mālum (*gr.* μῆλον) *ductum est; ad suff. cf.* cumulare. *J. B. H.*] *i. loca, ut vid., rotunda poste-* [R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

riorum pedum equi (*gr.* μῆλα *cft. K. Hoppe*): VEG. mulom. 3, 1, 2 (*inter ossa iumenti*) a cumulari usque ad -a (molaria *A P*) II, a -bus usque ad vertebras II *ossa minuta*.

mālārium, -ī *n. a* mālum. GLOSS. -um pomarium. LEX Sal. 27 add. 2 si quis impotus de -o (me(s)l-, mil(l)-, pomario *ll. vv.*) aut de perario deruperit. *cf.* melarium.

1. malātus, -a, -um *a* malus (*ad formationem cf.* bonatus). *i. q.* κακοήθης, *male sanus*: GLOSS.[L] II Philox. MA 36 -us στυγνὸς ἀρχαίως.

2. mālātus maxillatus GLOSS.[L] I Ansil. MA 391. *a* māla.

malaudio *v. l. 57.* **malauma** *v. p. 161, 67.*

malaxātio, -ōnis *f. a* malaxare. *i. q. actus malaxandi, solvendi, molliendi*: DIOSC. 1, 51 virtus est ei stiptica ... sine ventris -e (*gr. 1, 46* ἐκτὸς τοῦ . . . μαλάσσειν. *cf.* 5, 40). 1, 71 storax . . ., qui in -e (*gr. 1, 66, 1* ἐν τῷ μαλάσσεσθαι) umectate dimittat. 1, 72 *bidella* facilis ad -em (*gr. 1, 67, 1* εὐμάλακτον). *trop.*: PS. AVG. serm. 247, 3 quo . . . totum quod reatu paterni delicti confractum fuerat, huius emplastri -e consolidaretur (*cf.* 247, 7).

***malaxo,** -āvī, -ātum, -āre. [*a gr.* μαλάσσειν, *aor.* μαλάξαι, *v. quae s.* campsare, charaxare *dicta sunt. J. B. H.*] VARRO ling. 6, 96 ab eo quod illi (*sc. Graeci*) μαλάσσειν, nos -are. CHAR. gramm. p. 473, 17 B. -o μαλάσσω. GLOSS. -at qui duritias mollit et purgat. GLOSS.[L] I Ansil. MA 390 μαλάσσεις -as Graece, id est subigis, maceras. 392 -tus maxillatus (*v. Linds. in adn.*) aut certe subactus.

i. q. ***mollire, solvere, macerare***: **1** *membra, loca dura corporum*: *feriendo*: LABER. mim. 37 malas -vi. *perfricando, mulcendo*: SEN. epist. 66, 53 ut -andos articulos exoletis meis porrigam. ORIBAS. syn. 5, 16[in.] gyngivas frecare et -are (*5, 9, 2* μαλάσσειν). ALEX. TRALL. 1, 71 oculos. *digerendo, imbuendo* (*de medicamentis*): PHILAGR. med. 4 p. 179, 8 M. -are (malacissare *cod. P 82*) duritias (DIOSC. 2, 85 *al.* ALEX. TRALL. 1, 125). PLIN. VAL. 2, 8 -at ventrem (ORIBAS. eup. 2, 1 C 4 [*gr. K 14* λαπάσσει]). DIOSC. 1, 59[extr.] loca sicca matricis . . . -at (*gr. 1, 54, 2* μαλάττει). RVF. podagr. 4 manus -entur *oleo*. *abs.*: CAEL. AVR. gyn. frg. p. 148, 21 quae -are possunt. PHILAGR. med. 4 p. 180, 9 M. haec . . . duo -ant (*C*, malacissant *Pusch.*). ORIBAS. eup. 2, 1 B 4 magis desiccat quam -at. **2** *alias res* (*praecipue medicamenta*) *terendo, subigendo, calfaciendo, diluendo*: PELAGON. 70 axungiam (DIOSC. 2, 57[in.] [*gr. 2, 76, 3* τρῖβε]). MARCELL. med. 32, 2 -atur *cera* (PHILAGR. med. 4 p. 179, 10. 191, 20 M. ORIBAS. syn. 7, 11 [*7, 11, 15* μαλαχθείς]). PS. APVL. herb. 105 l. 4 H.-S. THEOD. PRISC. eup. faen. 79 ANTIDOT. Brux. 13 PLIN. VAL. 2, 18[extr.] 2, 37[in.] collyria. DIOSC. 1, 107[extr.] ut manibus . . . -ent *ladanum defrictum*. CASS. FEL. 66 p. 162, 9. PHILVM. med. 1 p. 111, 12 M. admiscemus . . . cidonia cocta et -amus (*codd.*, malacissamus *Pusch.*) simul cum pulte. ORIBAS. syn. 1, 26 (*1, 26, 1* συμμαλάττειν). *al.* ISID. orig. 20, 2, 16 panis aquā diutius -tus.

deriv.: malaxatio. *comp.*: commalaxo.

malce *v.* malt(h)a.

malchio ἀηδής GLOSS.[L] II Philox. MA 38. [MART. 3, 82, 32 *v. in Onom.*] *cf.* Trimalchio.

?**maldacum,** -ī *n.* [*in* madalcon *corr. vid., cf. gr.* (*Diosc. l. 54*) μάδαλκον, *quod item ut* βδολχόν (*cf.* brochon *l. 53*) *et* βδέλλιον (*v.* bdellium) *originis Semiticae esse videtur. J. B. H.*] PLIN. nat. 12, 35 *bdellium* alii brochon appellant, alii malacham, alii -on (*Diosc. 1, 67, 1* μάδαλκον, *pro quo W. iniuria* μάλδακον). 1, 12, 19 -um.

maldīco, maldictum *v.* male-. **male** *v. s.* malus, -a, -um.

mālea arbor quae et malus dicitur GLOSS. II 587, 2. *cf.* melea.

maleaudio (malaudio) *v. vol. II 1290, 67 sqq.*

malebarbis σπανός (σπανόν *cod.*) GLOSS.[L] II Philox. MA 42. *cf.* GLOSS. malibarbis σπανοπώγων. senex inbarbis. malibarbius ἀραιοπώγων (*v. Schmitz, ALL 8, 1893, 586*). *a* male *et* barba.

maleblandus, malecastus, malecrēdulus *sim., quae s. l. desiderantur, v. s.* male.

malecrēdulitās, -ātis *f.* [*a* malecredulus. *J. B. H.*] EPIST. ed. Morin (RevBén. 34) 2 l. 146 ille ignorans si quamvis falso bene crediderit, potest benivolentiae suae sperare mercedem, cum istum iusta poena -is expectet. *R.*

maledicāx, -ācis. [*a* male *et* dicax, *q. v. J. B. H.*] *superl.* -issimus: *v. l. 73.* *qui contumeliose vel male loquitur, conviciator*: **1** *de hominibus*: PLAVT. Curc. 512 hau male meditate -x es. **2** *de re corporea*: PS. QVINT. decl. 3[b], 4 p. 61, 17 mortuum . . . -i (*quasi per enallagen*) dente crudelissimus miles indesinenter rodit et lacerat. PORPH. Hor. ars 281 p. 173, 9 est *vetus comoedia* genus -issimum. *cf. s.* male *I D 1 b.*

maledīcēns *v. s.* maledico.

maledīcentia, -ae *f. a* maledicere, -dicens. *i. q. actio infamandi, maledicendi*: GELL. 3, 3, 15 ob assiduam -am et probra in principes civitatis. 17, 14, 2 Caesarem . . . Laberii -a et adrogantia offendebat.

maledīco,** -dīxī, -dictum, -ere *a* male *et* dicere. PRISC. gramm. II 440, 20 componuntur verba . . . cum adverbio -o -eus. *disiunctum fuisse* male dico *Ritschl opusc. II 561 sq. 721 adn. propter formationem iudicat atque in libris non raro dirimitur; sed artiore quodam nexu coniunctum fuisse apparet cum ex formis* maldixi, maldictum *et ex vv.* maledicax, maledicus (*cf. etiam Fraenkel, Iktus p. 48. Brugmann, Kurze vergl. Gramm. d. idg. Sprach. 1903 p. 288*) *tum ex constructione c. acc.* (*v. infra l. 58; cf. etiam abundantiam p. 165, 53*); *singula discernere quam difficile sit, apparet ex his exemplis*: PLAVT. Most. 893 *sqq.* ut tibi -am . . . :: . . . male non dicas. PHAEDR. 1, 1, 10 *sq.* male, ait, dixisti mihi . . .; pater . . . -xit mihi. APVL. flor. 7 p. 26 disciplinam male dicendo et similiter vivendo contaminarent. p. 27 disertius -at. *cf. et l. 62. 66. p. 165, 42. 172, 78. 173, 12. 59 al. et vol. V 1, 996, 29 sq. hic eos tantum locos attuli, quibus -o collocatione coniunctum significat i. q.* ***infamare, devovere, exsecrari. *ceteros (in his cos quoque, quibus adv. et verb. vocibus insertis seiunguntur aut adv. postponitur) v. s.* male.

scribitur coniunctum CIL I[2] 1223, 5 (= CE 970, 3). *cf.* IV 2445 maldixi (*lect. parum cert.*). *inf.* -ire: CIL V 6372, 8. *de constructionibus* (*cf. Löfstedt, Komm. 217 sq. Salonius, Vitae patr. 143 sqq. S. Cucco, Didaskaleion 3, 1914, 206*): PRISC. gramm. III 268, 21 pauca . . . activa voce transitive *soli dativo* adiunguntur ut . . . -o (*cf.* II 374, 20 POMP. gramm. V 238, 17 *al.*). *at* 325, 1 Attici λοιδορεῖσθαι αὐτοῖς καὶ αὐτούς . . . et Romani -o *te* et *tibi*. *de passivo*: DIOM. gramm. I 399, 17 non recte dicimus -or a te . . ., sed -itur . . . mihi a te (MACR. exc. gramm. V 648, 21). PRISC. gramm. III 271, 18 non habent passiva . . . 'noceo' . . . et '-o, benedico'. *at* II 374, 23 faciunt ex se passiva . . . 'imperor a te', '-or a te' (*cf.* CONSENT. gramm. V 385, 7 ablativi casus verba: discedo ab inimicis . . ., -or ab inimicis). *coni. c.* ***acc.*** *primo a* PETRON. 58, 13. 96, 7 (*in partibus sermonis vulgaris; alias c. dat.*), *saepius inde ab* ITALA (*in* VVLG. *formae activae c. acc. non coniunguntur nisi* Sirach 21, 30. 23, 19 act. 19, 9. 23, 4. 5 Iac. 3, 9). ***pass.*** -tur mihi *sim. habent* PLAVT. Curc. 124. 513 CATO or. frg. 1, 3 MET. NVM. *l. 69.* CIC. *l. 77.* SEN. dial. 5, 24, 1 PLIN. paneg. 33, 4 *al.* -or *inde a* TERT., ITALA *passim, praecipue in part. perf. pass.* (*saepe etiam in* VVLG.; *cf. etiam p. 167, 40 sqq.*). *legitur inde a* PLAVTO, CAECIL., TER. NOT. Tir. 6, 80 -it. 6, 81 -xit. *de notione*: PAVL. FEST. p. 114 M. increpitare, clamare, -ere. MAR. VICTORIN. gramm. VI 44, 27 (*v. vol. VII 1 p. 130, 68*). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 155 p. 381, 14 ⟨non⟩ -endum . . . hoc ⟨est⟩ non lacerandum ac vituperandum. DON. Ter. Andr. 754 -is: cum contemptu loqueris, convicium facis. AVG. epist. 149, 13 imprecari mala, quod vulgo iam dicitur -ere. serm. coll. Morin 1930 p. 569, 34 si qui -unt et vera dicunt, non -unt, qui vera dicunt; sed -unt, qui falsa dicunt (*cf. l. 62*). SYNON. Cic. Char. gramm. p. 428, 14 B. invehi (*cf. p. 165, 42*). incursare. increpare. lacessere. -ere. GLOSS.[L] II Abav. MA 31 obtrectare vel resistere. GLOSS. βλασφημῶ iurgo -o. λοιδορῶ. *discernitur ab* accusare: CIC. Cael. 6 aliud est -ere, aliud accusare *eqs. gr. ubi nihil notatur, respondet* (κατ)αράομαι. *alia v. p. 165, 68. 70. 76. 79. 81. 166, 9. 21. 24. 32. 37. 40. 42. 43. 53. 55. 57. 69. 167, 18. 19. nota* ***errorem textus*** *gr.*: ITALA Marc. 15, 34 (cod. k[1]) deus meus, ad quid me -isti? (*k[3] et Vulg.* dereliquisti [ἐγκατέλιπες *plerique at* ὠνείδισας *D*]). VVLG. I Tim. 4, 10 laboramus et -imur (ὀνειδιζόμεθα *l. v. pro* ἀγωνιζόμεθα). *ex hebr. explicandum*: ITALA iud. 5, 18 (Lugd.) Zabulon populus -ens (חֵרֵף) animam suam in mortem (ὠνείδισε ψυχὴν . . . εἰς θάνατον, *Vulg.* obtulerunt . . . morti). [*it.* maledire, *francog.* maudire, *hisp.* maldecir. *M.-L.*] [*loco manco*: CIC. or. frg. A XV 4 Sch. (= XIV 12 M.).]

A generatim: *i. q.* ***iurgare, conviciari,*** *famae, honori alicuius verbis* ***obtrectare,*** *aliquem contumeliis, probris afficere, verbis* ***infamare*** (*in oratione accusatoria* [*cf. supra l. 42*] *p. 165, 34. 42. 50.* ***adduntur adv.*** *l. 59. 68. 71. 75. p. 165, 1. 7. 9. 10. 22. 48. 53. subi.* ***daemon***: *p. 165, 16.* ***lingua***: *p. 165, 57*):

1 *c.* ***obi.*** (*c. acc. e. g. infra l. 61. 64. p. 165, 15*): **a** *hominibus*: PLAVT. Amph. 572 *merito* -as mihi (Stich. 114). Asin. 800 nec ulli *verbo* -at (CIL I[2] 1223, 5 [= CE 970] quoi nemo potuit verbo -ere acerbo. *cf.* PETRON. 96, 7 -c illam versibus [*sim.* IREN. 1, 23, 2 per carmina]). Curc. 124. 513 indignis si -itur, male dictum id esse dico, verum si dignis dicitur, bene dictumst. Men. 495 Most. 893 Persa 210. 280 maiori (PETRON. 58, 13 maiorem). 291. 840 Poen. 1036. Truc. 266 (*cf. 265* male loqui). 612 ero. 775. CAECIL. com. 24 audibis male, si -is mihi. TER. Eun. 799 nescis cui -as nunc viro. Hec. 590 Phorm. 15 (*cf.* SCHOL. p. 70, 5 Luscio). LVCIL. 1030 nolito tibi me -ere posse putare. CATO or. frg. 1, 3 falso (INSCR. NotScav. 1932 p. 118). MET. NVM. or. frg. Gell. 7, 11, 5 cum indignissimum arbitror, cui a viris bonis benedicatur, tum ne idoneum quidem, cui a probis -atur. CIC. Sest. 80 -c Titio Sabino. Vatin. 29 contumeliosissime. Deiot. 28 clarissimo viro fugitivi ore -ere. 33 eius . . . nomine . . . -bat tibi. de orat. 2, 261. 305. 3, 138. rep. 4, 11 quam si Plautus . . . voluisset . . . Gnaeo Scipioni aut Caecilius Marco Catoni -ere (AVG. civ. 2, 12 p. 67, 12 D.). nat. deor. 1, 93 cum Epicurus Aristotelem vexarit contumeliosissime, Phaedoni Socratico turpissime -erit. epist. 3, 8, 7 si . . . quoipiam . . . -itur. CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 1 armatus adversario -xi. 6, 7, 3 solutum *genus* existimatur esse alteri -ere. CATVLL. 104, 1 meae -ere vitae (*i. puellae amatae*). SALL. Iug. 94, 4. PS. SALL. in Tull. 7 his -is, illos odisti. HOR. sat. 2, 3, 140 -it utrique vocando hanc furiam, hunc aliud. OV. met. 13, 298. SEN. contr. 1, 3, 11 filium obiurgabat, patri -xit. 1, 4, 1 adulteris meis tantum -xi (*opp.* nec occidi). VAL. MAX. 6, 2, 8. PHAEDR. 1, 1, 10 *v. supra l. 5.* app. 25, 1. SEN. dial. 5, 8, 6 amicus . . . irae paratioris, cui non magis tutum erat

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

blandiri quam -ere. 5,14,5. 5,24,1 *Philippo* impune -tum est. 6,17,7. 11,16,6 matri meae -as . . . ? PS. SEN. mon. 131 multi dum aliis -unt, sibi convicium faciunt. PETRON. 74,9 Trimalchioni (*Büch.*, Trimalchionem *cod., cf. p. 164, 24 sq.*). 117,11 -bat properantibus. PLIN. nat. 35,165. MART. 3,80,1 de nullo loqueris, nulli -is . . . : rumor ait linguae te tamen esse malae. QVINT. decl. 321 p. 260, 24. PLIN. paneg. 33,4 sibi -i in illis. SVET. Vit. 14,3 clare. Vesp 9,2 non oportere -i senatoribus, remaledici civile fasque esse. VLP. dig. 34, 9,9,1 si palam et aperte testatori -erit et infaustas voces adversus eum iactaverit. 47,10,15,44 si . . . sit . . . -tum ei leviter. TERT. adv. Hermog. 1 p. 126,11 -ere singulis. IREN. 1,23,2 Stesichorum . . . -entem eam (*sc. Helenam*) orbatum *esse* oculis. PORPH. Hor. carm. 1, 16,27. AVG. in psalm. 57,11 si diceret: solvatur Caesari tributum, calumniarentur illi quod -isset genti Iudaeorum. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 210,29. SERM. Corp. Vind. 21,3 p. 235,25 nos in faciem. VITAE patr. 6,2,16 coepit . . . daemon ille -ere senem. *al.* *nota c. praep. pro obi.*: TREB. trig. tyr. 9,8 quicumque -xit contra me (*cf. p. 166, 38. 170, 61*). AVG. civ. 2,14 p. 70,1 D. in homines -endi licentiam. *latiore sensu i. q. infamiae commendare*: ITALA Ier. 15,9 (Cypr. testim. 2,23) confusa est et -ta (κατῃσχύνθη καὶ ὠνειδίσθη, *Vulg.* confusa est et erubuit [חָפֵרָה]). b *rebus*: CIC. Cael. 8 quis est . . ., qui isti aetati atque dignitati non possit . . . petulanter, etiam sine ulla suspicione at non sine argumento . . . -ere. EVGRAPH. Ter. Andr. 22 p. 5,20 ostendit adversarios multa peccare, sed illa se nolle -ere (*i. improbare, vituperare*).

2 *nude positum*: PLAVT. Poen. 632 *praecedit*: male loquendi, *opp.* bene dicetis. Rud. 639 qui lubet -ere? Trin. 991 etiam -is? TER. Andr. 23 desinant -ere. 754 -is? (*incertum, utrum Davo an Myridi attribuendum, quare de colore sensus non satis constat, cf.* DON. *ad l.*). LVCIL. 1016 -endo in . . . sermonibus. CASS. SEV. or. frg. Quint. inst. 8,3,89 cum . . . te docuero nescire (CIL V 6372,8 quid esset -ire nescit. *cf.* CONC.S I 5 p. 159,1 -ere didicit [*I 5 p. 274,20* accusare novit. *I 1,6 p. 135,10* εἰδὼς τὸ κατηγορεῖν]). CIC. Tull. 5 tametsi postulat causa, tamen, nisi plane cogit ingratiis, ad -endum non soleo descendere. Font. 40 quantam habent . . . ad -endum licentiam (Cael. 7 -endi locum [*del. Schoell*] . . . -endi licentiam. AVG. civ. 5,26 p. 241,25 D. *cf. etiam supra l. 18. sim.*: COD. Iust. 2,6,6,1 in licentiam conviciandi et -endi temeritatem). Mur. 11 prima pars *accusationis* . . . ita fuit infirma et levis, ut illos lex magis quaedam accusatoria quam vera -endi facultas . . . dicere aliquid coegerit. 62 errasti aliqua in re; -i putat. Phil. 3,15 quis . . . illo, qui -it, impurior? de orat. 2,301 urgent advocati, ut invehamur, ut -amus. PS. SALL. in Tull. 1 ut si quam -endo voluptatem cepisti, eam male audiendo amittas. HOR. sat. 2,8,37 potores . . . -unt liberius. OV. ars 2,167 timeat -ere pauper. met. 6,376 sub aqua -ere temptant. SEN. contr. 10,1,8 inter civilia certamina tantum in ultionem satis est, quantum quisque ad -endum occupavit. MART. 9,9(10),2 clamas (*cf. l. 53*) et -is et minaris. QVINT. inst. 2,12,4 -it . . . ineruditus apertius et saepius. 3,4,3 cum . . . obiurgamus, -imus. 6,2,16 cupidi -endi. 9,2,76 -endi lasciviam. 12,9,9 est . . . canina . . . eloquentia cognituram -endi subire. decl. 364 p. 396, 11 quare in foro non -xit (*cf. ibid.* ad convicium . . . faciendum)? PS. CYPR. mont. 14 puer . . . dat vocem -ens et comminans. QVEROL. p. 36,13 clamat (*cf. l. 47*) et -it quam male. AMM. 30,4,20 -endi ferocia . . . multos offendunt. HIER. epist. 52,17,2. VVLG. I Petr. 2, 23 qui cum -retur, non -bat (λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει). AVG. epist. 144,3 p. 265,8 de catholica ecclesia . . . quod (*cf. p. 166,38*) linguae humanae -unt. civ. 9,19 p. 394,28 D. PHYSIOGN. 11 p. 20,4 inducto ab aliis -endi initio.

B *in superstitione vel religione* (*praecipue in sermone scripturae sacrae et* ECCL.): I -unt *homines* (*daemones p. 166, 27, anima l. 67. nonnulla etiam ad A pertinere possunt*): a *hominibus mala imprecando, devovendo* (*nota fig. etymol. p. 166, 2*): PLAVT. Men. 309 di illos homines, qui illic habitant, perduint. :: insanit hic . . ., qui ipse -it sibi. 313. SEN. dial. 5,22,3 -ite Antigono (*syn.* omnia mala imprecari). TERT. idol. 9 p. 39,7 -tus ab apostolis de fide eiectus est. test. anim. 4 p. 139,6 ut sentienti -is (*cf. ibid.* terram gravem imprecaris). 6 p. 142,16 -endo (-endos *Gelen.*) spiritus *anima* denotat. ITALA lev. 19,14 (Monac.) non -es surdum (κακῶς ἐρεῖς, VVLG. surdo). lev. 20,9 (Rufin. Orig. in lev. 11,2 p. 449,17 B) homo si -erit patrem aut matrem suam, moriatur (ὃς ἂν κακῶς εἴπῃ, VVLG. patri aut matri. *cf.* VVLG. prov. 20,20 *al.* CYPR. epist. 73,19 p. 793,16). num. 23,7 (Rufin. Orig. in num. 15,2 p. 131,17 B.) veni . . . et -c mihi Iacob et . . . -c mihi Israel. deut. 23,4 (Lugd.) quia conduxerint super te Balaam . . . -ere te (VVLG. ut -ret tibi. *cf.* TERT. adv. Marc. 4,28 p. 518,15 AMBR. off. 2,26,130 RVFIN. Orig. in num. 13,4 p. 113,18 B. *et al.*). Matth. 5,11 (Gat. ed. Heer) beati estis cum vos -erint homines (ὀνειδίσωσιν, VVLG. vobis. *cf.* TERT. patient. 8 p. 13,14. 11 p. 18,3 *al.*). Luc. 6,28 (cod. q *al.*) benedicite -entes vos (VVLG. vobis. *cf.* TERT. patient. 6 p. 11,4. VVLG. I Cor. 4,12 -imur [λοιδορούμενοι] et benedicimus. *al.*). Iac. 3,9 (cod. ff) *et* VVLG. in ipsa *lingua* benedicimus dominum et patrem et per ipsam -imus homines (*cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 1,4 p. 241 in. [ὑβρίζωμεν]). ARNOB. nat. 2,45 p. 84,15 se omnes -rent. TAB. devot. Audollent 295,9 (*s. III*) -xit partourientem. LVCIF. Athan. 1,13 p. 88,20 quo *tempore* per Samuel *Saul* -tus reprobratus est. HIER. epist. 49,10,1 -untur in ea (*sc. lege*), quae non habent filios. VVLG. I reg. 17,36 qui ausus est -ere exercitui dei. III reg. 2,8 qui -xit mihi maledictione pessima. Ier. 15,10 omnes -unt mihi. Sirach 21,30 dum -it impius diabolum (*i. adversarium*), -it ipse animam suam. II Esdr. 13,25 obiurgavi eos et -xi. AVG. c. Petil. 2,50,116 quaere potius quid verum dicas, non unde -as. quaest. hept. 1,17 in filio suo . . . -itur. serm. coll. Morin 1930 p. 569,27 multi nobis obsecuntur . . . detrahunt nobisque -unt. serm. 17,4,4 bene facientibus -is? *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 1,4 p. 241 in. -isti hunc (εἶπες . . . κακῶς). VITAE patr. 6,3,7 neque -xit hominem. PS. MATTH. euang. 26,2 filius vester -xit filium nostrum et mortuus est. PASS. Petr. Paul. brev. 6 -tus et condemnatus a nobis discessit in suam perditionem. *al.*

b *deo, hominibus venerabilibus sc. detrahendo, blasphemando* (*proxime accedit ad notionem sub A allatam* [*abs. aut c. obi.; c. praep. pro obi. v. l. 19. 24. 38.* de *aliqua re: l. 41*]). PLIN. epist. 10,96,5 -rent Christo (10,96,6 TERT. adv. Prax. 29 p. 286,1 *al.*). TERT. nat. 1,17,8 qui deum Caesarem dicitis, et deridetis . . . et -itis, quia non vult esse, quod dicitis. ITALA exod. 17,2 (Aug. loc. hept. 2,89 p. 557,12) -bat populus ad Moysen (*Vulg.* iurgatus contra Moysen). 22,28 (Aug. quaest. hept. 2,86 *cf.* Wirc. *al.*) deos non -es (οὐ κακολογήσεις, *Vulg.* non detrahes). lev. 24,14 (Cypr. testim. 3,13 p. 126,8) produc eum qui -erit (*Vulg.* blasphemum). num. 20,13 (Aug. quaest. hept. 4,36) quia -erunt filii Israhel ante dominum (ἐλοιδορήθησαν . . . ἔναντι κυρίου, *Vulg.* iurgati sunt . . . contra). ARNOB. nat. 1,64 p. 44,11 -ere, conviciari, inexpiabiles cum eo (*sc. Christo*) conserere simultates. 3,10 p. 118,26. CARM. adv. Marc. 1,35 publice non audet *diabolus* dominum -ere nude (*cf.* AVG. civ. 19,23 p. 394,24 D. [*opp.* laudaverint]). OPTAT. 1,2 p. 4,9. CLAVD. DON. Aen. 2,745 p. 248,21 ut illis . . . -rem, quos veneror semper. HIER. hom. Orig. in Is. 1,4 p. 247,6 B *Christo* -unt immundis labiis. in Is. 49,7 p. 467 C. VVLG. exod. 22,28 principi populi tui non -es (ἐρεῖς κακῶς). lev. 24,15 qui -erit deo suo, portabit peccatum suum et qui blasphemaverit *eqs.* (*cf.* RVFIN. Orig. in lev. 14,4 p. 484,23 B. maius . . . peccatum, in quo -itur deus). Bar. 6,65 regibus. PSALT. Rom. 36,22 benedicentes eum possidebunt terram, -entes autem illum disperient (VVLG. ei). VVLG. act. 23,4 summum sacerdotem dei -is (λοιδορεῖς)? DIDASC. apost. 60,29 consentis et id quod (*cf. p. 165, 56*) contra . . . Chr⟨istu⟩m -tum est. RVFIN. Orig. in lev. 14,2 p. 481,2 B. *syn.* blasphemari. hist. 4,15,20 -ere et blasphemare ([βλασφημῆσαι]; *antea*: dic in Christum convicia). COD. Iust. 9,7 tit. imperatori. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253 D -entem de persecutionis saevitia imperatoribus (*p. 18, 19 B.* βλασφημοῦσαν). PASS. Tarach. 9 p. 472 -is principes ([τολμᾷς ὑβρίζειν]; *postea*: ut discat non blasphemare in principes). *pertinet ad impia facta hominum, quibus maiestas dei laeditur*: RVFIN. Orig. in num. 17,6 p. 166,27 B. puto quod non ille solum -at Christo, qui sermonem adversum eum maledicum profert, sed et ille, qui sub nomine Christiani male agit *eqs.* AVG. in psalm. 102,28 omnes . . . male viventes, etsi lingua taceant, vita domino -unt.

c *rebus sc. exsecrando*: α *incorporeis*: SEN. epist. 71,5 fortunae (120,12). PETRON. 53,3 Mithridates servus in crucem actus est, quia Gai nostri genio -erat. ITALA Luc. 6,22 (Cypr. laps. 12 p. 246,4) beati eritis, cum . . . -erint nomini vestro (ὀνειδίσωσιν, *Vulg.* exprobraverint). HERM. Pal. sim. 8,6,2 ne legem . . . nefandis -rent verbis (βεβηλώσωσι). VVLG. Iob 3,1 -xit diei suo (3,8 [*cf.* AVG. in l. p. 511, 11]. Sirach 23,19 diem nativitatis tuae -as). Sirach 21,30 *v. supra l. 4.* act. 19,9 -entes viam domini (κακολογοῦντες). RVFIN. Orig. in num. 17,6 p. 166,23 B. qui -unt sapientiae . . . veritati . . . vitae. CIL II 2295 (= CE 445,6) casum quisque legat, fato -at (*in lapide non iam appatet*) iniquo. β *corporeis*: PETRON. 132, 13 ventri -ere solemus aut gulae capitique. 132,14 podagrici pedibus suis -unt, chiragri manibus, lippi oculis (HIST. Apoll rec. A *et* B 38 oculos). PS. AMBR. laps. virg. 4,17 -it suo utero mater. AVG. loc. hept. 4,10 p. 583,22 aqua argutionis, quae -itur.

d *in universum*: VARRO Men. 266 non -ere, pedem in focum non imponere, sacrificari (*interpr. non prorsus certae; cf. Vahlen, in Varr. sat. Men. coniect. 1858 p. 44 sq.*). TERT. adv. Marc. 4,16 p. 468,19 oderunt et -unt et calumniantur. PSALT. Cas. 43,17 a voce improperantis et -entis (ὀνειδίζοντος καὶ παραλαλοῦντος, *Vulg.* exprobrantis et obloquentis). 61,5 in ore suo benedicebant et infra se -bant (VVLG. corde suo). *al.* VVLG. Rom. 12,14 benedicite et nolite -ere (*cf.* TERT. spect. 16 p. 18,14 deus etiam cum causa -ere non sinit, qui -entes benedici praecipit. pudic. 19 p. 265,17 cui . . . non accidet facile -ere aut temere iurare . . . ? [CYPR. mort. 4 p. 299,19 cogeris -ere quod divina lex prohibet, conpelleris iurare. SALV. gub. 3,31 *al.*] LACT. inst. 6,18,10 p. 548,11 *al.*). RVFIN. Orig. in num. 13,4 p. 113,18 B. daemones . . . ad -endum invitantur, non ad benedicendum. *al.*

2 -it *deus mala denuntiando aut immittendo, damnando* (*abs. aut c. obi.* [*c. praep. pro obi. p. 167, 11*]; *add.* a b: *p. 167, 7*, in *c. acc.*: *p. 167, 9, dat. incomm.*: *p. 167, 14*): TERT. idol. 4 p. 34,12 deliberandum . . . an -erit atque damnaverit dominus ipsos prius artifices eorum, quorum cultores -it et damnat? 22 p. 55,23 benedici per deos nationum -i est per deum. pudic. 14 p. 248,26 -i . . . *carnem* sequebatur, quae

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

diabolo proiciebatur (*cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 2 p. 109, 7 -erat ... deus carnem praevaricantium. LEO M. serm. 24, 3 p. 206[A]). patient. 3 p. 4, 13 gladii opera -xit in posterum. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 2 benedicebat *deus*, quae benefaciebat ... -ere adhuc sermo non norat, quia nec malefacere. 2, 25 p. 371, 4 nec -xit ⟨nec⟩ ipsum Adam nec Evam ..., Cain vero ... -xit (*cf.* HIL. myst. 1, 6, 6 p. 9, 7 ab omni terra ... -itur [*i. maledictione fugatur; cf. p. 168, 1*]). 3, 18 p. 406, 3 ut in id genus mortis exposuerit creator filium suum, quod ipse -erat (*v. p. 168, 5*). PS. TERT. adv. Iud. 10 p. 727, 11 Oe. non in hanc passionem Christum -xit. ITALA gen. 8, 21 (Aug. quaest. hept. 1, 15) non adiciam ... adhuc -ere super terram (καταράσασθαι τὴν γῆν, VVLG. -am terram. *cf.* TERT. adv. Marc. 2, 11 p. 350, 16 terra -itur, sed ante benedicta. PS. AVG. quaest. test. 127, 31 p. 413, 5 *terra* -ta non sibi, sed operibus suis). 12, 3 (Cypr. testim. 1, 21 p. 54, 6) -am, qui te -erit (VVLG. -am -entibus tibi). num. 23, 8 (Rufin. Orig. in num. 15, 3 p. 132, 23 B.) *et* VVLG. quid -am, quem (VVLG. cui) non -it dominus? Mal. 2, 2 (Cypr. epist. 59, 13 p. 682, 13) -am benedictionem vestram (ἐπικαταράσομαι, VVLG. benedictionibus). Matth. 11, 20 (cod. k) coepit -ere civitates (ὀνειδίζειν, *Vulg.* exprobrare). Marc. 11, 21 (cod. q) arbor quam -isti aruit (COMM. inst. 2, 14, 10 -ta fuit arbor sine fructu ficulna. HIER. in Is. 1, 30 p. 42[A] dominus ... aeterna ei ariditate -xit). IREN. 1, 30, 8 vacuos a divina substantia factos -tos esse ab eo. CONC. Mon. Germ. 3, 1 p. 77, 7 quo fit, ut quos deus -xit, nos nisi emendatos benedicere non possimus. GREG. M. moral. 4, 1, 2 p. 639[A] deus ... -ere dicitur et tamen -ere homo prohibetur. PS. THOM. euang. 12, 2 Iesus ... iratus -xit eum et subito ... mortuus est. PASS. Thom. p. 152, 18 *al.*

deriv.: maledictito. maledictio. maledictor. maledicax. maledicus. *comp.*: prae-, re-, supermaledico.

part. praes. **maledīcēns**, -entis *pro adi.* *comp.* -ior *v. l. 32.* *superl.* -issimus *v. l. 33. 35. 38. 39.* *i. q. promptus ad obtrectandum, contumeliosus*: **1** *de homine*: PLAVT. Merc. 142 -iorem quam te novi neminem. 410 ut ... sunt -es homines. CIC. Flacc. 7 in -issima civitate ⟨maledictum omne⟩ ... effugit. NEP. Alc. 11, 1 Theopompus ... et Timaeus ... duo -issimi ... in illo uno laudando consentiunt. ENNOD. opusc. 7, 2 p. 411, 11 nec bonorum facem meritorum -is credendum est extingui posse conflatu. **2** *de re*: SVET. Iul. 75, 5 Caecinae criminosissimo libro et Pitholai carminibus -issimis laceratam existimationem. GELL. 3, 17, 4 librum -issimum.

part. perf. pass. ***maledictus**, -a, -um *pro adi.* NOT. Tir. 6, 82. *de notione*: AVG. loc. hept. 1, 65 p. 34, 25 unde (*sc. a voce* ἀρά) et κατάρατος -us vel ἐπικατάρατος dicitur. GLOSS. ἐπικατάρατος, κατάρατος, κεκατηραμένος. GLOSS.[L] II Abav. MA 33 -us exsecratus. *in gr. ubi nihil aliud notatur,* (ἐπι)κατάρατος *respondet.*

i. q. exsecratione obstrictus vel dignus: **1** *generatim i. q. devotus, exsecrabilis, detestandus, abominabilis sim.*: **a** *de animantibus*: **α** *de hominibus et de Christo* (*pro subst. l. 56. 58. 61*): TERT. patient. 8 p. 13, 15 dominus ipse -us in lege est (*cf. p. 168, 5*) et tamen solus est benedictus (adv. Marc. 5, 3 p. 577, 21. *cf.* COMM. apol. 668 insipientes tamquam -um evitant. *v. etiam p. 170, 38. 171, 42*). cult. fem. 2, 12 p. 732, 8 Oe. quam -a sunt (*sc. ornamenta*) sine quibus non potuit *mulier* -a et prostituta describi. castit. 5 p. 745, 17 Oe. numerus matrimonii a -o viro coepit. monog. 7 p. 771, 6 Oe. SPART. Geta 3, 3 -e parricida. LVCIF. Athan. 1, 6 p. 74, 28 quomodo te benedictum putas, cum per opus tuum te probes inter -os constitutum? AMBR. Nab. 8, 40 non pauperes -i. HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 359, 15 B. homo peccator sine prole et sterilis inter -os punitur (epist. 22, 21, 1 -a sterilis, quae non pariebat. *sed cf.* VVLG. sap. 3, 13 -a creatura eorum, quoniam felix est sterilis). epist. 10, 1, 1. VVLG. Mal. 3, 9 in penuria vos -i estis. Matth. 25, 41 discedite a me, -i. Ioh. 7, 49 turba haec, quae non novit legem, -i sunt (ἐπάρατοι). *al.* EPIST. pontif. 937 Conc.[S] IV 2 p. 154, 34 -um Nestorium condemnavit (*gr. Mansi 7, 9*[D] δύσφημον). PS. PROSP. vocat. gent. 2, 131 p. 697[C] -i et praedamnati populi. *al.*
de rebus ad homines spectantibus: COMM. inst. 2, 13, 3 -um semen (VVLG. sap. 12, 11 semen ... erat -um ab initio. *al.*). LVCIF. non conv. 12 p. 26, 29 in concilio -o vestro. reg. apost. 11 p. 61, 11 ex illo -o genere. VVLG. deut. 28, 18 -us fructus ventris tui. RVFIN. Orig. in num. 20, 2 p. 189, 4 B. generationes. *ibid.* p. 189, 25 progenies. **β** *de bestiis*: TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 388, 4 *hircus* -us et computatus (BARNAB. 7, 9). BARNAB. 10, 5 hi ... pisces (*sc. murena, polypus, sepia*) soli -i sunt ... in ima altitudinis terrae inhabitant. *v. et p. 168, 16.* **b** *de rebus*: **α** *incorporeis*: TERT. anim. 27 p. 345, 21 excessus ... -us (*opp.* status benedictus). adv. Marc. 1, 1 p. 291, 8 qui non ita decesserint, ut escatiles fuerint, -a mors est. HIL. in Matth. 25, 6 aetas. HIER. nom. hebr. p. 21, 20 Argob -a sublimitas. EVAGR. alterc. p. 25, 5 -am et ludibriosam sustinere passionem. PETR. CHRYS. serm. 89 p. 452[B] sterilitas *Elisabeth* non erat -a sed mystica (*cf. supra l. 58*). **β** *corporeis*: TERT. cult. fem. 1, 5 p. 706, 22 Oe. in -orum metallorum feralibus officinis. 2, 12 *v. l. 51.* VVLG. num. 5, 22 ingrediantur aquae -ae in ventrem tuum. deut. 28, 17 -um horreum tuum. PAVL. NOL. epist. 43, 5 p. 367, 5 de -a et arefacta ficu (*cf. supra l. 20*). BACHIAR. repar. laps. 8 p. 1044[B] pugnabat cum taciturnitatis lorica contra detractionis iacula et reliqua tela -a.

2 *speciatim quasi in formulis exsecrationis* (*add.* ab [*cf. p. 167, 7*]: *l. 16 sq.* inter: *l. 16.* super: *l. 17*): **a** *in exsecrationibus lege constitutis*: COLL. Mos. 6, 7, 1 -i sunt omnes incesti per legem *eqs.* 6, 7, 2 sqq. *passim.* ITALA deut. 21, 23 (Tert. adv. Marc. 3, 18 p. 406, 4) *et* VVLG. -us ... omnis qui pependerit in ligno. 22, 5 (Tert. idol. 16 p. 49, 24) -us (βδέλυγμα, *Vulg.* abominabilis) ... qui muliebribus induitur (*cf.* TERT. spect. 23 p. 24, 1 CYPR. epist. 2, 1 p. 468, 3). prov. 19, 26 (Vind.) qui contemnit patrem -us (ἐπονείδιστος, *Vulg.* ignominiosus) erit. *al.* VVLG. deut. 27, 15 sqq. I reg. 14, 24 -us vir, qui comederit panem usque ad vesperam. Sirach 28, 15 susurro et bilinguis -us (CYPR. testim. 3, 110 p. 181, 9). Ier. 17, 5 -us homo, qui confidit in homine (*cf.* NOVATIAN. trin. 16 p. 914[B]). Mal. 1, 14 -us dolosus, qui habet in grege suo masculum *eqs.* PS. AVG. serm. 234, 7 p. 2179[med.] PROSP. in psalm. 117, 26 -us ille, qui venit in nomine suo. *al.* **b** *alia*: ITALA gen. 3, 14 (Aug. gen. ad litt. 11, 1 p. 333, 19) -us tu (*sc. serpens*) ab omnibus pecoribus (VVLG. inter omnia animantia). 4, 11 (Aug. c. Faust. 12, 11) a terra (VVLG. super t.). Ios. 9, 23 (Lugd.) vos -i estis (*Vulg.* sub maledictione eritis). VVLG. gen. 3, 17 -a terra in opere tuo (*cf.* TERT. resurr. 26 p. 62, 8 adv. Iud. 5 p. 710, 3 Oe. PAVLA Hier. epist. 46, 8, 1. *et al.*). 9, 25 -us Chanaan (*cf.* AVG. civ. 16, 10 p. 141, 12 D. *al.*). 49, 7 -us furor eorum, quia pertinax. Ier. 20, 14 -a dies, in qua natus sum. ROMVL. fab. 25, 8 -us tu sis, catte, ... et ipse qui super te sedet ... et omnis parentela vestra sit -a.

neutr. pro subst. ***maledictum**, -ī. *de scriptura*: CIL VI 5662 maldictu⟨m⟩. *de notione*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 428, 21 B. -is provocat. contumeliis lacessit. 431, 27 iurgia. lites. -a. probra. convicia. iniuriae. contumeliae. GLOSS. λοιδορία. GLOSS.[L] II Abav. MA 32 improperium. *cf.* GREG. M. moral. 4, 1, 2 p. 638[C] scriptura sacra duobus modis -um memorat, aliud ... quod approbat, aliud quod damnat. aliter -um profertur iudicio iustitiae, aliter livore vindictae *eqs.* *gr. respondet* λοιδορία, *notioni s. B allatae* κατάρα (*cf.* RVFIN. Orig. in num. 15, 2 p. 131, 21 B. est in graecis litteris ... in -o praepositionis adiectio) *vel* ἀρά (AVG. quaest. hept. 1, 65 p. 34, 25 ἀρὰ -um. [*nota in versione v. hebr.* אָלָה (*cf. p. 171, 4. 21*): ITALA deut. 29, 12 (Lugd.) transire in testamentum domini dei vestri et in -is (*Vulg.* iureiurando) eius. 29, 14 -um (*Vulg.* iuramenta) hoc]).
[*loco corr.*: CIC. Flacc. 7 *v. p. 167, 34.*]

A *i. q. contumelia verborum, convicium, opprobrium sim.*: **1** *proprie* (*in oratione accusatoria l. 54. 57 al.*): ENN. ann. 270 haud doctis dictis certantes nec -is miscent inter sese inimicitiam agitantes. PLAVT. Amph. 896 insonti mihi illius ira in hanc et -a expetent. Asin. 189 -is te eam ductare postulas. Cas. 152 -is, malefactis amatorem ulciscar. Curc. 195 em tibi -is pro istis, dictis moderari ut queas. Men. 495 an malam rem vis pro -is dari? 945 satin haec pro sano -a -is respondeo? (TER. Andr. 7 CIC. dom. 93). Pers. 276 istuc -um impune auferes (*aliter* Poen. 1035 -a hinc aufer. *cf.* TER. Ad. 263 -a ... in se transtulit. CIC. Att. 11, 8, 2 in me -a conferre. QVINT. decl. 328 p. 288, 20 quis non dies convicia [*v. infra l. 59*], quis non -a adfert? ISID. diff. app. 92 obprobrat qui -um infert). Pseud. 357 onera hunc -is. Rud. 1108 apstine -is (CIC. Phil. 2, 6 PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 1 CYPR. epist. 13, 5 p. 508, 8 *al.*). Trin. 140 subigis -is me tuis. TER. Haut. 34 Phorm. 3. Ad. 17 -um vehemens. 795 mitto -a omnia (*aliter* SEN. frg. 18 -a in publicum missa). CIC. Font. 37 non modo crimen, sed ne -um quidem (Cluent. 62 Cael. 6. 30 dom. 86 Planc. 30 *al. cf. et. vol. IV 1191, 69*). Cluent. 62 in -i loco (dom. 86 Pis. 31. 32 PVBLIL. H 21 ARNOB. nat. 2, 70 p. 105, 15). Mur. 12. 13 -um est, si vere obicitur, vehementis accusatoris, sin falso, maledici conviciatoris. *ibid.* arripere -um ex trivio aut ex scurrarum ... convicio (*v. vol. IV 873, 36 sqq. 51*). Sull. 25 contumeliam ... -i (*cf.* Pis. 31. fin. 1, 27 -a, contumeliae ... indignae philosophia. Lael. 78 iurgia, -a, c. ad Q. fr. 1, 1, 39). Flacc. 48 probris (*cf. p. 169, 16*) omnibus -isque vexat. dom. 76. 94 extinctum ... -um crudelitatis (*c. gen. rei improbatae*: Cael. 15 a -is pudicitiae. SEN. dial. 2, 17, 2 paupertatis. benef. 6, 32, 1 filiam ultra inpudicitiae -um inpudicam). Sest. 117 -orum clamorem ... profuderunt (*cf.* OPTAT. 3, 3 p. 73, 21 -a effudit). har. resp. 17 in refutandis -is (APVL. apol. 3. *cf.* QVINT. inst. 4, 3, 15 -orum refutatio). 23. 46 -is posse ... gloriam dignitatemque violari. Planc. 31 nec ulla ... sunt coniecta -a in eius vitam. 57 nihil est ... tam volucre quam -um *eqs.* Phil. 2, 1 me -is lacessisti (COD. Theod. 9, 4, 1 si quis ... improbo petulantique -o nomina nostra crediderit lacessenda). 2, 46 -is me provocare (CLAVD. DON. Aen. 2, 530 p. 221, 12 RVFIN. Orig. in num. 15, 3 p. 133, 20 B.). 3, 15 -a congessit (CYPR. epist. 59, 12 p. 679, 16. 73, 19 p. 793, 10 HIER. epist. 50, 5, 1 *al. cf.* TIB. 2, 5, 101 ingeret ... -a puellae. SEN. dial. 4, 25, 4 CYPR. epist. 59, 20 p. 691, 3 *al.*). 13, 40 inustum verissimis -orum (*i. accusationum*) notis. 14, 7 urbanarum -a litium. *al.* Brut. 173 in altercando ... aculeo et -o facetus. fin. 2, 80 -is insectantur eos *eqs.* (PAVL. FEST. p. 108 M.). nat. deor. 1, 93 ceteros figebat -is. ad. Q. fr. 2, 3, 2 cum omnia -a ... in Clodium ... dicerentur (*cf.* Phil. 13, 40. PVBLIL. D 4 dixeris -a cuncta, cum ingratum hominem dixeris). PVBLIL. F 21 falsum -um malivolum mendacium est. M 23 -um interpretando facias acrius. 55 malitia unius cito fit -um omnium. SALL. Catil. 21, 4 -is increpabat omnis bonos. 31, 8. Iug. 85, 26 cum ... -is la-

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cerent (VAL. MAX. 6, 3 ext. 1 AVG. civ. 2, 12 p. 66, 29 D.). PS. SALL. in Tull. 1, 1 graviter ... -a tua *paterer* (AVG. nupt. et concup. 2, 51 p. 308, 15 -a et contumelias perpeti). rep. 1, 2, 5. TIB. 1, 6, 85 haec aliis -a cadant. PROP. 3, 8, 2 vocis ... -a tuae. OV. ars 2, 533 -a ... *ferre* (SEN. dial. 5, 22, 4 SVET. Nero 39, 1). met. 5, 666 -aque culpae additis. LIV. 1, 47, 10 -a ... orsus. 5, 8, 13 certatum ... inter collegas -is (*cf.* EVGRAPH. Ter. Andr. 1 -is ... pugnabat). PAVL. FEST. p. 52 M. -a fere incerta et dubia sunt. p. 227 -o nudare turpitudinem. p. 356 -is tangit. p. 375 hoc nomine (*sc. vacerra*) significari -um magnae acerbitatis. SEN. contr. exc. 4, 7. VAL. MAX. 3, 3, 4 amarissimorum -orum verberibus (*cf.* SEN. dial. 3, 4, 3 irae ... in verborum -orumque amaritudinem effusae. TERT. patient. 8 p. 13, 13 si linguae amaritudo -o ... eruperit). SEN. dial. 2, 13, 1 quis febricantis ... -a in malam partem accipit? benef. 3, 16, 1 desinet esse probri loco commune -um. 7, 30, 1. 7, 31, 4 more optimorum parentium, qui -is ... infantium adrident. epist. 115, 11 ut paupertas -o probroque (*cf. p. 168, 62*) sit. PETRON. 117, 12. PLIN. nat. 8, 80 ut *vulgus* in -is versipelles habeat (*cf.* 11, 232. 30, 89). QVINT. inst. 2, 5, 8 in -is asperitas, in iocis urbanitas. 6, 2, 23 in -o plus iniuriae quam in manu. 6, 3, 47. 7, 2, 34. 9, 2, 93 cum -a sunt tantum, et non intellegere ... bonae conscientiae est. decl. 279 p. 139, 1 -um, quod ... audivit. 319 p. 253, 16. 338 p. 337, 10 matrimonii concordiam nullo -o ... dissolvit. SVET. Aug. 53, 1 domini appellationem ut -um et *obprobrium* semper exhorruit (AVG. civ. 5, 14 p. 219, 13 D.). Nero 23, 2 -is *incessere* (APVL. apol. 1 LACT. inst. 3, 14, 12). MARC. dig. 28, 5, 49 (48), 1 pure ... heres instituitur cum -o. PAVL. sent. 5, 29, 1 crimen maiestatis non solum facto, sed et verbis impiis ac -is ... exacerbatur. APVL. apol. 8 si quis ... os ... nisi -is et calumniis aperiat. 17. TERT. apol. 22, 2 in usum (usu *P*) -i frequentat. nat. 1, 17, 5 -a, quae circi sonant. patient. 8 p. 13, 21 cum ... ⟨re⟩percussero -is (*Engelbrecht*, -us *trad.*). CYPR. epist. 49, 1 p. 609, 17 litterae calumniis et -is plenae. ARNOB. nat. 1, 64 p. 44, 21 -is mordacibus carpunt publicos mores. PS. HIL. libell. 19 qui iracundiam retinet, is magis est continens quam qui linguam a convicio, a -o, a detractione ... subtrahit. MAR. VICTORIN. gramm. VI p. 95, 25 *Γάλλων ἴαμβοι* i. e. -a, quibus non nunquam conviciantur (*cf.* MART. CAP. 9, 988 *iambus* est ab eo, quod venenum -i aut livoris infundat). CLAVD. DON. Aen. 6, 530 p. 578, 9. 10, 740 p. 384, 21 iratus est propter -a. *al.* HIER. epist. 50, 5, 5 tantum -is agendum putat. VVLG. Sirach 22, 30 ante sanguinem -a (*λοιδορίαι*). 27, 23 -i est concordatio (*λοιδορίας*). II Macc. 12, 14 -is lacessentes Iudam (*λοιδοροῦντες*). I Tim. 5, 14 volo ... nullam occasionem dare adversario -i gratia (*λοιδορίας χάριν*). I Petr. 3, 9 non reddentes malum pro malo nec -um pro -o (*λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας. cf.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 3 p. 543[A]. *et al.*). AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 569, 29 -a hominum exercent patientiam nostram. c. Petil. 3, 2, 3 p. 162, 28 -a ... evomuit (3, 21, 24 p. 180, 20). CONC.[3] I 3 vers. Tur. p. 111, 1 iudicium ... quod secum nihil habet ... quam -um (*λοιδορίας*). SALV. gub. 3, 31 prima ... irarum tela -a sunt. SIDON. epist. 8, 11, 4 extorquere -a. *et al.* *c. gen. hominum improbatorum (rei improbatae v. p. 168, 63) vel c. praep.*: CIC. Planc. 33 equitum ... Romanorum in homines nobilissimos -a. LIV. 35, 48, 11 provectus ... est intemperantia linguae in -a ... Romanorum. APVL. flor. 7 p. 27 qui vos arbitratur -is optimi cuiusque gaudere. *nota de contumelia actione illata*: SEN. benef. 1, 11, 6 -um ... incipit esse, non munus, in quo vitium accipientis adgnoscitur.

2 *metonymice de eo cui maledicitur*: SEN. dial. 6, 17, 7 propone ... *filios* tantae futuros turpitudinis, ut ipsi -a sint. ITALA Is. 43, 28 (Tycon. 2 p. 9, 18) dedi ... Israhel in -um (*εἰς ὀνειδισμόν, Vulg.* blasphemiam). Ier. 6, 10 (Cypr. testim. 1, 3 p. 41, 10) sermo domini factus est eis in -um (*εἰς ὀνειδισμόν, Vulg.* opprobrium). psalm. 21, 7 (Cypr. testim. 2, 13 p. 78, 12) -um (*Lm*, obprobrium *AB et Vulg.*) hominum et abiectio plebis (*ὄνειδος*). 122, 4 (Sangerm.) opprobrium abundantibus, -um eis qui abundant et contemptio superbis (*LXX et Vulg. deest*). VVLG. Bar. 3, 8 nos dispersisti ... in -um et in peccatum (*εἰς ὀνειδισμόν*). ORIENT. carm. app. 3, 45 est ille suis ... -um.

B *i. q. exsecratio, devotio sim.* (*c. gen. obi. p. 170, 10 sqq.*): **1** *proprie*: **a** *hominum exsecrantium*: *α in ritibus superstitionis*: PLIN. nat. 19, 120 *ocimum* cum -is ac probris serendum praecipiunt ... qui serunt, precantur ne exeat (*cf.* PALLAD. 4, 9, 14). LACT. inst. 1, 21, 31 Herculis sacra ... non *εὐφημία* ... sed -is et execratione celebrantur. 1, 21, 36. PRISCILL. tract. 1, 28 p. 24, 2 unguentum -i (*i. contra -a*). *β in universum*: TERT. apol. 34, 4 -um (male traditum *λ*) est ante apotheosin deum Caesarem nuncupare. idol. 21 p. 55, 10 etiamsi non per eundem (*sc. Iovem*) retorsisset -um. test. anim. 2 p. 136, 20 in -um convertis ⟨bene⟩dictionem (*cf.* ITALA gen. 27, 12 [Lugd.] ne ... inducam su⟨pe⟩r me -um [*Vulg.* maledictionem] et non benedictionem. AMBR. Nab. 11, 46 RVFIN. Orig. in num. 13, 7 p. 118, 12 B. *cf. et vol. II 1871, 1. 3*). pudic. 14 p. 248, 4 tali clausula -o detexta ... 'sit anathema'. ITALA iud. 9, 57 (Lugd.) supervenit super eos -um Ioatham (*Vulg.* maledictio). PSALT. Cas. 9, 28 -um (*pro* -o) os eius plenum est (*Vulg.* maledictione. *cf.* ITALA Rom. 3, 14 [Cypr. zel. 8 p. 424, 17] os eorum -o [*WB V*, maledictione *DM et Vulg.*] et amaritudine plenum). 108, 18 dilexit -um (*Vulg.* maledictionem). LACT. inst. 2, 3, 5 multo pulchrius ut ob benedicta potius quam ob -a morerere. MAXIMIN. c. Ambr. 75. VVLG. Sirach 23, 36 derelinquet in -um memoriam eius. apoc. 22, 3 (*κατάθεμα*). RVFIN. Orig. in lev. 14, 3 p. 483, 1 B. Orig. in num. 13, 4 p. 112, 4 ut *Balaam* ... iaculetur -a pro telis (*cf. p. 169, 48*). 15, 3 p. 133, 16 AVG. serm. 286, 4, 3 p. 1298[ex.] civ. 1, 3 p. 8, 21 D. -is hostilibus. 22, 8 p. 579, 21 -o matris. in psalm. 53, 4 nonne pro -o dici solet hominibus: iudicet te deus? SVLP. SEV. chron. 1, 4, 2 Cham ... -um a patre meruit. SCHOL. Ter. p. 56, 9 vale interdum -i significationem habet. **b** *dei, legis sim. damnantis*: TERT. adv. Marc. 1, 11 p. 305, 11 -um in se creatoris admisit ligno suspensus. 4, 21 p. 491, 12 nec de crucis -o erubescendus (*c. gen. obi.*: HIL. in Matth. 11, 10 inoboedientiae -um cum oboedientiae benedictione decernitur. PRISCILL. tract. 4, 79 p. 60, 6 -a terrenae dominationis. RVFIN. Orig. in gen. 2, 3 p. 31, 21 B. terrae). ITALA num. 5, 21 (Aug. quaest. hept. 4, 11) dat te dominus in -um et in execrationem (*Vulg.* maledictionem). deut. 28, 15 (Lugd.) venient super te omnia -a haec (*Vulg.* maledictiones). FIRM. err. 28, 3 p. 74, 11 artifex ... divina -i animadversione percutitur. HIL. trin. 8, 28 p. 256[B]. LVCIF. Athan. 1, 8 p. 79, 20. AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 2 p. 109, 7 benedicitur caro ... in Christo, ut -o superiore caro solvatur. HIER. hom. Orig. in Ezech. 12, 3 p. 436, 12 B. si ... ex praecepto dei -um constitutum est in peccatores (*cf.* AVG. c. Manich. 2, 19, 29 p. 211 ista ..., quae videntur -a, praecepta sunt *eqs.*). HIER. epist. 18[A], 15, 4. 62, 2, 2 VVLG. num. 5, 23. deut. 29, 17 iratus est furor domini contra terram ..., ut *induceret* super eam omnia -a (II par. 34, 24). Hebr. 6, 8 *terra* proferens ... spinas ac tribulos, reproba est et -o proxima (*cf. p. 171, 25*). RVFIN. Adamant. 2, 7 p. 73, 10. hist. 2, 18, 5 quae ... proposita in *lege* bonis praemia et malis -a (*cf.* Orig. in gen. 11, 1 p. 101, 22 B. in num. 11, 2 p. 79, 27 *sqq.* AVG. c. Faust. 12, 11 p. 339, 24 *al.*). *al.* PAVL. NOL. epist. 43, 4 p. 366, 16 quae *ficus* sterilis fuerat benedicto domini, fieret arida -o. AVG. c. Faust. 16, 23 p. 466, 22. nupt. et concup. 2, 50 p. 307, 13 omnem hominem sub peccato et -o nasci. *al.* COMPVT. cod. Col. prol. 12 p. 234 prohibuit deus cum -o, ut nulla domus uteretur fermento. SALV. gub. 4, 82 in nobis Christus patitur obprobrium, in nobis patitur lex christiana -um. eccl. 1, 60. 2, 23. MVTIAN. Chrysost. hom. 18, 2 p. 353[ex.] *al.*

2 *metonymice de eo, qui damnatur*: VVLG. IV reg. 22, 19 quod ... fierent in stuporem et in -um (Ier. 42, 18. 44, 22). Gal. 3, 13 Christus nos redemit de -o legis, factus pro nobis -um (*cf.* TERT. fug. 12 p. 482, 16 Oe. HIER. epist. 21, 2, 5 ut ... *crucis* fieret -um [PS. PROSP. carm. de prov. 524 sanctus -um fit crucis]. 55, 3, 3 CONC.[8] I 2 p. 54, 18). PAVL. NOL. epist. 23, 15 p. 172, 18 ex damnatione -um eramus.

comp.: supermaledictum.

***maledictio**, -ōnis *f. a* maledicere. *notatur*: CIL VI 15454 maledict(ionem). NOT. Tir. 6, 84. *de notione*: CIC. Cael. 6 accusatio crimen desiderat ... -o ... nihil habet propositi praeter contumeliam. PELAG. in Rom. 3, 14 p. 31, 2 S. non est unius generis -o: quitquit enim malo voto dicitur, sine dubio male dicitur. GLOSS.[L] II Philox. MA 41 λοιδορία. GLOSS. κακολογία. ἀρὰ ἢ κατάρα. *gr. ubi nihil adnotatur, respondet κατάρα, ἀρά.*

A *i. q. actio maledicendi, conviciandi, obtrectatio, exprobratio sim.* (*c. gen. obi. l. 52*): CIC. Cael. 6 *v. l. 45*. TERT. idol. 14 p. 46, 1 benedictio est nominis -o custoditae disciplinae. HERM. Pal. mand. 8, 3 de inlatione ... iniuriarum memor esse noli, -em (*βλασφημίας*) ne senseris. ARNOB. nat. 1, 65 p. 46, 7 nuntiatorem muneris et portitorem tanti ... verborum -bus scindere. 3, 1 p. 112, 2 *criminibus* ..., -bus potius ... responsum est (5, 30 p. 201, 27 plus ... ingeratis -um et criminum). 4, 36 p. 171, 3 probra ... et -is elogia. 5, 31 p. 202, 8 -bus invulneratum. PS. AMBR. serm. 17, 1 a -bus et conviciis ... se abstinere debet. VVLG. II reg. 14, 17 *v. vol. II 1871, 24*.

B *i. q. maledictum vel actio devovendi, exsecrandi, blasphemandi (l. 80) sim.* (*c. gen. obi. l. 63. p. 171, 10. c. in l. 79. p. 171, 15. contra p. 171, 39. erga p. 171, 27*): **1** *proprie*: **a** *hominum exsecrantium*: TERT. test. anim. 6 p. 142, 29 bonitas dei ubique ... -o daemonii ubique. adv. Marc. 3, 13 p. 398, 21 superstitionis et -is elogio. ITALA lev. 16, 8 (Barnab. 7, 7) accipiant sacerdotes ... *hircum* in -e. num. 20, 13 (Lugd.) *aqua* -is ([*ἀντιλογίας*]. 20, 24 [*λοιδορίας*] *Vulg. utrubique* contradictionis [מֵי מְרִיבָה]. AVG. quaest. hept. 4, 39 *aquam* dicit hic -is: non enim ait *ἀντιλογίας*, sed *λοιδορίας. cf. vol. IV 756, 30 sq.*). 23, 11 (Aug. loc. hept. 4, 76 p. 594, 5) in -em (*Vulg.* ut malediceres) inimicorum meorum vocavi te (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 518, 17 *Balaam* non ad quam venerat -em, sed ... benedictionem pronuntiabat. RVFIN. Orig. in num. 15, 1 p. 129, 5 B.). VVLG. III reg. 2, 8 maledixit mihi -e pessima. psalm. 13, 3 os -e et amaritudine plenum (RVFIN. Orig. in num. 15, 2 p. 132, 5 B. *cf.* OPTAT. 2, 25 p. 64, 2 amaris vestris -bus). 108, 18 dilexit -em ... induit -em sicut vestimentum (*cf.* AVG. in psalm. 108, 21 p. 1441[ex.] -e se praecingit, qui malum non repentinum, sed dispositum aggreditur. *al.*). Iac. 3, 10 ex ipso ore procedit benedictio et -o. *al.* RVFIN. Orig. in num. 15, 2 p. 131, 26 B. -em in Istrahel. Basil. reg. 159 aut in blasphemiam aut in -em rapitur. DOCTR. apost. 3, 6 noli fieri murmuriosus, quia ducit ad -em (*βλασφημίαν*). AVG. civ. 16, 37 p. 185, 9 D. EPIST. pontif. 290 Migne 20 p. 631[B] sibi ipsi ex multorum ore induxit -em. PAVL. MED. bened. 2, 9 validissimo cuspide -is. RVSTIC. Conc.[6] I 4 p. 84, 1 sub patrum -e (*i. anathemate*) ... sanctorum (*cf.* CONC. Turon. a. 567 p. 128, 16 *al.*). *[Tietze]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SALV. gub. 3, 32 quam gravis sit ... perniciosa -o, quando sola excludit a caelo. GREG. M. moral. 4, 1 p. 638^A ad -is vocem ... erupit. p. 638^B eum ... ad -em dolor excitaret. *nota*: VVLG. gen. 24, 41 innocens eris a -e (אָלָתִי) mea (*cf.* AVG. quaest. hept. 1, 65 quod habent latini codices ... innocens eris a iuramento [*v. l. 21*] meo, vel: iuratione mea, graeci habent: a maledicto meo). **b** *dei, legis sim. damnantis* (*nonnulla etiam ad 2 b pertinere possunt*): TERT. patient. 5 p. 8, 2 -e sola contentus. scorp. 2 p. 149, 26 -um ... ordinem ab idolorum execratione commisit. adv. Prax. 29 p. 285, 23 -em ... crucifixi, quae ex lege in filium (*cf. l. 15*) competit (*c. gen. obi.*: adv. Marc. 5, 3 p. 578, 1 Christi. AMBR. hex. 2, 4, 16 p. 55, 11 in -bus populi Israhel. AVG. in Gal. 22 p. 2120^med. -e peccati primi hominis [EVCHER. instr. 1, 43 p. 81, 10]). adv. Marc. 4, 15 p. 464, 3 quaestio de verbi '*vae*' qualitate, quasi non tam -is sit quam admonitionis. *ibid.* p. 465, 4 -o in divites. 5, 3 p. 577, 23 filium suum dedisse -i (*cf. l. 10*). *al.* ITALA deut. 11, 26 (Lugd.) do vobis ... benedictiones et -es ([VVLG. -em]. PRISCILL. tract. 10, 135 p. 99, 1 ex alia parte -um disciplina, ex alia benedictionum gratia constituta est. *v. vol. II 1873, 31 sqq. cf. et* PRAEDEST. 1, 14 p. 591^C nec lux in se tenebras habere potest nec b. -em nec dulcedo amaritudinem). deut. 29, 19 (Lugd.) verba -is huius (ἀρᾶς [אָלָה], *Vulg.* iuramenti [*v. l. 5*]). Iob 31, 30 (Aug. in Iob p. 860, 51) audiat auris mea -em meam (*deest in Vulg.*). Mal. 2, 2 (Cypr. epist. 59, 13 p. 682, 12) inmittam in vos -em (*Vulg.* egestatem). Hebr. 6, 8 (Tert. pudic. 20 p. 267, 3) *terra* proferens spinas ... -i proxima (*v. p. 170, 25 et cf.* AVG. gen. Man. 2, 20, 30 habet ... -em terrae suae. ALC. AVIT. hom. 18, 20 p. 133, 27 in campo -is). IREN. 3, 21, 9 p. 540 sub -e et increpatione decidentes, quae erga Iechoniam et in semen eius. HIL. in Matth. 21, 15 myst. p. 2, 1, 2. PACIAN. sim. carn. p. 126, 22 in qua *carne* -is chirographum per formam -is deo in ligno pendente (*cf. p. 168, 5*) aboleret. HIER. hom. Orig. in Is. 6, 1 p. 268, 29 B. *iussum* prophetare a -bus incipere. hom. Orig. in Ezech. 12, 3 p. 436, 11 in lege Moysi -es constitutas in peccatorem. *al.* VVLG. deut. 28, 15 venient super te omnes -es istae. II Esdr. 13, 2 convertit deus ... -em in benedictionem. Zach. 5, 3 haec est -o, quae egreditur super faciem omnis terrae. II Petr. 2, 14 -is filii. *al.* RVFIN. Orig. in Ios. 15, 6 p. 392, 20 B. in cant. 2 p. 127, 32 scriptum est in -bus Levitici. hist. 1, 2, 18 terrae ... divina -e damnatae (τὴν ἐπάρατον ... γῆν). AVG. c. Faust. 13, 8 p. 387, 13 *al.* CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 33, 10 quae contra omne genus erat -o. GREG. M. moral. 4 praef. 4 p. 636^D. *et al.*

2 *metonymice*: **a** *de eo, qui damnatur*: ITALA Gal. 3, 13 (Tert. adv. Prax. 29 p. 285, 24) Christus pro nobis -o factus est (*Vulg.* maledictum. *cf.* CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 68, 33. I 5 p. 90, 28). VVLG. num. 5, 27 eritque mulier in -em (Ier. 44, 8 dispereatis et sitis in -em). 24, 9 qui maledixerit tibi in -e reputabitur. Zach. 8, 13 eratis -o in gentibus. *et al.* **b** *de statu eius, qui damnatur, inde fere i. q. poena, condemnatio sim.*: NOVATIAN. trin. 16 p. 914^C -is periculum deponit. HIL. in Matth. 10, 6 his ... aeternae -is semina relinquenda (*cf.* 10, 10). myst. 1, 12, 4 in unum -em et in duos benedictionis ordinem modumque constituit. HIER. hom. Orig. in Ezech. 12, 3 p. 437, 13 B. si quis ... patienter -em sustinuerit. RVFIN. Orig. in num. 17, 6 p. 166, 26 B. perpetua -e damnatus est. AVG. in psalm. 108, 20 p. 1441^med. comparare -em hoc est poenam aeternam *eqs.* FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 14, 11 caro -i addicta. GREG. M. moral. 17, 8 longinquitas ... ei ad cumulum -is crescit. CIL VI 15454 ego sempitern⟨o⟩ tempore etiam aput supero⟨s⟩ et inferos -em (*v. p. 170, 44*) habeo (*cf.* INSCR. christ. Diehl 3852 -e di avea). PAP. Marini 1 praevaricatoribus ... -em et damnationem intendimus.

maledictito *v. vol. V 1, 1009, 5.* [**maledictiōsus** *v. p. 189, 73.*]

maledictor, -ōris *m.* *a* maledicere. PAVL. FEST. p. 152 M. -es dicebantur ab antiquis qui nunc maledici (*cf.* CATO frg. dub. 2). *i. q. obtrectator*: AVG. in psalm. 57, 11 p. 862^ex. -em gentis nostrae (*cf. p. 165, 14*). ENNOD. carm. 1, 6 prol. 4 p. 521, 2 quidquid contra accusati meritum -r ingesserit. epist. 1, 2, 3 p. 4, 4 clericorum ... exercitatissimus -r. [*coni. dub.*: ANTH. 21, 177.]

ˣ**maledicus**, -a, -um *a* maledicere. *comp. et superl. substituitur a* maledicens. *prima syll. producitur*: DAMAS. epigr. 1, 12. *de notione*: RVFIN. Basil. reg. 41 quis est -us, i. e. λοίδορος? omnis sermo qui ... profertur, ut infamet aliquem vel deroget vel male commendet, -us est, etiam si videatur non esse iniuriosus. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 434, 23 B. -us. insectator. contumeliosus. calumniosus. conviciator (437, 28). 434, 33 -us. existimator. detrectator. lividus. GLOSS.^L II Abav. MA 34 -us: male dicens. GLOSS. λοίδορος κακήγορος, κακολόγος, βλάσφημος, κακοθελής. *legitur inde a* PLAVTO (*p. 172, 12*). NOT. Tir. 6, 83. [*varia lectio pro* malevolus: TER. Ad. 15.]

qui malignis, invidis verbis hominem, rem, deum (v. p. 172, 6) laedere studet, i. q. contumeliosus, maleloquax, calumniosus sim.: **A** *attr. vel praed.* (*add.* in *aliquem p. 172, 4*): **1** *de hominibus*: RHET. Her. 2, 8, 12 homines natura malivolos (*cf. p. 172, 1*) et -os (CALV. or. frg. Iul. Sev. rhet. 19 p. 366, 6). CIC. Mur. 13 maledictum est ... -i conviciatoris (*v. p. 168, 58*). Flacc. 68 in tam suspiciosa ac -a civitate (Cael. 38). Phil. 13, 28 neminem tam -um offendi. Brut. 129 habitus est ... asper, -us (*cf. p. 172, 55*). fin. 1, 61 alii malevoli (*cf. p. 171, 80*), invidi, ...-i, morosi. off. 2, 36 quos improbos, -os (maleficos *dett.*), fraudulentos putant. PAVL. FEST. p. 152 M. *v. p. 171, 61.* QVINT. inst. 4, 1, 10 ne contumeliosi, maligni, superbi, -i in quemquam hominem ordinemve videamur (CYPR. epist. 73, 19 p. 793, 19 in caelestem et spiritalem patrem). TERT. apol. 3, 5. ITALA II Macc. 13, 11 (Lugd.) neve sineret *deus* -is nationibus subdi (δυσφήμοις, *Vulg.* blasphemis). PORPH. Hor. sat. 1, 4, 34 -um poetam (SCHOL. Ter. p. 127, 11). 1, 7, 7—8. PS. CATO brev. sent. 41 -us ne esto. PS. HIL. libell. 19. AMM. 22, 16, 16 scriptores. VVLG. I Cor. 5, 11 (λοίδορος). AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 570, 5 *al.* PHYSIOGN. 22 p. 35, 6 qui ... supercilia erigunt ... immites, -i, irati sunt. 87 p. 116, 10 *al.* **2** *de rebus*: **a** *generatim*: PLAVT. Trin. 186 -as (*Salmasius*, maledictas *P*) famas. Asin. 483 (*in parte interpol.*) pro dictis vostris -is (CLAVD. DON. Aen. 11, 375 p. 472, 31 d. -is ... et iniuriosis). VAL. MAX. 7, 2 ext. 6 -o ... sermoni (HIL. c. Const. 6). 8, 9 ext. 2 veteris comoediae -a lingua (CYPR. unit. eccl. 21 p. 229, 13 HIER. epist. 54, 9, 2. AVG. civ. 2, 12 p. 67, 7 D. ut -am l. in cives suos exercere poetae etiam lege prohiberentur [*cf. l. 22*]). SVET. frg. p. 19, 14 iambus est carmen -um (FORTVN. gramm. VI 286, 8 iambica -a carmina appellant [*cf. et l. 55 et p. 169, 35*]. PORPH. Hor. epist. 1, 11, 12 satura dicitur c. apud Romanos ... -um et ad carpenda hominum vitia ... compositum. sat. 2, 1, 81 lege cautum ..., nequis in quemquam -um c. scriberet [*cf. l. 18*]. SCHOL. Hor. epod. 6, 1 *Bibaculus* -a c. in multos composuit. *sim.* DIOM. gramm. I 476, 19 iambus ... versui -o habilis). CYPR. Demetr. 2 p. 352, 14 -is vocibus (OPTAT. 1, 4 p. 5, 19. *et al.*). HIL. c. Aux. 2 -is verborum ... conviciis. SCHOL. Cic. Bob. Sull. 22 p. 80, 15 St. -a insectatione. AVG. epist. 78, 6 p. 270, 1 scripta -a. civ. 22, 23 p. 608, 25 D. -is rumoribus (GREG. M. moral. 23, 8). PALLAD. hist. mon. I 16 p. 293^B -is reprehensionibus. **b** *quasi per enallagen*: CYPR. epist. 73, 19 p. 793, 5 pudorem ... et honorem -o ore laceraverit (RVFIN. Orig. in lev. 14, 3 p. 482, 28 B. o. -i consuetudinem resecare. AVG. epist. 108, 14 p. 628, 3 magis o. -o quam veridico). AVG. epist. 73, 3 p. 266, 9 culpans ... dente -o (bon. viduit. 4, 6 c. Pelag. 1, 1, 3).

B *pro subst.* **1** *masc.* (*sing. et plur.* *add.* in *l. 48*): NEP. Ham. 3, 2 non ... -i tanto viro deesse poterant. SEN. dial. 7, 19, 3. QVINT. inst. 2, 12, 4 est ... quaedam virtutum vitiorumque vicinia, qua -us pro libero ... accipitur (*cf.* 5, 13, 26). 12, 9, 9 vitio animi, quo -us a malefico non distat nisi occasione. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 80 -orum criminatione ... laeditur. LACT. inst. 6, 19, 8 -is et laedentibus. PRISCILL. tract. 1, 40 p. 33, 11 -orum ... verbis. DAMAS. epigr. 1, 12 AMM. 23, 5, 16. PS. AMBR. laps. virg. 6, 25 vindictam de -is ... postulabas. HIER. epist. 52, 17, 1 -orum tela. 54, 3, 1. VVLG. sap. 1, 6 non liberabit -um (βλάσφημον) a labiis suis. Sirach 23, 8 superbus et -us (λοίδορος) scandalizabitur in illis. II Macc. 10, 36 -os (βλασφήμους) vivos conburebant. I Cor. 6, 10 neque avari ... neque -i (λοίδοροι) ... regnum dei possidebunt. I Petr. 4, 15 (κακοποιός). RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 p. 46, 2 B. -i et blasphemi verba. in lev. 14, 2 p. 481, 3 in deum. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 570, 3 auget mercedem meam -us meus (*cf. Matth. 5, 12*). serm. 354, 33 inimicum, ... reprehensorem, ... detractorem, ... -um. civ. 18, 51 p. 337, 6 D. *al.* PHYSIOGN. 11 p. 20, 3. 87 p. 116, 6 *al.* EVSTATH. Bas. hex. 9, 4 p. 961^C -os eius (*sc. dei*) habent amicos (τοῖς λαλοῦσι κατὰ τοῦ θεοῦ ἀδικίαν). SIDON. epist. 7, 9, 11 pungentibus linguis -orum. 7, 9, 15 -orum suspicioni.
2 *neutr. plur.*: QVINT. inst. 9, 4, 141 aspera (*cf. p. 171, 84*) ... et -a ... iambis grassantur.

adv. **maledicē**. *i. q. maligne, contumeliose sim.*: CIC. off. 1, 134 cum studiose de absentibus detrahendi causa aut per ridiculum aut severe -e contumelioseque dicitur (PORPH. Hor. sat. 1, 4, 36). LIV. 45, 39, 16 nihil praeterquam loqui, et ipsum id -e ac maligne, didicit. *Tietze.*

maledulcis, malefaber *v. s.* male. **malefaciēns** *v. p. 173, 76.*

ˣ**malefacio**, -fēcī, -factum, -facere. *a* male *et* facere. *disiunctum* male facio *fuisse docet Ritschl opusc. II 561 sqq. 720 sqq. eodemque modo scribitur in lapide* CE 74, 3 (*v. p. 173, 48; cf. ibid. de* CIL VI 37529) *et saepe in libris; e contrario artiore quodam vinculo cohaerere apparet cum ex vv.* maleficus, malefactor *sim. tum ex formis* maleficio (APVL. apol. 90 maleficiundum [*F*, -fac- *vulgo*]. DON. Ter. Ad. 174 GLOSS. II 257, 54) *et* malfactum (*v. p. 173, 52; cf. etiam s.* malefio); *nos hic eos tantum locos attulimus, quibus* -o *collocatione coniunctum significat i. q. peccare vel damnum inferre, cetera v. s.* male *I B 1 et 2 et I D 1 a; quam difficile sit discernere, utrum unum voc. comp. an duo seposita statuas, cognoscas ex his exemplis*: PLAVT. Bacch. 655 et bene et -ere tenet (*cf.* Truc. 470 mulieri nimio -ere melius onus est quam bene. TAC. hist. 1, 7 seu bene seu -ta. LACT. ira 3, 4 CONSVLT. Zacch. 3, 1 p. 96, 10 Mor. *al.*; *cf.* PS. APVL. Ascl. 37 et benefaciendi et male vires). Persa 820 tibi male volt maleque faciet (*cf. p. 173, 59*). Amph. 285 pro dictis et -tis (*sim.* PS. SALL. rep. 2, 4, 2. *cf. p. 173, 59. 174, 4*). CATO orig. 95, 38 non -erunt sed ... voluisse dicuntur facere (*cf.* agr. 5, 2 SALL. Iug. 31, 22 *al.*). QVINT. inst. 8, 4, 12 non id agitur ..., ut ille -erit sed ut peius.
de significatu (*cf. p. 173, 28. 66*): GLOSS. II 337, 5 κακουργῶ. II 257, 54 (*v. l. 69*) βλάπτω. *legitur inde a* PLAVTO, *plerumque in sermone cottidiano.* NOT. Tir. 26, 2 a -it. 2 b -ecit. 2 c -tum est.
[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*in versu spur.*: PLAVT. Men. 586. *dub.*: PLAVT. Pseud. 208 ⌊male morigeru's⌋ (*in A deest*), -is (*del. Ritschl, Leo; tuetur Lindsay*) mihi.]

1 *i. q. delictum, facinus, iniuriam committere, peccare* (*add. acc. neutr. pron. infra l. 5. 11. 12*): a *generatim* (*nonnulla ad 2b pertinere possunt*): PLAVT. Asin. 559 quae domi duellique -isti. Aul. 753 qui quando -erunt purigant. Epid. 378 nimis doctus ille ⟨est⟩ ad -endum (*cf.* Stich. 117 quoi -undi est potestas. TRAG. inc. 160 quam magis aerumna urget, tam magis ad -endum viget. SALL. or. Cottae 4. hist. frg. 5, 12 avidus -endi. APVL. apol. 90 [*v. p. 172, 68*]. AVG. lib. arb. 1, 3, 8 libidinem in toto -endi genere dominari. *al.*). 677 quidquid ego -eci. Mil. 166 nescioquid -tum a ... familiast. Persa 210 quid -o (mali f. *CD*) aut quoi maledico? (*cf. p. 172, 78 et infra l. 59*). TER. Haut. 560 cum -re[m] crederem mihi ... licere. CATO agr. 5, 2 vilicus si nolet -ere *familiam*, non faciet. or. frg. 2 -ere impoene, benefacere non impoene licet (orig. 95, 38 LVCIF. Athan. 1, 28 p. 115, 8 VVLG. I Petr. 3, 17 [ἀγαθοποιοῦντας ... κακοποιοῦντας]. III Ioh. 11 *al.*; *cf. etiam p. 172, 74 et infra l. 36 et v. s.* male). orig. 95, 36 ecquis est ... qui ... aequum censeat poenas dare ..., quod arguatur -ere voluisse (PVBLIL. M 28. QVINT. inst. 7, 2, 56 tractatur ..., quo animo fecerit, id enim est, an -ere voluerit. *cf.* 7, 4, 16 nonnumquam -isse nos sed bono animo dicimus). QVINT. decl. 252 p. 31, 26 plus -ecit. AMPEL. 2, 6. APVL. apol. 3$^{med.}$ ut -ere coeperunt, consueverint male audire. PSALT. Cas. 36, 8 ne (a)emuleris ad -endum (πονηρεύεσθαι. *Vulg.* ut maligneris). VOPISC. Aurelian. 41, 2 *opp.* errarunt. CAPITOL. Pert. 13, 5 chrestologum eum appellantes, qui bene loqueretur et -ret. LACT. inst. 5, 9, 4 VVLG. prov. 2, 14. 4, 16 non ... dormiunt, nisi -erint. Dan. 11, 27. AVG. lib. arb. 1, 1, 2 p. 1223$^{med.}$ -ere nihil est nisi a disciplina deviare. 1, 16, 34. *et al.* b *singulariter i. q. magicam artem exercere* (*cf.* malefico, maleficium *p. 175, 46*, maleficus *p. 176, 61. 177, 26. 53*): DOCTR. apost. 2, 2 non -es (*cod. Mellic.*, magica facies *cod. Frising.*, *gr.* οὐ μαγεύσεις).

2 *nocendi notione praevalente i. q. alteri damnum, iniuriam inferre* (*seq. acc. rei: l. 34sq. 38. 42. 45. 49. 57sq.*): a *c. dat* (*cf. et s.* male *I B 2 b α*), *acc.*, *praep.* cum: PLAVT. Cist. 364 quid ... -eci tibi. Men. 813. 861 metuo ..., ne quid -faxit mihi. Poen. 634 malo benefacere ... bono -ere (*cf.* 636. Trin. 633 *coni.* male consulis. LACT. ira 3, 4 [*v. p. 172, 76*]). Trin. 1047 omni populo -it. Truc. 295 quid est quod vobis pessumae haec -erint. TER. Phorm. 331. 394 di tibi -ant (CIC. epist. 5, 11, 3 Dalmatis di -ant. 11, 21, 1 SEN. apocol. 11, 1 dial. 3, 20, 4. LACT. ira 5, 5 nec cuiquam -at *deus* [*cf. l. 60*]. *v. etiam s.* male *I B 2 b α*) Ad. 164 neque tu verbis solves umquam quod mihi re -eris. SVET. Aug. 51, 3 habemus, ne quis nobis -ere possit (*opp.* esse, qui de me male loquatur [*cf. infra l. 59*]). ITALA num. 35, 23 (Lugd.) neque quaesierit -ere ei (κακοποιῆσαι αὐτόν). HERM. Pal. mand. 4, 3, 4 ut diaboli multiplex nequitia aliquid servis suis -ret (*vulg.* facit aliquid sinistri. *gr.* ποιήσει τι κακόν). SORT. Sangall. 13, 3. HIER. in Dan. 11, 27 sq. sibi mutuo -rent. VVLG. I reg. 26, 21. AVG. civ. 1, 17 p. 29, 10 D. sibi. *al.* *c. dat. rei*: CE 74, 3 (*cf. p. 172, 65*) monumento huic nil -eris. CIL VI 37529 quisquis hoc monumento malem (*pro* male) fecerit. *c. acc. personae i. q. male tractare* (*cf. gr.* κακοποιεῖν τινα); VEN. FORT. carm. 5, 6, 27 (*in carm. quadr.*) telo, voce, manu malfactus (*sic*) verbere, felle. *c. praep.* cum: LIB. pontif. p. 152, 5 -isti cum Romanis (*at* p. 158, 1 -eci Romanis).

b *absol.* (*plerumque dat. suppl.; v. et p. 172, 76. 78*): PLAVT. Capt. 996 quod -eci, crucior. Poen. 359 non aequos in me es, sed ... -is. 1091 -faxim lubens (1093). QVINT. decl. 298 p. 178, 20 nihil. PLIN. paneg. 23, 2 quae -eras (*opp.* benefaciendi [*cf. supra l. 36*]). TERT. apol. 36, 4 male ... velle, -ere, maledicere, male cogitare de quoquam (adv. Marc. 2, 4 p. 338, 3 [*de deo; cf. supra l. 39*]. RVFIN. Orig. in num. 13, 6 p. 116, 21 B. *cf. etiam supra l. 12 et 43*). patient. 7 p. 11, 9 ne digne quidem -ere concessum est (*cf.* AMBR. epist. 63, 83 p. 1212^{A}). ITALA deut. 19, 19 (Coll. Mos. 8, 1, 4) facietis ei sicut voluit -ere (ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ. *Vulg.* facere). VVLG. Sirach 19, 25 (κακοποιῆσαι). II Macc. 3, 39 venientes ad -endum (ἐπὶ κακώσει). RVFIN. Orig. in lev. 3, 4 p. 307, 2 B. -ere adversari alicui est. AVG. civ. 8, 24 p. 362, 13 D. vel quasi beneficia praestando ... vel aperte -endo. 14, 15 p. 37, 30 ut qui -unt, mala patiantur. *et al.*

part. praes. **malefaciēns**, -entis *pro adi. (l. 75) et subst.*: *i. q. maleficus* (*de part. corp.: l. 75*): ITALA I Petr. 2, 12 (Ps. Cypr. singul. cler. 8 p. 183, 9) detrahunt de vobis quasi de -bus (ὡς κακοποιῶν, *Vulg.* tamquam de malefactoribus). LVCIF. reg. apost. 7 p. 51, 14 cum sis -ens. 8 p. 55, 29. VVLG. Sirach 2, 14 vae ... labiis scelestis et manibus -bus (χερσὶ παρειμέναις). AVG. serm. 325, 2 supplicia et poenae -ium, sacrilegorum, hostium pacis et inimicorum veritatis. CASSIOD. Didym. in III Ioh. 11 p. 88, 2 (*gr.* τῷ κακοποιοῦντι). MVTIAN. Chrysost. hom. 30, 1 p. 428$^{med.}$ (*gr.* τῶν κακῶς ποιούντων). *de magis*: VVLG. Sirach 34, 5 divinatio erroris et auguria mendacia et somnia -ium vanitas est (*in LXX deest*).

part. perf. pass. n. pro subst. ***malefactum**, -ī. [*loco mutilo*: COMM. instr. 1, 28, 5. *legitur e coni.*: SEN. contr. 10, 5, 13 CLAVD. DON. Aen. 5, 5 p. 425, 24.]

i. q. maleficium, delictum, peccatum (*plerumque pluraliter*): ENN. scaen. 226 pro -is Helena redeat, virgo pereat innocens? 409 benefacta male locata -a arbitror (*cf. vol. II 1876, 47. 68. 1877, 6*). PLAVT. Asin. 567. Capt. 522 neque deprecatio perfidiis meis nec -is fuga est. 682. Cas. 152 maledictis, -is amatorem ulciscar (*cf. p. 172, 78*). Epid. 391 quasi non plurima -a mea essent solida in adulescentia. Men. 595 omnibus -is testes ... aderant. Most. 1111 Trin. 185. Truc. 822 propter -a (mala f. *codd.*) qui es patronus parieti. PACVV. trag. 129 nonne ... aegre -um (m. fatum *trad.*) feram? TITIN. com. 69 TER. Andr. 23. Ad. 200 ob -a haec. CIC. inv. 2, 108 adversarius ... -a (*cf. Thielmann BBlGw. 16, 1880, 208*; maleficia *vg.*) augebit. LVCR. 3, 1014 metus ... poenarum pro -is. SALL. Catil. 52, 8 qui ... animo meo nullius umquam delicti gratiam fecissem, haud facile alterius lubidini -a condonabam (LACT. inst. 5, 9, 6. *cf.* APVL. apol. 16 *syn.* peccata [AVG. lib. arb. 1, 16, 34]). VELL. 2, 13, 3 -a collegarum (*opp.* optime ab ipso cogitata). SEN. dial. 4, 28, 1 COLVM. 1, 9, 6. TAC. ann. 4, 33, 4 aliena -a sibi obiectari. 12, 54. PSALT. Rom. 34, 17 restitue animam a -is eorum (τῆς κακουργίας. *Vulg.* malignitate). AVG. civ. 21, 27 p. 546, 6 D. licentiam -orum ... emisse (*cf.* lib. arb. 1, 5, 12). div. daem. 5, 9 p. 607, 11 lib. arb. 1, 1, 1 p. 1223. 1, 4, 10 p. 1226$^{med.}$ -a non ob aliud mala esse nisi quod libidine ... fiunt. *al.* *i. q. iniuria*: SEN. epist. 81, 25 nec mutat animum adversus bene meritos, nisi multum -a praecedunt (*postea* iniuriam, *opp.* beneficium). CLAVD. DON. Aen. 1, 545 pro benefactis promisisse intellegitur consimilem vicem ... et pro -is ultionem *eqs.* 10, 492 ut ... pro -is benivolentiam redderet.

mal(e)fīo *v. p. 177, 63.*

deriv.: malefactio. malefactor. *cf.* maleficium. maleficus.

mal(e)factio, -ōnis *f. a* malefactus (*cf.* malefio). *i. q. defectio animi*: VINDIC. med. 33 p. 230, 3 *in morbo sacro* fieri seu casum seu -em vel eclipsim animae. DIOSC. 2, 119 malefationes (*sic*) relevat (*gr. 2, 135, 1* ἀνακτητικὸς λειποθυμιῶν). 3, 32 a -es ... homines liberat (*gr. 3, 31, 1* λειποθυμοῦντας ... ἀνακτᾶται). ALEX. TRALL. 3, 27 de angustiis et malfactionibus (*1 p. 337 P.* π. λειποθυμίας. *cf.* ORIBAS. eup. 3, 7).

***malefactor**, -ōris *m. a* malefacere. *i. q. homo maleficus, scelestus* (*pro adi.: l. 40*): PLAVT. Bacch. 395 -em amitti satius quam relinqui benefic[i]um. ITALA II Tim. 2, 9 (cod. d) evangelium meum in quo laboro usque ad vincula tamquam -r (κακοῦργος. *Vulg.* male operans). PS. CYPR. mont. 7 *Christus latrones duo* speculabatur in figura duorum populorum -um *eqs.* VVLG. Ioh. 18, 30 si non esset hic -r (κακὸν ποιῶν). I Petr. 2, 12 (*v. p. 173, 73*). 2, 14 AVG. in euang. Ioh. 114, 4 in psalm. 56, 14. EPIST. pontif. 611 Schwartz, AbhMünch. 10, 1934 p. 43, 10 praevaricator et -r. OP. imperf. in Matth. 46 p. 894$^{fin.}$ iniuste agentibus et -bus misericordiam exhibere. VITAE patr. 5, 8, 13 (*p. 588 Cot.* κακοῦργον). VEREC. in cant. 3, 1 GREG. TVR. Franc. 6, 6 p. 250, 21. 6, 17 p. 260, 11. vit. patr. 7, 1 p. 687, 12 severus ... fuit in -bus. *et al.* GLOSS.^{L} Corp. S 31 satellites socii -es.

malefica, -ae *v. p. 177, 53.* **maleficē** *v. p. 177, 60.*

malefic(i)entia, -ae *f. cf. c.* maleficus. GLOSS. maleficentia κακοποιία. *fere i. q. malignitas*: PLIN. nat. 9, 34 *thursiones* rostris caniculurum -ae (-fici- *F a*) adsimulati. LACT. ira 1, 1 *v. vol. II 1877, 65.* CHALC. comm. 288 *v. vol. III 448, 69* (-fici- *codd. mell.*).

[**maleficio** *v. p. 172, 68.* *dub.*: ALEX. TRALL. 3, 38 si ... de febre maliciosa malficiunt (*sensu intrans.? sed potius corr.* malfiunt; *1 p. 343 P.* τοὺς λειποψυχοῦντας).]

***maleficium**, -ī *n. cf. c.* maleficus, malefacere. *scribitur* malf-: *infra l. 73* (*cf. l. 72*). malif- *in titulo*: INSCR. christ. Diehl 1558 adn. deus ⟨refrigeret⟩ Rufinu(m) cum malificia sua. *in codd.*: PLIN. nat. 18, 308 (*pler. codd.*). GAIVS inst. 1, 128 *al.* *fem.* -a, -ae: *v. p. 175, 69.* *de notione*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 425, 27 B. facinus. flagitium. -um. scelus. nefas. piaculum. GLOSS. -um κακοποιία. *legitur inde a* PLAVTO *et* TER., *adamatur* RHET. Her. (*32^{ies}*). CIC. inv. (*16^{ies}*). S. Rosc. (*35^{ies}; cett. oratt. 37^{ies}; philos. ter*). QVINT. decl. (*32^{ies}*). DIG. [*dub. vel corr.*: RHET. Her. 4, 41, 53$^{extr.}$ CIC. inv. 2, 108 (*v. supra l. 10*) PLIN. nat. 37, 182 APVL. apol. 96. *loco mutilo*: APVL. flor. 9 p. 38.]

1 *i. q. male facientis actio, delictum, peccatum, flagitium*: a *generatim* (*de notione iuridiciali v. Mommsen, Strafr. 9 n. 4. 11 n. 4; Taubenschlag, RE XIV 870 sqq.; Albertario, Studi in onore S. Perozzi, Palermo 1925, 221 sqq.*): PLAVT. Rud. 1247 semper cavere hoc ... aequissimumst, ne conscii (*cf.* CIC. Cluent. 60) sint ipsi -is suis (*codd., Marx*; malf- *Schöll*; -fici sui *Pylades*; -i suis *vulgo*). Truc. 501 me -o (malf- *libri*) vinceres[t]? TER. Phorm. 336 pro -o (DON. pro iniuria) si beneficium summum nolunt reddere (CIC. inv. 2, 75 comparare ... cum beneficio -um. 2, 108 Cael. 74 Balb. 65. BELL. Hisp. 42, 5 *v. vol. II 1879, 8.* SALL. Iug. 31, 28. *cf. etiam p. 176, 8 sqq.*). VARRO ling. 5, 81 quaestores ... qui conquirerent publicas pecunias et -a. RHET. Her. 2, 2, 3 causa est ea quae induxit ad -um commodorum ⟨spe⟩ *eqs.* (2, 21, 34 ad -um impellant [2, 22, 34]. 4, 16, 23 commovere. VLP. dig. 30, 53, 8 compulit. *cf.* RHET. Her. 2, 19, 30 accesserit ad -um [4, 38, 50 CIC. inv. 2, 44 S. Rosc. 84]. CIC. inv. 2, 23 qua cogitatione animus et spe ad -um profectus sit). 2, 3, 5 ab eo -um non abesse (*ibid.* flagitia [*cf.* CIC. S. Rosc 117]). 2, 5, 8 factum esse -um (*cf.* 4, 41, 53 occultandi et perficiendi -i

[*Brink*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spe [CIC. Cael. 53]. CIC. inv. 1, 103 factitatum esse ne ab audacissimis quidem hominibus id -um. *al.*). 2, 17, 25 plura aut maiora officia quam -a videbuntur constare (2, 20, 32). 2, 19, 28 -i suscipiendi ... dubitationem (2, 21, 33 CIC. inv. 1, 45 S. Rosc. 92. 94). 2, 19, 29 *syn.* peccata (*cf.* 2, 30, 49 CIC. Verr. II 1, 128 *al.*). 4, 8, 12 quod -um cum hoc scelere conparari ... potest? (*cf.* CIC. S. Rosc. 30. 37 nefarium facinus atque eius modi quo uno -o scelera omnia complexa esse. 75 scelera ac -a gignuntur. 102 Vatin. 28 off. 2, 40. 3, 75 *al.*). 4, 16, 23 multorum -orum convictam. *saep.* CIC. inv. 1, 102 voluntario -o veniam dari non oportere. 2, 14 in alio -o deprehensus est. 2, 75 -i magnitudinem. *al.* Quinct. 83. S. Rosc. 11 manifestis -is. 62 antea commissa (*v. vol. III 1910, 77*) -a (*cf. ibid.* admissum. 73 VLP. dig. 9, 4, 8 *al.*). 72 tanti -i crimen (Flacc. 41). 74 nonne his vestigiis ad caput -i perveniri solet? 120 de -o confiterere (123. VLP. dig. 48, 18, 1, 27 fateatur). *saepe.* Cluent. 60 minister in -o fuerat. Phil. 1, 12 cuius ... -i tanta ista poena est ...? *al.* parad. 18 te conscientiae stimulant -orum tuorum. SALL. Catil. 52, 4 RVT. LVP. 1, 2. 13. 16. FEST. p. 318 M. homo sacer is est quem populus iudicavit ob -um. SEN. contr. 3 praef. 17 ut praetor nomen eius reciperet lege inscripti -i (contr. exc. 5, 1 actio [QVINT. inst. 7, 4, 36 finguntur in scholis et ⟨in⟩scripti -i *actiones* in quibus aut hoc quaeritur, an ⟨in⟩scriptum sit, aut hoc, an -um sit, raro utrumque. *cf.* decl. 252 p. 29, 2 *saep.*]). PHAEDR. 1, 17, 1 SEN. benef. 3, 6, 2. COLVM. 7, 12, 4 *canis* villaticus qui hominum -is opponitur. 11, 1, 27 PLIN. nat. 2, 26. 12, 120 vixque -um *adulterati balsami* deprehenditur gustu amariore. TAC. ann. 3, 50, 2 vana a scelestis, dicta a -is differunt. 3, 70, 2 SVET. Aug. 32, 2 ALF. dig. 44, 7, 20. IVLIAN. dig. 9, 2, 51, 2 cum neque impunita -a esse oporteat. POMPON. dig. 17, 2, 54 ex -o quaesitum est (*cf.* GAIVS dig. 9, 4, 20. 44, 7, 5, 1 non ex -o tenentur. *saep.*). 49, 15, 6 ob -um. GAIVS dig. 9, 4, 1 noxales actiones ... non ex contractu sed ex noxa atque -o servorum adversus nos instituuntur. 44, 7, 1 pr. obligationes aut ex contractu nascuntur aut ex -o *eqs.* inst. 4, 75 ex -is ..., veluti si furtum fecerint aut iniuriam commiserunt, noxales actiones proditae sunt. *al.* HADR. Call. dig. 48, 8, 14 in -is voluntas spectatur, non exitus (*cf.* APVL. flor. 20 p. 98). *et saepe in* DIG. GELL. 7, 2, 5. 13. APVL. apol. 11. 66. 79 *al.* TERT. apol. 45, 3 quid eruditius, de -o an et de maleloquio interdicere? patient. 10 p. 15, 17. adv. Marc. 4, 17 p. 476, 16 nullum -um nec ⟨sine⟩ formidine est, quia nec sine conscientia sui. *al.* ARNOB. nat. 4, 28 p. 165, 5 (*coni.* vitiositatis, lapsus). 6, 25 p. 235, 1. IVST. 36, 4, 1 matrem ..., nunc Beronicen sponsam -is eorum necatas confingens (*cf.* COD. Iust. 5, 16, 10 [*a. 239*]). PS. ASCON. Verr. p. 248, 9 St. COD. Iust. 7, 12, 1 coercendorum -orum potestatem habent. 7, 33, 7. 9, 47, 14 INST. Iust. 4, 1 pr. *et al.* *nota*: APVL. apol. 1 insimulare magicorum -orum ac denique necis (9. 42. 61. 69; *aliter l. 46 sqq.*).

b *speciatim i. q. magia*: α *de ipsa actione magica*: APVL. met. 9, 29 feminam quae devotionibus ac -is quidvis efficere posse credebatur. 9, 31. apol. 28 refutabo nihil ea ad magian pertinere; dein etsi maxime magus forem, ... ostendam ... neque occasionem fuisse, ut me in aliquo -o experirentur. 29. 30. ITALA deut. 18, 11 (Lugd.) -is praecantationem praecantans (maleficus *Robert; LXX* φαρμακός. *Vulg.* nec sit maleficus nec incantator). II par. 33, 6 (Rufin. Orig. in num. 16, 7 p. 147, 19 B.) -a faciebat (*cf. l. 65*) et augurabatur (ἐφαρμακεύετο. *Vulg.* maleficis artibus inserviebat). apoc. 18, 23 (Primas. in apoc. l. c.) -is in tuis exerraverunt (ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου. *Vulg.* in veneficiis tuis). PORPH. Hor. epod. 17, 46 ossa humana ad -a colligis. 17, 56. sat. 1, 8, 27 ad -a venefic[i]arum. SOL. 2, 28 Circen carminum -is varias imaginum facies mentientem. PANEG. 9 (12), 4, 4 superstitiosa -a (*opp.* divina praecepta). FIRM. math. 3, 11, 1. 4, 19, 27. 6, 35, 6 FILASTR. 21, 3 SCHOL. Hor. Vind. ars 118 Colchos ... -is apta insula. HIER. Orig. in Is. 6, 1 p. 268, 23 B. VVLG. Is. 47, 9 propter multitudinem -orum tuorum (כְּשָׁפַיִךְ. *LXX* ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου) et propter duritiam incantatorum tuorum (*cf.* 47, 12 *et* Nah. 3, 4). PS. ORIG. in Iob 2 p. 505^{D}. AVG. civ. 8, 18 p. 348, 13 D. amant in -is magorum mille nocendi artes. 18, 53 p. 341, 18 Petrum ... -a fecisse (*cf. l. 53*) ..., ut coleretur Christi nomen *eqs.* (18, 54 p. 344, 1. p. 345, 9 non carminibus *Petri* venenati, nec decepti -is sed beneficiis eius adiuti. 22, 25 p. 617, 14). in epist. Ioh. 2, 13$^{in.}$ p. 1996 *al.* SVLP. SEV. chron. 2, 50, 8. *al.* DIOSC. 2, 157$^{fin.}$ integra scilla ... arcent -as (*2, 171, 4* ἀλεξιφάρμακον). COD. Theod. 9, 16, 9 haruspicinam ... nullum cum -orum causis habere consortium. 9, 16, 10 -orum insimulatione. 9, 16, 11. 9, 38, 4 homicidii crimen, adulterii foeditatem, maiestatis iniuriam, -orum scelus *eqs.* (*cf.* 9, 38, 7 crimen ... -orum [9, 40, 1. 11, 36, 1. 16, 5, 34, 1]. LEX Visig. 7, 1, 5 in crimine, id est veneficio, -o, furto *eqs.* CONC. Matisc. a. 583 p. 157, 6 absque causa criminale, id est homicidio furto et -o. *al.*) *et saepe.* β *meton. de iis rebus, quibus utuntur magi*: HERM. Pal. vis. 3, 9, 7 malefici -a (φάρμακα, *vulg.* venena) sua in thecis habent. SCHOL. Iuv. 6, 594 (*v. adn. crit.*). 6, 595 aut poculum aut -a dat ei, ut abortum faciat. VVLG. Mich. 5, 11 auferam -a (כְּשָׁפִים. *LXX* φάρμακα) de manu tua. AVG. c. Petil. 3, 16, 9 p. 177, 14 amatoria -a data mulieri. MARCELL. med. 6, 30. 20, 115 remedium contra omnia venena vel -a in cibo aut in potionibus data (*cf.* GREG. TVR. vit. patr. 19, 3 p. 738, 33). GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 362, 25. LEX Sal. 19, 2 si quis alteri -um fecerit (herbas dederit *var. l.*) *al.* VEN. FORT. vita Germ. 2, 5 ut ... illi porregeret de vino, isti de -o.

2 *nocendi notione praevalente i. q. iniuria, noxa, damni illatio*: a *de ipsa actione*: CAES. Gall. 1, 7, 3 sine ullo -o iter per provinciam facere (1, 9, 4 civ. 2, 20, 4 *cf.* Gall. 1, 7, 5. 2, 28, 3 ab iniuria et -o se suosque prohiberent). civ. 1, 22, 5 se non -i causa ex provincia egressum, sed uti se a contumeliis inimicorum defenderet. BELL. Hisp. 36, 1 illo beneficio suum -um existimabant se lucri facere. LIV. 5, 3, 8 pariterque in iis (*sc. servis*) beneficio ac -o abstineri. 7, 20, 5 sua vetera beneficia ... novis corrumperent -is (*cf.* 37, 1, 1). 7, 20, 6 ut -i quam beneficii potius immemores essent (*cf.* 37, 49, 3). 7, 30, 17. 9, 12, 2 beneficii et -i occasione amissa (*cf.* AVG. civ. 2, 23 p. 86, 4 D. *di* habent in his rebus vel beneficii vel -i potestatem). 25, 31, 4 (*v. vol. II 1876, 57*). 28, 34, 8. SEN. epist. 81, 26 *opp.* merita. PLIN. nat. 2, 157 nec tamen quereremur merito, etiamsi -i causa *ferrum* tulisset *terra*. 8, 131 nec alteri animalium in -o stultitia sollertior *urso*. 24, 117. b *metonymice de rebus vel animalibus perniciosis*: PLIN. nat. 8, 134 *irenacei* non nisi in novissima spe -o eo (*i. urina tergori suo spinisque noxia*) perfunditur, quippe et ipsi odere suum veneficium *eqs.* 18, 308 ita non nasci -a (*i. animalia frumento noxia*; *cf. l. 84 et p. 177, 25*).

malefico, -āvī, -ātum, -āre *a* maleficus. *i. q. incantare*: SORT. Sangall. 48, 9 non es -tus, sed magis (*subst.*) es subiectus. GREG. TVR. Franc. 4, 51 p. 186, 17 duo pueri ... malificati a Fredegundae regina. Thom. p. 101, 10 -ti ab eo *filii* christianos se nunc dicunt. ACT. Petr. 28 p. 76, 8 non videtis -tos vos esse.

***maleficus**, -a, -um. [*a* malefacere; *ad formam* malificus *cf.* magnificus *etc. J. B. H.*] *de compos.* (*cf. etiam* EVTYCH. gramm. V 454, 32): QVINT. inst. 1, 5, 65 *compositae voces* ... e duobus quasi corporibus coalescunt, ut -us. *de scriptura* (*cf. Ritschl opusc. II 561*): VEL. gramm. VII 76, 12 Niso etiam placet ut benificus per i scribatur quomodo malificus, quod video consuetudinem repudiasse. *scriptura per -le- multo praevalet*; -li- (*v. et l. 46*) *trad. ex gr.* POMP. TROG. Plin. nat. 11, 275; *interdum libri variant (de cod. A Plauti cf. Studemund, Plauti fab. rell. Ambr. p. 513)*. *superl.* -entissimus: SVET. Galba 15, 2. *de signific.*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 435, 29 B. nocens. sons. noxius. impius. -us. sceleratus *eqs.* GLOSS. -us κακοποιός. κακοῦργος. φαρμακός. γόης. *legitur inde a* LIV. ANDR. (*l. 40*) *et* PLAVTO. NOT. Tir. 33, 72. [*loco mutilo*: LIV. Andr. com. 6 ⟨ve⟩corde et -a ⟨vacerra⟩ (*Scaliger*; -a vecordia *trad., Lindsay, Fest. Gloss. IV p. 463^{b}*). *var. l. falsa pro* maledicus: *v. p. 172, 2.*]

A *adi.*: **I** *i. q. male faciens, sceleratus, nefarius, improbus*: a *generatim*: PLAVT. Bacch. 280 lembum conspicor longum, strigorem -um exornarier. Cas. 783 mores -os (Mil. 194. *cf.* TAC. ann. 4, 21, 3 sordidae originis, -ae vitae). Pseud. 195^{a} satin magnificus ... videtur? :: ... atque etiam -us (*de lectione* malif- *v. Ritschl et Studemund ll. cc.*). 938 neque ego hoc homine quemquam vidi magis malum et -um. CIC. Verr. II 5, 144 in externorum hominum -orum sceleratorumque, in praedonum hostiumque custodias. Tusc. 5, 57 *Dionysium* -um natura et iniustum (*cf.* COD. Theod. 1, 16, 6 iniustis et -is iudicibus). PHAEDR. 2, 6, 2 consiliator. SEN. Tro. 752 dolis et astu -ae mentis (*cf.* dial. 4, 31, 8 cuicumque pravum -umque ingenium est. PLIN. nat. 9, 182 voluntate). PLIN. nat. 10, 17 ova hic (*sc. draco*) consectatur aquilae aviditate -a. TAC. ann. 6, 3, 4 Paconianum ... audacem, -um. SVET. Nero 16, 2 Christiani, genus hominum superstitionis novae ac -ae. Galba 15, 2 -issimos *emissarios Neronis* incolumes praestitit *Galba*. *de hominibus artem magicam (v. l. 61) exercentibus*: FEST. p. 314 M. str⟨igem ut ait Verrius⟩ (*Müller*) Graeci στρίγγα app⟨ellant, quo⟩d -is mulieribus nomen inditum est, quas volaticas etiam vocant. APVL. apol. 51 magi et -i hominis esse morbis mederi. b *speciatim i. q. magicus*: APVL. met. 3, 16 -ae disciplinae perinfames sumus (*cf.* HIER. in Gal. 5, 13 p. 407^{D} ad veneficia et ad -as artes [in Ezech. 13, 17 p. 114^{D} in Am. 3, 7 p. 1073^{C} in Is. 8, 19 p. 123^{B} VVLG. II par. 33, 6 COD. Theod. 9, 16, 11. *et al.*]). PORPH. Hor. epod. 17, 58 -a sacra. ARNOB. nat. 1, 52 p. 36, 2 quidquid -i graminis nutricant terrarum sinus. MACR. Sat. 5, 19, 9 Medeam -as herbas secantem. *et al.* *neutr. pl. pro subst.*: *i. q. res ad magiam pertinentes*: TAC. ann. 2, 69, 3 reperiebantur ... carmina et devotiones ..., semusti cineres ... aliaque -a (maleficia *Beroald.*), quis creditur animas numinibus infernis sacrari.

2 *i. q. perniciosus, noxius*: VARRO rust. 3, 7, 3 serpens aliutve quid animal -um (3, 16, 7 *apis* minime -a. SALL. Iug. 17, 6 -i generis plurume animalia [MELA 1, 21 multo ac -o genere animalium. 2, 126]. PAVL. FEST. p. 300 M. bestiolae. PLIN. nat. 8, 228. 229. 9, 50 nulla intrat bestia piscibus -a. 12, 73 -um alias frondibus animal. *al.* AMM. 28, 3, 4). VITR. 8, 3, 15 aquae genera mortifera, quae per -um sucum terrae percurrentia recipiunt in se vim venenatam (*cf.* PS. QVINT. decl. 13, 5 linivit flores -is sucis. 13, 10). PLIN. nat. 7, 160 occursu -orum siderum (*cf.* TERT. adv. Marc. 1, 18 p. 313, 6. SCHOL. Pers. 5, 50 Saturni stella [*opp.* benefica (*v. et p. 177, 3*); *cf.* AMBR. hex. 4, 4, 17 benefici signi ..., -i et noxii. AVG. civ. 10, 11 p. 419, 4 D.; *sim.* CHALC. comm. 174 *opp.* bonae]. MACR. somn. 1, 19, 20 stella -a esse dicatur, sicut de Martis et Saturni stellis existimatur). 17, 267. 18, 306 nihil -um nasci (*cf. p. 177, 25*). 31, 18 lacum Insanum -a vi appellatum (*cf.* 33,

[Brink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

84). *fere i. q. malignus*: Nep. Ages. 8, 1 vir ut naturam fautricem habuerat in tribuendis animi virtutibus, sic -am (malignam *Cornelissen*) nactus est in corpore fingendo (Lact. ira 2, 8 *opp.* beneficam [*cf. p. 176, 80*]). *nota*: Petr. Chrys. serm. 132 p. 563[A] qui de se -us ... praeter ecclesiam vitam quaerit.

B ***subst.*** (*v. et p. 176, 67*): **1** *m.* maleficus, -ī. **a** *generatim i. q. homo nefarius, sceleratus* (*de re v. p. 174, 68*): Plavt. Trin. 551 *opp.* qui aetatem egerint caste suam. Cic. Verr. II 3, 4 -um quempiam adduxeris aut crudelem. leg. 1, 32 quae *natio* superbos, quae -os, quae crudeles, ... non aspernatur ...? Pavl. Fest. p. 264 M. -orum genus. Phaedr. 4, 11, 20 *opp.* bonus. Colvm. 7, 12, 3 villae custos ... *talis sit canis*, ut ... -um ... terreat. Pomp. Trog. Plin. nat. 11, 276 -os moribus esse indicant qui carnosos a naribus angulos habent. Qvint. inst. 12, 9, 10 maledicus a -o non distat nisi occasione. Tac. ann. 3, 27, 1. Tert. apol. 1, 11 -i gestiunt latere. Itala psalm. 21, 17 (Tert. adv. Marc. 4, 42 p. 564, 5) synagoga -orum circumvallavit me (πονηρευομένων. *Vulg.* malignantium). I Petr. 4, 15 (Cypr. testim. 3, 37 *al.*) tamquam fur aut homicida ... aut tamquam -us (κακοποιός. *Vulg.* maledicus). Avg. serm. 327, 1 p. 1451. in euang. Ioh. 88, 4 p. 1856[in.] et homicidas et adulteros, et quoscumque -os, quos contra leges publicas fecisse cognoscerent, puniebant. *al.* *nota de bestiis personatis*: Phaedr. 2, 3, 2 laceratus quidam morsu vehementis canis tinctum cruore panem misit -o. app. 17, 5. *paulo aliter*: Plin. nat. 20, 133 suco *rutae* perunctos ... negant feriri ab his -is (*de bestiolis ante nominatis; an neutr. [cf. p. 176, 84] est?* maleficiis [*cf. p. 176, 17*] *plurr. edd. ante Detl.*). **b** *speciatim i. q. magus, incantator* ([*v. Thielmann, ALL 1, 1884, 78. Mommsen, Strafr. 640.*] Lact. inst. 2, 16, 4 *daemonas* magi et ii quos vere -os vulgus appellat ... cient. Hier. in Dan. 2, 2 consuetudo ... et sermo communis magos pro -is accipit. Avg. civ. 10, 9 p. 415, 13 D. Cod. Theod. 9, 16, 4 Chaldaei et magi et ceteri quos -os ob facinorum magnitudinem vulgus appellat *eqs.* [Isid. orig. 8, 9, 9]. 9, 16, 6 Isid. diff. 1, 291): Vlp. dig. 37, 15, 1, 3 qui patrem et matrem ... -os appellaverit. Herm. Pal. vis. 3, 9, 7 (*v. p. 175, 77*). Comm. apol. 457 non quasi -um (maleficium *M, quod tuetur Martin, Commod. 95*) alapantur cruce levatum *Christum*? Firm. math. 6, 17, 3 cum -is et venenariis (*cf.* Physiogn. 27 p. 43, 10 guttulae sanguinolentae ... -os et venenarios indicant). *al.* Priscill. tract. 2, 47 p. 39, 9 *v. vol. VII 1, 223, 58.* Hier. epist. 45, 6, 3. in Ier. 5, 52, 3 -os, quos vel veneficos possumus appellare. Vvlg. exod. 7, 11 vocavit ... Pharao sapientes et -os. 7, 22 fecerunt ... similiter -i Aegyptiorum incantationibus suis. *al.* deut. 18, 10 *coni.* incantator. Ier. 27, 9 augures et -os. Dan. 2, 2 harioli et magi et -i et Chaldaei. Mal. 3, 5. Rvfin. hist. 8, 14, 9 *Maximinus* et manifestos -os ... promoveret (γόησιν). Orig. princ. 3, 3, 3 Avg. civ. 18, 53 p. 342, 2 D. serm. 9, 3, 3 mathematicos aut haruspices aut augures aut -os (*cf.* in psalm. 140, 18 p. 1827 in epist. Ioh. 3, 9 p. 2002). *al.* Damig. lapid. 15 Anon. de tax. rec. β p. 229 l. 15 H.-S. Cod. Theod. 11, 36, 7 observare curabis, ne quis homicidarum, veneficorum, -orum, adulterorum ... audiatur appellans. *al.* Coll. Mos. 15, 1, 1[tit.] 15, 3, 1[tit.] Cassian. conl. 8, 19, 3 Favst. Rei. grat. 1, 3 p. 16, 16. Cassiod. var. 3, 51, 2. 9, 18, 9. Greg. Tvr. Thom. p. 110, 9 surge -e ..., nihil enim valet magica tua. Act. Achat. 3 p. 201. *et saepe.*

2 *f.* malefica, -ae *i. q. maga*: Apvl. met. 6, 16 *v. p. 152, 6.* Schol. Hor. Vind. ars 118 unde fuit Medea -a. 340. Hor. epist. 2, 2, 108 saga: -a. Ambr. epist. 1, 12 tolle magam, tolle -am. Hier. epist. 54, 15, 4. Salv. gub. 5, 45 exemplo ... illius -ae praepotentis (*i. Circes*) *eqs.* Greg. Tvr. Franc. 6, 35 p. 275, 6. 7, 14 p. 299, 2.

structurae: dat.: p. 176, 75. abl. resp.: p. 176, 50. supra l. 13. de: *l. 5.*

adv. **maleficē**: *i. q. sceleste*: Plavt. Pseud. 1211 ego nec sycophantice quicquam ago nec -e.

malefīdus *v. s.* male *II A 2 a.*

mal(e)fīo, -fierī *a* male *et* fieri. *ubique scribitur* malf-. *i. q. animo linqui* (*cf.* male fit animo *s.* male *I A 1 a et* malefactio *p. 174, 28*): Cael. Avr. diaet. pass. 89 morsum stomachi patiuntur, -fiunt, infrigidantur. Cass. Fel. 41 p. 94, 5 subito ad digestionem ciborum laborantes gravati -fiunt. Alex. Trall. 3, 45 qui ... ex imbecillitate virtutis angustiantur -fientes. [3, 38 *v. p. 174, 53.*]

comp.: submal(e)fio. *Brink.*

malefōrmis δύσμορφος Gloss.[L] II Philox. MA 40. *a* malus *et* forma. *cf.* informis.

malehabeo (malehabitus) *v. s.* male *I A 1 a et I B 2 b α.*

maleiūro *v. s.* male *I B 4 a.*

maleloquāx (mali-), -ācis *adi. cf. c.* maleloquus *et* loquax. Ps. Pvblil. sent. 187 (p. 126 Wölffl.; *fort. genuinus*) lingua est maliloquax mentis indicium mali. Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 5 p. 545[A] -es linguae. Gloss. κακολόγος, κακήγορος, vituperator, -x, maledicus, male loquens.

maleloquentia, -ae *f. cf. c.* maleloquus. *i. q. actio maledicendi, calumniandi*: Prosp. c. coll. 21, 2 ipsis, qui ... Augustini scripta reprehendunt, -ae (malae eloquentiae *l. var.*) est adempta libertas.

*****maleloquium** (mali-), -ī *n. cf. c.* maleloquus. *in libris* male- *et* mali- *ubique variant. plur.: p. 178, 4. 7. 8 al.* [*dub.*: Schol. Hor. sat. 1, 6, 46 *l. var. pro* malo eloquio.]

i. q. actio male loquendi: Tert. apol. 45, 3 quid eruditius, de maleficio an de -o interdicere? spect. 2 p. 3, 23 neque . sumpsimus ... linguam ad -um et aures ad exceptaculum -ii. Schol. Hor. carm. 4, 3, 16 -a et invidiam superasse. Schol. Stat. Theb. 1, 171 -ii veneno. Fvlg. myth. 3, 2 p. 62, 12 serram quasi -um dicitur repperisse. Ambrosiast. in Rom. 7, 5. Rvfin. Orig. in Ios. 8, 6 p. 341, 16 B. fugite detractiones et -a (Caes. Arel. Ps. Aug. serm. 261, 3). 10, 3 p. 360, 16 -a et stultiloquia et scurrilitates. Severin. doctr. p. 128[b] *inter alia vitia* (*item* Greg. M. epist. 11, 9 p. 268, 23). Svlp. Sev. epist. app. 2, 17 linguam a -o cohibe. Ps. Ignat. ad Tars. 8 -um (καταλαλιάν) et calumniam et turpiloquium. Evcher. hom. 8 p. 852[A] obtrectationibus ac -is. Favst. Rei. serm. 23 p. 316, 28 -orum impulsu. Verec. in cant. 8, 8 -orum aculeis. Mvtian. Chrysost. hom. 21, 4 p. 372[in.] parati ... ad -a (κατηγορίας). Orig. in Matth. 18, 27 p. 1635[B].

maleloquor *v. s.* male *I B 2 b et I B 4.*

maleloquus (mali-), -a, -um *a* male *et* loqui. *in libris ubique fere* mali- *scribitur.* Gloss. κακολόγος (*cf.* Rvfin. Orig. in num. 7, 1 p. 38, 1 adn. [*gloss. Ec*]). [*confunduntur* -us *et* magniloquus: Psalt. Cas. 11, 4 (*v. adn. crit.*). Arnob. in psalm. 11 p. 339[B] *in comment.*: linguam -am, *in textu*: magnil-.]

Qverol. p. 44, 9 male imprecamur ... illis sycofantis et -is. Hier. epist. 148, 16, 5 -i (-a *dett.*) lingua. Rvfin. Orig. in num. 7, 1 p. 38, 24 obtrectatores et -i. Val. Cem. hom. 5, 6 homo aut magniloquus aut -us. Evcher. hom. 8 p. 853[C]. 9 p. 856[A] suam linguam -us maculat. Max. Tavr. hom. 37 p. 308[B] inter -os taciti. *Hey.*

malemerēns, malemetuo, malemōrātus *v. s.* male.

malemōrius, -a, -um *a* male *et* mos, *cf.* benemorius *et v. Heraeus, Spr. des Petron. 29.* Gloss. -us ἀνέντροπος. -um κακότροπον. [*dub.*: Doctr. apost. 2, 6 non eris ... -i⟨u⟩s (*? an* mali moris*?* [*cf. s.* malus]; *gr.* κακοήθης).]

māleōs *indecl. v. s.* malis. [**males** *v. s.* meles.]

bubo avis **malesāga,** mali [h]ominis Gloss. IV 432, 14. 594, 35. *cf. c.* male *et* sagio, sagus.

malesānus, malesēcūrus, malesuādeo *v. s.* male.

malesuādus, -a, -um *cf. c.* male *et* suadeo. *de formatione*: Serv. Aen. 4, 8 composita unum plerumque corrumpant necesse est ut -a. Gloss. II 336, 63 κακοσύμβουλος. Gloss.[L] I Ansil. MA 426 -am male suadentem. 427 -a quae ad malum compellet (*pro* -it*?*), melius 'male suasa'.

i. q. male vel mala suadens, captiosus: **1** *de personis rebusve personatis* (*l. 43. 48*): Plavt. Most. 213 illa hanc corrumpit mulierem -a. Verg. Aen. 6, 276 -a Fames (*cf.* Clavd. Don. ad l. p. 545, 31 Macr. Sat. 5, 14, 8 *et Norden, Komm.*[2] *372; imitatur* Cypr. Gall. gen. 813). Cypr. Gall. iud. 112 populis. Rvfin. Orig. in Rom. 3, 3 -i fraude serpentis (Pavl. Nol. epist. 20, 5 p. 147, 7 [male suadentis *LM*]. Avg. c. Iul. op. imperf. 1, 71 p. 1095[med.] Pomer. 2, 19, 1 p. 464[C]). Prvd. cath. 3, 113. psych. 404 Luxuries. Pavl. Nol. epist. 8, 3 vs. 5 Roma (*cf.* Arator act. 2, 961 *Iudaea*). 23, 11 p. 169, 1 coniugi. Leo M. serm. 30, 6 p. 233[C] peccati auctor. Sidon. epist. 7, 5, 5 interpres. **2** *de rebus, praesertim affectibus* (*de re corporea: l. 54. 56*): Sil. 14, 501 -a ... gloria pugnae. Stat. Theb. 11, 656 sceptri -us amor. Avien. Arat. 342 lucri rabies. Rvfin. Orig. in Rom. 2, 13 libidinis. Prvd. ditt. 2 fraude. Pavl. Nol. carm. 6, 69 -i pocula suci (*i. vini*). 6, 242 voluptas. 11, 24 *fama*. 21, 520 cupido. 24, 553 *lex* (Ennod. carm. 1, 4, 72). epist. 24, 16 p. 216, 17 *osculis* mihi ... caro -a blanditur. Avg. civ. 14, 11 p. 29, 21 D. versutia. Evcher. epist. ad Val. p. 718[A] solacia. Evstath. Bas. hex. 3, 3 p. 892[C] -am (*i. falsa proferentem*) professionem (τὸ ἀπίθανον). Favst. Rei. grat. 1, 1 p. 9, 15 inliciti gustus -a (male suasa *edd. vett.*) praesumptio (Ennod. opusc. 3, 80 p. 351, 10). Pavl. Pell. 190 otia. Ennod. epist. 1, 16, 4 p. 28, 5 delenifica ... et -a ... colloquia.

adv. **malesuādē**: Avson. 417, 7 compositis -e (*VP*, malesuadae *cett., edd.*) credula causis ... suspicio.

malesucla *v. s.* masucla. **malesūtus** *v. s.* male *I B 3.*

maletractātio, -ōnis *f. a* male tractare. Itala Is. 53, 7 (Clem. ad Cor. 16 p. 16, 18) *ovis* propter -em (διὰ τὸ κεκακῶσθαι, *Vulg. aliter*) non aperuit os. Arnob. nat. 4, 28 p. 159, 25 tolerari forsitan -o haec posset, si *eqs.* 4, 32 p. 167, 15 immunes ... ab deorum -e. Lemma Mart. 5, 57. 7, 41. 9, 77. 11, 11 (*v. Landgraf, ALL 12, 1902, 456*).

maletracto *v. s.* male *I B 2 b α.*

mālētum, -ī *n. a* mālus. Diff. Suet. p. 286, 10 pometa sicut oliveta et ficeta, -a (Isid. diff. app. 65). *R.*

malevolēns, -entis *a* male velle. *superl.: l. 80. 82 sqq.*

i. q. malignus, invidus sim.: *de hominibus* (*praed. vel pro subst.*): Enn. scaen. 9 -es famam tollunt, benevolentes gloriam. Plavt. Capt. 583 est miserorum, ut -es sint atque invideant bonis. Stich. 394 meo malost quod -es gaudeant. Pseud. 1006 (*interpol.*) *v. vol. II 1893, 23.* Cic. epist. 1, 9, 17 quemquam -issimum. *de animo, actionibus*: Plavt. Bacch. 615 -e ingenio natus. Cic. epist. 1, 7, 7 -issimis obtrectationibus. Avg. catech. rud. 25, 48 p. 108, 3 ad solacium -issimum damnationis suae (*cf. p. 180, 17*). bon. viduit. 22, 27 p. 340, 17 suspiciones -issimas.

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

malevolentia (mali-), -ae *f. a* malevolens. *scripturam* mali- *praecipit* GLOSS.[L] IV Plac. B 3 (*v. vol. II 1893, 50*), *sed libri ubique variant; e. g. quantum ex edd. cognosci potest,* mali- *in* CIC. oratt. *praevalet,* male- *in* epist. (*cf. etiam Pohlenz ad Tusc. 4, 16*). NOT. Tir. 33, 78 (*post* benevolentia). *de notione*: CIC. Tusc. 4, 20 voluptatis ... partes hoc modo discribunt, ut -a sit voluptas ex malo alterius sine emolumento suo (*O. Liscu, Ét. sur la langue de la phil. mor. chez Cic. Paris 1930 p. 201 confert Diog. Laert. 7, 114* ἐπιχαιρεκακία δὲ ἡδονὴ ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς). *cf.* 4, 16. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 429, 8 B. invidia (*cf. infra l. 21*). livor (*cf. infra l. 25*). obtrectatio (*cf. infra l. 43*). detrectatio. -a. aemulatio. GLOSS.[L] II Philox. MA 45 -a κακοθέλεια. V Aa M 82 -a mala voluntas. GLOSS. -a κακοήθεια. malignitas. livor.

i. q. *malignitas, malitia, livor, odium sim.* (*add.* in *aliquem: l. 24. 42*): *animantium*: PLAVT. Merc. 28 (*in parte spuria*) amori accedunt ... petulantia et cupiditas, -a *eqs.* CIC. Balb. 18 quiddam ... deprecandae -ae causa ... commemorandum. Planc. 22 vicinitas ... non infuscata -a. Rab. Post. 45 omnium vel suspicioni vel -ae vel crudelitati. Att. 1, 20, 4 multi partim religionis -a, partim opinione aequitatis delectantur. epist. 1, 1, 1 senatus religionis calumniam ... -a et ... invidia comprobat (SALL. Catil. 3, 2 AMBROSIAST. in Rom. 10, 3 p. 142[D]. AVG. bapt. 3, 13, 19 i. et -a et dissensione. 6, 26, 50). 3, 12, 1 absconditam -am. 11, 27, 7 -a ... hominum (ad Q. fr. 3, 2, 2. BRVT. Cic. epist. 11, 11, 2 -ae hominum in me occurres). BRVT. Cic. epist. 11, 10, 1 summa -a et livore impediuntur. Q. CIC. pet. 54 multorum -a ..., multorum odium ac molestia perferenda est. SALL. Catil. 12, 1 innocentia pro -a duci coepit. SEN. dial. 7, 17, 3. FRONTO p. 59, 2 N. benignitate -am commutarent. APVL. Plat. 2, 13 inimicitiarum ... vitia gignuntur ex -a. LVCIF. Athan. 1, 34 p. 126, 13. 1, 42 p. 142, 6. 2, 12 p. 169, 15. AVSON. 419, 41 audaciam quam -am malo reprehendi. AMM. 17, 11, 3 aemulorum -a. SCHOL. Hor. serm. 2, 1, 70 non -a ..., sed amore virtutis. SCHOL. Cic. Bob. p. 154, 20 St. AMBR. in psalm. 118 serm. 9, 19, 2 *opp.* amicitiae. AVG. c. Petil. 2, 61, 138 *Pharisaeis* nos non per prudentiam, sed per -am comparatis. gen. ad litt. 11, 27 p. 360, 1 et de ipsius (*sc. diaboli*) -a consulitur ecclesiae dei. in psalm. 96, 11 p. 1245[in.] est ... insita -a quaedam et pernicies nocendi istis malis spiritibus (*sc. daemonibus*). civ. 1, 18 p. 30, 15 D. CONC.[S] I 3 Rustic. p. 105, 18 ad reprehensionem -ae (*vers. Tur.* inconsiderationis; *I 1, 3 p. 21, 29* δυσβουλίας) suae excitantes civitatem. II 2, 1 p. 18, 4 perversitati et scaevae suae -ae (*II 1, 1 p. 144, 7* κακονοίᾳ). *animi sim.*: CIC. epist. 1, 9, 22 animum ... nulla in ceteros -a suffusum (2, 17, 7 animi ... -a ieiuni). ad Q. fr. 1, 1, 43 *hominum* iudicium obtrectatione et -a liberatum. HIL. in Matth. 12, 15 dicti ... -am. 12, 18 per -am mentis et sensus. *gen. pendet a subst.*: CYPR. zel. 7 p. 423, 24 tortores, ... qui cordis secreta -ae ungulis pulsent. CAPITOL. Pert. 3, 7 -ae notam. SCHOL. Cic. Bob. p. 112, 24 St. studium -ae (CLAVD. DON. Aen. 1, 280 p. 63, 2 NOVELL. Iust. 18, 8). p. 153, 27 -ae negatione. AMBR. Abr. 2, 8, 48 oportet nos ... proicere sordes -ae. AVG. c. Petil. 2, 90, 199 oculum -ae in zizaniis ... figitis. *metonymice*: SEN. dial. 7, 2, 3 telis me opposui et -ae quod morderet ostendi. 7, 18, 3 expectabo ..., ut quicquam -ae inviolatum sit, cui sacer nec Rutilius fuit nec Cato?

malevolo *v. s.* male *I B 2 a et b.*

×malevolus (mali-), -a, -um *a* malevolo; *ad formam* malivolus *cf.* benivolus *et s.* malificus. EVTYCH. gramm. V 454, 33 a volo vis benivolus -us. *cf.* QVINT. inst. 1, 5, 68 ex integris an composita sint quaeritur, aut ex integro et corrupto, ut -us. *ad scriptura* (*cf. Ritschl opusc. II 561 sq. 567; Brambach, Orthogr. p. 179 sq.*): PROB. inst. gramm. IV 119, 3 sunt nomina, quae i litteram et in e litteram convertant ut puta malivolus et malevolus. ISID. orig. 10, 26 *solam formam* -li- *probat. in lapide scrib.* mali-: CE 769, 2 (*s. VI*). *libri ubique variant cf. e. g. Studemund, Plauti fab. rell. Ambr. p. 513*; TER. Haut. 16 (-li- *A*, -le- *dett.*) *et* 22 (-le- *A cum rell.*); *de* CIC. *idem fere valet, quod supra l. 3 sq. notavi* (*neque tamen idem codd. sibi constant; cf.* Tusc. 3, 60. 4, 28 [-li-] *et* 4, 65 [-le-]). *pro superl. substituitur* malevolentissimus (*cf. Stolz-Leumann*[5] *p. 298*) *v. p. 178, 75.* *de notione*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 412, 29 B. -us. insidiosus. malitiosus. GLOSS. κακόβουλος, κακοθελής, κακόνους, κακοήθης. *legitur inde a* PLAVTO TER. RHET. Her. CIC. PVBLIL.; *postea in versibus non occurrit nisi in v. rudi* CE 769, 2 (*v. p. 180, 52*). NOT. Tir. 33, 74 (*post* benivolus). [*loc. corr.*: CIC. epist. 2, 17, 7 POMPON. dig. 24, 1, 31, 7.]

is qui alieno malo gaudet (*cf. p. 180, 2. 6*) *aliisque detrimentum afferre studet* (*cf. p. 180, 24*): *i. q.* *invidus, malignus, malitiosus sim.* (*cf. de moribus* -i ANTH. 416): **A** *attr. vel praed.* (*add. abl. resp.*: *l. 79. 81.* in *aliquem*: *l. 83*): **1** *de animantibus*: **a** *de hominibus*: PLAVT. Stich. 208 curiosus nemo est quin sit -us. TER. Andr. 6 -i veteris poetae maledictis (Haut. 22. *cf.* SCHOL. Ter. p. 127, 11). RHET. Her. 2, 8, 12 homines natura -os et maledicos (CIC. epist. 3, 6, 4. FIRM. math. 2, 2, 4 -i cuiusdam h. livor. PHYSIOGN. 64). CIC. Q. Rosc. 34 naturā (*cf. l. 79*) tam -us es. Planc. 19. fin. 1, 61 alii ... -i, invidi (*cf.* Tusc. 4, 28 *et p. 180, 1 al.*) ..., maledici (*cf. l. 79*), morosi. Att. 7, 2, 7 in me turpiter fuit -us. RVT. LVP. 1, 4 non probas te ... pro -o severum. PLIN. nat. 11, 275 (*ex Pomp. Trog.*) supercilia ... quibus in totum demissa, -os et invidos *significant* (*cf.* PHYSIOGN. 59. 78 -i, invidi, gaudentes malis aliorum sunt). GELL. 2, 12, 6 advocatis -is. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 78. FIRM. math. 1, 2, 6 sit iniquus, sit perfidus, sit -us *eqs.* AMM. 14, 5, 7 perquisitor -us. 29, 5, 23 obtrectatores -i (31, 5, 7). VVLG. Sirach 33, 28 servo -o (κακούργῳ). AVG. in euang. Ioh. 11, 9 p. 1480[med.] numquid -us erat et de alieno malo gaudebat? civ. 10, 10 p. 417, 15 D. beneficus purgator animae ..., -us inpeditor. *al.* *de animo*: PVBLIL. M 33 -us animus abditos dentes habet (SVET. Aug. 66, 2 CYPR. zel. 5 p. 422, 9 *al.*). VVLG. sap. 1, 4 in -am (κακότεχνον) animam non introibit sapientia (AVG. serm. 354, 2, 3). **b** *de deo*: PAVL. FEST. p. 156 M. -i Mercurii signum erat proxime Ianum; ... -i autem, quod in nullius tabernam spectabat (*cf. Kroll, RE XV 977, 3 sqq.*). **c** *de animali*: PLIN. nat. 10, 44 ab auctoribus ... animal hoc (*sc. pavo*) traditur ... -um. **2** *de rebus*: **a** *incorporeis*: TER. Haut. 16 rumores. CIC. epist. 3, 10, 10 -is de me sermonibus (*cf. infra l. 36*). PVBLIL. F 21 *v. p. 168, 82.* SEN. dial. 6, 12, 5 -um (*Gertz*, -i *codd.*) solacii (*dett.*, solacium *A*) genus est turba miserorum (*cf. p. 178, 83*). VLP. dig. 26, 10, 6 satisdatio propositum tutoris -um non mutat. CYPR. zel. 4 p. 421, 11 livore. epist. 73, 14 p. 788, 15 -am dissensionem (*opp.* benivolam caritatem). HIL. c. Aux. 11 p. 615[C] significationes. PRISCILL. tract. 1, 40 p. 33, 9 obtrectationis (*cf. p. 178, 82*). AMM. 15, 5, 19 cum insectatione -a. CLAVD. DON. Aen. 9, 205 p. 215, 13 ex -o studio. AVG. serm. 359, 4 ista lis ... non est -a, quia non tendit in detrimentum adversarii. EPIST. pontif. 1054 (*a. 586*) CONC.[S] IV 2 p. 105, 5. POMER. 2, 5, 2 laetitias. *al.* **b** *corporeis*: FIRM. math. 2, 13, 6 -arum stellarum malitiosa vel perniciosa potestas (2, 14, 2 *opp.* benivolarum [*cf.* 6, 32, 22 *al.*]. 6, 40, 1 -am temporalem *stellam*. 7, 8, 2 *saepe*). *per enallagen*: COLL. Mos. 15, 3, 4 universum orbem nostrum veluti venenis de (*del. Pith.*) suis -is inficere. HIER. in Ion. 4, 10 p. 1151[A] aure -a. POMER. 2 praef. 1 -o dente (*cf. l. 8*).

B *pro subst.*: **1** *masc.*: **a** *generatim*: PLAVT. Curc. 477 confidentes garrulique et -i. Stich. 385 -i, perquisitores auctionum, perierint. TER. Ad. 15 quod isti dicunt -i (maledici *A*). NOVIVS Atell. 53 *tit.* -i. CIC. Balb. 56 ut omnium -orum, iniquorum, invidiosorum animos frangeremus (Tusc. 3, 60). Rab. Post. 18 sermone -orum (epist. 2, 17, 3. Deiot. 33 ex urbanis -orum sermunculis. *cf. supra l. 16*). 40 subinvisum apud -os Postumi nomen. Tusc. 3, 60 ad -os consolandos. 4, 65 ut ... alia .. ratione -us, alia amator *sit* corrigendus. Att. 1, 19, 8 propter infirmitatem bonorum, iniquitatem -orum. epist. 2, 16, 2 ad Q. fr. 2, 3, 3. VATIN. Cic. epist. 5, 9, 1 -orum obtrectationes et invidias (*cf. supra l. 22*). PVBLIL. M 29 -us semper sua natura vescitur (sua venena pascitur *Friedrich coll. Sen. epist. 81, 22*). APVL. apol. 11 Catullum ... respondentem -is. met. 11, 30 -orum disseminationes. MIN. FEL. 39 DON. vita Verg. l. 193 Br. PSALT. Cas. 14, 4 abominatus est ... -us (πονηρευόμενος, *Vulg.* malignus). 93, 16 quis stetit mihi cum -is ...? (ἐπὶ πονηρευομένους, *Vulg.* malignantes). PANEG. 11 (3), 15, 4. TREB. trig. tyr. 33, 7 qui cum -is quidem sed bono animo causabaris. *al.* FIRM. math. 3, 2, 7 *al.* AMM. 19, 12, 14 -orum ... iudiciis. 21, 1, 7. RVFIN. Orig. princ. praef. 3 p. 5, 4 ab haereticis et -is. PS. APVL. herb. 85 l. 13 H.-S. si quis -us devotaverit hominem. *al.* CE 769, 2 cunctis karus, exosus non nisi -is. **b** *speciatim de diabolo* (*cf. Koffmane, Entstehung u. Entwicklung d. Kirchenlateins 1879 p. 14*): OPTAT. app. 1, 190, 15 per -i intercessum, qui vult animos iustorum a via veritatis avertere. **2** *fem.* **malevola, -ae**: PLAVT. Poen. 393 huius amica mammeata, mea inimica et -a.

adv. **malevolē.** *i. q.* *maligne, mala mente*: AVG. bapt. 4, 8, 11 p. 235, 11 cum collegis ... non -e de baptismo diversa sentientibus. in psalm. 68 serm. 2, 7 p. 859[ex.] -e imprecari. HESYCH. in lev. 13, 31 p. 944[C] utrum per subreptionem ... an -e de deo ... sit locutus. PRIMAS. in apoc. p. 838[A]. GREG. M. moral. 33, 28 p. 690[C] iustos ... -e tentare. *Tietze.*

1. māleus, -ī *v. s.* malis. **2. maleus,** -a, -um *v. Onom.*

?māliāsis GLOSS. *v. vol. IV 1112, 68* (*s. v.* crauceum).

maliātor *v. s.* malleator.

malibarbis, -barbius *v. s.* malebarbis.

malicordis *v. s.* malus, -a, -um.

mālicorium, -ī *n. a* mālum *et* corium. *de origine et usu* (*cf. Jacobsohn, Χάριτες f. F. Leo 1911 p. 416; Steier, RE XIV 938*): PLIN. nat. 23, 107 vulgus coria maxume perfici illo (*sc. cortice mali granati*) novit; ob id -um appellant medici. NOT. Tir. 99, 54 malocorium (*cf. l. 77. 82*).

i. q. *cortex mali Punici*: *in usu medicinali*: CELS. 2, 33, 4 reprimunt cocta mala cotonea, -um. 4, 23, 2 quidquid -o mixtum est (*cf.* 7, 27, 3 lenticula cum -o mixta). 4, 26, 8 lenticula cum -o cocta (*cf.* 6, 18, 10). 5, 21, 5 -um (*Palavicinus*; maloc- *trad.*) ex aqua terendum (5, 22, 3. *cf. l. 79*). 5, 26, 35[A] -um ex vino coquere (5, 28, 6[B] coctum, deinde contritum. 5, 28, 11[E]. 6, 6, 9[A]. 6, 18, 8[A]. 7, 19, 10. *cf.* 7, 12, 1[E] decoctum [8, 10, 7[M] MARCELL. med. 31, 35. 32, 26]). 6, 7, 2[C] -i ... p. *tot.* 6, 9, 3 -i pars interior (6, 18, 8[A]). 6, 18, 9[B] imponere ... -um. 6, 19, 2. PETRON. 47, 2 profuit mihi ... -um (maleicorum *cod.*). PLIN. nat. 28, 173 taurinum *fel* ... tepefactum in -o (*cf.* 28, 174 excalfactum). 29, 43 dantur *lutea ovorum* ... cum uvae ... pari

[*Richter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pondere et -i. *in alio usu*: PLIN. nat. 24, 91 *fruticis* foliis ut (et *codd.*) -o coria perficiuntur (*cf. p. 180, 71*).

malidus *v. p. 36, 33* (*s. v.* madidus). *Richter.*

malifātius, -a, -um. *a* malus *et* fatum; *cf.* bonifatius *et gr.* ἀτυχής. INSCR. Fabretti p. 735 n. 465 Urbic(a)e orfan(a)e et malifati(a)e (*cf. Hülsen, RhM. 81, 1932, 188*). *Brink.*

māliferae ... Abellae VERG. Aen. 7, 740. *a* mālum *et* ferre.

maleficium, maleficus *v.* malef-.

malīgnātio, -ōnis *f. a* maligno(r). *i. q. actus malignandi vel maligni*: IREN. 1, 25, 3 artes ... magicas operantur ... et incantationes ... et reliquas -es.

malīgnē *v. s.* malignus.

*****malīgnitās,** -ātis *f. a* malignus. *plur.*: PS. QVINT. decl. 11, 6. TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 19 (*opp.* malitiae *plur.*). 2, 28 PSALT. Cas. 36, 7 *al.* GLOSS. πονηρία, κακία, κακοήθεια. PELAG. in Rom. 1, 29 p. 17, 11 S. malitiae votum vel opus -s appellatur (*inde* ISID. diff. 1, 358 *v. p. 187, 49*). *cf.* SYNON. Cic. Char. gramm. p. 435, 9 B. -s. livor. invidia. aemulatio. obtrectatio. rivalitas. [*ex coni.*: SEN. contr. 2, 4, 13 TAC. dial. 15 *v. p. 183, 21.*]

I *sensu originali de animo (actu) illiberali, sordido, avaro eius, qui nihil boni concedit alteri, i. q. tenacitas, illiberalitas, parcitas plena invidiae*: *hominum*: PLAVT. Capt. 465 (*loq. parasitus*) *hic dies* -e operavit omnis mortalis mihi (*sc. quia nemo me ad cenam invitat*). LIV. 2, 42, 1 -e patrum, qui ... militem praeda fraudavere. 5, 20, 2 militum iram ex -e praedae partitae (*opp.* ex prodiga largitione). 5, 22, 1. 10, 46, 15 -e collegae (*Papirii, cf. 10, 46, 5*). 34, 7, 4 *syn.* tenacitatis. 34, 34, 8 -em conferendi ex privato. 38, 50, 3 *in denegando triumpho.* VAL. MAX. 3, 7, 1d. PS. QVINT. decl. 13, 4 p. 249, 23 scabrae -i (*ibid.* livor. *seq.* invidit pauperi dives). *al.* PLIN. paneg. 70, 7 -s principum, cum ... recte factis nullum praemium pollicere-tur. TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 520, 20 aut -e aut infirmitate non praestitit *necessaria.* *bestiarum* (*aliter l. 67*): PLIN. nat. 8, 112 cervis ... est sua -s (*cf. 8, 115*). 25, 91 *canum.*

II *latiore sensu de malevolo in alios animo, studio nocendi, detrectandi i. q. malevolentia, malitia*: *hominum*: VAL. MAX. 4, 1 ext. 2 inimicitias serentis -s. 4, 7 ext. 2 -is dentes. SEN. benef. 6, 13, 2 summae -is est non vocare beneficium, nisi quod dantem aliquo incommodo adfecit. dial. 5, 5, 5 *ira* vincit -em et invidiam: illae enim infelicem fieri volunt, haec facere *eqs.* 5, 8, 4 offendet te ... lividus -e (epist. 83, 20). 7, 18, 2 -s ... veneno tincta (*cf. l. 56*). epist. 79, 17 saeculi. 106, 6 *v. p. 188, 11.* CVRT. 8, 1, 23 ademptam -e et invidia patris ... gloriam *Alexandri.* PETRON. 137, 8 *opp.* amor. QVINT. inst. 5, 3 'famam' ... vocat altera *pars* sermonem ..., cui -s initium dederit. decl. 267 p. 89, 23 *aliquid* obliqua -e obicere. PS. QVINT. decl. 11, 6 capax -um sermonumque ... bellum. TAC. dial. 18 vitio ... -is humanae vetera ... in laude, praesentia in fastidio esse. 23 si nostra iudicia -s et invidia tardaverit (25 non -e nec invidia, sed simpliciter et ingenue ... detexisse. *cf. l. 38. 62*). 25 mutua -s. Agr. 41 -e et livore. hist. 1, 1 -i falsa species libertatis inest. PLIN. epist. 5, 7, 6 *al.* paneg. 58, 4 livor et -s (SVET. Cal. 34, 1. *cf. etiam l. 49*). SVET. Nero 23, 3 taciturnitatem pudoremque ... pro tristitia et -e arguens. APVL. Plat. 2, 16. apol. 70 infestam -em. TERT. spect. 2 p. 4, 3 si omnem -em et si ... malitiam excogitatam deus ... odit (*cf. l. 59*). anim. 6 p. 306, 11 qualitates ... incorporalium ..., ut benignitatis, ut -is. 21 p. 334, 27 venena -is (*cf. l. 40*). patient. 2 p. 3, 3. adv. Marc 1, 22 p. 319, 29 voluntas suppressae bonitatis finis invenietur -is. 1, 24 p. 323, 11 *al.* ARNOB. nat. 5, 41 p. 210, 17 *opp.* studium. FIRM. math. 3, 14, 3 *Luna* malitiam -emque decernit. AMM. 16, 8, 9. FVLG. myth. 2, 3 p. 42, 21 omnis -s est virtuti contraria. PHYSIOGN. 21 -em (κακομηχανίαν). 27 obscuriori -i magis studentes. 48 p. 66, 10 humilitas ... -is arguit (*gr. p. 373, 7* παλιμβουλίας σημεῖον). 48 p. 68, 2 -is et invidiae ... nota (*cf. gr. p. 375, 1* φθονερῶν καὶ κακοήθων). *talia saepius in Physiogn.* COD. Theod. 9, 42, 8, 1 (*a. 380*). Inst. 7, 4, 15 pr. (*a. 293*) *opp.* errore. 4, 27, 1, 1 servorum. 5, 14, 11, 4 *mariti* -e vel desidia. NOVELL. Iust. 1, 2, 1 factae ab herede -is (κακούργημα). app. 7, 21. *et al.* *bestiae* (*aliter l. 32*): CLAVD. DON. Aen. 7, 350 p. 57, 8 *serpentis.* *translate de rebus (saepius personatis) mala adferentibus*: VAL. MAX. 7, 1 pr. *Fortunae* (*v. q. praecedunt.* PLIN. epist. 10, 94, 2). 8, 7 ext. 1 *rerum naturae* (SEN. benef. 7, 1, 6 dial. 10, 1, 1 epist. 52, 6. COLVM. 3, 10, 18 naturali quadam -e desciscere ... probata semina). PS. APVL. Ascl. 15 materiae qualitas ... -is ... fecunda. CASS. FEL. 76 p. 184, 3 purgatorio ... sine aliqua -e, quod Graeci acaciston vocant. *de vi iniqua morborum sim.*: MARCELL. med. 27, 23 -s vitii. CASS. FEL. 42 p. 100, 8 humoris -em, quam cacochymiam vocant. *cf.* PS. APVL. Ascl. 12 invidens immortalitati -s *vitae corporalis.* *sensu latiore i. q. malum, miseria, pernicies*: ITALA Ion. 3, 10 (Lucif. Athan. 2, 33 p. 206, 17) paenituit deum de -e (*cf. p. 189, 24*). *sim.* 4, 2 (*ibid.* p. 206, 22). LVCIF. moriend. 8 p. 302, 2 non ... morte in perpetuam -em inlata deleri nos posse novimus. *metonymice de personis malignis*: PHAEDR. 4 prol. 15 hunc *librum* obtrectare si volet -s. SEN. benef. 2, 28, 4 quod (*sc. beneficium*) non vellicare -s possit. PS. APVL. Ascl. 26 deus ... -em omnem ... inluvione diluens. AMM. 17, 11, 2 crimina ... finxisse -em (21, 16, 6). PRVD. perist. 2, 260 -um (*sc. persecutorum*) vulnera.

III *colore Christiano de natura vel actione eorum qui legibus dei adversantur i. q. impietas, improbitas, peccatum sim.*: *de diabolo et daemonibus*: TERT. apol. 27, 6 *daemonum desperatio* solacium reputat fruendae ... -is de poenae mora. PS. TERT. haer. 4 p. 221, 3 spiritus nequitiae et -is. AVG. pecc. orig. 40, 46 p. 203, 24 diaboli (*opp.* bonitas dei). civ. 2, 26 p. 92, 7 D. daemonum. 14, 27 p. 56, 8 invidi angeli -e. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 188, 7 diabolicae -is (δυστροπίας. *cf.* FVLG. RVSP. epist. 17, 4, 8 p. 456[B]). PRAEDEST. 1, 22 *v. infra l. 66.* CASSIOD. Didym. in Iud. 9 p. 92, 14. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253[C] Satanae (*p. 18, 11 B.* κακία). *de hominibus impiis*: ITALA iud. 11, 27 (Lugd.) facis -em mecum (πονηρίαν. *Vulg.* contra me male agis. *cf.* PSALT. Cas. 36, 7 in viro facienti -es [παρανομίας. *Vulg.* iniustitias]). prov. 1, 33 (Aug. c. Parm. 3, 5, 27) sine timore ab omni -e (ἀπὸ παντὸς κακοῦ. *Vulg.* malorum). Sirach 19, 21 (Epiphan. in cant. ed. Foggini p. 92) abundans -e (*LXX et Vulg. aliter*). I Cor. 5, 8 (Aug. c. Parm. 3, 2, 5) neque in fermento malitiae et -is (κακίας καὶ πονηρίας. *Vulg.* malitiae et nequitiae), sed in azymis sinceritatis et veritatis. HERM. vulg. mand. 8, 3 *bis* (*Pal.* nequitiae *et* malitiae. *gr.* πονηρίαι). IREN. 1, 27, 3 CYPR. epist. 43, 1 p. 591, 5 CONSVLT. Zacch. 2, 16 p. 82, 25 Mor. o saeva impiorum -s. AMBROSIAST. in Rom. 1, 29 p. 62[A] -e, quae gignit susurrationes atque detractiones. HIER. in Eph. 4, 31 p. 517[C] -s et nequitia, quae in tergiversatione et calliditate sentitur. VVLG. psalm. 34, 17. sap. 5, 13 in -e (κακίᾳ) ... nostra. 5, 24 -s (κακοπραγία) evertet sedes potentium. Bar. 2, 33 avertent se ... a -bus suis. Rom. 1, 29 plenos ... dolo, -e (κακοηθείας). AVG. civ. 15, 7 p. 69, 16 D. *de Cain* (*opp.* bonitas). 20, 7 p. 421, 22 D. *impiorum* in -e adversus ecclesiam dei. *al.* PS. AVG. quaest. test. I 85 continuata -s in deum est. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 36, 14 -s (*I 1, 5 p. 121, 28* κακοδοξία) haeretica. CONC.[S] I 5 p. 337, 26 recte dicta ... -bus mentis suae (*I 2 p. 106, 42* sua malitia. *I 1, 4 p. 20, 7* κακονοίαις) corrumpentes. EVSTATH. Bas. hex. 5, 7 p. 917[B] caligine -is offusus (ἐν κακίᾳ διάγων). 6, 7 p. 928[C] -is auctor (τοῦ κακοῦ. *ibid.* improbitas). CASSIOD. in psalm. 111, 10. GREG. TVR. Franc. 10, 13[in.] Sadduceae -is ... veneno. PALLAD. hist. mon. I 20 p. 299[A] (*p. 97, 9 B.* πονηρίας). *al.*

structurae: *c. gen. subi. inde a* LIV. *passim.* *c. gen. obi. subst.*: *p. 181, 25, ger.*: *p. 181, 27.* *c. praepp.*: *l. 27. 28.*

syn. malitia, nequitia. *opp.* benignitas, bonitas.

malīgniter *v. s.* malignus.

*****malīgnor,** -ātus sum, -ārī *et* **malīgno,** -āvī, -āre *a* malignus. *e formis act. praeter part.* -ans (*v. l. 70*) *nullae extant nisi* -averunt (*v. l. 58*) *et* -etis (*v. l. 55*). GLOSS. κακοηθεύομαι. CASSIOD. in psalm. 21, 17 -antium ... maligna cogitantium. *in gr. plerumque voc.* πονηρεύεσθαι *respondet, quod notare supersedi.* [*corr.*: AMM. 22, 15, 26 *angues* venena -antes (maligna ⟨gigne⟩ntes *Clark*, maligna ⟨mana⟩ntes *Her.*).]

maligne (male) agere, maligna cogitare (abs. vel c. praepp.; c. dat.: *l. 61; transitive*: *l. 53. 58. 59. 64*): ITALA deut. 15, 9 (Aug. quaest. hept. 5, 21 p. 388, 8) *ne* -etur oculus tuus in fratrem tuum (*Vulg. aliter. cf. etiam p. 186, 63*). I reg. 26, 21 (Lucif. Athan. 1, 15) non -bor in te iam (κακοποιήσω. *Vulg.* tibi malefaciam). III reg. 16, 25 (Leg. in mg.) -tus est super omnes (*Vulg.* operatus est nequiter). Ier. 2, 33 (Lucif. Athan. 2, 1 p. 146, 15) -tus es, ut coinquinares vias tuas (*Vulg.* malitias tuas docuisti v. t.). psalm. 73, 3 (Veron.) *et* VVLG. quanta -tus est inimicus in sancto. PSALT. Cas. 104, 15 in prophetis meis ne -etis (VVLG. nolite -ari). HERM. vulg. vis. 2, 2 in qua *lingua* -atur *femina* (*Pal.* nequiter agit). IREN. 4, 18, 3 qui -tus est, ex his, quae egit, adindicatus expellatur. VVLG. psalm. 36, 8 noli aemulari, ut -eris. 36, 9. 82, 4 super populum ... -verunt consilium (κατεπανουργεύσαντο). DIDASC. apost. 2, 5 qui agrum desiderat, non id -atur, ut ... invadens cog[it]at eum ... distrahere? ROMVL. fab. 20, 8 (recc. gall. *et* vet.) quibus auxiliator fui, ipsi -antur mihi. AVELL. p. 190, 23 sponte. VITAE patr. 5, 1, 22 cogitatione. GREG. TVR. Franc. 3, 5 p. 112, 4 *uxor* contra filium ... -ari et scandalizare coepit. NOVELL. Iust. 1, 2 pr. quae forte subripiunt aut -antur (κακουργήσαιεν). *ibid.* nihil. 17, 8 pr. LIB. iubil. 23, 9 *al.* ORIG. in Matth. 17, 15 adversus prophetas. LAVRENT. Chan. p. 117[C] manibus ... mente. PRAEDEST. 1, 22 p. 594[B] abiectum ... hoc principium, quod -batur contra boni principii voluntatem, in sua malignitate mundum fecit (*ibid.* cum malignum esset inventum).

part. praes. pro adi. et subi. *****malīgnāns,** -antis. *superl. v. l. 75. i. q. malignus*: **1** *adi.*: HIL. in Matth. 10, 13 prudentiam eius (*sc. serpentis*) -is consilii ordine docuit. AMBROSIAST. in Rom. 15, 20 haereses ... subtilitate -es. CASSIAN. conl. 18, 16, 4 laedi ab homine quamvis -e non potero (ISID. sent. 3, 57, 4 -ium hominum). OP. imperf. in Matth. 42 p. 872[C] -issimus insidiator. GREG. TVR. Franc. 10, 30 p. 444, 1 Turonici iterum -es. **2** *subst.*: ITALA? (Tert. pudic. 18, 5 *ex coni.*) *et* VVLG. psalm. 25, 5 odivi ecclesiam -ium (hoc de ecclesia male agentium *Tert. ed. pr.*). ITALA psalm. 21, 17 (Lucif. non. parc. 34 p. 281, 14 *al.*) *et* VVLG. concilium -ium (πονηρευομένων). IREN. 4, 3 -es dicunt *eqs.* HIL. ad Const. 1, 8 p. 187, 3 -ium synagoga. in Matth. 12, 8 *consilia.* HIER. in Ier. 5, 11, 1 *al.* VVLG. psalm. 36, 1 aemulari in -bus. 63, 3. 91, 12 insurgentibus in me -bus. 93, 16. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 177, 24 CASSIOD. var. 9, 15, 11 PASS. Saturnin. 4 *al.*

deriv.: malignatio.

[*Hey*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

malignōsus, -a, -um *a* malignus. *i. q. malignitatis plenus*: GLOSS.^L II Philox. MA 44 -s κακεντρεχής.

***malĭgnus**, -a, -um. [*cf. c.* malus *et* gignere, *cf.* benignus. *J. B. H.*] *de* i *longa v.* PRISC. gramm. II 82, 8. *de forma* malegnus: *vol. II 1893, 52.* *comp.* -ior: PETRON. 114, 10 MART. 2, 54, 5 *al.* PLIN. epist. 2, 17, 15. *saepius. cf.* TER. Hec. 159 *infra l. 32. superl.* -issimus: SEN. dial. 7, 18, 1 PS. QVINT. decl. 17, 14 p. 313, 26 PS. ORIG. in Iob 1 p. 404^D AVG. civ. 4, 1 p. 146, 10 D. *al.* *de notione* (*cf. etiam l. 74. p. 184, 3. 186, 17*): NON. p. 345, 27 -um significat consuetudine malevolum. ISID. orig. 10, 176 -us, quia malitiae votum vel opus peragit. GLOSS.^L I Ansil. MA 433 -a modica. II Philox. MA 43 πονηρός, κακοήθης. GLOSS. κακοποιός, κακόβουλος, κακοθελής, δόλιος. stultus -us μωροπονηρός. III 112, 20 κάκιστε -e. *in gr. plerumque respondet voc.* πονηρός (*quod infra per litt.* π. *notatur*); *cf.* AVG. quaest. hept. 5, 39 hoc (*sc.* πονηρόν) ... potius -um solet interpretari quam malum. *legitur apud poetas inde a* PLAVTO, TER., CATVLLO *passim, in prosa oratione apud* CIC.? (*v. l. 24*), NEP.? (*v. p. 177, 2*), LIV. (*v. infra l. 38*), SEN. rhet. (*bis*), *inde a* VAL. MAX. *saepius.* NOT. Tir. 33, 76 *inter* benignus *et* benevolentia. [*lectio non certa*: PLAVT. Epid. 709 *argentum* neque malo homini neque -o (*Scal., Leo,* benigno *P, Linds.*) ... dedi. TAC. dial. 15 -i nimis opinionem (*Walter,* -is iis *o. vel sim. codd.,* malignitatis *o. post Rhenan. vg.*). *loco obscurae sententiae*: CATVLL. 67, 5 *ianuam Balbo* (?) voto (*trad.,* nato *Fröhlich, Kroll*) servisse -o (*V,* -e *O, Kroll*). *ex coni.*: CIC. Balb. 57 *v. s.* malus. NEP. Ages. 8, 1 *v. p. 177, 2.* *loco corr.*: VAL. FL. 7, 230 -us ... mensis (-us ... Pontus *Thilo*).]

I ***angustiore significatu ad dandum,*** *largiendum, impendendum spectat, i. q.* ***parcus, tenax*** *(vel opum vel aliorum bonorum ut laudis sim.), sordidus, invidiosus, non liberalis, angustus*: **A** *proprie de animantibus sim.*: **1** *de ipsis personis*: PLAVT. Bacch. 401 sisne necne, ut esse oportet: malus bonus ..., iustus iniustus, -us largus *eqs.* TER. Hec. 159 *Bacchis* postquam hunc alienum ab sese videt, -a multo et magis procax facta ... est (DON. -a difficilis, ⟨nam⟩ -us est qui difficultatem sui ostendit). HOR. sat. 1, 5, 4 cauponibus ... -is. carm. 1, 28, 23 nauta, ... ne parce -us harenae ... particulam dare. 2, 16, 35 -um (*i. parcum in plaudendo*) spernere volgus (SCHOL. invidum). OV. am. 1, 4, 66 blanditiae taceant sitque -a Venus. LIV. 45, 35, 9 imperiosum ducem et -um (*Paulum, qui 'pecuniam dare non potuisset'*). SEN. suas. 2, 19 auditores (*adp.* diligentes). VAL. MAX. 2, 3, 1 a -o virtutum interprete (MART. 1 pr. 8 *al.*). SEN. benef. 2, 17, 5 -is lusoribus (cursoribus *N*). clem. 1, 1, 5 ingratos aut -os aestimatores. dial. 7, 18, 1 -issima capita. epist. 7, 7 -us comes ... simplici rubiginem suam adfricuit. SIL. 8, 235 (*loquitur Hannibal*) Fabio. MART. 1, 92, 13. 2, 54, 5. 5, 28, 8 hominem -um (*sc. 'cui placet nemo', opp.* miserum). QVINT. inst. 2, 5, 6 *praeceptor* in laudandis ... dictionibus nec -us nec effusus. AMM. 22, 12, 3 obtrectatores. *de vulpe*: PHAEDR. app. 1, 3.

2 *de rebus ad animantia pertinentibus (quasi per enallagen)*: *de animo, partibus corporis*: CATVLL. 68, 37 mente -a ... aut animo non satis ingenuo. OV. Pont. 4, 6, 7 perstat ... Fortuna tenax votisque -um opponit nostris ... pedem. *de actibus, institutis animantium iusta negantium*: OV. epist. 15, 144 fama ... paene -a tua est (trist. 4, 10, 126 *v. p. 186, 10.* AMM. 16, 10, 17. 31, 5, 8. *cf.* VAL. MAX. 3, 8, 6 relatione. SEN. dial. 5, 11, 1 sermones [7, 17, 1 *al.*]. QVINT. decl. 347 p. 368, 21 mendacio. CLAVD. carm. min. 22, 5 strepitus [*i. rumores*]). met. 6, 365 *ranae* limum saltu movere -o (*Latonae invidentes aquae haustum*). 10, 329 humana -as cura dedit leges et quod natura remittit, invida iura negant (SEN. contr. 1 pr. 7 *fati* -a ... lex). PHAEDR. 3, 10, 36 suspicio (QVINT. decl. 388 p. 434, 28 VLP. dig. 29, 2, 71, 8. *cf.* SEN. clem. 1, 15, 5 opiniones. dial. 5, 34, 1 interpretationes [AMM. 20, 2, 5]). SEN. benef. 1, 1, 6 *beneficium* promisit, sed difficulter, ... sed -is et vix exeuntibus verbis. MART. 12, 55, 9 basia. PLIN. epist. 1, 16, 9 pravum -umque est non admirari hominem admiratione dignissimum. TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 1 quid ... tam -um quam nolle prodesse, cui possis ...? FIRM. math. 4 pr. 1 -us livor invidiae (CE 1206, 1 *al.*). *de statu*: CVRT. 6, 10, 9 -a est calamitas (*res fere pro persona*). MART. 8, 55 (56), 9 paupertatem. *adde de donis Naturae*: SEN. nat. 1, 16, 8 quod *natura* humanae libidini ministeria tam -a dedit, quod aliorum animalium concubitus melius instruxit. PLIN. nat. 7, 167 hoc munus naturae (*sc. vita*) ... -um ... et breve etiam in iis, quibus largissime contigit.

B *metaphorice de rebus i. q. non largus, non amplus; brevis, angustus, parcus, sterilis sim.*: VERG. georg. 2, 179 difficiles ... terrae collesque -i (SERV. infecundi. auct. quia -um veteres exiguum dicebant, ut ipse [*p. 184, 3*]. NON. p. 346, 2 *ad l.* -um: gracile, minus ferax). Aen. 11, 525 angustae ... fauces aditusque -i (SERV. proprie 'obscuri', ut *p. 184, 3.* CLAVD. DON. p. 494, 10 difficiles atque contrarii gradientibus. *cf.* STAT. Theb. 2, 498). MANIL. 3, 339 cum sidera flexo ordine conficiant cursus obliqua -os (*cf. Housm. et Wagen.*). VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 haustum ... largum -umve. SEN. Phaedr. 16 *Ilisos* amne -o radit harenas. nat. 3, 27, 10 -o ostio. 4, 2, 5 *Nilus* per -os transitus prosilit. LVCAN. 9, 501 parva -ā unda ... venā (ADNOT. exigua). SIL. 8, 280 mensis asper populus victuque -o. MART. 10, 96, 7 igne -o (*opp.* ingenti lumine). PLIN. epist. 2, 17, 15 arborum ... ferax terra ..., -ior ceteris. paneg. 31, 6 nec -a (*i. sterilis*) tellus (*aliter v. l. 48*). *nota de luce*: VERG. Aen. 6, 270 quale per incertam lunam sub luce -a est iter in silvis (SERV. obscura: nam -um est proprie angustum, ut *p. 183, 76.* NON. p. 345, 27 *ad l.* obscurum). NEPOTIAN. 8, 6 (*at Val. Max. 1, 7 ext. 1*) caliginosa). LVCAN. 9, 73 (ADNOT. exigua). PLIN. nat. 2, 172 PS. QVINT. decl. 10, 7 p. 195, 9 *al.* SEN. epist. 65, 17 -um ... et precarium (praeclarium *codd.*) lumen *officinae*.

II ***laxiore notione*** *de eo, qui quoquomodo* ***malum facit*** *i. q.* ***malevolus, iniquus, adversus, noxius,*** *nocendi cupidus, periculosus, latiore sensu i. q.* ***malus*** (*cf. e. g. l. 53. 56. 59. 63*): **A** *de animantibus rebusque ad animos eorum pertinentibus*: *de ipsis animantibus eorumque animis*: IVV. 10, 111 magna ... numinibus vota exaudita -is. FIRM. math. 3, 4, 27 daemonum (*cf. p. 185, 38*). 6, 31, 66 accusatores. AMM. 30, 8, 13 *iudices.* PHYSIOGN. 124 p. 139 simia ... animal -um. EVSTATH. Bas. hex. 7, 3 p. 939^C *polypus* (πανοῦργος). VLP. dig. 29, 2, 71, 8 non callido animo nec -o (*cf.* CLAVD. 15, 282). *adde*: CHALC. comm. 297 duas mundi animas ... unam beneficientissimam, -am alteram, scilicet silvam (*cf.* 135 *et infra l. 55*). *quasi per enallagen*: VERG. Aen. 5, 654 matres ... ancipites oculisque -is (SERV. pro 'ipsae -ae') ambiguae (*cf.* GRATT. 406, *ubi v. Enk*). SEN. Phaedr. 458 arbor ..., quam non -a caedit ... manus (STAT. Theb. 11, 650 sceptrum ... -a transtulerat Fortuna m.). *de actionibus vel studiis animantium*: MANIL. 4, 575 garrulitas odiosa datur linguaeque venenum, verba -a. GRATT. 187 -um (*i. intempestivum*) officium *canis praepropero latratu feras fugantis.* SEN. Tro. 1013 dolor est -us: gaudet in multos sua fata mitti. SCRIB. LARG. 199 nulla ... est *ars*, quae non habeat adversantem sibi sub specie similitudinis -am professionem. SIL. 7, 266 arte -a *Hannibalis parcentis Fabii agris.* STAT. Theb. 1, 139 iure -o. TAC. hist. 1, 85 cura. PAVL. dig. 50, 16, 53, 2 consilium. FRG. Vat. 35, 7 casum -ae captionis. APVL. met. 6, 29 risu. *al.* CYPR. epist. 76, 2 p. 829, 23 invida crudelitas vel -a. *al.* AVSON. 362, 16 senectus ... votis ... optata -is (*i. ineptis*). AMM. 29, 1, 18 insectatione. CLAVD. 21, 112 more. AVELL. p. 158, 19 blandimentis. *et al.* *tropice de iniquitate fortunae*: VAL. MAX. 6, 1, 1 -o errore fortunae. CLAVD. 3, 176 *Rufinus* ductus ... -o stamine fatorum. INSCR. christ. Diehl 4211 o -a fortuna. CE 467, 3 iniqua sorte -a rapta *Nice.* 1950, 5 casus.

B *translate de rebus*: **1** *generatim (imprimis de rebus naturalibus)*: MANIL. 2, 573 manent inimica tertia quaeque *sidera* lege in transversum vultu defixa -o. 5, 80 in obliquum currus agitare -os (*'quippe qui ceteris spatium vehendi intercludant'. Wag.*). SEN. epist. 23, 1 quam humane nobiscum hiems egerit ..., quam -um ver sit. LVCAN. 5, 652 oraeque -os Ambraciae portus. *cf.* 8, 565 litus (*sc. nautis infestum*). PETRON. 114, 10 ne ... cohaerentes -ior fluctus distraheret. CALP. ecl. 4, 115 lolium. STAT. Theb. 1, 373 saxa -is ... submersa vadis. silv. 2, 2, 77 -um aëra respirat *insula* (PRVD. c. Symm. 2, 976). 3, 1, 110 umbo -i montis. 4, 3, 29 sorbebatque rotas -a (*sc. luto instabilis*) tellus (*aliter supra l. 1*). *cf.* 4, 3, 45 sedes. 5, 1, 146 -o adflantur vineta noto. 5, 2, 43 aperire -as torrentum nemorumque moras. 5, 3, 288 -um ... ebur (*in altera somniorum porta*). Ach. 1, 265 nubem ... exire -am (*i. mortem praematuram vitare*). COMM. apol. 8 herbas ... -as (*i. magicas; aliter* MAR. VICTOR aleth. 2, 31 -is [*i. malis*] herbarum ... radicibus escas explorare). FIRM. math. 1, 2, 11 -is stellarum ... fomitibus (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 6, 7 -iores stellae [κακοποιοί. *opp.* bonae]). CHALC. comm. 297 *silvam informem censet* Pythagoras -am ..., Stoici nec bonam nec malam (*cf. l. 17*). VVLG. psalm. 143, 10 redemisti David ... de gladio -o (*cf. interpretationem allegoricam apud* PROSP. *ad l.*). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 5 p. 712 stratores ... qui aggeris -a corrigerent (*Ios. 3, 118* τὰ ... σκολιὰ τῆς λεωφόρου). PRVD. ham. 217 lolium ... ferre -us ager glebis male pinguibus ausus. CHROMAT. in Matth. 4, 3 aquae -ae, quae steriles faciebant (*cf.* ORIBAS. syn. 4, 14 p. 14^med.). HIPPOCR. aer. 8 p. 17, 19 odorem -um (π.) *aquae.* RVT. NAM. 1, 619 sub tempestate -a. CAEL. AVR. acut. 1, 16, 156 suci *pomorum.* **2** *speciatim de vi iniqua morborum sim.*: VAL. MAX. 1, 8 ext. 2 dirum -umque vulnus (*cf.* FIRM. math. 4, 19, 35 leprae -a vulnera. 6, 9, 7 [*trop.*] -um infamiae v.). CELS. 4, 27, 1^D si -a purgatio est. HIPPOCR. progn. 14 omnia ... sputamina -a (π.) sunt, quae *eqs.* CASS. FEL. 17 p. 24, 6 in aegritudinibus -is, quas Graeci cacoethes appellant. CAEL. AVR. acut. 2, 33, 175 -as passiones (*syn.* periculosae p.). 3, 14, 114 pulsum. VEN. FORT. carm. 1, 9, 17 de peste -a. *de partibus aegrotantibus*: FIRM. math. 4, 8, 1 impugnabuntur -is humoribus (4, 13, 6 *saepe.* CHIRON 175. 543. ORIBAS. eup. 3, 7 p. 521^med. [*cf. gr. 3, 7, 17* τῶν μοχθηρῶν χυμῶν]). ORIBAS. syn. 6, 25 p. 111 vissicas.

subst. m. **malĭgnus**, -ī (*ad I et II*): *sing.* (*de diabolo v. s. III*): SEN. benef. 3, 17, 1. dial. 4, 29, 2 est aliquis -us et qui amicitias ... diducere velit. nat. 4 pr. 9 ut qui parce adulatur, pro -o sit. epist. 81, 1 *al.* MART. 7, 72, 12 quisquam -us. APVL. flor. p. 28. COMM. instr. 1, 24, 17 ut tu putas esse, -e. FIRM. math. 4, 19, 37 *opp.* benivolus. 8, 27, 6 malivolus, -us. ANTH. 412, 7 non est iocus, esse -um. FVLG. myth. 2, 4 p. 42, 19. PHYSIOGN. 31 p. 48, 8 impudentem -um ... declarant. *al.* *plur.*: PVBLIL. M 1 -os fieri ... ingrati docent. SEN. benef. 4, 26, 2 *al.* CVRT. 9, 7, 16 invidi -ique. MART. 4, 85, 7 rhonchos ... -iorum. 7, 26, 9 *al.* QVINT. inst. 11, 1, 24 *al.* TAC. dial. 3 PLIN.

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 7, 24, 3. PORPH. Hor. sat. 1, 4, 90 nigris, id est -is, infestus. FIRM. math. 3, 7, 12 -os, malitiosos. 6, 11, 9 malos, -os, malitiosos. *al.* AMM. 20, 8, 11. PHYSIOGN. 23 p. 39, 2 sunt ... -i (*cf. gr.* ἄδικοι ... κακοῦργοι). *al.* *n. plur.* **malīgna,** -ōrum (*cf. etiam p. 184, 59*): CYPR. epist. 55, 10 p. 631, 8 quaedam ... inhonesta et -a. AVG. civ. 8, 13 p. 340, 19 D. -a gesserunt. *de morbis* (*cf. p. 184, 65*): CAEL. AVR. acut. 1, 17, 177 his -is aegrotanti atque tantis affecto. *n. sing.* malīgnum *pro adv.*: PRVD. perist. 5, 417 ibat -um murmurans *lupus.*

III *colore christiano i. q. a voluntate vel lege dei abhorrens, impius, malus, iniustus, nequam sim.* (*adi. et pro subst.*): **A** *de personis sim.*: ITALA gen. 38, 7 (Lugd.) factus est ... -us (π., *Vulg.* nequam) ante dominum. num. 14, 35 (Aug. loc. hept. 4, 38 p. 588, 10) ita fecero ... synagogae -ae (π., *Vulg.* multitudini ... pessimae). deut. 17, 7 (Lucif. Athan. 1, 6 p. 75, 8) tolles -um (τὸν π., *Vulg.* malum) ex vobis. iud. 9, 23 (Lugd.) spiritum -um (π., *Vulg.* pessimum). VVLG. Luc. 8, 2 a spiritibus -is. ORIG. in I reg. 10 p. 18, 11 B. *opp.* sanctus. *passim. cf. etiam infra l. 35*). psalm. 77, 49 (Aug. quaest. hept. 6, 2) angelos -os (π., *Vulg.* malos). Is. 1, 4 (Lucif. Athan. 1, 39 p. 135, 7) vae ... semen -um (π., *Vulg.* nequam). 53, 9 (Aug. civ. 18, 29 p. 295, 20 D.) -os (τοὺς π., *Vulg.* impios). Dan. 13, 43 (Lucif. Athan. 2, 9 p. 164, 13) hi -i (*Vulg. aliter*). Hebr. 3, 12 (Lucif. non conv. 10 p. 20, 32 *al.*) cor (π., *Vulg.* malum). I Petr. 2, 12 (Cypr. epist. 13, 3 *al.*) de vobis quasi de -is (ὑμῶν ... κακοποιῶν. *Vulg.* malefactoribus). *al.* CYPR. epist. 55, 7 p. 628, 21 -i atque apostatae (*cf.* 55, 8 p. 629, 5). LVCIF. non conv. 12 p. 25, 13 in tuo concilio -o. FILASTR. 98, 6 *anima* (*cf. l. 29*). VVLG. Iob 5, 12 cogitationes -orum. 8, 20 nec porriget manum -is. psalm. 5, 6 *al.* HIER. psalt. sec. Hebr. 10, 36 brachium impii et -i (VVLG. psalm. 9^{a}, 15 peccatoris et -i). RVFIN. Orig. princ. 1, 5, 1 p. 68, 22 officiis tam sanctarum quam ... -arum virtutum. PRVD. psych. 33 animam -am (*sc. Idololatriae personatae*). ham. 613 -i ... ingenii. AVG. civ. 17, 4 p. 210, 15 D. -a mente atque impia cogitatione. 18, 18 p. 278, 21 angelica creatura ... proprio vitio ... -a. FVLG. praedest. 2, 2 *deus* faciens ... ex -o benevolum. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 1 omnes ... -os nefariosque constabat (μοχθηροὶ ... καὶ μιαροί). 34, 1 p. 450 praepositus -us (π.). *speciatim de diabolo, daemonibus* (*cf. etiam l. 15. 17*): DIDASC. apost. 31, 10 ab adversario -o. FVLG. Theb. p. 185, 2 idolatra a -o hoste ... enecatur (*cf.* PRVD. ham. 553). AVG. civ. 4, 1 p. 146, 10 D. -issimos ... daemones. BENED. reg. prol. -um diabolum (*nisi subst. delend., sed cf.* PASS. Paul. 2. 3). *hinc subst.* **malīgnus,** -ī *i. q. diabolus* (*cf.* RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 2, 4 Orig. princ. 1, 5, 2 p. 70, 10 Adamant. 3, 2. *de ambiguitate casuum obliquorum masc. et neutr.* [*cf. l. 47 et p. 186, 1*] *v.* AVG. quaest. hept. 5, 39): TERT. fug. 2 p. 465, 23 Oe. erue nos a -o, id est, ne nos induxeris in temptationem permittendo nos -o (*sequ.*: eruimur diaboli manibus). ITALA Matth. 13, 38 (Iren. 4, 41, 1) zizania sunt filii -i (υἱοὶ τοῦ π., *Vulg.* filii nequam). EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 2 -i decreta. COMM. apol. 321 DIDASC. apost. 32, 28. VVLG. I Ioh. 2, 13. 14 (*neutr.? cf.* COMM. instr. 2, 18, 23). 3, 12 Cain, qui ex -o erat (ἐκ τοῦ π.). 5, 18 RVFIN. Adamant. 2, 19 p. 107, 9 *al.* CYPR. Gall. exod. 405 vetat introitum temptantis sancta -i. PRVD. perist. 5, 186 AVG. in epist. Ioh. 2, 6 *al.* VITAE patr. 3, 61 quo vadis, -e? GREG. TVR. Andr. 20 *al.* malīgnī, -ōrum *i. q. daemones*: COMM. apol. 681.

B *de variis rebus*: ITALA gen 47, 9 (Mutian. Chrysost. hom. 29, 3 p. $424^{in.}$) modici et -i facti sunt dies mei (μικραὶ καὶ π., *Vulg.* parvi et mali. *cf.* AVG. serm. 25, 4, 4). deut. 13, 11 (Lugd.) verbum ([π., *Vulg.* malum]. Ier. 9, 8 [Lucif. Athan. 2, 1] verba [δόλια ... ῥήματα. *Vulg.* dolum locuta *lingua*]. VVLG. III Ioh. 10 [π.]). 22, 14 (Aug. quaest. hept. 5, 33) nomen (π., *Vulg.* pessimum). Is. 58, 6 (Barnab. 3, 3) cautionem (ἄδικον συγγραφήν. *Vulg. aliter*). Mich. 2, 3 (Fuld.) tempus (π., *Vulg.* pessimum). Ion. 3, 8 (Weing.) via (π., *Vulg.* mala). Gal. 1, 4 (Aug. c. Faust. 21, 9) *saeculum* (π., *Vulg.* nequam). COMM. instr. 1, 24, 19 duceris in loco -o (*opp.* benigno). apol. 182 opera (*cf.* VVLG. III Esdr. 8, 87 [*adp.* peccata]. I Ioh. 3, 12 [π.] *al.*). OPTAT. 1, 15 p. 17, 17 rivulus iste -i liquoris (*de scismate*). LVCIF. non parc. 23 p. 259, 9 conatus. *al.* VVLG. Iac. 4, 16 exultatio (π.). PRVD. psych. 269 foveae ... furta -ae. AVG. pecc. mer. 2, 21, 35 diaboli persuasionem. nat. et grat. 64, 76 peccatum ... esse ... actum -um. COD. Theod. 16, 1, 3 astutiae. 16, 5, 7, 3 fraude. EVSTATH. Bas. hex. 2, 4 p. 883^{A} virtutem ... -am vel potius ipsam malitiam (δύναμιν κακὴν ... αὐτὸ τὸ κακόν). 5, 5 p. 914^{B} -o magisterio (π.). PRAEDEST. 1, 22 p. 594^{B} *v. p. 182, 68.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 19 mundi amatores -o ortui sunt subiecti. BENED. reg. 65 -o spiritu superbiae inflati. INSCR. christ. Diehl 1911 arma (*sc. diaboli*). 4727 abstinens se ab omni -a re. *al.*
subst. n. **malīgnum,** -ī *i. q. impie factum, peccatum, culpa, malum*: *sing.*: ITALA gen. 38, 10 (Lugd.) -um ... visum est ante dominum, quod ... fecisset (π., *cf. Vulg.* rem detestabilem). PS. AVG. quaest. test. I 35 ut -um illorum nullum intervallum haberet. COD. Iust. 1, 1, 8, 5 'non adversabitur sibi quicquam -um' (*cf. Vulg. prov. 20, 8, ubi* malum). *iuncturae notabiliores*: ITALA deut. 31, 29 (Lugd.) facietis -um (πονηρά. *Vulg.* malum). *al.* II reg. 24, 17 (Ambr. in psalm. 118 serm. 7, 22, 2) -um feci (ἐκακοποίησα [*A*]. *Vulg.* inique egi). Matth. 5, 11 (cod. d) omne -um (π., *Vulg.* malum). VICTORIN. leg. dom. 90 (*v. adn. crit.*). LIB. iubil. 30, 21. *cf. etiam p. 186, 6.* NICET. psalm. 9 p. 66, 18 sunt ... et ex -o vigiliae. *dub., utrum masc. an neutr.* (*cf. p. 185, 42*): VVLG. I Ioh. 5, 19 mundus totus in -o positus est (ἐν τῷ π.). HIER. epist. 55, 1, 4 mundus in -o, hoc est in malo, positus. *al.* *plur.*: ITALA gen. 6, 5 (Aug. civ. 15, 24 p. 113, 20 D.) cogitat ... super -a (ἐπὶ τὰ π., *Vulg.* ad malum). 8, 21 (Aug. quaest. hept. 1, 15) apposita est mens hominis ad -a (π., *Vulg.* in malum). num. 32, 13 (Aug. loc. hept. 4, 113 p. 599, 8) facientes -a (π., *Vulg.* malum. Ier. 2, 13 [Cypr. testim. 3, 59 p. 161, 20] π., *Vulg.* mala. AMBROSIAST. in Rom. 2, 1 *al.*). HIL. c. Const. 1, 3 -a loquatur. PASS. Petr. 14 *opp.* benigna. *et al.*

structurae: *c. dat.*: OV. trist. 4, 10, 126 ingenio fama -a meo. SEN. Ag. 270 PLIN. epist. 2, 17, 15 (*an abl.?*). ITALA Sirach 14, 5 (Aug. civ. 21, 2 p. 546, 20 D.). *in c. gerund.*: QVINT. inst. 2, 5, 6 (*v. p. 183, 45*). MVTIAN. Chrysost. hom. 34, 1 p. 450. *in alqm.*: QVINT. inst. 4, 1, 10. *c. abl. resp.* (*cf. l. 11*): CORIPP. Ioh. 1, 252. *instrum.*: *p. 185, 32.*

syn.: impius: HIER. psalt. sec. Hebr. 10, 36 *al.* iniquus: AVG. civ. 20, 19 p. 452, 15 D. invidus: OV. met. 10, 329 *al.* nefarius: MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 1. *cf.* SYNON. Cic. Char. gramm. p. 437, 1 B. obtrectator. aemulator. invidus. putidus. avidus. pertinax. difficilis. durus. *al.* p. 447, 5 sordidus. difficilis. durus. tenax. inliberalis. angusti animi. spurcus. *al.* *opp.*: aequus: SEN. Ag. 270. beneficus: CHALC. comm. 297. benevolus: FVLG. praedest. 2, 2 *al.* benignus: *saepius.* bonus: ITALA Sirach 14, 5 (Aug. civ. 21, 27 p. 546, 20 D.) *al.* largus: PLAVT. Bacch. 401 *al.* sanctus: RVFIN. Orig. princ. 1, 5, 1 *al.*

deriv.: malignitas. maligno(r). malignosus.

adv. ✕**malīgnē.** *comp. v. l. 45. 47. 52 bis; superl. v. l. 64.* -e admodum *v. l. 48.*

A *strictiore sensu*: **1** *ad angustum hominum animum pertinens i. q. parce, sordide, illiberaliter*: PLAVT. Stich. 590 (*interpol.? cf. Steinthal, de interpol. Plaut. 55 sqq.*) hau -e vos invitassem domum ad me, sed mihi ... domi meae nihil est. HOR. epist. 2, 1, 209 laudare. OV. met. 13, 270 benefacta ... detractare. LIV. 3, 63, 5 gemina victoria ... parta -e senatus in unum diem supplicationes ... decrevit. 8, 12, 12 ager ... -e plebei divisus. 39, 9, 6 -e omnia praebentibus suis meretriculae munificentia sustinebatur. SEN. benef. 6, 16, 7 nec, quae sciebat, -e dispensavit. 6, 34, 3 per fores -e apertas (*sc. amicis, quorum 'disponitur salutatio'*). dial. 10, 15, 3 bona ... non sordide nec -e custodienda. epist. 18, 9 quibus *diebus* -e famem extingueret *Epicurus.* PETRON. 42, 6 -e illum ploravit uxor. IVST. 5, 2, 14 commeatus -e praebere. *i. q. fastidiose*: CHIRON 414 *iumentum* -e manducabit (341 -e et prave). **2** *de penuria, infirmitate, sterilitate rerum i. q. anguste, non ample*: CATVLL. 10, 18 non ... mihi tam fuit -e, ut ... non possem ... parare. SEN. dial. 1, 4, 14 *Germanos* -e solum sterile sustentat. 4, 19, 5 *senibus* corpus ... -e ... alitur (*sc. cibis*). 6, 16, 1 naturam -e cum muliebribus ingeniis egisse et virtutes illarum in artum retraxisse (epist. 44, 1 -ius). nat. 6, 14, 3 spiritus ... per aliquam rimam -e fugit (*ibid.* angustius). 7, 23, 2 *ignis* minor ... esset ac maior, prout plenius aleretur aut -ius (*cf.* 6, 23, 4). MELA 2, 16 regio ... infecunda ... eorumque quae seruntur -e admodum patiens. PLIN. nat. 34, 112 *aerugo* -e virens. **B** *latiore sensu i. q. invidiose, malitiose, prave sim.*: LIV. 45, 39, 16 loqui maledice ac -e. SEN. contr. 2, 5, 20 -e et accusatorie. suas. 6, 24. CVRT. 7, 1, 21 alia -ius dicta. 8, 1, 29 -ius habitum ... sermonem. PERS. 3, 21 -e respondet ... fidelia limo. QVINT. inst. 12, 1, 20 non -e crediderim (*sc. aliquid mali de Cicerone*). decl. 309 p. 216, 4 callide ac -e. *al.* TAC. dial. 2 PLIN. epist. 1, 5, 12. 9, 38 -e legunt. FRONTO p. 40, 16 N. *opp.* benigne. GRAN. LIC. p. 28, 9? GAIVS dig. 5, 2, 4 SCAEV. dig. 4, 8, 43 MARCIAN. dig. 48, 3, 6, 1 PAVL. dig. 45, 1, 126, 2. GELL. 4, 15, 1 inscite aut -e. APVL. met. 11, 6 ANTH. 412, 1. PALLAD. 15, 1 *librarii* tarditatem nunquam -e aestimo. AMM. 19, 12, 5. 22, 11, 6. CE 442, 3 Fortuna, fidem ... mutasti -e. COD. Iust. 6, 1, 4, 5 (*a. 319*) -e factum. **C** *ap. christianos i. q. impie, improbe, male*: ITALA gen. 43, 6 (Lugd.) -e fecistis in me (ἐκακοποιήσατέ με. *Vulg.* in meam hoc fecistis miseriam). deut. 15, 9 (Lugd.) ne ... -e agat oculus tuus (*cf. p. 182, 48.* CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 202, 13 -issime [φιλοκακούργως]). *al.* VVLG. Sirach 1, 40 accessisti -e ad dominum (οὐ ... φόβῳ κυρίου). AVG. gest. Pelag. 32 -e et imperite. DRAC. laud. dei 2, 426 peccando sponte -e.

adv. **malīgniter.** EPIST. Arr. ad Euseb. (RevBén. 26) p. 93, 9 quia -r nos expugnat et persequitur (vehementer nos vastat *versio alt. Cassiod. hist. 1, 15*).

maliloquāx, maliloquium, maliloquus *v.* male-.

malimōris *v.* malemorius.

malina, -ae *f.* [*vox fort. Gallica. J. B. H.*] GLOSS. V 572, 23 -as: aestus maiores. GLOSS.^{L} Corp. Interpr. 216 -a: fylled flood (*anglosax.*).
MARCELL. med. 36, 49 *malagma* conficitur XII kal. Iul., non interest quo die vel luna vel -a. ISID. ord. creat. 9, 4 ledonis et -ae vicissitudines (*cf.* 9, 6 XXIV -ae et totidem ledones). 9, 5 *v. vol. II 898, 36.* 9, 6 a ... tenebrosa. 9, 7 aequinoctiales -ae.

mālinus, -a, -um *a* mālum (mālus). *i. q. ab arbore vel pomo mali veniens*: PLIN. nat. 15, 42 in Baetica -a appellari coeperunt malis insita *pruna.* CHIRON 861 olei -i (*cf. Ahlquist, Eranos 12, 1912, 165*) p. IV (865 MARCELL. med. 20, 30. 27, 29 ex oleo myrtino vel -o, id est habente corticem mali Punici). CAEL. AVR. chron. 3, 2,

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

34 vina ... ut murtinum, -um vel ex malo Punico confectum. *i. q. colore mali similis*: PLIN. nat. 22, 53 foliis ... candidis aut -is aut purpureis. CHIRON 426 tumores (hum- *cod.*) ... pallidi et mali⟨ni⟩ (*add. Hoppe coll. Hipp. I 287, 18* φλέβες ... μήλινοι). [*corrupt., ut vid.*: COLVM. 7, 8, 7 -is (*vel* mallinis *codd.*, maligno *Gesner, Schneider*) li[g]ni[s] vel culmi fumo coloratus. MARCELL. med. 14, 47 *v. s.* Maleus.] *cf.* 1. melinus. *Hey.*

mālis, (*gen.* -eōs *v. l. 14*), *acc.* -im *f.*, μᾶλις. *i. q. morbus quidam iumentorum praecipue mulorum*: PELAGON. 204 periculosissimum vitium est, -im (*Hippiatr. II 31, 19* μᾶλιν) id multi vocant, cuius genera ... Latini articularem, umidam, siccam, albam, nigram appellant. [*sensu transl.?*: COLL. Mos. 15, 3, 8 ut ... stirpitus amputari -is (*B*, mali *VM*, lues *Momms.*) haec nequitiae ... possit.] *ex gen. (omisso voc.* morbus) *deductae sunt formae vulgares* *māleōs *indecl. m. (f. l. 17) et* *māleus, -ī *m.* *de originatione cf. l. 21. 27. 30. declinatur apud* VEG.; CHIRON *in omnibus casibus solam formam* -os (-us) *adhibet. fem.*: CHIRON 350. 352. 613.

CHIRON 114 de -os. 125 -os quod dicitur subcutem. 164 de morbo, qui appellatur -os, quem quidam profluvium Atticum vocaverunt (*cf.* 344 *et Hippiatr. II 13, 21* πάθος, ὃ καλοῦσιν οἱ πολλοὶ μᾶλιν). 165 oritur ... ex malo catastemate aëris, unde et -os dicitur. 168 sunt ... genera huius morbi -os numero VII ([VEG. mulom. 1, 2, 2]. 350 sunt ... g. -os IV. *cf. etiam l. 10*). 172 separavimus scabiem a -os (*cf.* VEG. mulom. 1, 5, 2 a ... -i societate discretus est). 186 morbum -os intelligere (190. 199 *al. cf. l. 22. 26. 33*). 312 est morbus alienatus -os (VEG. mulom. 2, 87, 2 alienatus quod animalibus eripit sensus, -us quod ... internecivum contagium facit). 352 arida -os (*Hippiatr. II 17, 11* τῆς ... ξηρᾶς μάλεως). 358 cum factus est -os. 613 similis -us succutaneae. *al.* VEG. mulom. 1, 2, 1 vocabulo ..., quod antiqui -us nominaverunt, ipsa appellatione vim cladis periculumque testantes. 1, 17, 1 ad curam morbi -i execrabilis. 1, 19, 1 adversus morbum -um. 1, 31 a morbo ... -o teneri. 4, 2, 1 equinum genus morbus, qui appellatur -os, ... boves quoque ... interficit ..., quem plerumque vulgus achanum appellat. *al.* *R.*

?**malitās,** -ātis *f.* a malus. GLOSS. I p. 248, 5 -s κακία. VLP. dig. 4, 2, 5 metum accipiendum Labeo dicit non quemlibet timorem, sed maioris -tis (*FL^a?*, vanitatis *P^a*, mali *P^{b}L^{b}U*. ἀπὸ μεγάλης κακοθελείας *Bas.* '*Ulpianus scripsisse videtur* maioris mali talis ⟨quod et constantissimum hominem moveat⟩ *similiterve, eaque male in epitomen redegisse compilatores'. Mommsen*). *v. etiam Kalb, Roms Juristen p. 43 et Schulz, Prinzip. d. röm. Rechts p. 89.*

***malitia,** -ae *f.* [*a* malus. *J. B. H.*] *plur.*: *v. infra l. 72. 73. 82. p. 188, l. 15. 33. 61. 79 al.* *dedi omnes locos usque ad* TAC. *nonnullis* CIC. *et* SEN. phil. *exceptis.* *de notione*: CIC. nat. deor. 3, 75 est ... -a versuta et fallax ratio nocendi. AVG. serm. 353, 1, 1 quid est -a nisi nocendi amor? ... -a malo delectatur alieno. *cf.* RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 2, 4 definiunt quidam πονηρίαν, id est nequitiam, spontaneam vel voluntariam esse -am. PELAG. in Col. 3, 8 p. 465, 9 S. ISID. diff. 1, 358 cogitatio ... prava mentis -a dicitur, -ae votum vel opus malignitas appellatur. *cf. etiam l. 84 p. 188, 11.* *vox media dicitur*: NON. p. 454, 26. GLOSS. δεινότης (*v. p. 188, 30*). πονηρία. GLOSS.^{L} II Philox. MA 46 -a κακία (*cf.* HIER. in Zach. 8, 16 p. 1474^B *al.*). *cf. etiam s.* pernicitas, pernicies. [*dub.*: TAC. ann. 13, 30 (*v. adn. crit.*). VLP. dig. 29, 1, 1, 1 (*v. sub* miles).] [*hisp.* maleza. *M.-L.*]

I *generaliter*: **A** *de indole noxia, voluntate nocendi hominum* (*plur. i. q. acta malitiae*): **1** *cum notione vituperationis*: ENN. scaen. 223 quis homo te exsuperavit ... impudentia? :: quis autem -a te? PLAVT. Amph. 269 me malum esse oportet, ... atque hunc telo suo ..., -a, a foribus pellere. Aul. 215 civem sine mala omni -a (Bacch. 1131 Trin. 338). Bacch. 54 ne tibi lectus -am apud me suadeat. Epid. 732 *Epidicus* libertatem -a invenit sua. Mil. 189 habet ... perfidiam -am ... audaciam *eqs.* 942 *v. p. 188, 32.* Persa 238. Poen. 300 invidia in me numquam innata est neque -a (*opp.* ingenium bonum). Pseud. 582 -a fraudulenta. 705^a per -am et per dolum et fallaciam. Rud. 36. 693. Truc. 471 matris opera mala sum et meapte -a. 473. 810 CAECIL. com. 87. 229. TER. Andr. 723 opus *est* ... exprompta -a (EVGRAPH. calliditate. *cf. l. 79*) atque astutia. Hec. 203. Haut. 796 ius summum saepe summast -a. Phorm. 273. 359. 659 (*opp.* stultitia. *item* RHET. Her. 4, 29, 40 CIC. inv. 2, 61 PHYSIOGN. 105). SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 11, 9 flagitia ... in duabus rebus sunt, -a atque nequitia (*ibid. saepius.* RHET. Her. 3, 6, 11). ACC. trag. 46 animus ... atroci vinctus -a. TVRPIL. com. 157 expars -is. TRAG. inc. 114 versutiloquas -as. RHET. Her. 2, 26, 40. 3, 6, 12. 4, 34, 45 *opp.* virtus (CIC. leg. 1, 49 SALL. Iug. 22, 2 SEN. dial. 7, 16, 1 *al.* QVINT. inst. 12, 1, 35 FRONTO p. 143, 9 N. GELL. 18, 1, 4 APVL. apol. 24 *al.* CHALC. comm. 157 *al.* HIER. in Eph. 4, 31$^{extr.}$). CIC. inv. 1, 3 *eloquentia* ingenio freta -a pervertere urbes ... assuevit. 2, 55. 108 *adp.* crudelitas. 2, 138 *adp.* culpa. Quinct. 56 *adp.* fraus (Q. Rosc. 20 fin. 2, 46. 4, 52 *al.*). Q. Rosc. 20 olere -am et clamitare calliditatem. 23 *adp.* perfidia (46 RVT. LVP. 2, 3). Verr. I 55. II 2, 66 *adp.* calumnia. 3, 155 *syn.* improbitas (fin. 4, 52. *cf.* Caecin. 2). Cluent. 72 artificio quodam -ae. fin. 3, 39 quas ... Graeci κακίας appellant, vitia malo quam -as nominare (3, 40). Tusc. 4, 34 vitiositas — sic ... malo quam -am appellare ... κακίαν ..., nam -a certi cuiusdam vitii nomen est, vitiositas omnium. nat. deor. 3, 74 everriculum -arum omnium, iudicium de dolo malo. div. 1, 132. 2, 27 *testes* aut casu veri aut -a falsi. Lael. 47 *opp.* bonitas (top. 47 PVBLIL. B 18 CHALC. comm. 201 MART. CAP. 4, 366. *saepe ap. Christianos*). off. 1, 62 *adp.* insidiae. 2, 10 versutos ... admirantes ... -am sapientiam iudicant (*cf.* 3, 71 ea ... -a, quae volt ... videri se esse prudentiam [3, 96 part. 81 HIER. epist. 57, 3, 1]). 3, 72 Att. 3, 23, 4 PVBLIL. M 55. 60. PS. SALL. rep. 2, 6, 4 *adp.* dolus. 2, 8, 3. LIV. 3, 41, 8 in -a (*opp.* in bono). RVT. LVP. 2, 9. PAVL. FEST. p. 370 M. *v. s.* versutus. SEN. dial. 6, 12, 6 *Sullae.* epist. 50, 7 *opp.* bona mens. 75, 10. 81, 22 -a ipsa maximam partem veneni sui bibit. 106, 6 -a et species eius omnes, malignitas, invidia, superbia. 115, 7. PLIN. nat. 11, 276 (*ex Pomp. Trog.*) qui carnosos a naribus angulos habent, -ae notam praebent. QVINT. inst. 3, 8, 45 non -a, sed indignatione. 12, 1, 1 decl. 252 p. 31, 15 TAC. ann. 15, 21 PLIN. epist. 2, 3, 5 CELS. dig. 6, 1, 38 (*plur.*). IVLIAN. dig. 25, 4, 2, 1 *opp.* imperitia. SCAEV. dig. 27, 1, 37, 1 *opp.* error. VLP. dig. 4, 3, 1 pr. *opp.* simplicitas. APVL. Plat. 2, 4 -am de ... abundantia inopiaque constare. 2, 16 non sponte grassari -am. PS. APVL. Ascl. 7 *imago intellegentiae* in mentibus -am parit. 16 -ae fraudes dolos vitiaque. 22 PORPH. Hor. carm. 3, 15, 11 EXPOS. mundi 53 VOPISC. Aurelian. 35, 5 FIRM. math. 4, 14, 7 *al.* AMM. 29, 2, 17. HIER. in Eph. 4, 31$^{extr.}$ *syn.* malignitas ... nequitia. PHYSIOGN. 35. 37. 44 *al.* COD. Theod. 3, 11, 1, 1 (*a. 380*). *al.* COD. Iust. 9, 23, 5 (*a. 225*) *al.* LEX Visig. 2, 3, 5. *et saepe.* *nota de singulis malitiosorum actibus* (*cf. p. 187, 56*): VLP. dig. 44, 4, 4, 13 Labeo ... ait ... iniquum esse communem -am petitori ... praemio esse ..., alteri poenae (*syn.* perfide gestum). *i. q. 'rixa', 'inimicitiae'?*: MART. BRAC. sent. patr. 22 quid volo ego cum homine aliquam habere -am? (*an referendum ad II A?*). INSCR. christ. Diehl 4330 A a (*s. IV*) queius familia -a⟨m?⟩ non meminit unquam. **2** *pertinet ad calliditatem in re mala perpetranda, paene laudative* (*cf.* GLOSS. δεινότης): PLAVT. Epid. 546 muliebris adhibenda mihi -a (*cf.* PVBLIL. M 35 m. lacrima condimentum est -ae). Mil. 189. 942 ubi facta erit conlatio nostrarum -arum (mil- *codd.*). CIC. Att. 15, 26, 4 nisi tua -a affuisset. epist. 9, 7, 1 indicabo -am meam. 9, 19, 1 a -a non discedis.

B *de indole, voluntate noxia bestiarum*: PHAEDR. 2, 4, 5 feles contubernium fraude et scelesta ... evertit -a. PLIN. nat. 17, 255 *centrinae* (*culices*) fucis apium similes ignavia -aque. ITALA Ier. 11, 19 (Cypr. testim. 2, 15 *al.*) sicut agnus sine -a (ἄκακον. *Vulg.* a. mansuetus). ROMVL. fab. 55 pr. (rec. gall.). *al.*

C *de vi nocendi, iniquitate, pravitate rerum*: **1** *de stellis noxiis*: FIRM. math. 2, 8, 2 naturalem ... -am *Mars* ... amittit (5, 5, 2). 2, 19, 7 loci ipsius ... -a sublevatur. 2, 13, 5 -a Saturni fortius crescit. 3, 6, 27 ab incursu praecedentis -ae. 6, 15, 11 malivolarum stellarum -a ... bebetatur. *talia saepius.* *cf.* 6, 22, 14 -a ... coniunctionis. **2** *de aliis rebus pestiferis, damnosis*: EXPOS. mundi 5 p. 105, 19 neque -am corporis nostri habent. PALLAD. 1, 6, 7 viae -a. 1, 6, 16 -a eius (*salsae terrae*) ... imbribus eluatur. 11, 2 *lini seminis.* 11, 8, 3 *arborum sterilium.* ORIBAS. syn. 4, 42 p. 44$^{med.}$ magis virtutis est aqua ⟨quam⟩ -ae (*4, 41, 8* κακίας. *rec. La*: malitiosa). RVF. podagr. 20 bulbus narcissi, in quo non est aliqua -a. CHALC. comm. 296 mundum ex speciei bonitate silvaeque -a temperatum. *latissimo, ut vid., sensu i. q. mali quodvis genus* (*cf. etiam p. 189, 18*): PS. APVL. herb. 131 l. 49 H.-S. si qua generis cuiusque -a in domo visa fuerit (*cf. infra*: omnia mala expellit). PLAC. med. rec. β 23, 6 nocere tibi poterit nec serpens nec latro nec ulla -a. *de iniquitate morborum sim.* (*cf. Svennung, Unters. zu Pall. p. 596*): PHILAGR. med. 3 p. 160, 4 M. non redit facile -a eius. ORIBAS. syn. 2 add. p. 843$^{med.}$ reliquias -ae. 7, 11$^{in.}$ (*rec. Aa*) vulneris (gr. τῆς τοῦ ἕλκους κακίας). *al.*

II *colore christiano*: **A** *active i. q. peccatum gravius, peccandi studium* (*alqm.* adversum *l. 81*): ITALA deut. 31, 18 (Lugd.) propter omnes -as (κακίας. *Vulg.* mala) quas fecerunt. Zach. 7, 10 (Tert. adv. Marc. 4, 16 p. 469, 4) -am ... proximi sui ... ne recogitet (κακίαν. *Vulg.* malum. *item* Zach. 8, 17 [Tert. *ibid.*]). lev. 19, 18 (Tert. adv. Marc. 4, 35 p. 539, 15) fratris -ae memor ne sis (οὐ μηνιεῖς τοῖς υἱοῖς. *Vulg.* iniuriae). iud. 9, 56 (Lugd.) -am Abimelec (πονηρίαν. *Vulg.* malum). *sim. saepius.* III reg. 13, 33 (Lucif. reg. apost. 5) non est reversus Hieroboas a -a sua (ἀπὸ τῆς κακίας. *Vulg.* de via sua pessima). Matth. 23, 28 (Iren. 4, 18, 3 p. 615) pleni estis -a et hypocrisi (ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. *Vulg.* iniquitate). Eph. 6, 12 (Tert. ieiun. 17) spiritalia -ae (πνευματικὰ τῆς πονηρίας. *Vulg.* spiritualia nequitiae. *cf.* CASSIOD. Didym. in I Petr. 2, 10 p. 23, 2). TERT. spect. 2 p. 4, 3 *adp.* malignitas. patient. 10 p. 15, 11 -a numquam non domino odiosa. adv. Marc. 2, 10 -a mendacii et fallaciae. 2, 14 p. 354, 12 *opp.* iustitia. 3, 21 p. 414, 3 omnis -ae atque blasphemiae ingenia convertent in studia modestiae et pacis. paenit. 2, 14 -ae officium (*sc. paenitentia*). DOCTR. apost. 3, 2 appetens ... -ae. 5, 1 (*gr.* κακία). EPIST. Paul. et Cor. II rec. B 2 *opp.* disciplina. HIL. op. hist. frg. 2, 2 -am suam exercere (VVLG. gen. 50, 17). 2, 5 -a ... et falsitas. PS. HIL. libell. 12 *opp.* innocentia. PSALT. Rom. 139, 3 cogitaverunt -as (*Vulg.* iniquitates). VVLG. gen. 50, 17 peccati atque -ae. I reg. 20, 9 completa est -a eius. 25, 17 -a adversum virum. 25, 39 -am *reddere.* psalm. 51, 5 *opp.* benignitas. Sirach 9, 1 -am doctrinae nequam (παιδείαν πονηράν). 37, 3 *adp.* dolositas. 46, 9 murmur -ae (πονηρίας). Ier. 2, 19 aversio. I Cor. 5, 8 *adp.* nequitia. 14, 20 -ā parvuli estote. RVFIN.

[*Hey*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Orig. in num. 12, 4 p. 105, 1 B. *adp.* iniquitas. Orig. princ. 1, 5, 5 p. 78, 4 profectus ... -ae. 1, 6, 3 p. 82, 21 in tantam indignitatem ac -am se dedisse. AVG. civ. 11, 17 p. 484, 22 D. vitium -ae. 15, 13 p. 82, 21 *adp.* perversitas. conf. 2, 4, 9 -ae meae causa ... *erat* -a. SVLP. SEV. chron. 1, 35, 8 *opp.* pietas. CONC.[S] I 2 p. 106, 42 *v. p. 182, 30.* EVSTATH. Bas. hex. 2, 4 p. 883[A] *al.* (*gr.* κακόν *et* κακία). PS. BOETH. fid. cath. 121 -a propriae contumaciae. CASSIOD. Didym. in Iudam 12/13 p. 95, 25 *adp.* impietas. GREG. M. moral. 2, 54 -a persecutionis. *et al.* -a *maxime refertur ad diabolum et daemonia*: TERT. apol. 22, 4 -a spiritalis. idol. 2 p. 32, 5 diaboli ingenium de -a ..., dei dominium de disciplina. test. anim. 3 p. 137, 24 *inter maculas, 'quas nos daemoniis deputamus'. ibid.* p. 138, 3 *Satanas*, quem nos dicimus -ae angelum. orat. 8 p. 186, 16 paenit. 7, 7 anim. 46 p. 377, 24 adv. Val. 22 p. 200, 4. CYPR. epist. 59, 13 p. 680, 15 diaboli -a. PRISCILL. tract. 5, 83. GENNAD. dogm. 57 *diabolus* -ae inventor. AVG. civ. 2, 10 p. 64, 12 D. daemonum. 2, 25 p. 89, 35 *opp.* miseria. 2, 26 p. 92, 2 *al.* *singulariter de deo Marcionis*: TERT. adv. Marc. 1, 17 p. 312, 25 -a creatoris.

B *passive i. q. malum, miseria* (AVG. serm. 306, 1, 1 lingua *Hebraica* -a [*hebr.* רָעָה] dicitur etiam malum, quod patiuntur homines. *cf. l. 36*): ITALA exod. 32, 14 (Aug. quaest. hept. 2, 143) propitiatus est dominus de -a, quam dixit facere populo suo ([*Vulg.* placatus est ..., ne faceret malum *eqs.*] AVG. *ad l.* -am hic poenam intellegi voluit, sicuti est [*sap. 3, 2*]: est -a exitus eorum [*Vulg.* afflictio]). Ion. 3, 10 (Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 24) paenituit dominum de -a, quam dixerat facturum se illis ([κακία. VVLG. misertus est super -am, quam locutus fuerat, ut faceret eis]. TERT. *ad l.* p. 368, 9 dicimus ... -am nunc significari non quae ad naturam redigatur creatoris, quasi mali, sed quae ad potestatem quasi iudicis. p. 368, 18. 26 poenam ipsam -am nominavit). Ion. 4, 2 (Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 28) *deum* paenitentem -arum (VVLG. ignoscens super -a). VVLG. Ioel 2, 13 *deus* patiens *est* et multae misericordiae et praestabilis super -a (HIER. *ad l.* -am ... non contrariam virtuti debemus accipere, sed afflictionem). Sirach 12, 9 in -a illius *viri* amicus agnitus est (ἐν τοῖς κακοῖς). 30, 14 dives imbecillis et flagellatus -a. Matth. 6, 34 sufficit diei -a sua (ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. HIER. epist. 55, 1, 3 *ad l.* κακία ..., quam Latinus vertit in '-am', apud Graecos duo significat, et -am et afflictionem, quam κάκωσιν Graeci dicunt et hic magis pro -a transferri debuit). *cf.* HIL. in Matth. 5, 13 vitae nostrae -a. EVGIPP. Sev. 12, 2 -am ... praesentis temporis. *nota*: ITALA deut. 16, 3 (Lugd.) azyma panem -ae (ἄρτον κακώσεως. *Vulg.* afflictionis p. [לֶחֶם עֹנִי]).

epitheta: apparens: SEN. epist. 92, 29. arguta: LACT. inst. 1, 1, 8. atrox: ACC. trag. 46. callida: LIV. 38, 44, 1. clara: SIDON. epist. 8, 1, 2. communis: *v. p. 188, 25.* deterrima: APVL. Plat. 2, 4. detestabilis: APVL. met. 7, 19. exquisita: HIL. op. hist. frg. 2, 6. extrema: GELL. 2, 6, 10. fallaciloqua: ACC. trag. 694. fraudulenta: PLAVT. Pseud. 582. gratuita: HIER. epist. 57, 2, 3. humana: PS. AVG. serm. ed. Mai 154, 1. improvida: APVL. met. 11, 15. inoffensa: TAC. ann. 13, 30. levis: SEN. epist. 47, 21 *al.* lucrosa: VLP. dig. 4, 3, 1 pr. magna: PVBLIL. B 18 AVG. civ. 9, 13 p. 385, 27 D. mala: PLAVT. Aul. 215. *cf.* PVBLIL. M 60. minor, mitior: AVG. civ. 11, 23 p. 493, 19 D. muliebris: *v. p. 188, 31.* multiformis: PHYSIOGN. 44 p. 62, 3. naturalis: CLAVD. DON. Aen. 8, 440 VVLG. sap. 12, 10 *al.* novercalis: APVL. met. 10, 5. perfecta: APVL. Plat. 2, 16 TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 11. perversa: HIL. ad Const. 18. plurima: VVLG. Iob 22, 5. praecox: APVL. apol. 85. profunda: APRING. in apoc. 2, 24. scelesta: *v. p. 188, 36.* summa: TER. Haut. 796. vana: AVG. civ. 17, 18 p. 243, 26 D. versutiloqua: *v. p. 187, 72.*

deriv.: malitiosus.

malitiēs, *abl.* -ē *f. a* malus. GLOSS. II 337, 1 κακότης. singulariter tantum declinabitur. *cf.* CHAR. gramm. p. 33, 8 B. *i. q. peccatum*: APRING. in apoc. 3, 20 p. 25 resipiscens a peccatis suis pravis vel a -e. *i. q. malum*: ITALA Am. 3, 6 (Filastr. 79, 2) si est ... -es (κακία. *Vulg.* malum) in civitate, quam deus non fecit.

malitiōsitās, -ātis *f. a* malitiosus. *i. q. natura vel studium malitiosi*: TERT. adv. Marc. 3, 15 p. 402, 1 -is consilium. 3, 23 p. 419, 2 per -em.

×malitiōsus, -a, -um *a* malitia. *comp.* -ior. AVG. *v. p. 190, 10.* FACVND. defens. 7, 6 p. 698[A]. -a magis: ORIBAS. syn. 2 add. p. 844[in.] *superl.*: FRONTO *v. p. 190, 1.* AVG. civ. 2, 29 p. 96, 24 D. ISID. orig. 10, 176 -us, deterior malo, quia frequenter malus. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 412, 29 B. versutus, callidus, vafer, veterator, malevolus, insidiosus, -us. GLOSS. πονηρός, κακοήθης, κακοθελής. NOT. Tir. 6, 84 (maledictiosus *l. var.*). [*loco corr.*: FRONTO p. 12, 16 N.]

generatim de hominibus et rebus i. q. insidiosus, dolosus, noxius: AFRAN. com. 125 istaec -a non tam calleo. TRAG. inc. 59 istius (*sc. Ulixis*) ... -am audaciam. CIC. inv. 2, 37 non -ae animi affectioni. Quinct. 56 *v. vol. VI 1265, 59.* leg. agr. 2, 28 hoc ... perversum ... aut ... -um. Tusc. 3, 50 nullum genus est minus -um *quam Epicurei.* off. 1, 33 nimis callida, sed -a iuris interpretatione. 3, 57 viri ... versuti ... fallacis, -i, callidi, veteratoris, vafri. 3, 60 omnes aliud agentes, aliud simulantes, perfidi, improbi, -i. 3, 74 -is blanditiis. LIV. 1, 30, 9 *v. Onom.* FRONTO p. 24, 9 N. malus ac -us (GELL. 9, 2, 8 [*cf. p. 190, 34 et Wölfflin, Ausgew. Schr. 266*]). p. 62, 6 eos ... provenire -issimos, qui *eqs.* TERT. adv. Marc. 4, 41 p. 561, 18 CAPITOL. Alb. 10, 1. LAMPR. Alex. 66, 2 amicos. ARNOB. nat. 2, 55 p. 91, 16 -us et noxius. 6, 25 p. 236, 3 voluntates. FIRM. math. 1, 2, 4 -a commenta. 1, 3, 8 -o ... instinctu. 2, 13, 6 malivolarum stellarum -a ... potestas (*cf. infra l. 23*). 5 pr. 2 taciturnitas. *al.* err. 10 p. 27, 4 *al.* NON. p. 329, 13 argutum: audax -um. PRISCILL. can. 89 p. 146, 6 mundi felicitas ... nociva et -a. SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 31 St. criminationem. p. 160, 37 accusatoris. p. 163, 5 fraudibus. VVLG. I reg 25, 3 vir ... pessimus et -us. AVG. mor. Manich. 2, 19, 67 quid vobis fallacius ... insidiosius ... -ius dici ... potest? epist. 167, 6 'astutiam', quae usitatius in -is ... vocari solet. serm. 353, 3 nocendi cupiditates. CONST. Sirmond. 1 (*a. 333*) -a litium semina. NOVELL. Valent. 35 (34), 13 (*a. 452*) ne a -is ingeniis ... aliud tricennium vindicetur. AVDAX gramm. VII 320, 16 *oratoria* -a ars est. VAL. CEM. hom. 5, 1 lingua. CASSIOD. in psalm. 78, 5 calliditas (*opp.* simplicitas ingeniosa). FERRAND. epist. 3, 13. *notanda*: *in medicina*: FIRM. math. 3, 5, 30 caput -is humoribus onerant (*cf.* 4, 7, 3. 6, 9, 15). PHILVM. med. 2 p. 116, 3. 117, 2 M. passio. ORIBAS. syn. 1, 16 p. 816[extr.] purgativa ... medicamina -a et odibiles sunt stomacho (*gr. 1, 16, 5* φαρμάκων κακούντων). 1, 19 p. 823 in synocis febribus vel -is (*rec. Aa*, vel causis -is *La. gr. 1, 19, 1* κακοήθεσι. *cf.* 4, 15 p. 16[med.] [febris pessima *La*]). 2 add. p. 844[in.] aegritudo. 7, 11[in.] (*rec. La*) -a (mala *rec. Aa*) vulnera (*gr.* κακοήθη). *al.* RVF. podagr. 19 -us (*sic*) medicamen. *de stellis* (*cf. supra l. 4*): RVFIN. Clement. 10, 9 *opp.* benignus. *de aquis*: ORIBAS. syn. 4, 42 (*La*: malae. *syn.* corruptae. *opp.* bonae).

structurae: RHET. Her. 4, 53, 66 dolis -a Karthago. CIC. rep. 3, 26 in disputando vafri ... veteratores ... -i (TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 10 in isto consilio -us). EPIST. pontif. 1056 (*c. a. 585*) Conc.[S] IV 2 p. 124, 29 *Theodorus* -us ... loquendi.

adv. **×malitiōsē.** *comp.* -ius: CIC. S. Rosc. 111 RVFIN. apol. 2, 29 AVG. epist. 62, 1. [*deletur ab editoribus*: CIC. Verr. I 33. *loco mutilo*: CATO inc. libr. frg. 10.]

i. q. insidiose, dolose, maligne: PLAVT. Cas. 394 a me ... -e de hac re factum (Mil. 563 *al.* 887 male atque -e [*cf. p. 189, 83*]. RHET. Her. 1, 5, 8 CIC. inv. 1, 22. Verr. II 2, 132 *adp.* vafre. *al.* NEP. Alc. 7, 2 GAIVS dig. 30, 67 pr. VLP. dig. 29, 4, 1, 12. ARNOB. nat. 7, 51 p. 285, 1 *adp.* iniuste. *al.*). CIC. Caecin. 20 litis genus tam -e (maleficiose *v. l.*) *intendere.* off. 3, 61 agi dolose aut -e. VLP. dig. 2, 13, 8 pr. qui -e edidit *rationes.* 13, 7, 9 pr. -e in pignore versatus. ITALA Mich. 3, 4 (Gild. Brit. 86 chron. III p. 73, 28) -e gesserunt (ἐπονηρεύσαντο, *Vulg.* nequiter egerunt). SVLP. VICT. rhet. 40 p. 337, 24 -e et voluntate laedendi ... vitam hominis ... prosecutus. PS. ASCON. Verr. p. 218, 10 St. contra me -e exis. AMBR. spir. 1, 3, 32 interpretari (HIER. in Zach. 3, 11 p. 1506[A] *al.*). VVLG. Dan. 13, 43 quae ... -e composuerunt (πονηρεύονται). CONC.[S] I 5 p. 139, 30 quod -e posuerit carne passum (κακούργως). EPIST. pontif. 937 (*a. 554*) Conc.[S] IV 2 p. 164, 23. CASSIOD. in psalm. 27, 4 INST. Iust. 4, 17, 6 *al.* *verbo omisso*: CIC. Att. 15, 13, 3 Clodium nihil arbitror -e. *de bestia*: EVSTATH. Bas. hex. 8, 3 p. 949[A] venantibus hominibus ad aliorum captum -e (κακούργως) consentiens *perdix.*

deriv.: malitiositas. *Hey.*

χαμαίμηλον· ... Ῥωμαῖοι μάλιουμ PS. DIOSC. Vind. 3, 137 p. 146, 19 (*obscurum*).

malivolēns, malivolentia, malivolus *v.* male-.

malivola *v.* mandibula. **mālius**, -a, -um *v. Onom.*

malleātor (mal(l)iātor), -ōris *m. a* malleus. GLOSS. σφυροκόπος, κοπεύς. GLOSS.[L] V Abba MA 23 faber ferrarius. HIER. nom. hebr. p. 8, 6 Latusim -es. 70, 18 Pilatus os -is (*cf.* 78, 24 EVCHER. instr. 2 p. 144, 11 ISID. orig. 7, 10, 9).

1 *proprie is qui malleo operatur*: MART. 12, 57, 9 balucis -r Hispanae tritum nitenti fuste verberat saxum. ITALA gen. 4, 22 (Aug. civ. 15, 17 p. 95, 22 D.) erat -r aerarius (χαλκεὺς σφυροκόπος, VVLG. -r et faber). VVLG. Iob 41, 15 stringetur quasi -is incus. *speciatim de fabris nummariis* (*cf. Blümner, Technol. IV 260; Regling, RE Suppl. V 649*): CIL VI 44 (*bis*) signatores, suppostores, malliatores monetae Caesaris. *nota*: CIL XIII 6619 Herculi maliator(i) (*Zangemeister interpretationem -es reiciens ad deum Germanorum Thunar insignem malleo pertinere arbitratur*). **2** *tropice et translate*: EPIST. ed. Morin (RevBén. 40 [1928]) p. 299, 24 nullus ad te ex his -bus prorsus introeat, qui verbis gravibus detrahendo sicut immobilem incudem sic ferire proximorum patientiam solent. HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 306, 2 B. ut diabolus malleus dicitur, ita qui ei ministrat, -r est *eqs.*

malleātus, -a, -um *a* malleus. *i. q. malleo tractatus, pulsatus*: COLVM. 12, 19, 4 crudo id est non -o sparto (*cf. Blümner, Technol. I² p. 299*[4]). VLP. dig. 32, 52, 5 perscripti libri nondum -i vel ornati (*cf. Birt, Kritik u. Hermen. p. 271. 302*). DIOSC. 5, 98 minutias aeraminis, quas cum -us fuerit, dimittit longius *aes ustum.* *cf.* commalleo.

malleolāris, -e *a* malleolus. *i. q. ad malleolum (sc. palmitem) pertinens*: COLVM. arb. 3, 4 virgam -em non amplius quam sex gemmarum esse convenit.

×malleolus, -ī *m.* (-um *n. v. p. 191, 1*) *a* malleus *demin.* GRAMM. suppl. 70, 21 malleus, -us. *gen. pl.* -um: COLVM. 3, 3, 12. 3, 21, 1

[Bachmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*at* -orum: CIC. Mil. 64 COLVM. 3, 5, 2 *al.*). *n.* -um: PASS. Polycarp. 13, 1 -a. *de notionibus* (*cf. etiam l. 16. 37*): PAVL. FEST. p. 135 M. -i vocantur non solum parvi mallei, sed etiam hi, qui ad incendium faciendum aptantur, videlicet ad similitudinem priorum dicti. GLOSS.^{L} II Philox. MA 47 -s νάρθηξ ἰατρικός. 49 -os σφύρας, πυρέκβολα. Corp. M 2 genus fomenti apud Persas. 5 sarmenta. GLOSS. σφῦρα. πυρεμβόλιν, πυρίβολα. palmes. *legitur inde a* SISENNA, CIC. [*it.* magliuolo, *francog.* maillole, *hisp.* majuele. *M.-L.*]
[*falso trad.*: CATO agr. 45, 2 *v. p. 192, 2.* ISID. orig. 19, 2, 8 (*ex* SERV. Aen. 5, 487) -is (maleol- *K*) *depravatum e* malis (*sc. pomis*), *quod trad. codd. Serv.* GLOSS.^{L} III Abol. MO 37 *var. l. pro* molleolus, *q. v.*]

A *i. q. (parvus) malleus*: CELS. 8, 3, 4 scalper ab altero foramine ad alterum -o adactus. 8, 3, 9 scalprum -o ... ferit. MACR. somn. 2, 1, 10 iubet *Pythagoras*, ut inter se *fabri* -os mutent *eqs.*

B *de variis rebus in speciem mallei formatis*: **1** *i. q. telum incendiarium* (NON. p. 556, 9 -i manipuli spartei pice contecti, qui incensi aut in muros aut in testudines iaciuntur. AMM. 23, 4, 14 *fusius describitur.* VEG. mil. 4, 18 p. 140, 15 -i velut sagittae sunt, et, ubi adhaeserint, quia ardentes veniunt, universa conflagrant. *cf. Lammert, RE XIV s. v.*): SISENNA hist. 83 partim -os, partim fasces sarmentorum incensos. CIC. Catil. 1, 32 desinant ... -os et faces ad inflammandam urbem comparare (*cf.* AMM. 20, 6, 6 faces ... cum taedis ardentibus et -is. 20, 7, 10. 21, 9, 6. 24, 4, 16. 27, 3, 8). Mil. 64 plena omnia -orum ad urbis incendia comparatorum. BELL. Alex. 14, 4 numerum ... scapharum producunt cum -is ignibusque. LIV. 38, 6, 2 stuppam picemque et -os ferentes. 42, 64, 3 -os stuppae illitos pice parari iubet (*cf.* OROS. hist. 4, 2, 5). VITR. 10, 16, 9 *naves* -is confixae incendio sunt conflagratae. 10, 16, 12 totam machinam -is candentibus ... dissipaverunt. AMM. 20, 11, 13 -os atque incendiaria tela torquentes. 21, 12, 10 -is madentibus pice. 31, 7, 7 incensi -i. VEG. mil. 4 18 p. 140, 13 -os vel falaricas. *latiore sensu i. q. fomes, materia ad ignem accendendum apta*: VVLG. Dan. 3, 46 succendere fornacem naptha et stuppa et pice et -is. VEN. FORT. carm. 7, 14, 34 folles -is famulos quos faber ustus habet. PASS. Polycarp. 13, 1 populus ad balneum et ergasteria convolavit, ligna et -a (*gr.* φρύγανα) perquirentes.

2 *i. q. palmes arboris, potissimum vitis* (COLVM. 3, 6, 3 -us ... novellus est palmes, innatus prioris anni flagello cognominatusque ad similitudinem, quod ... mallei speciem praebet. *inde* ISID. orig. 17, 5, 5): CIC. Cato 52 -i, plantae, sarmenta, viviradices, propagines. COLVM. 3, 3, 12 vicena milia -um per vineae iugerum inter ordines pangimus (*cf.* 3, 5, 3. 3, 16, 2. 3, 18, 6 *al.*). 3, 5, 4 inquisitio et electio -orum (*cf.* 3, 9, 4 -os feracissimos eligat. 3, 9, 9. 3, 10, 6. 7 *al.*). 3, 10, 13 ut -o ... fecunditatis vis adsit. 3, 10, 22 sagittam, id est superiorem partem -i. 3, 14, 2 sationis ... duo genera, -i vel viviradicis, ... in provinciis magis -i (3, 18, 2 vitiosa est ... Iulii Attici satio, quae contortis capitibus -os recipit). 3, 16, 1 -us ordinariis vitibus interserendus. 3, 18, 5 ut -us ... coalescat. 3, 19, 1 longitudo, quae debeat esse -i. 4, 6, 3 in -o, quem et ipsum pampinare censemus (4, 7, 3). 4, 11, 1 anniculos -os. 4, 11, 4 ut neque solo tenus -um recidamus nec in longiorem materiam provocemus (*cf.* PLIN. nat. 17, 160). 4, 14, 1 -orum ... cura. 4, 15, 1 praesidiarii -i propagandi sunt. 4, 16, 1 in transferendo -o. 5, 5, 17 bipedaneis scrobibus -us deponitur (arb. 3, 4 *al.*). arb. 9, 2 -um findito ita ne gemmae laedantur (PLIN. nat. 17, 162). *saepe.* PLIN. nat. 12, 112 -is seri didicit nuper *balsami arbor.* 15, 62 uvas cum -o sarmenti duro. 17, 156 solebat capitulatus ... e duro surculus seri, eoque argumento -us vocatur etiamnunc. *al.* HIER. in Ezech. 15, 1 sqq. p. 123^C cum ... -os excideris. AVG. gen. ad litt. 8, 8 p. 243, 16 insitis -is. SORAN. p. 33, 12 -us, quamdiu in matrice arboris est, ... exortas sustinet tempestates.

3 *singulari usu i. q. uncus in calceamento* (*cf. Marquardt, Privatleben d. Römer p. 590*): ISID. orig. 19, 34, 10 mullei ... cum osseis vel aeneis -is, ad quos lora deligabantur.

deriv.: malleolaris. *cf.* commalliolo. *v. Onom.*

malleus, -ī *m.* [*conferunt slavon.* mlatъ '*malleus*'; *v. Niedermann, IF 15, 116. J. B. H.*] *de originatione*: ISID. orig. 19, 7, 2 -us vocatur, quia dum quid calet et molle est, caedit et producit. *de genere*: CAPER gramm. VII 110, 12 -us hic, non hoc -um (*cf. supra l. 1*). *de notione*: GLOSS. -us σφῦρα σιδηρᾶ. GLOSS.^{L} II Philox. MA 48 σφυροκόπανον. [*val.* maiu, *it.* maglio, *francog.* mail, *hisp.* majo. *M.-L.*] [*dub.*: PLIN. nat. 13, 78 *v. p. 20, 84.*]

A *proprie i. q. instrumentum, quo tunditur vel feritur* (*cf. Blümner, Technol. II 194 sqq., Daremberg-Saglio s. v., Kroll, RE XIV 909*): **1** *generatim*: PAVL. FEST. p. 353 M. caput -o simile (PHYSIOGN. 16. *cf.* 106). SEN. epist. 90, 13 quaestio ..., utrum -us in usu esse prius an forcipes coeperint. COLVM. 3, 6, 3 malleolus ... -i speciem praebet. PLIN. nat. 16, 230 terebris vaginas ex oleastro, buxo ... utilissimas fieri, ex iisdem -os, maioresque e pinu et ilice (*cf. Blümner l. c. 197*^{1}). 34, 144 ad densandas incudes -orumque rostra (*cf.* PAVL. dig. 14, 2, 2, 1 *et p. 192, 8. 14. 16. 23. 24*). SYMPH. 273 tit. MACR. somn. 2, 1, 9 -orum soni certo sibi respondentes ordine *a Pythagora in instituenda musica animadversi* (*cf.* 2, 1, 12 BOETH. mus. 1, 10 sqq. CASSIOD. art. 5 p. 1208^C). *proverbialiter*: PLAVT. Epid. 524 -um sapientiorem vidi excusso manubrio. **2** *in usu*: PLAVT. Men. 403 *navem* excussam -o. CATO agr. 46, 2 *taleam* -o aut mateola adigito (*cf.* 45, 2 *ubi* malleolo *trad.*). OV. met. 2, 625 tempora *hostiae* discussit claro cava -us ictu (*cf.* SVET. Cal. 32, 3 elato alte -o cultrarium mactavit). LIV. 27, 49, 1 *rectores elephantorum* fabrile scalprum cum -o habebant *ad necandas beluas saevientes.* PAVL. FEST. p. 85 M. *scintillas* quae ex ferro candenti -is excutiuntur (*sim.*: NON. p. 523, 30 CLAVD. DON. Aen. 8, 452 p. 182, 10. *cf.* HIER. in Ezech. 22, 17 p. 211^C ferrum ... inter incudem et -um mollescit). p. 234 *de portisculo.* CELS. 6, 7, 9^B -o caput tabulae .. feritur. PLIN. nat. 13, 81. 82 *in tractanda charta papyri* (*cf. Blümner. Technol. I*^{2} *318. 326*^{2}). 16, 248 *acini visci* -o tusi (*cf.* 19, 17 stuppario -o). 33, 72 cuneis eam (*sc. gangadiam*) ferreis adgrediuntur et isdem -is (*sc. fractariis*). 34, 94 caldarium *aes* ... -is fragile. 37, 59 *adamas* incudes -osque ferreos frangens (*cf.* HIER. in Am. 7, 7 sqq. p. 1073^B RVFIN. Adamant. 5, 8). MIN. FEL. 23, 12 deus aereus vel argenteus ... tunditur -is et incudibus figuratur (*cf.* ARNOB. nat. 1, 39 p. 26, 11. 6, 14 p. 226, 15 VVLG. Is. 44, 12. PRVD. perist. 10, 269 forceps Myronis, -us Polycliti [*cf.* SIDON. epist. 7, 3, 1] natura vestrum est atque origo caelitum). TERT. apol. 15, 5 vidimus Iovis fratrem gladiatorum cadavera cum -o deducentem (nat. 1, 10, 47). AMM. 23, 4, 6. FVLG. Virg. cont. p. 90, 8 *aurum* ad perfectionem -o proficit excudentis (*cf.* RVFIN. Orig. in num. 27, 12 p. 277, 5 B. PS. AVG. serm. 10, 4). HIER. vita Pauli 5 incudes et -i, quibus pecunia signatur (*cf.* OP. imperf. in Matth. 42 p. 868^A -i vel incudis ictu). VVLG. iud. 4, 21 clavum percussum ... -o. 5, 26 fabrorum -os. III reg. 6, 7 -us et securis ... non sunt audita in domo, cum aedificaretur (*allegorice interpretantur* AMBR. Iob 4, 7, 28 PAVL. NOL. epist. 32, 24 p. 299, 8 EPIST. ed. Morin, RevBén. 40 [1928] p. 299, 23). Iob 41, 20 prov. 19, 29. Sirach 38, 30 vox -i (σφύρης) innovat aurem *fabri.* Is. 41, 7. Ier. 10, 4 clavis et -is compegit. 23, 29. SIDON. carm. 22, 225 non comet -us ictu saxa. PALLAD. hist. mon. I 30 p. 316^B signo -i (*p. 130, 14 B.* σφυρίῳ), quo fratres ceteros excitabat, percutiens fores omnium cellularum.

B *tropice et translate*: **1** *imago sumitur a cudendo et perficiendo*: FRONTO p. 65, 8 N. verba prorsus alii vecte et -o, ut silices, moliuntur, alii autem caelo et marculo, ut gemmulas, exsculpunt. RVFIN. Orig. in Ios. 26, 2 p. 460, 1 B. sermo ... dei ... non ... doctorum -is edomitus aut studiorum cotibus elimatus. **2** *imago sumitur a destruendo, confringendo*: MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 7, 1 *Augustinus* plumbeos pugiones *Iuliani* -o catholicae veritatis obtudit, immo confregit (IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 14, 29 sententias ... -o v. conterere. HYD. chron. II p. 19, 59 VIGIL. THAPS. c. Eutych. 5, 7). VINCENT. LER. 21, 26, 4 *haeretici*, qui ... tantis -is *eloquiorum caelestium* non conquassentur. *de personis, civitate*: VVLG. Ier. 50, 23 fractus est et contritus -us universae terrae (*de Babylone; scriptt. eccl. interpretantur de diabolo, fusius* HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 1 *ex. gr.* p. 306, 5 B. scito -um diabolum esse. *cf.* in Nah. 3, 18 p. 1272^C epist. 21, 11, 1. 121, 5, 2 AVG. in psalm. 97, 6). AVG. c. Iul. op. imperf. 5, 59 p. 1493^A firmissimus -us ad conterendas regulas vestras. PS. AVG. serm. 17, 2 *coni.* flagella. APON. 8 p. 161 *Christi* fortitudinem ipse -us principis mundi miratur interfector Pilatus.

deriv.: malleator, malleatus, malleolus. *Bachmann.*

malliātor *v.* malleator.

1. mallo, -ōnis *m. orig. inc.* *i. q. nexus rerum in glomus coacervatarum?*: PELAGON. 168 -em caepe id est fascem unde caepe ipsum dependet (*v. quae Ihm ad l. adn. et cf.* VEG. mulom. 1, 63. 2, 60, 1 -em ceparum i. calamos siccos unde fasces dependent. *Hippiatr. I 139, 16* τὸν ἀπόδεσμον τῶν κρομμύων ἐξ οὗ ταῦτα ἠρτημένα ἐτύγχανεν, τουτέστι τὰ ξηρανθέντα φύλλα).

2. mallo (-on *l. 61. 63*), -ōnis *m. orig. inc.* *i. q. genus tuberis* (VEG. mulom. 2, 48, 1 -o [-on *P*] inflatum tuber est sine dolore [= GLOSS. V 507, 5, *ubi leg.* -on]): CHIRON 56 de -bus in genibus. 111 si -e in genibus fecerit (VEG. mulom. 2, 48, 1 flegmon ... aut marmora aut -es. 2, 48, 10 si ... -on in genibus vel articulis excreverit).

3. mallo, -āvī, -ātum, -āre. [*a* 1. mallus; *cf. Th. v. Grienberger, IF Anz. 26, 1910, 31 sq. J. B. H.*] *saepe confunditur c.* admallare, *q. v.* NOT. Tir. 128, 49 -are (*inter alias notas voc. iuris Germ.*).
i. q. in ius vocare, accusare: LEX Sal. 16, 1 quanti ingenui intus fuerint -are debent. 41, 9 (*in add. nonnullorum codd.*) si ... ipse causam suam possit -are (*cf.* capit. 1, 12 [3, 4 G.]. 5, 9 [8, 9 G.]). 50, 2 *creditor debitorem* nexti canthichius -are debet (*cf. Geffcken ad l.*). 51, 1 (*in parte codd.*) antequam -tus fuerit. 56 add. ille qui eum -vit. capit. 2, 8, 1 (5, 8, 1 G.) qui -atur, si ibidem venerit. 5, 7 (8, 7 G.) quicumque ingenuus de actione ... -verit (*cf. Geffcken ad l.*).

mallobergus (malli-), -ī *m.* [*vox Germanica i. q. 'mons iudicii', cf.* 1. mallus *et theod.* berg '*mons*'. *J. B. H.*] *i. q. locus iudicii*: LEX Sal. [46 aut ante regem aut in mallo publico legitimo h. e. in -o ante theoda aut thunginum (*secl. Geffcken; v. adn.*)]. 54, 4 sacibaronis ... in singulis -iis. 56. 57, 1 rachineburgii in -o sedentes.

[? **mallos** *v.* mados *p. 25, 75, ubi addas*: PLIN. nat. 1, 25, 37 nymphaea ... sive -os.]

×**1. mallus,** -ī *m.* [*vox Germanica, cf. theod.* mahal '*locus iudicii*'; *v. Sievers, IF 4, 1894, 336 sq. J. B. H.*] *i. q. iudicium, dies iudicii*: LEX Sal. 1, 1 si quis ad -um ... mannitus fuerit et non

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

venerit (*v. Geffcken ad l., cf.* 45, 2. 50, 2. 56 rubr. capit. 7, 5 [9, 5 G.]). 14, 4 in -um publico (39 add. 1. 46 in -o p. legitimo). 39 add. 2 in alterum -um (56 add.) ... ad tercium vero -um. 44, 1 thunginus aut centenarius -o indicat et in ipso -o scutum habere debet (46). 58 per quattuor -os (*cf.* capit. 5, 7 [8, 7 G.]). capit. 1, 9 (3, 1 G.) in -o proximo. *al.*

deriv.: 3. mallo. *comp.*: mallobergus. gamallus.

[**2. mallus**, -ī, μαλλός. PLAVT. Truc. 539 -i (*i. 'flocci' Schöll*, mali *P*) pendit purpuram (*alii alia cε.*). VEL. gramm. VII 80, 5 (*v. adn. crit.*).]

malluviae, -ārum *f. et* **malluvium**, -ī *n.* [*a* manus *et* lavo, *cf.* pelluviae. *J. B. H.*] FEST. p. 161 -um (*i. vas*) lacum (latum *cod.*) in commentario sacrorum significat, manus qui lavet, a quo -ae (*'intellige aquas lavando sordidas' Müller*) dicuntur, quibus manus sunt lautae, perinde ut quibus pedes pelluviae. PAVL. FEST. p. 160. *R.*

***mālo**, -uī, -le. [*ex* mavolo, magis volo. *J. B. H.*] *de origine*: CIC. orat. 154 -le pro magis velle ... dicimus (CASSIOD. *ex Caesell.* gramm. VII 149, 21 *antiqui* primo magis volo dixerunt, postea a pluribus elisionibus hoc verbum angustaverunt, ut mage volo, deinde mavolo *eqs. id. ex Papin. ibid.* 159, 1 *v. l. 25*). CASSIOD. *ex Caesell.* gramm. VII 149, 19 *quidam* putant ab eo quod est graece μᾶλλον ... descendisse. *de scriptura falsa per* -ll- (*cf.* DIOM. gramm. I 386, 13 mendose qui geminant l litteram. *sim.* CASSIOD. gramm. VII 149, 20 [*ex Caesell.*]. *at* 159, 1 [*ex Papin.*] -o per unum l, quod est magis volo, -le per duo l, quod est magis velle [ISID. orig. 1, 27, 16]): TER. Phorm. 658 -llim *A* (VERG. georg. 3, 69 Aen. 4, 108 *R*). LIV. 3, 41, 5 -llebant *MPR. sim. et al.* (*cf. et* CHAR. gramm. p. 321, 15 B. *infra l. 47*). CE 698, 3 (*a. 515*) -lluit. *cf.* FRONTO p. 235, 16 N. manlui. -volt(is): PLAVT. Bacch. 1119 CIC. Quinct. 51 leg. agr. 2, 71 har. resp. 29 Phil. 8, 27 de orat. 2, 367 Att. 7, 15, 2 LVCR. 2, 657 HOR. sat. 2, 2, 44 LIV. 45, 39, 3 *al.* CE 1552 A, 58. -vult(is): VARRO rust. 1, 4, 2 RHET. Her. 4, 44, 57 CIC. Verr. II 3, 69 *et passim.* -ā-: R. GEST. div. Aug. 27. *de formis* (*cf. Sommer, Handb. p. 536. J. B. Hofmann, IF Anz. 28, 1911, 62*): mavolo: PLAVT. 7ies, TER. Hec. 540; -volunt: NAEV. carm. frg. 42 M. ITIN. Alex. 23 p. 13, 10 (malo PLAVT. 8ies TER. 4ies). [*de indic.* -līmus *v. Klotz, BPhW. 39, 1919, 895*]. mavelim, -is, -it (*cf.* GLOSS.L I Ansil. MA 919 -v⟨el⟩it: -lit, optet): PLAVT. 19ies IVL. VAL. 3, 11. 39. 45 p. 154, 2 ITIN. Alex. 16 p. 9, 25 (malim, -is, -it: ENN. scaen. 262 PLAVT. 18ies CAECIL. com. 49 TER. 9ies). mavellem (*cf.* GLOSS.L IV Ps. Plac. M 8 -vellem: magis vellem; interdum -lem): PLAVT. 9ies (mallem: [PLAVT. Curc. 512 *falsa l. v.*] TER. Andr. 963 Ad. 222). mavolet: PLAVT. Asin. 121. male(n)t: SENT. Minuc. (CIL I² 584) 41 CIC. Phil. 6, 9 *al.* *nota* -ebit: IVL. VAL. 3, 58. -lui: ENN. scaen. 391 PLAVT. Mil. 1356 *et passim* (mavoluit: PETRON. 77, 5). *nota* CHAR. gramm. p. 321, 15 B. volo vis volui, -(l)lo -(l)lis -(l)lui, operio operis operui. *pro imperativo est coni. perf. p. 205, 2, praes. p. 205, 12.* *partic.* malens (-entis): TERT. adv. Marc. 2, 8 p. 345, 3. 5, 11 p. 610, 14 pudic. 2, 4. 18, 17 HIER. epist. 53, 1, 2 *al.* AVG. c. Iul. 4, 14, 68 EPIST. pontif. 761 Schwartz AbhMünch. 10, 1934 p. 156, 24 AVELL. p. 12, 24 PAVL. PETRIC. Mart. 4, 304 IORD. Rom. 342 CE 1369, 6. *de prosodia*: -uisti *trisyll.*: LVCIL. 91. 92 (*cf. Maurenbrecher, Parerga 1916, 211*). *cf.* DAMAS. epigr. 33, 5 contemptis opibus -ui (*an* -ā-?) cognoscere Christum. ANTH. 198, 47. *prima syll. corripitur* (*cf. l. 54*): CE 1369, 6 solvere vota -lens. GLOSS. -o μᾶλλον βούλομαι. magis volo. *legitur inde ab* NAEV. (*p. 197, 9*) ENN. (*p. 196, 84*) PLAVTO. *in sermone vulgari posterioris aetatis evanuit* (*cf. Salonius, Vitae patr. 16. 119. 193*). NOT. Tir. 21, 36. 41. 44. 47. [*locis mutilis*: AFRAN. com. 80 LVCIL. 662 CIC. Flacc. 5 BRVT. epist. frg. Quint. inst. 9, 4, 75 FRONTO p. 44, 9 N. *locis corruptis*: SEN. nat. 4 praef. 10 QVINT. decl. 326 p. 284, 15 GARG. MART. pom. 2, 4. *dub.*: CIL I² 877 ⟨t⟩aurum vores -o, tamen evomes omnem. OV. met. 13, 56 -llet (*M*, vellet *Nς*) et infelix Palamedes esse relictus. Pont. 4, 8, 71 sed dare materiam nobis quam carmina -vis (maius *β*). IVL. VAL. 1, 9 p. 19, 12 (*v. Kroll, RhM. 61, 1906, 637*). PORPH. Hor. ars 88 'cur nescire ... q. discere -o : cur -o nescire ... q. -o (*del. Meyer*; ab alio *Holder c. Pauly*) discere (*sed cf. similem abundantiam* CE 796, 9 mori -uit q. vivere fallax animo elegit). *falso traditur*: CIC. epist. 12, 7, 1 sed me haec non movebant, alia -bam (valebant *Krauss*, movebant *Orelli*). CHIRON 228 invenies *humorem* ... limpidum. -lis vero non minus sextarium (trahis *Oder dub.*, tolles *Veg. mulom. 1, 43, 4*).]

***caput primum: vi comparativi servata:* I *de voluntate i. q. magis velle, praeferre:* A *comparatione expressa structuris comparativis:* 1 *part.* quam** (*non hoc* quam *illud* -o *v. p. 199, 19*): **a** *comparantur nomina (enunt. rel. p. 194, 12) non pendente a -o verbo* (*cf. p. 198, 9. 199, 35*; nihil, omnia *v. p. 205, 7*): *α obi.*: (*opp. ipsa verba*: APVL. flor. 17 p. 77 gratiam tuam ... -o q. iacto magisque sum tantae amicitiae cupitor quam gloriator): (I) *comp. res c. rebus*: PLAVT. Cist. 33 abitum q. aditum. Curc. 320 iam edes aliquid. :: nolo hercle aliquid: certum q. aliquid -volo. CIC. inv. 1, 80 pecuniam q. sapientiam (LIV. 21, 45, 5 CVRT. 4, 11, 14 APVL. apol. 75 p. 554 PROC. dig. 31, 48 pr. *cf. p. 194, 36 et* PETRON. 57, 9). SALL. Iug. 81, 4 ne moras agitando aliud q. bellum -let (102, 5 pacem q. b. IVST. 44, 2, 2 b. q. otium). LIV. 9, 43, 23 *illis*, quia ⟨id⟩ -uerunt q. civitatem, suae leges redditae. SEN. contr. 1, 8, 2 gloriam q. vitam (PETRON. 44, 13 assem q. vitam nostram. *cf.* SEN. dial. 7, 25, 1 domum illam splendidam -o q. pontem [*i. vitam in ponte sublicio mendicantis*]. ITALA Ezech. 18, 23 [Tert. adv. Marc. 2, 8 p. 345, 3 *al.*] peccatoris paenitentiam q. mortem). SEN. epist. 39, 4 mediocria .. q. nimia. 123, 11 bonam vitam q. opinionem bonam. MART. 4, 55, 29. 12, 75, 8 horum delicias ... -o q. dotis mihi quinquies ducena. QVINT. inst. 12, 9, 10 TAC. hist. 1, 51, 1. ITALA Os. 6, 6 (Cypr. testim. 3, 1 p. 110, 19 *al.*) misericordiam -o (θέλω. *Vulg.* volui) q. sacrificium. PANEG. 10, 4, 4 oblivionem illius victoriae q. gloriam. LACT. inst. 4, 23, 8. *et al.* *pro obi. est enunt. rel.*: APVL. flor. 9 p. 38 quod in commune expediat -le q. quod mihi. TERT. uxor. 1, 3 quod prodest q. quod non obest. AVG. in psalm. 123, 10lin. -o quod teneo q. quod spero. (II) *comp. homines c. hominibus aut c. rebus* (*cf. p. 197, 83*): PLAVT. Poen. 1214 bonus est hic homo ... :: pol istum -lim q. malum. Pseud. 728 si servos est, numquid refert? :: immo multo -volo q. liberum. CATVLL. 45, 22 Acmen -lt q. Syrias (MART. 11, 80, 5 Martialem -o ... q. Baias). 79, 1 quem (*Lesbium*) Lesbia -lit q. te cum tota gente, Catulle, tua. PRIAP. 39, 7 hanc (*sc. mentulam nostram*) -lt sibi q. deos priores *puella*. PETRON. 92, 5 -o te ... q. balneum totum. MART. 12, 39, 3 IVV. 6, 167. *β attr.*: *rerum*: CIC. de orat. 2, 351 oblivionis artem q. memoriae. BRVT. Cic. epist. 11, 10, 1 tuum iudicium q.... omnium istorum (*cf.* PRISCILL. tract. 2, 51). LIV. 24, 13, 2. 28, 8, 12 si suam q. Oritanorum fortunam -lent. PETRON. 66, 2 panem autopyrum ... q. candidum. TERT. anim. 33 p. 357, 23. *pro attr. est enunt. rel.* (*cf. et l. 35*): LIV. 4, 7, 9 ea comitia -bant, quibus non haberetur ratio sua, q. quibus ... praeterirentur. QVINT. inst. 1, 6, 43 -le sermonem, quo locuti sint homines, q. quo loquantur. *hominum*: CIC. Att. 12, 45, 3 eum σύνναον Quirini -o q. Salutis. SEN. epist. 36, 3 adulescentem tristem q. hilarem. 66, 25. TERT. nat. 1, 4, 12 lupae quam Christianae maritum. *et al.* *γ comp. et obi. et attr.* (*enunt. rel. l. 35*): CIC. de orat. 3, 142 indisertam prudentiam q. stultitiam loquacem. Brut. 256 -lim mihi L. Crassi unam ... dictionem q. castellanos triumphos duo. Phil. 1, 34. off. 2, 71 -o virum, qui pecunia egeat q. pecuniam, quae viro (*cf.* VAL. MAX. 7, 2 ext. 9). LIV. 3, 37, 8 licentiam suam ... q. omnium libertatem. 5, 27, 10. 13 fidem in bello q. praesentem victoriam. 29, 14, 7 VAL. MAX. 4, 3, 6. COLVM. 2, 10, 9 maturae (*fabae*) fabalia q. fructum trimestris (PLIN. nat. 18, 120). 11, 1, 15 unius agilem industriam q. decem hominum neglegentem ... operam. QVINT. inst. 8, 5, 34. 10, 6, 6 IVV. 10, 124 TAC. dial. 26, 1 FRONTO p. 7, 6 N.

b *in alterutro membro orationis pendet a -o verbum* (*in priore membro res comparata subauditur*: CIC. Att. 8, 3, 6 se id fore videre, quod factum est, sed -le q. armatum ad patriae moenia accedere): *α altera res comparata exprimitur pronomine (subst. l. 51. 63. 67, adi. l. 60 sq.), altera inf. aut enunt.*: (I) *inf.*: TER. Haut. 858 quidvis ... -o q. hunc amittere (COLVM. 3, 3, 6). CIC. ac. 1, 14 quid est, quod -lim quam ... recordari? Tusc. 1, 76 nihil -o q. has res relinquere (Att. 8, 9, 4). TAC. ann. 12, 46 ne dubi⟨a temp⟩tare armis q. incruentas condiciones -le⟨t⟩. *acc. c. inf.*: TER. Haut. 268 mihi nunc nihil rerum omniumst quod -lim q. me hoc falso suspicarier (Ad. 311 CIC. Planc. 80. *cf.* epist. 16, 1, 1 n. me -le q. te esse mecum [CAES. Cic. Att. 9, 16, 2 FRONTO p. 6, 21 N.]). CIC. Rab. perd. 10 quid enim optari potest, quod ego -lem q. me ... carnificem ... sustulisse? part. 1 an est ... quod ego -lim *eqs.*? *nom. c. inf.*: PROP. 1, 8b, 34 -uit esse mea quam sibi ... regnum. *aliter* (*cf. p. 195, 1*): SALL. Iug. 79, 7 omnia -le q. victi abire. or. Lep. 2 utrumque ... -lunt q. ... liberi agere. AVSON. 321 l. 3. (II) si: VARRO rust. 1, 4, 2 nemo ... eadem utilitate non formosius quod est emere -lt pluris, q. si est fructuosus turpis (MART. 13, 120 de Spoletinis quae sunt cariosa lagenis -ueris, q. si musta Falerna bibas). MART. 7, 88, 5 hoc ego -uerim q. si ... bibunt. 10, 38, 14. IVV. 14, 153 tunicam mihi -o lupini q. si me toto laudet vicinia pago. (III) ut: CIC. Att. 6, 1, 3 noli ... putare me quicquam -uisse, q. ut mandatis satisfacerem. 8, 9, 4 nihil -le Caesarem, q. ut Pompeium adsequeretur. *coni. sine* ut: MART. 12, 29 (26), 14 -o famem, q. sit *eqs.*

β utriusque membri verbum commune est: (I) *inf.*: (A) *act.*: *comparantur*: *obi.*: PLAVT. Mil. 171 hau multos homines ... nunc videre ... q. te -vellem. CIC. Catil. 2, 5 vadimonia deserere q. illum exercitum. de orat. 2, 21 Brut. 280. Att. 13, 42, 1 'cur pateris?' ... -o enim ita dicere q. 'cur committis?' (*sim.* epist. 3, 10, 1 SEN. contr. 2, 1, 7 PLIN. nat. 17, 38 QVINT. inst. 1, 6, 19 PORPH. Hor. carm. 1, 4, 12 LAMPR. Alex. 1, 1. *cf.* SEN. epist. 71, 28 multoque audire -lt 'tanto melior' q. 'tanto felicior'). epist. 6, 6, 1. SALL. Iug. 32, 5 ne vim q. misericordiam eius experiri -let (*cf.* LIV. 21, 34, 2). HOR. sat. 1, 6, 19 ego, populus Laevino -let honorem q. Decio mandare novo. OV. met. 6, 684 precibus -lt q. viribus uti. COLVM. 1, 3, 7 praeteritorum q. praesentium meminisse. *al.* *huc quodammodo spectat*: MART. 4, 4, 12 quod ... viperae cubile (*sc. olet*), -lem q. quod oles olere, Bassa. *praed. acc.*: RHET. Her. 4, 37, 49 eum ... inimicum q. amicum habere -ui (*sim.* LIV. 37, 53, 25). QVINT. decl. 348 p. 371, 15 illos indemnatos dicere q. innocentes (*sim.* AVSON. 419, 18 SCHOL. Cic. Bob. p. 172, 10 St. *al.*). IVST. 22, 7, 11 Agathoclem socium illis

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

facere q. hostem. *praed. nom.* (*cf. p. 196, 3. 68*): VIR. ill. 71, 2 pacem ... -uit integer petere q. victus. *attr.*: CIC. Sest. 99 communi incendio ... q. suo deflagrare. Planc. 42 ignotis te iudicibus uti -le q. notis (*cf.* Phil. 13, 15). Att. 12, 21, 5 meoque iudicio multo stare -o q. omnium reliquorum (*cf.* LIV. 22, 50, 5 CVRT. 5, 8, 9. 5, 12, 11). epist. 7, 14, 2 benivolentiae q. litium iura perdiscere. LIV. 6, 11, 7 famaeque magnae -le q. bonae esse. 21, 50, 2 naviumque q. virum ... certamen facere. COLVM. 1, 1, 18 urbanum q. rusticum larem colere. *al.* *adv.*: PLAVT. Persa 4 cum Antaeo deluctari -velim q. cum Amore. VARRO rust. 1, 2, 27 -o de meis pedibus audire, q. quem ad modum *eqs.* 2 praef. 3 manus movere -uerunt in theatro ... q. in segetibus. CIC. S. Rosc. 149 qui, quantum possent, in salute alterius q. in exitio -lent ostendere. Tull. 42 armis q. iure agere. Vatin. 6 Balb. 11 Att. 4, 10, 1. epist. 1, 10 uti ... ibi -lis esse, ubi ... q. istic, ubi *eqs.* (*cf.* 6, 1, 1). *al.* SALL. (?) rep. 2, 4, 1 HOR. sat. 1, 1, 55 LIV. 5, 36, 3 *al.* *comparantur binae aut plures res*: CIC. Verr. II 1, 51 nostris testibus nos q. horis tuis uti -le. Manil. 56 dolori suo -uit q. auctoritati vestrae optemperare. leg. agr. 2, 85 promiscue toto q. proprie parva frui parte. 2, 98 M. Bruti sceleris vestigia q. monumenta maiorum sapientiae sequi. de orat. 1, 246 Teucrum Pacuvii ... q. Manilianas ... leges ediscere. epist. 4, 7, 4 -vis sine periculo tuae domi esse q. cum periculo alienae (*cf.* Att. 16, 6, 2). 16, 5, 2 -o te paulo post valentem q. statim inbecillum videre. Att. 10, 8, 7. CAES. Gall. 7, 20, 2 regnum ... Caesaris concessu q. ipsorum habere beneficio. LIV. 21, 60, 6 adversus singulos separatim q. adversus duos simul rem gerere. VAL. MAX. 8, 5, 5 Claudium incesti crimine q. Ciceronem infamia periurii liberare. PLIN. nat. 14, 6 PLIN. epist. 1, 23, 4 AVR. Fronto p. 67, 15 N. PIVS Fronto p. 164, 12 N. TERT. fug. 10 p. 480, 2 Oe.
(B) *pass.*: CIC. Quinct. 51 -lt commemorari se ... pepercisse q. perdidisse. Sest. 101 de civitate -uit q. de sententia demoveri. Scaur. 5 vita ... spoliari q. pudicitia. LIV. 4, 26, 10 ab tribunis q. ab senatu vinci. SEN. dial. 2, 5, 1 epist. 93, 12 AVSON. 310, 2.

(II) *acc. c. inf.* (*vel impers. cf. l. 35. 37. 60. 77*): (A) *act.*: *comparantur obi.*: PLAVT. Bacch. 452 deos propitios me videre q. illum <haud> -vellem mihi. 465. TER. Andr. 427 sibi ... melius esse q. alteri. Hec. 794 CIC. p. red. in sen. 4 Phil. 2, 14. Att. 12, 21, 3 illius -o me q. mei paenitere. epist. 16, 22, 1 LIV. 3, 65, 10. 7, 5, 1. *subi. inf.* (*verbi q. d. regentis v. p. 205, 47*): TER. Andr. 430 se illam ... q. illum amplecti -uit. CIC. div. in Caec. 16 quemvis ut hoc -lem ... suscipere q. me, me ut -lem q. neminem. Verr. II 2, 22 -uit ... homines peccare q. deos. 3, 149 Planc. 15. 46 Brut. 253 Att. 1, 5, 4. 8, 6, 3. PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 2 quod se q. Antonium esse -uerit, a quo ista petenda essent. LIV. 28, 42, 9. 35, 16, 7. 45, 8, 4 SEN. dial. 7, 25, 8 epist. 25, 2 CVRT. 7, 1, 37. QVINT. inst. 11, 1, 10 -uit ..., quod superesset ex vita sibi, perire q. quod praeterisset. *praed.*: PLAVT. Amph. 511 faxim ted Amphitruonem esse -lis q. Iovem. CIC. Planc. 82 quasi ... haec praesidia ... parata semper amicis esse -uerim q. necessaria. Phil. 4, 6 *v. p. 205, 45.* 7, 4 improbos se q. popularis esse. 13, 17 servum se illius q. conlegam esse. de orat. 1, 204 Brut. 257 epist. 6, 22, 1. 16, 16, 1 LIV. 29, 21, 10 PLIN. nat. 36, 8 QVINT. inst. 9, 4, 142 *al.* *attr.*: CIC. epist. 6, 14, 1 *haec* ex illorum te litteris q. ex meis -o cognoscere. LIV. 3, 12, 6. 34, 7, 13. 35, 14, 9 VAL. MAX. 5, 6 ext. 4. *adv.*: CIC. div. in Caec. 60 qui non -lit te sine vituperatione q. cum scelere discedere. Catil. 2, 16 qui illum non ad Manlium q. ad Massilienses ire -lit. Planc. 42 in tenebris quam in luce causam versari. fin. 2, 17 rhetorice ... nos -vis quam dialectice disputare. Cato 32 ego vero me minus diu senem esse -lem q. esse senem, antequam essem. Att. 7, 5, 2 epist. 10, 25, 3 SALL. Iug. 31, 27 LIV. 8, 31, 2 SEN. contr. 1, 8, 13. SEN. epist. 82, 2 male mihi esse -o q. molliter. *comparantur binae aut plures res*: PLAVT. Truc. 743 -velim mihi inimicos invidere quam med inimicis meis. CIC. har. resp. 29 -lt generum suum munere tuo q. illud fanum antiquitate religionis carere. CAES. civ. 3, 80, 3 cum se victoriae Pompei comitem esse -let q. socium Caesaris in rebus adversis. LIV. 5, 53, 7 VAL. MAX. 4, 8, 1. (B) *pass.*: *comparantur*: *subi. inf.*: TER. Phorm. 658 nullam mihi -lim q. istanc uxorem dari. CIC. Verr. II 5, 153 -o ... id, quod tu defendis, his iudicibus q. id, quod ego insimulo, probari. Phil. 5, 37 seque obsideri q. hanc urbem -uit. orat. 2 CATO Cic. epist. 15, 5, 2 OV. medic. 12 LIV. 4, 43, 6. VELL. 2, 66, 1 cum ambo -lent sibi nuntiari, quid ..., q. quid *eqs.* (*cf.* SEN. epist. 48, 4). SEN. dial. 10, 12, 3 epist. 90, 31 PLIN nat. 17, 178 *al.* *adv.*: PLAVT. Epid. 119 -im istius modi mihi amicos furno mersos q. foro. Poen. 301 bono med esse ingenio ornatam q. auro multo -volo. TER. Andr. 529 CIC. Quinct. 9 Lig. 10. leg. 1, 8 quae ab isto -o praedicari q. ... de Remo et Romulo. Att. 4, 5, 1. LIV. 45, 39, 3 Gentium q. Persea duci in triumpho -ltis ... et de accessione potius belli q. de bello triumphari? *praed.*: PLAVT. Poen. 303 (*interpol.*) bonam ego q. beatam me esse nimio dici -volo (*cf.* CIC. fin. 1, 9 LIV. 34, 7, 13). CIC. Verr. I 32 ut eo iudice q. praetore hanc rem transigi -lim. Manil. 46. *attr.*: CIC. Quinct. 46 non omnia iudicia fieri -let q. unum illud. epist. 5, 20, 4 PLIN. nat. 29, 117 QVINT. inst. 2, 5, 17 *al.* *obi.*: LIV. 42, 40, 3 bellum ... alii q. mihi mandatum -lim. SEN. benef. 3, 12, 2 dignitati suae quam securitati consuli. *binae aut plures res*: CIC. div. in Caec. 21 *v. p. 203, 67.*

Sest. 70 rem talem per alios citius q. per se tardius confici -bat. Phil. 2, 49. 6, 9 epist. 4, 14, 2.

(III) *nom. c. inf.*: (A) *act.*: *comp. nom. praed.* (*paulo aliter p. 195, 1*): CIC. Phil. 2, 27 depulsor dominatus q. particeps *esse* -uit (5, 3. OV. met. 10, 156 quod Iuppiter esse, q. quod erat, -let. LIV. 26, 24, 3. *nota*: SEN. dial. 10, 12, 3 qui non comptior esse -lit q. honestior). *obi.*: CAES. Cic. Att. 9, 7C, 2 ut -lit mihi esse amicus q. iis *eqs.* LIV. 3, 41, 9. *adv.*: CIC. ad Brut. 1, 15 (= 9, 23), 13. *comp. binae aut plures res*: CIC. Phil. 10, 7 absens iudicio bonorum defensus esse -uit q. praesens manu. VELL. 2, 85, 3 VAL. MAX. 4, 4, 9. 6, 1, 2. (B) *pass.*: CIC. Marcell. 25 -lim videri nimis timidus q. parum prudens (Brut. 38). AVSON. 92, 10 dici.

(IV) *coni.*: (A) *sine* ut: PLAVT. Poen. 289 illa me amet -lim q. di. CIC. de orat. 2, 15 quaevis causa -lem fuisset q. ista (epist. 9, 11, 1. LIV. 10, 19, 8 quam -lem ... tu a me strenue facere q. ego abs te scite loqui didicissem). Att. 8, 15, 2 -o interdum multi me non caute q. pauci non honeste fecisse existiment (*item* -o: SEN. suas. 6, 4 SEN. epist. 24, 21. 67, 15. MART. 3, 56, 1 sit cisterna mihi q. vinea -o Ravennae. TERT. adv. Prax. 3 p. 231, 22 AVELL. p. 91, 24). TIB. 2, 3, 32 fabula sit -lt q. sine amore deus (OV. met. 9, 467). (B) *c.* ut: SYMM. epist. 4, 27, 1 -o ..., ut ingenio convicium q. moribus meis facias. AMBR. obit. Theod. 22.

c *in utroque membro orationis a -o pendet aut inf. aut enunt.*: *α in utroque membro est inf.* (*exempla attuli paucissima*): (I) *act. aut depon.*: (A) *comparantur singulae res*: PLAVT. Merc. 356 arare -velim q. sic amare. CIC. Verr. II 4, 12 -o emere q. rogare (Caecin. 29 condemnare q. absolvere. SEN. suas. 6, 2 mori -uit q. rogare). Cael. 19 id queri q. agere. Balb. 61 cur ea ... convellere -umus q. tueri? (Phil. 1, 6 quae cum audire -lem q. videre). Att. 2, 2, 2 coniurasse -lem q. restitisse coniurationi. epist. 15, 1, 4 quod (*periculum*) supterfugere -lem q. vestrae auctoritati optemperare. SEN. contr. 7, 8 (23), 6 se inpune habere -uisse q. ducere uxorem, uxorem ducere -le q. mori. LVCAN. 9, 599 hunc ... triumphum ducere -uerim q. ... scandere, q. frangere *eqs.* *nota comparata tempora* (*cf. p. 197, 11*): QVINT. inst. 3, 1, 6 nemo non didicisse -lt q. discere. PLIN. epist. 6, 2, 5 egisse -unt q. agere. (B) *comparantur binae res*: *accedunt adv.*: ENN. scaen. 262 ter sub armis -lim (*Eur. Med. 250* θέλοιμ' ἂν μᾶλλον) vitam cernere, q. semel modo parere (CIC. Sest. 44 semel perire ... q. bis vincere. Mil. 9 facere ... periculose q. perpeti turpiter. rep. 3, 28 iniuste imperare ... q. iuste servire. LIV. 22, 34, 11 mature vincere q. diu imperare). PLAVT. Poen. 827 vel in pistrino -velim agere aetatem ... q. apud lenonem hanc servitutem colere. CIC. Sest. 127 redire ... Carthaginem ... q. ... Romae manere. *al.* *alia*: PLAVT. Asin. 895 nauteam bibere -lim ... q. illam oscularier (*cf.* CIC. Phil. 9, 11 SALL. Iug. 10, 3 SEN. dial. 7, 25, 3). CIC. Font. 35 civi parcere q. hosti cedere (Manil. 41 servire populo Romano q. imperare aliis. LIV. 4, 44, 8). Lael. 26 carere ingrata civitate q. manere in improba. *nota compar. subi.* (*cf. p. 200, 84. 201, 61*): PLAVT. Poen. 706 accipere tu non -vis q. ego dare. TER. Andr. 332 nuptias effugere ego istas -o q. tu adipiscier. *comparantur trinae res*: RHET. Her. 2, 20, 32 maleficio parare divitias q. officio paupertatem tueri. CIC. Phil. 13, 22 deponere alienum nomen ipse (*cf. l. 77*) -uit q. illis suum reddere. Att. 2, 9, 3 male vehi -o alio gubernante q. tam ingratis vectoribus bene gubernare. (II) *in utroque aut alterutro membro est inf. pass.*: PLAVT. Most. 177 -vis vituperarier falso q. vero extolli? (CIC. Phil. 1, 33 metui a civibus tuis q. diligi. epist. 7, 13, 1. LIV. 23, 29, 8 vinci in Hispania q. victores in Italiam trahi. QVINT. inst. 12, 1, 43 a cive se spoliari -le q. ab hoste venire). CIC. Verr. II 3, 34 decumanis tuis dare, quod poposcerint, q. ab adseculis tuis quadruplo condemnari (rep. 4, 1 emori ... q. converti in aliquam figuram bestiae. Att. 13, 47b, 1 venire frustra q. desiderari. SEN. dial. 7, 25, 4 vincere ... q. capi -o). LIV. 10, 31, 14 vinci q. non temptare victoriam. AVR. Fronto p. 16, 4 N. venire ... et vinci q. remanere ... et possidere. *comp. genera eiusdem verbi* (*cf. p. 197, 17. 49. 66. 198, 21*): LIV. 5, 8, 11 vinci ab hoste q. vincere per civem (SEN. benef. 4, 31, 2). SEN. benef. 6, 32, 3 quaeri q. quaerere. TERT. virg. vel. 17 p. 908, 17 Oe. -lt femina videre q. videri. *comp. nom. praed.* (*cf. p. 195, 1*): VAL. MAX. 6, 4 ext. 2 -uitque Socrates extingui q. Lysias superesse.

β in alterutro membro est nom. c. inf. (*cf. supra l. 53; aliter l. 69*): (I) *inf. et n. c. i.*: PLAVT. Mil. 1356 tibi servire -ui multo q. alii libertus *esse* (Truc. 260 aegrotare -lim q. e. tua salute sanior. CIC. Phil. 1, 35 carus e. q. metui [off. 2, 29 metui q. cari e.]. off. 2, 88 *al.*). CIC. fin. 2, 71 existimari bonus vir ... q. esse (SALL. Catil. 54, 6 esse q. videri bonus). ad Q. fr. 3, 8, 2 quae ego nescire -o q. cum aliquo periculo *fieri* certior (SALL. epist. Mithr. 23 MIN. FEL. 24, 2 TERT. nat. 1, 17, 8). *aliter*: VAL. MAX. 3, 2 ext. 3 occidere dimicans q. ... stationem deserere -uit. 5, 8, 1 CALP. ecl. 6, 30 *v. p. 204, 76.* TAC. hist. 4, 42, 3. (II) *a. c. i. et n. c. i.*: CASS. Cic. epist. 12, 13, 1 neque ... omnium iudicio -lim me a te commendari q. ipse tuo iudicio ... commendatus esse. SALL. Catil. 8, 5. 37, 10 LIV. 2, 55, 5. 9, 15, 5.

γ in alterutro aut in utroque membro est acc. c. inf. (*cf. l. 79. p. 197, 53*): (I) *a. c. i. et a. c. i.*: (A) *forma* -o eos perire quam (*eos*) vivere: *comparantur singulae res*: ENN. scaen. 391 eos reduci q.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

relinqui, devehi q. deseri -ui. PLAVT. Vid. frg. 15 (3) -im moriri meos q. mendicarier. TER. Eun. 762 -o ego nos prospicere q. hunc ulcisci. CIC. Sest. 87 de orat. 2, 25 orat. 170 epist. 6, 11, 1 Q. CIC. pet. 46 LIV. 3, 2, 4. 40, 56, 5 SEN. Phoen. 102. LVCAN. 7, 109 pugnare ducem q. vincere -unt. *al.* . *comparantur binae res*: CIC. dom. 96 rem p. considere unius discessu q. omnium interitu occidere -ui. p. red. in sen. 34 bonos viros lugere -ui meas fortunas q. suis desperare. parad. 24 Att. 3, 9, 1 SEN. epist. 77, 15 CVRT. 7, 2, 8 FRONTO p. 117, 12 N.

(B) *forma* -o m e perire quam (me) vivere: *act.*: NAEV. carm. 42 seseque perire -volunt i⟨bidem⟩ q. cum stupro redire ad suos populares. PLAVT. Bacch. 859. Capt. 516 me fuisse q. esse (*cf. p. 196, 35*). Men. 720 Stich. 80 CIC. Catil. 1, 17 off. 1, 65 NEP. Timoth. 4, 3. LIV. 22, 50, 7 se bene mori q. turpiter vivere -uit. FRONTO p. 235, 16 N. PORPH. Hor. carm. 3, 8, 48. *pass.*: LVCIL. 462 non paucis -le ... esse probatum ἢ πᾶσιν νεκύεσσιν ... ἀνάσσειν. CIC. S. Rosc. 10 opprimi me ...-o q. id ... deponere. Catil. 2, 16 latrocinantem se interfici -let q. exulem vivere. ac. 2, 10 vinci me -lim q. vincere (Att. 8, 7, 2. *cf. et p. 196, 65*). NEP. Dion 9, 5 se metui q. amari -lunt (*cf.* Timol. 3, 4). (C) *forma* -o m e perire quam illum vivere: *act.*: PLAVT. Amph. 512 experiri istuc -vellem me q. mi memorarier *istuc* (*cf. infra l. 37 sq.*). Pseud. 1057 periurare me -vellem ... q. mi illum verba ... dare. Truc. 277 CIC. Sest. 49. FRONTO p. 51, 23 N. me carere omni fructu ... -lim q. te ne minimum quidem incommodi ... subire. *pass.*: CIC. Sulla 58 patrimonio se ... spoliari -uit q. ullam moram ... fieri. Phil. 13, 20. (D) *forma* -o h u n c perire quam illum vivere: TER. Hec. 540 CIC. Cluent. 185 epist. 7, 15, 1 LIV. 3, 41, 5. 10, 18, 14. 24, 16, 9 *al.* (E) *forma* -o hunc perire quam me vivere: CIC. epist. 11, 12, 2 ad Brut. 1, 3 (9, 10), 2 NEP. Milt. 8, 4 PLIN. nat. 35, 4. (II) *inf. et a. c. i.*: (A) *inf. antecedit*: PLAVT. Merc. 421 si quid faciendumst facere damni -volo q. opprobramentum ... exferri domo. Most. 178 vel falso tamen laudari multo -o q. vero culpari aut meam speciem alios inridere. AFRAN. com. 34 -unt metui q. vereri se ab suis. CIC. S. Rosc. 26 Pis. 91 nat. deor. 2, 11 NEP. Alc. 10, 3 SEN. contr. 1, 1, 12 IVST. 16, 1, 7 AVSON. 394, 20 *al.* *nota*: CIC. Att. 12, 42, 1 ego tamen ad te fere cotidie mittam; -o enim frustra (*sc. mittere*), q. te non habere, cui des. PRISCILL. tract. 3, 57 p. 45, 8 Enoc ... transferre .. deus -uit q. perire (SALV. gub. 4, 10 -lt nos corrigere q. perire. *cf. l. 20. p. 200, 58*). (B) *inf. sequitur*: CIC. S. Rosc. 24 nemo erat, qui non ardere omnia -let q. videre *eqs.* div. 2, 118 Att. 8, 4, 2 CAES. civ. 1, 32, 5. 1, 81, 5 NEP. Timoth. 1, 3 LIV. 35, 4, 2. 44, 22, 10.

δ *alterutrum aut utrumque membrum est enuntiatum*: (I) *in alterutro membro est inf.*: PLAVT. Bacch. 512 q. illa ... fiat ... propensior (*cf. l. 55*), mendicum -lim mendicando vincere (CAEL. Cic. epist. 8, 11, 4 -o ... errare, q. quicquam ... praetermittatur). VARRO Men. 319 in cubiculo dormire -lem ... q. ego dominus (*sc. convivii*) cubarem (CIC. Verr. II 2, 91 hiemi ... sese committere -uit q. non istam ... Siculorum tempestatem ... vitaret [*O*, -are *rell.*]. QVINT. decl. 333 p. 311, 26 Ps. CYPR. singul. cler. 28. 37 -unt audiri ... q. magis ipsi ... audiant [*cf.* PRISCILL. tract. 3, 58 p. 46, 9 damnari ... -mus q. ... ea ... damnemus]. LACT. inst. 5, 18, 1). CIC. Verr. II 1, 105 -bat pecuniam accipere ... q. u t hoc edictum ... interponeret. (II) *in alterutro membro est acc. c. inf.*: PLAVT. Asin. 121 moriri sese ... -volet q. non ... reddat (811 emori me -lim q. ... non indicem. Aul. 661). Bacch. 519[c] (*interpol.*) q. illa ... fiat ... propensior (*cf. l. 44*), mori me -lim (LIV. 4, 57, 3 collegas ... cedere ... q. ... paterentur). Truc. 742 mortuom ... me q. u t id patiar -velim. (III) *in utroque membro est coni.*: PLAVT. Bacch. 1047 ille ... Ephesi ... -vellem foret ... q. revenisset (CIC. Tusc. 1, 12 *v. p. 204, 50.* Att. 7, 3, 4 qui -lem ... non dedisset q. ... resisteret. CATVLL. 24, 4 -lem ... dedisses ... q. ... sineres. Ov. epist. 17, 21 -lem q. scriberet illa nataret). Poen. 1150 facias ... q. memores -velim (Ov. rem. 647 -lim taceas q. ... loquaris). Pseud. 209 taceas -o ... q. tacere ... dicas (TER. Haut. 928 abeat ... -o ... q. ... redigat. LIV. 22, 39, 20 -o te sapiens hostis metuat q. stulti cives laudent. SEN. benef. 6, 26, 2 *v. p. 199, 20.* 6, 37, 2 *v. p. 203, 55.* epist. 40, 12. 63, 12 -o relinquas dolorem q. ab illo relinquaris [*cf. p. 196, 65*]. 68, 9. CVRT. 4, 13, 9 -o ⟨me⟩ meae fortunae paeniteat q. victoriae pudeat. PETRON. 94, 5 IVV. 8, 269 TERT. adv. Hermog. 16 p. 144, 9). Poen. 1184 -lim istuc aliis [ut] videatur q. u t i (*cf. l. 52. 57*) tu te ... conlaudes (LACT. inst. 1, 18, 10 -lem, ut ... fingerent q. ... probarent. AVG. civ. 2, 5 p. 58, 18 D.). Trin. 762 (*interpol.?*) -lim ... ut ... dicas q. u t des (SYMM. epist. 7, 5). (IV) *singularia* (*enunt. rel. v. p. 194, 12*): SEN. benef. 2, 3, 3 -o, quod illum talem inveni, q. s i multiplicatum hoc ad me ... pervenisset. MART. 9, 92, 12 quod ... *non* cunnum, Condyle, lingis, non -vis; q. ter Gaius esse tuus?

d *verbum pendens subauditur* (*cf. p. 201, 78; paulo aliter p. 194, 45 et supra l. 36*): PLAVT. Bacch. 1201 tua sum opera ... improbior. :: neminis q. mea -vellem. Capt. 858 *v. p. 204, 31.* CIC. Att. 7, 9, 3. 12, 25, 1 epist. 7, 2, 2 PLIN. nat. 17, 19.

2 ***praep.***: SALL. Catil. 17, 6 incerta p r o certis (TAC. hist. 2, 86, 3. *cf.* LIV. 38, 11, 8 pro argento ... aurum dare [PAPIN. dig. 21, 2, 68, 1 pro pecunia nomen debitoris ... sequi]). APVL. apol. 71 Pudentillam ... me ... p r a e ceteris -luisse. TERT. apol. 30, 1 *deum* propitium sibi p r a e t e r ceteros -unt.

3 ***abl. comp.***: SALL. (?) rep. 2, 3, 1 nihil eo -uit, quod tibi obesset (HOR. sat. 2, 8, 79 nullos his -lem ludos spectare. TERT. pudic. 10, 8 ut ... paenitentiam -lit quam mortem, qui mortem paenitentiā -uit). [MART. 8, 46, 4 *v. adn. crit. Heraei*]. APVL. apol. 73[extr.] ut me aliis omnibus (*an dat.?*) -let.

4 ***dat.*** (*aliter p. 202, 33*): APVL. met. 3, 23 me nullam aliam meae Fotidi -le (*cf. Schmalz, Glotta 5, 1914, 209*). apol. 73 *v. l. 4.*

B *comparatione expressa structuris disiunctivis*: 1 *iunctura* **utrum ... an** *sim.*: a *in neutro membro est verbum, comparantur nomina*: CIC. inv. 1, 51 utrum illudne an tuum *aurum* -lis? 1, 52 tuumne equum -lis an illius? SALL. Iug. 70, 5 praemia an cruciatum. SEN. epist. 19, 7 utrum ... -vis ex inopia saturitatem an in copia famem? TAC. ann. 2, 46, 2 VLP. dig. 23, 3, 10, 6. b *in alterutro aut in utroque membro est verbum*: α *inf.*: (I) *comparantur singulae res*: *adv.*: PLAVT. Trin. 806. CIC. epist. 4, 7, 4 Romaene et domi tuae ... an Mytilenis et Rhodi -les vivere (*cf. Schmalz-Hofmann*[5] *p. 699*[4]). LIV. 10, 36, 8. *attr.*: RHET. Her. 4, 21, 29 LIV. 7, 30, 10 SEN. dial. 6, 12, 3. *obi.*: CIC. Verr. II 2, 175 Caecin. 64 Font. 15 SEN. epist. 19, 4 ICT. *adi. praed.*: LIV. 28, 34, 10. *verb.*: CIC. Tusc. 1, 23 nat. deor. 3, 4 NEP. Con. 3, 3 LIV. 38, 28, 5 SEN. contr. 9, 4 (27), 16. *genera verbi* (*cf. p. 196, 65*): Ov. met. 10, 610 superari an vincere -lit. (II) *comparantur binae res*: CIC. Verr. II 2, 81 utrum -lit meis testibus an tuis defensoribus credere. dom. 2 utrum ... perditos magistratus ... praesidio nudare an etiam ... deorum ... religione armare -litis. STAT. silv. 1, 2, 56 VLP. dig. 47, 5, 1, 3. β *nom. c. inf.*: PLAVT. Capt. 270 servosne esse an liber -velis (IVV. 10, 99 sumere ... an ... esse potestas). Ov. fast. 3, 211 viduae fieri -litis an orbae. CARM. inc. Char. gramm. p. 355, 31 B. horum quid -vis, stultusne malusne videri? γ *a. c. i.*: (I) *communis utriusque membri*: PLAVT. Stich. 700 utrum Fontine an Libero imperium te inhibere -vis? CIC. div. in Caec. 58 utrum te perfidiosum an praevaricatorem existimari -vis? Cael. 33 Balb. 65. Phil. 10, 5 eum Brutine similem -lis an Antoni (parad. 13). Tusc. 5, 54 utrum -les te ... semel ut Laelium consulem an ut Cinnam quater? SALL. Iug. 85, 16 LIV. 35, 39, 5. (II) *non communis utriusque membri*: PLAVT. Cas. 290 utrum nunc tu caelibem te esse -vis liberum an maritum servom aetatem degere et gnatos tuos? Rud. 853 rapi te ... -vis an trahi? CIC. Tusc. 4, 9. LIV. 2, 32, 5. δ *in altero membro est inf., in altero verbum finitum*: CIC. epist. 5, 12, 2 coniunctene -les cum reliquis rebus nostra contexere an ... seiungeres. LIV. 42, 50, 8 utrum ... Samothraciam ... petere ab Romanis ... -lit an ... patiatur. [*dub.*: BELL. Alex. 56, 2 utrum nihil timere (*T, Klotz, recte ut vid.*, timeret *rell., Kübler*) an omnia licere -let.]

2 *iunctura* (**sive ...**) **sive** *sim.*: a *in utroque membro est particula disiunctiva*: α *verbum* -le *non pertinet ad utrumque membrum*: (I) sive ... sive: CIC. Catil. 4, 11 sive hoc statueritis ... sive Silani sententiam sequi -ueritis. de orat. 3, 142 sive quis volet ... sive ... -et. HOR. carm. 1, 4, 12 seu poscat agna sive -lit haedo. 3, 4, 3. 3, 24, 58 Ov. ars 1, 310 LAVS Pis. 62 SIL. 12, 220 TAC. hist. 2, 44, 2. 4, 49, 2 IVST. 13, 2, 8. *cf.* COLVM. 12, 46, 4 sive quis volet ... seu, quod quidam -unt *eqs.* (II) si ... si: CIC. Catil. 1, 23 si mihi conflare v i s invidiam ..., sin autem servire meae gloriae -vis (LIV. 37, 2, 8 si ... manere ... vellet; si ... redire ... -let. SEN. benef. 6, 43, 3. COLVM. 11, 3, 33 si ..., vel si. TAC. hist. 4, 75, 1 VLP. dig. 17, 1, 10, 6. 47, 6, 1 pr. *cf.* LIV. 31, 9, 3 si ... libeat vel ... si -lint. IVLIAN. dig. 33, 2, 10 si fundum elegerit ...; si vero usum fructum habere -uerit). LIV. 25, 30, 3 si operae pretium faciat ...; contra, si -le obsideri pergat *eqs.* 42, 59, 10 si ... quiesset ..., si bellare -let. MOD. dig. 24, 3, 58. (III) vel ... vel (aut) si: CIC. de orat. 2, 367 se vel statim vel, si ipse post [meridiem] -let, audire velle. PETRON. 99, 4 vel sequimini me vel, si -ltis, ducite. SVLP. SEV. dial. 1, 27, 4 vel Celtice aut, si -vis, Gallice loquere. β *verbum* -le *pertinet ad utrumque membrum*: LIV. 10, 8, 6 seu Attum Clausum seu App. Claudium -ltis (*cf.* TAC. dial. 25, 2 sive illos antiquos sive maiores sive quo alio -lt nomine appellet. PLIN. epist. 4, 14, 9 sive ... sive ... sive ... sive ... seu quod aliud vocare -ueris. BOETH. cons. 3, 26, 10 W. sive ... sive ... vocari -vis). 23, 10, 12 ut rediret seu Romam seu Capuam -let (24, 29, 10. 28, 25, 10). 26, 3, 8 seu legibus seu moribus -let, anquireret. 34, 31, 1 seu dicere prius seu audire -let (35, 33, 5). CVRT. 7, 5, 30 sive iniuriae sive originis meminisse -lent (*cf.* BVC. Eins. 1, 10 s i v e caprum -vis v e l Fauni ponere munus. POMPON. dig. 30, 26, 2 sive ... sive). TAC. hist. 4, 58, 3. 4, 66, 2 seu me ducem seu militem -ltis (*cf.* COD. Theod. 5, 9, 1 sive filium sive servum eum esse -uerit). APVL. flor. 3 p. 15 seu tute oratione seu versibus -lis utrubique facundia aequipari. MARCELL. med. carm. 16 seu -lis ... seu potius. b *in priore membro deest part. disiunctiva*: *coni. per* vel *si sim.*: CIC. Tusc. 3, 18 frugi ... vel, si -vis, moderatus ([PLIN. epist. 2, 17, 1 Laurentinum vel, si ita -vis, Laurens meum]. SEN. epist. 75, 11 ut breviter finiam ...; vel si -vis, ita finiamus *eqs.* MART. 12, 2 [3], 9). LVCAN. 7, 539 aut si. *coni. per* sive: VERG. Aen. 12, 935 me seu corpus spoliatum lumine -vis, redde meis (*cf.* QVINT. inst. 12, 2, 13 dialectica sive illam dicere -umus disceptatricem). HOR. carm. 1, 2, 33 venias ..., Apollo, sive tu -vis, Erycina. SER. SAMM. 455 caput asparagi ... sume ... seu -vis adpone. PRVD. c. Symm. 1, 338 scandere seu ... -lit decurrere.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *iunctura* **non (tam) . . . quam, non . . . sed** *sim.* (*accedit ad notionem capite secundo p. 202, 44 propositam; cf. syn.* velle *l. 29*): **a** *utrumque membrum habet suum verbum*: CIC. Cluent. 153 quae se n o n (*cf. p. 200, 10. 201, 4. 49*) contempsisse, s e d ordine suo . . . contentos fuisse et vitam . . . quietam . . . sequi -uisse (epist. 13, 10, 1 commendatione egere eum non putabam, . . . s. . . . -ui facere *eqs.* SEN. epist. 20, 11 illa non necessitate pati, s. -le. MOD. dig. 10, 2, 30 COD. Theod. 6, 27, 16, 1 principatum non ut laborum compendium voluit exspectare, s. ut portum quietis -uit indipisci. *cf. l. 24*). Phil. 8, 2 belli nomen ponendum quidam in sententia non putabant: tumultum appellare -bant. SEN. epist. 40, 9 recte ergo facies, si non videris istos . . . e t ipse -ueris *eqs.* (IVL. VAL. 1, 39 p. 49, 13 neque . . . consilium fuisse profitetur et -uisse [*Ps. Call. 1, 37, 6 οὐδὲ . . . προθέσεως εἰμι . . . , ἀλλά*]. AVG. civ. 5, 18 p. 227, 14 D. Fabricium . . . a Romana civitate non potuisse divelli ibique . . . manere -uisse). FLOR. epit. 2, 6, 5 non statim ad arma procurrunt, dum prius . . . queri -unt. SCHOL. Cic. Bob. p. 172, 12 St. *non* metu . . . se -uisse discedere, sed praecavisse potius *eqs.* **b** *verbum -le pertinet ad utrumque membrum*: RHET. Her. 4, 44, 57 n o n navem q u a m se -lt incolumem (SEN. benef. 6, 26, 2 n. vulneres me -o q. sanes. *cf.* TERT. resurr. 40 p. 83, 16 interiorem hominem n. t a m animam q. mentem atque animum intellegi -lt [COD. Theod. 1, 4, 1 n. t. corrigere eum q. depravare -uerunt. CASSIAN. conl. praef. 3 sublimia instituta n. propria adgressus est praesumptione sectari, sed . . . n. t. suis adinventionibus q. illorum traditionibus -uit erudiri. *cf. s. v.* magis *p. 66, 83*]). STAT. silv. 5, 1, 175 nec sole supremo lumina, s e d dulci -lt satiare marito (AVG. civ. 10, 1 p. 403, 28 D. non *εὐσέβειαν*, . . . s. *θεοσέβειαν* . . . dicere -uerunt. 13, 24 p. 595, 8. CASSIAN. inst. 7, 24. 10, 21, 2. conl. 13, 15, 2. 21, 9, 6 si vero non adiutrix esse volueris, s. deceptrix, et adminiculum te non mihi, s. adversario -ueris exhibere. COD. Iust. 4, 54, 4. 5, 46, 2. *cf.* FILASTR. 13, 2 non a deo . . . salutem . . . sperare -uit, s. a musca p o t i u s [CASSIAN. inst. 10, 25 EPIST. pontif. 761 Schwartz, AbhMünch. 10, 1934 p. 156, 24]).

C *c o m p a r a t i o n e a l i i s m o d i s i n d i c a t a a u t a p e r t e s u b a u d i e n d a*: **1** *res praelata exprimitur nomine aut adv.*: **a** *neutr. pron.*: PLAVT. Poen. 151 istuc -velim. TER. Hec. 465 utrum -lis (CIC. Att. 7, 18, 1 *al.*). LVCIL. 92 id quod -uisti (VARRO rust. 3, 5, 1 quod te -le arbitror. CIC. Att. 16, 6, 2 aut scribe aut, quod multo -lim, adfer ipse. SEN. epist. 124, 24 cum . . . nihil inveneris, non dico quod -lis, sed quod velis. TERT. castit. 3 p. 741, 5 Oe. *opp.* quae minus vult [*cf. p. 201, 23*]. *al.*). 790 si id -uerit (CIC. inv. 2, 171 LIV. 27, 3, 7). CIC. Mur. 29 hoc (IMP. AVG. Suet. Aug. 71, 3 *al.*). Att. 11, 21, 3 ut obliviscar ⟨mei⟩ multoque -lim, quod omnibus sit melius (SEN. epist. 85, 21 *syn.* praefert). epist. 11, 29, 1 aliud (LIV. 10, 26, 3). LIV. 9, 45, 8 quibus legendi, quid -lent, copia non fuerit (10, 9, 11 CVRT. 4, 15, 11). QVINT. inst. 1, 6, 2 alterum. *al.* **b** *neutr. adi.*: SIL. 14, 184 mitia. TAC. ann. 4, 31, 2 tristiora. FLOR. epit. 2, 15, 8 extrema. TERT. pall. 2 p. 923, 8 Oe. laeta. **c** *adv.* (*v. etiam p. 202, 20*): CIC. de orat. 1, 125 quod ita -uerit (epist. 3, 5, 3 TAC. hist. 2, 94, 1 POMPON. dig. 50, 12, 14 *al.*). Att. 6, 2, 7 tuum, immo nostrum: sic enim -vis (15, 13, 3 TAC. ann. 5, 2, 1 *v. p. 202, 77*). HOR. sat. 1, 4, 21 ut -vis (PERS. 4, 45 PLIN. paneg. 87, 4). **d** *subst.*: TER. Haut. 326 harum duarum condicionum . . . u t r a m -lis (LIV. 10, 19, 9). CIC. Phil. 12, 11 b e l l u m (LIV. 30, 7, 7 TAC. hist. 4, 34, 5. *cf.* LIV. 28, 46, 11 *Ingaunorum* gratiam [*sc. quam Montanorum*]. FLOR. epit. 3, 5, 31 foedus). orat. 158 'abfer' noluerunt, . . . 'aufer' -uerunt. fin. 2, 104 oblivionis *artem* (*sc. quam memoriae*). Att. 12, 44, 2 ista *praedia* (*sim.* 12, 47, 2. 13, 1, 2 TIB. 2, 2, 13 MART. 12, 31, 10. *cf.* SEN. dial. 7, 21, 4 non amat divitias, sed -lt. PETRON. 50, 7 -o mihi vitrea *vasa* [*sc. quam Corinthia*]; quod si non frangerentur, -lem mihi quam aurum [*cf.* MART. 8, 6, 2]. FRONTO p. 161, 19 N. non -lim mihi nummum Antonini?). epist. 12, 17, 1 Romae summum otium est, sed ita, ut -lis . . . negotium (ELEG. in Maecen. 1, 33 umbrosam quercum [*sc. quam triumphos*]. SEN. epist. 81, 31 labores [*sc. quam voluptates*]. QVINT. decl. 306 p. 203, 10 quietem [TERT. anim. 31 p. 351, 18]. TAC. dial. 13, 1 secessum. ann. 15, 63 vitae . . . delenimenta monstraveram tibi, tu mortis decus -vis. FLOR. epit. 3, 16, 3 exilium [AVELL. p. 12, 24]). CAEL. Cic. epist. 8, 4, 2 bonos et senatum (LIV. 6, 9, 6 expertum exercitum *quam legiones urbanas* [27, 35, 11. 12]. QVINT. inst. 10, 1, 93 Propertium [*sc. quam Tibullum*]. TAC. hist. 2, 17, 1 Vitellium. TERT. nat. 1, 4, 13 simul quis intellexerit Christianum, -lt nocentem. *amatorie*: OV. am. 1, 13, 39 STAT. silv. 3, 4, 43 MART. 3, 33, 1 PORPH. Hor. sat. 1, 2, 119). HOR. sat. 2, 2, 44 putet aper . . . cum rapula plenus *stomachus* . . . -lt (PLIN. epist. 1, 15, 3 audisses comoedos . . . , at tu . . . ostrea, vulvas . . . -uisti). LIV. 4, 56, 1 plebis victoria fuit in eo, ut quae -lent comitia haberent. 24, 1, 7 cum *quidam* novas res . . . -lent, . . . pauci . . . probarent constantem fidem (*cf.* TAC. ann. 3, 26, 3 dominationes multos . . . apud populos . . . mansere. quidam statim . . . leges -uerunt). 28, 41, 7 a l i u d (*cf. p. 200, 26*) bellum (MART. 11, 48, 4 heredem . . . non a. [PLIN. paneg. 36, 5 non a. iudices]. PAPIN. dig. 29, 4, 26 pr. honore proprio omisso . . . alienam institutionem). SEN. benef. 1, 15, 5 -o divi Augusti iudicium, -o Claudii beneficium. STAT. Theb. 11, 464 luce relicta . . . Stygios . . . penates (silv. 1, 1, 104 tua . . . lumina contempto -let . . . Phoebo. 1, 3, 94 VERGIN. epigr. 2, 5. COMM. apol. 202 praetermisso deo luxurias saeculi -lt. *cf. infra l. 37 sqq.*). silv. 2, 1, 6 c u m . . . egomet cantus . . . confero, tu planctus . . . -vis (PLIN. paneg. 95, 3. FLOR. epit. 2, 18, 4 foedus . . . -uerunt, cum debellare potuissent. *cf. infra l. 27*). 2, 2, 51 haec tecta sonoros ignorant fluctus terraeque silentia -lunt. Ach. 1, 197 MART. 2, 21, 2. 9, 58, 4 QVINT. inst. 2, 19, 3. TERT. ieiun. 16 p. 294, 25 *deus* opera iustitiae. monog. 3 p. 763, 27 Oe. *al.* *nota alterum obi. subst., alterum inf.*: STAT. Theb. 5, 752 nec fata senectae (*Nestoris*) -uerit . . . aut degere longius annis *Tithoni*.

2 *pendet verbum*: **a** *inf.*: **α** *act.*: (I) *frequentiora*: PLAVT. Bacch. 1187 n o l o . . . ; -o illos ulcisci (TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 595, 23 noluit . . . , quia -uit. AVG. civ. 12, 21 p. 546, 13 D. noluit . . . et . . . -uit. *cf.* VARRO rust. 2, 7, 15 ut . . . volunt . . . , sic . . . -unt [CIC. inv. 1, 53 nihil ipse afferre . . . volebat, sed . . . -bat. *al.*]. CIC. Font. 32 ut, cum omnes . . . cupiant, . . . vos . . . -litis. VERG. Aen. 4, 108 quis talia . . . abnuat aut tecum -lit contendere bello?). CVRC. 512 tacuisse -vellem (*sim. c. inf. perf.*: CIC. Quinct. 30 Att. 11, 6, 2. epist. 5, 20, 5 non adscripsi id . . . ; ego tamen adscripsisse -lem [*v. Sjögren ad l.*]. OV. met. 2, 182. 660. 12, 611 LVCAN. 8, 100 DRAC. Romul. 5, 106 *v. p. 204, 59*. *post coni. praes.*: OV. rem. 415 -lis [*v. adn. crit.*] nullam tetigisse puellam. fast. 6, 71 LIV. 42, 11, 1. *post ind.*: PLIN. nat. 28, 179. 203 nitrum . . . adiecisse -unt. TERT. adv. Val. 33 p. 209, 6). PLAVT. Mil. 216 vigila, . . . n i s i . . . agitare -vis varius virgis vigilias (RHET. Her. 4, 21, 29 posset . . . , nisi . . . -let. CIC. fin. 4, 62 HOR. carm. 3, 27, 63 CVRT. 9, 3, 14 *al. cf.* CIC. inv. 2, 171 nisi si [OV. epist. 16, 151]. leg. agr. 2, 71 nisi forte [de orat. 2, 367]). SENT. Minuc. [CIL I² 584] 41 sei . . . -ent . . . a l i a prata inmittere (CIC. off. 1, 115 virtutum in alia alius -lt excellere. LIV. 21, 4, 6). RHET. Her. 4, 44, 57 cum p o s s i s cum summa virtute . . . pro patria interire, -le per dedecus . . . vivere (CIC. S. Rosc. 146 Pis. 84 TIB. 1, 2, 66 *al. cf.* CIC. Vatin. 34 cum tibi utrum velles l i c e r e t [VAL. MAX. 6, 5 ext. 4]. BELL. Alex. 46, 1. VELL. 2, 54, 3 cum summum ei . . . deferretur imperium, honoratiori parere -uit. MART. 1, 3, 1 -vis . . . , cum *eqs.* 10, 45, 3. *et al. cf.* CIC. Flacc. 90 patrimonium . . . , quod hic nobiscum conficere p o t u i t, Graecorum conviviis -uit dissipare [STAT. silv. 1, 2, 99 poterat . . . , sed . . . -uit]. fin. 2, 119 quamquam aliquid ipse poteram, tamen invenire -o paratiores). CIC. inv. 1, 52 u t r u m . . . fundum habere -lis? (Verr. II 1, 34 *al. cf.* VARRO ling. 7, 106 alterutrum sequi). Quinct. 94 relicta virorum bonorum disciplina . . . quaestum . . . Galloni sequi -uerunt (LIV. 10, 14, 8 desperato inproviso tumultu . . . acie iusta -uerunt concurrere. *sim.*: CIC. fin. 1, 1 contemnentes Latinas *litteras* . . . in Graecis legendis operam -le consumere [HOR. sat. 1, 10, 30 oblitus. APVL. met. 7, 4. TERT. anim. 17 p. 326, 8 dedignatus. AVSON. 419, 21 indignatus. CE 1369, 6 postponens . . . et potius . . . -ens]. *cf. p. 199, 82*). Phil. 12, 2 deditionis, quam amici pacem appellare -lent (*cf.* 12, 4 fin. 3, 35 QVINT. inst. 3, 6, 21 SCHOL. Cic. Bob. p. 139, 31 St.). Att. 5, 10, 2 non . . . alius ullus sermo nisi de te. s e d tu aliquid de ⟨me⟩ ipso scire fortasse -vis (SALL. Catil. 51, 4 magna mihi copia est memorandi . . . , quae . . . ; s. ea -o dicere, quae. LIV. 26, 30, 5 TERT. pudic. 6, 14 *al. cf. p. 199, 4 et* PLIN. paneg. 9, 4 -bas quidem . . . , s.). CELS. 6, 19, 1 q u i d a m ad eundem usum decoquere simul *alumen et mel* -unt (PLIN. nat. 20, 26 *et saepe.* QVINT. inst. 1, 5, 2 *al. cf.* SEN. apocol. 8 quam omnes Venerem vocarent, -uit Iunonem vocare. PERS. 5, 56 hic . . . , hic . . . -lt [FLOR. epit. 1, 16, 11 ille . . . , hic . . . -uit]. PLIN. nat. 16, 67 alii terere . . . -unt. 19, 69 aliqui [20, 177 *al.*]. *sim. al.*). (II) *alia* (*paucissima excerpsi*): PLAVT. Bacch. 198 egon ut . . . non redderem? regiones colere -vellem Acherunticas (*cf.* 490 *p. 201, 17*). CIC. Quinct. 32 sponsionem facere -uit (*antecedit*: cui haec optio . . . daretur, ut aut . . . aut *eqs.* [*cf.* VERG. georg. 3, 159 *signant* vitulos . . . , quos (*cf. p. 197, 37*) aut pecori -lint summittere habendo aut aris servare sacros aut scindere terram]). Planc. 61 qui . . . quaestor tantum ex re militari detraxerit temporis, quantum in me custodiendum transferre -uerit (*cf.* TRYPH. dig. 11, 4, 5 quoniam . . . ad fugiendam inquisitionem in harenam se dare -lent. TERT. adv. Val. 34 p. 209, 17 ut . . . avellerent, -uerunt. *cf. l. 67 p. 201, 35. 43. 55*). Att. 5, 9, 1 -uimus iter facere pedibus, qui incommodissime navigassemus. VERG. ecl. 10, 53 certum est in silvis . . . -le pati (*sc. quam hic*). Aen. 12, 397 cui . . . Apollo augurium . . . dabat . . . ; ille, ut . . . , scire potestates herbarum . . . -uit. CIRIS 275 ut me, si servare potes, ne perdere -lis. OV. epist. 17, 1 mittit Abydenus, quam -let ferre salutem. LIV. 31, 29, 4 pacem servare vos debere. 'an imitari . . . Romanorum . . . levitatem . . . -ltis?' RVT. LVP. 1, 17 statim magistratum certiorem feci . . . : illi neglexerunt et rem tantam differre -uerunt. VELL. 2, 72, 2 e quibus Brutum amicum habere -les, inimicum magis timeres Cassium. SEN. benef. 4, 17, 4 an ad illa, quae latrociniis . . . consequuntur, -lint ratione bona pervenire. LVCAN. 2, 733 non quia te superi patrio privare sepulchro -uerint, Phariae busto damnantur harenae: parcitur Hesperiae. 9, 1096 dum nobis omnia praefert, dum vitam Phario -lt debere. 10, 81 dum non sibi vincere -lt. PLIN. nat. 13, 92 si quis praedia tanti mercari -lit (*sc. quam mensas*). 35, 45 sandyce sublita . . . fulgorem minii faciunt. si purpurae facere -unt, caeruleum sublinunt. VAL. FL. 6, 309 genitor, turpi durare senecta quem mihi reris adhuc, . . . hac occumbere dextra -uit (*de re cf. 6, 125* mos *senibus* . . . dextra . . . *filii* occumbere). MART. 9, 92, 10 podagra . . . secatur . . . et -let verbera mille pati. *nota comparata subi.* (*cf. p. 196, 49*): CIC. epist. 3, 2, 1

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quod neque tibi amicior, quam ego sum, quisquam posset succedere neque ego ab ullo provinciam accipere, qui -let eam quam maxime mihi aptam ... tradere.

β pass.: PLAVT. Asin. 835 nolo ... metui, amari -volo (*cf.* IVST. 9, 8, 17). ACC. trag. 85 an ... -vis male mulcari? CIC. Verr. II 3, 69 *v. p. 202, 3.* Att. 4, 6, 2. 12, 13, 2. CAEL. Cic. epist. 8, 15, 1 nisi si (SVET. Cal. 20 nisi). HOR. sat. 1, 2, 118 num, si ..., -lis? OV. fast. 4, 878 -uit *Romae* coli (*sc. quam in Sicilia*). LIV. 21, 52, 2 alter ... trahi rem -bat; ... alter ... nullam dilationem patiebatur. 22, 50, 6. 25, 30, 3 LVCAN. 7, 100. SIL. 14, 109 pars *hoc*, pars *illud* volunt; nec turba ... defit, quae neutro sociari foedere -lit. MART. 9, 11, 6 nomen ..., quo -let ... vocari. QVINT. inst. 5, 12, 22 ut ad peiora iuvenes laude ducuntur, ita laudari in bonis -ent (*i. etiam magis volent*). 9, 2, 89 revocari fortasse -lt, non tamen quod petit non vult. TAC. ann. 1, 12, 2 TERT. mart. 4. *al.*

b *acc. c. inf.*: *α act.*: (I) *forma*: perire m e -o: PLAVT. Bacch. 490 egone ut illam ... non perdam? perire me ... -lim (*cf.* 198 TER. Eun. 66). CIC. Brut. 148 utrius te -les similiorem. SEN. benef. 2, 26, 2. 2, 29, 5 epist. 81, 6 TERT. paenit. 5, 8. (II) *forma*: perire t e -o: PLAVT. Cist. 766 illius ego istanc e s s e -o gratiam *quam meam* (Truc. 153 CIC. leg. 2, 17 HOR. sat. 1, 8, 3 PRIAP. 68, 14. OV. trist. 4, 3, 60 nec quem praeferres ... quemque tuum -les esse, vir alter erat. LIV. 26, 50, 8 quem minus tibi hostem ... esse velis aut amicum -lis [*cf. p. 199, 40*]. *al.*). Persa 602 etsi ...; sed ego te -o tamen eumpse adire. CIC. Verr. II 5, 154 nihil est, quod te -lem probare. leg. agr. 2, 80 si posset ..., nonne ... tamen ... -letis? leg. 1, 13 nisi ... -lt. Att. 9, 6, 4 VERG. Aen. 10, 43 OV. am. 3, 11, 20. STAT. Theb. 7, 602 ruisse (TERT. fug. 6 p. 474, 9 Oe. vitasse). *al.*

β pass.: (I) *forma*: -o m e pessum dari: CAECIL. com. 49 nisi quidem qui sese -lit pugnitus pessum dari (VAL. MAX. 6, 9, 6 dicerem ..., nisi ... -uisset). CIC. Scaur. 15 Afer aut Sardus ..., si ita se isti -lunt nominari (rep. 3, 23 sunt ... tyranni, sed se ... -lunt reges vocari. QVINT. inst. 3, 1, 17. *cf.* MART. 9, 11, 6 *supra l. 11*). LIV. 29, 25, 3 inter quos me ipse ... poni -lim. SEN. dial. 1, 3, 11 PLIN. epist. 10, 2, 3 PAVL. dig. 40, 13, 4. TERT. anim. 32 p. 352, 16 ne (*cf. p. 200, 63*) ... putesceret, assum se -uit. (II) *forma*: -o t e pessum dari: (A) *pers.*: PLAVT. Bacch. 1119 iube ... aperiri fores, nisi -ltis fores ... comminui securibus (TER. Eun. 796). Vid. frg. 13 (17) ACC. trag. 18 CIC. fin. 1, 11 phil. frg. V 81 Att. 2, 19, 3 *v. p. 204, 73.* 11, 21, 1 etsi non potuisti ..., tamen -lem. 13, 47ᵇ, 2. HOR. sat. 1, 2, 103 an tibi -vis insidias fieri pretiumque avellier ante quam mercem ostendi? (*i. ante quam merx ostendatur*). 1, 10, 75 LIV. 3, 15, 9. 10, 26, 3. 35, 31, 6 id n e fieret, ... omnia novari ... -bant (*cf. p. 200, 63*). PLIN. nat. 9, 23. 15, 53 aliqui (17, 82. 32, 126). MART. 2, 93, 3 QVINT. inst. 5, 13, 37 reprehenditur (*sc. ab his*) ... actor, quem ego semper videri -lim disertum. decl. 259 p. 60, 3 TAC. ann. 14, 26 ICT. *al. nota iuxta positos inf. et acc. c. inf.*: LIV. 22, 50, 6 capi ... -ltis ... aestimarique capita vestra? (B) *impers.*: CIC. de orat. 2, 126 neque te ..., si quid non dixeris, existimabimus non potuisse potius quam a Crasso dici -uisse. Att. 8, 11ᵈ, 8 ego condicionibus, ... illi armis disceptari -uerunt. epist. 1, 9, 13. 7, 11, 2 LIV. 34, 54, 8. 44, 10, 1.

c *nom. c. inf.*: CIC. Arat. 230 -unt errare vagae. frg. 19 tenui contenti vivere luctu. Verr. II 3, 41. Brut. 151 e s s e princeps (Att. 9, 12, 4 numquam ... victoriae socius esse volui; calamitatis -lem fuisse. TIB. 2, 4, 7 ne [*cf. p. 200, 63*] possim tales sentire dolores, quam -lem ... esse lapis. LYGD. 4, 58 SEN. Thy. 445 LVCAN. 8, 20 MART. 6, 86, 4 *al.*). Att. 15, 12, 1 PLANC. Cic. epist. 10, 24, 1 HOR. sat. 2, 7, 13 OV. epist. 17, 175 met. 13, 56 *v. p. 193, 63.* Pont. 3, 5, 5 LIV. 22, 60, 22. MANIL. 2, 583 unus erat Pylades, unus qui -let Orestes ipse mori (*sc. quam amicum*). STAT. silv. 5, 1, 62. MART. 8, 50 (51), 10 ab hoc -let vecta fuisse. 9, 91, 5 quaerite qui -lit (*sc. quam ego; cf. p. 196, 49. 205, 47*) fieri conviva Tonantis. *al.*

d *coni.*: *α nude*: PLAVT. Mil. 1333 quiescat -o (CIC. Tusc. 1, 17 -o non roges. SEN. contr. 10, 3, 3 SEN. dial. 7, 25, 5 benef. 2, 5, 2 epist. 1, 5 MART. 2, 71, 6. 6, 81, 4). TER. Ad. 782 an tibi iam -vis cerebrum dispergam (*A*, dispergi ς) hic? (SEN. contr. 2, 1, 32. 7, 6 [21], 16). CIC. Catil. 2, 5 hos ... -lem ... eduxisset (*item c. coni. plqperf.*: Flacc. 71 Att. 2, 25, 1. 4, 16, 9. 14, 13ᵇ, 1 epist. 7, 23, 2 OV. epist. 2, 59. 20, 65 numquam -lem ... mihi ... esset ... cognita. trist. 5, 11, 12 venisset -lem. STAT. Theb. 3, 287 MART. 11, 18, 27. *c. coni. imperf.*: CIC. fin. 2, 93 quis istum dolorem timet? illum -lem levares *eqs.* Att. 13, 23, 1 epist. 7, 13, 2. 7, 14, 2 LIV. 22, 49, 3). OV. epist. 15, 5 lateat -lim (CALP. ecl. 6, 73). SVET. Vesp. 8, 3 -uissem alium (*sc. odorem*) oboluisses. *β c.* ut: CIC. Att. 1, 16, 14 -lem ut ires (QVEROL. p. 11, 17 quanto ... -lem). SEN. contr. exc. 6, 1 nolui ...; -ui, ut tacendo patrem vinceret. SYMM. epist. 6, 56 (57) -umus. *c.* ne: CIC. Att. 9, 18, 3 'tu -lim (*v. adn. crit.*) ... actum ne agas'.

3 *verbum pendens subauditur* (*cf. p. 197, 76*): **a** *e contextu suppletur*: PLAVT. Merc. 889 ego scio. :: ego me -velim (Pseud. 131 ostium lenonis crepuit. :: crura -vellem [-velim *A*]. Rud. 1413 CIC. Lig. 22 epist. 13, 56, 1). Poen. 1115 vin eam videre? :: filias -o meas (TER. Andr. 963 Davom video. nemost, quem -lem [-lim ς] omnium. CIC. Brut. 203). Rud. 570 intro rumpam ... in Veneris fanum. :: in barathrum -velim (Truc. 422 usque ero assiduo. :: accubuo -velim. CIC. Deiot. 21 Att. 13, 39, 2 HOR. carm. 3, 27, 13). TER. Ad. 727 non clamas? non insanis? :: non -lim quidem (non. :: -lim q. *distinguitur vulgo, ut pertineat ad b*). CIC. Verr. II 3, 69 'damnari -ltis?' -le dicebant (Att. 8, 7, 2 quod ... laudas ... -le quod dixerim me cum Pompeio vinci quam cum istis vincere, ego vero -o). Att. 8, 3, 6 *v. p. 194, 44.* 13, 21, 1 huic *epistulae* rescribam alias. nunc alia -o. 16, 2, 6 mihi ... placent; -lem tibi (PLIN. epist. 3, 18, 5). QVINT. decl. 344 p. 358, 24 'sed periturus ... erat, nisi id fecissem'. ... '-lem' (*sc. eum perisse*).

b *abs.*: CIC. Quinct. 81 ante igitur misisti. -o (*i. hoc libentius audio*); si enim illud diceres, *mentirere*. SEN. contr. 9, 4 (27), 6 'pater *mihi* adest'. -o; non enim *eqs. cf.* QVINT. decl. 338 p. 337, 4 non est manifestum id te -uisse, quod credidisti? **c** *elliptice in serm. epist.*: CIC. Att. 9, 13, 5 quae si mihi Brundisi suppeterent, -lem (*sc. ibi esse*); sed ibi occultatio nulla est. 10, 14, 3 distulimus ... sermonem ...; sed tardus ad exeundum: multo se in suo lectulo -le. 13, 25, 2 ad testamentum volebam, quod iam -o alio die. ad Brut. 1, 3 (9, 10), 3 sed haec te -o ab aliis (epist. 12, 24, 2). epist. 7, 3, 6 haec tecum coram -ueram; sed volui *eqs.*

II *de sententia i. q. potius putare*: CIC. Cael. 50 ea si tu non es — sicut ego -o — ...; sin eam te v o l u n t esse *eqs.* Planc. 10 debes p u t a r e comitiis ... studium esse populi, non iudicium: ... sin autem -vis esse iudicium *eqs.* rep. 3, 32 si ita sensit ...; sin aliter, quod -o, *eqs.* LVCR. 1, 972 *telum* utrum ... ire ... -vis ... an prohibere aliquid c e n s e s ... posse? LIV. 21, 46, 10 servati consulis decus Coelius ad servum ... delegat. -im equidem de filio verum esse. 38, 55, 8. PLIN. nat. 6, 6 abest ... ut aliis p l a c u i t CCCL *passuum*, ... aut, ut aliqui -uere, CCCXII D. 7, 192. 198 Phidon Argivus aut Palamedes, ut -uit Gellius. QVINT. inst. 3, 6, 55. 9, 4, 105 TERT. anim. 46 p. 377, 16 adv. Hermog. 16 p. 144, 9. pall. 3 p. 929, 5 Oe. Mercurium a u t u m a n t ... *filum* texuisse. sed vos ... structuram ... telarum Minervae (*sc. esse*) -uistis, cum penes Arachnen diligentior officina (*cf. Löfstedt, Peregr. Aeth. p. 212*).

III *c. dat. pers.* (*aliter p. 198, 6*) **de favore**: **A** *transit.*: CIC. Planc. 59 illi omnia -o quam mihi. leg. 1, 34 *amicitiae* est ea vis, ut, simul atque sibi aliquid alter -uerit, nulla sit. *cf. Cluent. 188* nihil est mali ..., quod illa non ... filio voluerit, optaverit. **B** *intransit.*: CIC. Att. 2, 16, 4 si ..., ego satis faciam publicanis, *εἰ δὲ μή*, ... in hac re -o universae Asiae et negotiatoribus (*nisi subaudiendum 'satisfacere'*). TERT. apol. 25, 3 peregrinos enim deos non putem extraneae genti ⌊potius quam suae -uisse⌋ (*F*, magis fa‹c›tum voluisse quam suae *P*; *cf. Löfstedt, Tert. Apol. p. 39*). pall. 1 p. 916, 6 Oe. cum saecularium sortium variavit urna et Romanis deus -uit (*'magis favit' Oehler*).

caput secundum: vi comparativi plus minus debilitata (*cf. p. 199, 2*): **I** *res comparata animo scriptoris obversari quidem potuit, sed non tam aperte subauditur quam locis p. 199, 34 allatis*: **A** *subaudiri potest 'quam non'*: CIC. S. Rosc. 142 idcircone ... nobilitas ... rem p. reciperavit, ut ... servoli ... bona ... vexare possent? si id actum est, fateor me errasse, qui id -uerim. prov. 38 nemo umquam hic (*sc. in senatu*) potuit esse princeps, qui -uerit esse popularis. Phil. 8, 27 otiosus ... esse -lt. Att. 11, 25, 1 miseriis ..., quibus proximi utinam mederi -uissent! off. 3, 43 ut veram amici causam (*apud iudicem*) esse -lit. VERG. georg. 3, 69 semper erunt, quarum mutari corpora -lis (LIV. 40, 46, 2 quid mutatum ... -lint [SEN. contr. 9, 2 (25), 16]). SIL. 13, 823 nec est, quod -le deceret, hanc laudem (*sc. pudicitiae*) retinere diu. TAC. ann. 6, 38, 3 scelerum Seiani diu nescius mox ... -bat veritatis ... per probra saltem gnarus fieri. FRONTO p. 11, 23 N. si vigilia tibi hoc acuminis ... adfert, ego prosus vigilare te -lem. **B** *alia*: CIC. Cael. 36 sin autem urbanius me agere -vis (*sc. quam adhuc*). Tusc. 2, 33 a te enim -o discedere (*i. te silentio praeterire quam nominare*). Att. 8, 12, 3 quid faciendum mihi esset, diutius cogitare -ui (*quam statim decernere*). VERG. Aen. 8, 323 Saturnus *illam terram* Latium ... vocari -uit (SERV. bene '-uit', quod etiam Saturnia vocabatur. *cf.* MIN. FEL. 21, 5). HOR. sat. 1, 10, 35 in silvam non ligna feras insanius ac si magnas Graecorum -lis implere catervas (*sc. quam Latinorum*). OV. rem. 693 quare divortia -lis. fast. 3, 419 Caesaris innumeris, quos (quem *cum G Ehwald*) -uit ille mereri, accessit titulis pontificalis honor. Pont. 4, 9, 99 illi me ... discedere -lunt, ... cupiunt hic tamen esse LIV. 7, 5, 7. SEN. dial. 7, 21, 1 putat ... valetudinem contemnendam et tamen illam ... optimam -lt. PLIN. nat. 35, 160 defunctos sese multi fictilibus soliis condi -uere. VAL. FL. 1, 377 frater ... -uit Ancaeo vellus contingere (*sc. quam sibi*). STAT. Theb. 3, 28 *nauta tempestate orta* -lit terras. 6, 759 quem vinci haut quisquam ... -lit (*sc. quam vivere*). silv. 3, 3, 158 blanda diu Fortuna regressum -uit (*sc. quam diutius blandiri*). MART. 1, 106, 5 raram ... bibis unciam Falerni. numquid ... sobrias ... -vis certae nequitias fututionis? (*sc. quam ebrias incertae*). TAC. ann. 5, 2, 1 addito, ne caelestis religio decerneretur: sic ipsam -uisse. SVET. Aug. 65, 2 -uisse se ... Phoebes patrem fuisse (*sc. quam Iuliae suae filiae*). CORIPP. 2, 310 surgit *ex tentorio* et in mediis -lt configere castris (*sc. quam in tentorio*). 2, 366.

II *vi comparativi prorsus evanida i. q. velle* (GLOSS. -o volo. -unt volunt. -lit velit. *al. cf. iuncturam* magis -o [*p. 204, 1*] *et syn.* *βούλεσθαι* [*p. 203, 2*], velle [*p. 203, 9. 15. 30. 72*]): **A** *generatim*:

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *sine negatione*: GRAN. LIC. p. 26, 6 F. condiciones impositae, si rex pacem -let (*Plut. Sulla 23 βούλεται*). CELS. dig. 23, 2, 22 si patre cogente duxit uxorem, ... contraxit tamen matrimonium ...: -uisse hoc videtur. IVLIAN. dig. 24, 2, 6 SCAEV. dig. 29, 2, 98 VLP. dig. 37, 6, 1, 14. 38, 5, 1, 6 si ... id egit, ne condicio existeret, vel ... -uit deficere condicionem. 49, 5, 1, 1 MARCIAN. dig. 25, 7, 3 pr. TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 490, 5 quas illi per idolatriam salvas facere -uerunt. COD. Iust. 3, 28, 14 (*a. 239*) si ... falsi crimine instituto victus postea de inofficioso actionem exercere -uerit. CYPR. laps. 35 p. 262, 27 *syn.* velle. PRISCILL. tract. 2, 53[ta] infamari ... -lt, quos metuit audiri. FILASTR. 26, 2. 109, 5 turpissimae ... vitae se dare. AVSON. 393, 12 quis -lit sua carmina dici. 401, 36. SYMM. epist. 9, 86, 2 si tibi potestas est, -o, ut iam recurras; si quid morarum est, quaeso respondeas. AMM. 25, 10, 14 aemulari -bat Constantium. PRVD. apoth. 45 verbum (*i. filium Dei*) non posse videri, posse tamen, cum -lit (velit A^1) ... terrenis oculis ... se ostendere. perist. 10, 35 Christum negaret, quisquis -let vivere. CLAVD. 17, 302 leones, quales ... frenare Cybebe optet et Herculei -lent fregisse lacerti. SVLP. SEV. chron. 2, 17, 4 omnes se reges appellari -uerunt. MACR. somn. 1, 21, 22 has ... duodecim partes signa appellari -uerunt. 1, 21, 23. 2, 5, 23. COD. Theod. 13, 10, 5 aput ... iudicem pulset quem -lt. 7, 8, 5, 2 ut alter ... quilibet quive -uerit divisionem ... faciat, alter eligendi habeat optionem. 3, 16, 2, 1. 10, 19, 15 pr. qui ex domibus privatorum eligere -uerunt consortia nuptiarum (*fere i. q. ausi sunt*). 14, 9, 3 pr. *de* CASSIAN. *v. ind. Petsch.* AVELL. p. 22, 25 ad quos enim fructus poenas ... ferre -uerunt? 24, 18. 50, 1 PAVL. PETRIC. Mart. 3, 89 BOETH. cons. 2, 5, 21 W. 4, 4, 39. CASSIOD. hist. 4, 2 p. 957[C] quem ... redire -uerat (*Sozom. 3, 2 προήρητο*). compl. in apoc. 1, 1 laudatur ..., qui haec legere vel custodire -uerit (*apoc. 1, 3* beatus, qui legit ... et servat). INST. Iust. 3, 14, 2 si id ... peregre ferre -ueris (*Gaius dig. 44, 7, 1, 4* voluerit). COD. Iust. 1, 3, 16 (*a. 409*) quo -uerit subrogato. 2, 7, 23, 4. 4, 1, 12, 4b. 4, 20, 19 pr. 6, 37, 24, 2. 7, 40, 1, 2. VEN. FORT. carm. 10, 6, 107 noscere qui -vis Martini gesta.

2 *c. negatione*: PS. QVINT. decl. 5, 8 p. 95, 27 pasce (*me senem patrem*), tantum pasce, non ultra -o, pro reverentia nominis nostri (*sic distinguendum videtur*). COD. Iust. 3, 19, 2, 1 (*a. 331*) si vero ... minime hoc ... facere -uerit (4, 20, 20. 4, 21, 21, 3. 4, 66, 3, 5. 8, 53, 34, 2a). 1, 45, 2 (*a. 409*) quem si iudex ... minus audire -uerit. CLAVD. 8, 113 nec ... cedentibus ... infremuit. non insultare iacenti -bat.

B ***speciatim fere i. q. constituere, se parare*** (***de usu pleonastico in exprimendis formis perf. cf. Löfstedt, Peregr. Aeth. p. 209, Schmalz-Hofmann⁵ p. 561¹***): PAVL. coll. Mos. 4, 2, 1 interpretationem ... facturus per ipsa capitula ire -ui. CYPR. epist. 41, 2 p. 589, 12 qui se sponte -uit ab ecclesia separare. 57, 4 p. 654, 6 sequi dominum suum. PEREGR. Aeth. 23, 2 -ui ergo perexire illuc. COD. Iust. 11, 43, 6 pr. (*a. 440*). 1, 3, 27 (*a. 466*) quisquis ... inter ministros verae ... fidei -uerit et elegerit numerari. VICT. VIT. 3, 7. 16 cui universi occurrere -uerunt. 3, 24 in sua domo -uit (*filium*) sepelire. 3, 54. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 105 hic ... contexere cellam -uit.

***caput tertium: iuncturae, structurae, stilistica*: I *iuncturae*:** A *add. abl. vel adv. mensurae*: longe: APVL. apol. 95. multo: *inde a* PLAVTO *saepe.* multum: PORPH. Hor. ars 357. nimio: PLAVT. Capt. 516 Poen. 303 (*interp.*). decem partibus: AVR. Fronto p. 67, 15 N. quam: TIB. 2, 4, 7 *v. p. 201, 55* LIV. 10, 19, 8 *v. p. 196, 15.* 22, 49, 3. quanto: OV. epist. 17, 21 STAT. Theb. 3, 287 QVEROL. p. 11, 17. ut: SEN. benef. 6, 37, 2 ut -o patria exilio meo erubescat quam reditu maereat!

B non (tam) ... quam, non ... sed *v. p. 199, 1 sqq.*

C *add.* potius, prius, magis (*cf. s. v.* magis *p. 62, 81*): **1** potius: **a** *coniunctim*: *α* -o potius: PLAVT. Stich. 80 si manere hic sese -lint p. quam alio nubere. LACT. inst. 3, 28, 15 IVL. VAL. 1, 39 BOETH. cons. 4, 5, 2 W. *β* potius -o: TER. Haut. 928 abeat p. [multo] -o ... quam *eqs.* PORPH. Hor. sat. 1, 1, 54 AVR. VICT. Caes. 9, 2 CLAVD. DON. Aen. 10, 810 p. 392, 12 *al.* **b** *seiunctim*: *α in oratione bimembri*: (I) potius *est in secundo membro*: PLAVT. Trin. 306 utrum itane esse -velit ... an ita p. (VLP. dig. 38, 5, 1, 13). *v. etiam p. 198, 75. 199, 18.* (II) potius *est in priore membro* (CIC. de orat. 2, 126 *v. p. 201, 48*): *forma: hoc* p. quam *illud* -o: CIC. div. in Caec. 21 se ab omnibus desertos p. quam abs te defensos esse -unt. Cael. 19 Balb. 19 CATO Cic. epist. 15, 5, 2 BELL. Afr. 57, 3 NEP. Con. 5, 2 LIV. 6, 41, 1 SEN. contr. 2, 1, 11 VAL. MAX. 7, 6, 3 PLIN. nat. 16, 8 FRONTO p. 146, 16 N. PAVL. dig. 39, 6, 35, 2 recepisse p. quam dedisse -lt: et hoc est, quare vulgo dicatur: 'se p. habere vult quam eum, cui donat'. IMP. HADR. Paul. dig. 48, 20, 7, 3 TERT. ieiun. 5 *al.* *forma*: -o *hoc* p. quam *illud*: CAES. Cic. Att. 14, 13ᵃ, 3. LIV. 45, 39, 3 *v. p. 195, 75.* FRONTO p. 8, 9. 18 N. VLP. dig. 3, 3, 29 TERT. apol. 37, 8 IVL. VAL. 1, 52. *forma: hoc* p. -o quam *illud*: QVINT. inst. 9, 4, 142 PS. QVINT. decl. 19, 3 LACT. inst. 5, 12, 10. *β in oratione unius membri*: TER. Ad. 222 numquam adeo astutus fui, quin, quidquid possem, -lem auferre p. in praesentia. PLIN. epist. 10, 2, 3 VLP. dig. 42, 6, 1, 17 PAVL. dig. 6, 1, 14 TERT. resurr. 35 p. 76, 22 uxor. 1, 3 p. 673, 16 Oe. CE 1369, 6.

2 prius: VARRO Men. 447 cum in eborato lecto ... cubare videas aegrotum et eius p. alvum quam τύλην subducere -lis. APVL. met. 4, 12 cum ... debuisset, p. -uit.

3 magis: **a** *coniunctim*: IVL. VAL. 2, 4 nisi -ltis mage arma ... experiri. ZENO 1, 1, 4 CLAVD. DON. Aen. 3, 606 p. 341, 28. **b** *seiunctim*: *α in oratione bimembri*: *forma: hoc* m. (...) quam *illud* -o: VLP. dig. 3, 3, 25 IVL. VAL. 1, 47 (*Ps. Callisth. 1, 42, 13 βούλομαι*). AVG. agon. 30, 32. VLP. dig. 28, 3, 6, 7 GELL. 2, 23, 13 FILASTR. 26, 5 PARIS 5, 1, 3. 7, 3, 4 AVG. civ. 7, 26 p. 308, 18 D. *forma*: -o ... m. (...) quam: VLP. dig. 17, 2, 52, 10 ITALA Ioh. 12, 42 (Ambrosiast. in Rom. 10, 10) SERM. JTheolSt. 16 p. 168, 52. RVRIC. epist. 2, 41 p. 426, 5. *alia*: PS. CYPR. singul. cler. 37 *v. p. 197, 49.* EPIST. Alex. p. 194, 5 compendiosa quam tuta itinera m. eligere -ui. *β in oratione unius membri*: PAPIN. dig. 48, 5, 12 (11), 3 -uit accusatione desistere et lucrum ex dote m. petere. CLAVD. DON. Aen. 12, 395 p. 598, 32.

II *structurae*: *seq. inf. act.: p. 194, 47. 68. 196, 24. 71. 197, 43. 198, 14. 200, 7. 9. 201, 47 al. pass.: p. 195, 29. 196, 56. 201, 4. acc. c. inf. subiecto verbi* -le *eodem atque infinitivi: p. 195, 34. 46. 48. 57. 64. 73. 78. 197, 10. 18. 53. 198, 30. 35 sqq. 201, 16. 29. 203, 18 al. nom. c. inf.: p. 194, 56. 196, 3. 70. 197, 75. 198, 25. 201, 52. 202, 50. 51. 57. coniunct.: p. 194, 67. 196, 13. 197, 43 sqq. 57. 201, 63.* ut: *p. 194, 64. 196, 21. 197, 52. 57. 69. 71. 201, 74. 203, 12.* ne: *p. 201, 77.* quod: *p. 197, 73.* (quam) si: *p. 194, 59. 197, 73.*

III *stilistica*: **A** *de usu modorum*: **1** *coni. praes.*: **a** *praefertur vel pessima res malae*: *c. inf.*: ENN. scaen. 262 *v. p. 196, 37.* PLAVT. Asin. 895 *v. p. 196, 44.* Bacch. 512 *v. p. 197, 43.* Men. 720 Merc. 356 *v. p. 196, 26.* Poen. 827 *v. p. 196, 42.* Truc. 260. 277. *c. acc. c. inf.*: PLAVT. Asin. 811 *v. p. 197, 54.* Aul. 661 Bacch. 490 *v. p. 201, 17.* 519ᶜ *v. p. 197, 54.* Capt. 516 *v. p. 197, 11.* Truc. 742 Vid. frg. 15 (3). **b** *praefertur una res omnibus*: PLAVT. Asin. 877 nihil ... est, quod facere -velim (*sim.* Bacch. 859. 875 TER. Haut. 268 *v. p. 194, 52.* Ad. 311 CIC. Planc. 80 Att. 13, 29, 2. SEN. epist. 119, 12 nihil ... monuisse te -lim quam hoc. LVCAN. 10, 189). CIC. Att. 7, 11, 1 *v. p. 205, 21.* **c** *in sermone iocantis*: PLAVT. Capt. 858 vin te faciam fortunatum? :: -lim quam miserum quidem (*sim.* Poen. 1214 *p. 194, 16.* Merc. 889 Truc. 422 *cf.* Rud. 570 *p. 201, 83*). Epid. 119 *v. p. 195, 72.* TER. Ad. 727 *v. p. 202, 1.* **d** *praefertur bona res bonae*: PLAVT. Poen. 289 *v. p. 196, 13.* CIC. Brut. 256 *v. p. 194, 34.* CATVLL. 79, 1. **e** *in enunt. interr.*: TER. Andr. 529 quid alias -lim quam hodie fieri nuptias? CIRIS 188 quis non ... omnia -lit credere quam *eqs.* SEN. epist. 67, 4 quidni. **f** *alia* (*cf. p. 200, 19. 201, 72*): PLAVT. *v. p. 197, 62. 69. 71.* CIC. Phil. 1, 34 or. frg. A VIII 59 (58 M.) Brut. 184 Att. 16, 6, 2 HOR. sat. 1, 1, 55 OV. rem. 647 *v. p. 197, 62.* LIV. 21, 46, 10 *v. p. 202, 24.* 28, 41, 5. 29, 25, 3. 42, 40, 3 MANIL. 5, 299 STAT. Theb. 3, 28 MART. 9, 81, 4 QVINT. inst. 6, 3, 28. 8, 5, 34 TAC. dial. 26[in] FRONTO p. 51, 23 N. 117, 12. 161, 19.

2 *coni. imperf.*: **a** *praefertur vel pessima res malae*: PLAVT. Bacch. 198 *v. p. 200, 55.* Pseud. 1057 *v. p. 197, 21.* CIC. de orat. 2, 15 *al. v. p. 196, 14.* TIB. 2, 4, 7 *v. p. 201, 55.* SEN. benef. 4, 10, 3 -lem perdidisse quam illi dedisse. MART. 4, 4, 12 *v. p. 194, 80.* 9, 92, 10 *v. p. 200, 83.* **b** *praefertur una res omnibus*: PLAVT. Bacch. 1201 *v. p. 197, 77.* TER. Andr. 963 *v. p. 201, 82.* CIC. Rab. perd. 10 *v. p. 194, 55.* **c** *in sermone iocantis*: PLAVT. Pseud. 131 *v. p. 201, 79.* CIC. Tusc. 1, 12 -lem Cerberum metueres quam ista tam inconsiderate diceres. **d** *praefertur bona res bonae*: PLAVT. Amph. 512 *v. p. 197, 20.* Bacch. 452 *v. p. 195, 34.* VARRO Men. 319 *v. p. 197, 45.* STAT. silv. 1, 1, 104 *v. p. 199, 83.* 1, 5, 54 hoc -let nasci Cytherea profundo (*sim.* MART. 8, 50 [51], 10. 9, 11, 6. 9, 16, 6). **e** *in enunt. interr.*: SEN. epist. 51, 12 quidni -let ... somnum suum classico ... quam symphonia rumpi? **f** *pro coni. plqperf.* (*cf. Madvig ad Cic. fin. 5, 94 p. 778*): CIC. Pis. frg. 2 equidem nihil -ui; vos fortasse consumptum istum ... audire -letis. fin. 5, 94 Att. 2, 2, 2 CLAVD. 11, 6. DRAC. Romul. 5, 106 servare pios ... debuerat ..., non colla nefandus ⟨...?⟩ aut inimicorum -let fudisse cruorem. **g** *alia* (*cf. p. 197, 58 sqq. 200, 16. 201, 67*): CIC. Tusc. 1, 65 Homerus ... humana ad deos transferebat; divina -lem ad nos (*cf.* Att. 9, 12, 4 *p. 201, 54.* 16, 2, 6 *p. 202, 6*). Cato 32. nat. deor. 2, 2 'Laelium ... audiamus'. tum Balbus: 'eundem equidem -lem (malem A^1, -im *Heindorf; cf. Plasberg in ed. mai. ad l.*) audire Cottam'. Att. 2, 6, 1 *v. p. 205, 51.* 5, 21, 3 'ut video et spero ...'. -lem 'ut video'; nihil opus fuit 'ut spero' (*cf.* 16, 11, 2 -o). 9, 13, 5 *v. p. 202, 13.* 11, 20, 2 quod si faciet, ego, quod ante -lem, aliquo propius accedam. 11, 21, 2. 11, 25, 3. 13, 39, 2 epist. 15, 1, 4 HOR. sat. 2, 8, 79 *v. p. 198, 2.* OV. met. 2, 182. 12, 546 Pont. 3, 5, 5 SEN. benef. 1, 1, 11 LVCAN. 3, 83 STAT. silv. 4, 6, 109 Theb. 10, 295 QVINT. decl. 344 p. 358, 24 *v. p. 202, 8.* FRONTO p. 146, 16 N.

3 *ind. plqperf.*: CIC. Att. 2, 19, 3 -ueram *illud* silentio transiri, sed vereor, ne non liceat (epist. 7, 3, 6 *v. p. 202, 17*). OV. am. 3, 12, 20. epist. 7, 43 quod tibi -ueram, sine me debere procellis. LVCAN. 8, 522 feriam tua viscera, Magne, -ueram soceri. CALP. ecl. 6, 30 -ueram ... vel praedamnatus abire quam tibi certanti partem committere vocis. TAC. ann. 15, 2. AVSON. 243, 2 -ueram nullo caespite functa tegi.

4 *coni. perf.*: TIB. 2, 2, 13 uxoris fidos optabis amores ... nec tibi -ueris *omnes opes.* OV. medic. 12 forsitan antiquae Tatio sub rege Sabinae -uerint quam se rura paterna coli. SEN. clem. 2, 2, 2 -uerim veris offendere quam placere adulando (LVCAN. 9, 599 PLIN. nat. 17, 85 QVINT. inst. 10, 1, 26. decl. 333 p. 311, 26 si mihi liceret. PANEG. 4 [9], 1, 1 RVT. NAM. 1, 291). STAT. Theb. 5, 752 *v. p. 200, 7.* MART.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. p. 194, 61 sq. *pro imperativo* (*cf. l. 12*): NEMES. cyn. 128 sed quamvis avidus primos contemnere partus -ueris.

5 *coni. plqperf.*: LIV. 7, 5, 7. SEN. dial. 1, 5, 6 -uissem offerre quam tradere. SVET. Vesp. 8, 3 *v. p. 201, 73.* GELL. 13, 22, 1 -uissem vos togatos esse ...; sed *eqs.* VVLG. Sirach 23, 19 ne ... improperium patiaris et -uisses non nasci (θελήσεις εἰ μὴ ἐγεννήθης).

B nihil -o, omnia -o *sim.* (*cf. s. v.* magis *p. 67, 1—42*): 1 *una res omnibus praefertur*: **a** *in oratione negativa*: PLAVT. Asin. 877 nihil ... est, quod facere -velim (Bacch. 859 n. est lucri, quod me hodie facere -velim, quam *eqs. al.* CIC. Pis. frg. 2 Phil. 3, 26 de orat. 1, 204 Att. 3, 20, 2. 8, 11^{d}, 7 *al.* SEN. epist. 119, 12 LVCAN. 10, 189. MART. 10, 47, 12 quod sis, esse velis nihilque -lis [*cf. l. 1*]. QVINT. decl. 247 p. 13, 12 TERT. anim. 33 *al. cf. p. 194, 49. 52. 201, 25.* *nota*: PETRON. 72, 4 de una die duas facere, nihil -o). Bacch. 1201 neminis *v. p. 197, 78* (CIC. epist. 15, 11, 2 debere . . nemini -ui quam tibi. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 1 LIV. 10, 26, 3). CIC. Rab. perd. 10 *v. p. 194, 54.* rep. 1, 34 nullum est exemplum, cui -limus adsimulare rem p. ([CATVLL. 70, 1 HOR. sat. 2, 8, 79]. Att. 13, 1, 2 nec ... ullum [OV. met. 6, 659]). Att. 13, 22, 3 scripta nostra nusquam -o esse quam apud te (PETRON. 77, 5). CVRT. 7, 1, 3 ut ... non alio ministro uti -let (STAT. silv. 4, 6, 109). **b** *in oratione affirmativa*: CIC. Att. 7, 11, 1 unam ... apricationem ... -lim quam omnia istius modi regna (epist. 7, 20, 1 SALL. Iug. 24, 2). TIB. 2, 2, 13 *v. p. 204, 79.* 2 *omnia uni rei praeferuntur*: CIC. Quinct. 46 si quid deberetur, ... non omnia iudicia fieri -let quam unum illud (85 S. Rosc. 24 SALL. Iug. 79, 7 *v. p. 194, 58.* CIRIS 188 *v. p. 204, 37.* LIV. 2, 39, 8 PLIN. nat. 36, 21). div. 2, 118 quidvis -le videntur quam se non ineptos (*cf. p. 194, 48. 196, 14*).

C *acced. dat. pron. pers.*: 1 *coniunctim*: PLAVT. Bacch. 452 -vellem mihi *v. p. 195, 34.* CIC. Brut. 256 *v. p. 194, 34.* TIB. 2, 2, 13 *v. p. 204, 79.* PRIAP. 39, 7 *v. p. 194, 20.* PETRON. 44, 13. 50, 7 *v. p. 199, 58.* IVV. 14, 153 *v. p. 194, 64.* FRONTO p. 161, 19 N. *v. p. 199, 60.* TERT. resurr. 9 p. 38, 11 -o mihi salutem peccatoris quam mortem. 2 *seiunctim*: PLAVT. Epid. 119 *v. p. 195, 72.* PROP. 1, 8^{b}, 34 *v. p. 194, 57.* LIV. 29, 14, 7 SIL. 1, 158. MART. 12, 75, 8 *v. p. 194, 8.*

D *in acc. c. inf. a verbo* -le *pendente supplendum est*: 1 esse: **a** *in praedicato verbali*: PLAVT. Aul. 661 emortuom ego me -velim (Truc. 742 mortuom). Epid. 119 mersos. CIC. phil. frg. 5, 81 epist. 5, 20, 4. LIV. 7, 5, 2 opem latam. 10, 18, 14. 40, 46, 2 quid ... mutatum (SEN. contr. 9, 2 [25], 16). 42, 40, 3 PLIN. nat. 9, 118 TAC. ann. 14, 26 FRONTO p. 137, 9 N. 200, 8. 235, 16 APVL. flor. 21 p. 99 TERT. anim. 32 p. 352, 16 adv. Marc. 4, 18 p. 477, 19 LACT. opif. 3, 20. *et al.* **b** *in praed. nominali*: TER. Hec. 540 causam hunc suspicari quam ipsam veram -volo. RHET. Her. 4, 44, 57 *v. p. 199, 19.* CIC. Phil. 2, 14 similem (*cf. p. 198, 32. 201, 18*). 4, 6 si te consulem quam hostem -uisses. Tusc. 5, 54 *v. p. 198, 36.* div. 2, 118 *v. l. 27.* epist. 10, 29, 1 nec eis concedo ..., ut te salvom -lint quam ego (*cf.* Att. 7, 5, 2). LIV. 34, 4, 5 propitios deos. 34, 7, 13 in vestro arbitrio suum ornatum quam in legis -unt. SEN. dial. 7, 21, 1 *v. p. 202, 69.* 2 *subi.*: LVCIL. 462 sapientibus esse probatum (SALL. or. Macri 23 Pompeium ... -le principem ... esse. SVET. rhet. 28). CIC. Att. 2, 6, 1 ubi quidem ego -lem duumvirum quam Romae (me *suppl. Bosius*) fuisse. 8, 3, 6 *v. p. 194, 44.* HOR. sat. 1, 8, 3 PRIAP. 68, 14 VAL. MAX. 6, 9, 6 PLIN. nat. 9, 23. *nota* PLAVT. Amph. 512 *al. p. 197, 20. 38.*

E *subi. sunt res*: 1 *incorporeae*: CIC. off. 1, 65 animi magnitudo (TERT. pudic. 18, 12 clementia). LIV. 30, 30, 15 animus (APVL. flor. 16 p. 72 mens. PRISCILL. tract. 2, 43 anima). OV. Pont. 3, 5, 27 fatum. SEN. contr. 2, 3, 3 lex. 2, 5, 8 fortuna. PLIN. nat. 17, 178 natura. STAT. silv. 3 praef. sermo. ZENO 1, 1, 4 fides. MART. CAP. 3, 295 consuetudo et auctoritas veterum. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 81 cautella fidei. 2 *corporeae*: HOR. sat. 2, 2, 44 stomachus. SEN. Ag. 575 rates. PLIN. nat. 17, 179 vitis (TERT. anim. 19 p. 330, 29 hederae). STAT. silv. 2, 2, 51 tecta. Theb. 10, 718 Thebae. TERT. pall. 4 p. 985, 15 Oe. clava. CLAVD. 17, 34 aula. 17, 302 Herculei ... lacerti. *Bulhart.*

mālobat(h)rātus, -a, -um *a* malobathrum. *i. q. malobathro unctus*: SIDON. epist. 8, 3, 5 inter satrapas ... murrhatos, pumicatos, -os.

mālobat(h)rinus (mala-), -a, -um, μαλαβάθρινος. NOT. Tir. 98, 72. *i. q. ex malobathro confectus*: DIOSC. 1, 69 de -u (*sc. oleo*). oleum -um (CAEL. AVR. acut. 3, 3, 24 chron. 2, 1, 26. *cf.* 5, 1, 12).

mālobat(h)rum (mala-), -ī *n.* [*gr.* μαλόβαθρον (μαλάβαθρον), *deformatum ex sanscr.* tamālapat(t)ram; *v. Schwyzer, NJb. 49, 1922, 458 sqq. J. B. H.*] malo- *trad. codd.* HOR. PLIN., mala- *apud* PELAGON. DIOSC. APIC., *alias libri variant; in* GLOSS. *depravatur in* malanatri (III 584, 47), malabracio (*v. vol. VI 751, 75*), malanagri, melanagrio (*ibid. 1013, 30*). *a prosodia legitima abhorret* MARCELL. med. carm. 60. NOT. Tir. 98, 71 (*post* cinamomum).

i. q. folium (v. l. 82. p. 206, 13) arboris cuiusdam (ipsa arbor l. 79) vel oleum inde confectum (cf. Steier, RE XIV 818 sqq.): *de natura et proventu*: PLIN. nat. 12, 129 dat et -um Syria, arborem folio convoluto, colore aridi folii, ex quo premitur oleum ad unguenta, fertiliore eiusdem Aegypto. laudatius tamen ex India venit *eqs.* 1, 12, 59. DIOSC. 1, 10 de -u id est foliu (*cf.* GLOSS. *et p. 206, 14*). -u multi putaverunt nardu Indicu, sed est foliu; sed in odore sunt falsi *eqs.* SIDON. carm. 2, 415 costum, -um, myrrhas ... parturiunt campi. *nota*: PS. APVL. herb. 80 l. 49 H.-S. vocatur a quibusdam -on *herba rosmarinum.* *enumeratur inter species pertinentes ad vectigal*: MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7. *laudatur ob insignem odorem*: SCHOL. Iuv. 14, 269 opobalsamum aut -um. MARCELL. med. carm. 60 -on. SIDON. carm. 9, 327 costum, -um, rosas. *de usu* (*fusius* PLIN. nat. 23, 93 DIOSC. 1, 10): *adhibetur in unguentis*: HOR. carm. 2, 7, 8 nitentis -o (-brato *C*) Syrio capillos (PORPH. *ad l.* -um unguenti speciem esse scimus). PLIN. nat. 13, 14. 18 regale unguentum ... constat myrobalano ..., -o. *admiscetur vino, oleo, liquaminibus*: PLIN. nat. 14, 108 nardi etiam et -i selibris in musti congios duos additis (DIOSC. 5, 78). DIOSC. 1, 68 cum folio -i miscetur *oleum nardinum.* APIC. 9, 411 folium (*sc. nardi*) et -um addes (9, 424 *cf.* 1, 30. 31). *in medicina*: CELS. 5, 23, 1^{B} -i p. X̄ *tot* (5, 23, 3^{B} -i folii [MARCELL. med. 20, 128 (alabastri *codd., em. Corn.*). 26, 31. CASS. FEL. 45 p. 113, 6 f. barbarici id est -i]. PELAGON. 369. 376 MARCELL. med. 20, 19. 32. 149. 29, 11. 30, 24. 27). SCRIB. LARG. 120 facit medicamentum cerati ex -o ex duabus partibus et cerae una (*Niedermann,* unius *ed. pr.*) mixtum (*cf.* MARCELL. med. 29, 5 [*v. adn.*]). PLIN. nat. 1, 23, 48.

deriv.: malobathratus.

mālocorium *v.* mali-. *R.*

mālogrānātum (mala-), -ī *n.* (mālogrānāta, -ae *et* mālagrānātus, -ī *f.*) *a* mālum (mālus) *et* granatus (*cf. vol. VI 2175, 34 sqq.*). ISID. orig. 17, 7, 6 malum Punicum ... idem et -um, eo quod intra corticis rotunditatem granorum contineat multitudinem; arbor autem malus granata est generis feminini, pomum vero neutri est generis (*cf.* diff. 1, 377 *ubi legitur* malogranata). *de re v. s.* mālum *et s.* granatus. *formae rariores* (*post* malus granata [*l. 25; vol. VI 2175, 69*] *et fem. sg.* mala granata [*vol. VI 2175, 65, ubi addas*: ITALA Agg. 2, 20 (Sangall.). EVAGR. alterc. p. 30, 13. 31, 1 DIOSC. 2, 64. 165. 4, 6. 5, 48. 152]): malagranata, -ae *v. l. 44. 61*; malogranata, -ae *l. 26. 56*; malagranatum (*et* -us), -i *l. 41. 58.* malagranum *sim. in* GLOSS. (*cf. l. 62 et Ahlquist, Eranos 12, 1912, 168*). [*dub.*: THEOD. PRISC. log. 91 *al.* (*v. Rose, ind. p. 523*).]

A *i. q. fructus mali Punicae*: 1 *generatim*: PS. AVG. serm. 170, 1 -a roscidantia. ANTIDOT. Brux. 18. 22. 42. PALLAD. hist. mon. I 3 p. 263^{C} portantem ... secum uvam passam, -a (*p. 37, 6 B.* ῥοάς). *in allegoria*: HIER. in Agg. 2, 19 sq. p. 1414^{A} -um: ecclesiastica dogmata et scientia scripturarum (*cf.* EVCHER. form. 3 p. 19, 11 -a: ecclesia de multis gentibus sive diversas gratias habens). adv. Iovin. 1, 31 in -is et pomis ... omnium virtutum significatur ... concentus. in Zacch. 14, 9 p. 1530^{B}. malagranatum: ITALA cant. 4, 3 (Epiphan. in cant. p. 52) cortex -i (ῥοᾶς. *Vulg. v. p. 210, 8*). 8, 2 (ibid. p. 88) a fluxu -orum meorum (ῥοῶν. *Vulg.* malorum granatorum). malagranata, -ae: ORIBAS. eup. 4, 46 p. 562 (rec. Aa) sucos -ae. 2 *-um textum, aere fusum*: VVLG. exod. 39, 23 inter -a (*pars codd.,* mala granata *cett.*) *texta* in extrema parte tunicae. III reg. 7, 18 capitella ... -orum (*sc. fusilium in columnis templi Hierosolymorum. cf.* 7, 20 -orum ... ducenti ordines. 7, 42 -a quadringenta *fecit Hiram* [II par. 3, 16. 4, 13]. IV reg. 25, 17. Ier. 52, 22. 23 *bis*).

B *i. q. arbor mali granati*: ITALA cant. 4, 13 (Eucher. form. 3 p. 19, 12 emissiones tuae sicut paradisus -orum (ῥοῶν. *Vulg.* malorum Punicorum). VVLG. num. 20, 5 in locum ... pessimum, qui nec ficum gignit nec vineas nec -a (*cf.* deut. 8, 8 VEREC. in cant. 6, 27). Ioel 1, 12 -um ... et omnia ligna aruerunt (*cf. l. 57 et* PS. RVFIN. in l. p. 1039^{C} elanguerunt -a cum ficubus). Agg. 2, 20 -um et lignum olivae non floruit? (*cf. l. 37*). malogranata, -ae (*cf. l. 26*): ITALA Ioel 1, 12 (Ps. Rufin. in l. p. 1039^{B}) -a (*an plur.?* -um *var. l.*; ῥοά. *Vulg. v. l. 54*). malagranatus, -i *f.*: VVLG. I reg. 14, 2 Saul morabatur ... sub -o, quae erat in Magron. *cf.* ITALA cant. 4, 13 (Epiphan. in cant. p. 57) paradisus -orum (*cf. l. 51*). ORIBAS. eup. 4, 91 p. 608 (rec. La) malagranatae ... radices (*cf.* syn. 9, 43 p. 357 [rec. Aa] malagranae flos [*9, 43, 28* ῥοιᾶς ἄνθους]).

mālomellum, -ī *n.* (-us, *f.? v. l. 66*). [*ex gr.* μελίμηλον (*cf.* melimelum) *deformatum est; v. Sofer, Etym. d. Isid. 101. J. B. H.*] GLOSS.^{L} I Ansil. MA 482 -um genus pomi melliflui. *de arbore*: ISID. orig. 17, 7, 5 -um (-us *Otto*) a dulcedine appellata (-tum *T*), quod fructus eius mellis saporem habeat, vel quod in melle servetur. *Richter.*

? malopē, -ēs *f.* PLIN. nat. 1, 20, 84 malva -e. 20, 222 (*cf. p. 207, 34. 65*) maiorem *malvam* Graeci -en (lopen *sim. trad.*; molochen *ci. Dalecampius fort. recte*) vocant. *Brandt.*

malt(h)a, -ae *f.* [*ex gr.* μάλθη *'cera mollis'. J. B. H.*] [*it.* malta, *prov.* mauta. *M.-L.*] [LAMPR. Heliog. 17, 5 *pro* multa *coni. Brocks, Petsch., alii alia.*]

1 *proprie de cera mixta aliisve materiis mollibus ad glutinandum, oblinendum aptis*: PAVL. FEST. p. 135 -a dicitur a Graecis pix cum cera mixta. PLIN. nat. 2, 235 in urbe Commagenes Samosata stagnum est emittens limum — -am vocant — flagrantem *eqs.* 36, 181 -a e calce fit recenti. glaeba vino restinguitur, mox tunditur cum adipe suillo et fico *eqs.* GLOSS.^{L} II Philox. MA 50 -a (malthana *trad.*) πισσόκηρον. GLOSS. -a κηρόπισσον. ἐλαιοκόνιο⟨ν⟩. *v. etiam s.* propoleos. *adhibetur in operibus oblinendis*: PALLAD. 1, 17$^{tit.}$ de ... -a frigidaria (*cf. p. 207, 1*). 1, 17, 2 si aliquando ... tectura succumbat, hoc genus -ae adhibebimus *eqs.* 1, 40, 1 scire convenit, quoniam de balneis loqui-

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mur, quae sint -ae calidariae vel frigidariae (*cf. p. 206, 82*), ut si quando in soliis scissa sint opera, possit repente succurri. *in medicina*: CASS. FEL. 44 p. 111, 1 -ae (molti, multi, malti *trad.*) pollinem mittes. 2 *translate i. q. homo mollis* (PORPH. Hor. sat. 1, 2, 25 -a ... malacos dicitur. NON. p. 37, 8 -as veteres molles appellari voluerunt a graeco quasi μαλθακούς [*ed. 1476*, malacus *codd.*]. GLOSS. V 604, 40 -a [*Scal.*, malce *trad.*] popino qui amat in popinas ire): LVCIL. 732 insanum vocant, quem -am ac feminam dici vident. *deriv.*: maltho. *cf.* Malthinus (*v. Onom.*)

malt(h)o, -āre *a* maltha. *i. q. malthā illinere, inducere*: PLIN. nat. 36, 181 quod -atur, oleo perfricatur ante. SCHOL. Iuv. cod. L 5, 48 sulphure solent vitrum solidare id est -are (*sim. Z*). *R.*

***malva**, -ae *f.* [*una cum gr.* μαλάχη (μολάχη, μολόχη) *ex lingua quadam mediterranea (fort. semitica) descendit. J. B. H.*] VARRO ling. 5, 103 ab μαλάχη. ISID. orig. 17, 10, 5 -a ex parte graeco vocabulo appellatur ἀπὸ τοῦ μαλάσσειν *eqs.* *de ratione syll. dividendarum*: CASSIOD. gramm. VII 205, 17 (*v. vol. II 1860, 23*). *de script.*: -lb-: EDICT. imp. Diocl. III/IV 6, 5. 6. *in codd.*: DIOSC. 2, 102 *al.* *de syn.*: PS. APVL. herb. 40 l. 19 *sqq.* H.-S. GLOSS. μαλάχη, μολόχη *al. v. Thes. Gloss.* *legitur inde a* VARRONE, CIC., CINNA. NOT. Tir. 104, 31. [*it.* malva, *francog.* mauve. *M.-L.*]

genus herbae (*cf. Steier, RE XIV 922 sqq.*): 1 *describitur*: PLIN. nat. 19, 98 *singulae radices, capillatae.* 21, 46 alius *conchylii color* in -a ad purpuram inclinans (*cf.* NON. p. 548, 16 color floris similis -ae. *cf.* molochitis). 25, 95 *aristolochia* foliis inter -am et hederam (25, 172. 26, 108. *cf.* SYMPH. 138). ITALA Iob 24, 24 (Aug. in Iob p. 560, 14) emarcuit sicut -a in aestu (μολόχη, *Vulg. aliter.* AVG. *ad l.* '-a' ... propter infirmitatem). ANTH. 471, 6 -ae ... supinae. PALLAD. 5, 7, 7 *mense Aprili* florentibus -is. PS. APVL. herb. 40 l. 21 H.-S. nascitur ubique locis cultis.

2 *de generibus*: *genera distinguuntur*: PLIN. nat. 20, 222 in magnis laudibus -a est utraque et sativa (GARG. MART. med. 5) et silvestris. duo genera earum amplitudine folii discernuntur *eqs.* (*cf. p. 206, 69 et p. 160, 74*). *ibid.* e silvestribus, cui grande folium et radices albae, althaea vocatur *eqs.* (*de eadem*: GARG. MART. med. 5 agrestis -a [GLOSS. III 535, 22 *al. cf. l. 42*]. MARCELL. med. 27, 109 -ae Graecae albae radix. ORIBAS. eup. 2, 1 E 1 [rec. Aa] eviscus ... est ... -a silvatica [*gr.* μαλάχη ἀγρία. 2, 1 M 1 GLOSS.]. GLOSS. III 568, 25 lupia i. -a asinina [*cf. vol. II 789, 56*]. *nota*: ORIBAS. eup. 2, 1 M 1 [rec. La] arborosa -a [*gr.* ἀναδενδρομαλάχη, *cf. s.* hibiscum]). *praeterea nominantur*: -a agrestis (*cf. l. 37*): PALLAD. vet. med. ed. Sv. 1, 2 PS. APVL. herb. app. p. 296, 13 H.-S. DIOSC. 2, 102 (*gr. 2, 118* χερσαίας. *cf. Berendes, Diosk. Arzneimittell. p. 217*: '*Malva vulgaris Fries*'). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 22 GLOSS. -a communis: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 22. -a domestica: GLOSS. III 592, 44 *al.* -a erratica: PELAGON. 132 (*cf. Hippiatr. II p. 76, 13* μαλάχης ἀγρίας). 266. MARCELL. med. 4, 14 *al.* PS. APVL. herb. 40 tit. (silvatica *var. l.*). l. 3 H.-S. *al.* GLOSS. -a hortensis *sim.*: PS. APVL. herb. 40 l. 21 H.-S. rec. β. DIOSC. 2, 102 hortina (*gr. 2, 118* κηπευτή. *cf. Berendes, Diosk. Arzneimittell. p. 217* '*Malva silvestris L.*'). PS. DIOSC. Vind. 2, 118 μαλάχη κηπαία· Ῥωμαῖοι μάλβα ὀρτένσε. GLOSS. -a rustica: PS. APVL. herb. 40 l. 21 H.-S. PS. DIOSC. Vind. 2, 118 μαλάχη ἀγρία ... Ῥωμαῖοι μάλβα ῥούστικα. -a usualis: CAEL. AVR. chron. 4, 7, 95. 97. *adde*: PLIN. nat. 19, 63 arbor -ae (*cf.* 19, 62. *Theophr. hist. plant. 1, 3, 2. Steier, RE XIV 926, 39*).

3 *de usu* (*fuse*: PLIN. nat. 20, 222 *sqq.* GARG. MART. med. 5 PS. APVL. herb. 40 DIOSC. 2, 102. *de cultura*: PLIN. nat. 19, 170 PALLAD. 3, 24, 9. 11, 11, 3): a *cibus hominum frugaliorum ventrem solvens*: CIC. epist. 7, 26, 2 a ... -a deceptus sum (*cf. quae antecedunt*). MORET. 72 HOR. epod. 2, 58 gravi -ae salubres corpori. carm. 1, 31, 16 leves (PORPH. corpori leves). OV. fast. 4, 697. CELS. 2, 20, 1 *inter cibos aegrotantibus utiles* (*cf.* 2, 29, 1 *al.* SCRIB. LARG. 99 PLIN. nat. 20, 221 *al.*). MART. 3, 89, 1 mollibus utere -is. 10, 48, 7. APIC. 3, 80 -as minores .... -as maiores. 4, 133. 180. 181 folia -arum. 5, 201 flores -arum. EDICT. imp. Diocl. III/IV 6, 5 (*inter holera*) -ae maximae. 6, 6 ANTHIM. 50 *al.* b *in medicina* (*cf. l. 62*): *ad potiones*: CELS. 5, 27, 12^B ius -ae. SCRIB. LARG. 147 -ae seminis. 184 -a discocta. 186 -ae sorbitio. PLIN. nat. 20, 223 *al.* PELAGON. 152 *al.* *ad gargarismata*: PLIN. nat. 28, 189 MARCELL. med. 14, 36 *al.* *clysteribus*: CELS. 2, 12, 2^D *aqua*, in qua ... -a decocta sit. 7, 27, 6 PLIN. nat. 20, 227 PELAGON. 132 *al.* *ad instillationes, lotiones, vaporationes sim.*: CHIRON 458 MARCELL. med. 6, 32. 9, 44 CAEL. AVR. chron. 2, 1, 22. *imponitur*: CELS. 5, 28, 11^F -a contrita. PLIN. nat. 20, 223. 21, 78 -ae suco ... perungui. 22, 34 *al.* SER. SAMM. 34 -ae radix decocta. 962. PELAGON. 266 *al.* *alligatur, substernitur*: PLIN. nat. 20, 225 *sqq.* MARCELL. med. 27, 87. c *ad texturas*: CINNA carm. frg. 11 *Arati carmina* lēvis in aridulo -ae descripta libello (*cf.* ISID. orig. 6, 12, 1 *scribebant etiam in* textilibus ... -arum foliis. *cf. Birt, Kritik u. Herm. p. 253*). ISID. orig. 19, 22, 12 *v. s.* molochinus.

malvāceus, -a, -um *ab* malva, *cf.* betaceus. NOT. Tir. 104, 32 -atius. *adi.*: PLIN. nat. 21, 19 alia *rosa* funditur e caule -o folia oleae habente — mucetum vocant (*sc. Althaea rosea Cav.*). *subst.*: PRISC. gramm. II 116, 2. Probus ... ponit: ... 'haec ... malva, hic ... -us' (*cf.* CHAR. gramm. p. 42, 17. 197, 2 B. DOSITH. gramm. VII 395, 14). GLOSS. III 567, 34 licomonus i. -us maior.

malvaviscus, -ī *m. a* malva *et* hibiscus (*cf.* evis [vis] malba *s. v.* hibiscus. *Sofer, Etym. d. Isid. p. 130. Meyer-Lübke s. v.*). *i. q. hibiscus*: [CHIRON 885 *ci. Heraeus, ALL 14, 1906, 123*; malum ausitum *trad.*] ISID. orig. 17, 9, 75 althaea malva agrestis sive -us (eviscus, alba viscus *var. ll.*; *cf. s.* hibiscum). GLOSS. III 547, 61 mal⟨vavisc⟩us malva agrestis. 563, 18 fesmerion -o. 568, 64 μολόχην -o.

malvella, -ae *f. a* malva *dem.* ISID. orig. 19, 22, 12 *v. s.* molochinus. *Brandt.*

1. *mālum, -ī *n.* [*gr.* μῆλον, *dor.* μᾶλον. *J. B. H.*] *de originatione*: VARRO ling. 5, 102 -um quod Graeci Aeolis dicunt μᾶλον. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 180, 4 sqq. B. ne ... simpliciores aliqui arborem -i (*cf. p. 211, 30*) malam arborem putent et a malitia dictam, dicamus nos arborem meli, Graeco quidem nomine utentes, sed simplicioribus quibusque Latinorum notiore quam -i (*cf. s. v.* melum). ISID. orig. 17, 7, 3 -um a Graecis dictum, quod sit fructus eius pomorum omnium rotundissimus: unde et haec sunt vera -a, quae vehementer rotunda sunt. *notatur* ma: CIL IV 5548. mal: CIL IV 5550 XV 4783. 4784 (*ubique de -is Cumanis in amphoris conditis*). *de prosodia prioris syll.*: VLT. SYLL. gramm. IV 260, 2 -um pro pomo et arbore -i ... cum accepimus, prima syllaba longa erit; ... at si pro pernicie vel labore dictum fuerit, brevis erit. *corripitur*: CYPR. GALL. gen. 68 (*v. p. 210, 3*). *de genere*: PS. ASPER gramm. suppl. 41, 23 (*inter appellativa generis neutri*). *de differentia generis arboris et fructus v. p. 211, 6. 13 sqq. et cf. p. 211, 65.* *legitur* māla, -ae *f.* (*cf. Svennung, Unters. zu Pallad. p. 117 sq.*): *de arbore v. p. 210, 28.* *de fructu* (*cf. vol. VI 2175, 65*): ITALA cant. 6, 6. 8, 2 (RevBén. 38 [1926], 103 sq.). CHIRON 106 (male *trad.*, -i *Oder*). 709. 823. 826. 980 (-as *trad.*, -a *Oder*). ANON. med. ed. Piechotta 136 (-a⟨s⟩ citonias). 152 DIOSC. 1, 50. 3, 143. 4, 6. 71 *al.* ORIBAS. eup. 4, 74 (rec. Aa) *al.* -us *v. p. 210, 64*; *de arbore v. s.* 1. mālus. *de signif.* (*cf. etiam p. 211, 13. 66*): GLOSS.^L III Abol. MA 55 -um melum (V Aa M 62 -a: mela vel crimina). II Abav. MA 39 -um (malus *var. l.*) arbor navis vel genus pomi (V Aa M 84). *nota lusum verborum* -um *et* mălum (*cf. l. 43*): PLAVT. Amph. 723 (*v. p. 209, 17*). AVSON. 395, 5. *de natura, generibus, usu v. Benzinger, RE I 2700 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, CIC. (*semel*), *praecipue apud medicos et scriptores rei rusticae; posteriore Latinitate occurrit* -um *et* melum (*q. v.*). [*dub. vel corr.*: VERG. ecl. 1, 37 -a *R*, poma *cett.* COLVM. 5, 10, 20 *falso trad. pro* mororum. PLIN. nat. 28, 37 *v. adn. Mayh.* *interpret. minus certae*: CIC. epist. 9, 20, 1 me ... a te, ut scurram velitem, -is oneratum esse non moleste tuli (*alludi videtur ad v.* mălum, *cf. Tyrrell-Purser IV p. 321 et Süpfle-Boeckel*[11] *p. 272*). CIL IV 1186 venati⟨o⟩ ... -a (*sc. populo distribuenda an de antemnis vela sustinentibus?*) ⟨et⟩ vela erunt (*cf.* 1187).]

I *fructus arboris mali*: A *de certis generibus* (*cf. etiam p. 210, 30 et v. Benzinger l. c. 2705 sq.*): *enumerantur*: VARRO rust. 1, 59, 1 -a struthea, cotonea, Scantiana, Scaudiana, orbiculata *eqs.* COLVM. 5, 10, 19 -orum genera exquirenda maxime Scaudiana, Matiana, orbiculata, Cestiana, Pelusiana, Amerina, Syrica melimela, cydonia, quorum genera tria sunt, struthia, chrysomelina, mustea. *cf.* 12, 47, 5 PLIN. nat. 15, 47 sqq. (*cf.* 1, 15, 14 -orum genera XXX). EDICT. imp. Diocl. III/IV 6, 65 sqq. *de pretiis variorum generum.* MACR. Sat. 3, 19, 2 (*ex Cloatio Vero* [frg. 7 p. 470 F.]) -orum enumeranda sunt genera XXIII. *afferuntur singula genera* (*elliptice nominata omisi*): aestivum: COLVM. arb. 25, 1 GARG. MART. med. 42. Amerinum: *v. vol. I 1886, 30.* Assyrium: PLIN. nat. 1, 12, 7. 11, 278. 14, 7. citreum: *v. vol. III 1206, 22 sqq.* Cumanum: *v. supra l. 19.* Cydoneum (cotoneum): *v. Onom. vol. II 786, 16. 56 sqq.* granatum (*cf. p. 206, 21 et Steier, RE XIV 928 sqq.*): *v. vol. VI 2175, 34 sqq.* graneum (*cf. p. 206, 31*): ITALA cant. 8, 2 (RevBén. 38, 1926, 104) DIDASC. apost. 76, 30. lapidosum: CYPR. GALL. num. 330 lapidosa vocantur seu granata magis. Mallianum: GARG. MART. med. 42. Matianum: *v. s. h. v.* Medicum: SERV. georg. 2, 126. orbiculatum: CAEL. Cic. epist. 8, 15, 1 CELS. 2, 24, 2 SCRIB. LARG. 104 PLIN. nat. 29, 53 PORPH. Hor. sat. 2, 3, 272 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 34. Persicum: CELS. 6, 7, 1^D PLIN. nat. 15, 39. Picenum: PRIAP. 51, 7. Punicum: *v. s. h. v.* Scaudianum: CELS. 2, 24, 2. 4. 26, 5 (*an* Scantianum?). SCRIB. LARG. 104 PLIN. nat. 15, 58 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 34. silvestre: CELS. 4, 26, 5 PLIN. nat. 7, 25. 23, 104 MARCELL. med. 31, 14. strut(h)eum: VARRO rust. 1, 59, 3 PLIN. nat. 13, 11. 21, 142. 23, 91.

B *in universum* (*nota sing. collectivum*: *l. 80. p. 209, 3. 5. 11. al.*): 1 *de condicionibus naturalibus*: a *de natura vel forma*: VARRO ling. 7, 91 in -o Punico discrimen (*i. membrana. cf.* PAVL. FEST. p. 42). 9, 92 saepe gemina facie -a negamus esse similia, si sapore alio sunt. rust. 1, 68 pensilia, ut uvae, -a et sorba, ipsa ostendunt, quando in usum oporteat promi. CIC. div. 2, 33 semina -orum, quae in iis ... inclusa sint, in contrarias partis se vertere. COLVM. 5, 10, 16 cum iam matura -a fuerint. 10, 410 exiguo properant mitescere Persica -o. 12, 47, 2 *lanugo* -is (*sc. cydoneis*) inest. PLIN. nat. 15, 109. 15, 116. 23; 116 -a piraque iumentis portatu mire gravia sunt. APVL. mund. 36 levitas -i. ANTH. 133, 3 ingenuo flavescunt -a colore. HIER. hom. Orig. in cant. 2, 6 p. 50, 14 B. *de sapore et odore.* MACR. Sat. 3, 19, 1 nuces et -a sic dividunt *eqs.*

[*Richter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *de proventu*: VERG. ecl. 8, 53 aurea durae -a ferant quercus (*cf.* georg. 2, 33 -a ferre pirum [PROP. 4, 2, 18]. 2, 127 Media fert ... saporem felicis -i. PLIN. nat. 13, 103. 34, 14 *al.*). COLVM. 7, 9, 8 ager ... -a, pruna ... praebeat (*cf.* ANTH. 471, 3 dant -a rubentia silvae). 10, 16 *terra* iniussi consternitur ubere (*i. copia*) -i. 10, 364 decussa pluit arbore nimbus ... teretis -i. *al.* *nota*: HIER. in Zach. 3, 12 p. 1516[C] arbor -orum granatorum (*cf. p. 201, 39 et 211, 30*). c *de cultura, messe*: VERG. ecl. 8, 37 te roscida -a ... vidi ... legentem (*cf.* PLIN. nat. 15, 59 -a colligi). COLVM. 5, 10, 15 ea res emendavit acorem -orum. 12, 46, 2 vascula ... dependentibus -is aptant. CALP. ecl. 2, 42 ars mea nunc -o pira temperat. d *de damnis*: DIRAE 17 immatura cadant ramis pendentia -a. PRIAP. 72, 4 *v. p. 5, 49.* COLVM. 5, 10, 16 ne in arbore hient. 12, 46, 2 ne pluviis -a rumpantur. PLIN. nat. 17, 230 vermiculationem ... sentiunt. 17, 266 ⟨ne⟩ -a putrescant. MART. 10, 94, 4 nec furem plumbea (*i. vilia*) -a timent. *al.*

2 *de usu*: a *pro cibo sunt* (*bestiis l. 18*): α *in universum*: PLAVT. Amph. 723 praegnati oportet et malum et -um dari. VARRO rust. 3, 16, 24 ⟨e⟩ -o Punico ... cibum carpant *apes* (3, 16, 25). CAEL. Cic. epist. 8, 15, 1 milites -is orbiculatis ... pasti. COPA 19 suave rubentia -a *posita sunt* (*cf.* OV. met. 8, 675 redolentia. PETRON. 66, 4. 69, 7. *in secunda cena offeruntur*: HOR. sat. 1, 3, 7 ab ovo usque ad -a [*cf.* PORPH. *ad l.*]. 2, 4, 73 *uvam* cum -is ... imposuisse [*v. Heinze ad l.*]). MART. 3, 65, 1 -um mordente puella. IVV. 5, 153 tu scabie frueris -i. 11, 74 SVET. Dom. 21. ADNOT. Lucan. 6, 740 (*cibus magicus Proserpinae. cf.* PROB. Verg. georg. 1, 36 sqq.). VVLG. num. 13, 24 (*cf. interpret. allegoricam* PS. ORIG. tract. 11 p. 118, 25). APIC. 4, 170. 174 *al.* *adhibentur ad potiones* (*cf. infra l. 46*): COLVM. 12, 19, 4 -a cydonia ... *musto* adiciat (*cf.* VVLG. cant. 8, 2 mustum -orum). PLIN. nat. 14, 103 vinum fit e ... -orum ... omnibus generibus (*cf.* PS. AVG. serm. 223, 3). β *conduntur, conservantur sim.* (*cf. p. 208, 20*): CATO agr. 143, 3 in doliis ... -a strutea habeat *dominus. ibid.* condita habeat (*cf.* VARRO rust. 1, 59, 1 COLVM. 12, 47, 3 PLIN. nat. 15, 60. 63). VARRO rust. 1, 59, 3. COLVM. 2, 21, 3 -a pira ficos pandere. 12, 10, 2 genera pirorum et -orum condiuntur. 12, 14, 1 in sole ponuntur. 12, 44, 8. 12, 46, 3. 5 cretā ... illinere (*cf.* 12, 46, 7. 12, 47, 1. PLIN. nat. 15, 64 crustant gypso vel cera). *al.* PLIN. nat. 15, 65 *al.* b *in arte medica*: CATO agr. 126 *ad tormina* (COLVM. 12, 42, 1 SCRIB. LARG. 111). CELS. 2, 24, 2. 2, 27 refrigerant ... -a austera (*cf.* 2, 33, 3). 2, 30, 3 *astringunt.* 4, 9, 3 aqua ..., in qua -um ... palmulaeve decoctae sint (*cf.* 4, 26, 8. 5, 28, 4 -a ... cocta atque contrita [6, 18, 8[A]]. 6, 6, 1[L] SCRIB. LARG. 41 *al.*). 4, 26, 5. 9 contunditur (*cf.* PLIN. nat. 23, 109). 6, 11, 1. 6, 13, 4. SCRIB. LARG. 104. 193. PLIN. nat. 23, 100 varietates ... medicinarum ... -a habent. 23, 107 *al.* GARG. MART. med. 41. 42. PELAGON. 57 de -is granatis ... pulverem facito (*cf.* VEG. mulom. 2, 38). *et saepe.* *de partibus -orum*: CELS. 4, 12, 10 -i *sucus* (6, 7, 2[A.B] *al.* SCRIB. LARG. 104 PLIN. nat. 20, 118). 4, 15, 3 ex -o cotoneo medium (*cf.* 6, 9, 3). 5, 19, 15 capitulorum Punici -i (*v. vol. III 351, 3*). 6, 7, 1[D] ex nucleo -i Persici. COLVM. 9, 13, 5 grana -i Punici tunsa (*v. vol. VI 2194, 47 sqq.*). SCRIB. LARG. 62 corticis -i (*v. vol. IV 1070, 36 sqq.*). 234 corium (*v. vol. IV 954, 7 sqq. et cf.* malocorium). PLIN. nat. 22, 90 in ... -i calyce (*v. vol. III 200, 22*). 22, 103 cum tegmine Punici -i (23, 85. *cf.* ORIBAS. syn. 2 add. p. 846 -i granati tunicas). *et al.* c *donantur*: PRIAP. 86, 13 suave olentia -a *Priapo immolantur.* PETRON. 56, 8 contus cum -o *datus est* (*sc. ut significaretur* contumelia). AVIEN. carm. ad Flav. 3 si ... tuus Lybica rate misit agellus Punica -a (*cf.* AVSON. 395, 2). *praecipue inter amantes* (*cf. l. 76, 78. 84*): CATVLL. 65, 19 missum sponsi furtivo munere -um (ANTH. 218, 1. 715, 1). VERG. ecl. 2, 51 cana legam tenera lanugine -a ([*v.* SERV. *ad l.*]. 3, 71 lecta aurea -a decem [*cf.* PROP. 2, 34[b], 69]. CLAVD. carm. min. 25, 15). 3, 64 -o me Galatea petit. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 272 solent amantes semina ex -is orbiculatis ... mittere in cameram. ANTH. 218, 5 tu licet adportes stringentia -a palatum. *cf.* VVLG. cant. 2, 5 stipate me -is, quia amore langueo. d *alii usus*: PLIN. nat. 13, 9 *unguentum* constat ... -i granati cortice. 13, 11 e -is quoque ... fit oleum (15, 28). 19, 15 Aethiopes Indique e -is *lina faciunt.* 35, 184 *alumen* an sit adulteratum deprehenditur suco Punici -i.

3 *in fabulis* (*cf. supra l. 25*): *Hesperidum* (*cf. l. 76*): LVCR. 5, 32 aureaque Hesperidum servans fulgentia -a ... serpens (SCHOL. Iuv. 14, 113. *cf.* SERV. georg. 1, 244). PROP. 2, 24[b], 26 tibi ab Hesperio -a dracone ferat (*cf.* SEN. Herc. f. 350). AVIEN. Arat. 180 AVSON. 366, 11 -a Hesperidum destricta. HYG. astr. 2, 3 p. 33, 17 *al.* *nota interpretationem de melis* (*pecoribus*): VARRO rust. 2, 1, 6 Hesperidas, unde aurea -a, id est secundum antiquam consuetudinem capras et oves [quas] Hercules ... exportavit (*cf.* SERV. Aen. 4, 484). *Atalantae*: CATVLL. 2, 12 aureolum ... -um. VERG. ecl. 6, 61 Hesperidum miratam -a puellam. OV. met. 10, 677 HYG. fab. 185, 3 p. 117, 11. *Acontii*: PRIAP. 16, 5 -um, quod littera pinxit Aconti. OV. epist. 19, 209 volubile -um verba ferens ... insidiosa. 19, 237. 20, 107 AVSON. 416, 16. *Discordiae* (*vel Paridis*): SERV. auct. Aen. 1, 27 de -o aureo. CLAVD. DON. Aen. 1, 25 p. 14, 25 in iudicio -i aurei (*cf.* 10, 90 p. 305, 21 causam -i aurei). HYG. fab. 92, 1 p. 87, 21 AVG. civ. 3, 25 p. 137, 12 D. 18, 10 p. 268, 5. *in imitatione fabulae*: APVL. met. 10, 32 Phrygius iuvenis -um quod tenebat aureum ... puellae tradidit. *proverbialiter*: IVST. 12, 15, 11 -um Discordiae (CONC.[S] I 5 p. 143, 14). AVG. civ. 7, 15 p. 293, 1 D. tamquam de -o aureo ... contendunt. *Evae*: CYPR. GALL. gen. 68 ne forte -um noxale legatis.

4 *similes sunt aliae res*: a *forma*: PLIN. nat. 12, 72 carduum similem -o (*cf.* 15, 47 bacis similiora quam -is. 26, 49. 27, 44. 37, 170). 19, 67 forma *cucumerum* ... -i cotonei effigie. 21, 96 helxine ... veluti -um extuberat. *al.* CHIRON 709 mirmix ... quomodo -a. 980. VVLG. cant. 4, 3 sicut fragmen -i Punici, ita genae tuae (6, 6 cortex -i [*pertinet etiam ad c*]). *et al.* b *magnitudine*: PLIN. nat. 12, 38 -i cotonei amplitudine cucurbitas (13, 47). 13, 110 radicem ... -i cotonei magnitudine (*cf.* 16, 27. 19, 34. 29, 53 PS. APVL. herb. 65 l. 13 H.-S.). c *colore*: LYGD. 4, 34 color purpureus, ut ... autumno candida -a rubent. PLIN. nat. 37, 102 sandaresum ... -i colore. 37, 161. 191. ANTH. 485[a], 125. d *odore vel sapore*: PLIN. nat. 12, 103 palma ... viridis odore -i cotonei (21, 176. 22, 53 VVLG. cant. 7, 8). 27, 116 sapor -i cotonei. DIOSC. 4, 6 gustum similem habens -ae (*gr. 4, 6* μήλῳ) quidoniae. e *vi, praestantia*: PLIN. nat. 23, 141 mespila ... -o propiorem vim habent (27, 55). VVLG. prov. 25, 11 -a aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.

C *translate i. q. genae* (*in versione term. gr. med.* μῆλα *pro* παρειαί): PS. SORAN. quaest. med. (ALL 14) p. 366, 24 nasus ... dicitur, quod inter -a eminet. VINDIC. gyn. p. 435 subposita sunt ... ossa oculis, quas -a (*d*, malas *c*, mila *p*) vocamus. ALEX. TRALL. 2, 7 lingua aspera et -a rubea. GLOSS. III 175, 8. 247, 60 τὰ μῆλα -a.

II *i. q. malus arbor* (*fere de -o Punico.* [*ea exempla, quibus genus neutr. non aperte aut forma aut attr. indicatur, s.* 1. malus *attuli exceptis loc. l. 33 allatis, de quibus v. p. 211, 18.* *fem.* -a, -ae *v. l. 36. 40. 43. 51*]): *de cultura, proventu sim.*: CATO agr. 7, 3 -a strutea, cotonea, Scantiana, Quiriana, ... -a mustea et Punica ... quam plurima serito (51. 133 COLVM. 5, 10, 15. 19 PLIN. nat. 1, 12, 7. 17, 59) aut inserito ([40, 1 PLIN. nat. 17, 111 PALLAD. 5, 4, 4 *al.*]. *cf.* 41, 1 -orum insitio. 48, 3 semen ... -orum serito). 7, 3 uti *stercus* pabulum -orum fiat. 127 -um P. ubi florebit (COLVM. 11, 3, 17. 40 PLIN. nat. 19, 135 VVLG. cant. 7, 12. *cf.* ITALA cant. 6, 10 [RevBén. 38, 1926, 103] si effloruerint -ae granatae [ῥοαί, VVLG. -a P.]). PLIN. nat. 18, 106 -a et pira praeterquam hiberna aut praecocia. 34, 133 cinerem ... cotonei (*cf. l. 30. 50. 55*) -i. ARNOB. nat. 5, 6 p. 178, 12 -um cum pomis ... P. nascitur. 5, 12 p. 184, 25 arbor -i ... P. (DIOSC. 3, 99 ex arbore -e Matiane [*gr. 3, 89, 1* ἐκ μηλέας]. *cf. p. 209, 7 et 211, 30*). AMBR. Isaac 8, 64 -orum granatorum specie (*cf. vol. VI 2175, 47. 76*). VVLG. Ioel 1, 12 palma et -um et omnia ligna agri aruerunt. ORIG. in I reg. 1 p. 1, 19 B. -a vel palmas. ISID. orig. 17, 7, 4 -a Cydonia (*sg.*). *de partibus*: PAVL. FEST. p. 113 virgula ... ex -o P. incurvata. CELS. 4, 24, 1 -i P. tenues radiculas colligat (*cf.* MARCELL. med. 28, 10 radix). 5, 22, 2[B] floris P. -i (SCRIB. LARG. 85 PLIN. nat. 30, 50 MARCELL. med. 17, 24 *al. paulo aliter*: HIER. in Zach. 3, 12 p. 1516[C] post flores vineae et -i P.). PLIN. nat. 12, 48 P. -i foliis (MARCELL. med. 1, 53. 20, 26. 28, 10). ISID. orig. 17, 7, 3 *v. p. 208, 17.* *in compar.*: PLIN. nat. 12, 124 arbor ... coteneo -o similis. 22, 146 folia ... -i cotonei effigie (*cf.* DIOSC. 3, 35 -ae [*gr. 3, 33, 1* μηλέᾳ] quidoniae similia). ITALA cant. 2, 3 (Ambr. in psalm. 118 serm. 5, 9 *al.*) tamquam -um (μῆλον, *Vulg.* malus) inter ligna silvae. VVLG. cant. 4, 13 *v. p. 206, 51.* *terminus agri*: GROM. p. 352, 2 L. pro terminibus plantavimus ... -a cotonea (*cf.* p. 308, 19. 347, 26). *in nomine loci urbis Romae*: SVET. Dom. 1, 1 regione urbis sexta ad -um P. REG. urb. p. 9, 7 regio VI ... continet ... -um P.

III *in appellatione aliarum plantarum*: A malum terrae (terrestre: *l. 67. 74,* terrenum: *l. 72,* -us t.: *l. 64; v. etiam Thes. gloss. s. v.*): *de aristolochia* (*cf. vol. II 584, 37*): SCRIB. LARG. 202 t. -i, quod ἀριστολοχίαν Graeci dicunt. 206 PLIN. nat. 25, 95. 1, 25, 54 PS. APVL. herb. 19 l. 26 H.-S. PS. DIOSC. Vind. 4, 3 p. 6, 14 τέρραι μάλουμ. *de cyclamino*: PS. APVL. herb. 17 l. 16 H. S. ORIBAS. eup. 2, 1 C 33 cyclaminum qui et terrae -us. GLOSS. *de mandragora* (*cf.* NOT. Tir. 105, 32[b] -a mandragora): PS. DIOSC. Vind. 4, 75 p. 234, 15 μανδραγόρα (*cf.* GLOSS. III 569, 60) ἄρρεν ... Ῥωμαῖοι μάλα κανίνα, οἱ δὲ μάλα τερρέστρια (*cf.* PS. DIOSC. herb. fem. 15). ISID. orig. 17, 9, 30. *de bacis mandragorae*: CELS. 3, 18, 12 PLIN. nat. 8, 101. 25, 148 sqq. ISID. orig. 17, 9, 30. *in usu medicinali*: SCRIB. LARG. 63 t. -i p. *tot* (106. 165. 166. 202. 220 PELAGON. 35 CHIRON 769. *saepe.* VEG. mulom. 3, 13, 3 -i terreni. 3, 18, 4). 236 t. -i ... radix (MARCELL. med. 31, 23). GARG. MART. cur. boum 4 -um t. ... conterito. 5 bos -um t. bibat. PELAGON. 52 -um terrestre legis et findis in multas partes.

B *alia*: PLIN. nat. 26, 88 calculos pellit -um erraticum. PS. APVL. herb. interp. 80 l. 48 H.-S. *rosmarinum* Latini -um lentum *appellant.*

comp.: malicorium, -fer; malogranatum, -mellum. *deriv.*: malarium, malinus. *Richter.*

2. malum, -ī *n. v. s.* malus, -a, -um.

3. malum, -ī *n.* (*an* malus, -ī *m.?*). *orig. inc.* *i. q. interior pars mollis ungulae cornu tecta*: CHIRON 734 inter ungulam et -um (μαλλόν *Bücheler,* talum *Oder dubitanter coni.*).

? **malundrum,** -ī *n. orig. inc.* *i. q. genus herbae ignotum*: PLIN. nat. 26, 40 iocerini ... medetur herba -um (malandrum *E,* me- [R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

landryum *edd. vett.*) nascens in segete ac pratis flore albo odorata. 1, 26, 24. *R.*

1. ˣmālus, -ī *f.* [*cf.* mālum. *J.B.H.*] VEL. gramm. VII 80, 5 *de scriptura per unam* l. *prosodia prioris syll. a* 3. malus *discernitur*: QVINT. inst. 1, 7, 3 ut '-us' arborem significet an hominem non bonum, apice distinguitur. *de genere* (*cf. infra l. 62*): DIOM. gramm. I 327, 14 incerti sunt generis ... inter femininum et neutrum ... pirus, prunus, -us; sed neutro fructum, feminino saepe ipsas arbores dicimus (*inde* DON. gramm. IV 375, 35 POMP. gramm. V 163, 30 CONSENT. gramm. V 346, 2. *cf. et* SCHOL. Hor. carm. 1, 14, 5). PRISC. gramm. II 142, 11 differentiae significationis causa mutant genera ... haec -us hoc malum. GRAMM. suppl. 238, 23 haec -us de arbore, quae est mater foetantium, hoc malum de fructu i. pomum. PLAC. Gloss.[L] IV M 3 -us granata arbor generis feminini, pomum vero generis neutri est. *neutr.* malum *et fem.* mala (*de arbore*) *v. p. 210, 26 sqq.* *de signif.*: GLOSS. -us μηλέα. apuldur (*vel* apuldro [*anglosax.*]). III 614, 1 -us granata arbor qui pumellos (*i.* pomellos?) portat. *legitur inde a* VARRONE. [CATO agr. 7, 3. 41, 1. 48, 3 *s.* 1. malum *attuli (v. p. 210, 33), quod idem scriptor iis locis, quibus genus aperte cognoscitur, arborem quoque ubique gen. neutro significat. dub. interpr.*: APVL. met. 9, 7 nos putas aes de -o habere (*huc refert Kirchhoff, de Apul. clausul. arte 1902 p. 28 tamquam proverbialiter dictum interpretans 'quaestus sine labore percipere'; sed cf. p. 226, 27*).]

i. q. *arbor mala ferens* (Assyria: *v. infra l. 47*; granata: *v. l. 17*; hiberna: PLIN. nat. 16, 84; Punica: *v. infra l. 36. 40. 45. 48*; silvestris: PLIN. nat. 16, 114 *et infra l. 41*): **1** *in universum*: NVX 29 hoc in notitiam veniat -oque piroque. PAVL. FEST. p. 124 Melia hasta a ligno -i dicta. PLIN. nat. 16, 91 in pomo ipso -i. 17, 71 -orum ... semina (17, 72). ITALA cant. 2, 3 (Ambr. in Luc. 7, 179 *al.*) arbor -i (PALLAD. 11, 12, 9 Ps. AVG. categ. 1. *cf.* VVLG. cant. 8, 5 sub arbore -o *et v. p. 208, 14. 22. 210, 39*). PALLAD. 12, 7, 23 pirorum plantas ... et -orum (*seq. genera*). CYPR. GALL. gen. 77 felicia germina -i. **2** *de natura, proventu sim.*: VARRO rust. 1, 7, 6 multa sunt bifera, ut ... -us in agro Consentino (*cf.* PLIN. nat. 16, 114. 115 triferam). 1, 40, 5 neque enim si -us *arbor est*, pirum *recipit*. 1, 41, 4 -us Punica ... ad crescendum prona *est*. VERG. georg. 2, 70 steriles platani -os gessere valentes. PRIAP. 61, 2 quereris ..., quod quondam bene fructuosa -us ... sterilis ... adstem. PLIN. nat. 16, 74 *sqq. passim*. 16, 137 cum ... abundent ibi ... -i et piri laudatissimae. 17, 241 -um Punicam stirpe fructum tulisse. 18, 34 (*e Catone*) silvestris pirus -usque frumentarii soli notae *sunt*. *al.* MACR. Sat. 3, 20, 2 felices arbores putantur ... pirus, -us, vitis. **3** *de cultura et usu*: VARRO rust. 1, 40, 6 ut sit utraque *arbor* -us, ita inserere oportet (*cf.* PLIN. nat. 15, 42. 57. PALLAD. 8, 3, 1). 1, 41, 3 in fico et -o Punica ... continuo *incidunt*. COLVM. 3, 21, 11 cacumina ficorum ... et -orum depangere. PLIN. nat. 12, 15 -us Assyria ... venenis medetur. 17, 67 hoc modo plantantur ... -i. 17, 86 Punicis -is substrato lapide. 17, 88. 96. 100 -is haec fuit inoculatio antiqua. 17, 119. 136. ITALA Matth. 3, 10 (cod. k) securis ad radicem -orum (δένδρων, *Vulg.* arborum) posita est (*trop.*). PALLAD. 15, 78 sociam mutat -us amica pirum. *commemorantur serta de -o ludis Pythicis facta*: AVSON. 386, 4.

deriv.: maletum, malinus. *comp.*: malogranatus.

2. ˣmālus, -ī *m.* [*i. q. theod.* mast '*contus, malus*'; *cf. hibern.* matan '*clava*'. *J.B.H.*] *de originatione*: SERV. Aen. 5, 487 dictus est -us, vel quia habet instar mali in summitate, vel quia quasi quibusdam malis ligneis cingitur, quorum volubilitate vela facilius elevantur (ISID. orig. 19, 2, 8). *de genere*: PROB. nom. gramm. IV 215, 24 nomina arborum generis masculini ut ... -us, sed non (*del.? an* nisi *suppl.?*) arbor navis. *cf. etiam* SERV. Aen. 5, 487 SCHOL. Hor. carm. 1, 14, 5. *in differentiis*: CAPER gramm. VII 100, 16 hic -us navis, haec malus frugifera arbor (*cf.* SCHOL. Verg. Veron. Aen. 5, 487). PROB. app. gramm. IV 201, 6 si -um producta proferatur, velum vel arbor navis necesse est ut intellegatur, si ... correpte ..., id quod est pessimum. DIFF. ed. Beck p. 68 -us masculino genere producta prima syllaba arborem navis ostendit, -a autem poma dicuntur. *neutr. v. l. 70*. *de signif.* (*cf. p. 212, 4*): GLOSS. -us ἱστός (*cf. l. 70*). -us navis ἱστίον. GLOSS.[L] I Ansil. MA 503 -us arbor navis (*cf. l. 64*). V Aa M 87 -us extremitas arborum navis. *nota*: GLOSS. -um ἱστὸς (*cf. l. 67*) πλοῖον. *cf. p. 208, 35*. *legitur inde ab* ENN. (*l. 74*) *et* PLAVTO (*p. 212, 42*) *praecipue apud poetas; in prosa oratione inde a* CATONE, VARRONE, CIC. [*loco manco*: CATO inc. libr. frg. 18 -um deligatum, parastatae iunctae.]

A *latiore sensu i. q. trabs longa, pertica*: ENN. ann. 397 -os defindunt (defigunt *mavult Vahlen*); fiunt tabulata falaeque. VARRO ling. 7, 23 ratis ... illi ubi plures -i aut asseres. LVCR. 4, 77 vela magnis intenta theatris per -os volgata trabesque trementia flutant (*cf.* 6, 110. LIV. 39, 7, 8 -us in circo). CAES. Gall. 7, 22, 4 commissis suarum turrium -is. VITR. 10, 13, 2 -o statuto ex eo alterum transversum ... suspendit. PLIN. nat. 18, 317 -i rugis per cocleam ambulantibus (*sc. in prelo*). *ibid.* breviore -o ... derecto (*cf. Blümner, Technol. I*[2] *p. 348*). FRONTIN. strat. 3, 8, 3 Cyrus ... -os ... subrexit, quibus simulacra imposuerat. GELL. 1, 13, 12 -um ... idoneum ... faciendo arieti (*ibid.* trabe).

B *strictiore sensu i. q. arbor navis, quae tenet vela et antemnas* (SCHOL. Hor. carm. 1, 14, 5 HIER. in Is. 30, 17 p. 345[B] ISID. orig. 19, 2, 8 *al. cf.* ALF. dig. 21, 2, 44 [*vol. VI 2342, 52*]. IAVOL. dig. 50, 16, 242 -um navis esse partem): **1** *generatim*: VARRO Men. 209 cetarios ... escendere in -um alte (LIV. 30, 25, 11. *cf.* CIC. Cato 17 -os scandant). CIC. de orat. 3, 180 quid tam in navigio necessarium ... quam -i? SALL. hist. frg. 3, 9 notissimus quisque ... -o dependens verberabatur. VERG. Aen. 5, 504 sagitta ... venit adversique infigitur arbore -i. intremuit -us. 5, 511. 544. OV. met. 15, 737 serpens ... acclinia -o colla movet (*cf.* STAT. Theb. 5, 344 Orpheus). LIV. 30, 10, 5 -is antemnisque de nave in navem traiectis (*Polyb. 14, 10, 11* τοὺς ἱστοὺς καὶ τὰς κεραίας). VITR. 5, 9, 1. PLIN. nat. 2, 164 *terra* e navium -is conspicua. 7, 209 -um ... Daedalus *invenit*. 16, 195 navium -is ... praefertur abies. *al.* *est sedes velorum, antemnarum* (*cf. l. 26*): CAES. Gall. 3, 14, 6 *funes* antemnas ad -os destinabant. OV. epist. 5, 53 rigido pendentia lintea -o (*cf.* met. 11, 470 vela ... fluitantia -o [LAVS Pis. 228]. LVCAN. 5, 595 super volitantia -um vela [VAL. FL. 1, 620]). SEN. Ag. 505 altas -us antemnas ferens (*cf.* AVSON. 348, 18). LVCAN. 5, 431 reddita -o *lintea*. *nota de -o navis sideris*: CIC. Arat. 135 sq. Argo ... usque a prora ad celsum sine lumine -um, a -o ad puppim clara cum luce videtur (*cf.* VITR. 9, 5, 2 GERM. 353 AVIEN. Arat. 766. 1126 *al.*). 392 HYG. astr. 4, 7 p. 105, 14 SCHOL. Germ. Bas. p. 97, 18.

2 *in usu nautarum*: *erigitur sim.*: CIC. Verr. II 5, 88 -um erigi (VERG. Aen. 5, 487 SIL. 6, 354). VERG. Aen. 5, 829 attolli -os. APVL. met. 11, 16 -us insurgit. *armamentis instruitur*: CATVLL. 64, 225 suspendam lintea -o (PAVL. FEST. p. 37 corbes. PLIN. nat. 16, 178 vela [HIER. epist. 1, 2, 2]. *cf.* STAT. Theb. 5, 408 subnectere. CORIPP. Ioh. 1, 318 intendunt). PROP. 3, 21, 13 iungite ... lintea -o (*cf.* OV. epist. 15, 113 addimus antemnas et vela ... -is). OV. met. 11, 476 -o carbasa deducit (*syn.* arbore). SEN. Med. 324 antemnas medio ... ponere -o. VAL. FL. 1, 126 Pallada velifero quaerentem bracchia -o. 1, 312 cornua -o expediunt. STAT. silv. 3, 2, 26 vos stuppea tendite -i vincula (*cf.* AVSON. Mos. 42). VVLG. Ezech. 27, 7 ut *velum* poneretur in -o. *submittitur, armamentis nudatur sim.*: BELL. Alex. 45, 4 antemnis ad medium -um demissis. LIV. 36, 44, 2 *Romanus* vela contrahit -osque inclinat. LVCAN. 3, 45 posito ... -o. 9, 324 recto deprendit carbasa -o (*cf.* SIL. 1, 689 substringunt lintea -o. AVIEN. Arat. 677 solve ... carbasa). IVV. 12, 54 ut -um ferro summitteret. *tropice*: ITALA Is. 33, 23 (Hier. in l. p. 368[D]) *et* VVLG. -us (ἱστός) tuus inclinatus est. *tempestate, naufragio frangitur, damnum accipit*: PLAVT. Trin. 836 procellae ... frangere -um, ruere antemnas, scindere vela (CIC. Arat. 199 perfringet. *cf.* LVCAN. 1, 500 fracta ... pondera -i). LVCR. 2, 554 disiectare solet ... mare ... antemnas proram -os. HOR. carm. 1, 14, 5 ut ... -us ... saucius Africo antemnaeque gemant (*cf.* 3, 29, 58 si mugiat). LVCAN. 6, 286 -o ... tremente. SIL. 10, 324 transtra et -i ... fluitant. *addi potest*: LVCIL. 1113 armamenta tamen, -um, vel⟨a⟩ omnia servo. 1309 *fluctus* -i superat carchesia (*cf.* LVCAN. 5, 641 vix eminet aequore -us. DRAC. Romul. 8, 391 -o venit altior unda). **3** *in comparatione*: LVCIL. 483 maius bacillum quam -us navi e corbita maximus ulla est. SIL. 14, 321 trabs ... navali similis -o. HEGES. 3, 11, 1 magnitudo arboris in modum -i navalis (*gr. 3, 213* ἱστῷ νεώς). VVLG. Is. 30, 17 donec relinquamini quasi -us navis (תרן *i. pertica*) in vertice montis.

coni. c. adi.: altus: VERG. Aen. 5, 489. 511 OV. met. 14, 533. celsus: CIC. Arat. 199 VAL. FL. 1, 312. fragilis: LVCAN. 5, 595. navalis: *v. l. 52 sq.* procerus: APVL. flor. 23 p. 102. rectus: SEN. Ag. 505 LVCAN. 9, 324. rigidus: OV. epist. 5, 53 AVIEN. Arat. 766. securus: SIL. 3, 537. teres: LAVS Pis. 228. tremulus: VAL. FL. 1, 620. vagus: CATVLL. 64, 225. velifer: LVCAN. 1, 500 VAL. FL. 1, 126 STAT. silv. 5, 1, 244. *gen. coni. c. subst.* (*cf. l. 34 et 44*): altitudo: VITR. 10, 3, 5. arbor: VERG. Aen. 5, 504 (*cf.* HYG. fab. 125, 13 p. 108, 14 ad arborem -um [*F, Rose*; -i *Schmidt*]). bracchium (*cf. l. 32*): STAT. silv. 5, 1, 244. cacumen: PLIN. nat. 2, 164. calx: VITR. 10, 3, 5. caput: VITR. 10, 3, 6. carchesium *v. vol. III 439, 62 sqq.* cornu (*cf. l. 33*): VAL. FL. 8, 294. finis: HYG. astr. 4, 7 p. 105, 14. iugum: LVCAN. 2, 695. *Richter.*

3. ˣmalus, -a, -um. [*cf. c. osc.* mallom '*malum*' *et fort. c. gr.* μέλεος '*irritus, miser*', *arm.* meł, *hibern.* mell '*peccatum*', *lituan.* melas '*mendacium*'. *J. B. H.*] ISID. orig. 10, 76 -us appellatur a nigro felle, quod Graeci μέλαν dicunt. *notatur* m: CIL VIII 4320 *et* 8739 b(onis) b(ene) m(alis) m(ale). *cf.* d(olus) m(alus) *vol. V 1, 1857, 83 sqq.* *syll. priorem brevem* (*cf. p. 208, 22. 211, 5. 64*) *test.* PRISC. gramm. III 521, 13. *gen. sg. f. in* -ai (*cf.* RVFIN. gramm. VI 561, 2, *qui Plaut. Pseud. locum in codd. non iam extantem affert*): PLAVT. Merc. 692 (-ae *codd.*). *voc. sg. m.* -e *fere vitatur* (*cf.* MART. 6, 49, 7 o -us, timeto); *invenitur* VVLG. Matth. 25, 26 serve -e (*cf.* GLOSS.[L] III Abstr. MA 42 -e serve aut s. nequam. *al.*). *nota*: GLOSS. III 112, 50 -e caput (*cf. vol. III 385, 1*). *pro comp. substituitur* **pel(i)or**, -ius (-iore [*nom.*]: DIDASC. apost. 23, 22). [ex *ped-iōs, *cf.* pessum *et sanscr.* pádyatē '*cadit*'. *J. B. H.*] *de prosodia prioris syll. et scriptura per* -ii- (*cf. Sommer, Handb.*[2. 3] *155. Stolz-Leumann*[5] *49. 109*): TER. MAVR. 619 (*v. vol. VII 1, 2, 52*). PRISC. gramm. II 14, 8 antiqui solebant ... 'peiius' ... scribere *eqs.* (*trad.* -ii- *ex. gr.* IVV. 2, 19 [*v. Housm.*]). *cf.* II 89, 3 *de* -i- *cons.* (GRAMM. suppl. 78, 26). *pro*

[*Krieg-R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

superl. **pessimus**, -a, -um. [*ex* *ped-simos, *cf.* peior. *J.B.H.*] *scribitur* pesim-: INSCR. RevA. 30, 1929, 424 n. 226. *de* -um- (*cf.* ISID. orig. 1, 27, 15 GRAMM. suppl. 223, 16 [*v. p.* 122, 33. 37]): *in titulis vetustioribus superl. non inveni; codd. ubique variant inter* -u- *et* -i-, *cf. ex. gr.* PLAVT. Pseud. 1310 (-u- *A*, -i- *P*). Stich. 244 (-u- *P*, -i- *A*). *forma contaminata* pessimior: DIDASC. apost. 47, 14 pluriores et -imiores. CONC.[S] II 5 p. 745, 33 -imius. ORIBAS. (*cf. Mørland, Oribasiusübers. 174*). [*formam* pessimissimus *afferunt Wölfflin, Ausgew. Schr. 161 et alii ex* SEN. epist. 81, 22, *sed in edd. recc. ad* spississimum *illa lectio ne commemoratur quidem*]. *de ratione comparationis* (*cf.* VARRO ling. 8, 75 debuit dici ... 'malius', ... 'malissimum'. GRAMM. suppl. 77, 18 '-us malior malissimus' ... ars non permittit): CHAR. gramm. p. 145, 3 B. -us -ior -imus (149, 20 *al. cf.* GRAMM. suppl. 54, 13 -e -ius -ime [*sim.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 560, 6]). 264, 15 *facit* -us ... nequior. *apud scriptores positivo* -us *saepe opponuntur* -ior *et* -imus (*nota* -us ac [*vel* et] -imus [*cf. etiam p. 225, 80*]: TERT. adv. Hermog. 12. 13 p. 140, 5 PS. ORIG. tract. 8 p. 93, 19 ARNOB. nat. 2, 16ter. OPTAT. 1, 13 p. 15, 9 RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 211, 15 B. *cf.* IREN. 3, 24, 1. -e ac -ime: TERT. cult. fem. 2, 6 p. 722, 1 Oe. [*cf. Löfstedt, Sprache Tert. 71. Salonius, Vitae patr. 196*]), *at* deterior *et* deterrimus (*cf. etiam* DRAC. satisf. 42 -ior ... deteriorque. GELL. 2, 6, 10 -imus deterrimusque [APVL. met. 9, 14 Plat. 2, 3. 16]) *p. 215, 19. 69. 216, 40. 218, 67. 220, 29. 222, 31. al.* (*cf. etiam p. 237, 12. 239, 19*). magis -us: PLAVT. Pseud. 938 TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 7. magis -ior: *v. p. 63, 21.* maxime -imus: *v. p. 73, 67.* valde -us: CATVLL. 69, 7. HERM. vulg. 8, 6 (*λίαν πονηρά*). VVLG. Ier. 24, 3. v. -e: IREN. 1, 30, 3 AVG. in psalm. 103 serm. 1, 19. v. -imus: ITALA Matth. 8, 28 (cod. d. *χαλεποὶ λίαν. Vulg.* saevi nimis). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 41, 11 II 3, 1 p. 241, 17. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 96, 14 (*παγχάλεπα*). *de usu graduum: comparat.: pro posit.* (*elat.*): ROMVL. fab. 62 pr. rec. gall. -us -iorem non laedit neque iniquus iniquum superat (*cf. Thiele ad l.*). PRAEDEST. 3, 17 p. 658[B] quod est -ius (MAX. TAVR. serm. 100 p. 732[C] CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 6 p. 42, 7 *al.*). *cf. etiam l. 25. pro superl.* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 279*): CONC.[S] II 5 p. 5, 19 -ior est omnium (*τῷ πάντα τολμηρῷ*). *cf. p. 218, 48 sq. sequitur superlativum* (*cf. Salonius, Vitae patr. 196 sq.*): LIV. 3, 72, 2 ne -imum facinus -iore exemplo admitterent. 4, 13, 1. PLIN. nat. 12, 70. HIER. mon. Pachom. p. 86[C] insania -ima, -ior omnium malorum. *superlat.: pro posit.* (*cf. l. 25. 27 et* GLOSS.[L] I Ansil. MA 385 sq. -as: -imas. 494 -um: -imum): *respondet gr. posit.* (*cf. supra l. 28 et Mørland, Oribasiusübers. 174. Rönsch, It. u. Vulg. 416*): ITALA Is. 35, 9 (Tert. adv. Marc. 4, 24 p. 503, 4. VVLG. -a). 53, 9 *v. p. 222, 49.* III Esdr. 8, 87 (cod. c. *Vulg.* maligna). *al.* PSALT. Cas. 34, 12 (VVLG. -a). VVLG. psalm. 33, 22. Sirach 5, 17 *v. p. 218, 43.* Matth. 12, 45 *v. p. 222, 37.* apoc. 16, 2 *v. p. 218, 53.* NOVELL. Iust. 30, 5, 1 tam -imam (*οὕτω δεινήν*). *al. coni. cum posit. sequenti* (*cf. Salonius, Vitae patr. 195 sq.*): SEN. benef. 5, 15, 2 pro -imo pravoque PLIN. nat. 17, 96 -ima atque exsecranda res. CALP. decl. 20 *v. p. 214, 24.* VVLG. I reg. 25, 3 vir ... durus et -imus et malitiosus. 30, 22 -imus et iniquus. AVG. civ. 5, 19 p. 230, 3 D. *al. pro comparat.* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 281*): ORIBAS. syn. 9, 12 add. p. 300. *de signif.*: GLOSS.[L] II Abav. MA 29 -a prava perpera. PE 19 -ior deterior. 117 -imus verbosus *κάκιστος*. Philox. PE 42 -ior *χείρων*. 324 -imus *ἔσχατος κάκιστος* (325 *κάκιστος χείριστος ἔσχατος χείρων*). *cf. et p. 208, 23. 34. distinguitur* -us *ab* improbus (NON. p. 454, 29) *et* pravus (DON. Ter. Ad. 390), -ior *a* deterior (*vol. V 1, 798, 7 sqq.*) *legitur inde ab* INSCR. Dueni? (*v. l. 64*) *et* LEGE XII tab. (*v. p. 224, 55*), *adv.* -e *inde a* NAEV. (*v. p. 238, 47*), *comp. inde a* LIV. ANDR. (*v. p. 228, 51*), *superl. inde a* PLAVTO *per totam latinitatem; ubique fere usus neutr. pro subst. praevalet; admodum raro v. adhibet* CAES.: Gall. *semel habet adv.*, civ. *ter adv., quater neutr. pro subst.* [*it.* malo, male, peggio, pessimo; *francog., hisp.* mal, male; *francog.* pis; *francog. vet.* pesme. *M.-L.*]. [*loc. dub. vel corr.*: INSCR. Dueni (CIL I² 4) *dub., utrum* -o(s) *an* mano(s) *scriptum sit.* PLAVT. Bacch. frg. 2 Mil. 895 Truc. 501. 589 (*cf. Thomsen, Pleonasmus 94, 1*). CATO or. frg. 8, 4. CIC. Tusc. 4, 80 (*v. Pohlenz ad l.*). LVCIL. 56 CIC. Att. 1, 19, 2 LVCR. 6, 663 CIRIS 265 SEN. Herc. O. 1399 VELL. 2, 25, 1 *al.* PROB. app. gramm. IV 194, 4 -imus (*pro* minimus?) natu (*interpol. an* postremus *vel* postumus *n. corr.? Heraeus; vix pertinet ad notionem p. 219, 4 allatam*). *lect. var.*: CIC. Phil. 14, 13 (in -ius *ho*, impetus *opt.*). OV. met. 14, 202 (doloris *M*, -orum *cett.*). trist. 1, 1, 26 (-ior *D*, maior *vg.*). QVINT. inst. 4, 5, 28 (-imum *A*, turpissimum *BP*). *saepius confunduntur* -orum *et* laborum (*ex. gr.* OV. Pont. 2, 7, 29. 45 LVCAN. 2, 317), -imae *et* saepissime (*ex. gr.* CELS. 2, 8, 23). *persaepe confunditur adi. cum adv., cf.* SIL. 13, 50 STAT. Theb. 4, 424 GAIVS dig. 36, 1, 65, 10 TRYPH. dig. 41, 1, 52 *al. leg. e coni. plus minus probabili*: PLAVT. Amph. 158 (*add. Mueller*). Poen. 1405 (*ci. Leo*). Truc. 945 (*add. Both*). LVCIL. 1218 (maius *codd.*). FANN. hist. 1 (*add. Roth*). CIC. epist. 4, 7, 2 (maiorum *codd., item* LIV. 2, 23, 3). LVCR. 5, 1160 (*add. Lachmann*). OV. epist. 3, 44 (meis *codd.*, -is *Lehrs*). LIV. 22, 55, 3 (aliis *codd.*, -is *Gron.*). *al. falso trad.* (*cf. p. 158, 56*): PLAVT. Persa 386. Poen. 876 (*CD*). CIC. Att. 15, 3, 1 epist. frg. VIII 7 PROP. 4, 11, 70 *al.*]

I *sensu* **generali** *de eo qui (quod) a statu recto iustoque abhorret i. q.* **pravus, vitiosus, perversus,** *debito vel exspectato parum conveniens, non habilis*: **A generatim: 1** *de hominibus, praecipue iis qui officiis suis prave funguntur (saepe etiam notio s. II allata subintellegitur)*: **a** *in universum*: PLAVT. Bacch. 163 -ior magister te istaec docuit, non ego (TERT. cult. fem. 1, 2 p. 704, 2 Oe. *cf.* VAL. MAX. 6, 4, 2 magistram). Merc. 414 *v. p. 219, 19.* Mil. 1374 servum -imum (*opp.* fidelem. *cf.* Most. 874. Poen. 1030 *coni.* nequam. Pseud. 270 salve s. Athenis -ime. Trin. 1065 TER. Ad. 480 SALL. or. Lep. 21 COLVM. 1 praef. 3 QVINT. inst. 6, 3, 50 *al.* IVV. 9, 121. VLP. dig. 11, 3, 1, 4 *opp.* bonae frugi. *al.* PORPH. Hor. epod. 4, 19. *et saepe. sim.*: SEN. epist. 15, 3 -imae notae mancipia [CVRT. 5, 9, 9 -imum ... mancipium. QVINT. inst 1, 3, 14]. TAC. hist. 4, 1, 2 -imi servitiorum [ann. 3, 60, 1]). CIC. Phil. 1, 8 suasoribus (AVG. in psalm. 18 serm. 2, 13). de orat. 2, 282 patrono. rep. 1, 66 ministris (*cf.* SEN. Phaedr. 430. dial. 3, 9, 4 tam -i m. quam duces [*cf. infra l. 69*]. *al.*). off. 2, 23 -us ... est custos diuturnitatis metus. CASS. Cic. epist. 15, 19, 2 -i verborum interpretes (SEN. dial. 7, 2, 2 volgo, -imo veritatis interpreti. CLAVD. 26, 262 *al. aliter p. 223, 29*). SALL. Iug. 64, 5 consultoribus. CIRIS 63 -us (*i. fide non dignus*) istorum dubiis erroribus auctor. VITR. 7, 5, 4 iudices (SEN. benef. 4, 11, 5 PS. SEN. mon. 87. *cf. etiam l. 58. sim.*: STAT. Theb. 3, 6 -imus in dubiis augur timor). SEN. dial. 6, 10, 2 -imi (*i. debito parum satisfacientis*) debitoris (*cf.* benef. 5, 22, 1 lenta nomina, non -a. COLVM. 1, 7, 2 MAECIAN. dig. 35, 2, 30 pr. AVG. civ. 1, 3 p. 7, 27 D. [*v. Dübner ad l.*]). 10, 1, 4 opes ubi ad -um dominum pervenerunt. CALP. decl. 20 p. 18, 21 -imis comitibus et perditis. TERT. fug. 11 p. 481, 5 Oe. pastor. anim. 1, 4 paedagogum. VOPISC. Car. 16, 3 amicum (*cf.* LAMPR. Alex. 64, 4). OPTAT. 3, 5 p. 85, 18 operarios (*cf.* VVLG. Phil. 3, 2 *al.*). AVG. civ. 18, 51 p. 337, 22 D. Christianorum -orum sive falsorum (in psalm. 103 serm. 1, 9). serm. 183, 9, 13 catholici. *al. de uxore, patre sim.*: PLAVT. Men. 602 viro me -o male nuptam. Mil. 673 uxore (Stich. 109 *coni.* peius moratam. SEN. contr. 9, 6, 4 -iorem u. an novercam. MART. 8, 35, 2 TAC. Agr. 6, 1 CALP. decl. 9 p. 9, 21 *al.*). VERG. georg. 3, 282 novercae (*cf. l. 31*). OV. met. 7, 744 -o ... coniuge (SEN. rem. fort. 16, 2 -imas. *cf.* APVL. met. 9, 14 *coni.* deterrimam. AVSON. 168, 18 sq. DRAC. Romul. 4, 18 *al.*). SEN. contr. 1, 1, 7 patres (1, 7, 11. 2, 1, 25. 9, 3, 11. SEN. Phaedr. 1192 funestā p. -ior novercā. clem. 1, 16, 3. QVINT. decl. 260 p. 68, 1 minus ... -os p. *al. cf.* SEN. benef. 4, 27, 5 p. familiae [4, 39, 2]). 2, 1, 25 filios (PS. SEN. mon. 68 QVINT. decl. 260 p. 67, 19 APVL. apol. 99. *et al.*). 2, 5, 19 maritum (MART. 8, 35, 2 QVINT. decl. 262 p. 73, 12 *al.*). SEN. Oed. 615 genetrix. Thy. 219 fratri (QVINT. decl. 321 p. 262, 11 TERT. apol. 39, 8 *al.*). APVL. apol. 99 privigno. *et al.*

b *in re publica: de civibus*: CATO agr. praef. 1 -iorem civem (CIC. inv. 1, 91 atque inutilis. de orat. 2, 135 *coni.* turbulentis. BELL. Afr. 54, 4 *coni.* seditiosus. VAL. MAX. 4, 1 ext. 5 et improbus [ASCON. Corn. p. 52, 1 St.]. QVINT. decl. 339 p. 339, 9 *coni.* turpes. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 429, 27 B. *et al. cf. vol. II 2082, 2 sqq. III 1226, 41 sqq.*). CASS. Cic. epist. 12, 13, 4 -imi socii. SALL. Iug. 10, 6 regnum ... firmum, si boni eritis, sin -i, imbecillum. *al. huc spectat*: LIV. 28, 44, 3 bona -aque hostium ... aspicias. *plur. pro subst. de adversariis partium optimatum vel hominibus rerum novarum cupidis* (*cf. l. 80*): SISENNA hist. 110 -os et audaces. RHET. Her. 2, 12, 17. 4, 22, 31 CIC. inv. 1, 5 Att. 1, 16, 7. 1, 20, 2. 10, 1, 4 aut ... inter -os ... aut ... cum bonis. CASS. Cic. epist. 15, 19, 2 SALL. Catil. 37, 3 or. Phil. 13 NEP. Epam. 10, 3 *al. de magistratibus, principibus sim.*: LIV. 22, 39, 2 -i (*A²*, mal(l)em *plerique*) consules (VAL. MAX. 4, 2, 2 EVTR. 1, 9, 1). 23, 3, 9 date pro -o atque improbo bonum senatorem et iustum (*cf.* 23, 3, 8). VAL. MAX. 6, 3 ext. 3 iudicis (TERT. adv. Marc. 2, 15 p. 355, 10 *al.* PORPH. Hor. sat. 2, 1, 47 AVSON. 306, 9 AVG. in psalm. 118 serm. 26, 1. *cf. etiam l. 19*). STAT. Theb. 10, 2 Adrasti senium fraterque iuventa -ior (*pertinet etiam ad c*). QVINT. inst. 6, 3, 55 sacerdotem. TAC. Agr. 42, 4 principibus (43, 4. hist. 2, 37, 2 bonum et innocentem ... pro -imis ac flagitiosissimis. *al.* PLIN. epist. 9, 13, 11. 23 paneg. 4, 1. 44, 2 melior -imo. *et saepe.* PORPH. Hor. sat. 1, 1, 66. *et al.*). hist. 4, 8, 4 imperatoribus (PLIN. paneg. 53, 5). ITALA sap. 6, 10 (Aug. spec. 22 p. 115, 8) -i reges (*LXX et Vulg. attr. om. cf.* LAMPR. Heliog. 34, 5 *coni.* minus boni. FILASTR. 101, 1 HIER. epist. 18[A], 15, 9. VVLG. Dan. 3, 32 *coni.* iniusto. AVG. civ. 5, 19 p. 230, 3 D. atque improbi. *al.*). HIER. epist. 18[A], 2, 3 ducis. *et al.*

c *in re militari i. q. debilis, imbellis, ignavus* (*de part. corp. l. 75*): BRVT. Cic. epist. 11, 20, 4 me non -imum exercitum habiturum. HOR. epist. 2, 1, 124 militiae quamquam piger et -us, utilis urbi (PORPH. debilem imbellemque). SEN. dial. 9, 11, 5 -um et trepidum animal. epist. 107, 9 -us miles est, qui imperatorem gemens sequitur. LVCAN. 3, 186 nec eois -ior Gortyna sagittis. SIL. 10, 421 -a bello pectora. IVV. 15, 70 genus hoc vivo iam decrescebat Homero, terra -os homines nunc educat atque pusillos. SIDON. carm. 4, 469. *plur. pro subst.*: TAC. Agr. 22, 4 ut comis bonis, ita adversus -os iniucundus. FRONTIN. strat. 2, 3, 21 -imi in medium recipiuntur. *de militibus seditiosis* (*cf. supra l. 50*): TAC. hist. 1, 26, 1 parata apud -os seditio. 1, 32, 2. 1, 38, 3 -imorum incitamentum, quod boni maerebant. 1, 54, 3. 4, 25, 4 ann. 1, 48, 1. 1, 49, 1.

2 *de* **rebus** (*n. pro subst.: l. 50. p. 215, 7. 33. 48 sq. 67. 216, 11. 22. 25*): **a** *corporeis* (*de part. corp. p. 215, 46*): PLAVT. Cas.

[Krieg-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

752 merces (*de personis; cf.* Cist. 727 *al.*). Trin. 63 nota -a res optumast (446 *opp.* bonis ... rebus. TER. Haut. 289 re ... muliebri. VLP. dig. 7, 9, 1, 4 quatenus rem -iorem legatarius fecerit [PORPH. Hor. epist. 1, 12, 12]. *al.* *nota de homine*: PLAVT. Cas. 228). HOR. carm. 4, 8, 4 -ima munerum. OV. met. 13, 485 praedae -a sors (*de Hecuba captiva*). SEN. epist. 1, 5 non ... tantum minimum in imo, sed -imum remanet. *al.* VVLG. prov. 20, 14 '-um est, -um est' dicit omnis emptor. *et al.* *de rebus naturalibus hominum usui paratis*: PLAVT. Merc. 943 ficos ... non -as (*v. vol. VI 653, 40 sqq.*). CATO agr. 50 herbas ... -as (PROP. 2, 6, 36 AETNA 11 *al. aliter p. 224, 32*). VARRO Men. 241 in bona segete ..., in -a (SEN. nat. 3, 28, 1 faciet pluvia s. -as. epist. 81, 1 et post -am s. serendum est). SALL. epist. Pomp. 9 *Gallia* -is (*i. proventu non sufficientibus*) fructibus ipsa vix agitat (*aliter l. 22*). OV. met. 1, 128 venae -ioris (*sc. ferri*) aevum. VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 bonae -aeque materiae (PLIN. nat. 34, 5). SEN. dial. 6, 17, 3 flumen ... ab confusione -ioris undae servatum (*cf. l. 44*). COLVM. 12, 52, 20 olei. arb. 6, 5 vinea. PLIN. nat. 9, 150 -imum ... genus *spongiarum*. 12, 48. 70 -ima *murra* (12, 71). 13, 66 deterior *cummis* ..., -ima (*cf.* 16, 197. 18, 195. 37, 132). 14, 37 -imi generis *vitis*. 16, 24 -ima et carboni et materiae haliphloeos *quercus*. 16, 182 mollis ac -ima pars ligni. *saepe*. OPTAT. 7, 2 p. 169, 11 semina bona vel -a. VVLG. Matth. 7, 17 -a ... arbor -os fructus facit (7, 18. 12, 33 *al.*). *et al.* *adde de animalibus usus causa sustentatis*: COLVM. 6, 36, 3 -imam subolem forma vel sexu. 9, 3, 2 quanto grandior apis ..., tanto -ior (9, 8, 6). *cf.* VVLG. lev. 27, 10 *animal deo votum* mutari non potest ..., nec melius -o nec -ius bono (27, 12. 33). *de agris (praecipue de natura soli), locis sim.*: VERG. georg. 2, 243 ager (PLIN. nat. 18, 27). CATVLL. 10, 19 provincia. 33, 5 oras. MANIL. 1, 382 nec minor ... mundus nec lumine -ior. 4, 669 *tellus* sterili -ior. SEN. Herc. O. 772 -iorem polum (*de Orco; cf. p. 224, 16*). COLVM. 3, 5, 1 depositae stirpes valido solo ... si in -ius transferantur. 3, 11, 2 *vineta* (*cf.* 3, 3, 4 -imi generis ... vineta. 4, 22, 9). PLIN. nat. 14, 50 ne in -imis quidem elegantioris soli. 35, 166 -imam ... *terrae* partem. STAT. Theb. 5, 56 *Lemnos non* Samo famā ... -ior. TAC. ann. 12, 63 *loca* (VVLG. num. 20, 5). IVLIAN. dig. 5, 3, 54, 2 cum praedia -iora sint facta. ANTH. 415, 55 rura. *al.* *de rebus esui destinatis* (*cf. etiam l. 9 et 22*): PLAVT. Pseud. 197 (*sensu ambiguo; v. p. 238, 52*). HOR. sat. 2, 4, 42 Laurens *aper* -us est (*cf.* FEST. p. 325 genus -imi p⟨iscis⟩ [SEN. epist. 95, 25 HIER. epist. 59, 2, 2 *al.*]. PLIN. nat. 32, 146 rhomborum generis -imus. IVV. 11, 135 gallina). 2, 4, 49 vina (MART. 1, 18, 3 PORPH. Hor. sat. 2, 3, 143). CELS. 2, 19, 1 aliae res boni suci sunt, aliae -i (2, 21 *al.*). SEN. epist. 123, 2 panem. COLVM. 2, 9, 14 triticum (IAVOL. dig. 17, 1, 52). PETRON. 141, 3 quod carnem ... faciant -iorem. PLIN. nat. 22, 104 aquas (VEG. mil. 3, 2 p. 68, 6 *al.*). APVL. Plat. 2, 15 pastum (*trop.*). APIC. 1, 11, 2 mel. DRAC. satisf. 37 gramina (*aliter p. 224, 30*). *al.* *de part. corp.* (*aliter p. 214, 75*): OV. am. 3, 7, 69 pars -ima nostri (*de pene languido*). SEN. dial. 6, 25, 1 -ima mortui ... istic iacent, ossa cineresque. epist. 74, 16. PLIN. nat. 11, 192 *fel est* -imum ... sanguinis. 26, 43 -imum corporum vas (*de ventre*). APVL. Plat. 1, 15. VVLG. Sirach 31, 14 -us est oculus nequam (κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός). *cf.* AVG. civ. 12, 3 p. 516, 2 D. *naturae* in quantum vitiosae sunt, -ae sunt. MACR. Sat. 7, 10, 5 per -am temperiem quam Graeci δυσκρασίαν solent vocare. *de operibus hominum*: HOR. sat. 1, 5, 96 via -ior (APVL. met. 9, 9. *aliter p. 218, 5. 21. 221, 50*). LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) quicumque ... specus, fornices ... ruperit ... -iorave fecerit. FEST. p. 329 -imi generis *unguentum*. SEN. benef. 5, 20, 2 non est -us (*i. res nullius utilitatis*) denarius. epist. 92, 13 nec bonum nec -um vagina gladium facit. MART. 1, 103, 5 sordidior ... toga, paenula -ior (6, 82, 9 lacernas). VLP. dig. 48, 13, 1 ne ... faciat ..., quo id (*sc. aurum nummarium*) -ius fiat. VVLG. lev. 27, 14 utrum bona an -a sit *domus*. AVG. civ. 3, 1 p. 98, 1 D. villa. COD. Iust. 8, 35, 35 pr. *et al.* *nota*: TERT. idol. 5 p. 34, 28 falsarios ... operari -as litteras.

b *de aliis rebus, quae sensibus percipiuntur*: PLAVT. Amph. 312 haud -um (*i. pusillum*) huic est pondus pugno. CATO agr. 2, 2 tempestates (39, 1. *sim.*: HOR. carm. 1, 22, 19 nebulae ... -usque Iuppiter. SEN. nat. 6, 28, 2 vincuntur meliora *aëria* -ioribus [*cf.* CHIRON 165 ex -o catastemate aëris]. PLIN. nat. 18, 204 autumno). 110 odorem -um (*praecedit* o. deterior. *cf.* HOR. epod. 12, 7 VITR. 8, 2, 8 PAVL. FEST. p. 192 CELS. 2, 4, 9 *al.* COLVM. 12, 52, 16. *et al. sim.*: SEN. epist. 91, 21 *mors* -am olitionem habet). LVCR. 2, 408 omnia ... bona sensibus et -a tactu. OV. am. 2, 7, 10 sive bonus color *oris* est, ... seu -us (*v. vol. III 1716, 29. 1719, 42 sqq.*). VITR. 8, 2, 8 sapore (COLVM. 12, 28, 4. *cf.* 9, 15, 12 PORPH. Hor. ars 375 *al.*). QVINT. inst. 11, 3, 13 -a (*i. iniucunda auditu*) vel imbecilla *vox*. *neutr. pro adv.*: HOR. sat. 2, 4, 18 ne gallina -um responset dura palato.

c *de rebus incorporeis, praecipue de pravis, improbandis hominum actibus, affectibus, negotiis*: PLAVT. Merc. 847 res ... -imas pessum dedi, iram, inimicitiam, maerorem *eqs.* Most. 779 quaestum ... non -um (*cf.* PLIN. epist. 1, 24, 2 emptio). Trin. 128 fide (*v. vol. VI 681, 55 sqq.*). TER. Phorm. 622 potius cum bona ... gratia quam cum -a (*v. vol. VI 2222, 65 sqq.*). MET. NVM. or. frg. Gell. 12, 9, 4 vobis ... -iorem honorem habuit (*cf. interpretationem* GELLI). VARRO ling. 9, 18 exempla (*aliter p. 221, 31*). RHET. Her. 2, 26, 40 legibus (CIC. Phil. 1, 25 leg. 1, 44 SEN. epist. 94, 38 *al.*). 4, 47, 60 -a ratione facere (CIC. nat. deor. 3, 71 COLVM. 4, 3, 3 VOPISC. Aurelian. 21, 8. *cf.* CIC. Tusc. 3, 2 opinionibus [SEN. epist. 95, 37. *aliter p. 217, 61*]. LIV. 6, 34, 7 -o arbitrio. PLIN. nat. 18, 39 -is *modis*). CIC. S. Rosc. 42 in -a nugatoriaque accusatione (*cf.* Verr. II 2, 101 -a et improba defensione, verum aliqua [II 3, 175 *coni.* misera. II 3, 176 *coni.* potius perdita]. Mil. 36 causa [leg. 3, 34 Att. 7, 25 PVBLIL. M 4 OV. Pont. 1, 2, 71 *al.* SEN. contr. 2, 1, 23 *al.* PAVL. dig. 21, 2, 55 pr. *et saepe*. *cf.* QVINT. decl. 295 p. 168, 27 ut hanc causae meae partem -am facias]). Mil. 93 re publica (SALL. Catil. 5, 9 *coni.* flagitiosissuma). Att. 4, 6, 1 -o solacio, sed non nullo tamen. 14, 7, 1 de ... re publica ... -ima *nuntiavit*. PVBLIL. M 17 -a est voluptas ad alienum suescere. 54 consilium (*aliter p. 222, 2*). SALL. Catil. 4, 2 ambitio (HOR. sat. 2, 3, 78. 2, 6, 18). VERG. ecl. 8, 41 error (*v. vol. V 2, 819, 69*). HOR. sat. 2, 3, 43 stultitia. 2, 3, 39 pudor. carm. 1, 13, 18 querimoniis. epist. 1, 10, 25 fastidia. TIB. 2, 6, 37 somnia (AVSON. 157, 34. VVLG. sap. 18, 17 [δεινῶν]). LYGD. 4, 2 -ima ... quies. LIV. 8, 21, 4 -am *pacem* (*i. iniquam* [VAL. MAX. 6, 2, 1]. *aliter* SEN. dial. 3, 8, 7 infida et -a [*i. non perpetua*] pace [STAT. Theb. 6, 293]. *cf. etiam* CYPR. epist. 59, 18 p. 688, 15 ipsam pacem persecutione -iorem fratribus faciunt). FEST. p. 325 scaevam vulgus quidem et in bona et in -a re vocat (PAVL. FEST. p. 69). SEN. benef. 6, 37, 2 -iorem reditum quam exitum. dial. 7, 6, 1 -a pro bonis legere (*cf.* 7, 14, 2 epist. 45, 6). epist. 31, 7 labor frivolus et supervacuus ... non est -us? QVINT. inst. 2, 15, 38 cum reperto quod est optimum qui quaerit aliud, -ius velit. 6, 5, 8 ut meliora probantes -iorum paeniteret. 10, 2, 13 non sua natura ... bona aut -a *verba* (*aliter p. 222, 16*). TAC. ann. 2, 55, 6 obsequia. *et al.* *pro subi. est* (*acc. c.*) *inf.* (*cf. p. 217, 47*): CIC. Verr. II 3, 34 non -um est ... esse istam formidinem. Att. 13, 26, 2. SALL. (?) rep. 1, 8, 8 (*cf. Edmar, Stud. zu Ps. Sall. rep. 75*). HOR. sat. 2, 6, 73. *et al.* *enunt. c.* quod (*cf. p. 236, 53*): OV. am. 2, 5, 57.

B ***specialia***: **1** *pertinet ad artem et sollertiam i. q. iners, inscitus, ineptus, corruptus*: **a** *de hominibus* (*cf. p. 219, 69*): PLAVT. Trin. 364 fictor (*opp.* probum). CIC. Q. Rosc. 30 a -imo histrione bonum comoedum fieri (*cf.* de orat. 1, 118 actores). Arch. 25 poeta (Pis. 72 CATVLL. 14, 23. 36, 6 [*sensu ambiguo*]. *al.* FEST. p. 360 MART. 2, 86, 6. 6, 82, 10 *al.* QVINT. inst. 6, 3, 96. *et al. cf. l. 44*). de orat. 2, 278 oratori (Brut. 193. *cf.* Att. 14, 20, 3). opt. gen. 5 pictores (PORPH. Hor. ars 19). ac. 2, 126 architectis. fin. 1, 8 de -is (*cf. Madv.*) Graecis Latine scripta deterius. Att. 7, 3, 10 -us ... auctor Latinitatis est (*cf.* SEN. dial. 9, 11, 8; *aliter p. 214, 18*). SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 5 medicos (SEN. clem. 1, 17, 2 VLP. dig. 21, 1, 31, 12). OV. ars 1, 546 eques (*Silenus vinolentus*). SEN. contr. 2, 1, 23 non -o rhetori (*cf.* CAPITOL. Ver. 2, 7 -ior poeta quam r.). PHAEDR. 1, 14, 1 sutor. SEN. epist. 73, 16 cultor. COLVM. 2, 11, 6 agricolae. QVINT. inst. 4, 1, 61 gubernator. 10, 2, 14 similitudinem -imi cuiusque et corruptissimi (*sc. scriptoris*). SVET. Nero 41, 1 citharoedum. *al.* **b** *de rebus ad homines pertinentibus*: VARRO ling. 9, 6 si -a est *consuetudo dicendi* (*v. vol. IV 560, 54; cf.* PLIN. nat. 34, 5 *ars*). SEN. epist. 27, 5 huic memoria ... -a erat (PETRON. 49, 8). QVINT. inst. 6, 3, 69 *Caelium* bonam dextram, -am sinistram habere. SVET. Aug. 86, 2 -um ... in eligendo genere dicendi ingenium. PORPH. Hor. ars 14 naturam quorundam poetarum. **c** *de rebus inerter, vitiose factis*: CIC. inv. 1, 89 definitione (1, 91). Pis. 73 qui non notam apponas ad -um versum (MART. 9, 89, 2 APVL. apol. 9 CAPITOL. Opil. 11, 7). nat. deor. 1, 72 aedificii. CATVLL. 44, 21 librum (MART. 7, 90, 4 [*cf.* 2, 1, 8]. IVV. 3, 42 PLIN. epist. 3, 5, 10). HOR. sat. 2, 1, 83 -a *carmina* ([*alludit ad notionem q. e. infamis, cf. p. 224, 69*]. 2, 5, 74 epist. 2, 2, 106. CVRT. 8, 5, 8 -imorum [piiss- *codd.*]. MART. 7, 42, 5 *al.*). epist. 2, 2, 127 dum mea delectent -a me. OV. trist. 5, 1, 69 *scripta* (PHAEDR. app. 7, 1). PAVL. FEST. p. 335 poemata. SEN. contr. 7, 1, 20 colorem. 9, 2, 22 minimum ... -i fecit. 10 praef. 3 actiones *rhetoris*. CELS. 7, 7, 10 curatione (7, 28, 1). PHAEDR. app. 7, 6 volumine. COLVM. 11, 2, 80 *satio*. MART. 1, 16, 1 sunt bona, sunt quaedam mediocria, sunt -a plura quae legis haec (*cf.* 2, 8, 7. 8). 7, 81, 1 epigrammata. QVINT. inst. 2, 3, 4 si ... minus docerent, non -ius. 5, 12, 22 ad -iora ... ducuntur. 8, 2, 18 in hoc -um ... laboratur. 9, 3, 1 utinam non -iora vincant. 10, 4, 3 *coni.* cicatricosa. PLIN. epist. 7, 12, 4 quiddam ... humilius et -ius, vestro tamen iudicio melius. 8, 15, 2 quidquid scripserimus boni -ive. APVL. flor. 7 p. 27 -a et vitiosa verba (FORTVN. rhet. 3, 4 p. 122, 22). PORPH. Hor. sat. 1, 10, 36 descriptione. SERV. gramm. IV 445, 34 compositiones (*cf.* POMP. gramm. V 288, 21 structurae). MART. CAP. 5, 522 -ima clausula. *al.* *nota enallagen*: CATVLL. 14, 22 abite illuc, unde -um pedem attulistis (*cf. p. 218, 2*).

2 *pertinet ad statum vel condicionem*: **a** *de miseria, iniquis vitae rationibus (de animantibus p. 217, 57)* **i. q.** ***miser, adversus, infelix***: **α** *de rebus, quarum habitus aut bonus aut iniquus esse potest*: ① -a res (*aliter p. 215, 1*): PLAVT. Capt. 202 in re -a animo si bono utare ([Pseud. 452 *v. p. 227, 55*. LVCIL. 699 *opp.* secunda]. Rud. 675 in -is rebus [*v. Marx ad l.; cf.* CIC. Sull. 71. Tusc. 1, 86 *ibid.* miseris. Lael. 64. Att. 11, 19, 2 ut in -imis rebus. OV. trist. 4, 3, 80 *al.*]). 959 facies *tuam rem* ex -a meliusculam. *et al. cf. Lodge, Lex. Plaut. II 16 et v. vol. I 67, 4 sq. V 2, 639, 64. 640, 18. 46.* GLOSS. II 287, 14 in -am rem: εἰς κόρακας. SALL.

[Krieg-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Catil. 20, 13 -a res, spes multo asperior. or. Cott. 1 -ae secundaeque res. VELL. 2, 68, 1 res familiaris. SEN. epist. 13, 6 res ... magis infamis ... quam -a. *expresse de infortunio, damno, sim.*: PLAVT. Aul. 68 evenisse. 801 *v. p. 227, 49.* Men. 750. Merc. 134. 476 quantum -arum rerum sustineam. Most. 700 res parata est -a ... huic seni. Persa 52 dum excoxero lenoni -am ⟨rem magnam⟩. Poen. 1098 hic illi -am rem dare volt (*cf.* Pseud. 770 cui servitutem di danunt lenoniam puero ..., -am rem magnam multasque aerumnas danunt). Trin. 554 (*syn.* calamitatis). *de poena, supplicio* (*cf. s.* malum *III A 2 a*): PLAVT. Amph. 327 a me sibi -am rem arcessit. Asin. 43 cave (*cf.* Most. 866). 415 Aul. 483. 681 -am rem potius quaeram (Cas. 266 Mil. 274 Poen. 1316). Bacch. 1142 vobis -am rem magnam, quam debent, dabunt (Men. 496 Poen. 928 Trin. 1045). Cist. 160 meruisse. Mil. 471. Most. 61 -a re magna mactari. *nota in sermone philosophorum, praecipue in definitionibus Stoicorum, qui* res inhonestas *tamquam vera mala opinatis opponunt*: CIC. inv. 2, 160 prudentia est rerum bonarum et -arum neutrarumque scientia (*v. vol. II 2095, 1 sqq.*). leg. 1, 55 *cum* paupertatem, debilitatem, dolorem incommodas, non -as *res appellet.* Tusc. 3, 35 fodicantibus [h]is rebus, quas -as esse opinemur. nat. deor. 3, 38 *rerum* nec bonarum nec -arum (*de adiaphoris*). *cf.* MAR. VICTORIN. rhet. p. 238, 34 dubium ... circa qualitatem bonam -amve *rerum.* *sim. praedicative:* CIC. fin. 2, 38 nihil *esse* -um nisi turpe (Tusc. 2, 30 *al. cf.* fin. 3, 14 si nihil -um *est,* nisi quod turpe, inhonestum *eqs.* ac. 2, 130 nihil esse ... -um nisi quod virtuti esset contrarium. off. 1, 18). 4, 54 quod aliud alio melius esset aut -ius. div. 2, 10 quid bonum sit, quid -um, quid neutrum. *et al.* (II) *de ratione, fortuna, condicione*: PLAVT. Bacch. 490 perire me -is malim modis (*aliter p. 216, 4. 221, 44*). Capt. 691 ego te exemplis -imis cruciavero (Most. 192. 212 TER. Phorm. 688. *aliter p. 221, 31*). Rud. 501 -am fortunam (*v. vol. VI 1187, 7 sqq. cf.* BRVT. Cic. epist. 11, 1, 3 *casus* [CIRIS 278 SEN. dial. 2, 6, 5. *cf. vol. III 577, 33. 580, 83*]. CATVLL. 15, 17 fati [*v. vol. VI 368, 67 sqq. et Onom. s. v.* Fatus]. OV. met. 14, 489 sors ... -ima rerum [SEN. Med. 432 FLOR. epit. 3, 20, 2 APVL. met. 3, 13. 27 INSCR. christ. Diehl 3423. *aliter p. 215, 5*]. AVG. civ. 4. 18 p. 167, 9 D. felicitas ... si -a fuerit, felicitas non est). Stich. 138 capitis condicionem ex -ima primariam (SEN. contr. 9, 6, 1 SEN. clem. 1, 17, 1 benef. 2, 31, 4 epist. 115, 17 *al. de condicione proposita*: CIC. Att. 8, 3, 3 MART. 9, 67, 8). TER. Eun. 874 ex ... -o principio (LIV. 1, 48, 7 LEO M. epist. 12, 1[ex.] *cf.* PAVL. FEST. p. 81 exitium -imum exitum dicimus [PETRON. 54, 1. *aliter p. 218, 24. 221, 57*]). Ad. 344 -iore res loco ... sitast (LIV. 3, 68, 3 SEN. contr. exc. 4, 3 SEN. clem. 1, 11, 1 *al. cf.* CELS. 2, 10, 11 occasio). OV. Pont. 1, 2, 54 status (SEN. dial. 9, 1, 2 in s. ut non -imo, ita maxime querulo et moroso. epist. 9, 21. 92, 20. QVINT. decl. 353 p. 384, 27 in -o s. rationes esse). APVL. Plat. 2, 22 quasi in -iore sit parte. FIRM. math. 3, 6, 33 quidquid in rebus humanis -um videtur ac miserum. *al.* *pro subi. est inf.* (*cf. p. 216, 27*): SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 4 HOR. sat. 1, 2, 62 *al.* (III) *de vita, spatiis vitae*: PLAVT. Aul. 43 ut ... -am aetatem (*v. vol. I 1129, 46 sqq.*) exigas (*i. senectutem* [*cf.* AVSON. Mos. 95 -iore aevo]. Rud. 337 ae. haud -am [*i. adulescentiam, cf. Marx ad l.*]). OV. Pont. 1, 9, 31 -ae ... taedia vitae (APVL. met. 6, 14 AVG. civ. 13, 9 p. 565, 30 D. *al. aliter p. 221, 20*). PLAVT. Persa 779 -imus ... dies (*v. vol. V 1, 1057, 6 sqq.*). LVCIL. 395 lustrum ... *Scipione* censore -um infelixque fuisse. MART. 12, 3 (6), 12 temporibus (TAC. hist. 1, 73. 1, 76, 3 PLIN. paneg. 95, 4 VVLG. psalm. 36, 19 Mich. 2, 3 *al.*). PORPH. Hor. epod. 16, 65 saecula. VVLG. gen. 47, 9 *anni.* *adde de ipsis animantibus misere degentibus*: PELAG. in I Cor. 15, 2 p. 213, 9 S. -iores illis sumus. DRAC. satisf. 42 -ior sum factus deteriorque cane. (IV) *de opinione, exspectatione, nuntio rerum adversarum*: TER. Phorm. 169 sine -a fama (*v. vol. VI 224, 61 sqq.*). CIC. Verr. I 42 nisi de vobis -am opinionem animo imbibisset (II 3, 59. SEN. epist. 113, 32 *syn.* infamia. 116, 2. *aliter p. 216, 3*). leg. agr. 2, 82 quod ... -um nuntium audisset (2, 83 SEN. dial. 4, 2, 1). CAEL. Cic. epist. 8, 14, 3 cum timore aut -a spe (LIV. 22, 48, 5 CLAVD. DON. Aen. 2, 140. *aliter* SEN. dial. 7, 13, 3 epist. 21, 9). CATVLL. 69, 5 -a fabula. HOR. sat. 1, 4, 125 rumore (PROP. 1, 13, 13 [*dub.*]. SVET. Tib. 28 TERT. uxor. 1, 4 *al.*). OV. ars 3, 453 nomina (*cf.* VVLG. deut. 22, 14 Luc. 6, 22 *al.*). SEN. dial. 7, 26, 7 peragi ... sacrum nulla voce -a obstrepente (*cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 14, 11 -is verbis). epist. 102, 8 *non est* infamia unius -a existimatio (PORPH. Hor. sat. 1, 6, 85 MACR. Sat. praef. 1, 14). VVLG. exod. 33, 4 sermonem hunc -imum (*aliter p. 222, 12*). psalm. 111, 7 ab auditione -a non timebit (ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς). Ier. 49, 23 auditum -imum audierunt. *al.* *huc pertinet*: ENN. ann. 240 cui ... cuncta -aque et bona dictu evomeret. (V) *de augurio, indicio, omine rerum adversarum* (*de ave: l. 78*): PLAVT. Asin. 374 -o cum auspicio (*v. vol. II 1545, 65*). CIC. Sest. 71 -is ominibus atque exsecrationibus (OV. ars 1, 212 Ib. 101 FEST. p. 236 SEN. contr. exc. 4, 2 TAC. hist. 4, 24, 2. *et al.*). HOR. epod. 10, 1 alite (STAT. Theb. 3, 64. *sim.*: HOR. carm. 1, 15, 5 avi [*v. vol. II 1437, 53*]. *cf. etiam* PETRON. 43, 4 parram). TIB. 2, 5, 71 belli -a signa (OV. fast. 2, 170 EPICED. Drusi 401 CELS. 2, 2, 2. 2, 6, 9 *al. cf. p. 218, 1. sim.*: PLIN. nat. 10, 33 significatio). CELS. 8, 4, 6 indicia. SEN. nat. 2, 33 bono fulmine (*E, Gercke,* fulgure Φ) ... -o (*cf.* STAT. Theb. 7, 406 fulgura). CYPR. hab. virg. 16 p. 199, 9 praesagio (COMM. instr. 2, 19, 15). VVLG. deut. 6, 22 signa atque prodigia magna et -ima. AVG. civ. 3, 21[ex.] augurium. *huc spectat*: OV. trist. 2, 16 -um refero ... pedem (APVL. met. 6, 26. AMM. 26, 6, 18 [*an pertinet ad II A?*]. *cf. etiam p. 216, 73*). STAT. Theb. 9, 574 purgatura -um fluvio vivente soporem. CLAVD. 26, 263 metus omne trahebat augurium -iore via. (VI) *de actionibus cum infelici exitu susceptis*: VARRO ling. 6, 48 quod -um casurum putat. CIC. fin. 1, 57 ut aegritudo sequatur, si illa *quae praeterierunt* -a sunt. div. 2, 54 ante Lacedaemoniorum -am pugnam (SALL. Iug. 56, 3 TAC. hist. 5, 14, 1 ann. 15, 28 SVET. Cal. 51, 3. FRONTO p. 220, 11 N. [*cf.* 207, 2 proeliis]. SOL. 42, 3 DICT. 2, 44). FIRM. math. 3, 3, 4 -os actus (5, 1, 27 *opp.* prosperos. 5, 3, 2 *coni.* infelicibus. *al.*) SIDON. epist. 1, 2, 7 in -is *iactibus tesserarum.*

β *de rebus suapte natura adversis, molestis, miseris* (*quasi ad quandam gradationem exprimendam; nonnulla proxime accedunt ad notionem s. III B allatam*): (I) *de variis damnis, incommodis*: ENN. scaen. 162 pestem (CIC. Phil. 6, 12. 13, 48. GRATT. 387 *coni.* incondita). ann. 360 -o cruce ... uti des, Iuppiter (*v. vol. IV 1258, 84 sqq. 1259, 16. 21. 23 sqq., ubi addas* TER. Phorm. 368. *cf.* PLAVT. Aul. 459 cruciatum [*v. vol. IV 1220, 12 sq.*]). PLAVT. Aul. 661 emortuom ego me mavelim leto -o (LIV. 22, 53, 11 VLP. dig. 47, 11, 9 COMM. instr. 1, 20, 4. *cf.* GRATT. 409 longi via -ima leti. *sim.*: PVBLIL. M 66 mors [LVCR. 6, 1240 *coni.* turpi. SEN. epist. 70, 12 TAC. ann. 2, 71, 1 FIRM. math. 3, 2, 7 *al.* VVLG. psalm. 33, 22 (*cf.* CASSIOD. in psalm. 33, 21). AVG. civ. 13, 2[ex.] *al.*]. SEN. dial. 9, 16, 1 exitūs [epist. 66, 43 FIRM. math. 4, 2, 2 *al. aliter p. 217, 40*]. FIRM. math. 3, 4, 30 fine [3, 13, 2]. 6, 22, 7 exitium). AFRAN. com. 40 orbitatem tuae senectuti -am metui. PVBLIL. M 69 inopia (*cf.* SEN. Phaedr. 987 paupertas). O 12 o -imum periclum quod opertum latet (APVL. met. 11, 15). HOR. sat. 1, 2, 79 laboris (epod. 16, 16. *cf.* FIRM. math. 6, 15, 13 -is laborum continuationibus). epod. 2, 37 *curae* (TAC. ann. 3, 37, 2). OV. epist. 5, 34 -ima mutati ... amoris hiemps (*cf.* trist. 3, 10, 19 frigora [5, 7, 49]). LIV. 4, 12, 7 fame (*cf.* VVLG. Ezech. 5, 16 sagittas famis -imas). SEN. dial. 7, 4, 4 -am et noxiosam servitutem. MART. 3, 72, 8 vitium (QVINT. inst. 2, 4, 4 PORPH. Hor. epist. 1, 18, 5 *al. aliter l. 57. p. 221, 64*). APVL. met. 8, 16 laqueos (*cf.* AMM. 14, 9, 2 plagas). ITALA Ezech. 14, 21 (Hier. hom. Orig. in Ezech. 5, 3[in.]) vindictas ... -imas (πονηράς, VVLG. iudicia ... -ima). Hebr. 10, 29 (Mutian. Chrysost. hom. 20, 1[ex.]) -ius (χείρονος, *Vulg.* deteriora) supplicium. PANEG. 8, 12, 1 belli molem. FIRM. math. 3, 3, 12 calamitates (*cf.* 3, 13, 12 infortunia). 6, 31, 67 discrimine mortis. VVLG. psalm. 70, 20 tribulationes multas et -as (*cf.* eccles. 4, 8 afflictio -ima [5, 13]. Ier. 10, 19 plaga [14, 17. 30, 12 *al. aliter l. 35. 58*]). Sirach 5, 17 denotatio (*i. condemnatio*) -ima (πονηρά) super bilinguem. Matth. 9, 16 -ior (χεῖρον) scissura fit. *al.* DIDASC. apost. 20, 32 perpetuo et -imo igni. *et al.* *nota de ipsis malis*: SALL. Catil. 5, 8 -ima ac diversa inter se mala (CELS. 5, 18, 13 quo -ius id malum est. SEN. Med. 19 PS. APVL. Ascl. 25 AVG. civ. 1, 30 p. 47, 10 D.). *cf.* HIER. mon. Pachom. p. 86[C] omnium malorum -ius est legi dei resistere. p. 86[C] *v. p. 213, 38.* PETR. CHRYS. serm. 83 p. 434[A] desperatio est inter omnia mala -ior. (II) *speciatim de morbis*: CATVLL. 23, 17 -a pituita nasi. 44, 7 tussim (*cf.* CELS. 4, 13, 5). VERG. ecl. 1, 50 contagia. HOR. epod. 11, 7 volnus (PROP. 2, 25, 46. CELS. 5, 26, 3[B]. 4 -iora vel mitiora. *al.* CYPR. laps. 30[ex.] peccandi. VVLG. apoc. 16, 2 saevum et -imum [κακὸν καὶ πονηρόν]). ars 453 scabies. GRATT. 435 *tabes.* CELS. 2, 4, 3 *morbus* (2, 4, 7 SIL. 13, 581. *cf.* OV. rem. 81 subiti -a semina morbi). 2, 7, 21 ulcera (5, 18, 18. 5, 26, 20[B] *al.* SEN. dial. 4, 11, 2 *al.* VVLG. deut. 28, 35 *al.*). 2, 8, 23. 4, 12, 7 vulgatissimum ... -imumque stomachi vitium. 5, 26, 5 -ima ... plaga curva est (*opp.* tutissima). 5, 28, 1[A] non aliud carbunculo -ius est. 5, 28, 2[B] *al.* SEN. Med. 183 -imam ... luem. TRO. 582 doloris (*v. vol. V 1, 1851, 48 sq.*). SIL. 14, 636 pallor. VVLG. deut. 7, 15 infirmitates ... -imas (28, 59 II par. 21, 19 *al.*). II par. 21, 15 -imo languore uteri. ANTHIM. 47 causas (*i. morbos*) -as. 66 indigeries. *significanter de morborum notis vel signis periculum ostendentibus*: CELS. 2, 3, 5 -ior cita alvus est (*cf.* 2, 4, 9 *syn.* periculosa). 2, 4, 1 -ior est *somnus,* qui *eqs.* 2, 4, 7 vomitus ... periculosus est, si sincerus est ..., -iorque, si viridis aut niger. 2, 4, 8 -a urina est, in qua ...; deterior, in qua ...; -ima ex his, si *eqs.* (2, 6, 11 -ima ... praecipueque mortifera [*ibid.* deterrima]. ORIBAS. syn. 6, 4 p. 97 [*gr.* μοχθηρόν, χείριστον]). 2, 8, 22 nihil -ius est quam sincerum ... *sputum* edi ...; nigrum tamen -imum est (*ibid.* periculosum, deterius). 2, 8, 34. *sim. saepe.* PLIN. nat. 28, 68 -a signa rubrae, -ima nigrae, -a bullantis *urinae* (CHIRON 278. *aliter p. 217, 80*).

b *de valetudine i. q. aeger*: CIC. Tusc. 4, 80 sunt constituti quasi -a valetudine animi (SEN. dial. 1, 4, 8. 7, 22, 2 epist. 54, 1 *al.* FRONTO p. 169, 21 N. APVL. apol. 99 MIN. FEL. 25, 8. *et al.*). CELS. 2, 1, 22 -us corporis habitus (*v. vol. VI 2482, 33 sqq.*). STAT. silv. 1, 4, 110 suspecta -i ... nubila somni (*i. lethargiae*). SER. SAMM. 639 -os ... cursus *menstrui sanguinis.* OPTAT. 1, 12 p. 14, 12 -ae digestionis. *de animantibus*: CELS. 3. 5, 5 cum omnis aeger fere -ior fiat. *ibid.* cum eo tempore fere -imi sint qui aegrotant. CAEL. AVR. acut. 3, 6, 69 hi sunt -iores tetanicis. *de part. corp. sim.* (*cf. et supra l. 64*): CATVLL. 15, 14 -a (*i. alienata*) mens furorque vecors (40, 1 TIB. 2, 5, 104 SEN. benef. 3, 27, 2 FLOR. epit. 2, 6, 20 *al. aliter p. 221, 3. cf.* FEST. p. 372 vecors ... -i cordis). CELS. 2, 7, 21 gin-

[Krieg-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

givae. 7, 2, 1 -ae corruptaeque materiae. Chiron 426 humores ei fiunt pallidi et -i (Clavd. carm. min. 26, 95 Anthim. 14 *al.* Rvf. podagr. 27[ex.]).

c *de genere i. q. humilis*: Rhet. Her. 3, 7, 13 quibus maioribus natus sit: si bono genere, ...; si -o ([*syn.* humili]. Cic. de orat. 2, 286). Gaivs inst. 1, 26 -ima ... libertas eorum est, qui dediticiorum numero sunt. 3, 75 -imae condicionis hominibus (Pavl. sent. 2, 21[a], 9 Inst. Iust. 1, 5, 3). Cod. Iust. 11, 48, 21 quae -ior fortuna sit, utrumne adscripticia an servilis. *de animantibus* (*cf. p. 213, 68*): Hor. epist. 1, 6, 22 -ioribus ortus (Pers. 6, 15). Cod. Theod. 9, 27, 1 inter -imos quosque et plebeios. Inscr. christ. Rossi II p. 113, 78, 7 fascibus insignis, generis nec stemmate -ior.

d *de forma, aspectu i. q. foedus* (*cf. et p. 220, 53. 80*): Plavt. Bacch. 1161 haud -a est mulier :: pol vero ista -a (*cf. II A 1 a*) et tu nihili (*cf. similem lusum notionum* Merc. 756 Pseud. 142). Merc. 391 ea ut videtur mulier? :: non edepol -a :: ut moratast? *eqs.* Ter. Eun. 274. Catvll. 6, 15 quicquid habes boni -ique. Ov. ars 1, 614 -ima *sit puella*, nulli non sua forma placet. Apvl. met. 11, 6 -imae ... beluae (*sc. asini*). *de part. corp. sim.*: Plavt. Merc. 414 ancillam ... non -am (*v. p. 214, 5*), formā -ā (Ov. Pont. 4, 13, 15 *opp.* pulchra). Lvcil. 816 filum non -um. Hor. sat. 1, 2, 92 quae *corporis* -a sunt. 1, 2, 102 ne crure -o, ne sit pede turpi (Ov. rem. 317). Ov. ars 3, 271 pes. Sen. contr. 2, 1, 24 quae -am faciem habent, saepius pudicae sunt (*cf.* Qvint. inst. 6, 3, 32). dial. 5, 4, 1 vultus. Calp. decl. 2 p. 2, 17 rerum. Physiogn. 124 p. 139, 16 barbae.

II *sensu ethico i. q. inhonestus, turpis, improbus sim.* (*exempla de hominibus sceleratis pertinent etiam ad III A*):

A *generatim*: 1 *de animantibus*: a *attr. et praed.*:

α *in universum*: Plavt. Aul. 64 in occipitio quoque habet oculos -ima (*cf.* Bacch. 1122 ovis nos vocant -imae. Men. 608 scit, sed dissimulat -us [Merc. 974. *cf.* Verg. Aen. 1, 352 simulans. *al.*]. Rud. 18 postulant ... -i. *et al.*). 172 hominem haud -um (Bacch. 118 Men. 640. Pseud. 1310 -imu's h. *al.* Ter. Andr. 629 genus hominum -imum [Sen. epist. 123, 8]. Lvcil. 1334. Cic. Verr. II 3, 106 h. non -us. de orat. 2, 303 h. minime -os. *al.* *i. q. maleficus, scelestus*: Pavl. dig. 1, 18, 3 Min. Fel. 30, 4 Tert. apol. 9, 5 *al.*). Bacch. 293 edepol mortalis -os (Poen. 603. 653 *al.* Vvlg. Esth. 16, 15 a -imo mortalium). Cist. 705 bona femina et -us masculus volunt te (*per modestiam iocülariter auctam; cf.* Pseud. 1293 vir -us viro optumo obviam it). Curc. 593 mulierem (Pvblil. A 20 Apvl. met. 10, 6 *al. cf. p. 220, 33*). Pseud. 1285 viri (*cf. l. 39 et* Rud. 40 Val. Max. 9, 6 ext. 2 Sen. epist. 25, 7 Mart. 7, 34, 2 *al.*). Rud. 35 senex ... hau -us. Truc. 131 femina (*v. vol. VI 461, 32*). Verg. Aen. 3, 398 Grais (*cf.* Serv. auct. *ad l.*). Prop. 4, 4, 17 puellae. Ov. am. 1, 7, 9 -us ultor Orestes. met. 8, 490 uteri -a pignora nostri. trist. 3, 12, 9 *Procnes*. Mart. 14, 1, 11 Mycenas. Qvint. decl. 305 p. 198, 13 -imum gladiatorum genus (Marcian. dig. 47, 16, 1 receptatorum. Novell. Theod. 18 pr. lenonum). Tac. Agr. 41, 4 -imi *libertorum* (hist. 1, 49, 3 Marcian. dig. 34, 4, 13 *al.*). Calp. decl. 9 p. 9, 5 adulescens. Apvl. met. 10, 9 verberonem. *et al.*

nota voc. in conviciis: Naev. com. 118 -imorum -ime *eqs.* Plavt. Cas. 645 ludibrio -ima .. me habuisti. Men. 488 quid ais ..., -ime et nequissime, flagitium hominis *eqs.* 1061. Persa 221 certum⟨n⟩est celare, quo iter facias, -ima? :: affirmasti⟨n⟩ occultare, quo te immittas, -ime? Stich. 245. Truc. 120 -ima, mane :: optume, odio es. 132 manifesto mendaci, -a, teneo te. 311 *al.* Ter. Eun. 152. 1017. Tvrpil. com. 25 -ime ac sacerrime. Sall. or. Phil. 15 -ume omnium atque impudentissime. Verg. ecl. 3, 17 Hor. sat. 2, 7, 22 Pers. 2, 46. *et al.* *coni. praed. cum copulis sim.*: Plavt. Aul. 140 alia alia -ior ... est. Persa 202. 220 -a es :: scelestu's. Poen. 856. Pseud. 956 minus -um ... esse. Truc. 452. 471 (*v. p. 187, 65*). *al.* Ter. Phorm. 766 facimus ut -is (-os *pars dett.*) expediat esse (*cf.* Sall. [?] rep. 1, 1, 4 -o esse licet. Sen. clem. 1, 13, 2 cui ... esse -o necesse est. *al.*). Pvblil. Q 43 quam -us est, culpam qui suam alterius facit. Vell. 2, 26, 2 optimusque sibi videbatur, qui foret -imus. Sen. Oed. 636 -ior parens quam gnatus. benef. 4, 26, 2 qui -us est, nullo vitio caret. 5, 15, 1 omnes stulti -i sunt. epist. 92, 30 cuicumque ... deest aliquid ad bonum, -us est. *al.* Tert. nat. 1, 5, 1 -imi et probrosissimi avaritia *eqs.* Carm. de sept. sap. (Hyg. fab. 221) 4 plures esse -os (*cf.* Avson. 301, 12 imperitos scito, quos dixit -os). Flor. anth. 249 qui -i sunt, non fuere matris ab alvo -i. Lact. inst. 5, 8, 10 -i sunt ignoratione recti ac boni. *et al.* Plavt. Capt. 235 ex bonis -imi et fraudulentissimi fiunt (Persa 382. Sen. Thy. 313 ne -i fiant times? nascuntur [*cf. l. 83*]. benef. 7, 19, 5. Ambrosiast. in I Thess. 5, 14 p. 452[C] ne ... -iores se fiant. *al. cf.* Sen. benef. 7, 17, 2 nemo te -um ... faciat [*cf. p. 220, 27*]. 7, 28, 3 -iorem [epist. 94, 54. 109, 4 Qvint. inst. 12, 1, 32 *al.*]. epist. 34, 3. 83, 2 -imos. *al.*). Lvcil. 385 -us ⟨ut⟩ videatur (Qvint. inst. 3, 8, 44 Apvl. Plat. 2, 16 *al.*). Cic. Phil. 14, 7 his ... vitiis adfectos ... -os ⟨atque⟩ audaces appellare consuetudo solet (Ov. Pont. 3, 2, 20). Pvblil. M 8 -us est vocandus qui sua causa est bonus (Sen. benef. 3, 1, 4 -iorem. epist. 115, 14 -imum). Ciris 85 -a ... vixerat (Sen. dial. 5, 26, 4 -i inter -os [*cf. p. 220, 51*] vivimus. nat. 4 praef. 19 [-e *var. l.*]). Sen. dial. 9, 1, 9 recedo ... non -ior sed tristior. epist. 22, 15 -iores morimur quam nascimur (Apvl. Plat. 2, 3. *cf. l. 72*). Presb. Cypr. epist. 8, 2[ex.] ne ... -iores efficiantur. Lampr. Alex. 67, 3 amicos et parentes ... si -os repperit. Avg. civ. 1, 33[ex.] et miserrimi facti estis et -imi permansistis. *et al.* *syn. et iuxta pos.*: Plavt. Asin. 305 nequam (Persa 453 [*opp.* frugi]. Pseud. 1103 Lvcil. 1255 *al.* Hor. carm. 3, 6, 46 aetas parentum -ior avis tulit nos nequiores. *al.*). Bacch. 783 sacer (*cf. p. 219, 56.* Afran. com. 185 *al.*), scelestus (*cf.* Mil. 733 Pseud. 1083). Epid. 709 maligno (*v. p. 183, 20. cf. p. 185, 2*). Men. 110 stulta (*cf. l. 43. 73*). 731 audax (Mil. 307 Most 1078 Rhet. Her. 4, 11, 16 *al. cf. p. 219, 78*). Mil. 733 improbi (Lvcil. 385 [*ibid.* confidens]. Fest. p. 318 *al.*). Pseud. 974 legerupam, impurum, peiiurum (Poen. 825 Rud. 126 *al.*) atque impium. Sall. Catil. 16, 3 crudelis. or. Lep. 1 -ior atque intestabilior metu vestro. Liv. 27, 43, 13 noxio (Porph. Hor. sat. 1, 4, 85). Sen. benef. 4, 35, 3 ingratum. Plin. epist. 3, 9, 2 foedus. Fronto p. 24, 9 N. malitiosus (Gell. 9, 2, 8). Ps. Avr. Vict. epit. 12, 8 nefandos. Vvlg. psalm. 139, 2 iniquo. *et al.* *opp.*: Enn. ann. 244 levis haut (*codd. plur., Vahlen,* aut *Voss. min., Norden, Enn. u. Verg. 135*) -us. Plavt. Bacch. 400 bonus (Men. 575. 977 Trin. 285. Ter. Phorm. 766 [*ibid.* benignos]. Cato or. frg. 51 Sall. Iug. 10, 6. 102, 5 Vell. 2, 11, 1. *et saepe*). Mil. 443 stulta (Carm. inc. Char. gramm. p. 355, 31 B. *cf. l. 59; aliter l. 7*). Vid. 40 pudico. Sall. or. Phil. 3 -ior an ignavior sit.

β *pertinet ad certa vitia*: (I) *genus vitii exprimitur subst., quibuscum* -us *iungitur*: Plavt. Capt. 57 meretrix (Ter. Haut. 599 Eun. 37). Truc. 134 praestrigiatrix. Catvll. 61, 101 adultera. Hor. sat. 1, 1, 77 fures (Firm. math. 6, 31, 64 *al. cf. et l. 42*). *al.*

(II) *genus vitii e contextu elucet*: Plavt. Asin. 144 me ... ignoras, -a (*i. ingrata; cf.* 214 *al.*). Ter. Haut. 233 mater ... -a (*i. avara. cf.* Tib. 2, 4, 31 haec fecere -as). Cic. Verr. II 5, 56 quod a -o (*i. fraudulento*) auctore (*i. venditore*) emissent (Sen. contr. 7, 6, 23. *aliter p. 216, 40. cf.* Frg. Vat. 35, 6 comparator -o venditore deterior incautus). Hor. sat. 1, 2, 8 parentis praeclaram ingrata stringet -us (*i. luxuriosus*) ingluvie rem. Prop. 2, 24[b], 44 hospes uterque -us (*i. perfidus. cf.* Ov. epist. 13, 44 Val. Fl. 6, 12. Pavl. dig. 40, 13, 4 in eo ... quod. *al.*). *et al.* *nota*: Vvlg. prov. 6, 24 a muliere -a (*i. scorto*).

b *pro subst.*: α *m.* **malus, -ī**: *sing.*: Plavt. Poen. 613 similis -ist (-us est *CD*). 633 *v. p. 173, 36.* Pseud. 909[a] -us cum -o stulte cavi. Trin. 285 -us bonum -um esse (*cf. p. 219, 58*) volt, ut sit sui similis. Cic. parad. 7 potestne bonum cuiquam -o esse ...? Catvll. 5, 12 ne quis -us invidere possit (*cf.* Ov. trist. 1, 1, 29). 64, 175 (*cf. Kroll ad l.*). Pvblil. M 9 -us bonum ubi se simulat, tunc est -imus (*cf.* N 24). 37. 39 -us si obesse non potest tamen cogitat. 46. 68. N 19 -o ... parem. P 12. Sall. Iug. 31, 28 fit ubi neglegas ... -us improbior. Hor. sat. 1, 4, 3 -us ac fur (*cf. et l. 24*). Liv. 1, 46, 7 -um -o aptissimum (*proverb.*). Sen. benef. 4, 27, 2 -um ac stultum nullo vitio vacare. 5, 13, 1. 7, 16, 5 si ille desiit esse sapiens et in -um versus est. dial. 2, 7, 2 -us ... bono infirmior est. 2, 13, 4. 9, 7, 5 pro optimo sit minime -us. epist. 109, 4 -us -o nocet facitque -iorem. *et al.* *superl*: Plavt. Amph. frg. 13 noli -imo precari (*cf.* Asin. 477). Sall. Catil. 51, 29 -imum quemque (Sall. [?] rep. 1, 1, 6 Sen. clem. 1, 2, 1. 2, 5, 1 benef. 2, 28, 2. 8, 5, 2 -imus quisque atque ingratissimus. dial. 2, 2, 1 *al.* Tac. hist. 1, 16, 3 *al.* Plin. epist. 6, 27, 3 *al.*). *et al.*

plur. (*v. etiam vol. II 2085, 11. 18. 42. 44. 46. 47. 50. 52; adde* Plavt. Bacch. 619 Cic. nat. deor. 3, 85. Catvll. 15, 10 [*v. Baehrens ad l.; alii interpretantur de forma*]. Sall. Catil. 7, 2. 51, 30. 52, 22 Iug. 31, 15. 67, 2 Sall. [?] rep. 2, 11, 4 Sen. Phaedr. 977 benef. 1, 13, 3 clem. 1, 2, 2 *al.*): Enn. scaen. 188. Plavt. Bacch. 660 -us sit (*v. p. 223, 30*) -is. Stich. 198 Trin. 286. 548 -os in quem *agrum* omnes publice mitti decet (*de maleficis. cf.* Rhet. Her. 2, 6, 9 Cic. inv. 2, 51 Vell. 2, 126, 4 Sen. clem. 1, 22, 1 Tert. apol. 2, 14 nat. 1, 2, 1 *al.*). Vid. frg. 15, 2 *mendicum* inrident -i. Pvblil. B 37 aut -i aut stulti (*cf.* Sen. epist. 59, 17 *al.*). Sall. Catil. 48, 8 -orum patrocinio. 52, 15 -i atque scelesti. *al.* Iug. 31, 27 ignoscendo -is. or. Phil. 9 ubi -os praemia secuntur (*cf.* Sall. [?] rep. 2, 12, 7). Verg. Aen. 6, 542 -orum ... poenas. Hor. epod. 6, 11 Pavl. Fest. p. 86 Vell. 2, 124, 1 Phaedr. 4, 11, 5 *al.* Sen. Med. 292 Herc. O. 575. benef. 4, 28, 3 -orum improborumque. dial. 4, 13, 3 -i punientur et transducentur in melius. epist. 14, 11 apud mediocriter -os. *saepe.* Lvcan. 5, 773. Mart. 12, 36, 7 optimus -orum. Qvint. inst. 7, 2, 31. 11, 1, 42 -os odisse. *al.* Ivv. 13, 236. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 12 (*de lanistis; cf. p. 219, 46*). *et saepe.* *comp.*: Sen. clem. 1, 15, 2 in qua civitate numquam deest patronus -ioribus. dial. 9, 7, 5 Avg. civ. 10, 11 p. 419, 35 D. *superl.*: Naev. com. 118 *v. p. 219, 50.* Gracch. or. frg. Char. gramm. p. 255, 29 B. -imi Tiberium, fratrem meum optimum interfecerunt. Sall. or. Phil. 1 -imi et stultissimi. 22 *coni.* hostibus rei publicae. Sen. dial. 5, 4, 5 -imos quosque (7, 12, 3 Svlp. Sev. chron. 1, 26, 1). epist. 14, 11. 79, 11 nec enim bonitas est -imis esse meliorem. *al.* Plin. nat. 29, 28. *et al.*

β *f.* **mala, -ae**: Liv. Andr. trag. 1 si -as imitabo. Plavt. Cas. 657 *v. p. 221, 22.* 826 *v. p. 242, 65.* Men. 133 meo malo a -a abstuli hoc. Merc. 511 Most. 271 Truc. 295. Ov. fast. 5, 490 mense -as Maio nubere (*i. meretrices; an i. deformes? [v. p. 219, 13]. cf. Peter ad l.*). Apvl. met. 5, 11. *comp.*: Sen. dial. 11, 16, 3 periculosa etiam probis -iorum ... imitatio. *superl.*: Plavt. Cas. 793 -imarum -ima.

2 *de animo, natura animantium sim.*: Plavt. Bacch. 546 ex ingenio -o malum inveniunt sibi (Merc. 969. Sall. Catil. 5, 1 pravo-

[*Krieg-R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que [PLIN. epist. 3, 9, 32 SVLP. SEV. chron. 2, 45, 6]. SEN. suas. 7, 1 SEN. dial. 9, 2, 11. *et al.* *cf.* APVL. Plat. 2, 3 deterrimum -imumque genus ingeniorum). TER. Andr. 164 -a mens (BRVT. Cic. epist. 11, 1, 1 et infidelissima. SEN. epist. 50, 7. 120, 20. QVINT. inst. 5, 10, 52 -a mente [7, 3, 34 VLP. dig. 38, 2, 12, 2 *al.*]. 12, 1, 7 IVV. 14, 226. *et al. aliter p. 218, 82. 222, 82*). *ibid.* -us animus (PVBLIL. M 61. SALL. [?] rep. 2, 6, 4 atque infido. SEN. dial. 5, 43, 4 *al.* QVINT. decl. 309 p. 216, 17 -o . . . animo [MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 2 *al.*]. *aliter p. 223, 61*). PVBLIL. M 20 -ae naturae numquam doctore indigent (TERT. adv. Hermog. 13 p. 140, 9 AVG. civ. 19, 13 p. 378, 3 D.). SEN. benef. 3, 1, 4 in -is pectoribus (CIL VI 20905, 4). TERT. bapt. 18, 4 indolis. VVLG. iud. 9, 23 spiritum. Ier. 7, 24 in pravitate cordis sui -i (11, 8. 16, 12 *al.* AVG. in psalm. 51, 1 *coni.* durum. quaest. hept. 2, 18 *al.* GLOSS. II 413, 27 -i cordis πονηροκάρδιος. 413, 29 πονηρόψυχος). *adde de membris (pertinet etiam ad III)*: PRIAP. 85 (Verg. 2), 5 -a . . . furis manu (LYGD. 5, 20. *cf.* CALP. ecl. 3, 73 bracchia). SEN. Herc. O. 950 -ior haec *Deianirae*, -ior tuo (*sc. Medeae*) utroque dextra est scelere. IVV. 9, 121 lingua -i pars -ima servi. VVLG. Sirach 14, 10 oculus (Marc. 7, 22).

3 *de vita, actionibus, affectibus, institutis hominum*: **a** *usu sollemni: vita, mores sim.*: ENN. scaen. 7 pro -a vita famam extolles, pro bona paratam gloriam (CIC. off. 3, 12 SEN. dial. 7, 7, 2 *al. aliter p. 217, 51*). PLAVT. Cas. 657 imitatur -arum (*v. p. 220, 77*) -am disciplinam (Merc. 116 CIC. fin. 2, 33 Tusc. 2, 27. *cf.* LIV. 9, 18, 15). Mil. 763 bonus bene ut -os descripsit mores (*sc. incultos; cf.* SEN. benef. 1, 9, 3. *i. q. a virtute abhorrentes*: PLAVT. Poen. 379 Pseud. 492 Trin. 30 *al.* LVCIL. 1334 CIC. Tusc. 3, 2. 5, 78 SALL. Catil. 3, 4 Iug. 42, 2. *saepe.* OV. am. 3, 11, 42. CVRT. 8, 5, 7 *opp.* honestarum artium. CYPR. epist. 14, 3 p. 512, 11 *coni.* pravos. *et al.* GLOSS. II 337, 2 κακότροπος malemoratus, -i moris [*an* malimorius? *cf. p. 178, 30*]). VARRO frg. Non. p. 131, 4 consuetudo (*v. vol. IV 557, 69 sqq. aliter p. 216, 48*). CIC. Verr. II 3, 116 novo -imoque exemplo ([LIV. 45, 21, 4]. SALL. Catil. 51, 26 OV. ars 2, 575 LIV. 5, 29, 7 *al.* SEN. contr. 10 praef. 7 *al.* VAL. MAX. 2, 9, 4 *al.* SEN. dial. 5, 18, 2 *al.* PETRON. 104, 5. IVV. 8, 184 *ibid.* foedis, pudendis. *et saepe. aliter p. 215, 84*). TAC. ann. 4, 67, 3 luxus et -um otium. CYPR. unit. eccl. 21 p. 229, 16 conversatione (COD. Iust. 5, 4, 23, 1 et inhonesta). *facinus, inceptum, ratio agendi*: ENN. ann. 203 facinus (*v. vol. VI 80, 63 sqq.*). PLAVT. Asin. 288 socium ad -am rem quaerit (CIC. leg. 3, 11. 42. 43. PVBLIL. M 53 [*spur.*]. SALL. Catil. 52, 11 *al.* LIV. 3, 68, 11 SEN. contr. 1 praef. 8. VELL. 2, 19, 1 novarum -imarumque. SEN. dial. 4, 13, 3 *al.* APVL. apol. 40. *et al.*). 734 viginti minae bonae, -ā operā (*i. per fraudem ac dolum*) partae (*cf.* Capt. 701 Cist. 368 TERT. resurr. 16 p. 46, 3 *al.*). Aul. 213 *factis* neque -is neque improbis (*v. vol. VI 131, 6 sqq.*). Cas. 186 -imis me modis despicatur domi (189 Pseud. 258. *cf.* Most. 738). Merc. 56 ratione -ima (MET. MAC. or. frg. Gell. 1, 6, 2 RHET. Her. 2, 19, 29 HOR. sat. 2, 6, 6). Most. 531 quid . . . negoti . . . -i (Trin. 847 IREN. 1, 25, 4 FIRM. math. 5, 6, 10). CIC. ac. 1, 37 *Zeno* recte facta in bonis actionibus ponens, prave . . . in -is. CELS. 3, 18, 3 operum (TERT. resurr. 15 p. 45, 11 *al.* IREN. 2, 32, 1 VVLG. eccles. 8, 3 Rom. 13, 3. *et al.*). SEN. dial. 8, 1, 3 viam bonam ac -am (QVINT. inst. 12, 1, 3 proposita honestorum ac turpium via -iorem sequi. VVLG. III reg. 13, 33 prov. 2, 12 *al.*). epist. 66, 15 *virtutem non* -iorem facit dura *materia*. 83, 19 conatibus (APVL. met. 7, 19. 27). TAC. hist. 4, 11, 3 potentiam (*i. improbum usum potentiae*). ann. 13, 2 dominationis. 16, 23 aequitate deum erga bona -aque documenta. VLP. dig. 28, 4, 2 meritum. IREN. 3, 24, 1 operationem (CASSIOD. Didym. in Iud. 9 p. 92, 29). PS. AVR. VICT. epit. 1, 29 -imi incepti, exitus praeclari (*cf.* AVG. civ. 17, 20 p. 247, 5 D. -os exitus). AMM. 31, 15, 13 lucrationibus. VVLG. Matth. 12, 45 fiunt novissima hominis illius -iora (χείρονα) prioribus. *et al.* *nequitia, scelus sim. (fere abundanter*; dolus -us *v. vol. V 1, 1862, 38 sqq.*): PLAVT. Aul. 215 sine -a omni malitia (*aliter p. 223, 69*). Persa 558 scelus (PLIN. nat. 33, 8 VVLG. Ezech. 20, 44. *cf.* OV. am. 1, 7, 31 -ima scelerum monimenta). Rud. 319 -i viti (FIRM. math. 1, 2, 6. 3, 4, 34) probrique plenum. Truc. 298 in -am fraudem (*v. vol. VI 1272, 76*). LEX repetund. (CIL I² 583) 69 sine -o pequlatu (LEX Corn. de XX quaest. [CIL I² 587] 1, 5). CATVLL. 67, 36 -um . . . adulterium. SALL. Catil. 3, 4 insolens -arum artium (*v. vol. II 658, 26 sqq. cf.* FIRM. math. 3, 11, 13 de -is artibus vel de -is officiis. VVLG. Esth. 8, 3 machinationes). PRIAP. 86 (Verg. 3), 19 rapinas. TAC. hist. 3, 28 -imo flagitio (APVL. met. 6, 16 maiora atque -iora. AVR. VICT. Caes. 28, 7). APVL. met. 5, 23 perfidia -ima. CYPR. unit. eccl. 19 p. 227, 9 -ius hoc crimen est (OPTAT. 1, 21 p. 22, 17 tam -a, tam gravia. HIER. epist. 57, 4, 2 *al.*). PRVD. apoth. 911 peccamine. 996 noxis. *al.* *affectus*: TER. Haut. 208 cupiditate (FIRM. math. 6, 11, 9 -ima ac pestifera. *v. vol. IV 1418, 35*). *cf.* CATO or. frg. 17, 3 *cupido* (LVCR. 3, 1077 TAC. hist. 1, 48, 2). CATVLL. 64, 405 furore. SALL. (?) rep. 1, 6, 4 pravas artis -asque libidines (LIV. 1, 57, 10 TAC. ann. 3, 26, 1). VERG. Aen. 6, 278 -a mentis gaudia (*v. vol. VI 1717, 9 sqq.*). OV. met. 10, 342 ardor. SEN. dial. 4, 6, 2 *ira*. LAVS Pis. 107 animus . . . -a ferrugine (*i. invidia*) purus. SIL. 11, 610 livor (MART. 10, 33, 6). 13, 343 rabiem. QVINT. inst. 5, 10, 34 -imi adfectus (AVG. civ. 16, 4 p. 131, 5 D.). MIN. FEL. 37, 11 voluptatibus. TERT. pudic. 17, 18 concupiscentiam (*v. vol. IV 103, 9 sqq.*). VVLG. Hab. 2, 9 qui congregat avaritiam -am domui suae. CLAVD. 15, 164 luxu. AVG. civ. 14, 14^in^ est -ior damnabiliorque superbia. *al.* *consilium, sententia sim.*: ANNAL. MAX. Varro rust. 3, 2, 1 (Gell. 4, 5, 5) consilium (*v. vol. IV 450, 19 sqq. 455, 40 sqq.*). RHET. Her. 4, 55, 8 cogitationibus (SEN. amic. p. 30. *v. et vol. III 1457, 36 sqq.*). CIC. leg. 2, 39 -is studiis -isque doctrinis. part. 91 genus hominum ad honestatem natum -o cultu pravisque opinionibus esse corruptum. Phil. 14, 18 sententiis (IREN. 3, 12, 7 *al.*). SALL. Iug. 62, 8 conscientia (*v. vol. IV 368, 15 sqq.*). VELL. 2, 45, 1 propositorum (SEN. dial. 7, 26, 5 FIRM. math. 5, 2, 3). SEN. Thy. 309 praecepta. benef. 6, 27, 2 *voluntatem* (*opp.* honesta. *cf.* 6, 35, 3 FILASTR. 109, 6 *al.*). TAC. ann. 6, 6, 2 consultis. TERT. virg. vel. 15^ex.^ cogitatus. FILASTR. 108, 6 persuasionis. *et al.* *sermo sim.*: SEN. epist. 94, 68 plenum -is sermonibus pectus (VVLG. Eph. 4, 29 [σαπρός]). 123, 9 vocibus (TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 519, 6). VAL. FL. 6, 473 adfatus. ITALA I Cor. 15, 33 (Cypr. unit. eccl. 17 p. 225, 22) confabulationes -imae (ὁμιλίαι κακαί. VVLG. colloquia -a). LACT. inst. 6, 13, 6 verbis (HIER. epist. 22, 24, 1 *ibid.* indecens. PSALT. Rom. 63, 6 [*Vulg.* sermonem nequam]. 140, 4 [*Vulg.* v. malitiae]. VVLG. IV reg. 17, 11. *et al.*). BENED. reg. 4 a -o vel pravo eloquio. *instituta*: HOR. sat. 1, 6, 68 lustra (*cf.* PORPH. *ad l.*). DIG. de conc. dig. 9 indignos et -imos . . . ludos: **b** *de rebus ad ius pertinentibus i. q. iniustus, a legibus abhorrens*: MART. 9, 101, 13 possessa -is Palatia regnis. PAPIN. dig. 17, 1, 54 pr. ratione (23, 2, 62, 1). APVL. apol. 48 causam. COMM. instr. 2, 24 lemm. qui de -o (*i. bonis iniuste quaesitis; aliter p. 226, 27*) donant. apol. 890 tributa. AVG. in psalm. 118 serm. 26, 1 iudicium. COD. Theod. 4, 18, 1 possessionis. COD. Iust. 7, 62, 6, 5 litem. *et al.*

B *colore christiano i. q. impius, a voluntate vel lege dei abhorrens sim.*: **1** *de animantibus*: **a** *generatim*: TERT. test. anim. 2 p. 136, 16 ideo -um hominem, quia a deo bono abscesserit. anim. 56, 8 animae -imae (IREN. 1, 7, 5. FILASTR. 124, 1 *syn.* impia. *al.*). adv. Marc. 4, 9 p. 443, 23 *opp.* deterior. CYPR. epist. 59, 15 p. 685, 17 suscepti *schismatici ad ecclesiam reversi* -iores extiterunt quam prius fuerant. sent. episc. 37^in.^ haereticos . . . esse -iores quam ethnicos (*cf.* FIRMIL. Cypr. epist. 75, 23 p. 824, 26). COMM. apol. 425 o -a progenies (*de Iudaeis*). VVLG. num. 14, 27 multitudo haec -ima (14, 35). deut. 1, 35 de hominibus generationis huius -imae (Matth. 12, 45 g. huic -imae [πονηρᾷ]). Ier. 8, 3 de cognatione hac -ima. 13, 10 populum. AVG. civ. 14, 6 p. 13, 25 D. nemo natura sed quisquis -us est, vitio -us est. 15, 1 p. 59, 1 D. unusquisque . . . sit necesse est ex Adam -us atque carnalis. 20, 15^in.^ mortuos. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3 p. 58, 16 eos qui peccant naturaliter -os ex diabolo esse. *saep.* *pro subst. i. q. peccator (plur. vel sg. coll. [l. 46])*: TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 1 dei . . . patientissimi . . . super -os. CYPR. epist. 59, 15 p. 685, 9 (*de schismaticis*). 67, 9 p. 743, 14 -is et peccatoribus. AVSON. 153 (= PAVL. NOL. carm. 5), 2 *opp.* piorum. VVLG. prov. 4, 14 *syn.* impiorum. eccles. 9, 2 iusto et impio, bono et -o. Matth. 5, 45 super bonos et -os. 13, 49 separabunt -os de medio iustorum. 21, 41 Luc. 6, 35 AVG. civ. 1, 8 p. 13, 32. 20, 19 p. 450, 34 D. *et al.* *superl.*: TERT. anim. 33, 10 *opp.* optimi. ITALA Is. 53, 9 (Tert. adv. Marc. 3, 23 p. 428, 9) -imi [τοὺς πονηρούς. *Vulg.* impios). PRISCILL. tract. 3, 73 p. 56, 11. VVLG. Is. 14, 20 semen -imorum. *al.* **b** *speciatim de daemoniis, spiritibus impuris (accedit etiam notio s. III allata)*: TERT. apol. 22, 2 Satanan, principem huius -i generis (*sc. daemonum*). patient. 5 p. 6, 21 deus optimus, diabolus e contrario -imus (CASSIOD. Didym. in Iud. 9 p. 92, 21 substantialiter -us est d.). p. 7, 6 fuerit ille angelus perditionis -us an impatiens (*cf.* VVLG. psalm. 77, 49 RVFIN. Orig. princ. 3, 2, 4 p. 251, 8. AVG. civ. 5, 9 p. 206, 20 D. a. . . . -orum, quos angelos diaboli vel . . . daemones appellamus. *al.*). adv. Hermog. 10 p. 137, 8 -us et ipse *deus*, quia -o favit (scorp. 5 p. 153, 25 adv. Marc. 1, 27 p. 328, 20 FILASTR. 44, 1. 45, 3. *al.*). anim. 11, 5 spiritus (VVLG. I reg. 16, 15. 16 *al.* Luc. 7, 21 act. 19, 13. AVG. civ. 7, 27 p. 309, 27 D. *coni.* immundus. SVLP. SEV. epist. 1, 2. *et al.*). 56, 8 aut bonos aut -os inferos. VVLG. act. 19, 16 daemonium -imum (πονηρόν). MAR. VICTORIN. ad Iust. 15 p. 1008^A^ daemon (RVFIN. symb. 40 p. 378^A^ AVG. civ. 6, 6 p. 256, 25 D. 19, 21^ex.^ *coni.* impuris. *al.*). AVG. civ. 9, 15 p. 388, 16 D. medius -us . . ., bonus. *m. sing. pro subst. i. q. diabolus*: TERT. bapt. 5, 5 angelus -i (*Kroym.*, angelis -is *cod.*) profanus (*opp.* angelum dei sanctum). cult. fem. 2, 5 p. 721, 6 Oe. idol. 16 p. 50, 3 quoniam ita -us (-is *Gel.*) circumdedit saeculum idololatria. 21 p. 55, 4 paenit. 5, 7. patient. 11 p. 17, 17 -i insidiis. anim. 11, 5 -i (*A, quod probant Gomperz, Waszink*, -us *rell.*) spiritus. 47, 2 temptatio -i in sanctos. *al.* ITALA Matth. 13, 25 (Nicet. vigil. 6 B.) venit -us (αὐτοῦ ὁ ἐχθρός. *Vulg.* inimicus eius). Eph. 4, 27 (Tert. fug. 9 p. 477, 8 Oe.) ne locum -o (διαβόλῳ. *Vulg.* diabolo) demus. CYPR. domin. orat. 25 p. 285, 26. 27^ex.^ *syn.* diabolus. *al.* PS. CYPR. merced. 23 infestationem -i. COMM. instr. 2, 16, 4 *al.* VVLG. Matth. 5, 37 a -o (ἐκ τοῦ πονηροῦ) est. 13, 19 venit -us (ὁ πονηρός). I Cor. 5, 13 auferte -um (τὸν πονηρόν) ex vobis ipsis. SEDVL. carm. pasch. 2, 287. *et al.*

2 *de rebus*: **a** *generatim*: TERT. anim. 35, 4 ex -imis praeceptis doctrinam veritatis agnosci. virg. vel. 7 p. 894, 3 Oe. libertatem. adv. Hermog. 37 p. 166, 23 *materies* naturā -a. adv. Marc. 1, 2 p. 292, 20 mens vel fides . . . -a. 1, 29 p. 331, 27 conubii res non ut -a securem . . . admittit sanctitatis (*syn.* accusanda, damnanda). 4, 21 p. 490, 15 -um animae lucrum (*opp.* bonum . . . detrimentum). pall. 4

[Krieg-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 935, 7 Oe. *al.* ITALA Gal. 1, 4 (Mar. Victorin. in Gal. p. 1148^C) saeculo (πονηροῦ, *Vulg.* nequam). OPTAT. 5, 1 p. 119, 19 alteram *circumcisionem* meliorem, -iorem alteram. LACT. inst. 6, 13, 8 quod sit ... factu -um. VVLG. deut. 28, 20 adinventiones. IV reg. 21, 11 abominationes (Ezech. 8, 9). eccles. 10, 13 novissimus oris illius error -imus (Matth. 27, 64 -ior [χείρων]. AVG. civ. 1, 24^ex.). Ier. 23, 10 cursus. Dan. 13, 52 inveterate dierum -orum. I Thess. 5, 22 omni specie -a abstinete vos (εἴδους πονηροῦ). *al.* AVG. catech. rud. 11, 16 -a diaboli similitudine atque imitatione. civ. 13, 14^ex. liberi arbitrii -o usu. *et al.* **b** *speciatim de doctrinis haereticorum*: TERT. adv. Hermog. 2 p. 127, 9 -imis (*v. adn. crit.*) ... argumentationibus. FILASTR. 129, 7 -iorem *haeresim* (CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 41, 11). EPIPHAN. Hier. epist. 51, 6, 4 qui ... tam -a dogmata contra fidem adinvenit. PRVD. apoth. 104 error (*cf. l. 5*). CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 90, 21 Nestorii -am sectam ([κακοδοξίαν]. 101, 3. 111, 15. *cf. l. 17*). I 3 Rustic. p. 128, 32 -ae glorificationis (κακοδοξίας, *vers. Tur.* vanae gloriae). COD. Iust. 1, 1, 8, 13 Nestorii -am ... doctrinam.

III *praevalente notione* **nocendi**: **A** *de animantibus rebusque ad animantes pertinentibus i. q. nocendi cupidus, malignus, malitiosus, iniquus (cf. p. 219, 27. 222, 52), interdum i. q. trux, ferus, saevus (sensu latiore i. q. immitis, acerbus [v. l. 58. 65])*: **1** *de hominibus*: **a** *generatim*: α *abs.*: PLAVT. Merc. 772 vicinum (CIC. Att. 13, 44, 1 COLVM. 1, 3, 6 QVEROL. p. 34, 16 VVLG. Ier. 12, 14 *al.*). Most. 873 boni sunt *servi*, ⟨bonust⟩ *erus*; improbi sunt, -us fit. CAECIL. com. 79 sunt inimici -imi fronte hilaro, corde tristi *eqs.* (TAC. Agr. 41, 1 imum inimicorum genus. FIRM. math. 6, 10, 5. VVLG. Esth. 7, 6 hostis et i. ... -imus. *al.*). CIC. Att. 5, 8, 2 emptor. VERG. ecl. 8, 83 Daphnis me -us urit. OV. Pont. 4, 14, 41 interpres (SEN. benef. 1, 1, 9. *aliter p. 214, 16*). APVL. met. 5, 11 -imae illae lamiae. *al.* β *add., cui homines sint iniqui* (*cf. p. 224, 7*): PLAVT. Mil. 1365 scibis, tibi qui bonus sit, qui -us (Asin. 129 *v. p. 239, 58.* Bacch. 660 *v. p. 220, 55.* Poen. 856 [*sensu ambiguo*] -us [*cf. infra l. 40*] sum :: tibi sis. Pseud. 1022 [mihi *add. Ussing*]. TAB. devot. Audollent 93 b 2. *cf.* TERT. nat. 1, 3, 10 nomen ... non homini [*A, alii alia coni.*] -um). Pseud. 1020 ne -us item erga me sit ut erga illum fuit. PVBLIL. I 5 in nullum avarus bonus est, in se -imus.

b *sensu nequitiae imminuto*: α *i. q. petulans, nugax*: PLAVT. Rud. 466 delituit -a. CATVLL. 36, 9 -ima puella (*cf.* 55, 10). β *i. q. subdolus, vafer, astutus* (*in malam et mediam partem; cf.* GLOSS. IV 451, 32 astutus, callidus): PLAVT. Amph. 268 me -um esse oportet, callidum, astutum admodum. Asin. 118 *syn.* magis versutus. Bacch. 949 Ulixem ... fuisse et audacem et -um. Cist. 727 *syn.* callida. Mil. 193 (*cf. Lorenz ad l.*). 356 *syn.* subdola. 880 *coni.* fraudulenta. 1141. 1218. Most. 271 *ibid.* callidiorem. 1071 *ibid.* nemo doctior. Poen. 765 -us es, captatum me advenis cum testibus. 866. 1108 *coni.* catum, estolidum, subdolum. Pseud. 724 -um, callidum, doctum. 729. 938 magis -um et maleficum. *al.* *dub., hucne pertineat*: SALL.(?) rep. 2, 9, 1 magis -us quam callidus (*sc. in bonam partem?*) ingenio *Bibulus.* *negative i. q. simplex, parum acutus*: CIC. div. Caec. 45 qui tibi aestus ... erunt homini minime -o (rep. 3, 26 m. sunt in disserendo -i ..., non sunt in disputando vafri, non veteratores, non malitiosi. Tusc. 2, 44 m. -us vel vir optimus. off. 3, 39 m. -i illi quidem sed non satis acuti. LIV. 40, 14, 5 m. -us ac suspicax. GELL. 3, 16, 11). PLANC. Cic. epist. 10, 21, 3 ego non -us homo hoc suspicabar.

2 *de rebus humanis*: *de part. corp.* (*cf. p. 221, 14*): PLAVT. Truc. 593 quisnam illic homost, qui ipsus se comest, tristis, oculis -is? (*v. l. 20; sim.*: SEN. epist. 96, 2 -o vultu [*cf. p. 224, 13*]). Persa 313 qui -a tangit manu *vomicam* (*cf.* CIL VI 18817; *aliter p. 224, 58*). CIC. Balb. 57 hoc -o (*codd. recc.*, male *cett.*, maligno *Madv.*) dente carpunt. *de animo*: LENT. Cic. epist. 12, 14, 3 -us animus eorum in nostra salute (SEN. benef. 5, 20, 2. QVINT. inst. 2, 2, 5 adversus uxorem. PS. SEN. mon. 69 saepe bonum consilium datur -o a. AVG. civ. 14, 2 p. 6, 17 D. adversum me). VVLG. prov. 25, 20 qui cantat carmina cordi -imo (רָע). *de actibus, affectibus sim.*: ANNAL. MAX. Varro rust. 3, 2, 1 (Gell. 4, 5, 5) -um (*v. p. 222, 2*) consilium consultori est -imum (*cf. Hesiod. op. 266* ἡ ... κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη). PLAVT. Curc. 49 amor. Truc. 80 *amantem esse* -imum est pecuniae. PVBLIL. M 60 malitia ut -ior veniat se simulat bonam (*cf.* PLIN. paneg. 85, 1 -ior odio amoris simulatio). OV. am. 2, 11, 1 vias *navigationis.* SEN. contr. 1, 2, 22 -ae tractationis (contr. exc. 3, 7. 4, 6 *al.* QVINT. inst. 4, 2, 30. 7, 3, 2 *al.* decl. 383 p. 429, 1 *al. cf. etiam p. 178, 66*). SEN. Thy. 84 infer ... ferri -um regibus amorem. LVCAN. 5, 104 vota (LAMPR. Heliog. 13, 4 *al. cf.* STAT. Theb. 16, 617 vota precesque -ae). PORPH. Hor. carm. 3, 24, 5 conceptione. ITALA Iob 6, 3 (Aug. in Iob p. 518, 8) verba ... -a (φαῦλα, *Vulg.* dolore plena). FIRM. math. 6, 3, 7 insinuationis (6, 10, 3. *cf.* VVLG. Esth. 16, 7 suggestionibus). VVLG. III reg. 5, 4 occursus. *al.*

3 *de bestiis hominibusve cum bestiis comparatis*: PLAVT. Bacch. 55 -a tu (*sc. meretrix*) es bestia (*v. vol. II 1939, 38 sqq.*). 1139 stultae atque haud (*cf. supra l. 50*) -ae *oves.* VERG. georg. 3, 248 tum saevus aper, tum -ima tigris (*cf.* IVV. 6, 270). 3, 416 -a tacta vipera (*cf.* SERV. *ad l.*). 3, 425 anguis (CALP. ecl. 5, 91). CIRIS 79 *Scylla* piscibus ... canibusque -is vallata. HOR. sat. 1, 5, 14 -i (*i. procaces. molesti*) culices

(*cf.* PHAEDR. app. 21, 11 ales. 24, 4. APVL. met. 7, 26 asino). 2, 8, 95 Canidia ... -ior serpentibus Afris (*cf.* SEN. nat. 2, 31, 2). SEN. Herc. O. 284 aliquid hydra -ius. clem. 1, 3, 3 -um aliquod aut noxium animal. PLIN. nat. 29, 86. 87. APVL. met. 7, 24 immanem ursam ursaque -iorem illum puerum. VVLG. gen. 37, 20 fera -ima. *al.*

4 *de numinibus*: **a** *generatim*: ACC. carm. frg. 9 M. gnati (*sc. Cupidinis, ut vid.*) ... -imi (*cf.* CIRIS 133. PROP. 2, 18, 22 huic [*cf. p. 223, 30*] -us esse solet, cui bonus ante fuit). CIC. leg. 2, 28 Fortunae. CIRIS 278 -us, o -us ... casusve (*cf. p. 217, 31*) deusve. SEN. Herc. O. 63 iustitit virtus mihi Iunone -ior. FLOR. epit. 4, 7, 8 tuus ... -us genius. AVG. civ. 2, 11 p. 66, 4 D. deos (*opp.* bonos; *cf.* 3, 25 p. 137, 4). **b** *de inferis, Parcis sim.*: HOR. sat. 2, 3, 135 furiis. SEN. Med. 751 *Hecate* -imos induta vultus. LVCAN. 6, 742 -ime mundi arbiter (*i. Pluto*). STAT. Theb. 11, 208 Tisiphone. MART. 6, 62, 3 Parcae. PRISC. periheg. 691 lemures. *huc pertinet*: CATVLL. 3, 13 -ae tenebrae Orci. STAT. Theb. 7, 783 -i custodis (*i. Cerberi*). silv. 3, 3, 187 -ae ... Lethes.

B *de variis rebus* (*sive naturalibus sive ab hominibus paratis*): **1** *generatim i. q. noxius, pestifer, periculosus, iniquus sim.* (*cf. p. 218, 13*): **a** *in universum*: CATO agr. 37, 1 quae -a in segete sint (42 tit.). *ibid.* cicer, quod ... salsum est, eo -um est. CIC. Cluent. 148 qui venenum -um fecit (SALL. Catil. 11, 3. TAC. hist. 1, 15, 4 [*trop.*]. GAIVS dig. 18, 1, 35, 2. 50, 16, 236 pr. VLP. dig. 9, 2, 9, 1 *al.*). PVBLIL. M 19 -a est medicina, ubi aliquid naturae perit (*cf.* SEN. contr. 7, 3, 4 medicamentum [CELS. 3, 22, 2 SCRIB. LARG. praef. 4 p. 2, 20 H. 170. 178 *al.* PLIN. nat. 20, 197. 23, 87 *al.* MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 1 *al.*]. CAEL. AVR. acut. 3, 19, 191 medicamen). VERG. ecl. 3, 11 -a vitis incidere falce novellas. georg. 1, 129 virus *serpentium* (SEN. benef. 1, 13, 3. *cf.* nat. 5, 15, 4). 1, 150 robigo (COLVM. 10, 342). Aen. 2, 471 -a (*i. venenata*) gramina (*v. vol. VI 2168, 57. 74; aliter p. 215, 46*) pastus (*cf.* HOR. sat. 2, 1, 56 cicuta. TIB. 1, 2, 51 Medeae ... herbas). HOR. epod. 3, 7 dapes *Canidiae.* sat. 2, 2, 42 -a copia quando aegrum sollicitat stomachum. OV. rem. 106 (*trop.*) -a (*i. pestifera*) radices altius arbor agit (*aliter* CALP. ecl. 3, 89 -a [*i. amatori adversa*] figentur in arbore versus). Ib. 490 omnis Abydenā sit tibi -ior aqua (*item c. dat.*: CELS. 2, 1, 4. 5, 25, 2 *al. nota de morte*: AVG. civ. 13, 2^ex. [*opp.* bonis bona]). GRATT. 50 vitiorum -imus humor. CELS. 1, 1, 5 *concubitus* interdiu -ior est, noctu tutior. 2, 1, 2 *ex tempestatibus* -imae sunt, quae maxime variant (*ibid.* periculosior, noxium. *aliter p. 215, 65*). 2, 1, 4 quod naturā -ius est. 3, 27, 2^C quod in aliis doloribus -imum est. 5, 26, 35^C harundo. SEN. nat. 6, 28, 2 *spiritus* ingravescit morā, -ior quo segnior. PLIN. nat. 17, 228 -imum est inter omnia, cum *eqs.* 23, 11 -iorem vim ... habent (STAT. Theb. 2, 283). 34, 138 optumo -imoque vitae instrumento (*sc. ferro; cf. p. 215, 14*). STAT. Theb. 6, 666 luce -a (SCHOL. terribilis splendoris ictu). *cf.* 7, 223 sole. silv. 5, 1, 152. IVV. 10, 145 robora fici (*v. Ruperti ad l.*). VLP. dig. 19, 2, 19, 1 herba. *al.* **b** *de temporibus, stellis sim.*: PVBLIL. B 6 bona nemini hora est, ut non alicui sit -a (*cf.* SORT. Sangall. 8, 11 observa hora -a. GREG. TVR. Franc. 6, 45 p. 285, 8). PROP. 2, 27, 4 quae sit stella homini commoda quaeque -a. MANIL. 4, 449 Tauri nona *pars* -a est. PETRON. 134, 8 -o astro natus est (*cf.* ISID. orig. 10, 13 sidere). FIRM. math. 2, 30, 11 -us stellarum ... cursus. 3, 3, 5 Iuppiter *sidus* ... nec bonus est nec -us (*cf.* 3, 7, 8). 5, 7, 4 signi. CIL XII 2039 iniqua stella et genesis -a. *cf. vol. VI 1192, 2 sqq.* (*de* -a *Fortuna*).

2 *speciatim*: **a** *i. q. arte magica noxius*: LEX XII tab. 8, 1 a qui -um carmen incantassit (*cf. Ed. Fraenkel, Gnomon 1 [1925], 188. 196. aliter l. 68. p. 216, 57*). PLAVT. Amph. 605 huic homini nescio quid est mali -ā obiectum manu ([*cf. Fraenkel, Iktus 67 n. 2*]. PETRON. 63, 7. *aliter p. 221, 15. 223, 59*). CATVLL. 7, 12 -a fascinare lingua *basia* (VERG. ecl. 7, 28 [SERV. *ad l.* fascinatoria]. *aliter infra l. 70*). OV. rem. 249 Haemoniae ... -a pabula terrae et magicas artes. APVL. met. 2, 5 -is artibus (VLP. dig. 11, 3, 1, 5. COD. Theod. 9, 16, 5 *syn.* magicis. *cf. vol. II 665, 62*). BOETH. cons. 4 carm. 3, 21 iam ... -a remiges *Vlixis* ore pocula *Circes* traxerant. **b** *i. q. maledicus, infamis*: PLAVT. Bacch. 632 eum ego meis dictis -is his foribus ... reppuli (Pseud. 372). 1020 quod ... me obiur⟨i⟩gavit plurumis verbis -is (Trin. 68 TIB. 1, 10, 57 PROP. 2, 9, 22. 4, 5, 78 OV. Ib. 500 TERT. orat. 11^ex. VVLG. sap. 18, 15. *et al. aliter p. 222, 16*). HOR. sat. 2, 1, 82 si -a condiderit in quem quis carmina (epist. 2, 1, 153 ARNOB. nat. 4, 34 p. 169, 12. *aliter l. 56. p. 216, 57*). OV. am. 2, 2, 49 nocuit -a lingua duobus (SEN. dial. 5, 23, 1 PETRON. 37, 7. MART. 3, 80, 2 [*sensu ambiguo, cf.* MIN. FEL. 28, 10]. *al.*). epist. 16, 149 -a murmura vulgi (*cf.* STAT. Theb. 11, 337). AMPEL. 32, 6 convicia. *neutr. plur. pro subst.*: PLAVT. Bacch. 875 ut tibi -a multa ingeram (Men. 717 Pseud. 359 TER. Andr. 640). 911 plura ex me audiet hodie -a. Cist. 233 -a multa dici mihi volo (CATVLL. 83, 1 TIB. 1, 2, 11. *cf.* CIC. Att. 8, 5, 1).

structurae et iuncturae: **1** *add. dat.*: *incomm.*: *v. l. 7. 35. 48. 50. p. 223, 30 sqq. 67 sqq.* *fin. v. p. 214, 72. 75. 215, 20.* *supin. II: v. p. 215, 72. 217, 74. 223, 4. 82.* *abl.*: *resp.*: *v. l. 40. p. 213, 68. 215, 24. 29. 34. 216, 26. 219, 12. 222, 38. 81. 223, 49.* *causae*: *v. l. 21. p. 214, 61. 219, 67. 70 (adde:* AVR. VICT. Caes. 41, 26 AVG. serm. 306, 1, 1 *al.).* *praepp.*: in (erga, adversus) *aliquem*: *v. p. 223, 35 sqq. 62.* in *aliqua re*: *v. p. 220, 32. 223, 62; c. abl. ger.*: *v. p. 216, 51. 223, 51.*

[Krieg-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 -um (-ius) est *seq. (acc. c.) inf.: v. p. 216, 27. 217, 47. 218, 48. 69.* quod: *v. p. 216, 30.* cum: *v. p. 224, 43.* si: CELS. 2, 4, 2. 6. 4, 17, 1. ut: VVLG. Ios. 24, 15.

3 *nota iuncturam* -um (-ius, -iorem) facere *i. q. corrumpere, peiorare: v. p. 215, 3. 11. 36. 44. 56. 58. 216, 9. 20. 219, 74 sqq. 220, 27. 46. 221, 53. pass.* -um (-iorem) fieri: *215, 60. 217, 58. 218, 43. 79. 219, 2. 71.* *sim.* in -um (-ius) *adducere, vertere*: TER. Hec. 836 numquam animum ... ad -as adducam partes (AMM. 29, 1, 19 ad p. -imam). Eun. 632 cogitare ea omnia in -iorem p. (Ad. 3. CIC. S. Rosc. 103 mutata omnia. LVCR. 2, 1132). PAVL. FEST. p. 2 adfecta f. vel in bonam p. ... vel in -am (SEN. dial. 2, 13, 1 AVG. civ. 9, 19 p. 394, 31 D. *al.*). in -ius: VERG. georg. 1, 197 ruere. HOR. epist. 2, 1, 265 ficto ... voltu (*cf.* PLIN. epist. 5, 15, 1). OV. rem. 525 deflecte. MANIL. 2, 885 CELS. 2, 2, 1. 2, 6, 17 convertunt. SEN. dial. 3, 8, 3 in melius -iusque mutatio. nat. 1, 5, 14. epist. 78, 8 mutatus. *et al.*

deriv.: malitas, malitia (-es), *cf.* malatus. peioro, pessimo. *comp.*: malefatius, maliformis, malimorius, *cf.* malignus. permalus, perpessimus. *Krieg-R.*

m. pro subst. **malus** (peior, pessimus) *v. p. 214, 50 sqq. 77. 216, 46. 219, 10 sq. 81. 220, 34 sqq. 222, 41. 66.*

f. pro subst. **mala** (peior, pessima) *v. p. 220, 77.*

n. pro subst. (*cf. et p. 214, 83. 216, 22. 60. 217, 74. 224, 73; in cas. obl. p. 216, 62. 69. 219, 17 al.*) **malum** (peius [*v. p. 216, 25. 67 al.; in cas. obl. l. 76. p. 215, 67. 216, 25. 226, 16 al.*], pessimum [*v. p. 215, 7. 48. 49 al. in cas. obl. l. 48. 55. 75. p. 215, 33. 226, 15. 49. 50. 54; cf.* PELAG. in I Cor. 3, 12 p. 143, 16 S. tria sunt ... genera -orum, -um, -ius, -imum]):

I *generatim: definitiones* (*cf. p. 217, 14*): CIC. Pis. 42 *Epicurei* -a dolore ... definiunt (*cf.* 65 leg. 1, 31 fin. 1, 29. 31. 41. 2, 21. 36 *al.* Tusc. 2, 28 maius ... esse -um mediocrem dolorem quam maxumum dedecus. 5, 26. 73 off. 3, 117 *al.*). leg. 1, 55 dedecus ... summum -um *dicunt Stoici* (*cf.* fin. 3, 11 nihil nisi turpe in -is *habere* [Tusc. 2, 30. 31 turpitudo -ius est quam dolor. 2, 45. 3, 80 off. 3, 105 SEN. dial. 7, 4, 3 *al.*]. 4, 72 morbum, egestatem, dolorem non appello -a, sed ... reiectanea [*cf.* Tusc. 2, 29. 66 *al.*]. Tusc. 3, 34 -um nullum esse nisi culpam [epist. 6, 4, 2. 12, 23, 4]). Tusc. 2, 30 omnia quae natura aspernetur in -is esse (*cf.* off. 5, 89). SEN. epist. 31, 6 quid -um est? rerum imperitia. TERT. patient. 5 p. 9, 12 -um impatientia est boni (*cf.* AVG. civ. 11, 9[ex.] amissio boni -i nomen accepit. PS. AVG. quaest. test. I 1, 3). *exempla rerum quae in -is ponuntur*: CIC. inv. 1, 95 avaritia (Att. 10, 7, 3 *opp.* scelus. SEN. dial. 4, 36, 6 *al. cf. p. 226, 61. 64*). fin. 3, 29 mortem in -is ponit (Tusc. 1, 77. 112 SEN. dial. 6, 9, 15). 4, 22 exilium (*cf.* Tusc. 5, 106 PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 4), publicationem bonorum. 5, 84 paupertas (Tusc. 4, 59). HOR. epist. 1, 1, 43 exiguum censum turpemque repulsam. LIV. 1, 6, 4 avitum -um, regni cupido (*cf.* 28, 21, 9 cupiditas imperi). QVINT. inst. 12, 1, 32 facultas dicendi si in malos incidit, et ipsa iudicanda est -um. TERT. adv. Marc. 2, 11 p. 351, 6 tunc ... iustitia -um, si iniustitia bonum (*cf.* p. 351, 7 cogeris iustitiam de -imis pronuntiare. RVFIN. Orig. princ. 2, 53 p. 135, 22). *et al.* *de -is opinatis sim.*: CIC. Tusc. 2, 53 dolorem opinionis esse non naturae -um (3, 31 *al.*). 3, 58. 75 opinato -o. SEN. dial. 1, 3, 1 quam non sint, quae videntur -a. epist. 82, 15 quae ... habent -i speciem. *al.* *statuuntur discrimina -orum (cf. l. 26. p. 229, 67): gradus*: CIC. leg. 1, 57 de summo -o bonoque (fin. 1, 30. 2, 31. 5, 17. 21 *al. cf.* TERT. pudic. 5, 6 p. 226, 26 est et -i dignitas, quod in summo ... -imorum collocatur. AVG. solil. 1, 12, 21 summum ... -um *est* -imum deterioris *partis*). Tusc. 4, 57 mediocritates -orum. *generum*: TERT. adv. Marc. 2, 14 p. 354, 4 -a dicuntur et delicta et supplicia *eqs. cf.* AVG. c. Adim. 26 p. 184, 22 dupliciter ... appellatur -um: ... quod *homo* facit, peccatum est, quod patitur, poena (civ. 1, 33 p. 50, 17 D. *al.* ISID. orig. 5, 27, 1). *cf.* SEN. dial. 9, 9, 3 -o (*i. malitiae*) -um (*i. calamitas*) opponitur. epist. 87, 22 -um ... est ..., quia plura -a facit (118, 5. *sim.*: dial. 1, 6, 1). *al.* *aliter*: CIC. ac. 2, 134 esse quaedam et corporis (fin. 5, 75 SEN. contr. 10 praef. 6 *al.*) et fortunae -a (Tusc. 5, 22 nat. deor. 3, 79 QVINT. inst. 3, 7, 19). Tusc. 3, 78 animi -is ([*opp.* fortunae et corporis incommodis]. top. 89 SEN. epist. 75, 11. 13 *al.* AVG. civ. 2, 14 p. 70, 29 D. animi et morum. *cf.* TERT. anim. 41, 4 animae). SEN. Thy. 349 diri -a pectoris (dial. 3, 3, 6). *saepissime opp.* bonum *et* -um, *ex. gr.*: VARRO ling. 5, 11 Pythagoras ... ait omnium rerum initia esse bina ut ... bonum et -um. RHET. Her. 3, 2, 3 dilectum habere bonorum et -orum. CIC. leg. 1, 44 bonum *lex* ... facere non possit ex -o. part. 91. Tusc. 5, 114 bona -a discernere. off. 3, 71 malitia ... -a bonis ponit ante. SALL. (?) rep. 1, 5, 1 bonis -isque dimotis. SEN. epist. 82, 10 indifferentia ... id est nec bona nec -a (*cf.* 99, 12). TERT. castit. 3 p. 742, 10 Oe. quod non potest videri bonum nisi -imo comparatum (*cf.* PORPH. Hor. epist. 1, 11, 15 comparatione -ior⟨um⟩). *cf. etiam vol. II 2101, 81 sqq. VI 794, 10 sqq.*

II *i. q. malitia sim.*: **A** *loci selecti*: **1** *pertinet magis ad actionem i. q. malefactum, scelus, peccatum*: PLAVT. Cas. 649 -um -imumque ... tua ancilla ... exordiri coepit. TER. Phorm. 80 noster -i nil quicquam primo fecit (*cf.* SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 11, 9 [*coni.* probra, flagitia] *et v. p. 226, 79*). CATO agr. 5, 2 facilius *vilicus servos* -o ... prohibebit. RHET. Her. 2, 22, 34 omnium -orum stultitia est mater atque materies. CIC. Cluent. 188 *coni.* sceleris (Catil. 2, 7 Sest. 16. ARNOB. nat. 7, 21 p. 254, 11 [*ibid.* facinoris]). leg. 3, 23 est iniqua ... praetermissis bonis -orum enumeratio vitiorumque selectio (*cf. p. 227, 68*). *al.* VERG. Aen. 6, 527 famam ... veterum ... -orum. CIRIS 432 ex isto ... corpore posse tale -um nasci. OV. trist. 3, 6, 28 funesti ... -i. GERM. 104 Iustitia inviolata -is (*cf.* INSCR. christ. Diehl 1685, 4). SEN. Med. 46 effera, ignota, horrida ... -a mens intus agitat. 910 Thy. 48 *al.* epist. 94, 13 mentem ... ad -iora pronam (OCTAVIA 868 FLOR. epit. 4, 12, 65 VVLG. gen. 8, 21 *al. cf.* EDICT. imp. Diocl. I 15 in -iora praecipites [CLAVD. 8, 263]. *sim.*: VAL. FL. 7, 157 mens obnixa -o. QVINT. inst. 1, 2, 4 mentem ad -iora facilem. VVLG. gen. 6, 5 cogitatio intenta ad -um. Sirach 13, 31). SEN. benef. 7, 99, 5 in -ima ab optimis lapsus (*cf.* epist. 97, 12 abductio). epist. 25, 5 omnia nobis -a solitudo persuadet. 75, 15 *ibid.* nefas, nequitia. *al.* PLIN. nat. 36, 113 maius ... Sullae -um (*cf.* FIRM. math. 1, 7, 36). IVV. 6, 336 TAC. Agr. 6, 2 ann. 6, 36, 3. 6, 48, 2 -imis innutritum. *al.* SVET. Tib. 59. APVL. apol. 74 omnium -orum seminarium. 79 in -ioribus. TERT. apol. 1, 13 naturalia -i non habet, timorem pudorem *eqs.* 37, 3 -um -o dispungi (*sim.* patient. 6 p. 10, 19 fenerabant. 10 p. 15, 22 rependendum. adv. Marc. 4, 21 p. 490, 17 reddentem. *et al. cf.* 5, 1 p. 570, 5 bona pro -is recipientis). fug. 1 p. 462, 8 *coni.* delictum. adv. Marc. 2, 6 p. 342, 18 -o sponte vitando (*cf.* VVLG. Sirach 4, 23). *al.* CYPR. hab. virg. 14 p. 197, 28 innocens adhuc ... et -i saecularis ignara. laps. 24 p. 254, 20 crimini eius et -is. *al.* ITALA I Cor. 11, 17 (Ps. Cypr. ad Novat. 14) in -ius (εἰς τὸ ἧσσον. *Vulg.* in deterius) venistis. COMM. instr. 1, 12, 13 conspirant in -o (*cf.* LAMPR. Alex. 66, 2 ad -um consentientes [AVG. civ. 15, 6[ex.] *al. cf.* 1, 19[in.] ulla in -um consensione]). 2, 6, 4 expiari -um nec sanguine fuso. 2, 23, 3 de -o lucrantem ([*opp. v. 15* bono vivere]. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 4, 4 pecuniam ... collectam. *cf. etiam p. 211, 21 [aliter p. 222, 23]. sim.*: VVLG. sap. 15, 12 etiam ex -o *lucrum* acquirere). VVLG. I reg. 12, 19 addidimus ... universis peccatis nostrum -um. 24, 12 *syn.* iniquitas. Sirach 12, 3 assiduus ... in -is. Ier. 18, 8 si paenitentiam egerit ... a -o suo (*cf.* 26, 3 paeniteat. *al. cf. p. 227, 22*). *al.* AVG. civ. 10, 28[in.] pudet. nupt. et concup. 2, 26, 41 originale. quaest. hept. 2, 26 in -o perseverandum (SVLP. SEV. Mart. 6, 3). *al.* COD. Theod. 9, 14, 1 capitale. BENED. reg. 4 -a sua ... deo confiteri. *et saepe.* *nota de impie (obscaene) dictis* (*aliter v. p. 224, 75*): SEN. benef. 4, 31, 4 quicquid -i dixi. LACT. inst. 6, 13, 9. VVLG. Iob 21, 12 cum ... dulce fuerit in ore eius -um (*cf.* prov. 15, 28 os impiorum redundat -is. *al.*).

2 *pertinet magis ad indolem i. q. nequitia, vitium*: **a** *in universum*: PLAVT. Trin. 122 -um ..., ut eius cum tuo misceres -o. CIC. Verr. II 3, 177 serpit illud insitum [in] natura -um consuetudine peccandi libera. LVCR. 3, 310 evelli. SALL. Iug. 73, 4 bona et -a sua (*cf.* 85, 23 LIV. 3, 56, 10). SALL. (?) rep. 1, 7, 4. 1, 8, 3 omnia -a pariter cum honore pecuniae desinent. HOR. sat. 1, 3, 25 TIB. 2, 4, 36. VAL. MAX. 9, 11 praef. vitae humanae cum bona tum etiam -a. PHAEDR. 4, 10, 4 (*syn.* vitiis). SEN. dial. 4, 15, 3 saepe tibi bonam indolem -is quoque suis ostendam. 5, 5, 3 ira comparanda cum -imis est. 5, 8, 1. 5, 36, 1. 7, 2, 1 argumentum -imi turba est. *al.* epist. 28, 10 qui -a sua virtutum loco numerant. 29, 4 *al.* CVRT. 6, 2, 3 peregrina et devictarum gentium -a. QVINT. inst. 1, 2, 8. 2, 5, 12 ex -is morum (*cf. p. 225, 67*). TERT. nat. 1, 4, 14 mali de suo -o radiant. patient. 1 p. 1, 12. anim. 41, 3 in optimis *hominibus* nonnihil -imi *est.* virg. vel. 3 p. 887, 5 Oe. *al.* CYPR. ad Donat. 4[in.] -is meis ... favebam. HIER. epist. 44, 3 animo semper ⌊-o conscientiae⌋ (-a conscientia *var. l.*) formidante. VVLG. I reg. 29, 6 non inveni in te quicquam -i (III reg. 1, 52 act. 23, 9). AVG. in psalm. 18 serm. 2, 14 -um in te time. *et saepe.*

b *de singulis vitiis* (*cf. p. 225, 39 sqq.*): CIC. de orat. 2, 18 vim huius -i (*i. ineptiae. ibid.* vitio). SALL. Catil. 5, 8 diversa inter se -a, luxuria (VAL. MAX. 9, 1 praef. OCTAVIA 427 SEN. nat. 4, 13, 11 *al.*) atque avaritia. Iug. 64, 1 superbia, commune nobilitatis -um (SEN. benef. 2, 13, 1 CVRT. 3, 12, 19 *al.*). hist. frg. 1, 11 discordia (*cf.* LIV. 2, 44, 9 *al.*) et avaritia atque ambitio et cetera ... -a (*cf.* SEN. epist. 56, 10 TAC. hist. 3, 49, 1). OV. ars 3, 373 ira ..., deforme -um (SEN. dial. 3, 4, 3. 4, 12, 6 *al.*). VAL. MAX. 9, 6 praef. occultum ... et insidiosum -um, perfidia (QVINT. inst. 5, 10, 74). SEN. clem. 1, 25, 1 crudelitas minime humanum -um est (*cf.* dial. 4, 5, 3). benef. 2, 28, 1 omnibus his vehementius et importunius -um est invidia (*cf.* SCRIB. LARG. praef. p. 2, 15). dial. 5, 2, 1. 11, 16, 13 impudicitia. TAC. dial. 28, 2 PLIN. paneg. 18, 1. CYPR. patient. 19 p. 410, 21 impatientia -um diaboli est. *et al.*

B *iuncturae et structurae notabiliores*: **1** *iuncturae*: **a** *pendet a verbis*: **α** -um (-a) *facere sim.*: admittere: TERT. resurr. 26 p. 62, 10. OPTAT. 1, 13 p. 15, 9 -a et -ima. *al.* agere: VVLG. Ioh. 5, 29. cogitare: CIC. Catil. 2, 7 Mil. 54 Att. 14, 3, 2 LAMPR. Alex. 68, 2 VVLG. prov. 12, 20 *al.* committere: OPTAT. 1, 13 p. 15, 11 CLAVD. DON. Aen. 1, 45. AVG. civ. 1, 27[ex.] -iora. *al.* concipere: CIC. Catil. 2, 7. concitare: CIC. Catil. 4, 6. exordiri: *v. p. 225, 80.* fabricare: VVLG. Sirach 11, 35. facere (*cf. p. 225, 81*): CIC. Mil. 90 Att. 8, 16, 2 *al.* PHAEDR. app. 18, 16 SEN. dial. 5, 26, 5 PETRON. 132, 13. IVV. 14, 57 -iora (VVLG. iud. 2, 19 *al.*). *et al.* fovere: SEN. Phaedr. 980 -iora. gerere: PS. AVR. VICT. epit. 8, 4. VVLG. Luc. 23, 41 (ἄτοπον). *al.* machinari: VVLG. gen. 42, 11 prov. 6, 14. miscere: CIC. Catil. 4, 6. moliri: SEN. nat. 5, 18, 9. operari: TERT. orat. 29 p. 199, 21 FILASTR. 109, 6. VVLG. Ier. 7, 26 -ius

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(16, 12) *al.* patrare (perpetrare): VVLG. deut. 4, 25 eccles. 8, 11 AVG. civ. 14, 13 p. 34, 4 D. *al.* peccare: HIER. epist. 41, 3, 3 -iora. perficere: VVLG. prov. 16, 30. sequi: SEN. Phaedr. 179 -iora. velle: TERT. paenit. 3, 16 castit. 2 p. 739, 18 Oe. AVG. serm. 30, 2, 3 *al.* *punire sim.*: animadvertere: TERT. adv. Marc. 1, 26 p. 328, 1 (*opp.* parcere). exprobrare: SVET. Tib. 59 VVLG. II Esdr. 6, 13. punire: TERT. resurr. 14 p. 43, 5. GREG. TVR. Thom. p. 113, 13 (*ibid.* persequi). reprobare: AVG. un. bapt. 2, 3. *β ab -o (-is) aliquem (aliquid) prohibere sim.*: avellere: TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 2. avertere: VVLG. prov. 4, 27 pedem (con-: VVLG. Ier. 44, 5). coercere: VVLG. I Petr. 3, 10 linguam. custodire: VVLG. I reg. 25, 39 II Thess. 3, 3 *al.* deterrere: CAPITOL. Aur. 12, 2. detrahere: VVLG. prov. 21, 12. munire: SACR. Greg. 58, 2. prohibere (*cf. p. 225, 83*): VVLG. psalm. 33, 14 linguam. servare: VVLG. Ioh. 17, 15. abstinere: LEX Visig. 6, 5, 16. declinare: TERT. adv. Marc. 2, 19 p. 361, 12 VVLG. prov. 14, 16 *al.* divertere: VVLG. psalm. 33, 15. recedere: VVLG. Iob 1, 1. 8 prov. 3, 7 *al.* alienus: HOR. sat. 1, 9, 50 domus . . . -is (*cf.* AVG. civ. 20, 9 p. 431, 23 D.).
b *gen.* -i (-orum) *pendet a subst.*: conscientia: AMM. 30, 2, 12. contactus: CYPR. ad Donat. 10 p. 11, 16. contagio: AVG. civ. 10, 30 p. 453, 2 D. exprobratio: TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 347, 26. irritamentum: OV. met. 1, 140. merces: TERT. adv. Marc. 2, 6 p. 342, 21. odium: TERT. adv. Marc. 1, 26$^{ex.}$ paenitentia (*cf. p. 226, 32*): TERT. paenit. 1, 5 adv. Marc. 2, 24 p. 369, 6. paenitudo: FILASTR. 132, 7. poena: STAT. Theb. 3, 244 AVIEN. Arat. 1189. sementis: CIC. nat. deor. 3, 75. supplicium: VERG. Aen. 6, 739. amator: VVLG. sap. 15, 6. dux: SEN. Phaedr. 559. incentor: VVLG. II Marc. 4, 1. inventor: VVLG. Rom. 1, 30. permissor: TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 15. sator: MAXIMIN. c. Ambr. 95.

2 *structurae*: **a** *ad sg.* -um *accedit gen. explic.*: SEN. contr. 2, 1, 6 insanissimum dispendiorum -um. CYPR. unit. eccl. 24 p. 231, 18 dissensionis. zel. 3 p. 420, 22 zeli (PAVL. NOL. carm. 24, 602 *al.*) et livoris. FILASTR. 34, 3 adsertionis impiae. HIER. epist. 21, 40, 2 invidiae. 22, 31, 1 avaritiae (BENED. reg. 57$^{ex.}$). AVG. in euang. Ioh. 120, 2$^{ex.}$ praevaricationis. nupt. et concup. 2, 26, 42 libidinis. c. Iul. 5, 16, 60$^{ex.}$ concupiscentiae. *al.* SVLP. SEV. chron. 2, 45, 5 perfidiae. *et al.* **b** *plur.* -a *coni. c. gen. subi. rerum incorp.*: PHAEDR. 3, 8, 15 formam ne corrumpas nequitiae -is (IVV. 14, 216). SEN. dial. 5, 5, 3 perscrutanda eius (*sc. irae*) -a . . . sunt. PS. APVL. Ascl. 25$^{ex.}$ ad omnia audaciae -a . . . compellunt. CYPR. patient. 20$^{in.}$ impatientiae. PRISCILL. tract. 10, 132. 137$^{ex.}$ peccatorum suorum -a nosse. SACR. Greg. 12, 1 vitiorum.

III *i. q.* ***res adversa, calamitas, incommodum, detrimentum*** *sim.*: **A** *loci selecti*: **1** *generatim* (*saepe coni.* damnum [*v. vol. V 1, 22, 56 sqq. 28, 79. 31, 28. 32, 45*], *opp.* bonum [*cf. vol. II 2098, 44. 46. 51. 57. 58. 2099, 1. 75. 2101, 19. 2102, 18 sqq.*]): **a** *de variis rebus adversis*: PLAVT. Amph. 636 quin incommodi plus -ique ilico adsit, boni si optigit quid. Asin. 310 tantum adest boni . . ., verum commixtum -o (*cf.* Merc. 146. 148 bonum, -um quo accedit. CIC. Tusc. 5, 29 nat. deor. 1, 111 *al.*). Aul. 279 *v. p. 41, 71.* 801 mihi ad -um malae res plurimae se adglutinant (*cf.* Bacch. 426 hoc etiam ad -um accersebatur -um. Men. 82 CAECIL. com. 125 TER. Andr. 215 TVRPIL. com. 176 *al.*). Bacch. 1105 socium aerumnae et mei -i. Capt. 151 laudo, -um cum amici tuom ducis -um. 741 post mortem in morte nihil est quod metuam -i (CIC. Tusc. 1, 81 PVBLIL. N 54 *al.*). Merc. 165 quid istuc est -i? (TER. Haut. 82. *cf.* Andr. 843 *al.*). Pseud. 452 bonus animus in mala re dimidiumst -i. *al.* TER. Andr. 458. 547 *opp.* commodi. 720 *opp.* boni. Haut. 196 qui uti scit, ei bona (*sc. fiunt*); qui non utitur recte, -a. Ad. 509 licentia profecto evadit in aliquod magnum -um (*cf.* TAC. ann. 12, 5 ne in -um publicum erumperet). ACC. trag. 36 magnis compotem et multis -is. CIC. Verr. II 3, 201 ad minima -orum eligenda (off. 3, 3. 102. *sim.*: Att. 7, 9, 2 quod horum -orum . . . minimum putes. 7, 18, 2 haec optio in -is. *al. cf. etiam* LIV. 8, 25, 8). Manil. 15 in vectigalibus non solum adventus -i, sed etiam metus ipse affert calamitatem. de orat. 2, 102 *in hac causa* plus -i (*syn.* incommodi) quam boni (*syn.* adiumenti) reperio (*cf.* 2, 291 quid habeat causa quaeque boni, quid -i [2, 292 a -o . . . vitioque causae. QVINT. inst. 4, 2, 102 *al.*]. 2, 297 nihil in causa -i facere [2, 298. 302. 303 *al.*]. 2, 306 efficiam . . . ne quid -i). part. 58 bonorum et -orum enumerationes. top. 69 ut . . . anteponantur pauciora -a -is pluribus. Att. 3, 6 in magno numero nostrorum -orum. 8, 11, 3 tanta -orum impendet Ἰλιάς. epist. 6, 4, 4. *et saepe.* PVBLIL. B 36 brevis ipsa vita est, sed -is fit longior. G 5. SALL. Catil. 20, 3 vobis eadem quae mihi bona -aque esse. VERG. ecl. 10, 61 tamquam . . . deus ille -is hominum (*sc. amantium*) mitescere discat (*cf.* Aen. 4, 549 CIRIS 181. CVLEX 132 [*cf. Leo ad l.*]. TIB. 1, 2, 87. 1, 8, 64 nox multis evigilanda -is. 2, 6, 19 PROP. 1, 5, 28. 1, 7, 14. 1, 9, 18 *al.* OV. epist. 11, 33. 20, 53 rem. 138. 526. 768. met. 9, 730 naturale -um . . . et de more. *al.* SEN. Phaedr. 101 *al.* VAL. FL. 7, 245 *al.*). georg. 2, 168 adsuetum . . . -o (SERV. id est labori) Ligurem (*cf.* Aen. 11, 280 *de laboribus belli.* LIV. 21, 35, 6. 38, 17, 17 duratos eos tot -is exasperatosque. IVV. 14, 303 tantis parta -is. TREB. trig. tyr. 15, 7 *al.*). HOR. sat. 1, 2, 59 unde fama -um gravius quam res *familiaris* trahit. PROP. 2, 16, 30 arserit . . . quantis nupta Creusa -is (*sc. doloribus. cf.* OV. met. 9, 164. 293 fast. 4, 530 SEN. Herc. O. 833. 1231 *al. cf.* 1412 lassatus -is . . . dolor). OV. epist. 12, 77 per -a nostra precor (*cf.* QVINT. inst. 6 praef. 10 iuro). met. 4, 569 -is annisque graves. fast. 1, 484 crimen abesse -is (*cf.* LIV. 9, 2, 13 ne culpam -is adderent). Ib. 252 sint tua Troianis non leviora -is (*cf.* 414). trist. 3, 11, 72 omne trahit secum Caesaris ira -um. *et saepe.* RVT. LVP. 1, 7 *senectus* me etiam sine ceteris -is graviter defatigat (*cf.* IVV. 10, 191 BOETH. cons. 1 carm. 1, 9). SEN. contr. 1, 7, 17 in ⌊insaniam -is⌋ (insania -i *codd.*) actus est (*cf.* contr. exc. 8, 4). VAL. MAX. 7, 2 ext. 2 si in unum locum cuncti -a sua contulissent. SEN. Herc. f. 316 timoris . . . in -ius fides. Oed. 31 cui reservamur -o (*cf.* dial. 1, 4, 7). epist. 78, 13 noli -a tua facere tibi ipse graviora. LVCAN. 7, 708 tam -a Pompei quam prospera mundus adoret (*cf.* FRONTO p. 233, 14 N. CLAVD. DON. Aen. 1, 200 *al.*). PETRON. 39, 12 aerumnosi, quibus prae -a sua cornua nascuntur. CIL IV 1811 minimum -um fit contemnendo maxumum (1870). MART. 9, 92, 1 *opp.* commoda. *et passim.* *de -is animum afficientibus*: PLAVT. Bacch. 628 multa -a mi in pectore . . . eveniunt (*cf.* LVCR. 3, 1056. 5, 1207 aliis oppressa -is . . . pectora. OV. Pont. 2, 7, 45. 4, 2, 19 SEN. Herc. f. 1112 Med. 425 Thy. 919). ACC. trag. 73 est in -is depositus animus meus (*cf.* CATVLL. 65, 4. LVCR. 3, 734 -a multa animus contage *corporis* fungitur. *al.* VVLG. psalm. 87, 4 repleta est -is anima mea. 106, 26). OV. trist. 5, 6, 24 mens . . . mota -is. LIV. 30, 44, 6 amentis -is cordis (*cf.* VVLG. II Esdr. 2, 2).

b *de certis quibusdam rebus adversis*: *α de malis publicis*: CIC. Verr. II 5, 92 huiusce -i (*i. cladis*) nuntius (*sim.*: Manil. 26 SALL. Iug. 67, 3 OV. fast. 6, 355 LIV. 22, 12, 5 LVCAN. 4, 712 SIL. 3, 585. AVG. civ. 3, 19 p. 128, 28 D. Cannensi. *al.*). leg. agr. 2, 8 *in re p.* nihil erat -i, nihil adversi *eqs.* Catil. 1, 30 delebitur non modo haec . . . rei p. pestis, verum etiam stirps ac semen -orum omnium. Sulla 41 in -is rei p. (dom. 18 Phil. 1, 14 Att. 7, 6, 2 *al.*). Flacc. 16 *Graecia* hoc uno -o concidit, libertate immoderata ac licentia contionum. Sest. 51 Phil. 2, 50 de orat. 1, 26 rep. 1, 44. 67 ut hoc -um (*i. licentia dominationis impatiens*) usque ad bestias perveniat. 2, 9 -orum commutationumque Graeciae. 2, 52 boni (*i. salutis*) publici et -i (*i. exitii*) causam (*cf.* SALL. Catil. 37, 8 hist. frg. 4, 51 SALL. [?] rep. 1, 7, 2 OV. trist. 4, 3, 76 LIV. 1, 54, 10. 30, 44, 9 SEN. contr. 2, 5, 19 VELL. 2, 26, 2 SEN. Phoen. 348 TAC. hist. 3, 83, 3 ann. 5, 3, 2 *al.*). Att. 7, 5, 4 ex victoria cum multa -a tum certe tyrannus exsistet. 9, 13, 4 epist. 4, 1, 1. 4, 7, 2 *al.* PLANC. Cic. epist. 10, 4, 4 ne . . . hae gentes nostra -a suam putent occasionem (*cf.* TAC. hist. 4, 13, 1). PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 2. SALL. epist. Mithr. 13 ob ipsorum interna -a dilata proelia. *al.* NEP. Ham. 2, 1 diuturnitate externi -i. *al.* OV. fast. 6, 357 -a iuncta pudori. LIV. 3, 15, 4 aliud novum -um necopinato exortum (*i. seditio*). 3, 16, 4. 10, 22, 4 *al.* SEN. contr. 7, 6, 20 *al.* VELL. 2, 48, 3 bello . . . civili et tot quae . . . consecuta sunt -is. VAL. MAX. 6, 2, 3 civilium -orum fax. SEN. benef. 5, 16, 6 dial. 9, 5, 1. 10, 6, 1 -a Gracchana. *al.* ASCON. Mil. p. 33, 27 St. civitatis. LVCAN. 1, 84. 6, 312 ultimus . . . dies . . . -orum. PLIN. nat. 2, 96 Mutinensibus -is. TAC. ann. 5, 6, 3. 15, 46 Spartacum et vetera -a. *al.* FLOR. epit. 4, 12, 1. HYD. chron. II p. 31, 196 inter Suevos et Callaecos . . . -um hostile miscetur. *et al.*
β de rebus naturae noxiis, venenis sim.: LIV. Andr. carm. frg. 20 M. nullum -ius (*Hom. Od. 8, 138* κακώτερον) . . . quamde mare saevom. LVCR. 6, 811 quid . . . -i (*i. odoris noxii*) fit ut exhalent aurata metalla (*cf.* 6, 829). VERG. Aen. 7, 375 penitus . . . in viscera lapsum serpentis furiale -um (*cf.* SVLP. SEV. dial. 2, 2, 5). OV. met. 9, 161 incaluit vis illa -i (*i. veneni Nessi. cf.* SEN. Herc. O. 491 auctor est Nessus -i. 524 hoc . . . magae dixere amorem posse defigi -o. 566 *al.*). SEN. Med. 678 omnem explicat turbam -orum *Medea* (*cf.* 690 [*692 syn.* venena]. 706. 832). PLIN. nat. 2, 155. 7, 16 *oculorum effascinantium* -um. 7, 18 ne quid usquam -i esset quod in homine non esset. 8, 78. 9, 155 vi ferri et veneni -o. 17, 51 plus ibi (*sc. in urina*) -i domandum est. 28, 32 tantum remanet virus ex accepto semel -o, ut venefici fiant venena passi. 29, 102 APVL. mund. 17. TERT. spect. 27 p. 26, 21 plurimum dulcibus id -i inicit (*syn.* venenum). *et al.* *expresse de muneribus naturae moribus hominum perniciosis*: SEN. nat. 1, 17, 6 alia terrae -a (*de metallis*). 5, 18, 12 epist. 110, 9. *cf.* benef. 7, 9, 1 populorum omnium -a (*sc. opes*). *de damnis, quae in rerum natura eveniunt*: PROP. 3, 7, 54 Paetus ut occideret, tot coiere -a. OV. met. 1, 289 domus . . . tanto indeiecta -o (*i. diluvio*). SEN. Ag. 140 incerta dubitat unda, cui cedat -o. nat. 6, 1, 2 *terrae motus* (6, 1, 13. 6, 24, 1 *al.* PLIN. nat. 2, 200 CAPITOL. Gord. 26, 2 *al.*). epist. 91, 1 *incendium* (PLIN. epist. 10, 33, 2). CVRT. 8, 4, 2. 8. 9 *imber.* PLIN. nat. 2, 102. 18, 273 agrorum . . . -a sunt illa (*sc. grandines, procellae*), carbunculus autem regionum late patentium. *al.* TAC. hist. 4, 74, 2 sterilitatem aut nimios imbres et cetera naturae -a. PLIN. epist. 6, 16, 10 ut omnīs illius -i (*sc. eruptionis Vesuvi*) motūs, omnis figuras . . . dictaret. COMM. apol. 1025. *et al.* *γ de condicionibus animantium*: CIC. Phil. 2, 113 servitus postremum -orum omnium (*cf.* LIV. 24, 22, 2). LIV. 2, 34, 1 aliud multo gravius -um civitatem invasit, . . . fames (*cf.* 3, 32, 2. 25, 13, 1 AMM. 19, 10, 1 *al. et v. p. 236, 30*). 3, 32, 2 pestilentia (25, 26, 7 [*v. Conway-Walters in adn. crit.*]. *cf. p. 236, 29*). 6, 35, 1 *aes alienum.* SEN. contr. 2, 1, 17 quid -i esset paupertas (*cf.* TAC. ann. 14 40 CLAVD. carm. min. 16, 2. *sim.*: VAL. MAX. 4, 4, 11). SEN. Phaedr. 1253 orbitas. dial. 10, 18, 5 alimentorum egestas (*cf.* SIL. 13, 585 deforme -um . . . Egestas). epist. 14, 4 inopia atque mor-

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bus (*cf. p. 236, 33*). 117, 8 lippitudo. TERT. fug. 4 p. 470, 2 Oe. persecutionem. *et al.* δ *de actionibus vel affectibus hominum*: PLAVT. Capt. 223 doli non doli sunt, nisi astu colas, sed -um maxumum. LVCIL. 1097 est illud quoque mite *mulieris ingenium* -um blandum atque dolosum. CIC. Verr. II 1, 39 commune est hoc -um (*sc. domesticae insidiae*). LVCR. 4, 1119 *v. p. 12, 65.* HOR. sat. 2, 3, 295 quone -o mentem concussa *mater*? timore deorum. LIV. 24, 32, 3. 25, 1, 11 *de superstitione* (*cf.* TAC. ann. 15, 44 FIRM. err. 6, 9. 9, 1 *de cultu Adonidis.* 20, 5 *idolatria* [29, 1]. *cf. etiam* TERT. praescr. 5, 1 schismata sine dubio -a sunt [OPTAT. 1, 21 p. 23, 6 *al.*]. adv. Marc. 5, 7 p. 597, 20 *de haeresi* [*cf.* CYPR. unit. eccl. 16[in]. FILASTR. 129, 4 tribus -is, paganitate, Iudaismo et omni haeresi. *al.*]). VELL. 2, 66, 1 Sullani exempli -um, proscriptio. SEN. Ag. 589 dulce -um ... vitae dirus amor (*cf.* ANTH. 415, 1 spes). benef. 7, 10, 4 voluntaria -a ex constitutione nostra pendentia (*sc. tabellae sim.*). TAC. ann. 6, 16, 1 vetus urbi faenebre -um. *et al.* *adde de morsibus ferarum*: PLIN. nat. 25, 127. ε *de personis rebusque personatis*: PLAVT. Most. 191 quod -um versatur meae domi illud? Rud. 453 *de lenone.* CIC. ad Brut. 1, 18, 2 cum tantum resideat inter muros -i (*de hominibus seditiosis*). VERG. Aen. 4, 174 Fama, -um qua non aliud velocius ullum. PRIAP. 83, 19 o sceleste penis, o meum -um. PROP. 2, 25, 48 una sit et cuivis femina multa -a (*cf.* OV. am. 1, 5, 4 perpetuum nata puella -um [2, 9, 26]. SEN. contr. 1, 6, 7. HIL. Macc. 42 femineo ... -o. MVTIAN. Chrysost. hom. 20, 4). OV. fast. 1, 552 *Cacus* non leve ... -um (*cf.* PS. AVR. VICT. orig. 7, 4). SEN. contr. 1, 7, 2. SEN. Ag. 257 ultimum est nuptae -um ... possidens paelex domum (*cf.* Herc. O. 447). Med. 362 maius ... mari Medea -um. Oed. 589. Phaedr. 697 Colchide noverca maius ... -um est *Phaedra.* Tro. 934. Herc. O. 1450 Amazonium -um ... domui. LVCAN. 4, 610 cruenti . . . -i (*i. Antaei*). 10, 34 APVL. met. 4, 33 v. 4. 10, 6 LAMPR. Alex. 15, 3. 46, 5 Comm. 20, 5. HIER. adv. Rufin. 2, 18 p. 442[C] *diabolus.* DRAC. laud. dei 2, 360 homo. *et al.* ζ *de feris, bestiis perniciosis*: SEN. Herc. f. 241 saeva Lernae monstra, numerosum -um. Med. 354 *de Scylla.* Oed. 640 *syn.* monstrum (Phaedr. 1032 Herc. O. 288). Herc. O. 14 omne concessit -um quod terra genuit pontus aer inferi. 36 *syn.* feras (56. 264. *cf.* 1333 -is ferisque). 36. 875 impune iam nascetur indomitum -um. 917 *de hydra.* 997. 1172. 1235 colla Nemeaei -i (1665). 1255. 1270. 1329. 1651 *al.* dial. 2, 2, 2 *Cato cum Hercule comparatus* cum ambitu congressus, multiformi -o. PLIN. nat. 8, 87. 89 crocodilum ..., quadripes -um (AMM. 22, 15, 15 exitiale). 9, 153. 11, 47. 88 hoc -um Africae volucre etiam austri faciunt (*i. scorpiones. cf.* TERT. scorp. 1[in]). 11, 106. 117 volucre. 17, 229. AVSON. 349, 14 Libyae ferale -um ..., seps. *et al.*

2 *speciatim*: **a** *de poena, supplicio, vi illata* (*cf. s.* mala res *p. 217, 9 et* SCHOL. Ter. Andr. 431 -um poenam): MET. in Naev. gramm. VI 266, 16 -um dabunt Metelli Naevio poetae. PLAVT. Amph. 721 tu -um magnum habebis (CIC. leg. 1, 41 *al.*). Amph. 1032 a me mendicas -um. Asin. 316 *scapulis* esse in mundo -um (CAECIL. com. 278). 936 cenabis hodie, ut dignus es, magnum -um. Curc. 570 cui ego nisi -um nil debeo (CIC. Verr. II 1, 48). Mil. 279 ne ... maxumum in -um cruciatumque insuliamus. Most. 863. Pseud. 150 -o ... commonerier (*cf.* SEN. dial. 2, 12, 3 -o poenaque admonet). Rud. 637. Trin. 219 famigeratori res sit cum damno et -o. Truc. 314 *al.* TER. Haut. 82. 135 -o ... quovis dignum. Phorm. 543 ex nuptiis tuis si nihil nanciscor -i. Eun. 968. 995. Ad. 69 -o coactus (*syn.* vi. CIC. Verr. II 2, 148 *coni.* metu. 3, 62. 118 *coni.* vi. COD. Theod. 7, 18, 9, 1). TITIN. com. 23 ut multetur -o. CIC. Verr. II 2, 145 *civitates* imperio metu vi -o adductae tibi pecuniam ... contulerunt (3, 56 *coni.* vi, plagis). 4, 76 multis -is magnoque metu victi. PVBLIL. Q 53 quem bono tenere non potueris, contineas -o (*cf.* SALL. Iug. 100, 5 pudore magis quam -o exercitum coercebat). LIV. 2, 54, 10 domandam tribuniciam potestatem (SEN. Ag. 959 *al.*). 4, 49, 11 -um (*sc. erit*) quidem militibus meis ..., nisi quieverint. PHAEDR. 1, 5, 10 -o adficietur (SEN. dial. 3, 19, 6. *cf.* BOETH. cons. 4, 3, 12 W. quisquis afficitur poena, -o se affectum esse non dubitat). SEN. Thy. 13 in quod -um transcribor? epist. 47, 3 magno -o ... interpellatum silentium luitur. TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 13 ᵛecce ego emitto in vos -aᵛ (*Ier. 18, 11*), non peccatoria, sed ultoria (*cf. p. 225, 59*). SOL. 5, 4 -o plectitur. *et al.*
b *de morbis, vitiis* (*proprie et tropice*; *cf. etiam p. 218, 44*): CATO agr. 157, 6 brassica -i nihil sinet in corpore consistere *eqs.* (CELS. 2, 33, 1). LVCIL. 53 *v. vol. VI 1691, 63 sqq.* CIC. Tusc. 4, 24 (*trop.*) permanat in venas et inhaeret in visceribus illud -um (*cf.* LIV. 33, 44, 8). CATVLL. 71, 4 *podagra, hircus.* LVCR. 3, 253 nec temere huc dolor usque potest penetrare neque acre permanare -um (*cf. Heinze ad l.*). OV. ars 2, 657 nominibus mollire licet -a (*de vitiis corporis. cf.* rem. 323 MART. 3. 42, 2 SVET. Cal. 36, 2). met. 2, 825 -um ... immedicabile cancer. 7, 525 -um (*i. lues*). 8, 875. trist. 3, 3, 10 Apollinea qui levet arte -um (*cf.* Pont. 1, 3, 18. 3, 9, 16). 3, 8, 26. Pont. 3, 2, 14 vicinum metuens ne trahat inde -um. LIV. 3, 6, 5 *syn.* morbo (29, 10, 1 MANIL. 4, 75 PLIN. nat. 10, 75. 17, 216 *al.*). 21, 39, 1 exercitum ... in reficiendo maxime sentientem contracta ante -a. 39, 9, 1 (*trop.*) huius -i labes (tabes *v. l.*) ex Etruria Romam veluti contagione morbi penetravit (*cf.* 42, 5, 7). *al.* GRATT. 377. 384 plurima per catulos rabies ... praecipitat letale -um (393 NEMES. cyn. 210). 412 *scabies.* SEN. contr. exc. 3, 3 -um cum ipso corpore execetur. VAL. MAX. 1, 8 ext. 6 CELS. 1

praef. 37. 1, 3, 25 inflationes, caligines, capitis dolores aliaque superioris partis -a. 2, 1, 9. 22 cetera ... ventris fusi -a. 2, 5, 1 in magnis -is (*i. in morbis gravibus*). 2, 7, 5. 27 in pulmonem id -um (*i. angina*) transit. 2, 8, 3. 25. 29. 37. 3, 10, 1. 3, 11, 1. 3, 20, 2 accessionis id -um esse. 3, 23, 7. 4, 13, 1. 4, 20, 3 -i locus. 4, 22, 1 intestinorum -a. 5, 26, 31[E] initium ... eius -i recipit curationem (*cf.* 7, 20, 5). 5, 26, 34[C] neque ... id -um nisi corrupti vitiosique corporis est. 5, 28, 4[B]. 6, 18, 7[A]. 7, 3, 4 quia magno -o vix sine ferro mederi licet. 7, 7, 15[G]. 7, 20, 2. 4 -i non finis, sed mutatio. *sim. saepe.* PHAEDR. 1, 18, 7 (*de dolore parturientis. cf.* PLIN. nat. 26, 160 omnia in partu vel ex partu -a). SEN. Herc. f. 1084 nondum est tanti pestis superata -i (*i. insaniae*). Herc. O. 1226 exedit artus penitus et costas -um (*ibid.* pestis). dial. 4, 13, 1 (*trop.*) sanabilibus aegrotamus -is. nat. 4, 13, 6 intestinum. epist. 27, 1 tamquam in eodem valitudinario iaceam, de communi tecum -o conloquor. 50, 4. 68, 8 *al.* COLVM. 7, 5, 16 quae *pecus* tali -o (*sc. sacro igni*) correpta est (*cf.* SCRIB. LARG. 122). SCRIB. LARG. 171. 186 *al.* PLIN. nat. 7, 4 medicinae tot contra -a excogitatae. 11, 37 mortalium -is a morte revocandis. 11, 236. 20, 89 testium et genitalium. 20, 167 vesicae (26, 78. *cf.* 32, 24). 22, 158 parotidum et carcinomatum -is. 24, 184 feminarum (25, 73. *cf.* 29, 32 muliebribus [30, 123]). 26, 107 *al.* SIL. 14, 609 succubuit medicina -is. IVV. 6, 109 acre -um semper stillantis ocelli. PLIN. paneg. 34, 2 (*trop.*) excidisti intestinum -um (*i. delatores*). FRONTO p. 233, 25 N. APVL. apol. 69 CYPR. epist. 59, 15 p. 685, 1 SER. SAMM. 151. 204. 349 harum (*sc. mammarum*) -a. 994 -a ... morbi (FIRM. err. 16, 5 AVG. civ. 22, 22 p. 606, 26 D.). 1039 frigoris atque caloris. *al.* EPIT. Alex. 77 -o (*i. vulnere*) accepto. FIRM. err. 16, 5. VVLG. act. 28, 6 nihil -i (ἄτοπον) in eo fieri. AVG. enchir. 11, 3 -a ... id est morbi ac vulnera. SVLP. SEV. Mart. 18, 3 leprosus omni -o emundatus. ANTHIM. praef. p. 3, 3 L. in ventre -iora nascuntur. CE 98, 6. *et al.* *expresse*: CELS. 3, 15, 6 in -is (*i. discrimine morbi*) aeger est (*cf.* 2, 14, 11). SER. SAMM. 110 testudineo -a permulceto cruore (*i. loca morbosa*).

B *iuncturae et structurae notabiliores*: **1** *iuncturae verbales sim.*: **a** *nom.*: -um *oritur, crescit, desinit sim.*: augetur: SALL. hist. frg. 1, 11 VELL. 2, 28, 2 APVL. apol. 69 *al.* cessat: SEN. dial. 1, 4, 3. convalescit: OV. rem. 92 FIRM. math. 6, 11, 8 *al.* corroboratur: CIC. epist. 12, 1, 1. crescit: CIC. Phil. 4, 3 LIV. 2, 27, 13. 39, 16, 3 SEN. Phaedr. 101 CVRT. 8, 4, 2 *al.* (in-: CELS. 1, 3, 25 *al.*). desinit: SALL. (?) rep. 1, 8, 3 CELS. 2, 8, 19 SEN. dial. 4, 10, 8. erumpit: SEN. epist. 91, 7. exsistit: CIC. Verr. II 1, 39 Att. 7, 5, 4 *al.* gravescit: TAC. ann. 14, 51 (in-: CIC. ad Brut. 1, 10, 1 AVG. civ. 19, 4 p. 361, 28 D.). integrascit: TER. Andr. 688. inveterascit: CIC. Tusc. 3, 32 CELS. 3, 21, 4. 4, 13, 6 *al.* inveteratur: CIC. Phil. 5, 31. manet: CIC. Tusc. 3, 53. multiplicatur: OV. trist. 4, 6, 38 VVLG. I Macc. 1, 10 *al.* nascitur: CIC. Verr. II 4, 32. 5, 8 Phil. 5, 31 LIV. 2, 29, 10 CELS. 4, 27, 1 SEN. Herc. O. 875 *al.* (re-: BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4, 3). oritur: TER. Ad. 443 SALL. hist. frg. 1, 11 VELL. 2, 15, 1 VAL. MAX. 6, 2, 3 SEN. clem. 2, 1, 4 *al.* (ex-: LIV. 3, 15, 4 *al.* SEN. Tro. 427 OCTAVIA 427 *al.*). patet: SEN. nat. 6, 1, 7. quiescit: LIV. 3, 16, 4. renovat se: PVBLIL. Q 60. resurgit: SEN. epist. 123, 8. viget: CIC. Tusc. 3, 75 (*coni.* habet quandam viriditatem). *accidit (alicui), serpit in aliquem sim.*: accedit: SEN. Phoen. 323 TAC. ann. 4, 50, 1. VVLG. psalm. 90, 10 ad te. adglutinatur *alicui*: VVLG. Bar. 3, 4. adhaeret: VVLG. Bar. 1, 20 nobis (in-: *v. p. 229, 71*). adventat: AMM. 15, 8, 20. appropinquat: CIC. Tusc. 4, 19. 35. cadit *in aliquem*: SEN. Phaedr. 638 VVLG. gen. 42, 36. accidit (*alicui*): CIC. Tusc. 3, 28 Lael. 10 Att. 9, 5, 2 SALL. Iug. 14, 16 SEN. dial. 1, 1, 1 epist. 110, 3 PLIN. nat. 36, 119 *al.* (in-: CIC. de orat. 1, 26 fin. 3, 29 PLIN. nat. 26, 8 *al.* re-: PLAVT. Poen. 1369). consistit: *v. p. 229, 69.* contingit: ENN. scaen. 360 CIC. epist. 5, 16, 5 SEN. epist. 110, 3 *al.* (ob-: PLAVT. Aul. 732 Poen. 1327 Rud. 496). est *alicui*: ENN. scaen. 205 PLAVT. Rud. 1285 Trin. 53 TER. Ad. 300 CIC. Tusc. 4, 82 nat. deor. 3, 38 *al.* LVCR. 3, 1050 SALL. Catil. 21, 1 *al.* (ad-: PLAVT. Amph. 636 CIC. Tusc. 3, 28 SEN. dial. 10, 18, 5 *al.* de-: CIC. Sull. 91 SEN. Tro. 888 *al.* sub-: CVRT. 10, 2, 20). fit (*alicui*): CIC. Tusc. 3, 32 PROP. 2, 18[b], 27. LIV. 4, 44, 9 in parcendo. SEN. Med. 883 dial. 1, 6, 1 *al.* fluit: SEN. Thy. 236. funditur: TAC. dial. 28, 2 (diffundit se: SVLP. SEV. dial. 2, 2, 5). gliscit: SIL. 7, 353. 15, 577 SER. SAMM. 545. grassatur: PLIN. nat. 26, 107 SVLP. SEV. dial. 1, 20, 5. imminet: *v. vol. VII 1, 459, 73.* infestat: CYPR. mort. 25[in]. ingruit: TAC. hist. 4, 84, 2 BOETH. cons. 2, 3, 8 W. inruit (*cf.* PLAVT. Epid. 84): VVLG. II par. 20, 9 super nos. AVG. civ. 14, 10 p. 26, 21 D. insidit: CELS. 5, 26, 31[E]. insinuat (*cf.* CIC. Rab. perd. 33): PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 10. instat: CIC. epist. 6, 2, 2. SEN. dial. 2, 10, 2 -iora. TAC. hist. 4, 38, 1. invadit: CIC. off. 2, 75 in ... rem p. (per-: LIV. 42, 5, 7 in Perrhaebiam). irrepit: PLIN. nat. 26, 9 (sub-: HIER. epist. 21, 40, 2). latet: PVBLIL. G 5 sub aspectu. SEN. dial. 10, 18, 6 inter viscera. *al.* manat (*cf.* CIC. Rab. perd. 33): CIC. Catil. 4, 6 per Italiam. Phil. 1, 5 latius (off. 2, 80). epist. 12, 1, 1 *al.* (e-: CIC. Att. 7, 21, 1 istinc. FLOR. epit. 4, 9, 5. per-: CIC. Tusc. 4, 24 in venas. LVCR. 3, 253). obicitur: PLAVT. Amph. 605 Cas. 666 TER. Phorm. 503 Ad. 610. penetrat: VELL. 2, 15, 1 in omnis ... regiones. pendet: SIL. 5, 191 (im-: *v. vol. VII 1, 542, 14*). procedit: ARNOB. nat. 2, 55[in] (re-: AVG. enchir. 11). proficiscitur: CIC. inv. 2, 106. CELS. 2, 7, 5 a iocinere. restat: TER. Ad. 357. revertitur: SALL. Catil. 37, 11 in civitatem. sedet: SEN. epist. 50, 4 in

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

visceribus (in-: Cic. Tusc. 4, 84). serpit: Cic. Catil. 4, 6 Rab. Post. 15. Phil. 1, 5 in urbe. Liv. 39, 16, 3 *al.* (pro-: Amm. 15, 8, 7). superat: Liv. 3, 16, 4. transit: Cels. 2, 7, 27 in pulmonem. Plin. nat. 28, 155. Avg. serm. 60, 1 per nos. transvolat: Prvd. perist. 13, 44. venit (*alicui sim.*): Cic. Catil. 4, 5 part. 77 ac. 2, 135 *al.* Prop. 2, 22, 2. 2, 4, 20 Vvlg. II par. 7, 22 *al.* (de-: Ter. Haut. 750 ad eum. e-: Plavt. Cas. 382 Curc. 271 Ter. Andr. 604 Eun. 999 Cic. inv. 1, 101 Tusc. 1, 99 *al.* inter-: Liv. 1, 6, 4 Porph. Hor. carm. 2, 13, 14. per- [*cf. p. 228, 32*]: Sen. dial. 6, 12, 6 ad felicissimos. Plin. nat. 21, 76. pro-: Firm. math. 2, 27, 2 nobis. 3, 7, 2 Vvlg. eccles. 8, 14. super-: Vvlg. Bar. 6, 48). *tangit aliquem sim.* (*cf. etiam abl.*): angit: Cic. Att. 9, 13, 3. apprehendit: Vvlg. gen. 19, 19 *al.* capit: Vvlg. psalm. 139, 12. captat: Ser. Samm. 862. consectatur: Plavt. Bacch. 1093. excruciat: Cels. 4, 22, 1. frangit: Cic. epist. 4, 8, 1. Ov. trist. 3, 14, 33 ingenium. Sen. Tro. 745 *animos.* Tac. hist. 4, 54, 3 populum R. *al.* gravat: Ov. trist. 4, 6, 28. impendet (*cf. p. 230, 81*): Ter. Phorm. 180. invadit (*cf. p. 230, 74*): Liv. 2, 34, 1. 3, 15, 7. invenit: Vvlg. deut. 31, 17 Iob 31, 29 *al.* macerat: *v. p. 9, 37. 10, 18.* mollit: Ov. met. 5, 244. movet: Sen. Ag. 196. *aliter* Ov. ars 2, 43 ingenium. occupat: Cic. Catil. 4, 6. perturbat: Rvt. Lvp. 1, 14. praeterit: Novivs Atell. 54. premit: Sen. Phaedr. 950 Vvlg. II reg. 16, 8 (ob-: Porph. Hor. carm. 2, 13, 14). sequitur: Sen. dial. 6, 16, 8. 10, 12, 5 epist. 17, 12 *al.* Ser. Samm. 442 *al.* (per-: Vvlg. psalm. 13, 21). sollicitat: Sen. epist. 74, 5. tangit: Vvlg. Iob 5, 19 (at-: Sall. or. Phil. 12). torquet: Sen. Ag. 420. urget: Cic. Tusc. 3, 28. 61 Liv. 3, 28, 9. 25, 28, 6 Sen. epist. 104, 19 Cvrt. 5, 3, 11 *al.*

b *gen.*: meminisse: Verg. Aen. 11, 280 Ov. met. 12, 542 Qvint. decl. 256 p. 47, 25 *al.* oblivisci: Cic. Tusc. 3, 35. 37 Ov. trist. 5, 5, 5 Petron. 26, 10 *al.* pudet: Hor. epod. 11, 7. reminisci: Svlp. Sev. chron. 2, 22, 6. taedet: Avg. civ. 2, 25 p. 90, 9 D. *pendet ab adi.*: capax: Liv. 39, 9, 1. certus: Lvcan. 3, 37 Stat. Theb. 5, 545. compos: Sen. epist. 95, 3. conscius: Ov. trist. 3, 6, 28. cupidus: Sen. dial. 5, 1, 3. expers: Sen. dial. 12, 9, 2 Tac. hist. 2, 45, 3. exsors: Sen. dial. 12, 17, 2. ignarus: *v. vol. VII 1, 272, 67.* immunis: *ibid. 506, 2.* improvidus: Plin. nat. 36, 7. indemnis: Sen. nat. 6, 1, 2. inscius: Stat. Theb. 4, 792 (ne-: Val. Fl. 6, 491 Plin. epist. 8, 23, 8). memor: Ov. met. 13, 570 Avg. civ. 22, 30 p. 633, 13 D. *al.* (im-: Avien. Arat. 664 Vvlg. Sirach 11, 27). metuens: Aetna 407. particeps: Plin. epist. 8, 14, 9 Vvlg. II Macc. 5, 20. patiens: Liv. 39, 9, 1 Sen. Ag. 668 dial. 2, 5, 3 Cvrt. 8, 4, 9 *al.* praesagus: Verg. Aen. 10, 842 Sen. Thy. 958 Lvcan. 2, 121 *al.* securus: Sen. nat. 6, 1, 2. segrex: Sen. contr. 7, 6, 20.

c *dat.*: *mederi sim.*: Ter. Andr. 468 quod remedium nunc huic -o inveniam? (*cf.* Caes. civ. 1, 81, 3 praesenti -o aliis -is remedia dabantur). Ad. 300 si ... omnes ... huic -o salutem quaerant (Ov. trist. 5, 7, 42 opem [Sen. Oed. 387]. Sen. epist. 110, 11 remedium. Val. Fl. 7, 245 requiem). Cic. leg. agr. 1, 26 mederi (Cels. 7, 3, 4 Plin. nat. 20, 167 Qvint. decl. 356 p. 388, 10 *al.*). Att. 10, 4, 6 huic tu -o adfer consolationes (*cf.* Ciris 181 nulla -is reperit solacia). Caes. civ. 3, 70, 1 his tantis -is haec subsidia succurrebant (Cels. 1 praef. 37. 2, 11, 6 Veg. mil. 4, 30 *al.*). Sall. Catil. 40, 2 quem exitum tantis -is sperarent. Ov. Pont. 1, 3, 4 solacia ... auxilium nostris spemque tulere -is (*cf.* Val. Max. 1, 7 ext. 4 *cum* inusitato -o regium imploratum esset auxilium). Cels. 5 praef. 1 *subvenire* (Plin. nat. 24, 184 Ps. Avr. Vict. epit. 10, 14). Sen. Ag. 590 cum pateat -is effugium. epist. 61, 2 imponere veteribus -is finem (*cf.* Amm. 26, 10, 14 modus). *al.* *resistere, succumbere sim.*: cedere: *v. vol. III 728, 19 sqq. 78. 729, 10.* certare: Sil. 6, 374. obsistere: Sen. dial. 12, 12, 2 (re-: Cic. Sest. 35. 51 Liv. 23, 20, 5 *al.*). obstare: Cic. part. 77 Sen. Phoen. 191. subducere: Sen. rem. fort. 4, 2 me. subtrahere: Sen. dial. 6, 26, 2 illos. succumbere: Ov. trist. 4, 10, 103 Sen. Ag. 993 Anth. 469, 3. sufficere: Ov. trist. 3, 2, 13. *illacrimare sim.* (*an est abl.?*): illacrimare: Ov. trist. 5, 8, 5. indolescere: Ov. trist. 2, 570. indormire: Cvrt. 6, 10, 12. ingemere, ingemescere: Cic. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 21), 26 B. Ov. trist. 1, 4, 10 Pont. 2, 7, 32 Val. Max. 6, 9, 10 Sen. dial. 10, 1, 1 epist. 120, 13 *al.* inhorrescere: Sen. Ag. 418. insultare: Sen. contr. 4 praef. 6 Stat. Theb. 2, 18 Apvl. met. 7, 22. *pendet ab adi.*: impar: Sen. Herc. f. 1276. intentus: Ov. trist. 4, 1, 4. *dat. fin.*: -o est *aliquis (l. 74) vel aliquid alicui vel alicui rei* (*cf.* Synon. Cic. Char. gramm. p. 435, 21 B.): Plavt. Cist. 761 Curc. 501. Men. 356 *opp.* lucro. Mil. 492. Rhet. Her. 2, 24, 37 magno -o est hominibus avaritia. Cic. Cluent. 54 id quod maximo -o illi causae fuit. Att. 14, 22, 1 Nep. Alc. 7, 2 Ov. met. 2, 597 Nvx 108 sq. Phaedr. 5, 4, 12. Sen. nat. 2, 39, 1 *rem* bono futuram -ove (*cf.* 2, 49, 1 Qvint. inst. 5, 9, 13). epist. 94, 67 multis fuerunt -o *illi homines.* Anth. 415, 13. *et al.*

d *acc.*: -um (aliquid -i *sim.*): *dare, facere, minari alicui* (*in aliquem*): adflare: Rhet. Her. 4, 49, 62. arcessere: Porph. Hor. carm. 1, 28, 21. augere: Acc. trag. 109 sibi. cogitare: *v. vol. III 1471, 80. 1472, 5. 13. 18.* concire *alicui*: Plavt. Men. 902 Afran. com. 46 (ex-: Acc. trag. 155). concinnare: Phaedr. 2, 4, 25. congerere: Sen. contr. 1, 7, 2. conglomerare *in aliquem*: Enn. scaen. 353. constituere: Cic. Verr. II 1, 65. consulere: Plavt. Persa 844. dare: *v. vol. V 1, 1674, 19 sqq.* (addere: Cic. Tusc. 3, 26). excitare: Ter. Haut. 1013 Cic. Att. 7, 17, 4 Liv. 38, 28, 8 (suscitare: Vvlg. II reg. 12, 11 super te). exhibere: Sen. dial. 9, 8, 1. facere (*alicui*): Plavt. Bacch. 550. 554. Cas. 628 ne quid in te -i faxit. Men. 911 Truc. 447 *al.* Varro Men. 361 Cic. rep. 5, 11 Att. 5, 21, 13. 6, 2, 8 *al.* Sall. (?) rep. 2, 5, 8 *al.* Hor. epist. 2, 1, 129 Gratt. 53 Sen. contr. 1, 1, 22 Phaedr. app. 26, 4 *al.* (conficere: Ter. Haut. 1003. ef-: Cic. prov. 4 de orat. 2, 306). ferre (*aliter l. 28*): Ter. Hec. 333. Lvcan. 7, 114 in populos (af-: *v. vol. I 1200, 15. 68 sqq.* con-: Porph. Hor. sat. 2, 2, 70. in-: Nep. Them. 9, 2 in domum. Plin. nat. 14, 148 Vvlg. III reg. 21, 29 *al.* of-: Plavt. Aul. 722). invehere: Cic. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 20), 4. 37 (Tusc. 4, 63), 2 B. Sen. Phaedr. 1032 *al.* inurere: Cic. Phil. 2, 117. minari: Plavt. Persa 361 Cic. Caecin. 27 Liv. 4, 49, 16 *al.* (com-: Vvlg. Ios. 23, 15). minitari: Plavt. Bacch. 1144 Curc. 571 Rud. 607 Ter. Phorm. 851 Hor. sat. 2, 1, 49 *al.* miscere: Acc. trag. 200. moliri: Aem. Pavl. or. frg. Val. Max. 5, 10, 2. optare: Cic. prov. 4 Pvblil. A 26 Ov. am. 1, 4, 28 *al.* parare: Ter. Eun. 968 Sall. Iug. 40, 3 Lampr. Heliog. 16, 5 *al.* (com-: Plavt. Cas. 505 illis. Sisenna hist. 111. prae-: Vvlg. I reg. 23, 9). parere: Tib. 3, 19, 20. precari: Cic. Pis. 43 Hor. sat. 2, 3, 203. Sen. Med. 19 (-um *codd.*, manet *Leo*). *al.* (im-: Sen. benef. 6, 27, 1 dial. 5, 22, 3). quaerere (*aliter infra l. 43*): Plavt. Rud. 16 (*v. Marx ad l.*). Cic. Mur. 80 rei p. Vvlg. I reg. 24, 10 adversum te. 25, 26 psalm. 70, 13 *al.* tribuere: Sen. epist. 22, 12 (re-: Vvlg. psalm 34, 12. 37, 12). velle (*aliter infra l. 47*): Vvlg. psalm. 39, 15 mihi (69, 4). *accipere, mereri, habere sim.*: adipisci: Cic. off. 1, 83. capere: Cvrt. 10, 5, 21 (accipere: Cic. Tusc. 3, 32 Plin. nat. 28, 32 *al.* per-: Comm. apol. 821. re-: Hier. epist. 36, 5, 2 Vvlg. sap. 18, 9 *al.* sus-: Vvlg. Iob 2, 10 de manu dei). continere: Capitol. Aur. 5, 4 quae -a in se (*cf. l. 33*) contineret imperium (Treb. trig. tyr. 15, 7). experiri: Plin. nat. 7, 151. 25, 9 Plin. paneg. 42, 4 *al.* ferre (*cf. vol. VI 536, 84. 537, 12. 65 al.*): Ov. Pont. 3, 7, 13 -iora (ec-: Cic. carm. frg. 37 [Tusc. 4, 63], 2 B. per-: Ov. trist. 5, 1, 33 Phaedr. 1, 2, 30 Sen. epist. 78, 14 *al.*). frunisci: Plavt. Rud. 1012. fungi: Lvcr. 3, 734. habere: *v. vol. VI 2432, 35. res habet* (*cf. p. 227, 65*) -um (aliquid -i): Cic. S. Rosc. 154 in se (Sen. dial. 5, 41, 4 *al.*). fin. 5, 93 Tusc. 3, 38 off. 3, 102 Ov. epist. 4, 152 Sen. dial. 3, 19, 1 nat. 3, 20, 6 epist. 13, 16 Qvint. inst. 2, 20, 3. *et al.* invenire: Plavt. Bacch. 546 Merc. 358 Ter. Haut. 229 *al.* mereri: Plavt. Cas. 954 Mil. 547. 584 Most. 860 Ov. Pont. 1, 7, 69 Liv. 38, 8, 7 *al.* (com-: *v. vol. III 1880, 32 sqq.* pro-: Plavt. Amph. 570). nancisci (*cf. p. 229, 54*): Plavt. Asin. 325 Ter. Andr. 967 Catvll. 71, 4. nosse: Prop. 1, 5, 4. participare: Avson. 168, 16. pati: Naev. com. 106 Plavt. Asin. 324 Cic. carm. frg. 37 (Tusc. 4, 63), 3 B. Hor. carm. 1, 7, 30 -iora. Prop. 2, 5, 16. Sen. dial. 9, 16, 1 -ima. *al.* (perpeti: Sall. Iug. 102, 8 Lygd. 2, 8 Sen. Phoen. 465 *al.*). potiri: Ter. Phorm. 469. quaerere (*aliter supra l. 19*): Plavt. Asin. 474 Cist. 142 Merc. 717 Mil. 433. subire: Cic. Att. 7, 9, 2 *al.* (trans-: Lvcr. 5, 227). sustinere: Cic. Att. 11, 11, 2 Phaedr. 1, 2, 31 Qvint. inst. 8, 4, 21 *al.* tolerare: Ter. Phorm. 556 Sen. contr. 1, 6, 6 Sen. Herc. f. 1188 *al.* velle (*aliter supra l. 22*): Plavt. Stich. 262. videre: Cic. Cluent. 169 Mil. 99 Phil. 2, 55 epist. 14, 4, 1 Ciris 455 *al.*

nuntiare, praedicere sim.: exspectare: Ter. Phorm. 193 Cic. leg. agr. 2, 8 Tusc. 3, 32 Sall. or. Cottae 4 Sen. epist. 91, 7 *al.* nuntiare: Plavt. Merc. 123 Cic. Verr. II 1, 67 (ad-: Sen. dial. 7, 28, 1. de-: Svet. Tib. 59. prae-: Sen. epist. 13, 12). portendere: Plavt. Poen. 465. 749 Sen. nat. 2, 50, 2. praedicere: Verg. ecl. 1, 16 Sen. Tro. 35 *al.* praesagire: Plavt. Bacch. 679 Ter. Haut. 236 Sen. Herc. f. 1148 *al.* promittere: Plavt. Poen. 793. providere: Cic. Tusc. 3, 32 epist. 4, 1, 1. suspicari: Ter. Andr. 116 Cic. Cluent. 27 Amm. 20, 8, 21. *metuere, deflere sim.*: deflere: Octavia 915 Qvint. inst. 6, 1, 26 Clavd. rapt. Pros. 3, 159. formidare: *v. vol. VI 1094, 72. 1095, 16* (re-: Prvd. perist. 10, 208). gemere: Cic. p. red. in sen. 12 Ov. trist. 1, 2, 38. horrere: Stat. silv. 4, 3, 31 (ex-: Avg. serm. 60, 1). lacrimare (*cf. p. 233, 54*): Sen. Tro. 926. metuere: Plavt. Amph. 31 Cas. 754 Men. 977 *al.* Ter. Phorm. 555 Cic. Tusc. 4, 35 *al.* Pvblil. S 13 *al.* mirari: Plavt. Persa 621 Lvcan. 2, 28. miserare: Acc. trag. 195. plangere: Clavd. rapt. Pros. 3, 159 *al.* plorare: Qvint. inst. 6, 1, 29. queri: Sen. Herc. O. 177. ridere: Tib. 1, 2, 87 (ir-: Phaedr. 1, 9, 9). timere: Cic. Cluent. 18 fin. 1, 68 epist. 11, 25, 2. Ov. met. 14, 488 -iora. Sen. Herc. f. 1188 epist. 74, 32 *al.* (extimescere: Sen. epist. 85, 25. per-: Cic. Sest. 24). vereri: Ov. met. 1, 587 -iora. Sen. benef. 1, 9, 5.

cavere, depellere, fugere sim.: abrumpere: Sen. epist. 75, 16. adimere: Avson. 419, 74 (demere: Ov. epist. 12, 20. eximere: Sen. epist. 28, 4). arcere: Vlp. dig. 29, 1, 1, 1. averruncare: Apvl. Socr. 16 p. 156 Arnob. nat. 3, 43. avertere: Tert. adv. Marc. 2, 5$^{in.}$ Cypr. eleem. 5 p. 377, 3 *al.* cavere: *v. vol. III 631, 41 sqq.* compescere: Plin. nat. 20, 101. comprimere: Firm. math. 1, 10, 13 Cod. Theod. 10, 10, 2 *al.* (op-: Cic. Phil. 5, 31). curare: Sen. epist. 104, 18 Plin. nat. 28, 230. deicere: Cic. Tusc. 1, 15 de humana vita. deponere: Sen. epist. 75, 13. discutere: Sen. epist. 95, 34. dissolvere: Sall. Catil. 51, 20. domare: Sen. epist. 85, 41. evadere: Cels. 4, 31, 2. evellere: Lvcr. 3, 310. evertere: Sen. dial. 11, 13, 6. excidere: Brvt. Cic. ad Brut. 1, 4, 3. 1, 16, 7. excludere: Firm. math. 5, 4, 25. exstinguere: Pvblil. B 11 Sen. nat. 3 pr. 5. extenuare: Ov. trist. 3, 3, 57. finire (*cf. vol. VI 782, 26*): Ov. met. 15, 633 Vell. 2, 28, 2 Cels. 3, 23, 8 *al.* Octavia 101 *al.* fugare: Ser. Samm. 151. fugere (*cf. vol. VI 1498, 7*): Cic. part. 91 fin. 1, 11 Tert. fug. 4 p. 470, 9 Oe. (ef-: *v. vol. V 2, 210, 45*). lenire: Cels. 6, 6, 8^{B}

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. Phaedr. 360. levare: HOR. epod. 13, 17 OV. trist. 1, 1, 90 *al.* CELS. 5, 28, 2^{E} *al.* (e-: SEN. dial. 12, 17, 4. re-: OCTAVIA 184). minuere: CIC. Tusc. 3, 32 OV. Pont. 4, 4, 6 SEN. nat. 2, 50, 2 SIL. 15, 820. mitigare: FIRM. math. 3, 2, 26. 6, 9, 14 *al.* pellere: TIB. 2, 1, 18 PLIN. nat. 21, 162 *al.* (de-: *v. vol. V 1, 566, 46. 79. 567, 15 sq.* ex-: SALL. [?] rep. 1, 5, 3). praeterire: TER. Hec. 418. prohibere: TER. Andr. 207 PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 10 LAMPR. Alex. 9, 5 *al.* sanare: CIC. leg. agr. 1, 26 dom. 12 PROP. 3, 17, 10 LIV. 6, 18, 2 *al.* sedare: CIC. Phil. 2, 46 Tusc. 5, 74 LIV. 26, 1, 11 ASCON. Mil. p. 33, 27 St. *al.* solari: OCTAVIA 184. sopire: FIRM. math. 5, 3, 15. 5, 4, 25. superare: LIV. 5, 48, 6 *al.* sustentare: LIV. 2, 44, 9. tollere: CIC. Phil. 2, 46 Tusc. 4, 59. off. 2, 84 de re p. OV. Pont. 3, 9, 16 *al.* (ex-: PLAVT. Mil. 861). vincere: LVCR. 4, 1119 CELS. 3, 12, 5 SEN. epist. 29, 12 *al.* vitare: CIC. part. 92 epist. 9, 13, 1 LVCR. 5, 844 PROP. 1, 1, 35 OV. trist. 3, 6, 17 *al.* (de-: TER. Andr. 611 Phorm. 181. e-: PVBLIL. S 24 HIRT. Gall. 8, 48, 7 SEN. nat. 4 pr. 12).

e *abl.*: *α instrum. (cf. etiam nom.): afficere (affici) sim.*: afficere: *v. p. 229, 62 et vol. I 1210, 27 sq.* (con-: CIC. Sest. 53 CE 98, 6 MAXIM. eleg. 1, 58). affligere, afflictare: *v. vol. I 1232, 10. 1234, 63. 65. 68. 70. 73. 75.* circumveniri (*cf. vol. III 1180, 42*): CVRT. 4, 15, 9 TAC. hist. 2, 12 APVL. met. 9, 38. corripi: SEN. Phaedr. 115 COLVM. 7, 5, 16 SCRIB. LARG. 171. defungi: SEN. nat. 4, 14, 3 SVET. Nero 40, 2 (per-: AVSON. 34, 4). excruciari: SALL. Iug. 14, 21. gravari: PETRON. 22, 1. iactari: AMM. 20, 8, 16. ictus: OV. fast. 2, 818 STAT. Theb. 9, 352. impertiri: TER. Ad. 320. implicare: SEN. dial. 7, 1, 3 *al.* laborare: CIC. epist. 4, 3, 1 CALP. decl. 7 p. 8, 13 *al.* mactare: *v. p. 21, 77 sqq.* mergere: VERG. Aen. 6, 512. obrui: LIV. 5, 42, 7 CELS. 3, 25, 2 SEN. dial. 4, 14, 3. onerare: VERG. Aen. 4, 549 LIV. 5, 42, 7 OCTAVIA 5 *al.* operiri: CHAR. gramm. p. 410, 30 B. perstringi: SEN. nat. 6, 1, 2. premi: HOR. carm. 1, 14, 10 SEN. epist. 85, 39 MIN. FEL. 28, 4 *al.* (de-: TREB. Gall. 1, 1. ob-: CIC. fin. 5, 77 Tusc. 4, 39 Att. 11, 14, 1 SEN. epist. 74, 33 CVRT. 5, 4, 31 *al.*). quati: SEN. epist. 74, 33. temptari: CELS. 5, 28, 4^{B}. teneri: SEN. epist. 95, 35. vexari: CATVLL. 64, 80 SCRIB. LARG. 182 *al.* urgeri: CIC. Tusc. 5, 23 Att. 11, 15, 2 VAL. MAX. 7, 4 ext. 1 *al.* uri: ARNOB. nat. 3, 43. *frangi sim.*: angi: CIC. Tusc. 3, 32 APVL. Plat. 2, 18. attonitus: *v. vol. II 1155, 6 sqq.* deiectus: STAT. Theb. 4, 577 CLAVD. 26, 376. externatus: CATVLL. 64, 165 (*v. l.* extenuata). fatigatus: *v. vol. VI 346, 77 sq.* frangi: *ibid. 1247, 82. 1248, 27.* frenatus: PLIN. paneg. 66, 5. insenescere: OV. Pont. 1, 4, 48. lassatus: SEN. Herc. O. 1412. mitescere: ACC. trag. 684. mori: SEN. Phaedr. 861. moveri: CIC. ad Q. fr. 3, 9, 1 OV. Pont. 2, 5, 15 (per-: SALL. Catil. 29, 1). percitus: APVL. met. 4, 34. perculsus: FRONTO p. 137, 14 N. AMM. 15, 4, 7. 17, 10, 7 *al.* perire: SEN. Ag. 492 Herc. O. 1259 VAL. FL. 7, 7 *al.* rigere: SEN. Thy. 304 Tro. 417 (de-: OV. met. 6, 303). stupere: OV. epist. 8, 111 trist. 1, 2, 32 CVRT. 10, 9, 17 QVINT. decl. 272 p. 115, 31 *al.* tangi: SEN. benef. 5, 9, 2. terreri: LIV. 37, 26, 9 TAC. Agr. 26, 2 (per-: CAES. civ. 2, 11, 1 HIRT. Gall. 8, 35, 5 *al.* NEP. Ham. 2, 3 *al.*). trepidare: AVSON. 157, 31. turbari: SIL. 2, 642 (per-: APVL. met. 9, 20. 10, 4). vinci: OV. met. 9, 164 LIV. 1, 13, 1. 6, 33, 1 *al.* GRATT. 436 CELS. 4, 7, 3 *al.* vinciri: CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 3. *gaudere, dolere sim.*: delectari: SEN. clem. 1, 25, 2 dial. 5, 5, 5 *al.* (ob-: SEN. dial. 12, 17, 6). desperare: PORPH. Hor. carm. 2, 3, 1. dolere: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 140. erubescere: OV. trist. 5, 11, 6 CVRT. 5, 5, 17. gaudere (*cf. vol. VI 1705, 61*): CIC. Tusc. 3, 19 OV. met. 8, 126 trist. 2, 570 *al.* gloriari: CYPR. ad Donat. 7 p. 9, 8. lacrimare: SEN. Ag. 654. laetari: CIC. Tusc. 4, 14 VAL. MAX. 4, 7 ext. 2. laetificari: PLAVT. Aul. 726. torqueri: SEN. dial. 9, 15, 5 APVL. Plat. 2, 18. *domare, docere sim.*: cogi (*v. p. 229, 54*): TREB. Gall. 4, 6 SVLP. SEV. chron. 1, 14, 5. discere: TIB. 1, 6, 52 LIV. 36, 7, 20 CVRT. 8, 7, 3 *al.* doceri: PROP. 2, 28, 28 LIV. 21, 34, 2 (e-: *v. vol. V 2, 109, 60 sq.*). domare: *v. vol. V 1, 1944, 79 sqq. 1946, 74 sq. 1947, 9.* emendari: AVG. civ. 1, 29 p. 46, 12 D. *pendet ab adi.*: anxius: CVRT. 7, 5, 9. durus: SEN. Herc. f. 1228 vultus. (de)fessus: *v. vol. V 1, 323, 19. VI 610, 37.* firmus: LVCAN. 5, 798. indomitus: SEN. Herc. O. 1375. invictus: SEN. Ag. 532. laetus: OV. met. 3, 292 SEN. epist. 59, 3 TAC. hist. 3, 83, 3 *al.* lassus: OV. Pont. 4, 8, 8. maestus: LIV. 1, 58, 5. superbus: HOR. epod. 15, 18. trepidus: LIV. 23, 24, 10. dignus: *v. vol. V 1, 1142, 74. 1149, 58 sq.* (in-: PLIN. epist. 4, 2, 1). *β separ.*: carere: *v. vol. III 449, 49 sq.* cavere: *v. vol. III 633, 17 sqq.* emergere: *v. vol. V 2, 477, 46 sq.* eripere: *v. vol. V 2, 795, 25 sq.* evellere: SEN. epist. 95, 35. eximere: AMM. 20, 8, 21. expedire: AMM. 16, 4, 3. exuere: FRONTO p. 233, 25 N. *al.* liberare: BELL. Alex. 34, 1 FEST. p. 158 VAL. MAX. 1, 8 ext. 6 SEN. benef. 1, 11, 3 *al.* requiescere: ENN. scaen. 365. solvi: SEN. dial. 7, 5, 3. vacare: PLIN. epist. 8, 17, 5.

f *c. praep.*: ab -o (-is): abducere, abstrahere: CIC. Tusc. 1, 83 sq. discedere: CIC. Tusc. 1, 85 *al.* fugere: VVLG. I Macc. 2, 43. liberare: PLANC. Cic. epist. 10, 9, 1 CYPR. domin. orat. 8 p. 271, 9 *al.* requiescere: TAC. ann. 6, 38, 1. tutari: PS. APVL. Ascl. 29. vindicare: SEN. nat. 2, 59, 2. *pendet ab adi.*: immunis: SEN. epist. 95, 18 HIER. epist. 60, 16, 4. adversus (contra) -um (-a): QVINT. decl. 335 p. 317, 19 adversus -a ... remedium ..., mortem. CLAVD. DON. Aen. 1, 85 contra -a ... consilium. cum -o conluctari: SEN. dial. 5, 43, 3. de -o (-is): eripere: VVLG. Bar. 6, 49. eruere: VVLG. gen. 48, 16 AVG. civ. 21, 18 p. 523, 8 D. evadere: HIER. epist. 60, 15, 1. salvare: VVLG. I reg. 10, 19. ex -o (-is) emergere: *v. vol. V 2, 477, 55 sqq.*

in -um (-a): cadere: VVLG. prov. 13, 17 (incidere: TER. Andr. 782 CIC. fin. 5, 81 epist. 9, 13, 1 *al.* SEN. epist. 87, 28 *al.*). conicere se: TER. Hec. 132. corruere: VVLG. prov. 24, 16. 28, 14 (in-: CIC. fin. 5, 29). devolvi: SEN. dial. 4, 14, 3 (re-: SIL. 14, 174 in -iora). ducere: HOR. ars 452. praecipitari: SALL. Iug. 14, 23. venire: TER. Hec. 335. in -o (-is): esse: PLAVT. Rud. 238 RHET. Her. 2, 31, 50 CIC. inv. 1, 107 *al.* iacere: CIC. Att. 3, 18, 2. versari: TER. Andr. 649.

2 *iuncturae nominales*: a *gen.* -i (-orum) *pendet a subst.*: *α -i magnitudo, vis sim.*: acervus: AMM. 14, 1, 5. congeries: AMM. 21, 16, 11. 31, 15, 5. copia: LVCR. 6, 829 SEN. dial. 9, 11, 8. cumulus: SEN. Phaedr. 1119. examen: PLAVT. Truc. 314. messis: PLAVT. Epid. 718 Rud. 637. moles: CIC. carm. frg. 39 (Tusc. 3, 29), 4 B. Catil. 3, 17 LVCR. 3, 1056 OV. met. 11, 494 LIV. 5, 37, 1 SEN. Herc. f. 1239 *al.* mons: PLAVT. Epid. 84 Merc. 617 Most. 352. nubes: VAL. FL. 3, 573. series: OV. met. 4, 564 trist. 4, 4, 38 *al.* LVCAN. 1, 670 STAT. Theb. 2, 267. strages: SEN. Thy. 929. struix: NAEV. trag. 57. thensaurus: PLAVT. Merc. 163. 641. turba: CIC. Tusc. 5, 29 OV. trist. 5, 6, 41 SEN. Med. 679 dial. 11, 13, 2 LVCAN. 9, 405 *al.* acerbitas: FIRM. math. 1, 10, 14. amaritudo: VAL. MAX. 6, 9 ext. 7. atrocitas: AMM. 23, 3, 5. gradus: SEN. Herc. f. 208. magnitudo: *v. p. 119, 10.* mensura: IVV. 10, 98. modus: OV. Pont. 4, 6, 19. novitas: OV. met. 11, 127 SEN. epist. 76, 34 SIL. 12, 367. potentia: SEN. nat. 6, 2, 8. vis: CIC. de orat. 2, 18 Tusc. 4, 35 OV. met. 8, 875. 9, 161 LIV. 23, 18, 11 *al.* CELS. 3, 27, 1^{C} *al.* *β origo, causa, finis sim.*: adventus (*cf. p. 227, 63*): FIRM. math. 3, 2, 2 (inter-: CIC. nat. deor. 1, 111). auspicium: AMM. 15, 8, 20. caput: VERG. Aen. 11, 361. 12, 600 (*ibid.* crimen). AVG. civ. 14, 3 p. 8, 22 D. causa: CIC. Cael. 18 rep. 2, 52 *al.* VERG. Aen. 4, 169 *al.* OV. rem. 138 *al.* LIV. 5, 11, 6 *al.* culpa: CIC. epist. 15, 15, 2 STAT. Theb. 11, 188. deminutio: SEN. epist. 85, 5 (im-: *v. vol. VII 1, 463, 45*). exordium: CIC. inv. 1, 4. finis: CIC. Att. 9, 18, 2 SALL. or. Macri 9 OV. met. 1, 733 VAL. MAX. 1, 8, 2 *al.* fons: LIV. 39, 15, 9 GRATT. 377 SIL. 9, 414 *al.* ictus: SEN. epist. 76, 34. impetus: SEN. dial. 9, 11, 6 FIRM. math. 5, 3, 46. incursus: VAL. MAX. 7, 2 ext. 2. indicium: EPICED. Drusi 142 CELS. 5, 28, 2^{E} TAC. ann. 14, 8 *al.* initium: CIC. epist. 4, 7, 2 CELS. 5, 26, 31^{E} SEN. epist. 110, 10 *al.* mater: RHET. Her. 2, 22, 34 CIC. leg. 1, 47. materies: SALL. Catil. 10, 3 HOR. carm. 3, 24, 49 OV. Pont. 4, 16, 50 SEN. benef. 7, 1, 7 *al.* origo: SEN. dial. 4, 5, 3 PLIN. nat. 7, 132 TAC. ann. 15, 44 *al.* partus: CIC. div. 1, 36. principium: TER. Phorm. 158 CIC. Phil. 2, 50 OV. Pont. 4, 2, 32 STAT. Theb. 10, 836. radix: CIC. Tusc. 4, 83 TERT. idol. $11^{in.}$ *al.* semen (*cf. p. 228, 28*): SEN. nat. 6, 28, 1 TERT. anim. 21, 3. sementis: CIC. nat. deor. 3, 75. terminus: CIC. carm. frg. 32 (Tusc. 2, 25), 23 B. Tim. 45 LVCR. 3, 1020 *al.* fatum: LVCAN. 1, 630. fortuna: OV. fast. 6, 355 trist. 4, 1, 61. sors: HIRT. Gall. 8, 12 3 LVCAN. 9, 66. 491 SIL. 9, 637. adflictatio: CYPR. epist. 59, 15 p. 685, 1. calamitas: AVG. civ. 3, 17 p. 124, 26 D. clades: SEN. Oed. 57 CYPR. unit. eccl. $16^{in.}$ AVIEN. Arat. 1400 *al.* discrimen, exitium, incommodum, infortunium: FIRM. math. (*v. ind.*). miseria: AVG. civ. 19, 7 p. 366, 25 D. pernicies: CYPR. zel. 6 p. 422, 22. pestis: SEN. Herc. f. 1084. *γ iudicium, metus sim.*: circumspectus: OV. trist. 4, 6, 43. comparatio: QVINT. inst. 7, 4, 12. conspectus: LIV. praef. 5. contemplatus: OV. trist. 5, 7, 66. dilectus: CIC. nat. deor. 3, 38 off. 3, 71 *al.* exspectatio: CIC. Tusc. 4, 80 TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 555, 5. ignorantia: QVINT. decl. 256 p. 48, 13 APVL. met. 5, 17. ignoratio: CIC. div. 2, 23. intellectus: SEN. epist. 124, 8. iudicium: CIC. Tusc. 3, 61. (prae)meditatio: CIC. Tusc. 3, 29. 32. memoria: CIC. fin. 1, 57. 2, 105 PANEG. 4, 8, 4. obtutus: OV. trist. 4, 1, 39. opinio: CIC. Tusc. 3, 24 sqq. *al.* praedictio: CIC. div. 2, 54. scientia: CIC. div. 2, 23 SEN. epist. 88, 28 *al.* adfectio: CIC. Tusc. 4, 14. amor: SEN. dial. 9, 1, 3. cura: VAL. MAX. 2, 4, 4. diffidentia: CIC. Tusc. 4, 80. formido: AMM. 14, 1, 6. 29, 6, 9. maeror: *v. p. 42, 15.* metus (*cf. p. 227, 63*): CIC. part. 111 fin. 2, 92 *al.* SEN. epist. 30, 6. 82, 18 -iorum. *al.* praesagium: TAC. ann. 14, 64. sensus: CIC. Tusc. 1, 85 OV. trist. 4, 6, 22 *al.* LIV. 1, 54, 10 *al.* CELS. 2, 8, 29. *et al.* stupor: AMM. 31, 5, 11. suspicio: CIC. Att. 10, 4, 11 LIV. 2, 59, 5 SEN. epist. 66, 17. taedium: OV. rem. 539 LIV. 21, 35, 6 TAC. hist. 5, 26, 1. terror: AMM. 29, 5, 51. timor: OV. Pont. 2, 7, 5 LIV. 45, 25, 6 LVCAN. 7, 105 *al.* *δ tolerantia, liberatio sim.*: adsuetudo: LIV. 25, 26, 10 TAC. ann. 6, 40, 1 (con-: CALP. decl. 13 p. 13, 6). consolatio: CIC. epist. 6, 1, 3. 6, 4, 2. depulsio: CIC. fin. 2, 41 PANEG. 4, 8, 5. dilatio: LIV. 23, 14, 8. effugium: SEN. Phaedr. 253 (suf-: TAC. ann. 4, 66, 2). evitatio: QVINT. inst. 5, 10, 33. fuga: VERG. Aen. 9, 535. levamen: OV. epist. 12, 77 LIV. 6, 35, 1. levamentum: SEN. dial. 5, 16, 1 TAC. ann. 1, 30, 3. 4, 8, 3. liberatio: QVINT. inst. 5, 10, 33. medicina: PROP. 1, 5, 28 OV. trist. 5, 1, 33. patientia: OV. trist. 5, 12, 31 SEN. dial. 1, 4, 13. 1, 6, 6 *al.* portus: CIC. Sull. 41. possessio: APVL. Plat. 2, 17. quies: OV. trist. 5, 1, 33 LIV. 3, 6, 5. 3, 16, 4 (re-: LVCR. 6, 1177 APVL. met. 6, 12). remedium: LIV. 10, 47, 6. 39, 50, 5 CELS. 1 praef. 49 SEN. Oed. 515 *al.* PLIN. nat. 2, 157. *et al.* sanatio: CIC. Tusc. 4, 35. sedamen: SEN. Phaedr. 1188. solacium: CIC. Cluent. 14 LIV. 10, 47, 6 SEN. contr. 1, 2, 3 LVCAN. 8, 355 *al.* solamen: VERG. Aen. 3, 661 OCTAVIA 69 SIL. 2, 470. subsidium: AMM. 31, 5, 2. tolerantia: QVINT. inst. 5, 10, 33. vacatio: SEN. epist. 85, 5. *ε* -i (-orum) *auctor, socius sim.*: auctor: *v. vol. II 1202, 35* (*aliter* VERG. Aen. 10, 509). comes: LVCAN. 4, 93. comitatus: SEN. Tro. 913. defensor: SEN. dial. 7, 1, 5. domitor: SEN. Herc. f. 1066. exprobrator: SEN.

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

contr. 7, 6, 20. liberator: QVINT. decl. 345 p. 363, 19. seminator: CIC. nat. deor. 3, 66. socius (-a): PLAVT. Bacch. 1105 LVCAN. 9, 46 STAT. Theb. 12, 208. 382. spectator: PLIN. epist. 10, 33, 2. victor: SEN. Herc. O. 912 epist. 85, 38. vindex: PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 2.

b *accedunt epitheta: de sede, origine, genere sim.* (*cf. vol. I 834, 67. 835, 25* [adventicium]. *1569, 57. 67. 76. 1570, 21* [alienum]. *II 1443, 22* [avitum]. *III 1214, 29* [civile]. *1971, 18* [commune]. *IV 993, 62* [corporale]. *V 1, 1867, 13. 1868, 49* [domesticum]. *VI 333, 28* [fatale]): externum: NEP. Ham. 2, 1 LIV. 3, 15, 7. extraneum: CIC. Rab. perd. 33. humanum: CIC. Tusc. 1, 116 OV. trist. 4, 1, 44 LIV. 5, 40, 3 *al.* insitum: CIC. Verr. II 3, 177 AVG. civ. 2, 14 p. 70, 29 D. interius: AVG. civ. 3, 23$^{in.}$ *al.* internum: SALL. epist. Mithr. 13 TAC. hist. 4, 54, 3 *al.* intestinum: CIC. Verr. II 1, 39 *al.* epist. 11, 25, 2 LIV. 2, 45, 5 *al.* mortale: OV. met. 7, 525. muliebre (*cf. p. 230, 20*): PLAVT. Cist. 681. mundanum: CAPITOL. Gord. 26, 2. nativum: CIC. dom. 12. naturale: OV. met. 9, 730 SEN. epist. 14, 4 *al.* peregrinum: PLIN. nat. 11, 89. privatum: SEN. contr. 2, 5, 19 SEN. dial. 10, 6, 2. proprium: OV. trist. 1, 5, 32. 5, 1, 28 LIV. 3, 56, 10. publicum (*cf. l. 84. p. 228, 33. 236, 17*): CAEL. hist. 23 SISENNA hist. 111 CIC. rep. 2, 52 *al.* saeculare: PRISCILL. tract. 8, 120 p. 88, 10. spiritale: FIRM. err. 20, 7 p. 54, 10 (*opp.* terrena). tyrannicum: CAPITOL. Alb. 12, 7. urbanum: CIC. epist. 12, 1, 1. *de magnitudine, vi* (*cf. vol. I 361, 8* [acre]. *370, 68* [acerbum]. *II 1109, 63. 1110, 5* [atrox]. *V 1, 368, 67* [deforme]. *1273, 75* [dirum]. *2306, 50* [durum]. *VI 1000, 9* [foedum]. *1159, 33* [forte]. *1581, 47* [funebre]. *1628, 45* [furens]. *2184, 30* [grande]. *2289, 29* [grave]. *VII 1, 440, 1* [immane]. *VIII 128, 73* [magnum]): exiguum: CIC. fin. 5, 78 OV. trist. 5, 2, 12 *al.* extremum: TAC. ann. 4, 50, 1 *al.* ANTH. 415, 4 AMM. 30, 2, 7 *al.* immensum: PLIN. nat. 7, 134. infinitum: CIC. Phil. 1, 5 fin. 1, 55 ad Q. fr. 1, 3, 9 *al.* ingens: CIC. Att. 9, 19, 1 epist. 9, 63 LIV. 2, 59, 5 *al.* leve: CIC. Tusc. 3, 32 PROP. 2, 5, 16 OV. fast. 1, 552 *al.* LIV. 8, 25, 8 *al.* mediocre: CIC. Tusc. 3, 22 epist. 11, 25, 2. miserum: CIC. ad Q. fr. 1, 3, 4 CELS. 3, 23, 7 *al.* mite: AMM. 28, 1, 48. modicum: CELS. 7, 20, 5 SEN. dial. 3, 10, 4 *al.* nimium: STAT. Theb. 12, 223. parvum: CIC. fin. 5, 78 *al.* SEN. Med. 690 (minus: OV. Pont. 2, 6, 6 SEN. dial. 5, 43, 2. minimum: CIC. fin. 5, 78 *al.* MANIL. 5, 114 CELS. 8, 25, 3). permagnum: CIC. Tusc. 3, 76. postremum: AMM. 31, 13, 7 SVLP. SEV. chron. 1, 54, 1. potens: FIRM. math. 4, 16, 6. pusillum: SEN. clem. 1, 25, 4. quantum: TER. Andr. 649 CIC. Phil. 2, 46 PROP. 2, 16, 30 *al.* (tantum: PLAVT. Aul. 732 CIC. Verr. II 1, 48 CAES. civ. 3, 70, 1 *al.*). robustum: CIC. Phil. 5, 31. saevum: AVG. civ. 19, 7$^{ex.}$. summum (*cf. p. 225, 54*): HOR. carm. 3, 24, 49 *al.* vastum: SEN. Herc. O. 1231. vehemens: CELS. 2, 11, 6 *al.* SEN. benef. 2, 28, 1. ultimum: PROP. 1, 5, 4 LIV. 37, 7, 5 SEN. contr. 1, 2, 3 *al.* *de perniciositate*: exitiale: SIL. 8, 256 AMM. 21, 4, 1 *al.* internecivum: FRONTO p. 59, 17 N. letale: GRATT. 384 SALV. gub. 6, 70. mortiferum: PLIN. nat. 10, 95. 26, 125. noxium: SEN. nat. 6, 1, 7. perniciosum: FRONTO p. 59, 17 N. CYPR. zel. 3$^{ex.}$. pestiferum: VAL. MAX. 1, 8 ext. 6 FIRM. err. 20, 5. *de diuturnitate, frequentia, tempore* (*cf. vol. I 1142, 57. 60* [aeternum]. *II 885, 22* [assiduum]. *V 1, 1643, 50* [diutinum]. *1646, 8* [diuturnum]): antiquum: LIV. 3, 9, 10 SEN. dial. 6, 1, 5. breve: HIER. epist. 39, 2, 6. continuum: SEN. dial. 4, 10, 8 IVV. 10, 191 AMM. 20, 8, 16. crebrum: FIRM. math. 3, 4, 11 *al.* frequens: CELS. 4, 12, 1 SEN. epist. 103, 1. futurum: CIC. Tusc. 3, 29 *al.* SALL. (?) rep. 1, 6, 5 SEN. Herc. f. 208 *al.* inveteratum: CIC. Tusc. 3, 26 SEN. epist. 95, 34. longum: OV. trist. 1, 6, 32. 5, 6, 24 SEN. Thy. 919. perpetuum: OV. am. 2, 5, 4 CELS. 3, 23, 8 SEN. Phaedr. 1208 *al.* praesens: CIC. Tusc. 3, 25 *al.* CAES. civ. 1, 81, 3 LIV. 37, 7, 5 *al.* praeteritum: CIC. fin. 2, 105 LIV. 2, 36, 6. pristinum: LIV. 2, 52, 2. prius: LIV. 40, 19, 9 CELS. 3, 9, 2 CVRT. 4, 10, 21. recens: CIC. Tusc. 3, 26 OV. trist. 4, 6, 22 CELS. 6, 6, 8^{E} *al.* sempiternum: CIC. fin. 1, 68 Tusc. 1, 10 *al.* subitum: ACC. trag. 155 OV. trist. 1, 1, 40 SEN. Herc. f. 952 *al.* vetus: VERG. Aen. 6, 527 *al.* OV. met. 13, 570 CELS. 6, 6, 8^{E} SEN. Tro. 43 *al.* *de perpessione, notitia sim.* (*cf. vol. VII 1, 446, 43* [immedicabile]): evitabile: SEN. nat. 2, 50, 2 (in-: SEN. nat. 4 pr. 12 *al.* PLIN. paneg. 42, 4 FIRM. math. 3, 9, 6). exspectatum: CIC. Tusc. 4, 80. improvisum: CIC. Tusc. 3, 30 SALL. Iug. 91, 5 CVRT. 9, 9, 11 *al.* inauditum: SEN. epist. 91, 1 FIRM. math. 4, 16, 9. inexploratum: AMBR. off. 1, 38, 189. insperatum: CIC. Tusc. 3, 28. invictum: SEN. nat. 4, 13, 11 CVRT. 3, 12, 19. notum: LIV. 23, 3, 14. 24, 22, 2 (ig-: *v. vol. VII 1, 322, 41*). novum: OV. Pont. 3, 6, 48 LIV. 3, 15, 4 *al.* SEN. epist. 110, 11. sanabile: SEN. dial. 4, 13, 1 (in-: CELS. 5, 26, 31^{E} SEN. dial. 4, 5, 5). solitum: OV. Pont. 1, 2, 44. tolerabile: LIV. 23, 3, 14 VVLG. Esth. 7, 4 *al.* (in-: CIC. Tusc. 4, 14 LVCR. 6, 1158 *al.*). (non) usitatum: SVLP. SEV. chron. 2, 46, 1 (in-: VAL. MAX. 1, 7 ext. 4). *nota epitheta per oxym. adiecta*: bonum: AVG. civ. 21, 15 p. 518, 32 D. melius. dulce: *cf. vol. V 1, 2191, 45.* iucundum: OV. rem. 138. magnificum: SEN. epist. 22, 12. pium: DRAC. Orest. 502.

3 *locutiones adverbiales*: *abl.* -o (*cf. p. 220, 78 et vol. II 2100, 54. V 1, 32, 45. plerumque accedit gen. vel pron. possess.*): ENN. sat. 1 -o hercle magno suo (PLAVT. Asin. 471. CIC. Att. 14, 17, 2 rei p. LIV. 2, 38, 5. *cf.* PLAVT. Cas. 822 maxumo [Men. 1013 Rud. 775]. LIV. 34, 17, 7 maiore Hispanorum -o quam exercitus Romani labore). PLAVT. Amph. 321. Poen. 1367 huius -o et nostro bono. *al.* CATO or. frg. 2 publico (VARRO rust. 1, 13, 7 -imo p. [LIV. 2, 1, 3. 4, 4, 5 (*v. adn. crit.*)]. VELL. 2, 48, 3 SEN. clem. 1, 18, 3 ASCON. Corn. p. 59, 16 St. SVET. Nero 6, 1). LVCIL. 773. SALL. Catil. 51, 32 rei p. (VAL. MAX. 3, 8, 4 TREB. trig. tyr. 32, 8). PROP. 3, 11, 34 VELL. 1, 6, 2. SEN. Oed. 827 Phoen. 382 benef. 7, 10, 2 dial. 5, 16, 2 epist. 81, 31. 118, 9 quae petantur petentium -o. *al.* LVCAN. 10, 60 SVET. Nero 57, 1 APVL. met. 6, 11. LVCIF. non conv. 13 p. 27, 27 salutis suae. CIL III 10716 *ancilla*, quae est in domo vestra et -o tuo est. *et al.* cum -o: PLAVT. Asin. 129 -o cum tuo. 317 magna est praeda cum magno -o (Aul. 425 Cas. 576 *al.* CATVLL. 77, 2 m. cum pretio et -o). Bacch. 503. Mil. 748 cum -o atque ingratiis. Rud. 780 utrum tu ... cum -o lubentius quiescis an sic sine -o ...? 923 sine lucro et cum -o. SALL. (?) rep. 1, 6, 5 *si* praesens gaudium quom mox futuro -o concesseris. TERT. pudic. 21, 8. (non) sine -o: PLAVT. Amph. 742. Merc. 22 (*in parte interp.*) s. grandi -o. 146 s. -o omni. Most. 414 Rud. 781. 1125 Truc. 779. TER. Andr. 179 neque ... s. tuo magno -o (CIC. de orat. 3, 11 rei p.). Eun. 714 CIC. Verr. II 2, 192. LVCR. 3, 347 *non* s. peste -oque. PLIN. epist. 6, 2, 4 s. -o publico. in -um, -a (*cf. infra l. 32; aliter p. 234, 1*): SEN. dial. 5, 3, 4 vires ... in -um suum validae. VVLG. eccles. 8, 9 Ier. 21, 10. 44, 11 *al.* ITALA deut. 29, 21 (Lugd.) separabit eum ... in -a (εἰς κακά. *Vulg.* in perditionem). *cf.* iud. 2, 15 (Tert. scorp. 3 p. 151, 25). in (*cf. p. 230, 2. 234, 6*) -o (-is): TER. Phorm. 544 quaerere in -o ... crucem. COEL. hist. 23 (in *add. Quicherat*). CIC. inv. 1, 106 Manil. 26 Brut. 250 Tusc. 4, 14 PVBLIL. B 4 *al.* TER. Haut. 258 me in his deseruisti -is (CATVLL. 30, 5 RVT. LVP. 1, 11). ACC. trag. 109 sibi -a auxere in -is. CIC. Verr. II 5, 92 consolari. Cluent. 171 *al.* Att. 11, 23, 3 melius ... in -imis nihil fuit discidio. epist. 5, 21, 4 in maximis -is. 6, 4, 3. *et al.*

4 *structurae*: **a** *res adversa, noxia exprimitur gen. subst.*: **α** *pendet a sing.*: QVINT. decl. 326 p. 283, 19 pestilentiae -um. TREB. Gall. 4, 1 famis. IVST. 24, 8, 14 pervigiliae. AVR. VICT. Caes. 39, 31 invectum tributorum ingens -um. MAXIMIN. c. Ambr. 99 cum ... conspiratio ... in -um voluptatis (*i. in pravam voluptatem*) perstreperet. VVLG. gen. 41, 57 inopiae. AVG. civ. 3, 12$^{ex.}$ discordiosi certaminis.
β *pendet a plur.*: CIC. epist. 6, 2, 2 pro -is temporum (OV. trist. 4, 6, 30 *al.*). SALL. (?) rep. 1, 5, 3 discordiae -a (*opp.* concordiae bona). HOR. carm. 2, 13, 28 dura navis, dura fugae -a, dura belli (LIV. 5, 48, 1 obsidionis bellique. 5, 49, 3 *al.*). SEN. contr. 7, 6, 10 tyrannidis (PANEG. 4, 6, 2). SEN. dial. 12, 17, 4 funeris. OCTAVIA 381 invidiae. STAT. silv. 4, 3, 31 navigationis. IVV. 6, 292 longae pacis -a. TAC. Agr. 15, 1 servitutis. hist. 4, 14, 2 servitii. PLIN. epist. 4, 22, 5 caecitatis. paneg. 32, 2 sterilitatis. TER. MAVR. 681 hiemis et solis -a. IVST. 39, 3, 5 captivitatis. *et al.* **b** *res adversa exprimitur (acc. c.) inf. vel enunt.*: *inf.* (*cf. p. 225, 1*): PLAVT. Trin. 673 insanum -umst ... devorti. CIC. S. Rosc. 90 nihil ... -i est canes ibi quam plurimos esse. leg. 3, 31. Att. 7, 6, 2 hoc permagnum rei p. -um est ... me ... a Pompeio dissidere. 10, 14, 1 maius ... -um (SEN. contr. exc. 10, 4). LVCR. 3, 888. 5, 174 quid ... -i fuerat nobis non esse creatis? (*cf.* SEN. nat. 4, 5, 1 *al.*). OV. Pont. 1, 3, 46 levius ... -um. MANIL. 5, 114 minimum. SEN. clem. 1, 26, 3 quod istud ... -um est *eqs.* dial. 9, 5, 5 ultimum -orum est *eqs.* CYPR. zel. 9$^{ex.}$ perseverans -um est hominem persequi (*syn.* calamitas). *et al.* *seq.* si, quod: TER. Ad. 357 id misero restat mihi -i, si *eqs.* (*cf.* CIC. dom. 12 magnum -um. Brut. 5). quod: CIC. ad Q. fr. 1, 3, 4 hoc maximum -um, quod te non vidi *eqs.* (*cf.* leg. 3, 31). LVCR. 3, 916 -i ... hoc ... quod.

acc. sg. n. **malum** *pro adv. v. p. 215, 76.*

acc. sg. n. ***malum** *pro interi.*: (DON. Ter. Eun. 780 -um interiectio nunc est [Phorm. 723 EVGRAPH. Ter. Ad. 544 *al.*]. Phorm. 948 adverbium interpositae indignationis. ARVS. gramm. VII 504, 17. *cf. Hofmann, Umgangsspr. 32. 188*): *inseritur enunt. interrog. vel exclamat.* (*in orat. indir.*: APVL. met. 4, 25 HEGES. 5, 31 p. 370, 19 U.): PLAVT. Amph. 403 quid, -um, non sum ego servos Amphitruonis ...? 592. 604 quas, -um, nugas? 626 Aul. 429 Cas. 91 Epid. 710. Men. 390 cui, -um, parasito? Pseud. 1165 quid, -um? *al.* TER. Haut. 318 quas, -um, ambages mihi narrare occipit? 716 Eun. 780 Phorm. 723. 948 Ad. 544. 557 CIC. Q. Rosc. 56. Verr. II 1, 54 quae, -um, est ista tanta audacia atque amentia! (II 2, 43 SEN. dial. 6, 3, 4 CVRT. 8, 14, 41 PLIN. nat. 33, 137. *cf.* 7, 190 dementia). Scaur. 45^{g} quae, -um, est ista ratio? (Phil. 10, 18 LIV. 5, 54, 6 GELL. 12, 1, 17 *al.* APVL. apol. 8 PANEG. 2, 27, 1 VOPISC. Tac. 6, 6 AMBR. epist. 18, 15 EPIST. pontif. 303 Migne 20, 529^{C} CLAVD. MAM. anim. p. 172, 18 ENNOD. epist. 1, 24, 1 p. 35, 12 *al. cf.* CIC. off. 2, 53 ENNOD. dict. 7, 1 p. 443, 9). Phil. 1, 14 Att. 5, 20, 1. CATVLL. 29, 21 quid hunc, -um, fovetis? (*sic interpr. Kroll, c. hunc coni. Ellis, Riese, Baehrens*). FRONTO p. 115, 4. 225, 4. 233, 6 N. LACT. opif. 6, 2 HEGES. 1, 44, 7 p. 116, 17 U. *et al.*

adv. ***male**. *de signif.* (*cf. p. 237, 9*): SERV. Aen. 4, 8 -e ... plerumque 'non', plerumque 'minus' significat ..., quamquam -e et 'perniciose' significat. GLOSS. κακῶς. *de prosodia*: e *brevem* (*cf. Fraenkel, Iktus 48*) *test.* CHAR. gramm. p. 149, 8. 237, 15 B. *al.* MART. CAP. 3, 325 *al.* *scrib.* -ae: CIL VI 14930. [*dub. vel loc. corr.*: PLAVT. Amph. 314 continuas has tris noctes pervigilavi: -umest (*codd., vg.*; pervigilavi -ume *Fleckeisen*). Cas. 984 Curc. 622 Truc. 158. 856 TITIN. com. 156. LVCR. 5, 1339 (*v. p. 24, 53*). HOR. carm. 3, 14, 11 OV. met. 7, 741. PETRON. 45, 6 (*v. Friedl.*). *al.* *falso trad.*: PLAVT. Stich. 395 (*P*, bene *A*, *edd.*). CIC. Quinct. 46 *et* fin. 2, 25 (*del.*

[*Krieg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Madv.). BELL. Afr. 77, 1 (*del. Woelffl.*). LYDIA 22. HERM. Pal. sim. 9, 18, 2 (*sed cf. ALL 1, 1884, 96*). *e coni.*: VELL. 2, 47, 2 (*v. vol. III 1540, 45*). TAC. dial. 34, 5 (*Agricola add.*). *dub. interpr.*: HOR. carm. 1, 17, 25 (*v. vol. V 1, 1390, 23*). MART. 8, 25, 2 (*cf. Heraeus ad l.*). TERT. pall. 4[in.] (*cf. Oehler ad l. et Geffcken, Kynika p. 68 n. 4*).]

I *pertinet ad* **modum** *et* **rationem** *i. q.* **non bene**: **A** *spectat ad* **condiciones, statum, qualitates**: **1** *c. verbis*: **a** -e esse, (se) habere, vivere *sim.*: (mihi) -e est (*cf.* SEN. epist. 82, 2 -e mihi esse malo quam molliter: ⟨verbum⟩ nunc sic excipe, quemadmodum a populo solet dici: dure, aspere, laboriose): *c. dat.*: ENN. scaen. 318 bene bonis sit, -e malis (*cf. p. 212, 71*). PLAVT. Capt. 738 ne qui deterius huic sit quam cui -ime est. Curc. 164 Men. 603 Most. 710 Pseud. 276. Vid. 23 (*luditur cum v. q. e.* edere). *al.* TER. Ad. 34 (*vs. om. A*). CATO agr. 5, 2 CIC. Verr. II 4, 95 Att. 13, 25, 3. 15, 3, 2. 15, 15, 1 CATVLL. 3, 14. 38, 1 VERG. catal. 2, 4 OV. ars 1, 602 PHAEDR. app. 21, 11 SEN. dial. 7, 12, 1. epist. 54, 5 lucernae. 76, 25 *al.* PETRON. 125, 4 MART. 10, 14 (13), 10. HERM. Pal. mand. 5, 14 (πονηρόν). *et saepe.* *de maerentibus*: PLAVT. Cist. 59. CATVLL. 14, 10 *opp.* bene ac beate. OV. epist. 12, 144. SEN. nat. 4, 13, 3 quam nobis -e est, quod *eqs.* (*cf.* ENNOD. epist. 2, 12, 2 p. 51, 24 animo. *al.*). *et al.* *de metuente*: PETRON. 54, 3 -ime mihi erat, n e *eqs.* *de aegrotantibus*: PLAVT. Amph. 724 animo ... -e esse (*i. animo linqui. cf.* 1058 Curc. 312 Epid. 204. Pseud. 952 [*trop.*] aedibus. Truc. 365 TER. Ad. 655). SEN. epist. 78, 14 nulli umquam fuit -s. TERT. nat. 2, 5, 10 valetudine. *abs.* (*dat. plerumque subauditur*): LVCIL. 470 HOR. carm. 2, 10, 17 OV. Pont. 1, 2, 105 CELS. 4, 15, 1. *personaliter*: AVG. in psalm. 85, 6 levent (*sc. orando*) ad illum (*sc. deum*), quod -e est in terra. GREG. M. moral. 4, 5 p. 640[B]. -e fit: PLAVT. Mil. 1331 animo -e factum est huic ... miserae (Rud. 510 LVCR. 3, 597 FRONTO p. 88, 1 N. EPIT. Alex. 99. [*cf. l. 22 et p. 177, 63*]). ANON. de tax. rec. β p. 221 l. 60 si cui -e factum fuerit. valere *sim.*: PLAVT. Curc. 169 -e valere (588 Most. 718 Trin. 996 SEN. epist. 96, 1 FRONTO p. 236, 12 N. *et al.*). Rud. 221 -e vivo (Trin. 996. CIC. Tusc. 5, 24 misereque. epist. 5, 13, 1 HOR. sat. 1, 4, 109 epist. 1, 17, 10 OV. Pont. 3, 4, 75 SEN. dial. 5, 20, 4 epist. 74, 5 *al. aliter p. 238, 67*). 337 aetatem haud malam -e *ago.* TER. Eun. 635 -e ... me habens (*v. vol. VI 2450, 4. 2451, 11 sq. 18. 29. 82. 2452, 4. 7 sq. 17 sqq. 29*). LVCR. 3, 862 cui -e possit accidere (CAES. Gall. 1, 31, 10 -s, *sed cf. Meusel ad l.*). LIB. pontif. p. 152, 5 -e invenias, ubi vadis (158, 2). ANTHIM. praef. p. 3, 6 L. cum -e sibi senserint. **b** olere *sim.*: PLAVT. Most. 278 -e olere (POMPON. Atell. 6 VARRO rust. 3, 16, 6 CIC. de orat. 2, 249 Tusc. 4, 54 CELS. 2, 7, 12 *al.* MART. 6, 93, 1. 11, 30, 1 sq. *et al.*). CATO agr. 66, 1 oleum -e sapiet. CIC. orat. 157 -e sonabat 'isdem' (QVINT. inst. 9, 4, 33 *al. cf. l. 46. p. 240, 12*). **c** *varia*: PLAVT. Asin. 937 -e cubandum est (Most. 701. *cf.* Nov. Atell. 91). Most. 701 cenandum ... est ei -e (*cf.* MART. 1, 59, 4. 5, 76, 3). CIC. orat. 217 hi tres pedes -e concludunt (QVINT. inst. 9, 4, 71 cluderet [9, 4, 75 -s]. *cf.* 9, 4, 104 *dactylus* habebit ante se bene creticum ..., spondeum -e, -s choreum). PVBLIL. B 24 bene dormit, qui non sentit quam -e dormiat (*cf.* PETRON. 103, 6 soporati. *v. etiam p. 243, 52*). OV. epist. 9, 29 quam -e inaequales veniunt ad aratra iuvenci. ars 3, 762 cum Veneris puero non -e, Bacche, facis (*i. bene concinis. cf. de rebus*: COLVM. 4, 13, 2). COLVM. 4, 21, 2 vitis ... -e deflorescit (5, 6, 36. *trop.*: CIL XIV 1808, 9). PETRON. 12, 1 fidem *rerum venalium* -e ambulantem (*i. versatam; aliter p. 239, 11*). 38, 13 sociorum olla -e fervet. PLIN. nat. 17, 11 fruges ... -s maturescunt austrinis diebus, sed celerius. PLIN. epist. 2, 1, 5 *coxa fracta* -e coiit. DIG. 43, 12 ne quid ... fiat, quo -s (*i. condicionibus deterioribus*) navigetur. AVG. civ. 14, 15 p. 37, 26 D. -e scribentem stilum. *propius accedit ad notionem s. II A allatam*: LVCIL. 667 decimae ... proveniunt -e (*cf.* PLIN. nat. 19, 123). CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 3 *scalarum gradus* -e haerentes (*v. vol. VI 2495, 9. 75. 2499, 53. cf.* SEN. nat. 6, 1, 15 cohaerere [*v. vol. III 1538, 55. 1540, 38. 45. 49*]. *sim.*: OV. epist. 18, 173 -e res iunctae [SIL. 2, 467 QVINT. inst. 12, 9, 17]. MART. 12, 72, 2 compactae. FIRM. math. 8, 11, 4 pannis -e pendentibus [*cf.* 4, 8, 3. PRVD. c. Symm. 2, 725 turres]). HOR. sat. 1, 3, 48 *scaurum* pravis fultum -e talis (*cf.* PROP. 4, 6, 63 *Cleopatra* petit Nilum cymba -e nixa [*i. una tantum nave defensa?*] fugaci [*aliter* PAVL. NOL. epist. 16, 4 p. 118, 5 Fortuna lubrico -e nixa globo]. SEN. nat. 6, 31, 1 -e stantibus. MART. 5, 14, 10 -e receptus altero genu). OV. fast. 3, 446 quae *farra* -e creverunt. SEN. benef. 7, 29, 1 si *beneficium* -e respondit. epist. 95, 19 necesse est ... tam diversa ... hausta -e digerantur (SER. SAMM. 318 *al.*). ASCON. Scaur. p. 25, 2 St. cum ... ex morbo -e solveretur.

2 *c. adi. et partic.*: PLAVT. Most. 290 mulier si morata est -e (OV. met. 15, 95 ventris [*i. voracis*]. SPART. Carac. 9, 3. *cf.* GLOSS. II 282, 18 *al.* δύστροπος. 337, 2 *v. p. 221, 29*). VARRO rust. 1, 6, 1 alius ager bene natus, alius -e (COLVM. 4, 24, 7 sarmenta [arb. 10, 2]). CIC. Pis. 61 hominibus -e vestitis (SEN. benef. 5, 13, 3 *coni.* pannosum. PETRON. 83, 9. *cf.* FRONTO p. 96, 20 N. procerae ... sententiae -e ... amictae). off. 3, 54 *aedes* -e materiatae et ruinosae. HOR. sat. 2, 8, 69 -e conditum ius. OV. am. 1, 14, 35 -e ... dispositos capillos. ars 1, 521 odorati (CHIRON 343). 3, 243 -e crinita (*cf.* rem. 339 dentata. SVET. Otho 12, 1 pedatus [CHIRON 578. 638]. rhet. 29 oculatus. APVL. met. 9, 12 luminati. AVG. civ. 6, 1 p. 264, 4 D. barbatos). rem. 565 dotata. CELS. 7, 32 -e inducta cicatrix. SEN. dial. 5, 35, 4 *oculi* -e instituti. COLVM. 12, 21, 4 -e cocta ... aqua (*cf.* 12, 46, 3). SVET. Iul. 45, 3 -e praecinctum puerum. CASS. FEL. 71 p. 172, 13 -e factum (*l. var.* malfactum. *opp.* formosum). ENNOD. carm. 2, 35, 1 Veneti -e tincta propago. 2, 59, 1 -e compte (*voc.*).

B *pertinet ad* **rationem agendi**: **1** *in universum*: gerere rem: *v. vol. VI 1943, 55 sqq. 1944, 55 sq. cf. 1942, 33.* **g.** negotia *sim.*: *ibid. 1938, 59. 72. 1939, 46. 78. 1946, 47.* vitam: *ibid. 1941, 30.* se: *ibid. 1947, 24* (*cf.* CAEL. Cic. epist. 8, 15, 2 se Domitii -e dant). ENN. scaen. 409 benefacta -e locata (PLAVT. Persa 228. *cf.* SEN. contr. 7, 6, 13 -e conlocavi filiam. SEN. benef. 1, 1, 1 epist. 66, 1. MART. 1, 113, 3 bonas ... horas [*cf. l. 29*]. PLIN. epist. 10, 39, 6). PLAVT. Asin. 576 num -e relata est gratia ...? (Pseud. 320. *cf.* Aul. 658). Capt. 709 -ene id factum arbitrare? :: -ime (Epid. 137 *v. vol. II 1875, 43.* Most. 458 ACC. trag. 31. CIC. Att. 9, 10, 4 et ... ἀλογίστως. PLIN. nat. 37, 6 QVINT. inst. 11, 3, 146). Most. 107 bonae *aedes* cum curantur -e (PAVL. FEST. p. 108. 379). Pseud. 1078 hoc quidem actumst hau -e (SEN. suas. 7, 14 causam [*cf.* QVINT. inst. 12, 9, 6. 15 *al.* PLIN. epist. 5, 20, 2]. CAPITOL. Aur. 12, 4 IVST. 4, 5, 4. *et al.*). VARRO ling. 9, 10 pedes -e (*i. vitiose*) ponere atque imitari vatias. CIC. nat. deor. 1, 104 -e instituta ratio (*aliter l. 1. p. 242, 76*). 3, 70 patrimoniis multos -e uti (*syn.* perverse. 3, 75 *opp.* bene, *syn.* improbe. OV. met. 7, 440. *et saepe. cf.* HIER. in Ezech. 5, 16 p. 147[B] abutitur [7, 23 p. 220[C]]. TERT. adv. Marc. 2, 7 p. 343, 28 frui). Att. 10, 18, 2 -e posuimus initia (*cf.* SEN. dial. 3, 18, 2 in -e coeptis [HIER. epist. 54, 6, 4]). PVBLIL. M 31 -e imperando (OCTAVIA 579 PLIN. nat. 7, 102). BELL. Alex. 65, 1 multa Romae -e atque inutiliter administrari (NEP. Con. 1, 2 TAC. ann. 6, 29, 2 ICTi. *et al.*). HOR. sat. 2, 1, 20 cui -e si palpere. OV. am. 1, 6, 70 temporis absumpti tam -e (*cf.* SEN. benef. 1, 10, 2 -e dispensata libertas [dial. 9, 3, 7]. dial. 10, 10, 3 tempora -e exacta. nat. 3 pr. 2 aetatis -e exemptae. *cf. l. 12*). ars 3, 295 reddere verba (*i. corrumpere*). trist. 5, 12, 25 -e (*i. lentius*) currit *equus.* VAL. MAX. 2, 7 ext. 1 quod *duces* -e commiserant (*cf.* 3, 2, 9. *aliter l. 74. p. 241, 80*). SEN. dial. 1, 4, 16 quae non sunt mala nisi -e sustinenti (PETRON. 120, 85. *cf. p. 243, 46*). 2, 11, 1 -e felicitatem ferentes (5, 13, 5 vinum. 6, 16, 16 epist. 88, 6. 99, 1). nat. 2, 34, 2 -e inspecta exta, -e observata auguria sunt. *al.* QVINT. inst. 8, 3, 82 imitantes. decl. 355 p. 386, 28 -e tractatas (*aliter p. 239, 35*) a tutore rationes (*cf.* p. 387, 23 redditis). TAC. dial. 37, 1 ne ... impetratos *honores* -e tuerentur (*cf. l. 84. p. 242, 23*). SVET. Nero 39, 3 quod sua bona -e disponeret (*cf.* FIRM. math. 8, 11, 5. *aliter p. 237, 81. 240, 10*). VLP. dig. 1, 12, 1, 7 *tutores sive procuratores* -e in tutela sive cura versati (*cf.* 26, 7, 3, 2 conversari). 26, 7, 7, 2 si *tutores* -e contraxerint (*cf.* PAVL. dig. 26, 7, 16. *aliter l. 76. p. 242, 26*). 42, 1, 55 officio functus. HIPPOCR. aer. 4 p. 9, 3 *mulieres* generant -ime (χαλεπῶς). *al.* *elliptice*: PLAVT. Epid. 359 haud -e.

2 *pertinet ad* **mores**: **a** *i. q.* **inhoneste, dolose, sceleste**: **α** *generatim*: rem quaerere, perdere *sim.*: NAEV. trag. 51 -e parta (*cf. Schol. Hor. carm. 3, 24, 61* per scelus quae adquiruntur) -e dilabuntur (*sim.*: PLAVT. Poen. 844 -e p. -e disperit. LIV. 9, 9, 11 victoriam [*cf.* FLOR. epit. 2, 10, 3]. APVL. apol. 75. *cf.* OV. epist. 6, 157 -e p. ... -s ... relinquat. TAC. hist. 3, 6, 1 ann. 12, 48 SVET. Vesp. 16, 3). PLAVT. Pseud. 197 lanii ... item ut nos *lenones* iurando, iure malo -e quaerunt rem (OV. am. 3, 8, 66 EPIST. Sapph. 66 LIV. 1, 49, 2 *al. aliter p. 239, 72. 241, 77*). OV. met. 5, 240 quam *arcem* -e ceperat. SEN. dial. 7, 23, 3 denarium ... -e intrantem. FLOR. epit. 3, 23, 3. ARGVM. Plaut. Trin. 3 -e rem perdit (*aliter p. 244, 32*). VLP. reg. 12, 3 dissipant. PAVL. dig. 4, 4, 32 consumpsit. *facere, cogitare, vivere sim.*: PLAVT. Mil. 887 si quid faciendum est ... -e atque malitiose (Truc. 465. 468. SALL. Iug. 31, 14 -ime. TERT. apol. 4, 5 adv. Marc. 5, 10 p. 609, 2 OPTAT. 3, 5 p. 85, 20 sq. VVLG. lev. 5, 4 Is. 41, 23 *al. aliter l. 3. 14. p. 237, 28. 239, 25. 83. 240, 25. 241, 2. 61*). Truc. 238 quid -e nos *meretrices* agimus ...? (CIC. Quinct. 52 *coni.* fraudandi. PAP. Berol. 611 II 2 [*s. I*]. SEN. epist. 1, 1. COLVM. 11, 1, 26 [*ex Catone*]. VVLG. gen. 4, 7. Ioh. 3, 20 [φαῦλα πράσσων]. AVG. civ. 1, 9 p. 15, 10 D. *et al. aliter l. 17. p. 239, 29. 78. 241, 66*). CATO agr. praef. 4 cogitantes (*v. vol. III 1468, 80 sqq. aliter p. 239, 16. 43. 76. 240, 52*). CIC. Tusc. 5, 12 qui -e vivat (*opp.* recte, honeste, laudabiliter. *cf.* PVBLIL. M 22 VAL. MAX. 2, 9 pr. SEN. benef. 3, 31, 4 *al.* IVV. 8, 9. *et al. aliter p. 237, 33*). LVCR. 3, 827 praeteritis ... -e admissis (TAC. dial. 12, 3 *opp.* bene facta). VELL. 2, 24, 1 quae -ime ausus erat, fortiter exsecutus. 2, 88, 3 -e consultorum poenas (*v. vol. IV 577, 33. 586, 76 sqq. aliter p. 239, 41*). SEN. epist. 70, 6 bene mori aut -e (*aliter p. 244, 43*). AVSON. 153 (= PAVL. NOL. carm. 5), 64 -e posse. SCHOL. Iuv. 13, 1 quod -e committitur (*aliter l. 33 et p. 241, 80*). VVLG. II Tim. 2, 9 quasi -e operans (ὡς κακοῦργος). AVG. serm. 236, 1 quod -e contraximus (*aliter l. 43 et p. 241, 11*). civ. 14, 8 p. 17, 6 D. aliquid -e vel turpiter velle (enchir. 105, 28. *aliter p. 239, 38*). *concipere (sc. in stupro), diligere sim.*: OV. met. 10, 503 -e conceptus ... infans (*v. vol. IV 62, 59 et cf.* SEN. Oed. 939 -e in lucem editis natis. AVG. anim. 1, 11, 13 p. 313, 18 generatos [*aliter supra l. 44*]). STAT. Theb. 9, 759 -e dilectum miserae Cydona sorori (SCHOL. scelerate. *cf. p. 239, 7*). TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 536, 15 Herodis -e maritati. *varia*: CIC. Verr. I 44 patres conscriptos iudicia -e et flagitiose tueri (*aliter l. 39. p. 242, 23*). HOR. carm. 4, 12, 7 *ulcisci* (OV. am.

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 1, 13 ars 2, 408 met. 7, 397). Ov. trist. 3, 1, 7. SEN. epist. 97, 6 *Clodius* damnationem -e effugit quam meruit. *et al.* *β speciatim apud* ECCL. *i. q. peccatorie*: CYPR. epist. 2, 2 p. 468, 20 -e ac perniciose. MOYS. Cypr. epist. 31, 7 p. 563, 16 *oculi* -e simulacra conspexerunt (*ibid.* inlicite). VVLG. Ier. 5, 28 praeterierunt sermones meos (*sc. dei*) -ime. IV Esdr. 7, 51 nos ... -e conversati sumus (*aliter p. 238, 42*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 19, 2 qui se -e carnaliter amant (*cf.* AVG. civ. 15, 22 p. 106, 30 D. 18, 4 p. 261, 22. *et al.*). PRVD. ham. 314 -e conciliata voluptas (*aliter p. 241, 46*). psych. 399 sapore *mellis* heu -e gustato. c. Symm. 2, 186 *al.* PAVL. NOL. epist. 41, 2 p. 357, 10. carm. 25, 87 *al.* AVG. serm. 141, 4 multi ... bene ambulant pedibus et -e ambulant (*cf. l. 17. p. 237, 54*) moribus. pecc. mer. 2, 3, 3 p. 72, 23 quae -e cupiuntur. spir. et litt. 36, 65 p. 272, 2 quod -e delectat (civ. 22, 23 p. 609, 1 D.). in psalm. 142, 16 -e accipienti *panem dei* (*ibid.* indigne). *et al.* *de haereticis*: CYPR. epist. 3, 3 p. 472, 1 schismaticorum -e cogitantium (*cf. p. 238, 66*). unit. eccl. 23 p. 231, 5 -e ambulantibus (*i. haereticis; respicit II Thess. 3, 6* a. inordinate. *aliter l. 12*). HIL. trin. 7, 3 p. 201[B] (*ibid.* impie, pestifere). PAVL. MED. adv. Cael. 1 quod -e conceperant et deterius pepererant (*aliter p. 238, 78*). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 23, 21. COD. Iust. 1, 1, 8, 21 quae ... -e et Iudaice ... denegata sunt. *et al.* *elliptice*: CASSIOD. inst. div. 1 p. 1112[A] ubi -e, nemo -s (*de Origene*).

b *i. q. animo adverso, hostiliter, maligne* (*cf. etiam p. 242, 79*): *α generatim: facere, habere sim.*: PLAVT. Asin. 138 tibi -e faciam (Aul. 420 Bacch. 556 Capt. 943. 994 Curc. 124. 130 di [Persa 206 *dat. suppl.*]. Men. 668 Mil. 892. Most. 711 [*subi. res*]. Poen. 882. *sine dat.*: VVLG. Marc. 3, 4 licet sabbatis bene facere an -e? [κακοποιῆσαι]. *de deo puniente*: VVLG. Ier. 10, 5 Soph. 1, 12. *cf. p. 173, 40. 60*). 173 -e agis mecum (*v. vol. I 1385, 39. 79 sqq. 1386, 2. 7. et saepe. aliter p. 238, 62*). Men. 569 -e habeas *virum* (*v. vol. VI 2440, 31 sqq. adde* SAB. Gell. 4, 20, 11 equum ... -e habitum. *aliter p. 237, 36 et 241, 46*). Stich. 210 ita me mancupia miserum adfecerunt -e (*v. vol. I 1206, 65. 1207, 58. 67*). Truc. 698 ubi -e accipiar (VARRO ling. 5, 28. *v. vol. I 311, 20. 22 sqq. aliter p. 240, 51. 242, 28*). CIC. inv. 1, 109 quod ... -e tractemur (Att. 13, 29, 2 TIB. 1, 4, 57 FEST. p. 74 SEN. dial. 1, 3, 12 *al.* PLIN. nat. 18, 140 QVINT. inst. 7, 3, 2 *al.* VVLG. act. 7, 6 [κακώσουσιν]. *et al. cf.* FRONTO p. 166, 13 N. -e contrectant). *consulere sim.*: PLAVT. Asin. 841 -e qui mihi volunt (Truc. 899 TER. Eun. 655. PETRON. 38, 9 sibi. TERT. apol. 34, 4. TREB. trig. tyr. 9, 8 *coni.* -e dixit. *al. cf.* malevolens *et p. 238, 77*). 938 ne matri consuleres -e (*v. vol. IV 577, 77 sqq. aliter p. 238, 71*). Truc. 226 -e corde consultare, bene lingua loqui. CAEL. Cic. epist. 8, 12, 1 -e eum de me cogitare (*v. p. 238, 66 et vol. III 1469, 10 sq.*). *loqui sim.*: PLAVT. Asin. 473 ne -e loquatur (478 Capt. 564 *al.* TER. Andr. 873 Phorm. 372. BRVT. Cic. epist. 10, 20, 1 -ime. *al.* *add.* de: PVBLIL. D 5 EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 51, 3 Ov. trist. 5, 10, 39. SEN. benef. 2, 24, 1 -ime. dial. 4, 28, 4. 5, 37, 5 *al.* ITALA Tit. 3, 2 Cypr. testim. 3, 107 [βλασφημεῖν]. CAPITOL. Alb. 2, 3 *al.* VVLG. Marc. 9, 39 [κακολογῆσαι. *cf.* DOCTR. apost. 2, 3]. *al.* *add. acc.*: CAPITOL. Pert. 13, 5. *aliter l. 74. p. 240, 2. 37. 71*). Bacch. 118 qui bonis dicunt -e (464. 982. Most. 896 [*dat. suppl.*]. Trin. 71. 924 CATVLL. 92, 1. *aliter p. 240, 5. 39. 69. 73. cetera v. sub* maledico). 804 loquitatusne es gnato meo -e ...? Trin. 99 -e dictitatur tibi. FIRM. math. 6, 11, 8 malignis rumoribus -e semper eosdem insinuari (*cf.* 6, 16, 6). *precari sim.*: PLAVT. Merc. 235 -e mihi precatur et facit convicium (CIC. Pis. 33 SEN. benef. 6, 37, 3. *cf.* TERT. carn. 12 p. 448, 8 Oe. imprecatur [QVEROL. p. 44, 7]). DIRAE 82 o -e devoti ... agelli. TERT. apol. 34, 4 abominari. AVG. civ. 20, 19 p. 450, 17 D. *optare*. *alia*: PLAVT. Asin. 129 bene merenti mala es, -e merenti bona es (Capt. 315 *et saepe.* -s: SEN. Phaedr. 270 LVCAN. 9, 1065 *al.* -ime: AFRAN. com. 357 SEN. benef. 5, 15, 2 *al. aliter p. 243, 57. cf.* AFRAN. com. 357 de illa -ime ... promerere [*aliter* PLAVT. Trin. 1173 -e promerita, ut merita sunt, ... ulcisci]). Most. 685 mea consilia undique oppugnas -e (mala *P*). TER. Phorm. 697 nihil est ..., quin -e narrando possit depravarier (*cf.* SEN. epist. 63, 7 desine beneficium fortunae -e interpretari [PORPH. Hor. sat. 1, 3, 55. *aliter p. 240, 48*]. AVG. in psalm. 118 serm. 12, 5 suspicari [147, 16[in.] *cf.* CLAVD. 16, 591 *i. iniuste, immerito?*]). Ov. Pont. 1, 6, 53 quam -e se praestet veteri Graecinus amico. INSCR. christ. Diehl 4304 numquam mecum -e vixit. *expresse i. q. malo consilio*: Ov. epist. 14, 46 ter -e (*i. necandi causa*) sublato ense. TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 25 quod iuste destinaverat, non -e destinans, ex iustitia, non ex malitia destinarat *deus*. FIRM. math. 2, 30, 7 *quaerere* (*aliter p. 238, 53*). ROMVL. fab. 25, 9 rec. gall. *et al.* *β in re publica*: CIC. S. Rosc. 140 desinant *nobiles* ... dicere -e aliquem locutum esse, si qui vere ac libere locutus sit. Pis. 10 -e sentienti ... consuli (Phil. 14, 17. 18 epist. 10, 28, 3). Cato 18 Carthagini ... -e ... cogitanti (BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4, 4). off. 2, 73 cum in agendo multa populariter, tum illud -e. ASCON. Pis. p. 21, 23 St. socios -e animatos (*cf.* SVET. Vit. 7, 3).

3 *pertinet ad artem, sollertiam i. q. non artificiose, insipienter, inscienter*: *de oratoribus, poetis sim.* (*plerumque spectat ad stilum; aliter p. 240, 7*): TER. Eun. 7 bene vortendo et ... scribendo -e (*cf.* PLIN. epist. 7, 30, 4 AVR. Fronto p. 69, 1 N. PORPH. Hor. sat. 1, 10, 36). CIC. de orat. 2, 86 non facere quod non optume facere possis vel facere quod non -ime facias (SEN. contr. 1, 3, 11 QVINT. inst. 5, 14, 32. 12, 11, 1). fin. 1, 5 *Electram fabulam* -e conversam Atilii. HOR. epist. 2, 1, 233 incultis versibus et -e natis. ars 104 -e si mandata loqueris. 441 -e tornatos ... versus (*cf.* Ps. HOR. sat. 1, 10 l. 2 factos. PORPH. Hor. ars 446 formatum). SEN. contr. 1, 2, 23 Vibius Rufus videbatur ... non -e dixisse (*cf.* 3 praef. 15 -s. MART. 10, 46, 2 *ibid.* belle, bene. QVINT. inst. 2, 4, 16 -ime. 5, 14, 35. 10, 2, 15. *nota*: 6, 2, 18 qui, dum dicit, malus videtur, utique -e [*i. non apte, haud ex re*] dicit. PLIN. epist. 2, 14, 8 GELL. 12, 2, 14 HIER. epist. 50, 5, 1. *elliptice*: SEN. contr. 9, 2, 21 hoc non -e [*cf.* 9, 3, 14]). 3 praef. 11 declamat tam -e. QVINT. inst. 8, 2, 16 composuerit. 8, 3, 59 -e dispositum (ἀνοικονόμητον) ... -e figuratum (ἀσχημάτιστον) ... -e collocatum (κακοσύνθετον). 9, 4, 42 monosyllaba ... -e continuabuntur (*cf. p. 237, 48*). APVL. apol. 33 nescio qua circumlocutione -e ac sordide nominavit. *de agricolis, opificibus, artificibus sim.*: CATO agr. 61, 1 si -e arabit (PLIN. nat. 18, 179). VARRO rust. 1, 6, 1 alius fundus bene consitus est, alius -e (1, 7, 2). CIC. off. 2, 89 (*ex Catone?*) bene pascere ..., satis bene pascere ..., -e pascere (COLVM. 6 pr. 5. *cf.* 1, 7, 6. *aliter p. 243, 60*). COLVM. 2, 4, 3 -e subactum agrum. PLIN. nat. 17, 159 -e pastinatum *solum*. 18, 11 agrum -e colere. *al.* PLAVT. Bacch. 350 (*trop.*) exorsa haec tela non -e ... mihi est (*cf.* IVV. 9, 30 -e percussas textoris pectine *lacernas*). CIC. fin. 4, 76 ad bene aut ad -e gubernandum. HOR. epist. 1, 3, 31 (*trop.*) -e sarta gratia (*cf.* APVL. met. 7, 5 centunculis ... -e consarcinatis). Ov. Ib. 472 *Phaethon* -e rexit equos. PLIN. nat. 26, 126 medicorum vitio -e sectis corporibus (TERT. adv. Marc. 2, 16 p. 356, 10 CE 543, 8). FRONTIN. aq. 120 -e facti operis (*cf.* VLP. dig. 39, 2, 24 pr. aedificatum). FRONTO p. 74, 21 N. *imagines* -e ... pictae. VLP. dig. 9, 2, 27, 33 si *plostrarius* -e composuit lapides (*cf.* AMM. 25, 3, 6). PORPH. Hor. ars 441. AMM. 31, 5, 3 ratibus ... -e contextis (*cf.* PRVD. perist. 11, 71 -e suta *cymba*). HOR. sat. 2, 6, 72 -e necne Lepos saltet (PLIN. epist. 9, 34, 2). SEN. nat. 4 pr. 13 quasi -e egeris mimum (epist. 80, 7 partes. PORPH. Hor. ars 120). MART. 1, 38, 2 -e cum recitas. 1, 94, 1 cantasti -e (QVINT. inst. 1, 8, 2. PLIN. epist. 3, 18, 9 canere). PLIN. epist. 9, 34, 1. 2 legere. *al.*

4 *pertinet ad iudicium, fidem i. q. falso*: **a** *generatim* (*praecipue de hominum opinionibus, dictis vel probandis vel refutandis; nonnulla proxime accedunt ad notionem s. I D allatam*): PLAVT. Persa 207 mitte -e loqui (*cf. p. 239, 44*) :: quom ut digna es dico, bene non -e loquor ([CIC. epist. 7, 25, 2. VVLG. Ioh. 18, 23 κακῶς.] *cf.* Curc. 513 -e dictum [VLP. dig. 9, 2, 11 pr. quamvis non ... -e dicatur. PAVL. dig. 26, 3, 4 *al.*]. CIC. Tusc. 1, 93 non -e ait). Pseud. 1204 meditatus -e est (*cf. l. 66*). TER. Ad. 100 haec -e iudicas (QVINT. inst. 2, 12, 1. *cf. p. 242, 20. 243, 2*). VARRO ling. 9, 100 -e conferunt. 10, 26 *ibid.* recte an perperam. rust. 1, 9, 7 non -e ... scribit (*cf. l. 73. p. 237, 58. 239, 81*). RHET. Her. 4, 5, 8 non -e utatur (*cf. p. 238, 21*) hoc argumento. CIC. inv. 1, 53 aut non respondendo aut -e (epist. 1, 10 CARM. Quint. inst. 5, 13, 42 QVINT. inst. 5, 11, 27 *al.*). part. 139 aut -e sumpta aut -e conclusa. Tusc. 3, 34 reprehendunt. nat. deor. 3, 77 qui bene dicta -e interpretarentur (div. 1, 118 *coni.* -e coniecta, *ibid.* falsa. QVINT. inst. 3, 6, 6 *al.* CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 121, 13 [παρερμηνεύουσι]. *et al. aliter p. 239, 65. cf.* CIC. Att. 16, 5, 5 intellexisse [NON. p. 523, 22 *al.*]. TERT. adv. Prax. 9[in.] accipit [PORPH. Hor. sat. 2, 2, 32]). off. 1, 41 praecipiunt (*cf. p. 242, 68*). PVBLIL. M 27 cogitat (*v. vol. III 1468, 80 sqq.*). HOR. sat. 2, 2, 8 -e verum examinat omnis corruptus iudex (*cf.* TERT. praescr. 4, 7). QVINT. decl. 262 p. 72, 29 computas. IVV. 5, 163 coniectat (*cf. l. 48*). PLIN. paneg. 7, 7 elegit. FRONTO p. 62, 11 N. probare (*cf.* GAIVS dig. 18, 6, 16 [15]. MARCELL. dig. 46, 3, 67). VLP. dig. 5, 2, 18, 14 non -e Papinianus ... refert. 17, 1, 29, 1 tractabitur ..., an *eqs.* 30, 41, 4 agitabitur. *al.* TERT. adv. Val. 2 p. 178, 21 praestat minus sapere quam -s. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 50 putant (HIER. epist. 21, 29. *cf.* GARG. MART. med. 51 sentit. HIL. syn. 79[ex.] existimans). CLAVD. DON. Aen. 1, 175 disputantes -ime. *al.* *elliptice*: PLAVT. Stich. 118 hau -e istuc (*sc. dixisti. cf.* HOR. epist. 1, 7, 40). VARRO ling. 5, 18 non -e (*cf.* rust. 1, 23, 7 CIC. fin. 2, 105). *notabiliora*: FEST. p. 158 qui talis -e ludit. VVLG. sap. 14, 29 -e iurantes (*gr.* ἐπιορκοῦσι. *cf.* GLOSS.[L] I Ansil. M 421 -e iuras periuras). *c. adi. et adv.*: PLAVT. Curc. 512 hau -e meditate maledicax es (Pseud. 1204). RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 18, 4 immemor ... aut certe -e memor (ἢ οὐκ ... ἢ κακῶς). **b** *pertinet ad vitia elocutionis, grammaticae*: VARRO ling. 9, 71 a Scipione quidam -e dicunt Scipioninos (*opp.* recte. 9, 98. *cf.* PORPH. Hor. carm. 4, 14, 27). CIC. Brut. 210 quia Latine non -ime loquebatur (258 Tusc. 3, 20). top. 30 εἴδη ... nostri ... species appellant non -ime id quidem, sed inutiliter *eqs.* QVINT. inst. 1, 5, 6 quia quod -e scribitur, -e etiam dici necesse est (*de barbarismis; syn.* vitiose [*cf.* GELL. 3, 14, 1]). 1, 5, 50 SCHOL. Ter. p. 62, 12. *de formulis*: PAPIN. dig. 1, 5, 8 instrumenti -e concepti. VLP. dig. 38, 2, 3, 14 non -e videtur testatus.

C *pertinet ad eventum actionis*: **1** *i. q. infeliciter*: *c. verbis eveniendi*: PLAVT. Curc. 39 -e istis evenat (Rud. 1178 Sat. frg. 3 CIC. nat. deor. 3, 81 SEN. benef. 7, 25, 1 PETRON. 44, 3 TERT. apol. 41, 6). 273 quae res -e vortat tibi (Persa 453 Pseud. 682 Trin. 534 Truc. 147. TER. Ad. 191 [*cf.* DON. *ad l.*]. Phorm. 678). CIC. Rab. Post. 5 quod -e cecidit (CAES. civ. 2, 15, 1). HOR. sat. 2, 1, 31 si -e (*opp.* bene) cesserat (Ov. epist. 10, 141 met. 10, 80 VELL. 2, 14, 1. 2, 18, 5 PHAEDR. app. 12, 4 SEN. benef. 1, 1, 10 dial. 3, 19, 7. PLIN.

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 5, 9, 7 *opp.* prospere. *al. cf.* DON. Ter. Ad. 191). *in formula lugentium* (*de morte alicuius*): TER. Phorm. 751 -e factum. CATVLL. 3, 16 CIL XIII 488. *cf.* CIC. Att. 15, 1ᵃ, 4 de Alexione. *elliptice*: CIC. Att. 12, 10 -e mehercule de Athamante (12, 11). *alia*: PLAVT. Capt. 649 in medium ego hodie -ime processerim. Cas. 175 quae sunt -e nuptae (Men. 602 *v. p. 214, 30.* Merc. 785. *cf.* TITIN. com. 15 me mandatam meo viro -e). CIC. div. 1, 123 cum . . . -e pugnatum esset (off. 3, 109 SALL. Iug. 54, 7. 102, 2. 114, 1 LIV. 2, 51, 2. 3, 4, 9 *al.* EVTR. 3, 16. *et al.*). Att. 2, 9, 3 -e vehi malo alio gubernante quam tam ingratis vectoribus bene gubernare (*cf.* OV. trist. 1, 10, 27). 7, 7, 7 -e contractis rebus. OV. ars 2, 204 tu -e iactato, tu -e iacta dato. Pont. 1, 2, 66 -e mutato . . . loco (*cf.* LIV. 1, 47, 3). SEN. benef. 7, 31, 5 -e tempta⟨ta⟩ retemptare (NEMES. cyn. 35 CLAVD. 28, 247. *cf.* FLOR. epit. 1, 40, 26 [*i. frustra*]). nat. 6, 2, 5 potio -e lapsa per fauces. *apud astrologos de coniunctionibus iniquis*: MANIL. 3, 128 si -e subscribunt stellae per signa locatae. FIRM. math. 2, 25, 1 stella . . . -e collocata (2, 28, 4 *al.*). 2, 25, 3 si . . . -e decreverit. 4, 17, 2 -e positis. 6, 22, 14 haec signa Venerem -e . . . inficiunt. *c. adi.* (*cf. p. 242, 32*): AMBR. in Luc. 7, 163 -e feracis (*i. malos fructus ferentis*) synagogae. *cf.* SVLP. SEV. dial. 1, 15, 5 *leaena* -e feta (*aliter l. 50. p. 244, 10*). SEDVL. carm. pasch. 4, 252 -e praegnatis . . . parentis.

2 *i. q.* *m a l o s u o v e l a l i e n o* (*interdum propius accedit ad notionem s. I D propositam*): **a** *c. verbis*: PVBLIL. M 58 -e vincit quem . . . paenitet victoriae (*cf.* PROP. 4, 1, 53 *al.*). BELL. Afr. 21, 3 naves . . . errabundae -e vagabantur (*sic Schneider*, -o *c.* errab. *coniungit Wölfflin*). VERG. georg. 3, 249 heu -e tum Libyae solis erratur in agris. OV. epist. 7, 54 *e x p e r t a e* totiens tam -e credis aquae (*cf.* SEN. suas. 5, 1 SVLP. SEV. epist. 1, 15). 9, 99 -e confisum (*cf.* SEN. Ag. 683). rem. 209 piscis . . . -e devoret ore *hamum.* met. 2, 148 -e optatos . . . axes (*cf.* 11, 136). 9, 493 -e . . . sortita parentes. 13, 58 *Palameden* -e convicti nimium memor *Vlixes* . . . furoris prodere rem Danaam finxit (*sic Burmann, Magnus; an est* -e *ad* finxit *referendum ut pertineat ad p. 239, 23?*). trist. 3, 13, 7. Ib. 267 per quos *oculos* -e viderat aurum *Polymestor.* SEN. Thy. 3 -e deorum . . . visas domos. dial. 5, 33, 4. COLVM. 5, 6, 18 -e vitis comprehendet. LVCAN. 1, 248 o -e vicinis haec moenia condita Gallis (*aliter interpr. Housman ad 9, 64*). STAT. Theb. 1, 314 animis -e debita regna concipit (*aliter* SCHOL.). 10, 805 quae -e (mala *var. l.*) pignora fudi . . .? (*cf. Lemaire ad l.*). QVINT. inst. 6, 4, 18 quarum *rerum* utramlibet -e sit electurus adversarius (*aliter p. 240, 55*). 8, 3, 68. APVL. met. 8, 12 quibus *oculis* -e placui (*aliter p. 243, 48*). CLAVD. rapt. Pros. 2, 265 -e dilecti flores. LEO M. serm. 22, 4 -e suasa conscriptio (PROSP. epigr. 88, 4). *et al. specialiter in re negotiaria i. q. cum damno*: PLAVT. Amph. 288 scorto conducto -e (*i. magno.* OV. am. 1, 10, 44). Most. 799 si -e emptae forent (CIC. Att. 2, 4, 1 ad Q. fr. 1, 1, 33 PLIN. nat. 18, 26). Pseud. 133 *servi* -e habiti et -e *c o n c i l i a t i* (TER. Eun. 669 [DON. *ad l.* magno]). CIC. Verr. II 3, 227 vendendum (*i. parvo; opp.* recte. PAVL. dig. 35, 2, 3 pr. *cf.* COD. Theod. 8, 15, 2). **b** *c. adi.* (*cf. p. 242, 32*): *malo suo*; OV. am. 3, 3, 18 -e formosa . . . parente. fast. 5, 452 -e veloci . . . Remo. STAT. Theb. 7, 179 -e feta (*aliter l. 20. p. 244, 10*) . . . mater (*sc. Semela*). TAC. ann. 4, 74, 5 alacres. CE 1122, 6 heu -e dissimiles. *malo alieno*: OV. met. 4, 285 quare -e fortibus undis Salmacis enervet . . . artus (*Burm., Magnus interpret.* 'mollientibus'. *cf. p. 242, 35. 243, 80*). TREB. Claud. 9, 1 quas *legiones* Gallienus -e victor occidit. PAVL. NOL. carm. 23, 160 -e pendulus funis.

D *pertinet ad* **rem suscipiendam aut susceptam**: **1** *indicatur a c t i o n e m ipsam non recte, inopportune, iniuria s u s c i p i (interdum i. q. cum nostro dolore); saepe pro adv. iudicantis accipiendum* (*cf. Madvig, Adv. crit. II 507; Schmalz-Hofmann*[5] *845; v. etiam l. 22 et p. 240, 35*): **a** *c. verbis*: PLAVT. Aul. 418 istud -e *f a c t u m* arbitror, quia non latus fodi (Men. 805 -e facit, si istuc facit; si non facit, tu -e facis, quae insontem insimules. Merc. 87 qui [*opp.* rectius]. NEP. Them. 7, 6 qui [*coni.* iniuste]. QVINT. inst. 11, 3, 91 -ime . . ., quod. APVL. apol. 11 fieri. CE 409, 6 quia. *ibid.* 7 quod. *cf.* VVLG. Ier. 38, 9 quaecumque). PVBLIL. Q 23 qui in vero dubitat, -e *a g i t*, cum deliberat (SEN. benef. 6, 42, 2 qui [dial. 2, 15, 3]. *cf.* Thy. 324). *elliptice*: CIC. off. 3, 47 -e etiam, qui *eqs.* (*cf.* Att. 9, 10, 3 APVL. apol. 98). 3, 88 -e etiam Curio, cum . . . dicebat. *cf.* AVG. civ. 6, 6 p. 256, 25 D. si falsis *criminibus suis coluntur daemones*, quam -e! PLAVT. Amph. 315 ferire mālam -e *d i s c i t* (*i. discere dedecet; cf. Palmer ad l.*) manus (*cf.* PLIN. epist. 3, 3, 7. *aliter p. 242, 75*). Curc. 481 quibus *c r e d a s* -e (679 sqq. Poen. 878. 889 HOR. sat. 2, 4, 21 OV. fast. 2, 225 LIV. 35, 49, 11 SEN. epist. 83, 13. *et al.* *c. partic.* creditus: OV. epist. 10, 2 rem. 451 LIV. 27, 34, 13 SEN. benef. 4, 39, 2 *al.*). Persa 593 monuisti haud -e ([Pseud. 1305 CAECIL. com. 114]. 697 commonuisti). CIC. Caecin. 80 necesse est -e fecerit sponsionem. OV. epist. 6, 93 -e quaeritur herbis . . . amor (QVINT. inst. 10, 6, 7. *cf.* TAC. hist. 1, 17, 2 adquiri [PLIN. epist. 8, 24, 6]). 8, 113 -e corpora tacta. 10, 5 me . . . -e prodidit (MART. 5, 84, 3). ars 3, 649. trist. 2, 93 nec -e *c o m m i s s a* est nobis fortuna reorum (LIV. 34, 49, 6 SEN. contr. 9, 5, 8 SEN. dial. 3, 19, 8 *al.*). Ib. 234 a -e deserto . . . rogo (*aliter interpr. Ellis*). LIV. 40, 46, 4 (*v. Weißenborn ad l.*). CELS. 2, 10, 2 -e sanguis emittitur. SEN. Ag. 901 -e caput amputatum (*cf.* Oed. 973 effossis -e . . . oculis. LVCAN. 10, 518 [*vs. post alios del. Housm.*] caesa. DRAC. Orest. 728). Tro. 544 Herc. O. 690. dial. 9, 1, 12 -e secundis rebus elati. COLVM. 2, 10, 9 post brumam parum recte seritur, -ime vere (*cf.* PLIN. nat. 17, 170. 18, 314). PLIN. nat. 17, 130 olea, ubi quercus effossa est, -e ponitur (*cf.* PORPH. Hor. ars 199 *al.*). QVINT. inst. 2, 16, 5 qui philosophorum nomine -e utuntur (*aliter p. 240, 44*). 4, 2, 15 *syn.* inutiliter. 4, 4, 6 -e petis (9, 2, 87 VVLG. Iac. 4, 3 AVG. serm. 21, 8ᵉˣ· *al. cf. l. 14. aliter l. 27*). 11, 3, 81 labra et porriguntur -e et scinduntur *eqs.* (*cf.* 11, 3, 93. 125). TAC. ann. 3, 34, 5 PLIN. epist. 8, 24, 6 TERT. idol. 12ⁱⁿ· adv. Marc. 4, 11 p. 449, 13 -e descendit *Christus in terram.* SPART. Hadr. 15, 12. PRVD. apoth. 2 dogmata . . . -e prodita (*i. edita*). c. Symm. 1, 25 -e . . . blanditi (*cf.* AVG. civ. 2, 19 p. 77, 19 D. SVLP. SEV. epist. 1, 10). AVG. civ. 1, 9 p. 14, 26 D. -e dissimulatur (*aliter p. 243, 43*). 1, 19 p. 33, 32. in psalm. 43, 2 p. 483 quod -e desiderasti (*cf. l. 6*). doctr. christ. 2, 34, 52 -e se contemnunt. CIL XIII 8410, 9 heu -e mensis . . . clausit . . . fata. *et al.* *de statu*: OV. ars 3, 161 nos (*viri*) -e detegimur. LIV. 26, 39, 17 -e conglobati (*Müller* -e *ad* tuerentur *rfd. putat*). SEN. dial. 6, 11, 3 precarii spiritus et -e haerentis (*aliter p. 237, 61*). CALP. ecl. 6, 24 -e singultantia verba. *specialiter i. q. i n i u s t e, contra legem (praecipue in re iudiciaria)*: CIC. Caecin. 68 iudicari (Planc. 11 SEN. epist. 24, 4 ASCON. Mil. p. 40, 1 St. QVINT. decl. 386 p. 432, 15 PAVL. dig. 12, 5, 3 *al. aliter p. 240, 41. cf.* COLVM. 10, 174 -e damnati *Aiacis.* PAVL. dig. 12, 6, 28 absolvit). CIC. Phil. 2, 62 *domum* -e tuetur (*aliter p. 238, 39*). LIV. 9, 34, 2 -e parta, -e gesta, -e retenta imperia. POMPON. dig. 38, 1, 10 pr. stipulatur. VLP. dig. 7, 3, 4 -e agit (*aliter p. 238, 62*). 21, 2, 4, 1 -e contrahitur cum tutoribus (*aliter p. 238, 43*). PAVL. dig. 2, 14, 4, 2 ante nuptias -e petitur (16, 2, 4 COD. Theod. 2, 26, 2 *al. aliter l. 6*). 24, 3, 20 *dotem* accipere (*opp.* recte. *aliter p. 239, 33*). COD. Theod. 11, 16, 20 iussa. 13, 11, 10 *ibid.* improbe. NOVELL. Valent. 19, 1. 27, 5 actiones -e inchoatas. *al.* *elliptice*: PERS. 4, 9 hoc . . . non iustum est, illud -e, rectius illud.

b *c. adi.* (*nonnulla propius accedunt ad exempla sub I C 2 b posita*): HOR. sat. 1, 9, 65 -e salsus (*cf. Krüger et Lejay ad l., aliter Heinze*). carm. 4, 6, 14 -e feriatos Troas (*aliter* GELL. 10, 22, 24). OV. ars 3, 699 sedulus (met. 10, 438). EPICED. Drusi 418 heu -e *f o r t i s* (*cf.* STAT. Theb. 11, 232. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 4, 4 [κακῶς ἀνδριζομένων]. PRVD. c. Symm. 2, 454. *aliter p. 241, 52. 243, 80*). TERT. scorp. 5 p. 154, 16 verecundi (PACIAN. paraen. 2 p. 103). MAR. VICTORIN. rhet. p. 166, 31 eloquentes. AMM. 30, 1, 2 sollertes (*aliter p. 244, 2*). AMBR. epist. 18, 38 *c r e d u l u s* (PRVD. psych. 564 corda. PAVL. NOL. epist. 50, 12 p. 414, 15 carm. 20, 84. 27, 566 AVG. civ. 18, 4 p. 261, 22 D. PAVL. MED. vita Ambr. 31. COD. Theod. 16, 6, 4 mentes. SIDON. carm. 2, 466 ENNOD. epist. 1, 7, 2 p. 16, 2. 1, 16, 1 p. 27, 10. 3, 28, 4 p. 92, 4. *aliter p. 244, 6*). EPIST. ed. Morin (RevBén. 34) 2 l. 136 -e secura aure (PAVL. NOL. carm. 19, 459 epist. 29, 8ᵉˣ· FAVST. REI. grat. 1, 7 p. 24, 15 EVGIPP. Sev. 12, 5). PRVD. praef. 14 -e pertinax . . . studium (ENNOD. carm. 1, 6 dict. 5 p. 521, 4 epist. 1, 25, 1 p. 36, 17. 3, 24, 2 p. 89, 8. *aliter p. 243, 75*). CLAVD. 28, 224 incauti -e . . . Alani. MACR. Sat. 7, 3, 12 importuna urbanitas -e dicacem luce privavit (POMER. 2, 5, 2 p. 450ᴬ. 3, 14, 1 p. 494ᴮ). ENNOD. dict. 20, 6 p. 482, 6 diligens. epist. 1, 3, 2 p. 5, 11 infidelium -e cauta discussio (*aliter p. 244, 4*). *huc addam*: MART. 4, 67, 7 -e divitis arcae (*cf.* PAVL. NOL. carm. 15, 10 epist. 25ᵃ, 3 p. 232, 22). CLAVD. 24, 162 -e sublimis . . . Athenas. SIDON. carm. 5, 55 -e fecundas . . . aristas. *apud* ECCL. *de personis rebusque in peccatum illicientibus*: LACT. inst. 6, 24, 10 -e iucundis voluptatibus. ZENO 1, 2, 9 -e *d u l c i b u s* venenis (1, 6, 3 PRVD. psych. 330 PAVL. NOL. carm. 10, 262. AVG. in psalm. 43, 2ᵉˣ· *opp.* salubriter. PS. AVG. serm. 45, 2 PETR. CHRYS. serm. 5 p. 199ᴮ *al.*). EPIST. ed. Morin (RevBén. 34) 1 l. 127 -e suavi . . . oblectatione deceptum (POMER. 3, 6, 4 AVG. serm. ed. Mai 119, 4). PRVD. ham. 714 suadellis . . . -e fabris. c. Symm. 1, 285 -e *b l a n d u s* adulter (SALV. eccl. 1, 45. FAVST. REI. grat. 1, 16 p. 50, 25 [*in similitudine*]. epist. 7 p. 207, 27. 9 p. 212, 18 POMER. 3, 20, 2ⁱⁿ· CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 1 p. 38, 20).

2 *indicatur actionem a d r e m m a l a m, improbandam pertinere*: **a** *c. verbis: docere, suadere, consuescere sim.*: PLAVT. Cas. 826 mala malae -e monstrat. Curc. 508 -e suadendo (AVG. civ. 12, 6 p. 521, 4 D. *cf.* OV. epist. 16, 185 quod -e persuades [*Ruhnken interpr.* '*vix, aegre*']). Most. 194 nolo ego mihi -e te . . . praecipere (*aliter p. 240, 52*). Truc. 450 commentum -e. TER. Haut. 648 -e docet te mea facilitas multa (SEN. epist. 94, 53 QVINT. decl. 269 p. 99, 10 TERT. cult. fem. 1, 2 p. 704, 2 Oe. *et al.*). SALL. hist. frg. 3, 17 -e iam *a d s u e t u m* (SEN. contr. 9 pr. 1 GALLICAN. Avid. 9, 12. *cf.* SEN. epist. 95, 16 -e adsuescit *venter. sim.*: OV. met. 15, 463 consuescit [DIG. de conc. dig. 2, 1]. AMM. 14, 1, 2 suetos). PVBLIL. V 5 ubi peccat aetas maior, -e discit minor (*cf.* CYPR. epist. 2, 1 p. 467, 17. *aliter p. 241, 70*). SEN. epist. 17, 11 nisi te -e instituissem (CVRT. 8, 1, 29 *rem.* S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 26. *aliter p. 238, 21. cf. etiam* QVINT. decl. 339 p. 340, 10 si . . . non -e [tale *codd.*] constitutum est). OPTAT. 1, 5 p. 7, 2 dum -e instructus es. *audire, narrare, existimare, sperare sim.* (*cf. etiam p. 239, 43*): CAECIL. com. 24 audibis -e, si maledicis mihi (*v. vol. II 1290, 67 sqq.*). CIC. Verr. I 8 de omnibus bonis -e existimat (epist. 3, 8, 7 *al.* PS. SALL. in Tull. 7 NEP. Dion. 7, 3. SEN. contr. 1, 3, 2 [contr. exc. 1, 3 aestimas]. 2, 1, 23 *al.* SEN. benef. 6, 35, 1 dial. 5, 22, 2. *et al.*). Tusc. 1, 10 -e hercule narras (Att. 16, 4, 4 de Nepotis

[Krieg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

filio. *aliter p. 239, 64*). SEN. benef. 1, 10, 5 si -e de illis sperabitur. dial. 1, 3, 3 -e . . . de illo di iudicaverunt (epist. 74, 10. 99, 14 CALP. decl. 3 p. 3, 24. *aliter p. 240, 41*). 6, 12, 5 non . . . tam -e de moribus tuis sentio (QVINT. inst. 2, 2, 12. 4, 1, 21 decl. 271 p. 111, 25 *al.* PLIN. epist. 1, 5, 5 CAPITOL. Aur. 27, 11 *al.*). rem. fort. 7, 1 -e de te opinantur homines (SVET. Aug. 51, 2 Cal. 27, 3 HIL. in Matth. 12, 16 MACR. Sat. 6, 8, 1). SIL. 17, 34 non aequā populi -e credita (*aliter p. 241, 74*) famā. SPART. Did. 4, 9 de ipso Pertinace neque -e neque bene quicquam egit (*i. neque in contumeliam neque in honorem*). *al.* **b** *c. adi.* (*cf. p. 242, 71*): OV. epist. 7, 191 -e conscia culpae (*v. vol. IV 373, 8. 14. 16. 29. et saepe*). APVL. apol. 97 filiam Rufini -e (mali *Casaub.*) compertam (*cf.* ENNOD. opusc. 7, 9 p. 413, 16 -e deprehensa . . . conversatio). VLP. dig. 47, 10, 15, 44 *servus* -e notus vel notae extremae (AVSON. 403, 15 SCHOL. Cic. Bob. p. 104, 5 St. *cf.* CYPR. epist. 52, 2 p. 617, 22 -e cognitus. *aliter infra l. 84*). AVG. epist. 87, 5 p. 401, 22 famosissimum et -ime diffamatum. PS. AVG. serm. 120, 3 serpentis -e suadibilis sibilus.

II *pertinet ad* **gradum: A** *vi fere* **negativa** *(significat gradum exspectato, debito minorem; originem traxit usus ab exemplis p. 237, 59 allatis. cf. p. 236, 75 et* FEST. *p. 372, qui nomina per* ve- *composita adv.* male *interpretatur) i. q. vix, aegre, non satis sim.*: **1** *c. verbis*: PLAVT. Curc. 169 -e mi morigeru's (Epid. 607. Pseud. 208 [*om. A*]). Trin. 1048 -e fidem servando (*cf.* OV. fast. 1, 559 servata -e parte boum). CIC. Verr. II 3, 227 -e (*i. non large*) perceptos fructus. Catil. 3, 22 ex civitate -e p a c a t a ([GLOSS.[L] II Philox. MA 37 οὐκ εἰρηνευομένη]. Att. 5, 20, 5 epist. 15, 4, 10 OV. trist. 5, 7, 12 *al.*). CATVLL. 61, 141 -e te a tuis . . . glabris . . . abstinere (*cf.* VERG. georg. 1, 360 sibi . . . -e temperat unda carinis. OV. am. 1, 14, 51 lacrimas -e continet [met. 4, 351. 7, 728]). VERG. georg. 1, 448 heu -e tum . . . defendet pampinus uvas (SERV. 'non'. *cf.* OV. met. 15, 770 fast. 6, 81 LVCAN. 6, 177 *al.*). HOR. sat. 2, 6, 87 tangentis -e singula dente superbo (*cf.* SEN. Oed. 134 laniger pingues -e carpsit herbas. *cf. p. 186, 39*). epist. 1, 20, 15 -e parentem . . . asellum (SEN. Ag. 636 epist. 8, 5 *al.* TAC. Agr. 32, 3). OV. am. 3, 5, 36 quem *aestum* tu . . . vitare volebas (*cf. v. 8*), sed -e vitabas. 3, 8, 15 manus, cui . . . -e convenit aurum (SEN. epist. 120, 15. *cf.* 112, 4). epist. 2, 104 nobis . . . -e favit Amor. 3, 103 ossa . . . subito -e t e c t a sepulcro ([ANTH. 402, 3. *cf.* OV. Pont. 1, 2, 111 -e compositos . . . cineres]. trist. 4, 2, 41. LIV. 38, 21, 4 *scutis* [*cf.* STAT. Theb. 11, 543 (SCHOL. 'non')]. TAC. hist. 1, 66, 2 ann. 4, 12, 1 MAXIM. eleg. 1, 70 *al.*). 4, 23 sic -e vixque subit primos rude pectus amores (*cf.* 14, 81 *Danaus* fert -e [*i. aegre, moleste*] cognatae iacturam mortis in uno [ars 1, 186 damna morae. 2, 647 met. 6, 467 *al.*]). 15, 7 -e dissimulo (*v. vol. V 1, 1485, 25 sq.*). ars 3, 579 quod datur ex facili, longum -e nutrit amorem (*cf.* MART. 9, 88, 4 -e pastus aper [11, 18, 12. *cf. l. 60*]). met. 12, 115 ante actis veluti -e crederet (*cf.* fast. 3, 190. *aliter supra l. 7*). LIV. 1, 25, 12 -e sustinenti arma (*cf.* STAT. Theb. 10, 278 tenentem). 10, 5, 11 -e densatus agger. SEN. suas. 7, 6 -e (malo *C*) Antonio collegam placuisse. SEN. Ag. 719 verba . . . clauso -e custodit ore maenas. benef. 2, 1, 2 non dedit, sed adversus ducentem -e retinuit. nat. 1, 4, 1. epist. 92, 9 ex diversis ac -e (*Schweigh.*, a malis *vel* animalis *codd.*) congruentibus membris. PETRON. 86, 4 ad aurem -e dormientis (*i. non dormientis, sed dormire simulantis; cf. p. 237, 49*). 87, 3 -e repugnanti gaudium extorsi. 119 v. 20 -e pubescentibus annis. TAC. hist. 1, 17, 2 -e coercitam famam (*cf.* ann. 14, 13). SVET. Aug. 17, 1 societatem . . . reconciliationibus . . . -e focilatam. FLOR. epit. 3, 21, 9. PANEG. 4, 13, 1 -e clausi . . . maeroris. CIL X 6705 fecit -e merenti Lucianus pater (XI 1780). *nota litot. i. libenter*: OV. epist. 4, 95 nec tamen Aurorae -e se praebebat amandum *Cephalus*. *superl.*: COLVM. 8, 16, 8 harenosi gurgites planos quidem non -ime, sed pelagios melius pascunt (*cf. l. 45*).

2 *c. nominibus*: **a** *c. adi.*: CIC. Att. 2, 1, 5 *Clodiam* -e consularem (*cf. vol. IV 571, 17*). 9, 15, 5 -e s a n u m (VERG. Aen. 4, 8 [*cf.* SERV. *et* CLAVD. DON. *ad l.* GLOSS.]. HOR. epist. 1, 19, 3 OV. am. 3, 7, 77 *al.* FEST. p. 372 SEN. dial. 2, 13, 2. 9, 11, 1 CVRT. 6, 7, 15. COLVM. 10, 232 alvus. MIN. FEL. 11, 9. 24, 5 NON. p. 44, 20 ARNOB. nat. 5, 43 p. 211, 29 AVSON. 287, 5 AMM. 28, 1, 51 *al.* AMBR. epist. 67, 6 conscientiae. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 9, 20 immo insanus. *al.* -e *cum v. q. e.* sanus *in unum vocabulum coaluisse testantur* DON. gramm. IV 371, 23 DIOM. gramm. I 433, 31 *al. sed cf.* SERV. auct. Verg. Aen. 4, 8. *cf. etiam* NOT. Tir. 53, 28). VERG. georg. 1, 105 -e pinguis harenae (PRVD. ham. 217. *cf. p. 244, 78*). Aen. 2, 23 statio -e fida carinis (*cf. vol. VI 706, 32 sqq., ubi addas* STAT. Theb. 7, 632 AVSON. 279, 3 PAVL. NOL. carm. 16, 94 BOETH. cons. 1 carm. 1, 17). 2, 735 -e numen amicum (GLOSS. IV 451, 28 inimicum). HOR. sat. 2, 3, 137 -e tutae mentis Orestes. 2, 5, 45 validus -e filius. carm. 1, 9, 24 digito -e pertinaci (*aliter p. 242, 46*). TIB. 1, 10, 51 sobrius (OV. fast. 6, 785 SEN. dial. 3, 13, 3 AVSON. 335 l. 36 DRAC. Orest. 846). OV. am. 2, 18, 23 gratus (epist. 7, 27. *cf.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 422 III Abol. MA 32). ars 2, 319 firma (rem. 623 PAVL. NOL. carm. app. 3, 105). 2, 660 viva (met. 15, 380 *fere i. semiviva*). fast. 1, 571 fortis (3, 102. PRVD. ham. 277 [*i. femineus*]. SERV. gramm. IV p. 462, 2 SIDON. epist. 1, 5, 9. *aliter p. 241, 52*). LIV. 35, 49, 10 -e plenarum legiuncularum. LVCAN. 1, 87 concordes (COMMENT. pro 'non'). PETRON. 119 v. 30 nobile. VAL. FL. 2, 555 laetus. STAT. Theb. 8, 266 pervigil. MART. 5, 13, 2 non obscurus nec -e notus eques (*cf. p. 243, 13*). SVET. Aug. 21, 1 nationes -e quietas. GELL. 10, 12, 8 ab hominibus istis -e sollertibus commenta (*cf. p. 212, 39*). DICT. 2, 43 -e prospera eruptione. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 18, 3 delectabilis -e gustus *fellis et aceti*. PAVL. NOL. epist. 34, 9 p. 310, 16 cautus (*cf. p. 242, 51*). AVG. mus. 4, 11, 12 castum (SERV. gramm. IV p. 465, 23). civ. 18, 23 p. 285, 8 D. versibus -e Latinis. DRAC. Orest. 283 credulus (*cf. p. 242, 40*). ENNOD. epist. 1, 3, 5 p. 6, 7 fidelis. *sensu ambiguo*: FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 7, 27 Scyllae -e dextrum . . . periclum (*cf. vol. V 1, 921, 42*). ENNOD. opusc. 2, 130 p. 327, 17 plurimae prolis infecunda mater . . ., dum exhaustis emarcui -e feta visceribus (*cf. p. 241, 20*). **b** *c. subst.*: CATVLL. 16, 13 -e me marem putatis (*i. mollem*). OV. ars 1, 524 -e vir.

B *vi* **augendi** *in elocutionibus malum aliquid exprimentibus significat gradum solito maiorem i. q. valde, vehementer sim.* (*cf. Hofmann, Umgangsspr. 74. 192*): **1** *c. verbis*: *mulcare, vexare sim.*: PLAVT. Amph. 606 sum obtusus pugnis -ime. Aul. 409 contuderunt. Bacch. 934 qui misere -e m u l c a b e r e (Mil. 163 Most. 903 Trin. 984 TER. Eun. 774. ACC. trag. 85 exemplis omnibus. CIC. Verr. II 4, 94 Brut. 88 LIV. 40, 7, 4 VELL. 2, 70, 1 PHAEDR. 1, 3, 9 COLVM. 1, 2, 2 *al.* SVET. Iul. 17, 2 FRONTO p. 208, 16 N. AMM. 29, 1, 33). Cist. 59 maceror. Most. 609[a] etsi procul abest, urit -e (TER. Eun. 438 [SCHOL. Bemb. perniciose]. *cf.* MART. 12, 49, 9 perurunt. CIL IV 1820 ut *fici* -s ustulentur quam ustulatae sint). Truc. 357 vapulo . . . adeo -e. CIC. S. Rosc. 60 vexari -ime societatem (OV. am. 1, 14, 24 [mala *vg.*]. SEN. epist. 53, 3. VVLG. Matth. 15, 22 [κακῶς]. *cf.* GELL. 10, 6, 2 convexavit). HOR. sat. 1, 2, 22 ut . . . *Terenti Hautontimorumenos* non se -s cruciaverit atque hic. PRIAP. 52, 8 cum te -e foderint. OV. rem. 283 vulneror (DARES 26). EDICT. imp. Diocl. I 6 lacerantur. VVLG. II Macc. 9, 28 -ime percussus (τὰ χείριστα παθών). Matth. 8, 6 torquetur (δεινῶς βασανιζόμενος). 17, 15 -e (κακῶς) patitur. ROMVL. fab. 45, 6 rec. gall. sauciatus (*coni.* graviter). *al.* *perdere, perire sim.*: PLAVT. Aul. 721 misere perii, -e p e r d i t u s, -ime ornatus eo (Epid. 50. Persa 784 -e di omnes perdant [EPIST. imp. Tib. Tac. ann. 6, 6, 1 SEN. dial. 5, 14, 3 epist. 95, 21. *cf.* APVL. met. 9, 21 pessimum -ime]. CATVLL. 14, 5 [malis *trad.*]. OV. epist. 7, 6. VVLG. Matth. 21, 41 malos [κακοὺς κακῶς ἀπολέσει]. ACT. Petr. 41). Capt. 526 quin -e occidam. Mil. 311 quam interеam -e (Stich. 183 ROMVL. fab. 76 pr. rec. gall.). Persa 853 disperii (Trin. 1086). Trin. 266 -s p e r i t (LVCR. 3, 942 HOR. epod. 12, 16 sat. 2, 1, 6 OV. trist. 3, 7, 16 SEN. contr. 9, 6, 7. 8. SEN. Thy. 41 p. -e, -s tamen nascantur [*cf. p. 238, 79*]. dial. 4, 10, 5 CIL IV 4430 X 6490 *al.*). CIL I² 2520, 43 -e perdat (*i. pereat*), -e exseat, -e disperdat. SEN. contr. 7, 1, 24 -s . . . quam ceteri parricidae mori (9, 6, 4. *cf.* PLIN. epist. 3, 16, 11 AVG. discipl. 12, 13). *metuere, odisse sim.*: PLAVT. Amph. 304 formido -e (Poen. 379 Pseud. 1019. *v. et vol. VI 1095, 21*). Aul. 61 nimis . . . metuo -e (Men. 977 Poen. 1292 Pseud. 784. 912. 1019 TER Hec. 337 SYMM. epist. 1, 100, 1. 3, 14). 208 nimis -e timui (Curc. 684. TER. Haut. 531 [SCHOL. Bemb. nimium]. 664 HOR. carm. 4, 9, 50 CARM. de fig. 57). Cas. 982 palles -e. Men. 189 odi (Mil. 128 Rud. 920. TER. Ad. 523 tam -e [*cf.* DON.]. CIC. Phil. 11, 12 Att. 14, 1, 2 epist. 7, 2, 3 PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 6 SEN. clem. 1, 18, 2 epist. 30, 18 PETRON. 56, 3. *cf.* GLOSS. II 372, 12). Most. 217 in senecta -e querere. 316 ita me . . . -e convivi . . . taesumst. HOR. epist. 1, 17, 30 cane -s . . . vitabit chlanidem. FRONTO p. 112, 10 N. -e me . . . vitae meae paenitet (CHAR. gramm. p. 267, 6 B. pro 'valde'). INSCR. christ. Diehl 66, 15 -s . . . gemit. *esurire sim.*: PLAVT. Stich. 345 essuries -e. HOR. sat. 2, 5, 107 siquis . . . -e tussiet. GREG. M. moral. 2, 47 quae -e sitiebat. *varia*: PLAVT. Most. 291 pulchrum ornatum turpes mores -s caeno conlinunt (Poen. 306). OV. epist. 4, 26 quae venit exacto tempore, -s amat (7, 30). ars 1, 517. trist. 5, 3, 39 ossa . . . sint -e pressa Lycurgi (*cf.* VEN. FORT. carm. 1, 13, 6). PETRON. 38, 11 -e vacillavit. SIL. 8, 282 fumat -e concitus axis (*cf.* DRAC. Orest. 707 [*aliter Vollmer*]). PS. QVINT. decl. 12, 7 p. 224, 3 ramorum -e arentium. SVET. Nero 42, 1 animo . . . -e fracto. FRONTO p. 24, 16 N. -e dum . . . ne umquam nos perturbes. p. 162, 1 -e rosa (*m. ant. corr. ex* maculosa). GELL. 9, 15, 9 -e ac misere rubente et sudante. FILASTR. 93, 2 multis blasphemant -s (*cf.* QVEROL. p. 36, 13 maledicit quam -e). 125, 3 errat illis -s (*cf.* DICT. 4, 22 -e . . . desipientem [BOETH. cons. 5 carm. 5, 12]). CLAVD. 18, 190 -s . . . aestuat. MACR. Sat. 1 pr. 7 -e stomacho oneri sunt. *al.* *fortasse huc spectat*: ANTHIM. 77 -s exterminat (*cf. Weber ad l.*).

2 *c. adi.*: CATVLL. 10, 33 insulsa -e. HOR. sat. 1, 3, 45 -e parvus . . . filius (PORPH. macilentum). 1, 4, 66 rauci. SVLPICIA Tib. 3, 16, 2 inepta. OV. am. 3, 7, 3 languidus. epist. 12, 57 saucia (SIL. 15, 786 CYPR. GALL. gen. 1191). SEN. contr. 2, 1, 4 insani (*var. l.* sani). SIL. 14, 545 fervidus. NEMES. ecl. 3, 10 -e dissona sibila. COSMOGR. 1, 1[b] venenorum -e altrix terra (*an vi negat.?*). CYPR. GALL. iud. 132 -e praecipiti . . . periclo (*cf.* 226). PAVL. NOL. carm. 20, 259 -e mordaces . . . sucos. 27, 237 -e pinguia labra. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 23, 32 turgidus. EPIST. pontif. 372 Conc.[S] I 2 p. 6, 28 pestifer. DRAC. Romul. 7, 105 garrula.

iuncturae, stilistica*:** **1** *sollemniter coniungitur c. verbis; c. adi. p. 237, 74. 239, 78. 240, 67.* ***241*, 18. 48. 242, 32. 243, 10. 61. 244, 71; c. subst. l. 11; c. adv. p. 240, 66.* *elliptice: p. 238, 45. 239, 78. 240, 8. 62. 241, 3. 67. 242, 30.*

[*Krieg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *de collocatione*: **a** *adp. verbis*: *α disiungitur antepositum*: (I) *apud poetas*: PLAVT. Asin. 478 loquere (HOR. ars 104 Ov. trist. 5, 10, 39). 841 volunt. Aul. 420 faxim (Capt. 709. 994 Men. 668 Mil. 892 Most. 458 Persa 820 Truc. 465. 468). Bacch. 464 dici (982 Most. 896). Mil. 128 Persa 784 *al.* CATVLL. 61, 143 VERG. georg. 1, 448. 3, 249. HOR. sat. 1, 3, 31 -e laxus in pede calceus haeret. Ov. Pont. 2, 2, 105 quo nos -e sensimus usos. *saepe.* (II) *apud scriptores pedestres*: CIC. Verr. II 3, 50 qui -e de isto existimarint (or. frg. A IX 6 *al.*). har. resp. 44 -e de re p. merendi (Mil. 99 *al.*). Phil. 14, 17 -e enim mecum ageretur (SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 3 *al.*). Cato 18. Att. 4, 8, 2 -e si se gessere. 13, 29, 2 *al.* NEP. Them. 7, 6 -e et iniuste facere. LIV. 31, 48, 12 -e ac temere res p. ... gesta esset. *saepe.* *nota*: DIDASC. apost. 23, 19 -ime ... qui idolatra fuit.
β postponitur: (I) *apud poetas*: PLAVT. Amph. 288. 304 formido (Pseud. 1019). Asin. 938 *consulere* (Bacch. 565). Aul. 61 metuo (Pseud. 912). Bacch. 118 dicere (Trin. 71). Capt. 943 *facere* (Most. 711 Persa 206 Poen. 882 CATVLL. 3, 16). Cas. 982 Curc. 481. Most. 709 *habere. al.* TER. Eun. 7. Haut. 531 *timere* (664). CAECIL. com. 24 *audire.* PVBLIL. D 5 *loqui.* LVCR. 3, 942 *perire* (HOR. epod. 12, 16 *al.*). HOR. sat. 2, 6, 87 *al.* Ov. am. 1, 6, 70 *al.* *disiungitur postpositum*: PLAVT. Amph. 606. Bacch. 556 si non fecero ei -e (Curc. 124 Mil. 887). 804 *v. p. 239, 52.* Most. 701 Rud. 920 Stich. 183 Truc. 357. CATVLL. 92, 1 dicit semper -e. *al.* (II) *apud scriptores pedestres*: CIC. S. Rosc. 60 vexari -ime. Verr. II 3, 119 top. 30. Att. 15, 1ᵃ, 1 factum -e. *et al.* *disiungitur*: CIC. Att. 9, 10, 4 faciet omnino -e. epist. 7, 2, 3 oderam multo -s. CAEL. Cic. epist. 8, 11, 3 accipitur satis -e. SEN. contr. 3 praef. 11 declamat tam -e. PETRON. 38, 9 non vult sibi -e. **b** *adp. adi.*: *α disiungitur antepositum*: CATVLL. 16, 13 VERG. Aen. 2, 735. *β postponitur*: CATVLL. 10, 33 HOR. sat. 1, 4, 66. 2, 5, 45 RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 18, 3.

comp.: malaudio, malebarbis, -dicax, -dico, -facio, -fio, -loquus, -suadus, -volus. permale. *Kraeg.*

mālusgrānāta, -ae *f. v. vol. VI 2175, 69.*

[**mam** *v. p. 249, 7.*] **mama** *sim. v. s.* mamm-.

[**mamaculus** *v. s.* manipulus.] ? **mamana** *v. p. 246, 58.*

***mamilla** (mamm- *l. 42*, mam(m)ella *l. 43*), -ae *f.* [*a* mamma *demin. J. B. H.*] *de originatione*: PAVL. FEST. p. 25 deminutivum ... ut ... a mamma mammulam et -am. ISID. orig. 11, 1, 74 -ae vocatae, quia rotundae sunt, quasi malae, per diminutionem scilicet. *scripturā* mamilla (*cf. Stolz-Leumann⁵ 143*), *quae probatur metro (v. l. 62 sqq. 67. 80. p. 246, 12. 16), ubique praevalet* (*cf. l. 58 et* TAB. devot. Audollent 135 A 4 *et* B 2 mamila); mamm- *occurrit hic illic in codd. e. g.* VARRO rust. 3, 14, 2; mam(m)ella: GREG. TVR. Mart. 3, 51. Franc. 4, 39 (*in parte codd.*). ORIBAS. syn. 5, 6 GLOSS.
de notione: GLOSS.ᴸ I Ansil. MA 521 mammae -ae. 523 -as mammas et ubera (*cf.* II Abav. MA 42 -ae papillae, u., m.). II Philox. MA 55 *μαστός.* V Aa M 93 -ae mulierum pectora. GLOSS. -a *θηλή.* -ae *μαζοί. βίζια* (*cf. Heraeus, ALL 11, 1900, 69 et Du Cange s. v. βύζα*). V 646, 70 rumam mamellam (*cf. p. 246, 71*). *discernuntur* -a, mamma, papilla, uber: SERV. Aen. 11, 803 -a est omnis eminentia uberis, papilla vero breve illud, unde lac trahitur (*inde* ISID. orig. 11, 1, 75). ISID. diff. 1, 372 -ae virorum sunt, mammae mulierum, ubera pecorum *eqs.* NOT. Tir. 111, 93a (*post* mammula). [*it.* mamella, *francog.* mamelle, *hisp.* mamella. *M.-L.*] [*dub. vel falso trad.*: PLAVT. Pseud. 180 *v. p. 248, 70.* PAVL. dig. 34, 2, 32, 9 *v. p. 246, 39.* CHIRON 995 *iumento* maxillas (*Ahlquist, Eranos, 12, 168*; *-as cod.*) confrica. NOT. Tir. 99, 63ᵃ -a *add. K m. 3 post* armilla (*cf. p. 246, 34*). *loco manco*: INSCR. NSc. 1933 p. 320 (*Pompeis*) bibis et mamillam.]

A *proprie i. q. pars pectoris eminens, uber, papilla*:
1 *generatim*: **a** *hominum* (*praecipue feminarum; masculorum: l. 52. 62. 63. 68 sqq. 82*): VELL. 2, 70, 5 *Brutus* cum mucronem gladii ... sinistrae admovisset -ae. IVV. 6, 401 recta facie siccisque -is (*v. Friedl. ad l.*). 6, 491 nudisque -is. 7, 159 laevae parte -ae nil salit Arcadico iuveni (*v. Friedl. ad l.*). 13, 163 crasso maiorem infante -am. ITALA Os. 2, 2 (Priscill. tract. 1, 22 p. 19, 7) auferam ... moechationem ... a medio -arum (*μαστῶν. Vulg.* uberum) *mulieris.* FIRM. math. 8, 4, 6 Virginis *sideris.* PS. DAMAS. epigr. 71, 12 torta -a *Agathae.* SCHOL. Germ. Bas. p. 65, 3 *Arctophylacis sideris* (*Catast. 8 μαστῶν*). VVLG. apoc. 1, 13 praecinctum ad -as (*μαστοῖς*) zona. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 7 p. 546ᴬ. AVG. serm. 243, 7, 6 p. 1146 -as viri quare habent? ... decet mammillatum pectus et viris *eqs.* (*cf.* civ. 22, 24 p. 614, 33 D.). c. epist. fund. 20 p. 217, 24 recte dicimus esse aliquid ... iuxta unam -am, quia est altera. HIPPOCR. aer. 17 p. 35, 29. 31 G. *feminarum Scytharum* (maxillam *et* millam *trad.*; *gr. μαζόν*). CAEL. AVR. acut. 3, 4, 28 ex locis sub -a constitutis. VICT. VIT. 2, 24 *virginum.* LEX Sal. 20 add. si quis mulierem -am capulaverit. *et al.*
latiore sensu: HIER. in Ezech. 16, 4 sq. p. 126ᴰ habente scriptura sancta consuetudinem, ut pro corde pectusculum ... et -as nominet.
b *bestiarum*: PLIN. nat. 28, 115 *chamaeleonis.* IVV. 12, 74 scrofa ... triginta clara -is.

2 *speciatim*: **a** *de -a feminae (bestiae: p. 246, 3 sq.) lactante* (RVFIN. Clement. 8, 32 -ae viris aeque sunt ac feminis, sed feminarum solae sunt, quae lactis munere replentur): TERT. carn. 20 p. 458, 19 Oe. (*v. adn. crit.*). adv. Marc. 3, 13 p. 396, 18 infans ... Samariam pro -is subacturus. ITALA Os. 9, 14 (Weing.) da illis ... -as (*μαστούς. Vulg.* ubera) aridas. 14, 1 (Weing.) sugentes -as illorum (*ὑποτίτθια. Vulg.* parvuli) defodientur (*cf.* Luc. 11, 27 [cod. d]. CHIRON 353 *mulae.* AVG. civ. 18, 21 p. 283, 20 D. GREG. TVR. Mart. 3, 51). CHIRON 773 pullo qui ad -as accedit. SCHOL. Germ. Bas. p. 104, 4 Iuno lacte -is (*Catast. 44 μαστῷ*) effudisse dicitur. HEGES. 5, 18, 2 haerenti ad -as pignore. VVLG. IV Esdr. 8, 10 ex ... -is praeberi lac, fructum -arum. AVG. in psalm. 33 serm. 1, 6 p. 303 mater ... per humilitatem ... -ae pascit infantem. 130, 9 p. 1711. SORAN. p. 34, 20. 38, 9 *syn.* dida, mamma. PLAC. med. rec. *β* 14, 11. MAX. TAVR. serm. app. 12 p. 867ᴰ praebe, *Maria*, lambenti -am, ut ... *Christus* praebeat percutienti maxillam. VEN. FORT. Mart. 3, 196 (*cf. Weinreich, ARW 32, 1935, 259*). *al.* *tropice*: VVLG. Is. 60, 16 suges (*sc. Israel*) lac gentium et -a regum lactaberis. BACHIAR. repar. laps. 22 p. 1061 *filios Christi* crucis cuna suscepit, evangelii -a lactavit. **b** *de morbis -arum eorumque curatione*: SER. SAMM. 637 femineas ... vincire -as (MARCELL. med. 10, 47). PELAG. in II Tim. 2, 17 p. 514, 10 cancer ... in -is nascitur feminarum (*cf.* AVG. civ. 22, 8 p. 570, 14 D.). PS. APVL. herb. 18 l. 8 ad -arum dolorem mulierum ... et tumorem (115 l. 2 PLAC. med. rec. *β* 3, 22 *al.* *cf.* CAEL. AVR. acut. 2, 19, 114 ut ... pectus vel -am tangere *dolor* videatur). THEOD. PRISC. gyn. 2 -as ... tumentes vel dolentes. 4. 5. ORIBAS. syn. 5, 6 ad -arum inflammacionis. *al.*

B *per similitudinem de sinu tubi, quo aqua emittitur*: VARRO rust. 3, 14, 2 si ... in eam *fistulam* -as inposueris tenues, quae eructent aquam.

deriv.: mamillanus, mamillaris (-e), mamillatus.

mamillānus, -a, -um. *a* mamilla. *i. q. plenitudine mamillis similis*: PLIN. nat. 15, 69 -ae *fici.*

mamillāris, -e. *a* mamilla. *n. pro subst.* mamillāre (*sc. strophium vel cingulum*) *i. q. fascia pectoralis feminarum pellicia*: [MART. 14, 66] lemma. *f. pro subst.* mamillāris (*sc. armilla vel catella?*): GLOSS. II 373, 16 *μονοχέρια* -es (*i. 'catellae gemmis formae mamillarum similibus instructae'. Heraeus*; manuales *Meursius*; armillares *Salm.*). *cf. etiam l. 39 et p. 245, 57.*

mamillātus, -a, -um. *a* mamilla. [*dub.*: PAVL. dig. 34, 2, 32, 9 ornamentum -um (*F, quod def. Heraeus, qui significari putat ornamentum gemmis in similitudinem mamillarum formatis instructum, comparans monile q. d. 'bacatum' et ad formationem vv.* mammatus, papillatus *sim.*; mamillarum [*Hal.*] *vel* mamillarium [*cf. l. 31*]? *Momms. cf. etiam Hübner, Herm. 1, 1868, 356*).] *i. q. mamillis ornatus*: AVG. serm. 243, 7, 6 *v. p. 245, 71.* *i. q. tuberibus in similitudinem mamillarum exstructus*: ANON. de bell. mach. 11ᵗⁱᵗ· expositio plumbatae -ae (*cf. Neher 28*).

mamira, (-ae) *f.* *gr. μαμιρά.* *nomen herbae* (*cf. Putschmann, Alex. Trall. II p. 36¹*): ALEX. TRALL. 1, 97 collyrium dya (*i.* dia) -a ..., quod recipit -a (i. chelidonia *gloss. in marg.*) unc. I (*gr. p. 37 P. μαμεῖρα M, μαμμόρα L; cett. om.*). [*dub.*: GLOSS. III 541, 1 -a id est (*periitne interpr.? an coniungendum c. 541, 2* macir id est cortex mali Punici?).]

mamlachoth *v. p. 160, 80.*

***mam(m)a,** -ae *f.* [*vox infantium (ut* amma; *v.* amita) *non diversa ab gr. μάμμη, μαμμία 'mater', hibern.* mam, *lituan.* mãma *'mater', theod.* Muhme, *al. alii vocem* mamma, *cuius est significatio 'θηλή', vix recte seiungunt c. gr. μαζός 'mamilla' et c.* madere *conferentes. J. B. H.*] *scribitur* mama (*cf. l. 59. 61*): CIL III 7559 VI 6571 VIII 27696 IX 5228. mammia: CIL VI 11714 (*fals.? cf.* V p. 63* n. 672 II 12). momma: *v. l. 65.* *de formis*: [*nom. sg.* mamana?: CIL VI 34002 (= Dessau 7934) Gatta Marcanus et Arista Mamana (*i. 'mamma?' Dessau*).] *dat. sg.* mamani (*cf. Heraeus, ALL 13, 1904, 152; Stolz-Leumann⁵ 263*): CIL X 2965. *nota decl. graecam*: *nom. sg.* mamme: *v. l. 65.* *gen. sg.* mames: CIL IV 4862 (*v. adn.*). *de notione*: GLOSS. -a *θηλή, μασθός, μαζός* (*cf. s.* Amazon *vol. I 1831, 83*). -ae *μαστοί, ζειζιν,* dida. I p. 307 -ae tittinae. GLOSS.ᴸ II Philox. MA 56 -a ruma, *θηλή* (*cf.* RV 34. 35. 43). I Ansil. MA 520 -e (*cf. l. 61*). momma, id est avia Graece. *discernuntur* -ae, mamillae, ubera *sim.*: CAPER gramm. VII 99, 15 -as esse hominis scito, at pecudis ubera (GLOSS.ᴸ I Ansil. MA 517; *cf.* ISID. diff. 1, 372 *p. 245, 52*). ISID. diff. 2, 65 papillae (*cf.* 1, 372) sunt -arum capitula (PAVL. FEST. p. 220), -ae autem tumores pectoris leviter exsurgentes. *cf. praeterea*: VARRO rust. 2, 1, 20 antiquo ... vocabulo -a rumis (*cf.* 2, 11, 5 PAVL. FEST. p. 271. 306 PLIN. nat. 15, 77. NON. p. 167, 24 rumam veteres -am dixerunt. *al.*). NON. p. 458, 2 mulieris -am sumen veteres dici volunt. *legitur inde a* PLAVTO. [*it.* mamma, *francog.* maman, *hisp.* mama. *M.-L.*] [*dub.*: PLIN. nat. 26, 72 *apios ischas* intus habet -am (*an* medullam? *Mayh.*) candidam. CIL II 134 -ae *emend. Scalig. pro* Maniliae. *corr.*: GLOSS. II 519, 25 *pro* amma, *ut vid.* (*v. Heraeus, ALL 13, 1904, 154 not.*).]

I *i. q. pars pectoris eminens, uber, papilla, μαστός* (*potissimum plur.; sg. poet. pro plur.: p. 247, 14*): **A** *proprie*: **1** *generatim*: **a** *de -is hominum, praecipue feminarum* (*masculorum: p. 247, 1. 3. 15. 18. 21*): PLAVT. Poen. 1416 nescias utrum ei (*sc. tibicinae*) maiores buccaene a⟨n⟩ -ae sient. LABER. mim. 20 mirabar, quo modo -ae mihi descendiderant. VARRO ling. 8, 15 *v. p. 249, 40.* CIC. fin. 3, 18 membrorum ... alia videntur a natura esse donata nullam ob

[Vittinghoff]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

utilitatem quasi ad quendam ornatum, ut viris -ae. FEST. p. 297 sororia⟨r⟩e (*cf.* PLIN. nat. 31, 66) -ae dicuntur puellarum ut fraterculare puerorum (*cf.* PAVL. FEST. p. 91 fratrare puerorum -ae dicuntur, cum primum tumescunt, quod velut fratres pares oriuntur). CELS. 3, 22, 12 exulcerandum est ... ad -am utramque (*item in re medica*: 4, 20, 3. 4, 27, 1^D PLIN. nat. 20, 77. 23, 44. 24, 118 *al.*). 4, 1, 4 cor ... in pectore sub sinistriore -a situm. 6, 8, 2 carunculae ... similes muliebribus -is. PLIN. nat. 7, 15 dextram -am iis (*sc. androgynis*) virilem, laevam muliebrem esse (*cf.* AVG. civ. 16, 8 p. 135, 13 D.). 11, 232 -as homo solus e maribus habet, cetera animalia -arum notas tantum. 14, 15 tument ... -arum modo bumasti. 15, 51 *mala orbiculata vocantur* ⟨a⟩ -arum effigie orthomastica. 31, 81 Helena sacravit calicem ex electro ... -ae suae mensura. VAL. FL. 3, 526 unda crinis *Nympharum* ad obscurae decurrens cingula -ae. SIL. 10, 231 laevaeque fodit vitalia -ae *hostis*. MART. 14, 66, 2 pellis -as non capit ista (*sc. parva*) tuas. MIN. FEL. 22 (23), 5 *Diana* Ephesia -is multis et uberibus exstructa (*cf.* ARNOB. nat. 6, 25 p. 236, 9). ITALA apoc. 1, 13 (Firm. err. 24, 7 *al.*) erat praecinctus supra -as (*cf. p. 245, 69*) zonam (*cf. interpretationem allegoricam apud* HIER. Victorin. Poetov. in apoc. 1, 4 p. 23, 4). ARNOB. nat. 5, 13 p. 186, 12 ut ... haec se -arum honestate privaret. IVST. 12, 9, 12 sub -a traiectus. AMM. 25, 1, 13 *al.* *in re amatoria* (*cf. l. 21. 28*): PLAVT. Pseud. 1261 ubi -am (B^2, mammiam *cett.*) mammicula opprimit (anicula opprimitur *P*). NOVIVS Atell. 81 -as teneas. MART. 3, 53, 3 poteram ... carere ... -is *tuis*. *de -is pendulis sim.*: LVCIL. 541 uterum atque etiam inguina tangere -is. MORET. 34 *Scybale* iacens -is. HOR. epod. 8, 7 -ae putres equina quales ubera. PROP. 2, 15, 21 necdum inclinatae prohibent te ludere -ae. MART. 3, 72, 3 tibi pannosae dependent pectore -ae. 3, 93, 5 araneorum cassibus pares -as. HIER. hom. Orig. in cant. 2, 3 p. 46, 11 castarum ubera non franguntur, sed meretricum -ae laxis pellibus irrugantur (*cf.* VVLG. Ezech. 23, 3. 21). AVG. anim. 4, 20, 32 -as protumidas et propendulas. *de -is Amazonum vel mulierum bellicosarum sim.*: VERG. Aen. 1, 492 Penthesilea ... aurea subnectens exsertae cingula -ae. PROP. 3, 14, 13 Amazonidum nudatis bellica -is ... turba. MELA 3, 34 natis *puellis gentis Sarmaticae* statim dextra aduritur -a (*cf. p. 245, 74 et* IVST. 2, 4, 11). IVV. 1, 23. CLAVD. 1, 88 *Romae personatae*.

b *bestiarum* (*cf. et l. 61 sqq.*): VARRO rust. 2, 4, 17 parere dicunt oportere porcos, quot -as habeat. CIC. nat. deor. 2, 128 is *bestiis* -arum data est multitudo; quas easdem paucas habent eae bestiae, quae pauca gignunt (*cf.* PLIN. nat. 11, 233. 238). PLIN. nat. 8, 72 sphingas ... -is in pectore geminis. 11, 246. 30, 93 sordes ... -arum pecudis *al.* MART. 2, 37, 2 verris -as suminis *positas*.

2 *speciatim*: **a** *de -a lactante*: *α mulierum*: PLAVT. Men. 20 quae -am dabat (Truc. 448 TER. Ad. 975 ARNOB. nat. 2, 21 p. 65, 9. *cf. etiam l. 72*). PACVV. trag. 192 depulsum -a. VARRO Men. 546 -am lactis sugentem pascere [et] pupum. CIC. div. 2, 85 *Iuppiter* lactens ... -am adpetens (*cf.* ARNOB. nat. 4, 21 p. 158, 8 suxit fluenta -arum). LVCR. 5, 815. 885 puer ... ubera -arum in somnis lactantia quaeret (GELL. 12, 1, 7). FEST. p. 209 quae patrem ... -is suis clam aluerit. PAVL. FEST. p. 122 -am ... lacte deficientem. PLIN. nat. 35, 98 ad matris morientis ... -am adrepens infans. ARNOB. nat. 2, 71 p. 106, 21 infantes ..., quos oportebat adhuc -is atque stillato lacte nutriri. LACT. opif. 12, 17. HYG. astr. 2, 43 p. 80, 21 *Ops* cum pressisset -am, profuso lacte circulum *lacteum* deformatum. AVG. pecc. mer. 1, 35, 66 *infans matris* -as, dum esurit, exigit. 1, 38, 69. civ. 7, 14 p. 291, 28 D. ad lactandos -a non solum pueros, sed etiam pecora. SORAN. p. 32, 1. 38, 11 ut *infans* ... de ambabus -is (*gr. 37 [106] p. 80, 12 J.* μαστοῦ) accipiat. *al.* VINDIC. med. 1. 10. *tropice:* ARNOB. ad Greg. 17 suge -as *ecclesiae* inviolabili lacte profluentes. *β bestiarum*: VARRO rust. 2, 1, 20 quot diebus matris sugant *agni* -am. *ibid.* si parum habet lactis mater, ut subiciat sub alterius -am, qui appellantur sub[g]rumi, id est sub -a (*cf.* PAVL. FEST. p. 271. 306). *ibid.* fere ad quattuor menses a -a non diiunguntur agni (*cf.* 2, 4, 16 depulsi ... a -a). 2, 2, 16 si ad matris -am non accedet *agnus*. 2, 4, 13 dentibus sauciantur ... -ae (*cf.* PLIN. nat. 14, 41 si fetus -as laeserit). CIC. nat. deor. 2, 128 *animalia* sine magistro duce natura -as appetunt. VERG. georg. 3, 310 pressis manabunt flumina (ubera *var. l.*) -is *caprarum* (*cf.* SERV. auct. *ad l.*). Aen. 11, 571 *Metabus* natam ... equae -is et lacte ferino nutribat. FEST. p. 306 haedi cum ad -am admoventur. PAVL. FEST. p. 271 quod ... lupa -am dederit Remo et Romulo (*cf.* PLIN. nat. 15, 77. SIDON. carm. 2, 119 praebuit ... -as). PLIN. nat. 9, 41 vitulus ... educat -is fetum. 11, 235 *al.* CYPR. GALL. deut. 219 lac victum pecudum dedere -ae. VVLG. thren. 4, 3 lamiae nudaverunt -am, lactaverunt catulos suos. DRAC. Romul. 8, 414 mulgere balantum depressis ubera -is.

b *de morbis -arum eorumque curatione*: CATO agr. 157, 4 siquid in -is ulceris natum et carcinoma (*cf.* CELS. 5, 28, 2^A). CELS. 2, 7, 16. 27 suffusae ... sanguine mulieris -ae. 2, 8, 41 si subito -ae emacuerunt. 5, 28, 7^A. 6, 11, 4 iubenda *est nutrix* ... calida aqua -as perfundere. SEN. dial. 5, 39, 4 *medicus* tumentem -am leniter fovet (PLIN. nat. 21, 132. 30, 124. SER. SAMM. 348 tumidas ... -as. *cf.* PLIN. nat. 20, 141 -is turgentibus. ORIBAS. syn. 5, 6). SCRIB. LARG. 81 ad strumas et ad duritias (*cf. vol. V 1, 2290, 75*) -arum. 206 suppurationibus in -is mulierum ... prodest (PLIN. nat. 30, 125). PLIN. nat. 20, 122 *ocimum* inlinitur -is exinanitque lactis proventum (*cf.* 23, 84. 25, 154. 28, 251). 20, 150 si -ae tendantur. 20, 212 -arum vitia (*cf.* 20, 225 *al.* GARG. MART med. 5). 20, 229 -arum inflationes. 22, 68 -arum ... inflammationibus (23, 14. 63 *al.*). 22, 125 sanat ... -as (32, 129. *cf.* 24, 31 emendant. 27, 141 -is ... medetur). 22, 144 utilis ... -is. 22, 151 in -is efficacissimum. 23, 102 prodest ... -is. 23, 148 *nuclei* imponuntur ... -is (*cf.* 23, 160. 26, 152 *al.*). 30, 131. *saepe.* THEOD. PRISC. gyn. 3. *et al.*

B *per similitudinem de gemmis plantarum*: PLIN. nat. 16, 151 signa eius (*sc helicis herbaceae*) folia maxima atque latissima, ⌊-ae rigentes⌋ (⌊ ⌋ *Mayh.*, -as erigentes *codd.*), quae sunt ceteris inflexae. 17, 118 cortex ... cum sui germinis -a.

II *in appellatione parentelam quandam exprimente (cf. Heraeus, ALL 13, 150 sqq. Harrod, Latin terms of ... family relationship 1909 p. 54. 57. 87) i. q. mater, avia (cf. p. 246, 65), nutrix*: **A** *apud scriptores*: **1** *de matre*: VARRO frg. Non. p. 81, 3 cum *parvuli* ... vocent ... matrem -am, patrem tatam. MART. 1, 100, 1 sq. -as atque tatas habet Afra, sed ipsa tatarum dici et -arum maxima -a potest (*cf. Friedl. ad l.*). MART. CAP. 5, 514 *v. p. 2, 14.* **2** *de nutrice*: SORAN. p. 31, 1 debet -a ... sic ... lac offerre. 31, 14 materno lacte nutriendus est infans an -ae? 32, 1 (*gr. 19 [88] p. 66, 5 J.* τιτθήν). 34, 5 *syn.* nutricis. 38, 3 (*gr. 36 [105] p. 79, 24 J.* ἡ γαλουχοῦσα). *al.* *huc pertinere vid.*: PERS. 3, 16 cur non ... iratus -ae lallare recusas (*cf.* SCHOL. *ad l. et* HIER. epist. 14, 3, 3 antiquum referens -a lallare congeminat).

B *in titulis: i. q. mater*: CIL VI 10016 Herennius ... tata et Herennia ... -a (*cf.* 20632. 29634. 38598 tata et ... -a ... et ... nutricius eius. IX 5228 -(a)e et tat(a)e benemerentibus. X 7564 (-ae) optimae ... tat(ae) parentibus sanctis. *cf.* VI 38891 patri et ... -ae). 15585 Faustus ... -ae suae et Castor ... coniugi optimae. 25808 (= CE 1570) reliquisti -am tuam gementem *eqs.* *nota*: INSCR. Strena Buliciana 1924 p. 215 cuius nom(en) mutavit affectus, ex Crescentilla enim vocata est -a. *i. q. avia*: CIL III 7559 Dadae -ae, Dadae matri suae. VI 12366 mater ... pater ... -a ... nutrix (*cf.* 35530 tata ... -a ... pater ... mater. 36353). †26926 (= 26594) pater ... mater ... frater ... tata ... -a (*an de nutrice?*) ... tatula. 26008 sibi et suis et ... -ae et ... filio ... et matri. 38638 a 7 parentes et ... -a (*cf.* 11714). *de nutrice vel patrona*: CIL VI 2210 paedagogo suo ... et ... -ae suae f(ecit) lib(ertis) libertabusq. (*cf.* 12771. 18698. 29116). 8021 Favoniae ... matri, Favoniae ... secundae -ae (*an de avia? cf.* 28447). 11592 (= CE 146, 1) noli dolere -a. 15349 -ae et patronae (*cf.* 17026. 20603). 18032 -a idem nutrix. 38769 fec(it) alu(mnae?) ... -a. X 2965 *al.* *genus parentelae statui non potest* (*plerumque tamen de matre intelleg. vid.*): CIL IV 4596 -(a)e suae plurima(m) salut(em). VI 6571 (*s. I*) cum -a sua (22227). 4567 -ae (*cf.* 5425. 6973. 10368. 11714. 13831. 15326 *al.* IX 1314. 5341 X 2283. *et al.*). 7726 fecit ... -a infelicissima. VIII 23060 -a Donata vixit ... plus minus septuaginta. 27696. CIL 2177, 7. *et al.*

deriv.: mamilla. mammalis. mammatus. mammeatus. mammicula. mammo. mammosus. mammula. *comp.*: bimammius. bumammus. mammothreptus. multimammia. unimammia.

mammālis, -e. *a* mamma. PS. APVL. herb. 26 l. 10 *v. vol. III 988, 72.*

mammātus, -a, -um. *a* mamma. *i. q. tuberibus in formam mamillarum ornatus* (*cf. Blümner, Technol. II 29. Privataltertümer 108*): VITR. 7, 4, 2 erectae -ae tegulae (*Schneider*, am(m)atae *codd.*, hamatae *coni. Degering, RhM. 57, 1902, 36*[1]). *cf.* PLIN. nat. 35, 159 excogitatis ad aquas tabulis, ad balineas -is ([*elliptice, sc. tegulis*] hamatis *Barb.*).

mammeātus *vel* **mammiātus**, -a, -um. [*illud a* mamma *secundum* alveatus *sim. J. B. H., hoc a* mammio. *Heraeus.*] PLAVT. Poen. 393 huius amica -eata (*codd. Non.*; -iata *P*; *incerta litt.* e *an* i *A*). *cf.* NON. p. 137, 20 -eatam mammosam (*inde* GLOSS. V 644, 12).

mammicula, -ae *f.* *a* mamma *demin.* PLAVT. Pseud. 1261 *v. p. 247, 23.*

mammilla *v.* mamilla.

mammium, -ī *n.* *gr.* μαμμίον. PLAVT. Pseud. 180 ubi isti sunt, quibus vos oculi estis, ... quibus savia, -a (*A*, mamilla *P*), mellillae (*i. qui vos [sc. amiculas] vocant: 'mea mammicula' vel 'meum pectusculum'*).

mammo, -āre. *a* mamma. AVG. in psalm. 39, 28 -antes ... id est lactantes. *gr. ubique respondet* θηλάζων. [*it.* mammare, *hisp.* mamar. *M.-L.*]

1 *de matre i. q. lactare*: ITALA Matth. 24, 19 (Aug. trin. 9, 9, 14) vae praegnantibus et -antibus (*Vulg.* nutrientibus) in illis diebus (*allegorice interpretatur* AVG. in psalm. 95, 14 p. 1235^med.). *cf.* Luc. 21, 23 (cod. e) quae -ant. **2** *de infante i. q. mammas sugere*: ITALA deut. 32, 25 (Lugd.) iuvenis cum virgine, -ans (*Vulg.* lactantem) cum stabilito sene. *cf.* I reg. 15, 3 (Legion. marg.) a puero usque ad infantem -antem.

***mam(m)ōna** *et* **mam(m)ōnās** (-ŏ- *p. 249, 1*), -ae (mammon, *acc.* -a [*p. 249, 12. 33*]) *m.* *gr.* μαμωνᾶς (*ex Semit. cf. p. 249, 4. 9. 15*).

[Vittinghoff]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mamon- *multo rarius scribitur.* -o- *corripitur (cf. et l. 37) apud* PRVD. perist. 1, 58 (*alias voc. in vers. non invenitur*). *nom. sing.*: -n: *l. 15.* -as: *l. 4 et* TERT. adv. Marc. 4, 33 p. 530, 18. *alias* -a. *plur.*: *v. l. 11.* *de origine et notione*: IREN. 3, 8, 1 -as ... est secundum Iudaicam loquelam, qua et Samaritae utuntur, cupidus, et plus quam oportet habere volens; secundum autem Hebraicam adiunctive dicitur ⸤mamuel (mamnuel *mavult Harvey*) et⸥ (⸤mam vel⸥ *var. l.*; *v. edd.*) significat gulosum. DIDASC. apost. 32, 14 -ae id est lucro (*cf. l. 16*). HIER. in Matth. 6, 24 -a sermone Syriaco divitiae nuncupantur (*cf.* epist. 22, 31, 2 GAVDENT. serm. 18[1a] OP. imperf. in Matth. 16 p. 722 -ae ... divitiae. GLOSS. V 115, 11 *al.*). RVFIN. Adamant. 1, 28 -am ... pecuniam dicit gentili lingua. Clement. 5, 9 -a patria eorum (*sc. Iudaeorum*) voce divitias vocem. AVG. in psalm. 53, 2 -a ... divitiae interpretantur (EVCHER. instr. 2 p. 146, 7). serm. 113, 2, 2 Hebraeum verbum est cognatum linguae Punicae ... quod Punici dicunt -n, latine lucrum vocatur. quod Hebraei dicunt -a, latine divitiae vocatur (*cf.* de serm. dom. 2, 14, 47 *al.*). GLOSS.[L] V Aa M 94 -a daemon id est divitiarum custos (*cf. l. 31*).

1 *i. q. divitiae*: VVLG. Matth. 6, 24 *et* Luc. 16, 13 non potestis deo servire et -ae (μαμωνᾷ). Luc. 16, 9 facite vobis amicos de -a iniquitatis (ἐκ τοῦ μαμωνᾶ). 16, 11 si ... in iniquo -a (μαμωνᾷ) fideles non fuistis. *ad hos locos pertinent interprett.* TERT. (*fusius* adv. Marc. 4, 33). CYPR. sent. episc. 66 p. 456, 12 AMBROSIAST. in I Tim. 3, 7 PELAG. in I Tim. 6 p. 502, 3 HIER., RVFIN., CHROMAT. in Matth. 17, 3 PAVL. NOL., AVG. *al.* CYPR. eleem. 10 p. 381, 18 amator magis -ae quam animae. FAVSTIN. trin. 5, 5 p. 73[A] peccati servus vel -ae. DIDASC. apost. 32, 9 de solo -a cogitant, quorum deus est sacculus. RVFIN. Basil. hom. 2, 6 destrue ac subrue -ae obscura ac tetra domicilia. Orig. in Rom. 8, 2. PRVD. perist. 1, 58 nosne Christo procreati -ae dicabimur? PAVL. NOL. epist. 27, 3 servus deo liber -ae. *et al.* 2 *de daemone -ae (cf. Preisendanz, RE Suppl. V 649)*: RVFIN. Orig. in iud. 2, 3 p. 477, 13 avaritiae amore flagrantes -am (-a *var. l.*) ut apud Syros deum cupiditatis istius dicunt ... sibi ... adscribunt. CHROMAT. in Matth. 17, 4 -a id est diabolus qui auctor est -ae. PASS. Barth. 5 p. 138, 11 angelum apostolicum, qui -a dicitur. *cf. l. 17.*

mammoneus (*de -o- corr. cf. supra l. 1*), -a, -um. *a* mammona. *i. q. lucri cupidus*: PRVD. ham. 428 -amque fidem pacis sub amore sequuntur.

mammōsus, -a, -um. *a* mamma. VARRO ling. 8, 15 a mamma -ae. *de notione (cf. Hertz, opusc. Gelliana 7. Schönwerth-Weyman, ALL 5, 1898, 213. 216 sq.)*: NON. p. 137, 20 (*v. p. 248, 65*).

1 *i. q. mammas grandes habens*: *de personis*: LABER. mim. 80 non -a, non annosa, non bibosa, non procax. LVCR. 4, 1168 tumida et -a *puella* Ceres est *amatori* ipsa ab Iaccho (*affert* ARNOB. nat. 3, 10 p. 118, 18 *falso c. v.* Ceres [*cf. l. 49*] *coniungens*). MART. 2, 52, 2 novit loturos Dasius numerare: poposcit -am Spatalen pro tribus. 14, 149 (*amictorium loquens inducitur*) -as metuo. *de Fortuna* -a (*cf. Otto, RE VII 36, 39 sq.*) *v. vol. VI 1193, 12; cf. de Cerere l. 46.* *de bestiis*: VARRO rust. 2, 9, 5 feminas *canes* volunt esse -as. 2 *i. q. mammis similis* (GLOSS. III 329, 8 -a μαστώδης): PLIN. nat. 12, 61 praecipua ... gratia -o *turi*, cum haerente lacrima priore consecuta alia miscuit se. 15, 54 Pomponiana *pira* cognomine -a. 18, 54 sunt et panico genera -a, e pano parvis racemata paniculis et cacumine gemino. *v. Onom.*

mammothreptus, -a, -um. *gr.* μαμμόθρεπτος. NOT. Tir. 111, 94 -us (*Kopp*, mam(m)atripus *sim. libri*). AVG. in psalm. 30, 2 serm. 2, 12 si attendis adhuc hominem ..., fies -us, quales dicuntur pueri qui diu sugunt quod non decet. *ibid.* faciunt ... hoc nutrices -is, ut aliqua amara ponant in papillis suis. [APIC. 8, 364 -us *coni. Dufresne pro trad.* mammotestus, *Heraeus* *mammochestes; *Humelberg voc. delet ut gloss.*]

mammula, -ae *f.* *a* mamma *demin.* PAVL. FEST. p. 25 *v. p. 245, 38.* *scribitur* mamul-: CIL VIII 1774 XIV 1729. NOT. Tir. 111, 93 mammola. *dat. sing.* -ai: *v. l. 73.* [*hisp.* mambla. *M.-L.*]

1 *i. q. mammicula, mamma parva*: VARRO rust. 2, 3, 2 *capellae* sub rostro duas ut -as pensiles habeant. CELS. 7, 26, 1[C] -ae simile ... super naturale *feminae* positum. 2 *in appellatione parentelae (cf. Heraeus, ALL 13, 1904, 153. Link, RE XIV 961. Harrod l. p. 248, 16 c.)*: *i. q. avia?*: CIL VIII 1774 Flaviae Appianae dilectae -ae (*an i. matri?*) Q. Flavius. VI 28047 Italico filio infelicissimo et Honoratae -ai (*an i. proaviae? cf. Harrod l. c. p. 57*). *i. q. nutrix, patrona*: CIL VI 14347. 16450 nutrici (*cf. p. 248, 44*) et (-ae). X 6432 -ae suae verae matri. *genus parentelae statui non potest*: CIL III 3601 VI 4850. 20909. 24329 XI 1478 XIV 1729. *dub., utrum sit appellativum an nomen propr.*: INSCR. NSc. 1919 p. 299 n. 16. 1922 p. 487 n. 5. CIL III 12896. VI 21910 (*de puella XIV annorum; Harrod interpret. tamquam* ὑποκοριστικόν [*similiter fort. accipiendum in cognomine deae Silvanae* CIL III 11179; *cf. Onom.*]).

deriv.: mamularia (?).

mammulus *v. Onom.* **mamor** *v.* marmor. *Vittinghoff.*

mamphūla, -ae *f.* [*vox Syriaca, cf. hebr.* mappāl *'res caducae, decidentes'; v. H. Levy, KZ 59, 1932, 190. J. B. H.*] *i. q. genus placentae* (*cf. Rönsch, coll. philol. 136*): FEST. p. 142 -a appellatur panis Syriaci genus, quod, ut ait Verrius, in clibano antequam percoquatur, decidit in carbones cineremque, cuius meminit Lucilius (1251): 'pistricem ..., -as quae sciat omnīs'. GLOSS. -ae panes Syrici. [*e coni. prob.*: HIER. epist. 108, 27, 2 -am (*Hilberg, WSt. 34, 1912, 260*; mampula *Sessor.*, mappulam *plerique, vg.*, mattulam *K*) apponere].

mamphur appellatur loro circumvolutum mediocris longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in operibus tornandis PAVL. FEST. p. 132 (*cf. Blümner, Technol. II 333*). [*osca forma videtur (pro* *manfur*); genuinam formam latinam* *mandar *ex linguis Romanicis restituere sibi videtur Meyer-Lübke (v. Rom. et. Wb. nr. 5278). ex aliis linguis cf. sanscr.* mánthāh *'rutabulum ad permiscendum destinatum', lituan.* mentùris *'rudicula', theod.* Mandel *'lignum cylindratum'; v. Specht, KZ 64, 1937, 13. J. B. H.*] [*it.* manfano. *M.-L.*]

mamuel *v. p. 249, 7.*

Ῥωμαῖοι ἄκανθους τοπιάρια, οἱ δὲ **μαμο(υ)λάρια** (*μαρμοράρια Sarac., Wellm.*) Ps. DIOSC. Vind. 3, 17 p. 23, 11. *a* mammula.

mamzer (manser, manzer), *hebr.* מַמְזֵר. GLOSS.[L] I Ansil. MA 526/7 -r meretricis filius (Corp. M 31 mansyr; *cf. et l. 24*), de scorto natus (GLOSS. V 115, 13 manzir), sicut dicit in deuteronomio (*cf. l. 25*). GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (MBelge 26, 263 sqq.) 118 manser est qui facit scelus. 119 manzer est filius mer⟨etric⟩is (*cf. l. 21*). *pro subst.*: VVLG. deut. 23, 2 non ingredietur -r, hoc est de scorto natus, in ecclesiam domini. *pro adi.*: SEDVL. carm. pasch. 5, 256 manzeribus populis in deteriora volutis (op. pasch. 5, 21 p. 291, 13 *Iudaei* pro culpa scilicet infidelitatis manzeres sunt vocati). VEN. FORT. carm. 5, 5, 75 Christicolae ut cernunt tunc agmina manzara iungi.

1. man *indecl.* VIRG. gramm. epit. 14 p. 86, 13 a -n ... hoc est virtute manus appellatae sunt.

2. man, *hebr.* מָן. EVCHER. instr. 2 p. 164, 4 -n: quid? *cf.* manhu (*s. v.* manna).

3. man *v. s.* manna.

manaa *ab hebr.* מִנְחָה (*gr.* μαναά). *acc.* -a (*neutr.?*): *l. 44. 47, at* -am: *l. 46.* HIER. in Ier. 3, 81, 9 'sacrificium' pro quo LXX (*Ier. 17, 26*) ipsum verbum posuere Hebraicum '-a', quod pessima consuetudine, immo scriptorum neglegentia manna in nostris libris legitur. in Ezech. 46, 1 p. 457[A] ubi nos diximus sacrificium, illi (*LXX*) ... posuere verbum -a, quod Aquila donum vel sacrificium, Theodotio sacrificium transtulit (*cf.* nom. hebr. p. 46, 13 -a ... munus aut sacrificium. EVCHER. instr. 2 p. 149, 20). ITALA Ier. 17, 26 (Hier. in Ier. 3, 81, 3 [*cf. l. 37*]). Ezech. 46, 5 (Wirz.) offeret ... manna (μαναά. *Vulg.* sacrificium) cocturam arietis (*cf.* 46, 7). *sim.* 46, 11 (Weing.) erit -a coctura vitulo. 46, 15 facietis ... -am. 46, 20 ibi cocent -a semper. VVLG. Bar. 1, 10 facietis manna (μάννα [*sic; cf. l. 39*]) et offerte pro peccato ad aram domini. *R.*

mānābilis, -e. *a* manare. *i. q. facile, large manans*: LVCR. 1, 534 -e (*i. penetrabile*) frigus. CASSIOD. var. 8, 21, 2 natura perennis fontis est gloriae vena -is (*i. inexhausta*). in psalm. 135, 17 quando ... salutares rivulos fecerit proferre lacrimarum, ut qui sunt propria siccitate steriles, reddantur divina largitate -es.

manacius, -a, -um *v. s.* Hammon, Hammoniacus.

manacus, -a, -um *v. s.* manicus.

?**manae**, -ārum *f.* PROB. app. gramm. IV 195, 29 numeri semper pluralis: scalae ..., -ae (*cf. Heraeus, ALL 11, 1900, 69*). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. M 12 -as (*'exciditne interpret.* bonas*?' Heraeus*) malas maxillas.

mānālis, -e. [*cf. c.* manare (*v. Leumann, Adj. auf* -lis *39*); *alii a* manes *derivant (v. Stolz-Leumann[5] 235). J. B. H.*] *de derivatione v. l. 74 sq.* **A** *de lapide, qui dicitur* -is: VARRO frg. Non. p. 547, 7 urceolum aquaemanale (*v. vol. II 365, 33 et cf. quae exposui Glotta 26, 1937, 1 sqq.*) vocamus ..., unde -is l. appellatur in pontificalibus sacris, qui tunc movetur, cum pluviae exoptantur; ita apud antiquissimos -e sacrum vocari quis non noverit? unde nomen illius. PAVL. FEST. p. 2 aquaelicium (*v. vol. II 365, 28*) dicitur cum aqua pluvialis remediis quibusdam elicitur, ut quondam, si creditur, -i l. in urbem ducto. p. 128 -em l. putabant esse ostium Orci, per quod animae inferorum ad superos manarent, qui dicuntur manes. -em vocabant l. etiam petram quandam, quae erat extra portam Capenam iuxta aedem Martis, quam cum propter nimiam siccitatem in urbem pertraherent, insequebatur pluvia statim, eumque, quod aquas manaret, -em l. dixere. SERV. auct. Aen. 3, 175 manabat: fluebat; hinc et l. -is, quem trahebant pontifices quotiens siccitas erat. FVLG. serm. ant. 4 Labeo qui disciplinas Etruscas ... explanavit, ita ait: 'fibrae iecoris sandaracei coloris dum fuerint, -es tunc verrere opus est petras', id est quas solebant antiqui in modum cilindrorum per limites trahere pro pluviae commutandam inopiam. *cf. Samter, RE XII 782. Kroll, RE XIV 969. Bömer, ARW 33, 1936, 270 sqq.* **B** *de fonte quodam*: FEST. p. 157 -is fons appellatur ab auguribus puteus perennis *eqs.* PAVL. FEST. p. 128 -em fontem dici pro eo, quod aqua ex eo semper -et.

comp. (?): aquaemanale, aquamanile. *cf.* manile.

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

?**mānāmen**, -inis *n.* *a* manare. AVSON. Mos. 32 bivio (*sc. aestuum accessu et recessu*) refluus -ine (*Gronovius*; molimine *Heinsius*; munimine *codd.*) pontus.

[**mānāsco** *v. s.* vanesco.]

mānātio, -ōnis *f.* *a* manare. *i. q. aqua vel umor manans, id quod manat; interdum (l. 11 sq.) i. q. defluvium, effusio*: 1 *proprie*: FRONTIN. aq. 65 intercidit ... aliquantum e *aquae* ductus vitio, qui quom sit depressior, non facile -es ostendit. 110 aquae quae caducae vocantur, id est quae aut ex castellis aut ex -bus fistularum ⟨effluunt *add. Jocundus*⟩. 122 tectoria corrumpuntur, unde fiunt -es. ITALA psalm. 77, 44 (Aug. in psalm. 77, 25) 'flumina eorum et imbres eorum ...' vel potius '-es aquarum', sicut nonnulli melius intellegunt, quod graece scriptum est, τὰ ὀμβρήματα, quas latine scaturigines dicimus. MARCELL. med. 1, 32 ulcera quae in capite ecfervescunt cum umoris -e. 11, 35 ad tumores aurium et puris inde -em. *v. etiam vol. VI 2492, 4.* 2 *in imag.*: ITALA sap. 7, 25 (Aug. trin. 4, 20, 27) -o (ἀπόρροια. *Vulg.* emanatio) quaedam claritatis omnipotentis dei sincera (*cf.* AMBR. parad. 1, 6 RVFIN. Orig. in Rom. 1, 5$^{med.}$). SEV. Aug. epist. 109, 1 p. 635, 20 horum (*sc. viscerum veritatem refulgentium*) me -i et resultationi subicio, quo nox mea in lumine tuo deficiat. *Bömer.*

mancus: **mancaster** GLOSS.^{L} II Abav. MA 46. *ad formationem cf. Seck, ALL 1, 1884, 390 sqq.*

***manceps**, -cupis *et* -cipis *m.* [*ex* *man-cap-s (*a* manus *et* capere; *cf.* deinceps). *J. B. H.*] *de originatione et significatione* (*cf. l. 77 sqq. p. 252, 61. 71*): PAVL. FEST. p. 128 -s dictus, quod manu capiatur (GLOSS. manu contractus). p. 151 -s dicitur, qui quid a populo emit conducitve, quia manu sublata (*cf. p. 252, 44*) significat se auctorem emptionis esse. *de formis: in titulis vetustioris aetatis (v. l. 59. p. 252, 40) solae formae in* -cup- *traduntur, praeterea exhibetur* -cup- *in tit. serioris aetatis p. 252, 8. 9 allatis; formae in* -cip- (*cf.* PRISC. gramm. II 326, 5) *leguntur in titulis l. 56. 62. p. 252, 6. 10. 25. 42 al. allatis et passim in codd. nom. sing.* -ips (*cf. et l. 35*): CIL VI 8455. maniceps: *p. 252, 67. gen. plur.* -ium: *p. 252, 34. graece extant formae* μαγκιψ, μανκιπος *sim., v. Wessely, WSt. 24, 1902, 138; Döttling, Flexionsformen 73; Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. 35. notatur* manc (*cf.* CIL X 8044, 9): *l. 63.* mancup (mancip): *p. 252, 8. 9. 10. 25.* NOT. Tir. 44, 15 *inter* anceps *et* deinceps. *de re cf. Steinwenter, RE XIV 987. legitur singulis locis apud* PLAVT. (*infra l. 48*), VARRONEM (*p. 252, 54*), *saepius inde a* CIC., *in titulis inde a* LEGE agr. (*l. 58*); *apud poetas non invenitur nisi locis infra l. 48. 52. p. 252, 14. 81 allatis.* [*dub.*: CIL XIII 1811 (*a. 226*) ma⟨ncipes⟩ (*dubitanter Hirschfeld,* ma⟨gistri⟩ *Mommsen*) splendidissimi vectigalis massae ferrariarum. VLP. dig. 17, 2, 33 (*cf. Mitteis, Röm. Privatrecht 406*[60]).]

I *strictiore sensu de eo, qui in negotiis gerendis* **intercedit**:

A *in emptionibus, locationibus, exactionibus, i. q. intercessor, locator, negotiator*: 1 *hominum*: PLAVT. Curc. 515 ego -upem (*edd.*, -ipem *P*) te nil moror nec lenonem alium quemquam (*cf. Hägerström, l. p. 254, 37 c. p. 378*). PLIN. epist. 2, 14, 4 sequuntur auditores actoribus similes, conducti et redempti: -s convenitur. SVET. Vesp. 1, 4 -em operarum. CYPR. GALL. lev. 187 filia ... ne sit te -e moechis ... transcripta. CIL XIV 2299 (= Dessau 5206) manc⟨ipes⟩ gregum dom⟨inorum⟩ Augg. (*cf. Dessau ad l., Hirschfeld, Verw.-Beamte^2 137; aliter Rostowzew, Staatspacht 411*). INSCR. christ. Diehl 767 tene me, fugio, reboca me in graecostadio Eusebio -e (*pro dat.*).

2 *rerum*: **a** *proprie praecipue in actibus vitae publicae*: α *agrorum*: LEX agr. (CIL I^2 585) 46 ⟨neive magis m⟩anceps praevides praediaque soluti sunto; eaque nomina -up⟨um ... quaestor⟩ ... in tableis ⟨publiceis scripta habeto⟩. 48 ⟨qui ob eu⟩m agrum locum -s praesve factus est. LEX VRSON. (CIL I^2 594) 93, 23 IIvir ... pro loco publico neve ab redemptore -e praed(e)ve donum munus ... neve accipito neve facito. TAB. censualis frg? (Bruns fontes^7 142) 1 manc(eps) C. Naevius Rusticus in perpet(uum), eius rei fideiussor C. Vesidius (*cf. Schulten, Herm. 41, 1906, 10*). HYG. grom. p. 79, 13 Th. agri vectigalibus subiecti sunt -bus ementibus id est conducentibus in annos centenos. p. 80, 12 solent ... hi agri accipere per singula lustra -em (*cf.* SIC. FLACC. p. 127, 12 Th.). PAPIN. dig. 19, 2, 53 qui fideiussor extitit apud -em pro colono publicorum praediorum, quae -s ei colono locavit. *nota de sectore rei familiaris proscriptorum*: CIC. S. Rosc. 21 -s fit Chrysogonus. dom. 48 ne in praedae quidem societate -em aut praedem ... in ista tua proscriptione ... reperire potuisti. Att. 12, 3, 2 emptionem ab hasta ... aut delegationem a -e. β *vectigalium, tributorum, stipendiorum, prius de eo, qui suo nomine aut sociorum vicarius vectigalia exigenda curat, inferiore aetate de eo, cui munere publico vectigalia exigenda mandantur* (PS. ASCON. div. in Caec. p. 196, 18 St. *v. vol. V 1, 169, 76* [*opp.* decumani, portitores, pecuarii]. SCHOL. Cic. Gron. D p. 305, 22 St. -es appellantur secundum quosdam qui aliquod vectigal redimebant. Gron. B p. 326, 30): CIC. div. in Caec. 33 -es a civitatibus pro frumento pecuniam exegerunt (*cf.* PS. ASCON. in l. p. 196, 23 St.). Verr. II 3, 172 cum ... frumentum ex decumis *Siciliae* Romam -es advexissent. 3, 175. 176 dom. 25. Planc. 64 negotiatoribus comis, mercatoribus iustus, -bus (*TE*; municipibus *cett.*) liberalis. epist. 5, 20, 3. HYG. grom. p. 79, 22 Th. -es ..., qui emerunt ... ius vectigalis *eqs.* SCHOL. Cic. Bob. p. 106, 8 St. pro -e vectigalium. SYMM. epist. 5, 65 (63) cupiditati -um (*cf. 5, 62 [60]* publicanorum). COD. Theod. 13, 1, 17 sciant *negotiatores* ... de corpore suo ... -es eligere *ad distribuendam portionem dependendi auri lustralis. in titulis*: CIL XIII 8830 (*s. I ex.*) deae Hludenae conductores piscatus -e Q. Valerio Secundo. VI 31227 (*s. II ex.*) propter controversias, quae inter mercatores et -es (*sc. vectigalis foricularii*) ortae erant. 31713 -up(es) stipend(iorum) ex Africa (*v. adn. et cf.* INSCR. Dessau 901 -up(i) s. ex A.). VIII 11813, 4 inter -ip(es) XL Galliarum et negotiantis. 12377, 4 -s et ... socii nit⟨r⟩iones. X 8044, 1 -u⟨m⟩ sulforis *Agrigentini* (*cf. et l. 50*). γ *tabernarum, quae conducuntur mercium vendendarum causa* (*pertinet quodammodo etiam ad* δ): PLIN. nat. 10, 122 -s proximae sutrinae. CIL IX 4796, 10 (= CE 437, 6) solvi semper fiscalia -s (*praecedit*: notus ... vendenda pelle caprina exhibui merces). *speciatim de conductoribus salinarum, qui et* -es *thermarum vocantur* (*cf. Blümner, RE IA 2099*): SYMM. rel. 44, 1 -es salinarum (*cf.* epist. 9, 103. 105). COD. Theod. 11, 20, 3. 14, 5$^{tit.}$ de -bus thermarum (*cf.* 14, 5, 1 -es qui thermarum exhibitionem Romae curant). COD. Iust. 4, 61, 11 si quis sine persona -um, ⌞id est salinarum conductorum⌟ (⌞ ⌟ *interpol.?*), sales emerit. δ *quarumlibet rerum* (*praecipue de negotiatore magnario*): CIC. Att. 6, 1, 15 Turpionem sutorium et Vettium -em (*an pertinet ad B?*). PLIN. nat. 33, 164 prout ... aliquis praevalens -s annonam flagellet. CIL IV 1742, 10 corpus omnium -um (*cf.* IX 690 colleg(ium) -ip(um). *cogitari potest de mercatoribus, qui frumentum populo distribuendum comparant; cf. p. 253, 13.* [*an pertinet ad II A 2?*]). INSCR. graec. Sic. et Ital. XIV 2491 Μοκίμου μάνκιπος Ῥώμης.

b *metaphorice de eo, qui res praecipue incorporeas quasi conduxit, sui iuris fecit*: TERT. apol. 11, 2 esse ... -em quendam divinitatis qui ex hominibus deos fecerit (*cf.* nat. 2, 13, 4). spect. 10 p. 13, 1 quae ... voce et modis et organis et litteris transiguntur, Apollines et Musas et Minervas et Mercurios -es habent. nat. 1, 9, 1 sub eodem -e erroris. 2, 2, 1 philosophorum ut -ium sapientiae. pudic. 14, 4 epistulam ... per singulas causas in quosdam quasi -es earum figuratam. *cf.* idol. 1 p. 31, 15 quod ad idolorum -es (*sc. qui idolis patrocinantur*) pertinet. PS. ORIG. tract. 8 p. 94, 22 -e malitiae, id est diabolo, sublato.

B *i. q. redemptor, de eo, qui opera perficienda vel restituenda quaestus causa suscipit*: CIL I^2 808 (*act. Sullae*) -upi *viae restituendae* (*quater. cf.* TAC. ann. 3, 31, 5 plurima per Italiam itinera fraude -um ... interrupta. CIL VI 8468 -i viae Appiae. 8469. 31338a [*a. 214*] -es et iunctores iumentarii viarum *eqs.* [31369. 31370 (*e suppl.*). *an pertinent ad II A 1?*]). CIC. Verr. II 1, 141 digitum tollit Iunius patruus (*sc. in locatione*); ... quid ageret, coepit cogitare *Verres.* si opus pupillo redimeretur, si res abiret ab eo -e, quem ipse adposuisset, sibi nullam praedam esse (*cf. 3, 16* redemptore). FAST. ann. Iul. Praen. Dec. 13 (CIL I^2 p. 237) lectisternium e lec⟨tis ... faciunt quos⟩ -s praestat. FRONTIN. aq. 97 -i *aquaeductus.* CIL VI 8455 -ips officinarum aerariarum (*cf.* XIV 3642 -s (a)erariae mo⟨ne⟩tae). 8893 -s huius monimenti (*cf.* XIV 2864 -s aedis per annos XIII). *de dissignatore*: SCHOL. Hor. epist. 1, 7, 6 funerum -es et ordinatores. *de* -e *thermarum v. l. 16.*

C *ad utramque notionem pertinet*: VARRO ling. 5, 40 praedia ... quod ea pignore data publice -upis fidem praestent. NEP. Att. 6, 3 ad hastam publicam numquam accessit, nullius rei neque praes neque -s factus est.

II *latiore sensu de eo, qui alicui muneri* **praepositus** *est*:

A *technice*: 1 *i. q. stationarius* (*appellatio indi coepta esse videtur a locatione iumentorum; cf. etiam supra l. 42 sq.*): **a** *proprie* (*cf. Seeck, RE IV 1857 sqq.* GLOSS. II 311, 6 -s ἐπίσταθμος ὁ τῆς καταμονῆς ἡγούμενος): COD. Theod. 6, 29, 9, 1 (*ibid. pr.* cursus publici praepositos). 8, 5, 15 -um cursus publici dispositio. 8, 5, 24 per -es locorum. 8, 5, 26 cursus -es clavularii. 8, 5, 35 pr. eorum qui praepositi vocantur aut -es. 8, 5, 38 *al.* CASSIOD. var. 4, 47, 6 -bus mutationum. **b** *in imagine*: CAES. AREL. serm. RevBén. 23 p. 352, 41 apostolus Paulus velut maniceps Christi. p. 352, 43 *coniunct.* stabularius. 2 *i. q. praepositus pistorum, cui cura frumenti mancipalis mandatur* (SOCR. hist. eccl. 5, 18 p. 611): COD. Theod. 14, 3, 18 lege super -bus data. 14, 16, 2. 3 quod -bus mutui nomine datum est. *de ipsis pistoribus publicis* (*cf.* LYD. mens. 4, 43 οἱ μάγγιπες οἱονεὶ τεχνῖται τοῦ ἀνδραποδώδους ἄρτου. mag. 3, 7 μάγκιπες οἱ τοῦ δημώδους καὶ ἀνδραποδώδους ἄρτου δημιουργοί): COD. Theod. 8, 8, 4 -um corpori (*cf. l. 25*) sociabitur. 12, 16$^{tit.}$ COD. Iust. 11, 16 (15), 1. PAP. Florent. I 93, 9 (*a. 569*) μίσθιος μάγκιψ. *al.*

B *generatim*: 1 *i. q. dux, princeps*: CYPR. epist. 66, 6 p. 730, 24 latrones -i obsequio pleno humilitatis obtemperant (*cf.* LVCIF. Athan. 2, 1 p. 147, 11 -s latronum). AVG. c. Parm. 1, 11, 18 p. 40, 5 circumcellionum -es. 2 *i. q. satelles, carnifex*: ZENO 2, 18, 2 *Arcadium* profitentem ad nefandam custodiam noxiae mentis -es rapuerunt. PRVD. perist. 5, 345 -s carceris et vinculorum ianitor. *pro convicio*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 178, 37 ⟨de⟩ ecclesia mea exiero. si ita contigerit, non solum -em nominent, sed et si quid est peius.

[*Vittinghoff*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: mancipalis. mancipo. *cf.* mancipium. *gr.*: μαγκιπεῖον (SVIDAS *s. v.* ἀρτοπωλεῖον. LEONT. NEAP. vita Ioh. 22 p. 41 G.).

mancina, -ae *f.* [*a* manus *derivat Buecheler ad l., cf.* manciola *et nom. pr.* Mancinus, *v. Cichorius, RhM. 73, 1920, 124 adn. 1. J. B. H.*] CIL IV 2066 (= CE 956), 2 has ego -as stagna refusa dabo (*ad interpret. cf. Buecheler ad l.*).

manciola, -ae *f.* [*a* manus, manica, *cf.* manuciolus; *v. Walde, IF 39, 1920, 84. J. B. H.*] [*hisp. vet.* manzuela. *M.-L.*] LAEV. carm. frg. 9 -is ... tenellis (*cf.* GELL. 19, 7, 10 pro 'manibus').

mancipālis, -e. *a* manceps. *notatur* mancip: CIL II 1197 VI 8853. NOT. Tir. 44, 19. [GLOSS.[L] I Ansil. MA 547 *v. s.* municipalis.]

frumentum -e (*i. a mancipibus procuratum; cf. Steinwenter, RE XIV 993, 16 sqq.*): *v. vol. VI 1417, 39. 43.* *i. q. servituti destinatus, obnoxius*: GILD. Brit. 7 chron. III p. 30, 15 multis ... caesis, nonnullis ad servitutem ... -bus (mancipatis *P*) reservatis.

mancipārius, -ī *m.* *a* mancipare. GLOSS. mancipiarius (*sic*) σωματέμπορος. *i. q. mango*: SCHOL. Iuv. 11, 147 quales vendunt care -i.

×mancipātio, -ōnis *f.* *a* mancipare. *de originatione*: GAIVS inst. 1, 121 -o dicitur, quia manu res capitur (ISID. orig. 5, 25, 31). *de notionibus*: GAIVS inst. 1, 119 est ... -o ... imaginaria quaedam venditio ...; eaque res ita agitur *eqs.* (*citat* BOETH. in top. Cic. 3 p. 322, 4. *cf.* GAIVS inst. 1, 113). VLP. reg. 19, 3 -o propria species alienationis est rerum mancipi *eqs.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 550 -o commendatio. V Aa M 100 contradictio (*an* contradatio? *Linds.*). GLOSS. παράδοσις. mancipiorum scriptio brevis. -i καταγραφήν. *vox iurid. in libris iuris post* COD. Theod. (*v. infra l. 50*) *substituitur vv.* traditio (*cf. Kunkel, RE XIV 1005, 25*) *vel* emancipatio (*cuius loco interdum -o falso trad.; v. vol. V 2, 441, 12*).

i. q. actus mancipandi, imaginaria quaedam alienatio rerum mancipi vel personarum, quae fit per aes et libram (*latiore sensu l. 36. cf. Kunkel, RE XIV 998 sqq.*): **A** *rerum*: FEST. p. 241 possessiones appellantur agri late patentes publici privatique qui[a] non -e sed usu tenebantur (*cf.* GROM. p. 369, 4 L.). PLIN. nat. 9, 117 *Lolia* parata -em *smaragdorum* tabulis probare. AGENN. grom. p. 23, 16 Th. nec -o eorum (*sc. agrorum stipendiariorum*) legitima potest esse. GAIVS inst. 1, 121 in eo solo praediorum -o a ceterorum -e differt *eqs.* 2, 31 praedia -em et in iure cessionem recipiunt. 2, 65 -is et in iure cessionis et usucapionis ius proprium est civium Romanorum (*cf.* VLP. reg. 19, 4). 2, 102 *testamentum* per -em peragitur (*cf.* 2, 104 qui facit testamentum adhibitis, sicut in ceteris -bus, v testibus. VLP. reg. 20, 2). *al.* VLP. reg. 19, 2 rerum dominium nobis adquiritur -e, traditione *eqs.* (*cf.* PAVL. sent. 2, 17, 3. SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 162 per -em proprietas adquiritur). 20, 3 familiae -o inter testatorem et familiae empt⟨orem⟩ fit (20, 9 f. -o et nuncupatio testamenti. 28, 6). PAVL. sent. 1, 7, 8 extorsisse -em videtur. frg. Vat. 50. 310 perficitur donatio in exceptis personis sola -e vel promissione. *al.* EPIST. donat. Iren. (CIL VI 10247) 10 *v. p. 255, 12.* COD. Theod. 8, 12, 5 traditionis vel -is sollemnitas (*cf.* 8, 12, 4. 7 [*a. 355*]). CIL VI 20278, 5 cui et fruendum -em (*intellege*: -e) fecerunt HS n(ummo) I. XIV 715 (*ex suppl. Momms.*). BOETH. in top. Cic. 4 p. 340, 43 -o fiduciaria. *metonymice i. q. instrumentum venditionis*: CIL VI 25192, 8 ita ut -o continet.

B *hominum*: **1** *de -e liberorum, quae fit manumissionis, adoptionis, quaestus causa aut in noxae deditione*: PAVL. FEST. p. 77 emancipati duobus modis intelleguntur ...; quorum utrumque fit -e. GAIVS inst. 1, 132 filius ... tribus -bus, ceteri ... liberi ... una -e exeunt de parentium potestate (*cf.* 1, 134 VLP. dig. 28, 3, 8, 1 reg. 10, 1): lex enim XII tabularum tantum in persona filii de tribus -bus loquitur (*cf.* 1, 134 ⟨in tertia⟩ -e est. 1, 135. 135[a]. 4, 79. GELL. 5, 19, 3 adoptantur ... cum a parente ... tertia -e in iure ceduntur). 1, 135 si ... ex -e manumissus erit (*cf.* 1, 137. 162. 2, 141 ex prima secundave -e. 3, 6 VLP. reg. 23, 3). PAVL. sent. 2, 25, 2 singulae -es vel isdem vel aliis testibus fieri possunt. PAP. Meyer, Juristische Pap. 9, 3 exemplum mancipation⟨um⟩ (*an* ⟨-is⟩?). **2** *de -e uxoris in coemptione*: GAIVS inst. 1, 113 *v. vol. III 1412, 84.*

mancipātor σωματέμπορος GLOSS. (*cf. Funck, ALL 8, 1893, 379 et* emancipator). *a* mancipare.

mancipātum τελώνιον GLOSS. *a* mancipare (*cf. p. 259, 20*).

1. mancipātus, -a, -um *v. s.* mancipo.

2. mancipātus, -ūs *m.* *a* mancipare. *interdum falso trad. pro* municipatus.

A *i. q. mancipatio, venditio*: PLIN. nat. 9, 124 hoc (*de margaritis*) ... sequitur heredem, in -um venit, ut praedium aliquod.

B *i. q. munus, functio mancipis, praecipue praepositi cursus publici vel pistoris* (*cf. Steinwenter, RE XIV 1010*): COD. Theod. 8, 4, 23 in aeternum -ui (*sc. cursus publici*) ... societur (*cf.* 8, 5, 36. 46 [*bis*]). 8, 7, 9, 5 ad necessitates ... -us. 8, 7, 16, 2 -us ... muneri. 8, 7, 19 pr. ut vilissima quaelibet officia ac -us ... administrent. 12, 16, 1 functioni -us (*i. pistoriae. cf.* 14, 3, 18). **C** *i. q. possessio, dicio*: AVG. in euang. Ioh. 8, 4 habet sponsam *dominus*, quam redemit sanguine suo ...; eruit eam de -u diaboli. *huc pertinere vid.*: FVLG. serm. ant. 16 redde huic fratri primum problematis -um.

manciptolum, -ī *n.* *a* mancipium *demin.* *i. q. servolus, mancipium minoris gradus*: PAVL. NOL. epist. 15, 4 p. 114, 7 peto, ut ei (*sc. mulieri debili*) -um praestetur. CONC. Agath. a. 506 Mansi 8, 325[B] casellas ... vel -a ecclesiae episcopi ... integro ecclesiae iure possidant (*cf.* Clippiac. a. 626—627 p. 199, 15). Tur. 20 (19) a. 567 p. 128, 1 presbyteri et diaconi ... studeant, ut -a sua ibi maneant, ubi uxores suae. p. 128, 2. *Vittinghoff.*

×mancipium (mancupium), -ī *n.* [*a* manus *et* capere, *cf.* manceps. *J. B. H.*]. *de originatione*: VARRO ling. 6, 85 -um quod manu capitur (*cf.* FLORENT. dig. 1, 5, 4, 3 DON. Ter. Ad. 181 AVG. quaest. hept. 1, 153 *et l. 32 sq.*). *de scriptura* (*cf.* VEL. gramm. VII 67, 3 *vol. II 1238, 5.* PROB. inst. gramm. IV 119, 6 sunt nomina quae i litteram et in u litteram convertant ut puta -ipium et -upium): *in titulis scribitur* -u-: LEX Tarent. (CIL I² 590) 30; -i-: *inde a* FORMVLA Baet. (CIL II 5406) *passim. in codd. scriptura per* -i- *ubique praevalet, cf. e. g. de cod. A Plaut. Studemund, Plaut. fab. rel. Ambr. 513.* *notatur*: m: NOT. laterc. gramm. IV 300, 32 s(atis) s(ecundum) m(ancipium) (*cf.* FORMVLA Baet. [CIL II 5406] 17). PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 31 m(anu) m(ancipio) p(otestate) (*cf.* LEX Salpens. (CIL II 1963) 1, 6 in ... m(ancipi)o m(anu) potestate). man: CIL X 6194. manc: [CIL I² 1833 *Lommatzsch* Manc(inus) *sim. suppl.*]. CIL IV 1789 (mank). XI 6139. mancip: CIL VI 36245. NOT. Tir. 44, 18 (*post* anticipat). *pro masc. accipitur*: IORD. Get. 134 quemlibet -um. *cf. formam vulgarem* -us: INSCR. EphEp. IX 176 (*Baetica, s. II/III*). *alias sexus ratio non habetur* (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 557 -um du[u]m dicitur, non sexus significatur hoc nomine sed condicio). *gen. sing. in* -ii *metro probatur* OV. Pont. 4, 5, 40 (? *v. p. 255, 26*), *in* -ī *simplicem servatur in formulis* res -i *et* -i est (*cf. Neue-Wagener I³ 153*), *in quibus iuncturis gen. falso pro dat. subst.* manceps *interpretatur* PRISC. gramm. II 204, 20. III 224, 12 (*inde* GRAMM. suppl. 109, 30). *de notione* (*cf. p. 255, 34*): ISID. orig. 9, 4, 45 -um est quidquid manu capi subdique potest (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 554 -o quod manu capit et subdit), ut homo, equus, ovis; haec enim animalia statim ut nata sunt, -um esse putantur. nam et ea quae in bestiarum numero sunt, tunc videntur -um esse, quando capi sive domari coeperint. *de re v. Steinwenter, RE XIV 1010 sq. Leifer, ZSavSt. 56, 1936, 136 sqq. Hägerström, D. röm. Obligationsbegriff, Uppsala 1927 p. 372 sqq.* *legitur inde a legibus vetustissimis (infra l. 49. 77) saepissime apud* ICTOS; *at in* DIG. *non occurrit nisi notione s. III allata; alia interpol. Iustin. remota sunt (cf. Steinwenter, l. c. 1013, 31 sqq.). apud poetas post* PLAVT. *et* TER. *admodum raro invenitur* (*p. 255, 24. 26. 58. 83. 256, 42. 52. 55. 63. 67. 71. 74*). [*prov.* mansip, *hisp.* mancebo. *M.-L.*] [*leg. e coni.*: LIV. 32, 26, 6 (*add. Madv.*). *loc. corr.*: CIC. Att. 15, 26, 4 FEST. p. 261. *in codd. confunditur saepius c. v. q. e.* municipium (*cf. l. 63*; PLIN. nat. 10, 28 -orum *proponit Detlefs.*, municipiorum *Mayh. retinet*).]

I *de actu vendendi res, quae pleno proprietatis iure possidentur, i. q.* **venditio**, *traditio iusta vel pactum venditionis, interdum (l. 51) i. q. instrumentum venditionis*: LEX XII tab. 6, 1 (Fest. p. 171) cum nexum faciet -umque. VARRO ling. 5, 163 veteribus in -is scriptum (*cf.* CIC. de orat. 1, 178 quidquid fuisset incommodi in -o. 1, 179. off. 3, 67 *aedes* serviebant, sed hoc in -o Marius non dixerat [*cf. Hägerström l. c. 377*]). 6, 74 ascribi ... in lege -orum (CIC. de orat. 1, 178 in -i l.). 7, 105 omne quod per libram et aes geritur, in quo sint -a. CIC. Caecin. 74 quae nunc tua iure -i sint (har. resp. 14 i. hereditario, i. auctoritatis, i. -i, i. nexi. de orat. 1, 173 usucapionum ... nexorum -orum ... iura). Att. 5, 1, 2 sunt aliquot satisdationes secundum -um (*sim.* FORMVLA Baet. [CIL II 5406] 16. 17. *cf. etiam l. 18 et Steinwenter, RE II A 79, 30*). *nota formulam* (res) -i nec -i (*cf. Steinwenter, RE XIV 1002, 14. 1010, 48. de condicionibus iuridicialibus fusius agunt* GAIVS inst. 1, 120. 2, 15 sqq. VLP. reg. 19, 1. *v. etiam V. i. R.*). -i esse: CIC. Mur. 3 in iis rebus ... quae -i sunt. Flacc. 79 *praedia* sint necne sint -i (municipii *P*). top. 28 abalienatio ... rei, quae -i est. PLIN. nat. 33, 43 in iis emptionibus, quae -i sunt. GAIVS inst. 1, 120 animalia ..., quae -i sunt (*cf.* 2, 15). 2, 14[a] -i sunt ... aedes in Italico solo. 2, 16 ferae bestiae nec -i sunt. 2, 17 VLP. reg. 19, 16 PAVL. frg. Vat. 45. *attr.* (*cf.* PRISC. gramm. III 224, 12 '-i nec -i' cum sint dativi [*v. supra l. 29*], omnibus tamen aliis casibus coniunguntur. *sim.* II 121, 13. 145, 14. 204, 12. 564, 3): GAIVS inst. 1, 192 ad res -i alienandas. 2, 18. 19. 22 *al.* PAPIN. frg. Vat. 259 rebus nec -i. VLP. reg. 11, 27 in rerum nec -i alienatione. 19, 1. 3 *al.* PAVL. frg. Vat. 1. 47[a]. 311. COD. Iust. 7, 31, 1, 5 res dividi -i et nec -i antiquum est. *cf. etiam p. 255, 2.*

II *de condicione ex mancipatione orta i. q.* **dominium**, *possessio, dicio, potestas aliquid (aliquem) pleno proprietatis iure habendi*: **A** *technice in iure*: **1** esse (habere) in -o *sim.*: LEX Cincia (frg. Vat. 298) sive quis in alterius potestate manu -ove (*Wenck*, matrimoniove *cod.*) erit (LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 6 maneant in eorundem -o m. p. 1, 10. GAIVS inst. 1, 49 aliae *personae* in p., aliae in m., aliae in -o sunt. 1, 142. 2, 86 quos in p. m. -ove habemus. 2, 96. 3, 163 VLP. reg. 19, 18. 24, 23. 24 PAVL. frg. Vat. 51. 300. *cf. etiam l. 19 sq.*). GAIVS inst. 1, 116 in -o (1, 123. 135. 141. 3, 104. 114 *al.*). 1, 132 etiamsi nondum manumissus sit sed adhuc in causa -i (1, 138. 2, 160). 2, 90 quas in manu -ove habemus (4, 80

[*Vittinghoff-R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GELL. 4, 3, 3. 18, 6, 9 SERV. auct. Aen. 11, 476). VLP. reg. 10$^{tit.}$ in potestate -ove. SEN. benef. 5, 19, 1 *servus* mei -i res est (*cf. p. 254, 62 et* GLOSS. V 621, 47 ne⟨c⟩ -i dicitur liber). PAVL. coll. Mos. 16, 3, 7 ex primo secundove -o manumissus. 2 *dare, accipere sim.* -o (*potius pro dat. fin. quam pro abl. accipiendum est* [*cf. Bennet, Synt. of early lat. II 174. Hägerström l. c. 376*]): PLAVT. Curc. 494 *puellam* -o tibi dabo (617 *v. vol. V 2, 512, 34.* Mil. 23 Persa 525. 589 VARRO ling. 7, 105 rust. 2, 10, 5 CIC. top. 45 Att. 13, 50, 2 [*cf. Boot ad l.*]. 15, 26, 4 CIL IV 1789 FORMVLA Baet. [CIL II 5406] 15 LIV. 41, 8, 10 VITR. 1, 4, 12 PAVL. FEST. p. 70 SEN. benef. 3, 20, 2 interior ... pars *servi* -o dari non potest. GAIVS inst. 1, 140. 2, 59 fiduciae causa. 4, 79 ex noxali causa. *al.* EPIST. donat. Iren. [CIL VI 10247] 11 donationis mancipationisque causa. 18. CIL X 6194 neq(ue) ven(um) nec (-o) dari. *al.*). Most. 1091 poscere. Persa 525 suo periclo is emat qui eam mercabitur: -o neque promittet neque quisquam dabit. 532 accipio (*v. vol. I 313, 33. 46. 314, 3. 316, 30. adde*: FORMVLA Baet. [CIL II 5406] 3 fidi fiduciae causa. TAB. cer. Pomp. [Bruns fontes⁷ 134] 6 TAC. ann. 3, 67, 3 TAB. cer. Dac. 6 [CIL III p. 937] ext. 3 [*a. 139*] emit -oque accepit. *al.*). GAIVS inst. 1, 140 recipit. **B** *laxiore sensu et tropice*: CIC. top. 100 quod quasi -o dare debuimus. epist. 7, 30, 2 *Attici* proprium te esse scribis -o et nexo (*cf.* CVRIVS Cic. epist. 7, 29, 1 sum enim χρήσει μὲν tuus, κτήσει δὲ Attici nostri; ergo fructus est tuus, -um illius). BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16, 4 ut esset sui iuris ac -i res p. LVCR. 3, 971 vitaque -o nulli datur, omnibus usu (ARNOB. nat. 2, 27 p. 70, 20. *cf.* SEN. dial. 12, 10, 4 non -o [*B*, in -um *V*] dedit, sed commodavit. epist. 72, 7). OV. Pont. 4, 5, 40 se fore -ii (*β²*, -um *GS*, -o *Brisson.*) tempus in omne tui (tuum *β²*, *GS*, *Brisson.*). ARNOB. nat. 2, 1 p. 47, 15 numquid *Christus* ... universas opes ... possessionis suae -o vindicavit? AMBR. hex. 5, 10, 27 spatia maris sibi vindicant iure -i. ENNOD. epist. 4, 4, 3 p. 100, 18 iuri tuo ... transfundo -um iuris mei. VEREC. in cant. 1, 14 sumus -o *Aegypti* liberati.

III *de re, quae pleno proprietatis iure possidetur i. q.* ***servus, ancilla*** (GLOSS.ᴸ II Philox. MA 59 ἀνδράποδον. GLOSS. -a σώματα. ἀνδράποδα. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A μαγκιπ[ισ]ιον δοῦλον): **A** *proprie*: **1** *strictiore sensu de eis, qui in verae servitutis condicione sunt* (*de discrimine inter* -um, famulus, servus *cf.* ISID. diff. 1, 525 DIFF. ed. Beck p. 56, 6): PLAVT. Capt. 954 lepidum -um meum. Epid. 686 scelestum. Rud. 930 instruam agrum atque aedis, -a. 1395. TER. Eun. 274 (*cf.* DON. *ad l.* -um dicit puellam aut virginem). 364. VARRO rust. 1, 17, 3 -a esse oportere neque formidulosa neque animosa. 1, 18, 1 in eo modo *agri* haec -a XIII habenda: vilicum, vilicam *eqs.* (1, 18, 5. 6). 1, 19, 3 (*cf. Keil ad l.*). CIC. div. in Caec. 56 retinere. Verr. II 1, 91 -a ... abduxit (2, 46 Att. 12, 28, 3). 2, 35. 47 data esse Verri (SEN. benef. 7, 4, 2 SVET. Iul. 26, 3 IVLIAN dig. 23, 4, 21 in dotem. *al.*). 4, 9 emere (*v. vol. V 2, 61 sqq. adde*: PAVL. dig. 21, 1, 57 pr. si servus -um emit). 5, 80 -is argento veste locupletatus. 5, 126 repetunt. 5, 149 leg. agr. 2, 38 in -is, in pecore, auro *eqs.* Flacc. 49 cum ... -a vendidisset (50 off. 3, 91 *al.*). 80 -a Amyntae. Planc. 62 in -is parandis (LIV. 41, 6, 10 argento. *cf. vol. III 2011, 48*). parad. 35 *improbos* non ... ita ... esse servos ut -a, quae sunt dominorum facta nexo aut aliquo iure civili. top. 27 -um, pecudem, supellectilem. off. 3, 71 in -orum venditione. 3, 91 redhibeatur (EDICT. aed. Ulp. dig. 21, 1, 1, 1 *al.*). Att. 4, 16, 7 spem praedae ... ex -is. 5, 8, 2. 5, 20, 5 venibant (LIV. 39, 44, 3 *al.*). 11, 20, 2 reddidit (LIV. 21, 45, 7). *al.* CAES. civ. 3, 6, 1 -a atque impedimenta relinquerent *milites*. BELL. Afr. 47, 3. SALL. Iug. 44, 5 pecoris et -orum praedas ... agere. HOR. sat. 2, 7, 3 amicum -um domino et frugi (*cf. vol. VI 1457, 15*). epist. 1, 6, 39 -is locuples eget aeris Cappadocum rex. FORMVLA Baet. (CIL II 5406) 10 is fundus eaque -a fiducia⟨e⟩ essent. LIV. 3, 48, 3. 21, 60, 8 vilium -orum (39, 6, 9 coquus vilissimum antiquis -um. SEN. epist. 90, 25 PLIN. nat. 7, 54 *al.*). 24, 15, 7 *de volonibus*. 26, 34, 5 -a ... restituenda ... dominis (APVL. apol 92 GAIVS dig. 21, 1, 26 *al.*). 34, 35, 4 -um regium (36, 44, 9) publicumve aut privatum. 35, 49, 8. *al.* FEST. p. 322. SEN. contr. 2, 7 (15), 4 in plagas deterrimi -i (PS. SEN. extr. voc. 193). 10, 4, 7 integra -a. 10, 5, 19 *syn.* servum. VAL. MAX. 4, 3, 6 *al.* SEN. clem. 1, 1, 2 quos reges -a fieri ... oporteat. 1, 18, 1 *syn.* servis. dial. 2, 11, 3 -orum nostrorum urbanitas in dominos contumeliosa. 5, 19, 2 nequam -a. 5, 34, 1 pigra. 5, 37, 2 extremo -o (epist. 70, 25). 6, 10, 6 -orum ... domina (INSCR. christ. Diehl 2184). 9, 1, 8 -a et agmen servorum. 10, 13, 7 ultimo -o. epist. 15, 3 pessimae notae -a. 80, 4 condicionis extremae. *al.* PS. SEN. mon. 133 licentiosa. TAB. cer. Pomp. (Bruns fontes⁷ 134) 2. CVRT. 8, 7, 1 *opp.* ingenuis. COLVM. 1, 8, 2 socors ... genus id -orum. 1, 8, 16 ergastuli (*cf.* 11, 1, 22). PETRON. 76, 6 oneravi ... -a (*cf.* PLIN. nat. 6, 173. LABEO dig. 14, 2, 10 pr. vehenda). PLIN. nat. 9, 77. 28, 13 fugitiva. 33, 26 -orum legiones. LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 17 qui -a ... ⟨sub⟩ praeconem subiecerit. QVINT. inst. 1, 3, 14 pessima. 5, 12, 17 -orum negotiatores. 8, 3, 14 in -i redhibitione. decl. 301 p. 189, 14 numquam cupiditas tua usque ad -a descendet. 312 p. 227, 18 si res in notitia dicitur esse servulorum, torqueri -a (*cf. p. 256, 29*). 342 p. 350, 15 ut circumverteres -um. *al.* IVV. 9, 120 ut linguas -orum contemnas. 11, 173 nudum olido stans fornice -um. TAC. Agr. 31, 2 nata servituti -a (*v. totum locum*). hist. 2, 94, 2 conferre pro numero -orum ... tributum. 3, 34, 2 emptionem ... -orum. 4, 14, 2 tamquam -a haberi (*cf.* ann. 14, 31 inter -a [15, 1]). ann. 13, 31 vectigal ... venalium -orum. 14, 43 avitum. 15, 18 captiva. PLIN. paneg. 42, 3 SVET. Claud. 25, 2 Nero 11, 2. FLOR. epit. 3, 12, 5 dimicasse ... cum civibus sociis, -is gladiatoribus. TAB. aliment. Vel. [CIL XI 1147] 6, 76 pretis -orum, quae in [in]emptione eis cesserunt. ITALA gen. 36, 6 (cod. Wirc.) omnia -a (σώματα. *Vulg.* o. animam) domus suae. LAMPR. Comm. 2, 8 mulierculas ... ut prostibula -a ... contraxit. Heliog. 20, 1 ut *senatores* -a togata appellaret. FIRM. math. 5, 3, 34 -orum ac possessionum dominium (*cf.* SCHOL. Cic. Gron. D p. 315, 4 St.). AMM. 17, 12, 19 *al.* VVLG. II Macc. 8, 11 ad coemptionem ... -orum (σωμάτων). *al.* RVFIN. hist. 4, 6, 2 (ἀνδραπόδων). AVG. civ. 19, 15 p. 381, 13 D. etiamsi non est -um alterius hominis, servus est propriae libidinis. pecc. mer. 1, 35, 66 p. 66, 16 in -orum aestimatione. *al.* PALLAD. hist. mon. I 3 p. 264ᴬ substantiam ..., quae ... erat ... in -is (*p. 37, 16 B.* ἐν οἰκέταις). *et al.* *de condicionibus iuridicialibus passim agitur in* DIG. (*v. V. i. R.*), CODD. Theod. *et* Iust. (*v. indd.*), *haud raro etiam in leg. barb., ex. gr.*: DIG. 18, 7 si ita -um venierit, ut manumittatur (*cf.* PAPIN. frg. Vat. 6 VLP. dig. 40, 9, 12, 3. *et al.*). PROC. dig. 31, 48 pr. *opp.* pecuniam numeratam (*cf.* POMPON. dig. 30, 8, 2 PS. ASCON. Verr. p. 252, 17 St.). *ibid.* partus -orum (POMPON. dig. 23, 3, 18). IAVOL. dig. 24, 3, 66, 3 aestimata (38, 2, 36. *et al.*) NERAT. dig. 25, 1, 15 dotalibus -is (*v. vol. V 1, 2054, 29. 2055, 5*). IVLIAN. dig. 30, 84, 10 -a quae in eo fundo ... mea erunt. POMPON. dig. 21, 2, 34 pr. -um ... cum prostitutum fuisset (*cf.* NOVELL. Theod. 18, 1 -a ... aut ingenua corpora). 24, 1, 31, 3 quanti -a sint. MAECIAN. dig. 36, 1, 71 (69) de evictione praediorum vel -orum. SCAEV. dig. 24, 1, 58, 1 uxoris. PAPIN. coll. Mos. 4, 11 -a quaestioni tormentorum subicerentur (*cf. p. 255, 82*). dig. 6, 1, 65, 1 -um hereditarium. 34, 4, 24, 1 hortorum. VLP. dig. 3, 2, 4, 2 quaestuaria -a. 7, 1, 15, 1 -orum ... usus fructus. VLP. dig. 21, 1, 37 novicia ... veterana (*cf.* MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 3). PAVL. dig. 20, 1, 29, 1 si -a in causam pignoris ceciderunt. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 2 -is commissis. COD. Theod. 9, 7, 4, 2 in interrogatione -orum. 10, 10, 20 vaga. 16, 9 tit. ne Christianum -um Iudaeus habeat. COD. Iust. 3, 32, 10 (*a. 290*) super vernis -is. 9, 12, 10, 1 armata -a. 11, 68 tit. de agricolis et -is dominicis vel fiscalibus. LEX Visig. 12, 2, 14 liberum vel servum -um ... habere.

2 *latiore sensu* (*plerumque cum colore quodam contemptionis*): **a** *de eis, qui in principum aliorumve superiorum ministeriis sunt*: VELL. 2, 53, 2 *Pompeius* imperio arbitrioque Aegyptii -i ... iugulatus est (*cf.* CLAVD. 18, 481 Ptolemaei ... -a). SEN. dial. 5, 14, 3 (*pertinet etiam ad B 1*) animo magis quam condicione -um (*de satellite quodam regis Persarum; cf.* CVRT. 5, 9, 9. APVL. mund. 26 p. 348 -a [*Ps. Aristot. 6 p. 398ᵃ, 30* δοῦλοι] regalia). *de angelo*: PS. AVG. serm. cod. Guelf. ed. Morin app. 1 p. 168, 67 caeleste -um. *de familia pauperum Christianorum*: ENNOD. epist. 8, 5, 1 p. 203, 16. **b** *de eis, qui in victoris potestate sunt*: TAC. ann. 2, 2, 2 -um Caesaris tot per annos servitutem perpessum. APVL. met. 4, 24 rapinae praeda et -um effecta. **c** *de libertis* (*ob priorem servitutis condicionem*): TAC. hist. 2, 57, 2. 3, 47, 1. PLIN. epist. 8, 6, 14 honores fastidiosissimi -i. LAMPR. Alex. 66, 4. CLAVD. 18, 212 iure sepultum -um. 19, 30. 20, 56.

B *in imag. et translate* (*add. dat.: l. 62*): **1** *de hominibus*: **a** *de eis, qui ad hominum obsequia parati sunt*: PVBLIL. P 22 populi est -um, quisquis patriae est utilis. LIV. 10, 37, 11 -a nobilium, tr. pl. SEN. contr. exc. 5, 2 uxoris. suas. 6, 12 et Pompeius illum (*sc. Ciceronem*) et Caesar subiecerunt: veteranum (*cf. supra l. 32*) -um videtis. 7, 6 Lepidus ... utriusque collegae -um. SEN. benef. 3, 28, 4 gulae servus et ... adulterarum commune -um. dial. 5, 14, 3 *v. supra l. 42.* epist. 47, 17 pantomimorum. CVRT. 10, 8, 3 Meleagri. APVL. met. 3, 22 *puellae amatae*. LAMPR. Alex. 23, 5 eunuchorum. HEGES. 2, 8, 2 pauperioribus ... tyrannum ..., -um ditioribus. PRVD. apoth. 408 Christi. AVG. in psalm. 70 serm. 2, 9. serm. ed. Mai 82, 1. MAR. MERC. Conc.ˢ I 5 p. 54, 6 (παιδαρύλλιον). **b** *de eis, qui rebus toti dediti sunt, serviunt*: VAL. MAX. 9, 4 ext. 1 titulo rex insulae, animo pecuniae miserabile -um. SEN. epist. 65, 21 corporis (AVG. serm. 162, 4). PETRON. 68, 7 omnis musae -um. PRVD. perist. 14, 30 ludibriorum. AVG. serm. 168, 4, 4. 177, 2$^{med.}$ avaritiae (EVGIPP. Sev. 3, 2 *syn.* ancillam). serm. ed. Mai 139, 3 criminum. FAVST. REI. epist. 5 p. 186, 3 voluptatum. ENNOD. opusc. 2, 79 p. 312, 7 -a terrena (*ibid.* servos ventris). *i. q. obnoxius, addictus*: PRVD. ham. 128 gehennae (PETR. CHRYS. serm. 123 p. 536ᶜ *syn.* inferni vernulam. *cf.* ENNOD. opusc. 2, 9 p. 290, 11 -a tartari et liquido satanae ministri). COD. Theod. 10, 10, 30 pr. poenae. ENNOD. carm. 2, 66, 2 pelagi. epist. 2, 19, 17 p. 64, 4 mortis. opusc. 2, 68 p. 308, 24 famis. **2** *de rebus* (*in prosopopoiia*): **a** *de rebus hominum usui destinatis*: PLAVT. Stich. 210 me -a miserum adfecerunt male, potationes ..., cenae *eqs.* (*cf. Ussing ad l.*). SEN. epist. 74, 17 *bona externa* -a nostra esse, non partes. AVG. in psalm. 145, 3. **b** *de rebus rerum ministris*: TERT. resurr. 63 p. 124, 8 *anima* habet -um suum, carnem (*cf. vol. VI 269, 5*). PELAG. in Rom. 6, 6 p. 50, 15 fiat iustitiae -um corpus.

deriv.: mancipiolum.

***mancipo** (mancupo), -āvi, -ātum, -āre. [*a* manceps. *J. B. H.*]
de originatione (*cf. p. 257, 11*): EVTYCH. gramm. V 487, 2 cum no-

[*Vittinghoff-R.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

minibus ... composita verba ... maxime excludentia i, quam in simplici verbo ante o habuerunt, ... mutant coniugationem ut ... -o ..., licet possunt haec, quasi a nominibus manceps ... venientia, iure primae esse. GLOSS.^{L} II Abav. MA 4 -are quasi manu capere. *scribitur* -up-: CIL VI 11307/8. 27988. *depon.?*: PS. HIER. expos. in Matth. (Migne 30) p. 542^{B} se diabolo -atur. *de notione*: GAIVS epit. 1, 6, 3 -at hoc est manu tradit (GLOSS.^{L} I Ansil. MA 546. *cf.* III Abstr. MA 27). GLOSS.^{L} II Abav. MA 45 -atur vincitur, coniungitur, sociatur (*cf.* V Abba MA 98 Aa M 98. 99 coniungitur, traditur seu liber[t]atur). Philox. MA 60 -at καταγράφει. III Abol. MA 38 -tus vinctus. 41 -at manu captum adducit. V Abba MA 99 -are (-ari?) deservire. GLOSS. -are mancipium facere, in servitutem redigere. -vit subdidit. *al.* NOT. Tir. 44, 20. *legitur inde a* PLAVTO (*v. infra l. 23; exempla posteriorum poëtarum v. l. 24. 40. 84. p. 258, 25. 48. 56*); *omnes locos dedi usque ad* APVL., *unde magis magisque crebrescit (plerumque sensu tralaticio); in* DIG. *interpol. Iust. vv. aliae (praecipue* tradere) *substituuntur (v. Heumann-Seckel, Handlex. s. v.).* [*in codd. saepius variatur c.* emanc- *e. g.* TRYPH. dig. 37, 15, 10. *cf. etiam l. 61 et vol. V 2, 442, 69.*]

A ***proprie in actibus iuris***: **1** *i. q. alienando res venales, mancipia sim. ita tradere, ut alterius propria fiant, in alterius dominium transferre,* **vendere** (*plerumque technice sc. per aes et libram; latiore sensu de usu: l. 25*): PLAVT. Curc. 496 alienos -atis, *lenones*, alienos manu emittitis. HOR. epist. 2, 2, 159 si proprium est, quod quis libra mercatus et aere est, quaedam ... -at usus (SCHOL. usus possessorem facit). ASCON. tog. cand. p. 66, 2 St. quod propter aeris alieni magnitudinem praedia -arit (GAIVS inst. 1, 121 p.... absentia solent -ari. 2, 63 *marito* dotis causa). TAC. ann. 1, 73, 2 obiciebat ..., quod venditis hortis statuam Augusti simul -asset. 2, 30, 3 -ari singulos *servos* actori publico (*cf. l. 33*) iubet (VLP. reg. 1, 16 si civis Romanus ... s. emerit isque traditus ei sit neque tamen -tus ei. *al. cf. etiam l. 49*). PLIN. epist. 7, 18, 2 pro quingentis milibus nummum ... agrum ... longe pluris actori publico (*cf. l. 30*) -vi. GAIVS inst. 2, 26 si neque -ta neque in iure cessa sit res mancipi (*cf.* 2, 41. 204 *opp.* tradiderit [PAVL. frg. Vat. 311]. *et al.*). 2, 29. 33 *usus fructus* in -anda proprietate detrahi potest *eqs.* (*cf.* VLP. frg. Vat. 80). 2, 104 familiam. *al.* VLP. reg. 19, 6 res mobiles non nisi praesentes -ari possunt *eqs.* PAVL. sent. 1, 13^{A}, 4. frg. Vat. 310 donationis causa (CIL VI 10219, 10 monimentum ... vendere ... vel d. c. cui -are. XIV 368. XIV suppl. Ost. 4865, 18). *al.* CYPR. GALL. lev. 243 domum. CIL V 4489, 4. 10 agellu(m). VI 10239, 4 hortulos (*syn.* mancipio daret). 27988, 7 monumentu(m) ... donavit ... -vitque sestertio nummo uno (*cf.* 25165). *al.* **2** *i. q. liberorum personas, quae in patris (mariti) manu sunt, emancipando in manum alterius* **tradere**: FEST. p. 277 remancipatam Gallus Aelius esse ait, quae -ta sit ab eo, cui in manum convenerit (*cf.* GAIVS inst. 1, 118 *in matrimonio coemptionali*). PLIN. epist. 4, 1, 2 (*v. vol. V 2, 444, 1*) *filium* (*cf.* GAIVS inst. 1, 117 -ari ... eodem modo possunt, quo etiam servi -ari possunt. 1, 132 -at pater filium alicui ..., iterum ..., tertio [*cf.* 1, 135. 4, 79 epit. 1, 6, 3. 4 VLP. reg. 10, 1]. 1, 141 ex noxali causa. VLP. reg. 10, 1. PAP. Meyer Juristische Pap. 9, 14 *filiam*). GAIVS inst. 1, 118^{a} et a parentibus et a coemptionatoribus -antur (*cf.* 1, 166^{a} VLP. reg. 11, 5). 1, 123 -ti -taeve servorum loco constituuntur. 1, 162. **3** *in universum de formis, condicionibus sive vendendi sive emancipandi*: FEST. p. 265 in -ando ... asse tangitur libra. GAIVS inst. 1, 120. 121. PAPIN. frg. Vat. 329 sub condicione ... non recte ... -atur.

B ***translate***: **1** *de obsequio, deditione suae ipsius voluntatis i. q.* **dedere**, *devincire, obligare, mediopassive i. q. quasi mancipium alteri se subdere,* **servire**, *obnoxium, obstrictum esse*: **a** -ari, esse -tum (*saepe adi.*): **α** *alicui*: SEN. contr. exc. 9, 5 veneficae -tum (*contr. 9, 5 [28], 8* emanc-). APVL. met. 2, 10$^{extr.}$ ego tibi mutua voluntate -ta sum. 3, 19 in servilem modum addictum atque -tum. DON. Ter. Eun. 886 captum ... ac -tum virgini. LVCIF. Athan. 1, 19 p. 101, 6 deo (*cf.* AVG. c. Cresc. 3, 64, 71 Christi ... nomini. *aliter p. 258, 34*). **β** *alicui rei* (*c. ger.: l. 68*): TAC. hist. 2, 71, 1 luxu et saginae -tus emptusque. TERT. adv. Marc. 2, 23 p. 366, 15 Salomon ... idolis (PACIAN. paraen. 5 p. 108. PS. RVFIN. in Os. 4, 8 p. 985^{B} colendis i. *cf.* LVCIF. moriend. 11 p. 309, 2 idololatriae. *et al.*). CYPR. laps. 12 p. 245, 13 census sui servi nec ad pecuniam domini sed magis pecuniae -ti. *al.* ARNOB. nat. 6, 2 p. 215, 16 perturbationibus. 7, 36 p. 269, 31 numina ... animorum adfectibus -ta esse atque obnoxia. LACT. inst. 1, 9, 1 vitiis (PELAG. in Phil. 3, 20 p. 410, 6 *al.*). PS. ATHAN. ad mon. 3 p. 73^{D} his ... actibus -tus (*praecedit* deditus). AMBR. epist. 22, 17 publicis ... obsequiis. AMBROSIAST. in Rom. 3, 13 malis. TRACT. Pelag. p. 31, 31 moribus. PELAG. in I Cor. 7, 34 p. 169, 3 COD. Theod. 1, 16, 9. *et al.* *de re personata*: PETR. CHRYS. serm. 156 p. 613^{C} stellam ... *magus* iudicat esse conservam, quam cernit taliter suis obsequiis -tam. **γ** sub *aliqua re*: PETR. Fulg. Rusp. epist. 16, 6, 15 *Adam* sub peccati servitio -atur.

b se -are: *alicui* (*cf. etiam l. 6*): TERT. adv. Iud. 1 p. 702, 26 Oe. *Iudaei* Babali se -bant. ARNOB. nat. 2, 32 p. 74, 19 dedidimus et -vimus nos deo (FAVSTIN. trin. 7, 7 p. 37^{A} se eidem [*domino*] -ant proposito serviendi. RVFIN. Orig. in num. 10, 1. 11, 8. *et al. cf. l. 64. p. 258, 18*). IVVENC. 2, 346 seseque domumque -at *Christo* (AMBR. Hel. 20, 75). RVFIN. apol. Orig. praef. p. 547^{A} *Origeni* tamquam ... discipulos. *alicui rei*: PS. VARRO sent. 152 philosophiae. ARNOB. nat. 2, 39 p. 79, 25 ut *animae* ... servitutis opprimerent et -rent se iugo. LACT. inst. 6, 22, 5 *corpori* (*cf. l. 19*). LVCIF. reg. apost. 3 p. 42, 24 idolis (Athan. 2, 28 p. 199, 2. *et al.*). AMBROSIAST. in Rom. 7, 14 p. 112^{B} morti. 7, 20 peccato. HIER. hom. Orig. in Luc. 4 p. 25, 22 ministerio. RVFIN. Orig. in num. 10, 1 p. 70, 29. *et saepe.* *elliptice*: CANON. Dionys. Exig. p. 29, 17 St. si tale quid agere temptaverit et se huiusce modi -arit (*p. 676^{A} Mansi* ἢ ἐπιδοίη ἑαυτὸν πράγματι). *de re personata*: ENNOD. dict. 1, 4 p. 424, 7 meritis, quibus se -verit oratio. in (ad) *aliquid*: RVFIN. Basil. hom. 2, 4 in discipulatum. CANON. Migne 56, 888^{B} ad accendenda ... luminaria.

c *aliquid* (*partes corporis, affectus, instituta hominum*) -are (*alicui rei [c. ger.: l. 20] vel alicui.* ad *c. ger.: l. 23*): APVL. met. 9, 14$^{extr.}$ stupro corpus. Plat. 2, 7 religiositas deum honori ... -ta. TERT. idol. 12 p. 44, 3 superstitionis ... deis ... -tae (*cf.* adv. Marc. 5, 11 p. 619, 21). VITA Cypr. 7, 14 fides divinis admonitionibus -ta (*syn.* dicata). 19, 2 deo -ta devotio. LACT. inst. 2, 17, 12 spiritibus impuris animas (4, 25, 9. 6, 23, 20 a. suam corpori [ira 24, 8. *cf.* inst. 6, 1, 7 sensum ... c.]. SYMM. epist. 9, 45 [42] animum recensendae paginae. BACHIAR. fid. 4 p. 1030^{B} passionibus. *al. sim.*: RVFIN. hist. 2, 17, 19). CLAVD. DON. Aen. 7, 805 p. 108, 8 manus femineas virili studio. RVFIN. hist. 6, 27 tempus ad audiendum eum -bant (προσανέχοντες). PS. RVFIN. in Os. 11, 8—9 p. 1019^{B} vitam suam philosophiae (*cf.* PRVD. cath. 11, 39). PAVL. NOL. epist. 45, 1 p. 380, 11 diem ... operi. AVG. c. Iul. 4, 3, 16 *al.* CASSIAN. conl. 21, 33, 2. ENNOD. dict. 8, 12 p. 449, 12 ingenium doctori. *al.* FVLG. RVSP. epist. 12, 4, 11 p. 385^{B}. CASSIOD. var. 2, 3, 3 litterarum ... studiis dedicatus ... disciplinis -vit aetatem. *et al.*

2 *de commutatione condicionis personarum alienarum aut rerum i. q.* **subdere**, *tradere, addicere, destinare, dicionis facere, in potestatem redigere, pass. i. q. quasi mancipium fieri vel esse*: **a** *aliquem (corpus, animam alicuius; c. ger. praed.: infra l. 62)*: *alicui*: TERT. apol. 21, 2 deo (24, 1. LACT. inst. 5, 3, 26 subicis et -as ... deo). VOPISC. Prob. 4, 1 cum ... manu, quam nobis Artabassis Syr[i]us -vit (*i. permisit*). AVG. in euang. Ioh. 62, 1 panis ..., per quem *Iudas* -retur diabolo (*cf.* c. Iul. 4, 3, 17 *al.*). SALV. epist. 4, 11 coniugi. *alicui rei* (*bestiis; larvis: l. 56*): CYPR. mort. 14 p. 306, 3 gehennae ignibus (PS. ORIG. tract. 18 p. 192, 8 RVFIN. Orig. princ. 1 praef. 5 *animam*. FAVST. REI. grat. 2, 12 p. 96, 6 *syn.* addicendos. *et al.*). PRISCILL. tract. 6, 111 p. 81, 11 patriarcharum numeris -ti (*i. adiuncti*). SCHOL. Stat. Ach. 1, 263 custodiis (VEG. mil. 3, 6 p. 76, 1 COD. Theod. 9, 3, 4. *et al.*). PS. AMBR. act. Seb. 20, 75 corpus eius Tiberino gurgiti (*cf.* GREG. TVR. Iul. 1 p. 564, 15 sepulturae). AMBROSIAST. in Rom. 4, 19 p. 88^{A} dei dominio. 13, 13 tenebris. 15, 20 aliis dogmatibus populum. HIER. in Ioel 2 p. 965^{A} officio. *al.* PELAG. in I Cor. 10, 20 p. 184, 10 servitio. VVLG. num. 4, 27 oneri. PS. RVFIN. in Am. 9, 2—4 p. 1098^{D} dominationi barbarae. PRVD. perist. 10, 44 vinculis. 10, 475 tartaro. AVG. nupt. et concup. 1, 20, 22 iuri *diaboli* (GREG. M. dial. 2, 16 *al.*). *al.* MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 69, 44 gehennae (ENNOD. opusc. 2, 115 p. 322, 18 [gehenna *var. l.*]). COD. Theod. 6, 29, 1 carcerum tenebris. 10, 11, 1 praemio (*an est abl.?*). 16, 5, 54, 7 exilio. *saepe.* OROS. hist. 4, 16, 9 militiae. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 33 p. 717^{D} evangelio. PETR. CHRYS. serm. 79 p. 423^{A} *syn.* addicuntur. COD. Iust. LEX Visig. *et al.* *adde*: VICT. VIT. 2, 16 presbyteros ... bestiis. INSCR. christ. Diehl 1629, 7 post -atur larvis (*Büch.*, -tura arvis *cod.*) umbrisque traditur imis. *pro subi. est res (causative)*: AMBR. Iac. 1, 3, 12 quod te ... Evae culpa -verit servituti, ... redemerit te Christus. PS. AVG. quaest. test. II nov. 19 p. 458, 12. COD. Theod. 15, 7, 4 quas *mulieres* necdum ... legis reverentia suae fidei -vit (*cf. 15, 7, 9* vindicarit). NOVELL. Theod. 15, 1, 3. FVLP. RVSP. ad Thras. 3, 30 ut peccatoris mors ... animam inferno torquendam protinus ... -ret. *c. praepp.*: MARCELL. auct. chron. II p. 107, 542, 2 Gothi ... Totilam in regnum -arunt (*i. constituerunt*). CASSIOD. in psalm. 51, 5 p. 375^{A} poena ingens est ... in perpetuis ignibus (*cf. l. 39*) -ari. GREG. TVR. Franc. 3, 15 Attalus ad publicum servitium -tus est. *aliqua re i. q. obligare, devincire, afficere* (*cf. l. 51. 52. 84*): COD. Theod. 8, 7, 14, 1 militia, qua sunt ... -ti. PAVL. Faust. Rei. epist. 4 p. 182, 3 utrum anima ... custodia aliqua -etur an carcere clausa teneatur.

b *aliquid*: *alicui* (*add. dat. fin.: l. 74*): [CIC. Cato 38 *v. vol. V 2, 445, 28*]. APVL. met. 2, 29$^{extr.}$ nuptae peremptus artibus ... torum tepente⟨m⟩ adultero -vi (*i. concessi*). TERT. coron. 6 p. 429, 9 Oe. conditionem certis usibus homini (*cf.* spect. 2 p. 2, 25). idol. 1 p. 31, 3 daemoniis ... idola (HIER. epist. 14, 5, 2). spect. 4 p. 6, 11 diabolo *spectacula*. HIER. hom. Orig. in Luc. 37 p. 217, 20 locus sacerdotibus. AVG. serm. ed. Mai 82, 1 ut sibi hominis -ret obsequium *diabolus* (MART. CAP. 4, 330 Socratis sibi ... amplitudinem). ENNOD. opusc. 10, 8 p. 421, 10 facem tibi, domine, -amus. *al.* *de re personata*: CLAVD. DON. Aen. 10, 850 p. 396, 19 totum sibi (*cf. l. 77*) orbitatis duritia -vit. *alicui rei*: FIRM. math. 4, 4, 1 vita ... maximis periculis -ta. POTAM. tract. 1 p. 1413^{A} contraria contrariis -antur. PRISCILL. tract. 6, 96 p. 72, 14 novum *testamentum* animae institutioni (institutione [*cf. l. 67*] *cod.*) -atur. SYMM. or. 2, 12 quorum salus -ta est

[Vittinghoff-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

beneficiis tuis. 2, 24 rem p., cui amnes incogniti -antur. FVLG. aet. mund. 6 p. 149, 27 petra legalibus titulis -ta. 11 p. 167, 17 Roma . . . turpi -ta principio. AMBR. hex. 4, 1, 4 *sol* labori (*syn.* subiectus, subditus). AMBROSIAST. in II Tim. 2, 22 voluptates . . . illecebris. HEGES. 2, 8, 1 HIER. praef. Vulg. Tob. *al.* GENNAD. dogm. 73 basilicas . . . divino cultui (*cf.* VICT. VIT. 1, 9. 15). PS. AVG. coll. c. Pasc. 3 effectui (*v. vol. V 2, 133, 53*). COD. Theod. 2, 8, 19, 1 dies otio. 12, 1, 6 praediis . . . civitati -andis (*syn.* confiscandis). *al.* ENNOD. epist. 8, 40, 2 p. 226, 8 *al.* CASSIOD. var. 2, 31, 4 templa . . . subversioni. *et al.* *pro subi. est res*: AVG. civ. 14, 19 p. 43, 13 D. genitales corporis partes . . . libido suo iuri (*cf. p. 258, 49*) . . . -vit. *c. praepp.*: APVL. met. 10, 8 -atur potestas capitis in manum carnificis. RVFIN. Orig. in gen. 2, 1 p. 25, 4 quod inferior regio . . . ad huiuscemodi necessitates -ta sit . . ., superior . . . pabulis deputetur (ἀπετέτακτο). *subaudiendo dat. i. q. dicionis suae facere, occupare, potiri*: SYMM. or. 2, 6. 19 *Alamanniam* exercitus et -are novit et claudere. *bestias*: SOL. 20, 7 ita capitur *alce*: alioquin difficile est eam -ari. *p. p. p. pro adi.* (*cf. p. 257, 60*) *i. q. famulus*: TERT. anim. 33 p. 357, 29 omnia *animalia* famula sunt hominis, omnia subiecta, omnia -ta. *singulariter*: COD. Iust. 10, 57 (56) qui -tum (*i. 'sibi vindicatum' an 'in persona mancipis redemptum'?*) suo nomine vectigal a fisco conducunt (*cf.* mancipatum *p. 253, 70*).

deriv.: mancipariu s. mancipatio. mancipator. mancipatum. 2. mancipatus. *Vittinghoff-R.*

(manco), **mancātum**, (-āre). *a* mancus. LEX Sal. 29, 2 (*v. vol. V 2, 445, 44*). 29, 4 si . . . polix -tus (*i. debilitatus*) pependerit. 29 add. 4 (2 G.) si . . . pedes capulatus fuerit et ibidem -tus (mancus *H*) tenuerit.

manculor *v.* manticulor. **mancupium, mancupo** *v.* mancip-.

mancus, -a, -um. [*a* manus (*ut* peccare *a* pes, *peccus: *sc. 'qui vitio manus laborat') derivat de Saussure, Recueil des public. scient. 599. J. B. H.*] ISID. orig. 10, 180 -us, manu ancus (*cf. l. 49. 51. 57*). GRAMM. suppl. 232, 4 caecus, -us et perfectus . . . minime comparantur. *de signif.*: VLP. dig. 21, 1, 12, 3 si *quis* inbecillitate dextrae validius sinistra utitur, . . . hunc non scaevam, sed -um esse dicimus. NON. p. 141, 10 -um: debilem (*cf. l. 49*). GLOSS.^L II Philox. MA 61 -us χυλλός (*cf.* AN 32 ancus -us κυλλός, λορδός). Corp. M 8 -us anhendi (*anglos.*). GLOSS. ἀριστερόχειρ -us scaevus (*Büch.*, secus *trad.*). claudus. [*it.* manco, *francog.* manc, *hisp.* manco. *M.-L.*] [*dub.*: Ov. hal. 2 vitulus sic -a (*Vollmer*, manuq; *cod.*, namque *Sann.*) minatur.]

1 *proprie i. q. manu mutilus vel debilitatus* (*cf. Müller-Graupa, Glotta 19, 1931, 55 sqq.*), *latiore sensu* (*l. 52 et 54*) *i. q. virium expers, debilis, imbecillus* (*add.* ad: *l. 44; dat.*: *l. 48*): PLAVT. Merc. 630 (*trop.*) ad mandata claudus caecus mutus -us debilis. LVCIL. 332 quod deformis senex arthriticus ac podagrosus est, quod -us miserque. CIC. Rab. perd. 21 Q. Scaevola confectus senectute, . . . -us et membris omnibus captus ac debilis. HOR. epist. 2, 2, 21 dixi me . . . talibus officiis (*sc. scribendo*) prope -um (*cf.* PORPH. *ad l.* hoc est ad scribendum debilem. et bene '-um' quod vitium manus est). OV. fast. 3, 826 licet . . . manibus conlatus Epeo sit prior, irata Pallade -us erit. LIV. 7, 13, 6 -orum ac debilium ducem (*praecedit*: exercitum . . . sine manibus). 8, 31, 4 non inermes, non -i milites. SEN. contr. 10, 4, 2 familiam semivivam, tremulam, debilem, caecam, -am, famelicam. SEN. benef. 7, 18, 1 remittere -o pilam. dial. 5, 28, 3 multos iracundia -os, multos debiles fecit. epist. 66, 53 confecit bellum *Mucius* inermis ac -us et illa manu trunca reges duos vicit. IVV. 3, 48 (*in imag.*) tamquam -us et extinctae . . . dextrae. ITALA Matth. 18, 8 (cod. e) clodum aut -um (κυλλόν, *Vulg.* debilem). HIL. in Matth. 12, 7 hi . . . curantur in -o (*cf. 12, 6* hominem aridae manus [*pertinet ad Vulg. Matth. 12, 10 sqq.; item* SEDVL. carm. pasch. 3, 183 op. pasch. 3, 15]). RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 5, 3 caecos et claudos et -os et debiles. GREG. TVR. Mart. 2, 26 (*v. totum l.*). INST. Iust. 4, 3, 9 *homo* claudus aut luscus aut -us. LEX Sal. 29, 9 (*in add. 2. 3*). VEN. FORT. vita Germ. 28, 82 -a altera *mulier*, palma digitis adfixa. 45, 125 quaedam . . . muta, cloda vel -a. *nota*: MIRAC. Theclae 9 p. 173, 13 bracchium tumentem atque -um.

2 *translate i. q. mutilus, imperfectus, virium expers, infirmus, inutilis*: CIC. Mil. 25 -am ac debilem praeturam. fin. 3, 30 *philosophi* -am fore putaverunt sine aliqua accessione virtutem. off. 1, 153 cognitio contemplatioque rerum naturae -a quodam modo atque inchoata sit. HOR. sat. 2, 7, 88 in quem (*sc. sapientem*) -a ruit semper fortuna. VEG. mil. 3, 18 p. 103, 15 sinistra pars *exercitus* velut -a in acie consistit. 3, 20 p. 108, 7 quasi -us impetus. PRVD. apoth. 619 contraxisse pedes lateris -o ordine cancrum. AVG. in acad. 2, 13, 30 p. 44, 25 disputatio . . . -a. *n. sg. pro adv.*: PRVD. perist. 2, 231 errorque -um (*codd. plurr.*, -us *M*) claudicat.

adnominationes (*cf. Wölfflin, Ausgew. Schr. 266. 271*) *v. l. 44. 46.*

deriv.: mancaster. mancatus. *cf.* emanco. *Bachmann.*

? **manda** deceptio vel fraus GLOSS.^L III Abstr. MA 28 I Ansil. MA 561 (*cf.* menda).

mandalia (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 119⁵*) *v.* magd-.

mandalus, -ī *m.*, μάνδαλος. *i. q. repagulum*: GLOSS. κάτοχος. κατοχεύς. GLOSS.^L I Ansil. MA 562 mandulus genus clausurae ostii (hortii *codd.*).

mandātārius, -ī *m.* *a* mandare. GLOSS. I p. 298 adsertorem -um. *qui mandata alicuius exequitur*: LEX Visig. 2, 2, 4 ut . . . aut per se aut per -os suos presti sint in iudicio. *in graecis recipitur* (*cf. Preisigke, Wörterb. s. v.; Meinersmann, Lat. W. in gr. Pap. 35*): PAP. Wessely Stud. X 251 B 8 Rainer Q 520 (*s. VI*).

mandātēla, -ae *f.* [*a* mandare; *cf.* tutela. *J. B. H.*] PRISC. gramm. II 120, 9 mandatum, mandati, -a. GAIVS inst. 2, 104 (*in formula*) familiam pecuniamque tuam endo -a tua (*V*, tutela *Huschke*) custodelaque mea ⟨esse aio⟩.

mandātio, -ōnis *f.* *a* mandare. [IVLIAN. dig. 41, 1, 37 pr. -e *habet F¹ pro* traditione]. CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 26^A -o supervenientium catholicorum, qui non subscripserunt.

mandātīvus, -a, -um. [*a* mandare, *cf.* imperativus. *J. B. H.*] DIOM. gramm. I 339, 16 quem sermonem (*sc. imper. q. d. fut.*) nonnulli censuerunt -um potius quam imperativum dici *eqs.* (*cf.* GRAMM. suppl. 166, 11).

***mandātor**, -ōris *m.* *a* mandare. GLOSS. ἐγχειριστής. ἐντελλόμενος. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 448, 3 B. -es. pollicitatores praesentiae. *recipitur in graecis* (*cf. Dötlling, Flexionsformen 76; Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. 35*): NOVELL. Iust. 4, 1. 136 pr. PAP. Florent. III 384, 16 sqq. CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 10 p. 81, 20 *al.* [*falso trad.*: AMBR. epist. 13, 3 (*v. adn.*).]

qui mandatum dat (*c. gen. obi.*: *l. 26. 27. 34 al.*): **1** *generatim*: TERT. adv. Marc. 3, 2 p. 378, 11 nec missus credetur, quem numquam -r designavit *eqs.* (*cf.* 3, 4 p. 380, 14). AVG. c. Faust. 22, 21 p. 610, 19 *deum* -em praecepti et damnatorem delicti. in psalm. 118 serm. 22, 2^extr. erit . . . praemium custoditi mandati huius ipse -r. ALC. AVIT. epist. 38 p. 67, 13. **2** *speciatim in iure*: **a** *in universum*: AFRIC. dig. 34, 2, 2. GAIVS epit. 2, 9, 20 is cui mandatur, . . . -i tenetur obnoxius. dig. 3, 3, 46, 7 *al.* PAPIN. dig. 3, 2, 20 non . . . qui exhortatur, -is opera fungitur. *al.* PAVL. dig. 17, 1, 22, 11 renuntiari *mandatum* . . . ita potest, ut integrum ius -i reservetur *eqs.* 17, 1, 26 pr. inter causas omittendi mandati etiam mors -is est (*cf.* 17, 1, 58 pr.). 17, 1, 46. 29, 5, 6 pr. caedis -r (sent. 5, 23, 10). COD. Iust. 9, 2, 5 (*a. 241*) facti. BOETH. in top. Cic. 6 p. 379, 8 inter -em susceptoremque negotii. **b** *qui mandatum pecuniae credendae alicui dat*: SCAEV. dig. 17, 1, 60 pr. creditor -em convenit. PAPIN. dig. 46, 1, 52, 3 plures eiusdem pecuniae credendae -es. 46, 3, 95, 10. 11. VLP. dig. 4, 4, 13 pr. 14, 6, 9, 3 fideiussori . . . et -i (17, 1, 10, 11 *al.* DIG. 46, 1 NOVELL. Valent. 12, 1 COD. Iust. *saepe*). 17, 1, 12, 14. 17, 1, 28. PAVL. dig. 17, 1, 58, 1 creditori suo -em dedit *eqs.* 17, 1, 59, 4. 5. 46, 1, 71 pr. *al.* MOD. dig. 46, 1, 41, 1 COD. Iust. 4, 26, 9 (8) *al.* **c** *qui ad nomen deferendum aliquem subornat*: SVET. Tit. 8, 5 inter adversa temporum et delatores -esque (amend- *var. l.; Ihm*) erant ex licentia veteri. CALL. dig. 49, 14, 2, 5 ut -r . . . perinde atque si ipse detulisset, puniretur. 49, 14, 2, 6. 23 -em causae. MARCIAN. dig. 49, 14, 22, 3. 49, 14, 24 non tantum delator punitur . . . sed et -r. NOVELL. Valent. 35, 1.

f. **mandātrix**, -īcis: CLAVD. 8, 236 *mentem* alta capitis fundavit in arce *Prometheus* -em operum prospecturamque labori.

deriv.: mandatorius. *graece*: μανδατόρισσα (CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 40 p. 203, 22). μανδατορεύω (NOVELL. Iust. 4, 1). *comp.*: ἀλληλομανδάτωρ (PAP. Hamb. 23).

mandātōrius, -a, -um. *a* mandator. *i. q. ad mandatorem pertinens*: COD. Iust. 8, 40, 19 (*a. 293*) fideiussorio sive -o . . . nomine (8, 40, 22. *cf.* 4, 29, 15 [*a. 294*]). CONC.^S I 5 p. 364, 16 hoc -um diploma (τοῦτο τὸ ἐντολικόν) instruximus. *n. pro subst.* **mandātōrium**, -ī. *i. q. scriptum, quo mandatum, alicui defertur*: RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 63, 1 (*a. 431*) -um (ἐντολή) synodi Orientalis ⟨Iohannis⟩ episcopi . . . ad legatarios suos. p. 63, 19 vobis -um (ἐντολικόν) fecimus. p. 63, 37 subscripserunt huic -o (ἐντολῇ) universi . . . episcopi.

mandātrīx, -īcis *v. l. 48*.

abl. et dat. (*p. 261, 3*) ***mandātū** *m.* *a* mandare. *passim variat lectio* mandato. *notatur* (*sec. interpretationem Momms.*) d(ivino) m(andatu): CIL VIII 962. 969. 1296 INSCR. Afr. Gsell I 2107 (*v. adn.*). INSCR. RevA. 1930, 2 p. 349 n. 44 (*Afr.*). [*dub.*: INSCR. BullADalm. 1911 p. 61, 4430^a -u (*an* mandatu(m)?) *titulum* posui.]

abl. -u *meo, alicuius i. q. iussu* (*in rebus privatis et publicis*): CIC. Caecin. 19 emptorem *fundi* . . . fuisse -u Caeseniae. Sull. 65 -u (*T*, -o *cett.*) Sullae. epist. 2, 11, 2 -u (-o *GR*) meo. TAB. cer. Pomp. (CIL IV suppl.) 30, 6 (*a. 57*) scripsi roga⟨tu et⟩ -u Abasc⟨anti⟩. VELL. 2, 94, 3 VAL. MAX. 3, 1 ext. 1. LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 31 iussu -uve *imperatoris* (ACT. lud. saec. Sept. Sev. 3, 19). DECRET. decur. Aquil. Ital. (CIL V 875) 9 -u principis. Tergest. (CIL V 532) 2, 35 -u nostro. SVET. Iul. 7, 1 DIG. 47ter. AMM. ex -u: LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 7 ex voluntate auctoritateve iussu (*cf. l. 73*) -uve *imperatoris* (CIL VIII 20707 ex volunta⟨te fr⟩atris . . . -uque). GAIVS inst. 3, 156 de tua sententia, non ex meo -u. dig. 44, 7, 5 pr. (*opp.* sine -u). CALL. dig. 41, 1, 59 VLP. dig. 43, 19, 3, 7 MOD. dig. 22, 3, 15 SCHOL. Cic. Bob. p. 139, 27 St. INSCR. Dessau 9504. sine -u: GAIVS dig. 44, 7, 5 pr. (*cf. l. 79*). VLP. dig. 3, 3, 35 pr. PAVL. dig. 17, 1, 58 pr. MOD. dig. 3, 3, 63 sine speciali (*cf. p. 261, 1*) domini -u. *alia*: IVLIAN. dig. 44, 2, 25, 2 alia . . . res facta est interveniente -u. MARCELL. dig. 17, 1, 49 de iure evictionis et de -u (*P^a*, -o *cett.*, *om. F*)

[*Vittinghoff*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quaesitum est (*cf.* PAVL. dig. 4, 4, 26 si de speciali -u dubitetur). TERT. bapt. 10, 2 p. 209, 8 divinum . . . baptismum *Iohannis* fuisse, -u tamen non et potestate. *dat.*: APVL. met. 10, 24 -u fratris obsequens.

1. mandēla *v.* mantele. ? **2. mandela** urna GLOSS. II 587, 3 (*v. Thes. gloss.*). *Vittinghoff.*

mandibula, -ae *et* (*saepius*) **mandibulae,** -ārum *f.* [*a* mandere. *J. B. H.*] *de formis: in* GLOSS. *saepe scrib.* -ola. *per confusionem vocum significatione affinium* mala (*sc. maxilla*) *et* mola (*sc. dens molaris*) *depravatur in formas* molibola (GLOSS. IV 118, 39 V 507, 29) *et* malivola (GLOSS.^{L} III Abstr. MA 15); *cf. Landgraf, ALL 9, 1896, 392.* *neutr.*: GLOSS.^{L} II Philox. MA 66 -um φάτνωμα. *de notione* (*cf. l. 19. 30*): GLOSS.^{L} Corp. M 75 -a apta ad manducandum. I Ansil. MA 581 -a mola dentium. II Abav. MA 48 -a maxilla (V Aa M 101). [*e coni. incerta*: PLAVT. Bacar. frg. 1 acipenser . . ., cuius ego latus in latebras reddam meis dentibus et manibus (*codd.*, -is *Scaliger*).]

1 *i. q. ossa maxillaria, quibus dentes infixi sunt, malae, maxillae* (*cf.* ISID. orig. 11, 1, 45 -ae sunt maxillarum partes, ex quo et nomen factum [diff. 2, 61]): TERT. anim. 10 p. 313, 8 et exedunt tineae: demonstra -as, deprome genuinos. POTAM. tract. 1 p. 1412^{A} *Lazarus* octo . . . dies pendulo -arum rictu . . . iacuit. VVLG. iud. 15, 15 maxillam, id est -am asini, quae iacebat, arripiens *Samson* (15, 16. 17). MACR. somn. 1, 6, 69 post septem . . . menses dentes incipiunt -is emergere. Sat. 7, 4, 14 καθελκτικὴ *virtus*, quae deorsum trahit cibaria confecta -is. FVLG. aet. mund. p. 178, 10 *Vespasianus*, dum Christum ulciscitur, parentum -is infantes addixit. PLIN. VAL. 1, 8 in ea *parte*, quae dolet, agitet -am. CASSIOD. var. 1, 2, 7 cum . . . canis . . . conchylia impressis -is contudisset. 2 *i. q. dentes molares* (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. MA 580 -ae dentes molares): VIRG. gramm. epit. 14 p. 87, 17 dentes . . . alii ruminas nominaverunt, alii -as, eo quod rodunt cibos vel mandunt. *Cavallin.*

⁎1. mando, -āvī, -ātum, -āre. [*ex* manum dare '*in manum tradere*'; *i. q. osc.* manafum '-*vi?*', aamanaffed '-*vit*'. *J. B. H.*] *de origine*: EVTYCH. gramm. V 473, 18 quasi in manum do id est permitto (*cf.* TER. Andr. 297 *p. 262, 58*). ISID. orig. 5, 24, 20 -tum dictum, quod olim in commisso negotio alter alteri manum dabat. *scribitur* mado: TAB. devot. Audollent 195, 7. 297, 4. *cf.* commedo (*vol. IV 1840, 11*). *de notione*: CHAR. gramm. p. 336, 12 B. ἐντέλλομαι. GLOSS. ἐγχειρίζω. ἐντέλλομαι. παρατίθημί τι φυλαχθησόμενον. προσπέμπομαι. ἀποστέλλω. praecipe, iube. transmittit. tradidi. delegaverat. GLOSS.^{L} I Ansil. MA 579 -et credat (*ad l. 69?*), Sallustius (*v. infra l. 56*). V Abba MA 36 doce (*ad p. 265, 22?*). *al. v. infra l. 62. 70. p. 262, 23. 267, 16.* *legitur inde ab* ENN. (*p. 262, 34*), PLAVTO (*p. 262, 49. 263, 35*). NOT. Tir. 30, 62. [*it.* mandare, *francog.* mander, *hispan.* mandar. *M.-L.*] [*falso trad.* (*saepius pro* amandare: *v. vol. I 1880, 24. 27. 58. 63*): LEX vic. Furf. (CIL I^{2} 756) 6 (mundare *proposuit Orelli*). CARM. de Iona 43 spiras -are (mundare *Iuret*) morantes. *var. lect. falsa vel dub.*: *pro* mandere: ACC. trag. 230 hortatur me frater, ut meos mālis miser -rem (*sic Cic. Tusc. 4, 77*; manderem *Cic. de orat. 3, 217 plerique. cf. etiam infra l. 65*) natos. *pro* datum: CIC. Att. 6, 6, 4 (*C*). *pro* emendo: OV. trist. 5, 1, 71 (*cf. Pont. 1, 5, 17*). *ex coni. pro* amandare: PLAVT. Poen. 80 (*v. p. 264, 66*). *pro* dare: SEN. contr. 7 praef. 6. 7, 2 [17], 12. *de* CAES. Antic. frg. Gell. 4, 16, 8 *v. Baehrens, ALL 2, 1885, 477.* *locis corr. vel mutilis*: SALL. hist. frg. inc. 28 at cum (*Mbr.*, adcommodatum *cod.*) -tum credat. PHAEDR. 4, 18, 20 CYPR. GALL. gen. 1278. *in interpr. loci dub. hebr.*: VVLG. Is. 28, 10 (צו).]

I *i. q. dare, tradere, committere*: A *generatim*: 1 *aliquem* (vitam, corpus *sim.*) *alicui rei* (*abl. loci l. 70*): ACC. trag. 562 (*Philoctetes mori cupiens*:) qui . . . fluctibus -et me ex . . . vertice saxi? SISENNA hist. 34 fugae se -ant (NON. p. 135, 28 -are positum pro commendare. *al. v. vol. VI 1469, 40. cf.* CIC. Catil. 1, 20 vitam . . . f. sollicitudinique -are). CIC. carm. frg. 8 M. se fluctigero tradit -atque paroni. LVCR. 2, 638 ne Saturnus eum mālis -ret (*cf. Munro ad l.; de* ACC. trag. 230 *v. l. 50 sq.*). *corpora mortuorum terrae, sepulturae sim.*: ELOG. Scip. CIL I^{2} 11, 6 l⟨oc⟩eis (?). CIC. carm. frg. 28 (Tusc. 3, 65), 3 B. tumulis . . . peremptos (CE 1189, 1 reliquiae cineris tumulo -ta). VERG. Aen. 9, 214 sit, qui me . . . -et humo (SERV. *ad l. et* ARVS. gramm. VII 493, 8 humo solita *non recte iungentes* 'in terra commendare' *intellegunt*). 11, 22 corpora terrae (SIL. 10, 524. *et al.*). VAL. MAX. 1, 7 ext. 3 corpus . . . sepulturae (2, 7, 15 *al.* LACT. inst. 1, 13, 3. *et al.*). PETRON. 112, 5 supremo . . . officio. *et al.*

2 *aliquid* (*v. etiam l. 63. 68. 71*): a *alicui rei*: α *memoriae sim.* (in memoria *et* oblivioni *p. 262, 2. 6. v. etiam p. 267, 19. attuli fere primos quosque locos*): *posteritatis*: SISENNA hist. 127 gesta litteris (CIC. Brut. 26 monumentis et l. Phil. 13, 37 l. memoriaeque. LIV. 39, 5, 5 m. ac posteritati). CIC. Arch. 20 versibus. dom. 76 immortalitati. Sest. 102 monumentis (*cf. l. 77*) annalium. 129 tabulis publicis . . . ad memoriam . . . sempiternam. Tusc. 1, 6 scriptis (*cf.* PALLAD. hist. mon. II 15 p. 369^{B} scripturae [*p. 116, 8 B.* γραφῇ παραδοῦναι]). div. 2, 69 historiis Graecis. *al.* VERG. Aen. 3, 444 foliis (*cf.* SVLPICIA Tib. 3, 13, 7 tabellis. MART. 7, 44, 7 chartis). OV. epist. 16, 143 tacito o mea verba libello. *sim. al.* *suae*: RHET. Her. 2, 30, 47 memoriae (CIC. Quinct. 24 *al.* VARRO rust. 2, 7, 9. *et al.* HERM. vulg. vis. 1, 3 verba in memoria -vi [ἐμνημόνευσα. *Pal.* in mente habui]. DICT. 6, 10 mihi). CIC. Catil. 1, 27 animis . . . mentibusque (*cf.* LVCR. 2, 582 SEN. epist. 3, 6. AVG. serm. 362, 2, 2 cordi). ITALA act. 2, 22 (Tert. pudic. 21, 11) auribus -ate (ἀκούσατε. *Vulg.* audite). GREG. M. epist. 1, 42 p. 66, 24 oblivioni (3, 50 p. 207, 1). β *alia*: CIC. Catil. 1, 20 *v. p. 261, 63.* nat. deor. 2, 151 agri multa efferunt . . ., quae . . . -entur condita vetustati (*cf.* LVCR. 6, 602 aeternae . . . saluti). LVCR. 4, 848 corpus . . . quieti (*cf.* CVLEX 160 somno . . . artus. SEN. Herc. f. 1086 clavae . . . lassum . . . caput. STAT. Theb. 8, 269 secura iuventus -vere animas [*sc. somno. an gubernatori? quod pertineret ad p. 263, 7*]). VERG. ecl. 8, 93 exuvias *terrae* (SIL. 6, 30 *aquilam militarem*). SIL. 7, 616 campo servat -tum affixa *hasta* cadaver. SER. SAMM. 98 hederae -atur naribus umor. 355 fumis . . . coronas. CLAVD. 20, 449 frusta . . . calenti aquae. 26, 205 *ventis* timores. COD. Theod. 1, 1, 5 *rem* silentio. 16, 5, 65 crimen . . . cohercitioni. NOVELL. Theod. 3, 9 *rem* executioni (RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 199, 27). *singulariter*: PAVL. NOL. carm. 19, 405 mystica (*sc. ecclesiastica*) vasa sumendis -ta (*i. destinata*) sacris (ARATOR act. 1, 349 cum *Herodes* . . . bella moveret infantum -ta neci). COD. Iust. 6, 36, 7 cur diversum his instrumentis vocabulum -retur (*i. imponeretur*). b *alicui* (ad: *l. 33*): α *usu sollemni*: VERG. Aen. 8, 506 ad me regni . . . coronam cum sceptro misit -atque (SERV. *falso* mittit [*cf. p. 265, 56*], auct. tradit) insignia. LIV. 24, 44, 2 iurisdictione . . . praetori urbano -ta (ICT. *de re v. Steinwenter, RE X 1157*). VAL. MAX. 4, 1 ext. 2 amico castigationis arbitrium. SIL. 1, 18 -ta nepotibus arma fas aperire mihi. SCAEV. dig. 32, 34 pr. adversus quos ei actionem (*i. ius actionis*) -ari volo (PAPIN. dig. 2, 15, 17 VLP. dig. 9, 2, 1, 16 *al.* MOD. dig. 46, 3, 76 *syn.* cedere). FIRM. math. 8, 33, 4 artificium horum librorum, quos tibi -amus. CORIPP. Ioh. 4, 12 urbe sedenti . . . -atur epistula. GREG. M. moral. praef. 1, 1 ut is (*Moyses*), qui potuit ad eruditionem nostram legis praecepta edere, ipse credatur . . . virtutis exempla ad nos -asse. β *usu liberiore*: *fere i. q. afferre, comparare*: ENN. scaen. 162 malam pestem -tam (*sc. mihi*) hostili manu (*cf.* SEN. Herc. O. 1411 letum. DRAC. laud. dei 3, 314 *serpentum* sibila mortes). ITALA Luc. 1, 77 (cod. e) ad -andam agnitionem salutis populo (τοῦ δοῦναι, *Vulg.* ad dandum). *sensu ambiguo*: VVLG. Sirach 24, 33 legem -vit (ἐνετείλατο) Moyses in praeceptis iustitiarum et hereditatem domui Iacob et Israel promissiones (*i. legem praecepit, promissiones dedit; cf. Ryssel ad l.*). *fere i. q. permittere*: OV. rem. 160 ut semel Aetola Venus est a cuspide laesa, -at amatori bella gerenda suo. LIV. 37, 56, 1 *legatis*, quae praesentis disceptationis essent, libera (*cf. p. 268, 6*) -ta (*aliter Weissenb. ad l. cf. Pol. 21, 24, 6 B.-W.* ἔδωκαν τὴν ἐπιτροπήν). MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 4 poenae . . . persecutio non *iudicantis* voluntati -atur, sed legis auctoritati reservatur.

B *magis respicitur fides vel cura, cui aliquem (aliquid) committimus*: 1 *aliquem*: a *tutelae, servandi, adiuvandi causa*: α *alicui*: PLAVT. Bacch. 564 quam (*sc. Bacchidem*) ego -assem tibi. Epid. 90^{a}. Men. 783 *filiam* viro (TITIN. com. 15 male. *cf.* TER. Andr. 296 [*l. 57*]). Trin. 136 *al.* CIC. S. Rosc. 115 Sex. Roscius . . . publice ⟨T.⟩ Roscio -tus est (*de re cf. 26*). OV. fast. 6, 561 prolem *Matri Matutae* (*cf. Link, RE XIV 2327, 58*). STAT. Theb. 4, 624 (*Tiresias ad Laium*:) *te* Stygiis -bo (*i. commendabo*) deis. 4, 771 altricem -ti . . . orbam pignoris. *et al.* β *alicui rei*: PLAVT. Trin. 117 adulescentem . . . qui tuae -tus est fide et fiduciae (*cf.* 128. TER. Andr. 296 'te isti virum do . . .; bona nostra haec tibi permitto et tuae -o fidei'. hanc mihi in manum dat). PLIN. epist. 7, 19, 1 *Vestales aegrotantes* matronarum curae custodiaeque -antur. CLAVD. rapt. Pros. 3, 84 *Proserpinam* Siculis . . . arvis (AVIAN. fab. 21, 9 progeniem terrae -verat ales [*sc. nido in terra facto*]). b *puniendi causa*: CIC. Catil. 4, 10 aeternis tenebris vinculisque (VELL. 2, 42, 3 custodiae [HIL. c. Const. 7]. CLAVD. 5, 523 barathro). SIL. 1, 451 illum *captum* Hannibal ad poenam lentae -verat irae. TERT. anim. 35, 3 ne . . . *angelus executionis* te in carcerem -et infernum. *in devotione*: CIL I^{2} 2520, 41 Ploti(um) tibi (*Proserpinae*) trado -o, ut tradas -es mensi Februario ecilluc. *ibid. l.* 44. XV 6265 (*in lucerna*:) Helenus (*quem nos devovemus*) suom nomen eimferis -at, stipem strenam lumen suom secum defert. *cf.* CORIPP. Ioh. 8, 498 gentesque nefandas inferiis -ate meis.

2 *aliquid servandi vel curandi causa*: a *res corporeas*: PLAVT. Persa 694 -tae quae sunt, volo deferre epistulas. Trin. 956 rem *familiarem* (TAC. ann. 4, 6, 3). HOR. epist. 1, 19, 9. PRIAP. 24, 2 -ti curam . . . loci (52, 2). STAT. Theb. 6, 148 (*v. p. 263, 6*). QVINT. decl. 325 p. 278, 19 illius . . . fidei . . . hereditas -ta est (*cf.* PANEG. 3, 1, 5 f. tutelaeque). PAVL. dig. 12, 5, 9, 1 pecuniam. PORPH. Hor. epist. 1, 13, 6. CE 1988, 47 *syn.* credere. *in re rustica*: CIC. Arat. 41 semina terris (VERG. georg. 2, 29 COLVM. 3, 17, 1 *al.*). VERG. ecl. 5, 36 hordea sulcis (MANIL. 3, 664 *al.*). georg. 2, 50. COLVM. 3, 4, 3 terrae . . . pecuniam. *proverbialiter de vano labore*: OV. epist. 5, 115 harenae semina. *metaph.*: CIC. Tusc. 2, 13 philosophia . . . -at iis (*sc. animis*) et . . . serit, quae adulta fructus . . . ferant. b *res incorporeas*: α *alicui*: ① *generatim*: PLAVT. Cist. 719 res (OV. epist. 15, 301 [*v. adn. crit.*] 'res et ut

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Idaei -o tibi', dixit iturus *Menelaus*, 'curam pro nobis hospitis, uxor, agas' [*i. meas res curae tuae committo et ut curam Paridis agas praecipio*]). Ov. met. 2, 140 Fortunae cetera -o (VAL. FL. 7, 170 Furiis. MART. 7, 99, 8). Pont. 4, 6, 13 salutem. SEN. epist. 83, 12 *alicui* tacenda (*cf. infra l. 22 et* CALP. decl. 6 cur de publico statu -are hospiti noluit?). STAT. Theb. 6, 148 ubera (*i. curam alendi pueri*) *altrici* -o. 8, 269 *v. p. 262, 10.* 9, 810. TAC. ann. 13, 44 ancillae custodiam cubiculi. AVIAN. fab. 21, 9 *rusticus* operam -vit amicis. (II) *speciatim: publice i. q. munus, officium deferre (attuli fere primos quosque locos)*: ELOG. Scip. CIL I^2 11, 7 *honorem* (*cf. p. 94, 58* [magistratus]. *vol. IV 575, 79* [consulatum]. CIC. leg. agr. 2, 18 sacerdotia. Manil. 47 imperia. *sim. al.*). FAB. PICT. hist. 2 (Gell. 10, 15, 4) bella consulibus (*v. vol. II 1838, 25. cf.* LIV. 25, 22, 4 dilectus. 32, 16, 2 classis cura. 33, 41, 2 legatio. *sim. al.*). LIV. 24, 44, 1 *exercitum*. 27, 5, 1 provincia. *et saepe.* *privatim i. q. partes, personam deferre, tribuere, imponere*: VARRO rust. 1, 16, 4 quam partem lati fundi (*i. operas fabriles*) divites domesticae copiae -are solent. HOR. ars 104 male si -ta loqueris. 177 seniles ... iuveni partes. *cf.* epist. 1, 19, 9 forum ... -bo siccis (*v. Kiessl.-H. ad l.*). *β alicui rei*: RHET. Her. 3, 17, 30 (*in arte memoriae*) quae -ta locis erunt (3, 18, 31). VAL. MAX. 1, 7 ext. 4 dextram ... cui tutela filii a patre -ta erat. SEN. Med. 151 sile ... questusque secreto ... -a dolori (*cf.* PS. QVINT. decl. 10, 3 p. 191, 26 -batque morti suae, cui periret. CLAVD. 18, 87 crimen ... susurro. *cf. supra l. 5*). SIL. 7, 656 iram ... hastae. MART. 9, 41, 8 manibus gaudia foeda suis. FLOR. epit. 3, 1, 3 scelus -at insidiis. PS. APVL. Ascl. 10 TERT. uxor. 1, 1 p. 669, 6 Oe. AVIAN. fab. praef. quoniam litterarum titulo nostri nominis memoriam -remus.

II *fere i. q.* **imperare, praecipere**: **A** *imperant animantes*: **1** *hominibus (non solum in superiore condicione collocati inferioribus iure auctoritatis vel potestatis, sed etiam aequales aequalibus fide vel amicitia obstrictis)*: **a** *sensu praecipiendi integro (ex permultis exemplis potiora tantummodo elegimus, imprimis quibus technicus quidam usus prodi videretur)*: *α in actibus iuris privati*: (I) *amicus (mandator) -at amico (procuratori) negotia gratis gerenda (de re cf. libros p. 267, 49 allatos)*: PLAVT. Merc. 459. 467 CIC. S. Rosc. 111, *saepissime apud Ictos.* *notabiliora*: CIC. Att. 1, 10, 3 typos tibi -o (*sc. ut emas mihi. cf.* 7, 23, 2 signa). CIL XIII 4132, 10 proscenium ... et ... XL, ex quorum usuris tutela(m) prosceni et ludos ... curatores vici procurare deb⟨eb⟩unt, fide -vit (SCAEV. dig. 36, 1, 80, 7 MARCELL. dig. 30, 123, 1). (II) *-antur extraneis negotia mercede gerenda*: PLAVT. Amph. 83 qui (*histrio*) sibi -asset, delegati ut plauderent. Curc. 346 *trapezitae*. CIC. Att. 6, 1, 13 Rhosica vasa -vi (*sc. mercatori ut ea mitteret*); ... κέρας Phemio (*i. quo Ph. usurus est*) -tum est. PLIN. nat. 35, 100 cui (*pictori*) tergendam eam (*tabulam*) -verat. (III) *in testamento* (*cf. infra l. 64*): PLIN. nat. praef. 20 heredi (*sc. de libris edendis*). PAPIN. dig. 26, 2, 28 pr. tutelam. VLP. dig. 11, 7, 14, 13 testator ... funus mihi. 17, 1, 12, 17 ut post mortem sibi monumentum fieret. HEGES. 1, 46, 2 sepultus est in Herodio, ut ipse -vit. CIL II 2146. XIII 4132 *v. l. 38.* *β in re publica*: VAL. ANT. hist. 21 senatus ad regem legatos misit -vitque, ut *eqs.* (CIC. Verr. II 3, 79 negabant *legati Herbitensium* quicquam sibi esse -tum. Phil. 6, 5 CAES. Gall. 1, 47, 5. Ov. met. 13, 321 ne -ate mihi: melius Telamonius ibit. LIV. 5, 36, 9 *al.* VAL. MAX. 2, 2, 5. SEN. Tro. 317 Aiaci preces Ithacoque -as. CVRT. 8, 13, 1. SIL. 3, 696 ubi -tas effudi pectore voces). CIC. Verr. II 3, 48 senatus (4, 84 LIV. 2, 28, 8. *et saepe. cf.* 45, 18, 8 similia his et in Illyricum -ta. IVV. 8, 91 quid moneant leges, quid curia -et). CAES. Gall. 3, 11, 2 *Labieno* -at, Remos ... adeat (civ. 2, 13, 3 per litteras Trebonio magnopere -verat, ne). STAT. silv. 1, 4, 85 *imp. Domit.* (PLIN. epist. 10, 26, 2 *Traian.*). TERT. apol. 25, 5 archigallus ... pro salute imperatoris ... solita ... imperia -vit. ieiun. 13 p. 291, 28 episcopi ... plebi ... ieiunia. *et al.* *nota*: ALC. AVIT. epist. 87 p. 97, 1 illam *auri mixturam*, quam ... rex ... monetis publicis ... -verat (*i. qua ut uterentur praescripserat*). *γ -at moriens* (*cf. l. 45*): VERG. ecl. 5, 41 spargite humum foliis ... (-at [*i. petit, orat*] fieri sibi talia Daphnis) ... et tumulo super addite carmen. Ov. fast. 5, 654 trist. 1, 2, 55. VAL. MAX. 1, 8 ext. 10 ecquid aut -ret aut dicere vellet. CVRT. 9, 6, 26. SIL. 2, 423 Dido -bat Tyriis ultricia bella futuris. 15, 803. STAT. Theb. 7, 462 rogos et crastina -ant funera. TAC. ann. 2, 71, 3. SVET. Vesp. 6, 4 extrema obtestatione ultionem (FLOR. epit. 1, 9, 1). *δ -at medicus*: TERT. coron. 8 p. 436, 6 Oe. Ezechiae languenti aliquid medicinale. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 177 immodicam quantitatem ... fugiendam (2, 14, 209 neque accessionis tempore haec danda. 4, 3, 30 etiam hoc intuendum esse). *cf.* APRING. in apoc. 3, 18 quo ungueri oculos -at *deus*. *ε in arte rhet. et gramm.*: QVINT. inst. 3, 4, 3 *in laudandi ac vituperandi officio* praecipimus, ... maledicimus, describimus, -amus, renuntiamus (PS. APVL. herm. 1 p. 265 *orationis* variae species sunt, ut imperandi, -andi, succensendi, optandi *eqs.*). 3, 4, 10 *Protagoras* interrogandi, respondendi, -andi, precandi ... partes solas putat. *ζ secundum usum vocis hebr.* צִוָּה *(gr. praeter l. 83 ubique ἐντέλλεσθαι) i. q. disponere, dirigere (cf. p. 265, 42), evocare*: PSALT. Rom. 40, 9 p. 192^B inimici mei ... verbum iniquum -verunt adversus me (κατέθεντο, *Vulg.* constituerunt, *Veron.* disposuerunt). 67, 29 p. 236^C -a, deus, virtutem tuam (VVLG. virtuti tuae [*i. evoca exercitum tuum*]. *cf.* VVLG. psalm. 41, 9 in die -vit dominus misericordiam suam [132, 3 ecce quam bonum ... habitare fratres in unum, ... quoniam illic (*i. illuc*) -vit dominus benedictionem suam. 43, 5 qui -as salutes Iacob. thren. 1, 17 -vit dominus adversum Iacob in circuitu eius hostes eius. PETR. CHRYS. serm. 43 p. 321^A *Moyses* ad triumphos militares sibi omnia -at elementa: iubet mare discedere, durari undas *eqs.*).

b *sensu imperandi aliquatenus imminuto*: *α i. q. orare, petere*: PLAVT. Cas. 595 quid tibi -vi? quid tecum oravi? (Rud. 850 [*cf. 773* scin quid tecum oro?]). Merc. 835 di penates ... vobis -o, meum parentum rem bene ut tutemini (*cf.* PRIAP. 56, 5). CIC. Att. 14, 16, 4 (*cf. 12, 52, 1* velim ... iuves). *al.* VERG. ecl. 5, 41 *v. p. 263, 65.* Ov. met. 14, 23 nec medeare mihi ... -o. Pont. 2, 5, 34 trist. 1, 7, 12 SEN. epist. 79, 2 *al. et al.* *β i. q. cupere, optare*: MART. 1, 88, 10 cum mihi supremos Lachesis perneverit annos, non aliter cineres -o iacere meos. ARNOB. nat. 7, 32 (*v. vol. V 1, 2034, 8*). IVST. 9, 2, (*1* auxilium ... petit ... adoptaturus) 3 neque auxilium eius se petisse neque adoptionem -asse. *γ i. q. alicui rei gerendae potestatem facere* (*v. etiam p. 267, 7*): CYPR. sent. episc. 85 p. 460, 14 tam ego ... quam *illi episcopi*, qui mihi -verunt ..., censemus *eqs.* NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3 p. 551, 5 CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 69^E. 90^A cum et nos apud acta -verimus praesentes ([*cf. quae seq.*] 90^B apud acta volunt [volumus?] -are. 90^C [*sequitur*: non ut profiteantur volumus, sed *eqs.*]). 164^B consentio et -o ... -o et consentio (*cf.* AVG. coll. c. Don. 1, 14 p. 47, 13 praesentibus [praesentes? *cf.* p. 47, 16 *et* Mansi 4, 90^A *l. 22*] gestis se -are et consentire professi sunt). *de* AVG. coll. c. Don. 1, 14 p. 47, 2 *cf.* Mansi 4, 158^C.

2 *bestiis*: APVL. met. 8, 4 canes ... -to ... invaderent bestias immittuntur. VEN. FORT. Mart. 3, 307 pecudem consistere -at.

3 *rebus*: *libro*: Ov. trist. 1, 1, 119 MART. 10, 104, 8 APVL. apol. 83. *terrae*: MANIL. 4, 827. *flammis*: LVCAN. 10, 482 non ulla est (*oppugnantibus*) machina belli nec flammis -atur opus. *arbori*: STAT. silv. 2, 3, 42. *nubibus*: TERT. adv. Marc. 3, 23 p. 417, 8 -tum est nubibus, ne pluerent. *ventis*: PRVD. apoth. 657 flatibus otia -at Christus. *v. etiam p. 263, 83 sqq.*

B *-ant res*: SEN. epist. 116, 3 curam nobis nostri natura -vit. LVCAN. 10, 158 -ante fame (DRAC. Orest. 121 -ante timore). FLOR. epit. 2, 6, 8 quasi has inferias sibi Saguntinorum ultimae dirae ... -assent. CE 1982, 2 (*saec. II*) quod tua -vit fieri suprema voluntas (*cf.* VLP. dig. 2, 15, 8, 17 si non de omnibus inquisierit *praetor*, quae oratio *imp. Marci* -at. TERT. uxor. 2, 5 p. 689, 17 Oe. cum ... scriptura ... -et ... operari domino. AVG. quaest. hept. 4, 33 p. 340, 23 lex -vit *c. acc. c. inf.*). TERT. anim. 17, 10 quod non aliter renuntient (*sensus*), quam quod illa ratio -vit, quae efficiat *eqs.* 27, 2 si disiunctio simul utrique substantiae (*corporis animaeque*) accidit per mortem, hoc debet coniunctionis forma -asse pariter obvenientis per vitam utrique substantiae. 58, 7 quae (*anima*) disponit, quae -at, quae impellit (resurr. 17 p. 48, 25 *carni* cogitata). paenit. 9, 4 *exhomologesis* de ... habitu atque victu -at sacco et cineri incubare. pudic. 8, 10 ne aliorsum temperetur facilitas comparationum, quam quo parabolae cuiusque materia -vit (*i. postulavit*). scorp. 10 p. 168, 29 haec (*i. ut ita ludentes loqueremur*) nobis etiam ludicrum in modum certa ratio -vit (*i. suggessit, commendavit*). COD. Theod. 9, 19, 2, 1 quae (*relatio*) solum audiendi -at officium.

III *i. q.* **nuntiari iubere** (*cf.* CASSIOD. in psalm. 110, 9 p. 803^A -are dicimus absentibus verba per medias destinare personas. *hic usus a notione sub II allata ita profluxit, ut pro obiecto actio nuntiandi subintellegenda sit. ceterum neque cui imperetur neque cui nuntietur ubique exprimitur*): *cui imperetur, dativo expressum est*: CIC. Att. 11, 12, 1 saepe ad eum scripsi multisque -vi (*sc. ut ei dicerent*) me non posse (POMP. Cic. Att. 8, 12a, 3 D. Laelio -aram, ut ... alteruter vestrum ad me veniret. ITALA I Macc. 2, 4 [rec. B]). CAES. Gall. 7, 17, 8 haec eadem centurionibus ... (*milites*) -bant, ut per eos ad Caesarem deferrentur. MART. 10, 37, 4 tuo ... sodali Callaïcum -as si quid ad Oceanum. *cui imperetur, subaudiendum est*: PLAVT. Poen. 80 revertor ... Carthaginem: si quid [a]mandare voltis aut curarier *eqs.* (SEN. contr. 7, 7 [22], 4 CALP. ecl. 3, 38. FLOR. epit. 3, 3, 6 ad uxores). VERG. Aen. 4, 222 Mercurium adloquitur ac talia -at. *structurae (dativus eius intellegendus est, cui nuntiatur)*: **A** *c. enuntiato*: **1** *exhortativo*: **a** *obliquo*: CIC. Att. 2, 7, 5 Cicero *puer* tibi -at, ut. TAC. ann. 14, 38 in urbem -bat nullum proeliorum finem exspectarent. LAMPR. Heliog. 13, 1 ad senatum, ut. AMM. 28, 6, 17 *alci.* per *alqm.*, ut (EPIPHAN. Hier. epist. 51, 2, 3 ne). **b** *recto*: SVET. Cal. 25, 1 -asse ad Pisonem contra accumbentem: 'noli *eqs.*'. TERT. scorp. 12 p. 173, 8. SCHOL. Cic. Gron. D p. 291, 13 -vit illis (VVLG. II reg. 10, 5. VICT. VIT. 2, 43 per Obadum. 3, 51 -atur mulieri diciturque illi). *al.* **2** *pronuntiativo*: **a** *obliquo*: *α acc. c. inf.*, quod, quia: LIV. 44, 24, 1 ad Eumenen et ad Antiochum communia -ta, ... inimica inter se esse liberam civitatem et regnum. CYPR. epist. 55, 14 p. 633, 21 ad magistratum vel veni vel alio eunte -vi Christianum me esse (AVG. civ. 2, 24 p. 87, 27 D. per Lucium Titium ei -tum est a Iove, quod [p. 88, 1 VVLG. Iudith 11, 8 CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 85, 32 quia]). IVST. 24, 2, 4 non credenti -at *seq. a. c. i.* (*item c. dat. eius, cui nuntiatur* EVTR. 5, 5, 1 HIER. c. Ioh. 39 p. 391^C). *et al.*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β alia: ENNOD. epist. 2, 6, 6 p. 45, 21 scribe vel -a, Melchisedech parentes quos habuerit, explanationem arcae, circumcisionis secretum et quae profeticis mysteriis includuntur. PASS. Petr. 3 mittens ... -vit ei omnia, quae patiebatur. b recto: SEN. contr. exc. 7, 3 p. 351, 20 Cicero ... -vit Laberio transeunti: 'recepissem te eqs.' (Sen. contr. 7, 3, 9 p. 303, 14 misit ... ad Laberium seq. or. directa). LAMPR. Alex. 38, 2 (ex Mart. 5, 29, 1. 3, ubi dicis et narras pro -as). VVLG. exod. 18, 6 -vit Moysi dicens (ἀνηγγέλη). al. 3 interrogativo (aliter supra l. 2): RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 176, 38 -antes (i. interrogari iubentes), si oportet eqs. B c. nomine: 1 c. pron.: (PLAVT. Poen. 80 si quid v. p. 264, 66). LIV. 31, 11, 8 haec ad Carthaginienses -ta sunt (sc. legatis?). IVV. 3, 46 quae mittit adulter, quae -at (EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 1 p. 609, 14 per legationem). al. 2 c. subst.: LVCAN. 6, 569 arcanumque nefas Stygias -vit ad undas maga (sc. mortuo?). TERT. adv. Marc. 4, 17 p. 477, 2 ad illos et legis et prophetarum eloquia -verat. 4, 19 p. 482, 13 ipsi nuntium. LAMPR. Alex. 38, 2 verum (SIDON. epist. 4, 5, 2 falsa). al. C abs.: SCHOL. Iuv. 6, 354 per quam adulteris suis -et (VVLG. iud. 11, 14. GREG. M. epist. 2, 33 p. 129, 17 et verbo [cf. l. 27. 82] et scripto). FVLG. myth. 3, 1 p. 59, 3 cui dum ob stupri causam -asset. CONC.^{S} II 3, 2 p. 20, 23 (II 1, 2 p. 10, 18 δηλωθῆναι). al.

IV i. q. nuntiare, declarare, indicare (GLOSS. v. p. 261, 43): TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 501, 20 'scitote ... adpropinquasse regnum dei'. si hoc non et comminationis gratia -at Christus, vanissime -at. CYPR. epist. 74, 11 p. 809, 5 -vit et monuit ... salvari nos posse (unit. eccl. 12 p. 221, 17 secundum quod -vit et monuit). GALLICAN. Avid. 10, 10 Caecilio verbo (cf. l. 19) -bo, quid ... de te iactare dicantur (AMM. 26, 6, 3 morientem Iulianum v. -asse placere sibi eqs.). SCHOL. Cic. Bob. p. 98, 22 ut cogerentur ea de (cf. l. 36) Flacco -are (sc. apud iudicem), quae nollent. DARES 27 Hecuba omnia, quae cum Priamo egerat, -at (dicit et narrat vv. ll.) servo. VVLG. gen. 50, 16 -verunt ei dicentes: 'pater tuus praecepit nobis, ... ut haec tibi verbis illius diceremus'. CYPR. GALL. Ios. 495 'numquid ...?' haec ... -ant. AVELL. p. 204, 11 (fort. ad p. 264, 8) iam ... ante has litteras tamquam domino meo (sc. tibi) ... -vi (sc. per litteras), ut corrigeres ... hoc ... dogma (δεδήλωκα. item per litteras: p. 708, 18 de [cf. l. 29] his ... ad vestram -verunt beatitudinem. CONC.^{S} I 2 p. 84, 19 quod ... actum est [I 1, 3 p. 29, 29 δηλῶσαι]). CONC.^{S} I 2 p. 81, 11 -vimus clericis, quia pervenimus eqs. (I 1, 13 p. 23, 10 δεδηλώκαμεν). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 41, 37 sicut et ante -vimus (I 1, 5 p. 127, 24 ἐδηλώσαμεν). EVGRAPH. Ter. Andr. 28 p. 7, 3 W. consilium ... -at servo dominus.

V i. q. mittere (cf. comp. amendare. hic quoque usus originem a notione sub II allata traxit, dum aliquis procul a mandatore imperia exsequi iubetur): A sensu strictiore i. q. mittere, qui imperata exsequatur: ARGVM. Plaut. Trin. 7 -at, qui dicat aurum ferre se (CONC.^{S} I 2 p. 81, 21 nos -ti sumus dicere eqs. [ἀπεστάλημεν εἰπεῖν]. MVTIAN. Chrysost. hom. 6, 1 p. 278$^{extr.}$ consilium fecerunt -are speculatores, qui eqs. [πέμψαι]). TERT. adv. Marc. 4, 19 p. 482, 13 nuntium (v. supra l. 16). OPTAT. app. 2 p. 200, 28 ut veniret cum litteris veluti Felicis episcopi ad Caecilianum ... et ei confingeret a Felice se esse -tum (p. 201, 14 quis te ... misit?). PS. AMBR. paenit. 14 p. 988^{A} ad eum ... Elias ... -atur. IORD. Rom. 244 ad quos edomandos Vibium -at. CORIPP. Ioh. 1, 49 nostras ... quem vellet in oras ductorem -are ducum (3, 128 Orientis opes ... nostros -at ... in axes). GREG. M. epist. 5, 18 p. 301, 1 instructam hic (i. huc) debetis -are personam.
B sensu latiore i. q. mittere sine imperatis: SERV. Aen. 8, 506 v. p. 262, 23. DRAC. Romul. 7, 155 Amor volitans super aequora ... spargens sub fraude rosas tamen igne sagittas -at (i. iacit) ad aequoreos comites. VEN. FORT. carm. 6, 5, 283 hanc, rogo, germanae -asti, cara, salutem? (cf. p. 268, 61).

structurae (plerumque ad II pertinentes; v. etiam p. 264, 69 sqq.): A quid -etur: I exprimitur: a enunt. exhortativis: per ut passim inde a PLAVTO. nota breviloquentiam p. 264, 60, zeugma p. 263, 2. per ne: PACVV. trag. 116 CIC. Att. 5, 2, 1 CAEL. Cic. epist. 8, 10, 5 CAES. civ. 2, 13, 3 PLIN. nat. praef. 20 MART. 3, 97, 1 (interpos.). TERT. pudic. 2, 4 al. et al. coni. nudo: sequente: PLAVT. Merc. 428 CIC. Att. 13, 49, 1 (v. p. 266, 60). CAES. Gall. 3, 11, 2 SALL. Catil. 32, 2 LIV. 45, 35, 4 SEN. benef. 4, 37, 3. APVL. met. 8, 4 -to ... invaderent (10, 26 -to ... deposceret). al. et al. antecedente: OV. met. 9, 157 dona det ... -at. 14, 23 TERT. adv. Marc. 4, 35 LVCIF. Athan. 2, 20. interposito: OV. am. 1, 11, 17 adspicias oculos -o frontemque legentis. Pont. 2, 5, 34 tutelam -o sentiat ille tuam. trist. 1, 1, 119. b enunt. interr.: CIC. epist. 3, 4, 1 te L. Clodio -asse, quae illum mecum loqui velles (GAIVS inst. 2, 103). SEN. epist. 22, 2 quid fieri oporteat (VLP. dig. 13, 6, 10, 1 per quem remitteret. OPTAT. 5, 7 p. 134, 20). adde: PLAVT. Asin. 121 eidem homini, si quid recte curatum velis, -es (TER. Ad. 372). c inf.: α solo inf.: (I) post formas act.: VITR. 6 praef. 1 ita -vit dicere. SEN. benef. 7, 22, 1 tibi meminisse -vimus. STAT. silv. 4, 4, 60 TAC. ann. 15, 2 ICT. 9^{ies} TERT. 10^{ies} (nota: coron. 10 p. 441, 14 Oe. -at ... in nullo proxime agendum esse [cf. p. 266, 6]). VVLG. II Macc. 11, 20 de ceteris ... verbo (cf. supra l. 19) -vi ... istis ... conloqui tecum. et al. (II) post formas pass.: VLP. dig. 13, 7, 11, 7 si ei (sc. procuratori) -tum fuit pignori dari. 14, 3, 5, 15 TERT. resurr. 49 p. 102, 16 Scap. 4 p. 546, 4 Oe. OPTAT. 2, 33 p. 60, 9. β acc. vel nom. c. inf.: (I) acc. c. inf. post formas act.: VERG. ecl. 5, 41 v. p. 263, 65. MART. 1, 88, 10 v. p. 264, 15. SVET. Tib. 65, 2 signa, quae ... tolli ... -verat. Cal. 29, 2 AFRIC. dig. 17, 1, 34, 1. VLP. dig. 17, 1, 10, 7 ea ... ita demum rata esse. et 15^{ies} apud ICTOS. TERT. 5^{ies} CYPR. 10^{ies} (nota inf. gerund. [cf. p. 265, 81]: epist. 45, 1 p. 600, 14 fratres ... redigendos esse. 63, 14 p. 712, 17 OPTAT. 5, 1 p. 118, 10. 5, 3 p. 124, 20 CAEL. AVR. chron. 4, 3, 30). ANTH. 390, 13 urticis -emus lilia iungi (cf. v. 2 volo, 15 optemus). et al. acc. indicatur is, cui aliquid imperatur: TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 19 si discipulos sabbato ieiunare -sset. 4, 29 p. 520, 1 CARM. de Iona 14 CYPR. GALL. exod. 159 num. 728 al. PRVD. perist. 10, 42 ire -at milites. et al. (II) nom. c. inf. post formas pass.: ITIN. Alex. 31 custodiri -antur suspecti. OPTAT. 3, 4 p. 83, 3. AMM. 18, 6, 17 membranam ... a Procopio ad nos perferri -tam. nom. indicatur is, qui iubetur: PS. HIER. epist. RevBén. 40, 1928, p. 314, 31 sobrius esse -atur. CYPR. GALL. gen. 433 Sarra -atur ... dicere. d gerund.: α post formas act.: OV. rem. 160 Venus -at amatori bella gerenda suo. SEN. contr. 7, 2 (17), 2 tibi ... occidendum Ciceronem. PLIN. nat. 35, 100 v. p. 263, 44. QVINT. inst. 10, 1, 128 decl. 306 p. 205, 5 SVET. Iul. 26, 3 FLOR. epit. 4, 12, 11 ICT. 27^{ies} TERT. 8^{ies} CYPR. epist. 16, 3. zel. 12 p. 427, 16 quid ... custodiendum magis ... -vit quam ut ... nos ... invicem diligamus? al. β post formas pass.: GAIVS inst. 3, 158 si quid ... faciendum ⟨mihi⟩ -atur. AVG. c. Pelag. 3, 2, 3 p. 515, 23 iustitia facienda. GAVDENT. serm. 1 p. 847^{A} azyma comedenda. 5 p. 873^{C} NOVELL. Iust. 7, 4, 3 bis. e subst. (v. etiam p. 261, 74. 262, 72 sqq. adi. et partic. neutr. pro subst. [v. etiam p. 264, 78]: STAT. Theb. 2, 696 initia [DRAC. satisf. 109 prospera]. TERT. resurr. 17 p. 48, 25 cogitata. saepius structura verbalis subauditur ut l. 43. 45. 54): α -antur res: (I) corporeae: CIC. v. p. 263, 37. 43. PROP. 2, 29, 20 ad -tam venimus ecce domum. OV. met. 6, 471 lacrimas. fast. 5, 657 -ti ... sepulcri (STAT. Theb. 7, 462 rogos et ... funera). SIL. 3, 696 voces (cf. PLIN. paneg. 71, 6). IVV. 10, 53 fortunae ... laqueum (cf. APVL. met. 9, 36 suspendium). VVLG. exod. 4, 28 signa (sc. facienda). nota: TREB. trig. tyr. 18, 6 ut ... illic annonas militum -et, ubi sunt frumenta. (II) incorporeae: (A) actiones: PLAVT. Bacch. 476 rem -tam (Merc. 374 al. NEP. Att. 15, 2). VARRO rust. 1, 16, 4 partem (HOR. ars 177 PLIN. epist. 2, 11, 19). CIC. Att. 10, 5, 2 Ἀρκαδίαν (i. rem difficilem). OV. epist. 14, 50 -tum opus (fast. 5, 654 STAT. Theb. 10, 82. cf. OV. met. 13, 199 causam. VAL. MAX. 4, 7, 6 officium. sim. al.). SEN. contr. 7, 1 (16), 2 parricidium (cf. SEN. Phaedr. 427 scelus. STAT. Theb. 11, 332 facinus). SEN. dial. 5, 3, 3 ultionem. Herc. f. 77 odia (sc. ulciscenda). LVCAN. 1, 489 belli ... decreta (TERT. apol. 25, 5 imperia. sim. saepius in ITALA et VVLG.). SIL. 2, 423 bella. 6, 347 foedera (sc. ferienda). SVET. Galba 19, 2 quibus -ta caedes erat. al. (B) status: virtutes: TERT. apol. 45, 1 innocentiam ... a Christo -tam. adv. Marc. 4, 16 p. 471, 21 misericordiam. 4, 36 p. 543, 16 resurr. 9 p. 38, 4 CYPR. unit. eccl. 21 p. 229, 9 HIL. in Matth. 27, 1 PS. HIL. libell. 19. alia: CYPR. unit. eccl. 14 p. 222, 12 Christus ... concordes ... esse praecepit, dilectionis ... foedera incorrupta ... -vit. OPTAT. 1, 21 p. 24, 14 -ta est terrae fames. PRVD. apoth. 657 flatibus otia. β -antur animantia (v. etiam p. 261, 60. 262, 48. 263, 84. 264, 5. 265, 45): PLAVT. Mil. 870 quam ei -vi mulierem (sc. comparandam). PLIN. epist. 3, 9, 36 quos -asset provincia (sc. accusandos). TERT. cult. fem. 2, 10 p. 728, 9 Oe. exciderat deo, cum universa nasci iuberet, purpureas et coccineas oves -are. f per ita: CIC. Verr. II 4, 16 se istum publice laudare, quod sibi i. -tum esset (epist. 7, 18, 4. 9, 16, 4 LIV. 34, 62, 17. 37, 34, 3). epist. 3, 12, 2 quibus ego i. -aram, ut ... ne (LIV. 39, 4, 4. 44, 23, 5). VITR. 6 praef. 1 FIRM. err. 28, 7. per hactenus: CIC. Att. 13, 49, 1 qua re tibi h. -o, de illo nostro ... exquiras, de me ne quid labores. per sic: LIV. 7, 31, 3 OPTAT. 5, 7 p. 135, 5.

2 quid -etur, subauditur: a indicatur, cui -etur: PLAVT. Epid. 134 mihi tanto opere te -are. CIC. Att. 1, 12, 1 epist. 7, 2, 1 PLIN. nat. praef. 20 ITALA deut. 18, 18 (Lugd.). VVLG. Is. 10, 6 contra populum furoris mei -bo illi (cf. l. 70). b non indicatur, cui -etur: CIC. S. Rosc. 113 qui -vit ..., qui -tum receperit. ad Q. fr. 3, 7 (9), 7 sed et ipsi ea adibimus et mittemus et -bimus. MANIL. 4, 827 nullo -ante (TAC. ann. 1, 8, 4. al.). PAVL. dig. 17, 1, 3 pr. causa -antis. VVLG. Is. 23, 11 -vit adversus Chanaan (cf. l. 65).

B ad quid vel quem mandatum pertineat, exprimitur praep.: 1 de: CIC. de orat. 1, 249 si -andum aliquid procuratori de agri cultura ... sit. ad Q. fr. 3, 1, 5 VATIN. Cic. epist. 5, 9, 1 SEN. epist. 112, 3 SVET. Iul. 87, 1 CALP. decl. 6. al. c. gerund.: CIC. Att. 10, 5, 2 quod mihi -as de quodam regendo. VLP. dig. 17, 1, 19 PAVL. dig. 12, 6, 6, 2 AVG. civ. 1, 18 p. 23, 29 D. 10, 3 p. 407, 2 INST. Iust. 3, 26, 7 RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 104, 23. 2 ad c. gerund. (cf. p. 268, 79): VLP. dig. 38, 17, 2, 43 causa, quae etiam -are eam ad petendos tutores impediret. TERT. ieiun. 13 p. 292, 8 paracletus ... huiusmodi officiorum remedia -bat, puta nunc ad exercendam sobrietatis et abstinentiae disciplinam. [dub. IORD. Rom. 244 (v. p. 265, 52).] 3 super: APVL. Plat. 2, 27 ITALA Matth. 4, 6 (Tert. adv. Prax. 1 p. 227, 14) CYPR. epist. 81 p. 841, 19 VVLG. Is. 45, 11. 4 ob: v. p. 265, 20. 5 contra et adversus: v. l. 65. 70. p. 263, 83. 264, 5.
[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

C cui -etur: 1 exprimitur: a per dat. passim. b per ad (aliter p. 264, 67. 74 al.): APVL. met. 10, 26 v. vol. I 512, 66. VVLG. num. 15, 23 quae ... -vit deus per Moysen ad vos (Hebr. 9, 20 testamenti, quod -vit ad vos deus. haec quoque fort. ad p. 265, 11. 15). GREG. M. v. p. 262, 31. c per acc. (pass. nom.): TERT. adv. Prax. 8 p. 238, 8 quae -tus est a patre. PASS. Montan. 7, 6 p. 149, 20 G. quod me -as. PAP. Lips. 38 I 2 (a. 390) praesente Hatrete -to (ea notione, quae est p. 264, 19) de Matrona (de M. aut i. q. a M., cf. vol. V 64, 33, aut pro gen. Matronae, cf. vol. V 80, 4 al., ut sit -to pro subst.). cf. Löfstedt, Synt. I 188 sq. v. etiam supra p. 263, 84 sqq. d per in c. abl.: v. p. 262, 2. e per abl. loci: v. p. 261, 70. 2 non exprimitur: ENN. p. 262, 35 PLAVT. al. p. 264, 65 CIC. al. p. 266, 67 LVCR. 2, 582 STAT. p. 262, 11.

D ad quem finem -etur (ad I), exprimitur: 1 gerundivo: a verbo -andi act.: VERG. Aen. 3, 50 Polydorum ... -arat alendum Threicio regi ([NON. p. 348 commendare. GLOSS.^L III Abol. MA 12 demandaverat]. STAT. Theb. 1, 581. cf. SEN. rem. fort. 13, 3 educandos tibi filios fortuna -verat). SEN. epist. 13, 16 FLOR. epit. 2, 12, 8 AMM. 28, 1, 9. 31, 14, 6. CLAVD. MAM. anim. epil. p. 191, 12 quae ... memoriae reservanda -vi. b verbo -andi pass.: MOD. dig. 3, 3, 63 res administrandae. COD. Iust. 1, 2, 14 pr. 2 inf.: SIL. 13, 481 saevo sepelire profundo exanimos -ant. PRVD. psych. 723.

comp. et deriv.: a-, commendo. ad-, de-, prae-, remando. mandamen, mandatela, mandatio, mandatu. mandator, mandatrix. mandatarius, mandativus.

v. Onom. s. v. Mandatus.

part. perf. pass. pro subst. ***mandātum**, -ī n. de notione: GLOSS. ἐγχείρισις, ἔνταλμα, ἐντολή. v. etiam p. 261, 36. de formis: gen. in -ei: LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 111. de usu numerorum: sing. sollemnis est in sermone iuris (v. infra l. 46), alias haud ita frequens: CIC. Att. 4, 6, 3 OV. epist. 11, 128. 13, 165 (ubi plur. metro aeque conveniret). fast. 4, 193 Pont. 2, 2, 45 APVL. met. 6, 7 CE 2040, 5 (syn. v. 3 votorum), saepius in usu Christianis proprio (v. p. 268, 15. 20 sqq.). multo frequentior est plur.; in serm. iuris: OV. ars 1, 588 (cf. infra l. 59), praeterea aperte de una re: QVINT. decl. 259 p. 56, 15 peractis gratiarum agendarum -is. MOD. dig. 50, 1, 36 pr. CIL III 6798. legitur inde a PLAVTO. abiit in sermonem graecum (cf. etiam p. 269, 6): NOVELL. Iust. 17 pr. (v. infra l. 70). CONC.^S II 1 p. 67, 13 μανδάτων. 149, 22. 219, 8. et al. [loc. corr. aut mutil.: CIC. Att. 16, 1, 5 EPIST. Secundi (CIL XII 4393) 24. de MART. 14, 29, 2 v. adn. Heraei.]

I fere i. q. praeceptum (sensu imminuto etiam de rogationibus, commendationibus; cf. e. g. de prece ad deos directa: PROP. 3, 7, 55 moriens dedit haec -a: 'di eqs.'. ceterum excerpsimus ea fere sola, quibus technicus quidam usus significatur. v. etiam p. 268, 27. 50):

A in sermone forensi iuris privati -um est contractus, quo amicus (procurator) iussu amici (mandatoris) huius negotia gratis gerenda suscipit; hac notione legitur inde a RHET. Her. 2, 13, 19 CIC. S. Rosc. 111—113; saepissime apud ICTOS. de re v. Kreller, RE XIV 1015 et Daremb.-S. s. v., Landgraf, Cic. S. Rosc.² ad 111. 112, institutiones iuris Romani. affero structuras ellipticas: -i (sc. actione) agere: RHET. Her. 2, 13, 19 IVLIAN. dig. 17, 1, 31 POMPON. dig. 16, 1, 32, 3. cf. GAIVS inst. 3, 160 agere -i actione. sim. apud ICTOS: -i convenire (cf. PAPIN. dig. 3, 5, 31 pr. iudicio -i frustra convenietur), experiri, obligari (cf. VLP. dig. 23, 3, 38 obligari -i actione), teneri (cf. IAVOL. dig. 17, 1, 36, 2 -o teneri); -i (sc. actionem) habere (cf. IAVOL. dig. 17, 1, 51 -i actionem ... cum reo habebit); -i (sc. iudicio) damnari. in re amatoria comparatione procuratoris et -i utitur OV. ars 1, 588. B in actibus iuris publici: 1 de iurisdictione a proconsule legato mandata (de re v. Steinwenter, RE X 1157): VLP. dig. 1, 16, 6 pr. PAVL. dig. 2, 1, 6. 2 imperata potestatum rei p., senatus, magistratuum, principum (attulimus eos locos, quibus -a vice legis duratura intelleguntur): a senatus: CALL. dig. 50, 10, 7, 1 ita titulo inscriptionis (in opere publico) uti eos debere isdem -is cavetur, ut, quantam summam contulerint in id opus, inscribant. b principum (de re v. Kreller, RE XIV 1023 sqq. Daremb.-S. III 2, 1570 sq.): α indicatur auctor: FRONTIN. aq. 3 lege, senatus consultis, -is principum (TERT. apol. 2, 14 senatus consulta ... p. -a. ieiun. 13 p. 292, 3 PAPIN. dig. 18, 7, 5 PAVL. dig. 1, 18, 3 COD. Theod. 1, 3 tit. NOVELL. Iust. 17 pr. [μάνδατα πρίνκιπις]). CALL. dig. 48, 19, 35 principalibus (MARCIAN. dig. 47, 22, 1 pr. 48, 13, 5, 3). VLP. dig. 32, 1, 1, 4 principis (NOVELL. Iust. 24, 6). MOD. dig. 37, 14, 7, 1 imperatorum. NOVELL. Theod. 17, 2, 5 nec pragmatica iussione nec sacra adnotatione vel quolibet oraculo divino vel -is (sim. 24, 2. 3. 26, 6). NOVELL. Iust. 24, 6 divina. certorum principum: Augusti: VLP. dig. 1, 17, 1. Traiani: TRAIAN. Plin. epist. 10, 22, 1 al. Theodosii: NOVELL. Theod 4, 1 al. β non indicatur auctor: FRONTIN. aq. 109 aquam alio ... duci ... -is prohibetur. TRAIAN. Plin. epist. 10, 111 largitiones ex publico fieri -a prohibent. ICT. 20^ies e. g.: VLP. dig. 47, 11, 6 pr. tam -is quam constitutionibus (MARCIAN. dig. 47, 22, 3 pr. -is et constitutionibus et senatus consultis). TERT. Scap. 4 p. 546, 6. 547, 3 Oe. secundum -um (Hadriani, v. Oehler ad l.). COD. Theod. 6, 29, 10, 5 NOVELL. Iust. 25, 6.

notabiliora: FRONTIN. aq. 110 ex capite -orum (sc. libro comprehensorum; cf. VLP. dig. 29, 1, 1 pr. MARCIAN. dig. 48, 3, 6, 1). CIL III 536, 10 = Dessau 1575 (sub Alex. Sev.) Theoprepen ... proc(uratorem) a -is (cf. Friedländer, Sittengesch.⁹ 4, 53). VI 8813 Aurelius D⟨ionysius cus⟩tos offici a m⟨andatis⟩ (8814 custodi amand.).

C in actibus iuris et publici et privati i. q. potestas negotii gerendi: LIV. 38, 8, 1 legati ab Aetolis ... cum liberis (cf. p. 262, 43) -is ... venerunt. TAC. hist. 4, 48, 2 mixtis utriusque (sc. proconsulis et legati) -is discordia quaesita. ann. 2, 77, 1 CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 165^A GREG. M. epist. 13, 10 p. 376, 4.

D in bibliis et apud scriptores Christianos tam de singulis praeceptis ut de -o arboris Adae dato, de legibus decalogi et levitici, quam de universis legibus sive veteris sive novi testamenti usurpatur: indicato auctore: TERT. patient. 15 p. 22, 18 omnibus -is eius (i. dei). CYPR. hab. virg. 23 p. 204, 12 -a caelestia. COMM. instr. 2, 16, 14 observas -um hominis et dei devitas (AVG. civ. 20, 26 p. 474, 1 D. secundum dei -um). FILASTR. 126, 3 legis -a. et saepe. abs.: plur.: ITALA eccl. 1, 33 (Aug. c. Faust. 22, 53) serva -a. Marc. 10, 19 (cod. a) PS. HIL. libell. 22 RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 198, 7 B. PETIL. Aug. c. Petil. 2, 72, 161^in. SACR. Greg. 200, 9 RVRIC. epist. 2, 11, 3 CE 760, 8. sing.: ITALA Marc. 10, 19 (cod. k) custodi -um. CYPR. unit. eccl. 2 p. 211, 2 fidem ... servare -i. VVLG. Ios. 22, 5 -um et legem. al. RVFIN. Basil. hom. 1, 5. INSCR. christ. Rossi II p. 111, 69, 10 -um supplens actibus ac meritis. Diehl 1600 -um praestare. interdum distinguitur ab Eccl. inter -um (Adae), legem (decalogi), gratiam (Christi): FILASTR. 110, 10. 112, 3. 136, 1. 150, 3. 153, 6. 156, 7, 8. AVG. enchir. 31, 118 (ubique sing.).

II i. q. praeceptum, quo aliquis nuntium perferre iubetur: PLAVT. Asin. 913 (parasitus, qui v. 820 a Diabolo ad Artemonam ire iubetur, ut illi virum eius cum amica potare indicet:) ibo ad Diabolum, -a dicam facta. Capt. 343 qui tua quae tu iusseris -a ... perferat. CIC. Att. 9, 11, 1 de suo consilio ... illi -a ad me dedisse (OV. Pont. 3, 2, 91 ad fratrem -a dabat. LIV. 30, 43, 6 ad quos -a a propinquis haberent). OV. met. 8, 810 refert -a deae. 11, 629 Pont. 2, 11, 23. IVV. 6, 354 cui det -a (sc. ad amatorem), puellam. APVL. met. 9, 19 ad aures dominae -um perfert. cf. p. 265, 12.

III i. q. nuntius: A generatim [dub.: COEL. hist. 9 legati ... veniunt, dedicant -a (i. iussa?)]: CIC. Verr. II 2, 155 veniunt cum litteris, veniunt cum -is (Catil. 3, 4 cum litteris -isque. epist. 13, 10, 3 cum litteris et -is. sim. al. cf. CAES. civ. 1, 10, 2 scripta ... ad eum -a per eosdem remittunt [LIV. 39, 33, 7 cum litteris aut scriptis -is]). Att. 9, 15, 4 -a Caesaris ad consules ... nulla habeo (LIV. 23, 33, 6. 24, 33, 7. cf. CAES. Gall. 4, 27, 3 deferre [SEN. contr. 7, 7, 12 perfer]. SVET. Tib. 12, 3 per ... centuriones ... -a ad complures dedisse). VERG. Aen. 9, 312 multa patri (i. ad patrem) -a dabat portanda (sim. SIL. 15, 798 DARES 27). PROP. 4, 3, 1 haec Arethusa suo mittit -a Lycotae. OV. epist. 11, 127 Pont. 2, 2, 125 LIV. 29, 5, 1 VELL. 2, 62, 5 TAC. hist. 4, 84, 1. IVST. 31, 1, 7 occultis -is cum Antiocho inisse societatem Hannibalem. ORIGO Const. 5, 22 cum variasset inter supplicantia et superba -a. B speciatim: 1 -is continentur, quae enuntiato imperativo exprimi possunt ut postulatio: CIC. Phil. 8, 27 (cf. ibid. postulo). 8, 28 CAES. Gall. 1, 35, 1. et al. (pacis) condiciones: CIC. Att. 7, 14, 1 -a Caesaris detulit ad Pompeium. 7, 18, 2 L. Caesare cum -is de pace misso. CAES. civ. 3, 15, 8 profectum aliquid Vibullii -is (i. a V. perlatis). adhortatio: CIC. Att. 7, 21, 2. CAES. civ. 1, 34, 4 quos ... Pompeius erat adhortatus, ne ...; quibus -is acceptis. 2 -is continetur responsum non aperte imperativum: CAES. Gall. 1, 37, 1 VERG. Aen. 7, 267. 11, 176 STAT. Theb. 8, 681. TAC. ann. 15, 27, 1 cum -is non immitibus. PS. AVR. VICT. epit. 42, 16 -is mollioribus refert seq. a. c. i. inde plane i. q. responsum: PASS. Petr. 3 p. 26, 2 reddidit ei in -um seq. a. c. i. 3 -o continetur salutatio (cf. p. 265, 60): ENNOD. epist. 7, 21, 1 numquid aequum fuit amantis paginis tantum -a restitui aut par fides est liberae scriptionis et famuli? 9, 21, 1 de civitate quasi Icarus avolasti et nec -i me salutatione dignatus es.

structurae (v. etiam p. 267, 51): A verbales: 1 ut saepius inde a VARRONE frg. Non. p. 525, 15 CIC. Verr. II 4, 113. ne: PLIN. nat. 8, 149 VAL. FL. 6, 334. coni. nudus: VERG. Aen. 11, 825 TAC. ann. 14, 58. 2 acc. c. inf.: CIC. Att. 12, 49, 1 ad me -a et litteras attulerunt a C. Mario ... agere (sc. hunc) mecum ... ut se defenderem. POMP. Cic. Att. 8, 12^C, 2 CAES. civ. 1, 24, 5 SALL. Catil. 44, 6 PROP. 3, 6, 37 TAC. hist. 4, 20, 1 al. SVET. Galba 16, 2 COMM. instr. 1, 22, 11. 3 inf. (aliter l. 69): OV. epist. 13, 143 dabit ... -a reverti. TERT. pall. 4 p. 938, 4 Oe. VVLG Hebr. 7, 5. nota inf. et ut: VAL. FL. 6, 15 -a ... edocet (legatos), adfari Minyas fraudemque tyranni ut moneant. B praepositionales: 1 de: CIC. Att. 4, 7, 3 de domo. 7, 18, 2 de pace (LIV. 37, 34, 1. 44, 35, 4. cf. l. 84). al. LIV. 32, 37, 5 cum -i sibi de iis ... negarent quicquam (42, 24, 2 nihil -i). al. et al. c. gerund.: LIV. 40, 24, 4 de filio occidendo (cf. p. 269, 3). GAIVS dig. 4, 4, 25, 1. 2 ad (aliter supra l. 31. 41): LIV. 22, 22, 16 diem ... absumpsit ... -is ad rem agendam accipiendis. COD. Iust. 2, 12, 24 an ad agendum negotium -um ... habeat. cf. p. 266, 77. 3 in c. acc.: CIC. Verr. II 2, 161 in quem ... -a legatosque misissent. TAC. ann. 3, 16, 1 Tiberii -a in Germanicum. C gen.: CE 67, 6 suprema mortis -a edidi. CAEL. Cic. epist. 8, 17, 1 pacis (cf. l. 76).

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PETRON. 92,1 cenae. GAIVS dig. 18,1,35,2 VLP. dig. 17,1,6,3 VINCENT. LER. comm. 9,18. *c. gerund.*: QVINT. decl. 259 p. 56,15 gratiarum agendarum. TAC. hist. 4,49,2 interficiendi Pisonis (*cf. p. 268, 78*). PAPIN. dig. 17,1,57. 23,2,34 pr. DICT. 4,22. OPTAT. 4,2 p. 104,4 orandi.

comp.: μαντατοφόρος (HIPPIATR. graec. II p. 313,6).

p. p. p. pro subst. (?) **mandātus, -ī** *m. v. p. 267, 7.* *Bulhart.*

×2. mando, -ī, mānsum, -ere. [*cf. c. gr.* μασάομαι, '*manduco, mordeo*', μοσσύνειν· μασᾶσθαι βραδέως *Hes.*, μάσταξ '*os; pastus*', παραμασύντης '*parasita*', *al. J. B. H.*] *de formis: inf. praes. pass.* -ier: MAT. carm. fr. 1 CYPR. GALL. gen. 1303. *quartae coni.?*: GLOSS.^{L} II Abav. MA 47 (*cf.* 52) -ire manducare. *perf.* -i *testantur* CHAR. gramm. p. 320,22 B. (EXC. Bob. gramm. I 565,23). PRISC. gramm. II 419,12 praeteritum perfectum ⌊quidam '-i'⌋ (⌊ ⌋ quidam *R*, quidem *Hertz*), alii '-ui', alii '-idi' esse voluerunt, Livius tamen in Odyssia (*v. infra l. 42*) ... -isset (*alias perf. non occurrit*). *part. perf. pass.* (*cf.* PRISC. gramm. II 560,12 deficiunt etiam participia, ut ... -o ..., quamvis apud vetustissimos eorum quoque praeterita inveniuntur): PLIN. nat. 26,130 QVINT. inst. 10,1,19 ARNOB. nat. 7,45 p. 279,9 SER. SAMM. 96. 157. 201. *al.* (*cf. etiam p. 271, 14*). [GLOSS. VII 567 (*Mai*) -ditus manducatus (*sed cf. Pokrowskij, ALL 15, 1908, 123*).] *depon.* -or *in usu fuit antiquis sec.* PRISC. gramm. II 397,1 (*exempla desunt*). NOT. Tir. 103,1.

de notione et usu: CHAR. gramm. p. 336,12 B. μασσάομαι. DIOM. gramm. I 372,24 '-o, -is', cum dentibus quid consumimus, quod in consuetudine 'manduco' dicunt. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 228 malas quibus -imus, hoc est dentibus molimus. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 423,14 B. edit. est. comedit. vorat. devorat. -it. GLOSS. μασῶμαι, διαμασῶμαι. GLOSS.^{L} III Abstr. MA 25 -it commasticat. V AP M 102 -it manducat masticat mansat. 108 -ere manducare, dentibus volvere vel diminuare (*sic*). *vox, quae sermonis cotidiani non erat (cf. supra l. 25), legitur per totam latinitatem inde a* LIV. ANDR., ENN.; *crebrius habent e poetis* VERG., SIL., CYPR. GALL., *in prosa oratione nonnulli artium scriptores* (CELS., COLVM., PLIN. nat. 70^{ies} [manduco 11^{ies}, commanduco 56^{ies}], SER. SAMM.). *deest* PLAVTO, TER., CATVLLO, HOR., MART., IVV. *al.* [*in codd. interdum cum* mandare *confunditur; cf. l. 78. p. 261, 50. dub.*: PLIN. nat. 17,240. 31,87.]

I ***proprie*:** **A** *sensu strictiore i. q. dentibus confringere, conterere*: **1** *corpora animantium morsibus dilaniare, dilacerare; plerumque accedit (cf. infra ad B) notio devorandi*: **a** *de feris, monstris fabulosis sim.* (*absolute l. 48*): LIV. ANDR. carm. frg. 32 cum socios nostros -isset (*Hom. Od. 20, 19* ἤσθιε) impius Cyclops (VERG. Aen. 3,627 OV. met. 14,211. [*cf. etiam l. 58*]). ENN. ann. 138 vulturus in spinis miserum -bat homonem. LVCR. 4,639 serpens ... sese -endo conficit ipsa. 4,1017 (*de somniantibus*) quasi pantherae morsu saevive leonis -antur. VERG. Aen. 9,338 inpastus ceu ... leo ... -it ... pecus (SEDVL. carm. pasch. 2,112. *cf.* SIL. 2,684. 11,246. CORIPP. Ioh. 4,149 latos frangit -itque per agros). MANIL. 5,544 ut belua -ret artus *Andromedae*. COLVM. 8,17,2 *muraenae* squamosos *pisces* ... -endo consumunt. MELA 2,29 immanibus equis -endos ... obiectare advenas. SIL. 4,335 *tigris* ora ... nudat ... ut praesentia -ens corpora (ENNOD. carm. 1,9,65). APVL. met. 8,21 *homini* immanem draconem -entem insistere. ARNOB. nat. 7,45 p. 279,9 -sa et vorata *a serpente* viscera. SCHOL. Hor. epod. 3,9 ut illum (*sc. Iasonem*) tauri non -rent. **b** *de personis*: ACC. trag. 230? (*v. p. 261, 50 et cf.* SEN. Thy. 779 lancinat natos pater, artusque -it ore funesto suos). OV. met. 15,92 -ere saevo vulnera (*i. corpora morsibus vulnerata*) dente *more Cyclopum* (PETRON. 121 v. 120 Tisiphone, concisa ... vulnera -e). 15,142 cumque boum dabitis caesorum membra palato, -ere vos vestros scite ... colonos (CHALC. comm. 197 nonne videtis -ere vos proprios artus ac viscera vestra? [*Empedocl. frg. 136* δάπτοντες]. *ibid.* nec sentit *filius* caros -ens sub dentibus artus [*frg. 137* φίλας κατὰ σάρκας ἔδουσιν]). SIL. 6,52 (*de centurione dentibus pugnante*) nec satias, donec -entia linqueret ora spiritus (*cf.* STAT. Theb. 8,72 sit qui rabidarum more ferarum -at atrox hostile caput). ARNOB. nat. 1,64 p. 45,6 Christum compellare, dilacerare ... vultis, immo ... beluarum agrestium ritu cruentis oribus -ere, comminutis cum ossibus transvorare. ENNOD. carm. 1,10,23. *tropice*: VAL. MAX. 9,2,1 ut oculis illa (*sc. abscisa capita adversariorum*), quia ore nefas erat, -ret.

2 *alia esui destinata*: **a** *de hominibus*: **α** *varios cibos*: CIC. nat. deor. 2,134 dentibus ... -itur (*codd.*, mandatur *Alan, Plasberg*) atque ab is extenuatur et mollitur cibus (CELS. 4,6,6 vitandus cibus, quisquis -endus est [*cf.* 8,4,20]. QVINT. inst. 10,1,19 cibos -sos ac prope liquefactos demittimus [*sc. in stomachum*]. HESYCH. in lev. 6,21 p. 853^{A}). LVCR. 4,618 sucum sentimus in ore, cibum cum -endo exprimimus. LIV. 23,19,13 lora detractasque scutis pelles ... -ere (VAL. MAX. 7,6,2 [*falso* mandare *codd.*]). perioch. 48 sine pulpamine -ere ... pane⟨m⟩ (CELS. 4,6,6 celerius ..., panis -endus, quam vinum gustandum). PAVL. FEST. p. 139 masucium ... a -endo. CELS. 6,9,1 mollique *cibo* utendum, ne -entis dentes irritet. COLVM. 8,10,4 *ficum* -unt et ita *turdis* obiciunt *eqs.* 11,3,22. PLIN. nat. 13,72 *papyrum Aegyptii* -unt quoque crudum decoctumque, sucum tantum devorantes (*cf.* 18,128). 23,73 dentibus carne -enda adtritis. *al.* TAC. ann. 6,23,2 -endo e cubili tomento (SVET. Tib. 54,2). ITALA Iob 20,18 (Aug. in l. p. 551,22) *v. vol. VI 2118, 26.* HIER. adv. Iovin. 1,36 dentium officium est -ere et in alvum ea, quae sunt -sa, transmittere. VVLG. Iob 30,4 -bant herbas et arborum cortices. AVG. serm. 243,7,6 dentes *habemus* ad -endum. MACR. Sat. 7,12,22 si quid eorum (*sc. edulium*) plus fervet quam ut diutius possit -i, ilico devoramus. *et al.* *in imag.* (*cf. p. 271, 7*): RVFIN. Orig. princ. 1,1,9 *anima* -it et comedit panem vitae. patr. 1,5 p. 307^{A} fortem et solidum verbi dei cibum -ere et comminuere ad summam subtilitatem dentibus. GREG. M. moral. 1,29 *al.* (*v. vol. VI 2119, 6 sqq.*). OP. imperf. in Matth. 41,3 p. 860 quae omnia (*sc. verba caelestium mysteriorum*) -ens homo, id est audiens, acquirit sibi vitam aeternam. **β** *medicamenta*: CELS. 6,13,3 -ere ligustrum oportet sucumque ... ore continere (*cf.* 6,13,4). PLIN. nat. 20,31 folia *pastinacae erraticae* contra cruditates -untur. 20,237 *sinapi* ad dentium dolorem -itur. 25,175 folia myrti et lentisci ... terere et vino vetusto sparsa -ere. *saepe.* SER. SAMM. 157 *folium platani* -sum mane vorabis (*cf.* 270). 232 -itur apta rubus gingivis et bona labris. *saepe.*

b *de animalibus* (*de re dentata: l. 29*): CIC. nat. deor. 2,122 cibum ... alia *animalia* sugunt, alia carpunt, alia vorant, alia -unt (PLIN. nat. 10,196. *cf.* COLVM. 8,17,11 *iacentes pisces* quia dentibus carent, aut lambunt cibos, aut integros hauriunt, -ere quidem non possunt). COLVM. 2,14,4 *asinus* lentissime -it (PLIN. nat. 17,54). 6,2,14 hi *boves* melius concoquunt ... qui ex commodo, quam qui festinanter -unt. PLIN. nat. 11,165 elephanto intus ad -endum quattuor *dentes*. AVG. soliloq. 2,8,15 *crocodilus* superiorem in -endo partem *movet*. ROMVL. fab. 62,6 rec. vet. *vipera limam.* *notabiliora*: CLAVD. rapt. Pros. 1,280 *equi Plutonis* pascua (*meton.*) -unt Cocyti. SYMPH. 197 (*de serra*) -o ... frustra, quia respuo praemia dentis.

3 *res esui non destinatas*: **a** *de hominibus*: VERG. Aen. 11,669 cadit atque cruentam -it humum (*Hom. Il. 11, 749 al.* ὀδὰξ ἕλον οὖδας. *cf.* VAL. Fl. 3,106 compressa ... -ens aequora). **b** *de animalibus*: VERG. Aen. 4,135 sonipes ... frena ferox spumantia -it (7,279 *equi* tecti auro fulvum -unt sub dentibus aurum. GERM. 212 *Equus* spumanti -it ... ferus ore lupata. SIL. 16,358 -ere ferrum. STAT. Theb. 3,268 spumantem ... -unt adamanta. SEDVL. carm. pasch. 4,296 SEDAT. ad Ruric. epist. 8 p. 450,16). SIL. 1,424 canentem -ens aper ore cruorem. NEMES. cyn. 168 vexare trabes laceras aut -ere (*Heinsius*, pandere *codd.*) valvas *catulos*. *hyperbolice*: GRATT. 239 *canis* infodiens ... vestigia *ferarum* ... -it humum. *adde*: ENNOD. carm. 2,19,3 dens *leonis marmorei aquam emittentis* ... pocula -it.

B *sensu latiore i. q. mandendo consumere, devorare, comedere* (GLOSS.^{L} I Ansil. MA 575 -ere comedere. III Abstr. MA 1 -it manducat comedit. *cf. etiam p. 269, 28*): **1** *de hominibus* (*saepe subauditur notio quaedam ferinae aviditatis*): PLIN. nat. 6,195 Agriophagi pantherarum et leonum ... carnibus viventes, Pamphagi omnia -entes, Anthropophagi humana carne vescentes. 7,9 hominem immolari ... solitum, quod paulo a -endo abest (28,5 aspici humana exta nefas habetur: quid -i? [30,13]. *cf. etiam p. 269, 55 sqq.*). 8,210 in principio *cenae* bini ternique pariter -untur apri. 9,101. 184. 10,142. 13,50. 16,180 *sabuci acini* aqua decocti -untur. 18,125. 19,52 pugnare cum feris -ique (*ad A 1*) capientem, quod -at alius. 22,119. 28,101 cervicis *hyaenae* carnes, sive -antur sive arefactae bibantur. 28,212 vesicam *apri* ... elixam -i oportet (28,215). 30,122 cocleae ..., quae -untur (SER. SAMM. 617 dictamnum bibitur, cocleae -untur edules). *al.* SVET. Nero 37,2 polyphago ... et quidquid daretur -ere assueto. Vit. 13,3. SER. SAMM. 201 Vettonicae -sus siccabit lumina sucus. 575 *colo sedando* -e galeritam volucrem. *al.* ARNOB. nat. 3,25 p. 129,6 *coniung.* potarent. AMM. 28,4,4 ne ... -ens videretur in publico. 31,8,4 omnibus, quae poterant -i, consumptis (25,7,4 CLAVD. DON. Aen. 3,224 VVLG. gen. 6,21 SVLP. SEV. chron. 1,54,5. CYPR. GALL. gen. 1303 fames cogebat trepidos, poterat quod -ier, esse. *et al.*). CLAVD. DON. Aen. 7,113 tanta fuit penuria, ut quod -entibus exciderat, legerent. HEGES. 5,18,1 in occultis abditi incoctum -bant triticum (*5, 427* ἤσθιον). PRVD. ditt. 187 (*de visione Petri; cf. Vulg. act. 10, 14*) ille (*sc. Petrus*) recusat -ere. AVG. serm. 47,9,14 ne ... puras herbas -endo et puras aquas bibendo conculcemus pascua dei. CAEL. AVR. acut. 2,18,109 dabimus plantaginem ... oleris vice -endam. chron. 1,4,118 item -endam mustelam (*opp.* bibendum). *saepe.* CYPR. GALL. gen. 1049 hinc Iudaea memor devitat -ere nervum *femoris* (*Vulg. gen. 32, 32* non comedunt, *Itala* [*Lugd.*] manducant [φάγωσιν]). *al.* *add.* ex (*cf. p. 274, 67*): PRVD. cath. 3,114 (*de Adam et Eva*) -ere ... ex vetitis. *in imag.*: ARATOR ad Parth. 74 nunc ... odas *Daviticas* -ere, nunc Genesin mens cupiebat edax. **2** *de animalibus*: COLVM. 7,11,3 sunt quaedam scrofae, quae -unt fetus suos (PALLAD. vet. med. 38,2). PLIN. nat. 8,29 terram edisse iis (*sc. elephantis*) tabificum est, nisi saepius -unt. *ibid.* -unt ore, spirant et bibunt ... manu (*i. rostro*). 8,46 *leones*, quae possint, in -endo solida devorare. 8,84 *lupo cervario* in fame -enti. *al.* AMBR. hex. 6,4,26 cervus oleae ramusculos -it (*Neptunalios 12* ἐσθίει). CYPR. GALL. gen. 110 *deus praecipit serpentem* sola morsu ere (*Vulg. gen. 3, 14* terram comedes). exod. 335 *locustae* quidquid madidum suco per frondea tecta reppererant, -unt (*Vulg. exod. 10, 15* devorata est ... herba *eqs.*). 971 relinquat, quae

[Cavallin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

superant, -enda feris (*Vulg. exod. 23, 11* edant bestiae). iud. 567 (*in aenigmate*) ex -ente (*cogitandum de ape*) viri communis prodiit esca (*Vulg. iud. 14, 14* de comedente, *Itala* [*Lugd.*] ex manducante [ἐκ βιβρώσκοντος]). *adde de herba*: CYPR. GALL. gen. 1257 *Pharao* videt (*in somnio*) spicas ... tenues ... gravidas ceu -ere fruges (*Vulg. gen. 41, 7* devorantes [κατέπιον]).

II *translate* (*cf. etiam p. 269, 69. 270, 7. 74*): A *i. q. perdendo comminuere, consumere*: *de homine*: CIC. har. resp. 59 istum (*sc. Clodium*) videtis ... rostra ipsa -entem. *de igni*: MAT. carm. frg. 1 corpora Graiorum ... -ier igni (*cf.* SIL. 12, 142 Mulciber inmugit lacerataque viscera terrae -it). B *i. q. carpere, vituperare*: ENNOD carm. 2, 68, 3 -ere nos pergis, sed venter commoda nescit.

part. perf. pass. n. pro subst. **mānsum**, -ī. NON. p. 140, 8 -um mandendum (a mandendo GLOSS. Noni V 644, 30) aut mansatum. GLOSS.[L] I Ansil. MA 667 -a comesta manducata (= III Abstr. MA 26. V Abba MA 34). *i. q. buccella*: LVCIL. 1046 sperans ... -um ex ore daturum. VARRO Men. 200 ut sucum (*Buech.*, siccum *Riese*, sicum *codd.*) pareret -um, quo venarum sanguine rivos compleret. CIC. de orat. 2, 162 qui ... omnia minima -a ut nutrices infantibus pueris in os inserant (*cf.* AVG. catech. rud. 10, 15 minuta -a inspuere parvulo filio).

deriv.: 3. mando, mandibula, manducus, manso, masucius.

comp.: com-, prae-, re-, supermando.

3. mando, -ōnis *m.* *a* mandere. NON. p. 17, 11 manducones, qui ⟨et⟩ manduci dicti sunt, et -es: edaces. GLOSS. V 605, 10 -es ambiones vel ardeliones. *i. q. homo vorax, edax*: LVCIL. 946 omnes -um gulae (*inde* VARRO Men. 53).

mandor, -ī *v. p. 269, 22.* *Cavallin.*

mandra, -ae *f.* *gr.* μάνδρα. [*val.* mandra, *it.*, *hisp.* mandra. *M.-L.*] *cf. Traube, Vorlesungen III 57 sqq., Schuster, RE XIV 1026.* [*vix recte huc rettulit Traube* ANTH. 386, 1 (*v. Onom. s. v.* Mandris).]

1 *i. q. grex, caterva*: a *de agmine continuo pecudum*: MART. 5, 22, 7 longas mulorum rumpere -as. IVV. 3, 237 raedarum transitus arto vicorum inflexu et stantis convicia -ae eripient somnum Druso vitulisque marinis. b *de turba latronum in ludo latrunculorum* (*cf. Lamer, RE XIII 1927; aliter Traube l. c. 58*): LAVS Pis. 203 hic *calculus* ad maiora movetur, ut citus effractā prorumpat in agmina -ā clausaque deiecto populetur moenia vallo. MART. 7, 72, 8 vincas Noviumque Publiumque -is et vitreo latrone clusos. c *translate i. q. multitudo*: PS. CYPR. aleat. 11 p. 104, 3 alea ..., ubi nulla veritas sed mendaciorum -a.

2 *i. q. saepta, claustra pecorum* (SCHOL. Iuv. 3, 237 -ae locus in quo porci [pecora *Traube*] includuntur [*cf. et append.*]. GLOSS. V 309, 39 -a graece caula ovium. V 653, 7 [*ad* IVV. *l. 35*] -ae forte caulae sunt, unde et archimandrita id est eremita dicitur): EVSTATH. Bas. hex. 9, 4 p. 960[C] de -a (τῶν σηκῶν) laxatus agnus. LAVRENT. paen. p. 102[C] quae sunt istae oves, quae non sunt de -a tua? *transfertur ad monasterium, templum*: AVELL. p. 566, 23 euntibus nobis ad -am domni Simeonis (*cf. Thiel, epist. pontif. p. 816 n. 8*).

deriv.: mandrator.

mandragorās, -ae *m.* (mandragora *f.*). [*gr.* μανδραγόρας; *v. Fraenkel, Satura Berol. 1924 p. 23 sq. J. B. H.*] *nom.*: -as: PLIN. nat. 25, 175. 1, 25, 94. -a: DIOSC., EVCHER. *al.* *acc.*: -an: PLIN. nat. 25, 147. -am: APVL. met. 10, 11 MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 3 *al.* *masc.* (*cf. l. 75*): PLIN. nat. 25, 147. 175 VVLG. (*v. p. 272, 20*). *fem.*: DIOSC., APON., EPIPHAN., ISID. *synonyma*: PLIN. nat. 1, 25, 94 -as sive Circeion (*v. Onom. vol. II 455, 36 sqq.*) sive morion (25, 148 DIOSC. 4, 71. 72) sive hippophlomon. DIOSC. 4, 71 -a aut anteminion aut bulboquilon (GLOSS.) ... dixerunt. PS. DIOSC. herb. fem. 15 plerique Apollinarem (GLOSS. A. sive orci beta [*cf. l. 75*]) vel malum terrae (GLOSS. mala canina) vocant. NOT. Tir. 104, 32[a] (*post* malva).

nomen herbae (*cf. Steier, RE XIV 1028*): **1** *generatim*: *de natura, specie, generibus, virtutibus* (*fusius* PLIN. nat. 25, 147 sqq. DIOSC. 4, 71. 72 PS. DIOSC. herb. fem. 15 APON. 11 ISID. orig. 17, 9, 30): COLVM. 10, 20 quamvis *terra* semihominis vesano (*cf. p. 272, 1*) gramine feta -ae pariat flores (*cf.* APON. 11 p. 210 EPIPHAN. in cant. 207 p. 85. ISID. orig. 17, 9, 30 hanc poetae ἀνθρωπόμορφον appellant, quod habeat radicem formam hominis similantem. GLOSS. III 585, 1). PLIN. nat. 1, 25, 94 genera II (25, 147 candidus qui et mas, niger qui femina existimatur. *cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 24, 1 DIOSC. 4, 71 PS. DIOSC. herb. fem. 15. ISID. orig. 17, 9, 30 femina foliis lactucae similibus ..., masculus vero foliis betae similibus). 8, 101 ursi cum -ae mala gustavere, formicas lambunt (SOL. 26, 6 cum gustavere -ae m., moriuntur *eqs.* *item -am tamquam noxiam afferunt* MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 3 ut pigmentarii, si cui temere ... -am ... dederi⟨n⟩t, poena teneantur. MACR. Sat. 7, 5, 26 EVSTATH. Bas. hex. 5, 4 p. 913[A]. GLOSS. -a herba periculosa). 25, 148 ferunt mala abellanarum nucum magnitudine (25, 150. *cf. l. 63. 76 sq. p. 272, 4. 9*). 25, 150 vis somnifica (*cf.* FRONTIN. strat. 2, 5, 12 inter venenum et soporem media vis est. APVL. met. 10, 11 dedi venenum sed somniferum, -am *eqs.* SER. SAMM. 989 -ae gustu sopor additur altus. AMBR. hex. 3, 9, 39 CAEL. AVR. acut. 2, 4, 20. *cf.* 1 praef. 6 mente alienantur, qui ... -am biberint [*sim. p. 271, 68 et* GLOSS. III 585, 1 -a herba quae odorem habet grandem, qui hominem extra mentem facit]). 25, 149 odor gravis ei (*cf.* ISID. orig. 17, 9, 30 -a dicta, quod habeat mala suaveolentia). *de ratione -ae colligendi*: PLIN. nat. 25, 148 PS. APVL. herb. 131 APON. 11 p. 210. *de usibus* (*fusius* PLIN. nat. 25, 147 sqq. PS. APVL. herb. 131) *praecipue in arte medica* (*cf.* PLIN. nat. 1, 25, 94 medicinae XXIV. DIOSC. 4, 71 PS. DIOSC. herb. fem. 15) *et superstitione*: CELS. 3, 18, 12 si ... vigilant, ... -ae mala pulvino subiciunt (*cf.* 5, 25, 2. 3[B] MACR. Sat. 7, 6, 7 EVSTATH. Bas. hex. 5, 4 p. 913[C] *et p. 271, 81*). 6, 6, 1[J] -ae suci p. *tot* (PLIN. nat. 26, 156 MARCELL. med. 8, 8. 12. 20, 143. 29, 11). 6, 9, 2 -ae radix (PLIN. nat. 26, 24. 93. 121. 145 PLIN. med. 1, 8 p. 21, 20 MARCELL. med. 25, 5). PLIN. nat. 14, 111 fit vinum ... e ... -a. 25, 147. 175 stigmata in facie -as inlitus delet. 26, 104 -ae folia (26, 105. 145. 149 THEOD. PRISC. eup. faen. 65). 26, 156 semen -ae. PLIN. med. 1, 25 p. 40, 22. CHIRON 830 *in compositione* ad tusslm (832). MARCELL. med. 17, 32. 36, 10.

2 *i. q. pomum -ae* (EVCHER. instr. 2 p. 146, 18 -a ... genus pomi simillimum parvo peponi specie vel odore. GLOSS.[L] Corp. M 18 -a: fructus similis pomi): VVLG. gen. 30, 14 in agro repperit -as, quos (quas *var. l.*) matri Liae detulit *eqs.* 30, 15. 16 mercede conduxi (*sc. Lea*) te (*Iacob*) pro -is filii mei (*cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 24, 3 [*allegorice interpret.*]. HIER. epist. 22, 21, 3 AVG. c. Faust. 22, 56). cant. 7, 13 -ae dederunt odorem (*allegorice interpretantur* AMBR. [*l. 23*]. APON. 11 p. 210).

deriv.: mandragoreticus. mandragorinus.

mandragorēticus, -a, -um. *a* mandragora. DIOSC. 5, 92 vinu(m) (*cf. l. 13*) -um (*gr. 5, 71* μανδραγορίτης).

mandragoricus, -a, -um. *gr.* μανδραγορικός. AVG. c. Faust. 22, 56 p. 651, 3 acceptis a filio Liae -is malis (p. 652, 12. 23 [*inde* ISID. in gen. 25, 19—21]). p. 652, 1 illo -o pomo figurari ... famam bonam. *n. pro subst.* (*sc. malum*): ITALA gen. 30, 14 (Lugd.) da mihi de -is (μανδραγορῶν. *Vulg.* mandragoris) fili tui. 30, 15. 16.

mandragorinum oleum ALEX. TRALL. 1, 23 (*p. 469 P.* μανδραγορικόν).

mandragorio (*an* -ico?) malo nocturnum livida nundinatur *Lia* concubitum FVLG. aet. mund. 5 p. 145, 8.

mandrātor cavillator (caullator *Heraeus, ALL 10, 1898, 510*) GLOSS.[L] III Abav. MA 51. *cf.* CA 5. III Abol. CA 90 cavillatur mand⟨r⟩atur.

[**mandrītēs**, -is *m. i. q.* '*pastor*' *Traube, Vorlesungen III 59 vix recte cognoscere sibi videtur in* ANTH. 386[tit.] in -e mimo (feminino *Traube*), *ubi* Mandride *coni. Heraeus; cf. Onom. s. v.* Mandris.]

si quis ... **manduālem** quod est ea structura sive selave qui est ponticulus ... distruxerit *eqs.* LEX Sal. 55 add. 2 Em. (*cf. Geffcken ad l., Du Cange s. v.*). *R.*

mandūcābilis, -e. *a* manducare. *quod manducari, comedi potest*: IREN. 1, 11, 4 fructum ... -em et dulcem (ORIG. in Matth. 16, 26 nullum f. -em [βρώσιμον] invenit in ea [*sc. ficulnea*]). ORIBAS. eup. 2, 1 B 5 blitus -is est.

mandūcātio, -ōnis *f.* *a* manducare. GLOSS.[L] III Abstr. ED 17 edulio -e. ES 6 esu -e. *i. q. actio manducandi, comedendi* (*c. gen. obi.*: *l. 60.* *c.* de: *l. 55*): **1** *proprie*: AVG. serm. 362, 10, 10 quid dicimus, quia phantasma erat illa -o (*sc. angelorum cum Abraha et Tobia*)? OP. imperf. in Matth. 5 p. 669[A] -o Adae de ligno scientiae boni et mali (*cf. p. 274, 72*). *spectat ad eucharistiam* (*cf. p. 275, 10*): AVG. in euang. Ioh. 26, 19 participatione filii per unitatem corporis eius et sanguinis, quod illa -o potatioque significat, nos efficimur meliores (27, 6). *cf.* CONC.[S] I 5 p. 138, 21 nonne *Nestorius* ... hominis -em (*gr.* ἀνθρωποφαγίαν) nostrorum dicit esse mysterium? **2** *tropice* (*cf. p. 275, 25*): HIL. in psalm. 127, 6 non ... hic -o corporis est, quia neque id, quod manducandum est, corporale est. AVG. in psalm. 99, 17 laudatio vestra quasi -o erit: quantum laudatis, tantum vires acquiritis.

mandūcātor, -ōris *m.* *a* manducare. [*val.* mîncator, *it.* mangiatore, *francog.* mangeur. *M.-L.*] *is qui manducat, comedit*: **1** *generatim* (*cum nota voracitatis*): ITALA Luc. 7, 34 (cod. d) homo -r (φαγός, *Vulg.* devorator) et vinipotator. POMER. 2, 21, 2 p. 467[B] non facit *eum qui peccato moritur* ... -em turpis edacitas. **2** *spectat ad eucharistiam* (*cf. p. 275, 10*): AVG. in euang. Ioh. 27, 11 -es et potatores carnis et sanguinis sui.

***1. mandūco**, -āvī, -ātum, -āre *et* mandūcor, -ārī. [*a* manducus. *J. B. H.*] *de originatione*: VARRO ling. 7, 95 mandier a mandendo, unde -ari. EVTYCH. gramm. V 486, 10 -o ... quasi manum ad os duco. *depon.* (*cf.* NON. p. 477, 5 -atur pro -at. PRISC. gramm. II 396, 25): LVCIL., AFRAN., POMPON. (*v. p. 273, 17 sqq.*). *de notione et usu*: DIOM. gramm. I 364, 28 -o, -vi proprie ... est quod Graeci dicunt μασσῶμαι, hoc est identidem mando *eqs.* (*v. vol. V 2, 99, 82 sqq.*). 372, 24 (*v. p. 269, 25*). AVG. in psalm. 100, 8[in.] vesci ... -are est. CASSIOD. in psalm. 127, 2 -are est ... aliqua esca refici et de ipsa satietate gaudere. GLOSS. ἐσθίω, τρώγω. φαγεῖν. comedere, esse, -are. βεβρωμένον -tus. GLOSS.[L] II Philox. MA 65 -at μασᾶται. Abav. MA 50 mandit -at masticat. III Abstr. MA 1 mandit ⟨-at⟩ comedit. *in libris graecis respondent ad I* διαμασᾶσθαι, *ad II* ple-

[*Cavallin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rumque ἐσθίειν (φαγεῖν, ἔδεσθαι), *rarius* βιβρώσκειν (*cf. l. 46. p. 274, 16. 55. 275, 23*) *vel* τρώγειν (*l. 42. 84. p. 274, 31. 275, 35. 39. 72*).
vox sermonis vulgaris primitus notione mandendi *legitur in versibus apud* LVCIL., AFRAN., POMPON., *in prosa oratione post* VARRONEM (*v. infra l. 20. 26*) *apud* CELSVM, SCRIB. LARG. *et al.*; *notione* comedendi (*sec.* PROB. Diom. gramm. I 364, 34 *iam a 'veteribus' usurpata*) *occurrit inde ab* EPIST. imp. Aug. (*infra l. 74*), PETRON., *in versu v. p. 274, 54; inde ab* ITALA *magis magisque frequentatur, imprimis in sermone christianorum et in scriptis infimae dictionis. cf. C. Beyer, Verba des Essens ... vom Lat. bis in d. rom. Spr., Leipzig 1934, 18 sqq.; Soden, D. lat. N. T. in Afrika, Leipzig 1909, 151; Billen, Old latin texts of the heptat., Cambridge 1927, 193; J. B. Hofmann, IF 43, 1926, 91 et al. v. praeterea tab. vol. V 2, 100 allatam.* NOT. Tir. 103, 2. [*val.* mîncà, *it. vet.* manicare, *francog.* manger. *M.-L.*]

I *sensu strictiore i. q.* **mandere,** *escas dentibus comminuere*: **A** *varios cibos*: LVCIL. 456 quod -amur in ore. AFRAN. com. 184 facile -ari qui potest. POMPON. Atell. 100 nescioquis † ellam urget quasi asinus uxorem tuam, ita opertis oculis simitu -atur ac molit (*sensu obscaeno, ut vid.*). VARRO rust. 3, 7, 9 *columbas* -to ... farciunt pane (*cf. p. 269, 79*). SEN. epist. 95, 27 expecto iam, ut *convivis* -ta (*pro subst., cf. p. 271, 14 sqq.*) ponantur. FRONTO p. 156, 12 N. oleas ..., ut -andi ius fasque est, ita dentibus subiciat. APVL. met. 4, 22 nec me (*sc. Lucium asinum*) ... instanter ac fortiter -antem vel somnus imminens impedire potuit (*cf. l. 19*). VVLG. Sirach 31, 19 cum -as (μὴ διαμασῶ) multum. **B** *medicamenta*: VARRO frg. Non. p. 551, 12 -ta portulaca (CELS. 4, 11, 5 PLIN. nat. 20, 213). CELS. 4, 3, 3 sinapi -are (*cf. 4, 4 et p. 270, 15*). SCRIB. LARG. 83 *radicem symphyti* -are et devorare ([MARCELL. med. 17, 21]. *cf.* 198 radice ea, quam nos edimus, ... per se vel cum sale -ta. PLIN. nat. 20, 166 -ta radix *capparis*. 25, 165 radix hyoscyami ex aceto -ta). 193 pipere -to. PLIN. nat. 20, 186 oris ... foetorem ... tollit *anesum* -tum matutinis *horis* (20, 194). 23, 158 *laurus daphnoides* -ta pituitas extrahit (*cf. Diosc. 4, 146* διαμασηθέν). 26, 32 agaricum -tum siccum (*Diosc. 3, 1, 3* διαμασώμενον). *al.*

II *sensu latiore i. q.* **edere,** *comedere, vesci, devorare* (*locis* ITALAE, *nisi aliud notatur, in Vulg.* comedo *respondet*): **A** *proprie* (*tropice v. p. 275, 51*): **1** *de hominibus sim.* (*de bestia personata: p. 274, 13; de ventre: p. 274, 43*): **a** *generatim*: **α** *absolute* (*c. dat.: l. 59; cf. p. 275, 15*): TERT. resurr. 49 p. 103, 19 apostolus carnem et sanguinem de fructibus ipsorum -andi et bibendi suggillavit (ITALA Matth. 24, 38 [cod. q] erant ... -antes [τρώγοντες] et bibentes. GENNAD. vir. ill. 25 *Christus* -ando, bibendo, lassando, plorando ... verus probatus ... homo. RVFIN. Adamant. 5, 4 [*de angelis*] et -verunt et biberunt cum eo [*sc. Abraha*]. PALLAD. hist. mon. I 14 p. 291^D bis -vimus [βεβρώκαμεν] et ter aquam bibimus. *al. v. etiam vol. II 1960, 5 sqq.*). ITALA lev. 25, 19 (Lugd.) -bitis (φάγεσθε, *Vulg.* vescamini ad satietatem (*cf.* VVLG. Is. 23, 18 ut -ent in saturitatem). deut. 8, 12 (Lugd.) cum -veris et repletus fueris (*cf.* VVLG. psalm. 77, 29). Is. 65, 13 (Ps. Tert. adv. Iud. 13 *al.*) ecce, qui serviunt mihi, -bunt, vos autem esurietis (Matth. 25, 37 [Aug. c. Faust. 5, 10] quando te vidimus esurientem, et dedimus tibi -are? VVLG. I Cor. 11, 34 si quis esurit, domi -et. *al.*). Rom. 14, 2 (Tert. ieiun. 15 *al.*) qui -at, ne nullificet non -antem (SCHOL. Pers. 5, 184 eo die Iudaei ⟨non⟩ -ant. *cf.* BARNAB. 7, 5 -te vos soli populo ieiunante [AVG. epist. 36, 21 VITAE patr. 5, 3, 8. *et al.*]. AVG. quaest. euang. 2, 11 nec in abstinendo nec in -ando esse iustitiam. PEREGR. Aeth. 28, 3 toto anno ... semel in die -ant. *et saepe. nota*: VVLG. Rom. 14, 6 qui -at, domino -at). *passim.* ITIN. Burdig. p. 589, 1 iussum fuerat prophetae (*cf. III reg. 13, 9*), ne cum pseudoprophetam ... -ret (VVLG. Matth. 9, 11 cum publicanis et peccatoribus -at. *al.* LEX Burg. Rom. 44, 5 cum quocumque servus -verit, non causa latinitatis [*i. manumissionis*], sed *eqs.*). LAMPR. Alex. 34, 8 dicens se in ... circo -are. SCHOL. Iuv. 3, 168 in fictilibus vasis -are turpe videbatur. 5, 17 *veteres* in lectulis discumbentes -bant (*cf.* VVLG. Marc. 14, 18). VVLG. II Thess. 3, 10 si quis non vult operari, nec -et. *passim.* AVG. de serm. dom. 2, 16, 54 neque ... ideo debemus evangelizare, ut -emus, sed ideo -are, ut evangelizemus. EVAGR. sent. virg. (RevBén. 28, 1911) p. 149, 14 hodie non edam et crastino -bo. SVLP. SEV. dial. 1, 4, 6 studio -andi etiam angelos -are credam. MARCELL. med. 27, 24 hoc medicamentum ... restituit ei cupiditatem -andi. *al.* PALLAD. hist. mon. I 6 p. 273^C ut -are aliis videretur (*syn.* gustare, sumere). BENED. reg. 51 frater ... non praesumat foris -are. *et al.*

β *c. acc.*: (I) ***varios cibos, medicamenta sim.***: EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 76, 2 duas buccas -vi. PETRON. 46, 2 inveniemus quod -emus, pullum, ova (VVLG. Marc. 8, 2 nec habent, quod -ent. *al.*). 56, 4 boves, quorum beneficio panem -amus (ITALA gen. 43, 16 [Lugd.] mecum ... -bunt p. exod. 34, 28 [Lugd.] p. non -vit et aquam non bibit [*cf.* VVLG. Luc. 7, 33]. Ezech. 12, 18 [Weing.] p. tuum cum dolore -bis [*cf.* VVLG. Tob. 2, 5 *et p. 274, 3*]. *al.* LVCIF. non conven. 3 p. 8, 26 cur -asset p. et potum sumpsisset. SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 113 PSALT. Rom. 101, 5. VVLG. psalm. 77, 25 p. angelorum [*sc. manna*] -vit homo. Marc. 2, 26 panes propositionis -vit. Ioh. 13, 18 [τρώγων]. *al.* CAEL. AVR. chron. 3, 6, 88 · SALV. eccl. 4, 30. EXPOS. mundi 41 p. 115 divinum p. et eminentissimum -are dicitur *Ancyra. et saepe. nota hebraismum add. gen.*: VVLG. psalm. 126, 2 qui -atis p. doloris [*cf. p. 273, 80*]. HIER. epist. 22, 9, 4 [*cf. Vulg. Dan. 10, 3*] p. desiderii non -vit et vinum concupiscentiae non bibit. *v. etiam p. 275, 12*). PLIN. nat. 23, 123 *fici siccae* nitro addito -tae (*Diosc. 1, 128, 1* ἐσθιόμενα) alvum solvunt. DIOM. gramm. I 364, 30 Probus negat recte dici: piscem ... -o (EXPOS. mundi 35 p. 113 *Alexandria* piscium ... tria genera -at [comedit *alt. rec.*]. ORIBAS. syn. 4, 4). AVR. Fronto p. 67, 19 N. *Signinas* uvas multo commodius passas quam puberes -are: nam profecto malim eas pedibus calcare quam dentibus comesse (*etiam ad I pertinere potest; at cf.* ITALA Ezech. 18, 2 [Didasc. apost. 13, 27] -verunt uvam acerbam [ἔφαγον ὄμφακα]. Ps. GARG. MART. p. 212. ROMVL. fab. 71, 7 rec. W. [*vulpis loquitur*:] nolo te [*sc. uvam*] ... -are acerbam [*cf. Phaedr. 4, 3, 4* nolo acerbam sumere]). ITALA lev. 3, 17 (Lugd.) omnem adipem ... non -bitis. 6, 16 (Lugd.) azyma -bitur (βρωθήσεται) in loco sancto (AVG. epist. 36, 30 *al.*). 7, 19 (Lugd.) omnis mundus -bit (*Vulg.* vescetur) carnem (Zach. 11, 16 [Ps. Cypr. ad Novat. 14]. *al.* VVLG. psalm. 49, 13 II Macc. 6, 18 Rom. 14, 21 *al.* MARCELL. med. 27, 31. PLAC. med. rec. α 10, 1 [*rec. β* ederit]. ANTHIM. praef. carnes vel alia crudiora -are. *et saepe. v. etiam p. 275, 35*). 17, 13 (Lugd.) feram aut volatilem quod -atur (ὃ ἔσθεται, *Vulg.* quibus vesci licitum est. *cf.* MARCELL. med. 1, 51. 9, 30 *al.*). 17, 14 (Lugd.) sanguinem omnis carnis non -bitis (LIB. iubil. 21, 6 *al. cf. etiam p. 275, 46*). 17, 15 (Lugd.) anima, quae -verit sibi mortuum (*cf. infra l. 80*). iud. 13, 4 (Lugd.) neque -es omne inmundum (VVLG. I Macc. 1, 65 HILARIAN. curs. temp. p. 170, 5. *et al.*). Tob. 2, 2 (Lucif. non parc. 8 p. 226, 27) -et pariter mecum hoc prandium (*Vulg.* epulentur nobiscum). Is. 1, 19 (Filastr. 112, 8) bona terrae -bitis. 7, 15 (Pacian. bapt. 3 *al.*) butyrum et mel -bit. 36, 16 (Lucif. Athan. 1, 40 p. 138, 17) -bitis ... fructum vestrum vineae et ficus (BARNAB. 7, 8 [τρώγειν]. VVLG. Marc. 11, 14. *cf.* sap. 4, 5 [*trop.*] f. illorum ... acerbi ad -andum [εἰς βρῶσιν]). Matth. 26, 17 (Hil. in Matth. 30, 1) pascha (VVLG. Marc. 14, 12 *al. et saepe apud* ECCL.; *cf.* ZENO 2, 67 viles agnos cum amaritudine homines amari [*sc. Iudaei*] -ant [Ps. TERT. adv. Iud. 10 sollemnitatem ... paschae ... cum amaritudine -turos]. GAVDENT. serm. 2 p. 855^B qualiter ... -ari debeat agnus iste [*sc. pascha Christianorum*]. *v. etiam p. 275, 10 sqq.*). apoc. 2, 14 (cod. g) immolata ([*Vulg.* edere]. *sim.* IREN. 1, 6, 3 idolothyta indifferenter -ant *gnostici* [VVLG. I Cor. 8, 10]. *cf. l. 76 sqq.*). *passim.* PORPH. Hor. sat. 2, 2, 50 *instituit*, ut ciconiarum pulli -rentur. FIRM. math. 8, 27, 6 multum -bunt (SCHOL. Iuv. 5, 166. *et al.*). SCHOL. Iuv. 3, 229 *Pythagorei* olera tantum -ant (VVLG. Rom. 14, 2). VVLG. Sirach 36, 20 omnem escam -bit venter (EVAGR. alterc. p. 51, 8 escas tuas [*sc. Iudaicas*] -are nos vetamur. *et al. nota*: VEN. FORT. vita Germ. 41, 115 sic fuit ab illa turba cum esca sanitas -ta. *cf. p. 275, 57 sqq.*). psalm. 77, 24 pluit illis manna ad -andum (Ioh. 6, 31. *et al.*). Marc. 6, 36 emant sibi cibos, quos -ent (EVAGR. alterc. p. 50, 7. ANTHIM. praef. cibum qualemcumque -are. *et al.*). Luc. 4, 2 nihil -vit. *passim.* AVG. serm. 62, 15 -ant homines fungum malum et moriuntur. *al.* VITAE patr. 5, 10, 65 duos paximates -o (PALLAD. hist. mon. I 10 p. 285^C *syn.* edere, comedere, sumere). *al.* THEOD. PRISC., MARCELL. med., PS. APVL. herb., PLAC. med., APIC., ANTHIM., ORIBAS. *passim.* (II) ***carnem humanam***: LABEO Homer. frg. schol. Pers. 1, 4 crudum -es Priamum Priamique pisinnos (*Hom. Il. 4, 35* βεβρώθοις). ITALA lev. 26, 29 (Lugd.) -bitis carnes filiorum vestrorum (IV reg. 6, 29 [Ambr. off. 3, 20, 118]. VVLG. Bar. 2, 3. *cf.* LIB. gener. chron. I p. 123, 275 HEGES. 5, 40, 2 p. 384, 1 U.). PASS. Matth. 8 p. 218, 16 *Medi*, qui homines -bant (commedebant *Q. cf.* 13 p. 231, 31 [ἀνθρωποφάγους]). *et al.* (III) ***significantius eas res, unde cibi acquiruntur***: ITALA gen. 45, 18 (Lugd.) -bitis medullam terrae (*cf. p. 276, 11*). Os. 4, 8 (Rufin. Orig. in lev. 5, 3 p. 338, 16 B. *al.*) peccata populi mei -bunt *sacerdotes*. Ios. 24, 13 (Lugd.) vineas et oliveta ... -bitis (*cf. supra l. 30*). VVLG. psalm. 127, 2 labores manuum tuarum (PSALT. Rom. l. fructuum tuorum, *de quo l. v.* HIER. epist. 34, 5, 1. *allegorice interpretatur* HIL. in psalm. 127, 6). VITAE patr. 5, 12, 9 residuos nummos -o (ἐσθίω).

γ *cum praepp.* ab, de, ex (*gr. plerumque* ἀπό, *rarius* ἐκ [*l. 84. p. 275, 2*] *vel gen. part.* [*infra l. 75. 82*]) ***partem indicantibus, quae de aliqua re estur*** (*c. obi. dir.* [*quasi in fig. etym.*]: *l. 70*): ITALA gen. 2, 16 (Iren. 5, 23, 1) ab omni ligno ... escam -bis ([βρώσει φάγῃ, *Vulg.* ex omni l. ... comede]. *cf.* 2, 17 [Aug. gen. ad litt. 8, 8 p. 242, 18] de l. ... cognoscendi bonum et malum non -bitis de illo. 3, 2. 3 [Iren. 5, 23, 1] a fructu ... ligni, ... ex eo non -bitis. 3, 17 [Cypr. testim. 3, 58] -asti ex illa arbore [*Vulg.* comedisti de l.]. *al.*). 27, 19 (Lugd.) -a de venatione mea (φάγε τῆς θήρας μου). 27, 33 (Aug. civ. 16, 37 p. 185, 8 D. *al.*) -vi ab omnibus. exod. 34, 15 (Lugd.) ne ... -es de immolatis eorum (*cf.* AMBROSIAST. in I Cor. 8, 7 de sacrificatis. VVLG. apoc. 2, 20 de idolothytis. *al.*). lev. 7, 18 (Lugd.) si ... -ans -verit de carne hostiarum (7, 20 ex c. sacrificii. *al.*). 11, 11 (Lugd.) de escis volatilium non -bitis. 11, 40 (Lugd.) qui -verit de sibi mortuis (*cf. supra l. 24*). prov. 9, 5 (Firm. err. 18, 3 *al.*) -te de meis panibus (φάγετε τῶν ἐμῶν ἄρτων, *Vulg.* comedite p. meum. *cf.* VVLG. Ioh. 6, 26 -astis ex panibus et saturati estis). I Cor. 9, 7 (Rufin. Adamant. 1, 22) quis pascit gregem et ex lacte (ἐκ τοῦ γάλακτος, *Vulg.* de l.) eius

[Cavallin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non -et? *al.* HERM. Pal. sim. 9, 1, 10 -are de fructibus earum (*vulg.* edere, *gr.* φαγεῖν ἐκ). BARNAB. 7, 4 -ent de hirco (φαγέτωσαν ἐκ τοῦ τράγου). VVLG. II Esdr. 7, 65 ut non -rent de sanctis sanctorum. Sirach 11, 19 -bo de bonis meis solus (PS. AVG. serm. 144, 4 -ante paupere de b. tuis prandet Christus). IV Esdr. 9, 24 -bis ... de floribus campi. 9, 26 de herbis agri -vi. ANTHIM. 17 de ventre ... bovis ... -are. *et al.*

b *specialia quaedam in sermone christiano* (*de re mystica paganorum v. l. 22 sqq.*): *α mystice et allegorice*: Ⓘ *de eucharistia*: ITALA Matth. 26, 26 (cod. b; *cf.* VVLG. I Cor. 11, 24) accipite et -te ex hoc omnes. VVLG. I Cor. 11, 20 dominicam cenam -are. 11, 26 quotiescumque ... -bitis panem hunc et calicem bibetis (ZENO 2, 53 p. novum ... -are. AVG. civ. 17, 5 p. 217, 20 D. -are p., quod est in novo testamento sacrificium Christianorum. *al.*). 11, 29 qui ... -at et bibit indigne, iudicium (*cf. l. 57*) sibi (*cf. p. 273, 59*) -at et bibit. HIER. tract. in psalm. I p. 34, 15 ut ... -remus carnes ipsius (*sc. Christi*). AVELL. p. 363, 31 -antes hoc sacramentum. SALV. eccl. 2, 23 Iudaei manna -vere, nos Christum, Iudaei carnes avium, nos dei corpus, Iudaei pruinam caeli, nos deum caeli. VITAE patr. 5, 3, 6 -antibus aliquando fratribus in caritate ([*Cot. p. 471* ἐσθιόντων ... ἐν ἀγάπῃ]. *cf. ibid.* caritatem -at [ἀγάπην ἐσθίει]). *et al.* *adde de cena sancta a cultoribus Magnae Matris celebrata*: FIRM. err. 18, 1 p. 43, 15 de tympano -vi, de cymbalo bibi (*gr.* ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα. *mystice videtur interpretandum* [*de sensu partitivo; aliter Schwenn, RE XI 2275*]). Ⓘⓘ *alia*: VVLG. Ioh. 4, 32 ego cibum habeo -are, quem vos nescitis (AVG. in euang. Ioh. 25, 12 c., non qui perit, sed qui permanet in vitam aeternam. in psalm. 33 serm. 1, 6 *cibum sempiternum* -ant angeli [*cf.* in euang. Ioh. 13, 5 *deum* -ant angeli]. conf. 7, 10 [*deus loquitur*:] cibus sum grandium: cresce et -bis me). 6, 52 si quis -verit ex hoc pane (*sc. pane vivo*), vivet in aeternum (AVG. in euang. Ioh. 26, 1 credere ... in eum [*sc. Christum*] hoc est -are p. vivum. 26, 11 p. caelestem spiritualiter -te: innocentiam ad altare apportate. 18, 7 dicunt tibi angeli: cresce, nos p. -amus, tu lacte nutrire, lacte fidei, ut pervenias ad cibum speciei. *al.*). 6, 55 qui -at (τρώγων) meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam (AVG. civ. 10, 24 p. 438, 23 D. *Christus* de c. sua -anda mystice loquens. *cf.* CONC.[S] I 5 p. 109, 15 numquid dixit: qui -at deitatem meam et qui bibit deitatem meam. *al.*). 6, 58 qui -at (τρώγων) me, et ipse vivet propter me (PAVL. NOL. epist. 11, 10 *Christum* non potest -are piger operarius. AVG. in euang. Ioh. 26, 20 temporaliter ... morientur, qui Christum -ant. in psalm. 33 serm. 1, 6 nisi ... esset *Christus* humilis, nec -retur nec biberetur). AVG. civ. 21, 20 p. 525, 15 D. non solo sacramento (*cf. l. 10 sqq.*), sed re ipsa -verunt corpus Christi (*cf.* 21, 25 p. 539, 8 D. re vera corpus Christi -are ... est ... in Christo manere. *al.*). BACHIAR. fid. 4 quid enim est sanguinem -are nisi de anima disputare? VICT. VIT. 3, 68 dum -ret in esca sua fel (*cf. Vulg. psalm. 68, 22*). PETR. CHRYS. serm. 5 p. 199[B] *Epicurei* -ant siliquas (*cf. infra l. 75*), hoc est voluptatibus corporis male dulcibus inhiant. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 19 iam advenae (*sc. Christiani*) comedimus, quae cives legis -are noluerunt.

β tropice: Ⓘ *imago sumitur ab actu nutriendi i. q. impleri iis rebus, quibus vita quasi sustentatur* (*sc. omni tempore in iis tractandis collocato*): HIER. praef. Vulg. Ezech. φαγολοίδοροι, quod est -antes sannas. VVLG. psalm. 101, 10 cinerem tamquam panem -bam et potum meum cum fletu miscebam. RVFIN. Orig. in psalm. 41, 4 lacrimas suas instar panis -bit. Ⓘⓘ *imago sumitur ab actu intus recipiendi i. q. animo percipere* (*cf. l. 15 et p. 274, 45*): AVG. in euang. Ioh. 26, 12 qui -at intus; non foris. qui -at in corde, non qui premit dente. in psalm. 48 serm. 2, 8 *dives* -bat pretiosas epulas ore carnis, ore cordis -bat iniquitatem. *ibid.* qui -verit ... iniquitatem, id est, qui libenter habuerit iniquitatem, non poterit -are iustitiam. in psalm. 103 serm. 1, 19 quae audistis cogitate. quid dixi? quae -astis ruminate (in psalm. 144 serm. 1, 9 -as, cum discis; eructas, cum doces; -as, cum audis; eructas, cum praedicas. serm. 28, 2 bene enim -at et male digerit, qui audit verbum dei et non facit. *cf. etiam* civ. 18, 32 p. 302, 20 D. quidam Iudaeorum ... esurientes panem doctrinae -bant absconse). *al.*

2 *de animalibus*: **a** *varia alimentorum genera*: ITALA Iob 40, 10 (Priscill. tract. 1, 12) fera sicut bos factus faenum -at (Is. 11, 7 [Ambr. serm. Sess. 3, 10] leo et bos -bunt paleas. PSALT. Rom. 105, 20 in similitudinem vituli -antis faenum [*Vulg.* comedentis]). BARNAB. 10, 3 porcus ... cum -at (τρώγει), dominum non novit (*opp.* esurit). PELAGON. 137 *equus* si stercus gallinaceum -verit. AMBR. Hel. 4, 6 non dixit *deus ad pisces et volucres* (*cf. gen. 1, 22*): edite et -te. VVLG. Luc. 15, 16 cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci -bant (*cf. supra l. 48*). PELAG. in I Cor. 9, 10 *bos* qui triturat, debet de ipsa area -are. ROMVL. fab. 43, 8 rec. vet. *ciconia* prior ... coepit -are. DIOSC. 3, 114 libenter illa apes -ant. ANTHIM. 25 *turtures* elleborum herbam ... -ant. *ibid.* si ... de illa herba ipsum contigeret -asse. **b** *carnes humanas* (*aliarum bestiarum: p. 276, 7; terram universam: p. 276, 6*), *i. q. dilaniando devorare* (*cf. p. 270, 75 sqq.*): ITALA gen. 40, 19 (Aug. loc. hept. 1, 150 p. 529, 22) -bunt aves caeli carnes tuas abs te ([φάγεται, *Vulg.* lacerabunt]. *cf.* III reg. 21, 24 [Lucif. Athan. 1, 19 p. 100, 7] mortuos tuos in civitate -bunt volucres caeli. VVLG. apoc. 19, 18 venite ..., ut -etis carnes regum). III reg. 21, 23 (Lucif. Athan. 1, 19 p. 100, 6) canes -bunt eam (καταφάγονται). Ezech. 34, 28 (Didasc. apost. 18, 17) et bestiae terrae ... non -bunt eos (*Vulg.* devorabunt). Dan. 7, 5 (Lucif. non parc. 30 p. 273, 28 *al.*) surge et -a carnes multas. 7, 23 (Iren. 5, 25, 3 *al.*) bestia quarta ... -bit omnem terram (καταφάγεται, *Vulg.* devorabit). ROMVL. fab. 3, 13 rec. gall. *lupus agno* vitam eripuit ac -vit. PASS. Theclae C a 34 p. 95, 3.

B ***translate***: **1** *i. q. sibi assumere, acquirere, capere* (*cf. metaphoras p. 274, 31. 45. 275, 15. 51 sqq.*): OP. imperf. in Matth. 1 p. 614 Christus ... intravit in istum mundum, ut medullam huius mundi -ret (*cf. p. 274, 60*), id est acquireret sibi. medulla enim huius mundi sunt homines. *sim.*: AVG. in psalm. 30, 2 serm. 2, 5 quos domino lucramur, quodammodo -at ecclesia. **2** *i. q. perdendo consumere* (*cf. p. 271, 8*): AVG. in psalm. 100, 12 neminem -at diabolus, nisi primo per tribulationem everterit. *de rebus*: ITALA deut. 32, 42 (Lugd.) gladius meus -bit carnes a sanguine vulneratorum (*Vulg.* devorabit). AVG. quaest. hept. 7, 44 ignis ... -bit cedros Libani (*cf. Vulg. iud. 9, 15* devoret). *cf.* VVLG. Iac. 5, 3 aerugo ... -bit carnes vestras sicut ignis. **3** *i. q. carpere, vituperare* (*cf. p. 271, 12*): VITAE patr. 5, 4, 51 bonum est -are carnem et bibere vinum, quam -are in obtrectatione carnes fratrum (*cf. 3, 134* comedere in vituperatione c. f.).

deriv.: manducabilis, manducatio, manducator. *compos.*: commanduco(r), demanduco.

2. mandūco, -ōnis *m.* [*cf.* manducus. *J. B. H.*] NON. p. 17, 11 (*v. p. 271, 25*). SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 228 *parasitus* merito vocatur Gnato, quod vulgo dic‹i›mus -io (*sic*). GLOSS. comedo. vorax, edax. glutto, lurco, luxuriosus.

i. q. homo (bestia) vorax, edax: POMPON. Atell. 112 magnus -o's (*L. Mueller*, manducus *codd. contra lemma Noni*) † camillus canterius. APVL. met. 6, 31 de isto asino semper pigro quidem sed -e summo.

mandūcus, -ī *m.* [*a* mandere *ut* caducus *a* cadere; *cf.* ma(n)-suc(i)us. *J. B. H.*] VARRO ling. 7, 95 mandier ..., unde manducari et a quo in Atellanis † ad obsenum (Dossenum *O. Mueller*, obesum *L. Spengel*) vocant -um. PAVL. FEST. p. 128 -i effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas formidolosasque ire solebat magnis malis ac late dehiscens et ingentem sonitum dentibus faciens. NON. p. 17, 11 (*v. p. 271, 25*). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. M 26 (= I Ansil. MA 586) -um (-dic- *Ansil.*) ligneam hominis figuram ingentem, quae solet circensibus malas movere quasi manducando (-andum *R*, -are *P*). *de re v. Diehl, RE XIV 1044 sqq.*

PLAVT. Rud. 535 quid si aliquo ad ludos (*sc. Oscos*) me pro -o locem? :: quapropter? :: quia pol clare crepito dentibus. [POMPON. Atell. 112 *v. l. 31.*]

deriv.: 1. 2. manduco. *Cavallin.*

mandus *v.* mantus.

mandya, -ae *f.* *gr.* μανδύας, μανδύη. ITALA I reg. 18, 4 (Legion. marg.) spoliavit se Ionatha tunicam ... et dedit illam David et -iam (μανδύαν, *Vulg.* reliqua vestimenta) suam. II reg. 20, 8 Ioab indutus erat -yam (μανδύαν, *Vulg.* tunica) indutoriam suam. *cf.* madda(s).

1. mane, *hebr.* מְנֵא. VVLG. Dan. 5, 25 sq. haec est ... scriptura, quae digesta est: -e (μάνη), thecel, phares. et haec est interpretatio sermonis: -e: numeravit deus regnum tuum *eqs.* *R.*

×2. māne (*mānī l. 70*) *indecl.* (*sed cf. p. 277, 5*) *n.* (*fem. v. p. 277, 26*) *et pro adv.* [*a* mānis; *cf.* mānus *'bonus'*. *J. B. H.*] *de originatione*: VARRO ling. 6, 4 diei principium '-e', quod tum manat dies ab oriente (*cf.* PAVL. FEST. p. 159 POMP. gramm. V 250, 9), nisi potius quod 'bonum' antiqui dicebant 'manum' (*cf.* PAVL. FEST. p. 122. 159. 160 SERV. Aen. 1, 139. 2, 268. 3, 63. MACR. Sat. 1, 3, 13 -e ... dictum est ... ab omine boni nominis. nam et Lanuvini -e pro bono dicunt. ISID. orig. 5, 30, 14). PAVL. FEST. p. 125 -e a dis manibus dixerunt (*cf.* SERV. auct. Aen. 3, 63 SCHOL. Hor. carm. 1, 4, 16 MACR. Sat. 1, 3, 13 ISID. orig. 5, 30, 14. 8, 11, 100). NON. p. 66, 8 manum dicitur clarum; unde etiam -e post tenebras noctis diei pars prima (*cf.* ISID. orig. 5, 30, 14[ex.]). *de 'e' correpta*: CLEDON. gramm. V 65, 20. *de sono litterae* m: TER. MAVR. 876. n: MART. CAP. 3, 248. *de formis -e et -i et luncturis* (*cf. Usener, Kl. Schr. I 257 sq.; Pokrowskij, KZ 35, 1899, 237 sq.; Lindsay-Nohl 455*): GRAMM. -e *pro adverbio accipiunt* (*cf.* DON. Ter. Andr. 83 CHAR. gramm. p. 243, 10 B. CLEDON. gramm. V 65, 30 POMP. gramm. V 136, 22 PS. ASPER gramm. suppl. 53, 25), *coniunctum c. praepp. improbant*: CHAR. gramm. p. 149, 16 B. (*adgnoscit iuncturam 'veterum'* a -e; *item* DIOM. gramm. I 405, 36). SERV. gramm. IV 416, 18 nec 'de -e' dicere debemus, quod plerique in usu habent (440, 8). sed quoniam legimus 'dum -e novum', id est quoniam legimus hoc ipsum '-e' iam nomen effectum (*v. p. 277, 14*) ..., videmur ei adicere posse praepositionem. quare tutius loquuntur qui et solum adverbium sine praepositione ponunt, ut '-e venit', et quando volunt addere praepositionem, genus coniungunt, ut 'de primo -e venio'. *sim.*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 512, 37 si ... vis addere praepositionem, dic 'a -i' (POMP. gramm. V 255, 31). *testantur formam* -i

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in iunctura a -i (*cf. p. 279, 31*), *unde -e declinari ut nomen statuunt* SERV. gramm. IV 428, 26 adverbium si transeat in significationem nominis, nonnumquam declinatur ...; unde est illud apud Plautum (*v. p. 279, 32*) 'a primo -i usque ad vesperum'. utique ... -e nomen est, hoc -e, huius -is, huic -i, hoc -e, ab hoc -i (Aen. 5, 19. *cf.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 512, 37 [*p. 276, 83*]. POMP. gramm. V 136, 24. 255, 32). *aliter formam -i explicant* DON. Ter. Phorm. 36 (*v. s. v.* heri [here]). CHAR. gramm. p. 264, 19 B. Sisenna: quaecumque nomina e littera ablativo singulari terminantur, i littera finita adverbia fiunt, ut -i. *codd. Plautin. ubique* a -e *trad., at* Amph. 253 a -i *exhibent libri Noni* (*cf. etiam l. 4*); LVCIL. 1228 a -i *trad. Lact. cod. V* (amant *H*; a -e *rell.*). *propter addita epitheta nomen factum explicant*: SERV. Aen. 5, 19 adverbium *transit* in nomen, ut 'dum -e novum' (*v. p. 280, 8*) accepta declinatione factum est nomen. *sim.* 4, 341 gramm. IV 416, 19. 428, 22 SCHOL. Pers. 3, 1 POMP. gramm. V 136, 3. 256, 1 PRISC. gramm. II 552, 8. *cf.* III 68, 6. 148, 20. *forma -e (vel -i) locativum expressum esse verisimile est, quem adverbii partes ita assumpsisse statuas, ut ei et praepos. et attrib. (casu abl.) accedere possent* (*similiter atque in elocutionibus* 'cum luci' *et* 'primo luci'), *quae iuncturae sermonis cottidiani magis propriae sunt; apud posteriores (imprimis in sermone vulgari) -e non solum casu abl., sed etiam tamquam nom. et acc. (v. p. 280, 8. 33) occurrit; scriptores optimi voc. non nisi adverbialiter adhibuerunt. nos, ne materia nimis divelleretur, iuncturas c. praep. et locos, quibus epitheta accedunt, s. II attulimus. in infima Latinitate adhibetur subst. fem.* (*secundum locutiones* 'luce prima', 'die facta' *sim.*) *v. p. 279, 76 sqq. 279, 82. 280, 1.* NOT. Tir. 46, 8.

de comparatione: VARRO ling. 9, 73 cur dicamus -e, ⟨non⟩ -ius, -issime (*cf.* 8, 76) ..., sed 'magis -e surgere' tamen dicitur (*v. p. 61, 62*) qui primo -e surgit quam qui non primo. SERV. gramm. IV 439, 18 EXPLAN. in Don. gramm. IV 512, 32 CLEDON. gramm. IV 65, 20. 68, 18 POMP. gramm. V 249, 36. 250, 13. *apud scriptores comparativus nusquam invenitur; superlativi vis exprimitur adv.* (bene *v. vol. II 2126, 76*; valde *l. 61*; plane *p. 278, 7*) *vel adi.* (*cf. p. 279, 69 sqq.*) *vel geminatione* (*v. l. 84. p. 278, 26*). tam -e: TER. Haut. 67 (*v. p. 278, 30*). 519 (*v. l. 58*). CIC. rep. 1, 14 (*v. l. 60*). SVLP. SEV. dial. 3, 1, 5 HIST. Apoll. rec. A 18 p. 34, 5. *de significatione* (*cf. p. 276, 59 sqq.*): SERV. Aen. 2, 268 sunt ... secundum Varronem ... *partes* diei -e ortus meridies occasus. SVET. frg. p. 151, 1 partes abusive diei tres sunt, -e meridies et suprema. CENS. 24, 3 ante lucem ... diluculum; secundum diluculum vocatur -e, cum lux videtur sole ⟨orto⟩ (*cf.* MACR. Sat. 1, 3, 13 SYNON. Cic. Char. gramm. p. 434, 9 B.). POMP. gramm. V 250, 4 -e dicitur matutinum tempus. *cf.* GREG. M. moral. 16, 72. *in interpret. alleg. v. p. 278, 27. 34. 52. 69. 279, 39. 73. 81. 280, 17. 28. 39.* GLOSS.[L] II Philox. MA 67 -e πρωί, ἕωθεν. GLOSS. πρωί -e matutinum. sub -e ἀπὸ πρωί. *legitur inde a* PLAVTO, TER.; *non habent* SALL., TIB. LVCAN., SIL., QVINT. [*val.* mîine, *it. vet.* mane, *francog. vet.* main. *M.-L.*] [*dub. vel corr.*: AFRAN. com. 210 CIRIS 350 CALP. ecl. 5, 34 PLIN. nat. 21, 73. *coni.*: PLAVT. Rud. 295 (*Leo*).]

I *pro adv. i. q. matutino tempore*: **A** *nude positum*: **1** *in universum*: *negotia (fori) agere*: PLAVT. Persa 114 -e quod tu occeperis negotium agere, id totum procedit diem. CIC. epist. 11, 6, 3 in senatum veni -e. HOR. epist. 1, 6, 20 navus -e forum et vespertinus pete tectum. 1, 6, 58. 1, 7, 64. MART. 12, 29 (26), 1 sexagena teras cum limina -e senator. SVET. Iul. 13 PRVD. perist. 3, 64. *proficisci, venire sim.*: PLAVT. Poen. 650 -e ut ad portum processimus. CAECIL. com. 258 TER. Haut. 519 sed te miror, ... tam -e. POMPON. Atell. 133 ad Veneris profectust -e vetulus. CIC. rep. 1, 14 quid tu ... tam -e, Tubero? Att. 10, 13, 1. 10, 16, 1 *al.* CATVLL. 80, 3 MART. 11, 7, 3 FRONTIN. strat. 2, 1, 1. VVLG. Marc. 16, 2 valde -e (λίαν πρωί) ... veniunt. Ioh. 20, 1. CONC.[S] I 4 p. 54, 42 (ὑπὸ τὴν ἕω). *expergisci, surgere, lavare sim.*: LVCIL. 143 e somno pueros cum -e expergitus clamo. VARRO Men. 259 Manius -e ⟨se?⟩ suscitat. CATVLL. 39, 18 -e dentem ... defricare. OV. am. 1, 13, 25 surgere -e (1, 13, 38. 3, 7, 53 CELS. 1, 2, 2. 1, 10, 2 SEN. nat. 5, 11, 1 PETRON. 85, 6 STAT. Theb. 7, 670 CE 1552 B 16. *cf.* EPICED. Drusi 346. RVFIN. hist. 5, 28, 12 consurgens. VITAE patr. 5, 6, 21 p. 892[C] exsurgens -e abiit in agrum). 1, 14, 19. ars 3, 198 oraque suscepta -e laventur aqua. CELS. 3, 23, 6 ubi -e experrectus est. *al.* *cibum, medicamenta, pabulum sumere sim.*: CATO agr. 122 id -e ieiunus sumito (123. 157, 6. 8. 12 PLIN. nat. 20, 24 PS. APVL. herb. 93 l. 27). VARRO rust. 2, 2, 16 -e antequam matres in pabulum exeant (2, 4, 6 VERG. georg. 4, 185 COLVM. 7, 3, 19. 7, 9, 9 NEMES. ecl. 2, 71). PERS. 5, 188 PLIN. nat. 20, 23. 27, 105 *al.* SVET. Vitell. 7, 3. SER. SAMM. 157 quod mansum -e vorabis (*ibid.* matutina saliva). 328 *al.* *adde de aliis praeceptis medicorum -e exsequendis*: CELS. 1, 4, 1 perfricare *caput*. 4, 31, 3. 6, 5, 2 (*del. Marx*). *al.* COLVM. 6, 16, 2. SCRIB. LARG. 139 globuli efficiunt -e deici (*cf.* MARCELL. med. 30, 8). 154. 155. *v. etiam p. 278, 42.* *sacra facere sim.*: VARRO ling. 6, 31 intercisi sunt dies per quos -e et vesperi est nefas. OV. fast. 1, 50 *dies*, qui iam fastus erit, -e nefastus erat. 3, 12 sacra lavaturas -e petebat aquas. 4, 816. 6, 684. FEST. p. 347 SVET. Galba 19, 1. ITALA lev. 6, 12 (Aug. quaest. hept. 3, 13 p. 244, 19) exuret super illud sacerdos -e -e *eqs.* CYPR. epist. 63, 16 p. 714, 20 VVLG. exod. 30, 7. psalm. 58, 17 et exultabo -e misericordiam tuam. 87, 14 *al.* *salutare*: VARRO rust. 2, 5, 1 Varronem nostrum ... -e salutavi. CIC. Catil. 1, 10 quos tu ad me salutatum -e miseras. 3, 7 Brut. 87 epist. 9, 20, 3 VERG. georg. 2, 462 HOR. epist. 1, 7, 68. 75. 2, 1, 104. 2, 3, 230 MANIL. 5, 66 SEN. epist. 101, 3 STAT. silv. 4, 9, 48 MART. 1, 108, 5. 10. 2, 18, 3. 4, 26, 1. 6, 88, 1. 8, 44, 5 *al.* PLIN. epist. 1, 5, 8 -e videas Plinium domi, sed plane -e. SVET. Galba 4, 4 Otho 6, 2 *al.* *nota*: LAMPR. Heliog. 28, 6 ut sero de somno surgeret et salutari inciperet, -e autem dormire inceptaret. *epistolam dare*: CIC. Att. 4, 9, 2 haec scripsi. 13, 2 b (3, 1) ad Q. fr. 2, 1, 1 AVR. Fronto p. 57, 12 N. *bibere*: HOR. epist. 1, 19, 5 vina fere dulces oluerunt -e Camenae. MART. 12, 10, 2. COMM. instr. 1, 19, 8 -e ebrio, crudo. PRVD. cath. 2, 29. *v. etiam p. 279. 22.* *de ortu solis*: PROP. 3, 10, 1 OV. met. 2, 63. 7, 703. 15, 193 CARM. poet. min. V 118, 54 VVLG. exod. 9, 16. *varia*: PLAVT. Epid. 314. Most. 822 -e castigabit eos. Truc. 645 TER. Andr. 83. VARRO ling. 9, 60 qui -e natus ..., ut is Manius esset (PAVL. FEST. p. 149 LIB. de praen. 5). rust. 1, 46, 1 CIC. Att. 14, 1, 1 epist. 9, 2, 1. 16, 24, 1 miseram. BELL. Afr. 66, 1. OV. am. 1, 11, 7 -e tabellas perfer. 2, 10, 28 forti corpore -e fui. fast. 3, 671 *al.* LIV. 45, 34, 4 SEN. contr. 10 praef. 10 CELS. 1, 3, 22. 23 vomuit. PERS. 2, 15 Tiberino in gurgite mergis -e caput. MART. 3, 93, 10 quantum noctuae vident -e. *al.* FRONTIN. strat. 2, 2, 7. IVV. 6, 601 heres ... numquam tibi -e videndus. ITALA num. 9, 21 (Lugd.) cum ... ascenderit nubs -e ([τὸ πρωί, *Vulg.* statim diluculo]. *cf.* psalm. 118, 48 [Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 22]). exod. 16, 21 (Aug. loc. hept. 2, 86 p. 557, 4) collegerunt illud -e -e (πρωὶ πρωί, VVLG. -e). HIER. epist. 22, 4, 3. VVLG. psalm. 5, 5 (*allegorice*: EVCHER. form. 2 p. 13, 2). eccles. 10, 16 (*interpretantur* HIER. in Is. 5, 11 sq. p. 82[B] AVG. civ. 17, 20 p. 250, 19 D. *cf. etiam* RVFIN. Orig. in gen. 10, 3 p. 97, 12 B.). *et al.* *opp. alia tempora diei* (*saepe apud scriptores artium*): TER. Haut. 67 tam -e ... tam vesperi (VARRO rust. 2, 4, 15. 2, 5, 17. 2, 7, 8. 3, 9, 10 CELS. 6, 5, 3 COLVM. 9, 8, 4 PLIN. nat. 30, 50. ITALA psalm. 64, 9 [Aug. in psalm. 64, 13 p. 782[ex.] *Vulg.* matutini et v.]. HYMN. Ambr. 1, 11, 5. VVLG. gen. 49, 27. exod. 16, 12 [*allegorice interpret.*: HIL. myst. 1, 39 p. 27, 28 sqq. RVFIN. Orig. in exod. 7, 8 p. 215, 4]. 29, 39. I reg. 17, 16 procedebat -e [ὀρθρίζων] et v. I par. 16, 40. *et al. cf. etiam l. 37. 50*). VARRO rust. 3, 7, 9 *opp.* meridie vesperi (*cf.* PLIN. nat. 1, 21, 21 VVLG. psalm. 54, 18). CIC. Cato 49 *opp.* noctu (*cf.* CELS. 5, 25, 9 nocte [MART. 12, 65, 3 FILASTR. 21, 5 VVLG. Is. 28, 19 Os. 7, 6 *al.*]. SCRIB. LARG. 271 in n. VVLG. I reg. 29, 10 de n. *sim.*: MART. 11, 17, 2 *opp.* nocturna ... pagina). VERG. georg. 1, 480 *opp.* surgentibus astris. CELS. 5, 25, 16 -e et cenato dari (*cf.* PERS. 1, 134 SVET. Vitell. 13 CYPR. epist. 63, 16. MISC. Tir. 51, 4 [*cf. Moore, ALL 10, 1898, 262*]). SEN. epist. 7, 4 *opp.* meridie (*cf.* MART. 4, 61, 12 SVET. gramm. 4 VEG. mil. 1, 11. 2, 18. 23. 3, 8). COLVM. 8, 4, 3 -e ... et ante crepusculum ([*syn.*: die incipiente ... in vesperum declinante]. 11, 2, 55 PLIN. nat. 11, 219). MART. 8, 67, 9 *opp.* quinta *hora* (*cf.* PLIN. epist. 3, 1, 4). CAPITOL. Gord. 6, 5 vel -e vel sero (FILASTR. 154, 1 MISC. Tir. 54, 22 MARCELL. med. 16, 19. 32, 49. ORIBAS. eup. 2, 1, 2 -e sero). CHALC. comm. 109 p. 176, 17 *opp.* vesperascente. QVEROL. p. 40, 10 -e ut domini fierent, servi ut vespera. VVLG. Marc. 13, 35 sero an media nocte an galli cantu an -e (*allegorice*: ORIG. in Matth. 18, 56 p. 1690[A]). *cf. etiam l. 61 sqq. 78.*

2 *de tempore matutino diei sequentis*: PLAVT. Epid. 273 sicut cras hic aderit, hodie non venit ...; mihi alius dixit qui illinc venit -e hic adfore. TER. Eun. 340 advocatus -e mihi esse ut meminerit (*cf.* CIC. Att. 4, 12). CIC. S. Rosc. 64 T. Caelium inventum esse -e iugulatum (*cf.* Tusc. 1, 113 LIV. 42, 28, 12 VELL. 2, 4, 5 MART. 6, 53, 2 APVL. met. 1, 14). div. 1, 57 ut -e ad portam adesset. 2, 129 quae *visa* illi exterriti somno ad coniectorem -e deferant (2, 144). Tusc. 5, 121 quoniam -e est eundum. Att. 13, 40, 2. CAES. Gall. 7, 18, 2 media nocte silentio profectus ad hostium castra -e pervenit (*cf.* civ. 3, 41, 5 BELL. Alex. 57, 2 OV. am. 1, 6, 69 COLVM. 6, 2, 4 SVET. Dom. 1, 2. 16, 1 AMM. 19, 5, 5 SVLP. SEV. dial. 3, 8, 7. *cf. l. 72. 84*). OV. ars 3, 72 sparsa nec invenies limina -e rosa. LIV. 7, 5, 3 -e in urbem ... pergit. 45, 36, 2. SEN. epist. 58, 22 nemo nostrum est idem -e qui fuit pridie. PETRON. 86, 6 CALP. ecl. 5, 35. MART. 5, 65, 8 dat maiora novus proelia -e dies. 10, 48, 21. APVL. met. 2, 22 si qui non integrum corpus -e restituerit. 3, 3. ITALA gen. 32, 22 (Lugd.) surgens ... -e ([*Vulg.* mature]. VVLG. gen. 21, 14 [*allegorice*: RVFIN. Orig. in gen. 8, 4 p. 80, 4. *cf.* GREG. M. moral. 8, 57]. 26, 31 num. 22, 21. Ios. 7, 16 [ὤρθρισεν]. *et passim. cf.* VVLG. gen. 19, 27 consurgens -e [exod. 9, 13 *al.* RVFIN. hist. 5, 28, 12 [*opp.* per totam noctem]). Mal. 4, 5 (Priscill. tract. 6, 109 p. 80, 12) priusquam dies domini -e veniat (*cf. Schepps ad l.*). AMM. 23, 3, 6. VVLG. num. 16, 5 -e notum faciet dominus. Ios. 7, 14. Esth. 5, 14 dice -e (ὄρθρον) regi. Marc. 15, 1 -e consilium facientes. *al.* AVG. civ. 22, 8 p. 569, 13 D. ut -e dignarentur esse praesentes suo funeri potius quam dolori (*opp.* vespere). p. 569, 31. *nota fere i. q.* cras (*cf. K. Brugmann, SBLeipz. 69, 1917, 20 sqq.*): VVLG. exod. 32, 6 surgentesque -e (τῇ ἐπαύριον. *Itala Lugd.* crastina die). I reg. 19, 2 (αὔριον πρωί). GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 362, 4 donec -e procedemus ad occursum earum (*cf. Bonnet, ALL 7, 1892, 568*). ORIBAS. syn. 1, 17 (*rec. Aa*) p. 818 melius est, si ante pridie replis vim ... et sic -e calefacis. 1, 18 p. 823 maneant *ellebori* radices intra rafanos nocte tota; -e (*rec. La*: alia

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

die) vero excutiuntur (*cf. Svennung, Wortstud. Oribas. 96*). *v. etiam l. 30. 75. p. 280, 5. 22.*

B *coniungitur c. aliis adv. temp.*: PLAVT. Men. 1157 -e sane septimi. Poen. 807 cras -e (TER. Phorm. 531 CIC. Att. 13, 30, 2. 14, 11, 2 HOR. sat. 1, 6, 120 FRONTO p. 80, 9 N.). CATO agr. 108, 2 postridie -e (CIC. Verr. II 1, 68 *al.* Mil. 49. Phil. 9, 9 -e p. [Att. 14, 10, 3. 15, 1a, 1 epist. 7, 30, 1 Ps. LACT. mort. pers. 17, 6 p. 191, 13]. Att. 4, 10, 2 *al.* AMM. 26, 2, 1). 156, 4 postea -e. 156, 6 cottidie -e (CELS. 5, 20, 6 COLVM. 8, 11, 9 PLIN. nat. 31, 101. *et al.*). VARRO rust. 3, 9, 14 diebus XV primis -e. CIC. Verr. II 2, 97 -e kalendis Decembribus (*cf.* de orat. 3, 2 -e id. Sept. Att. 5, 5, 1. 6, 13a, 6. 7, 19 *al.* epist. 1, 1, 3. 6, 14, 2 *al.* ad Brut. 2, 4, 1. 2, 7, 3 epist. frg. IV 16 COLVM. 11, 2, 4. 24 *al.* PLIN. nat. 18, 248. 289 *al.* SVET. Aug. 26, 3). 5, 33 ludis circensibus -e (*cf.* rep. 1, 14 Latinis ipsis -e. Att. 5, 20, 1 LIV. 2, 36, 1. PEREGR. Aeth. 29, 3 -e sabbato. 30, 1 die ... dominica -e [AVG. civ. 22, 8 p. 580, 4 D.]). Catil. 3, 21 hodierno die -e (Att. 13, 9, 1 hodie -e). Att. 8, 14, 1 eo ... die -e (11, 12, 1. HOR. sat. 2, 3, 291 illo -e die. VAL. MAX. 8, 11, 2. CELS. 1, 2, 4 quo die -e. PLIN. epist. 8, 21, 3). epist. 16, 17, 2 perendie -e. BRVT. Cic. epist. 11, 13, 2 postero die -e (CAES. civ. 2, 27, 3. 3, 37, 1 BELL. Afr. 90, 1 LIV. 3, 46, 10. 31, 39, 2). CAES. Gall. 4, 13, 4 postridie eius diei -e (5, 10, 1). BELL. Hisp. 20, 2 eodem tempore -e. HOR. carm. 4, 5, 39 integro sicci -e die. MART. 7, 54, 1 semper -e (VVLG. II par. 31, 3 Ezech. 46, 13). TREB. trig. tyr. 10, 7 alia die -e (PEREGR. Aeth. 16, 7. 27, 7 CHIRON 293). Ps. LACT. mort. pers. 46, 9 p. 227, 3 pridie -e. *nota*: VVLG. psalm. 45, 6 -e diluculo (Is. 28, 19 [πρωὶ πρωί]. *cf. p. 280, 26*).

II *pro subst.* (*add. gen.*: *l. 41. 57. 76. p. 280, 29*): A *in elocut. adverb.*: 1 *c. praep.* (*in infima Latinitate vis praepositionis prorsus evanescit ita ut e. g.* a -e *vel* de -e *significet i. q.* -e *vel* cras [*v. p. 278, 78*]. *cf. Bonnet, ALL 7, 1892, 568; Salonius, Vitae patr. 218; Linderbauer, Bened. reg. 333*): a (de) -e (-i) ... (usque) ad (in): PLAVT. Amph. 253 a -i (*v. p. 277, 11*) ad vesperum ([Mil. 503. Most. 767 a -i B^1, a -e *cett.* SVET. Cal. 18, 3]. Most. 534 a -i [*Ritschl*, a -e *codd.*] ad noctem [LVCIL. 1228 *v. p. 277, 12*]). BELL. Afr. 61, 1 a -e usque ad horam X (PORPH. Hor. epist. 2, 2, 185 u. ad vesperum [VVLG. exod. 18, 13 Sirach 18, 26 *al.*]). VAL. MAX. 2, 7, 9 a -e in noctem. HIER. tract. in psalm. I p. 231, 3 de -e usque ad vesperam (VVLG. exod. 18, 14 II reg. 24, 15 III reg. 18, 26. Iob 4, 20 [*allegorice*: GREG. M. moral. 5, 71]. Is. 38, 12. AVG. conf. 11, 23, 30 de -e in -e). a (de) -e: CIC. epist. 9, 26, 3 cenam te quaerere a -e (BELL. Afr. 42, 2 a -e diei. COLVM. 1, 11, 14 a primo -e [PORPH. Hor. epod. 13, 3]. POMPON. dig. 33, 1, 2 SCHOL. Iuv. 4, 108. AVG. gen. c. Manich. 1, 14, 20 a -e incipiunt et ad vesperam desinunt. VITAE patr. 5, 6, 21 p. 892^C. 5, 8, 15 p. 908^B. 5, 10, 30 CASSIOD. in psalm. 49, 3 BENED. reg. 48). VVLG. Is. 26, 9 de -e vigilabo ad te (Ier. 35, 14 [*v. vol. V 1, 475, 50*]. AVG. gen. ad litt. 2, 1 p. 32, 11 de vespere et de -e. MARCELL. med. 26, 36). sub (in, circa, ante) -e: COLVM. 7, 12, 3 sub obscuro (*an subobscuro?*) -e vel etiam crepusculo (*cf. p. 277, 45*). PROSP. in psalm. 100, 8 in illo -e. VITAE patr. 5, 4, 2 p. 865^A circa -e (*cf.* GLOSS.^{L} V Aa C 995). GLOSS.^{L} II Abav. DI 49 diluculo ante -e. *v. etiam vol. III 585, 58* (cata -e; *cf. Wackernagel, Synt. II 121; Wölfflin, Ausgew. Schr. 132*), *ubi addas* VVLG. exod. 16, 21 (*cf. Ott, Jb. f. klass. Philol. 109, 857*). (usque) ad (in) -e: HOR. sat. 1, 3, 18 noctes vigilabat ad ipsum -e (*cf.* PORPH. *ad l.*). ITALA exod. 12, 10 (Cypr. testim. 2, 15 p. 81, 8) in -e ([ἕως πρωί, VVLG. usque -e]. 34, 2. 25 [VVLG. -e]. lev. 7, 15 [Lugd.] *al.* VVLG. exod. 16, 19. lev. 22, 30 in -e alterius diei. Is. 33, 2 I Macc. 3, 58. CHALC. comm. 70 *sidera* in aliud -e mergentur [*ibid.* conduntur in aliam vesperam]). *ibid.* usque in -e (29, 34 [Lugd.] lev. 19, 13 [Cypr. testim. 3, 81 VVLG. usque -e]. iud. 19, 25 [Lugd.] inludebant eam tota nocte usque in -e et demiserunt eam ante lucem. *al.* PORPH. Hor. carm. 3, 21, 21 usque in crastinum -e. PEREGR. Aeth. 27, 7. 8 *al.* VVLG. exod. 16, 23 ACT. Petr. 22). PEREGR. Aeth. 27, 4 usque ad -e (27, 5. 30, 1 *al.* VVLG. lev. 24, 3 Is. 38, 13. AVG. quaest. hept. 3, 13 p. 245, 9 usque ad alterum -e [serm. 221 p. 1090$^{in.}$]). VVLG. gen. 32, 24 usque -e (exod. 12, 22. 23, 18. 27, 21. 29, 34 lev. 6, 9. 7, 15 Ruth 3, 13 I reg. 3, 15 *saepe.* I Macc. 12, 29 *al.* VITAE patr. 5, 17, 7 p. 974^B *bis.* BENED. reg. 22). AVG. conf. 13, 34, 49 sine -e et vespera.

2 *pro abl.*: CIC. Att. 5, 4, 1 multo -e. VARRO ling. 9, 73 primo -e (*cf. p. 277, 30*) surgit (BELL. Afr. 62, 5. COLVM. 12, 1, 3 [*opp.* crepusculo]. MART. 3, 36, 3 TERT. nat. 2, 10, 7 p. 113, 24 ACT. Arv. [Dessau 9522] I 28 [*a. 240*]. EPIT. Alex. 17 IVST. 1, 10, 4. VVLG. iud. 9, 33 primo -e oriente sole. IV reg. 3, 22. Iob 24, 14 [*allegorice*: GREG. M. moral. 16, 72]. SIDON. epist. 4, 8, 1. *et al.*). NEPOTIAN. 8, 2 eo -e. COLVM. 9, 15, 11 postero -e (PLIN. nat. 21, 173). ITALA Matth. 20, 1 (cod. f) prima (VVLG. primo) -e (Marc. 16, 2 [cod. k] p. sabbati -e [VVLG. *v. p. 277, 61*]. AVG. serm. ed. Mai 93, 2. Ps. APVL. herb. app. 121 p. 296 l. 5 [primo *B*]. GREG. TVR. Franc. 10, 23 [primo A^1D^5]. Thom. p. 126, 17 [primo *W*]. *cf. Bonnet, ALL 7, 1892, 568*). SER. SAMM. 677 -e novo (PRVD. cath. 3, 86 PAVL. NOL. carm. 27, 731. 33, 82 SIDON. carm. 12, 15 epist. 5, 17, 10. *allegorice*: PRVD. cath. 2, 15). CARM. poet. min. V 65, 1 quadam (quondam *P*) -e rubente. IVL. VAL. 1, 4 p. 6, 12 -e iam luciscente. AVSON. 361, 2. 392, 5. 409, 50. DARES 21 -e facto (VVLG. gen. 29, 4. 41, 8 exod. 10, 13 iud. 16, 2. 19, 8 *al.* Matth. 27, 1 Ioh. 21, 4. MIRAC. Steph. 2, 2, 4 p. 846$^{in.}$ -e facta. GREG. TVR. Mart. 1, 6 Thom. p. 109, 1 GREG. M. dial. 3, 37 p. 309^C. 4, 26 p. 360^C. 4, 32 p. 372^C EVGIPP. Sev. 30, 4 PASS. Tarach. 10 ACT. Petr. Andr. 4. *cf. Salonius l. c. 209*). VVLG. gen. 44, 3 orto -e. OROS. apol. 5, 10, 9 alio (die *add.* R^2Dv; *sed cf. Svennung, Oros. 121*) -e. SIDON. epist. 2, 9, 3 -e cottidiano.

3 *pro acc. temp.*: MART. 1, 49, 36 sed -e totum dormies.

B *pro subi.*: VERG. georg. 3, 325 dum -e novum (*cf.* COLVM. 7, 3, 23 NEMES. cyn. 324 SIDON. carm. 23, 448 *al. v. etiam p. 276, 78*). PROP. 2, 29, 23 -e erat (OV. epist. 12, 62. 14, 79 met. 11, 710 fast. 1, 547. 6, 199 CELS. 3, 5, 4. ITALA iud. 9, 33 [AVG. quaest. hept. 7, 46 p. 478, 10 sqq.] et erit -e simul ut oritur sol [VVLG. *v. p. 279, 72*]. VVLG. gen. 19, 15 Ioh. 18, 28). SEN. epist. 122, 9. PERS. 3, 1 clarum -e fenestras intrat (AVSON. 151, 1). APVL. met. 11, 24 -e factum est (ITALA deut. 28, 67 quando fiat -e? [VVLG. quis mihi det -e?]. PEREGR. Aeth. 43, 2. VVLG. gen. 1, 5 factumque est vespere et -e, dies unus [*cf.* COMPVT. cod. Col. prol. 4 p. 231. *allegorice*: AVG. civ. 11, 7 p. 470, 4 D. gen. c. Manich. 1, 14, 20 '-e' propter inchoationem futuri operis. gen. ad litt. imperf. 15, 51 p. 495, 13]. 1, 8. 13. 19 *al.* CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 150, 16. VITAE patr. 3, 5 p. 742^A cum autem factum fuisset -e hora prima [πρωίας δὲ γενομένης]. *al.* PASS. Theclae A 30 p. 82, 1 cum -e factum fuisset [*B*: postera ... die. *Cad*: ut lux orta est]). IREN. 1, 18, 1 quod vocatur -e. AVSON. 361, 17. PEREGR. Aeth. 29, 3 ubi ... coeperit se -e facere. HIER. in Is. 21, 11 sq. in Ioel 2 p. 963^B -e et diluculum subito tenebras fugat (*cf.* AVG. quaest. hept. 7, 46 p. 478, 21 ut ... -e ipsum d. intellegatur. *v. et p. 279, 26*). VVLG. I reg. 14, 13 usquedum illucescat -e ([ἡμέρα]. 20, 35. *v. etiam p. 279, 83. allegorice*: AVG. civ. 11, 29 p. 503, 31 D. HESYCH. in lev. 24, 3 p. 1101^C futuri saeculi. GREG. M. moral. 30, 14). Is. 21, 12. 58, 8 tunc erumpet quasi -e lumen tuum (*cf. Itala Cypr. domin. orat. 33 p. 291, 18* temporaneum lumen tuum). Os. 11, 1 Ioel 2, 2 AVG. civ. 11, 6 p. 469, 11 D. in psalm. 64, 13 p. 782$^{ex.}$ CASSIOD. in psalm. 21 praef.

C *pro obi.*: MART. 7, 39, 1 discursus varios vagumque -e *perferre*. VVLG. deut. 28, 67 *v. l. 15*. AVG. civ. 11, 7 p. 469, 20 sqq. D. quo ... motu ... *lux* -e fecerit (*cf.* gen. ad litt. 6, 3 p. 172, 19. PETR. CHRYS. serm. 82 p. 431^B). EVSTATH. Bas. hex. 2, 8 p. 888^C. SIDON. epist. 1, 2, 4 reliquum -e ... cura sibi deputat. *adde*: VVLG. Am. 5, 8 convertentem in -e tenebras (*cf.* Ps. RVFIN. in Am. 5, 8 p. 1076). *alleg.*: GREG. M. moral. praef. 13 p. 524^C aeternum nobis -e nuntians.

deriv.: manico. *cf. Onom. s. v.* Manius. *Bömer.*

manēns, -entis *v. p. 292, 60.*

manentia, -ae *f.* a manere. *i. q. status vel actio manendi, durandi, perseveratio sim.*: AVG. epist. 11, 3 p. 27, 5 primum illud *principium substantiarum* ... causam ipsam naturae ostentat ..., alterum speciem ..., tertium -am quandam, ut ita dicam, in qua sunt omnia (*cf. Theiler, Porphyr. u. Augustin 1933 p. 34*). Ps. AVG. sent. 7 p. 728$^{in.}$ cum ... *omnia* gubernentur providentia ..., ut ordinatae mutabilitati et per hoc in mutantis quandam -am cedat natura sensibilis atque ita in suo genere teneatur.

✱**maneo**, mānsī, mānsum (mānsūrus), -ēre. [*cf. c. gr.* μένω, μίμνω (*perf.* μεμένη-κα) '*maneo*', *sanscr.* man- '*cunctari, haesitare*', *av.* fra-man- '*perdurare*', *arm.* mnam '*maneo, exspecto*', *tochar.* mask '*esse*'. *J. B. H.*] *scrib.* masuri: CIL X 2533, 6 (= CE 815) (*cf. etiam s. v.* mansus). *de prosodia*: *de mensuratione pyrrichica formae imp.* -e *v. Neue-Wagener^3 III 300 et cf. Stolz-Schmalz^5 15 sq.* a *longum in formis* mans- *testatur* PRISC. gramm. II 466, 8. *cf. Heraeus, ALL 14, 1906, 415 sq.* *de formis*: *perf.*: PRISC. gramm. II 373, 1 in verbis ... cum omnia in 'neo' desinentia secundae coniugationis in 'nui' faciant praeteritum perfectum ..., differentiae causa '-o -si' facit, ne 'manui' dativus 'manus' putetur. *cf.* II 491, 19. *part. praes.*: -entum CASSIOD. var. 4, 30, 2. *part. fut.*: *l. 53. p. 292, 83 sqq. et al.* *supin.* (*cf. etiam s.* mansus): CIL VI 21158, 3 (*v. p. 283, 20*). *pass. intrans. imperson.*: TERT. Haut. 200 (*cf. Sommer, Handb. 607*). RHET. Her. 4, 45, 58 CIC. Att. 8, 3, 7. 11, 15, 3 CAES. Gall. 5, 31, 5 SCHOL. Iuv. 3, 166, 1^d AVG. civ. 10, 29 p. 448, 5 D. *transit.*: PRISC. gramm. III 484, 7 '-or -sus sum'. *coni. IV(?)*: ITALA Ioh. 1, 38 (cod. b) -is. NOT. Tir. 30, 38 -et. 30, 44 -sit. *de notionibus* (*cf. p. 281, 14. 282, 2. 3. 288, 72*): NON. p. 349, 19 -ere est loco insistere. 349, 25 -ere, imminere, deberi. 349, 28 expectare (GLOSS. V 537, 3). 349, 32 inhaeret, infixum est (GLOSS.^{L} III Abol. MA 15). GLOSS.^{L} III Abol. MA 29 -ent permanent. V Abba MA 39 -e persevera. GLOSS. μένω. *gr. ubi nihil adnotatur, respondet* μένω, *alia v. p. 281, 17. 282, 81. 82. 84. 283, 9. 13. 15. 56. 61. 289, 3. 290, 46. 65. 291, 75.* *legitur inde a* LIV. ANDR. [*val.* mînea, *it.* manere, *francog.* manoir, *port. vet.* mare. *M.-L.*] [*loci corr. vel manci*: ACC. trag. 306 NOVIVS Atell. 92 MANIL. 1, 214. 4, 369 quaerenda -ent (*Scaliger*, -et *F*, mala quid *sim. cett.*, *cf. Housman ad l.*). FEST. p. 153 CARM. de bell. Aeg. 57 SEN. contr. 1 praef. 9 FRG. Vat. 37, 2 TERT. nat. 2, 13 p. 123, 5 CIL IV 2945. 5000 manesis (*litt.* a *inc.*). XII 594, 7 INSCR. christ. Diehl 1691, 5 (*cf. Weyman, Beitr. 198*). *loc. interpol.*: SEN. Ag. 481 (*v. Richter, symb. p. 16*). *falso trad.*: *pro* permanere: CIC. Catil. 2, 10. *pro* movere: OV. epist. 15, 372 LVCAN. 7, 211. *pro* manare *saepe, e. g.*: COLVM. 6, 9, 2 LVCAN. 6, 776. *pro* madere: PLIN. nat. 34, 131 CYPR. GALL. exod. 737. *dub. interpr.*: VAL. FL. 2, 440 (*cf. Langen*
[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad l.). ENNOD. opusc. 5, 12 p. 396, 21 (*cf. Dubois, Lat. d'Ennod. 279 sq.*). *ex coni.*: VARRO ling. 6, 49 CIC. Rab. perd. 33. LVCR. 3, 58 (manare *codd.*). LIV. 37, 10, 11 MANIL. 3, 604 SEN. Med. 19 dial. 1, 4, 9 TRAIAN. Plin. epist. 10, 115 TERT. pudic. 16 p. 254, 23. CIL VIII 24513, 6 (= INSCR. christ. Diehl 2476) [i]stantaria (*sc. mors*) -bit (*corr. Heraeus pro* manguet).]

I ***intransitive*** (*cf.* GRAMM. suppl. 50, 23): **A** ***de diuturnitate commorationis i. q. locum tenere, eodem loco commorari, versari pergere***: **1** *-ent animantia* (*di, numina: l. 65. p. 282, 17. 18. 283, 33 al.; bestiae: l. 53. p. 282, 6. 72. 283, 54; res personatae: p. 282, 29. 34. 283, 52*): **a** *generatim*: *α c. adv.* (*cf.* circum-, intermaneo): LIV. ANDR. carm. frg. 18 ibi -ens sedeto (PLAVT. Asin. 126 *v. l. 28.* Epid. 69 TER. Eun. 216. 512 [DON. *ad l.* '-rem' modo non dormirem (*cf. p. 282, 59*), sed remanerem significat]. NEP. Att. 11, 1 perpetuo. LIV. 25, 22, 12 *opp.* exissent. 38, 41, 8 frumentum accipientes. *al.* FEST. p. 269. ITALA act. 12, 19 [Lucif. Athan. 2, 14] i. -sit [διέτριβεν, *Vulg.* commoratus est]. *et al.*). PLAVT. Bacch. 1052 -e istic (Pseud. 1159. TER. Eun. 909 ut Chremem intro ducas. POMPON. Atell. 33). 1140 ilico ambae -ete (*v. vol. VII 1, 330, 44 sqq. 55*). Asin. 597 quo nunc abis? quin tu hic -es? (Most. 582 quid si h. -bo ad meridiem? TER. Hec. 222. Eun. 534 apud [*v. infra l. 29*] nos ..., dum *eqs.* Ad. 279 CIC. Att. 9, 13, 4. 11, 15, 3 diutius. 16, 8, 2 *opp.* fugiam. ad Q. fr. 3, 1, 21 *opp.* proficisceтur. LIV. 5, 55, 1 optime [SEN. epist. 21, 10 bene]. ITALA Marc. 14, 34 [cod. k. *Vulg.* sustinete]. *et al.*). SALL. Iug. 57, 6 procul. OV. rem. 222 prope (*cf.* HIL. in psalm. 65, 9 p. 254, 11 de prope). FEST. p. 329 ubicumque -ent. TERT. pudic. 7 p. 233, 24 homo de ecclesia expellitur nec illic -et. ROMVL. fab. Aesop. 61, 1 foris. *et al.* *β c. praep.*: PLAVT. Asin. 126 ibi -bo apud argentarium (CIC. Phil. 1, 8 a. eundem *Valerium* ventum exspectans -rem. de orat. 2, 367. Att. 4, 19, 2 a. me cum tuis -as [*cf. p. 282, 60*]. ad Q. fr. 2, 5, 4 LIV. 21, 12, 4. 24, 6, 4. SEN. epist. 99, 4; TAC. hist. 5, 10, 2 apud exercitum [*cf. l. 34*]. *et al.*). Capt. 49 ut in servitute ... ad suom -at patrem (CAES. Gall. 5, 53, 3 totam hiemem ... ad exercitum [LIV. 3, 29, 3. 29, 20, 8]. SEN. Herc. O. 1939 ad quas *umbras* semper -surus eris. *cf.* LIV. 5, 39, 6 *hostes* -suros ... ad Aliam fuisse [9, 22, 2. 25, 41, 10. 30, 27, 6 ad urbem]. 32, 3, 7 ad signa). Pseud. 1116 in taberna ..., si venerit Syrus, ... -si (TER. Eun. 579 *v. l. 45.* LVCIL. 182 in eo numero -si, quo in *eqs.* [VLP. dig. 29, 1, 4. *cf. etiam* PAP. Iand. 68 II 28 in ... corpore *chiristarum. et sim. al.*]. VARRO rust. 2, 10, 6 qui in fundo perpetuo -ent. RHET. Her. 4, 42, 54 expolitio est, cum in eodem loco -emus [*sc. disputationis. cf.* 4, 45, 58. *aliter* CAES. civ. 2, 41, 6 SALL. Iug. 101, 4 OV. trist. 5, 8, 16. *et al.*]. CIC. Verr. II 2, 67 in provincia [Att. 7, 3, 1 epist. 10, 31, 6. *et al.*]. Caecin. 98 in civitate [Balb. 31 leg. 3, 26. *et al.*]. Att. 5, 1, 3 in Arcano [*cf. p. 282, 60*]. *et saepe*). TER. Eun. 579 in interiore parte ut -am (*cf.* DON. *ad l.*) solus cum sola (CIC. leg. 1, 38. LIV. 36, 14, 11 secum. ITALA I Ioh. 2, 19 [Optat. 1, 15 p. 18, 10] nobiscum. VVLG. Luc. 24, 29 SACR. Greg. 108, 6]. AVG. civ. 6, 9 p. 264, 14 D. *femina* c. viro. *et al.*). OV. trist. 3, 4, 26 intra fortunam debet quisque -ere suam ([*tropice; sim.* NOVELL. Valent. 21, 2 pr. i. hos modestiae terminos]. LIV. 23, 35, 12 i. muros [QVINT. decl. 246 p. 8, 16]. 40, 50, 3 i. vallum [SEN. epist. 51, 12. TAC. ann. 1, 67, 1 *opp.* erumpendum]. COLVM. 6, 3, 1 boves calore sub divo, frigoribus i. tectum -ere. QVINT. decl. 248 p. 16, 4 TAC. hist. 1, 32, 2 VEG. mil. 3, 11 p. 94, 13 *militibus* i. civitatem -entibus [*opp.* egrediantur portas]. *et al. cf. et p. 283, 23*). LIV. 3, 45, 7 non -bit extra domum patris sponsa ([VLP. dig. 21, 1, 17 pr. fugitivus est, qui e. domini d. ... -sit]. 5, 52, 14 flamini Diali noctem unam -ere e. urbem nefas [45, 22, 2]). LVCAN. 3, 704 sub aequore (TAC. ann. 13, 32 s. eodem tecto. *v. etiam l. 53*). CALP. ecl. 3, 33 penes Alcippen.

γ c. locativo vel abl.: PLAVT. Merc. 686 ruri. TER. Haut. 540 huic (*cf. p. 288, 63*) -isset unicus gnatus domi (*cf. p. 291, 17 et v. vol. V 1, 1958, 84 sqq.*). CIC. Sest. 127 redire ... Carthaginem ... quam ... Romae -ere ([LIV. 2, 33, 4 ad *foedus* feriendum (*cf.* 3, 4, 10). AVG. civ. 3, 15 p. 119, 3 D. *deos* ideo -isse R., quo possent *eqs. et al.*]. Att. 3, 8, 2 Thessalonicae. 16, 10, 2 Arpini [*opp.* propius accedam an veniam Romam]. LIV. 8, 20, 9 Priverni. 22, 54, 5). LIV. 33, 28, 11 Thebis. CAES. civ. 3, 74, 2 -endum eo loco (NEP. Eun. 5, 4 OV. ars 3, 423. *et al. cf.* PAVL. dig. 47, 2, 4 quo [*sc. loco*] destinaverit eo die -ere cum furto). PROP. 2, 33, 12 -isti, *Io*, stabulis abdita ... tuis. OV. rem. 262 patria ... -ere domo. VAL. FL. 5, 240 -at regnis ne virgo paternis. STAT. Theb. 9, 271 ille -et fundo, rediit pro corpore sanguis (8, 387 profundo). 10, 224 castris.

δ loco non indicato (*saepe subauditur notio remorandi, remanendi [cf. p. 282, 2], interdum notio locum tenendi, sustinendi [e. g. p. 282, 13. 15. 24. 25. 32. 35]*): ① *usu sollemni*: PLAVT. Aul. 730 abeam (*cf.* Curc. 589 Pseud. 239. *saepe*) an -am ... an fugiam (SALL. Iug. 38, 5 OV. ars 1, 24. *et al.*). Cas. 231 mitte me :: -e :: non -o. 737 -e atque asta (Men. 696. PACVV. trag. 202 age adsta: -e, audi). Cist. 704 redeo intro :: mulier, -e (TER. Eun. 502 CIC. Att. 16, 11, 4. *et al.*). Men. 696 heus tu, ... -e, redi *eqs.* Merc. 885 eo ego, ut ... :: immo -e (928 OV. epist. 7, 174 LIV. 8, 38, 8. *et al.*). Most. 885 -e tu atque adsiste ilico. Persa 272 -e, etsi properas. Truc. 115 -edum *eqs.* (TER. Hec. 844. *cf. p. 282, 43*). *al.* TER. Andr. 363. 739. 760 -e: cave ... ex istoc excessis loco. Haut. 200 utut erat, -sum oportuit. Phorm. 489 *seq.* abis. Eun. 581 (*cf.* DON. -ent pro 'remanent': ἀφαίρεσις). 622 (*cf.* DON. -sit pro remoratus est, i. e. accubuit nec recessit). 764 transcurro ad forum ... :: -e. 894 -o :: vin ... domi opperiamur ...? (TIRO Gell. 6, 3, 42). PACVV. trag. 326 AFRAN. com. 95 POMPON. Atell. 21. VARRO rust. 3, 16, 21 *apes* hieme difficulter consuescunt [quod *del. Keil*] translatae -ere. CIC. Verr. II 4, 104. Sull. 52 Catilinae dies exeundi, ... ceteris -endi condicio (Mil. 45). Att. 7, 12, 2 si -et ... sin discedit (NEP. Them. 4, 2 OV. met. 3, 435). 9, 10, 7 si remanent, -endum puto. 13, 9, 1. 13, 40, (1) 2 advolone an -o? 14, 13, 4 *opp.* proficiscor (POLLIO Cic. epist. 10, 31, 6 CAES. Gall. 5, 31, 2. *et al.*). epist. 6, 6, 6 -ente me, quoad potui (CAEL. Cic. epist. 8, 11, 3). CAES. Gall. 5, 31, 5 SALL. Iug. 57, 3 infensi intentique ... -ent (*i. non fugiunt*). VERG. Aen. 2, 650 fixus ... -bat (*sed cf.* CLAVD. DON. *ad l.*). 10, 770 *huic* Aeneas ... obvius ire parat. -et inperterritus ille ([NON. p. 349, 19 -ere est loco insistere]. HIL. in psalm. 54, 18 p. 160, 12). HOR. carm. 3, 29, 53 laudo -entem (*sc. Fortunam; cf. p. 292, 66*). OV. am. 1, 13, 3 quo properas, Aurora? -e (ars 1, 701). epist. 3, 154 sive paras inpellere remige classem, sive -es. rem. 168 sic venit ..., sic ... -et (met. 3, 435). met. 5, 199. 11, 676 -e! quo te rapis! LIV. 1, 27, 5 nec -ere (*an pertinet ad p. 288, 60?*) nec transire aperte ausus. 5, 33, 1 expulso cive, quo -ente *eqs.* 22, 60, 26 cum erumpere ⟨e⟩ castris oportet, cunctamini ac -etis *eqs.* 25, 30, 11 *pertinacia* ad -endum. 26, 14, 4 *opp.* digressi sunt (TAC. hist. 4, 17, 1). 31, 38, 3 nec ... -suros ita perculsos hostes fuisse. 34, 11, 3. 44, 27, 6 neque -ere ... neque progredi (CVRT. 9, 10, 13). 44, 39, 7 neque -surum eum ... fuisse certum habeo, si cedere hinc statuisset (SEN. Herc. O. 1977 PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 21. *et al.*) STAT. Theb. 2, 593. silv. 4, 3, 124 -ete Campi atque Amnis (*sc. ad audiendum*). MART. 8, 32, 3. 10, 44, 9 reddare tuis ... -sure Sabinis. QVINT. decl. 254 p. 38, 15 ius -endi. TAC. ann. 1, 40, 4 *opp.* trahebantur. IVST. 2, 11, 11 caverent, ne fortius -isse quam dimicasse videantur. *et al.* *nota c. abl. limit.*: CIC. rep. 2, 7 -ent corpore, animo ... exulant. OV. trist. 5, 14, 30 rara ... virtus ..., quae -at stabili ... pede. *in similitudine i. q. sustinere, resistere*: COMM. instr. 2, 21, 10 errant dicentes: 'sanguine nostro vincimus iniquum', qui -ente⟨s⟩ (*Domb., SB Wien 107, 1884, 784 interpretans: 'viventes?' [cf. p. 288, 30]; aliter Martin, Comm. 65*) vincere nolunt. ⑪ ***in formulis sermonis cotidiani*** (*cf. Hofmann, Umgangsspr. 38 sq.*) ***moram iubentium i. q. quiescere, non moveri*** (*laxiore sensu fere i. q. opperiri, tacere sim.*): PLAVT. Amph. 696 -e, dum edormiscat ([Asin. 935 Truc. 843]. Asin. 327 usque d. peris [Bacch. 737 Mil. 1404]. *et al.*). 765 -e -e, obsecro te. Asin. 585 -edum :: Philaenium estne ... quae ... exit ...? (877 Bacch. 794 Cas. 384 PLIN. epist. 8, 6, 13. *cf. p. 281, 84*). 880 -e, aucupemus *eqs.* (Curc. 160 suffundam. CAECIL. com. 90 coepiam). Aul. 655. Cas. 379 accipe hanc sis :: cedo. -e, unum venit in mentem. Curc. 253 -e sis dum *eqs.* (Most. 848. *cf. et p. 280, 79*). Men. 177 feri. vel -e etiam. 534. Pseud. 1183 redde argentum :: -e. Rud. 1155. Stich. 94 -e, pulvinum (*cf. Hofmann l. c.*). Trin. 1136 quid ego cesso hos conloqui? sed -am *eqs.* TER. Haut. 613. Eun. 788 quam mox inruimus? :: -e (*citat* NON. p. 349, 28 *explicans*: -ere exspectare). Ad. 820 -e scio. *et al.* PACVV. trag. 281 -e, expedibo. IVVENT. com. 1 sile, cela occulta tege tace mussa -e. CATVLL. 10, 27. TRAG. inc. 79 -e -e, porro ut audias (*affert* ROMAN. Char. gramm. I p. 315, 22 B. *explicans*: cupiditatis adfectus est). AVG. c. acad. 2, 12, 17 p. 42, 19 Licentius: -e, ait, quaeso.

b *speciatim* (*passim indicatur locus commorandi. nota c. in c. acc. p. 283, 47; c. abl. p. 283, 47. 49*): *α i. q. subsidere, consistere, quiescere, dormire* (*cf. p. 281, 14*), *pernoctare* (*etiam nonnulla s. a allata ut p. 281, 30. 45. 56 huc pertinere possunt. de usu cf. W. Schulze, Graeca Latina p. 22 sq. Löfstedt, Peregr. Aeth. p. 76*): CIC. Tull. 55 qui ad villam venerunt an qui in villa -erunt? (Phil. 1, 8 div. 1, 59). div. 1, 26 conclave ..., ubi *Deiotarus* erat -surus. Att. 5, 2, 1 apud Pontium (10, 13, 2. SEN. benef. 3, 16, 3 a. alium -sit [*ad notionem coeundi accedit*]). 5, 16, 3. 7, 21, 1 Capua discessi et -si Calibus. 8, 11ᵈ, 2. 15, 1ᵇ, 1. 16, 11, 6 iter ... faciens in Samnium venit Cales, -sit Teani. BELL. Afr. 89, 4 extra oppidum (LIV. 23, 6, 7). HOR. sat. 1, 5, 7 foro Appi viatores ... -ere vitant. 1, 5, 37 in Mamurrarum lassi ... urbe. 1, 5, 87. carm. 1, 1, 25 -et sub Iove frigido venator. LIV. 3, 69, 8 ad decimum lapidem. 32, 12, 9 ea nocte in ... castris (38, 27, 7. 44, 38, 7 *seq.* exituri. *al.*). 38, 15, 2. SEN. contr. 1, 1, 11 in publico (QVINT. decl. 337 p. 328, 26). COLVM. 8, 11, 17 curandum, ne *pulli* humi -ant. nam qui sic cubitant *eqs.* PETRON. 22, 2 quidam in ipso limine coniunctis -bant capitibus. FRONTIN. strat. 2, 12, 4 multi ignes ... speciem -entis ibi multitudinis servabant. SVET. Iul. 39, 4 ut plerique advenae ... inter vias tabernaculis positis -rent. Aug. 72, 1 eodem cubiculo hieme et aestate -sit. 78, 2 Cal. 55, 2. Claud. 18, 1 in diribitorio duabus noctibus. FRONTO p. 80, 19 N. quomodo -eris, domine, scire cupio. ITALA lev. 14, 47 (Lugd.) in domo (15, 4 cubile supra quodcumque -erit ... qui *eqs.* 15, 20. 24. I Macc. 16, 4 [codd. X B] -sit populus in Modiin [*ubique LXX* κοιμᾶσθαι, *Vulg.* dormire]). cant. 1, 6 (Ambr. hex. 4, 5, 22) ubi -es in meridie (κοιτάζεις, *Vulg.* cubes). Luc. 19, 7 (cod. s) quia ad virum peccatorem introiit -ere (καταλῦσαι, *Vulg.* divertisset). CAPITOL. Aur. 7, 2 nec praeter duas

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

noctes per tot annos ab eo -sit diversis vicibus. AVSON. 430, 1 per naves ... -bat (*Hom. Il. 10, 2 εὗδον*) turba ducum. PEREGR. Aeth. 3, 1. 5, 2. 6, 1. AMM. 23, 3, 8 in statione quadam sub pellibus. VEG. mil. 3, 10 p. 92, 9 -surum exercitum. VVLG. gen. 19, 2 in platea -bimus. II reg. 11, 11 servi ... super faciem terrae -ent. Tob. 6, 1 Iob 31, 32. AVG. civ. 22, 8 p. 578, 16 D. cum ... in sua possessione -isset, surgens *eqs.* SVLP. SEV. dial. 2, 12, 6. COD. Theod. 7, 8, 7 quisquis praedium ... -endi causa ... intraverit. 7, 10, 1. CONC.[8] II 3, 1 p. 77, 6 -erunt ... apud episcopum et prandiderunt (*II 1, 1 p. 99, 19 κατήχθησαν πρός*). CIL XIII 2031 (= CE 1924), 6 hospes ubi -as prospice. *nota de concubitu i. q. coire c. aliquo (cf. p. 282, 64)*: COLL. Mos. 5, 1, 1 qui -erit cum masculo mansione muliebri (*Vulg. lev. 20, 13* dormierit ... coitu femineo [*κοιμηθῇ ... κοίτην γυναικός*]). ITALA lev. 15, 24 (Lugd.) si ... cubili -erit cum ea *muliere* vir (15, 18 [*utrobique LXX κοιμᾶσθαι, Vulg.* coire]). PORPH. Hor. sat. 1, 5, 84 *syn.* concumbere. CYPR. epist. 4, 1 p. 473, 3 (*sed cf. Wölfflin, ALL 8, 1893, 18*). 4, 4 p. 475, 21. NON. p. 423, 12 menetrices a -endo, quod copiam sui ... noctu facerent. DON. Ter. Andr. 430 *v. vol. V 1, 2030, 5.*

β i. q. habitare: (I) *in universum*: CIL VI 21158, 3 (*a. 12 a.*) hoc (*de domo aeterna*) -sum veni. PAVL. FEST. p. 17 Amptermini qui circa terminos provinciae -ent. LEX arae urb. (CIL VI 30837b) 14 ne cui liceat intra hos terminos aedificium exstruere, -ere *eqs.* MART. 8, 14, 6 in qua *cella* nec Boreas ipse -ere velit. PAVL. dig. 33, 7, 18, 12 qui in fundum -endi causa recipere se consueverunt. MIN. FEL. 32, 1 latius. ITALA Ioh. 1, 38 (cod. b) ubi -is (*Vulg.* habitas)? COMM. inst. 1, 33, 6 sub regia tecta -entes (SCHOL. Iuv. 3, 200 s. tecto. HIER. epist. 52, 5, 4). VITA Cypr. 12. ARNOB. nat. 6, 3 Apollo hic habitat, in hac (*sc. domo*) -et Hercules (SORT. Sangall. 46, 11. 47, 12. *et al.*). LAMPR. Heliog. 30, 4 cum alter *amicus* -ret in Capitolio, alter in Palatio. SPART. Sept. Sev. 7, 2. PS. ORIG. tract. 2 p. 15, 14 tabernaculum ... ubi Abraham ... -bat. PEREGR. Aeth. 11, 2. 12, 2. SERV. auct. Aen. 4, 490 manes quod ad inferos -ent. 8, 315 homines ... qui ... in speluncis -bant (*sim.* MART. CAP. 6, 674 in specubus). SCHOL. Iuv. 3, 166 care -etur pensione (*sed cf. Kübler, ALL 8, 1893, 196*). 8, 160. 9, 63 in conducto. PS. AMBR. serm. 25, 5 qui ... longe ab ecclesia -ent *eqs.* HIER. epist. 22, 21, 9 si anguste -eris. 22, 35, 2 -ent separati, sed iunctis cellulis (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253[A] separatim. *nota*: I 2 p. 257[C] ut alii ... liceret -ere [*μόνον μένειν*] si cuperet, alius cum uno fratre ... habitaret). 22, 26, 4. 77, 8, 4 in alieno. VVLG. act. 28, 16 permissum est Paulo -ere sibimet cum custodiente se milite (*cf.* VITA Caes. Arel. 6 p. 486, 3 secum. *v. Salonius, Vitae patr. 267*). RVFIN. hist. mon. 11 p. 430[B] qui trans flumen -ret. AVG. civ. 16, 21 p. 158, 24 D. serm. coll. Morin 1930 p. 446, 2 sedet ... dictum est -et, habitat. in psalm. 38, 21 p. 430[in.] gratis. COD. Theod. 7, 1, 12 in mansionibus solitis. NOVELL. Valent. 13, 9 advocatis ... intra Africam -entibus. *saepe.* VEN. FORT. carm. 5, 5, 18 urbe. ACT. Petr. 15 in stabulum. CIL VI 9526, 2 in Sebura ⟨m⟩aiore ad Nimphas. 33899, 6 in regione nona. CE 990 inculto -at lividus hospitio. *part. praes. pro subst. i. q. incola, habitator*: CASSIOD. var. 4, 30, 2 -entum ... diligentia (*syn.* incolarum). GREG. Tur. vit. patr. 1, 1 p. 664, 16 ad villas -entium sunt regressi. *in comparatione de rebus*: PS. ARNOB. confl. 1, 4 p. 244[A] corporea membra oculorum, narium ... quasi in suis cubiculis -entia. *de bestiis*: COLVM. 8, 3, 3 quo tutius aves -ant (*seq.* quo commodius habitent). ITALA Matth. 13, 32 (cod. e) ut [h]aves caeli -ant in ramis (*κατασκηνοῦν, Vulg.* habitent). VVLG. Iob 39, 18 *syn.* commoratur. ARNOB. in psalm. 103 p. 476[D] fulica in aqua -et. (II) *translate et in imagine de communicatione dei cum hominibus vel hominis in deo (in script. sacra et apud* ECCL. *cf. et p. 290, 62)*: ITALA Ioh. 14, 23 (Lucif. Athan. 2, 26) pater meus diliget illum et ad illum veniemus et apud eum -bimus (*μονὴν ποιησόμεθα, Vulg.* mansionem faciemus). VVLG. Ioh. 6, 56 qui manducat carnem meam ..., in me -et et ego in illo. I Ioh. 2, 6 qui dicit se in ipso (*sc. Christo*) -ere *eqs.* 3, 9 semen ipsius (*sc. dei*) in eo -et. 4, 15 deus in eo -et et ipse in deo (HIER. epist. 65, 5, 4). TERT. adv. Prax. 30 p. 287, 21 spiritu (*cf.* MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 50 p. 1079[A]) ... -ente in carne (FILASTR. 108, 7 angelos in c. AVG. pecc. mer. 2, 4 p. 74, 10 malum. *aliter p. 289, 71*). CYPR. patient. 19 p. 410, 22 in quo (*sc. homine*) habitat et -et Christus (epist. 62, 2 p. 699, 13. HIL. trin. 4, 40 p. 126[A] eum qui -at in praesente *homine* demonstrat habitantem ab eo in quo habitet discernens. in psalm. 122, 3 p. 582, 8. *cf. et* AVG. serm. ed. Mai 132, 2 [*de Christo*] cum veneris in me -ere, invenias ... habitaculum *eqs.*). *et saepe.*

2 *-ent res (cf. exempla p. 284, 41 allata, ubi tamen magis indicatur statum rerum eodem loco perstantium non mutari)*: **a** *c. adv.*: TER. Phorm. 926 dos hic -at (CARM. Varro rust. 1, 2, 27 salus). CELS. 7, 26, 2[L] uti *uncus* intus magis -at (7, 26, 3[A]. 7, 26, 5). SEN. dial. 6, 21, 5 terminus -bit ... ubi positus est. **b** *c. praep.*: VARRO rust. 1, 38, 2 cavet dominus, stercus ut in fundo -at (1, 59, 3 in oporotheca mala. RHET. Her. 3, 22, 35 insignes et novae res diutius -ent in animo [SEN. Med. 555 verba]. CIC. Verr. II 2, 160 basim *statuae* ... in foro. leg. 3, 4 genus imperii in iis *eqs.* [*sim.* LIV. 2, 42, 8. 2, 43, 11]. LVCR. 3, 793 animi vis ... in eodem homine atque in eodem vase -ere [5, 137]. 4, 388 *navis* -et in statione [*i. loco; cf.* MANIL. 3, 76 GERM. frg. 4, 60. *aliter p. 287, 69*]. PAVL. FEST. p. 131 CELS. 7, 18, 4 QVINT. decl. 338 p. 333, 27 [*v. vol. VI 684, 11*]. *et saepe*). CIC. div. in Caec. 8 iudicia -ere apud ordinem senatorium (LIV. 7, 19, 6 consulatus ... a. patricios [*sim. cf. l. 7*]. GAIVS dig. 7, 1, 6 pr. VLP. dig. 10, 2, 4, 3 tabulas testamenti ... a. eum, qui ex maiore parte heres est. APVL. apol. 91 dos ... a. filios. *et al.*). OV. fast. 1, 531 penes Augustos patriae tutela -bit (IVLIAN. dig. 12, 1, 20 pecunia ... p. accipientem). MANIL. 2, 240 inter utrumque *signum* -et Capricornus (SEN. epist. 71, 16 animus ... i. divina -surus). VITR. 8, 3, 9 quae ... pars ... extra aquam -erit. SEN. dial. 5, 18, 1 utinam ista saevitia intra peregrina exempla -isset nec in Romanos mores ... transisset (nat. 4, 1, 2 -ente i. mensuram suam Nilo [*cf.* HIL. trin. 7, 28 p. 224[A] elementa ... i. invicem -ent]. epist. 95, 33). LVCAN. 6, 349 sub undis ... Pharsalos. VVLG. num. 9, 19 si evenisset, ut *nubes* multo tempore -ret super illud *tabernaculum* (19, 13 spurcitia s. eum. Ioh. 1, 32. 3, 36 AVG. in psalm. 70 serm. 1, 19 p. 889[in.]). **c** *c. locativo vel abl.*: CIC. Sest. 60 virtus ... pulsa loco -et (LVCR. 3, 459 *mens* l. quae fixa -et certo. VERG. Aen. 3, 447 *folia* -ent immota [*cf. p. 287, 27*] locis. CELS. 7, 19, 4. ITALA Is. 46, 7 [Cypr. testim. 3, 59 p. 162, 17] *syn.* non movebuntur. *et saepe*). PIS. 61 nummus ... mihi (*cf. p. 286, 44*) ... domi -et *eqs.* Tim. 36 sidera suis sedibus inhaerent et perpetuo -ent (FAV. EVL. p. 12, 22 terra ... nona immota semper sede -et [*Cic. rep. 6, 18* una s. haeret]). *nota in similitudine*: LVCIL. 189 si ... corpus loco validum ac regione -ret (*sc. tamquam miles*). *singulariter c. acc. pro abl.*: HIPPOCR. aer. 7 p. 11, 18 *aquae* locum -entes (*sic m², manantes cett.; στάσιμα*). **d** *loco non indicato (c. abl. causae l. 31 sq.)*: LVCR. 6, 718 aquilones ... undas ... cogunt ... -ere. OV. met. 9, 41. LIV. 21, 58, 7 nec, quod statutum esset, -bat omnia perscindente vento. CELS. 3, 19, 5[D]. SEN. nat. 1, 2, 7 *aer* (*opp.* rapitur et currit). 4, 2, 18. 6, 6, 3 *opp.* moveretur. epist. 72, 3 *philosophia* (*seq.* recurrit. discessit). PLIN. epist. 6, 31, 16 *saxa* ipso pondere -ent (CARM. de pond. 4 terra. POMER. 3, 10, 2 p. 488[C] frumentis sua gravitate -entibus). HIL. in psalm. 68, 29 p. 337, 26 mare ... nunc hausto spiritu nunc refuso animetur et -at (*sc. suo loco, i. quiescat*). AVSON. 368, 1. AVIEN. Arat. 88 *opp.* fertur, convolvitur. 1307 *opp.* labitur. *et al.*

B *de diuturnitate status i. q. durare, in condicione, statu per aliquod tempus perseverare; non raro diuturnitas magis ita respicitur, ut significetur aliquid (aliquem) post longum tempus adhuc extare, superesse (cf. e. g. p. 285, 52. 56. 57. 81. 286, 31)*:

1 *-ent res (pro subi. sunt animantia ad indicandum aliquod institutum: p. 285, 26. 286, 66)*: **a** *generatim*: *α abs.*: (I) *res incorp.*: TER. Hec. 723 -ere adfinitatem hanc inter nos volo (NERAT. dig. 12, 4, 8. *cf.* CIC. epist. 12, 28, 2 societas inter nos [PAVL. dig. 17, 2, 27 *al.*]). VARRO ling. 5, 3 nec *impositio* quae recte est imposita, cuncta -et. frg. Gell. 18, 12, 1 in priore verbo graves prosodiae ... -ent, reliquae mutant. RHET. Her. 4, 25, 34 quae reliqua spes -et libertatis ...? CIC. inv. 2, 69 memoria (SEN. suas. 5, 8 *opp.* consumi. *cf.* QVINT. inst. 11, 2, 7 nec -et semper m., sed ... redit? *et al.*). Quinct. 34 suspicionem. S. Rosc. 150 pristina *iudicum* bonitas et misericordia ... si -et. Verr. II 3, 15 nomen (VERG. ecl. 5, 78 honos n. ... laudes. FEST. p. 213 *syn.* extat. AVG. civ. 16, 11 p. 145, 19 D. plura mutata quam -entia nomina. *saepe. cf. p. 285, 59. 286, 54*). Cluent. 154 condicionem vitae (epist. 2, 7, 4). leg. agr. 1, 26 status ... rei publicae (LIV. 42, 30, 4. OCTAVIA 761). Catil. 2, 11 bellum (GELL. 1, 25, 4 *opp.* cessat. *et al. cf. p. 286, 27*). *ibid.* quae *mala* resecanda ... non patiar ad perniciem civitatis -ere. Sulla 63 damnatio ... -bat, poena ... levabatur. Sest. 60 libertatem. prov. 46 legem Aeliam -ere (Phil. 1, 21. *saepe*). Rab. Post. 25 illud -at et fixum sit, quod neque moveri neque mutari potest. Phil. 8, 26 decreta (LIV. 41, 23, 6). de orat. 2, 94 imitatio. orat. 81 sententia (Att. 8, 14, 2 *opp.* mutata est. *et al.*). rep. 2, 53 constitutio Romuli ... ducentos annos et viginti. leg. 2, 52 pontificalis ... auctoritas. leg. 3, 18 turpitudo -et diuturnitate sublata (*cf.* Att. 14, 14, 2 sublato ... tyranno tyrannida -ere). fin. 2, 78 amicitia (Lael. 37. NEP. reg. 3, 3 inter eos. *et al.*). 2, 93 dolor plures dies (CELS. 2, 7, 6. MARCELL. med. 1, 3 plurimis diebus. *al.*). Tusc. 4, 32 morbis -entibus vitia sublata esse possunt (*cf.* CELS. 2, 1, 20 diutius. 3, 15, 4 *al.*). epist. 5, 20, 1 mos antiquus (OV. fast. 4, 352). 5, 20, 2 consuetudo pristina (VELL. 1, 8, 3 c. in annos septuaginta. *et al.*). 6, 6, 11 nec -ens nec muta⟨ta⟩ ratio. *al.* CATVLL. 113, 3 -erunt 'duo' (*i. numerus duos significans*). LVCR. 5, 16 vita (VERG. Aen. 5, 724 *saepe. cf. et p. 286, 51*). CAES. civ. 3, 16, 5 indutiae. NEP. Paus. 3, 5 opinio. VERG. Aen. 2, 22 Priami ... regna (2, 455. OV. ars 3, 564 r. Venusque. *et al.*). 3, 615 fortuna (PETRON. 80, 9 v. 3 *opp.* cecidit. *cf. p. 282, 17*). CVLEX 38 gloria ... -sura per aevum ([*cf. Leo*]. EPICED. Drusi 266 *opp.* effugit). TIB. 2, 2, 19 vincula *amoris*, quae -ant semper (CYPR. epist. 55, 21 p. 639, 4 -ente concordiae v.). PROP. 2, 28[b], 47 clementia. OV. ars 3, 127 nostros -sit in annos rusticitas. met. 1, 330 maris ira (LIV. 3, 67, 8 in eosdem. VAL. FL. 3, 384 i. -et duratque dolor. *et al.*). 3, 283 mens ... pristina -sit *sim.* TAC. ann. 3, 55, 3 prior animus. *cf. p. 286, 55*). 3, 399 vox -et (*cf.* LVCAN. 3, 221). 7, 854 per ... -entem nunc quoque ... amorem (11, 743 fast. 2, 778. *et al.*). 9, 320 strenuitas antiqua -et. fast. 2, 379 fama ... facti (*cf.* TAC. hist. 2, 68, 4 admiratio viri et fama. ANTH. 447, 3 *opp.* perit. *et al.*). 4, 211 prisci ... imitamina facti. 5, 376 secessit in auras *dea*, -sit odor. 5, 587.

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trist. 5, 2, 8 affectus animi qui fuit ante, -et. *al.* GRATT. 251. LIV. 1, 7, 13 institutum ..., ne (7, 2, 12 i...., ut). 1, 24, 1 error. 1, 27, 1 pax (33, 13, 12. 37, 34, 7. *et al. cf. p. 286, 58*). 1, 31, 4 -sit ... sollemne, ut *eqs.* 2, 44, 10 disciplina militari. 23, 10, 6 ferocia. 38, 16, 15 eaedem opes usque ad bellum ... -erunt. MANIL. 1, 129 individuis ... principiis natura -et. PAVL. FEST. p. 70. 79. SEN. suas. 7, 11 peribit ... quod Cicero scripsit, -bit quod Antonius proscripsit? (*cf.* PLIN. epist. 9, 27, 2 liber). VELL. 2, 17, 1 belli ... reliquiae (CELS. 3, 4, 16 febris. VLP. dig. 1, 6, 8 pr. voluntatis. *et al.*). CELS. 2, 7, 26 febre (2, 17, 5. *saepe. cf.* 3, 5, 8 febricula [4, 18, 5]). *al.* SEN. nat. 2, 38, 3 -ente fato. 7, 4, 4 conplexio (*syn.* durat). 7, 8, 1 splendor. epist. 94, 6 paupertate. OCTAVIA 467 favor. 549 mentis atque animi bona. LVCAN. 1, 98 concordia (TAC. hist. 3, 65, 1). 8, 504 fiducia (SIL. 7, 250). PLIN. nat. 6, 2 inter duos orbes -ente colloquio. SIL. 17, 461 foedera. 17, 625 -suri ... decoris per saecula (MART. 9, 1, 8). QVINT. inst. 9, 1, 16 -et ... sensus elocutione mutata. 12, 1, 45 honesta voluntate (IVST. 12, 6, 9 v. moriendi. HIL. trin. 7, 23 p. 218^C *opp.* cessante ... voluntatis effectu). decl. 330 p. 299, 25 spes. TAC. hist. 2, 88, 1 -ente ... discordia (4, 80, 1). FRONTIN. aq. 9 appellatio (76). 108 adtributio aquarum. IVV. 13, 177 iactura. TAC. hist. 1, 50, 3 imperium (4, 54, 2). *al.* PLIN. epist. 8, 24, 6 timor abit ..., -et amor. SVET. Tib. 63, 2. Cal. 15, 4 criminum, si quae residua ex priore tempore -bant. Galba 10, 3 anulorum aureorum usu (*cf.* SYMM. rel. 15, 3). Vesp. 10 -entibus antiquis *litibus* ... accedentibus novis. FLOR. epit. 2, 18, 5 bonorum ... possessio. IAVOL. dig. 8, 3, 13 pr. servitus (POMPON. dig. 8, 3, 20, 2 *al.*). *et saepius apud ICTOS.* SAB. Gell. 7, 7, 8 ex eo tempore collegium (*i. institutum collegii*) -sit fratrum arvalium. PS. APVL. herm. 4 p. 178, 15. MIN. FEL. 6, 3 hinc ... tenor -sit (manavit *coni. Cornel.*). TERT. adv. Marc. 1, 21 p. 317, 10 fide ... in creatorem (IREN. 4, 12, 2 *opp.* ceteris evacuatis [*spectat ad I Cor. 13, 13*]). 4, 39 p. 558, 9 verbum *domini* ... in aevum. CYPR. hab. virg. 22 p. 203, 16 -at et duret ... virginitas. epist. 4, 4 p. 477, 1 circumcisio carnalis. EDICT. Constant. de accus. (CIL III 12043) 43 contra eos inquisitione. HIL. in psalm. 54, 2 p. 147, 21 dei naturam. AVSON. 302, 32 felicitas (CLAVD. DON. Aen. 1, 275 p. 62, 24). 368, 8 p. 94 vigor viresque. CLAVD. DON. Aen. 1, 230 p. 52, 10 potestas. 1, 480 p. 96, 5 inimicitiarum virus ... eo usque -ere debet, donec *eqs.* HEGES. 5, 24, 2 p. 356, 12 U. *opp.* defecerat. VVLG. psalm. 111, 3 iustitia. I Cor. 13, 13 fides, spes, caritas (*cf. Harnack, SBBerl. 1911 p. 152 sq.*). AVG. civ. 2, 21 p. 79, 18 res p. ut consistat et -at. 10, 31 p. 454, 13 beatitudo ... sine fine (CASSIOD. inst. div. praef. p. 1110^A gaudium. *et al.*) -sura. 18, 53 p. 341, 12 religio christiana (18, 54 p. 342, 17). CONC.^S I 4 p. 91, 25 orthodoxia (*I 1, 7 p. 146, 3* συγκροτεῖσθαι). I 4 p. 116, 17 (*I 1, 7 p. 152, 3* κρατείτω). BOETH. arithm. 2, 52 p. 167, 4 tres medietates usque a Pythagora ad Platonem ... -erunt. *et al.*

pro subi. est acc. c. inf. vel enuntiat. (*cf. p. 291, 8*): CIC. off. 3, 49 -at ergo, quod turpe sit, id nunquam esse utile. IVVENC. 1, 239 tunc manifestatur, Bethlem quod moenibus illum progigni -at. PALLAD. 5, 1, 3 sexies per annum metes et annis decem poterit -ere continuis. VINC. VICTOR Aug. anim. 2, 10, 4 p. 348, 15 cum utique iam -ret (*seq. or. dir.*).

(II) *res corp.* (*add. abl. limit. infra l. 76. cf. etiam p. 286, 13*): LVCIL. 175 sucus. VARRO ling. 5, 42 *oppidi* vestigia etiam nunc -ent (5, 154. 183. *saepe*). 5, 61 corpus ... aut interit aut si -et, sterile (*cf.* LVCR. 1, 582). rust. 1, 57, 1 triticum -et vel annos L *eqs.* 1, 69, 1 *farra*, quae -ere non possunt, antequam se commutent *eqs.* RHET. Her. 4, 15, 22 *urbis* fundamentorum reliquiae (*cf. etiam l. 8*). CIC. Verr. II 4, 122 parietes quorum ornatus tot saecula -erant. Pis. 79 utrum, quae ... gessisset, -rent an rescinderentur (*cf.* TAC. ann. 3, 18, 1 ne nomen [*cf. p. 284, 51*] Pisonis fastis eximeretur, quando M. Antonii ..., Iuli Antonii ... -rent). top. 4, 19 sq. leg. 1, 1 quercus. off. 2, 29 parietes ... urbis stant et -ent (PRVD. c. Symm. 2, 452 *opp.* rueret). LVCR. 1, 777 aër. 2, 907 esto ... posse haec aeterna -ere (5, 116 mare sidera lunam corpore divino debere aeterna -ere [meare *codd.*]). 4, 1176 forma (*cf.* OV. fast. 4, 156. 6, 265). NEP. Them. 10, 3 monumenta (MANIL. 5, 513 Pompeia -ent veteris m. triumphi. *al. cf.* OV. met. 1, 159 stirpis m.). VERG. ecl. 1, 46 tua (*an praedicative? cf. p. 287, 7 sqq.*) rura -bunt. georg. 2, 294 *arbos* immota -et. Aen. 2, 56 Priami ... arx (SIL. 1, 599). 4, 312 Troia antiqua (OV. ars 3, 439. *cf. etiam* SEN. Tro. 286 quidquid ... potest superesse Troiae, -at). 4, 343 tecta. PROP. 2, 12, 13 in me tela -ent *eqs.* OV. met. 1, 288 domus (IVV. 14, 310). 9, 617 dum spiritus iste -bit. 15, 621 cornua ... longum -sura per aevum. OV. Pont. 3, 2, 49 templa (MELA 3, 46 MART. 9, 58, 2. *cf.* MANIL. 1, 448 caeli fulgentia t.). trist. 3, 10, 16 bina *nix*. LIV. 1, 26, 13 *tigillum*. SEN. suas. 6, 24 *Asini Pollionis* operibus -suris in omne aevum. SEN. Tro. 378 pars ... nostri. 622 turris. nat. 2, 31, 1 -ente vagina gladius ... liquescit. 6, 1, 15 omnis soli vitium est ... summa -ere, partibus ruere. 7, 12, 4 cometae senis mensibus -ent (APVL. mund. 16 *praecedit:* occidunt). 7, 20, 2 alii ... ignes diu -ent nec ante discedunt *eqs.* epist. 74, 27 licet alter *circulus* ... -erit, alterum statim obduxeris. CVRT. 6, 4, 14 castrorum specie -ente (10, 8, 8 s. regiae). COLVM. 2, 2, 24 *radices vitium olearumque* si -ant. 4, 33, 4. 11, 3, 36 *atrum olus* aevo. LVCAN. 8, 710 nulla ... -ente figura (*cf.* MART. 9, 74, 2 infantis parva f.). STAT. Theb. 2, 97 -sere comae. silv. 1, 6, 102 Capitolium. TAC. hist. 5, 9, 1. ann. 2, 4, 3 luxu. PLIN. epist. 10, 37, 2 arcus. paneg. 52, 4. HYG. mun. castr. 2 p. 2, 9 pede (*i. pedatura*). SVET. Aug. 31, 5. Vesp. 1, 2 imagines ... ei positae. Tit. 1. CIL III 567, 19 (*s. I/II*) Graeca inscriptio ... adhuc -et. IVLIAN. dig. 37, 11, 7 signa. POMPON. dig. 8, 3, 20 pr. ductus aquae. *et al.* APVL. apol. 58 plumae. TERT. apol. 25, 15 -ent ... simulacra captivorum deorum (*cf.* nat. 2, 17 p. 133, 2). anim. 41 p. 368, 23 lumen ... obstaculo impeditum -et, sed non comparet. 47, 8 *mundus* decessurus -surusve sit (AVG. civ. 8, 2 p. 322, 22 D. 12, 18 p. 540, 1 *al.*). ITALA Is. 66, 22 (Aug. civ. 20, 21 p. 461, 6 D.) quomodo ... caelum novum ... -bit (*Vulg.* facio stare) coram me ..., sic stabit *eqs.* CYPR. ad Donat. 3 p. 5, 7 corporis ... -ente conpage (AVG. civ. 19, 12 p. 375, 31 D. membrorum). LAMPR. Heliog. 24, 6 saxa usque ad nostram memoriam. VOPISC. Aurelian. 46, 1 aurum per varios ... usus perire, argentum ... in suo usu -ere. EVTR. 4, 21 Carthago ... quae nunc -et. AMBR. Nab. 7, 37 p. 488, 6 apothecae (*trop.*) ... in aeternum. PRVD. ditt. 181. *et al.*

β indicatur, ubi vel cui (cuius) aliquid in suo statu esse non desinat: (I) *ubi* (*cf. etiam l. 75; add. abl. causae l. 40*): apud: CATO or. frg. 5, 1 voluptas abibit, nequiter factum illud a. vos -bit. TERT. apol. 27, 2 -ente a. animum proposito. adv. Prax. 1 p. 228, 17 CYPR. epist. 59, 2 p. 667, 22. 66, 9 p. 733, 21. OPTAT. 7, 1 p. 166, 11 origo legis a. *deum.* COD. Iust. 5, 14, 11, 1 actiones (*cf. infra l. 70*) ... a. uxorem. *et al.* in *c. abl.*: CIC. orat. 158 praepositio ... af, quae ... in accepti tabulis -et. rep. 1, 64 -isset eadem voluntas in eorum posteris (*sim.* off. 2, 70 in uno illo aut ... in liberis eius -et gratia. epist. 13, 36, 1. SVET. Nero 1, 1 quod insigne -sit et in posteris eius). CVLEX 269 poena ... in te. OV. met. 5, 206 -et vultus mirantis in ore. LIV. 22, 38, 6 bellum ... -surum ... in visceribus rei publicae. PAVL. FEST. p. 126 pectus, in quo naturale -et consilium (SVLP. SEV. chron. 2, 35, 5 -bat ... in pectoribus insitum ... odium). SEN. dial. 3, 16, 7 in sapientis ... animo ... cicatrix -et. HOMER. 931 salus in quo Troiana -bat, Hector. QVINT. inst. 1, 10, 31 si quid in nobis virilis roboris -bat. 10, 3, 17 -et in rebus temere congestis ... levitas. TERT. apol. 18, 5 in thesauris litterarum -ent *voces et virtutes* prophetarum. MAR. VICTORIN. adv. Arrium. 4, 24 p. 1130^D non unum omnia (*sc. est*): in se -ens (*i. fixum, fundatum*) neque in se. AVG. civ. 14, 21 p. 45, 5 D. benedictio nuptiarum ... in delinquentibus -erit (*cf.* 22, 24 p. 610, 1). *et al.* *adv. vel abl.* (*loc.*): LVCIL. 190 vera -et sententia cordi (*v. vol. IV 930, 4*). VARRO Men. 110 pleni libri ... ubi -ant epitaphia *eqs.* (*cf.* CLAVD. 5, 474 ibi). CIC. Verr. II 1, 89 -ent istae litterae Mileti. leg. 1, 2 multa ... multis locis diutius commemoratione -ent quam natura stare potuerunt (PAVL. NOL. carm. 18, 365 nullo fine -bat liminibus sonitus. 27, 537 toto ... discordia mundo). LIV. 2, 63, 1 -ente discordia (*cf. l. 42*) domi (7, 27, 3 otium d. forisque).

(II) *indicatur, cui (rei) aliquid esse pergat:* *animantibus* (*cf. p. 284, 20*): CIC. Cato 22 ingenia senibus. Att. 14, 13^b, 4 -ret mihi cum illo nulla contentio. CATVLL. 61, 229 unica ... Telemacho -et fama. 76, 5 -ent in longa aetate ... gaudia ... tibi (SEN. Oed. 236 epist. 81, 24). SALL. hist. frg. 2, 92 l. 19 mul⟨ierum⟩ munia viris mane⟨re⟩. VERG. ecl. 4, 53 mihi ... -at pars ultima vitae (SEN. Phaedr. 842). Aen. 7, 401 siqua piis animis -et ... gratia. HOR. epod. 12, 10 neque illi iam -et creta colorque. PANEG. in Mess. 206 mihi ... longa ... vita (OV. Ib. 43. *aliter p. 290, 74*). OV. met. 1, 17 nulli sua forma -bat (*sim.* 14, 415. 15, 252). 1, 710 mihi concilium tecum. 4, 538 mihi nomen ab illa (fast. 1, 237 genti. LIV. 1, 3, 8 Silviis ... cognomen). 15, 514 mihi mens interrita (STAT. Theb. 1, 227 mens cunctis imposita -et). trist. 4, 10, 30 studium nobis. LIV. 1, 3, 1 imperium ei ... incolume. 8, 37, 12 memoriam Tusculanis (OCTAVIA 598). 38, 57, 4. 40, 15, 7 illis pax. GRATT 509 Parthis *equis* (*cf.* STAT. Theb. 6, 530 gloria ... equo, cessit *eqs.*) ... honor (TAC. hist. 4, 40 Gripho). SEN. contr. 7, 7 (22), 14 illi ... contumacia. PHAEDR. 4, 5, 30 sensus patri (PRVD. cath. 6, 20 miseris). SEN. dial. 6, 8, 2 tibi ... tristitia. epist. 74, 31. OCTAVIA 139 *parenti* cura (CIL VIII 15716, 7). LVCAN. 8, 219 foedera nobis. PLIN. nat. 11, 166 dentes reliquis perpetui -ent, mutantur homini *eqs.* VAL. FL. 4, 241 STAT. Theb. 2, 393. silv. 5, 1, 119 tenor idem animo *eqs.* TAC. Germ. 33, 2 -at ... duretque gentibus ... odium sui. 42, 2 Quadis ... reges (*i. regum dominatio*). hist. 1, 5, 2 plerisque militum conscientia. 1, 20, 1. 1, 71, 2. 1, 77, 2 *al.* PLIN. paneg. 24, 2 imperatori ... humanitas. SVET. Cal. 15, 4. POMPON. dig. 47, 2, 9 pr. condictio mihi (VLP. dig. 12, 1, 9, 5 *al.*). AFRIC. dig. 30, 108, 7 Titio suum legatum. SCAEV. dig. 31, 89, 4 actionem omnibus (COD. Iust. 10, 2, 2 [*a. 369*] fisco ... a.). *al.* ITALA num. 30, 10 (Aug. quaest. hept. 4, 59) quaecumque voverit ..., -bunt ei. CYPR. epist. 10, 5 p. 494, 14 vobis ... voluntas integra *eqs.* ANTH. 415, 43 *spes* Priamo post Hectora. IVST. 6, 18 Atheniensibus ... navalem usum. AVSON. Mos. 261 cuique *pisci* sub amne ... vigor. *et al.* *rebus:* OV. trist. 4, 6, 6 feritas animo. CELS. 7, 16, 1 *intestinis* color suus (PLIN. nat. 35, 194). SEN. Ag. 504 nec vela nec tonsae navi. Oed. 371 nulla lex utero. nat. 7, 18, 1 *cometis* prima facies, donec *eqs.* PLIN. nat. 19, 24 -sit candori pertinax gratia (PLIN. epist. 9, 11, 2). 37, 189 in ignes ... additae *chalaziae* -ere suum frigus. STAT. Theb. 4, 720 Kl. non amnibus undae *eqs.* PLIN. paneg. 93, 1 honori veneratio sua. AVG. civ. 5, 5 p. 196, 9 D. illud aegritudinibus -sit, quod *eqs.* INSCR. christ. Diehl 1783, 1 haec domus est Chr(ist)i semper -sura pudori. (III) *cuius* (*in dictione* ICTORUM): ALF. dig. 19, 2, 31

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rem domini (PAVL. dig. 14, 2, 2, 8 res iacta. COD. Iust. 7, 41, 1 [*a. 239*] *ager* prioris d.). PROC. dig. 23, 3, 67 pecunia ... eius cuius fuerat ante. CELS. dig. 24, 1, 48 *dona* viri. GAIVS inst. 2, 213 legata res ... -et heredis (VLP. dig. 23, 3, 34 aurum heredis matris). SCAEV. dig. 26, 7, 47, 3 res pupilli. 36, 3, 18, 1. VLP. dig. 24, 1, 5, 9 locus donatoris. 24, 1, 9, 1 nummos mariti. *et al.*

γ *indicatur, in qua condicione aliquid esse pergat*: (I) *nom.* (*part., adi. ubique, gerund. l. 44. 56, subst. l. 10. 47. 49 al., pron. l. 9*) *praed.*: TER. Phorm. 716 dum libido eadem haec -et (CIC. Cluent. 80 causa. *saepe*). VARRO ling. 8, 10 cum fulmentum (*Spengel*, fulmen tunc *F*) ex una syllaba illud 'et' -at unum. rust. 1, 60, 1 orcites ... -ere idoneas solere. CIC. Font. 3 tabulae ... incorruptae atque integrae -ent (rep. 2, 7 ut nihil possit in patriis institutis -ere i. PAPIN. dig. 7, 1, 57 pr. fructus ius). Cluent. 81 fortunarum status incolumis (LVCR. 1, 457 natura. SALL. Iug. 14, 16. *saepe*). p. red. in sen. 9 illud de duobus consulibus ... perenne ac proprium -ere (CATVLL. 1, 10 *opus* plus uno -at p. saeclo. OCTAVIA 192 amor). Scaur. 16 argumentum ... immutabile (AVG. civ. 21, 15 p. 518, 14 D. praescientia ... divina. *et al.*). leg. 2, 22 sacra privata perpetua -ento (COD. Theod. 4, 21, 1, 2). MAT. Cic. epist. 11, 28, 1 *opinio* incorrupta (SEN. epist. 74, 24 virtus et opus ... virtutis. *v. et l. 12*). LVCR. 1, 562 reddita finis certa -et. 5, 358 inane ... quod -et intactum (SIL. 1, 179 mens. *et al.*). 5, 830 nec -et ulla sui similis res. 6, 1128 suspensa vis (MANIL. 1, 180 tellus ... medio suspensa -et). SALL. Iug. 53, 1 pulveris vim (*i. nubem*) aequabilem. VERG. Aen. 1, 26 -et alta mente repostum iudicium (*cf.* NON. p. 349, 32 inhaeret, infixum est. GLOSS. IV 536, 53). 1, 257 -ent immota tuorum fata tibi (4, 449 mens. *cf. l. 45. p. 284, 18*). 6, 48 comptae ... comae. 8, 428 pars *fulminis* inperfecta -bat. AETNA 512 firma -et tibi fabula mendax. OV. met. 2, 242 *nec* flumina ... tuta -ent (PAVL. FEST. p. 16 arca, in qua quae clausa sunt, tuta [tuto *codd.*] -ent). 8, 844 inattenuata -bat ... dira fames. trist. 5, 5, 59 pietas ignota -ret. 5, 7, 4. LIV. 1, 35, 9 sollemnes ... annui -sere ludi. 3, 72, 7 reliquum anni quietum ab urbanis motibus ... -sit. 6, 9, 3. 41, 23, 18 pax inviolata (OPTAT. 1, 2 p. 4, 1. *et al.*). MANIL. 1, 168 *orbis terrae* stabilis (LVCAN. 9, 470). 3, 56. 4, 303 altis natura -et consaepta tenebris. VAL. MAX. 4, 6, 4. 7, 7 pr. *testamenta rata* (7, 8 pr. *opp.* rescissorum testamentorum. VLP. dig. 24, 1, 7, 6. *saepe*). CELS. 2, 4, 6 praecordia ... dura. 3, 7, 2B. SEN. nat. 6, 14, 2 terrae ... inconcussae -ent. epist. 14, 11 philosophiae nomen venerabile et sacrum (MARCIAN. dig. 1, 8, 6, 3 locus sacer). COLVM. 9, 9, 7 -et pax incruenta. 10, 47 humus cruda. SCRIB. LARG. 21 corpora quasi pulverulenta necesse ... -ant. LVCAN. 9, 19 dubium ... -bat, quem dominum ... facerent ... bella. SIL. 15, 108 omnia contra experienda -ent *eqs.* STAT. Theb. 3, 242 ab origine mundi fixa dies bello (6, 160 fixum matri immotumque -bat ... nefas). 9, 568 ira superstes. TAC. hist. 1, 30, 2 fides famaque inlaesa. PLIN. epist. 9, 36, 1 clausae fenestrae -ent. CELS. dig. 8, 6, 6, 1b fundo ... -ente servo. POMPON. dig. 4, 4, 50. GAIVS dig. 30, 65, 2 utile -ere legatum (*opp.* interire). TERT. resurr. 57 p. 118, 6. ANTH. 685, 1 collis sum ... fui ... -bo *eqs.* VOPISC. Car. 1, 2 secura *res p.* continuata felicitate -sura. AMBR. in psalm. 118 serm. 14, 41, 3 *novum testamentum* -et emolumentum integrum. Isaac 8, 79 p. 699, 16 vita ... semper -et dans vivere et esse omnibus. CLAVD. 3, 186 Nereus (*i. mare*) par ... similisque. 5, 24 ne qua -ret immunis regio. COD. Theod. 4, 21, 1 -sura perpetua sanctione. 8, 19, 2 illos *dies* ... -ere feriarum dies. VEN. FORT. carm. 8, 4, 28 virginis integritas glorificanda (*opp.* vita ... transit). (II) *abl.*: CIC. fin. 4, 22 eaedem res (*i. materia philosophiae*) -ant alio modo (AVG. serm. ed. Mai 21, 4 p. 46 eodem m.). Att. 5, 9, 2 ut animus noster -at suo statu ([SEN. dial. 9, 2, 4 placido st.]. LIV. 31, 29, 12. *cf. et l. 68*). VAL. FL. 4, 709 id fati certa ... lege -bat, si *eqs.* CLAVD. rapt. Pros. 3, 65 hoc ordine. carm. min. 53, 58 *tellus* longo -at per saecula luctu. NOVELL. Valent. 32, 2 -ente contractu perpetua firmitate. HIST. Apoll. rec. A *et* B 43 gradus scalae ... uno conserti ordine aequali mansione -ent. (III) *gen. qual.*: IAVOL. dig. 7, 4, 24 pr. solum perpetuo eiusdem iuris (GAIVS dig. 23, 2, 55 ut ... idem iuris -at. PAVL. dig. 8, 1, 14, 1. *et al.*). (IV) *praep.*: in *aliqua re*: CIC. Verr. I 16 redemptio -sit in ⟨con⟩dicione. nat. deor. 1, 29 nihil semper in suo statu (LIV. 42, 29, 9. *cf. et l. 59. saepe*). LVCR. 5, 479 in statione (*i. in condicione quiescendi, non movendi*) membra -ere (5, 517 caelum. *aliter*: OV. met. 1, 627 cetera *lumina* ... in st. [*i. vigilia*] -bant). OV. met. 8, 729 forma ... in ... renovamine -sit. LIV. 35, 16, 10 Asiae civitates ... in perpetua possessione regni ... -isse. PAVL. FEST. p. 118 in notitia. SEN. nat. 2, 10, 4 media pars aëris ... in frigore suo -et. 3, 15, 7 -ere aër in natura sua. STAT. Theb. 3, 372 in pace quieta moenia. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 30 munera ... in sua forma -ant nec, egrediantur sumptu *eqs.* IVLIAN. dig. 4, 2, 18 in eadem specie. POMPON. dig. 15, 1, 4, 5 *res* in causa peculiaria -ent (SCAEV. dig. 2, 14, 47, 1 obligationes ... in sua causa. PAPIN. dig. 31, 77, 20). TRYPH. dig. 20, 5, 12 pr. pignus in dominio debitoris. VLP. dig. 5, 2, 29, 2 testamentum in suo iure (COD. Theod. 16, 5, 49 in iure fisci). TERT. praescr. 14, 1 p. 25, 7 in suo ordine. MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 8 p. 1244A in suo modo *eqs.* AVG. civ. 22, 17 p. 593, 26 D. in suo sexu ... -sura sint corpora feminarum. COD. Theod. 8, 13, 3 in ... arbitrio ac dicione. COD. Iust. 4, 1, 12, 6 in sua firmitate. 5, 70, 7, 1b constitutio ... in suo robore -at (6, 51, 1, 5). 7, 17, 1 pr. in suis -ere viribus. in (ex) *c. adi.* (*pro subst.*): LIV. 39, 29, 2 omnia in integro (COD. Iust. 5, 16, 24, 2 [*a. 321*] in pendenti. 11, 48, 5 in suspenso). *cf* 42, 30, 6 pacem ex aequo -ere. *sine*: LVCR. 1, 363 natura -et sine pondere inanis. CELS. 2, 15, 4 *morbi* s. febre ... -ent. COLVM. 12, 38, 7. (V) *adv.*: CIC. Att. 15, 4, 3 si haec ita -ent, ut videntur (VITR. 4, 6, 5 NOVELL. Valent. 35, 18). CELS. 8, 10, 1L sic *vincturam* -ere, donec *eqs.* (APIC. 8, 1, 1). COLVM. 12, 30, 1 quamdiu *vinum* bene frigidum erit, tamdiu recte -bit. CONC.S I 5 p. 123, 29 naturis inconfuse -entibus.

b *praevalet notio restandi i. q. reliquum esse, residere, remanere ceteris rebus remotis* (*add. dat.*: *l. 20. 27*; ex: *l. 13. 18 al.*): CATO agr. 111 vinum effluet, aqua -bit. CIC. rep. 5, 2 quid ... -et ex antiquis moribus ...? nat. deor. 1, 98 quibus (*sc. formae divinae notis*) detractis deum ... nosse te dicis, modo liniamenta -ant. CATVLL. 99, 9 ne quicquam nostro contractum ex ore -ret. VERG. Aen. 10, 39 haec intemptata -bat sors rerum. CVLEX 141 umbrosae ... -ent fagus hederaeque (*cf. Leo ad l.*). OV. am. 3, 9, 40 vix -et e toto, parva quod urna capit (*sim.*: LYDIA 80 ut -am quod vix oculis cognoscere possis). LIV. 38, 17, 12 Tarentinis quid ex Spartana ... disciplina -sit? MANIL. 2, 885 in peius ... -ent cursus. LVCAN. 3, 624 *sanguis*, quicunque -bat. QVINT. inst. 4, 1, 58 illud ex praeceptis veteribus -et, ne *eqs.* CLAVD. 8, 234 *virtus* sola -et. 18, 39 deforme cadaver. PAVL. NOL. carm. 21, 648 plura memoranda -ent. AVG. serm. ed. Mai 97, 5 p. 196 quantum praeterisset quantumque -ret ex tempore. MARCELL. med. 23, 5 si quae reliquiae -erint (*Scrib. Larg. 131* re-). COD. Iust. 4, 66, 1 emphyteuticario ... nihil reliquum -sit.

2 *-ent animantia* (*di, numina: l. 45. p. 289, 6. 20. anima, corpus: l. 31. 59. 72. 81. p. 289, 17. 24. 59. 69. bestiae: l. 83. p. 289, 11. 51*): a *absolute*: *de diuturnitate vitae i. q. vitam retinere, vivere*: CIC. Tusc. 1, 25 -ere animos post mortem aut morte ipsa interire (1, 77. *cf. et* SEN. epist. 76, 25 si ... solutae corporibus animae -ent [QVINT. inst. 5, 14, 13 soluta corpore anima an ... ad tempus certe -at]). LVCR. 5, 861 *animantia*, nobis ex utilitate sua quae commendata -ent tutelae tradita nostrae. OV. epist. 14, 122 uno fratre -ente cadam? met. 2, 650 aevis omnibus ut -as. VAL. FL. 1, 286 soror ... aevum -sura per omne. STAT. Theb. 6, 49 recensens ... aliam prolem -suraque numine dextro pignora. TAC. ann. 4, 33, 4 multorum, qui Tiberio regnante poenam ... subiere, posteri -ent (EVTR. 9, 13, 2 posteros, qui adhuc -ent). PLIN. epist. 1, 22, 8 ut si esset insuperabilis (*sc. morbus*), sponte exiret e vita, si tantum difficilis ..., resisteret -retque. paneg. 43, 3 -ent ... ii, qui *eqs.* (*ante*: cesserit). TERT. test. anim. 4 p. 138, 12 te -ere post vitae dispunctionem. CYPR. domin. orat. 14 p. 277, 20 qui in aeternum -ere volumus. PS. CYPR. carm. de resurr. 45 *deus* aeternum ... -ens semperque futurus in aevum (MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 47 p. 1077B deus existens et -ens *eqs.* OPTAT. 3, 2 p. 69, 22. *et al.*). ANTH. 886, 7 -et ille ... neque mortuus esse feretur. HIL. in Matth. 21, 9 p. 1038C. VVLG. Ioh. 21, 22 eum volo -ere donec veniam (*seq.* non moritur). CLAVD. 15, 277. AVG. gen. ad litt. 1, 8 p. 11, 18 duo ... sunt, propter quae amat deus creaturam suam, ut sit et ut -at. c. Iul. 1, 5, 20 p. 654med. dormientes (*i. mortuos*) et -entes. in psalm. 1, 6 nesciri a deo q. e. perire et ... sciri a deo q. e. -ere. VEN. FORT. carm. 10, 7, 61 ut ... -at cum prole novella. *de diuturnitate eiusdem condicionis*: CAEL. Cic. epist. 8, 8, 9 ut aut -at (*sc. in magistratu*) ... aut ... decedat (LIV. 32, 32, 8. AVG. civ. 18, 6 p. 263, 12 D. hoc regnante apud Argivos ..., apud Assyrios ... adhuc -ente [*sc. in potestate regia*] Baleo [18, 7 p. 263, 27]. 18, 19 p. 280, 32 eisdem in supradictis locis -entibus regibus). OV. met. 8, 537 dumque -et corpus (*sc. nondum crematum*), corpus refovent (*opp.* post cinerem). TAC. hist. 1, 76, 1 ne Aquitania quidem ... diu -sit (*sc. in fide*). HIL. c. Const. 23 p. 599A intra Nicaeam scripta a patribus fide fundatus -ensque. COD. Theod. 11, 1, 12 pr. (manare *coni. Gothofr.*).

b *indicatur, cui aliquis esse vel qua re stare pergat*: α *c. dat.* (*cf. p. 281, 62. 286, 66*): PROP. 2, 20, 17 me tibi (*i. tuum*) ad extremas -surum ... tenebras (*cf.* VAL. FL. 2, 138 -et illa viro. PRVD. psych. 84 sibi -sit). VAL. FL. 3, 668 tibi Pollux ... Castorque -ent (*i. remanent*). 6, 305 genitor ... tibi si -et. HOMER. 902 non clarae gentis nobis -isset origo (*i. Aeneas*). *rei i. q. adhaerere*: PETR. CHRYS. serm. 1 p. 186A qui -et turpitudini, crescit infamiae. β *c. abl. i. q. perstare rebus, perseverare in re*: VERG. Aen. 2, 160 promissis. 8, 643 dictis ([*affert* ARVS. gramm. VII 491, 26 *explicans* '-et his' pro 'in his perseverat']. STAT. Theb. 6, 631). SIL. 16, 21 corda virum ... gradu. AVSON. 195, 19 felix quietis si -res litteris opus Camenarum colens. MART. CAP. 1, 24 iussis.

c *indicatur, in qua condicione aliquis esse pergat*: α *nom. praed.*: (I) *adi., part. sim.*: VARRO ling. 5, 23 familia funesta -et. CIC. Verr. II 3, 125 fructus annuus interibat, ... incolumis numerus -bat dominorum (*cf.* TAC. ann. 6, 30, 4 *p. 289, 37*). II 5, 16 mirabar, quod ... tam diu ab isto (*i. Verre*) -ret integer. prov. 40 coniuncti ... amicitia. Sest. 110 insaturabile abdomen (*i. Gellius*). CATVLL. 62, 45 virgo ... intacta. 62, 47. LVCR. 3, 773 *anima* conclusa ... in corpore. SALL. Iug. 77, 3 boni fidelesque -sere. or. Lep. 24 expulsa agris plebes. VERG. georg. 4, 208 genus (*i. apes*) immortale. HOR. carm. 3, 7, 22 difficilis -e. TIB. 1, 3, 83 tu casta ... -as (PRIAP.

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

68, 29. *et al.*). 3, 19, 21 tuus usque -bo (Ov. epist. 6, 18. *et al.*). PROP. 2, 9, 20 non unum sola -ere diem *potuisti* (VVLG. gen. 32, 24 *Iacob* [ὑπελείφθη]). 4, 11, 91 ille mea contentus -erit umbra (STAT. Theb. 1, 30. *et al.*). Ov. am. 3, 4, 23 Penelope -sit ... intemerata. met. 6, 193 felix ... -bo. 12, 496 -et imperfossus ab omni ... ictu. fast. 5, 44 Maiestas ... culta -et. trist. 3, 4, 77 prospera ... -at vobis Fortuna. EPICED. Drusi 353 alta (*i. magnanima*) -e (*i. Livia*). LIV. 1, 34, 3 nec diu -et superstes filio pater. 33, 4, 3 Macedonum phalangam invictam (IVST. 2, 3, 1 Scythae). 41, 26, 1 Celtiberi in Hispania ... pacati. MANIL. 2, 100 cum -ant *animalia* ignara sui legisque per aevum. SEN. contr. 1, 2, 3 *sacerdos* honesta. COLVM. 9, 13, 9 ut concordes -ant *apes*. VAL. FL. 1, 296 impatiens somni ductor -et (*sim.* 3, 121 insomnes). 7, 321 toro proiecta -et *Medea*. Ach. 1, 808 tu tranquillus ... -e. TAC. ann. 5, 11, 2 *consules* -sere infensi ac minitantes, donec *eqs.* GAIVS inst. 3, 168 *aliquis* obligatus. PAVL. sent. 2, 17, 1 venditor ... -bit obnoxius (AVSON. 416, 7 p. 282 si ... -as o. heres. *et al.*). TERT. anim. 33 p. 356, 3 *animam* -ere determinatam. adv. Marc. 5, 7 p. 594, 14 mulierem innuptam (CYPR. testim. 3, 90 p. 175, 14 uxorem). CYPR. testim. 1, 20 p. 52, 16 Sarra sterilis diu -sit. HIL. syn. 49 p. 517^A *deus* -et ... indemutabilis. AMM. 14, 9, 6 *Eusebius* immobilis (25, 3, 9. *saepe*). PRVD. cath. 7, 122 ternis dierum ac noctium processibus *Ionas* -sit ferino devoratus gutture. PAVL. NOL. epist. 34, 6 p. 307, 25 ne *convivae* ... -ant ieiunantes. AVG. civ. 1, 24 p. 39, 23 D. *Regulus* -sit pauperrimus. 13, 13 p. 572, 16 *anima* deo subdita. ROMVL. fab. Aesop. 66 rec. vet. *famuli* fortes sunt et -ent (*cf. p. 288, 62*). CIL IX 1563 fidel⟨i⟩s -as dei. *et al.* (II) *subst.*: Ov. am. 1, 10, 46 non -et officio debitor ille tuo. met. 1, 366 hominum ... exempla -emus (*ante*: in nobis restat). 13, 545 regina *Hecuba*. 14, 288 pecoris pars una -rem (-ret *codd.*) *Macareus*. Pont. 2, 5, 73 ut -at, de quo censeris, amicus. LIV. 24, 22, 6 senatus ..., quod ... -erat publicum consilium. CIL VI 9449 (= CE 994 [*s. I*]), 3 dum vixi, -sit Caesaris illa nurus. MELA 1, 114 *feminae* virgines (IVV. 9, 72 COD. Iust. 5, 5, 8 [*a. 475*]). QVINT. decl. 247 p. 11, 27 uxor *femina*. VLP. dig. 1, 7, 46 libertinum ... eum -ere. 9, 4, 2, 1 sive dominus -et sive desiit esse dominus. APVL. met. 10, 14 p. 247, 15 possumus ... cetera fratres -ere. COD. Theod. 12, 6, 9, 5 eos susceptores specierum annonariarum -ere. *et al.*

β *abl. qual.*: TAC. ann. 6, 30, 4 unus ... incolumis (*cf. p. 288, 77*) multaque gratia -sit.

γ *praep.*: in *c. abl.* (*i. q. non deficere ab aliqua re: l. 42. 49. 56. 61*): PLAVT. Capt. 49 *v. p. 281, 32.* LVCIL. 930 viri ... in sententia (CIC. Manil. 69 Marcell. 32. *saepe*). S. C. de Asclep. (CIL I^2 203) 4 ⟨earum (*sc. civitatium*), quae ... in amicitia p. R. -eru⟩nt. (CIC. Verr. II 2, 90 fideque [II 5, 83. *v. et l. 49*]. LIV. 4, 7, 4 in foedere atque a. [*v. etiam l. 59*]. *et al. cf. etiam l. 82*). RHET. Her. 4, 9, 13 maximam partem sociorum in officio -ere (CIC. Att. 1, 3, 1 CAES. Gall. 5, 4, 2. *saepe*). 4, 39, 51 grandi natu parens ..., quare velit in vita -ere, non habebit (CIC. fin. 3, 60 epist. 4, 13, 2. *et al.*). CIC. Tull. 20 -et in ea condicione Fabius (Att. 7, 15, 3. *et al.*). dom. 66 fregit foedus Gabinius, Piso ... in fide -sit (LIV. 25, 15, 16 ac societate. SVET. Aug. 21, 2 ac pace. *saepe. v. et vol. VI 675, 34 sqq.*). Tusc. 5, 38 earum (*i. bestiarum*) quaeque ... -et in lege naturae (SOL. 11, 26 Parus ... in Creticis ... legibus). Tim. 47 is, qui cuncta composuit, constanter in suo -bat statu. VERG. Aen. 3, 409 hac casti -ant in religione nepotes (*cf.* AVG. civ. 4, 34 p. 188, 28 D. in vera r. *Iudaei*). Ov. epist. 16, 199 cupias constans in amore -ere. LIV. 5, 11, 11 his -entibus in magistratu. 30, 22, 4 ut in ea pace ... -ere liceret (30, 32, 7 neque -ere in ea [*pace*] prae insita animis perfidia potuissent. *et al. cf. l. 50. 75*). 39, 28, 5 Eumenes ... in regno (ANON. Vales. 10, 45 chron. I p. 314, 28). VELL. 2, 77, 2 in *foedere* ... animus inquies (*i. Sext. Pompeius*). VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 in ... gradu amicitiae (*cf. et p. 288, 73*). SEN. epist. 32, 2 te ... in proposito ([*opp.* detorqueri]. SVET. gramm. 24). LAVS Pis. 141 nec semper in armis (*cf. p. 290, 5*) bellica turba -et. LEX Salp. (CIL II 1963) I 6 *ut* -ant in ... mancipio manu potestate (PAPIN. dig. 13, 7, 40, 1 filius, qui -et in patris p. *al. sim.*: COD. Iust. 6, 20, 12 pr. *filia* licet -at in sacris [*i. potestate*]; *item* 6, 55, 3). VLP. dig. 1, 9, 12 pr. in consulari -ant dignitate (*cf.* TREB. trig. tyr. 24, 5 in summa d.). CYPR. epist. 75, 21 p. 823, 23 in ... errore -entes (AVG. serm. 164, 14 p. 902$^{in.}$ diabolicum est ... in e. -ere). AMBR. bon. mort. 9, 41 p. 739, 10 *anima* -et in substantia sui. COD. Iust. 4, 65, 9 (*a. 234*) ut colonus in ... conductione -at. MAR. VICTORIN. in Phil. 1, 23 sq. p. 1201^B hic in carne (*i. in condicione corporali; aliter p. 283, 67*) adhuc -bit (*cf.* SVLP. SEV. dial. 3, 7, 2 in corpore [VITA Nicet. 17]). NICET. fid. 4 p. 13, 24 patrem in ... impassibilitate -entem. CIL XIII 5407, 6 in episcopatu annos XII. *christiana*: CYPR. unit. eccl. 24 p. 231, 24 in Christi pace -amus (domin. orat. 23 p. 284, 24 dei). domin. orat. 30 p. 289, 7 nos in ipsa unitate -amus. epist. 67, 8 p. 742, 19 in dei veritate -amus (74, 9 p. 807, 10 sq.). VVLG. Ioh. 15, 9 -ete in dilectione mea. AVG. civ. 11, 11 p. 478, 6 D. *angeli* in *beatitudinis* aeternitate. SEDVL. carm. pasch. 2, 100 semper ... -bit (*sc. deus*) in triplici virtute sui (*cf.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 6 p. 55, 23 et disciplina). SACR. Greg. 154, 3 in actione gratiarum -amus. *et saepe.* in *c. acc.*: LEX agr. (CIL I^2 585) 75 quei ... ⟨in⟩ ameicitiam populi Romani ... -erunt. VLP. dig. 25, 1, 5 pr. -bit ... maritus in rerum detentationem, donec *eqs.* 37, 4, 8, 14 *filius* qui in potestatem -sit. ITALA I Tim. 2, 15 (Hil. myst. 1, 3, 5) si ... in fidem -erint (*sc. mulieres*). *alia*: Ov. met. 3, 62 serpens sine vulnere -sit (TERT. patient. 12 p. 18, 18 non licet nobis ... s. patientia -ere. AVG. civ. 13, 24 p. 599, 22 D. NOVELL. Iust. 22, 22 pr. si ... s. filiis -erint. *et al.*). LIV. 9, 37, 4 -suros se sub armis ([*cf. p. 289, 62*]. 33, 31, 10 s. tutela praesidii Romani). CELS. 3, 24, 4 intra aquam -ere *aegrotum* (*i. aqua medicina uti*). HERM. vulg. mand. 4, 4, 2 si per se (*sc. sine coniuge*) -erit (Pal. si continuerit se et sic -erit. *cf.* 4, 1, 6 super [per *D Vat.*] se [*Pal.* ⟨se⟩ continuat]. 4, 1, 10 [*Pal.* intra se custodiant. *gr. ubique* ἐφ' ἑαυτῷ]).

δ *adv.*: PROP. 1, 4, 27 -at *Cynthia* sic semper (*cf. l. 8*). HIER. adv. Iovin. 1, 33 p. 256^B viduas, quae ita post baptismum -erint.

C *notione diuturnitatis fere neglecta accedit ad significationem q. e.* esse (*nota part.* -ens *vice gr.* ὤν *l. 57. 59. 68. cf. Svennung, Unters. Pallad. p. 647* [*ad p. 456 adn. 1*]), *quo usu indicatur condicio quaedam vel quasi naturae immanens vel certo quidem puncto temporis apparens. nonnullis locis (praecipue prioris Latinitatis) viri docti dissentiunt, haecne notio insit an aliter sint explicandi (cf. e. g. Kroll, Philol. NF 27, 1914, 280 sq. Housman, ad Manil. 3, 604. Wageningen, Mnemos. 47, 1919, 341 sqq. J. B. Hofmann, IF 43, 1925, 111. Schmalz-Hofmann^5 610)*: LVCR. 2, 843 ne ... putes solo spoliata colore corpora prima -ere (*cf. Munro ad l.*), etiam secreta teporis sunt (*item c. part.*: MANIL. 2, 164. 278 trigona ... divisa -ent [2, 397. 4, 807]. *al.* SIL. 8, 213 placata tibi -et ira deorum. CE 1988, 11 [*s. III/IV*]. CYPR. GALL. exod. 29 PAVL. NOL. carm. 19, 465. 28, 63. *et al.*). Ov. am. 3, 3, 8 longa decensque fuit (*sc. puella*): longa decensque -et ([*i. adhuc est*]. *item c. adi.*: PLIN. epist. 6, 30, 2 quae sunt pretiosiora aut integra -ent *eqs.* COMM. instr. 1, 21, 3 HIL. hymn. 1, 14 CE 1988, 22. 27 PAVL. NOL. carm. 19, 488 CASSIOD. in psalm. 80 p. 592^A. *et al.*). MANIL. 1, 129 individuis ... principibus natura -et ([*v. Housman ad l.*]. *sim.*: HIL. trin. 4, 6 p. 100^A patri de substantia qua -bat ..., nihil esse decerptum [*v. Myer ad hymn. 1, 1*]. VEN. FORT. 7, 7, 10 spe meliore -et. *cf. et l. 60*). 1, 213 similis *forma orbis* toto ore -et (*Breiter*, toto rem- *codd.*, orbe *Pingraeus*) perque omnia par est. 1, 729 an melius -et (*i. valet; aliter Wageningen ad l.*) illa fides *eqs.* (*cf.* ITALA deut. 19, 15 [Hil. in Matth. 18, 7 p. 1021^B] ut in ore duum testium fides verbi ac veritas -at [*Vulg.* stabit]). 3, 566 tibi ... respicienda -et ratio (*item c. gerund.*: INSCR. christ. Diehl 976, 8 si meritis iacentum piis laus datur sepulchri, hic tumulus laudandus -et). 4, 480 quae *pars* ... octavo -et numero. SIL. 12, 116 Lucrino -isse (*cf. Weyman, ALL 15, 1908, 382*) vocabula quondam Cocyti (*c. dat.*: CALP. decl. 2, 1 p. 2, 11 sua cuique genti ... facies -et [*cf.* PAVL. NOL. carm. 21, 586 loci f.]: rutili sunt *eqs.* INSCR. NSc. 1919 p. 42^1 cui ... forma pulchra -bat). BALB. grom. p. 91, 4 L. penes te studiorum ... -ere summam. ITALA act. 17, 27 (Hil. in psalm. 118 p. 527, 4) non longe a nobis -entem ... deum (ὑπάρχοντα. *Vulg.* sit). HIL. trin. 6, 11 p. 165^B quod non aliunde quam ex deo -et (*ante*: ex deo esse), -at necesse est in ea veritate, qua deus est. 7, 28 p. 224^A utrum non intra patres -at origo nascentium. 8, 53 p. 276^B Christus non de non substantibus -et. in psalm. 54, 2 p. 147, 24 neque qui ... homo esse coeperat, id quod ante hominem -bat, deus scilicet, esse desineret. 63, 9 p. 230, 27 deum non in fortuitis -ere. *al.* AVSON. 368, 12 p. 94 P. as solidus, quoniam ... in minimis paribus *partibus* ... una -et vis. PAVL. NOL. carm. 25, 18 ex una fecit carne -ere duos (DRAC. Romul. 5, 20 ex hoste -et ... amicus). COD. Theod. 13, 9, 3 is qui in municipalibus et causis. BOETH. cons. 2 carm. 7, 15 ubi nunc ... ossa Fabrici -ent ...? VEN. FORT. carm. 2, 16, 6 te gaudet cive -ente polus. 2, 16, 47 quae -et haec animi pietas ...? 3, 11, 6 non moriture -es. MAXIM. eleg. 1, 106 inter utrumque (*i. puerum et senem*) -ens stat iuvenile decus. GREG. M. moral. 1, 26 p. 539^C divinitate ... -sit super omnia singularis (*sc. Christus*). 14, 57 p. 1068^B *pellis* quae exterior ... -et in corpore. *nota* -ere in *aliquo* (in *corde sim.*) *i. q. inesse (in elocutionibus Christianorum propriis, qui eodem sensu saepe v. q. e. 'habitare' adhibent)*: HERM. vulg. mand. 4, 1 ubi -et (*Pal. 4, 1, 3* habitat [*gr.* κατοικεῖ]) castitas in corde hominis (OPTAT. 7, 1 p. 163, 18 LVCIF. non conv. 5 p. 13, 19). CYPR. patient. 5 p. 400, 27 patientia dei patris -at in nobis. TRACT. in Luc. 5, 3 in quo -bat alacer animus *eqs.* AVG. pecc. mer. 2, 4 p. 73, 15 concupiscentia -ens in membris corporis. serm. ed. Mai 2, 2 p. 5 Pharisaeos, in quibus tota languoris necessitas ... -bat. *et sim. al.*

D *refertur ad tempus futurum i. q. imminere, instare, destinatum esse sim.* (*c. dat. infra l. 73. 74. 76. 81. 83. p. 291, 3 sqq. cf.* ARVS. gramm. VII 491, 22): CIC. Phil. 2, 11 tibi fatum ... -et (*cf. Halm ad l.; aliter p. 287, 27*). CATVLL. 8, 15 quae tibi -et vita? (*aliter p. 286, 52*). VERG. Aen. 6, 84 graviora (*sc. pericula*) -ent. CVLEX 39 tibi sede pia -at locus (*cf. Leo ad l.*). LIV. 1, 53, 7 -ere iis bellum, quod positum simuletur, et per occasionem eum (*sc. Tarquinium*) incautos invasurum (STAT. Theb. 2, 659 bella -ent). 24, 22, 17 periculum ... ingens -et. SEN. Oed. 792 pars magis metuenda fatorum -et. LVCAN. 2, 223 haec ... patienda -ent. STAT. Theb. 5, 689 ausis sera ... -et ira. 6, 914 ingens copia leti. Ps. QVINT. decl. 3, 17 p. 56, 1 quicunque casus -et. TAC. hist. 1, 18, 1 quae fato -ent ... non vitantur. CIL VI 6592 (*s. I*) si qua -ent obitis ... praemia sub terris. CYPR. Demetr. 9 p. 356, 27 carcer aeternus *eqs.* LACT. inst. 5, 19, 10

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 463, 15 quae merces ..., quae poena ... -at (FIRM. err. 15, 3 -et p., ignis imminet. CLAVD. 20, 479 [*cf. Andrews ad l., aliter Mommsen*]. VEN. FORT. carm. 4, 15, 10 tibi p. [CE 2065]. *et al.*). IVVENC. 1, 263. MAX. TAVR. serm. 30 p. 593^A licet nobis (nos *al.*) ... resolutio corpusculi -at. NICET. psalm. 3 p. 71, 10 B. eis funera. MONTAN. epist. 2, 1 quanta tibi apud deum -at merces. CIL VI 12528, 4 (= CE 1295) fatalis mihi hora -bat. VI 24368, 2 (= CE 1097) haec domus ... omnibus una -et. *pro subi. est inf.*: DIRAE 94 longum -et (*i. destinatum est*) esse sine illis (*sc. campis*). *nota de homine*: VERG. Aen. 6, 757 qui -ant ... nepotes (*cf. p. 292, 35*).

II *transitive* (*cf.* DIOM. gramm. I 314, 25 ARVS. gramm. VII 491, 20): **A** *i. q. animo paratum esse ad aliquem (aliquid) excipiendum, exspectare, opperiri*: **1** *aliquem*: PLAVT. Aul. 680 hic -ere me erus sese iusserat (Men. 1038). Cas. 86 -bit auspices. 542 intus illa te, si se arcessas, -et. Epid. 358 is apud forum -et me. Men. 422 parasitum -es? *eqs.* 883 oculi spectando dolent, -endo medicum, dum se ex opere recipiat. Merc. 498 domi -eto me (HOR. epist. 1, 5, 3 supremo te sole d. ... -bo). TER. Phorm. 480. 512. CVLEX 296 vos sede piorum, vos -et heroum ... manus. TIB. 1, 6, 61 foribus ... -et noctu me *tua mater*. LIV. 10, 35, 10 hostem. 22, 39, 4 hostis ... te (SIL. 8, 301). **2** *aliquid*: **a** *pro obi. est enunt.* (*cf. l. 15. 17*): PLAVT. Stich. 58 qui -et (moneat *A*), ut moneatur semper servus *eqs.* (*cf. p. 292, 49*). Truc. 843 haud -isti, dum ego darem illam (*cf. p. 292, 44*). **b** *pro obi. est nomen*: TER. Phorm. 570 non -bat aetas virginis meam neclegentiam (*sc. dum desineret*). LVCR. 3, 1075 mortalibus ... aetas ... -enda. HOR. ars 154 plosoris ... aulaea -entis. LIV. 42, 66, 3 hostium adventum. AVIEN. Arat. 1316 faces rutili -et Orionis *navita*. CIL I^2 1297, 9 Tertulla quius ... relliquiae suprema (*sc. munera*) -ent. XIII 8371^b, 8 corpus ... terram. INSCR. christ. Diehl 1464, 4 eterna requiem ... -bis. *nota de signis*: AVIEN. Arat. 1216 prima ferae vestigia ... arcum sera -ent. 1252 Argo -et exortum Cilici⟨s⟩ capricorni. 1275 *piscis* venientis tempora signi.

B *i. q. fato, lege sim. paratum, proximum, destinatum esse, imminere, instare*: **1** *de rebus incorporeis* (*pro obi. ubique fere sunt animantia; res: l. 40. 41. 51. 55. 60. 69. p. 292, 12. 19*): **a** *de rebus malis, adversis*: PLAVT. Most. 50 bonum me, te ... malum. CIC. Phil. 13, 45 me aliud fatum ([*cf.* NON. p. 349, 25]. VERG. Aen. 10, 437 illos sua f. -ent maiore sub hoste [HOR. carm. 3, 11, 29 sub Orco]. EPICED. Drusi 357 *syn.* exspectat. *et saepius*). LVCR. 2, 1088 vitae depactus terminus alte ... -et haec (*sc. omnia quae sunt*) et tam nativo corpore constant. 6, 566 naturam (*obi.*) ... mundi exitiale ... tempus cladenque -ere. 6, 1201 hunc tabes letumque -bat. VERG. Aen. 7, 128 fames ... nos suprema. 7, 597 te ... nefas, te ... -bit supplicium (PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 17 CYPR. epist. 73, 8 p. 784, 11). 10, 629 insontem (VAL. FL. 5, 458 i. meliora -rent) gravis exitus (OV. met. 8, 60. *cf.* MART. 8, 43, 3 quos iste -bit e., una duos ut Libitina ferat. *et saepe. cf.* FIRM. err. 78, 5 exitium). 11, 166 inmatura -bat mors gnatum (PROP. 2, 28^b, 58 LIV. 2, 40, 9. *et al.*). 12, 61 te ... casus (*cf.* CELS. 8, 14, 1). HOR. epod. 17, 36 quae finis aut quod me -et stipendium? (SEN. dial. 6, 22, 3). carm. 1, 28, 15 omnes una -et nox. 1, 28, 32. epist. 1, 20, 17 hoc ... te (*sc. librum*) -et, ut pueros elementa docentem occupet ... balba senectus. TIB. 1, 8, 77 te poena (PRIAP. 13, 2 SEN. Phaedr. 1228. *et saepe*). OV. met. 4, 695 lacrimarum ... tempora vos. 11, 540 funera quos -ant. Ib. 644 -at teli te ... plaga. LIV. 10, 17, 6 vos labor (AVSON. 365, 14. *cf. et* VAL. FL. 5, 287 aegida sudor). 26, 13, 18 SEN. Herc. f. 395 te -ent exempla. epist. 78, 6 ista te res (*i. necessitas, mors*) et sanatum -et. OCTAVIA 642 quos ... pudor luctusque perpetuus. CVRT. 6, 10, 32. LVCAN. 7, 185 populos, quos ... lux extrema. 9, 237 barbara victos regna. VAL. FL. 3, 352. 6, 46 urbes ... terror. 7, 441 hanc animam sors saeva -bat funeris (*cf. Langen ad l.*). SIL. 6, 509 eadem ... hora ... teque tuosque. STAT. Theb. 4, 640. silv. 2, 1, 217 hos ... pallens autumnus. Ach. 2, 34 te ..., quem ... erectum ... -et reserato in limine Bellum (DRAC. Romul. 4, 16. *sim.* PRVD. c. Symm. 1, 461 procinctus [*i. bellum*]. ENNOD. opusc. 1, 38 p. 271, 23 luctamina. *cf. p. 292, 33*). QVINT. inst. 6, 1, 19 decl. 345 p. 364, 8. PS. QVINT. decl. 3, 2 p. 42, 19 eum pericula. PLIN. epist. 6, 13, 6 quantum nos in ipsa pugna certaminis -at. SVET. Iul. 14, 1 invidia. Tib. 67, 2 acerbitas et infamia. TERT. anim. 33 p. 358, 8 iudicium animas (*cf.* 56 p. 390, 25 *animam* tristia ac laeta). patient. 8 p. 14, 1 -ere nos vani ... dicti reatum. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 18 passiones. HIL. in psalm. 56, 1 p. 168, 22 corruptio eos, qui *eqs.* 58, 47 p. 185, 20. AMBR. exc. Sat. 1 p. 11, 9 perturbationes ... me. AVG. nat. et grat. 35, 40 p. 262, 23 damnatio. COD. Theod. 6, 37, 1. 8, 11, 4 accipientem pudoris fortunarumque ... excidium. EPIST. pontif. 374 Conc.^{8} I 2, 1 p. 7, 8 sollicitudo (*I 1, 1 p. 77, 20* ἔσχεν). SIDON. epist. 2, 11, 2 culpa. DRAC. Orest. 146 censura (*i. poena*). Romul. 8, 143 me stuprum. **b** *de rebus bonis, secundis* (*mediis: p. 292, 5 sq.*): PLAVT. Most. 50 *v. l. 36*. VERG. georg. 1, 168 te ... gloria (LIV. 44, 25, 2. *v. vol. VI 2072, 35*). Aen. 9, 299 nec partum (*i. eam, quae talem peperit*) gratia talem parva. OV. met. 9, 49 victoria regni. trist. 3, 7, 53 quam (*sc. Perillam*) studii -at felicior usus. 5, 9, 10 te (tibi *cett.*) ... honor (DRAC. Romul. 8, 301). MANIL. 4, 552 illum ... caeli ... iura -bunt (*cf. Housman ad l.*). SEN. dial. 6, 24, 5 ibi illum aeterna requies. 10, 52, 2 illum felicitas. OCTAVIA 530 nos ... astra (*i. honores caelestes*). CVRT. 9, 4, 18 praemium ipsos (SIL. 3, 149. 16, 158. *et saepius*). LVCAN. 7, 308 me secura -bit sors (*cf. p. 291, 60*). VAL. FL. 3, 654 gaudia (PASS. Mar. Iac. 69). 5, 208 veneranda fluentis effigies te. SIL. 12, 209 spes fusos (PRVD. cath. 3, 201 *v. et l. 10*). STAT. Theb. 4, 651 nos rara -ent exordia famae. silv. 3, 4, 37 nec te plebeia -bunt iura. 4, 3, 147 magnus te ... ordo (*cf.* VAL. FL. 5, 680) saeculorum. PLIN. epist. 2, 10, 7 admiratio te ... clamor ... silentium. paneg. 55, 10 fama, quae invitum (*sc. principem*) -et. TERT. resurr. 26 p. 62, 27 bona carnis. CYPR. Fort. 5 praef. p. 321, 7 merces ... iustos (12 p. 343, 9 spes et m. LACT. inst. 6, 3, 5 p. 486, 12 quid eas mercedis a deo -at). AVIEN. Arat. 1384 utilitas te certa -et *eqs.* INSCR. christ. Diehl 976, 8 has mortes una corona -et. *nota acc. pro dat.*: CIL II 1399, 3 (= CE 1140, 1) felix cum me (mi *coni. Meyer*) mea vita -ret (*cf. p. 290, 74*). **c** *de officio, munere sim. quod curandum alicui destinatum est* (*pro subi. est inf. l. 23*): VERG. Aen. 3, 505 -at nostros ea cura nepotes (PRVD. perist. 5, 311 obsessor ... liminis, quem c. pernox -erat servare feralem domum. COD. Theod. 7, 10, 1 provinciarum rectores ... -at cura, ut *eqs.*). OV. trist. 1, 9, 48 scaena -et dotes grandis ... tuas. SIL. 3, 611 te ... consortia mundi. PS. QVINT. decl. 4, 13 p. 79, 10 facinus me. LAMPR. Alex. 14, 4 imperium caeli terraeque. COD. Iust. 10, 19, 6 (*a. 398*) necessitas exigendi. SIDON. epist. 5, 7, 1 quos haec provincia -et, inferre calumnias *eqs.* FERREOL. reg. 1 p. 959^D monachus, quem proprie -et multas in se virtutes aedificare.

2 *de rebus corporeis* (*cf. p. 291, 84*): VERG. Aen. 6, 71 te ... magna -ent (SERV. *ad l.*: exspectant) ... penetralia. HOR. epod. 13, 13 te -et Assaraci tellus (SEN. Herc. f. 1341). 16, 41 nos -et Oceanus. carm. 2, 18, 31 nulla certior ... Orci fine destinata aula divitem -et erum. EPICED. Drusi 25 tumulus Drusum (*cf.* ANTH. 438, 4 magnos parvula terra duces). SIL. 3, 91 nos ... rupes *eqs.* IVV. 5, 103 vos ... anguilla (*sc. tamquam cibus*). VOPISC. Prob. 7, 4 te ... -et pro virtutibus ... Capitolina palmata (*i. toga*).

3 *de animantibus*: VERG. Aen. 7, 319 Bellona -et te pronuba (*cf. p. 291, 63*). PANEG. in Mess. 149 te -et ... Britannus (*sc. subeundus*). SEN. Med. 543 te novi nati -ent (*cf.* VAL. FL. 7, 486). Tro. 858 dominus ... quis te. MELA 2, 20 -ent ... dominas proci. VAL. FL. 7, 517 quis in Aeolio -at te vellere custos (*sc. draco*).

syntactica: *indicatur temp.*: *ex quo t. aliquid duret*: *p. 285, 26. 44.* *per quod vel intra quod t.*: quoad: *p. 282, 12.* intra: LIV. 26, 34, 7 i. certam diem. per: *p. 284, 74. 288, 37 al.* ad: *v. p. 288, 33.* *c. acc. temp.*: *inde a* PLAVT. Poen. 1421 *passim.* *c. abl. temp.*: *v. p. 281, 53. 284, 15. 66. 288, 36 al.* *c. adv.* (*cf. p. 285, 40. 286, 41*): diu, diutius (*v. vol. V 1, 1565, 28. 1567, 26*). perpetuo, semper *v. s. his vv.* *usque ad quod t.*: dum *inde a* PLAVT. Amph. 696 (*v. p. 282, 41 sqq. aliter p. 291, 23. cf. et vol. V 1, 2213, 47. 2217, 5 sqq. 2226, 53 sq.*) *passim.* donec: *inde a* CELS. 8, 10, 1^L *passim.* eo usque ... donec: *p. 285, 36.* (usque) ad: *inde a* PLAVT. Most. 582 *passim.* in *c. acc.*: *v. p. 284, 68. 77. 285, 30. 74 al.* *indicatur, quo consilio aliquis (aliquid) -at*: *seq.* ut: *inde a* TER. Eun. 909 *passim* (*aliter p. 291, 22*). *cf. p. 281, 65. 282, 45. 291, 15 et* PAP. Amherst. II 26 I 2 luppus ... m⟨a⟩nsit quasi parata cenaret. ad (*nota p. 281, 64*): LIV. 2, 33, 4 ad custodiam impedimentorum. *passim.* *coni. c. inf. consec.* (*sec. gr.*): ITALA deut. 19, 15 (Orig. in Matth. ser. 108 p. 227, 27) non -bit (ἐμμενεῖ ... μαρτυρῆσαι, *Vulg.* stabit ... contra aliquem) testis unus testimonium dare (*cf.* Lucif. Athan. 1, 7 in testificationem) adversus hominem (*cf. p. 290, 36 sq.*). *accedit inf. epexeg.*: HIL. trin. 9, 14 p. 293^A. 9, 39 p. 312^A ut -ret esse dei forma. in psalm. 144, 13 p. 834, 19 quod est, -et erga eos ignis esse quos urit.

part. praes. **manēns**, -entis: *i. q. durans, incommutabilis, aeternus sim.* (*cf.* GLOSS.^{L} V Abba MA 69 durans perseverans): **1** *pro adi.* (*cf. et p. 290, 14*): CIC. Tusc. 4, 30 vitia ... adfectiones sunt -es, perturbationes ... moventes *eqs.* SEN. nat. 1, 5, 12 non ... velut duro corpori ac stabili ac -i, sed ut fluido et vago *eqs.* PLIN. epist. 2, 17, 19 aëre pigro et -e. INSCR. numm. Cohen III^2 p. 249 nr. 168 (*aetate Comm.*) Fortunae -i (*cf. p. 282, 17*). MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 24 p. 1130^C cognoscentia ... mersa in eo, in quo ei esse est -s. HIL. syn. 35 p. 507^C originem ... non coeptam, sed -em *eqs.* trin. 6, 14 p. 168^B -is naturae ... nativitas. VVLG. Hebr. 10, 34 meliorem et -em substantiam. 13, 14 -em civitatem (*opp.* futuram). AVG. civ. 12, 16 p. 537, 24 D. -e perpetuitate. in euang. Ioh. 42, 8 p. 1702$^{ex.}$ verbum est -s, non transiens. in psalm. 61, 21 p. 744$^{ex.}$ esse non potes iustus nisi convertendo te ad quandam iustitiam -em. ARATOR act. 2, 250 vita -s.

2 *pro subst.*: **a** *masc.*: *de deo*: SYAGR. reg. 4 p. 145, 2 filium secundum naturam -is ... intelligendum *eqs.* AVG. in euang. Ioh. 42, 8 p. 1702$^{ex.}$ nunquam ad illum -em perveniremus. *de hominibus*: *v. p. 283, 50.* **b** *neutr.*: MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 21 p. 1128^C in rebus aeternis ... -ia quieta. 4, 24 p. 1130^D *unum est* ipsum -s vel mansio. HIL. trin. 6, 35 p. 185^C non ... coepit ex nihilo, sed exiit a -e. ARATOR act. 1, 392 caducorum pensare -ia causis.

part. fut. **mānsūrus**, -a, -um: *i. q. constans, certus, firmus, perpetuus, durans sim.* (*cf. Kittlitz-Ottendorf, Philol. 10, 1856,*

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

291): 1 *pro adi.*: a *de rebus*: α *corporeis*: VERG. Aen. 3, 86 da . . . -am urbem (*cf.* GLOSS. IV 451, 10 perpetuam futuram). SEN. benef. 1, 11, 1 *beneficia*. TAC. hist. 2, 49, 4 sepulcrum . . . modicum et -um. ann. 14, 20 -am theatri sedem. ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (CIL VIII 18042) frg. B 2, 2 murum . . . qualis -is hibernaculis fieri solet. CLAVD. 22, 39 -o . . . adamante. β *incorp.*: Ov. am. 3, 15, 20 elegi . . . post mea -um fata superstes opus (*cf.* PLIN. epist. 6, 16, 2). ars 2, 242 amoris. SEN. dial. 1, 6, 5 bona certa, -a (epist. 27, 3 AVSON. 196, 48. *et al.*). MELA 2, 13 -ae fidei pignus. STAT. Theb. 1, 291 -um et inrevocabile verbum. 5, 741 honoribus. silv. 4, 2, 3 carmine. TAC. hist. 1, 78, 1 nova iura . . . magis ostentata quam -a. ann. 4, 38, 2 effigies (*tropice*). PLIN. epist. 9, 3, 1 bonae -aeque famae. AMM. 21, 5, 7 p. 224, 6 concordiam . . . -am et fidam. HIER. epist. 65, 7, 3. praef. Vulg. Iob 2 spiritalia . . . et -a dona. CLAVD. 15, 28 auguriis. 17, 27 vocibus. MART. CAP. 1, 21 v. 8 sed tibi non quia dum venit -a voluntas. COD. Theod. 16, 5, 6, 1 observantia semper -a. ENNOD. carm. 1, 8, 34 sophos. opusc. 7, 11 p. 413, 25 constituto. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 4 p. 10, 26. ARATOR act. 1, 803 opes. GREG. M. in euang. 31, 8 p. 1232^B gaudia. 35, 9 p. 1265^B damna.
b *de animantibus*: AVG. serm. 48, 6, 8 p. 320^In. esto bonus -us inter bona peritura. DRAC. laud. dei 1, 619 -a propago.

2 *pro subst. neutr.*: SEN. benef. 1, 12, 1 si arbitrium dandi penes nos est, praecipue -a quaeremus, ut quam minime mortale munus sit. dial. 3, 20, 2 *ira* non ex firmo -oque oritur. nat. 2, 50, 2 *opp.* caduca (*cf.* SALON. in prov. p. 981^A emere studet . . . caducis -a [*syn.* caelestia, aeterna]). epist. 23, 7 *coniung.* certum. CONSVLT. Zach. 1, 25 p. 31, 23 *opp.* casura. 1, 37 p. 46, 19. GREG. M. moral. 25, 30 p. 340^D *opp.* transitoria.

deriv.: mansito, manto; manentia; mansio, mansor. *compos.*: ad-, circum-, com-, e-, im-, inter-, per-, re-, subremaneo. *Tietze.*

×**mānēs**, -ium *m.* (*f. v. p. 294, 13*). [*a* mānus '*bonus*' *derivat Festus* (*v. l. 35*), *fort. recte, cf.* mane, maniae, immanis *et Schwyzer, RhM. 80* [*1931*] *217. alii c. gr.* μῆνις '*ira*' *vel c. theod.* Mannus '*conditor gentis Germanorum*' *coniungunt. J. B. H.*] *de derivatione*: FEST. p. 146 manuos in carminibus Saliaribus Aelius Stilo significare ait bonos, ut inferi di -es pro boni dicantur (*cf.* PAVL. FEST. p. 122 NON. p. 66, 8 SCHOL. HOR. carm. 1, 4, 16. ISID. orig. 8, 11, 100 Apuleius . . . ait eos κατ' ἀντίφρασιν dici -es, hoc est mites ac modestos, cum sint terribiles et inmanes [SERV. Aen. 1, 139. 3, 63 ISID. orig. 1, 37, 24. 10, 139 GRAMM. suppl. 241, 1]. *v. etiam p. 294, 71 et cf. s.* 2. manus). FEST. p. 129 (*ex Stilone*) -es deos deasque (*cf. p. 295, 57*), quod . . . ab inferis ad superos emanant ([p. 157 SERV. Aen. 3, 63 auct. Aen. 4, 490 POMP. gramm. V 250, 4 COMMENT. Lucan. 3, 13. *cf. Plut. quaest. Rom. 52, 277^a et quae exposui ARW 33, 1936, 278*]. MART. CAP. 2, 160 qui parentum seminibus manaverunt. *v. etiam p. 250, 70 et s. v.* mano). SCHOL. Stat. Theb. 8, 84 -es . . . ideo dicti sunt, quia damnati aeterna apud inferos poena permanent. ISID. orig. 8, 11, 100 putant ab aëre, qui μανός i. e. rarus est, -es dictos (*inde* GLOSS.^L I Ansil. MA 604). *de scriptura*: CIL I² 2117 maan-. *saepe scribitur cum apice*: mán- *e. g.* CIL II 1989 dís mánibus. V 2190. 3037. 3695 VI 34245. 34932. 35054 VIII 21166 X 1807 XI 1420, 17 (*sine apice* 1420, 20. 24). 1421, 22 XII 3339 XIV 479. 598. *alia*: LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 69 mánés (CE, 1036, 7). CIL X 2293 manibus. 2491 mánibús. 2691 maníbús. X 712 d m. 3470 m (*v. etiam CIL X p. 1171 col. 1*). CIL VI 8581 madib (*cf. Stolz-Leumann⁵ 178*). CIL VI 13176 sq. manebus (XII 5375). *in formula titulorum* dis -bus (sacrum) *notatur* manib mani man ma mn m: *cf. e. g. CIL II p. 1174 sq. 1202 V p. 1179 VII p. 342 IX p. 796 X p. 1166. 1188 XII p. 945. adde*: CIL X 8036 manbus. X 2286 manb (XIII 5839 sq. XIV 1569 INSCR. BullArchéol. 1922 p. CXXVII 2). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Chr. 190 mans. CIL VI 21984 m-bus. VI 18013 mb (*cf.* 13472. 28586 INSCR. christ. Diehl 3907 A sq.). INSCR. christ. Diehl 2115 A dd mm. *al.* 3905 dd mm ss. *de compendio* d i m, *quod explicandum pro* d(is) i(nferis? *cf. p. 299, 41 et v. Latte, RE IX 1542, 1*) *an* i(nfernis? *cf. p. 295, 64. 296, 72. 297, 36. 298, 83*) m(anibus) *v. p. 295, 65.* *omittitur* d(is) *e. g.* CIL II 2712. 5675 V 2190. 5329 VI 8171. 18205. 20265. 29433 29442 -bus sacrum. X 2052. 6537 XII 1914. 2466. 2816. 3512 XIII 4377. 5825 INSCR. NSc. 1914, 82. INSCR. Gall. Narb. Espér. 449. 453 (*saepe in tit. Gall. transalp.*). INSCR. christ. Diehl 557. 1509 adn. 3933. *cf. etiam p. 295, 54. 61. 296, 4. 11.* CIL XII 1629 d (m *littera neglegentia lapicidae non incisa. cf.* 1449). *inversis litteris* (*cf. vol. V 1, 886, 69*): CIL XIII 4135. 6238. *cf. etiam p. 296, 10. erasum in tit. christ.*: CIL VI 22006. 22771 *al.* *in titulis (vel partim) graece scriptis* (*cf. etiam p. 296, 17 al.*): CIL VI 35434 δεις μανιβους (INSCR. NSc. 1928 p. 198, 9 [*Miseni*]). 20294 ΔΙϹ ΜΑΝ. INSCR. christ. Diehl 403 Δ Μ S. 3936 Δ ΛΛ S, *al.* IG XIV 698 (*Surrenti*) Δ Ε Μ. 1893 (*Romae*) Θ Μ (*cf.* add. 1681a, *Romae*). *cf.* 2083 Μ (*tit. gr. praemissum*). CIL VI 10971 Δ Θ Κ Μ (*in urna depositoria; sequuntur quaterni versus Graeci et Latini*). *de formis*: DON. gramm. IV 376, 26 semper pluralia, ut -es Quirites cancelli ([POMP. gramm. V 166, 31. 176, 31 PHOC. gramm. V 428, 6 PRISC. gramm. II 176, 10 EXC. Bob. gramm. I 548, 30]. POMP. gramm. V 195, 38 numero singulari nemo dicit hic -is aut hic -es aut hic mania aut nescio quid tale [*cf.* GLOSS. II 265, 61]). *sing. v. p. 296, 33.* POMP. gramm. V 168, 4 quomodo hi faciles, horum facilium, sic etiam -es, -ium, -bus. 196, 7 (*profert rationem Donati*) . . . habes facere horum -ium . . . his et ab his -bus . . .; tamen scire debes maiores nostros ista nomina numeri pluralis pro sua licentia protulisse . . .; dicebant horum -iorum et horum -ium (-uorum et h. -ium [-um *A*] *BC*). PRISC. gramm. II 359, 5 hos -es vel -is. *nota dat.* (*vel indecl.?*) -es (-is): CIL VI 11429. 26849. 28453. 29855 VIII 24404 CE 859. 2053 INSCR. christ. Diehl 3314, 10. 3886. *acc.* -is: *cf. Neue-Wagener I³ 386, ubi addas* CE 552, 11. 1027, 4. 1196, 13. 1292, 1 *al.* *de genere*: CHAR. gramm. p. 34, 20 B. masculina semper pluralia . . . -es δαίμονες *eqs.* (DIOM. gramm. I 327, 28 PROB. app. gramm. IV 195, 23 AVG. gramm. V 506, 20 CONSENT. gramm. V 348, 8 GRAMM. suppl. 84, 30. GLOSS.^L I Ansil. MA 606 -es genus masculinum). *fem.*: CIL V 6710 VI 13142. 18817 X 2289 CE 837, 1 (*cf. adn. Buech.*). 2170. IORD. Get. 256 -es honoratae (honorati *v. l.*). *v. etiam p. 298, 15. 39.* NOT. Tir. 32, 98. *de notione* (*v. et l. 10. p. 239, 35 sqq.*): SERV. Aen. 3, 63 -es sunt animae illo tempore, quo de aliis recedentes corporibus necdum in alia transierunt . . .; quidam deos infernos tradunt (auct. *add.*: quidam alios -es alios deos infernos dicunt. plurimi ut deos caelestes vivorum, ita -es mortuorum tradiderunt, alii -es nocturnos esse eius spatii quod inter caelum terramque est *eqs.*). GRAMM. suppl. 241, 1 -es dicuntur animae mortuorum vel dii infernales. GLOSS.^L I Ansil. MA 600 sqq. umbras. inferi. umbrae vel animae mortuorum; a cinere (?). dii mortuorum. inferna aut sepulchra fabillasque maiorum. defunctorum di sive inferorum umbrae sive monumenta *eqs.* (*cf.* II Abav. MA 53 III Abol. MA 31. 64 Abstr. MA 21 V Aa D 645. M 133 -bus umbris defunctis presbyteris. Abba DI 66 *al.*). II Philox. MA 68 δαίμονες (*cf. l. 10*). GLOSS. θεοὶ χθόνιοι. καταχθόνιοι. οἱ θεοὶ ὑπόγειοι ἢ καταχθόνιοι. δαίμονες θεοί. spirata. III 410, 77 menis. *de re: cf. Müller-Deecke, Etrusker II² (1877) 60 sqq. 97 sqq. Wissowa, Rel. u. Kult.² 232 sqq. W. F. Otto, Die Manen (1924) 53 sqq. J. P. Jacobsen, Les Manes, 3 voll. (1924). Marbach, RE XIV 1051 sqq.* *leg. inde a* VARRONE (*sed cf. p. 293, 35. 41*), CIC., *in tit. inde a s. I a.* [*falso trad.*: ACT. Archel. 67, 3 (*cod. C*) -es esse *pro* manasse. TAB. devot. Audollent 137 p. 194 *in apogr. Garucci, cuius lectionem iniuria sequitur Marbach l. c. 1059, 60; v. Audollent ad l.* *dub. vel coni.*: Ov. Ib. 190 (*v. l. pro* omnibus). SEN. Med. 743 (*coni. Leo pro* animae). PRIAP. 46, 6 (*cf. Vollmer, SBMünch. 1918, 4, 26*). STAT. Theb. 1, 656 (*cf. Alton, ClQu. 17, 1923, 178*). 10, 724. silv. 2, 7, 131 *suppl. Saenger.* MART. 12, 2 (3), 4 (amnes *pro* -es *coni. Housman, ClRev. 3, 1889, 200*). CIL XIII 2503 (*v. adn.*). *locis corr. vel mutilis*: FLOR. epit. 4, 8, 5 CIL IV 1859 CE 1550 A 2 TAB. devot. Audollent 222 a 14. INSCR. RevArch. VI 2 (1933) p. 428 n. 231 οὐτ Μ | (*cf.* RevArch. V 36 [1932] p. 202 n. 21) . . . παρεντητορ (*cf. p. 295, 14*). *dub. interpr.*: VARRO ling. 6, 24 sacrificium fit in Velabro . . ., ut aiunt quidam ad sepulcrum Accae . . .; prope faciunt dis -bus servilibus sacerdotes ([*cf.* MACR. Sat. 1, 10, 15]. *v. Wissowa, ARW 7, 1904, 50, 3. Domaszewski, Röm. Relig. 174. Marbach l. c. 1055, 23. Tabeling, Mater Larum [1932] 59 sqq. Deubner, Herm. 68, 1932, 283, 3*). VERG. Aen. 6, 743 (*vs. c. sq. secl. Jachmann*) quisque suos patimur -es (*cf.* SERV. *et* MACR. somn. 1, 10, 17. *Nettleship, Contrib. 523. Norden, Aen. VI³ 33 sq. Marbach, PhW. 49, 1929, 363 sqq. Burck, Gnomon 11, 1935, 487 sq. adde imitationes posterorum*: ANTH. 205, 8 et -es patitur putido sub coniuge coniunx. PAVL. NOL. carm. 5, 57 tormentaque sera gehennae anticipat patiturque suos mens saucia -es). INSCR. christ. Diehl 4466 b μαντις τους παρ νως *interpretatus est Lietzmann, Petr. u. Paul. in Rom² 161, 4* μανης τους παρ(καντ?) νως *i.* -es tui parcant nos.]

I *proprie de incolis Orci*: **A** *de numinibus inferis* (*interdum numina a mortuis secerni nequeunt, quia animae parentum ut di colebantur, cf. e. g. Varronem ap. Plut. qu. R. 14, 267^a sq. et p. 295, 11*): 1 *de natura -ium* (*cf. etiam l. 16 sqq.*) *et de ratione, quae intercedit cum hominibus et cum aliis numinibus* (*cf. etiam p. 296, 22 sqq.*): CIL I² 1223, 11 -bus carus fui. LVCR. 6, 764 animas Acheruntis in oras ducere forte deos -is (CE 542, 1 abducerent. *cf.* CIL II 2255 [*a. 19 a.*] di -es receperunt *illam.* CE 1034, 3 [*s. I*] me potius -es rapuissent [1224, 3. 1572, 2 properarunt eripere.]. 1036, 7 retinete). VERG. catal. 11, 7. georg. 4, 489 scirent si ignoscere -es (*cf. p. 296, 70. 297, 34*). 4, 505 quo fletu -is, quae numina voce moveret? (*cf.* CE 1555 B 1 *et p. 299, 1.* *sim.*: HOR. epist. 2, 1, 138 carmine di superi [*cf. p. 298, 73*] placantur, carmine -es [*cf.* CE 2136, 1 *et p. 295, 19*]. CE 492, 8 citharā suadere . . . -es). Aen. 12, 646 vos o mihi, -es, este boni (INSCR. christ. Diehl 2285. CE 1164, 1 di -es, manes sitis. *cf. p. 293, 36*). CVLEX 214. 289. FEST. p. 129 (*ex Stilone*) *manias* esse larvas id est -es deos deasque (*cf.* APVL. apol. 64 met. 6, 30 *et p. 296, 32*). CE 972, 8 (*s. I*) *te* addictam -bus ire sacreis (*cf.* 1269, 3). APVL. apol. 31 -ium potens Trivia. ARNOB. nat. 3, 41 p. 139, 6 (*ex Varrone*) esse illos (*sc. lares*) -es et ideo Maniam matrem esse cognominatam larum. 7, 19 p. 253, 15 deos . . . -ium . . . esse nullos (*cf.* PRVD. c. Symm. 1, 402). MART. CAP. 1, 55 -bus refutatis, quippe ii in conspectum Iovis non poterant advenire (1, 57. *cf. Thulin, Götter d. Mart. Cap. [1906] 56 sqq.*). 2, 161 *Pluto* etiam Summanus dicitur, quasi summus -ium. DRAC. Romul. 10, 444. CE 132 si qui estis -es (1057, 15. 1328, 3. 1329, 5. 1497. *cf. etiam p. 296, 50*). 1029, 5. 1117, 2. 1586, 7 b(ene)dicas -bus oro. 2230, 5.

2 *specialia quaedam*: a *in devotione* (*cf. Deubner, ARW*

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

8 [1905] Beiheft 66 sqq., Jacobsen l. c. I 36): CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 10 Dis pater Veiovis -es *eqs.* VARRO frg. Non. p. 485, 22 *Decius* se dis -bus devovit (*v. vol. V 1, 881, 82 sqq.*). LIV. 7, 6, 4. 8, 6, 10 deis -bus matrique Terrae deberi. 8, 9, 6. 10, 28, 13. 10, 29, 4 VAL MAX. 1, 7, 3 FLOR. epit. 1, 17, 7. SVET. Tib. 75, 1 Terram matrem deosque -es orarent (*cf.* AVR. VICT. Caes. 33, 31). SERV. Aen. 6, 824. TAB. devot. Audollent 97 b (*s. I, Germania*) dis -bus hos v(oveo). 101, 12 *syn.* θεοὶ καταχθόνιοι. *cf. l. 56. p. 297, 17. 27. 48.*

b *de sacris, cultu, iuribus -ium*: *α in usu publico*: CIC. leg. 2, 22 deorum -ium iura sancta sunto (*cf.* 2, 45. 62). sos (nos *codd. cf. Vahlen ad l.*) leto datos divos habento (*cf. p. 294, 58*). OV. fast. 2, 52 *Februarius*, qui sacer est imis -bus (ANTH. 665, 4 -bus ... vagis. MACR. Sat. 1, 13, 4. somn. 1, 12, 4 cum sol Aquarium tenet, -bus parentatur [*cf. l. 24. p. 294, 43. 297, 38. 51. 56 al.*]). 2, 535. 570 hanc quia iusta ferunt (*cf. l. 19. p. 297, 76. 298, 28. 44*), dixere Feralia (*v. vol. VI 485, 49 sqq. Wissowa l. c. 232 sq.*) lacem, ultima placandis -bus illa dies. 5, 422 inferias tacitis -bus illa *nocturna Lemuria* dabunt (*cf.* PAVL. FEST. p. 112 *et Wissowa, RE XII 1931 sqq.*). LIV. 1, 20, 7 iusta quoque funebria placandosque (*cf. l. 16. p. 294, 69. 296, 83. 297, 35. 61. 298, 30 al.*) -es ut idem pontifex edoceret. FEST. p. 157 (*ex Ateio vel Catone*) *mundi* inferiorem partem veluti consecratam dis -bus *eqs.* (*cf. p. 293, 42. Jacobsen l. c. I 31 sqq*). *ibid.* -es di ab auguribus invocantur (*cf. p. 297, 9. 36. 65. 68 et v. Marbach l. c. 1054, 21*).

β in usu privato: (I) *in universum*: LVCR. 3, 52 parentant et nigras mactant (6, 759 divis -bus. CIC. Vatin. 14 PS. RVFIN. in Os. 5, 1 p. 989C. *cf. p. 297, 26. 298, 28. 30*) pecudes et -bus divis inferias mittunt (SVET. Cal. 3, 2. *cf. l. 17. p. 298, 7. 27*). VERG. Aen. 3, 63 stant -bus arae (TAC. ann. 3, 2, 2 MIN. FEL. 6, 2. CIL XIII 6808 aram d m et innocentiae *illius. cf. p. 298, 25 et Norden, Agnostos Theos [1913] 118 sq.*). SEN. contr. exc. 4, 4 arma consecrata diis -bus (*cf.* SERV. Aen. 11, 785 *et l. 43*). PHAEDR. 1, 27, 4 violarat (*cf. p. 296, 67. 297, 16. 299, 61*) ... -es deos (*cf.* CE 1467, 3 sacratos laedere [*cf. p. 297, 81*] -es). GAIVS inst. 2, 4 sacrae sunt res quae dis superis consecratae sunt, religiosae quae diis -bus relictae sunt. CE 1280, 6 ⟨sacravitque deis⟩ -bus hunc cinerem. 1604, 21 cuius admissi vel -es vel di caelestes erunt sceleris vindices. 1868, 10 hoc monimentum liberi statuere tristes -bus sacrum deis (*cf.* 517, 2 tumulum ... monim(enta)que. 579, 1 m. maesoleumque. 1583, 16. [*notatur* d m m(onumentum) p(ositum) *e. g.* CIL II 2713. 5705. 5714. 5729 VIII 376 *al.*]. *cf.* CIL III 4661 -bus posita memoria. V 5339 dis -bus hoc monumentum *illa.* VI 20055 posui dis -bus. 20646 dis -bus feci. 23171 *ille* d m ossuariu sibi. *al.*). CIL V 2915 hunc locum monimentumque diis -bus do legoque (3634. 7747 consecratus [*cf.* IX 3107 XIV 1190]. VI 19159. 21546. *de cepotaphiis -bus consecratis cf. Jacobsen l. c. I 84*). VI 24960 *ille* dis -bus satis fecit (*cf. p. 298, 37. 44*). *in donationibus decretis sim.*: CIL VI 4416, 7. 10275. 20278, 1 X 8259, 1.

(II) *formula* dis -bus (sacrum) (*de compendiis v. p. 293, 57*) *usitatissima in tit. sepulcral.* (*cf.* PRVD. c. Symm. 1, 403 ipsa patrum monumenta probant [*sc. esse -es deos*]: 'dis -bus' illic marmora secta lego. HIST. Apoll. rec. A 32 p. 66, 1. 38 p. 78, 9): (A) *in initio tituli*: CIL I² 1273 (*paulo ante Caesaris necem*). 2117 (*non post aet. Sullanam*) deum maanium (*nihil nisi dedicatio incisa est; sim. e. g.* III 396 V 38348 VI 29852 sqq. X 1373 XII 5300 sqq. XIII 19. 1304. 1310 sq. 1344 XIV 3403. *nota*: III 2315 -bus sacrum. VI 29856 sacris -bus datum. 29870 dis man sacrat. 29875 diis -bus sanctum. X 3802 -es sacr Iovi [*cf. Mommsen ad l.*]). III 6768 dis -bus θεοῖς καταχθονίοις. V 6053 *ille* dis deabus -bus (*cf.* INSCR. Bull. d. comm. archeol. com. d. Roma 1905 p. 114 *et p. 293, 41*). VI 13142 d m et -ium colendarum. 13877 d m fatorum arbitris. 20909 d m sacro (*cf.* XII 5112 [*s. I*] sacrum deum -ium. VIII 5210 dis -bus sacris. X 3010. VIII 9985 d m sancto). 21606a m m (*i.* -bus *vel* -bus memoriae? *alios tit. omissa* d *v. p. 293, 66 sqq.*). 23295 dis -bus piis. 30588, 13 ⟨... ma⟩nibus iniquis⟨...⟩. CE 1571, 1 dis -bus istis. INSCR. RevArch. 1934, 2 p. 284 n. 213 (*cf.* CIL II 4424) dibus -bus infernis (*notatur* [*cf. p. 293, 64*]: CIL II 238. 2640. 2686 *al.* III 8021. 10024. 10357 *al.* VI 12311. 13388. *et saepe*). *adduntur formulae* (et) memoriae (aeternae, perpetuae *sim.*): *v. CIL III p. 2602 V p. 1214 IX p. 811 X p. 1188 XII p. 963 et Jacobsen l. c. I 106. Hild, Daremb.-S. III 1574, 21.* *nota*: CIL III 5960 d m perpetuae securitati et memoriae dulcissimae (XII 1774 XIII 2053. 2302. 8464. VI 18378 et somno aeternali). VI 10958 d m sacrum Dianae et memoriae. VIII 8395 honori et m. 9150 d m s m et raptae lucis (*cf.* 4444). XIII 6626 d i m ... mem. pietat. *cf. p. 298, 58.* (et) (bonae, perpetuae) securitati(s) *vel* quieti *sim.* (*cf.* dis securitatis, quietis): *v. CIL III p. 2602; adde e. g.* CIL II 3382 V 1113. 2232. 5078 VI 4877. *saepe in tit. Gall. et German., e. g.* CIL XIII 1872. 1876. 1893. 1897. 1902. 1968. 2014 *al. cf. p. 297, 80.* *alia*: CIL V 2694 d m pietati aeternitati. VI 17430 d m somno aeternali (*cf.* 18850. 19966). VI 20200 sacrum d m et terrae levi. 20382 et cineribus (23644 XIV 5041). VII 191 (*s. I*) dis -bus nomini. VIII 11483 dis -bus [h]exitus. X 5739 d m pudicitiae. XII d m et domui perpetuae (*cf. Jacobsen l. c. I 82*). (B) *in medio tit.*: CIL V 2935 diis -bus sibique in perpetuom. VI 10802 d m fecit sibi et lib. 19861 dis mánibus d. d. 24745 d m (*cf.* INSCR. NSc. 1920 p. 38, 20). (C) *in fine tit.*: CIL II 2717. 2840. 2971 III 2889. 3407 *al.* V 1350. 2258. 2973 *al.* VI 5026 VIII 5943. 5989. 7505 IX 672. 3577. 5813 XII 82. 88. 493 XIV 777. 3009 INSCR. NSc. 1925 p. 25, 6. *notabiliora*: CIL III 6141 (*in initio et in fine*). VI 7731 b man et pietati sacr. 7750 i manib. 13176 (*v. p. 293, 56*). XII 1629 (*v. p. 293, 71*). (D) *saepe in titulis christianis et iudaeis et notatur et perscribitur* (*cf. G. Greven, Die Siglen D M auf altchristl. Grabschriften, 1897. Müller-Bees, Die Inschr. d. jüd. Katakombe am Monteverde in Rom, nr. 4. Diehl, Inscr. christ. ind. p. 425 sqq.; non affero nisi notabiliora quaedam*): *in medio tit.*: INSCR. christ. Diehl 3693. 3903 A. *postpositum*: *ibid.* 701 (*litteris inversis*). 3173. 3903 sq. 3926 A. 3956. 4650 m s. *in initio passim; nota ibid.* 1571 d m s donis memoriae spiritantiu (*Mommsenio videtur ortum ex explicatione notarum* d m s). d m *vel* d m s *cum symbolis christianis* (*ut* AΩ *vel* ☧) *saepe, cf. Diehl ind. 427. ethnicorum notas* d m *exemplo fuisse christianorum* b m (*i. bonae memoriae*) *titulis praemissis putant Jacobsen l. c. I 73, 4 et Diehl ind. 425.* (E) *in titulis Graecis* (*extra Italiam et Siciliam pauca exempla inveni*): IG XIV 484. 850 Δ M. 1433. 1659. 1660. 1964 *al. cf.* CIL VI 20453. III 8899 (*Saloniis*). *cf. etiam p. 293, 74. 295, 8. 56. 297, 17.*

B *de animis mortuorum* (*divorum, heroum: v. l. 27. 61. 68. p. 297, 41. 298, 39. bestiae: p. 298, 68*): **1** *potiora quaedam de natura et condicionibus*: SERV. Aen. 5, 45 (*ex Ateio et Varrone*) divos perpetuos, deos, qui propter sui consecrationem timentur, ut sunt dii -es (*v. vol. V 1, 1649, 40. adde* AVG. civ. 8, 26 p. 364, 1 D.). LVCAN. 9, 7 quod ... patet terras inter lunaeque meatus semidei -es habitant (*cf.* SERV. Aen. 3, 63. MART. CAP. 2, 160 a medietate ... aeris usque in montium terraeque confinia hemithei heroesque versantur ...; ibique -es, id est corpori humano praesules attributi. POMP. gramm. V 250, 4. ISID. orig. 5, 30, 14. 8, 11, 100. *v. etiam p. 293, 42*). APVL. apol. 64 semperque obvias species mortuorum, quidquid umbrarum est usquam, quidquid lemurum, quidquid -ium, quidquid larvarum *eqs.* (Socr. 15 p. 153 cum ... incertum est ..., utrum lar sit an larva, nomine -em deum nuncupant [AVG. civ. 9, 11 p. 382, 17 D.]. *cf.* SERV. Aen. 3, 302 *et p. 294, 73*). SERV. Aen. 6, 743 *comparat -es cum genio* (*v. vol. VI 1829, 34 sqq. adde* MART. CAP. 2, 162. *v. etiam l. 28. p. 297, 57. 298, 65 sqq. Otto l. c. 62 sqq. RE VII 1155, 43 sqq. Jacobsen l. c. vol. II.* *nota abusive de genio Fortunae*: CE 1485, 1 si fortuna suos potuisset flectere -es [*'fortuna suos flectit non -es, sed mores animos cursus'. Buecheler*]).

2 *varia*: **a** *non respiciuntur certorum mortuorum animae*: VERG. Aen. 6, 896 falsa ad caelum mittunt insomnia -es (*cf.* HOR. epod. 5, 94 *c. schol.* TIB. 2, 6, 37 *et p. 298, 36*). PROP. 4, 7, 1 sunt aliquid -es (*cf.* PS. QVINT. decl. 10, 16 p. 203, 4 negat ullos esse -es. CIL VI 27365 CE 1190, 3. *v. etiam l. 50. p. 294, 77. 299, 6. 15*). OV. met. 4, 437 novi ..., qua sit iter, -es ... ignorant. 7, 206 trist. 3, 3, 64. 4, 10, 91 SEN. Herc. f. 765. Tro. 802 si -es habent curas priores nec perit flammis amor (*cf.* QVINT. decl. 10, 16 p. 202, 24 si qua inter -es colloquia sunt. CE 428, 14 si sapiunt aliquid ... -es [*cf. 179. 180 inferi*]. IVST. 16, 1, 17 CLAVD. DON. Aen. 4, 25 INSCR. christ. Diehl 3330 A 8 CE 1027, 4. 1147, 3. 1323, 1 si modo sunt -es, sentiant. *cf. l. 60. p. 294, 81. 298, 14*). LVCAN. 10, 336 habitant sub pectore -es ultricesque deae (*cf. p. 297, 40. 63. 298, 72*). *al.* PLIN. nat. 7, 188 sensum inferis dando et -es colendo (*v. vol. III 1684, 20. adde* CE 106, 2. 215, 1. 476, 8. *cf. Jacobsen l. c. II 225 sqq. 243 sqq. v. et p. 295, 58. 297, 9. 67. 298, 2. 299, 68. 82*). 21, 11 etiam tunc coronae deorum honos erant et larum publicorum privatorumque ac sepulchrorum et -ium (*cf. p. 297, 67*). SIL. 3, 139. 13, 664 *al.* STAT. Theb. 2, 12. 6, 71 parvi ... augescunt funere -es (6, 121). 7, 409. 10, 276 permiscetque vagos in sanguine -es (vagas mentes *v. l.*). 12, 264 si -bus ulla effigies errantque (*cf. p. 297, 42. 298, 51*) animae post membra solutae. *al.* silv. 3, 3, 22. 5, 3, 25 concilia heroum iuxta -esque beatos (*v. supra l. 20. Jacobsen l. c. II 190*). 5, 3, 284 pii. APVL. flor. 15 diis -bus pro merito suo cuique tormenta vel praemia. COMM. instr. 1, 16, 6. SER. SAMM. 4 sepultos (*cf. p. 299, 55*). NOVELL. Valent. 22 pr. quietos sollicitari (*cf. p. 297, 69. 82. 299, 5*) funestis ausibus -es (*cf.* COD. Theod. 9, 17, 4 qui aedificia -ium [*Cod. Iust. 9, 19, 4* sepulchra] violant [*cf. p. 295, 31*]. 9, 17, 5). AVSON. 164, 12 quieti aeternum -es. SERV. Aen. 1, 219. PRVD. c. Symm. 1, 191 sepulchra heroum quos fabula -es nobilitat (*cf.* SCHOL. AJA 1900, 298 deos infernales dicit). DRAC. Romul. 9, 132 ignoscere (*cf. p. 294, 66*) -es ignorant. *al.* CORIPP. Ioh. 3, 348 miscuerat -es superis (*cf. p. 298, 75*). CE 1196, 13. 1251, 3 -bus infernis (*cf. p. 293, 64*) si vita est gloria vitae. 1278, 4. INSCR. christ. Diehl 4744, 11 nec curant (*cf. l. 46. p. 299, 55*) carmina -es. *citantur -es ut responsa dent*: VERG. Aen. 4, 490 nocturnos ... ciet -is ([*FP², Aug. civ. 21, 6 p. 500, 14 D. Isid. orig. 8, 9, 6.* movet *cett., Janell*]. MART. CAP. 9, 928. COD. Theod. 9, 16, 5 -bus accitis). 10, 34. HOR. sat. 1, 8, 29 ut inde -is (-bus *Porph.*) elicerent (TIB. 1, 2, 47 STAT. Theb. 4, 413) animas responsa daturas (*cf.* PORPH. *ad l.*). SEN. Oed. 568 citat (ciet *v. l.*). LVCAN. 6, 599 -bus exprime verum (*cf.* PS. QVINT. decl. 10, 7 p. 194, 14. 10, 19 p. 205, 14). 6, 716 (*cf.* ADNOT. Lucan. *ad l.*). VAL. FL. 1, 731 excitis (SIL. 1, 97. AMM. 29, 2, 17 de permutatione imperii consulere [18, 4, 1]. *cf. p. 297, 9. 14*). 3, 408 carmina ... placantia -es (5, 98. *cf. p. 294, 69*). STAT. Theb. 3, 144. 4, 454 *al.* PS. QVINT. decl. 10, 17 p. 204, 4 evocatos (*cf.* SVET.

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Nero 34, 4). PRVD. apoth. 478. CLAVD. 3, 154. *de mortuis ad quos Christus post mortem descendit*: MEROB. Christ. 22 DRAC. laud. dei 2, 550 ARATOR act. 1, 7.

b *de -bus certorum hominum*: *α complurium*: ① *parentum, propinquorum*: VERG. Aen. 10, 827 teque parentum -bus et cineri ... remitto (AVSON. 188, 7. CLAVD. 26, 528 di Getici ... -esque p. [*quasi* θεοὺς ἐπιχωρίους *intellegit Burmann*]. HIST. Apoll. rec. A 30 p. 59, 2 ibi [*sc. in tumulo nutricis*] -es p. suorum [*sc. matris defunctae patris vivi*] invocabat. 31 p. 61, 9. *cf.* SIL. 16, 310 excitos. CE 376, 4 coleret -esque patresque [*v. adnot. Buech.*]). 11, 689 patrum (OV. fast. 5, 443 -es exite paterni! SIL. 13, 506 patrios [15, 203. *v. etiam l. 59*]). OV. met. 8, 488 fraterni (*cf.* LIV. 1, 25, 12 fratrum. SIL. 16, 546. CIL II 4374 d m fratrum). SEN. Phaedr. 1219 ereptos mihi restitue -es. SIL. 13, 395 excire ... -is animasque suorum. QVINT. inst. 6 prooem. 10 *iuro* per illos -es (*uxoris et filiorum*). PS. QVINT. decl. 12, 2 p. 218, 27 violati -es meorum. AVSON. 204, 13 maiorum. CIL III 191 Flavius ... diis -bus suis et Fl. Titiae uxoris suae ([*gr.* θεοῖς καταχθονίοις]. IX 28. XII 1657 d m liberorum ac coniugibus. *cf.* CE 1302, 5 hunc titulum, socios -es, commune sepulchrum. 1979, 4 tecum liceat iunctis mihi -bus esse *eqs.*). III 2963 -bus gentis suae. V 5445 -bus filioru(m) suorum. VI 16398 dis -bus et Terrae matri (*cf. p. 295, 4 sq.*) trium Corneliorum. 27365 dis -bus Thetidis ... et Charidis sororis. XII 2804 patris ... et matris (*cf.* 3500 *c. adn. Hirschf.*). INSCR. christ. Diehl 4875 (*iud.*).

② *aliorum*: CIC. Pis. 16 coniuratorum -es mortuorum *expiare*. LIV. 4, 19, 3 hanc mactatam victimam ... legatorum (*cf. l. 37. 41*) -bus dabo (22, 6, 4). SEN. Herc. O. 949. LVCAN. 6, 780 Romanos. 8, 91 *castra* devota ... -bus illis (*sc. Crassorum*). 8, 696. VAL. FL. 1, 650 piorum (TAC. Agr. 46, 1 CE 1550 B 19 [*aet. Hadr.*]. SERV. Aen. 3, 302). SIL. 2, 335 *syn.* umbras. 8, 642 Gallorum ... bustis erumpere -es. 13, 521 silentum. 13, 720. 807 femineos. 16, 577. STAT. Theb. 3, 64. 109. 4, 588. 5, 312 saevi. *al.* PS. QVINT. decl. 12, 28 p. 245, 14 laceros video -es et truncas partibus suis umbras (*cf. l. 30. 76. 84. p. 298, 5. 53. 299, 8. 35*). IVV. 15, 105 poterant ignoscere -es (*cf. p. 294, 66*). TAC. ann. 1, 49, 3 placari (IVST. 20, 2, 6 interfectorum [36, 4, 2] -es placassent). 13, 14 infernos Silanorum -es invocare. PLIN. paneg. 53, 5. FLOR. epit. 2, 5, 4 legatorum -bus litavere (3, 18, 14). 2, 6, 8 -bus eorum vastatione Italiae ... parentatum est (IVST. 13, 3, 10 AMM. 15, 8, 6). IVST. 26, 2, 5 obversantibus ... ante oculos -bus interemptorum (*ibid.* parricidiorum furiae). AVSON. 206, 1 -es inter rhetoricos (*cf.* 216, 1). 468, 5 -es heroici. AMM. 30, 2, 9 *legatorum* -es inultos (*cf. p. 298, 52*) etiam tum et errantes. CLAVD. 8, 17 purpureos ... placavit sanguine -es (*i. numina imperatorum*). CIL VI 10328 diis -bus communibus. 20431. INSCR. NSc. 1914 p. 387, 20. CIL VI 29852 (*in ara*) dis -b(us) eorum qui hic conditi sunt.

β unius hominis: ① *propinquorum*: *coniugis*: VERG. Aen. 3, 303 Andromache -is ... vocabat Hectoreum ad tumulum. 5, 99. 6, 119 coniugis (CE 1043, 3 te tellus sanctosque precor pro c. -es [*cf. Buecheler ad l. et Jacobsen l. c. I 137, 7*]. CIL VI 4721. 15546 dis -bus [*coniugis. cf.* X 2408. XIII 1940 d m ... et memoriae sanctissimae]. *cf.* IVST. 39, 3, 12 uxoris [CIL V 3494] -bus parentavit). OV. Pont. 3, 1, 109 mariti (QVINT. decl. 306 p. 202, 15 APVL. met. 8, 9. AVSON. 161, 7 placidos [*cf.* CE 559, 1 *et infra l. 77*]. CE 1586, 6). SEN. Tro. 645 testor (*cf. p. 298, 77*) immites deos, deosque veros coniugis -es mei (*cf.* CIL VI 23534). APVL. met. 8, 12 sanctis -bus ... parentabo. IVST. 18, 6, 6 placatura viri -es. CE 1139, 3 ornasti ... -es lacrimis (*opp.* genius. *cf. Otto, RE VII 1162, 58 et p. 296, 35. 298, 65*). CIL II 4361 VI 2312 VII 920 XIV 2193a. *patris*: VERG. Aen. 10, 523 per patrios -es (SIL. 15, 11 patrios patruique ... -es. CLAVD. 23, 7. *v. etiam l. 11*). 10, 533 patris (TAC. hist. 3, 25, 2 placatos. FLOR. epit. 4, 6, 2 LACT. inst. 5, 10, 9. INSCR. christ. Diehl 3925). OV. met. 14, 105 paternos (*cf. etiam l. 11. p. 299, 69 et* SIL. 2, 296 exagitant -es iuvenem furiaeque paternae). LIV. 3, 40, 3 per sui fratris (*cf.* CIL VIII 3067) parentisque eius -es (OCTAVIA 137 p. invocas -es tui). SIL. 6, 114 testor mea numina, -es (*sc. patris*). STAT. silv. 3, 3, 28 HYG. fab. 273, 14 p. 148, 14. CE 1592, 8 *filius* et recolet -es et vinciet ossa coronis (*cf. p. 296, 55*). CIL II 210 V 41. *aliorum*: SEN. contr. 7, 1, 21 invocare ... -es eius (*sc. matris. cf.* OCTAVIA 271 -es parentis neve sollicita tuae. CIL VIII 21166). VAL. MAX. 9, 1, 9 filii (PS. QVINT. decl. 5, 4 p. 92, 15. 10, 19 p. 205, 29 CIL V 5996. *cf.* PS. QVINT. decl. 10, 7 p. 194, 16 CIL II 2712. 5021 sq. VI 2162. 2166. 10241. IX 656 d m Felicitati ... et d m Eupli. XIV 479). SEN. Tro. 810 cari (STAT. Theb. 9, 215). CE 1143, 5 (*ca. a. 96*) molliter ad matrem descendite -es (*sc. filiae. cf.* CIL IX 6182 dis -bus sacratis. XIII 5745); Elysiis campis (*cf. p. 298, 55 et Jacobsen l. c. I 64 sqq.*) floreat umbra tibi. FLOR. epit. 4, 2, 60 iusta generi -bus dedit. AVSON. 178, 13 placidos (*Pudentillae adfinis*). CIL VI 17336 Euvodiae dis -bus Euvodius posuit. 20033 dis -bus ... nepotis sui. IX 891 dis -bus *aviae*. XII 1978 diis -bus *sororis*. XIII 2102 perpetuae securitati (*cf. p. 295, 74*) et d m *propinquorum*. *mei, tui sim.*: TIB. 1, 1, 6 tu -es ne laede meos (*cf. p. 299, 56 et* LYGD. 2, 15. OV. trist. 3, 11, 32 parce precor -es sollicitare meos [CE 1198, 11. *cf.* 1468 parce pios -es sollicitare manu]. Pont. 1, 2, 113 ne si superest aliquis post funera sensus, terreat et -es Sarmatis umbra meos. SEN. Phoen. 235 Tro. 191. LVCAN. 3, 32 perque meos -es. SIL. 2, 565 ANTH. 410, 8. CIL XI 6520, 15 ex reditu HS *tot* ... -es meos colatis. CE 611, 1. *adde*: PROP. 2, 13, 57 mutos revocabis ... -es [*sc. meos.* SIL. 8, 142. CE 1223, 13 optes mihi quetos -⟨es⟩]). PROP. 2, 8, 19 exagitet nostros -es ([*coniung.* umbrae, rogi, ossa]. OCTAVIA 599 adhuc inultis. SIL. 15, 801 STAT. Theb. 4, 643 AVSON. 190, 5. DRAC. Orest. 597 sic dabis inferias nostris tu -bus ultor? CE 859, 1. *singulariter*: LVCAN. 8, 834 nostros -is [*i. Pompeium nostrum mortuum. cf.* ADNOT. *ad l.*]). OV. met. 9, 406 subducta ... suos (sitos *v. l.*) -es tellure videbit (trist. 5, 4, 12 SIL. 5, 213 STAT. Theb. 5, 742). OV. fast. 2, 842 perque tuos -es (SIL. 1, 119). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 69 SEN. Tro. 31 OCTAVIA 295. 343. LVCAN. 8, 857 placare. 10, 7 STAT. silv. 5, 2, 96 PS. QVINT. decl. 18, 17 p. 335, 20. 19, 16 p. 351, 8. AVSON. 212, 22 pervenit ad -es si pia cura tuos. CIL VI 13383 -es tui sante (INSCR. christ. Diehl 3658, 4). 29579 d m molestari noli. sic tuis non molestetur alter. CE 1171, 16. 1879, 2. *adde*: PROP. 4, 5, 3 nec sedeant cineri -es (*sc. tui. cf.* OV. Ib. 140 LVCAN. 8, 763 STAT. silv. 3, 3, 196. 200. 214 hic sacra litabit [*cf. p. 297, 37*] -bus. 5, 3, 47 dare -bus aras. *al.* CE 197, 2 adsint quieti [*cf. l. 4. p. 296, 65. 67*] cineribus -es tuis).

② *alienorum*: CIL I² 761 (*post a. 57 a.*) dis -b(us) sacrum L. Caecili Rufi. VERG. Aen. 6, 506 magna -is ter voce vocavi (*Deiphobi, in cenotaphio eius*). PROP. 3, 1, 1 Callimachi -es. LIV. 3, 19, 1. 5, 58, 11 vagati ... quieverunt (*cf.* 21, 10, 3 conquiescere). CIL XI 1420, 17 (*a. 4*) apud eam aram (*cf. l. 19. 36. p. 295, 28 sq. 297, 44. 299, 43*) quodannis ... -bus eius (*sc. C. Caesaris*) per magistratus ... togis pullis amictos ... inferiae mittantur bosque et ovis atri infulis caerulis infulati diis -bus eius mactentur *eqs.* 1421, 22 iustaque eius -bus perfecta *eqs.* OV. met. 6, 569 falsis (*sc. quia vivit*) piacula -bus *Philomelae* infert. 13, 448 placet Achilleos mactata Polyxena -es (SEN. Tro. 292. SIDON. epist. 3, 12, 5 parentasse -bus Achillis). fast. 6, 750 profuerant Glauci -bus illa *gramina* (*sc. mortuum resuscitantia*). SEN. contr. 7, 2, 5. 9, 3, 12 solebat iurare: 'per -es praeceptoris mei ...' (PS. QVINT. decl. 5, 23 p. 110, 6. *cf. l. 1. 11. 68. p. 297, 15. 59. 64; v. et l. 77*). SEN. epist. 86, 1 adoratis -bus eius et ara. MELA 1, 46 pro responsis ferunt somnia (*cf. p. 296, 41*). LVCAN. 1, 39 Poeni (*cf.* 4, 790) saturentur sanguine -es (*cf.* 2, 173 s. -es placatos Catuli). 1, 581. 6, 809 Romanorum -es calcate (9, 977 -es Hectoreos [Hectoreas *var. l.*] calcare vetat) deorum (*i. Caesaris. cf.* 7, 458. *v.* ADNOT. *ad utrumque l.*). 8, 796 -esque vagantis (*cf. l. 24. 55. p. 295, 13. 296, 59*). 9, 181. 10, 73. PERS. 5, 152 cinis et -es et fabula fies. SIL. 1, 82. 4, 260 egregios ... parabat ulcisci consul -is. 12, 239. HOMER. 994 STAT. Theb. 8, 20. 12, 57. MART. 10, 61, 4 -bus exiguis (*sc. puellae*) annua iusta dato. IVV. 2, 154. TAC. hist. 4, 40, 3 -bus satisfactum. FLOR. epit. 4, 2, 55 SVET. Otho 7, 2. GELL. 10, 18, 5 monumentum ... dis -bus sacris (*codd.*; sacrum *Mommsen*; *del. Jordan. cf. p. 294, 74. 295, 54. 60. sim. l. 62. p. 297, 75*) Mausoli dicaret. APVL. met. 7, 4 -bus virginis decretam me victimam (8, 14. *cf. p. 297, 26*). CIL II 2102 b (*s. II*) ut huiius -b(us) lucerna quotidiana *poni placeat* (*cf. Jacobsen l. c. I 120, 1*). NEMES. ecl. 1, 22. 70. AVSON. 177, 5 tranquillos. AMM. 14, 11, 24 -bus ... parentavit. 19, 2, 1 expiare. 23, 5, 17 erravere diu -es eius inulti (*cf. l. 6. p. 297, 41. v. etiam l. 42*). CLAVD. DON. Aen. 5, 650. CLAVD. 28, 116. DRAC. Romul. 5, 125 *syn.* umbrae (*cf. p. 297, 33*). CONST. Sirmond. 8, 23. CIL VI 29471 -es eius eum exagitent. CE 588, 8 -es Elysios per campos et dulcia prata vagantes. 1155, 5 optestor. *persaepe in titulis* dis -bus (sacrum) *illius perscript. et notat.* (*cf. p. 293, 57 sqq.*) *e. g.*: CIL VI 1483 (*aet. Aug.; item* 2156). 17365 -bus et memoriae (*cf. p. 295, 66*). 20435 d m *illius*. 23649 dis -bus ... et ... cineribus hic locus sacer. IX 1737 d m Alexandriae ... d m Primi ... d m Caesarini. X 2565 d i m (*cf. p. 293, 64*) *illius* (*cf.* XII 2699). XIII 4135 m d Suommoio (*tit. scripturae inversae hominis Celtici*). XIV 704 dis -bus sacris sanctis (*cf. l. 15. p. 297, 48. 55; Jacobsen l. c. I 137*) castis piis (*cf. p. 295, 62. 296, 62. 297, 28. 83*). INSCR. NSc. 1911 p. 68, 1 d m Eubelpisti lib. qui et -es vixit annis XXVII *eqs.* *nota*: CIL IX 5794 d m ... et genio *illius* (*sim. v. vol. VI 1834, 47 sqq. cf. etiam p. 296, 35 sqq. et v. s.* Iuno).

c *singulariter*: HYG. fab. 194, 7 p. 125, 4 *rex iussit* eos (*nautas*) per delphini -es iurare (*sc. ad delphini sepulti monumentum*) Arionem obisse.

C *de universa caterva inferorum et numinum et animarum*: **1** *sensu strictiore*: CIC. Verr. II 5, 113 ab dis -bus innocentium Poenas sceleratorumque Furias (*cf. p. 296, 52*) in tuum iudicium esse venturas. top. 90 aequitas una ad superos deos, altera ad -es, tertia ad homines pertinere *dicitur* (*cf.* SEN. Tro. 1005 LVCAN. 3, 36. 5, 636 nox -es mixtura [*cf. p. 296, 71*] deis. 7, 770 SIL. 11, 460 APVL. met. 1, 8. 3, 15. CLAVD. 5, 165 -es et sidera [*cf. p. 299, 29*] testor [*l. 56. p. 297, 54. 65; cf. etiam l. 33 sq.*]. CE 581, 1. *v. etiam p. 294, 69*). VERG. georg. 4, 469 Orpheus (*cf.* MANIL. 1, 326 LVCAN. frg. Serv. georg. 4, 492) ... -es ... adiit regemque tremendum (*cf.* SEN. Oed. 559 Phaedr. 1240 SIL. 2, 672 STAT. Theb. 4, 475 ARNOB. nat. 5, 24 p. 195, 26 CLAVD. rapt. Pros. 1, 41). Aen. 8, 246 trepident inmisso lumine -es (*cf.* SEN. Herc. O. 1600 tremuere -es Herculem. 1926. LVCAN. 6, 666 metuentis ... -es. PETRON. 120 v. 93 inferni [OCTAVIA 738 inferum -es. SIL. 2, 530 imos. 3, 484] -es caelum spe-

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rare iubentur). 10, 39 -es . . . movet (*cf. p. 294, 67. 296, 75*). HOR. carm. 1, 4, 16 te premet nox fabulaeque (*cf. Heinze ad l.; Marbach l. c. 1055, 31; Wackernagel, Synt. II 57*) -es (*inde* CE 1504 A 10 [*s. II?*] fabulas -es ubi rex coercet. *cf. praeterea p. 296, 69. 298, 41 et vol. VI 27, 38*). PROP. 1, 19, 1 tristes. OV. met. 5, 116. 6, 699 sollicito -es *eqs.* 15, 154 quid Styga, quid -es (tenebras *v. l.*) et nomina vana timetis, materiem vatum (*cf.* AETNA 77). SEN. Med. 10. Herc. O. 460 mea iussi prece -es locuntur (*cf.* 1062 LVCAN. 6, 729). 1923 *syn.* umbrae (1931. 1961. 1965. *cf. p. 297, 33*). LVCAN. 3, 13 *syn.* Stygiae tenebrae. 6, 701. 803. PLIN. nat. 7, 188 vanae (*edd.*, variae *vel* aliae *codd. cf. l. 6*) -ium ambages. 33, 2 imus in viscera *terrae* et in sede -ium opes quaerimus (*cf. infra l. 47 sq.*). VAL. FL. 4, 231. 5, 82 SIL. 2, 676. 6, 810. STAT. Theb. 8, 3 armato turbavit funere -es (DRAC. laud. dei 3, 410). 11, 73 silv. 5, 3, 274 PS. QVINT. decl. 8, 22 p. 166, 15. IVV. 2, 149 esse aliquos -es . . . nec pueri credunt (*cf. p. 296, 43 sqq.*). APVL. met. 11, 5 regina -ium, prima caelitum. CLAVD. rapt. Pros. 1, 266. 2, 14 *Venus* ingenti famulos -es ductura triumpho. *al.* carm. min. 53, 44 DRAC. Orest. 441 CE 395. 1689, 6.

2 *sensu latiore praevalet notio loci*: **a** *de loco, ad quem animae mortuorum perveniunt vel ubi versantur, fere i. q. Orcus,* Ἅιδης: VERG. Aen. 3, 565 ad -is imos ([*cf.* CLAVD. DON. *ad l.*]. 4, 387. 11, 181. 12, 184 SEN. Herc. f. 55 Med. 968. Tro. 146 liber [*cf. l. 26*] -es vadit [Herc. O. 1552] ad i. *cf. l. 72. p. 295, 12. 298, 84*). 10, 819. OV. met. 1, 586 vitane fruatur an sit apud -es. 2, 303. 5, 73. 13, 465 Stygios (PETRON. 121 v. 121) adeam (APVL. met. 8, 1) non libera (*cf. l. 22*) -es. fast. 2, 609 trist. 1, 9, 31. SEN. Herc. f. 90 iam Styga et -es ferox (feros *v. l.*) fugisse credas? 187 maestos (648 quam longa m. ducat ad -es via [835. 869]). 556 gentes innumeras -bus intulit (*cf. Hom. Il. 1, 3* Ἄϊδι προΐαψεν). Phaedr. 1211 sidera (*cf. p. 298, 76*) et -es et undas scelere complevi meo (*cf.* SIL. 13, 788. 17, 38). Herc. O. 1514 Tartara (*cf.* APVL. met. 6, 17) et -es peto (PRVD. psych. 92). 1525. 177? *al.* OCTAVIA 959. COLVM. 10, 64 cum pelagi streperent sub pondere -es. MELA 1, 103. 3, 19 aeternas esse animas vitamque alteram ad -es. LVCAN. 1, 113. 5, 774 te sequar ad -es (*cf.* SIL. 2, 512 ad -es prosequar umbras). SIL. 2, 693. 4, 204. 4, 340. 5, 596 ad -es suis (DRAC. Orest. 447). *saepe.* STAT. Theb. 1, 633. 11, 283. 570 huc mecum ad -es! silv. 2, 1, 155 -es . . . subivit integer. 3, 3, 186. APVL. met. 4, 21 ad -is iam et mortuos *demigravit.* AVSON. 54, 2 *effigiem tuam* vidit aput -es Diogenes Cynicus. 174, 11. 177, 12. 181, 15 si quid aput -es sentis (CE 1324, 2. *cf. p. 297, 83*). 455, 4. COMMENT. Lucan. 6, 780 apud inferos -es (*cf. p. 293, 64*). CE 569, 6 non tamen ad -es, sed caeli ad sidera pergis. 1292, 1. 1318, 5 ad -es Foenix me serbat in ara. 1535 A 7. **b** *liberius adhibetur ad significandas imas partes mundi latentes*: VERG. georg. 1, 243 illum (*sc. polum australem a nobis aversum; cf.* CHALC. comm. 66) sub pedibus Styx atra videt -esque profundi (*cf.* ANTH. 761, 74 ultimus *circulus* aversus boreae sua lumina solis -bus ostendit). OV. am. 3, 8, 38 aeraque et argentum . . . -bus admorat *Saturnus* (MART. 12, 62, 4 scissa nec ad -es, sed sibi dives humus *sub Saturno. cf. etiam l. 11*).

II *translate* (*hic illic subauditur notio animae, quippe quae prope corpus et tumulum versari putetur*): **A** *fere i. q. ossa, cineres* (*cf.* SYNON. Cic. Char. gramm. p. 419, 5 B. cineres ossa reliquiae -es. p. 449, 22): VERG. Aen. 4, 34 id cinerem (4, 427 c. -esve revelli. SCHOL. Hor. epod. 17, 48 CE 1255, 8. *cf. p. 295, 79. 297, 6. 298, 17. 19. 41. 59*) aut -is credis curare sepultos (*cf. p. 296, 64*)? PROP. 2, 13, 32 accipiat -es parvula testa meos (*cf.* LVCAN. 9, 1093 sparsis [8, 751] date -bus urnam [STAT. Theb. 3, 168. 12, 470]). OV. fast. 5, 472. LIV. 31, 30, 5 nudatos -es (*cf.* STAT. Theb. 8, 73 nudis [12, 712 CLAVD. 15, 403]). VAL. MAX. 6, 9, 9 -bus in hostili solo . . . iacentibus (LVCAN. 9, 1 AVSON. 180, 8. CIL XII 3464 Secundi ibi -es iacent). LVCAN. 7, 852 violabis (*cf. p. 295, 31*). 8, 844 -es transferre revolsos (*cf. l. 54*) Ausoniam. 9, 64 obtulit officium grave -bus. 9, 151 condere -es (*v. vol. IV 151, 30. 37. adde* CE 2078, 2. *cf. p. 297, 45*). PERS. 1, 38 *coniung.* tumulus, favilla. VAL. FL. 3, 219. 7, 208. PLIN. nat. 16, 234 -es . . . custodire. STAT. Theb. 9, 96. 139 magnos . . . miser fuge tangere -es. 11, 738 ponere. 12, 366. 572 *al.* MAR. VICTORIN. defin. p. 19, 31 eruendi et profanandi -es. AMM. 14, 8, 3 cespite Punico tecti -es eius heroici (*cf.* CE 1159, 1). 15, 10, 7 -es *reguli* religiose coluntur. CLAVD. 1, 112. carm. min. 27, 72 -es sacrare paternos.

B *fere i. q. tumulus* (*cf.* SYNON. Cic. Char. gramm. p. 419, 6 B. simulacra. p. 449, 22 sepulchra): VAL. FL. 7, 329 *pharmaca*, quae -bus eruit imis. STAT. silv. 3, 2, 117 ad Emathios -is. AVSON. 183, 3 Paulini -es . . . inroret lacrimis. AMM. 25, 9, 5 procul ab eorum -bus pelleretur. VICTORIN. Christ. 36. CE 641, 1 -es feci nunc coniugi. 702, 7 (*cf. Löfstedt, Komm. 113 adn. 2*).

C *fere i. q. mors*: VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 -bus et ossibus suis dilatato Punico imperio. STAT. Theb. 1, 278 mentita . . . -es Creta tuos. 2, 698 -bus exemptum mediis. 7, 781 instantes. 10, 351 post -es (MART. 8, 38, 5 tumulumque). 11, 563 peractis. SYMPH. 440, 108. *expresse de vita mortuorum*: [? VERG. Aen. 6, 743 *v. p. 294, 49*]. STAT. Theb. 8, 84 at tibi quos . . . -es? (*cf.* SCHOL. *ad l.*). AVSON. 193, 13 ut placidos mores, tranquillos (*cf. p. 298, 50*) sic cole -es (*cf.* CE 1112, 7 excipiet -es sua qui sine lite reliquit [*'i. tranquillitate mortis fruetur'. Buech.*]). *Bömer.*

[**manganē**, -ēs *v. l. 10.*]

manganum, -ī *n.* *gr.* μάγγανον. GLOSS. II 363, 48. [*it.* mangano. *M.-L.*]

i. q. apparatus arte factus, machinatio: HEGES. 4, 20 p. 273, 22 U. -um quoddam sibi de ligno paravit *Nero.* NEBRID. Aug. epist. 8 p. 19, 4 quomodo id faciunt, qua arte, quibus -is quibusque instrumentis aut medicamentis? PS. APVL. herb. 131 l. 16 si canem nolueris decipere, facies vice -um. [*dub.*: FACVND. defens. 4, 2 p. 621A Diodorus . . . Nazaraei magus, eius pigmentalibus -is (*i. praestigiis, artificiis? in ed. legitur* -es, *quod vix accipias pro gen. subst. ab auctore ficti* manganē) acuens irrationabilitatem.]

deriv. gr.: μαγγανάριος (CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 69 *al. cf. Liddell-Scott s. v.*). *R.*

mango, -ōnis *m.* [*e graeco sumptum vid., cf.* μάγγανον 'φάρμακον, γοήτευμα', μαγγανεύειν '*fascinare, praestigiari*'. *formatio vocis obscura, nisi a gr.* *μάγγων *tractum est. Niedermann in plag. formas obliquas* mangōnis *sim. haplologice ex* *manganōnis *etc. ortas putat* (*a* *mangano, -ōnis *scil., quod nomen ad* *manganāre *ex gr.* μαγγανεύειν *sumptum sec.* epulo: epulari *sim. additum ei videtur*). *J. B. H.*]

PORPH. Hor. epist. 2, 2, 13 -o . . . dicitur quasi manciago vel manuago. SACERD. gramm. VI 475, 17 -o latinum non est sicut arbitror (PROB. cath. gramm. IV 10, 8). PS. PALAEM. gramm. V 537, 13 communis generis sunt . . . bubo et -o. *de signif.*: SYNON. Cic. Char. gramm. p. 445, 10 B. institores . . . -es copones. GLOSS.[L] Corp. M 48 -o negotiator. GLOSS. σωματέμπορος venaliciarius (*cf. infra l. 50*) -o. μεταβόλος ἤτοι μεταπράτης ἀνδραπόδων. ἱπποβοσκός magno seductor vel ubi vestimenta componuntur (*v. etiam Thes. gloss.*). *de re cf. Hug, RE XIV 1107.* NOT. Tir. 112, 82. [*wallon.* mâgô, *hisp.* mangon. *M.-L.*]. [*loc. dub. lect.*: PLIN. nat. 34, 79 *fecit* Lyciscum (*B*; -cus *cett.*) -em (*B*; langonem *cett.; cf. Lippold, RE XIII 2296, 40*).]

significat primitus homines, qui mercibus deterioribus ut pluris vendant speciem meliorum induunt, inde certa genera negotiatorum, qui talibus fraudibus famosi erant: **1** *in vendendis mancipiis i. q. venalicius*: VARRO frg. Non. p. 179, 7 ita . . . unctuli, ut -is (*H*[1], mag- *cett.*) esse videantur servi. HOR. epist. 2, 2, 13. SEN. contr. 1, 2, 9 a sacerdote se non abstinuisset pirata, leno, -o. SEN. benef. 4, 13, 3 prodest medicus aegris, -o venalibus. epist. 80, 9 -es . . . quod displiceat, aliquo lenocinio abscondunt. PLIN. nat. 7, 56 Toranius -o (SVET. Aug. 69, 1. *cf.* MACR. Sat. 2, 4, 28 Toronii . . . -is). 24, 35 *terebinthina resina* inlinitur . . . *mancipiorum* corporibus -um . . . curā ad gracilitatem emendandam. 30, 41 -bus ut lanugo sit pubescentium sanguis . . . agnorum *praestat.* QVINT. inst. 2, 15, 25 *artificium* -um, qui colorem fuco et verum robur inani sagina mentiantur. decl. 340 p. 342, 4 -o (magno *A*, mago *BP*) . . . puerum per publicanos transiecit praetextatum. p. 345, 1. 5. MART. 1, 58, 1 milia pro puero centum me -o poposcit. 7, 80, 9 roseus -is ephebus. 9, 5 (6), 4 puer . . . sectus arte -is. IVV. 6, 373a -um (mag- *cod.*) pueros . . . urit debilitas. 11, 147 non a -e petitus. SVET. Dom. 7, 1 spadonum, qui . . . apud -es erant. AFRIC. dig. 50, 16, 207 -es non mercatores sed venaliciarios appellari. AVG. in epist. Ioh. 3, 9 quotquot . . . habet ecclesia periuros, fraudatores, . . . -es (*cf.* in psalm. 127, 11). 7, 8 puerum caedit pater et -o blanditur (*cf. serm. coll. Morin* p. 34, 9 sq. 128, 3). CASSIOD. in psalm. 118, 141 *Joseph* tamquam vile mancipium -bus venumdatus. *in titulis*: CIL XIII 8348 INSCR. Dessau 4851.

2 *in vendendis iumentis i. q. negotiator equorum vel mulorum (cf. l. 26 et 76), inde i. q. equiso, curator equorum (mulorum)*: PELAGON. 9 Caystri Siculi -is. 23 Aemili Hispani -is.

3 *in vendendis aliis rebus*: PLIN. nat. 12, 98 -es quam Daphnidis vocant. 23, 40 *vinum* -es ita in apothecis excogitavere. 37, 200 efficacissimum experimentum excusate -es gemmarum recusant.

4 *convicii loco adhibetur ad notandum hominem nequissimum* (*cf. etiam l. 37 et 52*): CAPITOL. Opil. 11, 6 (*epigramma Macrini*) -o (magno *codd.*) nullus scripsisset carmina taetra mihi.

deriv.: mangonicus. mangonium. mangosus? *cf. Onom.*

mangōnico, -āvī, -ātum, -āre. [*a* mangonicus, *cf. gr.* μαγγανεύω. *J. B. H.*] NOT. Tir. 112, 91 -zat.

i. q. mangonum artificiis, lenociniis inanibus perpolire, merces specie praeclara ornare: PLIN. nat. 9, 168 qui primus pensiles invenerit balineas, ita -tas villas subinde vendendo. 23, 26 *sucus* illitus . . . laetiore quodam colore et cutis teneritate -at corpora. 32, 135 ita (*sc. psilothro*) pueros -vit Salpe obstetrix.

mangōnicus, -a, -um. *a* mango. NOT. Tir. 112, 90 -um. *i. q. ad mangonem pertinens*: PLIN. nat. 21, 170 radix . . . bulbacea, -is venaliciis pulchre nota, quae . . . pubertatem coercet. SVET. Vesp. 4, 3 ut . . . ad -os quaestus . . . descenderit; propter quod vulgo 'mulio' (*cf. l. 57*) vocabatur. *deriv.*: mangonico.

mangōnium, -ī *n.* *a* mango. *i. q. ars rebus speciem praeclaram induendi*: PLIN. nat. 10, 140 nec tamen in hoc -o *coquorum* quicquam totum placet, clune *gallinarum*, alibi pectore tantum laudatis.

mangōnizo *v.* mangonico.

? **mangōsus** κυνοτρόφος GLOSS.[L] II Philox. MA 69 (mango συσκηνοτρόφος *Buech.*). *Deicke.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

manhu *v. s.* manna.

1. mānī *v. s.* mānē. **2. mani** *v. s.* 3. manis.

1. mania, -ae *f.* *gr.* μανία. *acc.* -an: *v. l. 4. 18. 20.* CIC. Tusc. 3, 11 Graeci ... unde -an (*GKRV*, μανίαν *H*) appellent, non facile dixerim. ISID. orig. 4, 7, 8 -a ab insania vel furore (*cf. l. 9. 19 sq.*) vocata; nam Graecorum vetustas furorem μανικήν (μαντικήν *Arev.*; μανίαν *Otto*) appellabant, sive ab iniquitate, quam Graeci †manie vocaverunt sive a divinatione, quia divinare Graece μανεῖν dicitur. GLOSS.ᴸ II Philox. MA 74 μανία. V Abba MA 40 furor, insania. [*dub.*: TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 5 de -a (*Kroym.*, manibus *codd.*). VEG. mulom. 4, 3, 4 est -a (*ed. princ.*, manea *A*, inania *P*, insania *Schneider, Lommatzsch*), quae refectis bobus eripit sensum.]

DIOSC. 1, 73 -am patiuntur (ORIBAS. syn. 1, 6. ALEX. TRALL. 1, 56 -as [inanias *ed.*] patiuntur [*p. 513 P.* γίνονται μανιώδεις]). 4, 64 p. 35, 17. p. 37, 3 -am facit (4, 69 p. 40, 2. 4, 177 p. 88, 15 CASS. FEL. 61 p. 149, 12). 4, 64 p. 37, 4 -am excitat. 4, 68 p. 39, 9 provocat. 4, 157 p. 74, 4 *filias* -am (-an *P*) habentes. CAEL. AVR. acut. 3, 12, 107 -a, quam nos furorem (*cf. l. 5*) sive insaniam dixerimus *eqs.* diaet. pass. 59 unde insania dicta est? Graeci ... -an ... vocaverunt. ORIBAS. syn. 8, 11. GLOSS. III 601, 40 intiasmon (*i.* ἐνθεασμόν): species -ae.

deriv.: maniacus, manioticus.

(**2. mānia** *v. p. 293, 83*).

maniacus, -a, -um. *a* mania. ALEX. TRALL. 1, 56 inordinatis et -is verbis (*gr. p. 513 P.* μανιώδη φλυαροῦσιν). GLOSS. III 602, 49 -us id est minominus (*i.* μαινόμενος, *cf.* 603, 4) i. mutatio mentis. *cf.* manicos.

maniădēs *v. s.* maniodes.

mānīae, -ārum *f.* [*cf. c.* manes. *J. B. H.*] *personas vel larvas quasdam esse docent Altheim, Terra Mater (1931) 61 sqq., Tabeling, Mater Larum (1932) passim, Nilsson, DLZ 4, 1933, 172; alii ut Wissowa, ARW 7, 1904, 54 pupas esse putabant; cf. etiam Marbach, RE XIV 1110 sq.* FEST. p. 129 -as Aelius Stilo dicit ficta quae⟨dam⟩ ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii maniolas appellent. -as autem, quas nutrices minitentur parvulis pueris, esse larvas, id est manes deos deasque. p. 145 -ae dicuntur deformes personae (PAVL. FEST. p. 144). GLOSS. V 604, 48 -ae formidinum imagines (635, 57).

VARRO Men. 463 suspendit laribus -as (*Meursius*; marinas *codd.*). ARNOB. nat. 6, 26 p. 236, 28 ut ... tamquam parvuli pusiones personarum monstruosissima torvitate, sannis etiam constringerentur et -is. SCHOL. Pers. 6, 56 -ae (*Jahn*, mannae *codd.*) dicuntur indecori vultus personae, quibus pueri terrentur (*cf. etiam Otto, Sprichw. 209*). AVG. c. Faust. 18, 3 p. 492, 14 cui ... bonum a contrario separare non minus formidini est quam infantibus -ae. 18, 7 p. 496, 6. *v. etiam Onom.*

demin.: maniolae.

manibiae *v.* manubiae.

[χρότος ⟨p⟩l⟨a⟩usus **manibulus** GLOSS. III 10, 51 (*add. solus cod. Leid.*)]

manica, -ae *f.* (manicus [-um?] *v. p. 302, 28. 30*). [*a* manus, *manicus; *cf.* pedica. *J. B. H.*] *de derivatione*: VARRO ling. 6, 85 a manu ... -a. *de scriptura per* i: VEL. gramm. VII 67, 7 -icas ⟨dicimus et⟩ maniculas. *de formis*: PAP. Berol. I 40, 2 μάνικες (*cf. Döttling, Flexionsformen 18 et v. p. 302, 3*). NOT. Tir. 97, 12. *de notione* (*v. etiam l. 65 sqq. et p. 302, 2. 28*): ISID. orig. 5, 27, 10 -ae sunt vincula quibus manus capiuntur, licet et -ae tunicarum sint (GLOSS.ᴸ I Ansil. MA 631). GLOSS. III 326, 8 χειράλυσις. V 371, 42 -a glob. [*val.* mineca, *it.* manica, manico, *francog.* manche, *hisp.* manga, mango. *M.-L.*] [*dub. interpr.*: PAP. Berol. I 40, 2 (*s. II/III*) φουγίων κεράτινος καὶ μάνικες (*cf. Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. 35*). *e coni.*: SIL. 11, 41 -as *pro* manibus *coni. Ruperti* (maribus *Gronov.*). TERT. adv. Prax. 13 p. 247, 8 -is *pro* manibus *coni. Kroymann.*]

1 *i. q.* *vinculum manuum* (NON. p. 350, 22 -ae: quibus manus vinciuntur; Lucilius [*v. l. 72*]. GLOSS.ᴸ I Ansil. MA 629 sq. -as vincula catenas [632 III Abol. MA 21. *cf.* GLOSS. V 57, 1 *loco non prorsus perspicuo*], manuum vincula, sicut peduum pedicae. GLOSS. II 476, 31. III 369, 3 -a ferrea χειροπεδον. V 616, 23. *cf. etiam l. 57*): PLAVT. Asin. 304 manus -ae complexae sunt. Capt. 659 inicite huic -as. Most. 1065 -as ... conectite. ACC. trag. 130 omnibus -as neximus (*cf. adnot. Ribbeckii*). LVCIL. 854 cum -is catulo collarique. 990 (*in imag.*) -is pedicis (*cf.* APVL. flor. 17 p. 78) mens irretita est. CIC. Phil. 11, 26 solet ... accipere -as (*cf. Domaszewski, RhM. 54 [1899] 311*). VERG. georg. 4, 439. Aen. 2, 146 -as atque arta levari vincla (SIL. 17, 140). HOR. epist. 1, 16, 76 in -is et compedibus ... te tenebo (*cf.* ITALA psalm. 149, 8 [Hil. in psalm. 143, 19] in -is et c. et ... in vinculis ferreis [ἐν πέδαις ..., ἐν χειροπέδαις, VVLG. in -is ferreis]. *cf. etiam vol. III 2060, 39*). PROP. 3, 15, 24 regales -as. VAL. FL. 2, 463 truces -as. APVL. met. 9, 9 -is ... cunctos coartant (*cf.* PRVD. psych. 567). PANEG. 12, 13, 5 AMM. 14, 5, 6 VVLG. Is. 45, 14. PRVD. ham. 434 -is et ... catenis (*cf.* COD. Theod. 9, 3, 1 pr.). c. Symm. 2, 733. *sensu latiore i. q. harpago*: LVCAN. 3, 565 alias *rates* -aeque ligant teretesque catenae.

2 *i. q.* *manuum tegumen*: **a** *est pars vestitus* (*cf.* NON. p. 350, 20 -ae dicuntur vestium. GLOSS. χειρίδιον, χειρίς. LYD. mag. 1, 17 μανίκας [μανιακάς *cod.*] αὐτὰς [*sc.* περιχειρίδας] ἐκεῖνοι λέγουσι. *v. etiam p. 301, 58*): VERG. Aen. 9, 613 tunicae -as ... habent ([*v.* SERV. *ad l.*] *cf.* NON. p. 536, 15 tunica est vestimentum sine -is [AMM. 14, 9, 7]. HIER. reg. Pachom. 2 absque -is [*cf.* praef. 4]. MIRAC. Steph. 1, 12 CORIPP. Ioh. 2, 130. *v. etiam infra l. 43*). VAL. FL. 3, 524 omnibus *Nymphis* ... -ae virides. STAT. Theb. 7, 657. TAC. Germ. 17, 2 partem ... vestitus superioris in -as non extendunt. CE 1109, 39 indueris teretis -as. HIER. epist. 22, 13, 5 strictae (64, 11, 1) -ae (-chae, mancae *vv. ll.*) bracchiis adhaerentes. 22, 34, 3 laxae -ae (-chae *KD*. *cf.* ISID. eccl. off. 2, 16, 10 fluxae). 64, 14, 1 adsutas. SIDON. epist. 4, 20, 2 -ae sola bracchiorum principia velantes. VEN. FORT. vita Radeg. 13, 30 camisas -as cofias fibulas. CORIPP. Iust. 2, 316 albentibus. PASS. Petr. Paul. long. 26 panem in -a (*gr.* ἐν τοῖς χειριδίοις) collegerat (*cf.* brev. 7). ISID. reg. monach. 12, 2. **b** *est pro munimento*: *α militum, gladiatorum*: IVX 172 populus -as deposuisse vetat. VAL. FL. 6, 701 insignis -is, insignis acinace dextro. SIL. 4, 155 -ae ... rigebant ex auro (*cf.* STAT. Theb. 8, 567). IVV. 6, 256 balteus et -ae *eqs.* (SCHOL. gladiatorum instrumenta). FRONTO p. 82, 17 N. -am inducit. SCHOL. Iuv. 3, 158 VEG. mil. 1, 20 p. 23, 10. *β agricolarum, venatorum*: COLVM. 1, 8, 18 vestem -as pedumque tegumina. PLIN. nat. 19, 27. 28, 157 pellis e cervice *lupi* solida -a (manua *R*, *del. Caesarius*) existimatur. PLIN. epist. 3, 5, 15 manus hieme -is muniebantur. PALLAD. 1, 42, 4.

3 *i. q.* *manubrium*: *α aratri* (*cf. infra l. 84 et Meyer-Lübke, Einführung i. d. Studium der roman. Sprachwiss.³ [1920] 203*): GLOSS.ᴸ I Ansil. MA 723 manubrium ..., quod rustici manicum appellant (GLOSS. V 115, 17). III Abol. ST 28 stiva: -a aratri (GLOSS. V 515, 51). GLOSS. V 507, 16 manubrius -us. *β aliorum instrumentorum*: PAP. Marini 80 (*a. 564*) II 7 sareca misticia cum -as curtas. II 11 cocumella cum -a ferrea.

deriv.: manicarius, manicatus. *demin.*: manicula, manicium.

manicārius, -ī *m.* *a* manica. CIL VI 631 = INSCR. Dessau 5084 (*a. 177*) Demosthenes manicar(ius) (*i.* '*fortasse ii qui manicas gladiatorum fabricabant*'. *Dessau*).

mānicātio, -ōnis *f.* *a* 2. manico, mane. CONC. Turon. a. 567 p. 127, 7 toto Augusto -es fiant (*cf. Du Cange s. v.*).

manicātus, -a, -um. [*a* manica. *J. B. H.*] PRISC. gramm. II 441, 25 a manicis -us. GLOSS.ᴸ II Philox. MA 70 -is: χει⟨ρι⟩δωτοῖς (GLOSS. II 476, 25 III 322, 51). GLOSS. II 348, 43 κεχειριδωμένος.

i. q. manicis ornatus: *de tunica* (*cf.* ISID. orig. 19, 22, 8 manuleata tunica, id est -a, eo quod habeat manicas; quam χειροδύτην Graeci vocant): CIC. Catil. 2, 22 -is et talaribus tunicis (*cf.* AVG. doctr. christ. 3, 12, 20 talares et -as tunicas habere apud Romanos veteres flagitium erat). or. frg. A XIV 22. 24 CVRT. 3, 3, 13 TREB. Gall. 16, 4 VOPISC. Aurelian. 48, 5 CLAVD. DON. Aen. 9, 615. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 57, 21 pro varia tunica interpretatus est Symmachus tunicam -am. *de vestimento rusticorum* (*cf. supra l. 22 sqq.*): COLVM. 1, 8, 9 pellibus -is (11, 1, 21).

maniceps *v. p. 252, 67.*

χειρίδιον **manicillium** GLOSS. II 476, 24. *a* manicium, manica.

χειρίς **manicium** manulea GLOSS. II 476, 27. *a* manica.

[**manicleātus** *v. s.* manuleatus.]

1. manico, -āre. *a* manus. *i. q.* *per manum tenere*: GLOSS.ᴸ II Abav. MA 54 -at per manum tenet vel a mane surgit (*cf.* V Aa M 125 Abba MA 49).

2. mānico, -āvī, -ātum, -āre. [*a* mane *secundum* alb-, tenebrico *sim.*; *v. Stolz-Leumann⁵ 317. J. B. H.*] AVG. quaest. hept. 7, 46 p. 478, 12 (*ad locum Italae iud. 9, 33* et erit mane simul ut oritur sol, maturabis) quod Latini quidam habent 'maturabis', quidam vero '-abis', Graecus habet quod dici posset non uno verbo 'diluculo surges' (ὀρθριεῖς); ... '-abis' autem Latinum verbum esse mihi non occurrit. [*val.* mâneca. *M.-L.*]

i. q. *mane surgere, proficisci, venire* (GLOSS. III 108, 11 -a ergo: ὀρθρίσαι οὖν. *cf. l. 56 et Landgraf, ALL 9 [1896] 360 sq.; gr. respondet* ὀρθρίζειν): PSALT. Cas. 77, 34 et -bant altissimo (*Vulg.* diluculo veniebant ad eum). 126, 2 frustra vobis -are, surgere post sessum (*Vulg.* ante lucem surgere). SCHOL. Iuv. 5, 79 -asti per pluviam. HIER. in psalm. III 1 p. 74, 3 -ans (*E, Morin*; minitans *CAM*). VVLG. Luc. 21, 38 omnis populus -bat (*Itala Gat.* manificabat) ad eum. AVG. serm. ed. Mai 107, 4. PETR. CHRYS. serm. 43 p. 322ᴬ (*v. l.* magnificemus). 82 p. 431ᴮ sol ut mane faceret, -vit.

manicos (manacus: *l. 79*), -ē (*l. 78*), -on. *gr.* μανικός. *de strychno maniam excitante*: PLIN. nat. 1, 21, 52 strychnum ... sive -on sive peritton *eqs.* 21, 179. PS. APVL. herb. interp. 75 l. 28 agria staphyle -on perisson (*cf.* l. 17 *add. interpol.*). l. 32 quae appellatur -e, sed Latine furialis. DIOSC. 4, 69 p. 39, 14 sqq. (*gr. 4, 73, 1* μανικόν). GLOSS. III 569, 2 manacus i. strignus. *cf.* maniacus.

manicula (manucla: *p. 303, 2*), -ae *f.* *a* manica. *de scriptura v. p. 301, 54.* [LAEV. carm. frg. 9 *v.* manciola.]

PLAVT. Rud. 1169 duae conexae -ae (*i. manus parvae [cf. Marx ad l.] an vincula parva? [cf. Conrad, Glotta 19, 1931, 135]*). *i. q.* *manubrium*: *aratri* (*cf. supra l. 26 sqq.*): VARRO ling. 5, 135

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in ea (*sc. stiva*) transversa regula '-a', quod manu bubulci tenetur. *machinae bellicae*: VITR. 10, 10, 4 cheles, sive manucla dicitur *eqs.*

manicŭlus *v. s.* manipulus. **manicus** *v. s.* manica.

manĭductus *v. s.* manuductor. **manifacio** *sim. v. s.* manu-.

manifēstāns, manifēstanter *v. p. 307, 40 sqq.* *Bömer.*

manifēstārius, -a, -um. [*a* manifestus, *cf.* praesentarius *sim. J. B. H.*] manu- *hic illic in codd. Plaut.* (*v. Lodge*). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. M 5 -um nocentem vel noxium. [*dub.*: PAVL. dig. 20, 2, 9 quae ... -i (*F, P*[a], manifesta *P*[b], *V*, manifestati? *Momms.*) pignoris nomine tenentur.]

i. q. **apertus**, *(in scelere) deprehensus*: *de animantibus*: PLAVT. Aul. 469 obtrunco gallum, furem -um. Bacch. 918 obtruncaret moechum -um. PS. LACT. mort. pers. 30, 5 -us homicida. *praed.*: PLAVT. Trin. 895 teneo hunc -um. Mil. 444 -a es (res est *P*). *de re*: GELL. 1, 7, 3 ne ut in Plauti comoedia moechus (*cf. l. 12*), ... ita in Ciceronis oratione soloecismus esset -us.

manifēstātim *adv.* *a* manifestare. *i. q. aperte*: VIRG. gramm. epist. 3 p. 141, 14 quod iugum in literis sonat, ipse -m ordo tenet.

***manifēstātio**, -ōnis *f.* *a* manifestare. *plur.*: *l. 39. 48. 51. 57. 78.* *vocem sermonis Eccl. peculiarem praeter ceteros adamant* AVG. *et* FVLG. RVSP. GLOSS. φανέρωσις, φανεροποίησις, σαφήνεια. [*corr.?*: CAEL. AVR. chron. 4, 8, 106 clamatio sine -e (manifesta ratione *Helmreich*).]

A *usu sollemni i. q.* **ostensio**: **1** *i. q.* **revelatio, publicatio, declaratio**: **a** *de actu in lucem proferendi vel dilucidandi* (*nota de re oculis visibili*: FVLG. myth. 1, 17 p. 28, 16 quod *Sol* suorum radiorum -e ... scindat caliginem): *c. gen. obi.*: PSALT. Cas. 118, 130 -o (δήλωσις. *Vulg.* declaratio) sermonum tuorum inluminant (*sic*) ... infantes. IREN. 3, 5, 2 colloquebantur eis ... secundum veritatis -em (*cf.* VVLG. II Cor. 4, 2 in -e [φανερώσει] v. commendantes nosmetipsos. AVG. serm. 10, 2 *al.*). AVG. catech. rud. 4, 8 in novo testamento est -o veteris (*opp.* occultatio. *cf. Christopher ad l.*). in Iob 38 p. 612, 8 *iudicium novissimum* tempus apertionis est eorum id est demonstrationis et -is (*cf.* GREG. M. moral. 8, 57 -o mentium ... in adventu iudicis). *al.* PS. AVG. quaest. test. I 5, 5 legis (14, 3). *al.* SVLP. SEV. dial. 3, 4, 6 virtutis. OROS. apol. 1, 3 *syn.* denotatio. EVCHER. instr. 1 p. 83, 15 probationum. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 238, 28 perfectio et -o (*I 1, 6 p. 160, 23* δήλωσις) nostrae substantiae. LIB. gener. a. 334 chron. I p. 89, 2 -es gentium, quae gentes ex quibus natae sunt (*syn.* declaratio). *et al.* *c. gen. subi.*: HIL. trin. 8, 29 in utilitatis datione *est* -o spiritus (*cf. l. 55*). HIER. hom. Orig. in Ier. 14 p. 688[C] domini (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 106, 4 filii dei. *al.*). AVG. adv. Don. 32, 55 p. 157, 1 verborum. serm. 18, 1, 1 iudicii. *et al.* *abs.*: CHALC. comm. 330 p. 355, 16 *similitudinis exempla* amplecti intellectus -isque causa (*cf.* RVFIN. apol. Orig. 2 p. 558 si ad evidentiorem rei -em ... utamur similitudine [PS. AVG. quaest. test. I 108, 15. 122, 15. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 238, 24 (*I 1, 6 p. 160, 18* εἰς διασάφησιν)]). DIDASC. apost. 63, 9 per ... -es ... clariorem facere doctrinam. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 162, 2 quae in absconditis tegebantur ..., in lucem proferentur et ad -em venient. AVG. in psalm. 77, 7 velatis significationibus ... et non revelatis -bus. LEO M. serm. 59, 7 ut ... prophetia in -em ... verteretur. FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 5 p. 183[C]. *et al.*

b *metonymice de re, quae editur*: ITALA II Macc. 3, 24 (rec. BM) *deus* -em (ἐπιφάνειαν. *Vulg.* ostensionis evidentiam) fecit magnam. VVLG. I Cor. 12, 7 unicuique ... datur -o (φανέρωσις) spiritus. *de re, qua aliquid demonstratur fere i. q.* **indicium, argumentum, signum**: FVLG. serm. ant. praef. p. 111, 6 rerum -bus (*i. appellationibus*) dantes operam lucidandis. COD. Theod. 11, 1, 19 signatio cum ... -em (*i. indicationem*) ... praestationis ostendat. CASSIAN. inst. 6, 10 necdum perfectae mentis indicium est nec ... excocti vitii -o. 6, 11 conl. 18, 13, 3. EVCHER. form. 9 p. 54, 18 quinquagesima: -o futurae beatitudinis vel remissionis. LEO M. epist. 166, 1 omni -e cessante. CASSIOD. var. 7, 35, 1 conscientiae bonae. ORIBAS. syn. 5, 47 pessimi ... humoris. ISID. orig. 2, 28, 26. *et al.*

2 *de actu proveniendi, apparendi i. q.* **apparitio**: *Christi*: ITALA II Thess. 2, 8 (Tycon. 31, 2) *Christus* destruet *malos* -e (ἐπιφανείᾳ. *Vulg.* illustratione) adventus sui *ad novissimum iudicium* (*cf.* AVG. civ. 20, 30 p. 484, 11 D. per suae praesentiae -em. in Iob 23 p. 557, 22 PROSP. in psalm. 118, 81). IREN. 4, 6, 3 filius revelat agnitionem patris per suam -em. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 18, 1 ab initio nativitatis ac -is (*i. epiphaniae*) Christi (AVG. [*v. vol. V 2, 672, 40 sqq. et cf. Mohrmann, Altchristl. Sonderspr. 108*]. PS. AVG. serm. 131, 6. 139, 1 epiphania id est apparitio sive -o [*cf.* OROS. hist. 6, 20, 3]. LEO M. serm. 32, 2. 38, 2 MAX. TAVR. hom. 17 p. 260[A]. 20 p. 264[C] FVLG. RVSP. serm. 4, 1 SERM. RevBén. 35, 1923 p. 233, 4). AVG. civ. 22, 29 p. 624, 24 D. facies ... dei -o eius (*sc. beatis cognoscibilis*) intellegenda est (*sim.* trin. 2, 17, 28. *cf.* in euang. Ioh. 76, 2). cons. euang. 3, 25, 82 tres ... -es *Christi post resurrectionem* ([*3, 25, 75 sqq. syn.* demonstratio, repraesentatio, ostensio]. *cf.* in euang. Ioh. 123, 3. 124, 4 serm. ed. Mai 42, 2). VEREC. in cant. 6, 6. *et al.* *in Christologia*: MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 14 quod ... τὸ ὄν in -em adduxit et genuit. *ibid.* absconditi ... -o generatio est. 16 ipsum τὸ ὄν -em accipiens. *al.* adv. Arrium 1, 3 filius distabit hoc, quod movetur et operatur in -em ... incognoscibiliter operante patre. *huc pertinet*: HIL. trin. 11, 9 per carnis -em. *ibid. saepius.* DIONYS. EXIG. Conc.[S] IV 2 p. 201, 23 -o (*IV 2 p. 191, 3* φανέρωσιν), quae facta est in carne. FACVND. defens. 9, 3 p. 747[A]. *aliorum*: AVG. civ. 20, 19 p. 448, 15 D. de -e Antichristi. trin. 2, 5, 10 a temporali -e (*sc. speciei columbae*) ... ad occultam aeternitatem *spiritus sancti*. OROS. apol. 20, 2 -o ... diaboli tempore Iob facta.

3 *de condicione, quae ex dilucidatione sequitur i. q.* **claritas, perspicuitas, evidentia**: -*e (i. dilucide, clare) cognoscere, docere sim.*: FVLG. myth. praef. p. 8, 21 non mihi evidenti -e ... liquebat (Virg. cont. p. 94, 11. aet. mund. p. 153, 2 rerum. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 205, 4 FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 3 p. 181[B]). AVG. civ. 17, 5 p. 213, 9 D. sacerdotii ... tanta -e praenuntiata mutatio (17, 6 p. 217, 27 clarescant. in euang. Ioh. 50, 14 *syn.* tanta ... evidentia. *al.*). c. Iul. op. imperf. 4, 121 satis liquida -e. retr. 1, 15, 7 quanta potui -e dissolvi. EPIST. pontif. 303 Migne 20 p. 533[A] lucida -e. PS. ARNOB. confl. 1, 18 p. 271[A] rationabili -e. FVLG. RVSP. ad Tras. 2, 5 p. 249[B] certa ... -e monstrare. epist. 8, 5, 12 rerum. *sim.*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 204, 31 pro aperta et evidenti -e. AVG. civ. 4, 33 p. 188, 23 D. in -e (*i. aperte, palam*) praedicantibus (epist. 105, 14 p. 606, 9. c. Faust. 12, 32 p. 360, 22 *opp.* occulte [serm. coll. Morin p. 126, 22]. in psalm. 36 serm. 2, 8[in]. 137, 9 *opp.* in nube secreti. quaest. hept. 4, 28 graece positum est φάσματι ... ac si diceretur: 'in -e, quod aperte oculis apparebit'. serm. 32, 1, 1 *coniung.* in promptu. *al.*). *alia*: AMBR. epist. 2, 7 fulgeat sermonum tuorum -o. AVG. civ. 20, 17 p. 446, 6 pauca in eo *libro* sunt, ex quorum -e indagentur cetera. 20, 27 p. 477, 9 in illius (*sc. caelestis*) vitae -e. epist. 62, 2 p. 225, 24 *al.* OROS. hist. 6, 20, 8. *et al.*

B *singulariter in interpretatione gr.* δήλωσις *vel* δῆλοι, *quibus LXX vertunt hebr. 'urim' (l. 32) vel 'theraphim' (l. 38) res quasdam ad cognitionem oraculorum idoneas intellegentes (cf. Realenc. f. prot. Theol. 19, 517. 20, 329 sqq.)*: ITALA lev. 8, 8 (Lugd. *al.*) *Moyses* imposuit super logium -em (δήλωσιν [אורים]. *Vulg.* doctrina. *cf. Itala Hesych. in lev. p. 876*[C] ostensionem, *ubi* HESYCH. *adnotat* 'id est -em'. *v. etiam vol. V 1, 501, 25*) et veritatem (*allegorice [sc. notione s. A allata] interpretantur* HIER. epist. 64, 18, 7. 64, 20, 4 tract. in psalm. I p. 249, 13 RVFIN. Orig. in lev. 6, 4 p. 365, 20). Os. 3, 4 (Hier. epist. 29, 6, 3 *al.*) sedebunt filii Israel ... sine sacerdotio et sine -bus (δήλων [תרפים]. *Vulg.* sine theraphim. HIER. epist. 29, 6, 4 *interpr.* 'figurationibus'). HIER. tract. in psalm. I p 248, 25 dicere de rationali, de -bus, de catenulis *eqs.*

manifēstātor, -ōris *m.* *a manifestare.* *qui manifestat aliquid, ostensor, testis*: NON. p. 14, 5 huius rei -r est Lucretius. p. 435, 17 formae et figurae quae sit differitas M. Tullius -r est. SCHOL. Hor. carm. 1, 9, 2 (*ad* 'proditor risus' [*nom.*]) -r. AVG. c. Petil. 2, 14, 33 dominum, ... impletorem -em expositorem prophetarum (*cf.* ORIG. in Matth. 18, 50 -em dogmatum). OROS. apol. 1, 1 perfidiae -r alienae.

manifēstātus (manifēstātior) *v. s.* manifestare.

manifēstē *v. s.* manifestus. [**manifēstim** *v. p. 314, 40.*]

***manifēsto**, -āvi, -ātum, -āre. *a* manifestus. GLOSS. δηλῶ, φανερῶ. -or φανεροῦμαι. *legitur inde ab* Ov., *ante med. saec. II admodum raro (v. l. 58 sq. p. 305, 41. 43. 306, 16. 49. 307, 32), hic illic ap.* ICTOS, *passim aetate christiana.* [*dub.*: HADR. imp. Paul. dig. 48, 20, 7, 3. *v. etiam p. 303, 9 et p. 307, 73 sqq.*]

i. q. **quoquomodo aperire, notum facere, declarare, ostendere, revelare, prodere** *sim.* (*c. dat.*: *l. 60. 71. 76 al.* cum *aliquo*: *p. 305, 26*): **A** *c. acc.*: **1** *aliquem*: **a** *aliquid -at aliquem*: OV. met. 13, 106 nitor galeae ... insidias prodet -bitque latentem. STAT. Theb. 2, 389 ramus -at olivae legatum. TERT. adv. Hermog. 22 p. 151, 14 *scriptura* mihi et factorem -at et facta (*cf.* 20 p. 149, 8). AMBROSIAST. in Rom. 1, 19 opus ... opificem. THEOD. PRISC. log. 20 peripleumonicos haec accidentia -ant. ENNOD. epist. 2, 12, 3 p. 52, 10 reum ira. EVGIPP. epist. ad Pasch. 9 p. 5, 11 loquela ... hominem ... Latinum. PS. MATTH. euang. 12, 3 *syn.* prodat.

b *aliquis -at aliquem*: ITALA Matth. 12, 16 (codd. d *et* f) comminatus est eis, ut non -rent (φανερὸν ποιήσωσιν. *Vulg.* manifestum ... facerent) eum (VVLG. Marc. 3, 12). TERT. adv. Prax. 13 p. 249, 8 pater per ipsum *Christum* plenius -tus. RVFIN. Adamant. 1, 28 ambo domini -ti sunt (ἐδείχθησαν). *i. q. convincere, coarguere* (*cf. l. 80*): AVG. epist. 236, 1 ita est ... -tus, ut ... negare non posset. CONC.[S] II 2, 1 p. 15, 11 mihi iam -tus (*II 3, 1 p. 122, 15* convictus [ἐληλεγμένος]) est. p. 23, 8 ut ... -remus (εἰς τὸ φανερὸν ἐκκαλύψαι) eum (*sc. haereticum*) et revelaremus. ORIG. in Matth. ser. 49 p. 103, 25 ecclesia malignantium ... arguita et -ta (ἐλεγχθησομένην) cum reprobatis dogmatibus suis. *et al.* *c. dupl. acc.*: ITALA Is. 55, 4 (Cypr. testim. 1, 21) testem illum nationibus -vi (ἔδωκα. *Vulg.* dedi. *cf.* COMM. apol. 294 -ari eum principem nationibus). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 162, 1 ut filium suum ... deum -ret. MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 18 p. 1051[D]. FILASTR. 60, 2 ab apostolis ... haereticus -tus (*cf.* AVG. c. Iul. op. imperf. 2, 35. 6, 6. CONC.[S] IV 2 p. 101, 17 -tus est [ἐφωράθη] ... malum ... disseminans).

c *refl. vel mediopassive*: **a** *i. q. cognitioni se praebere, manifestum fieri, patefieri, elucescere, cognosci*: TERT. resurr. 63 p. 125, 5 haereses esse ..., ut probabiles quique -rentur. praescr.

[*Hey*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

39, 1 ut electi -entur, ut reprobi detegantur. IREN. 1, 3, 2 per ... iota et eta octodecim Aeonas significanter -ari (μηνύεσθαι). HIL. c. Const. 1 al. AMBROSIAST. in II Cor. 4, 7 deus se -at per homines (cf. PS. ARNOB. confl. 1, 2 p. 241^{B} virtutibus [abl.]. al. aliter infra l. 15). VVLG. II Cor. 5, 10 nos -ari (φανερωθῆναι) oportet ante tribunal Christi. 11, 6 in omnibus ...-ti sumus (φανερώσαντες [φανερωθέντες v. l.]) vobis. AVG. c. Pelag. 4, 3, 3 p. 523, 6 vituperando se -ant (opp. se occultant). GREG. M. moral. 2, 8 cum -are nosmet ipsos (sc. dicendo) cupimus. *act. sensu mediali?* (cf. p. 306, 59): VEN. FORT. vita Germ. 3, 12 non desiit praedicandis -are (-ari pars codd.) miraculis (v. Blomgren, Stud. Fort. I 51). *c. dupl. acc.* [dub.: TERT. adv. Marc. 4, 41 p. 562, 4 si ... per hoc adversarium creatoris ⟨se⟩ (add. Iun.) -asset (cf. Löfstedt, Zur Spr. Tert. 50)]: EVANG. de nativ. Mar. 10, 1 utero puerperae intumescente puerperam se -are coepit. **β** *i. q. oculis hominum se praebere, in conspectum prodire, apparere*: *de deo* (sublucente etiam sensu sub α allato): ITALA exod. 33, 13 (Tert. adv. Prax. 14 p. 250, 6 al.) -a mihi te (ἐμφάνισον. Vulg. ostende mihi faciem tuam), ut cognoscenter videam te. CYPR. domin. orat. 34 p. 292, 7 de trinitate. VVLG. psalm. 79, 2 qui sedes supra cherubim, -are (ἐμφάνηθι). II Macc. 2, 8 apparebit maiestas domini ... sicut et Moysi -batur (ἐδηλοῦτο). PROSP. in psalm. 109, 3 -bis te in sanctis tuis (ibid. apparebis). *de Christo*: ITALA I Ioh. 3, 5 (Tert. pudic. 19 p. 264, 21) scitis, quod ille -tus sit (ἐφανερώθη. Vulg. apparuit), ut eqs. (cf. AVG. c. Pelag. 4, 3, 3 p. 523, 24. serm. 204, 1, 1 carni est -tus in carne). Ioh. 21, 14 (Gat.) tertio -vit se (ἐφανερώθη. VVLG. -tus est. cf. 21, 1 -vit se) post resurrectionem cum discipulis suis (cf. IREN. 1, 18, 3 [φανεροῦται]). VVLG. Ioh. 7, 4 -a te ipsum mundo (cf. 14, 22). RVFIN. Adamant. 2, 19 -tus est in Cafarnaum (κατελθὼν ἐφάνη. cf. Matth. 4, 13). AVG. serm. 200, 1, 1 die epiphaniae (202, 1, 1. 204, 1, 1 al. LEO M. serm. 34, 5 p. 248^{C}. FVLG. RVSP. serm. 4, 1 magis venientibus. al.). SVLP. SEV. Mart. 24, 5 tibi. et al. *c. dupl. nom.*: AVG. civ. 20, 30 p. 484, 12 D. Christus -bitur homo iudicaturus. *de somniis, angelis sim.*: HERM. vulg. vis. 3, 1 -bo me (Pal. apparebo. gr. ἐμφανισθήσομαι) tibi. AVG. quaest. hept. 7, 54 p. 503, 25 -tus est (Vulg. iud. 13, 3 apparuit) ... angelus (cf. FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 30 p. 793^{C} al.). EVCHER. pass. Acaun. 7 se ...-antibus sanctis. *de hominibus*: AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 345, 2 prode te et -a te in turbam. COD. Iust. 8, 33, 3, 3 licentia ... dabitur debitori sese -are. 8, 37, 14, 1. *i. q. nasci*: ARNOB. in psalm. 44 p. 588^{B} nullus hac forma (sc. partu virginis) -tus (syn. editus).

2 *aliquid*: **a** *-at rem aliquid*: MELA 2, 82 id (sc. campum stagno suspensum esse) -at media pars eius, quae ... velut insula natat. QVINT. inst. 9, 3, 46 vox 'ipse' auget aut -at sententiam. ITALA deut. 33, 10 (Lugd.) res apparentes -bunt (δηλώσουσιν. Vulg. om.) iustitias tuas (sc. dei) huic Iacob. I Cor. 3, 13 (Pelag. in l. p. 143, 19) dies ... domini opus -bit (δηλώσει. Vulg. declarabit). TERT. adv. Hermog. 22 v. p. 304, 60. IVST. 24, 6, 10. AMBR. epist. 6, 12 flammarum fragor ... captae urbis speciem. HEGES. 4, 33, 1 cognitio veritatem. HIER. epist. 36, 14, 1 oratio ... obscura. VVLG. Eph. 5, 13 omnia ... a lumine -antur. CLAVD. carm. min. 26, 74 Aponus amnis accensus ... fluit, quod -at odor. AVG. civ. 16, 24 p. 164, 26 D. MARCELL. med. 23, 30. PHYSIOGN. 14 p. 24, 1 capilli densi ... libidinosum ingenium. THEOD. PRISC. log. 36 cardiacam diaforesin sudor. MART. CAP. 6, 600 APRING. in apoc. 4, 8. et al. *nota*: FVLG. myth. 1, 12 p. 23, 7 sol omnia obscura -at in lucem.

b *-at rem aliquis*: VLP. dig. 19, 1, 13, 14 antequam modus fundi -etur a mensoribus. ITALA Ioh. 15, 15 (Iren. 4, 13, 4) omnia, quae audivi a patre, -vi (ἐγνώρισα. Vulg. nota feci. cf. TERT. adv. Prax. 17 p. 259, 3 ea ... hominibus. et al.). Rom. 9, 22 (Pelag. in l. p. 78, 6) ostendere iram et -are (γνωρίσαι. Vulg. notam facere) potentiam suam. TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 593, 14 apostolus -at carnis resurrectionem. IREN. 1 praef. 2 p. 7 -are (μηνῦσαι) tibi ... mysteria. HERM. Pal. vis. 2, 2, 4 quae mihi mandavit dominus, ut tibi -entur (vulg. revelentur. gr. ἀποκαλυφθῇ). CYPR. epist. 67, 2 p. 736, 8 quae cum praedicta et -ta sint nobis (cf. FILASTR. 34, 1 al.). 69, 2 p. 751, 19 hoc ... apertius et clarius -ans. al. CHALC. comm. 97. PS. MAR. VICTORIN. phys. 20 -ta ... incontaminata nativitate Christi per corporis formam. OPTAT. 4, 7 p. 113, 1 hoc spiritus sanctus indicat et -at in psalmo. FILASTR. 92, 5. FVLG. aet. mund. p. 176, 25 haec clarius ... divinitas. HEGES. prol. 1 Iosephus in ... sermone ..., quem de ... supplicio -vit. 4, 6, 9 fraudem. VVLG. Tob. 12, 11 -o ... vobis veritatem. Ioh. 17, 6 -vi (ἐφανέρωσα) nomen tuum (sc. dei patris) hominibus. al. COD. Theod. 11, 5, 3, 3 praedelegationem in locis. AVELL. p. 93, 19 quod nec -are possumus nec negare. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 105, 13 (καταστῆσαι φανερόν). IV 2 p. 102, 21 virtutis exempla (ἐμφανίζειν). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 127 haec aperte ex litteris sacris ... a me in 'antiquitate' -ta sunt (δεδήλωται). COD. Iust. 1, 3, 28, 2 (a. 468) pretia. 1, 4, 21 pr. exceptionem creditori. 3, 1, 13, 2^{a} quantitatem expensarum sacramento. 4, 30, 14, 4 querellam. INST Iust. 2, 23, 12 si ... res possit -ari. IVLIAN. epit. novell. 105, 369 preces per eum (sc. iudicem) adversario. PALLAD. hist. mon. II 16 p. 374^{B} causam (syn. revelare). ORIG. in Matth. 12, 20 litteras ... spiritu ...-tas (τετραγωμένα). PASS. Petr. 7 Petrus passionem suam. et saepe. *cogitationes, affectus sim.*: MACER dig. 49, 5, 6 opinionem suam. LVCIVS Cypr. epist. 78, 2 p. 837, 10 pectus ... tuum candidum (cf. VVLG. Sirach 8, 22 cor [ἔκφαινε]). ALTERC. Heracl. p. 136, 4 fidem meam exposui Eusebio et -vi. PELAG. in II Cor. 10, 2 p. 285, 1 virtutem. VVLG. Sirach 14, 7 malitiam (ἐκφαίνειν). 20, 4 paenitentiam. II Macc. 14, 39 odium (πρόδηλον ποιῆσαι). MARCELL. chron. II p. 74, 419, 3 perfidiam. EVSTATH. Bas. hex. 3, 2 ministeriis vocalium officiorum cogitata -antes (i. mandantes [παραδούς]). et al. *res, quae oculis cerni possunt*: EPIST. Alex. p. 204, 4 Porus Alexandro thesauros suos. AVG. in psalm. 56, 10 cicatrices ... sibi. EPIST. pontif. 1056 CONC.^{S} IV 2 p. 124, 16 aliis scripta (Conc.^{S} I 4 p. 212, 26 proderet). EXC. barb. chron. I p. 292, 219 -tum (i. detectum) est honorabile lignum ... per beatam Helenam.

c *pass. (sensu mediali) i. q. clarum, dilucidum fieri, clarescere, apparere, innotescere* (saepe add. abl. instr.; praep. ab: l. 17; in: l. 32. 40, aliter l. 35; ex: l. 31. 33. 79 al.; per: l. 20; secundum: l. 18): SVET. frg. 108 p. 139, 19 utrimque (sc. utraque positione diples) -atur voluntas Leagorae (cf. SCAEV. dig. 33, 7, 27, 2 v. ab eo -etur, quo ... voluerit). SCAEV. dig. 28, 6, 48, 1 secundum haec proposita quaestio -etur. VLP. dig. 34, 5, 10 (11). 1 (interpol.?) sin ... hoc incertum est nec potest nec per subtilitatem iudicialem -ari. 43, 5, 3, 6. PAVL. dig. 25, 3, 9 ius ... constitutionibus. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 4 verbis pronuntiationis. ITALA I Macc. 9, 60 (rec. B) -tum est (ἐγνώσθη. Vulg. innotuit) consilium eorum. Matth. 10, 26 (Iren. 1 praef. 2 p. 9) nihil ... est coopertum, quod non -bitur (ἀποκαλυφθήσεται. Vulg. revelabitur), et nihil absconsum, quod non cognoscetur (cf. VVLG. Marc. 4, 22 Luc. 8, 17 al.). apoc. 15, 4 (cod. g al.) iustitiae tuae -tae sunt (ἐφανερώθησαν. Vulg. iudicia ... manifesta s.). TERT. carn. 13 p. 448, 25 Oe. ut caro -retur (syn. ostenderetur). adv. Marc. 1, 15 p. 309, 18 (syn. paruit). al. HERM. Pal. sim. 4, 3 aestate fructus ... arboris -atur (vulg. declarabitur. gr. φανεροῦντα). IREN. 1, 1, 3 al. PORPH. Hor. carm. 3, 17, 13 ipsum -atur ex eo, quod. CYPR. patient. 5 p. 401, 2 in actibus. al. IVST. 11, 3, 10. CHALC. comm. 148 id ...-atur ex ... conformatione caeli. PRISCILL. tract. 1 p. 6, 3. HEGES. 1, 17, 2 mysteria retecta gentibus ac -ta sunt (Ios. 1, 152 ἐκκαλυφθέν). 1, 28, 9. 1, 37, 6 -tum, quod diu latebat, in aperto crimen. al. PSALT. Rom. 16, 15 dum -bitur (ἐν τῷ ὀφθῆναι τὴν δόξαν. Vulg. apparuerit) gloria tua (cf. VVLG. I Macc. 15, 9 [φανερὰν γενέσθαι]). VVLG. Sirach 1, 7 disciplina sapientiae cui revelata est et -ta (ἀπεκαλύφθη)? I Macc. 11, 12 -tae sunt (ἐφάνη) inimicitiae eius. Luc. 19, 11 regnum dei (ἀναφαίνεσθαι). II Cor. 4, 10 ut ... vita Iesu -etur in corporibus nostris (φανερωθῇ). 4, 11. I Ioh. 1, 2 vita -ta est (ἐφανερώθη). al. AVG. bon. coniug. 21, 25 opp. latent. quaest. hept. 4, 33 eadem ... sunt in vetere et novo testamento, ibi obumbrata, hic revelata, ibi praefigurata, hic -ta. et saepe. *pertinet ad visum i. q. conspicuum fieri*: ITALA Is. 2, 2 (Cypr. testim. 2, 18 tit.) mons -atur (cf. p. 308, 56). *c. adi. praed.*: VICT. VIT. 2, 74 splendor ab igne genitus gignenti -atur aequaevus.

B *c. acc. (passive c. nom.) c. inf.*: **1** *c. acc. c. inf.*: **a** *post formas act.*: **α** *-at aliquis*: STAT. Theb. 5, 734 quae certus agi (vix coniung. c. certus) -at Apollo. SCAEV. dig. 34, 1, 16, 1 -ando litteris ... eum ... esse libertum. TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 545, 7 al. CYPR. eleem. 5 p. 377, 16 revelat angelus et -at et firmat ... petitiones efficaces fieri. epist. 67, 9 p. 743, 11 coniung. comprobat. al. SOL. 2, 18 ARNOB. nat. 2, 34 p. 75, 26. CHALC. comm. 103 clare -at nihil esse. 329 syn. ostendere. PALLAD. 11, 12, 5 HIL. trin. 1, 34. LVCIF. Athan. 1, 31 p. 120, 17 -atis vos ... esse (cf. FVLG. RVSP. c. Fab. 28 p. 787^{A} se ... eicere daemonia -at). al. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 156, 26 FAVST. REI. grat. 1, 13 p. 45, 2. FVLG. RVSP. c. Arrian. 4 p. 214^{C} evidentissime. COD. Iust. 4, 30, 14, 5. et al. *omisso acc.?*: GREG. TVR. Mart. 34 p. 510, 9 invocatus prodesse ⟨se?⟩ populis multis virtutibus -at (-atur var. l.). **β** *-at aliquid*: CYPR. epist. 69, 4 p. 752, 20 esse ecclesiam ...-at ... fides. SOL. 22, 1 Ulixem Calidoniae adpulsum -at ara. DIOCL. et CONST. impp. frg. Vat. 314 eum ... inductum ... lectio -at. CHALC. comm. 223. 248. FAVSTIN. trin. 6, 3 p. 75^{A} sensus -at ... sapientiam substitisse. IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 16, 28. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 10 p. 695^{A} syn. docuerunt. et al. *omisso acc.?*: PHYSIOGN. 52 p. 71, 11 mentum cum prolixius est minus iracundum ... esse -at ⟨hominem⟩ (add. Foerster). **b** *post formas pass.*: VLP. dig. 4, 6, 17 pr. si ..., ex post facto usucapionem processisse -atur. 9, 3, 5, 11. 48, 22, 7, 4 ⟨re⟩scriptis. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 1 p. 810, 13. SOL. 1, 87 liquido -bitur nihil ... antiquitatem ... praedicasse. SENT. subpraef. (CIL X 3334) 10 re. DECRET. centon. Ostr. (CIL XI 5750) 13 ut ... patronum [a]eum ... lectum publica testificatione -etur. AVG. civ. 12, 1 p. 514, 4 D. PHYSIOGN. 23 p. 37, 11 AVELL. p. 157, 9. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 104, 17 (δεδήλωται). EPIST. pontif. 937 Conc.^{S} IV 2 p. 149, 23.

2 *pass. coni. c. nom. c. inf. i. q. apparere, elucere, patefieri*: **a** *-atur aliquid*: TERT. adv. Hermog. 21 p. 149, 24 syn. ostenditur. praescr. 31, 3 ex ipso ordine -atur id esse verum. PROB. inst. gramm. IV 55, 13 'nam' ... coniunctio esse -atur (cf. ibid. invenitur ... probatur ... consideratur). TYCON. 5 p. 65, 21. HEGES. 3, 6, 3 latitudo Galilaeae ... usque ad Iordanem ... extendi -atur. PS. AVG. quaest. test. II mixt. 7 CASS. FEL. 35 p. 76, 17. 39 p. 86, 9 (ibid. significatur, ostenditur). VEREC. in cant. 9, 7. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 210 (ἐξη-

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

λέγχϑη). **b** *-atur aliquis*: Ps. Mar. Victorin. phys. 5 p. 1298[A] quemadmodum omnia fecisse dicentur ipsi creaturae esse -ti? Lvcif. Athan. 2, 31 p. 203, 10 quando ... haec caecati gerere corde ... -entur. Avg. bapt. 7, 25, 49 tales ... fuisse ... -antur. cons. euang. 1, 3, 5 Ps. Avg. quaest. test. I 113, 6 Possid. vita Aug. 31 p. 142. 26.

C *adduntur enuntiata*: **1** *act. vel pass. impers.*: **a** *interrog. indir.* (*c. ind.: l. 10. 15 sq.*): Vlp. dig. 1, 6, 2 (= coll. Mos. 3, 3, 1) quae sint partes ..., ex rescripto -bitur. Itala I Ioh. 3, 2 (Hier. epist. 59, 1, 3 *al.*) necdum -tum est (ἐφανερώϑη. *Vulg.* apparuit), quid futuri sumus. Cypr. Demetr. 22 p. 367, 5 -at ... dicens. Comm. apol. 363 noluit se (*proleptice*) -are Iesus, quid esset. Ivst. 20, 4, 13 animi -ant (*item subi. res*: Hesych. in lev. 7, 29 p. 868[C] Epist. pontif. 1056 Conc.[s] IV 2 p. 129, 15). Chalc. comm. 51. 93 Ambrosiast. in II Cor. 3, 4 *al.* Avg. civ. 20, 2 p. 408, 27 D. Ps. Avg. quaest. test. I 72. Ioh. Maxent. Conc.[s] IV 2 p. 30, 5 quid intellegis ..., lucidius -a. Cael. Avr. acut. 2, 7, 33 -ans, quas vocat ... passiones. 2, 8, 36 *al.* *adde*: Vitae patr. 3, 16, 7 ut, si quid ... vidisset, -ret (*gr. Cot. p. 653[C]* εἰπεῖν). **b** quod, quia, quoniam: Martyr. gramm. VII 183, 5 hoc etiam -amus, quod ... corripiuntur (Praef. bibl. monarch. Ioh. Prosp. in psalm. 104, 7. Vitae patr. 5, 5, 27 [*gr. Nau 1908 p. 270 n. 179* ἐφανέρωσεν ..., ὅτι]. Cod. Iust. 2, 55 [56], 4, 2). Rvfin. apol. Orig. 4 p. 568 quoniam ... operatio patris ... est ... in sanctis ..., -atur ex eo (Avg. conf. 7, 12, 18 Lib. iubil. 18, 16). Ps. Avg. quaest. test. I 97. 19 ut -ret, quia ... opus est (Mvtian. Chrysost. hom. 2, 3 p. 248[extr.] [δηλοῖ ... ὅτι]. Greg. M. in Ezech. 2, 4, 12. Lib. iubil. 18, 11 -vi [*Vulg. gen. 22, 12* cognovi] quia times deum). **2** *pass. personaliter*: Itala I Ioh. 2, 19 (Iren. 3, 16, 15) ut -rentur, quoniam non sunt ex nobis (*cf. p. 312, 59*). Vvlg. II Cor. 3, 3 -ti, *Corinthii*, quod (φανερούμενοι ὅτι) epistola estis Christi (*cf. Pelag. ad l. p. 244, 10. 12*). Cassiod. hist. 9, 37 p. 1152[D] -tus est, dum collectas proprias celebraret.

D *absolute*: Decret. decur. Tergest. (CIL V 532) II 1 ex proximo ..., ut -atur ... litteris ..., feliciter ... prosecutus (Heges. 3, 26, 1 ut paleis ... -tum est). Coll. Mos. 7, 1, 1 Moses hoc statuit, sicut lectio -at (Leo M. serm. 39, 1 p. 263[B] historia. Greg. M. epist. 13, 50 p. 414, 18). Cael. Avr. chron. 2, 7, 97 ut Thessalus -at. Cypr. domin. 13 p. 276, 12 Iudaei ... exciderunt domino -ante et probante (*cf.* 26 p. 286, 17 *coniung.* dicente. Ambr. Abr. 2, 8, 49). Rvstic. c. aceph. p. 1209[C] ut verbi gratia et -andi causa dicamus.

part. praes. pro adi. **manifēstāns,** -antis (*comp.: l. 45*): *i. q. aptus ad dilucidandum, illuminans, perspicuus, certus*: Sol. 32, 19 *Apis* dat omina -ia (*Isid. orig. 8, 11, 86* manifesta signa) de futuris. Fvlg. aet. mund. p. 159, 23 dum ... -bus testimoniis doceretur. *cf.* myth. 1, 17 p. 26, 16 luce -e. Oribas. syn. 8, 46 p. 255 (*add. rec. La*) -ius esse existimo omnibus (*cf. Svennung, Wortstud. Oribas. 96*). *adv.* **manifēstanter** *i. q. evidenter*: Max. Tavr. serm. 81 p. 696[B] cum ... errores ... -r ... convincerent.

part. perf. pass. pro adi. **manifēstātus,** -a, -um (*comp.: l. 51*): *i. q. apertus, clarus, notus*: Cypr. epist. 45, 2 p. 600, 16 quamquam ... propositum ... fratribus ... -um fuisset. Clavd. Don. Aen. 3, 385 p. 319, 6 propter -iorem ... instructionem. *n. plur. pro subst.*: Avg. doctr. christ. 4, 12, 28 -a (*i. patefacta*) delectant.

deriv.: manifestatim. manifestatio. manifestator. *comp.*: commanifesto.

2. manifēstō *adv. v. p. 313, 5.*

×manifēstus, -a, -um. [*a* manus *et* festus '*captus*', *cf.* infestus. *J. B. H.*] Cassiod. in psalm. 49, 3 -e dicitur, quasi a mane dies festus. *scribitur* manuf- *hic illic in codd. Plautinis* (*v. Lodge, lex. Plaut.*) *et* Lvcr. 2, 867. *c. apice* ⟨mani⟩féstum: Fast. ann. Iul. Praen. dec. 21 (CIL I[2] p. 238). *comp.* -ior: Cic. Verr. II 3, 144. 5, 16 *al.* *superl.* -issimus: Cic. Verr. II 2, 144 Sulla 71 *al.* magis -us: *v. p. 62, 53.* maxime -us: *p. 72, 49.* nimium -us: Ov. ars 3, 599. apertissime -us: Novell. Iust. 7, 2, 1. *cf. etiam p. 311, 68. 312, 28.* *de signif.*: Isid. orig. 10, 183 (*add. CU X*) -um dicitur, quod in manu est promptu (-ti, -tum *al. an* -tui?). Gloss. εὔδηλος, πρόδηλος, σαφής, φανερός, ἀληϑινός, vicinus. -um ἐναργές, δῆλον. Gloss.[L] II Philox. MA 71 φανερόν. Abav. MA 55 probatum, perspicuum, limpidum, certum. III Abstr. MA 38 visibile vel certum. -um *proprie dicitur id quod vel testimonio sensuum (videndo, tangendo al.) vel ratione concludendi pro certo claro vero accipi debet* (*primitus, ut vid., de furto [cf. p. 308, 1] et fure [cf. p. 310, 11]*). [*loc. corr.*: Sen. contr. 2, 3, 16 Petron. 114, 4. *saepius confunditur* -um *et* manifestatum *ex. gr.* Tert. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 22 (manifest⟨at⟩um *Kroym., quia opp.* occultatum). Presb. Cypr. epist. 8, 1 p. 486, 5 (manifestata *T, Hartel*, -a *cett.*). Filastr. 108, 8. 109, 3. 111, 2 (*ubique* manifestatum *A*, -um *B*); *at* -um *eadem vi, quam habet part. perf. pass.* manifestatum, *usurpari putat Bonnet (Lat. de Grég. p. 400 not. 3) ab* Greg. Tvr. Franc. 10, 13 p. 422, 24 glor. mart. 5 p. 491, 33. 33 p. 508, 37 *al. et Stangl* (*BphW. 33, 1913, 797 comparans* Cvrt. 8, 2, 6 *et* Tac. hist. 1, 41, 1) *a* Clem. ad Cor. 51 *et* Cassiod. compl. in Rom. 1, 18.]

I *de rebus*: **A** *adi.*: **1** *usu sollemni i. q. sensibus vel ratione comprehensibilis, evidens, clarus, certus sim., interdum i. q. publicus*: **a** *de criminibus*: **α** *de furtis*: Cic. Verr. II 2, 48 -o furto (*v. vol. VI 1646, 35 sqq., ubi addas*: Pavl. sent. 2, 31, 6 -i furti actio. Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A μανιφέστον· φανερὸν κλέμμα). f. nec -um (*cf.* Gloss. nec -um ἀφανερόν. Gloss. iurisprud. Paris. gr. 1357 A νεκμανιφέστι· ἀφανές): Lex XII tab. 8, 16 (Paul. Fest. p. 162) furto, quod nec -um erit. Gaivs inst. 3, 185 nec -um furtum. 3, 190. 4, 173. dig. 47, 2, 8 quod furtum non est, hoc ... nec -um est. Pavl. dig. 47, 2, 34 *al.* Gell. 11, 18, 15 *al.* non -um: Vlp. dig. 3, 2, 13, 7. 47, 2, 7 pr. *ibid.* 1 *furtum* non est -um. 47, 2, 53. Cod. Theod. 2, 1, 8 -o furto aut non -o. Gaivs inst. 3, 183 *furtum* -um ⟨et⟩ nec -um. dig. 47, 2, 2 Vlp. dig. 3, 2, 6 pr. 47, 24, 8 pr. *ellipsis substantivi?*: Pavl. dig. 47, 2, 34 prioris *servi* nomine nec -i (*furti?* ⟨actione⟩ *addi vult Petr.*), alterius -i teneberis. *cf. II A 1.* **β** *de aliis criminibus*: Cic. S. Rosc. 11 -is maleficiis (Verr. II 4, 104 *al.*). 62. 68 paene -um parricidium. 95 quae *facta* ita aperta et -a sunt, ut. Verr. II 1, 26 tam -is ... criminibus. 2, 183 quicquid erit in his libellis ..., hoc certe -um erit. 2, 191 in -o peccato. 3, 207 -is in flagitiis tenebitur. 5, 111 in aliquo -o scelere deprehensus (*cf.* Catil. 3, 12 *et v. vol. V 1, 606, 27 sqq.*). Cluent. 50 accusatio ... -ā veneni deprehensione conclusa. Catil. 2, 28 vis -ae audaciae. 3, 3. har. resp. 36 periurio. Brut. 241 in facinore -o (Liv. 2, 4, 4. Tert. apol. 6, 11 *opp.* occultorum). epist. 15, 2, 6 insidiarum (*cf.* Verg. Aen. 2, 309 -a fides Danaumque patescunt insidiae). Prop. 4, 9, 11 certa ... -ae signa rapinae. Ov. am. 2, 2, 55 culpa. met. 9, 483 libido. Liv. 1, 7, 9 -ae reum caedis. 1, 52, 1. Manil. 3, 311 (*trop.*) nec -a patet falsi fallacia mundi. Plin. nat. 12, 123 fraus (Tert. adv. Marc. 1, 15 p. 310, 23). Qvint. inst. 12, 1, 43 *peculatus*. Pavl. dig. 4, 4, 24, 1 circumscriptio. Gell. 12, 12 tit. crimen -i mendacii. Apvl. met. 10, 8 homicidium. Cod. Theod. 9, 10, 1 *violentia*. *nota*: res -a (*de crimine*): Plavt. Cas. 893 perii ..., -a res (*sc. stuprum temptatum*). Most. 539. Cic. S. Rosc. 97 res erat -a, furtum erat apertum. Verr. I 48 res ita notas, ita testatas, ... ita -as. II 2, 181. 3, 130 quam -am, quam confessam rem. 3, 136 -a res est; nemo est, quin hoc audisse se liquido diceret *eqs.* 3, 145 *al.* Liv. 1, 51, 8. 3, 33, 10 in re iuxta -a atque atroci. *al.* Petron. 108, 1 in re -issima. Plin. epist. 4, 9, 7 rem -am infitiari. Lampr. Alex. 45, 6 *crimen* probaret -is rebus. Prisc. rhet. 6, 16 p. 555, 4 rei convictae et -ae (τοῦ ὁμολογουμένου πράγματος). *sim.*: Cic. Cluent. 39 causam (Att. 4, 3, 2 difficilem -amque. Pvblil. M 47 -a c. secum habet sententiam).

b *de ceteris rebus*: **α** *de rebus sub oculorum arbitrium venientibus*: Plavt. Pseud. 1260 *amantes* bilingui (*sc. osculo*) -o (*an adv.?*) inter se prehendunt. Lvcr. 1, 855 quae -a videmus ex oculis nostris ..: perire. Verg. Aen. 4, 358 deum -o (Serv. claro) in lumine intrantem (Val. Fl. 1, 105). Aetna 395 pars oculis -a iacet. Ov. met. 1, 404 ut quaedam, sic non -a ... forma ... hominis. 2, 133 *al.* Cels. 8, 4, 6 rima. Sen. dial. 4, 10, 8 -a foramina *navigii laceri*. 4, 24, 2 quod in oculos incurret -umque erit. nat. 2, 40, 3 -a ardoris vestigia. epist. 106, 5. Mela 3, 57 *sol* per solstitium ... iam -ior. 3, 78 *Euphrates* nusquam -o exitu ... deficit. Petron. 128, 2 perfusus ... rubore -o. Plin. nat. 34, 142 ferri metalla ... adgnoscuntur colore ipso terrae -o (-a *dett.*). Sil. 8, 195 (*in parte dub. fidei*) signa pedum. Stat. Theb. 3, 43 signa dabat ... longe -a ruinae planctuque et gemitu. Qvint. inst. 9, 2, 43 habet haec figura -ius aliquid; non ... narrari res, sed agi videtur. Tac. hist. 4, 84, 5 insignibus, quae[que] in ipso (*sc. Dite patre*) -a. Plin. paneg. 1, 1 deus (*cf. p. 310, 51*) ... tam -us ac praesens quam caelum ac sidera. Itala Is. 2, 2 (Tert. adv. Marc. 3, 21 p. 413, 17 *al.*) erit ... in novissimis diebus -us (ἐμφανές. *Vulg.* praeparatus) mons domini. Cypr. unit. eccl. 10 p. 218, 18 (*in imag.*) fides ... -a luce clarescat. Comm. instr. 2, 8, 5 sorde -a deflere *peccatum*. Vvlg. I reg. 3, 1 in diebus illis non erat visio -a. Rvfin. Orig. in Ios. 13, 1 p. 371, 6 *circumcisio*. Clavd. 28, 480 tantum praeclarior quantum ... -a ... proelia furtis. Avg. civ. 1, 28 p. 45, 6 D. quaedam ... per occultum praesens divinum iudicium relaxantur et -o ultimo reservantur (*cf.* 20, 19 p. 452, 21). 11, 27 p. 499, 23 ad vitandam -a motione perniciem. *al.* Greg. M. moral. 8, 88 gaudio -ae (*i. oculis coram intuentis*) contemplationis *dei*. *et al.* **β** *de rebus ad alios sensus pertinentibus*: *de sapore*: Verg. georg. 2, 246 sapor indicium faciet -us. *de sonis*: Plin. nat. 15, 135 laurus ... -o abdicat ignes crepitu. Stat. Theb. 3, 43 *v. supra l. 51.* Vvlg. I Cor. 14, 9 per linguam nisi -um (εὔσημον) sermonem dederitis. **γ** *de rebus tam per sensus quam ratione evidentibus*: Lvcr. 1, 803 -a ... res indicat (2, 565. 3, 353 -as res contra verasque repugnat [*cf. Heinze ad l.*]. 3, 690 *al.* Aetna 145. *et al.*). 3, 30 natura tua, *Epicure*, vi tam -a patens. Verg. Aen. 3, 375 te ... ire ... -a fides est (Aetna 177. Liv. 6, 13, 7 principes ... inventi, -a fides ... hostes adiutos. Stat. Theb. 6, 638). 11, 232 Aeneam -o numine ferri. Hor. sat. 2, 5, 46 -um caelibis obsequium. Prop. 3, 13, 3 certa ... causa et -a (Ov. ars 3, 599. Cels. 2, 7, 29 sine -a c.). Ov. ars 2, 321 amor et pietas tua sit -a puellae. met. 15, 579 rerum molimina. trist. 3, 5, 19 -i signa favoris. Manil. 3, 269 ratio (Qvint. inst. 12, 2, 22). Sen. contr. 1, 1, 16 -o approbata exemplo varietas (veritas *codd.*). 7 pr. 3 *al.* contr. exc. 3, 2 adulescentis color. Vell. 2, 70, 1. Val. Max. 1, 1, 17 poenam. 1, 1, 19 -is numinis sui viribus. 2, 7, 10 periculo. Cels. 7, 26, 3[A] calculus arenosus. Sen. Ag. 409 -a ... signa laetitiae ([*cf.* Octavia 541]. *aliter* Oed. 302 s. sacri [Vvlg. II Macc. 15, 35 evidens ... et -um (φανερόν) s. act.

[*Hey*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 16]). benef. 2, 22, 1 *gaudium accipientis* danti -um sit. 4, 2, 3 est ...-a caecitas, primis postrema praeferre. clem. 1, 21, 1 vis *principis*. nat. 4, 11, 2. epist. 81, 25 discrimen. 124, 6 ars debet habere aliquid -um sensuque conprehensum. COLVM. 6, 6, 3 remedium. PETRON. 132, 2 -is matrona contumeliis verberata. PLIN. nat. 11, 8 naturas rerum. 23, 48 remissiones *febrium*. QVINT. inst. 9, 2, 53 immanitatem parricidii ... per se -am. 9, 3, 60 verbum. FRONTIN. aq. 69 -is mensuris. strat. 2, 7, 3. IVV. 14, 136 furor haud dubius ...-a phrenesis (PRVD. ham. 125). TAC. hist. 1, 3, 2 praesagia ... ambigua, -a. ann. 6, 50, 3 quamvis -am defectionem *virium*. 13, 15, 2 miseratio -ior, quia dissimulationem ... nox exemerat. FLOR. epit. 2, 7, 7. TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 388, 10 primus adventus *Christi* ... obscuratus ..., secundus ...-us (*cf. p. 310, 52*). ITALA Hebr. 9, 8 (Mutian. Chrysost. hom. 15, 1) nondum -am (πεφανερῶσθαι. *Vulg.* propalatam) sanctorum viam. *et al.* VVLG. deut. 29, 29. Bar. 4, 4 (γνωστά). prov. 27, 5 -a correptio (*opp.* amor absconditus). Rom. 1, 19 -um (φανερόν) est in illis. *al.* AVG. civ. 13, 23 p. 588, 21 D. mortem ...-am, qua fit animae a corpore separatio. CONC.[S] I 4 p. 49, 26 domus ... descriptione signatae sunt, ut -ae essent atque conspicuae ... superventuris ad necem (δήλας ... καὶ ἐπισήμους). SACR. Leon. 313 -o munere (*opp.* promissum). ENNOD. epist. 8, 1, 3 p. 199, 20 post -am decertationem. MAXIM. eleg. 2, 52 hospitia ... non -a (*opp.* nota, experta). δ *de rebus soli rationi subiectis*: CVRT. 7, 7, 18 -a est consili mei ratio. 8, 2, 6 (*cf. p. 307, 80*) iram dei fuisse -am. COLVM. 2, 2, 16 error. PLIN. nat. 2, 214 non aliter sub terra -o sideris *lunae* cursu ... quam cum praeter oculos nostros feratur. 17, 23 salubritatis argumentum. 35, 55 *claritas artis*. 37, 165. QVINT. inst. 1 pr. 6 ingenii lumen. 1, 6, 40 *verba vetusta*. 3, 6, 72 translatio. 3, 8, 31. 7, 3, 31 alterum genus quo sit -ius adulescentibus. *al.* decl. 264 p. 78, 11 lex. 265 p. 82, 3 ius (VLP. dig. 46, 8, 21 COD. Iust. 3, 32, 15 pr. [*a. 293*]). 308 p. 212, 4 legis voluntas (IVLIAN. dig. 40, 4, 17, 1 v. testantis). VLP. dig. 25, 4, 1, 11 -issimum edictum. 37, 6, 1 pr. *aequitas*. PAVL. dig. 17, 2, 79. PS. APVL. herm. 9 p. 275[ex.] *modi* tam simplices tamque -i ..., ut demonstratione non egeant. ITALA Hebr. 4, 13 (Mutian. Chrysost. hom. 7, 1) omnia ... nuda et -a (τετραχηλισμένα. *Vulg.* aperta) sunt in oculis eius. TERT. scorp. 9 p. 164, 16 definitio. 15 p. 178, 3 doctrina. *al.* resurr. 63 p. 125, 3 -is ... sensuum luminibus. uxor. 1, 3 indubitatum et sua sinceritate -um. PANEG. 5, 10, 5 interrogatio -a promissio fuit. ARNOB. nat. 2, 51 p. 88, 15 in luce -issimae veritatis. FIRM. math. 5, 1, 36 verissimis ac -issimis rationibus. 8, 4, 14 *al.* DON. Ter. Andr. 931 *testimoniorum modus* -us est, qui certos testes et praesentes habet (*opp.* caecus). HIER. epist. 20, 3, 4 *intellectus*. 53, 8, 1 -issima est Genesis, ... patet Exodus ..., in promptu est Leviticus. 54, 8, 2 facta bona -a sunt (*opp.* abscondi). VVLG. prov. 27, 19 corda hominum ... prudentibus. Sirach 6, 23 sapientia ... non multis est -a (φανερά). Gal. 5, 19 opera carnis. AVG. in psalm. 134, 24. MART. CAP. 3, 296 *declinatio*. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 61, 28 -iorem ... et liquidiorem comprehensionem ..., fidei (σαφεστέραν ... ἐναργεστέραν). CAEL. AVR. acut. 1 pr. 9 -is et consequentibus verbis. *et al.* *nota*: LACT. inst. 1, 11, 32 de Neptuni sorte -um est (*i. constat*).

2 *singularia*: a *i. q. notus, celeber, famosus*: ITALA Ioel 2, 11 (Ps. Aug. spec. 26 p. 420, 10) magnus est dies domini ... et -us ([ἐπιφανής. *Vulg.* terribilis]. VVLG. act. 2, 20). COSMOGR. 2, 13 esse huiusmodi fluvium (*sc. Nilum*) -um et magnum. LIB. gener. a. 334 chron. I p. 89, 3 quot insulae -ae. chron. I p. 110, 219 ne ...-a flumina ignorares. COD. Theod. 8, 4, 2 stationariis primipilarium, quorum -a sunt loca. *dub. hucne pertineat*: PELAGON. 406 certissima et -issima (*an i. 'evidenter efficax'?*) potio. b *i. q. certus*: ENNOD. opusc. 1, 65 p. 279, 4 ut veniat de horrore vitae spes -a victoriae. PALLAD. hist. mon. I 8 p. 279[D] statutas ... atque -as ... trecentas ... orationes habebat (*p. 63, 2 B.* τετυπωμένας ... εὐχάς). c *i. q. agnitus, ab omnibus receptus*: ORIG. in Matth. ser. 28 p. 50, 24 in scriptis non -is.

B *neutr. pro subst.*: 1 *plur.*: LVCR. 2, 867 id -a refutant. 4, 504 manibus -a suis emittere. SALL. Iug. 33, 4 velle -a magis ex illo habere. OV. epist. 4, 111 nisi si -a negamus (*cf.* MART. 2, 8, 7 CLAVD. 5, 504). met. 9, 695. MANIL. 2, 129 ne circuitu ...-a probentur. SEN. dial. 4, 22, 2 apertis ...-isque accedere. epist. 94, 10. 124, 6 beata vita ... initium a -is ducit et eo, quod sub sensum cadat. *al.* QVINT. inst. 5, 13, 35 -is repugnent. decl. 254 p. 43, 18 a ..., de quibus dubitare nemo ... posset. IVV. 2, 64 vera ac -a canentem. TERT. apol. 3, 2 occulta de -is praeiudicare (*cf.* nat. 1, 4 p. 64, 19). 9, 20. idol. 2 p. 32, 12 *idololatriam* non solum in -is recognoscimus. resurr. 3 p. 29, 29. 19 p. 51, 9 -iora (*syn.* certiora, *opp.* figurae, aenigmata). adv. Prax. 27 p. 279, 18 -a obumbrare. *al.* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 209, 23 occultorum et -orum ... scientiam. PASS. Petr. Paul. 2 -a me loqui. *et al.* 2 *sing.* (*cf. p. 311, 16*): QVINT. inst. 7, 6, 4 alterum genus *controversiae* est ex -o (*opp. genus*, in quo de scripto ... quaeritur). in -o: *i. q. in aperto*: ITALA Matth. 6, 4 (cod. q) pater tuus, qui videt in abscondito, ipse reddet tibi in -o (*LXX et Vulg. om.*). TERT. idol. 15 p. 48, 4 *opp.* in occulto. IREN. 1, 1, 3 (κατὰ τὸ φανερόν). 1, 3, 1 (ἐν φανερῷ). MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 13 p. 22, 31 *opp.* in occulto. VVLG. Rom. 2, 28 non ... qui in -o (ἐν τῷ φανερῷ), Iudaeus est (*opp.* in abscondito). DIDASC. apost. 80, 22 RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 209, 25 AVG. civ. 4, 4 p. 150, 26 D. *saepe*. PASS. Petr. 15 voce ..., quae per silentium intellegitur, quae non in -o auditur. *i. q. evidenter*: MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 24, 37 in -o existente, qui ... filius est (*I 1, 7 p. 99, 2* δήλου ... ὄντος ... υἱοῦ). in -um: IREN. 1 praef. 2 in -um (εἰς φανερόν) venerunt doctrinae. DIDASC. apost. 78, 21 virtutem ... in -um deformatam. AVG. civ. 18, 32 p. 302, 1 D. verba mittentur. gen. ad litt. 6, 13 p. 188, 4 generibus ... in -um ex abscondito producendis.

II *de personis*: A *adi.*: 1 *de eis, quorum facta, consilia, natura intuentibus vel deliberantibus patent i. q. apertus, certus, perspicuus*: a *de maleficis* (*c. gen.: v. p. 311, 34*): α *de furibus*: PLAVT. Amph. frg. 15 *v. p. 311, 13*. GELL. 20, 1, 7 duram esse legem (*sc. XII tabularum*) ..., quae furem -um ... in servitutem tradit (*cf.* 11, 18, 8). *in definitionibus* ICTORVM (*cf. vol. VI 1607, 38*): POMPON. dig. 47, 2, 35 pr. GAIVS inst. 3, 194 PAPIN. dig. 47, 2, 81, 4 VLP. dig. 47, 2, 5. 7 *al.* PAVL. dig. 47, 2, 34. β *de aliis criminosis, flagitiosis*: PLAVT. Men. 594 nec magis -um ... hominem ... teneri vidi. Poen. 862 facio quod -i moechi ... solent. NVX 3 -os ... nocentes. LIV. 40, 12, 4 latronis. SEN. dial. 4, 7, 3 criminis ... -ior reus (QVINT. decl. 254 p. 41, 14 adfectatae tyrannidis reum ...-um. TAC. hist. 4, 40, 3 *al.*). QVINT. decl. 299 p. 181, 15 -ior parricida. VLP. dig. 37, 9, 1, 14 calumniatrix. APVL. met. 7, 1 auctor ... facinoris. COD. Theod. 11, 36, 14 -issimos debitores. 16, 1, 3 -os haereticos. *praed.*: OV. met. 9, 464 *Byblis* nondum -a sibi est (*i. conscia amoris in fratrem*). TAC. hist. 1, 58, 2 *Crispinus* sanguine Capitonis se cruentaverat eoque ... postulantibus -ior ... fuit *quam Burdo*. VVLG. prov. 10, 9 qui ... depravat vias suas, -us erit. b *de quibuslibet personis*: ELEG. in Maecen. 2, 8 non omnia dixit *Maecenas* ... sed -us erat (*sc. quid vellet*): moriens quaerebat ... coniugis amplexus. OV. am. 1, 4, 39 fiam -us amator. ars 3, 801 cum finges *gaudia*, ne sis -a, *puella*. fast. 2, 691 proles -a Superbi. EPIST. Sapph. 23 fies -us Apollo (*i. verus A. videberis; aliter l. 50*). SEN. dial. 10, 5, 1 -os inimicos (*opp.* dubios amicos). STAT. Theb. 3, 482 cui tu, Dictaee, secundas impuleris -us aves. 5, 400. 12, 187 ante oculos *coniugis* omni -us in actu *Polynices mortuus*. Ach. 1, 835 tunc ...-us Achilles. APVL. mund. 31 *deus* divinorum operum vestigiis ... perspicuus atque -us ([*Ps. Arist. p. 399b, 22* ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων θεωρεῖται]. *cf.* ITALA Is. 65, 1 [Cypr. testim. 1, 21 p. 57, 1 -us [ἐμφανής. *Vulg. aliter*] factus ... eis [*syn.* inventus]. TERT. resurr. 2 p. 27, 12 deum ... in praedicationibus -iorem [*ibid.* notum de testimoniis operum]. CASSIOD. in psalm. 49, 3 cunctis non fuisse -um). ITALA Is. 8, 16 (Hier. epist. 21, 24, 2) -i erunt (φανεροὶ ἔσονται. *Vulg. aliter*), qui signantur. VVLG. Sirach 17, 15 pars dei Israel facta est -a (*cf.* AVG. civ. 16, 12 p. 146, 5 D.). II Cor. 5, 11 deo ...-i sumus (*cf.* PELAG. in Rom. 15, 4 p. 113, 5); spero autem et in conscientiis vestris -os nos esse (πεφανερῶσθαι). I Ioh. 3, 10 in hoc -i sunt (φανερά ἐστιν) filii dei et filii diaboli. AVG. epist. 89, 5 a -o (*adv.?*) casto (*opp.* ab occulto adultero). COD. Iust. 11, 43, 10, 4 aquarios ... signari, ut ...-i sint omnibus.

2 *de eis, qui praesentes cernuntur i. q. conspicuus, visibilis, praesens* (*plerumque de numinibus, deo*): OV. ars 2, 493 subito -us Apollo movit ... fila lyrae (*aliter l. 30*). Pont. 1, 1, 63 di ..., quibus est -ior ipse *Augustus* (*v. Scholte ad l. cf.* PLIN. paneg. 1, 1 *p. 308, 54*). ITALA psalm. 49, 3 (Cypr. patient. 22 p. 413, 22) deus -us (ἐμφανῶς ἥξει. *Vulg.* manifeste) veniet (*cf. de deo in iudicium ultimum appariturо*: CYPR. patient. 23 p. 414, 21 HIL. in Matth. 14, 18). VVLG. act. 10, 40 deus *Iesum* suscitavit et dedit eum -um fieri (ἐμφανῆ γενέσθαι) ... testibus (*cf.* SACR. Leon. 314 post resurrectionem ... -us apparuit [SACR. Greg. 108, 3]). CONC.[S] I 2 p. 86, 9 nec passus est *Nestorius* semet ipsum -um (ἐμφανῆ) constituere. *notabiliora*: APVL. met. 9, 12 cuncti *homunculi* ... sic tunicati, ut essent per pannulos -i (*i. ut ipsa corpora cernerentur*). AVG. 18, 46 p. 328, 14 D. natus est Christus ... homo -us (*i. quantum cernebatur*) ex homine virgine, deus occultus ex deo.

3 *singularia*: a *i. q. notus, celeber*: VICT. VIT. 1, 15 episcopum ... deo et hominibus -um. 2, 51 Felix ... civitati -us ... et notus. b *i. q. luculentus, certae fidei*: VOPISC. Aurelian. 2, 1 prodente ..., in quo Livius, ... Trogus -is testibus convincerentur. SVLP. SEV. dial. 3, 5, 5 quae -is auctoribus cognovimus. c *i. q. certus, securus*: PS. PROSP. carm. de prov. 911 *Christi servus* -us honoris promissi. ENNOD. epist. 2, 19, 2 p. 60, 13 *pater* de explorata ... virtute *fili* -us (*B*, securus *rell.*).

B *m. pro subst.* (*de reis criminum convictis*): SALL. Catil. 52, 36 *v. p. 311, 36*. TAC. ann. 11, 6, 3 non iudicium, quippe in -os. CAPITOL. Aur. 24, 1 contra -os et gravium criminum reos.

iuncturae et structurae: A *iuncturae acc. praed. exhibentes*: 1 -um facere *i. q. manifestare, dilucidare, prodere*: *aliquid*: CIC. Cluent. 54 quae erant antea suspiciosa, haec aperta ac -a faciebant. MANIL. 1, 725 timeant ... an ... fiat ...-a cicatrix *mundi*. CELS. 8, 2, 4 -ior *nigritia* ... adacta terebra fit. SEN. dial. 2, 7, 5. 11, 4, 2 *seq. acc. c. inf.* nat. 1, 6, 5 quod -um fiet, si. *al.* epist. 48, 9 hoc ...-issimum faciam, comminui ... indolem. 111, 3 -um fit, quo ... sint. 114, 8 PLIN. nat. 2, 58. 9, 156 *al.* QVINT. inst. 1, 10, 20 *al.* decl. 254 p. 39, 12. 336 p. 323, 28 faciamus hoc -ius: finge *eqs.* TAC. ann. 13, 49, 4 TRAIAN. Plin. epist. 10, 97, 2 IVLIAN. dig. 30, 89. 37, 6, 3, 2 -ius fiet. GAIVS inst. 3, 56 *al.* ICTI. GELL. 1, 11, 17 quo -ior fieret explora-

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiorque alacritas. TERT. adv. Prax. 24 p. 275, 18. IREN. 1 praef. 2 p. 9 (φανερὰ ποιήσῃς). CYPR. Fort. praef. 5 p. 321, 1. ARNOB. nat. 3, 42 p. 139, 17 -um fiat et pateat. VVLG. Dan. 2, 30. 5, 7 quicumque ... interpretationem ... -am mihi fecerit (γνωρίσῃ μοι). II Macc. 12, 40 omnibus ... -um factum est (σαφὲς ἐγένετο). *al.* AVELL. p. 232, 29 -um facimus, quod conservamus. VICT. VIT. 2, 51 fit ... -um ecclesiae *miraculum. nota* ARATOR act. 2, 99 *signa dedit Christus* faciens -a, quod orbi venerit ... salus. VVLG. II Macc. 3, 17 -us aspicientibus dolor ... efficiebatur (πρόδηλον). *aliquem*: VVLG. Matth. 12, 16 praecepit *Iesus* eis ne -um eum facerent (*cf. p. 304, 65*). 26, 73 loquela tua -um (δῆλον) te facit. Marc. 6, 14 nomen eius ([φανερόν]. I Cor. 11, 19). COD. Iust. 1, 1, 8, 12. 2 -um tenere, deprehendere *sim.*: PLAVT. Amph. frg. 15 -um hunc ... teneo furem flagiti (Men. 594 *v. p. 310, 16*. LIV. 40, 8, 3 rem). SALL. Catil. 41, 5 dent operam, ut eos quam maxume -os habeant (*cf.* LIV. 40, 9, 15 rem pro -o haberes [*ibid.* fatentes pro deprehensis]). QVINT. decl. 267 p. 90, 16 crimina ..., quae ⟨non⟩ coniectura colligi oporteat, verum -a deprehendas. PS. APVL. Ascl. 21 p. 57, 3 hoc ... vero verius -iusque mente percipito. VVLG. II Macc. 3, 28 -a dei cognita (φανερῶς ... ἐπεγνωκότες) virtute. 9, 8 -am dei virtutem ... contestans (φανερὰν ... ἐνδεικνύμενος). 3 -um desiderare *sim.*: CIC. Verr. II 3, 144 quid est quod possit quisquam -ius hoc desiderare. APVL. Socr. 9 p. 140 si -um flagitat ratio debere ... animalia ... intellegi.

B *structurae*: 1 *add. casus* (*praep.*): a *dat.*: *v. p. 308, 77. 309, 1. 19 al. nota p. 310, 23.* b *abl. instr. et* ex: VERG. Aen. 3, 151 penates ... visi ante oculos adstare ... multo -i lumine. AETNA 249 *miracula mundi* -a notis (*cf.* STAT. Ach. 1, 309). OV. met. 1, 168 via sublimis caelo -a sereno. fast. 2, 171 uteri -a tumore *nympha*. FEST. p. 201 exemplis. STAT. Theb. 6, 301 rutilae -us Arion *equus* igne iubae. TAC. hist. 1, 41, 1 (*cf. p. 307, 80*) eo signo -a in Othonem omnium militum studia. *et al.* ex: SEN. nat. 7, 12, 2 ex quo -um fit *seq. acc. c. inf.* (*cf.* ASCON. tog. cand. p. 66, 23 TAC. dial. 35, 1 *al.*). PLIN. nat. 7, 151 QVINT. inst. 10, 3, 8. 12, 1, 135 aequitas ... ex iniquitatis contemplatione -ior. *et al.* c *gen.* (*cf. et p. 310, 18*): *criminum*: [*de* PLAVT. Amph. frg. 15 (*v. supra l. 13*) *cf. Bennett, Synt. II 85.*] SALL. Catil. 52, 36 de -is rerum capitalium. Iug. 35, 8 -us tanti sceleris (TERT. pudic. 15, 3 p. 251, 1 non dedecoris tantum, sed et sceleris -um [*ed. Gel.*, manifestando *ed. princ.*, -a *Rauschen*]). TAC. ann. 2, 85, 3 in uxore delicti -a. 13, 26 *libertos* criminum -os. 15, 60 coniurationis. *aliarum rerum*: OV. fast. 5, 313 *Flora* -a doloris. SEN. nat. 4, 2, 8 -us novarum virium Nilus. TAC. ann. 4, 53, 2 Caesar ... ne ... offensionis aut metus -us foret (*cf.* 13, 23 vanitatis. 14, 29. 15, 54. 66). 12, 51 Zenobiam ... spirantem ac vitae -am (*i. in qua signa vitae cerni poterant*). PS. PROSP. carm. de prov. 911 *v. p. 310, 68.* *cf.* in *aliqua re*: *p. 310, 33. 44.* de: *p. 309, 50. 310, 69.*

2 *add. formae verbales*: a *partic.* (*sec. usum gr.*): VLP. dig. 24, 3, 22, 8 dissipaturus (-are *al.*) ... -us est. TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 616, 1 haec ... retractans ... per sequentia -[i]us *est.* resurr. 31 p. 69, 17 -us est ... labefactans fiduciam. CONC.[S] I 2 p. 35, 29 -us est ... recusans (δῆλος ... παραιτούμενος). *aliquid*: BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 233, 3 nobis -a sunt sic se habentia. b *supin.*: PLIN. nat. 2, 163 non aliud ... adspectu -ius. QVINT. inst. 1, 4, 20 ut esset vocabulum corpus visu tactuque -um. c *inf.*: α *acc. c. inf.*: LVCR. 1, 188 quorum nil fieri -um est (2, 707). 2, 246 in promptu -umque esse videmus pondera ... non posse obliqua meare. LIV. 43, 2, 3 cum ... -um ... esset pecunias captas. PAVL. FEST. p. 3. 56 *al.* SEN. contr. 1, 3, 9. 2, 3, 12 VAL. MAX. 2, 1, 7 *al.* CELS. 2, 7, 2. 6, 6, 29 ubi concoxisse -um est (*sc. aegrum*). 7, 16, 5 quibus ... spongiam ... accedere debere -ius est quam ut semper dicendum sit (*sim.* 7, 27, 5). *saepe.* SEN. benef. 5, 7, 1 -um ... fuisset non esse turpe. dial. 7, 25, 7 *al.* COLVM. 1 pr. 6 *al.* ASCON. Mil. p. 40, 15 *al.* PLIN. nat. 2, 47. 17, 255 culices nasci e grossis -um. 18, 84 *al.* QVINT. inst. 3, 6, 81 *syn.* apparet (5, 10, 75 AVG. in euang. Ioh. 21, 1 p. 1564[med.]). decl. 350 p. 378, 16 -um atque deprehensum est ... esse. CAVTIO Phaonis (CIL X 444) 21 TAC. dial. 5, 1. 35, 1 hist. 1, 37, 2. ann. 3, 19, 3 ceteros -um ferro vel creditum est veneno ... extinctos. 13, 49, 4 IAVOL. dig. 18, 4, 10. IVLIAN. dig. 18, 4, 18 pecuniam datam eo -ius est, quod. AFRIC. dig. 21, 1, 34, 1. GAIVS inst. 1, 87 plus quam -um est (4, 132 dig. 44, 7, 5, 2 VLP. dig. 2, 15, 8, 16. 7, 6, 5, 3 *al.*). VLP. dig. 45, 1, 75, 4 ipsa natura -issimum est ... esse stipulationem. *passim ap.* ICTOS. APVL. mund. 14 hunc caurum esse -um. CYPR. Demetr. 19 p. 365, 1 *al.* LVCIF. Athan. 2, 28 p. 199, 13 est luce clarius -um (*cf.* HIER. epist. 30, 10 omni luce -ius). QVEROL. p. 36, 8 constat et -issimum est. AVG. civ. 11, 12 p. 479, 17 D. cui non opinione, sed certa veritate -um est ... se habiturum *eqs.* NOVELL. Valent. 5 pr. *al.* CASS. FEL. 71 p. 169, 16 nascitur *passio* omni tempore, sed plus verno frequentare -um est. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 1 p. 237[med.] filium ... vidisse *deum* constat esse -um (*gr. aliter*). *loco lect. dub.*: STAT. Theb. 6, 292 vultu mitior adstat Aegyptus, Danai -um agnoscere ficto ore notas (*P*, nefas *BM*) ... noctis ... futurae. β *nom. c. inf.*: TAC. dial. 16, 3 ipse satis -us est ... in contrarium accingi (*cf. Persson, Krit.-exeg. Bem. z. d. kl. Schr. d. Tac. 1927 p. 23 sq.*). ann. 2, 57, 3 Piso ... atrox ac dissentire -us. IVLIAN. dig. 33, 4, 3 -us est dotem ... relegasse. VLP. dig. 24, 3, 22, 8 nullam ... curam inferre -issimus est. PAVL. dig. 30, 33. COD. Iust. 6, 28, 4, 2. 6, 58, 15, 1[b] cum ... praetor filium ... vocare -issimus est. *paulo aliter*: STAT. Theb. 10, 759 Menoeceus ... exempta -us casside nosci. *de re*: BOETH. arithm. 2, 33 p. 126, 12 quae -a sunt ... indefinitae esse substantiae. *nota contaminationem*: CASS. FEL. 38 p. 83, 21 tetanica passio tres distantias ... habere -um est (*cf. Junel, in Cass. Fel. Stud. 29*). γ *inf. nudus* (*aliter p. 311, 58. 76*): APVL. Socr. 1 p. 116 ordiri ... -ius fuit -a loci dispositione. ITALA Phil. 3, 1 (Mar. Victorin. in l. p. 1217[C]) eadem scribere ... mihi ... non pigrum, vobis autem -um (ἀσφαλές *Vulg.* necessarium).

3 *add. enuntiata*: a *impersonaliter*: α *interrog. indir.* (*c. ind.*: *l. 18. 22 sq.*): LVCR. 2, 149 quam subito soleat sol ... convestire ..., omnibus in promptu -umque esse videmus. FEST. p. 351 quod quam aniliter relat⟨um sit, cui⟩vis -um est. SEN. dial. 3, 5, 2 an secundum naturam sit *ira*, -um erit, si. ASCON. Corn. p. 61, 6. PLIN. nat. 2, 166 -um est, quare. 2, 224 id -um esse, quod ... resolvat. QVINT. inst. 1, 10, 31 *al.* IVLIAN. dig. 34, 3, 11 -um est, quantum intersit. PAVL. dig. 40, 7, 1, 1 condicione expressa quid est, -um est. TERT. adv. Marc. 5, 3 p. 577, 16 CYPR. epist. 73, 7 p. 783, 13 HIER. epist. 49, 10, 2. PHYSIOGN. 116 p. 135, 18 erit hoc -ius, quae signa sint optima. MART. CAP. 5, 445. COD. Iust. 1, 2, 14, 9 (*a. 470*) -um sit, quid ... acceperit. 1, 17, 2, 11 quid vacillabat et quid ... redactum est. 1, 17, 2, 20 ut -issimum sit, ex quibus ... aedificatum est. *nota abl. abs.*: TERT. carn. 25 p. 464, 11 Oe. habebit praestructionem -o iam, quale fuerit *eqs.* β -um est (*i. 'dubium non est'*) quin: SEN. benef. 6, 7, 2 si quis coactus aliquid boni fecit, quin nos non obliget (quidni ... o.? *C. F. W. Müller*), -ius est quam *eqs.* GAIVS dig. 23, 1, 8 furor quin ... impedimento sit, plus quam -um est (VLP. dig. 29, 2, 8 pr. 47, 2, 48, 2). BOETH. cons. 2, 4, 25 -um est, quin ad beatudinem ... adspirare non possit (*cf. Weinberger ad l.*). quod: ITALA Dan. 3, 18 (Tert. scorp. 8 p. 161, 24) -um fiet tibi, quod (γνωστόν ... ὅτι. *Vulg.* notum ... quia). PS. TERT. adv. Iud. 13 p. 735, 10 Oe. -um est, quod ... deberet. HIL. syn. 15 -um est, quod ... substantia significata. FILASTR. 129, 7 *al.* EPIPHAN. Hier. epist. 51, 5, 2 -um est ..., quod ... loquatur. VVLG. Hebr. 7, 14 (πρόδηλον ... ὅτι). AVG. civ. 7, 14 p. 292, 19 D. quod ... sit. 8, 11 p. 337, 25 *al.* MART. CAP. 8, 878 illud ... -um, quod zodiacus ... secat. EVCHER. instr. 1 p. 106, 20 -issimum est, quod ... convenerit. AVELL. *v. p. 311, 5.* CONC.[S] I 4 p. 233, 18 SALV. gub. 4, 57 BOETH. arithm. 1, 19 p. 40, 10 *al.* INST. Iust. 4, 1, 4. ARATOR act. 2, 99 *v. p. 311, 7.* quia: ITALA Baruch 6, 50 (Firm. err. 28, 5) -um est, quia non sunt dii (φανερὸν ἔσται ὅτι. VVLG. quae *idola* -a sunt, quia *eqs. cf.* 6, 68 nobis est -um, quia). CYPR. Demetr. 17 p. 363, 18 *al.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 58, 11 *al.* TYCON. 17, 5 *al.* RVFIN. apol. Orig. 3 p. 561[C] *al.* AVG. in epist. Ioh. 6, 9 *al.* CONC.[S] I 5 p. 350, 26 quia ... tardius venit ..., quomodo non omnibus -um? (ὅτι ..., πῶς οὐχ ἅπασιν ἐναργές;). quoniam: VVLG. Gal. 3, 11 quoniam ... nemo iustificatur ..., -um est (ὅτι ..., δῆλον). BOETH. cons. 2, 4, 82 herm. pr. 1, 6 p. 79, 14 *al.* SEN. contr. 1 pr. 21 si quid ... ordine excidit, -um est. FLOR. epit. 4, 2, 83 -o ... voltu fuisse, quasi ... vellet. γ *pro subi. est enunt. primarium*: FEST. p. 201 ostende 'ostendam', ut ... exemplis -um est (PLIN. nat. 7, 151). QVINT. inst. 3, 5, 14 sicut ... -um est (HIER. epist. 18 A 1, 4. 21, 2, 6). SEN. contr. 2, 2, 12 verbis ... licenter usus est *Ovidius* ...; -um potest esse, quod. QVINT. decl. 259 p. 58, 14 illud ... -um est; ... putavit. 312 p. 226, 12. MART. CAP. 7, 756 -um erit, simulatque ... subiecero. b *structurae personales*: *quaest. obl.*: MELA 3, 40 neque *Araxes* in utram partem eat ... -us. ITALA I Cor. 3, 13 (Pelag. in l. p. 143, 18) qui fecerit hoc opus, -us erit (VVLG. uniuscuiusque opus -um erit). VVLG. I Ioh. 2, 19 ut -i sint, quoniam (φανερωθῶσιν ὅτι) non sunt ... ex nobis. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 3, 21 -i sunt, quia ... inviderint (*I 1, 7 p. 156, 22* δῆλοί εἰσιν ... βασκαίνοντες. *cf.* NOVELL. Iust. 72, 1 [δῆλός ἐστιν ... ὤν]).

syn. (*cf.* SYNON. Cic. p. 416, 16. 422, 22): apertus: CIC. S. Rosc. 95 *al.* apparens: TERT. anim. 32 p. 353, 15. certus: PROP. 3, 13, 3 *al.* clarus: CYPR. Demetr. 17 p. 363, 18 *al.* omnibus concessibilis: MVTIAN. Chrysost. hom. 6, 3. confessus: CIC. Verr. II 3, 130. deprehensus: CIC. Catil. 3, 11. evidens: CONSVLT. 6, 19 *al.* exertus: TERT. bapt. 18 p. 216, 2. expressus: CIC. S. Rosc. 62. indubitatus: COD. Iust. 1, 1, 8, 10. liquidus: AVG. gen. ad litt. 10, 16 p. 317, 9 *al.* lucens: HIER. epist. 18 B 2, 5. lucidus: QVINT. inst. 4, 5, 3 *al.* patefactus: CIC. Cluent. 189. promptus: ARNOB. nat. 2, 19 p. 64, 8 *al.* in promptu positus (*cf. etiam l. 13. p. 311, 54*): MVTIAN. Chrysost. hom. 4, 1. proximus vero: AETNA 177. reseratus: HIER. in Ezech. 14, 2. subiacens corporalibus sensibus: TERT. anim. 18 p. 327, 13. verus: OV. met. 11, 688. *opp.*: abditus: AVG. gen. ad litt. 6, 13. ambiguus: TAC. hist. 1, 3, 2 *al.* apocryphus: HIER. tract. in psalm. 132 p. 250, 3. caecus: DON. Ter. Andr. 931 (*v. vol. III 46, 59*). clandestinus: COD. Theod. 2, 19, 2 *al.* dubius: CIC. Cluent. 64 *al.* fictus: OP. imperf. in Matth. 42 p. 867. figuratus: AVG. quaest. hept. 3, 64. incertus: TERT. resurr. 21 p. 54, 2 *al.* latens: VAL. MAX. 9, 4 pr. *al.* mysticus: AVG. civ. 10, 32 p. 458, 14 D. quidam: OV. met. 1, 404 (*v. p. 308, 44*). obscurus: APVL. apol. 102 *al.* occultus: AETNA 145 *al.* suspectus: LIV. 40, 55, 2. suspiciosus: CIC. Cluent. 54.

derivata: manifestare. manifestarius. *comp.*: immanifestus.

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

***adverbia** ad* manifestus *habentur* **-e** (-issime) *et* **-o** (-issimo), *nulla significationum differentia. digessi exempla secundum formas, seorsum posito etiam comparativo. de comparatione cf.* Char. gramm. p. 250, 1 B. Gloss. ἐπ' αὐτοφώρῳ, εὐδήλως, ἐκδήλως.

manifēstō (Prisc. gramm. III 68, 26 *inter advv. in* o): [*dub.: v. p. 308, 40. 310, 45.*] *i. q. aperte, evidenter, dilucide, clare*: 1 *c. verbis*: *cum verb. capiendi sim.*: Plavt. Asin. 569 ubi prensus in furto sies -o (Bacch. 696 mendaci p. Cic. Cluent. 20 cum -o venenum deprehendisset [*ibid.* res ... oculis ac manibus teneretur]. 43. 48 [-e *Σa*] *al.* Catil. 3, 17 coniuratio -o inventa atque deprehensa. *sim.* Cael. 63 *al.* orat. 84. 219 Liv. 8, 18, 6. Cic. Flacc. 38 testimonii fictam audaciam -o comprehensam ... teneri [*cf. infra l. 15*]. 68 [-e *var. l.*]. *transl.*: Colvm. 6, 29, 5 quot annorum sit, -o comprehendi potest). Asin. 876 faxo ... hominem -o opprimas (Bacch. 858. 867 Men. 562 Most. 511). Cas. 236 -o miser teneor (507 -o teneo in nox⟨i⟩a inimicos [Merc. 729]. 941 Most. 679 Pseud. 747. 1160 Trin. 911. Truc. 132 -o mendaci .., teneo te. Cic. inv. 2, 34 eum ante celasse, nunc -o teneri. Verr. II 1, 2. 2, 99. 187 cum -o [*Müll., Peters.*; -a *codd., Klotz*] res flagitiosa ... teneretur. 3, 152 -o tenetur ... cupiditas hominis. Cael. 64. Ps. Lact. mort. pers. 30, 3 facinus. *cf.* Sen. contr. 2, 5, 10 *quaestio* nisi -o obtineri posset). *trop.*: Cic. Brut. 277 indicia ... se comperisse -o et manu tenere. *c. verb. apparendi, ostendendi, animadvertendi* (*sc. de rebus, quae sensibus percipiuntur*): Plin. nat. 2, 178 -o adsurgens fastigium. 9, 149 *spongias* vivere escā -o conchae ... repertae ostendunt (Qvint. decl. 28 p. 142, 12). 36, 161 umorem hunc ... glaciari ... -o apparet (Qvint. inst. 10, 1, 53). Salon. in prov. p. 970[A] in lumine hoc est -o (*ibid.* aperte). *cum verb. ad intellectum spectantibus*: Cic. or. frg. A XIV 21 quod ... -o redarguere possis. Aetna 452 -o ... credere (*sc. oculorum testimonio. aliter* Ennod. epist. 2, 11, 2 p. 50, 24 ne -o credatis praedixisse). Qvint. inst. 12, 10, 24 iusiurandum ... satis -o docet ... fuisse (Boeth. herm. sec. 2, 5 p. 102, 21). decl. 318 p. 251, 9 significat. 329 p. 293, 14 est ... -o reprehendendum. Apvl. met. 10, 4 pollicitationem sibi denegatam -o perspiciens. Cypr. sent. episc. 10 p. 442, 6 cum -o sciamus ... habere. Comm. apol. 765 erravimus. Clavd. Mam. anim. 1, 9 p. 49, 1 -o posset intellegi. Ennod. opusc. 1, 38 p. 271, 21 -o detegens, quod. *c. verbis actionem, quae indiciis cognoscitur, indicantibus*: Plavt. Poen. 785 -o fur es mihi. Cic. Verr. II 3, 137 teneo ... furem -o avertentem rem frumentariam. Cluent. 40 Dinaeam -o necavit. Pavl. dig. 4, 5, 3, 1 capitis minutio -o accidit. Optat. 1, 14 p. 11, 7 -o fuerint traditores. Boeth. herm. sec. 6, 14 p. 465, 17.

2 *c. adi.*: Qvint. inst. 7, 2, 34 levibus aut frivolis aut -o falsis reum incessere.

superl. **manifēstissimō**? Boeth. top. Arist. 8, 5 p. 1005[C] petere ... videntur ... quinque modis: -issimo ... et primo (*Arist. p. 158[b] 34 φανερώτατα ... καὶ πρῶτον*), si *eqs.* (*an est pro abl. accipiendum?*).

adv. ×**manifēstē**: 1 *c. verbis*: [Cic. Cluent. 48 Flacc. 68 *v. l. 10. 13*]. Sen. clem. 2, 7, 2 -e laborantem. Scrib. Larg. praef. p. 3, 24 rem tam -e prodesse (90). 84. Plin. nat. 10, 194 patet. Qvint. decl. 277 p. 130, 20 lex, cum ... permittat, -e ... ostendit (Scaev. dig. 33, 7, 20 pr. *al. cf. infra l. 65*). 321 p. 261, 25 non palam, non -e fecissemus. Pavl. dig. 4, 8, 32, 14 cum ... inimicus -e apparuisset. Ivlian. dig. 45, 1, 56, 2 personam ... complectitur. Scaev. dig. 22, 3, 6 docere (31, 88, 11 *al.*). 33, 1, 19 pr. probatur (34, 1, 20, 2 *al.*). Vlp. dig. 32, 68, 3 hoc ... -e expressit. Pavl. sent. 3, 6, 60 de his ... -e sensisse. *saepe.* Diocl. et Max. impp. frg. Vat. 293, 1 videatur. Apvl. met. 6, 7 indicia ... -e designes. 6, 17 comperit. Itala exod. 33, 13 (Lugd. *et* Aug. gen. ad litt. 12, 27) -e ut videam te (*γνωστῶς. Vulg. om. cf.* Avg. quaest. hept. 2, 151 p. 186, 26 *γνωστῶς* ... quidam latini interpretati sunt '-e', cum scriptura non dixerit *φανερῶς*. potuit ... fortasse aptius dici ... 'scienter'). deut. 27, 8 (Cypr. testim. 2, 16 p. 82, 17) scribes ... legem hanc -e nimis (*σαφῶς σφόδρα. Vulg.* plane et lucide). I reg. 2, 27 (Hier. epist. 29, 2, 3 *et* Gild. Brit. 76) -e ostendi me (*ἀποκαλυφθεὶς ἀπεκαλύφθην. Vulg.* aperte revelatus sum). Tert. spect. 5 p. 7, 6. 22 p. 23, 2. resurr. 19 p. 51, 14 resurrectionem ... -e adnuntiatam in imaginariam significationem distorquent. adv. Marc. 4, 13 p. 457, 10 de voce ... -e psalmus: *seq. verba.* 4, 23 p. 499, 9 *al.* Cypr. *saepe.* Comm. apol. 735 Optat. 1, 10 p. 13, 1 *al.* Peregr. Aeth. 2, 7. 20, 10 Hier. epist. 18 A 15, 10. Vvlg. I Esdr. 4, 18 accusatio ... -e lecta est coram me. Tob. 2, 22. psalm. 49, 3 *v. p. 310, 53.* II Macc. 6, 30. Marc. 1, 45 -e introire (*φανερῶς*). Ioh. 7, 10 ascendit ... non -e (*ἐν κρυπτῷ*). 11, 14 dixit eis -e (*παρρησίᾳ*). act. 10, 3. I Tim. 4, 1 spiritus -e dicit (*ῥητῶς*). Rvfin. Adamant. 2, 19. 3, 12 confessus (*σαφῶς*). hist. 6, 3, 7 -e ... et evidenter aderat ... gratia. Avg. mor. Manich. 2, 14, 31. Cod. Theod. 11, 39, 3 sancimus. Novell. Theod. 16, 6 -e testari. Conc.[s] I 4 p. 72, 27 vindicare (*προφανῶς*). IV 2 p. 103, 3 *caedem* persecutio -e (*διαρρήδην*) clamat. Evstath. Bas. hex. 1, 5 -e ... nos edocens (*gr. σοφῶς. an σαφῶς?*). Boeth. herm. sec. 2, 4 p. 91, 1 Ennod. opusc. 2, 82 p. 297, 16. Fvlg. Rvsp. epist. 3, 27 -e peccando. Cassiod. in psalm. 88, 33 'habitat ... plenitudo divinitatis corporaliter' (*Coloss. 2, 9*), id est substantialiter atque -e. Schol. Ter. Bemb. Phorm. 25 -e ... errat. *et al.*

2 *c. adi.* (*et part.*): Cels. 1 pr. 49 -e falsum (Grom. p. 37, 21 Th. falsum [-am *cod.*] -e [-um *cod.*] apparet. p. 38, 14. 40, 26). Sen. clem. 1, 20, 2 laesus. Vlt. Syll. gramm. IV 220, 28 -e brevis. Comm. instr. 1, 12, 15 rudes homines. 1, 16, 1 cruenti. Paneg. 8, 8, 2 -e palustris ... terra. *al.* Clavd. Don. Aen. 5, 235 p. 450, 7 -e pollicitationis ... reus. Vvlg. I Tim 3, 16 -e magnum est pietatis sacramentum (*ὁμολογουμένως μέγα*). Rvfin. Adamant. 3, 2 -e ... bonum est homicidium. Lib. gener. chron. I p. 131, 331 tempora apud Graecos -e ... sunt clara. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 29, 14 quae -e incorporalia esse indubitatum est.

superl. ×**manifēstissimē**: 1 *c. verbis*: Apvl. apol. 66 omnibus -issime pateat me ... debuisse. Scaev. dig. 33, 2, 32, 6 nisi -issime probetur ... sensisse. Vlp. dig. 28, 5, 9, 13 si ... -issime non refragatur. Marcian. dig. 30, 88. 34, 9, 3. Tert. adv. Hermog. 29 p. 158, 5 de qua -issime Esaias (*Is. 45, 18*): *seq. verba.* adv. Marc. 4, 36 p. 546, 15. 5, 10 p. 606, 6. Cypr. epist. 65, 3 p. 724, 7 comprobantes ... se ... servisse. Sol. 1, 99 numerum navium ... notare. 30, 6 Firm. math. 6, 14, 5. 8, 4, 14 -issime et facillime ... invenire. Favstin. trin. 5, 4 p. 72[D]. Clavd. Don. Aen. 3, 165 disserunt. Ambr. spir. sanct. 1 prol. 4 Hier. epist. 36, 16, 5. 49, 7, 3 *al.* Epiphan. Hier. epist. 51, 5, 4. Gennad. dogm. 51 credendum est. Rvfin. Adamant. 1, 15 *al.* hist. 2, 17, 2 *Filo* plane -issime proditur ... sciens (*γένοιτ' ἂν ἔκδηλος ... εἰδώς*). 2, 22, 4 *al.* symb. 30 (*syn.* evidentissime). Ps. Rvfin. bell. Iud. 7, 45 -issime deo spem ... auferente (*Ios. 7, 331 περιφανῶς*). Avg. serm. 218, 5, 5. c. Iul. op. imperf. 6, 16 p. 1535 multo -issime reluceret. Oros. hist. 6, 18, 14 Cassian. conl. 1, 1 p. 7, 24 *al.* Epist. pontif. 620 Schwartz p. 55, 17. Cass. Fel. 39 p. 86 -issime de pulmone ferri ... cognoscitur *sanguis.* Conc.[s] I 3 vers. Tur. p. 64, 10 (*σαφέστατα*). I 4 p. 243, 2 sententias vindicantes -issime demonstrati sunt. Rvric. epist. 2, 53 p. 435, 7 advertere. Fvlg. Rvsp. epist. 8, 4, 9 *al.* Greg. Tvr. Franc. 1, 18 *illo anno* Lugdunum Galliarum conditam -issime repperimus. Isid. in gen. 3, 17. 21. Pap. Marini 74, 6, 7 -issimae et ego interfui in hoc testamentum. *et al.*

2 *c. adi.*: Rvfin. Orig. in gen. 1, 13 -issime impium est.

comp. ×**manifēstius**: Gloss. εὐδηλότερον.

1 *c. verbis*: Verg. Aen. 8, 16 quid struat ..., -ius ipsi quam ... regi apparere (Qvint. inst. 6, 5, 6 Afric. dig. 7, 1, 36, 1 *al.*). Sen. contr. 1 praef. 15 nulli ... intermissio -ius proderat. Sen. dial. 3, 1, 5 effervescit. nat. 1, 5, 10. Qvint. inst. 4, 2, 124 nihil ... -ius ostendi potest (Cass. Fel. 1 p. 2, 13 [manifestim *falso Rose; v. Junel, in Cass. Fel. Stud. 14*[1]]). decl. 273 p. 119, 9 dicam (Pavl. dig. 29, 7, 16 *al.*). Frontin. aq. 73. Tac. hist. 4, 23, 2 quo ... virtus -ius spectaretur. Gell. 1, 16, 10. 3, 14, 11 *al.* Min. Fel. 26, 7. Tert. apol. 21, 15 praedictum. adv. Marc. 4, 17 p. 474, 1 multo -ius in Deuteronomio: 'non dormies *eqs.*' (*praecedit*: inquit). Cypr. mort. 19 p. 308, 25 ut -ius ... indicia clarescerent. zel. 3 p. 421, 3 perspicere. Paneg. 9, 20, 3 -ius oculis discerentur. Firm. math. 2, 2, 4 *al.* Hier. in Ezech. 4, 1 p. 43[A]. 21, 1 p. 202[B] -ius loquitur ([*opp.* per metaphoram]. Avg. in euang. Ioh. 113, 3 multo -ius. *al.*). adv. Iovin. 1, 30 *al.* Rvfin. Adamant. 3, 10 *al.* Avg. civ. 6, 9 p. 265, 30 D. -ius ... docuerunt (Conc.[s] II 3, 2 p. 38, 5 [*σαφῶς*]). Conc.[s] I 3 vers. Tur. p. 62, 11 apertius et -ius ... expositae fidei (*σαφῶς καὶ διαρρήδην*). I 5 p. 239, 7 -ius in duo dividamus unum Christum (*ἀναφανδόν*). Drac. laud. dei 3, 160 dedit ... tempora princeps omnia perpetui generi -ius Isac. Petr. Fulg. Rusp. epist. 16, 8, 25 diligentius -iusque. Fvlg. Rvsp. incarn. 27 *al.* Mvtian. Chrysost. hom. 3, 3 p. 256[med.] confirmat (*φανερώτερον*). Greg. M. moral. 23, 39 quia *sancti secreta* ... necdum ... -ius contemplantur.

2 *c. adi.*: Tac. hist. 1, 88, 2 quanto magis ... abdere pavorem nitebantur, -ius pavidi.

syn.: aperte: Qvint. decl. 273 p. 119, 9 Tert. adv. Hermog. 20 p. 149, 15 Cypr. domin. or. 16 p. 278, 18 Chalc. comm. 322 *al.* Cod. Theod. 11, 36, 32. *al.* clare: Tert. adv. Marc. 4, 1 p. 424, 10 Arnob. nat. 2, 19 p. 64, 10 Fvlg. Rvsp. c. Fab. frg. 6. evidenter: Rvfin. hist. 6, 3, 7 Physiogn. 76 p. 100, 9. illustrius: Paneg. 9, 16, 4. liquido: Don. Ter. Andr. 4, 3, 5. nominatim: Tert. apol. 31, 3. palam: Qvint. decl. 321 p. 261, 25 *al.* *opp.*: cautius: Cassiod. inst. div. 6 p. 1118[D]. figuraliter: Sidon. epist. 8, 14, 7. figurate: Tert. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 2. mysterialiter: Iren. 1, 3, 1. oblique: Tert. resurr. 20 p. 52, 21. occulte: Hier. tract. in psalm. 9 p. 27, 6 *al.* Avg. in euang. Ioh. 74, 2 *al.* Macr. Sat. 4, 4, 12. *saepius.* tacite: Cod. Iust. 6, 26, 1 (*a. 146*). *Hey.*

?**manifex** manum dans Gloss. IV 415, 31. V 603, 63 munifex (munus dans *coni. Heraeus, ALL 10, 1898, 510*).

[**mānifico** *v. p. 302, 71.* **manificus**, -a, -um *v. p. 109, 33.*]

manifolium, -ī *n.* Ps. Apvl. herb. 36 l. 23 *herbam personaciam* alii bardana *appellant*, alii -um. Gloss. magnefolium i. personacia.

manīlis, -e. *neutr. pro subst.*: Gloss.[L] Corp. M 17 -e (*pro* manale? *Lindsay*) lebil (*anglosax.*) (Gloss. V 371, 48). [*forma ex* Gloss.[L] Corp. A 716 aquaema⟨ni⟩le: lebel *decurtata videtur. Heraeus.*] *compos.*: aquaemanile *v. vol. II 365, 33 sqq., ubi addas*: Lib. pontif. p. 89, 13 aquamanilis (-manulis, -minilis *v. l.*) argenteus. 94, 19 aquamanules (p. 97, 13. 99, 9. *cf.* Gloss.[L] I Ansil. AQ 1 aquaminulium [*Heraeus*; aqua minutim *codd.*]). Canon. Mansi

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 897^D archidiaconus det ei archiolum et aquamanile (*cf.* 3, 951^B [= SACR. Gelas. p. 620] urceolum cum aqua et -i ac manutergio [ISID. eccl. off. 2, 10, 2 epist. 1, 7]). *cf. Bömer, Glotta 26, 1937, 1 sqq.*

maniōdēs, -is. *gr.* μανιώδης. HIPPOCR. aer. 7 p. 13, 5 dysenterias et -es (madiones *cod.*; madidiores *m²*) morbos (*interpres textum gr.* [μανιώδη νοσεύματα] *non intellexit*). ORIBAS. syn. 2 add. p. 841^ex. maniades (-us): ALEX. TRALL. 1, 78 -os (*gr. p. 597, 6 P.* μανιώδεις) satis accensiones. 1, 80^extr. -es (*gr. p. 601 P.* μανιωδεστέρους) et iracu⟨n⟩diores in furias maiores excitantur. 1, 84^ex. 2, 23 (*syn.* irrationabilem).

māniola, -ae *f.* *a* maniae. FEST. p. 129 *v. p. 301, 33.* [FEST. p. 145 Sinnius Capito ... ait Arici[n]ae genus panis (*X*, panni *cett.*) [manici] fieri; quod -a (*coni. Heraeus*; mania *Otto*; manici *codd.*) appellatur (*cf. Altheim, Terra Mater 1931, 61 sq.*).]

(**manimoria,** -ae). VARRO ling. 6, 49 'meminisse' a 'memoria' ... quae a manendo ut mani|o|moria potest esse dicta.

herba symphoniaca appellata ... est **maniopoeos,** id est insaniam faciens Ps. APVL. herb. interpol. 4 l. 35. *gr.* μανιοποιός.

[?**maniōsus** (*Gel.*; ma ... mosus *V*; famosus *Heraeus*) et nequam AMM. 28, 4, 16.]

maniōticus, -a, -um. *a* 1. mania. DIOSC. 4, 1 p. 9, 22 epilenticis et -is prodest (*gr. 4, 1, 3* μαινομένους).

manipellus, -ī *m.* *a* manipulus. CELS. 5, 25, 4^A *papaveris* -us (manipulus *J*), qui manu conprehendi potest, in vas demittitur (*ibid. it.*).

manipl- *v.* manipul-.

maniple[c]tium, manipretium *v.* manu-.

manipulāris, -e *et* **manipulārius,** -a, -um. *a* manipulus. VARRO ling. 6, 85 a manu ... manipulus, -is. *cf. etiam p. 317, 34.* *forma non contracta* (*in tit. e. g. l. 77 sq.*) manipularis *metro exigitur* PLAVT. Truc. 491, *contracta* manipl- (*secunda tamen syll. brevi*) Mil. 815 (-pul- *codd.*) Most. 312. 1048 (*in metro dact. secunda longa* OV. fast. 3, 118); *in tit. scrib.* manupl-: *l. 50. 77,* manipl-: *l. 79; cf. etiam graece p. 317, 43.* *saepe notatur* (*cf. l. 50. 63. 78 sqq.*). NOT. Tir. 45, 98. *de formis: forma* -is *praevalet;* -ius *pro adi. duobus locis scripturae dub. (l. 48. 52) occurrit; pro subst.* COD. Theod. 9, 27, 3 CIL X 3608. 3625 PAP. Britann. 229, 11. (*in var. lect. l. 62. p. 317, 72.*) *de signif.* (*cf. p. 317, 38*): FEST. p. 185 sunt quidam ... qui -em ... quia infimi sit ordinis, appellatum credant ordinarium (GLOSS. ordinarius). GLOSS. -es portitores. ἀρχηγὸς ὄχλου, σιγνοφόρος, ταξίαρχος. *inde fort.* GLOSS.^L Corp. M 64 dux vel qui regit exercitum. *legitur inde a* PLAVTO (*p. 316, 2*). [*dub.*: VOPISC. Prob. 8, 2 *v. p. 317, 72.*]

I *adi.*: *i. q. ad manipulum vel militem gregarium pertinens*: **A** *proprie*: FEST. p. 189 M. Varro ait opima spolia esse, etiam si -is miles detraxerit, dummodo duci hostium (OV. fast. 3, 118 [*v. p. 317, 35*]. LIV. 7, 34, 15. VAL. MAX. 6, 1, 12 tribunum militum a C. Plotio -i [*Kempf*; -e *epit. Par.*; -o *LA, Halm*] milite [militiae *codd.*; *om. epit. Par.*] iure caesum. SVET. Otho 10, 1. CIL X 3554 miles ex classe praetoria Misenensi manuplares. 3636 mil.... manip.). CIC. Phil. 1, 20 iudices -is ex legione Alaudarum. PLIN. nat. 33, 150 C. Marius ... arator Arpinas et -is imperator. SVET. Cal. 9 -o (-i *G, Bentley*) habitu. **B** *translate*: AMBR. epist. 3, 3 illa non -is sententia. in psalm. 118 serm. 6, 5, 1 -is est liber (*sc. canticum canticorum*) multas habens personas nobiles velut manipulos triumphales (manipulus triumphalis *v. l.*).

II *pro subst.*: **A** *proprie in re militari i. q. miles gregarius* (*cf. Grosse, Militärgesch. 108*): **1** *de copiis pedestribus*: CIC. Att. 9, 10, 2 quod non ... Pompeium tamquam unus -is secutus sim. Phil. 5, 12 antesignanos et -es et Alaudas iudices (*cf. l. 51*) se constituisse. CAES. Gall. 7, 47, 7 centurio tres suos nactus -es (7, 50, 4 civ. 2, 27, 1 LIV. 25, 14, 7. perioch. 5 p. 11, 5 -ibus [-iis *ed. princ.*]. CIL VI 222 [*a. 111*] volentib(us) (-bus) suis. 30881 [*a. 118*]). civ. 3, 91, 1. LIV. 25, 37, 10 excitantibus centurionibus -es (*cf.* SVET. Aug. 24, 2). SEN. dial. 5, 22, 2. TAC. hist. 1, 25, 2. 1, 46, 1 e -bus quondam, tum vigilibus praepositum (*cf.* ann. 1, 20, 2). ann. 1, 21, 1. 1, 21, 2 ciere ... centuriam quisque cuius -is erat. 2, 55, 5 infimos -ium. 15, 12. 72 bina nummum milia viritim -bus divisit. AVR. VICT. Caes. 37, 6 iudicio -ium ... imperium daretur. COD. Theod. 9, 27, 3 eius non dicam domesticus sed -us et minister. **2** *de militibus navalibus* (*v. etiam l. 50; navis nomen omnibus fere locis additur, om. imprimis, si -is non mortui, sed eius, qui titulum posuit, nomen spectatur; tituli Miseni reperti potissimum saec. III positi, non post 400* [*cf. CIL X p. 317 sq. et ind. p. 1131. Aschbach, SB Wien, 79, 1875, 157. Philipp, RE XV 2047, 47*]): PAP. Britann. 229, 11 -us III (*i. triere*) Virtute. 229, 23. CIL X 3600 -is ex III Salvia (3647. 3657). 3457. 3662 ⟨ma⟩nipulari. 3608 manuplarius. 3625 manuplario ex III Fide. 3524 manipular(i) ... III Marte. 3658 manipul(aris) III Sole. 3585 manipl(ari) de III Vest(a) (3603. 3618. *cf.* 3568 manipl(a)r(i) v Victoria). 3422 manip(ularis) III Libertat(e) (3443. 3532. 3569 IIII Dacic(a). 3612. 3626. 3637. 3668 INSCR. NSc. 1928 p. 196 n. 5. p. 197 n. 6). 3535 man(i)p(ularis). 3590 mani(pularis) lib(urna) Libertate. 3492 man(ipulari) ex lib(urna) Iustit(ia) (3540. 3602 INSCR. NSc. 1928 p. 197 n. 7). 3595 m(anipularis) III Libero patr(e).

B *metaphorice fere i. q. sodalis catervae* (*cf. Fraenkel, Plautin. i. Plaut. 98, 2*): PLAVT. Mil. 815 si centuriati bene sunt maniplares (-pul- *codd.*) mei (*cf. etiam p. 318, 19*). Most. 312 conveniunt -es. 1048 ex opsidione in tutum eduxi -es meos. Truc. 491 -es mussitant.

manipulārius *v.* manipularis.

manipulātim *adv.* *a* manipulus. maniplatim *metro flagitatur* PLAVT. Pseud. 181 (-pul- *P*). NON. p. 141, 20 -m collecta manu. Sisenna (*v. l. 13*). GLOSS.^L Corp. M 1 -m threatmelum. GLOSS. V 664, 37 -m collectim (*v. etiam l. 27*).

i. q. per manipulos (*cf. Funck, ALL 7, 1892, 501*): **1** *de messe* (*cf. infra l. 57 sqq.*): PLIN. nat. 12, 48 amomi uva ... -m leniter componitur. **2** *in re militari*: **a** *strictiore sensu* (*cf. p. 317, 26 sqq.*): SISENNA hist. 31 densiores -m resistere hostibus. LIV. 8, 8, 3 -m structa acies (*cf. p. 317, 63*). TAC. hist. 1, 82, 2 -m adlocuti sunt ... praefecti (VOPISC. Prob. 10, 4). PANEG. 2, 35, 3 dispositae -m cohortes. OROS. hist. 5, 17, 7 -m plebe descripta. **b** *latiore sensu i. q. catervatim*: PLAVT. Pseud. 181 -m mihi munigeruli facite ante aedis iam hic adsint (*affert* PRISC. gramm. III 59, 4). LIV. 2, 53, 1 alii alia -m excurrunt. 28, 42, 10 ne -m quidem, sed latronum modo percursant. AMM. 28, 4, 8.

manipulātor, -ōris *m.* *a* manipulo. PSALT. Cas. 128, 7 et non compleat manum suam secator nec senum (*pro* sinum) eius -r (ὁ τὰ δράγματα συλλέγων. *Vulg. v. p. 317, 4*).

manipulo, -ātum, -āre. *a* manipulus. GLOSS.^L I Ansil. MA 658 -tis: adgregatis. *deriv.*: manipulator.

manipulōsus, -a, -um. *a* manipulus. GLOSS.^L III Abstr. MA 29 -us ⟨manipulatim?⟩ directus. *cf.* I Ansil. MA 659 V Aa M 130 GLOSS. IV 536, 15.

***manipulus,** -ī *m.* [ex *maniplos *'manum implens'*, *cf.* impleo, plenus. *J. B. H.*] *de derivatione* (*cf. p. 317, 43 sqq.*): VARRO ling. 6, 85 (*v. p. 315, 29*). ISID. orig. 17, 9, 107 dictum -um quod manum impleat. *de formis, pronuntiatione, prosodia* (*cf. p. 315, 30*): manipul- (*acuta prima syll.*) *metro comprobatur* PLAVT. Curc. 585 TER. Eun. 776. *dactylici* (*item* PRIAP. 46, 8 *in hendecasyl.*, 86 [Verg. 3] 2 *in v. priap.*) *metri necessitate coacti solis formis contractis velut* manipli *utuntur semper eas in fine versus ponentes* (*in iamb. ante caes. habet* PRVD. perist. 10, 864). *cf. etiam* MART. CAP. 3, 271 factum est, ut ... -plos et fenestras paenultima syllaba acuta diceret[ur] ⟨usus⟩. *praeterea leg.* -plus: GLOSS. *p. 317, 49. 52. in tit.*: CIL IV 2070 manuplos (*at* S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 32 manipuli). *gr.* μανιπλ- *p. 317, 41. 61.* *notatur*: manip: INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 39 n. 115 (*Vindonissae ante imp. Claud.*). manipul: INSCR. NSc. 1927 p. 106 n. 102 (*Pompeis*). m: CHIRON 797. 962. NOT. Tir. 45, 97. *de genere*: DVB. NOM. gramm. V 584, 8 -us generis masculini. *neutr.* -um (*pl.* -a) *v. l. 59 sqq. 82. p. 317, 41. 318, 2.* maniculus *trad.* (*cf. Wölfflin, ALL 12, 1902, 20*): SEN. dial. 7, 25, 2 APVL. met. 9, 39. *ad* manuculus (*v. Schulze, ALL 8, 1893, 133, qui confert* commanuculus [*vol. III 1821, 34*]) *refert Heraeus, Spr. d. Petron. 45* GLOSS. III 485, 58 (*cf.* 455, 48) mamaculus δρά⟨γ⟩μα. *de signif.* (*cf. etiam l. 58 sqq. p. 317, 27 sqq.*): GLOSS.^L III Abstr. MA 30 *v. p. 317, 46. inde fortasse* GLOSS.^L V Aa M 127 -us: manu deserviens. II Abav. MA 59 -us operarius (III Abol. MA 24 V Abba MA 33 *al.*). *legitur inde a* PLAVTO *et* TER.; *deest e. g.* CIC., HOR., TIB., PROP. [*it.* mer. manoye, *val.* manunchiu, *it. vet.* manecchio, *francog. vet.* manoil, *hisp.* manojo. *M.-L.*] [*dub.*: CAES. Gall. 7, 35, 3 (*coni. Nipperdey*). PLIN. nat. 28, 37 (*coni. Gesner*). *loco corr.*: VARRO ling. 6, 61.]

I *de rebus*: **A** *i. q. fascis, merges frumenti, herbarum sim.* (*cf.* ISID. orig. 17, 9, 107 -um dicimus fascem faeni. GLOSS.^L I Ansil. MA 660 -us ligatura [III Abol. MA 13]. V Aa M 126 -a stipula messorum. GLOSS. δράγμα, δραγμή. II 280, 38 δράγμα -um dragma manua. II 268, 38 δέσμη χόρτου hic -us hoc -um. *al.* II 268, 5 δεμάτιον -um. *al.*): **1** *proprie*: CATO agr. 115, 1 veratri atri -um (*bis. cf.* capp. 123). 156, 2 facito -os aequales (*cf.* 156, 3 PLIN. nat. 21, 110. ITALA Matth. 13, 30 [Hier. Victorin. Poetov. in apoc. 8, 1 p. 86, 12] et facere -os [δήσατε ... εἰς δέσμας. *Vulg.* fasciculos] et cremare [*cf. etiam p. 317, 18*] igni aeterno. *al.* LVCVLENT. 15 p. 848^C PASS. Tarach. 9 p. 470). VARRO rust. 1, 49, 1. 1, 50, 1 frumenti ... -um ... ponunt in terra (*cf.* PAVL. FEST. p. 124. COLVM. 2, 18, 2 in -um coligatur [CORIPP. Ioh. 8, 540]. 11, 2, 40 bonus operarius ... mille ducentos -os alligat *eqs.* [PLIN. nat. 18, 262 VVLG. Iudith 8, 3]. PALLAD. 7, 12 *hordeum* per -os ligabis. VVLG. gen. 37, 7 putabam nos ligare -os in agro et quasi consurgere -um meum et stare vestrosque -os circumstantes adorare -um meum [PS. ORIG. tract. 5 p. 49, 17 FILASTR. 141, 2. CYPR. GALL. gen. 1130 vincire. *allegorice*: AMBR. Ioseph 2, 7 p. 75, 19 in psalm. 43, 16 p. 274, 4 GREG. TVR. Franc. 1, 9 ISID. in gen. 30, 3]). VERG. georg. 1, 400 solutos. 3, 297 felicum. PRIAP. 48, 6 erucarum opus est decem -is. 86 (Verg. 3), 2 caricis. SEN. dial. 7, 25, 2 in -o (*v. supra l. 46*) faeni (COLVM. 2, 18, 2 vinciemus. PLIN. nat. 18, 300. 364 SYMM. rel. 26, 5 VEG. mulom. 1, 56, 8 *cf.* IVV. 8, 153 *et p. 317, 37*). COLVM. 10, 135 nexos ... -os. PLIN. nat. 14, 105. 17, 54 *al.* SIL. 7, 314 sarmenti. APVL. met. 9, 39 paucos holerum -os (*v. l. 46*). ITALA iud. 15, 5 (Lugd.) inter -a *segetum* alienigenarum (ἐν τοῖς στάχυσι. *Vulg.* in segetes [*cf.* VVLG. gen. 41, 47 CORIPP. Ioh. 1, 440]). PS. GARG. MART. p. 210 herbarum (*cf.*

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

etiam l. 70). SOL. 30, 31 porti -orum. NON. p. 556, 9 *al.* AMM. 20, 11, 23. CHIRON 263 rutae (328. 797 MARCELL. med. 22, 1 *al.*). VVLG. lev. 23, 10 spicarum. 23, 12 -us consecratur. 23, 15 -um (*δράγμα*) primitiarum (*cf.* HESYCH. in lev. 23, 9 p. 1084[D]). deut. 24, 19. psalm. 128, 7 qui -os colligit ([*cf. p. 316, 22*]. VEN. FORT. carm. 8, 10, 7). MARCELL. med. 8, 94 centaureae -um nitidum. 15, 63 *al.* MISC. Tir. 50, 22. 66, 25 de unaquaque *herba* -o I (66, 26. 27). DIOSC. 4, 185 p. 92, 5 manipulu(m) I (*gr. 4, 190, 2 δέσμη*). CAEL. AVR. chron. 2, 14, 205. *et al.*

2 *in imag. et translate*: PS. RVFIN. in Os. 6, 11 in lacrimis ... seminantes, revehunt gaudiorum -os ([*syn.* messis]. *cf.* CONSVLT. Zacch. 3, 9 p. 115, 13 PAVL. NOL. epist. 44, 4 p. 375, 20 AVG. serm. 31, 1, 1. 31, 2, 3 PETR. CHRYS. serm. 119 p. 526[C] GREG. M. past. 3, 15 p. 75[B]). HESYCH. in lev. 23, 9 p. 1084[D]. EVCHER. form. 3 p. 15, 10 -i: fructus iustitiae; in psalmo (*125, 6*): portantes *eqs.* (*cf.* PROSP. in psalm. 125, 5 SEDVL. carm. pasch. 1, 368). CONC.[s] I 5 p. 252, 16 haereticorum seminum -os ([*gr. I 1, 6 p. 108, 15 δράγματα*]. ALC. AVIT. hom. 20 p. 133, 22 servantur -poli [*lolii dogmatis Arriani*] vincolis allegati, quos poena in perenni saeculo ... comburat). PETR. CHRYS. serm. 31 p. 288[A] virtutum -os colligentes (*cf.* CASSIOD. anim. 12 p. 1305[C] ARATOR act. 1, 367). GREG. M. in euang. 17, 16.

B *singularia*: CAEL. AVR. chron. 5, 2, 38 arthriticis ... convenit ... -os tenendos dare, quos palestritae *ἁλτῆρες* appellant.

i. q. δραχμή (ex confusione verb. gr. δράγμα et δραχμή [v. etiam p. 316, 60]): MAR. MERC. Conc.[s] I 5 p. 16, 3 de dragmate vel -o qui perierat (*cf. Vulg. Luc. 15, 8 sqq.*). 16, 8.

II *de* ***multitudine hominum***: **A** *in re militari*: 1 *de exercitu Romano* (*cf.* VARRO ling. 5, 88 -us exercitus minima pars, quae unum sequitur signum): **a** *de origine appellationis, notione, institutis* (*cf. Marquardt, Staatsverw. II 344 sq. Cagnat, Daremb.-S. III 2, 1048. 1051. Liebenam, RE VI 1594 sqq. Kubitschek, RE XII 1201 sqq. Eduard Meyer, Kleine Schriften II 193 sqq. Domaszewski, Rangordnung d. röm. Heeres, Bonn 1908 p. 6. Kromayer-Veith, Heerwesen u. Kriegführung 1928 p. 264 sqq. 308. 318. 387*): OV. fast. 3, 117 pertica suspensos portabat longa -os; unde maniplaris nomina miles habet (*cf.* PS. AVR. VICT. orig. 22, 3 *Romulum* coacta pastorum manu eaque in centenos homines distributa perticas -is faeni varie formatis in summo iunctas dedisse; ... unde institutum, ut postea milites, qui eiusdem signi essent, manipulares dicerentur. SCHOL. Ter. p. 76, 19 ISID. orig. 9, 3, 50. 18, 3, 5. PLVT. vit. Rom. 8 *ἑκάστης* [*sc. ἑκατοστύος*] *δ' ἀνὴρ ἀφηγεῖτο χόρτου καὶ ὕλης ἀγκαλίδα κοντῷ περικειμένην ἀνέχων· μάνιπλα ταύτας Λατῖνοι καλοῦσιν· ἀπ' ἐκείνου δὲ καὶ νῦν ἐν τοῖς στρατεύμασι τούτους μανιπλαρίους ὀνομάζουσι*). VEG. mil. 2, 13 ... quod coniunctis manibus pariter dimicabant. SCHOL. Ter. p. 76, 19 qui bellum primo mane incipiebant (*cf.* ISID. orig. 9, 3, 50 sive quia bellum primo [primum *K*] manu [*rectius* mane?] incipiebant). GLOSS.[L] III Abstr. MA 30 -us numerus militum brevis; unde et -i dicti fasces cremiorum, quod manu capiantur (I Ansil. MA 662 V Abba MA 33 *al.*). I Ansil. MA 656 -plos: legiones. II Abav. MA 58 paucus vel brevis militum numerus (GLOSS. V 309, 44 directus vel paucus numerus). V Aa M 127 qui auxilium dat in bello (GLOSS. IV 415, 39). GLOSS. II 400, 56 *πελταστής*. ADNOT. Lucan. 1, 296 -plus (-um *P*) dicitur qui signa fert (SERV. Aen. 11, 463. 870). *de -o parte legionis*: VARRO ling. 5, 88 *cohors* ex -is pluribus copulatur. CINC. Gell. 16, 4, 6 in legione sunt centuriae sexaginta, -i triginta, cohortes decem (SERV. Aen. 11, 463). VEG. mil. 2, 14 quemadmodum inter pedites centuria vel -us appellatur, ita inter equites turma dicitur. NON. p. 556, 8. *de numero militum*: CLAVD. DON. Aen. 11, 463 ducentorum militum (SCHOL. Ter. p. 76, 19 ISID. orig. 9, 3, 50). SCHOL. Ter. p. 109, 5 triginta militibus. GLOSS.[L] I Ansil. MA 657 -us habet sex vel duodecim viros. LYD. mag. 1, 9 *ὡς εἶναι τοὺς πάντας ἑκατοντάρχους λ' καὶ τοσούτους δὲ μανιπλοῦς οἱονεὶ σημειοφόρους*. *de modo pugnandi de phalange ad -os transeunte*: LIV. 8, 8, 3 *sqq.* (*cf. Kromayer-Veith l. c. 288 sqq.*).

b *notabilia varia*: CATO or. frg. 1, 13 unamquamque turmam (SALL. Iug. 49, 2 TAC. ann. 12, 56, 2. *cf.* LIV. 31, 42, 2 [*opp.* turmatim. 31, 42, 4]. *v. etiam l. 71. p. 318, 6*) -um cohortem (LIV. 22, 5, 7 *al.* IVV. 16, 20 TAC. hist. 4, 78, 1 AMM. 17, 13, 25 *al.*) temptabam, quid facere possent. SISENNA hist. 20 -os obverti iussit. CAES. Gall. 2, 25, 2. 6, 34, 6 si continere ad signa -os vellet (6, 40, 1 LIV. 4, 37, 11. 27, 13, 7. 27, 14, 8 LVCAN. 1, 296 TAC. hist. 4, 77, 2 ann. 1, 69, 4. CORIPP. Ioh. 1, 567 *syn.* acies, turma. 4, 455. 473). civ. 1, 76, 1 -os circumit (SALL. Iug. 49, 2. VOPISC. Prob. 8, 2 singulos -os [*P*, manipularios *Σ*] adiit. AMM. 27, 10, 10 centurias et -os ... conlustrans) militesque appellat (*cf.* LIV. 2, 11, 8. 8, 39, 6. 10, 4, 9. TAC. Agr. 28, 1 centurione ac militibus, qui ad tradendam disciplinam inmixti -is exemplum et rectores habebantur. hist. 1, 57, 2 -i quoque et gregarius miles. *al.*) 2, 28, 1 ut paucis mutatis centurionibus ... -i constarent (*cf. l. 74 et* LIV. 1, 52, 6. 8, 6, 15. 27, 13, 9 TAC. ann. 1, 20, 1). SALL. Iug. 49, 2. 100, 2 LIV. 2, 20, 7. 7, 26, 7 iam non -is ..., sed legionibus effusis (10, 33, 2. 41, 1, 6. INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 39 n. 116 Q. Maio milit(i) leg(ionis) XIII gem(inae) (h)asta(to) III (-i). SIL. 7, 390. *et al.*). 8, 10, 6. 10, 44, 3. 28, 19, 9 per -os *scalas* dividunt (42, 63, 5. *cf.* TAC. hist. 4, 72, 4 ann. 2, 78, 2. 4, 25, 3 AMM. 19, 1, 10). *al.* VAL. MAX. 3, 7, 1c LVCAN. 4, 31. 7, 327 exeat ut plenis acies non sparsa -is (7, 508. 10, 436). SIL. 5, 30. 7, 334 *al.* STAT. silv. 5, 1, 95 TAC. ann. 1, 30, 1 *al.* AMM. 24, 6, 8 *al.* SPART. Hadr. 10, 2 inter -a vitam militarem magistrans. CORIPP. Ioh. 2, 251. *et al.*

2 *de aliis militum catervis*: VERG. Aen. 11, 463 armari Volscorum edice -is. 11, 870. LIV. 7, 24, 7 Gallorum. 9, 39, 10 *Etruscorum.* 21, 54, 3 ex turmis -isque *Carthaginiensium* (21, 55, 1 SIL. 1, 248. 3, 241. 4, 314 nudi ... infrenatique -i. *al.*). VAL. FL. 5, 588 cunctis sic est coma culta -is. SIL. 8, 393 Ferentinis Privernatumque -is ... excitis. 8, 626 *al.* STAT. Theb. 4, 237 auget resupina -os Elis. 4, 803 *al.* TAC. ann. 14, 59, 2 quem Nero centurioni et -o proposuerat (*cf. Nipperdey-Andr. ad l.*). APVL. met. 9, 9. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 32 -i *gladiatorum* (*syn.* ordo classis coetus). IVST. 13, 4, 8. 33, 2, 2 AMM. 19, 7, 6 PS. RVFIN. in Am. 2, 13 p. 1066[C] *al.* CYPR. GALL. exod. 1023 ut tua belligeris metuantur signa -is. Ios. 370 iud. 322. 500. CLAVD. 5, 220. 18, 255 eunuchorum. *al.* PAVL. PETRIC. Mart. 1, 142. *in imag.*: PRVD. psych. 568 attonitis ducibus perturbatisque -is nutabat virtutum acies. *translate i. q. centuria urbis Romae*: PLAVT. Curc. 585 miles pulchre centuriatus est expuncto in -o.

B *de gregibus aliorum hominum*: TER. Eun. 776 ubi centurio est Sanga et -us furum? (*cf.* DON. *et* SCHOL. Bemb. *ad l.*). CVRT. 10, 4, 3. STAT. Theb. 4, 41 *de satellitibus* (4, 65. *cf. 4, 63* manus). APVL. met. 7, 5 inter ... ipsos -os factionis educatus. AMM. 29, 5, 39 AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 5, 1 *v. p. 315, 54.*

deriv.: manipularis, manipularius, manipulatim, manipulo, manipulosus. *demin.*: manipellus.

1. mānis, -e *v. s.* 2. mānus. **2. mānis** *v. s.* manes (*p. 293, 82*).

3. manis. *ex hebr.* מָנֶה *male intellecto deformatum videtur.* EPIPHAN. de mensur. 38 mna prout dicatur mani hebraice, siquidem -s argenteus nominatur (*gr. p. 266, 13 μνᾶ, ἥτις τῇ Ἑβραΐδι μάνη καλεῖται*). *cf.* mna.

manisca *v.* marisca.

[?**mānisco.** GLOSS. III 4°6, 1 *προι προσρι* (*i. πρωί*) mane maniscente (*coni. David, Comment. philol. Ienens. 5 [1889] 229 pro* manistente).]

man(n)isnavius, -ī *m.* [*vox peregrina, fort. etrusca; cf. Krahe, I F 53, 1935, 71 sq. J. B. H.*] CIL V 3931 (= Dessau 6707[a]; *Veronae*) *ille* flamen vovit -s posuit (3932 [= Dessau 6707[b]] flam(en) mannisnavius dedit). '*videtur sacerdotii vocabulum Raeticum praeterea ignotum' Dessau; cf. Holder, Altkelt. Sprachschatz s. v.*

[?**mānisto** *v.* manisco.] **manitergium** *v.* manutergium.

?**manito,** -āre. GLOSS.[L] V Aa M 135 -antem manentem ([GLOSS. V 507, 11 -antes manentes] man⟨s⟩it-, *vix* mant- [*quod Goetz dub. coni.*] *Lindsay per epist.*; manit- *defendi posse vel* manentem *ex* manantem *corruptum esse putat Heraeus*). *Bömer.*

1. ×manna, -ae *f.* (mannēs *indecl. v. l. 65*). *gr. μάννα.* **-e:** ORIBAS. eup. 2, 1 H 2. *cf.* GLOSS. manni (*i. μάννη*) -a.

1 *i. q. mica (vel farina) turis* (PLIN. nat. 12, 62 micas *turis* concussu elisas -am vocamus. SCHOL. Iuv. 9, 137 tus minutum -a⟨m⟩ vocant. GLOSS.[L] II Abav. TV 16 tus: pollen, -a. GLOSS. tus masc⟨u⟩lus id est qui -a turis. mannatura [*sic*] tus et mirra mixta. pigmenta Asiana): *adhibetur in medicina* (*fusius* DIOSC. 1, 74 [*gr. 1, 68, 6 μάννα ... λιβάνου*]) *et mulomedicina*: *c. gen.*: SCRIB. LARG. 81 -ae turis pondo uncia (GARG. MART. med. 21 p. 154, 9 [*Plin. nat. 20, 48* t. farina]. PLIN. med. 1, 6 p. 17, 19 PELAGON. 36 [VEG. mulom. 1, 34, 1. *Hippiatr. gr. I 11, 13 μάννης γο β', λιβάνου κτλ.*]. 233 *al.* CHIRON 309. 492 [VEG. mulom. 2, 86, 3. 2, 92, 4] VEG. mulom. 3, 14, 1 *al.* MARCELL. med. 25, 31. SORAN. p. 70, 2 [*gr. 3, 10, 41, 8 p. 120, 26 J. μάννη*]. THEOD. PRISC. log. 63 pulvis turis masculi vel -ae eius. *al.* DIOSC. 4, 92 [*gr. 4, 96, 2 μάννη*]. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 199). PLIN. nat. 29, 119 turis -a ([*Barb.*, mamma, mamna, mina *vv. ll.*]. PELAGON. 354 [VEG. mulom. 2, 35, 4 -ae t.]. MARCELL. med. 15, 15 PLAC. med.). *abs.*: SCRIB. LARG. 81 admiscetur ... -a (MARCELL. med. 15, 98 -ae p. I). PELAGON. 80. 252. 409. 415 (VEG. mulom. 2, 22, 6 -am t.). MARCELL. med. 25, 3 -ae p. bessis (*Scrib. Larg. 157* magmatis). *gen.* **mannēs** (*μάννης*) *usurpatur tamquam indecl.* (*cf. Mørland, Lat. Orib.-Übers. 85*): ORIBAS. syn. 2 add. p. 847, 9 tridicea farina cum -es mixta. 7, 20 p. 154, 26 cum -es (*7, 20, 16 μάννα*). *al.* GLOSS. III 568, 50 -is id est pila[tura] turis albi.

2 *-a croci*: PELAGON. 81 (*Hippiatr. gr. I 112, 13 μάννης λιβανωτοῦ*). 299. 370 (*I 398, 3 μάννης*). VEG. mulom. 2, 87, 4. 2, 88, 12 *al.* (*apud Chironem 313. 321 al. respondet* magma c.).

2. ×manna (man, manhu) *indecl. n. vel* **manna,** -ae *f.* *hebr.* מָן, *aram.* מַנָּא. *de originatione et signif.* (*cf. p. 319, 28. 41 sqq.*): HIER. nom. hebr. p. 14, 9 -u: quid est hoc? p. 66, 17 -a quid est? *sim.* p. 78, 10. 80, 26. PS. HIER. expos. in Ioh. (Migne 30) p. 580[C] manu dicitur apud Hebraeos. RVFIN. Orig. in exod. 7, 5 p. 212, 1 EVCHER. instr. 2 p. 146, 4 OP. imperf. in Matth. 41 p. 860 CASSIOD. in psalm. 77, 28. GREG. M. moral. 27, 42 cibus, qui de supernis accipitur, -u vocatur. -u enim dicitur: quid est hoc? *et al.* *cf.* VVLG. exod. 16, 15 quod cum vidissent filii Israel, dixerunt ad invicem: -u (מָן הוּא)? quod significat: quid est hoc? 16, 31 appellavitque domus Israel nomen eius 'man'; quod erat quasi semen coriandri *eqs.* (*cf. p. 319, 23*). *de decl. et genere*: GRAMM. suppl. 92, 12 neutra ... hoc -a. 96, 7 *ut* hoc pascha, huius paschae *eqs.* ... de-

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

clinantur hoc -a *eqs.* . . .; pluralem numerum non habent (*sed cf. infra l. 17*). man: *pro nom.*: VVLG. num. 11, 7. 9. *pro acc.*: VVLG. exod. 16, 31. 33. 35 num. 11, 6. manhu: *v. p. 318, 76. 79. 81.* manna: *nom. (neutr. vel gen. non indicato): inde ab* ITALA *passim. fem.*: HIL. myst. 1, 42, 1 CARM. adv. Marc. 4, 168 ZENO 2, 63 CYPR. GALL., CASSIOD. in psalm. 148, 14. *et al. gen.* -ae: TERT. patient. 5 p. 9, 22 HIL. myst. 1, 38, 1. 1, 42, 1 magnae (*A, Gam.*, -ae *Pit.*). *al.* ZENO 2, 59 RVFIN., CYPR. GALL. num. 347 AVG. serm. 353, 4, 2 p. 1562$^{med.}$ SVLP. SEV. chron. 1, 20, 3. *et al. acc.* -a: ITALA exod. 16, 31 (cod. Monac.). *al.* TERT., PS. ORIG. tract. 15. 18 ZENO 2, 56. 58 AMBR., VVLG. Ioh. 6, 31. 49. 58 (-am *pars codd.*). *al.* RVFIN., PRVD., AVG. *et al.* -am: ITALA deut. 8, 3 (Lugd.) -am, quam. 8, 16 -am . . ., quod. HIL. in Matth. 12, 22 (-a *Vat.*). *al.* PELAG. in Rom. prol. p. 6, 8 CYPR. GALL., CASSIAN. c. Nest. 7, 3, 3 GREG. TVR. *abl.* -a: TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 488, 18 adv. Iud. 3 p. 707, 24 Oe. ITALA exod. 16, 32 (Monac. *et* Ottob.). VVLG. deut. 8, 16 RVFIN., AVG. *et al. nom. plur.* -a: ALC. AVIT. carm. 5, 456 candentia -a.

i. q. *cibus mysticus* (GLOSS.^{L} V Aa M 137 -a ros caelestis): **1** *proprie*: **a** *de esca Iudaeis in deserto caelitus demissa*: VVLG. exod. 16, 33 sume vas unum et mitte ibi -n . . . et repone coram domino (*cf.* Hebr. 9, 4 arcam testamenti . . ., in qua urna aurea habens -a [HIL. myst. 1, 42, 1 PRVD. ditt. 43 AVG. quaest. hept. 4, 30. *et al.*]). 16, 35. num. 11, 6 nihil aliud . . . nisi -n. 11, 7 erat . . . -n quasi semen coriandri *eqs.* (*cf. p. 318, 82*). 11, 9 deut. 8, 3. 16. Ios. 5, 12 defecit . . . -a (CYPR. GALL. Ios. 117). II Esdr. 9, 20. psalm. 77, 24 pluit illis -a *dominus* (*cf.* TERT. patient. 5 p. 9, 22 post -ae escatilem pluviam. PEREGR. Aeth. 5, 8 PS. PROSP. carm. de prov. 410. *et al.*). *al.* TERT. carn. 6 p. 438, 24 Oe. -a esui populo fuisse. CARM. adv. Marc. 4, 168 -a quod est panis caelestis (AMBR. off. 2, 4, 13 p. angelorum EVCHER. instr. 1, 7 p. 90. 10 caelestis cibus). AVG. epist. 54, 3, 4 unicuique -a secundum propriam voluntatem in ore sapiebat (*cf.* retract. 2, 20, 2 quod de -a dixi . . ., *probatur* ex libro sapientiae [*16, 20 sq.*]). *et al.* **b** *de aliis edulibus mysticis*: VVLG. apoc. 2, 17 vincenti dabo -a (τὸ μάννα) absconditum (*cf.* TERT. scorp. 12 p. 173, 17 PS. ORIG. tract. 18 p. 193, 14). ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 p. 185, 7 certis temporibus descendit ros de caelo, quem -a appellant *eqs.* GREG. TVR. glor. mart. 29 *Iohannis* sepulcrum -am in modum farinae hodieque eructat *eqs.* (*cf.* 30 Andr. 37).

2 *de esca spiritali* (*plerumque in interprett. allegoricis locorum bibliorum*): HIL. myst. 1, 38, 1 in . . . -ae cibo quanta . . . spiritalis est ratio. 1, 39, 4 sqq. AMBR. epist. 4, 4. PELAG. in I Cor. 10, 3 p. 180, 18 -a figura corporis Christi fuit. PS. HIER. expos. in Ioh. (Migne 30) p. 580^C RVFIN. Orig. in exod. 5, 1 p. 184, 14. 11, 3 p. 254, 25 -a, panem caelestem verbi dei. in num. 3, 1 p. 13, 16. 27, 8 p. 266, 14 AVG. in euang. Ioh. 25, 13. 26, 13. c. Faust. 12, 29 -a Christus tamquam panis vivus, qui de caelo descendit. *al.* PS. AVG. quaest. test. I 95, 3 CASSIAN. conl. 14, 10, 2. 22, 7, 2. VINCENT. LER. 8, 12 apostolicae . . . doctrinae -a. CASSIOD. in psalm. 148, 14 GREG. M. moral. 6, 22. *et al.*

3. manna *v. p. 250, 39. 47.* **4. manna** *v. s.* manua.

mannēs *v. p. 318, 65.*

***mannio**, -īvī, -ītum, -īre. *vox germanica. i. q. in ius vocare, admallare, admonere*: LEX Sal. 1$^{tit.}$ de -ire (*in Em. S ubique* bann- *emend.*). 1, 1 si quis ad mallum legibus dominicis -tus fuerit. 1, 2 qui -ebit (-vit *all.*). *et al.* (*v. Geffcken, ind. 324*).

[istud usque ad tres vices per tres **mannitās** (*3 H E*; notinas, novenas, nundinas *vv. ll.*) facere debet LEX Sal. 50, 2.]

mannulus, -ī *m.* *a* mannus *demin.* GLOSS.^{L} Corp. M 57 -us: caballus, buricus. MART. 12, 24, 8 nusquam est mulio: -i tacebunt. PLIN. epist. 4, 2, 3 habebat puer -os multos et iunctos et solutos.

mannus, -ī *m.* [*vocab. illyricum, cf. messap.* (Iuppiter) Menzana, *alban.* mës, mas '*pullus equinus vel asininus*', *gall.* Epo-manduodurum. *J. B. H.*] *de orig.*: CONSENT. gramm. V 364, 9 Gallorum -i. SCHOL. Hor. carm. 3, 27, 7 (*add. V²*) -i ideo dicti, quod mansuetudine familiarius manum sequantur. *de signif.*: *v. vol. II 2250, 72 sqq. s. v.* buricus (PORPH., SCHOL. Hor., ISID., GLOSS.). GLOSS. equus parvus.

i. q. *equus parvulus* (*cf. Schuster, RE XIV 1228 sqq.*): LVCR. 3, 1063 currit agens -os ad villam praecipi⟨tan⟩ter. HOR. epod. 4, 14 Appiam -is terit. carm. 3, 27, 7 *serpens* terruit -os. epist. 1, 7, 77 impositus -is. PROP. 4, 8, 15 detonsis avecta est Cynthia -is (*Beroald.*, ab annis *codd.*). OV. am. 2, 16, 49 rapientibus esseda -is. SEN. epist. 87, 11 *v. vol. II 982, 70.* SER. SAMM. 804 fimus -i. AVSON. 397, 7 vel celerem -um vel ruptum terga veraedum conscendas. HIER. epist. 66, 8 ferventes -os. *deriv.*: mannulus. *R.*

***māno**, -āvī, -āre. [*ex* *mā-nos '*stillans*' *derivat cumque hibern.* mōin '*palus*' *confert Pedersen, Vergl. Gramm. d. kelt. Spr. I 49. alii artius c.* madere *vel c.* macerare *conectunt. J. B. H.*] *primam syllabam corripit* ARATOR ad Parth. 47. *de derivatione et signif.*: PAVL. FEST. p. 128 -are dicitur, cum humor ex integro sed non solido nimis, per minimas suas partes erumpit, quod ex Graeco trahitur, qui illi non satis solidum μανόν dicunt. CHAR. gramm. p. 468, 34 B. -o ῥέω (p. 473, 18 GLOSS.). GLOSS. stillo fluo. II 258, 20 βλύζω. GLOSS.^{L} II Philox. MA 57 -asse ⟨π⟩εφοιτηκέναι, ἐρρευκέναι. Abav. MA 43 -at affluit defluit. III Abol. MA 2 *al.* *legitur inde ab* ENNIO. *non habent* PLAVT. (*at iodulariter utitur compos.* summano), TER., CAES., SALL., PLIN. min., SVET. [*falso trad.* COLVM. 4, 20, 2 (*S A R*) *pro* meant. *saepius confunditur c. vv.* madere (*v. p. 322, 24*), manere (*v. p. 280, 82. 281, 3. cf. etiam p. 321, 46. 71*), emanare (*v. vol. V 2, 445, 78, ubi addas* QVINT. inst. 11, 3, 75; *cf. etiam l. 40. p. 321, 18. 48. 51. 322, 51*). *locis lect. dub.* (*cf. p. 322, 77*): PRIAP. 46, 6 (*cf. Vollmer, SB Münch. 1918, 4, 26*). OV. met. 14, 515 TERT. adv. Val. 2 p. 179, 6. *dub. interpret.*: VAL. FL. 3, 740 misero -at iuba sordida *leae* luctu (*cf. Langen ad l.; ad I A 1 a an ad I B 1 b?*).]

I *intransitive*: **A** *i. q. fluere*: **1** *sensu strictiore de rebus liquidis vel fluctuantibus* (*c. praep.* ex: *l. 15. 16. 35. 45 al.*; per: *l. 16. 19. 27. 29 al.*; de: *l. 18. 24. 27 al.*; ad: *l. 18. 36. p. 321, 8*; a: *l. 26*; in *c. acc.*: *l. 47. 50 al. c. abl.*: *l. 17. 29. 44 al.*): **a** *de liquoribus corporum animantium*: ENN. ann. 418 -at ex omni corpore sudor (AEDIT. epigr. 1, 3 per pectus. LVCR. 5, 488. 6, 944 e toto c. VERG. Aen. 3, 175 toto . . . c. CARM. inc. Schol. Veron. Verg. Aen. 2, 173 de c. s. [*Mai*, sucus *V*]. HOR. sat. 1, 9, 11 ad imos . . . talos. SCRIB. LARG. 180. 198 per artus. SIL. 14, 599. ANTH. 473, 5 laxo . . . c. PANEG. 3, 6, 4 per fortia colla). LVCR. 1, 259 lacteus umor uberibus (*cf. l. 23*) -at distentis (VERG. georg. 3, 310 pressis -bunt flumina mammis. COLVM. 12, 8, 2 lac [PS. RVFIN. in Ioel 3, 17 p. 1056^C de rupibus. CASSIOD. var. 12, 12, 1 uberibus]). 5, 852 semina. VERG. georg. 1, 485 puteis . . . cruor (Aen. 3, 43 de stipite. OV. met. 6, 388. 13, 887 de mole. OBSEQ. 70 ex . . . pollice Iovis [CELS. 4, 22, 1 CVRT. 4, 2, 14]. CVRT. 8, 2, 3. LVCAN. 9, 812 ab his *foraminibus.* SIL. 6, 709 *al. aliter l. 70*). CVLEX 181 sanguineae per tractus . . . guttae (OV. met. 2, 360 de vulnere. CVRT. 4, 2, 14 sanguinis g.). HOR. carm. 3, 11, 19 quamvis . . . spiritus taeter saniesque -et ore trilingui. 4, 1, 34 -at rara meas lacrima per genas (epist. 1, 17, 59 illi. OV. epist. 18, 25 LIV. 5, 7, 11 SEN. contr. exc. 8, 6 CVRT. 4, 10, 34. 6, 7, 28 *al.* PETRON. 9, 2. 134, 5. SIL. 7, 709 genis [STAT. silv. 2, 7, 133]. 17, 215 IVV. 6, 276 *al. sim.*: LVCAN. 6, 776 fletu -ante [DRAC. Romul. 8, 591 genis. INSCR. christ. Diehl 1689, 3]. *cf. etiam* OV. met. 10, 500 STAT. Theb. 3, 123). OV. met. 3, 85 sanguis . . . palato (LIV. 45, 16, 5 ex foco. OBSEQ. 11 in agro. 12 sanguis [*codd.*, sanguine *Steph.*] terra -vit. SEN. Med. 807 ad aras. nat. 3, 15, 5 CVRT. 4, 6, 18 sq. 9, 5, 28 COLVM. 6, 5, 4 SIL. 5, 278. 651 de vulnere [SER. SAMM. 797]. *al.* TERT. pudic. 22 p. 272, 27 ex vulnere lateris dominici aqua et sanguis [*v. etiam p. 321, 37*]. ITALA apoc. 14, 20 [Primas.] -vit [e- *b G.* ἐξῆλθεν. *Vulg.* exivit] inde s. *et al.*). COLVM. 6, 30, 4 urina. STAT. Theb. 4, 737 Kl. (730 Kohlm.) non spumeus imber -at equum (*gen. pl.*). ALC. AVIT. carm. 1, 165 -vit vulnere lympha (*v. etiam l. 49*).

b *de aqua* (*fontibus, fluminibus sim.*): CATVLL. 65, 6 Lethaeo gurgite . . . unda (CVLEX 148 e fontibus. LYGD. 5, 1 Etruscis . . . fontibus. CVRT. 4, 2, 8. VEN. FORT. vita Pat. 8, 24 *allegorice de Christo*). LVCR. 5, 262. 6, 634 debet . . . umor aquai in terras itidem -are ex aequore salso (CVRT. 4, 16, 14 COLVM. 2, 9, 8. PALLAD. 1, 17, 3 per saxa). 6, 943. HOR. epod. 2, 27 lymphis (*cf. etiam l. 42*) . . . -antibus. carm. 2, 9, 2 imbres . . . -ant in agros (STAT. Theb. 6, 423). OV. am. 1, 7, 58 aqua (rem. 618 fast. 3, 298 trist. 3, 20 Pont. 1, 1, 68. LIV. 5, 16, 9 in mare. 22, 36, 7. OBSEQ. 12 ex ore et pede. VITR. 8, 3, 11 CVRT. 4, 7, 16. 22. 6, 4, 3 ex petris. *al.* COLVM. 1, 5, 2 PETRON. 100, 1 FRONTIN. aq. 65. ITALA Ioh. 7, 38 [Mar. Victorin. adv. Arrium 1, 8 p. 18, 11 W.] flumina ex ventre ipsius -aut aquae viventis [ῥεύσουσιν. *Vulg.* fluent]. *et al.*). met. 5, 634 lacus (locus *v. l.*). 9, 665 *fons* (LIV. 22, 1, 10. CVRT. 7, 11, 3 per totum fere specum. APVL. met. 10, 30 MIN. FEL. 17, 9. PS. MAR. VICTORIN. hymn. 1 p. 1141^D [*allegorice*]. MACR. Sat. 1, 21, 5). MANIL. 2, 51 de fontibus amnes (*v. vol. I 1949, 43; cf.* ANTH. 886, 8 vita [*Acidos in amnem versi*] . . . per liquidas caerula -at aquas). VITR. 8, 2, 6 SEN. Herc. f. 711. nat. 3, 11, 4 fluminum vis (CVRT. 3, 4, 8 *fluminis* placide -antis. IAVOL. dig. 7, 4, 24 pr. APVL. mund. 34 ex uno fonte. AVIEN. Arat. 780 VVLG. Ezech. 31, 4. CASSIOD. in psalm. 73, 2 p. 526^C de sicco lapide. *cf.* TERT. ieiun. 8 p. 283, 32 Iordanem vino). CVRT. 3, 4, 12 rivis, qui ex radicibus montium -ant. STAT. Theb. 10, 312 latices. AVIEN. Arat. 494 orb. terr. 1156. *et al. part. praes. n. pl. pro subst.* **mānantia** (*cf. p. 322, 62*): CASSIOD. var. 2, 15, 1.

c *de aliis rebus liquidis vel liquefactis*: LVCR. 1, 884 cum lapidi in lapidem *herbam* terimus, -are cruorem *eqs.* 4, 622 -antis corpora suci (COLVM. 11, 3, 46 PLIN. nat. 12, 116. 25, 118 [*v. adn. crit.*]. STAT. silv. 2, 6, 88). 5, 1255 -bat venis ferventibus in loca terrae concava conveniens argenti rivus et auri. HOR. epod. 16, 47 mella . . . ex ilice. epist. 1, 15, 19 *vinum* in venas animumque. OV. met. 9, 660 tenax . . . tellure bitumen. PLIN. nat. 13, 63 cummis. 15, 32 *elaeomeli* (*cf.* 23, 95). SIL. 4, 752 -ante per ora . . . oculo (*cf.* 9, 400). SER. SAMM. 781. EVSTATH. Bas. hex. 5, 8 p. 919^A in electri -antis suco (ἁπαλοῦ ὄντος τοῦ ὀποῦ. *syn.* emano). *de membris liquescentibus*: CLAVD. rapt. Pros. 3, 253 solvitur in laticem: . . . liquitur in roremque pedes et bracchia -ant. *paulo aliter i. q. tabescere, dissolvi*: LVCAN. 9, 780 -ant umeri . . ., colla caputque fluunt *peste.* SIL. 10, 542 corpora tabo (15, 428).

d *liberius de motibus fluendi similibus*: *i. q. fluctuare, ferri, volvi*: CIC. nat. deor. 1, 39 ea quae natura fluerent atque -rent, ut

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et aquam et terram et aera. 1, 40 qui … aer per maria -ret. 2, 50 *syn.* fluunt. 2, 114 quem longe serpentem et -antem aspicis (*sc. sidus Arietis*). LVCR. 3, 586 foras ⌊-ante anima usque⌋ (⌊ ⌋ *Lachm., Diels*; -ant animaeque *codd., Martin*) per artus (3, 706). 6, 991. VITR. 2, 6, 2 vapor fervidus. CELS. 1 prooem. 16 si -antia corpuscula … iter claudunt. SIL. 10, 106 ex ore flammas. 17, 98 ex omni … incendia tecto. APVL. apol. 15 *v. vol. VI 976, 62 sqq.* mund. 8 *tenues exhalationes terrae* ad superiora -are (*Kroll*, minari *codd.*) e gremio telluris (*Ps. Arist. 4 p. 394 a 9* ἀναφέρονται). 10 *venti.* *i. q. repere*: TERT. anim. 10 p. 313, 21 -ante impetu. CARM. de Sod. 48 quae per terras protracto corpore -ant (*edd. cum A*, reptant *cett.*).

2 *sensu latiore (saepe imag. dilucida; cf. e. g. l. 17 sqq. 26. 34 sq. 37. 43. 58. 61 al.) imprimis de rebus incorporeis (de personis v. e. g. l. 30. 31. 65. 69 al.; de rebus corporeis v. e. g. l. 22. 72. 73 al.)*: a *praevalet notio effluendi, proveniendi ex aliqua re*: α *generalia*: *c. praep.*: ex: CIC. parad. 22 *peccata* ex vitiis. off. 1, 61. Phil. 13, 36 ex uno fonte … scelera (VAL. MAX. 2, 6, 8 *sermo* ore eius quasi e beato quodam eloquentiae f. -bat [e- *corrigendum putat Halm*]. SEN. benef. 4, 4, 3. OPTAT. 1, 15 p. 17, 18 rivulus iste maligni liquoris *eqs.* MACR. Sat. 1, 7, 18. *et al. cf. etiam l. 26. 34*). Att. 14, 14, 3 VAL. MAX. 2, 8 pr. 3, 2, 14. 5, 1 ext. 2 *vocem* ex tyranni ore. GELL. 20, 6, 14. APVL. Plat. 1, 16 itinera ex utero -antia (*de venis*). 2, 4. 23. TERT. adv. Val. 15 p. 194, 17 (*de gnosticorum emanatione; cf. etiam l. 31*). CONSVLT. Zacch. 3, 4 p. 103, 7 AMBR. Noe 17, 59 RVFIN. Adamant. 4, 7 p. 133, 19. *et al.* ab: CIC. off. 1, 152 honestas … a partibus quattuor. VAL. MAX. 5, 6 ext. 2 ab eodem fonte pietatis Thrasybuli … animus -vit. STAT. silv. 5, 5, 37 *carmen* ab ore. TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 646, 20 PANEG. 10, 11, 6 LACT. inst. 1, 20, 16. AVG. serm. 199, 2, 3 perditos mores … a sideribus -are. *et al.* de: TERT. adv. Marc. 1, 19 p. 314, 8 Iesus de caelo -are dignatus est. adv. Val. 14 p. 193, 11 Sophia de matre -at, spiritus sanctus ex angelo (*cf. l. 23*). coron. 3 p. 420, 15 Oe. consuetudo … de traditione. ANTH. 412, 4 SOL. praef. 5. PANEG. 2, 1, 3 facundiam … de eorum *auctorum* fonte (AVG. civ. 19, 21 p. 390, 4. 22, 24 p. 610, 24 D. SIDON. epist. 2, 5, 2. POMER. 3, 9, 1 p. 486[A] *invidia* de superbiae f. [*syn.* ex superbiae radice processit]. *cf. et l. 17. 26*). CHALC. comm. 207. PELAG. in I Cor. 10, 6 p. 181, 16 S. potum accipimus de latere Christi -antem (*cf.* AVG. civ. 12, 26 p. 115, 13 D. in euang. Ioh. 120, 2 in psalm. 138, 2). MACR. somn. 1, 9, 1 animarum originem … de caelo. *et al.* *c. adv.*: CIC. leg. 1, 63 nisi ea fuerint, unde ea -ant, amplissima (parad. 29 mentem unde haec consilia -arunt. VAL. MAX. 1, 8 pr. CHAR. dig. 1, 11, 1 pr. origo. MIN. FEL. 26, 7 fontem ipsum erroris et pravitatis, unde omnis caligo ista -vit. TERT. resurr. 49 p. 101, 23. AMBR. hex. 6, 9, 55 *cerebrum* unde omnis -at usus videndi. MACR. Sat. 1, 11, 13). HOR. carm. 1, 17, 15 hinc tibi copia -bit (QVEROL. p. 3, 10 hinc honos atque merces, h. -bit [*edd.*, hoc manebit *sim. codd.*] praemium). LIV. perioch. 50 p. 62, 20 quae suspicio inde -vit (e- *v. l.*), quod *eqs.* (TERT. anim. 20 p. 333, 20 resurr. 34 p. 75, 20 TER. MAVR. 353. PANEG. 11, 15, 3 exinde. 11, 19, 3). *? c. abl.*: CIC. fat. 19 aeternis causis naturae (e *add. Bait.*) necessitate -antibus (e- *Christ*). VAL. MAX. 8, 2, 4 multus sermo (de *sive* ex *add. vult Halm*) eo etiam iudicio -vit (CONSVLT. Zacch. 1, 1 p. 8, 12 PRVD. cath. 5, 30).

β *specialia*: *in derivatione logica*: RHET. Her. 4, 27, 38 hae tres exornationes de simplici genere -ant. CIC. de orat. 1, 189. 2, 117. nat. deor. 3, 49 illa … superiora, unde haec -ant. CHALC. comm. 302. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 2 p. 5, 16 *quaedam prima*, ex quibus omnia velut ex aliquo fonte -rent. 2, 2 p. 88, 13 diff. top. 2 p. 1184[D]. *de origine doctrinarum*: CIC. de orat. 3, 62 ab Aristippo … Cyrenaica philosophia. 3, 68. leg. 3, 14 ab hac familia magis ista -verunt. Tusc. 1, 6 philosophiae fontes aperiemus, e quibus etiam illa -bant (5, 36 QVINT. decl. 268 p. 93, 27 HIER. epist. 49, 13, 1. 3). 3, 8 PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 344, 13 EVSTATH. Bas. hex. 2, 4 p. 883[B] ACT. Archel. 67, 3. *de genere, stirpe sim.*: SERV. Aen. 5, 412 germanus est secundum Varronem de eadem genetrice -ans. VAL. MAX. 3, 2, 16 Cato, a quo Porciae familiae principia -arunt (*cf.* PS. AVR. VICT. orig. 15, 5). SIL. 10, 175 origo (*cf.* TERT. carn. 22 p. 460, 27 Oe. SPART. Hadr. 1, 1 IVST. 23, 4, 4). NEMES. cyn. 228 proles de sanguine. SACR. Leon. 447 pari pignore suboles mixta -ret. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 13 p. 38, 13. *adde*: CHALC. comm. 220 animae partes velut ex capite fontis cordis sede -antes ([-entes N^2]. *cf.* 221 *corpus et anima* [AVG. anim. 1, 17, 27 p. 328, 9]). MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 1. PS. AVG. serm. 215, 1 sarmentum de vite. *de edictis, responsis sim. i. q. edi, promulgari*: SPART. Hadr. 2, 9 ex fano … Nicefori Iovis -ante responso. AVG. pecc. orig. 7, 8 p. 171, 10 litteris quae a … praecessore -verant. COD. Theod. 11, 30, 54 constitutio. AVELL. p. 74, 28. CONC.[S] I 5 p. 287, 27 (*gr. Conc.*[S] *I 1, 3 p. 38, 17* γραμμάτων φοιτησάντων). EPIST. pontif. 282 CONC.[S] I 5 p. 4, 11. COD. Iust. 10, 28, 1, 2 (*a. 444*). 1, 23, 7 pr. (*a. 477*). CASSIOD. var. 12, 28, 10. *et al.*

b *praevalet notio diffundendi, transeundi, labendi sim.*: α *generalia*: *c. praep.*: VARRO ling. 6, 4 *v. p. 276, 60.* CIC. Catil. 4, 6 malum … per Italiam (Tusc. 5, 72. LVCR. 6, 927 sonitus … per auras. HOR. sat. 2, 6, 50 LIV. 21, 23, 4 VAL. MAX. 6, 5, 1 SIL. 11, 13. PS. SORAN. quaest. med. 77 tactus … per totum corpus). rep. 6, 20 ut nihil inter ipsos ab aliis (Phil. 14, 15) ad alios -are possit (LIV. perioch. 49 p. 61, 3 VAL. MAX. 1, 8, 7. 3, 3 ext. 2. 7, 5, 2 CLAVD. 22, 312). Tusc. 5, 8 nomen usque ad Pythagorae -vit aetatem (QVINT. decl. 305 p. 197, 16 AVG. civ. 21, 17 p. 522, 4 D. VINCENT. LER. 24, 34). HOR. ars 337 omne supervacuum pleno de pectore -at. LIV. 7, 38, 10 -verant … consilia in exercitum (24, 18, 15 SEN. benef. 2, 30, 1 CVRT. 9, 7, 5 SIL. 5, 526 TAC. dial. 28, 2 TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 502, 7 in Christum … interdictum. PANEG. 2, 27, 5 quidquid in cives -at a principe. 6, 2, 1. *et al.*). *abs.* (*c. adv. v. l. 12 sqq. 19*): CIC. Cluent. 73 -arat sermo. Planc. 57. rep. 3, 41 consuetudo ac licentia. ac. 2, 93. Tusc. 2, 66 latius -bit haec ratio (off. 2, 67 latissime [3, 70]. 2, 80. Phil. 1, 5 malum [epist. 12, 1, 1]. Att. 16, 13b, 2. LIV. 27, 14, 8 fuga. FLOR. epit. 4, 2, 94 late). 3, 75 longius *aegritudo*. OV. rem. 619 -at amor tectus. Pont. 2, 5, 21 vena … paupere -at *ingenium meum*. LIV. 1, 16, 4 fama. NEMES. cyn. 204. CYPR. ad Donat. 5 p. 7, 10 spiritus -at iugiter, exuberat affluenter. *alia*: CATVLL. 65, 24 huic -at tristi conscius ore rubor. LIV. 2, 48, 10 tota urbe rumor. 9, 43, 4 Romam … is metus. TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 643, 5 ubique (*cf. Hoppe, Beitr. Tert. 24 n. 4*). p. 643, 6. PANEG. 4, 32, 4 quae aurium via -ant. AVG. civ. 18, 37 p. 312, 19 D. *litterae* quae toto orbe -rent. β *speciatim i. q. decurrere*: VAL. FL. 4, 308 iam tempora -ant. COD. Theod. 4, 14, 1, 5 *syn.* annos decucurrisse.

B *i. q. madere, umidum esse* (*in codd. hic illic* -are *et* madere *confunduntur; cf. l. 28. 32. 34*): 1 *sensu strictiore*: a *c. abl.*: *liquoribus corporum animantium*: LVCR. 6, 1149 -bat lingua cruore (LIV. 1, 59, 5 cultrum. 23, 31, 15 signa. VAL. MAX. 6, 8, 3 gladium [madentem A^2]. 6, 9 ext. 5 membra. COLVM. 10, 360. HOMER. 785 tellus). CATVLL. 64, 344 -bunt sanguine campi (CVLEX 257 dextra. 306 tellus [*cf.* OV. met. 13, 629 OBSEQ. 49]. LIV. 27, 23, 3 lacum. 40, 39, 9 spolia. OBSEQ. 25 rivi. VAL. MAX. 2, 7, 6 secures. 9, 11 ext. 4 SEN. Tro. 122. LVCAN. 7, 560 [madent *codd. plurr.*]. HOMER. 384 [madescunt *MN*]. 482 sanguine -at humus, campi sudore madescunt. IVST. 38, 8, 5 [madebant *C*]. CORIPP. Ioh. 1, 60). 101, 9 haec (*sc. munera*) … fraterno multum -antia fletu (OV. met. 4, 674 lumina. PETRON. 89, 16 genae. IVV. 15, 136 f. [fletus P^a] ora. *nota*: STAT. silv. 5, 2, 10 quanto -rent gaudia f. *cf.* OV. epist. 10, 55 lacrimis … toro -ante profusis [BOETH. cons. 1, 4, 1]). CIC. div. 1, 74 Herculis … simulacrum multo sudore -vit (LIV. 28, 11, 4 ara. LVCAN. 9, 499 artus). OBSEQ. 27[a] lacte rivi -arunt. SEN. Herc. f. 483 hospitali caede -antes foci (*cf.* 918). PLIN. nat. 20, 44 perpetuo umore -ans *ulcus*. 23, 70 sanie -antibus *ulceribus* (27, 50 *aures* [*cf.* MARCELL. med. 14, 45 pure]). STAT. Theb. 2, 674. IVV. 6, 623 labra salivā (salivam *vulg.* ANTH. 475 6). *aliis liquoribus*: CVLEX 78 fontibus antra (APVL. mund. 23 terram … scatebris fontium -antem [*Ps. Arist. p. 397 a 25* γῆ … νάμασι … περιβλύζουσα]. SOL. 24, 8). PROP. 3, 17, 31 cervix … olivo. OV. met. 6, 646 -ant penetralia tabo. COLVM. 10, 402. LVCAN. 10, 494 cera tabulas. PLIN. nat. 13, 124 *arbor* incisa lacte (22, 88 caulis. 23, 131 herba) -at et contusa suco (14, 122. 24, 57. 27, 26 comae *herbae*). 37, 170 *Indicae gemmae* in attritu purpureo sudore (sudorem purpureum *dh*) -ant (-eat *F*, -at *dh*, emanat *L*). STAT. Theb. 9, 415 CLAVD. carm. 1, 222 PAVL. NOL. carm. 15, 39.

b *abs.*: *de corporibus animantium*: STAT. Theb. 4, 27 -antes oculos (silv. 5, 5, 44). 12, 109 ora. silv. 2, 1, 231 prohibe -are genas. TERT. carn. 20 p. 458, 17 Oe. de uberum natura, an aliter -are soleant *eqs.* (SER. SAMM. 346). PRVD. perist. 10, 84, 3 *venae*. *de vulneribus*: SIL. 1, 563 STAT. Theb. 9, 528. *de ulceribus*: PLIN. nat. 16, 58. 20, 51 capitis u. -antia (20, 224 *al.* PLIN. med. 1, 3 PS. APVL. herb. 121 l. 5). 20, 101. 22, 125. 23, 55. 64. 87 u. vetustis vel -antibus. 28, 66. 31, 100 u. oris -antibus. *saepe. cf.* 22, 54 ulcerum eruptiones -antes (23, 9). *part. praes. n. plur. pro subst.* **mānantia** (*cf. p. 320, 67*): PLIN. nat. 26, 139. 144. *c. gen.* ulcerum: 22, 156. 23, 18. 24, 86. 33, 105. *de aliis rebus*: SEN. Herc. f. 391 maestus … Phrygio -at in Sipylo lapis. COLVM. 2, 9, 13 locis -antibus (PALLAD. 1, 17, 4). PLIN. nat. 22, 63 saxa -antia. TAC. ann. 2, 23, 4 alvei -antes per latera.

2 *sensu latiore fere i. q. abundare*: VVLG. num. 14, 8 humum lacte et melle -antem (16, 13 terra. deut. 6, 3. 11, 9. 26, 9. *citant e. g.* TERT. ieiun. 5 p. 279, 11 *al.* HIER. epist. 54, 11, 2 PAVL. NOL. epist. 34, 8 EVCHER. laud. her. 16 *al. cf. praeterea* TERT. scorp. 1 p. 146, 19 si lacte et melle promissio dei -at. LACT. inst. 2, 11, 7. *nota*: APON. 1 p. 10 ubera apostolicae … doctrinae lacte -antia). HIER. epist. 53, 1, 3 Livium lacteo eloquentiae fonte -antem. 54, 16, 2 viduae olei fluenta -bant. AVELL. p. 337, 12 illo … studio. ARATOR ad Parth. 47 in hac … arte. INSCR. christ. Diehl 61, 9 (*a. 367?*) conscius hic sancto -antis fonte salutis.

II *transitive i. q. (liquorem) edere, emittere*: A *proprie*: [*dub.*: OV. met. 6, 312 lacrimas (lacrimis *plerique*) etiam nunc ⌊marmora -ant⌋ (⌊ ⌋ *vg.*, marmore -at *N*). PLIN. nat. 37, 170 (*v. l. 51*). IVV. 6, 623 (*v. l. 43*). 15, 136 (*v. l. 36*). *de* PAVL. FEST. p. 128 *cf. Kroll, RE XIV 970, 18 sqq.*] ITALA prov. 3, 20 (Iren. 4, 20, 2) nubes … -verunt ros (ἐρρύησαν δρόσους. *Vulg.* rore concrescunt. *allegorice*: ARNOB. in psalm. 101 p. 472[A] rorem immortalitatis -antes). FILASTR. 11, 1 *v. vol. V 2, 445, 81.* VVLG. Sirach 46, 10 terra, quae -at lac et mel (*potest esse acc. gr.; cf. LXX* γῆ ῥέουσα γάλα). AVG.

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c. Faust. 16, 16 p. 458, 8 percussa petra -vit aquam sitientibus (*cf.* gen. ad litt. 8, 4 p. 235, 23 CASSIOD. in psalm. 77, 18). **B** *in imag.*: HOR. epist. 1, 19, 44 -are poetica mella te solum. SER. SAMM. 834 -bit lactens caprifici sucus opellam. AVG. util. cred. 2 p. 5, 4 quae . . . ubera . . ., ut id -rent (*v. l.* -ret), quod mihi ad recreationem satis esse posset.

deriv.: manabilis, manalis (?), manamen, manatio. *comp.*: de-, di-, e-, inter-, per-, pro-, re-, summano. *Bömer.*

mānos, *nom. pl.* -oe *f.* *gr.* μανός. PLIN. nat. 9, 148 spissum et mollius *genus spongearum vocatur* -os. 9, 149 maximae fiunt -oe (mane *a*). [*voc. gr.* **μανός** (*etiam litteris lat.* mānus *scriptum*) *in explicandis vv.* mane, manes, mano *interpretantur* PAVL. FEST. p. 128 (*v. p. 319, 82*). ISID. orig. 5, 30, 14 *mane* ab aëre, quia -us id est rarus est (*sim.* GLOSS.^{L} I Ansil. MA 746 -us rarus atque perspicuus. *cf. etiam p. 276, 66*). 8, 11, 100 (*v. p. 293, 48*).]

manser *v. s.* mamzer. *R.*

×mānsio, -ōnis *f.* *a* manere. manss-? *v. l. 21.* *de notione* (*cf. p. 324, 33 sqq.*): GLOSS.^{L} II Philox. MA 78 μονή. *gr. ubi nihil adnotatur,* μονή *respondet; alia v. l. 48. 56. p. 324, 6. 83. 325, 8. 26. 38.* [*it. sept.* mazon, *francog.* maison, *hisp.* meson. *M.-L.*] [*locis mancis*: CIL VIII 16612 manssio (?). XIII 5205 frg. 1 INSCR. christ. Diehl 3837^{B}.]

A *de actu vel statu manendi (durandi), habitandi, consistendi, quiescendi sim.* (*de pernoctando: l. 39. add. ubi maneatur: l. 27. 29. 30. 33. 37. 44 al.*; cum *aliquo: l. 42*): **1** *de loco i. q. commoratio*: **a** *personarum* (*spiritus sancti: l. 37*): TER. Phorm. 1012 haecine erant itiones crebrae et -es diutinae Lemni? (SYMM. epist. 1, 20, 3 itiones longas et -es [*i. pernoctationes*] asperas). TVRPIL. com. 171 oblita . . . es eius crebras -es ad amicam . . .? CIC. fin. 3, 60 ad ea (*sc. officia*) referri . . . et excessum e vita et in vita -em. Att. 2, 16, 4 deplorat . . . -em suam (9, 10, 8 de tua -e. 11, 6, 6. epist. 4, 4, 5 [*opp.* decessione]. ad Q. fr. 3, 1, 9. 18 de mea -e). 8, 15, 2 cautior . . . -o, honestior . . . traiectio. 9, 5, 1 discessus Arpinum . . ., -o Formiis. 16, 1, 3 (*opp.* profectionem). APVL. met. 4, 5 quod in proximo nobis esset habenda -o (CASSIOD. var. 8, 32, 4). PORPH. Hor. sat. 1, 1, 74 commodiori -i . . . necessaria. PS. CYPR. rebapt. 8 p. 79, 12 descensione spiritus sancti et super eum (*Christum*) -e (*cf.* GREG. M. moral. 2, 90 p. 598^{C}). ITIN. Anton. Plac. rec. A 21 opus . . ., in quo christiani . . . ad -em ascendunt (*i. pernoctationem; sim.*: ENNOD. opusc. 3, 184 p. 378, 24 sine tecto -o. GREG. TVR. glor. mart. 47 p. 520, 13 ad hospitium . . . pauperis divertunt -is postulando necessitatem.' *cf. etiam l. 28 et l. 47*). TYCON. 2 p. 10, 24 cum isto Cedar . . . diuturnam -em . . . ingemescit ecclesia. HIER. in Am. 2, 5 p. 1046^{A} parietes . . ., quas . . . -i et tecto . . . praeparastis. VVLG. Ioh. 14, 23 veniemus et -em apud eum *faciemus* ([*cf.* HIL. trin. 8, 27 p. 256^{A} PAVL. NOL. epist. 36, 4 p. 316, 15. *et al.*]. CIL IX 2826, 12 ⟨ex⟩tra . . . stationales cal⟨les⟩ . . . pasturam et -em f. PEREGR. Aeth. 4, 8 [*de pernoctatione*]. ORIBAS. syn. 1, 3 rec. Aa p. 803 longas . . . -es facere [*1, 3, 1* μένειν κατὰ χώραν]. *aliter v. p. 324, 70*). PAVL. NOL. carm. 19, 347 quacumque . . . -o sanctis corporibus requiesque fuit vectantibus. AVG. cons. euang. 2, 10, 23 p. 120, 3 continua -e conspicui. in euang. Ioh. 81, 4 p. 1842$^{med.}$ aliud volumus quia sumus in Christo, et aliud . . . quia sumus . . . in hoc saeculo. de -e . . . huius saeculi nobis . . . subrepit, ut *eqs. ibid.* -o in eo (*Christo*). LEO M. serm. 90, 3 p. 448^{B}. CASSIOD. var. 1, 17, 4 durissimas -es . . . sustinere. *expresse i. q. coitus*: ITALA lev. 18, 22 (Coll. Mos. 5, 1, 1) qui manserit cum masculo -e muliebri (κοίτην, *Vulg.* coitu. *cf. et p. 283, 12*). **b** *rerum*: MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 60 p. 1086^{A} in -e et in motu. AMBR. Noe 17, 59 p. 455, 2 cum . . . steterit lepra . . . tunc ait *lex* mundam esse leprae stationem quandam et -em. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 58 ne lateribus vel fundo iugi -e insidant *impensae medicaminis.* HIST. Apoll. rec. A 43 p. 97, 1 gradus scalae . . . aequales -e manentes. *in imag.*: HIER. in Is. 15, 2 p. 232^{A} mendacium instar fluminis transit . . . et numquam potest stabili -e consistere.

2 *de tempore i. q. diuturnitas, sempiternitas*: CHALC. transl. p. 38^{A} aevi . . . -o perpetua et immutabilis (*cf.* comm. 25). MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 24 p. 1130^{D} *v. p. 292, 80.* AVG. in euang. Ioh. 42, 8 p. 1702$^{ex.}$ adventus eius (*i. verbi dei*) humanitas eius: -o eius divinitas eius *eqs.* VEREC. in cant. 3, 19 aeterna illi (*i. deo*) -o. GREG. M. moral. 4 praef. 2 p. 634^{B} modus . . . temporis *dies*, ut statum non habeat -is. past. 3, 27 p. 101^{C} in transitu cognoscunt esse quod agunt, in -e quod appetunt.

B *de loco manendi*: **1** *de loco, ubi iter facientes, proficiscentes consistunt, devertuntur, quiescunt*: **a** *proprie (hic illic in imag.) i. q. deversorium, hospitium, castra, statio sim.* (*plerumque de loco certo viarum, itinerum viatoribus, militibus parato; cf. Kubitschek, RE XIV 1244, 19 sqq.* *de aliis locis ad quiescendum delectis p. 324, 39. 49.* *de aedificio in statione exstructo p. 324, 4 al.*): PLIN. nat. 6, 96 Nearchi navigatio nec nomina habet -um nec spatia (PETR. CHRYS. serm. 24 p. 266^{B} portus . . . -em). 6, 102 a Copto camelis itur, aquationum ratione -bus dispositis (12, 64 -es camelorum LXV). 12, 65 pro pabulo aut pro -bus . . . pendunt (*sim.* APVL. met. 1, 17 pretio -is). SVET. Tit. 10, 1 ad *primam* . . . -em ([LAMPR. Alex. 45, 2 in p. -e mansurus]. CAPITOL. Maximin. 31, 2 in secunda -e [PS. LACT. mort. pers. 45, 6]. SPART. Sept. Sev. 22, 4 ad proximam -em. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 48, 34 ad -em . . . tertiam. *cf. Hudemann, Röm. Postwesen 1878, 116*). CHAR. dig. 50, 4, 18, 10 qui ad extruenda . . . aedificia publica sive palatia . . . vel -es destinantur. APVL. met. 8, 23 hac . . . deserta -e paganos . . . relinquentes. ITALA gen. 43, 21 (Lugd.) cum venissemus ad -em (σταθμοῦ. *Vulg.* diversorium). PANEG. 6, 16, 1 consumptis copiis -um, ne quis consequi posset exercitus. LAMPR. Alex. 47, 1 ut *milites* in -bus annonas acciperent (*cf. Kubitschek l. l. 1241, 55 sqq.*). PS. LACT. mort. pers. 24, 6 sublatis per -es multas omnibus equis publicis evolavit (*cf.* COD. Theod. 8, 5, 35 pr. a nullo unquam oppido aut . . . -e . . . veredorum numerus moveatur [*cf. Seeck, RE IV 1856, 38 sqq.*]). EPIST. praef. praet. ad Orcist. (CIL III 7000) 1, 23 (*v. Kubitschek l. l. 1247, 48 sqq.*). ITIN. Burdig. p. 551, 5 -o Elusione (*item c. nom. prop.*: 552, 4. *saepe.* ITIN. Anton. Aug. p. 266, 11 Cirpi -o. 266, 13 Solva -o. VOPISC. Aurelian. 35, 5 [*cf. Kubitschek l. l. 1241, 21 sqq.*]. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 85, 23 cum consedissent episcopi -is Nicheae. CASSIOD. var. 10, 28, 1 ad urbem Romam vel ad -em . . . Ravennatem [12, 24, 1]. *et al. v. et Onom.*). p. 558, 2 mutationes LXIII, -es XXII (*de mutationum et -um dispositione v. Hudemann l. l. 116*). ITIN. Anton. Aug. p. 94, 2 -bus . . . institutis (*cf. l. 23*). p. 260, 6 -o Augusti in praetorio est (*cf. Friedländer, Sittengesch. I^{9} 328 sq.*). *saepe.* SYMM. epist. 2, 27 quot numero animalia conlocaris et quo apparatu *instruxeris* -es (AMBR. obit. Valent. 24. COD. Theod. 1, 16, 12 i. et instaurare. 11, 1, 21 [*cf. Seeck l. l. 1854, 33 sqq.*]. *v. Kubitschek l. l. 1242, 21 sqq.*). VEG. mil. 3, 8 non . . . belli tempore ad stativam vel -em civitas murata . . . occurrit (AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 3, 1 stativae omnes -esque). 3, 18. AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 2, 2 miles si alio ambulaverit itinere . . ., -em paratam non invenit (*cf. Hudemann l. l. 121 sq.*). HEGES. 5, 22, 1 p. 350, 11. PEREGR. Aeth. 7, 2 cata -es monasteria . . . cum militibus et praepositis (*cf.* HIER. vita Hilar. 26 p. 41^{D}). HIER. in Ion. 2, 2 p. 1131^{C}. VVLG. exod. 17, 1 per -es *Israelitarum ab Aegypto proficiscentium* (*cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 5, 1. HIER. epist. 78, 2, 1 quas Graeci ἀπάρσεις vocant, nos propter linguae proprietatem significantius '-es' sive quia de exercitu dicitur 'castra' transtulimus. sit. et nom. p. 125, 13 Gelmon Deblathaim castra — i. e. -o — filiorum Israhel in deserto. CASSIAN. conl. 21, 28, 2). RVFIN. Basil. hom. 1, 3 p. 1726^{C} qui . . . difficiles vias incedunt, opportune spes refovet -is. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 344, 21. SVLP. SEV. epist. 1, 10 -em . . . in secretario ecclesiae . . . paraverunt (*cf.* LEX Burdig. lib. const. 38, 6 sua expensa legatis una nocte praeparet -em). COD. Theod. 7, 10, 1 pr. nulli manendi intra palatia nostra in qualibet civitate vel -e facultas pateat (*cf. Marquardt, Staatsverw. I 561. Friedländer, Sittengesch. I^{9} 328 sq.*). 11, 1, 9 pabula, quae . . . ad mutationes (*cf. l. 19*) -esque singulas animalibus cursui publico deputatis . . . solebant convehi (*cf. Seeck l. l. 1854, 65 sqq.*). 12, 1, 21 praepositos . . . -um (*cf.* ACT. Archel. 4, 5 *et v. Seeck l. l. 1857, 23 sqq.*). EVSTATH. Bas. hex. 8, 2 p. 947^{B} cum aliquid in -e reliquerint pretiosum *viatores.* CASSIOD. var. 8, 32, 1 ad fontem Arethusae . . . elegit ponere -em. PS. VEN. FORT. vita Leob. 15, 49 cum in quadam -e hospitaretur. GLOSS. II 558, 55 adn. 3 -o habens tria tecta τρίστεγα. III 313, 43 -o equorum ἱπποστάσιον. *nota de stationibus in circuitione Saliorum*: CIL VI 2158 -es Salio⟨rum Palatino⟩rum *eqs.* (*cf. Marquardt, Staatsverw. III 433. Daremb.-S. IV 1018^{b}. Wissowa, Rel. u. Kult.^{2} 558 adn. 7*).

b *metonymice de spatio i. q. intervallum inter duas -es, inde fere i. q. iter unius diei*: PLIN. nat. 12, 52 pagus Sabaeorum, . . . in monte excelso, a quo octo -bus distat regio *eqs.* (*cf.* AMM. 16, 12, 70 -e quadragesima disparatus. PEREGR. Aeth. 17, 2 locus de Ierusolima vicesima et quinta -e est [20, 12]. RVFIN. hist. mon. 10 p. 428^{A} aberat . . . -bus tribus [EPIST. pontif. 937 Conc.^{S} IV 2 p. 142, 3 IORD. Get. 35]. AVG. in euang. Ioh. 35, 4 p. 1659$^{med.}$ nescio quot -bus seiunctus. in psalm. 100, 11 remotus. CASSIAN. inst. 10, 24 septem -bus . . . separaretur). SOL. 54, 7 transactis aliquot -bus (*sim.*: AVG. serm. 277, 9, 9 p. 1262$^{med.}$ per quot dies veniret? . . . quot -es ageret? [GREG. TVR. Mart. 1, 32 p. 604, 4]). EXPOS. mundi 7 p. 106, 15 habitatio . . . terrae eorum est -um septuaginta (8 p. 106, 18. *saepe. cf.* GREG. TVR. Franc. 1, 7). LAMPR. Alex. 48, 4 post duas -es equo fatigatus. PS. LACT. mort. pers. 45, 2 -bus geminatis in Bithyniam concurrit (*cf. 45, 6* festinato itinere. *sim.*: IVST. 13, 8, 5 continuatis -bus). PEREGR. Aeth. 9, 7 faciens . . . -es aliquot (*aliter p. 323, 45*). 20, 12 hinc usque Nisibin -es sunt quinque (ITIN. Anton. Plac. rec. A 40 p. 185, 20 AVG. un. eccl. 12, 31 p. 271, 13. *et al.*). AVG. in epist. Ioh. 7, 1 p. 2029$^{med.}$ serm. 277, 6, 6 p. 1261$^{in.}$ multae -es interiacent. COD. Theod. 8, 5, 1 qui . . . explicaverit -em (*cf. Haenel*). LIBERAT. 12 p. 117, 15 S. Ibam . . . in multas -es . . . relegarat exilio. PS. MATTH. euang. 22, 1 vobis -es (*C*, viam *cett.*) breviabo. CIL V 2108, 4 (= INSCR. christ. Diehl 1577) venit de Gallia per -es L.

2 *de sede, habitaculo, domicilio sim.*: **a** *generatim de quavis sede, habitatione*: *α* *bestiarum*: PLIN. nat. 18, 194 optime stercorari . . . sub diu retibus inclusa pecorum -e (*cf.* SCHOL. Hor. epod. 2, 45 crates a pastoribus texi consueverant ad mutandas pecudibus -es). *β* *personarum*: PSALT. Cas. 108, 10 filii eius . . . exquirantur a -bus suis (οἰκοπέδων. *Vulg.* de habitationibus). PS. CYPR. singul. cler. 26 p. 203, 13 egestosam . . . -em. SCHOL. Hor. carm. 2, 3, 23 sub

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dio posuit pauperis -em. HIER. in Matth. 21, 17 p. 153^A ut nullam invenerit -em, sed in agro parvulo ... habitaret. RVFIN. hist. mon. 21 p. 443^B nonnulli singulares habitant, -e ... divisi. COD. Theod. 15, 2, 3 qui -em spatio angustiore sustentant (*item de fundo*: LEX Sal. capit. 4, 3, 3 si quis ... venationem ... de -e furaverit. 4, 11, 1). NOVELL. Valent. 31 pr. *ut* -um permutatione desinat esse quod notus est *eqs.* RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 54, 2 ut ... ad ... -em ... concurrerent (*Conc.^S I 1, 7 p. 67, 31 καταγώγιον. cf. I 5 p. 361, 11* in diversorio). CONC.^S I 5 p. 379, 9 ut ... iste ... ad suam -em dimittatur. IORD. Get. 38 *Hunuguros* -e prima in Scythiae solo ..., secundo in Mysiam, tertio supra mare Ponticum ... legimus habitasse (*cf. 42* tertia sede). *notabiliora*: ARNOB. nat. 6, 17 p. 229, 27 iure dedicationis adtracti *di* simulacrorum ineunt -es? PETR. CHRYS. serm. 147 p. 594^A habitare virginalis uteri -em.

b *specialia*: *α de aedibus vel aedium partibus (de aedificiis in stationibus exstructis v. p. 323, 78) i. q. domus, conclave sim.*: PALLAD. 1, 9 tit. de hibernis et aestivis -bus (1, 9, 1. 5). AMBR. in psalm. 118 serm. 4, 17, 1 caveamus ..., ne ... eiciatur de ... naturali quadam -e *eqs.* (*praecedit*: stillicidia eiciunt hominem ... de domo sua). obit. Valent. 76 deducere ... ad ... -em (*spectat ad cant. 8, 2* in domum). RVFIN. Orig. in Rom. 5, 1 p. 1008^A reginae thalami in multis diversisque -bus positi. MARCELL. med. 20, 36 -o lucida et non nimium frigida *eqs.* CONC.^S II 3, 2 p. 55, 30 episcopus -is (monasterii *adn. Rust., Y*) Thermensis (*cf. de cella monachorum*: PALLAD. hist. mon. 1, 2 p. 258^B ex unaquaque -e monachorum ... audire voces. 1, 5 p. 266^A [*antecedit* cella. *p. 40, 23 B.* κέλλαν]. *al.*). MAX. TAVR. serm. app. 21 p. 889^B tristissimae -is (*sc. carceris*) ... angustiae. CASSIOD. in psalm. 133, 2 p. 959^C atrium ... -is. EDICT. Theoderic. 137 *syn.* aedificium. HIST. Apoll. rec. A 17 p. 33, 13 'iube ... ei dari ... zaetam, ubi ... quiescat'. accepta ... -e *eqs.* GREG. TVR. Franc. 3, 15 p. 124, 5 -em domini. 5, 18 p. 212, 10 ostium -is. *de templo*: CIL VI 348, 4 Isidi et Osiri -em aedificavimus (*cf. Kubitschek l. l. 1233, 20 sqq.*). *de aedificiis, domiciliis bestiarum*: ARNOB. nat. 2, 17 p. 62, 5 alia *animantia* ... sibi construere -es, alia ⟨s⟩e (*Kroll*) saxis et rupibus tegere. AMBR. hex. 5, 21, 67 p. 189, 18 *apes* unam ... incolunt -em (*cf.* VICT. VIT. 1, 23 examen apum cereas aedificans -es). HIER. adv. Iovin. 1, 17 p. 236^B arca plures habuit -es et nidos *eqs.* (RVFIN. Orig. in gen. 2, 1 p. 24, 5 per singulas -es [καθ' ἑκάστην ὀροφήν]. AVG. civ. 15, 26 p. 116, 4 D. *et al.*). *β de locis supernis tamquam sede animarum, beatorum, domicilio dei*: *apud paganos*: TERT. anim. 54 p. 387, 6 philosophi ... sapientium animas in supernis -bus collocant (*cf. l. 62*). *in sermone christiano*: VVLG. Ioh. 14, 2 in domo patris mei -es multae sunt. *huc spectant*: TERT. scorp. 6 p. 157, 18 quomodo ... -es apud patrem, si non pro varietate meritorum (AVG. in euang. Ioh. 67, 2 p. 1812^med. *cf.* CONSVLT. Zacch. 3, 1 p. 98, 7 -um ... diversitas. POMER. 1, 4, 3. *et al.*). AMBR. bon. mort. 12, 53 p. 748, 19 Iesus -es paravit ([AVG. quaest. hept. 2, 154 p. 188, 24]. HIER. in Ier. 1, 17, 3 in -e, quae sanctis in caelestibus praeparatur [AVG. civ. 1, 22 p. 37, 21 D.]). RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 8, 2 p. 273, 13 -em quid putas intellegi debere? nonne requiem et gloriam ...? *et al.* *alia*: AMBR. Isaac 8, 71 p. 692, 9 ascendit *anima* ... ad superiores -es. HIER. in Ier. 3, 31 p. 177, 9 *Christus* antiquam deserens -em (3, 32, 2 p. 177, 19. *cf. et* AVG. in euang. Ioh. 28, 5 p. 1624^in.). RVFIN. Orig. in num. 17, 4 p. 163, 2 beatarum in coelestibus -um (PAVL. MED. bened. 6, 2 p. 725^D me ... b. donet -e). Orig. princ. 2, 11, 6 p. 190, 12 qui ... purior mente ... fuerit, ... ad caelorum regna perveniet per locorum singulorum ... -es, quas Graeci σφαίρας ... appellaverunt ..., scriptura ... divina 'caelos' nominat. 3, 6, 4 p. 285, 16 'in caelis' i. e. in -bus beatorum. AVG. in psalm. 60, 6 p. 726^med. -es ... non tamquam inquilinis dabit, sed ... civibus *eqs.* HESYCH. in lev. 6, 23, 1 sqq. p. 1081^B *syn.* habitationibus. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 4, 13 in -bus supernis (*v. supra l. 41*) et in tabernaculis caelestibus (*cf.* PS. HIL. dedic. eccl. p. 884^B iusti ... tabernacula introeunt coelestium -um). SEDVL. op. pasch. 1, 30 p. 195, 10 parvo sanctae -is in angulo. GREG. M. dial. 4, 16 p. 348^A -em perpetuae claritatis (*ibid.* lucis -e). *de sede inproborum in gehenna*: PS. AVG. serm. 250, 1 p. 2209^in. vae ... homini, qui cum diabolo -em habebit (251 p. 2210^med.). *γ de sepulcro*: CIL III 2669 (= INSCR. christ. Diehl 3695) haec domus ha⟨e⟩c -o sempitern[i]a. INSCR. christ. Diehl 3458 -em in pace quietam (*v. et p. 289, 75*). *huc spectat*: PETR. CHRYS. serm. 17 p. 243^B qui *daemon* domicilium haberet in monumentis ..., mortis incubat -es. *δ de homine quasi habitaculo dei (cf. p. 323, 44) vel legis divinae (de -e diaboli in bestia: l. 81)*: RVFIN. Orig. in Ios. 24, 3 p. 451, 7 ut aedificaret *Christus* in me -em ... dignam se et patre. PAVL. NOL. epist. 23, 3 p. 160, 20 vas misericordiae et -o altissimi. AVG. in euang. Ioh. 76, 4 p. 1832^med. in nobis eorum (*i. trinitatis*) non transitoria -o, sed aeterna. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 165, 33. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 8 p. 656^C ut lex peccati et lex dei diversas atque discretas in eodem homine habeant -es. SEDVL. op. pasch. 3, 7 p. 237 19 propriae deformitati consimilem studuit *diabolus* eligere -em (*sc. in grege porcorum*). SACR. Greg. 193, 2 ut veniente filio tuo paratam ... sibi in nobis inveniat -em. 195. *ε singulariter de loco coercitionis reorum fere i. q. eculeus (cf. Taubenschlag, RE XIV 1251, 27 sqq.)*: VLP. dig. 16, 3, 7 pr. hominem ... ad malam -em extensum (47, 10, 15, 41).

deriv.: mansionarius, mansiuncula.

mānsiōnārius (māsūnārīūs: *l. 17*), -a, -um. *a* mansio. [*mediol.* mansenar, *francog.* maisnier, *hisp.* mesenero. *M.-L.*] **1** *pro adi. i. q. hospitalis, deversorius*: FVLG. myth. 3, 6 p. 67, 16 *Psyche* ignoto atque -o utebatur coniugio; nocte enim adveniens maritus ... crepusculo incognitus ... discedebat. **2** *m. pro subst.*: *i. q. conservator ecclesiae, custos sim.* (GLOSS. -us: [h]ostiarius, qui custodit aedem): RVSTIC. Conc.^S II 3, 3 p. 93, 4 si quis episcopus ... promoverit per pecunias ... -um (*II 1, 2 p. 158, 14* παραμονάριον). GREG. M. dial. 1, 5 tit. de Constantio -o ecclesiae sancti Stephani (3, 24 tit.). *ibid.* p. 177^C -i ... officio. 3, 25 p. 280^A (*syn.* custos). epist. 4, 30 p. 264, 22 monachi et -i. INSCR. christ. Diehl 1290 quem (*i. locum*) comparavit a Iulio -o sub conscientia presbyteri Marciani. 1290 A b locus Donati -i *eqs.* INSCR. NSc. 1923 p. 26 (*a. 508*) Clementinus masunarius fossor (*v. Marucchi, Bul. arch. chr. 1917, 116 sq.*).

mānsito, -āvī, -āre. *a* manere. GLOSS.^L II Abav. MA 60 manet 'vel frequentat. GLOSS.^L V Aa M 139 frequenter manere. GLOSS. μένω. V 373, 21 musitat manet. [*falsa var. l.*: HIER. epist. 52, 5, 4.]

i. q. diu manere, versari, commorari, habitare sim.: **1** *de hominibus*: TAC. ann. 13, 44, 4 -asse una *cum Pontia* convincebatur. 14, 42, 2 familiam ..., quae sub eodem tecto -verat. TERT. anim. 57 p. 393, 16 apud parentum sepulchra -ando. SOL. 1, 18 ibi Romulus -vit. IVL. VAL. 1, 42 p. 52, 21 *Alexandrum* propter ... vicinum fluvium -are. 3, 52 p. 159, 27 ibidem. CHALC. transl. p. 22^D qui in ... editis locis -ant (οἰκοῦσι). LVCIF. Athan. 2, 16 p. 176, 17 eripi e tenebris, in quibus te dicit ... apostolus -are. HIER. vita Hilar. 39 p. 49^A in vicino agello -ans. COD. Iust. 1, 3, 16 (*a. 409*) in eo vico, in quo nascitur, -are. LAVRENT. paen. p. 99^B in domo publicani -are (*i. deverti*). *de mortuo*: INSCR. christ. Diehl 1602 b (*inter a. 294/360*) ⟨cui⟩us(?) fides (*i. ille fidelis*) -at apud d⟨eum⟩. **2** *de deis, daemonibus, deo christiano*: ARNOB. nat. 6, 17 p. 229, 21 in gypso ... -ant atque in testulis dii ...? (*cf.* 6, 18 p. 230, 4). CHALC. comm. 135 p. 197, 16 daemon in aëre -at. LVCIF. Athan. 1, 10 p. 82, 2 illum in vobis -are, qui manserit et in Cain (2, 26 p. 195, 25 pater et filius ... in nobis. non parc. 24 p. 261, 26 spiritus ille ... antichristi ... cupiens in te -are). MART. CAP. 1, 44 discretis ... locis deorum singuli -bant. 1, 46 in secunda *caeli regione* ... -bant praeter domum Iovis ... Praediatus *eqs.* **3** *de arca*: PS. HIER. epist. 47, 2 p. 295^B.

mānsiuncula, -ae *f.* *a* mansio *demin.* **1** *i. q. habitaculum, cella sim.*: HIER. adv. Iovin. 2, 29 p. 325^C in templo ... ipso multas esse -as, esse exterius atrium *eqs.* VVLG. gen. 6, 14 -as in arca facies. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 269^B de -a sua ire ad speluncam (*syn.* cella). *de receptaculis granorum pomi*: HIER. in Agg. 2, 19 sqq. p. 1414^B diversas ... -as *malogranati* ... una cortice comprehensas *eqs.* **2** *de intervallo inter duas mansiones i. q. iter (breviatum) unius diei*: PS. MATTH. euang. 22, 1 vobis mansiones breviabo, ita ut quod per triginta dies vobis perpetrandum erat, ⌊in hac una diei -a⌋ (⌊ ⌋ *C*, in hac una die *cett.*) pertingatis. *Tietze.*

mānso, -ātum, -āre. [*a* mandere; *cf.* mas(s)o. *J. B. H.*] [THEOD. PRISC. eup. faen. 48 *var. l. pro* massatum.] NON. p. 140, 8 (*v. p. 271, 15*). GLOSS.^L V Aa M 102 mandit manducat masticat -at. *Cavallin.*

mānsor, -ōris *m.* *a* manere. *qui aliquo loco versatur, commoratur, habitat i. q. hospes, incola sim.*: AVG. anim. 2, 4, 8 p. 342, 7 sub periculo mansionis discrimen ... pendere -is. 3, 11, 16 p. 372, 15 non omnes *mansiones* in regno caelorum -bus praeparantur (*cf.* 2, 10, 14 p. 348, 18 multas ... mansiones ..., in quibus designantur merita multa et diversa -um. in euang. Ioh. 68, 2 p. 1814^med. mansionibus parando -es. 68, 3 p. 1815^med.). serm. 65, 5 p. 429^in. frustra te domus patitur pulsatorem, in qua non potes invenire -em. PS. AVG. serm. 85, 2 p. 1910^med. hospes et amicus, pransor et -r (*i. deversor*). SEDVL. carm. pasch. 5, 294 faciat tenues tanto -e (*sc. spiritu sancto*) capaces (op. pasch. 5, 24 p. 293, 19. *cf.* ALC. AVIT. hom. 19 p. 133, 6 Christus ... -r permansurus excipitur). ALC. AVIT. carm. 4, 246 generis proprii servans consortia -r. ENNOD. carm. 2, 14, 7 quisquis -r (*i. inquilinus*) et heres. EVGIPP. Sev. capp. 24 de -bus (*i. incolis*) oppidi ([27, 1]. 12, 1 ceteri -es castelli. 15, 1 loci eius. 22, 4 -bus in messe detentis).

mānsōrius, -a, -um. *a* mansor. **1** *pro adi. i. q. perpetuus, mansurus*: AVG. doctr. christ. 1, 35, 39 dispensatio temporalis, qua debemus uti non quasi -a quadam dilectione atque delectatione, sed transitoria potius. **2** *n. pro subst. i. q. locus habitandi, pernoctandi*: TRACT. in Luc. 5, 3 p. 201 ut ... unicam sibi domum perficerent illi spirituale suum -um (summansorum *cod.*). VITAE patr. Iurens. (MGMerov. III) 3, 25 p. 165, 30 lectulo ... in mansurio semet imponens ... animam exalavit. *Tietze.*

mānstrūca *v. s.* mastruca.

mānsuēfacio, -fēcī, -factum, -facere. [*cf.* mansuesco *et* consuefacio. *J. B. H.*]. -sūē- *per diaeresin (cf. p. 328, 50) adhibet* PRVD. cath. 7, 84. *pass.* -fieri (*cf.* CHAR. gramm. p. 327, 28 B.): [*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAES. Gall. 6, 28, 4 (*β A Q*; mansueti fieri *cett.*). SVET. Cal. 11 AVG. divers. quaest. 13. -factus *inde a* VARRONE *saepe*. GLOSS. ἡμερῶ, καταπραΰνω. -fio ἡμεροῦμαι. -factum χειροήθη. GLOSS.[L] II Abav. MA 61 -it mansuetat. *legitur inde a* VARRONE, CIC. (mansuescere facio: *v. l. 62 et cf. p. 328, 30*).

A *proprie i. q. domare, cicurare* (*cf.* VARRO ling. 7, 91 cicurare -ere): **1** *strictiore sensu de bestiis*: VARRO rust. 2, 2, 2 e feris ... pecudibus primum ... oves ... ab hominibus -ctas. SEN. dial. 4, 31, 8 viperas ... si ... -ere possemus. COLVM. 7, 2, 4 *arietes feros*. 9, 1, 6 PLIN. nat. 8, 55. 65. 174. 216. 10, 59. QVINT. inst. 9, 4, 5 animalia (*cf.* FLORENT. dig. 41, 1, 4). AVG. div. daem. 3, 7 p. 605, 12. **2** *latiore sensu de hominibus i. q. e statu feritatis in cultiorem redigere*: CIC. Tusc. 1, 62 -cti et exculti a necessariis artificiis ad elegantiora defluximus. LIV. 38, 17, 17 -cta est feritas. APVL. mund. 31 *leges* ad -endos homines inventae. IVST. 43, 4, 1 -cta barbaria.

B *translate i. q. placare, mitigare*: **1** *de hominibus*: LIV. 3, 14, 6 permulcendo tractandoque -erant plebem. VAL. MAX. 4, 7 ext. 1 crudelitatem -ere. SVET. Cal. 11 AVG. catech. rud. 23, 43. conf. 13, 23, 34 -ctis affectionibus. AVELL. p. 262, 25 -ecisse (*o*[2]; mansuetefecisse *V, Guenther*) libidines. **2** *de bestia domestica i. q. ex furore revocare*: APVL. met. 9, 3. **3** *de rebus fere i. q. coercere*: PLIN. nat. 34, 97 *aeris* attritu domiti et consuetudine nitoris veluti -cti. PRVD. cath. 7, 84 fulmen. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 151, 36 divinis hymnis -entes (ἐξημεροῦντες. *Rustic. v. p. 331, 27*) ignem.

deriv.: mansuefactio.

mānsuēfactio, -ōnis *f.* *a* mansuefacere. *i. q. actus mansuefaciendi*: AVG. nat. et grat. 15, 16 -o bestiarum. [*dub.*: SEN. clem. 1, 3, 1 -is *coni. Gertz pro* manumissionis.]

mānsuēfīo *v. p. 326, 84.*

mānsuēs, *gen.* -ētis *et* -is *adi.* [*cf.* mansuetus *et* inquies inquietus *sim. J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 152 -es pro mansuetus (NON. p. 483, 8 -tem et -em pro mansuetum, ut sit nominativus -es. Plautus [*l. 42*] ... Accius [*l. 44*] ... Varro [*l. 38*]). GLOSS.[L] I Ansil. MA 685 -es (mansus *codd.*; *fortasse recte, cf. Meyer-Lübke, REW n. 5324*) mansuetus. *cf.* 668 mansa mansueta. [*loco manco*: CATO epist. frg. 2 -es ad ⟨...⟩.]

1 *proprie de bestiis i. q. domitus, cicur*: VARRO Men. 364 *leonem* Galli tympanis adeo fecerunt -em, ut tractarent manibus (*cf.* GELL. 5, 14, 21 mitis et -es). APVL. met. 11, 8 ursam -em.

2 *translate i. q. mitis, clemens*: **a** *de hominibus eorumque affectibus*: PLAVT. Asin. 145 reddam ego te ex fera fame -tem (*testatur Non.*; -tam *codd. Plaut.*). 504 nequeon ego ted interdictis facere -tem (*Fleckeisen, edd.*, -tam *codd.*) meis? ACC. trag. 454 nunc si me matrem -es misericordia capsit. **b** *de bestiis domesticis post ferocitatem mitigatis*: APVL. met. 7, 23 *asinos et equos* detestatione mansuetos ac -es (mites *coni. Pricaeus*) factos.

mānsuēsco, -ēvī, (-ētum *v. p. 330, 29*), -ere. [*cf.* mansuetus *et* consuesco consuetus *sim.*; *v. Leumann, Gnomon 13, 1937, 29. J. B. H.*] GLOSS. ἡμεροῦμαι. GLOSS.[L] V Abba MA 43 -it mansuetus factus est (*cf.* Corp. M 93). *legitur inde a* VARRONE, LVCR.; *non habent praeter alios* CIC., CAES. NOT. Tir. 47, 23 -it. 47, 24 -vit. [*dub.*: GELL. 20, 8 *tit.* (*v. adn. crit.*).]

I *intransitive* (*add. dat.*: *l. 57*; *acc. gr.*: *l. 69*; in *aliquid*: *infra l. 78*): **A** *proprie i. q. feritatem deponere, cultum fieri*: **1** *de feris domitis*: ?VARRO rust. 2, 1, 4 (*v. p. 328, 16*). SEN. dial. 4, 8, 3 *animalia* -unt alentibus (QVINT. decl. 260 p. 65, 11 venire ad manum et -ere). 4, 31, 6. 5, 8, 3 feras convictu nostro -ere (*cf.* LVCAN. 4, 238 QVINT. decl. 387 p. 425, 27 IVV. 11, 104). COLVM. 6, 2, 7 *boves* (*cf.* PALLAD. 4, 12, 1). 9, 3, 3 *apes*. PLIN. nat. 8, 220 *lepores*. 10, 134. STAT. silv. 2, 5, 1 *leo* (*cf.* AVG. gen. ad litt. 7, 10 p. 209, 15. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 276[C] -ere fecit [*p. 58, 1 B.* ἡμερώσας] *leones*). LACT. epit. 67, 5 bestiae deposita feritate -ent (*cf.* RVFIN. hist. 8, 7, 4 bestiarum feritas ... -it [PS. VEN. FORT. vita Remed. 3, 10]). AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 5. PRVD. cath. 4, 50 -it rabies leonum. perist. 5, 435 ferina immanitas. EVSTATH. Bas. hex. 7, 1 p. 937[B] nihil de aquariis -it (τιθασσεύεσθαι). CORIPP. Ioh. 7, 487 corda luporum. *singulariter*: STAT. Theb. 6, 724 tigrin inanem (*i. pellem tigridis*) ..., quae ... extremos auro -verat unguis (*cf.* SCHOL. Stat. *ad l.* praecisa summitate unguium extremitas, quae nocere poterat, fuerat auro vestiente mollita). *ambigue*: CLAVD. 5, 365 -unt varii vento cessante dracones (*sc. in vexillis picti*). **2** *de hominibus*: PRVD. apoth. 430 -vere Getae feritasque cruenta Geloni. AVG. gen. c. Manich. 1, 23, 40 *syn.* domarentur. **3** *de terra et plantis i. q. cultiorem fieri*: ?LVCR. 5, 1368 (*v. p. 328, 19*). VERG. georg. 2, 239 nec -it arando *tellus amara* (COLVM. 3, 1, 10 HEGES. 3, 6, 3). PLIN. nat. 17, 66 *arbores* virus relinquunt -untque tractatu ceu ferae. STAT. silv. 2, 2, 53 natura ... ignotos docilis -vit in usus. CLAVD. 5, 42 cultu.

B *translate (imagine interdum servata) i. q. mitigari, mitescere, placidum, tractabilem fieri*: **1** *de animantibus* (*de deo*: *p. 328, 4. de bestia domestica*: *l. 83 sqq.*): VERG. georg. 4, 470 nesciaque humanis precibus -ere corda *inferorum* (SIL. 10, 490. 17, 463). SEN. dial. 5, 37, 2 *canis* obiecto cibo -it. epist. 82, 7. LVCAN. 1, 332 pollutas *sanguine* ... fauces. STAT. Theb. 6, 315 *equus acer*. 7, 533 ferri ... avidus ... ardor. 11, 475 pace ... agmina. Ach. 1, 465 stupuere greges socioque timore -unt. TAC. Germ. 31, 3 *Chatti* ne in pace quidem cultu mitiore -unt. CARM. adv. Marc. 1, 79 *diabolus docet deum* precibus -ere nullis. HEGES. 1, 44, 8 (*Ios. bell. Iud. 1, 632* ἐκινήθην *vel* ἐκηλήθην). RVFIN. hist. 5, 1, 57 barbari mores -ere nesciebant (PRVD. c. Symm. 1, 457). PRVD. perist. 2, 440. AVG. gen. c. Manich. 1, 20, 31 *motus animi*. LEO M. serm. 43, 4 iracundia (OP. imperf. in Matth. 38 p. 842[in.]). **2** *de rebus*: LVCR. 2, 474 umor dulcis ..., ut in foveam fluat ac -at (*de aqua, quae potabilis fit*). SEN. epist. 71, 5 mala et -ent et in bonum abibunt. 85, 8 vitia. PERS. 4, 41 non tamen ista felix ullo -it aratro. PETRON. 122 v. 149 *locus* non solis adulti -it radiis. CLAVD. 15, 524 tuta ... ventis (*cf. p. 327, 71*) ... stagna. MACR. Sat. 7, 1, 9 litterae mutae dispersae inter ... vocales in societatem vocis facile -unt. MEROB. poet. 41 foliis -ere frontem.

II *transitive* (*cf. etiam p. 330, 29 et Schmalz-Hofmann*[5] *548*): **A** *proprie de bestiis i. q. domare, cicurare*: VARRO rust. 2, 1, 4 *cum homines animalia* silvestria deprenderent ac concluderent et -rent (*Keil ad l. intrans. positum putat, 'animalia' pro subi. accipiendum docens*). LVCR. 5, 1368 fructusque feros -ere terram (*Lachmann, Munroe, Diels; intransitive, si cum codd. et Martin.* terra *legitur*). CIRIS 136 domitare leones et ... docuit vires -ere tigris *Amor* (*cf.* CORIPP. Ioh. 7, 253). **B** *translate, i. q. mitigare, placare*: VEN. FORT. Mart. 2, 213 indomitam pestem -ere temptat. CORIPP. Ioh. 7, 484 -it gentes verbi virtute sacerdos.

mānsuētārius, -ī *m.* [*a* mansuetus. *J. B. H.*] *qui feras domat* (GLOSS. ἡμεροποιός): LAMPR. Heliog. 21, 1 leones ... edoctos per -os. FIRM. math. 8, 17, 6 erunt -i ferarum, id est qui ursos vel tauros vel leones deposita feritate humanis conversationibus socient. AVG. lib. arb. 1, 9, 19.

[**mansuētēfacio** *v. p. 327, 20. 331, 66.*]

mānsuēto, -āvī (*l. 42*), -āre. [*a* mansuetus, *cf.* domito. *J. B. H.*] GLOSS. ἡμερῶ. GLOSS.[L] V Aa M 144 -at mansuefacit, manu assuescit. [*sard.* mazedare, *béarn.* mazedar. *M.-L.*]

1 *transitive i. q. domare, coercere, devincere, mitigare*: *de hominibus*: PSALT. Cas. 100, 8 -bam omnes impios terrae (ἀπέκτενον. *Vulg.* interficiebam). *de affectibus*: HERM. Pal. mand. 12, 2, 1 difficile -atur (*vulg.* mitigatur. *gr.* ἡμεροῦται) *mala concupiscentia*. AMBROSIAST. in Gal. 1, 8 feritatem morum. AVELL. p. 262, 18 libidines. *de igne* (*pass. sensu mediali*): VVLG. sap. 16, 18 quodam ... tempore -batur (ἡμεροῦτο) ignis. **2** *intransitive i. q. leniorem fieri, sedari*: OROS. apol. 9, 9 fluctus ... dominicae increpationis audito -asse praecepto.

***mānsuētūdo**, -inis *f.* [*a* mansuetus, *cf.* consuetudo *sim. J. B. H.*] *plur.* -es: CONC.[S] I 5 p. 272, 4 (*v. p. 329, 76*). NOT. Tir. 47, 26. *de notione*: SYNON. Cic. p. 440, 11 B. GLOSS. I p. 81 -o mituositas clementia. GLOSS. ἐπιείκεια, ἡμερότης, πραΰτης. *gr. ubi nihil adscriptum est, respondet* πραότης, πραΰτης; *alia v. p. 329, 33. 48. 74* *legitur inde a* CIC., CAES.; *deest poetis praeter* PHAEDR. app. 2, 7. 10, 15 *et* VEN. FORT. carm. 6, 2, 78 *ubi* -sŭēper *diaeresin adhibetur* (*cf. p. 326, 83*). [*falso trad.*: VAL. MAX. 7, 3 ext. 1. *pro* -o *habent* consuetudo: CIC. epist. 15, 1, 3 (-o *Ferrarius, vg.*; con- tuetur *Sjögren*). GELL. 12, 5, 10 (*N*[1]). *cf. etiam p. 329, 72.*]

I *strictiore sensu de statu animantium a feritate desuefactorum*: **A** *de statu ferarum domitarum*: SEN. benef. 7, 19, 6 ferae inter nos eductae, si ... eruperunt, aliquid -is pristinae retinent (*cf.* PLIN. paneg. 34, 3). CVRT. 9, 8, 2 animal ad -em domitum (*cf.* SOL. 52, 10 IVST. 15, 4, 19). PLIN. epist. 9, 33, 6 *delphini*. TERT. anim. 24 p. 338, 6. FILASTR. 154, 2 corvorum. SIDON. epist. 7, 1, 3 cervorum.

B *de statu hominum a vita inculta ad humanitatem perductorum*: CIC. Verr. II 5, 187 a quibus (*sc. Cerere et Libera*) initia vitae atque victus morum legum, -is, humanitatis hominibus ... data (*cf.* MAR. VICTORIN. rhet. p. 163, 12 *opp.*: feritas, immanitas). Sest. 91 *homines* ex feritate ... ad iustitiam et -em transduxerunt. rep. 2, 27 APVL. Socr. 3. ARNOB. nat. 2, 5 p. 50, 21 natio ... -em nesciens. CLAVD. DON. Aen. 4, 365 p. 406, 25.

II *latiore sensu i. q. clementia, lenitas, comitas*: **A** *hominum*: **1** *usu sollemni*: **a** *generatim*: CIC. de orat. 2, 182 reorum facilitatis (Att. 120, 1), liberalitatis (SEN. dial. 7, 25, 7), -is, pietatis. off. 2, 15 -o animorum ... et verecundia (*cf.* 2, 32 morum. SEN. clem. 2, 2, 1). Att. 8, 5, 1 o meam -em! 10, 8, 6. VAL. MAX. 5, 1, 3 *opp.* ira. 5, 1 ext. 6. PHAEDR. app. 10, 15 atrocitati -o est remedium. SEN. clem. 1, 7, 3 laudem -is (*cf.* epist. 114, 7 PLIN. epist. 9, 21, 2). 1, 8, 6. 2, 5, 1 *syn.* clementiam (*cf. p. 329, 2. 4. 9*). dial. 7, 3, 4 *opp.* feritas. 9, 10, 6 iustitia -e humanitate. CVRT. 4, 10, 23 -is et continentiae ... fructum. GELL. 12, 5, 10 *syn.* lenitas. APVL. met. 6, 31 *syn.* modestia. IVST. 41, 3, 7 *opp.* violentia. MEROB. pros. fr. 1 B 11 cuius tanta ... in conloquiis -o ...? (*opp.* severitas). CIL V 7881 ob egregiam ad omnes homines -em.

b *speciatim*: **α** *de virtute populi Romani, iudicum, ducum Romanorum* (*cf. Landgraf, Cic. S. Rosc.*[2] *276 sq.*): CIC. inv. 2, 104 dignum vestra -e, ..., iudices (*item de iudicibus*: Cluent. 199 aequitatem et -em. Mur. 90 -e et misericordia [*cf.* Sull. 93]. Sull. 92 con-

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iunct. humanitate. Scaur. 17 Rab. Post. 46: VAL. MAX. 8, 1 abs. 6 quaestionem a severitate ad clementiam et -em transtulit). Verr. II 2, 4 monumentum victoriae, -is, continentiae (*cf.* epist. 15, 3, 2). 4, 73 *opp.* crudelitatis. 5, 115 illam clementiam -emque nostri imperi (*cf.* Marcell. 1 -em, ... c., ... modum ... sapientiam. Phil. 5, 40 off. 1, 88 CAES. Gall. 2, 14, 5 ut sua c. ac -e in eos utatur. 2, 31, 4 [*cf. etiam p. 328, 75*]). Manil. 13 *Pompeium* tanta temperantia, tanta -e, tanta humanitate (*cf.* 42 epist. 13, 65, 1. ad Q. fr. 1, 1, 25 plena clementiae, -is, h. LACT. inst. 1, 21, 4). Rab. perd. 13 off. 1, 37. Att. 5, 18, 2 -o et abstinentia. CATO Cic. epist. 15, 5, 2. SALL. Catil. 34, 1 -e atque misericordia (*cf.* 52, 11. 27. 54, 2). VAL. MAX. 5, 1 ext. 6 Punico astu ..., Romana -e (CVRT. 4, 4, 21). TAC. ann. 2, 72, 2 comitas in socios, -o in hostes. 2, 55, 3. GELL. 6, 3, 52 maiorum. *β de clementia imperatorum* (*cf. Schoener, Acta sem. Erlang. 2, 493 sq.*): SEN. dial. 12, 12, 4 cum tanta illi (*sc. Neroni*) adversus omnes suos sit -o tantaque indulgentia. clem. 1, 11, 1. 2, 2, 1 TAC. ann. 15, 73 PLIN. paneg. 2, 6. 38, 5 PANEG. 3, 27, 3. 4, 22, 2 EVTR. 8, 14, 2 NOVELL. Theod. 12, 2, 1 LEX Visig. 1, 2, 6. *apud posteros pro titulo honorifico imperatoris adhibetur*: SYNOD. Hil. ad Const. 1, 2, 2 vox exclamantium a tua -e exaudiri debet (EPIST. pontif. 212 [*a. 353/4*] Hil. coll. antiar. A VII p. 89, 7. 20 *al.* EVTR. praef. SYMM. rel. 13, 2 EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 65, 21 EPIST. imp. Theod. Conc.[S] II 3, 1 p. 15, 32 LIC. EVDOX. Conc.[S] II 3, 1 p. 15, 13 PASS. coron. 5). SYMM. rel. 29, 2 -is vestrae (EPIST. imp. Valent. Conc.[S] II 3, 1 p. 14, 4 EPIST. pontif. 380 Conc.[S] I 2 p. 25, 25. AVELL. p. 5, 7. 7, 13 -o et devota religio v. 9, 3 augustae -i v. 136, 13 *al.* CASSIOD. var. 10, 1, 3. 10, 2, 4 COD. Iust. 1, 1, 8 PASS. coron. 4. 6). COD. Theod. 12, 1, 121 secundum consulatum -is meae (CONC.[S] II 2, 2 p. 24, 21 [nostrae *AO*]). FRG. Vat. 35, 2 nostrae -is (113 NOVELL. Theod. 6, 3. 14, 2. 17, 1. 2 *al.* Maior. 2, 5 *al.* CONST. Sirmond. 7. 8. 16 EPIST. imp. de Asia [Bruns fontes[7] p. 270] I 13. 23 COD. Theod. 6, 22, 4. 12, 12, 10 [58[ies]] AVELL. p. 52, 3. 10 *al.* CONC.[S] II 2, 2 p. 4, 9. 18. 29. 32 [*in vers. altera respondet ubique* tranquillitas, *gr.* γαληνότης]. COD. Iust. 1, 2, 16. 1, 23, 6. 1, 26, 3 [*29[ies]*] NOVELL. Iust. 112, 1 app. 2 PASS. coron. 5. 7). *nota: ad Gallam Placidiam Augustam*: EPIST. imp. Theod. Conc.[S] II 3, 1 p. 16, 15. *de regibus Germanorum*: CONC. Rom. a. 501 p. 427, 7 VICT. VIT. 3, 3 CASSIOD. var. 1, 14, 2 *al.* LEX Visig. 2, 1, 22 *al.* Eur. 305.

2 *in sermone bibliorum et* ECCL. *i. q. clementia, patientia, humilitas*: **a** *dei*: TERT. idol. 12 p. 43, 27 de -e et clementia dei. PSALT. Cas. 39, 12 -em (οἰκτισμούς, *Vulg.* miserationes) tuam ... et misericordiam tuam. AMBR. paenit. 1, 15, 78 in caritate spirituque -is (*cf. l. 51*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 1 p. 320, 7 VVLG. II reg. 22, 36 psalm. 89, 10. Dan. 3, 42 -em (ἐπιείκειαν) tuam. II Cor. 10, 1 per -em et modestiam Christi (AVG. epist. 73, 2, 4). RVFIN. Orig. in Ios. 24, 2 p. 449, 14 -em et humilitatem (*cf. l. 63*) beati Iesu. in iud. 1, 3 p. 469, 22 *syn.* patientiam, pietatem, bonitatem. AVG. mor. eccl. 2, 3 *al.* CHROMAT. in Matth. 3, 4 p. 334[C] dominicae -is. p. 334[D]. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 147, 20 (ἡμερότητι). *et al.*

b *hominum*: TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 443, 8 sub obtentu -is et lenitatis. 4, 29 p. 522, 16 tranquillitatis ... et -is (*cf.* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 232, 26). ITALA Gal. 6, 1 (Aug. in Gal. 56 *al.*) in spiritu -is ([*Vulg.* lenitatis]. *cf.* VVLG. I Cor. 4, 21 AVELL. p. 122, 21). Phil. 4, 5 (Aug. epist. 132, 2) -o (*Vulg.* modestia) vestra nota sit. LACT. inst. 5, 8, 8 -o et pietas ... et temperantia. 6, 24, 26 -o animi. HIL. in Matth. 4, 3. 6, 4. HIER. hom. Orig. in Ezech. 7, 3 p. 393, 11 castitatem et -em et iustitiam (VVLG. I Tim. 6, 11 i. ..., patientiam, -em [*cf.* PELAG. in l. p. 502, 8]. RVFIN. Orig. in num. 20, 2 p. 188, 19 in iud. 1, 4 p. 470, 15). 12, 4 p. 438, 8. reg. Pachom. 2 cum omni decore et -e. 31 cum disciplina et -e. epist. 55, 3, 4 -em et clementiam. *al.* EPIPHAN. Hier. epist. 51, 2, 1 -o et bonitas. VVLG. psalm. 44, 5 propter veritatem et -em (*cf.* AVG. in l.). 131, 1 Sirach 1, 35. 3, 19. 4, 8. 10, 31. Gal. 5, 23 -o, fides, modestia, continentia ([*cf.* PELAG. in l. p. 337, 8]. AVG. gen. ad litt. 12, 24 p. 416, 9 serm. coll. Morin 1930 p. 626, 14). Eph. 4, 2 cum omni humilitate (*cf. l. 45*) et -e ([*v.* MAR. VICTORIN. in l. p. 1271[B]]. AMBR. hex. 1, 8, 31 HIER. epist. 18[A], 15, 4 *al.* RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 165, 13 h. ... ac patientia, -o ... et lenitas. in Ios. 13, 4 p. 374, 9 [*opp.* ira, superbia]. hist. mon. 7 p. 416[D]. 417[A] AVG. in Gal. 45 SVLP. SEV. epist. app. 1, 5 OP. imperf. in Matth. 15 p. 715[med.] [*opp.* iracundia]). Tit. 3, 2 ostendentes -em ad omnes homines. Iacob 1, 21. 3, 13 DOCTR. apost. 5, 3. AVG. c. Parm. 1, 8, 14 per -em christianam (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 22 p. 260[A]. ALC. AVIT. epist. 7 p. 36, 3 catholicam -em [*LS*, consuetudinem *P*]). CHROMAT. beat. 10 VRAN. epist. 9 p. 864[B]. SIDON. epist. 4, 25, 3 honestate humanitate -e. GEST. Pilat. 1, 2. *et al.* *nota i. q. honestas, probitas, dignitas* (*in versione gr.* ἐπιείκεια): CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 3, 9 per vestigia paternae -is. 5, 22. 17, 16. 21 christianam -em (*cf. l. 70*). I 5 p. 272, 4 secundum ... -es sanctorum patrum.

B *bestiarum sive natura sive assuetudine mitiorum i. q. obsequium, patientia*: PHAEDR. app. 2, 7 equi velocis placidam -em (SOL. 45, 6 RVRIC. epist. 1, 14 p. 367, 6. *cf.* 2, 35 p. 421, 1). APVL. met. 8, 24. 10, 16 *asini*. RVFIN. hist. mon. 11 p. 430[B] tota cum -e pergit ad eum *onager*. OP. imperf. in Matth. 24 p. 756[med.] ovium -o non potest insistere luporum crudelitati. GREG. TVR. Iul. 31 columbarum. *in compar.*: CYPR. unit. eccl. 9 p. 217, 26 haec in ecclesia ... caritas ..., ut columbas dilectio fraternitatis imitetur, ut -o et lenitas agnis et ovibus aequetur. AVG. conf. 13, 21, 31 bestiae bonae in -e actionis. GREG. M. in Ezech. 1, 2, 19 moral. 2, 72.

C *rerum i. q. lenitas*: CIC. de orat. 2, 200 genus ... lenitatis et -is *orationis*. PLIN. paneg. 37, 3 legis. TERT. virg. vel. 1 fructus eruditur in -em saporis. CHALC. transl. p. 26[D] gymnasiis et musica -e.

D *personate*: VAL. MAX. 6, 2, 11 illud ipsa Mansuetudine mitius pectus.

structurae: in *aliquem v. p. 329, 13.* ad: *v. p. 328, 80.* adversus: *v. p. 329, 15.* in *aliqua re: v. p. 328, 79.*

ᵡmānsuētus, -a, -um. [*a* manus *et* suetus; *cf.* assuescere, *ubi plura. J. B. H.*] *scrib.* mansuent-: *p. 331, 4.* *de derivatione et notione* (*cf. etiam p. 331, 5*): PAVL. FEST. p. 132 -um ad manum venire suetum, alii aiunt -um dictum neque ex misericordia maestum, neque ex crudelitate saevum sed modestia temperatum (*cf.* NON. p. 59, 21. ISID. orig. 10, 168 quasi manu adsuetus). SYNON. Cic. p. 432, 20 B. placidus -us mitis quietus *eqs.* SCHOL. Stat. Theb. 7, 574 -ae ... ferae id est quae manu pasci consueverunt. AMBR. in psalm. 36, 22. RVFIN. Basil. reg. 47 p. 514[C] quis est -us? qui non transfertur a iudiciis suis quibus statuit vel studet deo placere. OP. imperf. in Matth. 9 p. 681[ex.]. 13 p. 705[ex.] *al.* GLOSS. ἤπιος. GLOSS.[L] II Philox. MA 76 -us: ἥμερος, πρᾶος. III Abol. MA 9 -um: quod ad manum ⟨suetum est?⟩. *gr. ubi nihil adnotatur, respondet* πραΰς. *discernuntur* -us clemens mitis modestus: GRILL. rhet. p. 21, 22 CASSIOD. in psalm. 24, 8 ISID. diff. 1, 352 DIFF. ed. Beck p. 46, 28. NOT. Tir. 47, 25. *legitur inde a* NAEVIO (*? v. l. 35*), TER. (*v. infra l. 77*). *deest e. g.* CAES. (*sed cf. p. 327, 1*), VERG., HOR., TIB. *compar. inde ab* ASELL., CIC., *superl. inde a* CIC., VAL. MAX. *interdum* (*cf. infra l. 84 sq.*) *tamquam p. p. p. a v.* mansuesco *ductum accipi potest.* [*sard.* mazedu, *béarn.* mazet. *M.-L.*] [*loco male trad.*: VARRO ling. 7, 107. *falso trad. pro* immansuetus: HIPPOCR. aer. 23 p. 45, 5 (*v. vol. VII 1, 443, 27*). DIOSC. 1, 116 vulnera sordida et ⟨im⟩mansueta (*gr. 1, 106, 2* πρὸς πονηρευόμενα ἕλκη). *pro* mansues: *v. p. 327, 42 sqq.* *e coni.*: NAEV. trag. 44 sine ferro, pecua (*Bacchae*) -a (*Buech.*, manibus ut *codd. Noni*, manibus sueta ut *Ribb.*), ad mortem meant. *dub., quo pertineat*: REG. urb. 7 p. 11, 2 (CVRIOS. urb. reg. 7 p. 10, 1) Mansuetas, *in appellatione regionum Romae, cf. Kroll, RE XIV 1252.*]

A *i. q. cicur, domitus*: **1** *strictiore sensu de feris domitis*: VARRO rust. 1, 20, 2 *iuvenci* -i et ad domandum proni. 2, 6, 3 (*opp.* ferus, *v. vol. VI 602, 62 sqq.*). 3, 9, 16 gallinae. frg. Aug. civ. 7, 24 p. 304, 23 D. leonem -um (*cf.* STAT. silv. 2 praef. 18. 2, 5, 1 VLP. dig. 3, 1, 1, 6 CAPITOL. Pius 9, 5 Gord. 33, 1). LIV. 35, 49, 8 sue. FEST. p. 310 pecore. COLVM. 8, 10, 1. PLIN. nat. 11, 12 apes (*cf.* VLP. coll. Mos. 12, 7, 10 LAMPR. Heliog. 26, 8). SVET. Nero 11, 2 -ae ferae (CAPITOL. Gord. 33, 2 *al.* *cf.* VLP. dig. 3, 1, 1, 6 dentata -a [CIL VIII 7969]). POMPON. dig. 47, 2, 37 pavonem. GAIVS dig. 41, 1, 5, 5 cervos ([*opp.* ipsorum fera natura]. SERV. georg. 1, 20 PROB. Verg. georg. 2, 84. CLAVD. DON. Aen. 7, 495 p. 75, 27 [*opp.* agrestis]. *cf.* 4, 150 p. 373, 7). PAVL. dig. 41, 2, 3, 15 si quae *aves* -ae factae *eqs.* (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 8, 3 p. 948[C] [χειροήθη καὶ τιθασσά]). SOL. 27, 58 *opp.* rabidi. CHALC. comm. 54 HIER. hom. Orig. in Ier. 4 p. 612[B]. PALLAD. hist. mon. II 10 p. 365[A] leaenam fecit esse -am (*p. 58, 2 B.* ἐσυνέτισεν). *metonymice*: GRATT. 164 tunc et -is tuto ferus *tigris* errat adulter in stabulis (*i. in stabulis bestiarum -arum*).

2 *latiore sensu fere i. q. cultus, civilis*: **a** *de hominibus*: CIC. inv. 1, 2. leg. 1, 24 nulla gens est neque tam -a neque tam fera (BOETH. mus. 1, 1 *opp.* asperiores). BOETH. herm. pr. 2, 11 p. 151, 25 ut homo est fortasse et animal et bipes et -um (*cf.* herm. sec. 5, 11 p. 351, 20 [*gr.* ἥμερον]. *cf.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 2, 5 p. 46, 23 homines ... -a [ἥμερα] et communia animalia). **b** *de rebus*: ACC. trag. 411 victum ad -um. RHET. Her. 4, 48, 61 *res* feras et -as. LAMPR. Alex. 20, 4 aliquid -um, civile, pium. MVTIAN. Chrysost. hom. 32, 2 p. 439, 2 nostra maiora declarantur et meliora et -iora.

3 *utraque notione* (*n. plur. pro subst.*): PVBLIL. M 65 -a tutiora sunt sed serviunt.

B *i. q. placidus, mitis, clemens*: **1** *generatim*: **a** *de hominibus*: ASELL. hist. 3 mitior -iorque fiat (*cf.* PANEG. 3, 28, 1). RHET. Her. 2, 17, 25 -us et misericors in potestatibus. CIC. Mil. 20 -um civem. Deiot. 25 homo -us (*opp.* versus immanis). Phil. 3, 23 *opp.* ferus. de orat. 2, 201. VAL. MAX. 5, 1, 4 sub tam -o victore. 5, 4, 3. 9, 3, 2. SEN. epist. 95, 51 si homo -us homini est. FRONTO p. 196, 24 N. GRAN. LIC. p. 34. PORPH. Hor. sat. 1, 3, 51 simplices vulgo pro -is et modestis dicuntur (*cf.* IVL. VICT. rhet. 6, 1 p. 395, 38). FIRM. math. 4, 21, 12. 5, 2, 10 PHYSIOGN. 16 *al.* GLOSS.[L] V Abba MA 91 magnanimus -us. *de animo, affectibus, actibus sim.*: TER. Andr. 114 humani ingenii -ique (SCHOL. modesti et simplicis) animi officia (*cf.* RHET. Her. 4, 37, 49 VAL. MAX. 5, 1, 10 SEN. benef. 7, 26, 1 PHYSIOGN. 81). VARRO ling. 7, 91 'cicur ingenium obtineo' -um (*cf.* LIV. 2, 30, 4 [*opp.* vehemens]. VAL. MAX. 2, 7, 11 [*opp.* severum]. PHYSIOGN. 100). CIC. epist. 1, 9, 23 ⟨animum⟩ ab orationibus diiungo fere referoque ad -iores Musas (*i. opera*). PROP. 1, 9, 12 amor. 3, 16, 10 in me -as non habet illa manus (OV. Pont. 4, 5, 28). OV. Ib. 26 -o (*cf. supra l. 29*) pectore (VAL. MAX. 3, 8 ext. 2). trist. 3,

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6, 26. VITR. 2, 1, 6 ad -am humanitatem (*opp.* fera agrestisque vita. *cf. p. 328, 63*). FIRM. math. 6, 3, 11. 6, 22, 4. CLAVD. DON. Aen. 7, 200 p. 31, 30. HIPPOCR. aer. 4 p. 7, 33 mores vero asperiores magis quam -entiores (ἡμερώτερα). 24 p. 47, 16 PHYSIOGN. 41 *al.* *n. pro subst.*: QVINT. inst. 3, 8, 26 fas, iustum, pium, aequum, -um quoque (sic enim sunt interpretati τὸ ἥμερον) ... subici possunt honestati. HIPPOCR. aer. 23 p. 45, 7 -um et tranquillum (*opp.* ⟨im⟩mansuetum et iracundum). *nota de imperatoribus, episcopis, aliis viris illustribus* (*cf. p. 329, 19 sqq.*): AVG. epist. 27, 6 benevolentissima et -issima prudentia tua. OROS. hist. 7, 4, 7. CONC.[S] I 4 p. 128, 35 (*a. 431*). GREG. M. epist. 1, 16 b. 9, 135 pro vita domini nostri imperatoris et tranquillissima eius coniuge et -issima subole.

b *de bestiis natura vel assuetudine mitioribus*: APVL. met. 7, 23 *v. p. 327, 47.* 9, 8 quadripedum cunctorum -issimos. 10, 35 asinum. RVFIN. Orig. in gen. 2, 1 p. 24, 6 a bestiis feris -a quaeque et ignava seiungi *in arca.* AMBR. Nab. 15, 64 equos. AVG. serm. ed. Mai 4, 3 *de canibus.* HESYCH. in lev. 11, 30 p. 915[C] chamaeleon ... -um esse se fingit, cum sit immansuetum animal. *trop.*: [? NAEV. trag. 44 *v. p. 330, 35*]. SEN. dial. 6, 22, 5 acerrimi canes (*sc. homines noxii*), quos ille (*sc. Seianus*) ut sibi uni -os, omnibus feros haberet, sanguine humano pascebat. HIER. hom. Orig. in cant. 2, 12 p. 59, 16 avis -ior (*de spiritu sancto*). in Is. 13, 18 sqq. p. 215[A] -issimum domini gregem. GREG. TVR. Iul. 31 agnos.

c *de rebus*: PROP. 1, 17, 28 -is socio parcite litoribus. LIV. 3, 16, 4 -um id malum (*cf.* SEN. Thy. 426 m. iam victa, iam -a [*i. coercita*]. epist. 85, 41). SEN. clem. 1, 16, 1 -iora omnia faciat *princeps.* RVSTIC. Conc.[S] I 3 p. 151, 36 -um facientes ignem (*vers. Tur. et gr. v. p. 327, 24*). CORIPP. Iust. 2, 329 aquis.

2 *speciatim in script. sacra et apud* ECCL.: **a** *de deo i. q. patiens iniuriarum, mitis* (*v. etiam p. 329, 39 sqq.*): TERT. patient. 15 p. 23, 8 spiritus eius mitissimi et -issimi (*cf.* HIER. in Matth. 17, 16. *v. etiam l. 54 sq.*). adv. Marc. 3, 18 p. 406, 23 Christus ... aliis ferus ut iudex, aliis -us ut salvator. CLEM. ad Cor. 29. ITALA psalm. 24, 9 (Ps. Aug. spec. 35 p. 461, 11) dulcis et -us dominus (εὐήθης. *Vulg.* rectus). HIER. in Ezech. 16, 54 *syn.* clementissimum. VVLG. Ier. 11, 19 ego quasi agnus -us (*cf.* Soph. 2, 3 Matth. 21, 5). AVG. catech. rud. 23, 42 GREG. M. in Ezech. 1, 7, 20.

b *de hominibus i. q. patiens, humilis, modestus* (*pro subst. e. g. l. 41. 47. 49 sq.*): ITALA num. 12, 3 (Lugd. Monac.) homo -us (*Vulg.* mitissimus) Moyses nimium erat (*cf.* HIER. in Ezech. 43, 23 p. 427[A] VRAN. epist. 8 p. 863[B]). psalm. 68, 23 (Aug. spec. 6 p. 35, 20) -i (πτωχοί. *Vulg.* pauperes) laetabuntur. prov. 16, 19 (Ps. Aug. spec. 35 p. 462, 2) -us cum **humilitate** ([πραΰθυμος. *Vulg.* humiliari cum mitibus]. *cf.* Soph. 3, 12 [Aug. civ. 18, 33 p. 305, 22 D.] populum -um et humilem [*Vulg.* pauperem et egenum]. *sim.*: COMM. apol. 733 VVLG. Iudith 9, 16 CHROMAT. in Matth. 3, 4). Matth. 5, 4 (Pallad. hist. mon. II 1 p. 346[C]) beati -i (*Vulg.* mites). I Tim. 3, 3 (Hier. adv. Pelag. 1, 21) oportet episcopum esse ... -um (ἐπιεικῆ. *Vulg.* modestum). AMBR. Nab. 14, 62 pacifici atque -i. HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 8 p. 356 B. boni et -i (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 42 p. 328[A]). VVLG. Iob 24, 4 -os terrae (*cf.* psalm. 75, 10 Is. 11, 4). Sirach 5, 13 esto -us (ταχύς) ad audiendum verbum (*cf.* AVG. serm. 47, 21 p. 309[C] *syn.* tranquille audi). *al.* PAVL. NOL. app. exc. Bob. p. 460, 3 Heliseus -us ac **mitis** (PALLAD. hist. mon. I 29 p. 315[C] CE 689 [*a. 469*]. *v. etiam l. 31. 60. p. 330, 68*). AVG. doctr. christ. 2, 9, 14 pietate -i (*cf.* 3, 1, 1). *et al.* PASS. Andr. brev. 5 *syn.* pium. PASS. Theclae Bab1 p. 4, 6 ut... interpretationibus ... -os eosdem faceret (doceret *C a b*). CIL XII 2089 (*a. 563?*) -us, fede precepua. *de rebus ad homines pertinentibus*: HERM. Pal. vis. 1, 3, 3 nobis consentanea et -a (*vulg.* modica. *gr.* ἥμερα) *verba* (*opp.* terribilia). AMBR. Isaac 4, 34 anima **mitis** atque -a (bon. mort. 7, 27. *cf.* AVG. in Gal. 56). PAVL. NOL. carm. app. 1, 47 non autem haec gravis est -o sarcina dorso (*cf. 1, 48* mitia colla [*opp.* effera corda]. EPIST. pontif. 1055 Conc.[S] IV 2 p. 109, 11 [*a. 586*] illi iterum iugo -a [-e *Jülicher, GGA 1919, 219*] colla submittere). AVG. in euang. Ioh. 113, 4. serm. 362, 5, 5 vocem -am. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 22, 33 iniurias mitigate atque -as (-e *M*) facite (τιθασσεύετε. *syn.* leniuntur).

structurae: alicui: *v. l. 20. 33. p. 330, 72.* in *aliquem*: *p. 330, 83.* ad *aliquem*: AMBR. Abr. 2, 6, 31 VVLG. II Tim. 2, 24. ad *aliquid c. gerund.*: *v. l. 51.*

deriv.: mansuetarius, mansueto, mansuetudo. *cf.* mansues, mansuesco. *comp.*: immansuetus. *v. Onom.*

adv. **mānsuētē.** *compar. v. l. 81. superl. v. p. 332, 4.* [*dub.* (*cf. et l. 66. p. 327, 20*): GLOSS. I 83, 68 -e singillatim rare compositive (*cf. adn. crit.*).]

1 *i. q. clementer, comiter sim.*: RHET. Her. 1, 5, 8 res ... fortiter sapienter -e magnifice iudicatas proferemus (CIC. inv. 1, 22). 4, 52, 65 fer -e fortunam. CIC. Marcell. 9 clementer -e iuste moderate sapienter factum. LIV. 3, 29, 3 -e oboediens (*cf.* CLEM. ad Cor. 37 [εὐτάκτως, ὑποτεταγμένως]). VAL. MAX. 8, 1 amb. 2. SEN. dial. 5, 27, 3 -e immansueta tractanda sunt. APVL. met. 9, 39 civilius atque -ius. DON. Ter. Ad. 281. AVR. VICT. Caes. 39, 15 *syn.* pie. **2** *apud Christianos i. q. humiliter, patienter* (*cf. l. 29 sqq. p. 329, 39 sqq.*): PELAG. in Gal. 6, 1 p. 821[D]. HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 5 p. 360, 6 -e et humiliter (*cf.* 9, 2 p. 409, 25). AVG. gen. ad litt. 8, 5 p. 237, 22. in euang. Ioh. 113, 4 veraciter -e iusteque (*cf.* GREG. M. in Ezech. 1, 2, 19 p. 804[med.]). serm. coll. Morin p. 106, 31 -issime iudicare. GREG. M. in euang. 30, 6. *Bömer.*

mānsum, -ī, *n. v. p. 271, 14 sqq.*

mānsūrus, -a, -um *v. p. 292, 83 sqq.*

1. mānsus, *abl.* -ū *m.* *a* mandere. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 10 apicula *mel* caelitus deciduum haustu capiens fabre factis -u (*Rönsch interpretans* 'mandendo'; manso *E*) florigeris (*subst.*) infundit. *Cavallin.*

2. mā(n)sus, -ūs *m.* *a* manere. *i. q. commoratio, pernoctatio*: CIL IV 1314 venies in Gabinianu(m) pro masu. VITAE patr. Iurens. (MGMerov. III) 3, 17 p. 162, 13 crastina *nocte* ... unus ... istic veniet ... ad -um. *Tietze.*

cicuta id est **mantalota** (?) GLOSS.

mantēl(i)um, -ī *et* **mantēle** (mantīle), -is *n.* (mandela, -ae *f. v. infra l. 33*). [*ex* *man(u)-terg-slom (*cf.* manutergium); *similiter umbr.* mandraclo *acc.* '*mantele*'. mantelium *secundum* pallium *sim. formatum videtur, sg.* mantele *heteroclitice ad pl.* mantelia *adiectum; v. Solmsen, KZ 34, 16 sq. J. B. H.*] *de orig.* (*cf. etiam l. 44 et p. 333, 2*): SERV. Aen. 1, 701 -ia ... a manibus ⟨tergendis dicta⟩ et ⟨est nominativus⟩ -e (antelo *B; sim. al.*) quomodo torale (⟨ ⟩ *add.* auct.). ISID. orig. 19, 26, 6 -ia nunc pro operiendis mensis sunt, quae ut nomen ... indicat, olim tergendis manibus praebebantur. *de formis*: -ile: *v. l. 36 sq. 61. 73 sqq. 81. p. 333, 2.* *decl. in* -um (*cf.* SERV. auct. georg. 4, 376 singulare -um) *habent* LVCIL. (*l. 55*), FEST. (*l. 53*), ACT. Arv. (*l. 62*), *in* -ium VARRO (*l. 38*), TAB. devot. Audollent (*l. 83*), *formas in* -e, -is (*quas testantur* PRISC. gramm. II 203, 5 PS. ASPER gramm. suppl. 42, 30) OV., PLIN. nat., MART. *al.* (*pl.* -ia *leg. apud* VERG., STAT. *al.*). *seriore aetate apud Graecos recipitur*: μανδήλη (PAP. Preisigke, Sammelbuch 7033, 42 [*s. V*]), μανδήλι(ο)ν (GLOSS. *cf.* LYD. mens. 1, 12 p. 6, 5, *ubi legitur* μανδύλια). *ad* μανδήλη *revocanda videtur forma* mandela CHAR. gramm. p. 459, 61 B. -a μαππίον (EXC. Bob. gramm. I 553, 23). *cf. etiam l. 43 et* NOT. Tir. 99, 15 -telae (*inter* calami[ni]strae *et* tramen). *de genere*: DVB. NOM. gramm. V 583, 19 -ile generis neutri. *cf.* PRISC. gramm. II 203, 5. PS. ASPER gramm. suppl. 42, 30 (-ile). *de signif.* (*cf. l. 23. 24*): VARRO ling. 6, 85 -ium ubi manus terguntur (*cf.* SERV. georg. 4, 376, *ubi add.* auct.: Plautus in Captivis [520; *pertinet ad* mantellum (*p. 333, 6*)] ... Lucilius autem -la dicit mappas [1206; *v. l. 55*]). PORPH. Hor. sat. 2, 4, 81 mappas antiqui dicebant, quae nunc -ia. SCHOL. Hor. epist. 1, 5, 22 ⟨mappa⟩ -e. GLOSS.[L] I Ansil. MA 687 *sqq.* -ia mappae villosae mensales. velamina mensarum vel mappas sive **mandelia**; a mandendo. GLOSS. χειρεκμαγεῖον. χειρόμακτρον, μαππίον. ἐπιτραπέζιον. λινόμαλον. *de re v. Mau, RE III 2223 sq.; Schuppe, RE XIV 1413 sqq.; Daremberg-Saglio III 1579.* [*it. vet.* mantile, *hisp.* manteles. *M.-L.*] [*legitur ex coni.*: LAMPR. Alex. 41, 4 argentum et ministro⟨s et⟩ mante⟨li⟩a (*suppl. Hohl*) ∴ accipiebat ab amicis.]

1 *i. q. linteum ad manus tergendas* (*inde de linteo in usu convivandi usurpato*): **a** *generatim*: VARRO ling. 6, 85 *v. supra l. 38.* FEST. p. 133 frequens ... antiquis ad manus tergendas usus fuit -lorum (PAVL. FEST. p. 132). *fortasse huc pertinet* (*an ad b?*): STAT. silv. 4, 9, 25 defuerunt (*sc. tamquam dona*) ... -ia luridaeve mappae? **b** *in usu convivantium vel sacrificantium*: LVCIL. 1206 -la merumque. VERG. georg. 4. 377 manibus liquidos dant ordine *sacrificii* fontīs germanae tonsisque ferunt -ia villis (= Aen. 1, 702 *ante epulas* [CLAVD. DON. *ad l.* alii -ia porrigebant, quibus manus ablutae tergerentur]). OV. fast. 4, 933 villis -e solutis cumque meri patera turis acerra fuit. PLIN. nat. 7, 12 Anthropophagos ... cutibus ... cum capillo pro -bus (-il-, antel- *vv. ll.*) ante pectora uti. *ad munera asportanda*: ACT. Arv. a. 218 a 14 in -is ⟨ungu⟩enta ... contigerunt (b 12 a. 241 l. 21).

2 *i. q. linteum in mensa stratum*: MART. 12, 28 (29), 12 attulerat mappam nemo, dum furta timentur: -e e mensa surpuit Hermogenes. 14, 139 (138) tit. -e. nobilius villosa tegant tibi lintea citrum. VOPISC. Aurelian. 12, 1 Aureliano ... dabis (*sc. praefectus aerarii*) -ia Cypria paria duo. LAMPR. Alex. 37, 2 convivium ... nitoris summi fuit ita tamen, ut pura -ia mitterentur saepius cocco clavata, aurata vero numquam, cum haec habere Heliogabalus iam coeperit et ante, ut quidam praedicant, Hadrianus habuisset. 41, 4 *v. l. 48.* Heliog. 27, 4 picta -ia in mensam mittebat his edulibus picta, quae adponerentur. TREB. Gall. 16, 3 -bus aureis semper stravit. HIER. epist. 22, 28, 5 si -e (-ile *pars codd.*) elegans *viderit*, ... extorquet. GREG. TVR. glor. mart. 96 mensa niveis velata -ilibus. VEN. FORT. carm. 11, 11, 8 quod -ile solet, cur rosa pulchra tegit? CIL X 1598 fili posuerunt ⟨fig⟩uram dominae aur(eam) ... ⟨pr⟩omu⟨l⟩sidaria argenta(ta) II, ⟨man⟩telum arg. unc. III.

3 *dub. utrum ad 1 b an ad 2 pertineat*: ARNOB. nat. 2, 23 p. 67, 1 indicet *in solitudine adultus* in quos habitus vestis stragula facta sit ... laena calautica, -e (*an i. q. mantellum?*), mastruca? AMBR. in Luc. 6, 88 convivia ipsa feralia: nam et ipsa -ia (-il- *PBV*) digitis *Midae* adprehensa riguerunt. TAB. devot. Audollent 104 q(ui) mihi (*cauponi?*) ma(n)teliu(m) (maibliu *scriptum putat Haverfield*) in(v)olavit (*v. adn.*).

[Deicke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4 *confunditur c. v. mantellum (cf. p. 332, 39. 80)*: GLOSS. V 554, 28 mantum vocant Hispani, quod manus tegat, unde -ile.

mantellum, -ī *n.* [*vocab. peregrinum fort. gallicum; v. Sofer, Etym. d. Isid. 144 sq. J. B. H.*] [*it.* mantello, *francog.* manteau, *hisp.* mantillo. *M.-L.*] *i. q. tegumen (translate)*: PLAVT. Capt. 520 nec ... mendaciis mihi usquam -um (-elum *Serv. auct. georg. 4, 376*) est meis [nec sycophantiis nec fucis ullum -um obviam est] (*del. Langen, Leo*).

mantia, -ae *f.* [*vocab. illyricum, cf. alban.* mand(ë) '*morus*'; *v. Jokl, Eberts Reallex. d. idg. Altertumsk. I 88; Bertoldi, Glotta 21, 1933, 258 sqq. J. B. H.*] *nomen herbae rubi*: PS. APVL. herb. interpol. 88 l. 32 *addit.* Daci -ua (*Ps. Diosc. Vind. 4, 37 p. 196, 16* βάτος ... Δάκοι μαντία).

mantica, -ae *f.* [*cf.* mantellum, mantus. *J. B. H.*] -um *v. l. 21.* *de signif.*: PORPH. Hor. sat. 1, 6, 106 -a pera est. *cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 106 -a pera vel averta ... alii involucrum. vel pera, quam dicunt bistaciam. PS. ASCON. Verr. p. 212, 9 nummorum sunt receptacula ... -ae. GLOSS.L I Ansil. MA 690 -a bargila (III Abol. MA 66). 691 visaccia (III Abol. MA 39. V Aa M 147 sarcina vel bisaccia). 692 macellaria sive porcella (sportella?). II Philox. MA 77 -a πήρα. Corp. M 32 -um handful beowes *et* 118 mantega taeg (*anglosax.*). GLOSS. -a crumina. bargila (*cf. l. 18*). zabernae. [*it.* mantice, *cat.* manxa. *M.-L.*]

i. q. sacculus, pera: LVCIL. 1207 -a cantheri costas gravitate premebat (*cf.* HOR. sat. 1, 6, 106 mulo ..., -a cui lumbos onere ulceret). APVL. met. 1, 18 -am (*vg.*, -a *φ*) ... humeros ... exuo, caseum cum pane ... porrigo. MARCELL. chron. II p. 84, 453, 2 hispida in -a conditum *caput Iohannis* ... pervehunt. *proverbialiter* (*cf. Otto, Sprichw. p. 209*): CATVLL. 22, 21 non videmus -ae quod in tergo est. PERS. 4, 24 ut nemo in sese temptat descendere, nemo, sed praecedenti spectatur -a tergo (*cf.* SCHOL. Aesopus ... dicebat unumquemque hominem duas -as ferre vitiis plenas ... et in ea ... quae a tergo *est*, nostra *vitia. sim.*: PORPH. Hor. sat. 2, 3, 299).

demin.: manticula.

mantichōra (-ās?), -ae *f.* *gr.* μαντιχώρας. *acc.* -an *v. l. 38.* [*var. l. fals.*: CALP. ecl. 7, 59.] *i. q. animal fabulosum*: PLIN. nat. 1, 8, 45 de -is. 8, 75 apud eosdem (*sc. Aethiopas*) nasci Ctesias scribit, quam -an appellat, triplici dentium ordine pectinatim coeuntium, facie et auriculis hominis *eqs.* (*cf.* SOL. 52, 37 -cora *codd. plurr.*). 8, 107 hominum sermones imitari et -an in Aethiopia auctor est Iuba. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 6 -cora. ticris.

manticula, -ae *f.* *a* mantica *demin.* GLOSS.L IV Ps. Plac. M 4 -am viatoriam peram. GLOSS. pera pastoralis. *i. q. sacculus*: FEST. p. 133 -arum usus pauperibus in nummis recondendis etiam nostro saeculo fuit *eqs.* *deriv.*: manticularius, manticulor.

manticulārius, -a, -um. *a* manticula. **1** *m. pro subst.* manticulārius, -ī: **a** *i. q. fur*: TERT. apol. 44, 2 quis illic sicarius, quis -us, quis sacrilegus ... idem etiam Christianus adscribitur? **b** *i. q. manticularum negotiator, nummularius* (*cf. Hug, RE XIV 1258*): CIL XIII 6697 (*a. 43*) -ári negotiatores. 7222, 5 (*a. 198*) c(urator) c(ivium) R(omanorum) m(anticulariorum) neg(otiatorum). 11805 (*s. II/III*) Patiens manticul(arius). **2** *n. pl. pro subst.* manticulāria: PAVL. FEST. p. 132 -a dicuntur ea, quae frequenter in usu habentur et quasi manu tractantur. frequens enim antiquis ad manus tergendas usus fuit mantelorum unde haec trahitur similitudo (*incertum, quae ratio cum notione manticulae intercedat*).

manticulātio fallacia vel lenocinium GLOSS.L IV Ps. Plac. M 1. *a* manticulari.

fraudator ... **manticulātor** GLOSS.L II Abav. FR 6. *a* manticulari.

manticulor, -ātus sum, -ārī (manticulo, -āre *v. l. 67. 71 sqq.*). [*a* manticula, *cf.* FEST. *l. 64. J. B. H.*] *inter* verba, quae passive tantum efferuntur, *habent* DOSITH. gramm. VII 431, 17 -or νοσφίζομαι. CHAR. gramm. p. 465, 14. 479, 22. *act. v. l. 67. 71 sqq.* *de signif.*: FEST. p. 133 unde (*sc. a manticula*) -ari dicebantur, qui furandi gratia manticulas attrectabant. inde poetae pro dolose quid agendo usi sunt eo verbo. PACVVIVS (trag. 377) 'ad -andum astu adgreditur. scit enim quid promeruerit' ... (376) 'modice -at. ita me facti oppressit iugo' ('*quid Festus scripserit, prorsus incertum.*' *Lindsay*). item (378) 'deinde adgrediar astu regem; -andum est mihi' et (379) 'machinam ordiris novam -ta †ctu (*alii alia coni.*) an sanctiora dicis iura iuranda?' GLOSS.L I Ansil. MA 694 -are fraudare (*cf.* II Abav. FR 7), furare. 695 (III Abstr. MA 34) -are fraudare vel furto decipere. IV Plac. A 3 ad -andum (*cf. l. 66*) ad dolum et ad strophas excogitandum. V Aa M 145 -are adtemptare dolis, fallaciis. GLOSS. -at fraudat. πειράζω manculor. δόλῳ manculor.

i. q. furari: APVL. apol. 55 Ulixi socii thesaurum repperisse arbitrati sunt, cum ventrem ventosissimum -rentur. *i. q. fallere*: PACVV. *v. l. 66 sqq.*

mantīle *v.* mantele.

mantis *m.* *gr.* μάντις. **1** *i. q. vates*: HYG. fab. 14, 1. 190, 1. *nomen herbae solatae*: PS. APVL. herb. interpol. 75 l. 17 (*addit.*)

2 **mantīsa** (mantissa), -ae *f.* [*vocab. fortasse gallicum, sed Etruscis interpretibus, ut suffixum indicare videtur. J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 132 -isa additamentum dicitur lingua Tusca, quod ponderi adicitur et quod sine ullo usu est. LVCILIVS (1208) -isa obsonia vincit. *trop.*: PETRON. 65, 10 cum vicensimariis magnam -issam habet (*v. Friedländer ad l.; Hofmann, Umgangsspr. p. 157; aliter Plasberg, RhM. 54, 1899, 639*).

mantiscinor, -ātus sum, -ārī. [*a* μάντις *secundum* vaticinor *comice a Plauto (alludente ad* mantissam, *v. l. 11) fictum; v. Ernout, Mélanges Vendryes 154*[1]. *J. B. H.*] PLAVT. Capt. 896 nisi -tus (*i. vaticinatus? sed cf. l. 11*) probe ero, fusti pectito. DON. Ter. Eun. 258 (*ad verba parasiti*:) de alieno -or (-ssinor *var. l.*) atque impendo (*mutuatur voc. ab exemplo Plautino ita tamen, ut significetur fere i. q.* '*mantissam paro*', *quam notionem etiam loco Plautino inesse censet Plasberg l. c. 639 sq.*).

manto, -āre. [*a* maneo, *mantus. *J. B. H.*] FEST. p. 133 -are saepe manere. CAECILIVS in Epistola (com. 34) 'iamne adeo (abeo *ita coni. Leo, ut sequentem partem orationis alteri tribui velit*)? -a. iam hoc vide'. p. 190 ommentans ... ea significatione qua saepe fieri dicitur, id enim est -are (*inde* GLOSS.L IV Ps. Plac. O 15 om⟨m⟩entat expectat, dictum a -ando id est a diu manendo). NON. p. 505, 23 -at pro manet. CAECILIVS Hyperbolimaeo Rastraria (com. 87): 'in voltu eodem, in eadem -at malitia'.

i. q. cum perseverantia quadam manere, morari (*transit.*: *l. 23*): PLAVT. Most. 116 si quid nummo sarciri potest, usque -ant neque id faciunt, donicum parietes ruont. Poen. 264 erus nos apud aedem Veneris -at (*B*, mandat *CD*) :: maneat (-et *coni. Ritschl*) pol. mane. Pseud. 255 licetne ... bitere ... ? :: vah, -a :: omitte :: Ballio, audi. 283 aliquot hos dies -a modo. Rud. 439 -a, iam hic ero (*seq.* demoratam tam diu). CAECIL. com. 34 *v. l. 14.* 87 *v. l. 20.*

mantua, -ae *v. p. 333, 12.*

mantuātus ornamentum militare id est paludatus GLOSS.L V Aa M 146 *cf.* P 62. *a* mantus.

mantuēlis, -e. *a* mantus *ita formatum est, ut ad* mantele *commonefaciat, cf. Leumann, Adj. auf -lis 9.* TREB. Claud. 17, 6 misi ... ad eum ... chlamydem Dardanicam -em (*i. ad formam paludamenti quae mantus dicitur fabricatam*) unam.

mantus, -ūs *f.* (*m. v. l. 45*). [*fortasse retrograde formatum ex* mantellum. *J. B. H.*] PROB. app. gramm. IV 194, 1 nomina appellativa generis feminini quae ablativo casu numeri singularis u terminantur ... -u. ISID. orig. 19, 24, 15 -um Hispani vocant quod manus tegat tantum. est enim breve amictum (GLOSS. V 554, 28 *v. p. 333, 1*). GLOSS.L V Aa P 64 paludamentum ornamentum militiae id est superior sicut toga aut c⟨h⟩lamys pessum (?) seu -um. *fort. huc pertinet*: GLOSS. mandus vestis virginalis. *graece*: EDICT. imp. Diocl. 19, 59 μάντος. *cf.* LYD. mag. 2, 13 (*ubi c. v. q. e.* μανδύας *confunditur*). MALALAS p. 421, 20 μαντίον. [*it., hisp.* manto. *M.-L.*].

i. q. genus paludamenti: CAES. AREL. testam. 107 quem *abbatissa* fecit -um maiorem. 110 -um et cinctorium meliorem. *Deicke.*

manu *v. s.* manna.

manua, -ae *f.* [*fort. a* manualis *retrograde fictum. formam ex* manuplus *vel* manipula *breviatam suspicatur Heraeus. J. B. H.*] GLOSS.L V Abba MA 32 -a manipula. GLOSS. -a (mannua, manna) manipulus. δέσμη, δράγμα (*v. Thes. gloss.*). [*it.* manna. *M.-L.*] ITALA deut. 24, 19 (Ps. Aug. vit. christ. 8 p. 1038 med.) si ... messus fueris messem in agro tuo et oblivisceris -am (δράγμα. *Vulg.* manipulum). SCHOL. Iuv. 8, 153 (*ad* maniplos:) -as faeni.

(**manuago** *v. p. 300, 20.*)

*****manuālis,** -e. [*a* manus. *J. B. H.*] *de derivatione*: PRISC. gramm. II 131, 9. *de formis*: CHAR. gramm. p. 152, 11 ut -e saxum, manuarium vas, proin aqualis aquarium dici. EXC. Bob. gramm. I 545, 22. manuelis *v. p. 335, 11*; manulis *v. p. 335, 20. cf. Leumann, Adj. auf -lis 5; v. etiam* manilis. *de notione (cf. etiam l. 71. 82. p. 335, 6. 10. 19)*: GLOSS.L Ansil. MA 708 -es forfices ferrarii. GLOSS. V 604, 8 manu[c]alis sporta. *subst.* manualium (*v. p. 335, 5*) *infima aetate a Graecis recipitur* (*cf.* CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 10 p. 75, 3. 12. 1, 30 p. 165, 6 ἐν τοῖς μανουαλίοις τῆς λιτῆς). [*var. lect.* -e *pro* faciale *v. vol. VI 44, 3.*]

quod manui aptum est vel ad manum pertinet: SISENNA frg. 23 -is lapides dispertit propterea quod is ager omnis eiusmodi telis indigebat (*cf.* TAC. ann. 4, 51, 1 -a saxa ... iacere [AMM. 20, 7, 10. 24, 2, 14. *aliter l. 70*]. SERV. auct. Aen. 9, 415 -a tela). CALP. ecl. 3, 85 vilia cum subigit -bus hordea saxis *molae* (*cf.* SERV. georg. 1, 274 molam -em [GLOSS. χειρόμυλον]. CASS. FEL. 40 p. 91, 18 ervum ... moles -i mola [76 p. 185, 1]. *expresse*: HIER. chron. a. Abr. a. 2324 -i mola [*i. lapide molari*] ad collem ligata). PLIN. nat. 18, 297 pectine -i. 19, 16 *linum* evolsum et in fasciculos -es colligatum (21, 160. *cf.* 24, 131 -bus scopis). METROL. p. 138, 1 (= GROM. p. 372, 22) pes ... dupliciter pronuntiatur; uno modo eo quod sit naturaliter pes, alio ... quod ... per manus metiatur. tantum praecellit pes -is pedem naturalem quantum *eqs.* SERV. gramm. IV 467, 18 habes ... in compendio discendi -em libellum (*cf. etiam p. 335, 6*). TERT. apol. 39, 18 post aquam -em (*i. post cenam*) et lumina. CAEL. AVR. chron. 3, 86 aut vehiculo -i aut sella aut cathedra coercendus aegrotus (*cf.* GLOSS.L I Ansil. BA 199 basterna [BO 83 bostama] tecta -is [*v. vol. II 1782, 74 sq.*]). CASSIOD. var. 2, 40, 8 per -em musicam. PASS. Cypr. 5 lacinias -es (*cf. p. 335, 19*). *nota*: CASSIOD. var. 1, 10, 4 inflexis

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-bus digitis. Ps. Diosc. Vind. 4, 52 p. 207, 12 δξύσχοινος . . . 'Ρωμαῖοι λούγκουμ μαρίνουμ, οἱ δὲ λούγκουμ μανουάλεμ (*cf. Stadler, ALL 10, 1898, 100*).

subst. **manuāle,** -is *n.* (Exc. Bob. gramm. I 545, 22 neutralia ut . . . -e), manuālium, -ī *n.* (*l. 6. p. 334, 62*) *et ?* manuālis, -is *m.* (*l. 11. 21*): **1** *i. q.* *libellus, enchiridion* (Gloss. II 284, 20 -ium ἐγχειρίδιον. V 605, 6 -e liber ad gerendum aptus qui enchiridion dicitur. *cf. etiam p. 334, 79*): Pavl. dig. 3, 3, 72 Paulus . . . libro primo -ium (3, 4, 10. 7, 4, 27. 8, 2, 39. 8, 3, 38 *et saepius.* frg. Vat. 45. 46). **2** *i. q.* *lectorium ligneum, pulpitum portabile* (Gloss.[L] II Philox. ma 80 -e ἀναλογ⟨ε⟩ῖον [*inde* Gloss. V 309, 60 manuelem analogium graece lectorium]): [Mart.] 14, 84[lemma] -e (*cf. Birt, Buchrolle 176. Kritik u. Hermeneutik 303. 341. aliter Leumann, Adj. auf -lis 31*). **3** *i. q.* *rationale, vestis sacerdotalis apud Hebraeos* (*fortasse ex falsa interpr. gr. v.* λογεῖον *quippe 'analogio' [i. lectorio] similis*): Itala exod. 35, 27 (Wirc.) principes attulerunt lapides smaragdinos . . . in umbonem et in -i ([λογεῖον. *Vulg.* rationale]. 36, 15 [Monac.] fecerunt -e, opus textile . . . ex auro et purpura). **4** *i. q.* *manutergium, sudarium* (Gloss.[L] II Abav. ma 62 -e orarium [V Abba ma 47 manule o. III Abstr. ma 31 -e orare]): Pass. Cypr. 5 linteamina . . . et -a. Pass. Montan. 15 -em quo oculos fuerat ligaturus. *v. etiam p. 334, 65. 84.* [*haud scio an huc pertineat* CIL VIII 6982 (= Inscr. Dessau 4921[b]) -a (*in synopsi inventariorum sacrorum; mantelia esse putat Mommsen; an, quia aenea enumerantur, i. q. manilia?*).]

manuālium, -ī *n. v. l. 5.* *Bömer.*

manuārius, -a, -um. *a* manus. Char. gramm. p. 152, 11 *v. p. 334, 58.* *de signif.*: Diff. Suet. p. 311. 30 -um est quod manu tangitur aut sustinetur.

1 *adi.*: Svet. frg. 7 p. 24, 2 ad molas -as (Iavol. dig. 33, 7, 26, 1). Gell. 18, 13, 4 hoc aere collecto, quasi -o (*i. poena aleatoria quasi manu parta*). **2** *pro subst.*: *m.* manuārius, -ī: Gell. 16, 7, 3 Laberivs . . . verba finxit praelicenter . . . in Fullone furem -um appellat, '-i', inquit (mim. 46), 'pudorem perdidisti'. *n.* manuārium, -ī *i. q.* *libellus* (*cf.* manuale): Act. lud. saec. Sept. Sev. 1, 25 Calpurnius . . . ex -o legit.

manuātus, -a, -um. *a* manus *cf.* dentatus *sim.* *i. q. manibus praeditus*: Mart. Cap. 4, 378 alicuius -i manus est . . . quia et -um aliquid manu -um est.

manuballista, -ae *f.* *a* manus *et* ballista, *cf.* arcuballista. Veg. mil. 2, 15 ad -as . . . dirigebant saxa. 4, 22 scorpiones dicebant, quos nunc -as vocant (*cf. Grosse, Militärgesch. 337*[4]). Anon. de mach. bell. 16 in utraque ripa erunt -ae dispositae.

deriv.: manuballistarius.

manuballistārius, -ī *m.* *a* manuballista. Veg. mil. 3, 14 in quinta acie ponebantur . . . -i. 4, 21 *v. s.* arcuballistarius (*vol. II 474, 51*).

manubiae, -ārum *f.* [*a* manus *incerta formatione. J. B. H.*] *de originatione* (*cf. l. 53. p. 336, 8*): Isid. orig. 18, 2, 8 -ae eo quod manibus detrahuntur. *de formatione* (*cf. l. 53*): Vel. gramm. VII 67, 5. *de scriptura*: Vel. gramm. VII 50, 3 -ubiae an -ibiae . . . ? 67, 3 varie etiam scriptitatum est . . . -ae, siquidem C. Caesar per i scripsit ut apparet ex titulis ipsius, at Augustus [i] per u, ut testes sunt eius inscriptiones (*sed cf. infra l. 58*). Char. gramm. p. 124, 11 -ibias per duo i dicendum, quia sunt a manibus ut putat Verrius (frg. 8 F.) ⟨dictae⟩. sed et -ubiae per u dici possunt, a m⟨anu⟩ id est virtute contractae. *in titulis scribitur* -ub-: CIL I[2] 635 (*a. 135 a.*). XI 1831 (= I[2] p. 195; *in elogio C. Mari*), 16. -ib-: CIL VI 1316 (*a. 43 a.*; *eodem anno* X 6087). 1301 (= 31592; *a. 36 a.*). R. Gest. div. Aug. c. 15 (*bis*). 21.[2] Cassiod. gramm. VII 181, 5 scribetur . . . exuviae, -uviae (Martyr. gramm. VII 181, 4 *P*). *in titulis* -uv- *nusquam invenitur ac ne in codd. quidem nisi in recc. (e. g.* Vopisc. Aurelian. 10, 2 *P*[1]), *sed cf. originationem a* vis (*p. 336, 8*) *et iuxta posita* exuviae (*l. 79. p. 336, 1*), induviae (*p. 336, 3*). *de formis*: *inter* feminina semper pluralia *affert* Char.[r] gramm. p. 36, 5 (*cf.* Diom. gramm. I 328, 2 Phoc. gramm. V 428, 8 Gloss. II 434, 14); *sing.* -a (*notione sub II allata*) *extat apud* Fest. p. 214 Sen. nat. 2, 41, 2. *nom. plur.* -es (*cf.* induvies): Fvlg. serm. ant. 60 -es dicuntur ornamenta regum unde Petronius Arbiter (frg. 12) ait: 'tot regum -es penes fugitivum repertae' (-ae *utrubique edd. vett.*; -es *a Fulgentio novatum putat Buech.*). *neutr. sg.* -um, *pl.* -a: Gloss. *de abl. plur.* (*cf. Stolz-Leumann*[5] *280*): -bies: CIL I[2] 635 (*v. l. 55*). -bieis: CIL VI 31592 (*v. l. 57*). -biis: CIL XI 1831, 16 (*v. l. 56*). R. Gest. div. Aug. c. 15. 21. -bIs: CIL X 6087 (*v. l. 57*). *de significatione*: Gell. 13, 25 (24), 3 quispiam . . . 'ex -is', inquit, 'significat „ex praeda"; -ae enim dicuntur praeda quae manu capta est'. *at* 13, 25 (24), 26 (*e contradictione Favorini*) praeda dicitur corpora ipsa rerum quae capta sunt, -ae vero pecunia a quaestore ex venditione redacta (Non. p. 432, 25). 13, 25 (24), 32 qui proprie . . . locuti sunt, . . . -as pecuniam dixerunt (*v. totum capit.*). Non. p. 138, 13 -as [manus] exuvias. Char. gramm. p. 36, 5 -ae ⌞τὰ ἐκ ζώντων σκῦλα⌟ (⌞ ⌟ *add. cod. deperd.*; *cf.* Gloss.[L] II Philox. ma 79). p. 459, 67 -ae λάφυρον. Ps. Ascon. Verr. p. 255, 19 spolia quaesita de vivo hoste nobili (*cf.* Schol. Cic. Gron. D p. 318, 6) per deditionem -as veteres dicebant et erat imperatorum haec praeda, ex qua, quod vellent, facerent (*cf.* p. 254, 29). Synon. Cic. p. 415, 19 spolia. -ae. exuviae. praedae opimae. Gloss.[L] IV Plac. m 6 -ae dicuntur spolia hostium, quae a rege aut a duce eiusdem manibus deportantur, ut exuviae et induviae dicuntur. III Abstr. ma 22 sq. spolia quae manu detrahitur id est vestes mortuorum, res de praeda manu collecta⟨e⟩ vel praeda de hostibus facta. IV dub. Plac. m 5 -is aut praeda est quam victor exercitus de hoste reportat, aut spolia populorum, quam nihilo minus victor exercitus tollit; nam hoc significat -is quasi manes vi (manus vim *Deuerl.*) passis. Corp. m 30 -um waelreaf (*anglosax.*). 74 hostium spolia. *de re cf. Lammert, RE XIV 1361 sq.* *legitur inde a* Naevio (*postea apud poetas non occurrit*) *et* Catone. Not. Tir. 67, 75. 76. [*loco manco*: Naev. trag. 10 -as suppetat pro me. *dub.*: Tac. ann. 11, 23, 4 -as *pro* manibus (*cf. l. 46. 74*) *coni. Heinse, Nipperdey.*]

I *de praeda*: **A** *strictiore sensu pertinet ad praedam bello comparatam*: **1** *i. q.* *pecunia, quae ex praeda vendita in usum imperatorum rediit*: **a** *proprie*: Cato or. frg. 2 numquam ego praedam neque quod de hostibus captum esset neque -as inter pauculos amicos meos divisi. Cic. leg. agr. 1, 12 quod ad quemque pervenerit ex praeda, ex -is (2, 59). 1, 13 cui -as remittit (2, 62). 2, 59. 60 -as referre. 2, 61 si est aequum praedam ac -as suas imperatores non . . . in urbis ornamenta conferre, sed ad decemviros . . . reportare. 2, 62. Arch. 27 Martis -as Musis consecrare. dom. 113 monumentum tuarum -arum (*cf.* epist. 1, 9, 15). Liv. 1, 55, 7 Pomptinae -ae. Val. Max. 4, 3, 13 -as ad patriam redundare. *nota iuncturam* de (ex) -is *aliquid in usum publicum vel sacrum comparare*: de -is: CIL I[2] 635 (*v. p. 335, 56*) muru(m) locavit. XI 1831, 16 (*v. p. 335, 56*) aedem . . . fecit (X 6087 [*v. p. 335, 57*]. Liv. 10, 46, 14. *cf.* Cic. dom. 102 porticum. rep. 2, 31 fecit . . . et saepsit . . . comitium. Liv. 33, 27, 4 fornices. 36, 36, 2 *ludos*). VI 1316 *subaudiendo verbo et obi.* (*cf.* 1301 *et v. l. 45*). Liv. 23, 11, 3 Pythio Apollini . . . de . . . praeda -is spoliisque honorem habetote. Svet. Iul. 26, 2 forum . . . incohavit. Tib. 20 dedicavit . . . aedem. frg. 102 p. 130, 15 *atrium* instruxerat. Flor. epit. 1, 7, 7 templum erexit. Vir. ill. 2, 6 Anienem . . . in urbem induxit (*cf. l. 38*). Avg. civ. 3, 15 p. 118, 8 D. Capitolium fabricantem. ex -is: Cic. Verr. II 3, 186 quibus ex hostium spoliis, . . . qua ex praeda aut -is haec abs te donatio constituta est? nat. deor. 3, 83 *amiculo* Iovem ornarat . . . Gelo (Val. Max. 1, 1 ext. 3. *cf.* Nep. Cim. 2, 5 arx Athenarum . . . est ornata). Liv. 43, 4, 6 aquam . . . duceret (Frontin. aq. 6 a. perducendam . . . locavit. Vir. ill. 33, 9). R. Gest. div. Aug. c. 15 HS quadringenos ex bellorum -is (ἐκ λαφύρων) . . . dedi (*ibid. iterum*). 21 dona consacravi (Val. Max. 8, 14, 2). *ibid.* templum feci. Vitr. 1, 1, 6 porticum . . . pro tropaeo constituerunt. Vell. 2, 40, 3 maiorem omni ante se inlata pecunia in aerarium . . . intulit (2, 56, 2). Plin. nat. 7, 97 *delubrum* dicabat. 7, 115 *bibliotheca* publicata. Gell. 13, 25 (24), 1 subscriptumque est *simulacris*: 'ex -is' (manibus *var. l.*; *cf. l. 13. 74*). **b** *metonymice de rebus pecunia praedaticia comparatis*: Cic. Verr. II 1, 154 dubitamus, quid iste in hostium praeda molitus sit, qui -as (*ad B 1*) sibi tantas ex L. Metelli -is fecerit . . . ? (*cf.* Ps. Ascon. Verr. p. 254, 29 ex aede Castoris quam de -is L. Metellus exstruxit). Tac. ann. 2, 53, 2 sacratas ab Augusto -as castraque Antonii . . . adiit.

2 *i. q.* *pars praedae, spolia, exuviae*: Cic. leg. agr. 2, 53 vendet -as imperatoris (frg. 4). de orat. 3, 10 *rostra* censor imperatoriis -is ornarat (*cf. l. 37. 73*). Liv. 29, 8, 9 -as rettulit. Vitr. 5, 5, 8 *echea* de -is ad aedem Lunae dedicavit. 10, 16, 8 e -is id populo dedit munus. Plin. nat. 34, 93 L. Luculli imperatoris de -is. Ps. Frontin. strat. 4, 3, 15. Flor. epit. 2, 18, 6 contenti armorum -is. Min. Fel. 25, 5 templa omnia de -is (*cf.* Tert. apol. 25, 15 tot -ae quot manent . . . simulacra captivorum deorum. Lact. inst. 2, 6, 4 consecrant . . . diis -as et rapinas suas). Vopisc. Aurelian. 10, 2 ut -as in Palatio conlocaret. Ps. Lact. mort. pers. 9, 7 cum praeda et -is. Ivst. 5, 10, 12 qui ex -is portionem praedae . . . peterent. Heges. prol. 1 usque ad incendium templi et -as Titi. Vvlg. II reg. 8, 12 sanctificaverat de -is (I par. 26, 27. *cf.* II par. 15, 11 immolaverunt . . . de -is). I par. 20, 2 -as . . . tulit. Ezech. 29, 19 depraedabitur -as. 38, 18 diripias -as. Cod. Theod. 5, 6, 2 ereptis -is. Sidon. epist. 5, 16, 1 aerarium . . . non pecuniis sed -is locupletavit.

B *latiore sensu de quibuslibet rapinis*: **1** *de rebus vi, furto, quavis iniuria praedae instar extortis* (*saepius servata imagine a bello sumpta*): Cic. S. Rosc. 108 has -as Rosciis Chrysogonum . . . concessisse. Verr. II 1, 154 (*v. supra l. 47*). 1, 157 qui . . . cum praetor iudicio . . . praefuisset, spolia domum suam referre et -as detrahere conatus sit. 3, 9 qui vestras villas suis -is ornet (*cf. l. 54*). Liv. 33, 47, 3 velut bonis ereptis, non furtorum -is (*Madv.*, manibus *B, Mog.*) extortis. Val. Max. 7, 6, 3 avaro . . . -is sordium suarum frui non licuit. Petron. 79, 12 -as partiti sumus. Svet. Nero 38, 2 praedae et -arum. Sol. 30, 18 de -is praecipitis ausi praedam revehunt temeritatis. Mar. Victorin. ad Iust. 6 -as, qui vicit, abduxit. Ambr. fid. 4, 1, 8 cum -is mortis (*cf.* Ferrand. epist. 7, 13 -as inferorum). patr. 3, 12 de . . . impuritatis auctoribus -as reportavit (11, 56 Rvfin. Orig. in num. 25, 5 p. 240, 23. *cf.* Sidon. epist. 7, 7, 1 aliquid . . . de -is civitatis). Sidon. epist. 9, 9, 9 quid de -is meis iudicem. **2** *de actionibus diripiendi i. q. praedatio, spoliatio, iniqua rerum acquisitio*: Svet. Cal. 41, 1 ne quod non genus -arum experiretur. Vesp.

[*Deicke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

16, 3 ad -as et rapinas ... compulsum. COD. Iust. 1, 54, 6, 5 (*a. 399*) qui in ... -is id est depraedationibus furtis atque aliis flagitiis ... fuerint deprehensi.

II *de **fulmine*** (SERV. Aen. 1, 42 in libris Etruscorum [*cf. Thulin, D. etrusk. Disciplin I [1906] p. 22 sqq. Nogara, Gli Etruschi e la loro civiltà, Milano 1932 p. 168 sqq.*] lectum est iactus fulminum -as dici): FEST. p. 129 -ae Iovis tres creduntur esse *eqs.* (SEN. nat. 2, 41, 1 *sq.*). p. 214 fulgura ... quae ... peremant ... maiore -a ...; nam ut omnia superentur fulgure, sic ictum fulgur -is vinci. AMM. 17, 7, 3 numine ... contorquente -as ventosque ... excitante. SERV. Aen. 11, 159 -ae Minervales id est fulmina tempestates gravissimas commovent (*inde falso interpretatur* GLOSS.[L] V Aa M 154 -ae fulmina, tempestates). auct. 8, 429 -as fulminis ... Iovi ... attributas. SCHOL. Hor. carm. 1, 2, 1 sqq. omnes -ae albae et nigrae pallida coruscatione esse dicuntur. MART. CAP. 9, 896 -as ac trisulcae lucis ... fulgorem.

deriv.: manubialis. manubiare (?). manubiarius (?).

manubiālis, -e. *a* manubiae. SVET. Aug. 30, 1 reliquas (*sc. vias*) triumphalibus viris ex -i pecunia (*i. ex praeda vendita soluta*) sternendas distribuit.

? **manubiāre** vigilare, pernoctare GLOSS. (Scal.) V 604, 6. *a* manubiae.

? **manubiārius,** -a, -um. *a* manubiae. PLAVT. Truc. 880 saltem amicus mi esto -us (*pro* manubinarius *coni. Camerarius, quam coni. commendat Buech. interpretatus* 'ceteri amatores quasi praeda, hic privatus amicus quasi manubiae Phronesii').

manubiēs *v. p. 335, 66.*

[**manubla** iteratio doctrinae GLOSS.[L] Corp. M 54 (*v. adn. Linds.*).]

manubriātus, -a, -um. *a* manubrium. *i. q. manubrio ornatus*: PALLAD. 1, 42, 2 serrulas -as. AMM. 25, 1, 15 -os cultros.

manubriolum, -ī *n.* *a* manubrium *demin.* CELS. 7, 6, 4 scalpelli -o (7, 7, 3. 4[B]. 7, 19, 7. 7, 22, 2).

manubrium, -ī *n.* [*a* manus *obscura formatione. J. B. H.*] *de originatione*: VARRO ling. 8, 15 a manu -a. CASSIOD. *ex Eutyche* gramm. VII 200, 6 -um manuhaberium. -ib- *v. l. 59.* *litteris graecis*: PAP. Berol. 544 (*s. II*) μανουκρια (*simili, ut vid., commutatione formae atque qua* manuplus *in* manuclus *depravatur*). NOT. Tir. 67, 77. *de significatione*: VARRO ling. 6, 85 -um quod manu tenetur. GLOSS.[L] I Ansil. MA 723 -um dictum eo quod manu teneatur, quod rustici manicum appellant. GLOSS.[L] II Philox. MA 81 -um στελεόν. GLOSS. λαβή. V 507, 16 -us manicus (*cf. l. 38*). [*propter mensurationem longam sec. syll. suspectum habetur* PLAVT. Aul. 471 exemi ex manu -um ('*fort.* manupretium'. *Leo*).]

1 *i. q. pars instrumentorum praecipue ferramentorum, qua manu tenentur*: PLAVT. Epid. 525 malleum sapientiorem vidi excusso -o (*proverb.*). COLVM. 5, 9, 2 ramos, quos comprehensos manus possit circumvenire hoc est -i crassitudine (*cf.* PALLAD. 4, 10, 1). 5, 10, 6 semina ... crassa non minus quam -um bidentis (arb. 20, 1). 11, 2, 92 -a aptare (PLIN. nat. 18, 236). PLIN. nat. 16, 230 -a ... carpinea, iligna, cerrea. SERV. auct. georg. 1, 18 ferrum de -o decidit. VVLG. deut. 19, 5 ferrumque lapsum de -o *securis* (*cf.* PS. AVG. serm. 32, 4 Elisaeus ... securim de -o in gurgitem lapsam ... evocavit [*allegorice interpretatur* AVG. c. Faust. 12, 35 p. 362, 15]. VITAE patr. 7, 25, 4 fecerunt in securi -um [*seq. interpr. alleg.*: -um voluntas nostra est]. GREG. TVR. Iul. 21 -um in dextera eius adhaesit). GLOSS. II 593, 58 stiva -um aratri. *singularia*: VITR. 10, 8, 3 epitonia ... -is ferreis conligata *eqs.* PALLAD. 3, 17, 8 plantam persici ... per ipsum saligni -i foramen induci (*de vivo ramo salicis terebrato quocum persicus conectitur*). *gladii vel cultri*: PAVL. FEST. p. 61 capulum et -um gladii vocatur. p. 349 secespita cultrum ferreum ... -o (mani⟨brio⟩ *in frg. Festi*) eburneo (SERV. auct. Aen. 4, 262). IVV. 11, 133 -a cultellorum ossea. ITALA iud. 3, 22 (Lugd.) demersit eum (*sc. gladium*) usque ad -um (*λαβήν. Vulg.* ut capulus sequeretur ferrum) *eqs.* AVG. serm. 32, 22, 22 cultellum -o deaurato. **2** *i. q. ansa vasorum*: VARRO ling. 5, 118 -um cavum non est nisi in vinaria trulla. CIC. Verr. II 4, 62 [cum] -o aureo. PAVL. FEST. p. 31 bacrionem dicebant genus vasis longioris -i. *deriv.*: manubriatus. manubriolum.

manūcaptus *v. s.* manus *p. 352, 69.*

manuciolus, -ī *m.* *a* manuculus. *i. q. fasciculus manualis*: PETRON. 63, 8 videt -um de stramentis factum. [*dalmat.* mantsula. *M.-L.*]

manucla, -ae *f. v. p. 303, 2.* **manucrium** *v. l. 35.*

manuculus *v. p. 316, 47.* *deriv.*: manuciolus.

manuductor (manū- *?*) -ōris *m.* *a* manus *et* ductor (*an a* manu ducere? [*p. 359, 27*]). *i. q. dux, monitor* (GLOSS.[L] II Philox. MA 73 -r [maniductus *trad.*] μεσόχορος [*i. dux plausorum?*]): CIL IV 3905 coniugi suo Conopi -i et Clementi monitori fratri. *f.* **manuductrīx,** -īcis: MVTIAN. Chrysost. hom. 18, 3 p. 356[in.] paupertas est -x (χειραγωγία) quaedam in via quae ducit ad caelum.

prochirum (*i.* πρόχειρον) sporta **manuēnsis** GLOSS. V 576, 49. *a* manus. *cf.* admanuensis.

manufēstus *sim. v. s.* manif-. **manūfacio** (-factus) *v. p. 356, 21.*

manūfactilis, -e. *a* manufactus (*p. 356, 27*). ITALA lev. 26, 1 (Hesych. in lev. 26, 1 p. 1138[D]) non faciemus nobis idolum et sculptile, sive, ut Septuaginta (χειροποίητα), -e.

(**manuhaberium**) *v. p. 337, 34.*

χειροσκόπος **manuinspex** GLOSS. II 476, 41. *cf. c.* manus *et* inspicere.

mānuis *v. s.* manuus.

manuleārius, -ī *m.* *a* manuleus. *qui tunicas manuleatas conficit*: PLAVT. Aul. 511 carinarii aut -i.

manuleātus, -a, -um. *a* manuleus. *de originatione et formatione*: PRISC. gramm. II 139, 11 quamvis 'a' paenultimam productam habet, tamen a quarta declinatione derivatur 'manus -us' (*cf.* 562, 15). ISID. orig. 19, 22, 8 -a (manicleata *vel* mancileata *codd.*) tunica id est manicata eo quod habeat manicas quam χειροδύτην Graeci vocant.

i. q. manicatus, manuleis instructus, ornatus: PLAVT. Pseud. 738 -am tunicam habere hominem addecet (PRISC. gramm. II 139, 14 id est manicatam [*cf.* GLOSS. V 572, 30]. NON. p. 536, 25 idcirco -am addidit, ne inproprie uteretur). SEN. epist. 33, 2 (*in imag.*) Epicurus ⟨durus⟩ est et fortis licet -us sit. SVET. Cal. 52 -us et armillatus.

manuleus, -ī *m. et* **manulea,** -ae *f.* *a* manus *demin.* VEL. gramm. VII 67, 8 per u -us dicimus. *de genere*: CAPER gramm. VII 110, 10 -i hi.

i. q. tegumentum manus: *masc.*: PLAVT. Cist. 252 *secundum* Fulg. Virg. cont. p. 103, 18 *v. vol. III 116, 52.* ACC. carm. frg. 12 actoribus -os baltea machaeras. FRONTO p. 65, 20 N. cum Parthi -is laxioribus uterentur. 66, 9 -orum intervallis ... suspendi aestus non potest. *fem.*: GLOSS. III 455, 60. 485, 66 χειρίς -a (II 476, 27 manuela *trad.*). *deriv.*: manulearius. manuleatus.

manūlis *v. p. 335, 20* (*cf.* aquaemanulis *p. 314, 83*). *Deicke.*

manumartis *v. p. 366, 42.* **manuminiectio** *v. p. 361, 22.*

manūmissālia, -ōrum *n.* *a* manumittere, manumissus (*?*). *i. q. festum manumissionis* (*?*): PROB. app. gramm. IV 196, 7 nomina generis neutri semper pluralis numeri: ... Minervalia bus, -ia is.

manūmissīcia, -ae *f.* *a* manumittere, manumissus. *i. q. liberta*: LEX Visig. 3, 2, 4 si ... servo alieno -a se ... coniuncserit (*syn.* liberta mulier).

***manūmissio,** -ōnis *f.* *a* manumittere. *de origine et notione*: VLP. dig. 1, 1, 4 est autem -o de manu missio, id est datio libertatis. GLOSS. ἐλευθερία. ἀπελευθερία. -o eo quod manu mitterentur. *scribitur* mano-: LIB. pontif. p. 75, 15. *notatur*: CIL VI 9317 manmes. *legitur inde a* CIC. [*falso trad.*: SEN. clem. 1, 3, 1. *pro* libertas *legitur e coni. Lachm.* PS. DOSITH. frg. iur. 5. *loco mutilo*: IVLIAN. dig. 19, 1, 43.]

i. q. emissio ex potestate (*de re v. Weiss, RE XIV 1366 sqq., Daremb.-S. III 2 p. 1585, Blümner, Privataltert. 297. de '-e per mensam' [cf. p. 339, 58. 63] scripsit Paoli, Stud. et doc. hist. et iuris 2, 1936, 369 sq. StIt. 14, 1937, 3 sqq. contradicit Funaioli, Rendic. Accad. Bologna, Cl. Sc. Mor. Ser. III vol. X, 1936/7, p. 46 sqq.*): **1** *proprie*: **a** *emittitur servus*: *α loci non Ictorum*: CIC. Cael. 68 ista. FEST. p. 250 sacrorum causa. VAL. MAX. 2, 6, 7 *Massilienses* tres in eodem -es rescindere permittunt, si ter ab eodem deceptum dominum cognoverunt. SVET. Galba 10, 1 cum quasi -i vacaturus conscendisset tribunal. DON. Ter. Ad. 961 adscribi causas -is in iure formula est. 970 comicam. AVG. in Gal. 64 *servus stigmate notatus* in iure -is inferioris est ordinis. serm. 21, 7 tua. EVGRAPH. Ter. Phorm. 830. GREG. M. epist. 2, 13 p. 111, 14. 6, 12 p. 391, 15 -is paginam (l. 26. *cf.* l. 22 cartulam). *β Ictorum loci notabiliores*: GAIVS inst. 1, 17 iusta ac legitima -e ..., id est vindicta aut censu aut testamento (INST. Iust. 1, 5, 1 multis ... modis -o procedit: aut enim ex sacris constitutionibus in ... ecclesiis aut vindicta aut inter amicos aut per epistulam aut per testamentum aut aliam quamlibet ultimam voluntatem. sed et aliis multis modis libertas servo competere potest). 1, 18 vindictā, apud consilium iusta causa -is adprobata, liberati. 1, 19 iusta causa -is est veluti si quis filium ... aut fratrem ... naturalem aut alumnum aut paedagogum aut servum procuratoris habendi gratia aut ancillam matrimonii causa apud consilium (*cf. l. 59. 74*) manumittat (MARCIAN. dig. 40, 2, 9 pr. iusta causa -is est, si periculo vitae infamiaeve dominum servus liberaverit). 1, 38. 39. epit. 1, 1, 6 data (INTERPR. Paul. sent. 4, 12, 2. *cf. l. 73. 77 p. 339, 7*). PAVL. sent. 4, 12 tit. de -bus (DIG. 40, 1 rubr. LEX Burg. lib. const. 40). HERMOG. dig. 40, 2, 23 -o per lictores hodie domino tacente expediri solet et verba sollemnia, licet non dicantur, ut dicta accipiuntur (*cf. p. 340, 16*). COD. Theod. 4, 7 rubr. de -bus in ecclesia (CANON. Mansi 3, 770[A] de -bus ... in e. dicendis [περὶ ἐλευθεριῶν ... κηρυκτέων]. *cf. l. 56 et* GREG. M. epist. 2, 13 p. 111, 14). DIG. 40, 3 rubr. de -bus, quae servis ad universitatem pertinentibus imponuntur (COD. Iust. 4, 29, 24 pr. 6, 4, 3, 2. *cf. l. 65. 77*). COD. Iust. 7, 1 rubr. de ... apud consilium -e (*cf. l. 59. 63*). 7, 2 rubr. de testamentaria -e (*cf. l. 55. 57*). 7, 15 rubr. communia de -bus. LEX Visig. 5, 7, 2 haec -o stare non poterit. LEX Burg. lib. const. 88 conlata (*cf. l. 65. 73*). **b** *emittitur filius vel nepos* (-*em ad servos, ad filios emancipationem referunt* VLP. dig. 15, 2, 1, 4 ISID. orig. 9, 5, 17): IVLIAN. dig. 37, 12, 1, 6 ius antiquum, quod et sine -e habebat *pater*. GAIVS inst. 1, 134 duae intercedentes -es proinde fiunt ac fieri solent, cum ita eum pater de potestate dimittit, ut sui iuris efficiatur. PAPIN. dig. 5, 2, 16, 1 VLP. reg. 10, 1. 23, 3. COD. Theod. 8, 18, 9, 3 *avus a nepotibus* trientem pro praemio -is accipiat. **c** *emittitur uxor* (*cf. p. 341, 28*): FIRM. math. 6, 13, 3[extr.]

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

alienos concubitus ... desiderant; ... ex alienis -bus morigeras sibi sortiuntur uxores.

2 *in imagine*: NOVATIAN. cib. Iud. 5 *sollemnitates ciborum* sustulit libertas evangelica -e revocata (RVFIN. Orig. in exod. 12, 4 p. 268, 19 'in libertatem vocati estis, nolite fieri servi hominum'. sed quis mihi dabit [*cf. p. 338, 65*] hanc -em? FAVST. REI. epist. 8 p. 208, 11 naevum generis -o religionis abstersit). PS. AVR. VICT. epit. 5, 9 adeo ... Roma interitu eius exultavit, ut plebs induta pilleis -um tamquam saevo exempta domino triumpharet.

ˣmanūmissor, -ōris *m.* *a* manumittere. GLOSS. ἐλευθερωτής. ἐλευθερωκώς. ἐλευθερῶν. *in sermonem Graecum receptum*: THEOPHIL. 3, 9, 3. 4 μανουμίσσωρ. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A.

is, qui aliquem ex potestate sua dimittit: **1** *proprie*: **a** *servum*: PAPIN. dig. 40, 4, 48 Servius respondit socio manumittente communem fieri libertum familiae atque -is. POMPON. dig. 40, 14, 3, 1 GAIVS inst. 1, 139 *al.* MARCELL. dig. 37, 15, 3 *al.* FLORENT. dig. 38, 2, 28 pr. PAPIN. dig. 27, 1, 24 *al.* TRYPH. dig. 37, 14, 23, 1 VLP. dig. 26, 4, 3, 1 *al.* PAVL. dig. 40, 12, 32 *al.* MARCIAN. dig. 38, 2, 29 pr. MOD. dig. 38, 4, 8 *al.* SCHOL. Pers. 3, 106 quod plerumque ipsi manumissi -is *defuncti* corpus portandum subirent. COD. Theod. 4, 10, 2 pr. 1 NOVELL. Valent. 25 pr. EPIST. pontif. Thiel Gel. 23 COD. Iust. 2, 2, 1 *al.* LEX Burg. lib. const. 40, 1 *syn.* absolutor. Rom. 3, 1. LEX Visig., *v. ind. Zeumeri.*
b *filium vel nepotem*: IVLIAN. dig. 38, 15, 4, 1 pater, qui filium manumisisset, quamvis ut -r bonorum possessionem accipiat *eqs.* GAIVS inst. 1, 168 liberorum capitum -bus. MARCELL. dig. 29, 1, 29, 3 PAPIN. dig. 37, 12, 5. TRYPH. dig. 37, 15, 10 patri -i (MOD. dig. 38, 16, 10 COD. Iust. 6, 56, 2 [*a. 294*]). VLP. dig. 37, 12, 1, 1. 5. PAVL. dig. 38, 17, 5, 2 avum -em. COD. Iust. 2, 20 (21), 5 (*a. 293*).

2 *transl.*: TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 582, 3 ipsum quod ait: 'qua libertate Christus nos manumisit' (*Gal. 5, 1*), nonne eum constituit -em, qui fuit dominus? AMBR. Iac. 1, 3, 12 p. 12, 24 ita libertatem accepisti, ut meminisse -is tui debeas, ut patrono tuo noveris legitimum obsequium deferendum. AVG. in psalm. 99, 7^extr. servus es domini, libertus es domini; non te sic quaeras manumitti, ut recedas de domo (*cf. l. 70*) -is tui. serm. 86, 7, 7^in.

ˣmanūmitto, -mīsī, -missum, -ere. *coaluit ex* manu *et* mittere. *de origine*: ISID. orig. 9, 4, 48 -ssus dicitur quasi manu emissus. *de notione*: GLOSS. ἐλευθερῶ. ἀπελευθερῶ. *de scriptura*: *in editis apud* TERT., *ICTOS (sed cf. infra l. 45 sq.) et posteriores auctores ubique scriptura continua, quae comprobatur substantivis* manumissio *et* manumissor; *apud priores auctores variatur. scribitur duobus verbis alio interposito*: VARRO Men. 514 ne manu non mittat (LIV. 41, 9, 11). CIC. Mil. 57 manu vero cur miserit. MART. 1, 52, 7 manuque missos. CE 58 filius illum manu, ille illum mereto misit. *notatur*: PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 49 m(ortis) c(ausa) m(anu) m(issa). 276, 51 s(i) q(uis) m(anu) m(issus) m(anu) m(issa) m(oritur). NOT. Tir. 67, 78. 79. *legitur inde a* RHET. Her., VARRONE, CIC. [*locos falso trad. pro* manu emittere *v. vol. V 2, 500, 20.*]

i. q. aliquem (aliquid: p. 341, 31. 35. 41. 46) ex potestate sua emittere (de re v. libros p. 338, 41 allatos): **A** *technice in actibus iuris de eo, qui in manu alcs. est*: **1** *servum*: **a** *varia de iure*: *α de modis -endi* (*cf.* PAVL. FEST. p. 159 -i servus dicebatur, cum dominus eius aut caput eiusdem servi aut aliud membrum tenens dicebat 'hunc hominem liberum esse volo' et emittebat eum e manu. ISID. orig. 9, 4, 48 quotiens -bant, alapa percussos circumagebant et liberos confirmabant): *enumerantur complures aut omnes modi* (*cf. p. 340, 8 sqq.*): TAC. ann. 13, 27, 2 -endi duas species institutas (*sc. aut vindicta, censu, testamento aut inter amicos, per epistulam, convivio*). GAIVS inst. 1, 35 *civis Romanus fit* -ssus vindicta aut censu aut testamento (1, 138 VLP. reg. 1, 6). 1, 44 vindicta aut censu aut inter amicos. epit. 1, 1, 1 sq. cives Romani sunt, qui ... testamento aut in ecclesia aut ante consulem fuerint -ssi. Latini sunt, qui aut per epistulam aut inter amicos aut convivii adhibitione -untur. CONC. Matisc. a. 585 p. 167, 27 qui in sacrosancta ecclesia iure noscuntur legitimo -ssi aut per epistolam aut per testamentum aut per longinquitatem temporis libertatis iure fruuntur. *commemorantur singuli modi*: RHET. Her. 1, 14, 24 testamento (S. C. Vlp. dig. 38, 4, 1 pr. [*a. 41–47*] inter vivos vel t. CIL VI 32881 [*a. 86*] L. Vafrio Epaphrodito -sso t. *illius* ... annorum XXX vix. ann. XXXI. QVINT. decl. 311 p. 222, 25 t. omnes servos -sit. TAC. ann. 13, 32, 1 qui t. -ssi sub eodem tecto mansissent [*cf. supra l. 35*]. IAVOL. dig. 30, 94, 3. 45, 3, 34. VLP. reg. 1, 9 ut t. -ssi liberi sint, lex duodecim tabularum facit. 1, 12 *v. p. 340, 9.* DIG. 40, 4 rubr. de -ssis t.). SCAEV. dig. 33, 8, 23, 1 t. codicillisve (34, 1, 16, 1. CIL XIV 382 t. aut c.). TEST. Galli (CIL XIII 5708) 2, 8 quos hoc t. -si (CIL X 3037, 6 quos t. meo -si). PETRON. 71, 1 omnes illos in t. meo -o. *cf.* CE 240, 2 circumversos (*cf. supra l. 55*) quos relinquam vel -i volam. CIC. Cael. 68 sunt servi illi de cognatorum sententia ... -ssi. *cf.* SEN. contr. 7, 6 (24), 2 cum dicerem: '-amus servum'. inter vivos: *v. supra l. 68. cf.* CIL VI 9010 quos se vivs (*sic*) -sit et in numerum libertorum ordinavit et collibertos suos fecit. PLIN. epist. 7, 16, 4 si voles vindicta liberare, quos proxime inter amicos -isti (GAIVS inst. 1, 41. PAPIN. frg. Vat. 261 vindicta -sso vel i. a. VLP. reg. 1, 10 *lege Iunia* Latini fiunt nominatim i. a. -ssi. PAVL. sent. 4, 12, 2 PS. DOSITH. frg. iur. 4. 6. PAP. Bruns Fontes⁷ 164 p. 369 [*a. 221*] Helenen ancillam suam vernam annorum circiter XXXIIII i. a. -sit liberamque esse iussit et accepit pro libertate eius ... dr(achmas) Aug(ustas) dua millia ducentas [*gr.* μεταξὺ φίλων ἠλευθέρωσα]). GAIVS inst. 1, 115 vindicta (1, 132 SCAEV. dig. 4, 3, 32 PAPIN. frg. Vat. 261. VLP. reg. 1, 7 v. -untur apud magistratum ⟨populi R.⟩. 1, 12 *lege Aelia Sentia* cautum est, ut minor XXX annorum servus v. -ssus civis Romanus non fiat, nisi apud consilium causa probata fuerit: ideo sine consilio -ssum Caesaris servum manere putat. testamento vero -ssum perinde haberi iubet, atque si domini voluntate in libertate esset; ideoque Latinus fit. PAVL. dig. 40, 2, 15, 2. 40, 2, 17. 40, 9, 15, 1. 41, 7, 8 sent. 4, 12, 2 COD. Iust. 7, 1, 3 DIG. 40, 2 rubr. PS. DOSITH. frg. iur. 11). *cf.* TAC. ann. 13, 27, 2 GAIVS inst. 1, 18 SCAEV. dig. 45, 1, 122, 2 CODICILL. (CIL X 7457) 9. BOETH. in top. Cic. 1 p. 288, 44 O. quam (*virgulam quandam*) lictor (*cf. l. 40 p. 338, 67*) -endi servi capiti imponens eundem servum in libertatem vindicabat, dicens quaedam verba (*cf. p. 338, 68. 339, 54*) sollemnia (SCHOL. Pers. 5, 88 qua -endi a praetore in capite pulsantur). VLP. reg. 1, 8 censu -bantur olim, qui lustrali censu Romae iussu dominorum inter cives Romanos censum profitebantur (PS. DOSITH. frg. iur. 17). PAVL. sent. 4, 12, 2 per epistulam (GREG. M. epist. 1, 53 p. 78, 19). *cf.* LEX Burg. lib. const. 88 per scripturam. COD. Iust. 1, 13 rubr. de his, qui in ecclesiis -untur. *cf.* AVG. serm. 21, 6 servum tuum -endum manu ducis in ecclesiam. fit silentium, libellus tuus recitatur ...; dicis te servum -ere, quod tibi in omnibus servaverit fidem; ... ut -as servum tuum, frangis tabulas eius (*sc. emptionis*). 356, 6 diaconus Hipponensis ... *servos suos* -ssurus est episcopalibus gestis (356, 7 g. ecclesiasticis). *libellus -is in ecclesia est Ennod. opusc. 8.* CIL VI 1877, 2 (*a. 73*) Persicus lib. -ssus at consilium (IVLIAN. dig. 40, 9, 7, 1. *cf.* CELS. dig. 40, 2, 19 apud c. [IVLIAN. dig. 40, 2, 6 GAIVS inst. 1, 18. 19. 20 (*add., ex quibus c. constet*). SCAEV. dig. 40, 5, 19, 1 VLP. reg. 1, 12. 13 PAVL. dig. 40, 2, 24. 40, 4, 27]. COD. Iust. 2, 30, 2 [*a. 241*] in consilio [CIL XIV 1437]. IVLIAN. dig. 40, 2, 4, 2 sine consilio [VLP. reg. 1, 12]. *cf.* LEX Salpens. [CIL II 1963] 2, 28 si causam -endi iustam esse *certus* numerus decurionum ... censuerit). LEX Salpens. (CIL II 1963) 2, 19 de servis apud IIvir. -endis. IVLIAN. dig. 40, 2, 5 apud se (VLP. dig. 1, 10, 1, 2 consules apud se servos suos -ere posse. 40, 2, 20, 4). POMPON. dig. 40, 2, 1 apud praetorem. VLP. dig. 1, 10, 1 pr. non potest is, qui apud alterum *consulem* nomina ediderit, apud alterum -ere. 40, 2, 8 passus sum apud *praetorem* (*in villa*) -i, etsi lictoris praesentia non esset. reg. 1, 7 *v. supra l. 6.* MARCIAN. dig. 1, 16, 2 pr. -i apud *proconsules* possunt tam liberi quam servi. MOD. dig. 40, 2, 21 apud praefectum Aegypti possum servum -ere ex constitutione divi Augusti. *cf.* VARRO ling. 6, 30 si *praetor* ... quem -sit. 8, 83. PLIN. epist. 7, 32, 1 oblata occasione proconsulis plurimos -ssos. GAIVS dig. 40, 2, 7 non est omnino necesse pro tribunali -ere: itaque plerumque in transitu servi -i solent, cum aut lavandi aut gestandi aut ludorum gratia prodierit praetor aut proconsul legatusve Caesaris.

β de causis -endi: *publicae*: BELL. Afr. 88, 1 hortatur, ut servitia -rent oppidumque defenderent (BELL. Hisp. 34, 2 oppidanorum servi, qui erant a Pompeio Sexto -ssi. LIV. 26, 27, 4 aedis Vestae ... defensa est ... servorum opera, qui in publicum redempti ac -ssi sunt. VAL. MAX. 5, 6, 8 quos Sempronius Gracchus ob insignem pugnam Beneventi -serat. SVET. Aug. 16, 1. 25, 2 IVST. 3, 5, 6 EVTR. 3, 10, 4). LIV. perioch. 77 p. 85, 14 servus ut praemium promissum indicii haberet, -ssus et ob scelus proditi domini de saxo deiectus est (VAL. MAX. 6, 5, 7). *privatae*: SEN. contr. 7, 6 (24) cum omnes servi dominas suas vitiassent, servos eius virginem servavit; ... ille -sit (*sim.* SEN. benef. 3, 23, 3). SEN. benef. 3, 27, 4. ASCON. Mil. p. 33, 3 sub hoc titulo, quod caput suum ulti essent. 33, 18. QVINT. decl. 311 p. 224, 20 servos cur -erit, manifestum est: delectatus est officiis, referre voluit gratiam obsequio. SVET. Cal. 35, 3 essedario Porio ob prosperam pugnam servum suum -enti (FRONTO p. 21, 13 N. qui bestias strenue interfecerint). Nero 2, 3 quod sibi ... sciens minus noxium *venenum* temperasset. gramm. 13 propter litterarum studium (*sim.* rhet. 27 vita Ter. 1). GAIVS inst. 1, 39 iustae causae manumissionis sunt veluti si quis patrem aut matrem aut paedagogum aut conlactaneum -at (*cf.* SVET. Aug. 40, 3). MARCELL. dig. 40, 1, 15 mortis causa (*cf. p. 339, 45*). *v. etiam l. 8. 24. 34.*

γ de numero servorum testamento -endorum lege Fufia Caninia cautum erat: GAIVS inst. 1, 42. 43 epit. 1, 2 rubr. VLP. reg. 1, 24 PAVL. sent. 4, 14, 4.

δ varia: VARRO ling. 8, 83 *nomina ab oppidis* habent plerique libertini a municipiis -ssi (*cf.* VLP. dig. 40, 3, 1 divus Marcus omnibus collegiis, quibus coeundi ius est, -endi potestatem dedit. COD. Iust. 7, 9 rubr. de servis rei p. -endis). LIV. 7, 16, 7 legem ... de vicensima eorum, qui -rentur, tulit. CIL VI 2211 ab imp. Augusto gratis -ssus (SVET. gramm. 15 CE 95, 5. *cf.* PLIN. nat. 7, 129 quem Nero ~~HS~~ |CXXX| -sit *et supra l. 4*). QVEROL. p. 40, 15 quidam nec -i volunt. AMM. 22, 7, 2 Mamertino ludos edente circenses -endis ex more inductis. VLP. dig. 21, 1, 17, 19 qui omnino -i non possit. DIG. 18, 7 rubr. si ita mancipium venierit, ut -atur (COD. Iust. 4, 57 rubr. ut -atur vel contra). 40, 9 rubr. qui et a quibus -ssi liberi non fiunt (*cf.* SVET. Aug. 40, 4). COD. Iust. 7, 7 rubr. de servo communi

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-sso. 7, 8 rubr. de servo pignori dato -sso. 7, 10 rubr. de his qui a non domino -ssi sunt. 7, 11 rubr. qui -ere non possunt et ne in fraudem creditorum -atur. 7, 14 rubr. de ingenuis -ssis. INST. Iust. 1, 6 rubr. qui ex quibus causis -ere non possunt. *nota acute dictum*: SEN. benef. 3, 23, 5 servus ... dominum occidit (*sc. ne ab hostibus in servitutem redigeretur*), dicens: '... iam dominum -si'.

b *structurae notabiliores*: *α abs.*: SVET. Tib. 15, 2 neque donavit neque -sit. CELS. dig. 1, 18, 17 si forte praeses provinciae -serit vel tutorem dederit, priusquam *eqs.* AFRIC. dig. 40, 9, 8 pr. GAIVS dig. 40, 2, 25. 40, 9, 10 MARCELL. dig. 29, 1, 29, 1. *β in formula* -ere ex servitute *sim.* (*cf. l. 43*): LEX Salpens. (CIL II 1963) 2, 22 si quis municeps ... servom suom ... ex servitute in libertate (*cf. l. 45*) -serit (GAIVS inst. 1, 11 ex iusta s. VLP. dig. 37, 12, 1, 2. 2, 4, 8, 1). GAIVS inst. 1, 135 ex mancipatione (*v. p. 253, 63 et cf. p. 255, 4*). QVINT. decl. 388 p. 438, 28 hunc etiam a (*cf. l. 38*) filio -sit (*i. potestati filii subtraxit*).

2 *filium, nepotem sim.* (*filium emancipari, -i servum dicunt* GAIVS inst. 2, 245 VLP. dig. 1, 18, 2. 12, 4, 1 pr. 29, 2, 35 pr. PAVL. dig. 5, 3, 36 pr. 32, 4. 37, 12, 3 pr.): IAVOL. dig. 45, 1, 107 *filium* (IVLIAN. dig. 28, 15, 4, 1. *fusius* GAIVS inst. 1, 132 VLP. reg. 10, 1). GAIVS dig. 1, 7, 28 nepotem (VLP. dig. 37, 12, 1, 2 PAVL. dig. 38, 17, 5, 2). inst. 1, 115 *feminam* (1, 115[a]. 132[a]). 1, 166[a] liberum caput (VLP. reg. 11, 5). 1, 172 filiam neptemve aut proneptem (1, 175. VLP. dig. 36, 1, 11, 2 filiam. 37, 12, 3, 1 filia vel neptis). VLP. dig. 35, 1, 92 si cui legatum fuerit relictum isque rogatus sit liberos suos emancipare, an cogi debeat -ere? MARCIAN. dig. 1, 16, 2 pr. *v. p. 340, 41.* DIG. 37, 12 rubr. si a parente quis -ssus sit.

3 *uxorem*: SEN. contr. 7, 6 (21), 24 cum hortaretur *illum* ad repudium sororis, dixit: '... sororem meam -e.' *cf. p. 338, 84.*

B *latiore sensu de emittendis, solvendis eis, qui quibuslibet causis alicuius dicioni subditi sunt*: **1** *generatim*: MART. 1, 52, 7 *libellos.* ARNOB. nat. 2, 25 p. 69, 7 discit ... columba -ssa revolare ad dominicas sedes. MIRAC. Theclae 4 p. 171, 23 iubens ut reos, quos tenebat vinctos, de claustris educeret eisque -ssis ipse sanitatem reciperet. INSCR. Princeton exped. Syr. A 235 si quis voloerit -ere memoriam (*i. sepulcrum*), det in fisco ⟨*tot*⟩. **2** *speciatim apud* ECCL.: ITALA Rom. 8, 2 (Tert. pudic. 17, 10 *al.*) lex spiritus vitae -sit (ἠλευθέρωσεν, *Vulg.* liberavit) te a (*cf. l. 15*) lege delinquentiae et mortis (*inde* TERT. resurr. 46 p. 94, 24). Gal. 4, 31 (Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 582, 3) sumus ... liberae; ... qua libertate Christus nos -sit (ἠλευθέρωσεν, *Vulg.* liberavit). TERT. pudic. 20, 13 caro a Christo -ssa (resurr. 57 p. 118, 8 in hoc ipsum -ssa a domino, ne ultra pati possit). adv. Marc. 5, 4 p. 582, 6 fug. 12 p. 484, 7 Oe. PS. ORIG. tract. 19 p. 206, 6 delictorum servitute (*cf. l. 11*) -it *Christus.* AVG. in psalm. 99, 7 *v. p. 339, 33.* PETR. CHRYS. serm. 57 p. 359[A] ad perpetuam libertatem (*cf. l. 12*). 72 p. 405[A] *deus* ipsam propter te -it naturam, ne quem naevum ... imponat ortus pristinae servitutis. 114 p. 513[C] gratia -ente.

part. praes. pro subst. ×**manūmittēns,** -entis *m.* [PS. DOSITH. frg. iur. 12. 17 manumissor *pro* -ens *corr. Lachm.*] QVINT. decl. 259 p. 57, 20 non ... ullus ... libertus tam beneficio obligatus -is fuit, ut *eqs.* IVLIAN. dig. 40, 2, 4, 1 si se Stichus non putaret -is esse. GAIVS dig. 40, 4, 57 *Sabinus et Cassius* existimant consilium quemque -is spectare debere. PAPIN. dig. 24, 3, 61. *et al. apud Ictos.* LEX Visig. 5, 7, 17 p. 242, 15 molestias inferre posteritati -ium. 5, 7, 18.

part. perf. pass. pro subst. ×**manūmissus,** -ī *m.* *apud* ICTOS: ALF. dig. 40, 1, 6 debere heredes eam pecuniam -o reddere. IVLIAN. dig. 30, 91, 5 legatum vel -o vel emptori debebitur. 36, 2, 17. 43, 24, 14 sed et cum ipso -o recte agi poterit. POMPON. dig. 40, 4, 5. PAVL. dig. 31, 8, 5 divus Hadrianus rescripsit, ut neque pretia -orum neque funeris impensa deduceretur (MOD. dig. 31, 9). SCHOL. Pers. 3, 106 -i pilleati incedebant ante funus. COD. Theod. 4, 10, 3 ex -is nati. COD. Iust. 6, 7, 2 pr. si -us ingratus circa patronum suum extiterit. *et al.* *apud alios scriptores:* QVINT. decl. 342 p. 350, 17 quod ne -is quidem omnibus contingit (*sc. ut vestem a patrono accipiant*). TAC. ann. 13, 26, 3. CIL II 4332, 8 per atnatos vel -os. **manūmissa,** -ae *f.* VLP. dig. 38, 16, 1, 1 cur non in totum pro -a haec habeatur?

part. fut. act. **manūmissūrus,** -ī *m.* AFRIC. dig. 19, 1, 30, 1 si -o vel pignori daturo vendiderit.

deriv.: manumissalia, manumissicius, manumissio, manumissor.

manuor, -ātus sum, -ārī. [*a* manus. *J. B. H.*] *i. q. furari*: GELL. 16, 7, 2 LABERIVS dicit (mim. 39) ... -atus est pro furatus est (*cf.* NON. p. 141, 1).

(manupa) *v. s.* mappa. **manuplus** *sim. s. v.* manipul-.

GLOSS. II 476, 38 χειροπληθές **manuplētium.** 587, 4 maniple[c]tium, quod involvitur manu. *ex gr. inscite ad verbum expressum videtur pro formulis usitatis 'quantum manus capit', 'manu plena' sim.*

manupositio, -ōnis *f.* *a* manus *et* ponere *ad vertendum gr.* χειροθεσία *fictum.* *i. q. manus impositio,* χειροθεσία: SERM. c. Arrian. frg. I 7 p. 611[A] -bus suis praeponunt patrem filio, dum dicunt *eqs.* *cf.* manus impositio *vol. VII 1, 666, 60.*

manupretiārius, -ī *m.* *a* manupretium. *i. q. mercennarius*: CIL XIII 1056 memoriae *illius* ... -ari ... pos(uerunt).

manupretiōsus, -a, -um. *a* manupretium. *i. q. magnae mercedis*: CATO or. inc. frg. 10 neque mihi aedificatio neque vasum neque vestimentum ullum est -um (*fort. divisim scribendum* manu [*sc. arte, cf. p. 356, 16*] pretiosum) neque pretiosus servus neque ancilla. FRONTO p. 219, 8 N. ⟨nihil um⟩quam habebat ⟨ca⟩rius anulo manu pretio⟨so⟩ (*ci. Hauler per litteras*).

manupretium, -iī *n.* [*a* manus *et* pretium; *cf. Jacobsohn,* Χάριτες *f. Leo 416 sqq. J. B. H.*] *de origine et notione*: VARRO ling. 5, 178 quod manu factum erat et datum pro eo, -um a manibus et pretio. 6, 85 a manu -um (*vg.,* mantus praetium *F*). PS. ASCON. Verr. p. 253, 20 -um dicitur, ubi non tam materiae ratio quam manus atque artis ducitur. ISID. orig. 11, 1, 66 *v. p. 355, 10.* GLOSS. μισθὸς χειρῶν. χειροδόσιον. *de prosodia*: PLAVT. Men. 544 -ū-. *de scriptura* (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 10, 25 -um [*Val.,* manius praecium *B,* manibus p. A^2, *edd. vett.*] ... per i *potius* quam per u): *pro scriptura sollemni* -up- (*in lapide*: CIL XII 670, 9) *scribitur*: -ip-: CATO agr. 14, 5 SEN. epist. 101, 6 *BA* PLIN. nat. (*saepe c. var. lect.* -up-). CIL IX 5438, 8 (*a. 119*). XIII 4301[C]. -usp- (*plerumque divisim*): CIC. Verr. II 1, 147 (-isp- *V*). VARRO ling. 6, 85 ? (*v. l. 8*). LIV. 34, 7, 4 *codd. recc.* (-ui- *B*). VLP. dig. 50, 16, 13, 1 TERT. (*v. l. 20*). ISID. orig. 11, 1, 66 *BK.* NOT. Tir. 67, 28 (*KC,* -up- *rell.*). *plur.*: SEN. epist. 101, 6 -up- (PLIN. nat. 33, 147. 35, 148). TERT. idol. 8 p. 37, 14 de mercedibus et manus pretiis. *legitur inde a* PLAVTO. [*dub.*: PLAVT. Aul. 471 -um *dubitanter coni. Leo pro* manubrium. CIC. S. Rosc. 132 (Schol. p. 315, 1) -a *pro* manu praedia *Orelli.* FRONTO p. 219, 8 N. *v. l. 3.*]

i. q. merces: **1** *operae*: **a** *proprie manuum* (*cf. p. 355, 83*): *α fabrilium*: PLAVT. Men. 544 cedo aurum, ego -um (*sc. aurifici*) dabo (LIV. 34, 7, 4. VITR. 9 praef. 9 *auream coronam* -o locavit faciendam. PLIN. nat. 33, 147 nec copiā tantum argenti furit vita, sed valdius paene -iis). CATO agr. 14, 5 *villae aedificandae* (ALF. dig. 19, 2, 30, 3 pro lapide et -o. *cf.* CIL IX 5438, 8 [*a. 119*] via nova strata ... ex conlatione -ii possessorum circa forum). PLIN. nat. 34, 37 ex -o cuiusque signi (34, 45 Mercurio facto ... HS |CCCC| -ii. TERT. idol. 8 p. 37, 14 CIL XII 670 XIII 4301[c]). 35, 92 tabulae *pictae* (35, 148). VLP. dig. 50, 16, 13, 1 plerumque plus est in -o quam in re. *β aliarum*: SEN. epist. 101, 6 castrensium laborum tarda -a. PLIN. nat. 29, 16 non rem (*i. medicamenta*) antiqui damnabant, sed artem, maxime vero quaestum esse ⟨in *an* e?⟩ -o vitae recusabant. **b** *translate*: CIC. Pis. 57 cum ... provincia tibi ista -um fuerit eversae per te ... civitatis. **2** *rei*: CIC. Verr. II 1, 147 machinae.

deriv.: manupretiarius, manupretiosus.

1. ×**manus,** -ūs *f.* [*i. q. osc.* manim '*-um*', *umbr.* manuv-e '*in -u*', manf *acc. pl.* '*-us*'; *cf. c. anglosax.* mund *f.* '*-us, tutela*' (*theod.* Vormund), *britann.* manal '*manipulus*' *et fort. gr.* μάρη '*-us*'. *J. B. H.*] *de origine*: ISID. diff. 2, 62 -us dictae eo quod munus sint omni corpori et quod ab ipsis mandimus. orig. 11, 1, 66 -us dicta, quod sit totius corporis munus. ipsa enim cibum ori ministrat, ipsa operatur omnia. VIRG. gramm. epit. 14 *v. p. 250, 31.* *de scriptura*: *pro* ū *scribitur* o (*cf. p. 338, 37 et l. 74*): *abl. sing.*: CHIRON 717 CIL III 88, 4. 8910. *nom. pl.*: TAB. devot. Audollent 250 B 11 (*s. III*). *acc. pl.*: ITALA Marc. 9, 31 (cod. k; *cf. praef. p. CXLIV*). I Tim. 2, 8 (cod. d). CHIRON 882 INSCR. christ. Diehl 2797[B] GLOSS. II 563, 26. 34. *de formis* (*in schemate declinationis hoc verbum est* FRG. Bob. gramm. V 564, 19): *gen. sing.* -uis: VARRO Men. 423 -u⟨i⟩s (*Lachmann metri causa*) compedes ... revellere. *dat. sing.*: -u: PROP. 1, 11, 12. 2, 1, 66 SEN. Phaedr. 533. STAT. Theb. 6, 421 (399 *Kohlm.*) nulla -u (*PG,* -us *cett.*) requies. PS. QVINT. decl. 9, 18 p. 183, 22 *BVγδ* APVL. met. 4, 11 ANTH. 931, 110. PANEG. 4, 37, 4 (*A,* -ui *X*). LEX Burg. lib. const. 60, 3. -ui (FRG. Bob. *v. l. 54*): CELS. 8, 20, 1 PS. QVINT. decl. 9, 18 p. 183, 22 *βM* VLP. dig. 1, 1, 4 APVL. met. 7, 5 EPIPHAN. Hier. epist. 51, 4, 1 VVLG. Dan. 4, 32 I Cor. 12, 21 MAX. TAVR. hom. 103 p. 492[B]. *gen. pl.*: -uum (FRG. Bob. *v. l. 54*): PACVV. trag. 246 VARRO ling. 9, 80 CIC. Arch. 23 off. 1, 128. LVCR. *quater.* SALL. Catil. 37, 7 VERG. Aen. 3, 486 OV. met. 4, 39 VITR. 3, 1, 3. 9, 3, 2 SEN. epist. 24, 16 GROM. p. 319, 23 APVL. met. 3, 10. 6, 11 apol. 59 TERT. 5[ies] PANEG. 4, 28, 3 FVLG. myth. 2, 7 p. 48, 3 HIER. epist. 34, 2, 2. 36, 16, 4 VVLG. *saepe.* AVG. civ. 7, 24 p. 304, 21 D. -um: VERG. Aen. 7, 490 (*cf.* SERV. *ad l.,* FRG. Bob. gramm. V 563, 2). APVL. met. 9, 4 ITALA deut. 12, 11. 17. 16, 15. 17 (Lugd.) psalm. 140, 2 (Cypr. testim. 2, 20 [*AWM*]). Ioh. 20, 25 (Priscill. tract. 1, 26). CIL VIII 10570 III 19 (*ca. 180*). *de dat. abl. pl. cf.* SCAVR. gramm. VII 24, 15 quaeritur, maximus an maxumus debeat scribi, item ... -ibus et -ubus. *formae II. decl.* (*cf.* VARRO ling. 9, 80 non -os appellamus, sed ⟨-us⟩ ..., ... non dicit *consuetudo* huius -[u]i, sed huius -us, nec hac -o, sed hac -u): *nom. pl.* -i: CIL V 8768, 3 (*ca. 400*). *abl. sing.* -o *et acc. pl.* -os: *v. supra l. 49 sqq.* *notatur*: ma: CIL III 12014, 281. 518. m: CIL II 4970, 37. 4972, 32. 6257, 9 III 12014, 286. 456. *de notione*: GLOSS. χείρ. πληθύς. πολυπληθία. multitudo vel turba. *proprie significat palmam vel pugnum cum digitis passim; opponuntur bracchium vel lacertus*: LVCR. 4, 829 bracchia ... validis ex apta lacertis esse -usque datas *eqs.* OV. met. 1, 500. 5, 214. 11, 131 LVCAN. 3, 617 CYPR. epist. 43, 6. *interdum potius artiore sensu cogitandum est de digitis* (*cf. e. g.* VERG. georg. 2, 366 uncis carpendae -bus frondes

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[Aen. 3, 217 (SERV. -us pro unguibus posuit hoc est γαμψώνυχας). 6, 360 STAT. Theb. 1, 427. 610. 2, 557]. VAL. FL. 4, 491 primae ... -us. QVINT. inst. 11, 3, 142 -us non impleatur anulis), *saepius de bracchio, ut in -bus passis* (PLAVT. Mil. 360 dispessis -bus. *cf. p. 344, 30. 68.* VAL. FL. 1, 762 effusa -us ... coniunx. GROM. p. 319, 23 -uum passus mille. 372, 5 = METROL. p. 136, 18 pertica ad -us XII pedes habet), *amplectentibus* (CIC. inv. 1, 108 inimicorum in -bus mortuus est. Cluent. 13 in ... fratris -bus et gremio ... consenescebat [*cf.* SEN. dial. 11, 2, 5 MART. 3, 5, 7]. VERG. Aen. 6, 701 OV. met. 3, 390 [*syn.* bracchia]. *et al.*). *loci notabiliores*: APVL. met. 4, 11 qua -us umerum subit. IVST. 21, 4, 7 (= OROS. hist. 4, 6, 19) -bus cruribusque fractis. CHIRON 460 -um perungito id est bracchium. SORAN. p. 30, 5 (*p. 255, 13* βραχίονας). PS. SORAN. quaest. med. 52 partes ... corporis illae, quae dextra laevaque sunt thoraci⟨s⟩ ... -us appellamus ...; post cubitos autem ... quae usque ad -us sunt, lacerti vocantur. *de* SORAN. *v. Medert, Quaest. crit. et gramm., Gissae 1921 p. 78 sqq. de* ORIB. *v. Mørland, Lat. Orib.-übers. p. 102. Svennung, Wortstud. Oribas. p. 96.* *gr. plerumque* χείρ *respondet; at* ἀγκάλη: ITALA Luc. 2, 28 (Iren. 1, 8, 4 cod. e) accepit eum in -us suas (ἀγκάλας, *Vulg.* ulnas). βραχίων: *supra l. 13.* ἰδιόχειρον: *p. 357, 45.* στρατός: *p. 366, 70.* χαρακτήρ: *p. 357, 31.* *legitur inde ab* LEGE XII tab. *p. 346, 76.* LIV. ANDR. *p. 363, 82.* NAEV. *p. 344, 63. 348, 10. 352, 65.* ENN. *l. 34. 75. p. 345, 41. 347, 31. 354, 61. 366, 54.* [*val.* mîn, *it.* mano, *francog.* main, *hisp.* mano. *M.-L.*] [*ex coni.*: LEX XII tab. 8, 3 (Paul. coll. Mos. 2, 5, 5). CATO agr. 157, 15 (malum *cod.*). SEN. Herc. O. 1214 (maius *E*, necis *A*). TERT. scorp. 10 p. 168, 23 (munus *codd.*). CAPITOL. Maximin. 10, 4 (magnus *codd.*). *suppletur*: VELL. 2, 42, 2 (*v. p. 365, 84*). CVRT. 9, 5, 25 VAL. FL. 2, 227. *falso trad.*: NAEV. trag. 44 -bus ut *pro* mansueta. PRIAP. 33, 6 -u *pro* mihi. COLVM. 2, 20, 5 -bus *pro* vannis. PLIN. nat. 2, 115 -u facta *pro* madefacta. 21, 87 -bus *pro* amnibus. SIL. 11, 41 -bus *pro* manicas. TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 5 -bus *pro* mania. ITALA Is. 45, 14 (Tert. adv. Prax. 13 p. 247, 8) -bus *pro* manicis. FIRM. math. 6, 22, 13 in -u *pro* animus. *interpr. inc.*: CIL II 6328 b (Manus *nomen proprium esse putat Engel*). *loc. corr.*: ENN. scaen. 178 CIC. Att. 11, 24, 2 BELL. Alex. 22, 2 VITR. 3, 1, 5 SEN. contr. 1, 7, 1. 2, 1, 10. 9, 4 (27), 1 SEN. epist. 29, 2.]

CONSPECTVS MATERIAE

I *de membro* ***hominis*** *et rerum personatarum*: **A** *proprie*: **1** *delectus locorum ad usum in gestibus pertinentium: p. 343, 63.* **2** *alia notabiliora: p. 346, 8.* **3** *iuncturae delectae: p. 346, 39.* **4** *epitheta delecta: p. 349, 75.*
B *elocutiones, in quibus a notione primitus propria metaphorae quaedam derivantur et merae translationes: i. q. latus, pars: p. 351, 13. de potestate: p. 351, 22. de pugna, vi, robore, effectu pugnae: p. 352, 63. de subsidio, auxilio: p. 354, 67. de poena: p. 354, 83. de opera: p. 355, 8. i. q. -us humana, ars; opp. natura: p. 356, 15. de opere sive scribentis sive artificis sive alio: p. 357, 16. de hominibus: p. 357, 78. de instrumento: p. 358, 26. varia: p. 358, 56. iuncturae: p. 359, 22. epitheta: p. 365, 14.*
C *proverbia: p. 365, 63.* **D** *stilistica: p. 365, 78.*
II *propter similitudinem membri humani ita appellantur* ***aliae res*** *corporeae: proboscis elephanti, pedes bestiarum,* ***rami arborum,*** *machinae navalis et muralis, scalptorium, herbae: p. 366, 24.*
III *i. q.* ***multitudo hominum: p. 366, 47.***

I *-us est* ***membrum hominis*** (Fortunae: *p. 350, 74. 355, 2. 45. 358, 2. 362, 26.* Orci: *p. 350, 41.* Parcarum: *p. 350, 36. 46.* Dei: *p. 354, 78. 355, 4.* Martis: *p. 366, 41.* *rerum personatarum*: necessitatis: *p. 346, 45.* mortis: *p. 350, 69.* clementiae: *p. 353, 83.* gratiae: *p. 354, 81.* irae: *p. 362, 24*): **A** ***proprie*: 1** *delectus locorum ad usum in* ***gestibus*** *pertinentium*: **a** -us tendere, tollere *sim.* (*ubique plur. praeter p. 344, 35. 48. 79 sqq.* PRIAP. 85, 17 hunc deum vereberis -umque sursum habebis. SEN. Herc. f. 918 Tonantem nostra adorabit -us. Thy. 521 a genibus -um aufer. QVINT. decl. 284 p. 146, 15 -uque sublata 'rogo' dicit. DRAC. satisf. 118 voce -uque petens. *cf. Sittl, Gebärden p. 51. 188. Heiler, Das Gebet p. 102*): **α** *gestus (ad)orantium* (SERV. auct. Aen. 4, 205 inferos demissis ad terram -bus invocamus, ... ⟨marinos⟩ [*add. Sittl p. 190*[5]] in longum porrectis, ... caelestes levatis ad caelum. MACR. Sat. 3, 9, 12 cum Tellurem dicit, -bus terram tangit, cum Iovem dicit, -us ad caelum tollit), *invocantium, supplicantium* (*Sittl p. 148*): Ⓘ *indicatur, quo -us tendatur*: Ⓐ *per praep.*: **ad:** ad caelum *sim.*: ENN. ann. 49 ad caeli (*v. vol. III 84, 24*) caerula templa ... tendebam (SALL. Catil. 31, 3 supplices [*cf. p. 344, 4. 8. 44*]. VERG. Aen. 3, 176 supinas [LIV. 26, 9, 8. *cf. p. 344, 43*]. 10, 667 ad sidera. LIV. 6, 20, 10 ad Capitolium). TRAG. inc. 70 tetulit ... ad caelum (VAL. FL. 3, 438 ad *solem*). RHET. Her. 3, 21, 34 ad caelum tollentem (PRIAP. 12, 6 ad astra. OV. met. 2, 487 ad caelum et sidera. 3, 404 ad aethera. 11, 131 -us et splendida bracchia. EPICED. Drusi 192 LIV. 5, 21, 14. 10, 19, 17 SEN. contr. 7, 1 [16], 5 SEN. nat. 3 praef. 14. *et al.*). LIV. 30, 21, 7 porgentium. SEN. contr. 7, 1 (16), 25 levatis. SEN. epist. 41, 1 elevandae. *alio versum*: VERG. Aen. 3, 592 supplexque -us ad litora tendit (LIV. 22, 60, 1 ad curiam). OV. epist. 19, 78 tendere submissas (*cf. l. 24. 28. 48 sqq.*) ad tua crura -us (*cf.* SEN. contr. 9, 6 [29], 12 -us ad genua dimitte, rea es. VAL. MAX. 6, 4, 4 supplices ad genua iudicum -us tetendit. PETRON. 17, 9 protendo ad genua vestra supinas [*cf. l. 46 sq.*] -us. QVINT. inst. 6, 1, 42. *al. v. vol. VI 1878, 63. 68. 75*). *ad homines vel deos*: CIC. Font. 48 tendit ad vos ... -us supplices (CAES. civ. 2, 11, 4 SEN. Herc. O. 1316. *cf. p. 343, 77*) easdem, quas pro vobis dis immortalibus tendere consuevit (CAES. Gall. 2, 13, 2 OV. met. 11, 687. 727 LIV. 7, 31, 5. 44, 42, 4 SEN. epist. 48, 8 CVRT. 4, 14, 23 TAC. ann. 2, 29, 2. PLIN. epist. 4, 11, 7 nunc ad Vestam, nunc ad ceteros deos). OV. met. 15, 38 ad superos tollens reus ora -usque (PLIN. epist. 6, 20, 15 ad deos -us). SEN. benef. 5, 14, 2 sacrilegi dant poenas, quamvis nemo usque ad deos -us porrigat (PETRON. 114, 5 ad me supinas [*cf. infra l. 46*]). TERT. spect. 25 p. 25, 16 quas ad deum extuleris. idol. 7 p. 36, 14 attollere ad deum. **in** (*cf. p. 345, 15. 350, 20*): OV. met. 11, 397 -us tendens in aperti litora ponti (SERV. *v. p. 343, 70*). LIV. 7, 6, 4 -us nunc in caelum nunc in patentes terrae hiatus ⟨ad⟩ deos manes porrigentem se devovisse. SEN. benef. 4, 4, 2 sublatis in caelum -bus vota facientium. *dub.*: APVL. mund. 33 ut -bus extensis ⟨in *ed. Rom.*, ad *Taffin.*⟩ caelum precemur. Ⓑ *per dat.* (*cf. l. 67 p. 345, 12*): CIC. Font. 48 (*v. l. 7*) dis (Catil. 4, 18 vobis supplex -us tendit. CAES. Gall. 7, 48, 3 Romanis. SEN. contr. 1, 5, 3 submisit [SEN. Ag. 785 tibi ... Troia]. CALP. ecl. 3, 37 tu prior illi victas tende -us). HOR. carm. 3, 23, 1 caelo supinas (*cf. l. 46*) si tuleris -us (VAL. FL. 8, 68 -us *Medea* crinemque intenderat astris. APVL. met. 11, 13 caelo -us adtendentes). SEN. contr. 1, 3, 7 cuius genibus submisit (*cf. l. 2. 24. 48*) -us?
Ⓘ *non indicatur, quo -us tendantur*: CAES. Gall. 1, 51, 3 *mulieres* in proelium proficiscentes milites passis (*Sittl p. 147*) -bus flentes implorabant (*sim.* 2, 13, 3. 7, 47, 5 AMM. 24, 2, 19. *cf.* STAT. Theb. 2, 647 -us distractus in ambas). 7, 40, 6 -us tendere et deditionem significare ([OV. met. 5, 214 supplex confessasque -us obliquaque bracchia tendens 'vincis' ait. *cf. l. 25 et* CIC. phil. frg. IX 13 M. cedo et -um tollo. HIER. adv. Lucif. 14 p. 168[B] tollo -us, cedo, vicisti]. *de deditione etiam* -us porrigere *p. 362, 7,* -us dare, *v. vol. V 1, 1668, 23. 28; cf.* LVCR. 2, 1043 dede -us [TERT. adv. Marc. 4, 43 p. 566, 27]. CALP. ecl. 3, 71 tradimus [ROMAN. Char. gramm. p. 251, 19 B. TERT. pudic. 15, 8 coron. 12 p. 448, 8 Oe. HIER. in Is. 11, 6 p. 151[B] BACHIAR. fid. 4 p. 1031[A]]. *aliter* VERG. Aen. 1, 487 tendentemque -us [*sc. Hectoris corpus ab Achille petentem*] Priamum [CLAVD. DON. p. 97, 16 hoc est rogantem]. 6, 314 ripae ulterioris amore. OV. met. 6, 639. 10, 414. 11, 39 fast. 5, 571. LIV. 3, 50, 5 supinas [CVRT. 6, 6, 34. *cf. l. 46. Sittl p. 147*]. 36, 34, 5 SEN. Herc. O. 1695. Oed. 71 supplices [TAC. hist. 3, 10, 2 AMM. 22, 12, 2. *cf. p. 343, 77*]. VAL. FL. 7, 270 STAT. Theb. 12, 588. *et al.*). VERG. Aen. 4, 205 Iovem -bus ... orasse supinis (OV. met. 8, 681. *cf. l. 6. 15. 26. 43 p. 343, 77. 345, 26*). 10, 80 pacem orare -u. OV. met. 5, 235 submissaeque -us (SEN. Oed. 226 pias numen precatus rite submisi -us. Tro. 708. QVINT. inst. 11, 3, 115 supplicantes submittimus -us. *cf. supra l. 2 et* STAT. Theb. 7, 194 poplite flexum sternentemque -us. silv. 1, 4, 46 -us humilis). 10, 580 obstipuit tollensque -us 'ignoscite' dixit (fast. 3, 364. 6, 449. QVINT. decl. 284 *v. p. 343, 67*). VAL. FL. 4, 648 intendit. APVL. met. 3, 7 porrectisque in preces -bus (MIN. FEL. 29, 8 cum homo porrectis -bus deum ... veneratur). 6, 18 adtollens. TERT. apol. 30, 4 -bus expansis *deum orantes* (adv. Marc. 3, 18 p. 407, 16 Moyses ... e. -bus orat. *cf.* CARM. de Iona 50 expansant). bapt. 20, 5 aperitis.
β *promittentium, iurantium* (*cf. p. 345, 53. Sittl p. 141*): LIV. 3, 46, 7 -us tollere ... et se quisque paratum ad spondendum Icilio ostendere. LVCAN. 1, 388 elatasque alte, quaecumque ad bella vocaret, promisere -us. PETRON. 40, 1 sublatis -bus ad cameram iuramus. VVLG. gen. 14, 22. 24, 2. 9. 47, 29 exod. 6, 8. *cf.* CORN. SEV. carm. frg. 13, 5 iurataeque -us. **γ** *gratias agentium*: NAEV. carm. frg. 24 ⟨man⟩usque susum ad caelum sustulit suas ..., gratulabatur divis ([VITR. 8 praef. 4 in terra procumbentes -bus ad caelum sublatis ... gratias agunt]. LIV. 24, 16, 10 -us ad caelum tollentes. *cf.* VELL. 2, 103, 4 paene inserentium caelo -us). RHET. Her. 4, 55, 68 gratulantibus -um porrigens. CIC. Sest. 117 stantes *consuli sedenti* -bus passis gratias agentes *spectatores. cf.* LIV. 4, 60, 1 prensatasque exeuntium *senatorum* -us. **δ** *admirantium* (*Sittl p. 13*): CIC. ac. 2, 63 admirans (quod quidem perpetuo Lucullo loquente fecerat, ut etiam -us saepe tolleret). epist. 7, 5, 2 casus mirificus quidam intervenit ...; sustulimus -us. CATVLL. 53, 4 admirans ... -usque tollens. EVTR. 2, 11, 3 tulisse ad caelum. *dub.*: OV. met. 10, 580 (*v. supra l. 51*). *adde*: LVCAN. 2, 292 complosas ... -us (PETRON. 24, 2). *laudantium*: IVV. 3, 106 iactare -us, laudare paratus. ARNOB. nat. 7, 33 p. 267, 17 *di certamina in circo spectantes* -us ad caelum tollunt, rebus admirabilibus moti prosiliunt (*Sittl p. 64*[2]). **ε** *silentium facientium* (*Sittl p. 214*): VERG. Aen. 12, 692 significatque -u et ... incipit. OV. met. 1, 205 voce -uque murmura compressit. SEN. contr. 9, 4 (27), 19 silentium -u fecit (PERS. 4, 7 [*v. Jahn ad l.*]). TAC. ann. 1, 25, 2 silentium -u poscens. SVET. Aug. 53, 1 -u vultuque indecoras adulationes repressit. SPART. Did. 4, 4 lapides etiam in eum iecerunt, cum Iulianus -u eos semper placare cuperet. *aliter* CAEL. Cic.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 8, 1, 4 haec . . . inter paucos . . . palam secreto narrantur; at Domitius, cum -us ad os apposuit (*i. -bus quasi bucina facta famae bucinator est? an digito ori apposito* [-um *Boot*] *sileri quae narrat iubet? sic accipitur vulgo ut* VVLG. Iob 39, 34 -um meam ponam super os meum [SALV. epist. 7, 6 ad os meum]. *Sittl p. 54*). *abnuentium, prohibentium* (*Sittl p. 86*): HOR. sat. 2, 5, 97 donec 'ohe iam!' ad caelum -bus sublatis dixerit. QVINT. inst. 11, 3, 70 vultu . . . aversari, -u repellere. *cf. p. 361, 65. 68 sqq.* *permittentium*: STAT. Theb. 1, 205 veniam . . . sedendi (*i. considendi*) tranquilla iubet esse -u. *iubentium*: PLIN. epist. 7, 27, 9 ut paululum exspectaret, -u significat. ζ *minantium* (*Sittl p. 43*): BELL. Hisp. 22, 4 eum . . . lapidare et ei -us intentare coeperunt (*item c. dat.* [*cf. p. 344, 22*]: SEN. clem. 1, 25, 5 dis ipsis. ASCON. Corn. p. 48, 11. TAC. ann. 3, 36, 1 domino . . . voces . . ., -us. *alia*: Ov. met. 5, 671 protervas. LIV. 3, 47, 7 in [*cf. l. 18. 19 p. 344, 17*] Appium [SEN. epist. 71, 22 in oculos mihi. PETRON. 9, 6 in oculos Ascylti. 108, 5. TAC. hist. 1, 69 tela ac -us in ora legatorum]). Ov. met. 8, 107 transit in iram intendensque -us . . . exclamat (ASCON. Scaur. p. 29, 6 in [*cf. l. 15*] accusatores). Ib. 154 tendam . . . ultor in (*cf. supra l. 15*) ora -us (LIV. 25, 37, 9 alii -us ad caelum tendere deos incusantes). PETRON. 9, 7 sublatis. η *gaudentium*: LIV. 5, 7, 9 voce -busque significare . . . laetitiam. SEN. suas. 2, 17 p. 543, 3 sublatis -bus . . . exclamat 'gaudeo' (PETRON. 57, 1 cum omnia sublatis -bus eluderet et usque ad lacrimas rideret [*cf.* 18, 7 complosis -bus in . . . risum effusa est. IVL. VAL. 1, 1 plausum dans -bus magno risu dissilibat. *Sittl p. 10*]). SEN. benef. 1, 15, 3 iuvat accepisse beneficium et supinis (*cf. p. 344, 46*) quidem -bus ([dial. 5, 20, 2 quia non s. -bus exceperant servitutem. SVET. Vitell. 7, 3 *Vitellium* exercitus . . . libens ac s. -bus excepit velut dono deum oblatum. *aliter Sittl p. 149*]). STAT. silv. 4, 1, 16 levat. ϑ *basia iactantium* (*Sittl p. 181*): *deis*: APVL. apol. 56 si fanum aliquod praetereat, . . . adorandi gratia -um labris admovere (MIN. FEL. 2, 4 -um ori admovens osculum labiis pressit). VVLG. III reg. 19, 18 adoravit *Baal* osculans -um. *hominibus*: MART. 10, 10, 10 geminas tendis in ora -us. *dub.* (*fort. ad l. 21 aut 36*): MART. 8, 65, 6 Roma salutavit voce -uque ducem. TAC. ann. 16, 4, 4 coetum illum -u veneratus (SVET. Claud. 12, 2 voce ac -u). ι *salutantium* (*Sittl p. 49 sq.*): VAL. FL. 1, 807 ovantia contra ora -usque feram. TAC. hist. 1, 36, 3 protendens -us adorare volgus, iacere oscula. κ *benedicentium*: HIER. epist. 22, 16, 3 extenta -u (VVLG. gen. 48, 14).

b -um prehendere, dare, tenere *sim.* (*cf. p. 344, 36*): α *gestus salutantium, accipientium* (*Sittl p. 28 sqq. 80*): ENN. scaen. 283 cette -us vestras measque accipite (*vol. III 733, 61*). PLAVT. Amph. 716 et -um prehendi et osculum tetuli tibi. Aul. 135 da mi . . . -um (*v. vol. V 1, 1668, 19*). 197 -um inicit benigne. HIRT. Gall. 8, 23, 5 cum . . . -um Commii . . . arripuisset (HOR. sat. 1, 9, 4 APVL. met. 3, 22 *al.*). VERG. Aen. 8, 124 excepitque -u (TAC. ann. 14, 4, 1 -u et complexu). MART. 2, 41, 10 ventum Spanius -umque Priscus . . . timet (*sc. togam sibi turbantem*). PLIN. paneg. 24, 2 nec . . . osculum -u reddis, *sed osculo* (*cf.* 71, 2 cum . . . -um tantum et hanc cunctanter . . . promerent). AMM. 21, 5, 12 *tangere.* β *orantium*: PLAVT. Capt. 442 per dexteram tuam te dextera retinens -u opsecro. CIC. Quinct. 97 Naevi . . . -um prehendit . . ., obsecravit. CATVLL. 35, 9 quamvis . . . -us . . . collo ambas iniciens roget morari. γ *iurantium* (*cf. p. 344, 58*): VVLG. prov. 11, 21 -us in -u (יד ליד): non erit innocens malus, semen autem iustorum servabitur. 16, 5 abominatio domini est omnis arrogans: etiamsi -u ad -um fuerit, non est innocens. **c** -us complodere *sim.*: PROP. 3, 8, 4 -bus faustos ter crepuere sonos (Ov. Ib. 228 ter . . . increpuere -us. *Sittl p. 59*). 4, 7, 12 illi pollicibus fragiles increpuere -us. Ov. met. 11, 465 concussaque -u dantem sibi signa. SEN. dial. 3, 1, 4 complosae saepius -us *irati*. 5, 4, 2 articulorum crepitum, cum se ipsae -us frangunt *irati* (PETRON. 17, 3 -bus inter se usque ad articulorum strepitum constrictis *prae dolore*). PETRON. 20, 6. 23, 2 cinaedus . . . ut infractis -bus congemuit, eiusmodi carmina effudit. 34, 7 complosit . . . -us et 'heu, heu' inquit (137, 1 complosis -bus 'scelerate', inquit, 'etiam loqueris?' APVL. met. 9, 39 suos casus graviter ingemescens . . . vacuasque -us complodens saepicule [*v. Hildebr. ad l. et Sittl p. 19*]). *cf. l. 24. 76. p. 344, 75. 359, 10. 361, 60.* **d** -us opponere (*cf. p. 361, 67*) *oculis: prae pudore*: Ov. fast. 3, 46 MART. 3, 68, 10. *prae horrore*: Ov. fast. 4, 178. 6, 614. **e** *in gestibus oratoriis*: CIC. de orat. 3, 220 Brut. 141 epist. 7, 6, 1. SEN. epist. 75, 2 *iactare* (*vol. VII 1, 52, 66. cf.* QVINT. inst. 10, 7, 26 iactatione -us). PLIN. nat. 34, 87 fecit et contionantem -u elata (QVINT. inst. 2, 12, 9 omnia levata, ut ipsi vocant, -u emugiunt. 11, 3, 119 se dicere sublata -u iactant). MART. 6 19, 8 Sullas . . . magna voce sonas -uque tota. QVINT. inst. 1, 5, 36. 1 11, 3. 16. 2, 12, 10 collidere (11, 3, 123 complodere). 2, 13, 9. 11, 1, 21. 1,1, 3, 65. 84. 85. 88 *sqq.* IVL. VICT. rhet. 24 p. 442, 21 *sqq.* HIER. epist. 5,0, 5, 2 MART. CAP. 5, 543. *in saltatione*: PROP. 4, 8, 42 iactabat . . . ad cava buxa -us. Ov. rem. 334 fac saltet, nescit siqua movere -um. *cf.* fast. 3, 536 cantant, quidquid didicere theatris, et iactant faciles ad sua verba -us. **f** *alia*: PLAVT. Epid. 452 *fugere* -bus dimissis ([*i. summa celeritate; v. Ussing ad l. Sittl p. 268*]. *non gestum, sed iocum* [-bus *pro* '*pedibus*'] *intellegit Brix-Niemeyer*[3]. Pseud. 841). POLLIO Cic. epist. 10, 32, 3 cum . . . -bus ad tergum reiectis inambularet. VERG. Aen. 4, 589 -u pectus percussa *prae dolore* (Ov. met. 15, 803 PETRON. 115, 12. *Sittl p. 20. cf.* SEN. Oed. 911 maestus en famulus -u . . . quassat caput). STAT. Theb. 4, 353 nulli destringere ferrum impetus . . .; deiecti trepidas sine mente, sine ira promisere -us. PS. QVINT. decl. 19, 4 p. 339, 27 iniecit uxor lectulo (*defuncti*) -um (APVL. met. 2, 27 -bus ambabus invadens torum. *Sittl p. 71*[3]). APVL. met. 9, 5 sicine vacuus et otiosus insinuatis -bus ambulabis?

2 *alia notabiliora* (*cf. p. 343, 10*): **a** *-us in legationibus velantur* (*cf. l. 28*): PLAVT. Amph. 257 velatis -bus orant *legati. cf.* VERG. Aen. 7, 237 Ov. met. 11, 279. **b** *-us lavantur*: *ante cenam*: PLAVT. Most. 308 Truc. 481 CIC. de orat. 2, 246 VERG. Aen. 1, 701 SEN. contr. 9, 2, 3 CYPR. eleem. 2 p. 374, 14. *post cenam*: SEN. epist. 83, 6. *ante orationem vel sacrificium: v. Appel, de Romanorum precationibus p. 185 et cf. infra p. 365, 57.* *alia* (inlutis -bus *v. vol. VII 1, 400, 10. 32*): CATO agr. 74 -us mortariumque bene lavato. PETRON. 27, 6 exonerata ille vesica aquam poposcit ad -us. *nota*: VVLG. Matth. 27, 24 Pilatus . . . accepta aqua lavit -us coram populo *eqs.* **c** *in sententia ferenda porriguntur*: CIC. Flacc. 15 psephismata *facta* . . . porrigenda -u (17). VOPISC. Aurelian. 20, 1. 2. **d** *in dedicatione templi -u postis tenetur* (*Sittl p. 196*): CIC. leg. 2, 28 (*dub. interpr.; v. p. 257, 52*). Ov. fast. 1, 610. 6, 480 VAL. MAX. 5, 10, 1. **e** *variis modis in usu magico usurpantur*: VERG. Aen. 7, 754 Ov. met. 9, 314 fast. 4, 551 PLIN. nat. 28, 32. 36. 37. 45. 48. 30, 26. 98. 100. 143 VAL. FL. 7, 312 STAT. Theb. 1, 54. **f** *-bus oculi morientium clauduntur*: Ov. met. 9, 390 EPICED. Drusi 94. 159 SEN. contr. 9, 4 (27), 5 VAL. MAX. 2, 6, 8 SEN. Tro. 373. 788 MART. 9, 63, 6 VVLG. gen. 46, 4. **g** *in sacris faciendis varie usurpantur*: Ov. trist. 5, 2, 44 ad aram confugiam: nullas summovet ara -us. LIV. 1, 21, 4 -u ad digitos usque involuta (*cf. l. 9*) rem divinam facere. VAL. FL. 1, 787 -u tangens damnati cornua tauri. **h** *-us osculo petuntur* (*Sittl p. 168*): PHAEDR. 5, 1, 5 SEN. epist. 47, 13. 118, 3 SVET. Tib. 72, 3 APVL. apol. 94 met. 6, 22 CAPITOL. Maximin. 28, 7 AMM. 28, 4, 10. **i** *alia*: SEN. suas. 2, 13 dixerunt . . . omnes . . . tamquam in choro -um ducente grammatico . . . 'hic meus est dies'. SEN. nat. 2, 16 solemus duabus -bus inter se iunctis aquam concipere et conpressa utrimque palma in modum siponis exprimere. PERS. 1, 59 -us auriculas imitari mobilis albas (*i. asini*). PETRON. 105, 9 movit officiosam -um et 'salve' inquit. CALP. ecl. 2, 26 ter quisque -us iactate micantes.

3 ***iuncturae** delectae* (*cf. etiam p. 359, 22*): **a** ***verbales***: ***a nom.*** (*v. etiam p. 349, 76. 350, 29. 32*): *indicatur, cuius -us sit*: PLAVT. Persa 774 hoc mea -us tuae poclum dat. Vid. 33 talis iactandis tuae sunt consuetae -us. VERG. Aen. 2, 189 si vestra -us violasset dona Minervae. HOR. epod. 5, 60 quale non perfectius meae laborarint -us. EPICED. Drusi 136 tene meae poterunt ungere, nate, -us? Ov. met. 8, 414 -us Oenidae variat. VAL. MAX. 7, 6, 4 necessitatis truculenta -us. 8, 11 ext. 5 quod . . . Euphranoris -us senserunt. PHAEDR. 4, 21, 8 invenit ille, nostra perfecit -us (*cf. p. 350, 57*). SEN. Herc. O. 571 nostra quos *amictus* nevit -us. benef. 6, 8, 2 cuius -us . . . percussit hostem meum. CVRT. 4, 11, 9 expeditius -us vestrae rapiunt quam continent. 8, 11, 16 cum tot unum incesserent -us (*sim.* 9, 5, 5 TAC. ann. 1, 59, 2). LVCAN. 3, 136. *et al.* *non indicatur, cuius -us sit*: Ov. Pont. 3, 4, 40 nec mihi nota ducum nec sunt mihi nota locorum nomina. materiam non habuere -us *sc. meae* (SEN. benef. 4, 34, 2 ut telum meum in commilitonem -us dirigat aliquo errore decepta. epist. 26, 8 desinere iam volebam et -us spectabat ad clausulam). SEN. Herc. O. 435 scelus occupandum est: perage, dum fervet -us *sc. tua* (Phoen. 599 si regna quaeris nec potest sceptro -us vacare). LVCAN. 7, 578 in plebem vetat ire (*cf. l. 74*) -us (*sc. armatas*) monstratque senatum.

β ***dat.***: CIC. Rab. perd. 5 salus rei p. vestris -bus suffragiisque permittitur (CE 1414, 19 hosce suis -bus vitam committere fecit). VERG. Aen. 10, 81 Aenean -bus subducere Graium. VAL. MAX. 4, 3, 14 cum a se proscriptorum penates vulgi -bus diripiendos obiecissent. SEN. Herc. f. 1244 referte -bus tela. CVRT. 6, 6, 32. PLIN. nat. 18, 19 honestis (*cf. p. 366, 12*) -bus omnia laetius proveniunt (*cf. p. 366, 15*). VVLG. lev. 2, 8 tradam -bus sacerdotis (COD. Iust. 5, 70, 7, 7 hoc . . . -bus curatoris tradatur). CARM. de alphab. 41 -bus (*an abl.?*) . . . fixa manebo (*sc. manica, ut vid.*).

γ ***acc.*** (*v. etiam p. 350, 1. 20. 34*): Ov. fast. 1, 220 curque iuvent vestras aera vetusta -us. VAL. MAX. 3, 3, 5 tortorum -us frustra fatigavit. CVRT. 5, 6, 7 hostium -us voluntaria morte occupaverunt. *non indicatur, cuius -us sit*: SALL. or. Phil. 20 incendia instaurare cupiunt et . . . -us armare *sc. suas* (APVL. met. 8, 16). LVCAN. 1, 147 *v. p. 360, 4.*

δ ***voc.***: Ov. trist. 3, 1, 82 sumite plebeiae (*cf. p. 350, 16*) carmina nostra -us. 5, 5, 2 ite (*cf. supra l. 57*) -us ad pia sacra meae. SEN. Herc. f. 1236 o novercales -us.

ε ***abl.***: (I) (ex, de *c.*) *abl. separ.* (*cf. 359, 34*): fugere: LEX XII tab. 8, 24 (CIC. top. 64 *al.*) si telum -u fugit magis quam iecit. *al. v. vol. VI 1483, 51.* fluere: *v. vol. VI 971, 83.* iacere: CIC. Verr. II 4, 24 in quem scyphum de -u iacere conatus est. immittere: ALF. dig. 9, 2, 52, 2 si quis ex -u telum . . . immisisset. mittere: SEN. Med. 347 -u . . . habenas. prolabi: PLIN. nat. 28, 27 e -u. se proripere: LIV. 21, 63, 13 e -bus. rapere: CVRT. 8, 1, 45 ex. SVET. Galba 4, 2 de (FLOR. epit. 4, 12, 7). *cibum* dare, accipere *sim.*: dare: COLVM. 7, 9, 8 de -u dandum, cum foris deficit pabulum (9, 1, 7. LAMPR.

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Alex. 37, 4 de -u sua ministris convivii ... panem ... dabat). 9, 5, 5 perennis aqua ... inducatur vel extracta canali -u detur. praebere: COLVM. 8, 11, 15 de -u (9, 1, 1). reddere: SVET. Tib. 34, 2 consuerat quadriplam strenuam et de -u (*i. ipse, non per dispensatorem*) reddere. accipere (*cf. p. 348, 82*): PLIN. nat. 9, 33 e -bus. capere: PLIN. nat. 8, 185 e -u (PLIN. epist. 3, 16, 8). rapere: PLIN. nat. 9, 181 e -u. pasci: PLIN. nat. 9, 25 e -u. vesci: PLIN. nat. 9, 26 ex hominum -u (32, 16 e -u). (II) (in c.) *abl. loci* (*cf. l. 41 p. 351, 32. 363, 3*): apportare: PLAVT. Men. 3 -u. esse: *v. p. 363 passim.* ferre: PLAVT. Aul. 195 -u (OV. ars 401 met. 10, 650). frg. inc. 29 (49) in -u. gerere: *v. vol. VI 1930, 74. 1931, 20. 41. 82. 1932, 65.* gestare: *v. vol. VI 1964, 54.* habere: *v. p. 363, 7.* portare: OV. met. 14, 647 -u (VVLG. exod. 32, 14 *GO*). VVLG. exod. 4, 20 in -u (32, 14 *A*). retinere: LVCR. 1, 495 -u (VAL. MAX. 6, 1 extr. 2 VAL. FL. 3, 344). tenere: in -u: PLAVT. Trin. 914 CIC. Cael. 63. 65 Phil. 12, 9 Tusc. 1, 71. LIV. 40, 37, 3 tenentes. PLIN. nat. 15, 137. 24, 47 tenentibus. SVET. Claud. 15, 4 FLOR. epit. 4, 12, 37 GAIVS epit. 2, 11, 6 CE 231. in -bus (*ubique verb. sing.*): PLAVT. Cist. 675 Pseud. 266 CIC. Att. 2, 2, 2 VITR. 9, 4, 4. 9, 5, 1. -u: CIC. div. 1, 46 AETNA 401 OV. Pont. 1, 8, 22 LIV. 22, 1, 8 MANIL. 5, 571 VITR. 9, 5, 2. SEN. nat. 1, 3, 14 quod -u tenere possumus. PLIN. nat. 26, 98. 30, 60 teneant. MART. 4, 8, 10. QVINT. inst. 10, 7, 31 teneantur. -bus: VAL. MAX. 9, 2, 2 tenuit. (III) *abl. qual.*: VOPISC. Aurelian. 6, 2 fuit ... severitatis inmensae, ... gladii exserendi cupidus; ... huic signum exercitus adposuerat '-u ad ferrum', ut ... suggereretur 'Aurelianus -u ad ferrum'.

(IV) *abl. instr.* (*cf. p. 359, 22*): Ⓐ *praesertim apud poetas variis verbis additum non indicato eo, cuius -us est, in commemorandis actibus, qui nisi -u adhibita geri non possunt, abundare fere videtur (cf. Vahlen, opusc. ac. I 357, 17. Vollmer ad Stat. silv. 3, 3, 127):* *c. verb. iaciendi*: ENN. ann. 408 tela -u iacientes (*sim. vol. VII 1, 33, 84.* COLVM. 2, 15, 2 caprinum *stercus*). VERG. Aen. 2, 459 tela ... iactabant ([VEG. mil. 2, 23]. OV. ars 2, 203 numeros [*i. talos*]). 6, 835 proice tela -u (VAL. FL. 2, 527 STAT. Theb. 3, 643). 11, 651 -u spargens hastilia (SIL. 11, 388). 11, 799 missa -u ... hasta (OV. met. 5, 182 fast. 6, 207). *vibrandi*: VERG. Aen. 1, 313 bina -u crispans ... hastilia (12, 165). 8, 662 coruscant gaesa -u. 12, 442 quatiens. STAT. Theb. 12, 748 rotat. SIL. 9, 5 vibrare. *feriendi*: LVCR. 2, 440 si ... corporis ... tibi partem ferias. VERG. Aen. 4, 589 -u pectus percussa decorum (12, 155. OV. met. 3, 497 lacertos. 11, 681 ora). *portandi sim.* (*cf. l. 9*): VERG. Aen. 2, 296 -bus vittas ... adytis effert. 3, 659 -u (-um *recc., sed cf. Conington-Nettleship*) pinus regit *Polyphemum.* 11, 332 pacisque -u praetendere ramos. HOR. sat. 2, 3, 303 caput ... -bus ... portat Agaue nati. OV. epist. 3, 119 digitis increpuisse lyram, ... -bus clipeos ... et galeam pressa sustinuisse coma. met. 7, 673 ferre -u iaculum. PLIN. nat. 32, 148 scorpio laedit, dum -u tollitur. *c. verb. tangendi*: PLAVT. Bacch. 440 si attingas eum -u (VERG. Aen. 2, 239 funemque -u contingere gaudent [6, 606. OV. met. 2, 151 CELS. 5, 26, 27[B] COLVM. 1, 6, 3. 6, 27, 11]. CALP. ecl. 2, 86 tango [FLOR. epit. 3, 14, 7]). VARRO Men. 364 ut *leonem* tractarent -bus ([PLIN. nat. 8, 55]. BELL. Hisp. 72, 5 pertractabant. SIL. 16, 237 mulcebat. SVLP. SEV. dial. 1, 15, 6 contrectavit). *c. verb. prendendi*: CATO agr. 160 prehende (CIC. de orat. 1, 240 CAES. civ. 3, 69, 4 VERG. Aen. 9, 558 PHAEDR. app. 3, 15. SEN. benef. 6, 42, 1 affectum ... quasi -u prendere verentis et aestuantis, ne in ullo officio sis tardior. CVRT. 7, 11, 24 VAL. FL. 3, 145. 5, 159 APVL. met. 9, 17). LIV. 6, 8, 1 signiferum -u arreptum. CELS. 3, 6, 6 apprehendere -u bracchium (COLVM. 6, 13, 2 -bus. QVINT. inst. 5, 10, 116 SVET. Tib. 53, 1 SVLP. SEV. dial. 1, 10, 3). SIL. 4, 587 prensat. *capiendi*: ACC. trag. 438 -bus rapere raudus (VERG. Aen. 8, 220 arma -u. MART. 4, 19, 6). VERG. georg. 3, 420 cape (Aen. 2, 717). Aen. 1, 187 corripuit (OV. met. 2, 145 CVRT. 10, 2, 30). OV. fast. 2, 636 sumite. *c. verb. depsendi*: CATO agr. 76, 1 in mortarium ... indito ..., deinde -bus depsito (76, 3 condepsito). COLVM. 2, 2, 18 subigitur (SCRIB. LARG. 82. 201. 203. 204. 207. 208 PLIN. nat. 28, 185). *c. verb. vellendi*: CAES. Gall. 1, 52, 5 qui in phalanga insilirent et scuta -bus revellerent. VERG. Aen. 2, 220 -bus ... divellere nodos. 12, 774 convellere. OV. rem. 87 revelli. COLVM. 7, 13, 1 *vellere* [SIL. 10, 142]. LVCAN. 9, 765 avolsit). 5, 51, 4 vallum -u scindere ([SIL. 1, 347 invadunt -bus vallum. *cf.* MANIL. 2, 774 ante -us quam temptet scindere fossas]. VERG. Aen. 12, 602 -u discindit amictus). *adde*: OV. met. 2, 350 crinem -bus laniare. 2, 560 nodosque -u diducit. 11, 617 -bus ... somnia dimovit. *(ex)trahendi*: VERG. Aen. 11, 816 moriens telum trahit (OV. met. 6, 257. 12, 371 COLVM. 6, 18, 1). LIV. 28, 20, 5 *extrahere.* MART. 6, 66, 6 attraxit. *c. verb. premendi*: VERG. Aen. 8, 289 -u ... premens ... angues (OV. ars 1, 187 -bus. met. 1, 268. 8, 37. VITR. 7, 8, 4 *caseus*, quem dicimus -u pressum, ... vel -u figuratur vel buxeis formis exprimitur. PLIN. nat. 21, 43 PEREGR. Aeth. 37, 2). HOR. sat. 1, 9, 64 pressare (OV. met. 15, 472). VITR. 7, 14, 1 exprimentes. CELS. 5, 26, 21[A] conprimenda (COLVM. 2, 3, 1 LVCAN. 8, 681). *c. verb. amplectendi*: LIV. 5, 47, 5 saxa ... -bus amplexos (SEN. Med. 15 CVRT. 3, 12, 26 STAT. Theb. 9, 373. *cf. vol. I 1989, 79* lacertis, ulnis *sim.*). *alia* (*excerpsimus exempla prosae orationis, omisimus poetas*): VITR. 7, 11, 1 pilae -bus versando efficiuntur (SVLP. SEV. dial. 1, 4, 1 molam -u vertentem. ANTHIM. 3 p. 5, 7 L. agitando ipsa olla ... -bus). 10, 3, 6 remi ... -bus inpelluntur. CELS. 2, 6, 6 si -bus quis ... in veste floccos legit. 2, 7, 15 oras naturalium suorum -bus admotis scabere. 3, 7, 2[A] *oleum et aqua* miscenda -u sunt, donec albescant. CVRT. 3, 12, 17 quam -u adlevans (SVET. Cal. 36, 2). 6, 5, 14 ramos -u flectunt. SCRIB. LARG. 205 PETRON. 33, 8 TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 4. VVLG. I reg. 16, 16 psallat -u sua (16, 23. 18, 10. 19, 9).

Ⓑ *indicato eo, cuius -us est, saepe ita adhibetur, ut 'mea -u' sim. significet fere i. q. 'ego (ipse)' in activis, 'a me (ipso)' in passivis: frequentiora verba, cum quibus coniungitur, sunt: occīdendi, occīdendi:* *forma* ille sua -u: NAEV. trag. 13 numquam hodie effugies, quin mea -u moriare. PLAVT. Amph. 535 quem ego mea occidi -u. CIC. carm. frg. 33 (Tusc. 2, 20), 18 feminea interemor -u (OV. met. 5, 109 Phinea. Ib. 412 Thesea. VAL. MAX. 5, 6 ext. 1 hostili. CIL III 8910 umana). Rab. perd. 18 C. Rabiri -u L. Saturninum ... interfectum. 19. Catil. 1, 3 -u sua (SEN. dial. 5, 17, 1 Clitum ... transfodit -u quidem sua). Cael. 60 Mil. 7 SALL. Iug. 101, 6 LIV. 8, 5, 7. SEN. contr. 9, 2 (25), 8 ne sobri quidem carnificis -u ... occisus est. VELL. 2, 71, 3 VAL. MAX. 1, 7, 8. 1, 7 ext. 2 veneficii, quo occidisse Cassandri -u creditur. 6, 3, 5 QVINT. inst. 5, 11, 10. *forma* ille suis -bus: PLAVT. Poen. 473 CIC. Vatin. 24 SEN. contr. 1, 2, 21 VAL. MAX. 69, 13. *forma* illi suis -bus: CIC. Quinct. 83 dom. 103 VERG. Aen. 3, 606 OV. Ib. 533 LIV. 1, 16, 4. *forma* illi sua -u: CIC. Mil. 37 interfici servorum -u. VERG. Aen. 2, 434 Danaum ... ut caderem ... -u. *faciendi (plerumque part. perf. pass.):* *forma* illorum -bus: TRAG. inc. 10 puerorum -bus confectum. OV. met. 1, 259 -bus fabricata Cyclopum. LIV. 1, 56, 1 plebs gravabatur se templa deum exaedificare -bus suis (PLIN. nat. 36, 107). VELL. 1, 13, 4. *forma* illius -u: CIC. Verr. II 4, 32 hydriam Boethi -u factam ([4, 38 Mentoris]. 5, 187 effigiem ... non humana -u factam, sed de caelo lapsam [VAL. MAX. 1, 8, 7 PLIN. nat. 36, 114]. PRIAP. 10, 3 non sum Phidiaca [OV. Pont. 4, 1, 32] -u politus [OV. epist. 12, 70 barbarica]. OV. fast. 2, 746 nostra facta lacerna -u. trist. 2, 522 artificis ... picta -u). OV. fast. 3, 92 factaque Telegoni moenia celsa -u (*cf. l. 38 et p. 350, 3*). SEN. contr. 7, 5 (20), 9 -u privigni. PLIN. nat. 18, 4 ne iis quidem (*sc. venenis*), quae nascuntur, contenti; etenim quanto plura eorum genera humana -u fiunt! *cf. p. 366, 12.* *forma* illius -bus: HOR. sat. 1, 3, 91 catillum Euandri -bus tritum. VAL. MAX. 8, 11 ext. 3 Volcanus Alcamenis -bus fabricatus. *forma* illorum -u: CIL III 88, 4 fabricatus est burgus ... -o ... equitum. *iaciendi*: CIC. dom. 63 *v. p. 350, 12.* OV. met. 1, 412 missa viri -bus (12, 454 Nesseis -bus coniecta). PRIAP. 20, 4 Apollinea missa sagitta -u (OV. Ib. 302 hostili tegula iacta -u [SEN. epist. 91, 1]. 446 Sidonia. Pont. 1, 3, 60 Sarmatica). *rariora et singularia:* *forma* illius -bus: PLAVT. Epid. 367 meis -bus denumeravi (*cf. l. 52*). CIC. S. Rosc. 98 suis -bus in curru conlocat. Cael. 78 incendit (*cf. l. 58*). Phil. 14, 33 cum ... suis paene -bus ... exstruxerit (OV. epist. 15, 313 p. suis ad te -bus deducit amantem. *cf.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 tantum non suis -bus deducit. 3, 8, 3 tantum non -bus tribunorum pro rostris ... conlocatus). OV. fast. 3, 5 VAL. MAX. 4, 4, 2 SEN. Herc. O. 346 PLIN. nat. 22, 10. PLIN. epist. 4, 19, 6 tuis -bus educatam (APVL. met. 2, 3. 6, 23 adulescentem istum quod meis -bus alumnatus sim. *cf. p. 349, 4*). *et al.* *forma* illius -u: PLAVT. Trin. 965 numeratum illius ... -u (*cf. l. 43*). CIC. Cluent. 125. Catil. 3, 10 erat scriptum ipsius -u (VAL. MAX. 6, 5, 1. *cf. l. 57*). OV. am. 3, 2, 38 fast. 1, 118. 508 Ib. 165 Pont. 1, 8, 48. 2, 2, 10. 2, 9, 68 VAL. MAX. 1, 8, 1. 5, 3, 5. 6, 9 ext. 5. PLIN. nat. 16, 234 Africani prioris -u satae (16, 238). *et al.* *forma* illorum -u: RHET. Her. 4, 4, 6 si vestra -u ... transcripsissetis (*cf. l. 53*). VAL. MAX. 3, 8, 3 *v. l. 47.* SEN. nat. 1, 17, 7. *forma* illorum -bus: CIC. Verr. II 3, 186 incensa est (*cf. l. 45*). dom. 147 LVCR. 1, 95 VERG. Aen. 2, 192 VAL. MAX. 7, 2 ext. 3 PLIN. nat. 18, 19. *et al.* *nota iuncturam* **ipse (sua) -u:** *addito pron. poss.:* ipse sua -u: PLAVT. Amph. 252 i. ... Pterelam s. obtruncavit -u (Merc. 89 i. s. ... -u [OV. fast. 3, 550]. CIC. S. Rosc. 79 i. s. -u [VITR. 7 praef. 12 APVL. met. 6, 18]. OV. am. 2, 11, 42 i. tua -u. trist. 1, 7, 16 i. mea ... -u). LIV. 26, 15, 14 i. -u mea (PEREGR. Aeth. 45, 4 i. -u sua). SEN. Thy. 1064 -u mea i. ipse suis -bus: CIC. dom. 119 i. ... s. -bus (BELL. Afr. 88, 4 i. s. -bus [OV. epist. 13, 139]. VERG. Aen. 11, 74 i. s. ... -bus [PROP. 2, 29, 18. MANIL. 4, 135 i. suis met ... -bus]. OV. met. 13, 815 i. tuis -bus. LIV. 39, 37, 4 vos ipsi ... vestris -bus). LIV. 30, 13, 12 i. -bus s. 38, 55, 12 s. i. -bus (QVINT. inst. 2, 15, 8). *non addito pron. poss.:* ipse -u: VERG. georg. 3, 395 cui lactis amor, cytisum ... i. -u. ... ferat (4, 329 Aen. 3, 372. 5, 241. 499. 7. 143. 621 OV. met. 11, 560 Pont. 1, 8, 57 LVCAN. 7, 567. 574 SIL. 8, 120 STAT. Theb. 3, 248. 4, 450. 12, 468 silv. 1, 2, 11). Aen. 2, 320 -u ... i.

Ⓒ *alia*: VAL. MAX. 7, 5, 2 -bus ... ambulare (SEN. benef. 5, 24, 2 repere. *cf. p. 349, 55. 366, 31*). CVRT. 3, 5, 4 exspiranti similem ministri -u excipiunt (*cf. p. 349, 16*).

ζ **praep.:** **ab:** VAL. MAX. 9, 12, 6 uno gradu a publico supplicio -uque carnificis citerior. CIL VI 18817, 8 *a coniuge* a -u mala (*cf. p. 350, 49*) diseparati sumus. **ad:** OV. epist. 19, 10 verba ... pertulit ad castas ... -us. **de** (*v. etiam p. 346, 76 sqq.*): PETRON. 37, 3 noluisses de -u illius panem accipere (*sim. et al. saepius in* VVLG. *cf.* AVG. conf. 5, 1, 1 *p. 358, 30*). **ex** (*v. etiam p. 346, 76 sqq.*): PLAVT. Amph. 764 ex tua accepi -u pateram (VAL. MAX. 7, 2 ext. 1).

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

extra: CIC. dom. 108 civis est nemo ... e. contaminatam illam ... P. Clodi -um, qui rem ullam de meis bonis attigerit (*an ad p. 367, 54?*). **in -bus** (*v. etiam p. 347, 8 sqq.*): CIC. Verr. II 5, 49 hominem in fetialium -bus educatum (LIV. 40, 4, 5 GEST. Melet. 1, 4 [ZntW. 35, 1936 p. 160, 2]. *cf. p. 348, 49 sq. et infra l. 42*). **in -um (-us):** PLAVT. Asin. 193 si mihi d a n t u r duo talenta ... in -um (*item sing.* Bacch. 769 tabellas. TER. Phorm. 634 quid vis dari tibi in -um? [DON. in -um datur ei, qui furtim accipit]. *cf.* PLAVT. Merc. 278 rastros ... coram ut tradas in -um. *plur.*: PLAVT. Trin. 130 dare te in -us argentum amanti homini adulescenti). Aul. 48 si ... fustim c e p e r o ... in -um (Merc. 931 lora in -us [GELL. praef. 2 librum]). Curc. 354 talos poscit sibi in -um. Persa 441 fortasse metuis in -um concredere? *v. etiam p. 363, 80 sqq.* **inter -us** (*cf. p. 364, 39*): *c o m p l u r i u m: c. verb. portandi*: PLAVT. Most. 385 abripite hunc intro actutum i. -us (CIC. Verr. II 5, 28 ut ... i. -us e convivio tamquam e proelio auferretur. LIV. 3, 13, 3 semianimem [*cf. p. 348, 76*] i. -us domum ablatum). CAEL. or. frg. Quint. inst. 4, 2, 124 iactabatur (SEN. contr. 2, 5, 3). CAES. civ. 2, 2, 3 agger i. -us proferebatur. VERG. Aen. 9, 502 sub tecta reponunt. PHAEDR. 5, 7, 10 sublatus (SEN. dial. 10, 12, 7 ex balneo i. -us elatus. *cf. infra l. 53*). *adde*: PS. AMBR. act. Seb. 11, 34 fecit i. -us adduci duos filios suos. *c. verb. collabendi, moriendi*: VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 i. ipsas custodum -us ... adquievit. CVRT. 4, 10, 19 inter socrus et ... filiarum -us conlapsa erat, deinde extincta (*sim.* 8, 2, 39. VVLG. I reg. 21, 13 collabebatur). LVCAN. 8, 622 lapsa. SVET. Vesp. 24 extinctus est. GELL. 10, 18, 3 APVL. met. 3, 29. AVSON. 182, 13 -us i. genetricis et oscula patris occidit. AMM. 29, 1, 26. AVG. civ. 22, 8 p. 569, 16 D. 22, 24 p. 614, 20 INSCR. christ. Diehl 2797B. *c. verb. scindendi*: SEN. contr. 2, 5, 3 i. satellitum -us vexatur atque distrahitur (SEN. epist. 74, 7 i. diripientium -us scissa sunt. FLOR. epit. 3, 19, 12 i. rixantium -us praeda lacerata est). FLOR. epit. 3, 21, 26 Baebium sine ferro i. -us lancinatum. *alia*: LIV. 2, 46, 4 incautum i. multas versantem hostium -us. SEN. benef. 2, 17, 3 *pila* i. -us utriusque ... versatur (PETRON. 27, 3). APVL. met. 9, 30 frumentum, quod i. -us opifices tractaverant. *s i n g u l o r u m*: PROP. 4, 4, 22 interque oblitas excidit urna -us (SVLP. SEV. dial. 3, 3, 4 i. -us pueri portantis ... exundasse oleum). CELS. 7, 16, 5 permutandae acus i. -us sunt, ut ea sit in dextra, quae fuit in sinistra. *ibid.* permutatis i. -us acubus. SEN. benef. 2, 1, 2 beneficium, quod diu i. -us dantis haesit. MELA 1, 57 lutum i. -us, farinam calcibus subigunt (*cf. p. 347, 63*). TAC. ann. 3, 16, 1 visum saepius i. -us Pisonis libellum. APVL. met. 6, 22 (*Iuppiter de Cupidine*:) quod i. istas meas -us creveris (RVSTIC. Conc.S I 4 p. 96, 26 nutritus sum i. -us orthodoxi patris [*I 1, 7 p. 149, 22* εἰς χεῖρας]. *cf. p. 348, 49*). TERT. scorp. 5 p. 154, 22 mugiens i. -us medici. CHIRON 838 iumentum si tibi i. -us fu<ru>erit (*Niedermann, Gnomon 4, 1928, 513*). 901 si quod i. -us (*i. subito*) caro crescit (*vix ad p. 366, 28*). **per -us** (per -um *l. 62. 64*): CAES. Gall. 6, 38, 4 relinquit animus Sextium ...; aegre p. -us t r a d i t u s servatur (7, 25, 2 civ. 1, 68, 2. SEN. dial. 2, 1, 3 a rostris usque ad arcum Fabianum p. seditiosae factionis -us t.). 7, 47, 6 *mulieres* de muro p. -us demissae (*sc. ab iis, qui muro insistebant*). LIV. 27, 37, 14 p. -us reste data (*sc. ut omnes eam tenerent*). 29, 14, 13 *matronae* p. -us, succedentes deinde aliae aliis, ... in aedem Victoriae ... pertulere deam. SEN. epist. 14, 13 p. populi levatus -us (SVET. Cal. 51, 2 p. -us ac super capita hominum translatus est. *cf. l. 20*). QVINT. inst. 1, 12, 10 illa p. -us et genua reptatio (*cf. p. 348, 76*). p. -us *alcs. i. q. per algm., ab aliquo, alicuius opera*: CIC. Att. 1, 12, 3 p. -us servulae servatum (VVLG. gen. 32, 16 misit p. -us servorum suorum ... greges). PROP. 3, 7, 30 ista p. humanas mors venit acta -us. EPICED. Drusi 274 p. saevas vincula nexa -us. SEN. contr. 7, 1, 13 p. -us fratris punire. SEN. nat. 2, 38, 4 ad nos beneficium fati per huius -us venit. epist. 94, 58 p. quorum -us ... perpurgatur. CHIRON 216 p. plures -us hominum totum iumentum defricare. VLP. dig. 43, 4, 3 pr. p. -um militarem (PASS. Mar. Iac. 2 p. 48, 1 militares). VVLG. exod. 16, 3 utinam mortui essemus p. -um domini. CIL VIII 23921 relyquie ... deposite ... p. -us *illius* antistitis (INSCR. christ. Diehl 2055). *nota enallagen*: OV. am. 3, 13, 10 ara p. antiquas (*cf. p. 366, 21*) facta ... -us. **sine -u:** FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 27, 1 s. -u adiuvantis. CIL XIII 10027, 229 (*in stilo*) hego scribo sine -u. *cf. p. 355, 60.*

super -us: SVET. Galba 22 congestas s. -us reliquias *cenae.*

b ***nominales***: CIC. Arch. 23 -u u m nostrarum tela. VAL. MAX. 2, 1, 5 inviolata -us alienae tactu stola. APVL. met. 6, 11 nec tuarum -uum istud opus, sed illius *eqs.* CIL VIII 10570 III 19 (*ca. 180*) -um (*gen. plur.*) nostrarum operis victum tolerantes (TERT. nat. 1, 4, 15 humanae -us opera. *cf.* VVLG. gen. 31, 72 laborem -uum mearum).

4 ***epitheta*** *delecta*: **a** *indicatur, c u i u s -us sit* (*v. et p. 346, 75. 348, 12. 29. 40*): *α n o m.*: *sing.*: PLAVT. Capt. 311 *nobis* libertatem hostilis eripuit -us (CIC. Tusc. 1, 85 interemit. *cf.* OV. trist. 3, 3, 44 labentes oculos condet amica -us). VERG. Aen. 5, 623 quas non -us ... Achaica ... traxerit ad letum. VAL. FL. 5, 164 Iuppiter ... -us aut Neptunia (*cf.* PHAEDR. *p. 346, 46*). COD. Theod. 8, 7, 21 principalis. *plur.*: HOR. carm. 4, 4, 73 Claudiae. OV. epist. 8, 6 femineae. met. 13, 425 Dulichiae. fast. 2, 198 sumunt gentiles arma professa -us. 4, 72. PRIAP. 63, 10 -us sine arte rusticae. SEN. Ag. 118 novercales. clem. 1, 26, 1 serviles. epist. 82, 24 humanae (QVINT. decl. 274 p. 122, 16). TERT. nat. 1, 12, 6 plasticae. *β acc.*: OV. fast. 6, 244 Mauras pertimuere -us. Ib. 388 Laestrygonias. *γ abl.*: *sing.*: PLAVT. Bacch. 926 Pergamum divina moenitum -u (*cf. p. 348, 33*). Capt. 246 quod hostica evenit -u. CIC. carm. frg. 33, 18 feminea (*cf. vol. VI 465, 61*). Verr. II 5, 187 effigiem Cereris non humana (*cf. l. 14 p. 348, 14. 35. 349, 58. 74*) -u factam. HOR. carm. 2, 12, 6 domitos ... Herculea -u. PROP. 3, 22, 8 sectaque Persea Phorcidos ora -u. OV. epist. 12, 130 caesaque virginea membra paterna -u (met. 2, 867 pectora praebet [*Iuppiter in taurum conversus*] virginea plaudenda -u). *al.* VAL. MAX. 2, 7, 9 servili. VLP. dig. 6, 1, 68 militari (VOPISC. Prob. 18, 8. 20, 2 SVLP. SEV. chron. 2, 34, 2 dial. 3, 8, 6 CIL III 8031). *et al.* *plur.*: CIC. dom. 63 faces iactae -bus tribuniciis. OV. met. 6, 407 -bus ... caesa paternis membra. 12, 454 Nesseis. LIV. 38, 17, 15 cum diu -bus humanis aluntur (APVL. met. 5, 1 aedificata). VAL. MAX. 1, 6, 11 hostilibus. 9, 2, 4 Lusitanis. CELS. 3, 27, 3B puerilibus. QVINT. decl. 274 p. 122, 17 traheretur publicis (*cf. p. 346, 73*) -bus corpus extra fines (PS. QVINT. decl. 12, 1 p. 218, 9. 12, 6 p. 222, 22). *et al.*

b *indicatur c o n d i c i o e i u s, cuius -us est*: *α animi*: OV. fast. 3, 864 ferit a t t o n i t a pectora nuda -u (EPICED. Drusi 318). PROP. 3, 16, 6 ut timeam audaces in mea membra -us (OV. epist. 11, 40). OV. am. 1, 11, 14 b l a n d a cera notata -u (met. 2, 691). ars 1, 452 c u p i d a s. TIB. 1, 10, 56 d e m e n t e s (OV. trist. 4, 1, 101). OV. met. 8, 479 -u dira. PLAVT. Cas. 850 tam dura -u (OV. trist. 3, 11, 64). OV. ars 1, 148 f a v e n t e. epist. 6, 14 forti (met. 12, 98). HOR. epist. 1, 11, 23 g r a t ā (CE 1551 A 3 gratis). PROP. 3, 15, 14 i n m i t e s. OV. Ib. 244 infestā (APVL. met. 3, 25). PROP. 1, 6, 16 insanis (3, 8, 4 OV. am. 3, 6, 58). OV. Pont. 1, 2, 128 invitā (1, 5, 10. 3, 2, 66. 4, 1, 14 SEN. benef. 7, 21, 2). PROP. 3, 24, 30 iratā (OV. am. 3, 6, 36. SEN. contr. 9, 4 [27], 2 sic huius iratae -us feriunt). VAL. MAX. 9, 2, 2 l a e t i s. SEN. Phoen. 659 qui vult amari, languida regnat -u. PRIAP. 83, 24 te levi -u fovebit. OV. am. 1, 14, 36 m a e s t ā (fast. 4, 454 feriunt maestae pectora nuda -us). PROP. 3, 16, 10 mansuetas. SIL. 8, 75 miti. QVINT. inst. 2, 4, 12 molli. GRATT. 446 p a l l e n t e (*i. pavida*). OV. trist. 3, 3, 48 pavidā. SEN. Ag. 209 procacem. PRIAP. 31, 1 protervā (58, 3 OV. met. 5, 671. 12, 234). OV. am. 1, 13, 14 s a e v a s (met. 5, 477 SEN. Oed. 1029. LVCAN. 1, 144 Parcarum). fast. 6, 370 sollicitā (trist. 5, 2, 2). epist. 8, 16 inice non t i m i d a s in tua iura -us (trist. 2, 228 PETRON. 49, 9). trist. 4, 1, 76 trepidā. 3, 14, 32 tristi. PROP. 2, 9, 10 v a e s a n ā (OV. am. 1, 7, 4). VAL. MAX. 5, 4, 6 violentā. *β morum*: VAL. MAX. 6, 9 ext. 7 a d r o g a n t i. OV. am. 2, 6, 39 optima prima fere -bus rapiuntur avaris *Orci*. TIB. 1, 3, 4 avidas (*v. vol. II 1427, 27*). 3, 9, 20 c a s t ā (OV. epist. 19, 10 fast. 4, 260. 6, 290). OV. am. 2, 14, 24 crudeli. PETRON. 135, 5 curiosā. OV. epist. 2, 116 f a l l a c i. trist. 3, 4, 76 fidam (LIV. 28, 22, 10 amicae ac fideles potius ea ... absumerent -us). HOR. epod. 3, 1 i m p i ā (OV. epist. 7, 127 met. 1, 200. 8, 761). LIV. 45, 5, 7 incestas (SEN. contr. 1, 3, 1 carnificis). STAT. Theb. 1, 706 iniquas Parcarum praenosse -us. OV. Pont. 2, 9, 74 innocuas ... esse -us. STAT. Theb. 6, 150 insontes. SEN. contr. 4 praef. 11 l a s c i v ā. PLAVT. Amph. 605 huic homini nescio quid est mali m a l a obiectum -u ([Persa 313 PETRON. 63, 7 illum tetigerat m. -us]. LYGD. 5, 20 vellere poma. *cf. p. 348, 79 et* STAT. Theb. 11, 650 maligna ... -u). OV. Ib. 456 molli. met. 3, 731 n e f a n d i s. LYGD. 2, 16 p i a s (*cf. p. 344, 49 et* VAL. FL. 2, 600 piā). LVCAN. 8, 552 profanas. OV. fast. 1, 640 s a c r a t a e. HOR. carm. 2, 13, 2 sacrilegā (TIB. 2, 4, 26. OV. fast. 3, 700 me petiere). OV. fast. 3, 427 sanctā (VAL. MAX. 2, 2, 8 sanctas). SEN. Ag. 911 scelestas hostium vita -us. Herc. O. 1411 letum mihi ignavus aliquis mandat ac t u r p i s -us de me triumphat ([*sim.* -us *toti personae opp. p. 346, 46. 349, 79*]. STAT. Theb. 9, 796 haut umquam deformes ... mitras induimus turpique -u iactavimus hastam). *γ doctrinae, scientiae*: TIB. 1, 8, 12 doctā (CE 1414, 3). VITR. 7, 5, 5 eleganti. TIB. 1, 1, 8 facili (OV. ars 1, 160). OV. epist. 8, 112 ignara. Pont. 1, 4, 56 memori (3, 4, 18). SEN. epist. 90, 43 rusticā. TIB. 1, 7, 29 sollerti. *δ alia*: PLAVT. Truc. 97 ne ... qui -us attulerit steriles intro ad nos, gravidas foras exportet (HOR. carm. 3, 23, 17 inmunis aram si tetigerit -us. STAT. Theb. 10, 57 *pepli* textum nulla -us sterilis nec dissociata marito versarat). TIB. 1, 1, 60 te ... teneam moriens deficiente -u (OV. met. 6, 228 moriente [LVCAN. 4, 560]). OV. am. 1, 9, 22 caedere ... armata vulgus inerme -u (fast. 2, 100 SEN. contr. 9, 5 [28], 6 PETRON. 136, 5 VLP. dig. 47, 12, 3, 7). 3, 9, 20 omnibus obscuras inicit *mors* -us. epist. 9, 86 infantem. ars 2, 716 victrices. met. 8, 531 diri sibi conscia facti. fast. 6, 480 sceptriferas Servi ... -us. Ib. 10 inassuetas (trist. 4, 10, 106 insolita). Pont. 1, 8, 22 honorata sceptra tenere -u. 1, 9, 22 promptas. VITR. 2, 8, 11 statuam ... nobili -u Leocharis factam (*cf. p. 346, 64*). SEN. Phaedr. 980 Fortuna (*cf. p. 343, 59*) spargit ... -u munera caeca (LVCAN. 3, 722 VAL. FL. 3, 79 SIL. 10, 236). COLVM. 10, 65 nos fecunda -us (*Deucalionis*) ... progenerat. PETRON. 105, 9 *v. p. 346, 36.* STAT. Theb. 5, 282 unde -us, unde haec Mavortia divae (*Veneris*) pectora? TAC. Germ. 44, 3 otiosae ... armatorum -us.

c *indicatur m o d u s a c t i o n i s*: HOR. ars 269 nocturnā ... diurnā. PROP. 1, 16, 44 occultis vota tuli -bus. OV. am. 1, 13, 24 lanificam (3, 2, 52 artifices). 3, 3, 28 i n v i c t ā ([STAT. silv. 3, 1, 155. *aliter p. 367, 14. cf.* VELL. 2, 32, 4 inexsuperabili]. *cf.* am. 3, 13, 34 moenia felici condidit alta -u [NEMES. cyn. 70]. met. 15, 518 ducere vana frena -u ... luctor). ars 3, 576 c e l e r i ([VAL. FL. 2, 605]. trist. 3, 9,

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

14 sequitur celeres ancora tracta -us. *cf.* Plavt. Bacch. 737 *p. 365, 74 et* Val. Max. 2, 8, 5 festinabundā. Sil. 14, 489 rapidis [Stat. Theb. 10, 272 rapidā]. Tac. ann. 6, 40, 1 festinatis lictorum -bus. Ov. Pont. 3, 4, 62 sera [Sen. Herc. f. 1203]. Petron. 18, 4 lentā [26, 5. 138, 2]. Qvint. inst. 5, 10, 124 tardior). Cels. 3, 22, 12 thorax levi -u pertractandus (Sen. nat. 7, 32, 4. *cf.* Sen. contr. exc. 10, 6 p. 518, 22 effregit domum suspensa -u [Plin. epist. 6, 12, 1]). Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 17 p. 554^A falsarias (2, 41).

B *elocutiones, in quibus a notione primitus propria* ***metaphorae*** *quaedam derivantur et merae* ***translationes*** (*add.* tamquam *p. 353, 50.* quasi *p. 355, 17. 358, 35. 361, 72. 364, 65.* quaedam quasi *p. 359, 34.* quaedam *p. 358, 40.* velut *p. 364, 64. cf. etiam p. 360, 31. 73*): **1** *subest imago -us demonstrantis; fere i. q.* ***latus, pars***: Plavt. Aul. 624 non temere est quod corvos cantat mihi nunc ab laeva -u (Ov. ars 3, 308 pars summa lacerti nuda sit, a laeva conspicienda -u). Men. 555 demam hanc coronam atque abiciam ad laevam -um (Persa 631 *nata sum* in culina, in angulo ad laevam -um. Ter. Ad. 576 est ad hanc -um sacellum). Plin. nat. 7, 77 vires dextra parte maiores, quibusdam aequas utraque, aliquis laeva -u praecipuas. Vvlg. psalm. 103, 25 hoc mare magnum et spatiosum -bus ([רְחַב יָדָיִם]. *intellege: 'utraque -u'*). *cf. p. 362, 36.*

2 *subest imago -us continentis; -us fere i. q.* ***potestas*** (ecclesiastica *p. 352, 30,* paterna *p. 352, 34; c. gen. rei saepius in bibliis sacris secundum usum vocis hebr.* יָד, *v. l. 28. 47. 56 sqq. p. 352, 9. cuius -us sit, saepe non indicatur, cf. l. 36*): **a** *generatim*: **α** *c. praep.*: **de (e):** Vopisc. Prob. 5, 2 *illum* e Quadorum liberavit -u (Vvlg. exod. 3, 8 ut liberarem eum de -bus Aegyptiorum). Vvlg. I reg. 17, 37 dominus, qui eripuit me de -u leonis et de -u ursi, ipse me liberabit de -u Philisthaei huius. Is. 47, 14 non liberabunt animam suam de -u flammae. Dan. 3, 88 quia ... nos ... salvos fecit de -u mortis. *al.* Inscr. NdSc. 1924 p. 347 n. 3 ⟨ut quod⟩ relictum est possideant neque de -bus eorum ⟨exeat⟩. **in -u** (*cf. etiam p. 363, 16*): *pro subi. (obi.) sunt nomina*: esse: Plavt. Amph. 80 quibus est ea res in -u (564 tibi. Bacch. 144 dis. Merc. 454 illi. 628 Poen. 52. 912 Trin. 104 Ter. Hec. 493 Caecil. com. 261 Sall. Iug. 14, 4 Liv. 24, 14, 8. 26, 8, 11. 34, 7, 11. 34, 21, 2). Most. 594 agas, quod in -u (*sc. tua; cf. l. 77. p. 352, l. 15 al.*) est (Sen. Oed. 865 parata vindicta in -u est. epist. 51, 9 ego illam [*sc. fortunam*] feram, cum in -u mors sit?). Rud. 983 in -u non est mea (Cic. epist. 14, 2, 3 haec ... in nostra. Nep. Timoth. 3, 4 Ov. epist. 12, 74. Liv. 32, 24, 2 nihil. Tac. hist. 4, 4, 1 ann. 4, 41, 2. Plin. epist. 3, 7, 14 in aliena. Apvl. Plat. 2, 20. Tert. adv. Marc. 4, 35 p. 542, 11 in -u, in potestate vestra). Liv. 2, 57, 3 quorum in -u sit (9, 46, 14 humillimorum. 22, 35, 2. 24, 13, 3 plebis. 30, 30, 19 haec in tua, illa in deorum -u est. *al.* Sen. benef. 7, 4, 6 Qvint. inst. 5, 10, 117 Tac. ann. 1, 7, 6 Plin. epist. 4, 8, 6 Apvl. Plat. 2, 23 Tert. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 23. Vvlg. prov. 18, 21 mors et vita in -u linguae [*cf. p. 358, 30*]). positum esse: Cic. Quinct. 6 in alterius -u. Sen. dial. 10, 9, 1 Apvl. met. 11, 21. *cf. l. 65.* situm esse: Sall. Iug. 31, 5 *v. l. 63.* Tac. hist. 2, 27, 2 ann. 1, 31, 5 Apvl. Socr. 105 Boeth. cons. 3, 5, 8. habere: Liv. 21, 35, 9 uno ... proelio ... caput Italiae in -u ac potestate habituros. 34, 7, 13 in -u et tutela, non in servitio debetis habere eas. Val. Max. 7, 4, 2 Flor. epit. 3, 17, 3 Cypr. patient. 10. *alia*: Liv. 8, 13, 14 *v. l. 64.* Don. Ter. Ad. 499 res in -u fratris est constituta, non mea. Vvlg. gen. 39, 22 tradidit. Iob 8, 4 dimisit eos in -u iniquitatis suae (Greg. M. moral. 11, 18 p. 962^C in -u suorum operum [*sc. malorum*] dimissum *peccatorem* ... deserit *deus*). Sirach 15, 14 reliquit illum in -u consilii sui. *pro subi. (obi.) sunt enunt.*: *interr.*: esse: Plavt. Bacch. 144 quo eveniat dis in -ust (Merc. 628 quia tibi in -u est quod credas, ego quod dicam, id mi in -ust. Caecil. com. 261 Sall. Iug. 14, 4). Ter. Hec. 667 Cael. Cic. epist. 8, 6, 1 Sen. Phoen. 454 Tac. ann. 2, 46, 2. *alia*: Sall. Iug. 31, 5 id frustra an ob rem faciam, in vostra -u situm est. Liv. 8, 13, 14 ut, sit Latium deinde an non sit, in vestra -u posuerint *di.* Sen. clem. 1, 1, 2 in mea -u positum est (Tac. hist. 1, 29, 2 Caesar adscitus sum, quo ... rei p. fato, in vestra -u positum est [*sim.* 2, 76, 2]). Avg. in euang. Ioh. 8, 12 venerat in -u habens (*cf. l. 82*), quando iret. *c.* quin, ut, ne: Plavt. Trin. 104 est atque non est mi in -u ...: quin dicant, non est; merito ut ne dicant, id est. Ter. Hec. 493 tibi id in -ust, ne fiat (Tert. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 4). Sall. Iug. 14, 13 uti ... tuti simus, in vostra -u est (Sen. epist. 117, 22 Paneg. 11, 13, 1. Cypr. patient. 10 p. 404, 16 habuisse [*cf. l. 67*]. Boeth. cons. 3, 5, 8 situm est). Don. Ter. Hec. 580 ut nos immerito quis non oderit, non est in nostra -u. *c. inf.*: Apvl. Socr. 105 in vestra -u situm est vela nostra sinuare. Don. Ter. Eun. 151. **in -bus:** Verg. Aen. 9, 132 terra ... in nostris -bus *est* (Ov. met. 7, 335. Sen. epist. 70, 13 id in -bus *tuis* esse consilium [Stat. Theb. 10, 29 in -bus *vestris* merces]. Vvlg. gen. 14, 20). Cvrt. 3, 13, 6 quos ... in proditoris reliquerat -bus. Tert. scorp. 3 p. 151, 21 tradidit. Lact. inst. 5, 22, 16 conlocavit. Drac. Romul. 10, 135 venit. *pro obi. est enuntiatum*: Lvcan. 7, 253 in -bus vestris, quantus sit Caesar, habetis (*cf. l. 67. 73*). **in -us:** Acc. trag. 192 ut profugiens hostem inimici invadam in -us? Cic. Verr. II 4, 62 in eius regnum ac -us venerat (Liv. 1, 39, 5 hostium [Flor. epit. 2, 2, 23 *al.*]. Sen. Thy. 494. Paneg. 6, 12, 3 qui in -us [*sc. eorum; cf. p. 351, 36*] venerunt. Lact. inst. 4, 26, 27 Hier. epist. 39, 3, 6). Cic. Caecin. 45 incidere (Scaur. 1 Tusc. 2, 52 Att. 8, 11 d, 4. 10, 12 a, 1 Sen. epist. 4, 9 Flor. epit. 2, 8, 4 *al.* Tert. scorp. 5 p. 155, 13). Att. 12, 2, 1 delatum ... in -us militum. Catvll. 61, 56 tu fero iuveni in -us ... puellulam dedis (*cf. l. 13. 36*). Liv. 5, 27, 3 Falerios se in -us Romanis tradidisse. Sen. benef. 6, 9, 2 ne in piratarum -us pervenirent (Tert. mart. 4 p. 12, 15 Oe. Avg. civ. 1, 22 p. 37, 10 D.). Vvlg. Ier. 18, 21 deduc eos in -us gladii (Ezech. 35, 5). **in -um:** Liv. 1, 54, 10 Gabina res *Tarquinio* ... in -um traditur (26, 12, 11 Flor. epit. 3, 1, 17. *v. etiam l. 7. 28 p. 351, 55. 80*). Apvl. met. 10, 8 mancipabatur potestas capitis in -um carnificis. Tac. ann. 4, 7, 2 datos in -um milites. *cf. l. 6. 36.* **inter -us:** Mvtian. Chrysost. hom. 19, 2 p. 359^med. Saulem ... i. -us habens (*p. 142* εἰς χεῖρας λαβών). **sub:** *plur.*: Fronto p. 219, 2 N. s. -us (*sc. suas; cf. p. 351, 36*) cuncta ... redegit (*cf.* Cod. Iust. 7, 32, 12, 1 sin autem necdum s. -bus procuratoris ... possessio facta est). Vvlg. gen. 16, 9 humiliare s. -bus ipsius. *sing.*: Cypr. Demetr. 15 p. 362, 1 videbis s. -u nostra stare vinctos ... quos tu suspicis. Vvlg. num. 4, 23 eruntque s. -u Ithamar ... sacerdotis (Rvstic. Conc.^S I 4 p. 229, 30 populis, qui s. eorum -um sunt). num. 31, 49 pugnatorum, quos habuimus s. -u nostra (Conc.^S II 3, 1 p. 187, 17). iud. 9, 29 utinam daret aliquis populum istum s. -u mea (Lib. iubil. 37, 3). I reg. 17, 22 derelinquens ... vasa ... s. -u custodis ad sarcinas. Conc.^S I 5 p. 360, 12 ut nullus ... episcoporum aliam provinciam ... s. suam ... -um trahat.

β *cas. nud.*: Prop. 2, 10, 18 sentiat illa (*terra*) tuas postmodo capta -us. Lvcan. 7, 286 me fortuna meorum commisit -bus (Vvlg. gen. 9, 2 omnes pisces maris -ui vestrae traditi sunt [exod. 23, 31 tradam -bus vestris habitatores terrae]). Cod. Theod. 16, 10, 19, 3 episcopis ... haec ipsa prohibendi ecclesiasticae -us tribuimus facultatem.

b *speciatim de potestate paterna vel maritali vel domini* (*plur. l. 39. 43. 51. cf. Manigk, RE XIV 1377 sqq. Iörs-Kunkel, Röm.-Privatr.*[2] *1935, 279*[2]): **-u:** emittere: *v. vol. V 2, 502, 9.* mittere *v. p. 339, 36.* Cod. Iust. 7, 40, 1, 2 postquam -u paterna vel eius, in cuius potestate erant constituti, fuerint liberati. Inst. Iust. 1, 12, 6 ut ... filios ... sua -u dimitterent. **in -um:** Ter. Andr. 297 hanc mihi in -um dat. Cic. Flacc. 84 in -um ... convenerat (*v. vol. IV 826, 64, ubi addas* Vlp. reg. 9, 1. 23, 3. *cf.* in -um conventio *vol. IV 845, 82, ubi addas* Serv. Aen. 4, 104 per -us conventionem. Don. Ter. Andr. 297 per -uum conventionem). Sen. contr. exc. 3, 3 p. 216, 11 neque enim quisquam alium potest in -um suam recipere, qui ipse in aliena -u est (Gaivs inst. 2, 98 ut uxorem). Qvint. decl. 277 p. 130, 16 adultera dimissa non redit in -um mariti. Apvl. met. 8, 2 puella in ... Tlepolemi -us venerat *nubendo.* **in -u** (in -u mancipio *v. p. 254, 76 sqq.*): esse: Liv. 3, 45, 2 in patris -u (Lact. inst. 4, 29, 7). 34, 2, 11 feminas ... in -u esse parentium, fratrum, virorum (39, 18, 6 Gaivs inst. 1, 115^b. 3, 3. 41. 199. 221). 39, 9, 6 post patroni mortem, quia in nullius -u erat (Qvint. inst. 7, 7, 9 quia ipse in -u patroni fuerit). *sine gen.*: Gaivs inst. 1, 118 in earum personis, quae in -u sunt. 1, 136. 137. 148. 150. 159. 3, 40. 46. 104. 114. Vlp. reg. 9^tit. de his qui in -u sunt. **sub -bus** (*cf. Pap. Oxyrh. 9 [1912], 1208, 6 [a. 291]* τοῦ πατρὸς τοῦ καὶ ἔχοντος αὐτὸν ὑπὸ τῇ χειρὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαίων νόμους. *eadem 10 [1914] 1268, 9 [saec. III.]. cf. Wenger, Krit. Vjschr. 14 [1912] 565 sq. 18 [1919] 36 sq.*): Cod. Iust. 6, 2, 21, 1 quando ... nondum s. domini sui -bus fuerit constitutus. **a -u:** Cod. Iust. 8, 48, 6 filios ... vel ... progeniem in potestate sua constitutam a sua -u dimittere. ***gen.*** (*cf. l. 39*) ***et dat.*:** Gaivs epit. 1, 6, 3 emancipatio, ... hoc est -us traditio. *ibid.* naturalis pater filium suum fiduciario patri mancipat, hoc est -u tradit. Vlp. dig. 1, 1, 4 quamdiu quis in servitute est, -ui et potestati suppositus est.

3 *subest imago -us ad pugnandum paratae; ex usu primitus proprio, qualis apparet e. g. in iunctura '-us conserere,' orta est notio, qua significatur* ***pugna, vis, robur*** (*epitheta v. p. 353, 33. 354, 8. 10. 61*): **a** *de pugna militari* (*iuncturas et ad a et ad c pertinentes hic attulimus*): **-u** (*cf. p. 353, 48*): *c. verb.*: Naev. com. 108 res magnas -u ... gessit (Enn. ann. 326. Sen. benef. 3, 29, 7 quae consilio ac -u gero [*seq.*: civili ac militari industria]. Val. Fl. 3, 461. *cf.* Ov. met. 13, 205 quae consilioque -uque utiliter feci. *paulo aliter l. 79*). Plavt. Most. 479 captum (Sall. Iug. 5, 4 Verg. Aen. 12, 23 Liv. 3, 71, 8 Sil. 7, 324 Florent. dig. 41, 1, 16 Lampr. Alex. 55, 3 Rvf. Fest. 28. Gloss. II 127, 9 δοριάλωτοι [280, 17]. *cf.* Verg. georg. 3, 32 rapta). Truc. 532 earum patriam ego excidi -u. Cic. Font. 44 *Macedonia* cum se ... non solum consilio, sed etiam -u M. Fontei conservatam esse dicat (Sall. Iug. 98, 1 -u consulere militibus, quoniam imperare conturbatis omnibus non poterat [*cf. Wirz ad l.*]. Vell. 2, 18, 1 consiliis dux, miles -u. 2, 115, 4 *p. 354, 29.* Tac. hist. 2, 5, 1 consilio ac ... -u hostibus obniti. 3, 17, 1 consilio -u voce. Flor. epit. 3, 10, 4 -u proelium restituit. Lampr. Alex. 55, 1 cum ipse cornua obiret, ... -u plurimum faceret). Balb. 54 -u et virtute (*syn.* pugnando). off. 1, 81 -u cum hoste confligere (*cf. ibid.* decertandum -u est. Sall. or. Cottae 6 -u certare [Val. Fl. 6, 314]. Ov. met. 13, 10 pugnare -u. Sil. 8, 496 bellare). Att. 5, 18, 2 stamus animis et ... speramus etiam -u. *ibid.* si fuerit occasio, -u, si minus, locis nos defendemus (Caes. Gall. 5, 7, 8 Bell. Alex. 74, 1 Verg. Aen. 12,

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

627 VAL. MAX. 3, 2, 18 SIL. 13, 99). SALL. Iug. 39, 1 armatus dedecore potius quam -u salutem quaesiverat. NEP. Alc. 10, 4 ut incendio conficerent, quem -u superari posse diffidebant (SIL. 15, 119). VERG. Aen. 2, 645 ipse (*sc. Anchises*) -u mortem inveniam. 8, 294. 9, 702 Erymanta -u ... sternit (SERV. id est gladio comminus ferit). 11, 116 bellum finire -u (SERV. hoc est internecione). CVRT. 4, 14, 7 iter in patriam ... -u esse faciendum. LVCAN. 10, 426 caedes confusa -u. VAL. FL. 3, 123 tela ... conseruere -u. SIL. 2, 705 optabit cecidisse -u. 12, 718 hinc Ianus movet arma -u, movet inde Quirinus. STAT. Theb. 3, 355. 8, 696 FLOR. epit. 4, 1, 5 CLAVD. 28, 216. IORD. Get. 207 -u -bus congrediuntur. *de initio pugnae faciendo*: VARRO ling. 6, 64 conserere -u ... cum hoste (LIV. 30, 31, 8 HEGES. 1, 19, 2). LVCR. 4, 843 conferre -u certamina pugnae. VERG. Aen. 7, 604 Getis inferre -u ... bellum. 11, 505 prima -u temptare pericula belli. RVT. LVP. 1, 7 Thessalos -u lacessere. SIL. 1, 160 primus inire -u, postremus ponere Martem. TAC. ann. 12, 30, 1 pugnam -u capessiit.

c. adi.: CIC. inv. 1, 94 -u ... fortem (*vol. VI 1161, 13*). SALL. Catil. 43, 3 -u promptus (Iug. 7, 1. 44, 1 lingua quam -u promptior. LIV. 2, 33, 5 et consilio et -u. 2, 56, 7. 3, 11, 6 VELL. 2, 73, 1 CVRT. 5, 1, 18 QVINT. inst. 12, 1, 23 FRONTO p. 127, 15 N. APVL. met. 3, 5 *latro*. TERT. monog. 12 p. 782, 14 Oe. ad caedendum. IVST. 23, 4, 11). CVRT. 6, 11, 1 strenuus (7, 2, 33 TAC. hist. 2, 86, 2 APVL. met. 7, 4 Plat. 2, 28 SPART. Pesc. 4, 1 IVST. 1, 7, 13 *al.*). TAC. ann. 3, 20, 1 impiger. AVG. in psalm. 17, 51 potenti. *cf. p. 355, 56.* **-um** (-us): PLAVT. Mil. 3 contra conserta -u (*v. vol. IV 416, 24, ubi addas* CIC. Mur. 20. *cf.* SIL. 8, 35 cum Varrone -us et cum Varrone serenda proelia). CIC. Font. 12 cum ipso M. Fonteio *duce* ferrum ac -us contulerunt (*v. vol. IV 180, 55*). VERG. Aen. 12, 60 -um committere Teucris. SEN. Phoen. 436 miscere ... -us (LVCAN. 1, 682 tela -usque. 3, 569 miscentur. 4, 773 STAT. Ach. 1, 82 TAC. ann. 2, 15, 2). SIL. 6, 246 -us componere monstro. AMM. 22, 8, 18 -us Atheniensibus intulerunt. COD. Iust. 10, 1, 5, 1 obicere (9, 39, 2, 1 audaces [5, 17, 8, 3 ingerere]).

c. epith.: SEN. Tro. 671 inermes offeram armatis -us. HOMER. 270 adversas conferte -us. AMM. 28, 5, 3 barbaros adeo terruit ..., ut nec controversas opponerent -us (29, 5, 38). *cf.* ENNOD. dict. 20, 4 p. 481, 26 meliori ordini -us contrarias adtulisti. COD. Iust. *v. supra l. 32.*

ad -us (-um): CIC. Verr. II 5, 28 *in convivio* non numquam ... res ad pugnam atque ad -us vocabatur (*cf.* Cluent. 136 cum tribunus plebis populo concitato rem paene ad -us revocasset). Sest. 77 dissensione contionis ... ad -us pervenitur (VEG. mil. 1, 17 priusquam non modo ad -um, sed ad ictum missibilium potuerit perveniri). BELL. Afr. 18, 4 cum ... *non* comminus ad -us rediretur. NEP. Eum. 5, 2 ad -um accedere. LIV. 2, 30, 12 ubi ad -um venisset hostis (SVET. Nero 26, 2 ad -us ventum *est* [GELL. 1, 11, 9 AMM. 20, 11, 19]. MARCIAN. dig. 48, 19, 11, 2 cum per ebrietatem ad -us aut ad ferrum venitur. AVG. c. acad. 2, 1, 1 p. 23, 24 cum *Academicis*). TAC. Agr. 25, 3 ad -us et arma conversi (AMM. 20, 4, 14 ad tela ... et -us). 36, 1 ut rem ad mucrones et -us adducerent. VEG. mil. 1, 20 p. 24, 13 -u ad -um gladiis pugnatur (3, 23. 4, 44 p. 162, 20 VVLG. Ezech. 21, 14. AVG. in Iob 39 p. 621, 14 tamquam -u ad -um gladio verbi ... debellare cupiditates. EVCHER. hom. 4 p. 845[A] cum ipso diabolo -u ad -um ... dimicabat *Iob*). **in -bus:** SALL. Iug. 57, 4 proelium in -bus facere (*Thuc. 4, 43, 2* ἦν ἡ μάχη ... ἐν χερσί *cft. Latte, Sallust [1935] 17*). **in -us:** SALL. Iug. 89, 2 existumans Iugurtham ob suos tutandos in -us venturum (101, 4 si qui in -us venerant. LIV. 2, 46, 3 pugna iam in -us, iam ad gladios ... venerat [AVG. c. acad. 2, 13, 30 p. 44, 26 *res*]. TAC. hist. 4, 71, 5 ventum *est*. ann. 2, 80, 4. 4, 76, 3 venturos in -us non imperiti adulescentuli ..., sed Civilis. PLIN. paneg. 17, 3 [*sc. ad pugnam singularem*]). TAC. hist. 4, 29, 3 ubi sonus molientium aut adpositae scalae hostem in -us dederant. **per -us:** SALL. Iug. 31, 22 libertatem retinendam *esse*. **inter -us:** CYPR. epist. 55, 4 p. 625, 19 cum acies adhuc i. -us esset. ***dat.***: VAL. FL. 3, 104 -bus ... dari quem comminus optem.

b *de contentione in iure*: in (ex) iure -um (-u *codd. aut omnes aut aliquot* VARRO ling. 6, 64 CIC. Mur. 26. 30 epist. 7, 13, 2 PROB. litt. sing. gramm. IV 273 § 4, 4) conserere *v. vol. IV 416, 54, ubi addas* HIER. in Eph. praef. p. 459[B]. in Is. 5 praef. p. 154[C].

c *de vi et rixa* (*v. etiam l. 20. 36. 45*): PLAVT. Truc. 624 emoriere ocius, ni -u viceris. CIC. Verr. II 1, 114 hoc populus R. non -u vindicasset? (SALL. Iug. 20, 4 Adherbalem ... iniurias suas -u vindicaturum. 31, 18 non -u neque vi. 106, 6 DICT. 2, 1). Sest. 34 cum ... ad vim, ad -us, ad caedem, ad direptionem incitarentur (CVRT. 9, 9, 17 iurgantium ira perveniebat etiam ad -us. QVINT. decl. 313 p. 230, 17 oportet esse in civitate et accusatores: alioqui omnia mittuntur ad -us, omnia mittuntur ad ferrum. TAC. hist. 2, 88, 3 ad iurgium, mox ad -us et ferrum *transierunt*. AVSON. 462, 3 *iurgium* ex verbis processit ad -us [DICT. 2, 24 certamen]). har. resp. 26 non voce, sed -u. Phil. 10, 7 absens iudicio bonorum defensus esse maluit quam praesens -u (LACT. epit. 66, 1 -u partum -uque defensum). SALL. Catil. 14, 3 quos -us atque lingua periurio aut sanguine civili alebat. NEP. Timol. 5, 2 procacitatem hominis -bus coercere. HOR. sat. 2, 7, 44 -um stomachumque teneto (OV. met. 13, 203. *cf.* 6, 35 retinens [SEN. clem. 1, 3, 2 *clementia* pacem amat et -us retinet]. SEN. epist. 90, 5 continebant -us. PETRON. 105, 7 inhibete. STAT. Theb. 7, 663 prohibete). LIV. 2, 23, 10 nec temperatum -bus foret, ni (4, 3, 6. 5, 25, 2. 32, 20, 3 CVRT. 7, 5, 24 TAC. ann. 3, 14, 4 SVLP. SEV. dial. 3, 15, 3). 3, 11, 2 -u obtinendum erat, quod intenderes. SEN. Med. 181 molitur aliquid: nota fraus, nota est -us. dial. 3, 4, 3 *irae* saevae -u, verbis parciores. LVCAN. 1, 667 ferrique potestas confundet ius omne -u. STAT. Theb. 1, 176 partiti versant (*Eteocles et Polynices*) populorum fata -uque fortunam fecere levem (*i. non constantem*). 1, 440 neque ... audeat istas ... in usque -us. 9, 62 alternae (*de re v. 1, 408 sqq. 440*). 12, 437 functasque -us stimulavimus iras. QVINT. decl. 305 p. 196, 15 in istas innocentes -us initis (venitis *Rohde*) prudentes (*cf. thema*: pugnare inter se coacti). TAC. Germ. 36, 1 ubi -u agitur. hist. 1, 31, 3 *illos* minis, *hunc* -bus coercent. 1, 43, 1 modo -u modo voce vertendo in se percussores. 2, 44, 1 non probris, non -u abstinent (NOVELL. Iust. 78, 2 pr.). ann. 14, 62, 3. 16, 26, 1 -us ictusque. FLOR. epit. 1, 1, 10 matrimonia ... -u capta sunt (*cf. p. 352, 69*). 1, 10, 1 Porsenna ... Tarquinios -u reducebat. VLP. dig. 4, 2, 9 pr. si forte adhibita -u in meo solo per vim aedifico. *de* GREG. M. epist. *v. ind. p. 563.*

ad a et c iuxta pos.: *sermones bimembres*: *apponitur*: vis: CIC. Tull. 21 ⟨vi⟩ -uque (Verr. II 1, 68 Phil. 2, 91 off. 1, 76. TAC. hist. 3, 33, 1 vi -busque). Cluent. 161 vim et -us ([Catil. 1, 21 Att. 9, 12, 3]. leg. agr. 2, 99 vi et -u [CYPR. epist. 55, 13 p. 632, 19 vi et -u nostra]. Sest. 92 vim et -um). Sest. 85 vi -u (PANEG. 4, 21, 2). 91 -u ac viribus. ferrum: CIC. Font. 12 cum ... Fonteio f. ac -us contulerunt (dom. 59 quotiens est ex vestro f. ac -bus elapsus. Planc. 90 si ... illorum ... f. ac -bus concidissem). dom. 54 advocationem -bus ferro lapidibus discussisti. LVCAN. 5, 272 imus in omne nefas, -bus ferroque nocentes. 6, 552 ferro -busque suis (7, 729). TAC. hist. 2, 88, 3 *v. p. 353, 75.* PLIN. paneg. 18, 3 -us ferrumque. *al. v. vol. VI 586, 18.* arma: VELL. 2, 115, 4 non iam ductu, sed -bus atque armis ipsius Caesaris ... pacati sunt. SIL. 15, 628 a. -usque (STAT. Theb. 9, 183). TAC. Agr. 33, 5 -us et a. hist. 3, 20, 2 armis ac -u. 3, 55, 3 -u et armis. tela: STAT. Theb. 1, 655 tua t. -usque demoror. TAC. ann. 13, 6, 4 telis et -bus (14, 55, 3 t. et -us. 16, 29, 1 -us et t.). pugna: SIL. 8, 14 finis pugnaque -uque haud dum partus erat. virtus: *v. p. 352, 79.* *sermones trium aut quattuor membrorum*: CIC. inv. 1, 102 per vim, -um, opulentiam. Verr. II 1, 79 igni ferro -u copiis. 1, 82 ad vim, ad -us, ad arma. Flacc. 13 de vi, de -u, de armis, de copiis. Sest. 2 vi -u copiis. 78 vi -u ferro. FLOR. epit. 1, 13, 14 igni ferro -bus.

d *i. q. robur, virtus*: *α sing.*: SALL. Iug. 96, 3 neque consilio neque -u priorem alium pati. VERG. Aen. 11, 289 Hectoris Aeneaeque -u victoria Graium haesit. OV. met. 13, 369 pectora (*i. consilia*) sunt potiora -u. MANIL. 4, 688 Sparta -u ... princeps (VELL. 2, 119, 2 exercitus omnium fortissimus, disciplina, -u experientiaque bellorum ... princeps). PHAEDR. app. 8, 15 fidens -u unum e Romanis provocabat (HOMER. 712 animoque -uque). SEN. Med. 977 non in occulto tibi perdenda virtus: approba populo -um. dial. 2, 18, 3 Chaereae ... sermo non pro -u erat, languidus. LVCAN. 8, 388 nulla -us illis, fiducia tota veneni est. SIL. 4, 47 metui peperere -u (16, 15). 11, 296 nulloque minor famave -uve. 16, 115 proximus in pugna ductori Marte -uque. STAT. Theb. 3, 11 TAC. hist. 3, 22, 3. FLOR. epit. 4, 4, 5 -u pulcher apparuit. APVL. met. 4, 13 gladiatores ... famosae -us. VVLG. Is. 37, 27 habitatores ... breviata -u. PRVD. apoth. 451 celeberrimus ore -uque.

β plur.: TRAG. inc. 173 domui vim taurorum et segetis armatae -us. VERG. Aen. 11, 16 -busque meis Mezentius hic est (*'virtute mea talis [i. occisus] est' Heyne*). 12, 348 nomine avum referens, animo -busque parentem. LIV. 21, 41, 16 nostras nunc intueri -us senatum. SEN. Herc. f. 1260 cuncta iam amisi bona, mentem arma famam ... -us. VAL. FL. 4, 673 rediere viris animique -usque. SIL. 2, 577 vestris servitio -bus subducite matres.

e *de effectu pugnae*: ENN. ann. 167 bellum aequis -bus nox ... diremit ([LIV. 27, 13, 5. TAC. ann. 1, 63, 2 -bus aequis. AMM. 24, 4, 18 aequis -bus et pari fortuna discedunt]. SALL. Catil. 39, 4 si ... superior aut aequa -u discessisset). PRVD. psych. 11 quaeve acies furiis inter praecordia mixtis obsistat meliore -u (*aliter p. 358, 24*).

4 *subest imago -us ad opera perficienda adhibitae*: **a** ***protegentis, auxilium ferentis*** (*v. etiam p. 349, 67. 360, 6. 362, 11*): ENN. scaen. 161 ad vos adveniens auxilium et vestras -us peto. SEN. Herc. O. 1291 numquam ad tuas confugit Alcides -us (CVRT. 6, 9, 24). 1328 nec meas umquam -us imploret orbis (*cf.* 1533 invocabit. epist. 91, 5 advocat). Tro. 556 utinam quidem esses, nate, materna in -u. benef. 3, 20, 2 nulli sceleri -us commodabunt (*v. vol. III 1918, 83, ubi addas* SEN. dial. 5, 12, 2 epist. 70, 8 QVINT. decl. 297 p. 175, 10 CALP. decl. 45). dial. 4, 23, 1 ut tyrannus tyrannicidae -us adcommodaret (*v. vol. I 332, 42. 48. 66*). LVCAN. 5, 558 praebere -us. QVINT. decl. 297 p. 173, 12 *praestare* (ENNOD. epist. 7, 30, 3 vos medicam [*cf. p. 362, 21*] -um, vos opem praestate consuetam). VVLG. I Esdr. 7, 9 iuxta -um dei bonam super se (8, 22. 31. FIRM. err. 29, 3 numquam vos -us dei veneranda deseruit. *al.*). NOVELL. Valent. 13, 14 qui ... contra hostem -us suas viresque promiserint. GREG. M. epist. 11, 2 p. 261, 19 caelestis gratiae -u protegente. *nota*: PAVL. NOL. epist. 6, 1 credo in -u et in gratia domini sermonem meum ad te fuisse perlatum.

poena afficientis, adversantis: SEN. clem. 1, 21, 4 quibusdam libenter parcas, a quibusdam ... reducenda -us est. 2, 2, 1 recti mores

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

revertentur; parcetur ubique -bus tuis (*sc. Neronis*). PS. QVINT. decl. 9, 18 p. 183, 22 gravissimae per se Fortunae (*p. 343, 59*) -u pondus imponere. VVLG. exod. 14, 31 -um magnam, quam exercuerat dominus contra *Aegyptios*. I reg. 5, 6 aggravata est -us domini super Azotios ([5, 7 dura est -us eius s. nos. 7, 3. 12, 15]. 5, 12. 6, 3. 5. *cf.* LACT. inst. 6, 19, 8 *deus* iubet, uti ... -us ... nostras supra minores semper habeamus, hoc est, ut peccantes eos adsiduis verberibus corrigamus).

b *operantis, laborantis*: *α de* **opera** (CASSIOD. in psalm. 31, 4 -us per tropologiam operationem significat, quia hominum usus est -bus operari. ISID. orig. 11, 1, 66 abusive -us etiam ars vel artifex, unde et manupretium dictum. *plur. l. 41. 42. 48. 57. 58. 59. 81. p. 356, 9. 13. v. etiam s. v.* manupretium): (I) *generatim*: (A) *c. epith.* (*accedit gen. rei efficiendae l. 17. 28. 29; cf. etiam l. 57*): CIC. Brut. 126 -us extrema non accessit operibus eius (VERG. Aen. 7, 572 extremam ... bello [*cf. l. 23*] imponit [*vol. VII 1, 655, 33*] ... -um [SERV. est translatio a pictura, quam -us complet et ornat e.]. HEGES. 5, 26, 1 quasi ad e. operis [*l. 29*] -um utrimque studiis conspiratum. HIER. epist. 58, 9, 2 duceretur. BOETH. cons. 2, 7, 2 mentes ... nondum ad e. -um virtutum perfectione perductas). OV. ars 3, 226 dum coleris, nos te dormire putemus: aptius a (trist. 3, 14, 22) summa conspiciere -u (Pont. 2, 10, 14 tu canis ... quidquid restabat Homero, ne careant s. Troica bella -u. trist. 1, 7, 28 his ... abesse [QVINT. inst. 10, 1, 97 in excolendis operibus ... defuisse]. VAL. MAX. 7, 5, 4 *bello* s. -um adiecit [*cf. l. 15 et* LVCAN. 5, 484 s. ... belli te (*sc. Antonium*) poscit fortuna -um]. SEN. epist. 12, 4 *potio*, quae ebrietati s. -um imponit [*vol. VII 1, 655, 37*]. AVSON. 412, 5 *contigit*. HEGES. 4, 5 nec ad s. perfecta est -um. PAVLA Hier. epist. 46, 9, 1 se ... *non* s. ut dicitur -um accepisse virtutum. PAVL. NOL. carm. 21, 665 factis divina *dedit* gratia. CIL III 3653, 10 [*a. 371*] burgum ... ad s. -um operis [*l. 17*] ... fecit pervenire. 5670a 12 burgum ... ad s. -um perduxerunt perfectiones [*i. -is*]. X 5349, 9 termas ... ad s. -um revocavit). OV. epist. 15, 117 impositast (*vol. VII 1, 655, 35*) factae postquam -us ultima classi (trist. 2, 555 coeptis defuit. PETRON. 118, 6 nondum recepit). GELL. 17, 10, 5 quibusque inposuit census ... sui supremam -um. COD. Theod. 15, 1, 31, 1 priusquam ad perfectam -um coeptum perduxerit. *v. etiam infra l. 77.* (B) *c. vocabulo operantis*: CIC. off. 2, 13 nec ferrum ... effoderetur ... sine (*cf. l. 60*) hominum labore (*cf. l. 67. 80 sq.*) et -u (2, 14 eas *utilitates* nos nullo modo s. h. -u atque opera capere potuisse. VOPISC. Tac. 17, 5 s. hominis cuiusquam -u. *cf. l. 60. p. 356, 6. aliter p. 349, 68*). SALL. hist. frg. 2, 64 parietes templorum ambusti -us Punicas ostentabant (TAC. ann. 1, 61, 2 prima Vari castra lato ambitu ... trium legionum -us ostentabant. *cf.* Germ. 37, 1 castra ..., quorum ambitu nunc quoque metiaris molem -umque gentis). PLIN. nat. 37, 4 *anulum Polycrati* piscis ... Fortunae insidiantis -u reddidit. QVINT. decl. 317 p. 247, 26 nomen imperatoris satis significat non exigi -um ipsius. (C) *abs.* (*c. gen. rei efficiendae l. 57; cf. supra l. 13*): GRATT. 449 quis scelus aut -bus sumptum aut in pectore motum est. MANIL. 1, 96 nec prius imposuit rebus finemque -umque (*vol. VII 1, 655, 38*). VAL. MAX. 8, 7 praef. quicquid animo, quicquid -u, quicquid lingua admirabile est. 9, 11, 7 *non* levius est scelus, cui tantum modo -us abest (QVINT. inst. 7, 3, 34 in quibus omnia sunt homicidae praeter -um). SEN. dial. 6, 1, 3 homo ingenio, animo, -u liber. CAPITOL. Maximin. 10, 4 erat ... in armis ipse, -u exercitui et corpore multa semper ostendens. PS. ASCON. Verr. p. 253, 20 *v. p. 342, 9.* PHYSIOGN. 129 p. 142, 7 -u iners (*cf. p. 353, 17*), linguae indulgens. ALC. AVIT. carm. 2, 58 scelerumque -us ac tela gubernat *diabolus*. ENNOD. opusc. 6, 6 p. 403, 19 nefas est huic sacro -us negare consilio. CIL VIII 2342 Concordiae populi et ordinis, quod sumtus rei p. -bus copiisque relevarint. VVLG. Dan. 8, 25 sine (*cf. l. 37. p. 349, 67*) -u conteretur.

(II) *speciatim*: (A) *de opera rustica et opificum*: (1) *sing.*: CIC. Arat. 302 -u doctissima Pallas. Verr. II 3, 27 utrum est aequius, ... eum, qui -u quaesierit, an eum, qui digito sit licitus, possidere? (3, 199 aratro ac -u. rep. 3, 15 frumentum. nat. deor. 2, 151 agri multa efferunt -u quaesita. SEN. dial. 1, 4, 15 quaerendus -u victus. FIRM. math. 6, 30, 14 vitam. HIER. epist. 17, 2, 4 cibum. *cf.* HIL. c. Aux. 3 -u atque opere [*cf. l. 37. 81*] se alentes). VITR. 1, 1, 16 operum ingressus, qui -u aut tractationibus ad elegantiam perducuntur. CELS. 5, 26, 1[B] alia sunt, in quibus medicamenta, alia, in quibus plus -us proficit (*ibid.* quae praecipue scalpellum et -um postulant [7, 7, 1[A] -um]. 7, 7, 13[A] -us curationem desiderat [7, 30, 1[A] auxilium]. 7, 7, 15[B] -u nihil adiuvantur, medicamentis ... ad sanitatem perveniunt. 7, 26, 2[N] neque adhibendae -us. 8, 3, 10 factum -u sinum. 8, 4, 12 ad -um scalprumque veniendum est. *cf.* CLAVD. 20, 14 ulcera ... non leviore -u, ferro sanantur). SEN. nat. 2, 3, 1 ars ... quae -u constat (epist. 88, 20. 21). VAL. FL. 2, 50 ipsa *Minerva* -u dignata carinam est. QVINT. inst. 5, 11, 30 marmora deformata prima (*cf. l. 14*) -u. 7 prooem. 1 nisi ... artificium -us adhibeatur. PS. AVG. quaest. test. I 122, 9 quomodo fecit (*deus caelum et terram*)? numquid sicut nos facimus -u opere? (BOETH. mus. 1, 34 p. 223, 30 artificium, quod -u atque opere exercetur artificis. *cf. supra l. 37*). (2) *plur.*: LVCR. 1, 209 culta loca ... -bus melioris reddere fetus (*quam inculta*). SALL. Catil. 37, 7 in agris -uum mercede (*cf. p. 342, 25*) inopiam toleraverat. Iug. 73, 6 quorum res fidesque in -bus sitae erant. VITR. 1, 1, 2 architecti, qui sine litteris contenderant, ut -bus essent exercitati. SEN. epist. 37, 2 -us harenae locant (44, 3 rigando horto). LVCAN. 5, 535 -busque inopem duxisse senectam. PS. QVINT. decl. 6 tit. filius ... vicariis -bus redemit patrem. GELL. 2, 29, 7 haec ematuruisse et -us postulare. ITALA Marc. 14, 58 (Cypr. testim. 1, 15 p. 49, 17) aliud *templum* excitabitur sine -bus ([ἀχειροποίητον, VVLG. non -u factum]. VVLG. Dan. 2, 34 abscisus est lapis de monte s. -bus [HIER. epist. 22, 19, 5 *al.*]. *cf. p. 355, 37*). (B) *i. q. artis peritia, sollertia*: OV. fast. 3, 825 licet ... -bus conlatus Epeo sit prior, irata Pallade mancus erit. VAL. FL. 3, 336 *dona ferunt* quae (*i. prout*) cuique -us ... fuit (*v. Langen ad l. et Leo, GGA 1897, 965*). STAT. silv. 2, 2, 60 *Arionis* -us et chelys *Amphionis* ... cedat tibi. QVINT. inst. 2, 19, 3 plus in -bus fuisset quam in marmore. VVLG. Sirach 9, 24 in -u artificum opera laudabuntur. *cf. p. 342, 2.*

β significantius dictum i. q. -us humana (cf. p. 348, 29. 35 al.), ars; opp. natura (ubique sing. praeter PLIN. nat. 16, 3 tribunalia exstructa -bus. STAT. Theb. 6, 242 opus adcelerasse -us. silv. 1, 3, 16 *p. 357, 1; ubique abl. praeter* CIC. off. 2, 12 *infra l. 83.* SEN. dial. 6, 17, 4 quos *portus* aut natura posuit ... aut adiuvit -us. STAT. Theb. 6, 242 *v. l. 17.* silv. 1, 3, 16 *p. 357, 1.* PLIN. epist. 5, 6, 40 qua -us duxit, secuntur *rivi*. AVIEN. ora 709): (I) *-u fiunt corporea*: (A) -u facere (*cf. p. 348, 36*): VARRO rust. 3, 14, 2 *locus* si naturalis non est, ... -u facere oportet roscidum. SEN. epist. 89, 21 nec contenti solo, nisi quod -u feceritis. CVRT. 8, 2, 20 *petram* -u perviam ... fecerant. COLVM. 8, 14, 2 si est ... flumen, alia non quaeratur aqua; sin aliter, lacus piscinaque -u fiant. SIC. FLACC. grom. p. 142, 22 APVL. apol. 14. -u factus (GLOSS. χειροποιητός): *generatim*: *pro adi.* (f. -u: LVCR. 2, 378 OV. met. 2, 856. 11, 729 PRVD. perist. 3, 78. -u ... f.: SEN. nat. 4, 2, 8): VARRO rust. 3, 11, 1 naturalis ... lacus ... aut -u f. piscina (CELS. 3, 27, 1[E] vel naturales vel etiam -u f. tales natationes. COLVM. 6, 22, 2 lacus. MELA 3, 80 amnis. PLIN. nat. 4, 84 fluit -u f. alveo in Bucen, naturali in Coretum). CIC. fin. 3, 74 aut in natura ... aut in operibus -u f. nat. deor. 1, 20 non modo natum mundum ..., sed etiam paene -u f. (*cf.* BELL. Alex. 72, 1 tumulus naturalis, velut -u f. OV. met. 2, 856 cornua parva quidem, sed quae contendere possis f. -u). off. 2, 14 portus. LVCR. 2, 378 natura ... constant neque f. -u sunt ... primordia rerum. SEN. nat. 2, 10, 4 ignes. epist. 41, 3 specus (55, 6 speluncae). CVRT. 5, 1, 34 opera (PLIN. nat. 6, 43). PLIN. nat. 6, 138 in colle -u f. (8, 25 in vallem). *et al.* *pro subst.*: SEN. epist. 91, 11 non tantum -u facta labuntur nec tantum humana arte atque industria posita vertit dies. *speciatim i. q. artificiose factus*: CIC. Verr. II 4, 125 gramineas hastas ... in quibus neque -u factum quicquam neque pulchritudo erat ulla. VITR. 9 praef. 9 opus -u f. subtiliter. PLIN. epist. 4, 30, 2 cenatiuncula -u f. *i. q. corruptibilis* (*opp.* aeternus): *pro adi.*: TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 615, 22 domum aeternam, non -u f. (VVLG. II Cor. 5, 1. *inde et al. Eccl.*). ITALA lev. 26, 2 (Lugd.) non facietis vobis idola -u f. ([χειροποίητα]. HIER. epist. 21, 12 VVLG. Dan. 14, 4). Marc. 14, 58 (cod. k) *et* VVLG. templum istud (VVLG. act. 17, 24 deus ... non in -u f. templis habitat. AVG. civ. 10, 12 p. 422, 33 D. in vero nec -u f.). VVLG. Hebr. 9, 11. 24. RVFIN. Adamant. 2, 19 illi coeli ... non sunt -u f. PAVL. NOL. carm. 17, 330 non -u f. ... pectorum tectis. epist. 32, 6 p. 280, 20 cum hos *versus* operibus *tuis* -u f. dedissem, illam non -u f. ... gratiam dei ... silere non possum. *notiones generalis et specialis in eodem enunt.*: PRISCILL. tract. 3, 67 p. 52, 6 distrui templum satis non fuit; nam quia facile erat, ut, quae -u facta (*gen.*) erant, in -u factis (*spec.*) homo redderet, arca incensa est testamenti. *pro subst.*: TERT. adv. Prax. 16 p. 258, 24 deus non habitat in -u factis (*cf.* VVLG. act. 7, 48). LACT. inst. 2, 3, 6 terrena et -u facta venerari (7, 26, 6 -u f. coluerunt). *i. q. idolum*: ITALA Is. 19, 1 (Tycon. 43, 6 Aug. civ. 8, 23 p. 357, 11 D. Ps. Matth. euang. 23) comminuentur -u facta Aegypti (τὰ χειροποίητα, *Vulg.* simulacra). 46, 6 (Wirc., Cypr. testim. 3, 59) fecerunt -u facta. HESYCH. in lev. 26, 27 p. 1152[D]. *inde* manufactilis, *v. p. 337, 82.* (B) *c. aliis verbis*: *de quibuscumque aedificatis*: RHET. Her. 3, 16, 29 locis ... qui ... aut natura aut -u sunt absoluti ... ut aedes, intercolumnium, angulum, fornicem. CIC. Verr. II 3, 4 urbem ... quae cum -u munitissima esset, tum loci natura terra ac mari clauderetur (CAES. Gall. 3, 23, 2 civ. 5, 57, 1 VEG. mil. 4, 1). rep. 1, 41 *sedem* locis -uque *saepire*. VERG. georg. 2, 156 congesta -u praeruptis oppida saxis. OV. Pont. 4, 7, 23 dubium, positu melius defensa -une urbs *eqs.* LIV. 2, 5, 4. 33, 17, 5 CVRT. 3, 4, 2. 8, 2, 22. COLVM. 7, 6, 6 caprile vel naturali saxo vel -u constratum. PRVD. apoth. 513. *de aquae ductu*: COLVM. 2, 17, 7 imber aut -u rivus perductus. 11, 3, 10 PLIN. nat. 18, 170. *de plantis*: VARRO rust. 3, 5, 12 silva -u sata (CAES. civ. 3, 44, 3 VERG. georg. 3, 176 SEN. nat. 3, 27, 4 COLVM. 3, 1, 1 PLIN. nat. 15, 134 TAC. hist. 5, 7, 1 LABEO dig. 18, 1, 80 pr. PAVL. dig. 18, 1, 40, 3). SEN. nat. 6, 28, 1 tot venena nascuntur non -u sparsa, sed sponte. CVRT. 7, 2, 22 nemoribus -u consitis. PLIN. epist. 5, 6, 17 retentas -u arbusculas. FRONTO p. 7, 17 N. arbusculae -u cultae. (C) *verbo faciendi non expresso* (*cf. l. 83 p. 357, 1*): CIC. top. 39 loci vitio et -u nocens genus aquae. SEN. nat. 6, 17, 2 ubi saxa -u vel casu in latere pressere venientem *aerem*. (D) *iuxta posita*: CIC. Marcell. 11 *aliquid* opere et -u factum. off. 2, 12 nisi -us et ars accessisset (OV. fast. 1, 406 positis arte -uque comis. FEST. p. 37, 33 arte

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et -u facti. STAT. silv. 1, 3, 16 ante -us artemque. PAVL. MED. bened. 4, 2 victum -u et arte captantes). FRONTO p. 8, 13 N. aggeres -u ac ratione constructos.

(II) *incorporea* (*ubi nihil addidi, verbum est* facere): VERG. Aen. 6, 434 sibi letum ... peperere -u. OV. Ib. 146 sive ego ... longis consumptus ab annis sive -u facta morte solutus ero (FLOR. epit. 4, 2, 83 occupare. *cf.* SEN. epist. 58, 32 finem non opperiri, sed -u facere. LVCAN. 4, 484 accersas dum fata -u. 4, 535 promisso sibi fine -u. *cf. infra l. 68*). SEN. benef. 6, 41, 1 occasiones reddendorum *beneficiorum* observare, non -u facere. dial. 4, 9, 3 pestilentiam (dial. 10, 3, 2 morbos). dial. 5, 12, 1 querellas. 6, 19, 2 orbitatem. epist. 52, 6 quaedam ingenia (*cf. p. 360, 72*) facilia ..., quaedam -u, quod aiunt, facienda sunt. 115, 2 oratio si circumtonsa est et fucata et -u f. QVINT. inst. 5, 14, 32 ea ... ipsa provenire natura, non -u f. POMPON. dig. 8, 3, 20, 1 HIER. adv. Iovin. 1, 38.

γ de opere: (I) *speciatim*: (A) *scribentis* (*proprie*: CIC. Att. 2, 23, 1 epistulam ... mea -u scriptam. *sim. saepe. cf. p. 366, 9. nota*: CIC. Att. 11, 24, 2 ad meam -um ⌊redeo; erunt⌋ [⌊ ⌋ *Wesenberg*, reddiderint *codd.*] enim haec occultius agenda): (1) *i. q. modus litteras scribendi cuique proprius*: CIC. Catil. 3, 10 cognovit et signum et -um suam (3, 12. *cf.* AVG. in euang. Ioh. 48, 7 dicitur quisque agnoscere -um suam, cum id quod scripserit agnoscit). 3, 13 signa, -us (4, 4. Att. 1, 2, 4). Phil. 2, 17 cum ... confiterentur ... sua -u ... capti. Att. 7, 2, 3 Alexidis -um amabam, quod tam prope accedebat ad similitudinem tuae litterae. 8, 13, 1 librarii (ad Q. fr. 3, 3, 1). OV. ars 3, 496 Pont. 2, 10, 7. VOPISC. Car. 16, 8 *imitari* (EVTR. 9, 15, 2). HIER. epist. 7, 2, 1. COD. Theod. 2, 27, 1, 1 (*syn.* scriptura). *ibid.* 4. CASSIAN. inst. 5, 39, 2 librariam -um. CONC.[S] I 5 p. 318, 2. CASSIOD. inst. 1, 12, 3 minutiore -u (*i. minoribus litteris*). PALLAD. hist. mon. I 25, 8 p. 311[C] subtiliter illa scribebat -u, quam Oxyrincham vocant Graeci (*p. 120, 12B.* χαρακτῆρα. II 15 p. 371[C] pulchre scribebat libralem -um). [*dub.* OV. ars 2, 596 arcana verba notata -u. *de litteris arcanis aut de atramento q. d. sympathetico intellegit Brandt ad l.; possis etiam sic accipere, ut -us i. persona scribentis alios latere velle dicatur.*]

(2) *i. q. scriptum, libellus*: PLIN. nat. 13, 83 Gracchorum -us ... vidi. QVINT. inst. 1, 7, 20 'caussae' ... *Ciceronem* et Vergilium quoque scripsisse -us eorum docent. MOD. dig. 22, 3, 15 propter emissam -um. APVL. apol. 69 quantum lingua eius -u discrepet. AVG. c. Faust. 14, 3 p. 405, 7 -us dicitur scriptura, quae fit per -um. dicimus enim: prolata est -us eius, habeo -um tuam, recipe -um tuam. COD. Theod. 7, 8, 4 mensorum nostrorum -um, qua ... postibus hospitaturi nomen adscribunt. 10, 16, 3 sub propriae adnotationis -u. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 119, 11 ne ... fastidium ... inponeremus suscriptionibus, contenti fuimus -bus praesidentium (*I 1, 3 p. 53, 2* χερσίν). II 3, 1 p. 93, 6 iubete recitari -um ipsius (*II 1, 1 p. 113, 19* τὸ ἰδιόχειρον). EPIST. Austras. 48 p. 153, 6. Merov. 4 p. 439, 32 -us eorum ... receperat (*i. epistolas*). LEX Burg. lib. const. 60, 3. (3) *i. q. genus scribendi, stilus* (?): VIRG. gramm. epist. 3 p. 137, 33 Bientius quidam epistolarem exercens -um talibus utitur initiis: 'cannenti (*i.* cānenti?) domino Seneno'.

(B) *artificis i. q. artificium*: (1) *abs.*: CIC. leg. 2, 28 bene vero, quod Mens ... consecratur -u ('*i. operibus -u factis, signis et delubris, non solum mente et animo' Vahlen ad l.; aliter Sittl supra p. 346, 20*). AETNA 598 tabellae signave: nunc *Venus* ..., ... nunc *Medea*, nunc *Iphigenia* ... et iam mille -us. PROP. 3, 21, 30 tabulae pictae, sive ebore exactae seu magis aere -us. PLIN. nat. 36, 31 AVSON. 330, 4. (2) *c. gen.*: VERG. AEN. 1, 455 artificum (VAL. FL. 4, 286 SIL. 14, 654. AVSON. 65, 4 haec -us artificis dicitur, illa deae). PETRON. 83, 1 Zeuxidos -us vidi (STAT. silv. 1, 3, 47 vidi artes veterumque -us). MART. 4, 39, 3 Praxitelūs -um Scopaeque (*syn. v. 2* artes, *v. 5* labores). 8, 51, 2 Mentoris haec -us est an, Polyclite, tua? APVL. met. 10, 30 mons ligneus ... summo cacumine de -bus fabri fonte manante ... aquas eliquans. *adde*: STAT. Theb. 8, 305 Prometheas ... -us (*i. homines Promethei -u factos*).

(II) *generatim i. q. factum, facinus*: VERG. Aen. 6, 683 fataque fortunasque virum moresque -usque. SEN. Ag. 23 ob infandas -us *in Orco damnatos*. Herc. O. 909 cur tuas damnas -us? Med. 181 *v. p. 354, 3.* LVCAN. 4, 577 servitium fugisse -u (7, 309 sors quaesita -u. *cf. supra l. 8*). VAL. FL. 5, 131 vos mihi nunc pugnas ... Herculis ... vestrasque ... memorate -us. STAT. Theb. 3, 601 -u praegressus avorum facta. 5, 122 *Procne* ulta -u thalamos. 12, 768 risit vocesque -usque. QVINT. decl. 345 p. 362, 20 honorem non ... -us mittit, sed arca. PLIN. paneg. 13, 5 studium armorum a -bus ad oculos ... translatum est. APVL. met. 6, 30 -u secutus (*cf. 3, 16* verbum facto secutus). TERT. resurr. 45 p. 91, 24 quantulum enim temporis inter -um dei et adflatum? VVLG. psalm. 108, 27 -us tua (יָדְךָ) haec est et tu, domine, fecisti eam. CLAVD. 26, 268 qui ... sponderet meliora -u.

δ de hominibus: (I) *significantur homines, quorum opera alii* (*res personata: p. 358, 2*) *utuntur tamquam operantes instrumento -uum* (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 48, 7 solent et homines dicere -us suas esse alios homines, per quos faciunt quod volunt. FERRAND. epist. 7, 7 p. 935[C] quisquis duci familiariter inhaeret, cui multa exsequenda committit, -us est ducis): CIC. Verr. II 2, 27 comites illi tui delecti -us erant tuae; praefecti, ... praecones -us erant tuae. OV. met. 5, 365 arma -usque meae, mea, nate, potentia. SEN. dial. 2, 8, 3 *homines potentes* fortunae -us esse (*aliter* PS. QVINT. decl. 9, 18 p. 183, 22 *p. 355, 2*). MART. 1, 101, 1 illa -us quondam studiorum fida meorum ... Demetrius. QVINT. inst. 12, 8, 4 sequester ille et media (*cf. l. 8*) litium -us (*i. pragmaticus*). TAC. Agr. 15, 2 alterius (*sc. legati*) -us centuriones, alterius (*sc. procuratoris*) servos vim et contumelias (*in Britannos*) miscere. ARATOR act. 1, 555 ecclesiae (*sc. levita*). *nota de re personata*: QVINT. inst. 11, 2, 3 *hoc memoria* quasi media (*cf. l. 3*) quaedam -us acceptum ab inventione tradit elocutioni.

(II) *significantur homines, quorum -uum opera imprimis requiritur* (*pars pro toto*): VERG. Aen. 11, 329 ipsi numerum ... carinis praecipiant, nos aera, -us, navalia demus. 11, 379 bella -us poscunt (STAT. Theb. 10, 194 poscit fortuna -us. PLIN. epist. 9, 37, 4 *hoc opus* numerosas -us poscit [10, 50, 2]). VITR. 10, 8, 2 quod -uum multitudo non potest movere. VAL. FL. 1, 754 mille ciere -us et iam dare iussa vocatis. STAT. silv. 1, 4, 74 sole sub omni permeruit iurata -us. 3, 1, 118 innumerae coiere -us. 4, 3, 49 o quantae pariter -us laborant! hi caedunt nemus *eqs.* Theb. 2, 217 tantum ausae perferre -us. 7, 574 obvia (*cf. p. 365, 26*). QVINT. decl. 315 p. 239, 13 de ministro tantum, de -u tantum quaeritur. TAC. ann. 15, 50, 2 adscitae sunt *in coniurationem* ... militares (*cf. p. 349, 63. 350, 10*) -us, ... tribuni. APVL. met. 4, 9 contempta (*i. pro nihilo habita*) pugna -us unicae. 6, 27 auxilium validioris -us implorare. CLAVD. carm. min. 30, 205 posito certamine nautae contenti meliore (*aliter p. 354, 65*) -u (*sc. gubernatoris*) seseque ratemque unius imperiis tradunt.

ε de instrumento: (I) *c. gen. rerum incorp.*: APVL. met. 3, 16 totas (*i. omnes*) artis *magicae* -us, machinas omnes ... exercet. AMBR. in psalm. 118 serm. 4, 23, 2 frustra medicinae -us adhibetur ad vulnera (AVG. conf. 7, 8, 12 residebat tumor ex occulta -u m. tuae). AVG. conf. 5, 1, 1 accipe sacrificium confessionum mearum de -u linguae meae (serm. cod. Guelf. ed. Morin app. 3, 1 p. 179, 2 dominicum semen per -us l. nostrae in vestris cordibus ... seminare [EVGIPP. epist. ad Pasch. 5 per -us l.]. *aliter p. 351, 47*). 10, 8, 12 abigo ea -u cordis a facie recordationis meae (GREG. M. moral. 4, 65 p. 672[C]). SALV. eccl. 3, 7 quasi amoris -u (*cf.* GREG. M. in euang. 2, 4 p. 1083[D] -u sancti desiderii). PRAEDEST. 1, 44 p. 601[A] nos haereticos ... non rebaptizare, sed -um reconciliationis accedere. GREG. M. dial. 2, 22 p. 176[D] -us tuae locutionis tersit a me ... dubietatem mentis. 4, 58 p. 668[C] -u sanctae considerationis. 5, 8 p. 684[A] -u sanctae discretionis. *al.* (II) *c. gen. hominum*: FRONTIN. aq. 2 ut -us quaedam et instrumentum agentis. *nota iuncturas* per -um, in -u *alicuius in interpret. hebr.* בְּיַד: *i. q. aliquo intercedente, mandata deferente*: VVLG. exod. 9, 35 sicut praeceperat dominus per (*cf. p. 349, 57*) -um Mosi (35, 29 iusserat. lev. 8, 36 locutus est [10, 11 APRING. in apoc. 22, 6 p. -us servorum suorum]. 26, 45 num. 4, 45. 9, 23 *al.*). num. 10, 13 iuxta imperium domini in -u Mosi (Ios. 14, 2. I reg. 28, 15 exaudire me noluit neque in -u prophetarum neque per somnia. III reg. 12, 15. 14, 18. Gal. 3, 19 lex ... ordinata per angelos in -u [ἐν χειρί] mediatoris [*cf.* AVG. civ. 10, 32 p. 457, 6 D. in -u m.]). *sim. fere i. q. aliquo duce, mandante*: VVLG. exod. 38, 21 quae numerata sunt ... per -um Ithamar (*cf.* num. 33, 1 qui egressi sunt de Aegypto per turmas suas in -u Moysi et Aaron [*i. illis ducentibus*]). Iob 27, 11 docebo vos per -um dei. (III) *abs.*: RVT. NAM. 1, 368 humanis -bus non sufficit usus inermis, si non sint aliae ferrea tela -us (*sc. in agro colendo sim.*).

c *varia*: *α de gestu* (*cf. p. 344, 79. 345, 21. 35*): (I) *c. iuxta pos.*: CIC. Rab. perd. 32 orbis terrae distributionem ... animis, -bus, vocibus re⟨pudiastis⟩ (SIL. 6, 458 voce -uque ... vocabant [12, 510 STAT. Theb. 5, 409. 9, 161. TAC. hist. 3, 29, 2 -u ac voce]. *cf.* FLOR. epit. 4, 2, 82 oculis -bus clamore). QVINT. inst. 11, 3, 182 vocis flexus, varias -us, diversos nutus actor adhibebit. TAC. hist. 4, 4, 3 vultu -uque (SVET. Aug. 34, 2 -u vultuque [53, 1]). ann. 13, 23, 2 nutu aut -u. PLIN. epist. 5, 3, 9 ex vultu oculis nutu -u. 8, 14, 20 -u gestuque. APVL. met. 3, 12 oculis nutibus ac denique -bus. SYMM. epist. 7, 19 diu afueras, nihil scripseras. quis *magis* cantu aut -u has offensiones levasset? (II) *sine iuxta pos.*: VERG. Aen. 11, 435 arma -u ... poscunt (SERV. praeter vocem gestum etiam flagitantis expressit nec est superfluum -u, ut quidam volunt). CVRT. 9, 5, 13 -u provocans hostes. STAT. Theb. 1, 205 *v. p. 345, 9.*

β de iactu: EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 71, 3 si, quas -us (*in lusu aleatorio*) remisi cuique, exegissem ..., vicissem vel quinquaginta milia. SIL. 7, 648 sagittam fundit ... nec damnata -us (STAT. Theb. 9, 770 numquam cassa -us, nullum sine numine fugit missile). STAT. Theb. 6, 690 (668 Kohlm.) maiorque -us (*in disco iaciendo*).

de verbere (*cf. p. 360, 81*), *ictu*: LIV. 9, 34, 23 -u violatum (QVINT. inst. 5, 10, 64 verbis aut -u ⟨male facere⟩ [6, 2, 23 in maledicto plus iniuriae quam in -u. VAL. CEM. hom. 13, 4 iniuriam aut -u factam aut verborum stimulis excitatam]. IAVOL. dig. 9, 2, 37 pr. -u iniuriam dedit). SEN. Herc. f. 1040 stat ... hostia, expectat -um. LVCAN. 8, 271 an Libycae Marium potuere ruinae erigere ...: me pulsum leviore -u fortuna tenebit? (8, 708 impulit illum dilata fortuna -u). STAT. Theb. 2, 52 Eumenidum vocesque -usque ... sonuere. GREG. M. moral. 2, 58 -us peccantium ... toleravit *Iesus*. *in imag.*: QVINT. inst. 6, 4, 8 non enim cogitandum, sed dicendum statim est et prope sub

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

conatu adversarii -us exigenda. *in sermone gladiatorum*: QVINT. inst. 5, 13, 54 gladiatorum -us ... secundae ... tertiae ... prima ... quartae. 9, 1, 20 in armorum certamine adversos ictus et rectas ac simplices -us ... propulsare facile est.

γ *de tactu*: VERG. Aen. 7, 490 *cervus* -um (*v. p. 342, 68*) patiens mensaeque adsuetus erili. OV. ars 1, 180 signa *militaria* ... barbaricas non bene passa -us. PLIN. epist. 3, 14, 6 a servo ... ut transitum daret -u leviter admonitus. *huc potissimum referendum videtur* CE 2124 hic Optata sita est, quam tirtia rapuit aestas. lingua, -u (*i. blandimentis amoris*) nunquam dulcior ulla fuit. *de plausu*: SEN. epist. 8, 6 cum ... in senatu candidato vocem et -um commodarem (PLIN. paneg. 71, 6 cum orationi oculos vocem -um commodares). PLIN. epist. 9, 34, 2 quae pronuntiabit, murmure oculis -u prosequar.

δ *singularia*: PS. QVINT. decl. 6^ult. -us caecae *i. -us iniectio mulieris caecae* (*cf. p. 360, 36 et Dessauer, Handschr. Grundlagen, Leipzig 1898, 82*). PAVL. NOL. carm. 25, 138 quae nobis cum Pharaone -us (*i. societas, communio*)? dissidet a nostris cava mundi gloria regnis (*cf. p. 361, 38*). 27, 445 neque tantum, qua iacet ora totum corpus (*sancti defuncti*), ibi positorum gratia vivit, sed quacumque pii est pars corporis, et -us (*i. vis, efficientia*) extat.

5 *exempla aliarum elocutionum ex usu proprio in translatum abeuntium secundum* **iuncturas** *digesta*: **a abl.**: α *instr.* (*cf. p. 347, 27*): PLAVT. Curc. 491 si quisquam hanc liberali causa -u assereret (*v. vol. II 863, 57*). CIC. off. 3, 68 aliter leges, aliter philosophi tollunt astutias: leges, quatenus -u (*i. manifesto*) tenere possunt, philosophi, quatenus ratione et intellegentia. LVCR. 2, 869 (τὰ φαινόμενα) -u ducunt et credere cogunt (PLIN. nat. 2, 241 legentium animos per totum orbem veluti -u ducere. LACT. inst. 4, 13, 4 *nos* quasi -u ad immortalitatem ... educere. *cf. p. 362, 84*). TAC. Agr. 9, 2 quia ... castrensis iurisdictio ... plura -u (*i. praecise, sine ambagibus; cf.* brevi -u *p. 365, 14*) agens calliditatem fori non exerceat (POMPON. dig. 1, 2, 2, 1 populus sine lege certa ... agere instituit omniaque -u a regibus gubernabantur). FLOR. epit. 3, 5, 9 Sylla ... ruentem ulterius *Mithridaten* quadam quasi -u reppulit. β (ex, de *c.*) *abl. separ.* (*cf. p. 346, 76*): abicere: VAL. MAX. 7, 6, 1 imperii sui gubernacula e -bus. amittere: PLAVT. Mil. 457 -bus ... praedam (*v. vol. I 1935, 12*). deponere: CIC. ac. 1, 3 *opera et studia* (*cf. l. 48*) de -bus. dimittere: CIC. orat. 105 neque *Demosthenem* dimittis e -bus et tamen nostra etiam lectitas. CAES. Gall. 6, 8, 1 praedam ex -bus (*sim.* 6, 37, 10 civ. 1, 64, 3. 3, 49, 2). effluere: SEN. benef. 7, 19, 3 *beneficium* accipientis -bus. effugere: CIC. S. Rosc. 34 de -bus vestris (*v. vol. V 2, 204, 36*). elabi: CIC. Mur. 85 (*v. vol. V 2, 316, 6. 317, 3. 61*). emittere: CIC. Verr. II 4, 44 *praedam* de -bus (*v. vol. V 2, 503, 80*). *v. etiam p. 352, 33.* eripere: CIC. S. Rosc. 149 *vitam* Sex. Rosci ... de -bus sectorum (*v. vol. V 2, 792, 65. 793, 18. 794, 54. 67. 795, 6. 19*). *cf. p. 351, 28.* eruere: TERT. nat. 2, 17, 10 Delphos de -u Pyrrhi (*v. vol. V 2, 846, 28*). evadere: LIV. 22, 49, 9 e -bus hostium (*v. vol. V 2, 986, 72*). excutere: CIC. Mur. 30 omnia ista nobis studia (*v. l. 37*) de -bus excutiuntur. *proprie*: PERS. 3, 101 e -bus (SVET. Galba 1). VAL. FL. 1, 618 -bus. STAT. Theb. 10, 546 -u. VLP. dig. 9, 2, 27, 21 de -u. extorquere: *proprie*: CIC. Verr. II 4, 52 de -bus (Mil. 18). CVRT. 8, 2, 5 e -bus. APVL. met. 6, 27 -bus (8, 13). *transl.*: CIC. Verr. II 5, 184 de -bus (Catil. 1, 16 Flacc. 97 Pis. 5 de orat. 2, 74. CYPR. epist. 30, 2 p. 549, 21 quasi extorto de -bus consiliorum gubernaculo). Cluent. 52 ut quidquid ego apprehenderam, statim accusator extorquebat e -bus (leg. agr. 2, 19 Catil. 1, 16. 2, 2 Planc. 98 de orat. 2, 109 Brut. 7). Phil. 13, 15 -bus (VAL. MAX. 3, 2, 9 victoriam). omittere: SEN. Ag. 141 regimen e -bus. APVL. met. 6, 19 de -bus ... offulam. perdere: HIER. epist. 22, 29, 3 castitatis ... coronam ... de -bus. ponere: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 23 quos ... libros ... de -bus ponere non solebat.

b -um (-us): abstinere: *v. vol. I 195, 10, ubi l. 29 legas* -um. Most. 292 nimis diu abstineo -u⟨m⟩. adhibere: CIC. leg. agr. 2, 47 -us vectigalibus *populi R.* VERG. georg. 3, 455 medicas ... ad volnera (APVL. Plat. 2, 18 corporibus ... medentes -us. SER. SAMM. 898 medicas ... -us ... et herbas. MARCELL. chron. II p. 88, 462 medicas. *cf. p. 361, 8. 365, 21*). SEN. Herc. O. 1078 *Tantalus* pomis. TAC. dial. 31, 4 orator ... prout cuiusque natura postulabit, adhibebit -um et temperabit orationem. adicere: VELL. 2, 100, 1 Parthus ... Armeniae (*cf. p. 360, 46. 361, 18*). adire: *v. vol. I 622, 76.* admoliri: *v. vol. I 761, 49, ubi corrigas* APVL. met. 1, 10. admovere: *v. vol. I 772, 45.* afferre: *v. vol. I 1205, 45.* avertere: TERT. paenit. 6, 19 a furto -us. cohibere: *v. vol. III 1546, 70. 1547, 69. 73. 83. 1548, 6.* conferre: TERT. adv. Val. 24 p. 200, 25 molitus mundum Demiurgus ad hominem -us confert. *aliter p. 353, 27.* continere: *v. vol. IV 708, 7. 709, 25. 31.* contrahere: MART. BRAC. form. vit. 8, 1 cave ne parcus sis nec suspiciose ... -um contrahas. dare: *v. vol. V 1, 1668, 19.* effugere: *v. vol. V 2, 207, 23.* · emittere: *v. vol. V 2, 509, 71.* evadere: *v. vol. V 2, 989, 84. 990, 24.* exercere: SEN. clem. 1, 7, 4 exercere -um, litigare, in rixam procurrere. exserere: SEN. benef. 2, 31, 1 cum ... virtus intra se perfecta sit, etiam si illi -um exserere non licuit. HIL. in psalm. 118 heth 10 p. 428, 25 ad agendum aliquid. SCHOL. Cic. Gron. A p. 346, 12 non exerta -u, ... sed perquam occultis motibus. ferre (*al. v. vol. VI 542, 45. 57*): *proprie*: PLAVT. Truc. 124 fer contra -um et pariter gradere. OV. met. 4, 335 ad ... colla (*i. amplecti*). VAL. FL. 1, 807 *v. p. 345, 36.* SIL. 7, 301 ad tela. STAT. Ach. 1, 339 sic ... gradum, sic ora -usque. *transl.*: SEN. Oed. 91 adversus ... Gigantas obvias ferrem -us. LVCAN. 1, 147 quo spes ... vocasset, ferre -um. PETRON. 122 v. 159 ad has acies ... invitas me ferre -us. SEDVL. carm. pasch. 4, 72 *i. auxilium ferre* ([*cf. p. 354, 67*]. *syn.* op. pasch. 4, 7 cadentibus -um dare). *cf.* LVCAN. 7, 578 in plebem vetat ire -us. habere: *p. 355, 6.* immittere: *v. vol. VII 1, 468, 84.* imponere: *v. vol. VII 1, 655, 31.* inferre: *proprie*: OV. Ib. 612 in quem intulit armatas ebria turba -us. PLIN. epist. 9, 13, 2 senator senatori (MACER dig. 49, 16, 13, 4 CIL VI 14099). SVET. Cal. 51, 3 sibi. IMP. COMM. Mod. dig. 25, 3, 6, 1 illata -u ⟨vi⟩ atroci esse pulsatos. TERT. patient. 5 p. 10, 2 quomodo -us prophetis intulerunt nisi per impatientiam audiendi? *translate*: VAL. MAX. 3, 6, 1 nec hac re segniores Punicis exercitibus intulit -us. TERT. patient. 7 p. 12, 10 rei suae ... in causa eleemosynae. adv. Marc. 4, 5 p. 431, 30 *evangelio* Marcion. praescr. 38, 8 veritati. CYPR. epist. 28, 2 p. 546, 2 praeceptis domini subruendis -us impias.

inicere: α *in sermone iuris* (*cf. Taubenschlag, RE XIV 1400 sq.*): (I) *vindicandi causa*: (A) *hominibus*: LEX XII tab. 1, 2 (Fest. p. 313, 7) si calvitur ..., -um endo iacito. PLAVT. Persa 70 ubi quadrupulator quempiam iniexit -um, tantidem ille illi rursus iniciat -um (Truc. 762 ego te -um iniciam quadrupuli. GAIVS inst. 4, 21 dicebat '... ego tibi sestertium x milium iudicati -um inicio' et simul aliquam partem corporis eius prehendebat). LIV. 3, 44, 6 virgini ... *lictor* -um iniecit ... servam ... appellans (SEN. contr. 2, 5, 9 inicere debuit -um et ipsum te inter res suas trahere). GAIVS inst. 4, 24 PAPIN. dig. 40, 1, 20, 2. (B) *rebus*: SEN. dial. 7, 23, 2 si nihil quisquam apud illum invenerit, quoi -us iniciat. PETRON. 14, 5 utramque. QVINT. decl. 359 p. 391, 16 CIL VI 36364, 11. *cf. p. 361, 46.* COD. Theod. 9, 42, 15 uxor proprias velut (*cf. l. 55. 67. 73. p. 361, 4*) -u iniecta mox vindicet ... facultates. (II) *in vincula coniciendo homini*: VAL. MAX. 6, 2, 2 consul ... L. Crasso ... -um inici iubet. SEN. apocol. 13 inicit illi -um *Mercurius* et trahit. CVRT. 8, 6, 21 fratri. FLOR. epit. 4, 1, 9. (III) *prohibendi causa*: PS. QVINT. decl. 6, 1 p. 112, 12 corpori (*sc. ne sepeliatur*). 6, 7 p. 117, 17. 16, 5 p. 295, 22. *cf. p. 359, 14.* β *extra serm. iuris*: (I) *vindicandi causa*: (A) *hominibus*: VERG. Aen. 10, 418 iniecere -um Parcae telisque sacrarunt Euandri *Halaesum*. OV. epist. 12, 158 vix me continui, quin ... clamarem 'meus est' iniceremque -us (*Medea Iasoni Creusam ducenti*). SEN. epist. 104, 1 *febris* -um mihi iniecerat. (B) *rebus*: OV. am. 1, 4, 40 oscula si dederis, ... dicam 'mea sunt' iniciamque -um. 2, 5, 30 iniciam dominas in mea iura -us (epist. 8, 16). 3, 9, 20 omnibus obscuras inicit illa (*sc. mors*) -us (trist. 3, 7, 35 formae ... senectus). fast. 4, 90 *Aprilem* Venus iniecta vindicat ... -u. VAL. MAX. 2, 9 praef. regnis (3, 2, 23 Brittannicae insulae. 8, 1 damn. 1 Europae victrices. *cf. p. 359, 69*). 7, 2 ext. 1 splendidis coniugiis inicis -us. SEN. epist. 1, 2 hodierno. 70, 11 *morti simpliciori.* 108, 12 adhuc docibilibus *ingeniis* ... inicit -um veritas, si advocatum idoneum nacta est. 79, 6 nec illis (*verbis ab aliis inventis*) -us inicit tamquam alienis; sunt enim publica. PLIN. epist. 10, 87, 2 quieti eius. (II) *retinendi causa*: CIC. Q. Rosc. 48 ipsa mihi veritas -um iniecit ... et commorari coegit. SEN. contr. 3 praef. 9 vehiculis moraturas. VELL. 2, 41, 1 VAL. MAX. 4, 1, 15. *rei incorp.*: TERT. adv. Marc. 1, 6 p. 297, 28 quodammodo (*cf. supra l. 31*) iniecta -u detinens adversarii sensum. *prohibendi causa*: *hominibus*: OV. Pont. 1, 6, 42 me quoque conantem gladio finire dolorem *Spes* ... iniecta continuit ... -u. LIV. 6, 14, 3. SEN. contr. 1, 8, 15 abdicato quoque non permittam exire, iniciam -us, tenebo. VELL. 2, 99, 3 quam paene ei (*Tiberio commeatum petenti*) patria -um iniecerit. VAL. MAX. 4, 7, 3. 5, 4, 5. SEN. clem. 1, 5, 4 ipsum sibi -um inicere. PS. QVINT. decl. 17, 19 p. 318, 12 MAXIMIN. c. Ambr. 97. *rebus*: *corporeis*: PLIN. nat. 9, 121 *Cleopatra* alterum *unionem* ... liquefactum obsorbuit, iniecit alteri -um L. Plancus. PS. QVINT. decl. 10, 11 p. 198, 21. *incorp.*: PS. QVINT. decl. 16, 4 p. 294, 9 cui tu fortunae, quibus necessitatibus inicis -um? 18, 14 p. 332, 20 properanti quaestioni (*i. tormentis*). TERT. paenit. 2, 8 ne bonis ... factis ... quasi (*cf. supra l. 31*) violenta aliqua -us iniciatur (*i. ne nos, quia indignis impendimus, eorum paeniteat*). (III) *secum ducendi causa*: OV. met. 13, 170 iniecique -um (*Ulixes Achilli in Scyro insula*) fortemque ad fortia misi (*de vindicando accipit Ehwald-Korn*). SEN. benef. 4, 14, 4 *a sui amore* vera beneficii dandi cupido avocat, ad detrimentum iniecta -u trahit. 6, 16, 7 ingenium ... pigrum iniecta, ut ita dicam (*cf. supra l. 31*), -u extraxit (*cf. p. 357, 12*). dial. 9, 7, 2 Isocrates Ephorum iniecta -u a foro subduxit. 9, 16, 3 in ipsa morte ad vitam respectantibus -us iniciendae sunt. nat. 4 praef. 20 ut subinde te iniecta -u ad meliora perducam. epist. 34, 2 quom vidissem indolem tuam, inieci -um, exhortatus sum. CVRT. 8, 1, 40 illum ... iniectis -bus ... conabantur abducere. PETRON. 8, 4. 133, 4 APVL. met. 3, 10. 12. 9, 30. 39. 42. (IV) *i. q. vim inferre*: (A) *proprie*: HOR. carm. 1, 17, 25 nec metues protervum ... Cyrum, ne ... *tibi* incontinentis iniciat -us (*cf. p. 358, 75*). OV. ars 1, 116 virginibus *Sabinis* cupidas iniciunt ... -us *Romani.* fast. 6, 515 PETRON. 115, 5 FLOR. epit. 3, 14, 5. (B) *transl.*: SEN. contr. 1 praef. 14 cum sibi iniecerat -us et se blandienti otio abduxerat. SEN. dial. 11,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11, 7 *animo* non *potest* inici -us. Ps. Apvl. Ascl. 25 *nocentes angeli* ad omnia mala miseros iniecta -u conpellunt. Cod. Theod. 8, 7, 10 si quis ... interdictam adfectaverit dignitatem, iniecta -u ... retrahatur. 9, 45, 3 ad pristinam sortem velut -u mox iniecta revocentur (12, 1, 159. *cf.* 11, 30, 8, 1 tamquam -bus iniectis *et p. 360, 31*). Ⓥ *alia*: Ⓐ *proprie*: Plavt. Aul. 197 *v. p. 345, 44.* Prop. 1, 13, 16 flere iniectis ... -bus *collo* (Ov. am. 1, 4, 6. Petron. 91, 9 cervicibus). Cels. 7, 7, 15^{B} ut alteris succurratur, alteris -us non iniciatur (*cf. l. 53. p. 359, 65*). Cvrt. 9, 5, 11 quem ut inicere corpori suo (*sc. spoliando*) -us sensit (10, 1, 37). Ps. Qvint. decl. 6, 9 p. 119, 12 inice -um *corpori* et ... trahe (l. 16 impone). 19, 4 p. 339, 27 *v. p. 346, 5.* Apvl. met. 1, 6 iniecta -u ut adsurgat enitor. 2, 30 iniecta -u nasum prehendo. 9, 10 super dorsum.
Ⓑ *translate*: Lvcan. 3, 242 iniecisse -um fatis (*sc. nece voluntaria accelerandi causa; cf.* Ps. Qvint. decl. 17, 17 p. 316, 11 ad praecipitia properanti). Diom. gramm. I 400, 8 iniecit postera aetas -um et veluti disciplinam pristini saeculi ita et sermonem fastidire coepit. iniectare: Lvcan. 3, 611 Romanae Graia de puppe carinae i. -um. Amm. 14, 11, 12 -um iniectantibus fatis. 22, 11, 2 imperio (26, 4, 6 Armeniis [27, 12, 1]. *cf. p. 359, 69*). *adde*: -us (-um *l. 22*) iniectio (*cf. W. Schulze, Kl. Schr. 161 sq. 188. 654*): Lex XII tab. 3, 2 (Gell. 20, 1, 45) post deinde -us iniectio esto (Lex luci Lucer. [CIL I^{2} 401] 6 ⟨in⟩ ium ... pro ioudicatod n. ⟨L⟩ -um i. estod. S. C. de pago Mont. [CIL I^{2} 591] II 2 in ⟨eum uti HS *tot* ma⟩nus i. pignorisque capi⟨o siet⟩. Lex Vrson. [CIL I^{2} 594] 61, 2 iudicati iure -us i. esto. Sen. dial. 2, 5, 7 vera ... bona, in quae non est -us i. Qvint. inst. 7, 7, 9 patri in filium, patrono in libertum -us i. sit). Gaivs inst. 4, 12 per -us iniectionem (4, 21. 23 *bis*. 25 Cod. Theod. 10, 12, 2 pr.). 4, 22 quaedam leges ... pro iudicato -us iniectionem in quosdam dederunt. Papin. dig. 40, 1, 20, 2 plerumque auxilii ferendi causa intervenit. Serv. Aen. 10, 419 -us i. dicitur, quotiens nulla iudicis auctoritate expectata rem nobis debitam vindicamus. Cod. Theod. 10, 12, 2, 5. 12, 1, 181 pr.

inserere: Sen. Herc. O. 169 caelo (*cf. p. 344, 67*). Lvcan. 8, 552 caeloque tonante profanas inseruisse -us (*i. se illis rebus immiscere*). Stat. Theb. 6, 356 citharaeque -us insertus Apollo. Max. Tavr. hom. 103 p. 492^{B} labiis labia porrigit et -ui -um inserit. iungere (*cf. p. 345, 54. 359, 17*): *cum alterius*: Val. Fl. 6, 484 Minyas ... *Aeetae* socias iunxisse -us (Stat. Ach. 1, 902 iunge ergo -us et concipe foedus. Flor. epit. 4, 6, 3). Stat. silv. 1, 4, 103 iungam ipse -us atque omne benigne virus (*i. ipse te adiuvabo et tuis medicaminibus mea addam*). 5, 3, 276 fas mihi sit patrios contingere vultus, fas iunxisse -us. Veg. mil. 4, 45 p. 163, 17 fortunae beneficiis iungendae sunt -us. Vvlg. exod. 23, 1 nec iunges -um tuam, ut pro impio dicas falsum testimonium. *cum sua*: Salon. in prov. p. 975^{C} qui -um iungit ad -um, nihil utique operatur. mittere: *proprie*: *in serm. iuris*: Qvint. decl. 269 p. 100, 29 quo -u⟨m⟩ mittam? Vlp. dig. 11, 7, 14, 1 ad eas quoque res. *cf. p. 360, 29. extra serm. iuris*: Sen. dial. 4, 2, 6 ad arma. epist. 7, 3 numquam frustra -um mittunt *pugnantes*. Peregr. Aeth. 37, 3 ad tangendum. Hil. c. Const. 11 p. 589^{A} in ipsum Christum (Avg. epist. 126, 2 p. 9, 17). Hier. epist. 22, 25, 1 per foramen. 54, 2, 1 in flammam. Vvlg. gen. 3, 22. 19, 10 exod. 4, 6. 24, 11 iud. 5, 26 I reg. 17, 49 *al.* Ps. Apvl. herb. app. 122 l. 5 ut ... curem, ad quemcumque -u⟨m⟩ misero (*cf.* Cels. *supra l. 7*). *translate*: Hier. epist. 64, 21, 3 ad genitalia nostra ... lex non mittit -um, sed ipsi *ea* ... velare debemus. in Ezech. 11 praef. p. 325^{C} utrum ad spiritale templum debeam mittere -um an aperte ignorantiam profiteri (*sim.* in Ier. praef. 1 in Hieremiam). Avg. serm. coll. Morin p. 583, 30 *Christus* misit -us ad scripturas ... 'non scitis, quia oportebat impleri omnia?' movere (*cf. p. 346, 37*): Plavt. Persa 772 move -us, propera (Varro rust. 2 praef. 3 -us m. maluerunt in theatro ... quam in segetibus [Colvm. 1 praef. 15]. Sen. nat. 5, 18, 9 sine ulla parsimonia nostri alienique sanguinis movemus -um). Sen. epist. 15, 4 Lvcan. 2, 203. 261 ne tantum ... liceat feralibus armis, has etiam movisse -us. obicere: *proprie*: Plavt. Cas. 404. Cvrt. 8, 7, 2 ad os. Cod. Iust. *v. p. 353, 32.* *transl.*: Qvint. decl. 321 p. 259, 27 sceleribus ... pietas. Ps. Qvint. decl. 13, 10 p. 256, 11 adversus nascentem licentiam. offerre: Sen. Tro. 671 *v. p. 353, 33.* opponere: *proprie* (*v. etiam p. 345, 68*): Sen. dial. 9, 11, 5 ferrum non ... -bus oppositis, sed animose recipis. Frg. de iure fisci 15 pro his bonis, quae inquietat fiscus, -us opponere. Amm. 28, 5, 3 controversas (*cf. l. 75*) *v. p. 353, 34*). *transl.*: Sen. dial. 4, 14, 2 *irae*. Lact. inst. 4, 1, 14 ubicumque rerum natura ingeniis eorum quasi -us opposuerat. Ennod. epist. 1, 15, 2 p. 26, 16 opponente -us inscitia. 1, 19, 2 p. 31, 5 contra ... inaequalitates (*i. morbos*) precum -us. 5, 26, 2 p. 146, 12. 6, 16, 2 p. 158, 16. 8, 1, 6 p. 200, 20. carm. 2, 107 p. 594, 6 obvias (*cf. l. 70 p. 365, 26*). opusc. 4, 35 p. 391, 15. CE 1279, 6 *fatis*. pati (*cf. p. 359, 5. 7*): Sen. benef. 3, 2, 3 quae in usu sunt et -um cotidie tactumque patiuntur. 7, 19, 6 a ... feris ... numquam humanam -um passis. Tert. resurr. 6 p. 33, 8 dei.

porrigere: *α proprie*: Cic. orat. 27 huc an illuc (Sen. epist. 94, 5 illo). Sen. nat. 3, 27, 5 fame laboratur et -us ad antiqua alimenta porrigitur (epist. 55, 6. 95, 27. 119, 4. Petron. 60, 5 ad pompam). Flor. epit. 3, 21, 16 salutanti. Apvl. met. 7, 4 erogandae stipi (*cf.* Tert. apol. 42, 8 *et p. 362, 4*). 9, 18. CE 1808, 13 sacramento.
β translate: (I) *quaerentem*: Nep. Dion 7, 2 pecunia deesse coepit neque, quo -us porrigeret, suppetebat nisi in amicorum possessiones. Val. Max. 9, 1, 2 longius -us porrexerunt: ... inde ab oceani litoribus adtracti pisces. Sen. epist. 14, 17 nunc ad cotidianam stipem -um porrigis (Cvrt. 7, 8, 19 iam etiam ad pecora nostra avaras ... -us porrigis. Bass. gramm. VI 272, 9 ad *poetarum* copias). (II) *victam, (con)cedentem* (*cf. p. 344, 36*): Ov. am. 1, 2, 20 porrigimus victas ad tua iura -us (Petron. 111, 10 porrexit ad humanitatem invitantis v. -um). Plin. (?) frg. Char. gramm. p. 151, 24 B. veterum licentiae. Hier. in Is. 63, 18 p. 619^{A} *Paulus* digamiae porrigit -um, ne locum tribuat fornicationi. (III) *auxilium ferentem* (*cf. p. 354, 67*): Sen. epist. 29, 4 etiamnunc servari potest, sed si cito illi -us porrigitur. 52, 2. 73, 15. 95, 51. Tert. anim. 43, 11 deus ... -um porrigens fidei ... adiuvandae per ... parabolas. adv. Marc. 3, 24 p. 422, 4 spei caelestis -um mihi totiens scriptura porrigente (Favst. Rei. grat. prol. 3, 17 suffragii. Greg. Tvr. glor. mart. 105 p. 560, 14 misericordiae. Greg. M. epist. 1, 41 p. 57, 7 tuae mihi orationis in his fluctibus -um porrige [11, 2 p. 261, 12]). Sol. 40, 24 ad medellam natura -um porrigente. Hier. epist. 54, 6, 5. Avg. ord. 1, 10, 29 p. 141, 14 demersis opem sapientia et -um porrigit. Praedest. 1, 48 p. 605^{B}. Ennod. epist. 4, 9, 3 p. 105, 9 pudori. 8, 23 p. 215, 15 medicam (*cf. p. 354, 76. 365, 21*). (IV) *in serm. iuris*: Vlp. dig. 5, 3, 13, 4 ad emptorem (Cod. Iust. 11, 34, 2. 11, 36, 2 pr.). 42, 1, 15, 7 adversus emptorem. (V) *alia*: Ov. trist. 4, 9, 10 nostra suas istuc porriget ira -us. Sen. contr. 9, 2 (25), 29 et ad hanc controversiam Graeci porrexerunt -um. Sen. epist. 111, 4 quo -us fortuna non porrigit. Apvl. met. 9, 27 scelerum nancta materiam longe lateque cruentas suas -us porrigit. Tert. anim. 5, 6 Chrysippus *Cleanthi*.

supponere: *proprie*: Prop. 2, 32, 40 subposita excipiens ... dona -u. Ov. met. 14, 561 Pont. 2, 6, 14. *transl.*: Sen. nat. 4 praef. 18 numquam suppositam -um lucro. Vvlg. psalm. 36, 24 cum ceciderit, non collidetur, quia dominus supponit -um suam. tendere: *proprie: v. p. 343, 64 sqq.* *transl.*: Amm. 29, 1, 44 huc usque iniustitia tetenderat -us. Epist. pontif. Thiel Hil. 16, 2 obvias (*sc. amico animo*). tollere: *v. p. 343, 64 sqq.*

c praep.: a -u: *α de amanuensibus* (*cf. l. 52 p. 363, 68. 364, 54. 365, 3. Blümner, Privataltertümer p. 473*): Svet. Aug. 67, 2 Thallo a -u. Iul. 74, 1 Vesp. 3 CIL III 14181 VI 1961. 8409. 9523. 9524. 9534 (*ubi plura*). 9535. 9537. 9540. 33774 IX 4909 XIV 2654. *β de ferculis sine apparatu crudis inferendis*: Apic. 3, 93 ⟨a⟩ -u ex liquamine ... inferuntur. 3, 101 liquamine ... a -u vel in patina pipere.

ad -um *vel* -us (*v. etiam p. 353, 37*): Gloss. ἐν προχείρῳ. *α i. q. prope* (*cf. 363, 54. 364, 49. 365, 7*): (I) accedere *sim.*: Varro rust. 2, 7, 13 cum iam ad -us a. consuerint *pulli equorum* (Cic. Att. 2, 1, 7 ad -um. Qvint. decl. 260 p. 65, 11 animalia, quae venire ad -um et mansuescere queunt. *de hominibus*: Comm. instr. 2, 1, 14 nec ruent ad -us pacem aliquando tenere). *osculandi causa* (*cf. Sittl, Gebärden p. 166. 169*): Capitol. Maximin. 5, 1 numquam ad -um eius accessit, numquam illum salutavit (Peregr. Aeth. 43, 9 episcopi). Vopisc. Aurelian. 14, 1 agens gratias. Peregr. Aeth. 24, 2 ei (24, 3. 7 *bis*. 11. 25, 4. Sidon. epist. 1, 11, 16 mihi consul ad pectus, praefectorii ad -us cadere). (II) *de amanuensibus* (*cf. supra l. 36*): Cic. de orat. 3, 225 quem servom sibi ille habuit ad -um. Nep. Eum. 1, 5 eum habuit ad -um scribae loco. Vvlg. I par. 18, 17 filii David, primi ad -um regis. II par. 17, 19. Interpr. Paul. sent. 3, 9, 54 serviunt. CIL VI 4449. 9523. (III) *c. verb. intuendi* (*cf. p. 364, 37*): Vitr. 3 praef. 1 *aspicere*. 6, 2, 2 alia ad -um species esse videtur, alia in excelso. Sen. nat. 1, 3, 9 *cernere*. Plin. nat. 35, 97 *intueri*. *adde*: Sen. epist. 100, 3 quae inpetu placent, minus praestant ad -um relata. (IV) venire: Liv. 38, 21, 6 quod cuique temere trepidanti ad -us venisset (Qvint. inst. 2, 11, 6 forte). Vitr. 10, 2, 1 raro (Sen. dial. 4, 29, 3 saepius). *β i. q. in promptu* (*cf. p. 363, 71. 364, 70*): (I) (positum) esse: Liv. 3, 23, 3 quod cocti ad -um fuit cibi. 9, 19, 6. 38, 26, 4. 44, 6, 16 Vitr. 10, 1, 6. Sen. contr. 2, 1, 19 argumentum. Sen. epist. 23, 2 *spes*. Cvrt. 4, 2, 18. 8, 11, 8. 9, 3, 14 gloriam, quae ad -um posita est. Petron. 14, 3 Plin. epist. 2, 3, 2 Fronto p. 107, 11 N. Plin. med. praef. p. 8, 1. *nota*: Tert. mart. 4 p. 11, 24 Oe. de feminis ad -um est. *c. enunt.* (*cf. l. 73*): Sen. epist. 4, 11 ad -um est, quod sat est. 70, 24 cui ad -um plura sunt, per quae sese adserat. Evgraph. Ter. Ad. 947 unde fieri possit, ad -um est. (II) habere: Sen. benef. 5, 2, 3. 7, 1, 3 Qvint. inst. 12, 5, 1. decl. *infra l. 78.* Tac. ann. 3, 33, 3 Afric. dig. 16, 1, 19, 5 Vvlg. I reg. 21, 3. *c. enunt.* (*cf. l. 68 p. 364, 81*): Veg. mil. 4, 27 ut ... ad -um habeat, quod *eqs.* Avg. in psalm. 91, 3$^{in.}$ ad -um habet satanam, quem accuset. serm. 17, 4, 4$^{extr.}$ continuo ad -um habet: 'non expedit bene facere'. (III) *alia*: Vitr. 8 praef. 3 sine quibus mortalium vita non potest esse tuta, ea fudit *natura* ad -um parata per omnem mundum (*cf.* Qvint. decl. 298 p. 179, 12 fructus ... ad -um paratos habemus). Qvint. inst. 5, 7, 8 subministrabit. Schol. Cic. Gron. D p. 315, 2 fac ad -um illum codicem (Caes. Arel. serm. 225, 5 p. 846, 3 ad -um facite, quod pro salute animae vestrae disponitis erogare *pauperibus*). *γ alia*: Liv. 7, 2, 10 inde ad -um cantari histrionibus coeptum. Vvlg. act. 9, 8 ad -us *Saulum* trahentes (22, 11 ad -um deductus a comitibus. *gr. utroque loco* χειραγωγεῖν.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. p. 359, 29). AVG. civ. 22, 8 p. 570, 4 D. ad -us secturi *medici* membra *aegroti* in lectulo componuntur.

(in) -u *vel* -bus (*cf. p. 347, 8. 349, 3. sine praep.*: STAT. Theb. 4, 64 gaesa -u ... habent. 11, 32 cui rusticus horror in armis, rustica tela -u. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 90 quod legere omnes et -bus habere possemus. *c. dat.: l. 4. 10. 16. 19. 20. 30. 39. 46*): *α de gerendo, tenendo*: (I) *proprie*: PLAVT. Asin. 463 in -u habere pecuniam (CIC. Verr. II 2, 187 Cato 22 VAL. MAX. 9, 12, 7 CVRT. 6, 11, 32. 7, 4, 9 PLIN. nat. 20, 192. 24, 63. 26, 92 ALF. dig. 9, 2, 52, 1). Amph. 406 non mi est lanterna in -u? ([*c. dat. etiam* Asin. 418 LIV. 8, 38, 15]. Men. 865 Merc. 926 OV. ars 2, 495 LIV. 1, 58, 2 FLOR. epit. 1, 18, 17. 14, 11, 3). (II) *transl.* (in -u *tantum l. 16*): CIC. Mur. 26 pervulgata atque in (*i.* ἐπὶ) -bus iactata et excussa inanissima prudentiae reperta sunt (*de perpensando pondere, sicut proprie* GRATT. 298 -bus .. perpensare). SALL. Catil. 20, 2 spes magna, dominatio in -bus (*cf. p. 366, 9*) frustra fuissent. 20, 10 victoria in -u nobis est (*item* esse: LIV. 5, 20, 1 iam. 6, 8, 10. 35, 5, 11. v. habere: LIV. 30, 16, 9 prope [30, 30, 3]). LIV. 7, 36, 10 occasio. 30, 32, 10 *praeda* (31, 21, 5). *β de possidendo*: PLAVT. Asin. 86 cui plus in -u sit quam tibi (94 cui ipsi nihil est in -u). SALL. Catil. 51, 36 alio consule, cui item exercitus in -u sit. *γ de occupatione, laborando, agendo, tractando* (*ubique plur.* in -bus): (I) *generatim* (*cf. p. 364, 9 sqq. 40 sqq.*): habere: CIC. Verr. I 16 quam spem nunc habeat in -bus et quid moliatur (PLANC. Cic. epist. 10, 8, 2). ac. 1, 2 opus magnum. Tusc. 5, 18 quamcumque rem. Att. 4, 14, 1 *libros*. 13, 47a. 16, 2, 5. ad Q. fr. 3, 1, 23 epistulam. PS. HIL. libell. 12 iam aetatum sermo habeatur in -bus (*cf. l. 39*). HIER. epist. 36, 1, 4 AVG. civ. 10, 18 p. 431, 12 D. esse: CIC. Brut. 125 *v. l. 55*. rep. 2, 63 milites bellum illud, quod erat in -bus, reliquisse (LIV. 4, 57, 1. 26, 25, 15 VELL. 2, 24, 4. DICT. 5, 14 quis etiam nunc b. in -bus). leg. 1, 36 qui (*locus i. quaestio*) nunc est in -bus (nat. deor. 3, 19 SEN. benef. 4, 1, 1 epist. 8, 9. 24, 22 QVINT. inst. 10, 3, 33). Att. 4, 13, 2 diu multumque in -bus fuerunt *libri oratorii*. 6, 3, 1. ad Q. fr. 3, 3, 1 expolitiones (*cf.* PLIN. epist. 9, 16, 1 vindemiae). Q. CIC. petit. 47 *syn.* agi. SEN. benef. 6, 39, 1 epist. 49, 9. SIL. 7, 35 non cum Flaminio tibi res nec fervida Gracchi in -bus consulta. PLIN. epist. 4, 13, 1. 9, 1, 4. 9, 36, 2. VERVS Fronto p. 129, 24 N. negotia in -bus (*cf. p. 366, 9*). *alia*: ARNOB. nat. 1, 7 p. 8, 24 praesens atque in -bus posita disceptatio. 7, 18 p. 252, 1 in -bus nobis hostiarum sermo versatur (*cf. l. 26*). AVG. civ. 19, 5 p. 363, 2 D. dei civitas, de qua ... undevicesimum librum versamus in -bus. (II) *speciatim de lectitando* (*cf. p. 364, 14. 45*): (A) *c. gen.*: CIC. Verr. I 17 libelli ... in -bus erant omnium (TAC. dial. 21, 2 in o. studiosorum -bus versantur. APVL. apol. 55 in o. -bus versatur). QVINT. inst. 10, 1, 125 adulescentium. FRONTO p. 26, 5 N. in -bus hominum oculisque *versari* (OPTAT. 1, 5 p. 6, 13 in -bus et in ore multorum esse). *c. dat.*: CIC. Cato 38 septimus mihi liber Originum est in -bus. (B) *sine gen.* (*cf. p. 351, 36*): esse: CIC. Cato 12 est in -bus laudatio (*sc. omnium vel multorum; item* Lael. 96 HOR. epist. 2, 1, 53 PLIN. epist. 1, 2, 6. *cf.* SVET. Cal. 16, 1 *illorum* scripta ... esse in -bus lectitarique permisit. *cf. p. 364, 46*). HIER. epist. 33, 3 Apicius semper in -bus *nostris* (*cf.* 39, 1, 3). habere: CIC. rep. 6, 2 oratio Laeli, quam omnes habemus in -bus. Tusc. 2, 62 semper ... habebat. Att. 7, 8, 5. 13, 20, 4 PLIN. nat. praef. 22 PLIN. epist. 7, 30, 5. PORPH. *v. l. 5*. *δ i. q. in potestate: v. p. 351, 32. 352, 44*. *ε i. q. prope, coram* (*cf. p. 362, 43*): (I) *de tempore*: CIC. Brut. 125 sed ecce in -bus ... C. Gracchus (*i. tandem ad hunc tractandum pervenimus; v. Kroll ad l., sed fort. melius ref. ad l. 28, item* RVFIN. Greg. Naz. orat. 38, 10 p. 96, 23 festivitatis, quae in -bus est, audire rationem). (II) *de loco*: CIC. Lael. 102 nec mihi soli versatur ante oculos (*virtus Scipionis*), qui illam semper in -bus habui. CAES. Gall. 2, 19, 7 ut paene uno tempore et ad silvas et in flumine et iam in -bus nostris hostes viderentur. VERG. georg. 2, 45 lege litoris oram: in -bus terrae. Aen. 10, 279 in -bus Mars ipse (SIL. 12, 197). SEN. dial. 3, 16, 7 quid enim est indignius quam florere ⟨improbos⟩? ... non, cum eiusmodi aliquid sapiens habebit in -bus, tangetur animus eius? CASSIAN. inst. 10, 2, 2 absentia longeque posita monasteria ... ; e contra ... quae habentur (*i. sunt*) in -bus. *fere i. q. a -u* (*cf. p. 362, 36*), *ministerio alcs. adiunctum esse*: VVLG. II Esdr. 11, 24 *ille erat* in -u (לְיַד, *LXX* πρὸς χεῖρα) regis. *ζ de favore*: CIC. epist. 1, 9, 10 inimicum meum ... sic amplexabantur, sic in -bus habebant, sic fovebant (*cf. p. 343, 7*). *η i. q. in promptu* (*cf. p. 362, 62*): SEN. epist. 95, 39 aliqua ... casu ... exibunt recta, sed non erit in -u regula. PLIN. nat. 17, 43 experimenta utriusque in -u. SERV. georg. 2, 45 'in -bus terrae (*l. 63*)' in facili, in promptu est terrarum descriptio: quod Graeci πρόχειρον dicunt. *ϑ i. q. statim*: VVLG. exod. 21, 20 qui percusserit servum ... vel ancillam ... et mortui fuerint in -bus eius (*cf. gr.* ὑπὸ τὰς χεῖρας *et p. 365, 9*). *ι hebraismus*: VVLG. iud. 12, 3 posui animam meam in -bus meis (שָׂמְתָּה נַפְשִׁי בְּכַפִּי [*i. vitam meam in periculum adduxi*]. I reg. 19, 5 posuit animam suam in -u sua).

(in) -us *vel* -um (*sing. l. 82. p. 349, 5. 352, 9. 36. 364, 26. 30. 32. sine praep.* APVL. met. 6, 9 bene quod meas potissimum -us incidisti): *α proprie*: LIV. ANDR. carm. frg. 34 inque -um suremit hastam ([CYPR. epist. 4, 3 gladium in -us sumit]. CIC. Verr. II 4, 63 PROP. 2, 17, 14). PLAVT. Asin. 193 *et al. v. p. 349, 6*. Trin. 902 e -bus dedit mi ipse in -us *epistulam*. CIC. ad Q. fr. 2, 14, 1 quicumque calamus in -us meas venerit (SCRIB. LARG. 97. PERS. 3, 11 inque -us [*sc. nostras; cf. p. 351, 36*] chartae nodosaque venit [*i. sumpta est*] harundo [AVR. Fronto p. 34, 3 N.]. QVINT. inst. 10, 7, 11 PLIN. epist. 1, 1, 1). LVCR. 5, 102 *rem* nec ... possis oculorum subdere visu nec iacere indu -us. SEN. nat. 3, 18, 4 da mihi in -us vitreum. CVRT. 4, 4, 12 saxa et quidquid fors in -us dederat. AVR. Fronto p. 28, 19 N. virga in -us tibi tradenda erat. TERT. resurr. 6 p. 33, 4 limus in -us dei ... pervenit. *β transl.*: (I) *de eis, quae animum occupatura sunt*: (A) *generatim* (*cf. p. 363, 22*): CIC. leg. agr. 2, 15 hoc animo legem sumpsi in -us, ut *eqs.* (SEN. epist. 72, 1 hoc in praesentia differamus; ... *postea* istud in -us sumam. AVG. civ. 2, 2 p. 54, 16. 15, 14 p. 87, 29 D.). VAL. MAX. 5, 4 praef. venite igitur in -us nostras, *pii filii* (SEN. nat. 2, 1, 4). (B) *speciatim de legendo, lectitando* (*cf. p. 363, 41*): (1) venire *sim.*: CIC. de orat. 1, 94 in libello, qui me ... invito excidit et pervenit in -us hominum (Att. 8, 5, 1 CVRT. 3, 7, 14). Brut. 133 numquam in -us (*sc. meas; cf. p. 351, 36*) inciderunt (ad Q. fr. 3, 1, 21 alicuius). top. 72 haec ita ad te scribuntur, ut etiam in aliorum -us sint ventura (ac. 2, 11 off. 3, 34 Att. 7, 17, 2 OV. Pont. 3, 4, 4 trist. 4, 7, 24 LIV. 25, 12, 3 MART. 6, 1, 5 QVINT. inst. praef. 3. 12, 10, 50 TAC. dial. 37, 2 ann. 4, 11, 3). Att 1, 9, 1 devenire. FRONTO p. 111, 20 N. pervaserat (137, 22). (2) sumere, dare *sim.* (*nusquam addito cuius praeter l. 27 sqq.*): CIC. de orat. 3, 15 qui haec in -us sument (Tusc. 2, 8 SEN. dial. 12, 11, 5 epist. 39, 2 ASCON. Corn. p. 50, 10 QVINT. inst. 10, 1, 22. 58 TAC. dial. 22, 4 PLIN. epist. 1, 16, 3 *al. et al. adde*: HIER. epist. 22, 30, 2 in -bus. *sing.*: TAC. dial. 25, 4 in -um. PLIN. epist. 9, 22, 2 VOPISC. Aurelian. 1, 9). SEN. dial. 6, 1, 4 in -us hominum, in pectora receptus. vita patr. p. 31 si *illa* iam in -us populi emisissem. PLIN. epist. 7, 17, 15 dare aliquid in -us hominum (8, 19, 2). *adde*: HIER. epist. 61, 1, 2 adsumo multos in -u mea. (II) *de potestate: v. p. 351, 82*. (III) *de commendatione*: CIC. epist. 7, 5, 3 totum denique hominem tibi ita trado de -u, ut aiunt, in -um (*cf. l. 1*) tuam istam ... fide praestantem (LACT. mort. pers. 35, 3 commendatis Licinio coniuge sua et filio atque in -um traditis. SYMM. epist. 1, 43, 2 in -um vel magis in animum. 9, 16. 45). SYMM. epist. 9, 54 hunc tibi in -um reddo. (IV) *alia*: CIC. Planc. 29 illa occursatio et blanditia popularis ... procul apparet, non excutitur, non in -us sumitur (*cf. p. 362, 56*).

inter -us: *α proprie: v. p. 349, 13*. *β transl.* (*cf. p. 349, 42*): (I) *de agendo, tractando*: (A) *generatim* (*cf. p. 363, 22*): VAL. MAX. 5, 1 ext. 6 locum, qui i. -us est, finiam (PRISCILL. tract. 3, 57 p. 45, 14 numquid de trivialibus agimus aut tali et tesserae i. -us nostras sunt aut scaenae ludibria tractamus?). PS. QVINT. decl. 2, 15 p. 33, 8 habet (PLIN. epist. 2, 5, 2. 5, 5, 7. VVLG. sap. 19, 3 adhuc i. -us habentes luctum). (B) *spec. de lectitando* (*cf. p. 363, 41*): CAEL. Cic. epist. 8, 3, 3 ut versetur i. -us (*sc. multorum*. POMPON. dig. 1, 2, 2, 47. *cf. p. 363, 47*). BASS. gramm. VI 272, 3 carmina i. -us habentibus. POMPON. dig. 1, 2, 2, 42 versantur ... i. -us hominum. (II) *de potestate: v. p. 352, 13*. (III) *i. q. coram, prope* (*cf. p. 362, 43*): VERG. Aen. 11, 311 ante oculos i. que -us sunt omnia vestras (SERV. πρὸ χειρῶν). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 188, 22 nihil ... nos latuit ..., sed i. -us habemus ... ea, quae scripsit. (IV) *alia*: SEN. epist. 12, 1 haec villa i. -us meas crevit (*cf. p. 349, 45*).

ob -um: INSCR. Afr. Gsell I 2483 Gabiniae Macrine lib. Dudde ob -um. *cf. p. 362, 36*.

per -us: *α proprie: v. p. 349, 46*. *β transl.* (*cf. p. 358, 43*): (I) tradere *sim.* (*c. gen. l. 59. 63*): CIC. prov. 39 provinciam (OV. Pont. 1, 2, 101 utque diu sub eo (*sc. Iove*) *fuit*, sic sit sub Caesare terra perque -us huius tradita gentis eat. LIV. 1, 3, 9 regnum. *cf.* FRONTO p. 124, 18 N. plerisque etiam indignis paternus locus imperium p. -us detulit). SALL. Iug. 63, 6 consulatum nobilitas inter se. LIV. 5, 51, 4 religiones. 9, 17, 10 *disciplinam militarem*. SEN. dial. 7, 1, 4 *errorem*. PLIN. nat. 9, 119 uniones ... p. -us orientis regum sibi traditos. QVINT. inst. 12, 4, 1 sermonibus velut p. -us tradita (*cf.* HIER. epist. 58, 8, 3 quasi). decl. 348 p. 371, 1 libertatem. PAPIN. dig. 29, 7, 10 p. -us traditum est codicillis hereditatem dari non posse. (II) *c. verb. eundi* (*cf. p. 349, 35*): OV. Ib. 424 tua ... fortuna ... p. medias effluat usque -us. SEN. benef. 4, 32, 1 omnium ... rerum p. -us suas iturarum. epist. 101, 5 id quoque, quod tenetur, p. -us exit.

prae -u (*l. 72 sq., 77 sq., 81 sq.*) *vel* -bus: *α i. q. in promptu* (*cf. p. 362, 62*): PLAVT. Bacch. 623 patri reddidi omne aurum ..., quod fuit p. -u (*cf.* APVL. met. 6, 18 aes si forte p. -u non fuerit. VLP. dig. 13, 7, 27 *pecuniam* p. -u ... non *habere*). GELL. 5, 13, 3 unum hoc *testimonium*, quod p. -bus est. 19, 8, 6 si C. Caesaris liber p. -bus est (PS. ARNOB. confl. 2, 16. *cf.* AVELL. p. 475, 9 petitorium habere [516, 12 litteras. 619, 21 libellum. *saepe in* CONC.[S]]. *sing.*: AVG. coll. c. Max. 4 p. 711 scripta quae modo ... p. -u non sunt). TERT. scorp. 10 p. 168, 22 si urendus *est Christianus*, fulmina p. -u sunt. CONC.[S] I 3 p. 95, 31 quae p. -bus sunt, rescripsimus (*I 1, 3 p. 14, 30* τὰ ἐν χ.). VAL. CEM. epist. p. 756[D] Pauli exemplum p. -bus habens. *c. enunt.* (*cf. p. 362, 73*): TERT. apol. 28, 1 ne p. -u esset ... dicere: 'nolo *eqs.*' test. anim. 4 p. 140, 13 si ... quis requirat, p. -u occurrit dicere: 'abiit *eqs.*' adv. Marc. 5, 11 p. 613, 18 simpliciori (*sc. homini*) responsu (*supin.*) p. -u (*i. facile*) erit *seq. a. c. i.* *β i. q.*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

interim: TER. Ad. 980 si ... huic aliquid paulum p. -u dederis unde utatur.

proxime -um: CIL VI 8885, 5 Bathylli Caesaris ser(vi), qui p. -um Caesaris est. *cf. p. 362, 36.*

sub -us *vel* -um *vel* -u: *de facilitate (metaphora ab artificio fabrili ducta)*: PLAVT. Mil. 873 lepide hoc succedit s. -us negotium. 1143 Persa 450. *de propinquitate (cf. p. 362, 43)*: PLANC. Cic. epist. 10, 23, 2 Vocontii s. -u ut essent. *de celeritate*: BELL. Afr. 36, 1 *tirones* s. -um Scipioni ... submittere non intermittit (SVET. Aug. 49, 3 quo celerius et s. -um adnuntiari ... posset). SEN. epist. 71, 1 *consilium* s. -u, quod aiunt, nascatur (HERM. Pal. vis. 3, 10, 7 *i. q. frequenter? v. Gebh.-Harn. ad l.*). *cf. p. 363, 75. de potestate: v. p. 352, 15. 51.*

6 *elocutiones usu* ***epithetorum*** *notabiles*: brevis: VLP. dig. 23, 3, 43, 1 *v. vol. II 2183, 37. cf. l. 16. p. 359, 30.* controversae: *v. p. 361, 70.* longa: IAVOL. dig. 46, 3, 79 *res in conspectu meo a te posita, quamquam non corporaliter a me possessa* quodammodo -u longa tradita existimanda est. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 175, 29 per has litteras et per directos ... episcopos longis -bus pia vestra genua tangimus (*I 1, 3 p. 66, 17 μακραῖς ταῖς χερσίν*, I 5 p. 367, 29 protensis -bus). *cf. l. 14.* medicae (*cf. p. 359, 64 sqq.*): *proprie*: VERG. Aen. 12, 402 -u medica ... nequiquam trepidat. TIB. 3, 10, 4 applicuisse. PLIN. nat. 8, 58 STAT. silv. 5, 5, 42. *translate*: NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 7 p. 555, 6 (*de dedecore*) vulneris ... recessus vere m. -u tractant. ENNOD. dict. 17, 2 p. 474, 5. 18, 7 p. 477, 20 quasi m. -u. epist. 7, 18, 1. 7, 30, 3 *v. p. 354, 76.* 8, 23 *v. p. 362, 21.* obviae (*cf. p. 358, 18. aliter p. 367, 70*): *sensu infesto*: SEN. Oed. 91 *v. p. 350, 4.* HIER. in eccles. 8 p. 1076[A] morti. ENNOD. *v. p. 361, 75.* *sensu amico*: HIER. epist. 49, 1 *te* obviis, ut aiunt, -bus excipio (53, 11, 1). EPIST. pontif. *v. p. 362, 34.* ENNOD. epist. 2, 25, 1 p. 67, 11 exhibere (opusc. 2, 74 p. 310, 18). 3, 17, 2 p. 85, 1 adhibere. 3, 23, 1 p. 88, 14 adferre (4, 15, 1 p. 109, 26. 6, 3, 2 p. 150, 2). 5, 17, 1 p. 139, 15 ponere. plena *sim.*: *proprie*: *dantis*: VERG. Aen. 6, 883 -bus date lilia plenis (SVET. Cal. 42 stipes, quas plenis ante eum -bus ac sinu omnis generis turba fundebat. LACT. inst. 3, 26, 5 pecuniam suam plenis -bus largientem). OV. fast. 4, 726 saepe tuli plena februa ... -u (SEN. apocol. 4 Lachesis ... fecit [illud] plena -u et Neroni multos annos de suo donat. benef. 1, 7, 2 gratius venit, quod facili quam quod plena -u datur. dial. 12, 9, 7 epist. 120, 10. PETRON. 43, 4 fuit ... -u plena). VERG. Aen. 10, 620 tua larga saepe -u multisque oneravit limina donis (PRIAP. 86, 9. SEN. dial. 9, 10, 6 humanitate, l. et benigna -u *i. liberalitate* [PRVD. perist. 10, 360 l. -um. CASSIOD. var. 7, 5, 6 -us l. artium nutrit ingenia. or. frg. p. 466, 6]. PLIN. paneg. 26, 6. SPART. Sept. Sev. 4, 6 -u largiore). LYGD. 6, 6 nobis prona funde Falerna -u. PAVL. NOL. carm. 18, 42 locuplete -u. *expresse*: TIB. 1, 5, 68 nec verbis victa patescit ianua, sed plena (*sc. auro*) est percutienda -u (1, 9, 52). HOR. carm. 3, 16, 44 cui deus obtulit parca quod satis est -u. *auferentis*: GRATT. 148 hastilia plena caede -u (*cf. Vollmer ad l.*). SEN. dial. 10, 14, 5 nemo quemquam vacuis a se -bus abire patietur (LVCAN. 2, 113 vacua ... ire -u [*i. sine praeda. cf.* MART. 6, 72, 5 PLIN. epist. 1, 6, 1 APVL. met. 3, 17]). *transl.*: *dantis*: CIC. Att. 2, 25, 1 quam plena -u, quam ornate nostras laudes in astra sustulit (SEN. contr. 4 praef. 2 liberaliter et p. -u faciam. SEN. epist. 33, 6. PETRON. 64, 12 -uque plena scapulas eius subinde verberavit). PETRON. 103, 4 fugitivorum epigramma per totam faciem liberali -u duxit. VAL. MAX. 6, 4 praef. nec parca nimis nec rursus avida -u ... hauriamus. purae: *proprie* (*cf. p. 346, 10*): PLAVT. Amph. 1094 invocat deos ... -bus p. VERG. catal. 14, 6 TIB. 2, 1, 14 OV. met. 9, 702 fast. 3, 335. 5, 435. LIV. 45, 5, 4 cum omnis praefatio sacrorum eos, quibus non sint purae -us, sacris arceat. *transl.*: HOR. epod. 17, 49 tibi hospitale pectus et purae -us. sat. 1, 4, 68 bene siquis et vivat puris -bus. SEN. nat. 3 praef. 14 QVINT. decl. 305 p. 196, 23.

C ***proverbia*** *et proverbialiter dicta: iis quae collegerunt Otto, Sprichwörter et Weyman, ALL 8, 1893, 31 sq. 405 sq. 13, 1904, 389, addenda sunt haec: ad Ottonis nr. 1*: PS. QVINT. decl. 12, 6 p. 222, 9 pedibus -bus iimus in sententiam necessitatis. *ad 7: p. 344, 32. ad 9: p. 359, 53. ad 10*: RHET. Her. 4, 49, 62 ut res prope dicam -u temptari possit. CIC. Cluent. (*non* Caecin.) 20. Cael. 14 cuius ego facinora oculis prius quam opinione, -bus ante quam suspicione deprendi. Brut. 277 cum indicia mortis se comperisse manifesto et -u tenere diceret. SEN. dial. 9, 1, 1 quae -u prenderem. *ad 14: p. 351, 6. ad 16: supra l. 29. ad 17: supra l. 33. ad 18: p. 355, 14. ad 19: p. 345, 26. ad 22: supra l. 5. ad 23: p. 357, 4. praeterea addas*: PLAVT. Bacch. 737 celerem oportet esse amatoris -um. SEN. epist. 74, 8 distringimur, multas habere cupimus -us. PETRON. 43, 7 in -u illius plumbum aurum fiebat. 57, 6 contubernalem meam redemi, ne quis in ⟨sinu⟩ illius -us tergeret.

D ***stilistica***: 1 *ellipsis: quam Armini (Eranos 26, 1928, 296) statuit apud* APVL. met. 5, 20 cunctisque istis sociis tecum relatis, *vix ferenda esse videtur; probabiles videntur, quas Löfstedt (Beiträge 89, Synt. II 239) affert*: PETRON. 59, 7 modo versa, modo supina gesticulatus. AMM. 22, 15, 28 quae humanis (*cf. p. 350, 5*) confici potest. PAVL. NOL. epist. 13, 13 p. 94, 18 de hac tua, ut dici solet, plena (*cf. supra l. 36*). *fortasse etiam* VELL. 2, 42, 2 tumultuaria invectus *Halmius non necessario addidit* -u; *cf. p. 367, 21.* *de ellipsi iuxta voces* dextra, laeva, sinistra *v. s. h. v.* 2 *adnominatio*: ENN. ann. 569 -u magna. PACVV. trag. 246 minuam -uum mollitudine. CIC. Font. 48 *v. infra l. 75.* LVCR. 5, 1360 membra -usque (VERG. Aen. 6, 868). VERG. Aen. 6, 683 moresque -usque. 12, 402 multa -u medica. OV. met. 6, 491 motusque -usque. SIL. 16, 115 Marte -uque. *al. v. Wölfflin, Ausg. Schr. 266.* 3 *iteratio*: -u -bus *v. p. 353, 11.* -u ad -um *v. p. 353, 48. cf. p. 345, 54.* -ui -um *v. p. 361, 36.* de -u in -um *p. 364, 32.* 4 *forma* epistula mea -u: CIC. Att. 5, 14, 1 mea -u litteras (10, 3a, 1. epist. 16, 22, 1 si quid librarii mea -u non intellegent. ad Q. fr. 2, 15, 1. *cf.* Att. 4, 16, 1 epistula librarii -u est [7, 2, 3 ad Q. fr. 3, 1, 19]). PLIN. nat. 35, 19 postea non est spectata *pictura* honestis -bus (35, 91 aliam *tabulam* ... Dorothei -u. 36, 26 omnia eiusdem -u. *cf.* 35, 66 Zeuxidis -u Romae Helena est. 35, 91. 94. 36, 26. 28. 32). *cf.* res in -bus *p. 363, 15. 37.* 5 *enallage* (*v. p. 350, 18 al.*): PROP. 1, 16, 6 pulsata indignis (*i. indignorum*) ... -bus. 1, 21, 7 effugere ignotas non potuisse -us. OV. am. 2, 8, 16 sceptraque privata ... sumpta -u. medic. 36 maga. ars 2, 216 ingenua speculum sustinuisse -u (trist. 2, 304 ingenuas). fast. 2, 416 cognatae. 6, 244 Mauras (Ib. 388 Laestrygonias). Pont. 1, 1, 38 iactantem Pharia tinnula sistra -u (SEN. Herc. O. 1878 arma Idaea quassate -u). LIV. 1, 41, 3 alienis -bus. LVCAN. 4, 13 fundata vetusta ... Ilerda -u (SIL. 12, 89 non est hoc ... nostri ... aevi; maiores fecere -us. *cf. p. 349, 66*). CHIRON 216 per plures -us hominum.

II *propter similitudinem sive usus sive formae -us humanae hoc vocabulo appellantur* ***aliae res corporeae***: A *bestiarum*: 1 *proboscis elephanti*: CIC. nat. deor. 2, 123 CVRT. 8, 14, 27. 29 PLIN. nat. 8, 23. 29. 31. 33. 34. 9, 46 SIL. 9, 628 SOL. 25, 6 VEG. mil. 3, 24 p. 117, 10 OROS. hist. 4, 1, 10. 2 *pedes*: SEN. Oed. 463 *delphini*. PLIN. nat. 8, 130 *ursi*. 10, 199 *simiae* (11, 246 AVIAN. fab. 35, 7). 11, 243 quibus bestiarum -us sunt. VAL. FL. 4, 495 *Harpyiarum*. VVLG. lev. 11, 27 quod ambulat super -us. prov. 30, 28 stellio -bus nititur. B *rerum*: 1 *rami arborum* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. p. 75*): SEN. Herc. O. 1625 ultraque totos porrigit ramos -us (nemus *A*) *quercus*. STAT. silv. 2, 3, 40 *platani*. PALLAD. 15, 60 fraxineas. 2 *harpagones sive navales sive murales, quae -us ferreae (sine attr.*: PLIN. nat. 8, 209 harpagones et -us) *vocantur (inde a* CAES., SALL.): *v. vol. VI 573, 42 sqq. 2538, 73 sq. et Lammert, RE XIV 1399 sq. cf. etiam* SIL. 14, 322 trabs ... praefixa gerebat uncae tela -us. *aliter* SOL. 1, 104 in proelio dexteram perdidit: qua de causa postea sibi -um ferream fecit. 3 *scalptorium*: MART. 14, 83, 1. C *herbae*: PS. APVL. herb. 2 l. 34 -us Martis *i. quinquefolium* (PS. DIOSC. 4, 42 p. 200, 14. GLOSS. III 574, 61 manumartis). PS. DIOSC. 4, 131 p. 276, 15 *κατανάγκη ... Ῥωμαῖοι ἕρβα φιλικλα, ... οἱ δὲ Ἰόβις μάνους* (4, 133 p. 278, 11 *ζωόνυχον· ... Ῥωμαῖοι Μινέρβιουμ, οἱ δὲ Ἰόουις μάνους* [*utroque loco ex coni. Wellm.*]). [*vix huc pertinet* STAT. silv. 1, 4, 103; *v. p. 361, 39 et cf. Vollmer ad l.*]

III *i. q.* ***multitudo hominum*** (*imago pugni [cf. p. 351, 22] continentis sine dubio ex re militari sumpta quamquam subest, certe prorsus evanuit ideoque hunc usum cum translatis aliis coniungere noluimus*): GLOSS. *v. p. 342, 79.* A ***publica***: 1 *armata* (*cum de minore numero pugnantium ut* VARRO ling. 5, 88 manipulus exercitus [*cf. infra l. 81*] minima -us, *qui usus primarius esse videtur, tum de universa multitudine copiarum ut* PLAVT. Amph. 235 *l. 75*): a *sing.*: ENN. scaen. 68 fera. VARRO ling. 5, 46 cum sua -u (CIC. Manil. 24 suam. LIV. 42, 58, 14 cum omni sua -u. *cf.* TERT. pudic. 9, 5 Pompei). CIC. ad Brut. 1, 5 (9, 14), 1 si -um habet, si castra. POMP. Cic. Att. 8, 12 b, 1 nos disiecta -u pares adversario esse non possumus, contractis nostris copiis *eqs.* CAES. Gall. 3, 11, 4 *illum* in Venellos, Coriosolitas Lexoviosque mittit, qui eam -um distinendam curet (7, 50, 1 civ. 3, 52, 1 BELL. Alex. 17, 3). 6, 34, 1 erat ... -us certa nulla ... sed ... dispersa multitudo (6, 35, 3). BELL. Afr. 92, 1 antequam rex -um colligeret (NEP. Alc. 7, 4. *cf.* Dat. 5, 6 comparat [Dion 4, 3]. VERG. Aen. 2, 315 glomerare. LIV. *v. infra l. 78*). VERG. Aen. 7, 711 omnis (9, 396. 801. LIV. *v. l. 55.* CVRT. 4, 1, 34 STAT. Ach. 1, 473). 9, 321 ne qua -us se attollere nobis a tergo possit. 11, 467 cetera (LIV. 38, 4, 9). LIV. 5, 35, 1 alia (5, 45, 8). 41, 19, 11 altera. 42, 58, 10 utraque. *al. et al.* *c. gen. aut adi., ex quibus -us constet, significante (v. etiam p. 367, 3 sqq.)*: ENN. ann. 276 Marsa -us, Paeligna cohors, Vestina virum vis (CIC. carm. frg. 33 [Tusc. 2, 22], 38 bicorporem [*i. Centaurorum*] ... -um [*Soph. Trach. 1095 στρατόν*]. CAES. Gall. 1, 37, 4 Sueborum [*syn.* copiae]. VERG. Aen. 2, 29 Dolopum. 7, 43 Tyrrhenam. 7, 711 Amiterna cohors ..., Ereti -us omnis. 7, 730 Oscorum. HOR. epod. 10, 12 Graia victorum. 16, 4 Etrusca Porsenae. LIV. 34, 22, 1 Boiorum. *v. etiam p. 367, 1.* CVRT. 5, 10, 6 cum suarum gentium -u. MART. 9, 35, 4 Rhenanam). PLAVT. Amph. 235 nostra superat. CIC. Font. 48 in hostium -um multitudinemque (SALL. Iug. 25, 9 PLIN. nat. 7, 148). epist. 15, 4, 3 evocatorum firmam -um et equitatum ... et ... auxilia. BRVT. *v. p. 367, 3.* BELL. Afr. 93, 1 gladiatoria. LIV. 5, 16, 5 voluntariorum ... coacta -u. 24, 24, 7 mercennariorum. 36, 18, 3 iaculatorum sagittariorumque et funditorum (*sim.* CVRT. 3, 4, 13. 3, 8, 28 *al.*). *et al. nota*: AMM. 15, 4, 1 cum validiore exercitus (*cf. supra l. 51*) -u. *c. adi. numerum indicante*: RHET. Her. 4, 24, 34 cum parva -u (CAES. Gall. 7, 61, 5. SALL. Catil. 7, 7 quibus in locis maxumas hostium copias populus R. p. -u fuderit [*sim.* 53, 3 NEP. Dat. 4, 3 LIV. 35, 14, 7]. LIV.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 39, 9. 21, 22, 3 Ilergetum. 28, 30, 1 Afrorum. *et al. cf.* CIC. Arch. 21 populi R. exercitus ... non maxima -u innumerabiles ... copias fudit. BRVT. Cic. epist. 11, 10, 3 parvulam -um peditum. NEP. Milt. 5, 5 tam exigua [LIV. 5, 44, 5. 34, 20, 1 LVCAN. 4, 720]. Paus. 1, 2 haud ita magna. LIV. 28, 5, 11 cum modica -u [38, 44, 5 *al.* CVRT. 6, 5, 1 Graecorum militum]. VITR. 1, 1, 6 pauca). CIC. Att. 16, 11, 6 cum -u m a g n a ([epist. 15, 3, 1 cum ... multarum ... gentium m. -u. SALL. Iug. 12, 3 c. m. -u. LIV. 24, 14, 1 peditum equitumque. VELL. 1, 3, 1 civium. CVRT. 7, 7, 1 equitum]. CAES. Gall. 5, 26, 2 m. -u ... venerunt [LIV. 3, 38, 3. 40, 57, 2 peditum equitumque]. 5, 27, 8 Germanorum [7, 84, 3 Romanorum. VAL. MAX. 8, 1 abs. 2 Lusitanorum]. CVRT. 3, 13, 1 maiorem). LIV. 33, 15, 3 validam mercennariorum -um (43, 21, 2 *al.* CVRT. 4, 13, 30. 6, 5, 11). *c. vocibus vires et qualitatem indicantibus*: CIC. leg. agr. 2, 52 invicta Cn. Pompei -u. epist. 15, 4, 3 firmam *v. p. 366, 77* (HIRT. Gall. 8, 22, 2 infirma -u plebis bellum ... gerere). HIRT. Gall. 8, 12, 1 d e l e c t a -u peditum (*v. vol. V 1, 453, 15*). BELL. Afr. 9, 1 cum e x p e d i t a -u (NEP. Dat. 6, 2 CVRT. 3, 4, 15. 4, 7, 3 delectorum. 5, 6, 12 peditum. *al.*). BELL. Alex. 24, 1 se ... contra convenarum ac fugitivorum -um bellum esse gesturum. SALL. Iug. 20, 7 non uti antea cum praedatoria -u, sed magno exercitu conparato bellum gerere coepit. LIV. 8, 8, 8 accensos, minimae fiduciae -um. 22, 21, 4 tumultuariam (31, 2, 6. *cf. infra l. 31*). 22, 37, 8 aptam -um adversus Baliares. 28, 16, 13 nulla numero aut viribus insignis -us. VELL. 1, 8, 5 firmare urbem ... cum imbelli et pastorali -u. VAL. MAX. 1, 6, 8 cum armata -u.

b *plur.*: CAES. Gall. 2, 5, 2 -us hostium (civ. 3, 40, 2 adversariorum) distineri (*cf. p. 366, 59*). 5, 8, 6 magnae (5, 29, 1 maiores). 6, 34, 5 plures (LIV. 3, 2, 13 multas [35, 3, 5]). HIRT. Gall. 8, 6, 1 convenientes. VERG. Aen. 7, 795 Auruncae (10, 353. PANEG. in Mess. 54 Ciconum. LIV. 36, 16, 5 Aetolorum utraeque. VAL. FL. 2, 232 Geticae). PROP. 2, 27, 8 cum Mavors dubias miscet utrimque -us. 4, 6, 19 huc mundi coiere -us. CVRT. 4, 16, 24 hae tumultuariae (*cf. supra l. 21*). 8, 1, 1 LVCAN. 5, 243. 252. 311. 7, 362. VAL. FL. 3, 126 leves. STAT. Theb. 12, 618 CLAVD. 5, 107. 26, 61. 89 -bus ... truncatus et armis. 28, 465. *et al.*

2 *n o n a r m a t a (certe de armorum vi cogitari non videtur): fere i. q. g e n s, p o p u l u s*: **a** *sing.*: CIC. Flacc. 66 scis, quanta sit -us (*sc. Iudaeorum Romae degentium*). VERG. Aen. 8, 328 tum -us Ausonia et gentes venere Sicanae. 9, 11 Lydorum (*i. Etruscorum*) ... -um (-us *P*), collectos armat agrestis. SIL. 4, 738 Tmolo missa -us (*i. Etrusci*). AVIEN. orb. terr. 491 gens ... Tyrrhenorum: inde Pelasga -us. AVSON. 294, 6 Graia (*syn.* populus). PRVD. c. Symm. 2, 955 annona ... tantae ... -us *Romanae* longa otia pascit. ALC. AVIT. carm. 4, 33. DRAC. laud. dei 3, 147 Romana. **b** *plur.*: VERG. *v. l. 38.* SIL. 11, 299 Sidonia pubes Campanaeque -us. STAT. Theb. 6, 556 Pisaea iuventus Eleaeque -us.

B ***privatorum*:** 1 *armata*: **a** *sing.*: *α praedonum, latronum*: CIC. Tull. 12 -um cogere, homines occidere. Verr. II 3, 76 cum illa sua p r a e d o n u m copia -uque (Sest. 67 SEN. Oed. 286. *cf.* Ov. met. 3, 656). 4, 94. 5, 40. 186. HOR. epod. 4, 19 contra latrones atque servilem -um. LIV. 1, 5, 4. 7. 26, 40, 18. APVL. met. 2, 14 latrocinalis. *β coniuratorum sim.*: CIC. leg. agr. 1, 22 Rullus ... cum omni egentium atque improborum -u. 1, 24. 3, 16. Catil. 1, 12 reliqua c o n i u r a t o r u m -us (3, 3. 4, 20 LIV. 1, 51, 5). 1, 15. 23. 25. 2, 24 dom. 6. 7. Sest. 79 -us illa Clodiana. 95. Att. 2, 24, 2 -um fuisse iuventutis duce Curione. 4, 3, 4 Milo ... cum magna -u in campum venit. SALL. Catil. 43, 2. LIV. 7, 39, 8 iam valida admodum numero -us erat nec quicquam ad iusti exercitus formam praeter ducem deerat. 42, 13, 9 VELL. 2, 58, 2. ASCON. Mil. p. 35, 7 Pompeius ... maiore -u se armabat. TAC. hist. 4, 39, 3. **b** *plur.*: VARRO rust. 1, 12, 4 repentinae praedonum -us (LIV. 3, 3, 3 parvas). PANEG. 12, 3, 5 redemptis ad civile latrocinium -bus.

2 *n o n a r m a t a*: **a** *sing.* (*fere i. q. numerus, multitudo*: *l. 72, p. 368, 11*): CIC. Att. 1, 1, 2 illam -um tu mihi cura ut praestes, ... Pompei. 1, 16, 1 quos impetus in Pisonem, in Curionem, in totam illam -um feci! LVCR. 2, 629 *Curetum*. VERG. Aen. 6, 660 hic -us ob patriam pugnando volnera passi. 11, 259 quicumque Iliacos ferro violavimus agros, ... supplicia ... expendimus ..., vel Priamo miseranda -us. ASCON. tog. cand. p. 72, 22 Antonius pauculis centuriis Catilinam superavit, cum ei propter patris nomen paulo speciosior -us suffragata esset quam Catilinae. FLOR. epit. 3, 14, 4 nec deerat o b v i a -u tota inde nobilitas (3, 14, 6). FRONTIN. strat. 2, 9, 6 captivi, quorum i n g e n t e m -um in potestatem redegerat (TERT. nat. 2, 1, 5 i. -u veritas obsidetur). *c. gen. aut adi., ex quibus -us constet, significante*: *puerorum, iuvenum sim.*: VERG. Aen. 7, 382 inpubes. 10, 498 iuvenum (Ov. met. 8, 300 STAT. Theb. 5, 258 *syn.* turba). VAL. FL. 2, 306 matrum. 2, 481 primaeva. 5, 23 natorum parva (*i. parvorum*) -us. SIL. 11, 496 turba minor ... et senior -us (16, 644). 16, 652 grandaeva. *procerum sim.*: VERG. Aen. 9, 309 omnis ... primorum. CVLEX 296 heroum (PROP. 1, 20, 21). Ov. met. 13, 382 procerum (TAC. dial. 37, 3). SEN. Med. 455 nobilem regum (LVCAN. 8, 80). *servorum, comitum sim.*: VERG. Aen. 11, 34 omnis famulumque -us Troianaque turba (SEN. Phaedr. 725). PROP. 2, 29, 2 servorum (Ov. fast. 6, 558 serva). Ov. trist. 1, 5, 63 *Ulixes* habuit fidamque -um sociosque fideles. LIV. 2, 16, 4 clientium (TAC. ann. 1, 57, 3 propinquorum et c.). 42, 51, 2 satellitum. STAT. silv. 5, 3, 262 comitum (FLOR. epit. 3, 15, 4). *poetarum sim.*: HOR. sat. 1, 4, 141 multa poetarum (SEN. dial. 7, 27, 2 tota illa comicorum p.). SEN. contr. 7, 1 (16), 20 magna novorum rhetorum. QVINT. inst. 10, 1, 76 oratorum ingens -us. *cf.* SEN. dial. 10, 13, 1 qui litterarum inutilium studiis detinentur, quae iam apud Romanos quoque magna -us est. QVINT. inst. 12, 10, 14 qui videri Atticorum imitatores concupierant, haec -us *eqs.* *alia*: CIC. Att. 16, 5, 3 ut ... totam causam -umque veteranorum complecterer. ad Q. fr. 1, 2, 16 nostra antiqua -us bonorum. AETNA 629 avara (*i. divitum*). SEN. epist. 47, 13 delicatorum. CVRT. 8, 12, 12 sibi maiore militum quam agrestium -u opus esse. *v. etiam p. 367, 71. 72.* **b** *plur.*: Ov. am. 1, 9, 27 custodum transire -us vigilumque catervas. STAT. silv. 1, 4, 46 dignarique -us humilis et verba precantum.

C *app.*: CIC. Verr. II 3, 76 c o p i a *v. p. 367, 47* (dom. 6 sine ullis c. ac -u. 55 -um copias. 61 -us copiaeque [rep. 2, 5]. Sest. 84 -um ... et copias [Phil. 11, 14]). Sulla 68 hunc ... contra patrem tuum o p e r a s et -um comparasse (Vatin. 40). p. red. in sen. 32 p r a e s i d i i s et -u (ad Q. fr. 3, 5, 6 -u et p. suo).

D *iunctura* -um f a c e r e (*cf.* glomerare *p. 366, 63.* colligere *p. 366, 61.* cogere *p. 366, 79*): 1 *vis infertur*: **a** *proprie*: *α in pace*: CIC. Verr. II 4, 96 f a c t a -u armataque ... foris aedis effringunt (LIV. 4, 9, 7 -u f. virginem ex domo matris rapiunt. AMPEL. 26, 1 *Ti. Gracchum* Scipio Nasica f. -u oppressit. VLP. dig. 48, 13, 7 -u f. templum effregerunt. PAVL. sent. 5, 31, 2 qui custodiam militi prosequenti f. [magna *cod.*] -u excusserunt). 5, 47 si aliquam -um contra rem p. facere potuisset *praedo a Verre dimissus*. Caecin. 33 cum -um fecerit, copias pararit (*sc. contra rem p.*). *β in bello*: CAES. civ. 3, 9, 6 -u f a c t a ... in ... castra inruperunt (BELL. Afr. 32, 4 uti -u f. se suosque defenderent. SERV. auct. Aen. 3, 286 urbem diruituri muros subiere). BELL. Hisp. 22, 6 praesidio comparato, cum bene magnam -um fecisset. **b** *translate*: TERT. apol. 39, 2 congregationem facimus, ut ad deum quasi -u f a c t a precationibus ambiamus. haec vis deo grata est (VITA Cypr. 16 quasi ad expugnandam mortem -u f. veniretur). MACR. Sat. 6, 3, 1 cum ... coactae ... omnium (*poetarum*) vires -um contra (*sc. Homerum*) fecerint (*sc. ut ei versum subtraherent*). 2 *vis non infertur*: TERT. Scap. 5 p. 550, 1 Oe. cum persequeretur ..., omnes ... Christiani ante tribunalia eius se -u f a c t a obtulerunt.

***syn.*:** ars: *p. 356, 40. 357, 59. 60.* bracchium: *p. 343, 10.* caterva: *l. 12.* cohors: *p. 366, 68. 71.* copiae: *p. 366, 58. 70. 83. 367, 2.* factum: *p. 357, 71. 74.* ferrum: *p. 353, 75.* gens: *p. 367, 38. 40.* labor: *p. 357, 60.* littera: *p. 357, 25.* machina: *p. 358, 28.* ops: *p. 362, 20.* pars: *p. 351, 18.* populus: *p. 367, 41.* potestas: *p. 352, 34. 56.* scriptura: *p. 357, 27. 39.* subscriptio: *p. 357, 43.* turba: *p. 367, 75. 77. 82.* virtus: *p. 354, 47.* vis: *p. 354, 54. 366, 68.* ulna: *p. 343, 19.*

***app.*:** animus: *p. 354, 46.* SEN. dial. 5, 3, 3 animo simul ac -u saevit. arma: *p. 354, 29. 37.* ars: *p. 356, 83.* auxilium: *p. 354, 68.* consilium: *p. 352, 77.* copia: *p. 367, 48.* copiae: *l. 15 sqq.* ferrum: *p. 353, 27. 354, 27. 36. 38.* gestus: *p. 358, 63.* ictus: *p. 354, 14.* instrumentum: *p. 358, 41.* lingua: *p. 353, 80. 359, 9.* mancipium: *p. 254, 76.* multitudo: *p. 366, 76.* nutus: *p. 358, 62. 63.* operae: *l. 17.* opus: *p. 356, 83.* potestas: *p. 274, 79. 351, 42. 51. 352, 60.* praesidium: *l. 17.* pugna: *p. 354, 34.* ratio: *p. 357, 3.* tela: *p. 354, 32.* tutela: *p. 351, 52.* virtus: *p. 352, 79.* vis: *p. 354, 18. 36 sqq.* vox: *p. 344, 80. 345, 14. 358, 57 sqq. 359, 11.* vultus: *p. 358, 61.*

***opp.*:** animus: CIC. orat. 100. consilium: *p. 352, 66. 68. 73. 76. 353, 19. 354, 40.* CIC. S. Rosc. 97 Mil. 47 QVINT. decl. 317 p. 247, 22. 382 p. 427, 6. exercitus: *p. 367, 20. 57.* lingua: CIC. Catil. 3, 16 Balb. 54 Ov. Pont. 4, 9, 11. locus: *p. 356, 69.* natura: *p. 356, 32. 36. 65.* (*cf.* naturalis *p. 356, 22. 29 sqq. al.*). pectus: *p. 354, 42. 355, 48.* positus: *p. 356, 70.* ratio: CIC. nat. deor. 1, 115 qui ... *non* -bus ..., sed rationibus deorum ... templa ... everterit. verbum: *p. 354, 4. 358, 76.* LIV. 9, 34, 23. vox: *p. 353, 77.* LIV. 3, 71, 8.

***comp. et deriv.*:** malluviae. manceps, manclavium (CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 27 p. 152, 18 οἱ ἐπὶ τοῦ μαγκλαβίου. 1, 32 p. 174, 24 *al. cf. Ducange s. v.*). mando, manifestus, manifolium, manipulus, mansuesco, mantele, manuballista, manuductor, manufactilis, manumitto, manupletium, manupositio, manupretium, manutergium, manutigium. mascarpio? masturbo(r)? aequimanus, anguimanus, centimanus, longimanus, quadrimanus, trimanus, unimanus. comminus, eminus. mancina(?), manica, manua, manualis, manuarius, manuatus, manubiae, manubrium, manuleus, manuensis, manuor, manutus. *Bulhart.*

2. mānus, -a, -um *et* **mānis,** -e (*v. l. 78. 81. 84. p. 369, 9*). [*cf.* immanis, mane, maturus, Mater Matuta *et quae s.* manes *dicta sunt. J. B. H.*] mānes: CE 1164, 1. *de signif.* (*cf. p. 369, 6 et p. 250, 58*): VARRO ling. 6, 4 bonum antiqui dicebant -um (PAVL. FEST. p. 125. 159. 160 Mater Matuta, -is, mane ... ut ait Verrius, quia sint bona. LIB. de praen. 5 GRAMM. suppl. 241, 1 SERV. Aen. 1, 139. 2, 268. 3, 63. auct. Aen. 1, 110 quidam immane pro malo accipiunt positum ...; nam -um bonum dicunt. MACR. Sat. 1, 3, 13 Lanuvini -e pro bono dicunt. ISID. orig. 5, 30, 14. 10, 139). NON. p. 66, 8 (*confuditne c. v. q. e.* manos [*p. 323, 14*]?) -um dicitur c l a r u m ...; inde ... deos manes -es appellari, id est bonos ac prosperos ...; inde immanes

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non boni. [*loco dub. interpret. et lectionis*: INSCR. Dueni (CIL I^2 4) Duenos med feked en -om einom dzenoine (*aut* duenoi ne) me malos (*aut* -os; *v. p. 213, 64*) tatod (*v. post alios Goldmann, Die Duenos-Inschrift 1926 p. 123 sqq.; Runes, Glotta 21, 1931, 126; Brandenstein, Glotta 25, 1936, 30*).]

PAVL. FEST. p. 122 in carmine Saliari (frg. 4) 'Cerus -us' intellegitur 'creator bonus' (*cf. Buecheler, Umbrica 98 sqq.; Wissowa, Rel. u. Kult.^{2} 192 sq.*). TIB. 3, 11, 9 -e (*codd.*, magne *vel* alme *Itali*) geni, cape tura libens. CE 1164, 1 di mánes, -es sitis.

comp.: immanis. *cf.* manes, mane, manuus *et v. Onom. s.* Mana *et* Manus.

3. mānus, -a, -um *v. s.* manos (*p. 323, 11*).

4. mānus, -a, -um *v. s.* magnus (*p. 121, 81*). *R.*

manūscrīptio, -ōnis *f.* *a* manus *et* scribere. *i. q. libellus manu scriptus*: CONC. Carth. a. 348 Mansi 3, 149^A pactum mecum habuit (*i. egit, fecit*) et divisimus plebes. -es (*in mg.*: manus) nostrae tenentur et pittacia. GLOSS. V 350, 13 chirographum -o.

manuspretium *v. p. 342, 16.*

manutergium, -ī *n.* *a* manus *et* tergere. *de origine*: ISID. orig. 19, 26, 7 manitergium ... a tergendo ... manus vocatur. *de notione* (*cf. p. 370, 37*): GLOSS. χειρόμακτρον. GLOSS.^{L} Corp. M 19 lin (*anglosax.*). *i. q. mantele, mappa*: *in usu ecclesiae*: *v. p. 315, 2.* *in usu privato*: CAES. AREL. testam. 109 Leoni presbytero -um dari volo.

manutigium, -ī *n.* *a* manus *et* tangere. *in sermone medicorum i. q. fricatio*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 121 turbatos oculos -o, quod Graeci χειρᾰψίαν vocant, ... fricando relevare.

manuturbo *v.* masturbo.

manūtus, -a, -um. *a* manus. GLOSS. V 605, 5 -[i]us magnas manus habens. *Bulhart.*

manuviae *v. s.* manubiae (*p. 335, 59 sqq.*).

mānuus, -a, -um. [*a* *mānus (-ūs), *cf.* ianua: ianus. *formam* manues *errore ad* manes *assimilatam esse monet W. Schulze, Eigennamen 474. J. B. H.*] FEST. p. 146 -os (manues PAVL. FEST.) in carminibus Saliaribus Aelius Stilo significare ait bonos. *cf.* 2. manus.

manzer *v. s.* mamzer. *R.*

mapālia (mappālia), -ium *n.* [*vox Punica, quae utrum eadem sit quae v.* magalia (*q. v.*) *an ex ea a Romanis sec.* mappa (*cf. script.* mapp-) *deformata sit, ambigitur; v. Lewy, KZ 59, 1932, 190; primitus vocem c.* mappa *cohaerere suspicatur Müller-Graupa, Philol. 73, 1914, 314 sqq. (cf. 85, 1930, 311 sq.), id quod a brevi primae syllabae (v. l. 46) vetatur. J. B. H.*] *scrib.* -pp- (*cf. Ahlberg, Eranos 9, 1909, 160. Heraeus, ALL 12, 1902, 279*^{2}): *l. 84. p. 370, 16. 17. et al.* *inter* neutra semper pluralia *habet* CHAR. gramm. p. 37, 9 B. -a καλύβαι Ἀφρῶν. EXC. Bob. gramm. I 550, 10 PHOC. gramm. V 428, 13. *singulari utuntur* VAL. FL. (*v. l. 76*) *et* AVSON. (*v. p. 370, 14*). *de prosod.*: SERV. Aen. 4, 259 magalia ma producit, -a vero corripit. *syll. primam producunt* AVSON. (*v. p. 370, 14*) *et* CYPR. GALL. (*v. p. 370, 17*). NOT. Tir. 100, 24 *inter* casula *et* magalia. *de signif.* (*cf. l. 43. 62 sqq. 70. 75 et v. Müller-Graupa l. c. 73, 302 sqq.*): FEST. p. 146 -a casae Poenicae appellantur: in quibus quia nihil est secreti solet solute viventibus obici id vocabulum. SERV. Aen. 4, 259 *v. p. 50, 47.* auct. georg. 3, 340 -a casae Maurorum, qui in eremo habitare dicuntur. PROB. Verg. georg. 3, 339 Numidae -a vocant tecta sua *eqs.* 3, 340 -a loca deserta Punica. HIER. in Am. praef. p. 990^A casae ... furnorum similes, quas Afri appellant -a. GLOSS.^{L} I Ansil. MA 751 -ppalia casa pastoralis (*cf.* II Abav. MA 11. 65 III Abol. MA 4 V Aa M 161). 752 pastoralia tabernacula (III Abstr. MA 36). 753 -bus aedificiis Numidarum. II Philox. MA 88 -ppalia καλύβαι. V Aa M 160 -ppalia tentoria papiliones (Corp. M 63).

A ***proprie***: 1 *sensu strictiore i. q. tuguria vel casae Numidarum solo fixa vel mobilia (cf. l. 69. 75. p. 370, 2. 3. 7), interdum f. i. q. vicus (cf. l. 66. 68. 76. 78)*: CATO orig. 78 -a vocantur, ubi habitant *Poeni*; ea quasi cohortes rotundae sunt. SALL. Iug. 18, 8 aedificia Numidarum agrestium, quae -a illi vocant, oblonga incurvis lateribus tecta quasi navium carinae sunt. 46, 5 ex oppidis et -bus ... procedebant (*cf.* HIER. epist. 130, 6, 3 non solum ad urbes oppida viculosque sed ad ipsa quoque -ppalia [-galia *S*] ... fama penetravit). VERG. georg. 3, 340 raris habitata -a tectis. LIV. 29, 31, 8 familiae aliquot cum -bus ... persecuti sunt regem. MELA 1, 41 proximis nullae quidem urbes stant, tamen domicilia sunt, quae -a appellantur. LVCAN. 2, 89 vacuis ... -bus (4, 684). 9, 945 surgere congesto non culta -a culmo (*cf.* PLIN. nat. 16, 178 *scirpis* -a sua Mauri tegunt. SIL. 17, 89 castra levi calamo cannaque intecta palustri qualia Maurus amat dispersa -a pastor). PLIN. nat. 5, 22 Numidae ... -a sua hoc est domos plaustris circumferentes. VAL. FL. 2, 460 coit e sparso ... -i agrestum manus. SIL. 2, 85 per longa (4, 374) -a lectos ... equos. 2, 438 *in clipeo Hannibali donato* caelata -a fulgent. 2, 691 vastatis disiecta -a tectis. 3, 287 desertis in castra -bus itis (*seq.*: nulla domus; plaustris habitant). 5, 263 *non* possessa -a soli (*sc. tibi*) profuerunt. 14, 7 Tyriae ... regnata -a genti. 15, 418 orsi Carthaginis ... fundamenta novam coepere -bus urbem. MART. 8, 53 (55), 3 ad Poena -a pastor ... revocat tauros. 10, 13 (20), 7 sicci Gaetula -a Poeni et ... Scythicas ... casas. PS. FRONTIN. strat. 4, 1, 14 castra antiquitus Romani ... per corpora cohortium velut -a (-pp- *GHP*) constituere soliti erant. TAC. hist. 4, 50, 4 vagi per inaccessa -ium. ann. 3, 74, 3 *Blaesus* mutantem -a Tacfarinatem proturbabat. 4, 25, 1 adfertur Numidas ... positis -bus consedisse. SERV. Aen. 4, 40 *Gaetuli* in -bus habitabant. CLAVD. 15, 360 iuvenci semineces *leonis incursu* et adhuc infecta -a tabo. 24, 344 agricolae reserant iam tuta -a Mauri. SIDON. carm. 5, 591 captiva -a Bocchi. CORIPP. Ioh. 2, 5 posuit ... -a (*Partsch*, in prelia *cod.*) silvis. 2, 63 horrida ... -a ... condunt.

2 *sensu latiore de quolibet genere tuguriorum vel casarum (praecipue pastoralium)*: CALP. ecl. 5, 90 conveniet ... tua cervino lustrare -a fumo. 7, 42 sordida tecta, casas et sola -a nosti (*cf.* PAVL. NOL. carm. 10, 245 nigrantes ... casas et texta -a culmo [*cf. p. 369, 72*]. SIDON. epist. 2, 2, 7 tuguria seu -a). AVSON. 460, 1 p. 400 P. commune Eumaeus -e et divus Ulixes (*cf. Hom. Od. 16, 1* τὼ δ' ... ἐν κλισίῃς). PRVD. psych. praef. 46 angelorum trinitas senis revisit hospitis (*sc. Abraham*) -a (-pp- *U*, mag- *S*). CYPR. GALL. gen. 1066 parva ... frondoso posuit -ppalia (*A*; -p- *rell.*) tecto (*sc. Iacob*). ENNOD. carm. 1, 8 praef. 4 p. 528, 21 -ium alumnus (*i. pastor*).

B ***translate*** (*in proverb.; cf. Otto, Sprichw., Heinze, Herm. 61, 1926, 64*) *i. q. res inordinate dispositae, nugae*: SEN. apocol. 9, 1 interrogare vobis permiseram, vos mera -a fecistis. PETRON. 58, 13 at nunc mera (*Her.*, aut numera *cod.*) -a.

cf. magalia *et v. Onom.*

mapella *v.* mappella.

mappa, -ae *f.* [*originis Punicae secundum* QVINT. (*v. l. 27*); *cf. H. Lewy, KZ 59, 1932, 190 sq. J. B. H.*] *de orig.* (*cf. l. 39*): QVINT. inst. 1, 5, 57 -am circo quoque usitatum nomen Poeni sibi vindicant. *de formis*: *formas vulgares v. l. 46 et p. 371, 38.* *inter* nomina generis feminini numeri semper pluralis *habet* PROB. app. gramm. IV 195, 25 (*cf.* CLEDON. gramm. V 42, 27 POMP. gramm. V 176, 36). SERV. Aen. 2, 202 *ars* exigit, ut quae de pluribus constant, plurali tantum numero dicamus ut ... -as. sed haec plerumque corrumpit auctoritas ut Horatius (epist. 1, 5, 22 [*v. l. 61*]. *cf.* POMP. gramm. V 167, 9). *sing. utuntur*: HOR., PETRON. *al.* NOT. Tir. 97, 60 *inter* sabanum *et* culcita. *de signif.* (*v. etiam p. 332, 41*): SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 11 gausape ...: -a villosa. epist. 1, 5, 22 -a ... manute⟨r⟩gium illud est, quod variis formis textum est. *ibid.* -a mantele. ISID. orig. 19, 26, 6 -ae convivii et epularum appositarum sunt, quasi manupae atque ob id nominatae; cuius diminutivum mappella (mapella *T*, mappula *K*) est. CHAR. gramm. p. 459, 68 B. -a χειρόμακτρον (GLOSS.^{L} II Philox. MA 87). GLOSS.^{L} I Ansil. MA 687 (*v. p. 332, 43*). GLOSS. gausape. χειρεκμαγεῖον haec mantela, haec -a (*cf.* LYD. mag. 1, 32. mens. 1, 12 τὰ τῶν χειρῶν ἐκμαγεῖα . . . μάππα λέγονται). μαππίον. μάκτρον. *de re cf. Schuppe, RE XIV 1413 sqq.* *recipitur a Graecis* (*cf. l. 43 sq. p. 371, 24. 26*): PAP. Oxyrh. 1051 (*s. III*) μάπιν. 1741 (*s. IV*) μαμπίων. [*pedem.* mapa, *francog.* nappe, *hisp.* lapa. *M.-L.*] [*loco mutilo*: CIL IV 1786 (*cf.* add. p. 212). *dub. interpret.*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 5, 5 p. 377, 10 qui dicit proximo suo: ignoscit nobis peccata nostra deus, siquidem et in talibus sacramentis ludimus vicissim nobis pollicentes, -am mittet deus (*fort. ex usu p. 371, 7 allato ita explicandum, ut signum poenae futurae intellegendum sit*).]

A ***proprie*** *i. q. linteum*: 1 *i. q. tegumentum, stramentum*: CATO agr. 10, 5 pulvinos XVI, operimenta X, -as III, centones pueris VI (11, 5). VARRO ling. 9, 47 quis facit -as triclinaris non similes inter se? quis pulvinos? CE 2054, 6 -a torum velet, lintea nostra cave. *huc pertinere videtur*: CIL VI 8891 *officialis* a -is (8892).

2 *i. q. mantele, manutergium in usu convivantium*: LVCIL. 1164 velli -as. HOR. sat. 2, 4, 81 vilibus in scopis, in -is, in scobe quantus consistit sumptus? 2, 8, 63 Varius -a compescere risum vix poterat. epist. 1, 5, 22 procurare ... imperor ... ne turpe toral, ne sordida -a conruget naris. PETRON. 32, 2 circa ... cervices laticlaviam (*cf. p. 371, 3*) immiserat *Trimalchio* -am fimbriis hinc et illinc pendentibus. PLIN. nat. 19, 19 ardentes ... in focis conviviorum ex eo (*sc. quod linum igne non absumeretur*) vidimus -as ... splendescentes. STAT. silv. 1, 6, 31 *servi* panaria candidasque -as subvectant epulasque lautiores. MART. 8, 59, 8 latet in tepido plurima -a sinu *furto subducta*. *cf.* 12, 28 (29), 11 attulerat -am nemo, dum furta timentur (*cf. ibid.* 21 sq.). IVV. 5, 27 pocula torques saucius et rubra deterges vulnera -a. SCHOL. Hor. sat. 2, 1, 72 obtorta -a . . . feriturus. VEN. FORT. vita Radeg. 17, 41 ipsa aquam sive -am singulis porrigebat et invalidis . . . os et manus tergebat. *adhibentur ad cibos vel munuscula asportanda*: PETRON. 60, 7 quibusdam . . . poma rapientibus et ipsi -as implevimus. 66, 4 duo (*sc. mala*) sustuli et ecce in -a alligata habeo. MART. 2, 37, 7 condita . . . madente -a traduntur puero domum ferenda. 7, 20, 8 buccis placentae sordidam linit -am. 7, 20, 13 -a . . . rosos tepenti spondylos sinu condit.

3 *de pannis ad varios usus adhibitis*: SEN. dial. 5, 30, 1 taurum color rubicundus excitat . . ., ursos leonesque -a proritat. PLIN. nat. 24, 103 *selago* legitur sine ferro . . .; fertur in -a nova. MART. 12, 28 (29), 1 -arum . . . fur. *ibid.* 4. 8 cum Myrino peteretur missio laeso, subduxit -as quattuor Hermogenes (*cf. Friedländer, Sittengesch. II*^{5} *74 adn. 7*). PHILVM. med. 2 p. 124, 13 *sucum* cum -a munda colant diligenter.

[*Deicke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4 *-ae (imprimis mantelia) propter vilitatem Saturnalibus donantur*: STAT. silv. 4, 9, 25 defuerunt ... mantelia luridaeve -ae? MART. 4, 46, 17 lato variata -a clavo (*cf. p. 370, 62*). 4, 88, 4 missa nec a querulo -a cliente fuit. 5, 18, 1 Decembri mense ... volant -ae. 7, 53, 4 his comes accessit spongea, -a, calix. 7, 72, 2 nec ... triplices brevesque -ae ... veniant (10, 87, 6).

5 *-a missa initium ludorum significatur (cf. p. 370, 27)*: MART. 12, 28 (29), 9 cretatam praetor cum vellet mittere -am, praetori -am surpuit Hermogenes (SVET. Nero 22, 2 aliquo liberto mittente -am unde magistratus solent. *cf.* SCHOL. Iuv. 10, 37. *allegor. interpretatur* TERT. spect. 16 p. 18, 3 non vident missum quid sit, -am putant, sed est diaboli ... figura. *in imag. proverbialiter* [*cf. Otto, Sprichw. p. 213*]: TERT. adv. Val. 36 p. 210, 14 -a quod aiunt, missa semel octoiugem ... excusam. *cf. etiam p. 370, 50*). POL. SILV. fast. Ian. 7 prima consulis -a (*v. l. 21*) ... ideo sic vocatur, quia rex Tarquinius ... de mensa sua -am foras ut ... currendi signum daret, abiecerat (*cf.* CASSIOD. var. 3, 51, 9 *Nero* -am qua tergendis manibus utebatur iussit abici ... ut libertatem daret certaminis ...; ostensa -a certa ... promissio circensium). *metonymice de ipsis certaminibus circensibus*: IVV. 11, 193 Megalesiacae spectacula -ae, Idaeum sollemne, colunt. POL. SILV. fast. Ian. 7 (*v. l. 14*). 13 secunda -a. April. 19 consulis tertiae -ae. MARCELL. chron. II p. 102, 3, 521 una dumtaxat ultimaque -a insanienti populo denegata. NOVELL. Iust. 105, 1 *consul* spectaculum equorum certantium edit seu quae vocatur -a (μάππαν) *eqs.* IVLIAN. epit. novell. 98, 1 *consul* faciat -am. MALALAS p. 412, 13 μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ μάππαν. *ab usu circensi explicandum videtur nomen vici aut aedificii prope circum siti (cf. Richter, Topogr. 210; Kroll, RE XIV 1414)*: REG. urb. 13 p. 19, 6 -am auream (CVRIOS. urb. reg. 13 p. 18, 4). CIL XV 7182 ad -a aurea in Abentino.

6 *i. q. genus librorum vel chartarum linteo confectum*: COD. Theod. 11, 27, 1 aereis tabulis vel cerussatis aut linteis -is scripta ... proponatur lex. GROM. p. 358, 12 -a quas lineas habuerit, observetur (*cf.* 360, 31). LIB. col. I p. 244, 13 in -a Albensium.

B **translate** *(cf. etiam l. 13. 20 sqq.) de peritonaeo*: CASS. FEL. 51 p. 131, 7 peritonaeon ⟨id est⟩ membranam quam vulgo -am dicunt. GLOSS.[L] III Abstr. OM 9 omentum -a ventris (*cf.* GLOSS. V 377, 6 o. n a f f a).

demin.: map(p)ella. mappula. *deriv. gr.*: μαππίον (*v. p. 370, 45*). μαππάριος (μαμπ-).

mappālia *v.* mapalia.

map(p)ella, -a *f.* *a* mappa *demin.* ISID. orig. 19, 26, 6 (*v. p. 370, 40*).

mappula, -ae *f.* *a* mappa *demin.* GLOSS. matta -a. [*var. lect. fals.*: HIER. epist. 52, 6, 4 (*v. s.* matula). 108, 27, 2 (*v. p. 250, 6*).] *i. q. facitergium, sudarium (cf.* GLOSS. V 513, 35 semicentia [*i.* semicinctia] oraria vel -ae): GREG. M. dial. 2, 19 p. 170[C] monachus ... a feminis -as accepit *eqs.* BENED. reg. 55 dentur ab abbate ... necessaria, id est ... graphium, -a, tabulas. CAES. AREL. reg. virg. 45 *v. vol. VI 133, 57.* *in imag.*: PS. PRIMAS. in I Cor. p. 516[C] *sumus* omnium humillimi, abiecti et despecti, -a (*interpret. I Cor. 4, 13* omnium peripsema). *i. q. genus vestis clericorum et monachorum*: GREG. M. epist. 3, 54 p. 214, 5. 13. 3, 66 p. 228, 9 de usu pallii et -is. p. 229, 21. 28 quotiens ad ordinationem ... sacerdotes ... venerunt, ... cum -is ... procedebant. ISID. reg. monach. 12, 2. 3 si quis forte pallium non habet, humeris -am superponat. *Deicke.*

maptola *v.* martola.

? **maragās** (*A*, emaratas *B*, madidas *α*) ... ofellas ANTH. 206, 3.

maranatha *indecl.* *aram.* מָרַנָא תָא. *de signif.*: HIER. nom. hebr. p. 75, 24 -a dominus noster venit syrum est. *sim.*: epist. 26, 4, 2 AMBROSIAST. *et* PELAG. I Cor. 16, 22 EVCHER. instr. 2 p. 146, 5 GLOSS. *in formula devotionis*: ITALA I Cor. 16, 22 (Tert. pudic. 14 p. 248, 6 Priscill. tract. p. 56, 27) *et* VVLG. si quis non amat dominum Iesum, sit anathema -a (μαρὰν ἀθά). POTAM. epist. ad Athan. p. 280, 12 W. haeresis sectam anathema -a.

maranion *v. s.* marone.

marasmōdēs *adi.* *gr.* μαρασμώδης. ORIBAS. syn. 2 add. p. 843[med.] si iam totus maragmodis effectus est. ALEX. TRALL. 2, 40[extr.] febres ethicas vel -es ([*2 p. 289, 5 P.* μαρασμῶν]. 3, 52 -ae [*1 p. 353 P.* μαρασμώδους] f. signa).

marasmos (marasmus), *acc.* -on *m.* *gr.* μαρασμός. GLOSS. καχεξία. nelatrophium (? vel atrophium?). GLOSS.[L] Corp. M 7 -on corium adhaerens ossibus. *scriptura gr.*: CAEL. AVR. acut. 2, 37, 217. PS. SORAN. quaest. med. 115 partes ... in -on transeunt. ORIBAS. syn. 2 add. p. 843[med.] quia ecticas febres et maragmius commemoravimus (*seq.*: -os ... siccidior ..., quod et gyras [*i.* geras] nominant, quod Latini senecionem appellant. *ibid.* ad -on decedit). 6, 22. [*dub.*: CAEL. AVR. acut. exc. prooem. p. 483, 3 matramus *trad.*]

marat(h)rinus, -a, -um. *a* marathrum. DIOSC. 5, 86 de bino -o. vinu -u (*gr. 5, 65* μαραθίτης) ... medicatur.

marath(r)ītēs, *acc.* -ēn *m.* *gr.* μαραθ(ρ)ίτης (*sc.* οἶνος). COLVM. 12, 35 vinum absinthiten ... et -en (-thiten *SA*).

marath(r)um, -ī *n. et* **marath(r)us,** -ī *m.* *gr.* μάραθ(ρ)ον, μάραθ(ρ)ος. *de scriptura cf. Mayhoff ad Plin. nat. 30, 27 append. p. 496.* GLOSS. feniculum (*v. vol. VI 164, 18*). [*falso trad.*: DIOSC. 3, 44 maratru (*gr. 3, 42* μάρον [*cf. p. 414, 45*]). *dub.*: ANTH. 209, 5 ad -tros (*A*, -dros *B*; maragnos *Stowasser, WSt. 32, 1910, 108 comparans gr.* μάραγνα) dabitur grandis formica caballus *nano.*]

PLIN. nat. 21, 54 nervosi cauliculi quibusdam *satis* ut -tho. DIOSC. 4, 75 hastas habet nodosas sicut -tru (*gr. 4, 78, 1* μάραθον). *in usu (fusius* DIOSC. 3, 75): OV. medic. 91 profuit et -thos bene olentibus addere murris; quinque parent -thi scripula. PLIN. nat. 8, 99 *serpens* -tho (*F*, -tro *E*², -thro *vg.*) herbae se adfricans oculos inunguit (*cf.* SCHOL. Stat. Theb. 4, 97 herba quaedam dicitur -thros *eqs.*). 20, 110 radici -thri (30, 27 -thi [*item* MARCELL. med. 20, 64]). SER. SAMM. 203 expressae -tro guttae. 312 semina. 905.

marca, -ae *f.* *vox germ.* GLOSS. I p. 298 marchas regni extremitates. MAR. AVENT. chron. II p. 239, 581 in -a Childiberti regis ... confugit. [*coni. dub.*: LEX Sal. capit. 5, 8.]

marcellus *v. s.* martellus. *R.*

marceo, -ēre. [*cf. c. gr.* ἀμόργη *'olei pars aquosa'* (*v.* amurca), *gall.* embrekton (*v.* imbractum *et* bracis), *cambr.* braen *'putris'*, *lituan.* mir̃kti *'macerari'*, *slavon.* morokvá *'palus'*; *cf. etiam* murcus *et* fraces. *J. B. H.*] VARRO ling. 6, 50 *v. p. 38, 84.* CHAR. gramm. p. 468, 17 B. *affert inter* verba, quae voce tantum activa proferuntur Latine, apud Graecos autem passivam significationem habent. *sim.* PRISC. gramm. II 378, 13. *inf. praes. quartae coniugationis v. l. 40.* *de perf. v. p. 374, 2 sqq.* *de significationibus (cf. p. 373, 15)*: SYNON. Cic. p. 445, 13 B. friget, -et, torpet, sensu caret. GLOSS.[L] II Philox. MA 92 -et τήκεται. Abav. MA 66 -et marricet (marcescit?). III Abstr. MA 39 -et languet aut arescit. [*it.* marcire, *francog. vet.* marcir. *M.-L.*] NOT. Tir. 113, 44. [*dub.*: SEN. Herc. f. 980 Macetumque (*E, Leo*, -entque *A, Richter*) Tempe. PETRON. 22, 2 quidam in ipso limine coniunctis manebant (*L, Her.*, -bant *edd. vett.*) capitibus. 128, 1 numquid spiritus ieiunio -ens? (*Büch.*³, macer *trad.*, -et *L mg.*). ORIENT. comm. 2, 65 vergentia (-entia *Thomas*) lumina.]

A ***strictiore** sensu i. q. vigore destitutum esse (c. abl. lim. v. l. 37, abl. instr. l. 42. 45)*: 1 *de herbis sim. i. q. flaccere*: STAT. Theb. 10, 98 nova -ent gramina. silv. 5, 5, 29 taxea -et silva comis. AVIEN. Arat. 736 -bunt sata cocta ... ac decoctorum languebunt germina florum. AVSON. 325, 8 -ent ... flores. CLAVD. rapt. Pros. 3, 247 -bant fronte coronae (*cf. p. 373, 19*). DIOSC. 3, 50 p. 400, 9 cum -ire (priusquam maturescere *v. l.*; *cf. gr. 3, 48, 2* ἀρτιβλάστων ὄντων) ceperit *panace.* SIDON. carm. 11, 48 -bant violae (*cf.* DRAC. laud. dei 2, 452 nec -ret honos violae pallore decenti). CE 1489, 1 subito -et quod floruit ante. *in comparatione*: SYMM. epist. 1, 34, 2 si neglegentius tractes (*sc. animum diligentis*), -et ut rosa. 2 *i. q. putere*: AMBR. in psalm. 118 serm. 1, 5 (*trop.*) *caro* criminum -bat fetore.

B ***latiore** sensu i. q. viribus carere, languere, invalidum, segnem, inertem, immotum esse (add. abl. instr. l. 59. 62. 66. 67. 72 al., abl. lim. l. 60. 70. ab l. 52. in c. abl. l. 56. 57)*: 1 *de animantibus eorumque partibus*: a *de ipsis hominibus (de remissione vigoris animi [e. g. l. 56 sqq. 74] aut corporis [l. 60. p. 373, 44 al.] aut utriusque; de bestiis infra l. 55. 59)*: LVCR. 3, 956 omnia perfunctus vitai praemia -es. OV. am. 1, 13, 41 vir tibi -et ab annis (*cf. et l. 72*). LIV. 23, 45, 2 *milites* -ere Campana luxuria, vino et scortis ... confectos *eqs.* SEN. Ag. 183 sine hoste victus -et ac Veneri vacat. Oed. 146 taurus armento pereunte -et. benef. 4, 6, 3 unde ista quies, in qua putrescis ac -es? dial. 7, 26, 3 otiosi divitiis luditis ...; -etis in vestris rebus. 9, 2, 6 hi, qui levitate vexantur ... et illi, qui -ent et oscitantur (*cf. p. 373, 31*). CVRT. 4, 13, 18 non somno quiescere, sed pavore -ere *Alexandrum.* CALP. ecl. 5, 94 inani debilis ore -et *serpens.* STAT. Theb. 4, 667 ore et pectore -et *Bacchus* (*sc. ebrietate. sim.* 8, 220 -ent excubiae. *cf. etiam l. 64. 66. p. 373, 46*). ARNOB. nat. 2, 30 p. 73, 11 ne deliciis -eat et corrumpatur mollitudine. IVST. 30, 1, 3 depositis militiae studiis, otio ac desidia corrupti -bant (*cf.* MART. BRAC. form. vit. 2, 10). AMM. 21, 12, 15 largiore ... potu saginisque distenti -bant *milites.* 27, 11, 3. 31, 5, 6 Lupicinus diu discumbens vino (*cf. l. 60. 64*) -bat et somno. VVLG. Ios. 18, 3 usquequo -etis ignavia ...? PRVD. psych. 745. CLAVD. 20, 434 gravibus -ent epulis (*cf.* 26, 368). *huc pertinet*: VELL. 2, 84, 1 vigebat in hac (*Octaviani*) parte miles et imperator, illā -bant omnia. PETRON. 55, 6 v. 1 luxuriae rictu Martis -ent moenia. PRVD. cath. 5, 133 -ent suppliciis tartara mitibus (SCHOL. deficiunt). b *de partibus animantium (bestiae v. l. 75)*: LVCR. 3, 946 si tibi non annis (*cf. et l. 52*) corpus iam -et et artus confecti languent. CELS. 2, 2, 3 *nota adversae valetudinis*: si -et animus (*cf.* SEN. clem. 2, 2, 1 animus ... vivit aut -et [marcescit *pars codd.*]). SEN. Oed. 356 cor *victimae* -et ac aegrum penitus. nat. 6, 18, 6 cum *spiritus* senectute languescit et venis torpentibus -et. LVCAN. 4, 326 iam -ent venae. ENNOD. carm. 2, 79, 3 fortia -bant ... membra. VEN. FORT. virt. Hil. 5, 15 fluxa suo stamine digitorum tela -bat.

2 *de variis rebus*: a *de rebus incorporeis (plerumque ad hominis animum spectantibus)*: SEN. contr. 9 praef. 1 *memoria* senilis per se -et. dial. 1, 2, 4 -et sine adversario virtus. 7, 7, 4 *voluptas* post primum impetum -et (*cf. ibid.* extinguitur). epist. 95, 59 ista praecepta ... -ent. 114, 23 artes *animi* ... actusque -ent et omnis

[Bachmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ex languido ... conatus est. NEMES. ecl. 1, 60 segnem ... -ere iuventam. PRVD. cath. 1, 76 quiescant improba, ... culpa furva obdormiat, ... noxa letalis suum perpessa somnum -eat (SCHOL. deficiat vel flacceat). CLAVD. 10, 205 neu -eat ulla segnities. carm. min. 30, 226 nec deside cura segnis -et amor. CAEL. AVR. acut. 2, 33, 171 *vires* disici per sudorem atque -ere. **b** *de rebus lucidis i. q. tenui luce, igne praeditum esse*: SERV. gramm. IV 458, 30 -ent lucernae. AVIEN. Arat. 232 nequaquam ... obscurior ... *Ophiuchi* lux -eat. 253 hebes ollis *stellis* ignis et optunso -ent incendia crine. 535 -ent ... vicina *arietis*. 652. 844 ignis (*cf.* PRVD. apoth. 480). 1754 stellarum lumina -ent (*Arat. 1016* ἀμενηνὰ φέρωνται).

part. praes. pro adi. **marcēns**, -entis (*eos quoque locos hic attuli, quibus vis verbalis magis retinetur*). *comp.* -ior: *v. l. 72.* *abl. in* -e: *v. l. 37. 44. 49. 63; in* -i: *l. 19. 22. 25. 69. 73.* NON. p. 341, 7 lassum -s, gravatum. GLOSS. -s τετηκώς.

A *strictiore sensu i. q. vigoris expers* (*c. abl. instr. l. 21*): **1** *i. q. flaccus*: PLIN. nat. 9, 147 -i similis *urtica*. MART. 5, 78, 12 -es (*i. passae, siccatae*) uvae. AMBR. hex. 6, 1, 2 -ia serta. PRVD. psych. 883 lilia ... nescia -i florem submittere collo. CLAVD. 31, 96 coronas. DRAC. laud. dei 1, 182 nunquam -bus herbis. GREG. TVR. vit. patr. 1, 1 (*trop.*) liliis decoris nullo temptationis aestu -bus. *huc pertinet*: POTAM. tract. 1 p. 299, 26 W. cum rosa ... -i morte tristis albescat. **2** *i. q. putidus*: HEGES. 5, 18, 2 nec -ia (*pro subst.*) sumere ullus horror. *huc referendum videtur*: ENNOD. carm. 2, 9, 7 sordida -i latuisset terra recessu.

B *latiore sensu i. q. virium expers, languidus, immotus* (*c. abl. instr. l. 33. 36 sqq. 46. 50 sq. 60 sq. et al.; abl. lim. l. 39*): **1** *de animantibus eorumque partibus i. q. segnis, enervis*: **a** *de ipsis personis* (*bestiis: infra l. 35*): HOR. sat. 2, 4, 58 tostis -em squillis recreabis et Afra potorem coclea. SEN. dial. 10, 2, 2 -es oscitantesque (*cf. l. 40 et p. 372, 58*). epist. 74, 1 epistula tua ... me ... -em excitavit. PETRON. 22, 4 ancillae super torum -is. FRONTIN. strat. 2, 2, 14 cum barbaris vigiliā -bus. TAC. hist. 3, 36, 2 *Vitellium* desidem et -em. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 72, 14 non phocae turpes, non -es ballenae. IVST. 34, 2, 7 Ptolemaeo segni admodum et cotidiana luxuria ... -i. AVSON. 108, 11 p. 351 P. -em calidi fervore lavacri. AMM. 27, 9, 6 luxu ... *exercitu* -e. 28, 1, 55 mancipia squalore diuturno -ia. AMBR. Hel. 14, 50 in ipso iuventatis flore -es. COD. Theod. 1, 5, 9 iudices corpore (torpore *l. v.*) -es, desidiae somniis oscitantes (*cf. Cod. Iust. 1, 26, 3* propter adversam ... corporis valetudinem). MART. CAP. 7, 725 -em ... maritum. SIDON. epist. (carm. 22) 2 Dionysum inter triumphi Indici oblectamenta -em. **b** *de partibus animantium*: OV. met. 7, 314 *arietis* -ia (*sc. senio*) guttura. SEN. Ag. 789 iam recipit diem -e visu. Med. 112 digitis -bus *Hymenaei*. benef. 4, 13, 1 animi -is oblectare torporem (*cf.* APVL. met. 11, 3). COLVM. 10, 428 Satyros ... bracchia iactantes vetulo -ia vino (*cf.* EPIST. pontif. 1056 Conc.^{S} IV 2 p. 113, 7 bracchiis *morbo* -bus). PERS. 4, 36 -īs pandere *pathicum* vulvas (*v. Wageningen ad l.*). STAT. Theb. 2, 632 -ia colla *moribundi*. SVET. Cal. 58, 1 -e adhuc stomacho pridiani cibi onere. APVL. met. 4, 25 fatigata -es oculos demisit ad soporem (10, 2. *cf.* FVLG. myth. 1 praef. p. 13, 21 languore somni. AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 22). PORPH. Hor. epod. 8, 17 *nervi*. AVIEN. Arat. 46 corda. AMM. 16, 12, 11 inedia siti laboreque membris -bus (*cf.* AVG. nupt. et concup. 2, 19, 34 p. 287, 25 deus ... -ia aevo m. vegetavit). CYPR. GALL. iud. 669 defessa labore ... -ia pectora. MART. CAP. 6, 704 *Venus* -ia terga reclinat magisque lassa pulchrior. ENNOD. epist. 1, 4, 4 p. 8, 16 (*trop.*) inediam ... -bus debui tolerare visceribus.

2 *de rebus i. q. debilis, enervis, segnitiam prodens vel efficiens* (*cf. l. 61. 62. 63. 64. 68. 69*): **a** *de rebus incorporeis*: VAL. MAX. 2, 6, 3 inertia ... languore -s. PLIN. nat. 22, 81 -esque iam senio coitus excitat *enthryscum*. SIL. 15, 743 senex -bus annis. TAC. Germ. 36, 1 Cherusci nimiam ac -em diu pacem inlacessiti nutrierunt. CYPR. GALL. num. 360 expletos somno -e. PRVD. c. Symm. 2, 1045 -em sub corde fidem. ENNOD. carm. 2, 66, 9 curas. dict. 1, 18 p. 428, 7 -s incuria. *n. pl. pro subst.* (*cf. l. 23*): SEN. epist. 89, 18 -ia in te excita, soluta constringe. **b** *de rebus corporeis*: α *in universum*: STAT. silv. 4, 6, 56 tenet haec *manus Herculis* -ia fratris pocula (*cf. p. 376, 45*). ENNOD. carm. 2, 112, 5 ebria -i locupletas flumine menta. opusc. 2, 15 p. 292, 14 -i (*i. sterili*) solo lolia commendantes. β *i. q. tenui lumine, igne praeditus*: LVCAN. 6, 646 -es intus tenebrae. IVL. VAL. 3, 11 quod solis ... ferventior orientis vigor, -ior viseretur occiduus sol. AVIEN. Arat. 482 *iuba equi* languida -i vix est spectabilis igne (*opp. 479* plurimus ignis). 1345 ortus -is lunae (*cf. 1346* languentis luminis). 1604 si ... -i similis defluxerit extimus orbis *solis* (*Arat. 851* εἰ ... ὠχρήσῃ). 1626 cum radiis -bus (*Arat. 862* μαραινομένῃσιν ὁμοῖαι ... ἀκτῖνες) ardor languet. MART. CAP. 9, 888 facibus lassos ... -bus ignes. *trop.*: PANEG. 3, 17, 4 -em iam cupiditatis meae flammam spei bonae flatibus excitasti.

deriv.: marcesco, marcidus, marcor. *cf.* marculentus. *comp.*: com-, permarceo.

marcero *v. s.* marcido. **mārcerōsus** *v. p. 375, 57.*

marcēscibilis (-isc-), -e. *a* marcescere. NOT. Tir. 113, 48ª *post* marcerat. *comp.*: immarcescibilis.

ˣ**marcēsco**, -uī, -ere. *a* marcere. *in codd. interdum scrib.* -isc-. *perf.* -ui: AMBR. hex. 3, 9, 39 VVLG. Ezech. 19, 12 AVG. conf. 13, 26, 39 epist. 147, 2 DIOSC. 3, 4 p. 377, 21. 5, 40 p. 184, 19. *de vi incohativa dubites*: AVG. anim. 1, 9, 11 pecc. mer. 1, 3, 3. NOT. Tir. 113, 47. GLOSS.^{L} III Abstr. MA 40 -it languet aut arescit. II Philox. MA 91 -it μαραίνεται, λεπτύνεται. *legitur inde a* VARRONE, OV. [*confunditur c.* mac- (*v. p. 10, 47. 52 sq.*); *saepius variat cum* inaresco (*q. v.*).]

A *strictiore sensu i. q. vigorem amittere* (*c. abl. instr. v. l. 16. 20. 30. 31. 36 al.; c. in c. acc. l. 33*): **1** *i. q. flaccescere* (*de herbis sim.*): PLIN. nat. 21, 2 quae spectatissime floreant, celerrime -ere. 21, 33 *Cyrenaicus crocus* celerrime -it. 21, 67 abeunt et hi *flores* -untque (*cf.* 21, 89 FRONTO p. 197, 13 N. AMBR. hex. 5, 11, 34). 21, 168. 22, 62 *opp.* viret. 27, 13 causa nominis *agerati*, quoniam diutissime non -it. PALLAD. 11, 22 (*Geopon. 5, 52, 2* μαρανθῆναι). HIER. in Ier. 3, 29, 1 p. 175, 19 quare cuncta ariditate -ant. epist. 60, 13, 2 (*trop.*) -bat ... flante austro lilium. VVLG. Is. 19, 6 iuncus -et. Ezech. 19, 12 (*trop.*) -uerunt et arefactae sunt virgae roboris *vitis*. sap. 2, 8 coronemus nos rosis, antequam -ant (πρὶν ἢ μαρανθῆναι). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 11, 1 corona ... nulla senectute -et. PS. AVG. carit. p. 1225 avelle palmitem a vite, quid fiet? -et, steriliscet, morietur. DIOSC. 3, 4 p. 377, 21 *aristolocia* florem purpureum proferet ..., ⟨qui cum⟩ -uerit (*gr. 3, 4, 2* ἐξανθήσαν) sicut florem pire paret. 5, 40 p. 184, 19 uvas cum -uerint (*cf. gr. 5, 19, 1* σταφιδώσαντες τὴν σταφυλήν), mittunt in doliolis *eqs.* PROSP. epigr. 83, 5 (*trop.*) cunctarum frugum -it (macr- *vg.*) inutile germen. OP. imperf. in Matth. 1 p. 614$^{med.}$ -endo siccatur *medulla arboris*. *in imag.* (*cf. p. 375, 7*): CASSIOD. in psalm. 111, 10 sicut ... vota beatorum in regno domini plantata florebunt, ita peccatorum desideria succisa -ent. GREG. TVR. vit. patr. 12 prol. quae ... temptationis aestu *non* -unt. GREG. M. moral. 18, 52 internis desideriis virentes nulla teporis reprobi ariditate -unt. *i. q. corrugari*: PLIN. nat. 13, 48 Thebaidis *palmae* fructus ... celeriter exspirat -itque. 15, 52 celerrime in rugas -unt pannucea *mala*.

2 *i. q. putrescere, umore (vel situ) corrumpi*: VARRO rust. 1, 55, 1 *olea*, quae vapulavit, -it (*Keil*, mac- *codd., Goetz*). VITR. 2, 9, 9 cerrus ⟨et⟩ fagus ... humores penitus recipiendo celeriter -unt (*cf.* PLIN. nat. 16, 218). PLIN. nat. 17, 247 ficus arbor ipsa riguis alitur, pomum vero eius -it. 21, 74. POTAM. tract. 1 p. 299, 16 W. quia ... *Lazarus*, putris gleba, -ret. HIER. adv. Iovin. 2, 37 cito caro consumpta -it (*cf.* CAEL. AVR. chron. 5, 11, 135 caro *sale* condīta sicca servatur ... nec collecta -it). ENNOD. epist. 1, 5, 2 p. 10, 3 -entium cardinum limina iuveniscunt (*cf. ibid.* cariosas fores). VEN. FORT. vita Sev. 8 cum ... *vi imbrium* segetes -rent. *inde fere i. q. dissolvi, concidere*: GREG. M. dial. 2, 15 Roma ... terrae motu fatigata in semet ipsa -et.

B *latiore sensu i. q. viribus deficere, debilem, segnem fieri, languescere, tabescere* (*c. abl. instr. v. l. 54. 56 al., lim. p. 375, 25*; ad *l. 59*): **1** *de animantibus eorumque partibus* (*plerumque de remissione vigoris animi, studii aut ratione universali dictum*): **a** *de bestiis*: VARRO rust. 3, 5, 3 desiderium -ere facit volucres inclusas. 3, 16, 20 propter laborem asperantur ac -unt *apes*. CALP. ecl. 3, 48 non sic destricta -it turdus oliva. CHIRON 376 amens -it (*Veg. mulom. 2, 112, 1* mac-) nec ulla res illum delectabit. AMBR. hex. 5, 18, 59 *accipitres* cavent, ... ne -ant otio (*cf. l. 57*). **b** *de hominibus*: VARRO rust. 3, 16, 9 Axius noster ne ... -at. OV. Pont. 1, 5, 45 nec iuvat in lucem nimio -ere vino. LIV. 28, 35, 3 equitem -ere desidia. 33, 45, 7 -ere otii situ ... civitatem et inertia sopiri. 35, 35, 9 otio (*cf. l. 54*). ITALA IV Esdr. 7, 87 *syn.* detabescunt. TERT. anim. 27 p. 346, 2 *syn.* devigescimus. NOVATIAN. cib. Iud. 2 quo *cibo* defecti ad opera -rent. HIL. trin. 9, 4 p. 283^{B} aetate. VVLG. Is. 25, 5 quasi calore ... torrente propaginem fortium -ere facies (*cf.* HIER. in l. p. 290^{B} [*syn.* flaccescit]). Iac. 1, 11 (*trop.*) dives in itineribus suis -et (μαρανθήσεται). AVG. conf. 13, 26, 39 taedio -uerant et quasi exaruerant (*cf.* catech. rud. 2, 3 serm. 362, 28, 29). doctr. christ. 2, 6, 8 fastidio. pecc. mer. 1, 3, 3 senectute. in psalm. 119, 8 *syn.* putrescimus. *al.* FAVST. REI. epist. 9 p. 212, 20 ut ... homo vomere crucis edomitus commoda infirmitate (*cf. l. 76*) -at (*Krusch*, marescat *Sang.*). PAVL. PELL. praef. 2 me ... aerumnosi otii maerore -entem (*P*, marcentem *B*). *et al.* **c** *de partibus animantium*: VARRO ling. 6, 50 corpus -ere (*cf.* PLIN. nat. 10, 134 HIER. in Is. 12 p. 412^{A}). HERM. vulg. vis. 3, 9, 3 qui non habent escas, -it (λυμαίνεται, *Pal.* fatigatur) caro ipsorum ... et consumitur corpus eorum (*cf.* VVLG. Is. 17, 4 pinguedo carnis. EVAGR. sent. virg. [Rev Bénéd. 28] p. 150, 76 [*gr.* τηκομένας]). VVLG. Iob 30, 16 in memetipso -it anima mea. 33, 19 omnia ossa eius (*sc. hominis*) -ere facit *deus*. RVFIN. Basil. hom. 2, 3 anima ... fatiscere corporis statum et commoda infirmitate (*cf. supra l. 66*) -ere facit. Greg. Naz. orat. 5, 11, 2 *corporis* forma -it et praeterit. PS. AVG. serm. 317 p. 2353 senex ... -ente iugulo. SVLP. SEV. Mart. 8, 3 vivescente vultu, -entibus oculis (*i. mortis rigore solutis, cf. 7, 3* laxatis in usum videndi luminibus). MACR. Sat. 7, 12, 4 per animae discessum membra -unt. ENNOD. carm. 2, 133, 1 sollicitata levi -unt corda virorum tormento. ORIBAS. syn. 5, 46 p. 83 (*rec. Ab*) -unt (*gr. 5, 46, 14* ἀπομαραίνονται ... καὶ ... ταχύγηροι ... εἰσίν) quae circa capite sunt omnia. *al.*

2 *de rebus*: **a** *de rebus incorporeis*: OV. Pont. 2, 9, 61

[Bachmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nec tua -ant per inertis otia somnos. APVL. met. 10, 28 tam multiforme facinus ... -ere (*i. neglectum manere*). TERT. anim. 29 p. 349, 4 quia ex iuventa senecta -at (*cf.* PS. CYPR. pudic. 9 p. 20, 18 annis ... -entis aetatis. AVG. in psalm. 112, 2 senectus vestra ... non vetustate carnis -et). AMBR. hex. 3, 9, 39 conio ... furores libidinum -uerunt. *al.* HIER. adv. Pelag. 3, 9 hominum fortitudo -it et deperit. PELAG. in I Cor. 3, 6 p. 142, 2 sicut planta sine aqua, sic fides sine doctrina -it. VVLG. sap. 6, 13 clara est et quae nunquam -it (ἀμάραντος) sapientia. AVG. c. epist. fund. 40 p. 246, 9 languescant vires, -at robur. epist. 102, 35 cuncta illa, quae ... prius ... viguerunt, evacuata -unt. *al.* CAEL. AVR. chron. 5, 11, 135 appetitio minima -it et eius acies ... obtunditur. MAX. TAVR. serm. 19 p. 572[B] abstinentiā -it calor *corporis*. GREG. M. in Ezech. 2, 2, 4 omnia, quae hic amantur, cum festinatione -unt. *et al.* DIDYM. in I Petr. p. 11, 8 haec *in caelis* hereditas nec corrumpi nec posse -ere (*gr.* ἀμαράντου). MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 7 non aegritudine ulla -et *pulchritudo* (*opp.* floret, viget).
b *de rebus corporeis*: α *in universum*: COLVM. 2, 9, 14 arva segetibus *hordei* ... -ere (*A*[2], mac- *recc.*, manescere *sim. SA*[1]). PLIN. nat. 16, 248 visco ... -unt *acini*. TERT. adv. Val. 27 p. 203, 19 ne -ret ... reliqua farsura. HIER. epist. 1, 7, 2 gladio -ente (*cf. 17, 3* languidus ... mucro). ENNOD. carm. 1, 9, 156 interpellata nec ullis frigoribus -it humus. β *speciatim i. q. lumine, igne destitui*: PLIN. nat. 37, 125 *hyacinthi gemmae fulgor* -ens celerius nominis sui flore. APVL. met. 4, 33 taedae lumen atrae fuliginis cinere -it. AVIEN. Arat. 1533 *circulus lunae* -ens tenui sensim caligine. 1665 stella ... igne. 1779 denso iam fomes in igni -it penitus. PRVD. apoth. 621 sidus et hircinum laceris -ere villis. MART. CAP. 1, 2 pervigilio -entes ... lucernas (*cf.* CAEL. AVR. acut. 2, 37, 213 lucernae flamma -ens ... parvā ... adiectione *olei* ... recrescit et rursum ardescit). *trop.*: ISID. epist. 10, 4 in domino fruar te, lucerna ardens et non -ens.

deriv.: marcescibilis. *comp.*: com-, de-, e-, permarcesco.

marcha *v.* marca.

marciaton (-um; -āt-?), -ī *n.* [*orig. inc., nisi derivatum est a* Marcius. *J. B. H.* *ex* *macirātum (*cf.* macir) *depravatum esse putat Niedermann.*] *gr. ubique respondet* μαρκίατον. *i. q. genus unguenti* (*cf.* ISID. orig. 4, 12, 10): ALEX. TRALL. 1, 30 oleum nardinum aut glaucinum aut -on. 1, 47 epithima ... -on quod vocatur. 2, 45 (*bis*). ORIBAS. syn. 3 add. 35 p. 907 -on unguentum ad stomacu et epar et omnem dolorem corporis (*sequitur confectio*). HIPPIATR. I 447, 14 μαρκιάτον.

marcido, -āre. *a* marcidus. GLOSS.[L] II Philox. MA 102 -at et marcerat (i. e. macerat *Nettleship, sed cf. l. 44*) τήκει, τήκεται, λεπτύνει. *forma vulgaris (cf. Heraeus, ALL 12, 1902, 85 et Sommer, Handb. 211)* marcero (*cf. l. 42 et p. 8, 33*): NOT. Tir. 113, 48 (*post* marcescit). *i. q. laxari*: HIPPOCR. num. sept. 22, 10 (cod. G *et* A) dolores marcescere marcedante calore, qui in mundo est et qui in corporibus.

marcidātus *i. q. putidus*: CONC. Matiscon. a. 585 p. 171, 9 comperimus multos necdum -a (*i. putore consumpta*) mortuorum membra (*acc. abs.*) sepulchra reserare.

marcidulus, -a, -um. *a* marcidus *demin.* *i. q. aliquantum languidus*: FVLG. aet. mund. 7 p. 150, 23 -is coëuntibus vulva folliculis. MART. CAP. 7, 727 *Venus* -is decenter paeta luminibus.

×**marcidus**, -a, -um. [*cf. c.* marcere, marcor. *J. B. H.*] *comp.* -ior: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 100, 5. NOT. Tir. 113, 46. GLOSS. μεμαρασμένος. παρειμένος, κραιπαλῶν. -a (III 620, 30 martida) canana (χαῦνα *Buech.*). GLOSS.[L] II Philox. MA 103 -us et marcerosus (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 275 n. 1*) τετηκώς, νωθής. 105 νωθὴς ἀπὸ κραιπάλης. Abav. MA 70 lassus vel gravatus. III Abstr. MA 38 -us languidus aut ariditati proximus. [*val.* marced. *M.-L.*] [*confunduntur* -us *et* murc-: MART. CAP. 1, 10. 9, 999.]

A *strictiore sensu i. q. vigore destitutus*: 1 *i. q. flaccidus* (*de herbis*): Ov. met. 10, 192 *lilia* -a demittant subito caput. HERM. Pal. *et* vulg. sim. 9, 1, 7 -ae (μεμαραμμέναι) *herbae* (*opp.* laetae). *in imag.*: PRVD. perist. 3, 210 ego serta ... texta feram pede dactylico vilia, -a, festa tamen. 2 *i. q. putidus*: VITR. 2, 8, 20 *craticii* vetustate -i fiunt. VAL. MAX. 6, 9 ext. 5 *Polycratis* laevam ... situ -am. PLIN. nat. 23, 7 cicatricibus -is (*i. cariosis, purulentis*). GARG. MART. pom. 3, 5 *amygdalae* nubilo prius -ae, deinde austris insequentibus concrematae. *inde i. q. instabilis, dissolubilis*: SEN. contr. 2, 1, 13 montes silvasque in domibus -is ... imitantur. MACR. Sat. 7, 12, 3 omne corpus suāpte naturā dissolubile et -um est et ... facile defluit. *trop.*: ENNOD. epist. 2, 14, 2 p. 55, 2 -a ecclesiae membra (*opp.* sana). opusc. 1, 56 p. 276, 20 Roma iuvenescit -a senectutis membra resecando.

B *latiore sensu i. q. virium expers*: 1 *de animantibus eorumque partibus i. q. languidus, enervis, effeminatus, segnis* (*add. abl. instr. l. 80 sqq. p. 376, 1. 2. 4 al.; abl. lim. p. 376, 7; acc. gr. l. 81*): a *de ipsis personis*: SEN. suas. 6, 7 vino et somno (*cf. p. 376, 1 sq.*) -us. SEN. Med. 69 huc incede gradu -us ebrio, *Hymenaee*. Herc. O. 376 hirtam Sabaea -us myrrha comam. dial. 1, 3, 10 hunc voluptatibus -um. PS. SEN. mon. 27 nec in negotio sis inquietus nec in otio -us. STAT. Theb. 4, 652 -us (*i. ebrietate lassus*) edomito bellum referebat ab Haemo Liber (*cf.* DRAC. Romul. 10, 272). TAC. ann. 6, 4, 4 *Haterius* somno aut libidinosis vigiliis -us et ob segnitiem ... principem non metuens. PLIN. paneg. 63, 3 -i somno hesternaque cena redundantes. APVL. met. 1, 15 ille -us et semisopitus (*ibid.* semisomnus). 1, 17. NOVATIAN. cib. Iud. 6 p. 962[C] -os vino. VEG. mil. 3, 11 p. 94, 21 ad aciem -us (*sc. itinere*) adventat. VVLG. Sirach 11, 12 est homo -us ([νωθρός]. *opp. 11, 11* laborans et festinans). HIL. euang. 105 homo *aeger* pallenti -us ore. PRVD. psych. 316 pervigilem ructabat *Luxuria* -a cenam. CLAVD. 15, 444 dux ... -us ibit unguentis. AVG. in euang. Ioh. 10, 9 *syn.* frigidus (*i. segnis*). util. ieiun. 2, 2 cum istis ... pigris, torpidis, -is, somnolentis. DRAC. Romul. 6, 19 *Veneri* militat omnis -us *Mars.* satisf. 228 nec sub flore genae -us est iuvenis (*in re veneria; cf.* laud. dei 2, 632). ENNOD. carm. 2, 97, 4 -a *senio* cur iuveni sociaris, Galla, marito? ORIBAS. syn. 5, 46 p. 82 (*rec. La*) -i citius (*cf. p. 374, 82*). b *de partibus hominum* (*bestiae: l. 16. 17*): SEN. epist. 92, 10 animal iners ac -um (*de corpore humano*). LVCAN. 1, 628 pars *iecoris victimae* aegra et -a pendet. PLIN. nat. 11, 137 aures -ae fessis *equis*. APVL. met. 2, 17 lassis animis et -is artibus defatigati. 3, 14 oculos Fotidis ... libidine -os (*cf.* 3, 20 luminibus nostris vigilia -is). HERM. vulg. vis. 3, 11, 2 spiritus ... -us (*sc. senio*) est (*Pal.* fatigatus; *gr.* μεμαραμμένον). CYPR. ad Donat. 12 p. 13, 25 epulis -um corpus. ZENO 2, 12, 1 -ae mammae *Sarae*. SCHOL. Hor. epod. 12, 7 vietis *membris*: -is ... sive rugosis et vetustate confectis. AVG. epist. 158, 11 *animam* -am, et quasi segnem et torpidam. SIDON. epist. 1, 6, 3 pingui otio -us et enervis animus. 2, 9, 7 pectora -a cibis. DRAC. Romul. 10, 224 -a funereum laxavit dextera *Medeae* ferrum.

2 *de rebus i. q. debilis, enervis, segnitiam prodens vel efficiens*: a *de rebus incorporeis*: VAL. MAX. 7, 7, 4 -am senectutem (*cf.* ORIBAS. syn. 5, 1). APVL. met. 5, 22 *Psyche* -o pallore defecta (*sc. ob metum*). 10, 11 -o sopore discusso. ANTH. 449, 4 cura ... a multo -a facta mero. AMBR. Cain et Abel 2, 6, 19 nova ... fides renovatorum, valida, pubescens ... non remissa, non fessa, non senio quodam -a et vigore ignava (*cf.* HERACL. Alc. Avit. epist. 54 p. 83, 3 fides tepore -a). CLAVD. 7, 40 non ... desidias molles nec -a luxu otia nec somnos ... inertes. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 100, 5 lenem et ... molliorem et ... -iorem *propositionem*. CAEL. AVR. gyn. frg. p. 147, 6 color ... aegrotantis est pallidus et -us. OP. imperf. in Matth. 3 p. 654[B] *iustitia* in tentationibus floret, in prosperitate autem -a est. ENNOD. dict. 1, 6 p. 424, 20 -a est sine sermone hilaritas. b *de rebus corporeis*: CE 29, 8 (*s. II*) unguento -o (*v. adn. Büch. et cf. p. 377, 10*). STAT. Theb. 7, 685 -a ... Ismara (*de locis ebriorum luxuriā vel lassitudine repletis*; *cf.* 8, 347 Cithaeron. 12, 788 Ganges). silv. 1, 6, 33 -a vina largiuntur (*v. Vollmer ad l.; alii de carie vini vetusti interpretantur*). ANTH. 803, 8 nive, quae nullo -a (*i. tabescens*) sole iacet. CLAVD. rapt. Pros. 1, 282 stagna ... tranquillae potantes *iugales* -a (*i. pigra; an segnitiem efficientia?*) Lethes. ENNOD. dict. 9, 6 p. 452, 2 tu Castalii gurgitis lautus possessor incedis: at ego vix arentibus labiis stillantem guttam -i (*i. tenuis, exigui*) liquoris infundo. epist. 4, 7, 2 p. 102, 16 -a (*i. pigra*) profundo squalore terga ... infundit *flumen*. carm. 1, 4, 50 *Amor* laxo remeabat arcu -am damnans otiis pharetram. c *de rebus lucidis i. q. tenui luce praeditus*: VERS. metr. Diom. gramm. I 450, 28 -o dies sole pallet. AVIEN. Arat. 515 -a *arietis* ... forma (*cf. 512* indigus ignis [*Arat. 227* νωθής]). PRVD. cath. 7, 18 (*trop.*) frequenti -a oblectamine scintilla mentis ut tepescat. AVG. in psalm. 40, 12 flammae lentae et -ae.

deriv.: marcido. [**marcio**, -ōnis *v. p. 20, 21.*]

emacitas (?) **marcitūdo** GLOSS.[L] III Abol. EM 5.

[**marcitus** (*P*, murcitus *N*, amarities? *Nettleship*) πικρότης IDIOM. gen. gramm. Char. gramm. p. 451, 66 B.]

marcor, -ōris *m.* *a* marcere. NOT. Tir. 113, 45. GLOSS.[L] I Ansil. MA 768 -r defectus quidam; Statius (*v. p. 377, 5*). III Abol. MA 14 -r collapsio. *cf.* ISID. orig. 10, 127 inmarcescibilis ... sine -e et languore. [*dub.*: SEN. Herc. f. 1043 *v. p. 41, 62.*]

A *strictiore sensu i. q. defectus vigoris*: 1 *de herbis sim.*: SEN. nat. 3, 27, 4 segetum sine fruge surgentium -r. APON. 8 p. 155 palmarum comae semper viroris virtute ... numquam -is infirmitate. *trop.*: PS. AMBR. serm. 59 b, 5 nescit umquam in sanctis viridis decor ille -em. 2 *de rebus putidis, vapidis*: PLIN. nat. 22, 94 panni -r (*Diosc. 4, 82, 1* ῥάκεσι σεσηπόσι). CAEL. AVR. chron. 3, 2, 39 ex depositis, quae temporis requie, nullo accepto -e, inflabilis virtutis careant qualitate.

B *latiore sensu i. q. remissio, defectus virium, languor, torpor*: 1 *de hominibus (bestia: infra l. 79) eorumque partibus*: a *de languore aegrotantium*: CELS. 3, 20, 1 *in morbo phrenetico* prompta ad omnem audaciam mens est, in hoc (*sc. morbo contrario*) -r et inexpugnabilis paene dormiendi necessitas: λήθαργον Graeci nominarunt. GARG. MART. med. 41 p. 182, 11 compositio ... contra -em stomachi (*cf.* PLIN. med. 2, 4 p. 45, 10 MARCELL. med. 20, 84). CHIRON 517 -r (mergor *cod.*) fit corporis *iumenti*. PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 9 totius corporis stupor somnusque gravis quasi -r. VINDIC. med. 13 umbilici -r. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 66 totius corporis -r. 3, 2, 19 -r ac defectio animi, quam Graeci λειποθυμίαν vocant. acut. 2, 32, 171 aegrotantes ... -e quodam demersi moriuntur. 2, 37, 217 in -em ..., quem Graeci μαρασμόν vocant. gyn.

[Bachmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

frg. p. 143, 7 mammarum tabidus -r (*gr. 1, 59, 2 p. 44, 16* ἰχνωσις). **b** *de segnitia hominum otio, somno sim. confectorum*: SEN. dial. 9, 2, 10 maeror -rque et mille fluctus mentis incertae. epist. 104, 6 -r ille corporis dubii. VELL. 2, 119, 2 exercitus -e ducis ... circumventus. STAT. Theb. 8, 265 nimio voces *ebriorum* -e superbae. 10, 269 expositas turpi -e cohortes (*de segnitia somnulentorum*). FVLG. aet. mund. 9 p. 162, 3 gressus *fame laborantium* catenaverat -r. PS. AVG. serm. ed. Mai 48, 1 mundum ... terreno -e solutum. MART. CAP. 1, 35 ne ... Cyllenius ... somnolento (*cf. p. l. 6. 12*) ... -e torperet. PETR. CHRYS. serm. 124 p. 541[A] divitem extulit ... byssus ad luxum, unguenta ad -em. SALV. gub. 7, 70 vario luxūs -e perditos. CAES. AREL. reg. virg. 15 somni -em. **2** *de rebus* (*incorporeis*): TERT. anim. 43 p. 370, 9 Aristoteles *somnum* -em circumcordialis caloris *affirmat* (*cf.* p. 370, 15). CASSIAN. conl. 2, 11 tit. de -e patefactarum cogitationum.

deriv.: *cf.* marcidus. marculentus. *Bachmann.*

? **marcosider.** *nomen medicaminis (herbae?) dubium* (*alteram partem i. esse atque* siterus *censet Niedermann*). GLOSS. III 579, 34 ulbarus (*'i. elleborus' Niedermann*) i. -r (*sim.* 592, 71 *al.* [614, 44 -en]. *cf.* III 626, 48 -r idest culbarus i. marphus). *Brandt.*

marculentus, -a, -um. *a* marceo, marcor. *i. q. marcidus, languidus*: FVLG. myth. 2, 5 p. 44, 20 constrictis arborum venis ... foliorum -am detundat calvitiem *autumnus.*

marculus, -ī *m.* [*c.* malleus *coniungit Niedermann, IF 15, 109. J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 125 -us deminutivum a marco (*cf.* GLOSS. V 572, 41). ISID. orig. 19, 7, 2 -us malleus pusillus. GLOSS.[L] II Philox. MA 101 -um σφυρίον σιδηροῦ⟨ν⟩. 104 -us, malleolus et malleus (mallunc *cod.*) σφῦρα σιδηρᾶ καὶ κόπανον. GLOSS. III 204, 18 σφῦρα marclum. [*hisp.* macho. *M.-L.*]

i. q. (parvus) malleus: LVCIL. 1165 fervens cum -us ferrum ... magnis ictibus tundit. MART. 12, 57, 6 negant vitam *pauperi* ... nocte pistores, aerariorum -i die toto. ISID. orig. 16, 16, 6 artifex ... -um (mart- *v. l.*) de sinu protulit (*ex Petron. 51, 4, ubi leg.* martiolum).
in imag.: FRONTO p. 65, 8 N. verba prorsus alii vecte et malleo, ut silices, moliuntur, alii autem caelo et -o, ut gemmulas, exsculpunt.
cf. martulus.

1. marcus, -ī *m.* [*retrograde a* marculus, *q. v. J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 125 *v. l. 25.* ISID. orig. 19, 7, 2 -us malleus maior; et dictus -us, quod maior sit ad cudendum et fortior (*inde* GLOSS. V 572, 41 -us fortior malleus). GLOSS.[L] II Philox. MA 106 margus (*'immo -us quasi ad malleoli formam.' Linds.*) τραπέζιον τῶν ναυτῶν. 107 margum (*'pro margo?' Linds.*) τέρμα. ⟨-us?⟩ τύχος (τοῖχος *cod.*) ἐκ χαλκοῦ ἢ ἱππικός (*partem priorem glossae ex duabus confusae de meta circensi dictam ad eandemque voc.* ἱππικός *rfd. esse ci. Heraeus*). [*helvet.* mar. *M.-L.*]

2. marcus, -ī *m.* [*vocab. fort. gallicum; cf. Holder, Altkelt. Sprachsch. II 424. J. B. H.*] COLVM. 3, 2, 25 altera *vitis*, quam Galliarum incolae -um (*LS*, emarcum *A*) vocant, mediocris vini *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 14, 32). *Bachmann.*

×**mare,** -is *n.* [*cf. c. hibern.* muir *'-e' [gall.* morici *'marini'], got.* marei *f., theod. vet.* mari *n. '-e', lituan.* mārės *f. plur., slavon.* morje *'-e'. J. B. H.*] *de origine*: CASSIOD. in psalm. 103, 25 p. 737[C] -e ... a meando dictum est *eqs.* ISID. orig. 13, 14, 1 proprie ... -e appellatum eo quod aquae eius amarae. *notatur* M: LEX colleg. cornic. (CIL VIII 2557) 31. *de formis: sing.: nom.* (*voc.*) -is (*v. et l. 73*): ITALA psalm. 113, 5 (Itin. Theod. 22 p. 146, 20). Matth. 8, 27 (cod. d). ITIN. Theod. 12 p. 143, 15 EXC. barb. chron. I p. 294, 271 GREG. TVR. CIL III 1899, 14 V 3014, 5. *acc.* -em: PSALT. Cas. 73, 13 ITALA Lugd. 5[ies] (*cf. Robert, praef. I p. LXIV. II p. XIX*). Ezech. 42, 17 (Wirc.). Marc. 6, 48 (cod. a). 6, 49 (cod. ff[2]). CIL VI 37529, 5 X 6430, 6 TAB. devot. Audollent 250, 16. -im: CIL IV 4936. *abl.* -e: *v. Neue-Wagener[3] I 353 sq.* -ei: CATVLL. 4, 23 (*Lachmann,* amaret *codd.*). -id: INSCR. column. rostr. (CIL I[2] 25) 6. 10. -is (*an indecl.?*): CHRON. Alex. chron. I p. 111, 196 in Rubro -is. *plur.* (CHAR. gramm. p. 38, 6 B. -ia ... quamvis dicantur pluraliter, attamen nec -ium nec -bus dicemus [*cf.* p. 119, 3 DIOM. gramm. I 309, 22 GLOSS. II 326, 13]. PRISC. gramm. II 310, 15 -ia aera ... genetivos et dativos plurales in usu raro habent nisi apud vetustissimos *eqs.*): *praeter* -ia *extant hae formae: gen.* marum (*sic*): NAEV. carm. frg. 12 (*cf.* PRISC. gramm. II 351, 25). GILD. Brit. 73 chron. III p. 67, 26 (*Mommsen,* amarum *vel* -is *codd.*). *abl.* -bus: CAES. Gall. 5, 1, 2 AVG. loc. hept. 3, 19 p. 574, 9. *de genere: inter neutra afferunt* GRAMM. suppl. 109, 15 DVB. NOM. gramm. V 583, 18. *in -is exiens partim pro masc., partim pro fem. accipitur: masc.*: ITIN. Theod. 20 p. 146, 9 ipse est -is mortuus. ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 p. 163, 5 qui -is (*G*, quae -e *β*, quod -e *R*). *fem.*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 10 p. 166, 7 in qua -e. CHRON. Alex. chron. I p. 111, 197 ALEX. TRALL. 2, 73. *de usu sing. et plur.* (*cf.* SERV. Aen. 6, 59 -e ... elementum est totum, -a vero partes -is *eqs.* [ISID. diff. 1, 375]): *plur. pro partibus leg. e. g.* SEN. dial. 4, 12, 4 VAL. FL. 8, 304 *al.* *plur. pro sing.* (*cf. Maas, ALL 12, 1902, p. 505. 523[3]. 525[adn.] Schmidt, de poetico serm. argenteae latin. colore, Diss. Breslau 1909 p. 32 sq.*): *e. g. p. 381, 81. 383, 19. et saepe.* NOT. Tir. 73, 66. *de notione*: CHAR. gramm. p. 38, 5 B. -e θάλασσα (GLOSS.[L] II Philox. MA 89). SYNON. Cic. p. 434, 26 B. -e aequor salum pontus pelagus aestus ... unda (*v. et* GLOSS.[L] II Abav. MA 67). *adde*: VVLG. gen. 1, 10 congregationes ... aquarum appellavit -a (HIER. in Is. 5, 19, 5 sq. p. 183[A]. quaest. hebr. in gen. p. 4, 19 secundum idioma linguae hebraicae omnis congregatio *eqs.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 906[B] ISID. orig. 13, 14, 1). *distinguitur ab aliis aquis*: DIFF. Suet. p. 307, 10 quod -e ... non est fretum, quod fretum utique -e est. ISID. diff. 1, 66 aequora non tantum aquae, sed et campi ..., -e autem tantum congregatio aquarum. DIFF. ed. Beck p. 68 inter -e et pelagus: -e veluti breve est, pelagus altissimum -e. *gr. ubi nihil adnotatur respondet* θάλασσα, *alia v. p. 380, 54. 389, 14.* *legitur inde ab* INSCR. column. rostr. (CIL I[2] 25). [*val., it.* mare, *francog.* mer, *hisp.* mar. *M.-L.*]. [*loci corr. vel manci*: INCERTI (*Enni?*) vers. Cic. de orat. 3, 167 CATO or. inc. libr. frg. 34 ACC. trag. 334 VARRO ling. 7, 21 CIC. rep. 2, 10 LVCR. 6, 698 (*v. Munro, aliter Lachmann*). OV. trist. 2, 479 MANIL. 4, 417 VITR. 10, 3, 6 SEN. Phoen. 610 CVRT. 8, 9, 8 PLIN. nat. 3, 123 AMM. 31, 9, 7 CIL III 7988, 4 IV 2999 INSCR. NSc. 1918 p. 137, 4. *falso trad.*: ENN. ann. 385 (-e *libri Gelli*, sale *Prisc.*). PACVV. frg. 72 (*pro* amore). TVRPIL. com. 55 (*pro* matris). SEN. suas. 1, 14 HOMER. 377. *dub. interpr.*: PLIN. epist. 2, 17, 11 (*v. Schuster, Studien z. Textkr. d. jüng. Plin., 1919, 16*). *ex coni.*: PLAVT. Mil. 1308 (*Merula, Leo vix recte*). LIV. 40, 52, 6 PLIN. nat. 13, 139 TERT. nat. 1, 16 p. 87, 23].

I *proprie*: **A** *de natura et habitu*: **1** *de origine -is*: **a** *secundum rationem physicorum*: LVCR. 2, 1063 cōluerunt ea (*sc. semina*) quae conlecta repente magnarum rerum fierent exordia ..., terrai -is et caeli generisque animantum. 2, 1106. 1109 addita circum semina ...; unde -e et terrae possent augescere (*cf.* 5, 488 expressus salsus de corpore [*sc. terrae*] sudor augebat -e *eqs.*). 5, 68 quibus ille modis congressus materiai fundavit terram caelum -e sidera *eqs.* 5, 447 a terris altum secernere caelum et seorsum -e, uti secreto umore pateret. 5, 454 expressere (*sc. corpora*) ea quae -e sidera solem lunamque efficerent. VERG. ecl. 6, 32 canebat, uti magnum per inane coacta semina terrarumque animaeque -isque fuissent ...; ut his exordia primis ... ipse ... mundi concreverit orbis (*cf.* MANIL. 1, 488 e quis [*sc. seminibus*] et -a *eqs.*). MIN. FEL. 5, 7 -e licet confluxerit e liquore. AVIEN. ora 393 oceanus ... parens nostri -is (*cf.* SERV. Aen. 6, 58). **b** *secundum mythologiam et theologiam*: **α** *in mythis paganorum*: HYG. fab. geneal. p. 9, 17 ex Aethere et Die terra caelum -e. **β** *apud christianos*: ITALA apoc. 14, 7 (Firm. err. 28, 8 p. 77, 17) adorate eum, qui fecit caelum et terram, -e *eqs.* (*sim.* COMM. instr. 1, 29, 9 -a salsa qui fecit. VVLG. exod. 20, 11 *et saepe.*) AVG. gen. ad. litt. 5, 3 p. 141, 4 tertium *diem*, quo species terrae -isque digestae sunt. *singulariter*: PS. TERT. haer. 4 p. 221, 4 ex tristitia et lacrimis humida fontium, fluminum materia -isque (*cf. Iren. 1, 4, 2*).

2 *-e elementum aquae* (PROB. app. gramm. IV p. 203, 19 -e ... elementum aequoreum. ISID. diff. 1, 380 -e elementum est aquae. *v. etiam l. 66 sqq.*) *opponitur aliis mundi partibus*: **a** *potiora quaedam in doctrina*: CIC. rep. 6, 21 omnis ... terra ... circumfusa illo -i ([*i. oceano*]. MELA 3, 45. PLIN. nat. 2, 170 -a circumfusa ... dividuo globo. *sim.*: AETNA 95 orbis extremi ... -is curvis incingitur undis [PLIN. nat. 2, 166 tellus ... praecincta. TAC. Germ. 45, 1]. PANEG. in Mess. 53. *et sim. al.*). Tusc. 1, 68 globum terrae eminentem e -i. nat. deor. 1, 22 omnes naturae numini divino: caelum, ignis, terrae, -a parerent. 1, 100 eius (*i. mundi*) membra: caelum, terras, -a (*cf.* AETNA 103 FEST. p. 143 SERV. auct. Aen. 1, 138). 2, 117 *aër* -i ... iunctus est. LVCR. 1, 161 e -e ... homines, e terra posset oriri squamigerum genus et volucres erumpere caelo. 1, 1014 nec -e nec tellus neque caeli lucida templa *eqs.* 2, 728. 1085 caelum ... terramque et solem lunam -e ... esse ... numero ... innumerali. 5, 115. 498 *opp.* aer, aether. VERG. ecl. 4, 51 terras ... tractus ... -is (georg. 4, 222) caelum. VITR. 9, 1, 2 id (*sc. caelum*) volvitur ... circum terram atque -e per axis cardines extremos (*cf. ibid.* media t. cum -i centri loco ... conlocata. 9, 1, 3). VAL. MAX. 3, 3 ext. 4. LVCAN. 8, 488 sidera terra ... distant et flamma -i. APVL. mund. 4 aëri terra coniungitur eaque in se suscipit -a (*cf.* FIRM. err. 4, 1 aër interiectus ... inter -e et caelum). 19 elementorum inter se ... concordia est aëris, -is atque terrae (PRISCILL. tract. 4, 8 -e ... potentissimum ... elementum. AVSON. 228, 4 p. 76 P. CLAVD. DON. Aen. 1, 85 DRAC. Romul. 10, 139. *cf.* AMPEL. 1, 2 elementa mundi quattuor: ... aqua ex qua -e oceanum *eqs.*). FIRM. math. 1, 10, 3 caelum ..., quod terras -a ... ignei spiritus circumfusione complectitur. FILASTR. 38, 3 nihil ... aliud ante ... in mundo, nisi profundum -is et silentium, quod poetae ... chaos adserunt *eqs.* AVG. in euang. Ioh. 2, 11 p. 1393[ex.] caelum, terra, -e ... mundus dicitur. DRAC. Romul. 9, 228. *et al.* **b** *in aliis enumerationibus*: ENN. ann. 543 terram -e caelum (scaen. 285 Sol, qui res omnis spicis quique tuo lumine -e t. c. contines [*cf.* CATVLL. 63, 40 aethera album, sola dura, -e ferum]. PLAVT. Amph. 1055 Rud. 825 Trin. 1070. CIC. S. Rosc. 131 Iuppiter ... cuius nutu ... c. t. -aque reguntur [*v. et l. 81*]. LVCR. 1, 30. *et saepe*). OV. met. 1, 180 cum qua (*sc. capitis caesarie*) terram -e sidera movit (SIL. 10, 579. 13, 788. *et al.*). AVG. serm. ed. Mai 31, 1 p. 66 caelum ... terra ... -e ... tartarus.

3 *-e et aliae aquae* (*cf. etiam vol. VI 961, 59 sqq. [flumen]. 980, 31 sqq. [fluvius]*): **a** *inter alias aquas*: CATO agr. 1, 3 prope siet aut -e aut amnis (CIC. div. 1, 78 LVCR. 1, 1031. *et al.*). VARRO frg.

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Non. p. 217, 2 de stativis aquis, ut sunt lacus et stagna et putea (SEN. dial. 5, 15, 4) et -a (*cf.* BOETH. consol. 2, 7, 5 W. quantum -a paludesque premunt). LVCR. 5, 261 -e flumina fontes (*v. et l. 15*), SEN. nat. 3, 12, 2 aquam virilem vocant -e, muliebrem omnem aliam. SERV. auct. Aen. 1, 138 tria genera aquarum ... -is, fluminum, fluviorum *eqs.* b *hyperbolice de aliis aquis*: CVRT. 8, 13, 8 *Hydaspes* speciem vasti -is fecerat (TAC. hist. 5, 6, 2 lacus ... specie -is). PLIN. nat. 4, 2, 8 in faciem lati ... -is stagnat *Nilus.* SVET. Nero 31, 1 stagnum -is instar. APVL. met. 4, 6 fons ... in modum stipati -is. *singulariter ponitur pro maximo quodam flumine*: VERG. Aen. 1, 246 it -e proruptum (*cf.* SERV. Varro ... dicit hunc fluvium ab incolis -e nominari. *v. et Zwicker, de vocab. et rebus Gallicis ... apud Verg., Diss. Leipz. 1905, 56*).

4 *de accessu aquarum ad -e*: a *generatim*: LVCR. 1, 230 unde -e ... fontes ... *et* flumina suppeditant? 1, 1031 ut largis ... -e ... undis integrent amnes. 2, 590 tellus habet ... corpora prima, unde -e inmensum volventes frigora fontes ... renovent. 6, 608. 6, 633 in -e de terris venit umor aquai. SEN. dial. 1, 1, 2 -a ... nec ullum incrementum (ISID. orig. 13, 14, 3) fluminum sentiant (nat. 3, 4 accessionem). nat. 3, 5 quidam iudicant terram, quicquid aquarum emisit, rursus accipere et ob hoc -a non crescere (epist. 79, 8 PLIN. nat. 2, 166 *al. cf. et infra l. 28*). 3, 7, 2 pars maior eius (*sc. imbris*) per fluminum alveos in -e aufertur. 3, 14, 3 -e ... habet suas venas, quibus impletur atque aestuat. 3, 22 oceanus et quodcumque ex illo -e terras interluit (PLIN. nat. 2, 173 o. ... intrat per tot -a. *cf. et* MELA 1, 5 AMPEL. 7, 1). STAT. Theb. 6, 362 VVLG. eccles. 1, 7. b *de incremento -is in die diluvii*: SEN. nat. 3, 27, 10 -e tunc primum auctum fluminum accessu et sibi angustum. 3, 28, 3 crescunt -a ... super solitum *eqs.* 3, 28, 5 ideo ... -e, ut effluat, non magna mole se tollet (*cf.* AVSON. Symm. epist. 1, 32, 5).

5 *de qualitatibus, formis -is tranquilli et moti*: a *de habitu, motu, sonitu sim.*: α *in statu tranquillo vel placide moto*: PACVV. trag. 76 silescunt venti, mollitur -e (*sim.* SIL. 14, 623 sidente noto [*cf. etiam l. 63*] ... se -a alta reponunt. *cf. et* MIN. FEL. 3, 2 -e etiam positis flatibus inquietum). 417 murmur -is ([CIC. de orat. 3, 161]. *cf.* SEN. Tro. 201 placidum ... fluctu murmurat leni -e. PLIN. nat. 18, 359). CIC. Cluent. 138 -e ... sua natura tranquillum (*cf.* SEN. dial. 9, 2, 1 nat. 5, 1, 3) ... ventorum vi agitari atque turbari (VEG. mil. 4, 38 p. 156, 5. *cf.* SEN. nat. 2, 6, 4 TAC. hist. 3, 42, 2). Tusc. 5, 16 -is ... tranquillitas ... *nulla* aura fluctus commovente. LVCR. 6, 698 -e montis ad ... radices frangit fluctus aestumque resorbet (*sim. de aestu*: LIV. 26, 42, 8 exaestuat aut deficit -e. SEN. dial. 11, 20, 2 -is cursus ... alternos et recursus. LVCAN. 4, 428 refluo ... -i [*sim.* PLIN. nat. 36, 190 refuso]. PLIN. nat. 2, 212 aestus -is accedere et reciprocare [32, 1 reciproci aestus. *cf. et* AMM. 27, 8, 6] ..., verum causa in sole lunaque [2, 213]. *al.*). VERG. ecl. 2, 26 placidum (VAL. MAX. 4, 2 praef.) ventis staret (SEN. suas. 1, 1) -e (*sim.* Aen. 3, 70 PANEG. in Mess. 126 *al.*). HOR. carm. 4, 12, 1 -e temperant ... animae (*sim.* OV. epist. 11, 75 -e ... tenui ... stringitur aura [*cf.* SVET. frg. 152 p. 234, 6]). SEN. nat. 3, 26, 7 -e, cui haec natura est, ut omne immundum ... litoribus inpingat (*cf.* 3, 26, 8 purgatur [PLIN. nat. 2, 220. *cf. p. 382, 45*]). PLIN. nat. 2, 125 post eam (*sc. brumam*) sternitur -e alcyonum feturae (*cf.* FRONTO p. 225, 14 N. -e ..., ubi alcedonia sint, fieri feriatum). 4, 19 oram ... tot -a adlatrant (CORIPP. Ioh. 1, 357 confractum scopulis latrat -e). SVET. frg. 157 p. 243, 5 flustrum motus -is sine tempestate fluctuantis. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 76, 3 -e ... modo cum placido stetit aequore, litora caedit (*cf.* BOETH. cons. 2, 2, 8). *et sim. al.* β *in statu procelloso, citato vel quodammodo mutato (laxiore sensu -e i. q. sonitus -is: p. 380, 7)*: *elocutiones, quibus -e ventis agitari, moveri exprimitur (v. et l. 38. 74)*: ENN. ann. 445 spiritus austri (*cf.* LVCAN. 2, 454 *al.*) ... aquiloque (*cf.* HOR. epod. 13, 2 *al.*) ... indu -i ... fluctus extollere certant (PLIN. nat. 2, 128. *sim.*: VERG. Aen. 1, 84 Eurus [*v. l. 65*] ... Notusque. SEN. Ag. 598 -a ... insana coris [LVCAN. 5, 572 *al.*]. Herc. O. 113 sq. cum *Boreas* [SIL. 1, 592 *al.*] ... Africus [PLIN. epist. 2, 17, 5] ... Eurus *Zephyrus* [AVIEN. Arat. 866] ... -e dividunt). VARRO Men. 471 venti ... -e volvere ([VERG. Aen. 3, 196 LIV. 37, 16, 4 *al.*] CIC. Tusc. 4, 57. SALL. Iug. 78, 3 saevire [*v. l. 82*] v. [SEN. Tro. 995]. VERG. Aen. 1, 84 incubuere -i [QVINT. inst. 5, 9, 5]. *et al.*). SEN. Med. 411 procellosum -e (*cf.* nat. 3, 27, 10 procellae ... quatiunt -e. PLIN. nat. 9, 5 p. ab imo vertunt -a [*sim.* MART. CAP. 9, 908 verreret ima -is]). 941 flatus (fluctus *codd.*) -a discordes agunt (*cf.* VAL. FL. 2, 508 Orion bipedum flatu -e tollit equorum). *in universum*: PLAVT. Mil. 513 magno vento plenumst undarum -e. Rud. 303 nunc valide fluctuat -e (903 vehementer). PACVV. trag. 416 inhorrescit -e ([VARRO frg. Non. p. 423, 7 PETRON. 114, 1 *al.*] *cf.* ACC. trag. 413 horret fluctibus [CIC. rep. 1, 63]. SISENNA hist. 104 persubhorrescere [*libri Noni p. 449, 8*, subhorrere *p. 423, 8*, subhorrescere *Bentin.*]). VARRO rust. 3, 17, 7 cum -e turbaret *eqs.* CIC. Arat. frg. 3 -e ... subito penitusque tumescit ([VERG. georg. 2, 479 *al.*] SEN. contr. exc. 7, 1 intumuerat [*cf.* COLVM. 8, 17, 10]. STAT. Theb. 5, 468 detumuere animi -is). LVCR. 5, 1002 temere in cassum frustra -e saepe coortum saevibat (SEN. nat. 7, 28, 1 *al.*). 6, 668 per ... -e ... rapidus percurrere turbo (AETNA 494 rapidum t. -e ... agit. SEN. Ag. 478 t. convolvit -e). VERG. georg. 4, 262 -e stridit refluentibus undis. HOR. sat. 2, 2, 17 hiemat -e ([*v. vol. VI p. 2773, 49*]. *sim.* carm. 1, 11, 5 *hiems* debilitat ... -e [*cf. p. 382, 1*]. *v. et p. 384, 63*). OV. epist. 17, 26 raucis ... -e fervet aquis (PLIN. nat. 2, 107. *cf. l. 15 et p. 389, 59*). met. 2, 262 contrahitur *solis igne.* 15, 508 surrexit SEN. suas. 1, 3 -a intra terminos suos agitantur (*cf. p. 379, 72. 84 et* SEN. nat. 6, 2, 5 emotum sedibus suis -e). SEN. Ag. 527 occupat vocem -e. Med. 345 *cum* spargeret ... nubes ... ipsas -e deprensum (*sim.* Phaedr. 1007 crevit ... in astra). nat. 5, 18, 10 tempestates ... -is (epist. 79, 1). 6, 24, 3 -a iactantur (*sc. motu terrae. cf.* PLIN. nat. 2, 200 TERT. apol. 40, 4). PLIN. nat. 2, 113 *fulminibus* percuti ... -a. SIL. 5, 625 retro fluctus torsit -e. SERV. Aen. 3, 127 concitatiora ... -a vicinitate terrarum, quas constat anhelitum ... ex se emittere. CLAVD. rapt. Pros. 1, 177 -e sulphurei ductum per viscera montis oppressis ignescit aquis *eqs.* (*sim.* AVG. civ. 3, 31 p. 144, 31 D. Aetnaeis ignibus ... -e ferbuisse. *cf. l. 3*).

b *de spatiis, magnitudine -is*: α *varia de figura*: LIV. ANDR. carm. frg. 40 -e magnum (trag. 33 ENN. scaen. 65 *al. cf.* CIC. fin. 3, 45 ⟨in⟩ magnitudine -is Aegaei. *v. et p. 117, 61. aliter p. 388, 13. 71*). VARRO Men. 305 latum -e (CIC. Verr. II 4, 103 OV. epist. 18, 141. *cf.* ISID. orig. 13, 16, 10 pelagus ... est latitudo -is sine litore et portu). CIC. Verr. II 4, 117 pars oppidi ... -i disiuncta angusto (BELL. Alex. 46, 3 NEP. Them. 4, 5. *et al. cf.* LIV. 28, 6, 9). prov. 31 -e ... immensum (LVCR. 2, 590 VERG. georg. 1, 29. *saepe*). Pis. 57 -e vastissimum (CATVLL. 63, 48 PROP. 3, 24, 10. *saepe*). ac. frg. 3 quid tam planum (PLIN. nat. 2, 164 IVV. 12, 62. *cf.* PLIN. nat. 2, 162 in tanta planitie -is) videtur quam -e? e quo ... aequor illud poetae vocant (VERG. Aen. 2, 780 HOR. carm. 4, 5, 10. *et al.*). nat. deor. 2, 116 -e ... medium ... terrae locum expetens conglobatur undique aequabiliter (CHALC. comm. 62 p. 129 -is forma et species ... globosa. *cf.* SEN. nat. 3, 28, 5. PLIN. nat. 2, 179 in alia [*sc. parte*] adverso, in alia prono [*cf.* VERG. Aen. 5, 212] -i *eqs.*). OV. ars 3, 94 cavo ... in -e (*cf.* AVIEN. Arat. 1279). SEN. Phoen. 68 spatia -is (epist. 79, 10. *cf.* nat. 3, 8 ingenti spatio -a). nat. 5, 18, 10 longissimi -is. LVCAN. 5, 625 -is moles. PLIN. nat. 5, 141 se dilatat -e. AVG. serm. 178, 11 p. 965^{ex} campos liquidos -is. β *specialia*: (I) *de singulis partibus -is vel aequoris*: VERG. ecl. 8, 58 omnia ... medium fiat -e (Aen. 7, 810 OV. trist. 5, 6, 46 *al.*). LIV. 1, 1, 3 in intimum ... -is sinum ([37, 31, 8]. 5, 33, 10. SEN. nat. 6, 7, 5 esse in abdito terrae s. -is vasti. *al.*). VELL. 2, 32, 4 in omnis recessus -is (PLIN. nat. 4, 84. *cf.* SEN. nat. 3, 28, 3 procurrit aestus ex imo recessu -is). 2, 101, 3 *in* utroque -is ... latere. SEN. Phaedr. 1048 extremo -i ([*i. extrema -is parte*]. *cf.* HIER. epist. 59, 5, 2 in extremis -is). Thy. 628 -is fauces (*v. vol. VI 399, 23 sqq.*). dial. 4, 12, 5 imum -e (VAL. FL. 2, 530). benef. 7, 20, 4 e cavernis -is ignium eruptio. nat. 3, 30, 3 in abdito (*cf. l. 38*) ... multum -is conditi. CVRT. 4, 2, 19 a fundo -is. LVCAN. 5, 565 terga -is (AVIEN. ora 379 orb. terr. 594. *sim.* MIN. FEL. 3, 6 dorsum). PLIN. nat. 9, 57 terra ..., hoc est vado -is excavato. FLOR. epit. 1, 41, 9 qua ... -is ... limen aperitur. 2, 13, 32 actis sub -i (*i. sub aequore -is*) funibus. ITALA gen. 22, 17 (Aug. civ. 16, 32 p. 178, 1 D.) iuxta labium -is (VVLG. in litore -is. *cf.* VVLG. Ios. 15, 5 a lingua -is [18, 19 Is. 11, 15]). VVLG. II reg. 22, 16 apparuerunt effusiones -is. Iob 36, 30 cardines ... -is. psalm. 45, 3 transferentur montes in cor -is (Ezech. 27, 4. 25 *al.*). *de alveo -is*: SEDVL. carm. pasch. 1, 139 turba pedestris intrat in absentis pelagi -e (*aliter* PALLAD. hist. mon. II 10 p. 360^{C} in -is p. [*p. 49, 17 B.* ἐν πελάγει] navigantes. *cf. etiam l. 20*). (II) *de finibus -is*: *-e vel aequor -is scopulis, terra sim. definitur, clauditur (de claustris -is v. vol. III 1321, 81. 1322, 1. 11 et p. 385, 14) sim. (de -i tamquam margine terrae v. l. 61)*: TVRPIL. com. 114 -is scopuli (IVV. 13, 246 rupem [OCTAVIA 382] scopulosque. *et al. cf.* NEP. Att. 10, 6 *ex* -i ... scopuloso [PLIN. nat. 9, 180]. *adde*: PLIN. nat. 9, 131 in taeniis -is). CIC. Manil. 35 in oram ... -is (LIV. 21, 10, 12 SEN. nat. 6, 26, 5. *saepe.*). LVCR. 1, 1000 terra -e et contra -e terras terminat omnis (*cf.* 5, 203). PROP. 2, 30, 20 litora nota -is ([VITR. 2, 9, 14. *et al.*] *cf.* OV. am. 2, 11, 39. met. 1, 343 iam -e l. habet. SEN. Thy. 1068 clausa l. ... -a. PLIN. epist. 6, 16, 12). 3, 21, 32 Isthmos ... terris arcet utrumque -e (*cf.* STAT. Theb. 4, 61 I. ... a terris -a inclinata repellit). OV. trist. 1, 10, 32 gemini (*v. p. 388, 41*) ianua vasta -is. MELA 3, 84 promunturium quo ... -e cluditur. PLIN. nat. 2, 167. 4, 75 -e ... ab Europa porrecto Cherronesi litore expulsum. TAC. ann. 2, 24, 1 ut credatur ... sine terris -e. APVL. mund. 6 -e per angustias oris artatum in artissimos sinus funditur. ITALA psalm. 71, 8 (Tert. adv. Marc. 5, 9 p. 604, 18) dominabitur ... a -i ad -e ([*i. ubique*]. AVG. civ. 18, 35 p. 307, 28 D. *et al.*). FIRM. math. 7, 1, 2 p. 208, 19 *deus* -is fluctus intra certos terrae terminos coartavit. HIER. epist. 59, 5, 3 in extremis finibus -is. VVLG. Ier. 5, 22 posui arenam terminum -i (*cf. vol. VI 2530, 8 et 2527, 70*). (III) *de altitudine -is vel aequoris*: INSCR. column. rostr. (CIL I^2 25) 10 in altod -id (ENN. scaen. 310. *et saepe; v. et vol. I 1781, 72 sqq.* *cf. p. 390, 53. 60 et* CVRT. 4, 2, 9 praealtum -e [4, 2, 22 PLIN. nat. 5, 76]). CIC. Att. 9, 14, 1 propter altitudinem -is (SEN. epist. 70, 21 in profundam ... a. [*cf.* nat. 6, 24, 3]. ADNOT. Lucan. 9, 331. ISID. orig. 13, 14, 2 a. -is diversa. *v. et vol. I 1768, 63*). CAES. civ. 1, 25, 5 vadosum -e (SEN. nat. 5, 18, 7 PLIN. nat. 5, 26. *et al.*). OV. hal. 84 vasti ... -is temptare profundum (*cf.* SEN. Med. 4 profundi ... -is [SVET. Tib. 40]. TAC. Agr. 10, 5 profunda moles continui -is [*i. Oceani*]. *v. et p. 389, 59. 390, 61*]). SEN. nat. 3, 28, 5 -a paria sunt

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*i. altitudine pari*). COLVM. 8, 17, 4 sin autem locus ... pari libra cum aequore -is (*v. p. 380, 26*) est. LVCAN. 9, 338 inpactis *navibus* brevius -e. PLIN. nat. 2, 224 altissimum -e XV stadiorum Fabianus tradit. 6, 166 excelsiore tribus cubitis rubro -i conperto quam terra Aegypti (*sim.* SERV. Aen. 2, 250 p. 261, 12 altius est -e quam terra). PLIN. epist. 10, 41, 3 mittas qui ... exploret sitne lacus altior -i. AVIEN. ora 125 non in profundum terga (*v. p. 380, 45*) dimitti -is. 363 manere ... tenue prolixe -e (*cf.* orb. terr. 159 Syrtes ... tenuent -e). (IV) *de mutatione aequoris extraordinaria*: *aequor per terram vel insulam recessu -is aut alio modo procreatam extruditur* (*cf.* TERT. pall. 2 p. 921, 6 Oe. mutavit et totus orbis aliquando, aquis omnibus obsitus. adhuc -is conchae ... peregrinantur in montibus): LIV. 39, 56, 6 haud procul Sicilia insulam ... novam editam e -i esse. SEN. dial. 1, 1, 3 nova insularum in vasto exilientium -i spatia. nat. 6, 21, 1 insulam spectantibus nobis in ... -i natam ([GAIVS dig. 41, 1, 7, 3]. *sim.* MAECIAN. dig. 32, 17 pr. insula ... in -e ... enata [PAVL. dig. 41, 2, 1, 1]), quis dubitet quin in lucem spiritus vexerit? CVRT. 5, 3, 22 -e ... novum in Pamphyliam iter aperuerat (*sc. recessu suo*). PLIN. nat. 1, 2, 87. 88 quibus locis -a recesserint. 2, 202 terrae ... repente in aliquo -i emergunt (PS. AVR. VICT. epit. 4, 9). 2, 204 abstulit (*sc. natura*) insulas -i iunxitque terris (5, 114). 3, 57 Cercei quondam insula inmenso ... -i circumdata ... et nunc planitie (*cf.* 2, 201). VAL. FL. 2, 631 terra ... ceu fundo prolata -is. AVG. civ. 4, 2 p. 148, 1 D. alias (*sc. regiones*) ... desidia -is pedestri accessu pervias factas. *de interitu -is*: SEN. dial. 6, 26, 6 *fatum* -a sorbebit. COMM. instr. 2, 4, 8 de -e nil remanet, vincetur ab igne potente. ASSVMPT. Moys. 10, 6 -e usque ad abyssum decedet. *aequor terras hauriens, inundans increscit*: CIC. nat. deor. 2, 100 -e sic terram appetens litoribus eludit, ut *eqs.* LVCR. 1, 720. FEST. p. 17 subita inundatione -is (SEN. epist. 71, 15 SCHOL. Cic. Bob. p. 95, 27. *sim.* POMPON. dig. 7, 4, 23 ager ... -i inundatus). SEN. dial. 1, 1, 2 infusa vallibus -a (PLIN. nat. 32, 142. *cf.* 3, 86 *Sicilia* interfuso -i avulsa). 6, 17, 2 -e inrupit (*cf.* nat. 6, 2, 6 inruptiones). nat. 3, 27, 1 -a sedibus suis excita percurrant *eqs.* 6, 23, 4 quis illas (*i. Helicen Burinque*) casus in -e vel in illas -e inmiserit *eqs.* (*cf.* 6, 32, 8. 7, 5, 3). 6, 30, 2 totas regiones a suis sedibus revelli et trans -e iacere quod in confinio fuerat. 6, 30, 3 Hispanias a contextu Africae -e eripuit. LVCAN. 3, 60. PLIN. nat. 1, 2, 90 quas terras interruperint -a. 1, 2, 94 urbes haustae -i (5, 139. *sim.* 4, 62 quattuor ... partibus ... -i devoratis). 12, 37 rubro -i ... longe in terram aestus agente. SIL. 3, 47 STAT. Theb. 5, 307. PAVL. dig. 41, 2, 3, 17 locum, quem ... -e occupaverit (41, 2, 30, 3 TREB. Gall. 5, 4). TERT. apol. 20, 2 insulas -a fraudant. pall. 2 p. 923, 8 Oe. si quid -e diluit. INSCR. NSc. 1892 p. 480 (*a. 202*) viae adluvione -is corruptae.

c *de colore, nitore -is* (*cf.* SERV. Aen. 5, 2 -is ... colorem ... pro qualitate ventorum mutari *eqs.* *meton. -e i. q. color -is: l. 60. 63*): CIC. ac. 2, 105 -e ... favonio nascente purpureum (*v. l. 52*) ..., modo caeruleum (*v. l. 56*) ..., mane ravum ... nunc, qua a sole conlucet, albescit (OV. met. 11, 480). LVCR. 2, 766 -e cum magni commorunt aequora venti, vertitur in canos candenti marmore fluctus (*sim.* PLIN. epist. 6, 31, 17 canum ... -e. *cf. et p. 382, 75*). 2, 777 semina tincta colore, quae -is efficiunt ... purum nitorem (*cf.* STAT. silv. 4, 3, 93). VERG. georg. 4, 373 purpureum (HIER. epist. 64, 18, 2 quattuor colores ad quattuor elementa: ... purpura -i. *et al.*). Aen. 7, 25 rubescebat radiis -e. 8, 671 tumidi late -is ... imago aurea (*v.* SERV. *ad l.*). DIRAE 55 nigro (GLOSS. V 556, 10. *sim.* HOR. sat. 2, 2, 17 atrum [*cf.* DIRAE 59 atrum ... aestum -is. *et al.*]). CIRIS 390 caeruleum (SEN. Ag. 441 APVL. met. 10, 31. *et al. adde*: OV. am. 2, 11, 12 caerula forma -is). LIV. 23, 31, 15 -e arsit (*i. effulsit bestiolis splendescentibus. cf.* SIL. 17, 624 *al.*). PLIN. nat. 6, 87 -e ... colore perviridi (*cf.* 37, 76 *berulli* viriditatem -is puri imitantur. 37, 80 smaragdi virens -e. MART. CAP. 1, 75). 9, 127 color ... irascenti similis -i (*cf.* 37, 150 Callais ... litoroso -i similis. STAT. silv. 1, 2, 150 concolor alto ... -i. MART. 4, 61, 7). 37, 66 dos eorum (*sc. smaragdorum*) ... in colore ... imitante tralucidum -is. VVLG Ezech. 1, 16 opus earum *rotarum* quasi visio -is. apoc. 4, 6 -e vitreum simile crystallo (*cf.* 15, 2 -e vitreum mixtum igne). ISID. orig. 13, 14, 3.

d *de sapore aquarum -is* (*cf. et p. 382, 4*): ENN. ann. 142 -e salsum (scaen. 119 PLIN. nat. 1, 2, 104. *et al.*). LVCR. 2, 465 amara ... eadem quae fluvida constant, sudor uti -is est (*cf.* SER. SAMM. 85 -is rabidi s.). SALL. hist. frg. 3, 65 -e Ponticum dulcius quam cetera ([*cf.* SERV. Aen. 12, 143 *ad l.*]. *v. vol. V 1, 2188, 56*). SEN. Med. 213 palustribus ... -a dulcescunt aquis (PLIN. nat. 2, 222. 3, 127). dial. 1, 2, 1. CVRT. 9, 9, 6 aquam amaram (*cf. l. 77*), quae corrumperet (*v. et* PLIN. nat. 6, 166 PLIN. epist. 2, 17, 25) dulcem: intellectum est -e destinari. PLIN. nat. 2, 222 -i ... saporem incoqui salis *eqs.* 2, 224 dulces *aquae* -i invehuntur *eqs.* 2, 227 dulcis haustus in -i plurimis locis (4, 79. 6, 51). 2, 234 salsius. STAT. silv. 2, 2, 19 e terris occurrit dulcis amaro nympha -i. TAC. ann. 13, 57, 1 salem provenire ... eluvie -is arescente unda. TERT. nat. 2, 12 p. 117, 18 -e ... olet salsuginem *eqs.*

e *de mutationibus -is vi caloris gelusve effectis*: *α -e tepescit*: CIC. nat. deor. 2, 26 -a agitata ventis ... tepescunt (*ibid.* ex intumis -is partibus agitatione excitatus ... tepor [*cf.* CVRT. 5, 4, 9 -e ... modico tepore terras fovet. MIN. FEL. 18, 3]). 2, 227. PLIN. nat. 2, 234 hieme -e calidius. *β -e gelascit* (*cf. p. 384, 50*): OV. Pont. 4, 10, 38 cur -e duret hiems. trist. 2, 196 -is adstricto ... coit unda gelu. 3, 12, 29 nec -e concrescit glacie (PLIN. nat. 4, 104 -e concretum *v. et l. 44*). MACR. Sat. 7, 12, 31 -e Bosporicum ... gelu constringi. 7, 12, 32 superficies -is, cui dulces aquae innatant, congelascit *eqs.*

f *de evaporatione, flatu -is*: CIC. nat. deor. 2, 118 stellae ... -is aquarum⟨que reliquarum⟩ vaporibus aluntur ..., qui a sole ... ex aquis excitantur. CVRT. 9, 4, 21 perflare ... auram -is (9, 9, 3. PLIN. nat. 36, 167 hi [*i. lapides*] ... nec contra auram -is robusti). PLIN. nat. 17, 24 quibusdam locis adflatus -is noxii, in plurimis iidem alunt ([aiunt *codd.*]. 20, 206. 21, 57. *cf. et* APVL. met. 11, 5 -is salubria flamina). 31, 70 expansa ... vellera madescunt accepto halitu -is *eqs.* (36, 166 *tofus* exestur halitu -is).

6 *de -i tamquam sede animalium, lapidum, herbarum sim.* (*cf.* PLIN. nat. 2, 7 deciduis ... seminibus innumerae, in -i praecipue ... monstrificae, gignantur effigies [9, 2]): **a** *de -i tamquam habitaculo animalium (hominis portentosi: l. 20 sqq.)*: PLAVT. Rud. 971 ecquem esse dices in -i piscem meum (VARRO rust. 2, 6, 2. SEN. Phaedr. 472 vacuum sine ullis piscibus [*Leo*, classibus *codd.*] stabit -e. COLVM. 8, 16, 9 QVINT. inst. 5, 10, 21). 992. VARRO Men. 209 in -i thunnos. CATVLL. 64, 155 quod -e *te* conceptum spumantibus expuit undis (*sim.*: OV. epist. 7, 39 te ... progenuere ferae aut -e *eqs.* TAB. devot. Audollent 140, 17 filium -es. *ad quos l. cf. Hom. Il. 16, 34*). VERG. georg. 3, 541 -is ... prolem ... fluctus proluit. CIRIS 196 quae -e ... incolitis, gaudete ... volucres. HOR. sat. 2, 4, 31 non omne -e est ... fertile testae. OV. Pont. 1, 10, 9. SEN. Phaedr. 1160 monstra ... -is (TAC. ann. 2, 24, 4). dial. 11, 10, 2 conchylia ultimi -is. nat. 4, 2, 13 delphinorum a -i occurrentium (PLIN. nat. 8, 220. 18, 361. *et al.*). 4, 2, 22 -i ... similes Niloticis beluae (CVRT. 10, 1, 12 PLIN. nat. 7, 5. *et saepe*). CVRT. 6, 4, 18 -e Caspium ... serpentes alit. PLIN. nat. 1, 9, 1 maxima in -i animalia (1, 32, 53. 9, 4. 8. *et saepe*). 1, 9, 71. 9, 73 *bestiae quaedam* flexuoso corporum inpulsu ita -i utuntur ut serpentes terra. 9, 100 saevitiam -is praesagire eos (*sc. echinos*). 9, 101 pectines in -i (*cf.* 9, 133. 32, 17 melanuri in -i. 32, 77 in -i pediculos. 32, 88 rana in -i. *et sim. al.*). 13, 139 ⟨-a⟩ caniculis referta. 31, 95 urticas -is (37, 89 locustarum -is. BOETH. cons. 5, 5, 3 conchae -is. *et sim. al.*). *et al.* *addi potest*: PLIN. nat. 32, 108 a -i (*sc. hominibus lignariis, cum piscium cute ligna poliuntur*) fabriles usus exeunt.

b *de -i lapides, sucinum sim. continente* (*cf. etiam l. 69*): CVLEX 5, 68 Indi conchea baca -is (*cf.* PLIN. nat. 9, 106 Indicus maxime has *margaritas* mittit oceanus ... per tot -a). PROP. 3, 4, 2 gemmiferi ... -is. PLIN. nat. 9, 107 iis (*i. margaritis*) maiorem societatem esse quam -is *eqs.* 9, 115. 12, 2 unionem in rubri -is profunda. 32, 21 *curalium* gignitur et in rubro ... -i (*cf.* 37, 164). 35, 36 paraetonium ... spumam -is (*cf. l. 48*) esse dicunt *eqs.* 37, 35 *sucinum* esse concreti -is purgamentum (*item de sucino*: 37, 42. TAC. Germ. 45, 4 inter cetera eiectamenta -is [APVL. apol. 35] iacebat). **c** *de -i herbas sustentante*: OV. epist. 17, 108 -is alga (PLIN. nat. 32, 66. *cf.* 26, 128 fuco -is. 32, 99 in foliis -is [*sc. plantarum*]). ars 3, 690 ros -is (met. 12, 410). PLIN. nat. 1, 13, 48 arbores et frutices in -i (13, 135. 17, 1. MARCELL. med. 28, 74 stabat arbor in medio -e. *cf.* PLIN. nat. 13, 139 in -i ... rubro silvas virere. 13, 141). 19, 2. 22, 19 *eryngе* in litoribus -is durior nigriorque (*cf.* 26, 96 *satyrios orchis* nascitur ... iuxta -e [27, 82]. 27, 75 quae [*sc. empetros*] propius -i fuit, salsa est. PS. APVL. herb. interp. 109 l. 37 paralios ... nascitur circa -e. *et sim. al.*). 32, 100 nascitur et in -i apsinthium. APVL. met. 1, 13 spongia ... in -i nata. *et al.*

B *de ratione quae intercedit* ***hominibus cum -i***: **1** *de variis commodis beneficio -is praebitis* (*nota in iure*: CELS. dig. 43, 8, 3, 1 -is communem usum [*cf.* MARCIAN. dig. 1, 8, 2, 1] omnibus hominibus *eqs.* VLP. dig. 8, 4, 13 pr. -i, quod natura omnibus patet, servitus imponi privata lege non potest *eqs.* PAVL. dig. 47, 10, 14 si -is proprium ius ad aliquem pertineat. *cf. et* GAIVS dig. 1, 8, 5 pr.): ENN. ann. 145 nautis ... -i quaesentibus vitam. PLAVT. Rud. 898 abiit piscatum ad -e (PLIN. nat. 10, 192 silentium in -i piscantibus. GAIVS dig. 1, 8, 5, 1 in -e piscantibus liberum est, casam in litore ponere. VLP. dig. 47, 10, 13, 7 *al. cf. et l. 80*). 981 in -i communi (*cf. l. 59*) captos *pisces*. 1071 si in -i reti prehendi (1291 atque excepi) *eqs.* HOR. epist. 1, 6, 6 -is ... Arabas ditantis et Indos ludicra (*sim.*: SEN. Phaedr. 392 niveus lapis [*i. margarita, cf. l. 40. 41*] ..., Indici donum -is [TERT. resurr. 7 p. 35, 20 rubentis -is grana candentia. *cf.* CVRT. 8, 9, 19 PLIN. nat. 33, 70. 37, 204. *et al. v. etiam l. 38 sqq.*]. CVRT. 9, 2, 27 opes [MELA 1, 68 o. -is] quas -e litoribus invehit. TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 309, 1 copias. ITALA deut. 33, 19 [Lugd.] divitias [VVLG. inundationem]. VVLG. Is. 60, 5 multitudo. VICTRIC. 20 pretium). MANIL. 5, 689 congeritur ... mensis ... profundi canities detonsa -is (*i. sal*) *eqs.* PHAEDR. app. 20, 5 excutit *ursus* praedam -is *eqs.* (*cf.* MART. 10, 30, 16 nec saeta longo quaerit in -i praedam. *sim.* LVCAN. 10, 139 plena [*Cleopatra*] -is rubri spoliis). SEN. clem. 1, 3, 5 -e lucri causa scrutamur (TAC. Germ. 45, 4). epist. 55, 6 *rivo*, cum -e patet, parcitur *eqs.* (CASSIOD. inst. div. 29 p. 1143^{C} -a ... ut piscationibus variis pateant). 95, 19 luxuria, terrarum -isque vastatrix. CVRT. 9, 10, 10 tuguria conchis et ceteris purgamentis -is (*cf. supra l. 45*) instruunt. COLVM. 8, 17, 15 macies indicat eum (*i. piscem*) non esse libero -i captum (*cf.* QVINT. inst. 5, 10, 21). PLIN. nat. 1, 9, 53 quanta luxuriae materia -i sit (*v.*

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 382, 81). 6, 162 quae e -i ... capiunt (GAIVS dig. 41, 1, 1, 1 animalia, quae terra -i caelo capiuntur, ... capientium fiunt. PAVL. dig. 41, 10, 2 *al.*) 9, 35. 9, 104 damnosissimum ventri -e est *eqs.* 16, 233 materiem et in -i quaeri (*cf. p. 382, 84*). IVV. 5, 94 mullus ... deficit nostrum -e (*cf.* PLIN. epist. 2, 17, 28 -e non sane pretiosis piscibus abundat, soleas tamen ... egerit). TAC. ann. 12, 63, 2 Byzantium ... fecundo -i, quia vis piscium ... hos ad portus defertur. TERT. pall. 3 p. 930, 2 Oe. de -i vellera *eqs.* FIRM. math. 3, 3, 11 quibus circa ... -e ... sit subsidium (*cf.* 8, 29, 6). AVSON. 398, 2 p. 226 P. ostrea ... diverso ... -is deprensa profundo. SERV. auct. georg. 1, 142 -is piscationem. VVLG. Matth. 13, 47 simile ... regnum caelorum sagenae missae in -e. *nota pro re in -i orta* (*cf. et l. 3*): PLIN. nat. 9, 105 parum ... fuerat in gulas condi -a, nisi manibus, auribus, capite totoque corpore a feminis ... gestarentur. CLAVD. 8, 648 nurus omnibus arvis et toto donanda -i (*cf.* 18, 91 Lais e gemino ditata -i).

2 *de -i commeabili usum hominibus praebente*: **a** *de navigio, commercio*: *α loci selecti*: *de navigando, remigando, natando*: CATO or. frg. 1, 8 -e velis florere videres (LVCR. 5, 1442 -e velivolis florebat navibus [*corr. Diels*]. *sim.* LAEV. carm. frg. 11 -a ... velivola [VERG. Aen. 1, 224 OV. Pont. 4, 16, 21]). CIC. fin. 2, 112 sapientem ... non ... -a pedibus peragrantem *eqs.* ([*aliter p. 385, 13*]. *sim.* COMM. apol. 639 super fluctus -is inibat. VVLG. Marc. 6, 48 ambulans supra -e. *et sim. al.*). LVCR. 1, 3 -e navigerum (DRAC. laud. dei 1, 164 CASSIOD. in psalm. 73, 12). 4, 436 -is ignaris ([VVLG. II par. 8, 18 gnaros]. *cf.* LIV. 34, 9 inprudentes. *adde*: SEN. dial. 6, 5, 5 ne gubernatoris quidem artem tranquillum -e ... ostendit. VVLG. sap. 14, 4 si sine arte aliquis adeat -e). BELL. Afr. 23, 2 Pompeianos in -e navesque ... compulerunt (LIV. 7, 32, 9. *cf.* 21, 32, 2 ad -e ac n. rediit [30, 36, 2. 42, 64, 1]. 25, 15, 17 deducto. 27, 28, 17 fugerent [41, 7, 9]. 28, 7, 7 -e ac n. petit. *al.* TAC. hist. 2, 12, 1. TERT. paenit. 7, 5 repudium et navi et -i dicunt). SALL. hist. frg. 3, 68 primum Iasonem novo itinere -is Aeetae ... domum violasse (NICET. psalm. 3 p. 70, 7 B. per insueta -is i. *sim.*: AETNA 246 vias -is *eqs.* OV. epist. 14, 102 dat -e ... viam. SERV. auct. Aen. 3, 202 'v.' -i dedit *Vergilius* quod proprium terrae, ut alibi 'sulcari' [*p. 384, 16*] ait). VERG. Aen. 2, 780 -is aequor arandum. LYGD. 6, 40 flevisti ignoto ... relicta -i (PROP. 2, 26ᵇ, 40. LIV. 1, 56, 6 ignotiora. MART. 7, 19, 2 haec fuit ignoti prima carina -is [*cf. p. 384, 29*]. *et al. sim.*: VELL. 2, 106, 3 ab ... incognito ... -i [FIRM. math. 8, 30, 6]). OV. epist. 17, 58 iactabam liquido ... bracchia ... -i *natando* (18, 71 -e ... tractabile nanti. THEOD. PRISC. log. 82. *et al.*). hal. 84 -is temptare profundum (SEN. nat. 5, 18, 16 epist. 4, 10. *et al.*). LIV. 36, 43, 7 notitiam -is terrarumque et ventorum. SEN. contr. 1, 4, 8 *filius* non fert -e (SEN. dial. 1, 4, 13 nauticis corpora ferendo -i dura. *cf.* PETRON. 101, 8). suas. 1, 4 ista -a ne illi quidem petierunt, qui *eqs.* (*cf.* SEN. benef. 1, 1, 10 ut ... naufragi -a repetamus). CELS. 2, 15, 3 vehementior *gestatio* ... in alto -i navi. SEN. Ag. 106 -i credere cumbam (RVT. NAM. 1, 42. *cf.* COLVM. 1 praef. 4 navigia -i concredere). Med. 596 -e qui subegit. benef. 4, 28, 3 patere commercium (*i. usus, potestas*) -is et regnum humani generis relaxari. epist. 70, 2 quemadmodum in -i (*sc. naviganti*) ... terrae ... recedunt, sic *eqs.* PLIN. nat. 2, 245 cursus conpendiis -is brevior (TAC. ann. 2, 55, 3). VAL. FL. 3, 474. VERS. Quint. inst. 9, 4, 90 tenet ... -e classes. PLIN. paneg. 82, 6 seu montibus seu -i *corpus* exerceatur. FLOR. epit. 4, 11, 5. CELS. dig. 6, 1, 49 pr. solum partem .. aedium ... nec alioquin subiacere uti -e navibus (SERV. georg. 4, 77 -e navium solum. Aen. 5, 199). VLP. dig. 14, 1, 1, 12 quaedam *naves* fluvii capaces ad -e non sufficientes. VVLG. act. 27, 30 cum misissent scapham in -e. *latiore sensu -e significat fere i. q. navigium*: HOR. carm. 2, 6, 7 lasso -is et viarum militiaeque. epist. 1, 11, 6 odio -is atque viarum. LVCAN. 2, 636 colonos redde -i. VAL. FL. 1, 54 *necdum* proles ... matura -i. STAT. Ach. 1, 492 -is ... consultant tempora reges. *de commercio transmarino*: CIC. rep. 2, 4, 7 multa ... ad luxuriam invitamenta ... subpeditantur -i. SALL. Iug. 18, 6 -e magnum (*i. oceanus*) et ignara lingua commercio prohibebant. HOR. sat. 1, 1, 39 te neque fervidus aestus demoveat lucro neque ... -e. OV. rem. 569 SEN. dial. 10, 2, 1. nat. 4, 2, 24 tota exteri -is ora mercatorum navibus stringitur. COLVM. 1, 2, 3 nec procul a -i vel ... flumine, quo deportari fructus, et per quod merces invehi possint. PLIN. nat. 6, 84 -is rubri vectigal a fisco redemerat. PLIN. epist. 10, 41, 2 FLOR. epit. 4, 2, 39. VLP. dig. 14, 1, 1, 12 plerosque *magistros* mandare scio ..., ut certo -i negotietur. TERT. pudic. 9 p. 236, 16 publicanorum ... vendentium ... -is transitus. patient. 7 p. 12, 22. AVSON. 297, 18 p. 151 P. te -is Eoi merces ... ditant. PRVD. c. Symm. 2, 791 -e servit ... mercatori. INTERPR. Paul. sent. 2, 14, 3 *traiecticia pecunia* -is periculo committitur. CIL VI 9682, 4 naviculario cur. corporis -is Hadriatici (XIV 409, 8 adlect(o) inter navicular(ios) -is H.).

β iuncturae: (I) *pendet ex praep.*: NAEV. carm. frg. Varro ling. 7, 23 per ... -e ... eunt ([*v. vol. V 2 p. 635, 1 sqq.*]. PLAVT. Merc. 371 vectu's. VERG. Aen. 7, 810 ferret iter [*cf.* OV. epist. 18, 92 facies ... i.]. HOR. carm. 1, 6, 7 cursus. OV. met. 2, 164 naves ... feruntur. LIV. 44, 29, 6 per ... Aegaeum vagantium -e. PLIN. nat. 35, 161 *opera fictilia* ... portantur [*cf. p. 384, 36*]. SIL. 17, 434 fugeretis. STAT. Theb. 10, 13 errantes. VLP. dig. 1, 16, 4, 5 ut per -e ... proconsul veniat [HIER. in Ier. 2, 23, 2 veniunt aromata]. TERT. bapt. 12 p. 211, 28 ingredientem. CYPR. epist. 58, 4 p. 659, 24 properantem. FIRM. math. 8, 30, 6 navigabunt. TAB. devot. Audollent 250 A 16 trassis [*i.* transis]). LEX repetund. (CIL I² 583) 17 queive trans -e erit ([*quasi in formula i. q. exterus, externus*; *cf. ibid.* 23 IAVOL. dig. 5, 1, 34 POMPON. dig. 7, 4, 22 *al.*]. CIC. inv. 1, 45. HOR. epist. 1, 11, 27 currunt. PLIN. nat. 19, 58 petimus. 35, 199 advectorum [*cf.* MOD. dig. 22, 2, 1 vehitur]. PAVL. dig. 6, 1, 16, 1 navem ... misit. LEX colleg. cornic. [CIL VIII 2557] 31 siqui ... tram(are) pro(ficiscetur). *nota elliptice*: ANTON. Cic. Att. 10, 8ᵃ, 1 trans -e [*fere: profecturum te esse*] credere non possum). BELL. Afr. 24, 3 in -i classes vagari ([LIV. 44, 28, 9]. SEN. dial. 8, 8, 4 navigandum [VLP. dig. 43, 8, 2, 9 piscari aut n.]). (II) *pendet ex verbis per casus*: *acc.*: ENN. ann. 384 verrunt (NICET. psalm. 8 p. 68, 8 B.). TER. Hec. 419 nunquam es ingressus -e (CIC. nat. deor. 3, 51 QVINT. decl. 257 p. 49, 11. *et al.*). VERG. Aen. 3, 290 feriunt (5, 778). 4, 566 turbari trabibus. 6, 59 intravi (PLIN. nat. 6, 106 TAC. ann. 2, 5, 4). 10, 197 sulcat *navis* (PLIN. nat. 12, 5. *cf. p. 383, 35*). OV. ars 2, 671 findite. SEN. Tro. 1166 secet ... classis (*cf.* BOETH. cons. 2 carm. 5, 13). CVRT. 4, 3, 18 everberatum -e. LVCAN. 2, 702 impulsum rostris ... -e (*aliter* SEN. Ag. 161). 9, 319 remis actum -e (VAL. FL. 2, 77). PETRON. 89, 33 premunt classes -e (*cf.* FLOR. epit. 4, 8, 1 classe ... -e insederat). *acc. spatii peragrati*: LVCIL. 996 vir -e metitur (*sim.*: LAEV. carm. frg. 11 permensus ponti -a alta. VERG. Aen. 3, 143 remenso ... -i. SEN. benef. 2, 35, 5 -a emetienda [CVRT. 9, 3, 7 emensis -a ... nobis. TAC. hist. 4, 84, 3]). CIC. Pis. 57 -e ... hieme transibas (Planc. 98 -e me transisse. Att. 7, 12, 2. PLIN. nat. 36, 4 -a ... transiri. *et al.*). fin. 5, 87 *Pythagoras* tot -a transmisit (PLIN. epist. 8, 20, 1). VERG. Aen. 1, 524 -a . . vecti. LIV. 9, 19, 5 traiecisset -e (31, 21, 36. 33, 31, 9. *et al.*). perioch. 16 p. 21, 10 transgressis ... -e equitibus Romanis. MANIL. 1, 413 -e, quod prima (*sc. Argo*) cucurrit. PERS. 5, 146 -e transilias? PLIN. nat. 14, 118 -i navigato. AMPEL. 7, 1 -e ..., quod commerciis generis humani peragratur (*Ziegler*, peragitur *M*). AMM. 29, 5, 5 emeato -i. *abl.*: PLAVT. Cist. 14 vectus est tranquillo -i (SEN. epist. 73, 5 PLIN. epist. 6, 33, 10. *adde*: BELL. Alex. 28, 2 circumvectus. PLIN. nat. 36, 69 -i Romam *obeliscos* devehi). CIC. Verr. II 5, 91 -i effugere. CIC. Att. 8, 3, 5 navigandum est (VITR. 10, 1 SEN. suas. 2, 21. *et al.*). BELL. Alex. 25, 1 commeatum, qui -i ... subportabatur. HOR. epod. 9, 32 *hostis* fertur incerto -i (*cf. p. 383, 70 et l. 78*) OV. epist. 7, 39 -e ..., quo ... ire paras (VAL. FL. 7, 113 SVET. Nero 31, 3). LIV. 21, 17, 8 -i venturum ... hostem (PORPH. Hor. carm. 1, 7, 31 sq. *adde*: SVET. Aug. 82, 1 pervenire). 35, 51, 1 -i traiectus (42, 48, 7 supervectus ... Calabriae ... promunturium [in] Ionio -i Dyrrhachium traicit). CVRT. 4, 4, 20 commeantes -i (*sim.* TAC. ann. 12, 17, 3 remeabant). PETRON. 123 v. 213 fluitare -i (FLOR. epit. 4, 11, 7). VAL. FL. 1, 741 volat (*cf. p. 386, 31*). TAC. ann. 1, 70, 1 classis vadoso -i innaret.

b *de tempore, condicione, difficultate, periculo -is permetiendi*: LIV. ANDR. carm. frg. 22 nullum peius macerat humanum (homonem *Ursin.*) quamde -e saevom. PLAVT. Rud. 152 confracta navis in -i (*cf.* CATVLL. 25, 13). 272 eiectae *mulieres* e -i (*v. et infra l. 70*). VARRO rust. 1, 2, 4 in oceano ... ne navigari quidem posse ... propter -e congelatum. CIC. Manil. 34 nondum tempestivo ad navigandum -i. Att. 9, 3, 1 si commodius anni tempus esset, ... infero -i liceret uti *eqs.* epist. 16, 9, 4. ad Q. fr. 2, 4, 7 adhuc clausum -e fuisse (MANIL. 3, 641 VEG. mil. 4, 39. *cf. et* PLIN. nat. 2, 125). SALL. Iug. 17, 4 -e ... inportuosum (*v. vol. VII 1, 665, 57 sq. cf.* OV. trist. 3, 2, 11 -e portibus orbum). hist. frg. 1, 56 ubi tempore anni -e classibus patefactum est (*sim.*: LIV. 35, 44, 5 anni tempus navigabile [PLIN. nat. 6, 58] praebuisset -e. FAST. ann. Praen. Apr. [CIL I² p. 235, 3] ⟨h⟩oc m⟨e⟩nse ... -a et terrae aperiuntur [PLIN. nat. 2, 122 *ver* aperit navigantibus -a]). VERG. catal. 9, 48 -e audendo vincere. Aen. 1, 599 *nos* terraeque -isque omnibus exhaustos ... casibus ([SIL. 1, 596 c. bellique -isque]. *sim.* 10, 57 -is vastaeque exhausta pericula terrae [LIV. 45, 41, 7 GAIVS dig. 41, 1, 9, 8. *et al.*]. VAL. FL. 5, 482 monstra [*i. pericula*]). HOR. epod. 15, 8 hibernum -e (*v. vol. VI 2686, 58*). carm. 1, 16, 10 -e naufragum (AVSON. 157, 8 p. 14 P. *cf.* 362, 5 p. 87 -e naufragus horror infamat). PROP. 3, 7, 6 tu (*sc. pecunia*) Paetum ... obruis insano ... -i (*cf.* SEN. dial. 6, 6, 3 PORPH. Hor. carm. 3, 29, 60—61). OV. Pont. 4, 10, 10 iactatus (LIV. 37, 12, 12 VELL. 1, 2, 4. *et al.*) dubio ... -i (SEN. Ag. 407ᵃ Herc. f. 1253). LIV. 33, 41, 7 multae *naves* ita haustae -i, ut *eqs.* (SEN. dial. 11, 7, 3. epist. 30, 4 -e quos hauserat, eadem vi, qua sorbebat, eiecit incolumes. *et al.*). MANIL. 5, 434 -is praedas et rapta profundo naufragia. SEN. contr. 7, 1 (16), 5 infelicia sibi imprecatus est -a. SEN. Ag. 1006. dial. 6, 20, 6 Catonem si ... -e devorasset (FRONTO p. 17, 10 N.). LVCAN. 3, 633. PETRON. 115, 8 -is fidem (*i. hominem mala fide -is perditum*) inspicere. VAL. FL. 1, 416. 2, 59 in noctem venti veloque -ique incumbunt magis. SIL. 17, 208 *Auster* abscedens reddit -e (*sc. nautae*). STAT. Theb. 9, 142. TAC. hist. 2, 98, 2 -e ... etesiarum flatu in orientem navigantibus secundum, inde adversum (*cf.* PLIN. epist. 6, 16, 17). 4, 81, 1 certa -is opperiebatur. ann. 4, 6, 4 asperis -is obviam iit. FLOR. epit. 4, 2, 75 GAIVS dig. 41, 1, 9, 8 PORPH. Hor. carm. 1, 16, 10. CIL III 1899, 14 *puer* cuius membra consumsit -is per se. V 3014, 5 quem -is apstulit undis. IX 5920 qui in -e vi tempestatis deces⟨sit⟩. *latiore sensu -e significat fere i. q. periculum, labores navigii*: TIB. 1, 3, 50 nunc -e (*cf. Dissen ad l.*) nunc leti mille ... viae.

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *de operibus intra vel ad -e extructis*: **a** *in universum*: VARRO rust. 3, 3, 10 *nostra aetas* piscinas protulit ad -e *eqs.* (*cf.* 3, 17, 10 dummodo perduceret specus e piscinis in -e obiecta mole [*sim.* TIB. 2, 3, 45. *v. et l. 6*], qua *eqs.* COLVM. 8, 16, 5 cum ad -e deferrentur vivaria. PLIN. nat. 9, 170. *et al.*). CIC. Verr. II 4, 118 *fons* fluctu ... operiretur nisi munitione ac mole lapidum diiunctus esset a -i (*cf.* CAES. Gall. 3, 12, 3 extruso -i aggere ac m. [VITR. 2, 6, 1 m. ... struuntur in -i]. civ. 3, 112, 2 iactis m. [BELL. Afr. 26, 6 SEN. Thy. 459. *et al.*]. SEN. Herc. f. 1047 CVRT. 4, 2, 8. 22 PLIN. nat. 36, 125. *et al. v. et l. 3. 54*). LVCR. 3, 1030 *Xerxes* viam ... per -e ... stravit (*cf. et* SALL. Catil. 13, 1 -a constrata esse [*v. vol. IV 508, 72*]. IVST. 2, 10, 24 -a pontibus. *al. adde de ponte*: ANTH. 461, 8. AMM. 22, 8, 4 -a pedibus peragravit). SALL. Catil. 20, 11 *divitias* profundant in extruendo -i. LIV. 37, 15, 1 ubi demersis navibus frenassent claustra -is (*i. portum*). PAVL. FEST. p. 37 portus in -i interiores arte et manu facti (*cf. l. 26 et* CYPR. epist. 68, 3 p. 746, 8). SEN. dial. 3, 21, 1 *luxuria* vult ... terras transferre, -a concludere (*cf. l. 47*), flumina praecipitare. CVRT. 4, 2, 19 iam ... a fundo -is in altitudinem modicam opus creverat, nondum ... aquae fastigium aequabat. **b** *de fossis, canalibus sim.*: CATVLL. 66, 45 Medi peperere novum -e (*monte everso inductum*). SEN. contr. 2, 1, 13 fossis inducunt -e (SVET. Nero 16, 1 urbi). SEN. epist. 89, 21 -e agetis introrsus. PETRON. 120, 88 -e nascitur arvis. PLIN. nat. 31, 109 salinis -e infundunt (RVT. NAM. 1, 477 *salinae* salsa palus, qua -e terrenis ... canalibus intrat). PLIN. epist. 10, 42, 1 committere *lacum* -i (10, 61, 1). SVET. Aug. 16, 1 inmisso in Lucrinum ... lacum -i (SERV. auct. georg. 2, 162). SOL. 2, 53 factis manu fossis invitavit -e. 53, 5 -e ... certis canalibus depressum *eqs.* (*v. vol. V 1, 614, 7 sq.*). LAMPR. Alex. 26, 10 stagna stupenda *fecit* admisso -i (*cf. l. 25*). AVG. in psalm. 80, 23 p. 1046$^{ex.}$ cras illi habent ... -e in theatro.

4 *de locis, aedificiis ad -e sitis*: **a** *de oppido, emporio, arce sim.*: VARRO frg. Char. gramm. p. 75, 22 B. a -e operta oppida (CIC. rep. 2, 10. *cf.* LIV. 26, 20, 8 ad arcem a -i aditus. 26, 26, 3 gravior a -i oppugnatio. 28, 5, 18 ut Romani a -i, regii a terra oppugnarent [44, 12, 4 VVLG. I Macc. 15, 4]. *et al.*). CIC. Att. 6, 2, 3 Graecos in eo reprehendit, quod -e tantum secuti sunt *in oppidis condendis*. HOR. epist. 1, 11, 26 locus effusi late -is arbiter. LIV. 24, 3, 8 arx Crotonis, una parte imminens -i *eqs.* (28, 6, 2. 37, 26, 5). 38, 29, 10 urbs in -e devexa. SEN. Tro. 819 -is ... domitrix Iolcos. 828 -is lati sinuosa Troezen. nat. 4, 2, 4 commercia Indici -is. PLIN. nat. 6, 103. 149. TAC. hist. 3, 43, 1 Foroiuliensem coloniam, claustra (*cf. l. 14*) -is (*cf.* ann. 2, 5, 3). PLIN. epist. 9, 33, 2. FLOR. epit. 1, 16, 4. 6 urbes ad -e *eqs.* (*sim.* SIDON. epist. 1, 5, 7 Hadriatici -is oppida *eqs.*). INSCR. NSc. 1918 p. 137, 4 colon⟨iam ad -e⟩ dedux⟨it⟩. **b** *de villa, thermis, aedificio sim.*: LEX par. fac. Put. (CIL I^2 698) 1, 12 ex eo pariete antas duas ad -e versum proicito (*cf.* VITR. 1, 4, 1 si secundum -e erunt moenia [1, 7, 1]). HOR. carm. 2, 18, 20 -is ... Bais obstrepentis ... summovere litora. 3, 24, 4 caementis licet occupes ... tuis ... -e publicum (*cf.* PORPH. *ad l.*). SEN. epist. 122, 8 qui fundamenta thermarum in -i iaciunt. MART. 10, 37, 19 venit ad -e (*i. ad villam in -i*) cena. PLIN. epist. 2, 17, 10 cenatio, quae ... plurimo -i lucet. 2, 17, 11 calida piscina ..., ex qua natantes -e aspiciunt. POMPON. dig. 1, 8, 10 quod in -e aedificatum ..., privatum. 41, 1, 30, 4 si pilas in -e iactaverim *eqs. ibid.* si insulam in -i aedificaverim. 41, 1, 50. PORPH. Hor. carm. 2, 18, 20 molibus (*cf. l. 3. 6 sqq.*) in -e (-i *codd.*) iactis (*l. 8*) praetoria superaedificare. 3, 1, 33 sibi aedificia ... in -i ponere. *et al.* **5** *-e locus otii, quietis, delectationis sim.*: SEN. benef. 7, 20, 3 ludibria regum in -i lascivientium. TAC. ann. 15, 51, 2 Nero multo apud Puteolos et Misenum -is usu laetabatur. PLIN. epist. 1, 9, 6 o -e, o litus, verum secretumque μουσεῖον *eqs.* 4, 23, 1 nunc terra nunc -i corpus agitare (*cf.* paneg. 81, 4 [*de ludis*] corporis robur in -a proferre). 5, 18, 1 frueris -i. SVET. Nero 34, 1 terra -ique praetervehentes. AVR. VICT. Caes. 4, 3 pervium -e theatris curribusque ... efficere contendit. CAEL. AVR. chron. 3, 1, 10 *utilis* plurima -e tenus conversatio (*i. commoratio*). **6** *de imperio -is vel rei navalis*: CIC. Verr. II 5, 97 -i plurimum poterant *Carthaginiensium classes* (LIV. 5, 33, 7. 28, 7, 17. *et al.*). Manil. 35 Pompeius Italiae duo -a ... classibus firmissimisque praesidiis adornavit. 54 civitas Atheniensium, quae ... -e tenuisse dicitur (prov. 36 tutum et clausum [*cf. p. 386, 16*]. Att. 10, 8, 4. VERG. Aen. 1, 26 dicione. *et al.*). CAES. civ. 3, 111, 4 *ut* portum ac -e totum in sua potestate haberent (LIV. 32, 21, 32 frg. 22). BELL. Afr. 8, 2 -e tuendum ab hostibus (NEP. Con. 4, 2. *cf.* LIV. 27, 22, 12 oram -is vicinam urbi Romanae. 41, 1, 3). NEP. Timoth. 2, 2 Athenienses -i duces. LIV. 8, 14, 8 interdictum ... -i Antiati populo. 22, 20, 3 levi pugna toto ... -i potiti erant (25, 11, 12. *cf.* 27, 30, 16 Romanos ... in ea regione potentis -is [FEST. p. 355 Tyria -a in proverbium deductum, quod ... Poeni adeo p. -is fuerunt, ut *eqs.* TAC. ann. 4, 44, 2]). 26, 39, 10 si navali proelio possessionem -is ademissent (37, 8, 1 ne ... pelleretur. 37, 26, 13 hosti eripere). 36, 41, 3 -i ... pollere Romana arma (*cf.* TAC. ann. 11, 14, 1 praepollebant). 37, 14, 6 ademptum se -is usum hostibus. 37, 31, 5 confessionem ... concessi -is. VELL. 2, 51, 1 -e praesidiis classium ... saepserat. 2, 72, 4 custodiae -is praefuerat (*cf.* SEN. dial. 1, 2, 10 custodiantur ... classibus -a). VAL. MAX. 6, 5 ext. 2 dominatio -is. SEN. Phoen. 374 *Adrasti* imperio -e regitur (*de imperatore* [*cf. et Magie, iuris publ. sacrique vocabula, 1905 p. 32. 67*]: IVV. 4, 83 -a ac terras populosque regenti. PLIN. paneg. 4, 4. *cf.* SEN. Phaedr. 149 -a qui regno premit). OCTAVIA 484 nutu ... -a subiecit *Fortuna* tuo. CVRT. 4, 4, 19 *Tyrus* -e ... dicionis suae fecit. PLIN. nat. 7, 98 cum imperium -is populo Romano restituisset ([AMPEL. 15, 14]. SIL. 1, 192 cessisse imperio tantum terraeque -isque). 37, 16 qui oras -is defendissent. TAC. Agr. 30, 4 postquam cuncta vastantibus (*i. Romanis*) defuere terrae, -e scrutantur (*cf. p. 382, 78*) *eqs.* PLIN. paneg. 29, 1 exactus hostis -i. 50, 1 unius (*sc. imperatoris; cf. p. 385, 84*) oculis flumina fontes -a deserviunt. SVET. Aug. 49, 1 ad tutelam superi et inferi -is. FLOR. epit. 2, 6, 2 urebat ... populum ablatum -e, raptae insulae *eqs.* VIR. ill. 84, 2 cum -i feliciter uteretur (*v. l. 50*). VEG. mil. 4, 32 *liburnae* Ionio -i locatae.

7 *de bellis navalibus sim.* (*huc pertinere videtur* ENN. scaen. 119 -a ... spumant sanguine): CIC. Verr. II 4, 130 cum tam multa ex illo -i bella emerserint. Manil. 32 mercatoribus -e tutum (NEP. Them. 2, 3 LIV. 37, 25, 2. *et al.*). 53 ita ... clausa ... -a ..., ut neque privatam rem transmarinam neque publicam ... obire possemus (SEN. contr. 1, 8, 12 cum piratae -a clausissent. HIER. epist. 7, 2, 2. *et al. cf.* LIV. 44, 14, 10 -i ... intercluso. FLOR. epit. 3, 6, 1 -a bello quasi tempestate [*v. p. 384, 82*] praecluserant). prov. 31 -e ..., cuius fervore (*i. sollicitudine bellica*) ... maritimi ... cursus tenebantur (*sim.* SIL. 14, 559 perfusum bello fervet -e). rep. 3, 24 -e ... infestum uno myoparone (LIV. 34, 32, 18 navibus piraticis [*cf.* CVRT. 4, 8, 15 -e a p. classibus vindicare. *cf.* VELL. 2, 73, 3 p. sceleribus]. perioch. 128 p. 117, 13 latrociniis [VELL. 2, 73, 3]. *et al.*). Att. 9, 19, 3 superum -e obsidetur (CVRT. 4, 2, 11 classibus. CYPR. ad. Donat. 6 p. 8, 17 praedonibus. *cf.* COLVM. 1 praef. 8). CAES. civ. 3, 15, 1 -i portibusque Caesarem prohibebat. HOR. carm. 2, 1, 34 -e Dauniae ... decoloravere caedes (*cf.* 2, 12, 2 Siculum -e Poeno purpureum sanguine. SEN. Phaedr. 552 *cruore* [clem. 1, 11, 1 LVCAN. 4, 568]. PLIN. paneg. 12, 1 infecta victoriis -a). 4, 5, 19 pacatum volitant per -e navitae (R. GEST. Aug. 25 a praedonibus. SEN. epist. 94, 64. *et al.*). LIV. 7, 26, 13 nec illi (*sc. Graeci*) terra nec Romanus -i bellator. 21, 40, 5 quos terra -ique priore bello vicistis (22, 19, 1 t. -ique coeptum bellum. 27, 5, 3 cladibus bellatum. 28, 4, 7 victor [VAL. FL. 1, 345 CIL III 13620, 4. *et al.*]. 32, 21, 18 *arma* intulerunt. 36, 41, 5 dimicandum. *et saepe*). 25, 11, 11 -e liberum (27, 15, 7 erat liberum -e *eqs.*). 35, 49, 5 rex ... consternit -a classibus (CVRT. 9, 6, 7). 37, 13, 6 vacuo ab hostibus -i. perioch. 99 p. 98, 23 -i eos (*sc. piratas*) expulit. SEN. contr. 1, 2, 8 terras et -a latrocinantes (FLOR. epit. 3, 6, 3 -i). 7, 2 (17), 6 terrarum -isque domitor. suas. 2, 17. MELA 1, 78 -e quo pugnatum est (*cf.* FLOR. epit. 2, 22, 32 in -i pugna. VEG. mil. 4, 43 navalis p. tranquillo committitur -i *eqs.*). LVCAN. 3, 524 servatum bello iacuit -e. TAC. hist. 2, 32, 1 nullo -is (*i. a -i*) subsidio (*cf.* VEG. mil. 3, 26 p. 123, 9 -e ... habere subsidium) *Italiam esse*. ann. 2, 49, 1 primus rem Romanam prospere -i gessit. FLOR. epit. 2, 2, 7 -i congredi. 4, 2, 20 per triumphatum a se -e. 3, 8, 2 piratica rabie -a corruperant (*cf. l. 23*). VLP. dig. 43, 7, 31 viae militares exitum ad -e ... habent. 47, 9, 3, 2 AMM. 23, 5, 9. VEG. mil. 4, 46 utile est, ut alto et libero (*v. l. 37*) -i tua ... classis utatur (*v. supra l. 11*). *latiore sensu fere i. q. pugna navalis*: LVCAN. 5, 109 Salaminiacum meminit -e.

8 *de regione caeli* (*secund. hebr.* יָם): ITALA gen. 13, 14 (Aug. quaest. hept. 1, 28) vide ... ad aquilonem et africum et orientem et -e ([*Vulg.* occidentem]. *item i. q. occidens*: Ezech. 42, 17 [Wirc.; *Vulg. v. 19* ad ventum occid.] VVLG. exod. 36, 27 Is. 49, 12. Os. 11, 10 formidabunt filii -is. AVG. loc. hept. 6, 9 p. 616, 3 consuetudinis est ... scripturarum, ut occidentalem partem a -i appellet *eqs. et al.*). VVLG. psalm. 88, 13 aquilonem et -e (*i. meridiem?* [*sed cf. Hoberg, Die Psalmen d. Vulg. 1906 ad l.*]. *cf.* 106, 3 AVG. in psalm. 85, 14 p. 1092$^{in.}$).

C *in religione vel magia*: **1** *propter divinam naturam* (*cf.* CIC. ac. 2, 119 solem, lunam ..., terram, -e deos esse) *-e testantur, venerantur* (*v. et p. 387, 51*): VERG. Aen. 6, 351 -a aspera iuro (12, 197. OV. met. 3, 638 per -e ... perque omnia numina [trist. 2, 53 per -e, ... terras, ... tertia numina. *et al.*]). SEN. Med. 616 exigit poenas -e provocatum. PLIN. nat. 14, 52 -a ... temerata. 30, 17 expuere in -a aliisque (-i *artis quae VG*) mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putant. PLIN. paneg. 86, 4 precatus ... est prona -a. TERT. spect. 9 p. 11, 18 aurigas coloribus idolatriae vestierunt: ... consecraverunt ... venetum Caelo et -i (*cf. p. 381, 56*). AVG. in euang. Ioh. 10, 1 p. 1467$^{med.}$ super -e oratis (*cf. Heiler, Gebet, 1922, 102*). CIL VI 31171, 7 Terrae, Caelo, -i, Neptuno.

2 *de dis dominatoribus -is*: **a** *universis*: VERG. Aen. 3, 528 di -is et terrae (OV. Ib. 67) tempestatumque potentes. OV. am. 3, 12, 38. met. 2, 531 di -is adnuerant. 13, 949 di -is ... Oceanum Tethynque rogant. trist. 1, 2, 1 et caeli. LIV. 29, 27, 1 divi divaeque ..., qui -a terrasque colitis. CVRT. 9, 9, 27 praesidibus ... -is ... dis sacrificio facto (*cf. p. 387, 51*). VAL. FL. 3, 259. PLIN. epist. 9, 26, 4. paneg. 35, 1 ultionem ... diis -is commendasset. *adde de deo Iudaeorum vel christianorum*: PSALT. Cas. 73, 13 stabilisti in virtute tua -em ([*i. -e rubrum*, VVLG. -e]. *cf. et* SVLP. SEV. chron. 1, 15, 5 Moyses ... percussum virga -e discidit. PS. BOETH. fid. cath. 153. *et al.*). ITALA Matth. 8, 27 (cod. d) et venti et -is obaudiunt ei ([VVLG. -e]. TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 484, 1 CYPR. idol. 13 p. 29, 14. *et al.*). COMM. instr. 1, 2, 1 dominus caeli, terrae -isque (PRVD. c. Symm. 2

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praef. 25. *et al.*). b *singulis*: *α varia*: PLAVT. Rud. 1 qui gentes omnes -aque et terras movet ([*i. Iuppiter*]. *cf.* HOR. carm. 3, 4, 45. SEN. Thy. 607 rector -is. PS. APVL. Ascl. 27 p. 65, 7 terrae ... et -i dominatur [*cf. l. 19. 33*] Iuppiter Plutonius. *et al.*). CATVLL. 64, 30 Oceanus ..., -i totum qui amplectitur orbem (*v. Kroll ad l. cf. et* OV. met. 7, 267 Oceani ... -e). VERG. georg. 1, 29 an deus ... venias -is, *Caesar*, ac tua nautae numina ... colant. Aen. 10, 221 *nymphas* alma Cybele numen habere -is ... iusserat (*cf.* VAL. FL. 1, 50 n. -is ... Helle [5, 199]. CYPR. idol. 2 p. 19, 10 Melicertes et Leucothea ... -is n.). HOR. carm. 2, 19, 17 tu (*i. Bacchus*) flectis ... -e barbarum (*item de Baccho*: SEN. Herc. f. 903). PROP. 2, 26ª, 14 Ionii ... puella -is (*i. Nereis*). 2, 26ᵇ, 52 hic deus (*Boreas*) et terras et -a ... domat (*cf.* 3, 7, 57 di -is Aegaei ..., venti). OV. ars 3, 311 monstra -is Sirenes (*v. etiam l. 69*). met. 8, 731 -is incola, Proteu. PAVL. FEST. p. 327 Salaciam ... quam putabant ... -e movere ([*cf. l. 2 et 35*]. AVG. civ. 4, 10 p. 157, 29 D. *al.*). SEN. Oed. 450 tumidum Nereus posuit -e. PREC. terr. 4 *Tellus* caeli ac -is diva (*cf.* HOMER. 93 d. -is *Thetis*). PLIN. nat. 2, 101 *Pollucem et Castorem* in -i deos. 7, 234 Tusci dominam -is (*i. Venus [v. infra l. 41 sqq.] sub Circes specie*). SIL. 17, 352 turbasti (*Iuno*) -a ac terras (*item de Iunone*: CLAVD. DON. Aen. 1, 65). APVL. met. 10, 32 illos ... puellos diceres ... Cupidines ... de ... -i commodum involasse. *nominantur numina vice -is* (*cf. infra l. 39*): GLOSS.ᴸ II Abav. MA 68 -e Amfitritem. V Abba TY 15 Thitis (*i. Tethys*). *β speciatim de iis dis, quorum numen significantius ad -e pertinet*: Ⓘ *de Neptuno*: NAEV. carm. frg. 12 Neptunum regnatorem -um (*sim.*: OV. met. 11, 207 rector [FLOR. epit. 4, 8, 3]. SEN. Herc. f. 515 regentem [599]. VAL. FL. 1, 414 rex [SIL. 17, 284 *al.*]). TER. Ad. 790 -a Neptuni. VARRO ling. 5, 72 Neptunus quod -e terras obnubit. CIC. nat. deor. 1, 40 *qui* aer per -a manaret, eum esse Neptunum (*cf.* 3, 64 N. esse ... animum cum intellegentia per -e pertinentem [*sim.* AVG. civ. 7, 22 p. 300, 26 D.]). VERG. Aen. 5, 799 domitor ([SIL. 9, 291]. *cf.* SEN. Med. 4 dominator. AVIEN. Arat. 705 dominus). DIRAE 59 Neptunus ... atrum convertens aestum -is undique ventis. HOR. carm. 1, 5, 16 potenti ... -is deo. SEN. nat. 6, 23, 4 *Neptuno* adsignata est -is movendi potentia. CVRT. 4, 4, 5. VAL. FL. 4, 571 pater ... -is. QVINT. inst. 3, 7, 8. SERV. auct. Aen. 1, 139 effectum est, ut ... -a Neptunus *sortiretur* (*cf.* AVG. civ. 4, 10 p. 157, 25 D.). AVG. civ. 7, 28 p. 311, 23 D. *ponitur Neptunus pro -i*: CIC. de orat. 3, 167 N. pro -i (MIN. FEL. 19, 10). nat. deor. 3, 52 sin terra *dea est*, -e etiam, quem Neptunum esse dicebas. LVCR. 2, 655 -e N. ... vocare. Ⓘⓘ *de Venere* (*cf. supra l. 19*): VARRO ling. 5, 63 de caelo ... semen igneum cecidisse ... in -e ac natam e spumis Venerem *eqs.* (*cf.* OV. fast. 4, 62 a spumis est dea dicta -is). TIB. 1, 2, 42. OV. epist. 15, 24 in -e ... ius habet orta -i (EPIST. Sapph. 213. *cf.* PAVL. FEST. p. 52 concepta [TAC. hist. 2, 3, 1]). MELA 2, 102 *Palaepaphos* quo primum ex -i Venerem egressam accolae adfirmant (*cf.* PLIN. nat. 35, 91 exeuntem e -i *simulacro expressam*). APVL. met. 4, 31. AVSON. 407, 12 p. 231 P. qualis emerserat -i.

3 *in cultu* (*cf. Krauss, Interpretation of the omens, Philadelphia, 1930 p. 132 et adn. 18*): **a** *varia*: *α apud paganos*: CIC. nat. deor. 3, 51 *nostri* duces -e ingredientes immolare hostiam fluctibus (*cf.* LIV. 29, 27, 5 cruda exta caesa victima, uti mos ..., in -e proiecit. MACR. Sat. 3, 2, 4. *v. Wissowa, Rel. u. Kult.², 1912 p. 227 adn. 8*). LIV. 27, 37, 6 *androgynum* vivum in arcam condidere provectumque in -e proiecerunt (OBSEQ. 81 deportatus. 92 delatus. 96 -i demersus *al.*). PAVL. FEST. p. 181 Rhodi ... quotannis quadrigas soli consecratas in -e iaciunt. AVG. civ. 3, 11 p. 108, 21 D. simulacrum in -e ... esse proiciendum. *β apud christianos*: HIL. in psalm. 68, 28 p. 337, 6 cum profundum -is sedem intellegamus inferni. **b** *speciatim i. q. locus poenae*: *α in iure*: VAL. MAX. 1, 1, 13 Tarquinius ... M. Atilium ... culleo insutum in -e abici iussit *eqs.* (IVV. 13, 155 [*cf.* SCHOL. *ad l.*]. PAVL. sent. 5, 24 MOD. dig. 48, 9, 9 pr. *et al. cf. et* IVV. 15, 16 in -e [inma ** que *P*] nemo hunc abicit). *β apud christianos*: RVFIN. Orig. in exod. 6, 3 p. 195, 7 angeli nequam de exercitu Pharaonis ..., quos demerget dominus in rubrum -e ... in die iudicii (*fere in imagine*). ORIG. in Matth. 16, 26 p. 1462ᴬ *Satanas* in -e, abyssum scilicet, proicitur.

4 *in magia*: OV. met. 7, 154 *verba* quae -e turbatum ... sistunt. SEN. Med. 356 cum Ausonium dirae pestes (*i. Sirenes*) voce canora -e mulcerent. 755 evocavi nubibus siccis aquas egique ad imum -a. Herc. O. 456 turbidum explicui -e (*v. 452* artibus magicis). MELA 3, 48 *Gallizenas* ingeniis singularibus praeditas -a ac ventos concitare carminibus. VAL. FL. 8, 352 dirā ... levat *Medea* -a ardua linguā. SIL. 11, 472 ad puppim sacrae ... carinae adductum cantu *Orphei* venit -e (*sim.* STAT. Theb. 5, 342). APVL. met. 1, 3 magico susurramine ... -e pigrum conligari. DRAC. Romul. 10, 139 *Medea* precibus elementa quatit: -e, sidera, terras.

D *de certis -bus* **nom. prop.** *sim. significatis* (*de ratione -a appellandi cf.* MANIL. 4, 657 SERV. Aen. 3, 211. ISID. orig. 13, 16, 6 sq. a gentibus Gallicum, Ausonium ..., ab oppidis Argolicum, Corinthium ..., a positione caeli ut superum et inferum ..., a memoria regum ut Ionium *eqs.*): PLAVT. Men. 236 -e superum (*cf.* CIC. Flacc. 30 in -e superum et inferum [de orat. 3, 69. ISID. orig. 13, 16, 7]. LVCAN. 2, 400 inferni [*aliter p. 388, 15*] superique -is. *al. cf. infra l. 75 et v. V. Burr, Nostrum Mare, Würzb. Studien 1932 p. 68 sqq.* *adde*: VERG. georg. 2, 158 -e quod supra ... quodque adluit infra). TRAG. inc. 105 ab Ionio -i (SERV. Aen. 3, 211. auct. georg. 3, 153 *Io* se in -e praecipitavit, ⟨quod⟩ I. vocaverunt. *saepe*). LVCIL. 466 Carpathium -e (*v. Onom. II 205, 40*). AFRAN. com. 112 -a Tyria (FEST. p. 355. *et al.*). VARRO rust. 3, 9, 17 in -i Tusco (LIV. 5, 33, 7. *et al.*). frg. Sol. 33, 1 ad rubrum ... -e, quod Erythraeum ab Erythra rege ..., non solum a colore appellatum ([frg. Char. gramm. p. 75, 25 B. PLIN. nat. 4, 120. *al.*] CIC. nat. deor. 1, 97 in rubro -i. HIER. epist. 22, 41, 1 post r. -e [*i. post transitum per r. -e*]). VARRO AT. carm. frg. 18 cingitur ... Libyco -e (PLIN. nat. 5, 1. *et al.*). CIC. Manil. 35 Illyrici -is (TAC. hist. 3, 2, 2. *et al.*). 55 in Aegaeo -i (*v. vol. I 945, 1*). rep. 6, 21 -i quod Atlanticum, quod magnum (*aliter l. 71*), quem oceanum (*v. l. 20*) appellatis (*v. vol. II 1045, 9*). Att. 8, 3, 5 infero -i (SERV. auct. Aen. 8, 149. *cf. p. 387, 83.* *adde*: SEN. nat. 4ª, 2, 29 infernum -e [*i. Propontidem*]). 10, 7, 1 Adriano -i (*v. infra l. 25*) ..., Fretensi. carm. frg. 21 -e Tyrrhenum (MELA 1, 17 quod ... nos Tuscum [*v. supra l. 6*] Grai Tyrrhenicum perhibent. *al.*) CATVLL. 4, 23 a -ei novissimo ([*Itali*, novissime *V*] *i. Euxino; aliter infra l. 75*). 115, 6 usque ... -e ad oceanum (CAES. Gall. 3, 7, 2. TAC. hist. 4, 12, 2 -e oceanus [ITIN. Burdig. p. 549, 8]. *v. etiam l. 14. 59. 62. 76. et al.*). CAES. Gall. 5, 1 in nostro -i ([*de natura et situ*: MELA 1, 6]. SALL. Iug. 17, 4. MELA 1, 13 nostra -a [*cf.* 1, 15 reliqua nostri -is]. *saepe. v. et Burr l. l. 119 sqq., 128 sqq.*). civ. 1, 25, 3 Hadriaticum (LIV. 1, 1, 3. 5, 33, 7. *et al. cf.* HOR. carm. 1, 16, 4 Hadriano [VITR. 2, 10, 1. *cf. et l. 16*]. PROP. 1, 6, 1 Hadriae ... -e [TAC. ann. 15, 34, 1 -is Hadriae]. LVCAN. 4, 404 -is Adriaci. *addi potest*: HOR. sat. 1, 10, 31 natus -e citra [*i. vernaculus, Italus, cf.* 2, 8, 47]). SALL. Iug. 18, 9 -e Africum (*v. vol. I 1255, 32 sqq. cf. et* BELL. Alex. 28, 2 eo -i, quod Africae partis esse dicitur). hist. frg. 3, 65 -e Ponticum (FLOR. epit. 3, 5, 1 *al. cf.* ITIN. Theod. p. 143, 11 -e Pontus). 3, 67 -i nomen inhospitali quaesierant (*cf.* OV. trist. 4, 8, 42 -is Euxini. 5, 10, 2. ISID. orig. 13, 16, 7 a moribus accolarum Eu. *et al.*). NEP. Hann. 8, 4 in Pamphylio -i (PLIN. nat. 5, 96 -e P. Cilicio [*v. infra l. 52*] iungitur. *et al.*). VERG. Aen. 5, 52 Argolico ... -i (*cf.* SERV. *ad l.*). HOR. carm. 1, 1, 14 Myrtoum (PLIN. nat. 4, 51 Aegei pars M. datur. *al.*). 1, 26, 2 Creticum (*v. Onom. II 711, 8*). 2, 9, 2 -e Caspium (*v. Onom. II 229, 59*). 2, 12, 2 Siculum -e (LIV. 33, 17, 5. *et al.*). 3, 29, 36 Etruscum ... -e (LIV. 4, 52, 5. *et al.*). TIB. 2, 2, 16 Eoi ... -is (SEN. Herc. f. 25. *et al.*). PROP. 2, 15, 44 Actiacum ... -e (SEN. clem. 1, 11, 1). 2, 30, 20 Hyrcani ... -is (CVRT. 7, 3, 21. *et al.*). OV. epist. 12, 104 qui ... -is gemini distinet Isthmos aquas (*v. vol. VI 1743, 52 sqq.*). 17, 108 Hellespontiaci ... -is (*cf.* trist. 1, 10, 15 -e ... in Helles. EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 906ᶜ). fast. 4, 287 -e Trinacrium. Pont. 3, 8, 8 Sarmatico ... -i (4, 10, 38). trist. 2, 298 Bosphorico ... -i (*v. et vol. II 2145, 36*). LIV. 44, 11, 4 a Macedonico ad Toronaicum -e perducit. 45, 34, 7 Oricum. FEST. p. 322 in Aegypt⟨i⟩o -i (PLIN. nat. 1, 5, 12. *et al.*). SEN. Ag. 41 Iliaca ... -a. Herc. f. 1327 Arctoum (CLAVD. 20, 262). Herc. O. 103 Euboicum (STAT. Ach. 1, 449). 776 Phrixeum. Med. 408 Ausonium (*v. vol. II 1539, 6*). Phaedr. 392 Indici -is (CVRT. 7, 3, 7. *et al.*). apocol. 7 ab Hesperio -i (Med. 727 H. ... -a. AVIEN. orb. terr. 53 *al.*). dial. 7, 14, 1 -i Syrtico. OCTAVIA 382 Corsici ... -is. CVRT. 3, 1, 13 Cilicio -i (*cf.* PLIN. nat. 5, 130. *v. etiam l. 34*). 5, 3, 2 Persico -i (PLIN. nat. 1, 12, 21. *et al.*). COLVM. 8, 2, 2 in Ligustico -i (PLIN. nat. 2, 121. *et al.*). MELA 1, 9 Arabicum (COSMOGR. 1, 2 *al. cf.* HIER. sit. et nom. p. 91, 31 ad -e Araba ..., quod est -e mortuum [*cf. p. 389, 2 sq. aliter* PLIN. nat. 4, 95]). 1, 21 Aethiopicum (*v. vol. I 1157, 52*). 3, 48 Britannicum (*v. vol. II 2198, 10*). LVCAN. 5, 109 Salaminiacum (*v. et p. 386, 51*). PLIN. nat. 2, 173 *oceanus* interna -a adlatrat (3, 4 AVIEN. ora 628. *et al. cf.* PLIN. nat. 2, 217 interiora ... -a [3, 3. *et al.*]. FLOR. epit. 4, 2, 76 -e et intestinum et externum [SVET. frg. 157 p. 242, 7 externum -e oceanus est, internum *eqs. item de oceano*: AETNA 95 extremi ... -is]). 2, 244 Alcyonio (*an* Laconico?, *v. app. crit.*) -i. 3, 6 Hiberico a -i (4, 110 ISID. orig. 13, 16, 5). 3, 54 ex Italo -i. 3, 74 -a nuncupantur: ... Gallicum (TAC. Agr. 24, 6. *et al.*). 3, 120 Atrianorum paludes, quae Septem -a appellantur (ITIN. Anton. Aug. p. 126, 6). 4, 83 silvestris regio Hylaeum -e, quo adluitur, cognominavit. 4, 103 Germanicum. 4, 104 Cronium. 5, 67 Phoenicium. 5, 97 Lycium (5, 131. *et al.*). 5, 102 Asiaticum (*v. vol. II 784, 57*). 6, 39 Albanum. 6, 153 in Azanio -i (*v. vol. II 1643, 42*). 6, 215 Icarium (SIL. 4, 245. *et al. cf.* PLIN. nat. 4, 68). 9, 47 e magno -i ([*i. nostro vel mediterraneo, cf. Burr l. l. 131 sq., aliter supra l. 13*]. OROS. hist. 1, 2, 3. *et al.*). STAT. Theb. 1, 117 Achaei ... -is (*cf.* SERV. Aen. 3, 104 Achaicum). 8, 229 Sidonium (CLAVD. 8, 600). silv. 3, 2, 85 Lucani ... ora -is. Ach. 1, 411 -is ... superni (*i. Thracici. aliter p. 387, 82*). TAC. Agr. 10, 4 novissimi -is ([*de oceano, cf.* ann. 2, 24, 1 ita vasto et profundo ut credatur n. ac sine terris -e]. *cf.* VVLG. deut. 34, 2 Zach. 14, 8 *al. aliter supra l. 19*). Germ. 45, 2 Suebicum. hist. 5, 7, 2 Iudaico -i. ann. 2, 60, 3 Bithynum. 3, 9, 1 Delmatico -i (*cf.* ISID. orig. 13, 16, 6 Dalmatium). 4, 59, 1 Amunclanum. FLOR. epit. 2, 2, 17 Punici -is. SERV. gramm. IV p. 462, 17 medium (*i. mediterraneum*) ... -e. APVL. met. 10, 35 Saronico -i. TERT. apol. 40, 4 Corinthium (*v. et Onom. II 603, 25*). PORPH. Hor. epod. 2, 50 *sqq.* in orientali -i (HIER. in Ezech. 47, 6 p. 472ᶜ -e o., -e videlicet mortuum. *et al.*). PEREGR. Aeth. 3, 8

[Tietze]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e illud Parthenicum (AMM. 14, 8, 10 Parthenium. *et al.*). ITIN. Eucher. p. 130, 1 Salinarum (HIER. epist. 129, 5 -i ... S., quod nunc mortuum dicitur [sit. et nom. p. 139, 23 mortuum sive asfalti. *v. et p. 388, 56. 84*]. *cf.* VVLG. gen. 14, 3 -e salis. num. 34, 3 salsissimum. deut. 3, 17 -e deserti [*cf.* 4, 49 solitudinis] quod est salsissimum). AVIEN. ora 150 Sardum. orb. terr. 152 Sicanum. 768 Scythici ... -is. 944 Threicii ... -is. AMM. 22, 8, 2 a Thessalo ... -i. 22, 15, 2 Issiaco ... -i. VVLG. exod. 23, 31 Palaestinorum. num. 34, 11 -e Cenereth (Ios. 12, 3 *al.*). VVLG. Matth. 4, 18 ambulans ... iuxta -e Galilaeae (PS. HIER. expos. in Matth. p. 543^A ipse est stagnum Genezareth *eqs.* [*cf. p. 379, 8*]. *et al.*). Ioh. 21, 1 -e Tiberiadis (ITIN. Anton. Plac. rec. A 11 p. 167, 17. *et al.*). MART. CAP. 9, 908 Scyllaei (*v. app. crit.*) ... -is. GLOSS. III 246, 4 mediterraneum (ISID. orig. 13, 16, 1. *cf. p. 388, 81 et Burr l. l. p. 132 sqq.*). III 246, 15 -e Cimbricum τὸ κιμμερικὸν πέλαγος.

E ***in proverbiis*** (*cf. p. 385, 76 et v. Otto, Sprichwörter s. v.*): NAEV. trag. 52 -e interbibere (*sim.* PLAVT. frg. inc. 64 [78] interluere -e). PLAVT. Asin. 100 venari ... in medio -i (SEN. nat. 3, 17, 1 exspecto, ut aliquis in -i venetur [versetur *codd.*]). Curc. 86 quisnam istic fluvius est, quem non recipiat -e? (*cf.* Poen. 627). Mil. 664 leniorem dices *me* quam mutum est -e (Poen. 356 illam ... tam tranquillam ... quam -e. Stich. 529). Poen. 105 *filias pater* -ique terraque usquequaque quaeritat (VATIN. Cic. epist. 5, 9, 2 SALL. Catil. 13, 3. *cf. et* PLAVT. Pseud. 317). LVCR. 3, 842 terra -i miscebitur (IVV. 2, 25 caelum terris non misceat et -e caelo. FLOR. epit. 3, 22, 2 malis suis -a terrasque permiscuit. *sim.* IVV. 6, 283 -e caelo confundas). SALL. Catil. 23, 3 -a montesque polliceri. HOR. carm. 1, 26, 1 tristitiam et metus tradam protervis in -e Creticum portare ventis (*sim.*: OV. am. 2, 8, 19 iubeas animi periuria puri Carpathium tepidos per -e ferre Notos. ars 1, 388 mea dicta ... per -e ventus agit). OV. am. 3, 2, 34 in -e fundis aquas (trist. 5, 6, 44. *cf. et* 5, 2, 20 exiguum pleno de -e [*abl.*] demat aquae).

II ***metonymice i. q. aqua marina*** (*cf. Langen ad* VAL. FL. 1, 479): PLAVT. Rud. 588 quasi vinis Graecis Neptunus nobis suffudit -e. CATO agr. 96 *oves* lavito in -i: si aquam marinam non habebis *eqs.* (*sim.* COLVM. 7, 5, 5). HOR. sat. 2, 8, 15 Chium -is (*ad v. q. e.* mas *revocat Housman, Hermes 66, 1931 p. 405*) expers (*inde per metaphoram*: PERS. 6, 39 nostrum hoc *sapere* [*i. sapientia*] -is expers [*cf. Nemethy et Wageningen, aliter Housman l. l.*]. *cf.* PLIN. nat. 14, 73 Clazomenium ... parcius -i condiunt [14, 75 Ephesium -i et defruto]. 14, 120 Graecia ... aut sale aut -i lenitatem *vini* excitat. *cf. et l. 33*). OV. met. 3, 686 acceptum patulis -e naribus efflant. MANIL. 5, 609. SEN. nat. 3, 18, 2 *piscis*, qui ... saperet ipsum -e (PLIN. nat. 14, 73 Lesbium sponte suae naturae -e sapit). OCTAVIA 319 *ratis* sorbet ... -e (VAL. FL. 1, 638. *cf.* 1, 479 ne ... trahat ... puppis -e). CVRT. 9, 9, 7. PLIN. nat. 9, 85. 31, 62 *syn.* marinae *aquae.* 31, 66 praecordia maciemque corporis piscinae -is corrigunt (*praecedit*: marina calefacta). 31, 67. 68 aequis portionibus -is, mellis, imbris *eqs.* 31, 81. SIL. 14, 550. STAT. Theb. 9, 403 pectore anhelo ... in matrem ... -e respuit infans. DIOM. gramm. I 462, 23 -e concretum (*i. sal*). PLIN. med. praef. p. 8, 8. BOETH. c. Eut. 6 p. 207, 37 si quis ... vinum fundat in -e non mixtum est -i vinum, sed in -e corruptum (*cf. p. 381, 73*).

III ***in comparatione vel translatione*****: A** ***in comparatione vel imagine*****: 1** *generatim*: **a** *de animantibus (de bestia: l. 65) vel ipsis vel eorum moribus, qualitatibus sim.*: PLAVT. Asin. 134 -e haud est -e, vos -e acerrumum (*sim. de hominibus malis*: Truc. 568 meretricem ... esse reor -e ut est *eqs.* *adde*: VVLG. Iob 7, 12 numquid ego -e sum ...?). Men. 231 an quasi -e omnis circumimus insulas? CIC. Planc. 15 si campus atque ... undae comitiorum ut -e profundum et immensum sic effervescunt quodam quasi aestu *eqs.* (*item de multitudine hominum*: CATVLL. 64, 269 qualis flatu ... -e ... horrificans zephyrus ... incitat undas ... sic *eqs.* HOR. epist. 2, 1, 202 sonum, referunt quem nostra theatra: ... mugire putes ... -e Tuscum. Liv. 28, 27, 11 multitudo omnis sicut natura -is per se inmobilis *eqs.* [CVRT. 10, 7, 11]. *et al.*). VERG. georg. 4, 262 susurrant *apes* ut -e sollicitum stridit refluentibus undis. OV. trist. 1, 11, 34 pectora sunt ipso turbidiora -i. Sen. dial. 10, 2, 3 velut profundum -e (-i *A, corr. Gertz*) . . . fluctuantur *quidam homines.* PLIN. paneg. 66, 3 quod ... tam infidum -e quam blanditiae principum *eqs.* VVLG. Sirach 29, 24 repromissio ... commovit illos quasi fluctus -is (GREG. M. moral. 12, 10 -e mens hominis et quasi fl. -is sunt cogitationes mentis. *sim.* 8, 39 p. 824^B appellatione -is ... corda carnalium tumidis cogitationibus fluctuosa ... exprimitur). OP. imperf. in Matth. 2 p. 639^med. quemadmodum ... -e concutitur, sic ... populus ... vexatur. VEREC. in cant. 7, 5 '-e' populum intellige *eqs.* CASSIOD. in psalm. praef. p. 9^B -e ipsius (*sc. Augustini*) quorumdam psalmorum fontibus profusum. **b** *de rebus*: *α* *incorporeis* (*praecipue de vita, aerumna, motu animi sim.; de bello: p. 390, 2*): CIC. Tusc. 1, 73 tamquam in rate in -i inmenso nostra vehitur oratio ([ratio *Camerar.*] *i. in disputatione de rebus incorporeis*). 4, 57 in hanc (*sc. virtutem*) ... tamquam in -e, quod est ventis subiectum, perturbationem cadere. OV. trist. 1, 1, 42 me -e ... iactat (*i. cura, aerumna. opp.*: otia). SEN. dial. 12, 9, 7 in hoc ... procelloso ... -i navigantibus *hominibus* nullus portus nisi mortis (*cf.* epist. 67, 14 vitam securam et sine ullis fortunae incursionibus -e mortuum vocat). FRONTO p 18, 7 N. non -e ullum tam ... profundum quam ... amor. SERV. Aen. 7, 529 sic bella ... surrexisse ... sicut ... -e turgescit. VVLG. Is. 48, 18 iustitia tua sicut gurgites -is. thren. 2, 13 magna est ... velut -e contritio tua (*aliter gr.*). *β* *corporeis: de terra, harena*: OV. Pont. 3, 1, 20 in terra est altera forma -is. LIV. 32, 4, 4 velut -is vasti sic ... panditur planities. SEN. Herc. f. 320 fluctuantes more turbati -is harenas (*sim.* MELA 1, 39 *auster* harenas ... quasi -a agens. *cf.* PLIN. nat. 6, 73 harenis ambientibus haut alio modo quam insulas -i).

2 *speciatim apud christianos*: **a** *de saeculo, mundo, peccato sim.*: TERT. bapt. 12 p. 212, 3 in -i id est saeculo (HIL. in Matth. 7, 10 p. 958^A AVG. civ. 20, 15 p. 441, 12 D. 22, 5 p. 559, 22 cum retibus fidei ad -e ... saeculi [PETR. CHRYS. serm. 20 p. 254^B] ... misit. in psalm. 39, 9 p. 440^in. saeculum -e est. habet amaritudinem [*cf.* conf. 13, 21, 29 distincta ... terra fidelis ab aquis -is infidelitate amaris]. *et al.*). CYPR. patient. 16 p. 409, 10 si ... christianus a furore carnali ... tamquam de -is turbinibus excessit *eqs.* HIER. epist. 2, 4 diabolus ... nova impedimenta proponens -a undique circumdat *eqs.* (*cf.* 45, 7 memento mei ... fluctusque -is [*i. labores vitae*] tuis precibus mitiga. RVFIN. Orig. in Ios. 19, 4 p. 413, 7 transire ... '-e salsum' [*spectat ad Ios. 15, 15*], vitae scilicet ... undas et turbines superare). AVG. serm. 252, 3 p. 1173^med. verbum dei missum ... in hoc -e, id est in ... mundum (civ. 18, 49 p. 333, 13 D. in hoc mundo tamquam in -i. POMER. 1, 16 p. 432^A GREG. M. moral. 9, 11 p. 864^C. *cf. et* PROSP. in psalm. 129, 1 mundani -is. *et al.*). in epist. Ioh. 2, 10 p. 1995^in. in -i fluctuamus, sed ancoram spei in terra iam fiximus. **b** *de sacramento*: VVLG. I Cor. 10, 2 in Moyse baptizati sunt in nube et in -i. *cf.* CYPR. epist. 69, 15 p. 764, 8 -e sacramentum baptismi fuisse declarat ... apostolus Paulus. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 163, 1 '-e' baptismus est. in Ios. 26, 2 p. 459, 10 post digressionem rubri -is id est post gratiam baptismi (AVG. in euang. Ioh. 45, 9 p. 1723^med. -e r. significat baptismum *eqs.* serm. dub. 363, 2 p. 1635^in. et ex. *et al.*).

B ***in translatione*** (*cf. etiam p. 387, 59. 67*): *de aëre*: LVCR. 5, 276 quodcumque fluit de rebus, ... aëris in magnum fertur -e. *de saxis liquefactis*: STAT. silv. 4, 4, 84 credetne ... ventura propago ... proavita ... tosto (*Vollmer*, toto *cod.*) rura abiisse -i? *de vase quodam in Hebraeorum templo collocato*: VVLG. III reg. 7, 23 fecit ... -e fusile decem cubitorum. 7, 24. 25. 39 -e ... posuit ad dexteram partem templi. IV reg. 25, 13 -e aereum, quod erat in domo domini. II par. 4, 2. 3 alvum -is. Ier. 27, 19. 52, 17 *al.*

IV ***stilistica*** (*de coniunctione verborum terrae et -is v. K. Klinck, Beiträge z. Gesch. d. Lokat. u. d. lok. Abl. im Lat., Diss. München 1932, 15 sqq. Anhang p. I*): **1** *personate*: COMM. apol. 635 hunc (*i. deum*) -e pertimuit (PRISCILL. tract. 4, 80 p. 60, 21 adnuntiatum pascha domini -e timuit). VVLG. psalm. 113, 3 -e vidit et fugit. 113, 5. Is. 23, 4 ait ... -e, fortitudo -is, dicens. AVG. serm. ed. Mai 53, 3 sensit -e in Petro fidem deficere et coepit maiore undarum lingua latrare.

2 *ellipsi subst.* -a *solo adi. significantur*: **a** *adi. geogr.*: CIC. Att. 9, 5, 1 superum ... inferum. CATVLL. 4, 6 hoc negat minacis Adriatici negare litus (OV. fast. 4, 501 Hadriacum. PLIN. nat. 1, 3, 30. *et al.*). VERG. Aen. 3, 211 insulae Ionio in magno (PROP. 3, 11, 72 OV. fast. 4, 566. *et al.*). 12, 366 Boreae ... spiritus alto insonat Aegaeo (OV. fast. 4, 565 PERS. 5, 142. *et al.*). OV. met. 14, 223 Tusco ... profundo (*cf.* MART. 13, 80, 1 in Siculo ... profundo [PRISC. periheg. 400]). fast. 4, 566 Icarium ... legit (VELL. 1, 4, 3 in Aegaeo atque I. ANTH. 674^b, 2). STAT. Theb. 6, 307 Libycum. silv. 3, 2, 88 Carpathium. AMPEL. 18, 19 Caspium rubrumque. TERT. pall. 2 p. 922, 2 Oe. Tyrrheno (IVL. VAL. 1, 22 T. transmisso. SCHOL. Iuv. 6, 94 [2] HIER. adv. Rufin. 3, 32 p. 481^A. *et al.*). **b** *aliis*: ENN. ann. 616 per altum (*v. vol. I 1781, 72*). VERG. Aen. 12, 263 penitus ... profundo vela dabit (AETNA 320 HOR. carm. 4, 4, 65 OV. met. 5, 439. 7, 65. *et saepe al.*) LIV. 31, 23, 4 tranquillo pervectus Chalcidem (LACT. inst. 3, 23, 2 in tr. se ultro praecipitant).

3 *syn. et iuxtapos.*: pelagus (*v. et p. 380, 20*): PACVV. trag. 411 (416) VERG. Aen. 5, 212. 6, 112 sq. OCTAVIA 128 sq. *et al.* aequor (*v. et p. 378, 7. 380, 26*): LVCR. 2, 1. 766 VERG. Aen. 3, 290. 5, 778 LVCAN. 8, (722) 724. *et al.* pontus (*cf.* VERG. Aen. 10, 377 SEN. Ag. 499 sq.): VERG. catal. 9, 47 sq. DIRAE 55 (57) SEN. Phaedr. 1204 epist. 80, 7 LVCAN. 5, (605) 606. *et al.* salum: PAVL. FEST. p. 327 salum ciere h. e. -e movere. fretum (*v. et p. 378, 6*): SEN. Herc. f. 535 sq. CVRT. 7, 3, 19. 9, 4, 18 (*cf. et* DRAC. laud. dei 1, [150] 164. *v. et vol. VI 1311, 72 sq.*). oceanus (*cf. p. 388, 20*): PLIN. nat. 16, 3. 6, 53. 32, 143.

deriv.: marinus, maritimus. *comp.*: bimaris, permarinus, semimarinus, transmarinus. cismare, maritenus, rosmarinus.

maredus, -a, -um *v. p. 36, 27.* *Tietze.*

mareitus *v. s.* maritus.

marga, -ae *f.* [*vocab. gallicum, cf.* acaunu- marga. *J. B. H.*] [*it. vet., hisp.* marga. *M.-L.*]

i. q. genus cretae (*cf. Blümner, Technol. II 8 adn. 6*): PLIN. nat. 17, 42 alia est ratio, quam Britanniae et Galliae invenere, alendi eam (*sc. terram*) ipsa, genusque quod (*delendum?*) vocant -am *eqs.* 17, 47 omnis ... -a arato inicienda est. *comp.* (*cf. l. 79*): glisomarga.

[Deicke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inquintu (*i. hyacinthus*) id est **margabare** DIOSC. 4, 58.

apud quos (*sc. Graecos*) ... non XII signa sed sedecim habentur, quorum sunt nomina mon ... **margaleth** (*P*, -let *N*) VIRG. gramm. epit. 4 p. 22, 15 H.

margaris, -idis *f. gr.* μαργαρίς. 1 *i. q. margarita* (*v. Rommel, RE XIV 1683, 58*): SERV. Aen. 1, 655 haec -is, quod Graecum est quomodo Nais. 2 *per comparationem de genere quodam palmarum*: PLIN. nat. 13, 42 praecipuam obtinent nobilitatem syagri proximamque -es. hae breves candidae rotundae acinis quam balanis similiores; quare et nomen a margaritis accepere. *v. Onom.*

***margarīta,** -ae *f.* (margarītum, -ī *n.*). [*gr.* μαργαρίτης. *J. B. H.*] *de orig.* (*cf. l. 27*): ISID. orig. 16, 10, 1 -um aiunt vocatum quod in conchulis (*cf. l. 65*) ... inveniatur. *secunda brevis metro probatur* MAECEN. carm. frg. 2 PRVD. perist. 10, 648; *producitur* VALG. carm. frg. 1? (*de metro non satis constat*). PRVD. psych. 873 EVCHERIA anth. 390, 7 VEN. FORT. carm. 3, 20, 2. *scribitur* -ret-: GREG. TVR. vit. patr. 17, 6 GLOSS. V 399, 6. *notatur* marg: CIL II 2060, 6. 8. 9 VI 9543. *de genere et formis*: CAPER gramm. VII 110, 12 -a haec feminini et haec pluraliter neutri. CHAR. gramm. p. 72, 9 B. -a an -um dicendum sit, quaeritur. et ferunt peritiores huius conchae ipsum corpus quo plena est, animal esse et ideo ... feminino genere -am proferendum quemadmodum ostream. ego de -o contra sentio. non enim ipsa caro, qua concha praegnans est, -um est, sed dicitur illi inesse calculus hic, quem nos -um vocamus ...; quare ... -um neutrali genere dicitur. p. 138, 6 -a feminini generis est, quia Graeca nomina ης terminata in a transeunt et fiunt ... feminina ut ... μαργαρίτης -a (*cf.* PRISC. gramm. II 143, 14) ... ergo neutraliter hoc -um dicere vitiosum est; et tamen multi dixerunt ut Valgius in epigrammate (carm. frg. 1) 'situ rugosa, rutunda -a' et Varro epistularum VIII '-um unum, -a plura' (*cf. etiam l. 19*); sed idem Varro saepe et alii plures -a feminine dixerunt; in genetivo tamen plurali non nisi feminino genere -arum. *item fem. et neutr. testantur*: NON. p. 213, 25 SERV. Aen. 1, 655 SCHOL. Stat. Theb. 6, 63. *legitur fem. inde a* VARRONE CIC. VITR. SEN. phil., *neutr. inde ab* EPIST. imp. Aug. (*p. 393, 23*). VALG. MAECEN. SEN. rem. fort.; *v. Neue-Wagener I*³ *821, ubi e formis rarioribus addas*: SCAEV. dig. 35, 2, 26 -orum. VVLG. apoc. 18, 12 (*Amiat.*) -i. CASSIAN. conl. 23, 2, 4 -o (*dat.*). 23, 3, 2 -i. CIL II 3386, 15 -o (*abl.*). *nom. sg. decl. Graecae* -es: SCHOL. Stat. Theb. 6, 63. NOT. Tir. 99, 74 *inter* inaures *et* unio. *de re* (*cf. Rommel, RE XIV 1682 sqq.*): VLP. dig. 34, 2, 19, 18 -as nec gemmis nec lapillis contineri. SERV. Aen. 1, 655 multi separant gemmam a -a *eqs.* (*cf.* SCHOL. Stat. Theb. 6, 63). GLOSS. μαργαρίτης (μαργαρῖτις) -a. [*coni.*: COMM. instr. 2, 19, 14 obruitis collum -is (*Domb.*, colūnāturalis *C*, collum naturale *Durel; Martin, Commod. 46*) gemmis. *loc. manc.*: VALG. carm. frg. 1 (*v. l. 29*). ALC. AVIT. hom. 21 p. 137, 21.]

A *proprie*: 1 *de natura* -arum (*cf.* PLIN. nat. 9, 106 sqq. SOL. 53, 23 sqq. AMM. 23, 6, 85): *de origine et proventu*: PLIN. nat. 9, 107 partum ... concharum esse -as pro qualitate roris accepti (*cf.* ISID. orig. 12, 6, 49. 16, 10, 1). TERT. cult. fem. 1, 6 p. 708, 9 Oe. conchae ... dura et rotunda verruca (*cf. p. 392, 29*). CVRT. 8, 9, 19 -as ... mare litoribus infundit (*cf.* PAVL. dig. 41, 2, 1, 1 EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 943 C). PLIN. nat. 33, 70 e profundo maris petere -as. CVRT. 8, 5, 3 dives regio *Indica* ... -is (*cf.* 8, 9, 19 PLIN. nat. 32, 31 Indicis -is. 34, 163 *v. p. 392, 53.* 36, 51. 37, 62. SOL. 53, 28 dat et India -as. AMM. 23, 6, 85 apud Indos et Persas -ae inveniuntur). MELA 3, 51 fert *Britannia* ... flumina ... -as ... generantia (*cf.* PLIN. nat. 9, 116 ex Britannicis -is. TAC. Agr. 12, 6 gignit et Oceanus -a sed subfusca ac liventia. SVET. Iul. 47 *Caesarem* Britanniam petisse spe -arum. SOL. 53, 28). PLIN. nat. 6, 81 incolas *Taprobanae insulae* ... auri -arumque grandium fertiliores quam Indos (*cf.* 6, 89. 9, 106 SOL. 53, 3 MART. CAP. 6, 696). 6, 110 Stoidis quaestuosa -is (9, 106). 6, 148 Tylos insula .. plurimis -is celeberrima. 12, 84 *Arabiae mare* -as mittit (*cf.* 37, 62). ADNOT. Lucan. 10, 139 in mari ... rubro sunt conchae, in quibus -ae nascuntur (*cf.* HIER. epist. 125, 3, 3). *nota i. q. concha animal*: TAC. Agr. 12, 6 -a in rubro mari viva ac spirantia saxis avelli, in Britannia prout expulsa sint, colligi. ADNOT. Lucan. 6, 678 -as hae *viperae* in mari rubro custodire dicuntur (*cf. vol. IV 27, 50*). *de generibus* -arum (*cf. etiam p. 392, 79 sq.*): PLIN. nat. 9, 112 sqq. ISID. orig. 16, 10, 1 meliores ... candidae -ae quam quae flavescunt. *de qualitatibus* -arum: VITR. 8, 3, 19 -a ... aceto sparso dissiliunt (PLIN. nat. 9, 120. *cf. p. 392, 66 et* HIER. epist. ed. Morin [Bull. d'anc. litt. 3 p. 56, 78] = PS. HIER. epist. 18, 3 pretiosum est -um sed cito frangitur). TERT. cult. fem. 1, 1 p. 702, 14 Oe. si ... -ae *canderent* (*cf. p. 392, 3 et* HIER. epist. 66, 7, 1 lucet -um in sordibus. CASSIOD. or. frg. 4 p. 480, 17 EVCHERIA anth. 390, 8). *comparantur aliae res formae vel nitori -ae*: PLIN. nat. 13, 42 *v. l. 10.* 25, 135 cacalia sive leontice vocatur, semen -is minutis simile. 27, 98 *herba quincuncialis* gerit ... in earum (*sc. barbularum*) cacuminibus lapillos candore et rotunditate -arum (*cf.* 27, 99 velut aurificum arte alternis inter folia candicantibus -is). TREB. trig. tyr. 30, 15 tantus candor in dentibus, ut -as eam plerique putarent habere non dentes. PEREGR. Aeth. 19, 6 archiotepam ... tanti nitoris ac si de -a esset. *laudatur, expetitur tamquam res pretiosa*: VARRO Men. 283 libram ocellatorum ... semodium -arum. CIC. Verr. II 4, 1 gemmam aut -am (*v. vol. VI 1754, 75 sqq.*). MAECEN. carm. frg. 2 lucentes ... nec smaragdos, beryllos neque ... nitentes, nec percandida -a quaero (*cf.* MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7. EXPOS. mundi 6 p. 105, 26 sunt ... smaragdi -as (*acc. plur. pro nom.? aliter Sinko, ALL 13, 1904, 544*) iacinti carbunculus. ARNOB. nat. 2, 41 p. 81, 21 gemmas lapillos -as. SCHOL. Iuv. 6, 459. HIER. in Ezech. 9, 28 p. 270 B hyacinthus crystallus ... et pretiosissimum -um). LABEO dig. 19, 2, 60, 6 aurum, argentum, -am (VITR. 8 praef. 3 SEN. benef. 2, 12, 1. CVRT. 9, 1, 2 gemmis -isque et auro atque ebore. PLIN. nat. 31, 77. HIL. in Matth. 24, 6 p. 1050 A aurum, argentum, aes, aurichalcum, -ae, crystallus. VVLG. apoc. 18, 12 merces auri et argenti et lapidis pretiosi et -ae). PETRON. 55, 6 v. 7 quo -a cara tibi *optas* ...? PLIN. nat. 9, 105 purpuras, conchylia, -as (*cf.* 9, 124). 9, 106 principium ... omnium rerum pretii -ae tenent (*cf.* 19, 20. 32, 21. 37, 62. 204). 33, 40 in secreto -arum sacculi e collo dominarum auro pendeant (*sc. custodiendi causa; sim.* AMM. 22, 4, 8 sacculum Parthicum in quo erant -ae. *cf.* FIRM. math. 3, 9, 5 -arum ... praepositos. COD. Theod. 3, 30, 3, 2ª. CIL VI 7884 Phoebo ... ad -a [9543 Felix ad (-a)]). VVLG. apoc. 21, 21 duodecim portae duodecim -ae sunt (*cf.* VICTORIN. POETOV. in apoc. 21, 1 HIER. Victorin. Poetov. apoc. 21, 3 PAVLA et EVSTOCH. Hier. epist. 46, 6, 5). *commemoratur propter pretium in proverbiis, fabulis, parabolis*: VARRO Men. 382 imperito nonnumquam concha videtur -a, vitrum smaragdos. PHAEDR. 3, 12, 2 in sterquilino pullus gallinaceus, dum quaerit escam, -am repperit (*cf.* GREG. M. in euang. 40, 12 p. 1312 A [*trop.*]). TERT. mart. 4 p. 13, 11 Oe. tanti vitreum, quanti verum -um? (*cf.* HIER. epist. 79, 7, 8 tanti vilissimum vitrum quanti pretiosissimum -um?). PS. HIL. epist. ad fil. 1 sqq. HIER. epist. 22, 20, 1 lego ... de terra aurum, de concha -um. VVLG. Matth. 7, 6 neque mittatis -as vestras ante porcos (*citant vel attingunt* TERT. bapt. 18 p. 255, 15 praescr. 26, 1. 41, 2 PS. HIL. elench. 6 p. 915 C HIER. quaest. hebr. in gent. p. 1, 15 PRVD. perist. 10, 648 *al.* *allegorice interpretantur* TERT. uxor. 2, 5 p. 689, 22 Oe. -ae vestrae sunt ... cotidianae conversationis insignia. RVFIN. Orig. in Ios. 21, 2 p. 429, 18 conculcantes verbi dominici -as. *al.* OP. imperf. in Matth. 17 p. 728 mysteria veritatis -ae sunt. *et al.*). Matth. 13, 45 simile est regnum caelorum homini negotiatori, quaerenti bonas -as. inventa ... una pretiosa -a abiit et vendidit omnia quae habuit et emit eam (*ad hanc parabolam alludunt* HIER. epist. 10, 3, 1 -am de evangelio postularis. 15, 1, 2. 52, 6, 5 minori labore -um Christi emi poterat. 54, 11, 1 *al.* PRVD. psych. 873 AVG. discipl. 2, 2 CASSIAN. conl. 11, 2, 2. 23, 2, 4. 23, 3, 2. *et al.* *allegorice interpretantur* CYPR. eleem. 7 p. 379, 10 -am hoc est vitam aeternam [PETR. CHRYS. serm. 47 p. 331 B]. HIER. in Matth. 13, 45/46 p. 94 D est pretiosissimum -um scientia salvatoris. AVG. in epist. Ioh. 5, 7 p. 2016 in. est -a pretiosa caritas. CHROMAT. beat. 1 p. 323 C illas beatitudinum -as. *et al. cf. etiam p. 393, 25*).

2 *de usu*: **a** *generatim*: PLIN. nat. 9, 123 cum Aelius Stilo circa Iugurthinum bellum unionum nomen imponi ... grandibus -is prodat. 37, 12 victoria ... Pompei primum ad -as gemmasque mores inclinavit. *praecipue dono vel pro mercibus comparandis donantur*: LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 2 aurum -aque corpori ⟨detracta trad⟩idisti mihi. SEN. dial. 11, 16, 3 te non -ae flexerunt. PLIN. nat. 13, 91 *mensas* feminae viris contra -as regerunt. 34, 163 India ... -is suis *aes et plumbum* permutat. SVET. Iul. 50, 2 *Serviliae matri* sexagiens sestertio -am mercatus est. Aug. 30, 2 ut qui in cellam Capitolini Iovis ... -as quingenties sestertii ... contulerit. Nero 11, 2 gemmae, -ae, tabulae pictae. FLOR. epit. 4, 12, 62 cum gemmis et -is elephantos quoque inter munera trahentes. PROC. dig. 34, 2, 11 si quis legaverit ... -as (*cf.* PAVL. sent. 3, 6, 88). AFRIC. dig. 30, 108, 13 -a quae tibi pignori dedi. VLP. dig. 9, 2, 27, 30 cum ... -as extricatas dedisset in usu. 17, 2, 44 si -a tibi vendenda dedero. 19, 5, 17, 1 PAVL. dig. 14, 2, 2, 2. FIRM. math. 3, 12, 10 -arum mercatores. *et al.* *nota in exemplo eximiae luxuriae*: PLIN. nat. 9, 122 ut experiretur *Aesopi filius*, quidnam saperent -ae (10, 142 a quo devoratas -as diximus. TERT. pall. 5 p. 954, 2 Oe. *cf.* SVET. Cal. 37, 1 ut ... pretiosissima -a aceto liquefacta sorberet. MACR. Sat. 3, 17, 17).

b *adhibentur in ornamentis*: SEN. benef. 2, 12, 1 socculum ... aureum -is distinctum (*cf.* PLIN. nat. 9, 114. 37, 17). rem. fort. 16, 6 non quam -a suffocent. CVRT. 9, 1, 29 bracchia -is ornata. PLIN. nat. 9, 117 Lolliam ... vidi zmaragdis -isque opertam ... fulgentibus toto capite, crinibus, [spira] auribus (*cf.* 9, 114. 11, 136 HIER. in Ezech. 7, 23 p. 219 D *et l. 79*), collo (*cf.* FRONTO p. 38, 4 N. *et l. 74. 81*), digitis (*cf. p. 393, 5*). SVET. Iul. 43, 1 usum ... -arum ... nisi certis personis ... ademit (*cf.* HIER. chron. a Abr. 1970). Galba 18 monile -is gemmisque consertum (PAVL. dig. 34, 2, 32, 7). MARCELL. dig. 34, 2, 61. SCAEV. dig. 34, 2, 40, 2 lineas duas ex -is (*cf.* 35, 2, 26 pr. VLP. dig. 47, 2, 52, 25). VLP. dig. 34, 2, 25, 2 vittae -arum. 34, 2, 25, 10 acus cum -a. PAVL. dig. 34, 2, 32, 1 -ae ... ornamentis muliebribus contextae (*cf.* 34, 2, 32, 9 ornamentum ... ex ... tympanis -is). 34, 2, 32, 8 inaures in quibus duae -ae elenchi (VVLG. prov. 25, 12). *al.* TERT. cult. fem. 2, 13 p. 733, 17 Oe. *cervix* -arum et smaragdorum laqueis occupata. CYPR. hab. virg. 13 p. 197, 7 *al.* FIRM. math. 3, 11, 18 -as aliqua ratione tractantes. 4, 10, 2. GAVDENT. serm. 13, 33 feminae onerant auro et -is ... membra. VVLG. I Tim. 2, 9. apoc. 17, 4 mulier erat

[*Deicke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

circumdata purpura, lapide pretioso et -is (18, 12. 16). *et al.* *nota in statuis*: CIL II 2060 poni statuam sibi testamento iussit ... item ornamenta: septentrionem cylindr(orum) XXXXII (-arum) VII; ... fasc(iam) ... (-arum) C, item lineam (*cf. p. 392, 76*) arg(enteam) (-arum) XII. 3386 in basilio *Isidis* -a ... ⟨in auribus⟩ ... in collo ... in digito. *cf.* MACR. Sat. 3, 17, 17 impositae ... simulacro Veneris. *viros dedecent*: PLIN. nat. 37, 14. QVINT. inst. 11, 1, 3 ut monilibus et -is ... deformentur viri. *in ornamentis rerum*: CVRT. 8, 9, 24 aurea lectica -is circumpendentibus. PLIN. nat. 7, 108 *v. vol. VI 1754, 64.* 9, 116 thoracem ... ex Britannicis -is factum. 37, 14 imago Cn. Pompei e -is. SVET. Nero 12, 4 pyxidem ... -is adornatam. COD. Iust. 11, 12 pr. in frenis et equestribus sellis et in balteis -as ... aptare. *in comparationibus: ornamenta -arum comparantur cum luminibus orationis*: CIC. orat. 79 removebitur omnis insignis ornatus quasi -arum. SIDON. epist. 8, 9, 1 litteras ... plenas nectaris, florum, -arum. *apud Christianos -is significantur virtutes*: FAVST. REI. serm. 27 p. 331, 25 in ... diversarum gratiarum spiritalibus -is. CAES. AREL. serm. 116, 7 p. 465, 5 castitate nitidi, patientiae -is ornati. *al.* PASS. Andr. long. 10 crux ... ex membrorum eius (*sc. Christi*) -is (tamquam -is *al.* ὥσει μαργαρίταις) ornata.

B ***translate*** *de bonis pretiosissimis (cf. p. 391, 83): de hominibus permagni aestimatis*: EPIST. imp. Aug. Macr. Sat. 2, 4, 12 (*ad Maecenatem*) vale, Tiberinum -um. PETRON. 63, 3 ipsimi nostri delicatus decessit, mehercules -um. *in sermone christiano (plerumque metaphora revocanda videtur ad interpretationem allegoricam parabolae p. 392, 36 allatae): de Christo* (*cf.* Ps. PHOEBAD. fid. 6 p. 42^C^): EVAGR. alterc. 4 p. 54, 7 tu es domine vita et -a. ORIENT. carm. app. 2, 4 ALC. AVIT. hom. 25 p. 146, 3 APRING. in apoc. 21, 21. *nota de corpore Christi mystico in pane eucharistiae consecrato*: VEN. FORT. carm. 3, 20, 2 sacrati ... corporis agni -um ingens. *de doctrina evangelica*: HIER. epist. 22, 8, 4 -a ... est sermo dei (*cf.* CASSIOD. in psalm. praef. p. 11^C^ -um quoddam est scriptura divina). RVFIN. Orig. in Rom. 2, 11 verae fidei -as (*cf.* symb. 2 p. 339^A^ AVG. serm. ed. Mai 56, 2). EVCHER. form. 7 p. 47, 11 -a doctrina evangelica vel spes regni caelorum. RVSTIC. Conc.^S^ I 4 p. 145, 27 orthodoxiae mundissima -a.

deriv. (*v. et l. 63. 67 et cf. gr.* μαργαριτάριον): margaritarius. margaritatus. *comp.*: margaritifer. *cf.* margaris *et v. Onom. s. v. et s.* Margaris.

margarītārius, -a, -um. *a* margarita. *i. q. ad margaritarum negotiatores pertinens*: CVRIOS. urb. reg. 8 p. 12, 2 (REG. urb. p. 13, 2) porticum -um.

pro subst. margarītārius, -ī *m.* *notatur*: mar: CIL VI 5199 *an* mar(morarius)? marg: VI 3981. margar: VI 641. margarit: VI 1925. margaritar: VI 9548. INSCR. Dessau 7603 negotiator (-ius). *qui margaritas tractat vel venumdat (cf. Blümner, Privatalt. 265; Rommel, RE XIV 1762)*: FIRM. math. 4, 13, 1 tinctores aut -i. 8, 16, 3 emplastratores, -i. *in titulis* (*cf. l. 43 sqq.*): CIL I² 1212, 4 Euhodus -us de sacra via (VI 37803 Euhodus m⟨argarit⟩arius de vela⟨bro⟩. *cf.* VI 9546. X 6492 de sacra via). II 496. VI 9544 sqq. 30973 margarItário. 37804 ⟨marga⟩ritarius. X 6638 B 16 marg⟨aritarius⟩. XIV 2655. margarītāria, -ae *f.*: CIL VI 5972 Domitia ... margarI⟨taria⟩.

margarītātus (-ār- *l. 56*) -a, -um. *a* margarita. *i. q. margaritis ornatus* (GLOSS. baccatum -um): VEN. FORT. carm. 8, 3, 266 vitta ... -o flexilis arte sinu.

arma **margarīticandicantia** (margarita kandikantia *M*; margarito cand. *ob lemma Iunius*) VARRO Men. 97. *ab* margarita *et* candicans.

margarītifer, -a, -um. *a* margarita *et* ferre. *i. q. margaritas continens*: PLIN. nat. 32, 147 concharum genera, inter quae et -ae (*cf.* ISID. orig. 12, 6, 49).

margarītio, -ōnis *m.* *a* margarita, *cf.* unio. CIL VI 13637 Sex(tio) Brittid(io) Iuveni -i carissimo (*cf. Harrod, Lat. terms of endearment 76*).

margarītum *v.* margarita.

κοράλλιον **margella** GLOSS. [*a* margarita *vel a gr.* μάργαρον, -ος *'margarita' quasi deminutive; cf. Ducange s. v.* μαργέλλ(ι)ον. *J. B. H.*] [*val.* margeá. *M.-L.*] *Deicke.*

[**margettis** (*pro* magudaris) *v. vol. VI 598, 65.*]

margino, (-āvī), -ātum, -āre. [*a* margo. *J. B. H.*] *i. q. margine instruere vel ornare: proprie*: LIV. 41, 27, 5 vias sternendas silice in urbe, glarea extra urbem substruendas -andasque (*cf. p. 394, 37*). PLIN. nat. 35, 154 crustas parietum (*sc. cum picturis*) excisas tabulis -tis inclusas (*cf. p. 394, 70*). SIDON. epist. 4, 20, 2 viridantia saga limbis -ta puniceis (*cf. p. 394, 62*). *in imag.*: ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 35 triduum ..., quod inter ascensionis ... cultum diemque dominicum quasi ... limbo circumpositis sollemnitatibus -retur.

ᵡ**margo,** -inis *m., f.* [*cf. c. hibern.* mruig *m., cambr.* bro *'terra' (v. s.* brogae; *cf.* Allo-broges *et* Brogi-marus *sim.), got.* marka *f. 'limes, finis'. J. B. H.*] *de originatione cf. p. 394, 10.* *de genere*: PRISC. gramm. II 141, 18 *inter 'epicoena'* (145, 24. 208, 12). GRAMM. suppl. 110, 30 incerti generis. GLOSS.^L^ IV Plac. M 15 generis communis. *inter masculina*: CHAR. gramm. p. 82, 5 B. CAPER gramm. VII 101, 12. 110, 10 -em hunc, non hanc. GRAMM. suppl. 118, 18. *inter fem.*: CHAR. gramm. p. 81, 23 B. *legitur: masc.*: LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 2, 16 VARRO rust. 3, 5, 11 OV. am. 1, 11, 22 met. 1, 14 *al.* NVX 62 MANIL. 5, 684 CVRT. 7, 9, 5 MELA 1, 10 *al.* LVCAN. 9, 497 (*cf.* ADNOT.). PLIN. nat. 2, 164. 9, 37. 102 *al.* STAT. silv. 1, 5, 51 *al. et saepe.* *fem.*: MACER carm. frg. 15 RABIR. carm. frg. 1 VITR. 5, 12, 4 IVV. 1, 5 (*cf.* SCHOL.). SEPT. SER. carm. frg. 20 APVL. (*quater*). TERT. pall. 5 p. 951, 5 Oe. AVIEN. ora 572 AMM. 30, 1, 10. 30, 3, 4 BOETH. cons. 1, 1, 17 (*T*^1^). CASSIOD. in psalm. 106, 3 CE 1531 A 1. *de signif.*: ISID. orig. 14, 6, 42 -o est pars cuiuslibet loci, ut puta maris (GLOSS.^L^ IV Plac. M 15), unde et nomen accepit. GLOSS.^L^ II Philox. MA 93 -o et margosus (*pro* margus?) κρηπίς. 107 *v. p. 377, 42.* II Abav. MA 71 (*cf.* V Abba MA 53) extrema pars cuilibet rei. GLOSS. V 546, 35 extremitas cuiuscumque rei. *occurrit inde a* LEGE par. fac. Put. (*105 a. Chr.*) *et* MACRO. *usque ad* PLIN. nat. *omnes dedi locos.* [*val. it.* margine. *M.-L.*] [STAT. Theb. 11, 49 *var. l. pro* culmine.]

i. q. ***ora, extremitas*** *rem aliquam extrorsus finiens, ab interioribus partibus sive materia separata, sive loco tantum distans*:

1 *structurarum (et de summa parte operum in altum erectorum et de extrema structurarum in latitudinem extensarum)*: LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 2, 8 tegulas ... figito -emque inponito *parieti* (2, 12. 16 parieti ... -em perpetuom inponito. 2, 17 parietes -esque omnes ... calce harenato lita ... recte facito. *cf.* CVRT. 9, 4, 30 rex haerebat ... in -e *muri* [*ibid.* corona]). VITR. 5, 10, 3 regulae ... ita disponantur, uti tegulae sine -bus (*i. ultra regulas non excedentes?*) sedere in duabus ... possint. 5, 11, 3 *porticus* -es habeat uti semitas ... pedum denum *eqs.* 5, 12, 4 pulvino ... circiter sesquipedales -es struantur *in portuum structura* aequilibres *eqs.* LVCAN. 10, 487 qua se protulit in medios audaci -e fluctus ... domus *regia Alexandrina* (STAT. Theb. 10, 49 supplex in -e templi [silv. 4, 4, 54. VVLG. Ezech. 40, 12 -em ante thalamos *templi* cubiti unius]). PLIN. nat. 22, 76 acanthi, topiariae ... herbae ... crepidines -um adsurgentiumque pulvinorum toros vestientis (*cf. p. 395, 32*). STAT. Theb. 6, 392 stant uno -e (*sc. carcerum*) clausi *viri et equi certaturi.* 10, 460 summi ... e -e nidi. 10, 524 *equis* impetus ire -e ab extremo *fossae.* *navigiorum*: SIL. 6, 360 mediae stat -e puppis, qui ... temperet (14, 376). STAT. silv. 3, 2, 23 *ratis.* *viarum* (*cf. Blümner, Privataltert. 442*): CIL III 14120, 10 (*a. 169*) imperatores ... competum (*sic*) ... -bus utrinque constructis lapide silici ... restituerunt (*cf.* XIV 4012 clivom stravi ... latum cum -bus pedes VIII). IVVENC. 3, 654 in -e stratae (*Vulg. Matth. 21, 17* secus viam). *huc pertinere videtur*: TERT. pall. 5 p. 951, 5 Oe. de qualibet -e (imagine *Vat.*) vel ara ... dicere. *structurarum ad cohibendas vel dirigendas aquas factarum*: VARRO rust. 3, 5, 9 flumen ... -bus lapideis. 3, 5, 14 stagnum cum -e pedali. MANIL. 5, 684 *salinatores* solidum certo distendunt -e campum *ad aquam marinam recipiendam.* VITR. 7, 4, 2 supra -em canalis. 8, 3, 10 dextra ac sinistra -es ex terra faciundo (*sc. aquis calidis*). PHAEDR. 4, 9, 4 altiore ... -e *putei.* COLVM. 8, 17, 10 spissi ... clatri -bus *piscinae* infiguntur. STAT. silv. 1, 5, 51 niveo (*i. marmoreo*) ... -e *amnis.* PLIN. epist. 5, 6, 37 *stibadii.* AVSON. 298, 23 p. 153 P. ruit agmine praeceps *fons* -e contenti bissena per ostia cursus. PRVD. apoth. 686 sicco -e *natatoriae Siloe* pendent *aegri.* PASS. Mar. Iac. 6 p. 54, 15 fialam, quae super -em fontis iacebat.

2 *instrumentorum, supellectilis sim.*: LIV. 44, 33, 9 capite super -em scuti posito (*cf.* SIL. 4, 537 summae ... -e *parmae* [STAT. Theb. 8, 524 *al.*]). PETRON. 31, 10 lances, in quarum -bus nomen Trimalchionis inscriptum erat. PLIN. nat. 18, 296 dentibus in -e *vanni* insertis. 37, 18 adroso -e *calicis.* 37, 116 -es *iaspidis.* CHALC. comm. 240 -es eius (*sc. speculi*) seu supercilia. *ibid.* ob eminentiam -is. VVLG. exod. 28, 24 catenas aureas iunges anulis, qui sunt in -bus *rationalis* (*praecedit*: in ... summitate). PS. RVFIN. in Am. 9, 9 p. 1102^A^ -bus *cribri.* CLAVD. rapt. Pros. 1, 269 summo ... -e texti (BOETH. cons. 1, 1, 4 harum *vestium* in extrema -e [*opp.* in supremo]). *chartarum, tabularum*: VARRO rust. 3, 5, 11 in -e quasi infimo tabulae. OV. am. 1, 11, 22 -e in extremo littera rasa. met. 9, 565 summus ... in -e versus adhaesit. QVINT. inst. 1, 1, 27 -bus *cerarum.* IVV. 1, 5 summi plena iam -e libri scriptus ... Orestes. PAVL. sent. 5, 25, 6 in summa -is ad mediam partem perforatae *tabulae.* SIDON. epist. 8, 16, 1 iam venitur ad -es umbilicorum.

3 *aliorum corporum planorum*: OV. met. 3, 114 *aulaeis in scaena eductis* signa *picta* imo ... pedes in -e ponunt. fast. 3, 361 ortus erat summo tantummodo -e Phoebus (*cf.* PLIN. nat. 2, 89 disceus *stella,* nomini similis ..., raros radios e -e emittit). IVV. 4, 30 partem exiguam et modicae sumptam de -e cenae *epulis extructae* (SCHOL. extremae mensae epularum pars).

4 *de claustris naturalibus aquas (cf. l. 43) concludentibus (et de termino aquas cohibente [e. g. l. 78. p. 395, 7. 14] et de ora adiacente)*: MACER carm. frg. 15 flumina -e summa. OV. epist. 5, 27 populę ... consita -e *ripae* (met. 1, 729. 5, 598. fast. 2, 222 riparum *clausas* -e ... aquas [IVV. 3, 19 viridi si -e cluderet undas herba]. CVRT. 7, 9, 5 SIL. 6, 165 STAT. silv. 2, 3, 17 *al.* APVL. met. 1, 19 *al.*). met. 1, 14 nec bracchia longo -e terrarum porrexerat Amphitrite. 3, 162 fons ... -e gramineo ... succinctus. 9, 334 lacus acclivis devexo -e formam litoris efficiens. fast. 2, 464 in ... Palaestinae -e ...

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aquae. MELA 1, 10 *ora oceani Scythici* aditum Maeotidos transverso -e adtingit. 1, 113 lacus *Maeotis* ... qua mari propior est ... quasi -e obductus. 2, 67 mare ... non uno -e circumit *Italiam* (*cf. ibid.* per sinus recipit). 3, 8 recto -e (*ibid.* rectam ripam). 3, 50 perpetuo -e directi litoris. 3, 77 ubi -em rupit *Euphrates*. LVCAN. 9, 353 *Tritonidis paludis*. 9, 609 *fontis* (*opp.* in mediis undis). PLIN. nat. 2, 164 *oceanum* nullo ultra -e includente. 2, 183 in -e rubri maris. 2, 226 lacus ad -es plenus. 3, 86 *Rhegio* in -e Italiae sito. 31, 20. STAT. Theb. 2, 183 alterno -e *Isthmi*. 3, 407 Hesperii devexo (*cf. p. 394, 83*) -e ponti (CYPR. GALL. Ios. 266 [*Vulg. Ios. 9, 1* in litore ... maris]). 9, 324. PLIN. epist. 8, 8, 6 villae ... *fluminis* -i insistunt. 8, 20, 5 cunctis *insulis* -o derasus. 10, 61, 1 relicto quasi -e inter *lacum et fossam*. APVL. met. 5, 25. SEPT. SER. carm. frg. 20 Picenae -is actā. SOL. 5, 20 fons ... ultra -es intumescit (*cf.* AMM. 23, 6, 19. 24, 1, 11). 24, 6 in ... -bus haeret unda (*ibid.* orarum superciliis). AVIEN. ora 572 propter amplum -is lax⟨a⟩e ambitum (*de stagno Sordicensi*). AVSON. Mos. 143. 162 fluvialis -o. AMM. 15, 4, 1 lacus. 16, 12, 56 -bus *Rheni* insistentes (*nota num. plur. de altera tantummodo ripa ut* 20, 7, 1. 21, 10, 3. 25, 8, 3 ad ulteriores ... -es. 30, 1, 10 ad contrarias -es. *cf. Hagendahl, Stud. Amm. 87 not. 1*). 22, 8, 40 in -bus nemorosis. *al.* CLAVD. 10, 72. rapt. Pros. 2, 113 lacus ... frondoso -e cinctus. carm. min. 26, 44 *mons* aequora pendenti -e summa ligat. SIDON. epist. 1, 5, 4 super amnicos -es. ALC. AVIT. carm. 5, 659 (*de mari rubro*) siccati -is oras (*ibid.* litus cui fluctus abest). MART. CAP. 1, 92 v. 30 quantos rapiat -e cardines (*'i. quantos sinus faciat mare' Kopp*). CE 1531 A 1 (*in ora Dalmatica*) litorea praessus scruposae -e r⟨up⟩is.

5 *de finibus in separandis agris, territoriis, regnis i. q. limes, terminus*: OV. trist. 2, 206 in imperii -e ... tui (PLIN. nat. 12, 98). NVX 62 in extremo -e *fundi*. PLIN. epist. 5, 6, 9 quarum (*sc. vinearum*) a fine imoque quasi -e. STAT. Theb. 8, 7 in -e campi. HYG. grom. p. 75, 6 Th. si ... -bus ... vicinitas terminatur. 75, 10. 89, 11 finis ... servabitur ... inter arva -bus quibusdam tamquam pulvinis (*cf. p. 394, 32*). SIC. FLACC. grom. p. 115, 30 Th. ut in finibus solidum -em non relinquant. CLAVD. 18, 216 -e Tauri. *de finibus orbis, caeli sim.*: LVCAN. 9, 497 devexo terrarum -e (COMMENT. ὁρίζοντα dixit). STAT. Theb. 5, 485 extremi ... -e caeli (CLAVD. 8, 42 -e caeli clausit opes). CASSIOD. in psalm. 106, 3 cunctam mundi -em. IORD. Get. 20 solem ... per axis -em ... redeuntem. *ibid.* per terrae -em. *huc spectat*: AVIEN. Arat. 697 *Aquila* cum ... movet in convexa volatum fine tenebrarum summaeque in -e noctis (*gr. 313* ἀσσότερον βορέω). *de finibus circulorum planetarum*: PLIN. nat. 2, 72 utrique (*Mercurio et Veneri*) ... modum statuunt apsidum suarum -es. 2, 73 *bis*. *de supernis finibus rerum in altum surgentium i. q. apex, vertex, summa altitudo*: RABIR. carm. frg. 1 Idaeos summa cum -e colles. OV. met. 10, 55 *Orpheus et Eurydice ascendentes* nec procul afuerunt telluris -e summae. APVL. met. 2, 4 sub extrema saxi -e. 4, 6 -es montanae. mund. 17 (*de terrae hiatu*:) montis ... latus ... reseratum ... neque editae -is ambitu circumdatum. PRVD. ham. 794 aërium clivoso -e callem. perist. 13, 77 foveam ... calce ... summos prope -es refertam. EVSTATH. Bas. hex. 6, 9 p. 932[C] eminentibus undique -bus *rupium aspectio* (*gr. p. 140[C]* ταῖς ἐξοχαῖς). *in imag.*: SCHOL. Iuv. 1, 149 (*ad 'omne in praecipiti vitium stetit'*:) ac per hoc ad -em venit. PAVL. PETR. Mart. 5, 644 stabiles ... virtutum in -e gressus insistunt fidei. BOETH. arithm. 2, 1 p. 77, 15 ex aequalitatis -e cunctas inaequalitatis species proficisci.

6 *partium corporum animantium et plantarum*: PLIN. nat. 9, 37 dentes non sunt testudini, sed rostri -es acūti. 9, 102 *concharum genera* -e in mucronem emisso. 9, 116 in extremis -bus *concharum*. 9, 130 rotunditate oris in -e *bucinae* incisa. 27, 29 *anonis* -es ulcerum erodit (30, 113. 117 duros. *al.*). 32, 154 *pernae* (*conchae*) dentes circuitu -um habent pectinatim spissatos. STAT. Theb. 6, 724 *tigris pellis* fulvo ... nitebat -e. silv. 2, 1, 45 mollis ... decorae -o comae. 3, 2, 53 claudere ... oculorum in -e fletus. ARNOB. nat. 3, 13 p. 120, 21 *oculos* superciliorum -bus obumbratos. SIDON. epist. 1, 2, 2 palpebrarum. *plantarum*: PLIN. nat. 15, 127 folio ... per -es imbricato. 17, 109 (*de insitione*:) vestigio fissurae ... in truncis facto salice praeligant -em. CYPR. GALL. num. 77 *acinus* in passum crispo concretus -e rimae.

epitheta notabiliora: extremus (*cf.* STAT. Theb. 5, 485): OV. am. 1, 11, 22 NVX 62 PLIN. nat. 9, 116 *al.* imus: OV. met. 3, 114 *al.* infimus: VARRO rust. 3, 5, 11. primus: CVRT. 7, 9, 5. summus: MACER carm. frg. 15 RABIR. carm. frg. 1 OV. fast. 3, 361 PRVD. perist. 13, 77 *al.* superior: CHALC. comm. 240.

deriv.: marginare. *Hey.*

[margōsus *v. p. 394, 11.*]

1. margus *v. s.* marcus (*p. 377, 40*). **2. margus** *v. s.* margo (*p. 394, 11*).

'marha, marha' (warra, warra *Reines.*), quod est apud eos (*sc. Limigantes*) signum bellicum, exclamavit AMM. 19, 11, 10.

? **maria,** -ae *f.* *voc. german.* *i. q. adnuntiatio*: LEX Sal. capit. 5, 8 (= 8, 8 G.) illas et -as (marcas *Sohm*). qui nuntiabantur ecclesias, nuntientur consistentes ubi admallat (*cf. Geffcken ad l.*).

mariambulus, -ī *m.* *a* mare *et* ambulare *fictum ad exemplum voc.* funambulus. *i. q. mari ambulans*: AVG. in psalm. 39, 9 attende Petrum nostrum non ut funambulum, sed ut ita dicam -um.

? **marilla,** -ae *f.* *gr.* μαρίλη. PLIN. nat. 34, 134 solum, quo excipiatur *smegma*, stratum esse debet -a (*Jan*, marili *vel* maxili *codd.*). *R.*

marīnius *v. l. 7.*

1. marīnus, -a, -um. *a* mare. *de formatione*: PRISC. gramm. II 78, 21 a neutris in e desinentibus derivata i habent productam ante 'nus' ut 'mare, -us'. marinius: POL. SILV. nom. anim. chron. min. I p. 544, 11. *compendia scripturae*: CIL XII 672, 11 marin (692, 6 marIn. XIV 363, 8). 982, 5 mar (4398, 3). XIII 10021, 35 d m. NOT. Tir. 73, 67. *de notione*: DIFF. ed. Beck p. 69, 6 maritimum proximum mari ostendit, -um ex ipso mari (*cf.* DIFF. gramm. VII 529, 4 GRAMM. suppl. 282, 14). GLOSS. θαλάσσιος. *voc. gr. respondentia v. p. 397, 14. 15. 41. 42. 53. 57. 398, 12. 16. 30.* *legitur inde ab* ENNIO, PLAVTO, LVCILIO, CATONE. *in textu graeco* (*cf. p. 397, 2. 3*): PAP. Oxyrh. XIV 1739, 2. 8 (*v. infra l. 49*). [*dub. vel corr.*: VARRO Men. 463 (*v. p. 301, 39*). CIC. Att. 1, 16, 10 (-as, Marinas [*pro* Marianas] *vel* Marianas *edd.*). FAST. ann. Iul. Praen. Ian. 29 (CIL I² p. 232). MANIL. 2, 232. PLIN. nat. 32, 99 in foliis -is (*VE*, maris *cett.*; *vg.*). APVL. apol. 33 virile -um (*i. ad marem pertinens? v. Philol. 93, 1938, Beitr. aus d. Thes.-Arbeit*) ... nominavit. RVRIC. epist. 4, 44 p. 428, 1 TAB. devot. Audollent 219[a], 10. GLOSS. III 628, 9 plantago i. e. arnia (*pro -a coni. Niedermann in plag.*). *ex coni.*: PLIN. nat. 3, 123. 11, 235 MIN. FEL. 34, 2 SERV. auct. Aen. 4, 205 (*cf. Sittl, Gebärden p. 190 adn. 5*). CIL XIII 6677[a], 2.]

A ***adi.*:** **1** *i. q. maris proprius*: *de partibus maris*: ENN. sat. 65 -as propter adstabat plagas (aquas *Varro ling. 7, 35*). GRATT. 39 in ... sinus ... -os. CHALC. comm. 62 obsistente ... -a incurvitate (*ibid.* -am ... et totius aquae superficiem). AVG. serm. ed. Mai 40, 1 -o campo. PETR. CHRYS. serm. 50 p. 340[A] *Christus* Petri pedibus -os vertices inclinavit. CASSIOD. in psalm. 45, 3 p. 329[C] in -is visceribus. *de aqua, fluctibus maris*: CATO agr. 24 aquae -ae (96, 2 si a. -am non habebis, facito a. salsam [CELS. 2, 12, 2[E] acris ... -a a. vel alia sale adiecto. MELA 2, 82. *al. cf.* COLVM. 11, 2, 70 dolia ... lota -a (*cf. p. 398, 42*) vel a. salsa. PLIN. nat. 31, 92]. 104, 2. 106, 1 *al.* VARRO rust. 3, 3, 4 *opp.* in a. dulci [CIC. nat. deor. 3, 37 COLVM. 12, 18, 3 MELA 2, 63 PLIN. nat. 2, 223. 224]. OV. trist. 3, 10, 51. CELS. 4, 31, 4 a. -am vel muriam [COLVM. 6, 30, 9. 10 SCRIB. LARG. 185]. SEN. nat. 4, 2, 16 COLVM. 11, 2, 64 *al.* SCRIB. LARG. 43 *al.* PLIN. nat. 2, 234. *et al.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 6 p. 908[C] per quae *loca* commeans a. -a [ἡ ... διαυλωνίζουσα θάλασσα]. *et al.* *i. q. muria*: APIC. 8, 1, 2. 10 [*cf. Danneil, Altröm. Kochkunst, 1911 p. 84 adn. 1*]). CIC. nat. deor. 2, 43 -is terrenisque umoribus (LVCR. 6, 503). div. 2, 34 de -is aestibus. LVCR. 5, 1079 fluctibus (PROP. 2, 32, 49 MELA 1, 32). OV. Pont. 3, 1, 17 fontes laticis ... -i. 4, 10, 63 unda. SER. SAMM. 438 lymphis. PS. RVFIN. in Am. 5, 7—8 -is ... gurgitibus (9, 2—4 PRVD. perist. 10, 326). *significanter quasi per enallagen*: NON. p. 548, 10 ⟨color⟩ cumatilis aut -us aut caeruleus (GLOSS.[L] II Abav. MA 73. *cf. et* SCHOL. Hor. epod. 13, 16. *de colore dictum vid.*: PAP. Oxyrh. XIV 1739, 2 σαππίριν μνᾶν ὁλκήν, μαρῖνον μνᾶν ὁλκήν, καλλάτινον *eqs.*). *huc pertinet*: MART. 4, 4, 3 piscinae (11, 21, 11. 12, 32, 17). *de sonitu, vi maris*: VERG. georg. 2, 160 fremitu (AMM. 26, 10, 17). SYNON. Cic. p. 447, 18 B. venti ... vis -a. PAVL. NOL. epist. 49, 2 p. 391, 27 iactatio (SVLP. SEV. dial. 1, 4, 7). BOETH. categ. 2 p. 208[B] extremitas amnis -a alluvione contingitur. VEREC. in cant. 7, 5 impetus. COD. Iust. 4, 33, 4 (3) ex -ae tempestatis discrimine. *de sapore, odore maris*: PLIN. nat. 5, 13 flumen Asanam -o haustu (*quasi per enallagen i. q. sapore -ae aquae simili*). 36, 191 -o ... adstringi morsu. EPIT. Alex. 85 auram -am ... senserunt (*cf.* IVST. 44, 1, 10 huc accedunt et -ae aurae ... flatus).

2 *i. q. intra vel prope mare situs, degens, negotia gerens*: **a** *de iis, quae in mari vel circa mare procreantur, existunt*: **α** *in universum*: MELA 3, 67 populi ... -is opibus ... dites (*cf.* MACR. Sat. 3, 14, 1 copiarum. 3, 14, 3). PLIN. nat. 37, 62 inter res -as (*aliter p. 397, 51. 69*). APVL. apol. 31 p. 37, 11 numquam ... -o *medicamine* aliquo ... medicavit. 34 nugas -as et quisquilias litorales. 41 -is illecebris. **β** *de sale, harena, limo maris sim.*: VARRO rust. 2, 11, 6 melior *sal* fossilis quam -us (SCRIB. LARG. 217 PLIN. nat. 23, 60. *et al.*). VITR. 1, 2, 8 harena fossicia, fluviatica aut -a (2, 5, 1 PLIN. nat. 36, 175 PALLAD. 1, 10, 2. *et al.*). PLIN. nat. 19, 178 linum -um. 28, 124 calculis. 28, 128 cum -is lapillis (32, 73 lapidibus. 36, 143). **γ** *de herbis sive in mari sive in ora maritima provenientibus, interdum (cf. e. g. l. 81. p. 397, 3) tantummodo ad discernenda genera salsiora a dulcioribus*: VARRO rust. 3, 16, 26 e rore -o (*v. s.* ros). CELS. 2, 12, 1[A] lactucae -ae lac (5, 7 *al.* COLVM. 6, 15, 2. *et al.*). 5, 27, 10 -a pastinaca (*aliter p. 397, 39*). PLIN. nat. 1, 13, 49 bryon -um (27, 56. *cf. etiam l. 84*). 1, 20, 38 -a brassica (20, 96). 1, 26, 66 fucus -us (26, 102. *cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 83 f. genus herbae -ae. *al.*). 1, 27, 29 apsinthium -um sive seriphum (27, 53). 1, 32, 31 holus -um (29, 80. 32, 94). 1, 32, 32 alga -a. 13, 140 frondem -arum arborum ... in aqua viridem fuisse *eqs.* (*de alga quadam ut vid.*). 21, 27 *viola* quae -a appellatur (PS. DIOSC. Vind. 3, 123 p. 134, 15). 21, 86 batim -am, batim hortensiam. 21, 112 genus iuncorum ... quod -um et a Graecis oxyschoenon vocari invenio (PS. DIOSC. Vind. 4, 52 p. 207, 12). *al.* MARCELL. med. 9, 73 lana -a (CASS. FEL. 28 p. 47, 13. GLOSS. II 260, 31 III 437, 17 βρύον l. -a. 584,

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

56 masacula i. -a l. *al.*). Ps. DIOSC. Vind. 1, 103 p. 95, 14 ἄγνος . . . Ῥωμαῖοι σάλιξ μαρῖνα (GLOSS. III 536, 32 *al.*). 3, 122 p. 133, 14 οἱ δὲ λίλιουμ ἀγρέστε, οἱ δὲ λίλιουμ μαρῖνουμ. *al.* (*v. ind. p. 354*). δ *de animalibus*: ENN. var. frg. 34 mustela (PLIN. nat. 9, 63. 32, 112). 42 umbram . . . -am. PLAVT. Rud. 298 urticam (*cf.* GELL. 4, 11, 13 animal -um quod urtica appellatur. *al.*) LVCIL. 1210 murex. AFRAN. com. 142 ostreas (PLIN. nat. 10, 192). CIC. nat. deor. 2, 125 ranae (PLIN. nat. 1, 32, 18. 9, 175. *et al.*). VERG. ecl. 6, 77 Scyllam . . . nautas canibus lacerasse -is (CIRIS 61. *de phocis v. vol. III 257, 34 sqq.*). georg. 1, 362 fulicae. Aen. 7, 780 monstris . . . -is (PROP. 2, 28, 21 PRVD. psych. 723. *sim.* ALBINOV. carm. frg. 10 feris . . . -is. PAVL. FEST. p. 30 beluam [CELS. 2, 18, 2. *et al.*]. MELA 3, 1 animalia [PLIN. nat. 9, 20. EVSTATH. Bas. hex. 3, 5 p. 896[B] (ζῴων . . . ἐνύδρων). *et al.*]. VLP. dig. 41, 1, 44 a bestiis -is et terrestribus [ITALA Dan. 7, 7 (Barnab. 4, 5. *gr.* τῆς θαλάσσης). *cf.* EPIST. Paul. et Cor. 2 rec. B 29 (*rec. A*: a ceto). *et al.*]). HOR. epod. 5, 27 echinus. sat. 2, 8, 53 testa (AMM. 23, 6, 85). PROP. 3, 7, 11 volucres . . . -ae (OV. ars 3, 35 epist. 10, 123. *cf.* SOL. 19, 6 avium [SCHOL. Hor. epod. 10, 22 CLAVD. DON. Aen. 5, 125. *et al.*]). OV. met. 15, 264 conchae . . . -ae (VITR. 7, 13, 3 LAMPR. Heliog. 19, 6 SCHOL. Hor. sat. 1, 3, 14. *cf.* SCRIB. LARG. 104 conchula -a). VITR. 7, 13, 1 e conchylio -o, e quo purpura inficitur (*cf. infra l. 41*). PAVL. FEST. p. 44 -os equos (SERV. georg. 4, 387). SEN. dial. 2, 17, 1 vervecem -um (*in convicio*). COLVM. 6, 5, 3 testudinis (SCRIB. LARG. 177 PLIN. nat. 11, 180. 29, 137. *et al.*). 6, 32, 2 vituli (PLIN. nat. 1, 8, 49. 9, 19 v. -i quos vocant phocas. *al.* IVV. 3, 238. SVET. Aug. 90 ut . . . pellem vituli -i circumferret pro remedio [*cf. et* MARCELL. med. 36, 27 EDICT. imp. Diocl. III/IV 8, 37]. *et al.*). 8, 16, 1 ut . . . dulcibus aquis -os clauderent p i s c e s ([a fluviatilis cludent *SA*]. PETRON. 35, 4 pisciculum. PLIN. nat. 1, 32, 20. 9, 72. EDICT. imp. Diocl. III/IV 5, 1[a] piscis aspratilis -i. *et al.*). SCRIB. LARG. 80 -i lepores (186 PLIN. nat. 20, 223. 23, 108. *et saepe*). PETRON. 35, 4 locustam. PLIN. nat. 1, 9, 4 de elephantorum -orum figuris. 1, 9, 43 de dracone -o (9, 82. 26, 31 *al.*). 1, 9, 86 de stellis -is (32, 44). 1, 32, 19 cancri -i (20, 120 *opp.* fluviatilibus. 32, 55. *et al.*). 1, 32, 23 mus -us (9, 71. 166. *et al. cf.* MARCELL. med. 34, 90 musculus -us). *ibid.* scorpio -us (20, 121 *opp.* terrestrium. 20, 150. *al.*). 1, 32, 32 pulmo -us (18, 359. 32, 102. *et al.*). 6, 98 hydri -i (SOL. 54, 6 MART. CAP. 6, 699). 9, 68 salmo fluviatilis -is omnibus praefertur. 20, 157 scolopendram terrestrem vel -am (20, 245. 28, 38 *al.*). 22, 146 pastinacae -ae ictus (*aliter p. 396, 74*). 30, 45 *cocleae* -ae (RVFIN. hist. 4, 15, 4 -as cochleas, quae conchylia vocant [τοὺς ἀπὸ θαλάττης κήρυκας]. EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937[C] [*p. 149[C]* κοχλίαι θαλάσσιοι]). 30, 102 cor mergi -i. 31, 123 in naturis aquatilium -orum. 35, 34 serpentium ictus terrestrium -orumque. *al.* APVL. apol. 34 -um pectinem (ANTHIM. 34). *ibid.* -a calvaria. IVVENC. 1, 430 -is . . . gregibus. MARCELL. med. 15, 85 lupus -us i. e. piscis *eqs.* GLOSS. II 128, 36 mel -um ἀφρὴς φῦκος (III 17, 16 ἀφρὸιν mel -um. *cf.* III 436, 63 lac -um. *al. v. Steier, RE Suppl. VI p. 650, 53 sqq.*). *adde de rebus ad animalia maris pertinentibus*: LVCR. 2, 704 conecti terrestria membra -is (*i. animalium -orum*). COLVM. 8, 16, 2 lacus . . . convectis -is seminibus replebant. PLIN. nat. 27, 102 -a . . . venena. APVL. apol. 33 duas res -as impudicis vocabulis (*cf. Abt, D. Apol. d. Apul., 1908, 209 sqq.*). VVLG. I Macc. 4, 23 purpuram -am ([πορφύραν θαλασσίαν]. *cf.* CASSIOD. var. 1, 2, 3 -ae deliciae [*i. purpura vel cruor purpurae*]. *cf. supra l. 21*). APIC. 2, 1, 1 isicia . . . -a. 4, 3, 1 minutal -um. EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 943[B] libidines flagitiosorum -is exemplis et terrestribus castigandae (*p. 160[D]* θαλαττίοις).

b *de rebus humanis ad mare pertinentibus*: α *de periculis, laboribus, negotiis in mari susceptis*: VERG. georg. 2, 68 c a s u s abies visura -os (OV. Pont. 2, 10, 39. *cf.* GERM. 291 terrores auget nox atra -os. SERV. Aen. 6, 83 -is periculis [VITAE patr. 6, 4, 24]. HIER. Victorin. Poetov. prol. in apoc. p. 14, 2 diversos -a discrimina [RVFIN. Basil. hom. 1, 3] transvadantes inveniunt casus). VITR. 1, 5, 1 cum *civitas* . . . per portus -ae subvectionis habuerit ad moenia comportationes expeditas. APVL. met. 5, 28 p. 125, 16 -o natatu. 11, 1 p. 266, 24 me . . . -o lavacro trado (MIN. FEL. 2, 3). TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 484, 15 praedicatio . . . -ae expeditionis. SYNON. Cic. p. 442, 12 B. res bellica . . . res -a. PORPH. Hor. epod. 9, 7—8 Pompeius . . . inflammatus pro -arum rerum felicitate *eqs.* (*aliter p. 396, 63*). FIRM. math. 8, 6, 1 qui . . . -is optet . . . actibus implicari. IVST. 4, 4, 5 -is commeatibus intercludunt. AVIEN. Arat. 762 *Argo* -as . . . defuncta vias (*cf.* PRVD. cath. 12, 166 plebem -o in transitu repurgat undis dulcibus). AVG. epist. 122, 1 p. 742, 18 labores -os et transmarinos . . . sustinere. civ. 3, 18 p. 126, 20 D. -is . . . proeliis. β *de rebus corporeis usui in mari paratis*: VITR. 10, 13, 8 de -is machinationibus quae per navium aditus haberi posse scripsit *Diades*. PLIN. nat. 21, 114 usus *iuncorum* ad nassas -as. SCAEV. dig. 50, 5, 3 naves -as (GAIVS inst. 1, 32[c]. VLP. dig. 14, 1, 1, 6 navem accipere debemus sive -am sive fluviatilem sive in aliquo stagno naviget. CIL XIV 363, 8 c⟨uratori⟩ nav⟨ium⟩ -arum [364, 6. 409, 7 *al.*]). AVG. doctr. christ. 1, 4, 4 opus esset vel terrestribus vel -is vehiculis.

c *de personis, quibus cum mari res est*: *de numinibus, monstris (p. 398, 5) maris*: CATVLL. 64, 16 nymphas (OV. met. 14, 566). HOR. carm. 1, 8, 13 Thetidis (4, 6, 6. *cf.* OV. met. 11, 228 amplexus in virginis . . . -ae [*i. Thetidis*]). 3, 26, 5 Veneris (4, 11, 15 AVIEN. ora 315). PROP. 4, 6, 61 omnes . . . -ae . . . d e a e (OV. met. 13, 964. PORPH. Hor. carm. 1, 5, 12—13 in fanis -orum deorum. SERV. auct. Aen. 3, 134 AVG. civ. 3, 12 p. 110, 7 D. MART. CAP. 8, 810 divi. *cf. et* GLOSS. III 8, 23. *et al.*). PLIN. nat. 9, 10 -um hominem (32, 144. *cf.* IVV. 14, 283 iuvenes . . . -os). APVL. met. 4, 31 -um obsequium (*i. comitatus Veneris*). *huc pertinet*: CLAVD. carm. min. 30, 166 curru . . . -o (*sc. tamquam dono Neptuni*) fugit . . . Pelops. *de hominibus in mari occupatis*: CIL III 14165, 8 exemplum decreti naviculariorum -orum *eqs.* (XII 672, 11. 692, 6. 982, 5 *al.*).

d *de locis ad mare sitis*: VITR. 1, 4, 11 litus (2, 4, 3. EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 951[C] [τοὺς αἰγιαλούς]. *et al.*). PLIN. nat. 21, 114 iuxta -as Alpes ([*cf. et p. 401, 37*]. *item in nomine loci*: TAB. Peut. 2, 2 p. 920 ad oculum -um). PLIN. med. 2, 1 -a loca visitare (AVIEN. ora 145). EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 938[B] *artifices* in -is diversoriis senescentes (*p. 152[B]* τῶν περὶ αἰγιαλοὺς καὶ ἀκτὰς καταγηρασάντων). GREG. M. epist. 5, 38 p. 325, 4 Stephanus quidam -arum (partium *add. edd.*) cartularius.

3 *de rebus trans mare subvectis fere i. q. adventicius, transmarinus*: PLAVT. Persa 199 vola curriculo :: istuc -us passer per circum solet (PAVL. FEST. p. 222 p. -us quem vocat vulgus struthocamelum. AVSON. 400 p. 232, 1 P.). AMM. 23, 6, 51 -is mercibus. DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII[a] 9 mafortem teleo[co]porphyro tramosyricum, opus -um.

B *pro subst.*: **1** *neutr.*: **a** *de rebus*: PLIN. nat. 1, 2, 102 quae potentia lunae ad terrena et -a (*i. in mari existentia. cf.* AMBR. virg. 3, 1, 2 sine quo [*sc. Christo*] nec caelestia nec -a nec t. consistunt). APVL. mund. 19 p. 155, 6 his talibus (*sc. motibus terrae*) -a sunt paria, cum fluctuum . . . mole . . . litora . . . quatiuntur (*Ps. Arist. p. 396a, 17* τὰ δὲ ἀνάλογον συμπίπτει τούτοις καὶ ἐν θαλάσσῃ). **b** *de animalibus* (*cf.* GLOSS.[L] II Philox. MA 110a ⟨-um⟩: ἰχθύς. GLOSS. II 408, 3 πίννινον -um): PLIN. nat. 1, 32, 12 de discordia inter se -orum *eqs.* 9, 92 omnibus -is expetentibus odorem *salsamentorum*. 11, 6. 9. 123 cornua multis . . . et aquatilium et -orum et serpentium . . . data sunt. 11, 165. 258. 22, 68 contra venenata -a (*cf.* 22, 83. 23, 127). 28, 162 omnium -orum ictus. APVL. apol. 34 duo haec -a (*v. Abt l. l.*). LAMPR. Heliog. 23, 8 in longissimis a mari locis omnia -a . . . exhibuit. CAEL. AVR. acut. 4, 3, 44 carne volantum vel -orum utendum. **c** *singulariter de regione caeli* (*cf. p. 386, 52 sqq.*): TAB. vendit. Journ. d. Savants 1930 p. 26 II A 1, 6 (*a. 494*) ⟨ab A⟩f⟨rico⟩ . . . a coro . . ., a -o . . ., a meridie.

2 *fem. i. q. aqua -a* (*cf. p. 396, 34*): PLIN. nat. 31, 62 medendi modus idem et in -is erit *eqs.* 31, 66. SVET. Aug. 82, 2 quotiens . . . -is albulisque calidis utendum esset. PORPH. Hor. sat. 2, 8, 15 in Chium vinum -a [non] additur. *Tietze.*

2. marīnus, -a, -um *a* mas? *v. p. 396, 19.*

1. marion *v. s.* morion. **2. marion** *v. s.* maronion.

1. maris idem quod cypros mensura est apud Ponticae provinciae homines, quae continet hydrias duas *eqs.* EPIPHAN. de mensur. 41. *gr.* μάρις.

2. maris *v. s.* mare (*p. 377, 73*).

1. marisca est coenum GLOSS. V 621, 20. [*vox germ., cf. anglosax.* mer(i)sc '*palus*'. *J. B. H.*]

2. marisca *v. l. 64.*

mariscalcus, -ī *m.* [*vox germ., cf. theod. vet.* marahscalc '*curator equorum*'. *J. B. H.*] GLOSS. V 583, 7 agasones . . ., quos rustici marscalcos vocant. LEX Sal. 10, 4, 1 p. 11, 4 G. si quis . . . scantionem, -um . . . furaverit.

mariscus, -a, -um. *orig. inc., nisi eiusdem est originis atque voc. seq.* *de signif.*: PAVL. FEST. p. 32 Graeci . . . adsueti magnis et amplis rebus praeponere βου . . . appellant . . . -am ficum βούσυκον. CATO agr. 8, 1 f i c o s -as (*v. vol. VI 653, 57 sq., ubi addas*: VARRO rust. 1, 9, 5 PLIN. nat. 16, 116).

f. pro subst. marisca, -ae. *i. q. genus ficorum grandius, sed insipidum* (GLOSS. κόττανον. ficus. V 310, 7 m a r t r i s c a graece fico): COLVM. 10, 415 pingues . . . -ae. MART. 7, 25, 7 infanti melimela dato fatuasque -as: nam mihi, quae novit pungere, Chia sapit (*cf.* 12, 96, 9 Chiam volo, nolo -am: ne dubites, quae sit Chia, -a tua est). 11, 18, 15 non boletus hiare, non -ae ridere . . . possunt. *i. q. ulcus* (*cf.* ficus *vol. VI 654, 6*): IVV. 2, 13 caeduntur tumidae medico ridente -ae (SCHOL. stupri vestigia medici rident).

mariscus, -ī *m.* [*vocab. peregrinum, cf. Stolz-Leumann[5] 230. J. B. H.*] [*pedem.* mareśk, *francog. orient.* maré. *M.-L.*] PLIN. nat. 21, 112 de iunco, quem -um appellant.

marisopa (-ō-?) POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 6 (*inter nomina natantium*) *i. q. nomen piscis (cf. Thomas, Romania 35, 1906, 183).* [*vocab. peregrinum, ut vid.; cf. Schrader-Nehring, Reallex. d. idg. Altertumsk. I 322 et Meyer-Lübke, REW n. 5377. J. B. H.*] *R.*

marīta, -ae *f. v. s.* maritus.

***marītālis,** -e. *a* maritus. NOT. Tir. 56, 34[a]. 73, 69. *inde ab* OV. [TERT. uxor. 1, 4 p. 674, 19 Oe. -ia *var. l. pro* dotalia.]

A *i. q. coniugalis*: **1** *i. q. ad matrimonium vel nuptias pertinens*: **a** *de rebus corporeis*: OV. ars 2, 258 lusa -i Gallica veste manus (*de re v. Preller, Röm. Mythol. I[3] 286*). VAL.

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MAX. 9, 1, 9 (*de Catilina post filium interemptum statim Orestillam ducente:*) ex rogo ... -em facem accendit. 9, 5, 3 -is lecti blanditiis (SCHOL. Iuv. 6, 131). TERT. cult. fem. 2, 12 p. 731, 24 Oe. quas ... leges (*nom.*) a -bus et matronalibus decoramentis coercebant. CLAVD. DON. Aen. 4, 25 p. 358, 23 toro (8, 415 p. 176, 4. VVLG. I Macc. 1, 28 [ἐν παστῷ]. CE 111, 46 [*a. 384*]. 548, 3 PAVL. NOL. epist. 18, 5 p. 133, 2 *al.*). HIER. in Ezech. 16, 32 p. 148[D] munera. COD. Theod. 9, 42, 1 pr. donatio -is ... conlata in uxorem. *al.*

b *de rebus incorporeis*: VAL. MAX. 6, 3, 10 Sulpicii Galli -e supercilium ...: uxorem dimisit, quod *eqs.* COLVM. 12 pr. 1 coniugium (SERV. Aen. 4, 23. ROMVL. fab. Aesop. 96, 6 rec. gall. VEREC. in cant. 3, 3 INSCR. christ. Diehl 2452 A). QVINT. decl. 280 p. 142, 17 nox illa -is. p. 144, 11 officia (AMBR. vid. 11, 67 AMBROSIAST. in I Cor. 7, 34). PS. QVINT. decl. 4, 3 p. 69, 20 amplexus (AVG. in psalm. 98, 14 *al.*). IVV. 6, 43 stulta -i iam porrigit ora capistro (*i. iugo matrimonii*). PAPIN. dig. 26, 6, 3 sermone. APVL. apol. 86 -e secretum. TERT. idol. 16 p. 49, 22 coniunctio (OP. imperf. in Matth. 1 p. 631). PORPH. Hor. carm. saec. 17 sqq. *lex* (AMBROSIAST. in I Cor. 7, 34 DRAC. Romul. 6, 104). CYPR. epist. 62, 2 p. 699, 21 vinculi (HIER. epist. 38, 3, 1 *al.* CIL VIII 9670). LACT. opif. 12, 16 iugi (FVLG. serm. ant. 10). DON. Ter. Hec. 361 oratio (*opp.* amatoria). 523 'vir' ad -em condicionem rettulit, non ad sexum. CLAVD. DON. Aen. 7, 370 p. 59, 6 consortium (PS. RVFIN. in Is. 1, 2 sqq. AVG. bon. coniug. 5, 5 *al.*). FVLG. aet. mund. p. 151, 7 solacio (CASSIAN. conl. 21, 9 CASSIOD. var. 3, 6, 5). AMBR. Abr. 1, 2, 6 necessitates. in psalm. 118 serm. 16, 6, 4 *viduam* -i auxilio destitutam (CASSIOD. in psalm. 131, 15). PS. AMBR. mor. Brachm. p. 1171[C] obsequium (CIL VI 26642). HIER. in Is. 64, 6 p. 625[D] in primo coitu -i. in Matth. 1, 18 p. 24[B] licentia -i (virg. Mar. 4 p. 186[C]). AVG. epist. 262, 2 p. 623, 1 concubitum. in psalm. 98, 14 omnes ... de opere -i nascuntur. serm. 45, 6 complexus. vera relig. 41, 78 non -i, sed fraterno iure (PETR. CHRYS. serm. 115 p. 516[B]). *al.* NOVELL. Maior. 6, 3 copulae (ENNOD. dict. 15, 4 p. 470, 6 -is sacramentum copulae). MART. CAP. 1, 35 *Mercurius* velut -i vacatione feriatus. OP. imperf. in Matth. 1 p. 631 in ea, quae in domo viri concipit, intelligitur conceptio -is (*opp.* suspecta. 5 p. 664). INSCR. christ. Diehl 4840, 4 -i nomine. *et al.* *de affectibus*: VAL. MAX. 4, 6, 2 quantum -is flammae ... pectore clausum habuisset. QVINT. decl. 335 p. 321, 20 fidem. PAPIN. dig. 39, 5, 31 pr. -is honor et affectio (VLP. dig. 24, 1, 32, 13. *cf.* FVLG. aet. mund. p. 150, 25 affectum. AMBR. Abr. 1, 9, 80 *al.*). PS. CYPR. bon. pudic. 8 p. 20, 3 -is ardor (*i. zelotypia*) ... inflammatus (PS. ORIG. tract. 5 p. 45, 25). COMM. instr. 7, 8 Mars cum ipsa (*sc. Venere*) deprensus zelo -i *Vulcani* (*cf.* AVG. quaest. hept. 2, 158). COD. Iust. 6, 25, 5, 1 (*a. 257*) concordiam. DON. Ter. Phorm. 168 *amor* ([*opp.* scortatoris]. HIER. in Zach. 8, 1 p. 1464[A]). INSCR. christ. Diehl 3310, 2 (*a. 368*) casta -i ... devincta pudore. HIER. in Ezech. 16, 13 p. 136[C] diligentia (AVG. serm. 9, 9, 12). ARNOB. praedest. 3, 31 p. 670[C] concupiscentia. *et al.*

c *de personis*: SEN. Oed. 956 di (*Madvig*, hi *codd.*) -es! DRAC. laud. dei 3, 329 adulter, latro -is, genialis praedo pudoris. *metonymice*: MART. CAP. 2, 121 digna -i ... Olympo (*i. coniuge Olympio*).

2 *i. q. ad coniugem pertinens, de rebus, quae coniugis vel coniugum sunt*: QVINT. decl. 355 p. 387, 3 sollicitatum -em animum (PANEG. 7, 4, 1. *cf.* MART. CAP. 7, 725 mentem). PS. QVINT. decl. 8, 6 p. 150, 18 iniurias (ARNOB. ad Greg. 5 p. 392, 4). 18, 9 p. 327, 14 -i dolore paene percussus. APVL. met. 5, 7 praecepti -is (*sc. Amoris, mariti Psychae*). PS. ORIG. tract. 4 p. 41, 2 imperium -e levitati muliebri ... subscripsit (*cf.* FVLG. myth. 3, 6 p. 67, 25). ZENO 1, 5, 5 gladii. AMBR. virg. 1, 6, 28 verentur -e iudicium. PRVD. c. Symm. 1, 476 indignatio *propter coniugem raptam* (*cf.* ARNOB. ad Greg. 4 p. 390, 21). CLAVD. carm. min. 30, 13 fato (*cf.* COD. Theod. 3, 13, 3 pr. obitus. [NOVELL. Maior. 6, 5]. DRAC. Orest. 238 morte [540]). AVG. de serm. dom. 1, 16, 49 corporis (*cf.* ARNOB. ad Greg. 7 p. 396, 9 aures. DRAC. Orest. 433 sanguine. VEN. FORT. carm. app. 1, 25 cruorem). PS. AVG. serm. 195, 4 nec ... timor ... -is nec ... terror parentalis (CASSIOD. var. 5, 33, 3 terror). COD. Theod. 16, 5, 52 multa (CASSIOD. var. 5, 33, 2 districtione). SEDVL. epist. 1 p. 10, 9 potentia. ARNOB. ad Greg. 6 p. 394, 6 fiduciae (VICT. VIT. 1, 31). SALV. gub. 7, 16 despectione. 7, 98 gubernaculo. CASSIOD. var. 4, 10, 2 debitis. VEN. FORT. carm. 8, 3, 377 sepulcrum. GREG. M. epist. 1, 3 p. 13, 18 -i regimine desolatis. *et al.*

B *i. q. fecundans, fertilis*: AVG. serm. ed. Mai 72, 1 *in paradiso* amicis flatibus temperies -es (*an* -is*? cf. 1, 1* patrona t.) pingues auras gravidat. *ibid.* -is aura violat flores.

adv. **marītāliter.** *i. q. tamquam maritus, mariti iure*: AVG. in euang. Ioh. 31, 3 *Ioseph*, qui posset -r et zelare. *Hey.*

marītāta, -ae *v. p. 402, 55.*

maritimēnsis, -e. *a* maritimus; *ad formationem cf.* forensis, campensis *sim.* GROM. p. 328, 20 L. limites -e⟨s⟩ Gallicu⟨m⟩ *agrum* intercidunt (*cf. p. 401, 50*).

×**maritimus** (maritumus), -a, -um. [*a* mare, *cf.* finitimus. *J. B. H.*] *de orig.*: PAVL. FEST. p. 17 appellantur urbes ... a mari -ae. ISID. orig. 14, 8, 42 -a quasi maris intima. *scriptura* -im- *et* -um- *in codd. passim variat*: -um- *praevalet in libris* PLAVTI (*cf. Lodge, lex.*), SALL., LIVI, -im- *apud* CIC. *et* CAES. (*cf. Meusel, lex.*); *apud* PLIN. nat. *nusquam legitur* -um- *nisi* 19, 142; FRONTO p. 228, 20 N. *habet* -um-, p. 45, 16. 224, 5. 225, 1 -im-. *in tit. scrib.* -um-: LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 31 CIL II 1970, 7. 4138, 7. 4224, 7. 4239, 7. 4266, 4 III 6101, 2 V 1838, 7. -im-: CIL IV 5375 II 2224, 4 VIII 8328, 4 XIV 137 a EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 13 INSCR. NSc. 1888 p. 408. *notatur* mari(t): INSCR. Gall. Narb. Espér. 3. INSCR. numm. Grueber cat. Brit. mus. II p. 560 sqq. nr. 7. 11. 13. 15. 18. 20. NOT. Tir. 73, 68. *de notione* (*cf. p. 396, 10*): GLOSS.[L] I Ansil. MA 806 -a loca mari vicina, et dicta -a quasi maris intima (*cf. p. 399, 81*). II Philox. MA 92 παραθαλάσσιος (108 locus -us τόπος π.). *legitur inde a* PLAVTO (*in vers. posteriorum*: VARRO Men. 215 AVIEN. ora 303). [*it.* marena, *francog. vet.* maresne, *hisp.* marisma. *M.-L.*] [*falsa l. v.*: CIC. Flacc. 64 *pro* maximam. *loc. manco vel dub.*: CIL III 6075, 3 IV 5375. *ex coni.*: TRAG. inc. 83 TERT. nat. 2, 14 p. 125, 19.]

A *adi.*: **1** *i. q. intra vel circa mare positus, versatus, occupatus*: **a** *de variis rebus (praecipue hominum; deorum l. 25 sq. 40) ad mare pertinentibus*: α *de actionibus, periculis, negotiis in mari susceptis*: *varia*: PLAVT. Bacch. 342 censebam me effugisse a vita -a, ne navigarem tandem hoc aetatis senex. Trin. 331 adfinis fuit ... -is negotiis? (*sim.* LIV. 39, 25, 9 negotiationem -am). CIC. Verr. II 5, 70 homines ... a navigando rebusque -is remotissimos (Manil. 54. 55. CAES. Gall. 4, 23, 5 ut rei militaris ratio ... ut -ae res postularent [VELL. 2, 79, 2]. LIV. 37, 24, 1 et navium virtus et usus -ae r. PANEG. 8, 12, 1. 10, 12, 8. *cf. et* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 6, 16 -ae artes [MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 45, 26]). II 5, 82 imperium -um ([NEP. Arist. 2, 2 Timoth. 2, 2]. nat. deor. 2, 66 datum est ... Neptuno ... -um regnum [*item de Neptuno*: FRONTO p. 228, 20 N. N. multas ... curas -as causatum]). II 5, 136 bellum (GLOSS. V 270, 58 b. -um quod in mare fit. *v. vol. II 1850, 83 sq. sim.*: BELL. Alex. 25, 3 dimicatio. VAL. MAX. 3, 2, 22 pugna. 9, 2 ext. 1 -o [marti *codd.*] certamine. EVTR. 2, 23 proeliis. *adde alia ad bellum in mari pertinentia*: CIC. Flacc. 29 pacem. LIV. 24, 34, 12 oppugnatio. 26, 43, 1 obsidionem [31, 40, 10]. 35, 27, 12 pudore -ae ignominiae [*i. cladis*]. 41, 17, 7 -um ... terrorem admoventes. VAL. MAX. 8, 1 absol. 4 tempestas [*i. clades*]. FLOR. epit. 2, 2, 9 triumphum. ORIGO Const. 5, 27. chron. I 10, 7 victoriam -am). prov. 31 -i cursus (Planc. 96 nat. deor. 2, 131. 161. *cf. et* BELL. Alex. 26, 2 Aegyptus -o accessu [*i. via*] Pharo, pedestri Pelusio ... munita existimatur. APVL. met. 10, 19 partim terrestri, partim -o itinere confecto [*cf.* ITIN. Anton. Aug. p. 487, 3 itinerarium -um]. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 113 peregrinatio). nat. deor. 3, 45 nisi forte -ae nuptiae (*sc. Thetidis et Pelei*) terrenis anteponuntur. CAES. civ. 3, 5, 4 toti ... officio -o M. Bibulus praepositus. 3, 17, 4 remitterent ipsi de -is custodiis (*sim.* LIV. 26, 20, 11 praesidio [35, 26, 2]. 37, 2, 10 provincia). LIV. 5, 54, 4 commeatus (25, 11, 11 COD. Theod. 13, 5, 7. *et al.*). 10, 2, 4 gentes ... latrociniis -is infames (40, 42, 1). 21, 7, 3 in tantas ... creverant opes seu -is seu terrestribus fructibus. 37, 8, 1 apparatus terrestres -osque. 42, 52, 12 commeatum ... sub casibus -is fore (*cf.* FVLG. myth. 3, 4 extincta lucerna utrisque mors est procurata -a). VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 -a gloria inclyti portus. PANEG. 8, 18, 4 *nationes* -o usu tantum in bello adire periculi poterant quantum *eqs.* CAEL. AVR. chron. 4, 1, 1 natatio -a. *de re pecuniaria ad usum maris pertinente*: LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 31 portoriis terrestribus -eisque ... capiundeis (LIV. 39, 24, 2. *cf.* 33, 47, 1 vectigalia ... terrestria -aque). PAVL. dig. 22, 2, 6 pecuniam usuris -is mutuam dando. COD. Theod. 11, 1, 22 mediterraneae civitates antea -is ... onerabantur expensis. β *de navibus, operibus (cf. p. 401, 59)*: LIV. 21, 63, 3 -am (*i. ad navigandum in mari paratam*) navem (PLIN. nat. 16, 56. 219. *et saepius.* *adde de rebus navigationi paratis*: LIV. 34, 29, 2 Gytheum oppidum omnium -arum rerum ... receptaculum). VITR. 2, 6, 6 in terrenis aedificiis ... in -is molibus.

b *de personis, quibus cum mari res est*: α *de hominibus, quorum munus, quaestus sim. ad mare pertinet*: PLAVT. Rud. 310 salvete, fures -i (*i. piscatores*). CIC. Verr. II 5, 70 qui nomen numquam timuissent -i praedonis (NEP. Them. 2, 3 LIV. 7, 25, 4. *et al.*). rep. 2, 6 -us ... ille et navalis hostis. 2, 9 e barbaris ... nulli erant ... -i praeter Etruscos et Poenos alteri mercandi causa, latrocinandi alteri. LIV. 21, 17, 6 cum ... terrestribus -isque copiis ... missus (33, 19, 9. 35, 12, 16. *et al. cf.* 28, 7, 1 viribus [VAL. MAX. 9, 2 ext. 8. *et al.*]. CIL II 2224, 4 trib⟨uno⟩ militum coh⟨ortis⟩ -ae). VVLG. I Macc. 15, 38 ducem -um. *nota in comparatione iocosa de piscibus quasi copiis, exercitu*: PLAVT. Capt. 164 -i ... milites. β *de hominibus ad mare viventibus*: CIC. Verr. II 5, 65 homines -i Syracusis (PAVL. FEST. p. 367 Arimineses -i h. AVG. civ. 17, 4 p. 210, 2 D. mediterraneos et -os). LIV. 21, 60, 4 non ad -os modo populos (*opp.* mediterraneus, montanus). 27, 38, 3 colonos ... -os (36, 3, 4). 35, 12, 8 Laconas ([35, 13, 7]. 38, 18, 12 Cilices. CVRT. 9, 10, 7. 8 Indos. PLIN. nat. 6, 194 Aethiopas). FLOR. epit. 3, 6, 14 -um genus a conspectu longe removit maris et mediterraneis agris quasi obligavit. VVLG. Luc. 6, 17 multitudo copiosa plebis ... et -a, et Tyri et Sidonis, *eqs.* (τῆς παραλίου Τύρου). *adde de Tritone, incola maris*: CIC. nat. deor. 1, 78.

c *de iis, quae in mari vel circa mare procreantur, existunt sim.*: VARRO rust. 1, 7, 8 salem (*opp.* fossicium). RHET. Her. 4, 48, 61 res ... terrestris, caelestis, -as (CIC. nat. deor. 2, 152 LIV. 39, 1, 3 [*opp.* terrestrium]). LIV. 23, 4, 4 inlecebris omnis amoenitatis -ae terrestrisque (*sim.* PAVL. NOL. carm. 1 praef., -is deliciis abundanti

[*Tietze*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

terrenum aliquid et agreste aliquid praebere). VEG. mulom. 2, 88, 8 in arena fluviali vel -a. *de arboribus, herbis in ora maris provenientibus*: CIC. rep. 2, 33 silvas (*cf.* PLIN. nat. 16, 48 *larices* montanae -aeque). PLIN. nat. 22, 74 olus -um. *de animalibus*: VARRO ling. 5, 113 purpura a purpurae -ae colore. EVSTATH. Bas. hex. 7, 5 p. 942^{B} -us echinus ([*ante*: animalium marinorum]. *p. 160^{A}* θαλάσσιος). 7, 6 p. 943^{C} -ae ... pinnae. GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 263, 9) hipopostumus (*sic*) equus -us.

d *de regionibus, locis -is*: α *de situ*: *ad mare* (*de statu manendi v. l. 19. 20. 23*): VARRO Men. 215 oras (CIC. Manil. 54 *al.* FEST. p. 182 orae extremae partes terrarum, i. e. -ae dicuntur. *et al. cf.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 6 p. 908^{C} litoribus [*p. 92^{C}* παραλίων τόπων]). CIC. Verr. II 5, 46 fundum (QVINT. decl. 388 p. 433, 15). Flacc. 30 urbes -as claustris imperii nostri contineri (rep. 2, 5 u. -ae ... periculis oppositae [*cf. l. 19*]. 2, 7. 9 LIV. 3, 1, 5. *et saepe al.*). de orat. 1, 60 regionum terrestrium aut -arum (CAES. Gall. 5, 12, 5 *opp.* in mediterraneis r. 5, 14, 1. *et al.*). part. 36 *loci* -i an remoti a mari (LIV. 7, 25, 3. 9, 13, 6. 7 *al.* CELS. 4, 10, 4. *et al.*). rep. 2, 5 non esse opportunissimos situs -os urbibus (LIV. 25, 23, 3 inexpugnabilem terrestri ac -o s. urbem). Att. 2, 16, 4 te ... hospitio agresti accipiemus, quoniam -um hoc contempsisti. 6, 2, 3 Peloponnesias civitates omnis -as esse (CAES. Gall. 2, 34 BELL. Alex. 44, 4. *et saepe al.*). 8, 3, 4 fuga et -a opportunitas visa quaeri desperatione (LIV. 27, 30, 3 locus ... frequenter habitatus propter ... portum ... et aliam o. -am terrestremque. 45, 30, 4). epist. 2, 16, 2 in -is (*sc. praediolis*) facillime sum (*cf.* SCAEV. dig. 33, 7, 27 pr. praedia). 3, 5, 3 ad illam -am partem provinciae (CAES. Gall. 5, 12, 2 Britanniae ... -a pars. VELL. 2, 125, 5. *et al.*). CAES. civ. 3, 5, 2 hiemare ... oppidis -is constituerat (BELL. Afr. 9, 2. 28, 1. *et saepe al.*). BELL. Afr. 85, 1 ex oppido eruptionem porta -a faciunt. NEP. Att. 14, 3 habuit ... nullam suburbanam aut -am sumptuosam villam. LIV. 10, 2, 7 -is Patavinorum vicis colentibus eam oram (31, 45, 14. 38, 30, 7 *al.*). 25, 20, 3 -a castella (38, 30, 6). 28, 6, 4 porta -ae arcis (31, 46, 9). 29, 28, 2 agros (29, 28, 5. 31, 22, 7. *et al.*). 39, 25, 9 emporium. 39, 26, 3 crimina ... de ... -is portubus frequentatis. 41, 2, 3 sine ullo terrestri aut -o munimento. COLVM. 2, 2, 16 in -is areis. 6, 22, 2 -a et aprica hiberna. PLIN. nat. 3, 99 -a colonia. 8, 140 -as Alpes (14, 41 TAC. hist. 2, 12, 1 PROVINC. laterc. Veron. 9, 8 POL. SILV. prov. 2, 7 chron. I p. 537 VOPISC. Aurelian. 48, 2. *et al.* *item c. nom. propr.*: PLIN. nat. 15, 66 Liguria. ITALA I Macc. 11, 8 Seleuciam -am [*LV*; S. civitatem, quae est ad mare *B*; *Σ.* τῆς παραθαλασσίας]. CASSIOD. hist. 6, 4 p. 1033^{C} Gazae -ae vocabulo nuncupatur. TAB. Peut. 5, 5. *et sim. al.*). 24, 165 in ... montibus -is (27, 75). 25, 20 -o tractu (AMM. 27, 8, 1). FRONTO p. 224, 5 N. in secessu -o (TERT. paenit. 11, 3). AVG. c. adv. leg. 1, 1, 1 p. 603 libro ... invento ... in platea -a (civ. 16, 8 p. 135, 24 D. in -a platea Carthaginis). CIL XIV 137^{a} thermas -as ... decoraverunt. *de situ in mari*: IAVOL. dig. 33, 7, 11 avibus, quae in insulis -is aluntur. β *de directione ad mare versa*: CIC. Verr. II 2, 185 Sicilia ... insula quae undique exitus -os habeat (Att. 9, 15, 1 claudere ... -os e.). FRONTIN. grom. p. 13, 11 Th. *limites* qui ad mare spectant -os appellant (HYG. lim. grom. p. 133, 5 Th. *al. cf.* LIB. col. I grom. p. 215, 4 qui *limites* recturas -as et montanas spectabant *eqs.*).

2 *i. q. maris proprius*: a *de partibus, fluctibus, aura maris*: PLAVT. Rud. 69 fluctus movi -os (NEP. Att. 6, 1 *opp.* civilibus [*trop.*]. CVRT. 9, 4, 9. *al. sim.*: VARRO rust. 3, 17, 9 *Lucullus* posteaquam ... -um flumen inmisisset in piscinas [*cf.* 3, 17, 2 piscinarum genera ... duo, dulcium et salsarum, alterum apud plebem *eqs.* ... illae ... -ae piscinae nobilium *eqs.* 3, 17, 3]. CIC. nat. deor. 2, 19 aestus [2, 132 CAES. Gall. 4, 29, 1. *et al.*]. MART. CAP. 1, 78 inundatione. CAEL. AVR. chron. 4, 7, 104 aquarum). CIC. Verr. II 5, 145 sinus ... -os. PLIN. nat. 14, 32 -o adflatu (14, 60. *sim.* CAEL. AVR. chron. 3, 8, 113 efficax ob salsitatem -us aer). b *de natura (saevitia) maris*: CIC. rep. 2, 10 utilitates conplecti -as ... et vitia vitare. nat. deor. 3, 16 de perturbationibus caelestibus et -is et terrenis (*cf.* LIV. 29, 27, 14 caelestis -osque terrores). LIV. 21, 26, 5 necdum satis refectis ab iactatione -a militibus (30, 29, 1). 31, 45, 15 -a tempestas (VLP. dig. 2, 11, 2, 6 EVTR. 2, 22, 3. *et al.*). 37, 16, 6 portum ... a -a vi tutum. *tropice*: PLAVT. Cist. 221 -is (*i. fluctuantibus, incertis, maris instar*) moribus mecum experitur.

B *pro subst.*: 1 *masc. fere i. q. homines ad mare viventes*: BELL. Alex. 16, 5 hoc animo est decertatum, ut neque -is nauticisque sollertia atque ars praesidium ferret *eqs.*

2 *neutr.* (*v. etiam l. 25*): a *de locis, regionibus*: SALL. or. Cottae 7 Italiae -a (LIV. 37, 18, 2 Lyciae -a. 38, 7, 2 Aetoliae. PLIN. nat. 6, 212 Africae. 6, 213. 215. 9, 115. 15, 32 *al. cf. et* FLOR. epit. 4, 12, 51 Tarraconis). MELA 2, 65 Frentani -a habent. PLIN. nat. 2, 194 -a ... maxime quatiuntur nec montuosa *eqs.* 8, 35. 22, 29 in sabulosis -is. 26, 63 in asperis -is. 26, 83 in -is petrosis. *saepe al.* SVET. Aug. 72, 2 frequentavit -a insulasque Campaniae. LACT. inst. 1, 11, 32 Neptuno -a omnia cum insulis obvenerunt. HEGES. 1, 35, 4 in -is civitas (*Ios. 1, 408* ἐν τοῖς παραλίοις πόλιν). VVLG. Ios. 9, 1. I Macc. 15, 11 fugiens per -a (τὴν ἐπὶ θαλάσσης, ITALA codd. AVH per -am). CASSIOD. var. 12, 24 tit. tribunis -orum. ISID. orig. 14, 8, 42 (*v. p. 399, 81*). b *de piscibus in mari viventibus*: CAEL. AVR. chron. 4, 3, 70 -a, quae sunt densioris carnis.

3 *fem. i. q. ora, regio ad mare sita sim.*: ITALA Is. 9, 1 (Tert. adv. Marc. 4, 7 p. 434, 13) et terra Nepthalim et ceteri, qui -am incolitis, et Iordanis *eqs.* (τὴν παραλίαν. *Vulg. aliter*). I Macc. 15, 11 *v. p. 401, 84.* 15, 38 (L) ducem -ae (τῆς παραλίας, VVLG. *v. p. 400, 68*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 4 de Ptolomaida misimus -am (*cf. Geyer, Erläut. zu Ant. Itin. 8*). *cf. Onom.* *Tietze.*

marītīvus, -a, -um. *a* maritus. *i. q. ad maritum pertinens*: GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A μαριτίβους ἀνδρῶν.

$^{\times}$**marīto**, -āvī, -ātum, -āre. [*a* maritus. *J. B. H.*] PRISC. gramm. II 433, 23 a mare vel marito: -o, -as. *scrib.* marIt-: ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 57. GLOSS. -o ἐγγαμίζω. GLOSS.^{L} II Philox. MA 113 -at γαμίζει. *leg. inde a* VARRONE. *fere non nisi passive usurpatur.* [*val.* marita, *it.* maritare, *francog.* marier, *hisp.* maridar. *M.-L.*] [*in var. lect.* (*cf. etiam l. 55*): TERT. castit. 7 p. 748, 18 Oe. qui semel fuerit maritus (*AC*, -tus *B*). HIER. epist. 50, 3, 2 ne ... maritos (*DB*, maritas *J*, -tos *Σ post corr.*) virginibus comparet. INSCR. christ. Diehl 4707 fuit imaritata (*pro -ta errore lapicidae, ut vid., vix pro* 'immaritata'; *cf. etiam O. Prinz, Philol. 91, 1936, 460 sq.*) ann. duobus *eqs.*]

A *bestias*: 1 *i. q. feminam mari sociare, implendam tradere*: VARRO rust. 2, 9, 10 (*de canibus feminis*:) dicuntur catulire, id est ostendere velle se -ari. COLVM. 7, 3, 6 femina *ovis* post bimatum -ari debet. 8, 2, 12 ternae *gallinae* singulis *gallis* -antur. 8, 8, 7 si sic -tae sunt *columbae*. 2 *i. q. gravidare* (*de vento generante*): PLIN. nat. 16, 93 *vento favonio* -antur vivescentia e terra (*cf. p. 403, 21*), quippe cum etiam equae in Hispania. SOL. 23, 7 *equae* sitientes viros aurarum spiritu -antur. MART. CAP. 6, 629 equarum fetura ventis -antibus inolescit.

B *homines*: 1 *i. q. matrimonio coniungere, copulare* (*aliquo: l. 38, alicui: l. 41. 53*): ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 55 qui nondum sunt -ti. 57 lege de -an⟨dis ordinibus⟩ (LIV. perioch. 59 p. 71, 18 *Augustus* ⟨cum⟩ de -andis ordinibus [omnibus *pleriq.*] ageret. SVET. Aug. 34, 1. GAIVS inst. 1, 178 lege Iulia de -andis o. *et al. Icti.* APVL. apol. 88). TAC. ann. 12, 6, 1 -andum principem. SVET. Vesp. 14 hostis filiam splendidissime -vit. APVL. met. 8, 8 (*umbra mariti*:) 'mi coniux' (*fem.*) ... quovis alio felicius -are (*imp. pass.*) modo ne ... Thrasylli ... toro adquiescas. TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 536, 26 Herodis male (*i. inlicito matrimonio*) -ti (merit- *codd.*). castit. 5 p. 745, 18 Oe. Lamech duabus -tus (monog. 4 p. 766, 22). PS. HIL. libell. 19 de mulieribus -tis, non de virginibus (AVG. in epist. Ioh. 9, 6 *al.* ROMVL. fab. Aesop. 58 pr. [rec. vet.]). PRVD. c. Symm. 2, 1069 *Vestalis* iusta -andi condemnat vincula sexus. AVG. in psalm. 131, 23 in coniugatis ..., in -tis feminis (serm. 93, 3, 4 ex ... -tis f. et uxoratis viris). serm. dub. 370, 2 Elisabeth -ta (*cf. ibid.* coniugatae). *al.* *notabiliora propter subi.*: STAT. Ach. 2, 56 Pelea dulce -at Pelion. TERT. virg. vel. 11 p. 900, 5 Oe. (*in imag.*) *Natura et Tempus* filiam suam (*sc. virginem*) legibus suis -arunt (*i. nubendo maturam fecerunt*). DRAC. Romul. 7, 61 pronuba Iuno venit fecunda sorte -ans. *nota obi.*: APVL. Plat. 2, 25 matrimonia (*cf. p. 480, 58*) ... non privatim -anda esse, sed fieri communia. *tropice*: TERT. resurr. 61 p. 123, 8 quot virgines Christo -tae. AVG. c. Pelag. 3, 4, 13 Hierusalem, quae legis quodammodo vinculo -ta est (*cf.* in psalm. 112, 8).

part. perf. pass. fem. pro subst. **marītāta**, -ae (*saepe variante lect. c. v.* marita): *i. q. coniux, uxor, mulier* (GLOSS. γεγαμημένη. GLOSS.^{L} II Philox. MA 94 ὕπανδρος): TERT. virg. vel. 6 p. 892, 1 Oe. 'mulier' dicta ... Maria, non qua femina, sed qua -a. 16 p. 907, 27 Christus ... alienas sponsas et -as velari iubet (*opp.* suas). CYPR. patient. 20 p. 412, 5 in coniunctis et -is (*opp.* in virginibus ... in viduis). LACT. inst. 1, 11, 9 cum *Iuppiter* neque virginibus neque -is ... pepercisset. DON. Ter. Hec. 789 (*ad* 'nupta':) -am. HIER. epist. 22, 2, 1. 52, 5, 6 virginem, viduam, -am (77, 12 adv. Iovin. 1, 3 *al.*). virg. Mar. 21 non negamus viduas ... -as sanctas mulieres inveniri. 22 virgines et -as. adv. Iovin. 1, 29. 30 in viduis, continentibus et -is. AVG. epist. 78, 6 p. 340, 18 aliqua -a (*opp.* adultera). in psalm. 75, 16 p. 968$^{mod.}$ -a humilis (*opp.* virgo h.).

2 *i. q. inire, comprimere, gravidare*: IVL. VAL. 1, 52 v. 29 locum, in quo Semelen ... Iupiter -verit. *causative*: FVLG. aet. mund. p. 152, 3 o fletus concipiens et oratio pariens obsecratione flebili -ante *Annam*. *in imag.*: PS. AVG. altercc. p. 1136$^{in.}$ spiritu -ante *ecclesiam*. *de conceptione mystica Mariae*: AMBR. trin. 11 *Maria* verbo feta sola conscia aure -ta est. PRVD. apoth. 569 virtus divina puellam ... adflatu per viscera casta -at. AVG. serm. ed. Mai 48, 2 Maria Christum spiritu sancto -ante conceperat. 49, 2 verbo -ante conceptus. PS. AVG. serm. 128, 1 (*syn.* gravidatur). FAVST. REI. epist. 7 p. 205, 21 filium dei ... fide -ante progenitum (RVRIC. epist. 2, 11 p. 387, 26). APON. 12 p. 249.

C *res*: 1 *i. q. coniungere* (*c. abl.: p. 403, 1. 6 al.*), *quasi matrimonio copulare*: a *arbores vitibus* (PORPH. Hor. carm. 2, 15, 4 -ari arbores dicuntur, quibus vites iunguntur. *sim.* 4, 5, 30 epod. 2, 10 SERV. auct. georg. 1, 2): HOR. epod. 2, 10 adulta vitium propagine altas -at populos *rusticus*. COLVM. 4, 1, 6 in -andis arboribus (5, 6, 18. PLIN. nat. 17, 200 sexto anno -antur. 17, 203 -are nisi validas inimi- [*Hey*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum. PALLAD. 3, 10, 7). 4, 2, 1 duos palos unius seminis flagellis . . . -ari. 4, 22, 6 prorumpentes caules . . ., qui possint vel sua -are statumina vel . . . vidua in propinquo propaginibus vestire. 5, 6, 18 si teneram ulmum -veris, onus . . . non sufferet; si vetustae vitem applicueris, coniugem necabit. 5, 6, 31 ut *pampinarius* viduum ramum -et. 11, 2, 79 ulmi . . . vitibus recte -antur. arb. 16, 3. PORPH. Hor. epod. 2, 10 non . . . populi -ari, sed ulmi solent. epist. 1, 16, 3 (*ad* 'amicta vitibus ulmo':) vestita, -ta. PROB. Verg. georg. praef. p. 349, 1.

b *i. q. arbores deteriores surculis nobilioribus inoculando coniungere (spectat quodammodo etiam ad 2)*: ENNOD. carm. 1, 6 dict. 5 p. 521, 9 uda praesegmina peregrinis -ta fomitibus. 1, 9, 141 truncantur stirpes, demessum falce -at virgultum. 2, 111, 12 nuda -tis dos nitet arboribus. epist. 1, 9, 5 p. 19, 14 (*in imag.*) udo . . . animorum libro caespitibus validis fetura nobilis iuncta -atur (*cf.* 2, 4, 1 p. 42, 25 *amicitia* fertilibus . . . -ta fomitibus. dict. 8, 5 p. 447, 12 udo libro adolescere -ta plantaria). **c** *alia*: CLAVD. carm. min. 29, 38 pronuba fit natura deis ferrumque -at aura tenax (*de magnete lapide. cf. ibid.* sociantur). MART. CAP. 1, 1 vs. 4 elementa ligas, *Hymenaee*, vicibus mundumque -as (*cf. ibid.* auram mentis corporibus socias).

2 *i. q. fecundare, gravidare*: **a** *proprie*: *arbores, herbas*: PLIN. nat. 13, 35 *palmae marem* adflatu . . . et pulvere . . . reliquas -are (*cf.* AMM. 24, 3, 12 -ari palmae ipsae dicuntur). 16, 93 *v. p. 402, 27.* FVLG. myth. 2, 5 p. 44, 25 aer . . . -at in glebis et producit in foliis et gravidat in folliculis. PS. AVG. RevBén. 42, 1930 p. 13, 3 radicem *vitis* ex imbre. MAR. VICTOR aleth. 1, 269 fons *paradisi* . . . diti prolem virtute -at. VICT. VIT. 3, 55 pomorum virgulta -ante tellure gemmas produxerant. ENNOD. dict. 1, 7 p. 425, 1 umore. *agros, terras*: CLAVD. rapt. Pros. 2, 39 *Zephyrus* glaebas fecundo rore -at. MAR. VICTOR aleth. 3, 64 *Noë nati* infindunt rastris et semine rura -ant. 3, 395 qua . . . rura -at aquis . . . Iordanis. RVRIC. epist. 1, 5 p. 358, 17 tellus . . . occultis -ta meatibus. ALC. AVIT. carm. 1, 278 lympha -vit sitientis viscera terrae (*ibid.* fecundans germina). DRAC. Romul. 3, 3 rore . . . arva. ENNOD. carm. 1, 3, 2 tellus . . . lacte -tis turgida caespitibus. epist. 7, 19, 2 p. 187, 14 imbre soli facies -ta fecundatur. FVLG. RVSP. serm. dub. 12 p. 874[A] circumfusa imbrium largitate superna fecunditas -verat terras. CARM. poet. min. V 118, 2 vere . . . imbre -tum vegetabat spiritus orbem. *similia*: FVLG. myth. 1, 3 p. 18, 22 quod -tus aer igne fervescat. SIDON. epist. 9, 16, 2 prius . . . quam duodecimum *mensem* favonius flatu . . . pluviisque . . . -ret.

b *translate i. q. virtutibus utilibus exornare*: PAVL. NOL. epist. 32, 5 v. 4 *sanctus spiritus* caelesti . . . sacras fonte -at aquas. AVG. conf. 1, 13, 21 virtus -ans mentem. vera relig. 26, 49 *aetatem spiritualem* carnalem appetitum rationis robore -antem. PS. AVG. c. Fulg. 19 p. 304, 26 Helisaeus . . . -ante sermone *letales aquas* in fetus uberes meare permisit. p. 305, 13. SIDON. carm. 5, 51 accensam silicem (*i. ceraunium*) fecunda -at ira deum.

*__marītus__, -a, -um. [*c. gr.* μεῖραξ *'puer, puella', sanscr.* máryaḥ *'adulescens' vel c. lituan.* martì *'nova nupta' coniungunt (v. Wackernagel, IF 31, 1912, 255); alii a* mas *derivare volunt, v. Leumann, Adj. auf* -lis *12 adn. 1 et 146 sq. J. B. H.*] GRAMM. suppl. 115, 22 mas maris, unde -us (*cf. l. 63*). *de scriptura et formis*: mareit- (*cf. l. 59*): CE 52, 4 (*aet. fere Gracchanae*). marith-: CIL II 3762. marIt-: INSCR. Gall. Narb. Espér. 422 (= CIL XII 3223). INSCR. christ. Diehl 400. márit- (*vitiose*): CIL X 2067. *notatur* m: CIL II 590. 3926 (?) *al.* ma: INSCR. NSc. 1915 p. 52 n. 65. 1923 p. 417 n. 7 (?). mar: CE 2113, 3 INSCR. Gall. Narb. Espér. 521 A *al.* mrt: INSCR. christ. Diehl 3718. NOT. Tir. 56, 34 (*post* uxor). *graece scripta vel in inscr. graec.*: CIL III 222 (*v. p. 405, 78*). 330 μαριται (*dat. sg.*). VI 22176 μαρειτα . . . μαρειτω. INSCR. christ. Diehl 1352 A μαρειτω. 3978 A μαριτο. 4468. 4954 κου μαριτου (*i.* cum -u). i *corripitur*: CYPR. GALL. exod. 34. *abl. in* u (*cf. l. 60*): INSCR. christ. Diehl 260 (*a. 538*) cum -u fec(it) ann(os) XV. *de signif.*: ISID. orig. 9, 7, 2 -us . . . etiam sine adiectione coniugem sonat; et a mare -us, quasi mas. *ibid.* mas . . . in derivatione -us. GLOSS. πόσις. χάτος (ἀκοίτης?). GLOSS.[L] II Philox. MA 109 -a nurus νύμφη. 112 ἀνὴρ γυναικὸς ἢ νύμφιος. *legitur inde ab* ENNIO, PLAVTO, *in prosa oratione inde a* CATONE, VARRONE. [*it.* marito, *francog.* mari, *hisp.* marido. *M.-L.*] [*loco manco*: ENN. scaen. 296 pecudi dare vivam -o (*affert* PRISC. gramm. II 171, 4 *ad* 'hic et haec et hoc pecus', *addens*: potest figurate hoc esse prolatum, ut si dicam 'aquila -us'. *lect. incertae*: (*cf. p. 402, 16*): PLAVT. Cas. 974 *v. s.* bimaritus. CIL IV 1782.]

I ***adi.*** (*cf. Köhm, Altlat. Forschg. 61. 87*): **A** *de personis (cf. etiam p. 406, 29) i. q. matrimonio coniunctus*: PLAVT. Cas. 36 senex hic -us habitat. Men. 128 ubi sunt amatores -i? CIC. dom. 37 adulescentulum bene valentem ac -um. MART. CAP. 1, 40 deos (*cf. p. 406, 30*). *c. abl.*: OV. epist. 4, 134 fas *esse* omne facit fratre -a soror (*i. Iuno Iovis fratris uxor facta*). *c. acc. temp.*: CIL VI 11359 Albiae Ingenuae coniugi dulcissimae . . . -ae ann(os) XXXX.

B *de bestiis i. q. mas (cf. l. 70) vel femina*: NEMES. cyn. 200 catulos canesque -as. AVSON. 392, 12 p. 255 P. anites -as (marinas *Heinsius*).

C *de rebus*: **1** *de rebus quasi coniugio copulatis*: *de arboribus vitibus coniunctis (cf. etiam p. 407, 10)*: CATO agr. 32, 2 arbores facito uti bene -ae sint (COLVM. 11, 2, 32). CATVLL. 62, 54 vitis . . . ulmo coniuncta -o ([*cf. Kroll ad l.*]. QVINT. inst. 8, 3, 8. APVL. apol. 88 mater futura . . . sub ulmo -a cubet). PLIN. nat. 14, 10 *vites* populis nubunt -asque complexae . . . cacumina aequant. SYMPH. 172 nolo (*sc. vitis*) toro iungi, quamvis placet esse -am. *sim.*: COLVM. 3, 11, 3 olivetum, quod non fuerit -um, vineis destinatur. *de anima*: PRVD. psych. praef. 65 animam . . . spiritus complexibus pie -am. **2** *de rebus fecundantibus, gravidantibus*: PERVIG. Ven. 4 nemus comam resolvit de -is imbribus (61 in sinum -us i. fluxit almae coniugis. MAR. VICTOR aleth. 2, 167). CE 2151, 4 (*s. III*) frondes sollicitae de flore novo, de vere -o. AVIEN. orb. 340 *Nilus* fluctu premit arva -o fecundatque solum. CLAVD. rapt. Pros. 3, 265 fremit illa (*sc. tigris*) -o mobilior Zephyro (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 311 tigris . . . vento fetata -o). DRAC. laud. dei 1, 453 *in paradiso* arbitrio crescit fetura -o. 2, 89 aure deus, verbo fetante -o (*cf. p. 402, 72*), virgineos intrasse sinus dignatur. *adde*: ENNOD. carm. 1, 4, 7 Genio tellus tumefacta -o. **3** *de variis rebus ad matrimonium pertinentibus*: HOR. carm. saec. 20 feraci lege -a (PORPH. pro maritali. *cf.* SCHOL. Hor.). PROP. 3, 20, 26 qui . . . polluerit . . . novo sacra -a toro (OV. epist. 12, 87). 4, 3, 11 haecne -a fides? 4, 11, 33 facibus . . . -is (OV. epist. 11, 101). OV. epist. 2, 41 *Iuno* toris . . . praesidet . . . -is. ars 2, 381 violata . . . iura -a (*R*, -i *vg.*). Pont. 3, 1, 73 socialis amor foedusque -um (STAT. Theb. 12, 534). STAT. Theb. 7, 29 -is ignibus (SCHOL. viriles amores). REPOS. 16 vincla -a (*Oudendorp*, -i *cod.*). *metonymice*: OV. epist. 15, 283 Venerem temerare -am. *nota*: CATVLL. 67, 6 porrecto facta -a sene *ianua*. LIV. 27, 31, 5 *rex* vagabatur . . . per -as domos (CENS. 3, 3 p. 5, 25 in domibus quae essent -ae). SEN. Herc. O. 1801 -a Thebas regna . . . petam (*sc. Alcmene*). *singulariter*: PLAVT. Epid. 180 pulchra edepol dos pecuniast :: quae quidem pol non -ast (PORPH. Hor. carm. saec. 20 *ad h. l.*: non est maritalis, *i. non cum matrimonio conexa*).

II ***subst.*** (*aut praedicative*): **A** *m.* **marītus, -ī**: **1** *de hominibus*: **a** *strictiore sensu i. q. coniux, vir*: PLAVT. Cas. 291 utrum . . . caelibem te esse mavis liberum an -um servum aetatem degere. Merc. 1018 si quem scibimus si -um sive . . . caelibem scortarier. VARRO frg. Serv. Aen. 4, 167 aqua et igni -i uxores accipiebant. CIC. Catil. 1, 26 insidiantem somno -orum. CATVLL. 61, 142 diceris male te a tuis, unguentate, glabris, -e, abstinere. 61, 147. 191 *al.* 64, 328 portans optata -is (*sc. novis*) Hesperus. 88, 3 patruum qui non sinit esse -um *uxorem corrumpendo*. VERG. ecl. 8, 30 sparge, -e, nuces (*cf.* SERV. auct. *ad l.*). *al.* CVLEX 263. HOR. carm. 2, 8, 24. 3, 5, 6 miles . . . coniuge barbara turpis -us. 3, 6, 25. 30 epist. 1, 1, 89. 2, 1, 132 ignara puella -i. PROP. 2, 7, 9 *al.* OV. am. 1, 9, 25. 2, 2, 51. epist. 15, 297 *Paris*, rebus, non voce -us. *al.* SEN. contr. 1, 5, 1. *saepe.* GERM. 539 partus enixa -o (COLVM. 10, 202. *cf.* MART. 11, 53, 5 peperit). SEN. benef. 3, 16, 2 inlustres . . . feminae non consulum numero, sed -orum annos suos computant. *et al.* LEX Malac. (CIL II 1963) 2, 34 -um quive -orum numero erit (GELL. 2, 15, 5). 2, 36. QVINT. decl. 279 p. 138, 15 an ille -us esset, qui fieri pater non posset. GELL. 2, 15, 6 si . . . ambo et -i et patres . . . liberorum. 2, 15, 7. APVL. met. 4, 32 petit nuptias et -um. 5, 6 'mi mellite, mi -e'. TERT. virg. vel. 7 p. 893, 17 Oe. non adulteros *hominum* nominans angelos (*gen. 6, 1*), sed -os, dum innuptas sumunt filias hominum. uxor. 2, 3 p. 688, 10 Oe. duobus dominis servire, domino et -o. ITALA I Cor. 7, 14 (Pelag. in l. p. 163, 19) sanctificata est mulier infidelis per -um (*Vulg.* virum. ἐν τῷ ἀδελφῷ). LAMPR. Heliog. 10, 2 ut *Zoticus* . . . sic haberetur quasi domini -us (*cf. l. 78*). AVR. VICT. vir. ill. 86, 1 fratre . . . Ptolemaeo eodemque -o. HIER. in Ioel 1 p. 956[B] huiusmodi mulieris . . . -us, id est dominus virginalis. VVLG. I Macc. 1, 28 omnis -us sumpsit lamentum (πᾶς νυμφίος). RVFIN. Orig. in gen. 11, 2 p. 103, 2 (*tropice*) huiusmodi nuptiarum -us existere. PRVD. apoth. 98 caro . . . quam femina praegnans enixa est . . . sine lege -i (*cf.* AVG. serm. 188, 3, 4 *Maria* mater non de -o. coll. Morin p. 444, 7 *in Maria* operatus est spiritus sanctus, non homo -us. *cf. et p. 402, 72*). CIL III 936 ⟨pos⟩uit coiugi et -o suo. AGOR. CE 111, 56 *uxor* sibi -um praeferens, Romam viro. *et al.*

b *latiore sensu*: *plur.* -i *adhibetur de viro et uxore*: TIT. Afrani com. (Non. p. 507, 29) -i. HOR. ars 398 dare iura -is. OV. fast. 3, 395 pugna est aliena -is. SVET. Aug. 44, 2 -is e plebe proprios ordines assignavit. PAPIN. dig. 24, 1, 52, 1 inter -os nihil agitur. APVL. met. 8, 2 futurae suboli novorum -orum. ARNOB. nat. 2, 8 p. 53, 23 non officiosi foederis in -os. *de procis* (*cf.* SERV. Aen. 2, 344 etiam -us [*sc. ut gener*] dicitur et qui est et qui esse vult [*affert 4, 536*]): VERG. Aen. 4, 35 *Didonem* nulli . . . flexere -i (*huc pertinet*: GLOSS. IV 452, 8 proci). STAT. silv. 5, 1, 54 species multum . . . optanda -is. APVL. met. 8, 12 en carus -us. *de amatore*: HOR. carm. 2, 5, 16 proterva fronte petet Lalage -um. *in prosopopoiia*: CLAVD. carm. min. 29, 31 Cytherea (*i. statua magnetica Veneris*) -um (*i. statuam ferream Martis*) sponte rapit (*i. attrahit*). *de exoleto*: PRVD. c. Symm. 1, 277 *Antinous* cum . . . suo . . . -o (*Hadriano*). *de homine rem veneream exercente*: MART. 11, 61, 1 lingua -us, moechus ore Nanneius. 12, 95, 7 ne . . . fias sine femina -us. *nota de Lucio in asinum mutato*: APVL. met. 7, 22 publicum istum -um . . . immo communem omnium adulterum. *translate*: LVCAN. 2, 388 *Cato* urbi pater est urbique -us.

2 *de bestiis* (*maxime gregalibus*): VERG. georg. 3, 125 quem (*sc.*

[*Hey*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

equum vel taurum) legere ducem et pecori dixere -um (*cf.* NON. p. 464, 31. AVSON. 360 p. 219, 23 P. *Vergilius* de summissis in gregem -is). HOR. carm. 1, 17, 7 (*de capellis*) olentis uxores -i (MART. 14, 141 [140], 1 olentis barba -i). 3, 11, 12 equa trima ... adhuc protervo cruda -o. OV. am. 3, 5, 15 taurus ... feliciter ... -us *vaccae.* fast. 1, 451 suo coniunx abducta -o ... columba. GRATT. 280 uni ... inclusa -o femina *canis.* COLVM. 7, 6, 4 -os gregum *capellarum* mutilos esse oportebit. 8, 5, 25 *in avibus cohortalibus* rarior ... -i bonitas. CALP. ecl. 2, 37 niger ... -us (*opp.* alba ovis). PLIN. nat. 10, 100 perdices ... -os suos fallunt. 10, 155 -i earum (*sc. gallinarum. cf.* MART. 13, 64, 1 succumbit ... gallina -o. IVV. 3, 91). STAT. Theb. 5, 330 ductorem ... stabulique -um. MART. 7, 95, 13 *barba* qualem ... metit ... tonsor Cinyphio ... -o (*i. capro*). 9, 71, 1 pecoris ... lanigeri. 14, 211, 1 Phrixei -i (*i. arietis*). SERV. georg. 3, 386 -um pecoris. PRVD. ham. 586 *vipera* moriturum ... -um ore sitit patulo (*cf.* 612 [*in imag.*] *mens ut vipera* impletur vitiis perituro mixta -o). CLAVD. 10, 294 pulchro gaudent armenta -o. SALV. gub. 7, 18 -i gregum.

iuncturae: verbales: **-us:** est *aliquis*: PLAVT. Merc. 538 an -ust? :: neque est neque erit. CATVLL. 78, 5 *al.* (*alicui*: CIC. inv. 1, 52 [*in parte suspecta*]. OV. trist. 2, 164). fit: PLAVT. Epid. 189. 361 TER. Ad. 938 TITIN. com. 39 SEN. contr. 7, 8, 10 MART. 12, 95, 7. auctor est: GAIVS inst. 1, 193. **-um:** accipere: QVINT. decl. 357 p. 389, 8 TAC. Germ. 19, 2 ANON. Vales. 12, 62 *al.* VVLG. gen. 38, 14. *et al.* dare: SEN. Herc. O. 403 TAC. ann. 4, 53, 1. dedignari: VERG. Aen. 4, 536 OV. epist. 15, 195. deserere: MART. 4, 9, 2 *al.* destinare: TAC. ann. 6, 15, 1. ducere: HIER. epist. 49, 17, 5 *al.* VVLG. deut. 24, 2. eligere: SEN. contr. 7, 6, 3. excipere: LVCAN. 2, 339. experiri: STAT. Ach. 1, 268. habere: SEN. contr. 7, 8, 3. 4. QVINT. inst. 7, 1, 24 *al.* LAMPR. Heliog. 11, 7 *al.* INSCR. christ. Diehl 4285. invenire: QVINT. decl. 252 p. 35, 17 TAC. Germ. 19, 1 *al.* mutare: OPTAT. 6, 4 p. 151, 16. nuncupare: APVL. met. 4, 26. omittere: TAC. ann. 13, 44, 1. prospicere: PLIN. epist. 1, 14, 1. repudiare: COD. Theod. 3, 16, 2. sortiri: FIRM. math. 6, 30, 7 *al.* **-i:** esse: OV. met. 10, 358. **-o** (*dat.*): cedere: VERG. Aen. 3, 297. convenire in manum: SCHOL. Cic. Bob. p. 106, 26. dedi: CATVLL. 64, 374. destinare: HOR. sat. 2, 3, 216. iungi: STAT. silv. 1, 2, 189. nubere: OV. met. 6, 634 SEN. Med. 115 *al.* STAT. Theb. 3, 705 AVSON. 247, 1 p. 417 P. pacisci: OV. epist. 8, 95. servire: VERG. Aen. 4, 103. sociare: STAT. Theb. 3, 282. subdi: CIL XI 6146. succumbere (*cf. supra l. 11*): ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 14. repudium mittere: COD. Theod. 3, 16, 1. **-o** (*abl.*): carere: LVCAN. 5, 765. frui: OV. epist. 2, 79. spoliari: SIL. 2, 556. orba -o: SIL. 1, 73. **a** -o: digredi: SVET. Iul. 43, 1. recedere: QVINT. decl. 259 p. 60, 15. **ad** -um: se dare: LEX Sal. capit. 2, 3. ire: APVL. apol. 18. pervenire: LEX Visig. Eur. 319, 1. **cum** -o: esse: INSCR. christ. Diehl 3534. 4225. 4313 *al.* facere *tot annos*: INSCR. christ. Diehl 808 B. *et saepe.* vivere: VEG. mil. 4, 9 HIER. epist. 54, 18, 2 INSCR. christ. Diehl 292. *et saepe.* merere: INSCR. christ. Diehl 4324. **sine** -o (GLOSS. III 73, 3 ἄνανδρος): QVINT. decl. 306 p. 206, 11 vivere. **sub** -o esse: HIER. epist. 54, 1, 1.

nominales: **-i** (*gen.*): adfectus: SEN. contr. 1, 2, 22. amor: OV. am. 3, 4, 27 VAL. MAX. 4, 3, 3. amplexus: LVCAN. 3, 35. anulus: APVL. met. 10, 24. auctoritas: SEN. frg. 87. calor: PAPIN. dig. 48, 5, 23, 4. concubitus: SVET. Aug. 94, 4. coniugium: COD. Theod. 5, 1, 8 *al.* cubiculum: VAL. MAX. 8, 1 abs. 12. domus: PAVL. FEST. p. 172 VAL. MAX. 4, 4, 10 SEN. Ag. 258 TERT. castit. 12 p. 753, 15 Oe. dos: MANIL. 5, 615 (*gen. subi.*). genius: ARNOB. nat. 2, 67 p. 102, 26. ius: SCAEV. dig. 48, 5, 15, 3 PAPIN. coll. Mos. 4, 5, 1 dig. 48, 16, 10 *al.* TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1 *saepius.* DRAC. Romul. 8, 4. lar: APVL. met. 9, 26. manus: QVINT. decl. 277 p. 130, 16 GAIVS inst. 1, 111. nomen: VAL. MAX. 2, 9, 1 *al.* CIL VIII 2756 (*debuit scribi* -ae). officium: VARRO Men. 83 tit. OV. epist. 6, 17 CELS. dig. 24, 1, 47. oscula: LVCAN. 5, 736. pietas: STAT. silv. 5, 1, 238. pignus: LVCAN. 8, 111. potestas: VLP. dig. 24, 1, 3, 4 *al.* spolia: IVV. 6, 232. thalamus: VAL. FL. 8, 284. torus: LVCAN. 2, 329 VVLG. num. 5, 19. usus: SVET. Cal. 25, 1. *iuxta appellationes personarum* (*cf. supra l. 3*): -i adultera: CYPR. hab. virg. 20 p. 201, 22. coniux: OV. ars 3, 303 SIL. 3, 353 AMM. 29, 2, 3 *al.* filius: VLP. dig. 1, 6, 6. germana (*Iuno*): OV. fast. 6, 17. -orum numerus: *v. p. 404, 45.*

epitheta (*saepe in titulis sepulcralibus ponente marita*): bene merens (b. m.): CIL II 589. *et saepe.* blandus: SIL. 17, 81. bonus: OV. epist. 2, 79 (melior). QVINT. decl. 291 p. 161, 23 *al.* CIL II 112 (optimus). *saepe.* carus: LVCAN. 3, 353 *al.* TERT. uxor. 1, 6 p. 677, 15 Oe. CE 1878, 5 CIL II 2632 VI 1449 (karissimus). cautus: OV. met. 9, 751. certus: OV. epist. 5, 107. concors: PS. AVR. VICT. epit. 48, 18. cupidus: CATVLL. 64, 374 PRIAP. 3, 7 OV. fast. 4, 153 *al.* damnosus: PLAVT. Curc. 472 (*cf.* 485). dilectissimus: INSCR. christ. Diehl 2159. dulcis: STAT. silv. 5, 1, 175 CIL II 551 *al.* III 222 dulcissimo -o (*in textu gr.*: μαριτων γλυκυτατ(ω) συνβιω). VI 35839 *al.* INSCR. christ. Diehl 3978 A. durus: OV. epist. 4, 141. facilis: SIL. 17, 81. fidus: STAT. Theb. 5, 70. fortis: HOR. sat. 2, 3, 216 OV. epist. 13, 139. improbus: MART. 12, 97, 2. incomparabilis: CIL II 564 *al.* indulgens: VAL. MAX. 2, 1, 5 QVINT. decl. 300 p. 184, 9 CIL II 874 *al.* infidelis: HIER. epist. 39, 3, 7. ingens: OV. Pont. 2, 8, 43 (*de Augusto*). inimicus: TRYPH. dig. 48, 19, 39. lentus: OV. epist. 6, 17. magnus: STAT. Theb. 12, 29 (*Iuppiter*). malus: SEN. contr. 2, 5, 19. MART. 8, 35, 2 (pessimus). *al.* marcens: MART. CAP. 7, 725 v. 14. merens (-ntissimus): CIL II 162. 515 *al.* meritus: CIL XIV 4482 optime de se. minor: PLIN. paneg. 83, 4. mollis: MART. 7, 58, 5. momentarius: APVL. met. 5, 12. novus (*cf. p. 404, 69*): PLAVT. Cas. 782. 859 TER. Ad. 938 VARRO Men. 187 rust. 2, 4, 9 NON. p. 182, 19 CATVLL. 61, 55 [OV. epist. 12, 2 (*in parte suspecta*)]. LIV. 36, 17, 7 PAVL. FEST. p. 172 *al.* numerosus: TERT. monog. 8 p. 774, 1 Oe. (*ibid.* adulter). obsequens (*cf. l. 14*): APVL. apol. 100 CIL II 551. piger: MART. 9, 40, 9. pius (piissimus, pientissimus): STAT. silv. 5, 1, 253 LEX colleg. Aesc. et Hyg. (CIL VI 10234) 3 CIL II 2632 VIII 22932 XII 3782 *al.* publicus: *v. p. 404, 81.* rarissimus: CIL VI 7377. recens: PLIN. epist. 8, 23, 8. sanctus: MART. 11, 53, 5. CIL VI 3500 (sanctissimus). *al.* senior: OV. am. 1, 13, 1 (*Tithonus*). *al.* securus: VAL. MAX. 9, 13 ext. 4. subiectus et obsequens: SEN. contr. 7, 6, 17. tardus: COLVM. 10, 109 (Veneri). MART. 9, 40, 9. tener: MART. 8, 46, 7. dote venalis: TERT. patient. 16 p. 23, 24. vetulus: MART. 11, 71, 1. virgineus: CIL VI 8878. 19253. unicus: HOR. carm. 3, 14, 5 CIL III 8178 *cf.* 2667. nimium uxorius: QVINT. decl. 388 p. 434, 14. zelotypus: APVL. met. 9, 16 AVSON. 10, 1 p. 311 P. *epitheta ex patria (vel aliis nom. propr.) sumpta* (*cf.* patrius: VERG. Aen. 3, 297): Callaecus: SIL. 3, 353. Eous: PROP. 3, 13, 15. Umber: OV. ars 3, 303. *in antonomasia*: Cretaeus (*Iuppiter*): GERM. 839. Geticus (*Mars*): STAT. silv. 1, 2, 53. Haemonius: VAL. FL. 2, 425 *al.* (*Iason*). STAT. silv. 1, 2, 53 (*Pyrrhus*). Iliacus (*Aeneas*): STAT. silv. 3, 1, 74. Iunonigena (*Vulcanus*): OV. met. 4, 173. Phrygius: VERG. Aen. 4, 103 OV. met. 14, 79 (*Aeneas*). PROP. 1, 2, 19 (*Pelops*). STAT. silv. 1, 2, 189 PRVD. c. Symm. 1, 167 (*Anchises*). Phryx (*Paris*): OV. epist. 15, 195. Stygius (*Pluto*): STAT. Theb. 12, 277. Thessalicus (*Admetus*): STAT. silv. 3, 3, 192. Tyrius (*Cadmus*): STAT. Theb. 3, 282. *c. subst. appositivis* (*cf. p. 403, 73*): advena: APVL. met. 5, 9. debitor: AFRIC. dig. 23, 5, 9 pr. VLP. dig. 23, 3, 12, 2 *al.* deus (*cf. p. 403, 76*): APVL. met. 5, 9. frater: LVCAN. 10, 138. homo: *p. 404, 63.* hostis: STAT. Theb. 12, 539. iuvenis: HOR. carm. 3, 11, 37 LYGD. 4, 31. leno: OV. am. 2, 19, 57. pastor: SIL. 13, 813. praedo: OV. met. 5, 521 *al.* rex: VAL. FL. 2, 343 STAT. Theb. 12, 549 AVG. civ. 8, 27 p. 367, 11 D. senex (*cf. p. 403, 75*): SEN. Ag. 823. victor: LIV. 1, 57, 10 LVCAN. 8, 153 AVG. civ. 3, 13 p. 118, 18 D.

additur gen. uxoris (*interdum in antonomasia*): CIC. Rab. perd. 8 sororis. HOR. sat. 2, 7, 61 matronae. SEN. contr. 2, 5 thema. *al.* MART. 6, 71, 3 Hecubae. IVV. 7, 25 Veneris. PLIN. paneg. 82, 7 dearum. CIL XIV 5326 (*s. II*) -i earum (*sc. virginum quae nubent*). TERT. nat. 1, 4 p. 64, 29 maluisse lupae quam Christianae -um. adv. Marc. 4, 10 p. 445, 17 Achab ..., -um Iezabel. monog. 8 p. 773, 31 Oe. Samaritanae. AMM. 23, 6, 22 Nini Samiramidis -i. VVLG. exod. 21, 22 mulieris. AVG. serm. 51, 10, 16 -us Mariae Ioseph. PASS. Barth. 6 p. 141, 7 (*loq. daemon:*) principem nostrum -um *Mortis* (*quae* regina nostra *dicitur*). *add. pron. poss.* (meus *sim.*): CE 52, 4 (*aet. Gracchanae*). OV. medic. 25 met. 6, 178 *al.* PETRON. 112, 8 STAT. silv. 5, 1, 3. *et al.*

opponuntur -o: *e sexu muliebri*: adultera: SEN. contr. 7, 5, 9 QVINT. decl. 249 p. 19, 13 TERT. castit. 9 p. 750, 9 Oe. agens sub -o: VITAE patr. 6, 3, 17 extr. coniux (*cf. p. 405, 6*): HOR. carm. 3, 5, 6 OV. met. 1, 146 *al.* PHAEDR. 3, 10, 9 *al.* SEN. Med. 279 nova. Herc. O. 658. *saepe.* TAC. hist. 1, 3, 1 *al.* INSCR. contubernalis: INSCR. NSc. 1928 p. 142. femina (*cf. p. 405, 7*): VAL. MAX. 2, 6, 14 PS. SEN. mon. 152 COLVM. 12 pr. 8 PLIN. nat. 20, 252 TAC. ann. 15, 44, 1 VLP. dig. 1, 9, 8 *al.* marita: CIL VI 12056 VIII 23205 *al.* matrona (*cf. l. 38*): PLIN. nat. 14, 141 MART. 8, 12, 3 DRAC. Romul. 5, 5. mulier: HOR. carm. 3, 14, 5 QVINT. inst. 7, 8, 2 CELS. dig. 23, 3, 60 GAIVS inst. 1, 114 *al.* ICTi (*saepe*). TERT. castit. 4 p. 744, 2 Oe. nubens: IVV. 2, 138. nupta: PLAVT. Cas. 782 (859 *iocose*: nuptus). VARRO rust. 2, 4, 9 CIC. inv. 1, 52 (*cf. p. 405, 19*). CATVLL. 64, 374 HOR. carm. 2, 8, 24. OV. epist. 3, 69 captiva ..., non nupta. 13, 139 nova nupta (IVV. 2, 120). *al.* STAT. silv. 2, 7, 123 *al.* TAC. ann. 6, 40, 3 *al.* CELS. dig. 24, 1, 48. nympha: OV. epist. 1, 27. paelex: SEN. Ag. 258. sponsa: STAT. silv. 3, 1, 176 MART. 8, 46, 7 CYPR. epist. 4, 3 p. 475, 6. vidua: HIER. epist. 24, 5, 2 CLAVD. 5, 429 SACR. Leon. 366. virgo: LYGD. 4, 31 PRIAP. 3, 7 LVCAN. 2, 329 HIER. epist. 24, 5, 2 *al.* AVG. civ. 4, 10 p. 159, 23 D. univiria: INSCR. NSc. 1920 p. 222 n. 1. uxor (*cf. p. 405, 3*): VARRO frg. Serv. Aen. 4, 167 HOR. sat. 2, 3, 217 OV. epist. 15, 303 LIV. 36, 17, 7 SEN. contr. 1, 6, 6. *et saepe.* TAC. Germ. 18, 2 *al.* POMPON. dig. 23, 2, 5 *al.* ICTi. TERT. nat. 1, 4 p. 64, 25. CIL VI 35839 VII 56 *al.* *cf.* consortium: TAC. ann. 3, 34, 5. *e sexu masculo*: adulter: HOR. carm. 3, 6, 26 SEN. contr. 1, 4, 1 *al.* PLIN. nat. 7, 49 TAC. hist. 3, 45, 2 *al.* amans: OV. trist. 2, 505. caelebs: PLAVT. Cas. 290 Merc. 1018 SEN. epist. 94, 8 QVINT. inst. 5, 10, 26 *al.* SVET. Galba 5, 1 TERT. nat. 2, 12 p. 117, 4 *al.* continens: HIER. epist. 49, 5, 2. corruptor: SEN. contr. 2, 1, 35. digamus: HIER. epist. 49, 3, 2. moechus: MART. 2, 83, 1 *al.* IVV. 6, 100. monachus: SVLP. SEV. dial. 2, 11, 2. raptor: SEN. contr. 1, 5, 4 *al.* rivalis: SEN. contr. 2, 4, 5. vitiator: SEN. contr. 7, 8, 3. *acute opp.* vir: SEN. rem. fort. 16, 7 MART. 4, 58, 1. 8, 46, 8.

synon.: coniunx (*cf. p. 404, 63*): OV. trist. 2, 161 CE 385, 2. 1140, 3 *al.* vir: OV. ars 2, 153 met. 1, 146 fast. 5, 158 LIV. 1, 57, 10 SEN. contr. 7, 8, 3 ICTi *passim.* HIER. epist. 22, 18, 3 *al.*

B *f.* **marita,** -ae: CIRIS 443 inter matres ancillarisque -as

[Hey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(-inas *codd. praet. Rehdig.*). HOR. epod. 8, 13. PROP. 4, 7, 63 Andromedeque et Hypermestre, sine fraude -ae. OV. epist. 12, 175 stultae ... -ae. fast. 2, 139 *Augustus* castas ... iubet esse -as. 2, 429. TERT. apol. 11, 12 -arum adulteri. ARNOB. nat. 4, 16 p. 153, 17 -a et puerpera (*de Minerva quinta*). HIER. epist. 49, 10, 2. 50, 3, 2. PRVD. perist. 1, 119 vox -arum. MART. CAP. 2, 126 esse divi ... -am. PROSP. resp. ad Vinc. 10 adulteria ... -arum. SACR. Leon. 366. INSCR. Compt. rend. de l'ac. des inscr. 1918 p. 233 Fuficiae Vitae quondam -ae suae. *de bestia*: STAT. Theb. 7, 395 media stipantur plebe (*i. grege*) -ae (*opp.* duces). *de vite ulmo coniuncta* (*cf. p. 403, 83*): CE 1559, 12 frondes detexunt ... umbram arboream proc[a]eram et mollis vincla -ae.

iuncturae: *verbales*: -am pacisci: MANIL. 5, 578 *Perseus* pactus ... -am (L^2, -um *codd.*) ad litus remeat. sumere: SCHOL. Iuv. 2, 29. *epitheta*: ancillaris: *v. p. 406, 84.* bene merens: CIL II 590. bene merita: CIL II 4554 III 7551 *al.* karissima: CIL II 5953 XII 2707 *al.* dulcissima: CIL VI 17019 *al.* incomparabilis: CIL VI 9072. nova: VAL. MAX. 9, 1, 9 STAT. silv. 1, 2, 15. optima: CIL II 4554 IX 3271. pudica: SEN. benef. 4, 33, 2. rara, rarissima: CIL VI 12056 VIII 23205. sterilis: CE 369, 4. Argolicae: STAT. Theb. 4, 207. Bistonides: *ibid.* 5, 142. Graia (*Helena*): OV. met. 12, 609. *de eadem*: Taenaria: OV. epist. 13, 45 *et* Therapnea: OV. ars 3, 49. -a Tereos: STAT. silv. 3, 3, 175.

deriv.: maritalis, maritare. *compos.*: bi(s)maritus, commaritus. *cf. Onom.* *Hey.*

marmarītis, -idis *f.* *gr.* μαρμαρῖτις. *nomen herbae paeoniae*: PLIN. nat. 24, 160 *aglaophotim* (*i. paeoniam*) in marmoribus Arabiae nascentem ..., qua de causa et -im (marmo-, -iden *var. ll.*) vocari (1, 24, 102 marmoride, marmoriti *trad.*).

marmarygē, -ēs *f. et* **marmarygma**, -atis *n.* *gr.* μαρμαρυγή *et* μαρμάρυγμα. CAEL. AVR. chron. 1, 2, 52 *scotomatici* ante oculos quosdam sentiunt marmorum maculis similes tractus, quos μαρμαρυγὰς Graeci vocaverunt (*sim.* 1, 4, 62 -mata sive -as vocant).

***marmor**, -oris *n.* [*ex gr.* μάρμαρος *'rupes', postea 'lapis candidus, marmor' (ad exitum cf.* aequor *sim.); eo sensu q. e. 'duritia pedum equorum' ex gr.* μάρμαρον. *pro mari poetae vocem usurpare videntur imitati Hom. Il. 14, 273* ἅλα μαρμαρέην. *J. B. H.*] *de etym.*: PRISC. gramm. II 25, 11 *a convertitur* in o ...: μάρμαρον -r. ISID. orig. 16, 5, 1 -r sermo graecus est a viriditate (*cf. p. 408, 11*) vocatus. *notatur* m: *p. 408, 56 sq.* NOT. Tir. 94, 48. 100, 88. *de alterae syllabae per omnes casus correptione*: PROB. cath. gramm. IV 12, 18 SERV. Aen. 7, 231. *et saepe.* *de formis*: POMP. gramm. V 283, 13 *dicitur barbarismus*, quando dico mamor (OV. met. 5, 214 *cod.* M^1). QVINT. inst. 1, 6, 23 Gnipho, qui ... ebur atque etiam marmur fatetur esse, verum fieri vult ... -ura (PROB. app. gramm. IV 197, 19 [*cf. Baehrens p. 54*]. CHIRON 110. 576. 592. 605. 879 DIOSC. 5, 102 *bis* [-or, mer- *var. ll.*]. 5, 109 CIL V 7647. GLOSS. III 308, 57 murmurum sculptor. *cf. Schuchardt, Vocalismus II 138*). *de declinatione*: *acc. sg.* -em: PLIN. VAL. 3, 14$^{med.}$ GREG. TVR. glor. conf. 71 p. 790, 4 -em, quod (-r, q. *var. l.*). hist. 2, 15 -em, qui (*cod.* A^1; -r, quod *rell.*). *abl. sg.* -i (?): CE 58 (= CIL I^2 1216), 5. *nom. pl.* -is: CHIRON 111. *abl. pl.* -is (*an* ib.?): CIL VI 30985. *de genere* (*cf. l. 48 sqq.*): *inter neutra*: CHAR. gramm. p. 30, 15 B. MART. CAP. 3, 244. *et al.* *masc.*: *v. l. 49.* *fem.*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 22 p. 174, 7 in ipsa -e. 38 p. 185, 2. 3 -r illa. *de plur.*: *de lapide* (*cf. Kühner-Stegmann II 1, 75; P. Maas, ALL 12, 1902, 480 sqq.; Neue-Wagener*^{3} *I 620*) *inde ab* HOR. (*p. 408, 48*), *in sermone pedestri inde a* CIL XI 3199 (*aet. Claud.; v. p. 408, 53*), SEN. phil. (*p. 410, 6*), *saepe apud* PLIN. nat. (*sing. 51*^{ies}, *plur. 30*^{ies}), *apud ICTos, in titulis prosaicis (inveni sing. 3, plur. 51; at in poeticis sing. 17, plur. 3 locis): cf. e. g.: de frustis p. 408, 44. 409, 58. 410, 17 al. de generibus p. 408, 41. 409, 49. 51 al. de operibus e -e factis p. 410, 6 sqq. 30. 36. cf. p. 411, 7 al.; spec. de crustis p. 410, 55; de pavimento p. 410, 67. plur. poet. pro sing. p. 410, 45. 411, 6 al. apud posteriores plur. et sing. vix distinguuntur, cf. e. g.* CAEL. AVR. chron. 1, 2, 52 -um maculis similes. 1, 4, 62 macularum -is similia. *de mari v. p. 411, 38. 53. 55 sq.* GLOSS.^{L} II Philox. MA 97 μάρμαρον. *cf. etiam p. 411, 41. inde ab* ENNIO (*p. 411, 33*) *et* CATONE (*p. 409, 75*). [*val.* marmura, *it.* marmore, *francog.* marbre, *hisp.* marmol. *M.-L.*] [*dub.*: ELEG. in Maecen. 1, 37 (*cf. adn. crit. et Middendorf p. 38*). *falso trad.*: PLIN. nat. 28, 75. *e coni. dub.*: LVCAN. 9, 349 *Tritono* ventosā perflantem -a conchā (*ci. Iunius*; murmura c. *vel* litora c. *codd.*; *cf. Housman ad l.*). *loco mutilo*: CE 1748 hanc -e saxo.]

I de lapide: **A** *proprie -a dicuntur lapides ampliores, qui poliendo splendescunt, non solum calces durae, sed etiam porphyrites sim.* (*cf. p. 408, 26*): **1** *de -is natura et generibus*: **a** *de -is natura*: *definitur*: ISID. orig. 16, 5, 1 -a dicuntur eximii lapides, qui maculis et coloribus commendantur. *de -e parte terrae*: VARRO rust. 1, 9, 2 in quis (*terrae partibus*) lapis, -r, rudus, harena *eqs.* (*sim. a lapidibus distinguunt* VITR. 2, 8, 3 *al.* PLIN. nat. 36, 45. *inter lapides numerat* PLIN. nat. 36, 126. *cf. p. 408, 62. 409, 6*). CIC. nat. deor. 2, 98 VITR. 1, 2, 8. 7, 6 PLIN. nat. 33, 68 *aurum* -is glareae inhaerens. *ibid.* micas ... -is. COD. Theod. 10, 19, 14 (*syn.* saxa). *et al.* ISID. orig. 16, 5, 2. *de proprietatibus v. p. 411, 11 sqq. 409, 5 sqq. 409, 31. 69. 73. 410, 6. 27. 55 sqq. 59. 62.* *adde*: PLIN. nat. 16, 198 in quibusdam *arboribus* sicut in -e centra *eqs.* 36, 32 admonent aeditui parcere oculis; tanta -is radiatio est. 36, 163 lapis duritia -is *eqs.* **b** *de generibus* (*cf. Blümner, Technol. III 26 sqq.; Daremberg-Saglio III 2, 1600 sqq.; Latte, RE III A 2256 sqq.; cf. etiam s.* lapis): *fusius* (*cf. Vollmer ad Stat. silv. 1, 2, 148*): VITR. 10, 2, 15 PLIN. nat. 36, 54 *sqq.* ISID. orig. 16, 5, 2 *sqq.* *specialiter nominantur*: Achaicum *v. l. 15.* Alexandrina -a: SEN. epist. 86, 6 PLIN. nat. 1, 36, 11. Armenium: PLIN. nat. 1, 36, 11. Augusteum: PLIN. nat. 36, 55 ISID. orig. 16, 5, 4. Carystium (-eum): *v. Onom. II 222, 50 sqq., 56 sqq., 65 sqq.; adde* SVET. frg. 103 p. 133, 1 *pavimenta* e Carysteo -e, quod ... Carystei viriditas reficiat oculos. Chium: PLIN. nat. 5, 136. ⟨Cub⟩ulterinis -bus: CIL X 4574 (*a. 121*). Cyzicenum (*i. q. Proconnesium, v. l. 27*): PLIN. nat. 5, 151. Hymettium: PLIN. nat. 17, 6. *cf.* PORPH. Hor. carm. 2, 18, 3 -r Achaicum ..., quod ⟨ca⟩editur in Hymetto monte. Lacedaemonium: PLIN. nat. 36, 55 LAMPR. Alex. 25, 7 SERV. Aen. 3, 125 SCHOL. Iuv. 11, 175 ISID. orig. 16, 5, 2. *cf.* MEROB. carm. 3, 5 Spartani -is. Lesbium: PLIN. nat. 36, 44 ISID. orig. 16, 5, 13. Libycum *v. l. 24.* Luculleum: PLIN. nat. 36, 6. 49 ISID. orig. 16, 5, 17. Luniense (Lunense): PLIN. nat. 36, 48 ISID. orig. 16, 5, 18. *cf. infra l. 60 et* SERV. Aen. 8, 720 RVT. NAM. 2, 67. Mygdonium (*i. q. Synnadicum, v. l. 29*): EPIST. Sapph. 142. Naxium: PLIN. nat. 1, 36, 11. Numidicum: FEST. p. 242 PLIN. nat. 5, 22. 36, 49. *cf.* MART. 8, 53 (55), 8 -e picta Nomas. CE 907 -bus Libycis. Parium: HOR. carm. 1, 19, 6 OV. met. 3, 419 Pont. 4, 8, 34 SEN. Phaedr. 797 PETRON. 126, 17. *et al.* porphyreticum: SVET. Nero 50 PROB. app. gramm. IV 197, 19 LAMPR. Alex. 25, 7. Proconnesium (*cf. l. 13*): VITR. 2, 8, 10 PLIN. nat. 36, 47. 37, 185. Rhodium: PLIN. nat. 37, 172. Spartanum: *v. l. 17.* Synnadicum (*cf. l. 21 et p. 410, 60*): PORPH. Hor. carm. 3, 1, 41. *cf.* CLAVD. 20, 273. Thasium: PLIN. nat. 36, 44 ISID. orig. 16, 5, 12. Thebaicum: SPART. Pesc. 12, 4. *cf.* PLIN. nat. 36, 63 ISID. orig. 16, 5, 10. Tibereum (-ium): PLIN. nat. 36, 55 ISID. orig. 16, 5, 4. *adde*: PLIN. nat. 3, 141 Tragurium .. -e notum. 6, 89 *in Taprobane* -r testudinis simile. 24, 160 *aglaophotim herbam* in -bus Arabiae nascentem. AVSON. Mos. 359 -e clarus Erubris *fluvius*. *cf. etiam l. 40.*

2 *de -is usu*: **a** *de praeparando -e ad usum*: **α** *de lapicidinis -um*: OV. ars 3, 125 decrescunt effosso -e montes (CLAVD. carm. min. 26, 23). MANIL. 2, 779 -a templi⟨s⟩ rimantur. PLIN. nat. 3, 30 *in Hispania* sunt et -um lapicidinae. 12, 2 caedi montes in -a (36, 2 in mille genera -um. *cf. l. 42*). 36, 125. IAVOL. dig. 23, 5, 18 pr. -r, quod caesum neque exportatum esset (VLP. dig. 24, 3, 7, 13 PORPH. Hor. carm. 3, 1, 41 *al. cf. l. 40. p. 410, 42*). COD. Theod. 10, 19, 1 secandorum -um ex quibuscumque metallis volentibus tribuimus facultatem (*cf. infra l. 48*). 10, 19, 11 *ii, quibus* -um vena consentit, excidendi exsecandique ... habeant facultatem (PROB. Verg. georg. 3, 34 SCHOL. Hor. carm. 2, 18, 3. *et al. cf. p. 409, 18*). **β** *de secando -e in frusta*: HOR. carm. 2, 18, 17 secanda -a locas (LVCAN. 10, 115 PLIN. nat. 1, 36, 6. 9. 36, 50 *al. cf. supra l. 44*). AVSON. Mos. 363 *Celbis fluvius* stridentes ... trahens per lēvia -a serras. **γ** *de procuratione et mercatu* (*cf. Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsbeamten 162 sqq.*): CIL XI 3199 Hermeros Ti. Claudi Caisaris ... ser. Thyamidianus ab -b(us) magister (VI 301 [*s. I*] tabular(ius) a -bus [*cf. l. 59*]. VI 8483 [*s. II*] Martiali Aug. lib. a -bus). III 25 (*s. II*) Apollinaris praepositus ab ... imp. Traiano operi -um monti Claudiano. VIII 14551 (*s. II*) Aug. lib. pro⟨c⟩(urator) m(armorum) N(umidicorum) (*sic expl. Mommsen*; n(ovorum) *vix recte Schmidt* [*item* m. N.: 14552. 25692]. III 348 proc. -um. VI 8482. *cf.* GLOSS. III 298, 5 ἐπίτροπος τῶν μαρμάρων p. metallorum ⟨-um⟩). VI 8484 (*s. II*) tabularius -um Lunensium (8485. *cf. l. 53 et* VI 410 optio tabellariorum stationis -um). SCAEV. dig. 20, 4, 21, 1 negotiatori -um creditur sub pignore lapidum.

b *de usu -is solidi*: **α** *in sculptura*: VARRO Men. 372 collum procerum fictum lēvi -e (MART. 8, 24, 5 TAC. Agr. 46, 3. *cf.* PLIN. epist. 4, 7, 1 *filium* -e effingit. BOETH. arithm. praef. p. 4, 3 in effigiandis -e statuis). frg. Non. p. 162, 16 Ioves ..., qui ex -e ... fiunt (*sim.* facere e -e: CIC. Verr. II 4, 96 simulacrum ... praeclare factum e -e. PLIN. epist. 3, 6, 5 CLAVD. DON. Aen. 6, 848. ex -e *sine verbo*: CIC. Verr. II 4, 5 signum ... Cupidinis e -e. II 4, 109. 131. 135 ex -e Iacchum. Arch. 22 *Ennius* ex -e [*edd. post Momms.*; et marmoratis *codd.*]. dom. 111 PLIN. epist. 5, 6, 40 LAMPR. Alex. 28, 6. *et al.* *c. aliis verbis*: OV. met. 3, 419 e Pario formatum -e signum. PLIN. nat. 36, 34 signis e -e poliendis. VVLG. exod. 31, 5 quidquid fabrefieri potest ex ... -e. *c. subst.*: PS. AVR. VICT. epit. 14, 2 fictor ... ex aere vel -e). CIC. div. 2, 48. VERG. ecl. 7, 31 Delia ..., lēvi de -e tota ... stabis (*sim. sine verbo*: OV. met. 5, 183 signum de -e. VAL. FL. 5, 187 PORPH. Hor. epist. 2, 2, 180 VVLG. apoc. 18, 12 [μαρμάρου]. CE 258, 2. 865, 7. *c. verbis*: VERG. Aen. 6, 848 vivos ducent de -e voltus [*antea* excudent]. OV. met. 1, 405 de -e coepta *forma hominis.* 14, 313 niveo factum de -e signum [CE 951, 1. 1831]). HOR. epist. 2, 1, 96 *Graecia* -is aut eboris fabros ... amavit. VAL. MAX. 8, 11, 4 *Venerem* Praxiteles in -e quasi spirantem in templo Cnidiorum collocavit (PLIN. nat. 1, 36, 4 nobilitates operum et artificum in -e. 35, 133 opera ... in -bus. TAC. hist. 3, 74, 1 PS. LACT. Phoen. 153. VVLG.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II par. 2, 14 [אֲבָנִים]). OCTAVIA 794 claro -e effigies (*sim. abl. qual.*: SIL. 1, 86 PLIN. epist. 5, 6, 36). PLIN. nat. 1, 36, 4 -e scalpendo (36, 9. 15). 35, 2 interraso -e (*cf. Blümner, Technol. III 186, 1*). 36, 44 de -is scalptoribus (CASSIOD. var. 7, 5, 5 CE 712, 33. GLOSS. μαρμαρογλύπτης). MART. 8, 23, 3 domini fulgentes -e vultus (ANTH. 20, 1 [*syn.* lapis]. *cf.* PRVD. c. Symm. 1, 347 -is . . . nitido fulgere polita metallo). 10, 71, 2 brevem titulum -is. QVINT. inst. 2, 19, 3 *si Parium -r Praxiteles* expolisset, plus in manibus fuisset, quam in -e. 5, 11, 30 -a deformata prima manu. ACT. Arv. a. 225, 22 scalptur(ae) -r(is). MART. CAP. 1, 36 -is signifex. CASSIOD. var. 3, 19, 1. *et al.*

β in architectura (*cf. l. 67 et p. 410, 13*): ① *generatim* (*hic illic ad crustas [cf. p. 410, 54] potissimum pertinere videtur e. g. l. 21 sq., 35 sqq., 41 sqq.*): VERG. georg. 3, 13 templum de -e ponam (Aen. 4, 457. 6, 69. CVLEX 397 lapidem *tumuli* lēvi de -e formans. OV. ars 1, 81 facto de -e templo. Pont. 3, 6, 25. 4, 8, 32 AVSON. 297, 14 p. 151 P. CE 640, 9 pulcram de -e sedem [*sc. sepulcrum*] . . . parasti. *al. cf. infra l. 27*). PROP. 2, 31, 9 claro surgebat -e templum (*cf.* PRVD. apoth. 521 exciso [*cf. p. 408, 45*] . . . -e crevit. perist. 5, 74 delubra crescunt -e). CE 58, 5 (*s. I a.?*) monumentum . . . saxso saeptum ac -i circum stipatum moerum. OV. ars 1, 70 externo -e dives opus. met. 11, 359. 14, 260 atria -e tecta (Pont. 1, 8, 35 MELA 1, 56. *cf.* AVSON. 298, 20 p. 153 P. contectum -e fontem). LIV. 41, 20, 6 *theatrum* e -e facere instituit (*item* facere ex -e: VITR. 2, 8, 3. 10, 2, 15. *praeterea* ex -e: VITR. 5, 5, 7 *theatra* constituuntur . . . ex . . . -e. VELL. 1, 11, 5 aedem ex -e molitus. PLIN. nat. 36, 48 e -e columnam [36, 121. *cf. l. 28 sq.*]. 36, 49. 114. *et al.*). VITR. 4, 4, 4. OCTAVIA 624 exstruat -bus *aulam* (MELA 1, 56. MART. 9, 75, 7 de -e omni [10, 79, 3]. CIL II 1724 -bus et impensa sua theostasim exstruxit. XII 4388). PLIN. nat. 1, 36, 3 peregrino -e columnas. 17, 6 columnas VI Hymetti -is (36, 6. 7). 36, 44 -um apparatum. 36, 52 *harenā* polientes -a fricare. IVV. 14, 90. 95. TAC. dial. 20, 7 templa -e nitent (*cf.* CASSIOD. in psalm. 48, 11 renitere -bus). CIL VI 31034 (*a. 102*) porticu⟨m⟩ . . . cum -b(us) . . . restituit (*cf.* CIL VIII 2657 [*s. III*] septizonium -b(us) . . . restituit. XIV 61). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 384 (*a. 114*) contignavit . . . -bu⟨s⟩. CIL X 4574 (*a. 121*) -bus exornavit (XI 6481, 4 [*a. 148*]. VI 212 [*a. 181*]. 213 [*a. 181*] 34861 VIII 23888). SVET. Nero 49, 1 *componi* frusta -is. CIL XI 6481, 1 (*a. 148*) theatrum -bus ornatum (CIL VIII 23983 [*s. II*]. PEREGR. Aeth. 25, 9 CIL VI 103 *bis.* VIII 993 -bus et museis et statua. 23964 statuis, -bus, tabulis pictis, columnis. X 3922 epistyliis ceterisque -bus. XI 1062 XII 1357. 1375). CALL. dig. 50, 10, 7, 1 si quis opus ab alio factum adornare -bus *pollicitus sit* (INSCR. christ. Diehl 2907[b] [*a. 394*]. CIL V 6967). VOPISC. Car. 6, 3. CIL VIII 25520 (*s. IV*) aedes . . . conlapsas cameris picturis et -bus . . . perfecit. CE 907 (*s. IV*). 919 (*s. IV*). VVLG. I par. 29, 2 -r Parium (אַבְנֵי־שַׁיִשׁ) abundantissime. COD. Iust. 8, 11, 21 pr. (*a. 440*) basilicam . . . -bus decoratam (INSCR. christ. Diehl 1861). INSCR. christ. Diehl 1860. *et al.* ② *speciatim: de crustandis parietibus* (*cf. l. 12 et p. 410, 54*): SEN. epist. 86, 6 Alexandrina -a Numidicis crustis distincta (*cf.* LAMPR. Alex. 25, 7 Alexandrinum opus -is de duobus -bus [*an ad l. 59?*]). 115, 9 parietes tenui -e inductos. PLIN. nat. 36, 47 *domus* -e exculta est latericiis parietibus (PLIN. epist. 5, 6, 22. 9, 39, 3 emas -a, quibus solum, quibus parietes excolantur. CIL XIII 1708). 36, 48 parietes crusta -is operuisse (*cf. vol. IV 1253, 55 sqq.; adde*: CYPR. Demetr. 3 p. 353, 3 ad Donat. 15 p. 15, 21). DAMAS. epigr. 35, 1 -bus vestita ⟨domus, *an* sepulcra?⟩ (HIER. in Am. 2, 5 p. 1046[A] parietes. CASSIOD. var. 6, 8, 4. *cf.* AVELL. p. 43, 18 *basilicas* -um ambitione vestitas). CE 712, 22 praestruxit solida e crustato -e fulchra (*sc. sepulcrum*). *huc pertinere videtur*: PORPH. Hor. sat. 1, 5, 32 iuncturas -um (MACR. Sat. 7, 16, 24 CASSIOD. var. 7, 15, 3). *de pavimentis marmoreis* (*cf. l. 51 et p. 410, 65*): OV. medic. 8 sub imposito -e terra latet (*cf.* COD. Iust. 1, 8, 1 [*a. 427*] in -bus humi positis). met. 8, 702 adoperta . . . -e tellus. FEST. p. 242 pavimenta Poenica -e Numidico constrata (SVLP. SEV. dial. 3, 3, 5). SEN. epist. 16, 8. SCHOL. Iuv. 11, 175 -r . . ., quo stratum est pavimentum (VVLG. II par. 3, 6 [אֶבֶן]. CIL III 7107. VI 30985 templum).

c *de usu -is comminuti* (*-r hic illic i. q. pulvis -is, e. g. l. 69. 75. 81*): *α in architectura*: VITR. 7, 1, 4 super fricaturam *pavimenti* . . . incernatur -r (*cf.* 7, 3, 3 ex creto [excepto *trad.*] -e . . . perduci *debent coronae*). 7, 3, 3 *caelum* creta aut -e poliatur. 7, 3, 6 e -e granio (grandio *trad.*) directiones sunt subigendae *eqs.* (CET. FAV. 22 p. 304. *cf.* PALLAD. 1, 15 coria ex -e grano. *ibid.* -is grani inductio. *cf. Svennung, Unters. 270 sq.*). *ibid.* tribus coriis . . . -is (7, 3, 8 minuti -is). 7, 3, 7 -is . . . candore firmo *eqs.* 7, 3, 9. 7, 3, 11 harenatum et -r et omne tectorium inducatur. 7, 10, 2. *β ad vinum emendandum*: CATO agr. 24 -r si indes *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 14, 129 Cato iubet vina concinnari . . . tuso -e). COLVM. 12, 20, 8 *musto* -is vel gypsi quod flos appellatur, uncias singulas . . . miscere. PLIN. nat. 14, 120 *Graecia* argilla aut -e . . . lenitatem excitat. 23, 45 -e . . . condita *vina*. *γ in medicina*: CELS. 5, 22, 6 -is cocti p. X̶ IIII. PLIN. nat. 32, 79 farina -is inter remedia *dolorum dentium* est. CHIRON 539 -r bene tritum . . . in oculo inflato. MARCELL. med. 13, 12 (*ad dentifricium*) -is candidi (13, 20). *adde*: PLIN. nat. 34, 112 *aeruginem* adulterant -e trito (*sim.* DIOSC. 5, 102 [μαρμάρῳ]).

B *metonym.*: 1 *i. q. opus ex -e factum* (*non ubique plane distinguitur a notione propria*): a *indiscrete de variis operibus marmoreis*: *α in universum*: CIC. S. Rosc. 133 quid pictarum tabularum, quid signorum, quid -is (-um *G*) apud illum putatis esse? (*sim. in enumeratione ornamentorum pretiosorum*: HOR. epist. 1, 6, 17 argentum et -r vetus aeraque. 2, 2, 180 gemmas, -r, ebur *eqs.* SEN. benef. 4, 6, 2. 7, 20, 2 si -a et vestes desideraverit. epist. 100, 6 varietas -um. *al.* PLIN. nat. 36, 110 -um molem, opera pictorum *eqs.* GAIVS dig. 5, 3, 39, 1. *et al.*). PLIN. nat. 1, 36, 1 luxuria in -bus. MART. 9, 20, 1 *haec terra tegitur* et -e et auro (*sc. e quibus templum constat*). VOPISC. Tac. 11, 4 -um cupidus. COD. Theod. 10, 19, 2 -um cupiditate. 15, 1, 16 ornamenta urbium ac decora -um. PRVD. c. Symm. 2, 834 -bus Capitolia clara. CE 437, 5 struxi mihi -a. *β peculiariter apud ICtos de aedificiorum partibus marmoreis quasi separabilibus* (*imprimis de crustis; cf. infra l. 54*): IAVOL. dig. 32, 100, 1 omne -r erat legatum (*cf. ibid.* non putasse in -e se statuas legare. POMPON. dig. 34, 2, 1 pr. *et al.*). VLP. dig. 30, 41, 2 si quando -a vel columnae fuerint separatae ab aedibus. 30, 41, 4 deductis -bus. MARCIAN. dig. 39, 2, 48 ad opus . . . publicum si transferat -a *eqs.* (COD. Iust. 8, 10, 6 pr. [*a. 321*]. 8, 10, 6, 1 labentium parietum -a vel columnas. COD. Theod. 15, 1, 14). COD. Iust. 8, 10, 2 (*a. 222*) -a detrahere. COD. Theod. 9, 17, 2 pr. qui de monumentis columnas vel -a abstulerunt (9, 17, 4 *al.*). 15, 1, 19 -um frustis . . . convulsis. 15, 1, 37 -a . . . eripere (CASSIOD. var. 7, 13, 2 -a metallis et arte pretiosa). *adde*: CIL VI 31912 nymphium . . . -um nuditate deformem. IX 5860 aliquit de -bus minus fa⟨cere⟩.

b *de certis operibus e -e factis*: *α i. q. statua marmorea* (*cf. p. 411, 4*): OV. epist. 20, 218 forma novi talis (*sc. candida*) -is esse solet (PHAEDR. 5 prol. 6). PLIN. nat. 7, 127 Praxiteles -e nobilitatus est Cnidiaque Venere praecipue (*sim. sing. collect.* 36, 20). 35, 6 *apud maiores in atriis erant* nec aera aut -a: expressi cera vultus *eqs.* SIL. 1, 98 *vultus* in -e sudat Elissae. STAT. silv. 4, 6, 26 vivant quae -a caelo Praxitelis. MART. 9, 24, 2 *quis* Phidiacum Latio -e vicit ebur? PRVD. perist. 2, 482 (*syn.* idola). c. Symm. 1, 501 (*syn.* statuas). DRAC. Romul. 5, 229 ITIN. Anton. Plac. rec. A 38 p. 185, 2. 3 (*syn.* idolum marmoreum). *β i. q. tabula sepulcralis vel ipsum sepulcrum inscriptione incisum*: HOR. carm. 4, 8, 13 incisa notis -a publicis . . . indicant laudes (*cf.* VOPISC. Prob. 21, 4 *sepulcrum* cum titulo . . . inciso -i. SIDON. epist. 2, 8, 2 neniam . . . -i incisam). PROP. 2, 1, 72 breve in exiguo -e nomen ero. OV. epist. 7, 194 hoc . . . in tumuli -e carmen erit (fast. 3, 547. *cf. et l. 41*). met. 2, 338. trist. 3, 3, 72 in tituli (tumuli *var. l.*; *cf. l. 40*) -e caede notis (*cf.* CE 1255, 1 loquor de -e caeso). SEN. epist. 60, 4 in limine ipso nomen -i inscribas. STAT. silv. 5, 1, 230 tantas venerabile -r spirat opes. MART. 6, 28, 4 hoc sub -e Glaucias humatus (CE 739). 8, 3, 6 cum Licini -a pulvis erunt. 10, 2, 9. 10, 63, 1 -a parva . . . legis (PRVD. c. Symm. 1, 404 secta). 11, 13, 2. CE 213, 1 (*s. II*) Sereni triste cernitis -r. VLP. dig. 11, 7, 14, 4 si quid in -r vel in vestem collocandam *factum sit, funeris est.* TREB. trig. tyr. 7, 2 *sepulcra* brevi -e impressa. PS. DAMAS. epigr. 79, 10 -e concludens . . . cineres (*cf.* PRVD. perist. 6, 141 cavo . . . claudi . . . -e. CE 1397 inclusi). PRVD. perist. 4, 194. 11, 10 muta. ALC. AVIT. carm. 3, 254. CE 541, 1. 778 hoc -e tectus. CIL V 7647 Minicius -is quram hegit. INSCR. NSc. 1928 p. 195 n. 2 -a VII (*cf. Mingazzini ad l.*). INSCR. christ. Diehl 1543 tumolant hic -a cultum Leutegondes. *γ i. q. crusta marmorea in pariete posita* (*cf. p. 409, 12. 47*): SEN. epist. 114, 9 ut parietes . . . -bus fulgeant. PLIN. nat. 12, 9 laetiorem . . . quam -um nitore . . . cubuisse *in cavo arboris.* 33, 122 sicut et -a nitescunt (*sc. poliendo; cf. q. antecedunt*). 35, 2 *pictura* -bus pulsa. 35, 26 *Agrippa* -bus incluserat *tabellas.* STAT. silv. 1, 3, 36 picturatā lucentia -a venā. 2, 2, 88 (*de -e Synnadico*) -e picto candida purpureo distinguitur area gyro. PLIN. epist. 5, 6, 22 nec cedit gratiae -is *pictura.* 5, 6, 38 *cubiculum* -e splendet. SVET. Aug. 72, 1 SPART. Hadr. 17, 6 AMM. 29, 2, 28. *huc pertinere videtur*: IVV. 1, 12 convulsa . . . -a clamant . . . et assiduo ruptae lectore columnae. 9, 104 loquentur postes et -a. PRVD. perist. 3, 191 -e perspicuo atria luminat . . . nitor *eqs.* *δ i. q. pavimentum marmoreum* (*cf. p. 409, 59*): PETRON. 135, 8 v. 2 calcato radiabat -e terra (MART. 12, 60, 2). IVV. 6, 430 -bus rivi *vomitionis* properant. PORPH. Hor. sat. 2, 4, 83 'lapides varios' -a dicit. CLAVD. 20, 360. *in imag.*: RVFIN. Basil. hom. 5, 15 *quos nunc cernis undarum tumores paulo post videas* in modum -is placida aequalitate constrata. *ε i. q. canalis vel receptaculum aquarum marmoreum*: STAT. silv. 1, 2, 155 vivunt in -e fontes (*syn.* silex, saxa, rupes). IVV. 3, 20. PLIN. epist. 5, 6, 24 desiliens aqua suscepta -e. 5, 6, 36 PRVD. perist. 12, 35. *ζ de aliis rebus e -e factis*: OV. medic. 64 *narcissi bulbos* puro -e (*sc. mortario piloque*) dextra terat. MART. 7, 31, 10 rus -e tertio notatum (*sc. miliario [an ad l. 80?]; de eodem* 9, 64, 4). IVV. 3, 205 recubans sub eodem -e Chiron (*de abaco; item* PLIN. VAL. 3, 14[med.] supra -em aqua lotum fundes medicamen *eqs.*).

2 *de lapide qualicumque, fere apud poetas* (*in serm. ped.: p. 411, l. 8*): a *generatim*: OV. met. 15, 314 *flumen*, quod tactis inducit -a rebus. MART. 5, 80, 11 -a Sisyphi. CLAVD. carm. min. 29, 57 (*de lapide magnete*) rigido regnant in -e flammae. SEDVL. carm. pasch. 1, 157 (*ad exod. 17, 6*) ieiuna novum vomuerunt -a potum (*sim.*

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

op. pasch. 1, 11). 4, 273 *Lazarus clausus* sepulcri -e (*cf. op. pasch. 4, 21* lapide. *v. et p. 410, 49*). *adde de glacie*: CLAVD. carm. min. 38, 3 perspicuo deprensas -e lymphas. **b** *de animantibus rebusve in lapides versis, plerumque latente notione statuae marmoreae* (*cf. p. 410, 26*): OV. met. 5, 214 -r erant *corpora hominum*. 5, 234. 6, 312 (*de Niobe*) lacrimas etiam nunc -a manant (*inde* SEN. Ag. 396). 7, 790 duo -a. 11, 404. LVCAN. 9, 651 *Gorgone visa* riguerunt -e gentes. ITIN. Anton. Plac. rec. A 41 p. 187, 18 arma *Aegyptiorum* in -e conversa. *adde*: OV. met. 12, 487 plaga facit gemitus in corpore -is icti.

epitheta notabiliora (*cf. p. 408, 7 sqq.*): album: PS. APVL. herb. 50 l. 7. candidum: PLIN. nat. 36, 14 PLIN. epist. 5, 6, 36 *al.* clarum: PROP. 2, 31, 9 OCTAVIA 794. coctum *v. p. 409, 79.* crustatum: CE 712, 22. externum: OV. ars 1, 70. frigidum: MART. 12, 60, 12. gracile: PLIN. epist. 5, 6, 36. granium, granum *v. p. 409, 69.* herbosum: SIDON. carm. 5, 39 (*cf.* 22, 139). hilare: PLIN. nat. 36, 55. lēve: VARRO Men. 372 VERG. ecl. 7, 31 CVLEX 397 AVSON. Mos. 363. lucens: STAT. silv. 1, 3, 36. maculosum: PLIN. nat. 36, 44. maestum: SIL. 1, 86. nigrum: PLIN. nat. 1, 36, 29. nitens: SEN. dial. 5, 35, 5. niveum: OV. met. 14, 313. nobile: MART. 11, 13, 2. novum: OV. epist. 20, 218 PHAEDR. 5 prol. 6. peregrinum: PLIN. nat. 1, 36, 3. 36, 7. perspicuum: *v. l. 3. p. 410, 65.* pictum: *v. p. 410, 60.* CLAVD. 20, 273. pretiosum: CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 21 PEREGR. Aeth. 25, 9 VVLG. II par. 3, 6 CE 1397 *al.* purum: OV. medic. 64. rigidum: CLAVD. carm. min. 29, 57. rude: QVINT. inst. 2, 19, 3. solidum: VERG. Aen. 6, 69 SERV. Aen. 8, 720 CE 1831. splendidum: PRVD. perist. 5, 74. varium: SEN. dial. 5, 35, 5 MART. 10, 79, 3. venerabile: STAT. silv. 5, 1, 230. vetus: HOR. epist. 1, 6, 17. viride: PLIN. nat. 36, 55.

II ***de mari*** (*fere apud poetas [cf. p. 407, 35]; in serm. ped. infra l. 63. 67*): **A** *sensu strictiore, i. q. spuma maris*: ENN. ann. 384 verrunt extemplo placidum mare. -e flavo caeruleum spumat sale (*nom.*) conferta rate pulsum (*cf.* GELL. 2, 26, 23 spumas virentis maris flavom -r appellavit). CIC. Arat. 71 *nautae* neque flamina vitant nec metuunt canos minitanti -e fluctus (murmure f. *edd.; sed cf. Atzert, De Cic. interprete Graecorum 11. Arat. 295* θάλασσα πορφύρει). CATVLL. 63, 88 *leo* vidit Attin prope -a pelagi (*cf. Friedrich ad l.*). LVCR. 2, 767 ut mare, cum magni commorunt aequora venti, vertitur in canos candenti -e fluctus.

B *sensu latiore, i. q. mare* (GLOSS.[L] I Ansil. MA 810 -r aliquotiens mare): VERG. georg. 1, 254 infidum remis impellere -r ([SCHOL. Bern. '-r' aequor, mare]. SIL. 14, 464. *sim. de remigando in mari*: VERG. Aen. 7, 28 in lento luctantur -e tonsae. 10, 208 spumant vada -e verso [SERV. '-e' mari]. PETRON. 89 v. 34 pulsum ... -r abiete. VAL. FL. 1, 313 CORIPP. Ioh. 1, 161. 169). Aen. 7, 718 quam multi Libyco volvuntur -e fluctus (SERV. '-e' mari. *cf.* MART. CAP. 1, 92 qualis sit numerus -is haustibus). MANIL. 5, 613 perfundit liquido Perseus in -e corpus (*cf. Wageningen ad l.*). ANTH. 21, 94 vitreo resupinos -e campos (*cf. l. 64*). IVVENC. 1, 424 -is undis (AVIEN. Arat. 644 occidui. orb. terr. 836 Euxini. CORIPP. Ioh. 1, 315). AVIEN. Arat. 1128 *cum* emittunt -a chelas (*sidus*). 1155 aequora ... -is occidui. 1474 omnia cauri -a convolvent. 1805 -a turbida. ora 70. 190 per profundum -is (PAVL. NOL. carm. 24, 190). orb. terr. 139 Hadriatica -a. 171 hinc sese -a ponti in zephyrum torquent (232 *al.* CYPR. GALL. exod. 761 glauca. *cf. supra l. 38*). 189 -a Nerei. 208 *al.* CYPR. GALL. gen. 291 (*de diluvio; syn.* pelago). exod. 434 rubri -is (512). 660 immensa ... -a fudit *deus*. deut. 33 ventoso in -e. Ios. 411. 563 -is alti. CARM. de Iona 87. PRVD. apoth. 652 luctantia magnis aequora turbinibus tranquillo -e tendi imperio Christi ([SCHOL. '-e' aequalitate]. DRAC. laud. dei 2, 162). perist. 5, 494 MART. CAP. 6, 584. 9, 908 *bis.* SEDVL. carm. pasch. 1, 140 (*ad exod. 14, 16*) sicca ... -a. 3, 70 placido ... -e. 3, 228 (*cf. op. pasch. 3, 19* pelagus). op. pasch. 3, 19 vitreos salsi -is campos (*cf. l. 50*). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 417 lēvia deposito considunt -a vento. DRAC. laud. dei 1, 578 *venti* vaga -a crispant. 1, 704. Romul. 7, 141 caerula. ENNOD. carm. 1, 1, 40 -is Ionii saevitiam (opusc. 4, 18 p. 387, 13). 1, 7, 28 (*in figura adynati:*) -a cervus amat. *nota de mari congelato*: OV. trist. 3, 10, 47 inclusae ... gelu stabunt in -e puppes. VAL. FL. 6, 568 *Peuconem* in medio truncantem -e cervos. *sim.*: AVIEN. orb. terr. 57 *apud Arimaspas* densata sali stant -a.

III *i. q.* ***tumor*** *durus in pedibus solidipedum* (*cf. Hippiatr. I 238, 2. 18* μάρμαρον): CHIRON 35 *quae sunt, quae* laxari debeant duritiam? -a *eqs.* 110 quodcumque iumentum -r in genibus habuerit *eqs.* (*sim.* VEG. mulom. 2, 48, 9). 111. 576. 592 si iumento genua -a se citaverint (*sim. ibid. et* 576. 605. *cf. Svennung, Unters. Pallad. 567*). 879 malagma ad duritias et ad -r. VEG. mulom. 2, 48, 1 -a (-r, -reum, *var. ll.*). *ibid.* flegmon tuber est molle, -r duritiam ostendit in nomine. 2, 48, 10.

deriv.: marmorarius, marmorariensis, marmoratio, marmoratum, marmoratus, marmoreus, (?marmoricus), marmoro, marmorosus, marmusculum.

[**marmoracia** *v. vol. II 622, 3.*]

marmorāriēnsis, -e. *a* marmorarius. CIL II 1043 titulum posuerunt conpagani -es (*incolas esse pagi Marmorarii aliunde ignoti arbitratus est Hübner; sed cf.* fabricensis).

marmorārius, -a, -um. *a* marmor. *apex*: CIL X 1873 -árius. *scrib.* marma- (*cf. l. 10*): CIL XIV 3560 INSCR. EphEp. IX 698 GLOSS. II 360, 57. *notatur*: marmorar: CIL VI 9551. marmor: CIL VI 8893. 35168 (*cf. adn.*). marma: CIL XIV 3560. marm: CIL VI 5866. 9550 XI 961. mar: CIL VI 13402, 10 (*dub.* VI 5199 *v. s.* margaritarius [*p. 393, 43*]). *de decl.*: *gen. sg.* -ari: CIL VI 9556 XII 3070. *nom. pl.* -ari: CIL X 7039. GLOSS. *v. l. 23.* *inde a* VITR. *apud graecos* (*cf. l. 24. 33*) μαρμαράριος: IG IV 375 XIV 1093. 1443. [*e coni. dub.*: PS. DIOSC. Vind. 3, 17 *v. p. 250, 18.*]

1 *adi. i. q. ad marmor pertinens*: **a** *de arte, opere*: PLIN. nat. 1, 7, 39 scalptura aeraria, -a, eboraria. IREN. 2, 32, 2 artem. CIL VI 9556 si quid operis -i opus fuerit, hic habes (XII 3070). **b** *de fabris* (*cf. l. 19*), *negotiatoribus*: CIL X 1549 (*a. 62*) redemptor -us (VI 33873 redemptoris mar⟨morarii⟩). VI 9102 b 11 -us ⌊faber⌋ (*an* ⌊ ⌋ *ad nomen seq.?*). 33886 negotiatur -us. GLOSS. II 360, 57 scultor -us.

2 *m. pro subst.* marmorārius, -ī: *i. q. opifex marmoris, plerumque de scalptoribus; de eis, qui pavimenta vel crustas ponunt poliuntque e. g. infra l. 29. 30. 41 sqq.; cf. l. 16 sq.* (*cf. Blümner, Technol. III 6. Privataltert. 66, 8. Daremb.-S. III 2, 1605 sq. Schroff, RE XIV 1897 sqq.* GLOSS. opifex marmoris. λιθογλύφος. λιθοξό⟨ο⟩ς. μαρμαράριος. μαρμαροποιός. *al. v. Thes. gloss.*): VITR. 7, 6 caementa marmorea ..., quae -i ex operibus deiciunt. VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 *Socrates* Sophronisco patre -o genitus. SEN. epist. 88, 18 statuarios aut -os (*sim. in enumeratione artificum*: 90, 15. TERT. idol. 8 p. 37, 8 -us et aerarius et quicumque caelator. FIRM. math. 8, 19, 11. 8, 24, 8 architectus, structor parietarius vel -us. COD. Theod. 13, 4, 2). PORPH. Hor. sat. 1, 5, 32 a -is, qui iuncturas marmorum tum demum perfectas dicunt *eqs.* (*sim.*: SERV. georg. 2, 277 SCHOL. Hor. ars 294. *cf.* CASSIOD. var. 1, 6, 2 -os peritissimos ..., qui eximie divisa coniungant *eqs.*). EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 5 (*gr.* ⟨μαρμ⟩αραρίῳ). CIL II 133 Hermes ... Sabenae ser. -us (*item servi*: VI 5866 Caesaris ser. VI 9102 b 11 [*cf. l. 16*]). II 1724 V 7044 sodalici -or(um) (*sim. de collegio -orum* [*cf. l. 1*]: VI 9550 colleg(ae) marm(orarii). X 542 = XIV 425 patrono et q. q. corporis treiec(t)us -orum [*cf. Daremb.-S. III 2, 1599*[a]]. X 7039 -i convive fecer. *adde*: IG XIV 1093 μαρμαραρίων τὸ γένος σῶζε Σέραπι). V 7670 VI 6318. 8893 manceps huius monumenti Anteros marmor. Vedian. 9551. 9553. 9554 Felici -o et ... Priscae ... Eucritus lib. patronis ... fecit. 9555. 33293 L. Valerius L. l. Pharnaces -us subaedanus (*item liberti*: VI 9552. 13402, 10. 33886 X 3985 XI 961). X 1648. 1873 -ús Augustal(is). XIII 122. 915 XIV 3560 INSCR. EphEp. IX 698 INSCR. Gall. Narb. Espér. 115.

marmorātio, -ōnis *f.* *a* marmoratus, marmorare. *i. q. stratura marmorea*: APVL. flor. p. 83 spectari debet non pavimenti -o *eqs.*

marmorātum *v. p. 414, 31.* **marmorātus** *v. p. 414, 3.*

***marmoreus,** -a, -um. *a* marmor. *de formis*: -ius (*cf. l. 50. 52*): CIL X 825 PLIN. Val. 3, 14[med.] *bis.* marmur-: CIL III 633 I 9 -ia. 17 -ium. VIII 4836. mor-: PLIN. VAL. 3, 14[a. med.] *notatur*: marmor: CIL I² 680 VI 10237. marm: CIL III 6671 X 531 INSCR. Afr. Gsell I 3991. NOT. Tir. 94, 48[a]. 100, 89 -ium. GLOSS.[L] II Philox. MA 98 marmor⟨e⟩a: μαρμαρινά. *cf. l. 55.* [*var. l. falsa pro* marmore: MART. CAP. 6, 659.]

A *proprie, i. q. ad lapidem, q. e. marmor, pertinens* (GLOSS. II 562, 49 Πάρινα: -a): **1** *de corporeis*: **a** *i. q. e marmore factus* (*hic illic fere marmore ornatus, e. g. p. 413, 17. 27*): CIL I² 680 (*a. 99 a.*) signa (-a) (CIC. Verr. II 4, 1. 4, 4 VARRO rust. 3, 2, 8 LIV. 34, 52, 4. *et saepe.* LEX colleg. Aesc. et Hyg. [CIL VI 10234] 3 [*a. 153*]. CIL VI 28703 *al.* *cf.* CIL III 633 I 9 sigilla [*ibid.* 17. V 5081]). NAEV. IVN. Cypr. Il. frg. 1 collum -um torques gemmata coronat (*nisi pertinet ad p. 413, 50; sed cf.* OV. fast. 4, 135 aurea -o redimicula demite collo *statuae Veneris*. *sim. accedit ad nomen rei marmore effictae* [*cf. infra l. 68*]: PLIN. nat. 36, 31 quadriga -a. 36, 41 leaenam. 37, 66. STAT. Theb. 6, 248 hasta. MART. 14, 174 hermaphroditus. LAMPR. Heliog. 25, 9 ceream cenam ... vel -am vel lapideam. CE 480, 4 -os voltus [*sc. simulacri*]. *et al.*). CIC. Verr. II 4, 4 hunc -um Cupidinem (*sim. accedit ad nom. propr. vel pron.* [*cf. supra l. 64*]: II 4, 135 -a Venus illa. VERG. catal. 14, 9. ecl. 7, 35 te, *Priape*, -um ... fecimus [HOR. carm. 4, 1, 20]. PROP. 2, 31, 6 Phoebo ... pulchrior ipso -us. PLIN. nat. 34, 69. 36, 98 MART. 6, 72, 4. 14, 181 Leandros -us. *et al.* INSCR. Dessau 9059 I 8 [*a. 94*] secus aedem Veneris -ae. CIL X 5142 [*a. 144*] Iovem. AVSON. 74, 2 p. 342 P. ille quamvis -us [*syn.* lapis]. *adde*: MART. 11, 60, 8 absentem -amve putes *Chionen*). CIC. dom. 62 columnae -ae (ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 60. 62 ASCON. Scaur. p. 28, 1. *et al.* VVLG. Esth. 1, 6 cant. 5, 15. *cf.* CIL VI 414 columella -a). leg. 2, 2 pavimenta (CIL X 531 INSCR. Gall. Narb. Espér. 561). parad. 13 -is tectis ebore et auro fulgentibus ([*cf. adn. crit.*]. LYGD. 3, 3). 49 sola (LYGD. 3, 16 OV. met. 15, 672). Att. 4, 16, 8 saepta. SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 12, 3 monumentum. VERG. Aen. 4, 392 thalamo. CIRIS 222 limine (HOR. epist. 1, 18, 72). LYGD. 2, 22 in -a ... domo (*sc. sepulcro*). OV. am. 2, 7, 3 theatri (ars 1, 103. *et al.* FAST. Amitern. Aug. 12 [CIL I² p. 244]). epist. 7, 99 aede (12, 88 AMM. 22, 4, 6. *cf.* INSCR. Afr. Gsell I 3991 aedic(ulam) marm(oream)). met.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 177 recessu. 4, 675 -um ratus esset opus (VITR. 4, 2, 3 in operibus lapideis et -is. 7 praef. 6). 9, 160 aras (CIL VI 244. *et saepe*). 14, 442 -o (*v. adn. crit.*) tumulo (ANTH. 414, 1 AVG. civ. 1, 12 p. 22, 31 D. CE 1170, 2. *cf. l. 23*). LIV. 37, 3, 7 -a duo labra (PLIN. epist. 5, 6, 20 CIL VI 10237. *cf.* CIL XIV 2215 labellum). 42, 3, 2 tegulae (VAL. MAX. 1, 1, 20). VITR. 1, 1, 5 statuas (TEST. Galli [CIL XIII 5708] 1, 3 statua ... -a ex lapide quam optumo transmarino. IAVOL. dig. 32, 100, 1 CIL VI 31147. 31151. *et al.*). 1, 6, 4 turrem. 3, 3, 5 nec lapideis nec -is epistyliis uti datur (5, 1, 1). 7, 5, 1 crustarum -arum varietates (VLP. dig. 19, 1, 17, 3. *cf.* CIL III 6671 incrusta⟨tio⟩ne marm(orea)). *al.* CIL X 6649 (*s. I*) sedes -as posuit (*cf.* ACT. Arv. a. 218 I 30 subsellis -is consed(erunt) [INSCR. Dessau 9522, 25]). X 825 (*a. 45*) basis duas -as (XIV 3679 [*a. 127*] *bis.* VI 30865 *al.*). XIV 2995 (*a. 54*) porticum. CALP. ecl. 7, 49 muro. PLIN. nat. 36, 50 parietes. SIL. 8, 230 templis. IVV. 4, 112 villa. 8, 230 colosso. GROM. p. 351, 24 termini. SVET. Aug. 28, 3 *urbem* -am se relinquere, quam latericiam accepisset. Cal. 55, 3 equile. Claud. 1, 3 arcum (11, 3). FLOR. epit. 2, 6, 34 portus. CIL VI 2120 (*a. 155*) sarcofago (INSCR. EphEp. VIII 426). PORPH. Hor. carm. 4, 12, 17 'onyx' genus ampullae est marmore⟨ae⟩. CIL XIII 7753 (*a. 239*) tab(u)l(am) -am (II 1131. *et al.*). AVSON. Mos. 49 tendens -um ... per atria campum. PELAGON. 52 tundis in pilo -o (71 *al. cf.* MARCELL. med. 1, 32 in pisone -o. 1, 38 in mortario -o [15, 95 *al.*]). PRVD. apoth. 500 sacellum. *et al.* CE 397, 4 sepulchro. 478, 2 solio. CIL II 1066 scamna. V 2864 frontem templi vervis et hermis -is ... ornavit. VI 2325 titulum -um posuit (VI 4709 *al.*). VIII 7994 cancellis. XIV 375, 34 tribunal in foro -um fecit. *fere i. q. operibus -is repletus*: IVV. 7, 80 iaceat Lucanus in hortis -is (*cf. Friedländer ad l.*). *neutr. plur. pro subst., sc. signa -a*: PLIN. nat. 34, 72 Alcamenes ... et -a fecit, sed aereum pentathlum. 35, 128. 36, 42. 43 sunt et in parvolis -is famam consecuti *eqs.*

b *i. q. marmore constans*: VITR. 2, 8, 16 non modo caementicio aut quadrato saxo, sed etiam -o (PLIN. nat. 36, 46 *Homerus dicit* -o saxo percussum [*cf. Il. 16, 735* πέτρον μάρμαρον]). 5, 3, 3 *v. vol. IV 902, 15.* 7, 6 caementa (*cf. q. s.*). SEN. dial. 12, 18, 2 -as moles (*sc. monumenta*. ANTH. 417, 2. *cf.* LVCAN. 8, 866 -o surrexit pondere moles). GRAN. LIC. p. 6, 7 Olympio⟨n exstruere e⟩ lapide m⟨armoreo⟩ ins⟨tit⟩uerat (EPIPHAN. Avell. p. 756, 4 lapidem -um ... onychiten falso nomine vocitant. INSCR. christ. Diehl 202 sub ista labidem -a. 202 $^{adn.}$).

c *i. q. marmor habens* (*vix huc pertinet* AVSON. 417, 87 p. 281 P. [*v. l. 68*]): CIRIS 476 -am ... Paron (OV. met. 7, 465). IAVOL. dig. 23, 5, 18 pr. *vir* lapicidinas -as aperuerat (VLP. dig. 24, 3, 7, 13). CE 864 (*s. II*) *statuam* -o caesam de monte. COD. Theod. 10, 19, 13 privatorum manus ab exercendo quolibet -o metallo prohiberi praecipimus.

2 *de incorporeis, i. q. ad marmor pertinens*: VITR. 4, 1, 10 subtilitatem artis -ae. 4, 2, 2 in lapideis et -is aedium sacrarum aedificationibus.

B *transl.* (*apud poetas praeter l. 53. 61. 62. 74 sq.*): **1** *sensu strictiore, i. q. marmoris similis*: **a** *pertinet ad candorem splendoremve marmoris politi*: α *de hominum membris*: LVCIL. 860 stare papillas pectore -o (*cf. Marx ad l.*). VERG. georg. 4, 523 -a caput a cervice revolsum (SERV. id est pulchra. sane alludit ad id quod dicit Ovidius *eqs.* [*cf. p. 411, 5*]. PETRON. 131, 9). CIRIS 256 pedem (OV. am. 2, 11, 15 NEMES. ecl. 2, 21). 450 bracchia. 503 corpus. OV. met. 3, 481 palmis. 13, 746 pollice. SIL. 12, 246 iugulum. MART. 8, 55 (56), 14 manu. ANTH. 86, 5 digitos. β *de maris aequore* (*cf. p. 407, 36. 411, 31*): LVCR. 2, 765 cur ea, quae nigro fuerint paulo ante colore, -o fieri possint candore repente. 2, 775 *caerula* numquam in -um possunt migrare colorem (*cf. l. 62*). VERG. Aen. 6, 729 quae -o fert monstra sub aequore pontus (*cf.* GLOSS. IV 452, 9 -um aequor: splendens). TRACT. in Luc. 9, 10 (*loco mutilo*) -is pelagi undis. γ *de concha*: PLIN. nat. 9, 115 *conchae* coloris ... -i (*cf. l. 58*).

b *respicitur et candor et duritia -is, de glacie, nive, pruina*: OV. fast. 4, 918 *Ceres* -o pallet adusta gelu (trist. 3, 10, 10 terra ... -o est candida facta gelu). CLAVD. carm. min. 39, 1 -um ... globum (*syn.* glacies). *huc pertinere videtur* (*cf. supra l. 40*): AVSON. 417, 87 p. 281 P. -am Pyrenen. SIDON. carm. 5, 511 tempore brumae Alpes -as (*cf. q. s.*).

2 *sensu laxiore, fere i. q. lapideus, durus*: **a** *de versione hominum in lapides*: OV. met. 5, 206 -o ... manet vultus mirantis in ore (*cf. 5, 202* saxo concrevit oborto). CLAVD. carm. min. 53, 100 qui torpor inertem -a me peste ligat? ALC. AVIT. carm. 2, 389 -us perfudit viscera torpor. **b** *de variis rebus*: PLIN. VAL. 3, 14 $^{med.}$ resinae -ae (*ibid. iterum*). CASSIOD. var. 10, 29, 2 *podagrae* nodos ... -o tumore crescentes. *cf. Onom.*

? **marmoricus**, -a, -um *v. vol. II 2199, 64.*

marmoro, -āvī, -ātum, -āre. *a* marmor, marmoratus. **1** *transit. i. q. marmore ornare* (*plerumque ut vid. de incrustatione*): CIL VI 597 (*s. I* $^{ex.}$) aram Silvano -vit (*cf.* II 1066 antam -vit. XIV 4314 praesepia -vit). 461 (*s. III* $^{in.}$) sacrarium ... suis inpendis -arunt (*ci. Bormann et Henzen*; marmora nunc *trad.*). LAMPR. Alex. 25, 7 Alexandrinum opus marmoris (*cf. p. 409, 49*) ... primus instituit in Palatio ⟨plateis⟩ (*add. Iord.*) exornatis hoc genere -andi. CIL XIII 5416 ad -andum balneum. **2** *intrans. i. q. durescere* (*cf. p. 411, 3*): FVLG. myth. 2, 10 cibus et potus rigens auri materia -bat.

prius legitur part. perf. pass. (*plerumque pro adi.*) ˣ**marmorātus**, -a, um (*cf. Stuenkel, De Varroniana verborum formatione 37*). GLOSS. -um μαρμαρωτόν. [*falso trad.* CIC. Arch. 22 (*v. p. 408, 70*).] **1** *proprie*: **a** *fere i. q. marmore comminuto mixtus* (*cf. p. 409, 66*): VARRO rust. 1, 57, 1 *granarii* parietes et solum opere tectorio -o loricandi (1, 59, 3). **b** *i. q. marmore ornatus* (*hic illic i. q. marmoreus*): α *generatim* (*cf. l. 18*): PETRON. 77, 4 porticus -os (CIL II 1074 p. lapideas -as). STAT. silv. 4, 3, 96 plaga -a (*sc. fluminis, de ponte*). CIL XIV 16 (*a. 193*) cum basi -a. AVG. in epist. Ioh. 2, 12 *domus* -a est et pulchre laqueata (in psalm. 48 serm. 1, 15 *al.*). in psalm. 33 serm. 2, 25 p. 322 -as auratasque memorias ([*sc. monumenta*]. 48 serm. 1, 13. 15 -am aut exsculptam). serm. dub. 396, 2 recondi tumulis -is. GLOSS.^{L} I Ansil. BR 43 *v. vol. II 2199, 63.* CIL VI 18758, 11 sepulcrum. 30985 aedem. β *spec. i. q. marmore crustatus vel stratus* (*cf.* ISID. orig. 19, 13 -ti parietes crustati dicuntur. *fort. huc pertinent l. 11. 12. 13 al.*): ITALA Esth. 1, 6 p. 37, 2 Motzo lecti ... super lapides -os (marmoreos *var. l.*) strati (*gr.* λιθοστρώτον. *Vulg.* super pavimentum ... Pario stratum lapide). CIL III 14120 (*a. 169*) marginibus utrinque constructis lapide silici -o. PANEG. 12, 14, 4 (*loco corrupto*) *imperatorem* deambulantem in illo palatio -is pavimentis (*Baehrens*, parietibus *trad.*, *cf. l. 17. 26*) incedere (*cf.* CIL VI 122 basem cum paimento -o). PELAGON. 270 *si iumentum* in loco frigido ... steterit aut in -o *eqs.* (*inde* VEG. mulom. 2, 111, 3). PAVL. NOL. epist. 32, 10 p. 286, 6 absidem solo et parietibus -am.

2 *transl.*: *i. q. durus*: PLIN. VAL. 2, 3 ad mulierum mamillas -as (*cf. ibid.* ad mamillae duritiam). *i. q. tumorem durum, qui vocatur marmor, habens* (*cf. p. 411, 72 et infra l. 38*): PELAGON. 278 (*in cantatione*) *equus* si vulneratus, si -us *eqs.*

n. pro subst. **marmorātum**, -ī: *i. q. opus marmoratum* (*v. supra l. 7*): VARRO rust. 1, 59, 2 camaras -o et parietes pavimentaque *faciunt.* 3, 7, 3 quam lēvissimo -o toti parietes ... oblinuntur. PLIN. nat. 36, 176. 177 experimentum -i est in subigendo *eqs.*

marmorōsus, -a, -um. *a* marmor. **1** *i. q. marmoris similis*: PLIN. nat. 33, 158 *sil* -um (33, 159. 35, 38. *cf. Blümner, Technol. IV 475 sq.*). 36, 182 lapis non dissimilis alabastritae ... aut -o. **2** *i. q. tumorem durum habens* (*cf. p. 411, 72 et supra l. 29*): HIPPIATR. I p. 238, 15 μόνῳ δὲ ἡμιόνῳ τοῦτο (*sc.* τὸ πάθος, ὃ καλοῦσι μάρμαρον) συμβαίνει, ... ἵππος δὲ οὐ γίνεται μαρμαρωσσός.

marmur, marmureus *v. s.* marmor, marmoreus.

marmusculum, -ī *n.* [*a* marmor *secundum* arbuscula (-um) *sim. J. B. H.*] ISID. orig. 1, 28, 3 marmor neutri esse generis -um indicat.

māron (mārum), -ī *n.* *gr.* μάρον. *nomen herbae* (*'Teucrium marum L.', an 'Origanum sipyleum L.'? cf. Berendes, Diosk. Arzneimittell. 291*): PLIN. nat. 12, 111 in Aegypto nascitur et -on (-o *var. l.*), peius quam Lydium *eqs.* (1, 12, 53 -on). 13, 13 telinum fit ex oleo ..., -o. 13, 18 *regale unguentum* constat myrobalano, ... -o.

marōnēs *m. pl.* [*etrusc.* maru, *cf. umbr.* maronatei *'maronatu'. J. B. H.*] *nomen summi Umbrorum magistratus, postea 'duoviri' nominati*: CIL I^2 2112 Post. Mimesius C. f. ... V. Volsienus T. f. -es murum ... d(e) s(enatus) s(ententia) faciundum coiravere (*cf. adn.*).

marōnion *n.* *gr.* μαρώνιον. *nomen herbae centaureae maioris.* *in* GLOSS. *depravatur in* marion, maranion, moronion (-mon *trad.*), *v. Onom. II 322, 62.* PS. APVL. herb. 34 l. 17 a Graecis dicitur centauria maior ..., alii -on.

? **marphus** *v. p. 377, 20.*

marra, -ae *f.* [*una cum gr.* μάρρον *Asiaticae originis esse putant; v. H. Lewy, KZ 58, 1930, 33 adn. 1. J. B. H.*] GLOSS. ⟨r⟩utrum, ἄμη, σκαφεῖον. [*val.* marra, *francog.* marre, *hisp.* marra. *M.-L.*] [*dub.*: PLIN. nat. 9, 45 *silurus* in Danuvio -is (*ci. Harduinus*; mari, mario *codd.*; *cf. Aelian. nat. animal. 14, 25* ἄγκιστρον ἰσχυρόν) extrahitur.]

instrumentum ferreum agricolarum (*cf. Blümner, Privataltert. 566. Daremb.-S. III 2 p. 1606*): COLVM. 10, 72 penitus latis eradere viscera (*sc. terrae*) -is (*cod. k*; matris *rell.*; *cf. antea* rastris). 10, 89 cum glebis ... caespitis herbam contundat -ae vel fracti dente ligonis. PLIN. nat. 17, 159 *solum* bidente pastinari debet ..., -a reici. 18, 147 *medica herba* debet ... -is ad solum radi (*cf. 18, 146* sarculo). IVV. 3, 311 timeas ..., ne -ae et sarcula desint (SCHOL. ferramenta sunt, quibus terra colitur). 15, 165 (*apponuntur*: rastra, sarcula, vomere; *opp.* gladios).

[**marricet** (*corruptum pro* marcescit, *an vulgariter littera i interposita i. q.* marcet?): GLOSS.^{L} II Abav. MA 66 marcet: -t. 74 -t: marcet, longust (*i.* languet), dolet (*cf. adn.*).]

marrubium *v.* marruvium (*p. 415, 2*).

marrugīna *v. s.* Marrucinus.

marruria folia tenera GLOSS. III 592, 53 (*sim.* 614, 31. 626, 30 [maria *cod.*]). [*assimilatum ex* marrulia, *cf. gr. byzant.* μαρούλιον, μαιούλιον *'lactuca'. Heraeus.*]

ˣ**marruvium** (marrubium), -ī *n.* (-us *v. p. 415, 20.* -a *f.? p. 415, 5*). [*cum* Marruvinis *coniungendum esse censet Heraeus.*] *de origine*: ISID. orig. 17, 9, 58 propter amaritudinem. *scriptura per* -v-

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et -b- *ubique variat*; -v- *praevalet in codd. mell.* CELSI, COLVM., PLIN. nat. (*v. Mayh. ad 25, 43*); -b- *exhibent* PELAGON. CHIRON *et al.* maru-: MISC. Tir. 50, 21. *et saepe var. l.* *de syn. fuse*: PLIN. nat. 20, 241 Graeci πράσιον vocant *eqs.* (*cf.* PELAGON. 93 πράσιον ... Latini herbam -um. HIPPIATR. II p. 68, 20 'Ρωμαῖοι ... μαρρουβίαν. Ps. DIOSC. Vind. 3, 105 p. 116, 14 'Ρωμαῖοι μαρρούβιουμ). Ps. APVL. herb. 45 l. 30. GLOSS. *v. Thes. gloss.* *inde a* CELSO. [*it.* marrobbio, *francog. vet.* marouge, *hisp.* marrubio. *M.-L.*]

herba medicinalis: **1** *de natura et generibus*: **a** *describitur* (*cf. l. 15 sqq.*): COLVM. 10, 356 latices infundere amaros -i (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 841 -um herba campestris amara. *v. et p. 414, 84*). 12, 32 -i caules teneros maxime de locis incultis et macris legito *eqs.* (*cf.* ISID. orig. 17, 9, 58 nascitur in campis. *v. et l. 11*). PLIN. nat. 25, 43 *herbam Achilleon* capitulis -i. **b** *de generibus*: PLIN. nat. 20, 244 Castor -i duo genera tradit, nigrum (DIOSC. 3, 113 ballote, quem multi -um nigrum dicunt *eqs.* [*gr. 3, 103* μελαμπράσιον. *cf.* Ps. DIOSC. Vind. 3, 103 p. 114, 16 'Ρωμαῖοι ... μαρρούβιουμ κανθηρίνουμ. *Berendes, Diosk. Arzneimittell. 333: 'Ballota nigra L.'*) et, quod magis probat, candidum (*cf.* CHIRON 955 -um album. GLOSS. III 585, 21 -us albus. *cf. Diosc. 3, 105* θάμνος ἐστὶν ... λευκός. *Berendes p. 335: 'Marrubium vulgare L.'*). PELAGON. 78 -i masculi ([*cf. Hippiatr. I p. 111, 18* πρασίου ἀρρενικοῦ]. 209 CHIRON 924 VEG. mulom. 3, 28, 27). 341 -i Pontici. CHIRON 888 -um montanum. GLOSS. III 538, 65 eupaturio i. -o subventano.

2 *de usu in medicina*: *fuse* (*cf. l. 16. 20*): PLIN. nat. 20, 241 Ps. APVL. herb. 45 l. 1 sqq. *praeterea*: CELS. 3, 22, 14 sucus -i (3, 27, 4 *al.* COLVM. 6, 13, 2. *et saepe*). 5, 7 exedunt corpus: ... -um. 5, 16 cutem purgat mel ... cum ... -o. 5, 22, 2 *al.* COLVM. 6, 4, 2. 6, 12, 5 *al.* 12, 32 vinum -i multi utile putant *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 14, 105 fit vinum e ... -o). SCRIB. LARG. 100. 106 PLIN. nat. 26, 93. SER. SAMM. 298 -um ... potens. 418 *al.* PLIN. med. 1, 24 -i scopae *decoquuntur*. 3, 6. 11 PELAGON. 16. 79 CHIRON 571 *al.* VEG. mulom. 1, 60 *al.* 2, 131, 4 herbae -i fasciculum. MARCELL. med. 7, 18. *et saepe.*

marscalcus *v. s.* mariscalcus.

marsio ὀφιοδιώκτης GLOSS. II 390, 58. *a* Marsus, *q. v.*

[**marsipum** (*i.* μάρσιπον, *cf.* marsuppium) *pro* parasitum PLAVT. Truc. 680 *proponit Leo; alii alia ci.*]

[**marsit** (*'pro* murcit?' *Linds.*) mutilat GLOSS. V A a M 177.]

? **marsopicus**, -ī *m.* *ex* Marsus (Martius?) *et* picus. GLOSS.[L] Corp. M 35 -s: fina (*anglos. i. q. picus. cf.* GLOSS. V 372, 22 marpicus pina). *Brandt.*

marsup(p)ium, -ī *n.* [*ex gr.* μαρσίππιον (μάρσιπ(π)ος, μάρσυπος) *Asiaticae originis. J. B. H.*] ISID. orig. 20, 9, 5 -um sacculus nummorum, quem Graeci μαρσίπιον appellant. *scriptura per* -pp- (*e. g. semper in cod. A Plaut.*) *et* -p- *ubique variat; at in vers. secunda syll. semper tamquam longa adhibetur.* -ip(p)-: *v. l. 56. 57. 61. 63.* mass-: *l. 61.* *de notione* (*cf. l. 43 et Hug, RE XIV 1981*): NON. p. 141, 25 sacculum. PS. ASCON. Verr. p. 212, 9 nummorum sunt receptacula ... -a. GLOSS.[L] III Abstr. MA 37 -um sacculum pecuniae. *v. etiam Thes. gloss.*

1 *i. q. sacculus pecuniae* (*interdum fere i. q. pecunia; cf. l. 63. 71 sqq.*): PLAVT. Cas. 490 tene -um. Epid. 183 cultrum ... senis qui exenterem -um (511). Men. 254 quom inspicio -um. 265. 384 oboluit -um (-p- *BD*) huic istuc. 386. 701 -um Messenioni cum argento concredidi. 1036 est obsignatum in vidulo -um cum viatico. 1043. Persa 125 (-ip- *B*). Poen. 782. 784 (-p- *P*). Rud. 547 *ballaena voravit* meum -um (-ip- *B*), quod plenum argenti fuit in sacciperio. 1313 aurei in -o infuerunt (*cf. 1314* in pasceolo. *1318* in crumina). TIT. Pomponi com. (Prisc. gramm. II 509, 1) in 'vacca' vel '-o'. VARRO Men. 39 hymenaeus, qui primo lavere alvum -o solet. rust. 3, 17, 2 *piscinae* potius -um (massip(p)- *codd.*) domini exinaniunt quam implent (PS. RVFIN. in Am. 8, 4 sqq. p. 1093[C] aere). frg. Non. 142, 1 maiorem curam habere nos -ii (-ipp- *L*[1], -yp- *H*) quam vitae nostrae. FEST. p. 309 folliculus testium arietinorum, qui celebris u<sus erat pro marsup>pio (*Urs. suppl. ex Paulo*). HIER. epist. 52, 9, 1 referto -o. 54, 9, 2. 58, 2, 1 pleno -o. 60, 11, 3 -um suffocantes. 64, 12, 1. 79, 1, 3. 127, 3, 4 aurum ... in -is recondens (*cf.* GREG. TVR. glor. mart. 105 p. 560, 6 condebantur. vit. patr. 15, 1 p. 721, 31). in Agg. 1, 5 sq. p. 1394[B] quasi in pertusum -um mitterent (*ibid.* sacculum). in Is. 9, 14 sqq. p. 131[D] 58, 6 sq. p. 566[B]. in Mich. 3, 9 sqq. p. 1184[C] cum -um nostrum universa pauperum turba suspiret. adv. Rufin. 1, 17 p. 411[B] litterae -um non sequuntur. VVLG. prov. 1, 14 -um (כִּיס) unum sit omnium nostrum. PRVD. perist. 2, 104 inanis a -o. psych. 600 tineis ... -a ... exesa. SALV. gub. 1, 10 distenta ... nummis -a. SIDON. epist. 5, 7, 5 ALC. AVIT. carm. 6, 311 GREG. TVR. glor. conf. 109.

2 *de quolibet sacco*: VVLG. gen. 43, 22 quis posuerit eam (*sc. pecuniam*) in -is (*sc. frumentariis* [אַמְתְּחֹת]) nostris (*cf.* ISID. in gen. 30, 27 *syn.* sacco). CASS. FEL. 28 p. 45, 3 vaporabis -o id est sacculo torrido sale repleto.

deriv.: massipiarius. *R.*

marsus *v. s.* Marsus.

martellus, -ī *m.* *a* martulus *demin.* ISID. orig. 19, 7, 2 -us (marc- *var. l.*) mediocris *malleus. cf.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 826 -us mediocris malleus dictus per deminutionem. GLOSS. -us σφῦρα. -um σφύριον. [*it.* martello, *francog.* marteau, *hisp.* martillo. *M.-L.*]

martēnsis, -is *m.* [*orig. inc.; i. esse q.* Martensis, *ita ut* lacerti martenses *pisces urbis Narbonis Martii significent, censet Heraeus per litt. J. B. H.*] [PLIN. nat. 32, 146 *Heraeus* -es *pro* moncreses *restituendum esse censet.*] MARCELL. med. 6, 30 si *quis* lacertum salsum -em cum suo capite ... comburat.

huc pertinere videtur **martīsia** (*sc. tamquam vulgaris forma neutr. pl.* martē(n)sia) *i. q. genus obsonii, pulmentarii* (*cf. Sofer, Etym. d. Isid. 41. 171*): ISID. orig. 20, 2, 29 -a in mortario ex pisce fiunt; inde et nominata (*inde* GLOSS. V 572, 38). GLOSS.[L] I Ansil. MA 828 martesia (836 martyria), ⟨i⟩s⟨i⟩ciola parva.

martiobarbulus *v.* matt-.

martiolus, -ī *m.* [*a* martulus (marculus), *cf.* malleolus. *J. B. H.*] *i. q. parvus malleus*: PETRON. 51, 4 *faber* -um de sinu protulit et phialam *vitream* otio belle correxit. *cf.* marculus.

? **martola** (*Meyer-Lübke, WSt. 25, 1903, 102 pro* maptola, *sed cf. REW nr. 5384*; cattula *coni. Heraeus*) αἴλουρος felis GLOSS. III 259, 27.

martulus, -ī *m.* [*a* marc(u)lus *per hyperurbanismum, cf. Heraeus, Kl. Schr. 150. J. B. H.*] CAPER gramm. VII 105, 21 -us [ἱερεὺς a Marte] (*tamquam gloss. del. Heraeus*) nōn marculus. *i. q. parvus malleus*: PLIN. nat. 7, 195 invenit Cinyra ... forcipem, -um (marc- *edd. vett.*), vectem, incudem. *cf.* marculus. martiolus. *demin.*: martellus. *Bachmann.*

×martyr (-ys: *l. 32*), -ris *c.* *gr.* μάρτυς, μάρτυρ. *de origine* (*cf. etiam Thes. gloss. s. v.* peccatrix) *et notione*: AVG. serm. 286, 1, 1 -es nomen est graecum, sed iam isto nomine consuetudo utitur pro latino. latine autem testes dicuntur (c. Faust. 22, 76. *cf.* civ. 22, 9 p. 582, 8 D.) ISID. orig. 7, 11, 1. 2. GLOSS. testis. *de genere: plerumque de viris* (*cf.* GRAMM. suppl. 114, 23 masculinum ... hic -r); *de feminis* (*cf. p. 419, 36*) *v. Diehl, Inscr. christ. III p. 365 B b et infra l. 84 et p. 417, 59. 418, 64. 72. 419, 4. 12. 25.* *de formis*: *nom. sg.* -ys: INSCR. christ. Diehl 1988 adn. (*s. III*). -ur: *ibid.* 2037. -er: INSCR. christ. Leblant II 708 (*s. VI ex.*). *gen. sg.* -es: INSCR. christ. Diehl 1084. 2015 adn. -i: *ibid.* 1999 *bis.* DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 29. *cf.* INSCR. christ. Diehl 1842 (*s. IV*) ad hanc domum ... basilicae dominae Castae sanctae ac venerande -i (*pro* -(a)e *an* -i(s)? *vix dat.*) ... votum perfecit. *acc. sg.* -a: PAVL. NOL. carm. 16, 179. *gen. pl.* -rorum (-roro, -roru, -rou): *v. Diehl, l. c. III p. 365 B a β. praeterea*: PEREGR. Aeth. 27, 5 (*v. p. 418, 80*). *acc. pl.*: -as: TERT. pudic. 22 p. 271, 12 *al.* CYPR. hab. virg. 21 p. 202, 16 *et plerumque.* AMM. 27, 7, 6 -[i]as. HIER. epist. 22, 38, 6. *et al.* -es: *inde a* TERT. mart. 2 p. 7, 16 Oe. *passim.* -is: COMM. instr. 2, 17, 19. *de scriptura: de* -er-, -ir-, -or-, -ur- *v. Diehl, l. c. III p. 365 A. praeterea*: -ir-: INSCR. RevA. V 30 (1929) p. 380 n. 63. -ur-: MAXIMIN. c. Ambr. 14 DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 29. *de scripturae compendiis v. Diehl, l. c. III p. 365 Ca, p. 366 Cb. Lindsay, Notae lat. p. 431, 71.* NOT. Tir. 55, 48. 60, 18. *vox christianorum propria legitur inde ab* ITALA *et* TERT.

i. q. testis: **I** ***generatim***: ITALA prov. 14, 25 (Cypr. testim. 3, 16 p. 128, 13) liberat de malis animam -r fidelis (μάρτυς. *Vulg.* testis). apoc. 11, 3 (Primas. in apoc. 3 p. 866[C]) dabo duobus -bus (μάρτυσιν. *Vulg.* testibus) meis, ut profetent (*allegorice interpr. Primas.*). HIL. trin. 6, 37 (*ad Matth. 16, 16*) -em Petrum.

II ***speciatim*** *de eis qui perpessione malorum veritatem fidei (vel sectae) testantur* (*cf. Lietzmann, RE XIV 2044 sqq.; Bonwetsch, RE prot. Theol. XII 48 sq.; Bauer, Wörterb. z. N. T. s. v.* μάρτυς; *Janssen, Kultur u. Sprache p. 136 sqq.*): **A** *sensu ecclesiastico sollemni de eis, qui in persecutionibus iactura vitae fidem christianam confitentur*: **1** *de nominis q. e. -r usu*: **a** *de vivis, fere i. q. confessor*: TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 554, 8 confessione ... [in] -is ⟨in⟩ nomine 'cum deo' invalescentis. mart. 1 p. 3, 1 Oe. ad -as. 1 p. 3, 3 benedicti -es designati (*cf.* EPIST. pontif. 216 Hil. coll. antiar. p. 165, 2 *fides vos* -es designavit). 1 p. 5, 5 *pacem* a -bus in carcere exorare. 2 p. 7, 16 fug. 12 p. 485, 5 Oe. uxor. 2, 4 p. 689, 8 Oe. ad osculanda vincula -is reptare. laps. 18 p. 250, 15 praescr. 3, 5 *al.* CYPR. epist. 10 p. 490, 2 Cyprianus -bus et confessoribus Iesu Christi s. (15, 1 p. 513, 5. *et saepe.* 39, 1 p. 581, 21 bonis c. suis [*dei*] et -bus gloriosis *eqs. cf. l. 71. 76. p. 417, 17*). 15, 1 p. 513, 8 fortissimi ac beatissimi -es (16, 3 p. 519, 2 beatos. *al. cf. p. 417, 35. et e. g. 418, 20*). 15, 1 p. 513, 17 *al.* 28, 2 p. 546, 16 confessorem domini, ... -em Christi (37, 4 p. 579, 9 vere evangelii testes et vere -es Christi. 76 p. 827, 16). 55, 9 p. 630, 21 nonne inter ... -as deputandus, qui tantum temporis sedit exspectans ... carnifices *eqs.*? LVCIAN. Cypr. epist. 22, 1 p. 533, 15 iam inter -bus deputande (*cf.* HIER. epist. 3, 2, 1 confessores et voluntate iam -es. PASS. Mar. Iac. 2 mente iam -es. *cf. l. 84*). CONFESS. Cypr. epist. 23 p. 536, 5 sanctis -bus. *et al.* AVG. serm. 286, 8, 7 AVELL. p. 13, 6 *in exilio* -r ... requievit. p. 28, 10. INSCR. christ. Diehl 1050 B 12 egregius -r (*cf. q. s.*). *de haereticorum -bus*: TERT. pudic. 22 p. 271, 12 in -as tuos effundis hanc potestatem. p. 272, 11. 22 ieiun. 12 p. 290, 28. HIER. epist. 41, 4, 1 scelerata mysteria, quae dicuntur ... de victuro -e confarrata. AVG. epist. 88, 9. 89, 3. 105, 5 in epist. Ioh. 6, 2 serm. 327, 1. *de feminis*: PRVD. perist. 4, 135. 144. VICT. VIT. 3, 22 ipsa iam -r (*cf. l. 75*). [*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *de interfectis* (*defin.*: AMM. 22, 11, 10 AVG. civ. 8, 19 p. 349, 21 D. in psalm. 118 serm. 9, 2. *cf.* TERT. pudic. 22 p. 271, 22 quis -r saeculi incola ...? IREN. 3, 18, 5 p. 521, 4 OPTAT. 3, 8 p. 91, 12. 16): TERT. spect. 29 p. 28, 3 (*in imag.*) ad -um (martyrii *B*) palmas gloriare (SACR. Leon. p. 462). scorp. 1 p. 145, 14 cum aliqua iam atrocitas fidem -um coronavit (CYPR. patient. 7 p. 402, 14 *Christus* -as ... coronet. epist. 10, 4 p. 492, 15 *al.* AVG. civ. 21, 26 p. 543, 18 D. serm. 326, 2. *et al.*). 6 p. 158, 13 -bus .., quibus in lavacro ... vita deponitur (*cf. p. 420, 32*). 6 p. 158, 17. 12 p. 173, 13 de Antipa, fidelissimo -e, interfecto in *carcere*. 12 p. 173, 23 quinam isti ... victores nisi ... -es? (*cf.* HYMN. Ambros. I 8, 2 -um victorias. AVG. civ. 10, 21 p. 435, 15 D. -es vincunt). 12 p. 173, 25 (*ad apoc. 6, 9*) sub altari -um animae (*sim.* orat. 5 p. 184, 13 *al.* CYPR. laps. 18 p. 250, 8. *et al.*). pudic. 22 p. 271, 29 apostoli ..., -es et ipsi. adv. Val. 5 p. 182, 11 Iustinus, philosophus et -r (*fere agnomen*: Ps. TERT. haer. 7 p. 224, 10 I. -is. FILASTR. 48, 1). coron. 2 p. 419, 1 Oe. omnes ita observant a catechumenis usque ad confessores et -es vel negatores ([*cf. Teeuwen, Bedeutungswandel bei Tert. p. 91*]. *sim.* CYPR. zel. 13 p. 427, 22. epist. 55, 5 p. 627, 9 presbytero Moyse, tunc adhuc confessore, nunc iam -e [*cf. Watson, Studia biblica et eccl. IV 290 adn. 1*]. OPTAT. 1, 13 p. 15, 15 *persecutio* alios fecerit -es, alios c. *eqs.* OROS. apol. 1, 4. *et al. cf. p. 416, 67*). fug. 1 p. 463, 1 Oe. (*opp.* negatorum). 5 p. 471, 11 Oe. Rutilius sanctissimus -r (FILASTR. 48, 1 sancti [HIER. epist. 10, 3, 2 *al.* PRVD. perist. 2, 509 AVG. civ. 5, 18 p. 226, 4 D. *et saepe. cf. Diehl, l. c. III p. 366 E b*]). IREN. 3, 18, 5 p. 521, 7 *al.* CYPR. hab. virg. 21 p. 202, 16 *al.* laps. 4 p. 239, 9 -um caelestes coronas *eqs.* (PAVL. NOL. carm. 21, 152 [*syn. 21, 139* consecratis passione testibus]. AVELL. p. 22, 27. *et al.*). patient. 10 p. 404, 20 -es gloriosis mortibus honorati (*sim.* MOYS. Cypr. epist. 31, 2 p. 558, 11). 16 p. 408, 25 *Stephanum* primum -em Christi ([HIL. in Matth. 14, 16 HIER. epist. 57, 10, 1 AVG. civ. 2, 14 p. 70, 19 D. *et al.*]. *cf.* epist. 6, 2 p. 481, 12 de tormentis, quae -as dei consecrant [PASS. Mar. Iac. 1 -es dei ... et Christi eius]. VVLG. apoc. 17, 6 de sanguine -um Iesu [μαρτύρων]. *cf. Diehl, l. c. III p. 366 E a*). epist. 10, 5 p. 495, 1 *al.* 61, 3 p. 696, 23 Cornelium, beatum -em (68, 5 p. 748, 11 HIL. c. Const. 8 FILASTR. 18, 1. 33, 2 beatissimo -e [*item superl.*: GAVDENT. serm. 20, 2 MAXIMIN. c. Ambr. 14. *et al.*]. HIER. epist. 34, 1, 1. *et al. cf. infra l. 60 et Diehl, l. c. III p. 366 E b*). LVCIAN. Cypr. epist. 22, 2 p. 534, 3 benedictus -r. MOYS. Cypr. epist. 31, 2 p. 558, 15 gloriosos illos -um triumphos. COMM. apol. 882 instr. 2, 1, 9. 2, 6, 2. 3 *al.* GAVDENT. serm. 17, 30 (*syn.* testem. *item*: AVG. serm. 333, 1, 1 *al.* PROSP. in psalm. 140, 7 PASS. Mar. Iac. 3, 9). FILASTR. 149, 4 doctores invicti et gloriosi -es (AVG. epist. 93, 26 *al.* AVELL. p. 162, 8 VICT. VIT. 1, 47. *et al. cf.* AVG. civ. 20, 13 p. 437, 30 D. gloriosissimorum. INSCR. RevA. VI 4 [1934] p. 243 n. 37 g. beatissimisque). AMBR. in psalm. 118 serm. 9, 2 de -bus ..., qui vere militant Christo. PRVD. perist. 1, 1. 70. *et saepe.* PAVL. NOL. carm. 12, 9 sine sanguine -r (*sc. qui in vinculis mortuus est. syn.* confessor. 14, 4). 27, 216 testati -es agnum. AVG. civ. 4, 30 p. 185, 10 D. *al.* adv. Don. 1, 1 (*opp.* traditorum). epist. 89, 2 -es veros (185, 9 [*opp.* falsis]. 189, 3 *al. cf.* serm. 328, 2, 2 veraces. serm. coll. Morin p. 536, 17 veridicus et verax). 93, 41 *Cyprianum* fortissimum -em (INSCR. christ. Diehl 1993 A. *cf. l. 60*). SVLP. SEV. dial. 2, 4, 9 in campo ..., ubi solerent -es consecrari (*cf. supra l. 27*). POMER. 3, 9, 2 (*syn.* strenui bellatores). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 1, 2 p. 40, 17 (*syn.* pietatis athletae). INSCR. christ. Diehl 2095 nomina -um perf(ectorum). *de haereticorum -bus*: TERT. ieiun. 12 p. 290, 30 vester, non christianus, -r. CYPR. unit. eccl. 14 p. 222, 8. 12. epist. 73, 21 p. 794, 22 haereticos ... -as praedicant. OPTAT. 3, 6 p. 86, 16 AVG. epist. 76, 3. 88, 8. 204, 4. *de feminis*: TERT. anim. 55, 4 p. 388, 25 Perpetua, fortissima -r (*cf. l. 52*). HIER. epist. 130, 5, 2 beata -r Agnes (SACR. Leon. p. 462 HYD. chron. II p. 30, 182. *cf.* PRVD. perist. 3 tit. beatissimae). PRVD. perist. 3, 126. 162. 14, 7. 120 EPIST. pontif. 937 Conc.[s] IV 2 p. 138, 7 sanctae et venerabilis -is Euphimiae ([*gr. Mansi 7, 108 c* μάρτυρος]. HYD. chron. II p. 21, 90). SACR. Leon. p. 456 -r effecta est. *ibid.* -r casta (p. 457). PASS. Mar. Iac. 11.

2 *de christianorum fide et cultu ad -es pertinentibus*: **a** *generatim de veneratione -um* (*cf. p. 416, 66. 70 et supra l. 23. 35. 60. 63 et Diehl, l. c. III p. 367 E h i*): TERT. scorp. 7 p. 159, 6 cantatur ... exitus -um. CYPR. epist. 12, 2 dies -um (*cf. p. 418, 80*), quibus excedunt, adnotate, ut commemorationes eorum inter memorias -um celebrare possimus (AVG. civ. 8, 27 p. 366, 10 D. SACR. Greg. 1, 21. *cf. p. 418, 35. 54*). DAMAS. epigr. 32 -is egregii suspiciens meritum. 45 -um cultor. INSCR. christ. Diehl 56, 3 (*s. IV?*) crevit titulis factus de consule -r. 1911 (*s. IV?*) -b(us) sanctis promissa ... solvit vota *eqs.* AMM. 27, 7, 6 *hos* ut -as, id est divinitati acceptos, colit religio christiana (AVG. serm. 273, 7, 7 -es ... non tanquam deos colimus [*cf. l. 73. 83. p. 418, 29*]. SVLP. SEV. chron. 2, 51, 7. *cf.* GREG. TVR. Franc. 2, 3 p. 65, 15 ne eum pro -em excolerent). HIER. epist. 22, 17, 1. PRVD. perist. 2, 579 per patronos -as *eqs.* (INSCR. christ. Diehl 211, 5). AVG. civ. 8, 27 p. 366, 8 D. *non* -bus templa, sacerdotia, sacra, sacrificia constituimus *eqs.* (*cf. p. 418, 44. 59. 71*). 18, 50 p. 335, 11 *al.* 22, 10 p. 583, 2 honorentur -es (*cf.* serm. 273, 9, 9 veneramini -es, laudate, amate, praedicate [VICT. VIT. 1, 44], honorate; deum -um colite [*cf. supra l. 75*]). in euang. Ioh. 123, 5 -um gloria (serm. coll. Morin p. 57, 1). serm. 159, 1. 285, 5. serm. coll. Morin p. 59, 3 amas, imitaris, laudas? filius es -is. EVGIPP. Sev. 9, 2 -es ... suppliciter interpello. INSCR. christ. Diehl 1347, 3 -um obsequiis devota. 1784, 3 -bus medicis populo spes certa salutis venit. 1797 in honore ... -is (1803. 1807). 1877 famuli ... -is. 2008 sanctis -bus gratia⟨s agi⟩mus.

b *speciatim*: α *de -bus in caelum, paradisum receptis*: TERT. anim. 55, 4 p. 388, 26 *Perpetua* in revelatione paradisi solos illic -as (*cod. A*; contra -es suos *ed. pr.*; commartyres suos *Gelenius*) vidit. resurr. 52 p. 108, 20 -um, qui ad superiora conantur. IREN. 3, 18, 5 p. 521, 8 *haereticos* concedimus ipsis -bus (*cf. adn. Stieren*). CYPR. mort. 26 p. 314, 1 illic apostolorum ... chorus, illic prophetarum ... numerus, illic -um ... populus ... coronatus (Fort. 11 p. 343, 6. *cf.* CONSVLT. Zacch. 3, 10 p. 117, 28 beatorum -um exercitus. MAX. TAVR. serm. app. 29 p. 905[D] -um ... classes, ... -um choros. CE 787, 44 turbam ... -um ... potentum). Fort. 12 p. 345, 13 *fidelis* a Christo inter -as honoratur ([*seq. Luc. 18, 29. 30*]. epist. 12, 1 p. 502, 19 inter beatos -as aggregentur. *cf.* INSCR. christ. Diehl 78 a 4 [*a. 375*] -bus adscita. SACR. Greg. 1, 29 societatem donare digneris cum tuis ... -bus. INSCR. christ. Diehl 2178 sociata m(artyribu)s [2179]. 3353 famula dei, a terra ad -es). epist. 10, 4 p. 493, 21 beatissimum -em (AVG. civ. 22, 19 p. 599, 22 D. beatorum. *cf. p. 416, 70*). 58, 10 p. 665, 13 apostolos et prophetas et -as salutare (*cf. l. 11 et* RVFIN. Orig. in num. 10, 2 p. 71, 19). VICTRIC. 15. 16. SACR. Leon. p. 309 -um tuorum nobis supplicatio beata subveniat. NICET. hymn. 9. *et al.* INSCR. christ. Diehl 967, 44 decedis -r ad astra. 1617 nutricatus deo, Cristo, -bus. 2019 baeati confessores, comites -orum (2034).

β *de reliquiis -um*: HIL. c. Const. 8 -um ... veneranda ossa (PAVL. NOL. carm. 18, 92). GAVDENT. serm. 17, 15 -um venerandae reliquiae (17, 16 -um ... reliquias ... percolendas. 17, 37 AMBR. epist. 22, 1 HIER. epist. 60, 16, 3. *et al. cf. Diehl, l. c. III p. 367 E e γ*). PEREGR. Aeth. 20, 5 in qua *ecclesia* positum est corpus ipsius sancti -is (AVG. civ. 8, 27 p. 366, 16 D. VICT. VIT. 1, 9. *et al.* INSCR. christ. Diehl 1786 *bis*. 1851 A). INSCR. christ. Diehl 56, 1 (*s. IV?*) -is hic ... membra quiescunt. 1800, 6 (*a. 396*) sublime solum -is exuviis. AVG. civ. 22, 8 p. 574, 23 D. -is gloriosissimi Stephani memoria veniebat (p. 575, 7 *al. cf. p. 417, 70 et l. 54*). -r *meton. pro reliquiis -is*: GAVDENT. serm. 17, 12 habemus ... beatissimos -es .... quorum sanguinem tenemus gypso collectum. 17, 14. 36. AMBR. epist. 22, 1 -es a nobis repertos (*cf.* SIDON. epist. 7, 1, 7 -um repertorem. INSCR. christ. Diehl 1851, 1 -i a se primum invento). COD. Theod. 9, 17, 7 nemo -em distrahat, nemo mercetur. SIDON. epist. 7, 1, 7 -is ... solida translatio. ITIN. Theod. 15 *Caesareae* est sanctus Mammes heremita et -r ... et sanctus Mercurius -r *eqs.* (*cf. l. 44 sqq.*).

γ *de -um reliquiarum locis, de monumentis -um sacris*: OPTAT. app. 1 p. 194, 25 cives in area -um fuerunt inclusi. HIER. epist. 24, 4, 2 ad -um limina *properabat* (PRVD. perist. 2, 519 AVG. civ. 22, 8 p. 578, 14 D. INSCR. christ. Diehl 1785, 6 apostolici ... l. ... -is). 60, 12, 4 -um conciliabula. 107, 1, 4 *populus* currit ad -um tumulos (INSCR. christ. Diehl 1774, 3. *cf.* 1788 A -bus ... Eutropio Bonosae ... tum⟨u⟩lum ado⟨rnavit⟩). PAVLA et EVSTOCH. Hier. epist. 46, 8, 1 -um ubique sepulcra (PRVD. perist. 14, 2 INSCR. christ. Diehl 1985 adn.). 46, 12, 2 *ibi* sunt tropaea -um. AVG. civ. 1, 1 p. 4, 20 D. -um loca *eqs.* (1, 34 p. 50, 31. *et al.* INSCR. christ. Diehl 1851, 1. *cf.* 2086). 8, 26 p. 363, 22 D. memoriae -um nostrorum templis *paganorum succedunt* (*ibid.* p. 366, 3 *al.* serm. 273, 7, 7. *cf. Diehl, l. c. III p. 366 sq. E e β*). COD. Theod. 9, 17, 6 *ne quis* -um sedem humandis corporibus aestimet esse concessam (*cf. l. 73 sqq.*). INSCR. christ. Diehl 1788 (*a. 465*) -is aulam (1994, 11. 3874. *cf.* 2139, 1). ALC. AVIT. hom. 20 p. 133, 18 *crescunt* templa -bus (28 p. 150, 3 -um t. *cf. p. 417, 80*). CASSIOD. hist. 6, 3 p. 1032[D] basilicam -um (GREG. TVR. Franc. 4, 40. *cf. p. 416, 36 et Diehl, l. c. III p. 366 E e β*). VITA Alc. Avit. 5 monasterium sanctorum -um. GREG. M. epist. 9, 45 sanctuaria beatorum -um (11, 57 EVGIPP. Sev. 9, 3. 23, 1). 13, 2 p. 367, 10 ecclesia beatae -is Caeciliae (INSCR. christ. Diehl 1826). INSCR. christ. Diehl 1235 ante specum -um. 2087 mesa -um (*cf. Diehl, l. c. III p. 367 E e β*). *in nomine fundi*: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 29 Casa -i. -*r meton. pro ecclesia, sepulcro sim. -is*: HIER. epist. 49, 15, 6 ad -es ire (AVG. serm. 148 tit. *sermo* dictus ad sanctos -es viginti [*cf. Morin, Aug. serm. p. 666*]. *cf. Diehl, l. c. III p. 367 E g*). INSCR. christ. Diehl 2165 (*a. 379*) -is ad laevam (*cf.* 2165 adn. -is ad frontem). 1137 a (*a. 521*) a Filippo preposito beati -is Prancati (*cf.* 1273 lictor t(rans)t(iberinae) s(an)c(ta)e -is Caeciliae. 1302 servi ... Vincenti -is. 2364 a servitor ... -is). 1549 *corpus* pro foribus -orum ... humatu e(st). 2167, 3 sedis ... proxima ... -bus. *adde*: INSCR. christ. Diehl 2139 -i, qui nos suscepit (*sc. in ecclesiam suam*). 2167, 9 meruit gemino qui -e duci ad d(eu)m. 2172, 5 -bus *corpori* sedem tribuentibus aptam.

δ *de -um diebus festis* (*cf. p. 417, 69*): CYPR. epist. 39, 3 p. 583, 11 quotiens -um passiones ... celebramus. PEREGR. Aeth. 27, 5 si -[i]orum (*? cf. p. 421, 6*) dies evenerit (*ibid.* -orum dies. AVG. serm. 37, 1, 1 serm. coll. Morin p. 222, 16. *cf.* PRVD. perist. 5, 1 diem triumphalem. AVG. epist. 36, 21 diebus sollemnibus -um. INSCR. christ. Diehl 2119 postera die -oru. 3048 Aa ⟨p⟩ridie -o⟨rum⟩). AVG. serm. 4, 33, 36 natalicia -is (4, 34, 37 SACR. Leon. p. 459 GREG. M. epist.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11, 56 SACR. Greg. 21, 1. *cf. Diehl, l. c. III p. 367 E e δ*). 285, 1 sollemnia -um celebrare (GREG. M. epist. 8, 28 p. 29, 12 SACR. Greg. 7, 1. 24, 1. *cf.* AVG. serm. 326, 1 sollemnitas ... -um [SACR. Leon. p. 458]). SACR. Leon. p. 456 in festivitate sanctae -is Caeciliae (p. 459).

B *usu liberiore*: 1 *de hominibus, quos sancta scriptura propter religionem passos vel interfectos esse tradit et de Christo* (RVFIN. Orig. in gen. 12, 5 p. 111, 13 invenis et in lege -es). *ad Dan. 3, 16 — 18*: TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 447, 24 CYPR. epist. 6, 3 p. 483, 8. *ad II Macc. 7*: CYPR. Fort. 11 p. 338, 18. 25 *al.* HIL. c. Const. 6 GAVDENT. serm. praef. 10 serm. 15 tit. 1. TYCON. 3 p. 21, 1 mater -um (RVFIN. Orig. princ. 2, 1, 5. *cf.* HIER. epist. 7, 6, 2 -um coronis cinctam -em matrem). PRVD. perist. 5, 533. *et al.* *ad Matth. 2, 16*: HIL. hymn. de Christo 17 *Herodes* turbam fecit -um. PRVD. cath. 12, 125 salvete, flores -um. AVG. lib. arb. 3, 23, 68. *ad Matth. 14, 3 sqq.*: AVG. serm. coll. Morin p. 252, 6 ecclesia Christi non ambigit, quod -r sit Iohannes. *adde de latrone fideli* (*ad Luc. 23, 42*): AVG. anim. 1, 9, 11 p. 311, 13 *latro* in cruce confessor ... a Cypriano ... inter -es computatur. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 25, 22 -r ex fure. *de Christo*: AVG. serm. 334, 2 -em -um, testem testium *eqs.*

2 *de eis, qui religionis causa mala quaecumque patiuntur* (*cf.* OPTAT. 3, 8 p. 90, 6 ne temerarium sit eos -es appellare, qui christianorum nullum senserint bellum): COMM. instr. 2, 7, 18 mens patiens fueris, intellege -em esse. 2, 21, 14 si benefactis vinc⟨es⟩, eris -r in illo (*sc. diabolo*; *cf. l. 28*). GAVDENT. serm. 17, 33 mater -is! quin immo et ipsa iam -r. AMBR. virg. 1, 3, 10 ipsa *virginitas* -es faciat. RVFIN. Orig. in num. 10, 2 p. 72, 22 *qui apud deum* -es sint testimonio conscientiae *eqs.* AVG. serm. 4, 34, 37 -r hinc exies, si omnes tentationes diaboli superaveris (*cf. l. 24*). 286, 8, 7 fit -r in lecto (*sc. dolore*). SVLP. SEV. epist. 2, 9 *gloria* -is non carebit, quia voto atque virtute et potuit esse -r et voluit (*cf.* ISID. orig. 7, 11, 4). VEN. FORT. vita Radeg. 21, 50.

3 *de philosophis paganis*: HIER. epist. 39, 3, 5 tales (*sc. qui se ipsi interficiunt*) stulta philosophia -es habeat.

comp.: archi-, com-, proto-, pseudomartyr. *deriv.*: martyra, martyralis, martyrarius, martyrizo. (*cf.* martyrium).

martyra, -ae *f.* a martyr. GRAMM. suppl. 114, 23 *martyr* femininum in a mittit, ut haec -a. *de scriptura*: -er- *v. l. 43.* -ur- *l. 48. 49.*

i. q. martyr (*cf. p. 416, 30*): SACR. Gelas. 2, 9 beata Agatha -a tua (*ibid.* intercessio [*cf.* 2, 12 interventionibus] b. tuae -ae). *ibid.* de tuae, domine, festivitate -ae Agathae (2, 12). 2, 12 in sanctae -ae tuae Iulianae passione (*ibid. bis.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 22 p. 174, 20 de s. martera [*cod. opt.*; martyre *cod. R*] Theodote). ENNOD. carm. 1, 17, 13 si scire posses vincere -am, vesane tortor. *ibid.* v. 23. GREG. TVR. glor. Mart. 90 sepulchrum -ae. *ibid.* placatur -a (martyr a *edd. vix recte*) lacrimis plebis. VEN. FORT. vita Radeg. 2, 5. 26, 62 (martyr *var. l.*). PASS. Perp. 20, 5 (τῇ μάρτυρι). INSCR. christ. Diehl 1769 B ⟨mar⟩tyre Acneti (1921 -ure [2049^{a}]). 1996 adn. 2044 Egusa, Sat⟨...⟩ta -uras (*sic*) Chr⟨isti⟩.

martyrālis, *v. s.* martyrialis.

martyrārius, -ī *m.* a martyr. *i. q. aedituus martyrii* (*cf. p. 421, 41*): CONC. Aurel. a. 533 p. 63, 9 abbates, -i, reclusi vel presbyteri apostolia dare non praesumant. GREG. TVR. Franc. 4, 11 coniuncti clerici cum Leubaste -o et abbate. Iul. 46 b post obitum Proserii -i Urbanus diaconus huius basilicae ordinatur aedituus (*cf. adn. Krusch*).

martyriālis (martyrālis), -e. *dubium est, primitusne duae voces, altera a* martyr, *altera a* martyrium *descendens, statuendae sint, postea inter se confusae (cf. l. 61); formam* -alis *habent codd. mell. apud* AVG. adv. Don. (*v. l. 65*); *ceteroquin* -ialis *tradi videtur.* *i. q. ad martyres vel ad martyrium pertinens*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 7 maior in tormentis -bus labor (GREG. TVR. glor. mart. 57. *cf.* AVG. serm. ed. Mai 151, 4 -bus stipendiis. VITA Fulg. 18 -is agonis). CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 169^{C} *Donatum* -is gloriae virum (AVG. adv. Don. 16, 20 p. 118, 24. 27. 30. p. 119, 13. 20). AVG. serm. ed. Mai 56, 1 *Laurentius* -em sortitus est in passione coronam (VICT. VIT. 3, 27). MAX. TAVR. serm. app. 29 p. 906^{D} *Stephanus* -i candida inclytus triumphavit. *nota*: GREG. TVR. glor. mart. 89 (*de recondendis reliquiis agitur*) exequiis -bus ... est secutus.

ˣ**martyrium**, -ī *n.* *gr.* μαρτύριον. *de origine et notione*: AVG. in psalm. 118 serm. 9, 2 testimonia graece -a nuncupantur, quo verbo iam utimur pro latino *eqs.* (*sim.* serm. 14, 3 ISID. orig. 7, 11, 1). *de scriptura*: -ir-: INSCR. christ. Diehl 2022, 6. 2024. 2052. ⟨mart?⟩uria: *ibid.* 2008. -erum: GLOSS. V 371, 55. *gr., ubi nihil adnotatur, respondet* μαρτύριον. *inde ab* ITALA *et* TERT. [*port. vet.* marteiro. *M.-L.*] [*dub.*: PEREGR. Aeth. 25, 3. 27, 5 *v. p. 418, 80.*]

I *i. q.* ***testimonium****, testificatio* (GLOSS.^{L} V Abba MA 103 -um testimonium): A *generatim* (*locis* ITALAE *in Vulg. respondet* testimonium): ITALA psalm. 118, 2 (Cypr. Fort. 12 p. 344, 24) beati, qui perscrutantur -a eius (*sc. dei*). II Tim. 1, 8 (Tert. scorp. 13 p. 176, 26) ne ... confundaris -um domini nostri (*cf. Dibelius, Die Pastoralbriefe p. 60*). apoc. 6, 9 (Cypr. patient. 21 p. 413, 8) animas occisorum propter verbum dei et -um suum (μαρτυρίαν. *cf.* HIER. adv. Iovin. 1, 26 p. 247^{C} [*ad apoc. 1, 9*] *Iohannes* ob domini -um relegatus. *cf. infra l. 14*). 11, 7 (Primas. in apoc. 3 p. 867^{D}) cum finierint -um suum (μαρτυρίαν). 15, 5 (cod. h) templum tabernaculi -i (TERT. coron. 9 p. 438, 1 Oe. CYPR. testim. 1, 20 p. 53, 17 *al.*). IREN. 4, 33, 9 p. 671, 10 *esse* -um verum sententiam eorum. CYPR. epist. 67, 8 p. 742, 4 *Danielem* frequenter ac fortiter edidisse -a. HIL. trin. 4, 39 *apostoli* dominum suum doctrinae et passionis suae -o secuturi. AVG. serm. 215, 1 sacrosancti -i (mysterii *edd.*) symbolum *eqs.* *nota de vetere novoque testamentis*: PRIMAS. in apoc. 11, 8 p. 868^{A} ut et numerum testamentorum servaret duoque -a.

B *speciatim de testimonio fidei christianae in persecutione exhibitae, fere i. q. confessio*: CYPR. epist. 38, 2 p. 580, 25 verba ..., quae Christi -um prolocuta sunt (*antea* voci, quae ... deum confessa est. AVG. in psalm. 118 serm. 9, 2 [*ad psalm. 118, 22*]). HIER. chron. a. Abr. 2268 *Alexandro* ob -um interfecto (*cf. p. 419, 84*). RVFIN. Orig. in iud. 9, 1 p. 518, 16 pro -o ... pertulisse tormenta.

II *i. q.* ***passio*** *propter fidem (vel iustitiam) suscepta*: A *usu ecclesiastico sollemni de passione propter confessionem fidei christianae suscepta* (*defin.*: OPTAT. 3, 8 p. 91, 18. 27. p. 92, 9 AVG. in euang. Ioh. 124, 3 PRIMAS. in apoc. 11, 3 p. 866^{C} ISID. orig. 7, 11, 4):

1 *proprie*: a *de passione eorum, qui in persecutione mala, non mortem perpessi sunt*: TERT. pudic. 22 p. 271, 21 delictis post -um novis. adv. Val. 4 p. 181, 1 ex -i praerogativa loci *episcopatus* potitum. adv. Prax. 1 p. 228, 2 de iactatione -i inflatus *eqs.* CYPR. epist. 66, 1 p. 726, 15 -i tui dignitas. 66, 4 p. 729, 13. NEMES. Cypr. epist. 77, 2 p. 835, 8 *anima tua* -um prior duxit (*cf. infra l. 76*). PROSP. chron. I p. 418, 533. b *de passione morte coronata* (*hic illic plur. fere i. q. sing. e. g. l. 41. 48*): TERT. scorp. 1 p. 145, 9 -orum refragatores ebulliunt calentes et ipsi offendere, figere, occidere. p. 146, 13 fustibus ... et ungulis ... degustata -a in carcere esuriunt (*cf.* PRVD. perist. 4, 188 gustarunt leviter saporem -orum). 2 p. 147, 3 *al.* 4 p. 152, 18 -is sustinendis. 6 p. 158, 10 *deus posuit* extrema praesidia dimicationem -i et lavacrum sanguinis (*sim. de -o quasi altero baptismo*: pudic. 22 p. 272, 24 CYPR. epist. 57, 4 p. 653, 12 GAVDENT. serm. 17, 30. *et al.*). 7 p. 159, 15 per tormenta ..., per -a fidei examinatoria. anim. 45 p. 374, 20 *non* ob -i *visionem* coronabimur (resurr. 56 p. 115, 17. coron. 1 p. 417, 13 Oe. de -i candida coronatus. CYPR. epist. 39, 3 p. 583, 6 -o coronata est. HIER. chron. a. Abr. 2273 *al.* RVFIN. hist. 2, 22, 5 AVG. civ. 18, 52 p. 339, 32 D. *et saepe.* *aliter*: TERT. praescr. 29, 3 tot ... -a perperam coronata. HIER. epist. 130, 5, 2 *Agnes* titulum castitatis -o coronavit. vita Malchi 1 ecclesia ... -is coronata sit). 55 p. 389, 2 *occumbas non* in lectulis, sed in -is (*sim.* fug. 9 p. 478, 16 Oe.). patient. 15 p. 22, 22 *patientia* -a consummat (CYPR. patient. 20 p. 412, 9 epist. 28, 1 p. 545, 13. 96, 4 p. 698, 3 confessionis vestrae consummata -a. HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 7 p. 368, 14. *et al.*). coron. 11 p. 445, 13 Oe. *necessitas* obeundi -i. 11 p. 446, 5 Oe. -a toleranda sunt (RVFIN. Orig. in num. 10, 2 p. 72, 18. *et al.*). fug. 9 p. 478, 11 Oe. ad -um exhortatur (*sim.* praescr. 36, 5 CYPR. Fort. praef. 4 p. 318, 27. *et al.*). castit. 12 p. 754, 10 constantissimus in -is. PS. TERT. haer. 1 p. 215, 14 -a *haereticus* negat esse facienda (IREN. 3, 3, 4 -um faciens exivit de hac vita [μαρτυρήσας]. CYPR. laps. 19 p. 251, 15 *al.* AMBR. virg. 1, 2, 7 HIER. chron. a. Abr. 2183. *et saepe.* *aliter*: DRAC. laud. dei 2, 582 *Paulus* -um, Stephano qui fecerat, inde recepit). CYPR. unit. eccl. 19 p. 227, 20 lapsus -um postmodum consecutus. domin. orat. 24 p. 285, 24 *al.* Fort. 11 p. 342, 17 per eadem documenta poenarum, per eadem passionum -a pergamus. epist. 12, 1 p. 503, 13 consummata -i gloria est (55, 4 p. 625, 25 *al.* GAVDENT. serm. 17, 17 AMBROSIAST. in Rom. 4, 8. *et saepe*). 37, 2 p. 578, 3 -i poculum (*cf. Marc. 14, 36*) libenter hauritis (*cf.* 57, 2 p. 652, 8). 57, 4 p. 653, 12 qui -um tollit, sanguine suo baptizatur *eqs.* (COMM. instr. 2, 21, 15. 2, 22, 17). 58, 6 p. 661, 17 -i triumphum. 61, 2 p. 696, 3 dilata -a non meritum confessionis minuunt. 68, 5 p. 748, 16 in glorioso -o constituti (AVX. Maximin. c. Ambr. 59. *et al.*). 76, 1 p. 828, 6 ut ex vobis pars iam -i sui consummatione praecesserit. 76, 1 p. 828, 24 divina -a. LVCIVS Cypr. epist. 78, 2 p. 837, 14 securi de praemio caelesti et de corona -i (AMBR. off. 2, 28, 141 AVG. civ. 20, 13 p. 437, 18 D. *et saepe*). COMM. instr. 2, 3, 7 qui vincunt robusta mar⟨tyr⟩ia. HIL. ad Const. 1, 5 post eorum (*sc. apostolorum*) -a et excessus. c. Const. 8 p. 585^{A} ut excludas ... in confessione -um. PACIAN. epist. 2, 7 p. 39, 10 Novatianus -um numquam tulit (PRVD. perist. 8, 4. *cf.* ITIN. Theod. 4 p. 139, 4 pertulit). DAMAS. epigr. 14, 5 *Stephanus* -um primus rapuit (*cf. p. 421, 27*). 58, 2 -um ... passi (INSCR. christ. Diehl 2047. 2112). AMBR. epist. 36, 4 peto mihi passionem -i (RVFIN. Orig. in lev. 2, 4 p. 296, 2. *et al.*). 40, 7 subire -um (INSCR. christ. Diehl 1771, 1. *cf. p. 421, 15*). HIER. chron. a. Abr. 2218 *al.* RVFIN. hist. 1, 1, 2 -a ... suscepta (AVG. epist. 228, 4 p. 487, 9). 2, 22, 7. 5, 6, 4 illustre -um duxit (*gr.* ἐμαρτύρησεν. *cf. l. 25 et p. 421, 2. 38 et vol. V 1 p. 2159, 13. adde* AVG. serm. 303, 1 *al.*). Orig. in gen. 1, 8 p. 10, 33 cruciatus -i. PRVD. perist. 11, 21 *al.* AVG. catech. rud. 27, 53, 7 *al.* SACR. Leon. 389 *Stephanus* primus caelestis -i dedicator. INSCR. christ. Diehl 2052 (*a. 434*) meruit dignitate -i. VAL. CEM. hom. 15, 5 p. 741^{A} qui summam -i palmam requirit (VEN. FORT. vita Albin. 18, 50. *et al.*). SACR. Greg. 28, 1 victoriam -i. PASS. Thom. p. 139, 18 Pelagia duplex -um tenuit (*cf. q. s.*). *de falsis -is* (*cf. l. 39*): OPTAT. 3, 4 p. 83, 8 qui sibi percussores sub cupiditate

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

falsi -i in suam perniciem conducebant. Ps. HIER. epist. RevBén. 35, 124, 36 ut pro ipsa falsa doctrina mulieres -um satanae ducerent ([dic- *var. l.*]. *cf.* AVG. c. Petil. 2, 49, 114 p. 87, 10 cui ducunt -um, utrum Christo ... an ... diabolo? *cf. p. 420, 76*).

2 *metonymice de celebritate memoriae -i* (*cf. p. 418, 80*): PEREGR. Aeth. 20, 5 pridie -um die (20, 6 dies hic -i. 20, 7). AVG. civ. 1, 26 p. 41, 16 D. *earum* -a in catholica ecclesia veneratione celeberrima frequentantur. SACR. Leon. 308 pretiosi celebritate -i. POL. SILV. fast. Aug. 1 -um Maccabaeorum. Ps. FVLG. RVSP. serm. 60 p. 930C Laurentii -um celebramus (*cf. infra l. 13*). SACR. Greg. 184, 7.

B *usu liberiore*: **1** *de passionibus iustorum vel confessorum in sancta scriptura narratis* (CYPR. Fort. 11 p. 337, 7 -a iustorum saepe celebrata): *ad gen. 4, 8*: CYPR. domin. orat. 24 p. 285, 12 *Abel* -um primus ostendens. 10 p. 403, 26 epist. 58, 5 p. 660, 7. *ad gen. 39, 20*: AMBR. Ioseph 5, 26 subibat pro castitate -um. *ad Dan. 3, 21*: TERT. scorp. 8 p. 161, 26 o -um et sine passione perfectum! *eqs.* CYPR. laps. 31 p. 260, 8 gloriosa virtutum suarum -a. Fort. 11 p. 337, 7 *al.* *ad II Macc. 7* (*cf. supra l. 9*): CYPR. Fort. 11 p. 337, 28. 339, 11. 340, 18 AMBR. Iac. 2, 12, 54. 56 HIER. vir. ill. 13. POTAM. tract. 2 p. 1415B de -o Isaiae prophetae. *ibid.* p. 1416A. *ad Matth. 2, 16*: CYPR. epist. 58, 6 p. 661, 21 a -is infantium. p. 661, 27. *ad Matth. 14, 3 sqq.*: AVG. serm. coll. Morin p. 252, 1 de -o Iohannis Baptistae. p. 252, 6. 21 GREG. M. epist. 11, 56a p. 335, 18 sancto -o consummatus. *ad Luc. 23, 42*: HIER. epist. 16, 1, 2 fecit homicidii poena -um. 58, 1, 4 AVG. anim. 1, 9, 11 p. 311, 27. 3, 9, 12 p. 369, 7 *latro potuerit* inter eos deputari, qui -i confessione purgantur. ALC. AVIT. carm. 3, 416 *latro* -um de morte rapit (epist. 4 p. 32, 4. *cf. p. 420, 71*). *de passione Christi* (*cf. infra l. 57*): TERT. anim. 50 p. 381, 26 mortem per -um ..., quam de Christo etiam suo exegit *deus*. ALC. AVIT. carm. 1, 167 (*ad Ioh. 19, 34*) fluxit -um signans ... sanguinis unda. c. Eutych. 2 p. 25, 15 ORIG. in Matth. 16, 6.

2 *de quacumque passione religionis causa suscepta*: COMM. instr. 2, 7, 14 multa sunt -a, quae sunt sine sanguine fuso: alienum non cupire *eqs.* GAVDENT. serm. 15, 18 tot -a pertulit *mater Maccabaeorum*, quot pignora consecravit. HIER. epist. 3, 5, 3 cotidiana -a (108, 31, 1). tract. p. 385, 21 egestas ... facit -um, sed egestas propter Christum *eqs.* RVFIN. patr. 1, 6 p. 310A -um conscientiae. AVG. serm. 286, 8, 7 *multi aegroti* ducunt -um in lecto (*cf. q. s.*). Ps. AVG. quaest. test. II nov. 63 SVLP. SEV. epist. 2, 12. *et al.* VITAE patr. 6, 3, 2 p. 1006A (*gr. Cot. p. 545* μαρτύριον). GREG. M. dial. 3, 28 PASS. Macc. 1, 3.

III *i. q.* ***aedes sacra*** *martyrum (eremitae l. 50) memoriae dedicata* (ISID. orig. 15, 4, 12 -um locus martyrum *eqs.* GLOSS. V 371, 55 -um modicum oratorium): GAVDENT. serm. 17, 15 *in civitate Caesarea habent martyres* insigne -um. PEREGR. Aeth. 7, 8 vicus ecclesiam habet et -a et monasteria. 17, 1 *accedere* ad -um sancti Thomae. 19, 1 *al.* 23, 4 ecclesiam, in qua est -um, quod -um satis pulchrum est. 23, 7 famosissimum -um sanctae Eufimiae (EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 138, 6 [*a. 554*] in -o Euphimiae [*gr. Mansi 7, 108* μαρτυρίῳ]. *cf.* LIB. pontif. p. 102, 2, *ubi var. l.* in basilica). HIER. chron. a. Abr. 2352 in Hierosolymis -um constructum est. 2386. vita Hilar. 31 *eremitae*. AVG. civ. 22, 8 p. 580, 5 D. NOT. urb. Const. 5, 13 ecclesiam sive -um sancti Menae. 11, 9. 12, 7. COD. Theod. 9, 17, 7. *et al.* CONC.S II 2, 1 p. 5, 14 presbyterum -i septimi miliarii (*gr. II 1, 1 p. 126, 36* τὸν ἐν τῷ μαρτυρίῳ). II 3, 2 p. 131, 10 in oratorio sancti -i (*gr. II 1, 2 p. 123, 33* μαρτυρίου). *et al.* INSCR. christ. Diehl 2008 ⟨mart?⟩uria sibi fec⟨erunt⟩. *fere nom. propr.*: PEREGR. Aeth. 27, 3 in ecclesia maiore, quae appellatur -o *eqs.* 30, 1 propterea autem -um appellatur, quia in Golgotha est, ... ubi dominus passus est *eqs.* 30, 2 *et saepe.* ITIN. Eucher. p. 126, 9 ad basilicam, quae -um appellatur. p. 126, 13.

deriv.: martyrialis.

martyrizo, -āvī, -ātum, -āre. *a* martyr, *cf.* baptizo *sim.*
active, i. q. martyrium ferre: FAST. Vind. II chron. I p. 290, 197 **his** consulibus ... multi -verunt, in quibus ... Petrus ... capite truncatus est. -vit VII kl. Decem. EXC. barb. chron. I p. 283, 149 (*ibid.* crucifixus, capite truncatus). p. 291, 202 *bis*. p. 295, 286 (*cf. Theophan. chron. ad a. m. 5870* ἐμαρτύρησεν). *pass. (an depon.? sed cf. l. 70), i. q. martyrio affici, martyrem fieri*: ITIN. Theod. 2 p. 137, 16 ibi domnus Basilius -tus est. p. 139, 6 (*antea*: martyrium pertulit). p. 139, 11 p. 143, 12 PASS. Andr. brev. 8 PASS. Iren. Sirm. 6 PASS. Petr. Andr. 6 diversis poenis, ... lapidibus ... gladio -ti sunt.

marūca (-rr- *var. l.*) snegl (*anglosax.*) GLOSS.L Corp. M 37.
[*hirp.* maruca *M.-L.*] *Brandt.*

mārum, -ī *n. v. s.* maron.

***mas** (mās? *v. l. 78*), maris *m. subst. et adi.* (-e *n. v. p. 422, 6*).
[*orig. inc. J. B. H.*] *de derivatione*: ISID. orig. 12, 1, 11 aries a Marte vocatus. unde apud nos in gregibus masculi -es dicuntur (*cf. etiam p. 423, 73. 424, 55*). GLOSS. V 372, 33 -s -ris a marito dictum.
a *nom. sg. Stolz-Leumann5 p. 263 longam putat. Sommer, Handb.2·3 p. 369 censet diiudicari non posse, utrum sit longa an brevis. in ceteris casibus brevis metro probatur* (*cf. e. g.* CATVLL. 16, 13 LVCR. 4, 1198). *producit* CYPR. GALL. gen. 589. *notatur*: mar: *v. p. 424, 22.* m: *v. p. 424, 23 sqq.* *de formis*: PROB. cath. gramm. IV 24, 12 -s Latinum unum monosyllabum repperi tertiae declinationis ris faciens genetivo (*cf.* CHAR. gramm. p. 27, 3. 57, 5. 84, 12 B. PRISC. gramm. II 239, 3 GRAMM. suppl. 115, 21). inst. gramm. IV 122, 11 hi -es horum -um (FRG. Bob. gramm. V 559, 41 *al.* MART. CAP. 3, 299 -s ... -ris ... in plurali ... -ium. *cf. Neue-Wagener I3 423 sq., ubi addas*: COD. Iust. 5, 27, 3, 4 -ium [10, 52, 5]. 5, 60, 3 -um). *nom. sg.* mar: GLOSS. IV 415, 29. maris: GLOSS. V 309, 20. *de abl. sg. in -i cf. Neue-Wagener I3 367.* *ntr. -e?*: SEN. nat. 3, 12, 2 Aegyptii quattuor elementa fecerunt, deinde ex singulis bina, -ia (*secl. Skutsch*) et feminea (*cf. vol. VI 467, 25*). APVL. mund. 20 *v. l. 24.* PAVL. FEST. p. 136 -s deminutive facit masculus. *cf.* ISID. orig. 9, 7, 2 a -e maritus quasi -s: est enim nomen primae positionis, quod facit in diminutione masculus (CAPER gramm. VII 96, 7 GRAMM. suppl. 70, 10. 234, 15 hinc etiam masculinum), in derivatione maritus. *adhibetur promiscue adiectivi* (*inde a* LEGE reg. [*p. 424, 16*]) *et substantivi loco* (*inde a* PLAVTO). *de significatu*: CHAR. gramm. p. 49, 12 B. ἄρρην (GLOSS.). GLOSS.L I Ansil. MA 843 masculus. *saepe.* II Abav. MA 69 -es masculi vel mariti. *discernitur a v. q. e.* mare: PROB. app. gramm. IV 203, 18 AVG. loc. hept. 3, 19 p. 574, 10 ISID. diff. 1, 380. *plerumque opponuntur significationes sexus feminini ut l. 42. 50. 55. 71. p. 423, 10. 18. 68. 70. p. 424, 22 et vol. VI 458, 9 sqq. 462, 34 sqq. 463, 59 sqq.; nota potissimum eos locos, quibus de utroque sexu in universum agitur*: VARRO ling. 8, 40 quod significat -s an femina sit. rust. 1, 41, 4 quae laxiora et fecundiora, ut femina quam -s. PLIN. nat. 11, 167. 12, 61 (*v. vol. VI 457, 23*). APVL. mund. 20 -e (*Helm c. codd., -s Oudend.* [*Ps. Arist. p. 396b, 9* τὸ ἄρρεν]) et femineum secus (*B*; sexus *cett.*) iungitur ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit. Ps. APVL. Ascl. 21 TERT. adv. Marc. 2, 12 p. 352, 1. *et al. cf. etiam* VARRO ling. 9, 55 cum omnis natura sit aut -s aut femina aut neutrum. [*dub.*: CIL IV 4936 marim. PLIN. nat. 28, 42 (*v. Mayh.*). SIL. 11, 41 (*v. p. 301, 63*). PAPIN. dig. 48, 5, 39 (38), 1 (*cf. Mommsen ad l.*). *de* HOR. sat. 2, 8, 15 *et* PERS. 6, 39, *quos locos Housman, Herm. 66, 1931, 405 ad hoc voc. revocat, cf. p. 389, 35 sqq.* *falso trad. in parte librorum*: OV. ars 2, 483 *pro* parem (*cf.* NEMES. ecl. 4, 26). COLVM. 8, 14, 9 *pro* maioribus.]

I ***de dis***: VARRO ling. 5, 78 ***dei*** -s et femina (*v. vol. VI 462, 3 sqq. cf. etiam* SPART. Carac. 7, 4 ARNOB. nat. 3, 6 p. 115, 27 LACT. inst. 4, 8, 4 deum ... et -em esse et feminam [*cf. l. 39*]. PRVD. perist. 10, 177 [matres *var. l.*]. AVG. civ. 18, 9 p. 267, 4 D.). LAEV. carm. frg. 26 sive femina sive -s est *Venus* (*cf.* MACR. Sat. 3, 8, 3 [*v. Appel, De Rom. precationibus, 1909 p. 80*]). TERT. adv. Val. 21 p. 199, 14 (*v. Kroym.*). 32 p. 209, 13 -em Monogenem (*opp.* feminam Veritatem). LACT. inst. 1, 11, 4 si *Vesta* -s diceretur (*opp.* virgo). 1, 11, 16 ex liberis Saturni -bus (1, 13, 2. 1, 14, 9).

II ***de hominibus*** (*adi. v. l. 81. p. 423, 50. 63. 74 al.*): **A** *generalia*: **1** *varia* (*i. q. maritus: v. l. 66*): PLAVT. Mil. 486 non me -em sed feminam vicini rentur esse (*cf.* Rud. 104). Most. 1047 eduxi omnem legionem et -es et feminas. CIC. part. 35. phil. frg. IX 11 et -es et feminas complures ex hominibus in deorum numero esse. HOR. carm. 1, 21, 10 tollite laudibus natalem ..., -es, Delon Apollinis (*de choris* [*opp.* virgines]. *cf. vol. VII 1, 463, 81 et* SEN. Herc. f. 878 [*opp.* nurus]). OV. epist. 18, 162. CELS. 7, 26, 1A ad -es tres, ad feminas duae *fistulae* medico habendae sunt (*cf.* 7, 26, 4. 7, 28). SEN. dial. 2, 1, 1. MELA 1, 117. 2, 106 *Lemnos,* quam omnibus, qui -es erant, caesis tantum feminae dicuntur tenuisse (*cf.* STAT. Theb. 5, 32). LVCAN. 1, 165 cultus gestare decoros vix nuribus rapuere -es. PLIN. nat. 7, 77. 11, 130. 35, 56 qui primus in pictura -em a femina discreverit. *al.* SIL. 14, 129 femineum credas -bus concurrere vulgum. QVINT. inst. 1, 5, 54 nomina feminina, quibus -es utuntur (*cf.* 1, 4, 24). SVET. Aug. 21, 2 novum genus obsidum, feminas, ... quod neglegere -um (-ium *LSQ*) pignera sentiebat. SCAEV. dig. 31, 88, 14 *syn.* masculi. VLP. dig. 22, 4, 6 -em feminae praeferemus (*cf.* PAPIN. dig. 22, 6, 8). reg. 26, 1 cognatos ... per -es descendentes (*cf.* PAVL. dig. 38, 10, 10, 16 MOD. dig. 38, 10, 4, 2). PAVL. sent. 5, 13, 1 nec refert, -es istud an feminae faciant (*cf.* COD. Iust. 2, 44, 2, 1 [*a. 321*]. 6, 58, 14 pr. *al.*). CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 10. LACT. inst. 2, 12, 1 -em primum ad suam similitudinem *finxit*. AVR. VICT. Caes. 4, 7 coacti -es (*i. mariti*), ut adessent ([Ps. AVR. VICT. epit. 4, 5]. *cf.* COD. Iust. 6, 40, 3, 4. *v. et l. 10. 16 et p. 424, 15*). AMM. 27, 7, 4 iracundiores sunt ... feminae -bus. HIER. epist. 65, 1, 1 quod ... fragiliorem sexum -bus praeferam (*cf.* COD. Iust. 5, 3, 20, 1). VVLG. num. 31, 7 omnes -es occiderunt. II par. 31, 16. AVG. cons. euang. 3, 25, 71in. *opp.* mulieribus (*cf.* PHYSIOGN. 85). *et al.*

2 *in cultu*: TIB. 1, 6, 22 sacra bonae -bus non adeunda deae (*cf. Wissowa, Rel. u. Kult.2 217*). STAT. Ach. 1, 598 lex procul ire -es. IVV. 2, 89 solis ara deae -bus patet. LACT. inst. 2, 4, 30 *Cererem* videre -bus ne adorandi quidem gratia licebat (*cf.* FORTVN. rhet. 1, 9 p. 87, 32 MART. CAP. 5, 646). VVLG. lev. 6, 18 -es tantum stirpis Aaron comedent illud ([*syn. 6, 16* cum filiis suis]. num. 18, 10).

B *specialia*: **1** *de condicionibus ad veneris usum et prolem pertinentibus*: **a** *de libidine et coitu*: **α** *de usu venereo*: (I) *de -bus feminarum amantibus*: PLAVT. Poen. 1311 contrectare quod -es homines amant. CIC. rep. 1, 38 a prima congressione -is et feminae. OV. ars 1, 277. met. 3, 321 quae contingit -bus ... voluptas. LIV. 39, 8, 6 mixti feminis -es (*cf.* TERT. anim. 27, 5 p. 345, 22 adv. Marc. 1, 29 p. 332, 23. 4, 17 p. 474, 16. AVG. civ. 3, 3 p. 100, 25 D. -es ...

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

homines deabus. *cf.* 12, 26 p. 553, 10 mixtionibus. 15, 3 p. 62, 13 commixtioni [22, 24 p. 611, 14]). SEN. dial. 6, 17, 5 *Dionysius* acceserset ad libidinem -es feminasque (epist. 95, 21 LACT. inst. 5, 8, 7). COLVM. 12 praef. 1 *Cicero* ait ... propter hoc -em cum femina esse coniunctum (*v. vol. IV 333, 50. sim.*: MART. 1, 90, 1 -bus iunctam [*cf.* QVINT. decl. 368 p. 403, 26 TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 533, 23 IVST. 2, 6, 7 NOVELL. Maior. 6, 9]). MELA 3, 93 sine coitu -um (PLIN. nat. 28, 77 GELL. 14, 1, 20 LACT. inst. 1, 8, 3. *cf.* AMM. 31, 2, 18 coeunt [AVG. civ. 6, 9 p. 263, 5 D.]). LVCAN. 8, 404. PLIN. nat. 10, 184 e -e *concipere.* SIL. 13, 829 *virgo* nondum passa -em (*cf. p. 424, 47*). STAT. Ach. 1, 639 IVV. 1, 84 PAPIN. dig. 48, 5, 39 (38), 2. 3 *de -bus adulterii reis* (*cf.* 48, 5, 40 [39], 6 MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 10 COD. Iust. 9, 9, 8). VLP. dig. 1, 1, 1, 3 -is atque feminae coniunctio (MOD. dig. 23, 2, 1. *v. vol. IV 329, 25. cf.* AVG. civ. 15, 16 p. 93, 31 D. copulatio. bon. coniug. 1, 1 concubitus). ITALA Matth. 19, 4 (Tert. adv. Marc. 4, 34 p. 533, 15) qui -em (ἄρσεν. *Vulg.* masculum) et feminam fecerat *eqs.* (*cf.* LACT. opif. 12, 15 sq.). MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 12 p. 1122[B]. PRVD. apoth. 575 virgo ..., -is inscia mater. *et al.* ⓑ *de scortis masculis*: OV. met. 10, 84 amorem in teneros transferre -es. LIV. 39, 15, 9 simillimi feminis -es stuprati. 39, 15, 13. PAVL. FEST. p. 110 -es qui stuprum passi essent (*cf.* CVRT. 10, 1, 26 QVINT. inst. 11, 1, 84 VLP. dig 48, 5, 30 [29], 9). 222. PHAEDR. 4, 15, 1 tribadas et molles -es. MART. 9, 7 (8), 2 foedandos populo prostituisse -es. 9, 36, 6. SVET. Claud. 33, 2 libidinis ... -um expers (*cf.* Galba 22). ARNOB. nat. 4, 26 p. 163, 17 sexus (*cf. infra l. 70*) ... adamatos ab his (*sc. dis*) -es (*cf.* LACT. inst. 1, 9, 1. 5, 10, 16 epit. 7, 3 PRVD. c. Symm. 1, 118). LACT. inst. 6, 23, 8 -es -bus adplicuit. AMM. 31, 9, 5 ut ... copulentur -bus puberes. ⓒ *de -bus quavis ratione libidinosis*: PLAVT. Mil. 1113 *v. p. 424, 61.* SEN. nat. 1, 16, 5 Hostius inter -em et feminam distributus (*cf.* MART. 11, 22, 9). 1, 16, 7 illa quoque ... parte ... -em exerceo (*cf. Housman, Herm. 66, 1931, 405*). 7, 32, 3. PLIN. nat. 10, 172 -bus deverticula veneris excogitata.

β de infirmitate et castratione: CATVLL. 16, 13 male me -em putatis? PLIN. nat. 11, 230 sterilis ... seu -s seu femina (*cf.* 20, 114 sterilescere. FIRM. math. 6, 31, 48). STAT. silv. 3, 4, 74 intactos servare -es (*cf.* 4, 3, 14 MART. 6, 2, 1 execuisse. SVET. Dom. 7, 1 castrari [AMM. 14, 6, 17] -es vetuit). PRVD. perist. 10, 1073 *de gallis Cybeles.* CLAVD. 18, 48 mucrone recisos... -es (18, 462 Eunuchi ..., ambigui ... -es. *cf. etiam* 20, 80).

γ de partibus sexus masculini propriis: VARRO ling. 7, 17 per id quo discernitur, homo -s an femina sit. Lact. opif. 12, 6 -bus inesse semen (AVG. civ. 7, 2 p. 274, 23. 7, 9 p. 287, 7 D. *cf.* PLIN. nat. 7, 66 germine e -bus. LACT. opif. 12, 2). QVINT. inst. 5, 12, 18 omnia ..., quae natura proprie -bus dedit. *nota de circumcisione*: VVLG. gen. 17, 23 tulit ... cunctos -es ex omnibus viris domus suae et circumcidit carnem praeputii eorum (34, 24. *cf.* CYPR. GALL. gen. 589).

b *de concipiendis, pariendis, sustentandis liberis masculis*: VARRO Lact. opif. 12, 8 patri similem provenire seu -em seu feminam (*cf.* PLIN. nat. 7, 51). 12, 12 gigni (*cf.* PLIN. nat. 7, 37 feminas celerius gigni quam -es. 20, 263. 26, 97. AMM. 16, 10, 19 cum -em genuisset infantem. HIER. hom. Orig. in Luc. 4 p. 25, 13. *cf.* PLIN. nat. 7, 57 generant [*v. vol. VI 1790, 22*]). LVCR. 4, 1228 muliebre oritur patrio de semine saeclum maternoque -es existunt corpore creti. OV. met. 9, 676 utque -em parias (PLIN. nat. 7, 51. 28, 75. 254. VLP. dig. 34, 5, 10 [11], 1 AVG. civ. 17, 4 p. 209, 29 D.). LIV. 27, 11, 4 natum ambiguo inter -em et feminam sexu infantem (27, 37, 5. *cf.* TERT. adv. Val. 10 p. 189, 3 pater ... Horon ... promit ..., feminam -em). MANIL. 2, 709. CVRT. 6, 5, 30 *opp.* heredes feminini sexus. 10, 6, 9 ut -em enitatur (*v. vol. V 2, 597, 75 sqq.*). 10, 6, 21 -em esse conceptum (PLIN. nat. 28, 248). PLIN. nat. 7, 37 saepius in utero moveri -es et in dextera fere geri parte, in laeva feminas (*cf.* CENS. 6, 6 *et p. 424, 65*). 7, 41. 25, 97 -es figurat. 27, 125. 30, 123 -es in utero fieri. PLIN. epist. 1, 10, 8 liberi tres, duo -es (*cf.* SVET. Cal. 7 Vit. 6 COD. Theod. 16, 2, 10. 16, 2, 14, 4). SVET. Tib. 14, 2 -em editura. VLP. dig. 33, 7, 12, 43 filiis -bus (*v. vol. VI 757, 41, ubi addas*: CAPITOL. Pius 1, 7 VOPISC. Prob. 16, 6 VVLG. num. 27, 3). CENS. 6, 4 ut -es feminaeve nascantur, quid causae esset (*cf.* 6, 5. 10). AVR. VICT. Caes. 15, 6 -bus frustratus. AVSON. 107, 1 p. 417 P. *opp.* puellam. VVLG. exod. 1, 17 *syn.* masculus, pueros. PRVD. cath. 12, 101 -s omnis infans (*cf. l. 56*) occidat. COD. Theod. 9, 42, 24, 1 *opp.* filiae. *et al.* *nota de sexu (cf. l. 25) animae*: TERT. anim. 36, 3 p. 362, 22 (*v. vol. VI 462, 9*).

2 *de hominibus (animis) virtute vere virili praeditis*: VARRO ling. 5, 73 Mars ... quod -bus in bello praeest (*cf.* HOR. ars 402 Tyrtaeus ... -is [SCHOL. Vind. id est viriles] animos in Martia bella exacuit [APVL. met. 3, 5 -bus animis et viribus alacribus ... adgrediamur]). HOR. epist. 1, 1, 64 nenia ... -bus Curiis et decantata Camillis (PORPH. -es ... pro fortissimis posuit). OV. am. 3, 1, 9 ista -es tractent, tu spes depone viriles. STAT. Theb. 2, 665 -bus (manibus *P*) veris. *liberius de re viris digna*: PERS. 6, 4 -em strepitum (SCHOL. masculum et fortem sonum).

III *de bestiis* (*plerumque adi.; ubique fere opp.* femina. *v. vol. VI 462, 30 sqq.*): **A** *generalia*: **1** *varia*: VARRO ling. 5, 98 si cui ovi -i testiculi dempti sunt (*cf.* COLVM. 6, 26, 3. 7, 4, 4 -es castrati [7, 9, 4. *nota* PLIN. nat. 8, 108]). 9, 56 -es et feminae dicebantur columbae (*cf.* QVINT. inst. 9, 3, 6). rust. 3, 9, 3 *de gallinis* (*cf.* COLVM. 8, 2, 3. 8, 5, 24 PLIN. nat. 11, 268). CIC. div. 2, 62 emissio ... -is anguis erat mortifera Corneliae ([*opp.* e. feminae a.] *cf.* 1, 36 VAL. MAX. 4, 6, 1 VIR. ill. 57, 4). OV. met. 15, 410 quae modo femina (*cf. et l. 47*) ..., nunc esse -em miremur hyaenam ([PLIN. nat. 8, 105 TERT. pall. 3 p. 926, 10 Oe.] *cf.* LIV. 22, 1, 13. 28, 11, 3 agnus -s idem feminaque natus erat. AVR. VICT. Caes. 28, 4). SEN. epist. 90, 4 taurus qui magnitudine ac toris ceteros -es vicit. COLVM. 8, 2, 11 *al.* PLIN. nat. 1, 9, 23 in quo genere piscium -es non sint. 7, 31. 8, 46. 63 *al.* 8, 178 vita feminis *bobus* XV annis longissima, -bus XX. *al.* 11, 246. 263 *al.* 30, 137 -em hanc (*sc. lacertam*) prendi. *et saepe.* LACT. inst. 3, 22, 10 officia -um (-ium *R*) feminarumque. EDICT. imp. Diocl. III/IV 4, 39 ⟨pa⟩bus (*i. pavo*) -s (*gr.* ταῶν ἄρσην). AMM. 17, 4, 11 -es nullos posse inter has alites inveniri (*cf.* AVG. civ. 15, 27 p. 119, 15 D.). SIDON. carm. 9, 238 olidae -em (*cf. p. 422, 66 et p. 405, 3*) capellae. *et al.*

2 *in cultu*: LEX reg. Fest. p. 189 Ianui Quirino agnum -em caedito. CIC. leg. 2, 29 immolandum ... cui *deo* -bus *hostiis*, cui feminis (*cf.* TAC. hist. 2, 3, 2 ARNOB. nat. 7, 19 p. 252, 21). ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32 323) 103 bovem -em Iovi optimo maximo proprium immolavit (*cf.* 106 bove -e pulchro sacrum fiat. ACT. Arv. a. 37 [*?*] l. 11 boves -es duo Iovi [a. 38 c 2 Iovi o. m. bovem -em. a. 57 l. 17 Iovi b. -em, Iunoni vaccam. a. 59 l. 66 bovem mar(em). a. 69 l. 51 b(ovem) m(arem). l. 60. 65. 70 *al.* a. 87 I 20 Iovi o. m. b. m., Iunoni Reginae b. f(eminam). *saepe.* a. 213 l. 25 b. m. a(uratum). *al.*]. a. 43/48 A 8 divo Aug(usto) bovem -em [a. 58 l. 13 divo Claudio b. -em. a. 59 l. 45 boves -es II. a. 69 l. 52 b. m. *al.*]. VAL. MAX. 2, 4, 5 Diti. VVLG. lev. 3, 1 quodsi ... de bobus voluerit offerre, -em sive feminam). LVCAN. 1, 609 admovet aris electa cervice -em. STAT. Theb. 11, 223 votivum ... -em. ACT. Arv. a. 240 (NSc. 1914 p. 466) Vest. m. ov. n. II.

B *specialia de partu prolis*: **1** *de admissione, coitu, libidine*: **a** *in universum*: VARRO rust. 2, 1, 18 antequam incipiat admissura fieri, -es a feminis secretos habeant (*cf.* COLVM. 6, 27, 8). 2, 3, 4 ex his ... -es solent summitti (*cf.* NEMES. cyn. 114) ad admissuras (COLVM. 6, 28 APVL. met. 7, 16. *cf.* COLVM. 8, 2, 8 admittere [AVG. civ. 5, 7 p. 199, 32 D.]. *sim.*: PAVL. FEST. p. 366 iumentis -bus feminas ... admovere. COLVM. 6, 24, 1 feminae -bus permittendae [7, 12, 11 neque feminae neque -i ... permittenda venus est. NEMES. cyn. 121]). 2, 3, 10 de -bus et feminis ... discrimen, ut ... ad denas capras singulos parent hircos. 2, 7, 1 -es ... singulos in feminas denas (*cf.* 3, 6, 1. 3, 7, 8 COLVM. 6, 24, 3. 8, 2, 12. 8, 11, 6. 8, 13, 3 PLIN. nat. 10, 161). 2, 6, 2 ut -es ... bona aetate sumat (*sim.* 2, 6, 3 eligendi [COLVM. 6, 36, 3. 7, 9, 1. 8, 14, 3. *cf.* 6, 36, 1 exquirere. 7, 2, 6 *legere*]). 3, 11, 4 *perdices* voce -is audita concipiunt (*cf.* PLIN. nat. 10, 102). *al.* CIC. nat. deor. 2, 128. LVCR. 4, 1198 nec ratione alia ... equae -bus subsidere possent. 5, 853 femina ... -bus coniungi (*cf.* COLVM. 6, 27, 3 -es iungentur. 6, 37, 2. 9). VERG. georg. 3, 64 solve -es *eqs.* OV. met. 15, 410 quae modo femina tergo passa -em est (COLVM. 6, 24, 2. 6, 27, 10 NEMES. cyn. 124 RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 155, 18. *cf. et p. 423, 10*). COLVM. 6, 21, 1. 6, 27, 4 si -em non habeant (*cf.* PLIN. nat. 10, 160). 8, 2, 9 salacissimos. 8, 2, 13 conceptos ex peregrinis -bus. 8, 2, 14 rixosae libidinis -em ([PLIN. nat. 8, 112 rabie libidinis saeviunt. 8, 113]. *cf.* 8, 11, 7 ineundi cupiditas exercet -es). PLIN. nat. 8, 12. 42. 66 *al.* 10, 158 incubat ... -s (10, 159. 170). *al.* LACT. inst. 3, 8, 7. VVLG. gen. 31, 10 ascendentes -es super feminas. AVG. civ. 16, 7 p. 134, 15 D. commixtione -is et feminae. ISID. orig. 5, 33, 5 Martius appellatus ..., quod eodem mense cuncta animalia agantur ad -es. *et al.* **b** *afferuntur -es cum feminis coniuncti tamquam exempla vinculi naturalis amoris*: LYDIA 35. OV. am. 2, 6, 56 oscula dat cupido blanda columba -i. ars 2, 486. fast. 4, 101 (*de ariete rivali*). NEMES. ecl. 4, 26. *nota de tauro a filia Solis amato*: OV. met. 9, 737 femina nempe -em *dilexit.* **c** *in comparatione*: PLAVT. Mil. 1113 ad equas fuisti scitus admissarius, qui consectare qua -is qua feminas.

2 *de concipiendis, pariendis -bus*: VARRO rust. 2, 5, 13 -s an femina sit concepta (*cf.* PLIN. nat. 8, 188 aquilonis flatu [10, 180. 18, 336 *al.*] -es concipi. *cf.* 25, 97). *ibid.* si -s est, in dexteriorem partem (*cf. p. 423, 60 sq.*) *taurus* abit *eqs.* (*cf.* COLVM. 6, 24, 3 PLIN. nat. 8, 176. 188). COLVM. 6, 27, 1 quae mediocres feminas -esque progenerat (6, 28 *al.*). 6, 36, 3 plures -es quam feminae. 8, 5, 11 cum ... quis volet quam plurimos -es excludi, longissima ... ova (*cf. l. 72*) subiciet (*cf.* PLIN. nat. 10, 145). PLIN. nat. 10, 159 columbae -em semper et feminam pariunt (*cf.* 10, 178. 28, 225). 10, 178 omnes -es ... gigni. *nota de ipsis ovis*: HOR. sat. 2, 4, 14 -em cohibent callosa *ova* (*cf. l. 69*) vitellum.

IV ***de arboribus, herbis*** *sim.*: *ubique fere opp.* femina, *v. vol. VI 463, 58 sqq., ubi addas*: PLIN. nat. 13, 31 *de palmis* (*item* AMM. 24, 3, 13. EVSTATH. Bas. hex. 5, 7 p. 917[C] [τοῦ ἄρρενος]. *cf. etiam* AMBR. hex. 3, 13, 55 arbori quam -em palmam appellant). IVL. VAL. 3, 24 ex hisce duabus arboribus -em alteram, alteram feminam esse contenderunt *eqs.* (*Ps. Call. 3, 17, 24* ἀρρενικόν *et* ἄρρεν). *alia*: OV. fast. 4, 741 ure -es oleas. PLIN. nat. 16, 44 hae (*sc. taedae*), -es dumtaxat, ferunt (*cf.* 16, 111. 211). 16, 50. 69 aceris -es prius florent. 16, 120 a quibusdam -s existimatur (27, 28. *cf.* 21, 112. 113). 19, 75 saepius sata *rapa* transeunt in -em. 20, 144 innocentiorem ... esse -em. 22, 20. 27, 125 (*v. adn. crit.*).

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

V *de aliis* ***rebus corporeis:*** *de igne, lapidibus sim. v. vol. VI 464, 6 sqq.* *in astrologia (cf. vol. VI 467, 26. 468, 60)*: MANIL. 2, 381 non diversum genus est coeuntibus astris, mascula sed -bus respondent *eqs.*

VI *de* ***rebus incorporeis:*** **A** *t. t. grammat.*: VARRO rust. 3, 5, 6 turdi cum sint nomine -es, re vera feminae quoque sunt (*cf. p. 423, 84*). PLIN. nat. 2, 116 -es appellatione quoque ipsa venti sunt. *cetera v. s.* femina (*vol. VI 464, 24 sqq.*). **B** *de numero impari: v. vol. VI 464, 45 sqq. VII 1, 517, 72 sqq.; adde*: MART. CAP. 2, 105. **C** *de carminis materia: v. vol. VI 464, 50 sqq.*

deriv.: masculus. maritus (?). *comp.*: semimas. *Bömer.*

masacula *v. s.* masucla.

masca, -ae *f.* (mascus, -ī *m.?*). [*vox arabica ut vid.; cf. Kluge-Götze, Et. Wb. d. deutschen Spr. s. v.* Maske. *J. B. H.*] GLOSS.[L] Corp. M 33 -a (-us *cod. Epin.*) grima (*anglos. cf.* M 358 musca egesgrima). GLOSS. V 652, 50 -a faciem habet cristatam. *cf. Heraeus, ALL 10, 1898, 515.*

māscarpio, -ōnis (*m. an f. ?*). [*a* manus *et* carpere *ut vid., cf.* masturbor. *J. B. H.*] *utrum nomen agentis an actionis significet, vv. dd. dissentiunt (cf. Stowasser, ALL 1, 1884, 288. Landgraf, ALL 12, 1902, 458)*: PETRON. 134, 5 ingemui ego utique propter -em. *cf. Onom.*

[**mascauda** *v.* bascauda.]

mascel, masclus (mascellus) *v. s.* masculus.

masculāris, -e. *a* masculus. *i. q. ad masculum pertinens (sc. a femineo modo differens)*: MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 51 p. 1080[A] necessitas fuit in virginalem potentiam subintrare et -i virginis partu virum generari filium dei.

? **masculātus,** -a, -um. [*a* masculus, *cf.* viratus. *J. B. H.*]. *i. q. virilis*: VICTRIC. 10 -o (*Sauvage*, ustulato *B*, musculato *A, Tougard*) animo sub percussore virgo *Euphemia* non palluit. [PS. APVL. herb. 83 l. 22 *v. p. 428, 42.*]

masculēsco, -ere. *a* masculus. *i. q. masculum fieri*: PLIN. nat. 18, 129 densiore ... satu -ere *rapa* (*cf. p. 424, 82*), item in terra difficili.

masculētum, -ī *n.* [*a* masculus, *cf.* veteretum *sim. J. B. H.*] *i. q. locus, ubi plantae vinearum masculinae consitae sunt*: PLIN. nat. 17, 182 nec veterem placet palmitem in longum ... emitti, ... ut faciant, quae -a appellant.

×**masculīnus,** -a, -um. [*a* masculus, *cf.* femininus. *J. B. H.*] GRAMM. suppl. 234, 15 *v. p. 422, 12.* GLOSS.[L] II Philox. MA 121 -us ἀρσενικός. GLOSS. -o genere ἀρρενικῷ γένει. [*fals. trad.*: PLIN. nat. 28, 254 *pro* masculi.]

A *de* ***hominibus*** (*deis: v. l. 55*): **1** *proprie i. q. sexus virilis, generis marium proprius a feminis differens* (*opp.* femininus *v. vol. VI 467, 70 sqq.*): **a** *adi.*: *de membris, habitu*: PHAEDR. 4, 15, 13 Prometheus -a membra adplicuit feminis (*cf.* AVG. anim. 4, 20, 33 p. 412, 9 -orum genitalium. *nota* 4, 20, 32 illa -ae vel femininae animae forma membris virilibus muliebribusque distincta). APVL. met. 7, 6 uxor ... tonso capillo in -am faciem reformato habitu. VVLG. Ezech. 16, 17 fecisti tibi imagines -as (*i. instar marium formatas*). PASS. Theclae Ba 40 tunicam ... virili more componens et sumpto habitu -o (virili *Bb*) porrexit. *de genere sim.*: POMPON. dig. 31, 45 pr. -i generis et feminini liberis (TERT. nat. 2, 12, 10 legimus Caelum g. -o. ceterum ⟨quomodo⟩ pater nisi -us? adv. Prax. 22 p. 270, 8 duo -i g. [*patrem et filium*] 'unum' dicit neutrali verbo. FIRM. math. 7, 3, 4 utrumnam -i g. an feminini nascentur [*cf.* 4, 23, 1 genitura -a sit an feminina]. VVLG. num. 3, 34 omnes g. -i. iud. 21, 11 *al.* COD. Iust. 6, 58, 14, 4). GAIVS dig. 26, 2, 1 pr. liberis suis sive feminini sive -i sexus (PAVL. coll. Mos. 16, 3, 8 -o s. per filium descendentes. TERT. orat. 22 p. 194, 10 in -o s. sub viri nomine etiam investis velari vetatur. HIL. myst. p. 16, 15 VVLG. gen. 34, 15 *al.* AVG. civ. 3, 31 p. 144, 23 D. feminas ... in -um s. fuisse conversas. NOVELL. Maior. 7, 7 p. 168, 16 quotquot fuerint -i s. filii. *et al. cf. l. 83*). LACT. opif. 12, 12 -ae stirpis semen (*cf.* PRVD. perist. 10, 1069 -i germinis vena. AVG. civ. 7, 16 p. 294, 8 D.). *de personis*: INSCR. RevA. V 30 (1929) p. 368 n. 13 (papyr. a. 145) natos -os geminos. *latiore sensu utrumque sexum significat (cf. p. 427, 64)*: IVLIAN. dig. 32, 62 semper sexus -us etiam femininum continet (*cf.* VLP. dig. 50, 16, 195 pr.). **b** *pro subst.*: ITALA. gen. 17, 10 (Lugd.) omnem vestrum -um (πᾶν ἀρσενικόν. VVLG. omne -um). num. 1, 22 (Aug. loc. hept. 4, 2 p. 582, 9) omnia -a a viginti annis et supra (VVLG. omne quod sexus est -i). VVLG. gen. 17, 10 (*v. l. 71*). 17, 12 exod. 12, 48 *al.* Luc. 2, 23 (ἄρσεν).

2 *translate i. q. virilis, naturae virorum magis conveniens vel coniunctus quam feminarum, robustus, fortis sim.*: VVLG. II Macc. 7, 21 mater ... femineae cogitationi -um (ἄρσενι) animum inserens. RVFIN. Orig. in lev. 1, 5 p. 287, 13 -um sit munus tuum, feminam nesciat ..., nihil dissolutum requirat aut molle. *in arte physiognomica (cf. vol. VI 468, 22)*: PHYSIOGN. 4 p. 7, 3 -us animus est vehemens. 5 p. 9, 2 -um corpus forte et tolerans laborum est. 10 p. 16, 6 nec aliter ingenium bonum constat, nisi virtutem ex -a, sapientiam ex feminina specie conceperit. *al.*

B *de* ***animalibus:*** VVLG. gen. 6, 19 bina induces ... -i sexus et feminini (exod. 13, 12 quidquid habueris -i s. consecrabis. 13, 15 deut. 15, 19). *n. pro subst.*: ITALA exod. 13, 12 (Aug. loc. hept. 2, 70 p. 554, 13) omne adaperiens vulvam -a (πᾶν ... τὰ ἀρσενικά. VVLG. *v. p. 425, 84*). 13, 15 (ibid. 2, 72 p. 552, 2). exod. 34, 19 (ibid. 2, 139 p. 566, 27 [VVLG. generis -i]). *in arte physiogn. (cf. p. 425, 78)*: PHYSIOGN. 8 p. 13, 9 leo aper ad -um genus referuntur, pardus ... ad femininum, aquila accipiter ad -um genus. 117 p. 137, 2.

C *de* ***arboribus, herbis*** *sim.*: PLIN. nat. 19, 75 *rapa* -i sexus ... rotunda (*cf.* 18, 129). EVSTATH. Bas. hex. 5, 7 p. 917[C] *v. vol. VI 468, 53.*

D *de aliis* ***rebus corporeis:*** IREN. 1, 14, 1 quaternationem descendisse figura muliebri ad eum, quoniam, inquit *Marcus*, eius -um (ἄρσεν) mundus ferre non poterat. LACT. inst. 2, 9, 21 (*v. vol. VI 468, 15*). AVG. civ. 7, 23 p. 303, 16 D. terra habet geminam vim, et -am quod semina producat, et femininam quod recipiat atque nutriat (*cf.* 7, 28 p. 311, 5 D. *de caelo*). *in astrologia (cf. vol. VI 468, 60)*: FIRM. math. 4, 23, 1 *v. totum locum.* 6, 30, 2 -i generis sidus. 8, 25, 1 in -is stellis.

E *de* ***numero impari*** (*cf. vol. VI 469, 52*): FAV. EVL. p. 4, 17 *trias est* -us quod adiunctus alteri impari creare non valeat id quod ipse sit. 11, 3 cybus generis imparis -us.

F *de* ***vocabulis,*** *t. t. artis grammaticae* (FEST. p. 153 CONSENT. gramm. V 343, 11. GRAMM. suppl. 82, 19 cur non veris vocabulis haec genera vocantur id est mas et femina sed -um et femininum. *v. etiam vol. VI 468, 66*): **1** *doctrinae ad usum generalem pertinentes*: **a** *genus -um adhibetur in appellationibus a distinctione sexus alienis* (*cf.* CONSENT. gramm. V 343, 9 genera nominum, quae naturalia sunt, duo sunt ... -um et femininum ...; extenta res est consuetudine ut etiam haec, quae essent sexuum expertia, -o genere aut feminino genere censerentur ut aer, portus, terra): ARNOB. nat. 1, 59 p. 40, 23 (*v. vol. VI 468, 55*). AVSON. 50, 5 (*v. vol. VI 468, 1*). HIER. epist. 18[B], 1 (17), 3 non tam sexum significari ..., siquidem ... deus ... omnibus paene linguis profertur genere -o et cum in eum non cadat sexus. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 196, 4 verbum dei quamvis apud Graecos -o, apud nos neutro genere proferatur, super -um tamen et neutrum ac femininum genus (*cf.* in gen. 5, 5 p. 63, 10). **b** *in significandis generibus -um praevalet (cf. p. 425, 68)*: DON. Ter. Eun. 189 eunuchus et ancilla: sed praevalet genus -um (1065 Ad. 894 SERV. Aen. 4, 95). AVG. civ. 16, 8 p. 136, 28 D. *Hermaphroditi* a meliore ... hoc est a -o *sexu* ut appellarentur, loquendi consuetudo praevaluit. loc. hept. 2, 71 p. 554, 23 -um pro feminino positum est. quaest. hept. 2, 71 p. 138, 20. 7, 49 p. 484, 30 solet scriptura -um genus pro quolibet sexu ponere.

2 *in definitionibus generis certorum nominum*: **a** *adi.*: PAVL. FEST. p. 59 contionem antiqui -o genere posuere (*cf.* GELL. 6, 2, 3. 15, 9, 8. PORPH. Hor. epod. 2, 54 adnotandum quod g. -o hic *attagen* dixit. *al.* CHAR. gramm. p. 98, 1 B. clipeus -o g. in significatione scuti ponitur. *al.* SERV. CLAVD. DON. AVG. quaest. hept. 2, 11 p. 98, 3 omnis ... g. est hoc pronomen [*sc. eius*] id est -i et feminini et neutri. MART. CAP. PHOC. gramm. V 426, 14. PRISC.). QVINT. inst. 1, 5, 61 -a Graeca nomina. EXC. Bob. gramm. I 540, 15 in ir tria *nomina* sunt tantum modo quae inveniuntur et haec -a. AVDAX gramm. VII 341, 12. **b** *n. pro subst.*: QVINT. inst. 1, 6, 5 sqq. 1, 6, 12 lupus -um. VEL. gramm. VII 57, 9 non tantum in -is hoc quaeritur, sed etiam in neutris. PRISC. gramm. II 370, 4 si velimus -um dicere ab eo quod est nupta, nuptus oppugnat ipsa rerum natura.

adv. ×**masculīnē** *i. q. -o genere*: PAVL. FEST. p. 60 cullus quoque -e dixere. 61 clunes -e. 151. 333. CHAR. gramm. p. 16, 15 B. effertur ... prima declinatio -e et feminine per a. 31, 14 -e hic senatus. *al.* EXC. Bob. gramm. I 548, 13. DON. Ter. Eun. 400 sal neutraliter condimentum est, -e (*Klotz*, -i *vel* -um *codd.*) sapientia. ARNOB. nat. 1, 59 p. 41, 15 HIER. in Abd. 1 p. 1291. **masculīniter** (*sec.* viriliter): IREN. 1, 5, 3 hanc ... Ogdoadem ... vocant ... et spiritum sanctum et dominum -r (ἀρσενικῶς).

cf. Onom.

masculofēmina, -ae *f.* *a* masculus *et* femina *sec. gr.* ἀρρενόθηλυς. *i. q. et masculini et feminini sexus particeps*: IREN. 1, 1, 1 esse ... illorum unumquemque (*sc.* νοῦς, λόγος, ἄνθρωπος) -am (*gr.* ἀρρενόθηλυν). 1, 2, 4 pater ... sine coniuge, -a (*gr.* ἀσύζυγον, ἀθήλυντον [*cf. Stieren ad l.*]). 1, 21, 5. 1, 30, 3. PRISCILL. tract. 1, 34 p. 28, 15 illis ... -a putetur deus. FILASTR. 61, 3 deorum dearumque nomina ut pagani invocantes et -as quasdem esse docentes *Manichaei* et utriusque naturae participes. RVFIN. Clement. 3, 9 magnam blasphemiam ingenito ingerendo -am eum existimantes. 10, 17 speciem quandam hominis duplicis formae quam illi -am vocant.

masculofēmineus, -a, -um. *a* masculofemina. *i. q utriusque sexus copiam habens*: IREN. 1, 18, 2 secundum imaginem ... dei factus est homo -us.

×**masculus,** -a, -um. [*a* mas. *J. B. H.*] *de orig.: v. p. 422, 9.* *de formis*: mascel (*cf. Heraeus, ALL 11, 1900, 303. 306. W. Schulze, Kl. Schr. 434 sq.*) a GRAMM. *improbatur* (PROB. inst. gramm. IV 102, 13 hic -us et non hic -el [*cf.* app. gramm. IV 197, 29 GLOSS.[L] I Ansil. MA 844]. nom. gramm. IV 211, 12 -us dicitur non -el, ut genetivo -i non -eli faciat), *legitur in* ITALA lev. 6, 29 (Lugd.; VVLG. -us). *v. etiam Onom.* masclus (PROB. app. gramm. IV 197, 20 -us non -clus):

[*Deicke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIL IV 3890 peperit mascl(os) III, femel(las) II. CAPER gramm. VII 96, 7 -us non ut quidam putant mascellus. *de signif.*: Ps. HIL. libell. 19 -os cuiuslibet aetatis viros appellat. GRAMM. suppl. 284, 18 vir specie intellegitur, -us genere ...; -us etiam ab homine segregatur, ut in animalibus dicitur (*cf.* DIFF. Suet. p. 295, 7 ISID. diff. app. 196 DIFF. ed. Beck p. 89, 18). GLOSS.[L] II Philox. MA 117 -us ἄρσην. [*val.* mascur, *it.* maschio, *francog.* mâle, *hisp.* maslo. *M.-L.*]. [*falso trad.*: APVL. met. 2, 25 (hortulos *Helm*). TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 535, 12 (macula *Kroymann*). *dub.*: TERT. adv. Val. 21 p. 199, 15 (-i *suppl. Kr.*). LACT. Phoen. 163 (*v. Riese, RhM. 55, 1900, 316*).]

A ***de hominibus et deis*: 1** *proprie de viris i. q. masculini sexus proprius*: **a** *attr.*: *de ipsis personis*: VARRO Men. 482 homo -us (PELAGON. 276). CIL VI 20116 (*a. 98*) genuit fil(ios) -os tres (*cf.* II 1578 [*an* Masc(ellio)?]. GAIVS epit. 1, 6, 3 FIRM. math. 5, 1, 12 VVLG. apoc. 12, 5 *al.*). GAIVS epit. 2, 8, 5 propinquis. MARCELL. dig. 25, 3, 8 liberorum (VLP. reg. 29, 5). VLP. reg. 5, 2 pubes. 22, 22 pronepotes ceterique -i postumi. PAVL. sent. 2, 26, 12 qui -um liberum stupraverit, capite punitur. TERT. apol. 10, 5 decurram ... communes, -os, feminas *deos* ...? (AVG. civ. 4, 11 p. 161, 18 D. 6, 7 p. 258, 11. 7, 28 p. 311, 21 Caelo ... tribuit *Varro* -os deos). 15, 1 -am Lunam et Dianam flagellatam (AVG. civ. 6, 9 p. 265, 9 D. Priapus nimius -us. CIL V 5002 Fatis -is sacr(um) [*v. Roscher, Myth. Lex. 1, 1452*]). orat. 22 p. 194, 14 velentur virgines -i, si non velantur et virgines feminae. virg. vel. 8 p. 894, 33 -i investis *nomen*. CYPR. GALL. iud. 478 -a (*Peiper*; masculina *L*) prolis quaterdena fuit (*cf.* BOETH. cons. 2, 3, 6 W.). PLAC. med. rec. β 17, 6 infantis -i. COD. Iust. 6, 58, 14, 2 -ae subolis (*opp.* filias). *et al.* *de sexu, genere*: PHAEDR. 4, 15, 12 *Prometheus* adplicuit virginale generi -o. PLIN. nat. 36, 204 in foco ... comparuisse genitale e cinere -i sexus. *de rebus personarum marium*: TERT. virg. vel. 11 p. 900, 13 *virgines* spiritu -o mixtae sunt per osculum et dexteras. SIDON. epist. 1, 2, 3 internodia poplitum bene -a. *nota in re veneria*: HOR. epod. 5, 41 non defuisse -ae libidinis Ariminensem Foliam. MART. 11, 43, 11 parce tuis ... dare -a nomina rebus ..., uxor.

b *praedic. et pro subst.*: *masc.*: PLAVT. Cist. 705 bona femina et malus -us volunt te. VARRO Men. 168 -i vestigium. 369 si non plus testiculorum offenderis, quam in castrato pecore ..., vincor non esse -um ad rem (NON. p. 141, 7 pro forti ac vehementi). CELS. 4, 1, 12 in -is iter urinae spatiosius. 7, 26, 1 colem -i. MART. 14, 174 -us intravit fontes, emersit utrumque (*de Hermaphrodito*; *cf.* TERT. adv. Val. 15 p. 194, 23 *aqua* quae -os molles *efficit*. pall. 4 p. 937, 6 Oe.). INST. aliment. (CIL II 1174) 10 inter -os ⟨ut distribuatur⟩. APVL. met. 5, 31 an ignoras eum (*sc. Amorem*) -um et iuvenem esse? TERT. apol. 46, 11 Christianus uxori suae soli -us nascitur. nat. 2, 7, 16 p. 107, 27 cur Idaeae -us amputatur? 2, 12, 13 Saturnus unicus -us Caeli atque Terrae. anim. 25, 3 steriles et -i taceant. carn. 23 p. 462, 7 Oe. *in corpore Mariae* nihil interfuit de vi -i admissi an emissi. *al.* PASS. Perp. 10, 7 expoliata sum et facta sum -us. ITALA gen. 17, 12 (Lugd.) circumcidetur (*cf.* GAVDENT. serm. 11, 18) ... omnis -us (πᾶν ἀρσενικόν. *Vulg.* omne masculinum. *cf.* VVLG. lev. 6, 29). Iob 3, 3 (Hil. in psalm. 119, 19) ecce -us (ἰδοὺ ἄρσεν. *Vulg.* conceptus est homo). CYPR. epist. 2, 2 p. 468, 10 *histrio* docens quomodo -us frangatur et sexus arte mutetur. 4, 2 p. 473, 22 virgines cum -is habitare. OPTAT. 5, 8 p. 138, 14 pudor impediebat ne causam ... coram -is indicaret. HEGES. 3, 13 p. 207, 20 U. -i omnes interfecti (*cf.* VVLG. gen. 34, 25. exod. 1, 16 si -us fuerit, interficite eum [*allegorice interpr.* RVFIN. Orig. in exod. 2, 1 p. 156, 4]. I Macc. 5, 28. 35. 51). VVLG. Rom. 1, 27 -i ... exarserunt in desideriis suis in invicem *eqs.* (*cf.* TERT. pudic. 16, 4 p. 252, 27 OROS. hist. 1, 5, 8 LEX Visig. 3, 5, 4 *al.*). AVG. in psalm. 50, 10 p. 591 natus est Christus sine -o ex virgine concipiente de spiritu sancto. serm. 184, 1, 1 *virgo* gravida -o sine -o. *al.* VINDIC. med. p. 223, 6 -orum semen. *et al.* CIL XI 4767 liceat per -os remundari. *latiore sensu -us utrumque sexum complectitur* (*cf. p. 425, 68*): CYPR. hab. virg. 4 p. 190, 16 in -o simul significatur femina (*cf.* INTERPR. Paul. sent. 3, 9, 53). Ps. HIL. libell. 11 *v. vol. VI 457, 19.* *oppositis vel coniunctis feminini sexus notionibus* (*cf. l. 36*): LIV. 31, 12, 6 in Sabinis incertus infans natus, -us an femina esset (*cf. vol. VI 458, 20, ubi addas*: GAIVS dig. 50, 16, 152 hominis appellatione tam -um quam f. contineri. VLP. dig. 43, 29, 3, 1 PAVL. dig. 38, 10, 10, 14. TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 451, 16 *deus* -um et f. coniunxit. PRISCILL. tract. 1, 34 in -is et f. dei spiritus est. VVLG. gen. 1, 27 [*allegorice interpr.* RVFIN. Orig. in gen. 1, 14 p. 19, 9]. AVG. serm. 280, 1, 1. SORAN. p. 75, 6 sterilitas commune vitium est et -is et f. MART. CAP. 4, 344. *et al.*). CELS. 7, 26, 4 virgini ... tamquam -o (COD. Iust. 1, 2, 23 pr.). GAIVS inst. 4, 38 mulier per coemptionem, -us per adrogationem (*cf.* VLP. dig. 14, 1, 16 -us sit an m. HIER. epist. 27, 2, 2 virgines saepius deberent cum m. esse quam cum -is. *al.* *allegorice*: TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 641, 5 eundem deum ... -i et Christi, mulieris et ecclesiae). COD. Iust. 12, 1, 12 pr. non solum circa -os verum etiam circa filias. *neutr.*: ITALA Is. 26, 14 (Hier. in l. p. 299[B]) omne -um (ἄρσεν. *Vulg.* memoriam. Luc. 2, 23 [Ambr. in Luc. 2, 56]. *cf. p. 425, 73*). IORD. Get. 56 quidquid partus -um edidisset (*opp.* quidquid ... feminei sexus nasceretur).

2 *translate i. q. virilis*: **a** *de hominibus*: HOR. carm. 3, 6, 37 rusticorum -a militum proles. epist. 1, 19, 28 -a Sappho (*v. Wilamowitz, Sappho u. Sim. 17 n. 1*). SEN. contr. 1, 5, 9 *raptor duarum virginum* ambulet (*i. numeretur*) in -os. QVINT. inst. 5, 12, 20 *eloquentia* indicium -i et incorrupti ne dicam gravis et sancti viri ostentet. **b** *de animo*: PERS. 5, 144 calido sub pectore -a bilis intumuit. APVL. met. 6, 5 quin igitur -um tandem sumis animum? (6, 26. *cf.* 8, 11 -is animis). 7, 6 *uxor* aerumnas ... ingenio -o sustinebat. **c** *de variis rebus*: SCHOL. Pers. 6, 4 *v. p. 423, 80.* PAVL. NOL. carm. 24, 718 roboratus in fidem et castitatem -am. SIDON. epist. 8, 16, 2 dictio ... quasi -a (9, 13, 2 v. 19 ENNOD. epist. 1, 5, 10 p. 12, 6 opusc. 6, 15 p. 407, 8. *cf.* carm. 1, 8, 50 -a ... dicta. 2, 3, 10 -a ... lingua. opusc. 3, 17 p. 335, 13 *vox* non a -a soliditate deposita). BOETH. mus. 1, 1 *musica* -a nec effeminata. ENNOD. epist. 5, 7, 2 v. 4 p. 130, 11 *mulier* -a femineo tramite gesta ferens.

B ***de animalibus*:** PROP. 2, 15, 28 *v. vol. VI 462, 79.* PHAEDR. 3, 15, 12 quid profecisset cum crearer -us (*sc. agnus*)? SEN. epist. 97, 2 picturae ... -orum animalium. COLVM. 6, 28. 7, 4, 4 plures ... *agnos* -os enutrire oportet. 8, 5, 24 in -is *avibus cohortalibus* non eadem ratio servabitur. 8, 11, 5 -us pavo. 8, 11, 7. SCRIB. LARG. 16 adicitur ... testudinis -ae, palumbi -i ... sanguis. 117. PLIN. nat. 9, 162 ova *saepiae* ... -us prosequitur adflatu. 10, 102 concipiunt perdices ... saepe voce tantum audita -i (*cf.* HIER. hom. Orig. in Ier. 4 p. 616[B]). 10, 189 *v. vol. VI 468, 41.* 11, 165 *dentes elephantis* -is reflexi, feminis recti. 28, 166 vulpis -ae genitale. 30, 21 serpens -us. *al.* TERT. monog. 8 p. 773, 30 unam *columbam* unus -us novit. AVSON. 69, 3 p. 340 P. -us ales. VVLG. gen. 7, 2 ex omnibus animantibus tolle ... -um et feminam. exod. 12, 5 agnus ... -us (*cf.* AVG. quaest. hept. in exod. 42 p. 114, 1 potuit ... Latine dici -um pecus quomodo dicuntur -a tura genere neutro. ovis ... -us dici non posset ... ovis -a si diceretur esset absurdius). *et al.* *de putamine testudinis marinae*: MART. 14, 88 femineam ... cherson si credis inesse, deciperis: pelagi -a praeda sumus.

C ***de arboribus, herbis, fructibus*** *sim.*: *saepe opp.* femina (*v. vol. VI 463, 59 sqq.*); -ae *appellantur aut propter formam* (*cf. l. 42. 48*). *aut propter naturam robustiorem* (*cf. l. 37*): PLIN. nat. 13, 54. 16, 67 Graeci situ discernunt; campestre *acer* enim candidum esse nec crispum ..., montanum vero crispius duriusque, etiamnunc e -a (*sc. arbore*) crispius (*sc. lignum*) ad lautiora opera. 16, 211 in omnibus *arboribus* silvestria et -a differentiam cuiusque generis augent. 20, 171 tertium genus *cunilae* ... a Graecis -a, a nostris cunilago vocatur. 24, 37 ex -a arbore. CHIRON 924 marrubium -um. Ps. APVL. herb. 83 l. 22 Mercurialis -a (masculata *Ha, V*) id est testiculata; et est ... rotunda et veluti testiculis binis parvis circa exordium maturitatis ornata (*cf. l. 48*). *al.* *nota*: tus -um (GLOSS. libanus arenus [λιβάνου ἄρρενος]): VERG. ecl. 8, 65 verbenasque adole pingues et -a tura (*cf.* APVL. apol. 30). OV. medic. 94. CELS. SCRIB. LARG. PLIN. nat. 12, 61 *tus* -um vocamus cum alias non fere mas vocetur, ubi non sit femina ...; -um aliqui putant a specie testium dictum (ISID. orig. 17, 8, 2. *cf. l. 42*). MARCELL. med. 31, 26 turis -i nigri. *et al.*

D ***de rebus corporeis*** (*cf. vol. VI 464, 6 sqq.*): VITR. 2, 3, 1 *lateres faciendi sunt* de rubrica aut etiam -o sabulone (*cf.* 8, 1, 2 PLIN. nat. 31, 48. 35, 170 PALLAD. 9, 8, 2). 9, 8, 11 ex torno -o et femina. 10, 7, 3 emboli -i torno. SEN. nat. 3, 12, 2 ignem. VEG. mulom. 1, 20, 1 lapidis gagatis -i unc. III. CASSIOD. var. 4, 51, 12 sive -is pilis contineri sive talis fabrica (*sc. theatrum*) refectionis studio potuerit innovari. *in astrologia*: MANIL. 2, 151 -a sex sunt astra. 2, 221. 381 ([*v. p. 425, 3*]. *cf.* 2, 413). 2, 389 *v. vol. VI 467, 29.* PLIN. nat. 2, 222 solis ardore siccatur liquor et hoc esse -um sidus accipimus. FIRM. math. 6, 32, 26 -ae ... benivolae stellae -os *infantes* dabunt.

deriv.: mascularis, masculesco, masculetum, masculinus. masculatus(?) *comp.*: semimasculus. masculofemina. com-, emasculo.

cf. Onom. *Deicke.*

masec(h) *indecl.* *hebr.* מַשְׁקֵה. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 59, 18 ubi (*gen. 40, 1*) nos posuimus 'principem vinariorum', in hebraeo scriptum habet -ch ..., quem nos possumus more vulgi vocare pincernam ([GLOSS. V 233, 26]. nom. hebr. p. 114, 23. *cf.* p. 8, 17 -c potum dans sive propinans). *cf. Onom.*

masloth *v. s.* misle.

de **masmaroth** (μασμαρώθ), quae colatoria (*Paucker*, veculatoria *trad.*) dicimus; interdum vero et ithmoe eodem nomine vocitantur EPIPHAN. de mensur. 23. *dub., ad quod voc. hebr. revocandum sit, cum neque* מְסַמְּרוֹת *neque* מְזַמְּרוֹת *significatione conveniat.* *R.*

***maso** (-ā-? [*cf. l. 74*]) *vel* **masso** (*cf. l. 76*), -ātum, -āre. [*ex gr.* μασ(σ)άομαι *'mando', nisi* ma(n)so *scribendum, ut eadem vox sit, quae s.* manso *affertur; v. Cavallin, Philol. 91, 1936, 467. J. B. H.*] *codd.* THEOD. PRISC. *passim inter* mas- *et* mass- *variant; gr. respondet ubique* (δια)μασάομαι. [*falso pro* assare *leg.* ORIBAS. eup. 4, 21.]

i. q. dentibus comminuere, mandere: THEOD. PRISC. eup. faen. 21 pulverem nitri et mastices contritum ... -ando (masticando *Orib.*) caput purgabis. 40 guttam ammoniaci -ando. 45. 46 pyrethri radix profuit -ata (masticata *r, b*). 48 si stafis agria ad -andum detur (mansandum *r*, masticandum *b*). 50 *cibi* qui magis sorberi quam -ari (masticari *b*) videantur. 54. log. 64 dabo ad -andum (marsandum *V*, demasandum *b*, masticandum *B*) glycyrizae surculum. 95 *piperis* radix -ata (maxata

[*Cavallin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

V, masticata *B*). *al.* AVG. gramm. V 501, 9 (*glossema codicis F; cf.* GLOSS. V 329, 43) rumen est quidam sinus in gula certorum animalium, a quo servant cybos postea -andos. *Cavallin.*

maspetum, -ī *n.* *gr.* *μάσπετον.* PLIN. nat. 19, 42 *laserpicii* folia -um vocabant, apio maxime similia (*cf.* 1, 19, 16). DIOSC. 3, 88 p. 414, 27 *silphi* virga ⟨m⟩aspeton appellatur. p. 415, 19 dixerunt... folia eius -am (*gr. 3, 80, 3 μάσπετα*).

[**maspīna** *v. s.* spina.]

1. *massa, -ae *f.* [*gr. μᾶζα. J.B.H.*] PRISC. gramm. II 24, 9 -a pro *μᾶζα* (36, 20. *cf.* GRAMM. suppl. 225, 4). *notatur* m: CIL X 8076. mas: CIL VI 3428, 7. 10. NOT. Tir. 91, 54. *de notione* (*cf. etiam p. 430, 73*): GLOSS. *μᾶζα ἡ βῶλος* -a. *φύραμα ἤτοι μάγμα* -a consparsio. *σταῖς. βῶλος ἀργύρου ἢ ἄλλης ὕλης.* GLOSS.[L] II Philox. MA 116 *μᾶζα, φύραμα.* *legitur post* PLAVTVM (*v. l. 23*) *inde a* VERG., OV., *in prosa oratione inde a* VITR., SEN. phil. *fere apud artium scriptores, passim apud* ECCL. *in textu gr.: p. 430, 84.* [*it.* massa, *francog.* masse, *hisp.* masa. *M.-L.*] [*dub.*: AETNA 496 *coni. Schwartz.* OV. met. 1, 70 *v. vol. III 158, 69.* APIC. 8, 401 assas *pro* -am *coni. Brandt.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 845 -a (ʻamussis?ʼ *Linds.*) norma. *falsa v. l. pro* nassa: PLAVT. Mil. 581. *loco dub. lect.*: CALP. ecl. 5, 82.]

A *i. q.* **moles materiae concreta sive coagulata:** **1** *proprie de ipsa materia:* **a** *de metallis:* **α** *de materia rudi, infecta:* PLAVT. Mil. 1065 argenti montes, non -as habet (ARNOB. nat. 6, 15 p. 226, 24 a. -as indomiti). AETNA 562 rudibus contendere -is (*cf.* GAIVS dig. 41, 1, 7, 7 vas conflatum ad r. -am ... reverti. TERT. anim. 37, 6 p. 364, 13 COD. Iust. 8, 53, 35 pr.). OV. am. 3, 8, 38 *Saturnus metalla* manibus admorat nullaque -a fuit. ars 3, 220 signa Myronis pondus iners quondam duraque -a fuit. met. 5, 81 multae ... -ae ... cratera. fast. 4, 405 chalybeia -a. VITR. 7, 12, 1 plumbeas -as (VVLG. Zach. 5, 8. *cf.* VEREC. in cant. 1, 11 plumbi). 9 praef. 11 argenteam -am (VLP. dig. 47, 2, 19, 2 *al.*). 12 auream (APVL. met. 5, 1 parietes solidati -is a.) *ibid.* auri (PETRON. 88, 10 PLIN. nat. 33, 62 VLP. dig. 12, 1, 11 pr. *al.*). SEN. epist. 82, 14 -a per se nec calida nec frigida est. PLIN. nat. 33, 77. 94 aeris. STAT. silv. 3, 3, 105 divum in vultus ... formanda ... -a. VLP. dig. 7, 4, 10, 5 -ae usus fructus. PAVL. sent. 3, 6, 85 argento legato -ae tantummodo debebuntur: vasa ... non cedunt (*cf.* dig. 32, 88, 3). *al.* TERT. apol. 12, 5 a prima -a. FORTVN. rhet. 2, 10 p. 107, 26 ferri (IVL. VICT. rhet. 3, 14 p. 384, 22 VVLG. Sirach 22, 18 [*βῶλον*]). *et al.* *huc pertinere vid.*: CIL XIII 1811 (*a. 226*) ma⟨ncipes?⟩ splendidissimi vectigalis -ae ferrariarum Memmiae. XIV 52 proc(urator) -ae Marian(ae) (*cf. Hirschfeld, Verwaltungsgesch. p. 78 not. 2*). *significanter de auro*: OV. met. 11, 112 contactu *Midae* glaeba ... -a fit. LVCAN. 7, 753 bellorum in sumptus congestae pondera -ae (*pertinet etiam ad 2 a. sim.*: CLAVD. 24, 235). CALP. ecl. 4, 120 ne sonet offenso contraria vomere -a (*cf. 118* auro). *technice de metallo nummario non signato* (*cf. et l. 54. 61*): SERV. Aen. 6, 861 aere gravi ... id est -is; nam sic et Livius argentum grave dicit id est -as (ISID. orig. 9, 2, 63). COD. Theod. 12, 6, 12 obryzae. COD. Iust. 12, 23 (24), 7, 7 (*a. 384*) scrinii auri -ae (NOT. dign. or. 13, 26 [= occ. 11, 92] s. aureae -ae. *cf. Enßlin, RE XIV 2122*). *iuncturae notabiliores*: in -a *i. in soliditate* (*cf. l. 78. p. 430, 54*): PLIN. nat. 2, 233 aes et plumbum in -a mergi, dilatatum fluitare. 33, 62. VLP. dig. 34, 2, 27, 6 *opp.* in lamna. SERV. auct. Aen. 10, 526 (= ISID. orig. 16, 18, 13) infectum *aes, aurum, argentum*, quod in -is (*cf. l. 46*). CLAVD. DON. Aen. 10, 525 p. 361, 12 ʻauri ponderaʼ ... in speciebus et -is (*cf.* COD. Iust. 4, 34, 12). -am confundere, in -am redigere *sim.* (*sc. fundendo*): POMPON. dig. 41, 1, 27, 2 -a confusa. AFRIC. dig. 7, 1, 36 pr. -a facta *e scyphis* (*al.*). GAIVS dig. 41, 1, 7, 7 *v. l. 25.* VLP. dig 6, 1, 3, 2 redactum est (COD. Theod. 12, 6, 13 pr.). OPTAT. 6, 2 p. 146, 3 revocastis. SERV. Aen. 8, 421 coacta. PRVD. c. Symm. 2, 286 decoquat. AVG. enchir. 89, 23 confundentur. COD. Theod. 12, 6, 12 in -am obryzae soliditatemque redintegrentur *eqs.*

β *de materia candefacta vel igne soluta* (*fere in usu fabrili*): VERG. georg. 4, 170 lentis Cyclopes fulmina -is cum properant. Aen. 8, 453 versantque tenaci forcipe -am. AETNA 498 flammea -is (*D'Orville*, messis *codd.*) exuitur facies. SEN. nat. 2, 17 si in aquam fervens -a descendit (PERS. 2, 67). COLVM. 12, 5, 2 ferri -as exurunt (CAEL. AVR. chron. 3, 8, 117). LVCAN. 6, 403 calidae ... pondera -ae. PERS. 5, 10 coquitur dum -a camino. PETRON. 50, 6. PLIN. nat. 34, 97 -a proflatur. VAL. FL. 2, 339 incussae sonitum ... -ae. 4, 612 tonat adflicta semper domus ignea -a. STAT. silv. 4, 6, 49. MART. 8, 50 (51), 4 nec odit exploratores nubila -a focos. IVV. 10, 130 ardentis. NON. p. 523, 30 cum -a malleis cuditur. HIL. in Matth. 14, 2 (*trop.*). HIER. in Gal. 3, 27 sq. p. 369[B] (*trop.*). PRVD. perist. 10, 284 -a ... fusilis. apoth. 725 decoctam. AVG. gen. ad litt. 10, 26 p. 331, 15. CYPR. GALL. gen. 226 scintillantes. RVT. NAM. 1, 354 fluit. *et al.*

b *de materia terrena aliisve rebus fossilibus* (in -a: *l. 78*): VERG. georg. 1, 275 atrae -am picis. PLIN. nat. 31, 78 salis. 36, 49 marmoris ... non in ... crustis ..., sed in -a. 36, 193 *vitri* (36, 194). VVLG. Rom. 9, 21 ex eadem -a (*φυράματος*) facere *figulum* aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam (*laudant* AVG. civ. 15, 1 p. 59, 12 D. *al.* FAVST. REI. grat. 1, 12 p. 44, 11. *et al.*). PRVD. apoth. 1030 haerentis -ae (*sc. in corpus humanum fingendae*) contagium. ALC. AVIT. carm. 3, 363 (*in imag.*). ACT. Archel. 11, 3 (*trop.*) devinctus intra -am (*βῶλον*), quod non didicit scientiam paracleti.

c *de materia coacta rerum esculentarum*: OV. met. 8, 666 lactis -a coacti (MART. 8, 64, 9 l. alligati. *cf.* 11, 52, 10 Velabrensi -a coacta foco. 13, 31, 2). COLVM. 12, 15, 4 cum ... -am comminutae fici permiscuerint (*postea*: duratam -am. *cf. ibid.* farinam fici. HIER. in Ezech. 6, 14 p. 62[C] *παλάθην* hoc est -am ficorum. VVLG. IV reg. 20, 7 Is. 38, 21. *cf.* II reg. 16, 1 palatharum. *cf. etiam Onom. vol. II 188, 60 sqq.*). 12, 34 musta desub -a et limpidum sit (*v. adn. edd.*). *de pulpa pomorum*: STAT. silv. 1, 6, 18 -is Amerina non perustis. *speciatim de farina aqua subacta*: HIER. reg. Pachom. 116 *pistrinarii* -am subigunt (*cf.* ISID. reg. 20, 3 conficiant). VVLG. Rom. 11, 16 si delibatio sancta est, et -a ([*φύραμα*. *Pacian. epist. 2, 3* farina. *Aug. epist. 186, 19* conspersio] *citant vel alludunt* PRISCILL. tract. 3, 62 p. 48, 20 RVFIN. Orig. in Rom. 7, 5. 8, 10 *al.*) I Cor. 5, 6 *et* Gal. 5, 9 modicum fermentum totam -am (*φύραμα*. *Hier. in Gal. 5, 9 p. 402*[C] conspersionem) corrumpit (*allegorice interpr. e. g.* TERT. adv. Marc. 1, 2 p. 293, 5 fidei [GAVDENT. serm. 7, 21]. MAR. VICTORIN. in Gal. 5, 9 p. 1190[C] evangelii. AMBROSIAST. in I Cor. 5, 8. HIER. c. Lucif. 5 ecclesiae. PAVL. NOL. epist. 1, 2 p. 3, 12. *et al.*). AVG. quaest. hept. 4, 32 primitiae ... de -a. GREG. M. epist. 5, 41 p. 333, 5 (*trop.*). *adde de placenta draconi ad esum destinata*: VVLG. Dan. 14, 26 (*μάζας*).

d *de substantia corporum animantium*: AVG. civ. 22, 19 p. 597, 16 D. SIDON. carm. 2, 247 consurgit in artum -a rotunda caput. CLAVD. MAM. anim. 3, 11 p. 174, 21 iecoris. ALC. AVIT. carm. 1, 103. *speciatim de substantia indiscreta generis humani propria*: GAVDENT. serm. 4, 5 humani generis (16, 7 AVG. civ. 21, 12 p. 514, 13 D. *al.*). 9, 6. AMBROSIAST. in Rom. 5, 12 p. 92[C] in Adam omnes peccasse quasi in -a (*cf.* PELAG. in Rom. 5, 15 p. 47, 10 ex -a Adae. AVG. in euang. Ioh. 87, 3 *al.* PROSP. sent. 309 FAVST. REI. grat. 1, 12 p. 44, 11. *et al.*). 9, 21 cum omnes ex una atque eadem -a simus in substantia (*cf.* VICTRIC. 12 corporulentiae. PROSP. epist. 2, 19). HIER. epist. 65, 13, 5 primitias -ae nostrorum corporum (IOANN. HIER. Hier. c. Ioh. 23. 24 MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 34, 9. 71, 29 HESYCH. in lev. 27, 1–8 p. 1163[B]). AVG. civ. 14, 26 p. 54, 35 D. universa -a ... damnata (15, 1 p. 59, 9 *al. cf.* serm. 165, 7, 9 damnabilem. *sim.*: enchir. 92, 23 perditionis [98, 25 epist. 188, 7 mortis perditionisque. 214, 3 *al.* IANVAR. epist. 76 RevBén. 18, 249 PROSP. resp. ad Gall. 2, 7]. c. Fel. 2, 11 p. 840, 13 illa -a et propago peccati [in psalm. 101 serm. 1, 11. quaest. Simpl. 1, 2, 17 p. 121 peccatorum. *al.*]. serm. 22, 9, 9 irae. *et al.*). conf. 7, 5, 7 *creaturae* (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 48 p. 335[A] saeculi. MAX. TAVR. hom. 116 p. 524[C] factura ... in portiuncula, ... in -a). *et al.* *adde de substantia animae*. TERT. anim. 13, 1 p. 318, 1 ut cuius principalitas apparuerit, illa sit substantiae -a *eqs.* *de substantia corporali Christi*: AVG. conf. 5, 10, 20 salvatorem ... de -a lucidissimae molis tuae (*sc. deitatis*) porrectum. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 34, 15 Christo induta -a nostra (*cf. 57, 17* natura). *al.* HESYCH. in lev. 1, 5 p. 796[D] de nostra ... terra (*cf. p. 429, 82*) id est conspersione sive -a. AVELL. p. 226, 17 ex -a nostrae substantiae. *et al.*

e *de quacumque materia spissata*: OV. fast. 1, 108 inque novas abiit -a soluta *elementorum* domos. LACT. Phoen. 99 *cineres* in -am ... coactos (*cf.* GREG. TVR. stell. 12 conglobatur). CLAVD. DON. Aen. 6, 735 p. 603, 21 concretum dicitur, quod ex minutis multis in unam redditur -am. AVG. in psalm. 140, 10 frustum ... et portiuncula naturae ipsius convincit -am. *metaphorice*: FRONTIN. aq. 77 ut erogationem, quam confertam et, ut sic dicam, in -a ([*cf. p. 429, 50*]. in -am *cod.*) invenimus, ... per regiones urbis digeramus. *per iocum*: AVSON. 395, 3 p. 254 P. aurea mala ..., sed plumbea carmina mittis; unius -ae quis putet has species.

2 *metonymice*: **a** *de materia in opera fabricata*: GRATT. 115 ne cessaret iners in vulnere -a ferino (*cf. Vollmer ad l.*). STAT. Theb. 6, 648 aënae lubrica -ae pondera (*de disco; cf.* SCHOL. Hor. ars 380). MART. 3, 31, 4 sustentatque tuas aurea -a (*α*, mensa *β*) dapes (*de vasis*). 12, 57, 8 Neroniana ... -a (*de nummis; cf.* PRVD. perist. 2, 55 VAL. CEM. hom. 8, 1). 14, 192, 1 *de volumine membraneo.* IVV. 6, 421 gravi ceciderunt bracchia -a (SCHOL. halteras dicit). HIER. in Zach. 12, 1 p. 1509[D] *de sphaera aenea.* ALC. AVIT. carm. 4, 127 *de turri Babylonia.* 4, 315 *de arca Noae.* 6, 357 *de corpore humano* (*cf.* ANIAN. Chrysost. hom. 1, 3). *speciatim de substructione operum praecipue cinerarii*: CIL VI 3428 (*a. 214*) l. 7 (-am) exstrucse(runt). l. 10 habet (-am) p. XII. l. 12 depositus p. XII in vascello et -a a(ut) fundus (*v. Momms. ad l.*). 15326 -am cum cinerario. 25144, 6 -am calcavit (29976). XI 2331. *adde*: SIDON. carm. 2, 60 durataque -a sustinet ... campos.

b *i. q.* *fundus cum casa, praedium* (GLOSS. -a villa, casale. GLOSS.[L] II Philox. MA 122 -am *σύγκτησιν. cf. W. E. Krause, Comment. Vindob. 3 [1937] 39 adn. 37*): SYMM. rel. 28, 2 partem Caesarianae -ae. 28, 7 sex uncias -ae (*cf. 28, 6* praediorum). AMM. 14, 11, 27 in -a Veternensi (*cf. Philipp, RE XIV 2123*). NOVELL. Anth. 3, 2 Cesiana. DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 4 -ae, quae iuris nostri est, ... fundum. CASSIOD. var. 8, 33, 2 cum possessoribus ... -arum. 9, 3, 2 ad -am iuris nostri (*cf. l. 79*) Rusticianam. *al.* (*cf. ind. III*). GREG. M. epist. 1, 42 p. 62, 13 ecclesiae. p. 69, 4 per omnes -as. 5, 31 p. 311, 10 conductoribus (*cf. p. 431, 3*) -arum sive fundorum. 6, 38 p. 415, 2 habitatorum -ae Nichoteranae. 9, 96 ex corpore -ae Gratilianae. *et saepe* (*v. ind. II*). ACT. Petr. et Paul. 80 *εἰς μάσσαν*

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

καλουμένην Ἄκουαι Σαλβίας. et al. *in titulis*: CIL VI 31946 -a pontis Veri. 32033 de -a cella binara (*i. vinaria*). X 8076 (*s. IV/V*) conduct(rix) (-ae) Trapeianae. XIV 3482, 5 in pr(a)ediis suis (-a)e Mandelan(a)e. TEST. Iulian. (CIL XIV 2934) 18 ex -a Prae(nestina). PAP. Marini 73, 5. 77 (*s. V*) -ae Cassitanae. 91, 9 (*s. VI*) de s(anc)ta -a (*v. adn.*). *in imag.*: PAVL. NOL. epist. 39, 1 p. 335, 6 quantam vos -am huiuscemodi possessionis habeamus (*praecedit*: vos ... nobis uberrimum fundum largitus est. *ibid.* in nostris praediis spiritalibus).

B *i. q.* ***acervus, multitudo in unum coacervata***: **1** *rerum*: **a** *corporearum*: PLIN. nat. 12, 89 sacerdos deo ... partem *sarmentorum cinnamomi* ponit, reliquum mercator in -as condit. OPTAT. 5, 9 p. 139, 3 vulnerum. GREG. TVR. stell. 28 quidam -am vocant ... Pliades, plerique vero butrionem. *speciatim de acervo frumenti sim.*: TERT. praescr. 3, 9 (*trop.*) frumenti (OROS. hist. 7, 39, 13). adv. Val. 31 p. 206, 19 seminis. LACT. ira 10, 7 milium ... in -am coire. PAVL. NOL. epist. 24, 3 p. 203, 24 (*trop.*) *opp.* festucam gratiae. AVG. epist. 98, 5 (*trop.*) ut ad -ae ... societatem perducantur. in epist. Ioh. 1, 6 multa grana faciunt -am (*cf.* c. Faust. 20, 23 p. 568, 3 VAL. CEM. hom. 9, 5). in psalm. 34 serm. 1, 10. 94, 7^extr.^ -a intro missa est. serm. 155, 12, 13 *opp.* stipulae. 251, 3, 2 grana ... in -a ..., palea ... in magno acervo. 259, 2 *syn.* congeries *frumenti* (*v. totum locum*). serm. coll. Morin p. 682, 10 tritici. *al.* VAL. CEM. hom. 8, 3 frugum. VICT. VIT. 2, 19. *et al.* **b** *incorporearum*: AVG. serm. coll. Morin p. 657, 25 *levia peccata* acervum facient; congeruntur et -am facient. PS. AVG. serm. 126, 4 patientiae. SIDON. epist. 6, 1, 5 oneris *criminum*. LAVRENT. paen. p. 101^C^ malorum.

2 *hominum*: OPTAT. 2, 26 p. 66, 10 paenitentium. AVG. in psalm. 47, 10 plenitudo -ae ad dexteram constitutae (*opp.* multi ..., qui stabunt ad sinistram). VEREC. in cant. 2, 6 licet multi sint ..., unam tamen ... faciunt -am et unum corpus ... formantur. LEX Visig. 1, 2, 6 plebium. *nota de 'candida -a' martyrum Uticensium* (*nomen explicat* PRVD. perist. 13, 87; *aliter* AVG. serm. 306, 2, 2 PS. AVG. serm. 317): PAVL. NOL. carm. 19, 144 conlatis c. -a martyribus. AVG. in psalm. 49, 9^med.^ 144, 17^med.^ serm. 306, 1, 1 in natali martyrum -ae c. 306, 11, 10. 311, 10, 10 Uticensis -a c. serm. coll. Morin p. 645, 3. 647, 13. 666 (*ad* serm. 330). INSCR. christ. Diehl 2070 memoriae s(an)c(t)or(um) -ae c. MARTYROL. Hier. 15 Kal. Sept. (Wirc.).

deriv.: massalis. massarius. massaceus. massula. *cf.* com-, immassare.

2. massa *indecl.* *hebr.* משׂא. HIER. in Ier. 4, 62, 3 p. 290, 20 verbum hebraicum -a Aquila ἄρμα id est 'onus' et 'pondus' interpretatur, Symmachus ... 'assumptionem'. *cf.* nom. hebr. p. 8, 20. in Hab. prol. p. 1273^A^ -a numquam praefertur in titulo nisi cum grave ... est, quod videtur. *v. etiam Onom.*

massāceus, -a, -um. *a* massa. *i. q. ex massa solida constans*: GROM. p. 360, 11 plumbum aut stagnum (*i. stannum*) epicteticum, hoc est -tium (*sic trad.*) fabritum.

massacula *cf. s.* masucla.

erecis (*i. erice?*) id est **massagiune** (?) GLOSS. III 538, 51.

massālis, -e. *a* massa. TERT. adv. Hermog. 30 p. 158, 20 confusae substantiae -is (*i. q. in massam informem compactae*) illius molis argumenta. adv. Marc. 4, 18 p. 478, 18 necesse erat portionem spiritus sancti ... abscedere iam ab Iohanne ... in dominum ut in -em (*i. eiusdem substantiae atque naturae participem*) suam summam. *adv.* **massāliter:** TERT. adv. Val. 16 p. 196, 7 vitia ... confudit atque ita -r (*i. materialiter*) solidata defixit seorsum, in materiae corporalem paraturam commutans ex incorporali passione. fug. 13 p. 489, 15 Oe. -r (*i. confertim*) totae ecclesiae tributum sibi irrogaverunt.

massaris, -is *f.* *voc. peregrinum (Africanum? [cf. l. 62])*: *i. q. uva vitis silvestris*: PLIN. nat. 1, 12, 61 bryon, oenanthe, -is. 12, 133 quae *oenanthe* in Africa fit, ad medicos tantum pertinet vocaturque -is. 23, 2 artes *medicas* ... dedit *natura* vitibus non contenta delicias etiam et odores atque unguenta omphacio et oenanthe ac -i ... instruxisse. 33, 9 -is odoribus tantum gignitur *eqs.*

massārius, -ī *m.* *a* massa. GLOSS. ἐργαστηριάρχης. CIL VI 9560 (= INSCR. christ. Diehl 650) locus Marciani -i.

[**massio** malo (mallo) GLOSS.^L^ IV Ps. Plac. M 3 (*alii alia coni.*; *nihil mutandum censet Buech.*; *v. Thes. gloss.*)]

massipiārius (*pro* marsup-; *v. Schmitzii adn. crit.*) NOT. Tir. 48, 60. *a* marsupium.

masso *v. s.* maso.

massūco, massūcus *v. s.* masuc-.

massula, -ae *f.* *a* massa *demin.* [*dub.*: COLVM. 12, 50, 5.] *i. q. parva massa substantiae compactae, globulus sim.*: COLVM. 12, 38, 2 complures ex ea (*sc. farina ex baccis contusis confecta*) -ae fiunt (12, 38, 3. *cf.* MARCELL. med. 34, 46 ex hordiacia farina -a). CLAVD. DON. Aen. 7, 685 p. 100, 22 plumbeis -is pugnabant iacientes has. MARCELL. med. 23, 79 ferri (*cf.* ORIBAS. syn. 4, 30 de ferro cyclicos factos i. e. rotundulas -as).

[elegia *Ciceronis*, quae † talia **masta** (Thalia maesta *coni. Heins.*, *alii alia*) inscribitur SERV. ecl. 1, 57.]

mastex *v. s.* mastiche (*p. 432, 61. 66*). *R.*

masticātio, -ōnis *f.* *a* masticare. *i. q. actio masticandi, mandendi*: MARCELL. med. 5, 11 masticabis incurvato capite, ut humor ex -e defluat. PS. APVL. herb. interpol. 107 l. 11 semine ... -e atque odore aromata simulanti. CAEL. AVR. acut. 3, 8, 81 ob vehementem -em. chron. 1, 1, 17 -o durioris cibi. 4, 3, 70 cibus erit diligenter -e exercendus. CASS. FEL. 28 p. 45, 14 oportet aegrotum inani -e os commovere. 72 p. 173, 3 pueris etiam dormientibus -o efficitur cum modica linguae exclusione.

masticātōrius, -a, -um. *a* masticare. *i. q. (medicamentum) per masticationem efficiens*: CASS. FEL. 32 p. 64, 4 apoflegmatismum -um ..., quem Graeci masomenon (*i. μασσώμενον*) vocant (*cf.* GLOSS. III 603, 11 -um massuminon). *Cavallin.*

mastic(h)ātus, -a, -um. *a* mastiche. *i. q. mastiche conditus*: LAMPR. Heliog. 19, 4 -um et puleiatum (*sc. vinum*; *cf. l. 49 sqq.*) et omnia haec, quae nunc luxuria retinet, primus invenit (ALEX. TRALL. 2, 205 citriatum et -catum [*gr. p. 341 P.* μαστιχᾶτον]).

***mastic(h)ē,** -c(h)ēs *et* ***mastix,** -cis *f.* [*ex gr.* μαστίχη, μάστιξ. *J. B. H.*] *de formis* (*v. Svennung, Unters. Pallad. p. 151 sq. 632*): *nom.* -ē, *gen.* -ēs (-cae: Pass. Petr. 16), *acc.* -ēn, *abl.* -ē *habent* SCRIB. LARG., PLIN. nat. (*apud quos plerumque aspirantur*), CAEL. AVR., CASS. FEL. *al.* (*cf. l. 29. 40 sqq. 61. 65. 68*); *nom.* -ix *vel* -ex (*v. l. 23. 24. 30. 31. 61. 66. 69*), *gen.* -is, *acc.* -em (*nusquam aspiratas*) *adhibent* SER. SAMM. (*abl.* -ĕ: 154. 422 *al.*), MARCELL. *al.* (*cf. l. 34. 49. 65*).
de signif.: ISID. orig. 17, 8, 7 -ix arboris lentisci gutta est. GLOSS. -ix μαστίχη. Χία ὅ ἐστι μαστίχη -ix. genus pigmenti. C(h)ias id est -e. -os id est -is. *de re cf. Steier, RE XIV 2168 sqq.* [*it.* mastice, *it. sept.* mastgo, *prov.* mastec. *M.-L.*] [*loco dub. lect.*: SER. SAMM. 551. *loco suspecto*: VEG. mulom. 1, 45, 5 -en.]

1 *de natura*: **a** *sensu strictiore de resina lentisci Chii*: PLIN. nat. 14, 122 lentisci *resinam fundunt*, quam et -en vocant. ISID. orig. 14, 6, 30 ibi (*in insula Chio*) -ix gignitur. 17, 7, 51 *lentisci* fructus oleum desudat, cortex resinam, quae -ix appellatur; cuius plurima et optima in Chio insula gignitur. DIOSC. 1, 77 p. 84, 8 (*gr. 1, 70, 3* καλουμένη σχινίνη, ὑπ' ἐνίων δὲ μαστίχη). GREG. TVR. glor. mart. 101 p. 555, 18 in *Chio* insula et granum collegitur -is ab arboribus. *in comparatione*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 p. 185, 8 manna ... fit tamquam granum -is. *epitheta*: Chia: SCRIB. LARG. 60. 108 PLIN. nat. 12, 72. 24, 121. *et al.* candida: SCRIB. LARG. 108 PLIN. nat. 12, 72. *et al.* nitida: SER. SAMM. 422. teres: SER. SAMM. 577. alba: MARCELL. med. 20, 99 (*al.*). **b** *sensu latiore de sucis resinae lentisci similibus*: PLIN. nat. 12, 72 -e quoque gemina est, quoniam et in Asia Graeciaque reperitur herba ... emittens ... carduum ... seminis plenum ac lacrimae ... vix ut dinosci possit a -e vera (21, 96 *eandem* acanthicen -en *vocat. cf.* DIOSC. 3, 8 p. 380, 15 quem mulieres pro -e utuntur. *v. etiam l. 54*). *ibid.* tertia in Ponto est, bitumini similior *eqs.* (*cf.* 14, 128 nigram -en). 22, 91 *condrille* habet proximam terrae -en tuberculo fabae (*cf.* DIOSC. 2, 117 p. 224, 28).

2 *de usu -is*: **a** *generatim*: PLIN. nat. 14, 135 opercula doliorum medicanda addita -e aut pice Bruttia. CAPITOL. Gord. 19, 1 vini ... conditi nunc rosa, nunc -e (*cf.* PALLAD. 11, 14, 13 -is optimae [-um optimum *E*; *v. Svennung l. c.*] unciam unam ... tundes *musto vini admiscendam.* APIC. 1, 1 -is scripulos III. 1, 3). PASS. Petr. 16 terens ... -ae (*plurr.*, -is *f*, -es *H*) et aloes minas mille quingentas ... condivit eum. **b** *speciatim in re medica*: *α adhibetur sola -e*: PLIN. nat. 20, 263 -e ⟨e⟩ carduis odorem commendat oris. 22, 45 *ixiae* -e utuntur mulieres (*cf.* 22, 91 *et l. 43*). 24, 43 -e lentisci replicandis palpebris et ad extendendam cutem in facie (*cf.* SER. SAMM. 154) ... adhibetur *eqs.* THEOD. PRISC. eup. faen. 49 -es (*v. l.* -ix) pulvis solus *vitiosis dentibus profuit.* CAEL. AVR. chron. 1, 1, 47 dant quoque -en masticandam (2, 1, 42). *β variis medicamentis admiscetur*: SCRIB. LARG. 60 *ad dentifricium.* 108 contunditur tragacanthum cum radice, postea -e (MARCELL. med. 20, 15 -ex) adicitur. 110. PLIN. nat. 24, 121 nervus eius (*sc. rubi*) cum -e Chia commanducatus os purgat. 37, 51. SER. SAMM. 446 -is ... mollia farra. *al.* GARG. MART. med. 30 p. 168, 16 -is sc(ripulos) XII. CHIRON 280 -e Chia (VEG. mulom. 2, 11, 2 -is tritae). 917 -e (*nom.*). MARCELL. med. 10, 76 -em cum pipere mixtam (*cf.* ORIBAS. syn. 1, 21). 16, 57 -is pulverem. 18, 2 -ex cum oleo conteratur (*cf.* 20, 41). 27, 41 -is grana (THEOD. PRISC. eup. faen. 17). 30, 55 -is personatae. *saepe.* SORAN. app. 1 -en, oleum lentiscum *eqs.* 20 tus masculum, -ix. MISC. Tir. THEOD. PRISC. CASS. FEL. ORIBAS.
deriv.: mastichatus. *comp.*: granomastix.

mastic(h)inus, -a, -um. *gr.* μαστίχινος. [*val.* mesteacan. *M.-L.*] *in libris nusquam aspiratur.*

1 *i. q. ex resina lentisci constans*: PALLAD. 4, 9, 3 laurino oleo vel ... suco rosae vel -o. MARCELL. med. 19, 7 olei schinini id est -i (ORIBAS. syn. 1, 25. 5, 53). **2** *i. q. masticis colorem habens* (*cf.* GLOSS.^L^ I Ansil. MA 861 -a crocea): ISID. orig. 19, 22, 16 (*inter nomina vestium*) fibrina. caprina. -a et mena (*cf.* 19, 28, 8). *Deicke.*

***mastico,** -āvī, -ātum, -āre. [*ex gr.* μαστιχάω. *J. B. H.*] GLOSS.^L^ II Abav. MA 50 mandit manducat -at. 76 -at comedit manducat. V Aa M 102 (*v. p. 269, 30*). *de usu cf. Beyer, Die Verba des Essens .... Leipzig 1934, 21.* [*val.* mestecà, *it.* masticare, *francog.* mâcher, *hisp.*, *port.* masgar. *M.-L.*] [*var. l. pro* massare: *v. p. 428, 81 sqq.* *coni.*: *v. p. 434, 35.*]

i. q. ***dentibus comminuere, mandere***: **1** *proprie*: MARCELL.

[Cavallin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

med. 5, 11 haec ... comminues et -bis. 12, 20 gramen. PHILVM. med. 2 p. 128, 4 M. dactyli ... Thebaici ... frixi et -ti. PS. APVL. herb. interpol. 80 l. 43 cum fuerit -tum, et fervorem commovens (*cf. Diosc. 3, 74, 1 ἐν τῷ διαμασᾶσθαι*). app. 88 l. 2 folia *rubi* -es, confirmat dentes. *al.* DIOSC. 1, 4 p. 58, 20 *cyperum Indicum* cum -veris (*gr. 1, 5 διαμασηθέν*), croceo colore efficitur. 2, 145 p. 234, 4 *radix piperis* cum stafisagria -ta (*gr. 2, 159, 4 μασηθεῖσα*) flegma deponit. *saepe.* CAEL. AVR. acut. 2, 32, 169 non -ti cibi transvoratio. 3, 8, 77 oportet ... cibum ebibi potius quam -ari. *saepe.* CASS. FEL. 32 p. 64, 9 *trociscos apophlegmatismi* -andos dabis. 44 p. 109, 20 costum ieiunis -andum dabis. *saepe.* ANTHIM. 93 *caricae* diutius in ore -entur. ORIBAS. eup. 2, 1 A 22 radix eius (*sc. anemones*) -ta flegma per os producit. syn. 1, 21 masticem et piper das -andum. *al.* ALEX. TRALL. 1, 66 pastilli -ti (*p. 549 P. διαμασώμενοι*). 2 *in similitudine* (*cf. p. 275, 57 sqq.*): OP. imperf. in Matth. 41 p. 860 quemadmodum qualemcumque cibum, nisi -verimus dentibus, non sentimus saporem eius, ita et verbum quod audimus, nisi -verimus ipsum tractantes in nobis, non possumus intelligere virtutem verbi illius.

deriv.: masticatio, masticatorius. *comp.*: commastico, immasticatus. *Cavallin.*

1. mastīgia (*l. 34*) *et* **mastīgiās** (*l. 36*), -ae *m.* [*gr. μαστιγίας. J. B. H.*]. *semper ultimum locum versuum obtinet* (*ut μαστιγίας apud com. gr.*). GLOSS.^L I Ansil. MA 862 -a male serve, serve nequam (III Abstr. MA 42 V Abba MA 83). V Abba MA 58 -a malus servus, servus nequam. GLOSS. verbero. flagrio. [*locis suspectis*: PLAVT. Most. 721ᵃ heia -a, ad me redi (*secludit Leo*). Poen. 390 sq. (*del. Angelus, Leo*).]

i. q. servus flagellis dignus, homo nequam, v e r b e r o: PLAVT. Amph. frg. 1 te cruce ... mactabo, -a (*item in allocutione*: Cas. 361 Curc. 567 Most. 1 Rud. 1022. TER. Ad. 781 non manum abstines, -a? [SCHOL. Bemb. Latine verbero. *falso interpretatur* SCHOL. p. 160, 1 mastix graece, latine dicitur corrigia, qua Syrus volebat impedire Demeam]). Capt. 600 ut illi -ae cerebrum excutiam. 659 inicite huic manicas ⟨...⟩ -ae. Cas. 446 candidatus cedit hic -a, stimulorum loculi. Poen. 381 nisi ego illi -ae exturbo oculos atque dentes. Trin. 1021 ferriteri ae-. LVCIL. 669 at libertinus tricorius, Syrus ipse, at -as. AMBR. Hel. 8, 24 ferietur ... coquorum -arum (*Schenkl*; -orum *B*; *al. aliter*) machaera.

2. mastīgia, -ae *f.* (*et* mastīgium, -ī *n.? [cf. l. 42]*). *cf. c. gr.* *μάστιξ, μαστίγιον.*

i. q. flagellum (GLOSS.^L III Abstr. MA 43 -ae taurea[e] flagella [V Abba MA 57]. GLOSS. -a taurina flagella. flagella vel virga): *proprie*: SVLP. SEV. dial. 2, 3, 6 consumit Gallicas mularum poena -as. *translate*: GILD. Brit. 7 chron. III p. 30, 16 quosdam relinquentes praepositos indigenarum dorsis -as. *cf.* 1. mastix.

mastīgo, -ātum, -āre. *a* 1. mastix, *cf. gr. μαστιγόω.* *i. q. flagellare, vexare*: ITALA IV Esdr. 15, 12 lugeat Aegyptus et fundamenta eius a plaga ⌊verberati et -ti⌋ (⌊ ⌋ *A*, v. in castigationes *S*, verberum et castigationis *CM*). 15, 51 paupera a plaga ⌊et -ta vulneribus⌋ (⌊ ⌋ *CM om.*).

mastīgophorus, -ī *m.* *gr. μαστιγοφόρος.* GLOSS.^L V Aa M 180 -us flagellarius. [*dub.*: GLOSS. *v. vol. III 529, 74.*]

qui flagellum fert: NON. p. 207, 32 L i v i u s A i a c e -o. *technice i. q. apparitor*: CHAR. dig. 50, 4, 18, 17 -i quoque qui agonothetas in certaminibus comitantur et scribae magistratus personali muneri serviunt. PRVD. c. Symm. 2, 517 num -is oleoque et gymnadis arte unctis pugilibus miles pugnabat Etruscus?

1. mastix (*f.*). *gr. μάστιξ.* *i. q. flagellum, poena*: ITALA IV Esdr. 16, 20 (cod. A) famis plaga dimissa est et tribulatio eius tamquam -x castigatio (*glossema?*) in disciplina (missa sunt flagella in emendatione *SCM*). SCHOL. Ter. p. 160, 1 *v. l. 31.*

cf. 2. mastigia *et* mastigare. *comp.*: Aeneomastix. Homeromastix.

2. mastix *v. s.* mastiche.

mastos, -ī *m.* *gr. μαστός.* *nomen herbae*: PLIN. nat. 26, 163 quae *herba* ... -os (-thos *V*) vocatur, pilos mammarum partu nascentes aufert (*cf.* 1, 26, 92).

?mastropus, -ī *m.* *gr. μαστροπός.* FIRM. math. 7, 25, 4 in femininis ... ⟨genituris⟩ ⌊-os nasci⌋ (⌊ ⌋ *Skutsch*; mali post dici *trad.*) pronuntia.

mastrūca (mastrūga), -ae *f.* [*vox Sarda, v. l. 75. p. 434, 2 sqq. J. B. H.*] *saepe -g- pro -c- scribitur* (*imprimis in codd.* GRAMM. *et* GLOSS.). *de orig. et signif.*: DON. gramm. IV 392, 7 barbarismus ... dicitur, ut si quis dicat -a (*cf.* GLOSS.^L I Ansil. MA 865). POMP. gramm. V 284, 21 *barbarolexis*, si qui dicat -a (*cf.* CONSENT. gramm. V 386, 24). 284, 22 -a sagum dicitur lingua Sardorum *sqq.* ISID. orig. 19, 23, 1 nationibus sua cuique propria vestis ut ... Sardis -ae. 19, 23, 5 -a vestis Germanica (Sarda *K*) ex pelliculis ferarum (GRAMM. suppl. 174, 18) ...; -a autem dicta quasi monstruosa eo quod qui ea induuntur quasi in ferarum habitum transformantur. GLOSS.^L V Aa M 181 -a vestimentum ex pelle. Corp. M 65 -a cuculla de pellibus [sive] de pili-[bu]s. [*loc. corr.*: GLOSS.^L I Ansil. MA 867 -a fortis aut fortissimus. *incertum, hucne pertineat loc. dub. trad. et signif.*: PLAVT. Poen. 1313 manstruca (*A*, manstructa *P*), halagora *eqs.* (*inter convicia*).]

i. q. vestis ex pellibus confecta: CIC. Scaur. 45ᵈ quem purpura regalis non commovit, eum Sardorum -a mutavit? (QVINT. inst. 1, 5, 8 -am quod Sardum est, inridens Cicero ex industria dixit). ARNOB. nat. 2, 23 p. 67, 1 *v. p. 332, 80.* HIER. c. Lucif. 1 p. 155ᴬ nec ob Sardorum tantum -am dei filium descendisse. PRVD. c. Symm. 2, 699 Geticus ... tyrannus ... iuratus ... -is proceres vestire togatos. PAVL. NOL. epist. 49, 12 p. 400, 8 inops habitus et -a Sardorum.

deriv.: mastrucatus.

mastrūcātus, -a, -um. *a* mastruca. *i. q. mastruca vestitus*: CIC. prov. 15 res in Sardinia cum -is latrunculis ... gesta.

masturbātor, -ōris *m.* *a* masturbor. MART. 14, 203, 2 ut ipsum -em fecerit Hippolytum *puella.*

masturbio, -ōnis *f.* *a* masturbor. *i. q. actus masturbandi, ut vid.*: MART. 11, 29 lemma: de Phyllidis -e.

masturbor (-ā-?), -ātus sum, -ārī (m a s t u r b o: *l. 16 sq.*). [*fort. deformatum ex* *man-stuprare '*manu stuprum perpetrare*', cf.* mascarpio. *J. B. H.*] CHAR. gramm. p. 473, 21 B. -o δέφομαι. GLOSS.^L II Philox. MA 118 - a t manuturbat δέφει καὶ δέφεται. ἔστιν δὲ ῥῆμα κοινόν.

MART. 9, 41, 7 si -tus ... mandasset manibus gaudia foeda suis. 11, 104, 13 -babantur Phrygii post ostia servi.

deriv.: masturbator, masturbio. *Deicke.*

māsū *v. s.* mansus.

masūcās, *gen.* -ā *m.* *gr. μασουχᾶς, -ᾶ.* *i. q. genus mixturae herbarum medicarum*: CASS. FEL. 42 p. 102, 22 -a confecti de vitibus nondum mustariis. *R.*

māsūcius (-ūcus *l. 27*), -a, -um. [*a* mandere, mansus, *cf.* manducus. *J. B. H.*] *i. q. edax*: PAVL. FEST. p. 139 -ium edacem a mandendo scilicet. GLOSS.^L IV Ps. Plac. M 14 (= I Ansil. MA 868) -um (*vel* mass-) edacem. *Cavallin.*

masūcla (-ae *f.?*). *pro demin. vocis* masucas *accipit Heraeus, sed vide ne notiones inter se discrepent.* GLOSS. -a (malesucla, masuda) id est herba. *nescio, eodemne pertineat* GLOSS. mas(s)acula i. lana marina (*Heraeus dubitanter ad v.* 1. massa *refert tamquam demin.*). *R.*

?masūco, -āre. *a* masucus. *i. q. mandere*: PELAGON. 435 folia de hedera massucato (*cod.*, masticato *edd.* [*Hippiatr. II 62, 1 μασησάμενος*]). PS. SORAN. quaest. med. p. 367, 8 dentes per quos cybos ma⟨ssu⟩camus (⟨ ⟩ *in rasura m. 2 addit*). *Cavallin.*

māsūnārius *v. s.* mansionarius.

mataris (materis), -is (*et* matara, -ae?) *f.* [*vocab. gallicum, cf. μάδαρις 'πάλτον τι εἶδος' Strabo, μαδάρεις· τὰ πλατύλογχα τῶν κρεάτων· Κελτοί Hes.; v. Dottin, Langue gaul. 271. J. B. H.*] *de formis* (*cf. etiam l. 45*): -is: SISENNA (*l. 47*). RHET. Her. (*l. 49*). LIV. (*l. 52*). -a?: CAES. (*l. 51*). [*it. vet.* mattero. *M.-L.*] [*coni. dub.*: APON. 1 p. 26^extr. *Iustinus* -eris (*edd.*, magistris *cod.*) interfectus est.]

i. q. genus lanceae Gallicae (NON. p. 556, 6 -ere [*i.* -ere⟨s⟩ *vel* -er⟨a⟩e] t⟨el⟩a gravia Gallica [*Müller*; bellica *codd.* (ball- *L*¹)]): SISENNA hist. 29 Galli -eribus aut (*Roth*, sani *codd.*) lanceis configunt (71 -eribus aut l. ... perturbant agmen). RHET. Her. 4, 32, 43 si quis ... Gallos significans: 'nec tam facile ex Italia -eris (*Victor.*, matris *M*, armatura *E*) Transalpina depulsa est'. CAES. Gall. 1, 26, 3 inter carros raedasque -aras (-res *Glück*) ac tragulas subiciebant. LIV. 7, 24, 3 laevo umero *consulis* -ari prope traiecto.

matassa *v. s.* mataxa.

[**matavitatau** PETRON. 62, 9 *corrupt.; alii alia ci.*]

mataxa *et* **metaxa,** -ae *f.* [*vocab. peregrinum, cf. gr. μέταξα, μάταξα. J. B. H.*] ISID. orig. 19, 29, 6 m a t a x a quasi m e t a x a a circuitu scilicet filorum: nam meta circuitus dicitur vel quod transferatur (*i. ἀπὸ τοῦ μετάγειν*). *de formis* mat- *et* met- *v. l. 63 et 69.* GLOSS.^L II Philox. MA 123 -a σ⟨ε⟩ιρά. GLOSS. ἡνία. [*dub.*: V 578, 25 (*contam.?*) salibra matassa (*i.* -xa?).] [*it.* matassa, *francog. vet.* maaisse, *hisp.* medaja. *M.-L.*]

1 *i. q. f u n i s, f i l u m, imprimis quod in glomus convolutum est* (*semper* mat-): LVCIL. 1192 eodem deferat ... plumbi pauxillum rodus linique -am (*v. Marx*). VITR. 7, 3, 2 tenues *harundines* colligantur et -ae tomice (tomicae *GH*) ad iustam longitudinem una crassitudine alligationibus temperentur (*de sensu huius loci ambigitur*). *de funiculo e pilis contorto*: ANTIDOT. Brux. 44 de capillis ... facit -am et in medio nodum *eqs.* 2 *i. q. s e r i c u m r u d e* (*semper* met-): MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 *inter* species pertinentes ad vectigal: ...-a, vestis serica vel subserica. COD. Theod. 12, 20, 13 (= Iust. 11, 8, 10) sericoblattae ac -ae (mat- *V*) huiusmodi species. 10, 20, 18 quibus artibus ... -a ... publico murice tinguebatur.

deriv.: metaxarius. *cf. comp. gr. μεταξαβλάττη.* *R.*

matella, -ae *f.* *a* matula *demin.* NON. p. 543, 12 -a: aquarium vas. GLOSS.^L Corp. M 58 -a genus vasorum ubi antiqui mingebant. II Philox. MA 128 (matellata *cod.*) σταμίον (*unde fort.* II Abav. MA 78 lagoena). [VEG. mil. 4, 6 p. 132, 3 *v. s.* metalla.]

1 *generatim i. q. v a s c a p i e n d i s l i q u o r i b u s a p t u m*: CATO agr. 10, 2 (*inter vasa oletis sive vineis necessaria*) -am I (11, 3). or. frg. 50 (= 28 M.) aqualis, -as sine ansis. 2 *speciatim i. q. vas urinale* (*cf. Blümner, Röm. Privataltert. 1911 p. 147*): SEN. benef. 3, 26, 2 rem ineptissimam fecero, si nunc verba quaesiero, quemadmodum dicam illum -am sumpsisse. PETRON. 27, 3 alter spadonum -am tenebat argenteam. 27, 6 Trimalchio digitos concrepuit, ad quod signum -am

[Bachmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spado ludenti subiecit. CE 932 miximus in lecto ... nulla -a fuit. MART. 6, 89, 1 cum peteret seram media iam nocte -am arguto ... pollice. 10, 11, 3 dispeream, si tu Pyladi praestare -am dignus es aut porcos pascere Pirithoi (*cf. Otto, Sprichw. p. 215*). 12, 32, 13 -a curto rupta latere meiebat. 14, 119 -a fictilis. IVV. 10, 64 ex facie (*sc. statuae Seiani*) ... fiunt urceoli pelves sartago -ae ([pat- ω]. SCHOL. conchae breves aut vasa turpia). PLAC. med. rec. β 17, 15 -ae quae crustum ex lotio duxerint, fractae et coctae. CAEL. AVR. acut. 2, 3, 15 si urinam mittere fuerit admonitus, -am non postulet. *convicium de muliere nequam*: PETRON. 45, 8 magis illa -a digna fuit, quam taurus iactaret (*cf. Friedl.*). **3** *dub. utrum ad 1 an 2 pertineat*: VARRO Men. 104 divitum amphoras Chias ad communem revocat -am. 262 lecto strato -am lucernam, ceteras res esui usuique prae se portant (*cf. Bücheler, Kl. Schr. I 1915 p. 188*). PETRON. 58, 9 curris, stupes, satagis, tanquam mus in -a (*cf. Otto, Sprichw. p. 233, aliter Friedl. ad l.*).

matellio, -ōnis *m.* [*a* matula, matella. *J. B. H.*] VARRO ling. 5, 119 accessit *vasis aquariis* -o (*Ald.*, matiolio *AP*) a matula dictus [et dictus], qui posteaquam longius a figura matulae discessit, et ab aqua aqualis dictus. PAVL. FEST. p. 126 -o deminutivum a matula. *i. q. vas aquarium*: CATO agr. 10, 2 -em I (*cf.* 11, 3). VARRO frg. Non. p. 547, 5 *vasa* sibi ... ponere ... quae utilitas postularet: trulleum, -em, pelvim, nassiternam, non quae luxoriae causa essent paranda. CIC. parad. 38 aliquem ... -em Corinthium cupidissime tractantem.

1. mateola (matiola), -ae *f.* [*cf. c. slavon.* motyka '*dolabra*', *sanscr.* matyam *n.* '*irpex*', *al. J. B. H.*] *i. q. instrumentum agriculturae*: CATO agr. 45, 2 si *talea* parum descendet, malleo aut -a adigito (*inde* PLIN. nat. 17, 125). 46, 2 malleo aut matiola (*sic*).

2. mateola *v.* matt-. *Bachmann.*

ˣ**māter**, -tris *f.* [*i. q. osc.* Maatreís, *umbr.* Matrer '*Matris*', *sanscr.* mātár-, *avest.* mātar-, *arm.* mair, *gr.* μήτηρ, *hibern.* māthir, *anglosax.* mōdor (*theod.* Mutter), *slavon.* mati '*mater*', *lituan.* motė '*mulier, uxor*', *alban.* motrs '*soror*'. *J. B. H.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 160 -r Matuta, ..., matrimonium, -r familiae, matertera, matrices, materiae dictae videntur, ut ait Verrius, quia sint bona, qualia scilicet sint, quae sunt matura, vel potius a -e, quae est originis Graecae. ISID. orig. 9, 5, 6 -r dicitur, quod inde efficiatur aliquid. -r enim quasi materia; nam causa pater est (GRAMM. suppl. 238, 27 -r quod materiam praebeat nascentibus). 9, 7, 13 matronae, quia iam in matrimonium convenerunt; -es, quia genuerunt, -es familias, quia per quandam iuris sollemnitatem in familiam mariti transierunt. *notatur*: m (*cf. p. 442, 19. 22. 49. 58. 69*): *nom. sg.*: CIL VI 22779 XIII 6733. *gen. sg.*: VIII 5707. *dat. sg.*: III 13903. 14354^{8} VIII 11797. 24711. *dat. pl.*: II 2128 XIII 8632. ma: *nom. sg.*: CIL I^{2} 1409. mat: *nom. sg.*: CIL VI 8401, 20 VIII 2934. 8323 CE 2185, 6 INSCR. NSc. 1927 p. 425 n. 153. *dat. sg.*: CIL I^{2} 372. *dat. pl.*: VII 426. mate (*v. etiam Sommer, Handb. p. 365 de tit. faliscis*): *nom. sg.*: CIL XI 2894. 3159 XIV 4830 CE 1579, 2 INSCR. NSc. 1927 p. 413 n. 108. matr: *dat. sg.*: FAST. ann. Iul. Venus. Iun. 11 (CIL I^{2} p. 221). Maff. Apr. 4 (*ibid.* p. 224). CIL III 1953 IX 5061. 6099. *abl. sg.*: CIL XI 2231. *dat. pl.*: CIL VII 1285. 1299. mater: *dat. sg.*: CIL XIII 7865 -r Magnae consacrant (*cf. dat.* -eri *l. 60.* -r *non declinatum esse putat Niedermann, Festgabe f. Blümner 1914 p. 333*). *abl. sg.*: CIL XI 2234 (*v. p. 437, 8*). matri: *dat. pl.*: CIL VII 756. matrib: CIL XIV 4303. mt: CIL VIII 27994^{8} filius m(a)t(ri) sue fecit. *de formis*: *nom. sg.*: mate: *v. l. 47.* matris: *v. p. 440, 14. cf.* INSCR. christ. Diehl 3083 huc siti sun Inventianus f. et Aufidia 'materi. matir (*sinistrorsum scriptum*): INSCR. christ. Diehl 4121 J. *dat. sg.*: matre: CIL I^{2} 379. 580. matrei: CIL I^{2} 1689 XII 5095. INSCR. christ. Diehl 4466^{a} ματρει (INSCR. NSc. 1923 p. 70). materi: CIL XI 3071. 5015 XII 3925 XIII 5976, 14. *v. etiam l. 52.* *dat. pl.* matrubos (?): CIL II 2848. matiribus: CIL XIII 8023. matrabus, matris: *v. p. 444, 19. 22.* *scribitur*: macri (*cf.* CYPR. epist. 43, 6 p. 595, 25 *LN^{1}P* PAVL. dig. 36, 1, 83 [81] *F*): CIL VIII 373. *cf. s. v.* matrona. marter: CIL VI 26817, 5. mapter: INSCR. NSc. 1919 p. 41 n. d. *per* -á-: CIL III 2403$^{add.}$ IV 6635 VI 28337. 37406. 37412, 6 VIII 21166 IX 5165 X 6100 XII 135. 3615. 3616. 3904 XIV 1166. *per* -aa-: INSCR. NSc. 1933 p. 325. *de prosodia*: -ă-: CE 682, 8 haec -r et genitor conscribunt carmina busto. 1476, 2. 1579, 2. *de notione*: NON. p. 423, 17 *v. vol. VI 1821, 50.* *legitur inde a* LIV. ANDR. carm. frg. 7 -em procitum plurimi venerunt (*α 248* μητέρ' ἐμὴν μνῶνται). ENN. scaen. 56 -r, optumarum multo mulier melior mulierum. 60. NOT. Tir. 33, 22 *post* pater. 37, 43. 55, 99. [*it.* madre, *francog.* mère, *hisp.* madre. *M.-L.*] [*pro* -r *in codd. traditur*: deorum: CATVLL. 63, 75. Martis: VERG. Aen. 9, 581 PROP. 2, 8, 39. mentem: AETNA 19. pater: LIV. 1, 56, 11 SEN. contr. 7, 4 (19), 3 SEN. Phoen. 358 SCAEV. dig. 36, 1, 80, 10. natum (natura): OV. met. 7, 612 SEN. Herc. O. 1505. maiestatis: PREC. herb. 19. maurus: CAPITOL. Gord. 25, 3. -r *in codd. traditur pro*: patriam: PLAVT. Men. 1083. patrem: SEN. contr. 1, 7, 8. mentem: OV. met. 6, 629 (*cf. Helm, GGA 1915, 535*). SEN. contr. 1, 6, 11. marem: QVINT. decl. 338 p. 334, 21. *corrupte traditur*: LVCR. 4, 79 SEN. contr. 2, 6 (14), 4. 7, 4 (19), 5. ITALA Sirach 29, 14 (PS. Aug. spec. 24 p. 407, 10). *suppletur*: PREC. terr. 28. *loco lacunoso*: MANIL. 2, 594. *dub.*: CIL II 2848 INSCR. NSc. 1918 p. 135.]

I ***de animantibus*** (*cf.* NON. p. 343, 27 -r est quae quodvis animal partu edit) *et de rebus personatis* (*quales sunt* Natura, Nox, Luna *p. 443, 38*, Ecclesia *p. 444, 29*): **A** ***de hominibus*: 1** *sensu strictiore i. q. genetrix*: **a** *proprie*: **α** *delectus variorum exemplorum*: *describuntur -is mores*: *indulgent filiis*: PLAVT. Cas. 63. TER. Haut. 991 -es omnes filiis in peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria solent esse. SEN. dial. 1, 2, 5 non vides, quanto aliter patres, aliter -es indulgeant? ... -es fovere in sinu, continere in umbra volunt, numquam contristari, numquam flere, numquam laborare. 4, 21, 6 non resistet offensis, ... cui lacrimas sollicita semper -r abstersit. *cf.* PLAVT. Asin. 78 illum -r arte contenteque habet, patres ut consueverunt. *lugent mortuos*: CIC. epist. 9, 20, 3 patriam eluxi iam et gravius et diutius quam ulla -r unicum filium. CATVLL. 39, 5. 64, 349 TIB. 1, 3, 5 PROP. 3, 7, 9 OV. am. 3, 9, 1. 50 SEN. dial. 6, 3, 2 LVCAN. 2, 23. *anxiae sunt de absentibus*: HOR. carm. 4, 5, 10. OV. rem. 547 plus amat e natis -r plerumque duobus, pro cuius reditu ... timet. SEN. dial. 6, 24, 2. *filios educant*: CIC. de orat. 2, 277 'me ad famosas vetuit -r accedere'. Brut. 104. Gracchus diligentia Corneliae -is a puero doctus (211). Tusc. 3, 64 pueros ... -es et magistri castigare etiam solent. HOR. carm. 3, 6, 40 severae -is ad arbitrium recisos portare fustes. epist. 1, 1, 22 pupillis, quos dura premit custodia -um (SEN. dial. 6, 24, 1 pupillus relictus sub tutorum cura usque ad quartum decimum annum fuit, sub -is tutela semper). TAC. dial. 28, 4 filius ... in ... gremio ac sinu -is educabatur, cuius praecipua laus erat tueri domum et inservire liberis. *alia*: HOR. epist. 1, 18, 26 *amicus amicum* veluti pia -r plus quam se sapere et virtutibus esse priorem volt (IVV. 10, 290 formam optat *liberis* ... anxia -r). CARM. Suet. Tib. 59 asper et immitis ...: dispeream, si te -r amare potest. PS. QVINT. decl. 18, 9 p. 327, 22 quis enim non est formosus filius -i? AVG. gen. c. Manich. 2, 19, 29 *mulieres* quasi dignitatem sibi additam credunt, quod -es fiunt, et plerumque superbiores existunt. *adde*: AVSON. 184, 9 p. 45 P. discebas in me, matertera, -r uti fieres. *(im)pietas in -em*: PLAVT. Men. 944 ego te ... patrem occidisse et -em vendidisse ... scio. Pseud. 367 verberavisti patrem atque -em (CIC. Vatin. 11 -em. STAT. silv. 3, 3, 16). IVV. 11, 18 -is imagine fracta. VLP. dig. 2, 4, 4, 3 praetor ait: 'parentem ... in ius ... ne quis vocet'. ... sed et si vulgo quaesitus sit filius, -em in ius non vocabit (PAVL. dig. 2, 4, 4, 5). 37, 15, 1, 2 si filius -em aut patrem, quos venerari oportet, contumeliis adficit vel impias manus eis infert, praefectus urbis delictum ad publicam pietatem pertinens pro modo eius vindicat. *ibid.* 3 indignus militia iudicandus est, qui patrem et -em, a quibus se educatum dixerit, maleficos appellaverit. PLAVT. Mil. 691 da, mi vir, Kalendis meam qui -em munerem (TAC. ann. 13, 13, 3 deligit vestem et gemmas misitque donum -i). TER. Hec. 301 -is ferre iniurias me ... pietas iubet (481 me pietas -is potius commodum suadet sequi. 495). *de -e in iure v. Girard, Manuel élém. de droit rom. (Gesch. u. Syst. d. röm. Rechts).* *in proverbiis*: NEP. Thras. 2, 3 -em timidi flere non solere. PROP. 2, 22, 42 tutius ... geminos anxia -r alit. SEN. contr. exc. 4, 6 p. 237, 13 dum alterius vis esse -r, utriusque es noverca. PETRON. 58, 4 cum coepi *irasci*, -em meam dupondii non facio. QVINT. inst. 5, 14, 31 ut Graeci dicere solent, quem -r amictum dedit, sollicite custodiendum. *breviloquentia*: SEN. Phoen. 50 timeo post -em omnia (*i. post ea quae in -em commisi scelera*). *attributive*: ARNOB. nat. 3, 10 p. 118, 19 inter deas virgines et -es.

β *epitheta*: *(im)pietatis* (*de titulis Vrbis v. Harrod, Latin terms of endearment p. 55, de Africanis v. Söderström, Epigr. lat. Afr. 62 sq.*): amica: HOR. sat. 2, 3, 58. bona: TERT. scorp. 7 p. 159, 10 (*iron.*) o bonam -em! cara: *vol. III 503, 10. 505, 13.* CIL XIV 4855. *v. et l. 69 sq.* dulcis: *vol. V 1, 2194, 57.* CIL X 2752 XIV 4940. 5025. *v. et l. 69. 70. 73.* infelix(-issima): APVL. met. 4, 26 CIL II 4331. 4406. misera: CIL II 6088. optima: EPICED. Drusi 341 SEN. dial. 11, 1, 1 SIL. 5, 596 QVINT. inst. 6 prooem. 8 TAC. ann. 13, 2, 3 SVET. Nero 9 PLIN. epist. 5, 17, 5 CIL II 2357. *v. etiam l. 69. 70. 71.* pia: OV. epist. 18, 123 met. 13, 301 fast. 4, 555. 6, 559 EPIST. Sapph. 115 CIL II 2261. 2318. *v. etiam l. 26.* piissima, pientissima: CIL II 4326. 5490 XIV 5053. *v. etiam l. 69. 71.* *duo aut plura coniuncta*: CIL I^{2} 2525 -i meae inpiae (*v. vol. VII 1, 621, 53*) sceleratae. II 1018 -i optimae dulcissimae amantissimae. 1031 carissima et pientissima. 1311 dulcissima et desideratissima. 2436 -i optimae et carissimae. 4397 -i piissimae et indulgentissimae. 4403 -i optimae et karissimae et sanctissimae. 5072 -i carissimae et desideratissimae et p. XIV 4988 -i dulcissimae et benae maerenti. *vinculi necessitudinis*: CIL VI 25841 natur⟨alis?⟩. 33603 legitimae. *v. Harrod l. c. p. 54 sq.* *originis* (*cf. p. 443, 57*): Cadmea (*Agaue*): LYGD. 6, 24 (SEN. Oed. 1006). Colchis (*Medea*): CVLEX 249. Tantalis (*Niobe*): SEN. Ag. 392. Thebana (*Niobe*): STAT. Theb. 1, 711. *cf. p. 447, 76.*

γ *iuncturae* (*cf. p. 441, 49*): (I) *ad indicandam fili(ae) originem*: *formae* illa est (illi, illius, mea) -r: *forma illa est illi -r* (*cf. p. 446, 22. 447, 44. 470, 24*): ENN. scaen. 232 PLAVT. Poen. 1065. 1068 Stich. 155 TER. Haut. 270 Hec. 547 VERG. Aen. 10, 76 HOR. epist. 1, 17, 46 OV. epist. 10, 91 met. 12, 263 AFRIC. dig. 16, 1, 19, 1. ITALA Matth. 12, 48 (Tert. adv. Marc. 4, 19 p. 482, 5. 483, 9. 15 [*gr.* μου, VVLG. mea]). LAMPR. Alex. 3, 1. *forma illa est illius -r*: PLAVT. Cist. 745

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ov. fast. 6, 627. *forma* illa est mea -r: PLAVT. Curc. 642 Epid. 584. 586. 590. *forma* illa est -r: PLAVT. Aul. 780 meus pater fuit Antimachus, ego vocor Lyconides, -r est Eunomia. TER. Phorm. 130 qui fuerit pater, quae -r. *formae* (ex, de) illa -e (natus): *forma* illa -e natus: PLAVT. Amph. 28 humana -e natus (Men. 1103 CIC. nat. deor. 3, 45. 56 NEP. Dat. 1, 1 RVT. LVP. 2, 9. HOR. carm. 2, 4, 20 nasci. Ov. met. 3, 223. 12, 504 LIV. 1, 3, 2. 44, 30, 2 VAL. MAX. 7, 7, 3. CIL XI 2234 m⟨at⟩er(e) Thania Selia nata. *et al.*). CIC. nat. deor. 3, 45 qui est -e libera (3, 46). 3, 48 procreata est. Ov. met. 5, 141 satos (fast. 3, 799 -e s. Terra . . . taurus). 5, 145 creatus (FLOR. epit. 1, 6, 1). LIV. 1, 3, 3 genitus (9, 36, 2. 38, 9, 8. 44, 30, 2 VELL. 2, 29, 2 VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 SEN. Oed. 867 CVRT. 6, 5, 4). 1, 34, 6 ortum (*cf. p. 441, 32*). PRVD. perist. 10, 752 editi (*cf. p. 444, 61. 447, 62*). *forma* illa -e: PLAVT. Epid. 642 ⟨. . .⟩ alia -e, uno patre. LIV. 4, 3, 10 SVET. Otho 1, 1 CIL XI 2231. 2280. *forma* ex illa -e natus: PLAVT. Epid. 636 natam (CIC. Att. 11, 9, 3 GAIVS inst. 1, 32 PAPIN. dig. 37, 10, 11. *cf. p. 441, 32. 56*). NEP. Epam. 6, 2 qui . . . ex -e liberos procreasset. CVRT. 8, 2, 19 genitis. PAVL. dig. 36, 1, 83 (81) qui ex eadem -e erant. *forma* de illa -e natus: CIC. rep. 2, 34 *v. p. 441, 58.* HOMER. 624 Hesiona de -e vides Telamone creatum. AVG. civ. 5, 5 p. 197, 8 D. nati. *forma* de illa -e: VERG. Aen. 9, 694 Antiphaten . . . Thebana de -e nothum Sarpedonis. LVCAN. 10, 78. *forma* ex illa -e: ASCON. Scaur. p. 23, 20 frater ex eadem -e. PAVL. dig. 36, 1, 83 (81) TERT. anim. 12, 1 AVG. civ. 18, 12 p. 271, 6 D. PAP. Bruns Fontes⁷ 164, 2. *ad indicandam fratris vel sororis originem*: CAES. Gall. 1, 18, 7 sororem ex -e (ASCON. *v. l. 22.* PAPIN. dig. 37, 10, 11 fratris ex alia -e nati. ITALA deut. 13, 6 [Tert. scorp. 2 p. 149, 6] frater tuus ex patre vel -e [ἐκ, VVLG. filius -is tuae]). LVCAN. 10, 78 tibi . . . fratres obscaena de -e dedit (ITALA gen. 20, 12 [Aug. civ. 16, 30 p. 174, 29 D.] soror mea est de patre, sed non de -e [ἐκ, VVLG. filia -is meae]. LEX Sal. 62, 1). *cf.* SIL. 14, 288 Poeni -e genus. SVET. Aug. 4, 1 a -e Magnum Pompeium artissimo contingebat gradu. Ⓘ *ad enumerandam cognationem*: *forma* pater et -r: NAEV. com. 95 PLAVT. Merc. 659 Poen. 1063. 1066 Pseud. 367 Rud. 1267 TER. Eun. 518 AETNA 627 Ov. met. 13, 751 VAL. MAX. 5, 4 ext. 4 SEN. Phoen. 623 benef. 7, 12, 1. VAL. FL. 3, 660 genitor -rque. SVET. rhet. 30 VLP. dig. 25, 3, 26 TERT. coron. 11 p. 443, 3 Oe. *adde*: CATVLL. 62, 61 pater cum -e. *forma* -r (et) pater: PLAVT. Capt. 549 Cist. 718 Curc. 606. Merc. 948 valent -r pater? TER. Eun. 111. 840. LVCR. 6, 1258 -bus et patribus natos super edere vitam. AETNA 630. PROP. 2, 20, 15 -is et . . . parentis. Ov. fast. 4, 543. 6, 153. SEN. dial. 6, 17, 1 iuvenem iam -i, iam patri praesidium ac decus. APVL. apol. 39. CE 682, 8 *v. p. 435, 68.* CIL VI 33211 X 8160. *forma* -r, uxor, liberi *sim.*: CATVLL. 84, 5 sic -r, sic . . . avunculus . . ., sic . . . avus dixerat atque avia. VERG. Aen. 11, 215 -es miseraeque nurus, . . . sororum pectora . . . puerique. HOR. sat. 1, 9, 26 -r, cognati. 2, 3, 58 -r, . . . soror cum cognatis, pater, uxor. Ov. Pont. 2, 6, 15 -r et uxor, . . . fratres totaque . . . domus. LIV. 2, 40, 7 -r, coniunx liberique. 26, 13, 15 -es . . . virginesque et . . . pueros. VAL. MAX. 1, 1, 15 -es ac filiae coniugesque et sorores. *sim. al.* Ⓘⓘⓘ *ad indicandam cognationem*: VARRO ling. 7, 3 tritavi -em (PAVL. dig. 33, 4, 16 a -e uxoris). CIC. Sest. 101 patruus -is tuae (Ov. met. 3, 523 -em . . . -isque sorores [SEN. Med. 644 fratrem. ITALA gen. 28, 2 (Aug. civ. 16, 38 p. 185, 25 D.) fratris -is tuae (τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρός σου, *Vulg.* avunculi tui). HIER. epist. 36, 16, 6]. SEN. Phaedr. 155 -is parens). Ⓘⓥ *-is* complexus, sinus, alvus *sim.*: CIC. Font. 46 de -is . . . complexu (CATVLL. 62, 21. 64, 88. 118). Cluent. 186 ex -is sinu (Ov. met. 4, 516. 13, 450 PHAEDR. app. 14, 7 STAT. Theb. 4, 88 SVET. Tib. 6, 1 HIER. epist. 14, 11, 2. *v. etiam p. 444, 55. 78*). leg. 2, 63 (*trop.; cf. p. 442, 71*) *terra sepulcri* frugibus obserebatur, ut sinus et gremium quasi -is mortuo tribueretur, solum autem frugibus expiatum, ut vivis redderetur (TAC. dial. 28, 4 *v. p. 436, 24*). CATVLL. 61, 58 a gremio suae -is (61, 217 SIL. 11, 584 STAT. Theb. 5, 634 IVV. 3, 176 APVL. met. 4, 26. *cf. p. 444, 80*). LVCR. 5, 225 ex alvo -is (Ov. met. 1, 420 Ib. 221 HIER. epist. 24, 2). LIV. 24, 10, 10 in utero -is (CELS. 7, 28, 1 SEN. Herc. f. 457 PLIN. nat. 7, 47 STAT. Theb. 11, 342 TRYPH. dig. 1, 5, 15 APVL. met. 1, 14 TERT. anim. 25, 8 patient. 3 p. 3, 11. carn. 7 p. 441, 23 Oe. -is uterum et ubera. *et al.*). STAT. Theb. 10, 695 ubera (*cf. p. 444, 38. 82*). MART. 11, 61, 8 -is . . . in ventre. AVG. civ. 22, 6 p. 562, 9 D. cum ista superstitione in lacte quodam modo -is ebibita (conf. 3, 4, 8^extr.^ nomen Christi . . . in ipso adhuc l. -is tenerum cor meum pie biberat. *cf. etiam* INSCR. RevA. VI 8 [1936] p. 269 n. 67 nutritus [*sc. puer*] sine -e salivis suis). ⓥ (iam) (facta) est -r (ex illo) *sim.*: *nude*: Ov. am. 3, 4, 22 quae fuerat virgo tradita, -r erat (fast. 2, 176 quae fuerat virgo credita, -r erat. 2, 426. 448 subito . . . -r erat. 5, 254 NVX 16. APVL. met. 5, 14 iam -r es! CLAVD. carm. min. 25, 137 sic uxor, sic -r eris). ars 3, 33 Phasida iam -em fallax dimisit Iaso (PRVD. apoth. 575 iam -r, sed virgo tamen, maris inscia -r *Maria*. *cf.* Ov. fast. 4, 201 Rhea . . . totiens fecunda nec umquam -r). met. 9, 492 nescio quam facies . . . -em (trist. 2, 290). fast. 2, 402 facta es uno -r et orba die (3, 45 fit. 5, 241 AVG. gen. c. Manich. 2, 19, 29). *additur ex* (de) quo: Ov. epist. 9, 48 -r de te quaelibet esse potest ([11, 62 de quo -r et uxor eris. fast. 3, 233 erat]. met. 3, 270 -r . . . de Iove vult fieri). SEN. dial. 11, 2, 4 ex quo -r trium liberorum eras ([PAPIN. dig. 23, 2, 62, 2 -em ex alieno matrimonio factam]. SVET. Aug. 62 nuptam

ante duobus consularibus, ex altero etiam -em [Cal. 25, 3 -em iam ex alio viro trium filiarum. SCAEV. dig. 38, 8, 10 praegnantem -em ex alio marito]. GAIVS inst. 1, 89 ex quo -r eos conceperit). Ⓥⓘ -r ac parens: COLVM. 3, 10, 11 *de natura.* -r et nutrix: CIL VI 34143^b^ -i et nutrici. IX 1154 *ille* -i et nutrici suae fecit. 4864 INSCR. Müller-Bees, Die Inschr. d. jüd. Katak. 26.

b *meton.* (*cf. p. 442, 50*): Ov. met. 8, 463 pugnant -rque sororque *i. affectus maternus et sororis* (8, 491 fratres, ignoscite -i! SEN. Med. 928 ira discessit loco -rque tota coniuge expulsa redit. Tro. 626 -em timor detexit. 960 in tot oscula et tantum gregem *liberorum* dividere -em. STAT. Ach. 2, 38 nimis o suspensa nimisque -r. CLAVD. rapt. Pros. 3, 104 si non omnem pepulisti pectore -em). SEN. Herc. O. 389 -r (*i. quod -r facta sum, peperi*) . . . multum rapuit ex illo (*i. ex pristina pulchritudine*) mihi. STAT. Ach. 1, 165 plurima vultu -r (*i. imago, vultus -is*) inest. HIER. epist. 39, 5, 2 si parentem cogito, non reprehendo, quod plangis *filiam*; si Christianam et monacham Christianam, istis nominibus -r excluditur.

c *translate*: *i. q. auctor, causa* (*cf. p. 445, 32. 446, 49. 56. 482, 56*): STAT. Theb. 7, 484 (*Iocasta Polynicem in castris Argivis convenit*:) orat admitti: 'reserate viam! rogat impia belli -r'. OP. imperf. in Matth. 1 p. 621^extr.^ multitudo -r est seditionis et contumaciae, . . . paucitas autem magistra est disciplinae. *de -e spiritali* (*cf. p. 439, 80*): HIER. epist. 22, 41, 3 erunt (*in caelo*) ut in diversis gregibus, carnis et spiritus, -es tuae. laetabitur illa, quod genuit, exultabit ista, quod docuit. 45, 7 saluta -em Albinam (*cf. Grützmacher, Hieronymus 1, 268. sed fort. pertinet ad p. 440, 3*).

2 *sensu latiore*: **a** *de feminis aut officio aut cognatione -is vice fungentibus*: *de nutrice* (*cf.* NON. p. 343, 30 -em veteres etiam nutricem dici volunt [*allatis* PLAVT. Men. 19 VERG. Aen. 8, 632]. p. 423, 18): PLAVT. Men. 19 ita forma simili pueri, ut -r sua non internosse posset, quae mammam dabat, neque adeo -r ipsa, quae illos pepererat. VAL. FL. 5, 353 nutricem adfata . . . est: '. . . -r'. DON. Ter. Phorm. 49, 6 '-r auferet': nutrix. an vere -r? APON. 12 p. 218^med.^ (*ad Ezech. 16, 3*) -is . . . nomen . . . a mammis porrigendo potius quam a generando sortitur. CIL VI 21347 -i piae nutrici dulcissimae. X 6432 *illa illi* mammulae, suae verae -i. *v. etiam* -r et nutrix *supra l. 4.* *adde*: VERG. Aen. 8, 631 geminos . . . pueros (*Romulum et Remum*) . . . lambere -em *lupam* (SERV. '-em' quasi -em, cuius adfectum pueris exhibebat). *cf.* MANIL. 5, 132 *Capella* officio magni -r Iovis. *v. etiam p. 445, 26.* *de socru futura*: VERG. Aen. 12, 74 (*Turnus ad Amatam*:) o -r. *de noverca*: SEN. Phaedr. 608 (*Hippolytus ad Phaedram*:) committe curas auribus, -r, meis. *cf.* dial. 11, 2, 4 crevisti sub noverca, quam tu quidem omni obsequio et pietate, quanta vel in filia conspici potest, -em fieri coegisti. *de amita*: VAL. FL. 7, 242. *de auctore generis*: MANIL. 1, 797 -is (*sc. Veneris; v. Wageningen ad l.*) . . . sub armis miles Agrippa suae (TERT. coron. 12 p. 447, 1 Oe. Veneris . . ., -is Aeneadum). SIL. 6, 636 in Herculeos -r ventura nepotes. TERT. apol. 39, 8 fratres . . . vestri sumus iure naturae -is (*sc. Evae*) unius (virg. vel. 5 pr. 892, 14 Oe. Eva -r viventium est. VVLG. gen. 3, 20 et vocavit Adam nomen uxoris suae Heva, eo quod -r esset cunctorum viventium. CARM. de alphab. 14 deceptae quondam -is. *cf. p. 482, 12*). *adde*: PAVL. NOL. epist. 13, 4 p. 87, 4 pater fidei -em vocationis nostrae Sarram suam flevit (p. 88, 2 -em repromissionis).

b *vox honorifica*: *α appellatio per occasionem usurpata*: Ⓘ *sing.*: *voc.*: *de anu sacerdote*: PLAVT. Rud. 262 iubemus te salvere, -r :: salvete, puellae. VERG. Aen. 7, 441 (*ironice*) te victa situ verique effeta senectus, o -r, curis nequiquam exercet. *de aliis mulieribus senioribus* (*cf. p. 448, 8*): PLAVT. Rud. 289 Ov. fast. 4, 513. CVRT. 3, 12, 17 *Alexander ad Sisigambim reginam* (5, 2, 20). PETRON. 7, 1 accedo aniculam quandam . . . et 'rogo' inquam '-r, numquid scis *eqs.*'. APVL. met. 9, 17 ACT. Petr. 20. *aliis casibus*: INSCR. Gall. Narb. Espér. 53 patronae cui et -i. *addito, cuius -r dicatur*: VVLG. iud. 5, 7 cessaverunt fortes in Israel . . ., donec surgeret Debbora, surgeret -r (אֵם) in Israel. PELAG. in Rom. 16, 13 'salutate . . . -em eius et meam'. aetate, non partu. CE 1434, 3 -r egentum virgo sacrata deo. CIL VI 18434 d. m. Flabiae Sperandae coiugi . . ., -i omnium ([XIII 2419 Merola . . ., -r omnium]. VIII 7384 Geminia . . ., conservatrix dulcissima, -r omnium hominum, parens omnibus subveniens. *cf. p. 439, 79*). *huc quodammodo pertinere possunt*: Ov. ars 3, 783 nec tibi turpe puta crinem ut Phylleia -r (*i. Laodamia?*) solvere. met. 6, 90 Pygmaeae fatum miserabile -is. MART. 4, 63, 1 -r Caerellia. Ⓘⓘ *plur.*: *fere i. q.* *matronae*, *sensu etiam magis debilitato i. q.* *feminae, uxores* (*usu fere poetico [in sermone pedestri: p. 439, 10. 25. 28]*. *ad honorem et nobilitatem referunt*: SERV. Aen. 9, 215 'e -bus' e nobilibus; nam -es non nisi nobiles dicimus; unde et matronae dictae sunt. 11, 35 omnes -es, hoc est nobiles, in Sicilia remansisse dicit. auct. Aen. 2, 489 '-es' honoris nomen. 9, 270 cum dicit '-um', non solum sexum ostendit, sed etiam propter muneris laudem vult ostendere fecundas. *nec obstat, quod interdum de captivis sc. ipsis quoque nobilibus usurpatur*: VERG. Aen. 9, 270 bis sex genitor lectissima -um corpora captivosque dabit. Ov. met. 13, 560 CIRIS 443): *saepius usurpatur in descriptionibus pugnarum* (*cf. p. 441, 21 et s. v.* matrona): VERG. Aen. 2, 489 pavidae (8, 592 STAT.

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Theb. 2, 480) tectis -es ingentibus errant. 11, 146. 877. 891 de muris ... tela ... iaciunt. LVCAN. 7, 370 SIL. 2, 251. 12, 599 STAT. Theb. 2, 480. 7, 240. *de bacchantibus* (*cf. s. v.* matrona): VERG. georg. 4, 520 Aen. 7, 392 STAT. Theb. 2, 80. 7, 171 thyrsos nuptarum et proelia -um. 9, 480 insanae. 11, 488. Ach. 1, 595 piae. *de sacra obeuntibus* (*cf. s. v.* matrona): VERG. Aen. 8, 665 castae ducebant sacra per urbem pilentis -es in mollibus. 8, 718 omnibus in templis -um chorus. 11, 478. 481 CIRIS 143 OV. met. 10, 431. fast. 4, 313 castarum. 6, 475 ite, bonae -es, vestrum Matralia festum. *cf.* LIV. 3, 7, 8 stratae passim -es crinibus templa verrentes. 5, 23, 3 plena omnia templa Romanarum -um grates dis agentium erant. SEN. Ag. 362 tibi votivam -es Graiae lampada iactant. *additur, quorum virorum vel cuius gentis matronae sint*: ACC. trag. 207 -es conquinari regias. VERG. Aen. 7, 580 quorum attonitae Baccho nemora avia -es insultant thiasis. OV. fast. 4, 423 caelestum -es (*i. Cererem, Tellurem, Iunonem*) Arethusa vocarat *ad cenam*. GRATT. 64 *Otus et Ephialtes* -es ausi attrectare deorum (*sc. Iunonem et Dianam*). VERG. georg. 4, 520 Ciconum. Aen. 2, 786 Grais servitum -bus ibo (SIL. 2, 571 Sidoniis famulatum -bus actas). 5, 793 Troianis. 7, 400 -es, audite ..., Latinae. HOR. epod. 13, 11 unxere -es Iliae ... Hectorem. OV. epist. 3, 71 inter Achaeiadas longe pulcherrima -es in thalamos coniunx ibit eatque tuos. 8, 66 Tantalides. met. 7, 363. 8, 528. fast. 1, 619 (*syn. 621* matrona). 2, 441 Italicas -es ... sacer hircus inito! (*syn. 445* puella). *al.* SEN. Herc. O. 1508 superba -es inter Argolicas eris. LVCAN. 5, 306 senatus *i. senatorum*. PLIN. nat. 30, 6 ad Thessalas -es. VAL. FL. 7, 113 SIL. 4, 778. 6, 411 *al.* STAT. Theb. 6, 17. 138. 172. 7, 679 *al.* MART. 11, 53, 3 quale decus formae! Romanam credere -es Italides possunt, Atthides esse suam. PS. AVR. VICT. orig. 10, 4 quod ... -es Troianae ... classem ... incenderint. *c. variis opp.*: VERG. georg. 4, 475 -es atque viri (Aen. 2, 797. 6, 306. OV. fast. 4, 295 -es natique virique). Aen. 2, 766 pueri et pavidae ... -es. 5, 715 senes ac ... -es (12, 131 OV. met. 15, 729. SIL. 6, 366 -es puerique senesque. STAT. Theb. 3, 196. 11, 419). 7, 812 iuventus turbaque ... -um (*cf.* SIL. 6, 395 PRVD. c. Symm. 2, 734). OV. met. 3, 529 -esque nurusque (4, 9. 12, 216 fast. 4, 133 trist. 2, 23 EPICED. Drusi 204 SEN. Med. 73 LVCAN. 5, 306. VAL. FL. 8, 141 -r *Medeae* ... et soror atque omnes aliae -esque nurusque Colchides aequalesque tibi, Medea, puellae. STAT. Theb. 11, 183. 12, 786). SEN. Ag. 643 festae -es votiva ferunt munera divis, festi patres adeunt aras (SIL. 13, 258 STAT. silv. 2, 1, 23. 5, 5, 13. 38). *et al.* *alia notabiliora*: OV. Pont. 4, 13, 29 esse pudicarum te Vestam, Livia, -um. LVCAN. 8, 648 -um sola per undas et per castra comes. SIL. 13, 122 -es assuetae pectine mitem *cervam* comere. PRVD. ham. 273 sacrilegas -um ... curas, ... dei quae plasmata fuco inficiunt.

β *sollemnis titulus honorificus*: -r patriae: TAC. ann. 1, 14, 1 *Augustam* alii parentem, alii -em patriae appellandam ... censebant (*cf.* 1, 10, 5 Livia gravis in rem p. -r, gravis domui Caesarum noverca). INSCR. numm. Cohen I p. 165 n. 807 Augusta -r patriae. IV^2 p. 114 n. 110 *sqq.* (Matt.-Syd. IV 1 p. 273 n. 380) *Iulia Domna* mat(er) Augg., mat(er) sen(atus), m(ater) patr(iae). *cf. Magie, Iur. vocab. p. 69.* -r castrorum: *v. vol. III 562, 38 sqq. cf. Magie l. c., Cameron, AJPh. 52, 1931, 241.* -r exercitus: CIL III 10619 Marciae Otaciliae Severae ... -i castrorum et e. (10640). XIII 8017 (*a. 231*) Mameae Aug. -i eius et e. -r castrorum et senatus: CIL VIII 2564 Iuliae Maesae ... -i castrorum et s. 23749 (*a. 212*) Iuliae Domnae ... -is Augusti et castrorum et s. 23936. -r (castrorum et) senatus et patriae: CIL III 8360 Iuliae Mamaeae Aug. -i ... c. et s. ac p. (14192, 12 Iuliae Aug. [VII 963]. VII 1002 Iuliae Domnae. VIII 2384 Magniae Urbicae. 22089 Marcia Otacilia [22107. 22127. 22326 *al.*]. XIII 7495 Mameae). INSCR. Afr. Gsell I 2092 Iuliae Domnae Aug. -is Aug. et s. et p. *v. et l. 50.* castrorum, senatus et populi Romani: CIL VI 419. -r *collegii*: CIL III 1207, 8 -r coll(egiorum) fabr(um) et cent(onariorum) coloniae *Apuli.* 7505, 13 Marcia Basilissa matre dendr(ophororum). 7532 -em Romanorum subscriptorum (*cf.* 870). 8833, 4 vernaculorum. VI 8796 *ille* qq. et *illa* -r coll(egio) Liberi patris d. d. (XIV 37 *ille* pater et *illa* -r ... cannophoris Ostiensibus d. d. 69 Virtutem dendrophoris ... *illa* -r d. d.). VI 10234, 12 patri collegi ... -i collegi. IX 2687 centonariorum. 5450 -i sodalic. fullon. XI 5748, 10 numeri nostri (*fabrum*). XIV 256, 21 LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 2, 13. -r ecclesiae (?): INSCR. christ. Diehl 1582 ecclesia⟨e⟩ -r Valentia in pacae. -r synagogae: CIL V 4411 Brixianorum. VI 29756 proselyta an. XVI, nominae Sara, -r synagogarum Campi et Bolumni. -r sacrorum: CIL VIII 20650. 24519 Iovi Hammoni ... sacerdotes: *illa* -r s., ... *illa* -r s. XIII 5384. 8244 deae Semelae ... ob honorem sacri matratus *illa* -r nata et facta aram posuit sub sacerdotal(e) *illo* patre. -r municipalis: CIL XI 5752 (*Sentini*) *illi* flam(inicae) -i m. ordo VI viral(ium). *cf.* VI 34220 -i Aefulanorum. XI 2538 quem semper cives -em appellaverunt. *cf. p. 438, 68.* *i. q. matrina, -r spiritalis* (*cf. p. 438, 22*) *filiam spiritalem baptismo excipiens*: PS. AMBR. act. Seb. 11, 36 p. 1037^B omnes isti LXVIII a S. Polycarpo presbytero baptizati et a S. Sebastiano suscepti sunt; feminarum autem -es factae sunt Beatrix et Lucina. VITA Genov. 9 -e sua spiritale. PASS. Theclae epit. II^a p. 146, 14 multarum virginum -r extitit. [*dub., an huc pertineat*: PEREGR. Aeth. 45, 2 si viri sunt, cum patribus suis veniunt *ad baptismum*, si autem feminae, cum -bus suis. 46, 1. 5.] *i. q. abbatissa* (*de notione principatus cf. p. 439, 62. 447, 55*): GAVDENT. serm. 17, 15 dei famulas, monasterii sanctarum virginum ... -es (CAES. AREL. reg. virg. 27. 32. 47). HIER. epist. 23, 2, 2 ut monasterii princeps, -r virginum fieret. 45, 7 *v. p. 438, 25.* GREG. M. dial. 4, 14 p. 248, 19 M. cunctae congregationis ... -em. CAES. AREL. reg. virg. 14 excepta -e vel praeposita (*cf. 30* praesente abbatissa vel praeposita). 18 -i post deum omnes oboediant, praepositae deferant (*cf.* 35). 25. -r sacerdotum: HIST. Apoll. rec. B 48 p. 106, 2 dicitur illi -i omnium s. (*rec. A. p. 106, 6* maiori s.).

c ˣ**māter familiās** (*cf. W. Kunkel, RE XIV 2183*): *de formis* -r familias (familiae), -es familias (familiae, familiarum) *v. vol. VI 236, 29. voc. v. p. 441, 37. nom. sg.* -is (*cf. p. 435, 56*) familiae: GREG. TVR. Franc. 10, 5 p. 413, 23 Iul. 47 p. 583, 14 glor. conf. 3 p. 750, 31. *dat.*: Franc. 2, 7 p. 70, 13 omnia ... -isfamiliae (*B 1*) *Aetii* pandit. *cf. Bonnet, Lat. de Grég. p. 361.* *de notione*: EPIST. RevBén. 34, 1922 p. 273, 160 circa servulos quoque non tam dominae rigorem habere te convenit quam -is affectum: inde et -es f. appellantur; qua nuncupatione ammonentur familiae suae (*cf. l. 23* tuae) -es potius esse debere quam dominae. GLOSS. (*cf. etiam infra l. 74*) οἰκοδέσποινα. matrona. *legitur inde ab* ENN. scaen. 120 liberum quaesundum causa familiae -em tuae (*cf. l. 20*). *dicitur etiam de Iunone*: PLAVT. Amph. 832 per supremi regis regnum iuro et -em f. Iunonem. *de Venere: p. 441, 57. de ave*: AVG. civ. 19, 12 p. 375, 3 D. quis milvus ... non coniugium copulat ... et quasi cum sua -e f. societatem domesticam ... conservat? NOT. Tir. 29, 71. *in iure -r f. proprie significat uxorem illam, quae in manum convenit (v. infra l. 39); sed quamlibet uxorem, non solum eam, quae in manu viri est, -em f. dicunt cum* PLAVT. *p. 441, 5. 49 et* CIC. *p. 441, 71 Graecas, tum* CAES. *p. 441, 22 Germanas et Gallicas neque ipse* ICTI *-is f. vocabulum semper strictiore sensu adhibent (v. Kunkel l. c. 2183, 4). viduam significat infra l. 50, quamlibet matronam honestam etiam non nuptam infra l. 52 (cf. Kunkel l. c. 2184, 20), feminam sui iuris infra l. 65.* -r (-es) familias *notamus* -r (-es) f., *perscribimus* -r familiae, -es familiarum.

α *varia de iure*: *definitur, quae sit -r f.*: CIC. top. 14 si ita Fabiae pecunia legata est a viro, si ei viro -r f. esset; si ea in manum non convenerat, nihil debetur. genus enim est uxor; eius duae formae: una -um f., ⌊eae sunt, quae in manum convenerunt⌋ (⌊ ⌋ *secl. Nizol.*); altera earum, quae tantummodo uxores habentur (GELL. 18, 6, 8 *v. infra l. 60.* SERV. Aen. 11, 581 -r f. illa dicitur, quae in manum convenit per coemptionem [*sim.* BOETH. in top. Cic. 2 p. 299, 10 vocabantur hae nuptiae per coemptionem et erat mulier -rf. viro loco filiae. *v. totum locum Vlpiani expositionem referentem*]. *cf. et* SERV. Aen. auct. 11, 476). PAVL. FEST. p. 125 -rfamiliae non ante dicebatur, quam vir eius paterfamiliae dictus esset (DIFF. Suet. p. 280, 3 *v. l. 59*); nec possunt hoc nomine plures in una familia praeter unam appellari. sed nec vidua hoc nomine nec, quae sine filiis est, vocari potest (*aliter de vidua* PAPIN. dig. 48, 5, 11 pr. -r autem f. significatur non tantum nupta, sed etiam vidua. VLP. dig. 50, 16, 46, 1 *p. 441, 1. cf. et* VVLG. III reg. 17, 17 *p. 441, 45*). TERT. virg. vel. 11 p. 901, 1 Oe. -r familiae vocatur, licet virgo (*cf.* COD. Iust. 6, 61, 5 *de sponsa. nota*: ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 123 -bus f. nuptis ... M. Agrippa praeit in haec verba: Iuno regina, ... -es f. nuptae ... te ... precamur). *quo differat a matrona*: MELISS. Gell. 18, 6, 4 matrona est, quae semel peperit; quae saepius, -r f. (GELL. 18, 6, 7 sed *hoc* ... nullis veterum scriptorum auctoritatibus confirmari potest. *item Melissi sententiam impugnant* NON. p. 442, 1 ISID. diff. 1, 373, *accipit* ISID. orig. 9, 5, 8). DIFF. Suet. p. 280, 3 matrona filios ampliat; -r f., quae patri familiae nupsit (*cf. l. 46*). GELL. 18, 6, 8 (*inde* ISID. diff. 1, 373) matronam dictam esse proprie, quae in matrimonium cum viro convenisset, quoad in eo matrimonio maneret, etiamsi liberi nondum nati forent ..., -em autem f. appellatam esse eam solam, quae in mariti manu mancipioque ... esset (*cf.* NON. p. 442, 4). *suae potestatis est*: VLP. dig. 1, 6, 4 patres familiarum sunt, qui sunt suae potestatis sive puberes sive impuberes: simili modo -es familiarum (reg. 4, 1. [*a iure antiquo alienum iudicat Fritz Schulz, epit. Vlp., Bonnae 1926, p. 29; sed cf. W. Kunkel, RE XIV 2184, 44*]). *cf.* AFRIC. dig. 24, 3, 34 Titia divortium a Seio fecit: hanc Titius in sua potestate esse dicit et dotem sibi reddi postulat: ipsa se -em f. dicit et de dote agere vult. VLP. dig. 1, 7, 25 pr. post mortem filiae suae, quae ut -r f. quasi iure emancipata vixerat. 38, 17, 1, 1 de cuius statu dubitatur, utrum -r f. sit an filia f., ut puta quoniam pater eius ab hostibus captus est. GLOSS. αὐθέντρια. *de honestate -is f.*: CIC. Cael. 32 si -em f. secus, quam matronarum sanctitas postulat, nominamus. NEP. praef. 6 cuius non -r f. primum locum tenet aedium atque in celebritate versatur? VLP. dig. 43, 30, 3, 6 *in hoc interdicto* cum audis '-em f.', accipe notae auctoritatis feminam. COD. Theod. 1, 22, 1 nemo iudex officialem ad eam domum, in qua -r f. agit, cum aliquo praecepto aestimet esse mittendum *eqs.* MARCELL. dig. 23, 2, 41, 1 si qua se in concubinatu alterius quam patroni tradidisset, -is f. honestatem non habuisse dico. VLP. dig. 50, 16, 46, 1 '-em f.' accipere debemus eam, quae non inhoneste vixit. -em enim f. a ceteris feminis mores discernunt atque separant. proinde nihil

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

intererit, nupta sit an vidua, ingenua sit an libertina; nam neque nuptiae neque natales faciunt -em f., sed boni mores. COD. Iust. 9, 9, 28 cum ab his feminis pudicitiae ratio exquiratur, quae iuris nexibus detinentur et -is f. nomen obtinent.

β *de moribus et habitu -is f.*: PLAVT. Merc. 405 neque illa -em satis honeste tuam sequi poterit comes neque sinam, ... quia illa forma -em f. flagitium sit, si sequatur; quando incedat per vias, contemplent, conspiciant omnes, nutent, nictent, sibilent *eqs.* (*cf.* 415). VARRO ling. 7, 44 -es f. crines convolutos ad verticem capitis quos habent (frg. Non. p. 542, 24 pectore ac lacertis erant apertis nec capitia habebant. VLP. dig. 47, 10, 15, 15 si meretricia veste feminae, non -um familiarum vestitae fuissent). VITR. 3, 3, 3 cum ad supplicationem gradibus *templi* ascendunt. 6, 7, 2 oeci magni, in quibus -es familiarum cum lanificis habent sessionem. COLVM. 12 praef. 10 vetus ille -um familiarum mos (*sc. domestica negotia obeundi, quae tunc vilicis delegabantur*) Sabinarum atque Romanarum. PETRON. 67, 11 diligentiam -is familiae iactat. PLIN. nat. 19, 57 prisci ... faciebant iudicium, nequam esse in domo -em f. — etenim haec cura feminae dicebatur —, ubi indiligens esset hortus. ARNOB. nat. 2, 67 p. 102, 28 numquid ... -es f. vestrae in atriis operantur domorum industrias testificantes suas? potionibus abstinent vini? *in terrore bellico* (*cf. p. 438, 83*): CAES. Gall. 7, 26, 3 cum -es familiae repente in publicum procurrerunt flentesque ... petierunt, ne *eqs.* 7, 47, 5 sq. 7, 48, 3 civ. 2, 4, 3. *apud Germanos*: CAES. Gall. 1, 50, 4 quod apud Germanos ea consuetudo esset, ut -es familiae eorum sortibus et vaticinationibus declararent, utrum proelium committi ex usu esset necne.

γ *alia notabiliora*: BELL. Hisp. 19, 3 -r f. de muro se deiecit et ad nos transiliit. ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 109 sellisternia -es familiae habuerunt (*cf.* 80). LIV. 8, 22, 3 quod eum ... crimine stupratae -is familiae absolvisset (*cf.* SEN. contr. 7, 5 thema. VAL. MAX. 6, 1, 8. 8, 1 abs. 12 SEN. epist. 97, 5). 39, 53, 3 hunc iusta -e familiae, illum paelice ortum esse (MACR. Sat. 1, 6, 14 ex iusta -e f. nati. *cf. p. 437, 12. 15*). SEN. contr. 9, 2, 1 o miseram -em familiae, si quoius formae meretrix invidet! VLP. dig. 25, 7, 1 pr. cum honestius sit patrono libertam concubinam quam -em f. habere. PAVL. dig. 5, 4, 3 quattuor pariter puellas a -e f. natas esse. GELL. 1, 23, 10 venit ad senatum ... -um f. caterva. APVL. met. 9, 7 vis verum scire, -r f.? TERT. monog. 13 p. 783, 2 Oe. vult *apostolus* iuvenculas nubere, filios suscipere, -es familiae agere (VVLG. I Tim. 5, 14 volo ... iuniores ... -es f. esse [οἰκοδεσποτεῖν]. PELAG. *ad l.* p. 496, 3 S. -es f. dici possunt etiam quae duos habent vel tres servos ancillasque *neque plures*). PORPH. Hor. carm. saec. 34 *Plautus* (*Merc. 678 sqq.*) inducit -em f. precari Apollinem, nato suo ut parcat. LACT. mort. pers. 21, 4 -es f. ingenuae ac nobiles in gynaeceum rapiebantur *a Maximiano imp.* VVLG. III reg. 17, 17 aegrotavit filius mulieris -is f. *viduae Sareptanae* (τῆς κυρίας τοῦ οἴκου). AVG. civ. 7, 21 p. 299, 24 D. cui membro inhonesto -em f. honestissimam palam coronam necesse erat inponere. CIL VI 25607 Rupilia Serva rara -r famil. adnorum XVII hic sita.

δ *iuncturae* (*cf. p. 436, 78*): PLAVT. Stich. 98 viros nostros, quibus tu voluisti esse nos -es f. (CIC. top. 14 *v. p. 440, 36*. QVINT. inst. 5, 10, 62). LABER. mim. 30 -r f. tua (LIV. 34, 2, 1 sua. 34, 7, 3). VARRO rust. 2, 10, 8 cum in Liburniam venisses, te vidisse -es f. eorum adferre ligna (CIC. Verr. II 5, 137 tu sociorum atque amicorum ad ea convivia -es f. adhibuisti. CAES. Gall. 1, 50, 4 *v. supra l. 24*. NEP. praef. 6 *v. p. 440, 76*. PROC. dig. 1, 7, 44 quasi ex Lucio ... et ex -e f. eius natus esset [GELL. 5, 19, 9 *in rogationis formula*: quam si ex eo patre -eque f. eius natus esset]. ARNOB. nat. 1, 36 p. 29, 19 Venus ..., viri -r f. Troici. EVCHER. pass. Acaun. 8 CIL XII 1524). CIC. rep. 2, 34 cum de -e f. Tarquiniensi duos filios procreavisset (VAL. MAX. 8, 1 amb. 2 -r f. Zmyrnaea. COLVM. 12 praef. 10 *v. supra l. 14*). TRYPH. dig. 50, 16, 225 alienam (ARNOB. nat. 4, 35 p. 170, 19). IVLIAN. dig. 24, 3, 30, 1 -r f. facta (SCAEV. dig. 32, 41, 7).

ε *opp., app.*: TER. Ad. 747 meretrix et -r f. una in domo? (CIC. Cael. 57 in eiusmodi domo, in qua -r f. meretricio more vivat. Phil. 2, 105 ingenui pueri cum meritoriis, scorta inter -es f. versabantur. VAL. MAX. 5, 2, 1). RHET. Her. 4, 8, 12 qui violassent ingenuum, -em f. constuprassent (*ibid.* -bus f. et ingenuis sub hostilem libidinem subiectis. CIC. Verr. II 1, 62. 4, 116 VATIN. Cic. epist. 5, 10a, 1. *cf.* BELL. Alex. 58, 4 legionibus conventus obviam prodit, neque tantum virorum, sed etiam -um f. ac praetextatorum GAIVS inst. 3, 220 sive quis -em f. aut praetextatum adsectatus fuerit). CIC. Verr. II 2, 136 in Timarchidi potestate sociorum populi Romani ... liberos, -es f., bona fortunasque omnes fuisse. Catil. 4, 12 tum lamentationem -um f., tum fugam virginum atque puerorum (Phil. 3, 31 -es f., virgines, pueri ingenui abripiuntur. CAES. civ. 2, 4, 3 omnium seniorum, -um familiae, virginum precibus. SALL. Catil. 51, 9 RVT. LVP. 2, 6 VITR. 1, 7, 1. *et al.*

3 *metaphorice*: GAVDENT. serm. 9, 15 -em domini figuraliter accipe sanctorum patriarcharum et prophetarum iustorumque omnium plebem, unde originem carnis nostrae idem dominus traxisse in evangelio perhibetur (9, 16. 22).

4 *nom. propr.*: CIL VI 19007 (= CE 562) Geminiae Agathe Matri dulcissimae. Mater nomen eram, -r non lege futura; quinque etenim solos annos vixisse fatebor. CE 1439, (5 cum parva iocum praeter nil quaereret aetas) 8 solacio -i tu quoque Mater eras. *cf. s. v.* matrona.

B *de deabus* (*cf. p. 436, 55. 438, 46*) *et de rebus personatis, quae pro dis haberi possunt* (Luna, Natura, Nox, Sol *p. 443, 38*): 1 *sing.*: **a** *de Cybele sive Cybebe* (*his ipsis nominibus additur* CATVLL. 63, 9 Cybebe ... -r [PAVL. FEST. p. 51, 18 Cybebe -r, quam dicebant Magnam. SEN. Tro. 71]. SEN. Phaedr. 1136 -is Cybeles [MART. 13, 64, 2]): α *c. gen.*: Mater deum (*cf. l. 81. p. 443, 35. de re v. Schwenn, RE XI 2250 sqq.*): *legitur sine epith.* -r deum *fere 70ies*, -r deorum *6ies* (CIC. har. resp. 28 FVLG. myth. 3, 5 p. 64, 15. 65, 10. 19 CIL III 639. VLP. reg. 22, 6 -em d. Sipylenen), deum -r *11ies* (OV. met. 10, 104. 686 Pont. 1, 1, 39 PETRON. 117, 3 PLIN. nat. 7, 120. 35, 108 SVET. Otho 8 APVL. met. 9, 10 ADNOT. Lucan. 1, 600 CIL II 178 INSCR. Dessau 1264), deorum -r *ter* (MIN. FEL. 23 [22], 4 *Cybele* deformis et vetula ut multorum deorum -r. PRVD. perist. 10, 1074 AVG. civ. 2, 4 p. 57, 22 D.); *praeterea* divum -r (OV. fast. 4, 263), -r divum (CE 24, 4), caelestum -r (OV. fast. 4, 278), caelicolum -r (SIL. 8, 416). *c. epith.*: magna (*cf. l. 21. 41. 57*) deum -r: LVCR. 2, 598 m. d. -r -rque ferarum. m. deorum -r: ARNOB. nat. 5, 5 p. 177, 9 AVG. civ. 7, 26 p. 308, 1 D. m. -r deum: PREC. terr. 15 CIL XIII 11042 INSCR. Dessau 9278. -r deum m.: CIL III 764 IX 1100 XI 3080. *praeterea in titulis notatum* m. d. m. *20ies*. -r deum Idaea (*cf. l. 21. 30. 53*): SVET. Tib. 2, 3 CIL VI 32444 X 6557. deum -r I.: CYPR. idol. 4 p. 21, 13. -r magna deum Idaea: CIL V 5862. -r deum magna Idaea *17ies*, *praeterea notatum* m. d. m. I. *saepe*. *aliis epithetis RE XI 2294 sqq. collectis addas haec*: Aug.: CIL VIII 2230 -i deum Aug. (XIII 1756). 1776 ⟨-i⟩ deum Augustae magnae Ideae. 23400 m. d. m. I. Aug. (23401). XIII 11042 magnae -i deum Aug. Palatina: INSCR. Gall. Narb. Espér. 518 -i deum mag⟨nae Ideae Phrygi⟩ae Palatine. parens: CIL VI 499 -i deum magnae Idaee summae parenti. Pessinuntia: APVL. met. 11, 5 P. deum -em. Phrygia: PRVD. c. Symm. 1, 187 deum -r F. CIL II 179 -i deum mag. Ideae Phryg. *cf. l. 27. infra l. 61.* sancta: CIL VIII 4846 m. d. m. I. sanctissimae. 8203 m. d. m. I. sanctae. *cf.* 9401 sanctissimi numinis -is deum. *v. et infra l. 54.* β *sine gen.*: *sine epith.* (*cf. p. 443, 16*): Mater (*ubique aliquo modo Cybele intellegenda e contextu datur*): LVCR. 2, (598 magna deum -r) 628 floribus umbrantes -em comitumque catervas. VERG. georg. 4, 64 -is quate cymbala (*in apum examine*). Aen. 9, (82 deum ... genetrix Berecyntia) 107 Turni iniuria -em admonuit ratibus sacris depellere taedas. OV. fast. 4, 250 Dindymon et Cybelen et ... Iden semper et Iliacas -r amavit opes. 4, 259 (*oraculum*:) '-r abest: -em iubeo, Romane, requiras'. 4, 360 VAL. FL. 7, 635 MART. 3, 47, 1. 14, 204 IVV. 9, 23 MIN. FEL. 6, 1 PRVD. perist. 10, 200 PAVL. NOL. carm. 19, 88. *c. epith.*: Magna -r (*cf. supra l. 15*): CATO nep. or. frg. Fest. p. 154 CATVLL. *infra l. 50.* LVCR. 2, 640 TERT. ieiun. 2 adv. Marc. 1, 13 p. 307, 22 ARNOB. nat. 5, 5. -r Magna: VARRO frg. Aug. civ. 7, 24 p. 304, 12 D. Non. p. 197, 5 CIC. Verr. II 4, 97 Sest. 56 har. resp. 24 *ter*. SALL. hist. frg. 2, 87 LIV. 29, 37, 2. 38, 18, 9. *et al. in titulis*: FAST. ann. Iul. Maff. Apr. 4 (CIL I^2 p. 224. R. GEST. div. Aug. 19 CIL III 1952 *al.* V 518 VIII 1649 IX 3146. 5061 matr. mag. Vestinar(um). 6099 X 1587. 4635 XII 135. 5697, 3 XIII 7865. *praeterea notatur*: m. m.: CIL III 13972 V 6956a VIII 5707 XIII 505. 509. *meton.* (*cf. p. 438, 7*): CATVLL. 35, 18 est enim venuste Magna Caecilio incohata -r (*i. carmen de Cybele*). CIL IX 3146 ministra -is Magnae -em refecit Magnam (*i. statuam -is M.*) et inauravit. -r Idaea (*cf. l. 20. 21. 27. 28*): CIC. Verr. II 5, 186 sanctissima (*cf. supra l. 30*) -r I. har resp. 22 VERG. Aen. 9, 616 LIV. 29, 10, 5 *al.* VAL. MAX. 7, 5, 2 APVL. met. 8, 25 MIN. FEL. 7, 3. 25, 9 PRVD. perist. 10, 155. I. -r.: LVCR. 2, 611 GRATT. 20 MANIL. 4, 760 VAL. FL. 2, 536 CIL XII 1. -r Magna Idaea: LIV. 36, 36, 3. *notatum*: CIL X 6075 sacerdos M. M. I. *cf. CIL VIII 2633* magnae Idaeae. LVCR. 2, 609 divinae -is. VERG. Aen. 3, 111 -r cultrix Cybelae *montis*. 6, 784 Berecyntia -r (STAT. Theb. 4, 782 AVG. civ. 2, 4 p. 57, 11 D. CARM. c. pag. 73). 7, 139 Phrygiam ... -em (OV. fast. 2, 55 ARNOB. nat. 2, 73 p. 107, 19. 7, 50 p. 284, 8 -r Phrygia [AVG. civ. 10, 16 p. 427, 29 D.] *cf. supra l. 29*). OV. ars 1, 507 Cybeleia -r (Ib. 453). met. 10, 696 turritaque -r. STAT. Ach. 2, 60 -is ... turrigerae. VAL. FL. 3, 47 Mygdoniae ... -is. MART. 5, 41, 3 -is entheae. ARNOB. nat. 5, 39 p. 208, 25 -is ... deae (HYG. fab. 191, 1 PRVD. perist. 10, 1062 CIL VIII 168a. DECRET. decur. Cum. [CIL X 3698] 11 -is deae Baianae. *dub., utrum huc an ad l. 6 pertineant*: CIL XII 1569 d. m. XII 4323 d. m. XIV 429 m. d. Trastiberinae). AVSON. 385, 2 p. 104 P. Megalesiacae -is. PRVD. c. Symm. 1, 628 Iliacae -is Megalesia.

b *de terra* (*cf.* LIV. 5, 54, 2 haec terra, quam -em appellamus. TERT. nat. 2, 12, 31 quis enim non caelum ac terram patrem ac -em venerationis gratia appellet? *v. et s. v.* maternus *p. 469, 50*, matrix *p. 482, 23*): α *c. gen.*: *hominum*: CIC. Cluent. 193 terram ..., quae -r est omnium (*cf.* VVLG. Sirach 40, 1). LIV. 1, 56, 2 terram osculo tetigit, scilicet quod ea communis -r omnium mortalium esset (*cf.* HIER. hom. orig. in Ezech. 4, 1 p. 362, 10 accepitque deus humum de terra et plasmavit hominem; igitur terra -r nostra est. 4, 3 p. 364, 4). *rerum*: PANEG. 5, 13, 6 -r frugum (*cf.* OV. met. 15, 91 in tantis opibus, quas optima -um terra creat. *v. et p. 443, 2. 14. 20. 28*). CE 1476, 2 terra -r rerum. *deorum* (*cf. supra l. 6*): FIRM. err. 3, 5 Terram -em esse omnium deorum. CARM. c. pag. 94 Terra potens, -r formonsa deorum *cf. Schwenn, RE XI 2280.* β *sine gen.*: Terra -r: VARRO rust. 1, 1, 5 Iuppiter pater appellatur, Tellus T. -r. LVCR. 5, 1402 t.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pede pellere -em. CIL I² 995 ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 136. COLVM. 4, 20, 2 t. -is alimenta (*cf. p. 442, 79*). PETRON. 39, 15 t. -r est in medio quasi ovum corrotundata. TAC. Germ. 40, 2 SVET. Tib. 75, 1 FLOR. Virg. p. 185, 12 APVL. apol. 88 TERT. spect. 9 p. 11, 18 PORPH. Hor. carm. 3, 4, 73 AVR. VICT. Caes. 33, 31 CIL III 1364. 1555. 1599. 6313 VIII 5524 XIV 67 CE 1579, 2. *nota* Terrae -i *quasi unum verbum*: VITR. 4, 9, 1 uti Iovi ... quam excelsissimae *aedes* constituantur, Vestae T. -ique humiles conlocentur. *c. epith.*: CIL III 1284 T. -i m(agnae). 15188, 1 T. -i Genetrici. VI 16398 T. -i trium Corneliorum. XIII 8249 deae T. -i. *inc.*: CIL III 1152 Silvano d. m. Terrae m(atri?) h (*falso duplicatum? pro* m . h *legendum censet* MAT *Henzen*) Herculi. -r Terra: LVCR. 1, 251 imbres (*cf. l. 24*), ubi eos pater Aether in gremium -is Terrai praecipitavit (2, 993 umoris guttas -r cum T. recepit, feta parit nitidas fruges [*cf. p. 442, 79*]). OV. fast. 2, 719. 3, 799 (*v. p. 437, 10*). LIV. 8, 6, 10 VAL. MAX. 1, 7, 3 PS. APVL. herb. app. 114 l. 16 CIL II 3527 XII 359. mater *nude* (*cf. p. 442, 33. 469, 53*): *hominum*: CIC. leg. 2, 63 *v. p. 437, 58.* COLVM. 10, 58 (*v. Ash ad l.*). CIL V 7454 (*sepulcr.*) -r genuit -rque recepit. CE RevA. V 28 (1928) p. 372 n. 72 cum ab -e ad -em deferor exanimis. *Gigantum*: AETNA 67 OV. met. 3, 125 MANIL. 1, 428. *rerum*: CIC. leg. 2, 67 quae ... terra fruges ferre et ut -r cibos suppeditare possit. OV. met. 2, 274 fontes, qui se condiderant in opacae viscera -is. COLVM. 2, 1, 6 *nemorum*. 10, 163 date nunc sua -i pignora ([*i. serite*]. 10, 194. 206 *Iuppiter* in ... sinus -is violento defluit imbre [*cf. supra l. 12*]. DRAC. laud. dei 2, 189 sic fit -r humus, qua germina cuncta creantur). *volucrum*: MANIL. 5, 367. *hominum, bestiarum, fructuum*: LVCR. 1, 168.

c *cetera ordine alphabetico digesta (v. etiam p. 439, 15. 17)*: *additur ipsis nominibus*: OV. fast. 1, 671 frugum (*cf. l. 59. p. 442, 79*) -es, Tellusque Ceresque. CIL XI 3196 Cereri Aug(ustae) -i agr(orum). 4743 Cereri -i. *al. v. Onom. II 312, 30.* VERG. Aen. 8, 564 Feronia -r. CIC. Verr. II 5, 36 Floram -em. LVCR. 5, 739. *cf.* OV. fast. 5, 183 -r. ades, florum. CIL XII 2217 Isidi -i. CIL I² 1430 Iunone Seispitei -i Reginae (XIV 2088. 2089. 2091. 2121 FAST. ann. Num. Ant. [NSc. 1921 p. 83] Febr. 1 INSCR. NSc. 1919 p. 231 INSCR. numm. Grueber cat. Brit. mus. I p. 226). II 2521 Iunoni -i[s] deum (*cf. p. 442, 6*). CIL III 12572 Libero patri et Lib(erae) -i. LIV. 8, 1, 6 Luae -i. 45, 33, 1. APVL. met. 11, 7 -em siderum, parentem temporum (*sc. Lunam*). FIRM. math. 5 praef. 5 Luna ... humanorum corporum -r. VARRO ling. 9, 61 Maniam -em Larum dici (ACT. Arv. a. 224, 10 -i Larum oves n. II. CIL VI 2099. 2107 X 6557 *al.*). MART. CAP. 2, 164 -r Mania. CIL I² 372 mat(re) Matut(a). *hac collocatione saepe.* M. -r: LIV. 5, 19, 6. 5, 23, 7 (*idem* -r M. 7^ies^). CIL I² 580 -e Mursina. CIC. parad. 14 -r, ut ita dicam, rerum omnium natura (LACT. inst. 3, 28, 4 ira 10, 37). COLVM. 3, 10, 11 *v. p. 438, 4.* TERT. virg. vel. 11 p. 900, 4 Oe. LAMPR. Alex. 65, 2 INSCR. christ. Diehl 4797, 1. TIB. 2, 1, 88 iam Nox iungit equos currumque sequuntur -is ... sidera. VARRO ling. 5, 64 Ops -r. GLOSS.^L^ II Philox. PA 8 PO 67 Paca (Pora *et* Pola *al.*, Paeonia *Nettleship*) -r Πανάκεια. TERT. nat. 2, 11, 12 Prema -r. AVG. civ. 6, 9 p. 264, 23 D. dea -r P. FIRM. math. 5 praef. 3 p. 2, 20 tu *Sol* omnium pater pariter ac -r. CIL I² 994 Statae -i. INSCR. Dessau 9250 CIL III 500 FEST. p. 317. VARRO frg. Aug. civ. 7, 24 p. 304, 26 D. Tellurem -em (LIV. 10, 29, 4 CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 11). VERG. Aen. 11, 71 demessum pollice florem ... non iam -r alit T. OV. fast. 1, 671 *v. supra l. 28.* MART. CAP. 1, 85 *Venus* (*cf. l. 57. 58. p. 438, 46*) generationum omnium -r. CIC. Font. 47 Vestae -is. *al. v. s. v.* Vesta. *additur epithetis* (*cf. p. 436, 75. infra l. 67*): VERG. Aen. 1, 720 Acidalia -r (*i. Venus*). OV. epist. 3, 53 -r aquosa (*i. Thetis*). VERG. Aen. 3, 19 Dionaeae -i (*i. Veneri*). VERG. georg. 1, 163 Eleusinae -is (*i. Cereris*). *cf.* OV. met. 6, 118 frugum mitissima -r.

2 *plur.* (*legitur nonnisi in titulis, ubique dat. praeter* INSCR. EphEp. III p. 146 *in anulo duobus versibus scriptum* mat res. *syn.* Iunones, Matronae *saepissime*, Sorores, Sulevae. *de cultu cf. Heichelheim, RE XIV 2213 sqq. de deabus German. S. Gutenbrunner, Die german. Götternamen der antik. Inschr., 1936 p. 116 sqq. 203 sqq.*): **a Matribus** (deis -bus: *v. p. 444, 16. cf. p. 444, 21.* deabus -bus: *v. l. 79. p. 444, 1. 6. 16*): α *c. epith.* (*ubique sequente*): *gentili* (*cf. supra l. 57*): CIL VII 238 -bus Af(ris), Ita(lis) (*cf. l. 78*), Ga(llis) (*cf. l. 75*). 1084 -bus Alatervis et -bus campestribus. XII 330 Almahabus. XIII 8629 Annaneptis. [8630 Arsacis? *v. l. 79*]. II 5413 Aufaniabus (XIII 8021 -bus sive Matronis Aufaniabus domesticis. 11988). XIII 12054 Aumenahenis. VII 5 Britannis (*v. l. 78*). XIII 8631 Brittis (8632). 8219 Cannanef⟨atibus⟩ (*cf. Gutenbrunner p. 146*). 1766 Delmatarum (*v. l. 83*). XII 1174 Elitivis. XIII 8225 Euthungabus (*v. l. 84*). XII 8633 Frisavis paternis. II 2776 Gallaicis. VII 5 Gallis *v. l. 78* (238 *v. l. 68*). *ibid.* Germanis *v. l. 78* (XIII 8224 *v. l. 84*). XII 505 Gerudiatibus. XIII 8219 -bus paternis Hiannane ⟨his⟩ (*Keune, RE VIII 1387; sed cf. Gutenbrunner p. 146*). VII 5 Italis (*l. 68*), Germanis, Gal(lis), Brit(tannis). 424 deabus -bus Lot ⟨...⟩. XIII 8630 ⟨M⟩arsacis sive paternis sive maternis (8632 M. Brittis Ma⟨rs⟩acis. *cf. Gutenbrunner p. 150*). 8223 Masanabus. 8222 Mediotautehis. 8725 Mopatibus suis. 8813 Noricis. INSCR. Dessau 4785 I. o. m. et -bus Ollototis sive transmarinis. CIL XIII 1766 Aufanis Matronis et -bus Pannoniorum et Delmatarum. XIII 8224 meis ⟨Ger⟩manis Suebis (8225 Suebis Euthungabus. 8497 Suebis). VII 303 deabus -bus tramarinis (319. 499 deabus -bus tramarinis patriis. 994 deabus tramarinis. INSCR. EphEp. VII 1081. *v. etiam p. 443, 82*). XIII 8634 Treveris. 8003^a^ Vacallineis. 8841 Vapthiabus. XII 333 Vbelkabus. INSCR. Année épigr. 1914 n. 24 Vseis. *nota*: CIL VII 887 -bus omnium gentium (*cf. p. 443, 68. 78*). *c. epith. possess.*: INSCR. EphEp. VII p. 320 n. 1017 deabus -bus communibus (p. 322 n. 680). CIL VI 31161 paternis (*p. 443, 75. 77. 79*) et maternis (*p. 443, 80. cf. Gutenbrunner p. 120*) meisque (*p. 443, 84*) Sulevis. VII 950 -bus suis (1342 XIII 7681. 7982. 8725 *p. 443, 81*). 915 -bus domesticis (939. XIII 8021 *p. 443, 71*. 8022. 8023 INSCR. BJb. 135, 13). II 2128 ara M(atribus) veteribus. *c. epith. officii et honoris*: CIL VII 1084 campestribus (*cf. vol. III 210, 13*) *v. p. 443, 69.* XII 497^add.^ -bus conservatricibus. INSCR. RevA. 19 (1912) p. 465, 42 -bus mag(nis). CIL VII 418 -bus Par(cis) (927). 1299 Matr(ibus) via(libus). β *sine epith.*: CIL II 2764 -bus ... v. s. l. 2848. VI 31140 *sqq.* VII 198. 221 deis -bus. 348 deabus ma⟨tribus⟩. 426 Mat. 559 deabus -bus. 652. 653. 756 Matri. 1094. 1285 XII 504. 656. 1078. 1173. 1303—1305. 1308. 1699. 2915. 4330 XIII 1737. 1763. 5158. 6729. 8029 INSCR. Gall. Narb. Espér. 160. 193. *et al.* **b Matrabus:** CIL XII 1302 -abus (1306. 1309 XIII 5344. 5369. 5370. 5671. 5673. 5959). XIII 5371 -abus Augg. 5622 dis -abus (*cf. p. 443, 66*). **c Matris:** CIL XII 634 -is (1307. 1310. 1713. 1716. 2348. 3085 XIII 1763. 5672 INSCR. Gall. Narb. Espér. 257 f). 1823 -is August. (1824—1826. 2220. 2388. 2448. 2672 -is Aug. Obelesibus. XIII 1758—1760. 1764. 1765 -is Aug. Eburnicis. 11176). XII 2221 -is Nemetialibus. INSCR. Gall. Narb. Espér. 257 (Dessau 9334) *quinquies in tabulis*: -is victricibus. *inc., utrum ad b an ad c*: CIL XII 2593 Matr. Aug. (XIII 1762).

C *de ecclesia* (*hic usus ortus est ab exemplo apostoli Pauli l. 32*): 1 *additur vocibus* ecclesia (*cf. vol. V 2, 35, 70*), catholica (*fere totiens antecedit quotiens sequitur*): **a** *generatim de universali ecclesia catholica*: ITALA Gal. 4, 26 (Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 581, 23 *secundum textum Marcionis*) sanctam ecclesiam, quae est -r nostra (*item appositive*: CYPR. sent. episc. 10 p. 442, 2 ecclesiae catholicae [*om. S*] -is nostrae. l. 8 ad ecclesiam, -em nostram. AVG. serm. 214, 11 sanctam ecclesiam, -em vestram. epist. 168, 3^in.^ caeditur -r carnalis ..., prohibet hoc ecclesia, -r spiritalis). TERT. mart. 1 p. 3, 4 Oe. inter carnis alimenta, ... quae vobis et domina -r ecclesia de uberibus suis (AVG. in epist. Ioh. 3, 1 est autem -r ecclesia et ubera eius duo testamenta scripturarum divinarum. CE 787, 5 haec te nascentem suscepit ecclesia -r, uberibus fidei nutriens) et singuli fratres de opibus suis propriis in carcerem subministrant (CYPR. epist. 46, 2 p. 605, 7 ut ... ad ecclesiam -em et ad vestram fraternitatem revertamini. OPTAT. 4, 2 p. 104, 1 non enim potestis non esse fratres, quos isdem sacramentorum visceribus una -r ecclesia genuit). monog. 7 p. 772, 12 Oe. vivit enim unicus pater noster deus et -r ecclesia (CYPR. epist. 73, 19 p. 793, 19. 74, 7 p. 804, 24 ut habere quis possit deum patrem, habeat ante ecclesiam -em [*cf.* unit. eccl. 6 p. 214, 24 AVG. serm. coll. Morin p. 333, 2]. laps. 9 p. 243, 15 OPTAT. 2, 10 p. 46, 7 RVFIN. Orig. in lev. 11, 3 p. 453, 2 AVG. serm. coll. Morin p. 333, 13). OPTAT. 1, 11 deserta -e catholica inpii filii ... abscedunt (2, 15 p. 50, 4 ut ... filios suos gaudens in uno videret sancta -r ecclesia. RVFIN. hist. 5, 1, 45 AVG. serm. ed Mai 120, 1. serm. 12, 5, 5 catholicae -is germanissimi filii). CYPR. epist. 10, 4 p. 494, 4 lacrimas -is ecclesiae. 16, 4 p. 520, 16 in sinum -is ecclesiae recolligi (laps. 2 p. 238, 8 quam vos laeto sinu excipit -r ecclesia! sent. episc. 26 p. 446, 16 PAVL. MED. adv. Cael. 1). hab. virg. 3 p. 189, 16 fecunditas. OPTAT. 1, 11 deserta -e catholica inpii filii ... a radice -is ecclesiae invidiae falcibus amputati ... abscedunt (7, 5 p. 178, 7 AVG. epist. 58, 3 c. Pelag. 2, 2, 4 serm. 12, 5, 5. 46, 8, 18). PRISCILL. tract. 1, 19 p. 17, 20 nos ecclesia -e editi et sapientia obstetricante producti. AVG. pecc. mer. 1, 25, 38 p. 37, 5 -r ecclesia, quae cor et os maternum eis praestat, ut sacris mysteriis imbuantur. COD. Iust. 1, 2, 14, 2 pr. religionis et fidei -r. *et al.* **b** *speciatim de certae civitatis ecclesia*: CE 1371, 17 (*a. 529*) praesule sub tanto (*sc. Andrea episcopo*) florens aeclesia -r crevit. PAP. Marini 74 col. 7, 10 p. 115 (*ca. a. 550*) te itaque sanctam catholicam -em Rav(ennatem) ecclesiam ... heredem constituo.

2 *abs.*: **a** *generatim de universali ecclesia catholica*: TERT. pudic. 5, 14 eandem invocant -em. CYPR. epist. 16, 3 p. 519, 15 nostra. 45, 3 p. 602, 22. 47 p. 605, 16 ut ad -em suam id est ecclesiam catholicam revertantur. COMM. instr. 2, 1, 36. 2, 8, 2 HIL. trin. 7, 4. OPTAT. 4, 5 p. 107, 24 unam -em nos habere. TERT. bapt. 20, 5 manus apud -em cum fratribus aperitis. CYPR. epist. 15, 2 p. 515, 3 ante est, ut a domino pacem -r prior sumat, tunc ... de filiorum pace tractetur (43, 6 p. 595, 25 unit. eccl. 19 p. 227, 18 HIER. epist. 52, 6, 2 AVG. serm. 223, 1 enchir. 9, 28 RVRIC. epist. 2, 58 p. 438, 22). *cf.* patrem *p. 445, 1*, noverca *l. 79.* CYPR. epist. 45, 1 p. 600, 2 diversae partis obstinata ... pertinacia ... radicis et -is sinum adque conplexum recusavit (59, 13 p. 680, 23 salutaris sinus -is noverca intercedente cluditur. *v. et p. 445, 1*). unit. eccl. 23 p. 230, 16 gremio suo (HIER. epist. 22, 13, 1 CONC. Lugd. a. 516 p. 32, 31). COMM. instr. 2, 1, 44 ad antiquae ubera -is (DAMAS. epigr. 56. *cf. et l. 38*). 2, 10, 7 de ventre. CYPR. unit. eccl. 5 p. 214, 14 unum caput est et origo una et una -r (*cf.* radicis *l. 78. p. 446, 6*). AVG. serm. 222^extr.^ adversus tenebras ... in -e luce

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vigilate et patrem luminum de sinu -is lucis orate. **b** *speciatim de certae civitatis ecclesia*: TERT. praescr. 42, 10 plerique nec ecclesias habent, sine -e, sine sede . . . vagantur. CYPR. epist. 44, 3 p. 599, 4 impietatem esse sciant -em deserere et agnoscant . . . episcopo semel facto . . . alium constitui nullo modo posse.

D *de* ***bestiis*** (*cf. p. 469, 64. 482, 6*): **1** *proprie* (*in imag.: l. 29*) *de quibuslibet bestiis*: VARRO rust. 2, 2, 15 dum adcognoscant -em agni (VERG. Aen. 1, 635. *et al.*). 2, 4, 13 binis mensibus sinunt porcos cum -bus (*et al.*). 2, 5, 16 cum creverunt vituli, levandae -es pabulo viridi (LVCR. 2, 355. *et al.*). 2, 7, 9 equus -em salire cum adduci non posset (VERG. Aen. 4, 516. *et al.*). 3, 7, 6 locum . . . e quo foras ex peristerone evolare possint -es (CIC. nat. deor. 2, 124 *avium.* OV. ars 2, 66 erudit infirmas ut sua -r aves. *et al.*). HOR. sat. 2, 3, 314 ranae. PLIN. nat. 11, 91 *scorpionum.* 11, 102 *locustarum. et saepissime.* *notabiliora*: VARRO rust. 2, 5, 18 apud Atticum duo tauri in septuaginta -bus sunt. VERG. georg. 3, 138 rursus cura patrum cadere et succedere -um incipit (COLVM. 7, 9, 1 patri similior est progenies quam -i. 8, 2, 12 Rhodii generis . . . neque patres nimis salaces nec fecundae -es. PLIN. nat. 11, 85. *cf.* 8, 156 sororem libentius etiam quam -em equa comitatur). HOR. carm. 1, 25, 14 libido, quae solet -es furiare equorum. OV. fast. 4, 696 -is plumis ova fovenda dabat (MART. 7, 31, 1 paucae chortis aves et ova -um. IVV. 11, 71 ova adsunt *in cena* ipsis cum -bus. *cf.* MART. 3, 58, 39 dona -um). COLVM. 7, 6, 8 nec ultra octo annos -es servandae sunt, quod assiduo partu fatigatae steriles existant. MART. 3, 58, 37 ille porrigit glires, hic vagientem -is hispidae fetum. *de nutrice* (*cf. p. 438, 38*): VARRO rust. 2, 8, 2 -i suppositiciae *equae pulli asinini. cf.* COLVM. 8, 11, 15 sequiturque grex *pullorum pavoninorum* velut -em gallinam singultientem (*syn. 13* nutrix, *14* educatrix). *in imag.*: PAVLA Hier. epist. 46, 1, 2 tu, quae . . . quasi gallina congregasti sub alas pullos tuos, nunc nos libere absque -e volitare pateris.

2 *translate i. q. auctor* (*cf. p. 438, 18*): VARRO rust. 2, 5, 5 apes, mellis -es.

II *de* ***rebus*** (*personatis: p. 436, 2*): **A** ***corporalibus*:** **1** *de plantis* (*cf. p. 469, 73. 482, 35*): **a** *de arbore (lilio: infra l. 68) fructus, stolones, ramos proferente (de trunco, in quo surculus inseritur: infra l. 69): arbor -r fructuum, vitis vini*: PLAVT. Amph. 430 eam *hirneam* ego, ut -e fuerat natum, vini eduxi meri (PLIN. nat. 14, 12 Cineam . . . lusisse in austeriorem gustum vini, merito -em eius pendere in tam alta cruce. *cf.* COLVM. 12, 44, 7 uvae dependentes a -e [PLIN. nat. 14, 17. DRAC. Romul. 3, 7 -em gravidam pendentibus uvis]). NVX 13 pomaque laesissent -em, ni subdita ramo . . . furca tulisset opem. PLIN. nat. 13, 45. 15, 58. 16, 84. PAVL. NOL. carm. 21, 303 pinus . . . fertilis . . . fructu . . . nucis intus . . . lac . . . -r habet. *turis*: GRATT. 133 ab Eois descendit virga Sabaeis, -r . . . turis. *stolonum*: VERG. georg. 2, 19 pullulat ab radice . . . silva . . . cerasis . . .; etiam . . . laurus . . . sub -is se subicit umbra (CLAVD. 10, 244). 2, 55 rami -is opacant crescentique adimunt fetus. PLIN. nat. 17, 65 radicibus pullulante subole . . . et pariente -e, quas necet. PALLAD. 4, 10, 1. CORIPP. Iust. 2, 78 arboris ut -is quae de radice propago nascitur. *ramorum: de arbore abscisorum*: VERG. georg. 2, 23 plantas tenero abscindens de corpore -um. Aen. 12, 209 sceptrum . . . de stirpe recisum -e caret (VAL. FL. 3, 709 hastam, . . . ut semel . . . -e perempta . . . obit . . . pugnas). MANIL. 5, 241. SEN. Tro. 542 quae tenera caeso virga de trunco stetit, par ipsa -i tempore exiguo subit. COLVM. 3, 6, 1. 3, 17, 1 *al.* PLIN. nat. 12, 57 virgis . . . turis ad nos commeantibus, quibus credi potest, -em quoque teretem enodi fruticare trunco. 13, 37. 17, 67. CYPR. GALL. gen. 982 decerpit virgas rupto de corpore -um. *arbori inhaerentium*: COLVM. 3, 10, 20 qui . . . singulos fetus in -e tulerint. 3, 17, 2 sagittam rustici vocant novissimam partem surculi, . . . quia longius recessit a -e. 4, 24, 3. 4, 27, 6. 4, 29, 13 inhaerentem -i palmitem. 5, 6, 33. 5, 11, 15 *al.* PLIN. nat. 12, 23 superiores . . . rami in excelsum emicant . . ., vasto -is corpore. 17, 179. *radicum*: COLVM. 4, 8, 1 radices . . . quae . . . caloribus . . . aestuent ac vehementer sitire -em . . . cogant. 4, 8, 2. arb. 5, 3 amputabis . . . ita, ne codicem laedas, sed potius instar digiti unius a -e relinquas et ita radicem reseces. *lilium -r bulbulorum*: PALLAD. 3, 21, 3 bulbulos . . ., qui a -e subtracti nova lilieta formabunt. *nota de trunco, in quo surculus inseritur*: PLIN. nat. 17, 106 medulla calami commissurae in -e ligni corticisque iungatur. 17, 138 communem inter duas -es *coalescere ramum fici huic arbori adhuc inhaerentem oleae copulatum.* **b** *de arbore -e bestiarum*: PLIN. nat. 15, 80 caprificus . . . culices parit; hi fraudati alimento in -e . . . ad cognatam evolant. **c** *in nominibus plantarum: i. q. princeps* (*cf. p. 447, 55*): SCRIB. LARG. 129 περικλυμένου, quam silvae -em vocamus ([MARCELL. med. 23, 3]. PS. DIOSC. Vind. 2, 179 p. 248, 17 κισσός· . . . Ῥωμαῖοι σιλβα⟨ι⟩ ματερ). GLOSS. III 569, 48 artemisia -r herbarum (607, 18. 614, 30. 616, 26. *cf. 631, 22* matrona). *inc.*: PS. APVL. herb. interp. 68 l. 9 (*add. codd. interpol. ad syn.*) Itali nimfea, Latini -em, Herclania (*an* -em Herculaniam*?*), algam palustrem. *v. et p. 446, 54.*

2 *de rebus geographicis*: **a** *de urbibus, terris* (*cf. p. 470, 1. 482, 46*): *α addito, cuius -es sint: urbs urbis*: CATVLL. 67, 34 Brixia Veronae -r (AVG. civ. 3, 14 p. 113, 3 D. Alba . . . Romae -r propior ipsa quam Troia). FLOR. epit. 3, 7, 4 ut Graeci dicere solent, urbium -em Cydoneam (AMM. 14, 2, 14 u. -is Seleuciae. 21, 10, 2 u. -is populosae [*sc. Constantinopolitanae*]. 26, 1, 3 quae -r est u. MART. CAP. 6, 690. *cf.* ITALA Ios. 14, 15 [Lugd.] -r civitatium [μητρόπολις]. *v. et l. 20. 38*). *adde*: CYPR. Fort. 11 p. 338, 15 (*de ecclesia Hierosolymitana*) -r, origo et radix, quae ecclesias septem peperit (CASSIOD. hist. 9, 14 p. 1132^{C} in -e cunctarum ecclesiarum Hierosolymis. INSCR. christ. Leblant I 175, 1. *cf. p. 483, 44*). *populi, terrae*: FLOR. epit. 3, 18, 5 cum . . . Italia contra -em suam ac parentem urbem consurgeret. PANEG. 5, 4, 4 metoecis undique transferendis, ut esset illa civitas *Aeduorum* provinciarum velut una -r, quae reliquas urbes quodammodo Romanas prima fecisset. 10, 14, 4 illa imperii vestri -r *Roma.* VVLG. II reg. 20, 19 quaeris subvertere civitatem et evertere -em (אֵם) in Israel. AVG. civ. 1, 4 p. 8, 26 D. Troia, -r populi R. RVT. NAM. 2, 60 hic (*sc. Stilicho*) mundi -em perculit, ille (*sc. Nero*) suam. ISID. Goth. 1 chron. II p. 267 principum (*cf. l. 24*) gentiumque -r Spania. *hominum*: VVLG. Gal. 4, 26 quae sursum est Ierusalem, . . . quae est -r nostra (TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 21 AVG. enchir. 9, 28. serm. coll. Morin p. 285, 16 -em illam dicit tamquam metropolim; nam et metropolis -r civitas interpretatur. *cf.* HIER. epist. 21, 16. 58, 3, 1 -em sanctorum. ORIG. in Matth. 14, 13 p. 1217). PANEG. 2, 4, 2 tibi (*cf. p. 436, 79*) -r Hispania est (VIR. ill. 58, 8 taceant, quibus Italia noverca, non -r est). CLAVD. 24, 175 *Romam* -em regumque ducumque (*cf. l. 16*). AVG. civ. 18, 9 p. 267, 1 D. *v. l. 32.* *terra bestiarum*: MANIL. 4, 794 teque feris dignam tantum, Germania, -em. PRISC. perieg. 197 Cyrene . . . -r equorum. *rerum: corporalium*: COLVM. 10, 139 -r Aricia porri. PLIN. nat. 37, 80 India sola et horum *opalorum* -r est. *incorporalium*: SIL. 17, 641 -r bellorum . . . Pyrene. COLL. Mos. 5, 3, 1 urbem Romam virtutum omnium -em (CLAVD. 28, 428 legum). ARNOB. nat. 7, 26 p. 260, 4 genetrix et -r superstitionis Etruria. SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 41 Athenas, -em litterarum (AVG. civ. 18, 9 p. 267, 1 D. illa civitas, -r aut nutrix liberalium doctrinarum et tot . . . philosophorum. ISID. orig. 14, 4, 10). VVLG. apoc. 17, 5 Babylon . . ., -r fornicationum. *β non addito, cuius -r sit*: VERG. Aen. 3, 96 antiquam (OV. met. 13, 678) exquirite -em. 7, 762 quem -r Aricia misit (PAVL. NOL. carm. 14, 64). 10, 172 Populonia -r. SIL. 5, 543 -r Anagnia. AVG. civ. 3, 14 p. 113, 16 D. quando filia civitas cum civitate -e pugnavit (p. 114, 2 contra -em c. p. 115, 6 alterius -is, alterius filiae c.). p. 115, 33 ab urbe filia -r eversa est. DRAC. Romul. 5, 160 quid -is patriae venerandam polluis arcem? 5, 296 patriaeque gementis audi verba tuae: '. . . ubera parvo Vrbs -r tremebunda dedi'. **b** *de solo*: VERG. georg. 2, 268 ante locum similem exquirunt, ubi prima paretur arboribus seges et quo mox digesta feratur, mutatam ignorent . . . ne semina -em. **c** *de fluento*: MELA 2, 7 Hypanis . . ex grandi palude oritur, quam -em eius accolae appellant. PLIN. nat. 6, 19 Scythae . . . vocant Maeotim Temarundam, quo significant -em maris (AVIEN. orb. terr. 245 PRISC. perieg. 155).

3 *singularia: i. q. auctor, causa* (*cf. p. 438, 18*): CARM. inc. Char. gramm. p. 364, 12 B. '-r me genuit, eadem mox gignitur ex me' (*significat 'ex aqua glaciem concrescere et glaciem in aquam resolvi'*). TERT. idol. 7 p. 36, 14 manus -es idolorum, . . . quae daemoniis corpora conferunt. *i. q. matrix?*: ISID. orig. 17, 9, 51 serpillus . . . -is animula, propter quod menstrua moveat (GLOSS. III 538, 61).

B ***incorporalibus*:** **1** *translate* (*personate: l. 66. p. 447, 10*): **a** *i. q. auctor, causa (cf. p. 438, 18. c.* velut: *l. 78. 83*, quodammodo: *l. 76. p. 447, 17*, prope: *p. 447, 29*, quasi quaedam: *p. 447, 11.* prima -r: *p. 447, 9): plerumque incorporalia sunt causa incorporalium; corporalium*: PLIN. nat. 9, 124 conchylia et purpuras . . ., quibus eadem -r luxuria (*cf. p. 447, 5*) paria paene et margaritis pretia fecit. MART. CAP. 6, 576 tot gymnasiorum ac tantorum heroum -em philosophiam. *animantium*: AVG. c. epist. fund. 6 p. 200, 3 superbia, -r omnium haereticorum. serm. 46, 8, 18 una -r superbia omnes *haereses* genuit, sicut una -r nostra catholica omnes Christianos. MART. CAP. 6, 576 *v. l. 61.* *α de indole vel studiis animi*: AFRAN. com. 298 Vsus me genuit, -r peperit Memoria; Sophiam vocant me Grai, vos Sapientiam. RHET. Her. 2, 22, 34 omnium malorum stultitia est -r atque materies (LACT. inst. 3, 26, 10 delictorum). CIC. Brut. 322 philosophiam . . . -em omnium bene factorum beneque dictorum (Tusc. 1, 64 omnium -r artium. *cf. p. 482, 79*). leg. 1, 58 ut -r omnium bonarum rerum ⟨sit⟩ sapientia (PELAG. in Eph. 1, 17 omnium . . . virtutum. AVG. civ. 13, 21 p. 586, 3 D. bonorum omnium). PLIN. nat. 35, 156 plasticen -em caelaturae et statuariae scalpturaeque *esse* (*item ars -r artis*: TERT. idol. 8 p. 37, 12 nulla ars non alterius artis aut -r aut propinqua est. MART. CAP. 7, 730 omnium *disciplinarum* -em *Arithmeticam* [BOETH. arithm. 1, 1 p. 10, 9 quae principium -isque quodammodo ad ceteras obtinet portionem. 2, 4 p. 86, 20 geometriae scientia ab arithmetica velut quadam radice ac -e producta est]). PANEG. 9, 8, (*2* litteras omnium fundamenta esse virtutum) 3 his omnis industriae atque omnis laudis nutricibus aut, ut verius loquar, -bus. PRISCILL. tract. 3, 56 p. 44, 4 novitas ingenii contentionis est -r, eruditio scandali auctor. RVFIN. Orig. in Ios. 22, 4 est in anima nostra virtus quaedam, quae parit sensus et velut -r est eorum sensuum vel intellectuum, qui procedunt e nobis. AVG. conf. 13, 21, 30 in. ignorantia

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-r admirationis. ENNOD. opusc. 1, 79 p. 283, 6 erroris -r inscitia. CASSIOD. inst. praef. p. 1108^C -r est . . . intellegentiae frequens . . . meditatio. *β de moribus* (*cf. p. 482, 77*): CIC. Planc. 80 esse gratum . . . est . . . -r virtutum omnium. de orat. 2, 171 avaritiam si tollere voltis, -r eius est tollenda luxuries (HIER. epist. 55, 2, 3 luxuria -r libidinis est). leg. 1, 47 voluptas, malorum . . . -r omnium. ac. 1, 39 omnium perturbationum -em esse . . . immoderatam quandam intemperantiam. RVT. LVP. 2, 6 crudelitatis -r est avaritia et pater furor ([QVINT. inst. 9, 3, 89]. CLAVD. 22, 111 primam scelerum -em. PRVD. psych. 469 crimina . . . -is Avaritiae nigro de lacte creata). VAL. MAX. 2, 5, 6 bonae valitudinis (*cf. infra l. 36*) eorum quasi quaedam -r erat frugalitas. TERT. bapt. 17, 2 episcopatus aemulatio schismatum -r est (OPTAT. 2, 4 p. 38, 15 factio, quae -r est scismatis). patient. 3 p. 4, 14 per patientiam, misericordiae -em (PS. FVLG. RVSP. serm. 71 p. 944^C o p. victoriae -r). LACT. inst. 3, 8, 32 virtus . . . effectrix et -r est summi boni. 6, 11, 16 iustitiam -em principiumque virtutum. AVG. civ. 14, 12 p. 31, 16 D. oboedientia . . . -r quodam modo est omnium custosque virtutum. catech. rud. 4, 8 -r invidentiae superbia est (epist. 120, 22, 54 p. 201, 13 discipl. 7, 7^med. CASSIOD. in psalm. 118, 21 vitiorum). nupt. et concup. 1, 24, 27 p. 240, 6 ex hac carnis concupiscentia . . . tamquam filia peccati et . . . peccatorum -e. PAVL. MED. bened. 7, 2 idololatriam cunctorum vitiorum -em. MAX. TAVR. hom. 107 p. 499^C bonitas sine disciplina -r delictorum est. POMER. 3, 14, 3 bonorum omnium -r *caritas* (CAES. AREL. serm. 29, 2 p. 121, 12 sine vera et caelestium virtutum -e et magistra *caritate*). ENNOD. epist. 9, 27, 1 p. 428, 21 repudiati importunitas -r horroris est. BENED. reg. 64^extr. discretionis, -is virtutum. *γ varia*: CIC. inv. 1, 76 similitudo est satietatis -r. rep. 3, 23 iustitiae non natura nec voluntas, sed inbecillitas -r est (*cf.* HOR. sat. 1, 3, 98 utilitas, iusti prope -r et aequi). 5, 3 illa diuturna pax Numae -r huic urbi (*cf. l. 44*) iuris et religionis fuit. TERT. monog. 4 p. 766, 26 Oe. reformatio secundi generis humani (*ex Noe eiusque uxore*) monogamia -e censetur. ARNOB. nat. 1, 57 p. 39, 1 quasi vero errorum non antiquitas plenissima -r sit et non ipsa pepererit res *turpissimas*. AVSON. 11, 3 p. 323 P. aëris et linguae sum filia (*sc. echo*), -r inanis indicii. CHIRON 148 coactio est . . . multarum valitudinum -r (VEG. mulom. 2, 9, 3 quae passio ceterarum valetudinum et fons probatur et -r [initium *Chiron 275*]. *cf. supra l. 11*). AMBR. hex. 5, 1, 2 inlecebra, nostrae -r luxuriae. RVFIN. Clement. 2, 23 pugnam -em *pacis*. AVG. in psalm. 83, 8 p. 1061 omnium actionum humanarum -r necessitas (serm. ed. Mai 21, 1). serm. ed. Mai 97, 6 -r gaudii nostri erat vestra tristitia. SALV. gub. 1, 9 p. 7, 5 adflictio infirmitatum, quam intellegimus -em esse virtutum. MART. CAP. 7, 732 elementorum etiam -r *est dyas* (*cf.* BOETH. arithm. 1, 14 p. 30, 28 praeter solam, quae cunctis [*cf. l. 30. p. 436, 79*] *numeris* -r est, unitatem [*i.* μονάδα]. 1, 17 p. 37, 18 omnium *numerorum* procreatrix et -r unitas. 2, 8 p. 93, 7). BOETH. arithm. 1, 32 p. 66, 31 ut . . . aequalitas -is et radicis obtinens vim ipsa omnes inaequalitatis species . . . profundat (2, 1 p. 79, 26 quemadmodum per se constantis quantitatis unitas principium et elementum est, ita et ad aliquid relatae quantitatis aequalitas -r est). ENNOD. opusc. 1, 73 p. 281, 12 eventus optimos de adversitate generari et fieri secundorum -em occasionem periculi. 2, 77 p. 311, 22 aliquando . . . extitit nutrix veniae peccati -r oblatio? ISID. orig. 1, 3, 4 linguam Hebraicam omnium linguarum esse -em (*cf. p. 483, 1*).

b *fere i. q.* *princeps* (*cf. p. 440, 3. 445, 75*): HIER. tract. p. 414, 2 quomodo Maria virgo . . . inter omnes mulieres principatum tenet, ita inter ceteros dies haec (*sc. dominica paschae*) omnium dierum -r est.

2 *allegorice*: PACVV. trag. 93 -r terrast, parit haec corpus, animam ⟨autem⟩ aether adiugat. HIL. in Matth. 10, 23 pater corporis peccatum, -r animae infidelitas. PRVD. cath. 11, 14 quem (*sc. Christum*) -r edit castitas (psych. praef. 12 prolem coniugalem gignere deo placentem, -e virtute editam). FAVST. REI. grat. 1, 5 p. 20, 2 ad amplexum -is gratiae (CAES. AREL. serm. 106, 4 p. 423, 2 lex veteris testamenti . . . Christianorum populum per -em gratiam creavit).

stilistica: *formae* -r Apollinis *vel* Apollinea *pro nomine ipso* Latonae: VERG. Aen. 3, 74 Nereidum -i (*i. Doridi*) et Neptuno (CIRIS 474). 6, 250 -i Eumenidum (*i. Nocti*). HOR. carm. 1, 19, 1 Cupidinum (4, 1, 5. *cf.* Amoris *et* Amorum *vol. I 1973, 49, ubi corrigas* OV. am. 3, 15, 1 *et addas* SEN. Herc. O. 580 Amoris). OV. epist. 18, 123 Helles (*i. Nephele*). ars 1, 60 Aeneae. met. 6, 120 equi volucris (*i. Medusa Pegasi*). Pont. 1, 4, 57 Memnonis (*i. Aurora*). trist. 2, 401 Lyaei (*i. Semelen*). SEN. Herc. O. 1832 Alcidae. Tro. 985 Hectoris (MART. 10, 90, 6 istud . . . belle non -r facit Hectoris, sed uxor). GAVDENT. serm. 9, 15 -r domini *Maria* (AVG. civ. 17, 24 p. 254, 25 D. SACR. Leon. 327. *cf.* AVG. serm. 184, 1, 1 virgo -r. 186, 1, 1 SEDVL. op. pasch. 5, 27). OV. trist. 2, 526 barbara (*i. Medea*). STAT. Theb. 11, 12 Apollineae . . . -is. 11, 319 Pentheïa. silv. 2, 1, 111 Amyclaea . . . -e. *cf. p. 436, 75.*

syn.: auctor: *p. 446, 82.* fundamentum: *p. 446, 79.* matrona: *p. 439, 23. 445, 79.* nutrix: *supra l. 52.* principium et elementum: *supra l. 49.* puella: *p. 439, 24.* *app.* (*v. etiam p. 437, 33. 438, 4*): effectrix: *supra l. 15.* fons: *supra l. 37.* genetrix: *p. 446, 31.* magistra: *supra l. 25.* materies: *p. 446, 68.* origo et radix: *p. 446, 6.* principium: *supra l. 16.* procreatrix: *supra l. 45.* *opp.*: *v. p. 439, 29.*

deriv. et comp.: matercula, matertera, matrastra, matrignus, matrix, matrona; matratus; matrimonium; materia; maternus, matrimus, matruelis, Matralia; matricida; bimater, commater; matresco.

matera? *v. p. 434, 46.*

mātercella, -ae *f.* *a* matercula *demin.* FRONTO p. 70, 2 N. (*l. 11*) *glossa marg.*

mātercula, -ae *f.* *a* mater *demin.* PLAVT. Cist. 452 (*ad Selenium, quam amat*) germana mea sororcula. :: repudio te fraterculum. :: (*ad Melaenidem, matrem Selenii:*) tum tu igitur, mea -a (*cf. p. 438, 59*). CIC. Flacc. 91 nunc denique -ae suae festivus filius, aniculae minime suspiciosae, purgat se per epistulam. HOR. epist. 1, 7, 7 dum pueris omnis pater et -a pallet. FRONTO p. 70, 2 N. cum -a mea . . . multum garrivi. CE 1147, 1 Pieris hunc titulum posuit -a nato. 1204, 1 'crudeles Parcae nimium' -a dixit, quoius in hoc tumulo filia parva iacet. *Bulhart.*

***māteria,** -ae *et* **māteriēs,** -ēī *f.* [*a* mater (*ut* pauperies *a* pauper); *v. Ernout, RevEL. 3, 1925, 125. J. B. H.*] *de orig.*: PAVL. FEST. p. 160 *v. p. 435, 35.* ISID. orig. 19, 19, 4 *v. l. 78.* *de schemate declinationis*: CAPER gramm. VII 110, 11 -a, non -es, quia -arum (*codd.*; materiarius *Keil*). SERV. auct. Aen. 11, 327 -es antique dictum; nam -am dici debere multi adserunt. GRAMM. suppl. p. 131, 13 quae . . . duplici declinatione gaudent, ut 'haec -es, -ei' et 'haec -a, -ae'. *v. etiam l. 41 sqq. 61 sqq.* *de formis declinationis*: CHAR. gramm. p. 32, 4 B. haec -es, -ei. 32, 8 pluralem genetivum . . . observabis . . . per um syllabam, ut specieum, materieum (DIOM. gramm. I 305, 4 *add.*: sed consuetudo ⟨per⟩ rum effert. EXC. Bob. gramm. I 547, 24. *cf. Sommer, Handb.^{2.3} 400*). GRAMM. suppl. p. 131, 10 sic (*sc. ut* 'haec species, huius speciei, . . . harum specierum, his speciebus') declinanda sunt et alia nomina feminina quintae declinationis, ut haec facies, . . . -es (*cf. Brambach, Neugestaltung d. lat. Orthogr. p. 76*). *de usu formarum*: *-es praevalet apud script. veteres et poetas (hic illic metri causa, cf. Stolz-Leumann⁵ 205) differentia sensus nusquam intercedente (sed cf. infra l. 61 sqq.); v. Neue-Wagener³ I 561 sqq. IV 214 sq. Sommer l. c. 401 sq. cf. praeterea de* CAES. *Meusel, Lex. Caes. s. v.; de* PLIN. nat. *Detlefsen, Symb. phil. Bonn. 698 sq.; de* TAC. *Wölfflin, Ausgew. Schr. 28. Eriksson, Stud. z. d. Ann. d. Tac. 1934 p. 8; de* PALLAD. *Svennung, Eranos 27, 1929 p. 95.* *in codd. saepe variant (cf. et p. 453, 67. 456, 2. 457, 16. 47 sq. 459, 56. 83. 463, 11. 41. 70. 72 al.) nom.* -a *et* -es, *acc.* -am *et* -em, *abl.* -e *et* -a *e. g.* VAL. MAX. 4, 3, 2 COLVM. arb. 26, 8 PLIN. nat. 2, 236. 13, 61 TAC. Agr. 46, 3 ann. 6, 28, 1 APVL. Plat. 1, 7. *et saepe.* *formae notabiliores*: *gen. sg.* -ai (*cf. Neue-Wagener³ I 21 sq.*): LVCR. (*41 locis*). PORPH. Hor. epod. 16, 59 Ulixei: metri causa dihaeresis facta est ut -ai . . . solet dicere. -es: VITR. 2, 9, 13 (*v. p. 451, 55*). 2, 9, 16 (*cf. Rose ad 9, 7, 2*). -ei (*cf. l. 23. 27*): IOH. MAXENT. Conc.^S IV 2 p. 24, 3. VEN. FORT. vita Hil. 2, 3 (-ae *v. l.*). *abl. sg.* -e (*cf.* PROB. app. gramm. IV 194, 25 *et v. Neue-Wagener³ I 565 IV 215*): PLIN. nat. 7, 107. 15, 68 *al.* (-a: 7, 85. 14, 23 *al.*). PALLAD. 12, 15, 1. 13, 2 MAR. VICTORIN. ad Iust. 4 (*bis*). in Eph. 6, 16 p. 1292^A. PS. MAR. VICTORIN. phys. 3 (*bis*). HIL. myst. 1, 35 AVG. gen. ad litt. 7, 7 enchir. 23, 90 epist. 159, 5. *plur. inde a* LIV. 5, 55, 3 VITR. 2, 19 COLVM. 3, 2, 9 *saepe.* *gen. plur.* -eum: *v. l. 24.* [-erum (*cf. l. 27*) *Neue-Wagener³ I 565 falso affert ex* LACT. inst. 2, 12, 2.] *abl. plur.* -ebus (*cf. l. 27*): BOETH. syll. categ. 1 p. 805^C NOVELL. Iust. 7, 3, 2. *acc. plur.* -es: PALLAD. 3, 10, 2 HIL. trin. 6, 12 CASSIAN. conl. 10, 11, 6 (*v. l.* -as). *de genere* (*cf. etiam l. 28*): DVB. NOM. gramm. V 584, 1 -es generis feminini. *nota neutrum* (*cf. Pokrowskij, ALL 15, 1908, 371. Bonnet, Lat. de Grég. 353*) māterium, -ī (*cf. etiam p. 449, 66. 466, 72*): GREG. TVR. Franc. 4, 46 p. 182, 8 cum . . . -a aedificii exusta diruerent. LEX Sal. 27, 16 (15 G.) si quis in silvam -um alterius concapulaverit. 27, 17 (*E utrobique*: materiamen). NOT. Tir. 100, 11 (*post* contignatio). *de notione*: CHAR. gramm. p. 403, 5 B. -am et -em: -es animi est, -a arboris, et -es qualitas ingenii, -a fabris apta (DIFF. gramm. VII 531, 22. *aliter* SCHOL. Hor. ars 131 poetica licentia pro '-a' '-es' dixit; -es enim lignum est). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 2 p. 161, 22 -a non ad hoc ipsum -a est, quod -a vocatur, sed ad id, quod inde fieri habet, -a est (*cf. l. 77*). opportunitas vero non accidit neque in altero est, sed in eadem -a est. potest autem in ligno esse -es *eqs.* GRILL. rhet. p. 20, 4 M. -es est ea res, ex qua multa possunt effici *eqs.* RVFIN. Orig. princ. 2, 1, 4 p. 109, 22 -am . . . intellegimus quae subiecta est corporibus, id est ex qua inditis atque insertis qualitatibus corpora subsistunt *eqs.* (*cf.* 4, 4, 7 [34]). SERV. Aen. 8, 601 prudentiores . . . dicunt *Silvanum* esse . . . ὑλικὸν θεόν, hoc est deum ὕλης. ὕλη autem est faex omnium elementorum . . ., unde cuncta procreantur. quam ὕλην Latini -am appellaverunt nec incongrue, cum -ae silvarum sint (*cf.* ISID. orig. 13, 3, 1 *et p. 466, 14*). ISID. orig. 19, 19, 4 -a . . . dicitur omne lignum, quod ex ea aliquid efficiatur: . . . ad aliquid (*cf. l. 65*) enim -a semper accipienda est, sicut elementa -am rerum esse dicimus . . .; et -a quasi 'mater' dicta. GLOSS. ὕλη. ξύλωσις. ἔνδεσμος. II 221, 20 αἰτία causa -a quaerimonia querella *eqs.* V 115, 38 occasio[nem] vel silva. GLOSS.^L I Ansil. MA 879 silva. II Philox. MA 127 ξυλ⟨ε⟩ία. *cf. et p. 449, 64 sqq. 459, 54. 463, 31. 464, 53.* *gr. respondet* (*cf. et p. 449, 69. 453, 69. 454, 5*): ὕλη *passim, e. g. p. 453, 78. 454, 38. 48. 456, 33. 64. 459, 74. 462, 50; praeterea* δύναμις (*v. p. 459, 74*), μόριον (*p. 456, 70*), οὐσία (*p. 456, 7*), ὑπόθεσις (*p. 459,*

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

81). *recipitur ab Athen. III 113^{b etc} (notione p. 452, 55 allata)* μα-τερία. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE. *singulis locis extat apud* RHET. Her., VERG., VAL. FL., STAT.; *raro in tit.; plus quam centies apud* COLVM., PLIN. nat., QVINT., TERT. (adv. Hermog. 245^{ies}). *deest* TER., CATVLLO, TIB., PROP. [*it.* madiere, *francog. vet.* maiere, *hisp.* madera. *M.-L.*] [*dub. vel corr.: confunditur cum* maceria: *v. p. 6, 74. 7, 31. cf. etiam l. 18 et p. 450, 50. dub., hucne pertineat:* CIL X 3037 locum -ae (*pro* -e) clusum sive sepulchrum (*Momms. quidem non putat erratum pro* macerie, *sed interpretandum de saepe lignea*). *pro -a falsa v. l. extat* memoria: LIV. 28, 2, 13. *cf. etiam l. 21. p. 462, 82 et* IVST. 13, 4, 24 PAVL. NOL. epist. 16, 5. *falso trad.*: TERT. adv. Hermog. 25 p. 152, 28. 153, 28 (*secl. Kroymann*). VINDIC. med. 33 *pro* arteria (*emend. Wellmann*). DRAC. laud. dei 2, 675 *pro* matricem. *loc. corr.*: BELL. Alex. 12, 1 SEN. nat. 3, 27, 7 PLIN. nat. 11, 224 TERT. adv. Hermog. 41 p. 171, 18. 45 p. 175, 18 AMM. 23, 6, 38 APIC. 2, 54 CIL VIII 23970. *dub.*: SEN. nat. 2, 4, 1 (*pro* necessaria *coni. Schultess*). 2, 5, 1 (*v. adn. crit.*) 3, 14, 3 (*pro* maris *coni. Gercke*). 6, 31, 3 (*pro* -as *Kroll coni.* mac-). PLIN. nat. 7, 65 (*pro* natura *coni. Mayhoff*). TERT. adv. Hermog. 11 p. 138, 21 (*add. Kroym.; item* adv. Val. 10 p. 188, 18). COMM. instr. 2, 18, 18 (-am *loco corr. dubitanter coni. Dombart,* memoriam *Martin, Commodianea 1917 p. 29*). FAVST. REI. epist. 12 p. 219, 11 (*add. Elg, Stud. Faust. Rei. p. 130*). *dub. lect. et interpret.*: STAT. Theb. 6, 744 -ae (*P,* -am *pars dett.*) suadebat amor.]

I *i. q.* ***lignum***: **A** ***strictiore sensu*** *de stirpe vel sarmentis* *fecundis vitis aliarumve (cf. e. g. l. 30) arborum frugiferarum (cf. etiam infra l. 70)*: CIC. de orat. 2, 88 *in vitibus* si nihil valet -es, nova sarmenta (*cf. l. 42*) cultura excitantur. VITR. 8, 3, 12 cum terrenus umor ... enutrit -am. COLVM. 3, 1, 5 vitem multa -a frondentem (3, 2, 23). 3, 2, 3 *vitis,* quae et in fructu valet et in -a ([*v. vol. VI 1381, 14 sqq.; adde* PALLAD. 3, 19, 1 ut -ae *arborum pomiferarum* prosis et fructui]. *cf.* 3, 2, 21 fertilis vastis -is et uvis [3, 2, 9. 24. PLIN. nat. 14, 29 -es plurima uvaque ollis utilissima]. *v. etiam vol. VI 639, 25* [*s. v.* fetus]). 3, 2, 9 prolixarum frequentia -arum (*cf. vol. VI 1297, 27*). 3, 2, 12 crebram -am fundit ([*v. vol. VI 1567, 71; adde* PALLAD. 12, 3]. *sim.* 4, 21, 2 in -am frondemque effunditur. *cf. etiam infra l. 51*). 3, 2, 14 -a rubet (PLIN. nat. 14, 23). 3, 2, 22 brevem -am (5, 5, 18). 3, 10, 2 -ae vehementissimae (4, 20, 5. 4, 22, 4. *cf.* 4, 15, 2 ex arcu vehementer citat -am). 3, 15, 3 ad unam (*cf. etiam l. 42. 45. 53*) -am firmissimam redigere (*cf.* 5, 5, 17 PALLAD. 3, 10, 1. 3, 15, 1 *al.*). 3, 18, 2 *v. vol. VI 1227, 18.* 3, 21, 7 plurisne an paucioris -as pro natura cuiusque stirpis vinitor submittat (4, 6, 4 sarmentum [*cf. l. 27*] quod in unam -am submittimus. 4, 16, 4 binae ... -ae singulis seminibus submittendae. 4, 24, 3 iugo proxima [4, 26, 3 sq. *cf.* PLIN. nat. 17, 180]. 4, 24, 19 *al.* arb. 5, 2 una⟨m⟩ -a⟨m⟩. PALLAD. 3, 13, 1). 4, 1, 1 geminis -is unius seminis (*cf. l. 43*). 4, 4, 1 recta -es exigatur (4, 24, 17. 5, 5, 13. 5, 6, 29). 4, 6, 3 ut singulis -is serviant (*cf.* 4, 10, 2). 4, 7, 3 in longitudinem elicere (*cf.* 5, 5, 11 pro -is longioribus). 4, 11, 2 minus fecundas. 4, 11, 4 ut ... malleolum ... in longiorem -am provocemus (4, 24, 20 producere). 4, 17, 4. 4, 17, 6 per plura bracchia (*cf. vol. II 2160, 41*) *vinea* -as diffundit (*cf. l. 34*). 4, 22, 5 superpositam (4, 26, 4) valentem -am. 4, 24, 19 ampliores (arb. 4, 1). 5, 6, 24 *v. vol. VI 1308, 68.* 5, 6, 32 validiorem (*cf.* PLIN. nat. 17, 207 *et l. 51*) -am ex una creabit (arb. 4, 1. 6, 3 longas et firmas). arb. 7, 5. *et saepissime.* PLIN. nat. 17, 160 oculorum *vitium* inde -a emicat. 17, 180 impetus -ae. *ibid.* -em emittit (17, 183. *cf.* 17, 181 promittit). 17, 181. 193 quoniam e vitioso -a utilis non exeat. *al.* *opp. pars lignea cortici sim.*: COLVM. 5, 11, 1 resecta *arbor* inter librum et -am ([arb. 26, 1]. *cf.* 5, 11, 10 -am delibrato [arb. 26, 8]). 5, 11, 4 cuneum ... inter corticem et -am ... demittito (5, 11, 5 arb. 26, 4). *addi potest*: VARRO rust. 1, 45, 3 causa radicum, quod ... -em aliam quam aliam longius proicit natura (*cf.* SEN. epist. 86, 18).

B ***latiore sensu*** *de ligno tamquam substantia ad fabricandum apta (cf. Blümner, Technol. II 242. definitur*: VLP. dig. 32, 55 pr. ligni appellatio nomen generale est, sed sic separatur, ut sit aliquid -a [-o *F^a*], aliquid [aliud ... aliud? *Hal.*] lignum [*cf. p. 450, 5. 11. 31 al.*]. -a est quae ad aedificandum fulciendum necessaria est, lignum, quidquid conburendi causa paratum est. *v. etiam p. 448, 62. 64. 76. 450, 11 et cf.* GLOSS. III 19, 42 δοκοί -ae. IV 452, 14 -a trabes):

1 *generalia quaedam, imprimis de proventu vel qualitatibus (de ligno arborum vivarum e. g. l. 72. 75. 80 sqq. p. 450, 14)*: CATO agr. 17, 1 -es, quae semen habet. *ibid.* quae semen non habet (31, 2). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 34 *v. vol. I 1299, 75.* VARRO frg. Diom. gramm. I 513, 2 inter rhythmum ... et metrum hoc interesse quod ... inter -am et regulam. CIC. nat. deor. 2, 151 -a et culta et silvestri ... utimur (*cf.* PLIN. nat. 16, 62). top. 59 nihil agentia, ... ut locus tempus -a ferramenta. CAES. Gall. 5, 12, 5 -a cuiuscumque generis. civ. 2, 15, 2 imbecillitas -ae. VITR. 1, 5, 3 ei -ae nec caries (*cf.* PLIN. nat. 16, 197. 23, 40) ... nec vetustas potest nocere (7, 3, 1). 2, 1, 4 propter crassitudinem -ae. 2, 1, 5 propter inopiam silvarum egentes -a (*cf.* PLIN. epist. 3, 19, 5 *silvae,* quae -am ... praestant). 10, 14, 3 ex cetera -a quae maxime habere potest virtutem praeter pinum et alnum. PAVL. FEST. p. 50 *cunei,* qui omnem -am intrant findentes (*cf.* PLIN. nat. 16, 222). CVRT. 7, 3, 8 sterilis est terra -a (*cf.* 7, 5, 17). COLVM. 1, 6, 19 -a ... festinato siccetur. PETRON. 114, 13 quasi rudis atque infecta -es ibat *navis* cum fluctibus. PLIN. nat. 1, 16, 24—29 quarum arborum -ae in pretio. 1, 16, 73 de natura -arum. 1, 16, 79 de perpetuitate. 1, 16, 82 de -is fabrilia. *al.* PLIN. epist. 10, 41 (50), 2 marmora, fructus, ligna (*cf. p. 449, 66*), -ae. POMPON. dig. 32, 57 cui omnis -a legata est, ei nec arcam nec armarium legatum esse (*cf.* PAVL. dig. 32, 88, 1. 2). GAIVS dig. 50, 16, 62 tigni appellatione in lege duodecim tabularum omne genus -ae, ex quo aedificia constant, significatur (*cf.* 41, 1, 7, 10; VLP. dig. 10, 4, 7 pr. 47, 3, 1, 1). VLP. dig. 10, 4, 9, 1. 32, 55, 4 superamenta -arum. PAVL. dig. 32, 56 pali et perticae in numero -ae redigendi sunt et ideo lignorum appellatione non continentur (50, 16, 168. *cf. etiam l. 73. p. 451, 1. 26*). IVST. 36, 3, 7 nec -am ullam sustinet *aqua maris mortui* nisi quae alumine (*cf. l. 65*) incrustatur. SEDVL. op. pasch. 4, 5 p. 258, 13 quid ... -es sine sensu (*sc. ficus*) peccaverat?

2 *in usu*: **a** *de paratura (cf. Daremb.-S. III 1626 sq.)*: CATO agr. 6, 3 ulmos serito ..., et -es (*Keil,* -a *cod.*) ... parata erit (VARRO rust. 1, 24, 3). 14, 3 -em dumtaxat succidet (*cf. l. 30*), dolabit (*vol. V 1, 1836, 1 sqq. cf. ibid. 270, 10* [*s. v.* dedolo]), secabit (VEG. mil. 2, 10 p. 44, 15) facietque conductor. 17, 1 robus -es ... ad brumam semper tempestiva est (*ibid.* cum semen maturum habet, tum t. est). 31, 2 ulmeam pineam nuceam hanc atque aliam -em omnem cum effodies, luna decrescente eximito post meridiem sine vento austro (*cf.* 37, 3 PLIN. nat. 18, 329 PALLAD. 2, 22 *al.*). 37, 4 ne quam -em (*Keil,* -am *cod.*) doles neu caedas (*v. vol. III 56, 79, ubi addas* LIV. 5, 55, 3) neu tangas. CIC. nat. deor. frg. 2 faber cum quid aedificaturus est, non ipse facit -am. div. 1, 116 nec -a quicquam iuvaret, nisi consectionis eius fabricam haberemus. VITR. 2, 9, 4 cum *arbores* ad -am deiciuntur (*v. vol. V 1, 395, 10 sq.*). 2, 10, 2 in -em perdolantur (*cf. l. 18*). VLP. dig. 7, 1, 12 pr. -am *usufructuarium* succidere quantum ad villae refectionem putat posse; nec -a eum pro ligno usurum ([FRG. Vat. 71]. 32, 55 pr. arbores ... -ae causa succisas. VVLG. IV reg. 6, 5 GREG. M. in Ezech. 1, 1, 10. *cf. etiam l. 25. 43. 69. p. 451, 9. 13*). CIL V 815 sectores -arum Aquileienses. *cf. etiam p. 448, 59.*

b *de lignis ad domos, aedes aedificandas utilibus (nonnulla [ut l. 37. 49. 61] ad II A pertinere possunt)*: CATO agr. 4 si aedificabis, operis iumentis -e adiuvabunt. 14, 3 hae rei (*sc. villae aedificandae*) -em ... dominus praebebit. 18, 6 in iis tignis parietes exstruito iungitoque -ae (*cf.* VITR. 2, 1, 3 -a *parietes* iugumentantes. FEST. p. 301, 5 solea est † per [*pro? edd.*] -a robustea, super quam paries craticius exstruitur. AMBR. hex. 3, 13, 53. *aliter p. 451, 84*). LVCR. 6, 1069 glutine -es taurino iungitur (*cf.* PLIN. nat. 1, 16, 83). CIC. Verr. II 1, 147 non saxum, non -es ulla advecta est (LIV. 5, 55, 3 saxi -aeque caedendae. QVINT. inst. 7 prooem. 1. *cf. etiam l. 49*). Mil. 74 -em calcem caementa (*v. vol. III 96, 53*) harenam. BELL. Alex. 1, 3 sine contignatione ac -a sunt aedificia (*cf.* VITR. 5, 10, 3 umor corrumpere poterit -em contignationis [PLIN. nat. 13, 101 immortalitatem -ae in tectis ... incorruptae]. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 176, 28). LIV. 2, 7, 12 delata confestim -a omnis infra Veliam. VITR. 2, 1, 7 *domos* e lapide structas -aque et tegula (*cf. l. 61*) tectas (COLVM. 1, 2, 4 -am [*recc.,* mac- *SA*] lapidemque. TERT. pudic. 20 p. 268, 16. *cf. etiam l. 42*). 3 praef. 4 de -a quas habeat in operibus utilitates (*cf.* PLIN. nat. 13, 39 sterilibus *palmis* ad -as operumque lautiora utitur Assyria). 3, 3, 5 de -a trabes perpetuae. *al.* PLIN. nat. 16, 24 pessima et carboni (*cf. p. 457, 1*) et -ae *quercus* haliphloeos dicta. 16, 192 nec ... ad -em ... utilissimae *arbores.* TAC. Germ. 16, 2 -a ad omnia utuntur informi (*cf. Wolff, BphW. 40, 1920, 780*). CET. FAV. 12 p. 297, 15 aesculus apta aedificiis -es (PALLAD. 12, 15, 2). AMM. 22, 13, 3 -is vetustissimis. VVLG. IV reg. 6, 2 tollant singuli de silva -as singulas, ut aedificemus nobis locum ad habitandum. GREG. TVR. Franc. 9, 12 tegulis (*cf. l. 50*) ac -is. NOVELL. Iust. 7, 3, 2 aedificare et uti -ebus (ὕλαις), si -as habet. app. 7, 21 si quis ... aliquem ornatum vel -am abstulisse inveniatur. *cf. etiam p. 448, 58.*

c *in re militari (cf. etiam p. 451, 79)*: QVADRIG. hist. 84 omnem -am turris obleverat alumine (BELL. Hisp. 41, 5. LIV. 44, 6, 16 saxorum ad manum silvestrisque -ae tantum erat, ut vel murus obici turresque excitari potuerint. VITR. 2, 9, 15 turris ex hac -a composita [2, 9, 16]. *v. etiam p. 451, 11*). CAES. Gall. 3, 29, 1 -em quae erat caesa (*cf. l. 25. 43. sim.* BELL. Hisp. 41, 5 succisam) ... pro vallo (*cf.* LIV. 31, 39, 9) ... exstruebat. 4, 18, 1 -a *pontis* (4, 17, 8 CVRT. 5, 5, 5 TAC. hist. 4, 23, 3) *exstruendi* coepta erat comportari ([*v. vol. III 2135, 34*]. *cf.* civ. 2, 37, 4 -am conferre). 7, 22, 5 praeusta et praeacuta -a (*de tigno; sim.*: 7, 23, 5 ab ariete -a *e muro eminens* defendit. *cf.* AMM. 20, 11, 13). 7, 24, 4 faces atque aridam (CVRT. 5, 7, 7) -am de muro iaciebant (*cf.* LIV. 6, 2, 11. FRONTIN. strat. 1, 5, 1 vallum ... oneratum -is incendit [1, 5, 2 alio genere -ae. 1, 5, 8. *cf.* 1, 5, 27]). civ. 2, 15, 1 congesticius ex -a fuerat agger (LIV. 38, 3, 11 copiam ... -ae ad a. excitandos. CVRT. 8, 10, 30. *v. etiam p. 452, 1*). 2, 37, 6 BELL. Hisp. 41, 6. BELL. Afr. 20, 3 crates -emque congererent ad arietes. LIV. 21, 26, 9 copiam -ae ([*v. etiam l. 78*]. 26, 9, 4 inopia). 32, 16, 10 ad nova molienda opera (36, 22, 10 ager ... ad omne genus operum -am suppeditabat. 38, 3, 11). SALL. Iug. 18, 5 CVRT. 4, 2, 18. 5, 3, 7 cratibus et pluteis faciundis. TAC. ann. 1, 35, 1 pabuli -ae lignorum (*cf. p. 449, 66*) adgestus. AMM. 18, 2, 6 quinquagenarias longiores-

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que -as (*i. trabes*) vexere. 20, 11, 18. CLAVD. DON. Aen. 11, 550 p. 498, 32 hastae -es. VEG. mil. 4, 14 de -a ... testudo contexitur.

d *in re navali* (CLAVD. DON. Aen. 11, 325 p. 461, 30 -es, hoc est omne genus lignorum quod navium fabricis congruit. *cf. Blümner, Technol. II 318. Daremb.-S. III 1628 sq.*): CIC. Verr. II 5, 47 reliqua est -es; hanc Rheginis ... publice, quod Mamertini -em non habent, imperavisti. CAES. Gall. 4, 31, 2 -a atque aere *navium* ad reliquas reficiendas (*cf.* IVLIAN. dig. 6, 1, 61) utebatur (civ. 1, 36, 2). VERG. Aen. 11, 328 iacet omnis ad undam -es. LIV. 21, 27, 5 caesa (CVRT. 10, 1, 19. *cf. l. 13*) -a ratesque fabricatae (CVRT. 4, 2, 18 ratibus et turribus faciendis. FRONTIN. strat. 1, 7, 2). 26, 47, 9 ferro et linteis et sparto et navali alia -a ad classem aedificandam (45, 29, 14 navalem -am *caedere* [CVRT. 9, 1, 4. *v. etiam l. 9 et p. 450, 33*]. perioch. 47 p. 54, 9 vim navalis -ae [48 p. 54, 23]. PLIN. nat. 13, 61. DARES 8 succiderent). 28, 49, 21 ex silvis detracta. 29, 1, 14 ex viridi -a. SEN. contr. 7, 1, 10 parva -a seiungit fata. PAVL. dig. 13, 7, 18, 3 navem ex ea -a factam. PANEG. 10, 12, 6. COD. Theod. 13, 5, 14, 1 ad conficienda navigia a provincialibus ... -ae postulentur. *nota*: VELL. 2, 107, 1 cavatum ex -a (*i. trunco*) alveum.

e *varia* (*cf. Daremb.-S. III 1629 sqq.*): CATO agr. 21, 5 cupam -a ulmea aut faginea facito (*cf.* PLIN. nat. 16, 42 -es, quae abieti pulcherrima, piceae ad fissiles scandulas cupasque et pauca alia secamenta). 39, 1 dolia ... -e quernea alligato. 111 vasculum facito de -a hederacia. VARRO rust. 1, 22, 1 quae ex viminibus et -a rustica fiunt, ut corbes, fiscinae. 1, 38, 3 si in medio robusta aliqua -a (*i. palus*) sit depacta (COLVM. 2, 14, 6). VITR. 2, 9, 12 ex ea -a (*sc. carpino*) iuga iumentis comparant. PAVL. FEST. p. 109 tabulam felicis -ae (*cf. Wissowa, Rel. u. Kult.*[2] *508; Rohde, Religionsgesch. Versuche u. Vorarb. 25 [1936] 168*). 119 lotos arboris genus, ex cuius -a frequenter tibiae fiebant. SEN. nat. 2, 22, 1 -a ... idonea eliciendis ignibus (*cf. p. 462, 75*) sicut laurus hederae et alia. COLVM. 9, 1, 4 fabricandis ... vacerris. PLIN. nat. 13, 53 *cedri* -ae aeternitas; itaque et simulacra deorum ex ea factitaverunt (*cf.* 13, 61. 16, 213. 214). 13, 97. 16, 205. 215 durare -em. 16, 231 quae in lamnas secentur quorumque operimento vestiatur alia -es, praecipua sunt citrum, terebinthus *eqs.* APVL. apol. 61 PORPH. Hor. sat. 1, 8, 1. *in machinis*: VITR. 10, 1, 1 machina est continens e -a coniunctio (*cf.* FEST. p. 301 sucula est machinae genus teretis -ae). 10, 2, 11 de -a trientali (10, 15, 4). *ibid.* armillas in -a ad cnodacas circumdandos infixit. 10, 6, 4. 10, 8, 1 de -a compacta basi (10, 13, 2. *cf.* 10, 15, 2). 10, 15, 6. *de saepe lignea?: v. p. 449, 9.*

f *in imagine*: PLAVT. Mil. 1203 ut multa verba feci, ut lenta (*cf. infra l. 73*) -es fuit (*sc. puella, cuius obsequio conciliando miles operam dedit ut faber -ae multo labore formandae*). Most. (*120* parentes fabri liberum sunt) 124 haud -ae reparcunt nec sumptus ibi sumptui esse ducunt. Poen. 915 proba -es data est, si probum adhibes fabrum. PHAEDR. 3 epil. 6 quamvis -ae tanta abundet copia, labori faber ut desit, non fabro labor.

3 *de certis quibusdam lignorum generibus* (*cf. Daremb.-S. III 1627 sq.*): abietis: PLIN. nat. 16, 42 sqq. EDICT. imp. Diocl. III/IV 12, 1 a. aceris: PLIN. nat. 16, 69. aesculi: *v. p. 450, 58.* alni: *v. p. 449, 82.* balani: PLIN. nat. 13, 61. buxi: PLIN. nat. 16, 70 levis. 16, 204 gravissima. carpini: *v. supra l. 26.* cedri: VITR. 2, 9, 13 sunt similes *cedri* cupresseae *arboris* foliaturae (est similis ... foliatura *Rose*); -es (*cf. p. 448, 43*) vena (*cf. l. 70*) directa. AMBR. hex. 3, 15, 53. *cf. etiam l. 32.* citri: *v. supra l. 36.* corni: *v. vol. IV 974, 77.* arboris cuci: PLIN. nat. 13, 62. cupressi: CATO agr. 151, 2 PLIN. nat. 16, 139. 215. *cf. et vol. IV 1438, 3.* ebeni: PLIN. nat. 12, 20. 16, 204 APVL. apol. 61 SCHOL. Veron. Verg. georg. 2, 117. fagi: *v. l. 21.* fici: VARRO rust. 1, 41, 1 PLIN. nat. 13, 57. 15, 68. *cf. p. 450, 15.* fraxini: *v. vol. VI 1277, 19. 55.* hederae: *v. l. 24 et 31.* iunipiri: CATO agr. 123. laburni: PLIN. nat. 16, 76. laricis: VITR. 2, 9, 15 sqq. CET. FAV. 12 p. 297, 9. PLIN. nat. 16, 43 incorrupta ⟨a⟩evis, umori contumax, rubens. lauri: *v. supra l. 31.* loti: *v. supra l. 29.* nucis: *v. p. 450, 22.* olivae: PAVL. dig. 49, 14, 45, 13 (= sent. 5, 12, 22). ostryos: PLIN. nat. 13, 117. palmae: *v. p. 450, 53.* perseae: PLIN. nat. 13, 61. piceae: *v. l. 22.* pini: EDICT. imp. Diocl. III/IV 12, 9. *v. et p. 449, 82. 450, 22.* quercus: *v. l. 23 et p. 450, 55.* roboris: CATO agr. 17, 1. PAVL. FEST. p. 264 -a, quae plurimas venas (*cf. l. 55*) eius (*sc. rufi*) coloris habet, dicta est robur. EDICT. imp. Diocl. III/IV 12, 10. *v. etiam l. 25 et p. 450, 40.* sappini: PLIN. nat. 16, 61. smilacis: PLIN. nat. 16, 155. suberis: PLIN. nat. 16, 211. terebinthi: PLIN. nat. 13, 54 lenta (*cf. l. 43*) ac fidelis ad vetustatem, nigri splendoris (16, 204). *cf. l. 36.* tiliae: PLIN. nat. 16, 64 sq. ulmi: PLIN. nat. 16, 72. *v. etiam l. 21 et p. 450, 17. 22.*

II *de qualibet substantia fabrili*: **A** *de substantiis ad aedificia extruenda aptis* (*cf. et p. 450, 35*): **1** *generatim*: LIV. 31, 39, 8 alia lapidum congerie, ut pro muro essent, alia arboribus obiectis, ut ... -a suppeditabat, propere permuniit. VITR. 1, 3, 2 quaque e -a copiarum ... electio. 1, 5, 8 e qua -a struatur *murus*. 1, 7, 2 de -ae copiis, quae in aedificiis sunt parandae (2, 1, 7. 4 praef. 1). 2 praef. 5 e quibus *rebus* conlatis aedificia structuris et -ae rationibus (*codd.*, materiationibus *coni. Krohn*) perficiuntur. 2, 1, 8. 2, 8, 20 de ... apparatione ... -ae *parietum* (*aliter p. 450, 38*). VAL. MAX. 7, 6, 5 *cum* aggeri (*cf. etiam p. 450, 78*) ... extruendo -a deficeretur. FRONTIN. aq. 123 non minus ... sol acrior quam gelatio praecipit -am *structurae aquae ductus* (*an i. mortarium? cf. l. 25*). LEX met. Vipasc. frg. Bruns font.[7] 30 pro ... putri -a colonus cuiusque putei novam et idoneam subicito. GAIVS dig. 30, 65, 2 pristina -a *domus*. 41, 1, 7, 10 cum in suo loco aliquis aliena -a aedificaverit (41, 1, 7, 12). *ibid.* is qui -ae dominus fuit (*cf.* 41, 1, 7, 11. COD. Iust. 3, 32, 2, 1 [*a. 213*]). *ibid. saepius.* VLP. dig. 11, 8, 1, 8 -am convehi, quae aedificio necessaria sit. 14, 1, 1, 12 marmoribus vel alia -a. PAVL. dig. 8, 2, 20, 4 ex tabulato vel ex alia -a. 45, 1, 83, 5 MARCIAN. dig. 48, 6, 3, 3. SPART. Hadr. 18, 2 transferendae ad aliam urbem ... -ae causa. PALLAD. 1, 13, 1 cameras ... ex ea -a ... formare. AMM. 17, 10, 9 ut carpenta et -as praeberet. RVFIN. Basil. hom. 5, 12 p. 1774[D] -es vel impensae ad construendum dei tabernaculum. COD. Theod. 9, 17, 4. 11, 16, 15 -am lignum (COD. Iust. 10, 48, 12, 3 -am lignorum [*quod pertinet ad p. 450, 35*]) ... non praebeant. 11, 16, 18 indultam ... -em ... numerabit. 15, 1, 36. MAR. VICTOR aleth. 3, 240 operis ... futuri -am proprio malunt debere labori.

2 *de mortario*: VITR. 2, 4, 1 ad -em miscendam (2, 5, 1 -ae temperaturam ad usum meliorem [7, 3, 6 PLIN. nat. 36, 175]. 5, 12, 3. 7, 3, 2. 7, 4, 5 e sabulone et calce ... mixta -es [PLIN. nat. 36, 188]). 2, 8, 2 ex calce et harena (*cf.* 7, 3, 2). *ibid.* exsiccant *parietes* sugendo e -a sucum (*ibid.* simul umida potestas e -a per caementorum raritatem fuerit exsucta [2, 8, 3. 2, 8, 6]). 2, 8, 6. 7 reliqua ... cum -a conlocata alternis alligant coagmentis *eqs.* 7, 1, 6 uti ... -es ab gelicidiis ne laboret (*cf. etiam l. 3*). 7, 1, 7. PALLAD. 6, 11, 2 siccata (*cf. l. 22*) omnis -a unum corpus efficiet (*cf. Svennung, Eranos 27, 1929, 95*). *i. q. crusta*: VITR. 7, 3, 9 tectoria quae ex tenui sunt ducta -a (*G; om. HS*). 7, 3, 10 ligneis vectibus pisant -am.

B *de substantiis ad alia opera idoneis*: **1** *in universum*: PLAVT. Epid. 37 ut -es suppetat scutariis. VARRO ling. 8, 32 grabatis, qui ... ad similem formam plerumque eadem -a fiunt (*cf.* 9, 47). VITR. 1, 1, 1 manibus perficitur e -a cuiuscumque generis opus (*cf.* QVINT. inst. 8, 6, 35. GAIVS inst. 3, 193 cuiuscumque -ae ... lanx. PAPIN. dig. 33, 10, 9, 1 mensas. PAVL. sent. 3, 6, 56 ARNOB. nat. 4, 6 p. 146, 5 COD. Theod. 12, 13, 4). CELS. 2, 11, 2. PLIN. nat. 1, 11, 29 quae -ae natura ad texendum. 7, 85 quadriga ex eadem -a (*sc. ebore*) fabricata (*cf.* IVV. 11, 133 CAPITOL. Pert. 8, 5 AMM. 29, 1, 30. MART. CAP. 1, 16 *v. p. 457, 47.* 2, 208. *v. et l. 52 sq.*). 16, 233 -em (*ad ligna vestienda*) et in mari quaeri. 33, 25 bratteas infercire leviore -a. QVINT. inst. 2, 21, 24 instrumentum voco, sine quo formari -a in ... opus non possit (*cf. l. 72 sq.*). CELS. dig. 33, 10, 7, 1 speciem potius rerum quam -am intueri oportet (GAIVS dig. 41, 1, 7, 7 PAVL. dig. 41, 1, 24 MOD. dig. 34, 2, 9. *cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 3, 91. *v. etiam p. 454, 62*). GAIVS inst. 2, 79. dig. 41, 1, 7, 7 qui -ae dominus fuerit (41, 1, 7, 8. *cf. etiam l. 7*). VLP. dig. 19, 2, 13, 5 vitio -ae. 43, 21, 1, 4. PAVL. dig. 33, 10, 3, 5 cuius -ae sunt res. *al.* TERT. pall. 3 p. 931, 1 Oe. tantam paraturam -arum *vestimentis texendis* (*cf.* p. 929, 2 facilitas -ae. p. 929, 6). LAMPR. Heliog. 25, 9. CHALC. comm. 329 p. 354, 5 cum de exemplo lineamenta in -as tractabiles transferuntur (*cf.* 328 p. 352, 16 [*tropice*]). HIER. hom. Orig. in Ezech. 14, 1 p. 451, 10 porta quae ex sensibili -a est. VVLG. sap. 15, 13 qui ex terrae -a (ὕλης γεώδους) fragilia vasa ... fingat. AVG. civ. 22, 24 p. 616, 4 D. indumentorum conficiendorum. gen. c. Manich. 1, 6, 10 si ... non adiuventur *opifices* ... -a, unde aliquid faciunt (fid. et symb. 2, 2). *et al.* *significanter de farina subacta* (*v. etiam p. 449, 1 et cf. Blümner, Technol. I*[2] *65 adn. 3*): PLIN. nat. 18, 104 pridie adservata -a utuntur. *tropice de verbis et sonis, quibus formantur opera auribus percipienda*: CIC. orat. 185 in verbis inest quasi -a quaedam, in numero autem expolitio (201 est ... in utroque et -a et tractatio. -a in verbis, tractatio in conlocatione verborum. *cf. et* VARRO ling. 10, 11. PORPH. Hor. epist. 1, 1, 1 metrum et -a verborum). DIOM. gramm. I 421, 17 elementum est ... indivisibilis -a vocis articulatae. IVL. VICT. rhet. 6, 1 p. 396, 39. AVG. doctr. christ. 2, 17, 27 sonum, quae -es cantilenarum est *eqs.* gen. ad litt. 1, 15 p. 21, 9. MART. CAP. 9, 968 rhythmizomenon -a est numerorum, numerus autem velut quidam artifex (*sim.* 9, 995. *cf. et p. 449, 74*). *de substantiis, quibus utuntur bestiae in operibus conficiendis*: COLVM. 9, 14, 20 quando iucundiore sit -a cera confecta. PLIN. nat. 10, 93 eadem -a confingunt nidos. 11, 80 *aranea* orditur telas tantique operis -ae uterus ipsius sufficit. *nota elocutiones, quibus opp. ars vel opera artificum* (*cf. etiam l. 66*): NIGID. frg. Serv. auct. Aen. 1, 117 omnis ... ars -a inventa, circa quam versetur, ferramenta ... comparat, per quae opera sua perficere possit. OV. met. 2, 5 -am superabat opus (*cf.* MART. 8, 50 [51], 7). LIV. frg. 22 p. 162, 26 neque -a artificibus ... nec suo quisque operi artifex deerat. MANIL. 5, 522 ne -es tali sub munere desit, quaerere sub terris aurum *eqs.* SEN. contr. exc. 8, 2 -ae artificem. SEN. dial. 1, 5, 9 non potest artifex (*alluditur ad creatorem mundi*) mutare -am (*cf.* epist. 47, 16. 58, 28. 65, 3 APVL. mund. 1 p. 290 TERT. castit. 5 p. 744, 24 Oe. AVG. mus. 6, 5, 8 omnis -a fabricatore deterior. *v. et p. 453, 74. 454, 23. 80. sim.*: PLIN. nat. 11, 2 in magnis ... corporibus ... facilis officina *naturae* sequaci -a fuit). PLIN. nat. 33, 22 alibi ars, alibi -a ... in pretio (*cf.* 36, 98). 34, 5. CE 878, 2 (*s. II*[in.]) ars ubi -a vincitur ipsa sua. GAIVS inst. 3, 147 -ae quidem emptionem venditionemque

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

contrahi, operarum autem locationem et conductionem. TERT. adv. Hermog. 20 p. 148, 27 AMBR. Cain et Ab. 1, 1, 2 BOETH. cons. 1, 1, 3. 2, 5, 17 W.

2 *de -a simulacrorum, signorum (cf. etiam p. 451, 33. 457, 45)*: LIV. 45, 27, 11 simulacra deorum hominumque omni genere et -ae et artium insignia. SEN. epist. 31, 11 non potest ex hac -a imago dei exprimi similis (*cf.* TAC. Agr. 46, 3). 85, 40 viliorem -am (frg. 31 in -a vilissima atque immobili). PLIN. nat. 8, 31 ex dentibus elephantorum -a. 33, 131. 35, 4. 157. 36, 196. QVINT. inst. 2, 21, 10 -a statuarii. 7, 9, 8. TAC. hist. 5, 5, 4 qui deum imagines mortalibus -is in species hominum effingant. PLIN. paneg. 55, 6. CALP. decl. 21 simuletur hoc factum ... aere ... et lapide et quacumque nostrorum corporum -a vel ars aemula est (*cf.* APVL. apol. 61. 62 qualicumque. RVFIN. orig. princ. 1, 2, 6 p. 34, 12 COD. Iust. 8, 10, 7 [*a. 362/3*]. COD. Theod. 9, 40, 7). CLAVD. DON. Aen. 2, 175 p. 173, 5. RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 8 p. 38, 21 statua ... specie ac -a per omnia similis. CLAVD. carm. min. 7, 4 *opp.* forma (BOETH. trin. 2, 21 Porph. isag. p. 37, 14. *cf.* in Porph. comm. pr. 2, 6 figura [2, 12 p. 108, 25]). AVG. enchir. 23, 89. *apud Christianos praecipue commemoratur vilitas, indignitas -ae (cf. etiam l. 7 sq. et p. 456, 24 sqq.)*: MIN. FEL. 23, 10 -em *simulacri* ab artifice inlusam. TERT. apol. 12, 2 de simulacris ... nihil aliud reprehendo quam -as (*F, Rauschen*, -as esse *cett.*) sorores vasculorum instrumentorumque communium. 16, 6 qualitas -ae *crucis Christianae* (*cf.* nat. 1, 12 p. 81, 24). 29, 2. spect. 3, 15 idol. 3 p. 32, 25. 28 cult. fem. 1, 8 p. 711, 10 Oe. IREN. 1, 25, 6. PELAG. in Rom. 1, 18 p. 13, 14 indignae -ae ... idolorum. AVG. civ. 8, 23 p. 355, 1. 8, 24 p. 360, 16 D.

III ***de re primaria substantiam specierum efficiente*:** **A** ***de universa substantia rerum naturalium*** *secundum doctrinas (cf. F. A. Lange, Geschichte des Materialismus I. Cl. Baeumker, Das Problem der Materie 1890 passim) philosophorum et dogmaticorum Christianorum (aliter e. g.* MANIL. 1, 136 liquor ..., sine quo riget arida rerum -es. VAL. FL. 1, 831 [*in parte suspecta*] Chaos, quod pondere fessam -em lapsumque queat consumere mundum. CLAVD. rapt. Pros. 1, 60 quidquid ubique gignit -es): **1** *in doctrinis philosophorum (de certis elementis principalibus v. p. 456, 65)*: **a** *de initiis (ἀρχή) physicorum*: LVCR. 1, 635 qui -em rerum esse putarunt ignem ([*de Heraclito*]. *cf. etiam* 1, 705). CIC. ac. 2, 118 Anaxagoras *dixit originem esse* -am infinitam (AVG. civ. 8, 2 p. 322, 29 D. *cf. Diels, Frgm. d. Vorsokratiker*[5] *II p. 20. 32 sqq.*). QVINT. inst. 3, 3, 13 ut mundi *initia* vel umor vel ignis vel -a vel corpora insecabilia. AVG. civ. 8, 2 p. 332, 33 D. Diogenes ... aërem ... dixit rerum esse -am.

b *de Democriti Epicureorumque atomis (cf.* CIC. fin. 1, 18 *Epicurus et Democritus* de -a disseruerunt, vim et causam efficiendi reliquerunt. 4, 12 [*v. p. 454, 17*]. *Baeumker l. c. p. 79 sqq. 301 sqq. Zeller, Philos. d. Griechen III 1*[4] *p. 414 sqq. Usener, Epicurea p. 191 sqq.*):

α *in universum*: LVCR. 1, 58 *rerum primordia*, quae nos -em et genitalia corpora rebus ... vocare et semina rerum appellare suemus (*cf.* 1, 633 genitalis ... -es. 2, 62). 1, 171. 191 quicque sua de -e (*G*, -ae *B*) grandescere alique. 1, 203 -es quia rebus reddita certast gignundis. 1, 239 -es aeterna (1, 245. 518 -es ..., solido quae corpore constat, esse aeterna potest. 1, 540). 1, 249 omnes *res* discidio redeunt in corpora -ai (1, 552. 997. 2, 899. 1057. *al. cf.* 2, 529 corpuscula -ai). 1, 345 undique -es quoniam stipata quiesset (2, 68. 295). 1, 471. 512 solidam (*cf.* 1, 518 [*l. 53*]. 1, 565. 951). 1, 516. 547. 591. 986 copia -ai (1, 1017 -ai copia. 1, 1035. 2, 295). 1, 990 cumulata. 1, 1041. 1051 vis ... -ai (2, 544). 1, 1113 turba ... omnis -ai (2, 550. *cf.* 2, 562 aestus diversi -ai). 2, 127 motus ... -ai ... subesse (*cf.* 3, 855 *et l. 62*). 2, 167. 304 genus ullum -ai. 2, 425 non aliquo sine -ae squalore. 2, 514. 528. 666. 2, 769 *nigri*. 2, 939 -es disiecta. 2, 1019 -ai concursus motus (*cf.* 2, 1065 congressus [5, 67]). 2, 1067. 5, 270 -es umoris (6, 636). MANIL. 1, 131 sive ... caeca ... -es caelum perfecit et orbem. SEN. dial. 1, 1, 2 errans. **β** *de hominum animaliumque substantia*: LVCR. 1, 226 -em ..., unde animale genus. 2, 266 omnis ... totum per corpus -ai copia conquiri debet (2, 274. 2, 281 copia -ai cogitur). 2, 949. 3, 847 -em (-am *J*) nostram. 3, 928. 967. *cf. etiam p. 458, 49 sqq.*

c *in doctrina Academicorum de χώρα Platonis (cf. Plat. Tim. 49ᵃ—53ᶜ. Baeumker l. c. p. 115 sqq.), quae notio iam apud* CIC. *non accurate a silva Stoicorum separatur (cf. etiam l. 78)*: CIC. ac. 1, 27 subiectam putant omnibus *elementis* sine ulla specie ... -am quandam, ex qua omnia expressa atque effecta sint, quae tota omnia accipere possit (1, 28. *cf. Plat. Tim. 51ᵃ*). 2, 118 Plato ex -a omnia in se recipiente mundum factum esse censet a deo sempiternum. APVL. Plat. 1, 5 initia rerum tria esse arbitratur Plato: deum et -am rerumque formas (*cf.* 1, 7. IREN. 2, 14, 3 Plato ... -am dicit et exemplum et deum. AMBR. hex. 1, 1, 1, *ubi add.* de -a, quam vocant ὕλην). *ibid.* -am neque corpoream nec (sed *codd.*; *corr. Goldb. cf. etiam p. 455, 29*) sane incorpoream concedit esse. *ibid.* adulterata opinione (*cf. Plat. Tim. 52ᵇ*) ambiguam -ae huius intellegi qualitatem. CHALC. comm. 308 p. 336, 16 ex natura ... propria *Plato* primo (primam *v. l.*) -am nuncupans et item simile quiddam mollis cedentisque (327 p. 352, 2. *v. etiam p. 458, 15*) -ae, in quam imprimuntur signacula, et rerum receptaculum. *de οὐσία, essentia*: CIC. Tim. 21 ex ea -a quae individua est ... et ex ea quae ex corporibus dividua gignitur tertium -ae genus (*de notione et modo translationis cf. Plasberg ad l.*). 22 *bis*. 27. *cf.* PS. APVL. Ascl. 23.

d *in doctrina Peripateticorum et Stoicorum de ὕλη (cf. Zeller l. c. II 2 p. 800 sqq. III 1 p. 119 sqq. Baeumker l. c. p. 210 sqq. 326 sqq.)*: CIC. ac. 1, 6 *physica* cum contineantur ex effectione et ex -a ea, quam fingit et format effectio. 1, 24 de natura ... ita dicebant, ut eam dividerent in res duas, ut altera esset efficiens, altera autem quasi huic se praebens eaque efficeretur aliquid. in eo quod efficeret, vim esse censebant, in eo autem quod efficeretur, tantummodo -am quandam *eqs.* ([*cf.* 1, 18 MANIL. 4, 931 *et p. 453, 45*]. *sim.* SEN. epist. 65, 2 Stoici ... duo esse in rerum natura ..., causam et -am [*v. vol. III 661, 68—662, 7; cf. Stoic. vet. frg. II 346 A p. 120 Arn.; Baeumker l. c. p. 340*]. *cf. et* AMBR. hex. 1, 1, 1 Aristoteles ... duo principia *posuit* -am et speciem et tertium ... quod operatorium dicitur). fin. 4, 12 -am ... rerum et copiam apud hos (*sc. Stoicos*) exilem, apud illos (*sc. Epicureos*) uberrimam reperiemus (SEN. dial. 8, 4, 2 continua [8, 5, 6] sit omnis et plena -a, ex qua cuncta gignuntur, an diducta et solidis [*cf. p. 453, 56*] inane permixtum sit [*cf. Baeumker l. c. p. 340 sqq.*). nat. deor. 2, 81 (*cf. Philo opif. mundi 67* [*Stoic. vet. frg. II 745 p. 212 Arn.*]). 3, 92 -a⟨m⟩ rerum, ex qua et in qua omnia sint, totam esse flexibilem et commutabilem (*opp.* divina providentia fictrix et moderatrix. *sim.* nat. deor. frg. 2. *cf. Stoic. vet. frg. II 1108 et* AVG. c. Faust. 14, 20). SEN. dial. 6, 19, 5. 6, 26, 6 omni flagrante -a ([*de ecpyrosi*]. *cf.* LVCAN. 2, 8). nat. 1 praef. 3 quae universi -a sit (*cf.* 2, 3, 1 quaedam partes *mundi* sunt, quaedam -ae loco relicta). epist. 65, 23 universa ex -a et ex deo constant. *al.* IVV. 14, 17 animas servorum et corpora nostra -a constare . paribusque elementis (*cf. Diels, Elementum [1899] 47*). PS. CENS. frg. 1, 1. TERT. adv. Hermog. 1 p. 127, 5 *v. infra l. 78*. 44 p. 173, 16 Stoici ... volunt deum sic per -am decucurrisse quomodo mel per favos (*cf.* nat. 2, 4 p. 101, 7). CHALC. comm. 222 p. 258, 6 -am informem et adhuc silvam mente consideramus. haec quidem possibilitate omnia est ..., ut massa aeris et intractata ligna (*cf. Switalski, Beitr. z. Geschichte der Philos. d. MA III 6 [1902] p. 19 sqq.*). p. 258, 15 *silvestris essentia* conposita est ex -a formaque (MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 6 p. 95, 18 omnes res ex -a et forma [ἐξ ὕλης καὶ εἴδους] consistunt [p. 95, 22]. BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 11 p. 267, 13 *al. cf.* comm. pr. 2, 6 p. 95, 11 ex -a et figura species). SERV. auct. georg. 2, 336 (*cf. Stoic. vet. frg. I 108 p. 32 Arn.*). AVG. civ. 12, 12 p. 529, 1 D. ipsum mundum ex -a sua renasci existimant.

e *in doctrinis philosophorum posteriorum (plerumque sumpta et mutata e prioribus)*: CHALC. comm. 283 necesse est, ei quod fit, subesse aliquam -am, ex qua fit. 316 silvam esse -am principalem et corporis primam subiectionem (*cf.* 331 silva atque -es. 337 silvestris -a). FAV. EVL. p. 3, 20 mundi duae partes, mens et -a (p. 4, 5 quae Graece dicitur ὕλη. p. 4, 21. *cf.* BOETH. mus. 5, 2 sensus circa -am vertitur speciesque [*v. l. 62*] in ea comprehendit [cons. 5, 4, 28. 32 W.]). PS. APVL. Ascl. 9 *homo* ex utraque (*sc. mortali et immortali*) -a *compositus*. 14 natura ... in se possidet vim atque -am (*cf. l. 11. p. 453, 45*). CLAVD. 17, 101 quotiens elementa doces semperque fluentis -ae causas (*sim.* BOETH. cons. 3 carm. 9, 5 -ae fluitantis opus [*cf. Fr. Klingner, de Boeth. cons. phil. 1921 p. 44*]). MACR. somn. 1, 6, 9 anima ... aliena a silvestris contagione -ae. MART. CAP. 7, 733 monadem fabricatori deo, dyadem -ae procreanti ... aptamus. 7, 738. BOETH. c. Eut. 6, 24 sola ... mutari transformarique in se possunt, quae habent unius -ae commune subiectum (*cf.* 6, 29 *et saepe*). herm. sec. 3, 9 p. 238, 9 cum sit -a contrarietatis susceptrix (p. 238, 16). cons. 5 carm. 4, 28 haec est efficiens magis longe causa potentior, quam quae -ae modo impressas patitur notas. *et saepe al.* *nota locos, quibus opp. qualitas, forma sim. (cf. l. 37 sqq. et p. 453, 16 sqq.)*: TERT. apol. 21, 12 manet integra et indefecta -a (*Fuld.*; -ae *vulg.*; *cf. Löfstedt, Tert. apol. 1915 p. 30*) matrix (*cf. p. 454, 11. 23*), etsi plures inde traduces qualitatis mutueris (*cf.* PS. APVL. Ascl. 15 BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 239, 1 sqq.). CHALC. comm. 305 compositum quiddam ex -a et accidenti (*cf.* 308 BOETH. trin. 2, 45 CASSIOD. inst. 2 praef. 4). *et saepe*.

2 *selecta e dogmatibus Christianorum; cf. e. g. G. Esser, Die Seelenlehre Tertullians 1893 passim. Realenc. f. prot. Theol. u. Kirche*[3] *s. vv. Hermogenes, Gnosis, Marcion, Valentin al.*): **a** *dogmatice*: **α** *de substantia universa*: **(I)** *de substantia infecta haereticorum (plerumque e doctrinis priorum haurientium; cf.* TERT. praescr. 7, 5 eadem -a apud haereticos et philosophos volutatur): **(A)** *de -a deo in fabricando mundo subiacente*: TERT. adv. Marc. 1, 15 p. 310, 6 si ... mundum ex aliqua -a subiacente molitus est innata et infecta (*cf. l. 79. p. 455, 3 al.*) et contemporali (*cf. p. 455, 1*) deo, quemadmodum de creatore Marcion (*cf. Esser l. c. 42, 2*) sentit *eqs.* adv. Hermog. 1 p. 127, 5 sumpsit a Stoicis (*cf. Esser l. c. 31, 1*) -am cum deo ponere, quae et ipsa semper fuerit neque nata neque facta nec initium habens nec finem ex qua deus omnia postea fecerit *eqs.* (*cf. Esser l. c. 37 sqq.*). 3 p. 130, 4 domini (*aliter p. 455, 51*) nomen deo non competisse in -am. 3 p. 131, 14 aequabitur ... deo -a (*cf.* 8 p. 135, 12 coaequalis deo et adiutrix. PS. MAR. VICTORIN. phys. 3 p. 1297ᴬ aequalem). 5 p. 131, 21 -am comparari deo (6 p. 133, 10, 15 *al.*). 6 p. 132, 23

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicit deus: ego primus; sed quomodo primus cuius -a coaeterna est (*v. vol. III 1375, 41 sqq.; adde* AMBR. hex. 2, 1, 2. *cf.* incarn. 9, 94 ingenitam. AVG. fid. et symb. 2, 3 coaevam). 7 p. 134, 15 subicere deo -am (8 p. 134, 25 *al.* AVG. c. Priscill. 2, 2). 8 p. 143, 27 socia. IREN. 2, 10, 3 qui non credunt ... quoniam ipsam -am deus creavit (AMBR. hex. 2, 1, 2 increata). PS. MAR. VICTORIN. phys. 3 p. 1296ᴰ. *et saepe.* Ⓑ *de natura, statu, origine -ae*: TERT. adv. Hermog. 2 p. 128, 11 *malum* intellegi oportere ex vitio alicuius rei factum, ex -ae (*Kroymann,* ex -a esse *codd.*) sine dubio (*sim.* 9 p. 135, 23 -am quam malam norat. 10 p. 136, 24 ut malum a -a, non a creatore deducant. 16 p. 143, 16 mala ... -a boni non erit matrix [*cf. l. 23. p. 454, 63*]. 43 p. 173, 4 -a naturā mala. *saepe.* adv. Marc. 1, 15 p. 310, 19 malum -ae deputans. FILASTR. 55, 3 HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 12 p. 300, 16 AVG. conf. 7, 5, 7 *al.* *eodem pertinet*: ARNOB. nat. 1, 8 p. 9, 3 si prima -es ... miseriarum omnium causas ... continet. *cf. et p. 456, 24 et v. Baeumker l. c. 205 sqq. 380 sqq. al.*). TERT. adv. Hermog. 5 p. 131, 21 -a auctrix omnium rerum (*cf. vol. II 1212, 78 sqq.*). 6 p. 133, 3 salvo statu -ae. 19 p. 147, 1 ipsum principium, in quo deus fecit coelum et terram (*gen. 1, 1*) aliquid volunt fuisse quasi substantivum et corpulentum quod in -am interpretari possit ([20 p. 148, 14 si principium -am significaret. *al.*] *cf.* 23 p. 151, 22 et terrae nomen redigit in -am [p. 152, 18. *et saepe. nota*: FILASTR. 95, 1 alia est *terra,* quae veluti matrix est omnium rerum ... quaeque quasi ὕλη id est -a repperitur in scripturis ..., quae a deo facta est in primo die]. 28 p. 156, 4 si tenebras volet in substantia fuisse -ae [*cf. p. 456, 32. 48*]. *sim. passim. at cf.* 24 p. 152, 13 cum -ae nominatio non exstet in scriptura. RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 6 p. 356, 21]). 23 p. 151, 25 informem et confusam et inconditam ... -am. 35 p. 164, 23 videtur nobis corporalis esse -a; exquisita autem ratione ... invenitur neque corporalis neque incorporalis ([*cf. p. 453, 79*]. 36 p. 165, 16 corporale ... -ae vult esse de quo corpora edantur, incorporale vero inconditum motum eius. *ibid. saepe.* adv. Val. 16 p. 196, 7. *cf. Esser l. c. 35, 2*). 37 p. 167, 21 natura -ae. 38 p. 168, 1 de situ -ae. p. 168, 4 in loco ... -a. *al.* IREN. 1, 2, 3 dicunt primum initium habuisse substantiam -ae de ignorantia (*cf.* 2, 10, 4) et taedio et timore (2, 29, 3) et stupore. 1, 5, 1 cum subsistant secundum eos (*sc. Valentinianos; cf. Esser l. c. 37*) unum quidem ex passione quod erat -a (ὕλη), alterum vero *eqs.* (*cf.* 2, 18, 7. PS. TERT. haer. 4 p. 220, 16 *Achamoth* ex passionibus -as edidisse). 2, 10, 3 quoniam mater ... emisit tantam conditionis (*cf. l. 41*) -am (2, 13, 7 -ae emissio). 2, 18, 7 a fluxibili -a. 2, 19, 4 matrem in -am periclitantem. 5, 36, 1 non enim substantia neque -a conditionis exterminatur. *et saepe.*

Ⓘ *de substantia a deo creata*: IREN. 2, 10, 4 homines ... de nihilo non possunt aliquid facere, sed de -a subiacenti; deus ... -am fabricationis suae ... ipse adinvenit. LACT. inst. 1, 5, 9 ipsam -am (-em *R*) fictam esse ab aliquo (*opp.* artifex). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 152, 20 in ipso *deo* universorum elementorum visibilium et invisibilium condita et constituta -a est (PS. HIL. libell. 5 p. 736ᴮ ex nihilo -as ipsas, ex quibus omnia fierent elementa, condiderat. PRVD. apoth. 724. *cf.* RVFIN. Orig. princ. 3, 6, 4 p. 286, 5 praebuit se -a conditori utpote domino [*aliter p. 454, 81*] et creatori [SEDVL. op. pasch. 1, 1 p. 177, 6]. AVG. civ. 12, 26 p. 553, 25 D. PS. AVG. quaest. test. I 2, 3). PRISCILL. tract. 5, 86. AMBR. hex. 1, 2, 5 creationem -ae (*cf.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 2. AVG. anim. 2, 3, 5 concreata). 1, 2, 7. 1, 5, 19 ex ipso (*sc. deo*) -a, per ipsum operatio (*cf.* RVFIN. Orig. princ. 2, 1, 4 p. 110, 18 BACHIAR. fid. 4 p. 1031ᴬ). 1, 7, 25 *deus* invisibilis ... locus erat -ae mundialis. 2, 1, 2. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 1 Orig. princ. 2, 1, 4 sqq. *fusius.* AVG. c. Fort. 13 omnipotens ... non est qui quaerit adiuvari aliqua -a (fid. et symb. 2, 2 serm. 214, 2 conf. 7, 5, 7. *cf. etiam p. 454, 83*). SEDVL. op. pasch. 1, 3 BOETH. c. Eut. 1, 2 MAXIM. eleg. 1, 169. *et al.*

β *de substantia animantium*: Ⓘ *de substantia, unde corpus humanum formatum est*: TERT. bapt. 3 p. 203, 13 de terra -a convenit (*cf.* AVG. gen. ad litt. 7, 6 p. 205, 16. 28 habuit -em, id est terram, de qua fieret corpus, ut omnino caro esset. 7, 22 p. 220, 9. enchir. 23, 88 terrena -es [*cf. p. 456, 37*]). carn. 8 p. 443, 3 Oe. legimus plane: ʻprimus homo de limo, secundus (*i. Christus*) ... de caelo'. non tamen ad -ae differentiam spectat (*cf.* adv. Marc. 2, 4 p. 338, 12 AVG. serm. 13, 7, 8). anim. 21, 3 p. 334, 10 si ex -a *fuisset Adam* (uxor. 1, 3 p. 671, 22 Oe. duo corpora [*sc. Adae et Evae*] ex eiusdem -ae consortio sumpta). resurr. 4 p. 30, 5 in originem et -am carnis (*cf. l. 65*). 6 p. 33, 23 si alia -a excudendo homini competisset (*cf.* AVG. civ. 13, 3 p. 559, 17 D.). *al.* IREN. 1, 5, 6 habeant corpus a limo et carneum a -a (ὕλη), spiritalem vero hominem a matre Achamoth. 1, 30, 3. 9 HIL. myst. 1, 5 p. 6, 26 PS. HIL. libell. 8 p. 740ᴮ RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 3 p. 130, 18. *saepe.* PRVD. cath. 3, 99 AVG. divers. quaest. 54 VICTRIC. 7, 12 RVSTIC. c. aceph. p. 1183ᴬ. *et al.* *nota de -a formata i. homine*: HIL. trin. 3, 26 neque de creatore suo opificii ipsius -a decernat. Ⓘ *de substantia animae*: TERT. anim. 1 de solo censu animae congressus Hermogeni, quatenus et istum ex -ae potius suggestu quam ex dei flatu constitisse praesumpsit *eqs.* (*cf. Esser l. c. 35, 3. Hoppe, Synt. Tert. 124. Waszink ad l. 198*). *al.* monog. 16 p. 786, 5 Oe. FILASTR. 126, 1. AVG. anim. 2, 3, 6 unde anima fieret ... -es. gen. ad. litt. 7, 6 p. 205, 19 non etiam quandam pro suo genere (*cf. l. 2*) -am *condidit deus,* de qua *anima* fieret? p. 205, 21. 206, 3 potuit anima ... habere aliquam -em (-am *v. l.*) pro suo genere (*cf. p. 455, 84*) spiritalem, quae nondum esset anima (7, 7 p. 206, 11. 7, 27 p. 225, 7. 11). 7, 7 p. 206, 19. 22 rationalis. 7, 9 p. 207, 19 irrationalis. p. 207, 22 corporalis. 7, 11 p. 211, 5 *al.* Ⓘ *dei*: TERT. praescr. 20, 1 Christus Iesus ... cuiuscumque -ae homo et deus. carn. 6 p. 436, 12 Oe. 8 p. 442, 23. IREN. 1, 15, 5 *Patris* -am et substantiam (οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν). 5, 14, 2. GAVDENT. serm. 19, 31 suscepti hominis -am. RVFIN. Orig. princ. 3, 6, 1 p. 282, 14. PRVD. apoth. 167 nova -es ..., -es sed nostra tamen de virgine tracta (*cf.* 250 ridiculum est ... ut ... fuerit sibi ipse repente nascendi nova -es ac se deus ultro ediderit [*quod docebant Sabelliani*]). AVG. anim. 3, 3, 3. 3, 4, 6 tamquam sui operis -es ipse *deus* sit. PS. PHOEBAD. fid. 8 p. 47ᴮ. LEO M. epist. Conc.ˢ II 2, 1 p. 28, 7 carnis -am. SEDVL. op. pasch. 4, 18 p. 268, 9. BOETH. trin. 2, 15. 29 divina substantia sine -a forma (*cf. p. 454, 62*) est. NICET. spir. 4 p. 23, 10. Ⓘ *angelorum sim.*: TERT. carn. 6 p. 438, 8 Oe. *angelos* ex nulla -a corpus sibi sumere. p. 438, 18 si de -a necesse fuit angelos sumpsisse carnem, credibilius utique est de terrena -a quam de ullo genere caelestium substantiarum. adv. Marc. 3, 9 p. 391, 5 *deus* potuit ex quacumque -a angelis quoque extruxisse carnem. ARNOB. nat. 4, 12 p. 150, 14 -is ex crassioribus spiritus. PRVD. ham. 172 *angelus malus* persuasit propriis genitum se viribus ex se -am sumpsisse sibi (*cf. l. 46*).

b *significanter (morali sc. sensu) de rebus terrenis (imprimis corporibus humanis) tamquam substantiae corporali obnoxiis ob eamque rem caducis et a rebus spiritalibus vel caelestibus alienis* (*opp.* anima spiritus deus *sim.*): MIN. FEL. 27, 2 sic a caelo deorsum gravant et a deo vero ad -as avocant. TERT. carn. 16 p. 452, 25 Oe. defendimus ... non carnem peccati evacuatam esse in Christo sed peccatum carnis, non -am sed naturam nec substantiam sed culpam (*cf.* MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 26 p. 1060ᴬ λόγος apparuit in -a, hoc est in carne et in tenebris. in Eph. 1, 4 p. 1240ᴬ in -e quam Graeci ὕλην vocant [*syn.* in mundanis, carnalibus]. p. 1240ᴮ mundum [*cf. p. 454, 75*] -am et carnem et corpus. 2, 3 p. 1254ᴮ. 6, 16 p. 1292ᴬ. RVFIN. Orig. in psalm. 38 hom. 1, 7 p. 1397ᴮ posteaquam interemisset omne quidquid carnis et -ae crassioris proprium est et amicum. *al.* CEREAL. 20 p. 766ᶜ. *et al.*). uxor. 1, 4 p. 674, 1 Oe. caro terrena -a est, spiritus vero caelestis (HIL. in Matth. 10, 19 *opp.* substantia animae. PRISCILL. tract. 5, 87 *opp.* castificata caro. AMBR. Isaac 3, 6 AVG. enchir. 23, 89 CASSIAN. conl. 24, 24, 1. *cf.* AVG. gen. ad. litt. 7, 15 p. 213, 16 anima [*cf. l. 49*] crassioris corporis sui -am, hoc est humidam quandam terram ... administrat. PAVL. NOL. carm. 15, 214 aegra -es terrae [*syn.* labentia carnis]. *v. et p. 455, 66*). ARNOB. nat. 1, 8 p. 9, 10 -ae faex ista (6, 3 p. 216, 20 ex faece ultima vilioris -ae). MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 44 p. 1075ᴬ. in Eph. 1, 4 p. 1240ᶜ. 1, 8 p. 1244ᴬ. p. 1244ᶜ. 2, 1 sq. p. 1253ᶜ spiritus satanas ... substantiam de aëre habet, id est de hyle atque -a *eqs.* p. 1253ᴰ chaos id est tenebrae et -a tenebrarum. 2, 3 p. 1254ᴰ. PS. SEN. epist. Paul. 14. AMBR. Isaac 2, 5 anima inclinata ad -em adglutinatur corpori (3, 6 aversatur -am. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 7 p. 24, 21 si expurgatior ac segregatior sit anima a -a corporali. *cf. etiam l. 38. 41*). 14, 2 informem corporum nostrorum -em (RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 11, 4 PAVL. NOL. carm. 31, 304. *cf. l. 34. 41. 49*). HIER. hom. Orig. in Is. 6, 5 p. 275, 27 qui sanguinem vel quodcumque -ae corporalis extrinsecus non habent (p. 276, 13 RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 12 p. 46, 7 *al.* AVG. serm. ed. Mai 24, 3 *opp.* rationabilem spiritum. *cf. etiam l. 51*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 16, 3. 1, 91, 2. 2, 9, 2. Orig. in cant. 2 p. 128, 15 talis fuerat -a cordis *Pharaonis* (*seq.*: erat cor luteum et limosum). PRVD. ham. 526 pulsus -ae fragilis (*cf.* CONSVLT. Zacch. 2, 10 p. 68, 32 dei filius ... fragilitatis nostrae -am dignatus assumere). PAVL. NOL. epist. 5, 12 p. 32, 25 spiritus (*cf. l. 56*) ... inimicae -ae tribulatione laetatur. 16, 8. CONSVLT. Zacch. 1, 38 p. 47, 13 caducam -em. VITAE patr. 5, 6, 16 debet nudus esse monachus ab omni -a saeculari (*gr. Nau 1908 p. 49 n. 143* ἀπὸ τῆς ὕλης τοῦ βίου). *et saepe.*

B ***de substantia certarum rerum corporearum*: 1** *elementorum* (*aliter p. 453, 37*): PLIN. nat. 9, 18 ex aëris ... -a. TERT. bapt. 3 p. 203, 3 liquor, semper -a perfecta laeta simplex de suo pura (*cf.* p. 202, 20. 5 p. 205, 7). PS. TERT. haer. 4 p. 221, 4 humida fontium ... -a. LACT. inst. 2, 12, 2 ignis et aquae. CHALC. transl. p. 42ᴱ ex mundi -is (μόρια. *Cic. Tim. 47* particulas) igni terraque cum spiritu faenus elementarium mutuati. p. 46ᴰ ignis et aquae ceteraeque -ae (πῦρ δὲ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ καὶ ἀήρ. *sim.* 48ᴮ 49ᴮ comm. 303. 307 *al.*). p. 52ᴱ turbatas -as (τὰ ... κινούμενα) in diversa raptari. comm. 7 de primis -is silvestribus. 23 de constitutione mundani corporis et de -arum ex quibus constat germanitate. 119 corpora ... terrena ex obtinentis -ae vocabulo cognominantur. 122 ignem ... utpote -arum omnium principem. 317 ut ... in aquae -am migrarit (325 p. 348, 9. 349, 8). *et saepe.* AVIEN. Arat. 1413 *de substantia aquae.* AMM. 19, 4, 2 ignis ⌊-es ceteris est efficacior⌋ (⌊-a es⟨t acrior⟩ ceteris et efficacior⌋ *coni. Novák, W St. 33, 1911, 312, sed cf. Baehrens, Burs. Jb. 203, 1925, 59*).

2 *aliarum rerum*: **a** *specierum expresse significatarum*: *ligni*: CIC. inv. 2, 170 uri posse flamma ligneam -am necesse est (LVCR. 6, 1061. *cf.* APVL. apol. 61). LVCR. 4, 148 ligni. VLP.

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 33, 55, 7 si lignum sit paratum ad carbones coquendas, ... carbonum appellatione huiusmodi -am non contineri (*cf.* 50, 16, 167). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 127, 20. *terrae*: AETNA 394 *de bitumine alumine* (389. 427). 457 *de lapide molari.* 535 *lapidis chytae.* VITR. 2, 6, 6 quibus locis non sunt terrosi montes sed tenerae -ae. *ibid.* est ... -ae potestas mollior quam tofus (*cf.* COLVM. arb. 1, 6). SEN. nat. 3, 24, 4 per quam fluunt *aquae.* 3, 25, 9 insulae. CVRT. 8, 10, 25 ut duriori -ae fragilis incumberet (*cf.* PLIN. nat. 36, 1). PLIN. nat. 2, 193 VLP. dig. 24, 3, 4, 14. 27, 9, 3, 6. HIL. in psalm. 65, 20 examinandi argenti illa sola ratio est, ut sordes, quae ex prima terrae -e adhaeserint, decoquantur. MAR. VICTOR aleth. 2, 155. *soli, glaebae*: COLVM. 2, 2, 18 inesse tali -ae naturalem sucum et pinguitudinem. 2, 2, 21. 2, 4, 7 infecundior -a mixta pinguiori (2, 17, 7. 3, 1, 3 gracili atque pingui -a [*R*, matria *A*, macria *corr. ex* matria *S*] siccaque et uliginosa). 3, 5, 2 ex mediocri -a (terra *vulg.*) in exilem translata. *stercoris*: COLVM. 2, 15, 3 nec deesse *agro* talem -em (*SA, Lundstr.*; -am *R rell.*) nec superesse oportet. *cf.* 2, 15, 5 *p. 463, 19.* *siderum, fulminum sim.*: MANIL. 4, 293 -a propria pollentia signa. SEN. nat. 2, 57, 4 ubi illa *fulgura* plus habuere -ae (7, 4, 3). 7, 2, 2 *sidera* tenui constare -a. 7, 9, 1 necesse est in his cometis ... plenior -a sit (7, 21, 4). PLIN. nat. 2, 139 *fulmina* ex propiore -a cadunt. *metallorum*: AETNA 545 ferri -es praedura (*cf.* PLIN. nat. 36, 127 IVST. 44, 1, 5. SERV. auct. Aen. 12, 737 ferrum: -am pro opere posuit [*sc.* '*ferrum*' *pro* '*gladio*'; *sim.* 9, 695 *ad v.* cornus. ecl. 7, 37 *l. 68*]. HIER. in Ier. 3, 70, 3 p. 205, 19 COD. Theod. 10, 22, 2 [= COD. Iust. 11, 110, 1]. DRAC. satisf. 69). MANIL. 3, 29 auro ... atque ebori decus addere, cum r u d i s ipsa -es niteat (VLP. dig. 34, 2, 19, 11 id est non factam. PORPH. Hor. carm. 2, 2, 2 r. et infabricata. *cf.* PLIN. nat. 33, 107 excocta. PRVD. psych. 600 recoctam). 4, 248 *syn.* caeca metalla. 5, 508. SEN. benef. 7, 10, 1 lamnas utriusque -ae ([*sc. auri et argenti*]. *cf.* VLP. dig. 6, 1, 5, 1 utraque -a [*sc. aes et aurum*] etsi confusa manet tamen [*cf. p. 458, 22 sqq.*]). nat. 4, 2, 18 -ae superadornatae .. operimentum (*cf.* CVRT. 8, 8, 16 nihil ... vilius hac -a *adornata*). PLIN. nat. 33, 58. 59 pondere aut f a c i l i t a t e -ae (*cf. p. 452, 48 et* TERT. anim. 37, 7). 33, 60. 62 *fuse de auro.* 33, 96. 125 viliorem excogitavit -am (*sc. ovi liquorem candidum et hydrargyrum*). 33, 129 sqq. *fuse de argento.* 34, 101. 136. 147 sqq. *de ferro.* 175 *de psimithio.* PAPIN. dig. 22, 1, 3, 4 si -am istam (*sc. aurum et argentum factum*) ... relinquit. CALL. dig. 41, 1, 12, 1 cum diversae -ae aes atque argentum sit *eqs.* VLP. dig. 32, 49, 5. 47, 2, 19, 1 -a ... utrum argentea an aurea an alia quae sit. PAVL. dig. 32, 78, 4 *argenti.* 34, 2, 35 pr. ad praestationem integrae -ae auri an ad p r e t i u m (*cf.* MOD. dig. 34, 2, 9). TERT. resurr. 6 p. 34, 11. cult. fem. 1, 5 p. 707, 3. 20 Oe. auro et argento ... c o n s a n g u i n e i s -is (*cf.* ARNOB. nat. 6, 17 p. 229, 13). PORPH. Hor. carm. 3, 9, 18 aeris (*cf.* PRVD. cath. 4, 42). ARNOB. nat. 2, 40 p. 80, 28 IVST. 38, 10, 3. CHALC. transl. p. 50[A] figuras ... ex una eademque auri -a fictas (ἐκ χρυσοῦ). CLAVD. carm. min. 29, 43 amicam saucia *silex* sentit -em (-am *VP*) *ferri.* MART. CAP. 1, 16 *urna* ex argenti fulgentiore -e (-a *v. l.*) *in re nummaria* (*cf.* SEN. benef. 7, 10, 3 ista *metalla* aliquam -am habent [*opp.*: diplomata et syngraphas et cautiones, vacua habendi simulacra]): PAVL. dig. 18, 1, 1 pr. electa -a est, cuius publica ... aestimatio difficultatibus *mercaturae* subveniret. eaque -a forma publica percussa. NOVELL. Marc. 2, 1 in metallica quacumque -a. 2, 5. COLL. Mos. 10, 4, 1 penes quos vestem et argenti -a⟨m⟩ deposuisse ⟨te⟩ proponis (*aliter p. 462, 62*). LAMPR. Alex. 39, 10 his (*sc. aureis resolutis*) nummis -ae (*i. massae non signatae. cf. Menadier, Zeitschr. f. Numism. 31, 1913/14 p. 9 sqq.*) nomen inditum est (*sim.* IVL. VAL. 3, 59 *opp.* auri signati. COD. Iust. 10, 73, 1 [*a. 325*] si quis vel solidos voluerit vel -am appendere. COD. Theod. 12, 6, 12 cum obryzae -es adferatur. 12, 6, 13. 12, 7, 1. 3 in -a [*cf. p. 429, 50*]). *gemmarum sim.*: SEN. benef. 4, 6, 2 *lapides* variae distinctaeque -ae. nat. 1, 7, 3 levis est -a vitri. PLIN. nat. 36, 196 sqq. *de obsiano lapide.* 37, 1 *de gemmis.* 37, 98 mollior ... fragilisque. 37, 184. 195. TAC. Germ. 45, 5 animalia ..., quae implicata humore mox durescente -a *sucini* cluduntur. VLP. dig. 32, 78, 4 rudem -am *marmoris.* SERV. dig. 34, 2, 19, 17 gemmae ... sunt perlucidae -ae. TERT. anim. 9, 6 p. 311, 15 beryllis ... aquosa -a est. *rerum e productis herbarum vel animalium paratarum* (*de ligno v. p. 449, 24, de farina p. 452, 55*): LVCR. 3, 193 haeret ... inter se magis omnis -ai copia *mellis* (*cf.* SERV. ecl. 7, 37 ut a -a rem ipsam [*sc. melle confectam*] dixerit [*cf. l. 23 sq.*]). GRATT. 44 ipse in -a (*sc. lino*) damnosus candor inerti. COLVM. 7, 8, 3 concreta -a *casei.* PLIN. nat. 9, 130 *conchyliorum et purpurarum.* 11, 16 crassioris iam -ae *cerae* (*cf.* 11, 34 praecipua cellarum -a). 18, 106 panis ex alicae -a (TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 488, 17. *cf.* MAR. VICTOR aleth. 2, 176 -a propiore cibos). 23, 66 *aceti.* 29, 35. 33, 63. COD. Iust. 4, 50, 7 (*a. 293*) o l e i -am te comparasse (1, 18, 6. 4, 32, 23. *cf.* PAVL. NOL. carm. 23, 133 densa ... -es). *in arte medica*: *de substantia ciborum*: CELS. 1 prooem. 20 crudam -am. 2, 18, 3 in m e d i a ... -a numerari *olerum genera* (2, 18, 8. 13. *cf.* 2, 18, 7 *cibi,* qui ex m. -a sunt [2, 20, 1 *al.*]. 3, 23, 3 m. -a *his aegrotis convenit.* 4, 3, 3 *al.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 141 ex mediae qualitatis -a). 2, 18, 3 i m b e c i l l i s s i m a m ... -am esse omnem caulem oleris *eqs.* (6, 7, 7[C]). 2, 18, 10 valentissimae (*cf.* 2, 18, 13 valentior). 2, 18, 13 utendum est -ae g e n e r e pro viribus (3, 6, 11. 3, 6, 12 -ae genus et modus. 6, 6, 17). 3, 6, 10 *cibus* ex -a quam levissima (3, 6, 11). 3, 19, 3 is *cibus* esse debet ex infirmissima -a. *medicamentorum vel venenorum*: CELS. 6, 6, 31[B] nulla autem per se -a est quae psoricum nominetur (*Daremb. alii hunc locum Celso abnegant*). SCRIB. LARG. 22 ex eadem -a constat (MARCELL. med. 8, 3). PLIN. nat. 12, 104 unguentorum -a tractatur. GAIVS dig. 18, 1, 35, 2 adiectione alterius -ae (*ibid.* mixta *venena* aliis -is). *f. i. q. medicamen*: CAEL. AVR. acut. 3, 3, 15 decoctione mitium -arum laxativae virtutis (3, 3, 17 leviter constringentium). 3, 3, 21. 3, 4, 40. 47 graves -as adhibendas. ORIBAS. syn. 2 add. p. 842 quartanariis ... hisorropon erit -ae qualitas (*an i.* quantitas?). p. 845 -ae medicinales.

b *specierum non definitarum*: SEN. dial. 4, 36, 2 animus si ostendi et in ulla -a perlucere possit (*de speculo; sim.* nat. 1, 17, 2. 6 fragilis vilisque -a. CHALC. transl. p. 46[A] in tersam aliquam levemque -ae superficiem. *cf.* TERT. apol. 35, 7 specularem). 7, 27, 3 (*trop.*) quaerite aliquam m o l l e m c e d e n t e m que -am, in qua tela vestra figantur (*cf. l. 18 et* CHALC. transl. p. 50[B]. 50[E] [ἔν τισι τῶν μαλακῶν]. VEG. mil. 4, 23 p. 144, 16 impetus machinae [*sc. arietis*] -a molliore fractus). nat. 1, 2, 11 imago ... in -a solidiore (4, 10) ac minus cedente servatur. 1, 11, 3 facies *solis* ... potest reddi, si modo idonea est -a. 2, 52, 1 PLIN. nat. 30, 149. 36, 201. IAVOL. dig. 18, 1, 65 conductio alicuius rei est, quotiens -a, in qua aliquid praestatur, in eodem statu eiusdem manet. GAIVS dig. 41, 1, 7, 8 dominorum miscentium -as (*cf.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 13 p. 338, 7 [*trop.*] commixtionem vilioris -ae). 41, 1, 7, 9 confusae ... -ae vel eiusdem generis vel d i v e r s a e (FLORENT. dig. 34, 2, 29 pr. alterius generis -a. VLP. dig. 34, 2, 17 aliae -ae. 47, 2, 19, 1 PAVL. dig. 34, 2, 32, 1). VLP. dig. 18, 1, 9, 2 emptionem esse ..., quia in corpus consensum est, etsi i n -a sit e r r a t u m (18, 1, 11 pr. 18, 1, 14 in -a et qualitate). 29, 3, 2, 2 quacumque -a fuerit s c r i p t u m (*cf.* 2, 1, 7 pr. in albo vel in charta vel in alia -a. 32, 52 pr. 32, 52, 4 membranae ... neque ceterae ad scribendum -ae. 37, 11, 1 pr. 43, 5, 3, 8. CONSTANT. et LICIN. frg. Vat. 249, 6. COD. Iust. 6, 23, 2 [*a. 225*]. 6, 23, 15, 2 [*a. 339*]. HIER. epist. 65, 7, 2 AVG. serm. 212, 2). PAVL. dig. 6, 1, 6 infectae ... -ae pondus, signatae (*cf. p. 457, 52*) ... numerum, factae ... speciem dici oportet. 6, 1, 23, 5 ferruminatio per eandem -am. 33, 9, 4 pr. liquidae (*cf.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 12, 1 humidae). 41, 1, 65, 2 virgultis aut alia qualibet levi -a. TERT. adv. Marc. 4, 13 p. 458, 8 multae -ae solidae. resurr. 7 p. 35, 4 argillam ... in -am robustiorem recorporare. 16 p. 46, 24 omne vas vel instrumentum ... extraneā omnino -ā a substantia hominis. HIL. myst. 1, 33 p. 25, 13 -es inanimis (*de virga Moysis*; *cf.* 1, 35 p. 26, 10). HIER. hom. Orig. in Ezech. 9, 3 p. 411, 19 caeca. hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 304, 1 -am malleo fortiorem (p. 306, 1). in Am. 3, 7 p. 329 adamas lapis ... nulli cedit -ae. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 10, 2 quid ... -ae vilioris. MACR. Sat. 4, 4, 12 locos quos rhetores appellant a loco et a -a (*seq.*: ferro an veneno). COD. Iust. 4, 59, 2 pr. cuiuslibet ... speciei vel cuiuslibet -ae ... monopolium. *et al.*

C ***de substantia corporum animantium eorumque partium*** (*in doctrinis philosophorum et dogmaticorum Christianorum v. p. 453, 65. 454, 29. 455, 62*): **1** *t o t i u s c o r p o r i s* (*dei: l. 55; animalium: l. 64*): MANIL. 2, 190 autumnus mollīs sibi vindicat (*sc. humana specie Arquitenentis*) artus -amque hominis (*i. partem qua hominis species cognoscitur; opp.* fera ... membra). 4, 714 sociata ... iura per artus -amque parem (*cf. Wageningen ad l.*). SEN. suas. 2, 2 ex imbecilla (*v. vol. VII 1, 418, 31*) ... nos -a deus orsus est. SEN. dial. 10, 19, 1 sciturus quae -a sit dei (*A*[3] *in ras., Hermes,* diis *vg.*; *aliter v. p. 456, 5*). epist. 58, 24 *de homine,* fluvida -a et caduca et omnibus obnoxia causis. TERT. apol. 48, 4 anima sine -a stabili id est carne. anim. 4 p. 138, 15 resurr. 35 p. 76, 11. 59 p. 120, 17. adv. Marc. 1, 24 p. 324, 9 nomen hominis -a corporalis (*cf. l. 65*), non animalis ab auctore sortita est. 4, 29 p. 519, 23 -am ipsius corporis. 4, 38 p. 549, 24 CYPR. ad Donat. 3 p. 5, 10 Demetr. 8 p. 356, 18. CENS. 4, 8 hominis -am igni simul et umori permixtam. CHALC. comm. 7 cap. 25 de medela utriusque (*sc. animae et corporis*) -ae (*cf.* SEDVL. op. pasch. 2, 6 p. 202, 16). PROB. Verg. georg. 1, 12 animalium -a a liquore constat. HIER. hom. Orig. in Ezech. 13, 2 p. 446, 24 -a corporalis (*cf. l. 59*). PRVD. ham. 837. c. Symm. 2, 258 deus inlustravit alumnam -em corpusque parens (*Mariae; cf. p. 456, 10*) habitabile fecit ipse sibi. AVG. civ. 22, 14 p. 591, 19 D. 22, 19 p. 597, 28. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 406[C] ostendere sementinam hanc constitutionis nostrae -am neque incorpoream esse animam neque corpus exanime. *de substantia corporis mortui et resuscitati*: TERT. apol. 48, 5 quomodo, inquis, dissoluta -a exhiberi potest? anim. 51, 3 p. 382, 21 corruptelae (corruptrices *v. l.*) -ae. 53, 2 p. 385, 16. adv. Marc. 1, 14 p. 309, 6 in quamcumque -am resolveris, substantiam creatoris uteris. IREN. 2, 29, 3 *bis.* POTAM. tract. 1 p. 1413[A]. PRVD. ham. 945 conclamata iacebit -es. AVG. civ. 22, 19 p. 599, 2 D. -ae servata integritate. 22, 20 p. 601, 16 EVOD. Aug. epist. 158, 6.

2 *p a r t i u m c o r p o r i s*: **a** *i n u n i v e r s u m*: CELS. 8, 1, 21 neque ... posset ... *articulus* cum carne nervisque coniungi, nisi ea media (*aliter p. 457, 77*) quaedam -a committeret. PLIN. nat. 7, 66 *profluvium mulierum* est generando homini -a (*cf.* TERT. carn. 20 p. 459, 1 Oe. venis sentinam illam inferni sanguinis ... decoquentibus in -am lactis laetiorem). 7, 189 quae -a? (*sc. animae; item* PS. APVL. Ascl. 18. *aliter p. 455, 79*). TERT. anim. 27, 4 p. 345, 13 -ae *seminum corporis et animae* diversae habebuntur. paenit. 3, 4. carn. 19 p. 456, 21 Oe. -am s e m i n i s

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam constat sanguinis esse calorem (IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 24, 11. 18 natura humana, quae latet in -a seminis. *cf.* SOL. 1, 62 natalis -a. LACT. opif. 19, 4 -a nascendi). MAR. VICTORIN. in Eph. 6, 4 p. 1290[C] *e lumbis* omnis virtus et ... -a ad sanguinem (*cf.* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 124). IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 24, 28 ex -a viscerum *Mariae* absque ullo viri semine ... semetipsum creat *deus*. MAR. VICTOR aleth. 1, 360 coniugis aptam ... -am gignendae *in Adam*.

b *in arte medica imprimis de sucis, umoribus corporis velut sanguine, pure sim.*: CELS. 2, 9, 2 omne ... auxilium corporis aut demit (*cf.* 2, 10, 9 *al.*) aliquam -am aut adicit. 2, 10, 5 utrum superans (*cf.* 3, 4, 4) an deficiens -a laeserit (2, 11, 3. 3, 4, 2). 2, 10, 6 si -a ... deest (*cf. l. 11*). 2, 10, 10 post diem quartum, cum iam spatio ipsa (*codd. pler., Marx*; ipso *J*) -a exhausta est et corpus corrupit (*cf. l. 17*). 2, 10, 13 averti -ae cursum (*cf.* 3, 10, 2 ne ... plus eo -ae concurrat. 3, 27, 4[A] ne coitus inutilis [*v. l. 19. 21*] -ae fiat. 7, 2, 1 quidquid ... -ae coiit). 2, 10, 19 satis -ae detractum est (SCRIB. LARG. 6. 135 *al.*). 2, 11, 4 corrupta -a (3, 6, 4 misceri nova<m> -a<m> corrupta<e> [4, 18, 2]. 7, 2, 1. *v. etiam l. 13*). 2, 14, 8 a *quibusdam* ... partibus corporis evocare -am (2, 33, 1. 4, 14, 4. 4, 29, 3 -a inutilis. *al.*). 2, 14, 10 quam plurimum -ae digeri (*v. vol. V 1, 1116, 49*). 3, 4, 8 supervacua -a (*cf. l. 10*). 4, 31, 9 ne inutilis (*cf. l. 15. 19*) -a corpori supersit. 5, 28, 13[B] malagmata -am educentia. 6, 6, 37[B] noxiam -am. 8, 23 ne *talus* ... -am pleniorem recipiat. *et saepe.* SCRIB. LARG. 84 omnis constrictio in utramque partem exigit ... subiectam -am (*cf. Marcell. med. 17, 23* venam). PLIN. nat. 11, 192 *fel* est ... nihil aliud quam purgamentum pessimumque sanguinis et ideo in -a eius. PHILVM. med. 1 p. 104, 8 -a in aliam conversa partem. VINDIC. med. 2 *al.* CAEL. AVR. acut. 3, 3, 23 sola aversione (*cf. l. 14*) -ae pugnantes. chron. 3, 5, 75. CASS. FEL. 1 p. 3, 13 urgentes -as venarum in fronte incides. *et al.* *adde de substantia ciborum acceptorum digesta*: SEN. nat. 2, 3, 2 pars est nostri oculus manus ossa nervi, -a sucus recentis cibi iturus in partes; rursus quasi pars est sanguinis nostri et tamen est -a. VINDIC. med. 8 accepti cibi disiecta -es ... omnes per corporis partes discurrat. 18. 32. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 161 cuius *nutrimenti* ... -es percurrit.

D ***de re, in qua tractanda dicentes, fingentes, agentes versantur*:** **1** *de ea re, quae verbis vel scriptis tractatur*: **a** *in omni arte rhetorica*: CIC. inv. 1, 5 dicendum de genere ipsius artis *rhetoricae*, de officio, de fine, de -a, de partibus (1, 9. 2, 11. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 7 p. 178, 19 *al.*). 1, 7 quibus in rebus versatur ars et facultas oratoria, eas res -am artis rhetoricae nominamus (1, 9. QVINT. inst. 2, 15, 23. 2, 21, 1 sqq. -am rhetorices quidam dixerunt esse orationem ...; quae si ita accipitur, non -a, sed opus est; ... ego ... -am esse rhetorices iudico omnes res *eqs.* 2, 21, 7 sqq. 3, 5, 14 cum *Hermagoras* ... -am rhetorices in thesis et causas diviserit [*cf.* 2, 21, 21. TAC. dial. 35, 4 duo genera -arum apud rhetores tractantur, suasoriae et controversiae. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 6 p. 175, 22 -am oratoris]. 8 prooem. 6 *al.*). 1, 8 oratoris -am (de orat. 1, 202 aliqua -es iis oratoribus ... subiecta esse debet [2, 106. 3, 54. QVINT. inst. 2, 21, 6 subiecta *oratori* -es. TAC. dial. 31, 1]). de orat. 2, 145 orationis (orat. 119). QVINT. inst. 2, 21, 13. 3, 3, 14. 7 prooem. 4 *al.* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 5 p. 174, 37 *al.*

b *in declamationibus earumque partibus* (*personate: l. 62. 72. saepe de tota causa* [*v. l. 58 sq. l. 63. 65 sqq. 69. 81 al. et cf.* GLOSS. II 466, 20 ὑπόθεσις hoc argumentum -a causa] *vel de genere* [*v. l. 67 sqq.*]): CIC. Brut. 43 hanc mortem rhetorice et tragice ornare potuerunt; illa mors volgaris nullam praebebat -em (-am *F*) ad ornatum (QVINT. inst. 8, 3, 11. 13. *cf. etiam p. 460, 38. 461, 20*). part. 38 hac ... -e ad argumentum subiecta (*cf.* QVINT. inst. 5, 10, 9. 105 MAR. VICTORIN. rhet. 1, 29 p. 231, 39 *al.*). SEN. contr. 1 praef. 12 hoc ... genus -ae ([*i. tractationis a nobis susceptae*]. *cf.* QVINT. inst. 3, 5, 28. 3, 7, 7. *saepe.* decl. 337 p. 326, 5. *et al.*). 2 praef. 2. 2, 5, 10 si -a patitur (7, 1 [16], 19. *cf. 7, 5, 13* res). 7, 5, 13 luctari cum -a (*cf. p. 460, 54*). 9, 1, 12 ex eadem est petita -a sententia (*cf.* QVINT. inst. 10, 6, 7). *al.* suas. 2, 11. 12. 19. 3, 4 paene repugnante -a (-ae *ABD; corr. ex* -ae *V*). QVINT. inst. 1, 10, 33 ad declamandum ficta -a (2, 4, 41. 2, 10, 4 sint ... -ae, quae fingentur, quam simillimae veritati [*cf.* TAC. dial. 35, 4]. 10, 2, 12 assimilata -a. *al.*) 2, 1, 2 intra deliberativas (*v. vol. V 1, 438, 76*) iudicialesque (3, 6, 1 *al.*) -as. 2, 10, 1 suasorias iudicialesque -as. 2, 15, 21 in -a civili ([*cf. Stegemann, RE V A 1850, 21 sqq. Wöhrer, Diss. philol. Vindob. 7, 1903 p. 134 sq.*]. 2, 15, 22). 3, 6, 81 in demonstrativa (*v. vol. V 1, 502, 67 sq.*) deliberativa (*cf. l. 67*) iudiciali -a. 3, 7, 16 cum -a deliberabimus. 3, 8, 58 legalis (3, 8, 61). 5, 10, 33 *causarum factorum vel futurorum* -am, quam quidam ὕλην alii δύναμιν nominaverunt. 5, 10, 122 proposita (*al.* SVET. gramm. 17 quam scriberent). 6, 2, 2 quae postulabat -a. 10, 3, 14 -ae ad scribendum destinatae (*item de declamationibus scriptis* [*cf. l. 75*]: 10, 3, 17. 10, 5, 1. 10 simplicissima). 11, 1, 82 scholastica (*cf.* decl. 338 p. 331, 14 AVG. rhet. 15 p. 146, 7 IVL. VICT. rhet. 4, 4 p. 389, 24. *cf.* HIL. trin. 1, 34 scholaris). *et saepe.* FRONTO p. 82, 16 N. -am misi tibi (AVR. Fronto p. 84, 7 uberem. p. 253, 3 cruentam). *al.* GELL. 17, 12, 1 infames -as, quas Graeci ἀδόξους ὑποθέσεις appellant. FORTVN. rhet. 1, 2 p. 82, 12. 1, 29 p. 102, 1 comparativas. 2, 1 p. 102, 21 totam -am (-em *B*) per septem circumstantias *consideramus* (*cf.* p. 103, 2 IVL. VICT. rhet. 6, 1 p. 395, 24 MART. CAP. 5, 552. 557). 2, 13 p. 109, 2 in figuris [thematum i. e. *add. B*] -arum, quae Graeci σχήματα appellant. IVL. VICT. rhet. 11 p. 413, 20 in patheticis ... aut ethicis -is. EMPOR. rhet. p. 562, 28 pragmatica. 563, 19. AMM. 16, 1, 3 laudativam. MART. CAP. 3, 231. 5, 547 quae sit forma -ae, nam sunt quinque: honesta, turpis, *eqs.* EVGRAPH. Ter. Andr. 302. *et al.*

c *in oratione et sermone* (*saepe vergente ad notionem s. IV B allatam, imprimis addito gen.* [*l. 13. 16; nota gen. ger.: l. 19. 31 sq.*]): CIC. inv. 1, 34 quandam silvam atque -am universam ... omnium argumentationum. S. Rosc. 89 in singulis rebus eiusmodi -es est, ut dies singulos possis consumere. Phil. 2, 42 -a facilis est in te et in tuos dicta dicere ([*citat* SVET. rhet. 29]. *cf.* MART. 1, 4, 4 -am dictis nec pudet esse ducem). de orat. 2, 238 ridiculorum (*cf.* 2, 239 ad iocandum. 2, 262 iocorum. QVINT. inst. 5, 10, 31. 6, 3, 22). Att. 1, 14, 4 nosti iam in hac -a sonitus nostros. ad Q. fr. 1, 2, 3 -am omnem sermonum ... Statium dedisse (epist. 3, 6, 4 probabilem -em ... sermonis. TAC. hist. 2, 1, 1. 4, 4, 1 *epistulae* -am sermonibus praebuere. *cf.* PLIN. paneg. 28, 1 ut tristes hominum ... sermones laetiore -a detineres). 2, 2, 1 -am rei non ignoras. OV. met. 12, 160 virtus ... loquendi -a est (*cf.* AVG. serm. 48, 1, 1 est -es loquendi proposita [c. Cresc. 4, 2, 2 p. 499, 8]). LIV. 35, 12, 10. SEN. contr. 9, 5 (28), 15 (*cf. Walter, WSt. 40, 1918, 134*). SEN. dial. 2, 17, 2 detrahitur. QVINT. inst. 1, 4, 18 in verbis vim sermonis, in nominibus -am ... esse (*ibid.* de quo loquimur). decl. 306 p. 205, 28 cur in fabulas eat, cur habeant -am maligni? (TAC. dial. 37, 6 ad dicendum). PS. QVINT. decl. 18, 6 rumoris. TAC. dial. 36, 1 magna eloquentia sicut flamma (*cf. p. 462, 76 sqq.*) -a alitur (*cf.* 37, 5 PANEG. 4, 1, 1). hist. 2, 30, 3 conviciorum. ann. 16, 2, 2 oratoribus ... praecipua -a in laudem principis adsumpta est. PLIN. epist. 1, 20, 21. 3, 20, 10. 6, 27, 1 larga. paneg. 66, 1 in sterili ieiunaque -a. TERT. test. anim. 6 p. 142, 28 loquellae -a communis. CYPR. epist. 59, 18 p. 688, 5 ut ... Novatiano ... increpandi ... plenior -a praestetur. PANEG. 6, 23, 3 -a dicendi. AVR. VICT. Caes. 16, 5 hinc ... -es fingendi. HIER. epist. 50, 2, 1. RVFIN. hist. mon. 9 p. 425[B] ex ipso *homine* -am sumens. ARATOR act. 1, 819 facunda gementi -a est dixisse nihil (*cf.* *1, 820* causa). *et al.*

d *in libris, quaestionibus scriptorum, epistulis* (*fere i. q. tractatus: l. 64. 79. 81. p. 461, 1*): CIC. de orat. 1, 49 si ornate locutus est ... Democritus, -es illa fuit physici, de qua dixit, ornatus (*cf. p. 459, 56*) vero ipse verborum oratoris putandus est. fin. 5, 9 -am ex rebus per se investigatis ad rerum occultarum cognitionem attulerunt. Att. 2, 12, 3 quod me ut scribam aliquid hortaris, crescit mihi quidem -es, ut dicis, sed tota res etiam nunc fluctuat. epist. 5, 12, 4 -es digna facultate et copia tua (*cf.* PAVL. NOL. epist. 28, 6 p. 246, 17). VELL. 2, 89, 1 in operis ... iusti -a. 2, 101, 1 ut nec laudaturum magna nec vituperaturum mediocris -a deficiat. VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 splendidam relatu praebet -am (TAC. ann. 6, 28, 1 multa disserendi. CYPR. Fort. praef. 3 p. 318, 12 tractantibus). 8, 1 absol. 13 SEN. benef. 1, 10, 1 *al.* clem. 1, 3, 1 in tres partes omnem hanc -am dividam (*cf.* TERT. resurr. 14 p. 42, 20 adv. Marc. 2, 1 p. 333, 7). dial. 4, 1, 1 liber ... benigniorem habuit -am (MELA 1, 1). 12, 8, 2 *Caesar* formandi condendique res gestas et -am dabit et exemplum. nat. 6, 4, 2 huius -ae tractatio (*cf.* QVINT. inst. 10, 1, 129 GAIVS dig. 1, 2, 1. TERT. fug. 1 p. 461, 6 Oe. semitractatam). epist. 52, 4 in difficiliore -a (65, 1 cum -a difficili contendo. *cf.* PLIN. epist. 3, 13, 2 ut pulchritudinem -ae ita difficultatem [BOETH. trin. praef. 6]). *al.* COLVM. 2, 1, 2 de simili -a disserentium. 5, 1, 2 diffusae (11, 1, 10 magna et diffusa). 9, 2, 2 disputationis (*cf.* BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 3 p. 141, 7). 10 praef. 4. 12, 59, 5. PLIN. nat. praef. 12 sterili -a. 17. 18, 2. QVINT. inst. 7, 10, 7 certa definitaque. 10, 1, 66 praesentem (TERT. carn. 25 p. 464, 3 Oe. cult. fem. 2, 2 p. 717, 11 Oe. PACIAN. sim. carn. p. 132, 28). *al.* TAC. hist. 1, 1, 4 uberiorem ... -am senectuti seposui. PLIN. epist. 1, 2, 3. 1, 8, 5 in ipso -ae genere (3, 18, 10). 5, 12, 3 -am *libri* ex titulo cognosces (*cf.* TERT. anim. 13, 2 p. 318, 11 faciem operis frontemque -ae ... 'de anima' proscripsit). 5, 17, 2 *al.* SVET. Claud. 41, 2 prioris -ae duo volumina (*cf.* TERT. adv. Marc. 2, 1 p. 333, 7). GAIVS dig. 1, 2, 1 ad lectionem propositae -ae (inst. 2, 191. TERT. pudic. 10 p. 239, 3 -a propositi. adv. Marc. 4, 38 p. 550, 4 CHALC. comm. 246). APVL. Socr. prol. 5. TERT. apol. 19, 2 omnes substantias omnesque -as ... stili vestri. nat. 2, 12 p. 118, 20 foedas -as. pudic. 8 p. 234, 9 parabolae -a (9 p. 235, 25 adv. Marc. 4, 30 p. 525, 10. 4, 38 p. 550, 4. 7 -am quaestionis). 8 p. 235, 22 doctrinarum (*cf.* COD. Theod. 16, 5, 34, 1 codices *Montanistarum* scelerum omnium doctrinam ac -am continentes). anim. 2, 6 p. 302, 6 silva -ae. 42, 1 p. 369, 10 (*cf. Löfstedt, Zur Sprache Tert. s. 1920 p. 22*). 42, 3 p. 369, 29. praescr. 38, 9 Marcion ... ad -am suam caedem scripturarum confecit. 39, 7 *scripturae* haereticis -as *subministrant* (VRAN. epist. 1 p. 860[A] dicendi). adv. Val. 5 p. 182, 7 nec ... ipsi nobis finxisse -as, quas tot iam viri ... prodiderunt. *al.* IREN. 1, 23, 2 sectae. LACT. inst. 7, 1, 26 erit nobis contra Iudaeos separata -a. ITIN. Alex. 4 VOPISC. Car. 21, 2 FORTVN. rhet. 3, 2 p. 122, 2 MAR. VICTORIN. in Eph. 1 praef. p. 1235[B]. AMM. 15, 5, 5 lecta <in> consistorio astu callido consarcinata -a (*sc. epistulae*). 22, 9, 6. PAVL. NOL. carm. 20, 20 -am ex animalibus isdem sumpsimus. VAL. CEM. hom. 8, 1 SALV. gub. praef. 1. SIDON. epist. 3, 7, 2 metus noster -am stilo tuo faciat. 4, 21, 1 originis nostrae definiendae -a vel ratio

[*Bömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit penes physicos. SEDVL. epist. 2 p. 173, 19 utramque -em (*sc. carmen et opus paschale*). BOETH. cons. 4, 6, 3 W. talis ... -a est, ut ... aliae *dubitationes* ... succrescant. *et al.*

e *in carminibus*: HOR. ars 38 -am ... aequam viribus (Ov. trist. 1, 5, 56). 131 publica -es (*cf. p. 459, 69*) privati iuris erit, si *eqs.* PRIAP. 68, 19 altera (*i. alterius carminis*) -a est error fallentis Ulixei. Ov. am. 1, 1, 2 -a conveniente modis (*cf.* trist. 5, 1, 6). 1, 1, 19 nec mihi -ast numeris levioribus apta (MART. 5, 53, 3). 1, 3, 19 te mihi -em felicem in carmina praebe (*cf.* trist. 2, 70 Pont. 4, 8, 71 COLVM. 11, 1, 1 PORPH. Hor. carm. 1, 1, 31. *et al.*). 3, 1, 25 -a premis ingenium (Pont. 2, 5, 26. 4, 13, 46 SEN. nat. 3, 27, 13 MART. 8 praef. 6 QVINT. inst. 10, 1, 60 IVV. 1, 151 PLIN. epist. 8, 12, 4. 9, 33, 1 -am veram sed simillimam fictae dignamque isto ... poetico ingenio). rem. 387 -ae ... iocosae. met. 15, 155 quid tenebras et nomina vana timetis, -em vatum? trist. 2, 321 *al.* MANIL. 2, 785 -es ... rerum (3, 588). PHAEDR. 1 prol. 1 Aesopus auctor quam -am repperit, hanc ego polivi versibus senariis. 4 prol. 2. 4, 25, 7 SEN. epist. 79, 6. 88, 40. 108, 29. PLIN. nat. 7, 107 sive operis forma sive -e (-ae *Fa*) *Homerus* aestimetur. QVINT. inst. 10, 1, 51. 54. 55 Arati. 10, 1, 87. 10, 5, 6 PLIN. epist. 8, 4, 1. PORPH. Hor. ars 1 *opp.* ornatus (*cf. p. 459, 56*). 29 extenuandam usque ad vitia -am. 146. sat. 1, 10, 5 *Laberi mimos* humiles et in verbis et in conceptionibus -ae. ANTH. 431 [tit.] DON. vita Verg. l. 57 Br. *Culicis Vergiliani* -a talis est *eqs.* l. 66 offensus -a (*cf.* AVSON. 445, 12 p. 392 P.). l. 108 perfecta. AVSON. 158, 3. 6 p. 28 P. hoc opusculum nec -a amoenum est nec appellatione iucundum. Mos. 394 me -ae commendet honos. QVEROL. p. 5, 16. CLAVD. DON. Aen. 1, 230 p. 51, 19 -a artis et subtilitatis plena. CLAVD. 25, 15. PAVL. NOL. carm. 18, 82 longa. MART. CAP. 1, 2. 9, 936 ἀπεργαστικόν est quidam -ae tractatus efficiens exercitium eius. ALC. AVIT. carm. prol. 1 p. 201, 14. *et al.*

2 *in qualibet arte*: CIC. inv. 1, 7 -am artis eam dicimus, in qua omnis ars et ea facultas, quae conficitur ex arte, versatur: ut si medicinae -am dicamus morbos et vulnera (MAR. VICTORIN. rhet. 1, 5 p. 174, 7). de orat. 1, 10. VAL. MAX. 8, 11 ext. 7 tantus artifex in tam parvula -a ... terebatur. PETRON. 35, 2 repositorium duodecim habebat signa ..., super quae ... convenientem ... -ae structor imposuerat cibum. QVINT. inst. 2, 19, 3 natura -a doctrinae est *eqs.* (*cf.* 2, 17, 17). PANEG. 7, 6, 3 pictor ... -a tamen imaginis quam arte felicior. PS. SORAN. quaest. med. 5.

3 *de ea re, in qua exercentur actiones vel affectus* (*saepe proxime accedit ad notiones s. IV B allatas*): PLAVT. Cist. 367 lepidast -es, ludam ego hunc, nam occasio videtur. CIC. part. 88 est etiam quaedam quasi -es subiecta honestati, quae maxime spectatur in amicitiis. fin. 3, 61 subiecta quasi -a sapientiae (*cf.* off. 1, 16 quasi -a ... subiecta est veritas). 4, 4 *virtutes* similes artium reliquarum -a ... et tractatione differunt. div. 2, 12 *divinationi* -a danda est, in qua versari possit *eqs.* Ov. ars 1, 49 -am longo qui quaeris amori (VELL. 1, 17, 7 SEN. Med. 914. QVINT. decl. 314 p. 236, 24 ultionis. IVV. 7, 21 [SCHOL. occasionem]. APVL. met. 11, 15 crudelitati [*cf. l. 65*]). 3, 382 -a ludunt uberiore viri. epist. 3, 152 caedis. 7, 34 -am curae praebeat ille meae (LIV. 31, 26, 11 terra Attica ... praebuit huic furori [*aliter p. 463, 39*] -am. SEN. benef. 4, 40, 2 praebebo me amico meo exercendae bonitatis suae capacem -am. *v. etiam l. 57*). trist. 5, 5, 50 -am ... laudis habet (LVCAN. 8, 76 DRAC. laud. dei 3, 473 satisf. 297). LIV. 9, 26, 8 quaestioni Campanae -a decessit. 31, 26, 13 irae exercendae -a deerat (*cf.* VAL. MAX. 6, 2, 10 saeviendi). SEN. contr. 3, 4 parasitorum iocantium -a sum (*cf.* SEN. dial. 2, 18, 1 risus [IVV. 10, 47]. SVET. Claud. 4, 2 [*ex epist. Augusti*] praebenda -a deridendi ... nos. APVL. met. 2, 31. ARNOB. nat. 7, 33 p. 267, 10). 10 praef. 7 contenta cetera -ā saevitia. SEN. Phaedr. 686 sceleri ... -a facilis. benef. 3, 14, 2 pollues *beneficia*, si -am litium feceris (PS. QVINT. decl. 16, 8 p. 297, 23 cum ego sim -a litis. AGENN. grom. p. 26, 27 Th. [*v. p. 465, 48*]. COD. Theod. 4, 18, 2. *cf.* FRONTIN. grom. p. 4, 2 Th. controversiarum [PS. AGENN. grom. p. 58, 19 Th. PS. BOETH. grom. p. 398, 17 L.]. AGENN. grom. p. 26, 24 Th.). clem. 1, 5, 2. dial. 6, 19, 5 mala ... circa aliquam versantur -am. *al.* SVET. Tib. 61, 1 numquam deficiente -a crudelitatis (*cf. l. 48*). CALP. decl. 8 omnium calamitatum -a est homo diu felix. TERT. nat. 1, 7 p. 69, 14 magis increscit odium increscente -a. ieiun. 12 p. 290, 23. anim. 9, 4 p. 310, 26 -ae visionibus subministrantur (*cf.* PAVL. NOL. epist. app. 2, 23 obtrectandi -as ministramus). adv. Marc. 1, 22 p. 319, 8 bonitas ... antecederet causas et -as suas (*cf.* PAVL. NOL. epist. 16, 5 p. 119, 1 nihil nisi ... ad -am suae bonitatis creavit). 4, 4 p. 429, 2. adv. Prax. 13 p. 249, 4 oikonomia ... in -am fidei prospecta. HIL. syn. 49. FILASTR. 109, 8 impietatis. HIER. hom. Orig. in Luc. 22, 170 p. 147, 11 invenietque *ira* -am (ὕλην), in qua se exerceat. PAVL. NOL. epist. 11, 9 p. 68, 16 virtutis (*cf.* SVLP. SEV. Mart. 7, 5 virtutum vel -a vel testimonium). 34, 6 p. 308, 5 -a divitiarum tibi est fraterna paupertas. *et al.*

E sensu dilatato vel debilitato: 1 *generatim*: **a** *de rebus corporeis vel de universitate rerum i. q. res existens, substans*: CINC. Fest. p. 265 omnis fere -a non deformata rudis appellatur, sicut vestimentum rude. VITR. 2, 1, 9 nulla -arum genera neque corpora neque res sine principiorum (*i. elementorum*) coetu nasci. VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 omnis bonae malaeque -ae fecunda artifex *Natura*. SEN. benef. 5, 12, 6 (*trop.*) quo in maiorem -am inciderunt, qua[m] fluctuarentur. LVCAN. 1, 156 nulla ... exire vetante *fulmen* -a. PLIN. nat. 2, 51 quae iaciat umbram. 8, 169. PAPIN. dig. 31, 77, 20 discordiis ..., quas -a communionis (*i. possessio communis*) solet excitare. VLP. dig. 9, 2, 27, 29. PAVL. dig. 18, 6, 15 (14), 1 -a empta. 19, 1, 47 ad -as vendendas. *ibid.* reliquam -am (*19, 1, 46 syn.* res). TERT. cult. fem. 1, 2 p. 703, 7. 704, 5 Oe. sine -is splendoris (*i. splendidis*). 1, 5 p. 707, 15 illae divites -ae. ieiun. 3 p. 277, 30 *al.* CHALC. transl. p. 32 [A] ut tota -a (πάντα) una et eadem ratione societur. comm. 289 corporeas -as ex silva fore Stoici aiunt. *ibid.* silvestres -as (*aliter p. 454, 46. 55. 456, 74*). MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 22 p. 1056 [C] potentia ... patitur ... iuxta -as et substantias. HIL. trin. 6, 12 hebetes. in Matth. 14, 12 crescit ... -es (*i. multitudo panum*). HYG. astr. 3, 14 una *stella* in principio -ae (*i. signi; cf. Eratosth. catast. 29 p. 154, 17 Rob.* ἐπὶ τοῦ ἄκρου). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 128, 13 pro rebus et -is subiacentibus. Orig. in num. 9, 8 p. 66, 5 *syn.* res corporales. PRVD. c. Symm. 1, 326 *deo* non est grandior ulla -es. AVG. serm. 215, 2. CASSIAN. conl. 4, 21, 2 viliores (*cf.* 4, 21, 4). 10, 11, 6 visibiles ... -es (*V, Petschenig*; -as *rell.*). 5, 8, 2 universae. FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 63, 29 -a existens. *significanter*: SEN. benef. 1, 5, 2 multum interest inter -am beneficii (*i. rem donatam*) et beneficium (*cf.* 1, 10, 4. 1, 11, 5 varia et lata -a). *sim.*: CASSIOD. Didym. in Iac. 1, 12 p. 3, 11 corona, cuius -es (*i. res substantialis*) ipse dominus est. p. 3, 29 -a (ὕλη) coronae vitae ... ea sunt, quae praeparavit diligentibus se. *in sermone ecclesiastico de re mundana: v. p. 456, 24.*

b *de rebus incorporeis i. q. condicio, negotium, species* (*c. gen. gerund. v. l. 43. 45*): Ov. epist. 8, 51 -a vellem fortis meliore fuisses. met. 3, 333 gravius ... iusto nec pro -a fertur doluisse (10, 133. MELA 2, 60 Roma quondam a pastoribus condita nunc, si pro -a dicatur, alterum opus). trist. 3, 5, 22 tuos ... in -a prosperiore iuves. 4, 3, 73 -amque tuis tristem virtutibus imple. Pont. 4, 2, 40 qua ... infelicia perdam otia -a ([-am *β*]. *i. negotio*). SEN. contr. 2, 1, 17 nulla -a (*sc. quam condicio divitum*) in rebus humanis virtutes clarius ostendit. VAL. MAX. 4, 7, 5 laeta in -a (7, 2 ext. 1). SEN. benef. 5, 14, 3 in simili -a. 5, 14, 5 in hanc sordidam humilemque -am deduci *beneficia*. clem. 2, 2, 3 ⟨in⟩ immani[a] et invisa -a. epist. 66, 4 in -a infelici. 66, 15 virtutem -a non mutat. *al.* MELA 3, 66 ut ... *tale* dicerent, aut -a ingessit aut error. VLP. dig. 50, 16, 198 urbanum praedium non locus facit sed -a. TERT. nat. 2, 1 p. 93, 16 haec ... -a est erroris humani ..., ne ignorantia erroris ⟨tollatur⟩. MAR. VICTORIN. ad Iust. 13 p. 1007 [A] *syn.* natura, substantia. AMM. 18, 6, 17 ne excitaretur -a funestissima. 30, 1, 1 cuius -ae (*sc. caedis*) impio conceptae consilio. AVG. civ. 10, 32 p. 459, 28 D. in -a infima fragilitatis humanae. MART. CAP. 9, 904 ut psallendi -em (*i. modum*) discerent (*cf.* 9, 905 non ... simplex quidam et unius -ae tinnitibus modulatus. PETR. CHRYS. serm. 70 p. 400 [C] orandi thema, -am petendi, supplicandi normam). CAEL. AVR. acut. 3, 3, 12 *gargarisma*, cuius species sive -as paulo post subiciemus. BOETH. syll. categ. 1 p. 805 [C] *propositiones* in duabus solis -ebus converti possunt. CASSIOD. Didym. in Ioh. 5, 1 p. 75, 5 subsistentiam et ut ita dicam -am (*i. naturam propriam*) caritatis (ὑπόστασιν καὶ ... ὕλην). COD. Iust. 6, 51, 1 pr. et nomen et -am (*i. institutum*) caducorum (*cf.* 6, 51, 1 c -am et exordium caducorum). 7, 31, 1, 4 ampliatur quidem longi temporis -a, quae ei subdita est.

2 *c. gen. defin. fere i. q. copia, latiore usu quasi abundanter ad indicandam solam essentiam rei*: Ov. met. 9, 769 consumpserat omnem -am ficti (CASSIAN. inst. 12, 11, 1 peccatorum). GRATT. 428 rerum prudens quantam experientia vulgo -em largita boni. VAL. MAX. 4, 3, 2 in maxima utriusque intemperantiae (*sc. veneris et lucri*) -a versatus. CELS. 5, 17, 1 [A] cum facultatium -a non ita multiplex sit. PS. QVINT. decl. 15, 12 p. 287, 25 -a amoris est desinere nec queri. TAC. hist. 1, 66, 3 quotiens pecuniae -a deesset, stupris exorabatur (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 3, 50 p. 270, 9 pretii. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 159, 9 argenti). BALB. grom. p. 97, 12 L. metimur ... lapidum -as (*i. spatia*). IREN. 5, 10, 1 inseminavit inimicus -am zizaniae (*cf. Vulg. Matth. 13, 25* superseminavit zizania). MOYS. Cypr. epist. 31, 7 p. 564, 3 nisi totius ignis etiam usque ad extremam scintillam -a restinguitur. ARNOB. nat. 2, 77 p. 111, 1 si aliquis -am eius (*sc. carceris*) comminuat. AMM. 25, 9, 3. 27, 5, 1 internarum ... dissensionum -a consopita. AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 3, 2 *mercedem* desperare segnitiae -a ... est. PAVL. NOL. epist. 19, 3 p. 140, 14 irae caelestis -a. CONSVLT. Zacch. 1, 13 p. 16, 24 caecus -as luminum non habens. COD. Theod. 14, 4, 3 deceptionis. VICT. VIT. 3, 12 malae persuasionis ... tenere -am. *et al.* *sim. c. adi.*: PAVL. NOL. carm. 25, 72 poenalem ... surgere -am.

IV *de re effectrice vel altrice* (*cf. notionem primariam s. I*): **A** ***rerum corporearum*: 1** *ignis, flammarum* (*cf. p. 451, 31. 456, 83*): **a** *proprie*: CIC. de orat. 2, 190 nulla -es tam facile ad exardescendum est, quae nisi admoto igni ignem concipere possit. Ov. met. 15, 348 habentem semina flammae -am. AETNA 419 fertilis igni (*cf.* 447 ni furtim adgereret ... -am silvamque). MANIL. 1, 822 -am ... sui deprendit flamma capacem (*cf.* SEN. benef. 5, 5, 1 PLIN. nat. 2, 240 APVL. apol. 25). SEN. dial. 6, 23, 4. nat. 1, 1, 9 talem -am inter nubes congregatam (*de ignibus caelestibus. cf.* 1, 1, 15). 2, 23, 2. 7, 13, 3 (*v. l.* memoria *B*; *om. A*). 7, 21, 2. 7, 23, 1. epist. 30, 14 ignis ... alentem (*Cornelissen*, valentem *codd.*) -am occupavit (AMM. 24, 6, 5. *cf.* IVST. 4, 1, 3 igni-

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bus generandis nutriendisque ...-a). LVCAN. 10, 503 lampas (*i. fulgur*) ... -a carens. PLIN. nat. 2, 236. 16, 208 excipiente *ignem* -e aridi fomitis. ARNOB. nat. 3, 23 p. 127, 23 CLAVD. DON. Aen. 2, 430 p. 207, 23.

b *in imagine et comparatione* (*cf. et p. 460, 26*): LIV. 3, 11, 10 invidiae flammam ac -am criminibus suis suggerere (*cf.* PS. HIL. libell. 19 p. 747[B] fomitem et flammam et -am ... subministrare). 8, 32, 16 inritatis militum animis subdere ignem ac -am seditioni. 21, 10, 4 velut -am igni praebentes. HIL. in Matth. 26, 5. 27, 4. in psalm. 118 Coph 5 p. 454, 5 per naturam corporis vitiorum inest connata -es eamque diabolus conatur ... incendere (*cf.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 7 p. 355, 14 CHROMAT. beat. 2. CASSIAN. inst. 7, 21 sua -e [-ae *vel* -a *vv. ll.*] convalescens ... suscitabit incendia. *sim.* 7, 28]). RVFIN. Orig. in num. 12, 2 p. 98, 31 qui in valle peccati sunt et ignis -as alunt. Orig. princ. 1, 1, 2 p. 17, 22. 2, 10, 4 p. 177, 9 ignis esca atque -a. 2, 10, 4 p. 177, 13 -am ... ac fomitem febrium. PRVD. apoth. 927 -am peccati ex fomite carnis ... trahit.

2 *aliarum rerum corporearum*: SEN. nat. 1, 5, 4 ne aquam quidem habent nubes sed -am futurae aquae. 3, 19, 4 aquam magnis amnibus aeternam esse -am. COLVM. 2, 15, 5 meliorem ... esse -am vindemiis exuberandis congesticiam ... humum. HIL. in psalm. 91, 3 -am fecunditatis. *in lusu verborum*: TERT. adv. Hermog. 18 p. 145, 15 (*de deo*:) omnium fontem et originem ..., -am vere -arum (*ad III A 2a*).

3 *animantium*: COLVM. 6, 27, 1 generosa -es, quae circo ... equos praebet. 7, 3, 15 quod ex vetere -a nascitur. ALC. AVIT. carm. 4, 409 patrem -amque (*i. auctorem*) sui risit. DRAC. Romul. 8, 6 *Paridem* populantem -em generis (*sc. Helenam genus propagaturam*), subolis spem (*paulo aliter* ISID. orig. 9, 5, 6 *v. p. 435, 38*). *addi potest*: SEDVL. op. pasch. 5, 23 p. 293, 3 originis tuae si -em cupis agnoscere, serpente patre conciperis et culpa genetrice procrearis.

B *rerum incorporearum*: 1 *generatim*: **a** *i. q. causa* (*cf. vol. III 664, 64*), *origo, fons* ([GLOSS. causa. origo vel initio, πρόφασις]. *notiones a—c non semper clare discerni possunt*): RHET. Her. 2, 22, 34 omnium malorum stultitia est mater atque -es (*locus in codd. varie trad.*); ea parit ... cupiditates (SALL. Cat. 10, 3 quasi -es omnium malorum fuere. HOR. carm. 3, 24, 49 gemmas et lapides aurum et inutile, summi -em mali. OV. Pont. 4, 16, 50 SEN. benef. 3, 30, 2. 7, 1, 7 rem. fort. 11, 2. HIL. trin. 1, 1 mali potius -es quam boni ... occasio. AMM. 31, 4, 10 AVG. civ. 19, 8 p. 368, 23 D.). CIC. dom. 11 ut -em subtraheremus furori tuo (*aliter p. 461, 50*). 13 -em seditionis (LIV. 6, 11, 8. 6, 31, 2 -a et causa seditionis. IVST. 11, 5, 2. *cf. etiam l. 7. 45. 54. 59*). Mil. 35 segetem ac -em (-am *v. l.*) suae gloriae (*cf. l. 46 et vol. VI 2065, 80*). Phil. 11, 21 invidiae (*cf. etiam l. 4*) -am dedisse (OV. trist. 2, 32 veniae. TAC. dial. 3, 2 pravae interpretationi. PAPIN. dig. 27, 3, 20 pr. litis. CYPR. epist. 43, 4 p. 593, 14 seditioni. AMM. 19, 12, 3 PS. VARRO sent. 47). OV. epist. 15, 146 tua -a gloria (*cf. l. 41*) victa suast (*pertinet etiam ad III D 1 c*). met. 2, 213 -amque suo praebet seges arida (*cf. s. A 1*) damno (LIV. 3, 31, 4 criminandi ... consules. 3, 46, 3. 8, 12, 11 criminibus. VELL. 2, 62, 3 belli [FLOR. epit. 3, 19, 3 bello]. VAL. MAX. 5, 1 ext. 5 saeviendi [*item c. gen. ger.*: SVET. Aug. 16, 2 VLP. dig. 33, 9, 3, 6]. SEN. contr. 4 praef. 11 iocis [SEN. dial. 7, 27, 2 iocorum. IVV. 3, 147. *v. etiam p. 461, 56 et cf.* ARNOB. nat. 2, 5 p. 51, 14 -am risus]. TAC. ann. 4, 59, 1 -em, cur ... magis fideret. 13, 49, 1 arguendae sententiae. MACER dig. 50, 10, 3 pr. seditionis. CLAVD. DON. Aen. 11, 535 p. 496, 18 COD. Theod. 15, 13, 1. POMER. 2, 4, 2 malae suspicionis. *v. etiam p. 464, 19*). OV. Pont. 1, 10, 24 dolores, quorum -am dat (*cf. l. 43*) locus ipse mihi. trist. 4, 1, 34 culpae. LIV. 1, 22, 2 -am excitandi belli quaerebat (SEN. clem. 1, 26, 2). 6, 22, 6 ut collegae -a ad omnem laudem esset. 26, 35, 4 ut magis dux quam -a seditioni deesset (27, 3, 1 -a in Campanos saeviendi. 37, 60, 2 belli. 39, 1, 8 nec deerat umquam vel belli -a vel causa [*cf. l. 64*]. LEO M. epist. Conc.[S] II 4 p. 40, 28 sollicitudinis et laboris). 26, 40, 18 velut -am rebus novandis (*cf.* TAC. hist. 1, 6, 2 novis r. -a. SVET. Iul. 35, 1 novarum r. AMM. 20, 9, 9). 28, 2, 13 quanta ... futuri belli -a ([memoria bella *P*]. CVRT. 6, 6, 12 bello, cuius -a opportune alebatur. AMM. 21, 3, 2. *cf. et l. 49. 57. 60. p. 464, 18. 76*). MANIL. 4, 9 -am struimus ... ruinae. SEN. dial. 5, 30, 1 iracundiae. 9, 8, 1 aerumnarum. 9, 8, 2. 9, 17, 1 sollicitudinum (*cf. l. 61*). 10, 17, 5. 12, 4, 2 flendi (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 462, 1 -as risus et fletus). epist. 74, 6 CVRT. 7, 2, 32. LVCAN. 8, 137 tantam veniae committere vobis -am (-em *U*[1]). S. C. Maced. dig. 14, 6, 1 pr. cum ... saepe -am peccandi ... praestaret (PORPH. Hor. sat. 1, 3, 29 praestat ... de se ⟨ridendi⟩ -am. CLAVD. 22, 17 ut non ... alendis -em [*Eφ*; -am *B*] praestes odiis. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 47, 28 confusionum -as [*gr.* ὕλας]. INST. Iust. 3, 19, 12 litium). QVINT. inst. 3, 7, 4. 10, 1, 122 habebunt ... magnam eos ... -am vere laudandi. TAC. ann. 1, 32, 1 odiis. 5, 4, 4 unde illi ira violentior et -es criminandi. 12, 22, 2 -em sceleris detrahendam (IVST. 3, 2, 12). PLIN. epist. 5, 21, 6. SVET. Iul. 22, 1 triumphorum (FLOR. epit. 1, 16, 8). Aug. 32, 2 tabulas ... debitorum vel praecipuam calumniandi -am. Tib. 22. VLP. dig. 29, 3, 2, 6. APVL. apol. 50 quorum *incitamentorum* e numero praecipua sit -a morbi comitialis (*cf.* PALLAD. vet. med. 27, 3 eadem, quae morbos fecerat, medicante -a). TERT. apol. 48, 9. idol. 14 p. 45, 16 dignae querelae (AMM. 19, 11, 3 querelarum sopitis -is). patient. 11 p. 16, 23. adv. Marc. 4, 8 p. 439, 14 timoris. 4, 21 p. 490, 19 confusionis (carn. 5 p. 434, 2 Oe. *cf. et p. 463, 73*). *al.* CYPR. laps. 11 p. 244, 16 vulneris nostri -a et causa (zel. 10 p. 425, 17). zel. 6 p. 422, 18 *syn.* fons (LACT. opif. 24, 6 FILASTR. 129, 4 AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 6, 5). PORPH. Hor. carm. 3, 18, 16 laboris. AMM. 16, 8, 11 grassandi. 16, 12, 16. 20, 4, 15 discordiarum -as excitare (20, 9, 9). 21, 13, 10. AMBR. in psalm. 118 serm. 11, 21, 5. *et al.* RVFIN. Orig. princ. praef. 4 p. 6, 1 (= apol. adv. Hier. 1, 16) criminandi ... invenisse -am (AVG. civ. 18, 51 p. 337, 7 D. blasphemandi). AVG. serm. 15, 5, 5 magna -es est purgationis bonorum abundantia malorum. COD. Theod. 14, 4, 3, 15. 15, 1, 14 transferendorum signorum. CONC.[S] I 5 p. 354, 22 deordinationis (ὕλας ἀταξίας). DRAC. laud. dei 1, 391 -em fecunda quies produxit amoris affectusque novos blandi genuere sopores (*an ad p. 461, 39?*). 2, 242 -es ... necis ... angues. *et al.*

b *i. q. subsidium, principium, fundamentum*: OV. met. 8, 876 vis ... mali postquam consumpserat omnem -am. LIV. 1, 39, 3 -am ingentis ... decoris omni indulgentia nostra nutriamus. 2, 3, 5 consultatio ..., ne non reddita *bona Tarquiniorum* belli causa, reddita belli -a et adiumentum essent (TAC. hist. 1, 89, 2 longo bello). 37, 53, 12 ut superare possem, fortuna, tempora ... praebuerunt -am. MANIL. 4, 88 -es in rem ('*i. e. ad magnos viros creandos*'. *Wageningen*) superat, sed lege repugnat. SEN. benef. 1, 9, 1 quomodo animus inveniat liberalitatis -am etiam inter angustias. 6, 29, 1 largiendi iuvandique. dial. 7, 21, 4 maiorem virtuti suae -am subministrari volt. epist. 98, 2 -am dat *fortuna* bonorum ac malorum *eqs.* 108, 18 contrahendam esse -am luxuriae (*cf.* PLIN. nat. 1, 9, 53. 13, 20 VLP. dig. 15, 3, 3, 6 HIER. epist. 45, 4, 1). PLIN. nat. 8, 209 ganeae. 29, 29 nec deerat -a pompae. PS. QVINT. decl. 4, 12 p. 79, 2 aptissimam facinori ... -am. TAC. Germ. 14, 3 munificentiae. hist. 1, 51, 5 plurima ad fingendum credendumque -es in ipsis castris. TERT. idol. 4 p. 33, 9 idololatriae. bapt. 2 p. 202, 16 *deus* in stultitia et impossibilitate -as operationis suae instituit. ieiun. 4 p. 278, 28 praeministrans -am libertatis. adv. Marc. 2, 3 p. 336, 17 est -a agnitionis *bonitatis dei* (3, 6 p. 385, 21, 22). 5, 16 p. 632, 6. fug. 2 p. 464, 11 Oe. ad testimonia. cult. fem. 1, 5 p. 706, 20 Oe. aurum et argentum principes -ae cultus saecularis. castit. 6 p. 746, 9 Oe. *al.* LACT. inst. 3, 27, 4 virtutis (epit. 24, 11 BOETH. cons. 2, 6, 8 W.). 4, 24, 4 vitiorum (HIL. frg. min. B I p. 230, 9 corpora nostra omnium vitiorum esse -em. COD. Iust. 4, 11, 1, 2). ira 13, 16. 15, 8. RVFIN. hist. mon. 1 p. 401[C] humilitas et conversio bonorum omnium -am praebet (AVG. catech. rud. 25, 46 doloribus). Orig. in cant. 2 p. 129, 16 ubi peccati -a subsistit (PAVL. NOL. epist. 12, 6 p. 79, 5 AVG. in Iob 1, 3 p. 512, 19 nat. et grat. 22, 24 BACHIAR. repar. laps. 13 p. 1050[B]. CASSIAN. inst. 11, 8 vitia -e [-ae *vel* -a *vv. ll.*] peccati vel opportunitate eius et occasione subtracta lentescere solent). CLAVD. 24, 107 cani virtutibus aevi -am pandit Stilicho. PAVL. NOL. carm. 31, 180. epist. 37, 7 p. 322, 21 victoriae. AVG. fid. et symb. 3, 4 *verbis* faciendis. anim. 4, 17, 25. COD. Theod. 16, 10, 16. CASSIAN. inst. 9, 6 delictorum. FAVST. REI. grat. 2, 11 p. 89, 20 salutis (POMER. 3, 9, 2). SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 227, 10 excusationis. 4, 20 p. 270, 3 speculari deficiente -a (*i. membro speculandi facultatem suppeditanti*). POMER. 2, 4, 3 voluptatis gulae. ENNOD. dict. 12, 6 p. 462, 24 vos (*sc. litterae*) -a pudoris. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 4 p. 426[med.] -es (ὕλη) ... est cibus cupiditatibus inhonestis. *et al.*

c *i. q. facultas, occasio, locus* (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. MA 878 -am: occasionem [GLOSS.[L] III Abol. MA 46]): CIC. de orat. 2, 342 moderationi facultatem et -am dedisse (OV. am. 2, 19, 44 daque locum nostris -amque dolis! LIV. 22, 41, 1 praepropero ingenio -am ... fortuna dedit. SEN. benef. 3, 30, 3 gerendarum *rerum*. QVINT. inst. 4, 1, 23 conciliandi ... iudicis. PLIN. epist. 4, 1, 23 VLP. dig. 4, 9, 1, 1 COMM. instr. 2, 26, 2 AMM. 26, 2, 11 tempestivam [27, 5, 7 finiendi belli -ae t.]. BENED. reg. 65 superbiendi). OV. ars 2, 34 -am qua sis ingenuosus habes (SEN. contr. 3 praef. 5. SEN. benef. 3, 21, 1 beneficii. dial. 7, 24, 3 benefaciendi [*syn.* beneficii locus]. SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 2 praedandi [*v. l. 81*]. p. 167, 13. *cf. l. 72*). LIV. 1, 23, 10 ratio initur cui et fortuna ipsa praebuit -am (38, 53, 9 nec praebita est -a ingenio [*cf. l. 56 et 70*]. 42, 40, 11 agendae ... causae. SEN. benef. 6, 35, 1 exercendae fidei. dial. 1, 4, 5. TAC. ann. 3, 31, 2 apiscendi favoris. SVET. Galba 9, 1. EPIST. praef. praet. ad Orcist. [CIL III 7000] iucundam munificentiae nostrae. RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 4 p. 131, 26 ad confutandos nos. AVG. catech. rud. 11, 16. *cf.* PLIN. epist. 6, 23, 4 nisi illi [*sc. ingenio*] -a, occasio ... contingat). 4, 24, 3 -a quaerendae bello gloriae adempta. 8, 12, 5 successere consules ... neque in similem -am rerum (45, 12, 9 -am res gerendi non habuit [IVST. 12, 2, 2]. SEN. benef. 3, 30, 3 *v. l. 57*. BOETH. cons. 2, 7, 1 W. -am gerendis rebus optavimus). 8, 13, 16 -a crescendi (35, 19, 5) per summam gloriam suppeditat (*cf.* TERT. apol. 9, 17 suppeditante -as passivitate luxuriae). 10, 37, 1 in Samnitibus -a belli deerat. 42, 38, 6 Thessalis benigna -a gratias agendi ... fuit (SEN. benef. 4, 19, 2 nocendi [AMM. 28, 1, 10]. dial. 7, 22, 1 PLIN. epist. 3, 3, 3. 9, 13, 2 PANEG. 12, 22, 4). VELL. 2, 116, 3. SEN. benef. 4, 19, 4 huius virtutis (*sc. honestatis*) -a ... late patet (dial. 2, 9, 2 iniuriarum. HIL. in Matth. 4, 23. *cf.* TAC. ann. 11, 5, 1 princeps -am praedandi patefecerat). 6, 30, 2. dial. 9, 2, 11 grata omnis illi (*sc. animo*) excitandi se ... -a est. 11, 6, 2 ostendendae virtuti nancta -am (12, 3, 2 APVL. met. 10, 27 EVGIPP. Sev. 1, 1). PLIN. nat. 13, 16. STAT. silv. 5 praef. nondum invenisse -am

[Bömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

([*sc. utendae amicitiae*]. PETR. CHRYS. serm. 11 p. 221^B tentandi). FRONTIN. strat. 3 praef. artium. TAC. ann. 1, 76, 4 PLIN. epist. 3, 2, 1 paneg. 31, 1. 39, 4. VLP. dig. 5, 1, 79, 1 *haec res* -am gratiae et ambitionis tribuit (HIER. epist. 105, 4, 2 contendendi). TERT. idol. 2 p. 31, 20 adv. Marc. 1, 17. carn. 7 p. 439, 19 Oe. temptationis (p. 440, 12). PANEG. 2, 20, 1. 7, 4, 4 deest -a vincendi. CAPITOL. Maxim. 10, 5. IVST. 30, 1, 7 quietis. HIL. in Matth. 19, 9 AMM. 28, 1, 34 SCHOL. CIC. Bob. p. 94, 3. 118, 22. FAVST. REI. epist. 12 p. 219, 11 opportunam. ALC. AVIT. epist. 45 p. 74, 31 ut bellorum trophaea ... sub -a ... triumphi pretiosioris exaggerem. COD. Iust. 7, 63, 2 pr. *et al.*

2 *de indole* (*cf. p. 448, 62*): CIC. inv. 1, 2 quae -a et quanta ad maximas res opportunitas in animis inesset hominum. Verr. II 3, 160 fuisse in eo C. Laeli aut M. Catonis -em atque indolem. OV. epist. 4, 86 duritiam ... depone ...! non sum -a digna perire tua. LIV. 1, 46, 6 nihil -ae in viro neque ad cupiditatem neque ad audaciam esse. MANIL. 5, 447 si deficient artes, remanebit in illis -es tamen apta: dabit natura vigorem *eqs.* SEN. epist. 90, 46 in optimis ..., antequam erudias, virtutis -a non virtus est. QVINT. inst. 2, 4, 7 -am ... abundantiorem. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 2 p. 164, 41. 1, 3 p. 166, 17 *eloquentiam* habendi -am (-em *O*).

structurae (*exempla selecta*): -a est, praebetur *sim.* (*vel. attr.*): operis *inde a* RHET. Her. 2, 22, 34 (*p. 463, 33*) *passim.* operi: CATO agr. 14, 3 (*v. p. 450, 37*). CIC. de orat. 2, 342 (*p. 464, 55*). OV. *v. p. 461, 46. 463, 47. 464, 56.* LIV. *p. 461, 50. 54. 463, 48. 59 al.* SEN. contr. 4 praef. 11 SEN. Phaedr. 686 dial. 7, 21, 4 nat. 3, 19, 4 MART. 1, 4, 4 (*p. 460, 12*). QVINT. inst. 4, 1, 11. 5, 7, 8. TAC. *p. 460, 17. 463, 63. 76 al.* PLIN. epist. 3, 3, 3 FLOR. epit. 3, 19, 3 APVL. met. 11, 15. ad opus: CIC. *p. 459, 56. 58. 460, 40.* BELL. Afr. 20, 3. LIV. *l. 15. p. 463, 58.* PLIN. nat. 16, 42. in opus: OV. am. 1, 3, 19 (*p. 461, 9*). MANIL. 4, 88 (*p. 464, 20*). faciendi: OV. met. 12, 160 (*p. 460, 19*). LIV. *p. 463, 59. 464, 74.* SEN. contr. 3 praef. 5 VAL. MAX. *p. 461, 55. 463, 49.* SEN. phil. *p. 463, 68. 464, 22. 62. 77.* PLIN. nat. 13, 16 TAC. ann. 5, 4, 4. 6, 28, 1 PLIN. paneg. 39, 4 SVET. *p. 463, 79.* faciendi operis: LIV. *p. 463, 57 al.* SEN. phil. *p. 464, 57. 66.* QVINT. inst. 4, 1, 23 TAC. *p. 463, 53. 464, 66.* AVR. Fronto p. 9, 12 N. faciendi opus: LIV. *p. 463, 48. 464, 72.* SEN. phil. *p. 464, 82.* QVINT. inst. 10, 1, 122 TAC. ann. 6, 28, 1 PLIN. epist. 9, 2, 2. 9, 13, 2 SVET. Claud. 4, 2 (*p. 461, 57*). faciendo operi: LVCR. 1, 203 (*p. 453, 51*). 1, 547 LIV. 26, 40, 18 (*p. 463, 62*). VAL. MAX. 7, 6, 5 SEN. dial. 11, 6, 2 (*p. 464, 83*). CVRT. *p. 450, 83. 451, 10.* COLVM. 2, 15, 5 (*p. 463, 20*). PLIN. nat. 7, 66 (*p. 458, 80*). ad opus faciendum: LIV. *p. 450, 78. 81. 451, 12.* TAC. ann. 1, 76, 4. ad faciendum: QVINT. inst. 1, 10, 33 TAC. *p. 460, 25. 464, 29.* VLP. dig. 32, 52, 4. ut: LIV. 37, 53, 12 (*p. 464, 19*). cur: TAC. ann. 4, 59, 1 (*p. 463, 53*).

deriv.: materialis, materiamen, materiarius, materiatio, materiatura, materinus (?), materior, materiosus. materiola. *Bömer.*

***māteriālis,** -e. *a* materia. [*falso trad.*: AGENN. grom. p. 26, 27 Th. *pro* materia li⟨ti⟩s. *loco corr.*: FAVST. REI. epist. 3 p. 181, 1. *e coni. prob.*: TERT. adv. Val. 18 p. 197, 19 *coni. Kroym. pro* maternar(i)um. 20 p. 198, 15 *pro* materiarum.]

1 *i. q. ad substantiam corporalem pertinens, cum materia coniunctus*: **a** *generatim*: AGENN. grom. p. 26, 18 Th. -bus (*sc. de substantia agrorum*) controversiis (*cf.* p. 26, 11. 22 legitimi -es status controversiarum ... videntur extare de fine aut loco. p. 30, 5. 8 PS. AGENN. grom. p. 69, 26 *al.*). TERT. anim. 21, 3 si et malum in eo (*sc. Adam*) apparuit ..., deputandum est ... tam non naturale quam nec -e (*i. e materia Gnosticorum ortum*). AMBR. hex. 6, 8, 47 si vultum tuum -i (*i. substantia fucorum quaesito*) candore oblinas. AVG. bon. coniug. 20, 23 quaedam in semine -is informitas. gen. ad. litt. imperf. 10, 32 p. 482, 18 confusionem quandam -em. MACR. somn. 1, 12, 7. 10 priusquam -is influxio ... animas ebriaret. PETR. CHRYS. serm. 121 p. 530^B pauperis *mortui* caro ... -i situ (*i. putredine substantiae corporis*) vermium morsus nescit. BOETH. in Porph. comm. sec. 2, 3 p. 174, 16 una causa quae effectiva dicitur ..., alia quae -is velut lapides domūs. ALEX. TRALL. 2, 74^extr. -es (*2 p. 409 P.* ὑλικάς) ... qualitates i. siccae et humidae distemperantiae. *usu liberiore*: IVNIL. 2, 7 per haec (*sc. poenas aut praemia*) ... velut quandam substantialem ac -em legem *deus* a malis prohibet ... et ad bona ... impellit (*in capite*: de lege per opera). **b** *in sermone ecclesiastico i. q. ad substantiam caducam (cf. p. 456, 24) corporis humani (vel rerum mundanarum) pertinens, inde fere i. q. terrenus, inanis, saecularis*: MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1240^C desideriis carnalibus et -bus. AMBR. Isaac 7, 60 vitia. in psalm. 118 serm. 21, 15, 2 negotiis. virginit. 17, 110 sollicitudines. *al.* RVFIN. Adamant. 3, 13 si exemplum de rebus -bus (κοσμικοῦ παραδείγματος) proferamus (Orig. in num. 13, 3 p. 111, 7 *al.* CASSIAN. conl. 10, 6, 1 *syn.* terrenarum. *al.* CASSIOD. Didym. in Iac. 4, 4 p. 8, 18 [ὑλικῶν]. MART. BRAC. sent. patr. 108 p. 393^A). Orig. in psalm. 38 hom. 1, 7 -bus et mundanis sordibus. *al.* CASSIAN. conl. 12, 15, 1 *al.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 2, 3 sq. p. 44, 15 passiones. 5, 3 sqq. p. 75, 33 -em (ἐνύλον) vitam. *al.* PRIMAS. in apoc. p. 927^D machinis. *et al.* *huc pertinet*: AMBR. Noe 13, 44 -em numerum (*sc. XL, de quo cf. Kautzsch, Realenc. f. prot. Theol. XXI 604, 19*) tristioribus hoc est delendae creaturae deputatum, hebdomada (*sc. ut numerum sacrum*) autem constitutioni totius mundi.

2 *i. q. ex substantia corporali constans, corporeus*: **a** *generaliter*: TERT. adv. Marc. 2, 8 p. 345, 9 adflatus dei generosior spiritu -i, quo angeli constiterunt (*cf.* RVFIN. Orig. in Rom. 7, 1 -es magis quam rationales s.). IREN. 2, 20, 3 opera. *al.* CHALC. comm. 222 homo ... ut silvestris et -is essentia. 338 quod omnia silvestria propter hanc (*sc. silvam*) sint -ia. MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1241^A. verb. script. 2 figuratio quaedam -is (*cf.* PS. AGENN. grom. p. 52, 7 Th. -is agri forma). AMBR. epist. 22, 4 elementa (AVG. gen. ad litt. 9, 16 p. 289, 3). Hel. 3, 5 esca -is (*syn.* cibus corporalis). hex. 1, 3, 11 corpus ... -e mundi (*cf.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 10, 1 *al.*). incarn. 9, 94 materiam rerum omnium, quam Graeci ὕλην dicunt, quasi silvam -em. *al.* HIER. Didym. spir. 38 p. 135^A substantias (RVFIN. Orig. in num. 6, 2 p. 32, 8 *syn.* corporeum. *al.* MACR. Sat. 1, 22, 3 *Pana* appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον [*cf. p. 448, 72*], non silvarum dominum, sed universae s. -is dominatorem). PS. HIER. epist. 6, 7 p. 85^C humor. RVFIN. Basil. hom. 6, 3 sensum corporeae naturae et -is (Orig. in cant. prol. p. 62, 20 *al.* PASS. Petr. 15). *al.* VINDIC. med. 1 de -i semine. PETR. CHRYS. serm. 176 p. 663^A collyrio. BOETH. cons. 5, 1, 9 W. de -i subiecto. VIRG. gramm. epist. 1 p. 110, 16 res -es ut lapides. *et al.* *nota de homine* (*aliter l. 5 et 26*): RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 66, 8 -is huius hominis, qui et exterior homo appellatur, cibus. *in doctrina Gnosticorum de substantia corporali hominis*: TERT. adv. Val. 17 p. 196, 22 trinitas generum ...: unum -e, quod ex passione, aliud animale ..., tertium spiritale (IREN. 1, 6, 1). 24 p. 201, 12 -is ..., etsi non ex materia, demiurgus. 25 p. 201, 23 semen illud spiritale ... feturatum in corpore -i (IREN. 1, 5, 6). 25 p. 202, 7 *hominem* deputantes ... choicum substantia ἀρχῆς, carne -⟨em⟩ (*cf.* 26 p. 202, 9 -i id est carnali, quem et sinistrum [*cf. l. 50*] vocant. p. 202, 11). 32 p. 207, 12 *res* choicae et -is notae. IREN. 1, 5, 4 -em (ὑλικήν) substantiam (2, 29, 3). *al.* *locis, quibus a re corporea proprie intellegenda interpretationes allegoricae repetuntur, subauditur notio germanus, verus, proprius*: AMBR. epist. 7, 4 advertendum, quod non -is, sed intelligibilis ista drachma sit. 63, 92 divitiis. Ios. 9, 51 non ... -e argentum, sed spiritale (in psalm. 118 serm. 21, 12, 4 *opp.* aurum mentis). in psalm. 118 serm. 12, 21, 1 locum ... spiritalem esse, non -em. 18, 20, 3 -ium ... flammarum (*cf.* PS. AVG. serm. 206, 1 ardorem [*opp.* divinus a.]). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 100, 5 oleum -e nullo genere oleum laetitiae appellari potuit. EVGIPP. Sev. 27, 2 armis (*opp.* orationibus).

b *specialiter i. q. ligneus* (*cf. p. 449, 63*): SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 73 ⟨tignum⟩: lignum -e (*sc. ad aedificandum aptum*). ISID. orig. 19, 34, 11 soleae -es ex materia corio intecta.

n. pro subst. ***māteriāle,** -is. **1** *i. q. res naturae corporeae*: **a** *de substantia corporali hominis*: TERT. anim. 21, 4 nec spiritale nec quod dicitur -e proprium in illo (*sc. Adam*) fuit (*secundum doctrinam Gnosticorum. cf.* adv. Val. 26 p. 203, 3 IREN. 1, 3, 5). AMBR. parad. 9, 41 nostrum -e (DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 13 p. 365^B. *cf.* p. 364^D hoc -e nostrae substantiae). **b** *de rebus corporeis naturae*: ITALA Ezech. 22, 20 (Ambr. in psalm. 118 serm. 13, 2, 3) a plumbo et ferro et reliquis -bus (*LXX et Vulg. aliter*). IREN. 2, 5, 3 quae facta sunt -ia et temporalia. 2, 24, 6 -ia sinistra vocantes (*cf. supra l. 28*). 2, 30, 6 -ia ut puta caelum et universus ... mundus. AMBR. Noe 13, 43 *mulier* pariendi usu -bus comparanda. in psalm. 1, 48, 3 consumpto omni -i. GENNAD. vir. ill. 6 quicquam -ium. BOETH. cons. 5, 4, 33 W. -e sensibile.

2 *i. q. terrenum, saeculare, inane*: AMBR. Noe 12, 40 in -ia et saecularia (*al.*). Isaac 2, 4. 6, 51. 8, 77 *syn.* terrenum. in psalm. 118 serm. 3, 16 transit a -bus atque mundanis ad illa incorruptibilia atque perpetua. *al.* RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 70, 3 nihil terrenum, nihil -e, nihil corruptibile (p. 74, 17 *syn.* corporeum. 1 p. 104, 1 *syn.* fragile caducumque. HESYCH. in lev. 19, 1 sqq. p. 1021^B. *et al.*).

adv. **māteriāliter.** MAR. VICTORIN. in Eph. 2, 1 sq. p. 1253^C diabolus ... habet ... potestatem ... in ipsa materia vel in eos, qui -r (*i. carnaliter, secundum substantiam corporis*) sentiunt. SIDON. epist. 8, 11, 4 quatenus in pectore viri iracundia -r (*i. substantialiter, essentialiter*) regnans ... praetextu saltem severitatis emacularetur. PASS. Petr. 15 p. 38, 2 quae *vox* ... neque quemquam -r (*i. substantia sonitus*) monet neque materialis (*Sal. cum plurr. codd.*, -r *v. l., Lips.*) existit.

comp. immaterialis.

māt(e)riāmen, -inis *n.* [*a* materia, *cf.* lignamen *sim. J. B. H.*] [*francog. vet.* mairrien. *Niedermann.*]

i. q. materia ligni fabrilis (*cf. p. 449, 63*): LEX Sal. 7, 4 add. 11 si quis in silva alterius -n (materium *v. l.*) furatus fuerit ... aut ligna alterius furaverit. capit. 6, 6 (matr- *utrobique*; mater- *v. p. 448, 60*).

māteriārius, -a, -um. *a* materia. [*ex coni. dub.*: *v. p. 448, 19.* CIL XIII 5834 mate(riarius) *supplet Mommsen.* *cf. etiam s. v.* matricarius.]

1 *i. q. ad usum materiae (sc. ligni) pertinens*: **a** *de rebus*: PLIN. nat. 7, 198 fabricam ferrariam invenerunt Cyclopes, fabricam -am Daedalus *eqs.* CIL VI 975 a (*a. 136*) reg. XIII l. 36 vico -o (*i. lignariorum; cf. Richter, Topogr. 50*). *? f. pro subst.* māteriāria (*sc. negotiatio*): PAVL. FEST. p. 27 abietaria negotia dicebantur, quam -am (*Ursin.*, materiam *codd.*; *cf. etiam vol. I 94, 19*) nunc dicimus, videlicet ab abietibus coemendis. **b** *de hominibus sive fabricam sive negotiationem lignariam exercentibus* (*cf. Marquardt-Mau,* [R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Privatleb. 718. Hug, RE XIV 2185): PAP. Tebtun. II 686 (*s. II/III*) fabris -is. *m. pro subst.* **māteriārius, -ī**: PLAVT. Mil. 920 si non nos -us (materariūs *codd.*) remoratur, quod opus qui det ..., cito erit parata navis. *in titulis*: CIL V 7377 Valens -us. VI 9561 X 3965. XI 6212 L. Pupio Buccioni -o sexviro. INSCR. NSc. 1922 p. 424 nr. 93 TAB. devot. Audollent 96 B 10. CIL XI 363 negotians materiar(ius) (1620 III 12924). XII 4467 Zetius clava⟨r(ius)⟩ materiar(ius).

2 *de haereticis doctrinam de aeternitate materiae (cf. p. 454, 71) proferentibus*: TERT. adv. Hermog. 25 p. 153, 7 apud Hermogenem ceterosque -os haereticos (*cf. Hoppe, Synt. Tert. 126*).

māteriātio, -ōnis *f.* *a* materia. *i. quae in domo aedificanda e ligno fabrili conficiuntur* (*cf. Ebert, RE XIV 2185*): VITR. 4, 2, 1 in aedificiis omnibus insuper collocatur -o variis vocabulis nominata: ... trabes, ... in contignationibus tigna et axes *eqs.* [2 praef. 5 *v. p. 451, 83.*]

māteriātūra, -ae *f.* [*a* materia, materiatus. *J. B. H.*] *i. q. ars materiam ligni in aedificando usurpandi*: VITR. 4, 2, 2 a -a fabrili in lapideis et marmoreis ... aedificationibus artifices dispositiones eorum scalpturis sunt imitati.

māteriēs (-ēī) *v. s. v.* materia.

?**māterīnus,** -a, -um. *a* materia; *ad formationem cf.* sterquilinus. CATO agr. 34, 2 ager rubricosus et terra pulla, -a (tenerrima *vel* macerrima *coni. Schneider*), rudecta (*'ubi fuit materies et rudus aedificiorum'. Gesner*).

māteriola, -ae *f.* *a* materia *demin.* GLOSS. προσωποποιΐα. *i. q. contracta expositio rei tractandae*: TERT. bapt. 17, 1 ad concludendam -am. ISID. alleg. praef. 1 quae ... adnotata brevis -a dicendi coegit (*cf. ibid.* breviter deflorata contraxi).

māterior, -ārī (?māterio, -āre: *l. 33 sqq.*). [*a* materia, *cf.* lignari· *sim. J. B. H.*] *i. q. materiam congerere ad extruendum vallum*: CAES. Gall. 7, 73, 1 erat eodem tempore et -ari et frumentari et tantas munitiones fieri necesse (*cf. Kempf, Roman. serm. castr. rel. 376*). *passive*: *i. q. materia ligni extruere*: VITR. 5, 12, 7 ea ... aedificia minime sunt -anda propter incendia. *prius legitur* māteriātus (*fortasse non a verbo ductum, sed per se a v. q. e.* materia *derivatum*): CIC. off. 3, 54 aedes ... ⟨sint⟩ male -tae et ruinosae.

māteriōsus, -a, -um. *a* materia. VINDIC. med. 24 venas ... naturaliter -as (*i. sanguine nimis completas*) corrigit *purgatio menstrualis.*

materis *v. s. v.* mataris.

māterium, -ī *n. v. s. v.* materia (*p. 448, 57*). *R.*

ˣ**māternus,** -a, -um. [*a* mater; *v. Wackernagel, Festgabe f. Kaegi 42 sqq. J. B. H.*] NOT. Tir. 33, 40 (*post* paternum). GLOSS.ᴸ II Philox. MA 129 *al.* μητρῷον. GLOSS. III 455, 72 μήτρια. *legitur inde ab* ENNIO (*l. 52*). [*falsa v. l.*: COLVM. 11, 3, 53 -a *pro* maceraτa. CALP. ecl. 5, 66 -as *pro* maturas.]

I *de animantibus et de rebus personatis* (*p. 469, 50. 58*): **A** *de hominibus*: **1** *sensu strictiore de genetrice* (*de viro dictum: p. 468, 77*): **a** *pertinet ad unam aliquam matrem*: α *pro gen. subiectivo* (*cf. p. 468, 67*) *vel possesivo*: *de corpore eiusque partibus et de rebus ad corpus pertinentibus*: ENN. scaen. 147 nisi patrem -o sanguine exanclando ulciscerem (ACC. trag. 22 CIC. S. Rosc. 66 paternus -usque s. OV. met. 5, 259. *v. et p. 468, 27*). CIC. Cluent. 31 corporis (AVG. civ. 5, 2 p. 192, 25 D. gen. ad. litt. 10, 17 p. 318, 21. 24 CONSVLT. Zacch. 1, 11 p. 15, 8 FERRAND. epist. 3, 1). VERG. georg. 4, 349 aures (SEN. Ag. 982). PROP. 3, 18, 14 manus (*cf.* SEN. Tro. 120 palmis). OV. am. 1, 13, 34 pectoris (SEN. Phoen. 470 HOMER. 568). met. 1, 387 laedere iactatis -as ossibus umbras. 1, 762 collo (SIL. 13, 648). 7, 125 -a ... in alvo (GRATT. 293 MANIL. 3, 195). 9, 357 ubera (SEN. Herc. O. 926 per ... u. ista paene -a [*sc. nutricis*] obsecro [STAT. Theb. 5, 618 u. parvo iam -a dabam]. SIL. 2, 621 STAT. Ach. 1, 858 HIER. epist. 39, 2, 3. *et al.*). VAL. MAX. 9, 2, 4 gremiis. SEN. Herc. O. 992 uterum (epist. 102, 23 *al.* VINDIC. med. 15). Phoen. 249 viscera (epist. 102, 26 *al.* AVG. civ. 22, 13 p. 590, 23 D. serm. 216, 7, 7. 228, 1. *et al.*). SIL. 13, 613 vultus. STAT. Ach. 1, 20 somni (CLAVD. rapt. Pros. 3, 81 sopori). MART. 6, 38, 3 sinus (PANEG. 2, 45, 5). CLAVD. DON. Aen. 2, 455 p. 212, 19 gressibus (*cf. p. 469, 84*). SIDON. epist. 1, 4, 1 reditus. *de nomine*: PACVV. trag. 144 paternum nomen, -um ... profari (OV. fast. 5, 103 SIL. 3, 98 ARNOB. nat. 5, 5 p. 177, 22 AVG. civ. 18, 9 p. 266, 32 D. CE 1319). *aliter p. 469, 8.* *de vitiis et virtutibus*: CIC. dom. 134 temeritatis. OV. met. 4, 670 -ae pendere linguae Andromedan poenas. SEN. Ag. 925 scelere (Herc. O. 1421). Tro. 627 fraude. rem. fort. 16, 6 vitiis. STAT. Ach. 2, 44 nefas. MART. 6, 39, 5 furta. IVV. 6, 631 veneno. CLAVD. DON. Aen. 2, 595 p. 228, 22 facti. OV. met. 4, 687 formae. MART. 6, 27, 4 pudicitiae. AVG. civ. 10, 32 p. 458, 30 D. virginitatis. VAL. CEM. hom. 18, 4 p. 748ᶜ sedulitas. *de morte, natalibus, nuptiis sim.*: PROP. 3, 17, 21 -os ... partus (*cf.* STAT. Theb. 9, 632 labores. SIDON. epist. 3, 3, 1 puerperii. *aliter p. 469, 26*). OV. met. 13, 699 cineri -o ducere pompam (*cf.* STAT. silv. 3, 3, 136 rogis. MART. epigr. 12, 7 funere. COD. Iust. 8, 18, 10, 2 mortis). STAT. Ach. 1, 193 toros (*i. nuptias*). AVG. civ. 22, 8 p. 580, 31 D. calamitatis. VRAN. epist. 9 p. 864ᶜ natalibus. *de signis affectus* (*cf. p. 468, 68*): PROP. 4, 11, 57 lacrimis (SEN. clem. 2, 6, 2. *cf.* QVINT. decl. 338 p. 335, 6 gemitus). EPICED. Drusi 383 spes ... -aque vota. SEN. contr. exc. 6, 6 verba. VAL. MAX. 1, 8, 4 preces (SEN. Phoen. 434). 2, 7 ext. 2 blanditiarum. SEN. dial. 6, 24, 3 suffragatione (*cf.* FVLG. myth. 2, 4 p. 43, 8 suffragia). *varia*: VERG. Aen. 11, 340 nobilitas (*cf.* STAT. silv. 4, 4, 75 stemmate). OV. met. 9, (*367* nil nisi iam faciem, quod non foret arbor, habebat) 375 hunc tamen infantem -is demite ramis. SEN. Tro. 556 *v. p. 354, 71.* dial. 6, 24, 1 in -o contubernio. VAL. FL. 5, 514 laboris. 6, 224 soror (IVV. 14, 26 moechos). RVFIN. hist. 5, 1, 54 cohortatione (ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς παρωρμημένος). CLAVD. carm. min. 17, 40 Argolicos ... fratres, qui sua -o colla dedere iugo. DRAC. Orest. 350 -a noverca (*sc. Clytaemestra; exspectes 'novercalis mater'*). *de bonis externis*: SEN. Phaedr. 575 regna. dial. 5, 18, 4 hortorum. PAPIN. dig. 48, 2, 2 pr. liberti (VLP. dig. 25, 3, 5, 21 PAVL. dig. 38, 2, 18). *v. etiam p. 444, 8.*

β *pro gen. obiectivo* (*cf. p. 469, 15*): CATO orig. 3, 71 necem (TAC. ann. 14, 62, 2 IVST. 16, 1, 5). SVET. Nero 6, 4 memoriae. APVL. met. 4, 31 caritatis. *adde*: CALP. decl. 40 p. 32, 11 placuit in te sponso tuo similitudo -a (*i. quod matri similis es*). IVST. 39, 4, 2 verecundia -i belli (*i. adversus matrem gerendi*). CLAVD. 28, 115 *Orestes* -o laudem ... crimine pensat (*i. in matrem commisso*).

γ *indicatur origo a matre*: *de cognatione*: CIC. Sulla 25 est ... a -o genere municipalis (Sest. 21 Phil. 3, 17. 10, 14 CAES. or. frg. Suet. Iul. 6, 1. SALL. Iug. 11, 3 -o g. inpar erat [108, 1]. LIV. 24, 6, 2. 41, 23, 10 VELL. 1, 6, 5. 2, 127, 3 SIL. 3, 247 TAC. hist. 2, 50, 1 VIR. ill. 35, 1). p. red. in sen. 15 quam longe hunc ab hoc genere cognatio -a Transalpini sanguinis abstulisset. OV. met. 2, 368 tibi -o a sanguine iunctus (VAL. FL. 5, 266 APVL. Plat. 1, 1 RVFIN. hist. 1, 6, 2 CLAVD. 10, 30 AVG. civ. 16, 36 p. 182, 17 D.). 9, 251 nec nisi -a Vulcanum parte ... sentiet *Hercules in Oeta* (PRVD. apoth. 530 quod morte brevi -a ex parte solutum est *in Christo*). 13, 148 -o ... sum generosior ortu. LIV. 1, 34, 7 cui Tarquinii -a tantum patria esset. TAC. ann. 6, 42, 3 origine (13, 19, 3 SVET. Aug. 4, 2 *al.* VLP. dig. 50, 1, 1, 2 APVL. met. 1, 2. *cf. et l. 39*). *et al.* *de cognatis*: CATVLL. 84, 6 avus (*v. vol. II 1611, 32. 45*). PAVL. FEST. p. 129 avia (*v. vol. II 1420, 30*). *sim. al.* EPICED. Drusi 331 maioribus (POMP. TROG. Iust. 38, 7, 1). PAVL. dig. 38, 10, 10, 13 cognatos. *nota*: PROP. 4, 11, 31 -os ... Libones (*cf.* OV. Pont. 3, 2, 106 Volesus patrii ... nominis auctor, ... Numa -us. 4, 16, 43 -os Cottas ... Messallasque paternos. CALP. ecl. 1, 45 Iulis). SIL. 14, 93 -a ... Pyrrhus origo (*aliter l. 32*). *adde*: HIST. Apoll. rec. A *et* B 4 -am carnem (*sc. filiam*). *huc pertinere vid.*: INSCR. EphEp. VIII p. 405 n. 122 -e paterne filie (*i. legitimae filiae et matris et patris? an cuius et mater et pater adhuc vivit [cf. matrimus]?*). *de aequore, unde fabulis Venus edi perhibetur*: OV. fast. 4, 131 *Venus* vere monet curvas -a per aequora puppes ire. trist. 2, 528 *Venus* -is tecta ... aquis (*aliter p. 469, 45*). *de rebus hereditariis*: HOR. epist. 1, 15, 26 rebus -is atque paternis ... absumptis (SCAEV. dig. 36, 1, 77 pr.). VAL. MAX. 7, 7, 4 hereditatem (PAPIN. dig. 31, 77, 20. 42, 8, 19 MARCIAN. dig. 30, 114, 12 MOD. dig. 2, 14, 35 APVL. apol. 100). TAC. ann. 3, 68, 2 Silani -a bona (SCAEV. dig. 26, 7, 47, 3 PAPIN. dig. 28, 5, 79 pr. *al. et al.*). CAPITOL. Aur. 5, 3 de -is hortis (*aliter supra l. 12*). PLIN. epist. 2, 15, 2 praedia (7, 11, 5). PAPIN. dig. 29, 2, 87 pr. agrum. *nota propter servae vocabulum ex eis, quae antecedunt, durius subaudiendum*: IVV. 6, 497 est in consilio (*sc. de crinibus componendis*) -a. *de rebus alio modo a matre venientibus*: VERG. Aen. 12, 107 -is saevus in armis Aeneas. HOR. carm. 1, 12, 9 Orphea ... arte -a (*sc. Calliopes*) ... morantem ... ventos (OV. rem. 29). PLIN. nat. 28, 123 *lac* (SORAN. p. 31, 3 lac [*p. 64, 23 I.* μητρῷον]. *cf.* VINCENT. LER. 13 p. 20, 28 carnem *Christi* veram, nostram, -am). COD. Theod. 8, 13, 4 -am munificentiam. *nota*: PROP. 4, 7, 65 ⌊sua -is⌋ (⌊ ⌋ *Scal.*, summa aeternis *codd.*). queritur livere catenis bracchia *Andromeda* (*i. matris superbiae debitis*). SEN. Oed. 238 *Oedipus cum matre coeundo* -os iterum revolutus in ortus. CLAVD. carm. min. 17, 36 senserunt elementa fidem *iuvenum parentes ex Aetnae incendio servantium.* pater affuit aether terraque -um sedula iuvit onus (*i. Aether pater affuit oneri patris ferendo, Terra mater matris*).

b *pertinet ad omnes matres*: α *pro gen. subiectivo* (*cf. p. 467, 51*): *de affectibus*: TER. Haut. 637 misericordia, animus -us (SEN. dial. 11, 19, 1 illum animum omnibus nobis -um. *cf.* AFRAN. com. 66 quam -o visast pectore! OV. met. 8, 499 mens [EPICED. Drusi 25]). PROP. 3, 7, 68 dolore (SEN. dial. 11, 15, 1 FIRM. err. 7, 1. *cf.* OV. met. 13, 515 luctus [FIRM. err. 7, 4]. 13, 599 vulnera). OV. met. 8, 508 (*v. p. 469, 13*) pietas (*cf.* SEN. Oed. 630 amor [LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 5]. VLP. dig. 25, 3, 5, 14 affectu [FIRM. math. 6, 7, 2]. *v. etiam l. 79*). fast. 4, 558 metu (*cf.* TERT. pall. 4 p. 935, 9 Oe. formido). Phoen. 500 ad te preces nunc, nate, -as feram, sed ante lacrimas. Tro. 561 fidem. 801 querelae. IVST. 3, 4, 7 pudoris. *nota de viro dictum* (*cf. p. 469, 79*): AVG. serm. 361, 4, 4 sollicitudinem gerentes ... non solum paterna, sed etiam -a quadam caritate. PASS. Petr. 4 p. 27, 22 o bone Petre, ... cur nos affectu -o noviter per sacrum fontem domino peperisti? *de officio*: SEN. dial. 11, 19, 2 illius (*sc. materterae*) pio -oque nutricio per longum tempus aeger convalui. *varia*: VERG. Aen. 7, 402 iuris -i (*sc. in filiabus in matrimonio collocandis*). PROP. 4, 11, 75 fungere -is vicibus, pater. ASCON. Scaur. p. 23, 13 ea ... apud Ca-

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tonem -am obtinebat auctoritatem. STAT. Ach. 1, 42 o seri -o in corde timores! PLIN. epist. 8, 11, 1 indulgentia. TERT. adv. Val. 16 p. 195, 15 more (*cf. infra l. 60*). FVLG. Virg. cont. p. 91, 7 nativitatis, in qua et -um est pariendi dispendium (*i. labor*) vel infantum nascendi periculum. COD. Theod. 4, 8, 7 iure communi -am condicionem natum sequi (10, 20, 15). PS. QVINT. decl. 10, 6 p. 194, 6 quid tam muliebre, quid tam -um fieri potest?

β pro gen. explicativo de nomine (*aliter p. 467, 68*): CIC. Cluent. 12 quo ... est ipsum nomen amantius ... -um, hoc illius matris, quae ... filium interfectum cupit, singulare scelus maiore odio dignum esse ducetis. LVCR. 2, 998 -um nomen adepta est *terra* (5, 795. 821). OV. met. 8, 508 modo vulnera fratrum ante oculos mihi sunt ..., nunc animum pietas -aque nomina frangunt. QVINT. decl. 306 p. 205, 3 APVL. met. 5, 12 CLAVD. DON. Aen. 2, 660 p. 236, 20.

γ pro gen. obiectivo (*cf. p. 468, 15*): PLIN. nat. 2, 154 terra, cui ... cognomen indidimus -ae venerationis. PAPIN. dig. 39, 5, 31, 1 verecundiae. PS. AVR. VICT. orig. 16, 3 *Laviniam Ascanius* dilexit honore -o.

δ pertinet ad partum et maternitatem (*cf. l. 71. p. 437, 72*): OV. met. 3, 312 imperfectus adhuc infans *Bacchus* patrio ... insuitur femori -aque tempora complet (*cf.* STAT. Theb. 7, 167 cui tu dignatus ... -os reddere menses [NEMES. cyn. 19 -os r. m. SERV. Aen. 1, 535 completis -is mensibus]). LVCAN. 2, 338 dum sanguis inerat, dum vis -a, ... geminos excepi feta maritos (DRAC. laud. dei 2, 634). VAL. FL. 2, 325 dum vires utero -aque sufficit aetas. PRVD. c. Symm. 2, 1081 nullus fecundavit amor -o viscera partu (*aliter p. 467, 78*) *Vestalium*.

2 *sensu latiore* (*cf. p. 438, 27*) *de feminis aut cognatione aut officio matris vice fungentibus*: *de auctore generis*: VERG. georg. 1, 28 cingens -a tempora *Caesaris* myrto (*cf. infra l. 39*). GERM. 560 hic, Auguste, tuum ... numen ... in caelum tulit et -is reddidit astris. *de socru*: CLAVD. 28, 94 Serena ..., -a te (*sc. Honorium*) mente fovens (*S. Honorium educaverat, filiam ei in matrimonium collocaverat*). carm. min. 47, 14 laborat -is studiis nec dedignatur equestres moliri phaleras genero latura decorem.

B *de deabus et heroinis*: **1** *usu generali coniungitur cum vocabulis variarum rerum* (*animantium: l. 39*) *quarundam dearum matrum sacrarum* (*alia e. g. l. 29. 30. p. 468, 55. 56*): VERG. Aen. 4, 144 Delum -am invisit Apollo (SEN. Ag. 384). 5, 72 *Aeneas* velat -a tempora myrto (*cf. l. 29*). 6, 193 *Aeneas* -as agnoscit aves (*cf.* OV. am. 1, 2, 23 columbas). VAL. FL. 5, 104 *Parthenius amnis Dianae* Inopi -a gratior unda *sc. quam propter Latona Dianam peperit* (STAT. Theb. 9, 320 -is ... in undis *filius nymphae*. *cf.* SIL. 7, 122 *Achilles* clipeo amplexus terramque polumque -umque fretum. HOMER. 192 Achilles ... -a per aequora vectus. DRAC. Romul. 10, 87 -is submissus aquis *Amor*). 6, 564 -a velatus harundine *filius nymphae*. STAT. Theb. 4, 656 Liber ... -a ad moenia currus promovet (*cf.* 10, 892 -os plangit ... *Perseus* Argos). silv. 3, 3, 132 Amores, -o ... rogos unxistis amomo. 4, 8, 28 -is Helene iam digna palaestris. MART. 7, 74, 5 *Mercuri*, -ae (*sc. Maiae*) ... ornentur frondibus idus.

2 *speciatim de terra matre* (*cf. p. 442, 71*): COLVM. 4, 1, 4 terram subicere, quae velut hospitali atque etiam -o sinu recipiat incrementa virentium. 10, 146 cum ... *terra* suos nexus ... resolvit, florida cum suboles -o pullulat arvo. APVL. apol. 88 uxor ad prolem multo auspicatius in villa quam in oppido ducitur, in solo uberi quam in loco sterili, ... mater futura in ipso -o sinu nubat. ENNOD. dict. 7, 6 p. 444, 22 fulvi nobilitatem metalli nisi ad unguem manus ducat artificis, -is paene hebetatur tenebris. *cf. etiam l. 11. 15.*

C *de ecclesia* (*cf. p. 444, 29*): AVG. in euang. Ioh. 123, 5 -a ecclesiae viscera. pecc. mer. 1, 25, 38 p. 37, 6 mater ecclesia, quae cor et os -um eis praestat. 3, 1, 1 p. 128, 19 baptismum ..., quem more (*cf. supra l. 3*) piissimo atque -o universa frequentat ecclesia. PAVL. MED. bened. 10, 14 in filiis ecclesiae ... ubera -a lambentibus. ISID. orig. 8, 5, 55 quos ecclesia catholica -o recepit sinu.

D *de bestiis* (*cf. p. 445, 6*): SEN. epist. 121, 18 animalia ... -o utero vel ovo effusa. COLVM. 6, 27, 13 lacte (6, 37, 9. 7, 12, 12 lac et spiritus -us. PLIN. nat. 11, 236). 6, 36, 2 natisque inhaeret plus socordiae paternae quam vigoris -i. 7, 2, 5 -am mollitiem, paternum et avitum ... colorem. 7, 3, 17 ut *agnus* condiscat -um trahere alimentum. 9, 12, 2 alvum. PLIN. nat. 10, 103 cura. CLAVD. 6, 4 cum ... ova ... -us rupit ... tepor. OP. imperf. in Matth. 46 p. 895 vocibus. *expresse de maternitate* (*cf. l. 19*): MART. 13, 56 te fortasse magis capiat de virgine porca, me -a gravi de sue volva capit.

II *de rebus* (*de terra v. l. 50*): **A** *de herbis* (*cf. p. 445, 35*): COLVM. 3, 10, 16 eiusmodi partum ... non tam ipsius resecis quam -i esse muneris. 3, 10, 19 a fecunditate -a ... degenerare. 3, 10, 22 alimento. 4, 29, 14 ubere. 11, 3, 53 radice. MART. 13, 46, 1 vilia -is fueramus praecoqua ramis, nunc in adoptivis Persica cara sumus.

B *varia*: PANEG. 2, 45, 5 paucis ... hostium ... caesis reliquos omnis veniā complexa velut quodam -o sinu clausit *clementia tua* (*cf. p. 468, 77*). PRVD. perist. 11, 229 domus *dei* ... -um pandens gremium. AVG. in epist. Ioh. 1, 11 -am sollicitudinem libenter amplectamur. non sine causa mater sollicita est de nobis, cum alii gaudent: matrem dico caritatem. gen. ad litt. 5, 3 p. 141, 24 cum scriptura non deserente infirmitatem tuam et -o incessu (*cf. p. 467, 68*) tecum tardius ambulante. INSCR. NSc. 1933 p. 445 n. 16 (*Romae*) urbi -ae ... restituit (*cf. p. 446, 24*).

opp.: adoptivus: *p. 469, 77.* paternus: *467, 69. 468, 39. 41. 47. 78 al.* patrius: *p. 468, 37.* LVCR. 4, 1214 CE 1319. *app.*: pius -usque: *p. 468, 81. 469, 61.*

v. Onom.

adv. **māternē**: DON. Ter. Hec. 594, 5 nimis -e atque aniliter. [AVG. serm. 324 *in adn. Maurinorum ut vid. coniectura dubia.*]

×**mātertera,** -ae *f.* [*a* mater *ut sanscr.* aśvatarāḥ *'mulus' ab* áśvaḥ *'equus' vel slavon.* dъšterьši *'neptis' a* dъšti *'filia'. J. B. H.*] *de notione et origine*: PAVL. FEST. p. 136 -a matris soror (PAVL. sent. 4, 11, 3. INST. Iust. 3, 6, 3 amita est patris soror, -a vero matris soror. *et al.*) quasi mater altera (ISID. orig. 9, 6, 18). 160 *v. p. 435, 34.* GLOSS.[L] II Philox. 124 μητρὸς ἀδελφή, θεία ἡ πρὸς μητρός. 130 -a et noverca μητρυιά. Abav. MA 79 matris soror (V Abba MA 62). GLOSS. μητροκασιγνήτη. τίθθη. *de gradu cognationis cf.* GAIVS dig. 38, 10, 1, 5. 6 inst. 1, 156 PAVL. dig. 38, 10, 10, 8. 14 sent. 4, 11, 4. *et al.* NOT. Tir. 33, 23 (*post* mater). *legitur inde a* PLAVTO. *in graeca versione retinetur* THEOPHIL. inst. 1, 10, 5 p. 44, 3 sqq.

1 *i. q. soror matris* (-a magna: *aviae s.*): PLAVT. Curc. 602 mea (VARRO rust. 3, 2, 14. CIC. de orat. 2, 2 nostra). CIC. div. 1, 104. OV. met. 3, 313 *Bacchum* Ino -a ... educat (4, 417 fast. 6, 523 Ib. 497 SEN. Oed. 445). 3, 719 fer opem, -a ... Autonoe. fast. 6, 809 -a Caesaris ([*i. Atia*]. Pont. 1, 2, 141). Ib. 471 cui *Iasioni* (*cf. p. 436, 79*) -a Maia. STAT. silv. 5, 1, 25 omnis ... -a *Orphei* (*i. Musae utpote sorores Calliopes*). TAC. ann. 4, 71, 2 Gallus, cuius liberorum Agrippina -a erat. *et al.* *in titulis* (*cf. etiam l. 48 et v. Harrod, Lat. terms of endearment 59*): TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 79 *al.* CIL III 7123. 12962 -e b. m. VIII 21165 X 4744. *et al.* PAVL. FEST. p. 136 -a patris et matris mihi magna -a est (GAIVS dig. 23, 2, 17, 2. 38, 10, 1, 6 quarto gradu sunt ... avunculus magnus, -a m. id est aviae frater et soror. PAVL. dig. 38, 10, 10, 15 sent. 4, 11, 4 INST. Iust. 3, 6, 4 GLOSS.[L] II Abav. MA 77. *et al.* *errore*: ISID. orig. 9, 6, 27 -ae [*pro* aviae] meae soror mihi -a m. est). PAVL. dig. 38, 10, 10, 16 -a maior: haec est soror proaviae, patris vel matris -a magna. 38, 10, 10, 17 -a maxima: ea est abaviae soror, patris vel matris -a maior. GAIVS dig. 23, 2, 17, 2 amitam quoque et -am, item magnam quoque amitam et -am magnam prohibemur uxorem ducere, quamvis magna amita et -a quarto gradu sint (23, 2, 55, 1 patris adoptivi mei matrem aut -am ... uxorem ducere non possum, scilicet si in familia eius sim. inst. 1, 62 VLP. coll. Mos. 6, 2, 2 COD. Iust. 5, 4, 17. *v. etiam l. 61*). *in iure hereditario*: COD. Iust. 3, 28, 21 (*a. 294*) amitae ... et -ae testamentum inofficiosum frustra dicunt, cum nemo eorum, qui ex transversa linea veniunt, ... ad inofficiosi querellam admittatur. 6, 58, 7 (*a. 294*) patruo ac -ae ... non pariter intestati successio defertur, sed patris frater ... sorori matris anteponitur. *iuncturae*: PERS. 2, 31 avia aut ... -a *puerum curant et fovent* (CIL II 4352 *illi illa* a. et *illa* -a. XIV 2741). FRONTO p. 15, 2 N. filia ..., nepos, -a. CYPR. GALL. lev. 123 amita ... -a. CIL III 2738 mater et -a filiae ... posuerunt (8551. *cf.* INSCR. NSc. 1926 p. 426 [*s. II*] *illa* mater Colpi et -a Themidis). IX 899 *illi illa* -a *et ille* tata (*cf.* XII 5866 *ille* pater et *illa* -a *illi* filio. *cf. etiam* X 7640 *illi ille* et *illa* -a fecerunt). *titulus fabularum*: *Afrani*: PAVL. FEST. p. 161 ⟨Afra⟩nius in Mate⟨rteris⟩. CHAR. gramm. p. 261, 3 B. -is (NON. p. 41, 2. 124, 24. 267, 35). NON. p. 149, 21 -a (392, 24. 514, 27). *Attae*: PORPH. Hor. epist. 2, 1, 79 Atta ... in fabula, quae inscribitur -ae (*cf. Comm. Cruq. ad l. apud Ribb., Com. Rom. frg. 1873 p. 161. 1898 p. 190*). SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 79 Attae fabula, quae -a inscribitur.

2 *i. q. socrus* (?): CONC. Paris. a. 556—573 p. 144, 5 nullus ... norui sue vel -(a)e coniugio potiatur (*filii uxor et matris soror in hac re non apte coniunguntur, apte nurus et socrus; cf. e. g. Gaius inst. 1, 63*).

comp.: ab-, ad-, promatertera. *Bulhart.*

×**mathēma,** -atis *n.* *gr.* μάθημα. GLOSS. μάθημα -a documentum studium. *litteris graecis*: GELL. 1, 9, 6 *v. p. 471, 8.* HIER. in Dan. 1, 8 si quispiam adversus mathematicos velit scribere imperitus μαθήματος. [*dub.*: AMM. 22, 16, 19 inveniet -ta (*ed. Gel.*, ⟨...⟩a *V*) huiusmodi (*sc. praesensionum*) ab Aegypto circumlata. *in codd. saepius depravatur in* anathema.]

in sermone ECCL. *i. q. documentum, regula fidei*: AVELL. p. 233, 7 sanctum symbolum sive -a fidei. p. 705, 2 secundum sanctorum patrum -a et symbolum (*al. v. ind. p. 915*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 19, 19 partem -is ecclesiae Antiochenae. II 2, 1 p. 63, 24 -a (*in altera vers. II 3, 1 p. 148, 10* symbolum. *gr. II 1, 1 p. 162, 40* μάθημα) quomodo habet? *al.* IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 3, 27 in ipso sancti symboli -e. p. 4, 26 fidem aut -a praeter sanctorum patrum. LIBERAT. 17 Conc.[S] II 5 p. 128, 10 ecclesiae ... symbolum aut -a aut terminum fidei aut fidem.

×**mathēmaticus,** -a, -um. *gr.* μαθηματικός. *interdum scrib.* -te-. NOT. Tir. 48, 67 *post* magicus. GLOSS. μαθηματικός. *de re* (*cf. Daremb.-Saglio s. v.*): -i *sec. usum voc. gr. primitus ii dicuntur, qui student disciplinis liberalibus atque maxime quidem (sec. doctrinam Pythagorae) iis, quae ad numerorum rationes perti-* [R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nent, sc. arithmeticae (cf. l. 46), geometricae (cf. l. 22. 28. 57. 72. 74), musicae (cf. l. 53), astronomicae (cf. l. 54. 58. 61. 64. 70); postea (praecipue in sermone vulgi; cf. l. 84. p. 472, 30) eodem nomine significantur ii, qui ex computatione cursus stellarum futura se praenoscere autumant. hanc differentiam statuunt: GELL. 1, 9, 6 dicebantur *discipuli Pythagorae* . . . μαϑηματικοί ab his scilicet artibus, quas iam discere atque meditari inceptaverant, quoniam geometriam gnomonicam musicam ceterasque item disciplinas altiores μαϑήματα Graeci appellabant; volgus autem, quos gentilicio vocabulo Chaldaeos dicere oportet, -os dicit. AVG. divers. quaest. 45, 1 sq. non eos appellarunt -os veteres, qui nunc appellantur, sed illos qui temporum numeros motu caeli ac siderum pervestigarunt; . . . nunc appellantur -i volentes actus nostros corporibus caelestibus subdere *eqs.* *legitur inde a* CIC. VITR., *in versibus in* CE 1163, 6 (*s. I*) *et apud* IVV. 6, 562. 14, 248. [*loco manco*: CIL IV 5011 lector an -us an rhetoricus.]

I ***adi.***: **A** *i. q. ad doctrinam pertinens* (*imprimis eam, quae circa numeros est*): CIC. de orat. 2, 66 de -is, de musicis rebus dicere (VITR. 9 praef. 13 multa et grata a -is r. hominibus invenerunt). VITR. 1, 1, 8 musicen . . . sciat oportet *architectus*, uti canonicam rationem et -am notam habeat (1, 1, 9 vasa . . . -a r. collocantur [5, 5, 1]. 1, 6, 9 r. -is et geometricis methodis. 9, 7, 5 vocabitur . . . linea -is r. axon). BOETH. trin. 2, 10 cum tres sint speculativae partes: naturalis . . ., -a: sine motu inabstracta; haec enim formas corporum speculatur sine materia ac per hoc sine motu; . . . theologia *eqs.* (2, 17 in -is disciplinariter . . . versari oportebit). CASSIOD. inst. 1, 22 *Augustinus* se refert (*conf. 4, 16, 3*) omnes -as disciplinas sine magistro comprehendisse. *nota* corpus -um: CHALC. comm. 222 corpora partim dicuntur -a ut sphaera et cubus, partim artificiosa . . . pleraque naturalia. MACR. somn. 1, 5, 7 de quibus sollerti industria geometriae disputatur. 1, 6, 35. 2, 2, 4 corpora . . . -a cogitationi tantum subicienda non sensui. EVSTATH. Bas. hex. 3, 4 p. 894ᴬ ad distinctionem -i (μαϑηματικοῦ) corporis.

B *i. q. ad astrologiam pertinens*: PLIN. nat. 29, 9 ad siderum motus ex ephemeride -a cibos dando. 30, 2 miscuisse artes -as nullo non avido futura de sese sciendi atque ea e caelo verissime peti credente (PS. QVINT. decl. 4, 13 p. 79, 15. 4, 14 p. 81, 12 SCHOL. Iuv. 6, 566. COD. Iust. 9, 18, 2 [*a. 294*] artem geometriae discere atque exerceri publice intersit. ars autem -a damnabilis interdicta est).

II ***subst.***: **A** *m.* **mathēmaticus,** -ī: **1** *i. q. vir disciplinarum liberalium peritus*: **a** *generatim (sg. collect.: l. 61 sq. 72): definitiones* (*cf. etiam l. 5 sqq.*): VITR. 1, 1, 17 quibus . . . natura . . . tribuit . . ., ut possint geometriam astrologiam musicen ceterasque disciplinas penitus habere notas, . . . efficiuntur -i. SCHOL. Stat. Theb. 4, 411 arithmetici quos -os dicimus, quorum in numeris est tota doctrina. *alia*: CIC. de orat. 1, 10 quis ignorat ii qui -i vocantur, quanta in obscuritate rerum . . . versentur? 1, 44 missos facio -os, grammaticos, musicos. fin. 2, 15 nec *Epicurus* de re obscura ut physici aut artificiosa ut -i . . . loquitur (CHALC. comm. 86). 5, 7 -i, poetae, musici, medici denique ex hac (*sc. Academia*) . . . profecti sunt. 5, 9 non modo probabili argumentatione sed etiam necessaria -orum ratione (div. 2, 91. VITR. 5, 3, 8 per canonicam -orum et musicam r.). ac. 2, 82 *solem* -i amplius duodeviginti partibus confirmant maiorem esse quam terram (*cf.* nat. deor. 2, 103 LACT. inst. 3, 23, 12). 2, 116 illa initia -orum (2, 118 ex numeris et -orum i. [*an neutr.?*]). Tusc. 1, 5 in summo . . . honore geometria fuit, itaque nihil -is illustrius. 1, 40 persuadent . . . -i terram in medio mundo sitam . . . puncti instar obtinere (*cf.* AMM. 15, 1, 4). 5, 18 -orum iste mos est, non est philosophorum (*cf.* SEN. epist. 88, 26 qua ratione constent caelestia . . ., sapiens scit: cursus et recursus . . . colligit -us. 88, 27 magnum esse solem philosophus probabit: quantus sit, -us. CHALC. comm. 86 -orum . . . non eadem est opinio quae philosophorum *eqs.*). nat. deor. 2, 51 ex disparibus motionibus *stellarum* magnum annum -i nominaverunt (PAVL. FEST. p. 147). 3, 23 isto modo etiam disertus et quidem -us, musicus, . . . philosophus erit mundus (*sc. ratione praeditus*). div. 2, 10 sunt . . . ea -orum, non hariolorum. VITR. 3, 1, 6 -i . . . perfectum dixerunt esse numerum, qui sex dicitur. 6, 1, 5 mundi . . . circumitionem, quam etiam -i ὁρίζοντα dicunt (9, 7, 3). CHALC. comm. 73 -i . . . solem quidem post lunam . . . collocant. 74. 79. 86 iuxta -os. 125. BOETH. mus. 1, 1 p. 179, 14 quaenam . . . trianguli sit natura, a -o necesse est petat. **b** *de certis quibusdam doctis*: CIC. ac. 2, 106 Polyaenus, qui magnus -us fuisse dicitur, totam geometriam falsam esse credidit. Tusc. 5, 66 hunc -um (*sc. Archimeden*). VITR. 7, 5, 5 Licymnius. 9, 2, 3 Aristarchus Samius. VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 Leptinis -i vel . . . Erasistrati medici providentia (*an ad 2?*). PLIN. nat. 5, 55 Timaeus (16, 82). 36, 72 ingenio Facundi Novi -i. PROB. Verg. ecl. 3, 40 Conon Samius. (HYG. astr. 2, 24 *bis*). HIER. chron. a. Abr. a. 1579 Theaetetus. AVG. civ. 21, 8 p. 504, 23 D Adrastos Cyzicenos et Dion Neapolites -i nobiles.

2 *i. q. astrologus, Chaldaeus (c. gen. obi.: p. 472, 29): definitiones* (*cf. l. 9. 13*): SYNON. Cic. p. 427, 16 B. haruspices. harioli. sortilegi. . . . Chaldaei. -i. HIER. in Dan. 2, 2 γενεϑλιαλόγους . . ., quos vulgus -os vocat (AVG. doctr. christ. 2, 21, 32 ISID. orig. 8, 9, 24. *cf.* HIER. in Is. 47, 12 p. 457ᶜ astrologi caeli, qui vulgo appellantur -i *eqs.*). ISID. orig. 8, 9, 25 primum . . . stellarum interpretes magi nuncupabantur . . ., postea hoc nomine soli -i. diff. 1, 152 hanc (*sc. astrologiam*) -i sequuntur. *alia:* ? VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 (*v. p. 471, 76*). SEN. apocol. 3, 2 patere -os aliquando verum dicere. PETRON. 39, 6 laudamus urbanitatem -i (*sc. Trimalchionis signorum vim explicantis*). 76, 10 me negotium meum agere exhortavit -us . . ., consiliator deorum. 126, 3 nec auguria novi nec -orum caelum curare soleo. CE 1163, 6 (*s. I*) maxima mendacis fama -i. PS. QVINT. decl. 4 ᵗʰᵉᵐᵃ quidam . . .-um consuluit (*cf. vol. IV 582, 74. 583, 23. 26*). 4, 1 p. 68, 7 -us . . . praedixit *eqs.* (SVET. Nero 40, 2 Vit. 3, 2). IVV. 6, 562 nemo -us genium indemnatus habebit. 14, 248 nota -is genesis tua. TAC. hist. 1, 22, 1 urguentibus . . . -is, dum novos motus . . . observatione siderum affirmant, genus hominum potentibus infidum, sperantibus fallax, quod in civitate nostra et vetabitur (*cf. l. 18*) semper et retinebitur. 1, 22, 2 multos secreta Poppaeae -os . . . habuerant. 2, 78, 1 ut qui mox rerum dominus Seleucum quendam -um rectorem et praescium palam habuerit. 2, 62, 2 pulsi Italia -i (ann. 2, 32, 3. 12, 52, 2 SVET. Tib. 36 Vit. 14, 4 VLP. coll. Mos. 15, 2, 1 TERT. idol. 9 p. 38, 14. 15 COD. Theod. 9, 16, 12 [= Iust. 1, 4, 10]. 16, 5, 62 [= CONST. Sirmond. 6]. CASSIOD. chron. II p. 136, 617). SVET. Aug. 94, 12 Theogenis -i pergulam . . . ascenderat. Tib. 14, 2. 4 -um . . . expertus est. Cal. 19, 3 *al.* APVL. met. 8, 24 -us . . ., qui stellas eius disposuit. TERT. idol. 9 p. 38, 20 -is patrocinabitur illorum magorum religio? p. 39, 16. adv. Marc. 1, 18 p. 313, 7 -i plurimum Marcionitae *sunt.* LAMPR. Diad. 5, 1. Alex. 27, 5. 44, 4 -is salaria instituit. Comm. 1, 4 TREB. Claud. 2, 4. FIRM. math. 1, 1, 2 ex . . . -orum responsis. *saepe.* CHALC. comm. 157 -us originem captabit instituendi actus ex prosperitate siderum. POTAM. tract. 2 p. 304 genealogiae -us. FILASTR. 123, 1 vanissimi. AMM. 29, 2, 6 Heliodorus . . ., -us ut memorat vulgus (*cf. 29, 1, 5* fatorum per genituras interpretem). SERV. Aen. 2, 690 secundum -os (4, 489. 6, 511. 10, 18 ADNOT. Lucan. 5, 204. *et al.*). *al.* SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 113. SCHOL. Iuv. 6, 565 requirit . . . cum -is. 6, 573 membrana -orum. *al.* PS. AMBR. serm. 24, 6 qui confidunt in . . . -is. *al.* HIER. hom. Orig. in Ier. 3 p. 314, 10 -orum deliramenta (*cf.* AVG. civ. 5, 4 p. 195, 20 D. vaniloquia. LEO M. epist. 15 pr. mendacia. GREG. M. moral. 33, 19 superstitio). GENNAD. vir. ill. 28 Macarius (*cf. p. 473, 40*) . . . scripsit adversus -os. AVG. civ. 5, 3 p. 193, 30 D. Nigidius -us. divers. quaest. 45 ᵗⁱᵗ· adversus -os (retract. 1, 26, 46). epist. 246, 3 -orum lapillos. gen. ad litt. 2, 17 p. 62, 1 christiano . . . -i . . . cavendi sunt. 12, 22 p. 412, 24. in psalm. 140, 9 p. 1821 ᵐᵉᵈ· -us, qui tibi . . . fabulas vendit. serm. 9, 11, 18 ibas ad -um. *al.* PS. AVG. quaest. test. I 115, 38 *et saepe.* COD. Theod. 9, 16, 8 cesset -orum (*an neutr.?*) tractatus. EVSTATH. Bas. hex. 6, 5 p. 927ᴬ dum manifestatur editus puer -o (*p. 129ᴬ* Χαλδαίῳ). *et al.* *enumeratur inter alios arcanarum artium studiosos*: QVINT. inst. 5, 7, 36 haruspicum (*cf. vol. VI 2548, 55. 61. 62. 66. 78. 79. 84*), augurum, coniectorum, -orum fides. TAC. ann. 2, 32, 3 de -is magisque (TERT. apol. 43, 1 QVEROL. p. 4, 8. *et al.*). VLP. coll. Mos. 15, 2 ᵗⁱᵗ· de -is et vaticinatoribus (PAVL. sent. 5, 21 ᵗⁱᵗ·). 15, 2, 1 -is, Chaldaeis (AMBR. hex. 4, 4, 14 *al. cf. etiam l. 74*), hariolis (*cf. vol. VI 2535, 8. 40 sqq.*). COLL. Mos. 15, 1, 1 ᵗⁱᵗ· de -is, maleficis (AVG. serm. 9, 3, 3 p. 76 ᵉˣ· COD. Theod. 9, 16 rubr.) et Manichaeis (COD. Theod. 16, 5, 62). EPIST. imp. Hadr. Vopisc. quatt. tyr. 8, 3 nemo Christianorum presbyter non -us, non haruspex, non aliptes. FIRM. math. 3, 7, 19 -os, astrologos (AMBR. hex. 5, 9, 24). DOCTR. apost. 3, 4 noli esse -us (μαϑηματικός) neque delustrator. AVG. catech. rud. 7, 11 ab . . . praecantatoribus, -is, . . . divinatoribus (25, 48). in euang. Ioh. 6, 17 *coniung.* sortilegos (in psalm. 59, 11 serm. coll. Morin p. 127, 29. 319, 12 *al.*). serm. 376, 4, 4 *coniung.* incantator.

B *fem.* **mathēmaticē,** -ēs *vel* **mathēmatica,** -ae (*sc. ars*): **1** mathēmaticē: *i. q. disciplina artium liberalium*: SEN. epist. 88, 28 philosophia nil ab alio petit, totum opus a solo excitat: -e (-a *b*), ut ita dicam, superficiaria est, in alieno aedificat. *i. q. astrologia*: SCHOL. Iuv. 6, 581 auctor -es (*Pith.*, -is *codd.*).

2 mathēmatica, -ae: **a** *i. q. disciplina artium liberalium* (CASSIOD. inst. 2 praef. 5 -a, quae quattuor complectitur disciplinas id est arithmeticam geometriam musicam et astronomicam. quam [*om. in parte codd.*] -am Latino sermone doctrinalem possumus appellare . . . -a vero est scientia, quae abstractam considerat quantitatem [*sim.* ISID. orig. 3 praef.]): DON. vita Verg. l. 48 Br. inter cetera studia medicinae quoque ac maxime -ae operam dedit. BOETH. subst. bon. 15 ut . . . in -a fieri solet ceterisque etiam disciplinis, praeposui terminos regulasque. **b** *i. q. astrologia* (*cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 11, 2 *ad* 'Babylonios numeros': -am intellege. Babylonii enim astrologiam invenisse traduntur, per quam genesis colligitur): SVET. Tib. 69 addictus -ae plenusque persuasionis cuncta fato agi.

C *neutr. plur.* **mathēmatica,** -ōrum (*cf. etiam l. 43. p. 471, 56*): CIC. de orat. 1, 61 physica ista et -a et quae paulo ante ceterarum artium propria posuisti, scientiae sunt eorum, qui illa profitentur.

mathēsis (-ē-: *v. l. 83*), -is *vel* -eōs *f.* *gr.* μάϑησις. *de formis*: *gen.* -is (*e. g. p. 473, 9. 41*) *vel* -eos (*e. g. p. 473, 8 sqq.*). *acc.* -im (*e. g. p. 473, 29. 47 sqq.*) *vel* -in (*e. g. p. 473, 24. 31*). *abl.* -i: *p. 473, 25. 42.* *secundam syll. corripiunt* PRVD. c. Symm. 2, 479. 894 SIDON. carm. 5, 130. *alias in versibus non occurrit.* *de signif.*: GLOSS. doc-

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trina sive lex. V 422, 61 doctrina astrologiae. TERT. anim. 23 p. 336, 25 gr. μαθήσεις (e Plat. Phaed. p. 73E) vertit voc. discentiae. [loc. corr.: FIRM. math. 1 prooem. 8 SCHOL. Stat. Theb. 3, 295.]

1 i. q. doctrina, studium disciplinarum liberalium praecipue quoad in numeris versantur (cf. l. 8 sqq.): PS. HIPPOCR. epist. 1 curam, qua experientissimus rerum -im quoque prime adeptus es. GRILL. rhet. p. 29, 10 M. studium ... vel philosophiae vel poeticae vel -eos. BOETH. arithm. 1 praef. p. 5, 6 quattuor -eos disciplinarum (mus. 1, 1 p. 179, 21. cf. CASSIOD. var. 1, 45, 5 per quadrifarias -is ianuas). 2, 4 p. 86, 10 amat -eos speculatio alterna probationum ratione constitui. 2, 31 p. 122, 22 in -eos disputatione. CASSIOD. inst. 2, 5, 1 de musica disciplina vel de alia parte -is.

2 i. q. doctrina astrologiae (cf. l. 1), scientia e computatione cursus stellarum futura praenoscendi (extant FIRM. -eos libri VIII): definitur: VIRG. gramm. epit. 4 p. 22, 9 astronomia ..., quam -in Graeci vocant, quae astrorum omnium cursus lineasque ostendit, in qua arte temporum signa et operum opportunitates intelleguntur. ISID. orig. 3, 71, 39 per supputationes noxias, quae -is dicitur, eventus rerum praescire. alia: TERT. idol. 9 p. 38, 21 de Christo scilicet est -is hodie, stellas Christi non Saturni et Martis ... praedicat. at enim scientia ista usque ad evangelium fuit concessa, ut Christo edito nemo exinde nativitatem alicuius de caelo interpretetur. LAMPR. Alex. 27, 5 -eos peritus (SPART. Ael. 3, 9 Sept. Sev. 3, 9. cf. IVL. VAL. 1, 2 p. 2, 21 sciens). SPART. Hadr. 16, 7 -in ... scire (FIRM. math. 1, 3, 6). Pesc. 9, 6 id de -i, qua callebat, dixisse. FIRM. math. 1, 1, 1 vim -eos ... labefactare conantur. 1, 1, 7 -eos atque astrologiae substantiam (2, 33, 1). 1, 3, 8. 2 praef. 1 -eos ... libros (SIDON. epist. [carm. 22] 3). 3 praef. 1 sermo. 4, 23, 14 secreta (5 praef. 2. 6, 32, 1. 6, 33, 1). OROS. comm. 2 p. 153, 8 Priscillianus -im praevalere firmabat. QVEROL. p. 45, 10 -im et magicam sum consecutus, ut me sepulti fallerent? SERV. Aen. 1, 223 secundum -in (2, 622. cf. SCHOL. Hor. carm. 2, 17, 19 iuxta -in). SCHOL. Hor. carm. 1, 9, 13 in vituperationem -is. COMMENT. Lucan. 1, 640 -is nunc aspectu nunc calculis valet (RVFIN. Clement. 9, 12 c. -is. cf. et p. 472, 40). SCHOL. Iuv. 6, 572 -in profitetur. 6, 576 se dedit -i. PS. AMBR. act. Seb. 16, 54 p. 1045A cubiculum holovitreum, in quo omnis disciplina stellarum ac -is mechanica est arte constructa. ibid. -is aut ephemeris (cf. p. 471, 35) aliquo sacrificiorum usu coluntur ...? 16, 55 p. 1046C -is ... doctorem (seq. alterum mathematicum). RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 11 Macari (cf. p. 472, 37) opuscula adversus fatum vel -im. PRVD. c. Symm. 2, 479 -is praescripto. 2, 894 daemon involvit -i, magicas impellit in artes. AVG. gen. ad litt. 2, 17, 35 p. 60, 1 quasi de -i documentorum experimenta, quae illi astrologi ἀποτελέσματα vocant. PS. AVG. quaest. test. I 115, 3 ars -eos. CONSVLT. Zacch. 1 praef. p. 7, 21 ob -im aliquantisper resultans Apollonius. 1, 29. 30 p. 37, 17 -in hoc esse saevius malum, quod innocens aestimatur. SIDON. epist. 8, 11, 9 ut verbo -eos utar, climacterios. carm. 5, 130 percurrit -im numeris. APON. 7 p. 123 per astrologiam, per -im. GREG. TVR. stell. 16 non ... -im doceo neque futura perscrutare praemoneo.

mathētēs discipulus GLOSS. V 554, 22.

matia v. s. mattea. **matiānus** v. s. Matius. **matiārius** v. s. matt-. **matio** v. s. 1. macio (p. 20, 20). **matiola** v. s. matteola. **matla** v. s. matula. R.

mātra (nonnisi dat. plur. **mātrīs** vel **mātrābus**) v. p. 444, 19 sqq.

mātrālis, -e. a mater. usurpatur nonnisi de festo Matris Matutae. adi. (?): OV. fast. 6, 533 liba sua properata manu Tegeaea sacerdos Carmentis traditur in subito cocta dedisse foco Inoni. nunc quoque liba iuvant festis -bus illa (cf. l. 67). neutr. plur. pro subst. **Mātrālia**, -ium. in titulis notatur Matr.: FAST. ann. Iul. Tuscul. Iun. 11 (CIL I² p. 216). Venus. p. 221 Matr(alia) ... Matr(i) Matutae (FAST. ann. Num. Ant. [NSc. 1921 p. 83]). Maff. p. 224. perscribitur: PHILOCAL. fast. Iun. 11 (CIL I² p. 226) Matralia. festum Matris Matutae esse praeter FAST. l. 61 testatur PAVL. FEST. p. 125 -a Matris Matutae festa. celebratur die 11. mensis Iunii (v. l. 60) a matronis (ancillis non admissis, cf. Plutarch. Camill. 5, 2): OV. fast. 6, 475 ite, bonae matres, — vestrum -a festum — flavaque ... reddite liba deae. offertur certum genus liborum (cf. l. 58): VARRO ling. 5, 106 testuacium, quod in testu caldo coquebatur, ut etiam nunc -bus id faciunt matronae. cf. OV. l. 67. ceterum v. Link, RE XIV 2327, 43 sqq. Daremb.-S. s. v. Mater.

[**matramus** v. p. 371, 78.]

mātrastra, -ae f. [a mater, cf. patraster. J. B. H.] GLOSS. -a noverca. [francog. marâtre, hisp. madrastra, port. madrasta. Meyer-Lübke, REW nr. 5415 b.] CIL XI 6730, 4 (in opere musivo) hic est Hirculis, qui a -a sua (i. Iunone) perivit.

mātrātus, -ūs m. a mater. i. q. sacerdotium: CIL XIII 8244 v. p. 439, 76.

mātrea, -ae f. gr. μητρυιά (cf. Meyer-Lübke, Rom. Gr. II 404). [it. mer. matreya. M.-L.] GLOSS.L V Abba NV 26 nuberca (i. noverca) -a id est matrinia.

mātrēsco, -ere. [a mater. J. B. H.] PACVV. trag. 139 utinam nunc -am ingenio, ut meum patrem ulcisci queam (NON. p. 137, 7 -am: matris similis fiam [GLOSS. V 644, 8]). cf. Sittl, ALL 1, 1884, 486 sq.

mātriāmen v. s. v. materiamen (p. 466, 73).

mātricālis, -e. [a matrix. J. B. H.] [ex coni. l. 15. corr.: SORAN. p. 21, 11 se foveri -is sella cod. b pro si fuerit obstetricalis sella (gr. 6 p. 51, 1 I. δίφρον μαιωτικόν).] [mediol. madregal. M.-L.]

i. q. ad matricem pertinens: 1 de peccato originali ab Adam et Eva commisso: ZENO 1, 13, 5 p. 348B -is culpae (cf. lex matrix p. 482, 83). 2 de venis: VEG. mulom. 1, 10, 7 ex cervice de -i vena sanguinem detrahes (1, 13, 2 sanguinem primo de cervice, hoc est de -i vena, detrahes). ORIBAS. syn. 1, 10, 3 cod. Aa p. 812, 14 in bracio tres sunt venae, quae flebotomantur necessarie: capitalis, quae est superior, et media, quae dicitur -is, et tertia inferior, ... quae dicitur iossana (p. 812, 20: 30). cf. p. 483, 53. 3 de herba: PS. APVL. herb. 66 l. 9 peristereon ... alii exuperans, alii -is (PS. DIOSC. Vind. 4, 59 p. 213, 10 περιστερεὼν ... οἱ δὲ ἐξουπερανς, οἱ δὲ ματρικαλις [Wellmann, τριξαλις codd.]. GLOSS. III 561, 56 exupra -is i. peristereon).

mātrīcārius, -ī m. a matrix. 1 i. q. ad matricem pertinens: certum genus militum (sc. vigiles in incendiis magistratui apparentes, ut vid., cf. Enßlin, RE XIV 2250): INSCR. 17. Ber. d. Röm.-Germ. Komm. 1929 p. 74 n. 226 (a. 236) m(iles) l(egionis) XXII -us. NOVELL. Iust. 13, 5 (a. 535) assistebunt ... eis (praetoribus plebis) et viceni milites et triceni -ii (ματρικάριοι), quos nunc nos constituimus (cf. IVLIAN. epit. novell. 23, 1).

2 falsa interpret. i. q. lignarius (confunditur c. v. materiarius; cf. etiam s. ματρίκιον [l. 51]): LYD. mens. 1, 28 p. 14, 8 λίβερ δὲ ὁ φλοιός ἐστι κυρίως· ταῦτα καὶ ματρίκιον, καὶ ματρικαρίους τοὺς ξυλουργοὺς καλοῦσιν.

mātricīda, -ae m. a mater et caedere, cf. parricida sim. et gr. μητροκτόνος. secunda syllaba producitur: AVSON. 259, 6 p. 186 P. -a Nero proprii vim pertulit ensis (cf. 281, 2 ut parricidae regna adimat Didio). SIDON. carm. 5, 290. GLOSS. μητρολῴας. μητροκτόνος.

i. qui matrem occidit: 1 sponte: a subst.: CIC. har. resp. 39 senium -arum ('fort. verba cuiusdam tragoediae'. Klotz). ad Q. fr. 1, 2, 4 de Blaundeno Zeuxide, quem scribis certissimum -am tibi a me ... commendari. NEP. Epam. 6, 2 Orestem (SVET. Nero 21, 3 SIDON. carm. 5, 290) et Alcmeonem -as. LACT. mort. pers. 2, 8 Nero (AVSON. l. 29). VVLG. I Tim. 1, 9 parricidis et -is (μητρολῴαις), homicidis. MART. CAP. 5, 465 quia patris interfector culleo insuitur, haec poena manere debeat -am. b adi.: PS. HIER. expos. in Matth. (Migne 30) p. 539D patricidas et -as viperas Pharisaei et Saducaei simulant, qui matrem suam synagogam et patres et prophetas occiderunt. 2 invitus: TERT. anim. 25, 4 p. 341, 26 in ... utero infans trucidatur ..., cum in exitu obliquatus denegat partum, -a (sc. futurus), ni moriturus.

deriv.: matricidium.

mātricīdium, -ī n. a matricida. i. q. matris nex; ubique pertinet ad Oresten: CIC. inv. 1, 18 si accusetur -i. SERV. Aen. 3, 331 SCHOL. Hor. carm. 1, 7, 10 SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 493.

[LYD. mens. 1, 28 p. 14, 1 λέγεται παρὰ Ῥωμαίοις **ματρίκιον** (-ακ- B) τὸ πλατὺ καὶ παχὺ ξύλον· οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ξύλοις ... πρὸς γραφὴν ἐκέχρηντο. p. 14, 8 v. l. 25. videtur significare i. q. matricula (sc. hybrida formatione c. suff. gr. -ιον), interpretatione falsa c. materia coniunctum; v. etiam ματρικάριος (l. 26) et cf. Enßlin, RE XIV 2253, 43.]

*****mātrīcula**, -ae f. [a matrix. J. B. H.] scribitur -ol-: GREG. TVR. Mart. 1, 31 p. 603, 4. 17. 3, 14 CONC. Autiss. a. 573—603 p. 179, 24. de usu sing. et plur. cf. -is exemptus et exemptos -a p. 475, 17 sq. [ven. mariegola. Meyer-L., REW nr. 5417.]

1 proprie i. q. index, album, κατάλογος (cf. p. 483, 31. de re v. Enßlin, RE XIV 2250 sqq.): a rerum: EPIST. de aedif. Adrast. (CIL VI 1585 a) 8 (a. 193) domine permitta⟨s rogo⟩ ... ⟨aedificium me exstru⟩ere et in matri⟨culam referri⟩. v. Enßlin p. 2251, 10. b hominum: militum: VEG. mil. 1, 26 p. 27, 18. 2, 2 p. 36, 11. 2, 5. 7 p. 40, 19 COD. Theod. 7, 1, 11. 7, 18, 16 (= Iust. 12, 42, 3). 11, 5, 1 al. COD. Iust. 6, 21, 16. agentum in rebus, domesticorum, palatinorum al. (v. Enßlin p. 2253 sqq.): COD. Theod. 1, 9, 3. 6, 24, 2. 5. 7. 6, 27, 15. 23. 6, 35, 3 pr. al. NOVELL. Theod. 28, 1 COD. Iust. 1, 28, 5. 12, 19, 13, 2. 12, 20, 3 pr. advocatorum: COD. Iust. 1, 51, 14, 3. 2, 7, 13. 2, 7, 20, 1. 2, 7, 29, 1. negotiatorum: COD. Theod. 16, 2, 15, 1. clericorum: CONC. Carth. a. 419 Mansi 4, 495E placuit ..., ut -a et archivus Numidiae apud primam sedem sit. Agath. a. 506 Mansi 8, 324B si qui ... officium suum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur, ita ut, cum eos paenitentia correxerit, rescripti in -a gradum suum ... recipiant. Carth. a. 525 Mansi 8, 638B decedentium ac succedentium sibi episcoporum -am. EPIST. pontif. 877 Migne 65, 13D notarii ... iuxta ordinem -ae (cf. l. 83) ... documenta ecclesiastica ... suscipiant. CONC. Aurelian. a. 541 p. 90, 9 clericus (acc.) ... quorum nomina in -a ecclesiastica tenentur scripta. ISID. epist. 1, 13 p. 897A primicerius -as ... disponit.

ad 1 iuncturae: nom.: -a decurrit: COD. Theod. 1, 9, 1 principatum ... adipiscatur -a decurrente. comprehendit: COD. Theod. 16, 2, 15, 1 quorum nomina negotiatorum -a c. gen.: -ae fides: COD. Theod. 11, 5, 1 iuxta -arum f. quod exigit ratio postulari a provincialibus praebendum militibus. ordo: VEG. mil. 1, 26 p. 27, 18 secundum -ae o. COD. Theod. 6, 24, 7 per -ae o. EPIST. pontif. 877

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. p. 474, 75. series: CASSIOD. var. 11, 17, 2 iuxta -ae s. 11, 22 -ae s. transgressio: CASSIOD. var. 11, 6, 2. veritas: COD. Theod. 1, 6, 12 iuxta -ae v. *dat.*: -ae adscribere: COD. Theod. 12, 6, 7 quisquis idoneus repperitur *ad susceptionem specierum* ..., veluti -ae ... nomen suum adscribat. inserere: VEG. mil. 2, 5 milites ..., cum -is inseruntur, iurare solent (COD. Theod. 6, 24, 2 COD. Iust. 2, 7, 20). COD. Iust. 12, 33, 5, 1 a insertum -is. *acc.*: -am disponere: *v. p. 474, 78.* tractare: COD. Theod. 1, 9, 3 magnificentia tua -am scholae agentum in rebus ... tractabit atque perficiet, ut ... laboriosi segnibus ... praeferantur. *aliter*: COD. Theod. 6, 30, 16 adiutoribus ..., qui -as tractant (*i. conficiendarum curam gerunt*). *abl.*: -a aboleri: COD. Theod. 9, 38, 11 eos ... -a ... a. attineri: COD. Theod. 6, 35, 3 pr. palatinorum -is attinentur. 7, 1, 11 qui inter adcrescentes -is a. auferri: COD. Theod. 7, 12, 2 militantium ... -is auferatur. contineri: NOVELL. Theod. 10, 1, 1 qui iam -is continentur. detineri: *ibid.* eximere: COD. Theod. 6, 24, 5 -is eximantur (6, 27, 15. 12, 1, 147, 1). 7, 18, 16 exempto -ae. 8, 8, 4 -is ... exemptus (NOVELL. Theod. 28, 1. 30, 2). COD. Iust. 12, 7, 2, 3 exemptos -a. recipere: COD. Theod. 8, 4, 20 nomen -is. referre: COD. Iust. 6, 21, 16 nomina ... -is militaribus. tenere: VEG. mil. 2, 2 p. 36, 11 equites ... -is. *praep.*: de: COD. Iust. 2, 7, 28, 1 de -a ... aboleatur. 1, 51, 14, 3 se de -is advocatorum ... esse delendum. in: COD. Theod. 6, 32, 2 in -is habeatur. *v. etiam p. 474, 61. 73. 77.* secundum: VEG. mil. 2, 7 p. 40, 19 principiorum nomina ac dignitates secundum praesentes -as indicabo.

2 *meton.*: *cum -a esset etiam album pauperum, qui ecclesiae sumptibus alebantur, -a appellabatur*: **a** *domus alendis pauperibus destinata, in qua haec -a asservabatur*: GREG. TVR. Iul. 38 ad basilicam sanctam properat ... *et* pauperibus, qui ad -am illam erant, cibum potumque protulit. Mart. 3, 14 in villa, quae sub tuitione sancti -ae habebatur. CONC. Autiss. a. 573—603 p. 179, 24 non licet ... vota dissolvere, nisi ... in ecclesia vigilet et -ae (-is *O V*) ipsum votum aut pauperibus (*sc. aliis*) reddat. **b** *pauperes ipsi, qui dicuntur matricularii* (*v. infra l. 47*): GREG. TVR. Mart. 1, 31 p. 603, 4 cum ad -am illam, quam sanctus suo beneficio de devotorum elymosinis pascit, cotidie a fidelibus necessaria tribuantur (2, 22 cum -am, quae ibidem congregata est, pasceret. *cf.* VEN. FORT. vita Radeg. 17, 39 praeter cotidianam mensam, qua refovebat -am). p. 603, 17 'triantem illum, quem pauperes requirebant, periuravi ...; sed rogo, ut eum accipientes reddatis -ae'. GREG. M. epist. 3, 44 p. 200, 26 quoniam mulierem de -is contra ordinem sacerdotii caedi crudeliter fustibus deputasti. 3, 45 p. 201, 20 -am, quam fecit fustibus castigari.

deriv.: matricularius.

mātrīculārius, -a. [*a* matricula. *J. B. H.*] *scribitur* -ol-: GREG. TVR. *i. q. ad matriculam pertinens*: **1** *i. q. matricula pauperum receptus* (*cf. l. 34*), *pauper* (GLOSS. V 603, 60 -us pauper inops): GREG. TVR. Franc. 7, 29 p. 310, 13 nonnulli ... -orum et reliquorum pauperum. *f.* mātrīculāria *i. q. diaconissa, quae ecclesiae stipibus alitur*: CANON. Migne 56, 716[A] (= FERRAND. canon. 221) mulieres, quae apud Graecos presbyterae appellantur, apud nos autem viduae, seniores, univirae et -ae nominantur. **2** *i. q. matriculae conficiendae curam gerens*: LYD. mag. 3, 66 p. 157, 13 τῷ λεγομένῳ ματρικουλαρίῳ (ἀντὶ τοῦ τῶν καταλόγων φύλακι). 3, 67 p. 158, 16.

mātrīgna, -ae *f.* [*a* mater *secundum* privignus. *J. B. H.*] *de scriptura v. l. 58. p. 473, 80.* [*it.* matrigna. *M.-L.*] *i. q. noverca*: CANON. Migne 56, 891[A] qui incestas nuptias contrahunt, id est -am (-iniam *et* -inam *al.*), cognatam vel socrum aut filiastram ... in coniugio sibi sociant. GLOSS.[L] V Abba NV 26 *v. p. 473, 79.*

mātrimes *v. p. 481, 20.*

mātrimōniālis, -e. *a* matrimonium. GLOSS. γαμική.
i. q. ad matrimonium pertinens: **1** *generatim*: PS. QVINT. decl. 1, 13 p. 15, 10 secretum nuptiarum et -is lectuli solitudinem. AVG. bon. coniug. 6, 6 p. 195, 24 -is (*syn. supra* coniugalis) concubitus, qui fit causa gignendi (*cf. l. 73*). bon. viduit. 4, 5 p. 309, 1 coniugalem pudicitiam et tori christiani -em fidem donum esse ... a deo. ALC. AVIT. c. Arr. 22 p. 9, 10 consultus in evangelio dominus, quid de vinculi (*cf. p. 477, 6*) -is soliditate decerneret. **2** *speciatim de tabulis* (*pacto: l. 78, documento: p. 476, 1*) *matrimonii* (*cf. p. 477, 8*): **a** *proprie*: FIRM. math. 7, 12, 1 sine tabulis -bus coibunt. *continetur eis: matrimonium fieri 'liberorum procreandorum causa'*: AVG. civ. 14, 18 p. 41, 18 D. concubitus coniugalis, qui secundum -ium praescripta tabularum procreandorum fit causa liberorum (*non libidinis gratia. cf.* CAES. AREL. serm. 44, 3 p. 188, 20). c. Faust. 30, 6 p. 755, 2 pecc. orig. 37, 42 p. 201, 16. nupt. et concup. 1, 4, 5 p. 215, 24 ut secundum -es tabulas nonnisi liberorum procreandorum causa concumbant. serm. 51, 13, 22 recitantur tabulae ... in conspectu omnium attestantium; ... si egrediuntur metas -is pacti, non egrediantur metas coniugalis tori. *uxorem subiectam esse debere marito*: AVG. conf. 9, 9, 19 ex quo illas tabulas, quae -es vocantur, recitari audissent, tamquam instrumenta, quibus ancillae factae essent, deputare debuisse. serm. 37, 6, 7 unaquaeque coniux bona maritum suum dominum vocat; ... tabulas -es instrumenta emptionis suae deputat (*inde* ISID. orig. 9, 5, 8). *pacta de re familiari*: SIDON. epist. 7, 2, 7 conscribuntur tabulae nuptiales; ... -bus ... inserta documentis ... recitantur *praedia sponsi.* **b** *translate de matrimonio Christi et ecclesiae* (*cf. p. 480, 26*): AVG. serm. 183, 7, 11. 238, 1 tamquam -es eorum evangelii tabulas audiamus. 268, 4. QVODV. symb. 4, 3 Migne 40, 668 ecclesia sponsa Christi est, ... lego tabulas -es eius.

***mātrimōnium,** -iī *n.* [*a* mater, *cf.* patrimonium. *J. B. H.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 160 *v. p. 435, 34.* AVG. c. Faust. 19, 26 p. 529, 2 -um quippe ex hoc appellatum est, quod non ob aliud debeat femina nubere, quam ut mater fiat. *scribitur* -tor-: DIG. 36, 1, 64 (62) pr. *F* (*cf. A. W. de Groot, Anaptyxe p. 74*). *notatur*: matrim: INSCR. christ. Diehl 4299. matri: CIL X 7971. *de notione*: GLOSS. γάμος, συμβίωσις, ἐπιγαμία, συνοικέσιον ἀνδρὸς καὶ γυναικός. coniugium. possessio matris. facultas: -um. possibilitas (*cf. Du Cange s. v.* -um). *in graecis respondet* γυνή: *p. 480, 60. 63. 481, 2.* *de differentia inter* coniugium, conubium, -um: DIFF. ed. Beck p. 47, 39 coniugium est etiam inter servos, conubium inter gentes, -um inter cives. *distinguuntur* -um *et* nuptiae: IVLIAN. dig. 23, 2, 11 si filius eius, qui apud hostes est ..., uxorem duxit vel si filia nupserit, puto recte -um vel nuptias contrahi. PAVL. dig. 23, 2, 10 si ..., non prohibentur liberi eius utriusque sexus -um vel nuptias legitimas contrahere. 47, 11, 1 pr. *cf.* ITALA Luc. 20, 36 (Cypr. hab. virg. 22) non nubunt neque -um faciunt (γαμίζονται. *Vulg.* ducent uxores). -um *et* nuptiae *vice versa usurpantur* (*cf. et p. 480, 60*): PAVL. sent. 2, 21 B, 1 dos aut antecedit aut sequitur -um et ideo vel ante nuptias vel post nuptias dari potest. *cf. et -um viri p. 479, 62, feminae p. 479, 65.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., CIC.
[*ex coni. pro* patrimonium: CIC. Att. 11, 9, 3 SEN. contr. 2, 3, 20 FIRM. math. 5, 5, 6 *p. 480, 56.* -i *habent omnes codd. pro* patrimonii SEN. benef. 1, 3, 9. -a *est in parte libr. pro* mercimonia: TERT. uxor. 1, 5 p. 677, 4 Oe. (*BC*). *dub.*: LIV. 10, 23, 6 convocatis plebeis -is (matronis *al., edd.*; *an ad p. 480, 45?*).]

I *de statu et actu*: **A** *de statu coniunctionis inter marem et feminam* **i. q. coniugium** (*de re v. Kunkel, RE XIV 2259 sqq.*): **1** *proprie*: **a** *loci re notabiliores*: SEN. benef. 3, 16, 3 antiqua est, quae nesciat -um vocari unum adulterium. frg. 39 quid quod et -a deorum iungimus et ne pie quidem, fratrum ac sororum! QVINT. inst. 9, 3, 80 neminem alteri posse dare in -um, nisi penes quem sit patrimonium. decl. 249 p. 24, 9 -is ... scitis contineri civitatem (GELL. 1, 6, 6 civitatem salvam esse sine -orum frequentia non posse). 368 p. 403, 25 -a sunt ab ipsa rerum natura inventa. 376 p. 416, 6 -um tum perpetuum est, si mutua voluntate iungitur. PAPIN. dig. 39, 5, 31 pr. an ... maritalis honor et affectio ... praecesserit, ... perpendendum esse respondi: neque enim tabulas facere -um (VLP. dig. 24, 1, 32, 13 non coitus -um facit, sed maritalis affectio. OP. imperf. in Matth. 32 p. 802[in.] -um non facit coitus, sed voluntas). PAVL. frg. Vat. 104 dignitatem mulierum ex honore -ii et augeri et minui posse.
definitur: VLP. dig. 1, 1, 1, 3 maris atque feminae coniunctio, quam nos -um appellamus. INST. Iust. 1, 9, 1 nuptiae ... sive -um est viri et mulieris coniunctio individuam vitae consuetudinem continens. ISID. orig. 9, 7, 19 -um est nubilium iusta conventio et condicio.
nota de conubio incesto (*potest debilitato sensu accipi de concubitu*): FIRM. math. 6, 29, 22 incesto furoris ardore et nefariae cupiditatis instinctu filias patribus inlicitis -orum vinculis copulari (*cf. 6, 29, 21* illicitos filiarum concubitus). 6, 30, 1 -ii gratia ... aut patri iungetur aut vitrico. talem Oedipodem habuisse genituram. 7, 18, 4 filiae patribus suis -ii gratia coibunt.

b *iuncturae*: *α secundum casus et praep. digestae*: **nom.**: est, manet *sim.*: est: QVINT. decl. 347 p. 367, 10 legitimum -um nisi soluto priore esse non potest. TAC. ann. 5, 1, 1 primum ei -um et liberi fuere cum Tiberio Nerone (6, 47, 2). CLAVD. DON. Aen. 1, 70 p. 28, 7 inter ipsam et Paridem. manet: LABEO dig. 24, 3, 66, 6 manente (IVLIAN. dig. 23, 3, 46 pr. *al.* POMPON. 42, 1, 22 pr. GAIVS dig. 24, 1, 8 SCAEV. dig. 23, 3, 85 *al.* TRYPH. dig. 23, 3, 78, 3. VLP. dig. 24, 1, 33 pr. constante -o ... m. -o. *al.* PAVL. dig. 17, 2, 65, 16 *al.*). TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 533, 7 manet (p. 534, 7). constat: CLEM. dig. 24, 1, 25 constante (SCAEV. dig. 24, 3, 65 *al. et saepe apud* ICTOS. COD. Theod. 13, 3, 3 pr. 1 COD. Iust. 5, 15, 2 *al.*). VLP. dig. 24, 1, 3, 1 si -um moribus legibusque nostris constat. 24, 2, 11 pr. 27, 6, 11, 4. stat: PAPIN. dig. 10, 2, 35 steterat. VLP. dig. 24, 3, 7, 1 si ... quattuor mensibus -um steterit. NOVELL. Valent. 14 (13), 1 stante. *aliter sc. i. q. valet*: PAPIN. dig. 34, 9, 13 neque tale -um stare neque *eqs.* TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 535, 6. durat: PAPIN. dig. 24, 2, 7 durare (VLP. dig. 23, 2, 45). 48, 5, 12 (11), 10 durante (COD. Iust. 5, 12, 8. 5, 15, 2. 5, 16, 5). VLP. dig. 38, 11, 1, 1 durat (MOD. dig. 23, 30, 13). consistit: VLP. dig. 1, 6, 8 pr. cum consistat -um altero furente, consistet et utroque. 23, 3, 3. permanet: PAVL. dig. 24, 1, 57. perseverat: COD. Iust. 6, 20, 5 perseverante. *alia*: PS. QVINT. decl. 2, 7 p. 26, 3 possunt distrahi facilitate qua coëunt. GELL. 4, 3, 1 nullis etiamtunc -is divertentibus. APVL. apol. 74 ne -um nostrum coalesceret. EPIST. pontif. 313 Migne 20, 602[B] bene constituto -o inter Fortunium et Vrsam.

gen.: dignitas: CIC. Cluent. 35 quae nuptiae ... erant non -ii dignitate, sed sceleris societate coniunctae. ius: CIC. Cluent. 175 CVRT. 8, 4, 26 QVINT. decl. 247 p. 12, 4. foedus *sim.*: QVINT.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

decl. 279 p. 138, 22 veterem -ii consuetudinem. FLOR. epit. 4, 2, 13 foedere (COD. Theod. 8, 13, 1 pr. quae in secundi -ii foedus innupserit. 8, 16, 1 pr. *al. v. vol. VI 1005, 37*). ARNOB. nat. 3, 27 p. 130, 5 dissuuntur tenacium -orum nexus. FIRM. math. 6, 25, 1 eosdem miseris -orum copulationibus iungit (6, 31, 43 ex ista -ii copulatione). AVG. civ. 15, 16 p. 93, 16 D. -ii vinculo (*cf. p. 475, 68. 476, 53*). COD. Theod. 3, 8, 2 pr. ex alterius -ii coniunctione (5, 9, 3, 1. CIL XIII 3836 in -ii c. fuit annis XVII). tabulae *sim.* (*cf. p. 475, 69*): SERV. Aen. 10, 79 ante usum tabularum -ii cautiones sibi invicem emittebant *eqs.* COD. Iust. 5, 4, 13 instrumenta -ii (*aliter p. 480, 12*).

dat.: SVET. Otho 10, 2 quam -o destinarat. APVL. met. 5, 24 *Venus Psychen* infimo (*cf. p. 480, 11 sqq.*) -o addici iusserat. LIC. RVF. dig. 23, 2, 51 pr. -ii causa ancilla manumissa a nullo alio uxor duci potest quam a quo manumissa est, nisi patronus -o eius renuntiaverit. ARNOB. nat. 2, 1 p. 47, 16 alienis furtim insidiatus est -is.

acc.: petere *sim.*: QVINT. decl. 306 p. 202, 13 petis (FLOR. epit. 1, 1, 10). TAC. ann. 4, 39, 1 promissum -um flagitante Livia. VLP. dig. 24, 2, 11, 2 appetere. TERT. monog. 11 p. 777, 29 Oe. postulans. promittere *sim.*: TAC. ann. 4, 39, 1 promissum (13, 44, 1 *v. p. 480, 20*). SVET. Cal. 12, 2 pollicitus. iungere *sim.*: PAVL. FEST. p. 104 Iunonis Iugae, quam putabant -a iungere (QVINT. decl. 286 p. 151, 27. 376 p. 416, 6. CYPR. testim. 3 capp. p. 104, 30 -um cum gentilibus non iungendum [VVLG. I Esdr. 9, 14 ἐπιγαμβρεῦσαι]. COD. Theod. 9, 25, 2). QVINT. decl. 247 p. 10, 17 uxor est, cuius cum viro -um factum est (p. 11, 24. 259 p. 59, 19. ITALA Luc. 20, 36 *v. p. 476, 21.* CYPR. idol. 5 p. 22, 12 SERV. Aen. 7, 424 COD. Iust. 5, 17, 2). 280 p. 145, 2 copulasti (*v. vol. IV 922, 23 sqq.; adde*: FIRM. math. 5, 1, 30 cum anu). TAC. ann. 12, 5, 1 pactum *v. p. 479, 75.* PLIN. epist. 8, 18, 10 incohati -ii (*cf.* COD. Theod. 3, 5, 9 ante coeptum -um. COD. Iust. 6, 61, 5, 1 post coeptum -um). SVET. Cal. 25, 1 -a contraxerit (*v. vol. IV 763, 81 sqq.*) turpius an dimiserit an tenuerit. PAPIN. frg. Vat. 262 non coniuncti -ii (ITALA I Cor. 7, 33 [Cypr. testim. 3, 32 p. 145, 18 *AV*]). RVFIN. Orig. in gen. 11, 1 p. 101, 27 inisse (NOVELL. Anth. 1, 2 cum servis. COD. Theod. 3, 7, 3 SERV. auct. Aen. 4, 327). COD. Theod. 3, 5, 11, 2 vidua ... -um (*promissum*) non implens ad quadruplum ... teneatur (3, 6, 1). *singularia*: CIC. rep. 6, 2 firmiter enim maiores nostri stabilita -a esse voluerunt. QVINT. decl. 337 p. 329, 4 recipitis. NERAT. dig. 12, 4, 8 nondum coito -o. GELL. 1, 6, 1 cum eum ad -a capessenda hortaretur. APVL. met. 9, 8 coaptantes. 10, 29 confarreaturus. Plat. 2, 25 *v. p. 480, 58.* TERT. uxor. 2, 3 p. 687, 7 Oe. fideles gentilium -a subeuntes. COD. Iust. 5, 4, 19 celebrandis. tenere, habere *sim.*: CIC. Cael. 34 te Q. Metelli -um tenuisse (SVET. *v. l. 30.* ARNOB. nat. 3, 32 p. 133, 18). TAC. ann. 13, 46, 2 nuptam esse se dictitans nec posse -um amittere, devinctam Othoni. VLP. dig. 1, 6, 8 pr. retinetur (24, 2, 4). TERT. monog. 11 p. 777, 29 Oe. habere (HIER. epist. 54, 4, 2 COD. Iust. 5, 6, 6 pr.). FIRM. math. 5, 4, 8 prospera -a possidebunt. finire: VLP. dig. 23, 4, 2 morte mariti finito -o. 24, 1, 5, 11. 40, 9, 14, 4 si bona gratia finierit -um. *al.* iterare *sim.*: APVL. met. 10, 2 rursum -um sibi reparaverat. TERT. monog. 14 p. 784, 21 Oe. iterari (p. 786, 28. castit. 13 p. 755, 19 Oe. pontifici maximo iterare -um non licet). 16 p. 786, 18 repetat (castit. 12 p. 754, 7 Oe.). COD. Theod. 8, 18, 3 receptis deinceps aliis -is (*ibid. iterum*). solvere *sim.*: QVINT. decl. 291 p. 161, 6 solvit (p. 162, 11. 347 p. 367, 10 soluto [ALF. dig. 23, 4, 19. *et al. apud* ICTOS]. GAIVS dig. 24, 1, 8 morte aut divortio. *et saepe apud* ICTOS. FIRM. math. 2, 16, 5). IVLIAN. dig. 24, 2, 6 dissolutum (MARCELL. dig. 24, 3, 38. *al. v. vol. V 1, 1499, 7*). AFRIC. dig. 24, 3, 33 distracto (VLP. dig. 23, 3, 9, 3 COD. Iust. 4, 29, 25, 1. 5, 3, 7. *al. v. vol. V 1, 1542, 56*). PAPIN. dig. 23, 5, 12 pr. dirempto (*al.* VLP. dig. 24, 2, 11 pr. *al.* PAVL. dig. 23, 3, 84. *al. v. vol. V 1, 1258, 80*). frg. Vat. 121 culpa dissociandi -ii (AMM. 19, 4, 3 COD. Iust. 5, 4, 7. 14. 9, 9, 23, 1). PAVL. sent. 5, 6, 15 bene concordans -um separari a patre divus Pius prohibuit (TERT. monog. 14 p. 784, 21 Oe. uxor. 1, 3 p. 671, 18 COD. Theod. 3, 16, 2, 1 COD. Iust. 5, 24, 1). TERT. patient. 12 p. 19, 1 disiuncto (adv. Marc. 5, 7 p. 594, 16 castit. 1 p. 738, 11 Oe. uxor. 2, 2 p. 686, 20). *singularia*: SVET. Cal. 25, 1 *v. supra l. 30.* Otho 3, 2 diducto. PAVL. dig. 24, 1, 2 discuterentur. COD. Iust. 5, 4, 28, 4 dispergere. 5, 17, 3, 1 rescissum est. redintegrare *sim.*: POMPON. dig. 49, 15, 14, 1 redintegratur (*v. V. i. R.*). SCAEV. dig. 23, 4, 29, 1 reconciliato (COD. Iust. 5, 4, 14 dissociatum reconciliare). VLP. dig. 24, 1, 32, 11 restauratur (*ibid. iterum*). HERM. dig. 24, 1, 62, 1 divortio facto nec instaurato -o. TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 594, 17 -um ... vetuit disiungi et si forte disiunctum voluit reformari. violare: QVINT. inst. 5, 11, 9 urbes propter -a violata eversae sunt (decl. 286 p. 153, 3 VLP. dig. 48, 5, 14, 3. 48, 5, 30 pr. TERT. paenit. 5, 10).

abl.: *separationis* (*cf. p. 478, 42*): PLAVT. Merc. 822 exigitur -o (*cf.* TAC. ann. 11, 12, 2 ut Iuniam Silanam ... -o eius exturbaret. 13, 19, 2 -o C. Silii ... depulsam). CALP. decl. 49 ^thema^ cedere. *instrumenti* (*limit.*): multare: PLAVT. Amph. 852 (*Amph. ad Alc.*:) *si te mentitam esse demonstravero*, numquid causam dicis, quin te hoc multem -o? (*i. repudium tibi dem*). iungere *sim.*: LIV. 1, 46, 5 ne duo violenta ingenia -o iungerentur (30, 14, 2 -o iunctam. GAIVS dig. 23, 2, 17 pr. ITALA I Cor. 7, 33 [Aug. civ. 21, 26 p. 541, 14 D.] qui -o iunctus est [ὁ γαμήσας, *Vulg.* qui cum uxore est]. VVLG. I Cor. 7, 10 qui -o iuncti sunt [τοῖς γεγαμηκόσι]. 7, 38 qui -o iungit virginem suam [ὁ γαμίζων]. COD. Iust. 6, 49, 6, 1^a^ cum secundis se pater vel mater -is iunxerint. *cf. p. 479, 51*). 29, 29, 12 *illam* -o sibi iungit ([CVRT. 8, 1, 9 TAC. ann. 15, 68, 3 FIRM. math. 3, 6, 25 PROB. Verg. georg. 1, 221]. PORPH. Hor. carm. 1, 2, 17 Ilia ... Anieni -o iuncta est [IVST. 2, 6, 7 qui primus marem feminae -o iunxit. AVG. civ. 15, 16 p. 92, 6 D. COD. Iust. 6, 25, 2 pr.]). CVRT. 5, 3, 12 *illam* secum -o iunxerat (10, 3, 11). CIL XVI 18 (*a. 76*) si peregrini iuris feminas -o suo iunxerint (21. 81. 95. 98. 124. 133. 134 [*a. 76—194*]. HYG. fab. 8, 2 p. 41, 20. *cf. p. 479, 51.* COD. Iust. 5, 6, 3 [*Gordian.*] -o tuo iunctam. *cf.* GREG. TVR. Franc. 10, 8 p. 415, 2 ut huius -o iungeretur). LIV. 32, 38, 3 *illas illis* -o coniungere (*item c. dat.*: SVET. Nero 28, 1 COD. Iust. 5, 4, 16. 8, 50, 13. secum: CVRT. 6, 9, 30. inter se coniungi: GAIVS inst. 1, 59. *c. gen.*: PAPIN. dig. 23, 2, 15 coniungi -o vitrici. RVFIN. *v. p. 480, 29.* *abs.*: ITALA I Cor. 7, 33 [Cypr. testim. 3, 32 p. 145, 18 *W*] qui -o coniunctus est [*cf. p. 477, 82*]. TERT. monog. 9 p. 774, 18 Oe. SERV. Aen. 4, 16 iugum, quod inponebatur -o coniungendis. *cf. p. 479, 61*). CVRT. 8, 4, 29 *illam* -o sibi adiunxit (DICT. 4, 22. *cf. p. 479, 50*). VLP. dig. 24, 1, 32, 16 copulatos -o (AVG. bon. coniug. 13, 15 p. 208, 9 GREG. TVR. Franc. 9, 19 p. 374, 2 COD. Iust. 5, 16, 27 pr. inter se: MOD. dig. 38, 10, 4, 7. *c. gen.*: NOVELL. Marc. 4, 3 senatorum. suo: IORD. Get. 160. *c. dat.*: COD. Iust. 5, 5, 8 sibi. 5, 11, 3. 7, 9, 2. 9, 13, 1, 2. *cf. p. 479, 59*). SPART. Carac. 10, 4 eam -o sociavit (CLAVD. DON. Aen. 1, 70 p. 28, 21 COD. Theod. 4, 2, 1. *c. gen.*: RVFIN. *p. 480, 29 sq.* suo: GREG. TVR. Franc. 4, 46 p. 181, 5. *c. dat.*: LEX Burg. Rom. 27, 2 puellam desponsatam alii -o sociare. LEX Visig. 3, 1^tit.^ 3, 2, 3 p. 134, 17. *cf. p. 479, 55*). *singularia*: SEN. contr. 7, 1 (16), 14 ut -o obligentur. VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 duarum ... -is inligatus. QVINT. decl. 338 p. 333, 7 in domum ... -o occupatam. TAC. ann. 15, 53, 4 alii -o se obstrinxisse. MOD. dig. 24, 1, 27 qui -o coituri sunt. COD. Iust. 5, 27, 3, 4 *illam illi* -o collocavit (*cf. l. 69*). tenere: TAC. ann. 12, 40, 2 cum ... reginam -o teneret (15, 71, 3). *originis*: VLP. reg. 5, 10 qui iure contracto -o nascuntur (IVST. 10, 1, 1 ex paelicibus quindecim filii fuere, sed tres tantum iusto -o suscepti. PROB. Verg. georg. 4, 125 nati ... non legitimo -o. *cf. l. 41. 47*).

praep.: **ad**: IVLIAN. dig. 24, 2, 6 uxores eorum migrare ad aliud -um (*syn. ibid.* nuptiae. *cf.* VLP. dig. 2, 1, 19 pr. ad viri -um *illius* pervenerat. COD. Iust. 5, 4, 23, 1. 3 venire). FIRM. math. 6, 31, 82 meretrices publicas ad -um tori genialis adducunt. AVG. civ. 2, 17 p. 72, 27 D. ad -um ... petitas (*cf. l. 54. p. 479, 47*). **de**: HIER. epist. 39, 6, 2 quod non vel de secundo eius -o tenuerit nepotes. AVG. enchir. 13, 46 de legitimo -o procreatus. COD. Theod. 3, 5, 2, 3 filiorum ... si qui de priore -o fuerint. **ex**: *pro abl. separationis* (*cf. p. 477, 75*): PLAVT. Mil. 1164 quasique istius causa amoris ex hoc -o abierim. CIC. Cluent. 188 expulsam ex -o. SVET. Tib. 49, 1 dimissam. *pro abl. originis* (*cf. supra l. 31*): LIV. 2, 4, 1 iamque ex eo -o adulescentes erant liberi. IAVOL. dig. 28, 2, 5 qui ex posteriore -o natus est (GAIVS inst. 1, 57 FLORENT. dig. 23, 4, 24 VLP. reg. 5, 1). SCAEV. dig. 34, 4, 17, 3 filiam suam ex priore -o (PAVL. frg. Vat. 100 filiis ex alio -o. COD. Theod. 2, 21, 2 COD. Iust. 5, 10, 1, 1). PAPIN. dig. 23, 2, 34, 2 fratrem communem ex novo parentium -o susceptum (*cf.* IVST. 17, 3, 4 ex cuius -o octo liberos sustulit). VLP. dig. 37, 10, 3, 6 ex ipso quidem, sed non ex -o editus. *pro abl. causae*: PAPIN. dig. 23, 2, 62, 2 matrem ex alio -o factam. **in**: *c. acc.*: petere *sim.* (*cf. supra l. 39*): PAVL. FEST. p. 224 proci uxorem poscentes in -um (249). QVINT. decl. 343 p. 353, 9 petebant (SVET. Iul. 27, 1 sibi [Aug. 63, 2]. APVL. apol. 69. 71 IVST. 13, 6, 6). DICT. 6, 6 postulari (SERV. auct. Aen. 10, 499 filiis suis ... fratris filias). promittere *sim.*: LIV. 40, 5, 10 sororem suam in -um Philippi filio pollicebatur (VAL. MAX. 6, 4 ext. 3). SEN. suas. 1, 6 despondere ... in -um illi *illam* (DICT. 6, 4 Hermionam ... Oresti). SEN. benef. 1, 3, 7 promisit (4, 35, 1 tibi. PORPH. Hor. epod. 6, 13). dare *sim.*: PLAVT. Trin. 691 me ... meam sororem in concubinatum tibi, si sine dote dem, dedisse magis quam in -um (CAES. Gall. 1, 3, 5 NEP. Ham. 3, 2 reg. 3, 3 LIV. 1, 1, 9. 35, 13, 4. 37, 53, 13 VAL. MAX. 6, 7, 1 CVRT. 6, 9, 17 QVINT. inst. 9, 3, 80 TAC. ann. 4, 44, 2 SCAEV. dig. 32, 41, 7. CALL. dig. 40, 1, 37, 2 mulieres, quae in -um se [*cf. l. 72. p. 479, 13. 58*] dederint non legitimum [VLP. dig. 25, 7, 1 pr.]. TERT. nat. 2, 8, 18 p. 110, 12. *et al.*). 782 ubi erit locata ... in -um. CIC. div. 1, 104 collocare (*al. v. vol. III 1644, 62. 1645, 8. cf. etiam l. 30. p. 479, 40*). QVINT. decl. 247 p. 11, 3 a parentibus in -um tradita (PAPIN. dig. 48, 5, 12, 7 alii ... a patre [*item c. dat.*: IVST. 1, 4, 4. 38, 1, 4 se (*cf. l. 67*) Nicomedi. ANON. Vales. 12, 68. 70 COD. Theod. 3, 5, 5 GREG. TVR. Franc. 4, 46 p. 181, 11]). convenire *sim.*: PLAVT. Trin. 732 eam ... ire in -um sine dote. AFRIC. dig. 35, 1, 31 si in -um coierint (PAVL. dig. 45, 1, 134 pr. Titia ... Seio. CAPITOL. Aur. 29, 10 enisa est, ut ... in eius -um coiret). PAPIN. dig. 23, 2, 15 in -um convenire (*v. vol. IV 826, 76 sqq.; adde*: SERV. auct. Aen. 11, 476 cum viro. NOVELL. Maior. 6, 3 ISID. orig. 9, 7, 13). ducere *sim.*: CIC. Cluent. 26 Sassiam in -um ducere (125. 190 CAES. Gall. 1, 9, 3 LIV. 1, 34, 4. 4, 4, 10 ex qua ... domo. VAL. MAX. 1, 5, 4 *al.* QVINT. inst. 11, 1, 82 TAC. ann. 1, 12, 4 PAVL. frg. Vat. 102. TERT. apol. 39, 12 uxores, ... quas in -um duxerant. *et al.*). SVET. Dom. 1, 3 *illam illi* nuptam ... in -um abduxit. DICT. 3, 5 deductam in -um Dardani. accipere *sim.*: SEN. contr. 2,

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7(15), 8 recepi (SVET. Iul. 50, 1 IVST. 1, 10, 14. 12, 10, 9). LIV. perioch. 52 p. 65, 5 *ille illam* acceperat (*v. vol. I 311, 76 sqq.; adde*: TAC. hist. 3, 45, 1 armigerum *mariti* ... in -um regnumque accepit. 5, 9, 3 ann. 6, 51, 2. 12, 58, 1 IVST. 17, 2, 15 PELAG. in I Cor. 7, 3 p. 160, 8 COD. Iust. 5, 17, 11 pr. *cf. infra l. 44*). TERT. monog. 7 p. 770, 21 Oe. adsumat (IVST. 2, 4, 24. HIL. in Matth. 14, 3 in -um suum. *cf. infra l. 46*). PS. AVR. VICT. orig. 9, 5 ascitam (NOVELL. Theod. 22, 2, 11 in -um curialis adscita. NOVELL. Marc. 4, 2 sibi [COD. Iust. 5, 4, 7, 1]). DICT. 6, 10 susceperat. sociare *sim.*: TAC. ann. 2, 3, 2 sociatis *liberis Tigranis* ... in -um regnumque (RVFIN. Orig. in gen. 10, 2 p. 95, 2 sociari illi viro. VICTOR. Alc. Avit. epist. 16 *illam* sibi [*om. S*] in -um [-o *S*]. LEX Visig. 5, 3, 1 p. 217, 3 sibi). PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 14, 5 Circe iunxit se (*cf. p. 478, 67*) ei in -um. reducere *sim.*: SVET. Dom. 8, 3 ob reductam in -um uxorem (*cf.* COD. Iust. 9, 9, 17 revocare). AFRIC. dig. 23, 3, 50 pr. divortio facto cum in -um rediret (IMP. SEV. VLP. dig. 23, 3, 40. VLP. dig. 32, 3 pr. eius). VLP. dig. 24, 3, 19 si ... reversa fuerit in -um. *alia*: SVET. Dom. 22 oblatam in -um sibi. TERT. paenit. 3, 13 adulterum ... eum ... definit, qui ... in alienum -um cecidisset. monog. 7 p. 771, 2 Oe. succedendum erat in -um fratris sine liberis defuncti (l. 15. 16). DICT. 6, 3 in -um Aegisthi denupserat. RVFIN. Orig. in gen. 11, 1 p. 102, 8 quam ... sortitur in -um (COD. Theod. 3, 12, 4 in -um proprium). EVTR. 8, 10, 1 *illam* in -um habuit. in *c. abl.*: *c. abl. proprie locali* (*interrogatur 'ubi?'*): CIC. Quinct. 16 *illam* habet in -o (Verr. II 2, 89 Caecin. 10 Scaur. 8 leg. 3, 36 BRVT. Cic. ad Brut. 1, 6 [9, 15], 1 NEP. praef. 4 Cim. 1, 2 Dion 1, 1 LIV. 34, 36, 5 VELL. 2, 93, 2 VAL. MAX. 6, 2, 3. 7, 7, 3 TAC. ann. 1, 33, 1. 12, 46, 1 SVET. Cal. 7. *et al. cf. l. 23*). LIV. 1, 9, 14 illas ... in -o ... fore (QVINT. decl. 342 p. 351, 23. 352, 4 quae in -o archipiratae esset [TAC. ann. 1, 53, 1 Tiberii]. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 4 captivi uxor ... non ... in -o est. CLAVD. DON. Aen. 1, 70 p. 28, 6 quae fuit in alieno -o. HIER. adv. Iovin. 1, 7 qui in -o sunt. COD. Iust. 3, 36, 2 uxor tua si ... adhuc in -o tuo fuit [9, 9, 12]). TAC. ann. 13, 45, 4 agentem eam in -o *illius*. TERT. monog. 11 p. 778, 24 Oe. in -o adhuc positos (CLAVD. DON. Aen. 2, 540 p. 222, 10 in Achillis -o). COD. Iust. 5, 12, 19 constituta. QVINT. decl. 280 p. 143, 1 remansura est in meo -o. PAPIN. dig. 37, 7, 5, 1 si cum filio meo in -o perseveraverit (48, 5, 12, 10. TERT. monog. 11 p. 779, 15 Oe. in ethnicis -is). 48, 5, 40 (39), 4 mulierem ... in -o retinere. *in iuncturis alternantibus c.* in *c. acc.*: CIC. Phil. 2, 44 te ... in -o stabili ... conlocavit (rep. 2, 12 eas ... in familiarum amplissimarum -is. VLP. reg. 24, 17 Titio [24, 18 COD. Iust. 5, 6, 4. 7]. NOVELL. Theod. 22, 2, 8 in -o curialis. COD. Iust. 5, 4, 26, 1 suo. *al. v. vol. III 1644, 59. cf. etiam p. 478, 69*). RVFIN. Orig. in gen. 6[tit.] accipere (*cf. supra l. 2*) voluit Sarram in -o ([COD. Theod. 3, 7, 2 GREG. TVR. Franc. 4, 3 p. 143, 3]. *cf.* VVLG. prov. 30, 23 cum in -o fuerit assumpta [*cf. supra l. 6*]). IORD. Get. 63 postulat ([GREG. TVR. Franc. 3, 1 p. 109, 15]. 295 petit. GREG. TVR. Franc. 1, 47 p. 54, 2 *illam* sibi in -o expetiit [2, 28 p. 90, 4]. *cf. p. 478, 39*). *in iuncturis alternantibus c. abl. instr.*: MOD. dig. 23, 1, 15 *illam* filio suo in -o adiungere (*cf. p. 478, 17*). CIL XVI 135 (*a. 208*) si peregrini iuris feminas in -o suo iunxerint (137. 139. 140. 142. 143. 145. 147. 149. 151. 153. 155. 156 [*a. 216—298*]. BACHIAR. repar. laps. 10 p. 1046[A] ut illa vel [*i. et*] ille ... in -o coniugioque iungantur. IORD. Get. 298. *cf. p. 477, 81*). IORD. Get. 164 ut ... ei eam in -o sociaret (254. 311 GREG. TVR. Franc. 2, 21 p. 84, 27 *illam* sibi ... in -o sociavit [3, 6 p. 114, 8. 3, 23 p. 131, 19. 4, 3 p. 143, 9. 5, 2 p. 192, 9. LEX Visig. 2, 3, 4 si liberta mulier servo ... se [*cf. p. 478, 67*] ... in -o sociaverit. *cf. p. 478, 22*). COD. Iust. 5, 4, 23, 6 istam ... in -o illis copulari (LEX Visig. 3, 5, 1 *illam* sibi in -o copulare. *cf. p. 478, 18*). LEX Visig. 3, 6, 1 p. 166, 18 si ... alteri se mulieri in -o non coniunxerit (*cf. p. 478, 11*).

β participes -ii indicantur: gen.: viri: CIC. Cael. 34 Q. Metelli (*i. cum Metello*). SEN. contr. 1, 5, 7 raptoris. SEN. epist. 94, 15. TAC. ann. 1, 53, 1 Tiberii. *al.* PLIN. epist. 8, 18, 8 senis. SVET. Aug. 62, 2 Claud. 15, 2. *et al. feminae*: VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 duarum ... -is inligatus. PLIN. nat. 16, 242 SVET. Claud. 43 GELL. 15, 20, 6 APVL. met. 10, 29 LIC. RVF. dig. 23, 2, 51 pr. IVST. 11, 12, 3. 17, 3, 4. *cf.* CIC. rep. 2, 12 familiarum amplissimarum *supra l. 41*. SEN. frg. 39 deorum (*cf. l. 74*): *p. 476, 35*. *adi. vel pron.*: *v. p. 480, 11 sqq.* cum (*ubique c. verb.*): QVINT. decl. 247 p. 10, 17 *v. p. 477, 24*. TAC. ann. 5, 1, 1 *v. p. 476, 59*. PAPIN. dig. 37, 7, 5, 1 *v. supra l. 37*. NOVELL. Anth. 1, 2 *v. p. 477, 33*. COD. Iust. 5, 6, 6 pr. -um cum ea habuisse. *cf. etiam p. 477, 22. 27. 478, 6. 12.* inter: PLIN. nat. 2, 17 -a i. deos (*cf. l. 69*). QVINT. decl. 325 p. 278, 15 -um ⟨integrum⟩ i. hos non esse, qui litigant (CLAVD. DON. *v. p. 476, 60*). TAC. ann. 12, 5, 1 pactum i. Claudium et Agrippinam -um. GAIVS inst. 1, 59 i. se -o coniungi. MOD. dig. 38, 10, 4, 7 *v. p. 478, 20*. EPIST. pontif. *v. p. 476, 80*.

c *epitheta: ad fortunam -ii pertinentia*: CIC. Phil. 2, 44 stabili et certo. LIV. 6, 34, 7 fortunatum. TAC. ann. 2, 75, 1 pulcherrimo. 14, 64, 1 infelix. PLIN. epist. 10, 94, 2 parum felix. FIRM. math. 5, 4, 8 prospera (6, 5, 3. 6, 23, 5 felix et prosperum). SVET. vita Lucani p. 51 infestum. PAVL. sent. 5, 6, 15 bene concordans. *ad mores -ii pertinentia*: TAC. Germ. 18, 1 severa illic -a. CIL VI 13017 cum qua vixi annis XVIIII in incorrupto -o. *ad ius pertinentia*: PS. CIC. epist. ad Oct. 9 in dotali -o. QVINT. inst. 5, 11, 32 iustum (SVET. Nero 28, 1 GAIVS inst. 1, 76. 87 non iusto. PAPIN. dig. 34, 9, 13. VLP. reg. 5, 2 *definitur*. SERV. Aen. 4, 328. COD. Theod. 3, 12, 3 ex iusto et legitimo -o. COD. Iust. 5, 4, 6. 5, 5, 6, 3. 5, 6, 3 pr. 5, 27, 5 pr.). legitimum: QVINT. decl. 347 *v. p. 476, 58*. PROB. Verg. georg. 4, 125 non legitimo. *al. v. l. 4 et apud Mayr, Vocab. cod. Iust. p. 1453. cf.* COD. Theod. 4, 3, 1 indubitato. VLP. reg. 5, 7 incestum. VLP. reg. 16, 4 si maior quinquagenaria minori sexagenario nupserit, impar -um appellatur et senatus consulto Calvisiano iubetur non proficere ad capiendas hereditates. *ad designationem coniugis pertinentia (cf. p. 479, 62): adi.*: TAC. hist. 1, 22, 2 mathematicos, pessimum principalis -ii instrumentum. 1, 73 consulari -o subnixa. SVET. Iul. 51 ne provincialibus quidem -is abstinuisse Caesarem (*potest referri ad II l. 45*). APVL. met. 5, 24 *v. p. 477, 11*. 6, 23 de -o mortali (*sc. Cupidinis cum Psyche*). TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 594, 23 ethnicum (monog. 11 p. 779, 14 Oe.). uxor. 2, 2 p. 685, 12 Oe. in -o gentili (p. 686, 14. 2, 7 p. 692, 15). *pron.*: CIL XVI 18 (*a. 76*) suo *v. p. 478, 7* (QVINT. decl. 257 p. 50, 26 negat idoneam esse -o meo locupletem. 280 p. 144, 1 remansura est in meo -o. TAC. ann. 3, 34, 6 suo. 13, 44, 1 -um suum promittens. SVET. Cal. 12, 2 pollicitus est -um suum. *v. etiam p. 478, 20. 24. 479, 6. 33.* proprium: *p. 479, 23*). IVLIAN. dig. 24, 2, 6 aliud *v. p. 478, 35* (PAPIN. dig. 23, 2, 62, 2 *v. p. 478, 53. cf.* PAPIN. dig. 48, 5, 12, 10 quae post commissum adulterium in eodem -o perseveravit). TERT. paenit. 3, 13 alienum *v. p. 479, 18* (CLAVD. DON. Aen. 1, 70 p. 28, 6 quae *Helena* fuit in alieno -o).

2 *apud* ECCL. *de coniugio spiritali inter deum et animam* (*cf. p. 476, 3*): RVFIN. Orig. in gen. 6, 3 p. 68, 28 ut anima spiritui nubat et novi testamenti -um sortiatur. 8, 5 p. 228, 5 *Christi* -o Paulus animas coniungit et sociat. in num. 20, 2 p. 188, 1 *anima* -o eius (*verbi dei*) quodammodo sociata. AVG. in psalm. 88 serm. 2, 14 -um hoc (*ecclesiae et dei*) magna caritate compaginatur.

B *de actione coniugii ineundi i. q.* ***nuptiae***: SEN. benef. 3, 16, 2 exeunt -ii causa, nubunt repudii. QVINT. decl. 270 p. 109, 3 non propositum -ii, non cupiditas nuptiarum. 291 p. 161, 20 liberorum causa amabas, -um cogitaveras. TAC. hist. 1, 22, 1 adulteria, -a ceterasque regnorum libidines. ann. 4, 40, 3. PLIN. epist. 10, 2, 2 liberos concupisco, ... sicut potes duobus -is meis credere. SVET. Galba 5, 1 dedit et -o operam. VLP. dig. 23, 3, 10, 4 si ante -um aestimatae res dotales sunt (23, 3, 12 pr. 23, 3, 43 pr. PAVL. dig. 22, 1, 38, 12 COD. Theod. 3, 5, 2, 3 COD. Iust. 5, 3, 8. 5, 4, 23, 4. 5, 16, 23 ante -um vel post. 5, 27, 5 pr. vel ante -um vel postea). 24, 3, 5 ex die -ii (COD. Iust. 5, 12, 31, 5 ex tempore -ii). SERV. Aen. 4, 114 ante est Iunonis officium ex -o, sic (*i. deinde*) usus Venerius. COD. Iust. 5, 4, 21 sine aliqua sollemnitate -orum.

II *meton. de* ***persona*** *i. q.* ***uxor***: **A** *plur.*: [*dub.* LIV. 10, 23, 6, *v. p. 476, 30*]. VAL. MAX. 2, 1, 5 nulli enim tunc subsessorum alienorum (*cf. l. 57. 67. 68. 79*, propriis: *infra l. 78*) -orum oculi metuebantur (*inde* NEPOTIAN. 10, 6 neque ... quisquam alienum -um impudice videbat). PLIN. nat. 2, 21 non -a, non liberos ... nisi iuvantibus sacris deligunt *superstitiosi homines*. PS. QVINT. decl. 2, 7 p. 26, 7 aspicimus -orum singula momenta rixantia; mutant cotidie domos. 2, 14 p. 32, 8 plerumque contra liberos amantur uxores et sequentium -orum non aliunde quam de damno pietatis adfectus est. TAC. ann. 2, 13, 3 -a ac pecunias hostium praedae destinare (*syn.* coniuges). FLOR. epit. 1, 25. SVET. Aug. 34, 2 -orum crebra mutatione. APVL. met. 4, 30 omnium -a corrumpens (FIRM. math. 5, 5, 6 qui aliena -a [*Ziegler*, patrimonia *codd.*] corrumperet. EVTR. 9, 19, 1. *v. etiam l. 79. p. 481, 3 et vol. IV 1056, 79*). Plat. 2, 25 -a quoque non privatim maritanda esse, sed fieri communia despondente ipsa eiusmodi nuptias publice civitate[s] ([*Plato rep. 5, 7 p. 457*[C] *τὰς γυναῖκας*]. ARNOB. nat. 1, 64 p. 44, 24 qui -a persuadent habenda esse c. LACT. inst. 3, 21, 4 -a quoque c. esse debebunt). ITALA I Cor. 7, 29 (Tert. uxor. 1, 5) superest, ut qui -a (*γυναῖκας, Vulg.* uxores) habent, tamquam non habentes agant (TERT. castit. 4 p. 743, 6 Oe.). TERT. apol. 39, 12 non amicorum solum -a usurpant, sed et sua amicis patientissime subministrant. ARNOB. nat. 2, 45 p. 84, 13 ut ... insultarent virginibus et -is alienis (AVG. civ. 1, 16 p. 27, 30 D. stupra commissa ... in aliena -a virginesque nupturas). FIRM. math. 6, 32, 30 *syn.* uxorum. IVST. 3, 3, 8. 3, 5, 6. 9, 8, 3. 18, 5, 5. AVR. VICT. Caes. 3, 10 sororum stupro ac -is illudens nobilibus (*cf.* PS. AVR. VICT. epit. 38, 7 -a nobilium corrupit. HIER. epist. 147, 4, 2 quod a te nobilium violata -a publico caesa sint gladio). AMM. 23, 6, 76 pro opibus quisque adsciscens -a plura vel pauca (IORD. Rom. 310 ut omnes viri bina -a susciperent). AVG. epist. 108, 17 p. 631, 23 in conviviis ineundis, in -is tradendis et accipiendis. SVLP. SEV. chron. 1, 2, 7 angeli ... -is se mortalibus miscuerunt (*Vulg. gen. 6, 2* acceperunt sibi uxores). 1, 24, 2 -a ex victis assumere. MARCELL. med. 13, 4 Caesarum -a hoc dentifricio usa sunt. PHYSIOGN. 131 p. 143, 10 non esse contentos -is propriis (*cf.* sua: *l. 65*, alienorum: *supra l. 47*). **B** *sing.*: VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 subsessor alieni (*cf. l. 47*) -ii (NEPOTIAN. 10, 6 *v. supra l. 48*). PLIN. nat. 15, 136 Liviae Drusillae, quae postea Augusta⟨m⟩ -ii nomen accepit. PS. QVINT. decl. 2, 3 p. 23, 4 ut pater, cui -um filiumque abstulerat incendium, ... alia consolaretur uxore. SVET. Cal. 25, 1 -um sibi repertum exemplo Romuli. IAVOL. dig. 28, 2, 5 mutavit (DICT. 2, 26 commutare). ITALA I

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cor. 7, 27 (Tert. uxor. 1, 7 p. 679, 19 Oe.) obligatus es -ó ?... solutus es -o ? (*γυναικί ... γυναικός. Vulg.* uxori ... uxore). TERT. Scap. 4 p. 549, 4 -um nullius adulteramus (*cf. p. 480, 56*). FIRM. math. 5, 6, 8 ex numero affinium -um decernit. AVR. VICT. Caes. 21, 3 *fuit* pari fortuna et eodem -o quo pater; namque ... novercam ... coniugem affectavit. RVFIN. Orig. in gen. 8, 5 p. 227, 13 qui ingreditur ad meretricem ...; qui vero legitimo utitur -o. AVG. bon. coniug. 6, 6 p. 195, 16 quod (*sc. concubitum*) ... expetit vel ille de -o vel illa de marito. CASSIOD. var. 10, 11, 5.

stilistica: gen.: qualitatis: -um sui iuris: QVINT. decl. 368 p. 404, 15. *inhaerentiae (identitatis)*: -ii nuptiae: FIRM. math. 6, 5, 3. *cf.* -um tori genialis: *p. 478, 38. abundantia*: -um coniugiumque: *p. 479, 53. forma* liberi ex illo -o: *p. 478, 48.*

syn.: coniugium: AVG. civ. 15, 16[tit.] SIDON. epist. 8, 11, 1 nuptiae: *p. 476, 48. 478, 36.* uxor: *l. 2. p. 480, 63. 68.*

deriv.: matrimonialis.

mātrimus (-ī-?), -a, -um (-es: *l. 20*). [*a* mater, *cf.* patrimus; *v. Stolz-Leumann*[5] *221. J. B. H.*] *de formis: nom. pl.* -es: PAVL. FEST. p. 126 -es ac patrimes dicuntur, quibus matres et patres adhuc vivunt. *inde nom. sing.* -es: PAVL. FEST. p. 93, 2 puer ... patrimes et -es. 93, 6 *v. l. 47. de notione*: PAVL. FEST. p. 93, 6 *v. l. 46.* p. 126 *v. l. 19.* GLOSS. -us qui matrem habet. *pro subst.*: *l. 29. 44. 70. praeter* ARNOB. nat. 7, 44 (*ubi Meiser suppl.* ⟨patrimus et⟩) *et* GLOSS. *l. 22 legitur ubique c. voce* patrimus *coniunctum, plerumque* patrimi et -i (*18ies*); patrimi -ique: *l. 41. 49. 64. 69. 71.* -es ac patrimes: *l. 19.* patrimi -i: *l. 35. 42. legitur inde a* CIC. *l. 37.*

i. cuius mater adhuc vivit (*ad eos tantum liberos, qui ex matrimonio confarreato nascebantur, hanc vocem referunt* SERV. auct. georg. 1, 31 ex quibus nuptiis patrimi et -i nascebantur. GLOSS.[L] III Abol. CO 102 p. 113): *officio liberorum patrimorum et -orum utebantur Romani in vita privata*: FEST. p. 245 patrimi et -i pueri praetextati tres nubentem deducunt: unus, qui facem praefert ..., duo, qui tenent nubentem. *in vita publica*: PAVL. FEST. p. 288 rica est vestimentum ..., quo flaminicae ... utebantur ..., quod conficiunt virgines ingenuae patrimae -ae, cives. GELL. 1, 12, 2 *virginem Vestalem* negaverunt capi fas esse, ... quae non sit patrima et -a. *adsistunt in ludis*: CIC. har. resp. 23 puer ille patrimus et -us si tensam non tenuit, si lorum omisit, ... ludi sunt non rite facti (ARNOB. nat. 4, 31 p. 167, 1. 7, 44 p. 278, 8). ACT. lud. saec. Aug. *v. l. 65. in sacris*: ACT. lud. saec. Aug. *v. l. 64.* LIV. 37, 3, 6 decem ingenui, decem virgines, patrimi omnes -ique, ad id sacrificium adhibiti (OBSEQ. 1 supplicatio per decem pueros patrimos -os totidemque virgines habita. 40 sacrificatum per triginta ingenuos patrimos et -os totidemque virgines). PAVL. FEST. p. 93, 2 flaminius camillus puer dicebatur ingenuus patrimes et -es, qui flamini Diali ad sacrificia praeministrabat (93, 6 flaminia dicebatur sacerdotula, quae flaminicae Diali praeministrabat, eaque patrimes et -es erat, id est patrem matremque adhuc vivos habebat. *cf. l. 34*). TAC. hist. 4, 53, 2 virgines Vestales cum pueris puellisque patrimis -isque aqua ... perluere *spatium templi Capitolini dedicandi.* LAMPR. Heliog. 8, 1 caedit et humanas hostias lectis ad hoc pueris nobilibus et decoris per totam Italiam patrimis et -is. *in sacris fratrum Arvalium*: ACT. Arv. a. 80 (CIL VI 2059) l. 10 frugibus ministrantibus pueris ingenuis patrimis et -is senatorum filis referentibus ad aram in pateris. a. 81 l. 11 pueris ingenuis senatorum filis patrimis et -is ministrantibus ture et vino, referentibus ad aram in pataris. a. 87 II 46 *illi* ture et vino fecerunt, ministrantibus pueris patrimis et -is. a. 145 (CIL VI 32379) l. 26 *illi* ⟨ture et vino fecerunt: pueri⟩ patrimi et -i senatorum fili praetextati cum publicis ad aram retulerunt (*inde suppl.* NSc. 1919 p. 103 II 2). a. 218 (CIL VI 2104) A 12 pueri ⟨praetextati pat⟩rimi et -i senatorum fili numero IIII in cathedris consederunt et epulati sunt (*sim.* a. 240 Dessau 9522, 35). *in sacris canunt*: ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 20 pueros virginesque patrimos ⟨-osque ad carmen can⟩endum chorosque habendos frequentes ut adsint itemque ad ea sacrificia atque ad eos ludos paran⟨dos ... diligen⟩ter meminerint. 147 pueri XXVII ... patrimi et -i et puellae totidem cecinerunt. LAEL. FEL. Macr. Sat. 1, 6, 14 acta igitur obsecratio est pueris ingenuis itemque libertinis, sed et virginibus patrimis -isque pronuntiantibus carmen (SERV. auct. Aen. 2, 238. 3, 438 bello Punico -i et patrimi cantaverunt Iunoni). VOPISC. Aurelian. 19, 6 agite igitur, pontifices, ... patrimis -isque pueris carmen indicite.

mātrīna *et* **mātrīnia** *v. s. v.* matrigna *p. 475, 56.*

mātrīnus, -ī *m.* [*a* mater, *cf.* consobrinus *sim. J. B. H.*] GLOSS.[L] V Abba MA 64 p. 86 -us matris frater.

mātrisanimula *v. p. 446, 54.* **mātrisfamiliae** *v. p. 440, 14.*

×mātrīx, -īcis *f.* [*a* mater, *cf.* genetrix *sim. et gr.* μήτρα. *v. Wackernagel, Festgabe f. Kaegi 55. J. B. H.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 160 *v. p. 435, 34.* ISID. orig. 11, 1, 136 -x dicitur, quod foetus in eo (*sc. utero*) generetur. *de formis: gen. pl.* -um: COLVM. 7, 9, 10. *de scriptura: nom. sing.* -s *v. p. 483, 16.* NOT. Tir. 91, 27. *de notione*: GLOSS. μήτρα. βρέβιον (= *'Brief' Buech.; cf. p. 483, 31*). locus conceptionis sive unde fons oritur (*p. 482, 53*) vel herba (*p. 482, 35*). *in graecis respondent*: γαστήρ *p. 483, 24.* κοιλία *p. 483, 22.* μήτρα *p. 483, 8.* ὑστέρα *p. 483, 14. inde a* VARRONE. *in graec. serm. abiit*: *p. 483, 35.* [*val.* matrice, *it.* matrice, *francog. vet.* marriz, *hisp.* madriz. *M.-L.*] [*ex coni.*: APIC. 2, 54 *pro* materia (*cf. et p. 483, 18*). PS. THEOD. PRISC. add. p. 341, 13 *pro* mater.]

I ***subst.***: **A** *i. q.* ***mater, auctor***: **1** ***de animantibus et de rebus personatis*** (*l. 23. 27. p. 483, 1*): **a** ***de bestiis*** (*cf. p. 445, 6*): VARRO rust. 2, 5, 12 habeo tauros ... ad -es LXX duo. COLVM. 7, 3, 12 (*de ovibus*) si feminae generandae sunt, austrinos flatus captare, ut eadem ratione (*sc. ventum spectantes*) -es ineantur. 7, 9, 10 et -um et iuniorum *suum.* 8, 2, 6 *de gallinis* (*item de variis avibus*: 8, 2, 8. 8, 3, 5. 8, 5, 11 *al.*). PALLAD. 12, 13, 1. 8 CHIRON 353 mamilla -is *pulli.* CIL VIII 20855 abis (*i. habes*) asina -e. **b** ***de Eva auctore generis humani*** (*cf. p. 438, 49*): TERT. virg. vel. 5 p. 890, 34 Oe. in illas feminas futuras, quas in -e generis feminini nominarit. **c** ***de deo tamquam origine substantiae filii***: TERT. apol. 21, 13 quod de deo profectum est, deus est ... et a -e non recessit, sed excessit. adv. Prax. 8 p. (*238, 18* protulit enim deus sermonem [*i. Christum*] ... sicut radix fruticem et fons fluvium et sol radium) 239, 10 nihil tamen a -e alienatur, a qua proprietates suas ducit. PS. PHOEBAD. fid. 5 p. 41[C] ut in -em luminis patris figuram assimiles, filium vero in splendorem claritatis ostendas.
de dis Valentinianis: TERT. adv. Val. 7 p. 185, 6 Bythos et Sige, Nus et Veritas prima quadriga defenditur Valentinianae factionis, -x et origo cunctorum. **d** ***de terra*** (*cf. p. 442, 71. aliter l. 50*): TERT. resurr. 63 p. 124, 15 cum ... effluxerit *caro* in suam -em terram (adv. Marc. 1, 14 p. 308, 28 terram ... carnis -em). FILASTR. 95, 1 *v. p. 455, 23.* 95, 3 -x omnium rerum terra ... est ..., quae continet aquam et hanc terram, quae habitatur a nobis. **e** ***de ecclesia*** (*cf. p. 444, 29. aliter infra l. 45*): CYPR. unit. eccl. 23 p. 231, 11 quicquid a -e discesserit, seorsum vivere non potest. epist. 48, 3 p. 607, 9 ut ecclesiae catholicae -em et radicem agnoscerent et tenerent. 71, 2 p. 772, 23 si ... peccato suo cognito ... ad veritatem et -em redeant. *in imagine*: PACIAN. epist. 3, 3 p. 49, 1 aquam, quae a -e discessit (*cf. ibid.* a fonte perpetuo separatus).

2 ***de rebus***: **a** ***corpor.*** (*de* radice, fonte [*cf. l. 33*], sole *supra l. 18*): **α** ***de herbis*** (*cf. p. 445, 35*): SVET. Aug. 94, 11 ex ea (*sc. palma*) ... enata suboles adeo in paucis diebus adolevit, ut ... aequipераret ... -em. HIER. adv. Pelag. 3, 9 p. 579[A] rami et flagella vitium ... contabescunt, cum fuerint a -e praecisa. SORAN. p. 33, 12 malleolus, quamdiu in -e arboris est positus. CASSIOD. var. 12, 25, 3 quid germen aperiat, si -x pluviam non resumat? *in imagine*: TERT. anim. 19, 6 p. 331, 9 *hominis* anima velut surculus quidam ex -e Adam in propaginem deducta (*cf. et l. 62*). PAVL. NOL. carm. 28, (*297* hanc ... stirpem scelerum *avaritiam*, qua pullulat arbor infelix) 303 haec si praeciso ... fomite radix aruerit, cadet omne nefas ... -isque suae casum mala cuncta sequentur (*cf. l. 72*). **β** ***de ecclesia metropolitana*** (*cf. l. 82. p. 446, 6. 483, 44*): CONC. Carth. a. 397 Mansi 3, 930[B] concedente episcopo, qui -em tenuit. FERRAND. canon. 11 ut ad eligendum episcopum sufficiat -is arbitrium. 38 episcopus -is non usurpet, quicquid fuerit donatum ecclesiis, quae in dioecesi constitutae sunt. **γ** ***de terra*** (*aliter supra l. 23*): TERT. resurr. 6 p. 34, 11 et aurum terra, quia de terra, hactenus (*sc. tantummodo*) tamen terra, ex quo aurum longe alia materia, splendidior ... de ... -e.
δ ***de mari***: HIER. quaest. hebr. in gen. p. 13, 14 secundum Ecclesiasten (*Vulg. eccles. 1, 7*) omnes aquae ... ad -em abyssum revertuntur (ISID. orig. 13, 20, 1). VEREC. in cant. 7, 6 -x universarum aquarum.
ε ***de materia*** (*cf. p. 483, 40*) *i. q.* ***auctor, causa*** (*cf. l. 72. p. 446, 56*): TERT. adv. Hermog. 16 p. 143 (*10* aut deo adscribendum et bonum et malum, quae ex materia fecit, aut materiae) 16 si dei erit utrumque, videbitur deus etiam mali auctor ...; si materiae utrumque, videbitur materia etiam boni -x; mala autem in totum materia boni non erit -x. *i. q. origo* (*cf. l. 81*): TERT. anim. 20, 6 p. 333, 16 substantiae (*sc. animae*) ... illius ... quam deus in Adam contulit et -em omnium fecit (*cf. etiam l. 41*). *cf.* 23, 1 p. 336, 6 Saturninus ... hominem affirmans ... opus futtile ... scintillulam vitae consecutum, quae illud ... post decessum vitae ad -em relatura sit (*cf.* HIER. *p. 483, 42*). **ζ** ***de fistula aquaeductus*** (*cf. p. 483, 56*): COD. Theod. 15, 2, 5 (= Iust. 11, 43, 3 pr. [*a. 389*]) *aquae* usum aut ex castellis aut ex ipsis formis ... elicere neque earum fistularum, quas -es vocant, cursum ac soliditatem adtemptare. *huc pertinere videtur*: CIL VIII 18587 primo mane, quo Claudiana *aqua* descendit, ad -e(m) riganda(m).

b ***incorpor.***: **α** *i. q.* ***causa*** (*cf. supra l. 56*): TERT. patient. 5 p. 8, 22 si prima deliquit *impatientia*, consequens est, ut ... et sola sit -x in omne delictum (*cf.* adv. Marc. 2, 16 p. 357, 17 patientiam, misericordiam ipsamque -em earum, bonitatem. SALV. eccl. 1, 13 si radix malorum omnium est cupiditas atque haec pietatis [*gen. expl.*] -e gignitur ..., non tam cupiditas reprehendenda, quae ex pietate parente nascitur, quam ipsa pietas, ex qua talis filia procreatur. *cf. l. 44. p. 447, 3. 483, 59*). VIRG. gramm. epit. 4 p. 17, 16 philosophia ... fons et -x est omnis artis ac disciplinae (*cf. p. 446, 69*). **β** *i. q.* ***origo***: TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 541, 19 Hierosolymis esse et sacerdotes et templum et -em religionis (*an pert. ad l. 46?*). adv. Iud. 2 p. 703, 20 Oe. primordialis lex est data Adae et Evae in paradiso, quasi -x omnium praeceptorum dei (*cf.* culpa matricalis *p. 474, 6*).

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

HIER. in Soph. 3 p. 1384^{B} linguam Hebraicam omnium linguarum -em esse (*cf. p. 447, 53*).

B *i. q. uterus, venter*: **1** *hominum*: SEN. contr. 2, 5, 6 instabat tyrannus: '. . . seca, verbera, . . . fac iam ne viro placeat -x' (*cf. 2, 5, 7* caede ventrem). TERT. carn. 17 p. 453, 20 Oe. si ex humana -e substantiam traxit *Christus* (*cf.* FAVSTIN. trin. 3, 3 p. 65^{B} *Iesus* homo factus fuerat ex originis nostrae -e). ITALA Iudith 9, 2 (Lucif. non parc. 10 p. 230, 20) coinquinaverunt -em (μήτραν). IV Esdr. 4, 40 interroga praegnantem, . . . adhuc poterit -x eius retinere foetum in semetipsa. 8, 8. 9 SER. SAMM. 33$^{ut.}$ FIRM. math. 7, 21, 9. AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 1, 2 peridrome -is (*seq.* illa recipiendorum seminum aula). DIDASC. apost. 53, 16 omne masculum aperiens -em matris benedictum domino (*Vulg. exod. 13, 2 al.* vulvam). MACR. Sat. 7, 9, 24 pudendis et -i. 7, 16, 10. HIPPOCR. aer. 7 p. 13, 15 G. (ὑστέραι). MARCELL. med. 10, 35 carmen hoc utile profluvio muliebri: '. . . adiuro te, -s, ne hoc iracunda suscipias'. *saepius apud scriptores artis medicae, ut* VINDIC., SORAN., PLAC., THEOD. PRISC., CAEL. AVR. *al.* DRAC. laud. dei 2, 675 sterilem . . . -em (materiem *B*). LIB. iubil. 28, 26 *deus* aperuit -em eius (*Vulg. gen. 30, 22* vulvam). **2** *bestiarum*: CHIRON 176. 177. 745 (*syn.* vulva). *plerumque in forma* sanguinem detrahere *sim.* de -e: PELAGON. 24 sanguis de -e tollatur (VEG. mulom. 1, 56, 25 auferendus est [*Hippiatr. I 266, 5* ἐκ τῆς κοιλίας]). 291 detrahendus . . . est (VEG. mulom. 2, 136 auferendus est [*Hippiatr. I 393, 17* ἐκ τῆς γαστρός]). CHIRON 15 asino sanguis detrahi numquam debet de -e (VEG. mulom. 1, 23). 16 morbidis . . . de -e sanguis detrahi debet (VEG. mulom. 1, 25, 1). 262 sanguinis emissio de temporibus prior est, sed et de -e aliquando (VEG. mulom. 2, 5, 3). 965 VEG. mulom. 1, 16, 1. **3** *in imagine de utero rei incorporeae*: SALV. eccl. 2, 69 peccatorum . . . quae in ipso divitiarum sinu atque -e quasi in naturali quodam fomite pullularint.

C *i. q. matricula*, κατάλογος (*cf. p. 474, 58. 481, 82*): TERT. fug. 13 p. 489, 17 Oe. in -bus beneficiariorum . . . inter . . . aleones et lenones Christiani quoque vectigales continentur. CIL VIII 6948 denarios singulos secundum -em publicam civibus de suo dedit. *in graecum sermonem abiit*: INSCR. Princeton exped. Syr. A 20 frg. 1—7 l. 8 (*a. 491—518*) τὴν ἐν ταῖς μάτριξιν ὀρδινατίονα. 562, 27. 34. PAP. Monac. 2, 8 (*a. 578*) καταταγῆναι τὴν σὴν προσηγορίαν εἰς τὴν ἡμετέραν μάτρικα (*v. ed. ad l.*). LYD. mag. 3, 2 p. 88, 12 μάτρικες ἀντὶ τοῦ ἀπογραφαὶ τῶν καταλόγων. 3, 35 p. 123, 17.

II *adi.*: TERT. apol. 21, 12 manet integra et indefecta materia (*cf. p. 482, 56*) -x, etsi plures inde traduces qualitatis mutueris (HIER. c. Ioh. 25 cum . . . anima . . . corpusculum dei iussione dimiserit, paulatim omnia redire ad -es suas substantias. *cf. p. 482, 65*). praescr. 21, 4 doctrinam, quae cum illis ecclesiis apostolicis -bus et originalibus fidei conspiret (*cf. p. 446, 6. aliter sc. de ecclesia metropolitana*: EPIST. pontif. 361 Migne 20, 792^{A} ut aliae dicantur -es ecclesiae, aliae -bus quasi matribus filiae subditae. CANON. Dionys. Exig. p. 22, 23 St. ut nulli episcopo liceat rem tituli -is ecclesiae usurpare [*cf.* CANON. Conc. Carth. a. 419 Mansi 4, 432^{D} (Migne 56, 874^{A})]. CANON. Conc. Carth. a. 421 Mansi 4, 450^{E} [Migne 56, 879^{A}] praedia -i ecclesiae applicari. INSCR. christ. Leblant 209. *cf. p. 482, 46. adde* CONC. Milev. a. 416 Mansi 4, 333^{D} si in -bus cathedris episcopus neglegens fuerit adversus haereticos). CHIRON 732 venae, quae sunt in praecordiis posita⟨e⟩ [et] totius corporis -es, a corde descendentes in pedibus (ORIBAS. syn. 1, 10, 5 cod. Aa p. 812, 22 -i venae *in bracchio* [*cf. p. 474, 7*]). PAVL. NOL. carm. 21, 807 (*de fistula aquaeductus; cf. p. 482, 66*) sparsasque per avia venas (*aquaeductus collapsi*) . . . colligis et . . . aquam . . . reducem formae -is in ora invehis. AVG. bon. coniug. 24, 32 p. 228, 6 quam virtutem (*oboedientiam*) tamquam radicalem atque, ut dici solet, -em et plane generalem sancti antiqui patres in opere exercuerunt (*cf. p. 482, 75*).

syn.: auctor *p. 482, 59.* parens *p. 482, 78.* radix *p. 482, 44. 76.* stirps *p. 482, 43.* venter *l. 5.* vulva *l. 13. 19. 20.* *app.*: fons *p. 482, 80.* origo *p. 482, 22.* radix *p. 482, 30.* sinus *l. 29.*

deriv.: matricalis, matricarius, ματρίκιον.

×**mātrōna**, -ae *f.* [a mater, *cf.* patronus. *J. B. H.*] *de origine*: ISID. orig. 9, 5, 8 *v. p. 484, 2.* 9, 7, 13 *v. p. 435, 39.* *notatur*: m: CIL VIII 22774 *v. p. 486, 33.* XIII 7907 M(atronis) Veteranehis. 12027 M(atronis) Vacallinehis (12031). mat: CIL XIII 7880 Mat(ronis) Cantrusteihiabus. 8571. 12021. 12023. 12037 INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 90 n. 269. matr: CIL V 6497^{a} *v. p. 488, 31.* matron: CIL V 5249. 5786 X 1784. 1785 XIII 7866. 7889. 7915. 12019 INSCR. Afr. Gsell I 2652. NOT. Tir. 98, 39. *de formis*: *gen. sg.* -es (*cf. Sommer, Handb.*$^{2.3}$ *p. 327. Stolz-Leumann*^{5} *p. 270*): CIL III 14354^{16} *v. p. 489, 7.* VI 36264 *v. p. 488, 60.* INSCR. christ. Diehl 3017^{C} d(e)p(ositio) -es III. Non. Sept. *nom. pl.* -a (*cf. Petersen, KZ 65, 1938, 255 sqq. Sommer, Handb.*$^{2.3}$ *p. 329. Stolz-Leumann*^{5} *p. 176*): CIL I^{2} 378 Iunone Re. -a Pisaurese dono dedrot. 379. *dat. pl.* -abus: CIL V 1042. 4137. 4159 INSCR. NSc. 1897 p. 6 (*in Venetia*). *scribitur*: *c. apicibus*: CIL V 5249 Mátrón(is). -un-: CIL XIII 3690 *p. 486, 78.* -tt-: CIL VIII 7251. -ter-: CIL VIII 6260 INSCR. Afr. Gsell I 2646. -cr- (*cf. p. 435, 63*): CIL VIII 21585 *p. 488, 48.* *de prosodia*: *prima syll. corripitur*: ENNOD. epist. 7, 29, 5 v. 8. *de notione*: PAVL. FEST. p. 125 -as appellabant eas fere, quibus stolas habendi ius erat (*cf. p. 486, 1*). ADNOT. Lucan. 1, 676 -a dicebatur, quae unum virum sciebat. ISID. orig. 9, 5, 8 -a est mater primi pueri, id est quasi mater nati. 9, 7, 13 -a est, quae iam nupsit, et dicta -a quasi mater nati vel quia iam mater fieri potest, unde et matrimonium dictum *eqs. v. etiam p. 438, 77. 440, 55 sqq.* *in textu graeco: l. 62. p. 485, 84. 486, 69. 81. 487, 21. 37. 45. 488, 63. 66. 70. per -o- scriptum: p. 488, 63. 70. cf. p. 490, 6. 38. v. etiam Cameron, AJPh. 52, 1931, 250. cf. p. 490, 37. alias gr. respondet* γυνή: *p. 485, 75. 487, 11. 50.* οἰκοδέσποινα: *l. 17 et* GLOSS. *legitur inde ab* INSCR. *vetustissimis (p. 483, 77), apud scriptores inde ab* ENN. (*l. 32. p. 485, 74*) *et* PLAVTO. [*port. vet.* madroa. *M.-L.*] [*ex coni. editur* SEN. contr. 2, 1, 34 CIL XIV 4303. *falso trad. pro* patronam: PLIN. epist. 10, 5, 2. *pro* -is *trad. in parte codd.* matrimoniis: LIV. 10, 23, 6 *p. 476, 30.*]

I ***nomen appellativum***: *primitus fere i. q. femina honestis moribus (cf.* LYD. mens. 4, 29 αἱ . . . σώφρονες γυναῖκες — ματρώνας δὲ αὐτὰς οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, οἱ δὲ Ἕλληνες οἰκοδεσποίνας. *v. et p. 485, 18. 20); itaque saepius meretrices -is opponuntur (v. p. 485, 43. 61). proprie nuptam significat, id quod ipsa originatio vocis demonstrat; nec refert, maior an minor natu sit (cf.* SEN. Ag. 372 [*p. 486, 22*] *et p. 486, 50 [de puella, quae modo nupsit]). inferiore aetate etiam de non nuptis usurpatur (sicut patet ex epitheto* γαμετή [*p. 487, 45*]; *cf. etiam iuncturas* puella -a [*p. 487, 30*] *et* -a virgo [*p. 487, 34*]) *necnon viduis -ae nomen tribuitur (v. p. 486, 51). ordinis nobilitas -arum plerumque ita propria est, ut etiam virgines nobiles -arum nomine appellentur (v. p. 487, 30); sed etiam plebeiorum -ae sunt (v. p. 486, 7).*

A ***de hominibus*** *et de rebus personatis (de Ecclesia p. 486, 81, de Virtutibus et Philosophia p. 487, 45)*: **1** *generalia quaedam (cf. Schroff, RE XIV 2300 sqq.)*: **a** *describuntur -arum mores, vestitus, commemorantur facta sim.*: α *-ae in descriptionibus pugnarum et terroris bellici (cf. p. 438, 83)*: ENN. ann. 419 -ae moeros complent spectare faventes. LIV. 5, 18, 12 -arum . . . obsecrationes in templis factae. 22, 7, 7 -ae vagae per vias . . . obvios percontantur. 26, 9, 7. 27, 50, 5 LVCAN. 2, 28. β *bacchantur (cf. p. 439, 3)*: ACC. trag. 236 vagant -ae percitatae insania. LIV. 39, 13, 12 LVCAN. 1, 676. γ *varia sacra obeunt*: *Apollinis*: LIV. 25, 12, 15. *Bonae Deae*: SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 11. *Cereris*: PAVL. FEST. p. 97. *Fortunae muliebris*: VAL. MAX. 1, 8, 4 AVG. civ. 4, 19 p. 168, 14 D. *Iuliae (Titi imp. filiae)*: MART. 9, 1, 7. *Iunonis (cf. p. 487, 58)*: LIV. 5, 31, 3. 5, 52, 10. 21, 62, 8. 27, 37, 8. 10 FAST. ann. Iul. Praen. Mart. 1 (CIL I^{2} p. 233) PAVL. FEST. p. 200 TAC. ann. 15, 44, 1. *Liberi*: AVG. civ. 7, 21 p. 299, 27 D. 7, 24 p. 306, 3. *Martis (Kal. Mart.; cf. l. 41)*: PAVL. FEST. p. 147 OV. fast. 3, 170 PORPH. Hor. carm. 3, 8, 1 AVSON. 385, 7 p. 104 P. MACR. Sat. 1, 12, 7. *cf. p. 490, 20. 22.* *Matris deum*: VARRO ling. 5, 106 LIV. 29, 14, 10 SCHOL. Hor. ars 232. *Priapi*: AVG. civ. 6, 9 p. 265, 12 D. *Vestae*: OV. fast. 6, 397. *ludis saecularibus intersunt*: ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 78. 101. 138. Sept. Sev. (*ibid.* 32327) 2, 6. 31. (*ibid.* 32329) 4, 9 -is CX adstantibus. 4, 13 haec matres familiae CX p. R. nuptae . . . precamur . . . obsecramusque -ae (*sequuntur nomina*). 4, 31. Sept. Sev. (RhM. 81, 1932, 388 sqq.) 30. 52. 83. 84. *alia*: LIV. 27, 51, 9 cum -ae . . ., perinde ac si debellatum foret, . . . deis immortalibus grates agerent. SERV. Aen. 4, 62 -ae sacrificaturae circa aras faculas tenentes ferebantur, quod cum quodam gestu fiebat; unde Sallustius 'saltare elegantius quam necesse est probae' (*cf.* SCHOL. Hor. ars 232 sunt quaedam sacra, in quibus saltant -ae, sicut in sacrificiis Matris deum). CIL VI 31075 (*a. 362*) descriptio feriarum, quae in cohorte ⟨. . .⟩ -ae cum carpentis ⟨. . .⟩. δ *fabulas, ludos, mimos spectant*: PLAVT. Poen. 32 *v. p. 486, 41.* CIC. har. resp. 24 *Megalesia.* OV. trist. 2, 501 *mimos* (CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 6. INSCR. graec. Rom. Cagnat I 270 [= EPIGR. graec. Kaibel 607] τέρψας σύνκλητον, ματρώνας καὶ βασιλῆας). LIV. 5, 25, 9 *ludos.* SVET. Nero 32, 3 *Neronem canentem.* *de ratione in publicum prodeuntium decenti*: SEN. contr. 2, 7 (15), 3 -a, quae tuta esse adversus sollicitatoris lasciviam volet, prodeat in tantum ornata, quantum ne immunda sit; habeat comites eius aetatis, quae *eqs.*; ferat iacentis in terram oculos; adversus officiosum salutatorem inhumana potius quam inverecunda sit; etiam in necessaria resalutandi vice multo rubore confusa sit. SEN. benef. 1, 9, 3. *de comitatu*: SEN. contr. *v. l. 66.* VLP. dig. 47, 10, 1, 2 PAVL. coll. Mos. 2, 5, 4 *p. 487, 25* APVL. met. 2, 2 CLAVD. DON. Aen. 2, 455 p. 212, 12. AVG. civ. 22, 8 p. 571, 12 D. quas forte tunc -as amicissimas secum habebat. ε *in re p. agitant*: *viros de re p. meritos mortuos lugent*: LIV. 2, 7, 4 -ae annum ut parentem eum (*Brutum*) luxerunt, quod tam acer ultor violatae pudicitiae fuisset. 2, 16, 7 *P. Valerium Publicolam* (VIR. ill. 15, 6). GRAN. LIC. p. 33, 4 *Sullam.* SVET. Iul. 84, 4 iniecere flammae . . . -ae . . . ornamenta sua . . . et liberorum bullas atque praetextas. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 24. *res suas commodo rei p. conferunt*: LIV. 5, 25, 8 -ae coetibus ad eam rem consultandam habitis communi decreto pollicitae tribunis militum aurum et omnia ornamenta sua in aerarium detulerunt (5, 50, 7 aurum, ex quo summa pactae mercedis Gallis confieret, a -is conlatum). FLOR. epit. 2, 15, 10 in tormentorum vincula crinis suos -ae contulerunt (CAPITOL. Maximin. 33, 2 VEG. mil. 4, 9). ***conventus habent***:

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LIV. *v. p. 484, 79.* SEN. suas. 2, 21 quae apud -as disserebat liberos non esse tollendos. SVET. Galba 5, 1 Galbam adeo ... sollicitaverat *Agrippina*, ut in conventu (*cf. p. 489, 73*) -arum correpta iurgio ... sit a *socru Galbae*. VOPISC. Aurelian. 49, 6 senatum sive senaculum -is reddi voluerat, ita ut primae illic, quae sacerdotia senatu auctore meruissent (LAMPR. Heliog. 4, 3 *v. p. 489, 71*. HIER. epist. 43, 3, 3 -arum cotidie visitetur senatus: nobis adhaerere deo bonum est. *cf.* CIL VI 997 Iulia Aug., mater Augg. et castrorum, -is restituit. *ibid.* Sabina Aug. -is [*ad conventum -arum pertinere coniecit Mommsen*]). *alia*: LIV. 2, 40, 1 -ae ad Veturiam, matrem Coriolani ... coeunt. 3, 47, 1 Verginius ... filiam ... comitantibus aliquot -is ... in forum deducit (3, 47, 67. 3, 48, 8). 34, 5, 8 nonne intercursu -arum inter acies duas (*Romanorum et Sabinorum*) proelium sedatum est? VAL. MAX. 8, 3, 3 Hortensia ..., cum ordo -arum gravi tributo a triumviris esset oneratus ..., causam feminarum apud triumviros ... egit. CIL X 688 sacerd(oti) public(ae) Veneris ...; huic -ae statuam ... ponendam curaverunt (XII 519 flaminicae Augustae. *cf.* II 3373 *p. 487, 41*). ζ *a viris coluntur*: AFRAN. com. 326 nominis -ae sanctitudinem. CIC. Cael. 32 petulanter facimus, si matrem familias secus, quam -arum sanctitas postulat, nominamus. *publice honorantur*: LIV. 5, 25, 9 honoremque ob eam munificentiam (*v. p. 484, 81*) ... -is habitum, ut pilento ad sacra ludosque, carpentis festo profestoque uterentur (FEST. p. 245 SERV. Aen. 11, 478 CIL VI 31075 *v. p. 484, 57. cf. l. 42*). 5, 50, 7 *pro auro conlato* -is gratiae actae honosque additus, ut earum sicut virorum post mortem sollemnis laudatio esset. VAL. MAX. 5, 2, 1 *v. p. 487, 18.* CAPITOL. Maximin. 33, 2 *pro crinibus collatis* (*v. p. 484, 83*) in honorem -arum templum Veneris Calvae senatus dicavit. PAVL. FEST. p. 155 -ae a magistratibus non summovebantur. VAL. MAX. 2, 1, 5 quo matronale decus verecundiae munimento tutius esset, in ius vocanti -am corpus eius adtingere non permiserunt *antiqui* (QVINT. decl. 358 p. 391, 11). η *-arum mores describuntur*: *pravi*: PLAVT. Aul. 498 *sqq.* PRIAP. 8, 5 OV. epist. 16, 41. SCHOL. Cic. Bob. p. 136, 1 Clodiam ... studiosam fuisse saltandi ... immoderatius quam -am deceret (*cf. p. 484, 55*). *probi*: OV. fast. 6, 621. trist. 2, 309 supercilii ... -a severi. SEN. contr. *p. 484, 64.* MART. 3, 68, 1. ϑ *-arum vestitus* (*cf. p. 489, 42*): TERT. pall. 4 p. 941, 8 Oe. habes spectare, quod Caecina Severus graviter senatui impressit, -as sine stola in publico (PORPH. Hor. sat. 1, 2, 28 stola [*cf. p. 486, 1*] utuntur ad imos pedes demissa, cuius imam partem ambit instita subsuta. *cf.* 1, 2, 35 ad vestem albam, qua -ae maxime utuntur). VAL. MAX. 9, 1, 3 *lex Oppia* -is nec veste varii coloris uti nec auri plus semunciam habere nec iuncto vehiculo propius urbem mille passus nisi sacrificii gratia vehi permittebat. SEN. nat. 7, 31, 2 colores meretricios -is ... non induendos. APVL. met. 2, 2 aurum in gemmis et in tunicis ... -am profecto confitebatur (TREB. Gall. 8, 3 cum auratis vestibus -arum). LAMPR. Alex. 27, 4 -as intra urbem paenulis uti vetuit, itinere permisit. 40, 6 purpurae clarissimae ... ad usum ... -arum ... gravissimus exactor fuit (*cf.* VOPISC. Aurelian. 29, 1. 46, 4). VOPISC. quatt. tyr. 15, 8 (*enumerantur vestes nupturae dono dandae*). *aurea ornamenta*: PLAVT. Aul. 748 LIV. 5, 25, 8. 34, 1, 5. PROP. 3, 13, 11 -a incedit census induta nepotum. *alius cultus* (*cf.* VAL. MAX. 5, 2, 1): PLAVT. Mil. 791 eam huc ornatam adducas ex -arum modo, capite compto, crinis vittasque habeat (SERV. Aen. 7, 403 'crinales vittas' quae solarum -arum erant; nam meretricibus non dabantur). TERT. pall. 4 p. 942, 7 Oe. armillis, quas ex virorum fortium donis ... -ae temere usurpassent (CLAVD. DON. Aen. 7, 275 p. 45, 21 monilia ... qualia -ae habent. *cf. etiam* LAMPR. Alex. 41, 1). PORPH. Hor. sat. 1, 3, 98 calamistrorum, ... quibus -ae capillos crispabant. NON. p. 541, 28 flammeus ... quo capita -ae tegunt. SERV. Aen. 4, 698 -is numquam flava coma dabatur, sed nigra (SCHOL. Iuv. 6, 120). ι *-is opponuntur meretrices*: PLAVT. Cas. 585 non -arum officiumst, sed meretricium viris alienis ... subblandirier (Cist. 78. Most. 190 -ae, non meretricium est unum inservire amantem. TER. Eun. 37 CIC. fin. 2, 12 HOR. epist. 1, 18, 3). LIV. 22, 1, 18 -ae ... libertinae. *et al. cf. p. 489, 32.* κ *alia notabiliora*: PAVL. FEST. p. 63 -ae Iunonis Curitis in tutela sint. PLIN. epist. 7, 19, 2 virgines, cum vi morbi atrio Vestae coguntur excedere, -arum curae custodiaeque mandantur. FIRM. math. 1, 7, 32 *Sulla* in proscriptionum tabulis etiam mulierum ac -arum nomina adscripsit (*opp.* solos viros). HIER. epist. 50, 3, 3 lustrare nobilium domos, haerere salutationibus -arum (ENNOD. opusc. 6, 23 p. 409, 17 -arum ... aditio). VLP. dig. 48, 5, 14 (13) pr. si modo ea sit, quae in concubinatum se dando -ae nomen non amisit, ut puta quae patroni concubina fuit.

b *epitheta*: α *spectantia ad (ig)nobilitatem*: ENN. scaen. 259 opulentae, optumates ([*Eur. Med. 314 Κορίνθιαι γυναῖκες*]. *cf.* AMM. 26, 8, 12 opulentam et nobilem). PLAVT. Cist. 25 summo genere natas, summatis -as. HOR. ars 116 potens (IVV. 1, 69. *cf.* APVL. met. 10, 19 pollens et opulens). LIV. 29, 14, 12 primores civitatis. SCRIB. LARG. 16 honestam (PETRON. 140, 1 inter primas honesta. SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 11 honestissimas. *cf. p. 486, 14*). APVL. met. 9, 18 nobilis (AMM. *v. l. 76.* NICET. virg. laps. 24 AVG. civ. 1, 19 p. 31, 12 D. *cf.* LAMPR. Alex. 41, 2 pernobiles). apol. 62 ornatissima. DRAC. laud. dei 3, 389 inlustris. ENNOD. opusc. 3, 158 p. 372, 12 sublimis. INSCR. JHS 22, 1902, 106 τὴν ἀξιολογωτάτην ματρῶναν. INSCR. (*quarum aetas certa, saeculi III*) graec. Rom. Cagnat I 1097 Βησοδῶρα ματρῶνα στολᾶτα ἡ κρατίστη (III 116 τὴν σεμνοτάτην ματρῶναν στολᾶταν. Graec. XIV 1868 RevA. 1930 p. 351 n. 53 PAP. Berol. 511 II 8. 860 Flor. I 16, 2. 100, 1 Oxyrrh. VI 907, 4 XIV 1705, 3 Ryland II 165, 9 Strassb. 8. *cf. p. 484, 1. al. v. Cameron, AJPh. 52, 1931, 250. de re cf. Kübler, ZSavSt., Roman. Abt., 31, 1910, 183. Schroff, RE XIV 2301, 59*).

LIV. 10, 23, 6 convocatis plebeis -is. *ad statum*: religiosa: *p. 487, 51* (*cf.* sanctimonialis *p. 488, 73*, vidua dei *p. 489, 2*). γαμετή: *p. 487, 45.* *ad opes*: ENN. *et* APVL. *v. p. 485, 74. 78.* CYPR. eleem. 14 p. 384, 14 locuples et dives. AMM. 28, 4, 26 divitum. 26, 8, 12 *v. p. 485, 76.* *ad mores*: CIC. har. resp. 27 quae -arum castissima putabatur ([INSCR. RevA. 36, 1932 p. 201 n. 16 sancta, pudica, castissima -arum]. PRIAP. 8, 1 -ae procul hinc abite castae. MART. 10, 68, 9). VLP. dig. 25, 4, 1, 6 domum honestae -ae (CE 1554, 6 bona mater, bona coniunx, ... -a honesta praeter alias feminas. CIL VIII 12183. X 1784 *illi* honestae et incomparabilis sectae -ae. 1785 *illi* honestissimae -ae et rarissimae feminae. XI 2702 *illam* honestam -am, sancte indolis et disciplinae. *cf. l. 27. 33. p. 485, 79*). APVL. met. 9, 23 qualis ... -a, quam fida (*cf. infra l. 29*) quamque sobria. NICET. virg. laps. 24 religiosae. CIL XIII 7118 laudabili. 7307 pientissimae (INSCR. Afr. Gsell I 2497 simplici -ae p.). *v. et l. 29. 33.* *ad aetatem* (*cf. p. 488, 51*): SEN. Ag. 372 te permixto -a minor maiorque choro colit. *ad patriam*: CIL I² 378 *v. p. 483, 78.* PROP. 2, 33, 1 Ausoniis. LIV. 30, 13, 11 Carthaginiensem. VAL. MAX. 4, 4 praef. Campana.

c *coniung.*: α *-a (et) coniux sim.*: CIL II 4326 *illi* -ae honestissimae, uxori pudicissimae, matri piissimae *ille* maritus et *illa* filia (VIII 11294 *illa* incomparabilis coniux, mater bona, avia piissima, ... totius industriae et fidei -a). VI 1398 *illi* veteris sanctitatis -ae et lectissimae pudentissimaeque coniugi. 1404 *illi* c(larissimae) m(emoriae) f(eminae) -ae et uxori supra omnia exempla. 13671 C. Chiriache -a coiux bona (*fort. ad p. 488, 53 sqq.*). VIII 8647 *illi* castae -e *ille* coniugi amantissimae. 22774 *illa* h(onesta) m(atrona) uxor eius. β *-ae, pueri, virgines sim.* (*v. etiam l. 44 sqq.*): VERG. Aen. 11, 476 -ae puerique (SIL. 13, 306). OV. trist. 2, 501 virgo -aque virque puerque. LIV. 29, 17, 15 -as, virgines, ingenuos. 31, 17, 5 -as ..., pueros ingenuos virginesque, infantes etiam cum suis nutricibus. MART. 5, 2, 1 -ae puerique virginesque (OPTAT. 2, 26 p. 65, 17 -ae, pueri simul et virgines).

2 *speciatim*: a *i. q. femina nupta*: α *in universum*: PLAVT. Mil. 791 *v. p. 485, 52.* Poen. 32 -ae tacitae spectent, tacitae rideant (*opp. 35* viris). TER. Andr. 364 video ... -am nullam in aedibus (*sc. quamquam nuptiae celebrandae erant*). CIC. Verr. II 4, 77 -as et virgines (*item opp.* virgines: Sulla 19. SALL. hist. frg. 3, 98 virgines -asque [LIV. 32, 21, 24 CVRT. 4, 7, 24]. *et al. cf.* QVINT. inst. 11, 3, 74 -ae, puellae). HOR. sat. 1, 2, 54 -am nullam ego tango. OV. trist. 2, 255 nil igitur -a legat, quia carmine ab omni ad delinquendum doctior esse potest. SEN. benef. 1, 9, 3 inter -as abominandus ... est, si quis coniugem suam in sella prostare vetuit. *et al.* *de femina modo nubente*: LVCAN. 2, 358 (*in descriptione nuptiarum*:) -a ... translata vitat contingere limina planta. *de viduis* (*cf.* TAC. ann. 15, 44, 1 propitiata Iuno per -as [*sc. feminas nuptas et viduas*] ... et sellisternia ... celebravere feminae, quibus mariti erant. *de feminis per tempus aliquod maritorum convictu orbatis*: OV. met. 14, 833 IVST. 16, 5, 3): PRVD. psych. 66 *de Iudith vidua*. EDICT. Theodor. 62 si -a vidua ... volens corrupta sit, stuprum admittitur, nisi forte vilis ... sit mulier.

β *locis, quibus una maritus commemoratur, usurpatur pro v. q. e. uxor* (*cf. p. 487, 54. 490, 12*): *abs.*: HOR. sat. 2, 7, 62 estne marito -ae peccantis in ambo iusta potestas? (*cf. p. 406, 56 et* GENNAD. dogm. 72 maritum duarum ... -arum). OV. Ib. 349 nec tibi contingat -a pudicior illa, qua potuit Tydeus erubuisse nuru (IVV. 6, 49 si tibi contigerit capitis -a pudici). LIV. 22, 55, 6. SEN. dial. 5, 18, 4 quosdam ex illis cum -is. IVV. 6, 448 -a, tibi quae iuncta recumbit. PORPH. Hor. carm. 3, 8, 1 quamvis -am id est uxorem non habeat (GENNAD. dogm. 72 qui ... concubinam, non -am habuit. *cf.* DRAC. Romul. 10, 249 est *tibi* consors -a decens an caelibe vita degis?). ENNOD. dict. 15, 7 p. 471, 3. CIL III 222 (*bilinguis*) *illi* dulcissimo marito *illa* -a (ματρῶνα). *c. add. maritum indicante* (*cf. p. 487, 53*): *c. gen.*: HOR. carm. 3, 2, 7 tyranni (OV. met. 6, 581). OV. epist. 5, 85 cupio fieri -a potentis. VITR. 1, 1, 5 viris interfectis ... -as eorum in servitutem abduxerunt. PLIN. nat. 9, 117 PORPH. Hor. carm. 2, 18, 7 PANEG. 2, 29, 2 IVST. 14, 6, 3 GREG. TVR. Thom. p. 119, 12 VEN. FORT. vita Germ. 33, 96. 34, 99. 47, 129 CIL III 7315. 9533 XI 4384. *et al.* *c. pron. poss.*: HOR. carm. 4, 15, 27 nos ... cum prole -isque nostris (SEN. benef. 7, 9, 5 AVR. Fronto p. 72, 5 N. FRONTO p. 89, 7). FRONTO p. 86, 4 N. tuae. COMM. instr. 2, 30, 10 vestrae (RVRIC. epist. 2, 65 p. 442, 3). SEV. MINOR. p. 743ᶜ suam (CIL XIII 3690 dulcesime sue matrune). *c. adi.*: QVINT. decl. 291 p. 160, 17 alienam. *translate*: PASS. Perp. 18, 2 sequebatur ... placido incessu ut -a Christi, ut dei delicata (ὡς ματρῶνα Χριστοῦ). AVG. serm. 213, 7, 7 honoremus *ecclesiam*, quia tanti domini -a est.

γ *locis, quibus magis respicitur cura domus et liberorum, significat i. q. mater familias* (*cf. p. 489, 66*): OV. medic. 13 cum -a ...
[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adsiduo durum pollice nebat opus (ENNOD. opusc. 1, 27 p. 268, 24 indumentum -a neverat). COLVM. 12 praef. 10 cum ... occiderit vetus ille matrum familiarum mos ..., necessaria irrepsit villicae cura, quae tueretur officia -ae. 12, 3, 10 nisi ... villicus saepius et aliquando tamen dominus aut -a ... animadverterit ..., ut ordinatio instituta conservetur. PETRON. 126, 10. PLIN. nat. 14, 89 Fabius Pictor ... scripsit -am, quod loculos, in quibus erant claves cellae vinariae, resignavisset, a suis inedia mori coactam (TERT. apol. 6, 4). IVV. 3, 110 -a laris (SCHOL. domina domus). APVL. met. 7, 7. EVSTATH. Bas. hex. 8, 8 p. 954^C vos, -ae, quando sedetis *bombylionum* resolventes opera (*αἱ γυναῖκες*). *i. q. patrona* (?): ENNOD. epist. 1, 5, 12 p. 12, 20 mater ... vos apud deum precibus suis -a fortis adtollit.

b *i. q. femina nobilis* (*cf. p. 489, 14. 71. 490, 26*): LYD. mens. 3, 33 *τὰς ... ματρώνας, τουτέστιν τὰς εὐγενίδας*. 4, 42 *αἱ λεγόμεναι παρ' αὐτοῖς ματρῶναι, τουτέστιν εὐγενεῖς*. LIV. 10, 23, 4 Verginiam ... patriciam plebeio nuptam ... -ae, quod e patribus enupsisset, sacris arcuerant. 10, 23, 12 nec -is solum, sed omnis ordinis feminis. VAL. MAX. 5, 2, 1 senatus -arum ordinem benignissimis decretis adornavit (8, 3, 3 *v. p. 485, 14. cf. p. 489, 56*). PAP. Berol. 511, 2 (*a. 53*) *legatio Iudaeorum apud imp. Claudium orat πα⟨ρούσης Ἀγριππίνας Σεβαστῆς μετὰ⟩ τῶν ματρωνῶν* (*cf. Wilcken, Hermes 30, 1895, 494*). LVCAN. 10, 67 an mundum ne nostra quidem -a (*sc. Cleopatra*) teneret. SVET. Cal. 26, 4 elisi per eum tumultum viginti amplius equites R., totidem -ae, super innumeram turbam ceteram (Nero 4. 11, 1). PAVL. coll. Mos. 2, 5, 4 fit autem iniuria ..., cum dignitas laeditur, ut cum -ae vel praetextatae comites abducuntur. APVL. met. 2, 2 *v. p. 485, 44*. TERT. Scap. 5 p. 550, 9 Oe. uxor. 2, 8 p. 695, 4 Oe. quanto dives aliqua est et -ae (commatrona *BCD*) nomine inflata. ACT. lud. saec. Sept. Sev. (RhM. 81, 1932 p. 388 sqq.) 84 ⟨pueri⟩ senatores, item puellae (*cf. l. 34. p. 488, 48*) -ae carmen cecinerunt (*cf.* CYPR. epist. 80, 1 p. 840, 1 ut ... senatores ... capite ... multentur, -ae ... relegentur). LAMPR. Alex. 41, 1 -as regias. PEREGR. Aeth. 31, 4 si quae -ae sunt aut si qui domini. OROS. hist. 5, 24, 3 ENNOD. epist. 2, 13, 7 p. 54, 15. VITAE patr. 5, 2, 7 venit una -a virgo (*cf. l. 30. p. 488, 47. 490, 31*) de Roma, dives valde (*3, 65 p. 771^B* quaedam mulier virgo, *Cot. p. 360^C μία συγκλητικὴ παρθένος*). ACT. Petr. 30 p. 79, 19 -ae (*ματρωνῶν*) et aliae ... honestae (*i. divites*) feminae. 34 p. 87, 3 (*ματρώναις*). *et al.* *pro titulo honorifico*: VITAE patr. 5, 2, 14 abbatissa -a. INSCR. christ. Diehl 3593 -a nomene Remico. *huc potius quam ad nomen proprium p. 488, 40 referenda videntur etiam haec*: CE 1390, 5 Candida praesenti tegitur -a sepulcro. CIL II 3373 Cosanae C. f. Fidentinae -ae (*an nom. ut p. 485, 16?*) post mortem. 5335 *illi illa* -⟨a p(atri)⟩. 7547 *ille* ... et *illa* -a[m]. V 6243 (*a. 388*) deposita est -a Restuta. INSCR. Arch.-epigr. Mitt. aus Öst. VIII p. 17 n. 48 *ματρώνας γαμετῆς*. *de personatis Virtutibus*: MART. CAP. 2, 127 quaedam -ae ... conveniunt (*sc. Prudentia, Iustitia, Temperantia*). 6, 577 *de Philosophia*.

c *i. q. quaevis mulier*: IVST. 20, 4, 8 -arum ... separatam a viris doctrinam ... habuit *Pythagoras*. SCHOL. Stat. Ach. 1, 65 -as petiit, ut *eqs.* (*Apollodor. 1, 9, 2 τὰς γυναῖκας*). INTERPR. Novell. Mart. 5 sanctimonialibus viduis diaconissis omnibusque religiosis -is (*syn.* femina *Novell. Mart. 5, 2*).

B ***de deabus*:** **1** *c. gen. maritum indicante* (*cf. p. 486, 69*): OV. met. 2, 466 -a Tonantis (fast. 6, 33 MART. 9, 3, 9 DRAC. Romul. 10, 55. *cf.* MART. CAP. 1, 3 exorata eius [*sc. Iovis*] -a. DRAC. Romul. 10, 81 -a Iovis). 5, 508 inferni ... tyranni *i. Ditis* (CE 393, 4 Ditis). AVG. civ. 4, 10 p. 159, 22 D. Vulcani.

2 *abs.*: **a** *de Iunone* (*cf. p. 484, 40. 488, 39*): HOR. carm. 3, 4, 59 hinc avidus stetit Volcanus, hinc -a Iuno et ... Patareus Apollo. SERV. Aen. 4, 59 *Iuno* est Curitis, est -a, est Regina (8, 84).

b *de Matribus Celto-Germanicis* (*cf. p. 443, 61. de re v. Heichelheim, RE XIV 2213 sqq. vocabulum Gallicum* Matrŏna *subesse censet Bickel, RhM. 87, 1938, 220. legitur ubique dat.* -is *et* -abus [*v. p. 483, 78*] *praeter p. 488, 21*): **α** *c. epith.*: *gentili* (*gen. pl.: l. 77 al.*): CIL XIII 7898 -is Abiamarc(is). 8157 Afiims (8211 Afliabus). 8845 Ahinehiabus. 8529 Alagabiabus. 6387 Albiahen(is). 12065 Almav⟨iahe⟩nis. 12066 Amnesa⟨henis?⟩. 7995 Andrusteihiabus (8212 Andrustehiabus. INSCR. BJb. 135, 1930 p. 18 n. 38). 7926 Anesaminehis. 7855 Arvagastis. 7981 Asericinehabus. INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 93 n. 280 sqq. Audrinehis *et* Autriahenis *et* Audrinehabus *et* Authrinehabus. CIL XIII 1766 Aufanis *v. p. 443, 83* (8214. 11991. 11993. 11995 INSCR. BJb. 135, 1930 p. 8 sqq. 6^{ies}. Aufaniabus: 7920^a. 7921. 8021 *v. p. 443, 70*. 8530. 8724. 11983. 11985. 11986. 11989. 11990. 11992. 11996. INSCR. BJb. 135, 1930 p. 7 sqq. 14^{ies}. Aufanibus: 8213). 8531 Aviaitinehis *v. p. 488, 8*. 7866 Avivae⟨...⟩. 8215 Aumenaienis. V 5227 -is et Geniis Ausuciatium. XIII 8216 Axisinginehis. 12013 Berhuiahenis (12014). INSCR. Dessau 4821 Braecorium Gallianatium. CIL XIII 8217 Boudunn⟨is⟩. 7969 Caimineais. 3585 Cantrusteihiabus (7880). [7889 Cesaienis *v. l. 84*]. V 5584 Concanaunis *v. p. 488, 19*. XIII 7923 Cuchenehis (7924. 12008 Chuchenehis. 12009 Chuhenehis). V 5791 Dervonnis. XIII 7894 Etttrahenis et Gesahenis. 7829 Fachineihis (7970). 7980 Fernovineis. 7780 Gabiabus (7937. 7938. 7950 INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 91 n. 273). 7885 Gavadiabus (7886. 7887. 7894. 8536). 12067 Gavasiabus. 7889 Gesahen⟨is⟩ (7894 *v. l. 81*. 8496). 7971 Gratich. 7864 Hamavehis. 7900 Hiheraiis. 8147 Ineis. 7882 Iulineihiabus. 7976 Lanehiabus. 8220 Lubicis. 8221 Mahlinehis. 12068 Maitienis *vel* Naitienis. V 5584 Masuonnum *v. infra l. 19*. XIII 7883 Nersihenis *v. infra l. 17*. 8572—8576 Octocon(n)abus (8571 mat. Octocannis). 7972 Ratheihis. INSCR. Lehner 549 Renahis (INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 105 n. 315). CIL XIII 7973 Romananehis. 7869 Rumanehabus (8027 Rumanehis [8148. 8149. 8531 Rumanehis item Aviaitinehis]). 7915 Saithamiabus (7916 Saitchamims). INSCR. Gall. Narb. Espér. 17 = Dessau 9333 numinibus Augg., Matri deum et -is Salvennis. CIL XIII 8846 Seccanehis. 8847 Teniavehis. 7902 Tummaestis. 7951 Vacalinehis (12021 mat. Vacalinihis. 7952 Vacallinehis [12023. 12026. 12027 *et* 12031 *v. p. 483, 69*. 12029. 12035. 12038. INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 89 n. 266. 267. 272]. 12018 Va(callinehis). 12024 Vacallinehis. 12028 Vacalliniihis. 12032 Vacallineis [12037 mat. Vacallineis]. 12033 Vacallinehabus. INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 86 n. 257 ⟨Vaca⟩llinebus). 8226 Vallabneihiabus (8227 Valabneiabus). 7903 Vataranehabus (7904. *cf.* Veteranehabus *l. 23*). 7883 Vatviabus Nersihenis (7884 Vatviabus [7891. 7893]. 7892 Vatvims [8510]). V 5584 sanctis -is Vcellasicis Concanaunis *ille* votum. Masuonnum -is v. s. l. m. XIII 8229 Vdravarinehis. V 1042^{add.} ⟨-ab⟩us Vedia⟨ntabus⟩ (7872 -is Vediantiabus. 7873 ⟨in honorem -arum⟩ Vediantarum). XIII 7851 Vesuniahenis (7852. 7854. 7925). 7821 Veterahenis (7823. 7907 *v. p. 483, 68*. 7908. 7909. Veteranehis: 7822. Veteranehabus: 7904. 7906. *cf.* Vataranehabus *l. 17*). 7932 Vlauhineh(is) sacr. *nomina in lapide fracta*: CIL XIII 7780. 7847 Hav. 7950. 8030. *c. epith. possessivo*: INSCR. BJb. 135, 1930 p. 18 n. 40 -is domesticis. *honoris*: CIL V 7228 divis -is *ille* compitum vetustate conlabsum ex voto restituit. 6594 Iovi O. M. -is indulgentibus Mercurio. XIII 7826 sanctissimis -is.

β *sine epith.*: *coniunguntur c. aliis dis* (*v. et p. 487, 76*): CIL V 5671 -is et Adganais. XII 100 -is, Aximo. V 6497^a Dianae et Mat⟨r⟩. 6491 -is, dis deabusque (6575 -is et dis deabus). 5501 I. O. M. -is. 5716 -is et vicanis. *solae nominantur*: CIL V 4137-abus (4159). 5252 (*a. 104*) -is. *et sic nude 26^{ies}*; *item in regione X* INSCR. NSc. 1888 p. 673. 1903 p. 265. CIL V 6641 (*aet. imp. Claud.*) -is sacrum (5788. 7703. 7849). *in Germania*: CIL XIII 7879 -is (7954. 12016—12019). INSCR. Lehner 372 -is sacrum (INSCR. 17. BerRGK. 1929 p. 89 n. 268. 269).

γ *c. syn.*: CIL V 3237 Iunonibus -is (5249). 5450 -is Iunonibus.

II ***nomen proprium*:** **A** *hominum* (*cf. p. 441, 81*): **1** *non addito nomine gentili*: *indicatur aetas infantilis*: CIL VIII 5491 -a innocens v. an̄. I ms. sex. INSCR. christ. Diehl 3251 bonae et innocenti memoriae, quae vixit annum, menses sex, dies v. parentes filiae dulcissime -ae ... fecerunt. 2337 pete pro parentes tuos, Matroaata -a, que vixit an. II di. LII. INSCR. Afr. Gsell I 1760 -a Lucustionis fila (*sic*) pia vixit annis v. INSCR. christ. Diehl 3112 hic quiescit -a virgo (*cf. p. 487, 34*) in pace, que vix. annis XIIII. *adde*: CIL X 3306 hic est posita Flavia -a infans (*cf. p. 487, 30*). VIII 21585 = INSCR. christ. Diehl 2815^B Calpurnia Amacrona (*'exspectatur -a' Diehl; cf. p. 483, 82*) acerva vicsit anis v. *comparantur aetates* (*cf. p. 486, 22*): INSCR. Ital. X 2, 75 -a senior et -a iunior. *additur* nomine: CIL V 8460 hic iacet nomine -a c(larissima) f(emina) in pace, uxor Corneli primiceri cenariorum. *additur* coniux *sim.*: CE 558 hic sita sum -a, ... Fortunati coniux. INSCR. christ. Diehl 4050 A^{adn.} Ianuarius -ae co⟨niugi⟩. INSCR. AA 30, 1915 p. 242, 17 (*Moes. inf. c. a. 324*) -a coniux pientissima. *cf. l. 52*. *adde*: CE 110 Gabiniae -ae comiti defunctae. CIL III 7569 Villatia -a coniux marito suo. INSCR. Afr. Gsell I 1504 Clodia -a *illius* uxor. 2394 Magnia -a uxor eius. *indicatur pater*: CIL XIII 6369 -a Caratulli f. INSCR. Afr. Gsell I 1759. 1760 *v. l. 45*. *nude ponitur*: CE 1989. 2090 CIL III 9601. VI 36264 Rufines et -es. VIII 25078. X 7760 Ioannes et Redemtus et -a. INSCR. Gall. Narb. Espér. 596 INSCR. Afr. Gsell I 209. 2052 INSCR. christ. Diehl 180. 3017 C. 4006 B. 4039 = CIL XI 588* *Ματρονα* (*de -o- cf. p. 484, 7*) *φιλις σους*. SOZOM. hist. eccl. 7, 21, 4 *Ματρῶναν, ἣ παρθένος ἦν ἱερά* (*i. monacha*). 7, 21, 9. INSCR. Arch.-epigr. Mitt. aus Öst. VI p. 32 n. 62 *Χρυσόδωρος καὶ Ματρῶνα*. PAP. Giess. I 29, 1 *Διδύμη ἡ καὶ Ματρῶνα* (29, 21. Berol. 362 III 12 *⟨παρὰ ...⟩ας τῆς καὶ Ματρώνας*. 362 XIV 14. Grenfell, Fayûm 99, 1 *Διδύμη ἡ καὶ Ματρῶνα*). Maspero, Papyrus grecs d'époque byzantine 67313, 66 (*serva*). Crum, Coptic monuments 8063. Spiegelberg, Demot. Stud. 1 p. 19* *Ματρονα* (*cf. l. 63*). Preisigke, Sammelbuch 1191. 3472. 7100. *ex Christianis nota*: CIL VIII 5664 nomina marturum Nivalis, -e, Salvi (5665). XII 2188 hic requiescet ... bone memoriae -a s(an)c(t)emuniales. INSCR. christ. Diehl 3791 C (*a. 425*) emi a Fl. Vitali, pr(es)b(ytero) sanc(tae) -a(e), auri sol(idis) III (*sc. hunc sarcophagum*).

2 *addito nomine gentili*: COD. Greg. Visig. 13, 1 (*a. 287*) Aeliae (IG XIV 1347 *Αἰλίᾳ*). INSCR. Afr. Gsell I 2071 Antonia. PAP. Lips. 38 I 2 Aurelia *v. p. 267, 7*. INSCR. Afr. Gsell I 600 Benia. CIL VIII 7251 Cecilia. INSCR. Afr. Gsell I 1504 Clodia *v. l. 58*. 1617 Elvia. CIL X 3306 Flavia *v. l. 48* (INSCR. Afr. Gsell I 2474). INSCR. Afr. Gsell I 1579 Fortunia. CIL VIII 10828 Gabiniae *v. l. 56*. INSCR. EphEp. IX p. 400 n. 662 Galatia. CIL VIII 6260 Istatia. INSCR. Afr. Gsell I 2536 ⟨Iul⟩iae -a ⟨et D⟩onata (2559). 2325 Licinia. INSCR. graec. Rom. Cagnat III 242 *Λολλίᾳ Ματρώνῃ τῇ καὶ Ἐλπίδι συνβίῳ γλυκυτάτῃ*.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

INSCR. Afr. Gsell I 1373 ⟨Macrinia?⟩ -a. 2394 Magnia *v. p. 488, 58.* 2652 Munatia. INSCR. christ. Diehl 1785 Octaviae -ae viduae dei. CIL XIII 6359 Otacilia. INSCR. Afr. Gsell I 1815 Plotia -a p(ia) v. an. xv. INSCR. RevPhil. 36, 1912 p. 50 n. 2 *Πορτωρία Ματρώνη συνβίῳ.* INSCR. Afr. Gsell I 1846 Postumia. CIL VIII 20288 Rusticeia. EPIGR. graec. Kaibel 652, 4 (*Romae*) *Σαλβία.* INSCR. Afr. Gsell I 2646 Tilia. 2706 Titinia. CIL VIII 9952 Valeria (9953. 21794). III 14354^{16} Vibunniaes -es (*v. p. 483, 73*). 7569 Villatia *v. p. 488, 57.* INSCR. graec. Rom. Cagnat I 631 *Οὐλπίαν.* *inc.*: INSCR. Afr. Gsell I 570 ⟨Mo? *an* Di?⟩dia -a.

B *in nominibus rerum*: 1 *montis Alpium Cottiarum, qui hodie Mont Genèvre appellatur (cf. Mommsen, CIL V p. 811)*: AMM. 15, 10, 6 hinc alia celsitudo ... ad -ae porrigitur verticem, cuius vocabulum casus feminae nobilis (*cf. p. 487, 13*) dedit. ENNOD. carm. 1, 1, 23 -as taceo scopulos atque invia dictas, in foribus blandas, cetera difficiles. ITIN. Burdig. p. 556, 1 inde ascendis -am. 2 *herbae*: GLOSS. III 563, 56 febrefugia i. -a (592, 58. 614, 12. 626, 35). 631, 22 artemisia gallice briginus appellant, alii -a. *cf. p. 445, 75.*

syn.: femina: *p. 487, 52.* LIV. 34, 2, 10. 11 VAL. MAX. 2, 6, 15 SIL. 12, 306. 310 MART. 8, 12, 3. materfamilias: *p. 487, 3.* matres: OV. fast. 1, 619. 621. mulier: *p. 487, 36.* LIV. 34, 1, 6. nupta: PLIN. nat. 22, 3. uxor: *p. 486, 65.*

opp. (*v. et p. 485, 61. 486, 34*): dominus: *p. 486, 82. 487, 5. 33.* maritus: *p. 486, 59.* femina: MART. 12, 96, 11 scire suos fines -a et femina debet. mulier: *v. p. 485, 68.* praetextata: *p. 487, 26.*

comp. et deriv.: commatrona. matronalis, matronilis. matronatus. matroneum. Matronata. Matronia, Matronilla. *ματρωνίκιος.*

mātrōnālis, -e. *a* matrona. *legitur inde a* LABER. *l. 31,* OV. *p. 490, 8.* NOT. Tir. 98, 40.

1 *pertinet ad omnes matronas*: **a** *i. q. ad feminas honestas pertinens*: *α de moribus*: LABER. mim. 34 quo quidem me a -i pudore prolubium meretricium (*cf. p. 485, 61*) progredi coegit (QVINT. decl. 280 p. 144, 26 PS. QVINT. decl. 18, 5 p. 324, 21). LIV. 26, 49, 15 quae ne in malis quidem oblitae decoris -is estis (34, 6, 8 VAL. MAX. 2, 1, 5 *v. p. 485, 28*). PLIN. epist. 5, 16, 2 nondum annos quattuordecim impleverat et iam illi anilis prudentia, -is gravitas erat. SVET. Tib. 35, 2 feminae famosae, ut ad evitandas legum poenas iure ac dignitate -i exsolverentur, lenocinium profiteri coeperant. DON. Ter. Andr. 119 -em modestiam miratur in vultu. CLAVD. DON. Aen. 4, 300 p. 394, 33 furor, qui pudorem -is honestatis excluserat. HIER. in Os. prol. p. 817^{A} pudicitiae -i. VICT. VIT. 3, 49 matre sine -i verecundia solutis crinibus post raptores ... currente. *β de vestitu et cultu* (*cf. p. 485, 36*): VITR. 1, 1, 5 stolas ... -es (VAL. MAX. 6, 1 praef. *cf.* VITR. 4, 1, 7 *columnae* trunco ... strias uti stolarum rugas -i more demiserunt). *ibid.* ornatus (NOVELL. Valent. 14, 1. *cf.* TERT. cult. fem. 2, 12 p. 731, 24 Oe. quas *meretrices* ... leges a maritalibus et -bus decoramentis coercebant. PS. RVFIN. in Os. 1, 2 p. 964^{D} -bus insignibus. COD. Iust. 11, 12, 1, 1 ornamentis *aureis*. LEX Burg. lib. const. 51, 3 ornamenta et vestimenta -ia). QVINT. decl. 342 p. 348, 21 misit ille -i habitu ancillam (VLP. dig. 47, 10, 15, 15 *opp.* meretricia veste. IVST. 7, 3, 6. AVG. epist. 262, 9 p. 628, 20 est quidam pro modulo personae habitus -is a viduali veste distinctus). APVL. met. 11, 8 vidi et ursam mansuem cultu -i, quae sella vehebatur. TREB. trig. tyr. 14, 4 tunicae et limbi et paenulae -es. *v. etiam l. 42. 63.* *γ varia*: LIV. 38, 24, 10 -is facinoris (*sc. quod violatorem pudoris occiderat*). SEN. rem. fort. 16, 2 quam multae ... inter probra -is ordinis (*cf. p. 487, 18*) esse coeperunt. **b** *i. q. ad feminas nuptas pertinens*: *α in universum*: AVSON. 319, 47 p. 23 P. -e decus possedit (*i. nubendo honorem nuptae consecuta est*). ARNOB. ad Greg. 17 p. 414, 17 nulla te excusat -is necessitas; ... numquid, quia sub marito es posita, non vis venire ad vitam? DRAC. Romul. 6, 53 has *sponsas* -i societ de more catervae blanditus sub fraude dolor. 6, 99 -i sponsas cinxere corona. *β i. q. ad uxores pertinens* (*cf. p. 486, 59. 490, 12*): PS. QVINT. decl. 19, 6 p. 341, 23 -is indignatio dicere videbatur: 'non parcis erga me, marite, verbis'. CASSIOD. var. 9, 18, 7 -i subiaceat ultioni *ancilla adultera*. *γ i. q. ad matres familias pertinens* (*cf. p. 486, 84*): COLVM. 12 praef. 7 et apud Graecos et apud Romanos usque in patrum nostrorum memoriam fere domesticus labor -is fuit. *ibid.* 8 conspirabatur ab utroque, ut cum forensibus negotiis -is industria rationem parem faceret. **c** *i. q. ad feminas nobiles pertinens* (*cf. p. 487, 13*): LAMPR. Heliog. 4, 3 fecit et in colle Quirinali senaculum id est mulierum senatum, in quo ante fuerat conventus (*cf. p. 485, 3*) -is, sollemnibus dumtaxat diebus *eqs.* 4, 4 sub Symiamira (*matre Heliogabali*) facta sunt senatus consulta ridicula de legibus -bus *eqs.* DON. Ter. Hec. 347 'hem' interiectio feminea ac -is. HIER. in Is. 3, 17 p. 69^{C} (*in imag.*) pro munditia -i terrae verrent spurcitiem. in Matth. 19, 12 p. 135^{D} quos *eunuchos* captivitas facit vel deliciae -es. CE 1125, 6 sum libertinis ego nata parentibus ..., sed -i nutrita per omnia cura. *nota*: ARNOB. ad Greg. 2 p. 387, 23 illic (*in caelo*) tecum erit omnis caterva matronarum: ... Sarra ... Rebecca ... Rachel ...: ... ecce quarum comitatu -is gloria comitatur. **d** *i. q. ad quasvis feminas pertinens* (*cf. p. 487, 48*): PLIN. epist. 7, 24, 1 ultra -em modum compacto corpore et robusto. APVL. met. 3, 19 (*Lucius ad Fotidem*:) cum semper alioquin spretorem -ium amplexuum ... teneas volentem. **e** *incertum, qua notione accipiendum sit in nominibus medicamentorum et herbae*: MARCELL. med. 23, 56 nitri albi -is (*cf.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 296, 8 afronitri -is. ANTIDOT. Brux. 87 p. 382, 32 afronitra -ia duo. PLIN. VAL. 1, 1. *cf. et l. 38*). PS. DIOSC. Vind. 3, 123 p. 134, 13 λευκόϊον ... Ῥωμαῖοι ... βιολαμ ματρωνάλεμ (-ω- *R*, -ο- *rell. cf. p. 484, 7*).

2 *pertinet ad unam vel complures certas matronas*: OV. fast. 2, 828 flevit et -es erubuere genae. SIDON. epist. 2, 2, 9 triclinii -is. 4, 6, 2 animorum -ium teneritudinem. 4, 18, 2 -ium partium *comitatus* (*i. matronarum una profectarum*). DRAC. Orest. 421 mercedem sanguinis ostrum, -e (*i. uxoris; cf. p. 489, 63*) nefas, uxorem dedecus aulae quis, rogo, non gemeret?

nom. pl. f. pro subst. **Mātrōnālēs** (*sc.* feriae), -ium: TERT. idol. 14 p. 46, 26 Saturnalia et Ianuariae et Brumae et -es frequentantur.

nom. pl. n. pro subst. **Mātrōnālia**, -ium: *festum matronarum Kalendis Martiis celebratum (de re v. Marquardt-Mommsen, Röm. Staatsverw. 3, 571. Latte, RE XIII 1648 sqq. Weinstock, RE XIV 2306 sqq. Daremberg-S. III 1 s. v. Iuno p. 684^b)*: SCHOL. Hor. carm. 3, 8, 1 Kalendis Martiis -ia dicebantur, eo quod mariti pro conservatione coniugii supplicabant, et erat dies proprie festus matronis. SCHOL. Iuv. 9, 53 Kalendis Martiis, in quibus Iunonis sacra celebrabantur a matronis: tunc nam -ia sunt. PLVT. Rom. 21, 1 *Romani et Sabini quaedam nova festa instituerunt,* ὧν ἡ τῶν Ματρωναλίων ἐστί, δοθεῖσα ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου καταλύσει (*cf. Ov. fast. 3, 232*).

adv. **mātrōnāliter**: *i. q. feminae nobilis modo* (*cf. p. 487, 13*): PASS. Perp. 2, 1 honeste nata, liberaliter instituta, -r nupta ([ἐξόχως]. CIL VIII 870 *illa* h(onestae) m(emoriae) f(emina), bonis natalibus nata, -r nupta).

mātrōnātus, -ūs *m.* *a* matrona. *i. q. habitus matronae*: APVL. met. 4, 23 virginem (*cf. p. 484, 23*) filo liberalem et, ut -us eius indicabat, summatem regionis. *i. q. ordo matronarum*: ZENO 1, 4, 6 p. 399^{C} Susannam ... columen -us.

mātrōnēum, -ī *n.* *a* matrona *sec.* gynaeceum. *locus in ecclesia matronis reservatus*: LIB. pontif. p. 124, 4 renovavit absidam ... et cameram fecit et -um. *cf. Du Cange s. v. p. 310.*

ματρωνίκιος (-ο-: *l. 38*), -α, -ον. *a* matrona *pro* matronalis. *i. q. matronalis*: HIPPIATR. graec. II 56, 6 νίτρον ματρονικίον (*Pelagon. 300* nitri. *cf. supra l. 3. de -o- cf. p. 484, 7*). *neutr. sg. pro subst.* **ματρωνίκιον**, -ου. *pars balnei matronis reservata*: LYD. mens. 4, 29 p. 87, 12 W. αἱ δὲ σώφρονες γυναῖκες (*cf. p. 484, 16*) ... τοσοῦτον τῆς αἰδοῦς ἐφρόντιζον, ὡς μηδὲ ταῖς πολλαῖς τῶν γυναικῶν ὁμιλεῖν, ἀλλὰ καὶ τόπους τινὰς ἡσυχίους ἐν τοῖς βαλανείοις ἔξω τοῦ πλήθους ἑαυταῖς ἀφορίζειν, οὓς ἔτι καὶ νῦν -α καλοῦσιν. PAP. Florent. III 384 (*saec. V?*), 7. 14. 36 τοῦ λουτροῦ καὶ τοῦ -ου. 39. 88 ⟨βαλανί⟩ου καὶ τοῦ -ου. 106.

mātrōnīlis, -e. *a* matrona *sec.* anilis. *i. q. matronalis*: EVG. TOLET. carm. 67^tit. in fibolam -em.

mātrōno(-y-)micus, -a, -um. *hybride a gr.* μητρωνυμικός *sec.* mater, *cf.* patronymicus. *i. q.* μητρωνυμικός, *a matris nomine dictus*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 537, 14 patronimica ... in des terminantur ...; dicuntur et a matribus saepe matronomica. SCHOL. Hor. carm. 1, 17, 22 'Semeleius': matronimicon est (-ni- *A*, -no- *rell.*). 1, 31, 18 'Latoe': matronimicon (*A*). 2, 13, 21 furvae (*sc. Proserpinae*) 'flavae' matronomicon, ut 'flava Ceres'.

mātropolis, -polītānus *v. s.* metro-.

mātruēlis, -is *m.* [*a* mater, *cf.* patruelis, fratruelis; *v. Leumann, Adi. auf -lis p. 6. J. B. H.*] *i. q. avunculi filius*: MARCIAN. dig. 48, 9, 1 lege Pompeia de parricidiis cavetur, ut, si quis ... patruelem -em occiderit *eqs.* PS. AVR. VICT. orig. 13, 8 Piso quidem Turnum -em Amatae fuisse tradit. *Bulhart.*

matta, -ae *f.* [*vocab. semiticum ut vid.; v. Keller, Lat. Volkset. 250. J. B. H.*] SCHOL. Iuv. 6, 117 teges[te] id est -a, supellex cubilis obsceni (*cf.* 5, 8). GLOSS. -a ψίαθος. -a mappula. embrim⟨i⟩um est -a ex grosso papyro tenuiter pectinata. *in libris Graecis plerumque respondet* ψίαθος *vel* ψιάθιον (*cf. etiam infra l. 74. 81*). [*it. vet.* matta, *francog.* matte, *hisp.* mata. *M.-L.*] [*falso trad.* OV. fast. 6, 680 *in codd. recc.*]

i. q. teges, storea, stragulum (*cf. Daremberg-Saglio s. v.; Hug, RE XIV 2310*): AMBROSIAST. in I Cor. 14, 31 haec traditio synagogae est ..., ut sedentes disputent, seniores dignitate in cathedris, ... novissimi in pavimento super -as. HIER. reg. Pachom. praef. 6 B. qui -as *texunt*. reg. Pachom. 5 p. 14, 12 B. funiculos in -arum stramina ... praeparabit. 26. 27. 88 praeter psiathium ⌊id est -am⌋ (⌊ ⌋ *om. pars codd.*) ... ad dormiendum nihil ... substernet. AVG. c. Faust. 5, 5 p. 278, 1 quia in -is dormiunt, Mattarii appellantur. VITAE patr. 3, 72 (*p. 652 Cot.* μαλάκιον). 5, 5, 29 *syn.* in ... stratu. 5, 7, 46 -am, cuius medietatem sibi subtermittebat et medietate cooperiebatur. GREG. TVR. vit. patr. 19, 2 p. 738, 25 mollimen ... quod intextis iunci virgulis fieri solet, quas vulgo -as vocant. GREG. M. dial. 2, 11 p. 98, 12 M. in psiathio, quod vulgo -a (mattaracium *V 3 sec. m.*) vocatur, in quo orare consueverat (*cf.* DIONYS. EXIG. vita Pachom. 43). BENED. reg. 55 stramenta ... lectorum sufficiant -a, sagum, lena et capitale. *deriv.*: Mattarius, mattula.

[Bachmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mattārius *v. Onom.*

mattea (mat(t)ia: *l. 5. 6. 19*), -ae *f.* [*gr.* (*thessal.*) ματτύη, *ματτέη; *v. T. Kalén, Quaest. gramm. graecae 1918 p. 18. J. B. H.*] VARRO ling. 5, 112 -a (*Popma*, mattae *F*) ab eo quod ea graece ματτύη. GLOSS. (*in capite de escis*) -ia περιφορά. V 83, 17. 115, 46 (*cf.* GLOSS.ᴸ IV Plac. M 14) matia intestinae quae sordes emittunt; unde matiarii dicuntur, qui eadem tractant aut vendunt (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 80. Goldberger, Glotta 18, 1930, 39*). [*rum.* matze, *it. mer.* mazze. *M.-L.*]

i. q. cuppedo, esca lautior (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 207* ³): SEN. contr. 9, 4 (27), 20 cum Turdus promitteret iturum se ... Sabinus ... ait: ego ad Caesarem non sum iturus cum -a (*alluditur per paronomasian ad v. q. e. turdus*). PETRON. 65, 1 hanc humanitatem insecutae sunt -ae, quarum etiam recordatio me ... offendit (*v. Friedl. ad l.*). 74, 6 sumptis ... -is. MART. 10, 59, 4 dives et ex omni posita est instructa macello cena tibi, sed te -a sola iuvat. 13, 92, 2 inter aves turdus (*cf. l. 13*) ..., inter quadrupedes -a (mutt- *A*⁴, gloria *pars codd.*) prima lepus. SVET. Cal. 38, 2 multis venenatas -as misit. FRONTO p. 224, 19 N. convivium ... regium agitares ... ⌊-iis, pomis⌋ (⌊ ⌋ Mattiis *p. vg.*), bellariis, crustulis. TERT. test. anim. 4 p. 138, 29 cum obsoniis et -is ... parentans.

deriv.: matteola, 2. mattiarius.

mat(t)eola, -ae *f.* *a* mattea *demin.* *i. q. cibus delicatior, cuppedium* (GLOSS. III 87, 43 matiola περιφορά): ARNOB. nat. 7, 25 p. 259, 12 *dii* frustilla haec parvula pro suavibus mateolis (*sic*) sumunt, non quibus famem sedent.

mattia *v. s.* mattea. **mattiānus** *v. s.* Matius.

1. mat(t)iārius, -ī *m.* [*a* *mattia, *cf.* mattiobarbulus. *J. B. H.*] *scrib.* mat(t)-, math-, marc-, mart-. *cf. etiam l. 32.*

i. q. genus auxiliariorum mattiobarbulis armatorum: AMM. 21, 13, 16 cum lanceariis et -is et catervis expeditorum (*cf.* 31, 13, 8 ad l. confugit et -os [mats- *V*]. MALALAS p. 330, 4 ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λαγκιαρίων καὶ ματτιαρίων). NOT. dign. or. 5, 7 iuniores (5, 47). 6, 2 seniores (6, 42). 9, 9 constantes (9, 31). occ. 5, 83. 232. 7, 30. 52 -i Honoriani Gallicani (*v. adn.*). CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 91 p. 411, 4 τριβοῦνος τῶν ματτιαρίων. [CIL III 5234 interfectus ⟨a⟩ mattzaris (*dub., sitne nomen populi; cf. Holder, Altcelt. Sprachschatz s. v.*).]

2. mat(t)iārius, -ī *m.* *a* mattea. GLOSS. *v. l. 7.*

matticus, -ī *m.* [*ex graeco sumptum videtur, cf.* μάθυιαι· γνάθοι *Hes. J. B. H.*] PAVL. FEST. p. 126 -i cognominantur homines magnarum malarum atque oribus late patentibus.

mattiobarbulus, -ī *m.* [*a* *mattia *'telum'* (*cf. roman.* *mattea, *matteūca *'clava' et fort.* mateola) *et* barbulus *'genus piscis' derivat Kempf, Jbb. f. Philol. suppl. 26, 1902, 366 sq.; cf.* mattiarius. *J. B. H.*] *scrib. etiam* mart-, mati-, mato-; *cf. et l. 29.*

i. q. genus teli (iaculi? cf. Große, Röm. Militärgesch. p. 334 sq.) plumbati: VEG. mil. 1, 17 p. 19, 21 plumbatarum ... exercitatio, quos -os vocant. p. 20, 9 quinos ... -os insertos scutis portare *eqs.* 3, 14 p. 98, 9 verutis vel -is, quas plumbatas nominant, dimicant. *transfertur ad milites -is armatos*: VEG. mil. 1, 17 p. 20, 4 in Illyrico dudum duae legiones fuerunt, quae, ... quod his telis scienter utebantur et fortiter, -i vocabantur. p. 20, 7 hos -os Iovianos atque Herculianos ... appellandos.

mattula, -ae *f.* *a* matta *demin.* [*falsa l. v. pro* mamphula: HIER. epist. 108, 27, 2 (*v. p. 250, 6*).]

i. q. matta: VITAE patr. 3, 29 p. 757ᴬ·ᴮ (*cf.* 5, 15, 86; *Nau 1912 p. 209 n. 328* ψιάθιον). 3, 195 p. 802ᴰ -am (*Cot. p. 543* ψιάθιον) in uno angulo ... collocarunt (*cf. 6, 3, 2 p. 1005*ᶜ mattam). 7, 2, 2 -am (*Cot. p. 652* μαλάκιον) manu faciens (*cf. 3, 72* mattam). *Bachmann.*

mat(t)us, -a, -um. [*ex* *mad(i)dus (*vix* *mad(i)tus) *ortum videtur, v. Specht, KZ 55, 1928, 12; cf. et Heraeus, Kl. Schr. 63. J. B. H.*]

i. q. madefactus, potus, ebrius? (GLOSS. Scal. V 604, 41 -tum est: humectum est, emollitum, infectum): PETRON. 41, 12 staminatas (*sc. potiones?*) duxi et plane -tus sum. vinus mihi in cerebrum abiit. *inde i. q. ebrietate mente confusus, stultus?*: GLOSS. V 568, 58 fatuus: stultus, sine sensu[m], vacuus, follis, -ttus. [*dub.*: GLOSS.ᴸ III Abstr. MA 45 -tus (*vel* -ttus; *pro* maestus?) tristis. ANTH. 487ᵃ (= CARM. poet. min. III 36), 20 erubuit totaque -ta (*'i. q. stupefacta' Riese*; compta, nata, mota [*quod praefert Heraeus l. c.*] *vv. ll.*; muta *Bährens*) fuit.] *R.*

matula (matt-: *p. 492, 1*, matla: *l. 73. 74*), -ae *f.* [*orig. inc. J. B. H.*] GLOSS. σταμνίον. ἀρύταινα matla. GLOSS.ᴸ II Philox. MA 136 -a (matulata *cod.*) ἀρύταινα. matla (*cf. l. 73*): PAPYR. Preisigke Sammelb. gr. Urk. 1160 μάτλαν. [*sic.* matara. *M.-L.*] *de re cf. Blümner, Röm. Privataltert. p. 147.*

a *i. q. vas aquarium*: PLAVT. Amph. frg. 5 ne tu postules -am unam tibi †aquam infundi in caput. VARRO ling. 5, 119 *v. p. 435, 18.* frg. Non. p. 544, 7 *vasa* ex aere ut urnulas, aquales, -as, creteras. VLP. dig. 34, 2, 25, 10 continentur eo (*mundo muliebri*) specula, -ae, unguenta, vasa unguentaria *eqs.* *pro convicio de homine insipienti* (*an ad b?*): PLAVT. Persa 533 numquam ego te tam esse -am credidi. **b** *speciatim* (PAVL. FEST. p. 125 -a vas urinae): PLAVT. Most. 386 ego vos pro -a habebo, nisi mihi -am datis. HIER. epist. 52, 6, 4 audio ... quorundam turpe servitium: apponunt -am (mattmell., mat-, mapp- *al.*), obsident lectum. 117, 8, 2 assidere lectulo, obstetrices adhibere languenti, portare -am. 123, 8, 2 est et crater ad bibendum, est et -a ad secretiora naturae. *proverbialiter* (*v. Otto, Sprichw. 215*): VARRO Men. 111 ᵗⁱᵗ· est modus -ae, περὶ μέθης.

deriv.: matella, matellio. *Bachmann.*

[**mātur** *forma nominativi ficta pro* maturus *v. p. 497, 78.*]

mātūrāsco (-āvī *v. p. 496, 49 sqq.*), -ere. *a* maturus. *i. q. maturescere*: AVG. serm. 223, 2 *v. vol. VI 2175, 19.* [*lectio det. pro* maturescant: THEOD. PRISC. log. 91 p. 191, 16.]

mātūrātē *v. p. 497, 57.*

mātūrātio, -ōnis *f.* *a* maturare. *i. q. festinatio*: RHET. Her. 3, 2, 3 dolus consumitur in ... dissimulatione, -e, men⟨ti⟩tione.

mātūrātō *v. p. 497, 60.*

mātūrātor, -ōris. *a* maturare. *is qui festinat*: CONSTANTIVS vita Germ. 10 p. 258, 13 incolas invitat, hortatur, ipse operis -r adsistens.

mātūrē *v. p. 502, 79.*

mātūrefacio, -ere. *a* maturus *et* facere. *i. q. mitigare*: NON. p. 82, 8 commalaxare est exercere ac -ere (*cf. q. seq.*). [*ex coni. dub. Rosei loco, qui videtur esse corruptus* PS. GARG. MART. p. 212, 5.]

[**mātūreo,** -uī, -ēre. *a* maturus. *verbum falso fictum ab* EVTYCH. gramm. V 486, 26 duro duras et dureo dures, maturo maturas et -eo, -es, ex quibus induruit et -uit perfecta veniunt. *cf. p. 495, 39.*]

***mātūrēsco,** -ruī, -ere. *a* maturus. -ris-: CHIRON 968 VVLG. gen. 40, 10 *cod. O.* ORIBAS. syn. 1, 26 La p. 832, 33. NOT. Tir. 79, 53. *inde a* VARRONE, CIC., CAES. [*foroiul.* madreschi, *port.* amadurecer. *M.-L.*]

A *intrans.* *i. q. ad statum perfectum opportunumque pervenire* (*c. dat.: infra l. 64. c.* ad: *p. 493, 5. 8. c.* in *c. acc.: l. 49 et 63*): **1** *de eis, quae crescendo perfectionem assequuntur*: **a** *de frugibus, pomis, herbis sim.*: *α de frugibus, pomis* (*cf. p. 495, 44. 496, 50*): CAES. Gall. 6, 29, 4 cum -ere frumenta inciperent (civ. 3, 49, 1 COLVM. 3, 21, 9 [*cf. adn. crit.*]. 11, 3, 58 cum -ere coeperit *cepae semen* coloremque nigrum habere. PLIN. nat. 12, 105. 18, 125. 151 PS. MVSA herb. Vett. l. 31. *cf. et l. 77*). PAVL. FEST. p. 65 sero. COLVM. 2, 4, 1. 2, 9, 15 *hordeum*, ubi paulum -uerit. 2, 11, 6. 3, 2, 23 *uvae* cito -unt. 4, 27, 5. 4, 28, 2. 12, 38, 7 cum iam -uit *myrti baca*. arb. 11. 12, 1. SCRIB. LARG. 41 *mala granata* acida sunt nec umquam -unt. PLIN. nat. 12, 15. 13, 33 *dactylorum* caro -it anno (15, 98. *cf.* 13, 47 triennio). 13, 54 *al.* 14, 26 *uva Allobrogica* gelu -ens (15, 58). 15, 64 *mala* nisi -uerint (maturaverint *trad.; cf. p. 496, 50*) *eqs.* 15, 82 sucus -entibus *ficis* lactis, percoctis mellis. 16, 29 (*de nucleis in quercuum foliis nascentibus. loco mutilo; cf. adn. crit. et Theophr. hist. 3, 7, 6*). 16, 102 tarde. 17, 11 celerius. 17, 254 serius. 18, 70 quadragesimo die, e quo satum est, -it. 18, 91 siligo numquam -it pariter. *ibid.* iis, quae -uere, protinus granum dimittentibus. 18, 147 *medica* in semen -ere prohibenda est. 19, 149 (*cf. Cato agr. 161, 3* maturum fit). 23, 118 quae non -uere fici. *saepe.* MART. 11, 8, 3 *poma* hiberna -entia capsa. EVSTATH. Bas. hex. 5, 8 p. 918ᴮ *fruges* sole decoctae -unt (*gr.* πέπτεται). *metaph.*: VINCENT. LER. 23, 30 *quodcumque* fide patrum satum est, ... hoc idem floreat et -at. *β de herbis, foliis*: OV. met. 11, 191 ut primum *harundinum lucus* pleno -uit anno. COLVM. 6, 3, 6 cum -uerit *frons* vel imbribus vel assiduis roribus. PLIN. nat. 19, 112 *alium* -it LX diebus. VVLG. Is. 37, 27 herba tectorum, quae exaruit, antequam -ret. PS. APVL. herb. app. 114 l. 15.

b *de fetu*: VARRO rust. 3, 9, 8 ova ... -unt *incubando* (*aliter*: PLIN. nat. 10, 147 -unt in utero). CIC. nat. deor. 2, 69 *partus* -unt ... novem lunae cursibus (MIN. FEL. 18, 2). CENS. 8, 11 uterus. 11, 5. *adde*: LACT. inst. 2, 11, 1 cum -uissent (-assent *R*) *folliculi* e terra prolati (*cf. q. praecedunt et Lucr. 5, 809*). *metaph.*: SEN. epist. 102, 23 in alium -imus partum.

c *de hominibus pubescentibus* (*c. dat.; cf. p. 493, 8*): OV. met. 14, 335 *nympha* ubi nubilibus primum -uit annis. APVL. met. 8, 2 cum primum Charite nubendo -uisset.

2 *de eis, quae alio quoquo modo ad statum perfectum opportunumque perveniunt*: **a** *de corporeis*: *α speciatim, pertinet ad morbos vel partes morbidas*: CELS. 2, 6, 11 antequam spatio -at (*urina an morbus? cf. Hippocr. progn. 12* ἔστ' ἂν πεπανθῇ ἡ νοῦσος *plerique codd.;* τὸ οὖρον *V; cf. p. 496, 55*). 3, 27, 4 ut -at *suppuratio* (*item de ulceribus*: 5, 28, 7. 8 *furunculus* -it ... per se. 5, 28, 10 *al.* COLVM. 6, 12, 4 PLIN. nat. 22, 103. 143 [*v. p. 500, 51*]. PELAGON. 64 CHIRON 87 *collectio* [*cf. p. 496, 4*]. ORIBAS. syn. 1, 26 La [πεπαινομένοις. *cf. p. 496, 8*]). HIPPOCR. progn. 12 p. 128 K. quousque -at aegritudo, hoc est solvantur aegri (*gr.* ἔστ' ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος). *β generatim*: PLIN. nat. 11, 28 cum mella coeperint -ere (*cf. supra l. 34*). 14, 130 -ente (*sc. effervescente*) iam vino. THEOD. PRISC. eup. faen. 79 p. 85, 9 *cicer* coques, ut molliat et -at ([*cf. Junel, In Cass. Fel. studia p. 143*]. *item de cibis coquendo mollitis*: log. 91 p. 191, 16 penitus [*cf. adn. crit.*]. CASS. FEL. 76 p. 186, 5 leviter).

b *de variis rebus incorporeis*: CIC. Att. 10, 15, 2 (*de coniuratione*) Caelianum illud -it. LIV. 3, 12, 7 senescentibus vitiis, -ente virtute (PLIN. epist. 5, 21, 4). SEN. dial. 6, 23, 3. QVINT. inst. praef. 1

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

libros meos nondum ... satis -uisse. 10, 90 nec ipsum *Bassi ingenium* senectute -uit. MIN. FEL. 38, 7 *veritas* -uit. TERT. pudic. 10 p. 240, 27 (*ad Matth. 3, 8*) quid enim ex paenitentia -uit, quam emendationis effectus? IREN. 4, 9, 3 *ut possit* -ere perfectum salutis (*cf. adn. St.*). SOL. 19, 11 cum -uit ad fugam robur *fetus cervae*. OP. imperf. in Matth. 48 p. 901[a. m.] *haereses* -uerunt.

c *de hominibus* (*cf. p. 492, 64*): PS. RVFIN. in Am. 8, 1 quasi -uisse ad suscipiendam eam *ultionem* populos.

B *transitive i. q. maturare*: CHIRON 968 biduo ... -e lexivam. DIOSC. 5, 33 *aqua maritima* apostemata adducit et -it (*5, 11, 2 διαφορεῖ*). *fortasse huc pertinet*: VVLG. gen. 40, 10 videbam ... vitem crescere paulatim gemmas (in g. Ω[S], *edd. vett.*) et post flores uvas -ere (הִבְשִׁילוּ *i. 'maturaverunt'. an uvas subi. quasi per anacoluthon? cf. p. 492, 39*).

compos.: com-, e-, im-?, permaturesco.

×mātūritās, -ātis *f.* *a* maturus. *plur.*: CIC. nat. deor. 1, 100. 2, 119. 155 VITR. 10, 1, 4 ITIN. Alex. 2 PALLAD. 3, 9, 12. GLOSS. *v. infra l. 71.* *inde a* VARRONE, CIC., CAES. [*francog. vet.* meurté. *M.-L.*] [*dub.*: ITALA psalm. 118, 147 (Sangerm., Hil. *et* Ambr. *in l.*) *et* VVLG. praeveni ⌊in -e⌋ (ἐν ἀωρίᾳ [בַנֶּשֶׁף, *ad quam lect. cf. Kautzsch*]; *Hoberg interpretatur* 'matutino tempore' [*cf. p. 502, 76. 504, 36*]; 'inmaturitate' *legendum putat Zingerle* [*vol. VII 1, 444, 20*]).]

A *de statu, i. q. status perfectus et opportunus* (-s ad: *l. 67. 74. c. gen. gerund.: p. 495, 3. cf. p. 495, 13*): 1 *de -e eorum, quae crescendo ad perfectionem (vel senescendo ad consummationem) perveniunt*: a *fructuum, herbarum sim.*: VARRO rust. 1, 68 *sorbum* domi -em assequi vult (CIC. nat. deor. 2, 50). CIC. rep. 4, 1 aestiva (afistula *trad.*) -e *frumenta mitigare*. Tusc. 1, 68 frugum (SEN. benef. 4, 23, 1). CAES. civ. 1, 48, 5 neque multum a -e aberant *frumenta*. 3, 49, 6 frumentorum. LIV. 28, 5, 15 *segetes* iam prope -em erant. VITR. 2, 9, 2 -e fructuum flaccescente fronde (10, 1, 4). PAVL. FEST. p. 45 ut fruges flavescentes ad -em perducerentur (COLVM. 2, 10, 11 arb. 2, 1. 3, 2. 8, 5. *cf.* SEN. nat. 5, 18, 13 adducit). SEN. contr. 2, 5, 8 improvisa segetum -s, aliubi sera (COLVM. 3, 6, 3 serae -is fructum. arb. 21, 1 PALLAD. 3, 9, 12). SEN. epist. 39, 4 ad -em non pervenit nimia fecunditas (COLVM. 3, 21, 5. 4, 22, 4 *al.* PLIN. nat. 13, 33. AVG. civ. 21, 5 p. 496, 10 D. ad -is faciem). 124, 11 *frumentum* -s coxit. CVRT. 6, 3, 7. COLVM. 2, 11, 10 *frumentum diebus quadraginta* post florem ad -em devenit. 3, 1, 7. 3, 21, 5. 6. 9 quae nondum -em ceperunt (*Schn.*; caeperunt *A*; coeperunt *S*) uvae (4, 24, 12 -em capere [*Schn.*; facere *trad.*]. 5, 5, 14. *cf. l. 54*). 4, 24, 3 ante -em (PLIN. nat. 13, 105 *al.* 15, 62 a. perfectam -em). 11, 2, 67. 68. 69 naturalem ... -em (IAVOL. dig. 33, 2, 42). *ibid.* naturae -s. PLIN. nat. 12, 26 *siliquae* dehiscentes -e. 12, 29 tosta illa -s piperis. 12, 38. 15, 5 *oliva* cruda atque nondum inchoatae -is. 15, 6 u⟨trum⟩ -s illa torcularibus fiat an ramis. 15, 10. 14. 79. 16, 101. 107 *fructum* ad -em venturum (VVLG. IV reg. 19, 26). 16, 110 ad -em perferre *semen* (PORPH. Hor. carm. 3, 1, 30). 18, 80 non excocta -e. 19, 67 -em adepti. 19, 97 signum -is *bulbi* est folia inarescentia. 19, 130 *al.* APVL. mund. 29. GARG. MART. pom. 4, 2 nucis iusta -s (*cf. l. 53*). PRVD. apoth. praef. 1, 52 dum vitiosa et farrea fervens coquat -s. DIOSC. 1, 133 cui -s rufum facit colorem (*gr. 1, 122 πεπανθέντα*). *et al.* *nota de surculi statu opportuno*: COLVM. 4, 23, 1 *cum vitis* sarmenta iustam (*cf. l. 50*) -em ceperint (*Schn.*; coeperint *trad. cf. l. 40*). *meton. de fructu maturo*: PALLAD. 3, 9, 12 si legatur -s cum acerbitate. *metaph.*: RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 171, 18 -is eis (*christianis quasi uvis*) *deus* dulcedinem praebet. *proverbialiter sensu dilatato* (*cf.* SEN. *l. 35* CIC. *p. 494, 76*): SEN. dial. 6, 23, 5 indicium imminentis exitii nimia -s est. QVINT. inst. 6 pr. 10 celerius occidere festinatam -em.

b *de fetus statu perfecto*: VITR. 2, 9, 1 quo firmior efficitur ad -em partūs *fetus* (CENS. 8, 7). PLIN. nat. 32, 6 *partus* continere ad -em adalligatum *echenaidem piscem*. CENS. 7, 3 SOL. 1, 64 AVG. civ. 14, 26 p. 54, 13 D. MACR. Sat. 5, 19, 18 ubi venit tempus -is infantum.

c *de hominum aetatibus*: α *fere i. q. pubertas*: PETRON. 87, 7 ephebus plenae -is. TERT. orat. 22 p. 196, 16 aetas per -em *praenupsit*. bapt. 18 p. 216, 27. virg. vel. 11 p. 899, 8 Oe. contestatam sanguine -em. 11 p. 900, 3. 16 p. 907, 25. CENS. 14, 7 *apparere* -em ad stirpem relinquendam. LACT. opif. 7, 11. HIER. in Ezech. 4, 16 p. 129[C] adulescentularum. AVG. civ. 15, 13 p. 83, 30 D. de -e pubertatis (15, 13 p. 84, 25). β *i. q. aetas, q. e. inter iuventutem et senectutem vel i. q. senectus* (*cf.* GLOSS. II 222, 52 ἀκμή -s, vigor): CIC. Cato 5 esse aliquid extremum et, tamquam in arborum bacis, ... -e tempestiva quasi vietum et caducum. 71 vitam adulescentibus vis aufert, senibus -s. epist. 4, 4, 4 aetatis -e ad prudentiam (6, 18, 4. PLIN. paneg. 4, 7 [*de Traiano 47[um] annum agente*]. AMM. 26, 2, 7 COD. Theod. 13, 10, 4 CLAVD. DON. Aen. 5, 644 p. 497, 32 AVG. anim. 1, 3, 3). TERT. virg. vel. 12 p. 901, 10 Oe. -e progressa. CLAVD. DON. Aen. 6, 304 p. 549, 21. AMBR. Abr. 2, 9, 65 p. 620, 9 *quattuor* aetates sunt hominis: pueritia, adulescentia, iuventus, -s. exc. Sat. 1, 5 -s senectutis. ENNOD. dict. 17, 4 p. 474, 21 CASSIOD. var. 3, 5, 6. *nota personate*: CE 1613, 3 -s hominum fui (*cf. ibid. l. 15* v(ixit) a(nnis) CXV). *metaph.*: FLOR. epit. 1 praef. 7 *imperii* quaedam quasi robusta -s. TERT. virg. vel. 1 p. 884, 29 Oe. *iustitia* efferbuit in iuventutem, nunc ... componitur in -em. RVFIN. Adamant. 1, 9 p. 21, 4 *mundum* iam ad senectutis -em perfectionemque properantem (τοῦ κόσμου ... τελειουμένου).

2 *de eorum perfectione, quae eam alio quoquo modo adepta sunt*: a *rerum corporearum*: α *speciatim de morborum consummatione*: CELS. 5, 28, 13[A] *neque* ad iustam -em pervenit κηρίον (*cf. p. 492, 72. item de ulceribus*: 7, 2, 3. 4 ultima. 7, 7, 14[B] suffusionis quaedam -s est. VEG. mulom. 3, 55, 6 SORAN. p. 98, 13 THEOD. PRISC. eup. faen. 25. 26). THEOD. PRISC. log. 5. 6 aegritudinis -em. β *generatim*: COLVM. 1, 6, 20 *vina, quae fumo* praecoquem -em trahunt. 7, 9, 3 lactis -s. 9, 15, 1 *mellis* -s. 12, 6, 2 habere muriam -em suam. PLIN. nat. 19, 44 *sucum laserpicii* concutiendo ad -em perducebant. *ibid.* argumentum erat -is colos. CLAVD. DON. Aen. 1, 213 p. 49, 23 *vasa aenea* coquendis visceribus -em celerem praestant (*cf. p. 492, 79*). *adde*: TERT. adv. Marc. 2, 29 p. 376, 26 *deus*, qui res suas ... aemulatione (*sc. rerum inter se certantium*) -i (*Kroym.*; -is *codd.*) praecuraverit.

b *pertinet ad hominum animos, mores, facta*: α *generatim, fere i. q. consummatio, summitas, status perfectus* (*fere i. q. eventus: l. 27*): CIC. Catil. 1, 31 (*latere videtur significatio consummationis morbi, cf. l. 4 sqq.*) omnium scelerum ac veteris furoris et audaciae -s in nostri consulatus tempus erupit. MOYS. Cypr. epist. 31, 6 p. 562, 17 *lapsorum animi sunt* ad -is suae tempus nutriendi. LACT. inst. 7, 21, 6 plena iustitia et -s virtutis. COD. Theod. 11, 29, 3 (= Iust. 7, 61, 2) relationibus plena -s est, cum *eqs.* PELAG. in Rom. 7, 4 p. 55, 16 qui in operibus iustitiae ... ad summam pervenit -em. GREG. M. in Ezech. 2, 7, 7 p. 1017[C] ad -em sapientiae pervenimus. *fere i. q. progressus, eventus*: LIV. 31, 32, 3 deliberationis ... -em exspectandam. VAL. MAX. 3, 2, 7 non exspectavit ... iniuriae -em.

β *speciatim*: (I) *pertinet ad seniorum virtutes, sc. de moderatione, gravitate, usu et peritia, prudentia, sapientia*: CIC. Cael. 76 quae virtutis -s et quantae fruges industriae sint futurae. Cato 33 infirmitas puerorum et ferocitas iuvenum et gravitas iam constantis aetatis et senectutis -s (*sim. potius de moderatione*: VELL. 2, 125, 3 haec omnia veteris imperatoris -s ... brevi sopiit. HERM. vulg. sim. 10, 1, 3 -em huius et modestiam [modestiam et venerationem huius *rec. Pal.*]. PANEG. 7, 5, 3. HIL. in psalm. 118 koph 4 p. 524, 22 senectutis -em modestae et castae adulescentiae tranquillitate praeveniens [*cf. l. 46*]. AMM. 14, 1, 10 -e vel consiliis. SERV. Aen. 1, 137 cum -e, id est cum tranquillitate. ANIAN. Chrysost. hom. 4, 5 [*ad Matth. 1, 20*] ⌊modestiam ac -em⌋ viri [⌊ ⌋ τὴν ἐπιείκειαν]. 5, 3[extr.] [*ad act. 21, 20*] -is suae sermone). TAC. hist. 1, 87, 2 auctoritatem Paulini, vigorem Celsi, -em Galli (*sc. de usu et peritia. sim.*: AMM. 16, 10, 21 Severo, bellorum usu et -e firmato. AVG. anim. 4, 24, 39 -em fidemque doctoris). PLIN. epist. 5, 14, 5 quod non tam aetatis -e quam vitae merebatur (*similiter de iuniorum praematura virtute*: HIL. in psalm. 118 koph 4 p. 524, 18 -em omnem fide et religione praevenit [*cf. l. 37*]. AMBR. in psalm. 118 serm. 19, 19, 1 incana morum -e [*ibid.* gravitatem, continentia. *cf. etiam l. 69*]. OROS. hist. 3, 1, 21 infirmitatem aetatis -e animi muniebat [SIDON. epist. 2, 10, 2]). GELL. 10, 11, 5 et industriae celeritas et diligentiae tarditas, ex quibus duobus contrariis fit -s. LAMPR. Alex. 37, 4 senili ... -e patrem familias agens (*sim. de gravitate*: CASSIOD. var. 6, 23, 3 famam tuam habita -e custodias. or. frg. p. 476, 15. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 4 [*opp.* levis in moribus]. *ibid.* -is ostensio. moral. 8, 68 p. 843[A] assumptae speciem -is ostendunt [*cf. q. seq.*]. 11, 62 [*syn.* gravitate]). ITIN. Alex. 2 paternis -bus. PANEG. 2, 7, 5 virtute iuvenum et -e seniorum. 7, 13, 5. RVFIN. Orig. in gen. 3, 3 p. 42, 12 (*ad gen. 18, 11*) *non presbyteri* nomine in Abraham senecta corporis, sed cordis -s appellata est (LEO M. epist. 33, 1 Conc.[S] II 4 p. 15, 30 [*gr.* τῷ ἀκμαίῳ]). 4, 4 p. 54, 21 in Ios. 16, 1 p. 394, 7. AVG. serm. 216, 9, 9 -e virium. MACR. Sat. 6, 8, 7 contraria ... fuga -i. EPIST. pontif. 292 Migne 20 p. 491[B] dilectionis vestrae -s providere debebit, ut *eqs.* (*sim. potius i. q. prudentia, sapientia*: SEDVL. epist. 1 p. 11, 7 placidae -e doctrinae. ENNOD. epist. 9, 22, 2 p. 244, 20 -e consulite. opusc. 3, 81 p. 351, 19 viri -is. 6, 22 p. 409, 14. CASSIOD. var. 4, 16, 1 -e consilii [9, 7, 5 *syn.* prudentiae, modestia, moderatione]. VEN. FORT. vita Albin. 1, 1 -is consulta. GREG. M. in Ezech. 2, 7, 7 p. 1017[C] *si intellectus* moderari se nesciat per -em. moral. 11, 62). POMER. 3, 3, 2 dominetur levitati -s. CASSIOD. var. 2, 2, 3. 5, 22, 5 morum cana -e (*cf. l. 47*). 6, 6, 8. 7, 10, 2. 7, 41, 1 BENED. reg. 66. CIL XI 6035 -e m⟨enti⟩s pr(a)ecipuo. *in allocutione*: ENNOD. epist. 8, 5, 2 p. 203, 21 procul a -e vestra. GREG. M. epist. 4, 22 p. 257, 11 quod semper de tuae -is habuimus districtione iudicium.

(II) *pertinet ad artem dicendi, fere i. q. perfectio cum diligentia et moderatione* (*cf. Ernesti, Lex. technol. Lat. rhetoricae p. 252*): CIC. de orat. 2, 88 (*comparatur orator viti; cf. p. 493, 53. 56. 58*) non ... potest in eo sucus esse diuturnus, quod nimis celeriter est -em exsecutum. Brut. 8 cum ... oratio iam nostra canesceret haberetque suam quandam -em et quasi senectutem (318 *syn.* esse perfectum). orat. 107 sunt ... *verba* sicut adulescentis, non tam re et -e, quam spe ... laudati. QVINT. inst. 2, 4, 9 ne -s quidem ipsa festinet. 12, 10, 11. TAC. dial. 26, 1 malim ... C. Gracchi impetum aut L. Crassi -em quam calamistros Maecenatis aut tinnitus Gallionis. AVSON. 350, 1 p. 206, 3 P. *opusculum* sine ingenii acumine et morae -e. SIDON.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 1, 1, 1 Plinii (*sc. minoris*) disciplinam -emque. 4, 3, 4. 5, 2, 2. 9, 16, 3. *pertinet ad Romanorum in arte dicendi progressiones*: CIC. Brut. 161 dicendi latine prima -s (*seq.* ad summum paene esse perductam).

B *de tempore*: **1** *i. q. tempus maturescendi*: COLVM. 3, 21, 11 *vites, quae* fructum ... -is eiusdem praebeant (*cf.* PALLAD. 3, 9, 13 et flore et -e conveniunt). PLIN. nat. 13, 60 -s etesiarum flatu. 15, 82 cibaria ruris operariis ... minui ... per fici -em. VVLG. Is. 28, 4 quasi temporaneum ante -em autumni (כְּבִכּוּרָה בְּטֶרֶם קַיִץ *i. quasi ficus praematura ante tempus demendarum ficorum*).

2 *fere i. q. tempus opportunum, opportunitas*, καιρός (*saepe c. gen. gerundii vel gerundivi, e. g. l. 13. 16. cf. l. 25*): CIC. leg. 1, 24 conversionibus ... caelestibus exstitisse quandam -em serendi generis humani (*sim.* LACT. inst. 2, 11, 1). nat. deor. 1, 100 temporum -es mutationes vicissitudinesque (2, 155 LIV. 22, 40, 9). 2, 119 *ut luna* graviditates et partus adferat -esque gignendi. div. 1, 16 arandi -em (*syn.* tempora ... arandi). Att. 1, 20, 4 inducendi senatus consulti -s nondum est. 14, 17 A, 7 (= epist. 9, 14, 7) ut res ipsa -em tibi animadvertendi omnium concessu daret. ad Q. fr. 3, 8, 1 eius rei -s nequedum venit. PANEG. 4, 28, 1 *nisi animum* infestior deus et pereundi -s perpulisset. AMM. 17, 8, 2 anni -e non exspectata.

3 *i. q. acceleratio, festinatio*: FRONTIN. aq. 105 *curator* beneficio Caesaris praestare -em et ... protinus scribere *debebit*. SVET. Tib. 61, 5 poenae -em. DON. Ter. Andr. 922 (*syn.* celeritatem). AMM. 15, 8, 18 -s proficiscendi. 31, 11, 2 oblatae occasionis -s. SCHOL. Stat. Theb. 6, 578 'sive putant' ad -em (*i. temeritatem, fugam praeproperam*) cervorum rettulit. COD. Theod. 7, 13, 12 -e, qua convenit (*cf.* AVELL. p. 47, 19 debita -e). 11, 1, 27 omni -e (11, 20, 3 CIL VIII 19852). 16, 5, 33 tota -e (CLAVD. DON. Aen. 4, 223. 12, 111). 16, 10, 10 (*syn.* protinus). CLAVD. DON. Aen. 1, 656 p. 128, 27 *mandatorum effectus* -em plenissimam requirebat.

×mātūro, -āvī, -ātum, -āre. *a* maturus. *formae perfecti* (*cf. etiam p. 492, 43. 61*): SALL. Iug. 79, 5 hist. frg. 1, 33 LIV. 1, 44, 1 TAC. hist. 3, 78, 3. *et al.* *formae contractae* (*fere* -asse(n)t): SALL. Catil. 18, 8. LIV. 2, 38, 5 (-arimus). 3, 43, 7. 29, 12, 2. 30, 10, 8. 37, 22, 5. 40, 26, 4 VAL. MAX. 8, 2, 2 TAC. hist. 4, 34, 1. 5, 18, 2 TER. MAVR. 8 (-asse). GLOSS. *v. p. 496, 46. 63. 497, 6. 34.* *inde a* PLAVTO.
[*it.* maturare, *prov.*, *hisp.* madurar. *M.-L.*] [*corrupte*: ROMVL. fab. 71 rec. W qui non potest viribus, verbis ⌊se -at⌋ (⌊ ⌋ maturet *rec. gall. codd. BM. cf. Thiele ad. l.*) facinus.]

A *pertinet ad statum perfectum opportunumque*:
1 *transitive, i. q. ad maturitatem vel consummationem perducere*:
a *ea, quae crescunt* (*vel senescendo consummantur*): *α fructus*: Ⓘ *pass. fere sensu mediali i. q. maturescere*: CIC. Cato 53 *uva* -ta dulcescit (*item part. perf.*: nat. deor. 1, 4 NIGID. *v. p. 498, 25.* PLIN. nat. 16, 247 *viscum* nisi -tum in ventre avium non provenit [*aliter p. 496, 10*]. 18, 250 GELL. 10, 11, 3. FIRM. err. 2, 6 -tae fruges calore. 3, 4. ANTHIM. 84 pera dulcia et bene in arbore -ta [*cf. p. 498, 58*]. 85 *ter*). PLIN. nat. 15, 71 sub hieme -atur chelidonia *ficus*. 18, 60 frumenta. *ibid.* omnia XL diebus -antur a flore. PREC. terr. 18 *terra*, sine qua nil -atur (*sim.* PROB. Verg. ecl. 3, 62). VITAE patr. 6, 3, 11 p. 1010^A.
nota gerund.: MELA 3, 53 *Iuverna est* caeli ad -anda semina iniqui. LACT. inst 2, 5, 11. EVSTATH. Bas. hex. 6, 8 p. 930^B sol ... tellurem ... perficit sicciorem, unde -andis seminibus atque pomis facultas optata praestatur (*gr. p. 136^B* πρὸς τὴν ἅδρησιν καὶ ... ἐπὶ τὴν πέψιν).
structura liberiore (*cf. vol. VI 2461, 46 et v. Schmalz-Hofmann^5 599*): DIOSC. 5, 58 tunc conficienda sunt vina, *cum* semen -andum c⟨o⟩eperit habere (*5, 36, 1* ὅτε τὸν καρπὸν ἐκδίδωσι). Ⓘ *act.*: *c. obi.* (*vix intrans. l. 63. cf. p. 496, 49*): TIB. 1, 4, 19 annus in apricis -at collibus uvas (*sim. subi. est tempus*: PANEG. 5, 10, 4 fruges ... aestas ... calore -at [AVSON. 332, 18 p. 25 P.]. BOETH. mus. 1, 2 p. 188, 23 autumnus). MELA 2, 16 *nec vitis* quidem fructus -at ac mitigat *Thracia*. PLIN. nat. 16, 103 *floret* amygdala mense Ianuario, Martio vero pomum -at. 17, 262 si fructum non -ent *arbores*. PROB. Verg. georg. 1, 5 -et fruges *Ceres*. *ibid.* vineas *Sol*. CLAVD. 22, 465 autumni -et germina Virgo. AVG. civ. 21, 4 p. 492, 17 D. ut poma immatura -et *palea*. EVSTATH. Bas. hex. 5, 5 p. 913^C (*ad gen. 1, 11*) germinare prius statuit *deus* ... tellurem et tunc -are semen (εἰς σπέρμα τελειωθῆναι).
obi. supplendo (*praeter l. 72 fort. intrans. cf. p. 496, 49*): PLIN. nat. 16, 102 *quaedam* -ant ... celeriter, sicuti morus (*antea* tarde maturescunt). 16, 117 *arbores* tardius ... -antes (PALLAD. 12, 7, 22). 17, 17. 254 caprificatio -at. GARG. MART. pom. 3, 4 *amygdalae* non semel -ant. PALLAD. 4, 10, 27 *ficus*, quae sera -at (*opp.* praecoquas).

β fetum (*cf. p. 497, 16*): PLIN. nat. 9, 177 *piscium* ova in sicco -ari. 30, 123 *partus* -at caninum lacte potum. APVL. met. 5, 18 cum primum praegnationem tuam plenus -verit uterus. VINDIC. med. 16 nono mense -tum infantem.

γ homines, i. q. ad senectutem perducere: APVL. met. 4, 26 nec ... aevo longiore -tae tibi, *anus*, ... miseratio ... exaruit. PAVL. NOL. epist. 5, 4 p. 27, 13 mihi aetas provectior et a primis iam annis honorata persona potuit -are graviorem.

b *i. q. varia non crescentia ad statum perfectum opportunumque perducere*: *α corporea*: Ⓘ *in medicina, -are morbos, ulcera*: CELS. 5, 18, 7 *malagma* pus -at. 6, 16. PLIN. nat. 20, 250. 22, 140. 22, 141 tumores -at *faba*. 22, 156 *lupini* strumas minuunt aut -ant. 23, 24. 23, 122 quae -anda aut discutienda sint. 24, 23 PELAGON. 57. CHIRON 34 vitium concutitur (*i.* concoquitur. *cf.* VEG. mulom. 1, 28, 3) id est -atur. VEG. mulom. 2, 23, 2 *de collectione* (*cf. p. 492, 74*). SORAN. p. 96, 20. 98, 4. 99, 18. THEOD. PRISC. eup. faen. 23 (*cf. adn. crit.*). 26. 28 DIOSC. 1, 40 (*gr. 1, 128, 1* μαλάττει). CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 36, 17 (*gr. I 1, 1 p. 113, 28* καταμαλάττουσιν). CASS. FEL. 21 p. 35, 20. 55 p. 142, 17 -tas causas (*opp.* crudas). ORIBAS. syn. 1, 26 Aa p. 832, 29 ad fymata, que non cito -antur (*cf. p. 492, 74*). Ⓘ *alia*: *i. q. digerere cibos*: PLIN. nat. 11, 200 *ventrem*, in quem ex eo (*sc. gutture*) dimittunt concoctione -ta (*pro subst.*) *columbae*. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 4 p. 425^in. quantum poterit stomachi decoctio -are (ὅσον κατεργάσασθαι δυνατόν). *i. q. mitigare sim. sole*: PLIN. nat. 14, 79 *vinum* (*cf. adn.*). 15, 27 *folia myrti* sole -ant. 35, 184 *alumen* conrivatum hieme aestivis solibus -atur. *pass. i. q. effervescere*: PLIN. nat. 18, 102 *furfuribus* e musto albo triduo -to (macerato *var. l.*; maceratis *Pincianus. cf. Geopon. 2, 33, 3* ὅταν ... ἀναζέσῃ) subactis. *i. q. macerare* (*cf. infra l. 59 et v. Junel, In Cass. Fel. studia p. 143, 2*): PALLAD. 12, 22, 2 olivas muria -bis. THEOD. PRISC. log. 31 p. 128, 18 *buccellae* (*syn.* infusae). *i. q. percoquere cibos* (*cf. p. 500, 64*): CAEL. AVR. chron. 4, 3, 70 *animalia* mediocriter coquenda ... et cinere calido -anda.

β incorporea: Ⓘ *i. q. ad statum opportunum perducere, interdum* (*l. 25. 31. 32*) *potius i. q. ad effectum perducere*: VAL. MAX. 8, 2, 2 quod spem praedae suae morte non -asset (APVL. met. 10, 4). QVINT. inst. 11, 2, 43 *nocte* -atur atque concoquitur ... recordatio. SERV. auct. Aen. 10, 254 'propinques *augurium*' ... prosperes, -es, propitium facias. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 7, 2 -tum tempus existimans. AMBR. Abr. 1, 2, 9 studium -andae devotionis. PAVL. NOL. epist. 27, 3 p. 240, 1 in te ... -ari euangelium praedicabant. SORAN. p. 83, 18 diligentia, quae difficultatem partus -are potest. THEOD. PRISC. gyn. 18 *pessariis* conceptionem -antibus (*opp.* impedimento ... esse. *ibid.* -ta conceptio). CANON. Migne 56, 418^B ea, quae in concilio ... -ta sunt (*syn.* gesta et statuta). PETR. CHRYS. serm. 89 p. 452^B *sterilitas Elisabeth* -batur aetate (*cf. q. seq.*). *significanter i. q. tempestive cum diligentia peragere*: VERG. georg. 1, 261 agricolam si quando continet imber, multa, forent quae mox caelo properanda sereno, -are datur (*dissentiunt interpretes, cf.* GELL. 10, 11, 7 NON. p. 51, 18 SERV. auct. SCHOL. Bern.). *plus minus latet notio celeritatis* (*cf. etiam l. 63*): FRONTIN. strat. 1, 11, 11 promissam victoriam -ret *daemon*. TAC. dial. 3, 3 -are libri huius editionem festino (*cf. Thomsen, Pleonasmus p. 134, 1*). hist. 1, 12, 2 -vit ea res consilium Galbae. APVL. met. 6, 7 *fac* mandatum -es. CLAVD. DON. Aen. 1, 297 praeceptorum auctoritatem ... celerius -ret. COD. Theod. 1, 15, 15 debita ... iudices -are decernimus. Ⓘ *i. q. moderari, mitigare* (GLOSS. IV 452, 16 placat, mitigat): SERV. Aen. 1, 137 dicimus '-a iracundiam tuam', id est mitiga. PETR. CHRYS. serm. 125 p. 543^B sensus, si teneat modum, ... -at dicenda, audienda componit *eqs.*

2 *intrans. i. q. maturescere* (*cf. p. 492, 43. 495, 44. 59. 69*): **a** *-ant fructus*: VVLG. Ioel 3, 13 -vit messis. DIOSC. 4, 60 *mecon* sucum caret, cum -verit (4, 66 [*4, 70, 1* μετὰ τὸ πεπανθῆναι]. 4, 135. 137 [*4, 142* πεπανθέντα]). VITAE patr. 5, 4, 6 (*Cot. p. 357* ἐτελέσθη).

b *pertinet ad morbos*: VEG. mulom. 2, 14, 1 eam *collectionem*, cum (cum eam *A*) -verit, scalpello secato (*cf. p. 500, 52*). HIPPOCR. progn. 12 quousque -et urina (*cf. p. 492, 71*). ANTHIM. 90 in catarro, quando incipit -are.

c *de aliis corporeis*: VINDIC. med. 14 ter septenis et uno anno barbam -are. THEOD. PRISC. eup. faen. 38 cum tempore illic (*in oleo*) -verint *folia marrubii* (*cf. supra l. 19*). ANTHIM. 60 *radices* quinque ... dies collectae -ent (*sc. iacentes*).

d *de incorporeis*: PASS. Mar. Iac. 2 p. 48, 15 *martyrii* hora iam -ante.

B *pertinet ad* **tempus**, *i. q. properare, festinare* (GLOSS. celero, accelero, urguet. ταχύνω, ἐπιταχύνω, σπεύσατε): **1** *transitive*: **a** *c. inf.*: PLAVT. Mil. 1093 iube -are (*BCDF*; maturate *Z*) illam exire huc. TER. Haut. 496 id ut -ent facere (LIV. 3, 43, 7). CIC. Att. 4, 1, 8 oro, ut -es venire (PLANC. Cic. epist. 10, 21, 2 LIV. 9, 43, 10. *et al.*). CAES. Gall. 1, 7, 1 -at ab urbe proficisci (LIV. 2, 38, 5. 39, 21, 4). 2, 5, 4. SALL. Catil. 18, 8 quod ni Catilina -asset (*sc. praepropere*) pro curia signum sociis dare *eqs.* 36, 3. Iug. 36, 1. 79, 5 -vere iter pergere. hist. frg. 1, 33 LIV. 10, 15, 7 *al.* TAC. hist. 4, 34, 1 *al.* TER. MAVR. 8 AMM. 17, 8, 1. *et al.* CASSIOD. var. 1, 45, 11 horologia quantocius transmittere -bis.

b *c. acc.* (ARVS. gramm. VII 492, 22. *subi. est res: l. 81 sq. p. 497, 11. 15 sq.; c. dat.: l. 80. 81. p. 497, 4. obi. supplendo: p. 497, 23. cf. p. 497, 32*): TER. Andr. 577 nuptias quantum queam ut -em (LIV. 29, 23, 4 TAC. ann. 14, 59, 3 COD. Theod. 3, 5, 4 [= Iust. 5, 1, 2]). ACC. trag. 428 (*Non. p. 349, 3* maturum dicitur celer. *an ad l. 24?*) est res aliqua, quam (*Grotius*; quae *trad.*; *si recte, supplendum* eum *et ad p. 497, 32?*) ... prius -are (-a, mature *var. ll.*) instituit. CIC. Cluent. 171 huic mortem -bat inimicus? (NEP. Chabr. 4, 2 quae res ei -vit m. LIV. 26, 14, 5. CELS. 7, 7, 7^B *de curatione*. 7, 26, 2^M *calculi* mortem -ant. 7, 27, 4 APVL. met. 6, 31). Catil. 2, 26 de rebus constituendis, -andis, agendis (LIV. 33, 45, 4 -ta dilatave. 34, 46, 6. 34, 56, 7). epist. 15, 4, 5

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

id ... ut -ret (ad Brut. 1, 10, 1 LIV. 42, 30, 9. *et al.*). CAES. Gall. 7, 54, 2 eorum discessu -ari (admaturari *pars codd.*) defectionem civitatis (LIV. 25, 7, 10). civ. 1, 63, 1 -andum iter (LIV. 26, 5, 3. *et al.*). SALL. Catil. 15, 3 *causa* facinoris -andi. 32, 2 insidias consuli -ent. hist. frg. 1, 80 fugam -bat (VERG. Aen. 1, 137 -ate fugam [CLAVD. DON. hoc est celerius remeate. GLOSS.L III Abol. MA 16 maturius hinc discedite. GLOSS. IV 452, 17 cito fugite. *falso* SERV. cum tranquillitate discedite]. FRONTIN. strat. 2, 6, 8. TAC. ann. 6, 36, 4 in ... contermina Scythiae f. -vit. IVST. 2, 13, 7 SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 12). HOR. carm. 3, 7, 16 -are necem (LIV. 39, 50, 6 [*opp.* differrent]. SVET. frg. p. 93, 8). OV. Ib. 289 tua -et ... fata ... fervidus umor aquae. LIV. 1, 44, 1 censu perfecto, quem -verat. 2, 32, 1 quo facto -ta est seditio. 9, 32, 3 -rent traherentne bellum. 24, 13, 4 *al.* 35, 36, 5 perniciem (40, 12, 5). VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 -to gressu. LVCAN. 6, 340 *Pindus mons* -to praecidit vespere lucem. PLIN. nat. 2, 36 *Veneris sidus* diem ... -ans. 28, 251 suffitio partum -at (*cf. p. 495, 74*). PS. QVINT. decl. 4, 11 p. 77, 16 FRONTIN. (?) strat. 4, 2, 1. TAC. hist. 2, 49, 3 funus -tum. 4, 59, 1 caedem eius -vit (ann. 15, 52, 1. 16, 15, 1 [*syn.* festinandi]). 5, 15, 2 discrimen. ann. 1, 37, 1 (*opp.* differebatur. *item* CLAVD. DON. Aen. 1, 362 p. 79, 2. *cf. l. 31*). 12, 41, 1 virilis toga Neroni -ta (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 144, 2 -to sacerdotio). SVET. Iul. 80, 1 negotia (AMM. 23, 1, 2. *et al.*). Dom. 15, 1 APVL. met. 2, 18. CYPR. ad Donat. 2 p. 4, 17 *quod* compendio gratiae -antis (*sc. agnitionem*) hauritur. PANEG. 4, 37, 5 -to studio. IVST. 2, 15, 5 opus -ent (2, 15, 7. *et al.*). AMM. 17, 1, 2 *al.* 26, 7, 11 veloci diligentia -andum. 30, 2, 8 haec ... -ta confestim. COD. Theod. 1, 13, 1 (= Inst. 12, 56, 1 [*a. 394*]) per eos patrimonialium ... possessionum -etur exactio (11, 16, 12. 11, 17, 2 quam primum). 7, 17, 1 reparatio. CLAVD. DON. Aen. 1, 385 *al.* 6, 177 'festinant' -bant funeri necessaria. MART. CAP. 5, 541 OROS. hist. 4, 7, 12. 4, 18, 9. AVELL. p. 65, 24 praesentiam suam -are non differant.

2 *intrans.* (*cf. p. 496, 79.* c. in: *l. 42.* ad: *l. 48. 49*): PLAVT. Epid. 633 opperire, dum effero ad te argentum :: -a! (*item imperat.*: TER. Andr. 715. 956 at -a. Phorm. 716 et [at *dett.*] -a [EVGRAPH. id est accelera]. TRAIAN. Plin. epist. 10, 105 -a [mature *vix recte Beroaldus*] per me). RHET. Her. 1, 17, 27 -bimus (*cf. antea* tardius). CIC. epist. 2, 17, 1 successor tuus non potest ita -are, ... ut *eqs.* PLANC. Cic. epist. 10, 21, 6 exercitum hoc traiciendum quam primum cures et -es, priusquam *eqs.* CAES. Gall. 1, 37, 4 -andum sibi existimavit, ne *eqs.* (7, 56, 1 SALL. or. Phil. 6 LIV. 24, 12, 3. 35, 50, 6. 36, 42, 4 [*ibid.* protinus]. TAC. ann. 4, 8, 1). SALL. Iug. 22, 1 legati in Africam -antes veniunt (PEREGR. Aeth. 6, 1). hist. frg. 3, 5 navibus in Hispa⟨niam⟩ -are. NEP. Dion 8, 5 HOR. carm. 2, 11, 23. LIV. 1, 58, 5 -to opus esse (3, 27, 7 *al.*). 2, 22, 1 ni -tum ab dictatore Romano esset (*cf.* 4, 58, 3 si -tum esset). *ibid.* -vit Romanus, ne *eqs.* 7, 28, 3 legiones, quantum -ari potuit, in Auruncos ductae (32, 16, 5). 30, 10, 8. 37, 22, 5 (*syn.* accelerare). 39, 45, 6. 44, 17, 3 TAC. hist. 2, 39, 2. 3, 78, 3 SVET. Cal. 49, 1. TERT. paenit. 2, 3 cum rursus ad suam misericordiam -visset *deus.* AMM. 20, 4, 9. 31, 9, 2 ad patrandum propositum discursione rapida -bant. *expresse* (*cf. p. 502, 76 et 504, 37*): ITALA iud. 9, 33 (Aug. quaest. hept. 7, 46 p. 478, 10) simul ut oritur sol, ⌊-bis et tendes⌋ super civitatem ([⌊ ⌋ ὀρθρίσεις καὶ ἐκτενεῖς. *Vulg.* irrue]. AVG. *ad l.* fortasse hinc sit dictum '-bis' a matutino tempore *eqs. cf. etiam p. 302, 60 sqq.*).

part. perf. pass. neutr. acc. pro **adv.**: GLOSS.L V Aa A 208 actutum: statim, -tum, sine mora *eqs.*

adv. **mātūrātē** (*cf. p. 496, 65*): PLAVT. Pseud. 1157 iam redeo ad te :: at -e (matura⟨...⟩ *A*, maturitate *contra metrum P; cf. Thomsen, Pleonasmus p. 138*) propera.

adv. **mātūrātō**: SCHOL. Verg. Veron. Aen. 7, 266 si -o filiam conlocaverit. HEGES. 1, 44, 3 rescripsit Herodes -o (maturo *pars codd.*) eum contendere oportere[t]. EDICT. de temp. accus. (Bruns fontes[7] 78) II A 12 ⟨u⟩t iis, quae praecepta sunt, ma⟨t⟩urato obsequantur (*seq.* quam primum).

comp: ad-? (*v. l. 2*), de-, permaturo.

deriv.: maturatio, maturator.

2 mātūrō *v. p. 504, 71.*

***mātūrus,** -a, -um. [*a *mātus, -ūs 'bonum tempus' derivatum videtur, cf. osc.* Maatúís *dat. pl.* '*Matis*' *et* mātūtīnus, *fort. etiam hibern.* maith, *cambr.* mad '*bonus*' (*gall.* Mati-donnus, Teuto-matos). *alio suffixo ab eadem radice descendunt* manus '*bonus*', mane, manes. *J. B. H.*]

de etym.: PAVL. FEST. p. 122 Matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant et -um idoneum usui *eqs.* p. 125 mana bona dicuntur, unde ... poma -a. p. 160 *v. p. 435, 36.* ISID. orig. 17, 6, 24 -a dicuntur, quia apta sunt ad mandendum. *scribitur c. apice*: matúrius: CIL XII 3164. mátúrius: CIL XII 3165 b. *de formis superlativi*: PRISC. gramm. II 95, 12 excipitur etiam '-urrimus', cuius cum positivus '-us' sit, tamen, quasi a nominativo 'matur', qui nunc in usu non est, nascatur *eqs. ibid.* invenitur tamen etiam '-urissimus' *eqs.* GLOSS.L IV Plac. M 4 '-ur⟨r⟩imum' etiam et '-urissimum' dicimus. CHAR. gramm. p. 146, 8 B. *invenimus* etiam '-urrime' adverbialiter, cum debeat '-urissime'. -urissimus: RHET. Her. 4, 17, 25 COLVM. 4, 29, 5. 11, 3, 5. 12, 10, 3 *AR* (*cf. p. 498, 4*). *al.* PALLAD. 3, 25, 12 GARG. MART. rec. B p. 196, 18 PS. APVL. herb. 79 l. 6. -urissime: CATO or. frg. 1, 26 CIC. Caecin. 7 PLIN. epist. 5, 21, 2. 6, 26, 3. 8, 17, 6. 8, 21, 6. 9, 1, 1. 10, 8, 4. 10, 26, 3. 10, 64, 1 APVL. met. 10, 24 PAPIN. dig. 1, 16, 5 NEPOTIAN. 19, 1 COD. Theod. 13, 1, 16 SIDON. epist. 4, 4, 2. -urrimus: [COLVM. 12, 10, 3 *S* (*cf. p. 497, 83*)]. TAC. ann. 12, 65, 3 GLOSS. V 572, 26. -urrime: [*dub.*: CATO or. frg. 1, 6 *v. p. 503, 6*]. CIC. de orat. 3, 74 CAES. Gall. 1, 33, 4 SALL. hist. frg. 1, 66 or. Phil. 16 TAC. ann. 1, 63, 3. 15, 74, 3 AVR. VICT. Caes. 24, 2. 29, 3. NOT. Tir. 79, 51. GLOSS. ἀκμαῖος, πεπανός, πέπειρος, ὥριμος. *cf. p. 500, 5. 10 sq. 501, 4. 502, 77.* *inde a* PLAVTO. [*val.* matur, *it.* maturo, *francog.* mûr, *hisp.* maduro. *M.-L.*] [*dub.* (*cf. p. 502, 78. 503, 74*): COLVM. 5, 9, 10 (*cf. adn. Schn.*). COMM. instr. 1, 6, 4 (*cf. Martin, Commodianea p. 27*). AMM. 16, 7, 5. MISC. Tir. 58, 2 (*cf. C. H. Moore ALL 10, 1898, 256*). *loco manco*: VARRO Men. 106 vigilare -a (*sic codd.*, mature *Iunius*) coepisti.]

I *pertinet ad* ***statum***, *i. q. is, qui statum perfectum opportunumque assecutus est* (*saepe* iam -us, *e. g. l. 34. 51. p. 499, 16. 38.* -us ad: *l. 42. 57. 78. p. 499, 72. 501, 80 al.* -a ex (*sec.* gravida ex?): *p. 499, 33.* -us in *c. acc.*: *p. 500, 79. 501, 63. c. dat.*: *l. 33. 43. p. 499, 41. 48 sqq. 55. 59. 64 sqq. 502, 9 al. c. abl.*: *p. 499, 10. 78. 500, 7. 12. 14. 45. 46. 53. 62. 501, 27. 30 al. c. gen.*: *p. 500, 5. 501, 27. 38. 75. c. inf.*: *l. 67. p. 499, 76. 501, 71 sq. pro subst.*: *l. 52 sq. p. 499, 14. 62. 500, 8. 12. 14. 81. 501, 20. 23. 40. 502, 15*): **A** *de eis, quae crescendo ad perfectionem (senescendo ad consummationem) pervenerunt*: **1** *de fructibus, herbis, arboribus sim.*: **a** *de frugibus, pomis* (NIGID. Gell. 10, 11, 3 -a dicuntur, quae neque cruda et immitia sunt, neque caduca et decocta, sed tempore suo adulta maturataque. NON. p. 349, 10 -um mite, coctum. SERV. auct. georg. 1, 260 poma, quae neque acerba sint neque putrida, -a dicuntur): CATO agr. 17, 1 materies ... cum semen -um habet, tum tempestiva est (31, 2 *al.* COLVM. 11, 3, 5 quam -issima. 12, 38, 6. *et al.*). 17, 2 *nuces pineae* incipiunt -ae esse. 64, 1 olea, ubi -a erit (65, 2 COLVM. 12, 50, 5. 12, 51, 1 oliva nigra -issima. PLIN. nat. 12, 130 cibo -a). VARRO rust. 1, 32, 1 frumentum ... exarescere, cum sit -um (CAES. Gall. 1, 16, 2. 1, 40, 11 iam ... -a. 3, 81, 3 prope iam -a. SALL. hist. frg. 3, 98). 1, 41, 5 ficos (COLVM. 12, 17, 1. 2 PLIN. nat. 15, 82 [*syn.* percoctis]. *al.* ANTHIM. 87 -as omnino). 1, 48, 3. 1, 49, 1 de fructibus -is capiendis (MANIL. 2, 426 CVRT. 9, 2, 26 COLVM. 8, 2, 12 *al.* 12, 52, 2 aliqua pars *oliveti* ... -o ⌊fructui⌋ [⌊ ⌋ *seclusit Schn., cf. l. 63, sed v. vol. VI 1378, 74*] reservetur. LEX Manc. [Bruns fontes[7] 114] 3, 22 fructus stantem pendentem -um immaturum. VENVL. dig. 42, 8, 25, 6. *et al.*). 1, 50, 3 cum est -a seges, metendum (1, 69 -ae sunt ad accipiendum. LIV. 2, 5, 3 -a messi. 31, 2, 8. *et al.*). 1, 54, 1 uva (VERG. ecl. 10, 36. georg. 2, 419 iam. OV. met. 3, 485. COLVM. 12, 38, 2 bene -ae. 12, 44, 4 non nimium -as. 12, 45, 1 modice -ae. VVLG. apoc. 14, 18 -ae sunt uvae [ἤκμασαν]. *et saepe.* *cf.* PLIN. nat. 18, 315 vindemiam [FRONTO p. 197, 11 N. COD. Theod. 9, 16, 3]. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 171, 13 -os botros ... et dulces). 1, 59, 3 *al.* CIC. Cato 71 poma ... si -a et cocta *sunt*, decidunt (*opp.* cruda). PVBLIL. N 20 (*opp.* acerbum). LVCR. 5, 941 arbita puniceo fieri -a colore. VERG. ecl. 3, 80 triste ... -is frugibus imbres (COLVM. 1, 2, 1 iam -is. TAC. hist. 2, 87, 2 -is iam). georg. 1, 348 aristis (OV. fast. 5, 357. *et al.*). LIV. 35, 26, 8 quod -i erat circa, demessum (*sim. neutr. pro subst.*: COLVM. 11, 3, 22 iam -a). COLVM. 2, 9, 8. 11, 2, 101 *al.* 12, 47, 6 (*opp.* acerbissima). PLIN. nat. 15, 6 quanto -ior baca. 15, 97 (*opp.* acerba). 18, 150 *al.* GELL. 13, 2, 5 (*opp.* putria). COMM. instr. 1, 25, 6 (*metaph.*) -a iam messis. PALLAD. 8, 3, 2 amygdala -a sunt ad legendum. ANTHIM. 58. 84 mela bene -a in arbore (*cf. p. 495, 48*). 86. *et al.* *meton.*: OV. met. 8, 291 *aper* -a metit ... vota coloni. MANIL. 4, 204 nova -i ... munera Bacchi. CALP. ecl. 2, 33 -a ... Pomona. *artificiose pro genet. q. e.* '*maturitatis*': NVX 67 cum -as ... rimas nux agit. APVL. met. 2, 4 cum ... autumnus -um colorem afflaverit. *cum enallage quadam*: COLVM. 12, 52, 1 *oleum* -um (*i. ex olivis -is factum. opp.* acerbum, aestivum, viride. *cf. supra l. 38*). *in allegoria*: TERT. adv. Marc. 1, 29 p. 331, 28 *non* ut damnanda secatur seges, sed ut tempori suo parens. sic et conubii res non ut mala ... falcem admittit sanctitatis, sed ut -a defungi. PETR. CHRYS. serm. 103 p. 489 A corporum nostrorum -a tunc viriditas vitalem resurgat in messem. *metaph. de lana quasi fructu ovium*: CALP. ecl. 5, 66 -as demere lanas.

b *de herbis, arboribus sim.*: α *fere i. q. idoneus usui*: CATO agr. 17, 2 *pinus* quidvis anni -a est et tempestiva (*sc. ad caedendum. item*: CELS. dig. 43, 24, 18 -am *silvam caeduam.* VLP. dig. 9, 2, 27, 26. 27). 30 frondem ovibus dato usque ad pabula -a (PLIN. nat. 11, 98. *item de cibis*: COLVM. 10, 323 iam -is brassicis, betis [*syn.* adultis]. PLIN. nat. 19, 103 *ascaloniae.* 23, 78 ex oleastro *cauliculi* -i in cibo sumpti. APIC. 1, 23 holera ... non satis -a. *cf. p. 500, 66*). 31 vimina -a. 45, 3 taleae, ubi trimae sunt, tum denique -ae sunt (*cf. Keil ad l.*). CELS. 5, 25, 4 *papaver*, cum iam ad excipiendam lacrimam -um est. COLVM. 12, 48, 1 mense octobri, quo maxime -a est *radix inulae.* VLP. dig. 9, 2, 27, 27 salictum. β *fere i. q. adultus*: VARRO rust. 1, 44, 4 quae nata sunt ... praegnantia, cum sunt -a, pariunt poma aut spicam *eqs.* COLVM. 4, 29, 5 *malleolos* quam -issimos. 4, 32, 2 *arundinis bulbus* anno celerius -am perticam praebet (*cf.* CALP. ecl. 1, 18 *fistulam* -a [*sc. iam non viridi*] ... compegit

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

harundine). 11, 2, 16 -ae plantae ... transferendae. DON. vita Verg. l. 10 Br. laureum ramum ... excrevisse ilico in speciem -ae arboris. PS. APVL. herb. 79 l. 6. *nota de flore*: PLIN. nat. 29, 95 rosa -a. CLAVD. 10, 248 haec *rosa* largo -a ... indulget spatio; latet altera nodo. γ *i. q. fructus -os habens*: COLVM. 4, 29, 11 autumnus falcem -is palmitibus admovet (STAT. Theb. 7, 570 silv. 2, 2, 102. BOETH. arithm. praef. p. 5, 20 -os Baccho palmites). 5, 9, 11 olivetum. SCRIB. LARG. 73 papaveris silvatici iam -i, viridis tamen adhuc, capita. PLIN. nat. 18, 138 *vicia* si lecta -a est. PS. QVINT. decl. 13, 13 p. 258, 20 -ae fructibus vites. PS. RVFIN. in Ioel 1, 6 p. 1038ᴰ -a ... vineta.

2 *pertinet ad animantia*: **a** *de fetu, partu, parituris*: α *de fetu*: VARRO rust. 2, 1, 19 *pecora*, quae nata sunt -a et corda. OV. am. 2, 14, 25 sponte fluant -a sua. met. 7, 127 infans (CENS. 8, 10). 9, 685 gravem -o pondere ventrem (PHOC. carm. de Verg. 37). fast. 2, 452 onus. CELS. 7, 29, 1 si iam prope -us partus intus emortuus est (PAVL. sent. 4, 9, 5 [*syn. 4, 9, 1* pleni temporis]. CENS. 7, 1. 9, 2 AVG. civ. 3, 17 p. 125, 14 D. *cf. l. 27 et p. 502, 42*). COLVM. 9, 13, 9 favi, qui iam -os habent pullos. *metaph. de rebus non animatis ex aliis nascentibus*: LVCR. 6, 282 -um tum quasi fulmen perscindit ... nubem (*cf. l. 32*). PANEG. in Mess. 172 tondetur ... seges -os annua partus (*sim. de fructibus*: NVX 93 fetus [NEMES. ecl. 3, 39]). NEMES. ecl. 3, 36 -o tumuerunt tempora *Bacchi pueri* cornu. *de fide christiana consummata et de christiano perfecto (cf. p. 500, 71)*: PETR. CHRYS. serm. 58 p. 361ᴬ (*ad I Cor. 15, 8*) nec putatis abortivum, quod -um creditis esse per Christum. sic Paulus ... per fidem -us nascitur *eqs.* β *de graviditate, partu*: HOR. carm. saec. 13 -os aperire partus *lenis Ilithyia* (*cf. l. 16*). OV. fast. 5, 171 *hunc* -is nixibus Aethra edidit. met. 11, 311 venter (MART. epigr. 14, 1). NEMES. cyn. 125 -a gravedo *canis*. PRVD. cath. 11, 54 -a ... fastidia. *metaph. de re non animata aliam rem continente*: LVCR. 6, 296 -o culmine (fulmine [*cf. l. 20*] *Marull.*) nubem. γ *de parituris*: OV. met. 9, 282 cum -a vocabis *Ilithyiam*. IVST. 13, 2, 5 *Roxane* -a iam ex Alexandro erat.

b *pertinet ad animantium aetatem, sc. de iusta opportunaque (vel ad consummationem perducta; cf. p. 500, 20) aetate et de eis, qui eam assecuti sunt*: α *pertinet ad pubertatem*: (I) *de aetate pubescentium* (*cf. l. 56*): PLAVT. Merc. 521 -a iam inde aetate, quom scis facere officium tuom, mulier (RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 80, 15. *cf. l. 54. 84. p. 500, 23. 501, 75. 502, 56*). LVCR. 4, 1031 semen ubi ... dies membris -a creavit. SVET. Nero 7, 1 tener adhuc necdum -a pueritia. CLAVD. carm. min. 25, 125 virginitas (rapt. Pros. 1, 130 toro). AVG. civ. 15, 12 p. 80, 20 D. pubertas. (II) *de virginibus, adulescentibus* (*de bestia pubescente l. 48*): VERG. Aen. 7, 53 iam -a viro. HOR. carm. 3, 6, 22 -a virgo (VITR. 4, 1, 9 iam -a nuptiis. GELL. 12, 8, 4 TERT. virg. vel. 11 p. 899, 10 Oe. *opp.* acerba. CLAVD. 21, 69. *et al.*). OV. fast. 2, 559. VITR. 8, 3, 24 puellas. COLVM. 7, 3, 11 si sit ovis -a. STAT. Theb. 4, 330 vix dryadum thalamis ... -e puer. silv. 3, 1, 176 hic sponsae -us et illa marito. PORPH. Hor. carm. 3, 19, 27 'tempestiva' id est -a rebus veneriis. SCHOL. Iuv. 15, 138 SEDVL. carm. pasch. 3, 110. *adde*: IVV. 6, 369 inguina. *metaph.*: COLVM. 10, 90 -i (*sc. ad recipiendum semen*) ... ubera campi.

β *pertinet ad iuventutem*: (I) *de iuventute*: VERG. Aen. 12, 438 cum -a adoleverit aetas (LIV. 26, 19, 9. 28, 43, 13 -ior bello gerendo. CVRT. 3, 6, 19 vix tantis -a rebus. VLP. dig. 32, 50, 6 utrum de pubertate an de viginti quinque annis sensum sit, disputari ... potest ..., si ita adscripserit: ... 'cum -ae aetatis *sit factus*' vel 'cum adoleverit'. CAPITOL. Maximin. 4, 6. *et al. cf. l. 38. 84. p. 500, 23. 502, 56*). TAC. hist. 2, 1, 1 -am petendis honoribus iuventam. (II) *de iuvenibus (bestiis adultis: l. 63. 71. 73), fere i. q. adultus* (GLOSS. II 222, 51 ἀκμαῖος vegetus, adultus, -us. *cf. p. 501, 29*): CIC. nat. deor. 2, 38 omnia in perfectis et -is esse meliora, ut in equo quam in eculeo, ... in viro quam in puero. LIV. 1, 3, 1 nondum -us imperio Ascanius (VAL. FL. 1, 54 PANEG. 4, 16, 4. *praeterea c. dat.*: LIV. 42, 52, 2 militiae. VAL. MAX. 3, 1, 1 iam virtuti -us. SEN. dial. 10, 17, 6 nondum tantae -us rei Scipio. QVINT. inst. 2, 1, 7 IVV. 8, 169. 12, 7). 40, 6, 4 -a suboles. CE 996, 1 (*aetate Tiberii*) bis denos nondum -a per annos condor humo. VELL. 2, 99, 2 cum ... Lucius ... -us esset [viris] (*del. Novák, alii alia ci.*). SEN. epist. 124, 8 uterque (*sc. fetus et infans*), quantum ad intellectum boni et mali, aeque -us est. COLVM. 11, 2, 14 -i agni ... signari debent (PALLAD. 5, 6). SIL. 16, 656 necdum -us ad arma Scipio. STAT. Ach. 1, 440. IVV. 14, 83 progenies *aquilarum*. VOPISC. Prob. 3, 7 (*opp.* puer). PS. AVR. VICT. epit. 34, 2 dum adulescens a muliere -a instituaretur ad uxorem. AVSON. 322, 89 p. 265 P. CLAVD. 18, 64 *puer spado non* dignus haberi nec -us emi. CASSIOD. inst. 1, 3, 1 (*opp.* tirones et parvulos). CE 1586 qu(a)e duo pignora -a sensit sui. INSCR. NSc. 1919 p. 41 a 2 (*in lusu verborum*) Maturi nomine eram, -us non aetate futurus annos vixi XVI. *adde*: LACT. Phoen. 114 *roribus alitur* ales, donec -am proferat effigiem.

γ *pertinet ad eam aetatem, q. e. intra iuventutem senectamque* (*interdum latet notio sapientiae sim. cf. p. 501, 1*): (I) *de aetate ipsa*: MANIL. 2, 850 -ae tempora vitae (*opp.* iuventam, senectam). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 62, 23 nisi quis ad aetatem perfectam -amque

pervenerit (CE 760, 1 in -a aetate [*cf. ibid. 12* annorum quinquaginta]. 777, 10. *cf. p. 499, 54. 84. 501, 75. 502, 56*). PRVD. c. Symm. 2, 321 -i roboris aetas (*opp.* iuventa, senectus). (II) *de hominibus eam aetatem agentibus* (*hic illic fortasse de senibus, cf. infra l. 34*): VERG. Aen. 5, 73 aevi -us Acestes ([*ad l. vix recte*: GLOSS.ᴸ V Aa A 635 aevi -us: senex decrepitus, silicernium]. STAT. Theb. 5, 90. COMM. apol. 70 aevo -is [*opp.* rudibus]. PANEG. 2, 8, 3 AVSON. 413, 30 p. 272 P. AMBR. hex. 4, 9, 66 aevi -os ... citius senescere. Iac. 2, 10, 43. in psalm. 36, 57 [*syn.* seniores]. HEGES. 4, 26, 1 p. 281, 18 aevi -um ad consulendum. CLAVD. 22, 348 avus -ior aevi. GLOSS. II 262, 59 γέρων, aevi -us, senex. II 565, 17 aevi -us: satis senex). TAC. ann. 1, 4, 3 *Tiberium* -um annis (*sc. 56 annorum*). LACT. inst. 5, 13, 3 -i certe ac senes habent stabile iudicium (*opp.* pueri, adulescentes). VEG. mil. 3, 14 p. 98, 1 aetate -i. ROMVL. epist. Aesop. 4 exspectans seniles annos -us. DRAC. satisf. 229 (*opp.* iuvenis, senectus). *expresse*: SVET. Cal. 44, 1 plerisque centurionum -is iam (*sc. ad missionem. cf. l. 14 et p. 501, 61. 502, 5*). *in allegoria*: OV. met. 15, 210 autumnus (*cf. p. 501, 84*) posito fervore iuventae -us mitisque inter iuvenemque senemque temperie medius.

δ *pertinet ad senectutem*: (I) *de senectute*: LVCR. 3, 1039 -a vetustas. OV. met. 3, 347 -ae ... senectae (SEN. clem. 1, 11, 1 senectutem plus quam -am Augusti. IVST. 41, 5, 5 AVSON. 19, 7 p. 327 P. *et al. cf. p. 502, 64*). RVFIN. hist. mon. 2 p. 405ᶜ ad -am pervenerat aetatem (12 p. 432ᴮ trementibus iam membris prae -a ... aetate. Orig. in gen. 11, 2 p. 103, 29 [*syn.* senectam]. CLAVD. 28, 557. *cf. p. 499, 54. 84. 501, 75. 502, 56*). (II) *de rebus ad senes pertinentibus, imprimis de morte* (*cf. l. 39*): HOR. carm. 3, 15, 4 -o propior funeri (STAT. silv. 3, 3, 137 funera patris haud -a putas. AVSON. 182, 10 p. 44 P.). LIV. 7, 1, 8 mors quamvis -a, tamen acerba (LACT. opif. 4, 3. *cf. p. 502, 19*). STAT. Theb. 10, 706 tua -is signentur tempora canis. TER. MAVR. 52 dicere grandia -um ingenium negat (*syn.* senium). AVSON. 170, 1 p. 36 P. -os ... dolores (*i. ad mortem -am pertinentes. cf. 168, 1 p. 35 P.* iusto funere fletos). (III) *de senibus* (*cf. l. 4. 6. 10. 11.* GLOSS. V 572, 26 -rimus: valde senex): HOR. ars 115 -us ... senex (PORPH. Hor. epist. 2, 2, 116). carm. 4, 4, 55 patres. STAT. Theb. 1, 23 parentis. AMBR. exc. Sat. 1, 32 senilem viduae -ioris uterum. *de bestia*: ROMVL. fab. 61 rec. W rusticus vitulum iungebat -o bovi (*cf. Phaedr. app. 10, 6* vetulum ... bovem). *nota de eis, qui iusta aetate moriuntur* (*cf. l. 27*): VARRO Men. 547 -a anima corporeum corticem facile relinquit. OV. met. 10, 36 cum iustos -a peregerit annos, iuris erit vestri (*sc. inferum*). SEN. dial. 6, 21, 4 sibi -us decessit (*opp.* nimis cito). CENS. 14, 7 in decima *annorum hebdomade* hominem morti fieri -um.

ε *comparat. i. q. maior natu* (*cf. p. 502, 62*): OV. met. 14, 617 Remulus -ior annis. LACT. mort. pers. 25, 5 Severum, qui erat aetate -ior *quam Constantinus*.

B *de eis, quae non crescendo, sed alio quoquo modo statum perfectum opportunumque adepta sunt*: **1** *praevalet notio perfectionis*: **a** *de corporeis et de rebus naturalibus*: α *de morbis*: CELS. 5, 18, 7 ubi id (*sc. pus*) -um est (*sim. de ulceribus*: 5, 28, 11ᴰ [*opp.* crudum]. 7, 2, 3. PLIN. nat. 22, 143 panis vel -is vel maturescentibus. CHIRON 61 -ā causā [*cf. p. 496, 54*]. 980). 6, 6, 8ᴰ ipsa vetustate res -a est. *metaph.*: CLAVD. 19, 14 -am ... luem (*sc. consulem*) ... aula vomit. β *de aliis rebus (cf. p. 498, 69)*: *de eis, quae in rerum natura fieri solent*: VERG. georg. 1, 66 *glaebas* coquat -is solibus aestas ([SERV. vehementibus, fervidis, magnis]. CARM. de mens. 1, 9. *cf.* GRATT. 58 *ante* quam -is accenderit annum ignibus *Plias*). Aen. 10, 257 ruebat -a iam luce dies (SERV. id est plenam. SERV. auct. multa, quasi tempestiva et quam iam esse oportebat: aut satis plena et clara). AVIEN. Arat. 685 -ae in tempore noctis (*gr. 307* ἀκρόθι νυκτός). *de aliis rebus naturalibus*: LIV. 2, 32, 11 -um confecto cibo sanguinem. COLVM. 11, 2, 50 *favos* nondum esse -os. *de rebus ab hominibus confectis* (*cf. p. 498, 63*): VARRO Men. 102 dominus -o ovo cenam committit (*i. percocto. item de cibis percoctis* [*cf. p. 496, 21 et v. Junel, In Cass. Fel. studia p. 143*]: APIC. 3, 87 porros -os fieri [4, 133 *syn.* elixa, coctum; *opp.* recentes]. CASS. FEL. 48 p. 125, 11 *mala cydonia* in posca usque ad -um coques). COLVM. 12, 6, 1 nondum *muriam* esse -am (12, 6, 2 *bis*). 12, 55, 2 quotidie salsuram fricare, donec -a sit.

b *de incorporeis, imprimis de indole vel factis hominum et de ipsis hominibus*: α *generatim fere i. q. perfectus, consummatus opportunusque* (*i. q. effectus l. 73. cf. p. 499, 24*): CIC. carm. frg. 22, 29 edidit haec Calchas, quae iam -a videtis (*cf. Il. 2, 330* τὰ δὴ νῦν πάντα τελεῖται). de orat. 1, 95 otio ac facultate discendi maiore ac -iore. LIV. 2, 7, 8 -a gloria necdum se vertente in invidiam. 2, 45, 11 -a res erat; tergiversantur tamen (3, 4, 5. *cf. l. 53*). 4, 13, 5 consiliis. 35, 22, 1 satis -am causam belli. VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 vocem suam exercitatione ... ad -um et gratum auribus sonum perduxit. CVRT. 8, 5, 5. 10, 1, 30 iam -a erant in perniciem innocentis mendacia. SCRIB. LARG. praef. 14. SIDON. carm. 5, 250 puerilibus annis est belli -us amor. PETR. CHRYS. serm. 81 p. 430ᴮ *natura* capere -a non potest, non valet perfecta sentire. NOVELL. Valent. 8, 2 multas *leges posse* tractatu -iore penitus abrogari. Maior. 6 pr. spontanea et -a deliberatione. ENNOD. epist. 3, 16, 1 p. 84, 8 iam -a ... taciturnitas.

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β speciatim: (I) *pertinet ad animorum morumque statum quasi seniorum proprium, fere i. q. prudens et moderatus et gravis* (*cf. p. 499, 82.* NON. p. 349, 6 -um: grave, sapiens. SYNON. Cic. p. 432, 21 B. -us, moderatus, tractabilis, gravis, sedatus. GLOSS.[L] II Abav. MA 83 -us: constans): (A) *de virtutibus, actionibus:* ELEG. in Maecen. 2, 5 pectore -o fuerat puer *Drusus.* LIV. 3, 12, 3 tantam indolem tam -ae virtutis (FRONTO p. 102, 24 N. [naturae *cod.*]). SIL. 14, 495 fervida corda nec sat -us laudum ... cupido. STAT. Theb. 2, 177 quam te parcum in praeconia famae mens agitat -a tuae (CE 1966, 7 m. morum -a bono). 6, 756 -ius aevo robur (*sim. de corporis virtute:* PS. MATTH. euang. 6, 1 *Maria infans* -o gressu ambulabat). silv. 2, 6, 49 tenero ... animus -ior aevo (*cf. infra l. 29*). IVST. 6, 5, 4 *nec umquam* indolis -ioris imperatorem habuerunt *quam Iphicratem adulescentem.* PRISCILL. tract. 8, 120 *acerba iuventutis* tranquillo aevi fiunt scientiae emendatione -a. AVSON. 419, 49 p. 365 P. habet moras suas ... tam -a cunctatio. DON. Ter. Ad. 454 civilis et -a comminatio. AMBR. Abr. 2, 9, 65 p. 620, 12 -ioris ... aetate consilii (*cf.* CLAVD. 26, 116 -o ... c. [*opp.* praecipiti ... casu]). in psalm. 118 serm. 19, 19, 4 habenis -i moderaminis ... colla subdiderit (CLAVD. 7, 183). CLAVD. 22, 169 te -a *loquentem* senex audit. ARATOR ad Flor. 1 meriti florem -is sensibus ortum. BENED. reg. 31 *cellararius eligatur* sapiens, -is moribus. SACR. Leon. 352 -a quaeque desiderans (*opp.* superbe, proterva). INSCR. christ. de Rossi II p. 64, 15, 4 aetate puer ... -a laude triumphans. *metaph. de re publica quasi adulta:* LIV. 2, 1, 6 ut bonam frugem libertatis -is iam viribus ferre possent. (B) *de hominibus:* VERG. Aen. 9, 246 annis gravis atque animi -us (OV. met. 8, 617 animo -us et aevo. CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 135, 15 viridis aevi, -us animi). EPICED. Drusi 447 vixi -ior annis: acta senem faciunt (*sim. de iunioribus* [*cf. l. 12. 24*]: AVSON. 173, 12 p. 39 P. indole -us, funere acerbus obis. *cf.* INSCR. christ. Diehl 1307, 3). SEN. dial. 5, 24, 4 neminem tam -um *esse,* cuius non gravitatem in aliquod fervidius factum casus impingat. FIRM. math. 1, 2, 2 *Iuppiter facit* -os, bonos, benignos ac modestos. 6, 32, 10 gravem, modestum, -um. GRILL. rhet. p. 43, 26 M. bonum, castum, -um, gravem (*opp.* impurus, superbus, levis). HIER. in Is. 14, 29 p. 165[D] -o rege perdito. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 40, 32 nimis religiosi atque -i (*gr. I 1, 1 p. 92, 5 σπουδαίων καὶ ἐπιεικῶν*). IORD. Get. 215 seniorem prudentiaeque -um.

(II) *pertinet ad artem dicendi* (*cf. p. 494, 74*): (A) *de oratione:* CIC. orat. 107 illa -a: uxor generi *eqs.* IVL. RVF. rhet. 1 p. 60, 11 eiusmodi figurae ... minime -ae (*Pithoeus*; naturae *trad.*) sunt. MACR. Sat. 5, 116 unus *stilus orationis* est -us et gravis *eqs.* (*opp.* ardens et erectus et infensus). SIDON. epist. 4, 1, 2 *si quid* orator ... -um condidit (*cf. Mossberg, Studia Sidoniana p. 21*). (B) *de oratore vel lectore:* GRILL. rhet. p. 24, 14 M. (*syn.* gravis. *opp.* suavis). SIDON. epist. 8, 16, 2 -o ... lectori ... dictio vetuscula, torosa et quasi mascula placet. *aliter orator confertur cum vino* (*cf. p. 492, 78. 500, 68*): CIC. Brut. 288 Thucydides, si posterius fuisset, multo -ior fuisset et mitior.

(III) *singulariter in interpr. gr. ὡραῖος i. q. iucundus, speciosus:* ITALA Rom. 10, 15 (Tert. adv. Marc. 5, 5 p. 584, 18) quam -i pedes euangelizantium bona (*Vulg. sec. Is. 52, 7* speciosi).

2 *praevalent notiones q. s. promptus, imminens, opportunus sim.:* **a** *de rebus:* *α fere i. q. imminens (de malis), promptus sim.:* PLAVT. Pseud. 234 mittam hodie huic ... malam rem magnam et -am (*cf.* FRONTO p. 219, 19 N. Amasis magnum et -um malum Polycrati coniectans). CATO orig. 83 ostendit exitium de loci importunitate et hostium circumstantia -um. SALL. Iug. 85, 48 omnia -a sunt: victoria, praeda, laus. LIV. 2, 63, 2 ea res -am iam seditionem ac prope erumpentem repressit. 32, 18, 2 nec -am expugnandi spem *cernebat.* CVRT. 7, 5, 27 quibus -a erat missio. LVCAN. 7, 668 -a in fata ruentes (COMMENT. quos certum est perituros). COMM. apol. 925 stat tempus in finem fumante Roma -um. CLAVD. 5, 15 -a pericula surgunt. PASS. Mar. Iac. 4 p. 51, 5 hora *martyrii.* 4 p. 51, 9. *expresse i. q. iam casurus:* VAL. FL. 7, 456 neque enim (nam iam *Heinsius*; etenim *Baehrens*) -a ruebant sidera. IVST. 11, 5, 7 Persis longa iam satis et -a imperia.

β fere i. q. opportunus: CIC. Sest. 84 at nondum erat -um; nondum res ipsa ... compellebat (*item* -um est *i. q. tempus est:* Att. 13, 11, 2. epist. 9, 5, 1 mihi ... ad nonas bene -um videtur fore. 9, 7, 1. LIV. 3, 56, 1 tribuni aggredi singulos tutum -umque iam rati. 5, 46, 5 -um iam videbatur repeti patriam). PHILO quaest. in gen. 4, 154 p. 212 nuptiae -ae sapienti quadragenariae sunt. CORIPP. Ioh. 1, 129 *placidus ventus* -as fecerat undas. 1, 167 prospera -is crebrescunt flamina coris. APON. 10 p. 197[a. m.] -am aetatem martyrii. *specialiter accedit ad vocem q. e.* tempus (*cf. supra l. 63. p. 502, 58. fere i. q. urgens: l. 77*): CIC. Phil. 6, 19 venit tempus ... ita -um, ut differri iam hora non possit. Cato 76 satietas vitae tempus -um mortis affert. Att. 15, 4, 3 scribendi expectandum tempus -ius. epist. 10, 10, 1 PLANC. Cic. epist. 10, 8, 1 TIB. 1, 1, 7. LIV. 36, 12, 11 tempus anni -um iam ad navigandum (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 3, 9 p. 262, 10 -um ... pelago t.). CELS. 4, 18, 3 CYPR. epist. 15, 2 p. 515, 2. AVG. in psalm. 118 serm. 29, 3 *nocturnum tempus* non est -um, id est opportunum, ut agatur aliquid vigilando. *significanter de tempore maturitatis:* CATVLL. 62, 57 *virgo* cum par conubium -o tempore adepta est. LVCR. 5, 809 *uteros* tempore -o patefecerat aetas infantum. OV. fast. 3, 717 *Bacche* puer ut posses -o tempore nasci. PS. CYPR. mont. 14 tempore -o prope dies vindemiarum. CORIPP. Ioh. 8, 537. *de autumno: v. p. 500, 18.*

b *de hominibus, fere i. q. idoneus, promptus* (*cf. p. 499, 26. 500, 16*): LVCAN. 10, 421 aderat -us uterque (*sc. Achillas et Caesar ad bellum.* ADNOT. -us citus). CYPR. laps. 3 p. 239, 5 *martyr* appropinquante hora sua iam -us inventus est. AVG. in euang. Ioh. 64, 4 adhuc martyrio non -i (virg. 44, 45).

II *pertinet ad tempus, sc. ad priorem eandemque minorem partem spatii alicuius temporis* (*nonnumquam latet significatio opportunitatis q. e. suo tempore accidens, e. g. l. 17. 28. 41. 54. cf. p. 500, 29. 39. 501, 70.*): **A** *respicitur potius spatium temporis breve, dum vel quoad quid fit, fere i. q. citus, properans, brevi futurus* (NON. p. 348, 42 -um dicitur celer): PLAVT. Aul. 590 in erum -a, in se sera condecet *servom* capessere. CIC. Verr. II 5, 147 supplicium -ius. Caecin. 7 -o iudicio (*opp.* tardior). Manil. 24 reditus (HOR. carm. 4, 5, 3 LIV. 44, 22, 17. SEN. contr. 2, 7 [15], 5 -iorem. SVET. Aug. 92, 1. *et al.*). div. 1, 36 se -am oppetere mortem (CELS. 2, 6, 9 [*opp.* seriorem]. 5, 26, 8 -a mors sequitur. 8, 25, 3 LVCAN. 9, 834. FLOR. epit. 3, 17, 9 [*cf. 3, 17, 2* subita]. CE 995, 18. *cf. l. 25. 27. 31 sqq. p. 500, 29*). Att. 1, 2, 2 tuo adventu nobis opus est -o. 10, 8, 8 sin quid acciderit -ius. ad Q. fr. 1, 1, 1 spem -ae decessionis (*cf.* FRONTIN. strat. 3, 15, 4 spem -ae expugnationis). HOR. carm. 2, 17, 6 *te si* rapit -ior vis. PANEG. in Mess. 204 seu -a dies celerem properat mihi mortem (PROP. 2, 18 B, 12 *Aurorae* -os iterum est questa redire dies). OV. epist. 2, 143 nece -a ... pensare pudorem (TAC. ann. 11, 35, 3). LIV. 1, 46, 3 *ut* -ior veniret libertas. 5, 26, 10 *ni fortuna* -am victoriam dedisset (27, 45, 8 FLOR. epit. 2, 20, 7). 22, 52, 2 -ior ipsius spe deditio est facta. 27, 39, 5. CELS. 4, 9, 3 *passio* curationem ... -am ... desiderat. SEN. Oed. 72 fata. Phaedr. 857 *haec* letum causa -um attulit (Phoen. 304 leti quaero -i [*A*; -am *E*] viam). Tro. 600 exitu (TAC. ann. 2, 54, 4. PASS. Perp. 14 -iore exitu [*gr. τάχιον*]. CYPR. mortal. 25 p. 313, 8). dial. 5, 43, 2 *cum* finis, et quidem -us, immineat (CONST. Sirmond. 1 *a petitionibus* -o fine discedant. CLAVD. DON. Aen. 1, 430 p. 71, 21). epist. 76, 29 oblivio. CVRT. 8, 6, 1 -a obvenit occasio. LVCAN. 1, 645 *urbi paratur* -a lues. 2, 597. FRONTIN. aq. 117 -um ... auxilium videntur exigere (COD. Theod. 5, 15, 17). TAC. hist. 3, 39, 1 perniciem. 4, 58, 6 paenitentiam. ann. 1, 31, 4 missionem. 12, 65, 3 robur aetatis quam -rimum precari. PLIN. epist. 4, 15, 11 quae legitimum tempus exspectant, non -a, sed sera sunt. APVL. met. 6, 24 nascitur illis -o partu filia (*cf. p. 499, 16*). VLP. dig. 18, 2, 4, 6 *si* solutio ... offeratur ... pretii ... -ior (*praeterea apud* ICTOS [*cf. supra l. 16. 17*]: COD. Theod. 1, 12, 3 poenam vel absolutionem. 12, 1, 162 -a exsecutione. 14, 3, 16 -a exactione reddatur. CONST. Sirmond. 6 emendatio -a). PANEG. 4, 5, 7 -iorem cursum. IVST. 3, 4, 6 -iorem futuram conceptionem. VEG. mil. 2, 3 p. 37, 9 praemia. AMBR. Cain et Ab. 1, 8, 29 *Abrahae* immolaturi studium -um atque festinum. HIER. in Is. 29, 1 p. 330[A] *divitias* -o interitu derelinquent. *cum enallage quadam:* LVCAN. 9, 821 toxica ... -a (*cf. 9, 819* veloci corrumpunt ... leto).

B *respicitur potius ordo temporum, ita ut complurium significetur prius, sc. de eo, quod prius fit quam aliud vel quam alias fieri solet:* **1** *generatim:* CATO agr. 35, 2 quo in loco sementim -am facere non potueris (*cf.* COLVM. 2, 6, 2 *ubi* -a satio est omissa. 2, 10, 15 [*opp.* seriorem]. 11, 2, 80 [*opp.* seram]. 12, 4, 1 PLIN. nat. 18, 120). RHET. Her. 4, 17, 25 *ut adulescentes* in aetate -issima velint comparare *virtutes* (*cf. p. 499, 38. 54. 84. 500, 23*). CAES. Gall. 4, 20, 1 in his locis ... -ae sunt hiemes. SALL. Iug. 12, 2 tempus ad utramque rem decernitur, sed -ius ad pecuniam distribuendam. HOR. epist. 2, 1, 15 praesenti tibi *Augusto* -os largimur honores *divinos* ([PORPH. acceleratos vel opportunos meritis *eqs.*]. OV. Pont. 2, 1, 59). OV. met. 13, 300 ego sum -ior illo (*opp. 13, 297* serum. *cf. p. 500, 44*). LIV. 22, 43, 5 calidiora atque eo -iora messibus (*sc. prius messes reddentia*) loca. CELS. 1, 1, 1 *ignavia* -am senectutem, ... *labor* longam adulescentiam reddit (2, 1, 5. *cf. p. 500, 21*). COLVM. 7, 3, 21 *autumnale foenum* iucundius est quam -um. PANEG. 4, 3, 4. 6, 2, 2. *de eo, quod prius fit, quam fieri debet, i. q. praematurus, immaturus:* LIV. 42, 16, 9 uxoris petendae -am (immaturam *Weißenborn, cf. l. 84*) festinationem. GRATT. 207 si *canes* -o pressantes gaudia lusu dissimulare feras tacitique accedere possent.

2 *speciatim:* **a** *de fructuum generibus fere i. q. praecox:* COLVM. 2, 10, 9 -a *faba* (*ibid.* [*opp.* trimestris]. 11, 2, 50 [*opp.* serotinam]). 11, 2, 9 hordeum. 11, 2, 74 *nunc* frumenta -a seruntur. arb. 3, 2 *locis aridis* vitem sere -am (*cf. adn. crit.; syn.* praecoques). PALLAD. 4, 10, 31 si -am ficum vis serotinam facere *eqs.*

b *i. q. matutinus* (*cf. p. 498, 13*): AVSON. 361, 6 p. 410 P. -o cupiens me vegetare die (*cf. v. 2* croceo mane). GLOSS. III 426, 2 ὄρθρος -a[e] diluc⟨ula⟩ (*an* ὄρθρ⟨ι⟩ος matur[a]e, diluc⟨ulo⟩?).

×*adv.* **mātūrē.** -ĕ: VEN. FORT. carm. 6, 1, 83. *de formis: superl. v. p. 497, 84 sqq. 498, 5 sqq.* *de significationibus:* NIGID. Gell. 10, 11, 2 -e est, quod neque citius est neque serius, sed medium quiddam et temperatum (*cf. Funaioli p. 172, 30*). GELL. 10, 11, 1 -e nunc significat propere et cito contra ipsius verbi sententiam. 10, 11, 4 progressa plurimum verbi significatione non iam quod non

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

segnius, sed quod festinantius fit, id fieri -e dicitur (*cf. vol. VII 1, 444, 30*). 10, 11, 8. CHAR. gramm. p. 265, 21 B. (*ex Romano*) -e duo significat, et cito et tarde. GLOSS. III 3, 14 ὡρίμως -e. *cf. l. 35. p. 504, 69. de coloribus notionum ludit* PLAVT. *l. 16.* *inde a* PLAVTO. [*dub.*: CHAR. gramm. p. 226, 24. 28 B. -rime (maturo me *cod. N*) M. Cato (or. frg. 1, 6) . . . 'laudant me . . . tantum navium . . . comparare potuisse; id me (*exc. C*; idem *cod. N*) tam -rime (maturo me *cod. N*) comparavisse' (*cf. Keil ad l.*). VARRO Men. 106 *p. 498, 13.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 105 *v. p. 497, 35.* AVSON. 459, 2 p. 400 P. *Telemachus* per somnium commonetur, domum ut rediret, -eque (*Accursius*; maturoque *trad.*) digressus cubili *eqs.*]

A *pertinet ad tempus, de eo, quod intra priorem eandemque minorem partem spatii alicuius temporis fit, cui notioni conexa est significatio opportunitatis, ita ut plus minus lateat vel etiam praevaleat*:
1 *respicitur tempus, quo quid fit, fere i. q. suo tempore, in tempore, opportune*: PLAVT. Curc. 381 qui homo -e (*i. aetate prima; v. l. 81; falso* CHAR. gramm. p. 265, 25 B. [*ex Romano*] vix et aegre) quaesivit pecuniam, nisi eam -e (*sc. in tempore*) parsit, -e (*i. brevi, cf. l. 33*) esurit (CIC. Verr. II 2, 140 nisi -e Laetilius in Siciliam . . . venisset [*cf. l. 27*]. epist. 15, 1, 5 nisi exercitum . . . -e . . . miseritis, summum periculum sit *eqs.* LIV. 29, 10, 3 CVRT. 4, 16, 2. *et al.*). VARRO rust. 1, 55, 6 si nequeas -e conficere *oleum* . . ., ventilare oportet *oleas.* CIC. Verr. II 3, 37. 4, 96 custodes . . . -e sentiunt. Mur. 22 ut eo . . . -e cum exercitu perveniat (VENVL. dig. 45, 1, 137, 2 ut -e perveniat, id est eo tempore, quo plerique . . . solent pervenire). epist. 3, 6, 2 *litteras* satis -e ad te esse perlatas (16, 4, 1 CAES. civ. 3, 7, 2 SALL. Iug. 64, 4 CELS. 7, 7, 14^F^). ad Brut. 1, 14, 2 si -e veneris (LIV. 10, 18, 5. *cf. l. 20*). HOR. epist. 1, 1, 8 solve senescentem -e sanus equum, ne peccet ad extremum. CELS. 3, 2, 7 vix quisquam, qui . . . -e morbo occurrit, aegrotet. COMM. instr. 2, 1, 27 -e recedunt (*i. moriuntur*).

2 *respicitur spatium temporis, dum vel quoad quid fit, fere i. q. brevi, cito* (FEST. p. 352 topper . . . celeriter ac -e. SYNON. Cic. Char. gramm. p. 441, 1 B. propere, praepopere, -e, cito, ocius, celerius *eqs.* GLOSS. celeriter, cito, velociter. ταχέως. -ius: θᾶττον. quam -ius: quam cito. ἐν τάχει): PLAVT. Curc. 381 *v. l. 16.* TER. Eun. 208 fiet : : at -e! (SCHOL. Bemb. cito). CATO or. frg. 1, 26 tumultus -issime disieci atque consedavi (*item superl.*: CIC. Caecin. 7 *res* maxime et -issime vindicanda est [*opp.* tardissime]. SALL. hist. frg. 1, 66 NEPOTIAN. 19, 1 [*cf. Val. Max. 2, 10, 2* celeriter]. AVR. VICT. Caes. 24, 2). 11, 4 qui unum quidquid -e transigit, is properat. VARRO rust. 1, 65 quod *genus uvae* -e coacescat. 1, 69, 3 ut medicum requirerent ac -e adducerent. RHET. Her. 2, 30, 49 quo -ius et atrocius vindicandum est (CIC. Verr. II 2, 2. 3, 60 [*syn.* celerius]. CAEL. Cic. epist. 8, 5, 2. *et passim, e. g.* LIV. 8, 26, 2. 10, 4, 4 *al.* COD. Iust. 5, 31, 7 [*a. 239*]. CIL XII 3165 b. *i. q. quam celerrime* [*cf. l. 67. 79*]: ITALA II Macc. 7, 37 [rec. P] deum propitium genti nostrae quo -ius fieri [ταχύ. *recc. BM* cito. recc. LX *et* VVLG. -ius]. 14, 16 [rec. P] quo -ius inde digressi sunt [εὐθέως. *rec. B* continuo . . . velociter; *rec. M* confestim . . . velociter; *Vulg.* statim]). CIC. Caecin. 11 (*syn.* brevi tempore). Phil. 5, 53 sine mora -eque. Att. 9, 18, 4 eo -ius nunc agendum est (LIV. 21, 6, 8. 24, 2, 7. 33, 34, 5). epist. 3, 3, 1 *al.* CAES. Gall. 1, 33, 4 quibus rebus quam -rime occurrendum putabat (SALL. or. Phil. 16 TAC. ann. 1, 63, 3. 15, 74, 3 PLIN. epist. 5, 21, 2 *al.* APVL. met. 10, 24. *et al.* AVR. VICT. Caes. 29, 3 quam potuit -rime). BELL. Alex. 3, 4 idque agendum -e. SALL. Catil. 1, 7 ubi consulueris, -e facto opus est ([*cf. Aristot. p. 1142 b 4* φασὶ πράττειν μὲν δεῖν ταχὺ τὰ βουλευθέντα]. CHAR. gramm. p. 409, 1 B. *syn.* properandum est, festinato opus est *eqs.*). Iug. 35, 5 *al.* SALL. (?) rep. 2, 7, 4 magis aut minus -e. HOR. epist. 1, 7, 97. 2, 1, 100 OV. Pont. 2, 8, 49. LIV. 3, 62, 3 et trahi bellum salubriter et -e perfici potest. 3, 69, 8. 6, 23, 8 ut -ius bello vincas (42, 6, 3. 44, 17, 6 VAL. MAX. 2, 6, 13 CELS. 8, 2, 3. *et al.* VLP. dig. 38, 9, 1 pr. [*opp.* diutius, longior mora]). 8, 2, 5 *al.* 21, 3, 5 parum -e (*syn.* nimis sero). 28, 44, 12 nihilo -ius. VELL. 1, 7, 4 tam -e tantam urbem crevisse). 2, 69, 6 *neque reperias, quos fortuna* -ius destituerit (2, 123, 1 exspectato . . . -ius [CVRT. 3, 6, 16 exspectatione]. CELS. 5, 28, 8. *et al.* COLVM. 3, 14, 3 [*syn.* celerius]. -ius *i. q. quam celerrime vel i. q. -e*: CELS. 3, 11, 1 -ius veste multa tegendus est aeger. CVRT. 5, 1, 11. *et al. e. g.*: APVL. met. 9, 18 ni -ius. CYPR. epist. 11, 8 p. 501, 18 [*syn.* cito]. COD. Theod. 5, 16, 30 [*syn.* protinus]. VVLG. II Macc. 7, 37 *v. l. 48.* act. 25, 4 [ἐν τάχει]. *i. q. nimis celeriter*: SVET. Iul. 26, 1 ne ea causa -ius et imperfecto adhuc bello decederet. INST. Iust. 2, 6 pr. ne domini -ius suis rebus defraudentur. *cf. p. 504, 45*). VELL. 2, 79, 5 ancipitis fortuna temporis -e (*Ruhnken*; matura *trad.*) virtute correcta. 2, 110, 5. VAL. MAX. 6, 3, 8 CELS. 2, 8, 14 *al.* SEN. nat. 3, 15, 3 *quaedam humoris genera* -e durentur *in metalla.* epist. 45, 2. *et al.* ITALA exod. 32, 7 (Monac.) descende -e hinc (τὸ τάχος. *Vulg.* vade, descende). COD. Theod. 1, 10, 3 (*cf. Haenel ad l.*). CONC.^S^ I 5 p. 104, 3 quam (*cf.* quo *l. 47*) -ius (*gr. I 1, 7 p. 104* προσφάτως).

3 *respicitur ordo temporum, ita ut complurium significetur prius*: **a** *pertinet ad animantium aetatem*: PLAVT. Curc. 380 *v. l. 16.* TER. Eun. 933 quomodo adulescentulus meretricum ingenia . . . posset noscere -e (DON. cito et ante tempus). CIC. Catil. 1, 28 *populus Romanus Ciceronem* tam -e ad summum imperium . . . extulit. Cael. 44 *amores* -e . . . et celeriter deflorescunt. 79 de orat. 3, 74 Brut. 159. Cato 32 -e fieri senem. epist. 13, 10, 2 NEP. Att. 2, 1. SEN. contr. 2, 6 (14), 13 uxorem -e duxi. VAL. MAX. 8, 7 ext. 2. 9, 3 ext. 3 SEN. dial. 1, 2, 5. 6, 26, 2. PLIN. nat. 10, 121 *pullus corvi* -e sermoni assuefactus. 11, 231. TAC. ann. 3, 29, 1 quinquennio -ius quam per leges quaesturam peteret (*sim.* SVET. Aug. 32, 3. CIL XII 3164 honores . . . -ius, quam per annos permitti solet, gessit [*item* 3165 a]). SVET. Tib. 9, 3. *et al. e. g.*: LACT. inst. 3, 16, 7 sapiendum est et quidem -e. MART. CAP. 6, 697 ut -e pereat, qui centenarius moritur.

b *pertinet ad populorum aetatem*: SALL. Iug. 18, 9 *ii populi* -e oppida habuere. PLIN. nat. 35, 19 apud Romanos quoque honos -e huic arti contigit. AVG. civ. 16, 11 p. 144, 22 D. (*opp.* serius).

c *pertinet ad annum*: α *agitur de agri cultura*: CATO agr. 5, 7 opera omnia -e conficias face (*opp.* sero). 32, 1. VARRO rust. 1, 6, 3 in campestribus -ius eadem illa seruntur, quae in superioribus (*opp.* tardius). 1, 34, 2 regionibus, ubi -ius frigora fiunt asperiora. SEN. benef. 1, 12, 4. COLVM. 2, 9, 7 quanto -ius severimus, commodius proveniet (4, 23, 3). 2, 10, 18 *al.* PLIN. nat. 16, 83 (*opp.* tardius). 16, 116. 17, 78 *populos disponi* -ius convenit, hoc est ab idibus Februariis. 17, 192 quo -ius (*opp.* serius). 18, 174 *al.* β *agitur de magistratibus, imperiis*: CIC. epist. 15, 2, 1 cum pr. k. sext. in provinciam venissem, neque -ius . . . venire potuissem. CAES. Gall. 1, 54, 2 -ius paulo, quam tempus anni postulabat, in hiberna . . . exercitum deduxit. 4, 6, 1. 6, 2, 3. 7, 10, 1. LIV. 8, 3, 4 quo -ius novi consules crearentur (*praecedit*: ante tempus). 22, 1, 4. 22, 32, 1 hibernaculis -e communitis. 26, 20, 4 *al.* 37, 9, 5 eo -ius, aequinoctio verno. VELL. 2, 120, 3 TAC. ann. 2, 5, 4 PAPIN. dig. 1, 16, 5.

d *pertinet ad diem*: α *de quacumque diei parte*: VARRO rust. 2, 11, 12 ne diem festum faceres breviorem et -e venires. CIC. Tull. 21 -e disceditur. Verr. II 1, 66. 2, 41 postridie mane cum multo -ius quam umquam antea surrexisset. ac. 2, 9 off. 3, 59. Att. 10, 13, 2 cras . . . nos -e videbit. CAES. civ. 1, 65, 3 -ius . . . castra ponunt. OV. ars 2, 223 iussā -ius horā (*opp.* serus). LIV. 31, 23, 3 *al.* VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 ne . . . -ius se convivio subtraheret. PHAEDR. 3, 19, 2 FRONTIN. strat. 2, 1, 5 IVV. 11, 88 PLIN. epist. 5, 6, 15 SVET. Aug. 74. 78, 2. *et al.* β *de tempore matutino, fere i. q. mane, ante lucem* (*cf. p. 498, 14. 502, 76. 508, 60*): PEREGR. Aeth. 3, 1 ibi ergo mansimus in ea nocte et inde -ius die dominica . . . cepimus ascendere. 4, 8. 15, 5 *bis.* 24, 1 (*cf. ibid.* ante pullorum cantum *et* ex ea hora usque in luce). 24, 3 (*praecedit*: ubi coeperit lucescere). 25, 5 *psalmi* tam qui nocte dicuntur, tam qui contra -e, tam etiam qui per diem. 27, 7. 46, 1. VVLG. gen. 32, 22 mansit nocte illa in castris. cumque -e surrexisset *eqs.* (בַּלַּיְלָה [*i. in illa nocte*]). RVFIN. hist. 1, 13, 21 ut -e omnes cives convenirent (*Euseb. 1, 13, 21* ἕωθεν).

e *comp.* -ius *pertinet ad cuiuslibet temporis spatium, i. q. prius, antea*: CIC. Catil. 2, 18 quod si -ius facere voluissent (VELL. 2, 47, 5). VELL. 2, 16, 4 *qui arma* deposuerant -ius. CELS. 2, 17, 8 -ius is *aegrotus* auferendus *e balneo* (*sc. quam anima deficiat*). 3, 2, 3 in acutis morbis serius aeger alendus est . . ., in longis -ius (*item pertinet ad tenorem morborum*: 3, 4, 8 [*syn.* celerius]. 3, 4, 16 *al.* 3, 7, 2^B^ alendus -ius, id est a tertio die). SEN. benef. 2, 28, 1 hoc mihi praestat, sed illi plus, illi -ius. PLIN. nat. 16, 169. QVINT. inst. 12 pr. 1 -ius consuluissem vires meas. PS. QVINT. decl. 12, 24 p. 241, 17. TAC. dial. 14, 2 adeo vellem -ius intervenisses. LACT. inst. 6, 18, 33 VEG. mil. 3, 3 p. 69, 13. *et al.*

4 *singulariter, i. q. usque ad tempus opportunum*: GREG. M. past. 2, 10 p. 44^C^ subiectorum (*i. monachorum*) vitia . . . nonnulla . . . vel aperte cognita -e toleranda sunt, cum videlicet rerum minime opportunitas congruit, ut aperte corrigantur. nam secta immature vulnera deterius infervescunt.

B *de statu*: **1** *i. q. moderate, graviter* (*et de moribus et de oratione. cf. p. 501, 1 sqq. 39 sqq.*): PLIN. epist. 4, 22, 2 -e et graviter loquebatur. DON. Ter. Ad. 516 -e; neque comminatur neque segnem ostentat se fore. Andr. 800 modeste et -e. 920 SERV. Aen. 8, 471. MACR. Sat. 6, 8, 10 -e, id est temperate. SIDON. epist. 9, 9, 10. VEN. FORT. carm. 6, 1, 83 qui sensum -e regit. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 4 (*ad Ezech. 1, 7*) *praedicatoris planta* -e incedens (*opp.* levis in moribus). 2, 7, 7 p. 1017^C^ sapientia -e disponat. **2** *fere i. q. perfecte* (*cf. p. 500, 71*): AMM. 26, 8, 1 digesto -e consilio (*cf.* GLOSS. IV 133, 33 adn. -e argute?).

? adv. mātūrō *v. p. 497, 61. 503, 7.*

comp.: im-, per-, praematurus. rudimaturus, semimaturus. maturefacio. *deriv.*: maturasco, maturesco, maturitas, maturo.

mātus *v. s.* mattus.

mātūtīnālis, -e. *a* matutinus. NOT. Tir. 46, 9 a (*post* matutinum).
i. q. matutinus: ANTH. 762, 16 componit acredula cantus -i tempore rurirulans (*cf. p. 506, 21*). VAL. CEM. hom. 15, 2 radius. GREG. TVR. Franc. 9, 20 p. 376, 18 morganegyba hoc est -e donum (*sc. nuptiarum mane donatum*). CONSTANTIVS vita Germ. 41 -e (-i, matutina *var. ll.*) sollemnitate perfecta. GREG. M. dial. 1, 2 p. 24, 7 M. expletis . . . hymnis -bus. SACR. Greg. 203^tit.^ orationes (204^tit.^ *opp.* vespertinales). CAES. AREL. serm. 118, 1 p. 470, 5 psalmos -es. *pro subst., sc. hymni vel psalmi* (*cf. p. 507, 30*): CAES. AREL. reg. virg. 69 p. 24, 15 post hoc -es canonici dicantur.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mātūtīnārius, -ī *m.* *a* matutinus. *i. q. psalmus, qui in officio matutino dicitur (cf. p. 507, 30)*: CAES. AREL. reg. mon. 21 dicant matutinos: directaneum ...; deinde in ordine totus -us in antiphonas dicatur. reg. virg. 69 p. 24, 19 omnes -i cum alleluiis dicantur.

⌘**mātūtīnus,** -a, -um. [*a* mātū-tus (*cf.* māter Mātūta); *cf.* mātū-rus. *J. B. H.*] *de etym.*: PRISC. gramm. II 76, 18 -us a Matuta (II 80, 12). ISID. orig. 5, 31, 12 dictum -um, quod hoc tempus inchoante mane sit (6, 19, 3). *de prosodia*: mātū-: ANTH. 389, 47. MART. CAP. 2, 116 v. 6 (*? cf. adn. Dick*). NOT. Tir. 46, 9 (*post* mane). *in textu gr.: v. p. 507, 17*. GLOSS. ἑωθινός. ἑῷος. ὀρθρινός. *cf. p. 506, 68*. *inde ab* ACCIO, CIC. [*it.* mattino, *francog.* matin. *M.-L.*]. [*dub.*: CIL IV 1200 glad(iatorum) paria xxx ⟨...⟩ -i erunt (*pro subst. i. q. bestiarii, an ludi? cf. p. 507, 12*). 4353 Cresces retia(rius), puparum nocturnarum mat⟨utin⟩ar⟨um⟩(?) ... medicus (*cf. adn.*). *loco dub. lectionis*: FVLG. myth. 1, 12 (*cf. adn. crit.*). *locis dub. interpret.* (*cf. p. 507, 43*): VVLG. psalm. 21, 1 pro susceptione -a ([ὑπὲρ ἀντιλήψεως ἑωθινῆς *prava interpr. textus hebr., ut vid.; cf. Hoberg ad l.*]. MAX. TAVR. hom. 45 p. 329ᴬ *accipit de tempore -o sensu tralato*). 64, 9 exitus -i (πρωΐας) et vespere delectabis (*cf. Hoberg, aliter Kautzsch ad l.*).]

A *spectat ad tempus; de eis, quae mane sunt vel fiunt*:
1 *accedit ad vocabula, quae temporis spatium significant*:
a tempus -um: CIC. nat. deor. 2, 52 *Saturni stella* vespertinis temporibus delitiscendo, tum -is rursum se aperiendo *eqs.* (CELS. 2, 1, 2. 2, 3, 5 COLVM. 7, 3, 25. *et al.*). Att. 1, 18, 1 completa *clientibus* domus est tempore -o (BELL. Hisp. 6, 3 PAVL. FEST. p. 43 VAL. MAX. 6, 2 ext. 2. *et al.* CASS. FEL. 32 p. 65, 1 -o tempore ante solis ortum). epist. 7, 1, 1 -a tempora lectiunculis consumpseris (OV. met. 13, 581 COLVM. 9, 8, 12). CELS. 2, 4, 1 **a** -o tempore ad quartam (PLIN. nat. 2, 99. *et al.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 1 p. 901ᶜ [ἀπὸ βαθέος ὄρθρου]). 3, 5, 4. SVET. Aug. 44, 3 distulerit in insequentis diei -um tempus (*syn.* ante horam quintam). PS. AVR. VICT. epit. 40, 19 *differri* in tempus sobrium ac -um. CLAVD. DON. Aen. 8, 60 p. 122, 18. *et al.* *allegorice*: RVFIN. Orig. in num. 23, 3 p. 214, 18 in lege ac prophetis, quae -um tempus ostendunt, et in euangelica doctrina, quae vespertinum. **b** dies -us: COLVM. 6, 3, 2 diem ... -um eligito. 9, 15, 4 dies ... castrandi fere -us occupandus est. PLIN. nat. 8, 119 omnibus diebus -is carnem eam degustare. **c** hora -a: MANIL. 6, 177 nec -is fulgeret Lucifer horis. PLIN. nat. 12, 34 duabus. SVET. Dom. 21. *et al.* AVSON. 322, 28 p. 262 P. -is ... sub horis. VAL. CEM. hom. 14, 4 p. 736ᴰ ex -is horis. *de christianorum officio* (*cf. p. 507, 36*): GREG. TVR. Mart. 33 p. 604, 22 mane autem facto signo -is horis commo[ni]to. **d** momentum -um: TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 29 per dies quadraginta -is momentis civitatem de caelo pependisse.

2 *de eis, quae in rerum natura mane apparere solent* (*pro adv.: l. 53. 56. p. 506, 8*): **a** *de diluculo, aëris temperie motuque sim.*: ACC. trag. 183 per -um lumen ... properantem (LVCR. 5, 462 -a rubent ... lumina solis. VITR. 6, 4, 1). CATVLL. 64, 268 flatu ... mare -o horrificans zephyrus. HOR. sat. 2, 6, 45 frigora (*v. vol. VI 1335, 2*). PROP. 2, 9, 41 pruina (OV. met. 3, 488). 4, 5, 62 noto. LIV. 37, 41, 2 nebula (41, 2, 4 AMM. 15, 4, 9 VVLG. Am. 4, 13. *et al.*). VITR. 1, 4, 1 aurae (1, 6, 11 *bis*). SEN. nat. 5, 3, 3 -um aera spissum. 7, 12, 6 *nubes* vespertina aut -a flavescunt (VVLG. Os. 6, 4. 13, 3). COLVM. 9, 14, 20 rore (PS. QVINT. decl. 13, 5 p. 261, 17. *et al.* VVLG. Os. 13, 3. HIPPOCR. aer. 5 p. 9, 21 [ἑωθινόν]). CALP. ecl. 5, 35 guttae. PLIN. nat. 2, 195 maximi ... *terrae* motus existunt -i vespertinique. 9, 107 claritate. 16, 64 -as ... occidentesve umbras. 18, 354 tonitrua. 37, 116 *iaspis* caelo autumnali -o similis. SVET. frg. p. 159, 7 (*inter noctis partes*) crepusculum -um (p. 160, 5 PANEG. 3, 28, 3. SERV. auct. Aen. 3, 587 aurora vel c. -um, tempus, quod ante solem est. *et al.*). FRONTO p. 103, 17 N. dilucula. TERT. resurr. 12 p. 41, 4 succensio (suggestio *trad.*). ITALA Iob 38, 12 (Aug. ad l. p. 603, 21) lucem ([πρωινόν. *Vulg. aliter*]. CHALC. comm. 70. *et al.* VVLG. I reg. 25, 34 Is. 8, 20). AVIEN. Arat. 1395 -ae praesentit *nauta* signa procellae (*gr. 765* ἠοῖ). AMM. 31, 1, 2 -os diei candores. EVSTATH. Bas. hex. 6, 10 p. 933ᴬ ventus (ἑωθινοί). SIDON. epist. 1, 8, 1 caligine. *confunditur cum v. q. e. maturus, sc. de anni tempore*: ITALA deut. 11, 14 (Aug. loc. hept. 5, 32 p. 606, 2) *deus* dabit pluviam terrae tuae ... -am et serotinam (πρόϊμον, *Vulg.* temporaneam. *cf.* AVG. *ad l.* cum -um tempus dies [diei?] dicatur, numquid hi[n]c intellegi voluit tempus anni primum?). VVLG. Ioel. 2, 23 descendere faciet ad vos imbrem -um et serotinum (מוֹרֶה [*i. pluvia sationis*], *opp.* מַלְקוֹשׁ [*i. pluvia messis*]). *huc referendum*: CASSIOD. compl. in Iac. 5, 7 agricolae ... -um fructum et vespertinum percipiunt (*respicit Iac. 5, 7* πρόϊμον [*cf. Bauer, Wb. z. N. T. s. v.*], *ubi vertit Vulg.* temporaneum). *allegorice*: LACT. epit. 67, 4 pluvia benedictionis -a et vespertina.

b *de stellis motibusque earum* (*cf. p. 507, 22. 46*): VITR. 8, 2, 1 -o solis ortu (SEN. Oed. 507. nat. 7, 25, 5 *stellarum* -i vespertinique ortus. COLVM. 1, 5, 8 FIRM. math. 1, 4, 8. *et al.* AVIEN. Arat. 610 [*gr. 265* ἠοῖ]. 1634 [*gr. 866* ἠῶθι πρό]). GERM. frg. 4, 113. SEN. nat. 1, 15, 4 -i amplitudinem solis (PETRON. frg. 5 b PS. QVINT. decl. 13, 4 p. 250, 13. *et al.*). COLVM. 11, 2, 57 sideris -us occasus (PLIN. nat. 2, 61. *et al.*). LVCAN. 3, 521 -os spargens ... Phoebus ... radios. PLIN. nat. 2, 59 *stellae* stationes -as faciunt (2, 61. *et al.*). 2, 61 *stellae* faciunt exortus -os (2, 68 *al.* PROB. Verg. georg. 1, 221 [*cf. adn. crit.*] *metaph.*: AVG. in Iob p. 603, 24 -um resurrectionis exortum). 2, 180 defectus solis ... -os. TERT. scorp. 12 p. 173, 18 stellae -ae claritatem (FIRM. math. 2, 8, 1 *stellae* -ae sunt aut vespertinae *eqs.* [*cf. Paul. Alex. E 2* ἑῷοι]. 2, 8, 3 *al.* VVLG. Sirach 50, 6 [ἑωθινός]. apoc. 2, 28 [πρωινόν]. 22, 16. *cf.* FIRM. math. 2, 9, 1 Mars ... -us efficitur *eqs. sim.* 3, 1, 7. 3, 2, 14). CHALC. comm. 70 luna (*cf. Theon. Smyrn. p. 136, 15 H.* ἑῴα). AMBR. hex. 6, 9, 67 *cur lucifer* -us inradiet. VVLG. Iob 38, 7 astra. *adde*: OV. fast. 5, 160 cum ... Hyperionis (*i. aurora*) ... in -is lampada tollet equis. *expresse poetae per solis ortum denotant mundi regionem orientalem* (*cf. p. 507, 23*): OV. met. 1, 62 eurus ad auroram ... recessit ... et radiis iuga subdita -is. AVIEN. orb. terr. 15 -o qua caelum sole rubescit. 218 -is inclinent aequora habenis (*cf. Dionys. perieg. 149* πρὸς ... ἀντολίην ὀρόωσι). 411 qua -i⟨s⟩ sol istas *terras* ignibus adflat. 580 -us qua lucem proserit ortus ([*cf. Dionys. perieg. 421* πρὸς αὐγάς]. 635 in -os Pachynos producitur ortus [*cf. Dionys. perieg. 471* πρὸς αὐγάς]).

3 *pertinet ad animantium actiones, quae mane fiunt*:
a *generatim*: **α** *de ipsis actionibus*: ACC. trag. 123 quis hic est, qui -um cursum huc ... rapit? CIC. progn. frg. 6 -is acredula vocibus instat ([-os exercet acredula cantus *Isid. orig. 12, 7, 37. cf. l. 26. Arat. 948* τρύζει ὀρθρινόν]. AVIEN. Arat. 1703). Att. 5, 20, 3 *castella* nocturno Pomptini adventu, nostro -o cepimus. ad Brut. 2, 4 (= 9, 4), 1 turba -ae salutationis (SEN. epist. 95, 47 APVL. met. 11, 27. *et al. cf. l. 35*). Q. CIC. pet. 54 commentationibus. VERG. Aen. 8, 456 -i volucrum ... cantus (*cf. l. 21 et* SIL. 14, 22 APVL. flor. 13 p. 45). LIV. 28, 15, 2 tumultu. 41, 4, 8 fuga. 44, 33, 11 ex -a statione ad meridiem decedi *iussit*. CELS. 1, 3, 28 ambulatio (*cf. adn. crit.*). COLVM. 8, 3, 3 *fenestellae, quae* -um exitum praebeant avibus. 9, 7, 5 egressum. PLIN. nat. 10, 181. 12, 74 pastibus. 14, 146 -as obisse ... vigilias (SVET. Aug. 78, 2 HIER. in Ezech. 27, 26 p. 261ᴬ VVLG. exod. 14, 24. I reg. 11, 11). 18, 362. 26, 110 somno (STAT. silv. 2, 1, 62 MART. 14, 125, 1). 28, 37 inunctione. 30, 84 perunctionibus -is vespertinisque. 37, 127 *chryselectroe* in colorem electri declinantes, -o tamen tantum aspectu. MART. 1, 55, 6 -um ... 'have' (*cf. l. 24*). APVL. met. 1, 17 *al.* 11, 20 templi -as apertiones. 11, 23 -o peracto sacrificio (CYPR. epist. 63, 15 p. 713, 20 VVLG. num. 28, 8. *et al.*). CYPR. domin. orat. 35 p. 292, 24 ut resurrectio domini -a oratione celebretur (SACR. Leon. 373. VITA Fulg. p. 129 L. -is et vespertinis orationibus adesse). PS. HIL. epist. ad fil. 7 tibi hymnum -um et serotinum misi (PEREGR. Aeth. 24, 2 AVG. in psalm. 49, 23. *et al.*). PEREGR. Aeth. 44, 3 *episcopus* albescente vadet ..., ut missa fiat -a (46, 1). PS. AMBR. serm. 25, 5 qui potest, omni nocte ad -um officium veniat (GREG. TVR. glor. conf. 79 p. 797, 26 ISID. orig. 6, 19, 3). VVLG. exod. 29, 41 oblationis. lev. 9, 17 holocausti (num. 28, 23. IV reg. 16, 5 CASSIAN. inst. 3, 3, 9). psalm. 129, 6 custodia (πρωΐας). AVG. gen. ad litt. 4, 30 p. 128, 24 nec mane tamquam nocti ignorantiae scientia -a succedat. CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 102, 13 devotio. CASSIAN. inst. 3, 3, 11 (*ad Matth. 20, 1*) -am nostram sollemnitatem (3, 4, 1 *al.* ISID. eccl. off. 1, 23, 1). 3, 4, 1 hanc -am (*an subst.? cf. p. 507, 68*) ... canonicam functionem ... primitus institutam. RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 39, 16 ministeria (*gr. I, 1, 5 p. 124, 35* ἑωθινάς). *et al.* SALON. in eccles. p. 1009ᶜ (*ad eccles. 11, 6*) nostram -am iustitiam vesper inveniat.

β *de rebus corporeis, quae mane quoquo modo tractari solent*: CIC. Att. 12, 1, 2 scribis 'igniculum -um γεροντικόν'. 12, 53 hodie tuas litteras exspectabamus -as (*sc. quae mane afferri solent*). erunt fortasse ... alterae postmeridianae. OV. ars 1, 367 -os pectens ancilla capillos. CALP. ecl. 3, 17 taurus ... -as (*sc. quas mane comedit*) revocat palearibus herbas. MART. 12, 29 (26), 8 -um (*sc. quod mane in viis esse solet*) ferre patique lutum. IVV. 4, 108 -o sudans Crispinus amomo. 12, 92 lucernis. APVL. met. 9, 5 mero et prandio -o saucia (9, 14). SER. SAMM. 156 *impetiginem* -a poteris cohibere saliva. PS. RVFIN. in Am. 4, 4 offerant victimas -as. CLAVD. 20, 459 mensīs. MART. CAP. 2, 116 pascua. EVSTATH. Bas. hex. 3, 1 p. 889ᴰ alimoniam (ἑωθινήν). *significantius*: MART. 13, 2, 10 -a (*sc. severa, quasi hominis ieiuni*) si mihi fronte venis (*cf. l. 74*).

γ *de animantibus, quae mane aliquid faciunt* (*attr.: l. 72. 74. 75. 78. p. 507, 2, alias pro adv. cf.* GLOSS. II 587, 6 -us: mane vigilans): CINNA carm. frg. 6 te -um (-us *ci. Stephanus*) flentem conspexit Eous. VERG. Aen. 8, 465 Aeneas se -us agebat (RVFIN. hist. 10, 5 p. 963, 27 [*cf. Socr. 1, 12* ὄρθρος τε ἦν. *Soz. 1, 11, 1* ἅμα δὲ ἡμέρᾳ]). PROP. 1, 16, 46 *occentans* -is obstrepit alitibus. 2, 29ᵇ, 31 speculator amicae. MART. 4, 8, 12 timet ire ... ad -um nostra Thalia Iovem (*sc. Domitianum. cf. l. 65*). 9, 29, 7 -i ... caterva magistri. 12, 68, 1 -e cliens. 13, 95, 1 -arum ... praeda ferarum *oryx* (*cf. p. 507, 9*). APVL. met. 9, 11 *molae* -us adstituor. ITALA Iob 29, 7 (Aug. ad l. p. 570, 15) cum exirem -us in civitate (ὄρθριος. *Vulg. aliter*). CYPR. ad Donat. 11 p. 13, 5 -us salutator. NOVATIAN. cib. Iud. 6 ut et ieiuni -i bibant. COMM. instr. 2, 12, 9 -us signa revise. ARNOB. nat. 7, 32 excitationes, quas canitis -i. QVEROL. p. 41, 9 *captator* temporum -us meridianus vespertinus. AMM. 30, 5, 19. HIER. vita Malchi 9 p. 59ᴬ leaena ... catulum -a effert. RVFIN. Clement. 1, 20 -us ad nos ingrediebatur (hist. 10, 11 p. 976, 3 [*cf. Socr. 1, 20 p. 133ᴬ* ἡμέρα δὲ ἦν. *Soz. 2, 7 p. 953ᴮ* περὶ γὰρ τὴν ἕω]).

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hist. 10, 13 p. 979, 12 -us ascendit. AVG. epist. 102, 35 (*ad Ion. 4, 7 σκώληκι ἑωθινῇ, ubi Vulg.* vermem ascensu diluculi) vermis ... -us (102, 36). PS. AVG. serm. ed. Mai 107, 3 currit -us ad synagogam. MIRAC. Steph. 2, 3 p. 850 surgit ... -us. MACR. Sat. 1, 6, 1 -i omnes .. adfuerunt. somn. 1, 3, 9 -us ei precator occurrit (CASSIAN. conl. 18, 15, 6. *et al.*). OROS. apol. 4 pr. 7. *et al.* *metaph.*: AMBR. in psalm. 118 serm. 2, 11 mihi -us eras, *Christe*, cum adhuc crederem, sed non credebam plene.

b *speciatim de spectaculis i. de venationibus*: *α notione integra* (*cf. p. 506, 75*): OV. met. 11, 26 -ā cervus periturus harenā (MART. 10, 25, 1). SEN. dial. 5, 43, 2 inter -a harenae spectacula (epist. 70, 20. 23). *β de ludo, fere i. q. ad bestiarios, venatores pertinens* (*cf. p. 505, 13 vol. II 1941, 8, 20. Iordan-Huelsen, Topographie d. St. Rom I³ p. 299 sq.; Hirschfeld, D. kaiserl. Verwaltungsbeamten p. 289 sq. adn. 2. 3. 4.*): CIL VI 10172 (*s. I*, Eutychus Aug. lib. Neronianus medicus ludi -i (*cf.* CIG XIV 1330 ἰατρὸς λουδ. ματ.). XIV 2922 (*s. II*) proc(urator) ludi -i (VIII 7039 XIV 160). HIER. chron. a. Abr. 2105 multa opera Romae facta, in quis ... ludus -us. CVRIOS. urb. reg. 2 p. 4, 2. REG. urb. 2 p. 5, 2. 3 p. 5, 8 (magnum *var. l.*). CASSIOD. chron. II p. 140, 729. CIL VI 352 comm(entariensis) ludi -i Caesarii.

B *spectat ad loca, quibus sol oriens primis allucet (cf. p. 505, 78), i. q. orientalis* (*cf. p. 506, 11. 508, 33*): AVIEN. Arat. 681 *scorpius* -o veniens procul aequore. 1075 -o qua perstrepit *oceanus* aëra fluctu (*opp.* Atlantei aequoris). 1602 -i si Phoebum [in] littoris acta *produxerit (gr. 849 temporaliter ἀνερχομένοιο)*. orb. terr. 823 *Asia* sensim in -os oram conducitur axes ([*cf. Dionys. perieheg. 622 ἐπ' ἀντολίης*]. 1159 *Euphrates fluvius* -os ... conversus in axes [*cf. Dionys. perieheg. 980 ἄντην ἠελίοιο*]).

m. pro subst. **×mātūtīnī, -ōrum** *sc. hymni vel psalmi (cf. p. 506, 40) in officio christianorum* (*cf. l. 68. p. 504, 83. 508, 25*): FAVST. REI. serm. 30 p. 344, 8 -is explicitis ... audietis. VITAE patr. 3, 195 p. 803^B postquam ... expleverunt -os (*cf. antea*: psalmos canamus). 5, 7, 43 p. 903^D surgentes ... coeperunt facere -os *eqs.* (*gr. Nau 1908 p. 281^med. τὰ ὀρθρινά*). CASSIOD. in psalm. 118, 164. GREG. TVR. Franc. 2, 23 p. 85, 15 signum ad -is (-os *var. l.*) ... commotum (3, 15 p. 125, 9 *al.*). 3, 15 p. 125, 16 glor. mart. 9 p. 495, 13. stell. 36 p. 870, 21 priusquam -ūs incipias (44 *al.* BENED. reg. 11, 22). 38. 42. vit. patr. 6, 7 p. 685, 11 (*cf. adn. 1 Krusch*). *et al.* BENED. reg. 8, 9 -i, qui incipiente luce agendi sunt ([*cf. adn. Linderbauer*]. 13, 1). 12, 1 -orum sollemnitas (13, 2). CAES. AREL. reg. mon. 21 dicant -os. reg. virg. 66 p. 23, 2. 69 p. 25, 14. ISID. eccl. off. 1, 23, 1 de -orum antiquitate *testis est David.* *fortasse huc pertinet*: INSCR. christ. Diehl 1688 adn. ⟨m⟩atutinis oficio ⟨...⟩.

f. pro subst. **mātūtīna,** -ae: **1** *de tempore*: **a** *sing. i. q. mane* (*secundum opp. q. e.* vespera): PLIN. nat. 18, 235 VIII kal. *Feb.* stella regia ... occidit -a (*vix ad p. 505, 77*; *opp.* vespera). 29, 114 cocleae -a pascentis (*cf. Plin. med. 1, 1 p. 12, 2* matutino). 32, 36 haec singula et -a et vespera dantur. MAR. VICTORIN. verb. script. 5 (*ad gen. 1, 5. cf. p. 508, 15*) -am istam de tertia die esse. quae -a *eqs.* (7 *bis*). BOETH. herm. pr. 1, 9 p. 113, 18 hesterna -a (*opp.* hesterna nocte). CE 36 vigula ma⟨tuti⟩na et ca⟨ptabis⟩ aes cito. **b** *abl.* (*dat.: l. 65*) *plur.* (in) -is (*sc. horis; de unius diei primis horis: l. 63. 66. 67; de primis complurium dierum partibus: l. 57; reliqui loci non satis perspicui; fort. nonnulli ad neutr. l. 74 referendi*): PLIN. nat. 4, 90 *Hyperboreos* serere -is (*opp.* meridie, occidente, noctibus). 10, 121 *corvus* omnibus -is evolans. 20, 58 *lactucae folia* ex aceto conluta -is bis mense dentium dolorem prohibent. 20, 186. 21, 36. 28, 56 -is impari numero. 28, 69. 194 (*opp.* vesperi). ITALA psalm. 100, 8 (Aug. in psalm. 100, 13) in -is interficiebam omnes peccatores terrae ([*εἰς τὰς πρωίας* VVLG. *v. p. 508, 11*]. VVLG. psalm. 62, 7 [*ἐν τοῖς ὄρθροις*]. 72, 14 [*εἰς τὰς πρωίας*]. PS. AVG. serm. ed. Mai 107, 2). EPIST. Alex. p. 215, 7 postero die -is (-o *vel* maturius *codd. dett.*) expergefactus diluculo amicos ... excito. AMBR. in psalm. 36, 65, 3 *orans* noctem frequentet, solis -is (soli -us *plerique codd. fort. recte, cf. l. 5*) occurrat. PLIN. VAL. 2, 28^in. dabis tribus -is. MISC. Tir. 63, 24 *sucum* per tres vices tangere faciat -is singulis.

2 -ae, -ārum *sc. orationes (cf. p. 506, 38) in officio christianorum* (*cf. l. 31. p. 504, 83. 506, 50*): GREG. TVR. Franc. 5, 20 p. 218, 32 clericis -as in ecclesia celebrantibus. vit. patr. 8, 4 p. 694, 17. ITIN. Anton. Plac. rec. A 11 gallo quarto aut quinto fiunt -as. completo -as albescente die procedunt *eqs.* (*cf. adn. crit.*). CAES. AREL. reg. virg. 69 p. 24, 17. VITA Caes. Arel. 2, 29 mane, cum -ae dicuntur.

n. pro subst. **×mātūtīnum, -ī**: **1** *de tempore* ([*cf. l. 55*]. *defin.*: MAX. TAVR. hom. 45 p. 329^A -um noctium tenebris terminum ponit *eqs.* CASSIOD. in psalm. 29, 5 -um ... dicimus, quando discedentibus tenebris crepusculum coeperit elucere. ISID. orig. 5, 31, 4 [*inter noctis partes*] gallicinium, -um, diluculum. 5, 31, 12 -um est inter abscessum tenebrarum et aurorae adventum. *cf. p. 505, 7. 508, 3.* GLOSS. *ὀρθρινόν. ὄρθρος. πρωινόν. cf. Thes. gloss.*): SEN. nat. 5, 8, 3 non ultra -um illis *ventis* datur fluere. epist. 83, 14 usque in horam fere sextam dormiebat; hoc eius erat -um. PLIN. nat. 2, 36 *Veneris sidus* ante -um exoriens (VVLG. I Macc. 4, 52 [τὸ πρωί]). 10, 158 *palumba* incubat post meridiana in -um (11, 20. *cf.* PSALT. Mediol. 45, 6 adiuvabat eam deus a -o in -um [*τὸ πρὸς ⌊πρωί⌋ (⌊ ⌋ πρωὶ πρωὶ A). Vulg.* mane diluculo]). QVINT. inst. 12, 8, 2 eodem -o. AVR. Fronto p. 31, 17 N. conticin⟨i⟩um atque -um atque diluculum ... gelidum. ITALA gen. 32, 26 (CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 150, 9. 16) ascendit enim -um (*ὁ ὄρθρος. Vulg.* aurora). 49, 17 (Tert. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 25) Beniamin lupus rapax; ad -um comedet adhuc *eqs.* ([*τὸ πρωινόν. Vulg.* mane]. psalm. 118, 148 [Aug. in psalm. 118 serm. 29, 5] praevenerunt oculi mei ad -um [*πρὸς ὄρθρον. Vulg.* diluculo]. HEGES. 3, 20, 2 VVLG. psalm. 29, 6 [*εἰς τὸ πρωί*]). eccles. 11, 6 (Hier. adv. Iovin. 1, 29 p. 251^C) in -o seminavimus ([*ἐν πρωίᾳ. Vulg.* mane]. VVLG. psalm. 48, 15 [*τὸ πρωί*]. 100, 8 [*cf. p. 507, 60*]. Is. 17, 4 AVG. in psalm. 29, 2, 16 [*ibid. allegorice*]. PASS. Andr. long. 8 [mane *var. l.; gr. 1 πρωί*]. *cf.* PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 4, 4 ut a [*om. Muncker*] -o ad monumentum ... convenirent). MAR. VICTORIN. verb. script. 4 (*ad gen. 1, 5*) -um istud non primi diei esse (*ibid.* 5. 7. *cf. l. 20. p. 507, 50*). 5 ad alium -um transitur. 6 *bis.* HIL. in Matth. 16, 1 AMBR. hex. 1, 10, 30 -o eum *diem deus* fine conclusit. AVG. in psalm. 29, 2, 16 -um, quo surrexit *Christus.* 100, 13 PS. AVG. serm. ed. Mai 113, 1. *et al.* *metaph.*: RVFIN. Orig. in Ios. 8, 7 p. 344, 12 (*ad psalm. 62, 7 et 100, 8*) quod est istud -um, nisi ... Iesus *eqs.* CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 150, 23 habent in mente intellegibile -um (*gr. I 1, 2 p. 97, 31 τὸν νοητὸν ὄρθρον*). PROSP. in psalm. 118, 148 -um factum est ecclesiae, quando ... lux orta est eis *eqs.* MAX. TAVR. hom. 45 p. 329^B solis iustitiae -o peccatorum caligo ... perimitur.

2 *de officio i. q. matutini vel matutinae christianorum* (*cf. p. 507, 31. 68*): PS. AMBR. serm. 25, 5 omni dominica studeant ad -um venire (*antea* matutinum officium). VRAN. epist. 4 p. 861^C -um ex more et ordine celebravit. GREG. TVR. glor. conf. 64 p. 786, 10 ad -um (-os *var. l. cf. p. 507, 30*) ... surrexit. quibus expletis *eqs.* (glor. mart. 75 p. 538, 14. 102 p. 813, 14). stell. 37 signum ad -um moveas. CONC. Turon. a. 567 p. 127, 6 ad -a sex antiphone binis psalmis explicentur. *ibid.* p. 127, 11. 14. 15.

3 *de mundi regione, i. q. oriens* (*cf. p. 507, 22*): SIC. FLACC. grom. p. 153, 15 L. decumanum nuncupabant -i et vespertini et meridiani et septentrionis cardinem (decumani nuncupabantur -i et v. et m. et septentrionales [c.] *Thulin p. 117, 13, ut -i sit adi. cf. p. 507, 22. syn.* orientem). HIPPOCR. aer. 12 p. 29, 10 *Asia* in medio [h]ortus solis posita est ad -um (a -o *var. l.; πρὸς τὴν ἠῶ*).

acc. sg. pro adv. **mātūtīnum.** HIPPOCR. aer. 6 p. 11, 4 -um ... aurae frigidae flant et rores inruunt (*ἕωθεν*). GLOSS. II 424, 54 *πρωί* mane, -um.

abl. sg. pro adv. **× mātūtīnō.** *inter adverbia afferunt*: CHAR. gramm. p. 242, 17 B. DIOM. gramm. I 406, 21 *adverbia*, quae o littera exeunt, ... producuntur, ut ... -o. *de syn.*: SYNON. Cic. p. 434, 9 B. mane ..., -o, lucis ortu, diluculo, albescente die, sub aurora, ante lucem. GLOSS. ante lucem. mane. *ἕωθεν. ὀρθρινόν. πρωί.*

i. q. mane: VITR. 6, 6, 4 *cum* in ea *praesepia* traducuntur -o boves. PLIN. nat. 2, 59 *stellae* exoriuntur -o (18, 234. 310 [*syn.* mane]. *al.*). 7, 181 dum calciantur -o. 9, 36 *al.* 18, 234 -o canis *stella* occidens (18, 237 *al.*). 19, 183 his horae rigandi -o atque vespera. 20, 80 *brassicam* sumptam ... -o (*sim. in medicorum praeceptis*: 25, 175 *al.*). 37, 108 *lapides* tralucentes -o probari. IVV. 6, 523 ter -o. APVL. met. 5, 17 *al.* PSALT. Cas. 54, 18 vespere et -o et meridiano (*πρωί. Vulg.* mane). CHALC. comm. 70. HIL. myst. 1, 38 (*ad exod. 16, 13*) -o manna invenitur. AVIEN. Arat. 1360. *et al.* AVG. in psalm. 23, 1 de resurrectione domini, quae -o primae (*sc. horae*) sabbati facta est. GREG. TVR. stell. 20 (*syn.* mane). NOVELL. Iust. 82, 3 (*ὄρθριοι. opp.* meridie, vespere).

adv. **mātūtīnē.** SYMM. epist. 1, 13, 2 frequens senatus -e (*cod. Π*; maturae *cod. V; om. M;* mature *Scioppii ed., fort. recte, cf. p. 504, 36*) in curiam veneramus, priusquam manifestus dies creperum noctis absolveret. PRISC. gramm. II 137, 7 non dicimus ab eo, quod est 'mane', 'manunine', sed '-e'.

deriv.: matutinalis, matutinarius. *cf. Onom.*

matyrion pro 'circa' VIRG. gramm. epist. 7 p. 173, 9. *Brandt.*

maulistis scyend (*anglos.*) GLOSS.^L Corp. M 40. *gr. μαυλιστής.*

maūlistria, -ae *f.*, *μαυλίστρια.* SCHOL. Hor. epod. 12, 16/17 -ae (mala ipsi *p*) Lesbiae imprecatur (*cf. Heraeus, RhM. 58, 1903, 465*).

mavors, mavorte *v. s.* maforte (*p. 49, 78*).

maura, mauraria, maurella, mauricatim, maurice, maurus *v. Onom. s. v.* Mauri.

mauricatus, -a, -um *v. s.* muricatus.

mausoleum *v. Onom. s. v.* Mausolus. *R.*

× maxilla, -ae *f.* [a mala *deminutive. J. B. H.*] *de originatione*: PRISC. gramm. II 29, 13 mala -a (*cf.* 110, 16). ISID. orig. 11, 1, 45 -ae per diminutionem a malis (*cf.* diff. 2, 61 GRAMM. suppl. 70, 26). *cf. etiam* CIC. orat. 153 (*v. p. 159, 40*). *de formis*: *legitur* maxella ORIBAS. syn. 5, 16 *bis.* NOT. Tir. 78, 35. *infima aetate a Graecis recipitur*: HIPPIATR. II p. 38, 9 *μαξίλας.* *de notionibus*: GLOSS. *γνάθος. χαλινός.* GLOSS.^L II Philox. MA 140 -a *σιαγών.* Abav. MA 86 mandibula. I Ansil. MA 944 -is buccis; melius ma[xil]lis per diminutionem. *legitur post unum locum* CIC. (*v. l. 77*) *inde a* CELS., *praecipue apud scriptores artium; satis usitatum posterioribus, a quibus v. q. e.* mala *maxime vitatur (e. g. in* VVLG.). *e poetis habent*

[*Richter*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PERS. MART. COMM. PRVD. PAVL. NOL. CYPR. GALL. [*val.* măseà, *it.* mascella, *francog.* maissele, *hisp.* mejilla. *M.-L.*]

I *hominum*: A *i. q. mandibulae, ossa, quibus dentes infixi sunt:* 1 *usu technico medicorum -a est os mobile inferius (cf. Keller, Z. lat. Sprachgesch. 1886 I 5. II 137)*: CELS. 4, 7, 3 sub ipsis -is supra collum. 4, 15, 1 -arum ... resolutio. 7, 7, 15^{E} ex motu -arum (*cf.* 8, 4, 20 facilis motus -ae atque cervicis). 7, 7, 15^{I} musculi, qui -as tenent. 7, 12, 1^{B} nonnumquam -a loco movetur (*sc. in extractione dentis*). 7, 12, 1^{D} indurescit extrinsecus. 8, 1, 7 -a ... est molle os, eaque una est *eqs.* 8, 1, 9 (*opp.* superiori ossi malarum). 8, 4, 21 -arum rigor (*cf.* SCRIB. LARG. 255 rigida cum intensione ... -arum). 8, 7, 1 sqq. *de curatione -ae fractae saepius.* 8, 11, 3 sqq. *passim de curatione -ae quae excidit.* 2 *usu latiore de tota compagine mandibularum vel de alterutra parte aperte non distincta*: **a** *in arte medica (interdum [l. 19 sqq.] de carnibus ossa maxillaria tegentibus cogitandum est)*: CELS. 2, 7, 32 si ... vel in -is vel in articulis aliquid abscedit. 7, 7, 10 plagae ... cornua ad -as, non ad oculum vertenda sunt. 7, 7, 14^{F} cibo ... liquido, ne -ae laborent. PLIN. nat. 21, 151 -arum dolores (*cf.* 32, 81 dolentis -ae). 23, 68 ad tumorem ... -arum et cervicium (23, 122. *cf.* GREG. TVR. glor. conf. 103 intumescente -a [Franc. 10, 29 ORIBAS. syn. 5, 16]). SORAN. 133 p. 43, 11 fervor -arum (*ibid.* gingivarum prurigo). VINDIC. gyn. p. 461^{P} si in -as *umor inciderit*, fervore⟨m⟩ *generat.* **b** *generatim*: SVET. Cal. 58, 2 -am ictu discidisse. *in edendo, mandendo*: PAVL. NOL. carm. 24, 628 dena ⟨a⟩ dextris milia arente -a cadent, si mala nostra salva fiat otio (*i. ieiunio*). *nota*: PETRON. 44, 3 isti maiores -ae semper Saturnalia agunt (*cf. Hofmann, Umgangsspr. 89*). SVET. Tib. 21, 2 (*dictum Augusti de Tiberio*) miserum populum Romanum, qui sub tam lentis -is erit!

B *i. q. exterior pars oris, qua ossa maxillaria teguntur, gena (vel mentum)*: 1 *generatim (interdum tota compages ossium et partium tegentium significari videtur)*: CELS. 6, 9, 1 calida cataplasmata super -as imponuntur (*cf.* 6, 9, 3 supra -as ceratum ... esse debet. SCRIB. LARG. 43 super ... tegere lana sulphurata totam -am. PLIN. nat. 32, 81 aliqui totas *ranas* adalligant -is. ORIBAS. syn. 5, 16 velare ... maxellas infusas oleo dulci et calido [*gr.* σιαγόνων]. *cf. etiam l. 75 sqq.*). VLP. dig. 21, 1, 12, 1 qui alterum oculum aut alteram -am maiorem habet (*i. dimidiam partem oris* [*cf. p. 510, 6*]. *ibid.* inaequalitatem -arum oculorum bracchiorum). APVL. met. 10, 20 quis (*sc. pulvillis modicis*) -as et cervices delicatae mulieres suffulcire consuerunt. CYPR. epist. 11, 4 p. 498, 11 iuvenis ... -am manu tenens. ITALA cant. 5, 13 (Epiphan. in cant. ed. Fogg. p. 66) -ae (*gr.* σιαγόνες. *Vulg.* genae) eius sicut phialae aromatis. SERV. auct. Aen. 1, 256 cum blandimentis quibusdam sinistram -am contingere (*cf.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 3 p. 543^{A} palpitanti et leviganti -am). VVLG. Sirach 35, 18 lacrimae viduae ad -am (σιαγόνα) descendunt (*cf.* 35, 19 thren. 1, 2). *et al.* *verberatur, alapam accipit*: TERT. spect. 23 p. 23, 20 docet scilicet et diabolus verberandam -am patienter offerre (*cf.* adv. Marc. 4, 16 p. 468, 24 *al.* IREN. 2, 32, 1 CYPR. patient 16 p. 408, 17 *al.* VVLG. thren. 3, 30 dabit percutienti se -am. Matth. 5, 39 [*v. l. 56*]. PAVL. NOL. carm. app. 1, 81 *Christus* alapis -as praebuit. MAXIM. TAVR. serm. app. 12 p. 867^{D} [*v. p. 246, 10*]). ITALA Is. 50, 6 (Tert. adv. Marc. 5, 3 p. 382, 9 *al.*) dorsum meum posui in flagella, -as (σιαγόνας. *Vulg.* genas) autem meas in palmas (COMM. apol. 355. *et al.*). HIL. in psalm. 53, 6 qui -as ab alapis non deflexit (61, 5). *al.* AMBR. obit. Valent. 6 percussa eras, ecclesia, in -a tua (*cf.* VVLG. III reg. 22, 25 in -am [Matth. 5, 39 si quis te percusserit in dexteram -am, praebe illi et alteram (Luc. 6, 29)]. Iob 16, 11 p. -am [Mich. 5, 1 *al.*]). PRVD. perist. 10, 549 carnifex ... in ... -as manum ... transferat. GREG. TVR. glor. mart. 86 alapam imponens -ae. *et al.* 2 *speciatim de -a tamquam sede barbae*: PERS. 4, 37 cum -is balanatum gausape pectas. MART. 8, 47, 1 pars -arum tonsa est tibi. APVL. apol. 59 vulsis -is. MARCELL. med. 6, 23 si mulieri inde -as unxeris, barbas ei nasci scias.

II *bestiarum*: A *de ossibus mandibularum*: 1 *de tota compagine ossium aut alterutra parte non clare significata (in singulari osse plerumque de inferiore cogitandum est)*: **a** *generatim*: α *plur.*: *in descriptionibus*: COLVM. 7, 6, 2 caper, cui sub -is binae verruculae collo dependent (PALLAD. 12, 13, 7). PLIN. nat. 8, 73 eale ... colore nigra vel fulva, -is apri (*cf.* SOL. 52, 35). 8, 122 caro in capite et -is *chamaeleontis* ... admodum exigua. PELAGON. 56 si equus glandulas habuerit inter -as (*Hippiatr. II p. 38, 1* σιαγόνων). CHIRON 141 *venae* sunt iuxta tempora et -is (*cf. p. 510, 8*). *in curationibus*: COLVM. 6, 30, 6 si equo -ae dolent (PALLAD. vet. med. 22, 8). PELAGON. 69 *equo* cretam ... calidam in -is (*Hippiatr. II p. 246, 10* σιαγόνας) imponito (*cf.* CHIRON 543 -is [*Buech.*, ex illis *trad.*] inducito [VEG. mulom. 2, 32]; *cf. etiam l. 32 sqq.*). 270 cum ... frigore -ae obstupuerint et cibum non ceperint (VEG. mulom. 2, 111, 3). CHIRON 142 adaperire palatum *bovis* ... ex -as et de fronte. VEG. mulom. 2, 40, 3 agitatione -arum plus sanguinis vena profluet. *in usu*: PLIN. nat. 9, 7 Gedrosos ... fores -is beluarum facere. 28, 227 -arum apri cinis vel suis (28, 241. *cf.* 30, 119 efficacius ... medicamentum fit -is simul ustis). *frenis premuntur (in locutionibus trop. de populis cum iumentis comparatis)*: VVLG. psalm. 31, 9 in camo et freno -as (σιαγόνας) eorum constringe (Is. 30, 28. Ezech. 29, 4 ponam frenum in -is tuis [*sc. Pharaonis*]. 38, 4). Os. 11, 4 exaltans iugum super -as eorum (*sc. Israel*). *varia*: PLIN. nat. 8, 37 *pellis serpentis* -aeque usque ad bellum Numantinum duravere. 28, 182 exempto dente mortui equi -is. β *sing*: PLIN. nat. 9, 76 murenis ... dextera in -a septenae maculae fulgent (*cf.* 28, 107 crocodili e dextera -a dentes [*an ad 2?*]; *v. etiam p. 509, 37*). 28, 100 -ā *hyaenae* comminutā horrores sedari. PELAGON. 208 *equus* -am (*Hippiatr. I p. 142, 2* γνάθον) tumidiorem habet. CHIRON 564 venae ... conveniunt .. sub -am usque ad gulam (VEG. mulom. 2, 40, 2 sub -is). VVLG. Iob 40, 21 armilla perforabis -am *crocodili.* **b** *speciatim*: α *-a hostiae sacerdotibus tribuitur*: ITALA deut. 18, 3 (Lugd.) dabit sacerdoti armum et -am (τὰ σιαγόνια) et interanea. HIER. tract. in Marc. p. 354, 18 sacerdotes quare non accipiunt ⟨nisi⟩ σιαγόνα, hoc est -am? ORIG. in Matth. 16, 17 p. 1431 -a propria pars erat sacerdotum ex lege. *de interpretatione allegorica cf.* HIER. epist. 64, 2, 1 -a eloquentem eruditumque significat (RVFIN. Orig. in exod. 9, 4 p. 241, 23 sqq.) *inde vocabatur vicus Bethfage*: HIER. tract. in Marc. p. 354, 14 Bethphage interpretatur domus -ae. hom. Orig. in Luc. 37 p. 217, 15 epist. 108, 12, 2. β *Samsonis -a asini*: VVLG. iud. 15, 15 -am, id est mandibulam asini ... arripiens. 15, 16 in -a asini ... delevi eos (*huc alludunt* ITIN. Anton. Plac. rec. A 32 p. 179, 21 PAVL. NOL. carm. 24, 635 AVG. loc. hept. 7, 53 p. 627, 26 CYPR. GALL. iud. 628). 15, 19 aperuit dominus molarem dentem in -a asini et egressae sunt ex eo aquae (cf. PRVD. tituli 67 CYPR. GALL. iud. 636). *in versione nom. hebr. Lechi* (לְחִי): VVLG. iud. 15, 9 in loco qui postea vocatus est Lechi, id est -a (15, 14. 19 AVG. loc. hept. 7, 53 p. 627, 24 CYPR. GALL. iud. 547. 623). 15, 17 Ramathlechi (רָמַת לְחִי) quod interpretatur elevatio -ae. ORIG. in Matth. 16, 17 p. 1431 fons -ae. γ *in sidere Equi*: HYG. astr. 3, 17 p. 89, 3 in -a I (*sc. stella. cf. Catast. 18* ἐπὶ τῆς σιαγόνος). 2 *de superiore parte oris expresse significata*: PLIN. nat. 8, 89 crocodilum ... unum superiore mobili -a (11, 159 -as ... superiores movet [AMM. 22, 15, 15]). 11, 164 camelus ... in superiore -a primores dentes non habet. 3 *i. q. bucca*: PLIN. nat. 10, 199 condit in thesauros -arum cibum sphingorum et satyrorum genus.

deriv.: maxillaris. maxillo. *deriv. gr.* τὸ μαξιλάριον (*i. q. cervical, pulvinus*): CONSTANT. PORPH. 2, 45 p. 672, 7 *al.* ὁ μαξιλλάριος (*'qui pulvinaria sedentibus in circo substernit' Reiske ed. p. 901*): CONSTANT. PORPH. 1, 71 p. 352, 16. 2, 55 p. 799, 20.

maxillāris, -e. *a* maxilla. [*it.* mascellare, *francog. vet.* maisseler. *M.-L.*]

i. q. ad maxillam pertinens: *dentes* (*sc. molares*; *cf.* GLOSS. -es γόμφοι): CELS. 6, 9, 5. 8, 1, 9 -es quaterni. 8, 1, 10 -es utique binis ... *radicibus* nituntur. PLIN. nat. 11, 166 -es ... nullum animal mutat (*Aristot. hist. anim. 2, 1 p. 105^{b}, 3* τοὺς γομφίους). 11, 167 Timarchus ... duos ordines habuit -ium. 32, 80 -es ... sanari ... dentes. 32, 139 dens crocodili -is adnexus bracchio. *alia*: SCRIB. LARG. 101 musculi -es. VEG. mulom. 3, 1, 1 iumentum ... habet ... ossa ... -ia inferiora duo.

maxillo, -āre. *a* maxilla. GLOSS. II 438, 23 στομοκοπῶ. $GLOSS.^{L}$ I Ansil. MA 391 malatus -atus. *Richter.*

μαξιλλοπλουμάκιον (μαξιλλοθυλάκιον *Fuss*, μαξιμοπλουμάκιον *Wünsch*) αὐτὸν (*sc. hominem buccis sufflatis*) ὁ δῆμος ἀπεκάλει LYD. mag. 3, 58. *a* maxilla *et* plumacium.

maximātus, -ūs *m.* *a* maximus. *i. q. munus Vestalis maximae*: CIL VI 32420 (= Dessau 4937) Coeliae Claudianae v(irgini) V(estali) max(imae) ..., cuius opera sacrorum gubernante Vesta matre -us sui XX (*i. vicennalia*) conplebit.

maximē *v. s.* magis (*p. 70, 23*).

maximitās, -ātis *f.* *a* maximus *metri causa fictum.* *i. q. eximia magnitudo* (NON. p. 136, 8 -s positum pro magnitudine. GLOSS. magnitudo): LVCR. 2, 498 non ... esse infinitis distantia semina formis, ne quaedam cogas immani -e esse. ARNOB. nat. 6, 18 p. 230, 20 in vastis *signis* porrigere se *deos* longius atque in -e⟨m⟩ producere.

maximopere *v. s.* magnopere.

māza, -ae *f.*, μᾶζα. *i. q. polenta, farina hordeacea*: GRATT. 307 lacte[m] novam pubem facilique tuebere -a. ORIBAS. syn. 4, 22 Aa p. 24, 5 -a de alfitis facta inflationem facit. *cf.* 1. massa.

? **mazac(h)ara**, -ae *f.* *orig. inc.* ALEX. TRALL. 2, 73 de quadrupedibus ... offerendi sunt pulmones et intestina vel ex eis cordulae factae aut -ae (nazacare *ed.*); sic enim eas vocant, qui vendunt eas (*inde* PLIN. VAL. 5, 25, *ubi leg.* mazachara).

māzonomum, -ī *n.*, μαζονόμον. *i. q. vas cibarium, lanx* (*cf. Schroff, RE XV 6*): VARRO rust. 3, 4, 3 ut in eodem tecto ornithonis inclusum triclinium haberet, ubi delicate cenitaret et alios videret in -o positos coctos, alios volitare circum fenestras captos. HOR. sat. 2, 8, 86 -o pueri magno discerpta ferentes membra gruis (PORPH. genus lancis est nunc. *sim.* SCHOL.). NEMES. auc. 17 nutantem sub iniquo pondere ... -i puerum.

XII signa ... quae Graeci **mazoron** (*PA*, mazaron *N*) vocant VIRG. gramm. epit. 4 p. 22, 12. *depravatum ex* mazuroth.

mazuroth (mazaroth), *indecl.*, מַזָּרוֹת (*cf. Preisendanz, RE XV 7*). *de notione (fere ad Iob 38, 32)*: HIER. epist. 64, 18, 6 [R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-h hoc est zodiacum circulum. nom. hebr. p. 46, 16 mazaroth ζῳδίοις, quae duodecim signa mathematici adserunt (EVCHER. instr. 2 p. 146, 19 VEREC. in cant. 9, 39. 40 [*v. Onom. s. v.* Mazor]. GLOSS.[L] V Abba MA 76 [*scrib.* maiurohd]). p. 59, 26 -h ζῴδιον id est signa horoscopi. AVG. in Iob p. 610, 28 sqq. (*fusius*). GLOSS.[L] III Abol. MA 11 -ohd quod latine dicitur Lucifer.

ITALA Iob 38, 32 (Aug. in Iob p. 610, 20 *et* Hier. interpr. Iob) an aperies -h (μαζουρώθ. *Vulg.* Luciferum) in tempore suo ...? HIER. adv. Iovin. 2, 23 p. 320[A] 'erit et resurrectio mortuorum'..., ut alius Lucifer sit, alius arcturus, alius Orion, alius -h.

1. mē *syll. onomatopoetica* (*in balatu ovium*): VARRO rust. 2, 1, 7 (*v. vol. II 1708, 81*).

2. mē- (*acc. sg. pron.; cf. J. B. Hofmann, Umgangsspr. 30*) *in vv.* mecastor, mediusfidius, mehercule(s) (mehercle) *v. in Onom. s. vv.* Castor (*vol. II 243, 53*), Fidius, Hercules. *falso explicat*: DON. Ter. Hec. 83 me ... aut adiectio est et abundat aut positum est pro μά syllaba, ut Graeci μὰ τὸν Ἀπόλλωνα dicunt. *R.*

meābilis, -e. *a* meare. NOT. Tir. 80, 43.

1 *active* (*cf. Leumann, Adj. auf -lis p. 117 sqq.*), *fere i. q. means*: PLIN. nat. 2, 10 aëra per cuncta rerum -em totoque consertum. CASSIOD. in psalm. 82, 14 ut levitas peccantium quasi vento -i transferatur. VIRG. gramm. epist. 3 p. 151, 4 limo solubili, lympha -i *eqs.* 2 *passive* (*cf. Leumann l. c. p. 104 sqq.*), *i. q. ubi* (*quo: l. 27*) *meari potest*: PLIN. nat. 3, 53 Tiberis ... ne sic quidem, praeterquam trabibus verius quam ratibus, longe -is fertur. 6, 2 ad Bosporos duos vel bubus -i transitu, unde nomen ambobus (*cf. p. 512, 9*). AMM. 18, 8, 11 civitatem ... ascensu perangusto -em. OROS. hist. 2, 6, 6 *Euphraten* derivavit ac sic -bus vadis siccum ... iter fecit. IORD. Get. 55 Caspias portas ... vix ... plaustro -is (measibilis *var. l.*). *nota de cibis*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 366[C] *ut* cibus in omnia membra diffundatur nulla intentionis obice -em praecludente transgressum (*cf. Migne gr. 44 p. 165[C]* τῇ διόδῳ).

meacanthus, -ī *v. s. v.* myacanthus.

meāculum, -ī *n.* *a* meare. *i. q. via, qua quid meat, fere i. q. meatus*: APVL. met. 1, 4 mollitie cibi glutinosi faucibus inhaerentis et -a (*Cornelissen*; mea gula *trad.*) spiritus distinentis. VINDIC. epist. ad Valent. 9 -a exusta venarum. MART. CAP. 8, 813 superi caelestesque, qui vestra recensebitis -a (*sc. in caelo circuitus*).

meālis, -e. *a* meus. VIRG. gramm. epit. 6 p. 48, 21 derivata sunt ut -is, tualis, ... alteralis.

meāpte *v. s.* meus.

ᴴmeātim *adv.* [*a* meus *sec.* privatim, *cf.* tu-, nostratim; *v. Stolz-Leumann⁵ 300. J. B. H.*] *de prosodia*: PRISC. gramm. III 528, 25 *adverbia, quae 'm' terminantur*, producuntur *in paenultima*, ut -m. *de originatione et usu*: PROB. inst. gramm. IV 152, 34 *ex pronominibus* Varro adverbia ... fieri demonstravit. ... meus -m, et significat more meo (SERV. gramm. IV 438, 16. *et al.* GLOSS.[L] Corp. M 140). DON. gramm. IV 385, 15. CHAR. gramm. 240, 13 B. nonnullis grammaticis placet ... adverbia figurari ... a pronomine me -m, te tuatim *eqs.* (*cf. ibid. l. 29* tantum in grammaticorum commentariis advertimus, in consuetudine non videmus *eqs.*). DIOM. gramm. I 403, 29. POMP. gramm. V 243, 8 quid est '-m fecisti?' id est meo more (PRISC. gramm. II 594, 2 '-m facis' et 'facitis'). VIRG. gramm. epist. 4 p. 160, 3. *et al. apud gramm., v. Neue-Wagener II³ 556.*

meātio, -ōnis *f.* *a* meare. *i. q. meatus*: CAEL. AVR. acut. 2, 18, 105 utrum ... fluor ventris perseverat vel eius -o mordicationem quandam facit podici.

meātor, -ōris *m.* *a* meare. [*falso scrib. edd. ante Krohn pro* metitoribus FRONTIN. aq. 79.] *is qui meat*: *de Mercurio volante*: CE 1528 B 1 (*s. I vel II*) interpres divom, caeli terraeque -r. *i. q. viator*: CE 213, 6 (*s. II*) dole, -r, quisquis hoc legis carmen. 1950, 1 (*s. III ex.*) ego, Antoninus, ⟨umb⟩ra ... 'have' tibi dic⟨o⟩, -r.

ᴴmeātus, -ūs *m.* *a* meare. *de origine*: PAVL. FEST. p. 125 a meando. *de formis*: *abl.* -o: VICT. VIT. 3, 50 *var. l.* *acc. pl.* -os: PS. SORAN. epit. 76 SEDVL. carm. pasch. 2, 135 *var. l.* ORIBAS. syn. 1, 5 *et* 1, 19 (Aa) *al.* PASS. Matth. 9 p. 224, 16. NOT. Tir. 51, 53ᵃ *post* comiatus (*i.* commeatus). GLOSS. *v. l. 78. p. 512, 42. 513, 45. 72. 514, 27.* *apud poetas inde a* LVCR., VERG. (*semel*), MANIL., *in prosa oratione inde a* SEN. phil. (*semel*), *fere apud scriptores altioris stili.* [*dub.*: *locis obscuris vel corruptis*: PETRON. 5 v. 18 APVL. mund. 16 EXPLAN. in Don. gramm. IV 529, 27. *loco mutilo*: CE 1531 A 3. *lectio det.*: SYMPH. 166 (*pro* metallo). *e coni. vix probanda*: CIL VIII 26671 (*cf. Heraeus, PhW. 50, 1930, 1552 sq.* [*Kl. Schr. 189*]).]

I *de actione meandi, i. q. motus rectus, processus*: **A** *animantium* (*c. gen. obi.: l. 83, c. gen. gerund.: p. 512, 24*): **1** *sensu latiore i. q. processus quocumque corporis motu factus* (*sensu laxato fere i. q. motus quilibet: p. 512, 3*): **a** *hominum, fere i. q. iter* (*cf. p. 514, 22. 515, 14. de incessu: l. 80.* GLOSS. πορεία, φοίτησις, ὁδός): PLIN. nat. 3, 16 aliunde aliis exordium mensurae est et alia *mensura* -us (*antea*: mutato ... modo itinerum auctisque aut deminutis passibus). APVL. met. 4, 29 *multi mortalium* longis itineribus atque altissimis maris -bus confluebant (*cf. adn. crit.*). ARNOB. nat. 2, 42 ut viarum aliae *animae* infestarent -us. CLAVD. 15, 223 secuere -us diversos: Italas senior tendebat in oras *eqs.*

PAVL. NOL. carm. 19, 352 (*de reliquiarum vectione*) *per omnes vias*, qua corpora sancta impressere sacro vestigia viva -u. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 195 augetur ... solutio -u quolibet (*syn.* motu; *opp.* immobilitas). *metaph.*: OPT. PORF. carm. 6, 5 nunc eadem verso relegens ... -u. **b** *animalium*: PLIN. nat. 2, 67 *sol fertur* flexuoso (*cf. p. 513, 62. 65. 514, 30*) draconum -u. 8, 4 *elephanti* inconditos -us (motus *var. l.*) edidere saltantium modo. 10, 111 aves solae vario -u feruntur ...; ambulant ..., saliunt ..., currunt ..., volant *eqs.* SOL. 23, 16 a bovis transitu vel angustiis etiam -bus boum perviis Bosphoros *nomen habet* (*de natando? cf. l. 21 et p. 511, 26*).

2 *sensibus strictioribus*: **a** *de volatu*: MANIL. 5, 371 medios inter volucrem prensare -us. PETRON. 122 v. 178 ales ... pepulit ... -bus auras. PLIN. nat. 6, 83. SIL. 12, 102 nubivago ... -u *Daedali*. STAT. Theb. 3, 504. TAC. hist. 1, 62, 3 leni (AMM. 21, 1, 9 turbido -u vel l.). ann. 6, 28, 5 *avis Phoenix ubi* par -ui sit (*syn.* iter). SOL. 10, 13 (*syn.* volatus). SYMPH. 211 (*de sagitta*) volucri contendo -u. CLAVD. carm. min. 27, 78. *et al.* *metaph.*: *de cursu veloci*: MANIL. 5, 160 quo sidere natis vix alas natura negat volucrisque -us. *de saltu*: SOL. 30, 27 *Aethiopici lupi* in saliendo ita nisus habent alitis, ut non magis proficiant cursu quam -u. **b** *de natatione*: *bestiarum* (*cf. l. 9*): PLIN. nat. 9, 95 locustae reptantium modo fluitant ... recto (*cf. l. 30. p. 514, 29. 40*) -u. 11, 264 *caudae* piscium -us gubernaculi modo regunt. MAR. VICTORIN. gramm. VI 158, 26 natandi -u. AVSON. Mos. 140 cum tranquillos moliris, *silure*, ... -us. *hominum*: AMM. 16, 12, 57 undarum ... moles obliquatis -bus declinantes. 25, 8, 2. 30, 1, 9.

B *rerum*: **1** *generatim*: LVCR. 2, 957 in ... suos quicquid *corpusculum* rursus revocare -us. 5, 193 in talis venere -us *primordia* (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 1, 2 p. 869[C] atomos ... et -us continere naturam visibilium). PLIN. nat. 16, 184 *per lignum* penetrante rectis (*cf. l. 22. p. 514, 29. 40*) -bus sono. CENS. 12, 3 in navis -u (*Pontanus*; metu *codd.*) a rectore symphonia adhibetur. AVIEN. Arat. 1020 haut dea Pallas ... compingat parili sic lubrica plaustra -u (metatu *var. l.*), *sc. quam quo circuli caelestes nexi meant* (*cf. l. 41*). PAVL. NOL. carm. 22, 7 intrabit ... *in te* sacer tacito per operta -u spiritus. 23, 285 quae ... manus ... potuit ... medio palpebrae oculique subactum inter utramque viam fragili per utrumque -u inlaeso penetrans oculo suspendere ferrum ...? CLAVD. MAM. anim. 3, 11 p. 173, 17 (*de luce*) rapidis linearum -bus ([*syn.* radios]. *cf.* GREG. M. moral. 29, 43 quibus ea -bus illustro).

2 *speciatim*: **a** *stellarum, caeli, mundi sim., fere i. q. circuitus, cursus* (GLOSS.[L] I Ansil. ME 20 -us caeli: cursus caeli. 21 -us: circumitus mathematicos cae⟨li⟩): LVCR. 1, 128 solis lunaeque -us qua fiant ratione (*item lunae*: 5, 76 [*syn.* cursus. *item* 5, 774]. LVCAN. 9, 693 [*cf. Housman ad l.*]. *solis* [*cf. etiam l. 5*]: COLVM. 3, 6, 4 [*syn.* cursus]. PLIN. nat. 2, 35 [*syn.* itineri]. SOL. 1, 39. *et al.* *cf.* STAT. silv. 2, 7, 25 Hyperionis. AVSON. 333, 16 p. 27 P. Phoebi. *et sim. al. cf. et l. 62*). 2, 208 in quascumque dedit partis natura -um *cometis*. VERG. Aen. 6, 849 *alii* caeli ... -us describent (PAVL. NOL. carm. 22, 129. *et al. cf.* MANIL. 3, 360 *caelum* laterum ... -u turbinis in morem currit. APVL. Plat. 1, 11 *globus caelestis* inenarrabili -u censetur). MANIL. 2, 143 sacros ... -us *astrorum*. SEN. Oed. 741 post Luciferi ... -us. dial. 6, 25, 2 siderum (PLIN. nat. 2, 32 errantium siderum -us ... contrarium mundo agere cursum. LACT. inst. 3, 5, 2. *et al.*). PLIN. nat. 2, 36. 79. APVL. met. 11, 25 stellarum (flor. 18 p. 90). SOCR. 2 p. 120 ordinatissimos. NOVATIAN. trin. 1 p. 886[B] legitimis. 8 p. 900[B] LACT. inst. 2, 11, 4. *et al.* BOETH. cons. 4 carm. 6, 9 flectit rapidos ursa -us. *metaph. latente notione circuitus pertinet ad temporis spatia*: IVVENC. 4, 671 (*ad Matth. 27, 40*) qui trino lucis *templum* reparare *potuit* -u. HIL. in Matth. 14, 12 mundi opes annuo quodam -u indefessoque defluere. CLAVD. 3, 5 praescriptos ... annis -us. 7, 9 Phoebi ... novos ordire -us. SEDVL. carm. pasch. 2, 135 aevi ... -us *tulit Iesus*.

b *aëris*: α *ventorum*: LVCR. 6, 301 ut ... venti vis ... igniscat ... in spatio longoque -u (*syn.* in cursu, volando). LVCAN. 9, 453. CLAVD. rapt. Pros. 1, 174 offenso. 2, 73 lascivo. MAR. VICTOR aleth. 1, 245 leni. β *-us spiritus animantium*: LVCAN. 4, 327 aëris alternos angustat pulmo -us (CE 254, 11). 5, 191 anhelo. QVINT. inst. 7, 10, 10 spiritūs. PS. QVINT. decl. 8, 17 p. 161, 17. TAC. ann. 14, 51, 1 impedito -u spiritum finiebat. PLIN. epist. 6, 16, 13 -us animae, qui illi ... gravior et sonantior erat, audiebatur. GELL. 17, 11, 4 vocis (MAR. VICTORIN. gramm. VI 33, 17 ACT. Archel. 2, 7). TER. MAVR. 97. *adde*: AVIEN. Arat. 12 *tener aer* discurrente -u ... implevit *venas amore*. *metaph.*: MANIL. 1, 250 *mundum* vis animae divina regit, sacroque -u conspirat deus (*cf. Wageningen ad l.*). HEGES. 4, 27 p. 284, 17 *portus* in faucibus angustior, qua -um maris ac navium suscipit, quibus quaedam spirandi subsidia portui subministrantur (*cf. l. 79. p. 511, 82*).

c *liquorum*: α *maris, fere i. q. fluctus, aestus*: MELA 3, 2 an luna causas tantis -bus praebeat (*sim. de alterno aestu*: LVCAN. 1, 418. PLIN. nat. 16, 2 vasto. STAT. Theb. 7, 333 refluum [EVSTATH. Bas. hex. 6, 11 p. 934[A]]. SOL. 23, 22. AVSON. 298, 12 p. 153 P. aequoreos. VEG. mil. 4, 42 p. 161, 7 reciprocantis -us ambiguitas). PLIN. nat. 3, 5 oceanus ... avido -u terras ... demergens. MART. CAP.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6, 652 maria utrimque collidunt ac *Isthmi* latera -us arradunt.
β fluviorum, rivorum, fere i. q. fluctus, fluentum (l. 17): PLIN. nat. 3, 118 CCC (*dat.*) p. a fonte *Padus* addens -u *tot.* ITIN. Alex. 12 Cydnum amnem ... nimium agmine, festinum -u. PANEG. 2, 34, 4 cunctantes -us. HIL. in psalm. 57, 4. AVIEN. orb. terr. 2 praecipiti volvuntur prona -u flumina. AVSON. Mos. 29 trepido. 35 rapidos. 44 legitimos ... segnius ire -us. 63 lĕvi. 352. 472 placidos. SYMM. epist. 9, 83, 1 turbidos (*syn.* agmen). AMM. 23, 6, 65 lentiore. SCHOL. Hor. epod. 16, 48 sonante -u. epist. 1, 3, 3 tardior ... -u (CLAVD. 28, 196). HYMN. Ambros. I 5, 28 iuges -us fontium. PRVD. perist. 7, 70. *et al.* EVSTATH. Bas. hex. 4, 2 p. 904^A priusquam -um caperet *aqua*. CIL X 7017 *nymfei* aqua ... ⟨antiq⟩uo (*an* ⟨perpet⟩ uo*?*) -u. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 533 (*ad* CIL VIII 26568) canali qui ... aquae -bus non serviebat. *metaph.*: PROSP. carm. de ingrat. 96 *verba*, quae de cataractis aeterni fontis fluxere undante -u. VICT. VIT. 1, 11 ipso -u (*Petschenig*; metu *trad.*) siccatum (*cf. l. 39*) est flumen *eloquentiae*.
pertinet ad quantitatem, fere i. q. fluentum: PANEG. 6, 13, 2 *Rhenus* immani -u ferox. FIRM. err. 2, 5 p. 6, 3 decoctis venarum (*i. rivorum*) -bus. CHALC. transl. p. 22^D *Nilus* -u inriguo ... arcet exitium. DAMAS. epigr. 4 tenero. AVSON. 298, 26 p. 153 P. flumina consumpto cum defecere -u. Mos. 354 AMM. 17, 13, 15. 22, 15, 7 AMBR. spir. 1, 16, 158 HEGES. 3, 6, 3 p. 196, 24. 5, 16 p. 331,19 largiores (ENNOD. epist. 3, 12, 1 [*metaph.*]). PAVL. NOL. carm. 21, 781. COD. Theod. 15, 2, 6 ut privatis indulti -us mensura famuletur. *et al.* INSCR. RM XI p. 256 intercepto aquae -u. *metaph.*: AMBR. spir. 1, 16, 158 *spiritus sanctus videtur* effluere pleno ... virtutum ... fervens -u. 1, 16, 159 *unum* flumen, sed multi spiritalium donorum -us. VICTRIC. 23 puri liquoris -us (*sc. veritatem*). MACR. somn. 2, 16, 25 (*syn.* motus animae). PETR. CHRYS. serm. 61 p. 369^B fides ... latissimos dat -us. *γ -us cuiuscumque liquoris*: PLIN. nat. 22, 117 *naturae opera* perfecta gignuntur paucis ... rebus adsumptis, ut suco aliquo sicca temperentur ad -us (*i. ut soluta atque liquefacta prorsus moveantur*) aut corpore alio umentia ad nexus. CHALC. transl. p. 44^B postquam incrementi nutricationisque tenui iam rivo -us effluet (ῥεῦμα). AMBR. Noe 6, 14 p. 423, 18 *cordis uterus* rigatūs ... deducit in arterias iugi -u (*item de sanguine*: RVFIN. Bas. hom. 2, 8 p. 1744^B sanguinis per venas -us. VINDIC. med. 1). EVSTATH. Bas. hex. 3, 4 p. 894^B arbitramur in aliqua firmissima natura -um aquarum lubricationemque consistere. VICT. VIT. 3, 50 in ipso -u exitus sui ... lacrimae siccaverunt (*cf. l. 15. an localiter? cf. p. 515, 8*).
fere i. q. humor: MACR. Sat. 7, 16, 27 distendere rimas corporis et -bus viam dare. VINDIC. epist. ad Valent. 9 -us ... coangustatus cum fervere coeperit *eqs.*

II *metonymice de loco, ubi meatur, vel de re, per quam quid meat* (GLOSS.^L I Ansil. ME 22 -us: locus cuiuscumque rei recurrens [decurrens *var. l.*]): **A** *fere i. q. via, iter, canalis, ductus, porrectio (sc. rerum immotarum, quarum partes imaginatione sequimur [cf. l. 61. 63. p. 514, 21 sqq.]), tractus sim.*: **1** *de stellarum circulis* (*cf. p. 512, 41*): LVCAN. 1, 663 cur signa -us deseruere suos? 9, 6 terras inter lunaeque -us. CHALC. comm. 78 *sol* circuli -um CCCLXV diebus ... obire creditur (*syn.* spatium). MACR. Sat. 1, 17, 58 solis -us licet ab ecliptica linea numquam recedat *eqs.* (*syn.* iter). MART. CAP. 2, 151 infra solis -um. 6, 580 peplo, in quo siderum magnitudines et -us *videbantur*. CASSIOD. in psalm. 148 p. 1047^C *planetas* currere per certissimos -us. *sensu latiore pro astris, caelo*: AVIEN. Arat. 930 quattuor aerios zonae cinxere -us. SIDON. carm. 23, 346 liquidos poli -us rupit plumbea glandium *fundarum* procella. BOETH. cons. 1 carm. 2, 7 *animus* suetus in aetherios ire -us. INSCR. christ. Diehl 1062 adn., 2 ⟨aeri⟩os (?) penetrat vox missa -us (*cf. Vulg. Sirach 35, 21*). *adde de signi forma* (*cf. l. 47*): AVIEN. Arat. 157 *draco*, qua per dimensos dimittitur *stellarum* ordo -ūs, flectitur (*cf. p. 512, 6*).

2 *aquarum*: **a** *maris -us fere i. q. porrectio, fretum sim.* (*cf. l. 47*): PLIN. nat. 4, 75 *mare* angusto -u inrumpit in terras. 5, 3 *adfunditur* aestuarium e mari *flexuoso* -u (SOL. 24, 4. *cf. p. 512, 6. 514, 30*). AVIEN. orb. terr. 161 montibus ab Siculis capit ... -um *moles oceani*. RVT. NAM. 1, 241 (*de portus introitu*) *insula* bifido ... -u faucibus artatis pandit utrumque latus. PRISC. periheg. 5 terrae tractus pontique -us. 139 *mare* petit obliquo boream solemque -u (*cf. Dionys. periheg. 148* κέλευθοι).

b *fluviorum, rivorum -us (cf. etiam l. 2), fere i. q. alveus* (GLOSS. Verg. ed. Hagen A 356 p. 463 alveus: fluminis -us): TAC. Germ. 1, 2 donec *Danuvius* in Ponticum mare sex -bus erumpat. APVL. mund. 5 flumina, fontes et maria, quae -us et lacunas et origines habent in gremio terrarum. ANTH. 332, 11 muscoso. PANEG. 8, 8, 1 *regio*, quam obliquis -bus Scaldus interfluit. AMM. 17, 13, 4. 18, 9, 2 geniculato Tigridis -u. 28, 2, 2 *fluvii* -um ... aliorsum vertere (*cf.* CLAVD. 8, 483 averso [*syn.* actu]). HEGES. 3, 26, 1 p. 234, 10 subterraneis. CLAVD. 18, 14. 26, 336 bifido (*cf.* CYPR. GALL. gen. 56 quadrifidos). carm. min. 26, 55. *et al.* *fere i. q. rima pervia* (*cf. p. 514, 27*): CLAVD. 3, 271 *torrens* quaerens ... -um spumat. rapt. Pros. 2, 184 facto ... -u. *pro regione*: AMM. 16, 1, 5 pacatis ... Rheni -bus. *metaph.*: SYMM. epist. 8, 24 duos -us repleri uno fonte (*syn.* alveo). ENNOD. dict. 12, 2 p. 462, 1 per secretiores -us ... fluenta *studiorum* reducuntur (*syn.* alveos). epist. 2, 19, 14 p. 63, 13 divina gratia ... non suis ... -bus fluere. opusc. 3, 83 p. 352, 4 nec si mihi centum linguarum fluminibus per -us irriguos verba fundantur.

c *de aquarum ductibus fere i. q. canalis*: COLVM. 8, 17, 3 -us fieri ... per imam consepti *piscinae* partem. COD. Theod. 15, 2, 1 (= Iust. 11, 43, 1 pr.) possessores, per quorum fines formarum -us transeunt. 15, 2, 7 (= Iust. 11, 43, 4) *qui* furtivis aquarum -bus abutuntur. 15, 2, 8 -um aquae ... avertere. CIL VIII 18328, 20 (*c. a. 380*) -us fluentorum ... exstructus. COD. Iust. 11, 66, 5, 1 (*a. 383*) ad -us pristinos universum aquae modum ... praecipimus revocari. CIL VI 1793 (*a. 394*) elementum, cuius -um ... vetustas ... consumserat. IX 4051, 1 (*c. a. 400*) -u novo (*cf. ibid. 7, 2* ⟨no⟩vum alve⟨um⟩). SIDON. epist. 2, 2, 4 *aqua* plumbi -bus implicitur. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 73, 6 tubulorum -us. ORIBAS. syn. 4, 41 (La) per -us (διὰ πόρου).

d *fontium (vergit ad notionem rimae terrae; cf. l. 28. p. 513, 80)*: PSALT. Cas. 17, 16 visae sunt -us ... aquarum ([αἱ πηγαί. *Vulg.* fontes]. HEGES. 4, 17 p. 268, 7). PETR. CHRYS. serm. 39 p. 309^B si fons per tenues venarum ... erumpit -us (*cf. l. 49*). *metaph.*: APON. 2 p. 37 ^med. *sapientium* turba, quae ad fontis -um recurrit (*cf. ibid.* ad caput fontis [*sc. Christum*]).

3 *singularia*: *i. q. nubium tractus*: AVIEN. Arat. 1750 nubila nec crassos circumduxere -us. *de hominum via, itinere* (*cf. p. 511, 78*): GAVDENT. serm. 10, 4 Aegyptiis ... eodem -u post illos (*Israelitas*) ... ingressis *in mare Rubrum*. *metaph.*: GREG. M. moral. 4, 57 p. 667^C ad obtinenda haec secretissimos causarum -us quaerit (*cf. l. 7. 33. p. 513, 79*).

B *fere i. q. foramen, rima, vena sim.* (GLOSS. V 416, 36 -us: venae modicae): **1** *de terrae foraminibus, rimis sim.* (*cf. l. 15. p. 513, 80*): PLIN. nat. 16, 128 *radices* aliis *arboribus* recto (*cf. p. 512, 22*) -u, ut lauro ..., aliis flexuoso (*cf. p. 512, 6. 513, 65*), ut fico. 17, 123 ramo seruntur et punica, palis laxato prius -u. MAR. VICTOR aleth. 2, 168 *tellus* parturiens putri dissolverit arva -u (*cf.* RVRIC. epist. 1, 5 p. 358, 17 occultis ... -bus venas laxat. ALC. AVIT. carm. 4, 448 dant arva -us, prosiliunt fontes). ISID. nat. 40, 1 in profundis oceani esse quosdam -us ventorum veluti mundi nares. *de animarum itinere subterraneo*: VAL. FL. 3, 403 specus umbrarumque -us. APVL. met. 6, 20 *Psyche* infernum decurrit -um.

2 *machinarum -us, fere i. q. stria (l. 40), foramen (l. 42), rima (l. 43)*: PALLAD. 1, 18, 1 per vicinos -us manantia vina (*syn.* canales, tubi). AMM. 23, 4, 2 *ballistae stilus* recto (*cf. p. 512, 22*) canalis angusti -u cavatus (*cf. ibid.* adponit in temonis cavamine sagittam). MACR. somn. 1, 21, 12 -u *vasis* ante munito. ALC. AVIT. carm. 4, 248 ne rimosi conpagum *navis Noe* ... -us accipiant ... imbrem, linire memento iuncturas laterum.

3 *-us corporum animantium*: **a** *fere i. q. via interior, vena* (*abundanter: l. 49. 58*): PS. QVINT. decl. 8, 16 p. 160, 22 cur in latentes -us ... medicina descendat. APVL. apol. 50 *morbus cerebri* divinas vias et sapientīs -us obruit. Plat. 1, 16 e regione cordis venarum -us oriuntur (PS. AVG. serm. ed. Mai 2, 1. *et al. cf. l. 18*). AMM. 30, 6, 5 -us aliqui, quos haemorrhoidas appellamus, obserati sunt. VEG. mulom. 2, 8, 2. 2, 50 cauteriis -us ... angustentur et constringantur. HIER. in Matth. 15, 17 *esca* digesta per *occultos* -us corporis, quos Graeci πόρους vocant, ad inferiora dilabitur (RVFIN. Orig. in Ios. 20, 2). CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 44, 24 (*syn.* discursibus). MACR. Sat. 7, 4, 22 *ut* alimonia eius (*sc. cibi*) dispersa per universos membrorum -us ossa quoque et medullas et ungues nutriat et capillos. 7, 9, 23 (*syn.* συζυγία nervorum). VINDIC. med. 2 materies descendens per quosdam viarum -us. 37 obtruso -u, qui ad ventrem ducit ex eo, qui ad fellis folliculum tendit. PHYSIOGN. 2 p. 4, 8. PETR. CHRYS. serm. 39 p. 309^B internorum -us. ORIBAS. syn. 1, 5 Aa p. 806, 18 (διαπνοῆς). 1, 16 Aa p. 816, 12 (πόρους). 4, 23 Aa p. 25, 33 *epatis* (διεξόδους). 4, 24 Aa p. 26. *metaph.*: PASS. Macc. 7, 5 ne ad interiora penetrando ad divinum illum -um coelestis animae pervenirent *procellarum impetus* (*cf. antea*: sinus ille intrinsecus clausus terrae).

b *de viis interioribus foras exitus habentibus, saepe fere i. q. exitus, foramen*: *α generatim de quibuslibet foraminibus*: CHALC. comm. 192 sunt quippe in eo (*sc. corpore*) multi -us multaque item emissacula tam in promptu et visibilia quam latentia et caeca per quae fertur umor et spiritus aliaeque superfluae reliquiae cibi et potus. PS. SORAN. epit. 76 omnis -os *infantis* apertos. MACR. somn. 1, 6, 77 septem alia *membra* cum venis ac -bus ... ad cibum et spiritum accipiendum reddendumque sunt deputata *eqs.*
β speciatim: *de vulneribus*: PS. QVINT. decl. 8, 18 p. 162, 9 reserati pectoris -us (*syn.* vulneribus). VEG. mulom. 2, 35 *si* cauterio fuerit -us ille combustus (*antea*: incisa vena). THEOD. PRISC. log. 62 factis et patefactis vulnerum -bus. *de ossium commissuris*: MACR. Sat. 7, 10, 3 partes ... priores capitis fecit natura rariores, ut quicquid superflui ... fuerit, evanescat per plures -us (*syn.* suturas). *ibid.* ampliores. *de cutis foraminibus minutissimis* (*cf. l. 68*): MACR. Sat. 7, 4, 23 nec ... huic (*sc. membrorum nutrimento*) ... retrimenta sua desunt, quae per occultos evanescunt -us. 7, 6, 7 sudore nimio vel laxato ventre defessis vinum ingerunt, ut ... constringat -us. 7, 6, 18 muliebre corpus ... pluribus consertum est foraminibus, ut pateat in -us *eqs.* 7, 13, 23 salsitas *aquae marinae* findere et velut

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aperire solet -us. EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 954^A *apium* venarum ... -bus patefactis (*syn.* spiramentis. *gr. p. 184* διεξόδων, *syn.* πόρων). ORIBAS. syn. 1, 5 La p. 806, 9 (πόρους). *de foraminibus capitis* (*cf. p. 514, 77*): CHALC. comm. 37 dinumerantur ... sensuum omnium, qui sunt in capite, septem -us: oculorum, aurium, narium atque oris (*sim.* MART. CAP. 7, 739). ORIBAS. syn. 5, 46 Aa p. 82, 4 per -us capitis nullus effluit humor. VEN. Fort. vita Germ. 47, 133 aurium oculorumque. *de oculis* (*cf. p. 513, 40*): CHALC. comm. 237 *motum porrigi* per oculorum -us. *de auribus*: DIOM. gramm. I 299, 7 quia ipsos aurium -us audita scientia complere absentiā denegatum est (PRVD. cath. 9, 64 clausus a. -us. CLAVD. MAM. anim. 1, 7 p. 46, 10. *et al.* ALEX. TRALL. 1, 113 auris [*gr. p. 79 P.* πόρος]). PRVD. ham. 319 per ... cavernosos iussit *deus* penetrare -us vocis iter. 650. ALC. AVIT. epist. 32 p. 63, 9 (*vix i. q. iter; cf. p. 511, 78*) *utinam verba* in (*S*; ex *L*) ipso -us ⌊sui⌋ (⌊ ⌋ *om. L*) tramite donarer audire. *de ore, naribus, faucibus, arteria, gula*: PLIN. nat. 19, 85 *raphani* vomitionibus praeparant -um. 22, 111 lenito transitu spiritus et molliore facto -u *eqs.* 28, 197 *fel ursinum* laxat -us spirandi (AMBR. Noe 7, 20). PS. QVINT. decl. 8, 18 p. 162, 6. LACT. opif. 11, 11 (*syn.* fistula spiritalis, gurgulio). 11, 13. CHALC. comm. 192 -us ... ingredientibus omnibus ... pro ... magnitudine eorum natura fabricata est. PELAGON. 204 (*cf. Hippiatr. II p. 32, 2* τῶν ἀρτηριῶν). AMBR. Cain et Ab. 1, 5, 19 p. 356, 15 (*in allegoria*) mel gustabis, quo tuarum dulcescat -us faucium (HEGES. 5, 24 p. 356, 9 [*syn.* ductus ciborum]. PASS. Macc. 3, 16. 7, 7 HIER. epist. 147, 5. COD. Theod. 9, 24, 1, 1 ut eis -us oris et f. ... liquentis plumbi ingestione claudatur. CASSIAN. conl. 8, 1, 1 gutturis ac f.). in psalm. 118 serm. 16, 28 ciborum. *ibid.* 20, 1 spiritus. PRVD. perist. 10, 10 recisis ... -bus. 10, 650 -us ... impar ad laudes dei. 10, 938 in ... -bus vel exitu oris (*syn.* faucium ... fistulas). AVG. anim. 3, 4, 4 p. 363, 25 -us, id est os aut nares. THEOD. PRISC. log. 22 transvorandi. 70 (*syn.* cavernae). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 110 gutturis ([*syn.* vias]. ISID. orig. 4, 9, 8). IORD. Get. 254. GREG. TVR. Franc. 9, 27 narium. *de viis urinalibus et de ano*: HIER. adv. Iovin. 2, 30 -us, per quos fimus egeritur et urina. AVG. civ. 22, 20 p. 601, 3 D. per imos -us. anim. 3, 4, 4 p. 363, 21. *et al.* *de viis urinalibus, ovorum ductu sim.*: ANTH. 149, 7 cornipedis fricas -um (*cf. vol. VI 2681, 73*). FIRM. math. 4, 9, 9 angusto -u ... vesicae (*sim. de ductu cystico*: VEG. mulom. 2, 79, 6 *bis* [*syn.* urinali fistulae. *cf. Chiron 451* vesicae cursu]. HIPPOCR. aer. 9 p. 19, 23 [στόμαχος τῆς κύστηος]). RVFIN. Adamant. 5, 9 transisse eum per naturales -us virginis. hist. mon. 20. SORAN. p. 10, 5 spermaticus (*cf. q. s.; gr. 1, 12, 2 p. 9, 14 Ilb.* πόρος). THEOD. PRISC. log. 103 CAEL. AVR. gyn. frg. p. 145, 21. *de intestino recto vel ano* (*cf. l. 33*): GARG. MART. med. 5 *quod malvae* citato lapsu per -um ventris erumpant. PALLAD. vet. med. 41, 4. PELAGON. 146 -um ipsum unguibus vulnerant. 210 per -um stercoris (*cf. Hippiatr. I p. 202, 13* τῇ τῶν ἀφοδευμάτων παρόδῳ). HIER. adv. Iovin. 1, 36 p. 260^B -us, per quem alvi stercora egeruntur (*sim.* ISID. orig. 11, 1, 105). RVFIN. hist. 3, 6, 8 naturales digestionum -us (VICT. VIT. 1, 7). MACR. Sat. 7, 11, 9. CASSIOD. hist. 3, 10 p. 955^C -us ... prolapsus est (*cf. Socr. 1, 38 p. 177^A* ἕδρα). 6, 32 p. 1052^C. ORIBAS. syn. 1, 19 Aa p. 824, 2 ani -os (σφιγκτῆρ). *Brandt.*

[**mecantopolos** *v. vol. VI 2004, 42.*]

mēchana, -ae *f.*, μηχανή. *i. q. facultas machinandi, fabrica*: SPART. Carac. 9, 5 ex aere vel cypro cancelli sup[er]positi esse dicuntur *in thermis Caracalli*, quibus concameratio tota concredita est, et tantum est spatii, ut id ipsum fieri negent potuisse[nt] docti -is.

mēchanēma, -atis *n.*, μηχάνημα. *i. q. artificium*: SIDON. epist. 1, 9, 1 quae ille ... digitis -a facit! *gr. scriptum*: AVG. civ. 21, 6 p. 499, 31 tanta mirifica, quae μηχανήματα (moechanismata *b*) appellant, ... humanis artibus fiunt.

mēchanicus, -a, -um, μηχανικός. *de signif.* (*cf. Daremberg-S. s. v.*): ISID. diff. 2, 152 -a est quaedam peritia vel doctrina, ad quam subtiliter fabricas omnium rerum concurrere dicunt (GLOSS.^L Corp. M 141 -a: peritia vel fabrica rerum). GLOSS. I p. 299 -us peritus fabricae artis. III 251, 44 -us βάναυσος. [*loco corr.*: FIRM. math. 5, 2, 12. *e coni.*: FIRM. math. 3, 12, 20 -os *Kroll-Skutsch pro* medianico.]

i. q. ad machinas pertinens, cum usu machinarum (vel fabrica) coniunctus: 1 *de hominibus, i. qui machinas excogitat vel alia opera arte fabrili (imprimis auxilio machinarum) construit, machinator* (*semper m. pro subst.*): LVCIL. 1298 sicuti -i cum alto exiluere peteuro ([*W, Marx*; petauro *X, vg.*]; *affert* FEST. p. 206 *his verbis usus*: petauristas Lucilius e peteuro [*W*², petauro *vg.*] appellatos existimare videtur, quom ait [*seq. v. cit.*]. *Marx intellegendum putat de fabris, qui machina sursum tolluntur in summa tabulata aedium, Terzaghi dubitanter de militibus altas belli machinas exstruentibus, sed vide, ne dictum sit de constructoribus pegmatis et ipsis ioculatoribus petauristariis*). COLVM. 3, 10, 2 siphone, quem diabetem vocant -i (mecch- *SA*). SVET. Vesp. 18 -o ... grandis columnas exigua impensa perducturum in Capitolium pollicenti. LAMPR. Alex. 44, 4 -is, architectis salaria instituit (*cf.* COD. Theod. 13, 4, 3 [= Iust. 10, 66, 2] -os et geometras et a. PS. BOETH. grom. p. 393, 19. NOVELL. Iust. 7, 3, 2 [μηχανικῶν]). FIRM. math. 8, 27, 5 erit -us, qui instrumenta bellis faciat necessaria. CHALC. comm. 64 p. 131, 18. 132, 2 -i horologia instituentes. SYMM. epist. 5, 76 (74), 1 Cyriades ... comes et -us, qui dudum impensas utriusque operis (*sc. pontis ac basilicae*) tractavit (rel. 25, 3. 26, 1. 5). VEG. mil. 4, 20 p. 141, 20. AVG. div. daem. 4, 8 opifices maximeque -i. CASSIOD. var. 1, 45, 4 -um ... Archimedem. 1, 45, 11 -us ... paene socius est naturae *eqs.* 3, 53, 6.

2 *de re incorporea*: GELL. 10, 12, 9 simulacrum columbae ... ratione quadam disciplinaque -a factum volasse (AMM. 22, 15, 29 *pyramis* umbras quoque -a r. consumit). FIRM. math. 6, 30, 26 artis -ae repertorem (*ibid.* -is a. saepe prostravit. VEG. mil. 4, 17 p. 139, 16. 4, 22 p. 143, 1 PS. AMBR. act. Seb. 16, 54 *v. p. 473, 37*. HIER. in Is. 38, 4 sqq. p. 392^A CASSIOD. hist. 1, 1 p. 882^C. 1, 7 p. 890^D). CAEL. AVR. acut. 2, 38, 220 si more -o ... se facere posse promittunt, ut aperientes (*sc. clystere*) ventris interiora superficiem corporis claudant. CARM. de pond. 102 -a ... deprendere Musa (*i. ratione*). CASSIOD. var. 3, 52, 3 in astronomicis rebus et ... in -is. *f. pro subst.* mēchanica (*sc. ars*): SYMM. rel. 25, 1 comes (*cf. l. 2*) et -ae professor. ISID. diff. 2, 150. 152 *v. p. 515, 62*. *cf.* AVDAX gramm. VII 320, 13 *artium genera* animi ... et corporis sunt ... -a, tectonica.

3 *de re corporea, i. q. arte fabrili (imprimis machinarum auxilio) fabricatus*: LAMPR. Alex. 22, 4 opera (PS. AMBR. act. Seb. 16, 59 p. 1047^A). CASSIOD. inst. 1, 30, 4 -as lucernas ... ipsas sibi nutrientes incendium. *n. pro subst.* mēchanicum: APVL. apol. 61 quaedam -a ut mihi elaborasset. SCHOL. Iuv. 15, 5^d -um aliquod esse, quod intra statuam *Memnonis* lateret. AVG. civ. 21, 6 p. 499, 5 D.

adv. **mēchanicōs** (*i.* μηχανικῶς): VITR. 10, 1, 3 quae -s (*i. q. machinae auxilio*) ... moventur (*opp.* ὀργανικῶς).

mēchanisma, -atis *n.* *a gr.* μηχανή *sec.* σόφισμα *sim.* *i. q. artificium, fabrica*: CASSIOD. var. 1, 45, 10 -a solum est, quod illam (*sc. naturae pollentiam*) ex contrariis appetit imitari. *i. q. fraus*: RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 88, 25 -ta (mich- *trad.*) adversarii ... telam araneorum ostenderunt.

mechir *v. Onom.*

mechonoth, *hebr.* מְכֹנוֹת (*LXX* μεχωνώθ), *quod in Vulg. vertitur voc.* bases: HIER. nom. hebr. p. 42, 21 -th fulcra, quae Graeci βάσεις vocant, id est ὑποθέματα. *sim.* 46, 19 in Ier. 5, 55, 2 EVCHER. instr. 2 p. 148, 10.

mecia *v.* macia (*p. 18, 37*).

mēcōn, -ōnis *f.*, μήκων. *scrib.*: moec-: PS. DIOSC. herb. fem. 46. *formae*: mecum: DIOSC. 2, 166. mic(h)onus (*cf. et p. 517, 3*): GLOSS. *acc.* -a: PLIN. nat. 20, 209. 27, 119 DIOSC. 4, 61. 159. *gr. ubique respondet* μήκων. [*dub., hucne pertineat*: GLOSS. III 568, 42 meocarius et 584, 55 melangrio (*pro* mecon agrius?) *cf. et p. 598, 63.*]

i. q. papaver (GLOSS. -os id est papaver. *v. etiam s. v.* mahunus *et Thes. gloss. s. v.* papaver. *fusius*: PS. APVL. herb. 53 l. 12 sqq. DIOSC. 4, 60 PS. DIOSC. herb. fem. 46. *cf. Steier, RE XV 2433, 58 sqq.*): PS. APVL. herb. 53 l. 12 (*de papavere silvatico*) a Graecis dicitur -n roeas (*cf. l. 50. 54 et Steier, l. c. 2440, 60*) ..., alii -n agrios (*cf. l. 50 et Steier l. c. 2438, 2*). interpol. 53 l. 15 -n Latini papaver dicunt; eius alia est usualis ..., alia agrestis. DIOSC. 4, 59 -n rias dicta est (4, 60 reas). 4, 61 -n ceratiten (*cf. l. 55 et Steier, l. c. 2442, 58*). *comparantur aliae herbae cum papavere*: PS. APVL. herb. interpol. 4 l. 37 *herbae symphoniacae* sucus similis est -i berbae. DIOSC. 2, 163 p. 243, 15 *argemone* capitellum simile -i riadi habet. 2, 166 semen *chelidoniae* sucum sicut -um ceratices habet (*cf.* 2, 168). *nomen transfertur ad alias herbas*: PLIN. nat. 20, 209 tithymalon (*cf. Steier, l. c. 2444, 55*) -a vocant, alii paralion (*cf.* DIOSC. 4, 159 p. 77, 19). 27, 119 peplis (*cf. Steier, l. c. 2444, 35*), quam alii sycen, alii meconion, alii -a aphrode (*cf. Steier, l. c. 2443, 68*) vocant (1, 27, 93 DIOSC. 4, 62. 162 -os afrodes). PS. APVL. herb. 92 l. 22 (*de ebulo*) a Graecis dicitur camaesice, alii -n afrodes (mecos Afrodites *trad.*; *cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 169 p. 317, 19* μήκωνα ἀφρώδη), alii camaeacte.

mēcōnium *et* **mēcōnion, -ī** *n.*, μηκώνιον. *scrib.*: mic-: DIOSC. 1, 142. 4, 63 MISC. Tir. p. 48, 23. -um: SCRIB. LARG. 180 PLIN. nat. (*6^ies*) CHIRON *al.*, -on: PLIN. nat. 27, 119. 1, 27, 93 PS. APVL. herb. interpol. 109 l. 19. meconon *et* -um (-ni, -no): PELAGON. 23 DIOSC. 1, 142. 4, 60 p. 32, 5. 4, 61 MISC. Tir. p. 48, 23 (*v. l. 64*). [SCRIB. LARG. 86 *v. s.* Myconium.]

1 *i. q. opium, sucus (cf. l. 71) vel decoctum (cf. l. 72. 73) papaveris (cf. Steier, RE XV 2439, 12)*: *definitiones*: SCRIB. LARG. 180 opium potum, quod quidam -um vocant; ... papaveris ... sucus est. PLIN. nat. 20, 202 sucus *decocti meconis* -um vocatur, multum opio ignavior. DIOSC. 4, 60 p. 34, 1 qui *sucus decoctus* dicitur -um ([*gr. 4, 64, 7* μηκώνιον]. *opp.* lacrimus [ὀπός]). *in re medicina*: PLIN. nat. 23, 30 valet *mustum* contra -um (*cf.* 23, 43. 61. 80). 25, 142 tantundem -ii adicientes *medicamento. ibid.* Gentianae suco, quem collyriis ... pro -o miscent. 25, 143 peucedani sucum ... cum -o (*cf.* 25, 164. 166. 32, 31. DIOSC. 2, 47 p. 196, 26 *mulieris lac* podagricis cum -o [*gr. 2, 70, 6* μηκωνίῳ *plerique,* κωνίῳ *Wellm. c. E, sed cf. 4, 64, 4*] ... iubat). PELAGON. 23. 329 -ii lib(ra) (*Hippiatr. I 39, 2. 412, 5* μήκωνος). CHIRON 861. 865 -um Spanum (907). 886. 903 -um Atticum ..., opium. DIOSC. 4, 63 virtus est ei *herbae* -o (*gr. 4, 67* τῷ τῆς μήκωνος ὀπῷ).

2 *i. q. mecon (gr. ubique praeter p. 517, 8 respondet* μήκων*)*: PLIN. nat. 1, 20, 76 (*in capite*: medicinae ex iis, quae in hortis seruntur:) *[R.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o I (*v. adn. crit.*), papavere rhoea II. DIOSC. 1, 142 admixtis foliis -ni agrestis (*cf. p. 516, 50*). 4, 59, 60. 61 de -o ceratiten (*cf. p. 516, 51. 55*). *ibid.* -non agresti. MISC. Tir. p. 48, 23 miconum (*cf. et p. 516, 40*) id est papaver. *comparantur aliae herbae*: DIOSC. 2, 163 argemoniu similis est in omnibus agrestis -o (nec- *trad.*). 3, 96 glaucia ... folia habens similia -ii ceratitis. *nomen transfertur ad alias herbas*: PLIN. nat. 27, 119 *v. p. 516, 58.* PS. APVL. herb. interpol. 109 l. 19 peplis, titymalis, paralion, -on (*Ps. Diosc. Vind. 4, 164, 6 p. 312, 18 μηκώνιον. cf. et l. 22. p. 516, 56*).

3 *i. q.* *excrementum, quod infantes primum emittere solent*: PLIN. nat. 28, 52 *sordes* infantium alvo editas in utero ipso contra sterilitatem subdi censent; -um vocant. SORAN. p. 29, 21 digito in anum infantis misso -um (egon- *codd., gr. 2, 13, 4 p. 60, 21 Ilb. μηκώνειον*) tollere.

mēcōnis, -idos *f.*, μηκωνίς. *i. q. genus lactucae*: PLIN. nat. 19, 126 distinctio albae (atrae *v. l.*) *lactucae*, quae μηκωνὶς vocatur a copia lactis soporiferi. 20, 67 lactuca ..., quam -em vocavimus. MARCELL. med. 30, 15 -os ... herbae sucus ... detrahit bilem.

mēcōnītis (*vel* -ēs), μηκωνῖτις. **1** *nomen gemmae*: PLIN. nat. 1, 37, 63. 37, 173 -is (*L*, -es *vg. ante Sillig.*) papavera exprimit (SOL. 37, 22 *et* ISID. orig. 16, 15, 20 -es). **2** *nomen herbae*: PS. APVL. herb. interpol. 193 l. 17 titimalli species sunt septem: ... -is (*Diosc. 4, 164, 6 μήκωνα. cf. et l. 8*).

1. mēcu(m) *v. vol. IV 1342, 6 sqq. et V 2, 257, 4 sqq.*

2. mēcum *v. p. 516, 40.*

mēd *v. vol. V 2, 256, 54 sqq.*

Q. Atilius Faustus **medagōgus** (*i. μεταγωγός sc. magister? ped-* [*pro* paed-] *coni. Lommatzsch in plag.*) colleg(ii) fabror(um) INSCR. L' ann. épigr. 1913 n. 148 (*Cossombrato*).

seliqua (*i.* siliqua) media pars denarii id est **medālia** GLOSS. I p. 299. *cf.* medialis, medius; *v. et Meyer-Lübke, REW nr. 5451.*

med(d)ix, -icis *m.* [*osc. vocabulum, cf. osc.* meddíss '*meddix*' (*qui ius dicit*), medicim '*meddicium' etc. J. B. H.*] *scrib.* medix: LIV. PAVL. FEST. p. 123 -x apud Oscos nomen magistratus est: Ennius (*l. 38*). *de re post alios egit St. Weinstock, RE XV 26 sqq. et Klio 24 (1931) 235 sqq.* [*coni. falsa*: SEN. dial. 9, 4, 5 -x *pro* ceryx *coni. Gothofr.*]

i. q. nomen magistratus Oscorum: ENN. ann. 298 summus ibi capitur -x, occiditur alter (*cf. Weinstock, Klio 24, 243 sq.*). LIV. 23, 35, 13 Marius Alfius -x tuticus (*Lipsius praeeunte Valla, qui* medis t. *coni.*, edixi tuticui *P*) — is summus magistratus erat Campanis (24, 19, 2 ab Cn. Magio Atellano, qui eo anno -x t. erat. 26, 6, 13 -x t. [*Lipsius*, mediatuticus *P*], qui summus magistratus apud Campanos est).

de **medeccoth.** isto nomine ab scriptura cyathi appellantur EPIPHAN. de mensur. 22. *estne cfd. c. hebr.* מְדֹכָה (*i. 'mortarium'*) ? *an depravatum ex* מְנַקִּיּוֹת (*i. 'cyathi'*)?

mēdēis *v. Onom.*

***medēla (medella),** -ae *f.* *a* mederi. *de scriptura*: GRAMM. suppl. 175, 8 secundum quod Papirianus et Cassiodorus dicunt in sua orthographia non debet ullo modo dici '-ela loquela querela', sed 'loquella, -ella, querella' *eqs.* *scripturam* -ella *tamquam veram librorum fide agnoscit A. Souter, Miscellanea Lat., Raccolta Ramorino 1927 p. 281 secutus regulam Lachmanni, Lucr. p. 204, sed cf. Sommer, Handb.*$^{2.3}$ *p. 205.* *in codd.* -ella *praevalet, quam scripturam exhibent e. g.* LACT. inst. *B semper*, SCHOL. Cic. Bob., AVG. fid. et op. 26, 48 (*C, s. VI*), VEN. FORT. carm. 2, 5, 4 *in carmine figurato* (*cf. etiam p. 519, 73*); *item in lapide* EDICT. imp. Diocl. I 16. -ela *scrib. e. g.* FRONTO, APVL. (*praeter* met. 9, 18), CHALC. -il(l)a *trad.* SACR. Leon. p. 349 RVRIC. epist. 1, 8, 8 NOT. Tir. 56, 42 (*inter* medulla *et* mediocris) *et interdum in v. l.* GLOSS. θεραπεία. cura. remedium. *legitur inde a* PS. QVINT. decl. FRONTONE GELL. APVL. [*falso pro* -a *scrib.* medulla: PS. APVL. Ascl. 22 APON. 1 p. 11 *et interdum in v. l.*]

A *proprie in re medica*: **1** *de actu (ratione, facultate) vel effectu medendi i. q. sanatio vel sanitas*: GELL. 4, 13, 4 adfinitas est ... vitiis quoque aut -is animorum et corporum. 16, 11, 2 ut ... incentionibus herbarumque sucis *Marsi* faciant -arum miracula. APVL. apol. 51 eorum (*sc. caducorum*) esse difficiliorem -am. met. 10, 25 febribus ardebat, ut ipsi ... -a videretur necessaria. MIN. FEL. 7, 6 vates ... dant cautelam periculis, morbis -am (*cf.* TERT. anim. 46, 9 p. 376, 19). TERT. coron. 8 p. 436, 5 Oe. primus -as Aesculapius exploravit (*cf.* FIRM. math. 4, 22, 2 Nechepso ... aegritudinum -as invenit). CYPR. idol. 7 p. 24, 15. SER. SAMM. 586 hos *globulos* hausisse -a est. 1048 forma -ae. *al.* LACT. inst. 4, 15, 9 *Christus* non ... -a sed verbo *sanavit.* 7, 12, 18 *coniung.* sanitas. FIRM. err. 16, 5 p. 39, 25 artificum. CHALC. comm. 7 capp. 25 materiae. AMM. 17, 5, 7 -arum ... artifices. 21, 15, 2 cum usus (*cf. p. 518, 21*) deficeret -arum. VEG. mulom. pr. 2 pecudum. VVLG. Sirach 38, 2 (ἴασις). RVFIN. hist. 1, 8, 10 de -is ac remediis cogitabat (θεραπείας). MARCELL. med. 34, 87 miraberis celeritatem -ae. *al.* PS. HIPPOCR. epist. 2 leviore -a. 4 proficiet (SEDVL. carm. pasch. 3, 118). THEOD. PRISC. log. 61 medicorum. *et al.* *mystice* (*cf. l. 70. p. 518, 28*): IVVENC. 2, 601 languoribus aptat ... -am. 3, 76. 372. GAVDENT. serm. 12, 5 (= LEO M. serm. 56, 1 p. 326^{A}) post variarum curationum -as. 17, 35 -am credenti *mulieri* fides traxit. PRVD. cath. 9, 36 PAVL. NOL. carm. 18, 202. VICTRIC. 22 sanctorum (*syn.* curatio). LEO M. serm. 95, 1 p. 461^{A} *syn.* remedia. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 497 *al.* GREG. TVR. Mart. 1, 13 Andr. 24 VEN. FORT. carm. 5, 14, 6. vita Leob. 17, 58 opem -ae. *et al.* *adde*: FIRM. err. 13, 6 p. 34, 5 *daemones* in corpore hominum constituti ... religiosae fidei -as ... sustinent. VEN. FORT. vita Leob. 10, 30 impendere gratiam -ae daemonico furore agitatis. *de arte medica*: CHALC. transl. p. 24^{C} -a (ἰατρική) ... ad homines instinctu conditricis deae *commeavit.* CASSIOD. var. 11, 10, 1 cui -a humana nil profuit. *de vi medica medicamentorum*: GELL. 17, 15$^{tit.}$ de ... natura -aque ellebori. SER. SAMM. 874 haec duo mirificis curabunt icta -is. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 8 mellis, cui suapte natura indita sunt -a fortitudo dulcedo. APON. 7 p. 135 medicinale illud exemplum (*sc. aloe*) -a animorum et corporum repletum.

2 *de re naturali vel compositione in arte medica adhibita, i. q. medicamentum*: PS. QVINT. decl. 13, 14 p. 259, 26 ut nobis *curā apium* habere -am (mella *edd. vett.*) non liceat, vobis liceat habere venena (*cf. 13, 19* remedium ..., praesentissima medicina). FRONTO p. 99, 9 N. omnia ... remedia atque omnis -ae fovendi⟨s⟩ (offendi *man. 1*) infantium faucibus in lacte sunt sitae. GELL. 17, 16, 3 adsiduo talium -arum usu (*sc. antidotorum* [*17, 16, 2* medicamentis]). GARG. MART. med. 40 pro ... necessitate causarum ordinanda etiam subsidia -arum. FIRM. math. 8, 17, 3 qui herbis -as hominibus pecoribusque componant. AVSON. 419, 76 p. 373 P. sumptum ... -arum. 419, 77 p. 374 salutiferae ... -ae. PELAGON. 283 -am (*Hippiatr. gr. I p. 309, 11 βοήθημα*) faucibus infunde. DRAC. laud. dei 1, 291 serpens ante venena ... membris vitae paritura -as. *de medicamento, quo mortui resuscitantur* (*cf. p. 545, 28*): ITALA Is. 26, 19 (Tert. resurr. 31 p. 70, 7) ros ..., qui a te (*sc. deo*) ⟨est⟩, -a (ἴαμα. *Vulg. aliter*) ⟨est⟩ ossibus *mortuorum.*

B *in comparatione*: APVL. Plat. 2, 9 quasi ea, quae agit *ars culinaria*, cum morborum -a conveniant (*cf. ibid.* medicinae professione [*Plat. Gorg. p. 464^{D} τὴν ἰατρικήν*]). TERT. scorp. 5 p. 154, 28 pares adhibet *medicus* qualitates -arum adversus qualitates querellarum. adv. Iud. 2 p. 704, 26 sabbatum adhuc observandum quasi salutis -am. CYPR. zel. 9 p. 424, 24 ad sanitatem -a subveniente. epist. 34, 2 p. 570, 1 ut ... proficiant ... artificis -ā. MOYS. Cypr. epist. 31, 7 p. 563, 21. IVST. 11, 1, 7 quīs rebus veluti -a quaedam interventus Alexandri fuit. CHALC. transl. p. 47^{D} *rhythmus* datus est ut -a (ἐπίκουρος) contra inlepidam ... naturam. AMBR. Hel. 20, 75 PS. AMBR. paenit. 12 p. 985^{C} HIER. epist. 84, 7, 5. DIDASC. apost. 64, 9 ad acutiorem venit curationis (*cf. p. 517, 84*) -am. SIDON. epist. 6, 1, 5 quis bene -am aeger impertiat? FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 12 p. 537^{A} *syn.* adiutorium. *et al.*

C *in imag. vel translate i. q. remedium, auxilium, subsidium*: **1** *ad sananda, emendanda vitia morum, peccata*: GELL. 20, 1, 22 legum opportunitates et -as pro ... vitiorum, quibus medendum est, fervoribus mutari. APVL. met. 10, 19 *nullam* libidini -am capiens. PS. APVL. Ascl. 22 vitiorum (CHALC. comm. 267 p. 298, 10). TERT. paenit. 3, 7 communis *carni et spiritui* ... paenitentiae -a (*cf.* FIRMIL. Cypr. epist. 75, 4 p. 812, 26 LEO M. epist. 10, 3 p. 630^{C}. *et al.*). CYPR. laps. 5 p. 240, 6 vulneris (*al.* LACT. inst. 6, 13, 4 AMBROSIAST. in Rom. 4, 16. *et al.*). eleem. 26 p. 394, 16 peccati. zel. 17 p. 431, 19 prosperandae valitudinis. *al.* PS. CYPR. tract. 35 ad -am talem (*sc. eucharistiam*) venire. HIL. in psalm. 134, 1 p. 695, 1. 16 *syn.* sanatio. trin. 2, 22 fides ... contra omnes morbos opem -ae (*cf. l. 4*) impertit. GAVDENT. serm. 19, 46 *syn.* medicina. HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 2 p. 321, 31 ne cum poenali -a recipiat ... sanitatem. 10, 2 p. 419, 7 indigni velocioris -ae. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 2, 2 mandati huius -a. PRVD. cath. 10, 83 amara -a. *al.* PAVL. NOL. epist. 12, 3 p. 75, 15 humanae opis -am. AVG. fid. et op. 26, 48 -am poneret in oratione. pecc. mer. 2, 29, 47. PS. AVG. quaest. test. I 112, 6 causae suae. VAL. CEM. hom. 12, 5 de fratris -a. RVRIC. epist. 1, 8, 8 sententiam vestram -am duco esse, non poenam. PAVL. PETRIC. Mart. 6, 264 formido -a est. *al.* POMER. 2, 7, 2 pie increpantis -a. APON. 1 p. 11 redemptionis -am. CASSIOD. in psalm. 49 concl. quid vos, *Iudaei*, a generali -a dividitis? GREG. M. epist. 9, 224 lingua (*i. adhortatio*) illi vestra -a sit. *et saepe.*

2 *ad tollenda, depellenda, arcenda quaelibet mala*: APVL. met. 3, 23 ut ei (*sc. dominae in bestiam conversae*) redeunti -a salubri possem subsistere (*cf.* 3, 25 reformationis huius -a). 9, 18 eum -am cruciatui *amoris* deprecatur (*cf.* GAVDENT. serm. praef. 38 *syn.* pro remedio aerumnarum. RVFIN. hist. 5, 1, 24 [ἴασιν]. PRVD. cath. 4, 85. *et al.*). TERT. patient. 11 p. 17, 6 iniuriae *tolerandae* -a patientia. COD. Iust. 8, 44 (45), 17 (*a. 290*) praeses provinciae in damnis *forensibus* ... -am iuris adhibebit. EDICT. imp. Diocl. I 17 ne ut ... -ae nostrae interventus ... vilior estimaretur (*cf.* NOVELL. Iust. 8, 14 epil. neque imperii -ae [τῆς βασιλικῆς θεραπείας] ... parcere). LACT. ira 17, 12 -am rei (*sc. ambiguitatis*) non inveniebant. QVEROL. p. 29, 4 est -a, vicissim alia ut evertant loca *potestates inferiores.* SCHOL. Cic. Bob. p. 110, 21 -am pudori suo adhibuit. VVLG. Ier. 8, 15 expectavimus ... tempus -ae et ecce formido (*cf.* CYPR. GALL. exod. 241. deut. 207 *deus plebem* sanctificae dedit -ae). PRVD. cath. 8, 77. c. Symm. 1, 526 nec tantum ... -ae *Cicero Romae* contulit. COD.

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Theod. 11, 28, 10 sufficere ... ad -am *rei familiaris laborantis* (*cf.* SALV. gub. 5, 35). DRAC. Orest. 216 consilio succumbe meo: haec una -a est. ENNOD. epist. 3, 14, 1 p. 81, 22 discretarum consideratio sine -a *amicorum invicem desiderantium* terrarum. *al.* *ad depellenda mala rebus instantia*: GELL. 15, 1, 4 qua -a quaque sollertia ignem defenderes ([*15, 1, 3* remedii]. SYMPH. 239 -a [*sc. aqua*] meo [*sc. calcis*] pugnat contraria fato. PAVL. NOL. carm. 28, 113). ALC. AVIT. carm. 5, 147 si non omnipotens celerem super arva *desiccata* -am spargeret.

3 *metonymice de personis curantibus, foventibus, servantibus*: APVL. met. 10, 3 origo praesentis doloris et etiam -a ipsa et salus unica mihi tute ipse es. AVSON. 205, 4 p. 63 P. -a (medulla *dubitanter Brandes*) nostri, Nepotiane, pectoris. FVLG. aet. mund. 13 p. 172, 23 salutis remedium ..., mortis -am (*de Christo*). PAVL. NOL. carm. 18, 257 te, *sancte*, posuit maestis ad saucia corda -am (*cf.* VEN. FORT. carm. 3, 6, 16 *sancti* hinc sunt custodes, inde -a gregis. 4, 6, 14 carm. app. p. 371 v. 199). carm. app. 2, 44 populis una -a venis, *imperator*.

iuncturae selectae: -am *adhibere, dare sim.* (*cf. et p. 517, 70. 84. 518, 27. 39*): GELL. 12, 5, 3 de facienda -a (CAEL. AVR. chron. 2, 13, 177 *medicamentum* faciat ... -am meliorem. *cf. etiam p. 517, 67*). APVL. met. 8, 18 vulneribus ... adhibere (IVVENC. 2, 356 CAEL. AVR. chron. 3, 7, 91. *et al. cf. p. 518, 34. 81*). GARG. MART. med. 33 *pastinaca* pleureticis praestat -am ([MARCELL. med. 2, 7]. ARNOB. nat. 3, 43 p. 140, 8 *deus. et al.*). CYPR. epist. 17, 1 p. 521, 14 dare ([*de persona ut* PRVD. perist. 4, 160. 9, 64. 10, 505 PAVL. NOL. carm. 18, 202. *et al.*] SER. SAMM. 366 *de medicamentis*). 55, 16 p. 635, 17 exhibere (MARCELL. med. 34, 74). IVVENC. 2, 587 ferre (ENNOD. epist. 6, 20, 2. *cf.* FIRM. math. 4, 9, 5 -a ... conferatur [RVFIN. hist. 5, 1, 24. *et al.*]). AMBROSIAST. in I Cor. 12, 8 tribuat. *et al.* *consequi sim.*: SER. SAMM. 249 experiere (MARCELL. med. 34, 84). AMBROSIAST. in Rom. 9, 16 consequi (*al.* RVFIN. hist. 5, 1, 28 PRVD. perist. 2, 580. *et al.*). MARCELL. med. 20, 42 sentiet (PAVL. PETRIC. Mart. 2, 664 *al.*). *quaerere sim.*: CYPR. laps. 28 p. 257, 24 salutarem -am ... vulneribus exquirat. VVLG. Sirach 28, 3 a deo quaerit -am (ἴασιν). RVFIN. Orig. princ. 3, 1, 23 requirere. PAVL. NOL. carm. 19, 210 poscebat (28, 113). AVG. c. Faust. 33, 2 p. 787, 3 rogaturus. -ae (*dat.*): SER. SAMM. 1098 tithymallus ... apta -ae (PRVD. apoth. 693). -ā: GELL. 5, 14, 23 mea opera et -a levatus *leo* (*cf.* LACT. inst. 3, 8, 17 -is et ministeriis sublevari). APVL. met. 11, 2 partu fetarum -is lenientibus recreato. CYPR. laps. 14 p. 247, 20 vulnus est ... -a fortiore curandum (eleem. 3 p. 375, 3 -is spiritalibus. LEO M. epist. 10, 3 p. 630^{C}. *et al.*). epist. 68, 4 p. 746, 24 -a salubri ... conservandis ovibus providere. SER. SAMM. 720 *morbum* pepulere -is (853). PAVL. NOL. carm. 14, 38 sacrā purgata -ā pectora. 20, 234 sanatus. MARCELL. med. 34, 48 molestia ... exstirpatur. *et al.* in -am *facere aliquid*: CYPR. ad Donat. 5 p. 7, 13 *al.* LACT. inst. 6, 13, 4 HIER. hom. Orig. in Luc. 34 p. 205, 4 seminecis. CONC.^{S} I 2 p. 41, 22 (= I 3 vers. Tur. p. 23, 25) in fraternam -am (*I 5 p. 47, 18* medicinam. *I 1, 1 p. 29, 24* εἰς ἀδελφικὴν ἰατρείαν). ad -am: SOL. 19, 13 efficacius est. 38, 6 proficit (SACR. Leon. 295 *al.*). 40, 24 natura manum porrigente. FIRM. math. 8, 13, 3. PELAGON. 283 Sol ... invocatus ad -am (*Hippiatr. gr. 1 p. 309, 9* πρὸς τὴν ... θεραπείαν) adest. *et al. cf.* SOL. 13, 2 appetuntur in usum -arum. 27, 48 AMM. 14, 8, 12. 22, 8, 28.

structurae: *add. gen. subi. personarum*: *p. 517, 76. 81. 581, 1. 37. 65. rerum (saepe vi gen. epexeg.): p. 517, 84. 518, 5. 10. 42. 47. 50. 60. 61. 76. 78. adi. pro gen.: l. 38. 48. p. 518, 9. 58. 76. gen. obi.: l. 12. 13. 15. 47. p. 517, 66. 68. 72. 76. 78. 518, 32. 49. 52. 53. 62. 63. 74 al. gen. rerum efficiendarum (nota gen. ger.: p. 518, 54): p. 518, 35. 66. 71.* -a *est (adhibetur sim.) alicui rei: l. 21. 34. p. 517, 70. 82. 518, 30. 38. 48. 72 al. dat. ger.: p. 518, 19.* -a *adhibetur* ad, adversus, contra *aliquid: l. 14. p. 518, 34. 40. 56.* -a est, ut: *p. 518, 80.*

deriv.: medellator (-trix). *comp.*: medellifer.

medellātor (medēlātor), -ōris *m.* *a* medella. *i. qui sanat, medicus*: FVLG. aet. mund. 13 p. 175, 14 Taddeus Abgaro podagrici morbi -ellator (*P*, -ela- *cett.*) praemittitur (*Euseb. hist. 1, 13, 3* ἀποστέλλειν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς νόσου). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 42, 4 sapiens corporum -ellator (*I 1, 5 p. 127, 34* θεραπευτής). *f.* medēlātrīx, -īcis: FVLG. aet. mund. 7 p. 151, 3 divina clementia, tristitiarum -x.

medellifer, -era, -erum. *a* medella *et* ferre. *i. q. salutaris*: OPT. PORF. carm. 24, 12 (*in carmine figurato*) *deus* gaudia fudit ore -o (-ill- *codd.*). VEN. FORT. Mart. 1, 362 quanta -o (-eli-, -ill- *v. l.*) manarit gratia tactu. *R.*

ᴸ**medeor,** -ēri. [*cf. c. avest.* vī-mad- '*medicus*' *et c.* meditor. *J. B. H.*] *de formis*: -iri: GLOSS. NOT. Tir. 81, 3 (-itur). *III. coniug.*: DRAC. laud. dei 2, 264 -dantur (*B, vindicavit Buecheler*, -entur *M*[2]). *inter deponentia afferunt*: CHAR. gramm. p. 466, 20 B. (*cf.* PRISC. gramm. II 560, 9 multa inveniuntur deficientia in ... generibus verborum tam supina quam ex eis nascentia, ut ... -or). CLEDON. gramm. V 56, 7 GRAMM. suppl. 51, 2. *inter communia*: CHAR. gramm. p. 466, 20 B. CLEDON. gramm. V 56, 14. *inter inaequalia*: DON. gramm. IV 383, 15. *leguntur formae vi passiva gerund.: p. 521, 28. 43. 522, 35. 70 al. aliae formae: p. 521, 33. 47. 523, 53. 524, 3.* *formae activae*: GREG. TVR. Franc. 6, 5 p. 249, 3 -ere. VEN. FORT. Mart. 2, 21 -ret. [? INST. Iust. 2, 20, 27 -vimus (-bimur *v. l.*)]. *de formis deficientibus* (*cf. etiam p. 519, 79*): DIOM. gramm. I 380, 28 sunt ... r littera terminata quae, quoniam sua perfecta tempora non habent, usurpant tamen eiusdem significationis verborum perfecta, velut ... '-or medicatus sum' (*cf.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 552, 10 PHOC. gramm. V 438, 16). PHOC. gramm. V 439, 3 sunt quae in participiis deficiunt, ut 'fruor -or' (*sed cf. p. 524, 9 sqq.*). *de structuris*: *structuram c. dat. testantur*: DIOM. gramm. I 313, 20 -or aegroto (*cf.* CLEDON. gramm. V 56, 11 PRISC. gramm. III 273, 2). *c. dat. et acc.*: CHAR. gramm. p. 386, 10 B. -or amanti et amantem (*cf.* DIOM. gramm. I 319, 3 ARVS. gramm. VII 492, 10 PRISC. gramm. II 388, 17. *nota*: SERV. georg. 1, 193 '-or' ... 'illi rei' dicimus: nam '-or illam rem' figuratum est). *c. gen. et dat.*: GRAMM. suppl. 255, 7 -or -eris et medicor caris idem est, sed distat: '-or' genetivo vel dativo iungitur, ut '-or tui' vel 'tibi', i. medicinam tibi impendo, medicor accusativo, ut 'medicor te'. *structuras c. dat.* (*cf. Havers, KZ 45, 1931, 371*) *v. l. 77. p. 521, 69. 522, 73. c. acc. v. p. 521, 36. 522, 24. 523, 67. c. gen. v. p. 524, 6.* *de signif.* (*cf. l. 45 sq.*): PRISC. gramm. III 273, 2 '-or tibi, medicor tibi', id est 'sanitatem tibi adquiro'. GLOSS.^{L} II Abav. ME 3 -etur: medicatur, curat. III Abol. ME 4 -etur: meditatur remedium. III Abstr. ME 3 -etur: sanat vel curat (*cf.* GLOSS. IV 537, 10 -ibitur sanabitur). GLOSS. θεραπεύω. IV 537, 9 medillam praestat aut medicat. *in textibus gr. respondent* (*cf. etiam p. 523, 25. 47. 72*): θεραπεύω (CHAR. gramm. p. 466, 20 B. NOVELL. Iust. 22, 43. 22, 44, 3 *al. et al.*), ἰῶμαι (DIOSC. 3, 122 [*gr. 3, 112, 2*] *al.*). *legitur inde a* MARCIO (*l. 31*) PACVV. TER. CATONE AFRAN. *per totam latinitatem.* [*falso trad.*: CAECIL. com. 72. TERT. scorp. 1 p. 146, 14 (*del. Reiff.*). HIER. epist. 22, 8, 3 (*lect. var.*). *coni.*: CAES. civ. 1, 81, 4 (*pro* remedia dabantur *coni. Madv.* remediabantur *vel* -bantur). *locis mancis*: MARCIVS carm. frg. 2 ne ningulus -eri queat. PACVV. trag. 389 nulla res neque cicurare neque -eri potis est neque reficere. AFRAN. com. 425 INSCR. christ. Diehl 1901^{b}, 20.]

I *proprie in arte medica, i. q. curare, sanare*: **A** *de actione animantium (medicinae sim.: l. 63. p. 521, 19) sanitatem restituentium (artibus arcanis utentium: l. 80. p. 521, 12. 20 sqq. deorum: l. 59. p. 521, 5 al. ipsorum aegrotantium: l. 50. p. 521, 15. 32. bestiarum: p. 521, 12. 32. curantur bestiae: l. 49. 80. 83. p. 521, 8 sqq. arbores: p. 521, 16. add. abl.: l. 63. 82. p. 521, 9 sqq.* per: *p. 521, 26. in formula: l. 77. 84. proverbialiter: p. 521, 2*): **1** *absolute* (*saepe subi. certo non indicato*): CATO agr. 127, 1 ad dyspepsiam et stranguriam -eri (*cf. Keil ad l.*). VARRO ling. 5, 93 ab arte medicina ut sit medicus dictus ... non a -endo (*cf.* 6, 21 Meditrinalia dies dictus a -endo. SCRIB. LARG. praef. p. 1, 15 AVG. c. Iul. 3, 21, 42 remedium ... a -endo, id est a medicando, nomen accepit. PS. SORAN. quaest. med. 10 p. 248, 36 medicina dicitur a -endo id est sanitatem praestando). rust. 2, 2, 20 quae opus ad -endum (*cf.* 2, 7, 5 PLIN. nat. 18, 3 *al.* PALLAD. vet. med. 1, 6). 3, 7, 5 si[ve] quae columba quid offenderit, ut -eatur (*sc. pastor*). CIC. Att. 10, 10, 3 δυσουρία tua mihi valde molesta: -ere amabo, dum est ἀρχή. VERG. Aen. 12, 396 scire potestates usumque -endi. OV. ars 2, 735 arte -endi (met. 7, 526 SEN. epist. 87, 15 PLIN. nat. 25, 6 *al.* TAC. ann. 12, 61, 1 ARNOB. nat. 3, 23 p. 128, 1 LACT. inst. 1, 18, 25 AVSON. 319, 1 p. 21 P. AMM. 31, 16, 1 artes -endi gentiles. CASSIOD. inst. 1, 31, 2. *cf.* CELS. 1 pr. 6 -endi scientia [29 PS. AVR. VICT. epit. 14, 2]. 11 Asclepiades -endi rationem ... mutavit [PLIN. nat. 16, 246 SVET. Aug. 81, 1 AVSON. 160, 13 p. 30, 1 P.]. PERS. 5, 101 natura -endi. PLIN. nat. 26, 10 -endi praecepta. *sim. v. l. 66*). epist. 5, 147 radixque -endo utilis. fast. 6, 154 'sistite vos lacrimas, ipsa -bor' ait (*dea Crane. cf.* VVLG. Iob 5, 18 quia ipse [*sc. deus*] vulnerat et -etur. AVG. civ. 15, 6 p. 65, 28 D.). LIV. 23, 2, 11 -endi nec locus nec tempus erat (*cf.* MANIL. 3, 142 sedes, tempusve genusve -endi. PLIN. nat. 19, 136 in -endi loco). CELS. 1 pr. 9 in tres partes medicina diducta est ... tertia, quae manu -retur (AVSON. 336, 69 p. 203 P. medicina triplex: servare, cavere, -eri). 22 eum -eri posse arbitrantur, qui prius illa ipsa (*sc. vitia*) qualiter eveniant, perceperit. 32 -endi vias (*cf.* 5, 27, 3 singula -endi genera [PLIN. nat. 25, 102]. PLIN. nat. 8, 96 in quadam -endi parte. 31, 62 modus. AVSON. 336, 67 p. 203 P. forma). 2, 6, 17 quaeque -endi causa reperta sunt (3, 20, 4). 7, 7, 7^{C} recenti ... re -eri facilius est. *al.* PLIN. nat. 19, 189 -endi desideria. 26, 17 -endi cruciatus. 28, 154 qui efficacius volunt -eri. 30, 51. SIL. 5, 359 ictus sedare -endo. SVET. Claud. 25, 2 taedio -endi. AVSON. 419, 76 p. 373 P. tu et visere solitus et -eri. AMM. 14, 6, 23 professio -endi (*cf.* 21, 16, 5). NOVELL. Maior. 6, 107 -endi studio. COD. Iust. 7, 35, 2 (*a. 286*) -endi curam (10, 47 [46], 1). PS. VEN. FORT. vita Leob. 18, 60 vir sanctus -ens sanavit hydropicum.

2 *cum dat.*: CARM. Varro ling. 6, 21 novum vetus vinum bibo novo veteri [vino] morbo -or ([*cf. Mielentz, RE XV 106 sq.*]. CIC. de orat. 3, 132 alios medicos, qui morbis [CELS. 1 pr. 12. 19. COLVM. 9, 3, 4 *apium*. APVL. apol. 51 magi ... esse m. -eri. TERT. apol. 9, 10], alios, qui vulneribus [CELS. 1 pr. 3 PLIN. nat. 25, 42. PS. QVINT. decl. 8, 9 p. 154, 11 v. ... experimentis. AMM. 19, 2, 15. 25, 2, 1], alios qui oculis -rentur. APVL. Socr. 5 p. 129 pastor ... qui ... morbidis -eatur). VARRO rust. 1, 2, 27 '-ere meis pedibus, terra pestem teneto, salus

[*Gundel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hic maneto in meis pedibus'. CIC. S. Rosc. 128 me ... errare, qui cum capiti Sex. Rosci -eri debeam, reduviam curem. de orat. 2, 186 cui -eri volet *medicus* (*cf.* SEN. dial. 3, 15, 1 quis ... cui -etur irascitur? PLIN. nat. 24, 181. 28, 32. 33, 84 PS. APVL. herb. 92 l. 11. VITA Caes. Arel. 2, 41 deus). Tusc. 3, 82 medici toto corpore curando minimae etiam parti, si condoluit, -entur. SEN. contr. 9, 5 (28), 6 medici ... corporibus nostris, ut -eantur, vim adferunt (SEN. dial. 2, 1, 1. TAC. hist. 4, 84, 5 [*de Aesculapio*]). CELS. 1 pr. 65 qui pecoribus ... -entur (*cf.* COLVM. 6, 4, 3 bubus [PALLAD. vet. med. 4, 4]. 6, 32, 3 factis ulceribus. 7, 5, 20 *agnis*. 7, 7, 4 PLIN. nat. 11, 127 boum attritis ungulis cornua unguendo arvina -entur agricolae). PLIN. nat. 7, 20 Pyrro regi pollex in dextro pede, cuius tactu lienosis -batur. 8, 97 cervi ... percussi a phalangio ... cancros edendo sibi -entur (*cf.* 8, 98. 100 fera. 25, 91. 28, 267. 32, 55. *cf. et l. 32*). 11, 278 sibi proceres *Parthorum* -entur grano Assyrii mali (*cf.* 28, 54 somno sibi -eri. *al.* CLAVD. DON. Aen. 7, 755 p. 105, 7). 17, 235 his (*sc. arboribus*) ... -entur luto (*cf.* 17, 259 suillo plagis ... arborum). 20, 151 lieni. 24, 46 quo *semine* -entur *medici* iocineris, laterum doloribus. 25, 4 ut omnibus malis ... principis semper -retur maiestas (*causative*). 30, 50 sic et tussi -entur. *sim. saepius.* CHAR. gramm. p. 141, 4 B. Psylli sunt in Africa serpentibus -entes. PANEG. 4, 33, 5 sauciato. AMM. 14, 8, 3 manes eius (*sc. Mobsi*) heroici dolorum varietati -entur. 19, 2, 15 foratis undique membris. 28, 4, 34. 29, 2, 26 leni carmine. CLAVD. DON. Aen. 7, 755 p. 104, 29 Umbro ... sacerdos ... his -batur vel cantu vel manibus. MART. CAP. 9, 926 Asclepiades ... tuba surdissimis -batur. SACR. Greg. 166, 1 deus, qui per continentiam salutarem et corporibus -eris et mentibus. *et al.* *vi passiva: gerundium*: CELS. 1 pr. 56 aliter acutis morbis -endum, aliter vetustis *eqs.* 3, 22, 9 huic *febriculae* ... abstinentia ... -endum. 3, 22, 12 cui (*sc. tussi*) per se quoque -endum esse manifestum est. 5, 20, 4. PLIN. nat. 15, 33 morbis quadripedum ... illā (*sc. amurca*) -endum. TERT. paenit. 12, 6 cervus ... scit sibi dictamno -endum. HIL. in Matth. 12, 6. *aliae formae*: PLIN. med. 2, 2 syntexis ... morbus est, cui sic -etur. SERV. Aen. 12, 858 'immedicabile' est, cuius vulneri -eri non possit.

3 *cum acc.*: VARRO rust. 2, 1, 21 alterum *genus scientiae*, quae (quo *Iucund.*) ipse etiam pastor diligens -eri possit. VITR. 1, 1, 15 vulnus. HIL. in Matth. 3, 6 *Christus* omnium aegritudinum infirmitates -endo (*cf.* FVLG. myth. 4, 10 infirmitatis ... concursum. GREG. M. moral. 26, 87 VITA Caes. Arel. 2, 40). VEG. mulom. 1, 52, 3 qui lumbricos habent in ventre, sic eos convenit -eri. CASS. FEL. 29 p. 48, 10 *syn.* curare, sanare. 30 p. 61, 11 narium fluxum. *vi passiva: gerund.*: VARRO Men. 111, 2 aegritudinem ad -endam. LIV. 8, 36, 7 -endis corporibus. SVET. Tit. 8, 4 -endae valetudini. TERT. carn. 7 p. 440, 20 Oe. Iesus ... cum languoribus et vitiis -endis operaretur. SER. SAMM. tit. 2 hemicranio -endo. *al.* HIL. in Matth. 10, 2. *aliae formae*: FIRM. math. 3, 5, 31 hae omnes valitudines ... tales erunt, ut -eri et curari possint. DICT. 2, 10 Telephus dolore vulneris ... diu afflictatus, cum nullo remedio -eri posset (*cf.* IORD. Get. 60 Telefus ... sauciatus diu -eri nequivit). CHIRON 276 ceterae ... causae, aliis adiutoriis adiunctis -entur. CASS. FEL. 46 p. 115, 12.

4 *c. praep.*: DICT. 2, 14 antestites ... solitos -eri adversus venena huiusmodi.

B *de effectu rerum (plerumque medicamentorum) sanitatem afferentium* (*rerum incorp.: l. 58. 60. 65. 79. p. 522, 13. vi mystica: p. 522, 26. 34. sanantur bestiae: l. 79. p. 522, 12. saepius add. abl. e. g. p. 522, 2. 9. 25.* per: *l. 64*). **1** *absolute*: VARRO ling. 7, 4 qua re res v⟨aleat⟩ ad -endum. CELS. 3, 2, 6 abstinentia ... -eatur. 7, 1, 2 possunt ... imposita eadem -eri. PLIN. nat. 1, 28, 3 in -endo verborum ... vis (*cf.* 23, 1. 24, 35. 27, 86 *al.*). 11, 118 alae -entur. 18, 293 fumus -bitur hic. 26, 101 verbenaca inlita. 26, 124 celerrime quinquefolii sucus -etur ... potus. 28, 216 praeclare -etur et taurinum fel. 29, 78 ius quoque ex iis (*sc. gallinaceis*) potum praeclare -etur. 30, 54 multipeda ... -etur. *sim. saepius.* TERT. paenit. 10, 10 quae per insuavitatem -entur. SER. SAMM. 148 frons salicis cum flore suo contrita -etur. 539 *al.* ITIN. Alex. 43 olivi unguentum. PAVL. NOL. epist. 32, 25 p. 300, 7 in illa ad piscinam olim -entem porticu. PS. APVL. herb. 1 l. 67 *potio* fortiter -etur. 95 l. 5.

2 *c. dat.*: LAVREA epigr. 10 oculis quae -eantur aquae (*cf.* SEN. nat. 3, 1, 3 quaedam -entur ulceribus. PLIN. nat. 1, 31, 4 insaniae. 20, 18 podagris. 31, 6. *cf.* 31, 12 fontes. 31, 17 Theopompus lacum esse dicit, qui volneribus -eatur. *al.*). VITR. 2, 9, 17 resinam liquidam ... quae ... -etur pthisicis. CELS. 3, 21, 5 quae ipsi morbo -eri solent (*cf.* QVINT. inst. 1, 10, 6. GREG. TVR. Mart. 4, 1 nihil -eri poterat infirmitati). SEN. dial. 9, 17, 8 *vinum* ut morbis quibusdam ita tristitiae -etur (*cf.* PLIN. nat. 7, 124). COLVM. 6, 38, 3 semen ... praedicto vitio -etur (*cf.* PLIN. nat. 20, 125 erucae semen scorpionum ictibus ... -etur. *al.*) 6, 38, 4 tussi. PLIN. nat. 8, 52 aegritudinem fastidii tantum sentit (*sc. leo*), in qua -etur ei contumelia. 10, 95 harum *hirundinum* pulli ad cinerem ambusti ... multis ... morbis humani corporis -entur (*cf.* 28, 90 cor *leonis* in cibo sumptum quartanis -etur. 28, 227. *et saepissime.* LACT. ira 13, 12 viperam ferunt ... -eri eiusdem bestiae morsui. PLAC. med. 32, 1 rec. β). 12, 15 malus Assyria ... venenis -etur (*cf.* 23, 142 nuces. *al.*). 15, 124 virgei anuli ... inguinum tumori -entur (*cf.* 24, 82 coronam ... doloribus -eri). 20, 4 radix ... suco ... dentium dolori -etur (*cf.* 20, 158. 23, 103 *al.*). 20, 14 colocynthis intestinorum omnibus vitiis -etur (*item de plantis saepissime, e. gr.*: 20, 70. 21, 130. 22, 150. 23, 72. 24, 12. 25, 28. 26, 23. 27, 42. *cf.* SER. SAMM. 424. 693 PS. APVL. herb. 128 interpol. l. 12). 20, 16 sucus tepefactus *cucurbitae* auribus -etur (*cf.* 20, 62 serpentium ictibus. *al.* SER. SAMM. 827 sucosque -entes. PALLAD. vet. med. 37, 2). 20, 29 folia ... ictibus inlita -entur (*cf.* 23, 69. *saepius*). 20, 95 radicum cinis uvae in faucibus tumenti tactu -etur. 23, 65 *vini faex* -etur inlita ... genitalibus. 23, 85 oleum amygdalinum ... -etur furunculis et [a] sole ustis cum cera. 24, 176 lappa ... -etur et subus. 28, 40 -entur sordes ex auribus ... scorpionum ictibus (*cf.* 28, 41 virorum ... capillus. *sim. saepius*). 28, 58 *venus* -etur et lumborum dolori, oculorum hebetationi, mente captis ac melancholicis. 34, 126 Cyprium *chalcanthon* ... -etur et oculorum scabritiae *eqs.* (*item de lapidibus* 35, 180. 36, 140. 37, 51 *al.*). CAEL. AVR. chron. 2, 8, 115 alia *medicamina* ... recte -eri corporibus. 2, 13, 175 sorbilia *danda*, quae passioni virtute apta -eri possunt. *et al.* *adduntur adverbia* (*cf. l. 39. p. 520, 70. 521, 61 sqq. 68*): PLIN. nat. 20, 127 praeclare (29, 135. 32, 102 *al.*). 20, 229 citissime (*cf.* 24, 171 celerrime. 30, 139 protinus). 22, 28 praecipue (26, 75. 30, 44). 23, 28 unice (24, 89. 26, 163. 27, 141). 25, 73 privatim (26, 23. 26, 27. 30, 70). 25, 142 mire (29, 131 mirabiliter). *al.*

3 *c. acc.*: VITR. 8, 3, 4 bituminosi *fontes* interioris corporis vitia potionibus purgando solent -eri. PETRON. BONON. serm. 1, 30 (Morin RevBén. 14 [1897] p. 4) et cui de funere (*i. sepulcro viri sancti*) locus est, vivificat tabidos, -etur infirmos. PS. APVL. herb. interpol. 56 l. 19 spleneticos -ens. 61 l. 8. 69 l. 10. 96 l. 15 -etur serpente vexatos (*cf.* ISID. orig. 17, 7, 54 rhododendron ... -etur serpentium vexationes). ANON. med. ed. Piechotta 165 morsus ... serpentium -etur *callithrix herba*. DIOSC. 4, 20 *xifion* infantes enterocellicus -etur. CASS. FEL. 11 p. 19, 8 trociscus ... -ens impetigines (*cf.* 48 p. 124, 10. 126, 8). 32 p. 66, 9 lac asininum ... ulceratas gingivas ... -etur. 42 p. 105, 1 aliud epithima ... -ens. VEN. FORT. carm. 5, 14, 6 *arbor* corpora multa -ens. *vi passiva*: VELL. 2, 25, 4 aquas salubritate -endis corporibus nobiles.

4 *c. praepp.*: PLIN. nat. 7, 13 salivae contra ictus serpentium -eantur (9, 99. 14, 117. 20, 172 contra serpentes [25, 78]. *cf.* 8, 100. 20, 50 ictibus [*edd.*, ictus *codd.*] -etur *alium* ..., privatim contra haemorrhoidas cum vino. 21, 127. 23, 55. 159. 24, 16. 27, 35). 22, 163 adversus has *bestiolas* omnia eadem -entur, quae contra araneos ... demonstrantur. 25, 99 ad angues. *ibid.* adversus angues. DIOSC. 1, 79 ad tussim. 2, 29 ad dolorem oculorum.

II ***in imag. et translate*** *i. q. in quibuslibet condicionibus iniquis auxilia afferre mala tollendo, arcendo, minuendo* (*subi.: ipsi aegrotantes: l. 76. 79 sqq. numina divina: l. 60. p. 523, 16. 35. 82. res corp.: p. 523, 32. 72. res incorp.: e. g. l. 55. 61 sq. 67. 76. p. 523, 1. 8. 12. 15. 23. 25. add. abl.: e. g. l. 66. 72. 81. p. 523, 5. 43. 60. 61. 65.* per: *p. 523, 76*): **A** *absolute* (*add.* de: *l. 68*): CIC. orat. 138 ut -eatur *orator*. Tusc. 3, 23 -endi facultatem reperiemus (*cf.* 4, 62 ratio ... -endi [rep. 2, 59 in ... aere alieno]. STAT. Theb. 2, 551 via. 3, 695 summa ... iura. APVL. flor. 15 p. 57 remedia. AMBR. in Luc. 6, 50 patientiam. PRVD. ham. 120 ingenium. MART. CAP. 3, 224 sollers magistra [*sc. Grammatica*]). Att. 13, 9, 2 siquid est ... offensionis, haec res -eri potest. epist. 13, 19, 2 ne quid accideret eiusmodi, ut ne tu quidem -eri posses (*cf.* SALL. [?] rep. 1, 6, 4 aut tu -eri potes aut omittenda est cura omnibus). POLLIO Cic. epist. 10, 33, 1 qui prodesse nihil possunt neque -eri. VERG. ecl. 8, 89 talis amor teneat nec sit mihi cura -eri (*cf.* SERV. *ad l.*) TIB. 1, 3, 27 nunc dea, nunc succurre mihi (nam posse -eri picta docet templis multa tabella tuis). SEN. dial. 3, 6, 1 *castigatio* -etur specie nocendi. COLVM. 4, 27, 2 *pampinatio* sine vulnere -etur (*syn.* iuvat). GELL. 15, 2, 5 ad corrigendum -endumque fieri oportuniora. LACT. inst. 6, 14, 10. AVR. VICT. Caes. 13, 6 suffectae vires Illyrico sunt praefecto -ente Anatolio (*cf. Seeck, RE I 2071, 45*). CLAVD. 22, 204 Stilichone -ente. carm. min. 30, 138 blando ... sermone. PAVL. NOL. epist. 32, 25 p. 300, 11 praecepto -ente. VICTRIC. 24 apostoli martyresque -entur et diluunt. SIDON. epist. 7, 6, 1 -eri de lapsuum eius assiduitate. *vi passiva*: VERG. Aen. 12, 46 exsuperat *dictis lenientibus* magis *Turnus* aegrescitque -endo ([ardescitque tuendo *M in marg.*]. SERV.: dum ei -etur: nam gerundi modus est a passiva significatione). TAC. ann. 4, 16, 3 ita -endum ... lege.

B *c. dat.* (contra: *l. 82*): **1** *hominibus* (*animis: l. 76*): CIC. de orat. 1, 169 qui hanc personam susceperit, ut amicorum controversias causasque tueatur, laborantibus succurrat, aegris -eatur, adflictos excitet. Tusc. 2, 11 *philosophia* -etur animis (*cf.* 3, 5 ut sibi -eri animus non possit. 4, 9 SEN. Herc. f. 1262 polluto ... animo -eri. NOVELL. Iust. 22, 43 defuncti animae -eri [θεραπεῦσαι, *i. satisfacere*]). 3, 6 ut nosmet ipsi nobis -eri possimus (*cf.* ad Brut. 1, 9 [9, 17], 1 ac velim facilius quam mihi, nunc tibi tute -eare. SEN. dial. 5, 10, 1 ad primum mali [*sc. irae*] sensum -eri sibi. TERT. nat. 1, 16, 19 parentes sibi laqueo -entur [*sc. se suspendentes*]. SCHOL. Cic. Bob. p. 97, 19 quo sibi contra invidiam -retur. p. 130, 19). 3, 58 quibus -etur dies ([*opp.* ratio quaedam sanat illos]. *cf.* epist. 7, 28, 3 dies, quae stultis quoque -eri solet).

[Gundel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

div. 2, 3 *liber de consolatione* mihi . . . aliquantum -etur. OV. met. 14, 23 nec -eare mihi sanesque haec vulnera mando. SEN. dial. 12, 13, 1 *imperatorem* generi humano iam diu aegro et adfecto -eri. TAC. ann. 1, 35, 2 -retur fessis . . . orabant *veterani*. NERAT. dig. 5, 3, 57 cautione et satisdatione victo -eri. TERT. paenit. 12, 5 cur cessas adgredi, quod scias -eri tibi? VVLG. Is. 61, 1 ut -rer contritis (ITALA Hier. in l. p. 598^{C} contritos) corde (*ἰάσασθαι. Hier. l. c. interpret.* sanare). SACR. Leon. 359 cuius nobis . . . ipsa -etur austeritas. COD. Iust. 6, 25, 7 pr. aliis personis . . . -emur. *vi passiva*: COD. Theod. 4, 8, 6, 5 (= Iust. 7, 18, 3, 1) quoniam et ipsis . . . -endum est.

2 *rebus*: **a** *vitiis, detrimentis sim.*: RHET. Her. 2, 30, 48 quae *res* incommodo -eri aut erratum iudicum corrigere possit (CIC. Manil. 26 ad Q. fr. 1, 1, 31). CIC. Quinct. 8 ego qui tela depellere et volneribus -eri debeam (S. Rosc. 91 [*cf. Landgraf p. 183*]. Marcell. 24 belli. Tusc. 3, 54 *nec* ille liber . . . volneribus -retur, sed cicatricibus. Att. 3, 12, 2. CLAVD. 24, 206 *Victoria*. carm. min. 22, 43). S. Rosc. 154 ex quibus rebus maxime res publica laborat, eis maxime -eri convenit (*cf.* RVT. LVP. 1, 1 adversis rebus. COLVM. 5, 9, 17 PAVL. dig. 4, 4, 26 pr. DICT. 2, 23). Verr. II 1, 12 quaerat non solum quem ad modum nostro crimini (CLAVD. 5, 421), verum etiam quo pacto suae confessioni possit -eri. leg. agr. 1, 26 huic (hic *E*) *malo* pro se quisque nostrum -eri atque hoc omnes sanare velle debemus (QVINT. decl. 356 p. 388, 10 PRVD. perist. 10, 516). Tusc. 3, 74 cogitatio . . . dolori -etur (SEN. dial. 12, 18, 9 HIER. epist. 60, 15, 1). carm. frg. 31, 2 B. -eri posse rationem iracundiae (*Aesch. Prom. vinct. 378 εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. cf.* SEN. dial. 5, 5, 2 irae). Att. 1, 17, 1 quibus *odiosis suspicionibus* ego -eri cum cuperem. 10, 11, 1. 11, 22, 1. 11, 25, 1 iis erroribus (*cf.* PLIN. epist. 8, 14, 10 paneg. 46, 8 TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 478, 11) et miseriis et animi et corporis, quibus proximi utinam -eri maluissent. 14, 5, 2 epist. 16, 11, 2. LENT. Cic. epist. 12, 15, 4 imminenti . . . periculo . . . -eri (*cf.* TAC. ann. 6, 18, 1). CAES. Gall. 5, 24, 6 inopiae ⟨rei⟩ frumentariae (*cf.* HIL. in psalm. 2, 14 ea, quae inopiae -entur). SALL. Iug. 39, 5 fraternae invidiae. NEP. Pel. 1, 1 cum satietati tum ignorantiae lectorum. OV. met. 7, 837 labori. 9, 653 amori. 9, 775 *Isi*, fer . . . opem nostroque -ere timori (*cf.* PLIN. nat. 8, 119 *cervus* -etur huic timori *febrium*). VITR. 1, 1, 7 spiritus naturales . . ., quorum offensionibus -eri nemo poterit. COLVM. 2, 2, 13 -earis agri vitio (2, 9, 9 PLIN. epist. 5, 13, 7 LACT. opif. 1, 1, 2). 4, 29, 2 maior cura temeritati -etur. PS. QVINT. decl. 6, 16 p. 125, 14 sunt quae (qui *codd.*) his -eri possint. 17, 14 p. 313, 20 abdicationibus. TAC. ann. 6, 11, 1 subitis. FRONTO p. 142, 18 N. superbiae. APVL. Plat. 2, 9 iuridicalis πολιτική . . . morbis animae -etur (*cf.* BOETH. cons. 4, 6, 45 W. huius morbo providentia collatae pecuniae remedio -etur. SACR. Greg. 47, 4 animorum . . . -ere langoribus). AMM. 14, 7, 5 diffusa potestas localibus . . . -etur aerumnis. 17, 3, 1 *Iulianus* aerumnosis possessorum damnis -eri. 19, 11, 17 cladibus. 23, 5, 18 praeteritis. HIER. hom. Orig. in Luc. 4 p. 24, 17 perturbationi (ἀποστρέφει). *et al.* *vi pass.*: *gerund.*: CIC. epist. 12, 10, 4 sunt . . . permulta, quibus erit -endum. TAC. ann. 3, 54, 5 reliquis intra animum -endum est. PLIN. epist. 2, 7, 3 gravissimo vulneri magno . . . fomento -endum fuit. 9, 37, 3 occurrendum . . . augescentibus vitiis et -endum fuit (GELL. 20, 1, 22). VLP. dig. 11, 8, 5, 1 desiderio reficiendi operis -endum sit. *aliae formae*: VITR. 6, 8, 6 ut huic vitio -eatur.

b *rebus periclitantibus*: CIC. Verr. II 4, 114 -emini religioni sociorum. Sest. 31 ut afflictae et perditae rei publicae quantum posset -retur (135. SCHOL. Cic. Bob. p. 141, 5. 9 quid sit -eri rei publicae, incommoda scilicet ei et pericula detrahere. *cf.* TREB. trig. tyr. 9, 1 fessis rebus -eri). Att. 1, 19, 9 de tuo . . . negotio saepe . . . scribis, cui -eri nunc non possumus. PAVL. FEST. p. 160, 7 ut vitae suae -eatur cibo. COLVM. 2, 17, 2 sunt . . . prata situ vetustatis obducta, quibus -eri solent agricolae. 8, 1, 2 cum et avium stercore macerrimis vineis . . . -eantur. AVG. c. acad. 3, 4, 9 Tuscum . . . iurgium . . . dici solet, cum quaestioni intemtatae non eius solutio, sed alterius obiectio videtur -eri. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 9, 20 *philosophia practica* cunctorum saluti suae providentiae sollertia . . . -etur. *et al.* *vi pass.*: PANEG. 2, 3, 5 fessis rebus -endum.

C *c. acc.*: TER. Phorm. 822 cupiditates, quas, cum res adversae sient, paulo -eri possis (EVGRAPH. p. 520, 20 quibus). FRONTO p. 143, 23 N. quin tu potius illud corrigis ac -eris. TERT. bapt. 5, 6 p. 206, 7 qui vitia corporis remediabant, nunc spiritum -entur. HERM. Pal. mand. 4, 1, 11 est, qui -eri potest omnia (*vulg.* potestatem habet sanitatem dandi. *gr.* ἴασιν δοῦναι). HYG. astr. 2, 4 p. 37, 19 *ut Iuppiter* ventum daret, qui aestum caniculae -retur. PS. AVG. c. Fulg. 19 p. 304, 24 nec prophetam qui se -eri posset invenit. GREG. TVR. Mart. 4 praef. p. 649, 19 delictorum maculas. INST. Iust. 2, 7, 4 hoc quasi invidiae plenum pio remedio per nostram constitutionem -eri necessarium duximus (*cf.* NOVELL. Iust. app. 1, 1). NOVELL. Iust. 22, 44, 3 deminutionis -eatur (θεραπεύειν) partem (*de sarciendis damnis ut* 30, 7, 2. 69, 3 pr.). 129 praef. tempus -entes (θεραπεύοντες). GREG. M. past. 3, 24 p. 95^{A} alienum -eri. *ibid.* alios (-is *v. l.*) -endo. 3, 30 p. 111^{C} deus . . . delictorum morbos (-is *v. l.*) medicamentis contrariis -etur. *vi pass.*: *gerund.*: STAT. Theb. 3, 388 ista . . . superis curaeque -enda linquite . . . meae. GELL. 1, 3, 5 ad casum tam ancipitem -endum. 6, 3, 45 legum rei alicuius -endae aut temporis causa iussarum. CYPR. epist. 55, 7 p. 628, 14 -endi vulneris. HIL. in Matth. 5, 15 -endae caecitatis alienae. 8, 5 in paralytico gentium universitas offertur -enda. SIDON. epist. 7, 5, 3 intentionibus -endis. *aliae formae*: EPIST. pontif. 1056 Conc.^{S} IV 2 p. 113, 3 ab occulto hoste inflictum vulnus -eri non potest. GREG. TVR. Franc. 9, 21 qua cicatrices peccatoris vulgi -rentur.

D *singularia*: *c. gen.*: VVLG. thren. 2, 13 quis -bitur tui (*ἰάσεταί σε*). *c. praep.* (*cf. p. 521, 52. 522, 37. 82*): QVINT. inst. 4, 1, 43 quibus adversus haec modis sit -endum.

part. praes. pro adi. **medēns,** -entis: APVL. Plat. 2, 18 medici conclamatis . . . corporibus non adhibentes -es (*i. medicas, medendi peritas*) manus (*cf. p. 553, 42*). *transl.*: STAT. silv. 2, 1, 5 verba. AVG. c. Pelag. 1, 2 scripta.

m. pro subst. (gen. plur. -um: *l. 18. 19. 30)*: *i. q. medicus*: **1** *hominum*: **a** *proprie*: LVCR. 1, 936 (= 4, 11) pueris absinthia taetra -es cum dare conantur (*citat* QVINT. inst. 3, 1, 4). OV. epist. 20, 14 adiuvor et nulla fessa -is ope. met. 7, 561 inque ipsos saeva -es erumpit clades (*cf.* SEN. Oed. 70 cadunt -es, morbus auxilium trahit). 15, 629 nihil artes posse -um (*cf.* STAT. silv. 5, 1, 158 ars operosa -um. TAC. dial. 41, 3 minimum . . . profectus ars -is habet in iis gentibus *eqs.*). rem. 77 (*sensu ambiguo*) Phoebe . . . tu pariter vati, pariter succurre -i. SEN. dial. 3, 6, 4. CVRT. 3, 5, 14 ne festinatione periculum augeret *Alexander*, sed esset in potestate -ium. PLIN. nat. 15, 58. 25, 87 Servilius Democrates e primis -ium. SIL. 4, 753 facilis sprevisse -īs (*cf.* PLIN. paneg. 22, 3 neglecto -ium imperio). TAC. hist. 5, 6, 1 umor *balsami* in usu -ium est. ann. 11, 6, 2 ut . . . vis morborum pretia -bus . . . ferat. PLIN. epist. 5, 16, 11 ut . . . crudum . . . vulnus -ium manus reformidat. APVL. Plat. 2, 17 -es fallere. TERT. paenit. 10, 1 qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione conscientiam -ium vitant. PRVD. perist. 10, 497 num mitiores sunt manus -ium. CLAVD. carm. min. 26, 69 *Aponus*, commune -um auxilium. SEDVL. op. pasch. 3, 10. BOETH. trin. praef. 28 nulla erit culpa -is, si *eqs.* **b** *in imag. et transl.*: SEN. clem. 1, 17, 1 *morbus animi* mollem medicinam desiderat ipsumque -em minime infestum aegro. dial. 2, 13, 2 si quid in morbo petulantius ausi sunt adversus -em. CYPR. epist. 36, 3 p. 574, 22 licet animus aegrotus -ium respuere soleat industriam. **2** *bestiarum*: COLVM. 6, 19, 1 ut et tutus accessus ad pecudem -i sit. 6, 19, 3 -is arbitrio est expositum *corpus animalis*. VEG. mulom. 2, 107, 1 ne -em laedat *iumentum*.

deriv.: medel(l)a, medibilis, medicus. *comp.*: omnimedens, remedium. *cf.* medifico. *Gundel.*

mederius, -a, -um. [*orig. inc., nisi a* medius *ductum sec.* dicterium, psalterium *sim. J. B. H.*] *appellatio generis cuiusdam rhythmorum*: VIRG. gramm. epit. 4 p. 13, 11 H. quaedam *metra* . . . prosa, quaedam liniata, quaedam etiam -a . . . ponuntur. p. 13, 22 -orum versuum (*sc.* XXXII *pedum*) est nec prosos (*sc.* XVI *pedum*) nec liniatos (*sc.* LII *pedum*) fieri.

Servandum medicum spurcum nostrumque (mo(n)strumque *coni. Bährens*) **medeurum** ANTH. 204, 1. *orig. et signif. obscura* (monstrumque Med(o)usum [*quasi neutr. vocis q. e. Μέδουσα*] *coni. Svennung in plag.*).

mēdia (*gemma*), -ae *v. Onom.* *R.*

1. mediālis, -e. [*a* medius. *J. B. H.*] **1** *partitive (cf. s. v.* medius *p. 584, 24) de media parte totius rei*: *neutr. sg. pro subst.*: SOL. 20, 9 arbor . . . cuius -e . . . sucino lacrimat. *adi.*: PS. SOL. add. p. 221, 23 lignum *ebeni* omne atque -e (medicale *A*) eadem ferme . . . facie *eqs.* **2** *non partitive (cf. s. v.* medius *p. 582, 11) de tota re in medio aliarum sita*: EPIST. praef. praet. ad Orcist. (CIL III 7000) 23 ita . . . *oppido* locus opportunus . . . ut ex quattuor partibus eo totidem in sese congruant viae, quibus omnibus publicis mansio ea -is adque accommoda esse dicatur. MART. CAP. 2, 114 diadema . . ., quod maxime -is gemmae lumine praenitebat. 8, 849 diversa spatia sunt caelestis ambitus circulique -is (*cf. l. 81*). *cf.* medalia.

2. mediālis, -e. [*ex **medīdiālis, *v. Stolz-Leumann*^{5} *179 et 235. J. B. H.*] *i. q. ad meridiem pertinens*: PAVL. FEST. p. 124, 7 -em appellabant hostiam atram, quam meridie immolabant.

mediānus, -a, -um. [*a* medius, *cf.* meridianus *sim. J. B. H.*] *scrib.* maed-: *p. 525, 29.* *de notione*: GLOSS.^{L} II Abav. ME 5 -us qui in medio est. *inde a* CIC. *receptum in serm. graec.*: *v. p. 525, 33.* [*it.* mezzano, *francog.* moyen, *hisp.* mejano. *M.-L.*] [*v. l. falsa* -a *pro* Mediamna: PRISC. gramm. III 481, 25. *ex coni. restituitur* -is *pro* meridianis: APVL. mund. 11 apeliotes autem vocatur, cum -is (*Salm.*, aequidianis *Scal.*) exortibus procreatur (*opp. antea* aestivus, *postea* hiemalis). *dub.*: GREG. TVR. Iul. 48 p. 583, 26 cum . . . usque ad basilicam . . . pervenisset . . .; . . . cum ad -am (*sc. 'portam'? an pertinet ad p. 525, 49? 'locus aut fluvius?'* Krusch *non recte in ind.*) pervenisset coram (horam *Ruin.*, portam *Bonnet*) hoste inprobo (*i. diabolo*) . . . depulso puella . . . purgata discessit.]

A *non partitive (cf. s. v.* medius *p. 582, 11) de tota re in medio sita*: **1** *res est in medio aliarum rerum*: CIC. Tim. 25 *illam motionem circuli ecliptici* detorsit a latere (*i. oblique*) in dextram partem, hanc autem (*sc. aequatoris caelestis; cf. l. 62*) . . . -a linea (*sc. caeli, i. recta; p. 36^{C} κατὰ διάμετρον*) direxit ad laevam. VITR. 5, 1, 6 -a testudo (*i. in medio basilicae sita*). 10, 15, 4 tigno (*cf. p. 525, 21*) . . . -o inter duos scapos. CHIRON 969 de naribus cartilaginem -am.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *res est media inter easdem res*: **a** *proprie de loco*: *α adi.*: VITR. 3, 2, 6 sint autem parietes cellae contra quaternas c o l u m n a s -as (3, 5, 4 *opp.* angulares. 5, 6, 6. 5, 9, 2 ab interiore parte columnarum extremarum ad medias et a -is ad parietes. *opp. ibid.* exteriores. CIL VIII 23867 ⟨colum⟩nas tres -as). 3, 3, 7 intercolumnia (*syn.* media). 3, 5, 12 acroteria (*opp.* angularia). 3, 5, 15. 4, 3, 8 epistylia (*opp.* angularia). 5, 5, 4 tres . . . regiones: . . . prima . . .; in -a . . .; in summa. 5, 6, 6. 10, 10, 2. CIL XIV 2466 (*a. 31*) 13 extra p o r t a m -am (29. *cf.* ACT. Arv. a. 240 [Dessau 9522] II 36 ianua -a deae Diae). VLP. dig. 9, 3, 5, 2 ex -o cenaculo (*cf. l. 25*). ITALA *v. l. 31.* PEREGR. Aeth. 2, 6 (*v. Löfstedt ad l.*) *mons* (2, 7. 3, 1. 5. 6. 8 *ter*). CHIRON 127 ex -a v e n a ([*Veg. mulom. 1, 33* media]. CASS. FEL. 55 p. 142, 20 v. -am [mediam *p*]). 565 -o d i g i t o (VEG. mulom. 2, 40, 3. *cf. p. 583, 22*). 623 de tribus nervis . . . -um. PAVL. NOL. epist. 32, 15 p. 289, 19 super -um arcum. 32, 15 p. 290, 14. SORAN. p. 60, 2 -is p a r t i b u s *corporis i. ventri et iliis* ([*p. 110, 26 I.* κατὰ τῶν μέσων]. CAEL. AVR. acut. 2, 11, 79 chron. 3, 7, 93. 4, 8, 119. *cf. p. 582, 14*). ENNOD. opusc. 3, 93 p. 354, 23 -as insulas, Stoechadas. CIL III 9546 arcellam mihi condedi ad -us martyres (*v. Rossi ad l. cf.* VI 8491 *ille* sibi . . . et suis ex parte parietis -i. 14248 emit . . . cinerarium -um . . . coniugi suo et sibi). VI 9683 negotiatrici . . . ab scala -a. *β subst.*: *de tigno* (*cf. p. 524, 83*): CHAR. gramm. p. 462, 24 B. (= IDIOM. gen. gramm. IV 583, 69) -um μεσόδμη. GLOSS. II 547, 67. *nota de medio habitaculo, quod compluribus unam habitationem in privata domo in commune conducentibus pro communi c e n a c u l o erat* (*cf. Herdlitczka, RE Suppl. VI 386, 30*): VLP. dig. 9, 3, 5, 2 quod si ex -o (*F*, ἀπὸ τοῦ μέσου *Bas.*; cenaculi *vel* cenaculo *add. cett.*; ʻ*al.* meniano' *Dirksen s. v.*) quid deiectum sit, . . . omnes teneri. *inde de cenaculo in deversorio publico*: ITALA Luc. 22, 12 (cod. a) ille vobis ostendet maedianum stratum magnum (ἀνάγαιον; cenaculum *Vulg.* GLOSS. media[ma]nu[u]m ἀνδρεῶν). *cf.* Marc. 14, 15 (cod. a) ipse vobis ostendet locum -um stratum in superioribus magnum (*gr. et Vulg. ut supra*). *in sepulcro*: CIG II 3278, 4 (*Smyrnae*) οἶκος, κλείμαξ, κοιτών, μεδειανόν, τρίκλεινον. *de medulla* (*cf. p. 587, 17*): CHIRON 824 panis emptici -um ([*427* medium]. *cf.* APIC. 4, 133 -a malvarum et betarum). DIOSC. 2, 5 p. 188, 19 cionides vocantur qu(a)e (qui *cod.*) intra . . . purpuras -a (*2, 4, 2* τὰ ἐπὶ τῶν πορφύρων . . . μέσα). **b** *translate*: *α adi.*: *de voce*: VITR. 5, 7, 4 tetrachorda . . . sunt quinque, primum gravissimum, . . . secundum -um, quod appellatur μέσον, . . . quintum, quod est acutissimum. 6, 1, 7 *illae* nationes . . . -ae vocis habent sonitum. *de tempore*: APVL. *v. p. 524, 71.* LEX Sal. 2, 1 si quis porcellum lactantem furaverit ⌊de chrannae prima aut de -a⌋ (⌊ ⌋ *2 HE, om. cett.*). *de aetate* (*cf. p. 589, 7*): HIER. epist. 73, 3, 1 Noe inebriatus . . . atque derisus a -o (maiore *al.*) filio (PS. ORIG. in Iob 1 p. 389 C. *cf. p. 589, 20*). *de vi actionis*: ORIBAS. syn. 1, 4, 2 La p. 805, 21 multa frictio . . . et -a (ἡ μέση. media *Aa*). *β subst.*: *de sonorum intervallis*: VITR. 5, 4, 2 intervallis *vox* cum versatur, et unde initium fecit et ubi desiit, apparet . . ., -a autem . . . obscurantur.

B *partitive* (*cf. s. v.* medius *p. 584, 24*) *de media p a r t e totius rei*: **1** *de loco*: ORIBAS. syn. 7, 20, 18 Aa p. 155, 11 ovum assum -um (ὀπτοῦ ᾠοῦ λέκιθον). **2** *de tempore*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 11 ieiunio . . . quadragesimalis initii ac -ae (-a *al.*) quadragesimae die.

mediast(r)īnus, -a, -um. [*a* medius, *mediaster (*cf.* peditastellus *sim.*), *ut videtur. J. B. H.*] *de orig. et signif.*: PRISC. gramm. II 80, 13 -estinus . . . a medio stando vel tenendo componi videtur. III 481, 23 -astrinus quoque inde (*sc. a* ʻ*medius*') videtur componi, quia medias partes balnei tenet, hoc est, in medio lavantium stat. PORPH. Hor. epist. 1, 14, 14 -astinus incola mediae civitatis. an in officio balneatoris -astinus? (SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 14 -astinus hoc est in civitate et in media urbe vivens; asty enim dicitur civitas . . .; ergo sic intellegendum, non ut quidam quasi ministrum obsequii et officii intellegunt balnearum). GLOSS.ᴸ II Philox. ME 8 balneator: nam prius ʻmediustinus' dictus quasi in media ustione positus. *de s c r i p t u r a*: -astri- *primitiva scriptura, quamquam rarior, inde a* LVCIL. 512 (NON. *ter*) *in usu fuit per totam Latinitatem; cf. l. 57. p. 526, 3. 8. 10. 22.* -asti- *traditur inde ab* HOR. *in codd. aut omnibus aut aliquot fere 20ies, in titulis* CIL VI 33877 XIV 1878. -esti-: *v. l. 56. 71. p. 526, 14. 16.* -estri-: GLOSS. *notatur*: medias: CIL VI 9102. mediastin: CIL VI 33877. NOT. Tir. 56, 38 -estinus. *legitur inde a* CATONE (*l. 73*) *et* LVCIL. (*l. 77*). [*ex coni.*: GLOSS. V 652, 23 aquarius -astinus (*Keil*, melastinus *cod.*). *interpr. inc.*: CATO ad fil. frg. 7 illi inperator tu, ille ceteris -um (*cod.*, -us *vg.*).]

1 *masc. sg. pro subst. i. q. servus inferioris ordinis*: **a** *quo officio fungatur, aliquatenus ex verbis scriptoris intellegi potest*: *est servus*: *α rusticus*: LVCIL. 512 vilicum . . ., -astrinum atque bubulcum. COLVM. 1, 9, 3 (*post magistrum pecoris, bubulcum, aratorem*:) -astinus qualiscumque status (*i. staturae corporis*) potest esse, dummodo perpetiendo labori sit idoneus. 1, 9, 6 separandi sunt aratores a vinitoribus et vinitores ab aratoribus iique a -astinis. 2, 12, 7 bubulcis et . . . -astinis. CIL VI 9102 Alexander vil(icus) Tyrannus -as(tinus) Oboedus vil(icus) Tyrannus -as(tinus). *β medici*: PLIN. nat. 29, 4 unctoribus quoque medicorum ac -astinis vectigal invenit. *γ curator aedium*: VLP. dig. 4, 9, 1, 5 si qui opera -astini fungitur . . . ut puta atriarii et focarii et his similes. NON. p. 143, 4 -astrinos non balnearum sed (solum *L. Müller*) ministros ⟨set *L. Müller*⟩ et curatores aedium legimus. Lucilius (*seq. locus p. 525, 77 allatus*). CIL VI 33877 (*in imagine musiva servus dextra manu canistrum, sinistra scopam tenens*) Cornelius servus -astin(us). *δ balneator*: PORPH. Hor. epist. 1, 14, 14 *v. p. 525, 59.* FIRM. math. 8, 21, 6 erunt balneatores -astrini (8, 25, 3. 8, 30, 9). NON. p. 143, 4 *v. l. 2.* SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 14 *v. p. 525, 60.* Iuv. 7, 4 ʻbalneolum Gabiis, Romae conducere furnos': ut -astrini fierent. CONC.S II 2, 2 p. 15, 18 -astrinum balnei episcopi (II 3, 2 p. 33, 27). PRISC. gramm. III 481, 23 (*v. p. 525, 57*). GLOSS. περιχύτης (*cf. l. 19*). παραχύτης. balneator *v. p. 525, 63.* **b** *officium satis intellegi non potest*: HOR. epist. 1, 14, 14 tu -astinus (-est- *E*) tacita prece rura petebas, nunc urbem et ludos et balnea vilicus optas. VLP. dig. 7, 7, 6 pr. cum de servi operis artificis agitur, pro modo restituendae sunt, sed -astini (-est- *U V*) secundum ministerium. 47, 10, 15, 44 multum interest, qualis servus sit, bonae frugi, ordinarius, dispensator, an vero vulgaris vel -astinus an qualisqualis (*Schol. Bas.* τῆς μέσης ὑπηρεσίας ἤτοι περιχύτης). PORPH. Hor. sat. 1, 5, 35 de balneis publicis prunas sibi domum a -astinis adferri. EVOD. fid. 3 p. 952, 5 num enim, quia imperator in sua potestate magnus est et -astrinus in operatione sua contemptibilis est, ideo -astrinus non erit homo, quia homo est imperator? CIL VI 8894 Epinicus Caesar(is) ser(vus) Amyntian(us) -ast(inus). XIV 1878 prepositus -astinorum de moneta oficina prima.

2 *adi. i. q. medius*: IVLIAN. epit. novell. 82 (83), 1 p. 106, 8 nuptias legitimas contrahi aliter in personis senatoriis, aliter in vilissimis hominibus, aliter inter eos qui -astini status sunt.

mediātenus *adv. a* medius *et* tenus, *cf. e. g.* hactenus. *i. q. usque ad dimidium*: MART. CAP. 6, 683 mons Taurus paene -s orbis conscius, quem peragraret, nisi maria restitissent. 8, 840 -s tertiave parte. *ibid.* -s thorace partito. 8, 864 cum . . . orbem *Lunae* -s idem radius *solis* radiarit. 9, 933 hemitoniorum . . ., quae ad productiones plenas . . . -s valent.

mediātio, -ōnis *f.* *a* mediare. [*in codd. saepius (e. g.* IVNIL. *l. 51) pro* -o *trad.* meditatio (*cf. etiam p. 570, 68*).]

i. q. μ ε σ ι τ ε ί α, *interventio, intercessio*: **1** *g e n e r a t i m*: **a** *inter animantes*: AVG. civ. 9, 16 p. 391, 13 D. si hoc eis beneficii non conferunt, quid prodest hominibus daemonum (*cf. p. 527, 32*) amica -o? quaest. hept. 2, 19 p. 102, 2 ista -o ipsius Aaron inter (*l. 43. cf. l. 46*) Moysen et Pharaonem. CONC.S I 5 p. 76, 9 per illius (*sc. spiritus sancti*) -em quae est ad (*cf. p. 528, 16*) deum verbum ([p. 248, 22]. p. 76, 13 quam -em inter [*l. 40*] deum verbum et spiritum sanctum adfert . . ., scire non possumus, cum unam esse -em scripturae divinae testentur [*sc. Christi inter deum et homines*]). II 5 p. 14, 16 sacerdotium (*cf. p. 527, 35*) . . ., quod est -o dei et hominum (*vertitur ab Euagr. hist. eccl. 2, 8 Migne gr. 86, 2 p. 2525 B* μεσιτεύουσαν θεῷ καὶ ἀ.). RVSTIC. c. aceph. p. 1241 B *v. l. 54.* **b** *inter res*: IVNIL. 2, 4 p. 500, 12 ea, quae renovatione salvantur, indigent etiam quibusdam remediis, alimentis et pluviis . . .; ea vero, quae non per successionem subsistunt, sine (*cf.* absque *l. 53*) aliqua tali -e (*Kihn*, medit- *trad.*) divinitus gubernantur. RVSTIC. c. aceph. p. 1241 B accidentia circa carnem . . . comparantur . . . carni quidem absque -e, deo vero non ita . . .; mulieris autem caput et absque -e deus est. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1 p. 349 C ea creatura, quae in medio contrariorum est, . . . summitates divisas propria -e conectit (*sequitur de -e ignis inter aerem et terram. Migne gr. 44, 129 A* μεσιτεύει τοῖς ἄκροις).

2 *s p e c i a t i m de C h r i s t i interventione inter deum et homines* (*cf. p. 527, 59*): AVG. civ. 9, 15 p. 387, 17 D. ipse est fructus -is eius, ut nec ipsi, propter quos liberandos mediator effectus est, in perpetua . . . morte remanerent. 10, 24 p. 439, 4 haec est -o, qua manus lapsis . . . porrecta est. MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 17, 2 -is pro parvulo. CONC.S I 5 p. 76, 15 *v. l. 44.* ALC. AVIT. c. Arr. 20 p. 9, 4 -is huius . . . mysteria. c. Eutych. 1 p. 18, 21 nisi inter duos agat, incongrue -o nominatur (*cf. p. 527, 62*). *ibid.* l. 23 -is officium.

***mediātor,** -ōris *m.* *a* mediare. GLOSS. μεσίτης. *v. et p. 527, 82.* *legitur inde ab* APVL., *maxime apud* ECCL. [*in codd. pro* -r *trad.* meditator *vel* meditatur RVRIC. *p. 527, 23.*]

i. q. μ ε σ ί τ η ς, *i n t e r c e s s o r*: **A** *g e n e r a t i m* (*plerumque de hominibus; de deo: p. 527, 3, de Christo: p. 527, 22, de diabolo et daemonibus: p. 527, 27. 32, de rebus: p. 527, 23. 55*): **1** *inter h o m i n e s*: **a** *in litibus componendis* (*sim. sub A 2 c. B*): APVL. met. 9, 36 illis fervidos . . . eius (*sc. divitis pauperem opprimentis*) mores blanditiis permulcentibus . . . adseverat parvi se pendere tot -um praesentiam. EPIST. pontif. 307 Migne 20 p. 544 A modo ut omnia . . . apud -em (*i. vicarium?*) nostrum . . . Alexandrum ore proprio . . . fateareis. AVELL. p. 500, 3 hortamur, ut ad ea . . . -em se apostolatus vester faciat. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 134, 12 -r eius quae dicitur pacis factus *Paulus* (*de eodem Paulo*: CONC.S I 5 p. 334, 23 laetitia repleti sumus . . . utpote tali viro -e [*I 1, 4 p. 16, 9* μεσιτεύοντος, *I 2 p. 104, 9 = II 3, 1 p. 87, 1* mediante]). CONC.S II 3, 1 p. 6, 22 iustus -r non est, qui sic unam partem audit, ut nihil alteri parti reservet (*vertitur* μεσίτης). ENNOD. epist. 5, 13, 3 p. 137, 2. opusc. 3, 70 p. 348, 19 et vades et -r. VITAE patr. 7, 32, 6 peregrinus monachus in aliena terra nullius causae

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-r accedat. 7, 42, 3 (*Cot. p. 577[B] ἐμέσαζεν. cf. et p. 590, 51*). NOVELL. Iust. 90, 8 ([μεσίτης]. *cf.* IVLIAN. epit. novell. 83, 6). VEN. FORT. Mart. 3, 416.
b *i. q. testis* (*cf. p. 590, 78*): *de deo in iure iurando*: VVLG. iud. 11, 10 dominus, ... ipse -r ac testis est (יְהוָה שֹׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ), quod nostra promissa faciemus. HESYCH. in lev. 6, 1 p. 843[D] qui ius iurandum transgreditur, ... deo, quem -em fecit, iniuriam facit. *de hominibus in pecunia accipienda* (*aliter l. 9*): PETR. CHRYS. serm. 9 p. 213[C] de accipientis fide disputat, qui sine -bus nil dat. **c** *in hominibus pecunia corrumpendis* (*aliter l. 7*): RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 224, 20 domno Claudiano -e interveniente auri libras CC *Chryseroti misimus*. CONC.[S] II 2, 2 p. 54, 17 (= CANON. Dionys. Exig. p. 99, 4 St.) si quis vero -r tam turpibus ... datis vel acceptis extiterit ([*II 1, 2 p. 158, 18* μεσιτεύων]. p. 99, 10 si qui vero -r detegatur tam turpibus ... datis [*p. 33, 13* medius interfuisse. *p. 87, 23* intercessor. *p. 106, 25* intercedens]). IVLIAN. epit. novell. 115, 4 qui pecunias accipiunt vel praestant et -es eorum. *infra*: qui ... -r rei factus est. 115, 26 *bis*.
d *varia*: FAVST. REI. epist. 12 p. 219, 11 harum portitorem ... insinuo, qui mihi oportunam ⟨materiam *Elg*⟩ gratus -r ingessit. CASSIOD. var. 11, 1, 7 apud aures prudentissimae dominae nullus indiget interprete. non enim ... interpellans aliquam sustinet de -is tarditate iacturam. MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 1 p. 252[med.] nos ... in aulam regalem velut -r optimus introduxit *Christus*. 16, 1 p. 341[extr.] -r nuptiarum (*p. 123[extr.]* μεσίτης). *nota de epistula*: RVRIC. epist. 2, 5 p. 380, 6 (= 2, 36 p. 421, 24) occasionem scribendi ... oblatam praetermittere non debemus, ut reddat nobis quandam praesentiae portionem sermo -r.

2 *inter deum et homines* (*cf. l. 60*): **a** *de diabolo*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 214, 2 inimicitias ..., quas inter deum et hominem noxius -r effecerat. AVG. conf. 10, 42, 67 fallax (*cf. l. 34*) ille -r. trin. 4, 10, 13 haec est ... cum creatore nostro nobis firma conexio, purgatis ... per -em vitae, sicut maculati ... ab eo recesseramus per -em mortis. **b** *de daemonibus* (*cf. p. 526, 39*): AVG. civ. 9, 9 p. 380, 24 D. isti -es deorum et hominum. p. 380, 29 istos -es falsos atque fallaces (9, 18 p. 393, 14. *cf. l. 29*). p. 381, 8 inter nos et deos. *ibid. saepius*. **c** *de sacerdote* (*cf. l. 48. p. 526, 45*): RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 91, 3 -em effici populi apud deum. AVG. c. Parm. 2, 8, 15 p. 61, 12 si diceret: '... -em me habetis ad patrem ...', sicut Parmenianus quodam loco -em posuit episcopum inter populum et deum, quis eum ferret? OROS. apol. 27, 3 *episcopus* consiliarius deo est et -r. *saepius apud* VEN. FORT. *de Martino, e. g.*: epist. (carm. 5, 1) 9 inter peccatorem et redemptorem mundi alter quodammodo -r accedens. Mart. 2, 480 inter me ac dominum -r adesto (4, 604). **d** *varia*: PS. HIER. in Gal. 3, 19 p. 52, 5 Moysen, dei et Hebreorum -em. ANIAN. Chrysost. hom. 5, 4[extr.] deus ... latronem a cruce in paradisum transtulit, nullius patroni, nullius precibus -is inflexus. AVG. enchir. 10, 33 p. 23, 6 Sch. necessarius erat -r, hoc est reconciliator, qui hanc iram ... placaret. 28, 108. c. Parm. 2, 8, 16 p. 62, 13 si esset -r Paulus, essent utique et ceteri coapostoli eius ac sic multi -es essent. CONC.[S] I 2 p. 31, 36 *imperatores* providentiae et hominum -es (*I 1, 1 p. 115, 6* τῇ τε προνοίᾳ καὶ ἀ. μεσιτεύοντες).

3 *singularia*: SERM. Arrian. frg. I 14 p. 619[B] Spiritus sanctus ... Filium adorat ipse solus sine -e ..., sicut et Filius ... Patrem adorat ... sine -e. MAX. TAVR. serm. 65 p. 664[C] idoneus equidem veteris novique testamenti -r *Iohannes Baptista*. *nota de anima*: RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 3 p. 142, 12 hac ergo substantia animae inter deum carnemque mediante (non enim possibile erat dei naturam corpori sine -e misceri) nascitur.

B *speciatim in sermone N. T. (gr. μεσίτης) et* ECCL. *de Christo intercessore inter deum et homines peccatores* (*cf. l. 22. 31. p. 526, 58. 528, 41*): **1** *c. addit.*: **a** *c. gen.*: VVLG. Gal. 3, 20 -r ... unius non est (*cf.* AMBROSIAST. *ad l.* p. 357[A]). Hebr. 8, 6 melius sortitus est ministerium, quanto et melioris testamenti -r est (9, 15 novi [12, 24 AVG. civ. 18, 33 p. 305, 4 D. *cf. p. 528, 1*]. AVG. in psalm. 88 serm. 1, 28 ipse -r t., ipse signator t.). I Tim. 2, 5 -r dei et hominum homo Christus Iesus. *huius loci verba strictius vel liberius reddunt*: PS. ORIG. tract. 17 p. 187, 8 HIL. syn. 29 p. 503[A] AMBR. parad. 12, 58. AMBROSIAST. in Gal. 3, 19 p. 356[D] -r vel reconciliator dei et hominum. HIER. in Gal. 3, 19 p. 366[B] *syn.* sequester. RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 1 p. 139, 15 *syn.* medius. PRVD. apoth. 174 PAVL. NOL. epist. 12, 4. AVG. civ. 17, 5 p. 215, 12 D. Christus ipse -r atque salvator. *al.* CONC.[S] I 5 p. 193, 34 homo Christus Iesus propitiator -r. *et al.* *eodem pertinent loci specialius ad carnis assumptionem pertinentes*: CYPR. idol. 11 p. 28, 10 qui -r duorum hominem induit. LACT. inst. 4, 25, 8 -r advenit, id est deus in carne, ut caro eum sequi posset. PRVD. cath. 11, 16 -r et duplex genus (*cf.* ORIENT. carm. app. 3, 37[b]). AVG. civ. 9, 15 p. 388, 27. 389, 6 D. serm. 121, 5. PHOEBAD. c. Arrian. 11, 22 p. 60, 14 D. *syn.* sequester. ISID. diff. 2, 21 *syn.* medius. CIL XI 260, 15. **b** *c.* inter: CYPR. testim. 2, 10[tit.] ut -r esse i. nos et patrem posset. AVG. civ. 9, 15 p. 387, 19 D. in psalm. 29, 2, 1 p. 216[extr.] 103 serm. 4, 8 p. 1383[extr.] *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 11, 1. **2** *abs., saepe fere pro nomine proprio* (GLOSS. redemptor): HIL. in psalm. 54, 12 p. (*155, 18* eum, quem lex et prophetae nuntiaverant, reicientes) 156, 4 ipso -e legis reiecto (67, 17 p. 292, 17. *cf.* AVG. civ. 17, 6 p. 219, 17 D. testamenti novi [17, 20 p. 249, 24. *aliter p. 527, 63*]). VVLG. Gal. 3, 19 lex ... ordinata per angelos in manu -is (HIL. in psalm. 67, 17 p. 292, 9. 67, 18 p. 293, 9 PRISCILL. tract. 1, 36 p. 30, 1 HIER. in Gal. 3, 19 p. 366[A]. *et al.*). HIER. in Gal. 3, 19 p. 366[C] AVG. civ. 10, 22 p. 436, 9 D. 10, 32 p. 457, 29. 458, 15 *al.* persev. 24, 67 p. 1033 in psalm. 118 serm. 15, 4. 134, 5 quaest. hept. 3, 57 p. 288, 23 EVCHER. instr. 1 p. 97, 16. VEREC. in cant. 8, 13 ut ille sit intercessor apud ... genitorem, qui -r factus est ad salutem. *et al.* *nota Christum arcui caelesti post diluvium ostenso comparatum*: ALC. AVIT. carm. 4, 645.

ad B iuncturae selectae: HIL. in Matth. 10, 27 -is officium (12, 15 HIER. in Gal. 3, 19 p. 367[A]). AVG. civ. 21, 16 p. 519, 21 D. sacramenta (epist. 190, 4, 13 p. 147, 18 gen. ad litt. 10, 14 p. 313, 24. 10, 16 p. 316, 2). enchir. 16, 61 sanguine (EVCHER. instr. 1 p. 129, 15). SIDON. epist. 9, 4, 3 regnum.

syntactica: ad (*cf. p. 526, 42*): *p. 526, 77. 527, 37.* inter: *p. 527, 34. 39. 41. 79.* *gen. rei*: *p. 526, 78. 84. 527, 16. 23. 31. 32. 55. 61.* *gen. pers.*: *p. 527, 16. 33. 44. 50. 66. 69. 74 al.* *dat. rei (cf. etiam l. 50)*: *p. 527, 12 sq.*

syn.: intercessor: *l. 8. p. 527, 14.* interpres: *p. 527, 20.* medians: *p. 526, 81.* medius: *p. 527, 14. 70. 79.* patronus: *p. 527, 45.* reconciliator: *p. 527, 47. 68.* sequester: *p. 527, 69. 78.*

app. (*v. et p. 527, 72*): testis: *p. 527, 4.*

deriv.: mediatorius.

f. **mediātrīx,** -īcis. GLOSS. intermina (-media) internuntia obiecta -x. **1** *generatim*: **a** *de rebus*: *incorporeis*: RVFIN. Orig. in Rom. 3, 8 p. 949[B] (*in mystica interpretatione arcae testamenti*) *animā Iesu* quodammodo -e gratiam divinae largitionis accipiunt *virtutes caelestes duobus cherubin in propitiatorio positis repraesentatae*. OP. imperf. in Matth. 15 p. 716[in.] *eleemosyna* -x est et praeparatrix viae ante faciem orationis. GREG. TVR. glor. mart. 106 p. 561, 32 ut in illo examinationis tempore ... nos aut excuset -x venia aut levis poena pertranseat. VEN. FORT. vita Albin. 19, 55 curis popularibus se virtus beatissimi viri (*sc. Albini*) -x interserit. *corporeis* (*sensu locali?*): ALC. AVIT. carm. 5, (*538* flammea ni ... columna obiectu medio gentes discerneret ambas, *Aegyptios et Israelitas*) 566 -is ... tutella columnae. **b** *de hominibus*: SCHOL. Ter. p. 174, 11 persona -x, scilicet Pamphilus, qui adducat Critonem coram Simone et Chremete et illo asserente Glycerium esse civem Atticam omnia concilientur. **2** *speciatim pertinet ad mediationem Christi* (*cf. p. 527, 60*): AVG. serm. 47, 12, 21[extr.] inter divinitatem solam et humanitatem solam -x est humana divinitas et divina humanitas Christi (*v. totum locum*). 293, 7[in.] quando esset ista sublimitas *dei Verbi* -x, a qua multum longe disiuncti iacebamus? MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 64, 29 deus ⟨natura invisibilis, Christus *Schwartz*⟩ autem coniuncta deitati natura -x. APON. 4 p. 82[extr.] haec est utique petra (*cf. Vulg. I Cor. 10, 4*) inter (*cf. l. 16*) deum et homines -x. *impugnatur sententia haeretica*: AVELL. p. 263, 4 ut secundum haec iam nec ... Christum mediatorem dei et hominum habeamus, sed carni et animae (*de dat. cf. supra l. 18*) -x deitas fuisse videatur.

mediātōrius, -a, -um. *a* mediator. *i. q. ad mediatorem Christum pertinens* (*cf. p. 527, 82*): HESYCH. in lev. praef. 4 p. 927[A] alii quidem ... columbas ... offerebant, ipse autem *Christus* ... pro columba -am doctrinam explanabat.

mediātus, -a, -um *v. p. 560, 24.* *Bulhart.*

medibilis, -e. *a* mederi. PAVL. FEST. p. 123 -e medicabile.

1. medica, -ae *v. p. 553, 7.* **2. mēdica** (*herba*), -ae *v. Onom.*

medicābilis, -e. *a* medicare (-i). PAVL. FEST. p. 123 *v. l. 57.*

1 *sensu passivo i. q. sanabilis, qui curari, sanari potest* (*coni. c. abl., dat.,* ad): **a** *proprie in arte medica*: SIL. 10, 415 super clades et non -e vulnus. **b** *in imag. et translate*: OV. epist. 5, 149 amor non est -is herbis. rem. 135 ubi visus eris, *amans* nostrae -is arti. Pont. 1, 3, 25 cura quoque interdum nulla -is arte est. AMBR. in psalm. 1, 27, 3 natura, cum sit -is ad salutem (*opp.* immedicabilis). ENNOD. opusc. 5, 7 p. 395, 19 gratia dei, -is (*an sensu act. sc. cum v.* gratia *coniungendum?*) morbi concessa ministerio.

2 *sensu activo*: **a** *de rebus i. q. saluber, salutaris, ad medendum aptus* (*c. dat.*: *l. 76. 77. p. 529, 13, c. abl.*: *l. 75, c. gen.*: *l. 78*): *α proprie in sanandis morbis*: COLVM. 7, 10, 8 ligni sucus -is epotus intestinum tumorem compescit. PALLAD. 2, 15, 19 Martialis ... ait ... mel ita -e fieri, ut ex eo facta potio arterias curet. CLAVD. DON. Aen. 12, 415 p. 603, 10 ut ... -is liquor ex simplice fieret. AMBR. epist. 22, 9 indumenta ... tactu ipso -ia (*mystice*). HEGES. 1, 45, 9 Asphaltites lacus plerisque -is. PRVD. apoth. 695 -is illa (*sc. terra*) est (*opp.*: nulli prius apta medellae). SIDON. epist. 5, 14, 1 languidis -is piscina. CASSIOD. hist. 6, 42 p. 1058[C] aqua facta diversarum -is passionum. var. 2, 39, 8 *bis*. *neutr. pro subst.* medicābile, -is *i. q. medicamentum*: CARM. de resurr. 237 solum pulchrae redolet -e Cretae. *β in imag. et translate in quibuslibet malis tollendis*: VAL. FL. 4, 87 -e carmen (*cf. p. 529, 13*). AMBR. parad. 14, 71 sententia. in psalm. 37, 42, 5 -is sermo ..., qui non accendere luctum, sed lenire videatur. 61, 32, 3 doctrina. PS. AVG. serm. 203, 5 -is fuit

[Gundel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

obumbratio visitantis. CASSIAN. conl. 22, 6, 1 -i eorum (*sc. seniorum*) consilio. AVELL. p. 697, 24 eos ab interno vulnere -is patientiae moderamine sanare (IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV p. 51, 35). VICTORIN. Christ. 17 verbum -e dixit 'nascere'! SIDON. epist. 3, 10, 2 -is responsi salubritate. MAX. TAVR. serm. 21 p. 575^{B} tempus quadragesimae. FAVST. REI. serm. 21 p. 308, 9 tribulatione. CASSIOD. in psalm. 1, 1 p. 28^{C} *Christus* totius mundi vulnera -i (medicinali *edd.*) praedicatione salvavit. 87, 15 confessionis -e donum. CAES. AREL. serm. 66, 3 p. 271, 25 nihil incuratum -is paenitentiae dolor relinquat. 167, 5 p. 647, 9 -is satisfactio (*syn.* salutifera ... conversio. *cf.* 206, 3 p. 783, 15). *γ sensu ambiguo*: PRVD. cath. 6, 24 ut temperet laborem -is voluptas *somni* (*cf. p. 554, 31*). MART. CAP. 9, 926 perturbationibus animarum corporeisque morbis -e ... carmen. **b** *de animantibus eorumque partibus, i q. medendi peritus, studiosus*: DRAC. Romul. 9, 105 -is ille te Chiron docuit pestes sanare *eqs.* *mystice*: GREG. TVR. vit. patr. 15, 3 p. 722, 23 -is divinae potentiae dextera (CONSTANTIVS vita Germ. 27). VEN. FORT. vita Germ. 51, 141 sic quidquid minister amisit -is praesul obtenuit. *de bestiis*: ALC. AVIT. carm. 3, 244 *v. vol. VI 519, 63.* *in imag.*: VITAE patr. Iurens. 2, 4 p. 145, 25 huic ... consilio salutari succurrens ... -i quadam elegantia dicitur subvenisse.

adv. **medicābiliter:** PALLAD. 3, 31 *vinum solet* limum dysintericae passionis -r asperare. *mystice*: VEN. FORT. vita Germ. 24, 72 sacris eum (*sc. bracchium*) digitis -r adtrectatum.

deriv.: immedicabilis.

medicābulum, -ī *n.* *a* medicare (-i). *i. q. locus medicandi*: APVL. flor. 16 p. 62 cur ... contulerim ... me ad Persianas aquas, gratissima prorsus et sanis natabula et aegris -a. *Gundel.*

***medicāmen,** -inis *n.* *a* medicare (-i). GLOSS. III 603, 7 -n i. e. nomen ex medico dictum ad omnia medendum. *tamquam masc. usurpant* RVF. podagr. 19$^{med.}$ 20 *et* ORIBAS. *de notione* (*cf. l. 30*): GLOSS. θεραπεία. φάρμακον iuvamen sanitatis. *gr. plerumque* φάρμακον *respondet; alia v. l. 83. p. 530, 24. 26. 61. 63. 531, 20.* *de usu voc.* -n *et* medicamentum: *poetis* medicamentum *praeter* PLAVT. Pseud. 870 *deest*; -n *habent singulis locis* ELEG. in Maecen. MANIL. LVCAN. COMM., *binis* VAL. FL. STAT., *saepius* OV. (*19*^{ies}), SIL. (*8*^{ies}), IVV. (*quater*), SER. SAMM. (*14*^{ies}), PRVD. (*ter*). *usus scriptorum ex hac tabula elucet*:

	medicamen	medicamentum		medicamen	medicamentum
CATO	—	10	SCRIB. LARG.	[*falso l. 63*]	171
VARRO	—	4	PETRON. ...	2	1
CIC.	1 (*l. 69*)	15	PLIN. nat. .	34	135
LIV.	—	3	QVINT.	—	11
VITR.	—	2	PS. QVINT. .	3	6
SEN. rhet. ..	1	3	TAC.	5 (ann.)	—
VELL.	—	1	SVET.	—	3
VAL. MAX. .	—	1	FLOR.	1	—
CELS.	[*falso l. 63*]	253	DIG.	[PAVL. sent. 5, 23, 19]	20
SEN.	—	13			
CVRT.	—	8	APVL.	1	2
COLVM. .... (*l. 60*)	22 (23)	25 (26)			

postea -n *et* medicamentum *vice versa usurpantur, ita tamen, ut hoc praevaleat* (*e. g. ex* AVG. *exempla non habemus nisi v.* medicamentum). [*hisp. vet.* meegambre. *M.-L.*] [*in parte susp.*: MART. 3, 3, 1 formonsam faciem nigro -e celas. *dub.*: COLVM. 12, 20, 1 -e *recc.*, medicamto *vel* -tu (*i.* medicamento*?*) *SA.* TERT. scorp. 5 p. 154, 13 sq. -a devitare *pro* medica male vitare *coni. Gel.* *falso trad.*: CELS. 5, 28, 1^{D} SCRIB. LARG. 37.]

I *usu strictiore de rebus naturalibus vel compositionibus, quae ad sanandos morbos (animalium l. 72 sqq.) aut extrinsecus (e. g. l. 73. 74. p. 530, 15) aut intrinsecus (e. g. l. 72. p. 530, 3. 10. 11) adhibentur (add. gen. subi.: p. 530, 12. 17. 30. gen. epexeg.: p. 530, 32. 55. 81. gen. obi. rei sanandae: p. 530, 34. 73. 80. praep.: p. 530, 23)*: **A** *proprie*: **1** *in universum*: CIC. Pis. 13 quod diceres vinolentis te quibusdam -bus solere curari (*cf. l. 74. p. 530, 48 al.*). OV. ars 3, 647 sunt ... quae faciant altos -a somnos (*cf. p. 530, 64*). COLVM. 6, 4, 2 ea ... -a potanda praebent *bubus* (*cf.* 6, 5, 2 eo ... -e salivandum aegrotum pecus. 6, 17, 5 -e ... morsus ... linitur. 6, 31, 2 eo -e ... curantur. 7, 4, 8 ungi ... tali -e *eqs.* 7, 5, 4. 7, 5, 22 tepefacto ... uti -e. *al.* CHIRON 688 hoc -n componito. *et al.*). PLIN. nat. 8, 127 adipes -bus apti ([SERV. georg. 1, 58]. *cf.* 11, 16 magni ad -a usus [19, 46 u. in multis -bus. 19, 185 ad multa -a utile]. 19, 93 scilla ... -i nata). 10, 55 praeclari -is (*cf.* 20, 131 in praecipuis ... -bus. SER. SAMM. 805 miro -e. ORIBAS. syn. 7, 6 La p. 137$^{med.}$ mirabilis ... -n). 14, 19 *syn.* remedia. 14, 65 *vinum* inter -a numeratur (*cf.* 18, 96 -bus adnumerandum). 18, 139 *ervum* -is vim obtinens (*cf.* 19, 16 inter -a *huic* vis. 21, 83). 21, 138 *crocum* plurimis -bus miscetur (DIOSC. 1, 34 [*gr. 1, 32, 2* ἐμπλάστροις]. 1, 43 *al.* *cf.* CONSVLT. Zacch. 1, 32 p. 40, 28 admiscetur). 21, 181 copia innoxiorum -um (*cf.* RVF. podagr. 19 nullus ... malitiosus -n). 25, 94 Arcades ... non -bus uti (PS. APVL. herb. app. 4 l. 10. *cf. et p. 529, 75*). 28, 175 lana ... -a ea includuntur. 32, 24 eodem -e saepius poto (*cf. p. 529, 72 al. et* CASS. FEL. 45 p. 112, 13 post -is potionem). 34, 108 a conficiendis -bus [iis] absunt (PS. APVL. herb. app. 94 l. 7. *cf.* MARCELL. med. 36, 49 confectio -is [VAL. CEM. hom. 5, 4 p. 707^{C}. 20, 1 p. 752^{A}]). 35, 194 est in -bus et Chia terra. SIL. 5, 366 ferens ... -a (6, 90 ORIBAS. syn. 1, 31 p. 836, 28). STAT. silv. 1, 4, 109 letiferas vario -e pestes ... ruperunt. Ach. 2, 160 quo morbus nimius staret -e sanguis. PS. QVINT. decl. 14, 6 p. 270, 20 morbos infusis -bus expellere (CORIPP. Iust. 2, 194). IVV. 6, 661 praegustabit ... Pontica ... -a (*i. antidota*) regis *Mithridatis* (*cf.* 14, 254 -n ... sorbere ante cibum. SER. SAMM. 1064 vulgata satis -a. VIR. ill. 76, 8). TAC. ann. 4, 57, 2 ulcerosa facies ac plerumque -bus (*i. emplastris; cf. p. 529, 83 al.*) interstincta. 12, 51, 3 agrestia -a adhibent (14, 6, 2 -a vulneri et fomenta corpori adhibet. *et al.*). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 260 si ... medicus ... nolit tibi alterius imponi -a nisi sua (ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 28, 13 oculis lippientibus. *cf.* COD. Iust. 6, 23, 28, 1 -is datio vel impositio). SER. SAMM. 112 quaesito -e. 268 ex humili -e. 299 facili -e (1052). *al.* ARNOB. nat. 1, 41 p. 27, 18 Aesculapium -um repertorem. CONSVLT. Zacch. 1, 13 p. 16, 28 nec -e fugit lepra, sed verbo (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 744 CORIPP. Iust. praef. 46). MARCELL. med. 22, 26 compositio -is ad iecur (*cf.* 8, 127 ORIBAS. syn. 8, 28 p. 241$^{ex.}$). DIOSC. 1, 78 malagmatibus et -bus (*gr. 1, 71, 3* ἐμπλάστροις). CAEL. AVR. chron. 2, 93 libris -um. *et al.* ORIBAS. syn. praef. Aa p. 800, 16 -bus (*gr. pr. 3* διὰ φαρμακείας) vel cibis ... subvenire. 1, 16 Aa p. 816$^{ex.}$ neque alio adiutorio ... neque -e (*La*: catharticum). *al.* VEN. FORT. vita Radeg. 32, 74 impenso multo -e. ISID. orig. 4, 9 tit. de remediis et -bus. *mystice*: PRVD. apoth. 677 luteum -n operta nox (*i. caecitas*) habuit (*cf.* 690 *Christum* proprii -n ... oris [*sc. salivam*] adiecisse novo ... Adae. VEN. FORT. vita Germ. 69, 185). PAVL. PETRIC. Mart. 4, 138 contactum dextrae -e (*R*; dextra medicabile *PSV*) vulnus purgavit *eqs.* GREG. TVR. glor. mart. 92 urbs ... a beatorum virtute ... diversarum aegritudinum -a capit. Mart. 1, 13 PS. VEN. FORT. vita Leob. 25, 82. *metonymice*: MANIL. 4, 673 odoratae spirant -a (*i. odorem medicamentorum vel unguentorum*) silvae *Asiae*. *de vi medica*: PLIN. nat. 8, 110 *ranae rubetae* plurimis refertae -bus (*cf.* DRAC. satisf. 65). 31, 61 -um *in aquis* argumentum. PS. APVL. herb. 12 l. 13 Diana ... virtutes earum (*sc. artemisiarum*) et -a Cironi ... tradidit. APON. 11 p. 210 inter cetera virtutis suae (*sc. mandragorae*) -a. *sim.*: VINDIC. med. 40 divisam ... medicinam in ... regularem ..., manuum officium ..., -n quod farmaciam vocamus (ISID. orig. 4, 9, 2). *comparantur cum usu medicamentorum rationes ad meliorandas hominum condiciones institutae*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 5, 1 p. 372, 1. in Luc. 13 p. 89, 8 medici ... nequeant ... invenire -a. in Gal. 4, 20 p. 387^{B} VAL. CEM. hom. 9, 2 p. 720^{B}. 20, 1 p. 752^{A} sub uno -e ... multas valetudines posse curari (CASSIOD. in psalm. 122 concl. p. 917^{B}. 129 concl. p. 942^{C}).

2 *indicantur certae species*: **a** *ex compositione, habitu (aliter v. l. 19. p. 529, 78), origine (cf. l. 11. 15)*: CIC. Pis. 13 *v. p. 529, 69.* PLIN. nat. 10, 55 Commagenum (*cf.* MARCELL. med. 8, 127 barbaricum). MARCELL. med. 22, 26 quod diatessaron dicitur. SALV. gub. 6, 91 dulcia ... amara. ORIBAS. syn. 2 add. p. 843$^{ex.}$ Filonius. 8, 28 Aa p. 241$^{ex.}$ pinguior ... -n. PALLAD. 3, 28, 1 theriacae -n. EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 959^{A} origani. **b** *ex effectu et ratione adhibendi*: SER. SAMM. 391 praesens (*cf. Plin. nat. 24, 46* efficacissime imponitur. *v. et p. 533, 75. 80*). 607 potenti (*cf.* HIPPOCR. aer. 7 p. 11, 30 -um fortissimorum [*cf. l. 70*]. MVTIAN. Chrysost. hom. 21, 1 -bus mitioribus et valentibus. ORIBAS. syn. 9, 17 Aa p. 305$^{in.}$ fortiorem -n [La: adiutorius. *gr. 9, 17, 1* βοηθήματος] ..., leniorem). MARCELL. med. 36, 49 quod appellatur hygia. DIOSC. 1, 85 calidis -bus (*gr. 1, 76* χρίσμασιν). CAEL. AVR. chron. 2, 93 sorbili -e. *ibid.* arteriaca -a. EVSTATH. Bas. hex. 5, 4 p. 913^{C} somnifera (GLOSS. narcotica i. -n s.). ORIBAS. syn. 1, 16 Aa p. 816, 36 purgativa. 1, 25 p. 831, 13 stiptico. p. 831, 17 laxativis. 2 add. p. 844$^{in.}$ emplasticon. 9, 16 p. 303$^{in.}$ constrictivus.

B *in imag. (vel alleg. l. 73. 76) et translate (nonnulla proxime accedunt ad exempla s. II A 1 allata)*: **1** *generatim*: OV. ars 2, 489 *dominae amore furiosae* -a fortia praebe; ... illa Machaonios superant -a sucos. SIL. 5, 372 meis (*sc. Magonis saucii*) -a nulla adversis maiora feres: iacet Appius hasta ... pulsus nostra. 13, 274 -a cladis hauriat ac placidis exarmet fata venenis. VVLG. Ier. 46, 11 frustra multiplices -a, sanitas non erit tibi (*cf.* HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 12 p. 300, 8). Is. 1, 6 plaga tumens non est ... curata -e neque fota oleo. MART. CAP. 3, 224 *Grammatica* quoddam -n acerrimum, quod ex ferulae flore ... confecerat, ... exprompsit (*cf.* 3, 225). BOETH. cons. 1, 5, 12 W. *syn.* remedia. **2** *in sermone christiano de remediis ad animos peccantium curandos idoneis*: HIER. epist. 53, 9, 4 omnia verba illius (*sc. Lucae*) languentis animae esse -a. in Gal. prol. p. 507^{A} vulnus impressum *Marcellae* saltem scripturarum vellem curare -e (*cf.* VAL. CEM. hom. 12, 4 p. 729^{D} verborum [POMER. 1, 25, 1 p. 440^{A}]. ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 19 compunctionis). in Ier. 1, 40 plagis discite ..., quod austeriore vos cupierim curare -e. hom. Orig.

[*Beutler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in Ezech. 3, 8 p. 356, 21 -a . . . pro qualitate morborum congrua quaeque proferre. *al.* HESYCH. in lev. 25, 25—28 p. 1121. BACHIAR. repar. laps. 3 p. 1039^{A} vulnerum et -um species. VINCENT. LER. 25, 35 mala gramina et noxios sucos -um vocabulis praecolorant *haeretici.* ALC. AVIT. hom. 6 p. 111, 16 asperitas -is. 7 p. 113, 12. 20 p. 133, 26 *opp.* venena. NICET. virg. laps. 40 ne quid a pastore ovi morbidae . . . -is denegatum sit. *et al.*

II *usu latiore de auxiliis quibuslibet, quae extra artem medicam adhibentur (add. gen. subi.: l. 22. 35. 47. gen. epexeg.: l. 13. 18. 72. 77. gen. obi.: l. 16. 54. 58. 66. 75.):* A *de rebus ad condiciones (corpora, animos) animantium vim exercentibus:* 1 *de variis rebus auxiliantibus:* SIL. 8, 101 *vates* spondent . . . novis -a curis. 8, 324 cauti -a belli lentus ama, *Paule.* 15, 7 *senatores* quasso -a maesti imperio circumspectant. TERT. pall. 6 p. 954, 8 Oe. sermone . . . me suasisti, -e sapientissimo. ITALA Sirach 6, 16 (Epiphan. in cant. p. 5) amicus fidelis -n vitae (*cf. p. 534, 52*). CONC.^{S} II 3, 3 p. 40, 24 aures omnium quodam -e (*II 1, 3 p. 33, 6 φαρμάκῳ*) . . . praeoccupavit (EPIST. pontif. 1056 Conc.^{S} IV 2 p. 127, 2 praemiorum -e [*Facund. defens. 7, 2 p. 685^{B}* pigmento]). EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 954^{A} (*gr. ἴαμα τῆς πληγῆς*). *de rebus abortivis vel conceptionem prohibentibus:* OV. epist. 11, 39 quas mihi non herbas, quae non -a nutrix attulit *eqs.* IVV. 6, 595 tantum artes huius, tantum -a possunt (*cf. et l. 34*), quae steriles facit atque homines in ventre necandos conducit. MIN. FEL. 30, 2. TERT. cast. 12 p. 754, 21 Oe. dissolvas -bus conceptum. *de rebus, quae ad condienda corpora mortuorum adhibentur:* SIL. 13, 464 quae putris artus -a servant. PRVD. cath. 10, 52 adspersaque myrrha Sabaeo corpus -e servat.

2 *de auxiliis magicis:* ELEG. in Maecen. 1, 121 ut tibi vita foret semper -e sacro (OV. met. 2, 122 *Titan* ora sui s. -e nati contigit et rapidae fecit patientia flammae [*cf. p. 534, 65*]). OV. epist. 12, 97 ego (*Medea*), quae dederam -a *Iasoni* (*cf.* VAL. FL. 7, 458. 8, 17 condita letiferis . . . -a cistis). met. 4, 388 incesto (*v. vol. VII 1, 894, 8*) fontem -e tinxit. 6, 140 tristi -e tactae defluxere comae *Arachnae.* 7, 116 tantum -a possunt (= 14, 285. *cf. etiam l. 22*). 7, 262 validum posito -n aeno fervet (15, 533 Apollineae v. -e prolis reddita vita [*pertinet etiam ad I*]). 7, 311 *aries* agnus -e fiet. fast. 5, 243 omnia temptabo . . . -a. 6, 157 et aquae -n habebant. PS. QVINT. decl. 14, 7 p. 271, 2 quaedam fortassis -a (*sc. odii*) possunt aliud vocari quam venenum *eqs.* APVL. apol. 31 p. 37, 5 *Homerum* vim omnium -um non mari sed terrae ⟨a⟩scripsisse (*cf. q. seq.*). PAVL. sent. 5, 23, 19 si ex eo -e . . . homo perierit. PORPH. Hor. epod. 5, 69 sq. nescio cuius . . . veneficia, quae cubile unguit -bus *eqs.* VVLG. sap. 12, 4 odibilia opera tibi faciebant per -a (*ἔργα φαρμακειῶν*) et sacrificia iniusta. *in superstitione:* PLIN. nat. 7, 67 fecunditatis in feminis praerogativum accepimus inunctis -e oculis salivam infici. 37, 114 innato *molochiti* contra pericula *magica* -e.

3 *de veneno:* PS. QVINT. decl. 15, 4 p. 279, 22 pestiferis heredum -bus enectum (*praecedit:* veneficii agit). TAC. ann. 12, 67, 1 infusum . . . venenum nec vim -is statim intellectam. 14, 51, 1 inlitum palatum *Burri* noxio -e (*cf.* FLOR. epit. 2, 20, 7 impuris [*ibid.* veneno]. PS. APVL. herb. 66 l. 13 mala [CASS. FEL. 47 p. 121, 5]). LIV. perioch. 8 p. 14, 18 epotis -bus perierunt.

4 *de adiumentis decoris corporis (praecipue de fucis):* OV. medic. tit. -a faciei femineae (PETRON. 102, 15 infectam -e f. 126, 2 f. -e attrita. IVV. 6, 472 quae mutatis inducitur . . . tot -bus . . . , f. dicetur an ulcus? TERT. virg. vel. 12 p. 901, 19 Oe. SCHOL. Iuv. 6, 462 ad tendendam f.). 67 afficiet tali -e vultum. 77 -a . . . ore fugant maculas. ars 3, 205 vestrae -a formae. rem. 355 redolent . . . -a mensas *Phinei.* LVCAN. 3, 238 tinguentes croceo -e crinem (*cf.* TERT. cult. fem. 2, 6 p. 722, 4 Oe.). PLIN. nat. 7, 70 *dentes* candorem trahunt quodam -e. TERT. cult. fem. 2, 5 p. 720, 8 Oe. cutem -bus urgent *eqs.* PORPH. Hor. epist. 1, 19, 17 sq. -bus . . . pallidus factus. CYPR. hab. virg. 15 p. 198, 9 liniamenta nativa corrumpente -e (*cf.* 16 p. 199, 5 -um fucis in mendacium vera mutantur. 17 p. 199, 19 cutem falso -e polluisti [COMM. instr. 2, 18, 6 inducis malis -a falsa]). *de pastillis foetorem oris emendantibus:* SEN. suas. 2, 21 redolentis animae -a. *de auxiliis voci utilibus:* HIER. in Eph. 5, 19 p. 528^{C} in tragoedorum modum guttur et fauces dulci -e colliniendas *eqs.*

B *de auxiliis ad res meliorandas, servandas, mutandas idoneis:* 1 *varia:* COLVM. 2, 9, 10 hoc -e . . . semina macerata. 7, 8, 2 optimus caseus est, qui exiguum -is (*i. coaguli*) habet (*cf. p. 535, 33*). 12, 22, 1 picis liquidae alterum -n, quo mustum condias (*cf.* 12, 20, 2 -is saporem. 12, 20, 6. 7. 12, 22, 3 -a adicito, quae sint aut liquida aut resinosa [*ibid. de eadem re* medicamentum]. *al.* PLIN. nat. 14, 120 et ex ipso musto fiunt -a. 14, 126 vinorum -is . . . cura. *sim.* 14, 68 tinguentes *vinum* . . . herbis ac -bus noxiis). PLIN. nat. 17, 99 semine . . . cum fecundo fimi -e abiecto (*cf.* 17, 267).

2 *in tinctura de suco, quo color inducitur (cf. etiam s. A 4):* PLIN. nat. 9, 133 quingentenas -is libras . . . torreri (*cf.* 9, 135. 138 dimidia et -a adduntur). 16, 205 colos *terebinthi* mire adulteratur . . . *lignis* tinctis atque in -e decoctis.

medicāmentārius, -a, -um. *a* medicamentum. *i. q. ad medicamenta pertinens:* PLIN. nat. 7, 196 medicinam . . . repertam . . . herbariam et -am a Chirone. *pro subst.* medicāmentārius, -ī *m.* (medicāmentāria, -ae *f.*): 1 *qui medicamenta conficit (cf.* GLOSS. *φαρμακοπώλης):* PLIN. nat. 19, 110 herbaceum *porrum* folio . . . , quo utuntur -i. 2 *i. q. veneficus:* COD. Theod. 3, 16, 1 si *mulier* homicidam vel -um . . . maritum suum esse probaverit. *ibid.* si moecham vel -am . . . repudiare voluerint *mariti.*

medicāmento, -ātum, -āre. *a* medicamen. *i. q. incantare, maleficare:* SORT. Sangall. 47, 9 succurre tibi, quia -tus es (*gr. cf. Astr. 12, 1 πεφαρμάκευσαι*). 48, 10 a muliere.

medicāmentōsus, -a, -um. *a* medicamentum. *i. q. vi medendi praeditus:* VITR. 7, 3, 4 omnis . . . aqua calida . . . est -a, quod *eqs.* *i. q. medicamentis mixtus:* CAEL. AVR. gyn. frg. p. 147, 15 si . . . quisquam potionibus mederi voluerit, non sint nimium -ae potiones (*Soran. 3, 44, 2 p. 123, 3 Ilb. ποτήμασι . . . μὴ φαρμακώδεσι*).

×**medicāmentum,** -ī *n.* *a* medicare (-i). *de orig. cf. l. 20.* EXC. Bob. gramm. I p. 554, 19 *inter* nomina quae apud Romanos neutralia, apud Graecos feminina . . . -um *θεραπεία.* NOT. Tir. 111, 7 *inter* medicina *et* Asclepius. *de notione (cf. l. 16):* NON. p. 345, 9 -um est, quo homines vel animalia cetera curantur. p. 345, 11 -um rursum venenum, ut graece *φάρμακον* ⟨. . .⟩ vel producta eius verbi prima syllaba, quod apud Medos venefici sint plurimi (*cf.* GAIVS dig. 50, 16, 236 pr. tam -a quam quae nocent, hoc nomine [*sc. φάρμακον*] continentur [*praecedit:* et -a venena sunt]). GLOSS.^{L} II Philox. ME 3 *φάρμακον ἰάσιμον.* GLOSS. *φάρμακον ἐπὶ θεραπείᾳ. θεραπεία ἢ τοῖς νοσοῦσι προσαγομένη.* II 258, 54 *βοτάνη* herba gramen -um. *gr. respondet plerumque φάρμακον (cf. etiam p. 534, 68).* *de diff. inter* -um *et* remedium: CHAR. gramm. p. 387, 12 B. remedium, ne periclitemur, datur, -um ad subita pericula aptatur; atque ita remedium submovet imminentia, -um sanat inlata. *de usu: v. p. 529, 34 sqq.* [*francog.* megement. *M.-L.*] [*dub.* (*cf. p. 529, 61*): CVRT. 4, 6, 19 ⟨labente⟩ ligamento *pro* -o *coni. Hed.* PLIN. nat. 19, 38. *loco mutilo:* TERT. nat. 1, 8 p. 72, 8 perseveraverit Philomelae -is.]

I *usu strictiore de rebus naturalibus vel compositionibus, quae ad sanandos morbos (animalium: l. 37) aut extrinsecus (e. g. l. 49. 73. 75. p. 533, 7) aut intrinsecus (e. g. l. 40. 43. 46. p. 533, 7) adhibentur:* A *proprie:* 1 *in universum (acced. gen. subi. [epexeg.]: p. 533, 43; obi.: p. 533, 3. 29. 40. 41; dat.: l. 40. p. 533, 2. 534, 17. 28; praepp.: l. 65. 83 sq. p. 533, 18):* CATO agr. 70, 1 bubus -um ([*add. Gesner e* capp. 82]. 73 b. -um dato [COLVM. 6, 4, 1. PALLAD. vet. med. 4, 1 d. . . . -o . . . folia] quotannis, uti valeant. *cf.* COLVM. 6, 7, 4 potandum . . . -um praebent. 6, 14, 5 tali vitio . . . esse -um *eqs.* 7, 5, 16 nec -orum nec ferri remedia patitur *pecus.* 7, 13, 2 *al.* PLIN. nat. 24, 174. *et al.*). 157, 2 de omnibus brassicis nulla est illius modi -o (*cf.* capp. 165). 157, 3. 5. ad fil. frg. 4 ex -is bibendis (CVRT. 6, 10, 34 PAVL. dig. 33, 9, 5 pr. *cf. p. 533, 11. 534, 58. al. sim. vol. V 2, 698, 41. 52. VI 2569, 47.* SCRIB. LARG. 122 poturus). VARRO ling. 6, 21 vinum . . . degustari -i causa. CIC. Cluent. 53 -um, non venenum (*cf. p. 533, 48. 534, 10 et* QVINT. decl. 246 p. 7, 9. 321 p. 264, 9 v. . . . qui accipit utique tamquam -um. VLP. dig. 9, 2, 7, 6 qui v. pro -o dedit. 21, 1, 23, 3). Brut. 217 multis -is . . . delibutus. nat. deor. 2, 132 enumerari . . . non possunt . . . -orum salutarium plenissumae terrae (*cf.* PLIN. nat. 35, 159. VVLG. Sirach 38, 4 altissimus creavit de terra -a). off. 3, 92 si quis -um cuipiam dederit ad aquam intercutem (CELS. 2, 12, 1^{B}. 2, 13, 3 potui. *al.* SCRIB. LARG. praef. p. 1, 19 *al.* PLIN. nat. 29, 142 pro -o. *et al. cf. etiam l. 38. 49. p. 533, 11. 534, 56. 58. 81 al. et* CELS. 6, 18, 7^{B} superdandum [7, 4, 1^{B}. 7, 25, 2]). *ibid.* -o sanus factus (*cf.* CELS. 5, 26, 24^{C} ea -a sanabunt. SEN. epist. 64, 8 -a, quibus sanarentur oculi [PLIN. nat. 20, 81]. AVG. civ. 22, 8 p. 570, 15 D. *cancrum* nullis -is sanabilem). *ibid.* ne illo -o . . . uteretur (VITR. 7, 5, 8 uti -o minio . . . usus. CELS. 1 prooem. 51. 3, 7, 1^{A}. 3, 7, 2^{C} pro -o. *al.* SCRIB. LARG. 16 *al.* PLIN. nat. 25, 42 SVET. Cal. 23, 3. *et al. cf. etiam p. 533, 17*). LIV. 8, 18, 8 ea -a salubria esse (GAIVS dig. 18, 1, 35, 2). VITR. 1, 4, 10 curant lienosos hoc -o (CELS. 5, 26, 23^{F} vulnus. 6, 6, 1^{E} oculos. *al.* PLIN. nat. 30, 40. *et al. cf. et* ISID. orig. 4, 9, 3 pharmacia est -orum curatio). SEN. contr. 7, 3 (18), 8 -um se parasse ad somnum (*cf.* MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 2 ad conceptionem. AVG. gest. Pelag. 1, 3 p. 54, 1. *aliter l. 84*). CELS. 1 prooem. 9 *opp.* victu (*cf.* 5 prooem. 1. 5, 26, 24^{C}. 34^{C}. 7 prooem. 1. 2. 7, 7, 15^{B}. *sim.:* 3, 21, 7 cibo . . . -o. ORIBAS. syn. 1 praef. Aa p. 800, 29 curationes -orum [*διὰ φαρμακείας. La:* in medicaminibus] vel ciborum). *ibid. opp.* manu (*cf.* 5, 26, 1^{B}. 7 prooem. 5. 7, 4, 4^{E}. 7, 23. *sim.:* 1 prooem. 3 ferro et -is [5, 28, 7^{A}. 11^{D}. *al.* AVG. civ. 22, 8 p. 568, 8 D.]). 2, 8, 42 -is purgatum (SCRIB. LARG. 237). 3, 4, 2 Asclepiades -a sustulit (*cf.* PLIN. nat. 26, 17). 4, 7, 3 palatum unguere . . . -o (5, 28, 19^{D} perungunt. 7, 7, 12 inunguere [7, 7, 14^{F} -orum inunctionibus]. SCRIB. LARG. 227). 4, 13, 2 imponitur (*al.* SCRIB. LARG. 130. 131 *al.* PS. APVL. herb. 122 l. 5. *cf.* CELS. 7, 7, 8^{B} superimponendum. *al.*). 4, 31, 7 induci (5, 26, 35^{A}. 7, 7, 6^{C} ulceri. SCRIB. LARG. 160 [?]. PS. APVL. herb. app. 13 l. 3). 5 prooem. 1 de facultatibus -orum (5, 26, 1^{A}). 2 sine -is ad sanitatem pervenire (*cf.* RVFIN. hist. 1, 13, 6 sine -is aut herbis. PASS. Thom. p. 147, 24). 3 adhibet (*v. vol. I 642, 37*). 5, 22, 1 mixturae -orum. 5, 26, 31^{A} quidquid -orum ingeritur, parum proficit (*cf.* 5, 26, 30^{A} ad implendum . . . vulnus. 6, 15, 4 *al.* SEN. epist. 94, 20 SCRIB. LARG. 78. 84. *cf.* 63 prodest). 5, 26, 35^{C} *herbam* adversus alteram -um esse (*cf.* SCRIB. LARG. 37 ad . . . excrescentem carnem [71. 95. 163

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad serpentum morsus . . . -a. MARCELL. med. 18, 2. CASS. FEL. 72 p. 101, 14 ad stomachi dolorem mitigandum -um]. *sim. c. dat.* [*cf. p. 532, 36*]: CELS. 5, 27, 1B. 5A). 5, 28, 4C -um eius (*sc. sacri ignis*) fortuitum est (*cf.* 5, 28, 8 *et infra l. 40*). 6, 1 *vitia* quae . . . -orum auxilia desiderant (*cf.* 6, 18, 3C decurrendum est ad -a). 6, 6, 8B si neque medicus neque -um praesto est. 6, 6, 10 ad cataplasmata et -a. 6, 7, 1C infundere (VLP. dig. 9, 2, 9, 1). 6, 8, 1D linamentum . . . -o illinendum (*cf. vol. VII 1, 381, 71*). 6, 11, 5 -o, quod ex moris fit (*cf.* SCRIB. LARG. 145 PLIN. nat. 12, 30. 20, 3 *al.*). 6, 15, 3 inicitur (*al.*). 8, 4, 11 in eodem -o erit perseverandum. *et passim.* SEN. benef. 3, 24, 1 -um innoxium bibendum dedit. CVRT. 3, 6, 3 sumpturus (SCRIB. LARG. 72. 122. *cf. etiam l. 21*). 3, 6, 8 poculo, in quo -um diluerat (*cf.* PLIN. nat. 25, 153 ad dissolvenda -a). 3, 6, 14 tanta vis -i fuit, ut *eqs.* (*cf.* SCRIB. LARG. praef. p. 3, 10 per vim -orum. p. 3, 14. *al.* PROB. Verg. georg. 3, 113 sqq. PS. APVL. herb. 93 l. 55). *al.* SCRIB. LARG. praef. p. 1, 2 Herophilus . . . fertur dixisse -a divinas manus esse. p. 1, 5 -a usu experientiaque probata. p. 1, 15 usu -orum (p. 2, 9. 5, 12). 22 in omni collyrio -oque. 49 facit . . . -um bene (70. 239. 246. *cf.* 41 ad tumorem [94. 101 *al.*]. 108 adversus solutionem stomachi). 75 dum calet -um (*cf.* 173 coquitur. 207 ne effervescat -um [267]. 210 tepente -o [263. 266]). 99 quo magis . . . commendaret -um. 101 qui acceperunt -um (122 *al.*). 115 immissum. 230 -um colorare rubrica vel atramento. *et saepe.* PLIN. nat. 8, 111 fel . . . ad multa -a utile ([15, 24. *sim.* 19, 111 ad . . . -a prodesse. 29, 70 utuntur. VVLG. Tob. 6, 5 necessaria]. *cf.* 13, 55 -is necessarium. 13, 63 -is utilis [20, 207 -o *cuidam* . . . utilissimum. 33, 116]. 14, 60 aptius -is. 21, 79 -is eligitur. *al.*). 11, 37 -a . . . gignuntur. 12, 31 spina . . . adulterat . . . -um. 12, 118 corticis *balsami* . . . ad -a pretium est. 20, 5. 20, 200 -o nobili (24, 129). 22, 98 oculorum -a (23, 65. 77. 24, 110. *saep.*). 23, 63 *vini faex* miscetur -is (*cf.* 23, 162 additur in -a [29, 25. 33, 105]. 35, 194 -is additur. *al.*). 25, 56 -is aut clysteribus. 29, 55 unguentum . . . pariter et -um. *et saepe.* SVET. Cal. 29, 1 metu venenorum praemuniri -is. GAIVS dig. 41, 1, 7, 7 si . . . fecero . . . ex -is tuis emplastrum. VLP. dig. 50, 13, 3 periculum . . . per adversa -a inferendo. APVL. apol. 32 p. 38, 14 cum *tus et murra et alia* et -o parentur et sacrificio. flor. 19 p. 96. FIRM. math. 4, 14, 17 -orum . . . repertores. AVG. civ. 22, 8 p. 567, 25 D. iam secuerant *medici* eum et artis suae cetera -is agebant. *et al.* *de vi medica*: PLIN. nat. 8, 115 cornu *cervorum* . . . -o aliquo praeditum. *usu liberiore*: CELS. 3, 4, 6 optimum . . . -um [eius?] (*om. J*) est opportune cibus datus. 5, 26, 28C optimum . . . -um quies est (*cf.* AVG. in psalm. 37, 5 p. 398 med. -um . . . famis est cibus, et -um sitis est potus, et -um fatigationis est somnus [*cf.* serm. 385, 7]). *mystice*: VEN. FORT. vita Albin. 11, 30 *caeco* sanctae crucis -um imposuit. *comparantur cum usu -orum rationes ad meliorandas hominum condiciones susceptae* (*cf. etiam p. 534, 45*): SEN. epist. 2, 3. 8, 2 salutares admonitiones velut -orum utilium compositiones litteris mando. 115, 6. HIL. c. Const. 16 dic prius . . . : nolo adversum nova venena novas -orum comparationes (*item opp.* venenum: AVG. civ. 11, 12 p. 490, 30 D. POMER. 3, 1, 1 p. 473B). AVG. in epist. Ioh. 6, 7 serm. 53, 4. 357, 1 p. 1582 med. MVTIAN. Chrysost. hom. 17, 3. NOVELL. Iust. 111 praef. quod -a morbis, hoc exhibent iura negotiis. *et al.* *in proverbio*: FRONTO p. 144, 2 N. (*cf. Otto Sprichw. 216*) alibi tu -a obligas.

2 *indicantur certae quaedam species* (*cf.* ISID. orig. 4, 9, 8 omnia -a ex propriis causis habent vocabula *eqs. v. etiam* MARCELL. med. *ind. p. 306. de* PLIN. nat. 28, 44 *cf. vol. II 2149, 17 sqq.*): **a** *ex compositione, habitu, origine*: CELS. 5 prooem. 3 cum . . . -a . . . saepe simplicia (SCRIB. LARG. 67. 103. *al.*) opitulentur, saepe mixta (*cf.* SCRIB. LARG. praef. p. 6, 13 sq. composita -a [*v. vol. III 2122, 46 sqq.*]). COLVM. 12, 42, 1 compositio -i . . . , quod vocatur διὰ ὀπώρας (PLIN. nat. 24, 129 quod oporicen vocant). PLIN. nat. 20, 200 διὰ κωδυῶν (20, 207). 29, 119 echeon vocatur. *adde*: PLIN. nat. 24, 124 -um, quod vocatur Lycium. CELS. 5, 17, 2B arida (*al.* SCRIB. LARG. 61). 5, 19, 1A ex -is non pinguibus (7, 4, 2B. 8, 3, 10. 8, 25, 5. *cf.* PLIN. nat. 23, 162 -a, quae liparas vocant). 6, 6, 22 liquidum (SCRIB. LARG. 37. 38). SCRIB. LARG. 38 aquato (159). PLIN. nat. 23, 75 inveterato -o (28, 95). PS. APVL. herb. app. 124 l. 2 quia frigida *podagra* frigidis -is delectetur. *ex colore*: SCRIB. LARG. 212 rufum (213 rubrum). *ex nomine medici* (*inventoris*): PAVL. FEST. p. 54 Centaurion -um a Chirone centauro inventum. CELS. 6, 6, 27B Caesarianum. 6, 7, 2B Ptolomaei chirurgi. 6, 14, 1 Andronium (SCRIB. LARG. 225. 248. *cf.* 63 Andronis). SCRIB. LARG. 94 Apulei Celsi. **b** *ex vi et effectu*: α *generaliter*: CELS. 1, 3, 17 nimis valentibus -is ([4, 12, 10. 4, 26, 9. 5, 28, 17C]. 5, 25, 1 vehementibus [6, 18, 11]. 5, 28, 12J validioribus. *cf.* 3, 18, 8 efficacibus [5, 28, 12N SCRIB. LARG. praef. p. 1, 12 *al.* PLIN. nat. 24, 120. *et al.*]. 4, 25, 2 idonea [*v. vol. VII 1, 232, 80 sqq.*]. 6, 6, 34A utilia). 2, 13, 2 asperioribus (*cf.* 6, 6, 14 acria [*v. vol. I 360, 19*]. RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 6 p. 179, 14 austerioris [*cf. p. 534, 16*] et mordacioris -i). 5, 26, 35A lene (5, 28, 2D. *et saepe.* HIER. epist. 64, 5, 2 oleum, -um lene). PLIN. nat. 28, 200 praesentaneo -o. β *ex effectibus specialibus*: PLIN. nat. 12, 77 -um . . . Graecis enhaemon dictum. 21, 146 alexipharmacon. 23, 126 exulceratoriis -is. 28, 51 suppuratoriis -is. CHIRON 54 -is metasincritis. CASS. FEL. 42 p. 101, 14 anodinon. γ *ex partibus* (*personis*) *curandis*: PLIN. nat. 23, 108 -um, quod stomatice vocatur. 26, 164 psilotrum nos . . . in muliebribus -is tractamus, verum iam et viris est in usu. CASS. FEL. 31 p. 63, 8 topicis -is id est localibus. **c** *ex ratione adhibendi*: SCRIB. LARG. 29 quae περίχριστα vocant (MARCELL. med. 8, 9 perichristarion).

B *in imag. et transl.*: **1** *generatim* (*c. gen. obi.*: *l. 11*): CIC. inv. 1, 30 rationem accommodare, ut vulneri *rei expositione facto* praesto -um sit et odium statim defensio mitiget (*cf.* AVG. epist. 211, 14 p. 369, 8 ex ipso ore proferre -a, ex quo facta sunt vulnera). Cluent. 201 non huic aerumnosissimo venenum (*cf. p. 532, 46*) illud fuisset, sed multorum -um maerorum. fin. 2, 22 doloris -a illa Epicurea tamquam de narthecio proment. Att. 9, 5, 2 *rem publicam* amissam puto cum vulneribus suis, tum -is iis, quae parantur. **2** *in sermone Christianorum de remediis hominum peccatis laborantium*: **a** *absol.* (*nota de ipso deo*: *l. 27*): RVFIN. Orig. princ. 2, 5, 3 p. 135, 32 austerioribus (*cf. p. 533, 78*) curari indigent -is hi qui deliquerunt. Orig. in psalm. 37 hom. 1, 1 p. 1369B animae (*dat.*) -a praeparavit *deus* in . . . sermonibus *eqs.* (*cf.* AVG. serm. 32, 1 -a . . . de scripturis sanctis. NICET. psalm. 5 p. 72, 15 CAES. AREL. serm. 36, 5 p. 151, 16 *al. v. etiam l. 31*). AVG. in epist. Ioh. 6, 8 p. 2024 med. tu morbum confitearis, *deus* -um adhibeat (*al.*). 9, 4 fin. timor -um (*cf.* in psalm. 37, 24 p. 409 fin. flagellum -um est contra peccata. *al.*). serm. 49, 9. 294, 11. 12 confitere venenum, ut poscas -um: aliter non sanatur. SALV. eccl. 1, 52. CAES. AREL. serm. 36 p. 148, 3 spiritualia -a (42, 6 p. 180, 35. *al. cf.* 43, 9 p. 186, 18 -is sacerdotalibus. 156, 6 p. 604, 22 caelestibus -is adpositis). *et al.* *nota de ipso deo* (*cf. p. 551, 53*): AVG. epist. in Ioh. 8, 14 p. 2044 med. *deus* -um est non sano (*cf.* serm. 279, 7 p. 1279 in. quomodo sanaberis, qui de -o tuo [*sc. deo*] erubescis). **b** *acced. gen.*: α *subi.* (*epexeg.*): *dei*: AVG. in psalm. 122, 11 CAES. AREL. serm. 30, 6 p. 126, 18. *rerum*: RVFIN. Orig. in lev. 8, 1 p. 394, 11 verborum -a (*cf.* GREG. M. moral. 12, 12 p. 992C praedicationis. PASS. Thom. p. 149, 3 verbi dei). princ. 2, 10, 5 p. 178, 27 *affectuum* mortiferum virus nullo . . . emendationis -o mitigatum est. AVG. conf. 17, 4, 6 fidei (CAES. AREL. serm. 55, 2 p. 232, 1). PS. AVG. serm. ed. Mai 61, 4 ad paenitentiae remedia et eleemosynarum -a (CAES. AREL. serm. 18, 7 p. 83, 21. 101, 6 p. 402, 33. *et al.*). 96, 1 paenitentiae (CAES. AREL. serm. 5, 4 p. 30, 20. 22, 5 p. 97, 25 *al.*). CAES. AREL. serm. 28, 3 p. 118, 30 verae caritatis. 48, 4 p. 209, 20 humilitatis (131, 4 p. 518, 19 *al.*). *et al.* β *rei efficiendae*: ORIG. in I reg. 1, 1 p. 3, 19 *nostra exhortatio* vobis fiet -um salutis (AVG. serm. app. 254, 1 p. 2215 med. *cf.* GREG. M. moral. 3, 40 p. 620B sanitatis).

II *usu latiore de rebus quae extra artem medicam adhibentur*: **A** *de rebus ad condiciones* (*corpora, animos*) *animantium vim exercentibus* (*c. gen. rei efficiendae*: *l. 52. 57. 74. 80. p. 535, 12. epexeg.*: *l. 49*): **1** *de variis rebus auxiliantibus*: CIC. Verr. II 3, 152 cum omnes . . . comites iste sibi illo panchresto -o (*i. argento*) amicos reddidisset. VELL. 2, 129, 3 Maroboduum inhaerentem occupati regni finibus . . . velut serpentem (*cf. l. 66 sq.*) abstrusam terrae salubribus consiliorum suorum -is coegit egredi. SEN. dial. 1, 3, 12 (*sensu strictiore etiam dilucente; cf. Weyman, RhM. 70, 1915, 152*) *Socrates* illam potionem publice mixtam non aliter quam -um immortalitatis obduxit (*cf.* VVLG. Sirach 6, 16 amicus fidelis -um vitae et i.). GREG. TVR. Franc. 4, 31 p. 168, 11. *de rebus abortivis vel conceptionem prohibentibus*: CIC. Cluent. 32 quod . . . partum sibi ipsa -is abegisset. SCRIB. LARG. praef. p. 2, 29 ne . . . -um, quo conceptum excutitur, . . . detur. PLIN. nat. 16, 110 semen salicis mulieri sterilitatis -um esse (QVINT. decl. 327 p. 285, 14 bibit [p. 286, 7]). VLP. dig. 40, 7, 3, 16 quod ei -um dedisset, ne conciperet. *de rebus, quibus mortuorum corpora condiuntur*: AVG. civ. 19, 12 p. 376, 5 D. si . . . adhibeantur -a atque curatio, quae formam cadaveris dissolvi dilabique non sinat.

2 *de auxiliis magicis*: **a** *generatim*: PLAVT. Pseud. 870 Medea Peliam . . . -o et suis venenis dicitur fecisse rursus ex sene adulescentulum. VARRO frg. Serv. Aen. 11, 787 Hirpini, qui ambulaturi per ignes, -o plantas tingunt (*cf. p. 531, 30*). CELS. 5, 27, 3 *stupere colubram* per quaedam -a circulatores faciunt (*cf.* ITALA psalm. 57, 6 [Hil. in psalm. 57, 3 Aug. in psalm. 57, 7] *serpens* non exaudit vocem incantantium, -i medicati [φαρμάκου . . . φαρμακευομένου, *in prava interpret. hebr.* חוֹבֵר חֲבָרִים, *cf. Vulg.* venefici incantantis] a sapiente). PLIN. nat. 20, 101 contra malorum -orum introitum ([20, 197. 25, 115. 130. 28, 69. 142 *al.* PS. APVL. herb. 10 l. 5 PLAC. med. 9, 16 rec. β. *v. et p. 535, 4*]. 34, 151 contra noxia -a. CAES. AREL. serm. 51, 1 p. 218, 6 sacrilegia -is). 27, 107 species lymphantium . . . , quae tali -o inventur. 37, 158 spargere somni -a. HYG. fab. 199, 2 Circe . . . -is aquam inquinavit. **b** *in arte amatoria*: α *i. q. potio amoris, amatorium*: SEN. epist. 9, 6 tibi monstrabo amatorium sine -o, sine herba, sine ullius veneficae carmine. PETRON. 20, 6 solus tantum -um ebibisti. QVINT. decl. 385 p. 431, 12 *syn.* amatorium. SVET. Cal. 50, 2 potionatus . . . amatorio . . . -o. β *i. q. potio odii*: PS. QVINT. decl. 14, 6 odii -um . . . habuit (14, 10 p. 274, 16 sq. biberit. p. 274, 22). 14, 11 p. 275, 7. 15, 3 p. 279, 5 -i pariter ac dantis integritas. p. 279, 9. 15, 6 p. 282, 10 ecquid . . . satis me (*sc. venificii accusatam*) contra infamiam veneni vel solum -i nomen absolveret? (*praecedunt verba accusatoris*: 'odium . . . accepi').

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *de venenis (praecipue potui destinatis; aliter infra l. 7)*: VARRO Men. 407 cur biberit *Hannibal* -um (*cf.* SCRIB. LARG. 184 poto -o). LIV. 8, 18, 7 coquentes quasdam *mulieres* -a. SEN. contr. 7, 3 (18) thema -um terens (*exc. tit.* venenum). 7, 3 (18), 4 habuit malum -um Mithridates (*v. p. 224, 25 sqq.; adde*: DOCTR. apost. 2, 2 non -a mala facies [*gr.* οὐ φαρμακεύσεις]. *cf.* 5, 1 -a iniqua. *v. et p. 534, 70*). PLIN. nat. 27, 101 sagittas in venatu tingunt *Galli* -o, quod venenum cervarium vocant. QVINT. decl. 321 p. 265, 12 potionem ... -is permixtam et oneratam. VLP. dig. 10, 2, 4, 1 *syn.* venena. 47, 10, 15 pr. si quis mentem alicuius -o aliove quo alienavit. PROB. Verg. georg. 3, 451 elleborum genus -i venenati. VVLG. sap. 1, 14 non est in illis -um exterminii. DAMIG. lapid. 7 capietur a nullo -o (*cf.* PLAC. med. 23, 6 rec. β [*an ad 2?*]).

4 *de fucis sim.*: FEST. p. 364 *tentipellium* -um esse, quo rugae extenduntur. SEN. dial. 7, 7, 3 voluptatem ... fucatam et -is pollinctam. epist. 123, 7 neminem esse in comitatu tuo puerorum, cuius sana facies -um (*sc. ad arcendum solem sim.*) desideret. FRONTO p. 64, 22 N. faciem -o litam. TERT. cult. fem. 1, 2 p. 703, 14 Oe. -a ex fuco, quibus lanae colorantur. 2, 13 p. 734, 10 (*trop.*) *feminae* -is et ornamentis extructae prophetarum et apostolorum *eqs.* *transl.*: CIC. orat. 79 *in sermone puro* fucati ... -a candoris et ruboris omnia repelluntur.

B *de rebus ad res meliorandas, conservandas, mutandas idoneis* (*c. dat.*: *l. 30*): **1** *varia*: CATO agr. 39, 1 si ... in rimas -um (*i. q. glutinum*) indideris (*ibid.* -um in dolium hoc modo facito. *cf.* VOPISC. quatt. tyr. 3, 2 vitreis quadraturis bitumine aliisque -is insertis domum exstruxisse perhibetur). FEST. p. 117 laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitum ... quod -o siccissima sit. COLVM. 5, 9, 14 vermes ... hoc -o (*sc. amurca arboribus infusa*) necantur (*cf.* PLIN. nat. 1, 17, 46 sq. arboribus -a. 17, 263. *sim.* 17, 48 *de marga stercorandi causa humo iniecta*). COLVM. 12, 28, 2 ne *vinum* in condiendo cum -o effervescat et fluat *eqs.* (*cf.* 12, 20, 4. 12, 22, 3 [*v. p. 531, 73*]. PLIN. nat. 14, 55). PLIN. nat. 11, 241 Galliarum *casei* sapor -i (*sc. coaguli*) vim optinet. TEST. Galli (CIL XIII 5708) 2, 25 volo ... cremari cum ... omni -o ⟨et⟩ instrumento illius (*sc. venandi*) studi (*cf. E. Hübner, annali dell' istituto di corrisp. archeol. 36, 1864, 215*).

2 *in tinctura de suco, quo color (cf. etiam l. 14 sqq.) rebus tingendis inducitur* (*cf. Blümner, Technol. I² 228 sq.*): CIC. phil. frg. V 23 qui conbibi purpuram volunt, sufficiunt prius lanam -is quibusdam. SEN. benef. 7, 9, 2 varietas *testudinum* subditis -is in similitudinem veri coloratur. nat. 1, 3, 12 interest ..., crassius -um an aquatius traxerit *purpura*. PLIN. nat. 9, 138 pretia -o sunt ... pro fertilitate litorum viliora. 33, 88 -a sorbere cogentia (35, 150 colorem sorbentibus -is). 35, 44 rudibus -is inebriatum. 35, 150 accipientis *colorem* -i (medicamini(s) *v. l.*) qualitate. *sim.*: FRONTIN. strat. 1, 11, 14 Alexander ... sacrificaturus inscripsit -o haruspicis manum, quam ille extis erat suppositurus.

deriv.: medicamentarius. medicamento. medicamentosus. *Beutler.*

[**medicarius** *v. s. v.* vicarius.]

medicātio, -ōnis *f.* *a* medicare (-i).

1 *de actu condiendi sim.*: COLVM. 2, 10, 16 lens potest ... etiam citra istam -em cineri mixta commode servari (*praecedit*: mixtura aspergatur defriceturque oleo). PLIN. nat. 15, 18 -o *olei* alias ut vino. **2** *de actu medendi*: **a** *proprie in arte medica*: MART. CAP. 9, 926 adflictationibus corporeis ... adsidua -e succurri.

b *translate in sermone Christiano*: RVFIN. Orig. in num. 8, 1 p. 52, 17 poenae, id est curae ac -is, tempus extendi (SERM. Rev. Bén. 23, 1906 p. 198, 66). SACR. Leon. p. 472 humana condicio de ipsius humanae condicionis confecta -e sanatur. *ibid.* concede nobis ... ut ... quidquid in nostra mente vitiosum est ipsius doni -e curetur. CANON. Migne 56, 703ᴮ ut letalia vulnera (*i. peccata*) competenti -e curentur.

medicātīvus, -a, -um. *a* medicare (-i). *n. plur. pro subst.*: BOETH. top. Arist. 6, 6 p. 987ᴮ intelligentiam habere ad -a (*cf.* p. 987ᴬ [*Arist. top. p. 151 a 7. 9* πρὸς τὰ ἰατρικά]).

medicātor, -ōris *m.* *a* medicare (-i).

i. q. medicus (*cf.* GLOSS. V 373, 37 medicus -r): **1** *proprie*: AVIEN. Arat. 216 animae rursum tepefacta calore viscera *Hippolyti* mundanas revocat -r (*sc. Aesculapius*) in oras. GREG. TVR. vit. patr. 3, 1 (*mystice*) *Abraham abbas* fugator daemonum inluminatorque caecorum aliorum quoque morborum potentissimus -r. **2** *transl.*: *de deo*: TERT. adv. Marc. 3, 17 p. 405, 22 -em (*sc. Christum*) *adnuntiat Isaias* (*53, 4*): 'ipse enim' inquit 'imbecillitates nostras abstulit'. PETR. CHRYS. serm. 57 p. 358ᶜ *Christus* divinitatis unguentum avidis iam mortalium membris pius -r infudit. BOETH. cons. 4, 6, 29 W. rector ac -r (mediator *P*) mentium deus (*cf. 4, 6, 28* medicus). CONC. Rom. a. 501 p. 432, 8 caelestis -r (meditator *F*¹, mediator *GD.*). *alia*: AVELL. p. 399, 20 ut vel nascentibus iurgiis pius -r (*sc. Paulus*) occurreret vel de eorum comperta mox incolumitate gauderet. FAVST. REI. serm. 28 p. 337, 8 humanis ... infirmitatibus hos *martyres* -es (*Engelbrecht*, -is *P*) providentia divina constituit.

medicātōrius, -a, -um. *a* medicare, *cf.* medicator. *i. q. ad medendum aptus, medicinalis*: EVSTATH. Bas. hex. 3, 7 p. 897ᶜ in modum -ae cucurbitae (*cf. p. 543, 17*).

medicātūra, -ae *f.* *a* medicare (-i). *i. q. summa nummulorum pro curatione vulnerati solvenda*: LEX Sal. 17, 4 MCC dinarios ... culpabilis iudicetur praeter -a solidos V. capit. 2 B. (= 5 G.), 6, 1. 2 excepto -as IX.

medicātus, -ūs *m.* *a* medicare (-i). *i. q. actus medicandi, incantatio*: OV. epist. 12, 165 quaeque feros pepuli (*sc. Medea*) doctis -bus ignes, non valeo flammas effugere ipsa meas.

ˣmedicīna, -ae *f.* [*a* medicus. *J. B. H.*] *de orig.*: PS. SORAN. quaest. med. 10 p. 248, 36 -a dicitur a medendo. *cf.* VARRO ling. 7, 4 quom dicat etymologice non omnium verborum posse dici causa⟨m⟩, ut qui a qua re res v⟨aleat⟩ ad medendum, -a. *aliter*: ISID. orig. 4, 2 nomen ... -ae a 'modo', id est a temperamento, impositum existimatur, ut non satis sed paulatim adhibeatur. *abbreviatur*: med: PLIN. nat. 1, 21, 74 (*v. p. 537, 64*). *al.* NOT. Tir. 111, 6 *inter* medicus *et* medicamentum. PRISC. gramm. II 120, 18 -a *affert inter exempla paenultimae longae.* GLOSS. ἰατρική, θεραπεία. *legitur inde a* PLAVTO, ACCIO, CATONE, VARRONE, CIC.; *plur. invenitur apud* PLAVT., CIC., COLVM., PLIN. nat., GELL., TERT. *et al.* *exstant libri de medicina* CELSI, GARG. MART., PALLADI (de veterinaria -a), PLINI, PLAC., PS. THEOD. PRISCI, CASSI FEL., ISID. (orig. 4). [*pedem.* meizina, *francog. vet.* mesine. *M.-L.*] [*variat in codd. c.* cura: HIER. epist. 52, 15, 2. medicamen: CELS. 7, 4, 2ᴮ. 7, 29, 3 PHAEDR. 1, 8, 9 PLIN. nat. 34, 100 CYPR. epist. 68, 1 p. 744, 18. *et al.* medicus: CYPR. epist. 55, 28 p. 646, 11 FIRM. math. 7, 8, 4. *et al.* remedium: PLIN. nat. 22, 27. *dub. vel corr.*: PVBLIL. C 42 PREC. terr. 28 ARNOB. nat. 2, 69 p. 103, 24. *loco interpret. minus certae*: INSCR. NSc. 1927 p. 107 n. 104, 4 Volcanus em -a est. *loco manco*: GRATT. 361.]

***substantive*:** **I** *-a sc. ars vel res*: **A** *proprie*:

1 *loci selecti*: **a** *de scientia, ratione, actione -ae*: **α** *definitiones, partes sim.*: CIC. inv. 1, 7 ut si -ae materiam dicamus morbos et vulnera, quod in his omnis -a versetur (*cf.* ISID. orig. 4, 1, 1). 1, 68 ex -a nihil oportet putare proficisci, nisi quod ad corporis utilitatem spectet. fin. 3, 24 nec ... gubernationi aut -ae similem sapientiam esse (*cf.* 3, 25 -ae et gubernationis ultimum. SEN. epist. 87, 17). 5, 16 -a valetudinis ... ars est. nat. deor. 2, 12 ars nulla -a est (*cf.* div. 1, 24 an -a ars non putanda est? QVINT. inst. 2, 17, 39. 2, 21, 11. ISID. orig. 4, 13, 1 quaeritur ... quare inter ceteras liberales disciplinas -ae ars non contineatur). 3, 15 quid simile -a ... et divinatio ...? (*cf.* SERV. georg. 2, 486 'inglorius' comparatione philosophiae ... non quod nulla gloria -ae est, sed quod minor quam divinitatis et augurandi. MACR. Sat. 1, 20, 5 -ae atque divinationum consociatae sunt disciplinae). OV. rem. 131 temporis ars -a ferest. CELS. 1 pr. 1 sanitatem aegris -a promittit (*cf.* SCRIB. LARG. praef. p. 3, 5 scientia ... sanandi, non nocendi est -a. APVL. met. 10, 11 nec exitio sed saluti hominum -am quaesitam esse. SCHOL. Cic. Bob. p. 141, 3. RVFIN. Orig. in Rom. 3, 1 -a scientiam non solum sanitatis, sed et languoris profitetur *eqs.* AVG. serm. 155, 10, 10. 182, 3, 3 PS. SORAN. quaest. med. 8 p. 247, 36. 9 p. 248, 24 finis ... -ae est aegritudo sanata). 4 has partes -ae ... vetustissimas (*cf.* 9 in tres partes -a diducta est. 12. 5 pr. 1 *al.* SCRIB. LARG. praef. p. 2, 1 *al.* CHIRON 2. VINDIC. med. 40 divisam esse ... -am in partes quattuor: ... diaetam ... chirurgiam ... farmaciam ... prognosim. PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 246, 21. 7 p. 247, 33 semiotica pars -ae. 15 p. 249, 28 partes ... -ae sunt tres: sanitas aegritudo aut neutrum. *al.*). 13 rationalem -am (74 PS. SORAN. quaest. med. 9 p. 248, 18). 30 genera -ae (51. 5, 26, 24ᶜ plaga ipsa curanda extrinsecus vel sutura vel alio -ae genere est. *al.* PLIN. nat. 20, 240 saluberrimo genere -ae. VLP. dig. 50, 13, 1, 3). 2, 6, 16 coniecturalem artem esse -am. SEN. epist. 95, 15 -a quondam paucarum fuit scientia herbarum (*cf.* ISID. orig. 4, 9, 4. *Blümner, Privataltert. 475, 1*). COLVM. 7, 3, 16 veterinariae -ae prudens. PLIN. nat. 1, 33 ind. auctor. ext. de -a metallica (*cf. p. 537, 15. 38*). *al.* 30, 98 in quartanis -a clinice (*cf. p. 537, 33*) propemodum nihil pollet. QVINT. inst. 2, 15, 25 quod *Plato* duas partes civilitatis corpori adsignet, -am (*cf. Plato Gorg. p. 464 B* ἰατρικήν) et ... exercitatricem. DON. Ter. Andr. 481 -a aut in ratione est aut in consuetudine aut in exemplis. AVSON. 336, 69 p. 203 P. -a triplex: servare, cavere, mederi (*cf.* AVG. in psalm. 7, 10 duo sunt officia -ae: unum quo sanatur infirmitas, alterum quo sanitas custoditur. ISID. orig. 4, 1, 1). SERV. Aen. 12, 396 'usumque medendi' ἐμπειρικήν scientiam, hoc est -am, in usu non in ratione constantem. VEG. mulom. praef. 1 p. 12, 4 ars veterinaria post -am secunda est. 6 p. 13, 9 mulomedicinae doctrina ab arte -ae non adeo ... discrepat. AMBR. in psalm. 37, 1, 2 ipsa est ... prima et valida secta -ae, quam experientia, non coniectura formavit. HIER. hom. Orig. in Luc. 1 p. 9, 5 scientia ..., cuius finis opus exigit, velut -a. AVG. mor. eccl. 1, 27, 52 ad corpus quod pertinet *actio diligendi proximum*, -a nominata est. MACR. Sat. 7, 15, 5 -a ... physicae partis extrema faex est (*cf.* ISID. diff. 2, 150). PS. SORAN. quaest. med. 11 sqq. *definitiones -ae* secundum Hippocratem, ... Hippocratem logicum, ... methodicos, ... empiricos. 49 p. 253, 29 quot sunt -ae? tres: empirica dogmatica et methodica (*cf. p. 548, 61*). 51 p. 253, 45 logica. ISID. diff. 2, 152 -a est scientia curationum. *in proverbio* (*cf. Otto, Sprichwörter p. 216*): TERT. anim. 2, 6 -am ... sororem ... philosophiae (*cf.* ISID. orig. 4, 13, 5 -a secunda philosophia dicitur). *huc pertinet*: MACR. Sat. 7, 15, 14 nunc in ipsam (*sc. philosophiam*) invehitur parricidali ausu -a.

[*Gundel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β de origine, inventione -ae: VERG. Aen. 7, 772 *Iupiter* repertorem -ae talis et artis fulmine Phoebigenam (*i. Aesculapium*) Stygias detrusit ad undas ([AVIEN. Arat. 222]. *cf.* PS. APVL. Ascl. 37 p. 77, 8 Th. -ae primus inventor. TERT. apol. 23, 6 -arum demonstrator. MART. CAP. 2, 158 ascribit Asclepio Graecia -am. ISID. orig. 8, 11, 3). OV. met. 1, 521 (*loquitur Apollo*:) inventum -a meum est (*cf.* QVINT. inst. 3, 7, 8. SERV. Aen. 12, 405 Apollo -ae inventor: nam Aesculapius praeest -ae quam Apollo invenit. auct. Aen. 1, 329. 12, 429. SCHOL. Hor. carm. saec. 63. PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 243, 1 -am ... invenit Apollo, amplificavit Aesculapius, perfecit Hippocrates. RVT. NAM. 1, 75 aras Paeoniam meruit -a per artem. ISID. orig. 4, 3, 1 -ae ... artis auctor et repertor. 5, 39, 10). PLIN. nat. 1, 29, 1 de origine -ae (*cf.* 24, 4 hinc nata -a). 7, 196 -am Aegyptii apud ipsos volunt repertam. 7, 197 Sol Oceani filius, cui Gellius (hist. 5) -ae quoque inventionem ex metallis assignat. QVINT. inst. 2, 17, 9 aut tollatur -a, quae ex observatione salubrium atque iis contrariorum reperta est *eqs.* AMPEL. 2, 9 ab eo (*sc. Chirone*) Aesculapius ⟨doctus *Assmann*⟩ -am (*cf.* PS. APVL. herb. 12 l. 14 *Ciro centaurus* primum de his herbis -am instituit. herb. app. 126 l. 5 magister -ae. ISID. orig. 4, 9, 12 -am iumentorum ... invenit).

γ de -ae tractatione (vel scriptis vel praeceptis vel manu), executione, professione (*de -ae provincia angelo imperata*: *l. 46*): CATO ad fil. frg. 1 iurarunt *medici Graeci* inter se barbaros necare omnis -a. VARRO ling. 9, 111 et in -a et in musica ... discrepant scriptores. Men. 152 ego -a Serapi utor, cotidie praecantor (*mystice*). rust. 2, 7, 16 de -a vel plurima sunt in equis et signa morborum et genera curationum, quae pastorem scripta habere oportet. CELS. 2, 10, 12 ista -a, ubi necessaria est, in biduum dividenda est (*item de curationibus manu factis*: 2, 12, 2^A. 7, 7, 10. 7, 12, 4 *al.*). 7 pr. 1 potest dubitari secunda valetudo -ae an corporis beneficio contigerit. 2 ab illo parente omnis -ae Hippocrate (*cf.* PLIN. nat. 7, 123. 171 principi -ae. 18, 75 e clarissimis -ae scientia. 29, 4 instituisse -am hanc, quae clinice vocatur [*cf. Blümner, Privataltert. p. 478, 6*]. 30, 10 QVINT. inst. 3, 6, 64 PS. SORAN. *v. l. 10. et al.*). SCRIB. LARG. praef. p. 3, 18 Asclepiades, maximus auctor -ae (*cf.* PLIN. nat. 26, 12). PLIN. nat. 1, 12 ind. auctor. Sextio Nigro qui graece de -a scripsit (1, 13 ind. auctor. *cf.* 1, 33 ind. auctor. Iulio Basso [1, 34 ind. auctor.]). 1, 33 ind. auctor. ext. Timaeo ... qui de -a metallica scripsit (*cf.* 1, 34 ind. auctor. 1, 35 ind. auctor. ext.). 11, 219 descriptus ab Herophilo, -ae vate (*cf.* 25, 15 clarus -a). 25, 4 boum etiam -a non omissa *a M. Catone*. 25, 7 *Mithridates* -ae peculiariter curiosus. 30, 33 huius -ae auctor est Ovidius. 32, 26 Sextius diligentissimus -ae. TAC. ann. 15, 64, 3 Statium Annaeum ... arte -ae probatum. TERT. anim. 6, 6 p. 306, 24 Sorano methodicae -ae instructissimo auctore. HIER. in Is. 6, 9 p. 98^C evangelistam Lucam tradunt ... -ae artis fuisse scientissimum. RVFIN. Orig. in num. 14, 2 p. 125, 2 Raphael, qui -ae praeest (*cf.* ISID. orig. 7, 5, 13 Raphael interpretatur curatio vel -a dei. *et al. cf. Helmling, Wetzer und Weltes Kirchenlexikon X 2, 768*). VINDIC. gyn. p. 428 (rec. g) priores ... in Alexandria ⟨a⟩gentibus -ae. *et al.*

δ metonymice: LVCR. 6, 1179 mussabat tacito -a (*i. turba medicorum*) timore. SCRIB. LARG. praef. p. 2, 23 quia -a non fortuna neque personis homines aestimat. AVG. serm. 278, 2, 2 praecepta, quae dat -a ad tenendam sanitatem. DRAC. laud. dei 2, 282 quaerit -a medullas (*sc. cervi*). *et al.* *personate*: MART. CAP. 9, 891 cui (*sc. superum patri*) Delius -am suggerit Architectonicamque in praeparatis (*sc. virginibus dotalibus*) assistere.

b *de rebus quibuslibet, quae ad sanandos morbos adhibentur*: *α de rebus naturalibus vel compositionibus*: (I) *de ipsis medicamentis*: GRATT. 476 morbo Liber (*i. vinum*) -a furenti. PLIN. nat. 1, 8, 41 -ae ab animalibus repertae (*cf. l. 75*). 1, 20, 1 -ae ex his quae in hortis seruntur (1, 21, 78. 1, 22, 7. 1, 28, 33 sqq. -ae communes ex animalibus feris aut eiusdem generis placidis. 1, 28, 42 sqq. privatae ex animalibus -ae digestae in morbos. 20, 262 *al.*). 1, 20, 32 -ae VII (1, 20, 69. 1, 21, 74 [*v. p. 536, 14*]. *sim. saepissime*). 1, 22 (*post* 82) summa: -ae et historiae et observationes DCCCCVI (*al.*). SER. SAMM. 282 hinc longum per iter nervos -a sequetur. PELAGON. 4 -as aut potiones, quibus morbi expellantur addiscere. 6 tit. p. 50 curae et -ae ad tusses omnes vel ad vulsos. (II) *de vi medica*: PREC. herb. 4 *Tellus* -am sanitatis in vos (*sc. herbas*) contulit (*cf.* PLIN. nat. 1, 21, 60 herbae, quarum -ae sequenti libro dicentur. 20, 256. 21, 120 odorati iunci. 22, 15 *syn.* remedia). 21, 180 ⟨non⟩ demonstranda remedia, quorum -a maioris mali periculum adferat. 22, 138 panis ... innumeras paene continet -as. 24, 1 ne silvae quidem ... -is carent. 24, 129 unum etiamnum arborum -is debetur nobile medicamentum. 28, 1 ex ipsis animalibus (*cf. l. 60*) ... reperta maiore -a (*cf.* 29, 133. 32, 45 sunt et servatis piscibus -ae). 37, 53 falsum et quod de -a *lyncurii gemmae* simul proditur (*cf.* 37, 169 Zachalias ... non contentus oculorum et iocineris -ā decorasse *haematitim gemmam*).

β de remediis incorporeis: PVBLIL. P 14 pro -a (remedio *Brugmann*) dolor est, dolorem qui necat. GRATT. 410 tristis -a sed una (*i. occisio unius ex canibus aegrotis, ne plures moriantur*). 424 duc *canes aegros* ... fac[i]es ad solis, ut ... subeat ... latentibus ultro quae facta est -a vadis (*v. Enk ad l.*). SEN. contr. 9, 4 (27), 9 cum illa (*sc. plaga*) non iniuria, sed -a fuerit. SEN. epist. 78, 3 haec ipsa *solacia*, quibus adquiescebam, -ae vim habuisse (*in destillationibus*). PLIN. nat. 10, 157 -a in fame et cubitūs in fumo (*variatio constr.*; *de pituita morbo gallinarum*). 24, 1 ut -a fieret etiam solitudo ipsa. 28, 52 ab animo hominis pendentes -as. MART. 11, 71, 8 o -a gravis (*de Leda hysterica, quae coitu sanatur*). GELL. 4, 13, 3 morbidis -ae fuisse incentiones tibiarum. DRAC. Romul. 7, 78 fit -a furor.

2 *iuncturae et structurae selectae*: **a** *iuncturae*: *α verbales*: (I) *nom.*: PROP. 2, 1, 57 sanat (PS. QVINT. decl. 8, 9 p. 154, 14. *cf.* FIRM. math. 4, 19, 8 curabit). OV. Pont. 1, 3, 23 tollere ... nescit -a podagram. trist. 2, 269 dat -a salutem (DRAC. Romul. 8, 172. *cf.* BOETH. trin. praef. 26 adfert salutem) quaeque iuvet monstrat ... herba (SEN. benef. 4, 28, 4). CELS. 2, 8, 34 periculo subtrahit *aegrotos*. 3, 1, 4 proficiat (5, 28, 2^C. 7, 26, 2^B SEN. dial. 5, 10, 3 epist. 89, 19 PS. QVINT. decl. 8, 17 p. 161, 6. *cf.* VEG. mulom. 2, 14, 1). SEN. epist. 94, 24 morbos ... vincit (PLIN. nat. 7, 58 *coni.* cura). 95, 29 armare se coepit. COLVM. 6, 6, 4 processit (PALLAD. vet. med. 6, 6). 6, 7, 1 prodest (PLIN. nat. 30, 39). SCRIB. LARG. praef. p. 3, 11 succurrit (*cf.* TERT. scorp. 1 p. 144, 15 occurrit. SER. SAMM. 713 poterit ... iuvare. VEG. mulom. 1, 39, 3 subvenerit). PLIN. nat. 13, 130 -a validas *pecudes* ... praestante (*cf.* PS. QVINT. decl. 8, 9 p. 154, 4. 8, 17 p. 161, 4 NOVELL. Valent. 1, 2 pr.). *al.* SIL. 14, 696 succubuit -a malis. PS. QVINT. decl. 8, 10 p. 154, 26 remedium -a invenit. *et al.*

(II) *gen.*: RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 3 p. 18, 26 sqq. participaret.

(III) *dat.* (*cf. p. 537, 46*): SEN. contr. exc. 4, 5 studuit (QVINT. inst. 7, 2, 17 AVSON. 470, 13 p. 1 P. *cf.* DON. vita Verg. l. 47 Br. operam dedit. MACR. Sat. 7, 5, 33 obsecutus es). CELS. 2, 8, 40 dolor ... -ae patet (7, 7, 15^B). 2, 14, 11 locum facere (3, 21, 15). PLIN. nat. 12, 127 -ae ... panacen *Syria* ... gignit (25, 1). 18, 114 emicant ... fontes ... volnerum -ae. 19, 167 nascuntur (21, 40 *coni.* unguentis). 23, 99 palma ... -ae confert germina (*cf.* 28, 92 produntur). *et al.*

(IV) *acc.*: *exercere, facere sim.*: CIC. Cluent. 178 -ae exercendae causa (*cf. vol. V 2 p. 1374, 35 sq. adde*: IVLIAN. dig. 38, 1, 27 CYPR. epist. 55, 16 p. 635, 16 BOETH. herm. sec. 6, 13 p. 448, 21). epist. 14, 7, 1 deus ... -am fecisse videatur (PHAEDR. 1, 8, 9 *grus*. 1, 14, 2 *sutor*. SCRIB. LARG. praef. p. 4, 23 COLVM. 6, 9, 2 PLIN. nat. 28, 198. ALF. dig. 38, 1, 26 pr. liberti [38, 1, 26, 1]. ANTHIM. praef. p. 3, 6 ipsi sibi. *subi. res*: GRATT. 424 *v. p. 537, 81*. PLIN. nat. 26, 10 -am ... rerum natura faciente. 28, 50 sudore et oleo -am faciente). CELS. 1 pr. 13 profitentur (*cf.* SVET. Iul. 42, 1 AMBR. in psalm. 36, 3, 1). 2, 12, 2^A temptetur (2, 17, 4). PLIN. nat. 34, 100 metalla ... instruunt -am. QVINT. inst. 7, 2, 26 factitasse. VLP. dig. 50, 13, 1, 2 exhibere. SERV. auct. Aen. 12, 396 tractata est (PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 245, 29). DRAC. Romul. 7, 49 perficitur. *adhibere, dare sim.*: CIC. de orat. 2, 186 adhibere (*cf. vol. I 642, 39 sq. adde*: CIC. Att. 16, 15, 5 COLVM. 6, 18, 2. 6, 30, 6 CHIRON 588 VEG. mulom. 1, 16, 1 VVLG. Sirach 18, 20). div. 2, 123 dabit Minerva (SER. SAMM. 717 ARNOB. nat. 1, 48 p. 32, 1). PREC. herb. 12 praestate (VEG. mulom. 1, 19, 3). 27 permittas. PLIN. nat. 20, 28 admota sit. 28, 3 praebendo. TERT. paenit. 7, 13 p. 22, 19 iteranda *est* (VAL. CEM. hom. 7, 2 p. 720^B repetenda est). 12, 6 p. 28, 9 adtributas (ARNOB. nat. 1, 48 p. 32, 16 adtribuere). EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 951^B sibi traditam. ENNOD. opusc. 2, 21 p. 294, 14 adferre. *invenire, sustinere sim.*: CIC. Tusc. 3, 5 invenerit (CELS. 1 pr. 36. 9, 13, 1 PLIN. nat. 7, 166 AVG. epist. 185, 45). CELS. 3, 21, 8 sentit. 5, 26, 36^C sustinere (*cf.* PLIN. nat. 26, 3 perpeti -am toleraverant). PLIN. nat. 26, 20 repertam (28, 3. 264). ARNOB. nat. 1, 49 p. 33, 4 rettulisse. AVG. conf. 4, 3, 5 consecutum. PS. APVL. herb. 30 l. 9 experieris. MISC. Tir. p. 60, 13 amplexus es[t]. GREG. TVR. Mart. 1, 11 p. 595, 9 obtenent. p. 595, 13 recipere. Thom. p. 118, 19 impetrare. *petere sim.*: CIC. div. 2, 123 petere (PETRON. 17, 7. 18, 5. PLIN. nat. 29, 3 ab oraculis -a petitur. OPTAT. 5, 8 p. 138, 13). CELS. 1 pr. 36 desiderari. SEN. epist. 104, 17 quaerenda est (SERV. ecl. 2, 11 ROMVL. fab. 51, 4 rec. vet.). QVINT. decl. 268 p. 97, 14 contra *quid* ... -a advocetur? APVL. Plat. 2, 10 adpetenda. OPTAT. 1, 10 p. 11, 13 flagitat. VEG. mulom. 1, 54 postulat. VAL. CEM. hom. 9, 2 p. 720^B requirit. *docere, discere sim.*: SEN. contr. exc. 4, 5 relinquo (*cf.* PLIN. nat. 22, 119 omittimus [28, 151]). COLVM. 6, 38, 1 edocui. 7, 3, 6 conscripsit. 7, 5, 14 tradidimus. PLIN. nat. 1, 26, 1 continentur. *al.* 1, 30, 8 sqq. digestae. 7, 4 excogitatae. 21, 120 dicentur. 22, 118 adtingimus. 29, 29 proditis (VEG. mulom. 1, 38, 5 prodidit). 30, 146 sint demonstratae. IREN. 2, 32, 2 discere (RVFIN. Orig. in num. 18, 3 p. 171, 24 AVG. civ. 3, 17 p. 124, 19 D.). PALLAD. vet. med. 2, 1 collegi. PELAGON. praef. p. 29, 15 iste liber loquetur. *et al.*

(V) *abl.* (*cf. p. 537, 23. 73*): CIC. div. 2, 96 quin multi ... restituerentur et corrigerentur ... -a. LVCR. 3, 511 mentem ... flecti -a posse videmus. NEP. Att. 21, 2 ut ... -a non indiguisset. VITR. 1, 2, 7 deorum ... -is ... curari. PLIN. nat. 20, 78 usus sit (25, 36 ENNOD. dict. 6, 6 p. 442, 6). 29, 15 qua -a ... se ... usque ad ... senectutem perduxerit. QVINT. decl. 268 p. 97, 12 vinci. AVR. Fronto p. 47, 16 N. iuvant atque pollent.

(VI) *c. praepp.*: ab: LVCR. 3, 522 animus ... flectitur. ad: VARRO rust. 2, 10, 5 instrumenta, quae ... opus sunt maxime ... ad -am pecudum. CELS. 1 pr. 10 pertinere (PLIN. nat. 35, 191 *al.*). 2, 8, 40 non idonea tempora sunt. PLIN. nat. 22, 27 sucus ... colligitur. 26, 8 solia temperabantur humano sanguine ad -am. 27, 36 27, 99 nata.

[Gundel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VVLG. Ezech. 47, 12. PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 243, 6 introducuntur. *al.* de: COLVM. 7, 5, 1 disputaremus. PETRON. 18, 5 adnuissetis. QVINT. decl. 268 p. 96, 23 dicam. SERV. Aen. 4, 179 tractant (PS. SORAN. quaest. med. p. 244, 1 CASS. FEL. pr. p. 1, 2). ex: FIRM. math. 7, 21, 7 curabit⟨ur⟩. in *c. abl.*: CELS. 2, 8, 29 vix quicquam *spei* in -a sit. 7, 12, 4 quod fieri debet. PLIN. nat. 16, 30 pilula in -a urendi vim habens (*cf.* 19, 47). 20, 21 differentias ... servant. 20, 169 plura sunt ... genera (20, 175). 35, 34 praeclara res habetur. 35, 192 praefertur. *al.* AVG. serm. 278, 3, 3. *et al.* sine: PLIN. nat. 29, 11 degant.

β nominales: (I) *casuum*: *gen.*: *pendet ab subst.*: *de scientia, professione, arte medica sim.*: SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 5 scientiam (CHIRON 2 RVFIN. Orig. in num. 18, 3 p. 171, 15). OV. rem. 795 munere. VITR. 1, 1, 10 disciplinam (*cf. vol. V 1 p. 1319, 84. adde*: SCRIB. LARG. praef. p. 1, 11 RVFIN. Orig. in num. 10, 1 p. 70, 23. *et al.*). CELS. 1 pr. 65 rationem (7, 7, 10 PLIN. nat. 1, 29, 5 QVINT. inst. 2, 21, 19 RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 3 p. 19, 8 ISID. orig. 4, 9, 7). SCRIB. LARG. praef. p. 4, 6 professione (17 APVL. Plat. 2, 9). PS. APVL. Ascl. 37 p. 77, 14 Th. arte (*v. vol. II 666, 5 sqq. et al. adde locos, quibus* -ae *pro adi.* [*cf. p. 542, 50 sqq.*] *accipi potest*: FIRM. math. 3, 1, 16 -ae artis interpretes. HIER. in Is. 6, 9 p. 98^C -ae a. ... scientissimum. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 3 p. 18, 26 AVG. conf. 4, 3, 5 CARM. de aegr. Perd. 139. *et al.* CIL II 4313, 2 III 2123). AVSON. 335, 7 p. 199 P. libros (THEOD. PRISC. eup. faen. 1, 1 libellos). AMM. 22, 16, 18 studia. MARCELL. med. praef. 1 institutione. *varia*: CIC. de orat. 1, 62 facultate. VITR. 1, 6, 3 curationes (VINDIC. epist. ad Valent. 10 ISID. orig. 4, 9, 1). SCRIB. LARG. praef. p. 2, 21 sacramento. p. 3, 3 nomen decusque. PLIN. nat. 1, 29, 8 vitia (AVG. c. Faust. 22, 97). 13, 114 usum (14, 98. 19, 21 *al.* CIL V 6415, 1). 14, 77 in parte -ae (*cf.* 19, 169 in loco). 23, 100 varietates. 23, 130 miraculum. 37, 54 specie. QVINT. decl. 250 p. 379, 23 experimenta. PS. QVINT. decl. 8, 2 p. 147, 19 violentiam (*cf.* TERT. scorp. 5 p. 154, 17 saevitia). GELL. 5, 14, 28 gratiam. APVL. met. 10, 26 p. 257, 27 proventus. TERT. scorp. 5 p. 154, 15 praesidium (*cf.* FIRM. err. 16, 5 remedia [math. 7, 23, 11 PS. AVR. VICT. epit. 16, 4]. math. 7, 8, 4 interventu. CLAVD. DON. Aen. 11, 820 p. 533, 28 auxilio [NICET. orig. laps. 32]. CHIRON 2 adiutoria [AVG. serm. 156, 4, 4 PS. AVG. serm. ed. Mai 21, 2]). anim. 46, 12 p. 377, 26 beneficia (adv. Marc. 4, 8 p. 438, 19 *al.* AVG. spir. et litt. 6, 9 PS. SORAN. quaest. med. p. 245, 15. *cf. p. 537, 30*). *al.* AMM. 16, 8, 2 auctoritas. 25, 3, 7 ministeriis. VEG. mulom. 2 praef. 3 expensis atque mercedibus (*cf.* ROMVL. fab. 51, 8 rec. vet. pretium). AMBR. Noe 18, 66 tempus. HIER. epist. 55, 5, 5 culpa. in Ier. 6, 10, 2 industria (hom. Orig. in Is. 2, 12 p. 302, 7). *et al.* *pendet ab adi.* (*cf. p. 536, 60. 537, 41. 42. 45*): VITR. 1, 1, 3 ignarus (APVL. apol. 33). PLIN. nat. 29, 11 avidus. APVL. apol. 40 neque instudiosus neque imperitus. *adde*: SCRIB. LARG. 199 proprium est (PLIN. nat. 34, 108. MACR. Sat. 7, 15, 1 anatomica ... -ae propria est). *dat.*: -ae: PAVL. FEST. p. 67 necessaria est. CELS. 1 pr. 47 aptiorem (PLIN. nat. 12, 31. 25, 97 IREN. 3, 5, 2). 1 pr. 48 opus est. 2, 8, 29 locus non est (7, 4, 2^B). 7, 9, 2 idoneum est. PLIN. nat. 12, 128 utile (12, 133. 13, 16. 19, 89. 21, 84 *al.* PS. SORAN. quaest. med. 51 p. 254, 10). 34, 100 inutilis. APVL. Plat. 2, 9 par (pars *codd., corr. Salm.*) est. *abl.*: -a: CELS. 2, 12, 2^D contenti sumus (PLIN. nat. 30, 6. *cf. p. 537, 78*). PLIN. nat. 1, 7, 37 excellentes. 25, 15 clarus (*cf. p. 537, 40*).

(II) *epitheta*: PVBLIL. M 19 mala. PREC. herb. 12 bonam. GRATT. 394 nec longa (*cf.* 469 subita. PLIN. nat. 28, 64 ocior. QVINT. decl. 290 p. 159, 22 velox. VEG. mulom. 1, 54 velocissimam). 410 tristis. VITR. 1, 6, 3 contrariae (PLIN. nat. 29, 6). CELS. 2, 12, 2^D levi. *ibid.* valentiore (7, 7, 15^H). 7, 16, 1 inanis. 7, 26, 2^B temeraria (PLIN. nat. 25, 36). PHAEDR. 1, 8, 9 periculosam. COLVM. 6, 13, 1 praesentior (6, 30, 10 PS. QVINT. decl. 13, 19 p. 264, 8. *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 1, 1 praesentaneae). 7, 5, 10 praestantiorem. PLIN. nat. 1, 26, 7 nova. 1, 26, 8 veterem (25, 16 antiqua). 20, 28 acrior. 27, 146 ingenitas. *ibid.* certiores (30, 95 certa). 28, 141 utili. QVINT. decl. 290 p. 159, 22 fallax. PS. QVINT. decl. 8, 21 p. 165, 24 impotissima. TERT. nat. 2, 14, 12 venalis. bapt. 5, 5 p. 206, 3 corporalis. *ibid.* spiritalem. adv. Marc. 4, 10 p. 444, 23 specialis (4, 12 p. 456, 22). IREN. 2, 32, 2 universam. SER. SAMM. 344 salubris. 846 praecox. VEG. mulom. 1, 39, 3 competens. CHIRON 588 rustica (*bis*). VICTRIC. 19 integra (GREG. TVR. MART. 1, 11 p. 595, 13). PS. APVL. herb. 30 l. 9 summam (MISC. Tir. p. 60, 13). DRAC. laud. dei 1, 204 vivax. CASSIOD. var. 6, 19, 1 auxiliatrix. INSCR. christ. Diehl 3480, 5 irrita. *et al.*

b *structurae*: *α add. gen.*: *subi.* (*cf. p. 537, 25. 69. 70. 71. 72. 77. 538, 2. 76*): PLIN. nat. 1, 31, 39 sqq. de salis ... -is. 1, 32, 21 ostreorum. 20, 28 raphani. 22, 118 Indicarum Arabicarumque mercium aut externi orbis. 22, 164 arborum (23, 166). 25, 18 cynorrhodi ... spongiolae. *al.* ENNOD. dict. 6, 6 p. 442, 6 ferri. epist. 8, 14 p. 210, 4 mortalium. *obi.* (*cf. p. 537, 40-78. 540, 10*): VARRO rust. 2, 10, 5 pecudum (COLVM. 7, 3, 6 PLIN. nat. 13, 130. *cf.* COLVM. 6, 38, 1 pecoris [7, 5, 1. 7, 5, 14. 11, 1, 8]. PLIN. nat. 28, 264 animalium [VEG. mulom. 1, 21, 1]. PALLAD. vet. med. 2, 1 armentorum. 6, 1. 37, 1). CIC. Tusc. 3, 5 corporis (PLIN. nat. 22, 111 *coni.* morbum. CENS. 14, 13. *cf.* PLIN. nat. 22, 27 oculorum [*cf. p. 537, 78*]. 27, 36 inguinum). COLVM. 9, 13, 1 morborum (PLIN. nat. 27, 146 PRVD. tituli 129. *cf.* CELS. 7, 5, 5 vulneris [PLIN. nat. 18, 114]. PLIN. nat. 30, 95 febrium). PLIN. nat. 17, 253 hominum (*cf.* VLP. dig. 24, 3, 22, 8. GREG. TVR. Mart. 1, 11 p. 595, 9 mei infantuli). *ibid.* arborum (*aliter p. 542, 32*).

β add. dat. (*cf. p. 537, 59*): SER. SAMM. 674 membris ... pudendis. CHIRON 946 tit. de bobus, ovibus et suibus -a (*cf. Ahlquist, Stud. p. 29*). *γ add. praepp.*: ab: *p. 537, 60.* ad: *p. 537, 68.* contra: *p. 538, 62.* ex: *p. 537, 60 sqq. 75.* in: *p. 538, 2.*

B *in comparationibus et sententiis* (*praecipue in proverbiis*): CIC. Quinct. 8 *si* falsum crimen quasi venenatum ... telum iecerint, -ae faciendae locus non erit. off. 1, 151. PROP. 2, 14, 16 cineri nunc -a datur (*sim.*: PS. QVINT. decl. 12, 23 p. 240, 17 quid? quod -a mortuorum sera est? *cf. Otto, Sprichwörter 390 p. 83*). OV. rem. 91 sero -a paratur, cum mala per longas convaluere moras (*cf.* VEG. mulom. 3, 11, 1 cassa enim -a, quae sera est). SEN. Ag. 152 et ferrum et ignis saepe -ae loco est. Oed. 517 ubi turpis est -a, sanari piget. clem. 1, 2, 1. dial. 11, 1, 2 in morbis quoque nihil est perniciosius quam immatura -a. epist. 89, 19. 94, 20 adicit remediis -a consilium. VVLG. Sirach 18, 20 ante languorem adhibe -am. AVG. civ. 10, 32 p. 459, 23 D. in epist. Ioh. 9, 4 ideo plus dolet *vulnus* accedente -a, ut numquam doleat succedente salute. in psalm. 1, 6 novit salutem -a, morbos autem non novit (*cf. Otto, Sprichwörter 1076 p. 216*). serm. 182, 3, 3 -a vitia persequitur, non naturam. *et saepe.*

C *in imag. et translate*: *i. q. remedium, auxilium, subsidium*: **1** *ad meliorandas condiciones animalium*: **a** *ad tollenda vel arcenda incommoda corporis* (*add. praep.*: *l. 29*): NON. p. 20, 26 -am dicimus et venenum: tractum a Graecis, qui venenum φάρμακον appellant: ACCIVS (trag. 579) se venenis sterilem esse illius opera et -a (*sc. conceptionem prohibenti*) autumans. PROP. 1, 2, 7 non ulla tuae (tua *v. l.*) est -a figurae: nudus Amor formae non amat artificem. PLIN. nat. 17, 240 hinc sumpsit Androcydes -am contra ebrietates raphanum manducari praecipiens. MIN. FEL. 11, 4 cum cadaveribus omnis sepultura, si sentiunt, poena sit, si non sentiunt, ipsa (*sc. flamma*) conficiendi celeritate -a.

b *ad sanandas cupiditates, emendanda vitia morum*: *α animorum* (*accedit gen. subi.*: *l. 41. 51. 57. 58. obi. e. g. l. 36 sqq. 42. 44. dat.*: *l. 35. praep.*: *l. 37*): PLAVT. Cist. 74 huic morbo facere -am (*item de remedio amoris*: VERG. ecl. 10, 60 haec sit nostri -a furoris. PROP. 1, 5, 28 -a mali. 1, 10, 18 nec levis in verbis est -a meis. 3, 17, 4 Bacche ... curarum ... tuo fit -a mero. OV. rem. 91 [*v. supra l. 11*]. 795). CIC. carm. frg. 31, 3 B. (Tusc. 3, 76) tempestivam -am admovens *iracundiae*. Catil. 2, 17 deinde singulis *generibus hominum* -am consilii atque orationis (*cf. l. 51*) meae, si quam potero, adferam. fin. 2, 70 *Epicurus* ambarum rerum (*sc. cupiditatis et metus*) cum -am pollicetur. Tusc. 3, 1 corporis curandi tuendique causa quaesita sit ars ... animi autem -a nec tam desiderata sit *eqs.* (*cf.* 3, 4. 6 est ... a. -a philosophia [*cf. p. 541, 43*]). 4, 24 quaedam Socratica -a, quae sanaret eam cupiditatem. 4, 58 est enim quaedam -a (*praecedit*: videamus, quanta sint, quae a philosophia remedia morbis animorum adhibeantur). 4, 59 alia est enim lugenti, alia miseranti aut invidenti adhibenda -a. 4, 61 aegritudines, quas levare illa -a nullo modo possit. off. 1, 136 si nulla reperietur alia -a. VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 uniusque orationis (*cf. l. 41*) saluberrima -a sanatus. SEN. clem. 1, 17, 1 *morbus animi* mollem -am desiderat. dial. 3, 16, 4 varia in tot animis vitia video et civitati curandae adhibitus sum: pro cuiusque morbo -a quaeratur. epist. 50, 9 non est acerba -a *mentis aegrae*. GELL. 5, 1, 2 *dicta* errorum atque vitiorum -as ferunt. 15, 10, 2. APVL. Plat. 2, 18 quorum animae vitiis imbutae sunt nec curari queunt -a sapientiae. TERT. pall. 5 p. 951, 6 Oe. soleo (*sc. pallium*) ... -as moribus dicere. COD. Theod. 9, 13, 1 (= Iust. 9, 15, 1 pr. [*a. 365*]) correctionis -a. CAES. AREL. serm. 221, 2 p. 829, 29 *amici* aegrotantem animum -ae lenitate pertracta.

β colore Christiano praecipue in avertendis peccatis: *abs.* (*accedit dat. p. 541, 38. praep.*: *l. 83. 84*): TERT. scorp. 5 p. 155, 22 dominus ... donec tempore -a temperaretur, paulatim remedia composuit. adv. Marc. 4, 35 p. 540, 26 neque ... credibile est emeruisse -am a destructore legis observatores legis. CYPR. eleem. 3 p. 375, 6 ut innocentia sua fretus -am non putet adhibendam esse vulneribus ([*sc. conscientiae peccatorum causa*]. *cf.* laps. 35 p. 262, 19 alto v. diligens et longa -a non desit. *cf. l. 75. p. 541, 29 sqq. al.*). epist. 55, 28 p. 646, 11 subtrahere de satisfactione -am (laps. 15 p. 248, 1. *cf.* AVG. agon. 31, 33 aegris [*i. peccantibus*] subtrahunt -am). NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 3 p. 574, 26 ad fidelem se dilatos esse -am. FILASTR. 138, 4 languenti saeculo in fine plus contulit -ae. PS. AMBR. serm. 29, 3 utinam sic quaereretis, quando peccatis, -am spiritalem sicut ... requiritis carnalem (*cf.* AVG. epist. 167, 19 suggerit dominicam ... vulneribus -am. in euang. Ioh. 53, 11 supernae -ae. *sim.*: mor. eccl. 1, 28, 55 -a nisi divinitus populis mitteretur). HIER. in Ier. 2, 59, 3 nobis tempus adesse -ae. PAVL. NOL. carm. 19, 202 haec ubi defuerit -a (*sc. fides*). AVG. civ. 2, 1 p. 53, 8 D. 14, 14 p. 35, 1 nusquam imploratio -ae. doctr. christ. 1, 13 sapientia dei ... ipsa medicus, ipsa -a (*cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai 132, 2 *et p. 551, 53*). epist. 185, 45 ut desperatione temporalis altitudinis -a maior et verior esset humilitas. c. epist. fund. 1 *opp.* interitum. in epist. Ioh. 5, 2 *coni.* salutem. serm. 17, 5, 5 quotidianam. 47, 6, 7 habes in ipsa oratione -am (*cf.* 50, 8, 11). 259, 3 est ... -a in bonis operibus misericordiae. de serm. dom. 1, 1, 2 con-

[Gundel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gruentem . . . exhibere -am. *al.* SEDVL. carm. pasch. 4, 76 magna est -a fateri. DRAC. laud. dei 2, 607 primum -am *peccaturis hominibus*, sancte, parasti quam faceres hominem. *al.* SACR. Greg. 80 fiatque omnibus accipientibus perfecta -a. *al. et al.* *acced. gen.:* *subi.* (*vel. epexeg.*): CYPR. epist. 68, 1 p. 744, 18 bonitatis et misericordiae divinae -am non denegemus. 68, 4 p. 747, 18 paternae pietatis. NOVATIAN. epist. 30, 3 p. 551, 23 indulgentiae. 36, 3 p. 574, 21 veritatis. COMM. apol. 23 o pia religio, o tam veneranda maiestas, cuius -a taliter in terra profecit. GAVDENT. serm. 19, 46 Christi (RVFIN. Orig. in lev. 8, 1 p. 394, 5. AVG. nupt. et concup. 1, 1, 1 qua peccata sanantur. *al.*). AMBR. spir. 3, 8, 50 trinitatis. HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 12 p. 301, 22 salutis. *al.* RVFIN. Orig. in exod. 2, 2 p. 157, 6 eruditionis. in gen. 16, 4 p. 140, 27 euangelii. in num. 14, 2 p. 125, 5 verbi dei (*cf.* AVG. in psalm. 93, 7 p. 1197. CASSIOD. in psalm. praef. p. 10^A stillantium -a verborum). *ibid.* confessionis. AVG. civ. 15, 7 p. 69, 32 D. salubris paenitentiae -a (c. Faust. 22, 97 VEREC. in cant. 3, 21 *al.*). epist. 190, 7 gratiae (grat. Christ. 8, 9 *al.* *cf.* serm. 156, 5, 5 gratia -a est). nat. et grat. 48, 56 salvatoris nostri. c. Parm. 3, 1, 1 vindictae. pecc. mer. 3, 4, 8 sacramentorum (SACR. Leon. 362, 14 sacramenti tui. *al.*). in psalm. 118 serm. 9, 2 humilitatis christianae. serm. 278, 1, 1 illius (*i. dei*) -a est, quae sanat animam (CONSVLT. Zacch. 1, 17 p. 19, 23 *al.*). BACHIAR. repar. laps. 4 p. 1040^A non ei remedii potest -a conferri. PETR. CHRYS. serm. 83 p. 436^A fidei. *obi.:* IREN. 3, 5, 2 languentium (*sensu ambiguo*). HIER. epist. 52, 15, 2 nos, quibus animarum -a commissa est (RVFIN. hist. 7, 32, 23 Theodotus arte quidem medicus fuit, sed ad animarum a domino translatus est -am. Orig. in lev. 8, 1 p. 394, 15. AVG. mor. eccl. 1, 28, 56 disciplina . . ., quae animi -a est. *al.*). 118, 1, 3 ad sanctarum scripturarum gravitatem confugimus, ubi vulnerum vera -a est, ubi dolorum certa remedia (*cf.* AVG. serm. 143, 1, 1 *et p. 540, 66*). PETR. CHRYS. serm. 41 p. 316^A abstinentia est hominis prima -a. FERRAND. epist. 3, 5 p. 895^C peccatorum. *metonymice:* *de Christo:* AVG. agon. 11, 12 haec -a hominum tanta est, quanta non potest cogitari (*cf.* serm. 77, 7, 11 magna -a. in psalm. 18 serm. 2, 15). conf. 9, 13, 35 exaudi me *deus* per -am vulnerum nostrorum, quae pependit in ligno. FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 11, 19 abundasset in terris iustitia, non fuisset e caelis transmissa -a (*syn.* sanitas). *de sanctis:* INSCR. christ. Diehl 991, 8 nec iudex culpis, sed -a fuit (*de Sabiniano papa*). 3375, 2 (= CE 1360, 2) l(a)etitia sensus et -a m(a)estis.

c *ad depellenda quaelibet mala:* α *in universum* (*acced. gen. subi.: l. 54. 78. obi. e. g. l. 42. 56. 58. 64. 75. dat.: l. 54*): ① *pertinet ad perferendos, mitigandos dolores, labores:* CIC. ac. 1, 11 doloris -am a philosophia peto (*cf.* Tusc. 2, 43. 3, 40 a gravibus . . . philosophis petenda -a est. 3, 54 calamitatis [*cf. l. 56*]. AMBR. in Luc. 6, 50). Tusc. 3, 35 est . . . tarda illa . . . -a, sed tamen magna, quam adfert longinquitas et dies. 3, 77 erit in consolationibus prima -a docere . . . nullum malum esse (*cf.* 4, 63. Att. 12, 21, 5 quod ipsum erat fortis aegroti, accipere -am [*de scriptis doctissimorum hominum*]. *ibid.* remediis. epist. 5, 15, 4 sic litteris utor . . . non ut ab eis -am perpetuam, sed ut exiguam oblivionem doloris petam). Lael. 10 non egeo -a, me ipse consolor (*loquitur de morte amici*). Att. 3, 7, 2 reliqua tempora sunt non tam ad -am quam ad finem doloris. 10, 14, 2 imbecillior est -a quam morbus (*sc. luctus*). epist. 5, 16, 6 expectare temporis -am. 6, 12, 5 ferenda, quibus ego si quam -am invenirem, tibi quoque eandem traderem. 9, 3, 2 gravitas morbi facit, ut -ae egeamus. PVBLIL. M 34 -a calamitatis (*cf. l. 44*) est aequanimitas. OV. trist. 4, 10, 118 tu *Musa* curae requies, tu -a venis. 5, 1, 33 tot mala pertulimus, quorum -a quiesque (*cf. l. 74*) nulla nisi in studio est Pieridumque mora. SEN. dial. 6, 1, 8 cupissem . . . ad istam curationem (*sc. doloris tui*) accedere: leniore -a fuisset oriens adhuc restingenda vis. STAT. silv. 5, 1, 16 sera . . . struitur -a dolori. QVINT. decl. 270 p. 108, 15 videtur sine -a dolor. CLAVD. DON. Aen. 1, 195 p. 46, 6. 10, 845 p. 395, 29 non est . . . in amplexu funeris delectatio, sed quaedam -a plangentis. BOETH. cons. 1, 2, 1 W. -ae, inquit, tempus est quam querelae. 4, 6, 5 haec quoque te nosse quaedam -ae tuae portio est. ② *pertinet ad meliorandas condiciones:* PLAVT. Men. 99 *patronus* homines . . . educat recreatque: nullus melius -am facit *opibus*. CIC. p. red. in sen. 9 nec enim eguissem -a consulari, nisi consulari vulnere (*sc. infamiae civilis*) concidissem (p. red. ad Quir. 15. *cf.* Att. 2, 23, 2 Sampsiceramum . . . vehementer sui status paenitere . . . doloremque suum impertire nobis et -am interdum aperte quaerere, quam ego possum invenire nullam). de orat. 2, 339 his quattuor causis *invidiae* totidem -ae opponuntur. fin. 5, 54 somnum . . . nisi requietem corporibus et -am quandam laboris afferret (*cf.* OV. Pont. 1, 2, 43 cum requies -aque publica curae somnus adest). SEN. contr. exc. 3, 3 utamur -a qua cogimur. PLIN. nat. 28, 39 iubet *triumphantes* . . . respicere . . . -a linguae *de Fortunae invidia admonentis.* SIDON. epist. 6, 4, 3 iudicii vestri -am expetunt. IVLIAN. epit. novell. 95 (96), 336, 1 Arabiae praeses . . . privata damna -a sua resarciat. β *in rebus publicis* (*acced. gen. subi.: p. 542, 14. 15. 17. 19. 24. obi.: p. 542, 2. 7. 11. dat.: l. 83. praep.: p. 542, 13*): CIC. div. in Caec. 70 aut hoc remedium est . . . rei publicae . . . aut . . . nulla umquam -a his tot incommodis reperietur. dom. 12 adhibenda -a (Sest. 135 ut . . . aliquando -am adhiberetis rei p. *cf. l. 15. 18*). Sest. 43 *Clodius* hac una -a (*sc. nece*) sola potuit a rei p. peste depelli. 51 eorum . . . periculorum est in re p. retinenda -a. rep. 2, 59 salutis omnium causa aliqua sublevatio et -a quaesita est. Att. 1, 18, 2 in re p. . . . volnus etiam atque etiam ipsa -a efficit. 2, 1, 7 non minus esset probanda -a, quae sanaret vitiosas partis rei p., quam quae exsecaret. 2, 20, 3 *civitati* -a nulla adferatur. ad Q. fr. 2, 16 (15), 2 ad nullam -am rei p. . . . accedere. LVCAN. 2, 142 excessit -a *Sullae* modum. SIL. 11, 166 nunc signa aciemque movere, dum trepidae res et -am vulnera (*sc. civitatis*) poscunt. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278 = Bruns fontes⁷ p. 207) 1 tantam illam pestem nulla -a sanari posse. APVL. Plat. 2, 7 *iustitia* hominum societatis et concordiae remedium atque -a est. PANEG. 2, 13, 2. 5, 11, 5 o divinam, imperator, tuam in sananda civitate -am. PRVD. c. Symm. 1, 3 postquam -a principis . . . sedarat in arce dolores. 1, 22 illa tyrannorum fuerat -a videre. COD. Theod. 6, 27, 18 adhibenda est competens -a (NOVELL. Theod. 24 pr.). NOVELL. Valent. 22 pr. officium sedis celsitudinis tuae . . . -am nostrae curationis exposcit, quae dudum potuisset adhiberi. 27, 2 -ae huius laus aeterna contingit. NOVELL. Iust. 11, 3 provinciae . . . facilius sentiant illius (*sc. praefecturae*) -am. 34 pr. communem omnibus deponere -am. *in re militari:* TAC. ann. 1, 49, 2 Germanicus, non -am illud (*i. supplicium in malos*) . . . sed cladem appellans, cremari corpora iubet. VEG. mil. 3, 4 p. 71, 10 cui vulneri (*i. audaciae militum*) multiplex -a consuevit opponi. 3, 4 p. 72, 18 quod si ferri -am necessitas extrema persuaserit. 3, 25 p. 119, 11. *in rebus ecclesiasticis:* CASSIOD. hist. 4, 21 p. 967^A etiam aliae passiones -am synodicam requirebant.

2 *ad meliorandum statum rerum:* PLAVT. Curc. 160 viden ut anus tremula *foribus crepantibus* -am facit (*sc. aquam cardinibus suffundendo*). *in rebus agrestibus:* COLVM. 2, 13, 3 omni solo . . . una praesens -a est, ut stercore adiuves. 10, 357 si nulla valet -a repellere pestem (*cf. 351* ne dira novas segetes animalia carpant). PLIN. nat. 1, 17, 39—48 -ae arborum (*cf.* 17, 16 nec adiuvante -a. 17, 257 cavendum, ne ex remediis vitia fiant, quod evenit nimia aut intempestiva -a). 14, 131 proprium . . . inter liquores vino mucescere aut in acetum verti, exstantque -ae volumina. 17, 191 si saucias *vites* recenti -a (*sc. putatione*) mordeat quaedam hiemis ruminatio. 19, 178 naporum -a ervi aliquid una seri. 19, 182 peculiaris -a raphano, betae . . . in salsis aquis. 19, 183 in tralatione et -a est, desinuntque sentire iniurias *herbae.* VVLG. Sirach 43, 24 -a (ἴασις) omnium in festinatione nebulae.

II -a *sc.* **taberna,** *officina* (*cf.* DON. Ter. Ad. 584 veteres absolute dicebant . . . -am, ad tabernam referentes): PLAVT. Amph. 1013 in palaestra atque in foro, in -is, in tonstrinis . . . quaesitando (*cf.* Epid. 198 per -as, per t. PORPH. Hor. sat. 1, 7, 2 sq. in t. haec et in -is narrata [*seq.* in his officinis]). Men. 992 facite illic homo iam in -am ablatus sublimen siet. *fortasse huc pertinet:* CIL III 12925 ⟨pug⟩na VI occid⟨it, in me⟩dicina dec⟨essit⟩ (*suppl. Mommsen*).

III -ae **deae:** CIL XIII 8231 Medicinis Marinia Antulla (*cf. Heichelheim, RE XV 85, 31*).

adi. (*primitus appositive, ut vid.*): VARRO ling. 5, 93 ab arte -a ut sit medicus dictus (HYG. fab. 274, 9 a. -am chirurgicam . . . ocularium. 274, 10. 13. RVFIN. Orig. princ. 1, 8, 3 p. 99, 20 discere a. grammaticam vel -am. 3, 3, 2 p. 257, 24 a. poetica vel grammatica vel rhetorica . . . quibus adnumeranda est . . . -a. INSCR. christ. Diehl 612, 8. *v. etiam p. 539, 19*). QVINT. inst. 12, 11, 24 rei militaris et rusticae et -ae praecepta ([*an subst.?*]. *cf.* GELL. 17, 16, 2 *Mithridatem* -ae rei et remediorum . . . sollertem fuisse). GELL. 18, 10, 8 -ae . . . disciplinae (*cf. p. 539, 13*) libros attigi. PS. SORAN. quaest. med. 24 p. 251, 17 quot sunt physicae artis partes -ae?

deriv.: medicinalis. *comp.:* mulomedicina.

***medicīnālis,** -e. *a* medicina. *de orig.:* PS. AVG. categ. 2 dicimus . . . a medicina -e ferramentum *eqs.* GLOSS. -ia ἰατρικά. *legitur inde a* CELSO, SCRIB. LARG., PLIN. nat. [*dub.:* GREG. M. epist. 13, 44 quidam, qui in magna civitate Alexandrina ⌊-e erat⌋ (⌊ ⌋ *codd.*, medicinam legerat? *Mommsen*, -i arte erat imbutus *edd. vett.*, '-is *artis -is studiosus esse videtur' L. M. Hartmann*).]

i. q. ad medendum pertinens, salutaris: A *proprie:* 1 *i. q. ad scientiam vel actus medendi pertinens:* a *de rebus:* CELS. 1 pr. 63 -is ars (AVG. epist. 138, 3 PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 243, 8 *al.* MAX. TAVR. serm. 42 p. 621^A GREG. M. in euang. 4, 3. *cf.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 5, 1 p. 371, 24 studiosi -is disciplinae [RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 19, 1 AVG. anim. 4, 6, 7 PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 245, 3 ORIG. in Matth. 18, 12 p. 23, 5 [*aliter p. 543, 51*]. AVG. c. Faust. 32, 14 p. 774, 4 -em doctrinam. PS. SORAN. quaest. med. 23 -is ratio). SCRIB. LARG. praef. p. 5, 23 scripta mea latina -ia. SER. SAMM. tit. liber -is ([-is *add. B*]. SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 1, 6, 127 FVLG. Virg. cont. p. 84, 10 ISID. orig. 4, 10 *al. cf. p. 543, 49 et* AVG. c. Cresc. 3, 27, 30 codices -es). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 5 p. 173, 2 finis est -is officii . . . sanare. FVLG. Virg. cont. p. 92, 1 in libro fisiologo quem nuper edidimus de -bus causis. RVFIN. Adamant. 5, 19 ad philosophicas et -es (ἰατρικάς) quaestiones. AVG. civ. 5, 2 p. 192, 21 D. coniectura -is (*i. medici*). gen. ad litt. 12, 17 p. 405, 20 consilium. SORAN. 1, 4 p. 6, 4 -i exercitatione. 1, 5 p. 6, 7 exercitata est -bus actionibus (*gr.* 3, 3 *p.* 5, 11 *Ilb.* ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσι τῆς

[Gundel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ϑεραπείας). DIOSC. 2, 84 amilu rebus -bus inutilis est (*gr. 2, 101, 2 πρὸς τὴν ἐν ἰατρικῇ χρῆσιν*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 36, 15 qui -e (ἰατρικήν) habent experimentum. CAEL. AVR. acut. 1, 1, 25 curatio. chron. 2, 8, 115 sub regula -i (3, 8, 153). 5, 10, 91 -i delectu gubernante. ENNOD. dict. 14, 6 p. 468, 26 sub -i specie. GREG. M. moral. 33, 35 moris -is est, ut *eqs.* CIL VI 9604 (= CE 1253, 2) laborem. *n. pl. pro subst. (cf. et l. 11. 42. 77)*: SERV. Aen. auct. 8, 453 p. 268, 3 forcipes in -bus (*sc. scriptis*) Graeci ardiotheres appellant (PS. CELS. epist. 2 p. 21, 28). *i. q. sanando effectus*: DRAC. Orest. 923 dum *dei* -em tribuunt per corda salutem. **b** *de personis*: ANTHIM. pr. p. 1, 7 secundum praecepta auctorum -ium (*an n. pl.?*). CIL VI 39 Apollini salutari et -i sacrum (*cf. Wissowa, Rel. u. Kult.*[2] *p. 294*).

2 *i. q. ad usum medentium pertinens*: **a** *de instrumentis*: SCRIB. LARG. 53 (= MARCELL. med. 12, 1) scalpro -i (*cf.* CASS. FEL. 67 p. 164, 7 scalpello). PLIN. nat. 1, 36, 43 de mortariis -bus (36, 157). 32, 123 cucurbitarum (*cf. p. 535, 84 et vol. IV 1284, 24 sqq.*). AVG. c. Cresc. 1, 1, 2 ferramentis (c. Faust. 22, 97 GREG. M. dial. 1, 4 p. 32, 6 M. moral. 20, 64. *cf. etiam l. 53 et p. 542, 62*). DAMIG. lapid. 21 lapis *Medius* tritus super coticulam -em (*cf.* EPIPHAN. Avell. p. 746, 22 in cote -i). MARCELL. med. 9, 72 spicillo (9, 73). 20, 38 cribello (22, 23 cribro). *de mensuris medicamentariorum*: PLIN. med. praef. p. 9, 11 pondera -ia mensurasque (*cf.* MARCELL. med. de mens. p. 7, 18). p. 9, 16 sextarius. **b** *de digito quarto* (ISID. orig. 11, 1, 71 quartus *digitus* ... -is [*cf. gr.* ἰατρικὸς δάκτυλος], quod eo trita collyria a medicis colliguntur [*cf. p. 553, 46*]): GARG. MART. cur. boum 14 MACR. Sat. 7, 13, 7 MARCELL. med. 8, 193 *al.* ANON. med. ed. Piechotta 170. *plur. de digito quarto et pollice (cf. Niedermann, Festgabe f. Blümner 1914 p. 329 sq.)*: MARCELL. med. 2, 9 -bus digitis. 25, 13. 32, 5.

3 *i. q. ad vim medicam pertinens*: TERT. idol. 11 p. 41, 22 pigmenta (FIRM. math. 3, 12, 10). coron. 8 p. 436, 6 Oe. meminit et Esaias Ezechiae languenti aliquid -e mandasse (*inde* ISID. orig. 4, 9, 1). ANTH. 369 tit. herbae -es (*cf.* AVG. in psalm. 50, 12 [in.]). VEG. mulom. 2 praef. 2. AVG. nat. et grat. 28, 32 aliquando calores febrium quibusdam caloribus -bus frangi. quaest. hept. 6, 30 p. 448, 10 terebinthi ... lignum -em lacrimam exsudat. PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 246, 24 homines ... -bus rebus curare. CASS. FEL. 1 p. 7, 15 psilotro. ORIBAS. syn. 2 add. p. 845 materiae -es. 4, 17 neque isti (*strutio et mergus*) digeruntur tam facile, neque aliorum ciborum est -is digestio (*i. adiutorium digestibile. cf. gr. 4, 17, 4* πεπτικόν ... φάρμακον). VEREC. in cant. 8, 15 remediis. *n. pl. pro subst. (cf. et l. 7. 77)*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 53 laxataque -ium virtute saepe retenduntur. *cf.* HIER. vir. ill. 80 *Flavi* 'de -bus' versu compositi extant libri. PRISC. gramm. II 203, 14 Apuleius in '-bus'.

B *in imag. et translate (c. dat.: l. 62. 70)*: **1** *pertinet ad sananda vitia morum (in serm. eccl.)*: PS. HIER. epist. 5, 3 p. 63[C] plagis -bus non meruit subiacere (*cf.* AVG. doctr. christ. 1, 16, 15 molestiis [epist. 185, 26]). RVFIN. hist. 3, 4, 6 -es libros, quibus non corpora, sed animae curentur. Orig. in psalm. 37 hom. 1, 1 p. 1370[C] omnes in -i disciplina resecari. AVG. anim. 3, 2, 2 cura ... pastorali et -i. bapt. 1, 18, 28 ad -em ut ita dicam notitiam. conf. 9, 8, 18 nonne protulisti ex altera anima convicium tamquam -e ferrum? (*cf.* in psalm. 93, 7 p. 1197[med.] -i f. sermonis instructus. OP. imperf. in Matth. 3 p. 650[extr.]). contin. 14, 32 per -em providentiam. epist. 63, 2 sub illius (*sc. dei*) -em dexteram confugiendo sanaremur (*cf.* serm. 20, 1). 231, 4 tumorem de amore laudis velut serpentis morsum -bus verbis quasi excantandum putavit ([HESYCH. in lev. 18, 17 p. 1013[B]]. *cf.* AVG. nat. et grat. 19, 21 eloquiorum. FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 13 p. 538[A] sermone. serm. 5, 2 responso). c. Iul. op. imperf. 2, 118 gratiam (nat. et grat. 54, 63 FVLG. RVSP. praedest. 2, 3, 5 serm. 2, 7). nat. et grat. 24, 27 haec ei conturbatio contra superbiam fuit -is. pecc. orig. 7, 8 sub quadam -i sententiae lenitate. in psalm. 57, 20 poenitentia huius temporis dolor -is est (*cf.* 102, 5. 138, 15 VEREC. in cant. 3, 17). quaest. hept. 4, 25 p. 334, 12 afflictio paenitentis poena peccati est quamvis -is et salubris. serm. coll. Morin p. 271, 26 oportet ..., et -e est, ut turbetur ista vita. p. 551, 26 amaritudo ista (*sc. mortis*) -is est, non letalis. *al.* PS. AVG. serm. 144, 1 -e quadragesimae tempus (*cf.* CAES. AREL. serm. 196, 1 dies ... corporibus salubres et animae -es [207, 1. 209, 4 p. 793, 10]). EPIST. pontif. 701 Schwartz p. 14, 16 -i humilitate salvari. AVELL. p. 480, 19 hortamentis. p. 482, 13 -em desiderantibus impedire ... facultatem. CONC.[S] I 2 p. 41, 3 patientia (*gr. I 1, 1 p. 29, 6* ἰατρικῆς). OP. imperf. in Matth. 8 p. 677 ut ... aliquod medicamentum in ecclesia proferamus de apotheca -i apostoli. PS. BOETH. fid. cath. 224 sacramenta. APON. 3 p. 54. 4 p. 84 hausto -i poculo sanguinis ... Christi. *al.* FVLG. RVSP. praedest. 2, 3, 5 beneficiis. *al. et al.* *n. pl. pro subst. (cf. l. 7. 42)*: EPIST. pontif. 632 Schwartz p. 24, 8 apostolicam sedem sibi -ia suggerentem superbam vocare ... contendunt. **2** *pertinet ad curanda alia incommoda*: DRAC. Orest. 20 *Orestem* -es quatiunt sanare furores extinctos titulos victriciaque arma sepulta.

adv. **medicīnāliter:** *i. q. ad usum medendi, in actibus sanandi*: **1** *proprie*: GAVDENT. serm. praef. 45 ferri acies et ignis ustio ... -r adhibentur. AVG. civ. 5, 5 p. 195, 25 D. *morbum* -r inspiciens Hippocrates. LEANDER reg. 9 p. 885[A] dum ... dicit *apostolus* 'modicum' (*sc. vinum*), -r bibendum fore monstratur, non ad ebrietatem. 15 p. 889[C] si cogit infirmitas, -r sumendae sunt carnes. ISID. sent. 1, 24, 3 Paulus ... infirmantem ... Timotheum ... non oratione, sed -r temperat. **2** *in imag. et translate*: AVG. c. Cresc. 3, 63, 69 cum ... vestra ... vulnera -r persequamur. doctr. christ. 3, 34, 49 exercens -r nostrum *intellectum*. c. Parm. 3, 2, 14 p. 116, 5 non interfectorie percutitur, sed -r uritur. EPIST. pontif. 665 Schwartz p. 26, 8 ut impudentiam suam ... celare letaliter quam prodendo -r sanare contendant. AVELL. p. 371, 3 quae -r fuerant statuta. p. 416, 10 quatenus elationis exitialis affectum ... -r declinaret. ENNOD. epist. 9, 26, 3 p. 248, 8 miserias meas -r curent *apostoli*. FVLG. RVSP. epist. 17, 3, 5 hoc ... -r usa est bonitas divina remedio. CASSIOD. in psalm. 114, 4 dolores, qui -r corda punxerunt.

ἰατρεῖον **medicīnum** GLOSS. III 205, 51. *cf.* medicina (*p. 542, 41*).

×**medico,** -āvī (*p. 546, 1*), -ātum, -āre *et* ×**medicor,** -ātus sum (*l. 77*), -ārī. [*a* medicus. *J. B. H.*] *de formis*: CHAR. gramm. p. 479, 22 B. verba quae media appellantur ... -or. SERV. georg. 1, 193 '-are' antique: nam maiores '-o' et '-or' dicebant (*cf.* PRISC. gramm. II 393, 2 III 273, 3), ut 'populo' et 'populor', quae verba modo ... ⟨tantum⟩ passivae sunt declinationis. sed ut '-are' diceret pro '-ari' metri necessitas fecit. **-or** *habent*: PLAVT., TER., VERG., GARG. MART., PALLAD., PACIAN., AMBR. *al.* **-o**: PLAVT., VERG., OV., COLVM., SIL., APVL., COMM., NEMES., AVG., MAXIM., *solis formis pass.*: VITR., PLIN. nat. *al.*, *solis gerund. vel part. perf. pass.*: HOR., GRATT., MELA, LVCAN. *et saepe.* *de structuris*: *structuram c. dat. et acc. testantur*: SERV. Aen. 7, 756 -or illam rem et illi rei. PRISC. gramm. II 388, 17. IDIOM. cas. gramm. IV 571, 18 -or amanti et amantem ἰατρεύω ϑεραπεύω τὸν ἐρῶντα. GLOSS.[L] I Ansil. ME 40. *c. acc.*: SERV. georg. 1, 193 '-or' accusativum regit, ut '-or illam rem'. PRISC. gramm. III 273, 3 GRAMM. suppl. 255, 10 *v. p. 520, 17.* *de notione*: SCHOL. Ter. Bemb. Andr. 831 -rer: me⟨di⟩ci⟨n⟩am a⟨d-f⟩errem. PRISC. gramm. III 273, 3 *v. p. 520, 20.* GRAMM. suppl. 255, 8 medeor ... et -or -caris idem est *eqs.* GLOSS. ϑεραπεύω remedior, -o, -or. ἰατρῶ, ἰῶμαι. GLOSS.[L] II Abav. ME 3 medetur: -atur, curat. ME 4 -atur: remediat. *legitur inde a* PLAVTO (*v. l. 47. p. 545, 8. 34*). *deest e. g.* RHET. Her., CIC., CATVLLO, LVCR., CAES., VARRONI, SALL., TAC. [*it.* medicare, *francog.-vet.* magier. *M.-L.*] [*saepius confunditur c. v. meditari*: *cf. l. 75. p. 545, 34 et* CYPR. GALL. num. 496 (meditans *Peiper*). PLAC. med. 5, 10 rec. α (meditatum *H.-S.*, -atum *Ackermann*). NICET. psalm. 5 p. 73, 12. *c. v. mederi*: *cf. l. 69 et* EPIST. pontif. 375 CONC.[S] I 2 p. 20, 13. *c. v. mediare*: *cf. p. 545, 53.* *interpret. parum certae*: INSCR. christ. Diehl 4744, 11 (= CE 682, 11) sic -atur (*depon. an pass.?*) amor nec curant carmina manes.]

I ***deponens*** (*cf. etiam quae p. 545, 3 adnotavimus*): **A** *i. q. mederi, curare, sanare aegrotos vel morbos*: **1** *proprie (medentur bestiae sibimet ipsis: l. 51)*: **a** *c. dat.*: PLAVT. Merc. 951 hic homo non sanus⟨t⟩ :: -ari amicus quin properas ⟨mihi⟩ (*Ritschl*, ⟨cito⟩ *Thomsen, Pleonasmus p. 141 not. 2*). VERG. georg. 2, 135 animas et olentia Medi ora fovent illo *mălo* et senibus -antur anhelis. AMBR. in psalm. 37, 7 ut muta animalia -ari sibi noverint et vulneribus suis herbas salubres requirant. *de medicamentis*: GARG. MART. med. 50 aqua ... dysentericis iniecta -atur. 60. DIOSC. 2, 4 combustionibus (4, 82) -atur (*gr. 2, 4, 1* ἁρμόζουσι πρὸς ... κατακαύματα. *cf. 2, 140 al.*). 3, 121 p. 428, 6 *scordion* tumoribus ippocondris -atur. 4, 71 p. 41, 18 pustulis -atur. 4, 82 podagricis -atur (*gr. 4, 85, 2* ὠφελεῖ). 4, 98 vulneribus veteribus et recentibus -atur (*gr. 4, 102* ἔστι ... σφόδρα ἀγαθὴ πρὸς ... ἕλκη). 4, 117 epilenticis -atur (*gr. 4, 121* βοηϑεῖν). 4, 121 sciadicis -atur. 4, 139 ictoricis et stranguriis et cefalargicis -atur (*gr. 4, 143, 2* ϑεραπεύει). *al.* **b** *c. acc.*: VERG. Aen. 7, 756 *Umbro* non Dardaniae -ari cuspidis ictum evaluit. CONST. Sirmond. 13 *sacerdos* -etur aegros. *de rebus*: DIOSC. 3, 121 p. 428, 3 *scordion* dolorem stomachi et disuria -atur. 3, 137 p. 433, 14 fistulas -atur. 4, 142 tortiones ... -atur (*gr. 4, 147* παύει). 5, 106 vulnera et condilomatas ... -atur (*gr. 5, 81, 3* ⟨ποιεῖ⟩ πρός). ORIBAS. syn. 4, 1 *haec* -antur, sed non nutriunt corpus. ORIG. in Matth. ser. 53 p. 121, 4 *fici* etiam languentes ... -antur (*seq.* salvatus est [ἐϑεράπευσεν]). **c** *abs.*: [PLAVT. Merc. 951 *v. supra l. 47*]. GARG. MART. med. 41 *malo granato* sic opinantur utendum, ut -ari (*Rose*, -are *vel* mederi *codd.*) potius, non alere videatur. PACIAN. epist. 2, 2 nisi, ut in medicinae poculis, solet amarum magis quam dulce -ari. **2** *in imag. et translate (c. dat.: l. 73 sqq. 75. 79, 83. c. acc.: l. 76. 78. 80. 81)*: TER. Andr. 831 *filiae* dolore gnato ut -rer tuo. 944 quom ego[met] possim in hac re -ari mihi. ITALA Ier. 6, 14 (Avell. p. 42, 25) -bantur (*Günther in ind.*, medit- *codd.*) obtritioni populi mei (ἰῶντο. *Vulg.* curabant). HIER. hom. Orig. in cant. 4 p. 48, 16 videns Iesum 'omnem languorem et infirmitatem' non solum ... fuisse -tum, sed hodieque -antem (*cf.* RVFIN. Clement. 5, 21 languores. Greg. Naz. orat. p. 25, 15 langoribus -ari et animarum maculas ... purgare). in Matth. 16, 28 p. 121[B] terrorem apostolorum spe ... promissorum. RVFIN. Orig. in exod. 2, 2 p. 157, 33 interiorem tuum hominem -aris et foves (*cf. p. 545, 42*). PS. RVFIN. in Os. 14, 2 remedia, quae vulneri -entur. SIDON. epist. 2, 7, 2 aegritudini huius ... iurgii sola morum tuorum temperantia ... -bitur.

B *i. q. tractare, curare aliquem (aliquid), providere alicui (rei)*

[Gundel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliqua re: PALLAD. 6, 8, 1 tonsas oves hoc unguine -emur (-emus *pars codd.*). 11, 14, 18 quibus moris est gypso vina -ari.

II ***activum*** (*plerumque formis infinitis* [*part. praes. et gerund.*] *et passivis, quae etiam ad verbum deponens revocari possunt; cf. J. B. Hofmann, de verb. depon. p. 41 ad* PLAVT. Amph. frg. 8 [12]. *c. acc.* [*cf.* PRISC. gramm. III 273, 3] *inde a* PLAVTO [*l. 34*]; *c. dat.*: *l. 9. 16*; *c. praep.*: *l. 39*): **A** *usu strictiore in re medica*: **1** *i. q. mederi, curare, sanare*: **a** *proprie*: PLAVT. Amph. frg. 8 (12) quaeso advenienti morbo -ari (*Schroeder*. -ati *codd. Non.*) iube. VITR. 1, 6, 3 haec *vitia* ... difficulter -antur. COLVM. 7, 7, 2 *capellae* poculo -antur harundinis ([PALLAD. vet. med. 33, 2]. *cf.* 8, 14, 7. 9, 13, 7 *apes* ut eius [*sc. galbani*] odore -entur). SIL. 6, 99 Marus instat vulneris aestus expertis -are modis. APVL. apol. 69 p. 77, 22 nuptiis valetudinem -andum (-andam *Novák*). SER. SAMM. 68 furfur mixto -atur aceto. 94 horrendi -antur odores. 543. 788 evasitque gravem casu -ante dolorem. 894 nova iura ... tremulis etiam -antia membris (*item cum dat.*: DIOSC. 4, 61 epaticis bibita -are [*gr. 4, 65, 2* θεραπεύειν]). RVFIN. Orig. in num. 8, 1 p. 51, 21 (= SERM. RevBén. 23, 1906 p. 198, 45) quantis hoc *vulnus* poenis curari et quantis potest cruciatibus -ari? ORIENT. comm. 1, 153 gramina discernis tristes -antia morbos. EVSTATH. Bas. hex. 5, 9 aliae *arbores* -andi usibus aptantur (*gr.* τὰς ἐκ τῆς ἰατρικῆς ὠφελείας ἡμῖν προξενεῖ). ALC. AVIT. carm. 3, 406 pelletur validus -to corpore languor. *et al.* *mystice*: PAVL. PETRIC. Mart. 2, 705 Christo -ante. 5, 797 suffragio -ante (*cf.* VEN. FORT. carm. 10, 10, 12 Cosmas, Damianus et ipse, salubres non ferro artifices, sed -ante fide). GREG. TVR. glor. mart. 27 p. 504, 14 infirmitates tribulantum -antur. Mart. 2, 40 p. 624, 9 *membris* omnibus -tis (VEN. FORT. carm. 2, 16, 137 -ta *manus*). *adde de Christo mortuos resuscitante* (*cf. p. 518, 28*): INSCR. christ. Diehl 1005, 5 (= CE 715, 5) iustus cum s⟨an⟩c⟨ti⟩s Chr⟨ist⟩o -ante ('*cave conicias* mediante' *Diehl*) ⟨resurget⟩. *expresse i. q. medicamentis ad curandum praeparare*: CAEL. AVR. acut. 2, 19, 119 si -tus plurima excluserit. chron. 3, 8, 153 non -tum corpus magno adiutorio disicere. **b** *in imag. et translate*: PLAVT. Most. 387 ego istum lepide -bo (*D*, medit- *BC*) metum. HOR. epist. 1, 16, 40 falsus honor iuvat et mendax infamia terret quem nisi mendosum et -andum? LYGD. 6, 3 aufer (*Liber*) et ipse meum ⌊pariter -ando⌋ (⌊ ⌋ palera -ante *Wardenberg*) dolorem (*sc. amoris. cf.* NEMES. ecl. 2, 28 furores. MAXIM. eleg. 3, 30). TERT. scorp. 5 p. 155, 12 deo de momentaneis aeterna -ante. resurr. 47 p. 97, 23 virtus ... quod percussum est sanans, quod languit -ans. RVFIN. hist. 6, 43, 2 fraterna miseratione curandos et fomentis paenitentiae -andos (θεραπεύειν). Orig. in exod. 2, 2 p. 156, 24 veluti -tus et fotus (*cf. p. 544, 81*). 2, 2 p. 157, 5 ab his (*sc. euangeliis*) ... animae, quae nascuntur in ecclesia, velut obsetricibus (*cf. exod. 1, 17*) -antur. AVG. ord. 1, 1, 3 plagas quasdam opinionum, ... liberalibus -ant disciplinis. AVELL. p. 129, 3 -antia verba. CONC.S II 5 p. 82, 37 alios -are contendunt. SALV. gub. 7, 4 curis -antibus non corrigimur. SIDON. epist. 4, 14, 3 Christo res humanas vitasque -turo. SEDVL. carm. pasch. 4, 142 nec tibi parva salus domino -ante (*sc. dolores*), Maria (op. pasch. 4, 13). ENNOD. epist. 5, 20, 1 p. 141, 15 remedia sua quaerit affectio et aestum sollicitudinis conloquio cupit -ante relevari. opusc. 2, 121 p. 324, 20 ulceribus ferro -ante *succurrere*. dict. 24, 7 p. 499, 24 lapsibus ordinis sui doctrina -ante (mediante *Engelbrecht*) repugnabat. VEN. FORT. carm. 7, 1, 16 antea quo doluit, te -ante caret. Mart. 3, 528 -ta cicatrix. INSCR. christ. Diehl 1714, 5 (= CE 748, 5) noxia vincentes Christo -ante (*cf. l. 24. 30*) venena.

2 *i. q. aliquid vi medica implere, ad medendum aptare* (*pertinet quodammodo etiam ad B; cf.* GLOSS. II 406, 39 -tus πεφ⟨αρ⟩μαγμένος⟩): VERG. Aen. 12, 418 Venus ... hoc (*sc. dictamno*) fusum labris splendentibus amnem inficit, occulte -ans, spargitque salubris ambrosiae sucos (*cf. p. 528, 71*). COLVM. 9, 13, 3 si -tos cibos praebeas, iisdem remediis et provideri potest, ne tali peste vexentur *apes*, et cum iam laborant, sanari (*cf.* SERV. georg. 4, 264 mel ... -tum). 11, 3, 40 *thymo* saepum -are. PLIN. nat. 25, 94 Arcades ... non medicaminibus uti, sed lacte circa ver, quoniam tum maxime sucis herbae turgeant -enturque ubera pascuis. MART. 9, 94, 1 Sardonica -ta dedit mihi pocula virga ... Hippocrates. PAVL. NOL. carm. 18, 39 martyris hi tumulum studeant perfundere nardo, ut -ta pio referant unguenta sepulchro. epist. 23, 5 p. 162, 5 -tum manibus piis oleum. *translate*: TERT. bapt. 4, 5*p. 204, 24 -tis quodammodo aquis per angeli interventum (5, 2 p. 205, 10 religione aquam -ari [*cf. 4, 1* de sancto sanctificata natura aquarum]).

B *usu latiore i. q. aliquid* (*aliquem: p. 546, 2. 15*) *variis auxiliis vel rebus efficacibus exornare, cum cura tractare* (*praecipue meliorandi causa*): **1** *generatim*: *macerando*: VERG. georg. 1, 193 semina vidi equidem multos -are (*cf.* SERV. *ad l. p. 544, 19*) serentes et nitro prius et nigra perfundere amurca. COLVM. 2, 10, 11 *fabam* sic -tam. 10, 352. 11, 3, 61 (*praecedit*: si ... semina ... macerata sunt). PLIN. nat. 18, 159 suco herbae ... -ta ... semina. *aspergendo, perunguendo*: VERG. georg. 4, 65 *apes* consident -tis sedibus (*praecedit*: huc tu iussos asperge sapores). PLIN. nat. 14, 135 opercula doliorum (*ibid.* perunguendum). 28, 118 *cauda chamaeleontis* -ta cedro et murra. 28, 253. MART. 14, 207, 1 Cytheriaco -tum nectare ceston. APVL. apol. 31 p. 37, 12 numquam apud eum (*sc. Homerum*) marino *medicamine* aliquo et pisculento -vit *quisquam res magiae causa*. TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 491, 7 *infans* sale ac melle -tus. *admiscendo*: COLVM. 6, 4, 4 exigua portione *amurcae* -atur aqua, mox pari mensura mixta datur ad saturitatem ([PALLAD. vet. med. 4, 5 VEG. mulom. 4, 2, 11]. 11, 3, 40). 12, 38, 2 tum exiguum musti sumitur ex ea seria, quam -turi sumus (*ibid.* quot amphorae condiri debent). TERT. carn. 19 p. 456, 23 Oe. substantiae, quam *coagulum* -ando constringit, id est lactis. *adde*: MAX. TAVR. hom. 29 p. 292A aqua ... in *flumine* Mara (mari *codd.*) bibituris populis ligno -ante (*cf. exod. 15, 25*) dulcata est.

2 *specialia*: **a** *i. q. inficere, tingere, colorare, fucare*: HOR. carm. 3, 5, 28 lana ... -ta (PORPH. id est infecta) fuco (*cf.* OV. medic. 9 vellera saepe eadem Tyrio -antur aeno [rem. 707. PAVL. NOL. carm. 17, 23 -ta ... v. fuco]). OV. am. 1, 12, 11 tamquam minio penitus -ta rubebas (*cf.* COMM. instr. 2, 19, 12 mala⟨m⟩ -atis quodam superducto rubore). 1, 14, 1 -are tuos desiste capillos. **b** *i. q. mortuos pollingere, condire*: MELA 1, 57 *mortuos* arte -tos intra penetralia conlocant. PLIN. nat. 11, 184 *Aegyptiis* mos est cadavera adservare -ta. SIL. 13, 478 exhausto instituit Pontus vacuare cerebro ora virum et longum -ta (mercata *pars codd.*) reponit in aevum. TERT. resurr. 27 p. 65, 3 corpora -ta condimentis sepulturae. LACT. inst. 7, 12, 6 *corpus* -tum diutissime durat. **c** *i. q. aliquid arte ad maturitatem perferre*: COLVM. 1, 6, 20 ne rursus nimia suffumatione -ta sint *vina* (*praecedit*: *vina*, quae fumo quodam genere praecoquem maturitatem trahunt). PLIN. nat. 16, 118 ficus sola ex omnium arborum fetu maturitatis causa -atur (*cf.* 23, 120). **d** *i. q. veneno implere*: PRVD. ham. 114 scelerum deus *Marcionita* ... anguino -ans nova semina suco. 230 herbarum fibras -ante veneno tinctas.

part. praes. pro subst. **medicāns**, -antis. *i. q. medicus*: PS. RVFIN. in Ioel 1, 6—8 consilio ... et arte -is. EPIST. pontif. 622 Schwartz p. 18, 33 frenetici solent -es quosque vel hostes putare vel caedere. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 138 quosdam Pythagoricos apud Siciliam -es. PETR. CHRYS. serm. 36 p. 303A *vires animi* rectoribus ad profectum velut -bus commodamus. BOETH. cons. 1, 3, 1. 1, 4, 1 W. si operam -is exspectas, oportet vulnus detegas.

p. p. p. pro adi. **medicātus**, -a, -um. *compar. v. l. 51 (cf. etiam l. 70). superl. l. 51.*

1 *i. q. saluber, salutaris* (GLOSS.L I Ansil. ME 73 -a: medicamine plena): GRATT. 415 -a bitumina vino ... miscuit (*ad canes curandos*). CELS. 4, 12, 7 consistere in frigidis -isque fontibus ... salutare est (4, 12, 7 SEN. dial. 1, 2, 1 nat. 3, 25, 10 PLIN. nat. 2, 207). SEN. benef. 4, 5, 3 -orum torrentium (fontium *Axelson, Senecastudien p. 67*) venae. nat. 3, 2, 1 *aquae* (*cf.* 3, 25, 9 aquae gravitas -ae. PLIN. nat. 1, 31, 32. 2, 222. 31, 61. 33, 158 SALV. gub. 1, 43). 3, 20, 2 hae causae ... dant aquis ... -am potentiam (*cf.* PLIN. nat. 8, 191 sucidis *lanis* omnibus -a vis). CVRT. 3, 6, 2 vim morbi potione -a levaturum esse promisit (SCHOL. Iuv. 6, 615. *cf.* HIL. trin. 10, 14 -o potu). PLIN. nat. 11, 99 scarabaei ... favos ... -o melle fingunt. 16, 214 umor. 25, 97 odor ... -us (27, 133. PLIN. epist. 8, 20, 4 sulpuris odor saporque -us [*cf.* CYPR. ad Donat. 11 p. 13, 1 sapore -o]). 28, 78 rutam et hederam, res -issimas. 28, 124 *lac* bubulum -ius, ovillum dulcius *eqs.* IVV. 12, 36 *castor* adeo -um intellegit inguen (*cf.* SCHOL.). RVF. podagr. 6 -as herbas. *mystice*: PAVL. PETRIC. Mart. 2, 530 -o chrismate. 5, 102 -i infusio suci. VEN. FORT. carm. 1, 6, 9 leprae maculas -a per oscula purgans (10, 6, 97 Mart. 2, 484). *translate*: VEN. FORT. carm. 3, 7, 13 uno fonte pares -a fluenta rigantes restingunt *Petrus et Paulus* avidam dulce liquore sitim. **2** *i. q. magicus, ad magiam pertinens*: **a** *de rebus in magia adhibitis*: VERG. Aen. 6, 420 cui (*sc. Cerbero*) vates ... melle soporatam et -is frugibus offam obicit (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 6, 420 p. 562, 21 offam ... -am, hoc est diversis speciebus et arte confectam). OV. epist. 12, 107 flammea subduxi -o lumina somno (*i. arte magica inducto*). met. 1, 716 *Mercurius* languida permulcens -a lumina virga (*cf. p. 554, 7*). LVCAN. 9, 915 ultima castrorum -us circumit ignis (*cf. W. Morel, Philol. 83, 1928 p. 348, 1*). ITALA psalm. 57, 6 *v. p. 534, 66*. **b** *de hominibus magiae gnaris*: STAT. Theb. 4, 505 Scythicis quotiens -a (armata *BM*) venenis Colchis aget. **3** *i. q. venenatus*: SIL. 7, 453 omnia parvis (*sc. Cupidinibus*) si mea tela dedi (*Venus*) -a veneno (*sc. amatorio. aliter* 13, 197 -ae cuspidis ictu proelia moliri. PRVD. ham. 538 sq. *Parthica sagitta* securam rapiens -o vulnere vitam. sed magis aligera est, magis et -a sagitta *eqs.*). SVET. Claud. 44, 2 boletum. *i. q. vi soporifera praeditus*: SIL. 10, 352 *Somnus* per tenebras portat -a papavera cornu. FRONTIN. strat. 2, 5, 12 merum. SOL. 30, 17 obiciunt gramina -a ... ad incitandum soporem. **4** *i. q. lautus, luxuriose conditus*: PRVD. ham. 321 -a ut fercula ... gulam ganeonis inescent.

deriv.: medicabilis, medicabulum, medicamen(tum), medicatio, medicativus, medicator, medicatorius, medicatura, medicatus, -ūs.

medicōsus, -a, -um. *a* medicus. *i. q. vi medica praeditus, medicabilis, saluber*: CAEL. AVR. acut. 2, 29, 158 sunt haec *medicamina* acria atque -a, quae Graeci φαρμακώδη appellant. chron. 2, 1, 59 Lucius ... -is (medicatis *v. l.*) fomentationibus utendum probat.

Gundel.

***medicus**, -ī *m.*, **medica**, -ae *f. subst. et* **medicus**, -a, -um *adi.* [*a* medeor. *J. B. H.*] VARRO ling. 5, 93 ab arte medicina ... -us

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dictus. *notatur*: medic: CIL I^2 1684 III 3537 VI 1059 *al.* VII 1144. 3441. *et al.* medi: CIL V 5277. med: CIL I^2 1713 III 3413 *al.* VI 6836 VIII 2834. *et al.* m(e)d(i)c(us) *sim.*: CIL III 614 VI 9574. 33882 XIV 2652. *cf. etiam* VI 7611 medus. *de signif.*: GLOSS. ἰατρός. V 373, 37 medicator. *gr. respondet ubique* ἰατρός. *definitiones*: RVFIN. Orig. in Rom. 5, 5 dicitur -us, qui usum ac studium et disciplinam habet medendi. AVG. serm. 278, 3, 2 -us dicitur, per quem sanitas recuperatur. ORIG. in Matth. ser. 12 p. 23, 6 -us est, qui medicinalem didicit disciplinam. *de re cf. Daremberg-Saglio s. v. Marquardt-Mau, Privatl. 771 sqq. Friedländer, Sittengesch. I^9 189 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, *saepissime apud artium scriptores; non habent e. g.* CAES., SALL., LVCAN., VAL. FL.; *solo adi. utuntur* VERG., TIB., SIL., STAT. [*it.* medico, *francog. vet.* mie. *M.-L.*] [*in codd. confunditur c.* medius (*e. g.* CIC. Phil. 2, 101 *et l. 40. p. 553, 21*), modicus (*e. g.* LIV. 22, 18, 9 *et l. 24. p. 551, 30. 553, 16. 78. 554, 24*), medicamen (*p. 553, 77*), medicina (*p. 553, 77. 81*), mendicus (*e. g.* PLIN. nat. 29, 9 *V*). *falso trad.*: ENN. scaen. 339 *pro* mend- (ANTH. 299 tit.). PLIN. nat. 22, 43 *pro* mica. FRONTO p. 133, 9 N. *pro* mediei. SCHOL. Pers. 2, 33 *pro* medio (*sc. digito*). *al.* *dub.*: CIL IV 4353 (= Dessau 5142^a). II 4313. V 6064 M. Petronius Herasmidicus (Heras -us *coni. Grut. fort. recte*; Erasmidicus *Momms. ind. p. 1139*). XII 5687, 35 *v. vol. V 1, 2069, 47.* *loco manco*: LVCIL. 1222 noctipugam -a. *loco dub. lect. et interpr.*: RHET. Her. 3, 20, 33 reum ... -o (*BCE, edd.*, modicos *H*, -os *PII*) testiculos arietinos tenentem.]

subst. m. **ˣmedicus, -ī**:

I *proprie de eis, qui vitia valetudinis curant*: **A** *strictiore sensu de hominibus artem medicam profitentibus*:

1 *generalia* (*nota in lusu verborum*: PLAVT. Rud. 1304 ut vales? :: quid tu? num -us, quaeso, es? :: immo edepol una littera plus sum quam -us. :: tum tu mendicus es): PLAVT. Capt. 335 *servitutem servit* -i Menarchi. Men. 946. 1046 socer et -us me insanire aiebant. Poen. 1004. CATO ad fil. frg. 1 si -os suos huc mittet *Graecia* (*cf.* PLIN. nat. 29, 12 Cassius Hemina ex antiquissimis auctor est primum e -is venisse Romam Peloponneso Archagathum [*a. 219*] ... eique ius Quiritium datum et tabernam [*cf. p. 548, 49*] in compito Acilio emptam ob id publice. 29, 16 *Romani traduntur*, cum Graecos Italia pellerent ..., excepisse -os [SVET. Aug. 42, 3 OROS. hist. 7, 3, 6. *cf.* PLIN. nat. 30, 13]; *cf. etiam l. 51*). POMPON. Atell. 111 Pappus hiccin -us (*Ribbeck*, hic in medio *codd. Non.*) habitat ...? tit. Atell. -us (*cf. p. 551, 23*). VARRO frg. Non. p. 494, 22 ut adhibeant praecantrices nec -o ostendant (APVL. apol. 44 p. 51, 10. *cf. et p. 551, 44*). ling. 10, 46 -i in aegrotis septumos dies ... observant. rust. 1, 4, 5 Hippocrates -us (VITR. 1, 1, 13 -us ut H. PAVL. FEST. p. 8. *et al.*). 2, 10, 10 quae ... sine -o curari possunt (*cf.* CELS. 1 pr. 33. PLIN. nat. 29, 11 ceu ... non milia gentium s. -is degant nec tamen sine medicina. SVET. Tib. 68, 4 s. adiumento consiliove -orum. *cf. et* CIC. div. 2, 123). CIC. Verr. II 2, 27 comites (*v. l. 58*) ... tui delecti manus erant tuae: praefecti, scribae, accensi, -i *eqs.* (2, 33 *saep.* *sim. enumerantur -i inter alios artificii alicuius peritos*: CIC. fin. 5, 7 fat. 15. IVV. 3, 77 *de Graeculis* [*cf. l. 33*]. VOPISC. quatt. tyr. 7, 4 *de Aegyptiis* [*cf. p. 548, 17*]. ARNOB. nat. 2, 5 p. 50, 25 FIRM. math. 3, 7, 19 *al.* HIER. epist. 53, 6, 1. *et al.*). Cluent. 179 -us domi furtum fecit et caedem eius modi (*cf.* LIV. 42, 47, 6 -um vitae eius [*sc. Pyrrhi*] insidiantem [*cf.* CAPITOL. Gord. 28, 5 *et p. 549, 78*]. perioch. 55 p. 67, 18 -is corruptis. SEN. dial. 4, 23, 2 veneno ... -i [*cf.* epist. 120, 6]. APVL. met. 10, 25). de orat. 1, 62 *Asclepiade* nos -o amicoque usi sumus (VAL. MAX. 3, 8 ext. 6 Philippus -us ... erat ... *Alexandri* a. et comes [*cf. l. 48*]. CELS. 1 pr. 73 utiliorem ... -um esse a. quam extraneum. SEN. benef. 6, 16, 5 TAC. ann. 4, 3, 4. CIL V 5920 -o amico. IX 4553. *et al.* *cf.* TAC. Agr. 43, 2 -orum intimi. VLP. dig. 17, 1, 16 hospiti suo -o. SCAEV. dig. 34, 2, 40 pr. AVG. civ. 22, 8 p. 570, 20 D. a perito -o et ... domui familiarissimo. *et al.*). Att. 12, 33, 2 -i adsiduitas. epist. 7, 20, 3 a Sex. Fadio ... librum apstuli Νίκωνος περὶ πολυφαγίας: o -um suavem *eqs.* 16, 4, 1 de -o ... bene existimari scribis. 16, 5, 1 videbis ..., quid -o placeat. *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 1, 6 (= 9, 14 Sj.), 2 -um Pansae. SERV. Cic. epist. 4, 12, 2 qui ... rogaret, uti -os ⌊ei mitterem. itaque -os⌋ (⌊ ⌋ *om. M*) coegi *eqs.* PVBLIL. C 5 crudelem -um intemperans aeger facit. M 24 male secum agit aeger, -um qui heredem facit. NEP. Dion 2, 4 *al.* HOR. sat. 1, 1, 82 qui ... -um roget, ut se suscitet *eqs.* 2, 3, 147 -us multum celer (*cf.* CVRT. 3, 5, 13 lenta remedia et segnes -os) atque fidelis (*cf.* epist. 1, 8, 9 fidis [APVL. met. 1, 18, *ubi v. adn. crit.*]). 2, 3, 292 casus -usve levarit aegrum ex praecipiti. LIV. 40, 56, 11 -us Calligenes, qui curationi praeerat. 45, 19, 8. PAVL. FEST. p. 110 quod aegroti a -is aqua maxime sustentetur. VELL. 2, 114, 2. VAL. MAX. 1, 7, 1 eius (*sc. divi Augusti*) -o Artorio (*cf. p. 552, 55*). CELS. 1 pr. 28 cum de ista re (*sc. natura*) neque inter sapientiae professores neque inter ipsos -os conveniat (*cf.* 29. 39). 42 mortui ... viscus omne in conspectum ... -i dari (*cf.* PS. QVINT. decl. 8$^{tit.}$ *al. et v. p. 550, 30*). 66 antiqui -i nescierunt (1, 3, 22. 3, 14, 1. 8, 4, 10 antiquiores. PLIN. nat. 28, 142 *al. cf.* APVL. apol. 40 p. 46, 16 veteres -i). 2 pr. 1 recentiores -i. 6, 6, 8^B si neque -us neque medicamentum praesto est (TAC. ann. 15, 69, 2). *saepe.* SEN. dial. 10, 8, 2 aegros ... -orum genua tangentes. nat. 2, 38, 4 sanitas ... debetur et -o (*cf.* epist. 72, 6). epist. 78, 22 illas ... animi voluptates ... nemo -us aegro negat. CVRT. 3, 5, 13 si quid artis in -is est (*cf. p. 552, 16*). 3, 6, 6 damnem -i fidem? 8, 5, 25 Critobulus inter -os artis eximiae (*cf.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 42 p. 581^A tantae scientiae -um). COLVM. 1, 5, 6 morbi, quorum causas ne -i quidem perspicere queunt (*cf.* PETRON. 47, 2 nec -i se inveniunt). SCRIB. LARG. praef. p. 1, 7 -orum auctoritate praecellentium (*cf.* PLIN. nat. 27, 31 non parvae a. -o. APVL. met. 10, 8 compertae fidei [*v. l. 3. p. 547, 72*] atque a. praecipuae -us). p. 2, 17 quod malum (*sc. invidia*) invisum esse debet ... praecipue -is *eqs.* p. 4, 1 ultimae sortis -um. 84 plerique -orum ... ignorantes, quod *eqs.* (PLIN. nat. 31, 106. 34, 108. *cf.* 23, 56 nesciere -i. 25, 40 hunc modum -orum nemo novit. APVL. met. 10, 2 p. 237, 25 AVG. in epist. Ioh. 4, 4 p. 2007$^{med.}$). *al.* PETRON. 42, 5 -i illum perdiderunt *eqs.* (*cf. etiam l. 16*). 56, 2 puto -um *in difficillimo artificio versari.* PLIN. nat. 14, 64 consensisse -os, ut nobilitatem Surrentino *vino* darent (*cf.* 20, 42. 23, 32). 25, 16 -orum turba (29, 11 t. se -orum perisse). 26, 4 advenerunt que ex Aegypto ... -i (29, 93 vocatus ex A. -us. *cf.* AMM. 22, 16, 18 sufficiat -o ad commendandam artis auctoritatem, Alexandriae ⟨si⟩ se dixerit eruditum. *v. et p. 547, 51*). 29, 17 ut cuicumque -um se professo statim credatur (PS. QVINT. decl. 8, 2. 9 APVL. flor. 19 p. 95). *saepe.* MART. 1, 47, 1 nuper erat -us, nunc est vispillo Diaulus: quod vispillo facit, fecerat et -us (*cf.* 8, 74, 2. TERT. anim. 10 p. 312, 27 Herophilus ille -us aut lanius. PLIN. VAL. 1, 56 ut nec sanguisugas ponas nec carnificem [*cf. vol. III 479, 25*] -um patiaris). 10, 77, 4 servari -o debuit ille suo. QVINT. inst. 4, 5, 5 ferrum -i (CLAVD. DON. Aen. 10, 315 p. 334, 20. *cf.* PAVL. dig. 33, 7, 18, 10 in instrumento -i esse collyria *eqs.* [*cf.* sent. 3, 6, 62 ISID. orig. 4, 11, 1]. TERT. anim. 25 p. 342, 1 inter arma -orum. *v. etiam p. 551, 2 sqq.*). 7, 1, 38 *controversia*: qui tres liberos habebat, oratorem, philosophum, -um ..., *auctam hereditatem* eius esse voluit, qui esset utilissimus civitati (7, 4, 39 decl. 268 p. 92, 1 sq.). IVV. 6, 389 quid faceret plus aegrotante viro, -is quid tristibus erga filiolum? TAC. ann. 4, 63, 2 -i passim praebiti. 6, 50, 2 -us arte insignis (*cf.* FIRM. math. 8, 25, 7). TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 73. PLIN. epist. 10, 11, 1 infirmitas mea ... obligavit me ... -o. SVET. Aug. 59 -o Antonio Musae ..., statuam aere conlato iuxta signum Aesculapi statuerunt. FRONTO p. 88, 3 N. APVL. met. 10, 2 p. 238, 2 artifici -o. TERT. apol. 3, 6 -i ab Erasistrato cognominantur (*cf.* nat. 1, 4 p. 63, 15). anim. 14 p. 319, 26 -i cum philosophis (26 p. 343, 22. 53 p. 358, 8. CENS. 14, 9 AMM. 19, 4, 2. *sim. coniunguntur physici et -i*: TERT. carn. 20 p. 458, 17 Oe. SERV. Aen. 6, 596). PRAEF. bibl. monarch. Luc. Lucas ... arte -us (RVFIN. hist. 3, 4, 6. *cf.* 5, 1, 49 Alexander ... -us disciplina). CAPITOL. Aur. 21, 4 LAMPR. Comm. 11, 7. FIRM. math. 4, 9, 8 -os cunctorum testimoniis adornatos. AVSON. 75, 10 p. 312 P. nullum, qui saperet, dicere te -um. AMM. 16, 6, 2 Dorus quidam ex -o Scutariorum (PELAG. in Col. 4, 14 p. 472, 14. LIB. pontif. p. 45, 1 Eusebius ... ex -o [ex patre -o *vel* ex -is *vv. ll.*]). CLAVD. DON. Aen. 12, 45 p. 557, 7 non proficiente -orum opera. AMBR. epist. 60, 1 -orum ... pueri (in psalm. 36, 3, 1). HIER. epist. 50, 5, 1 garrire per angulos et -orum tabernas (52, 5, 4. *v. et p. 547, 36*). VVLG. Marc. 5, 26 *mulier* multa perpessa a compluribus -is. *et passim.* *in titulis*: CIL I^2 1684 L. Mannerius Q. (*sc. filius*) (-us) veivos fecit. IV 5030. V 89 M. Coesio ... -o, ann. XVIII. 1909 patrono -o. 5317 *al.* VI 3983. 4453 *al.* VIII 2834. 8498 P. Aelio Proculo -o rarissimo patri carissimo *eqs.* XII 533, 9. 1804 (*v. vol. II 769, 67 sq.*). XIII 5079. 5277. 7094 consummat(a)e peritiae -o. 8606 XIV 3911. *et al.* INSCR. Dessau 9435. INSCR. RevA. VI 2 (1933) p. 385 n. 51.

2 *specialia*: **a** *de certis quibusdam generibus -orum* (*cf.* CELS. 1 pr. 63 quid ... compressum corpus resolvat ..., si a ratione tractum est, rationalis est -us; si ... ab experientia, empiricus [*cf.* AVG. anim. 4, 6, 7. ISID. orig. 4, 4, 1 de tribus haeresibus -orum, *sc. methodica, empirica, logica*]): **α** *secundum artis professionem*: *de -is hominum* (*cf.* CIC. de orat. 3, 132 fuisse tum alios -os, qui morbis, alios, qui volneribus, alios, qui oculis mederentur. SCRIB. LARG. praef. p. 4, 26 multos ... unius partis sanandi scientia -i plenum nomen consecutos. VLP. dig. 50, 13, 1, 3 -os fortassis quis accipiet etiam eos, qui alicuius partis corporis vel certi doloris sanitatem pollicentur: ut puta, si auricularius, si fistulae vel dentium): GELL. 3, 10, 13 venas ... in hominibus ... -os musicos dicere ait *Varro* numero moveri septenario (*cf.* MART. CAP. 9, 926 [*verba Harmoniae*] phreneticos symphonia resanavi, quod Asclepiades quoque -us imitatus *eqs.*). CELS. 6, 6, 8^A *Euelpides* aetate nostra maximus fuit ocularius -us (CIL II 1737. 5055 III 614 V 3156. 3940. 8320 VI 3987. 9605—9609 *al.* VIII 21105 X 6124 XI 742. 5441. 6232 INSCR. NSc. 1923 p. 379. 1933 p. 248. *v. etiam l. 63*). PLIN. nat. 25, 27 e peritis herbarum -is (*cf.* FIRM. math. 8, 17, 3 -i, sed qui herbis medelas hominibus pecoribusque componant. *cf. de -is herbas ad compositiones adhibentibus e. g.* PLIN. nat. 12, 97. 102. 21, 153. 22, 53. 23, 69 *al.* SER. SAMM. 518 MACR. Sat. 7, 16, 23. *et al.*). 29, 22 vulnerum -o (*v. et l. 63*). FIRM. math. 4, 10, 3 -os chirurgos (*v. vol. III 1011, 47 sqq., ubi addas* CIL VI 4350). AVG. civ. 22, 24 p. 614, 18 D. anatomicos (anim. 4, 2, 3). CIL VI 2532 clinicus (XI 5400). 8908 auricularius (37752 INSCR. AJPh. 31, 1910 p. 29. *v. etiam l. 67*). *bestiarum*: VARRO rust. 2, 1, 21 *sanitatis* genera duo, ut in homine, unum ad quae adhibendi -i *eqs.* 2, 7, 16 -i pecorum ἱππιατροί ap-

[*Beutler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pellati. VAL. MAX. 9, 15, 1 Herophilus equarius (ocularius *Par.*) -us (CIL VI 9610 = 33097). CIL V 2183 veterinarius (VI 37194 X 5719). VI 9510 ium(entarius) (X 6493, 10). XIII 7965 -o peq(uario). *nota*: CIL XII 533, 9 (= CE 465 A, 7) saepe feras lusi, -us tamen is quoque vixi. β *secundum muneris officium*: *exercitus* (*cf.* MOD. dig. 4, 6, 33, 2 militum -i. *v. Domaszewski, Rangordnung d. röm. Heeres, ind. 271. Grosse, Röm. Militärgesch. 111. Lammert, RE Suppl. IV 1093 sq.*): CIL VI 20 (*a. 82*) -us cho(hortis) V pr. (212 [*a. 181*]. XIII 11767 [*a. 198*]. VI 1058 p. 201 [*a. 210*]. III 7490. 10854. VI 1059 [*enumerantur quattuor -i* co(hortis) II vig.]. 37194 XIII 6621 INSCR. NSc. 1917 p. 99, 5 *al.* CIL VII 690 -o ordinario [*cf. l. 15*] coh(ortis) I Tungr(orum)). III 7449, 8 (*a. 155*) *legionis XI* med(icus) Aurelius Artemo (14347, 5 [*s. II ex.*] *illi* militi -o leg. XXII [*cf.* XIII 7943 (*a. 161*) miles -us]. 3537. 14216, 9 V 4367 XIII 5208. 6700 INSCR. Bull. archéol. 1922 p. CLXXX). 4279 -us *ordinarius* leg. I ([INSCR. Dessau 2432]. 5959 -o ordinario. XIII 11979). VI 31172 -us *castrorum* (*cf.* XIII 1833 castrensis. *al.*). XI 3007 -o *alar.* Indianae et tertiae Ast⟨u⟩rum et salariario civitati⟨s⟩ (*v. l. 21*) . . . Ferentiensium. III 3413 med(icus) sub c(ur)a(gente?) (*v. Domaszewski, Rangordnung 45*). *classis sunt dupliciarii* (*v. vol. V 1, 2274, 49, ubi addas* CIL XI 6944). *civitatis sim.* (*cf.* SCAEV. dig. 34, 1, 16, 1. MOD. dig. 27, 1, 6, 6 *Ulpianus dicit*: et reprobari -um posse a republica, quamvis semel probatus sit): VLP. dig. 50, 9, 1 -orum intra numerum praefinitum constituendorum arbitrium non praesidi provinciae commissum est, sed ordini et possessoribus cuiusque civitatis. FRG. Vat. 149 quantum ad -os uniuscuiusque *civitatis* pertinet, intra numerum quinque esse debere sacrae constitutiones docent (*cf.* CALP. decl. 13 p. 12, 25 misit ad -um c. *v. et l. 18*). CIL II 21 -us Pacensis (*cf.* V 1910 Ariminiensis [*sic*]. VI 9587 Pollentinus). II 2348 -us c(olonorum) c(oloniae) P(atriciae) (*cf.* III 559 -us colonia Bononia. XII 3342). XII 1622 (-us) ⟨Vo⟩co⟨nt(iorum)⟩. 8907 -us a bybliothecis. 9585 -o de Lucilianis *praediis*. *domus principis sim.*: CIL VI 8646 -o *domus* Augustae (*cf.* 8647. 8656 dom. Pal. [ex domo Palatinarum *ci. Momms.*]). FLOR. epit. 4, 7, 9 *Caesaris* (*cf.* CIL VI 8905 C. Stertini Xenophontis -i Augusti [*sc. Claudi. cf.* 8910 *ann.*]. IX 740. VI 8895 imp. Domitiani -o. INSCR. RevA. VI 10 [1937] p. 388 n. 175. GREG. M. epist. 5, 46 imperatoris. *al.*). CIL VI 4450 Marcellae ([4452]. 4451 Antoniae. 8899. 8901 Augustae. 9590 Sattiae. *al.*). *varia*: CIL VI 10085 -us rationis summi choragi (*cf.* 10172 ludi matutini). 33879 -us factionis Venetae. INSCR. NSc. 1900 p. 574 n. 4 Agrypno -o magistro *eqs.*

b *de condicionibus civilibus*: α *generalibus* (*cf. etiam p. 547, 36*): VARRO rust. 1, 16, 4 coloni . . . anniversarios habent vicinos, quibus imperent, -os, fullones, fabros *eqs.* CIC. Deiot. 17 Phidippum -um, *servum* regium (18 -o callido et servo. SEN. benef. 3, 24. SVET. Cal. 8, 4 mitto . . . ex servis meis -um. VVLG. gen. 50, 2 CIL II 5389 V 869 VI 5197. 8909 VIII 4896 *al. nota*: INSCR. RevA. V 30 [1929] p. 442 n. 215 *ille* -us *illius* -i ser. *de pretio servorum -orum cf.* COD. Iust. 6, 43, 3, 1 exceptis . . . -is utriusque sexus. *ibid.* -os . . . et obstetrices. 7, 7, 1, 5). SVET. Nero 2, 3 ut . . . -um . . . *manumiserit* (*cf. de libertis*: ALF. dig. 38, 1, 26 pr.? [*v. ann.*]. IVLIAN. dig. 38, 1, 25, 2 PAPIN. dig. 33, 1, 10, 3. VLP. dig. 38, 2, 14, 7 si libertum paternum . . . accusavit, -um forte patris aut cubicularium *eqs.*
in titulis: CIL I² 1319. 1713 XIV 4710 [*s. I assignat Carcopino*]. II 3593 V 562. 5277 VI 7408. 7611. 8174 *al.* IX 2369 a. 2607 -o bene merenti patronus. 3388. 4533 *al.* XI 4423. 5836 XIV 3710. *et al.*). CIL VI 3982 b Orestes supra (?) med(icus) (*cf.* 8504 superposito -orum). V 2396 *libertus* -us IIIIIIvir (2530 Aug. [2857 IX 2680 X 6469 *al.*]. V 3940). VI 9597 Rapetiga -us civis Hispanus. β *in iure*: *de privilegiis*: TARR. PAT. dig. 50, 6, 7 (6) quibusdam aliquam vacationem mune⟨rum⟩ graviorum condicio tribuit, ut sunt . . . -i, capsarii et artifices. VLP. dig. 50, 13, 1, 1 -orum . . . eadem causa est quae professorum . . . : . . . his quoque extra ordinem ius dici debet. CHAR. dig. 50, 4, 18, 30 -is . . . fuisse *immunitatem* indultam (*cf.* FRG. Vat. 149 philosophis . . . et -is et rhetoribus et grammaticis . . . etiam vacatio a tutelis datur. COD. Theod. 13, 3, 1. 3 omnibus muneribus publicis vacare . . ., quo facilius liberalibus studiis et memoratis artibus multos instituant [*cf. l. 70. p. 550, 3*]. 13, 3, 10. 16. 17 *al.* COD. Iust. 10, 53, 5). LEX Visig. 11, 1, 8 nullus -um inauditum, excepto homicidii causa, in custodia retrudat. *de collegio*: CIL IX 1618 ad collegium -orum. *de discipulis* (*cf.* CIL VI 29805 de schola -orum. *v. et l. 67. p. 550, 3*): LEX Visig. 11, 1, 7 si quis -us famulum in doctrinam susceperit, pro beneficio suo duodecim solidos consequatur. *de poenis*: PLIN. nat. 29, 18 -o . . . tantum hominem occidisse impunitas summa est. VLP. dig. 1, 18, 6, 7 sicuti -o imputari eventus mortalitatis non debet, ita quod per imperitiam commisit, imputari ei debet. 9, 2, 7, 8 si -us servum imperite secuerit, vel ex locato vel ex lege Aquilia competere actionem (*cf.* COLL. Mos. 12, 7, 7). dig. 29, 5, 5, 3 ubi quis incuria necatus est vel -i insidiis *eqs.* (*cf.* NOVELL. Maior. 6, 11 -i, qui prava persuadeant et neglecto medendi studio fiant alienarum cupiditatum ministri). 48, 8, 42 -o (*sc. qui spadones fecerit*) . . . capitale erit (*cf.* PAVL. sent. 5, 22, 3). LEX Visig. 11, 1. 11, 1, 6 *al.*

c *de mercede*: α *annua* (*cf.* PLIN. nat. 29, 7 sq.): PAPIN. dig. 33, 1, 10, 1 -o Sempronio quae viva praestabam, dari volo. LAMPR. Alex. 42, 3 -us sub eo unus palatinus salarium accepit, ceterique omnes . . . annonas binas aut ternas accipiebant. 44, 4 r⟨h⟩et[h]oribus, grammaticis, -is . . . salaria instituit et auditoria decrevit et discipulos . . . dari iussit. NOVELL. Iust. app. 7, 22. β *pro curatione facta* (*cf.* PLIN. nat. 29, 22): PLAVT. Aul. 448 nummo sum conductus: plus iam -o mercedest opus. CIC. epist. 16, 4, 2 -o ipsi puto aliquid dandum esse, quo sit studiosior. 16, 9, 3 -o honos haberetur. 16, 14, 1. TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 129 Otacilio . . . -o HS X. GAIVS dig. 9, 3, 7 iudex computat mercedes -is praestitas ceteraque impendia, quae in curatione facta sunt *eqs.* VLP. dig. 17, 2, 52, 4 si quid in -os impensum est *eqs.* 17, 2, 61 COLL. Mos. 2, 1, 2 VVLG. exod. 21, 19. LEX Visig. 11, 1, 5 -us . . . quinque solidos . . . consequatur. *al.*

B *latiore sensu*: 1 *de personis quavis ratione morbos sanantibus* (*cf. etiam* GELL. 5, 14, 30 *Androcles* -us leonis): MART. 11, 71, (*1* hystericam . . . se dixerat esse . . . et queritur futui Leda necesse sibi) 7 protinus accedunt -i (*sc. amatores*) medicaeque recedunt. *de sanctis per miracula sanantibus*: PAVL. NOL. carm. 20, 214 ut resipiscenti *aegroto* -us sit. 20, 257 non pretium statui -o. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 702. 705 (*cf. 2, 704* archiatri *Martini*). *addi potest* ANTH. 899, 1 -i (*i. Aesculapi; cf. p. 553, 57*) . . . et Apollinis artes. 2 *metonymice de re personata*: PLAVT. frg. inc. 52 -um (*sic Buechel.*; mecum *codd.*) habet patagus morbus aes.

II *in comparationibus*: A *in universum*: 1 *in comparatione quarumlibet actionum vel officiorum*: VARRO ling. 5, 8 scientiam ad opinionem aucupabor, quod etiam in salute nostra nonnumquam facit, cum aegrotamus, -us. 9, 11 cum vituperandus non sit -us, qui e longinqua mala consuetudine aegrum in meliorem traducit, quare reprehendendus sit, qui orationem minus valentem . . . traducat in meliorem? CIC. ac. 2, 122 -i *corpora* . . . aperuerunt *noscendi causa* ([*v. quae seq.*] *cf.* Tusc. 1, 46 SEN. contr. 10, 5, 17 SEN. dial. 6, 22, 3). nat. deor. 3, 15 -i quoque . . . saepe falluntur. 3, 76 ut si -us gravitatem morbi, gubernator vim tempestatis accuset (*sic -i in comparationibus enumerantur inter alios artifices ut gubernatores, imperatores sim.* div. 1, 112. 2, 13. 2, 16. 2, 23. 2, 145 SEN. benef. 3, 35, 4). div. 2, 54 ut -i, quamquam intellegunt saepe, tamen numquam aegris dicunt illo morbo eos esse morituros. off. 1, 83 in adeundis periculis consuetudo imitanda -orum est *eqs.* (*cf.* SERV. Cic. epist. 4, 5, 5). Att. 6, 1, 2. HOR. epist. 2, 2, 147 si tibi nulla sitim finiret copia lymphae, narrares -is *eqs.* OV. ars 1, 357 -i quoque tempora servant. Pont. 1, 3, 17 non est in -o semper, relevetur ut aeger *eqs.* LIV. 22, 18, 9. SEN. contr. 9, 5 (28), 6 et -i alligant et corporibus nostris ut medeantur, vim adferunt. SEN. clem. 1, 9, 6 fac, quod -i solent, qui . . . remedia . . . temptant contraria. epist. 22, 1. 123, 17 nullam habet spem salutis aeger, quem ad intemperantiam -us hortatur. QVINT. inst. 7, 10, 10 quaedam . . . non docentium sunt, sed discentium: nam -us *eqs.* TAC. dial. 23, 4 ne in corpore quidem valetudinem -i probant, quae animi anxietate contingit. *et al.*
2 *comparantur certarum artium periti*: a *orator sim.*: CIC. inv. 1, 6 ut -i officium dicimus esse curare ad sanandum apposite, finem sanare curatione, item oratoris *eqs.* Cluent. 57 -i nihil praeter artificium, oratores etiam auctoritatem praestare debent. de orat. 2, 186. LIV. 42, 40, 3 ita orationis acerbitatem adversus hospitem . . . subibo, sicut -i, cum salutis causa tristiora remedia adhibent. QVINT. inst. 2, 16, 5. 2, 18, 3. 12, 8, 10 ut -is . . . vitia . . . sunt . . . invenienda . . ., ita advocatus . . . *occulta* adspiciat. TAC. dial. 41, 3 *in civitate*, in qua nemo peccaret, supervacuus esset . . . orator sicut inter sanos -us. PLIN. epist. 1, 8, 12. *et al.* b *princeps, rector rei publicae vel exercitus sim.* (*cf. etiam* CIC. leg. 2, 13): CIC. rep. 1, 62 ut omittam similitudines, uni gubernatori, uni -o . . . rectius esse alteri navem committere, aegrum alteri quam multis. 5, 5 *rector* iuris . . . civilis non imperitus, sed ita ut astrorum gubernator, physicorum -us. 5, 8 ut . . . gubernatori cursus secundus, -o salus . . ., sic huic moderatori rei publicae beata civium vita proposita est. SEN. clem. 1, 24, 1 non minus principi turpia sunt multa supplicia quam -o multa funera. dial. 3, 6, 2. CVRT. 5, 9, 3 -i quoque graviores morbos asperis remediis curant *eqs.* 6, 3, 11. *et al.* *huc pertinet*: VVLG. Is. 3, 7 non sum -us (*sensu ambiguo sec. hebr.* חבש). c *sapiens vel philosophus*: CIC. fin. 1, 42 ut . . . -orum scientiam non ipsius artis, sed bonae valetudinis causa probamus . . ., sic sapientia *eqs.* Tusc. 3, 23 ut -i causa morbi inventa curationem esse inventam putant, sic nos *eqs.* 3, 82 ut -i toto corpore curando minimae etiam parti . . . medentur, sic philosophia *eqs.* SEN. dial. 2, 1, 1 ceteri sapientes molliter et blande ut fere domestici et familiares (*v. p. 547, 57*) -i . . . medentur *eqs.* 2, 13, 1. 2. 4, 10, 7. epist. 75, 7. 94, 17 inter insaniam publicam et hanc, quae -is traditur, nihil interest nisi *eqs.* 94, 19. frg. 18 IVV. 13, 124.

B *in usu ecclesiastico comparantur*: 1 *deus* (*angelus*: *l. 83*): TERT. scorp. 5 p. 155, 16 acceperat a domino suo ut a -o satis utilem disciplinam secundum legem vivendi *eqs.* adv. Marc. 4, 11 p. 449, 16 ut *deus Marcionis* similitudinem -i proposuerit nec impleverit. HIER. in Matth. 17, 16 p. 125B in similitudinem -i . . . dicat *Iesus eqs.* hom. Orig. in Ezech. 1, 7 p. 332, 2 quasi -us bonus confove, *angele.* hom. Orig. in Ier. 2, 6 p. 295, 25 quando sunt vulnera facilia . . ., -us mittit servum suum *eqs.* AVG. doctr. christ. 1, 14, 13 quemad-

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

modum -i ... sic medicina sapientiae. in epist. Ioh. 9, 4 p. 2048$^{med.}$ timor dei sic vulnerat, quomodo -i ferramentum ([v. p. 548, 25]. *cf.* in psalm. 34, 2, 13 p. 340$^{fin.}$ -us nempe, qui ad salutem adhibetur, nonne ferro plerumque armatur? serm. 163, 8, 8 nonne sub -i ferramento clamas, ut parcat). gen. ad litt. 8, 12 p. 249, 14 sq. *homo ad deum conversus* non *potest iustus* fieri et recedere, sicut a corporis -o sanari et abire. 9, 15 p. 287, 21. nat. et grat. 26, 29 -us homo (*aliter p. 553, 50*) cum sanaverit (*opp.* supernus -us). PS. AVG. quaest. test. I 104, 3 non quasi carnalis (*cf. infra l. 72*) utique -us sed quasi corporis conditor *eqs.* CONSVLT. Zacch. 1, 13 p. 16, 18 -orum ... medelae ... nec statim nec omnibus prosunt (*opp.* curationes Christi). BACHIAR. repar. laps. 10 p. 1046^{A} terrenus -us. *et al.* 2 *sacerdotes, apostoli sim.*: CYPR. laps. 14 p. 247, 17 *comp. sacerdotes.* HIER. in Eph. praef. p. 441^{A} *Paulus non* ad instar imperiti -i uno collyrio omnium oculos vult curare (*cf.* PASS. Thom. p. 149, 5 sq.). tract. in Is. p. 97, 3 sqq. prophetae quasi spiritales (*v. infra l. 70*) -i. RVFIN. Orig. in num. 10, 1 p. 70, 27 *comp. sancti.* 3 *is, qui peccato suo ipse medetur*: MOYS. Cypr. epist. 31, 6 p. 563, 6. 20 infidelis ... cicatrix quam cito festinans -us induxit *eqs.* RVFIN. Orig. princ. 3, 1, 12 p. 216, 20 qui ... non intellexerit prius ... aegritudinem suam, quaerere -um nescit *eqs.*

III *in imag. et translate de iis, qui quaelibet vitia corrigunt*: A *in universum* (*cf.* PLAVT. tit. fab. parasitus -us): PLAVT. Merc. 489 sanun es? :: pol sanus si sim, non te -um *in causa difficili* mihi expetam. OV. rem. 313 curabar propriis aeger amore ... herbis et ... -us turpiter aeger eram. Pont. 1, 3, 92 sum quam -o notior ipse mihi (*cf. 3* reddita confusae nuper solacia menti auxilium ... tulere). 3, 1, 69 ad -um specto venis fugientibus aeger. SEN. epist. 68, 9 non -us, sed aeger hic habitat. 109, 17 adhuc -o (mod- *BA*) mihi opus est.

B *in usu ecclesiastico*: 1 *de deo, Christo*: TERT. patient. 15 p. 22, 16 si dolorem *deposueris penes deum*, -us est. scorp. 5 p. 154, 26 -um ... miraberis etiam in illo, quod *eqs.* AMBR. Cain et Ab. 2, 3, 11 *redemptor Levites* imitatus illum -um, qui de caelo venit *eqs.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 2 p. 322, 9 -us est deus, pater ..., dominus. in Ier. 3, 4 p. 313, 22 alio intellectu -us est ..., alio *eqs.* RVFIN. apol. Orig. 8 p. 602^{B} *deus* est -us animarum nostrarum ([Orig. in num. 27, 10 p. 270, 24 sicut -i ..., ita ... -us a. nostrarum. MAX. TAVR. serm. 28 p. 587^{C}]. Orig. in lev. 7, 1 p. 372, 6 a. et corporum -us simulque dominus [7, 2 p. 375, 17]. *cf.* AVG. civ. 5, 14 p. 219, 10 D. quod audierant a bono magistro eodemque -o mentium). Orig. in lev. 8, 1 p. 393, 18 -um dici in scripturis divinis ... Iesum Christum. princ. 2, 7, 3 p. 150, 3 cum '-us' dicatur, *non* erga omnes quasi -us agit *eqs.* AVG. conf. 10, 28, 39 ecce, *domine*, vulnera mea non abscondo (*cf. p. 547, 42*): -us es, aeger sum. in epist. Ioh. 2, 1 p. 1989$^{med.}$ -us ... omnium, et illorum impietatis et istorum crudelitatis. 9, 4 p. 2048$^{med.}$ talis est -us, ut nec cicatrices appareant. in euang. Ioh. 7, 18 p. 1446$^{med.}$ nemo hic sic natus est, ut illo -o non egeret (*cf.* serm. 278, 3, 2 semper deus -us opus est etiam sanis, ut sanitas ipsa teneatur. *al.*). in psalm. 21, 2, 4 -um esse deum et tribulationem medicamentum esse ad salutem. 40, 6 committamus nos -i manui (serm. 25, 3, 5. 278, 5, 5 ALC. AVIT. epist. 45 p. 74, 22). serm. 286, 3, 2 -us, qui noverat venam cordis inspicere *eqs.* 374, 3 *Christus* ipse -us, ipse medicamentum (*cf. p. 540, 79*). *al.* EVOD. epist. ad Val. 17 BACHIAR. repar. laps. 3 p. 1038^{B} *al.* EVCHER. form. 5 p. 33, 13 NICET. appell. 1 p. 3, 11. 2 p. 2, 3. 2 p. 4, 1. 2 p. 4, 22. *et saepe.* *acced. adi.*: FVLG. aet. mund. p. 151, 12 ille indormitabilis -us. AMBR. Hel. 20, 75 magnum -um invenimus (HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 12 p. 301, 11 steterunt -i sub m. -o deo angeli. AVG. in psalm. 45, 11 m. -us eum suscepit. serm. 175, 1, 1). HIER. in Ier. 3, 77 qui verus est -us (adv. Rufin. 1, 26 p. 418^{D} vita Hilar. 15 AVG. civ. 4, 16 p. 166, 6 D. *et al.*). RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 1 p. 541^{A} converti me ad Iesum caelestem -um *eqs.* (Orig. in lev. 8, 1 p. 394, 4 ENNOD. epist. 8, 24 p. 216, 3). AVG. conf. 10, 3, 4 tu, -e meus intime. nat. et grat. 26, 29 mala nostra ... supernus -us sanat *eqs.* (PETR. CHRYS. serm. 112 p. 509^{B}. *cf. l. 8*). in psalm. 18, 2, 15 p. 163$^{fin.}$ omnipotentem -um (58, 2, 11 serm. 87, 13 p. 537$^{extr.}$ PS. AVG. serm. 115, 3). serm. coll. Morin p. 314, 24 venit ille -us humilis, invenit iacentem aegrotum *eqs.* 2 *de apostolis sanctisque* (*de ipso peccatore*: *l. 76*): AMBROSIAST. in I Cor. 10, 24 *apostolus* -us spiritalis ait *eqs.* (in Rom. 6, 19. HIER. epist. 32, 8, 3 licet et apostolus sit -us s. PS. AVG. serm. 249, 1 [= SERM. Corp. Vind. 21, 11 p. 263, 17] *opp.* carnales. *v. etiam l. 9. 16*). HIER. tract. in Marc. p. 337, 14 sq. egregius -us Iesus ..., -i omnes sancti, sed iste archiater est (*cf. etiam l. 59*). PAVL. NOL. carm. 19, 197 *Felix* Nolanis -us fuit (*cf.* 19, 212). PETR. CHRYS. serm. 83 p. 436^{A} esto tibi per fidem -us, ne cogaris extraneis -is ... subiacere. INSCR. christ. Diehl 1784, 3 martyribus -is populo spes certa salutis venit.

structurae: *c. gen.*: *obi.*: *v. l. 37 sqq. 46. p. 548, 67. 84. al.* *possess.*: *v. p. 547, 66. 76. 549, 8. 26. 32 sqq. 39 sq. al.* *c. dat.*: *v. l. 75. p. 550, 18. cf. p. 553, 38.* *c. praepp.*: PLIN. med. 1, 25 multi -i se -os adversum hoc malum non inveniunt. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 1 p. 541^{A} ad haec vulnera ... -us paene nullus est.

iuncturae selectae: 1 *nominales*: a *c. attr.*: α *c. adi.* (*v. et l. 57. 70. p. 547, 64. 549, 44*): bonus (*cf. et p. 550, 82*): CIC. Cluent. 57 optimus (APVL. Plat. 2, 18). CELS. 2, 6, 15. 2, 10, 7 APVL. met. 10, 12. doctus: GREG. M. epist. 4, 35 p. 240, 26. 11, 21 p. 282, 12. imperitus (*cf. et p. 551, 14*): CELS. 2, 6, 15. 2, 10, 3 PORPH. Hor. epist. 2, 1, 260 AVG. civ. 22, 8 p. 568, 4 D. ingeniosus: CELS. 1 pr. 69 FIRM. math. 7, 26, 6 CIL VI 37805 a. magnus (*v. et p. 551, 58*): CELS. 7, 5, 3^{A} maximus (SEN. dial. 10, 1, 1 [*sc. Hippocrates; item* epist. 95, 20 sq.]. SCRIB. LARG. praef. p. 1, 1 PLIN. nat. 14, 73). FIRM. math. 8, 25, 10. malus: AVG. conf. 6, 4, 6. nobilis: CIC. Cluent. 57 PHAEDR. 1, 14, 11 non artis ulla -um (medicae *Heins., Havet; cf. p. 553, 63*) ... prudentia ... n. CELS. 1 pr. 49 CVRT. 3, 6, 1 PORPH. Hor. sat. 2, 3, 161 AVG. civ. 5, 2 p. 192, 11 D. *sim.*: CIC. Cluent. 47 non ignobilis (CELS. 3, 21, 3). peritus (*cf. et p. 547, 62*): CELS. 3, 6, 6 ANTH. 302, 3 CHALC. comm. 1 p. 70, 10 RVFIN. Orig. in lev. 7, 1 p. 372, 2 AVG. civ. 3, 12 p. 109, 24. 22, 30 p. 633, 15 D. ENNOD. epist. 1, 12 p. 23, 3. *et al.* β *c. gen. qual.*: *v. p. 548, 3. 7. 10. 55 al.* b *gen. poss. (subi.) pendet a subst.* (*cf. p. 548, 25. 48. 551, 2 al.*): ars: TAC. ann. 6, 46, 5 VVLG. II par. 16, 12. curatio: CIC. Tusc. 4, 30 (*cf. p. 517, 81* [medela]). liber (*cf. etiam p. 547, 64*): CENS. 14, 9 SERV. georg. 2, 64 AVG. civ. 22, 22 p. 606, 26 D. monumenta: CELS. 4, 7, 5 PLIN. nat. 7, 48. praecepta: CIC. leg. 2, 13 AVG. in euang. Ioh. 12, 12 serm. 278, 3, 3. *et al.* *cf.* OV. epist. 19, 133 -orum iussa. volumina: CELS. 6, 18, 1 (*cf.* 1 pr. 45). PLIN. nat. 14, 76. 20, 78. 24, 159. 25, 80. manus (*v. et p. 551, 51*): SEN. benef. 2, 18, 8 dial. 11, 3, 1 TERT. scorp. 5 p. 154, 22 VVLG. Sirach 38, 15 AVG. civ. 22, 8 p. 569, 15. 575, 1 D. *al.* DRAC. satisf. 296 ENNOD. opusc. 2 p. 326, 24 (*cf.* 5 p. 396, 6 -orum ... digitis). *et al.*

2 *verbales*: *nom.*: -us venit: PLAVT. Cist. 74 CELS. 3, 6, 6 AVG. in epist. Ioh. 10, 1 p. 2054$^{med.}$ in euang. Ioh. 3, 2 p. 1397$^{med.}$ serm. 278, 5, 5 *al.* ENNOD. epist. 8, 24 p. 216, 1 GREG. TVR. Thom. p. 122, 17. curat: CIC. inv. 1, 6 off. 1, 83 CELS. 3, 4, 1. 9 *al.* SEN. dial. 5, 39, 4 epist. 85, 36 PETRON. 62, 13 IVV. 13, 124 VOPISC. Aurelian. 7, 8 SCHOL. Hor. epist. 1, 15, 3 VEG. mil. 2, 10 p. 44, 13 VVLG. Luc. 4, 23 BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 199, 25 sq. *et al.* medetur: CIC. Tusc. 3, 82 SEN. contr. 9, 5 (28), 6. sanat: CIC. Phil. 2, 101 nat. deor. 3, 70 VAL. MAX. 1, 8 ext. 6 PS. QVINT. decl. 8, 4 p. 149, 24. *al.* servat: VARRO rust. 1, 4, 5 PLIN. nat. 19, 12, 8 servatus ... prudentia ... -i. incidit venas: CIC. har. resp. 35 Pis. 83 (*cf.* SVET. vita Lucani p. 52). *et al.* inspicit (*cf. et p. 551, 53*): CELS. 3, 4, 8 APVL. apol. 48 p. 55, 8. AVG. civ. 22, 8 p. 570, 6 D. *cf.* CELS. 3, 5, 11 satis est ... -um intueri. secat (*cf. et p. 549, 76*): SEN. epist. 52, 9 PLIN. nat. 26, 5 -orum inscitia sectus. QVINT. inst. 10, 4, 3 FIRM. math. 7, 21, 7. 8. *et al.* dicit (*aliter l. 68*) *de statu valetudinis*: CIC. epist. 16, 14, 2 SEN. contr. exc. 4, 5, 6, 7 SEN. epist. 104, 1 QVINT. decl. 291 p. 160, 4. 350 p. 379, 5 FRONTO p. 223, 7 N. AVG. civ. 22, 8 p. 570, 15 D. *et al.* *cf.* CIC. Deiot. 18 quid ait -us? pollicetur: CELS. 3, 21, 3 PLIN. epist. 1, 22, 11 IVST. 11, 8, 5. promittit: HOR. epist. 2, 1, 115 PS. QVINT. decl. 8, 15 p. 159, 15 IVV. 16, 12 DON. Ter. Andr. 485. praenoscit: MACR. Sat. 1, 20, 5. praevidet: AVG. div. daem. 5, 9 p. 607, 19. praesentit: CIC. div. 1, 112. 2, 145. *cf.* 2, 12. providet: CIC. div. 2, 16. dat *medicamenta*: NEP. Dion 2, 5 CVRT. 6, 10, 34 SCRIB. LARG. praef. p. 2, 30 PLIN. nat. 14, 96 QVINT. decl. 321 p. 258, 4. 265, 13. utitur *medicamentis*: VARRO rust. 3, 16, 23 CELS. 2, 33, 6 SCRIB. LARG. 67. 161 PLIN. nat. 21, 185. *al.* imperat: CIC. div. 2, 133 SALV. gub. 5, 3. iubet: PLIN. nat. 28, 137 MART. 2, 40, 7. 11, 86, 3 CAPITOL. Gord. 28, 6 DON. Ter. Andr. 485. *et al.* suadet: SEN. contr. 9, 5 (28), 9 PLIN. nat. 19, 85 FRONTO p. 91, 18 N. *cf.* VELL. 2, 70, 1 oratus ... ab Artorio (*v. p. 547, 76*) -o, ne *eqs.* vetat: SEN. contr. 9, 5 (28), 11 PETRON. 47, 5 QVINT. decl. 350 p. 379, 10. deplorat *aegrotum*: PLIN. nat. 7, 166. deserit: CELS. 2, 6, 13 CYPR. mortal. 16 p. 307, 8 ANTH. 415, 59. *cf.* SEN. epist. 78, 14 relictus. CIL VI 68 derelictus. desperat: SEN. contr. exc. 4, 5 SEN. nat. 3, 1, 2 QVINT. inst. 7, 2, 17 PS. QVINT. decl. 8, 11 p. 156, 1. 8, 13 p. 157, 27 *al.* HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 12 p. 302, 4 (*cf.* VAL. MAX. 2, 4, 5 ad desperationem usque -orum laborantibus). diffidit: CIC. div. 1, 53. appellat *morbos vel medicamenta suis nominibus*: CIC. nat. deor. 2, 136 CELS. 3, 3, 2. 3, 8, 1 SCRIB. LARG. 102 PLIN. nat. 5, 16. 21, 61. 22, 131. *et al.* vocat: CATO agr. 102 SEN. epist. 54, 2 PLIN. nat. 8, 109. 24, 96. 25, 20 *al.* *cf.* PLIN. nat. 19, 75 nisi -i *rapos* masculini sexus facerent. scribit: CIC. de orat. 2, 38 si ... -us de morbis ... diserte scripserit aut dixerit. PLIN. nat. 21, 12. *al.*

gen.: egere: HOR. epist. 1, 1, 102.

dat.: tradere: SCRIB. LARG. praef. p. 4, 9 IVV. 6, 370.

acc.: adducere: TER. Hec. 323 VARRO rust. 1, 69, 3 CIC. Cluent. 40 div. 2, 9 SEN. benef. 3, 9, 2. *et al.* adhibere (*v. et p. 548, 84 al.*): CIC. fat. 28 sqq. QVINT. decl. 335 p. 320, 4 VLP. dig. 21, 1, 31, 12 TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 449, 17 SORT. Sangall. 40, 7 HIER. in Is. lib. 18 praef. p. 628^{C}. *et al.* consulere: PS. QVINT. decl. 8 tit. p. 146, 4 PLIN. epist. 1, 22, 8 CLAVD. 18, 35. *cf.* PLAVT. Mil. 292 percontarier. convocare (*cf. et p. 547, 68*): VARRO Men. 18 CATVLL. 41, 6 VAL. MAX. 3, 8 ext. 6 QVINT. decl. 350 p. 376, 14. *cf.* SEN. epist. 104, 18 advocat. VOPISC. Aurelian. 50, 1 vocavit. quaerere: PLAVT. Amph. frg. 6 (7). VARRO rust. 1, 55, 2 gravior plaga -um quaerit. CIC. Cluent. 57 SEN. epist. 75, 6 APVL. met. 8, 25 AVG. civ. 22, 8 p. 573, 23 D. enchir. 5, 16 serm. 61, 2 *al.* requirere: VARRO rust. 1, 69, 3 CIC. Tusc. 2, 38 COMM. instr. 2, 8, 6. *et al.* rogare: HOR. sat. 1, 1, 82. ire ad -um: PLAVT. Men. 996 Merc. 472. *cf.* se conferre ad -um: CIC. Att. 15, 11.

[Beutler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

abl.: egere (*cf. et p. 551, 48*): PROP. 2, 4, 21 CELS. 1, 1, 1 VVLG. Luc. 5, 31 (*cf.* Marc. 2, 17 non necesse habent sani -o). indigere: APVL. apol. 43 p. 50, 23 AVG. nat. et grat. 3, 3. opus est: VARRO Men. 440. CIC. Att. 15, 1, 1 quid mihi iam -o? SEN. epist. 109, 17 VVLG. Matth. 9, 12. uti: CIC. Cluent. 47. 176. har. resp. 35 ad necem. de orat. 1, 62 fin. 2, 64 epist. 13, 20.

subst. f. (*cf. etiam p. 549, 48*) **medica,** -ae (*cf. Wackernagel, Vorlesungen II 11*). *gen. sg.* -as (*cf. Hehl, Die Formen d. lat. 1. Dekl., Tübingen 1912 p. 8*): *v. l. 27. dat. sg.* -ai: *v. l. 25.*

1 *strictiore sensu de feminis in arte medendi versatis, aegrotantes curantibus*: ? LVCIL. 1222 *v. p. 547, 23.* MART. 11, 71, 7 *v. p. 550, 16.* APVL. met. 5, 10 p. 110, 24 cataplasmatibus manus *mariti podagrici* ... adurens nec uxoris officiosam faciem, sed -ae laboriosam personam sustinens. DON. Ter. Andr. 481 consuetudo medici vel -ae egredientis ex aegri domo. PACIAN. sim. carn. p. 147, 25 observantiam -ae (mod- *PM*) ... circumferebas. VEN. FORT. vita Radeg. 29, 69 remanente tantum sola simul aegrota cum -a. *peculiariter de obstetrice* (GLOSS.[L] II Abav. MA 25 maia: -a vel o.): ZENO 2, 8, 2 obstetricis ... incenditur manus ...; sicque illa -a curata. AMBR. epist. 5, 9 aut imperitam -am aut redemptam asseret. ? RVFIN. Orig. in exod. 2, 2 p. 156, 20 obsetrices ... -ae (*C, Del.*, mediae *B, Baehrens* [*cf. p. 593, 84*]) ... sunt *eqs.* PS. SORAN. epit. 66. 66a. 67. 69 imprudens. THEOD. PRISC. gyn. 13 INTERPR. Paul. sent. 2, 25, 8. *in tit.* (*cf. Marquardt-Mau, Privatl. 779*): CIL II 497 uxori incomparabili, -ae optimae. V 3461 -ai contuber(nali). VI 6851. 7581 deae sanctae meae Primillae -ae. 8711 (*aet. Calig.*) Livillaes -a. 8926. 9614. 9616 Terentiae Niceni Terentiae Primaes -as libertae (*cf.* 9615. 9617 IX 5861). VIII 24679 XII 3343. XIII 2019 -⟨a⟩. 4334 (*an cogn.?*).

2 *latiore sensu* (*cf. l. 59 et p. 550, 13*) *et translate*: NON. p. 154, 17 Novius Mania -a (*cf. Ribbeck, Röm. Dichtg. I² 215*). MIRAC. Theclae 9 divina -a Tecla (*sc. aegrotantes miraculis sanans*). *de rebus personatis*: MART. CAP. 3, 228 *Grammaticam* tali multorum curatione callentem cum deorum nonnulli Iatricen, alii Genethliacen ... aestimarent ..., inconsentaneum tamen videbatur incedere -am paenulatam (*cf. 3, 224* medendi sollers magistra). CASSIOD. var. 11, 40, 2 macte, Indulgentia, ... tu patrona humani generis, tu afflictis rebus -a singularis.

adi. (*primitus appositive: v. l. 54 sqq. et cf. l. 31*) **medicus,** -a, -um. **A** *proprie i. q. ad morbos sanandos pertinens*:
1 *i. q. in arte medendi versatus, sollers*: VERG. georg. 3, 455 manus (*v. p. 359, 64. 365, 21; adde*: SYMM. epist. 8, 6 CLAVD. DON. Aen. 12, 405 p. 600, 16 AMBR. hex. 3, 9, 39 p. 85, 17. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 820 nil -ae valuere m., nil gramina. CIL II 4314, 15). SER. SAMM. 542 -a data (*A*, medicata *B*) purgatoria dextra. *nota de digito medicinali* (*cf. p. 543, 24*): PLIN. nat. 30, 108 muscae inpari numero infricatae digito -o (*'an potius medio?' Mayh.*). PORPH. Hor. sat. 2, 8, 26 *v. vol. V 1, 1127, 20.* ISID. diff. 2, 63 quartus -us (*orig. 11, 1, 71* medicinalis), quod eo tritum collyrium a medicis colligatur. *de animantibus*: COD. Iust. 1, 27, 1, 41 pro tempore -is (praetor med' *C*) hominibus (*aliter p. 551, 7*) quinque annonae XLVIII *eqs.* *significanter*: SIL. 3, 300 Marmaridae, -um vulgus (*sc. morsibus anguium incantantionibus magicis medendi peritum*). *de numinibus*: LIV. 40, 51, 6 aedem Apollinis -i ([AVG. civ. 7, 16 p. 293, 33 D. A. ... divinatorem et -um. MACR. Sat. 1, 17, 15 virgines Vestales ita indigitant: A. -e, A. Paean]. *cf.* APVL. met. 1, 4 dei -i. AVG. civ. 3, 17 p. 124, 15 D. Aesculapium [*cf. p. 550, 20*] ab Epidauro quasi -um deum Roma advocare ... compulsa est. 4, 21 p. 171, 33 Apollo vel Aesculapius). REG. urb. 5 p. 9, 1 Minervam -am (= CVRIOS. urb. reg. 5 p. 8, 1. *cf.* CIL VI 10133 magister odariarius a Minerva -a. XI 1306 M. -ae Cabardiac(ensi)). CIL III 10595 Nymphis -is sacrum.

2 *i. q. ad actus medendi pertinens, salutaris, saluber*:
a *de rebus incorporeis*: TIB. 2, 3, 14ᵃ quidquid erat -ae vicerat artis amor (*v. vol. II 665, 74 sqq., ubi addas* [*cf. etiam p. 552, 9*]: MANIL. 1, 887 nec locus a. erat -ae [*M*, medici *G L*]. SER. SAMM. 789. AVSON. 165, 6 p. 33 P. -is a. experiens. 216, 5 p. 71. 431, 4 p. 385. *cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 6, 184 -arum sectarum praefectis. CIL VIII 11345 ob honorem aedilitatis et -ae professionis). OV. am. 2, 9, 8 *Haemonius* -a ... iuvit ope (rem. 76 -ae, Phoebe, repertor opis. Pont. 1, 3, 6. 3, 4, 8. PAVL. NOL. carm. 18, 158 [*propr. et trop.; item* 26, 383. 29, 31. *cf. etiam* 18, 183 -o Felicem munere ... vivere. 19, 290 -os operosi martyris actus. 19, 350 divina manus -a virtute ... est ... operosa (epist. 32, 8 vs. 3. *proprie*: PS. VEN. FORT. vita Med. 14, 34). 28, 312 solebat ... -os ... ducere gressus corpora tangendo sanans et corda docendo]). PLIN. nat. 5, 72 fons -ae salubritatis Callirhoe (*cf.* SOL. 35, 4 f. calore -o probatissimus). 10, 13 vis ... -a (19, 94 -as vires. 20, 18. 36, 202. 37, 58 -a vi [medicamine *vel* medicina *vv. ll.*] ... efficacissimus. *cf.* 19, 74 -a natura. 19, 189 -o [mod- *v. l.*] effectu. 23, 1 Pomona partes ['*an* artes?' *Mayh.*] ... -as et pendentibus *frugibus* dedit [*aliter p. 554, 6*]. 32, 64 dos ... -a). 11, 227 quaedam ingenio *hippopotami* -a diligentia *est.* 22, 21 in -o (medicinae *v. l.*) usu (22, 163). SER. SAMM. 224 -am pernoscere curam (PS. PROSP. carm. de prov. 880 [*trop.*] deus -am coelo demittere c. dignatur. *cf.* ALC. AVIT. carm. 3, 403 -o percurrat vulnera fotu gratia). 487 sapores. 920 odores.

b *de rebus corporeis*: COLVM. 10, 103 -a panacem lacrima sucoque salubri glaucea (*cf.* SER. SAMM. 566 sucus -i potatur aceti. PRVD. apoth. 702 -ae purgamen aquai [*de saliva Christi; aliter l. 11*]). PLIN. nat. 2, 155 herbas (19, 128 *elliptice* [*item* 21, 64. 93. 101]. ANTH. 931, 109 CLAVD. 7, 62. *cf.* PLIN. nat. 19, 93. 21, 164 anemonas ... -as). 28, 34 quorundam *corporum* partes -ae sunt. STAT. Theb. 2, 11 -a firmat vestigia *Laius* virga (SCHOL. caducum ... Mercurii, quod illi medetur, qui nequeat ambulare. *cf. etiam p. 546, 63*). silv. 1, 4, 100 -is felix Epidaurus harenis. 3, 5, 104 lacus -os (TERT. anim. 50 p. 381, 15. *cf.* CLAVD. carm. min. 26, 86 *pater rerum* telluri -as fundere iussit aquas [CIL XIV 3911, 2. *aliter l. 3*]). SER. SAMM. 92 tempora languentis -a redimire corona. 413 potu (476. 697. NEMES. cyn. 215 p. -os curamque salubrem. *cf.* AVSON. 298, 31 p. 154 P. *Garumna* -o potabilis haustu). ARATOR act. 2, 635 -a de veste ferunt *munus.*

B *in imag.* (*cf. p. 553, 70. 83*) *et translate* (*cf. etiam l. 29 sqq.*) *i. q. salutaris, remedium quorumlibet malorum (praecipue animi) praebens*: AMBR. Noe 17, 59 p. 454, 19 ingrediente -o dei verbo ad visitationem animae. PAVL. NOL. carm. 31, 90 *Christus* signa dei -is exerit imperiis. epist. 24, 9 p. 209, 3 exuamur operibus adversis, ut -is operibus induamur. CYPR. GALL. num. 489 *immundus* -i purgatus flumine rami (*sc. hyssopi*). NOVELL. Theod. 3, 1 *Iudaeos* ad sanitatem mentis egregiae lege -a revocare. EPIST. pontif. 322 Aug. epist. 182, 1 fideli ac -a (mod- *v. l.*) disceptatione. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 27, 30 -um vulnus *in latere Christi.* ENNOD. epist. 4, 1, 3 p. 97, 16 quidquid aegrum est, -a oratione curetis *eqs.* VITAE patr. Iurens. 2, 7 p. 147, 34 conscientiae ... humiliatione conpuncti -a sunt lenitate palpandi.

structurae: *c. gen. obi.*: PLIN. nat. 28, 39 fascinus ... currus triumphantium, sub his pendens, defendit -us invidiae. TERT. anim. 43 p. 371, 12 somnum ... pacatorem operum, -um laborum (*cf. p. 529, 12*). PAVL. NOL. epist. 4, 1 p. 19, 3 litteras ..., quas ... ut animae meae -as et altrices ... teneo. *c. praep.*: SOL. 5, 22 unguentum -um contra armentarios morbos. ZENO 1, 2, 3 *fides* in Tobiae caecitate -a fuit.

deriv.: medicina. medico(r). medicosus. *comp.*: mulomedicus.
Beutler.

medīdiēs *v. s. v.* meridies. **mediē** *v. s. v.* medius.
mediest(r)īnus *v. p. 525, 69.*

***medietās,** -ātis *f.* [*a* medius, *cf. gr.* μεσότης. *J. B. H.*] GLOSS. μεσότης. *in graecis respondent*: ἡμίσευμα: *p. 557, 78.* ἥμισυ: *p. 557, 3. 4. 18. 21 al.* μέσος: *l. 63. 65. p. 555, (10.) 33 al.* (μεταξύ: *l. 67.*) μεσότης: *l. 72. p. 555, 12. 57. 63.* σύμμετρον: *p. 555, 31.* *legitur post* CIC. (*p. 555, 55*) *inde ab* APVL., *saepissime apud* CHALC., AVG., BOETH. [*it.* metà, *francog.* moitié, *hisp.* midad. *M.-L.*] *fusius egit de hac voce Wölfflin, ALL 3, 1886, 458 sqq.* [*in prava interpret.*: PSALT. Cas. 118, 136 -es aquarum descenderunt oculi mei (*gr.* διεξόδους, *hebr.* פַּלְגֵי, *Vulg.* exitus.]

I *i. q.* ***medium,*** μεσότης: **A** *i. q. medium punctum vel spatium*: **1** *proprie*: **a** *de loco*: **α** *c. gen.*: APVL. met. 2, 4 lapis Parius in Dianam factus tenet libratam (*cf. p. 555, 22. 556, 50*) totius loci -em. mund. 16 orbis (ACT. Archel. 25, 11). NOVATIAN. trin. 8 p. 899ᶜ aquarum ... -em. LACT. opif. 10, 19 sub ipsa -e narium. OPT. PORF. schol. carm. 7 versus (8. MAR. VICTORIN. gramm. VI 62, 26 in fine ... in -e versuum et inter initia. 88, 20). CHALC. comm. 59 p. 127, 5 mundi (78 p. 146, 7 *al.* HIER. hom. Orig. in Ier. 5 p. 626ᴬ MART. CAP. 8, 820). 110 p. 177, 4 terrae. *al.* transl. p. 45ᶜ *oculorum* (PHYSIOGN. 81 p. 109, 13 oculi). PALLAD. 4, 10, 30 cacumen, quod ex arboris -e procedit (*cf. p. 555, 46*). AMM. 23, 4, 5 restium. 24, 2, 12 SCHOL. Stat. Theb. 12, 775. HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 1 p. 292, 26 'fugite de medio Babylonis', ut -em Babylonis deserentes *eqs.* prol. gal. principia -esque verborum, ... fines. MACR. Sat. 7, 12, 13 dolii. PHYSIOGN. 52. 87 MART. CAP. 2, 160. DIOSC. 4, 65 p. 37, 9 virgae (*4, 69* μέσον). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 45 fasciolae (*opp.* initia). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 198 in ipsa -e civitatis (κατὰ μέσον). *et al.* *nota* (*v. et l. 78*): PELAGON. 1 p. 32, 18 (= VEG. mulom. 3, 5, 3) nigredo in -e dentium apparet (*Hippiatr. II 238, 20* μεταξὺ τῶν ὀδόντων). **β** *abs.*: APVL. mund. 1 orbem terrae in -e constituens (*391 b 26* μέσην). TERT. bapt. 3, 3 ut firmamentum caeleste suspenderet in -e (*gen. 1, 6* in medio). adv. Val. 23 p. 200, 11 inferius illum metatur -em Achamoth (*al.* PS. TERT. haer. 2 p. 216, 19. IREN. 1, 5, 3 -is locum [1, 6, 4]. 1, 5, 4. 4, 35, 1 a summitate ... a -e ... a mundi fabricatore [*Iren. ubique* μεσότης]). IREN. 2, 1, 2 terminum ... et -em et finem. SOL. 33, 19 -s *sardonychis* circuitur limite candicante. CHALC. comm. 243 p. 277, 9 transl. p. 33ᴮ *al.* PRISCILL. can. praef. p. 112, 3 testimoniorum principia ... -s ... finis. VEG. mil. 4, 21 p. 143, 6. VLT. SYLL. gramm. IV 262, 32 parenthesis est, quando inseritur -i ... littera, ut ... 'relligione'. MART. CAP. 2, 132 ubi pubem ciliorum discriminat glabella -s. 2, 156 ab orbe lunari (*ad terram*) interfusa -s. 7, 733 trias ... initium, medium finemque sortitur et centrum -is (*cf. p. 555, 3*) ad initium finemque interstitiorum aequalitate conponit (ISID. lib. num. 13). 8, 849 cum -em linearem in latitudinem zodiaci sol ... excurrat. CASSIAN. conl. 24, 6, 2. BOETH. cons. 4, 6, 15 W. orbium circa eundem cardinem sese vertentium, qui est intimus, ad simplicitatem -is accedit. APRING. 1, 8 ᵐᵉᵈ·
[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AGr. Archel. 25, 4. *et al.* *nota iuncturam* punctum et -s *circuli* (*cf. p. 554, 84*) *sim.*: CHALC. comm. 61 p. 129, 10 siquidem omnia, quae in aliquo pondere sunt, ... ad unum punctum -is (*cf. p. 554, 80*) commeent. 79 p. 148, 7 circulus solis ... intra se continebit Θ, sed non ut punctum vel -em. 110 p. 176, 28 cum ... unum punctum atque unam -em duobus daret circulis. *cf.* 80 p. 151, 1 εζηκ circuli punctum et -s. 109 p. 176, 20 una -s atque unum punctum est tam solstitialis circuli quam cuiuslibet alterius.

b *de tempore*: *α c. gen.*: IREN. 4, 36, 7 circa -em temporum (μεσοχρονίαν) ... progressis iam temporibus ... in fine. ITALA sap. 7, 18 (Priscill. tract. 1, 10 p. 10, 12 *al.*) *et* VVLG. initium et consummationem et -em (μεσότητα) mensuum (*cf.* PRISCILL. tract. 6, 106 p. 78, 20 mundi). CAEL. AVR. acut. 1, 11, 94 dandus autem sic est cibus, ut intra dimissionis (*febris*) -em digeratur. GREG. M. moral. 1, 53 p. 552^{B} actionis -s et terminus. *β abs.*: IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 2, 160 Abraham et Isaac et Iacob et omnes in -e (*sc. ab his usque ad legem Mosaicam latam*) sanctos. GREG. M. moral. 24, 28 p. 302^{A} tres quippe modi sunt conversorum, inchoatio, -s atque perfectio (*syn.* in medio tempore).

2 *translate de medio modo quantitatis vel qualitatis*: PAVL. dig. 5, 4, 3 iuris auctores -em quandam secuti sunt (*sc. in definiendo numero*). APVL. Socr. 10 p. 142 huius libratae -is (*sc. ponderis*). PORPH. Hor. ars 368 'certis medium et tolerabile rebus recte concedi': quarundam rerum esse -em. consultus iuris aliquis ... potest esse mediocris. ANIAN. Chrysost. hom. prol. p. 977 Basilii ... curam loquendi, Antiochi ... pompam et ... Gregorii cothurnum ... Ioannis -e superată. AVG. pecc. mer. 2, 25, 39 p. 110, 13 participatio *Christi* in inferiora nostra ... tenuit quandam et in carnis nativitate -em *eqs.* in psalm. 68 serm. 1, 9 p. 848$^{in.}$ *latrones* excedunt mundi -em amplitudine malitiae (*i. hominum in vitiis medium modum*). PHYSIOGN. 57 -s erit optima (*i. medius habitus iugulorum. I 364, 5 τὸ σύμμετρον*). 73 p. 92, 9 harum omnium contrarietatum -s optima sit *in oculis* (*I 392, 5 τὸ μέσον*). 78 p. (*105, 9* medium esse ... optimum) 106, 1 ut nimietatem ad malam partem accipias, -em (*I 408, 2 τὸ μέσον*) ac temperamentum optimum iudices (116 p. 135, 11. 136, 13 -is et temperaminis). COD. Iust. 3, 28, 37, 1 vel paganum est peculium vel castrense vel quod -em inter (*cf. p. 556, 39. 49. 59 al.*) utrumque obtinet, quod quasi castrense nuncupatur. IVLIAN. epit. novell. 37 (38), 1$^{extr.}$ dotem ... neque satis modicam ... neque satis immodicam, ... sed -is cuiusdam moderatione honoratam.

B *i. q. res in medio posita*: **1** *de rebus*: **a** *corpor.* (*v. etiam l. 82*): CHALC. comm. 14 p. 80, 9 aëris *et* aquae duae -es *interiectae inter ignis 'summitatem' et terram* (131 p. 194, 21 sunt in ipsis materiis -es, quae interpositae totius mundi corpus continuant iugiter, suntque inter ignem et terram duae -es aëris et aquae. *cf.* MACR. somn. 1, 6, 23). PALLAD. 7, 10 chamaemeli herbae florentis auream -em (8, 8, 1 squillae ... teneram -em [ANTIDOT. Brux. 34]. *cf. p. 554, 58 et 587, 18*). CLAVD. DON. Aen. 10, 407 p. 344, 22 'correptis ... mediis *silvis* extenditur una ... acies Volcania': incensa -e silvarum. SORAN. p. 116, 12 scalpello -s dividenda est. 118, 6 *fasciae* -em, quae interest *inter duos laqueos*. BOETH. arithm. 2, 25 p. 114, 23 cybi ... et *bomisci* ... gradata distributione dispositae -es sunt ..., quos Graeci parallelepipedos vocant. **b** *incorp.*: *α speciatim*: *in serm. mathem. de numeris inter binos 'limites' sive 'extremitates' certa lege atque ratione interiectis* (*cf. p. 556, 68*): CIC. Tim. 23 ut in singulis *intervallis particularum animae* essent bina media — vix enim audeo dicere -es, quas Graeci μεσότητας (*p. 36^{A}*) appellant; sed quasi ita dixerim, intellegatur ([*opp.* extremis]. CHALC. transl. p. 36^{A} quo singula intervalla binis -bus fulcirentur). CHALC. transl. p. 31^{A} ex tribus ... numeris ... -s imo perinde quadrat ut summitas medio rursumque ut imum medio sic -s summo (μέσον). 32^{A} *gr.* μέσον (*opp.* extima, *item* comm. 9 p. 75, 18). 43^{D} epitritorum sescuplorumque et epogdoorum -bus ([μεσότητας]. *cf.* comm. 41 p. 107, 20 duum -um intervallum epogdoum est. BOETH. arithm. 1, 1 p. 11, 20 quam diapente symphoniam vocant, hemiolia -e coniungitur. *cf. l. 73*). comm. 10 ita ... fit extimorum limitum et -is una eademque condicio. 12 p. 77, 22. 14 p. 79, 19. 24. 15 p. 80, 24 primi limitis maiorem -em cum postremi limitis minore -e multiplicans. 16 p. 81, 11 solidorum duum corporum distantiva seu duplex -s. 40 p. 106, 21 sqq. 41 p. 107, 5 *inter senarium et duodenarium numerum* interponuntur duae -es una octonarii numeri, altera novenarii. FAV. EVL. p. 19, 23. 30 BOETH. arithm. *saepe, e. g.* 2, 50 p. 160, 26 sint ... positae quaedam extremitates, inter quas has omnes -es (*sc. arithmeticam, geometricam, harmonicam* [*cf. l. 65; aliter p. 556, 69*]) oporteat internectere. p. 161, 11 *in arithmetica proportione* extremitatum adgregatio duplex est -e ($i.\ a + c = 2b$). herm. sec. 6, 14 p. 491, 14. *in serm. philos.*: *in virtutibus*: APVL. Plat. 2, 3 eiusmodi ... -es inter virtutes et vitia intercedere. 2, 5 -es easdemque virtutes ac summitates vocabat, ... quod in meditullio quodam vitiorum sitae sint. CHALC. comm. 102 p. 171, 24 *anima* stipata -bus. 208 p. 247, 7 -es illas ... tamquam regione sua pulsas. *in aliis contrariis*: MAR. VICTORIN. in Eph. 2, 20 p. 1261^{B} omnis -s inter duo semper posita haec duo aut iungit (*ut Christus*) aut separat (*ut mundus*). AVG. ord. 1, 6, 15 p. 131, 27 video hic ... quandam -em. nam ordo mihi nec bonum nec malum videtur. BOETH. herm. sec. 2, 7 p. 148, 20 si aliquam inter se habeant -em *contraria* (*cf.* p. 149, 11. 17. 20). 6, 14 p. 469, 8 in his ... contrariis, in quibus nulla -s invenitur (*cf. l. 14* quae sint immediata, genitum esse et ingenitum esse. *syn. l. 20* aliquid medium). p. 486, 3. in Porph. comm. sec. 5, 18 p. 336, 11 quaedam -s ex alterutra contrarietate coniungitur. *al.*

β generatim: PS. SORAN. quaest. med. 11 aegritudines ... sunt nunc faciles, nunc difficiles, -es vero iuxta naturae temperationes sunt. NOVELL. Iust. 62, 2 pr. inter ... palatii proceres et ... senatores quasi quaedam -s ... est praefecturae. **2** *de tempore*: SCHOL. Hor. ars 149 ita a -e incipit, quasi superiora nota sint. **3** *de animantibus*: CHALC. comm. 131 p. 194, 19 cum sit ... immortale genus animalium caeleste ..., temporarium ... terrenum, necesse est esse inter haec duo -em aliquam (*sc. daemones; cf. l. 46. 73. p. 526, 39*) conectentem extimos limites, sicut in harmonia videmus et in ipso mundo (*cf. p. 555, 42*). HIER. tract. in psalm. I p. 36, 4 'timeant eum omnes fines terrae' ... non omnes -es terrae, non illi, qui in terra sunt media, sed qui in fine terrae sunt ... et ad caelum ire festinant. AVG. in euang. Ioh. 23, 6$^{in.}$ esse quandam -em inter deum et corpus animam.

C *i. q. collocatio et situs in medio*: **1** *proprie*: APVL. Socr. 9 p. 140 debere propria animalia etiam in aëre intellegi ..., terrena nequaquam ..., sed nec flammida ...; temperanda est ergo nobis pro loci -e media natura. BACHIAR. fid. 2 p. 1024^{A} -s spinae (*i. situs eius in medio corpore*). SORAN. p. 29, 22 umbilicum ... in -e sua reponere. **2** *translate*: *hominum vel animarum*: PS. APVL. Ascl. 5 -e generis sui (*sc. inter deos et inanimantia*). 6 feliciore loco -is est positus. ARNOB. nat. 2, 31 p. 73, 27 -s (*sc. inter mortalem et immortalem naturam; cf. Lact. inst. 7, 20, 9*) ergo quaedam et animarum anceps ambiguaque natura (p. 74, 7). AVG. epist. 140, 3 p. 157, 12 *anima rationalis* in quadam ... -e posita est, infra se habens corporalem creaturam, supra se autem sui et corporis creatorem. c. Faust. 12, 24 p. 352, 21 ubi et vos ipsos deputaverim nisi in illa maledicta -e, cui non est lapis angularis Christus? quia nec in illo pariete vos agnoscimus ... nec in isto. gen. c. Manich. 2, 9, 12 p. 203 intelligat anima in meditullio quodam rerum se esse ordinatam, ut, quamvis subiectam sibi habeat omnem naturam corpoream, supra se tamen esse intelligat naturam dei; ... ligno ... scientiae boni et mali ... -s animae significatur: nam et ipsum lignum in medio paradisi plantatum est. 2, 15, 22 p. 208. lib. arb. 3, 5, 15$^{in.}$ inter (*cf. p. 555, 37*) quam (*animam peccatricem*) et illam priorem permanentem in voluntate iustitiae haec (*sc. anima paenitens*) -em quandam demonstrat. pecc. mer. 1, 28, 55 p. 54, 11 istam nescio quam -em, quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, ut ... sint in vita aeterna, sed ... non sint cum Christo in regno eius. util. ieiun. 2, 2 p. 700 -is nostrae res est, qua vivimus secreti ab infidelibus, coniungi angelis inhiantes. *daemonum* (*cf. p. 526, 39. 560, 20*): AVG. civ. 8, 14 p. 342, 7 D. Platonis de deorum sublimitate et hominum humilitate et daemonum -e sententiam. 8, 23 p. 354, 22 *daemones* inter homines deosque quadam -e versari. 9, 7 p. 377, 11 inter (*cf. p. 555, 37*) deos et homines. 9, 13 p. 384, 10. 30. 385, 10. 21 librata. *Christi* (*cf. p. 526, 58*): AVG. orig. 28, 33 per hoc mediator est, quod aequalis est patri. per hoc enim quantum pater tantum et ipse distat a nobis. et quomodo erit -s, ubi eadem ipsa distantia est? *v. et p. 559, 26.* *nota locos quodammodo etiam ad I D (l. 72) spectantes*: AVG. in psalm. 109, 10$^{med.}$ illud ... transitorium, quo nos per -em carnis suae vocavit ad aeternitatem *Christus*. serm. 293, 7 p. 1333 unitatem teneat divinitas, -em suscipiat humanitas. 293, 8$^{in.}$ hac -e reconciliatur deo omnis generis humani massa ab illo per Adam alienata. *rerum*: AVG. gen. ad litt. 12, 24 p. 417, 18 spiritalem visionem inter intellectualem et corporalem tamquam -em quandam obtinere. BOETH. c. Eut. praef. l. 54 prius extremi ... Nestorii atque Eutychis summoveantur errores; post ... christianae -em fidei temperabo. 7 l. 74 omnis virtus in medio rerum decore locata consistit; ... -em igitur virtus tenet. *fere i. q. ambiguitas*: SCHOL. Cic. Bob. p. 90, 20 notemus verborum -es elegantissime ab oratore suspendi (*cf. p. 87, 21* medie suspendit elocutionem). POMER. 3, 16, 2 p. 499^{A} mentem voluntas ... in diversa ducit ac reducit ... atque ita ... ipsa velut virtutis ac vitii tepida -s vexat ac lacerat. *meton. ex eo usu, qui est p. 555, 54, in serm. mathem. i. q. proportio*: CHALC. comm. 140 p. 201, 28 harmonicis et arithmeticis et geometricis -bus. BOETH. arithm. 2, 42 p. 139, 2 hae tres -es sunt: arithmetica, geometrica, armonica. *cf.* 2, 50 p. 162, 19 sqq. 2, 51. 52 *et ind. Friedl.*

D *i. q. mediatio* (*cf. etiam l. 54*): AVG. civ. 8, 25 p. 362, 25 D. nullo modo ... per daemonum (*cf. l. 13. 46*) quasi -em ambiendum est ad benevolentiam ... deorum. 17, 7 p. 223, 4 'lapis' ille 'adiutoris' -s est Christi, per quem transeundum est a Massephat vetere ad novam. cons. euang. 1, 35, 53 p. 60, 3 quia omnia, quae in contrarium pergunt, per aliquid medium redducuntur, ab aeterna iustitia temporalis iniquitas nos alienabat; opus ergo erat media iustitia temporali, quae -s temporalis esset de imis, iusta de summis adque ita ... ima redderet summis. RVSTIC. c. aceph. p. 1207^{D} ea, quibus absque ulla -e participat. *nota* per -em *fere i. q. ope* ('*vermittels*'): BOETH. herm. sec. 1 praef. p. 7, 15 in quantum ... vox per intellectuum -em subiectas intellectui res demonstrat. p. 8, 6. 1, 1 p. 33, 31.

II *i. q. dimidium,* **ἥμισυ** (*pro gen. partit. est* de: *p. 557, 19.*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

38, ex: *l. 7. 39*): A *speciatim technice*: 1 *mensurarum*: LIB. de asse 15 semuncia est -s unciae. EPIPHAN. de mensur. 26 quae est -s sati (*I p. 264, 4* ἥμισυ). 33 stater, qui est -s unciae ([*I p. 265, 13* ἥμισυ]. ISID. orig. 16, 25, 16). GROM. p. 312, 11. 354, 17 PROB. cath. gramm. IV 11, 19 POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 13. *paulo aliter*: CET. FAV. 15 quanta latitudo et longitudo fuerit in uno computata mensura, ex ea -s altitudini tribuatur ([*Vitr. 6, 3, 8* dimidium]. PALLAD. 1, 12). PALLAD. 6, 3, 1 *sulci* usque ad -em ... replentur (*Colum. 2, 2, 10* parte dimidia). 11, 14, 18. HYG. astr. 4, 14 p. 117, 16 abest ... -e toni (tonum dimidium *al.*). *in praeceptis coquendi*: PALLAD. 3, 30 ad -em decocta (PHILVM. med. 2 p. 30 ad -em decoctum. CAEL. AVR. chron. 2, 4, 72 usque ad sui -em decocta). 4, 10, 10 coques usque ad -em ([PLIN. VAL. 2, 12. *et al.*]. ORIBAS. syn. 1, 18 Aa p. 823, 10 ad -em). VEG. mulom. 1, 11, 11 decoques, quousque aqua ad -em veniat (THEOD. PRISC. eup. faen. 5 p. 5, 14 coques, ut ad -em coctura perveniat. ORIBAS. syn. 9, 13, 2 p. 295 ita ut coquendo ad -em revertatur [eup. 4, 61 p. 578. 4, 65, 1 p. 580. *gr. ubique* μέχρις ἡμίσους]). MARCELL. med. 16, 15 donec ad -em decoquantur. *in praeceptis medicorum*: ANTHIM. 3 addis mel quantum -em de aceto. *ibid.* quantum -em solidi. ORIBAS. syn. 3, 193, 1 La p. 888, 4 miscis ([τὸ ἥμισυ]. 5, 40, 10 Aa p. 75^extr. [τὸ ἥμισυ, media pars *La*]. eup. 4, 39, 4 La p. 556, 8 [τὸ ἥμισυ μέρος, mediam partem *Aa*]). 2 *numerorum*: FAV. EVL. p. 16, 25 non -e minoris *numeri*, sed tertia ... parte. MACR. somn. 1, 6, 13. 2, 1, 22 tonus in duas dividi -es recusat. MART. CAP. 7, 732. 736. BOETH. arithm. 1, 7 p. 16, 3 omnis numerus circum se positorum ... -s est (*syn. l. 5* media portio). 1, 28 p. 58, 6 duae quartae -s est. 2, 3 p. 84, 11 duplici et -e ([*l. 8* inter duplicem et medium]. mus. 1, 1 p. 198, 15 duplicitatem -emque). *al.* CASSIOD. inst. 2, 4, 4 p. 135, 6 ISID. lib. num. 3 orig. 3, 5, 3. 3 *pecuniae, possessionum*: COD. Greg. 6, 2, 1 ut fisco debita -s reservetur. EDICT. imp. Iulian. de salut. et sport. Num. (CIL VIII 17896) 24 -em huius summae (COD. Theod. 6, 4, 25, 1). AMM. 28, 1, 35 hereditatis. VEG. mil. 2, 20 p. 54, 12 ex omnibus donativis augetur eorum pro -e castrense peculium. AMBR. Noe 27, 102 p. 484, 3 pauperibus ... -em sui patrimonii donaturum (HIER. epist. 66, 12, 2 substantiae suae). HIER. Didym. spir. 60 p. 151^A pretii (GREG. TVR. Mart. 2, 57 p. 628, 31 LEX Burg. lib. const. 2, 2 CAES. AREL. serm. 154, 2 p. 595, 8). VVLG. Tob. 12, 4 -em de omnibus (ἥμισυ). COD. Theod. *14^ies*. NOVELL. Valent. 23 (22), 4 bonorum (35 [34], 10 -em ex bonis paternis. LEX Burg. Rom. 2, 5). 25 (24), 7. Maior. 7, 7 omnium facultatum (CONC.^S IV 2 p. 97, 20 GREG. TVR. Franc. 4, 14 p. 151, 17 COD. Iust. 6, 56, 4, 1). SIDON. epist. 4, 24, 6. 8, 9, 2 CONC. Aurel. a. 511 p. 6, 6 CASSIOD. hist. 6, 12 p. 1038^C GREG. TVR. Franc. 5, 15 p. 206, 21. 6, 11 p. 255, 32 *al.* NOVELL. Iust. 18, 5 p. 131, 8 usque ad -em (ἡμίσεος) totae substantiae. *al.* GREG. M. epist. 1, 42 p. 66, 33. 7, 23 p. 468, 4. LEX Visig. *saepe, v. ind.* LEX Sal. 35, 5. 36 *al.* VEN. FORT. vita Germ. 13, 43. *et al.* *agrorum sim.*: EVTR. 2, 28 agro ex -e sublato. SIDON. epist. 3, 5, 2 praedii. GREG. TVR. Franc. 4, 14 p. 151, 21 terrae. ITIN. Theod. 18 medius ipse ager ... et alia -s. HIST. Apoll. 51 p. 114, 4 moritur ... dimittens -em regni sui Apollonio et -em filiae suae.

B *generaliter*: 1 *temporis*: PSALT. Cas. 101, 25 in -e (ἐν ἡμίσει, *Vulg.* in dimidio) dierum meorum. COMM. apol. 45 iam paene -s annorum sex milibus ibat et nemo scibat dominum. AMM. 22, 13, 3 -e noctis emensa. NICET. (?) pasch. 3 rec. B p. 101, 5 -s mensis. 2 *incorpor.*: PS. QVINT. decl. exc. Paris. 10 p. 407, 3 infinitus erit luctus, qui nullum finem colligit. parvus erit dolor, qui -em recipit. SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 2, 17, 8 tu es -s meae animae. VVLG. II par. 9, 6 vix -em sapientiae tuae mihi fuisse narratam (ἥμισυ). VITAE patr. 5, 17, 14 ego tecum porto -em peccati huius (*3, 152* medium, *gr. Nau 1912 p. 298 n. 346* τὸ ἥμισυ). 3 *varia*: DIOM. gramm. I 502, 2 *versus*. CLEDON. gramm. V 31, 17. ITALA exod. 26, 12 (Rufin. Orig. in cant. 2 p. 124, 12) replicabis ... -em pellis unius a fronte tabernaculi et ex alia -e (= VVLG.) ... velabis posteriora tabernaculi. AMM. 22, 8, 37 *lunae*. HIER. hom. Orig. in Is. 1, 2 p. 245, 10 *dei*. VVLG. Is. 44, 19 Ezech. 15, 4 PS. AVG. serm. 157, 2 MACR. somn. 1, 18, 17. 1, 21, 21 per diem vertitur pars eius (*sc. caeli*) media et -s reliqua per noctem. MART. CAP. 8, 841. 842 CONC.^S I 5 p. 81, 11 CAEL. AVR. chron. 1, 1, 26. CASS. FEL. 1 p. 2, 3 ad tardum ... capitis dolorem ... et ad eius -is partem quam emicranion vocant (GREG. TVR. glor. mart. 61 p. 530, 11 capitis -s validis doloribus quatiebatur). LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 p. 95, 28. VITAE patr. 5, 7, 46 (*Nau 1908 p. 282 n. 214* τὸ ἥμισυ). IORD. Get. 27 GREG. M. epist. 2, 38 p. 138, 6. VIRG. gramm. epit. 4 p. 13, 4 metrum ..., cuius pedes sunt dicti velut quaedam -es fonorum. *nota*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 30 p. 398^B imperfecta virtus videbitur creatoris, quae non simul utrobique (*i. et corporis et animae creationi*) sufficiat, sed diviso opere seorsum in singulorum -bus occupetur (*Migne gr. 44, 236^A* περὶ ἑκατέρου τῶν ἡμισευμάτων ἀσχολουμένη).

syn.: dimidium: *l. 7.* meditullium: *p. 555, 78. 556, 35.* medium: *p. 554, 60. 69. 555, 23. 33. 48. 56. 556, 77.*

medifico, -āvī, -ātus, -āre. [*a* mederi *et* facere; *cf.* salvifico *sim. J. B. H.*] *in codd. variis modis corrumpitur.*

1 *i. q. medici officio fungi*: GREG. TVR. Mart. 1 praef. p. 585, 33 daemones effugari et alia quaeque morborum genera ipsum (*pro* ipso) -ante curari. 2 *i. q. veneno interficere*: GREG. TVR. Franc. 4, 25 p. 160, 12 Marcatrudis ... in huius morte crassatur; transmissum ... venenum (*acc. pro abl.*) in potu -vit (*sc. eum*). 4, 41 p. 175, 4 ut ... virum veninu -ret. 3 *i. q. veneno incantare*: GREG. TVR. Franc. 8, 29 p. 342, 16 illa dubius cernens -tus (*acc. plur.*) pocione direxit, quo ire praecepit. vit. patr. 19, 3 p. 739, 1 puer ... maleficium in potione libavit, de quo -tus *eqs.*

medilūnius, -a, -um. *a* medius *et* luna; *cf. Skutsch, Kl. Schr. 19.* *de lunae forma quartam partem plenae ostendente*: MART. CAP. 7, 738 *luna* primo est corniculata, quam μηνοειδῆ Graeci vocant, deinde -a, quam dichotomon (*Skutsch*, διάτομον *codd.*), dehinc dimidiata maior ... mox plena. ISID. lib. num. 44 prima (*lunae figura*) bicornis est, secunda sectilis, quae -a appellatur *eqs.*

***medimnum,** -ī *n. et* medimnus, -ī *m. vel* medimna, -ae *f.* *ex* μέδιμνον (μέδιμνος). *de origine*: ISID. orig. 16, 26, 15 -a est mensura quinque modiorum. -a autem latina lingua vocatur, id est dimidia, eo quod quinque modiis metiatur, qui est dimidius numerus a perfecto denario. *de genere*: NON. p. 213, 21 -um generis neutri. *neutr.*: *sing.*: -um: CIC. Verr. II 3, 112. 113. 174 RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 4 p. 119, 19 GLOSS.^L II Abav. M 6. -ium (*cf. l. 21*): GLOSS. V 371, 12. -on: HYG. grom. p. 86, 7 Th. (-iminio *et* -ipnio *codd.*). *plur.*: CIC. *7^ies* HYG. grom. p. 86, 7 Th. *masc.*: LVCIL. 500 NEP. Att. 2, 6 LIB. pontif. (-as *v. l.*). GLOSS. IV 452, 26. [AMM. 25, 8, 15 *v. l. 34.*] *fem.*: EPIPHAN. de mensur. 5. GROM. p. 376, 11 (= METROL. p. 142, 7) -am. AVSON. 336, 46 p. 202 P. (*an n. pl.?*). ISID. orig. 16, 26, 15 *bis.* *de formis*: *gen. pl. ubique* -um (*cf.* PRISC. gramm. II 306, 22): PLAVT. Stich. 587 LVCIL. 555 CIC. LIV. EPIT. Alex. 108. *scrib.*: -em-: *v. l. 64.* CARM. de pond. 64 *A* GLOSS. V 371, 12. -mm-: EPIT. Alex. 108. *notatur* med (*cf. l. 32*): CIC. Verr. II 3, 77 *ter in parte codd.* 84 *VPQ.* 91. 100. 106. 116. *legitur inde a* PLAVTO. [*prorsus incertum, hucne pertineat* CIL IV 6897 *bis notatum* med. *pro* -um *est in parte codd.* modium: CIC. Verr. II 3, 84 *bis.* 113 LIV. (*ubique in M*) 38, 13, 13. 38, 14, 14. 38, 15, 11. *pro* minus *ci. Petschenig* -us: AMM. 25, 8, 15.]

mensura Graecorum, cuius nomen ab auctoribus Romanis aut ex fontibus graecis retinetur ut a PLAVTO, LIV., LIB. pontif. (*cf. praef. p. XX*[1]) *aut ipsum usum linguae incolarum Graecorum reddit ut in* CIC. Verr. II 3: 1 *adhibetur in eis, quae fundi possunt*: a *definitur quantitas (cf. etiam Daremb.-S. et Viedebantt, RE XV 86 sqq.)*: *-um sunt sex modii*: CIC. Verr. II 3, 110 agri Leontini decumae ... venierunt tritici -um XXXVI, hoc est tritici mod. CC et XVI milibus (116 ad tritici -um XC, id est mod. DXXXX. *cf.* AVSON. 336, 46 p. 202 P. Sicana -a ... geminis tribus *modiis*). NEP. Att. 2, 6 ut singulis sex (septem *codd.*; *cf. Viedebantt l. c. 87, 62*) modii tritici darentur, qui modus mensurae -us Athenis appellatur. CARM. de pond. 64. GLOSS. V 371, 12 medemnium modios VI. *-um sunt quinque modii*: EPIPHAN. de mensur. 5 -a apud eos (*sc. Cyprios*) V modiorum est. Afri vero ac Siculi quattuor semis metiuntur hanc modiis. GROM. p. 376, 11 (= METROL. p. 142, 7) modia quinque -am faciunt. ISID. *v. l. 15.* *alia* (*v. et l. 48*): GLOSS. IV 452, 26 -us quatuor modiorum modus. GLOSS.^L II Abav. ME 6 -um tria modia. b *adhibetur*: *in solidis*: *in frumento*: LVCIL. 500 *modius* iam pluris quam totus -us. 555 milia du⟨m⟩ centum frumenti tollis -um (LIV. 32, 40, 9 decem milia -um f. 38, 14, 14 RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 4 p. 119, 19). CIC. Verr. II 3, 54 tritici VII milia -um (84 emit agri Liparensis ... decumas tritici -is DC. *ibid.* ut ad -a DC HS XXX ... civitas adderet, hoc est t. -um II [*cf. l. 59*]. 112 in iugero Leontini agri -um fere t. seritur. *al.* LIV. 38, 13, 13. 38, 15, 11 EPIT. Alex. 108). 90 cum esset -um HS XV (174 accipis enim HS XV pro -o; tanti enim est illo tempore -um. *cf. l. 56 sq.*). 112 ut, quot iugera sint sata, totidem -a decumae debeantur. *al.* *iocose in nummis*: PLAVT. Stich. 587 nunc mihi -um mille esse argenti velim. *in liquidis* (?): LIB. pontif. p. 53, 27 (*inter dona Constantini Augusti in basilica Constantiniana*) amas ex auro ... portantes sing. -emnos III (54, 28. 54, 8. 59, 22. 65, 17). 2 *adhibetur in agris metiendis*: *est fere iugeri mensura; in iugero enim -um fere seritur* (*v. l. 58*): HYG. grom. p. 86, 7 Th. hunc ... modum (*agrorum regiorum in provincia Cyrenensium*) ... vocamus -a. quo apparet -on eorum mensura iugerum habere I.

medio, -āvī, -ātus, -āre *et* medior, -ātus sum, -ārī. *a* medius. *legitur inde ab* ITALA *l. 81. p. 560, 12 et* IREN. *p. 559, 2, plerumque* -ante (*notione huius formae saepius in praepositionem abeunte ut p. 559, 13. 16. 24. 36. 38. 49. 50. 79. 80; v. Schmalz-Hofmann*[5] *p. 638; cf. francog.* moyennant, *it.* mediante) *sc. 45^ies, aliae formae part. praes. 8^ies, part. perf. pass. 10^ies, formae verbi finiti 9^ies.* *in graecis respondent*: διακόπτω *p. 560, 11.* ἡμισεύω *p. 560, 7.* μεσιτεύω *p. 559, 15. 31. 54. 58. 74. 560, 13.* μεσόω *l. 82.* [*francog.* moyer, *port.* meiar. *M.-L.*] [*dub.*: VIRG. gramm. epit. 15 p. 92, 14 libros -ante (*Huemer dubitanter pro* meditante) notaria arte ... transtulit. -ante *coni. pro* medicante: *p. 545, 53.*]

I *verbum* **activum**: **A** *intrans.*: 1 *i. q. in dimidio spatii temporis esse,* μεσοῦν, μεσάζειν: ITALA Ioh. 7, 14 (codd. cff[2]l *al.*) *et* VVLG. die (*cf. p. 559, 83*) festo -ante ([μεσούσης]. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 108. *cf.* PALLAD. 4, 10, 32 Iulio -ante. GREG. TVR. Franc. 10, 23 p. 435, 9 mense [glor. mart. 8 p. 493, 18]. CONC. Brac. a. 572 Mansi

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 841^A quadragesima. BENED. reg. 48 hora. FACVND. defens. praef. p. 527^B -ante conflictu interrumpi acta praecepit). IREN. 3, 4, 3 multo posterius, -antibus iam ecclesiae temporibus. *sim.*: APIC. exc. 55 pisces ... cocis in liquamine ... et, cum -verint coctura, tolles (*cf. Brandt, Unters. z. röm. Kochbuche p. 105*).

2 *i. q. in medio esse (?)*: PS. AMBR. concord. p. 1013^B 'Ioram genuit Oziam'. tres hic intermisit euangelista, ... Ochoziam et Ioas et Amasiam ...; 'Ioram genuit Oziam' ... ita intelligendum est, genuit videlicet -antibus supradictis (*potest ad 3 referri*).

3 *i. q. intercedere* (*plerumque* -ante, *aliae formae l. 15. 40. 44. 75 al.*): **a** *coniungendi causa*: *α mera significatione intercessionis*: Ⓘ *generatim*: *de hominibus*: AVG. epist. 169, 3, 11 p. 620, 9 *visiones* utrum -ante viva creatura fiant (*cf. infra l. 36*). CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 49, 28 *imperatores* providentiae ... et hominibus -antes (*I 1, 1 p. 115, 6 μεσιτεύοντες*). GREG. M. moral. 4, 65 p. 672^D quod ... Veritas ... Moyse -ante insinuat. *de Christo* (*cf. p. 527, 60*): RVFIN. patr. 10, 2 p. 331^A ut ... mediator dei atque hominum effectus benedictiones, quas ... suscipere iam humana natura poterat, ipso -ante ... susciperet. FORT. Aug. c. Fort. 3 p. 86, 5 alias animae, id est alio -ante, non poterunt ad regnum dei reverti. HESYCH. in lev. 5, 7 p. 836^A. EPIST. Austras. 11 p. 126, 39 -ante capite nostro, quod est Christus. VEN. FORT. expos. symb. 25 ut tolleret reconciliator s e -ante scandalum (*cf.* carm. app. 13, 12). *de deo*: COD. Iust. 5, 4, 26, 2 nexus, per quem deo -ante animae eorum (*sc. baptismo suscipientis et suscepti*) copulatae sunt. *de rebus*: *incorp.*: *in serm. theolog. de anima in Christo humanitatem et deitatem coniungente* (*cf. p. 556, 50*): PS. AMBR. trin. 13 p. 524^C substantia dei ... inseri in corpore humano non poterat nisi aliqua spirituali natura -ante id est anima. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 23, 2 p. 23, 22. 2, 13, 5 p. 101, 5 -ante anima deo et carni (CASSIAN. Nest. 7, 28, 2 *gr. μεσιτευούσης*). Orig. princ. 2, 6, 3 p. 142, 11 substantia animae inter deum carnemque -ante — non enim possibile erat dei naturam corpori sine mediatore misceri. AVG. epist. 140, 4, 12 p. 163, 21 GREG. M. moral. 18, 33. 33, 32 p. 693^B. *aliter de anima*: AVG. epist. 169, 3, 10 p. 618, 14 sonitum vocis illius, qua dictum est 'tu es filius meus', non -ante anima, sed divino nutu sola corporali natura sic fieri potuisse (*cf. l. 13*). *de aliis rebus incorp.* (*v. et p. 558, 78*): SIDON. epist. 9, 3, 1 inter obstrictas affectu (*cf. l. 51*) -ante personas. SIGISM. Alc. Avit. epist. 93 p. 101, 2 *religione* -ante. ALC. AVIT. hom. 18 p. 126, 30 (*loco lacunoso*) huius -antis vertice rationis. GREG. TVR. Franc. 7, 2 p. 292, 26 iustitia -ante. PRIMAS. in apoc. p. 882^A tres itaque, diabolus, bestia ..., populus ... duo sunt -ante imagine (*sc. qua bestia et populus unum sunt*). *de rebus corpor.*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 13, 2 p. 124, 3 ut ... per -antem carnem ... alloqui nos possit *Christus*. CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 150, 19 inter ima vel summa tui (*sc. animae*) tamquam -ante s u b s t a n t i a vel infra despicere corpus imum vel supra conspicere deum summum (*cf.* 3, 11 p. 172, 10). *nota*: AVG. epist. 98, 5 p. 527, 9 ut ad massae societatem -ante area perducantur *frumenta*. OP. imperf. in Matth. 7, 21 p. 675^extr. sicut ... lapis ad lapidem caemento -ante constringitur, sic ... Christianus ad Christianum caritate (*cf. l. 38*) -ante conectitur. Ⓘⓘ *speciatim in litibus componendis* (*cf. p. 526, 72*): CONC.^S I 2 p. 104, 19 (= I 3 p. 187, 30 *al.*) veniente ... Paulo inpleti sumus ... laetitia ..., tamquam tanto viro -ante ([*I 1, 4 p. 16, 9 μεσιτεύοντος, I 5 p. 334, 23* mediatore]. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 133, 7 in unitivis Cyrilli et Iohannis -ante Paulo episcopo litteris). I 3 vers. Tur. p. 40, 9 -ante tua sanctitate prolato sermoni apud eos, qui audierunt et dirupti sunt (*I 1, 1 p. 100, 10 μεσιτευούσης*).

β c. notione *arbitrii* (*praesertim in conventibus -antis auspicio effectis*): CANON. Turner I 1, 2 p. 155, 10 (*a. 419/451*) fides ... quam trecenti decem et octo patres -antibus Victore atque Iuventio ... Romanae sedis praesbyteris ... protulerunt (EPIST. pontif. Thiel Gel. 42, 2 synodum Nicaenam -ante Constantino Augusto, ... Ephesinam ... -ante Cyrillo ..., Calchedonensem ... -ante Marciano Augusto et Anatolio. GREG. M. epist. 9, 218 p. 209, 32 in ea *synodo* ... Aregio episcopo et ... Cyriaco abbate -antibus omnia, quae sanctis canonibus ... sunt adversa, ... damnentur). GENNAD. vir. ill. 19 scripsit 'conlationem Postumiani et Galli' se -ante et iudice ... habitam (*cf.* CASSIOD. var. 5, 10, 3 ut, si eorum ... animalia attrita languescunt, te custode atque -ante cum possessoribus mutentur). CONC. Turon. a. 567 p. 216, 12 ab utraque parte ... electis presbyteris ... atque -antibus.

γ c. notione adiuvandi: AVELL. p. 262, 3 *Christus* libidines vincebat -ante ei deitate ad perfectionem (*μεσιτευούσης*). 262, 22 haec (*deitas*) inhabitans -bat utrique eorum (*sc. animae et corpori Christi. sim.* 263, 1). *cf. p. 591, 3.*

b *c. effectu prohibendi* (*cf. p. 583, 35*): CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 22, 15 si vel de deo vel de homine probe non sentiant, qui utrumque a se odio -ante longinquant. THEOD. MOPS. in Eph. 2, 17 p. 152, 4 qui maceria quadam -ante propinquare sibi prohibentur.

B *transit.*: **1** *i. q. dimidiare*: CLAVD. DON. Aen. 8, 280 p. 154, 22 hora sexta hoc est -tis cursibus solis (AVG. in euang. Ioh. 28, 8^extr. -to die festo, id est -tis illis diebus. *cf. p. 558, 82*). PAVL. NOL. carm. 19, 620 chi ... -at rho *in monogrammate Christi* ☧. PS. AVG. serm. ed. Mai 188, 2^extr. (*altera mulierum coram Salomone altercantium:*) *puer* ad me non transeat -tus. APIC. 3, 82 coliclos elixatos -bis. VEN. FORT. carm. 6, 10, 48 venis huc, animae pars -ta meae. *huc pertinere videtur*: PS. MATTH. euang. 31, 2 littera quid sit vel quare triangulos habeat multos gradatos, subacutos, -tos *eqs.* *i. q. dimidium assequi*: PSALT. Cas. 54, 24 viri sanguinum et fraudis non -bunt dies suos (יֶחֱצוּ, ἡμισεύσωσιν, *Vulg.* dimidiabunt). *i. q. interrumpere*: DIDASC. apost. 29, 27 si ... alius quis ... supervenerit honorabilior ..., cum dicis verbum dei ..., noli propter personarum acceptionem ... -are verbum (*Const. apost. 2, 58, 4 διακόπτων*).

2 *i. q. interponere*: ITALA Hebr. 6, 17 (cod. q) ⟨volens deus ostendere ... inmuta⟩bile consilii sui -vit iurationem (*ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, Vulg.* interposuit iusiurandum). *i. q. conciliare*: PAVL. NOL. carm. 24, 468 communis omnes clausit infidelitas, -atur ut cunctis fides, ut fiat omnis subditus mundus deo. AVG. in psalm. 88 serm. 1, 28 in ipso -tum est testamentum, ipse mediator testamenti.

II *verbum* **deponens**: CHAR. gramm. p. 479, 22 B. (*inter verba quae media appellantur:*) meditor. medicor. -or. *i. q. in medio esse*: AVG. civ. 9, 13 p. 384, 27 D. *daemones* (*cf. p. 556, 46*) si utraque de imis (*hominibus*) habebunt aut utraque de summis (*dis*), medii non erunt ...; quia ergo his binis ... carere utrisque non possunt, acceptis ex utraque parte singulis -buntur.

p. p. p. pro adi. **mediātus**, -a, -um: *de contrariis, quae medietates habent*: PS. AVG. categ. 18 contraria ... aut -a sunt, id est habent aliquid inter se medium, aut sine medio ...; -a ergo sunt haec: album et nigrum, inter quae quando nasci potest pallidum vel fuscum, -a haec opposita dicuntur. BOETH. in top. Cic. 4 p. 343, 5 O. quae contraria sunt, partim -a sunt, partim vero medio carent (*opp. l. 11* immediata).

structurae: *add. dat.*: *simplex*: *p. 559, 57. 74. 75* (*cf.* apud: *p. 559, 57.* cum: *p. 559, 70*). *duplex*: *p. 559, 14. 30* (*cf.* inter: *p. 559, 32. 45*). a d: *p. 559, 74.* *abl. lim.*: *p. 559, 4.*

deriv.: mediatio, mediator. *comp.*: immediatus. *Bulhart.*

(**mediocer** *v. l. 42*).

mediocriculus, -a -um. *a* mediocris *demin.* *i. q. satis mediocris*: CATO or. frg. 1, 12 ridibundum magistratum ⟨rem⟩ gerere, pauculos homines, -um exercitum obviam duci.

ˣ**mediocris**, -e. [*a* medius *et* ocris. *J. B. H.*] *de orig.* (*cf. l. 53. 54*): ISID. orig. 10, 172 -is, quod modicum illi sufficiat (*inde* GRAMM. suppl. 232, 15, *ubi add.* sive quod medium locum teneat).
de formis: *formam nom. sing.* -cer *affert* PHOC. gramm. V 415, 26 (*inde* PS. PRISC. gramm. III 523, 28); *apud scriptores non occurrit.* -crus: GLOSS. I p. 299. *n. plur.*: -cra: SCHOL. Hor. carm. 1, 38, 1 (*v. p. 563, 47*). *gen. plur.*: -crum: ALC. AVIT. epist. 4 p. 31, 1. CASSIOD. var. 2, 25, 1 (*in parte codd.*). *gradus comparationis deficere docent* CHAR. gramm. p. 198, 30 B. POMP. gramm. V 154, 8 nemo dicit -ior, -issimus. GRAMM. suppl. 232, 9 duobus modis nomina in comparatione deficiunt, aut litteratura ... aut sensu ut -is. *at legitur compar. l. 61 et p. 561, 36* (*cf. et p. 565, 45*). *pro superl.*: o p p i d o -is *v. p. 564, 65.* NOT. Tir. 56, 43 *post* medilla. *de notione*: NON. p. 520, 23 -e quod medium. SYNON. Cic. p. 435, 11 B. medius, temperatus *eqs.* GLOSS.^L II Abav. ME 7 -em paulum. III Abstr. ME 5 -is iustus eo quod medium teneat (*cf. l. 41*). GLOSS. μέτριος. I p. 299 -crus moderatus, a modo scilicet et temperamento dictus. II 370, 30 -is sum μετριάζω. *legitur in versibus apud* PLAVT., TER., TVRPIL., ACC., LVCIL.; *e dactylicis poetis habent singulis locis* CIC., SIL., MART., *bis* OV., *saepius* HOR. serm. (*6^ies*), IVV. (*quater*). *e scriptoribus saepius habent* CIC., CELS., COLVM.
[*loco dub. lect.*: AVSON. 332, 11 p. 25 P. tenuata modis (*V*, moris *Wakefield*) cesset -bus aestas. *in versione textus gr. varie traditi*: PHILO vita contempl. 1 ne -ius adseram (*vertit lect.* τὸ γοῦν ἀφορητότερον [*vice* φορ-] εἰπεῖν).]

I *respicitur medietas inter extremitates, i. q.* **medius** (*add.* inter: *p. 561, 20. 25.* in *c. abl.*: *p. 561, 23*): **A** *generatim*: **1** *varia*: **a** *pertinet ad quantitatem*: VARRO rust. 3, 12, 5 *lepores* -es (*opp.* permagni). 3, 14, 4 genera cochlearum sunt plura, ut minutae ... et maximae ... et -es. RHET. Her. 2, 19, 30 amplissima est argumentatio quinquepertita, brevissima ... tripertita, -is ... quadripertita. 3, 19, 31 magnitudine modica et -es locos habere oportet, *qui memoria teneantur.* CIC. Arat. 51 nec parvis nec claris lucibus ardet, sed -e iacit ... lumen (*cf. Germ. 280* medii fulgoris). VITR. 7, 3, 6 corium -e (*opp.* grandi ..., subtilius). COLVM. 5, 6, 26 *vitis* -is ([*praeced.* laeta *et* gracilis]. *cf.* 11, 2, 29. 40). 8, 11, 13 *gallinae* si -is habitus sunt (*opp.* quam maximas). SIDON. epist. 1, 2, 2 *Theodoricus* longissimis brevior, procerior ... -bus. *nota de syllaba inter longam et brevem posita q. d. anceps*: GELL. 16, 18, 5.
b *pertinet ad qualitatem, vim, gravitatem*: *α agrorum*: VARRO rust. 1, 9, 4 *terrae* partim umidiores, partim aridiores, partim -es (1, 9, 5 utrum sit macra an pinguis an -is. 1, 9, 6 COLVM. 3, 5, 1). COLVM. 2, 2, 19 humum ... pinguem, ... exilem, ... -em. 2, 9, 1 *solum* -e ([*opp.* laetum]. 2, 10, 8. 3, 2, 11. 3, 15, 1 *al.*). 3, 5, 2 ex -i materia in exilem translata sunt *semina* (*cf.* 3, 9, 9 ex macro aut -i transducatur in melius *vitis*). 3, 5, 3 -is et modice siccus ager (11, 2, 8 *a.* uliginosi et -is habitus [*opp.* macerrimi et aridi]. *cf.* COD. Iust. 8, 53,

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

35, 1 qui nec omnibus ... anteponuntur nec deteriores omnibus sunt, sed -is status inveniuntur [*aliter p. 562, 53*]). *adde: de regione mediae tempestatis*: BENED. reg. 55 -bus locis (*opp.* in frigidis regionibus ..., in calidis). *β aliarum rerum*: CIC. Phil. 8, 20 mecum *habent* ... coniunctionem gratiae alii maximam, alii -em, nemo nullam. de orat. 2, 84 in parvis aut -bus rebus ([*seq.* in re tam ... immensa]. epist. 5, 8, 5 scribas de omnibus, minimis maximis -bus r. PANEG. 4, 23, 1). 2, 314 *argumenta* si qua erunt -ia (*opp.* firmissimum ..., vitiosis). orat. 100 et humilia subtiliter et alta graviter et -ia temperate ... dicere. opt. gen. 6 omnia in quo summa *erunt*, erit perfectissimus orator; in quo media, -is; in quo minima, deterrimus. BRVT. Cic. epist. 11, 1, 3 *casus* -is (*opp.* melior *et* pessimus). MART. 1, 16, 1 sunt bona, sunt quaedam -ia, sunt mala plura, quae legis hic. APVL. Plat. 2, 3 horum ..., quos -es vult videri, neque sinceras esse virtutes nec vitia ... mera ..., sed ... permixta. FIRM. math. 2, 20, 6 loci substantia -i aequabilitatis ratione componitur (*praeced.* si ... stellae pari radiatione respexerint). NOVELL. Valent. 32 (31) pr. nulla fortuna ..., non -is, non nobilis, non plebeia (*cf. p. 565, 38. aliter p. 562, 54*). BOETH. c. Eut. 6, 44 -es sibique aequales ... naturae ... -bus inter se qualitatibus temperantur. CASSIOD. in psalm. 101, 8 p. 710^C poenitudo ... grandis, ... -is, ... tolerabilis. *γ animantium* (*cf. l. 11. 14*): PORPH. Hor. epist. 2, 2, 203 homo -is ..., qui sit a summis minor, ab infimis maior. FIRM. math. 4, 14, 17 -es in vita et qui neque abundant facultate nec ... angustia deprimantur (*cf. et p. 564, 23*). PHILAGR. med. 1 p. 151, 13 *haedi* -es sint inter duros et teneros (*cf. ibid.* mediae ... aetatis). *c alia*: CIC. de orat. 3, 216 inter omnes *sonos* est suo quoque in genere -is. PRISC. gramm. II 29, 16 'm' obscurum in extremitate dictionum sonat, ... apertum in principio, ... -e in mediis. *n. pl. pro subst. i. q. media pars loci*: IVVENC. 3, 619 -ia prendere cenae (*opp.* cornibus in summis *et* potiora ... strata tororum). *technice de numero locum tenente inter simplicem et compositum*: CASSIOD. inst. 2, 4, 3 ISID. orig. 3, 5, 1. 8.

2 *de moribus sensu laudabili, i. q. moderatus, temperatus*: CIC. Brut. 316 deferverat oratio ... et corpori -is habitus accesserat. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 18 videte, quanto ... populus vobis erat -ior (*Ios. 5, 391* μετριώτερος). BOETH. mus. 1, 1 p. 181, 7 gentes asperiores ... durioribus delectantur modis, ... mansuetae -bus. PRISC. Anast. 293 mores sequitur -es pectore casto (*cf. 290* mitissima corda).

B *speciatim de genere dicendi* (*inde de scriptoribus l. 47*): RHET. Her. 4, 8, 11 tria genera ..., in quibus omnis oratio non vitiosa consumitur: ... gravem ..., -em, extenuatam *figuram*; ... -is est, quae constat ex humiliore neque tamen ex infima ... verborum dignitate. 4, 9, 13. 4, 11, 16 (*ter*). CIC. de orat. 3, 212 figuram orationis plenioris et tenuioris et item illius -is. GELL. 6, 14, 1 *orationem* uberem, ... gracilem, ... -em. FORTVN. rhet. 3, 9 p. 126 ποσότητος ... genera ... sublime, ... subtile, ... -e sive moderatum *eqs.* *de ipsis scriptoribus*: FRONTO p. 114, 1 N. in poetis ... gracilis ... Lucilius, Albucius aridus, sublimis Lucretius, -is Pacuvius.

II *magis respicitur defectus summitatis vel perfectionis i. q.* **μέτριος** (*plerumque in figura q. d. litotes aut in interrogationibus rhet. [e. gr. l. 65. p. 562, 39. 43. 58. 563, 18]; add.*: modo: *p. 562, 54*; vel: *p. 562, 3. 25. 563, 57. 63 al.*; oppido: *p. 564, 65*; saltem: *l. 78. 81*; quamvis: *p. 563, 30* (*cf. p. 563, 1*); paene: *p. 562, 22.* *raro de gradu ab infimo longius remoto i. q. 'aliquantum amplus' sim.*: *p. 563, 76. 80. 84. 564, 18. 29. 30. 59. 565, 19. 22. 30 al. add. abl. resp.: l. 66. p. 563, 84. 564, 15. 18. 23. 565, 11.* in *c. abl.*: *p. 563, 83. 564, 17. 24. 26.* pro: *p. 562, 13. 563, 59.* ad *c. ger.*: *p. 562, 41.* ergā: *p. 564, 55*): **A** *pertinet ad vim, gradum, gravitatem, praestantiam*: **1** *rerum humanarum*: **a** *generatim*: *α de variis rebus*: PLAVT. Bacch. 425 haud -is poenas (FRONTIN. aq. 128 p. non -is. TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1 NOVELL. Iust. 134, 13, 2. *cf.* COD. Theod. 7, 13, 9 non -em fore severa animadversione sententiam). Curc. 537 non ... te -i macto infortunio. TVRPIL. com. 205 non est -is r e s neque vulgaria fallacia haec (CIC. leg. agr. 3, 12 non -is r. neque parvum [*cf. l. 74. p. 562, 1*] furtum. Phil. 4, 1. de orat. 1, 183 -isne r. in contentionem adducta est? 2, 30 r. ... facultate praeclara, arte -is. BOETH. in Porph. comm. sec. 2, 4 p. 181, 23 ut ... discrepent, nec qualibet -i r., sed tota specie). LVCIL. 702 paulo hoc melius quam -e, hoc minus malum quam ut pessumum. VARRO ling. 5, 83 cum ... sacra ... non -i ritu fiant. RHET. Her. 2, 27, 44 vitio non -i (CIC. Verr. I 47 non ... aliquo -i v. tot tantaque eius vitia sublevata. HOR. sat. 1, 4, 130 -bus et quis ignoscas vitiis teneor. 1, 6, 65 DECL. in Catil. 31. PORPH. Hor. sat. 1, 6, 12 nonnulla v., verumtamen -ia). CIC. inv. 1, 12 non -e p e c c a t u m (de orat. 2, 305. *cf.* Verr. II 1, 103 reo, cui parvum ac -e obici nihil oporteat). 1, 59 non -i quodam c o n s i l i o naturam mundi administrari (Mur. 80 -bus c. aut usitatis viis). 1, 80 alicuius -is o f f i c i i causa ... maximam pecuniam neglexisse (rep. 1, 4 etiam in -bus vel studiis vel o. vel ... negotiis [*opp.* tantis]. COD. Iust. 2, 19, 11 aliquem ... saltem in -i o. constitutum. *cf.* SACR. Leon. p. 404 soliti maria perscrutari -is artis officio). 2, 44 quandam ... -em intellegentiam. Quinct. 2 si in nobis essent saltem -ia *auxilia eloquentiae et gratiae* (*opp.* summa). 21 hic -em i a c t u r a m facere cupiebat, iste -i praeda contentus non erat (IVV. 13, 7 -is i. ... onus. PANEG. 8, 11, 1). Q. Rosc. 33 decisionem ... oratione ... augere liceat, re et veritate -em et tenuem. Verr. II 2, 6 c o m m o d u m non -e rei publicae (ad Q. fr. 3, 8, 1 parva ac -ia). II 3, 61 -e a r g u m e n t u m (QVINT. decl. 312 p. 226, 1). II 4, 38 -es i n i u r i a s colligo (CASSIOD. var. 7, 14, 3 vel -i i. totum ... amittere. INTERPR. Paul. sent. 5, 4, 9). II 5, 181 non -bus inimicitiis ac laboribus. Sull. 16 cum ... ne -i quidem sermone ... coniungeretur. prov. 44 non modo tantis beneficiis, sed etiam -i ... benivolentia commoveri (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 153, 1 beneficiis). Balb. 1 auctoritatis tantae ..., u s u s -is, ingenii minime voluntati paris (Font. frg. 21). Rab. Post. 41 -i v i r t u t e (epist. 14, 1, 5 -i v. opus est et -i fortuna, ut cetera consequatur. PS. TERT. haer. 2 p. 216, 25 *homo* ab infirmioribus et -bus v. institutus). Mil. 12 potentia est appellanda potius quam ... -is ... auctoritas aut ... nonnulla ... gratia. 64 etiam -ium d e l i c t o r u m conscientia (TERT. pudic. 7 p. 233, 19 d. pro ipsius drachmae modulo ... -ia. AMM. 14, 1, 3). 85 ne -i quidem ... deum ... c u r a (ac. 2, 42 non -em c. ... et diligentiam. nat. deor. 1, 6 nec -em operam curamque. EVTR. 10, 16, 3. *et al. cf.* CAES. Gall. 3, 20, 1 non -em diligentiam [NEP. Att. 13, 4]). Phil. 7, 7 honores amplissimos, ... -es opes ... consecuti sumus. de orat. 1, 6 non -ium artium, sed prope maximarum. 1, 133 ista tua -i e l o q u e n t i a contenti sumus (QVINT. inst. 1, 4, 5. CAPITOL. Pert. 12, 1 fuit ... e. -i). 1, 257 disputatio non -is c o n t e n t i o n i s (CAEL. Cic. epist. 8, 5, 1. *et al.*). 2, 11 non -e munus. 2, 120 p r u d e n t i a e ... paene -is (nat. deor. 1, 61 non modo philosophia dignum ..., sed -i p. div. 2, 130 *opp.* perfecta. *et al. cf.* SALL. [?] rep. 1, 1, 9 omnes magna -i[s] sapientia res huc vocat [*paulo aliter p. 563, 6*]). 2, 119 i n g e n i i vel -is, exercitationis autem maxumae (2, 175 *opp.* artis exquisitae. Brut. 237 *opp.* magno studio. ad Q. fr. 1, 1, 38 *opp.* perfectae sapientiae. SEN. contr. 3 praef. 7 diligentiam, maximum etiam -is i. subsidium. FRONTO p. 184, 3 N. *opp.* eximiae eloquentiae viro. *et al. cf.* QVINT. inst. 6 pr. 15 si quid -ium ... in nostro ingenio virium fuit). 2, 204 d o c t r i n a m ... non -em (3, 77 quantum -i d. ... valemus. fin. 1, 7 urbanitas summa ..., d. -is. BOETH. mus. 5, 1). Brut. 133 l a u s dicendi non -is (SVET. Nero 19, 3 partim nulla reprehensione, partim etiam -i l. digna. VICTORIN. POETOV. in apoc. 2, 1). fin. 1, 30 interesse ... inter -em animadversionem atque admonitionem. 2, 84 satis est tibi ... in -bus a m i c i t i i s praesidii ([*cf. p. 564, 33*]. Lael. 22 neque ... de vulgari aut de -i ..., sed de vera et perfecta loquor. *cf.* EVTR. 8, 4 familiaritate). 3, 53 indifferens cum aestimatione -i. ac. 2, 54 non -is insania. Tusc. 1, 98 peregrinatio (*sc. ad mortuorum oras*) -is vobis videri potest? 3, 22 omne ... m a l u m, etiam -e, malum est (3, 28 est id *m. subito ortum* non -e ad aegritudinem augendam. 4, 76 quam habent levitatem, quae videntur esse -ia. epist. 11, 25, 2. CELS. 6, 6, 1^A *opp.* ingentibus ... casibus. SCHOL. Cic. Gron. B p. 334, 24). div. 2, 94 -is erroris est? Lael. 61 nec -e telum ([*i. stimulus*]. *cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 132, 9 aculeus non -is). 66 suavitas ..., haud quaquam -e condimentum amicitiae. off. 1, 84 haec ... plaga -is, illa pestifera. 1, 151 non -is u t i l i t a s quaeritur (QVINT. inst. 1, 8, 12). Att. 2, 19, 4 s t u d i u m ... non -e (epist. 5, 8, 1 s. ... aut -e aut obscurum aut eiusmodi quod silentio posset praeteriri. SVET. Nero 53 IVST. 5, 4, 18. AMM. 28, 1, 6 -e s. ... doctrinarum. *et al.*). epist. 4, 5, 4 non -em c o n s o l a t i o n e m (*cf.* SEN. contr. exc. 8, 1 non -e solacium [PLIN. epist. 1, 22, 12 NOVELL. Iust. 34, 1 pr.]). 7, 1, 2 ludi (*praecedit*: apparatissimi). ad Q. fr. 1, 1, 41 in -i statu sermonis (*i. famae*). PLANC. Cic. epist. 10, 15, 4 si nos -is m o d o f o r t u n a rei p. adiuverit (*cf. supra l. 9. aliter p. 561, 18. 563, 45. 565, 38*). BRVT. Cic. epist. 11, 1, 1 auxilium (*cf.* APVL. apol. 77 adiumentum). CAES. Gall. 3, 73, 2 *proelium* (SVET. Otho 9, 2 *opp.* maximo). civ. 3, 20, 3 inopiam excusare ... etiam -is est a n i m i ([*opp.* cuius animi!]. SALL. Iug. 8, 1. PLIN. paneg. 25, 2 an -is a. est ...?). HIRT. Gall. 8, 10, 4 detrimentum. 8, 13, 4 utrum secundis minimis rebus insolentiores an adverso -i casu timidiores essent. LIV. 5, 6, 7 discrimen opinionis. 27, 47, 7 clade (*aliter p. 564, 57*). 28, 19, 17 haud -i p e r i c u l o (VAL. MAX. 1, 7, 4 GELL. 16, 8, 17). 29, 21, 11 haud -e onus. VITR. 1, 1, 18 -es scientias habere disciplinarum (*opp.* summas). 7 praef. 1 non -es, sed infinitae sunt ... agendae gratiae. VELL. 2, 36, 1 non -e ... d e c u s (SIL. 14, 138 PLIN. paneg. 81, 2). 2, 95, 1 haud -is b e l l i (IVST. 7, 3, 7 b. facile ac -e). VAL. MAX. 4, 6 pr. ne -ia quidem praestare (*opp.* excellentissima *opera*). CELS. 1 pr. 3 opem. 2, 8, 40 morbus -is vix sanatur, vehemens sanari non potest. 5, 18, 2 in suppuratione ... -i (5, 28, 11 *seq.*: si non alte penetravit). 5, 28, 6 cum inflammatione -i (5, 28, 14^A. 7, 26, 1^A). 7, 2, 3 abscessus (*v. et p. 564, 76*). 7, 6, 1 differentias (PLIN. nat. 27, 145). COLVM. 6 praef. 5 negligentiam. SCRIB. LARG. praef. p. 1, 21 non -em gloriam (*cf.* FLOR. Verg. p. 187, 8 non -is honor). PLIN. nat. 9, 117 -ium ... sponsalium cena (*opp.* sollemni caerimoniarum ... apparatu). QVINT. inst. 8, 4, 14 labefactatio (*cf. p. 565, 81*). 9, 1, 10 non -is ... dissensio. 12, 1, 40 haesitatio. decl. 308 p. 210, 4 in legibus positum est ... non -i ratione. SVET. Claud. 37, 1 non -i scrupulo (APVL. met. 6, 26). TAC. ann. 3, 52, 2 sperni sumptuariam legem ... nec -bus remedii⟨s s⟩isti posse. SVET. gramm. 1 p. 100, 4 initium grammaticae ... -e exstitit. APVL. met. 7, 21 non -es lites atque iurgia, immo ... et crimina. flor. 76 ne in -bus quidem c i v i t a t i b u s (NOVELL. Iust. 31, 1, 2 c. antiqua, c. ⟨non⟩ -is [*gr.* ἐπίσημος]). TERT. apol. 21, 22 fides non -i praemio destinata (*cf. p. 565, 34*). PANEG. 4, 1, 3 bonis (FIRM. math. 3, 2, 25 *opp.* aliquid magnum). IVST. 11, 4, 12 non -e momentum (13, 6, 12). AMM. 16,

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 11 patientiae. 28, 4, 23 cum dignitate licet ⟨-i⟩. VEG. mil. 2, 10 castrorum praefectus, licet inferior dignitate, occupatus tamen non -bus causis. HIER. epist. 58, 11, 3 nihil ... -e (*opp.* summum, perfectum). SVLP. SEV. dial. 1, 20, 1 unum egregium ... exemplum, alterum ... non -e documentum. RVT. NAM. 1, 551 sedes. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 166, 22 ut imago dei ex terra haberet naturam sapientiae -is (*gr. I 1, 2 p. 79, 2 μετρίου*). *et al.* *neutr. plur. pro subst.*: SALL. Iug. 89, 2 primo -ia (-iter *K*) gerebat (*opp.* maiora et magis aspera). SEN. epist. 39, 4 magni animi est magna contemnere ac -ia malle quam nimia. 42, 1 -ia et in turbam nascentia saepe fortuna producit (*opp.* eximia). *nota*: NOVELL. Iust. 26, 3, 1 neque veniam dabimus neque in -bus (*gr. ἐπὶ μετρίοις*) statuimus poenam. -e est *c. inf.*: SYMPH. praef. 9 nec -e fuit, magni certaminis instar, ponere diverse ... quaeque. *β de affectibus*: PLAVT. Curc. 533 non ... -i ... iratus iracundia (*cf.* IVV. 13, 143 rem pateris modicam et -i bile ferendam). CIC. Verr. II 4, 132 dolore (Tusc. 2, 28 maius ... esse malum -em d. quam maximum dedecus. epist. 4, 6, 1. ad Q. fr. 1, 2, 7 -i me d. putas affici? SALL. [?] rep. 2, 3, 5. CELS. 7, 26, 5^{F} -is et cum febre modica d. *et al.*). Cluent. 25 non -i ... metu (IVST. 11, 1, 5. SCHOL. Cic. Gron. B p. 337, 21 in -i m. [*opp.* in maiore; *v. Löfstedt, Komm. Peregr. p. 71 sqq.*]. *cf.* CVRT. 3, 8, 25 non -is ... formido. SVET. Cal. 51, 2 consternationem. APVL. met. 8, 19 pavorem. AVELL. p. 4, 11 timore). Catil. 2, 10 non ... iam sunt -es hominum libidines, non humanae et tolerandae audaciae. Planc. 1 non -em voluptatem (epist. 7, 17, 2 PLIN. epist. 3, 18, 4). 71 odium (Phil. 12, 27 erat in ... colloquio aequitas: nullus timor, ... -e etiam o.). Lig. 3 non -i cupiditate. Att. 1, 20, 1 neque amoris -is et ingenii summi. 2, 23, 3 non -es terrores iacit (CAES. Gall. 3, 65, 1 LIV. 44, 35, 1). epist. 5, 2, 2 -is quidam ... risus. CELS. 1 pr. 41 mille ... -bus affectibus (SEN. epist. 85, 6 plus potest quamvis -ium turba quam ... unius magni violentia). SEN. epist. 104, 5 gaudium et mercedem. FIRM. math. 4, 34, 7 -es, sed assiduas amoris ... illecebras. AMBR. hex. 3, 1, 1 non -is pudor. *γ de forma corporis*: NEP. Att. 13, 3 familia, si utilitate iudicandum est, optima, si forma, vix -i (*cf. l. 36*). APVL. apol. 73 non formosa pupilla, sed -i facie mater liberorum. 92 mulier -i forma, at non aetate -i (*nota usus de qualitate et quantitate coniunctos; sim. p. 565, 9. 11. 23*).

b *speciatim*: *α de condicione et genere (genitura: l. 42) i. q. humilis*: ACC. trag. 618 haudquaquam est ortus -i satu. CAPITOL. Maximin. 2, 5 qui iam non -i loco militarent (COD. Theod. 7, 18, 4 -is l. ingenuus. *paulo aliter* BENED. reg. 60 *novicii* l. -i conlocentur). FIRM. math. 2, 21 genitura. 5, 6, 3 -em vitam cum quadam humilitate (*cf.* PELAG. epist. ad Demetr. 1 p. 16^{A} contenta non est communi hoc -ique genere vivendi [*opp.* novum ... et inusitatum]). CASSIOD. var. 5, 22, 5 -bus humilibusque fortunis (*opp.* consulares. *aliter p. 561, 18. 562, 54. 565, 38*). *n. pl. pro subst., i. q. condicio modica* (*cf. l. 7. p. 565, 42*): SCHOL. Hor. carm. 1, 38, 1 sibi -a iubet parare negans ... opus esse magnifico apparatu et opimo. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 157, 33 omnia paupera et vilia elegit, omnia -ia (*gr. I 1, 2 p. 86, 6 μέτρια*) et plurimis obscura. PAVL. PELL. 203 *quies* ingenio ... congrua ... -ia desideranti. *i. q. animo humili, submissus, devotus* (*cf. p. 564, 54*): CONC.^{S} II 5 p. 67, 10 per has -es litteras. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 9, 20 dispositione. 1, 5 p. 12, 13 animus auditoris ... -i subtilitate imbuendus. *β de scriptis vel dictis eorumque intellegentia aperta (l. 65. 69), i. q. iners, simplex, communis, tritus*: OV. Pont. 1, 5, 83 scriptis -bus. QVINT. inst. 11, 3, 5 vel -em orationem ... plus habituram esse momenti quam optimam (FRONTO p. 19, 7 N. mea ... o. -is, ne dicam ignobilis). PANEG. 9, 6, 2 -em ... pro ingenio ... vocem. AMBR. hex. 1, 6, 21 *Esaia* -bus et usitatis sermonibus qualitatem naturae caelestis expressit (HIER. vir. ill. 105. GENNAD. vir. ill. 15 *Commodianus* scripsit -i s. quasi versu. 76 *opp.* divino conditos sale libros). AVG. ord. 1, 6, 16 p. 132, 13 studium vel in -es litteras desperaveram (*opp.* in mediam ... philosophiam). BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 10 p. 159, 1 simplices *quaestiones* ... -i coniectura perstringere (*gr. p. 1, 9 συμμέτρως*). 1, 12 p. 168, 1 exoptat -em introductorii operis tractatum (*cf. p. 568, 46*). 4, 17 p. 283, 20 ut ... -i consideratione demonstret. *al.* CASSIOD. in psalm. 30, 15 *v. p. 568, 49*. DIG. de confirm. dig. 2, 11 -em emendationem (eruditionem COD. Iust.) praeparandam esse (*gr. μετρίαν εἰσαγωγήν*).

2 *ipsorum hominum*: **a** *indole, viribus sim. deteriorum* (*cf. p. 562, 25. 57; de animalibus v. p. 564, 11*): TER. Ad. 966 non -is hominis haec sunt officia :: o lepidum caput (CIC. inv. 2, 114 praemia virtutis ... aut cum improbis communicare aut in -bus h. pervulgari. Balb. 14 -es h. ... nullo usu, nullo studio praediti militari. de orat. 1, 94. 111 h. -is neque omnino rudis. nat. deor. 1, 86). CIC. inv. 1, 75 tantum inter summos oratores et -es interesse (de orat. 2, 85 *opp.* excellens. 3, 213 *opp.* summus. 3, 230 *opp.* ingenio peracri, studio flagranti, doctrina eximia. Brut. 94 *seq.* aliquo ... in numero o. 193 a -i aut etiam malo delectatur. *al.*). Verr. II 5, 18 -is praetor (*opp.* optimus imperator). Arch. 10 cum -bus multis et aut nulla aut humili aliqua arte praeditis. Flacc. 73 -es negotiatores (*opp.* omnes nobiles, boni viri). Brut. 117 -is in dicendo, doctissimus in disputando (*loco susp.*). orat. 129 quo genere *dicendi* nos -es aut multo etiam minus. rep. 2, 55 haud -is ... vir (3, 19 *opp.* maximi et docti. off. 2, 30 ut non multum differat inter summos et -es v. [*an pertinet ad c l. 31?*]. CELS. 1 pr. 10. *paulo aliter* SALL. Iug. 6, 3 *opportunitas* etiam -es v. spe praedae transvorsos agit). ac. 2, 17 quidam e philosophis et ii quidem non -es. Tusc. 2, 41 gladiator. div. 2, 113 *opp.* prudens. HOR. ars 370 actor causarum -is (*cf.* PORPH. *ad l.*). 372 -bus esse poetis non homines non di ... concessere (TAC. dial. 10, 2 *opp.* boni). CELS. 7 praef. 3 non -es professores *chirurgiae*. SEN. dial. 9, 11, 1 ad imperfectos et -es et male sanos hic meus sermo pertinet, non ad sapientem. COLVM. 3, 11, 7 vel -is agricola. 6, 27, 1 vulgaris *materies* ... -es feminas maresque *equorum* progenerat. 9, 8, 6 vel -e pecus (*opp.* malum). QVINT. inst. 5, 13, 3 etiam -es patroni in dicendo suffecerunt ([*opp.* bonus defensor]. 6, 4, 5. 12, 1, 24). GAIVS dig. 21, 1, 18, 1 cocum. LAMPR. Heliog. 3, 2 principes. FIRM. math. 5, 5, 3 -es animo pariter ac mente, -i⟨a⟩ (*Kroll*, mediocri⟨ter⟩ *B. Rehm*) et aud[i]entes et excogitantes. AMBR. obit. Theod. 17 non -is, sed perfecti in lege. CONSVLT. Zacch. 1, 18 p. 22, 14 vel indoctus ... vel -is intellectu (*opp.* institutus omni ... sapientia). ORIG. in Matth. ser. 27 p. 45, 25 scriptura a -bus ... secundum historiam intellegatur (*opp.* a spiritalibus ... et perfectis). **b** *pauperum*: IVV. 6, 582 *mulier* si -is erit (*opp.* divitibus). COMM. instr. 1, 30, 8 *praeced.* pauperes. FIRM. math. 3, 3, 7 -es in substantia ... homines et processu temporis feliciores. 3, 10, 8 -es et vita (*cf. p. 561, 23*) et patrimonio et actibus (3, 13, 10 in v. *cf.* 4, 14, 20 in facultatibus). TERT. apol. 39, 16 penes deum maior est contemplatio -ium (*praeced.* inopes). GAVDENT. serm. 13, 34 *opp.* divites. VVLG. Sirach 18, 33 ne fueris -is (*πτωχός*) in contentione ex fenore. PS. RVFIN. in Ioel 1, 5 p. 1037^{C} egestatis ... incommoda narraturus a -bus coepit. AVG. civ. 4, 3 p. 149, 17 D. duorum hominum unum pauperem vel potius -em, alium praedivitem. SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 111 paupertas est -ium, pauperies mendicorum. PASS. Clem. 3, 2 *gr. μετρίους*. **c** *humilium* (*quasi t. t. publici iuris de quadam parte plebis v. l. 47 sqq. et cf. Brunner, Dt. Rechtsgesch. 1^{2}, 1906, 343. 346*): CIC. fin. 2, 85 cum -i amico. RVT. LVP. 2, 1 vix -is ancillulae dignitatem (*opp.* locuples, potens). VELL. 2, 22, 2 *opp.* excelsissimi ... atque eminentissimi civitatis viri. VAL. MAX. 9, 14, 1 unoquoque speciem amplissimi civis in personis -bus adnotante (CLAVD. DON. Aen. 1, 635 p. 124, 3 *opp.* maioris meriti *p.*). IVV. 11, 177 alea turpis ... -bus. VLP. dig. 1, 16, 9, 4. TERT. uxor. 2, 8 p. 695, 11 Oe. *feminae* genere nobiles ... ignobilibus et -bus ... coniunguntur. ITALA prov. 6, 8 (Gaudent. serm. 19, 35 Aug. serm. ed. Denis 1, 3$^{in.}$ *al.*) reges et -es (*ἰδιῶται* [*cf. Clark, Some Itala Frg. in Verona, 1909, 11*]. AMBR. hex. 5, 21, 70 RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 109, 8. *et al.*). IVST. 1, 4, 4 ex gente obscura ..., -i viro. AVG. serm. coll. Morin p. 632, 22 homines -es et angusti ([*opp.* maiores]. PS. AVG. quaest. test. I 127, 36 p. 145, 28 *opp.* imperatori). CONSVLT. Zacch. 3 pr. exiguis ac -bus (*seq.* humilioribus, *opp.* potioribus). 3, 1 p. 98, 3. COD. Theod. 9, 16, 3 commodo potiorum multitudo -ium subiecta. 13, 11, 15 domini ... paupertate -es. MAR. AVENT. chron. II p. 239, 573, 1 plures seniores et -es. CASSIOD. var. 3, 27, 1 infesta humilibus superioris offensa ..., si vindicta de -bus adquiratur. 12, 22, 5 *opp.* primates. LEX Burg. lib. const. 2, 2 si obtimatem nobilem occiderit ..., si aliquem in populo -i ...: pro minore persona *eqs.* 101, 1 *opp.* obtimatis *et* leudis. LEX Visig. 12, 2, 15 nullus ... de palatii -bus atque primis. *i. q. animo submissus* (*cf. p. 563, 51*): RVFIN. hist. mon. prol.$^{extr.}$ ita communis erga omnes et -is existit, ut ... minimus ... videatur.

3 *rerum naturalium*: VARRO ling. 5, 5 (*in imag.*) non -es tenebrae in silva. LVCR. 6, 641 neque ... -i clade coorta ... tempestas (*aliter p. 562, 61*). LIV. 44, 37, 11 vel -is iniquitas loci. COLVM. 1, 7, 5 cum -is adest ... terrae bonitas. 3, 2, 25 -is vini (*opp.* sordidi). RVF. podagr. 10 *hi pisces* optimi sunt (*sc. in medendo*) ...; non autem laudo *illos* ..., et -es sunt ... paludestres pisces omnes.

B *pertinet ad amplitudinem, copiam*: **1** *spatiorum*: **a** *ipsorum corporum*: *α animantium* (*bestiarum: l. 65. 66*): SVET. Aug. 79, 2 aures. TERT. pall. 3 p. 926, 15 Oe. *chamaeleon* de *bestiis* -bus oppido, sed nomen grande. NOVATIAN. trin. 1, 5 animalia nunc -is, nunc vasti corporis. ITIN. Alex. 6 staturā iuvenis -is (IORD. Get. 168 s. -is et ... claudicans [*cf. p. 565, 3 sqq.*]). ORIBAS. syn. 5, 40, 2 Ab p. 74 qui ... voluerint fieri -es (*sc. crassitudine*) corpore (*La*: mediocriter deduces; *gr. εἰ μέλλοι γενήσεσθαι σύμμετρος*). *β rerum*: HIRT. Gall. 8, 14, 4 -i valle. CAES. civ. 3, 42, 1 aditum ... -em. SALL. Iug. 92, 5 mons ... -i castello satis patens. LIV. 25, 23, 12 *murum* vel -bus scalis superabilem. VITR. 8, 1, 2 -es et non certae venae *aquae* (*opp.* copiosae, uberiores, affluentiores). CELS. 8, 4, 2 *telo* -i an vastiore. COLVM. 6, 29, 3 coronae. SCRIB. LARG. 212 vulnera (213. 214. *cf.* VLP. dig. 21, 1, 4, 6 levis lippitudo aut ... -e ulcus [*v. et p. 562, 70*]). PAVL. dig. 7, 8, 15 pr. licet -is praedii ... fructus consumantur. LAMPR. Alex. 34, 1 pocula -ia, sed nitida. SCHOL. Cic. Bob. p. 167, 23 epistulam non -em ad instar voluminis scriptam (ad -is instar voluminis *t*). CLAVD. DON. Aen. 1, 245 p. 56, 25 fontem ... -em, qui sine labore transiri potuisset. GREG. TVR. glor. mart. 103 p. 557, 15 vinculis. **b** *cum mensurae nominibus* (*cf. de aetate p. 563, 36*): RHET. Her. 3, 19, 32 intervalla locorum -ia placet esse (CAES. Gall. 7, 36, 2 BELL. Alex. 30, 5. *et al.*). CAES. Gall. 3, 46, 1 -i latitudine. 4, 17, 10 -i spatio (5, 44, 6. 7, 69, 4.

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 73, 9. PLIN. nat. 7, 126 picturam . . . haud -is spati). PAVL. FEST. p. 132 -is longitudinis. COLVM. 4, 29, 17 si modo tam -is est crassitudo trunci, ut *eqs.* PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 29 -is (-es *GH*) erant staturae (SVET. vita Ter. 6 p. 33 fuisse . . . -i s., gracili corpore. IVST. 1, 2, 2. AMM. 26, 9, 11 corpore non indecoro nec -is s. *cf. p. 563, 36. 564, 66*). AMM. 22, 13, 5 Nicaeae portio non -is. COD. Iust. 5, 4, 24 immensa librorum volumina ad -em modum . . . pervenient.

2 *multitudinis*: **a** *hominum*: PLANC. Cic. epist. 10, 15, 2 ne -em quidem equitatum (*tam de quantitate quam de qualitate, cf. et l. 11. 23. p. 563, 37*). CAES. civ. 2, 38, 1 cum -bus cōpiis (BELL. Alex. 69, 1 quae numero atque exercitatione bellorum -es erant. PANEG. 8, 12, 1). HIRT. Gall. 8, 8, 3 *agmen* -e, ut in expeditionibus esse consuevit. RVT. LVP. 1, 14 concursus . . . non -is. LIV. 7, 12, 3 -em multitudinem. GALLICAN. Avid. 1, 8 (*verba imp. Veri*) opes non -es parat. IVST. 43, 1, 6 cum -i turba. *nota: i. q. nonnulli*: ORIG. in Matth. ser. 45 p. 91, 12 multi . . ., -es autem . . ., quidam autem.
b *rerum*: *α variarum*: OV. met. 6, 343 lacum -is aquae (*i. paludem, cf. 6, 365*). VELL. 2, 101, 1 ut nec laudaturum magna nec vituperaturum -is materia deficiat (SEN. dial. 9, 17, 1 sollicitudinum non -is m. *cf.* SVET. gramm. 24 p. 119, 8 non -em silvam observationum). CELS. 1, 3, 24 cibus -is (*syn.* paulum cibi). 4, 11, 4 sanguinis -e profluvium. 8, 2, 4 umor aut nullus . . . aut -is. COLVM. 6, 27, 1 utraque (*sc. industria auctoris et copia pabuli*) vel -ia (*sensu duplici; cf. l. 9*) possunt . . . adhiberi (*opp.* summam sedulitatem et largam satietatem). GRAN. LIC. p. 33, 6 non -is imber. *β pecuniae, quaestus sim.*: VARRO rust. 2 praef. 5 fructus . . . non -es ([IVST. 4, 2, 4 haud -em f.]. COLVM. 2, 9, 11 ubi -is est f., optimam quamque spicam legere oportet [*opp.* amplior messis]). CIC. Quinct. 12 -i quaestu contentus ([*opp.* magna]. APVL. met. 10, 19). parad. 47 *mea pecunia* est . . . ad volgi opinionem -is, ad tuam nulla, ad meam modica (phil. fr. V 92 non ⟨modo⟩ -i p., sed etiam tenui). SEN. benef. 4, 6, 2 non -e munus. COLVM. 3, 3, 14 -e . . . volgatumque pretium (APVL. apol. 29 *opp.* plurimum). SVET. Cal. 37, 1 nummos non -is summae (Vesp. 23, 3). Vesp. 18 praemium . . . non -e (*cf. p. 562, 82*). QVINT. decl. 345 p. 362, 22 non -e . . . patrimonii tui . . . compendium. FRONTO p. 201, 3 N. non -i dote frui (*legit Hauler*). AFRIC. dig. 19, 1, 44 cum . . . -ium facultatium sit. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 199 in fortuna -i (*aliter p. 561, 18. 562, 54*). VICTORIN. POETOV. in apoc. 3, 3 non -em mercedem. PELAG. in Eph. 1, 18 p. 350, 2 -em substantiam possidere (*opp.* divitias hereditatis dei). COD. Iust. 9, 8, 5, 3 -em potius . . . alimoniam quam integrum emolumentum ac nomen heredis. *n. pl. pro subst.* (*cf. p. 563, 7. 46*): AMBR. Nab. 2, 4 cum minus haberet, . . . -ia requirebat. SACR. Leon. p. 416 restringendo copias et -ia non negando.

adv. **ˣmediocriter.** *compar.* -ius: *l. 59. p. 566, 28.* GLOSS.ᴸ II Philox. ME 15 -r μετρίως, συμμέτρως. GLOSS. II 370, 22 μετρίως -r modice. *gr. praeter p. 566, 66 μετρίως respondet.* [*loco manco vel corr.*: LIV. 44, 27, 7 TREB. Gall. 5, 6.]

I *magis respicitur* ***medietas*** *inter extremitates*: **A** *generatim*: VARRO rust. 1, 9, 3 alia terra est valde lapidosa, alia -r, alia prope pura. CELS. 2, 18, 13 imbecillis hominibus . . ., -r firmos . . ., robustis. COLVM. 2, 9, 5 si -r cretosus . . . ager est (*seq.* vel pinguis vel exilis). 6 praef. 4 (*praeceptum Catonis*) si -r pasceret (*opp.* bene *et* male). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 144, 3 si laudibus multum aut -r delectatur aut omnino nihil. BOETH. mus. 2, 20 p. 253, 15 *inaequalium motuum* alii multo inaequales, alii minus, alii -r inaequales.

B *de moribus, i. q. moderate, modeste*: TER. Haut. 286 -r vestitam veste lugubri (*v. et l. 65. 68*). IREN. 4, 28, 1 in vindicando . . . typice et temporaliter et -ius ([*opp.* austerius]. *cf.* CONSVLT. Zacch. 1, 21 p. 27, 1 -r vindicans viventes). NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 8 p. 556, 3 lapsorum curam -r temperandam esse ([*seq.* caute et sollicite subveniri]. LACT. inst. 6, 16, 1 *Peripatetici* vitia . . . -r t.). ARNOB. nat. 6, 8 p. 220, 20 sin autem non creditis aut, ut -r dicatur, ambigitis (*cf.* 7, 22 p. 255, 22 ut -r pronuntiem [*v. et p. 560, 61*]). PRVD. psych. 276 intendit gressum -r, os . . . parce erigit. 611 vestis . . . una . . . recreet -r artus. ham. 330 -r uti muneribus. VITAE patr. 5, 10, 36 -r gubernavit vitam. IORD. Get. 290 -r victitare. CAES. AREL. serm. 224, 2 p. 841, 24 vestimenta nitida honeste et rationabiliter ac -r praeparata.

II *magis respicitur* ***defectus*** *summitatis vel perfectionis, i. q. modice* (*plerumque in figura q. d. litotes aut in interr. rhet.* [*e. g. l. 76. 82*]. *add.* modo: *l. 82. 83.* vel: *l. 84. p. 566, 61. 77. 567, 12.* saltem: *p. 566, 5*): **A** *c. verbis*: **1** *de qualitate*: **a** *de gradu vel effectu, i. q. aliquantum, paulum, parum*: *α actionum*: PLAVT. Merc. 237 flagitium et damnum fecisse haud -r (*cf.* CIC. de orat. 2, 303 -rne causis nocent, cum . . . confirmant . . . ?). PACVV. trag. 105 Graios nihil -r redamptruare opibusque summis persequi. TER. Andr. 59 nihil egregie . . . studebat et tamen omnia . . . -r (SCHOL. modeste). VARRO rust. 2, 7, 14 *pullum* -r exercendum (COLVM. 7, 5, 3 *opp.* vehementer agitare). CIC. Verr. II 5, 110 numquam . . . est -r minatus. Catil. 1, 3 Gracchum -r labefactantem statum rei p. Mur. 47 illa . . . -r adversata tibi esse existimas? Flacc. 64 qui modo umquam -r res istas scire curavit. de orat. 2, 146 qui ea -r modo considerarint (*cf.* AVG. civ. 17, 1 p. 198, 3 D. qui haec vel -r cogitet. serm. 50, 6, 9 quisquis . . . scripturae circumstantiam vel -r circumspexerit). Att. 10, 15, 4 non -r laborare (BALB. Cic. Att. 9, 7ᵇ, 3). epist. 13, 28, 1 -r . . . commendati. epist. frg. VII (VI Sj.) 1 si -r lapsus sum, defendes meum tolerabile erratum (*cf.* QVINT. inst. 8, 2, 2 non -r errare [AVG. civ. 8, 24 p. 358, 25 D. saltem -r . . . e. (*opp.* multum)]. SCAVR. gramm. VII 21, 10 non -r peccant [LACT. inst. 7, 4, 2]. VLP. dig. 48, 5, 30, 3 nec . . . -r deliquit). SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 4 cogitatione ea non -r sum confirmatus. SALL. (?) rep. 2, 8, 6 ⟨h⟩aut -r certandum est. QVINT. inst. 8, 2, 9 illud iam non -r probandum, quod . . . etiam laudari . . . solet ([SALV. gub. 1, 47]. *cf.* 11, 1, 17 reprehensus est . . . non -r). FRONTIN. aq. 64 non -r me convertit ad scrutandum. PLIN. epist. 4, 26, 3 neque . . . -r me . . . hortaris (*cf.* 9, 25, 1 incitas). 10, 96, 2 nec -r haesitavi (*cf.* 10, 118, 3 non -r haereo). VLP. dig. 47, 10, 7, 2 vulneravit non -r (*cf.* PAP. Rainer p. 5 nr. 1 non -r laceràt). VOPISC. Aurelian. 31, 1 non -r rebellarunt. FIRM. math. 4, 16, 8 mala -r mitigantur. AMM. 23, 4, 4 axes . . . curvantur . . . -r. CONC.ˢ II 3, 2 p. 97, 15 sententiam . . . -r firmavimus (*versio altera ibid. p. 94, 27* levigando). *et al.* *β affectuum*: CIC. Quinct. 1 ne me . . . impediat, non nihil commoveor; . . . id vero non -r pertimesco. 59 si . . ., esset non -r conquerendum. Verr. II 3, 95 non -r (*i. levi animi motu, facile*) ferendum ([*seq.*: pati . . . difficillime]. or. frg. A IX 10 ne aliorum ⟨quidem⟩ iniurias -r . . . f.). fin. 1, 6 Theophrastus -rne delectat? (*cf.* epist. 5, 12, 5 -r nos retinet [*opp.* iucundissima lectionis voluptate]). nat. deor. 3, 5 non . . . -r moveor (*cf.* Att. 1, 12, 2 non sum -r commotus [SCHOL. Cic. Bob. p. 167, 26 HIER. in Matth. 10, 7]. PLIN. epist. 6, 7, 1 non -r affici. AVG. civ. 22, 22 p. 589, 20 D. non -r permoventur). Att. 1, 20, 5 hoc (*sc. eum cupere*) vellem -ius (*cf.* PLIN. epist. 10, 94, 3 si -r cuperem [*opp.* quanto opere]). epist. 1, 9, 19 possum illorum animos -r lacessitus leviter repungere. CAEL. Cic. epist. 8, 3, 1 id . . . non -r desidero (*cf.* PLANC. Cic. epist. 10, 23, 2 non -r captabat). 8, 4, 2 cum non -r . . . valde contempsit (*nota abundantiam sermonis cotidiani; aliter Burg, De Caeli Rufi gen. dic., 1888, 59*). 8, 9, 1 obiurgatus. POLLIO Cic. epist. 10, 33, 4 non -r doleo. CAES. Gall. 1, 39, 1 ut non -r omnium mentes . . . perturbaret *timor*. SEN. dial. 6, 2, 3 non -r admirandae. PETRON. 113, 1 erubescente non -r. PLIN. paneg. 74, 4 amanti (*cf.* 87, 4 quis -r diligat?). APVL. met. 2, 15 suscensebam. apol. 71 non -r . . . angebat. *γ rerum naturalium*: VARRO rust. 1, 55, 5 ut *olea* . . . -r fracescat. RHET. Her. 3, 14, 25 adaucto -r sono vocis. CELS. 5, 28, 4ᴰ ulcera, si -r serpunt (*opp.* vehementius). *medicamentorum*: CELS. 3, 20, 5 vinum . . . non -r adiuvat. 5, 18, 6 -r calefaciunt (ORIBAS. eup. 2, 1 A 13 *opp.* vehementer. syn. 1, 1 Aa p. 801, 19 [*La* moderate]. *cf.* COLVM. 12, 20, 4 -r calere). 5, 27, 13ᴬ -r exedentia *auxilia*. SOL. 24, 9 herba . . . non -r percellit vim venenorum. ORIBAS. eup. 1, 3, 3 Ab p. 407 quae -r purgant ([Li: resolvent]. *syn.* mitius). 2, 1 A 7 humectat . . . -r (*opp.* nimis). 2, 1 A 8 *opp.* fortiter, abundanter. **b** *de ratione agendi, i. q. male, inscite*: VITR. 1, 1, 16 qui . . . rationes . . . -r habet notas ([*opp.* penitus]. *cf.* PS. VARRO sent. 27 -r nosse aliqua non nosse est). SEN. contr. 1 praef. 12 declamare . . . non -r, dicere bene. PLIN. epist. 9, 29, 1 satius unum aliquid insigniter facere quam plurima -r *eqs.* CAPITOL. Alb. 11, 8 *Milesiae fabulae* -r *scriptae* (*cf.* LAMPR. Alex. 17, 2 vitam eius non -r exsecutus est). *al.*

2 *de copia i. q. parce*: **a** *in universum*: CIC. Quinct. 13 haud -r de communi quodcumque poterat ad se . . . sevocabat. de orat. 1, 128 singula si -r adepti sunt (*opp.* nisi omnia summa sunt in oratore). Brut. 220 bonum, quod in illo *Curione* -r fuisse concedimus. VITR. 6, 1, 3 sol quibus locis -r profundit vapores. FIRM. math. 3, 10, 10 -r (-ia? *Kroll-Skutsch*) substantiae incrementa decernunt *sidera* (*cf.* 4, 16, 2 *Luna* -r . . . eadem facit). 6, 32, 9 omnia . . . tenuiter patri et -r conferuntur. QVEROL. p. 16, 7 da mihi divitias atque honores . . . vel -r. SCHOL. Iuv. 14, 156 si -r possideas quod tibi ad vitam sufficiat. ORIBAS. syn. 2 add. p. 842 nitru amplius est mittendus, -r autem mel et modice oleum. **b** *de expositione sententiarum, fere i. q. breviter*: AVG. virg. 21, 21 non -r neque praetereunter agendum est. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 7 p. 16, 21 (= sec. 1, 5 p. 147, 15) explicabo -r ([*gr. p. 1, 7* σύντομον . . . παράδοσιν . . . διὰ βραχέων]. *cf.* BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 23, 18 breviter -rque [*edd.*, molliterque *codd.*; *seq. p. 23, 24* parce breviterque]. 1, 10 p. 24, 9. 1, 11 p. 31, 1). DIG. de conc. dig. 2 prima vestigia cuiusque scientiae -r tradentes.

B *c. adi.* (*vel partic.*): **1** *de vi vel condicione*: **a** *qualitatum hominum*: *doctorum*: RHET. Her. 4, 4, 7 quivis -r litteratus (*opp.* litteratissimus). CIC. Arch. 1 exercitatio dicendi, in qua me non infitior -r esse versatum. Rab. Post. 23 -r docto (*v. vol. V 1, 1763, 53*). de orat. 1, 91 ne -r quidem disertum. Brut. 233 -r a doctrina instructus. VAL. MAX. 9, 13 ext. 1 prudens (AVG. civ. 8, 27 p. 367, 32 D. nullus vel -r p.). CELS. 7, 7, 14ᴰ peritus. FRONTO p. 73, 12 N. -r institutus sum (PS. AVR. VICT. epit. 47, 4 SIDON. epist. 4, 21, 4). CAPITOL. Alb. 5, 2 eruditus (SPART. Pesc. 1, 4 AMM. 25, 10, 15). SCHOL. Cic. Bob. p. 176, 12 non -r . . . informatum. *aegrotantium*: CIC. Tusc. 3, 22 corpus, etiamsi -r aegrum est, sanum non est. CELS. 3, 21, 3 -r . . . morbo implicitum. COLVM. 8, 5, 22 -r laborantibus. *moribus deteriorum*: SEN. epist. 14, 11 apud -r malos (*opp.* bonos). QVINT. inst. 12, 7, 11 etiam a -r improbis. PS. AVR.

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VICT. epit. 41, 8 asper admodum, haud -r impatiens. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 36, 7 non -r impium. *alia*: DON. vita Verg. l. 71 -r adhuc noto. DICT. 4, 16 non -r laetus accensusque (*cf.* CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 198, 9 non -r contristati). AMM. 25, 5, 4 -r commendabilis. ENNOD. epist. 4, 14, 1 p. 109, 3 -r gratis. *nota de genere, i. q. humiliter*: SERV. Aen. 4, 99 cum ... virginem nobilem ipse -r ortus adamasset.

b *qualitatum rerum*: CIC. Brut. 112 dicendi genus ... -r aptum (*opp.* vel maxume). HOR. epist. 1, 18, 99 rerum -r utilium spes (BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 26, 15). CELS. 4, 18, 3 *fomentis* -r calentibus. SEN. nat. 1, 1, 6 nubes -r conlisae. COLVM. 2, 16, 4 *campus* -r acclivis (*praeced.*: positionis . . . praeruptae). 3, 2, 5 *vitis* vel -r fecunda (*opp.* feracissimam). 12, 14 pira . . . -r matura. arb. 6, 4 terram -r stercoratam. SCRIB. LARG. 215 corpora -r laesa et abrasa. DECL. in Catil. 54 domum . . . ab omni suspicione prodendi . . . non -r abhorrentem. AMM. 31, 2, 21 crinibus -r flavis. ORIBAS. eup. 2, 1 A 2 (Aa) radix -r est sicca et frigida (*La*: modice). 2, 1 A 12 actes ... -r diaforetica.

2 *de quantitate* (*c. compar. i. q. aliquanto, paulo*): CELS. 6, 14, 2 *uvam* -r ... tumentem. AMM. 20, 7, 1 in colle -r edito. ORIBAS. syn. 6, 4 p. 98[med.] quodsi pinguior fuerit -r *urina*.

C *loco attrib.* (*cf. Svennung, Unters. zu Pallad. p. 398*): ORIBAS. syn. 5, 30, 3 (La) ex intervallam tempus -r (*gr.* ἐκ διαλειμμάτων χρόνον συμμέτρον).

deriv.: mediocriculus, mediocritas, medioximus.

mediocritās, -ātis *f.* *a* mediocris. *scrib. compendio* mediocri(tatis): CIL V 7956. NOT. Tir. 56, 44 *post* mediocris. *plur.*: CIC. ac. 2, 135 Tusc. 3, 22. 3, 74 NOVATIAN. trin. 11 p. 905[A] DON. Ter. Ad. 698. *legitur inde a* VARRONE, RHET. Her., CIC., *praecipue in usu philosophorum, inde a* TERT. *passim; poetis praeter* HOR. (*v. l. 62*) *deest.* [*falsa v. l.*: FIRM. math. 8, 28, 10 -is spatio (*A*) *pro* medio aetatis s.]

I *de medietate inter extremitates, i. q. medium*: **A** *generatim*: **1** *varia*: VITR. 1, 2, 5 habita erit ratio -is *aedibus Ionicis*, quod et ab severo more Doricorum et ab temeritate Corinthiorum temperabitur. COLVM. 2, 9, 4 *hordeum* nullam -em *agri* postulat, nam vel pinguissima vel macerrima humo iacitur (*cf.* 3, 2, 21 terrae -e. 3, 5, 2 -s in electione loci maxime probatur, quia in confinio boni malique posita est). APVL. Plat. 2, 3 -is huius (*sc. ingenii ex praestante et deterrimo temperati*) ... participes. Socr. 13 p. 147 *affectus semper aequales* daemonum -i rite congruunt; sunt enim inter nos et deos ... intersiti. PALLAD. 1, 5, 5 ex his omnibus *generibus acclivitatis agrorum* utilis . . . est aequata -s. 11, 13 si abundantia *mellis* est, demere; si -s, partem mediam relinquere ...; si ... sterilitas ..., nil ... auferre. EVSTATH. Bas. hex. 6, 1 p. 921[D] *sol*, habens congruam amplitudinem, statutam rebus omnibus -em transgredi *nequit* (*gr.* τὴν πρὸς τὸ ὅλον ἀναλογίαν). *metonymice de ipsa parte media*: TERT. anim. 53, 4 p. 386, 10 -s *animae morientem derelinquentis* trahitur ad summa.

2 *de qualitate laudabili, expetenda, i. q. modus iustus, temperantia, aequitas, modestia* (GLOSS. II 370, 21 μετριότης moderatio -s. *seq. gen. obi.*: *l. 69.* in *c. abl.*: *l. 61. p. 568, 5*): RHET. Her. 3, 15, 26 hilaritate, tristitia, -e vultūs ad sermonis sententias accommodata. CIC. de orat. 3, 33 motūs mei *in dicendo* -e. orat. 221 habeo -is rationem (*opp.* brevitas *et* longitudo *comprehensionis*). fin. 1, 2 qui rebus infinitis modum constituant inque re *illa* ... -em desiderent. off. 1, 130 vestitus, in quo, sicut in plerisque rebus, -s optima est (NON. p. 29, 24 -em medium dici voluit). 1, 140 *in villis aedificandis* est adhibendus modus ad -emque revocandus *eqs.* 2, 59 *in largitionibus* -is regula optima est (*cf.* 2, 60). ad Q. fr. 3, 4, 3 hac -e (*sc. inter inimicitias et infamiam*) delector. ad Brut. 1, 15, 3 est . . . modus ... et quaedam in utroque genere (*sc. in praemio et poena*) ... -s (PORPH. Hor. epist. 1, 18, 1). HOR. carm. 2, 10, 5 auream quisquis -em diligit (AVSON. 419, 28 p. 360 P. temperata et ... a. debet esse -s). QVINT. inst. 10, 1, 54 opus *Apollonii Rhodii* aequali quadam -e. CHAR. gramm. p. 409, 24 B. amator est -is, ... victum moderatum laudat. p. 411, 26. PRISC. gramm. III 405, 7 -is ... altissimae ... ponderibus gravissimis superas omnia (*opp.* superbiae). PAVL. dig. 36, 3, 7 per -em (*i. aequitatem*) causam dirimere (*cf.* COD. Iust. 8, 53, 35, 2 -s spectetur). GELL. 7, 15, 5 noster ..., qua est rerum omnium verecunda -e. APVL. Plat. 2, 19 apprime bonos et sine -e deterrimos (*opp.* quasi medie morati). EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 944[B] disputationis series ... suae -is oblita (*gr.* τῆς συμμετρίας). COD. Iust. 4, 32, 26, 1 molem usurarum ad -em deducentes. NOVELL. Iust. 29, 3 cum -e competenti (*gr.* μετριότητι) viventes. MART. BRAC. form. vit. 10 hanc . . . formulam eo . . . -is tramite teneat, ut in quodam velut meditullio summitatis assistens aut ... devitet insaniam aut ... contemnat ignaviam.

B *technice*: **1** *in usu philosophorum; i. q.* μεσότης *Peripateticorum* (*v. etiam II A 1 b*): CIC. Mur. 63 *Peripatetici* aiunt ... omnes virtutes -e quadam esse moderatas. Brut. 149 cum omnis virtus sit, ut ... vetus Academia dixit, -s. off. 1, 89 nunquam ... iratus ... -em illam tenebit, quae est inter nimium et parum (*cf.* DON. Ter. Ad. 698 qui virtutes -es esse dixerunt). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 192. *paulo aliter*: CIC. Tusc. 3, 11 *insanum* posse ... tueri -em officiorum (*i.* μέσα καθήκοντα *Stoicorum*). **2** *in arte rhetorica de medio genere dicendi*: GELL. 6, 14, 6 formarum exempla ... M. Varro esse dicit ubertatis Pacuvium, gracilitatis Lucilium, -is Terentium. RHET. Her. 4, 10, 15 attenuata verborum constructio ... et alia in gravitate, alia posita in -e. CIC. de orat. 1, 117 illam ipsam . . . in dicendo -em. 3, 199 Brut. 166 orat. 96. **3** *in arte musica*: BOETH. mus. 2, 20 p. 253, 17 secundum -em distantiae *sonorum* inaequales sunt.

II *de defectu summitatis vel perfectionis, statu inferiore, momento leviore, i. q. exiguitas, exilitas, ignobilitas*: **A** *de vi vel gradu*: **1** *condicionum humanarum*: **a** *indolis, virium, factorum*: CIC. Phil. 2, 2 in hac mea -e ingeni (PS. QVINT. decl. 3, 19 p. 57, 6. CYPR. ad Donat. 2 p. 4, 7 exilis i. angusta -s. LACT. inst. 6, 1, 3 opif. 1, 1, 1. *et al.*). de orat. 2, 298 non ... de perfecti oratoris divinitate . . . loqui sed de exercitationis et consuetudinis meae -e. Brut. 224 prudentiae. 235 virtutum dicendi (*cf. l. 19*). QVINT. inst. 11, 2, 39 meae . . . memoriae. PS. QVINT. decl. 4, 20 p. 86, 23 excesserunt opera mea humanarum virium -em (AVG. serm. 41, 1. 292, 1, 1). TAC. dial. 7, 1 pro -e ... quantulaecumque in dicendo facultatis . . . defendere. TERT. scorp. 1 p. 145, 4 acerba -s (*sc. incursionum*) et istis *haereticis*. patient. 11 p. 17, 3 parvula *incitamenta* de sua -e contemnas (*opp.* exsuperantia). CYPR. epist. 58, 1 p. 656, 10 quantulacumque -e exhortationis nostrae. ARNOB. nat. 1, 1 p. 3, 9 pro captu ac -e sermonis. PS. LACT. inst. interpol. 2, 8, 7 § 1 sensus nostri (HIER. epist. 20, 6 iuxta -em s. mei). RVFIN. patr. 1 praef. 3 intellegentiae nostrae (*cf.* CASSIOD. inst. 1, 28, 5 scientiae). COD. Theod. 11, 30, 45 pr. negotii. **b** *affectuum* (*v. etiam p. 567, 81*): CIC. fin. 2, 27 philosophiae ... quae non interitum afferat pravitatis, sed sit contenta -e vitiorum. ac. 2, 135 -es illi *Peripatetici* probant et in omni permotione naturalem ... volebant esse modum (Tusc. 3, 22 -es vel perturbationum vel morborum animi non ... probant. *ibid.* -s *morbi* caret sanitate. *cf. l. 33 sq.*). Tusc. 3, 74. 4, 46 in omnibus fere rebus (*sc. sicut in aegritudine*) -em esse optimam. SEN. epist. 85, 5 non est bona valitudo -s morbi (85, 9 *syn.* temperamentum. 116, 1). GELL. 1, 26, 10 *irae* non privationem esse utilem ... sed -em, quam μετριότητα illi *Graeci* appellant. APVL. Plat. 2, 6 ad placentiam, ad -em libido flectitur (*Plat. rep. 430*[E] ἐγκράτεια). **c** *fortunae, condicionis, rei familiaris*: SEN. epist. 105, 4 fortunae -s et ingenii lenitas (TAC. ann. 14, 60, 3 *vulgo* ex -e f. pauciora pericula sunt). TEST. Ones. (CIL III 6998) 2 pro -e ... peculioli mei. SVET. Aug. 101, 3 excusata rei familiaris -e (*cf.* CELS. dig. 31, 30 aut ex magnitudine ... pecuniae aut ex -e facultatium. COD. Theod. 8, 4, 8, 2 pro captu virium et -e censuum). CYPR. epist. 33, 2 p. 568, 6 pro loci et actus nostri -e. VAL. CEM. hom. 20, 10 ad -em portionis suae contentus accedat. *adde*: APVL. apol. 4 praeter formae *corporis* -em (*i. ignobilitatem*). **d** *intellegentiae scriptorum, i. q. simplicitas, planitas* (*cf. p. 563, 55*): BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 12 p. 168, 5 -em . . . tractatus promittit detracta obscuritatis difficultate. **e** *technice de figura deminutionis*: CASSIOD. in psalm. 30, 15 in isto . . . versu . . . figura est μετριασμός, quae latine dicitur -s, quoties rem magnam mediocri relatione proferimus (34, 15).

2 *hominum* (*deorum*: *l. 70*): **a** *proprie*: **α** *de exilitate, infirmitate indolis, virium*: VELL. 2, 104, 3 pro captu -is meae adiutor fui (STAT. silv. 5 praef. PS. QVINT. decl. 3, 16 p. 54, 14. GELL. 14, 2, 25 quod m. aetati et -i conveniret. CYPR. epist. 20, 1 p. 527, 15. *et al.* CONC.[S] I 5 p. 338, 8 supra deum ... mensuram m. -is [*gr.* τῆς ἐνούσης ἐμοὶ βραχύτητος] extendere). 2, 130, 3 si . . . -s recipit hominum (INSCR. christ. Diehl 615). QVINT. inst. 2, 3, 1 tamquam ... magis sit apta -s praeceptoris. 12, 11, 8 quantum -e valui. decl. 257 p. 49, 27 leviora ... nostrae -is esse (311 p. 225, 2 FRONTO p. 187, 13 N. *loco mutilo.* EPIST. procur. de salt. Bur. [CIL VIII 10570] 2, 17 pro modulo me⟨diocritat⟩is n. TERT. nat. 2, 7 p. 106, 7. IREN. praef. 2 [*gr.* μετριότητα]. CYPR. epist. 73, 26 p. 798, 9. INSCR. christ. Diehl 666 de parbula -em n. [*an ad γ? cf. p. 569, 2*]). MIN. FEL. 5, 5 cum tantum absit ab exploratione divina humana -s (TERT. adv. Marc. 1, 18 p. 313, 22 ad condicionem tam divinae magnitudinis quam h. -is. 2, 27 p. 372, 26 vim maiestatis suae [*sc. dei*] intolerabilem ... h. -i. 2, 27 p. 374, 18 pro captu -is h. virg. vel. 1 p. 884, 9 Oe. paenit. 3, 9 p. 13, 13. CYPR. epist. 59, 18 p. 689, 3 imbecillitate h. -is). TERT. nat. 1, 9 p. 74, 6 absolutum est de infirmitate et -e *deorum* (*cf.* adv. Hermog. 9 p. 135, 22 ex necessitate -is suae, qua non valebat ex nihilo uti). NOVATIAN. trin. 11 p. 905[A] -es in illo *Christo* approbant humanam fragilitatem, maiestates ... divinam potestatem. ITIN. Alex. 49. VEN. FORT. vita Albin. 4, 9 tota -e contentus. **β** *de humilitate vel ignobilitate condicionis*: SVET. Vesp. 12 -em pristinam . . . *non* dissimulavit. PORPH. Hor. sat. 1, 6, 22 qui -is suae obliti maiora se ipsis appetunt. carm. 4, 11, 22. PAVL. dig. 27, 1, 6, 19 -s et rusticitas ... excusationem habent. AVSON. 419, 4 p. 354 P. *opp.* fastigio. LEO M. epist. 14, 8 si quis civitatis suae -e despecta administrationem loci celebrioris ambierit. VAL. CEM. hom. 19, 5. SIDON. epist. 4, 22, 4 *mihi* est humilitas appetitui, -s obscuritati. FAVST. REI. symb. 2 quod . . . possit implere nuda paupertas, despecta -s, indocta simplicitas. ENNOD. epist. 4, 7, 3 p. 102, 23 *opp.* potentia. CASSIOD. var. 4, 10, 1. LEX Visig. 4, 2, 16 *opp.* dignitatis. **γ** *de pau-*

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pertate victus: CIL XII 4341 (*a. 98*) de sua mediocrita<te> ... fieri ponique iussit (IX 4980 <ex> -e <sua>. XIII 1861 de -e sua. *cf. et p. 568, 64*). PS. QVINT. decl. 13, 7 p. 252, 22 me conscia -is infirmitas intra meas ... continet querelas. APVL. apol. 19 amiciorem esse coercitae -i quam delicatae opulentiae. *ibid.* specie -is pauperum similes. CYPR. testim. 3 p. 102, 3 PS. RVFIN. in Am. 2, 6 p. 1064^C^. MACR. Sat. 7, 5, 28. 32 *opp.* luxus. COD. Theod. 11, 1, 14. 27. SALV. eccl. 2, 61 in -e dei gratia, in divitiis diaboli catena. FAVST. REI. epist. 8 p. 210, 19 cursum per viam regiam tota -e dirigere. *dub., hucne an ad I A 2 pertineat*: CIL V 7956 oblitus -is suae ... monimentum instituit. **b** *metonymice*: *α in formulis modestiae* (*cf. Schmalz, BphW. 32, 1912, 556*): VELL. 2, 111, 3 habuit ... -s nostra speciosi ministerii locum (TERT. bapt. 10 p. 208, 30 paenit. 6, 1 p. 17, 17 CYPR. testim. 3 praef. p. 101, 15 mortal. 1 p. 297, 12. *et saep.* FIRM. math. 5, 1, 38 *al.* AVG. epist. 175, 2 statutis n. -is apostolicae sedis adhibeatur auctoritas. *et al.*). PANEG. 6, 1, 1 quoniam maiestas tua hunc -i meae diem ... dedisset (CAPITOL. Max. Balb. 17, 7 LACT. inst. 3, 30, 1. LVCIF. epist. 4 p. 322, 5 *opp.* honorificentia tua. *et al.*). *β in aliis elocutionibus*: CASSIOD. var. 5, 4, 7 *iudices* sibi inter-em videntur esse praecipui. 6, 21, 1 ne possit ad nos veniendo -s ingravari. 9, 18, 9 sit ... sub divitibus tuta -s.

3 *rerum naturalium*: ORIBAS. eup. 2, 1 B 3 fructus *rubi* habent in se aliquam caloris -em (*gr.* συμμέτρον θερμότητος). 2, 1 F 4 *ficus* habet aliquid stipticam -em (*gr.* στύφει μετρίως).

B *de mensuris*: **1** *de parvitate*: **a** *spatii localis*: COLVM. 9, 8, 11 si -s *arboris* patitur, acutissimā serrā praeciditur (GARG. MART. pom. 3, 4). PS. QVINT. decl. 13, 13 p. 259, 4 cum parvis -e munusculis (PLIN. epist. 6, 32, 2 sola -e munusculi). PLIN. epist. 1, 24, 3 villae. 2, 5, 4 commendationem ... ex ipsa -e libri petendam. PAVL. dig. 33, 7, 29 *scapha a nave* -e, non genere differt. TERT. anim. 10 p. 313, 15 *membra minutissima* non apprehenduntur pro -e. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 8 magnitudinem *animalium minutiorum* in -e probari. COD. Theod. 7, 1, 5 -s proceritatis *corporis humani*. **b** *temporis*: FVLG. Virg. cont. p. 84, 17 doctrinam -em temporis excedentem omisimus. **2** *de paucitate rerum coacervatarum*: TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 489, 2 comparata multitudine *populi* et pabuli -e. PS. RVFIN. in Os. 1, 10 p. 971^B^ ingentius quam unius gentis -s caperet. *ibid.* ut praecedens -s sequentes cumulos intimaret.

Buchwald.

mediolum, -ī *n.* [*a* medius. *J. B. H.*] *i. q. medium ovi, luteum ovi* (GLOSS. III 360, 33. 579, 33 vitellus id est meiolus ovi): PLIN. med. 1, 24 p. 38, 3 ovorum -a cruda (*Plin. nat. 29, 43* ovorum lutea). ANTHIM. 35 *opp.* albumen. 36 *in ovis duris* -um ... praesumatur (*i. praeferatur*). *ibid.* -a ovorum ... sorbilia facta.

mēdion, (-ī) *n.*, μήδιον. *nomen plantae* (*Campanula lingulata*): PLIN. nat. 1, 27, 79. 27, 104 *fusius de natura et usu; item* DIOSC. 4, 18 p. 17, 3 de -on (μήδιον).

medior, -ārī *v. p. 560, 18.*

medioterrāneus *v. p. 573, 29.* **medioterrēnus** *v. p. 573, 31.*

Bulhart.

medioximus, -a, -um. [*a* mediocris *secundum* proximus. *v. Stolz-Leumann*^5^ *297; cf. osc.* messimass *'medioximas'. J. B. H.*] *de notione*: PAVL. FEST. p. 123 -um mediocre. PRISC. gramm. II 62, 9 locale est, quod locum significat, ut ... proximus, -us. NON. p. 141, 3 -um (-e *Müller, fort. recte*) medie ⌊aut cum⌋ (⌊ ⌋ *Müller,* acutum *trad.*) modo.

i. q. in medio positus: **1** *de loco et condicione*: *de diis* (*cf. Wissowa, Rel. u. Kult.*^2^ *1912, 38, 4*): PLAVT. Cist. 512 di deaeque, superi atque inferi et -umi (SERV. auct. Aen. 3, 134 aras superorum d. ... esse, -orum, id est marinorum, focos, inferorum ... mundos). *paulo aliter*: APVL. Plat. 1, 11 p. 95, 12 quod ... loco et potestate diis summis sunt minores, natura hominum ... maiores (*affert* SERV. Aen. 8, 275 *addens*: qui ex hominibus dii fiunt). MART. CAP. 2, 154 (*gr.* δαίμονας). *de rebus*: SIDON. epist. 9, 3, 5 inter spiritales regulas vel forenses -um quiddam contionantem (CLAVD. MAM. anim. 3, 14 p. 183, 3 -um q. naturae incorporeae sed creatae sortita *est anima*). ALC. AVIT. epist. 87 p. 97, 3 artificiosa, siquidem -a, viroris ... amoenitas. **2** *de tempore*: PLAVT. Cist. 611 -umam quam duxit uxorem (*scil. post primam et ante tertiam*).

adv. **medioximē**: [*e coni.*: *l. 55.*] *i. q. modeste*: VARRO Men. 320 facere ad[it] mortalem modum, -e, ut quondam patres nostri loquebantur (*praeced.* ἄγαν μηθέν). *Buchwald.*

medipontus, -ī *m.* (*an adi.? v. l. 78*). [*ex graeco quodam vocabulo deformatum videtur; v. Keller, Lat. Volksetym. 92. J. B. H.*] *instrumentum torcularium* (*cf. Schneider, Script. rei rust. I 2, 746 [ed. Taur. 542]; Hörle, Catos Hausbücher 182*): CATO agr. 3, 5 -os privos loreos. 12 in torcularium quae opus sunt vasis quinis: ... funes loreos V, subductarios V, -os (melipontis *trad.*) V. 68 ubi vindemia et oletas facta erit, ... funes torculos, -os (-eli- *trad.*) subductarios ... suspendito. *Brandt.*

meditābundus, -a, -um. *a* meditari, *cf.* deliberabundus *sim.* *i. q. meditans, cogitans* (*c. acc.*): IVST. 38, 3, 7 Mithradates ... Romanum -us bellum.

meditāmen, -inis *f.* [*a* meditari, *cf. gr.* μελέτημα. *J. B. H.*] *i. q. cogitatio, praeparatio*: PRVD. psych. 234 lenta ut solacia mollem desidiam pigro rerum -e palpent.

meditāmentum, -ī *n.* *a* meditari. **1** *i. q. meditatio, praeparatio*: **a** *de exercitiis militaribus*: TAC. hist. 4, 26, 3 struenda acie, muniendo vallandoque et ceteris belli -is militem firmabant. CLAVD. DON. Aen. 5, 425 p. 472, 24 ira excitata per -a. 5, 500 p. 481, 10 -a sunt ista, temptare arcus *eqs.* **b** *de exercitiis in ludis puerorum adhibitis*: GELL. 8, 10 cum grammatico ... puerilia -a ignorante. **c** *in universum*: TAC. ann. 15, 35, 2 *Silanum* habere, quos ab epistulis ... appellet, nomina summae curae (*i. principatūs*) et -a. IVL. VAL. 1, 7 ludus in puero fuerat imperiale -um (*Ps. Callisth. 1, 13, 5* μελετᾷ [ἤσκησε *B*^1^] βασιλεύειν). **2** *i. q. machinamentum*: AMM. 23, 4, 10 pro ... arietum -is iam crebritate despectis conditur *helepolis.*

meditātē, meditātim *v. p. 581, 11. 17.*

***meditātio**, -ōnis *f.* *a* meditari. *plur.*: ? VITR. (*v. l. 21*), QVINT. (*v. p. 572, 12*), TAC. (*v. p. 571, 28*), SVET. (*v. p. 572, 6*). *et al.* *de notione* (*cf. etiam p. 571, 36. 572, 37. 574, 65*): GLOSS. exercitatio, cogitatio, μελέτη, σκέψις. *inde a* RHET. Her., CIC., VITR., *in carminibus nonnisi apud* AVSON., PRVD., VEN. FORT. [*dub.* (*cf. etiam p. 571, 21. 572, 7*) *vel corr.*: VITR. 4, 9 modulationibus *pro* -bus *coni. Krohn.* FVLG. myth. 1, 15 *v. s.* meletatio (*p. 614, 69*). CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 25 mendicatione *coni. Barth.* NOVELL. Valent. 21, 2, 3 *in var. l. pro* deliberatio.]

I *pertinet ad cogitationem, i. q.* ***deliberatio, consideratio***: **A** *generatim* (*saepe de deliberatione ea mente instituta, ut inde certa quaedam ratio agendi repetatur, e. g. l. 31. 40. 51. 56. 72*): **1** *in universum*: **a** *absol.* (*c. gen. explic.*: *l. 40*): CIC. off. 1, 114 omnis adhibenda erit cura, -o, diligentia, ut ea ... facere possimus (TAC. dial. 16, 1 ad ... eruditionem et ... ingenium c. ... ac -o accessit). SEN. benef. 7, 2, 1 eo ... cotidiana -e perduci, ut *eqs.* (epist. 16, 1). TAC. ann. 16, 26, 4 an venire in senatum deceret, -i suae reliquit (*i. arbitrio, iudicio*). CYPR. eleem. 12 p. 382, 23 unde haec incredula cogitatio, unde impia et sacrilega ... -o *haereticorum* (COD. Theod. 16, 5, 65, 2 nocenti -e decepti. *cf.* PRVD. ham. 91 [*in imag.*] est glaucoma ..., libera ne ... penetret -o caelum). GELL. 11, 3, 4 si ... adhibeat ad -em suam intentionem. APVL. flor. 6 p. 22 aliquid -e sua repperisse vel alterius demonstratione didicisse. HIL. in psalm. 51, 4 p. 102, 3 quidquid ... caret rationis instinctu, caret et -e consilii. AVSON. 301, 15 p. 172 P. -em posse totum putat *Periander.* 308, 3 p. 181 P. -is esse quod recte geras (*praeced.* μελέτη τὸ πᾶν). 308, 12 -o si rei gerendae defuit. VVLG. eccles. 12, 12 frequens ... -o carnis afflictio est. RVSTIC. Conc.^S^ I 4 p. 184, 27 haec ... non ad tuam religiositatem dicta sunt, sed ad meam -em. ALC. AVIT. epist. 23 p. 55, 19 (*opp.* fervor). *passive*: CLAVD. DON. Aen. 3, 5 p. 262, 2 res ... acerba ... -e continua gignit ex se aliquid, ut animum sublevet. 6, 625 p. 590, 27 ne contemptui haberentur poenae propositae ex cotidiana -e. **b** *c. gen. obi.*: CIC. Tusc. 3, 32 nec fieri praemeditata leviora stultumque ... esse -em futuri mali. 3, 34 condicionis humanae (*antea*: cogitatio). SEN. dial. 5, 41, 1 praeceptorum salutarium assidua -o. TAC. dial. 14, 1 interveni ... causae alicuius -em tractantibus (NOVELL. Valent. 21, 2, 3 in tantae ... c. -e versentur). **2** *de contemplatione scripturae, legis divinae sim.* (*dei*: *infra l. 77*): **a** *absol. vel c. gen. subi.* (*explicat.*: *l. 58. 61*): HIL. in psalm. 51, 7 p. 102, 10 nihil ex rationis consilio tractantes et cordis -e pendentes (VVLG. psalm. 18, 15. 48, 4 os meum loquatur sapientiam et -o c. mei prudentiam). p. 102, 17 quia intellegentis lingua ex -e sapientiae sit. 62, 9 p. 221, 19 -em matutinam recordatio nocturna consummabat. AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 7 (*bis*). HIER. adv. Pelag. 2, 19 post -em somnii et conscientiae cruces ... ait *eqs.* VVLG. psalm. 38, 4 in -e mea exardescet ignis. RVFIN. Orig. in Ios. 20, 1 p. 418, 9. AVG. in psalm. 118 serm. 19, 4 haec -o amantis est cogitatio *eqs.* BACHIAR. fid. 6 p. 1033^B^ testimoniorum gesta mobili -e pensamus. CONC.^S^ II 4 p. 113, 9 (*in imag.*) ignis ... motu crebrae -is agitatus ([*gr.* μελέτης]. *cf.* CASSIOD. inst. 1 praef. 7 mater est ... intellegentiae frequens et intenta -o. *al.*). THEOD. MOPS. in II Tim. 3, 15 post longi temporis -em (mediat- *dubitanter Swete*). *et al.* *passive*: VVLG. psalm. 118, 24 testimonia tua -o mea est (118, 92. 97 dilexi legem tuam, ... tota die -o mea est. 118, 143). CONC.^S^ I 3 p. 162, 27 quae antiquitus gesta sunt, -o iuniorum sunt. **b** *c. gen. obi.*: HIL. in psalm. 1, 12 p. 27, 2 virum continua legis -o et indefessa consummat ([p. 27, 11 -o ... l. non solum in verbis legendi est, sed etiam in operis religione (*v. et p. 572, 43*). HIER. in psalm. 1 p. 4, 14 RVFIN. Orig. in lev. 7, 6 p. 389, 11. *et al.*]. *cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 35 praeceptorum. 22, 23 divinorum decretorum [*syn.* studio]). 62, 9 p. 222, 4 dei. in psalm. 118 gimel 21 p. 390, 4 exercitatio iustificationum et -o testimoniorum. samech 9 p. 492, 20 angelos in -e iustificationum dei esse. 142, 5 p. 807, 24 dei operum. AMBR. serm. 13, 8 doctrinae. RVFIN. hist. mon. 21 p. 444^B^ scripturarum ... -es et intellectus atque scientiae divinae ... exercitia (AVELL. p. 711, 28 ORSIES. doctr. 51. 52). 27 p. 449^B^ divinorum verborum (hist. 2, 15, 1 *al.*). **c.** in *c. abl.*: AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 7 in lege -o (HIER. epist. 50, 1, 3. 53, 3, 7).

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *c. coloribus specialibus*: **1** *de deliberatione dispositionis vel sententiarum orationis, carminum sim.*: RHET. Her. 1, 10, 17 suspicionem (CIC. Brut. 139) affert . . . -is et artificii (*pertinet etiam ad 2; item* CIC. de orat. 2, 118 quos . . . locos . . . multa commentatione atque -e paratos atque expeditos habere debetis). AVSON. 403, 17 p. 235 P. tibi sint musae faciles, -o prompta et memor (*sim. de carminibus pangendis*: 419, 2 p. 353 cum voce patui et cum -e secessi. SIDON. epist. 8, 4, 2 versus a -is incude . . . deferebantur. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 872 cum -o carmen finierit). CLAVD. DON. Aen. 9, 15 p. 188, 4 repentinam precem, non -e collectam. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 15 leni colloquio et blanda -e (*i. admonitione*). **2** *de deliberatione ediscendi causa instituta* (*cf. etiam l. 4*): QVINT. inst. 11, 2, 28 ut contextum verborum . . . continua et crebra -o . . . coniungat. AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 35 -i verborum finis memoria est. HIER. epist. 60, 10, 9 lectione . . . assidua et -e diuturna pectus suum bibliothecam fecerat Christi. hom. Orig. in Luc. 6 p. 40, 11 *Maria* habebat . . . legis scientiam . . . et . . . vaticinia cotidiana -e cognoverat. CASSIOD. in psalm. 118, 16 huic (*sc. oblivioni*) remedialis opposita est -o. BENED. reg. 8 a fratribus, qui . . . lectionum aliquid indigent, -i inserviatur. **3** *de dubitatione*: PLIN. nat. 27, 56 bryon marinum herba sine -e (*Er*, dubitatione *cett., edd.*) est lactucae foliis similis *eqs.* RVSTIC. c. aceph. p. 1191^{A} unita ei *Christo* caro rationalis absque ulla -e. **4** *de soliloquio* (*cf. vol. V 2, 1383, 47*): HIER. epist. 106, 49 pro exercitatione ἀδολεσχίαν id est decantationem quandam et -em LXX (*psalm. 76, 7*) transtulerunt.

II *pertinet ad* **voluntatem,** *i. q.* **consilium:** **A** *absol. vel c. gen. subi.*: TAC. ann. 5, 4, 1 -es Caesaris introspicere. APVL. Plat. 1, 12 quae consilio fuerint et -e suscepta. ITALA Ier. 11, 12 (Cypr. test. 2, 15 p. 80, 19 *al.*) vidi -es eorum (*gr.* ἐπιτηδεύματα, *Vulg.* studia). HIL. coll. antiar. p. 146, 14 praeventam iudicio *esse* -em corruptae voluntatis *haereticorum*. LVCIF. non conv. 5 p. 11, 12 consentire vestris flagitiosissimis -bus (*syn.* cogitationibus). SYMM. epist. 4, 14 magnificentiam tuam -o nostra consuluit. CLAVD. DON. Aen. 11, 40 p. 412, 19 *opp.* sponte. GRAMM. suppl. p. 252, 39 meditativa *verbi forma* dicitur, quod -em, i. cogitationem, significat.

B *c. struct.*: **1** *c. gen.*: TAC. ann. 14, 2, 2 novae libidinis. SYMM. epist. 3, 13, 1 fallaciae. SCHOL. Cic. Bob. p. 87, 3 rapinarum. COD. Theod. 8, 4, 20 -e quadam futurae fraudis. **2** *c. praepos.*: VVLG. thren. 3, 62 -es eorum adversum me. POMP. gramm. V 219 *verbi forma meditativa* non actum praesentem dicit, sed quasi -em quandam habet ad rem futuram. **3** *c.* ut: PS. QVINT. decl. 15, 5 p. 281, 20 sola cura *meretricis* de forma, omnis in hoc collocata -o, ut *eqs.* (*syn.* cogitationes, consilia). **4** *c. inf.*: CONC.^{S} I 2 p. 77, 29 (= I 3 p. 102, 4) una -o est . . . Nestorio, . . . superbire (*gr.* μελέτη).

III *pertinet ad* **praeparationem** (*de praeparatione sententiarum v. supra l. 2*): **A** *generatim*: CIC. Phil. 9, 2 in ipsa cura ac -e obeundi sui muneris excessit e vita. IREN. 5, 31, 1 motus (modos *v. l.*) -is ad incorruptelam ignorant *haeretici*. *sensu passivo*: CIC. Cluent. 82 anni sunt octo, cum ista causa in ista -e versatur (*cf. p. 577, 74*). *fere i. q. initium, prior gradus* (*cf. p. 572, 53 sqq.*): SEN. epist. 54, 2 (*de suspirio*) medici hanc '-em mortis' vocant, facit enim aliquando spiritus . . ., quod saepe conatus est (*aliter infra l. 69*). AVG. virg. 13, 12 virginalis . . . integritas . . . in carne corruptibili incorruptionis perpetuae -o *est*.

B *de praeparatione, quae fit exercitationibus*: **1** *de actione*: **a** *de exercitationibus, quibus animi durantur ad perferenda mala*: α *absol.*: CIC. Tusc. 2, 41 tantum exercitatio *gladiatoris*, -o, consuetudo valet. *ibid.* quam *partem animi* non -e et ratione corroboret *vir liberalis*? Cato 74 hoc meditatum ab adulescentia debet esse, mortem ut neglegamus, sine qua -e *eqs.* SEN. dial. 4, 12, 3 nihil est tam difficile . . ., quod non . . . in familiaritatem perducat assidua -o (epist. 82, 8). epist. 70, 27 longa -o et . . . ratio. APVL. flor. 15 p. 60 prima . . . -o sapienti futuro linguam . . . coercere. *ibid.* -bus academicis. CYPR. Fort. 13 p. 346, 26 religiosis -bus fundata mens. zel. 16 p. 430, 14 (*syn.* exercitationibus). epist. 58, 11 p. 665, 26 haec sit armorum nostrorum praeparatio, haec diurna ac nocturna -o *eqs.* β *c. gen. rei (fere mortis), ad quam ferendam animi praeparantur* (*aliter supra l. 54*): SEN. epist. 70, 18 nullius rei -o tam necessaria est *quam mortis* (HIER. epist. 60, 14, 2 omnem sapienti vitam -em esse m. [*cf. Plat. Phaed.* 64^{a} ἐπιτηδεύουσιν . . . ἀποθνήσκειν]. RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 7, 2 [*gr.* μελέτην]. CASSIOD. inst. 2, 3, 5). MACR. somn. 1, 13, 5 philosophiam -em esse moriendi. ANTH. 922, 1 obitus. **b** *de exercitationibus ad artem et scientiam pertinentibus*: PLIN. epist. 7, 9, 7 ingenia nostra nunc hac nunc illa -e recoluntur. SOL. 1, 109 in tantum se -e assidua provexit, ut *eqs.* ARNOB. nat. 2, 17 p. 62, 13 multa . . . sapientiae simulacra, quae homines imitari nulla -e possimus. 2, 18 p. 62, 20 *artes* paulatim -e conflatae. CASSIOD. inst. 1 praef. 7 in schola . . . longis -bus eruditus. inst. 1, 3, 1 maturis et aliqua iam -e valentibus. *c. gen. obi.*: CIC. Brut. 308 in omnium doctrinarum -e versabar. *hominum*: SCHOL. Hor. epist. 1, 20, 18 ut senescas balbutientium -e, *liber*. **c** *de exercitiis rhetoricis*: QVINT. inst. 2, 10, 2 neque . . . virtus ulla . . . reperiri potest, quae non sit cum hac dicendi -e communis (*sc. declamatione*). 4, 2, 29 cum sit declamatio forensium actionum -o. TAC. dial. 30, 2 *oratorum* infinitus labor et cotidiana -o et . . . assiduae exercitationes (ann. 4, 61). 33, 5 ut scientiae -o, -i facultas, facultati usus eloquentiae accedat (*antea*: exercitatio). SVET. gramm. 4 p. 104, 1 instituisse *grammaticos* quaedam genera -um (institutionum *v. l.*) ad eloquentiam praeparandam, ut problemata *eqs.* GELL. 20, 5, 2 ἐξωτερικά dicebantur, quae ad rhetoricas -es facultatemque argutiarum . . . conducebant *eqs.* CAEL. AVR. chron. 1, 5, 163 erunt . . . -es adhibendae vel disputationes in *sanando furore* (1, 5, 164). *metonymice de opere composito, i. q. declamatio*: QVINT. inst. 10, 1, 70 -es in *Menandri fabulis* . . . absolutae. **d** *de exercitiis militaribus* (*c. gen. obi.: l. 14. 16*): VAL. MAX. 2, 3, 2 armorum tractandorum -o . . . militibus est tradita (PETR. CHRYS. serm. 12 p. 226^{B} a. caelestium). PS. QVINT. decl. 3, 14 p. 53, 15 principes nos *Romanos* facit . . . cotidiana exercitatione assidua belli -o ([TAC. hist. 3, 2, 2]. *cf.* HEGES. 3, 24 p. 229, 16 certaminis). PLIN. paneg. 13, 1 in illa -e campestri (VEG. mil. 1, 1 [*syn.* exercitio]). VEG. mil. 1, 9 primis -um auspiciis. 1, 11. 18 assidua (1, 19 [*syn.* usus]. 1, 26). 1, 27 equestrem. HEGES. 3, 24 p. 229, 18 quod -es nostrae bella sine sanguine sint, bella nostra -es sint (*sim.*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 6 [*gr. 3, 75* μελέτας]). COD. Theod. 9, 40, 11 neminem . . . lanista doceat, saeva -o et pugnatrix exerceat. **e** *de aliis exercitiis corporalibus*: CIC. div. 2, 96 multi . . . naturae vitium -e atque exercitatione sustulerunt. VEG. mil. 2, 24 *syn.* exercitiis. MACR. Sat. 3, 14, 6 saltandi. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 133 corpus exercere . . . vocis exercitio vehementi vel -e modulationis agonisticae. **2** *sensu passivo, fere i. q. consuetudo*: VAL. MAX. 2, 1, 9 *iuvenes* virtutum suarum verecunda laboris -e ipsi doctores erant. 3, 3 ext. 6 patientiae. PLIN. nat. 17, 137 *ramum oleae* edomari -e curvandi. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 28 ne -o . . . exspuendi . . . augeatur. 4, 3, 50 fit . . . quaedam -o atque frequens egerendi consuetudo.

IV *pertinet ad* **actionem,** *i. q.* **exsecutio, operatio**: **A** *sensu activo*: **1** *absol. vel c. gen. subi.*: HIL. c. Const. 24 mali -o est bonorum depravatio. in Matth. 5, 13 ut circa haec purganda . . . omnis vitae nostrae -o laborque versetur (AVG. in psalm. 148, 1). SERV. georg. 3, 153 in ipsa -e exercitium est (*cf. vol. V 2, 1384, 54*). COD. Theod. 16, 5, 41 licet inveteratum malum (*sc. haeresim*) longa . . . -e nutriverint. **2** *c. gen. rei, quae exhibetur*: VITR. 1, 1, 1 fabrica est continuata ac trita usus -o (PRISC. rhet. 3, 13 p. 554 operatio . . . sententiae consimilis est -iu. [*gr.* ἐργασία]). FIRM. err. 12, 7 (*de Tantali facinore*) infelicis imitationis cruenta -o. HIER. epist. 127, 4 -em legis non replicando . . ., sed in opere intellegens. AVG. bon. coniug. 8, 8 p. 198, 22 ab omni . . . concubitu immunitas et hic (*sc. in terra*) angelica -o est. GREG. TVR. vit. patr. 8, 2 p. 692, 16 tam antephonis quam -bus diversis (*sc. cursus oratorii*). *meton.*: VEN. FORT. carm. 5, 6, 36 captivos laxans domini -o fies (*'i. q. imitatio' Leo [cf. p. 580, 6]; an i. q. 'cura'?*).

B *sensu passivo, i. q. opus*: PSALT. Cas. 89, 9 anni nostri ut araneae -o (*gr.* ὡσεὶ ἀράχνην ἐμελέτων. *Vulg.* sicut aranea meditabuntur. *Hier. psalt. sec. hebr.* quasi sermonem loquens [כְּמוֹ־הֶגֶה]. *cf. Hoberg ad l. et* HIER. epist. 140, 12, 3).

V *i. q.* **praefiguratio** (*cf. p. 571, 52*): HIL. myst. 1, 2 p. 4, 17 Adae nomen non sine aliqua futuri -e suscipimus ([*antea*: praeformat]. in Matth. 8, 4 ut esset in rebus gerendis f. plena -o). in Matth. 23, 6 -em legis in Christo fuisse perfectam. 24, 3 quia in lege -em eius quae in Christo est veritatis occultent *Pharisaei*. 32, 6 in factis iniquitatis *Iudae est* miraculi plena -o.

meditātiuncula, -ae *f.* *a* meditatio *demin.* *i. q. opusculum, disputatiuncula*: CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 30, 7 neotericus scriptor iuxta propheticae locutionis exemplum -as suas autumat debere pensari. PAVL. PELL. praef. 4 -am meam . . . deo dedico (*syn.* opusculum, libellus).

×**meditātīvus,** -a, -um. *a* meditari; *cf.* frequentativus *sim.* CLEDON. gramm. V 16, 23 -a est a meditatione dicta. *cf.* PRISC. gramm. II 429, 15 ISID. orig. 1, 9, 3. GLOSS. μελετητικός. σκεπτικός. consultus, -us.

t. t. gramm. (*cf. Jeep, Redeteile p. 188 sqq.*), *qualitatem verborum in* urio *desinentium significans* (*contra* VIRG. gramm. epit. 3 p. 141, 1 non -am . . ., sed permissivam an voluntativam dicere debemus): *definitur*: DIOM. gramm. I 346, 1 -a est verborum forma, qua non actus sed apparatus ostenditur, ut parturio (EXPLAN. in Don. gramm. IV 548, 22 *al.*). SERV. gramm. IV 412, 32. MACR. exc. gramm. V 625, 27 significat meditationem rei (649, 29 PRISC. gramm. II 429, 15). *cf.* 650, 11 temptamentum . . . exprimitur. -a *enumeratur inter formas verborum qualitates exprimentes*: DON. gramm. IV 381, 28 -a ut lecturio. DOSITH. gramm. VII 406, 2 DIOM. gramm. I 342, 30. 401, 21. CLEDON. gramm. V 16, 23 -a prima debet esse, quia ante meditamur aliquid. POMP. gramm. V 219, 6. *et al. cf.* MACR. exc. gramm. V 625, 26 -am etiam Graeci habere putantur. *de formis verborum -orum*: SERV. gramm. IV 413, 3 -a forma in rio desinit (EVTYCH. gramm. V 449, 2 *al.*). PRISC. gramm. II 418, 24. 495, 13 a supinis . . . -a solent fieri (501, 4). 559, 27 in omnibus -is . . . deficiunt supina. *al.* *cf.* desiderativus.

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

meditātor, -ōris *m.* *a* meditari. [*falsa var. l. pro* meditatio: AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 8.]

qui mandata animo contemplatus exequitur: PAVL. NOL. epist. 11, 7 p. 66, 21 studiosus ... -r (mediator *L*) divinae voluntatis et legis. HESYCH. in lev. 5 praef. p. 966^{D} habet voluntatem in lege domini et diebus et noctibus in ea -r est. *qui aliquid molitur*: AVG. epist. 34, 2 matricidii -r. *f.* meditātrīx, -īcis: AVSON. rhop. 12 nox flammis operum -x sidereorum.

meditātōrius, -a, -um. *a* meditator *vel* meditari.

cui cogitatio propria est: HESYCH. in lev. 15, 14 p. 973^{D} turtur quasi -um est animal. *n. pro subst.*: **meditātōrium,** -ī: *i. q. locus praeparatorius*: HIER. adv. Iovin. 2, 12 guttur nostrum -um efficitur latrinarum (mediatorium $A^{1}C^{1}$). *sim. de scripturis*: HIER. epist. 78, 43, 6 succedit deuteronomium ..., -um (*cf. 53, 8, 2* praefiguratio) euangelii (meditarium *W*, mediatorium XO^{1}). *aliter* ISID. praef. test. 23 deuteronomium ... repetitionem *librorum priorum* et quasi quoddam legis -um (*i. recapitulationem*) dicunt.

meditātus, -ūs *m.* *a* meditari. [*e dub. coni.*: PAVL. NOL. carm. 28, 241 (meditantem *trad.*).] *i. q. consilium*: APVL. met. 3, 14 -ūs innoxios casus incertus ... culpae non potest ad⟨d⟩icere. *Buchwald.*

(meditellium) *v. p. 581, 35.*

×**mediterrāneus,** -a, -um. [*a* medius *et* terra, *cf. gr.* μεσόγαιος, μεσόγεως *et* subterraneus. *J. B. H.*] *de origine*: PRISC. gramm. III 182, 8 a medio terrae -us. *superl.* maxime -us: *l. 41. 56.* *scribitur*: -ius: CIC. nat. deor, 1, 88 A^{3} PLIN. nat. 2, 204 *a* GLOSS. II 128, 27. -nus: INSCR. Dessau 9013 *et interdum in codd. dett.* -enus (*cf. l. 30*): VVLG. II Macc. 8, 35 *LB.* -iit-: PANEG. 6, 9, 5 DIOSC. 3, 123 p. 428, 29. -iot- (*cf. p. 581, 29*): ADNOT. Lucan. 4, 433. 6, 68 SCHOL. Iuv. 10, 1 GLOSS. *cf.* EXPOS. mundi 45 p. 116, 12 media terrena *i.* '*medioterrena*' (GLOSS. III 427, 10 medioterrena). *notatur*: mediterran: CIL V 8660. mediter: CIL III 5207. mt: CIL III 4796 p(raeses) p(rovinciae) N(orici) m(edi)t(erranei). NOT. Tir. 56, 40. *de notione*: GLOSS. μεσόγειος. μεσόχωρος. *legitur inde a* VARRONE *et* CIC. [*pro* -us *est in codd.* meridianus: PANEG. 6, 19, 1 in quem *Massiliae portum* ... -us refluit sinus.]

I *i. q. in media terra situs*: **A** *i. q. plus minus procul a mari situs, opp. maritimus*: **1** *adi.*: **a** *strictiore usu*: **α** *de locis*: VARRO rust. 3, 17, 3 quae nostra piscina plebeia ac -a recte dicitur dulcis et illa *maritima* amara (*sc. quia -a parvo, maritima magno constat*). CIC. Verr. II 3, 192 Henna -a est maxime (*item de urbibus*: LIV. 32, 21, 27 si ... naves ... expositas prope in ipsis litoribus urbes coeperint oppugnare, in -as scilicet nos urbes recipiemus ...? 38, 18, 11. VITR. 1, 7, 1 *opp.* moenia secundum mare. MELA 2, 88 PLIN. nat. 6, 105. *opp.* maritimus: AMM. 23, 6, 42. 47. 52 HEGES. 1, 18, 1 COD. Theod. 11, 1, 22). CAES. Gall. 5, 12, 4 in -is regionibus ([*opp.* in maritimis]. LIV. 25, 9, 10 -a regio *Tarenti*. CELS. 2, 1, 4 SCHOL. Hor. sat. 1, 10, 31. EVSTATH. Bas. hex. 4, 6 p. 908^{C} *opp.* in ... litoribus marinis). LIV. 5, 54, 4 ex -is locis (CELS. 4, 11, 8 COLVM. 8, 11, 3. 11, 3, 25 *opp.* maritimis. QVINT. inst. 5, 10, 37 spectatur, ... maritimus an -us. LAMPR. Heliog. 23, 7. 8 PALLAD. 1, 6, 15 ITIN. Anton. Aug. p. 231, 8 AMM. 31, 2, 14. *et al.*). PLIN. nat. 5, 105 -as iurisdictiones. SVET. Tib. 12, 2 -is agris (FLOR. epit. 3, 6, 14). APVL. apol. 41 in Gaetuliae -is montibus. CIL V 8660, 6 Ponti -i (7583, 5 = 7584, 5 per Pontum et Bithyniam et Pontum -um. INSCR. Dessau 9013). *β de hominibus*: CIC. Verr. II 5, 70 Centuripinos, homines maxime (*cf. l. 41*) -os (LIV. 35, 26, 3 -us h. AVG. civ. 17, 4 p. 210, 2 D. ad ... h. ... et -os et maritimos). LIV. 28, 3, 3 populos. **b** *liberiore usu*: LIV. 24, 36, 6 -o namque Poenus itinere (*cf. p. 574, 7*) duxit, legio maritimis locis ... Pachynum ... pervenit. PLIN. epist. 2, 17, 28 mare ... soleas ... egerit, villa vero nostra etiam -as copias praestat, lac in primis (HEGES. 3, 6, 5 abundans regio -is c. nec fraudata maritimis). COSMOGR. 1, 25 p. 83, 13 *Tiberis* maritimas naves suscipiens et -as adducens. SIDON. epist. 6, 12, 6 tu, ut de -a taceam largitate, victum civitatibus Tyrrheni maris erogaturus granariis tuis ... duo navigia complesti. 8, 12, 7 veni cum -o instructu ad debellandos ... istos ... epulones.

2 *subst.*: **a** *de rebus*: **α** *neutr.*: *plur.*: *abs.*: BELL. Afr. 7, 4 a mari non digredi neque -a petere. LIV. 21, 60, 4 non ad maritimos modo populos, sed in -is quoque ac montanis ad ferociores iam gentes valuit. 26, 20, 6. 32, 21, 17 maritimae ... urbes ..., -a. SEN. nat. 4, 2, 11. PLIN. nat. 5, 102. 17, 18 -a maritimis praefert. 18, 362. 25, 74. FLOR. Verg. p. 185, 5 taedio maris cum -a (-am *trad.*) concupissem. VVLG. II Macc. 8, 35. *c. gen.*: LIV. 21, 31, 2 -a Galliae petit. 25, 25, 2 insulae. 36, 11, 10 Acarnaniae. 38, 10, 1. 38, 16, 12 PLIN. nat. 4, 20. 6, 96. 157. 33, 158 AMM. 21, 8, 3 MART. CAP. 6, 669. *sing.*: *abs.*: COLVM. 12, 25, 1 in -o, quo non est facilis aquae marinae invectio ([*sim.* PLIN. nat. 1, 31, 34 PLIN. med. praef. 2 p. 8, 5]. PLIN. nat. 2, 204 in -o. 3, 10 *al.* ADNOT. Lucan. 4, 433. 6, 68 MART. CAP. 6, 686 NOVELL. Valent. 13, 13. *et al.*). PLIN. nat. 5, 63 Mareotis lacus ... mittit ex -o commercia (*Detl.*, commercio *trad.*). *al.* *c. gen.*: PLIN. nat. 3, 130 in -o regionis decimae. *β fem.* (*cf. p. 574, 24*): [FLOR. Verg. p. 185, 5 *v. l. 73.*]. ITALA II Macc. 8, 35 rec. P (*aet. Cassiod.?*) per -am (διὰ τῆς μεσογείου). **b** *de hominibus* (*ubique plur.*): CIC. Verr. II 3, 85 ab hac (*sc. insula Lipara inopi*) etiam haec frumentaria lucra tamquam a -is exigebantur. nat. deor. 1, 88 ita fit, ut -i mare esse non credant. LIV. 27, 10, 8 Signini fuere *auxiliatores* ... et ab altero mari Pontiani ... et -i Beneventani. PLIN. nat. 3, 98. 105. 4, 85. 100. 31, 67. 97 AVG. epist. 7, 3, 6 p. 17, 16.

B *i. q. procul a fluvio situs*: AMM. 21, 10, 3 -is Dacis (*cf. Onom. III 6, 4 sqq.*). 24, 7, 3 flumine laeva relicto ... -as vias (*cf. p. 573, 59*) arripere. NOT. dign. occ. 2, 33 Norici -i, Norici ripensis (CIL III 4796, 5 *v. p. 573, 32.* 5207 Norici [*masc. pl.*] mediter.).

II *i. q. in medio terrarum situs*: *usu strictiore de ipso Mari Magno*: SOL. 18, 1 non erit omittendum, unde -a (*Plin. nat. 4, 93* interiora) maria caput tollant (ISID. orig. 13, 16, 1 de -o mari. mare magnum est, quod ab occasu ex oceano fluit ...; iste est et -us, quia per mediam terram usque ad orientem perfunditur). 23, 14 *oceanus apud columnas Herculis* mixtus -is sinibus (PANEG. 6, 19, 1 *v. p. 573, 35.* 8, 17, 4 omnis oceanus et -i s. 11, 16, 5 SCHOL. Iuv. 10, 1). *liberiore usu de locis ad Mare Magnum sitis*: SOL. 18, 1 apud aliquot -a litora ... fieri accessus vel recessus *maris*. PANEG. 6, 9, 5 sacratiora sunt profecto -is loca vicina caelo (*ut Britannia*). *hinc i. q. in continenti terra situs, subst. i. q. continens terra*: CONSTANTIVS vita Germ. 27 p. 270, 20 expulsi insula (*Britannia*) sacerdotibus addicuntur ad -a deferendi.

III *i. q. in medio duarum terrarum situs* (*cf. p. 587, 44*): LIB. gener. chron. I p. 112, 230 Sem ... accepit orientem, Cham autem -am (*cf. p. 573, 84*), Iafet occidentem. ISID. orig. 9, 1, 8 orientis gentes ... sicut Hebraei et Syri, ... -ae gentes ... sicut Graeci et Asiani, ... occidentis gentes ... sicut Itali et Hispani.

mediterrēnus *v. p. 573, 27.*

PAVL. FEST. p. 123 **mediterream** melius quam mediterraneam Sisenna dici putat. *Bulhart.*

?**meditīvus,** -a, -um. *a* meditari. VIRG. gramm. epit. 7 p. 56, 16 -a *forma verborum* (*cf. p. 572, 64 et v. Breitmeyer, Suffixe -ivus, 1933, 278*).

×**meditor,** -ātus sum, -ārī (medito, -āvī *v. l. 52 sqq.*). [*cf. gr.* μέδομαι '*cogito, curo*', μήδομαι '*excogito, consilium capio*', *hibern.* midiur '*cogito, iudico*', *got.* mitan (*theod.* messen) '*metiri*' *al. et cum* modus, modicus; *v. etiam* metior. *J. B. H.*] SERV. ecl. 1, 2 quod Graeci μελετῶ dicunt, per antistoechon -or dixerunt Latini: l enim et d interdum sibi invicem cedunt (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 26, 5 *et infra l. 45. 58 sqq.*). NOT. Tir. 81, 4. *de genere*: CHAR. gramm. p. 465, 15 B. (*inter depon.*). p. 479, 22 (*inter verba media*). PRISC. gramm. II 379, 11 multa *deponentia* antiqui tam activa quam passiva significatione protulisse inveniuntur et maxime ea, quae apud Graecos activa habentur et passiva: ... -or (385, 15 μεμελετημένα -ta. 567, 14 -or μελετῶ, -tus μελετήσας καὶ μελετηθείς). *vi pass.*: -tus (*pro adi. v. p. 580, 45 sqq.*): PLAVT. Pseud. 941 TER. Phorm. 248 CIC. (*de* Catil. 1, 26 *v. p. 577, 64*). CATVLL. 62, 12 OV. *et passim.* *gerund.* -andum: CIC. Verr. II 4, 19 Q. CIC. pet. 2, 54 SEN. epist. 36, 8 FRONTO p. 154, 8 N. *et al.* *aliae formae stirpis praes.*: POMP. gramm. V 219, 19 MIN. FEL. 25, 11 AVG. catech. rud. 14, 20 CONC.^{S} II 3, 2 p. 121, 15 II 5 p. 14, 8 RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 75, 29 GREG. M. moral. 20, 1 PS. ORIG. in Iob 1 p. 375^{A} VIRG. gramm. epit. 7 p. 56, 17. *formae act.*: *stirpis praes.* (*v. et l. 67*): ITALA Luc. 21, 14 (codd. a *et* s). PSALT. Cas. 70, 24 AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 7 PELAG. in Rom. 10, 8 p. 82, 17 (*v. l.* -ari). GREG. TVR. Mart. 1, 33 BENED. reg. 48, 35 (*v. l.* -ari). 58, 8 (*v. l.* -entur). *stirpis perf.*: PSALT. Cas. 142, 5 PS. HIER. epist. 33, 6 p. 244^{D} ISID. Goth. 3 chron. II p. 269 (rec. B). *de notione*: DIOM. gramm. I 377, 18 -or et meleto (melit- *A*) ⟨differunt⟩ et putat Plinius -antem esse secum cogitantem, meletantem cum voce discentem. ISID. diff. app. 252 -amur animo, velitamur (DIFF. gramm. suppl. p. 289, 11 melitamur) corpore. NON. p. 351, 13 -ari est discere, perdoceri. p. 351, 15 -ari: excogitare. SERV. ecl. 6, 82 -ante: canente. Aen. 1, 673 -or: mente pertracto. 4, 171 -atur: exercet (GLOSS.^{L} V Abba ME 40 -tum: exercitatum) ...; nec incongrue dictum ..., nam exercitium est meditatio (*cf. p. 572, 37*); sciendum tamen ⟨est⟩ hodie hoc in usu non esse. GLOSS. μελετῶ (GLOSS.^{L} Corp. M 155 melito) -or. -aris imitaris. GLOSS.^{L} II Abol. ME 16 -a cogita, expone. *in interpr. textus hebr. dub. interpr. vel male intellecti*: VVLG. gen. 24, 63 *Isaac* egressus fuerat ad -andum (שׂוּחַ). Is. 27, 8 (*item* HIER. in l. p. 310^{B}) *deus* -tus est (הָגָה) in spiritu suo duro. psalm. 76, 7 -tus sum (אֶזְכְּרָה) nocte cum corde meo (*cf. Hier. psalt. sec. hebr.* recordabar). *inde a* PLAVTO. [*e coni. prob.*: QVINT. inst. 6, 3, 46 CYPR. GALL. num. 496. *pro* -or *falsae vv. ll. sunt* minitari (*p. 579, 22*). mediare: (*p. 580, 23*). medicare (*p. 575, 8. 577, 51 al.*). *falso trad.*: PLAVT. Most. 387 *pro* medicabo. CARM. de sept. sap. (Hyg. fab. 221) p. 137 M. v. 2 *v. vol. VI 454, 2* (*s.* e-). *dub.*: *v. p. 544, 40* (medico) *et p. 558, 78* (medio). *locis dub. lect.*: PLAVT. Pseud. 1204 Stich. 306 APVL. Socr. prol. p. 104.]

I *pertinet ad* ***cogitationem,*** *i. q.* ***deliberare, considerare*** (*add.* secum *sim.*: *l. 84. p. 575, 70. 576, 48. 59. 61. 72*, sibi: *p. 575, 1.* intra semetipsum: *p. 576, 11* [*cf. p. 578, 58*], animo: *p. 575, 39, dat. eth.*: *p. 575, 74*): **A** *generatim* (*saepe eo consilio, ut certa agendi ratio inde deducatur*): **1** *in universum*: **a** *absol.*: PLAVT. Bacch. 385 multimodis -tus egomet mecum sum et ita esse arbitror (*cf.*

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVG. in psalm. 49, 23[in.] -batur sibi et dicebat). CIC. Tusc. 3, 58 iis, qui ante -antur ([*sc. mala*]. *opp.* quibus medetur dies). Att. 5, 9, 1 ut saepe tu me currentem hortatus es, cotidie -r, praecipio meis *eqs.* APVL. flor. 15 p. 60 hoc erat primum sapientiae rudimentum, -ari condiscere, loquitari dediscere. AVSON. 308, 17 p. 181 P. -ando ... rem curetis publicam. **b** *c. acc.*: *α i. q. reputare, animo proponere*: TER. Phorm. 248 -ta mihi sunt omnia mea incommoda, erus si redierit ([*inde* AVSON. 308, 7 p. 181 P., *ubi* medic- *P*]. *eodem pertinet*: CIC. Tusc. 3, 30 sint semper omnia homini humana -ta [*seq. Ter. Phorm. 241 sqq.*]. CLAVD. DON. Aen. 11, 55 p. 414, 29. *cf.* CIC. carm. frg. 39, 3 futuras mecum commentabar miserias, aut mortem ... aut ... aliquam molem -bar mali [*Eurip. frg. 392, 3* προστιθείς]). LVCR. 4, 1182 -ta diu ... querella (LIV. 42, 52, 2 bellum. SEN. dial. 1, 2, 10 opus. TAC. ann. 14, 1, 1 scelus. PANEG. 2, 2, 1 aestus diu ante -ti longeque prospecti. VAL. CEM. hom. 14, 4 supercilio. *cf. etiam l. 28*). CIC. de orat. 1, 32 ne semper ... rostra curiamque -ere. rep. 1, 35 nihil aliud cogitare, -ari, curare ..., nisi quo sit in genere melior (*cf. l. 67 sqq.*). Tusc. 2, 66 quae (*placita philosophorum*) -are quaeso dies et noctes. Att. 5, 21, 13 -are adversus Brutum causam meam (8, 11, 7 vide, quam c. -er). epist. 1, 7, 9 ut haec multo ante -ere, huc te pares, haec cogites, ad haec te exerceas. SEN. dial. 7, 26, 1 paupertatem. epist. 91, 8 exilia, ... bella, naufragia (*praecedit*: cogitanda ... sunt). 102, 28 altius aliquid sublimiusque (*cf.* PLIN. epist. 9, 3, 3 clarum a. et immortale). PERS. 3, 83 aegroti veteris -antes somnia (*i. Solonis verba*). SIL. 14, 677 *Archimedem* -antem in pulvere formas (*an ad IV A? cf. Liv. 25, 31, 9*). STAT. silv. 1, 3, 90 illi -antur pondera (*i. res graves*) mores (*meton. pro ipso Vopisco*). TAC. ann. 4, 57, 1 diu (*cf. l. 13*) -to prolatoque saepius consilio ([*aliter l. 40*]. *cf.* IVL. VAL. 2, 22 haec tibi iam -ta sententia est, ut *eqs.*). 4, 70, 3 non imprudentem Tiberium tantam invidiam adisse: quaesitum -tumque, ne quid impedire credatur. 15, 62, 2 tot per annos -ta ratio adversum imminentia. TERT. adv. Val. 30 p. 206, 12 edicitur apud illos *haereticos* -andum (*an ad IV A?*) atque celebrandum semper sacramentum comiti, id est feminae, adhaerendi (*cf.* IREN. 1, 6, 4 syzygiae -ari mysterium [μελετᾶν]). cult. fem. 2, 13 p. 733, 18 Oe. duriora. ITALA Is. 33, 19 (Ps. Tert. adv. Iud. 13 p. 734, 24 Oe.) *et* VVLG. anima (*Vulg.* cor) ... vestra -bitur timorem (μελετήσει). AVSON. 308, 10 p. 181 P. MARTYR. gramm. VII 171, 2 regulas. BOETH. c. Eut. praef. 31 -bar ... omnes animo quaestiones. *β i. q. excogitare, comminisci* (*cf. etiam p. 576, 39*): PLAVT. Mil. 612 consilio, quod intus -ti sumus (*aliter supra l. 28*). Pseud. 941 -ti sunt mihi doli docte. CIC. Verr. II 4, 19 ut quam minimum dem illis temporis ad -andum confirmandumque periurium. har. resp. 3 nihil feci iratus ..., nihil non diu consideratum ac multo ante -tum. Att. 15, 11, 1 ego, quod eram -tus in via, suadere. SEN. Med. 537 sana -ari incipe. dial. 8, 6, 3 nec tantum quid faciendum sit cogitare, sed etiam aliquando ... ea quae -ta sunt ad verum perducere. SIL. 7, 311 nunc percipe ... quae -ta mihi. APVL. met. 3, 27 vindictam (*antea*: mecum cogito). LACT. inst. 3, 9, 5 *coni.* commentatum. PS. AVR. VICT. epit. 45, 6 nova arma (CLAVD. DON. Aen. 5, 220 p. 448, 23 rem n.). PRVD. c. Symm. 2, 236 tu me (*sc. deo*) praeterito -aris numina mille. CLAVD. 20, 175 centum vias ... nocendi. *γ usu liberiore i. q. agnoscere*: PS. AVG. serm. ed. Mai 75, 5 faciem propriam tirunculus oculorum (*i. caecus sanatus*) in ipso salvatoris intuitu velut in speculo -atur. ENNOD. dict. 7, 7 p. 445, 5 *infans agricolae* sudorem originis suae in ipso lucis limine -atur (*sc. patri serenti assistens*). **c** *acced. praepp.*: de: CIC. Verr. II 1, 12 -etur de ducibus hostium (*seq.*: videat, quid de illis respondeat [*cf. p. 576, 54*], quaerat *eqs.*). Phil. 3, 36 consules ... multos menses de populi Romani libertate commentati atque -ti. epist. 1, 8, 4 ut ... de tua ... ratione *agendi* -ere. *?* in: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 130, 21 volo ... in (*del. Schwartz*) his ... a curis remotus iterando -ari. super: BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 5 cum me ... quaedam super eisdem rebus cogitantem -antemque vidisset. **d** *sequuntur enuntiata*: *α oratio directa*: Q. CIC. pet. 2 cotidie tibi hoc ... -andum est: 'novus sum ...' (54). CE 950, 6 (*Pompeis*) haec mecum -a(n)s: 'multos fortuna quos sustulit alte ...'. *β oratio obliqua* (*cf. etiam l. 17. 57. p. 576, 54*): PLAVT. Amph. 197 ea nunc -bor quo modo illi dicam ([202 quo modo et verbis quibus me deceat fabularier, prius ipse mecum ... volo ... -ari; sic hoc proloquar. CIC. Att. 9, 17, 1. ITALA Luc. 21, 14 (codd. a *et* s)]. *cf.* TER. Phorm. 242 quo pacto ... aerumnam ferant). Aul. 550 ut te accusem ... -bar (Mil. 944 haec uti -emur cogitate, ut accurate ... hoc ... exsequamur). Most. 388 qui istaec sedem, -bor tibi. CIC. Pis. 59 quibus verbis ... cupiditatem comprimas (*cf.* nat. deor. 3, 1 quid contra dicerem). Phil. 2, 95 quid sis acturus. CALP. ecl. 3, 40 quo Phyllida carmine placem. SIL. 15, 588 ordo patrum ... -atur ..., quonam se fine minanti servitio eripiat. **e** *seq. a. c. i.*: *i. q. meminisse* (*pertinet quodammodo etiam ad III B 1*): CIC. ad Q. fr. 1, 1, 38 ut te ante compares cotidieque -ere resistendum esse iracundiae. *fere i. q. opinari*: LVCIF. Athan. 2, 4 quando -baris interfici oportuisse Athanasium. OROS. hist. 3, 15, 10 ut ... Romani ... hunc praecipuum fore ... -rentur.

2 *i. q. religiose contemplari*: **a** *absol.*: HIER. reg. Pachom. 36 p. 22, 4 *frater* -etur in percutiendo. BENED. reg. 58, 8 in cella noviciorum, ubi -ent (*an ad p. 577, 7?*). **b** *c. acc.*: *α pro obi. sunt res* (*praecipue scriptura sancta*): CYPR. epist. 6, 4 p. 484, 3 quam fidem ... retinentes et die ac nocte -antes. 37, 1 p. 576, 20 sperantes ... sola caelestia et tantum divina -antes (LACT. ira 24, 5 caelestia et d. et sempiterna. *cf.* AVG. in psalm. 136, 11 aeterna. ENNOD. opusc. 3, 168 p. 374, 19 pia et religiosa). HIL. in psalm. 118 samech 9 p. 492, 15 iustificationes (*cf. l. 29*). koph 5 p. 525, 8 vigilat ... omne eloquium dei in omni tempore ... -tus (VVLG. psalm. 118, 148 e. tua [HIER. psalt. sec. hebr.: in sermonibus tuis]. *cf.* PELAG. ad Demetr. 27 sanctas scripturas sine intermissione [GREG. M. moral. 20, 1]. RVFIN. hist. mon. 9 p. 424[A] salvatoris sermonem intra semetipsum -ans). HIER. reg. Pachom. 60 p. 32, 6 -buntur ea quae sancta sunt aut certe silebunt ([*gr.* μελετήσωσιν *nude*]. SACR. Leon. p. 373. *cf.* NICET. psalm. 2 p. 68, 25 quae dei sunt, in corde -ari). PELAG. in Rom. 10, 8 p. 82, 17 legem (VVLG. psalm. 118, 70 RVFIN. Orig. in lev. 7, 6 p. 389, 6. *et al.*). CASSIOD. inst. 1, 13, 12 quos *codices* sancta -atur ecclesia (*fere i. q. respicit*). 1, 16, 3 libri curiosa vobis intentione -andi sunt. FS. ORIG. in Iob 1 p. 375[A] passio legitur, -atur atque scrutatur. *et al.* *β pro obi. est Christus*: PRVD. cath. 6, 152 Christum ... sub ipso -bimur sopore (*cf.* AVG. serm. coll. Morin p. 568, 9 ad eum nos artemus, eum -emur. NICET. symb. 14 p. 52, 19). **c** *acced.* in *c. abl.*: *α in rebus* (*cf. l. 9*): VVLG. psalm. 1, 2 in lege dei ... -bitur die ac nocte ([*huc spectant*: AMBR. in psalm. 43, 66 dividunt ... Pharisaei ... verba legis, ut resonent et in ipsa -entur, ... mysteria legis ... non videant. AVG. conf. 11, 2, 2]. *cf.* 118, 47 in mandatis tuis). 76, 13 memor ero ... mirabilium tuorum et -bor in omnibus operibus tuis (*item* 142, 5, *ubi seq.*: in factis manuum tuarum -bar [*Hier. psalt. sec. Hebr.*: loquebar]). 118, 16 in iustificationibus tuis -bor (*huc spectat*: HIL. in psalm. 118 beth 11 p. 376, 24 [*syn.*: exercetur]. *cf.* samech 9 p. 492, 15 in iustitiis dei). PS. AVG. quaest. test. I 82 ut in his *invisibilibus* -ti digni fierent ... spiritalibus. *β in deo* (*cf. l. 37*): VVLG. psalm. 62, 7 si memor fui tui (*sc. dei*) ..., in matutinis -bor in te ([HIER. psalt. sec. hebr.: -bor tibi]. *huc pertinet*: HIL. in psalm. 62, 9 p. 222, 7 in eo matutinus ex nocturna recordatione -atur). **d** *acced.* in *c. acc.* (*cf. l. 25*): AVG. in psalm. 62, 15 si memor est dei quando quietus est *aliquis*, in actionibus suis in deum -atur (*ibid.*: in ipso).

B *specialia*: **1** *de deliberatione dispositionis vel sententiarum, i. q. componere, elaborare* (*cf. etiam p. 575, 39 sqq. 58. 67*): **a** *in arte rhetorica*: *α nude*: PLAVT. Poen. 840 illi, uti -atur, verba faciet mortuo (*cf. Ussing ad l.*). CIC. Verr. II 3, 188 ne ... ad (*i. adversum*) hoc *crimen* -ere (*sc. in defensione*) multos saepe viros ... frumentum ... aestimasse (epist. 2, 3, 1). de orat. 1, 136 quid Crassus ageret -andi aut dicendi causa (Brut. 302 quin aut in foro diceret aut -retur extra forum). Brut. 88 illum non in agendo solum, sed etiam in -ando vehementem ... fuisse (*praeced.* commentatum ... fuisse). off. 1, 144 si qui, cum causam sit acturus, ... secum ipse -etur aut si quid attentius cogitet. LIV. 40, 15, 12 si pro alio dicendum esset, tempus ad -andum et componendam orationem sumpsissem. AVR. Fronto p. 87, 22 N. fratris ... gratiarum actio eo laudabilior est, quo minus ad -andum ... habuit spatii. PS. AVR. VICT. epit. 41, 14 *Constantinus* nutrire ... studia litterarum, legere ipse, scribere, -ari. SIDON. epist. 9, 7, 2. *β c. acc.*: CIC. Planc. 51 quaeris ..., quid ... patri tuo respondeas mortuo; noli ista -ari. LIV. 40, 15, 13 diu ante praeparata ⟨ac⟩ -ta oratione. 40, 15, 14 defensionem (CVRT. 7, 1, 8 TAC. ann. 3, 15, 3. 6, 48, 1. SVET. Cal. 53 accusationes defensionesque). PETRON. 3, 3 *adulatores* nihil prius -antur quam id, quod putant gratissimum auditoribus fore. QVINT. inst. 2, 11, 5 ea *prooemia* ... diu secum ipsi clareque -ti ... deserunt ([FRONTO p. 184, 22 N. p. -ari aut epigrammata scribere]. *cf.* APVL. met. 6, 5 principium futurae secum -batur observationis). PLIN. epist. 1, 6, 1 -bar aliquid enotabamque (*seq.*: hoc studendi genus). 9, 36, 3 reliqua -or et dicto (*antea*: cogito). AVR. Fronto p. 40, 23 N. si quod tu in eam rem dictum elegantius -tus es. FRONTO p. 154, 8 *coniung.* conscribendum. TERT. scorp. 11 p. 170, 17 prohibet *Christus* (*Matth. 10, 19*) -ari responsionem ad tribunal. IREN. 1, 9, 4 *controversias*.
b *in arte poetica*: CATVLL. 62, 12 aspicite, innuptae secum ut -ta requirunt; non frustra -antur, habent memorabile quod sit. HOR. sat. 1, 9, 2 nescio quid -ans nugarum (SYMPH. praef. 10 *coniung.* frivola multa locuta est). carm. 3, 25, 5 Caesaris ... aeternum -ans (*i. carminibus, cf. Kießling-Heinze ad l.*) decus stellis inserere. epist. 2, 2, 71 purae sunt plateae, nihil ut -antibus obstet. 2, 2, 76 versus tecum -are canoros. CALP. ecl. 4, 17 haec *carmina* eadem nobis ... -atur Amyntas (*cf. v. 5* carmina iam dudum ... volvimus). PLIN. nat. 35, 106 fecit et ... Philiscum tragoediarum scriptorem -antem (*sc. tragoediam*). TAC. ann. 3, 5, 2 ubi illa ... -ta ad memoriam virtutis carmina et laudationes ...? SVET. Aug. 85 quae *epigrammata* fere tempore balinei -batur. DON. vita Verg. l. 79 Br. -tos mane plurimos versus dictare solitus ac ... retractando ad paucissimos redigere.
c *in re musica*: SIDON. epist. 1, 2, 9 nec organa hydraulica sonant nec ... -tum acroama ... intonat. GREG. TVR. Mart. 1, 33 tam facile erat *cuidam* sonorum modulationes apprehendere, ut eum non putaris hoc -are, sed scribere.

2 *i. q. deliberando ediscere*: PLAVT. Persa 465 (*in lusu ver-*

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

borum) satin estis -ti? (*cf. p. 580, 47*) :: tragici et comici nunquam aeque sunt -ti. AVSON. 141, 2 p. 432 P. quae nosti, -ando velis inolescere menti. HIER. reg. Pachom. 3 p. 14, 2 B. de scripturis aliquid -ans ([*gr.* μελετῶν *nude*]. 28 p. 20, 10. 59 p. 31, 15). MART. CAP. 5, 538 *ordo* in locis illustribus -andus est. 5, 539 quae ediscenda sunt ..., nec voce magna legenda sunt, sed murmure potius -anda (*cf. p. 579, 55*). *ibid. iterum*. BENED. reg. 48, 35 -are aut legere (*cf. etiam p. 576, 1*).

II *pertinet ad* **consilium,** *fere i. q.* **consiliari, consilium** *capere* (*acced.* animo: *l. 53*): **A** *c. acc.* (*pro subi. sunt bestiae: l. 14. 23. 30 sqq., res: l. 45 sqq. acced.* i n *c. acc. personae: l. 17 sq. 38. dat. rei: l. 41*): TER. Ad. 195 utrum vis argentum accipere an causam -ari tuam? CIC. Catil. 1, 22 tu ut ullam fugam -ere, ... ut ullum exilium cogites? ([LIV. 40, 23, 2. COLVM. 9, 8, 4 *de apibus*. LVCAN. 5, 323. *et al.*]. *cf.* Att. 14, 18, 4 exilium [14, 19, 1]). Mur. 43 simulatque candidatus accusationem -ari visus est (Q. CIC. pet. 56). Phil. 11, 3 maiora ... in nos quam in hostem supplicia -atur. Tusc. 4, 77 *Atreus* -atur poenam in fratrem novam. nat. deor. 3, 71 heroicae personae inita ... ratione nefaria scelera -antes. Att. 5, 11, 5 hanc ... ἀνεξίαν in unum annum -tus sum. 9, 9, 2 actio de pace sublata est, quam quidem ego -bar. epist. 2, 5, 2 ea para, -are, cogita, quae esse in ... viro debent. VERG. georg. 3, 153 exercuit iras Inachiae Iuno pestem -ta iuvencae. HOR. carm. 3, 22, 7 verris obliquum -antis ictum. LYGD. 5, 13 insanae -antes iurgia mentis. SEN. Herc. f. 75 magna (*cf.* epist. 101, 1 aeterna. SVET. Iul. 26, 2 altiora [AMM. 14, 7, 19. 14, 11, 2]. PANEG. 4, 2, 6 divina. CLAVD. DON. Aen. 9, 620 p. 269, 12 deteriora). LVCAN. 5, 476 Antonius ... civili -tus Leucada (*i. proelium, quo ipse rerum potiretur*) bello (ADNOT. *explicat*: qui disceret [*cf. p. 578, 45*] gerere bella civilia). VAL. FL. 4, 381 ab excelso -antem vertice saltus *bovem Io* audentemque mori. SIL. 4, 336 *tigris* immani stragem -atur hiatu (*i. rictu*). 5, 315 *taurum* (*cf. infra l. 66*) sparsa pugnas -antem ... harena ([*sim. de apro*: DRAC. laud. dei 1, 281 proelia]. *cf.* TAC. ann. 2, 60, 1 bellum [IVST. 38, 3, 1]. FLOR. epit. 4, 2, 94 expeditionem). TAC. hist. 2, 99, 2 perfidiam. ann. 1, 19, 3. SVET. Iul. 44, 4 talia agentem atque -antem mors praevenit (APVL. Socr. 16 p. 155). Claud. 32. APVL. flor. 20 p. 98 sicut ad poenam sufficit -ari punienda, sic et ad laudem satis est conari praedicanda. AMM. 28, 1, 45 acerba -batur in multos. VVLG. psalm. 35, 5 iniquitatem (*Hier. psalt. sec. Hebr.*: cogitat). prov. 15, 28 mens iusti -atur oboedientiam (24, 2). CLAVD. 26, 172 ira deum, seriem -ta ruinis. AVG. catech. rud. 14, 20. SVLP. SEV. Mart. 2, 4 animus ... -batur adhuc in puerili aetate, quod postea devotus implevit. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 111, 29 manifestare quae certa sunt ... et quae -ta sunt nuntiare. p. 130, 30 quod a multo -ta sit tempore et nunc venerit ad effectum proditio. BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 9 p. 228, 16 omnis ... divisio ... compositionem ... -atur. *et al.* *acc. subaudiendo*: VICT. VIT. 2, 5 p. 25, 24 quod -antibus dolis malorum esset futura persecutio praeparata. *fere i. q.* *affectare*: CIC. Phil. 12, 14 honores et imperia. IVST. 25, 4, 1 Pyrrhus ... Graeciae Asiaeque regna -atur. HIER. epist. 22, 13, 2 nonnullae *feminae* ... aborti venena -antur (medic- *H*).

B *c. inf.*: CIC. Phil. 2, 116 multos annos regnare -tus ..., quod cogitarat, effecerat. NEP. Ages. 4, 1 cum iam animo -retur proficisci. VERG. Aen. 1, 674 (*loquitur Venus*:) cingere flamma reginam -or. HOR. carm. 4, 12, 23. PROP. 2, 2, 1 vacuo ... vivere lecto. 3, 4, 1 arma ... Caesar ... -atur ad Indos (*sc. ferre*) et freta ... findere classe maris. SIL. 12, 304 patriam ... linquere terram. TAC. ann. 4, 40, 6. SVET. Nero 35, 2 *Octaviam* saepe frustra strangulare -tus dimisit. PANEG. 2, 45, 2 (*syn.* cogitabit). ARNOB. nat. 2, 32 p. 74, 14 (*syn.* temptent). AMM. 19, 11, 10 imperatore ... iam sermonem parante ... -anteque alloqui *milites*. PRVD. ham. 174 schola ... -atur gignere sectam. CLAVD. 28, 189 (*syn.* sperat). FERRAND. epist. 11 quomodo dilectioni tuae vicem reddere -bor (*i. in animo habere audebo*)?

C *c. praepp.*: ad: CIC. Catil. 1, 26 ad huius vitae studium -ti sunt (*pass., v. Sternkopf*) illi ... labores tui. in *c. acc.*: VERG. Aen. 10, 455 -antem ⌊in⌋ (*om. P*) proelia taurum ([CLAVD. DON. *ad l.* proelia]. SIL. 17, 438 Silarum. *cf. l. 31*). de: LAMPR. Comm. 12, 8 -ans de profectione a senatu ... retentus est.

D *seq.* ut: AMBROSIAST. in Rom. 12, 9 quae *mens* hoc -atur, ut ... diligat fratrem.

III *pertinet ad* **praeparationem,** *i. q.* **praeparare,** *interdum i. q.* *incipere,* μέλλειν: **A** *generatim*: **1** *absol.* (*mediopassive*): CIC. Cluent. 164 quae in totam causam de moribus Cluenti ... annos octo -ti (*cf. p. 571, 51*) accusatores collegerint. TAC. ann. 4, 71, 3 lentum in -ando *Tiberium* (*opp.* ubi prorupisset). AVG. in psalm. 148, 1 (= CAES. AREL. serm. 206, 1) si ... in malitia sua perseveraverint, ... vitam *beatam* ... obtinere non possunt qui noluerunt -ari, antequam veniret. *de rebus*: *i. q. promptum, paratum esse*: PLIN. nat. 11, 87 semper cauda *scorpionis* in ictu est nulloque momento -ari cessat, ne quando desit occasioni. **2** *c. acc.* (*add.* in *c. acc. p. 578, 6*): CIC. Flacc. 11 (*sensu ambiguo*) testis cum ea voluntate processit ut laedat, non iuris iurandi (*pertinet ad I A*), sed laedendi verba -atur (*seq.* ad id se parat). har. resp. 55 iustitium ... concoctum atque -tum est. epist. 5, 2, 6 quem ... cum comperissem omnem ... conatum in meam perniciem parare atque -ari. VERG. ecl. 5, 61 nec lupus insidias pecori nec retia cervis ulla dolum -antur (VVLG. psalm. 37, 13 dolos). SIL. 12, 711 intenditque arcum et pugnas -atur Apollo (*cf. p. 579, 26*). TAC. ann. 3, 31, 2 Tiberius ... in Campaniam concessit longam ... absentiam paulatim -ans. 4, 60, 3 ut ... in eum (*sc. Drusum*) quoque semina futuri exitii -retur. 6, 4, 4 illustribus viris perniciem inter ganeam et stupra -batur. AMM. 21, 3, 3 *barbari* iam certamina -antes. *huc pertinet*: LACT. inst. 6, 21, 11 qui ... nihil ... aliud ex voluptate petierit nisi ipsam voluptatem, hic mortem (*sc. sibi*) -atur (*aliter l. 43*). **3** *c. inf.*: TER. Ad. 896 -or esse affabilis (*cf.* CIC. leg. agr. 2, 13 alio voltu, ... alio incessu esse. LACT. ira 24, 12 boni ac benefici esse -emur). VARRO AT. carm. frg. 14, 5 Phoebi dextera consimiles -atur reddere voces. HOR. sat. 2, 3, 263 an ... -er finire dolores? (PERS. 5, 162). carm. 3, 8, 23 iam Scythae ... -antur ... cedere campis. RVT. LVP. 1, 1 ille usque eo nititur, quoad ... exsuperet, nos contra statim vinci -amur (*fere i. q. prompti sumus*). PLIN. nat. 7, 90 *memoria* saepe deficere temptat ac -atur. COMM. apol. 139 avis Phoenix -atur a morte renasci (*i. ei destinatum est r.*). AVSON. 361, 30 p. 411 P. *Venus* exsinuabat amictus iam -ans foliis se numerare suis. AMM. 19, 6, 7 *Galli* supervenire ipsi regiae ... occulte -bantur. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 68 qui in passionem venire -antur (*seq.*: in ... p. venturi). 2, 37, 217 ut in marcorem venire aegritudo -etur. chron. 5, 2, 35 passio perseverare atque corpora possidere -atur.

B *i. q. exercendo praeparare*: **1** *i. q.* *animum praeparare, assuefacere perferendis malis* (*cf. etiam p. 575, 79*): **a** *pro obi. sunt res exercendae*: **α** *c.* ut (ne): CIC. Tusc. 2, 65 in primis -emur illud, ut ... patientia dolorum ... se aequabilem praebeat. Cato 74 *v. p. 571, 61*. SEN. nat. 6, 32, 12 hoc unum ... -are, ne mortis nomen reformides. epist. 4, 5 hoc cotidie -are, ut possis aequo animo vitam relinquere. 69, 6 hoc -are et exerce, ut mortem ... excipias. ORIG. in Matth. ser. 45 p. 92, 3 qui non fuerit -tus, ut sufferat eam (*sc. mortem*). **β** *c. inf.*: SEN. epist. 36, 8 quid ... huic (*sc. sapienti*) -andum est? ... mortem contemnere (*seq.*: in id comparari et acui; *praeced.*: didicisset). IREN. 5, 3, 3 quae *caro* iam -ta et assueta sit portare vitam. **γ** *c. acc.* (*cf. l. 28. 34*): SEN. dial. 6, 23, 2 Plato clamat sapientis animum totum in mortem prominere, hoc velle, hoc -ari (*Phaed. 64*[A] ἐπιτηδεύειν, *67*[D] μελετᾶν). epist. 23, 4 dolorum patientiam. TERT. anim. 43, 12 p. 372, 28 mortis fidem initiaris, spem -aris, discis mori et vivere. **b** *pro obi. sunt mala ferenda* (*fere i. q. se praeparare ad mala*): SEN. epist. 26, 10 Epicurus, qui ait (*frg. 205 Us.*) '-are mortem' ...; egregia res est, mortem condiscere. 113, 27 omnes casus -ando praedomuit.

2 *i. q. facultates exercendo discere artem, scientiam sim.* (*subi. bestia: infra l. 55. 56*): **a** *generatim* (*absol. vel c. acc.; acced.* ad: *l. 68, inf.: l. 52. 54*): VERG. georg. 1, 133 ut varias usus -ando extunderet artes (*cf. l. 65*). HOR. carm. 3, 6, 24 virgo ... incestos amores de tenero -atur ungui. MANIL. 5, 655 *animus* certa per extentos ponet vestigia funes et caeli -tus iter vestigia perdet (*de petaurista sim.*: SEN. dial. 4, 12, 5 qui -tus est per intentos funes ire). SEN. epist. 121, 8 infans, qui stare -atur et ferre se adsuescit (*cf.* STAT. Theb. 4, 790 *puer* teneris -ans verba inluctantia labris. AVSON. 169, 3 p. 36 P. murmura ... primis -antem absolvere verbis). PLIN. nat. 8, 6 *elephantum* eadem illa (*sc. quae pridie mente non ceperat*) -antem noctu repertum. 10, 83 -antur iuveniores lusciniae versusque, quos imitentur, accipiunt ([10, 120 -antes assidue et in diem nova loquentes]. *cf. de picis*: 10, 118 -antes intra semet cura atque cogitatione intentionem non occultant). SVET. Nero 20, 1 paulatim et ipse -ari exercerique coepit ([*sc. artem citharoedicam*]. 40, 2). GELL. 1, 2, 4 nulli esse ... magis ea omnia explorata, comperta -taque. 1, 7, 4 homo lectione multa exercitus, cui ... omnia ... quaesita, -ta evigilataque erant. SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 18 *Themistocles* Persico sermone usus est, quam linguam anno -tus fuerat. MACR. Sat. 1, 2, 6 -andi tempus, non edendi ... esse. MART. CAP. 4, 422 omnis ars frequenti exercitatione -anda est (*ibid. iterum*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 13, 12 sit ... filius circa ea quae pertinent ad lyram artifex et ad psallendum optime -atur (Rustic.: -tus, *gr.* μεμελετηκώς). ENNOD. dict. 4, 2 p. 436, 11 peritiam. CASSIOD. Didym. in Iac. 4 p. 7, 10 ut desiderium habeat doctrinarum et exerceat et -etur eas et ... respiciat ea *eqs.* (*gr.* μελετᾶν). **b** *i. q. exercere, discere res in arte rhetorica* (*scaenica: l. 79*) *necessarias* (*add.* in *c. abl.: l. 77, inf.: l. 83*): CIC. de orat. 1, 147 qui ... ea quae agenda sunt in foro ..., possunt ... exercitatione quasi ludicra praediscere ac -ari. 1, 260 *Demosthenes* perfecit -ando, *ut litteram 'r' dicere posset* (*cf.* QVINT. inst. 10, 3, 30 -ans consuescebat contionum fremitus non expavescere). part. 96 maxime sit in hoc genere -tus *orator*. off. 2, 47 id se (*sc. Crassum*) in foro optime iam *adulescentem* facere quod etiamtum poterat domi cum laude -ari. VAL. MAX. 8, 7, 7 nullum ... gestum, nisi quem domi -tus fuerat, ponere (promere *Schulze cum E*) ausus est *Roscius* (*cf. de actione oratoria*: APVL. apol. 15 *Demosthenem* ante speculum quasi ante magistrum causas -tum *esse*). PLIN. nat. 11, 174 dum -atur in dedicanda aede Opiferae dicere. QVINT. inst. 6, 4, 14 omni tempore fere parata sunt -tis diligenter quae aut ex adverso

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dici aut responderi a nobis possunt. PLIN. epist. 6, 29, 6 multum lege, scribe, -are, ut possis cum voles dicere. GELL. 9, 15, 2 -ans et exercens ad causas ... orandas eloquentiae ... facultatem. **c** *i. q.* **artem bellicam exercendo discere** *(acced. abl.: l. 10. inf.: l. 14)*: IVV. 4, 112 Fuscus marmorea -tus proelia villa ([7, 128 hastile minatur eminus et statua -atur p. lusca]. *cf.* TAC. hist. 4, 76, 3 adulescentuli verba et contiones quam ferrum et arma -antis. ann. 14, 20, 4 pugnas). CYPR. Fort. praef. 2 p. 317, 20 *miles* non exercitatus in campo ... fuerit ..., nisi usum et peritiam virium ante -etur. PS. AVR. VICT. epit. 47, 4 spiculis. CLAVD. DON. Aen. 7, 165 p. 25, 21 ut hastilia mitterent, -ando discebant. 11, 650 p. 515, 10 quod aliae (*sc. Amazones*) nascendo valuerunt, haec potuit *Camilla* implere -ando. Veg. mil. 1, 20 p. 22, 20 pediti ... fortasse raro -anti, fortasse arma raro tractanti. 2, 12 (*syn.* exercendi). 2, 23 procul ferire. ARNOB. ad Greg. 5 p. 391, 15 qui intra castra positus acies contremuit -antes.

IV *pertinet ad* **effectum,** *i. q.* **agere, tractare, efficere**: **A** *generatim (cf. etiam p. 575, 26. 33. pro subi. sunt res: l. 21 sqq. 32. 36, pars corporis humani: l. 54. acced. abl. instrum: l. 26. 35. 39 sq., ad: l. 43, contra: l. 44. 46)*: VERG. Aen. 4, 171 nec iam furtivum Dido -atur amorem. CVLEX 250 -antem vulnera natis *Medeam.* HOR. carm. 4, 14, 28 sic ... volvitur Aufidus ..., cum diluviem -atur (minitatur *var. l.*) agris ([SERV. georg. 3, 153 id est infert, exercet]. *cf.* GERM. frg. 4, 127 scorpios *signum* ... pluvias -bitur. VIB. SEQ. geogr. p. 152, 17 qui *Clanius fons* cum creverit, pestem terrae -atur). PLIN. nat. 8, 113 *cervae* editos partus exercent cursu et fugam -ari docent. STAT. Theb. 4, 301 *Arcades* pastorali -antur proelia trunco (*cf.* SCHOL. Iuv. 4, 112 bellorum fortia. CLAVD. DON. Aen. 10, 455 p. 351, 2 Pallas tunc primum belli certamina coeperat -ari). TAC. ann. 1, 4, 4 iram et simulationem et secretas libidines. 14, 15, 2 deformia. MIN. FEL. 25, 11 conducuntur stupra, tractantur lenocinia, adulteria -antur. 34, 11 vide ..., quam ... resurrectionem futuram omnis natura -etur (*sim.*: PAVL. NOL. carm. 31, 231 cuncta resurgendi faciem -antur in omni corpore *eqs.*). LACT. epit. 10, 2 *puerum* venantem ac virilia -antem. HIL. in psalm. 1, 12 p. 27, 14 ea, quae ... libris continentur, gestis rebusque -emur, et ... opera legem ... exerceant. VVLG. psalm. 89, 9 *v. p. 572, 50.* PRVD. cath. 10, 124 semina sicca virescunt, ... quae ... veteres -antur (*i. rursus parant*) aristas. CLAVD. 21, 101 vanam corpus -aris in unum saevitiam. 22, 171 Amphiona .. Aonios -antem carmine muros. AVG. de duab. anim. 20 p. 76, 25 pulchre ... incedit quadrupedans equus, at si hoc homo pedibus manibusque -etur, *eqs.* PS. AVG. serm. ed. Mai 72, 1 *in paradiso* maritalis aura violat flores et amoenitas ... -atur. COD. Theod. 16, 5, 65, 3 (= Iust. 1, 5, 5, 2) nec ad circumscriptionem legum quicquam -ari valeant *haeretici.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 75, 29 quod *schisma* contra ecclesiam -atur (*gr.* μελετωμένῳ, *versio altera I 5 p. 372, 42* exercetur). CONC.[S] II 3, 2 p. 121, 25 persecutiones, quae ... a clericis contra nos -antur et quas conantur facere (*gr.* μελετωμένους). ALC. AVIT. carm. 1, 81 pater omnipotens ... in lento -atur viscera *primi hominis* caeno. ENNOD. dict. 24, 8 p. 500, 3 recipiat nos ... navigatio et lassatae rudentibus manus stuppea rursus vincla -entur (*i. tractent*). GREG. TVR. Franc. 10, 19 p. 432, 9 cuius (*sc. Ottonis*) ibi (*sc. in cartis*) subscriptio -ta tenebatur (*opp.* conficta). VEN. FORT. carm. 8, 3, 45 quaecumque virgo suos vigilans -bitur actus. vita Germ. 16, 51 oblitum artis *filandi* officium reducti articuli (*sc. digiti*) -antur.

B *specialia*: **1** *i. q.* **sonando, vociferando edere** *(cf. etiam p. 577, 6)*: **a** *in universum*: **α** *de rebus sonum efficientibus*: MANIL. 2, 54 undam ... -antem murmur in antris. CLAVD. DON. Aen. 8, 425 p. 178, 11 Brontes *dictus* a rugitu, qui exsistit, cum fabricae opus exercetur et velut tonitrua -atur. *medio-pass. i. q. sonare (?)*: TERT. anim. 17, 3 p. 323, 20 cum caeleste murmur putamus et plaustrum est, vel tonitru -ante ... de plaustro credimus sonitum *esse.* **β** *de hominibus (lingua sim.: l. 64. 66. 67) eloquentibus (de hebraismo v. Kaulen, Handb. z. Vulg. p. 181)*: ITALA Is. 59, 3 (Cypr. testim. 2, 4) lingua vestra iniustitiam -atur ([*gr.* μελετᾷ, *Vulg.* iniquitatem fatur]. VVLG. psalm. 34, 28 iustitiam *dei.* 70, 24. Iob 27, 4 mendacium. *cf.* psalm. 36, 30 os iusti -bitur sapientiam [*syn.* loquetur]. prov. 8, 7 veritatem -bitur guttur meum). OPTAT. 1, 3 p. 5, 18 convicia contra nos. VVLG. deut. 11, 19 ut illa *verba* -entur (*cf. l. 73*). psalm. 2, 1 fremuerunt gentes et populi -ti sunt inania. Is. 38, 14 -bor ut columba ([*antea* clamabo]. *cf.* 59, 11 rugiemus quasi ursi ... et quasi c. -antes gememus). AVG. serm. 343, 1 reluctanti *Susannae* falsum testimonium -bantur. **c** *in c. abl.*: VVLG. deut. 6, 7 -beris in eis *verbis* (דִּבַּרְתָּ בָּם). **γ** *de bestiis (cf. l. 70)*: CLAVD. 26, 230 (*inter prodigia*) quid -entur aves, quid cum mortalibus aether fulmineo velit igne loqui. **b** *i. q.* **canere, recitare** *(pro subi. sunt bestiae: l. 84, acced. abl. instrum.: l. 77 sqq.)*: VERG. ecl. 1, 2 silvestrem tenui musam -aris avena ([6, 8]. *cf.* LYGD. 4, 71 cantum ... avena. AVSON. 1, 13 p. 321 P. Musarum ... manus ... -atur arundine carmen). 6, 82 omnia, quae Phoebo quondam -ante ... audiit Eurotas. LYDIA 6 *puella* mea submissa -atur carmina voce. VAL. FL. 1, 408 ut socius (*sc. Patroclus*) ... pariter -etur Achilli fila lyrae (*fere i. q. tractet*). IVV. 6, 539 illius (*sc. sacerdotis Osiridis*) lacrimae -taque (*an pro adi.? cf. p. 580, 68*) verba praestant, ut *eqs.* APVL. flor. 17 p. 82 olores ... carmen senectae -antur. AMM. 22, 4, 6 cum miles cantilenas -retur pro iubilo molliores. *pro subi. est ipsa lyra*: OV. Pont. 3, 4, 45 quod assidue domini -ta querellas ad laetum carmen vix mea versa lyra est. *de recitatione scripturae*: HIER. in Is. 29, 9 volumina scripturarum indefesso ore -amini. NICET. psalm. 5 suavi -antium *psalmos* dulcedine.

2 *i. q.* **imitari**: **a** *pro obi. sunt res (pro subi. sunt res: l. 9. 10. 17)*: OV. rem. 498 quod non est, simula positosque imitare furores: sic facies vere quod -tus eris. AVIEN. Arat. 1646 Phoebo nubes percussa rubescit et -ta dei formam procul igne recepto concipit effigiem. PRVD. cath. 3, 98 nos ... tua, sancte, manus caespite composuit madido effigiem -ta suam. perist. 3, 25 *Eulalia* moribus ... nimium teneris canitiem -ta senum (*cf.* ENNOD. opusc. 3, 10 p. 333, 11 cana consilia in annis puerilibus). psych. 435 *Iocus et Petulantia cymbala proicientes* bellum ... ludebant resono -antes vulnera sistro. ENNOD. epist. 1, 1, 6 p. 3, 8 cuius perfectionem inter dicendi simulacra -aris. VEN. FORT. carm. 3, 7, 41 fulgorem astrorum -antur tecta metallo. **b** *pro obi. sunt homines*: GREG. TVR. Franc. 6, 46 p. 286, 16 conficit ... duos libros quasi Sedulium -tus. VEN. FORT. Mart. 4, 576 Christum corde pio, Christum -arier actu. ARATOR act. 1, 531 si quis fragili -atur pectore Thomam.

V *i. q.* **praefigurare** *(cf. et p. 579, 32. pro subi. sunt fere ubique res; homines: l. 28. 30)*: VICTORIN. POETOV. in apoc. 6, 9 lex imaginaria veritatis faciem -ta (-ante [mediante *v. l.*] eo qui *rec. Hier.*) ... duas aras ... fecerat (HIL. in Matth. 24, 1 in omnibus ... Christi -batur adventum *lex.* 24, 6 l. non efficientiam continebat, sed -batur effectūs. EPIPHAN. in euang. 12 p. 8, 26). HIL. in Matth. 21, 3 rerum ... caelestium fidem etiam invitorum -atur operatio. HIER. epist. 10, 2, 2 futurae beatitudines vitae per praesentium exempla -aris. 36, 16, 3 forma spiritus sancti, quae futura norat in Christo, in Iacob ante -atur (*seq.* praefigurans). AVG. c. Faust. 11, 7 p. 322, 12 *apostolus* vitam nostram futuram, quae iam in ... Christo ... completa est, ita spe certa -atur, tamquam iam adsit. serm. coll. Morin p. 458, 29.

part. perf. pro adi. **meditātus,** -a, -um: **A** *de hominibus*: **1** *sensu mediali, i. q.* **consilio usus, providus, paratus, consideratus, promptus, circumspectus** *sim.*: TER. Andr. 406 venit -us alicunde ex solo loco: orationem sperat invenisse se. CIC. Quinct. 39 cum paratus -usque venisses (Verr. II 1, 103 qui -i ad dicendum paratique venimus. II 2, 17 p. ad praedam -usque. leg. 1, 12. LACT. inst. 1, 5, 10 non ... Musarum instinctu ... carmen illud effudit *Hesiodus*, sed -us venerat ac p.). PVBLIL. Q 58 qui venit ut noceat semper -us venit. SEN. epist. 20, 12 TAC. dial. 10, 6. PLIN. paneg. 3, 1 quod temperamentum omnes in illo subito pietatis calore servavimus, hoc singuli quoque -ique teneamus. PS. AVR. VICT. epit. 14, 7 *Hadrianus* referre carmen carmini ..., prorsus ut -um crederes adversus omnia (*sc. eum fuisse*). **2** *sensu passivo, i. q.* **instructus, doctus**: PLAVT. Mil. 903 probe -am utramque *meretricem* duco (Trin. 817 adulescentem -um p. mittam). Persa 465 *v. p. 576, 84.* RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 45 oportebat ... nos domestica institutione -os aliis exemplo esse ... voluntatis ad mortem (*Ios. bell. Iud. 7, 351* οἰκόθεν πεπαιδευμένους).

B *de rebus*: **1** *de consiliis vel factis i. q.* **bene consideratus, circumspectus**: CIC. Phil. 2, 85 attuleras domo -um et cogitatum scelus (*cf.* PAVL. NOL. carm. 19, 450 -i criminis [COD. Theod. 9, 6, 2]). de orat. 2, 118 primum genus illud -um nobis in perpetuum ad omnem usum similium rerum esse debebit ([*seq.* paratos atque expeditos]. part. 131). off. 1, 27 leviora ... sunt ea, quae repentino ... motu accidunt, quam ea, quae -a et praeparata inferuntur. OV. met. 7, 727 ut vidi, obstipui -aque paene reliqui temptamenta fide. TAC. ann. 3, 12, 1 orationem habuit -o temperamento. 6, 3, 3 pretium ... -ae adulationis. APVL. Plat. 2, 16 incepta eius atque -a consilia (PELAG. in Gal. 6, 1 p. 338, 20). AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 36 bonus ... iudex ... nihil paratum et -um (*i. definitum, decretum*) domo defert, sed sicut audit, ita iudicat. EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 893[B] astutias. INSCR. christ. Diehl 1024, 7 (*a. 529*) -a fides et credita. *i. q.* **assuetus**: PETR. CHRYS. serm. 28 p. 279[B] quia labor nescit lacessere -us; omnia, quae de usu veniunt, non fatigant. **2** *de verbis i. q.* **accuratus,** *interdum i. q.* **arte quaesitus** *(cf. p. 579, 83)*: CIC. Phil. 10, 6 quod verbum tibi non excidit ... fortuito: scriptum -um cogitatum attulisti (OV. met. 9, 521 -a manu componit v. trementi. IVL. VAL. 2, 5 [*gr. Hist. Alex. M. I p. 67, 14* κεκραμένῳ λόγῳ]. ALC. AVIT. carm. 1 prol. p. 202, 15 [*coniung.*: tractatum]). de orat. 1, 257 et subitae ... exercitationes et accuratae ac -ae commentationes. 2, 246 ea (*sc. verba scurrilia*) quia -a putantur esse, minus ridentur (*opp.* ex tempore). part. 118 irridenda ... disputatio ... et -a puerilisque dicenda. PLIN. nat. 26, 12 torrenti ac -a cotidie oratione blandiens (TAC. dial. 6, 5 *syn.* accuratam, *opp.* novam et recentem, extemporalis. hist. 4, 68, 5. ann. 14, 55, 1 *syn.* praevisa, *opp.* subita. SVET. Aug. 84, 1 *coniung.* composita. *cf.* CALL. dig. 22, 5, 3, 1 utrum unum eundemque -um sermonem attulerint an ... ex tempore ... responderint [*gr.* μεμελετημένην ... φωνήν]). TAC. ann. 6, 24, 2 -as compositasque diras imprecabatur. PLIN. paneg. 3, 5 carmen (*syn.* accuratum). APVL. met. 10, 6 responsionis -is ambagibus (PS. AVR. VICT. epit. 2, 5 *Claudius* repentinis responsionibus aut consiliis melior quam -is). FAV. EVL. p. 21, 31 non tumultuaria, sed -a lucu-

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bratione. *i. q. ediscendo quaesitus*: STAT. silv. 2, 1, 74 compositosque sales -aque verba locutus (2, 4, 7 adfatūs etiam -aque v. reddideras, *psittace*).

n. pro subst. (*cf. etiam p. 576, 67*) **meditātum, -ī**: *plur.*: SALL. (?) rep. 1, 8, 9 vix satis ... lingua prompta videtur, quae medita⟨ta⟩ pectore evolvat. SIL. 11, 314 -a aperire novosque pandere conatus. TAC. ann. 13, 2, 2 nec in Claudio, quotiens -a dissereret, elegantiam requireres. PLIN. epist. 1, 16, 2 sive -a sive subita proferret. APVL. Plat. 1, 12 quod non patiatur -a (*i. proposita*) ad finem venire. *sing.*: PS. VARRO sent. 102 ex -o non duceris in causam.

adv. **meditātē:** *i. q. prudenter, considerate*: PLAVT. Curc. 512 hau male -e maledicax es. SEN. dial. 2, 11, 3 qui (*sc. pueri procaces*) probra -e effundant. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 12 -e sapienterque prolatum *verbum*. DON. Ter. Andr. 285 *oratio* -e graviterque profertur. *i. q. accurate*: PLAVT. Bacch. 545 illorum mores perquam -e tenes. Mil. 40 novisse mores tuos me -e decet.

adv. **meditātim:** GLOSS. V 572, 54 -m exercitatim.

deriv.: meditabundus, meditamen(tum), meditatio, meditativus, meditator (-trix), meditatorium, meditatus (-ūs), ? meditivus.

Meditrīnālia *v. Onom.* *Buchwald.*

meditullium, -ī *n.* [*a* medius *et* *tollium, *v.* tellus. *J. B. H.*] *de origine*: CIC. top. 36 Servius noster ... putat ... in 'finitumo' ... non plus inesse 'tumum' quam in '-o' 'tullium'. PAVL. FEST. p. 123, 20 *v. l. 34.* PRISC. gramm. III 481, 23 fac ab eo (*sc.* 'medio') derivativum. medietas, mediocris, -um. GLOSS.ᴸ IV Plac. M 9 -um dicitur locus, in quo aliqua meditantur sive ad docendum sive ad discendum. III Abstr. ME 4 in medio campo eminens locus. Abol. ME 52 *et* 1 (*cf.* V Aa M 231—3 *et* 239) medius locus, 'mediotellum' medio terrarum ('*de vera glossae forma non constat.*' *L.*). *scrib.* -iot- (*cf. p. 573, 29*): *l. 63.* *varie corrumpitur in* GLOSS. *legitur post* CIC. *l. 22 et* FEST. *l. 34 inde ab* APVL. NOT. Tir. 56, 39 meditullus.

i. q. locus in medio situs: **1** *proprie*: **a** *plus minus procul a mari, i. q. mediterraneum* (*qua voce ex usu expulsum esse videtur*): PAVL. FEST. p. 123, 20 -um dicitur non medium terrae, sed procul a mari, quasi meditellium ab eo, quod est tellus. **b** *in medio aliorum locorum*: *c. gen.*: APVL. met. 3, 27 in ipso fere -o .. aediculae (7, 19 oneris in i. -o. 10, 32 scaenae. 11, 24 aedis sacrae. AMM. 18, 9, 2 Amidae. 22, 8, 6 rotunditatis). 5, 1 medio luci -o. TERT. anim. 15, 5 p. 321, 7 in superciliorum -o. IVL. VAL. 3, 25 p. 133, 5 cursus sui -um possidente *sole* (*Hist. Alex. M. I p. 113, 3* ὅταν κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ γένηται). CHALC. comm. 67 p. 135, 9 -um terrae, id est ubi sub aequidialem circulum zona se porrigit exusta ardore. CONC.ˢ II 3, 3 p. 122, 10 quemadmodum quis in -o pugnae positus duobus ... discordantibus ... utrumque coniungat (*II 1, 3 p. 116, 10* ἐν μεταιχμίῳ). VEN. FORT. carm. 5, 6, 15 in -o ... huius opusculi. *c. inter*: VEN. FORT. carm. 5, 6, 9 quam inter omnes litteram -o conlocarem. *abs.*: IVL. VAL. 1, 28 p. 37, 13 aedificandi ... Alexandriam constat principium ex -o esse factum. CHALC. comm. 100 p. 170, 7 quod a -o porrecta anima esse dicitur (*cf. ibid.* a medietate ... corporis. *v. totum locum*).

2 *translate*: APVL. Plat. 2, 5 medietates easdemque virtutes vocat, ... quod in -o quodam vitiorum sitae sint (HIER. in eccles. 7 p. 1061ᴬ. *cf.* MART. BRAC. form. vit. 10 *p. 567, 74*). HIER. in Abd. 12 p. 1109ᴬ quod anima in -o vitiorum atque virtutum posita sit et possit in utramque partem . . converti (in Ezech. 12, 13 p. 238ᴮ. in Gal. 5, 19 p. 415ᴬ anima in quodam -o posita vel carni iungitur ... vel spiritui copulatur. *cf.* adv. Pelag. 1, 12 p. 504ᴰ semper hominem in -o positum, ut et de virtutum culmine ad vitia delabatur et de vitiis ascendat ad sublimia). in Agg. 1, 5 p. 1394ᴮ nec captivi sunt nec adhuc plena libertate donati, verum quasi in -o quodam positi. epist. 79, 9, 2 quod ... quasi in -o nostrum iudicium sit, vel abicere cogitata vel recipere. adv. Iovin. 1, 48 p. 317ᴱ divitiae et honores ... nec bona nec mala sunt, sed velut in -o (-iot- *ES*) posita. AVG. gen. c. Manich. 2, 9, 12 *v. p. 556, 34.* CASSIAN. conl. 4, 12, 1 animae voluntas in -o quodam vituperabiliore consistens nec vitiorum flagitiis oblectatur nec virtutum doloribus adquiescit. 21, 6 lex ... consummantes praecepta sua in utriusque meriti velut quodam -o conlocavit, quantum a transgressorum damnatione secernens, tantum separans a gloria perfectorum.

[**mediurnus** *v. p. 582, 8.*]

mēdius Fidius *v. Onom. s. v.* Fidius.

***medius, -a, -um.** [*osc.* mefiaí *loc. sg.* '*in media*', *gr.* μέσ(σ)ος, *sanscr.* mádhyaḥ, *got.* midjis '*medius*', *gall.* Medio-lānum, *hibern.* mid- (*in compos.*) '*medius*'; *cf. et slavon.* mežda '*limes*' *al. J. B. H.*] *de origine*: PRISC. gramm. III 481, 7 videtur derivativum esse a modo hoc est a mensura ... vel a Graeco dictum est, μέσος -us. *superl.* -us maxime: LIV. 2, 30, 1. 25, 23, 10. 38, 25, 2. *nom. pl.* -ei: FRONTO p. 133, 9 N. mesus (*cf. Svennung, Wortstud. Oribas. p. 98¹*): ORIBAS. syn. 1, 17, 19 La p. 818, 37 cocliarium mesum. 8, 26, 2 Aa p. 244, 10 cynicos mesu ([χοίνικος τὸ ἥμισυ; *La*: cynica media]. eup. 4, 10, 1 p. 535, 12). ALEX. TRALL. 1, 50 *v. p. 582, 27.* INSCR. christ. Diehl 2129 in mesu ... pr(e)sbiteriu. *notatur* m: FIRM. math. 2, 15, 2 m(edium) c(aelum). 3, 5, 34 *sqq.* 3, 6, 13 *al.* NOT. Tir. 56, 35. *legitur inde a* LIV. ANDR. *p. 595, 8.* ENN. *p. 582, 13. 34. 595, 57.* [*it.* mezzo, *francog. vet.* mi, *hisp.* medio. *M.-L.*] [*falso traditur pro*: medicus: POMPON. Atell. 111. rediens: GERM. 678. meo: TEST. porcelli p. 269, 18. modios: PLIN. nat. 18, 15. nudis: STAT. Ach. 1, 891. madidus: MART. 7, 37, 6 (*v. p. 36, 69 et cf. Heraeus p. XXXIV*). nimiam: IVV. 6, 46. *loc. corr.*: TITIN. com. 79. 81 LVCIL. 741 VARRO Men. 306 CIC. Att. 15, 26, 4 LIV. 42, 61, 11 FEST. p. 205, 20 MELA 1, 4 QVINT. decl. 271 p. 110, 14. ORIBAS. syn. 1, 3, 4 Aa p. 803, 18 *pro* mediurnam *restituit coll. textu gr.* medius. nam *Mørland, Lat. Orib.-übers. 20.*]

I *i. q.* μέσος: **A** *proprie de loco et tempore*: **1** *adi.*: **a** *non partitive*: *tota res est* -a: *α spectatur ipsa medietas rebus (saltem spatiis) interpositis ab extremis finibus disiuncta*: ① *generatim*: Ⓐ *de loco*: *attr.*: ENN. ann. 505 -a regione *corporis* ([*cf. l. 22. 35. p. 587, 9*]. CIC. Arat. 193 caeli [Ov. fast. 3, 371]. LIV. 5, 54, 4 Italiae). CIC. rep. 6, 18 -um mundi locum (Tusc. 1, 40 *al.* CAES. Gall. 4, 19, 3 *l.* fere -um regionum earum, quas Suebi obtinent. PROP. 3, 6, 16 -o nebat ... l. *domus.* CELS. 7, 7, 14ᴰ -o l. inter ... et *eqs.* PALLAD. 1, 35, 15 in -o vinearum l. PEREGR. Aeth. 13, 3 in eo ... vico ... in -o l. *inde francog.* milieu, *it.* miluogo. *cf. Löfstedt, Komm. p. 69*). LVCR. 3, 413 pars oculi -a (CVLEX 107 Ov. met. 15, 387 COLVM. 8, 15, 2. MARCELL. med. 29, 21 corporis [29, 51. *cf.* 29, 52 ad corpus -is p. *et l. 14. p. 525, 15*]). VERG. Aen. 5, 835. CIRIS 499 -um capitis discrimen (Ov. fast. 1, 459 MANIL. 3, 428. *cf.* VITR. 1, 6, 6 centrum -um [1, 6, 7. 3, 1, 3. 3, 5, 4. *cf. p. 587, 17 et* AVG. doctr. christ. 4, 18, 35 punctum -um]. 3, 1, 2 *v. infra l. 73*). Ov. fast. 1, 110 -o ... solo (*cf.* met. 2, 6 terras. MANIL. 4, 596 orbem). *et al.* *nota*: ALEX. TRALL. 1, 50 incipiens a meso supercilio (*an* mesosupercilio? *gr. p. 505*ᵉˣᵗʳ· *P.* ἀπὸ τοῦ μεσοφρύου) usque ad timpora tota. *i. q. mediterraneus*: *de mari, quod Romanis 'nostrum' est*: MANIL. 4, 628 pontum. FLOR. epit. 4, 8, 1 mare (SERV. gramm. IV 462, 17). *de terris procul a mari sitis* (*cf. p. 573, 37*): LVCAN. 3, 61 terras. PLIN. nat. 5, 115 campis. AVIEN. orb. terr. 391 tellure. 1151 -is ... in arvis. *cf.* ora 299 qua dehinc ab aequore ... per -um soli regio recedit. *praed.*: *appos.*: ENN. ann. 433 Nox ... -is signis praecincta (*i. corporis -o*). VERG. georg. 2, 297 ramos ... tendens *arbor* ... -a ipsa (*cf.* Aen. 6, 518). PROP. 1, 10, 8 quamvis ... -is caelo Luna ruberet equis. Ov. met. 2, 31 loco -us ... Sol ... iuvenem ... vidit. 3, 221 -o frontem distinctus ab albo. LIV. 10, 2, 15 in flumine oppidi -o. PAVL. FEST. p. 13, 10 continens -am aream. SEN. Thy. 72 CVRT. 3, 3, 17. STAT. Theb. 3, 149 -a trabe pectora nexi. PRVD. perist. 13, (76 foveam campi in -o) 82 -ae ... in ima fossae. *et al.* *c. verb.*: CATO agr. 21, 1 *v. infra l. 63.* LVCIL. 521 -a est pistrina (CIC. de orat. 3, 178 PROP. 2, 30, 38. *v. etiam l. 60. 68. 69. 72. 75*). CIC. rep. 6, 15 quem ... -um vides (*cf.* VERG. Aen. 2, 508 in penetralibus). ac. 2, 122 an -a pendeat. CAES. Gall. 6, 13, 10 quae regio totius Galliae -a habetur. VERG. Aen. 1, 698 se ... -am ... locavit. PROP. 2, 31, 9 -um ... surgebat ... templum. 3, 11, 25 duxit et Euphraten -um. *nota*: VERG. Aen. 10, 56 -um fugisse per ignes (STAT. Theb. 12, 446 -ae veniemus in ignes. *cf. p. 586, 7*). 10, 378 -us densos prorumpit in hostis (*cf. p. 585, 78*). *pertinet ad multitudinem* (*v. etiam l. 66. 74. 78*): VERG. Aen. 5, 76 ibat ... -us comitante caterva (STAT. Theb. 5, 701. *cf.* LIV. 3, 35, 5 ipse -us inter tribunicios ... volitare. SEN. dial. 5, 16, 4 -us inter suorum cadavera incessit. CVRT. 7, 2, 33). 5, 290 se ... consessu -um tulit (*cf.* 5, 622 -am se matribus infert). 6, 667 -um ... turba hunc habet. 7, 169 -us consedit (Ov. fast. 3, 359. *cf.* met. 6, 72 -o Iove ... sedent. 10, 144. CALP. ecl. 6, 33 -us cubat inter lilia). 10, 117 -um quem ... ducunt (Ov. fast. 5, 67). 12, 564. *notione debilitata* (*cf. p. 586, 64*) *i. q. praesens*: HIER. adv. Rufin. 2, 22 p. 445ᴰ in qua multitudine fratrum tu quoque -us eras (OROS. apol. 7, 8 -us quoque vobis ipse fuit. CONC. Carth. a. 525 Mansi 8, 637ᴬ [VVLG. Matth. 18, 20 *v. p. 588, 12*]). RVFIN. hist. 4, 16, 1 auditoribus -is (παρόντων). CLAVD. 17, 250.

structurae: *inter*: *i. duas res*: CATO agr. 21, 1 -a i. orbis quae intercedat *cupa*. LIV. 38, 25, 2 locus, qui -us maxime i. castra Gallorum et Ancyram est visus. CELS. 7, 7, 14ᴰ *v. supra l. 17.* *i. complures*: Ov. met. 7, 345 i. tot -us gladios. *v. et l. 52. 53. 57.* in: *v. supra l. 59.* *gen.*: *unius rei*: VARRO ling. 7, 17 umbilicus est hominis -us. LIV. 10, 2, 15 *v. l. 39.* 28, 6, 2 altera *arx* urbis -a est. STAT. Theb. 1, 118 -us caeli Parnassos. SIL. 1, 307 concidit ... -us ... teli, *ut aequae partes teli a tergo et a pectore eminerent* (14, 481). *duarum rerum*: LVCR. 5, 689 -o cursu flatus aquilonis et austri. Ov. met. 6, 409 qui locus est iuguli -us summique lacerti (8, 182. 10, 174). VITR. 3, 1, 2 ab imis naribus ad finem -um superciliorum. STAT. Theb. 6, 323. *complurium*: LIV. 42, 58, 9 -us omnium rex erat. MANIL. 5, 82 -um turbae ... ire (APVL. met. 8, 16 quantum pote turbae -us). STAT. Theb. 4, 683 APVL. met. 11, 4 SIDON. epist. 3, 7, 1. *dat.*: OROS. *v. l. 60.* SIDON. epist. 4, 20, 1 cursoribus suis ... pedes et ipse -us intercessit. CORIPP. Ioh. 4, 637 his -us ... Sidisan ... erat. 7, 268. 8, 445 Iust. 4, 370. *abl.*: *loci*: PROP. *v. l. 36.* *limit.*: Ov. *v. l. 37.*

Ⓑ *de tempore*: Ov. met. 9, 686 -o noctis spatio (*cf.* VAL. FL. 3, 417 iamque sopor -is tellurem presserat horis). CARM. de mens. 2, 28 -o Cancri sidere (*i. -am partem anni obtinente*). *c. gen.*: STAT. Theb. 5, 85 Sol operum -us ... librabat ... ceu staret equos.

[Bulhart]

37 *

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(II) *vis medietatis acuitur significatis vel subaudiendis rebus rem mediam aequalem circumdantibus; opp.* dexter sinister, imus summus, primus ultimus *sim.*: (A) *de loco: attr.: de parte exercitus, pugnae (cf. l. 25. p. 587, 38. aliter p. 585, 78)*: TER. Eun. 774 in -um ... agmen (VERG. Aen. 9, 28 primas acies, postrema ..., -o ... agmine. *al. v. vol. I 1343, 82*). CAES. Gall. 3, 24, 1 in -am aciem (*al. v. vol. I 403, 40*). LIV. 22, 45, 8 -a pugna. 37, 23, 8 -ae classi. *de zonis terrae: de tropica (cf. p. 585, 34)*: VARRO At. carm. frg. 16 VERG. georg. 1, 237 Aen. 7, 227 PANEG. in Mess. 158 OV. met. 1, 49. *de temperata*: PLIN. nat. 23, 37. *adde* 2, 190 -o terrae. *de sole meridiano (cf. p. 585, 26)*: OV. met. 11, 594 oriens -usve cadensve Phoebus (VAL. FL. 3, 482. 559). PHAEDR. 3, 19, 8 -o sole (VAL. FL. 2, 444 STAT. Theb. 4, 307 SIL. 3, 671 GELL. 5, 14, 18). *de circulo: ecliptico*: MANIL. 1, 308. 611 STAT. Theb. 6, 323 CHALC. comm. 68 p. 135, 20. *meridiano (cf. p. 584, 82)*: PLIN. nat. 2, 216. *de regione aequinoctiali (cf. p. 584, 81)*: PLIN. nat. 2, 172 portio terrarum -a (*cf.* 2, 180 in -o sitis. 1, 188 circa -a). *alia*: LVCIL. 751 in -um, in summum *lectum* (SALL. hist. frg. 3, 83 SEN. dial. 2, 10, 2). VARRO ling. 10, 81 -a ... syllaba (*nota om. voc.* syllabae: GELL. 6, 7, 2 prima acuta, non -a. MACR. exc. gramm. V 604, 14). HYG. Gell. 10, 16, 18 versus. OV. met. 2, 739 dextrum, ... laevum, -um *thalamum*. LIV. 23, 16, 8 porta. VITR. 3, 1, 2 digitum (*vol. V 1, 1127, 34*). *et al.* *praed.*: CIC. Phil. 11, 22 tres ... viae: ... -a Cassia. OV. met. 4, 755 focos *tres* ..., laevum ..., dextrum ...; ara Iovis -a est. *de agmine (cf. l. 4)*: LIV. 3, 22, 5 ipse erat -us (4, 18, 4 ut ... -i Fidenates essent). 33, 18, 10 Achaeos milites ... habuere -os. *al.*

(B) *de tempore*: VARRO rust. 3, 7, 9 *pullos columbarum* farciunt pane ... mane meridie vesperi; hieme demunt cibum -um. CIC. Cluent. 185 in extrema ... aut -a ... parte quaestionis. prov. 43 de orat. 2, 314. orat. 200 et prima et -a verba. SEN. contr. 2, 3, 2 dies ... primos ..., -os ..., novissimos. SEN. epist. 93, 12 summo die muneris ..., -o. SIL. 1, 12 -o ... bello *Punico*. APVL. flor. 16 p. 62 -ae comoediae. *et al.*

β *spectatur spatium interiacens inter res rei mediae dissimiles (accedente notione separandi, prohibendi: l. 42. 46. 54. 82. cf. p. 591, 53)*: (I) *de loco: attr.*: PLAVT. Mil. 9 -um parietem (*cf. p. 559, 80*) *inter utramque domum*. LVCR. 2, 330 -os ... campos *inter exercitus* (LIV. 21, 31, 4. 37, 41, 2 -o inter duas acies c. STAT. Theb. 8, 397). BELL. Alex. 38, 3 magno -o intervallo relicto. SALL. Iug. 48, 4 -a planities. hist. frg. 4, 26 spatium (VERG. Aen. 6, 634. SEN. nat. 7, 12, 8 inter duas stellas). VARIVS carm. frg. 4, 5 non amnes illam -i ... tardant. VERG. Aen. 9, 142 haec -i fiducia valli *hostes prohibentis* (*cf.* OV. trist. 2, 192 Danuvii -is vix prohibentur aquis. 3, 10, 7 -o defendimur Histro). 10, 402 Ilo ... direxerat hastam; quam -us Rhoeteus intercipit (*cf.* MANIL. 4, 843). HOR. carm. 3, 3, 46 -us liquor secernit Europen ab Afro (*cf.* LIV. 32, 10, 8 dirempti -o amni fuerant [LVCAN. 4, 18 PLIN. epist. 6, 16, 11]. SEN. epist. 55, 6 dividit. ALC. AVIT. carm. 5, 539. *et al.*). OV. met. 4, 710 quantum ... funda potest ... -i transmittere caeli *inter funditorem et destinatum*. LIV. 1, 12, 4 superata -a valle (36, 24, 8). 22, 28, 5 ager (36, 29, 5). *et al.* *praed.*: VARRO frg. Char. gramm. p. 93, 4 B. 'pulchrum' Varro adspirari debere negat, ne duabus consonantibus -a intercedat (*cf. p. 584, 13*) adspiratio. SALL. hist. frg. 3, 83 discubuit -us inter *illum* et *illum* (SEN. contr. 2, 1, 35). VERG. Aen. 10, 239 -as illis opponere turmas, ne castris iungant. OV. met. 5, 409 est -um Cyanes et ... Arethusae aequor (LIV. 26, 4, 6 in campum, qui -us inter castra murumque erat. 28, 1, 4 SEN. nat. 1, 1, 12). SEN. benef. 5, 6, 4 si *luna* ... inter solem terramque -a successit. nat. 2, 4, 1 separat, quia -us intervenit (QVINT. inst. 9, 3, 23 AVG. doctr. christ. 2, 20, 31[in]. *cf. p. 584, 13*). CVRT. 5, 1, 15 *Tigris et Euphrates Mesopotamiam* -am ... cludunt. 6, 2, 14 Tanais Europam et Asiam -us interfluit. VAL. FL. 1, 3 *Argo* ausa ... -os ... inter iuga concita cursus rumpere. *et al.*

structurae: inter: VARRO ling. 6, 8 cum venit *sol* in -um spatium i. brumam et solstitium. CIC. Arat. 285 OV. fast. 2, 244 LIV. 2, 30, 11. 21, 2, 7 Saguntinis ... -is i. imperia duorum populorum. 22, 18, 6 Fabius -us i. hostium agmen urbemque Romam iugis ducebat. 44, 8, 9 CIL III 14386[d]. *et al.* ex: SALL. Iug. 11, 3 dextra Adherbalem adsedit, ne -us ex tribus ... Iugurtha foret. *gen.*: CAES. Gall. 1, 34, 1 aliquem locum -um utriusque conloquio deligeret (IVST. 30, 4, 1 -o utriusque ripae ... spatio). OV. fast. 5, 67 -us iuvenum ... ibat (*sim.* SIL. 2, 108). met. 5, 644 -um caeli terraeque per aëra (*cf. p. 587, 61*). *al.* LIV. 1, 12, 10 in -a convalle duorum montium. SEN. benef. 4, 19, 2. *et al.* *abl. lim.*: OV. am. 2, 16, 13 si -us Polluce et Castore ponar. *dat.*: MANIL. 4, 657 -a illa *Arabia felix* duobus *maribus*. VELL. 1, 2, 3 Megara, -am Corintho Athenisque urbem. HIER. epist. 64, 14, 2 ut alterutrum (*sc. tintinnabulum et mālum*) sibi invicem -a sint.

(II) *de tempore: attr.*: OV. epist. 15, 174 -os ... avos. met. 8, 651 -as ... horas. 9, 134 -i mora *temporis* (VAL. MAX. 9, 12 praef. SEN. epist. 54, 5 -o illo t. [VAL. FL. 6, 26. *saepe apud* ICTOS -o t. *v. et p. 584, 17. 21*]. VAL. FL. 4, 154 fugae -um ne temnite t.). EPICED. Drusi 210 cum -us rumperet orsa dolor. LIV. 3, 14, 5 -is diebus (CELS. 3, 23, 5. SEN. dial. 9, 14, 6 decem -os usque ad supplicium dies. 10, 16, 3). SEN. epist. 74, 34 -um spatium (COLVM. 4, 28, 1. *cf.* COD. Iust. 5, 70, 6 pr. in -is furoris intervallis). ASCON. Mil. p. 38, 5 post biduum -um, quam Clodius occisus erat. LVCAN. 6, 99 nec -i dirimunt morbi vitamque necemque. STAT. Theb. 6, 315 annis (PLIN. paneg. 59, 4). *et al.* *nota*: AVG. civ. 12, 22 p. 549, 9 D. sine morte -a ... inmortalitatem consecutus (pecc. mer. 1, 3, 3 p. 5, 4. *cf. p. 591, 56*). *huc potissimum referendum videtur*: EVSTATH. Bas. hex. 6, 5 p. 927[A] quanta (*i. quot*) dicimus elapsa esse puncta *temporis*, dum -a (*fere abundanter; cf. l. 14*) responsa redduntur? (*gr. p. 129[A]* διὰ πόσων ... τῶν λεπτοτάτων ... τὴν φωνὴν παρελθεῖν). *praed.*: *c. verb.*: VARRO rust. 1 capp. p. 5, 1 -i sunt dies XCI (CIC. Brut. 87. OV. fast. 3, 809 una dies -a est et fiunt sacra Minervae [*cf.* met. 4, 167 *et p. 587, 69*]). CELS. dig. 23, 3, 58 pr. nisi aliae nuptiae -ae intervenissent (*cf. p. 583, 52. 58*). *nota*: CONST. Sirmond. 8 p. 913, 9 per omne hoc, quod inter (*i. per*) venerandos ... dies *paschae* -um fluit tempus (*cf. l. 8*). *appos.*: OV. fast. 6, 247 instantes -is sex lucibus Idus. EVTR. 9, 23 vix quinque horis -is.

structurae: inter: VARRO ling. 6, 31 -o tempore i. hostiam caesam et exta proiecta. OV. fast. 4, 864 una ... -a est i. utramque dies. LIV. 21, 2, 3 -us Hasdrubal i. patrem ac filium octo ferme annos imperium obtinuit. *gen.*: HIL. in Matth. 17, 6 p. 1015[C] -o euangeliorum et iterati adventus sui tempore. *cf. l. 1.* (a ...) usque ad: SEN. *v. p. 583, 83*. TERT. adv. Marc. 3, 23 p. 417, 16 tempus -um a Tiberio usque ad Vespasianum.

b *partitive: pars rei est -a; forma*: -us lectus *i. q. -a pars lecti*: α *vi medietatis magis servata*: (I) *de loco*: (A) *attrib.*: PLAVT. Curc. 476 in foro (*cf. l. 46*) infimo ..., in -o (*item c. opp.*: VARRO ling. 10, 25 in primo verbo ... in -o ... in extremo. LVCR. 5, 905 prima leo, postrema draco, -a ipsa, Chimaera. 6, 576 vacillant ... tecta, summa magis -is, -a imis. VERG. georg. 3, 423 -i nexus extremaeque agmina caudae *colubri*. OV. am. 1, 7, 48 met. 8, 193 LIV. 37, 45, 18). Poen. 315 in -o oculo. CATO agr. 19, 2 in -a sucula. 19, 3 de -o prelo. LEX par. fac. Put. (CIL I^2 698) I 10 in eo pariete -o. VARRO ling. 5, 135 sub iugo -o. 3, 16, 6 -a alvo. CIC. Arat. 203 -o in caelo. Arat. frg. 15, 3 virum -um (CATVLL. 80, 6). Verr. II 4, 106 in -a ... insula. Pis. 91. de orat. 3, 7 -o in spatio (CAES. civ. 1, 43, 1 *al.* HOR. sat. 2, 6, 101 OV. met. 2, 417 LIV. 35, 39, 1 *al.*). rep. 6, 17 -am fere regionem sol obtinet. CATVLL. 67, 22 -am ... ad tunicam. CAES. Gall. 5, 13, 3 in hoc -o cursu est insula (VERG. Aen. 5, 738 torquet -os nox ... cursus. LIV. 36, 45, 5 -o fere in cursu [37, 12, 12]). 6, 26, 1 a -a fronte (OV. met. 13, 773). 7, 41, 2 -o fere itinere ... missi (civ. 1, 59, 3 BELL. Alex. 52, 3 SEN. dial. 6, 22, 6). VERG. Aen. 1, 441 lucus in urbe fuit -a (2, 240. 360 LIV. 1, 33, 8 *al.*). 3, 512 necdum orbem -um Nox ... subibat (8, 97 OV. met. 1, 592. 11, 353. *et al.*). 6, 536 Aurora ... iam -um ... traiecerat axem. 11, 555 -ae ... hastae. OV. fast. 1, 656 in -o pectore. PROP. 4, 4, 16 -um caput. LIV. 7, 6, 1 forum (*cf. l. 26*) -um ferme. 10, 38, 5 -is fere castris. *al.* VITR. 2, 8, 11 in summa arce -a. CELS. 2, 17, 4 in -o corpore (2, 8, 26. 5, 28, 15[B]. *cf. p. 582, 14. 587, 10*). *et al.* *saepius c. subst., quibus significatur contio sim.; interdum abundare videtur (cf. p. 586, 64)*: PLAVT. Men. 448 in contionem -am me immersi (LIV. 5, 43, 8 cum se in -am c. intulisset. *cf.* VERG. Aen. 6, 753 conventus ... in -os). VERG. Aen. 8, 588 agmine Pallas in -o (OV. met. 5, 1 -o ... a. 7, 102 LIV. 3, 11, 7. *cf.* OV. fast. 2, 571 in -is ... residens ... puellis. Pont. 4, 9, 47 in -o ... senatu). HOR. sat. 1. 4, 25 quemvis -a elige turba (LIV. 6, 40, 10 ex -a contione unum civem succlamare [44, 45, 11]. 26, 49, 11 e -a turba obsidum mulier ... ad pedes imperatoris procubuit). OV. epist. 12, 155 ire ... -ae ... in agmina turbae. *et al.* *alia notabiliora: de parte maris a continenti terra remotiore* (*cf.* SERV. auct. Aen. 3, 270 '-o apparet fluctu': iuxta morem cotidianum dixit '-o', ut si dicamus 'in -o mari naufragium fecit', cum interdum non longe a litore contingit): PLAVT. Asin. 100 venari ... in -o mari (CIC. div. 2, 45 Att. 5, 12, 3 VERG. Aen. 3, 73. 12, 452 PROP. 3, 3, 24 OV. trist. 5, 6, 46 LIV. 31, 45, 11. *et al.*). CIC. Att. 16, 7, 6 in freto -o (OV. epist. 18, 50 *al.*). CATVLL. 64, 167 -is ... in undis (VERG. Aen. 3, 202 *al.* HOR. epist. 1, 16, 71. *et al.*). VERG. georg. 1, 361 -o ... ex aequore (Aen. 6, 342 *al.* OV. epist. 18, 167). *sim. al.* *i. q. intimus (cf. p. 587, 24)*: PLAVT. Aul. 7 *thesaurum* in -o foco defodit. HEMINA hist. 37 circiter in -a arca. VARRO rust. 1, 38, 3. CIC. Verr. II 1, 51 in -is aedibus. de orat. 3, 18 in -a silva (VERG. Aen. 1, 314 OV. met. 6, 453). VERG. georg. 1, 328 -a nimborum in nocte. Aen. 3, 624 -o resupinus in antro. OV. met. 3, 428 in -is ... bracchia mersit aquis (*cf.* 9, 97 -is ... undis. Pont. 4, 8, 30 obruta de -is cumba resurget aquis). 5, 597. 7, 319. 11, 249 *al.* SEN. nat. 2, 9, 2 ex fundamentis -ae harenae. *et al.* *pertinet ad altitudinem*: CAES. Gall. 1, 24, 2 in colle -o (7, 46, 3). BELL. Afr. 38, 2 -o iugo (LIV. 29, 35, 14). BELL. Alex. 45, 2 ad -um mālum. OV. met. 3, 708 monte fere -o (LIV. 38, 20, 5. 38, 26, 1). PHAEDR. 2, 4, 2 in -a *quercu*. PALLAD. 4, 9, 11 inter -os sulcos (*opp.* in summitate sulcorum). *et al.* *pertinet ad centrum circuli vel globi (cf. p. 587, 13)*: CIC. Tusc. 1, 40 terram in -o mundo sitam. *cf.* div. 1, 31. *pertinet ad circulum aequinoctialem (cf. p. 583, 16)*: MANIL. 3, 307 -us ... mundus. 3, 370 e -o ... orbe. *pertinet ad circulum meridianum (cf. p. 583, 15)*: STAT. Theb. 4, 680 -i ... mundi.

(B) *praed.*: *c. verb. dividendi*: PLAVT. Cas. 326 illam -am di-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ruptam (Curc. 222 LVCIL. 575). Truc. 614 te ... -um distruncabo. CATO agr. 21, 1 eam -am pertundito. *al.* VARRO rust. 1, 50, 2 CIC. Arat. 273. BELL. Afr. 17, 1 coronam hostium ... -am dividit (HOR. sat. 1, 1, 100. *cf. p. 596, 48*). SALL. Catil. 61, 3 quos -os ... disiecerat. VERG. Aen. 9, 20 -um video discedere caelum. LIV. 8, 24, 14 *corpore* praeciso -o (40, 6, 1). *et al.* *c. aliis*: PLAVT. Rud. 609 -am arripere simiam (TER. Ad. 316 LIV. 1, 48, 3). TER. Andr. 133 -am mulierem complectitur (LIV. 23, 9, 9 CVRT. 8, 1, 46. *cf.* VERG. Aen. 2, 218 amplexi). CATO agr. 21, 3 imbrices -as clavulis figito. 22, 4 orbes ... -os crassos p. I (VARRO rust. 1, 51, 1 aream ... -am paulo extumidam). *al.* VARRO rust. 3, 16, 15 *alvos* -as facere angustissimas. Ov. met. 8, 744 vittae -am *quercum* ... cingebant. LIV. 1, 21, 3 lucus ..., quem -um ... fons ... rigabat. 21, 8, 2 *telum* -um accensum. 44, 6, 1 qua et -a et angustissima vallis est (GERM. 147 CELS. 8, 1, 16). *et al.*

(II) *de tempore*: (A) *c. subst. proprie temporalibus*: PLAVT. Amph. 514 -a nocte (Curc. 4 *opp.* prima vespera. LVCIL. 127 VARRO ling. 10, 41 CIC. Arat. 365 Att. 4, 3, 4. *et al. nota* PETRON. 79, 1 noctis iam -ae. *cf. l. 25. p. 582, 81*). VARRO ling. 6, 4 meridies ab eo quod -us dies (Ov. ars 3, 723 met. 3, 144 *al.* LIV. 37, 5, 2 *al.* CELS. 1, 4, 4. 3, 14, 1 -is diebus [COLVM. 11, 3, 23 PLIN. nat. 2, 229]. *et al. v. etiam l. 26*). CIC. Manil. 35 -a aestate (LIV. 27, 20, 10. 33, 48, 5. *et al. v. et l. 29*). Ov. Pont. 3, 3, 6 mense fere -o. LIV. 36, 6, 9 ex hieme, quae tum ferme -a erat (37, 8, 6 -a ferme hieme. *et al. v. et l. 28*). *sim. al.* (B) *c. subst. non proprie temporalibus: ad partes diei vel anni pertinentia: ad -am noctem*: VERG. Aen. 4, 524 cum -o volvuntur sidera lapsu. *ad meridiem*: VERG. georg. 3, 154 fervoribus (SIL. 1, 258. 284). 3, 331 aestibus (4, 401 Ov. met. 13, 811). MANIL. 4, 588 calores. *cf.* 2, 797 umbras *et p. 583, 11.* *ad hiemem*: VERG. georg. 1, 230 ad -as ... pruinas. *ad aestatem*: LIV. 2, 5, 3 caloribus. LVCAN. 6, 337 ignes. *alia*: CIC. de orat. 2, 323 in principiis ... in -is causis. orat. 218 orationi vel orienti vel -ae. VERG. Aen. 12, 469 -a inter lora ('*-a in aurigatione*' *Forbiger*). MART. 4, 82, 6 -us ... Bacchus.

(III) *nota notionem ex temporali in localem abeuntem: de regione tropica* (*cf. p. 583, 8*): LVCR. 6, 723 -a ab regione diei (6, 732). CLAVD. 8, 27 -os Libyae ... aestus. 15, 317 solis -os ... aestus. 21, 180 Aethiopum -os ... vapores. *de regione meridiana*: VERG. georg. 3, 303 stabula ... ad -um conversa diem (SEN. Herc. f. 236 COLVM. 7, 3, 8 LVCAN. 1, 16. 9, 606 APVL. mund. 11 AVIEN. Arat. 799 orb. terr. 457 GREG. TVR. Franc. 8, 33 p. 349, 5). MANIL. 1, 225 -o ... polo. 4, 592 solem (4, 650 MART. 3, 44, 7 PANEG. 2, 22, 2). LVCAN. 2, 586 axis (3, 69. 10, 250. 287 SIL. 8, 650 CLAVD. 47, 8 SEDVL. carm. pasch. 5, 195). CALP. ecl. 1, 76 -o ... sub aethere. SIL. 4, 105 -o ... a limite solis (SEDVL. op. pasch. 5, 15 limes ... -us).

β exaggerative, sc. ad premendam quodammodo vim vocabuli, cui apponitur (*cf. Vahlen, opusc. ac. II 540 sqq.*): (I) *de loco*: *c. subst., quibus significatur*: (A) *mare*: PLAVT. Epid. 679 ubi illum quaeram ... ? :: ... quaeras mea causa vel -o in mari (Truc. 527. VERG. ecl. 8, 58 omnia vel -um fiat m. Aen. 7, 810). VERG. Aen. 10, 304 *navis* solvitur atque viros -is exponit in undis (PROP. 4, 1 b, 147 Ov. epist. 18, 161 fast. 2, 111 *al.*). *v. et p. 588, 74.* *flumen*: LVCR. 4, 1100 in -oque sitit torrenti flumine potans (*cf.* PROP. 1, 9, 16 Ov. am. 3, 12, 30 ars 2, 606 *al.* SEN. Herc. f. 752). Ov. ars 1, 748 si quis idem sperat, ... e -o flumine mella petat. rem. 534 e -o iam licet amne bibas. met. 2, 242 -is Tanais fumavit in undis. 4, 357 -is immittitur undis (LIV. 8, 24, 13 per -um amnem transmittit equum). *al.* (B) *via, forum, urbs, terra*: *fiunt in -a via res mirae*: PLAVT. Poen. 1301 amplexari baiolum in -a via (*cf.* Q. CIC. Cic. epist. 16, 27, 2). VARRO Men. 512 in foro -o luci claro (*cf. l. 61*) decoquere. CIC. Verr. II 3, 105 ut in foro sibi -o lecti sternerentur. 5, 161 hominem ... in foro -o nudari ac deligari ... iubet (*sim.* 5, 162 in -o f. [BELL. Hisp. 42, 4]. LIV. 7, 19, 3 -o in f. 23, 10, 7 f. -o, luce clara [*cf. l. 58*] ... ad mortem rapior). *al.* BELL. Afr. 87, 2. VERG. Aen. 6, 588 -aeque per Elidis urbem ibat ovans (*cf.* Ov. fast. 6, 604 met. 6, 275. *nota* VAL. FL. 2, 298 quando ... -am ... per urbem laeta ferar?). 10, 41 -as ... bacchata per urbes (*cf.* PROP. 3, 8, 14 Ov. ars 3, 709 met. 6, 158). *et al.* *res fiunt in -a via, ut ab omnibus conspiciantur* (*cf. p. 586, 19*): PLAVT. Rud. 471 adponam ... urnam ... in -a via. TER. Andr. 777. CIC. Verr. II 4, 86 sunt -o in foro ... statuae. ad Q. fr. 2, 3, 6 dixi ... in foro -o. PROP. 3, 16, 30 non iuvat in -a nomen habere via. *al.* Ov. epist. 2, 67. 9, 123 fast. 2, 504. 540 LIV. 44, 44, 4. *et al.* *varia*: CIC. leg. 2, 37 omnia nocturna, ne nos duriores forte videamur, in -a Graecia Diagondas Thebanus ... sustulit. VERG. Aen. 5, 785 -a de gente Phrygum exedisse ... urbem *Troiam nobilissimam Phrygiae* (*cf.* LIV. 34, 22, 11). 7, 372 et Turno ... Inachus Acrisiusque patres -aeque Mycenae (*cf.* IVV. 3, 80). 9, 738 PROP. 1, 11, 1. 3, 9, 24 -o ponere iura foro (*cf.* Ov. am. 2, 17, 24). 3, 16, 12 Ov. rem. 491 fast. 6, 684. Pont. 2, 10, 50 -a ... ab urbe venis. *al. et al.* (C) *hostes* (*cf. p. 582, 50*): RHET. Her. 4, 44, 57 se ... in hostis inmisisse -os ([*sim.* CIC. dom. 64 *al.* CAES. Gall. 7, 50, 5 VERG. Aen. 9, 400 *al.* LIV. 31, 24, 14]. CAES. Gall. 6, 40, 4 per -os h. perrumpunt. SALL. Catil. 60, 5 VERG. Aen. 2, 377 *al.* Ov. epist. 1, 106 *al. et al.*). VERG. Aen. 1, 242 -is elapsus Achivis. 1, 488 -isque in milibus ardet (*cf.* 9, 549 *al.*). *al.* HOR. carm. 3, 16, 9 aurum per -os ire satellites ... amat. LIV. 24, 26, 13 inter -os tot armatos evaserunt. *sim. al.*

castra sim.: SALL. Iug. 107, 5 per -a eius castra palam transire. CAES. civ. 3, 73, 3 LIV. 28, 8, 11. *pugna*: CIC. Mil. 33 ex -is armis turbaque nocturna ([VERG. Aen. 11, 815 -is se inmiscuit armis]. Phil. 14, 36 cum inter -a hostium tela versaretur [VERG. ecl. 10, 45 Aen. 10, 237 LIV. 29, 33, 7]. *et al.*). fin. 2, 61 in -am aciem (*aliter p. 583, 4*) Latinorum irruebat (VERG. georg. 4, 82 Aen. 7, 296 *al.* LIV. 22, 5, 2). *sim. al.* *ignes* (*cf. p. 582, 49*): CIC. Scaur. 47 in -os se iniecit ignes (VERG. Aen. 3, 149 *al.* AETNA 631 HOR. sat. 2, 3, 57 carm. 4, 14, 24 LIV. 4, 33, 7. *et al.*). *sim. al.* (D) *corporis partes, corpus: pugnantium*: HIRT. Gall. 8, 48, 5 lancea ... -um femur eius ... traicit. VERG. Aen. 9, 750 -am ferro ... inter tempora frontem dividit (*cf.* 9, 588). 10, 815 exigit ensem per -um ... iuvenem. Ov. met. 6, 227. 7, 842. 8, 415 *al.* SEN. Herc. f. 994. *aliorum*: PROP. 2, 1, 70 ille ... Promethei ... a -o pectore pellet avem (*i. licet aquila illi in -o p. sedeat. cf.* SEN. Ag. 849). Ov. am. 3, 7, 30 saga ... -um ... in iecur egit acus. met. 2, 801. 4, 495. *aliter*: Ov. Ib. 424 tua ... fortuna liquescat lapsaque per -as effluat usque manus. (E) *varia*: *c. subst. proprie localibus*: PLAVT. Cas. 140 tum tu, furcifer, quasi mus in -o pariete versabere *omnibus conspicuus* (*cf. p. 585, 66*). Pseud. 984 in -o lutost (*cf.* Ov. Ib. 443). Trin. 941 e caelo? :: atque ⟨e⟩ -o quidem. CIC. carm. frg. 22 (div. 2, 64), 21 *serpentem* in -is ... versarier aris ([*cf.* Ov. fast. 2, 711]. Ov. met. 12, 271 rapit -is flagrantem ... ab aris ... torrem. *cf.* 5, 106 *et l. 71 sqq.*). VERG. georg. 3, 466 *ovem aegram* -o procumbere campo (*cf.* Ov. met. 7, 539 COLVM. 7, 10, 4 *et l. 26*). Aen. 2, 665 ut -is hostem in penetralibus ... cernam (*aliter* Ov. trist. 1, 3, 92 illa dolore amens ... narratur ... semianimis -a procubuisse domo: *sc. sic ut erat concidit, lectum petere non valens; perperam Heinsius* 'vidua, *nam* τὸ -a *prorsus otiosum ac superfluum est*'). 4, 382 spero equidem -is ... *Aeneam* supplicia hausurum scopulis ([*perperam* SERV. aut manifestis ut [*6, 111*] '-oque ex hoste recepi' aut illa saxa dicit, quae sunt inter Africam et Sardiniam Siciliamque]. *cf.* 4, 620 cadat ante diem -aque inhumatus harena). Ov. trist. 4, 10, 120 LIV. 22, 3, 6 SEN. Med. 798 APVL. met. 4, 26. *et al.* *c. subst. non proprie localibus*: CIC. Verr. II 3, 137 teneo ... in -is vectigalibus populi R., in ipsis (*cf.* BOETH. cons. 3, 11, 40 W. ipsam ... -ae veritatis notam) fructibus provinciae Siciliae furem ... avertentem rem frumentariam. dom. 34 versor in -o iure publico (*al.* COD. Iust. 7, 18, 3, 2 ut his ... in -o iure collocatis ad eorum proprietatem uterque contendat). Deiot. 10 in -a re p. nati semperque versati (rep. 1, 12). Phil. 5, 32. de orat. 1, 87 penitus in -a philosophia (*cf.* orat. 11). Tusc. 3, 70 in -a stultitia haerere. CATVLL. 64, 149 in -o ... turbine leti (*cf.* VERG. Aen. 2, 533 VAL. MAX. 3, 2, 24). LVCR. 4, 1133 -o de fonte leporum. HIRT. Gall. 8 praef. 3 VERG. Aen. 7, 414. HOR. ars 148 in -as res. Ov. am. 3, 14, 43 in -a ... culpa. *al.* LIV. 8, 24, 4 fugiendo in -a fata ruitur (LVCAN. 6, 313). *al. et al.*

(II) *de tempore*: *c. subst., quibus significatur*: (A) *oratio sim.*: CIC. Verr. II 3, 208 cur non in -a oratione mea consurgitis? (*sim.* de orat. 2, 21 CAES. civ. 3, 19, 6. *et al.*). VERG. Aen. 4, 76 -aque in voce resistit. 4, 663 -a inter talia (*cf.* 12, 318). *al. et al.* (B) *commotiones animi*: CIC. Tusc. 4, 63 in -o ... maerore. ad Q. fr. 2, 13, 1 VERG. Aen. 1, 386 Ov. ars 2, 373 *al.* LVCAN. 5, 304. (C) *partes temporis*: CATVLL. 61, 118 quanta gaudia, quae vaga nocte, quae -o die gaudeat! (HOR. sat. 2, 8, 3 de -o potare die. epist. 1, 2, 30. *et al.*). VERG. ecl. 10, 65 frigoribus -is (HOR. epist. 1, 15, 5). Aen. 10, 147 -a ... nocte (HOR. sat. 2, 3, 238 epist. 1, 7, 88 TIB. 1, 8, 59). (D) *varia*: LVCIL. 1070 -o a ludo ... recessit (*cf.* LIV. 5, 1, 5. 7, 3, 2). CIC. Verr. II 3, 213 Antonium ... in -is eius iniuriis et cupiditatibus mors oppressit (*cf.* Tusc. 1, 117 VERG. catal. 3, 7 Ov. am. 2, 10, 36). Cluent. 30 in -a potione (*cf.* PROP. 2, 2, 10). VERG. Aen. 7, 577 -oque in crimine belli (*cf.* LIV. 10, 19, 17). *al.* HOR. carm. 2, 4, 7 arsit Atrides -o in triumpho virgine rapta. PROP. 2, 9, 48 in -o ... amore (*cf.* Ov. rem. 357 met. 4, 184). Ov. am. 2, 18, 36 in -o Marte (*cf.* VAL. FL. 6, 312). *al.* LIV. 24, 45, 4 in -o ardore belli (34, 1, 3). *et al.*

γ notione debilitata (interdum quasi abundanter [cf. p. 584, 49]) ad indicandam aliquam partem intra totum spatium (cf. p. 584, 8. 587, 27. 588, 2): (I) *de loco*: LVCR. 6, 1115 morbus, qui ... gignitur Aegypto in -a (*cf.* HOR. sat. 2, 3, 101 proicere aurum in -a ... Libya. Ov. epist. 9, 147 tuus [*sc. Deianirae*] in -a coniunx lacerabitur Oeta. SEN. Tro. 1103 *Astyanax* sponte desiluit sua in -a Priami regna). VERG. georg. 4, 25 in -um *umorem* ... conice saxa *apibus*. Ov. fast. 2, 651 fruges -os immisit in ignes *arae* (4, 742 crepet in -is laurus adusta focis. met. 5, 57 *Athim* Perseus stipite, qui -a positus fumabat in ara, perculit. PETRON. 135, 3 mensam veterem posuit in -o altari. *cf. l. 21 sq.*). 6, 780 multaque per -as vina bibantur aquas. met. 1, 601 -os ... despexit in agros (Argos *L. Müller*). 10, 647 -o nitet arbor in arvo (12, 137 retroque ferenti aversos passus -o lapis obstitit a. 15, 100). 10, 717 vecta ... -as Cytherea per auras. 13, 423 in -is Hecuba natorum inventa sepulcris (*i. inter s.*). VVLG. psalm. 67, 14 inter -os cleros (Marc. 7, 31 venit ... i. -os fines. HIER. psalt. sec. Hebr. 103, 10). (II) *de tempore*: Ov. ars 3, 796 nec blandae voces ... cessent nec taceant -is improba verba iocis. COD. Theod. 8, 15, 5, 2 -o muneris sui tempore. *v. et p. 591, 26.*

2 *subst.*: **a** *spectatur ipsa medietas* (*ut p. 582, 11*): *α generatim*: (I) *de loco* (*ubique neutr.; nam* FORT. Aug. c.

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Fort. 1 p. 84, 8 quia te -um fuisse nostrum scio, id est inter Manichaeos administrasse [*cf. Aug. l. 26* nostis ... me non electum vestrum sed auditorem fuisse] *fort. non nomen muneris ecclesiastici, sed pro adi. accipiendum est*): Ⓐ *varia: sing.* (*abl.* -o, in, e, de -o, ad, in -um *sim. v. l. 75 sqq.*): Ov. fast. 3, 219 -um campi. Vitr. 3, 2, 8 Cels. 5, 28, 18^{A} Sen. Herc. f. 884. *plur.*: Liv. 26, 40, 9 in -a urbis. Mela 1, 11 -a ferme Eoae partis (*sim.* 3, 23. 100 Plin. nat. 6, 142 Avr. Vict. Caes. 16, 13). Sen. dial. 5, 94 Plin. nat. 2, 150. 163 Vvlg. Ezech. 42, 5 *v. p. 588, 21*). Heges. 5, 18, 2 p. 336, 7 turgescentibus -is ([*i. ventre*]. Marcell. med. 16, 98 ne -a doleant. Theod. Prisc. log. 5 p. 107, 17. 12 p. 111, 21. 112, 4. *cf. p. 582, 14. 525, 15*). Theod. Prisc. log. 14 p. 113, 13 praecordiorum. Cassiod. var. 5, 1, 1 *spatharum* -a pulchris alveis excavata. Ⓑ *specialia: de centro circuli, sphaerae sim.* (*cf. p. 584, 79*): Varro rust. 1, 51, 1 omne ... brevissimum in rutundo e -o ad extremum. Cic. nat. deor. 2, 47. 116 Lvcr. 1, 1053. 5, 486 in -o ... suo. *al. et al.* *nota*: Avg. civ. 13, 17 p. 578, 17 D. ab intimo terrae -o, quod geometrae centron vocant. *cf. p. 582, 24.* *de medulla* (*v. et p. 598, 2*): Varro rust. 2, 7, 8 scillae -um (Plin. nat. 20, 100 Plin. med. 3, 22 p. 95, 11 Chiron 495. Diosc. 2, 157 p. 240, 12 [*gr. 2, 171, 2* τὸ ἔνδον]. Cael. Avr. chron. 2, 4, 82 Cass. Fel. 15 p. 22, 7. 21 p. 35, 10. *cf. etiam p. 555, 46*). Cels. 4, 15, 3 ex malo cotoneo -um. Plin. nat. 10, 148 *ovi* (Theod. Prisc. log. 118 p. 221, 21 Apic. 8, 383 *al.*). Chiron 427 -um panis candidi (*cf. p. 525, 34*). *et al.* *de aliis intimis locis* (*cf. p. 584, 67*): Vitr. 2, 8, 3 intrinsecus -o. 2, 8, 7. 3, 3, 8 Sen. dial. 5, 9, 4. Chiron 90 iumentum ... sagittā intra -um (Veg. mulom. 2, 42, 2 per -um) aperito. Veg. mil. 4, 19. Vvlg. Dan. 3, 50 fornacis. Apic. 4, 141 *al.* *nota* in -o *notione debilitata* (*cf. p. 586, 64*) *de libro, i. q. 'intus'*: Plin. nat. praef. 24 cum intraveris, ... quam nihil in -o invenies!

(II) *de tempore: sing.: c. gen.*: Sall. hist. frg. 1, 149 diei (*al. v. vol. V 1, 1026, 23*) -o (Verg. Aen. 11, 547 fugae -o. Sil. 7, 154 somni. Tert. nat. 1, 18, 9 p. 90, 24 pacis. Avson. 195, 36 p. 54 P. aevi). Ov. fast. 2, 331 noctis erat -um ([4, 549 met. 10, 368]. Liv. 26, 45, 8 diei [27, 48, 17]. 37, 23, 2 aestatis. 38, 27, 9 autumni). *et al.* *plur.*: Plin. nat. 2, 228 ad noctis -a. Gell. 18, 4, 7 -a ipsa sermonum reliquit. Favst. Rei. grat. 2, 10 p. 84, 1 in vitae ... -is.

β *vis medietatis acuitur* (*ut p. 583, 1*): (I) *de loco: de parte exercitus, pugnae* (*cf. p. 583, 4*): *neutr.*: Coel. hist. 30 de -o. Sall. Iug. 45, 2 in -o (Liv. 27, 48, 7 *al.*). Liv. 22, 2, 3 agminis -um. 35, 4, 6 in -um (31, 27, 7 *al.* Cvrt. 3, 11, 4). 37, 41, 4 ex -o. Tac. hist. 3, 16, 2 -o (*al.*). 4, 33, 1 -a (ann. 12, 16, 1). *masc.*: Liv. 27, 18, 18 -is. 31, 21, 15 et cornua ... et -i. 39, 31, 3. *de syllaba: v. p. 583, 19.* *de terra*: Svlp. Sev. chron. 1, 4, 7 ita divisus orbis fuit, ut Sem intra orientem, Iaphet occidentem, Cham -is contineretur. *cf. p. 574, 23.* (II) *de tempore*: Cic. Phil. 2, 47 incidamus ... -a, ne nimis sero ad extrema veniamus. Hor. ars 152 ita mentitur, ... primo ne -um, -o ne discrepet imum. Sen. contr. 3 praef. 10 Qvint. inst. 7, 10, 11. Conc.^{S} II 5 p. 38, 11 qualis fuit oblatio Abraham prius et Iob in -o et sanctorum novissime offerentium. *nota*: in -o *i. q. 'interea'*: Cassiod. hist. 5, 20 p. 999^{D} ab initio quidem Arianorum dogma tenuerant, in -o autem homousianis consenserant.

b *spectatur spatium interiacens* (*ut p. 583, 34*): α *de loco: sing.*: Cato agr. 19, 2 inter arbores quod -um erit (Prvd. ham. 517 hoc -um, caelum inter et infima terrae quod patet). Cic. off. 1, 33 aliquantum agri in -o relictum est ([Val. Max. 7, 3, 4]. Sall. Iug. 79, 3 ager in -o [Liv. 4, 27, 4 planitiem in -o]. Liv. 2, 11, 10 dextra laevaque ... redditus clamor: ita caesi in -o praedatores [2, 14, 7 *al.*]. 7, 9, 6 pons in -o erat [21, 54, 1]. 39, 54, 12 Alpes prope inexsuperabilem finem in -o esse. Mart. Cap. 6, 694 dehinc India; nam Ciconas in -o error adstruxit. Ravenn. 1, 16 p. 36, 15). Verg. Aen. 3, 417 -o (*dat.*). 4, 184 volat caeli -o terraeque ([*cf. p. 583, 71*]. 9, 230 stant ... castrorum et campi -o. Ravenn. 1, 16 p. 37, 3 -o propositis multis spatiis). Prisc. gramm. II 457, 22 quia de praeterito perfecto loquentes anomalorum ratio coegit pluribus uti per (*cf. p. 588, 65*) -um verbis, breviter de illo repetamus. *plur.*: Verg. Aen. 6, 131 tenent -a omnia silvae. 10, 407 Sen. nat. 2, 9, 4 Flor. epit. 1, 13, 5. *nota*: Tac. Agr. 35, 5 -a campi (*i. campum inter Romanos et Britannos -um*). β *de tempore*: Verg. Aen. 9, 395 nec longum in -o tempus, cum clamor ad auris pervenit ([*cf.* Epiphan. Hier. epist. 51, 9, 2 *et l. 74. p. 584, 11*]. Tryph. dig. 49, 15, 12, 5 Vlp. dig. 26, 1, 6, 4 Hier. in Dan. 11, 21 p. 565^{C} Avg. in euang. Ioh. 23, 11 p. 1589$^{extr.}$ Mirac. Steph. 2, 2, 7 p. 847 in -o huius. *et al.*). Tac. hist. 2, 53, 2 -o temporis (ann. 13, 28, 2. 14, 53, 1). Plin. epist. 7, 27, 13 exiguum temporis -um et rursus simile aliud priori fidem fecit (*cf. l. 69*).

ad I A 2 iuncturae: abl. loc. **-o** (*v. et l. 31. 41. 61. 72*): *c. gen.*: Verg. Aen. 3, 354 aulai -o. 7, 59. 563 Liv. 5, 41, 2 Vitr. 6, 1, 10. 6, 8, 1. Tac. ann. 1, 64, 4 -o montium et paludum. *c. inter*: Vitr. 6, 1, 7 Tac. Agr. 24, 1. *abs.*: Ov. met. 2, 137 -o tutissimus ibis. Vitr. 2, 8, 3 *al.* Sen. Oed. 542 Stat. Theb. 5, 103 Sil. 8, 386 Tac. hist. 2, 68, 1 *al.* Chiron 209. **in -o** (*v. etiam l. 15. 27. 39. 48. 49. 55. 68*): Cato agr. 19, 2 uti in -o prelum recte situm siet. 20, 1 Varro ling. 5, 161 Verg. ecl. 3, 40. 46 georg. 2, 528 *al.* Aen. 12, 118 *al.* Liv. 1, 9, 5. 1, 57, 9 in -o aedium. *al. et al.* *nota*: Plin. nat. 8, 78 *basiliscus* erectus in -o incedens. Pallad. 1, 35, 12 scorpios fugari posse, si ... urantur in -o (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 588*). *saepe in bibliis notione debilitata* (*cf. l. 23. p. 582, 58. 586, 64. 587, 27. 594, 18. 595, 49*) *i. q. 'in'* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 362 sq.*): Vvlg. gen. 35, 2 deos ..., qui in -o vestri sunt (*cf.* lev. 26, 25 Ios. 3, 10). lev. 22, 32 ut sanctificer in -o filiorum Israhel (*cf.* num. 18, 20 deut. 32, 51). deut. 11, 3 signa ... quae fecit in -o Aegypti. iud. 7, 16 dedit ... lampades in -o lagenarum. Sirach 42, 12 in -o mulierum (Vitae patr. 5, 4, 61 ut ... veniret [*Nau 1908 p. 51 n. 153* εἰς μέσον]). *et al.* *i. q. 'inter'*, μεταξύ: *c. gen.*: Itala gen. 3, 15 (Aug. loc. hept. 1, 10) inimicitiam ponam ... in -o tui et in -o mulieris (ἀνὰ μέσον, *Vulg.* inter). Matth. 23, 25 (cod. e *al.*) in -o templi et altaris (μεταξύ, *Vulg.* inter). *cf.* Vvlg. Matth. 18, 20 sum in -o eorum (ἐν μέσῳ αὐτῶν). *c. dat.*: Comm. apol. 554 stetit illis in -o. *c. acc.*: Hippocr. aer. 3 p. 5, 15 G. in -o ... hortum solis et occasum (μεταξύ). **e -o** (*v. et p. 587, 40*): Varro *v. p. 587, 14.* Alf. dig. 9, 2, 52, 2 cum muliones, qui inter duo plostra fuissent, e -o exissent. Itala *v. l. 29.* **ad -um**: Sall. hist. frg. 1, 126 muri. Vell. 2, 107, 1. *interrogatur 'ubi?': v. vol. I 525, 33, ubi addas*: Liv. 33, 1, 3 Heges. 5, 12, 2 Cypr. Gall. gen. 260. **in -um** (*v. et p. 587, 40*): Liv. 4, 18, 3 campi. *al. et al.* *nota*: Vvlg. Ezech. 41, 7 de inferioribus *aedificii* ascendebatur ad superiora in -um (42, 5 de -is aedificii. *cf.* III reg. 6, 8 in -um cenaculum). **intra -um**: *v. p. 587, 25.* **de -o** (*v. et p. 587, 38*): *saepe in bibliis notione debilitata* (*cf. l. 79*) *i. q. 'de'*: Itala deut. 18, 15 (Rufin. Orig. in num. 16, 17) prophetam ... de -o tui ... suscitabit (ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, *Vulg.* de gente tua). Vvlg. exod. 7, 5. 23, 25. 28, 1. 31, 14 peribit anima illius de -o populi sui (lev. 17, 4. 18, 29. *cf.* 20, 3 succidam eum. 20, 6 interficiam illam. num. 4, 2. 18. *et al.*). deut. 4, 34. *et al.* Iord. Get. 121 magas ... de -o sui proturbat. *cf.* Itala I Cor. 5, 13 (Ps. Cypr. aleat. 4) eximite malos e -o vestro (ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. *Vulg.* ex vobis ipsis). **inter -um** (*cf. Löfstedt, Verm. Stud. 201 sq., Schmalz-Hofmann^{5} 511, Svennung, Unters. Pallad. 361 sqq.*): *i. q. 'in'*: Itala gen. 1, 6 (Ambr. hex. 2, 4, 15) fiat firmamentum i. -um aquae (ἐν μέσῳ, Vvlg. in -o). Ios. 8, 22 (Aug. loc. hept. 6, 11) facti sunt i. -um castrorum (ἀνὰ μέσον, Vvlg. -os hostium ferire coeperunt). Matth. 13, 25 (cod. d) superseminavit zizania i. -um tritici (ἀνὰ μέσον, Vvlg. in -o). Act. Archel. 13, 1 demittunt animam, quae obicitur i. -um novi saeculi (ἀφίησι τὸν βῶλον μετὰ τοῦ νέου αἰῶνος). *i. q. 'inter'* (*in LXX respondet ubique* ἀνὰ μέσον, *in Vulg.* inter): i. -um *semel positum*: Itala gen. 9, 12 (Aug. loc. hept. 1, 29) signum testamenti, quod ego ponam i. -um meum et vestrum. lev. 10, 10 (*ibid.* 3, 17) distinguere i. -um mundorum et contaminatorum (*cf. l. 53*). I Macc. 12, 36 (recc. LX) *et* Vvlg. (*rec. B* inter). Ezech. 22, 26 (Avell. p. 309, 17. 23) *variat c.* inter (Vvlg. Sirach 27, 2 *c.* in -o [*LXX utrobique* ἀνὰ μέσον]). Vvlg. psalm. 103, 10 Bar. 6, 53 Mart. Brac. sent. patr. 80. Lib. iubil. 16, 10 i. -um Cades et Sur. *locis, quibus LXX* ἀνὰ μέσον *repetunt*: Itala gen. 10, 12 (Aug. civ. 16, 3 p. 126, 2 D.) i. -um Ninevae et Chalach. 13, 7 (Aug. loc. hept. 1, 42) facta est rixa i. -um pastorum pecorum Abram et (i. -um pastorum *add. Zycha non necessario*) pecorum Loth. i. -um *repetitum* (*sec. gr.; sim.* in -um: *v. vol. VII 1, 742, 58*): Itala gen. 1, 14 (Aug. loc. hept. 1, 1) dividant i. -um diei et i. -um noctis (*Vulg.* diem ac noctem). lev. 20, 25 (Aug. loc. hept. 3, 48) i. -um pecorum mundorum et i. -um pecorum immundorum et i. -um volucrum mundarum et immundarum (*Vulg. aliter*). Ezech. 8, 16 (Ps. Tert. adv. Iud. 11 p. 731, 31 Oe.) i. -um elam et i. -um altaris (*Vulg.* inter vestibulum et altare). 34, 20 (Didasc. apost. 17, 28) discerno i. -um ovis firmae et i. -um ovis infirmae (*Vulg.* inter pecus pingue et macilentum). *c. acc.* (?): Itala Ezech. 34, 22 (Didasc. apost. 17, 34) iudicabo i. -um arietis et arietem (ἀνὰ μέσον κριοῦ πρὸς κριόν, *Vulg.* inter pecus et pecus). Mal. 2, 14 (*ibid.* 62, 17) i. -um ⟨tui et⟩ mulierem (ἀνὰ μέσον *bis, Vulg.* inter te et uxorem; ⟨te et -am⟩ *Hauler*, ⟨tui *vel* te et i. -um⟩ *Tidner, Eranos 25, 1927, 70, Sprachl. Komm. z. lat. Did. Apost. 122*). *praedicative*: Epiphan. in euang. 18 p. 13, 31 ut inter paenitentiam et regnum caelorum nihil sit i. -um (*an* intermedium?). **per -um** (*v. et p. 587, 26. 591, 45. 592, 26. 596, 29*): *abs.*: Verg. Aen. 10, 383 hunc ... figit telo, discrimina costis p. -um qua spina dabat. Vitr. 3, 4, 5 uti *stylobata* habeat p. -um adiectionem. 4, 7, 2. 6, 6, 3. 10, 3, 6 *bis.* 10, 3, 8. Cels. 5, 27, 3^{D} pullum p. -um dividere (Vvlg. gen. 15, 10. *cf.* Marcell. med. 34, 32 lacertam p. -um scissam [Vitae patr. 6, 2, 11]. 34, 35 Apic. 4, 133). 7, 7, 11. 8, 14 Mela 2, 79. Prisc. gramm. II 457, 22 *v. p. 587, 63.* Misc. Tir. p. 58, 5 in circuitu et p. -um (*legit C. H. Moore, ALL 10, 1898, 257*, p. -as *ed. Schmitz*). Ravenn. 3, 5 per -o *v. p. 589, 3.* *c. gen.*: *exaggerative*: Vvlg. exod. 14, 22 ingressi sunt ... p. -um sicci maris (*sim.* 14, 29 psalm. 135, 14. *cf. p. 585, 47*). deut. 29, 16 quomodo transierimus p. -um nationum. Luc. 4, 30. *fere i. q. 'inter'*: Tert. pudic. 5, 7 p. -um eorum (*idololatriae et homicidii*) quasi vacantem locum ... complevit *moechia.* Itala gen. 15, 17 (Hesych. in lev. 2, 4 p. 807^{B}) transivit p. -um divisionum (ἀνὰ μέσον, *Vulg.* inter divisiones). *sensu debilitato* (*cf. l. 2. 23. 31*) *fere i. q. 'per'*: Vvlg. Ios. 3, 2 transierunt praecones p. castrorum -um. II par. 23, 20 introire p. -um portae. *aliter* (*c. abl.?*): Itin. Anton. Aug. p. 258, 2 a Lauriaco p. -um Augusta Vindelicum usque (*D, Cuntz*, sive *cett.*) Brigantia. [*loco corrupto*: CIL VI 36507 p. -um monumenti.] **[per -as**: *v. l. 72.*]

[*Bulhart*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prae -o: RAVENN. 1, 2 p. 6, 15 cuius Garamantium patriae ad frontem, multis p. -o spatiis, ... Mauritaniae Cyrenensis ponitur patria (*sim.* 1, 3 p. 7, 6. 17. 3, 5 p. 139, 4 [per -o *AB*]. *cf. Schnetz, Philol. 87, 1932, 112 sq.*).

B ***translate:*** 1 *de gradu quantitatis vel qualitatis* (*usum adverbialem v. p. 596, 27*): **a** *eorum, quae sensibus percipiuntur:* **α** *aetatis: pertinet ad certum aetatis gradum: hominum: adi.*: PLAVT. Aul. 159 -a est mulieris aetas (OV. fast. 3, 774 -a est a. inter utrumque tibi. SEN. contr. 7, 5, 3 pueri an senis an -ae a.? CELS. 1, 3, 32 inediam facillime sustinent -ae aetates, minus iuvenes, minime pueri et senectute confecti. 7, 7, 14[B] senilis a. ... puerilis ... inter has -a. COLVM. 1, 8, 2. CE 1192, 10 [*cf. Buech. ad l.*]. *al. v. vol. I 1129, 6. 13*). OV. met. 15, 226 -i ... temporis annis. PLIN. nat. 7, 28 -o aevo mori (MART. 8, 77, 7). MART. 10, 32, 3 talis erat ... -is ... annis. *subst.*: SEN. epist. 22, 14 adulescentem, senem, -um. 70, 2 quidquid est illud inter iuvenem et senem -um. *vini*: PLIN. nat. 14, 79 ad vetustatem -am pervenire. *pertinet ad rationem aetatis inter singulos intercedentem*: CIC. Phil. 10, 10 duorum fratrum aetatibus -us interiectus. SEN. benef. 1, 3, 6 maximam natu ..., -am ..., tertiam. CYPR. epist. 63, 3 p. 702, 20 a -o filio (AVG. civ. 16, 1 p. 121, 11 D. f. suum -um, hoc est primogenito iuniorem ultimoque maiorem. 16, 2 *bis*. *cf. p. 525, 44*). AMBR. exc. Sat. 1, 54 inter fratres duos ... aetate -um. **β** *rerum, quae magnitudinem vel numerum habent*: OV. met. 7, 779 collis ... -i ([*i. mediocri magnitudine*]. COLVM. 1, 4, 10 *bis*). 8, 621 -o (modico *v. l.*) circumdata muro. LIV. 7, 10, 7 corpus alteri magnitudine eximium ..., -a in altero militaris statura ([DARES 13]. *cf.* ARNOB. nat. 3, 14 p. 121, 21 nanos, longos, -os. FIRM. math. 4, 19, 10 corpus eorum -a moderatione componitur [PHYSIOGN. 12 p. 21, 9 -um temperamentum corporis]. 4, 19, 28 corpus ... -um semper et gracile). 26, 49, 6 non de numero ..., non de pondere ... convenit. si aliquis adsentiri necesse est, -a simillima veris sunt (*cf.* PLIN. nat. 6, 208 ut -a ex omni varietate prodentium sumatur computatio). LABEO dig. 34, 2, 31 -ae magnitudinis ... lancem (SCRIB. LARG. 70 PLIN. nat. 10, 8. 21, 19). MANIL. 2, 429 permixtosque dies -is hiemem inter et aestum articulis. GERM. 281 ignea ... aut -i fulgoris. VITR. 6, 1, 1 *v. p. 596, 28*. CELS. 7, 26, 1[A] *fistularum* maxima ..., -a ..., minima *longitudine*. COLVM. 1 praef. 12 facultatum. PLIN. nat. 18, 90 pretium huic annona -a in modios farinae XL asses (COD. Iust. 6, 43, 3, 1 b non optimum ex servis ..., sed -ae aestimationis). 18, 261 herbas (*opp.* breviores). 25, 150 -a potio cyathi unius (26, 65. 27, 22 minima potio ..., -a ..., maxima. 27, 119). 33, 90 *chrysocollam* asperam ..., -am ..., attritam. QVINT. inst. 9, 4, 125 habet periodos membra minimum duo. -us numerus videtur quattuor, sed recipit frequenter et plura. 11, 3, 78 sanguis ... effunditur in ruborem, ... pallore frigescit, temperatus ille -um quoddam serenum efficit. CAEL. AVR. acut. 3, 7, 73 hos ... motus manuum ... -um aiunt esse saltum raptus atque tremoris magnitudine ac distantia temporis. **γ** *in serm. medicorum de cibis*: CELS. 2, 18, (2 omnia legumina ... generis valentissimi esse) 3 in -a vero materia numerari ... aves ...; inbecillissimam vero materiam esse omnem caulem (2, 18, 7 *opp.* levissima, gravissima. *al. v. p. 457, 77*). 2, 18, 6 quae in -a specie sunt. 2, 20, 1 -i inter teneros durosque pisces. 6, 6, 29 cibi neque ii qui implent neque nimium acres ..., sed inter hos -i. GARG. MART. med. 11 *lactucae* -um temperatumque sortitae rigorem (19). ORIBAS. syn. 1, 31 p. 836, 25. **δ** *de temperie caeli* (*v. etiam p. 590, 24*): LVCR. 2, 517 calor ac frigus -ique tepores (ARNOB. nat. 1, 2 p. 4, 20). VITR. 9, 1, 16 a refrigeratione caloreque earum *stellarum* -o (*i. a temperie media inter refrigerationem Saturni et calorem Martis*). SEN. benef. 4, 28, 1 -a veris autumnique temperamenta. COLVM. 1, 5, 8 -um temperatumque libramentum ventorum hiemalium et aestivorum. PLIN. nat. 14, 28 -am temperiem. ARNOB. nat. 2, 20 p. 64, 17 locus ... temperatus et -us. **ε** *de voce*: SEN. epist. 84, 9 aliqua *vox* ... acuta est, aliqua gravis, aliqua -a ([MACR. Sat. 1 praef. 9]. QVINT. inst. 2, 8, 15 sonus [5, 10, 125. 11, 3, 64 *vox* inter acutum sonum et gravem -a]). PLIN. nat. 10, 82 *sonus* summus, -us, imus. *aliter*: CIC. de orat. 3, 227 in omni voce ... est quiddam -um (*i. tenor fere sibi constans*), sed suum cuique voci. **ζ** *de hominum fortuna et condicione vitae: adi.*: CIC. rep. 2, 69 ut ... in fidibus ... concentus est quidam tenendus ex distinctis sonis, ... sic ex summis et infimis et -is interiectis ordinibus ut sonis moderata ratione civitas ... concinit (PLIN. nat. 33, 29 anuli ... o. -um ... plebei et patribus inseruere. 33, 45 inter stolam plebemque hunc -um feminarum equestrem o.). OV. met. 5, 207 -a de plebe (*cf. l. 76*) virorum (9, 306. 11, 283. fast. 5, 20 saepe aliquis solio, quod tu, Saturne, tenebas ausus de -a plebe sedere deus. trist. 1, 1, 88. 2, 351. PLIN. nat. 26, 3 humilis aut -a. STAT. Theb. 7, 395). 7, 432 patres et -um vulgus (SEN. Phaedr. 212). SEN. Ag. 103 -ae ... turbae (Thy. 533). *adde*: PORPH. Hor. carm. 2, 10, 1 -ae vitae statum. ANTH. 276, 2 -um vitae ... gradum. EVTR. 8, 1, 1 nobilitatis -ae. SVLP. SEV. chron. 1, 41, 2 -o genere ortus. *subst.*: *masc.*: CIC. Phil. 1, 37 a summis, -is, infimis (13, 45 SEN. epist. 72, 11). *neutr.*: LIV. 45, 35, 5 intacta invidia -a sunt; ad summa ferme tendit. TAC. hist. 2, 74, 2 imperium cupientibus nihil -um inter summa aut praecipitia.

b *rerum incorporalium:* **α** *in serm. rhet. de genere dicendi mediocri* (*cf. gr. μέσον*): CIC. de orat. 3, 177 tum graves sumus, tum subtiles, tum -um quiddam tenemus (orat. 111 illud -um). orat. 21 est ... quidam interiectus inter hos -us *orator* (98 -us ille, quem modicum et temperatum voco. 99. opt. gen. 2 alios grandis ..., alios tenuis ..., alios eis interiectos et tamquam -os). QVINT. inst. 4, 2, 45 -a ... via dicendi. 6, 2, 19 -us ille orationis modus (12, 10, 60 GELL. 6, 14, 3). 10, 1, 52 in illo -o genere dicendi (10, 1, 80. 12, 10, 18. 58 SERV. Aen. 1 praef. p. 4, 10). 12, 10, 10 -am illam formam. SCHOL. Cic. Gron. D p. 302, 2 inter -as haec oratio ponitur. **β** *de moribus et ingenio*: LIV. 1, 32, 4 -um erat in Anco ingenium et Numae et Romuli memor (TAC. hist. 1, 49, 2 ipsi -um i., magis extra vitia quam cum virtutibus). 22, 29, 9. SEN. contr. 7, 1 (16), 14 alius mitior est plus quam debet, alius saevior quam necesse est, -is alius adfectibus inter utrumque positus totus in sua potestate positus est. PLIN. nat. 8, 220 *animalia* nec placida nec fera, sed -ae inter utrumque naturae. *de ipsis hominibus*: VELL. 2, 29, 3 eloquentia -us. VOPISC. Car. 3, 8 -um, ut ita dixerim, virum et inter bonos magis quam inter malos principes conlocandum. SPART. Ael. 3, 6 etiamsi non summi, -i tamen optinuit ducis famam. EVTR. 10, 7, 1 principibus ... -is (*opp.* optimis). AMM. 14, 9, 2 cetera -um principem, sed ... implacabilem (*cf.* 21, 16, 8). 30, 7, 4 inter probra -um et praecipua. *nota*: 25, 10, 7 Iuliano superstite in res novas quendam -um surrexisse (*i. hominem mediocrem, sc. haud magni ingenii*). *in allegoria*: OV. met. 15, 211 autumnus ... inter iuvenemque senemque temperie (*cf. p. 589, 55*) -us. *de sententiis*: CAPITOL. Gord. 20, 6 *dicta* non magna, non minima, sed -a et quae appareat hominis esse ingeniosi. **γ** *de universa natura: rerum*: PLIN. nat. 11, 9 insecta ... non videntur habere nervos nec ossa ... nec quae iure dicatur cutis, sed -ae cuiusdam inter haec omnia naturae corpus. 15, 101 -o ... genere inter bacas acinosque. 20, 177. 204 inter sativa et silvestria -um genus. *daemonum* (*cf. p. 591, 13*): APVL. Socr. 140 -a natura *inter deos et homines*. ARNOB. nat. 2, 36 p. 77, 12. **δ** *varia*: LIV. 5, 37, 3 dilectum ... nihilo accuratiorem, quam ad -a bella haberi solitus erat, ... habebant. 6, 14, 13 gratiam. 39, 29, 5 -us ... honos Manlio habitus, ut ovans urbem iniret. VELL. 2, 67, 2 fidem summam, ... -am, ... nullam. SEN. Med. 393 non facile ... aut -um scelus (*cf.* TERT. pudic. 1, 19 de modicis et de -is delictis). GAIVS inst. 1, 159 aut maxima est capitis deminutio aut minor, quam quidam -am vocant, aut minima (*al. v. vol. III 420, 60*). APVL. apol. 43 inter deos atque homines natura et loco -as quasdam divorum potestates intersitas (Socr. 132 *al.* AVG. civ. 8, 14 p. 341, 18 D.). *subst.*: *neutr.*: NIGID. Gell. 10, 11, 2 *v. p. 502, 81*. CIC. Phil. 12, 12 ut -a praeteream (*fort. ad p. 587, 68*). opt. gen. 6 ea ... in quo summa, erit perfectissimus; in quo -a, mediocris, in quo minima, deterrimus. HOR. ars 368 certis -um et tolerabile rebus recte concedi. *masc.*: TERT. praescr. 15, 2 firmos (*i. homines firmae fidei*) fatigant, infirmos capiunt, -os cum scrupulo dimittunt.

2 *significat rem (vel personam) aliquo modo inter duas inaequales positam*: **a** *de re (persona) conciliante vel conectente* (SYNON. Cic. Char. gramm. p. 413, 12 B. -us. intercessor. gratiae conciliator. 429, 20 -us. sequester. arbiter. intercessor. pacificator): **α** *de conciliatore litium* (*cf. p. 526, 72*): VERG. Aen. 7, 536 dum paci -um se offert. PROP. 2, 9, 50 -a non sine matre. OV. met. 5, 564 -us *Cereris et Plutonis* ... Iuppiter. SEN. contr. 1, 1, 3 me foederi -um pignus addite (VELL. 2, 47, 2). SEN. Phoen. 457 -a se opponit parens. epist. 14, 12 armis -us intervenit. LVCAN. 1, 100 sola futuri Crassus erat -us belli mora. 1, 118 generos soceris -ae iunxere Sabinae. VAL. FL. 5, 499 -i sociatrix gratia Phrixi. SIL. 16, 221 pacator -usque. STAT. Theb. 7, 557. APVL. Socr. 17 p. 158 me⟨dius⟩ ad dicendum exor[ta]tus est. HEGES. 4, 6, 10 pacis ([COMMENT. Lucan. 10, 472]. INTERPR. Paul. sent. 1, 18, 1 divisionis -us [*syn.* arbiter]. *cf. p. 591, 17. 19*). PELAG. in Rom. prol. p. 7, 20. VITAE patr. 5, 10, 6 peregrinus monachus in alia provincia habitans nullis rebus se -um faciat (*Cot. p. 355*[C] *μηδὲν μεσαζέτω*). 5, 15, 30 p. 900[B] neque ⌊te -um⌋ (*J. B. Hofmann*, taedium *Migne*) facias (*cf. p. 527, 1*). CASSIOD. var. 3, 4, 3. *huc fort.* CALP. decl. 34 non licet aliud iudicare: -us his nemo est. *abl. abs.* (*cf. l. 84. p. 591, 20. 26. 29. 37. 50. 57*): SYMM. epist. 6, 5 -a unanimitate tua ..., si quid inter eos concertationis est, posse finiri. AMM. 18, 5, 7 -o fetiali. CASSIOD. var. 3, 2, 3 amicis -is (3, 4, 4 CONC. Aurel. a. 549 p. 106, 8). inst. 1, 17, 3 p. 57, 17 ut ... iudicibus -is ... confligant. *ad notionem praesidentis arbitri vergit*: LIBERAT. 9 Conc.[S] II 5 p. 110, 3 in collatione, quam contra Acephalos suscepit iussione Iustiniani principis -o Strategio comite. COD. Iust. 6, 23, 19, 1 nobis -is et toto iure ... teste. *de Christo*: LACT. inst. 4, 25, 5 inter deum atque hominem -us constitutus, unde illum Graeci *μεσίτην* vocant. epit. 39, 7 HIER. in eccles. 2 p. 1029[A]. RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 1 p. 139, 15 creaturarum et dei -um id est mediatorem. Greg. Naz. orat. 1, 53, 1 PRVD. psych. 764 PAVL. NOL. carm. 19, 726. **β** *de teste intercedente in iure iurando* (*cf. p. 527, 3*): VERG. Aen. 12, 201 tango aras, -os ignis et numina testor. OV. rem. 678 -is ... verba deis. SERV. auct. Aen. 4, 204 -um dixit testem. AVG. civ. 3, 20 p. 130, 22 D. ipsi *dei* ... -i praefuerunt, cum Romanae rei p. interiecto foedere copulata est *civitas Saguntina*. PVBLIC. Aug. epist. 46, 1 p. 124, 8 iuramentum ... illud in (*v. vol. VII 1, 789, 46*) -o est ... datum (*cf.* p. 124, 12 iuramentum ... -um intercessit). *abl. abs.* (*cf. l. 66 sqq.*): ENNOD. epist. 6, 3, 6

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 151, 2 deo -o . . . promitte ([7, 7, 2 p. 177, 8. 9, 13, 1 p. 238, 13]. CONC. Carp. a. 527 p. 43, 2 prolata sententia [cf. p. 43, 11 Aurel. a. 541 p. 87, 13]. CAES. AREL. reg. virg. 59. i. q. deo iuvante [cf. p. 559, 73]: CONC. Rom. a. 501 p. 425, 7 ut . . . hoc sequamini). CASSIOD. var. 4, 12, 3 -is . . . euangeliis (GREG. M. epist. 8, 17 p. 19, 22. al. v. in ind. s. v. evangelium).
γ varia: (I) de animantibus: GERM. frg. 2 a, 10 annua Sol -us designat tempora, Phoebe menstrua. QVINT. inst. 11, 2, 3 et 12, 8, 4 v. p. 358, 4. 8. ITALA deut. 5, 5 (Pelag. in Gal. 3, 19 p. 322, 2) inter deum et populum -us fuit (VVLG. sequester et -us). PORPH. Hor. epist. 1, 11, 26. AVSON. 390, 3 p. 255 P. accessit (grates . . . -o . . . nepoti) . . . titulus, tua (sc. avi) quo reverentia crescat. RVFIN. symb. 4 p. 343[A] qui inter has . . . voces -us se discussor interserat. AVG. civ. 8, 24 p. 362, 15 D. daemones (cf. p. 590, 31) tamquam -i inter homines et deos (9, 1 p. 368, 27. 9, 15 p. 388, 16 -us malus. 9, 23 p. 400, 7 -os non esse ad inmortalitem . . . perducendis mortalibus). epist. 57, 2 p. 216, 8 mihi per quendam Carum utriusque nostrum -um mandaverat. CONSVLT. Zacch. 1, 31 p. 38, 35 angeli imperiorum (cf. p. 590, 60) dei . . . ministri semper ac -i. CONC.[S] II 2, 2 p. 33, 13 v. p. 527, 14. PETR. CHRYS. serm. 127 p. 549[C] Ioannes . . . totius -us trinitatis (v. adn. apud Migne). SIDON. epist. 2, 1, 4 te -o, te praesule. 7, 2, 7 -o episcopo. COD. Iust. 4, 32, 26, 5 prohibiti maiores usuras stipulari alios -os subiciunt, quibus hoc non ita interdictum est. 4, 50, 9 per -am personam (7, 24, 14, 2). 7, 54, 3, 3 per -um fideiussorem. CONSTANTIVS vita Germ. 28 p. 272, 7 -o interprete. GREG. M. epist. 9, 44 p. 72, 2. (II) de rebus: incorp.: PROP. 4, 4, 60 -um foedus . . . inite. OV. am. 3, 2, 50 -a pace (cf. p. 590, 66) repertus amor (fort. ad p. 586, 80). GERM. 180 -a . . . ligat conpagine una eademque stella cornu Tauri et pedem Aurigae. QVINT. decl. 321 p. 263, 16 tuti . . . iacuere -a cenae fide ([PALLAD. 11, 14, 1 quae Graeci sua f. -a . . . disputarunt. AMM. 30, 3, 5 amicitia -a sacramenti f. firmatur. AVG. civ. 3, 14 p. 113, 24 D. quem virum iam f. -a retinebat soror Horatii. INTERPR. Paul. sent. 5, 10, 4. cf. p. 590, 66]. OPTAT. 3, 3 p. 76, 10 in qua re -a est f. et deus . . . et querelae multorum). ARNOB. nat. 3, 32 p. 133, 4 inter loquentes duo -a currat . . . oratio (cf. CLAVD. DON. Aen. 9, 655 p. 272, 29 -us sermo, qui communicatur cum aliquo [AVG. civ. 7, 14 p. 292, 3 D. quod sermo currat inter homines -us. p. 292, 7]). VVLG. cant. 3, 10 -a caritate (GREG. M. moral. 23, 17 p. 261[D] -a interveniente c. cf. p. 590, 66). AVG. civ. 14, 29 p. 183, 9 D. fines imperii . . . -a . . . compositione defixi. epist. 199, 47 p. 285, 7 -a . . . iuratione promisit (cf. l. 30 et OROS. hist. 3, 23, 66 -o . . . iurationis sacramento).
nota neutr. subst.: AVR. VICT. Caes. 13, 5 noscendis ocius, quae ubique e re p. gerebantur, admota -a publici cursus. AVG. epist. 149, 26 p. 372, 11 cohaerentes . . . mediatori . . . Christo Iesu et nullum falsum . . . -um, per quod deo cohaereant, requirentes. CANON. Turner I 2, 1 p. 32[hh] 20 deus . . . vos . . . dignos . . . faciat vitae perpetuae per -um (διὰ τῆς μεσιτείας) . . . Christi (SCHOL. Ter. p. 168, 12 per hoc -um probat fabulas suas displicere). corpor.: CELS. 8, 1, 21 neque enim articulus . . . posset . . . cum carne nervisque coniungi, nisi ea -a quaedam materia committeret (sc. cartilago). abl. abs. (cf. p. 590, 66): FLOR. epit. 4, 2, 55 cum . . . foedus amicitiae cum Caesare -o Pompei capite sanxisset. ORIBAS. syn. 9, 54 add. Aa p. 383[med.] -o ferramento extendere . . . tymum.

b de re separante (cf. p. 583, 35): VERG. Aen. 1, 348 quos inter -us venit furor. 1, 682 Iulum recondam, ne qua scire dolos -usve occurrere possit (SERV. importunus, incongruus). SEN. dial. 5, 42, 3 par acerrimum -a mors (cf. p. 584, 4) dirimet. STAT. Theb. 4, 650 -us quis euntibus error. CLAVD. 15, 236 in fratres -o discordia Mauro nascitur (cf. p. 590, 66). in -o esse i. q. intercedere: CONC.[S] I 5 p. 334, 25 ut . . . coniungat divisa et quae in -o fuerant inter haec aspera scandala auferat (I 1, 4 p. 16, 10 τὰ μεταξὺ διεῤῥιμένα σκάνδαλα; I 2 p. 104, 21 interiecta scandala circumcidens). -um esse (fieri) i. q. interesse, differre: HIPPOCR. aer. 6 p. 11, 13 G. multum -um fit matutini et vespertini (τὸ μέσον). COD. Iust. 7, 37, 3, 1 b quantum inter privatam fortunam et regale culmen -um est. cf. p. 593, 45 sq.

c de re ambigua: α de sententia et consilio: (I) i. q. anceps, dubius, suspensus: QVADRIG. hist. frg. 25 nos in -um relinquemus (GELL. 7, 14, 9). CIC. Cael. 48 totum in -o relinquam (SALL. Catil. 19, 5 VELL. 2, 48, 4. TAC. Germ. 46, 4 [in -um trad.]. PLIN. epist. 9, 13, 13 CAPITOL. Ver. 11, 4 VOPISC. Prob. 3, 3 Aurelian. 15, 2. 6 AVR. VICT. Caes. 14, 9 RVFIN. hist. 5, 16, 15). SVET. Vitell. 2, 1 quod discrepat, sit in -o. cf. VOPISC. Aurelian. 16, 3 haec quoque -a relinquemus. SIL. 9, 356 -aque diu pendente per ambas spe gentis (TAC. ann. 3, 15, 1 donec -ae Pisoni spes. TERT. adv. Val. 29 p. 205, 3 saluti degeneratum, . . . -ae spei . . . deliberatum, certae saluti praeiudicatum). PS. QVINT. decl. 16, 8 p. 298, 1 oculos in -a orbitate fudisti (seq.: quisquis orbitatem statim credit). 18, 15 p. 334, 11 non est -a res, ut neutrum sciamus (PAVL. dig. 12, 6, 65, 1 licet res nulla -a fuerit). AVG. nat. et grat. 61, 71 p. 286, 15 testimonia . . . ita sunt -a.
(II) i. q. extra lites partium se cohibens: adi.: CIC. Att. 10, 8, 4 -os esse iam non licebit. ANTON. Cic. Att. 10, 10, 2 qui se -um esse volt. LIV. 35, 48, 9 quod -os deceat amicos. 40, 20, 4. 45, 31, 4. VELL. 1, 9, 2 in eo bello -us fuit animo. SEN. Oed. 831 contine -as manus. subst.: neutr.: CIC. Att. 15, 20, 3 utra ergo castra — -a enim tollit Antonius — ? illa infirma, haec nefaria. LIV. 26, 48, 9 C. Laelio et M. Sempronio advocatis partis utriusque P. Cornelium Caudinum de -o adiecit. GELL. 2, 12, 5 qui in -o sunt utriusque partis benivoli. masc.: TAC. hist. 1, 19, 1 multi voluntate, effusius, qui noluerant, -i ac plurimi obvio obsequio. 4, 8, 5. SVET. Iul. 75, 1 -os ac neutrius partis (Nero 2, 3 de -is ac neutram partem sequentibus).
(III) i. q. neutrius partis, sed suam sententiam sequens: CIC. Vatin. 16 partim plane tecum sentiebant, partim -um quendam cursum tenebant (cf. LIV. 9, 3, 11 -a via consilii [9, 12, 2. 24, 45, 7. 32, 21, 33 SEN. contr. 10, 1, 10. et al.]). epist. 4, 7, 3 -um quoddam tuum consilium fuit (LIV. 2, 30, 1. 8, 13, 3). LIV. 3, 13, 6 -o decreto. 26, 8, 6 has diversas sententias -a sententia P. Valerii Flacci vicit (36, 12, 3 CELS. 1 prooem. 46 GAIVS dig. 41, 1, 7, 7. et al.). COLVM. 2, 4, 6 temperamentum (PLIN. nat. 15, 11). 4, 11, 4 ratio (PLIN. nat. 2, 119 QVINT. inst. 5, 13, 59). LIV. 10, 15, 10 -a oratione (10, 26, 1. cf. 39, 29, 1 responso. aliter l. 30 sqq.). de hominibus ipsis: CIC. ac. 2, 139 possum esse -us, ut (neque Aristippum nec Zenonem, sed) Calliphontem sequar. fin. 2, 14. LIV. 2, 27, 3 -um se gerendo (HIL. in Matth. 12, 18 p. 990[B] -um se agere). 27, 25, 5 aliis . . . notantibus praefectum, . . . aliis praemia decernentibus, . . . -is . . . illud dicentibus. HIER. adv. Rufin. 3, 23 p. 474[C] sic -us incedis, ut . . . nec Anastasius contra te nec Epiphanius scripserint. neutr. subst.: CIC. fat. 39 videtur, cum duae sententiae fuissent veterum philosophorum, . . . Chrysippus tamquam arbiter honorarius -um ferire voluisse. LIV. 4, 43, 12 remittendo de summa quisque iuris -is copularent concordiam. 26, 21, 4 -um visum, ut ovans urbem iniret. 31, 13, 5 quod -um inter aequum et utile erat, decreverunt. QVINT. inst. 4, 2, 32 ire per -um (DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 29 p. 397[D] per -um opinionum . . . dogma . . . dirigere). TAC. hist. 3, 40, 2 dum -a sequitur. PLIN. epist. 4, 9, 9 -um quiddam tenere. ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 16, 31 sub temperamenti -o via tutior. β de significatione vocis: (I) de sermone consulto ambiguo (cf. p. 598, 49): LIV. 39, 39, 8 -o responso ad voluntatem interpretantibus fecerat spem. PS. QVINT. decl. 18, 15 p. 334, 6 quid sibi volunt verba -a, suspensa? TAC. hist. 3, 52, 2 ad Primum . . . -a scriptitabat . . . ; Plotium . . . apertius monuit. PLIN. epist. 9, 13, 17 -o ambiguoque sermone. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 3, 9 nihil -um neque dubietate dignum . . . exposuit (I 1, 7 p. 156, 9 μέσον). p. 4, 4 nihil -um neque quod vel parvissimam dubitationem facere possit (I 1, 7 p. 156, 33 μέσον). (II) in serm. gramm. de singulis vocibus natura ambiguis: CHAR. gramm. p. 198, 15 B. quaedam -ae potestatis, quae significationem a coniunctis sumunt, ut 'magnus, fortis'. haec enim per se nullum habent intellectum et ideo a quibusdam adiectiones vocantur ut 'magnus vir, fortis exercitus'. sim. DIOM. gramm. I 323, 3 PROB. inst. gramm. IV 120, 1 DON. gramm. IV 374, 2 CLEDON. gramm. V 36, 12 CONSENT. gramm. V 340, 7 DOSITH. gramm. VII 398, 7. EXPLAN. in Don. gramm. IV 509, 26 verborum natura -a est . . . ; ut puta si dicam 'lego', -um est et possum videri et bene legere et male legere. hoc ergo 'lego' adhuc ambiguum est, quemadmodum lego. GELL. 12, 9, 1 vocabula ita fuisse -a et communia, ut significare et capere possent duas inter se res contrarias (seq.: ut 'tempestas'). 12, 9, 3 (12, 9[tit.] vocabula ancipitia). sim. MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 2 NON. p. 454, 26 DON. Ter. Eun. 582 SERV. Aen. 1, 51. 4, 68. 6, 512. 11, 344 SCHOL. Cic. Gron. B p. 331, 13 AMBR. in psalm. 36, 50. 40, 33. γ in serm. philos.: i. q. ἀδιάφορος: CIC. ac. 1, 36 his ipsis (quae secundum naturam quaeque naturae contraria) alia interiecta et -a numerabat Zeno. 1, 37 inter recte factum atque peccatum . . . -a locabat quaedam. fin. 3, 59. 4, 71. SEN. epist. 66, 36. 82, 12 in -o posita sunt. 82, 14 quae a nobis indifferentia ac -a dicuntur (117, 9 GELL. 2, 7, 20). 109, 12 al. GELL. 12, 5, 7. et al. i. q. μέσος: CIC. ac. 1, 37 officia (fin. 3, 58. 4, 15 off. 1, 8. 3, 14). fin. 1, 38 non placuit Epicuro -um esse quiddam inter dolorem et voluptatem (APVL. Plat. 2, 12). HOR. epist. 1, 18, 9 virtus est -um vitiorum. et al. δ in serm. gramm. (cf. l. 38 sqq.): (I) de sono: vocalium: QVINT. inst. 1, 4, 8 -us est quidam u et i litterae sonus. DIOM. gramm. I 422, 17 -ae dicuntur. 424, 25. 425, 32 DON. gramm. IV 367, 14 SERV. gramm. IV 421, 22 SERG. gramm. IV 476, 5 EXPLAN. in Don. gramm. IV 520, 33 ISID. orig. 1, 4, 7. consonantium: PRISC. gramm. II 20, 11 sunt . . . b g d -ae, quae nec penitus carent aspiratione nec eam plenam possident. (II) de distinctione: DIOM. gramm. I 437, 12 distinctio, subdistinctio, -a distinctio sive mora vel . . . submedia. SERG. gramm. IV 484, 26 distinctione, -a distinctione, subdistinctione. CASSIOD. gramm. VII 145, 33 distinctionem plenam, . . . -am. ISID. orig. 1, 20, 2 subdistinctio . . . -a distinctio . . . ultima distinctio. subst.: DIOM. gramm. I 437, 17 de -a sive mora (DOSITH. gramm. VII 428, 23). CASSIOD. gramm. VII 146, 2 subdistinctio, deinde -a. inst. 1, 15, 2 p. 49, 2 prima est -a, secunda subdistinctio, tertia plena. (III) de collocatione coniunctionum: CHAR. gramm. p. 290, 13 B. (ex Palaem.) coniunctionum quaedam sunt principales (ut 'sed'), aliae subsequentes (ut 'que'), aliae -ae (ut 'etiam'). DIOM. gramm. I 415, 18 POMP. gramm. V 269, 9. (IV) de temporibus: MACR. exc. gramm. V 602, 25 perfectum . . . τέτυφα, . . . -um perfectum . . . τέτυπα, item plusquamperfectum ἐτετύφειν, -um plusquamperfectum ἐτετύπειν, ἀορίστου ἔτυψα, μέσον ἀορίστου ἔτυπον. 632, 12. (V) de praepositionibus: GRAMM. suppl. 158, 15 sunt aliae praepositiones, quae dicuntur -ae: modo serviunt accusativo, modo ablativo. ε varia: (I) adi.: abs.: SALL. Iug. 41, 5 omnia

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in duas partis abstracta sunt, res p., quae -a fuerat, dilacerata (*cf. l. 11. 28*). LIV. 24, 25, 8 libertatem, quae -a est *inter servitium humile et superbam dominationem.* MANIL. 2, 230 -ae legis communia signa (*i. ambigua inter aquatica et terrestria*). SEN. contr. 10, 1 (30), 10 -um illud genus nec dimittendi divitem nec accusandi. STAT. Theb. 2, 422 -i ... aequi. QVINT. inst. 7, 3, 106 ut dictorum urbanorum alia seria, alia iocosa, alia -a faceret. ISID. orig. 1, 7, 13 Graecus dicit 'Odysseus', Latinus 'Ulixes'. -a dicta, quia ex parte Graeca sunt, ex parte Latina. *c.* inter: CIC. rep. 1, 52 i. infirmitatem unius temeritatemque multorum -um optimates possederunt locum. SEN. contr. 1, 1, 3 i. contendentes duos -us elidor (PS. QVINT. decl. 19, 14 p. 349, 12 i. matrem filiumque -us. *cf. l. 1*). VAL. MAX. 4, 1, 13 -us semper i. secundas et adversas res ... versatus est (*cf.* SEN. dial. 6, 10, 6 alios *fortuna* ... i. vitam mortemque -os detinebit. HEGES. 1, 15, 2 -us i. spem et timorem). SEN. dial. 1, 4, 10 multum i. falsum ac verum -ae caliginis. nat. 2, 37, 3. epist. 8, 8 *togatae* sunt i. comoedias et tragoedias -ae (*cf.* PLIN. epist. 5, 5, 3 libros ... i. sermonem historiamque -os). FRONTIN. strat. 2, 5, 12 *mandragorae* i. venenum ac soporem -a vis est. IVST. 41, 2, 3 sermo his i. Scythicum Medicumque -us. HIER. tract. in Marc. p. 323, 9 *lucusta animal* i. volatile et reptile -um est. *et al.* *c. gen.*: VARRO sent. ed. German 45 fides est -a opinionis et scientiae. RVFIN. Adamant. 2, 6 p. 69, 18 minister *est* iste -us mali et boni (ὁ μέσος τοῦ πονηροῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ).

(II) *subst.*: abs.: CIC. Phil. 2, 31 nego quicquam esse -um (*sc. aut liberatores populi R. aut parricidae sunt*). LIV. 7, 39, 14 nihil -um, aut imperium ... aut mortem ... denuntiantes. QVINT. inst. 6, 1, 45 nihil habet ista res -um, sed aut lacrimas meretur aut risum. SEN. epist. 104, 31 illinc plebem ..., hinc optumates ..., duos in -o relictos, rem p. et Catonem (*cf. l. 1. 34*). *c.* inter: CIC. Phil. 8, 4 cum i. bellum et pacem -um nihil sit. SEN. contr. exc. 3, 2 ergo nihil -um est i. testamentum et culleum? RVFIN. Adamant. 1, 3 p. 7, 36 quid aliud -um est i. malum et bonum? (μεταξὺ καλοῦ τε καὶ κακοῦ). GREG. M. moral. praef. 8 p. 520[C] inter deum et diabolum ... Iob in -o materia certaminis fuit (*cf.* SEN. epist. 104, 31 *l. 28*). *et al.* *c. gen.*: OV. met. 10, 233 si quid -um est mortisque fugaeque. TAC. Agr. 6, 4 ludos et inania honoris -o rationis atque abundantiae duxit. RVFIN. Adamant. 1, 3 p. 7, 34 neque dies est neque nox, sed aliquid horum -um. *nota* inter *et gen. iuxta posita*: QVINT. inst. 12, 10, 66 inter haec ipsa *intervalla* mixtum quiddam ex duobus -um est eorum. RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 7, 2 date mihi aliquid -um servitutis et dominationis, id est inter dominum et servum. *c.* in *c. acc.*: LIV. 30, 33, 11 Carthaginiensibus ... aut ... servitium ... aut imperium ..., nihil aut in metum aut in spem -um ostentatur. *c.* a ... ad: RVSTIC. c. aceph. p. 1210[B] nulla differentia neque aliquod -um est a Verbi natura ad eius personam (*cf.* p. 1210[A] quae sit differentia vel quod -um Verbi et naturae ... eius).

3 *significatur aliquam rem compluribus communem esse* (AVG. in psalm. 75, 17[med.] quidquid omnibus commune est, in -o est ...; quod non est in -o, quasi privatum fit. 103 serm. 2, 11 p. 1356 quod -um dicitur, commune est; res communis ... -a est ...; propterea loquimur et sic: '... habent inter se caritatem.' ... quid est 'inter se'? in -o sui. quid est 'in -o sui'? commune est illis): a *generatim*: α *subst.*: in -um: SALL. hist. frg. 4, 37 dissidere ... neque in -um consultare (TAC. hist. 2, 37, 1). VERG. georg. 1, 127 ne signare quidem ... campum fas erat: in -um quaerebant (4, 157 [SERV. *ad utrumque locum*: in commune]). Aen. 11, 335 consulite ([SERV. *ad l.* in commune]. *al. v. vol. IV 580, 1*). IMP. AVG. Suet. Aug. 71, 2 conferebat (LIV. 5, 44, 1. 6, 6, 18 laudemque conferentis potius in -um quam ex communi ad se trahentis. IVLIAN. dig. 29, 2, 45, 2. 37, 6, 3, 2 VLP. dig. 17, 2, 53. 37, 6, 1 pr. PAVL. dig. 37, 6, 2, 9 HIER. epist. 22, 34, 2). SEN. Ag. 666 magis exurunt, quos secretae lacerant curae: iuvat in -um deflere suos. TAC. hist. 4, 64, 2 bona interfectorum in -um cedant, ne quis occulere quicquam aut segregare causam suam possit. POMPON. dig. 17, 2, 60, 1 venire. PAVL. dig. 17, 2, 65, 15 refertur (17, 2, 71, 1). GELL. 1, 9, 12 dabat. HIER. vita Malchi 7 p. 57[C] laboratur. *nota*: LVCAN. 4, 491 *in pugna terrestri* in -um mors omnis abit, perit obruta virtus: nos ... spectabunt geminae diverso litore partes. in -o: LIV. 2, 57, 3 dum ... ad se quisque omnia trahant, nihil relictum esse virium in -o. LVCAN. 1, 89 orbem ... tenere in -o. PLIN. paneg. 49, 4 non tibi semper in -o cibus semperque mensa communis? AVG. *v. l. 48.* EVCHER. form. 7 p. 39, 10 de his, quae in usu atque in -o habentur. ex -o: POMPON. dig. 17, 2, 59, 1 quod in alea ... perdiderit socius, ex -o non est laturus. SCAEV. dig. 31, 88, 1 e -o praecipito (33, 8, 26 praecipito, sumito tibique habeto [PAVL. dig. 32, 92 pr.]). 33, 4, 17 pr. e -o sibi sumat (VLP. dig. 35, 1, 12). *et al.* de -o: SCAEV. dig. 32, 41, 3 sumito. β *adi.*: OV. ars 2, 611 inter nos -o versantur in usu. VAL. MAX. 6, 9 ext. 2 cum *Themistocles* ... -um Europae et Asiae vel spei vel desperationis pignus fuerit. STAT. Ach. 1, 590 -i ... reverentia ... sanguinis. SCAEV. dig. 31, 88, 3 e -a hereditate. IVVENC. 4, 17 pignoribus (*i. liberis*) -is. AVIEN. Arat. 298 res (AVG. *v. l. 50*). AVSON. 292, 5 p. 148 P. duplex Arelate, ... Rhodani sic intercisa fluentis, ut -am facias navali ponte plateam.? RVFIN. Orig. in exod. 2, 2 p. 156, 20 obsetrices ... -ae (*cf. p. 553, 21*) quaedam sunt et tam masculos nascentes quam

feminas fovent (*syn. l. 21* communis). PROSP. in psalm. 103, 10 nihil quasi proprium vindicant, sed communis et -a est emanatio spiritalium fluentorum. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 116 communia cunctis omnia: de -o sumpsit dilectio censu. b *speciatim de communi usu loquendi*: α *subst.*: CIC. de orat. 3, 177 *verba* quom iacentia sustulimus e -o, sicut ... ceram ... formamus (orat. 163 verba ... non ... exquisita ad sonum, sed sumpta de -o [HOR. ars 243]. SEN. epist. 100, 5 verba ... splendida ..., quamvis sumantur e -o [SIL. 5, 159 *opp.* privati. QVINT. inst. 5, 7, 31]). OV. ars 3, 479 munda ... e -o consuetaque verba. trist. 5, 7, 54 Latine ... e -o reddere verba. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 20 comoedia communia sectatur atque de -o. β *adi.*: OV. rem. 376 tragicos decet ira cothurnos: usibus e -is soccus habendus erit (GELL. 8, 2 ex -o communique u. 10, 14, 1 istam esse verborum figuram iam in -o loquendi u.). IVL. SEV. rhet. 6 p. 358, 6 ex -a consuetudine.

4 *fere i. q. in propatulo positus* (*plerumque locutiones praep., saepe plus minus ex abundanti verbis additae ut l. 34. 54. 57. 66. 80. p. 595,57. 68; interdum sensu debilitato [cf. p. 588,2] de sola existentia ut p. 595,50 sqq. [cf. p. 582,59]. adi.: p. 596,17. 22. 24*): a *latiore sensu*: α *significatur rem omnes adipisci posse*: TER. Phorm. 16 in -o omnibus palmam esse positam ([SCHOL. Ter. p. 127, 15 id est in publico]. LIV. 26, 32, 3 praemium victoris in -o positam urbem. 29, 6, 15. 45, 18, 5 CVRT. 4, 1, 31 SIL. 17, 390. *aliter l. 25. 30. v. et p. 596, 15*). CIC. Tusc. 5, 94 obscenas voluptates facilis, communis, in -o sitas esse dicunt Epicurei. HOR. sat. 1, 2, 108 transvolat in -o posita et fugientia captat (*cf.* epist. 1, 12, 7). SEN. contr. exc. 3, 3 nihil in -o conparebat: quidquid tricenarius reliquerat, abdicatus abstulerat. SEN. benef. 7, 10, 2 nat. 4, 13, 3. epist. 90, 36 cum in -o iacerent beneficia naturae promiscue utenda. QVINT. decl. 308 p. 210, 13 *bona intestati* velut in -o posita. β *significatur rem omnes scire vel cognoscere posse*: RHET. Her. 4, 51, 65 cuiusvis studium protrahi potest in -um tali notatione (LVCR. 5, 1455 VAL. MAX. 2, 6, 14 SEN. dial. 5, 5, 3. 9, 2, 5 epist. 119, 9 QVINT. decl. 322 p. 286, 26). VARRO rust. 2, 1, 2 quae scitis, proferatis in -um (CIC. Verr. I 29. II 5, 179 Cluent. 101 Phil. 2, 7 *al.* QVINT. decl. 301 p. 186, 11 TAC. dial. 28, 1 HIER. epist. 60, 10, 9 MACR. Sat. 7, 2, 4. 7, 6, 1. CONC.[S] I 5 p. 130, 43 in -o [*I 1, 7 p. 51, 1* εἰς μέσον]). CIC. inv. 2, 7 *Aristoteles* et sese ipsum nobis et eos, qui ante fuerunt, in -o posuit (Verr. II 1, 29 rem totam. nat. deor. 1, 13 sententias philosophorum. LIV. 40, 11, 5 crimen. QVINT. inst. 7, 10, 15 HIL. ad Const. 1, 8, 2. RVFIN. hist. 3, 6, 1 quintus ... liber ponatur in -o [μετὰ χεῖρας ... ἀναλαβών]). div. in Caec. 33 haec, quae in -o posita sunt, commemoro: sunt alia magis occulta furta (Phil. 8, 8. de orat. 1, 12 ceterarum artium studia fere reconditis atque abditis e fontibus hauriuntur, dicendi autem omnis ratio in -o posita *eqs.* FEST. p. 310, 21 rem in -o, quod aiunt, positam. SEN. epist. 58, 7 in -o positum *seq. a. c. i.*). Cluent. 77 incensi suspicione rem in -um vocare coeperunt (MACR. Sat. 7, 1, 20 personarum aestimatione in -um vocata. PROSP. carm. de ingrat. 223. *cf.* LIV. 9, 17, 2 *tacitas cogitationes* evocat in -um). dom. 138 *haec* non sunt quaesita ex occulto aliquo genere litterarum, sed sumpta de -o, ex rebus palam ... actis. carm. frg. 16 qui ... Menandrum in -um nobis ... effers (SEN. Tro. 437 effer in -um metus). LVCR. 5, 1160 in -um ... peccata dedisse (OV. met. 15, 66 PLIN. epist. 7, 4, 6 v. 11). OV. met. 4, 41 opus ... sermone levemus perque vices aliquid ... in -um vacuas referamus ad aures (RVFIN. Adamant. 5, 11 p. 195, 10 apostoli voces; *gr.* παραθήσομαι). VAL. MAX. 3, 7, 11 producatur in -um. SEN. Herc. O. 832 nec causa dirae cladis in -o patet. epist. 83, 16 *in ebrietate* quicquid in imo iacet abditum, effertur et prodit in -um (QVINT. decl. 333 p. 314, 18 ne ... in -um scelera prodirent). TAC. hist. 3, 19, 1 haec in -o ..., illa sibi quisque. GELL. 9, 12, 4 quis ... e -o facile dixerit 'infestum' esse, cui alter infestus est? TERT. apol. 23, 7 simplicitas veritatis in -o est (ieiun. 11 p. 289, 11 et illud in -o est *seq. a. c. i.* anim. 51, 1 opus mortis in -o est, discretio corporis animaeque [*cf.* resurr. 19 p. 51, 15]. AVG. epist. 140, 44 p. 192, 16 omnia quanto clarius nota sunt, tanto magis in -o esse dicuntur). ARNOB. nat. 2, 24 p. 68, 3 quod in -o situm est. MACR. Sat. 3, 10, 1 in -um detegere inscientiae vulnera. CONC.[S] I 5 p. 250, 15 veteres fabulas ... ad -um (*I 1, 6 p. 111, 11* εἰς μέσον) deportare (VITAE patr. 5, 3, 3 p. 861[A] memorare eorum, qui in inferno sunt ...; ... adduc ad -um repositam peccatoribus confusionem ...; adduc etiam et bona, quae sunt iustis reposita [*Cot.* p. 437[C] εἰς μέσον]). *nota*: COMM. instr. 1, 22, 14 lex docet in -o, vos consulete pro vobis. *huc fort. pertinet*: ANTH. 386, 2 quattuor in -o dicit peccasse colonas. γ *significatur rem omnes videre posse*: HOR. epist. 2, 1, 168 ex -o (*i. ex cotidianae vitae consuetudine*) ... res arcessit *comoedia* (*cf.* PLIN. epist. 5, 8, 9 AMM. 23, 5, 3). OV. ars 2, 615 in -o passimque coit pecus. LIV. 3, 43, 6. 6, 25, 9 tabernis apertis proposita omnia in -o. SEN. Tro. 619 pestem ultimam ... erutam in -um date. clem. 2, 1, 1. dial. 6, 26, 4 nihil in obscuro, ... in publico -oque vitam. PS. QVINT. decl. 1, 8 p. 10, 13 *gladius* pependit in cubiculo ... palam in -o (GELL. 10, 12, 5 eum, qui id vas ferat, etiamsi in -o p. versetur, a nullo videri posse). SVET. Iul. 1, 2 discedere e -o. TERT. virg. vel. 3 p. 887, 11 Oe. virgines ... erubescentes, quod cognoscantur in -o. adv. Marc. 4, 11 p. 449, 22 Iohannes venit in -um. ITALA Luc. 8, 17 (cod. e) nihil est ... abconsum, quod non ... in -um

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

veniat (*εἰς φανερόν, Vulg.* in palam). AMM. 26, 1, 7 prodire in -um. *de vita et actu in re publica*: SEN. epist. 19, 3 in -um te protulit ingenii vigor (21, 6). SVET. Tib. 10, 1 statuit repente secedere seque e -o quam longissime amovere. GELL. 13, 13, 1 cum ... in -um iam hominum et in lucem fori prodissem (13, 28, 3 qui aetatem in -o rerum agunt. 20, 10, 6 in -o rerum et h.). AMM. 15, 1, 1 versatos in -o. 18, 1, 1. 18, 5, 7. 25, 8, 11. **δ** *varia*: **in -um:** *pendet a verbis transit.*: LIV. ANDR. trag. 41 quinquertiones praeco in -um vocat. AFRAN. com. 168 nunc vide hoc quo pacto ego aurum in -um proferam (LIV. 6, 15, 13 ut in -um proferatis *praedas vestras.* perioch. 40 p. 47, 5 prolatis in -um gladiis. STAT. Theb. 2, 554 ut clausas indagine profert in -um vox prima feras). CIC. or. frg. A VII 3 homines faeneos in -um ... proiectos (VERG. Aen. 5, 401 caestus. SEN. dial. 5, 33, 4 si in -um proicias, quidquid thensauri tegunt). rep. 1, 18 coniecit in -um Laelium. LIV. 28, 29, 11 nudi in -um protrahebantur (*cf.* PETRON. 105, 1 attrahite). SEN. Tro. 513 quem ne tuus producat in -um timor (epist. 7, 9 TERT. fug. 9 p. 478, 14 Oe. RVFIN. hist. 5, 8, 9). VAL. FL. 4, 256 feruntur in -um *Pollux et Amycus.* SIL. 13, 87 in -um congestis undique donis. QVINT. inst. 6, 1, 47 pueris productis talos iecit in -um (GELL. 18, 13, 2 *sophismata* quasi t.... in -um ... iaciebamus). TERT. fug. 5 p. 470, 13 Oe. fugientem me reducere in -um (p. 471, 3. 6). OPTAT. 1, 24 p. 27, 4 consedentibus episcopis causa Donati et Caeciliani in -um missa (*i. tractari coepta*) est (AVG. coll. c. Don. 3, 6, 7 p. 58, 4. *sim.*: EPIST. pontif. 286 Migne 20, 473^A si maiores causae in -um fuerint devolutae. *cf. et l. 34*). *et al.* *pendet a verbis intransit.*: PLAVT. Amph. 223 utrique imperatores in -um exeunt. Capt. 649 ut ... in -um ego hodie pessume processerim (CIC. inv. 2, 46 illi ... in -um ... loci procedent. Verr. II 2, 190 procedite. 5, 94 LIV. 1, 23, 6. 7, 26, 2 SEN. contr. 2, 3, 7 VAL. MAX. 3, 3, 1 *al. et al.*). Trig. frg. 1 nisi fugissem in[quit] -um, credo praemorsisset. ACC. trag. 645 in -um proripit sese. CIC. Verr. II 2, 175 *testes* venient in -um (fin. 1, 13 prima veniat in -um Epicuri ratio. EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 89, 20 multa ... in -um venerunt *i. tractata sunt* [AVG. coll. c. Don. 3, 6, 7 p. 57, 8. *cf. l. 23*]). OV. fast. 6, 443 provolat. LIV. 38, 40, 11 concurritur. MANIL. 1, 442 coeunt *Eridanus et Aquarius.* VAL. MAX. 6, 3 praef. irae ... et ... vindictae ... in -um procurrent. SEN. dial. 2, 6, 2 prodit in -um, qui dicat *eqs.* (PETRON. 52, 10). SIL. 12, 314 in -um ... cumulantur opes. *et al.* **in -o** (*pro* in -um: *l. 42*): TER. Ad. 479 mater virginis in -ost, ipsa virgo, res ipsa (SCHOL. Ter. Bemb. in propatulo). LIV. 6, 19, 7 regni crimen in -o. SEN. benef. 3, 28, 3 quidquid in -o sordidi iacet, transsilite. dial. 2, 7, 6 iniurias ... in -o intercipere. PETRON. 49, 4 voca cocum in -o. PLIN. paneg. 88, 4 paratum id quidem (*sc. nomen optimi tibi a senatu datum*) et in -o positum, novum tamen. VVLG. exod. 22, 11 iusiurandum erit in -o, quod non extenderit manum ad rem proximi sui (*cf. p. 590, 78*). COD. Theod. 16, 8, 21 idcirco ... iuris publici tutela videtur in -o constituta, ne *eqs.* COD. Iust. 3, 1, 13, 4 cum ... in -o proponuntur scripturae (3, 28, 34 pr.). GREG. M. moral. 1, 24 nihil de his, quae nunc in -o versantur, quaerere. *sensu debilitato* (*cf. p. 588, 2*) in -o esse *i. q. adesse*: AFRAN. com. 237 in -o nemo est. CIC. Verr. II 2, 104 nihil dicimus; tabulae sunt in -o. SEN. contr. 1, 1, 24. SEN. dial. 9, 5, 2 unde ... miserae civitati (*cum triginta tyranni dominabantur*) tot Harmodios? Socrates tamen in -o erat. PLIN. epist. 3, 20, 4 procurrebant omnes ..., multa agmina in -o. CLAVD. DON. Aen. 12, 765 p. 628, 18 tantum in -o timoris ... fuit. AMBROSIAST. in Col. 4, 5 p. 440^B si persona talis in -o est, quae perstrepat. **e -o** (*c. verb. tollendi, abeundi*): ENN. ann. 268 pellitur e -o sapientia (CIC. off. 3, 37). TER. Hec. 620 odiosa haec est aetas adulescentulis: e -o aequom excedere est (Phorm. 967 e -o excessit [*i. mortua est*]). Phorm. 1019 abiit *scrupulus.* RHET. Her. 4, 30, 41 coniunctionibus verborum e -o sublatis (LIV. 24, 6, 1 Thrasone sublato e -o). PLIN. nat. 11, 25 amoliuntur omnia ⟨e⟩ -o. SIL. 8, 51 spes abrupta *est* e -o. IVV. 9, 106 e -o fac eant omnes. AMM. 26, 10, 5 abstulit Serenianum e -o (*i. occidi iussit. aliter* CONC.^S I 2 p. 103, 4 e -o ablata omni discordia). CLAVD. DON. Aen. 1, 245 p. 56, 4 e -o hostium labi. CONC.^S I 2 p. 103, 40 e -o tollere ... scandala (*I 1, 4 p. 9, 10 ἐκποδὼν ... γενέσθαι*). CAPREOL. epist. 1, 2 p. 845^D ut ... novas doctrinas ... e -o profligetis (*ἀπώσησθε*). **de -o:** RHET. Her. 2, 18, 19 inimicum ... de -o tollere (CIC. S. Rosc. 20 BELL. Hisp. 1, 4 SEN. epist. 93, 10 tolli [*i. q. mori*]. CVRT. 6, 10, 20 MARCIAN. dig. 47, 10, 37 pr. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 130, 26 de -o nos tollamus [*cf. l. 82*]. *et al.*). CIC. S. Rosc. 22 multa palam domum suam auferebat, plura clam de -o removebat (Verr. II 2, 175 litteras. 177. 181. SEN. epist. 83, 16 declamationes istas). 112 recede (CYPR. epist. 66, 7 p. 713, 19 CAPITOL. Maximin. 17, 2). LIV. 5, 49, 1 auferri aurum de -o et Gallos submoveri iubet (IREN. 1, 9, 4 argumentum [*ἐκποδὼν ποιήσει*]. MARCELL. auct. chron. II p. 105, 538, 2 Constantinum. CONC.^S I 2 p. 103, 8 scandala. ACT. Archel. 25, 9). 6, 38, 8 lictores, qui de -o plebem emoverent. POMPON. dig. 35, 1, 8 discessit. ITALA iud. 3, 19 (Lugd.) exire (*ἐκ μέσου*). RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 94, 16 ut de -o fiat pusillanimitas (*I 1, 7 p. 147, 26 ἐκ μέσου*). COD. Iust. 9, 9, 27 abolitis de -o ceteris praescriptionibus. *nota ellipsin*: PETRON. 38, 13 ubi semel res inclinata est, amici de -o (*cf. l. 71*). 59, 1 agite, inquit, scordalias de -o. **ad -um:** RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 72, 26 si quis ... vult ultra contendere, hunc venire ad -um

iubeatis ([*I 1, 7 p. 73, 1 εἰς μεσον*]. CASSIOD. or. frg. p. 468, 10 veniat nunc vetustas ad -um. RVSTIC. c. aceph. p. 1234^C omnia illa quae praediximus incongrua ad -um veniunt).

b *strictiore sensu de actione in iudicio vel apud magistratum*: COD. Theod. 5, 13, 2 conperimus aliquorum iugationem, quam legitime conpararunt, in -um produci ac retractari. 9, 40, 21 prodendi in -um habeant ... facultatem. 10, 12, 2, 1 delatoribus primitus in -o collocatis, his etiam, qui quasi vagi ... nominabuntur ..., ad iudicia productis (EPIST. pontif. 315 Migne 20, 605^B. 607^A). CONC.^S I 5 p. 370, 29 in -um venire (*I 1, 7 p. 73, 1 εἰς μέσον*). COD. Iust. 12, 57, 5, 1 ut, si quos ... invenerint ..., in -um proferant.

5 *singularia*: HOR. carm. 2, 19, 28 (*de Baccho:*) pacis eras -usque belli (*i. et in bello et in pace primas partes tenebas*). PROP. 2, 9, 51 mihi si -a liceat pugnare puella, mortem ego non fugiam (*i. in -o posita tamquam certaminis praemium* [*cf. p. 594, 21*]). QVINT. decl. 308 p. 213, 21 heredibus -a lis relinquebatur. PS. QVINT. decl. 13, 3 p. 249, 3 *hortus* omnibus ventis -us (*i. patens* [*cf. p. 594, 20*]). HIER. epist. 18^A, 7, 3 -a tantum cognoscimus, quae ex scripturarum nobis lectione panduntur (hom. Orig. in Is. 4, 1 p. 258, 3 quae videmus — ut tamen concedatur, quia aliquid videmus —, -a sunt. l. 18 homo ea tantum potest capere, quae -a sunt. l. 25 aperta sunt -a ad contemplandum [*i. palam posita; cf. p. 594, 30*]). ARNOB. ad Greg. 23 p. 435, 1 illis forte concessum, qui in bono singularitatis ... perseverant; arcana enim ista coniugum curis -a esse (*i. patere*) non possunt. SIDON. epist. 7, 6, 10 tu sacratissimorum pontificum Leontii, Fausti, Graeci urbe, ordine, caritate -us inveniris (*fere i. q. consors*). *nota usum adverbialem*: per -um, de -o *fere i. q. -o modo, -e*: VITR. 6, 1, 1 alia parte solis cursu premitur tellus, alia longe ab eo distat, alia per (*cf. p. 588, 65*) -um temperatur. VITA Cypr. 6, 3 gravis vultus et laetus, ... admixta utrimque temperies; ... cultus ... temperatus et ipse de -o. de -o *i. q. aequaliter, paribus condicionibus*(?): CASSIOD. var. 1, 32, 3 Helladius *pantomimus* de -o ... introeat. 1, 32, 4 Helladii, quem de -o saltare praecepimus (*cf. Momms., ind. s. v.*).

ad I B iuncturae: abl. **-o:** *p. 593, 36.* **ad -um:** *l. 3. p. 594, 67.* **de -o:** *l. 31. p. 593, 76. 594, 7. 11. 50. 595, 68.* **e -o:** *p. 593, 72. 594, 6. 8 sqq. 60. 74. 81. 595, 4. 56.* **in -um:** *l. 6 sqq. p. 591, 66. 593, 53. 594, 31 sqq. 46 sqq. 51 sqq. 83 sqq. 595, 7 sqq. al.* **in -o:** *l. 7. p. 591, 58. 67. 592, 2. 56. 593, 28. 68 sqq. 594, 20 sqq. 38 sqq. 76 sqq. 595, 39 sqq. al.* **per -um:** *l. 27. p. 591, 45 sq. 592, 26 sq.* **sub -o:** *p. 592, 29.*

II *i. q.* *ἥμισυς* (*qua ratione haec significatio e primaria orta sit, apparet ex iunctura* 'dividere -um' [*l. 48*] *i. per -um ita dividere, ut partes dimidiae efficiantur, et ex astrologorum sermone usitato, quo signa -a i. usque ad medietatem oriri vel occidere dicuntur [l. 51]; cf. Svennung, Unters. Pallad. 585*): **A** *i. q. dimidius*: **1** *adi.*:

a *varia exempla*: POMPON. Atell. 180 tamquam frater mihi sis, -um abdomen tecum dividam (CIC. div. 2, 92 illi orbes, qui caelum quasi -um d. fat. 16 in sphaera maximi orbes -i inter se dividuntur. VERG. georg. 1, 209 *Libra* -um luci atque umbris ... d. orbem. *cf. p. 585, 3*) CIC. Arat. 392 *Navis* -um ostendit ... malum ([*gr. 605 ἱστὸν διχόωσα κατ' αὐτόν*]. *sim. de signis caelestibus usque ad medietatem orientibus vel occidentibus*: GERM. 698 Hydram plus [*cf. l. 74*] -am condit, pars tertia lucet. COLVM. 11, 2, 51 Cancer -us occidit. 11, 2, 56 Leo -us exoritur. 11, 2, 57. 63 PLIN. nat. 18, 271. 310. *v. etiam p. 597, 2. 9*). VERG. ecl. 9, 59 hinc adeo -a est nobis via (*Theocr. 7, 10 μεσάταν*). georg. 1, 442 *sol* ubi ... -o ... refugerit orbe (MANIL. 1, 469 -o cum luna implebitur orbe. LVCAN. 5, 544. 547 AVIEN. Arat. 1333). 4, 426 -um sol ... orbem (*i. cursum*) hauserat (*cf.* Aen. 5, 160 -o ... in gurgite victor [*v. Con.-Nettl. ad l.*]. 8, 407 -o iam noctis abactae curriculo 10, 219 illi -o in spatio occurrit. *ad haec proxime accedunt, quae p. 584, 35 sqq. allata sunt*). HOR. sat. 1, 6, 27 -um impediit crus pellibus (*cf.* OV. ars 1, 32 quaeque tegis -os instita longa pedes). VITR. 9, 2, 3 distans a sole occidente circiter -as caeli regiones. SCRIB. LARG. 120 nux abellana -a. LVCAN. 8, 159 -os Titan demissus ad ignes (*i. ad lucem dubiam*). PLIN. nat. 2, 5 quod *mundus* ... -us ... quacumque cernatur (*Chalc. comm. 59 p. 127, 16* quod ... dimidia mundi pars videatur). 4, 79 -o ferme numero eorum *amnium* navigabili. STAT. Theb. 2, 58 per ... -ae ... silentia Lunae (*cf.* AVIEN. Arat. 1491 -ae velut indiga lucis). IVV. 3, 219 -am ... Minervam. EPIPHAN. de mensur. 17 -um sextarium. PALLAD. 2, 18 -um ... scripulum. 3, 20, 2 sufficiet maiori arbori vehes una, minori -a. 11, 20, 1 decoques, donec ad mensuram -am revertatur (*cf. infra l. 84. p. 597, 34*). PEREGR. Aeth. 18, 3 plus (*cf. l. 53*) -a die (*cf.* AVIEN. Arat. 1096 plus -is ... horis. 1337 -i ... mensis. ALEX. TRALL. 2, 67 hora -a). AVSON. 350, 6 p. 207, 35 P. 371, 1 p. 101 nonaginta dies et quattuor ac -um. HIER. epist. 33, 2 PRVD. apoth. 553 CYPR. GALL. num. 770 Ios. 98. 418 DIOSC. 1, 57 p. 77 a 13 MART. CAP. 6, 711 OROS. hist. 6, 8, 3. DRAC. laud. dei 1, 128 (*v. Vollmer p. 372*). satisf. 89 Romul. 9, 148 Orest. 806 GREG. TVR. Franc. 3, 4 p. 111, 11. 12 ANTHIM. 3 p. 5, 4 ORIBAS. syn. 1, 9 Aa p. 811, 28. 1, 19 Aa p. 825, 8. 2 add. p. 843, 17. ITIN. Anton. Plac. rec. A 29 -um miliarium (miliario semis *rec. B*). *et al.* **b** *specialia quaedam*: **α** -a pars (*cf. p. 597, 34*): VARRO frg. Non. p. 551, 18 quod de musto ad -am par-

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tem decoxerant (*cf. p. 596, 73*). Ov. met. 1, 501 nudos -a plus (*cf. p. 596, 53*) parte lacertos (3, 43 erectus). COLVM. 11, 2, 14 -ae partes Aquarii oriuntur (*cf. p. 596, 52*). VLP. reg. 26, 2. 29, 2 CAPITOL. Aur. 26, 12. CET. FAV. 15 (*Vitr. 6, 3, 10* dimidia). CLAVD. DON. Aen. 11, 75 p. 418, 8 HIER. in Agg. 2, 17 p. 1410^B. in Is. 19, 20 p. 257^C (*Vulg. Luc. 19, 8* dimidiam). RVFIN. hist. 3, 20, 2. *et al.* -a portio: FAV. EVL. p. 16, 21. 27 COD. Theod. 1, 5, 3 BOETH. arithm. 1, 7 p. 16, 5 CASSIOD. var. 9, 14, 5. 9, 18, 4. 9, 21, 6. *β opp.* totus *sim.*: CIC. Arat. 406 *Nixum* secum -um pandet Nepa, tollere vero in caelum totum ... conabitur Arcus ([COLVM. 11, 2, 14 Fidis tota et Leo -us occidit. 11, 2, 39. *cf. l. 3*]. CAPITOL. Pius 4, 10 aurum coronarium ... Italicis totum, -um provincialibus reddidit. CE 347, 1). VEG. mil. 1, 25 p. 27, 1 omnes equites et -a pars peditum. ORIBAS. syn. 8, 1 p. 205, 1 -um aut integrum. *γ oratio bimembris*: VLP. reg. 26, 2 ut filius solus -am partem habeat et nepotes ... alteram dimidiam (*cf.* VVLG. III reg. 16, 21 -a pars ... et -a pars). ITALA II Esdr. 4, 16 (Hier. epist. 34, 4, 4) -i excussorum faciebant opus et -i eorum habebant hastas (COMM. instr. 1, 37, 1 -us Iudaeus, -us vis esse profanus? 1, 41, 11 -um tempus Helias, -um Nero tenebit. AVIEN. Arat. 1082). ITIN. Theod. 18 aratur mense Augusto -us ipse ager ... et alia medietas, cum illud sectum fuerit, aratur.

2 *subst.*: *c. gen.*: PLIN. nat. 2, 248 pilae -um. AVR. VICT. Caes. 40, 17 armorum. QVEROL. p. 52, 12 thesauri. VVLG. num. 15, 9 lev. 6, 20. VITAE patr. 3, 152 p. 791^D peccati (*5, 17, 14* medietatem. *Nau 1912 p. 298 n. 346* τὸ ἥμισυ). ORIBAS. *v. p. 581, 80.* *c.* ex: COD. Iust. 10, 13, 1, 1 ut ex omni patrimonio -um consequatur. *abs.*: MART. CAP. 2, 171 exhinc -o (*sc. temporis*), quam ad lunam conscenderat, ad Cyllenii circulum venit. SIDON. epist. 4, 24, 8 -um relaxare, cum totum possit exigere. *nota in computatione*: BOETH. arithm. 2, 2 p. 81, 15 XXVII -o carent. VICTOR. metrol. 2 p. 87, 20 cum per -um fuerit facta divisio (VVLG. gen. 15, 10). IVL. VAL. 2, 30 p. 102, 24 praedae quoque bellicae pars ex -o vestra fiet (HIER. Didym. spir. 18 p. 120^A). MARCELL. med. 7, 6 ad -um decoques.

3 *ellipt. in praeceptis coquendi* (*cf. l. 1. 33. p. 596, 73*) ad -as (*sc. partes*): MARCELL. med. 14, 2 decoquitur ... ad -as (*Scrib. Larg. 65* ad dimidias). 15, 63 decoques (15, 92. 20, 113. 22, 5 PLIN. VAL. 2, 13). 16, 36 decoquuntur ([*Plin. nat. 23, 142* ad dimidium]. 16, 49. 33, 28). 22, 22 excoques. 35, 4 PS. MVSA herb. Vett. l. 108 ANTIDOT. Brux. 8 DIOSC. 4, 61 p. 34, 19.

B *i. q. semiperfectus*: Ov. rem. 495 -as abrumpere curas. trist. 1, 3, 42 singultu -os impediente sonos (*'imperfecta verba' Burman.* EPICED. Drusi 120. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 9, 655 p. 272, 29 -us sermo ... qui non impletur aliqua occurrente causa). SIL. 2, 623 -um ... furorem (*i. caedem*). HIER. in Is. 17, 9 p. 176^B aratra dimiserunt ... et -a opera. VITAE patr. 3, 143 p. 788^C litteram, quam faciebat, -am reliquit. 3, 197 p. 803^C -a ... complebunt mandata dei (*6, 1, 14* dimidium operis. *Cot. p. 509^B* τὸ ἥμισυ). *de vasis i. q. semiplenus*: GREG. TVR. Iul. 3 p. 579, 17 repperit cupellam, quam paene -am reliquerat, ... redundare. Mart. 2, 32 p. 621, 2 rogat sibi exhiberi ampullam ... semiplenam ... et erat valde -a. p. 621, 6. 3, 24 p. 639, 2 vas ... -um erat. ITIN. Anton. Plac. 20 ampullas -as.

***appendix stilistica*:** **A** *de collocatione: raro postponitur: sensu non partitivo*: BELL. Afr. 14, 2 acies ... -ae (41, 3 LIV. 40, 32, 4). *sensu partitivo*: SCIP. min. or. frg. Gell. 2, 20, 6 per vineas -as. CAES. Gall. 1, 24, 2 in colle -o. LIV. 29, 35, 14 iugo -o. 31, 24, 4 nocte -a (34, 14, 1. 36, 24, 1). 32, 12, 1 VITR. 1, 7, 1. *usu exaggerativo*: SALL. or. Macri 8 ex factione -a. LIV. 22, 51, 6 ex strage -a. SEN. benef. 5, 6, 3. 5, 24, 2 a cognitione -a. dial. 2, 18, 3. 5, 38, 2.

B *c. abl. loci*: BELL. Hisp. 3, 5, 7 -is ... praesidiis cum essent. 29, 3 -a planitie. Alex. 37, 4 -a ... acie (LIV. 40, 32, 4 acie -a). LIV. 21, 5, 13 alveo. 23, 19, 9 amni (23, 19, 12 CVRT. 9, 9, 8). CELS. 7, 13, 2.

C *anticipatio*: VERG. georg. 4, 436 considit ... -us (*cf.* Ov. met. 13, 780 -us ... resedit *i. in colle -o*). Aen. 12, 696 discessere ... -i. Ov. fast. 5, 433 digitis -o cum pollice iunctis (*v. Peter ad l.*). SEN. Phoen. 60 si ... -um ... nostros fulmen in nexus cadat. VAL. FL. 2, 266 -um curru locat. STAT. Theb. 1, 84 i -a in fratres. 11, 426 -as immittit ... habenas (*sc. inter fratres*). HIER. epist. 1, 10, 2 -us ... erumpens. DRAC. laud. dei 2, 22 *sol* -os ... temperat ignes.

D *enallage*: **1** *in vocabulis multitudinis*: VERG. Aen. 1, 440 infert se ... per -os (*al.* VAL. FL. 3, 440 SIL. 10, 42). 2, 123 Calchanta ... protrahit in -os (*al.* SEN. Tro. 676 SIL. 5, 607. 9, 378). 5, 303 quibus in -is sic deinde locutus (*al.* VAL. FL. 1, 148 STAT. Theb. 2, 389). 5, 618 inter -as sese ... coniecit (*al.* VAL. FL. 2, 174 *al.* SIL. 6, 318 *al.* AVSON. 325, 45 p. 111 P.). 12, 497 invadit -os. Ov. fast. 2, 571 in -is residens ... puellis (*cf.* STAT. silv. 1, 2, 10 -as fallit permixta sorores). Pont. 2, 1, 20 incluso -is ... Getis. GERM. 108 tuis -is te ... ferebas ... populis. STAT. Theb. 5, 344 AVSON. 325, 55 p. 112 P.

2 *forma* inter -as res: VERG. Aen. 4, 61 pateram ... vaccae -a inter cornua fundit (5, 479. 6, 245 Ov. ars 1, 291 SIL. 3, 686). 4, 204 -a inter numina divum. VAL. FL. 4, 587 inter -as ... currere cautes. 7, 103 SIL. 4, 482. **3** *varia*: CATVLL. 68, 60 per -um ... transit iter. MORET. 57 traiectus -um sparto ... caseus orbem. HOR. ars 194 neu quid -os intercinat actus, quod non proposito conducat (*cf.* VAL. FL. 2, 613 -as ... intervolat urbes). SEN. Thy. 869 -as dividit Vrsas *Anguis*.

E *pleonasmus*: BELL. Alex. 38, 3 *v. p. 583, 39.* Ov. met. 10, 492 -a ... medulla (VITR. 2, 9, 3 SEN. Herc. O. 1261). LIV. 37, 54, 21 -um umbilicum (41, 23, 13). APVL. met. 5, 1 -o ... meditullio. *v. etiam p. 584, 1. 2. 8. 14. 49. 586, 64. 594, 17.*

indiculus structurarum: a ... ad: *p. 593, 45.* a ... usque ad: *p. 584, 23.* *abl. loci*: *p. 582, 37.* *abl. lim.*: *p. 582, 37. 583, 73. 589, 23. 47. 590, 16. 24. 40. 591, 82. 596, 26.* *dat.*: *p. 582, 77. 583, 74. 588, 12. 590, 62. 65. 596, 17. 24.* ORIBAS. syn. 6, 4, 2 Aa p. 97 -a utrique est (ἐν μέσῳ ἀμφοῖν). ex: *p. 583, 68. 587, 21. 589, 32. 597, 26.* *gen.*: *p. 582, 67. 583, 68. 584, 20. 587, (? 1.) 76. 589, 47. 590, 53. 591, 62. 593, 22. 36. 46 al.* *gen. obi.*: *p. 590, 59. 591, 17. 19.* in *c. acc.*: *p. 593, 43.* in *c. abl.*: *p. 582, 59.* inter: *p. 582, 63. 583, 63. 584, 17. 589, 12. 35. 52. 593, 9. 29 al.*

syn. (*v. et p. 590, 49*): anceps: *p. 592, 49.* arbiter: *p. 590, 60.* communis: *p. 593, 50. 56. 57. 59. 594, 1.* dimidius: *p. 596, 67. 597, 4. 6. 37. 47.* mediator: *p. 590, 76.* semiplenus: *p. 597, 50.* semis: *p. 596, 83.*

app.: communis: *p. 594, 2. 13.* indifferens: *p. 592, 57.* pacator: *p. 590, 57.* publicus: *p. 594, 78.* temperatus: *p. 589, 54. 60. 62.*

opp. (*v. et p. 583, 2. 589, 51. 63*): privatus: *p. 593, 49. 594, 9.* proprius: *p. 594, 2.* totus: *p. 597, 10. 29.* integer: *p. 597, 14.*

comp.: dimidius, ? intermedius, submedius; semediatus. medilunius, mediocris, medioxumus, mediterraneus, mediterreus, meditullium; mesiacris, mezococtus, mesodigestus, mesopicatus, ? mesosupercilium. *cf.* meridie. *deriv.*: ? mediast(r)inus, mediolus, medialis, medianus. medietas. medio.

adv. **medië:** NON. p. 141, 3 medioxime: -e. [*falso trad. pro* medii: TAC. hist. 1, 19, 1. *dub.*: AVR. VICT. Caes. 20, 28 ortus -e humili (*alii alia ci.*).]

i. q. medio modo, mediocriter: **1** *c. adi.*: APVL. Plat. 2, 19 qui nec plane optimi nec oppido deterrimi sint, sed quasi -e morati. PLIN. VAL. 2, 51 ceroti -e temperati. CAEL. AVR. acut. 1, 9, 60 loco -e obscuro (2, 29, 149 l. -e lucido). 1, 11, 96 vinum ... -e acre.

2 *c. verb.*: **a** *generatim*: VLP. dig. 13, 7, 25 -e igitur haec a iudice erunt dispicienda, ut neque delicatus debitor neque onerosus creditor audiatur. PROB. inst. gramm. IV 148, 28 quando aliquid penitus efficitur ... quando aliquid leviter vel -e geritur (AVDAX gramm. VII 353, 5). LACT. inst. 6, 15, 17 ut vitia, quoniam tolli non possunt, -e temperanda sint (*6, 16, 1* mediocriter). FIRM. math. 2, 25, 6 Sol si bene decreverit, CXX annos decernit, si male, XVIII annos, si -e, XLV (2, 25, 8). EVTR. 7, 13, 1 hic -e imperavit, multa gerens tranquille atque moderate, quaedam crudeliter et insulse (ISID. chron. II p. 455, 243^a). AVG. epist. 18, 2 p. 45, 20 quid summe sit, quid infime ..., quid -e ... sit. HESYCH. in lev. 27, 5 p. 1161^B quicumque ... proficere incipit, non tamen nimis, sed -e. CASSIAN. conl. 8, 4, 2 potest utraque *sententia* ... vel fixe vel -e suscipi, id est ut ei nec plena credulitas nec absoluta refutatio deputetur (8, 5 quae -e sunt tenenda). **b** *speciatim de verbis ambiguis* (*cf. p. 592, 31*): SCHOL. Cic. Bob. p. 87, 21 ut incestum significaret, -e suspendit orationem. CLAVD. DON. Aen. 1, 375 p. 83, 23 'famam' -e posuit non evidenter adsignans, quali fama, quoniam multi etiam ex mala fama noti sunt (AMBR. in psalm. 61, 14, 1 in Graeco -e positum est, quia ἔδραμον et singularem et pluralem numerum significat. Abr. 2, 11, 87 AVG. quaest. hept. 1, 97 p. 50, 22). AMBR. in Luc. 4, 19 -e respondit dicens: '... non in pane solo vivit homo, sed in omni verbo dei'. OP. imperf. in Matth. 14 p. 712^extr. non ... dixit 'sanctificemus nomen tuum' ..., sed -e dixit et impersonaliter id est 'sanctificetur'. SCHOL. Stat. Theb. 1, 494 -e dictum (SERV. auct. Aen. 11, 417).

(**mediustīnus** *v. p. 525, 64.*) **medix** *v. s. v.* meddix.

1. medo *v. p. 603, 15.* **2. medo** *v. s. v.* meto.

GLOSS. III 592, 76 **medronus** sisamus. 614, 49. 626, 53 (medc*cod.*). *scribitur* mo-: 595, 33. 629, 32. [*orig. inc., nisi corr. ex* meconus, *cf. p. 516, 40 et Diosc. gr. 4, 64, 1. J. B. H.*] *Bulhart.*

1. medula *v. l. 71.* **2. medula** *v. s. v.* merula.

***medulla**, -ae *f.* [*formam* '-a' *assimilatione ad* medius *ortam primitivamque formam* merulla (*cf. p. 599, 42 et formas Roman. l. 79*) *fuisse, quae cum hibern.* smiur '-a', *anglosax.* smeoro '*adeps*' *coniungenda sit, censet Thurneysen, IF 21, 178 sq. J. B. H.*] *de origine*: ISID. orig. 11, 1, 87 -a⟨e⟩ ... quod madefaciant ossa; irrigant (*cf. p. 599, 30*) enim et confortant. *scrib.* medula: TAB. devot. Audollent 300. *in textu gr.* μεδούλη: HIPPIATR. gr. II 290, 25. merila (*cf. l. 67 et Jeanneret, Tabl. d'exécr. 34*): *v. p. 599, 42.* NOT. Tir. 56, 41. 42 (medilla). *de notione*: GLOSS.^L II Philox. ME 16 mielos (*i.* μυελός) -a. *al.* GLOSS. III 572, 9 pepon i. -a. V 629, 58 -arum membrorum. *legitur post* ENNIVM (*p. 602, 15*) *et* PLAVTVM (*p. 600, 27*) *apud* CIC., CATVLL., LVCR., VERG. *al., saepissime apud artium scriptores. deest e. g.* TER., CAES., LIV., VAL. FL., STAT. Theb., TAC. [*val.* madua, *it.* midolla, *francog.* mœlle, *hisp.* meolo. *M.-L.*] [*falso trad. pro* medela: PS. APVL. Ascl. 22 APON. 1 p. 11^extr. *loc. corr.*: CHIRON 855 ossorum et -arum viscera. *loc. dub. interpr.*: APIC. 3, 91 betas: concides porrum, coriandrum ... et omnia in -am mittes.]

I *proprie i. q.* **μυελός,** *substantia quae inest in ossibus*

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

animantium sive in caulibus *plantarum quasi summam vitae sustinens*: A *in* universum *(nisi tantummodo de -a animalium cogitandum est)*: CELS. 2, 33, 5 *calefacit* cyprinum, irinum, -a, adeps ex fele *eqs.* 5, 15 molliunt ... -ae omnes (-a omnis *J*). CAEL. AVR. acut. 3, 18, 185 adhibentes ... ex adipibus atque -a ... pessaria.

B *in* ossibus animantium *(de natura et qualitatibus -ae fusius disputat* MACR. Sat. 7, 9, 11 sqq.): 1 hominum: LVCR. 3, 250 postremis datur ossibus (*cf. l. 12. 26. 29 sqq. 36. 51. 52 al.*) atque -is ... ardor. HOR. epod. 5, 37 exsecta uti -a et aridum iecur amoris esset poculum (PLIN. nat. 28, 5 -as crurum quaerunt et cerebrum infantium). OV. met. 10, 492 media ... manente -a *Myrrhae* sanguis it in sucos. 14, 208 visceraque et carnes cumque albis ossa -is (*Hom. Od. 9, 293 ὀστέα μυελόεντα*). 15, 390 mutari ... humanas angue -as (PLIN. nat. 10, 188. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 5, 95 [*ex Scauro*]). CELS. 4, 1, 10 *adeps* sensu sicut cerebrum quoque et -a caret. 5, 26, 2 in spina -a percussa est (5, 26, 17. 8, 1, 11 spinae -a cerebro commissa [PLIN. nat. 11, 178 AVG. gen. ad litt. 7, 13 p. 212, 20. MACR. Sat. 7, 9, 22 -a ... longum cerebrum a medicis ... vocata]. 8, 14, 1. *al. cf.* CASS. FEL. 38 p. 84, 10 dorsalis -a). 7, 18, 1 testiculi simile quiddam -is habent. 8, 1, 18 humerus ... sine -a (*cf.* 8, 1, 27 PLIN. nat. 7, 78. 11, 132). SEN. nat. 3, 15, 2 in nobis ... multa genera humoris ..., in ossibus -ae. LVCAN. 7, 843 non intima curant *aves* viscera nec totas ... sorbere -as *mortuorum* (8, 787. 9, 785 putres ... -as [DRAC. Romul. 5, 128]. *cf. etiam p. 600, 45 sqq.*). PLIN. nat. 11, 134 *cerebrum* aliud esse quam -am. APVL. apol. 49 sanguinis species et visceris et ossi et -ae (*Plat. Tim. 82*[C] *μυελοῦ*). TERT. carn. 9 p. 444, 3 Oe. -arum in abdito thesauros ut metalla carnis. CENS. 5, 2 ex -is profluere semen videtur (*cf. infra l. 49 et* LACT. opif. 12, 4). ARNOB. nat. 7, 20 molles ... in ossibus -as (*cf.* LACT. opif. 5, 8. VVLG. Iob 21, 24 -is ossa ... irrigantur [*cf. p. 598, 70*]. AVG. in psalm. 65, 20. BACHIAR. repar. laps. 16 p. 1054[A] internas ossium -as. DRAC. laud. dei 1, 343). LACT. opif. 16, 11 sensus ille incomprehensibilis ... in -a cerebri. FIRM. math. 4, 1, 6 humani corporis -ae, cum luna creverit, crescunt (*cf.* DRAC. satisf. 241). PRVD. cath. 9, 102 ossa, nervos et -as *resurgentium* glutino cutis tegi (*cf.* CARM. de resurr. 156 nectuntur ossa -is). AVG. civ. 14, 24 p. 50, 15 D. pulmones ... omnium, nisi -arum, mollissimi viscerum. anim. 4, 6 p. 386, 11 dentes ... -a carent. VINDIC. med. 16 septimo mense -a *infantis* consolidatur (*cf.* DRAC. laud. dei 2, 85 pinguescunt ... -ae). *al. in defixionibus* (*cf. l. 55*): TAB. devot. Audollent 247, 14 obliga illi pedes, m⟨e⟩m⟨br⟩a, sensus, -a. 300 facia⟨s⟩ illum ... sine -a. 135 A *et* B 8 (*saec. III*) merilas (*item* B 3; *cf. p. 598, 73*) ... defico in as tabelas.

2 animalium (*cf.* GLOSS. III 584, 33 meclo [*i. μυελός*] omnis -a bestiarum): a generaliter (PLIN. nat. 11, 214 sq. *de animalibus, quibus -a inest.* 28, 145 *de usu -arum* [*cf.* CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26 ORIBAS. syn. 4, 2. 7 *al. v. etiam l. 57 sqq.*]): VARRO rust. 2, 9, 10 *canes ossibus pastae* acriores ... fiunt propter -arum saporem (*cf.* TERT. pall. 4 p. 933, 8 Oe. ferarum -is educatus). CENS. 5, 2 post admissionem pecudum si quis mares interimat, -as utpote exhaustas non reperiat *eqs.* b certorum animalium: PRIAP. 64, 1 quidam mollior anseris -ā. PLIN. nat. 10, 4 ex ossibus ... et -is eius (*sc. phoenicis*) nasci ... vermiculum *eqs.* 10, 57 emissa ... ossibus -a. NEMES. cyn. 156 *canes* fortibus ut sucis teneras complere -as possint. VEG. mulom. 2, 119, 3 nullum alimentum pervenit ad -am *mulorum.* TAB. devot. Audollent 288 *et* 289 b 6 auferas ab eis (*sc. equis*) nervia, vires, -as. (*cf. l. 41 sq.*). *in* usu *(imprimis medicinali)*: OV. ars 3, 215 cervae ... -as (*cf.* CELS. 4, 22, 3 cervinam [*v. vol. III 945, 68 sqq. 954, 52*]). CELS. 5, 19, 10 vel cervina vel vitulina (5, 24, 3 *al.* SCRIB. LARG. 238 PLIN. nat. 28, 169 *al.*) vel bubula (*v. vol. II 2223, 77. 2224, 35*). PLIN. nat. 28, 96 *hyaenae* (28, 102. 32, 57 MARCELL. med. 35, 19). 28, 161 caprae (28, 202 *al.*). 28, 172 leporis. *ibid.* suum (28, 261). 28, 185 vaccina (MARCELL. med. 27, 103). 28, 244 asininae. 29, 68 leonis (PRISC. rhet. 7, 21 [*gr. μυελοῖς λεόντων*]). 29, 127 *ovium.* STAT. Ach. 2, 100 spissa leonum viscera semianimisque lupae traxisse -as. GARG. MART. cur. boum 6 taurina (*cf.* MARCELL. med. 36, 14 *al.*). PALLAD. vet. med. 51 agnina. PELAGON. 422 -am de pedibus vervecinis (VEG. mulom. 4, 28, 10 CHIRON 541. 804. 807). MARCELL. med. 32, 27 canis. *et al.*

C *in* truncis, ramis, caulibus *plantarum*: 1 generaliter: OV. met. 4, 744 virga recens bibulāque ... viva -ā (CALP. ecl. 5, 115 virgea, ... quibus est aliquid plenae vitale -ae). VITR. 2, 9, 3 incidatur arboris crassitudo ad mediam -am (*cf.* PALLAD. 12, 15, 1), ... uti per eam exsiccescat sucus (2, 9, 4 *arbusta* profundunt e -is ... liquorem. LVCAN. 4, 318 si quos ... tenera sucos pressere -a. EVSTATH. Bas. hex. 5, 8 p. 918[C] humor ... nutriens ... -am [*gr. ἐντεριώνην*]). COLVM. arb. 26, 4 *surculorum* ne -am ... laedas (PLIN. nat. 17, 106 calami exacutio -am ne nudet. OPTAT. 5, 7 p. 136, 5 de -is palmitum producere radices). PLIN. nat. 16, 181 corpori arborum ut reliquorum animalium ... venae, ossa, -ae. 17, 153 -a, sive illa vitalis anima est, ante se tendit longitudinem (*cf.* 17, 180. AVG. in epist. Ioh. 5, 10 intus est -a, quae viget). AVG. in psalm. 4, 5, 3[med.] faber inspicit tamquam -am interiorem ligni. BOETH. cons. 3, 11, 21 W. *herbae* per -as robur corticemque diffundunt. 2 certarum plantarum: CATO agr. 41, 2 sq. *de -a vitis* (*cf.* VARRO rust. 1, 41, 2 COLVM. 3, 10, 2. 3, 18, 5. *et saepe*). COLVM. 5, 6, 17 *ulmus* excavetur usque in -am (PLIN. nat. 17, 252. 24, 49). 11, 3, 53 vel rubi (PLIN. nat. 19, 68) vel ferulae (PLIN. nat. 13, 122 habent ... ligni ... loco fungosam intus -am. 20, 261) -is ... semina cucumeris inserere. 12, 46, 3 sambucus ... apertam et laxam -am habet (PLIN. nat. 15, 64. 16, 103 *al.*). 12, 58, 1 *oleris atri.* PLIN. nat. 13, 39 dulcis -a *palmarum* in cacumine, quod cerebrum vocant. 16, 58 *piceae* -a ... uritur (*cf.* 37, 42 VEG. mulom. 3, 12, 3). 16, 160 calamus ..., cui plurima inest -a (*cf.* 16, 165). 16, 183 neutrum (*sc. nec adipes nec carnes*) habent buxus, cornus, olea, nec -am. 16, 187 *laricis* (*cf.* 16, 192. 195). 16, 197 *iuniperi* -a ubicumque solidior ... quam cedris. 19, 18 *lini* (*cf.* 37, 48). 19, 109 *porri.* 23, 130 *caprifici* (*cf.* MARCELL. med. 34, 58). 25, 53. 58 *hellebori.* 26, 72 apios ischas ... intus habet -am (*Mayh. dubitanter,* mammam *codd.*) candidam. 27, 45 *absinthii* -a Pontici dulcis. *al.* MARCELL. med. 31, 52 olivae. PS. APVL. herb. 110 l. 3 cardi silvatici. APON. 7 p. 134 omni *fistulae* -a conrosa. *singulariter i. q. ramus*: ITALA Ioh. 12, 13 (cod. r) sumpserunt -as (*τὰ βαΐα, Vulg.* ramos) palmarum (*aliter l. 6*). *i. q. summa arbor*: VVLG. Ezech. 17, 3 aquila abstulit -am (צַמֶּרֶת) cedri, summitatem frondium eius avulsit (*cf.* 17, 22).

II *translate de* partibus intimis (*cf.* PAVL. FEST. p. 123 medullitus ex intimis -is [NON. p. 139, 8 a -is]. PETR. CHRYS. serm. 120 p. 527[A] in -is [*i. in medio*]): A *animantium (ubique fere numero plurali; sing.: l. 28. 29. 73. p. 601, 35. de -is bestiarum v. l. 37. 57. 61. p. 601, 37. 52)*: 1 *de -is tamquam* sede vitae et vigoris: a *in* elocutionibus *ad* detrimenta *-arum pertinentibus: -ae afficiuntur lassitudine, fame, febri*: PLAVT. Stich. 340 perii, quoi -as (-am *P*) lassitudo perbibit :: quid ego, quoi misero -as (-am *P*) ventris percepit fames. CATVLL. 58, 30 defessus ... omnibus -is. SEN. Thy. 98 famem infixam intimis ... -is (epist. 94, 6. HEGES. 5, 21, 16 f. ... in ipsas populi -as descenderat. 5, 40, 10 [*Ios. bell. Iud. 6, 204 διὰ σπλάγχνων καὶ μυελῶν*]). SER. SAMM. 494 siccatae febre -ae (HIER. epist. 22, 30, 3 -is infusa f. membra depasta est. SIDON. epist. 1, 5, 8 f. sitisque ... -arum secretum depopulabantur). PS. AVG. serm. ed. Mai 2, 1 morbus per -arum recessus currebat. *tabe, venenis sim.*: OV. met. 9, 174 -is tabe liquefactis (MANIL. 1, 881 tabe corripit exustis letalis flamma -is. 5, 681 *de thynno.* PETRON. 119 v. 54 tabes tacitis concepta -is. *cf.* LVCAN. 9, 930 pestis nigris inserta -is. SIL. 1, 174. 2, 461. PRVD. perist. 4, 131 putrescentes tenuat -as tabidus umor). SEN. Herc. O. 538 ut ... virus ... intret -as ([FIRM. math. 6, 15, 7 -is ingestum veneni v. err. 18, 5]. 1220. 1227 pestis ... hausit -as [1262. LVCAN. 9, 742 carpit ... -as ignis edax *eqs.* SIL. 13, 297 APVL. met. 10, 26]. CLAVD. 20, 13 ulcera possessis ... suffusa -is. PRVD. c. Symm. 1, 537 [*trop.*]). LVCAN. 6, 539 durescunt ... -ae *mortuorum* (*cf.* 6, 629 gelidas leto ... -as. 6, 668 tabo ... -as abluit *Erictho.* 6, 753 nova desuetis subrepens vita -is [SEDVL. carm. pasch. 4, 287 anima ... repente (*cf. p. 601, 7*) -as *Lazari resuscitati* (*op. pasch. 4 p. 271, 14* a. ... fibris infusa). DRAC. laud. dei 3, 632 ad absumptas ... -as]). b alia: CIC. Tusc. 5, 27 qui omne bonum in visceribus -isque condideris. LYGD. 1, 25 teque suis iurat caram magis esse -is. MANIL. 5, 624 in proprias animam transferre -as. AMM. 30, 4, 13 ad usque (*cf. etiam l. 49. 55 73*) ipsas -as exsuctus (VVLG. Hebr. 4, 12 sermo dei ... pertingens usque ad divisionem compaginum et -arum [*μυελῶν*]. RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 7, 1 *gladium* usque ad carnes et -as [*gr. ἕως ... μυελῶν*] non parcere). HIER. epist. 54, 9, 1 iuveniles -ae vino plenae. PRVD. ham. 196 de ... acidis ... -is *serpentis.* perist. 1, 108 praedo ... se -is exuit (ham. 898). c. Symm. 2, 405 (*in imag.*) animam, per quam res publica ... calidis (*cf. p. 601, 21*) animetur tota -is. CLAVD. carm. min. 25, 145 fixis haeserunt tela -is (CORIPP. Ioh. 4, 174). 49, 6 *torpedo* frigus ... -is miscuit *eqs.* AVG. anim. 4, 33 p. 411, 15 animam ... a -is intimis usque ad superficiem cutis ... accepisse corporis formam (CORIPP. Ioh. 4, 2 ab i. ... -is. *cf.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 296, 14 umorem usque de -is ... siccat *nitrum*). PETR. CHRYS. serm. 92 p. 459[B] arida ... membra -is vitalibus in viscera fecunda viridantur. VEN. FORT. vita Germ. 37, 106 vigor -as introiit (*opp.* cute summa).

2 *de -is tamquam* sede affectuum: a generatim: *suscipiuntur affectus, cogitata -is vel e -is prorumpunt*: CIC. Tusc. 4, 24 cum ... hic fervor ... animi ... tamquam in venis -isque insedit (SEN. dial. 9, 11, 8 hoc [*sc. dictum*] si quis in -as demiserit. epist. 114, 25 in -as nervosque descendere deliciae. FRONTO p. 27, 7 N. amoris imber ... in -am ultro fluit. AMM. 25, 9, 8 ad -as usque bonorum pervenit. AVG. beat. vit. 2, 14 p. 100, 18 totum *mel conclusionis* in -as traicio). Att. 15, 4, 3 (*cf. vol. VII 1, 952, 83*) illa ... de Buthrotiis, quae mihi sunt inclusa -is (VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 diversi adfectus isdem visceribus ac -is inclusi. *cf.* OV. trist. 1, 59 amicitia tua mihi ... imis infixa -is. SEN. Herc. O. 451 penitus sedet fixus -is *amor*). CATVLL. 64, 196 querellas ... extremis proferre -is (*cf.* CLAVD. 10, 7 -is erupit gemitus). DIRAE 101 prius ... quam tua de nostris emigret cura -is. PROP. 1, 9, 21 *Amoris* arcum sentire -is (2, 12, 17 *A.* siccis habitare -is. SEN. Phaedr. 279 [*in vers. susp.*] labitur totas furor in -as. COLVM. 10, 211 amor ignescit menti saevitque -is). SIL. 1, 60 (*trop.*) penitus ...

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is sanguinis humani flagrat sitis. 2, 516 *Fides* fusa -is (VICTORIN. ad Ruric. epist. 2 p. 444, 7 bonum -is infusum. DRAC. Romul. 10, 29. *cf.* PRVD. cath. 4, 18 postquam combiberint deum -is [*cf.* 6, 15 mens . . . totis bibit -is obliviale poclum. 9, 6 spiritum . . . per -as hauriens]). IVV. 14, 215 nondum implevere -as . . . mala nequitiae. HIER. tract. in psalm. I p. 231, 21 verbum . . . est in corde, inscribitur in -is. PRVD. perist. 2, 493 repens (*cf. p. 600, 47*) -as indoles *fidei Christianae* adflarat. 10, 732 si modo animo ac -is . . . ardor aestuet videre Christum. AVG. in psalm. 65, 20 non . . . in superficie, in -is meis . . . diligo te. *et al.* *homines tamquam in -is foventur, recoluntur*: CIC. Phil. 1, 36 in -is populi Romani ac visceribus haerebant (*cf.* epist. 15, 16, 2). STAT. silv. 2, 7, 127 frequentat ipsum *maritum* imis altius insitum -is. AVSON. 197, 15 p. 57 P. in nostris recales -is. 394, 21 p. 253 implicitum . . . te nostris interne -is. *adde*: SIL. 1, 345 haustus . . . -is *Hannibal*. CLAVD. 28, 78 totis inolevit Roma (*personata*) -is. *iuncturae notabiliores*: (in) omnibus (totis, ipsis) -is (*i. toto animo*) *diligere, cogitare sim.*: TREB. Gall. 11, 8 pariter sudate -is omnibus inter vos (AVG. in psalm. 39, 20[fin.] o. -is nostris . . . dicamus [serm. 46, 8, 7 o. -is suis . . . clamantem (*cf. l. 31*)]. serm. 210, 4, 5). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 71, 1 in ipsis, ut ita dicam, -is (*gr.* τὸν μυελόν) meis conficior. PRVD. ham. 511 calidis (*cf. p. 600, 59*) . . . animam peccare -is. AVG. conf. 7, 1, 1 totis -is meis credebam (PROSP. epigr. 69, 11 t. -is diligat). in psalm. 85, 8 sincerissimis -is . . . dilige. *et al.* *-a cordis, animi* (*ap.* ECCL.): HIL. in Matth. 11, 4 animi -is inanis (AVG. conf. 3, 6, 10 -ae animi . . . suspirabant. serm. 50, 9, 13 *verba* animae suae -is infundat. APON. 1 p. 12[in.]). AVG. in psalm. 90 serm. 2, 8[extr.] -is viscerum suorum. 101 serm. 1, 10[in.] loquatur tibi -a cordis (c. Iul. 1, 7, 35 POSSID. vit. Aug. 2 RVRIC. epist. 2, 10 p. 386, 7). AVG. civ. 22, 21 p. 603, 7 D. de intimis ardentis sancti amoris -is. lib. arb. 3, 2, 5 omnibus ossibus atque -is conscientiae suae clamarent (*cf.* CAES. AREL. serm. 72, 4 p. 292, 25). *et al.* **b** *laeduntur, consumuntur -ae affectibus* (*plerumque in imag. ex 1 a sumptis*): **α** *consumuntur igne* (*cf. etiam p. 600, 42. 82. 84*): CATVLL. 35, 15 ignes interiorem edunt (*cf. l. 37*) -am. 45, 17 ignis mollibus ardet in -is. 64, 93 imis exarsit tota -is. 100, 7 cum . . . meas torreret flamma -as (VERG. georg. 3, 271 avidis . . . subdita f. -is *equarum*. Aen. 4, 66 est [*cf. l. 34*] mollis f. -as [*cf.* CLAVD. DON. *ad l.*]. OV. am. 3, 10, 27 tenerae flammam rapuere -ae. met. 14, 351 f. . . . per totas visa est errare -as. SEN. Ag. 132 Med. 819 LVCAN. 5, 811 PETRON. 121 v. 105. *et al.*). VERG. Aen. 8, 389 accepit solitam flammam notusque -as intravit calor. OV. epist. 4, 15 fovet igne -as. STAT. Ach. 1, 304 fax *amoris* vibrata -is. APVL. met. 10, 3 tui oculi . . . meis -is . . . commovent incendium (PS. CYPR. pudic. 10 p. 21, 15 in -is versata caeca incendia. AVIEN. Arat. 1176). *et al.* **β** *alia*: CATVLL. 66, 23 exedit (*cf. l. 34. 37*) cura -as (OV. am. 2, 19, 43 mordeat . . . tuas . . . cura -as. met. 1, 473 *Amoris sagitta* laesit traiecta per ossa -as [SEDVL. carm. pasch. 1, 38 opem laesis adhibete -is]. SEN. Phaedr. 282 *amor* vorat tectas penitus -as). HOR. epist. 1, 10, 28 accipiet damnum propius . . . -is. OV. ars 3, 793 sentiat ex imis Venerem resoluta (*cf.* met. 9, 484) -is. met. 14, 431 luctibus . . . tenues liquefacta -as. APVL. met. 8, 7 penitus in -is luctu . . . carpebat animum. NEMES. cyn. 212 *amor* imas agitat sub corde -as *canum*. FAVST. REI. epist. 10 p. 216, 27 vulnera . . . -is impressa. DRAC. Romul. 10, 351 stimulet quae forma -as. *et al.*

B *rerum*: **1** *strictiore sensu, i. q. media, intima pars*: **a** *seminum vel frugum, i. q. nucleus, granum, caro* (*notione propius accedente ad sens. propr.*): PETRON. 137, 10 inanes . . . ac sine -a ventosas nuces. PLIN. nat. 16, 24 scillae interioris -ae tenerae contritae. 18, 87 *siligo* salsā aquā sparsa candidiorem -am *reddit* (VVLG. deut. 32, 14 -a tritici. APIC. 2, 43 siliginis). 18, 112 *zeae* nudata conciditur -a. 19, 53 *frugum*. PALLAD. 4, 10, 17 *citrei* acres -as mutare dulcibus. HIER. tract. in psalm. I p. 301, 20 granum frumenti . . . -am habet, adipem, . . . pinguedinem. in Ier. 4, 60, 2 paleis . . ., quae -am non habent (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 24, 5 GREG. M. moral. 16, 66[extr.]). in Os. 8, 7 p. 885[D] semina, quae -am non habent, quam Graeci ἐντεριώνην vocant. PRVD. c. Symm. 2, 961 priusquam messis . . . conceptas tenero solidaret lacte -as. **b** *aliarum rerum* (*personatarum: l. 69. 78*): PLAVT. Stich. 341 *v. p. 600, 27*. CATVLL. 68, 111 caesis montis . . . -is. SIL. 12, 136 *Tellus* ustis . . . calefacta -is. PLIN. nat. 37, 79 *beryllos* gratiores fieri -a candoris exempta. QVINT. inst. 2, 1, 11 communes loci . . . in mediis litium -is versantur. APVL. Plat. 1, 16 *venas* per -as renum commeare (*perperam accepto Plat. Tim. 91[A]*). TERT. resurr. 3 p. 29, 26 *opp.* in superficie (HIER. in eccl. 12 p. 1113[A]. *cf.* epist. 53, 8, 19 *opp.* in cortice [58, 9, 1]). IVVENC. 2, 613 disruptis . . . labentur cuncta (*sc. totus mundus*) -is. MARCELL. med. 1, 38 -am sive vitellum ovi (36, 54. CASS. FEL. 78 p. 190 -am croceam). 33, 51 -am panis (PS. THEOD. PRISC. add. p. 296, 24) siccam *eqs.* SYMPH. 170 farina . . . totis conlisa -is.

2 *latiore sensu de rebus optimis, quibus quasi substantia continetur, fere i. q. praestantia, vigor, dignitas*: **a** *rerum corporearum*: IVV. 8, 90 ossa . . . rerum (regum *v. l.*) vacuis exsucta (exucta *v. l.*) -is. AMM. 16, 8, 12 eos . . . -is provinciarum saginavit. VVLG. gen. 45, 18 dabo . . . omnia bona Aegypti (*cf. p. 602, 3*), ut comedatis -am terrae (*cf.* TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 309, 1 omnes -as eius [*sc. terrae*] victui extorques). SALV. gub. 7, 8 Aquitanos . . . -am fere omnium Galliarum . . . habuisse. OP. imperf. in Matth. 1 p. 614[med.] sicut Iacob . . . -am Aegypti manducaret, sic Christus . . . -am huius mundi *eqs.* VVLG. num. 18, 12 -am olei et vini ac frumenti. **b** *rerum incorporearum* (GLOSS. V 663, 1 *et* 63 -as rei exquirere: penitus veritati insistere): GELL. 18, 4, 2 sanguinem . . . ac -am verborum eruere *eqs.* TERT. scorp. 12 p. 172, 5 -am scripturarum *nosse* (HIER. c. Lucif. 11. RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 1, 3 in -as . . . divini descendit eloquii *eqs.* AVG. in euang. Ioh. 24, 5 litera veteris testamenti . . ., si ad eius -am perveniatur, pascit). HIER. in Is. 55, 1 p. 530[B] sapientia . . . non est in foliis ac floribus verborum, sed in -is ac fructibus sensuum (PS. RVFIN. in Am. 2, 13 sqq. mysticorum . . . sensuum -a. SIDON. epist. 7, 13, 2 *opp.* spuma verborum). ANIAN. Chrysost. hom. prol. p. 976 *expositionum loca* plena . . . -ae. PS. RVFIN. in Os. 10, 11—12 -a pietatis. PROSP. epist. 2, 9[extr.] caritatis. *singulariter de homine*: ENN. ann. 308 *Cethegus* dictust . . . suadae . . . -a (*cf.* CIC. Brut. 59).

deriv.: medullaris, medullatus, medullitus, medullo, medullosus, medullula. *comp.*: emedullo.

medullāris, -e. *a* medulla. *i. q. ad medullas pertinens*: APVL. met. 7, 17 ictibus . . . dedolabar, ut usque plagarum mihi -is insideret dolor. ANTIDOT. Brux. 156 ad febrem -em.

medullātus, -a, -um. *a* medulla, *cf.* emedullatus. [*falso trad. pro* e-: APVL. Plat. 2, 16 *v. vol. V 2, 424, 13.* *dub.*: GREG. M. epist. 7, 8 scripta . . . -a (medullitus R^1, *fort. recte, cf. l. 70*) mihi caritatis verba locuta sunt.]

1 *i. q. medullae plenus, medullosus*: PAVL. NOL. carm. 31, 319 ossa . . . -is penetralibus edere nervos. CASSIOD. anim. 9 p. 1297[A] quemadmodum ossa nos -a corroborent. *de plantis*: PLIN. VAL. 3, 38 radicibus rumicis . . . -is. *latiore sensu: i. q. adipatus, pinguis*: VVLG. Is. 25, 6 faciet dominus . . . convivium . . . pinguium -orum (מְמֻחָיִם). 34, 6 de sanguine -orum arietum. psalm. 65, 16 holocausta -a ([μεμυαλωμένα]. HIER. in Mich. 2, 6 p. 1210[A] VEN. FORT. carm. 3, 6, 53. *cf.* HIER. in Am. 2, 5 p. 1054[A] vota pinguissima et hostias -as offerre. PS. AVG. serm. 47, 2 -a . . . sacrificia). *in imag.*: PAVL. NOL. epist. 16, 11 *non* vacuum figmentorum sed -um veritatis corpus exornans.

2 *i. q. implicitus, abditus*: HIER. in Is. 30, 26 p. 350[C] non intellegentes apocalypsim . . . in superficie litterae -a ecclesiae sacramenta contexere. *cf.* medullo.

ˣ**medullitus** *adv.* [*a* medulla, *cf.* fund-, radic-itus. *J. B. H.*] *inter alia adverbia in* itus *affert* PS. ASPER gramm. suppl. 54, 11. *de notione*: PAVL. FEST. p. 123 ex intimis medullis. NON. p. 139, 9 *v. l. 58.* GLOSS.[L] I Ansil. IM 56 imitus -s, funditus. IV Plac. M 20 -s capti usque ad penetralia medulla (?) detenti. GLOSS. II 373, 44 μυελόθεν -s. *legitur post* ENNIVM, PLAVTVM, VARRONEM *apud* APVL. *et* ECCL., *saepissime apud* GREG. M. [*falso trad.*: GLOSS.[L] II Philox. ME 17 mellitus (*Heraeus*, -s *trad.*) ἡδονικώτατος.]

A *strictiore sensu, i. q. usque ad medullas, ab intestinis partibus, intra viscera*: VARRO Men. 77 ut igni fervido -s . . . intus eruat (*Buecheler*, servat *cod.*) frigedinem. PASS. Macc. 3, 12 cum -s sitis exureretur incendio. FIRM. math. 3, 1, 16 nisi . . . calore . . . dominante extinctus -s sanguis aruerit. ENNOD. opusc. 3, 191 p. 380, 19 *catarrhus* se -s inserens. *intra interiores partes frugum*: ZENO 1, 16, 10 granum . . . frumenti . . . reviviscit nec mortem -s capit. 2, 27, 2 uva . . . prelo premitur . . ., donec omnis dulcedo -s exigatur.

B *latiore sensu, i. q. imitus, penitus, funditus*: **1** *generatim*: ENN. sat. 7 Enni poeta . . ., qui . . . versus propinas flammeos -s (NON. p. 139, 9 a medullis). PLAVT. Truc. 439 ostendit sese . . . mihi -s. APVL. met. 7, 2 -s ingemebam (AMM. 14, 1, 9. 15, 2, 3). flor. 18 p. 92 summis -s viribus contendunt. ZENO 1, 1, 2 fides conscientiam -s mundat (PS. AMBR. paenit. 5 p. 977[B] conscientia -s pulsat et interpellat sensum. GREG. M. moral. 9, 23 p. 872[C] superna indignatio sese . . . -s movet). FAVSTIN. trin. 1, 14 p. 49[A] expressius et vivacius et -s unitatem . . . excluderes. CASSIAN. conl. 22, 6, 6 interiore . . . homine . . . omnimodis ac -s mortificato. CLAVD. MAM. anim. 3, 12 p. 176, 17 quod -s eruam. CASSIOD. in psalm. 31, 3. GREG. M. in Ezech. 1, 10, 9 mentem -s in humilitate . . . sternere. 1, 10, 11 viscera -s replentur *sacro verbo*. 2, 7, 11. moral. 9, 52 humilitatis culmen -s tenuit. past. 3, 22 p. 92[A] pacem . . . exteriorem solvite, sed interiorem . . . -s custodite. epist. 5, 43 *epistolae* mihi -s loquebantur (*cf. supra l. 24*). *al.* ISID. sent. 3, 11, 2 -s . . . veritatis arcana non tangunt (*opp.* in superficie). **2** *speciatim*: **a** *c. voc. affectus, fere i. q. toto animo*: PLAVT. Most. 243 -s . . . amare (GREG. M. in Ezech. 1, 9, 30. 2, 3, 8 mens . . . ad illum quem diligit -s suspirat *eqs.* epist. 7, 5 p. 448, 8 vos -s amplectimur). CYPR. mort. 14 p. 305, 15 -s ignis aestuat (ZENO 1, 4, 5 -s mulier ardoris . . . conflagraret incendio. AMM. 30, 8, 10 invidiā . . . -s urebatur. SIDON. epist. 8, 7, 4 -s aestuantes. GREG. M. moral. 4, 65 -s inardescit *Iob.* 7, 34 -s inflammantur *iracundi*). **b** *in animum aliquid recipere vel inserere*: PRVD. ham. 391 serit ille (*sc. diabolus*) -s omnes nequitias *eqs.* AVG. c. acad. 2, 2, 5 *religio* nobis insita et -s implicata. serm. 293, 3 verbum -s conceptum. GREG. M. in Ezech. 14, 42 *iustitia* -s inhaesisset. moral. 24, 30 vulnus -s inflictum. epist. 10, 16 facundia . . . saporem -s infudit.

medullo, -āvī, -āre. *a* medullatus *per deriv. retrogradam*

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

q. d. formatum; *cf.* emedullo *et Gölzer, Lat. de St. Jér. p. 159.* [*falso trad.* ITALA num. 24, 8 (Lugd.) et -vit *pro* e- (*v. vol. V 2, 424, 21*).] *propr. i. q. medulla replere*: AVG. anim. 4, 5 p. 386, 7 quando ossa durari, quando incipiant -ari. *transl. i. q. pinguem, locupletem facere*: PAVL. NOL. epist. 23, 41 p. 197, 14 *deus* nos vestrae pinguedinis suco ... -vit. *cf.* medullatus.

medullōsus, -a, -um. *a* medulla. *i. q. medullae plenus*: CELS. 8, 1, 18 humerus ... extremis utrimque capitibus ... sine medulla ..., medius ... -us. 8, 1, 24 *capita feminum* -a.

medullula, -ae *f.* *a* medulla *demin.* CATVLL. 25, 2 *cinaedus* mollior ... anseris -a (*cf. p. 599, 51*). *Buchwald.*

medus, -ī *m.* [*vox german.* (*theod.* Met); *v. Sofer, Lat. u. Roman. aus d. Etym. d. Isid. 145 sq. J. B. H.*] ISID. orig. 20, 3, 13 -us quasi 'melus', quia ex melle fit. *in codd. scrib. etiam* metus, met, mez, medo. *de re cf. Hoops, Reallexikon 3, 217 sq. Schuster, RE XV 1297 sqq.*

i. q. compositio ex melle et aqua vel vino mixta (GLOSS. -o est potus, qui fit ex melle): ANTHIM. 15 cervisa bibendo vel -us et aloxinum quam maxime omnibus congruum est. *ibid.* de -us bene factum, ut mel bene habeat. 76 mel habeant admixtum vel vinum aut -us (-um *A*). VEN. FORT. vita Radeg. 15, 36 vini ... puritatem aut -i decoctionem cervisaeque turbidinem non contigit.

mefīticus, -a, -um. *a* mefitis. *i. q. foetidus*: SIDON. epist. 3, 13, 6 os ..., quod spurcat frequenter exhalatus ... -us (-ph- *T*) odor. *tropice*: ENNOD. opusc. 2, 9 p. 290, 9 redeamus ad ... non solum ex hara (*Sirm.*, (h)ala *codd.*) productam, sed -am (myf- *B*, mysticam *cett.*) propositionem.

mefītis (Mefītis), -is *f.* [*vocab. oscum, cf. o.* Mefit⟨eí⟩ '*Mefiti*'; *v. Ribezzo, RivIGI. 10, 214. J. B. H.*] *de orig.*: *cf. l. 32. in codd. interdum scrib.* meph- (*cf. l. 24. 37. 49*). *de formis*: *acc. sg. in* -im (*cf.* PRISC. gramm. II 328, 5 -is [memf- *L*] quoque, quod proprium est a Graeco μεϕῖτις ut quibusdam videtur mutatione s in f translatum, rationabiliter in 'im' fecit accusativum: Vergilius [*l. 49*]): VERG. (*l. 49*) PORPH. AVSON. HEGES. *in* -in (*cf. l. 49*): SERV. *l. 38. 39. in* -em: *v. l. 49.* *acc. pl. in* -es: *v. l. 54.* *gen. pl. in* -um: *v. l. 67.* *de notione* (*cf. etiam l. 52*): SERV. Aen. 7, 84 (*in codd. praeter A ubique* meph-) -is proprie est terrae putor, qui de aquis nascitur (GLOSS. V 554, 38) sulphuratis ...; alii -in (-im *AL*) deum volunt Leucotheae conexum ...; alii -in (-im *A*) Iunonem volunt, quam aërem esse constat. novimus autem putorem non nisi ex corruptione aëris nasci ..., ut sit -is dea odoris gravissimi, id est grave olentis (*cf.* GLOSS.[L] IV dub. Plac. M 6 dea quae pluribus Italiae locis religiose colitur et in Lucanis quoque; huius deae fons est, ex quo gravissimus odor redditur sulphureus). GLOSS. δυσοσμία. ὀζομενία. δυσωδεία putor, -is, foetor. [*ex coni.*: GLOSS. V 313, 31 (*v. Sonny, ALL 12, 1902, 127*).]

1 *appellativum, i. q. halitus mali odoris*: VERG. Aen. 7, 84 Albunea, ... quae maxima sacro fonte sonat saevamque (saevumque *M*) ⌊exhalat opaca -im⌋ ([*P²* *et Prisc.*, -em *R*, mephitin *Serv.*, mepithim *M*. ⌊ ⌋ *mutuatur* AVSON. 359, 11 p. 216 P. *ad cunnum detorquens. cf. etiam l. 57*]. *cf.* SERV. *l. 36.* CLAVD. DON. in l. p. 17, 11 id est odorem gravissimum. *falso explicant*: PORPH. Hor. carm. 3, 18 p. 118, 24 apud -im pestiferi odoris paludem. SCHOL. Pers. 3, 99 *v. l. 55*). PERS. 3, 99 gutture sulpureas lente exhalante -es (SCHOL.: a loco foetido dixit, qui in Italia graviter spirat ut Vergilius [*l. 47*], per indigestionem vomitus sulfurei). HEGES. 1, 35, 3 antrum, per quod graveolentis praecipitii profundum saevam exhalat -im (*cf. l. 49*). ENNOD. carm. 2, 112, 7 oscula nulla petas, madidam suspende -im (mifitem *LV*, infitem *B*).

2 *nomen deae* (*cf. Wissowa, Rel. u. Kult.² 246. Marbach, RE XV 118*): VARRO ling. 5, 49 ibi (*sc. in secunda regione Esquiliae*) ... lucus -is (*cf.* FEST. p. 351 aedis -is). PLIN. nat. 2, 208 spiracula vocant ... in Hirpinis Ampsancti ad -is aedem locum, quem qui intravere moriuntur. TAC. hist. 3, 33, 2 -is templum. *in tit.*: CIL V 6353 -i ... aram et mensas III dedit. IX 1421 ⟨Me⟩fiti vot(um) ⟨s⟩olvit. X 130 -i sacrum (131 -i Utianae s. [133. *cf.* 132 -i U. donu(m)]). 203 -i fisicae. 5047 -i d. d. *plur.*: CIL X 3811 add. p. 976 -u(m) sacra (*cf. Mommsen ad l.*).

megabȳzus *v. Onom.* **megalē** *v.* mygale.

Hilarus sacerdos Isidis reginae **megalēphor(us)** CIL VI 32463 (*cf. Ruggiero, Diz. epigr. IV 89ᵃ et Wissowa, Rel. u. Kult.² 358 adn. 5. Lumbroso cft. Hesych.* βυσσοφαρεῖ· μεγαλοφαρεῖ *et* βυσσοβαρῆ· μεγάλα ἀπὸ τῶν καταφερομένων εἰς βυθὸν διὰ τὰ βάρη. *ad eum, qui statuam deae portat, refert Poland per litt.*). *ad formationem cf.* μελανηφόρος.

propter gloriam appellatum **megalīum** *unguentum* ex oleo balanino *eqs.* PLIN. nat. 13, 13. *gr.* μεγαλεῖον, μεγάλλιον.

megalographia, -ae *f.*, μεγαλογραφία. *i. q. pictura magna* (*cf. Rodenwaldt, Mitteil. K. D. Arch. I., Röm. Abt. 29 p. 194 sqq.*): VITR. 7, 4, 4 tricliniis hibernis non est utilis ... -ā (*Joc.*, melogr- *GH*) ... subtilis ornatus. 7, 5, 2 -ae habentes deorum simulacra seu fabularum dispositas *eqs.*

megalopolis, -is *f.*, μεγαλόπολις. *i. q. metropolis*: CONC.[S] II 3, 3 p. 67, 28 sanctissimum -is (*Φᵃᶜ*, magnae Constantinopolis *Φʳ*, *II 1, 3 p. 60, 3* τῆς μεγαλοπόλεως) archiepiscopum. *cf. Onom.*

megarum, -ī *n.*, μέγαρον. CIL XIV 18 ⟨Isi⟩aci magar(um) de suo restitu(erunt). 19 -um ampliaverunt. *cf. Roeder, RE IX 2125, 65. Ebert, RE XV 220, 45 sqq.*

meg(i)o *v. s. v.* meio (*l. 25*).

megistānēs, -um *et* **megistānī** (meges-: *l. 11. 14*), -ōrum *m.*, μεγιστᾶνες, μεγιστάνοι. *acc. pl.* -as: *l. 8. 9.*

i. q. proceres, primates regni (*cf. König, RE XV 330 sq.*): SEN. epist. 21, 4 -as et satrapas et regem ipsum ... oblivio alta suppressit. TAC. ann. 15, 27, 3 -as Armenios, qui primi a nobis defecerant, pellit sedibus, castella eorum excindit. FRONTIN. strat. 2, 9, 5 Corbulo ... in Vadandum ex -is (meges- *HP*), quos ceperat, animadvertit. SVET. Cal. 5 regum ... regem ... convictu -um abstinuisse, quod apud Parthos iustiti instar est. ITALA IV Esdr. 15, 16 non curabunt regem suum ⌊et principem megestanorum (egentes tenorum *M*, maiestanorum *C marg.*) suorum⌋ (⌊ ⌋ *om. A*) in potentia sua.

mehe *v. s. v.* ego (*vol. V 2, 256, 74*).

meherc(u)le, meherc(u)lēs, *sim. v. s. v.* Hercules.

meile, meiles *sim. v. s.* mil(l)e, miles *sim.* *R.*

²meio (*i.* *meịịo), mīxī (mexi: *l. 31*), mictum, -ere (-āvī, -āre: *l. 35. 37*). [*ex* *meiĝhịō (*vel* *meiĝhō?), *cf. c. sanscr.* mēhati '*meit*', *gr.* ὀ-μείχειν, *anglosax.* mīgan, *serbocroat.* mižati '*meiere*' *et c.* mingo. *J. B. H.*] *de sonis et orthogr.*: *de* i '*duplici*' (*cf.* aio): PRISC. gramm. II 494, 16 'e' ... antecedente in 'io' unum invenio 'meio' tertiae, in quo similiter i loco consonantis est *eqs.* (EVTYCH. gramm. V 476, 21). *scrib.* meg-: CHIRON 680 ut megire possit. *cf. l. 57. 60. 83.* mi-: CIL III 1966 (*p. 605, 6*). *de formis* (*v. Solmsen, IF 31, 1913, 469²*): CHAR. gramm. p. 319, 10 B. forma ..., qua perfectum in 'xi' litteras cadit, velut ... 'meio meis mixi' ([*P*, mi(n)xi *N*]. *cf.* p. 345, 20 verba quae perfectum mutant ... 'meio mixi' [mi(n)xi *N*]. PROB. cath. gramm. IV 36, 3 uno i inveni tertiae correptae 'xi' faciens perfecto, meio meis mexi [*cf. Solmsen, l. c.*]. *aliter* PHOC. gramm. V 434, 13 in 'xi' mittunt praeteritum ... 'meio minxi' [*cf. l. 53 et s.* mingo]). p. 477, 19 (*inter verba coniug. IIIᵃᵉ*). p. 478, 23 -o οὐρῶ (*inter verba coniug. IVᵃᵉ* [*errore ut vid. cf. l. 41*]). DIOM. gramm. I 369, 11 (*ex Probo*) 'mingo minxi'; sed 'm⟨e⟩io m⟨e⟩is m⟨e⟩i[t]' et 'meio meias meiavi'; dicitur et 'mixi' (PRISC. gramm. II 495, 5 quidam ... etiam 'meio meias' dici putaverunt *eqs.*). meio, -āre (*sec.* cacare [*cf. Solmsen, l. c.; Heraeus, Kl. Schr. 175³*]; *v. l. 35. 37. cf. form. roman. l. 56 et compos. p. 605, 23. 24*): PELAGON. *l. 67* (*ubique ut vid.*), CHIRON *l. 70* (*iuxta* meio, -ere), DAMIG. *l. 76*, PS. THEOD. PRISC. *l. 77*, VINDIC. *l. 78*, DIOSC. *l. 79*, CIL III 1966 *p. 605, 6*. [? mio, -īre *falso trad.* DIOM. gramm. I 369, 11 [*v. l. 34*], *vix recte tuetur Solmsen, l. c. cf. et l. 34*]. mīxī (= *gr.* ὤ-μειξα [*v. Solmsen, l. c.; Sommer, Handb.²·³ 500*]. *cf. l. 28 sqq. 36*): *unica tradita forma in tit.* (*v. l. 80. p. 605, 5. 7*); *ap. scriptores* mixi *occurrit nonnisi in lect. var. iuxta* minxi, *quam formam praeferunt edd. cf.* HOR. ars 471 (mixerit *y*, minx- *cett.*). MART. 3, 78, 1 (mixisti *γ*, minx- *cett.* [*v. Buecheler ad CE 932*]). *v. et* CATVLL. 39, 18 (nuxit [*i.* mixit *script. cursiva falso explicata*] *codd.*, minxit *edd.*). *ceterum v. s.* mingo. *perf.* meī?: *v. l. 35.* mictum (= *sanscr.* mīḍháḥ): HOR. sat. 1, 8, 38 (*alibi trad.* minct- [*v. s.* mingo]). *a* mingo *falso* mictum *derivat* PRISC. gramm. II 472, 21 'mingo' quoque 'mictum' facit. 488, 1. 495, 8). GLOSS. οὐρῶ. GLOSS.[L] II PS. Philox. ME 18 meiit οὐρεῖ. Corp. ME 163 -o mincxi a mingente (-endo ?) dictum. *inde a* CATVLLO *potissimum ap. script. vulgares* (*e. g.* CHIRON. *et* PELAGON., *cum* VEG. mulom. *praeferat v. q. e.* mingo [*cf. l. 70. 71. 72. 75*]). [*sard.* meare, *hisp.* mear. *M.-L.*]. [*dub. trad.*: MARCELL. med. 21, 2 nec megito cantorem (*Ahlquist, Stud. 134*, me⟨r⟩gito *Heim Incantam. mag. 482 sec. Grimm*).]

A *i. q. urinam reddere*, οὐρεῖν: **1** *absol.*: **a** *sine addit.*: CATVLL. 97, 8 rictum qualem ... -entis (*R*, meg- *GO*) mulae cunnus habere solet. PERS. 1, 114 pinge duos anguis, 'pueri, sacer est locus, extra -ite' (SCHOL. ed. Kurz: mos erat, ut tabernarii cupientes, ne mingerent pueri super stationum suarum angulos, pingerent duos angues. tunc interdicebant micturientibus, ut iuxta locum religionis non mingerent). MART. 3, 78, 1 -isti (minx- *l. v.*, *v. l. 46*) currente semel, Pauline, carina. -ere vis iterum? iam Palinurus eris. PELAGON. 140 vult -are et videtur quasi posse (CHIRON 399 [*Hipp. I 214, 7* ὡς οὐρητιῶν]). 141 cum potestas -andi non fuerit data. 142 deambulet et -at ([*Hipp. I 173, 6* οὐρήσει]. 146). 152 quando tardius -at (*al.*). 153 supra naturam qua -at (*Veg. mulom. 2, 79, 21* mingit). *al.* CHIRON 228 nunquam -are (merare *cod.*) potest ([*Veg. mulom. 1, 46, 1* mingere]. 460 [*Veg. 2, 79, 1* mingere]. *cf.* 304 vix -et [*Hipp. I 147, 11* προΐεσθαι τὸ οὖρον κατ' ὀλίγον]. 459 ut ... difficiliter -at [*al.*]). 455 p. 146, 13 protricabis eum -ere ([*Veg. mulom. 2, 79, 13* ad urinam invitabis]. *al.*). 456 protinus -et (*Veg. mulom. 2, 79, 16* mingunt). 460 sic -et (*Veg. mulom. 2, 79, 5* ut incipiat urinam producere). *al.* DAMIG. lapid. 9 per stillicidia -antibus urinam persolvit *lapis haematites*. PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 1 p. 261, 10 assidua libido -andi (VINDIC. epit. alt. 27 p. 479, 7 [meando *codd.*]). DIOSC. 2, 64 lincei urinam ..., mox -verit, lapis fiet (*gr. 2, 81, 3* ἅμα τῷ ἐξουρηθῆναι). CIL VI 13740, 5 qui hic mixerit aut cacarit, habeat deos ... iratos (29848ᵇ, 3. *cf. p. 605, 6*). **b** *c. addit.* (*cf.* extra: *l. 62*, hic: *l. 80*): **ad**: IVV. 1, 131 Arabarches, cuius ad effigiem non tantum -ere (mengere *P*, megere *p*) fas est. CE 838, 1 hospes, ad hunc tumulum ne -as, ossa precantur (INSCR. NSc. 1936 p. 306 n. 49

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*Pompeis*] ad huc tumuli). in *c. acc.* (*cf. l. 19*): HOR. sat. 1, 8, 38 mentior ... siquid..., in me veniat -ctum atque cacatum ... Pediatia furque Voranus (*ignominiae causa*). in *c. abl.*: PS. THEOD. PRISC. add. p. 285, 12 si in lecto suo in saga ... vel ... panno -verit (CE 932, 1 miximus in lecto). CIL III 1966 quisq(ue) in eo vico ... non cacaverit aut non miaverit, habeat illas propitias. XII 2426 si quis in eo mixserit ..., in templ(um) Iovis d. (denarium unum) d(ato). *abl.* (*aliter p. 604, 70*): CHIRON 455 p. 146, 19 quod si locus non fuerit is, quo solent iumenta -ere.

2 *aliquid*: PETRON. 67, 10 (*prov.*) nunc hoc est caldum -ere et frigidum potare (*v. Friedländer ad l.; aliter Otto, Sprichw. 66*). PELAGON. 308 qui sanguinem -ant aut cacant (CHIRON 246 s. adsellatur vel etiam -et [*Hipp. I 54, 1 αἷμα ἀφοδεύων ἢ καὶ οὐρῶν*]. 471. 479 [*Veg. mulom. 2, 68* mingant]). CHIRON 478 -et faeculentum (*Veg. mulom. 2, 68* minget).

B *i. q. semen emittere* (*ad signific. cf. gr. μοιχός et s.* immeio, mingo, permingo): HOR. sat. 2, 7, 52 sollicitum, ne ditior aut formae melioris -at eodem (*i.* '*matronam eandem stupret*'). MART. 11, 46, 2 tibi ... incipit in medios -ere verpa pedes.

C *lusorie de re, fere i. q. effundere* (*sc. urinam*): MART. 12, 32, 13 matella curto rupta latere -bat.

deriv.: mictio, mictito, mictorius, mictualis, mictum, micturio, mictus (*cf.* mictyris ?). *compos.*: commeio, demeio, emeio -are, immeio, permeio, submeio -are. *cf.* commictilis, submeiulus.

[*ποταμογείτων· οἱ δὲ σταχῦτιν, Ῥωμαῖοι φοντ⟨αν⟩άλις, οἱ δὲ φλουμινάλις, οἱ δὲ τερμινάλις, οἱ δὲ μηιοα* PS. DIOSC. Vind. 4, 99 p. 256, 7 (eminola [*ab* eminere] *coni. Wellmann, Hermes 33, 1898, 392*).]

Hofmann.

ᴹmel, mellis *n.* [*cf. c. gr. μέλι, gen. μέλιτος, hibern.* mil, *cambr.* mel, *got.* miliþ *n., arm.* metr, *alban.* mjaltë, *heth.* milit '*mel*' *et c.* mulsus. *J. B. H.*] *de etym.*: ISID. orig. 20, 2, 36 -l graecae appellationis est. *de quantitate*: MART. CAP. 3, 279 el brevis, ut -l. PRISC. gramm. II 214, 13. *et al.* *brevitas probatur* OV. Pont. 4, 2, 9. *de genere*: *neutrum testantur*: PROB. inst. gramm. IV 118, 17 CHAR. gramm. p. 28, 4 B. *et al.* *masc.*: DIOSC. 2, 65 multus. ORIBAS. syn. 2 add. p. 841 -l calidus est et siccus. p. 842 -l mittendus. 4, 21 Aa. 4, 22. *de declinatione*: *nom. vel acc. sing.* -e (*v. Tidner, Sprachl. Kommentar zur lat. Didasc. apost. 260*): CHIRON 949 lactem caprinum et -e p. I. ITALA Ezech. 16, 19 (Sangall.) similam et oleum et -e (*vix abl. mutata verborum structura*) cibavi te (*gr. μέλι.* VVLG. s. et o. et -l, quibus enutrivi te). CANON. Hippol. ed. Hauler 74, 10 lac et -e mixta simul. MARCELL. med. 21, 14 DIOSC. 1, 138. APIC. 4, 145 -e cocleare asparges. 5, 197 -e mittis. CIL VI 30934 -e ni ⟨gustaverit⟩. *cf. et l. 77.* *abl.* -ī: VEN. FORT. carm. 4, 7, 10. *pro abl. est* -l: MISC. Tir. 48, 25 mixto -l optimo. *cf.* cum, de, in, pro, sine -l: MISC. Tir. 55, 3. 56, 6. 58, 4. 64, 23 ORIBAS. syn. 1, 17 rec. Aa *al.* (*v. Mørland, Die lat. Oribasiusübersetzungen p. 107*). RVF. podagr. 22, 36 *bis.* *de plurali* (*gen., dat., abl. non usurpati sunt. cf. l. 50 sqq. 62 sqq.*): GELL. 19, 8, 13 (*verba Frontonis*) cur -l et vinum ... numerum multitudinis capiunt *eqs.* PROB. inst. gramm. IV 118, 17 *inter triptota* (*sim.*: SERV. georg. 1, 210. AVG. gramm. V 500, 38 in plurali numero per tres casus currit: nominativum, accusativum et vocativum. PHOC. gramm. V 427, 33. *et al.*). app. gramm. IV 194, 31 *inter aptota.* DON. gramm. IV 376, 31 semper singularia ..., quae ad mensuram pondusve referuntur, quamquam multa consuetudine usurpata sint, ut ... -a (*sim.*: CHAR. gramm. p. 38, 22. 118, 18 B. EXC. Bob. gramm. I 550, 30. SERV. ecl. 5, 36 plurali in prosa uti non possumus. GRAMM. suppl. 43, 29. 47, 26. 85, 5). CHAR. gramm. p. 28, 10 B. Nisus ... -a ... dici posse ⟨ait⟩ ita, cum in genera recipiuntur, ut Attica -a (p. 38, 29 *ad genus referuntur* -a, ut sint multae species, quasi locale, velut Atticum, Rhodium. *cf. etiam l. 65*). AVG. gramm. V 499, 33 non dicimus ... -orum, -bus (*cf.* PRISC. gramm. II 310, 16 -a hordea genetivos et dativos plurales in usu raro habent, nisi apud vetustissimos). *exempla pluralis* (*plerumque eodem sensu quo sing.; i. q. genera -is [cf. l. 60] e. g.*: PLIN. nat. 1, 11, 13 HIER. epist. 30, 13, 1): *apud poetas* (*nom. acc. voc. sing.* -l *desunt apud* LVCR. VERG. HOR.; *apud* OV. *ter* -l, *15ⁱᵉˢ* -a) *inde a* VARRONE AT. carm. frg. 20, *v. Neue-Wagener I³ p. 615; adde*: VERG. georg. 4, 141 AETNA 13 TIB. 1, 3, 45 CALP. ecl. 2, 66. 3, 12 VAL. FL. 1, 63. 8, 97. *et al.* *in sermone pedestri inde a* COLVM. 9, 4, 4. 6 *al.* (*8ⁱᵉˢ* -a, *12ⁱᵉˢ* -l). MELA 3, 62, *v. Neue-Wagener l. c., Hagendahl, Studia Ammianea p. 78; adde*: TERT. scorp. 1 p. 146, 18 anim. 31 p. 352, 11 LACT. epit. 67, 5 HIER. epist. 30, 13, 1 *al.* NOT. Tir. 109, 22. GLOSS. nectar. *μέλι.* *inde a* PLAVTO. [*val.* miere, *it.* miele, *francog.* miel, *hisp.* miel. *M.-L.*]

[*dub.*: ANTH. 458, 8 (*cf. Housman, ClQu. 21, 1927, 8*). APIC. 7, 308 *v. p. 614, 16.* CIL IV 5742 *v. p. 620, 46.* CE 255, 1. 5 salve, *Venus*, mille animarum (-e a. *Stowasser, WSt. 25, 262. cf. l. 37 et p. 610, 28*).

I ***i. q. liquor dulcis ab apibus confectus*** (*cf. Olck, RE III 438 sqq., Schuster, RE XV 364 sqq.*): **A** *proprie* (*cf. p. 609, 19. 47. 610, 35*): **1** *de -is natura et generibus*: **a** *de -is origine* (*cf. p. 606, 42 et vol. II 237, 47 sqq.*): VARRO rust. 2, 5, 5 apes, -is matres. 3, 16, 24 ad quattuor res faciendas, propolim erithacen favum -l (3, 16, 26 SEN. epist. 84, 3. 4 PLIN. nat. 11, 59. 60. *et al.*). *ibid.* e fico -l *carpere apes.* 3, 16, 25. CIC. div. 2, 86 -l ex olea fluxisse (*cf. adn. Pease et l. 20. 21*). VERG. georg. 2, 436. 4, 1 aërii -is caelestia dona ([SERV. nam -l ex rore colligitur *eqs.* SERV. auct. quod in aëre concipiatur. nam, ut ait Cornelius Celsus, apes ... ex rore matutino -l *faciunt.* PROB. *ad l.*]. SER. SAMM. 262. *sim.*: COLVM. 9, 14, 20. 10, 4 caelestia -a. PRVD. cath. 3, 71. *cf. et l. 17 sqq. p. 610, 46 sqq.*). 4, 57 hinc -a tenacia fingunt *apes* (*cf.* SERV.). 4, 163 aliae *apes* purissima -a stipant ([*syn.* liquido ... nectare]. Aen. 1, 432). 4, 205 generandi gloria -is (CLAVD. DON. Aen. 7, 815). 4, 213 constructa -a. TIB. 2, 1, 50 OV. fast. 3, 752. 5, 271. COLVM. 9, 2, 4 utrum evomant *apes* liquorem -is *eqs.* (*cf.* PETRON. 56, 6 apes ... -l vomunt. *cf. p. 610, 32*). 9, 13, 11 *conquirere.* 9, 14, 10 apes -a conficiunt (PLIN. nat. 11, 38 AMM. 17, 4, 11. *et al.*). 9, 14, 11 ex floribus ... apes collecta -a cibariis hiemis reponunt (9, 14, 17). 9, 14, 12 recondito -e. PLIN. nat. 11, 11 contrahunt. QVINT. inst. 1, 10, 7. PALLAD. 7, 7, 1 *apes* cum fucos ... deturbant, matura -a testantur. *fabulose et fere proverbialiter de -is affluentia effícta quasi felicitatis indicio* (*cf. p. 605, 84. 609, 25. 610, 46 sqq.*): VERG. ecl. 4, 30 quercus sudabunt roscida -a (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 202 nectaris aetherii sudant ex arbore -a). georg. 1, 131 *Iuppiter* -a ... decussit foliis ([SERV. auct. fluxisse arboribus -a]. *cf.* AETNA 13 penderent foliis). HOR. epod. 16, 47 -a cava manant ex ilice (carm. 2, 19, 12 OV. am. 3, 8, 40. *cf. p. 605, 84*). TIB. 1, 3, 45 OV. met. 1, 112. TERT. ieiun. 5 p. 279, 11 terrae lacte et -e mananti (adv. Marc. 3, 5 p. 382, 18. VVLG. exod. 3, 8 in terram, quae fluit l. et -e. 3, 17. *et saepe.* *allegorice interpretantur*: *de caelo, vita aeterna*: TERT. adv. Marc. 3, 16 p. 402, 29 PS. TERT. adv. Iud. 9 p. 724, 27 Oe. AMBR. Cain et Ab. 1, 5, 19 p. 356, 15 CARM. de resurr. 233. *et al.* *de corpore Christi*: TERT. resurr. 26 p. 63, 18 PS. ORIG. tract. 11 p. 127, 8. *et al.* *de scriptura sancta*: HIER. epist. 54, 11, 2. *cf. p. 610, 4.* *de dei gratia*: AVG. serm. 25, 2, 1). LACT. epit. 67, 5 (*in descriptione vitae aeternae*:) stillabunt -a de rupibus. VVLG. deut. 8, 8 terram olei ac -is (IV reg. 18, 32. *cf.* deut. 32, 13). Iob 20, 17 PRVD. cath. 11, 73 CLAVD. 1, 250. 21, 85.

b *de promendo parandove -e* (*cf. p. 607, 61 sqq.*): VERG. georg. 4, 101 caeli tempore certo dulcia -a premes (HOR. epod. 2, 15). 4, 141 spumantia cogere pressis -a favis. 4, 228. OV. fast. 4, 152 expressis -a liquata favis (COLVM. 9, 15, 13). COLVM. 9, 14, 5 de confectura -is. 9, 15, 10 -l conficere (9, 15, 12. 12, 10, 6. *aliter l. 11*). PLIN. nat. 11, 38 -l plenilunio uberius capitur, sereno die pinguius. 11, 44 in eximendo -e (11, 45 *al.*). IVST. 44, 4, 1 Gargoris -is colligendi usum primus invenit (SERV. georg. 4, 232. *aliter l. 12*).

c *de proprietatibus*: **α** *generatim* (*cf. p. 607, 83. 608, 55*): VARRO rust. 3, 16, 26 quod ex alia re faciant liquidum (*cf. l. 84*) -l, ut e siserae flore, ex alia contra spissum (PLIN. nat. 11, 38. *cf. p. 607, 9*), ut e rore marino; sic ex alia re, ut e fico, -l insuave, ⟨e⟩ cytiso bonum, e thymo optimum (*cf. p. 607, 17. 21*). COLVM. 12, 47, 4 ea -is est natura, ut coerceat vitia (*cf. p. 608, 80 sqq.*). PLIN. nat. 11, 11 *apes* -a contrahunt sucumque dulcissimum atque subtilissimum ac saluberrimum. 11, 38 album (*cf. etiam l. 76. 79*) -l non fit, ubi thymum est. *ibid.* rutilum, coloris aurei (*cf. etiam infra l. 77*). 11, 39 thymosum (*cf. p. 607, 21*) non coit *eqs.* *ibid.* ut sit odoratum (13, 15) et ex dulci acre (*cf. l. 60*), glutinosum, perlucidum. 11, 45 -a vel minimo contactu roris acescentia (*cf.* APIC. 1, 16 -l corruptum). MACR. Sat. 7, 12, 8. DIOSC. 2, 65 *fusius.*

β *speciatim*: (I) *de sapore* (*cf. p. 607, 24. 38*): CIC. fin. 1, 30 nivem esse albam, dulce -l (*sim. exemplum potissimum dulcedinis* [*cf. p. 609, 8*]: 3, 34. 45. VARRO AT. carm. frg. 20 premitur *ex Indicae harundinis* radicibus umor, dulcia cui nequeant suco contendere -a [*cf. p. 610, 53*]. VVLG. exod. 16, 31. iud. 14, 18 quid dulcius -e? PRVD. cath. 5, 94 [*ad exod. 15, 25*] *aqua fit* -l velut Atticum. *et al.*). phil. frg. V 89 alterius *ingenium* sic acre, ut -l Hymettium ([*cf.* AVG. beat. vit. 14 ut ait ille de -e Hymettio, acriter dulce est]. CELS. 2, 22, 2. *cf. l. 51. p. 608, 55 et* LVCR. 4, 671 utraque [*sc. dulce et acerbum*] ... sunt in -is commixta sapore). LVCR. 2, 398. CELS. 6, 5, 3 -e quam amarissimo (SERV. ecl. 9, 30 georg. 4, 101. *et al. cf. p. 607, 45. 609, 42.* *aliter*: SEN. epist. 109, 7 quibus morbi vitio -l amarum videatur. CALP. ecl. 3, 12 ARNOB. nat. 1, 21 AVG. c. Faust. 21, 13 in psalm. 18 serm. 2, 11). PLIN. nat. 11, 18 *cum* in spartariis -a herbam eam sapiant. (II) *de odore* (*cf. etiam l. 50*): LVCR. 4, 679 -is apes ... ducuntur odore (PLIN. nat. 20, 172. 21, 58). VERG. georg. 4, 169 redolent ... thymo fragrantia -a (OV. met. 15, 80). COLVM. 9, 4, 4 *crocus* coloret inodoretque -a. MART. 5, 37, 10 *puella* fragravit ore ... .. quod ... -a. (III) *de colore* (*cf. l. 71*): LVCR. 1, 938 (= 4, 13) -is dulci flavoque liquore (*cf.* MART. 1, 55, 10 flava ... -a). VERG. Aen. 1, 432 liquentia -a ([SERV. defaecata, sine sordibus]. CALP. ecl. 2, 66 SER. SAMM. 337. 751. *cf.* PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 333, 14 [*ad georg. 4, 164*] lucidum). OV. fast. 3, 762 splendida (candida *var. l.*). 4, 546 aurea (*cf. et l. 49*). VITR. 2, 9, 17 resinam liquidam -is Attici colore (*sim. -l exemplum coloris*: PLIN. nat. 37, 128. 171 APVL. met. 2, 9). CELS. 5, 26, 20ᴮ -i albo subsimilis (MARCELL. med. 8, 23. *cf. etiam l. 48*). VAL. FL. 1, 63 liventia. MART. 3, 58, 34 *donum affert rusticus* ceris cana cum suis -a. PELAGON. 289 clari -is (*cf. Ihm ad l. p. 177*). (IV) *de spissitudine* (*cf. etiam l. 6. 42. 43. 50. 51*): LVCR. 3, 191 -is constantior est natura (*sc. quam aquae*) *eqs.* VERG. georg. 4, 35 frigore -a cogit hiemps *eqs.* 4, 101 -a ... liquida

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(COLVM. 12, 47, 2 quam optimo et liquidissimo -e. SCRIB. LARG. 106 -e tenui, id est quam liquidissimo. 204. *cf. l. 12. p. 606, 42*). PLIN. nat. 11, 32 est ... initio -l ut aqua dilutum ... vicesimo die crassescit *eqs.* (*cf.* MACR. Sat. 7, 12, 10 aridius *fit*). SER. SAMM. 974 lento cum -e. *de -e tamquam spissitudinis modulo*: CATO agr. 95 dum fiat tam crassum quam -l (PLIN. nat. 15, 32 crassius -e. *cf. l. 11*). VARRO rust. 2, 7, 8 scillae medium conterunt cum aqua ad -is crassitudinem (CELS. 5, 25, 17 donec -is crassitudo his fiat. 5, 28, 13[B] *al.* SCRIB. LARG. 30 *cum* c. habent -is spissi [*cf. p. 606, 43*]. PLIN. nat. 17, 264 *al.* MARCELL. med. 15, 33. *et al.*). SCRIB. LARG. 4 usque dum -is habeant spissitudinem (5, 31 *al.* 253 dum -is crassi habeat s. [259. *cf. l. 8*]. MARCELL. med. 8, 120. *et al.*). 204 *ubi* -is liquidi (*cf. p. 606, 84*) temperaturam habuerint (*cf.* 230 temperamentum). PLIN. nat. 32, 84 icthyocolla subacta ad liquorem usque -is. 32, 85 donec sit lentitudo -is. APIC. 2, 51 in -is substantiam cogitur.

d *distinguuntur -is genera* (*de quibus fuse*: PLIN. nat. 11, 32 sqq. DIOSC. 2, 65. *cf.* EDICT. imp. Diocl. III/IV 3, 10 -is optimi [*cf. l. 72. p. 608, 21. 56 al.*]. 3, 11 -is secundi. APIC. 1, 15 -l malum. *cf. l. 26. 34. 65. p. 608, 23 al.*): *α secundum herbas, e quibus fiunt (cf. p. 606, 43. 608, 37) vel secundum locorum, ubi fiunt, naturam*: COLVM. 6, 33, 2 cum -e ... acapno (*cf. l. 62*) vel, si id non est, utique thymino (PALLAD. vet. med. 3, 4. 25, 4 PELAGON. 437 PS. APVL. herb. app. 95 l. 10 AVG. soliloq. 2, 6, 12 GLOSS. I p. 194 III 523, 13. *cf.* CIL IV 5741 -l thym. imum [*sic*]. *cf. l. 25. p. 606, 45. 49. 50. 70*). 9, 4, 6 saporis praecipui -a reddit thymus. eximio deinde proximum thymbra *eqs.* 9, 4, 7 deterrimae notae -l habetur nemorense, quod ex sparto atque arbuto provenit; villaticum, quod nascitur ex oleribus *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 11, 41 tertium genus -is minime probatum silvestre, quod ericaeum vocant *eqs.* [IVVENC. 1, 325. HIER. tract. in Marc. p. 324, 18 *allegorice interpretatur*; *opp.* domesticum. VVLG. Matth. 3, 4 Marc. 1, 6]. OP. imperf. in Matth. 3 p. 649[med.] Ioannes -l agreste edebat [*allegorice*]). PLIN. nat. 21, 74 ut -a quoque venenata fiant (21, 83. 29, 97 *al.*). 21, 77 maenomenon (*cf.* 1, 21, 45 de -e insano). SERV. georg. 4, 47 -l ... *e taxo* pessimum gignitur. *β secundum loca, ubi fiunt (cf. p. 605, 61. 608, 35. alio sensu accedit adi. locale p. 609, 64)*: VARRO rust. 3, 2, 12 nisi si apud Seium Siculum (3, 16, 14 PELAGON. 111. DIOSC. 2, 65 S. et qui appellatur Hyblaeon [*cf. l. 53*]) fit -l, Corsicum (PLIN. nat. 30, 28 oesypum cum -e Corsico; quod asperrimum habetur. PORPH. Hor. ars 375. SERV. georg. 4, 101 Corsicana [MARCELL. med. 19, 33]. *cf. p. 609, 53 et* PLIN. nat. 16, 71 SERV. ecl. 9, 30) in Reatino. frg. Macr. Sat. 3, 16, 12 *optimum fert* -l *ager* Tarentinus (*cf.* HOR. carm. 2, 6, 15. 3, 16, 33 [*cf.* PORPH.]). HOR. sat. 2, 2, 15 Hymettia -a Falerno ... diluta (OV. ars 2, 423 COLVM. 10, 386. *cf. p. 606, 60 sq. et* CIC. fin. 2, 112. *sim. l. 46*). ars 375 Sardo cum -e papaver ([PORPH. SCHOL. Sardum -l amarum est]. DIOSC. 2, 65 Sardonicu. ISID. orig. 20, 2, 36). OV. medic. 82 de flavis Attica -a favis (COLVM. 12, 38, 5 SCRIB. LARG. 16 *al.* PETRON. 38, 3 PLIN. nat. 20, 68 *al.* MART. 13, 104 tit. [*syn.* nectar]. 13, 108 *et passim. cf. l. 43. 52. 56. p. 608, 35. 64. 609, 56. 80*). met. 8, 222 fecunda ... -e Calymne. VAL. FL. 6, 145 -is honor Torynis. PETRON. 66, 3 scriblita frigida et super -l caldum infusum excellente Hispanum (CHIRON 990. 991). MART. 13, 24, 1 Cecropio saturata cydonea -e (*cf. l. 46. p. 609, 80*). SER. SAMM. 199 Hyblaei -is sucus cum felle caprino (PELAGON. 440 DIOSC. 2, 65. *et al. cf. l. 37*). CHIRON 872 -l Alexandrinum (935). MARCELL. med. 11, 24 -e Lycio (12, 51. 13, 20 *al.*). DIOSC. 2, 65 -l bonum est Atticum et Himeticu qui appellatur et de isolis Cicladibus *eqs.* *γ secundum anni tempora, quibus colliguntur*: PLIN. nat. 11, 34 in quocumque ... tractu terna sunt genera -is. vernum ex floribus constructo favo, quod ideo vocatur anthinum *eqs.* 11, 36 alterum genus est aestivi, quod ideo vocatur horaeon *eqs.* (*cf.* 11, 38). *δ secundum parandi rationes (cf. l. 74. p. 608, 1. 50. 58. 59. 63. 67)*: PLIN. nat. 11, 45 inter genera servatur quod acapnum vocant (23, 82 PELAGON. 422. 437 VEG. mulom. 2, 22, 14 PALLAD. vet. med. 25, 4. *et al. cf.* 3, 4 -l sine fumo [PS. APVL. herb. app. 95 l. 10]. *cf. etiam l. 21*). 12, 11, 1 cum secundarium -l de favis fuerit exemptum. PLIN. nat. 11, 38 in omni -e quod per se fluxit ut mustum oleumque appellatur acetum (*v. vol. I 419, 3 sqq. et cf. ibid. 381, 48 et Schneider ad Colum. 12, 5, 1*). MARCELL. med. 9, 72 ad auris dolorem -l stillaticium opus est, quod ita facies *eqs.* (9, 73).

2 *de usu*: **a** *loco cibi estur vel ad cibos sim. parandos adhibetur*: *α generatim* (*cf. l. 51. p. 605, 40 sq. cibus hominum continentium l. 31. p. 608, 3*): CATO agr. 76, 3 indito -is boni p. IV s. 76, 4 *placentam* -e unguito (79. 84 APIC. exc. 50). 77 tracta cum -e oblinito bene (80 HOR. ars 375 PLIN. nat. 19, 168. APIC. 1, 2 c. -e despumato. 7, 306 temperabis lac c. -e [*cf. p. 608, 6*]). 78. 82 de tractis, caseo, -e spaeras ... facito (APIC. 1 tit. 14 dulcia de -e [*sed* 1, 14 dulcia -e. *cf. p. 608, 35*]. *aliter* PETRON. 66, 3 de -e me usque tetigi). 84 *al.* POSTVM. hist. 2 grossulos ex -e edebat (PAVL. FEST. p. 39 cocetum genus edulii ex -e et papavere factum. p. 83 puls miliacea ex -e. CELS. 2, 20, 2 *caseus* ex -e ... decoctus. 4, 14, 3 nuclei pinei ex -e. APIC. 1, 9 sinapi ex aceto, sale, -e facta). VARRO rust. 3, 16, 6 frg. Char. gramm. p. 136, 3 B. OV. met. 15, 80 fast. 1, 186. 4, 546. CELS. 2, 18, 2 generis valentissimi *cibum* esse -l (*cf. q. s.*). 2, 25, 1. 4, 9, 3 COLVM. 12, 59, 4. 5. PLIN. nat. 20, 101 *scilla* coquitur et in -e cibi gratia (APIC. 7, 300 frigis in -e cocto). MART. 1, 55, 20 *al.* IAVOL. dig. 33, 7, 6. VLP. dig. 33, 9, 3, 1 *inter penum* Aristo notat ... -l. 33, 9, 3, 2 *al.* VVLG. Is. 7, 15 butyrum et -l comedet *eqs.* (*sim.* 7, 22. *allegorice interpretatur* HIER. hom. Orig. in Is. 2, 2 p. 251, 13 sqq. p. 252, 14 sqq.). APIC. 1, 14 *al.* 1, 33 *tunsa* -e comprehendis (3, 105). 1, 35 -e colligis (*ibid.*). 3, 65 -is humore temperabis (4, 173 -e t. *cf. p. 607, 75*). 7, 295 -e contingis. *ibid.* -e obligas. 7, 301 -e perfundis (7, 304. *al. cf.* 7, 305 p. -l). 7, 302 -l superfundis. 7, 329 suffundes -l (8, 332). ANTHIM. 3 *al.* *adde*: APVL. met. 10, 22 lacte ac -e confecta (*hyperbolice pro tenerrima*) membra *mulieris*. *de -e venenato* (*cf. l. 77. p. 607, 32. 609, 28. 610, 19*): OV. Ib. 558 praefocent animae noxia -a viam (SCHOL. veneno -i mixto).

β speciatim: (I) *ad liquores parandos condiendos*: *ad condiendum vinum* (*cf. p. 607, 43*): VERG. georg. 4, 101 -a ... Bacchi domitura saporem. HOR. sat. 2, 4, 24. CELS. 1, 6, 2 *mulsum* ex decocto -e faciendum est (PLIN. nat. 21, 76. 22, 113. 115 GAIVS inst. 2, 79. *et al.*). 2, 18, 12 COLVM. 12, 35, 3 *al.* PLIN. nat. 14, 53. 85 *al.* MART. 13, 108. *et al.* *adde*: PLIN. nat. 13, 44 *caryotae* quodam ... vini sapore in -e praedulci. *ad condiendum acetum*: COLVM. 12, 5, 1 subtrita cum quartario -is aceto diluito *eqs.* PLIN. nat. 14, 114. 19, 153. *ad mellam, aquam mulsam sim.*: COLVM. 12, 11, 2 facienda erit optimo -e aqua mulsa. 12, 12, 1. 2. 3. PLIN. nat. 14, 113 *ad hydromeli aquae* tertiam veteris -is adiciunt. 22, 110. 31, 68. 69 APIC. 1, 7 BOETH. c. Eut. 6, 86 *al.* ANTHIM. 15 GLOSS. III 552, 59. 571, 43. (II) *adhibetur tamquam cibus in rebus magicis vel ad sacrificia* (*cf.* HIER. epist. 31, 1 -l in dei sacrificiis non offertur [*sim.* 128, 2, 4 *al.* VVLG. lev. 2, 11]): VERG. Aen. 4, 486 epulas ... draconi ... dabat ... spargens umida -a soporiferumque papaver ([*cf. Pease ad l.; falso* SERV.]. *item de placenta mellita*: 6, 420 *Cerbero vates* -e soporatam et medicatis frugibus offam obicit [*cf.* CLAVD. DON. *et Conington-Nettleship ad l.* SERV. auct. georg. 4, 190]. OV. met. 14, 274 VAL. FL. 1, 63 [*cf. adn. crit.*]. 8, 97). CIL XI 1420, 22 *super hostias* singulae urnae lactis, -is, olei fundantur (*sc. in sacris L. Caesaris manibus faciundis. cf.* SIL. 13, 416. 434 [*cf. Hom. Od. 10, 519* μελικρήτῳ]). TIB. 1, 7, 54 liba ... Mopsopio (*cf. p. 607, 46*) dulcia -e feram (*sc. Osiridi. sim. in sacris deis faciundis*: OV. fast. 1, 186. 3, 762. 4, 152 FEST. p. 309 CALP. ecl. 2, 66 STAT. Theb. 6, 210. APVL. met. 3, 18 litat ... -e montano). *adde: -l cibus sanctus recens baptizatorum* (*cf. Usener, Kl. Schr. IV 398*): TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 21 nec -is nec lactis societatem, qua suos infantat. coron. 3 p. 481, 8 Oe. mergitamur ...; inde suscepti lactis et -is concordiam praegustamus. CANON. Hippol. ed. Hauler 74, 10 BARNAB. 6, 17.

b *in medicina*: *α generatim* (*sc. ad potiones, catapotia, cataplasmata, ad ulcera vulneraque illinenda, ad collyria, clysteres al.; fuse* PLIN. nat. 22, 108 sqq. DIOSC. 2, 65): PLAVT. Merc. 139 sputo sanguinem :: resinam ex -e Aegyptiam vorato, salvom feceris (CELS. 2, 30, 2 *al.* 7, 7, 4[D] ex -e linamentum superdandum est [*cf. infra l. 61*]. SCRIB. LARG. 57. 129 PLIN. nat. 16, 180 *al.* CHIRON 76. *et al. cf.* SCRIB. LARG. 144 ex -is ligula. 153 ex -is cyathis tribus. *et sim. al.*). CATO agr. 127 -l coctum drachmam unam (CELS. 2, 30, 3 astringunt ... -l c. 5, 2. 5, 23, 2. *et al.*). 157, 14 *brassicam ad* ulcera ... cum -e opponito (CELS. 3, 22, 14 *al.* COLVM. 6, 17, 8 *al.* SCRIB. LARG. 62 *al.* PLIN. nat. 20, 8. *et passim.* PELAGON. 439 c̄. -e summo. MARCELL. med. 27, 42 c. -e Attico styptico). CELS. 1, 3, 22. 2, 12, 2[E]. 2, 22, 2 acria sunt *alia* ... *et* -l ..., quo melius est, eo magis (5, 24, 2 quam optumi [6, 6, 28. *et al.*]. SCRIB. LARG. 15 boni [PELAGON. 346]. 66 optimi [125. 144 PELAGON. 78. *et al.*]). 2, 25, 1. 2, 28, 1. 2, 29, 2 alvum movent ... -l crudum, lac *eqs.* (5, 5, 2. 5, 6, 2). 3, 6, 10 -l ... despumatum (SCRIB. LARG. 50. 70 *al.* PLIN. nat. 22, 110. *et al. cf.* PELAGON. 288 -l despumas, illa omnia ... -i miscebis). 3, 10, 4 *al.* 5, 26, 29 tincta in -e linamenta ([*cf. supra l. 47*]. 6, 9, 2 *al.* SCRIB. LARG. 173 PLIN. nat. 15, 36. *et al.*). COLVM. 6, 6, 2. 5 admisto -e decocto collyria immittuntur alvo (6, 30, 4 *al.* SCRIB. LARG. 50 *al.* PLIN. nat. 20, 15. *et al.*). 6, 12, 4 *al.* SCRIB. LARG. 8 *al.* 16 -is Attici (25 *al.* PLIN. nat. 20, 68. *et passim*). PLIN. nat. 18, 229 *al.* MART. 11, 86, 3 SER. SAMM. 117 *al.* PELAGON. 111 *al.* CHIRON 57 *al.* MACR. Sat. 7, 7, 17 panem offerunt -e inlitum. MARCELL. med. 8, 23. *et al.* GLOSS. III 585, 3 -l calefactum ad omnia medicamenta bonum est. *β speciatim*: *ad unguenta*: OV. medic. 66. 82. 90 PLIN. nat. 13, 8 *al.* TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 491, 7 *infans recens a partu* sale ac -e medicatus. *metaph.*: COMM. instr. 2, 28, 4 *pastor* terreat in primis et postea -e perungat. *adulterandis medicaminibus*: PLIN. nat. 12, 122 *balsamum* -e mutatum. 11, 125 *styrax* adulteratur ... -e. *proverbialiter de poculo -e inlito* (*cf. p. 609, 28. 42. 61. 69. 74. 81. 610, 19*): LVCR. 1, 938 (= 4, 13) *veluti* prius oras pocula circum contingunt -is dulci flavoque liquore *eqs.* (*opp.* absinthia). FRONTO p. 64, 23 N. calicem -e delitum. AMBR. Tob. 9, 35 ut qui veneni poculum -e inlinit (BOETH. cons. 3 carm. 2, 19). PHOEBAD. c. Arrian. 3, 3 PS. PHOEBAD. fid. 3 p. 39[B].

c *ad conservandas res corruptibiles* (*cf. p. 606, 46*): *ad conservanda poma* (*cf. p. 607, 52*): COLVM. 12, 10, 5 nullum esse genus pomi, quod non possit -e servari. *ibid.* poma in -e custodiri (12, 47, 3. 5. 12, 48, 5. APIC. 1, 20 ponito). 12, 47, 2. PLIN. nat. 15, 60 *cotonea* incoqui -e. 15, 65. 19, 91 MART. 13, 24, 1 APIC. 1, 19. *carnes*:

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

APIC. 1, 8. *ostrum*: VITR. 7, 13, 3 CET. FAV. 27 p. 308, 19. *corpora mortuorum*: VARRO Men. 81 ut in -e servarent *corpus suum.* LVCR. 3, 891 NEP. Ages. 8, 7. COLVM. 12, 47, 4 corpus hominis ... innoxium conservat. PLIN. nat. 7, 35. 22, 108 ACT. Petr. 40 PASS. Petr. 16.

d *mundandis lapidibus*: PLIN. nat. 37, 194 glaebis, quas -e excoqui tradunt. 37, 195 gemmae -is decoctu nitescunt.

B *in comparationibus (cf. p. 606, 55) et transl. (cf. p. 606, 24. 607, 30. 608, 4)*: **1** *de cibis lautioribus*: LVCIL. 134 -l regionibus illis incrustatus calix rutai caulis habetur. PLIN. nat. 22, 131 panicum Diocles -l frugum appellavit (*cf. Hehn, Kulturpflanzen u. Haustiere*[8] *p. 569*). DRAC. Orest. 568 (*de lacte materno*). CASSIOD. var. 8, 48, 4 echini *marini*, qui sunt -a carnalia. *dubium, an huc pertineat* (*cf. Steier, RE Suppl. VI 650, 53*): GLOSS.[L] II Philox. ME 21 -l marinum: ἀφύη[ς], φῦκος (GLOSS. II 254, 7 *al. v. Thes. gloss. et Funck, ALL 8, 1893, 394*).

2 *de rebus incorporeis gratis quasi dulcibus* (*cf. p. 610, 39*): **a** *de amore, amicitia, venustate, benignitate, voluptate, felicitate, oblectamentis: subsistente notione propria* (*cf. p. 606, 55*): PLAVT. Truc. 371 complectere :: ... hoc est -e (me illi *P*) dulci dulcius (*cf. l. 49. p. 606, 58. 610, 36*). OV. fast. 1, 192 qui stipe -l sumpta dulcius esse putas. VVLG. Sirach 49, 2 in omni ore quasi -l indulcabitur eius memoria. *metaph.*: PLAVT. Cas. 223 fel, quod amarum est, id -l faciet *amor* (*cf. vol. VI 423, 62. 424, 25. 31. 34. opp.* bilis: APVL. met. 2, 10). VERG. ecl. 3, 89 -a fluant illi (*cf. Conington-Nettleship ad l. et p. 606, 16*). HOR. sat. 2, 6, 32 *ad Maecenatem ire* hoc iuvat et -i (-l, melius *var. l.*) est. OV. am. 1, 8, 104 sub dulci -e venena latent (*item opp.* v. [*cf. l. 69. p. 608, 77. 610, 19*]: HIER. epist. 128, 2, 3 CLAVD. 10, 70 PS. PROSP. carm. de prov. 876 DRAC. Romul. 2, 110. 7, 48. ENNOD. opusc. 6, 7 v. 8 dira cupidinei detester -a veneni. VEN. FORT. carm. 2, 7, 21 pro pietate dolum, pro -e venena rependens. *cf.* TERT. spect. 27 p. 26, 24 omnia illic ... subtilia perinde habe ac stillicidia -is de lucunculo venenato). SEN. epist. 63, 6 amicos incolumes cogitare -e ac placenta frui est. IVV. 6, 181 *voluptas* plus aloes quam -is habet. VVLG. cant. 4, 11 -l et lac sub lingua tua. 5, 1 CLAVD. carm. min. 10, 70 MART. CAP. 1, 7. 7, 725 v. 17. SIDON. epist. 7, 13, 2 abundat animi sale, cum consulitur, -e, cum consulit (*syn.* venustate). 9, 11, 8 blandimentorum -a ([ENNOD. dict. 1, 22 p. 429, 5]. *item c. gen. expl.*: ENNOD. epist. 2, 15, 5 p. 57, 6 omni dulcedinis -e. PS. VEN. FORT. vita Remed. 2, 4 caritatis -e. ARATOR act. 2, 442 ne corrumpamur amari -e doli *diaboli.* MART. BRAC. superb. 5 interitus amarissimo ... iactantiae -e circumlitus [*cf. p. 608, 74*]). BOETH. cons. 3 carm. 7, 4. ENNOD. epist. 9, 35, 2 p. 259, 18 in -e tuo ... amicos ... contemnis (*syn.* felicitate). *de martyrio* (*sc. beatae vitae initio*): PRVD. perist. 10, 740 *parvulorum* aetas amaris, mox deinde dulcibus refecta poclis -a sumpsit sanguinis.

b *de sermone* (*cf. p. 610, 3*): *α notione propria dilucide servata ad dulcedinem sermonis alluditur*: RHET. Her. 4, 33, 44 cuius ore sermo -e dulcior profluebat ([*cf. Hom. Il. 1, 249*]. CIC. orat. 32 Cato 31 VAL. MAX. 8, 9 ext. 2 SEN. epist. 40, 2. *et al. cf.* VEN. FORT. carm. 4, 7, 10 d. ... -i lingua). OV. Pont. 4, 2, 9 quis -l Aristaeo ... det? ([*cf. q. antecedunt*]. *sim.*: MART. 9, 26, 4 audet facundo qui carmina mittere Nervae ... Hyblaeis apibus Corsica -a dabit. 11, 42, 3). VAL. MAX. 1, 6 ext. 3 *Platonis* parvuli labellis -l inserendo. VVLG. prov. 16, 24 favus -is composita verba. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 7 Attici more -is (p. 205, 17 ac si -e A. pasta). *β metaph.*: PLAVT. Pseud. 741 si opus sit, ut dulce promat indidem (*sc. e pectore*), ecquid habet? :: ... -l quoivismodi. Truc. 178 in -e sunt linguae sitae vostrae atque orationes, facta atque corda in felle sunt sita. LVCR. 1, 947 (= 4, 22) volui tibi ... carmine ... rationem exponere nostram et quasi Musaeo dulci contingere (*cf. p. 608, 76*) -e (*sim. de carminibus* [*cf. l. 52 sqq.*]: HOR. epist. 1, 19, 44 poetica -a. AVSON. 404, 5 p. 236 P. felle carmen atque -e temperans. CLAVD. carm. min. 30, 10 Heliconia -a. SEDVL. carm. pasch. 1, 13 [*cf.* op. pasch. praef.]). LAVS Pis. 64 Nestorei cedit tibi gratia -is (*cf.* SIL. 15, 456 Neleia -a. PLIN. epist. 4, 3, 3 Homerici senis -a). QVINT. inst. 3, 1, 5 (*opp.* absinthi. *cf. p. 608, 76*). TERT. anim. 31 p. 352, 11 -a facundiae (*item c. gen. expl.*: AVSON. 403, 18 p. 235 P. eloquii. HIER. c. Ioh. 3 venena ... erroris circumlinebant -e verborum. CLAVD. 17, 251 sermonis [ENNOD. opusc. 3, 13 p. 334, 6. 3, 118 p. 361, 18]. BOETH. cons. 2, 3, 2 W. oblita ... rhetoricae ac musicae -e dulcedinis. ENNOD. epist. 5, 2, 118 p. 124, 18 conloquii [opusc. 2, 123 p. 325, 17]. 5, 21, 1 p. 142, 15 praeconii). SYMM. epist. 1, 31, 1 Tulliano. AVSON. Symm. epist. 1, 32, 1 circumlita (*cf. l. 71. p. 608, 74*) -e tuo pocula ([*cf. q. antecedunt*]. HIER. in Ier. 3, 1, 2 p. 151, 5 subdolo -e [*syn.* verborum dulcedinem]). VINCENT. LER. 17, 23 p. 26 non tam verba quam -a quaedam fluxisse.

c *de philosophia, sapientia* (*cf. p. 610, 29*): PS. VARRO sent. 29 *philosophorum antiquorum quasi* apum -a comedimus (*sc. scripta exponimus*), non ipsi facimus. ANTH. 405, 8 cuius Cecropio pectora -e madent. LACT. inst. 5, 1, 14 circumlinatur modo poculum caelesti -e sapientiae ([*cf. q. s. et p. 608, 74*]. AMBR. spir. 2 prol. 9. *sim. c. gen. expl.*: PACIAN. sim. carn. p. 131, 21 admixto interpretationum -e. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 14 ingenii). AVG. in psalm. 80, 22 (*ad psalm. 80, 17*) -l sapientia est (*cf. q. s.*). HESYCH. in lev. 2, 11 p. 810[C] (*ad prov. 5, 3*) -l ... paganorum doctrinam intellegi propter suavitatem verborum *eqs.* (*cf. p. 609, 47*).

d *de scriptura sancta, doctrina christiana sim.: ad significandam quasi dulcedinem comparatur -l sensu proprio*: TERT. scorp. 1 p. 146, 18 eloquia domini dulcia super -a et favos (VVLG. psalm. 18, 11 *iudicia domini* dulciora s. -l et favum. 118, 103 Sirach 24, 27). HIER. epist. 30, 13, 1 quae -a sunt dulciora dei scire prudentiam? VVLG. Ezech. 3, 3 factum est in ore meo sicut -l dulce (*unde* apoc. 10, 9 tamquam -l [10, 10]). AVG. in psalm. 51, 18 in psalm. 118 serm. 22, 7. *et al.* EPIST. pontif. 253 Hier. epist. 35, 1, 3 quo animae pabulo omnia -a superantur. *metaph.*: TERT. scorp. 1 p. 146, 19 lacte et -e promissio dei manat ([*cf. p. 606, 23*]. AVG. epist. 27, 2 VICTRIC. 8). FRG. Mur. 67 alia plura, quae in catholicam ecclesiam recipi non possunt: fel enim cum -e misceri non congruit. PS. ORIG. tract. 11 p. 127, 10 -l id est suavitas euangeliorum (*cf.* EVAGR. alterc. p. 17, 6 [*ad Is.* 7, 15] -l ... dulcedo est doctrinae eius [EVCHER. form. 7 p. 40, 12]). 13 p. 151, 5 (*ad iud. 14, 8*). HIER. epist. 15, 4, 5 venenum sub -e latet ([*cf. p. 609, 28*]. *item opp.* v.: c. Lucif. 17 AVG. in euang. Ioh. 7, 6 CARM. adv. Marc. 1, 81. *cf.* PROSP. carm. de ingrat. 806 erroris ... nullo praelevit letalia pocula -e). hom. Orig. in Is. 2, 2 p. 251, 13 -l spiritale (*cf. q. s.*). *ibid.* p. 252, 4. 10 -l ... est qui in his (*scripturis*) est intellectus. *ibid.* p. 252, 14 (*opp.* fel). PS. HIER. expos. in euang. prol. p. 534[B] Matthaeus -l, Marcus lac *eqs.* RVFIN. Bas. hom. 5, 14 (*ad prov. 24, 13*). ORIG. in iud. 5, 2 p. 493, 4 dulcia divini eloquii -a (CASSIOD. in psalm. praef. p. 12[B]. *item c. gen. expl.*: CASSIOD. in psalm. praef. p. 9[A] cum psalterii caelestis animarum [*cf. p. 605, 77*] -a gustassem. compl. in act. 17, 22 *Paulus* caelestis philosophiae -a fundebat. *cf. l. 34*). PS. RVFIN. in Ioel 3, 17 p. 1057[B]. AVG. conf. 9, 4, 11 litteras de -e caeli melleas. in epist. Ioh. 4, 6. in psalm. 96, 1 -l dei. LICENT. carm. ad Aug. 148 in lucem vomuisti nectareum -l (*cf. p. 606, 10*). CASSIOD. in psalm. 1, 3. 113 p. 817[C]. 140, 9. *adde*: ENNOD. opusc. 3, 31 p. 338, 19 -l dominicae passionis severitatem legis condiens.

3 *de hominibus amatis: -l notione propria comparatur cum hominibus amabilibus*: PLAVT. Asin. 614 oh -e dulci dulcior tu es (OV. trist. 5, 4, 30. AVSON. 412, 13 p. 270 P. *et al.* CIL VI 13148, 6 INSCR. christ. Diehl 2280 adn. *bis*. *adde* CIL XIII 2180 cuius ... anima et speciens simul et aetas dulcius -e fuit). Cas. 458 quia te tango, -l mihi videor lingere. *metaph. de ipsis hominibus* (*aliter l. 24*): PLAVT. Bacch. 18 cor meum, spes mea, -l meum, suavitudo, cibus, gaudium (1197 Curc. 164 *al.* Poen. 394 -l huius, fel meum. AFRAN. com. 311 CAEL. Cic. epist. 8, 8, 1 C. Sempronium Rufum, -l ac delicias tuas. APVL. carm. frg. 4, 1 HIER. epist. 52, 5, 7).

II *de quibusvis sucis cibisve spissis dulcioribus*: **1** *de suco dulci qui in foliorum superficie invenitur* (*cf. p. 606, 2. 18 et v. Schuster, RE XV 364, 47 sqq.*): SEN. epist. 84, 4 inveniri apud Indos -l in arundinum foliis *eqs.* CVRT. 6, 4, 22. MELA 3, 62 tam feracis soli, ut ... -a frondibus defluant (PLIN. nat. 12, 34). PLIN. nat. 11, 30. 16, 31. GLOSS. III 591, 70 ladanus -l in folia ulmi (613, 30. 625, 41). **2** *de sucis, condimentis, cibis dulcibus, liquidis vel spissis, quae in herbis crescunt vel ex eis conficiuntur*: PLIN. nat. 12, 32 saccaron est -l in harundinibus collectum cummium modo, candidum, dentibus fragile *eqs.* (DIOSC. 2, 65 [*gr. 2, 82, 5*] *saccaros* species est -is spissi *eqs. cf. p. 606, 56 et Schuster, RE XV 372, 52 sqq.*). 21, 70 *cerinthe* capite concavo -is sucum habente. 21, 127 sucus, qui flore *lilii* expressus est, ab aliis -l vocatur, ab aliis syrium. EDICT. imp. Diocl. III/IV 3, 12 -is foenicini (*sc. suci ab hominibus e palmulis confecti. cf. Daremberg-Saglio III 2 p. 1704 b*).

III *de suco ab aliis atque apibus animalibus confecto*: PLIN. nat. 11, 99 *scarabaei* favos ... medicato -e fingunt.

proverbialiter: l. 36. p. 606, 16 sqq. 58. 608, 74 sqq. 609, 20. 49.

deriv.: melculum, 1. 2. mella, mellacium, mellarius, mellatio, melleus, (melliculum), mellicus, ?melliginus (-tinus *trad.*), melligo, mellina, mellitus, Mellona, mellosus. *cf.* mulsus.

comp.: mellifer, -ficium, -fico, -ficus, -fluens, -fluus (Meligerus). *cf.* mel(l)ilotus. hydro-, oeno-, omfaco-, oxy-, rodomel(l)i.

mēla, -ae *v. s.* 2. melum (*p. 628, 11*).

melabsinthium *v.* melampsithium.

mēlacion (melanc-) *n.* [*vox gr., cf. neogr.* τὸ μηλάκι. *de scriptura* melanc- *pro* melac- (*ut* INSCR. *Dessau 8753* anc *pro* hac) *cf. Sommer, Handb.* [2. 3] *p. 238. Svennung.*] *pomorum genus* (*i. q. malum Anicianum* [*cf. Plin. nat. 15, 61*] *esse ci. Stadler*): GLOSS. III 548, 4 -ancion sorba (593, 4 -acion. 614, 53 -acion[i]. 626, 60 malecion[i]). 553, 1 anaciton ([-nic- *var. l.*] ἀνικητόν? *Svennung*) i. -ancio.

melaena *v.* melas. **mēlagrānāta, -quidōnia,** -ae *v.* 2. melum.

melamborīus, -ī *m.* *gr. v. l. 79.* *nomen venti*: HEGES. 3, 20, 2 p. 223, 16 flatus vehemens ingruit, quem -um per ea locorum navigantes vocant (*cf. Ios. bell. Iud. 3, 422* μελαμβόρειον [-ρίον *var. l.*]). GLOSS. III 84, 56 -r⟨i⟩os: vulturnus.

melamphyllum, -ī *n.,* μελάμφυλλον. *nomen herbae, q. e. nostris* '*Acanthus mollis L.*' (*cf. Berendes, Diosc. Arzneimittell. p. 273*[med.]). *v. vol. I 247, 64 sqq.*

melampodion (-um), -ī *n.,* μελαμπόδιον. *nomen herbae, fort.*

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'Helleborus officinalis L.' (*cf. Berendes, Diosc. Arzneimittell. p. 448, 6 sqq.*): PLIN. nat. 1, 25, 21 -um sive elleborum, quod veratrum (*cf. 25, 52*). 25, 47 ab hoc (*sc. Melampode*) appellatur unum hellebori genus -on. 25, 49 -um. DIOSC. 4, 157 (melanpolion *trad.; gr. 4, 162, 1 et Ps. Diosc. Vind. ibid. p. 306, 14* Μελαμπόδιον). GLOSS. III 569, 41 -on: eleborus niger.

melampsithium. -i *n.* (-os *m. v. l. 12*). *a gr.* μελαμψίθιος. *passi genus* (*v. l. 10*): CELS. 5, 25, 16 adversus urinae difficultatem ...-i (*Krauseus*; melabsinthii *sim. trad.*) cyathus. PLIN. nat. 14, 80 psithium et -um passi genera sunt, suo sapore, non vini. DIOSC. 5, 9 *ex uvis in vitibus* servatis vinum exprimunt ..., qui et creticus appellatur ... aut -os (melamsimitios *trad.; gr. 5, 6, 4* μελαμψίθιος). *adi.* **melampsithius,** -a, -um: MACR. Sat. 3, 20, 7 uvarum ista sunt genera: ...-a (*sc. uva*).

melampyrum, -ī *n.* *gr. v. l. 16.* *nomen herbae*: DIOSC. 4, 112 myagron aut mellanpiro erba est sarmentosa *eqs.* (*gr. 4, 116* μελάμπυρον).

melan *v.* melas.

melanaëtos a Graecis dicta (*sc. aquila*) *eqs.* PLIN. nat. 10, 6 (*cf. Aristot. hist. anim. p. 618 b 28* μελανάετος).

[melanagrius (*pro* μαλάχην ἀγρίαν) malva agrestis GLOSS. III 584, 38. *cf. etiam p. 205, 74* (*pro* malabathrum) *et p. 613, 75* (ampelus -us).]

melanc(h)lōrus, -a, -um, μελάγχλωρος. *i. q. coloris viridis subnigri*: THEOD. PRISC. eup. faen. 68 -us (*Gel.*, -corus *trad.*) trociscus semper his (*sc. nervorum vulneribus*) utilissimus fuit.

***melancholia,** -ae *f.*, μελαγχολία. *de origine*: ISID. orig. 4, 5, 5 -a dicta eo quod sit ex nigri sanguinis faece admixta abundantia fellis *eqs.* (*sim.* 4, 7, 9). *de scriptura et de formis vulgaribus (cf. l. 70 sqq. et Heraeus, Kl. Schr. 142 adn. 1): litteris graecis trad.*: CELS. 2, 1, 6 (*F*). GELL. 18, 7, 4 (*plerisque codd.*). HIER. epist. 125, 16, 3 (*H*). *scribitur*: -len-: ALEX. TRALL. 1, 77. 82 GLOSS. V 425, 22. -lon-: GLOSS. -co-: HIER. epist. 125, 16, 3 (*pars codd.*). GREG. TVR. Mart. 2, 58. *et al.* -oni-: HIER. epist. 125, 16, 3 (*Ψ*). GREG. TVR. vit. patr. 4, 5 (*v. l.*). GLOSS. V 425, 22 *m. 2.* GLOSS. -a umor fellis. V 310, 22 -am frig⟨d?⟩us et siccus humor vel nigri fellis augmenta. *cf.* II 366, 40 μελαγχολία felles. *inde a* CIC.

1 *proprie de humore corporis humani, i. q. bilis atra*: VINDIC. med. 2 p. 209, 13 materies descendens ... uspiam flegma fiet, uspiam fel ..., uspiam -a, uspiam sanguis *eqs.* HIPPOCR. aer. 10 p. 27, 7 *innascuntur* -ae (-a *var. l.; gr.* μελαγχολίαι. *cf. q. s.*). GREG. TVR. Mart. 2, 58 -am, id est decocti sanguinis fecem. vit. patr. 4, 5 febris -a compressa restinguitur. ORIBAS. syn. 1, 7 Aa p. 809, 24 -ae ... abundantia. ISID. orig. 4, 5, 3 unusquisque humor suum elementum imitatur: sanguis aerem, cholera ignem, -a terram, phlegma aquam (*cf. p. 613, 67*).

2 *transl. de morbo atra bili effecto, sc. insaniae genere*: CIC. Tusc. 3, 11 quem nos furorem, μελαγχολίαν (-an *vel* -am *codd.*) illi vocant. quasi vero atra bili solum mens ... moveatur. CELS. 2, 1, 6 *humoris motu* bilis atra, quam μελαγχολίαν appellant, insania, morbus comitialis ... oriri solent. GELL. 18, 7, 4 intemperiem istam, quae μελαγχολία dicitur, non parvis ... ingeniis accidere (*cf. infra l. 79*). HIER. epist. 125, 16, 3 taedio solitudinis ... vertuntur in μελαγχολίαν. CAEL. AVR. acut. 1, 4, 42 vicinae phreneticae passioni ex ipsa alienatione: furor ..., -a *eqs. ibid.* -a fellis nigri vomitum facit. 3, 12, 107 *bis.* ORIBAS. syn. 8, 10 Aa p. 212, 5 est ... tertia differentia -ae *eqs.* (ALEX. TRALL. 1, 75). p. 212, 26 oportit ... talem -am per balneos ... curare (*cf.* ALEX. TRALL. 1, 77 de cura -e. 1, 83 curatio -e). 8, 13 Aa p. 216, 14 speciem -ae esse lycanthropia (ALEX. TRALL. 1, 76). *al.* ALEX. TRALL. 1, 75 non una est causa -e *eqs.* (*sequitur descriptio*). *ibid.* molestie -e (1, 83). 1, 76 si ex plenitudine sanguinis fiat -a (1, 77 sqq.). *ibid.* qui ... nigri sunt colore ... facilius comprehenduntur -a. 1, 78 non ... aliud esse videtur mania a[u]t⟨que⟩ extensa -a (*gr.* ἐπίτασις τῆς μελαγχολίας ἐπὶ τὸ ἀγριώτερον). 1, 79. 82. 83 *mulier* cum in -am ... incidisset. ISID. orig. 4, 7, 9 epilemsia ... in phantasia fit, -a in ratione, mania in memoria.

***melancholicus,** -a, -um, μελαγχολικός. *de origine et notione*: ISID. orig. 10, 176 malus appellatus a nigro felle, quod Graeci μέλαν dicunt; unde et -i appellantur homines, qui et conversationem humanam refugiunt *eqs.* GLOSS. III 603, 1 -us: inundatio nig(ri)dinum (nigri *var. l.*) fellis. *cf.* II 366, 41 μελαγχολικός felleus. *de scriptura et formis vulgaribus (cf. l. 29 sqq. et Svennung, Wortstud. Oribas. 95): litteris graecis: v. p. 612, 25. scribitur*: ma-: ANTHIM. 47 *A.* ORIBAS. syn. 6, 17. menach-: PAVL. dig. 21, 1, 2 *P.* NOT. Tir. 111, 76 (-tus). -len-: ANTHIM. 50 *A.* ALEX. TRALL. 1, 77. -co-: SCHOL. HOR. ars 304 (*v. l.*). CASS. FEL. 9 p. 16, 13. *et al.* *compar. gr.* -oterus: *v. p. 612, 13.* NOT. Tir. *v. l. 72.* *inde a* CIC. [*dub.*: GLOSS. V 116, 21 melas: niger gr(ae)c(e); melancoli⟨cu⟩s ergo nigri coloris.]

A *adi., i. q. ad melancholiam pertinens*: **1** *i. q. melancholia affectus*: *de hominibus* (*cf. l. 67*): CIC. Tusc. 1, 80 Aristoteles ... ait omnis ingeniosos -os esse (*cf. Aristot. probl. p. 953a 11* φαίνονται μελαγχολικοὶ ὄντες). PAVL. dig. 21, 1, 2 in his *servis*, qui praeter modum timidi ... sunt aut iracundi vel -i. SCHOL. Hor. ars 304 dicebatur ... -us fuisse Horatius. *de sanguine*: ORIBAS. syn. 1, 7 Aa p. 809, 22 sin vero spissus in eo sanguis dominatur et -us *eqs.* (La p. 809, 27 -i sanguinis plenitudo. 8, 10 Ab).

2 *i. q. atra bili effectus* (*potius i. q. ex atra bili consistens: l. 4*): PLIN. nat. 22, 133 purgationem eam adhibentes maxime insaniae -ae. 27, 130 *rhecoma bibitur contra* -as vertiginis. CASS. FEL. 9 p. 16, 11 *maculae nigrae* ex -o humore (*cf. p. 611, 37*) efficiuntur, id est ex nigri fellis redundantia (71 p. 170, 15 si ... sub -o h. ... fuerit passio [73 p. 173, 9]. ANTHIM. 25 turtures ... -um h. generant [27 ORIBAS. syn. 4, 8 tit.]. ORIBAS. syn. 1, 7 Aa p. 809, 35 catarticis, qui -um deducit h., purgabis [6, 14]. 1, 16 [*gr. 1, 16, 4* τῆς μελαίνης χολῆς]. 6, 13 *al.* ALEX. TRALL. 1, 78. 79. 82). 73 p. 176, 13 quod antidotum ... facit ad universas -as causas. ORIBAS. syn. 8, 10 Aa p. 212, 19 -a passio (ALEX. TRALL. 1, 77). *nota*: 4, 15 Aa p. 16, 12 non una species est cacocymiae; est enim frigidior et cholerica, quemadmodum alia -otera (*gr. 4, 15, 1* μελαγχολικωτέρα).

3 *i. q. melancholiam generans* (*cf. l. 6*): ANTHIM. 47 *naupridae* malam carnem habent et -am (-liam *codd. mell.*, -icum *dett.*), ita ut graves et malos humores et sanguinem nigrum nutriunt. 50 caules ... hiemis tempore *congrui sunt*; nam stivis diebus -i sunt.

4 *i. q. curationi melancholiae aptus(?)*: CASS. FEL. 9 p. 16, 13 in principio curationis catartico -o (*c*, catarticum -um *p*; cathartico -um *Rose. cf. l. 7*) ... purgabis.

B *m. pro subst., i. q. homo melancholia affectus*: CIC. div. 1, 81 Aristoteles ... eos ..., qui valetudinis vitio furerent et -i dicerentur, censebat habere aliquid in animis praesagiens (*cf. Aristot. de div. per somn. p. 1248a 39* οἱ μελαγχολικοὶ καὶ εὐθυόνειροι). SCRIB. LARG. 104 ad bilem atram generantes, quos μελαγχολικοὺς appellant, bene facit (MARCELL. med. 20, 9). PLIN. nat. 20, 25 *raphani prosunt* lethargicis ⌊et comitialibus et -is⌋ (⌊ ⌋ *add. exc. Q; om. codd.*). 20, 66 *lactucae* dantur et -is (20, 227 -is ... cyathis ternis ... et insanientibus quaternis. 21, 155 in alienatione mentis ac -is. 28, 127. ALEX. TRALL. 1, 81 menomenis vel -is). 20, 93 *brassicam petraeam* inflationibus mederi, -is quoque (25, 60 -is, insanientibus. 28, 58 mente captis ac -is). 23, 59 *acetum scillinum* comitialibus, -is ... utile (ORIBAS. syn. 1, 6 Aa p. 807, 5 -is et maniam patientibus). 28, 117. 230. FIRM. math. 3, 2, 24 quodsi ... luna Marti se coniunxerit ..., faciet insanos, lunaticos, -os (3, 12, 11. 4, 9, 9). FAVSTIN. trin. 2, 4 p. 52^D quasi -us non vera perspiciens. THEOD. PRISC. log. 51 accidentia -orum (96). CAEL. AVR. acut. 1, 4, 42 internoscuntur ... furentes atque -i a phreneticis *eqs.* ORIBAS. syn. 2 add. p. 841 *coloquintida* facit ... ad maniodes vel -is. *al.* ALEX. TRALL. 1, 82.

comp.: permelancholicus.

melanchrūs (-crux *trad.*) fuscus, gr(ae)c(e) GLOSS. V 116, 19. *cf.* III 253, 7 μελάγχρους fuscus, caeruleus.

mēlancion *v.* melacion.

melancium *v.* melanthion. **melancōrus** *v. p. 611, 24.*

melancoryphus, -ī *m.*, μελαγκόρυφος. GLOSS.^{L} II Philox. AT 17 atricapellus μελανκόρυφος, μελάνθριξ. GLOSS. II 366, 39 μελαγκόρυφος στρουθός. III 436, 10 μελάνκόριφος vertice niger. *genus avium* (*fort. 'Sylvia atricapilla L.'*): PAVL. FEST. p. 124, 15 -i (-ri- *trad.*; -rinphi *T. cf. l. 54*) genus avium, quae latine vocantur atricapillae eo, quod summa earum capita nigra sunt (*inde* GLOSS. I 167 [-ri-]). PLIN. nat. 1, 10, 44. 10, 86 *ficedulae* formam simul coloremque mutant. hoc nomen (*sc. ficedularum*) autumno habent, postea -i vocantur. 10, 165 -us supra XX parit. 37, 112 avium, quas -os (-pos *trad.*; melancholicos *v. l.*) vocant (*inde* SOL. 20, 14 [-yf-, -if-, -ynfh-, -inf- *al. trad., v. adn. crit.; cf. etiam l. 49*]). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 15 (-if-).

melancranis *f.*, μελαγκρανίς. *iunci genus* (*'Schoenus nigricans L.'*): PLIN. nat. 21, 113 (*e Theophr. hist. plant. 4, 12, 1. 2*) tria genera eius (*sc. iunci*): ... quem -im (-acrantam *sim. trad.*) appellant, crassior hic et fruticosior. *ibid.* -is (-anchr-, -acr- *var. ll.*) sine aliis generibus nascitur. *ibid.* -is ... suo semine *nascitur*.

melancrux *v.* melanchrus. **melander** *v. l. 66.*

1. melandrya, -ōrum *n.*, μελάνδρυα (*sc.* τεμάχη). *nom. sing.* melander (*m.?*): *v. l. 66.* *pulpa thynni salsa* (*cf. Marquardt-Mau, Privatl. 438, Blümner, Privataltert. 185*): VARRO ling. 5, 77 thynnus, cuius item partes graecis vocabulis omnes, ut -der atque uraeon. PAVL. FEST. p. 76, 15 elacatena genus salsamenti, quod appellatur vulgo -a (-rea *codd.*). PLIN. nat. 9, 48 *thynni* plenis pulpamentis sale asservantur. -a (-ria *codd.*) vocantur, quercus assulis similia (*cf. q. s.*). MART. 3, 77, 7 te ... iuvant gerres et pelle -a cana.

2. melandrya, melandrys *v. s.* sorbus.

melanēp(h)orus *m.*, **melanēp(h)orē** *f.*, μελανηφόρος, *μελανηφόρη. *homines sacerdotales imprimis Aegyptiorum deos colentes* (*cf. Dessau ad Inscr. Dessau 4420; Poland, Griech. Vereinswesen 43. 219 al. et RE XV 408 sqq.*): CIL I^2 1367^a C. Pomponius C. f. Ser. -porus. Marcia L. l. Salvia -pore. C. Publici. C. l. Trupho -porus. 1367^b Sex. Cloelius Sex. f. Col. Niger -us.

melangrio (*v. vol. III 1407, 29*) *cf. p. 516, 43.*

melanītēs *v. p. 619, 60.*

?**melanium,** -ī *n.* *violarum genus*: PLIN. nat. 21, 65 florum prima ver nuntiat viola alba. ... sequitur oenanthe ac -um (*e Theophr. hist. plant. 6, 8, 1* τὸ μέλαν ἴον *ci. Barbarus*; melianthum, meliancum *trad.*). 1, 21, 38 (*ci. Mayh.*, meliantum *sim. codd.*).

melantēria, -ās (*p. 613, 8*) *f*, μελαντηρία. *depravatur*: mo-

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lancia ALEX. TRALL. 1, 18 (*gr. p. 461 P.* μελαντηρίαν). *al. v. Thes. gloss.* *i. q. atramentum* (GLOSS. III 584, 30 malaterio id est adramentis): *de natura et origine* (*cf. Berendes, Diosc. Arzneimittell. p. 529*): DIOSC. 5, 95 in quo monte inveniuntur multa metallica ..., -a (*gr. 5, 74, 4*). 5, 126 de -a. -a colligitur ex speluncis *eqs.* (*seq. descriptio. gr. 5, 101*). 5, 127 psori, quem multi putaverunt -a esse (*gr. 5, 102, 1*). GLOSS. sugia de furno vitrario. erugo ferri. erugine raso. *de usu in medicina*: SCRIB. LARG. 208 -as, quae creta sutoria dicitur, qua ligulae calceorum denigrantur, *libra*. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 44 aliqui ... -am admiscent *trochiscis*. CASS. FEL. 11 p. 19, 9 -a (-ra *v. l.*), qua sutores utuntur. ALEX. TRALL. 1, 18 inunges.

mēlant(h)emon (mĕl-? *n.*, μηλάνθεμον (με-? *cf. l. 15*). *nomen herbae chamaemeli*: DIOSC. 3, 149 antemis ... aut camemelon, quia et odoris similis est male matiane, aut -temon (*gr. 3, 137, 1* μηλάνθεμον [με- *pars. codd.*]). *cf. l. 21.*

melant(h)inus, -a, -um, μελάνθινος. DIOSC. 1, 41 p. 72 b 25 de -tinu (*sc. oleo*). -tinu confectio (*1, 37* μελάνθινον).

***melant(h)ion, -ium** (-um *l. 30*), -ī *n.*, μελάνθιον. *de scriptura* (*cf. Thes. gloss. I 493 s.* git): ma-: *l. 25.* -ll-: *l. 26. 29. 30.* -ti-: *l. 24. 25. 26 al.* -ci- *l. 26. 31.* GLOSS. git, nigella. *per errorem pro melanthemon*: PLIN. nat. 1, 22, 26. 22, 53 *anthemin* alii chamaemelon ... nonnulli -on vocant (*cf. l. 13*). *cf. Onom.*

i. q. git (*v. vol. VI 1997, 27 sqq.*): *de -i natura*: COLVM. 10, 245 *tunc nascuntur* gracili ... -tia grata cumino. PLIN. nat. 27, 94 *isopyro* capitula sunt ... plena seminis -i (ma-, -tia *var. ll.*). DIOSC. 3, 87 de -tio: mellantiu (-cium *v. l.*) frutex est minor *eqs.* (*gr. 3, 79* μελάνθιον). *de usu in medicina*: CATO agr. 102 si ... quadrupedem serpens momorderit, -i acetabulum, quod medici vocant zmurnaeum, conterito *eqs.* PLIN. nat. 23, 67 *faex aceti* cum -o (28, 188. 217. 31, 84. 33, 85 [-ll-, -ti- *var. ll.*]). 35, 185 (-ll-, -ti- *var. ll.*). SER. SAMM. 569 vile -thum (-tum *var. l.*). CHIRON 519 -cio admiscis (*cf.* VEG. mulom. 2, 141, 5 -tium ... miscent. CASS. FEL. 72 p. 174, 8 [medicamentum, melancolicum *sim. trad.; cf. Junel, In Cass. Fel. studia 139 sqq.*]). THEOD. PRISC. 7 -on ... cum tostaveris *eqs.* 47 frictum (*cf. adn.*). 89 tritum. log. 44. 59 admotis odoribus ex -o. 71. CAEL. AVR. chron. 2, 7, 113.

melanūrus, -ī *m.*, μελάνουρος. ISID. orig. 12, 6, 27 -us eo, quod nigram caudam habeat et pinnas nigras et in corpore lineas nigras. *prosodiam* mēlānū- ENN. frg. var. 42 *defendit Vahlen, vix recte, cf. Helm et Butler-Owen ad Apul. apol. 39 v. 17.* GLOSS. oclata, oculata (*cf. Meyer-Lübke, WuS. 11, 1928, 12*). *piscis marinus saxatilis* (*'Oblata melanurus'*): ENN. frg. var. 42 *inter pisces marinos.* OV. hal. 113 laude insignis caudae -us (*inde* PLIN. nat. 32, 152 placentem ⌊cauda -um⌋ [⌊ ⌋ *ci. Gesner*; caudam labrum *sim. trad.*]). COLVM. 8, 16, 8 PLIN. nat. 32, 17. 149.

mēlanus i. pomum sive malum GLOSS. III 584, 32. *cf.* 2. melum.

mēlapium, -ī *n.*, μηλάπιον. *mālorum genus*: PLIN. nat. 15, 51 cetera *māla* e causis traxere nomen: ... cognatione -a (*cf. Olck, RE I 2707, 1*).

melapius i. hedera arborea GLOSS. III 569, 72 (*sim.* 592, 45 -us in arbore. 614, 6. 626, 20 -um).

melapticus *v.* malacticus (*p. 161, 36*).

mēlārius, -ī *f.* *a* 2. melum. *i. q. mālus f.* (GLOSS.[L] Corp. M 142 -um: mirc-apuldur [*anglosax.; sim.* GLOSS. V 372, 5]. GLOSS. III 428, 19 μηλέα ...: -a): LEX Sal. 27 add. 2 si quis inpotus (*i.* imputos) de -o (*sic vel* mil- *codd. E*; pomario *rell.*) aut de perario ruperit *eqs.* 27 add. 4 si quis -um (*codd. EH*; pomarium *rell.*) aut perarium decorticaverit *eqs.*

melās, -anos, melaena (-anē: *l. 73. 77*), melan, μέλας, μέλαινα, μέλαν. *compar. gr.*: *v. l. 78.* GLOSS. niger (*cf. et p. 617, 19*).

i. q. niger: *de genere vitiliginis* (*pro subst. l. 62. 65*): CELS. 5, 28, 19 B *vitiliginis* tres species sunt: alphos vocatur, ubi color albus est ...; -as colore ab hoc differt, quia niger est ...; leuce *eqs.* (*sim. ibid. iterum*). 5, 28, 19 D ii ..., quos -nas vocari dixi, curantur *eqs.* PS. SORAN. quaest. med. 8 *medicina* de cute aufert lepram et leucen et -an id est nigredinem. CASS. FEL. 9 p. 16, 7 maculas nigras Graeci alphus -anas (*c*, -enas *p*) vocant. *de bile*: VINDIC. epist. ad Pentad. p. 486, 16 cholera xanthe ... *est* amara ..., -ena (melina, milina *var. ll.*) cholera, id est nigra (*sc. i. q. melancholia, cf. p. 611, 35. 37*), acida frigida et sicca. *de herbis earumque partibus* (*pro subst.: l. 76*): PS. APVL. herb. 99 l. 26 *hedera nigra* a Graecis dicitur cissos -as (GLOSS. III 557, 20). DIOSC. 1, 11 ista ... *cassia* -ena flagilior est et brevior (*antea*: subnigella. *gr. 1, 13, 1. 2* μέλαινα). 4, 178 de ampelos -ani (-ena *P*). ampelos -ena (*gr. 4, 183, 1* μέλαινα), quam maxime vitae (*i.* vitem) nigra dicunt (GLOSS. III 631, 14 a. -ina acria [580, 11 a. melanagrius] vitis nigra agrestes. *cf.* PS. DIOSC. herb. fem. 26 -ena i. e. vitis nigra eademque labrusca). GLOSS. piper nigru pipereos -ana (?). *compar.*: DIOSC. 3, 159 *cannabo agresti* folia similia suprascripte, sed aspera et -antera (*gr. 3, 149* μελάντερα). *de aliis rebus*: DAMIG. lapid. 40 lapis -as. -as lapis habet in se stellas *eqs.* THEOD. PRISC. log. 102 *ministrandi sunt* trochisci ... aut -as aut Andronius *eqs.* (*cf. adn. crit.*). ALEX. TRALL. 1, 50 chrisma recipit -an graphicon (*sc. atramentum. gr. p. 505 P.* μέλανος γραφικοῦ).

melaspermon (*cf.* μελάνσπερμον) *v. vol. VI 1997, 28 sq.*

mēlāta, -ae *f.* [*a* mela, melum. *J. B. H.*] *cibus e mālis confectus* (*cf. Thomas, Mélanges L. Havet, 518*): ORIBAS. syn. 4, 6 ⌊-a de non maturis malis facta⌋ (⌊ ⌋ *gr.* μῆλα τὰ μὴ πέπειρα. *sim. ubique*). *cf.* 4, 7. 15. 32 -a de stipticis melis. *nota* 4, 30 Aa p. 33, 4 *ventrem constringit* -a (-lot- *La*) de malis stipticis facta. acida vero -a (mela *La*) *eqs.*

melca, -ae *f.* [*utrum peregrina sit vox* (*cf. theod.* Milch), *an indigena, ambigitur; v. Janko, Glotta 2, 38 sqq. J. B. H.*] *scrib.* melfa: *l. 20.* *apud Graecos trad.*: GEOPON. 18, 21 p. 499, 7 μέλκης σκευασία .... Παξάμου. *ibid.* l. 9. 17. GALEN. alim. succ. 13 vol. VI 811, 14 K. τῆς καλουμένης παρὰ 'Ρωμαίοις μέλκης (*item latinum esse testantur*: GALEN. meth. med. vol. X 468, 2 K. PAVL. AEG. 3, 37, 4 p. 225, 19 H. *cf. l. 18. 23*). [*sard.* merca. *M.-L.*]

genus cibi e lacte acido confecti, fere i. q. ὀξύγαλα: CE 862 = CIL VI 30993 (*s. I*) ⟨lact⟩ea -a datur (*cf. adn. Buech.*). APIC. 7, 300 tit. dulcia domestica et -(a)e. 7, 308 -as: cum (mel castum *trad.*) pipere et liquamine vel sale, oleo et coriandro. ANTHIM. 78 oxygala vero graece, quod latine vocant -a, ⟨quod est lac, *add. Niedermann*⟩ quod acetaverit *eqs.* ORIBAS. syn. 4, 2 Aa p. 6, 22 ex acida lacte facti *casei* minus sunt pacicymi, ⌊melfa, lactes acidonica⌋ (⌊ ⌋ *gr. 4, 2, 4* ὀξύγαλα). 4, 6 Aa p. 8, 5 -a acidonica (*gr. 4, 6, 2* ὀξύγαλα. *La* lactis acida). ALEX. TRALL. 2, 27 oxygala i. lac acetosum ... et -a (mela *ed.*; *gr. p. 261, 3 P.* ὀξύγαλα καὶ ἡ παρὰ 'Ρωμαίοις καλουμένη μέλκα).

melcēris *v.* meliceris.

melculum, -ī *n.* [*a* mel *deminutive. J. B. H.*] [*falso trad.*: MACR. Sat. 2, 4, 12 -e *pro* Medulliae.]

i. q. mel: *proprie* (*cf. l. 31*): GLOSS. I Ansil. ME 434 (*ad l. 32?*) -o (*Goetz*, mercule *trad.*): melle albo. *transl.* (*cf. p. 610, 41*): PLAVT. Cas. 837 meum corculum, -um (*A et Prisc. gramm. II 102, 18*; melliculum *rell. codd. et Paul. Fest. p. 61, 6*). Curc. 11 (*per figuram zeugmatis et proprie et transl.*) egon apicularum congestum (*sc. cereum*) opera non feram ex dulci oriundum -o (*Bothius; cf. Lindsay, Captivi p. 16*; melliculo *codd.*) dulci meo?

mēlē, -ēs *et* -is (*pro* -es), *acc.* -ēn *f.*, μήλη. *praeter* PAVL. NOL. *trad.* mell-. *i. q. specillum* (*cf.* GLOSS. II 371, 50 μίλη ἡ τοῦ ἰατροῦ specillum. *sim. al.*): PAVL. NOL. carm. 23, 168 qua ... solet arte medendi cauta manus lēvem ... -en ducere. PS. THEOD. PRISC. add. p. 273, 2 pyrena -is de visco ungues *eqs.* (ANTIDOT. Brux. 4 *bis*). ANTIDOT. Brux. 42 *trocisci pulvis* aut digito aut -e intra os mittitur.

de mēleās id est mela DIOSC. 1, 122 tit. (*cf.* ORIBAS. eup. 2, 1 M 10). *gr.* μηλέα.

meleagris, -idis *v. Onom.*

mēlecarpum *v. s.* melocarpon.

melech *v. s.* meleth.

melecin *sim. v. s.* moloche. **melēna** *v. s.* melas.

mēlēs (**maelis** [*l. 54, cf. l. 49*]), -is *f.* [*una cum* feles (*q. v.*) *ex lingua quadam ignota sumptum videtur. J. B. H.*] *de scriptura*: mae-: VARRO rust. 3, 12, 3 GRATT. 340. 402. *ex coni. pro* ma-: *l. 65* (*cf. etiam p. 624, 5*). me- *inde a* PLIN. nat. GLOSS. -us (*cf. l. 52 et p. 623, 84*) ἀρχόμυς (ἀρκτόμυς *ci. David*). -is ὕστριξ. V 621, 31 -os est bestia, quae vocatur taxo (tasio *trad.*). *cf.* melo.

i. q. taxo, melo (*'Ursus meles L.'; cf. Wellmann, RE IV 1948, 56*): VARRO rust. 3, 12, 3 ne faelis aut maelis (*BP*; me- *A*) aliave quae bestia introire possit *in leporarium*. GRATT. 340 canaque e -e galeri. 402 *canum* collaribus ... lucifugae cristas (*i. caesariem, cf. vol. IV 1210, 22 sqq.; vix recte Enk ad l.*) inducere -is. PLIN. nat. 1, 8, 58 -es. 1, 28, 71 *medicinae* ex -e (*de usu in medicina*: 28, 156 *fimum* -is. 28, 189 iocur -is [-llis *v. l.*]. SER. SAMM. 376 cinis ... -is [*em. Morgagno*; -llis *trad.*]. 890 adeps, dederit quem bestia -es. ANON. de tax. p. 229 l. 12 rec. α bestiam quadrupedem, quam nos taxonem appellamus, quidam etiam -em [-en *v. l.*; -llem, -lonem rec. β] dicunt). 8, 72 *leucrocota* capite -ium (aelium *F*[1] [mae- *F*[2]], melino *R*[2]. *sim.* SOL. 52, 34). 8, 132 Alpini *mures*, quibus magnitudo -ium est. 8, 138 alia sollertia in metu -bus *eqs.* MART. 10, 37, 18 venator capta maele (*Salmasius*, male *B*[A], meate *C*[A]) superbus adest. CAPER gramm. VII 110, 11 *v. p. 624, 5.*

meletātio, -ōnis *f.* *a* meletare. *i. q. meditatio*: FVLG. myth. 1, 15 p. 26, 6 Melpomene quasi melen (*pro* mele⟨te⟩n?) p⟨o⟩i[o]eo mene, id est -em (*codd. opt.*; meditationem *edd.*) faciens permanere *eqs.* (*cf. adn. crit. et Ellis, JPh. 29, 64*).

meleth, melech *pro* maheleth (*v. p. 152, 23*) *trad.*: ITALA psalm. 52, 1 *vel* 87, 1 (Hier. epist. 21, 29 Aug. in psalm. 87, 1) pro -th (maeleth, mahelth, melech *var. ll. ap. Hier.*; -ch *Aug.*). HIER. *l. l.* -th (ahelth, melech *var. ll.*) chorus in unum concinens dicitur (*sim.* AVG. *l. l.* [-ch]). *cf. Onom.*

meletinus *v.* melitinus.

meleto *v. p. 574, 58. cf. p. 574, 38.* *comp.*: commeleto.

meletrīx *v.* meretrix. **meletron** *v.* melothron.

melfa *v. l. 20.*

melia, -ae *f.*, μελία. *i. q. fraxinus* (*arbor vel hasta*): PAVL. FEST. p. 124 -a[s] hasta a ligno mali dicta (*cf. Müller ad l.*). *forma* melis: DIOSC. 3, 158 p. 442, 8 *cannabus* folia habet similia -idi (*gr. 3, 148* τῇ μελίᾳ).

? **mēliacē**, *acc.* -ēn *f.*, Μηλιακή (*cf. Ahlquist, Eranos 12, 1912, 166.*

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Niliace *restituendum censet Svennung per litt., conferens Deichgräber, RE XVI 2184*). *nomen malagmatis cuiusdam*: CHIRON 49 imponito malagma ⟨m⟩iliacen (meliacinum *ed.; cf. l. 5. inde* VEG. mulom. 2, 85 malagmam, quae dicitur -e [miliace *P*, meliacin *L*, meliacius *A*, meliacinus *edd.*], usque dum sanat). 880 malagma ⟨mel⟩iacen ([*em. Ahlquist*]. *seq. descriptio*).

mēliacinus *v. l. 3. 5.* **melianthum** *v. p. 612, 82. 83.* **melica** *v. s.* melicus. **mēlica** *v. Onom.* **melicāta** *v. infra l. 54.*

melicēris, -idis *f.*, μελικηρίς. -lc- (*cf. l. 16*): CHIRON 39. [*reat.* mercele. *M.-L.*] [GLOSS. III 569, 27 *v. vol. VI 390, 80.*]

genus morbi cutis: CELS. 5, 18, 18 Protarchus ... ad parotidas eaque tubercula quae -es (*Lindenus*; melicera id est favi *trad.*; *cf. l. 25*; meliceriae *falso Caesarius*) vel phymata nominantur (*seq. praeceptum*). 7, 6, 1 *in capite* tubercula oriuntur: ganglia, -as, atheromata nominant (*sim. in enumeratione*: CHIRON 98 SORAN. p. 117, 8 PS. SORAN. quaest. med. 252). 7, 6, 3 -i (-lc- *var. l.*) liquidior umor ([*cf. Scheller-Frieboes p. 737*]. *sim. describitur*: CHIRON 98 -is est tuberum, in quo invenitur humor liquidus, quasi fenugraeci sucus [*inde* VEG. mulom. 2, 30, 1]. PS. DIOSC. herb. fem. 48 -as [*cf. gr. Diosc. 2, 114, 2*] *v. p. 622, 30*). PLIN. nat. 21, 151 *melilotus* et contra -as efficax (*cf. Diosc. 3, 40, 2* μελικηρίδας). CHIRON 39 quae *vitia* fiunt ⟨in⟩ concava articulorum, quas -es appellant (*item* 465 [-as]. *cf. Hippiatr. gr. I 327, 10* μελικηρίδες). 325 (*loco mutilo*) similis colori, qui -is appellatur (*cf. Hippiatr. gr. I 91, 13* ὅμοιον τῇ μελικηρίδι). 649 -em tuberum (melicter i. e. uberum *trad.*). *ibid.* -em (melicer i. e. *trad.*). ORIBAS. syn. 3, 29 ad -as (μελικηρίδας).

melichlōros, melichlōrus, -ī *m.*, μελίχλωρος. *lapidum genus*: PLIN. nat. 37, 191 colos appellavit ... -um (-chro- *trad.*) geminus, parte flavus, parte melleus (1, 37, 73 -os [-cho-, -co- *trad.*]). ISID. orig. 16, 7, 15 -os (*Otto*, -icros, -ecros *sim. trad.*) bicolor, ex una parte viridis, ex altera melli similis.

melichrūs, μελίχρους. *i. q. colore melleo*: LVCR. 4, 1160 nigra -us est (*sc. ab amante appellatur. cf. Brouzas, Proceedings Am. Phil. Assoc. 63, 1932, XLVI*). *m. pro subst., genus lapidum* (*cf. l. 30*): PLIN. nat. 37, 191 colos appellavit ... -um (-crin, -tron *sim. var. ll.*) melleus (1, 37, 73 [-irys, -ucris, -itris *trad.*]).

melichrȳsus, -ī *m.*, μελίχρυσος. *gemmarum genus*: PLIN. nat. 37, 128 -i veluti per aurum sincero melle tralucente ([*cf. adn. Mayh.*]. 1, 37, 45. *sim.* ISID. orig. 16, 15, 6 [-ecrisis, -ectrisis *trad.*]).

*****melicrāton**, melicrātum, -ī *n.*, μελίκρατον (melicrās, *abl.* -ate: PLIN. VAL. 1, 50 l. 71. 2, 17 l. 76). *scrib.* -ll-: PELAGON. 156 DIOSC. 5, 30. *de re cf. Schuster, RE XV 1298, 55 sqq., Daremberg-S. III 2, 1705.*

i. q. aqua melle mixta, mulsa, ὑδρόμελι (*cf. l. 45. 52. 58*), *vel vinum melle mixtum,* οἰνόμελι (*l. 55. 60*): **a** *descriptiones et syn.* (*cf. l. 58. 59 sq.*): PLIN. nat. 1, 14, 20 hydromeli sive apomeli sive -on (*cf. 14, 113, ubi describitur hydromelitos confectio, et* DIOSC. 5, 30 p. 178, 13 -on, quod maxime multi ydromelli dicunt). SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 26 mulsum et conditum dicitur et -um (DIOSC. 5, 30 p. 178, 7 sqq. de -u: -on [-gr- *var. l.*] virtute simile ynomelli habet. utimur non coctu -on, id est mulsa [*gr. 5, 9, 1* μελίκρατον]. ISID. orig. 20, 3, 10 mulsum: ex melle mixtum; est enim potio ex aqua et melle, quod Graeci μελίκρατον vocant. *cf.* GLOSS. III 255, 37 τὸ μελίκρατον, τὸ οἰνόμελι: mulsum. *huc pertinere videtur*: GLOSS. I 303 -a [-ca- *trad.*] mulsa). ISID. orig. 20, 3, 12 -um (-gr- *var. l.*): vinum melle mixtum (GLOSS. II 577, 38 dulcacidus oxymeli -[i]o. III 568, 44 -is i. mellitum vinum). **b** *de usu in medicina*: PELAGON. 152 faenum -o aspergere et ... tisanam cum -o dare ([*sim.* VEG. mulom. 2, 79, 21. *cf. Chiron 459* aqua mulsa]. PELAGON. 156 VEG. mulom. 2, 79, 23. 2, 110, 5 [*cf. 2, 110, 4 et Chiron 273* melle et vino]. THEOD. PRISC. eup. faen. 24 *al.*). PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 245, 30. THEOD. PRISC. eup. faen. 24 cucumeris radix in -o cocta (25. 76. 81 in passo vel -o. log. 23 *al.*). 52 omnia ... melli miscentur vel -o (*sim. opp.* mel: *ibid. et* 53). 53 *gargarismatio fit* ... ex ... -o *eqs.* log. 10. 17 -um ex despumato melle. 18. 19. 21. 31 *buccellae* -o infusae. *pro adi.*: VEG. mulom. 3, 28, 14 haec omnia ... cum vino -o admisces.

melicus, -a (-ē *p. 616, 3*), -um, μελικός. GLOSS. *v. p. 616, 7.* [*dub.*: PS. AVG. serm. ed. Mai 121, 7 placavit iram -us ille (*sc. psalmista, cf. p. 616, 8; sed cf. Quodv. [?] Aug. serm. cod. Guelf. app. 9, 7 p. 206, 3* p. i. eius [*sc. dei*] ille). ROMVL. fab. 74, 9 rec. W *ci. Thiele p. 256, 3.*]

pertinet ad artem canendi, fere i. q. lyricus: **1** *adi.*: **a** *respicitur potius ars musica, sc. sonorum modulatio continua*: LVCR. 5, 334 organici -os peperere sonores. MART. CAP. 1, 11 canora modulatio -o quodam crepitabat appulsu (*sc. quasi lyra plectro pulsaretur. cf. q. s.*). 9, 888 -um ... modulatur tibia carmen. 9, 900 *Harmoniam* in usum -um carmenque renovatam. 9, 908 -os cantus (*sc. Arionem*) belua grata tulit. 9, 930 quoniam officium meum (*sc. Harmoniae*) est bene modulandi sollertia, quae rhythmicis et -is astructionibus continetur, prius de -is dissertabo (*seq. dissertatio de arte musica*). *de avibus*: VERS. metr. frg. Bob. gramm. VI 625, 4 quis inter aves -as. **b** *respicitur poesis*: CIC. opt. gen. 1 poematis ... tragici, comici, epici, -i etiam ac dithyrambici ... suum quoiusque est diversum a reliquis (*sim. in enumeratione*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 50, 10 species ... metrorum sunt quattuor: ..., -a. DIOM. gramm. I 502, 13 qualitates carminum sunt sex: ... -a). PS. CENS. frg. 9, 2 hinc poetice -e (*sc. orta est*). AVSON. 322, 54 p. 264 P. -os lyricosque modos profando novabis. *de hominibus*: BASS. gramm. VI 272, 6 in his libris ..., quos de -is poetis scripturi videmur (GELL. 2, 22, 1).

2 *pro subst.*: **melicus**, -ī *m.* (*sc. poeta, cf. l. 5.* GLOSS.^{L} III Abstr. ME 10 -us: poeta carminum, quae scribuntur ad lyram. V Abba ME 12 -us: poeta carminum lyricorum): PLIN. nat. 7, 89 ars ... inventa est a Simonide -o (MIN. FEL. 13, 4 MAR. VICTORIN. gramm. VI 194, 15 AVDAX gramm. VII 325, 5). **melica**, -ae *f.* (*sc.* ᾠδή. *vix huc pertinet l. 15. 20*): PETRON. 64, 2 solebas ... canturire belle deverbia, adicere -am. **melicum**, -ī *n.* (*sc. carmen*): *respicitur potius ars musica*: MART. CAP. 2, 107 symphonia diapason in -is perhibetur (*sim.* 2, 108. *cf. l. 11*). 9, 899 -orum indocilis ... mortalitas. *respicitur potius poesis*: FORTVN. gramm. VI 296, 1 inter binos ⟨...⟩ versus decurrunt -a (*cf. q. s.*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 50, 25 -um ... sive lyricum, quod ad modulationem lyrae citharaeve componitur, sicut fecit Alcaeus *eqs.* (*syn.* carmen ... lyricum). MART. CAP. 9, 920 *Harmonia* paulum -is temperans ... sic coepit (*seq. sermo pedester. cf. l. 11*).

melīginōsus *v.* melliginosus.

[**meligrānum** *v. s.* milium.]

*****melilōtum**, -ī *n.*, μελίλωτον, *et* **melilōtus**, -ī *m.*, μελίλωτος. *de scriptura*: mi-: GLOSS. *et var. l.*: PLIN. nat. 21, 142 MARCELL. med. 2, 10. -ll-: PELAGON. 78. 373 CHIRON 241. *et al., saepe var. l.* -ido-: GLOSS. *et. var. l.*: MARCELL. med. 10, 62. 20, 48. 99. *de genere et declinatione: plur. deest. nom.* -um: PLIN. nat. 1, 21, 29. 37. 21, 53 SORAN. p. 104, 15 (*cf. Medert, quaest. crit. et gramm. p. 74*). DIOSC. 3, 42 (-u *n. et m.*). -os: PLIN. nat. 1, 21, 29. 37. 21, 39 (-us *var. l.*). 21, 63. 151. -a: GLOSS. *cf. l. 59. acc.* -on: OV. fast. 4, 440 PROB. Verg. georg. 4, 63 CHIRON 976. -um: PLIN. nat. 21, 70 PELAGON. 26. *et al.* CHIRON 241 -u (*an gen. gr.? cf. l. 59. 61*). GLOSS. *v. l. 41. 47.* [*dub.*: VEG. mulom. 2, 70, 1 curabis indita lipara vel -o (*Chiron 477* ceroto).]

trifoliorum genus ('*Melilotus officinalis, M. creticus, M. neapolitanus L.*', *cf. Berendes, Diosk. Arzneimittell. p. 291 et Steier, RE XIII 1530 sqq.*): **1** *descriptiones, syn.* (*cf. p. 619, 40*), *genera*: SCRIB. LARG. 258 -i, quod a nobis sertula Campana dicitur ([MARCELL. med. 22, 19]. PLIN. nat. 1, 21, 29. 37. 21, 53 [*ubi plenius describitur*]. GLOSS. *cf. l. 46*). PLIN. nat. 21, 39 aliqua arida diutius odorem continent, ut -os. 21, 63 -os ubique nascitur, laudatissima tamen in Attica (*cf. l. 44. 63*), ubicumque vero recens nec candicans et croco quam simillima *eqs.* DIOSC. 3, 42 de -o: -u utile est Atticu (*cf. l. 43. 63*) ...; nascitur in Campania feno greco similis *eqs.* (*gr. 3, 40, 1, ubi Ps. Diosc. Vind.* Ῥωμαῖοι σέρκακλαμ [*cf. l. 39*], οἱ δὲ τριπαρτίτουμ). GLOSS. muscus maior (*vel* herba musica *sim.*). trifolio pratense. **2** *de usu*: **a** *generatim*: OV. fast. 4, 440 pars *puellarum flores legentium* thyma, pars rhoean et -on amat. PLIN. nat. 13, 13 telinum (*sc. unguentum*) fit ex oleo, ... -o. 15, 30 *oleum* fit ex ... -o. 21, 70 *apium* causa oportet serere ... -um. PALLAD. 11, 14, 8 (*ad vinum adulterandum*). **b** *in medicina* (*ad cerotaria, malagmata, pessaria al., imprimis ad potiones*): SCRIB. LARG. 258. PLIN. nat. 21, 151 -os ... oculis medetur. 22, 142. 23, 85. 29, 37 PELAGON. 26. 42 *al.* CHIRON 241 *al.* VEG. mulom. 1, 59 *al.* SORAN. p. 32, 18. p. 104, 15 vino, in quo decocta sunt rosae folia et -um et crocum. MARCELL. med. 2, 10 herbae -i interiora *tere*. 10, 62 *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 32 cataplasmatis ... de -i pulvere. log. 78. *ibid.* reliqua similia, quibus ... dia -um (-um, -on, -a *trad.*; -u *Rose*) ... confici consuevit ([*praep. iunctim scripta trad.*; *item*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26]. CASS. FEL. 42 epithemate dia -on [-on, -o *trad.*; -u *Rose*]). 86 PLIN. VAL. 3, 26 CAEL. AVR. acut. 2, 18, 112. 3, 18, 185. CASS. FEL. 29 -um Atticum (*cf. l. 43. 44*).

pro adi., i. q. faenigraecinus (*cf. supra l. 45*): CAEL. AVR. acut. exc. p. 696$^{med.}$ in ipsa tertia (*sc. faeni graeci decoctione*) habeant ipsam aquam -am potatu. *Brandt.*

[**mēlimeli** *v. s.* melomeli.]

melimēlum, -i *n.*, μελίμηλον. *de formis*: -on: *v. p. 617, 3. f. sg.* -a (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 118*): *v. l. 71. praeterea non nisi* -a *nom. vel acc. plur. legitur. deformatur in* malomellum, *q. v.* *de signif.*: DIOSC. 1, 124 de -a id est mela epirotica, quod est apruna. GLOSS. -a id est nixa (*i.* μύξα). *v. Sofer, Etym. d. Isid. 100 sq.; Hehn, Kulturpfl.^{8} 250; Olck, RE I 2704 sq.* [*hisp.* membrillo. *M.-L.*]

1 *i. q. genus quoddam malorum dulcedine insigne*: *in universum*: VARRO rust. 1, 59, 1 quae *mala* antea mustea vocabant, nunc -a appellant (*cf.* PLIN. nat. 15, 51 -a dicuntur a sapore melleo). HOR. sat. 2, 8, 31 -a rubere minorem ad lunam delecta (SCHOL. rubicunda mala). COLVM. 5, 10, 19 *enumerantur inter genera malorum* (*item* 12, 47, 5). PLIN. nat. 15, 60 Amerina maxime durare, -a minime. 23, 104 -a et reliqua dulcia stomachum et ventrem solvunt (DIOSC. 1, 124 apruna id est -a [*gr. 1, 115, 3* μελίμηλα] v. s.). MART. 1, 43, 4 certant quae -a favis (*sc. dulcedine*). 7, 25, 7 infanti -a dato fatuasque mariscas. *de cydoniis cum melle conditis*: MART. 13, 24, 2 haec -a placent (*ibid.* Cecropio saturata cydonia melle).

[Richter]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *i. q.* **sucus e -is factus** (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 525 sqq.*): CAEL. AVR. chron. 3, 2, 34 vina quaedam, ut ... hydromel inveteratum vel quod -on appellant. *Richter.*

mēlīna *v. l. 59.*

? **1. melinē,** -ēs *f.*, μελίνη. VARRO rust. 3, 16, 10 apiastro, quod ... quidam -em (*Serv. auct. georg. 4, 63*; -ll- *codd. Varr.*; melittaenam *Keil*) appellant.

2. melinē, -ēs *f.*, μελίνη. *i. q. milium*: DIOSC. 2, 81 elimu, quem multi -en vocant (*gr. 2, 98* μελίνην. *cf. Ps. Diosc. Vind. p. 174, 19* Ῥωμαῖοι πάνικουμ). ORIBAS. eup. 2, 1 E 6 elimos seu meleni (*gr. 2, 1 E 12* ἔλυμος ἡ μελίνη).

3. mēlinē *v. l. 50.*

mēlinoporphyrus, -a, -um, *μηλινοπόρφυρος. *i. q. flavescens e rubro*: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII a 25 vela loricata -a (milinoporphina *trad.*) uncinata II (*cf. ibid.* leucoporphira *et* prasinopurpura).

1. *mēlinus, -a, -um, μήλινος. *interdum* -ll- *trad.* [*sard.* melinu, *raetor.* melen. *M.-L.*] [*dub.*: GLOSS.ᴸ Corp. M 130 -us (*pro* melanus? *cf. p. 613, 59*) color nigrus.]

1 *adi.*, *i. q.* **ad mala, plerumque cydonea, pertinens**: **a** *i. q.* **e malis**, *sc. cydoneis (granatis: l. 32, strutheis: l. 25)* **confectus**: CELS. 3, 6, 16 si levius id vitium (*sc. sudor*) est, oleo corpus ungendum; si vehementius, rosa vel -o vel murteo (3, 19, 2. SCRIB. LARG. 256 olei -i aut rosae. PLIN. nat. 13, 11 e malis ... cotoneis et strutheis fit oleum, ut dicemus, -um, quod in unguenta transit *eqs.* [*sim.*: 23, 103 GARG. MART. med. 43 p. 187, 10]. CHIRON 845. 903 VEG. mulom. 3, 28, 12 THEOD. PRISC. log. 73. *et al.* ORIBAS. syn. 5, 53 Ab p. 93, 2 [*gr. 5, 53, 22* μηλίνῳ]). PLIN. nat. 13, 5 *unguento amaracino* praelatum est -um. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26 *malagma* -um simplex (*cf.* 5, 10, 117 -on). 2, 14, 211 *emplastrum.* 4, 3, 69 cibo danda alica cum vino -o (CASS. FEL. 47 p. 121, 9 c. v. -o [ma- c], id est granaticio. *cf. p. 187, 1 et Garg. Mart. med. 43 p. 186, 15 sqq., ubi describitur confectio*). CIL XIII 10021, 101ᵃ coly(rium) -um (10021, 218ᵈ. *cf. l. 46*).

b *i. q.* **colori malorum cydoneorum similis, croceus, flavus, gilvus**: PAVL. dig. 32, 78, 5 quin minus ... -um suo nomine quam coccum purpurave designatur? SERV. georg. 3, 82 gilvus ... est -us color ([ISID. orig. 12, 1, 50]. DIOSC. 3, 123 p. 429, 1 flores c. -o [*gr. 3, 113, 1* ἄνθους περίπλεον χρόα κηροειδοῦς]. 5, 118 [*gr. 5, 93* μηλίνην]). PS. APVL. herb. 8 l. 21 cum flore -o ([*cf. Diosc. 2, 175* μήλινον]. DIOSC. 1, 1 [*gr.* μήλινα]. 2, 128 [*gr. 2, 142* μηλίζουσιν]. 2, 144 [*gr. 2, 158* μηλίζοντα]. 2, 161 *al.*). DIOSC. 3, 149 *flori* aforis apposita folia .. -a (*gr. 3, 137, 1* μήλινα).

2 *pro subst.*: **mēlinum,** -ī *n.*, μήλινον. **a** *sc.* **oleum** (*cf. l. 22*): DIOSC. 1, 50 de -u: -um conficis sic *eqs.* (*gr. 1, 45* μηλίνου σκευασία). **b** *sc.* **unguentum** *(cf. supra l. 25. 28) vel* **collyrium** *(cf. l. 33) medicorum oculariorum, e malis cydoneis sim. confectum*: CIL XIII 10021, 5ᶜ Q. Albi Vitalionis -um acre ad pulver et caligine. 10021, 6ᵇ -(um) delac(rimatorium). 10021, 22ᶜᵈ *et saepe, cf. ibid. p. 606. huc pertinere videtur* **mēlinē,** -ēs *f.*, *genus medicamenti* (*cf. l. 46*): SORAN. p. 99, 5 et -en diaforeticum (-am *var. l.*) a foris bene imponimus (*cf. Garg. Mart. med. 43 p. 186, 10 sq.*). CASS. FEL. 21 p. 35, 23 aliud certe *emplastrum* -e Vespasiani appellatum (26 p. 43, 12).

2. mēlinus *v. Onom.*

3. mēlīnus, -a, -um. [*a* meles; *cf. Meister KZ 45, 1913, 188. J. B. H.*] [*lectio det.*: PLIN. nat. 8, 72 *v. p. 614, 63.*]

i. q. de mele sumptus: EDICT. imp. Diocl. III/IV 8, 29 pelli⟨s m⟩el⟨ina⟩ (*gr.* δέρμα μελ⟨ί⟩νης. *cf. Blümner ad l. p. 124*). *f. subst.* **mēlina,** *i. q. mantica ex pelle melis facta*: PLAVT. Epid. 23 ubi is ergo est? nisi si in vidulo aut si in -a (-ll- *codd.*) attulisti. *Brandt.*

melior (-iōs), -ius *v. s.* bonus.

meliōrātio, -ōnis *f.* *a* meliorare. GLOSS. II 307, 11 ἐπιβελτίωσις -o.

1 **de actu meliorandi,** *i. q. refectio in melius, correctio, emendatio*: **a** *rerum variarum*: SALON. in eccles. p. 995ᴬ coelum et terra transibunt per -em, sed non per ablationem (*cf.* PS. PRIMAS. in Hebr. p. 785ᴬ ad innovationem et -em). COD. Iust. 2, 18 (19), 24, 2 pro faciendis -bus *rerum administratarum.* 6, 43, 3, 4 emptor ... actionem habeat tantummodo ad restitutionem pretii, neque dupli stipulatione neque -e *rei* locum habente. **b** *hominum rerumve humanarum*: *naturae, condicionum*: AVELL. p. 430, 22 quae cuncta ad statum -is sublimationisque *corporis humani in resurrectione* respiciunt. PS. PRIMAS. in Hebr. p. 741ᴬ ʻusque ad tempus correctionis *institutionum*ʼ id est -is et emendationis. GREG. M. past. 3, 10 p. 63ᴮ qui -e proximi deteriores fiunt (*cf. ibid.* augmenta alienae prosperitatis). *morum*: PHILO quaest. in gen. 4, 172 p. 219 R. pro -e morum. 4, 198 p. 237 tuis -bus atque successibus. GREG. M. epist. 7, 4 p. 445, 9 subditorum (7, 14 p. 457, 19. 21). in euang. 38, 13 p. 1290ᴬ vitae. moral. 24, 19 p. 297ᴮ. 28 pr. p. 445ᴰ. 32, 43 p. 661ᴬ. past. 3, 17 p. 79ᴮ *syn.* profectum. 3, 25 p. 98ᴬ ne ... viam sibi subsequentis -is abscidant.

2 **de rebus cura emphyteutici melioratis**: COD. Iust. 4, 66, 2, 1 nulla ei adlegatione nomine -is vel eorum quae emponemata dicuntur vel poenae opponuntur. 4, 66, 3 pr. -es, quae Graeco vocabulo emponemata dicuntur, alienare *eqs.* 4, 66, 3, 1. 3 suas -es vendere. 4, 66, 3, 5 emptorem -is.

meliōrātus, -ūs *m.* *a* meliorare. PHILO quaest. in gen. 4, 215 p. 246 R. optavit *Isaac* magnificatori (*sc. Iacob*) -um rationabilem (*i. profectum agrorum*).

meliōro, -āvī, -ātum, -āre. [*a* melior. *J. B. H.*] [*it.* migliorare. *M.-L.*]

A **transitive,** *i. q.* **meliorem facere, in melius mutare** (*mediopass.* [*i. q. meliorem fieri, meliorem statum assequi, proficere*]: *l. 34. 48. 58 bis. 74 sqq. refl.*: *l. 47. 56. add. abl. limit. l. 73.* ad: *l. 38 sq.* in *aliqua re*: *l. 18. 25. 50.* de: *infra l. 78.* ex: *infra l. 79*): **1** **res sive naturae sive ab hominibus paratas**: VLP. dig. 7, 1, 13, 5 permittitur -are proprietatem (*cf.* COD. Iust. 8, 44 [45], 16 [*a. 290*] rem [COD. Theod. 12, 3, 2. 13, 6, 6. 13, 11, 16 NOVELL. Theod. 19, 1. CASSIOD. var. 1, 38, 1 *opp.* deteriorandi. LEX Burg. Rom. 35, 3]. 5, 71, 16, 1 [*a. 294*] -ti praedii [INTERPR. Paul. sent. 2, 13, 2 (*ad Paul. sent. 2, 13, 7* fecerit meliorem)]. NOVELL. Theod. 26, 4 fundos. IVLIAN. epit. novell. 7, 3 quae ... in agro -ta sunt). TRACT. in Matth. 13, 4 (JTheolSt. 5, 1904, 236) omnia -buntur reversa ad deum (*cf.* SALON. in eccles. p. 995ᴬ igne iudicii purgata -buntur). COMMENT. Lucan. 9, 958 Byzantium a Pausania ... condita est et a Constantino ... -ta (*i. aucta, exculta*; *cf.* AMBR. in psalm. 37, 34, 5 quae supra fundamentum aedificata sunt, ut -rentur. epist. 74, 6 [*in imag.*]. GILD. Brit. 3 chron. III p. 28, 13 *Britannia insula.* GREG. M. epist. 1, 50 p. 76, 18 insula ... in huius conversationis via -ari. INSCR. christ. Diehl 803 urbem -ta(m) in⟨tueris⟩). AMBR. epist. 74, 6 aurum (*cf. etiam l. 67*) -atur igne *eqs.* (*sim.*: Noe 13, 46 omne ... quod purgatur ..., substantiam ... -at. in psalm. 118 serm. 13, 4 fiat ignis ..., ut ... -entur vasa aurea et argentea. CASSIOD. var. 9, 3, 4. GREG. M. dial. 4, 16 p. 252, 16 M. *sigilla* tundere -ando [*ibid.* limat]). PS. AVG. quaest. test. I 127, 2 per culturam -anda erant semina (*cf.* 127, 3. ENNOD. dict. 13, 8 p. 466, 14 [*in imag.*]. CASSIOD. var. 6, 14, 1 arborum ... fetus). DIOSC. 1, 112 *medicamina,* quae vetustate -antur (*gr. 1, 102* βελτίων γίνεται. *cf.* 5, 24 vina. 5, 39 p. 184, 4 confectio). CASSIOD. inst. 1 praef. 9 p. 9, 9 *codices* etsi non omnino correcti, tamen ex magna parte -ti esse videantur. GREG. M. dial. 3, 24 p. 193, 18 M. ad -anda ... lumina (*sc. fungis tollendis*). epist. 4, 30 p. 264, 14 aliquid ... ad sacratissimum corpus ... Pauli ... -are (p. 264, 20 ad corpus ... Laurentii).

2 **homines** (*animalia: infra l. 81*) **resve humanas**: **a** **naturam vel condiciones vitae**: GAVDENT. serm. 3, 2 *non* sic morimur, ut non -ti resurgamus (*cf.* AMBROSIAST. in I Cor. 15, 38 exempla ... -tae resurrectionis. *ibid. iterum*). AMBROSIAST. in Rom. 5, 7 p. 91ᴬ exercitio ... bonum naturae suae iustus -bit (PS. AVG. quaest. test. I 1, 4 p. 15, 3 *opp.* infirmet vigorem. serm. 124, 3 naturam [CASSIOD. in psalm. 148, 6 FERRAND. epist. 4, 10 p. 178 M.]). PS. AVG. quaest. test. I 1, 4 p. 15, 8 ut -ret se bonis ([*cf. ibid.* opere suo videt se meliorem]. I 127, 15 -ari se credit). I 12, 2 Abraham fidei suae signum (*sc. circumcisionem*) accipiens non deformatus est, sed -tus. I 60 -ti temporis. I 116, 3. 123, 11 in eo instauratus ..., in ceteris -tus. 127, 15 -atur nativitas (I 127, 22 *opp.* deterioratur). I 127, 23. CONC.ˢ I 5 p. 331, 1 (rec. Q) neque ut -retur, Verbum processit ex Maria, sed ut humanum genus liberaret (*cf. rec. B p. 333, 21* ⟨neque ut in⟩ meliorem statum promoveatur [*gr.* βελτιωθῇ]). ENNOD. opusc. 3, 82 p. 351, 28 agendi speciem -turus. CASSIOD. Didym. in Ioh. 1, 2 p. 40, 16 semet ipsos testimonii confessione -ant (*cf. ibid.* semet ... ornaverunt). in psalm. 100, 10 qui accedendo proficiunt aut aliqua prosperitate -antur. var. 8, 33, 4 servos posse -ari. ORIG. in Matth. 16, 16 p. 1427 domino eos -ante. *nota c. dupl. acc.* (*sec. gr.* ὠφελεῖν τινά τι): ITALA Matth. 15, 5 (cod. q) munus, quod a me -tus fueris (*Vulg.* tibi proderit).

b *mores*: ZENO 2, 69, 5 -atur vita supplicio. AMBR. epist. 21, 3 -tae rei publicae (PS. AMBR. act. Seb. 23, 87. CONC.ˢ II 2, 2 p. 3, 7 [*inde* AVELL. p. 501, 23] *et* II 3, 1 p. 20, 13 [*gr. II 1, 1 p. 27, 25* βελτιοῦσθαι]). Iac. 2, 3, 11 ut regentis imperio suum -ret affectum. Isaac 8, 77 caritas ..., quod contigerit suo igne, -at (*cf.* spir. 1, 14, 149 ignis ille ... ut aurum bona facta -at. *v. etiam l. 27*). AMBROSIAST. in Phil. 3, 15 -tae conversationis. in Tit. 1, 12 -tus per disciplinam dominicam. HIER. hom. Orig. in Ier. 9 p. 660ᴬ. ENNOD. epist. 5, 6, 2 p. 128, 23 *Christus* noxiorum animas ... pudore -at. 5, 19, 2 p. 141, 10 -tum te scriptionis adsiduitate divulga. 6, 26, 2 p. 164, 21. CASSIOD. in psalm. 57, 7 ad ... salutem -ta se mente convertant. GREG. M. epist. 9, 227ᵃ p. 220, 25 -tos fidei tramite. 11, 26 p. 289, 16.

c *valetudinem*: PHILAGR. med. 3 p. 98 cum ... -ta fuerit passio ([ORIBAS. syn. 8, 7 p. 213ᵉˣᵗʳ·]. *cf.* ANTIDOT. Brux. 1 [*loco mutilo*]). ENNOD. epist. 8, 25, 1 p. 216, 17 gratia superna ... animam ... concesso, ut -retur, vivendi laxavit spatio (*cf. 8, 26 p. 217, 6* meliorem me esse iam sentio). GREG. M. epist. 9, 138 si se de eadem capitis ... molestia -tum esse sentiret (*cf.* 9, 139 ex eadem molestia ... -tum [9, 140]). 9, 234 postquam -ari ... coepi. 13, 30 si ... -tam se esse ... cognoscit *fraternitas tua.* in euang. 17, 9 p. 1143ᴮ ut *animalia* eadem salis petram lambere debeant et -ari. BENED. reg. 36 ubi -ti fuerint.

B **intransitive:** **1** *de moribus*: AMBROSIAST. in Eph. 6, 5 -asse

[Gundel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

servos et . . . obsequiis fideliter profecisse. 2 *de valetudine*: DIDASC. apost. 35, 8 eas, quae -ant (*opp.* quae infirmantur). PS. HIPPOCR. epist. progn. (Philol. 42, 1884, 122) si ipsa die non -verit. ORIG. in Matth. ser. 72 p. 170, 8 (*trop.*) -are (*codd.*, -ari *edd.*) in Christo.

part. perf. pass. **meliōrātus,** -a, -um *pro adi.* *i. q. praeclarus, bonus*: PSALT. Cas. 15, 6 hereditas mea -a (κρατίστη [שְׁפָרָה]. *Vulg.* praeclara) est super me. 146, 1 (*in interpret. semibarbara*) bonus psalmus dei nostri quoniam suaviter -a (ἡδυνθείη [נָעִים נָאוָה]. *Vulg.* iucunda decoraque) est hymni.

deriv.: melioratio. melioratus. *Gundel.*

mēlipepo *v. s.* melo-.

meliphyllon, -ī *n.*, μελίφυλλον, *v. l. 30.*

melipontus *v.* medipontus.

1. melis *v. s.* melia (*p. 614, 82*). **2. mēlis** *v. s.* meles (*p. 614, 54*).

melisphyllum *v. l. 26.*

(**melissumus** *v. p. 627, 84.*)

[**melissa** *v. p. 623, 30.*]

melis(s)ōn *et* **melittōn,** -ōnis *m.*, μελισσών, μελιττών. *i. q. alvearium, apiarium* (GLOSS. III 200, 5 -ison apiarius): VARRO rust. 3, 16, 12 -ttonas ita facere oportet, quos alii melitrophia (*an leg.* melittotrophia?) appellant, eandem rem quidam mellaria (*ad l. cf.* GELL. 2, 20, 8 sq.). COLVM. 8, 1, 4 circa villam ponuntur μελισσῶνες καὶ χηνοτροφεῖα.

melissophyllon, -um, -ī *n.*, μελισσόφυλλον. *saepe scrib.* -fy-, -fi-. *forma contracta* melisph- *utitur* VERG. georg. 4, 63 *metri causa. praeterea trad.* COLVM. 9, 9, 8 *LPS.* PALLAD. 1, 37, 2.

i. q. herba apibus cibum praebens: 1 *de generibus*: *i. q. apiastrum vel melittaena* (*'Melissa officinalis L.'; cf. l. 30. 31 al.*): VARRO rust. 3, 16, 10 apiastro, quod alii meliphyllon, alii -on . . . appellant. PLIN. nat. 20, 116 apiastrum Hyginus . . . -um appellat (*cf.* 1, 20, 45). 21, 53. DIOSC. 3, 114 *v. infra l. 78.* *i. q. apium* (*'Apium graveolens L.'; cf. l. 42*): PS. APVL. herb. 119 l. 6 (*e Ps. Diosc. Vind. 3, 64 p. 76, 13*) Graeci selinon, -on . . . Latini apium. *i. q. marruvium nigrum* (*'Ballota nigra L.'*): DIOSC. 3, 113 de ballote id est marrubium: . . . -un dicunt (*gr. 3, 103* καὶ τοῦτό τινες μελισσόφυλλον ἐκάλεσαν). 2 *de usu*: *in re apiaria*: VERG. georg. 4, 53 *apium alveariis* asperge . . . trita -a (SERV. Varro hanc herbam apiastrum dicit [*sim.* SERV. auct.]. PROB. [*vix recte*] -a est herba, quam plerique vocant meliloton). COLVM. 9, 9, 8 suco . . . herbarum, id est -i vel apiastri manu illita *eqs.* (*inde* PALLAD. 7, 7, 7 -i vel apii [*cf. l. 34*]). PLIN. nat. 21, 70 *apium* causa oportet serere . . . -um. 21, 82. 21, 149 -o *sive melittaena* si perunguantur alvi *eqs.* (1, 21, 29). PALLAD. 1, 37, 2. *in medicina*: PLIN. nat. 27, 134 *smyrnion* prodest et contra . . . serpentes admixto . . . -o in vino pota.

melissūrgica, (-ōn) *n.*, μελισσουργικά (*cf. infra l. 84*). *titulus libri de re apiaria*: PLIN. nat. 1, 11 auct. ext. Neoptolemo, qui -a (-git' *sim. trad.*; *sc. scripsit*).

melitērus, -a, -um, μελιτηρός. *f. subst.* melitēra *i. q. saniei genus*: CELS. 5, 26, 20 [B] est . . . quaedam sanies, quae vel hydrops vel -a nominatur. *ibid.* -a crassior et glutinosior, subalbida mellique albo subsimilis *eqs.* 5, 26, 20 [E] -a . . . mala est multa et percrassa *eqs.*

melitinus, -a, -um, μελίτινος. *fere i. q. melle mixtus* (*cf.* GLOSS.[L] II Philox. ME 20 mellitus μελίτινος): PLIN. VAL. 3, 26 [extr.] epithema ad renes: . . . cerae pinguis -ae (-ll- *trad.*; melliginae *ci. Paucker*) libram unam (*de propoli agi videtur, cf. antea bis*: propolei). *m. subst., de lapidum genere*: PLIN. nat. 36, 140 -us (-es *h*) lapis sucum remittit dulcem melleumque *eqs.* ([1, 36, 33]. *sim.* ISID. orig. 16, 4, 26, *ubi trad.* melanites). DAMIG. lapid. auct. 75 -us (-le- *trad.*) lapis per omnia prioris (*sc. lupidis galactidis*) similis est (*cf. l. 71*). *cf. Onom.*

mēlītis, -idis (?) *f.* *a* μῆλον. PLIN. nat. 37, 191 -is (ma- *L*) *lapis* mali coloris *est* (1, 37, 73).

melitītēs, -is *m.*, μελιτίτης. 1 *sc.* οἶνος, *i. q. vinum melle conditum* (*cf. Schuster, RE XV 1301. 1307; Daremberg-S. III 2, 1705*): PLIN. nat. 14, 84 e dulci genere est et -es; distat a mulso, quod fit e musto *eqs.* (*describitur confectio*). 22, 115 (*de usu in medicina* [1, 22, 54]). DIOSC. 5, 28 de binu -en *eqs.* (*gr. 5, 7, 1* μελιτίτης οἶνος). *ibid. bis* (*cf. adn. crit.*). 2 *lapidum genus*: DIOSC. 5, 159 de lapide -en. lapis meletitis in omnibus similis est galactici (*gr. 5, 133* ὁ μελιτίτης. *cf. l. 61*).

melito(r) *v.* meditor (*p. 574, 58. 61. 66*).

melitrophion, -ī *n. v. l. 21.*

melittaena, -ae *f.*, μελίτταινα. [*e coni. v. p. 617, 6.*] *i. q. apiastrum* (*'Melissa officinalis L.'; cf. l. 80*): PLIN. nat. 21, 149 melissophyllo sive -a (-tena *codd. mell.*; *cf. adn. crit.*) si perunguantur alvi *eqs.* (1, 21, 29 [-tena, -tina *trad.*]). DIOSC. 3, 114 p. 425, 8 melissofillos, quem multi -a (-tidina *trad.*) dicunt *eqs.* (*gr. 3, 104, 1* μελίτταιναν. *Ps. Diosc. Vind. p. 115, 13* 'Ρωμαῖοι ἀπιάστρουμ, οἱ δὲ κιτράγω). 4, 100 *herbae aethiopidis* hasta quadra et aspera, simile -eni (*gr. 4, 104* μελιτταίνῃ).

melittōn *v.* melisson.

melittūrgos, -ī *m.*, μελιττουργός (*cf. l. 47*). *i. q. apiarius*: VARRO rust. 3, 16, 3 Merula . . ., quae sequi -oe (-turgeo *trad.*) soleant, ⌊id est qui exercet mellaria⌋ (⌊ ⌋ *seclusit Iucundus*), demonstrabit.

1. melium *v. s.* mellum. **2. melium** *v. s.* milium. *Brandt.*

melius *v. s.* bene.

[GLOSS.[L] II Abav. ME 11 **meliusculat** breviat melius (meliuscule adbreviat melius *Buech.*).]

meliusculus, -a, -um. [*a* melius, *cf.* maius-, minusculus *etc. J. B. H.*] *de formatione et notione*: PRISC. gramm. II 93, 12 diminutionem quoque accipiunt quaedam comparativorum . . . ut . . . '-us' *eqs.* (GRAMM. suppl. 80, 4). GLOSS.[L] Corp. M 158/9 -a femin⟨i-n⟩um [regit] genus diminutive; -e adverbium est diminutive, sicut bene et male. GLOSS.[L] V Abba ME 11 -um: modicum meliorem.

i. q. aliquanto melior: 1 *de rebus*: PLAVT. Capt. 959 si eris verax, tua ex re facies — ex mala -am (*cf.* 968 [*interpol.?*]). VARRO Men. 153 'nunc de te', inquit, '-am spem habeo' *eqs.* frg. Non. p. 94, 21 -ae ⟨curae⟩ (*add. Ald.*) consuetudinis puerilis. SEN. benef. 1, 3, 9 Gratias . . . aetate . . . minores quam Horas sed -a facie. COLVM. 9, 3, 2 *apes* coloris -i ([melleusculi *ci. Gessner*]. *praecedit*: fusci coloris). AVG. mor. Manich. 2, 16, 40 cibi . . . qui cum carnibus -is concoqui solent. -um est *c. inf.*: PLAVT. Curc. 489. 2 *de animantibus*: TER. Hec. 354 salvan Philumenast? : : -ast (*cf.* CELS. 3, 22, 14 qui -us [melior *J*] esse coepit). PHAEDR. app. 15, 7 adeone per me videor tibi -a? (*de forma vel habitu*). PETRON. 38, 3 et vernaculae quae sunt *apes*, -ae a Graeculis fient (*de natura*).

adv. **meliusculē**: *de orig.* (*cf. etiam l. 12*): DON. gramm. IV 386, 32 deminuuntur adverbia . . . a comparativo, ut melius -e (DIOM. gramm. I 405, 26). [*falsa v. l.*: PLAVT. Most. 967. *coni.*: *v. l. 6.*]

i. q. aliquanto melius: *de valetudine*: CIC. Att. 4, 6, 2 -e Lentulo esse scriptum erat. epist. 16, 5, 1 cum -e tibi esset. FRONTO p. 73, 18 N. -e iam valere Faustinam nuntiasti. *de doctrina*: AVG. mor. Manich. 2, 8, 11 quis -e imbutus et eruditus non videat. *Gundel.*

melizōmus, -ī *m.* *a* μέλι *et* ζωμός. *genus mellis conditi*: APIC. 1, 2 conditum -um viatorium: conditum -um (-onum *E*) perpetuum *eqs.* (*describitur confectio. syn.* mellis). *ibid.* nonnihil vini -o mittas.

1. mella, -ae *f.* [*a* mel. *J. B. H.*] [*obscure* (*ad l. 51?*): GLOSS. III 577, 33 sinononis i. -a.]

aquae mulsae genus, i. q. ἀπόμελι (GLOSS. II 367, 2 μελίτια -a): *proprie*: COLVM. 12, 11, 1 cum . . . -a (melle *S*) nec minus aqua mulsa in vetustatem reponi debeat *eqs.* (*describitur confectio*). 12, 11, 2 hac (haec *vel* hoc *trad.*) quidam -a (melle *var. l.*) pro aqua mulsa utuntur *eqs.* 12, 49, 3 *alii olivis* sapam vel passum vel . . . -am (-a *trad.*) infundunt. -a (-e *var. l.*) autem quomodo fiat, paulo ante . . . praecepimus. *dub. huene pertineat an ad p. 605, 80*: CIL IV 5742 (*in amphora*:) -a ⟨. . .⟩ata. *transl., sc. de oratione* (*cf. p. 609, 57*): PLAVT. Pseud. 741 murrinam, passum, defrutum, -am (*A*, mel(l)inam *P*), mel quoivismodi (*praecedit*: ut dulce promat, *sc. e pectore*).

2. mella, -ae *f.* [*a* mel *derivat Isid.*; *v. Sofer, Lat. u. Rom. z. d. Etym. d. Isid. 56. J. B. H.*] *arbor pomifera, i. q. lotus* (*'Celtis australis L.'; cf. Steier, RE XIII 1527, 54 sqq.*): ISID. orig. 17, 7, 9 -a quam Graeci loton appellant, quae vulgo . . . faba Syrica dicitur; arbor est enim magna, fructum ferens . . . gustu suavem, unde et -a vocata est. GLOSS.[L] I Ansil. ME 150 -a: arbor fructum habens dulciorem.

?**mellacaria** gladiolo GLOSS. III 548, 13.

mellācium, -ī *n.* [*a* mel, *cf.* must-, vin-aceus. *J. B. H.*] [*venet.* melatso. *M.-L.*] *i. q. sapa*: NON. p. 551, 18 sapa, quod nunc -um dicimus, mustum ad mediam partem decoctum. PS. SORAN. epit. 89 nutrix -um bibat.

mellaupīro *v.* melampyrum.

mellarc(h)ōn, -ontis *m.*, μελλάρχων. *appellatio honorifica Iudaeorum nobilium, i. q. is, qui archon futurus est* (*cf. Schürer, Gesch. d. jüd. Volkes III*[4] *88*): INSCR. christ. Diehl 4902 Aelio Primitivo . . . -conti, qui vixit annis XXXVIII *eqs.* 4902 A Vindicianos -χ⟨on⟩. 4903 Alexus . . . -con eccion (*lege* ec ton) Augustesion an. XII.

mellārius, -a, -um. *a* mel, *cf.* olearius, vinarius. *abl. plur.* -rīs: *l. 74.* [VARRO rust. 3, 16, 3 *v. l. 2.*]

1 *adi.*, *i. q. ad mel pertinens*: PLIN. nat. 21, 82 *vasa* -a . . . lavari aqua *eqs.* (LEX Manc. [Bruns fontes[7] 114] 2, 7. 11 MACR. Sat. 1, 12, 25). LEX Manc. (Bruns fontes[7] 114) 1, 30 mellis in alve⟨is⟩ -rīs sextarios singulos. 2, 3 ⟨vin⟩demia -a. 2 *prius leguntur substantiva*: mellārium, -ī *n.* *i. q. alvearium*: VARRO rust. 3, 16, 12 *v. p. 619, 22.* mellārius, -ī *m.* *i. q. curator apiarii, apiarius*: VARRO rust. 3, 16, 17 qua -i favum eximere possunt. *ibid.* ter in mense -us inspicere debet. 3, 16, 18 ut expediat -o (-a *trad.*). 3, 16, 30 (miliario *trad.*). *de eo, qui mel vendit* (GLOSS. μελιτοπώλης): CIL VI 9618 A. Fuficius A. l. Zethus mellar. a port. Trigem.

mellātio, -ōnis *f.* [*a* mel, *cf.* agricolatio, frondatio *sim. J. B. H.*] *i. q. mellis vindemia*: COLVM. 11, 2, 50 -o est differenda (*sim.* 11, 2, 57). PLIN. nat. 11, 40 *aestiva* -e decimam partem . . . apibus relinqui (11, 41). 11, 42 haec . . . -o fine vindemiae et ver- [Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

giliarum occasu ... includitur. SOL. 56, 18 *in insula Canaria* larga -o (*cf. adn. crit. et Plin. nat. 6, 205* copiam ... mellis).

×melleus, -a, -um. *a* mel, *cf.* igneus, lineus *sim.* [*falso trad.*: PLIN. nat. 31, 13 *pro* Nelea.]

1 *proprie, i. q. ad mel pertinens (l. 18), mellis similis (l. 7. 10 al.), melle constans (infra l. 13. 19)*: **a** *de incorporeis*: PLIN. nat. 11, 48 rex *apium* statim -i coloris (14, 123. 16, 43 liquoris -o colore atque lentore [*cf. l. 11*]. 16, 187 *al. sim.* 37, 181 selenitis lapis ex candido tralucet -o fulgore. *cf. l. 16*). 15, 51 melimela dicuntur a sapore -o (23, 96. *cf.* SOL. 52, 48 umor dulcis exprimitur ad -am suavitatem). 21, 83 *cera* fulva odorisque -i. 25, 118 *sucus* crassitudine -a (*cf. l. 8*).

b *de corporeis*: PLIN. nat. 16, 31 rores -os e caelo ... cadentes (*cf.* PS. HIER. epist. 19, 14 p. 202B *Ioannes Baptista* -o ... sudore saturatur). 36, 140 *v. p. 619, 58.* 37, 89 *sardonyches* -ae aut faeculentae ... improbantur (*sim. de colore* [*cf. l. 7*]: 37, 107. 114. SOL. 20, 11 *sucinum* -um dicitur ... de similitudine ... mellis). CE 250, 3 (*a. 156*) -ă (*abl.*) quod docilis iunctast tibi (*Silvane*) fistula cera. CHALC. comm. 227 p. 265, 7 dulcedinis, quae pervadit -um corpus, *proprium est dulce reddere.* AVSON. 152, 12 p. 6 P. liba crusti -i. *metaph.*: PS. AMBR. Seb. 4, 13 p. 1027A illic (*sc. in caelo*) prata ... -is fluunt rivis. PAVL. NOL. carm. 27, 611 sponsae ... -a terrae flumina.

2 *transl., fere i. q. dulcis, suavis*: APVL. flor. 4 p. 16 tibicen ..., omnis voculae -us modulator (*sim. de arte musica*: met. 6, 6 aves -is modulis suave resonantes. PS. AVG. serm. RevBén. 41 p. 198, 25 -a carmina pia fistula fudimus). AVSON. Symm. epist. 1, 32, 1 quam -a res sit oratio (*sim. de oratione*: AVSON. 409, 23 p. 268, 2 P. -a adulatio [*cf.* SIDON. epist. 7, 4, 2 blanditias]. 419, 19 p. 358 -o delibutus eloquio ... Nestor [*cf.* OP. imperf. in Matth. 3 p. 649 -a sunt eloquia dei. *cf. p. 610, 6.*] AVG. conf. 94, 11 litteras de melle caeli -as. SIDON. epist. 7, 12, 3 affatu). CLAVD. carm. min. app. 5, 80 basia. PETR. CHRYS. serm. 125 p. 543B erit ille -us sensus, qui ore profert nil amarum (*syn.* dulcis). CIL VI 34426a filio -o. XII 874 desiderando semper -a vita.

[**melleusculus** *v. p. 620, 19.*]

melliceris, mellicraton *v.* meli-.

melliculum *v. p. 161, 54. 614, 30. 33.*

mellicus, -a, -um. *a* mel, *cf.* caelicus *sim.* *i. q. melleus*: ISID. quaest. test. 25 (*ad apoc. 10, 9. 10*) -a est scriptura in ore ecclesiae ..., amara est in haereticis.

mellifer, -a, -um. *a* mel *et* ferre, *cf.* frugifer. *i. q. mel ferens*: *de apibus*: OV. met. 15, 383 fetus -arum apium. CLAVD. rapt. Pros. 2, 127 -r ... exercitus obstrepit herbis. *de terra*: SIDON. carm. 24, 57 -a ... in Hybla.

mellificium, -ī *n.* *a* mel *et* facere, *cf.* aedificium. *i. q. mellis factura apium*: VARRO rust. 3, 16, 14 *aptissimum* ad -um thymum. 3, 16, 27 *aqua pura* ad -um bonum ... prodest. COLVM. 9, 13, 13 est ... causa interitus, quod ... apes magis -is quam fetibus student.

mellifico, -āvī, -āre. *a* mel *et* facere, *cf.* aedifico.

1 *proprie, i. q. mel facere, de apibus*: PLIN. nat. 11, 59 *apes*, quae in arboribus -ant (*antea*: mella faciunt). PALLAD. 5, 7, 1 si rariores videbuntur *apes*, in his locis -ari utiliter non potest. ANTH. 257, 2 vos non vobis -atis, apes. *in imag.*: VITAE patr. Iurens. 3, 3 p. 155, 2 *homines sanctos patres* tamquam enormitas apum in modum -antis uvae quadam constipatione sepserunt. 2 *transl.*: VEN. FORT. carm. 4, 11, 10 *Victorianus abbas* per patriam monachorum examina fundens floribus aeternis -vit (-bit *lapis* INSCR. christ. Hisp. Huebner 389) apes (*sc. fide quasi mellis rore plebem replevit*). 8, 3, 256 oscula dans rutilis -ta (*i. mellita*) favis. CAES. AREL. epist. ad virg. 3, 5 p. 51, 26 *recusationem* honestate saltim sermonis -a (*i. mitiga*). TAIVS Eug. Tolet. epist. 4, 2 spatia paradisi ... floribus albescentia ..., pomis etiam -antia (*i. cibos dulces praestantia*).

mellificus, -a, -um. [*a* mel *et* facere. *J. B. H.*] [*loco mutilo* (*transl., ut vid., cf. l. 63*): ALC. AVIT. hom. 24 p. 142, 11 lauda⟨mus ...⟩ quam (bacam *Peiper*) atri fructus liquore -am.]

i. q. mel procreans, mellifer: COLVM. 9, 8, 7 ubicunque saltus sunt idonei, -i, ... apes ... vicinos eligunt fontes (*cf. ibid.* locum ... non esse -um [PALLAD. 5, 7, 1]). 9, 13, 14 ut *apes* ab opere -o avocatae ... ceras ... fetibus expleant. IORD. Get. 3, 19 apium ... turba -a. CORIPP. Ioh. 7, 339 -um ... agmen. *nota*: CIL III 1002 Dianae -ae sacrum (*de agnomine dubitat Mommsen*).

?mellifluens, -entis *adi.* *a* mel *et* fluere, *cf.* mellifluus. AVSON. 406, 14 p. 239 P. qui grandines Ulixei et -em (et *om. cod. T, Scaliger, vulg.*, melle et fluentem *Heinsius*, et mel fluentem *Peiper vitandi metri vitii causa*) Nestora concinnat ore Tullii.

mellifluus, -a, -um. *a* mel *et* fluere. NOT. Tir. 109, 23a -um.

1 *proprie, i. q. mellifer, mellificus*: AVIEN. orb. terr. 468 -is Pallena sub antris lychnitis *lapidis* ... flammas alit (*cf. Dionys. periheg. 327 μελισσοβότοιο ... Παλλήνης*). PS. HIER. in Marc. 1 p. 594C velut apis -a. 2 *transl., fere i. q. aliquid dulce praestans* (*de suavitate; de gustu: p. 622, 5. 13, de odore: p. 622, 7*): **a** *generatim*: CHALC. comm. 95 (*de concentu circulorum caelestium*:) *Sirenas* rotatas cum circulis unam ciere -am cantilenam (*sim. de cantu*: CARM. inc. Aug. mus. 3, 2, 3 v. 4 Camenae ..., quae canitis ... -os sonores. VAL. CEM. hom. 6, 6 persuasione quadam -i cantus. ARNOB. in psalm. 150 p. 570A deo sonos -os exhibemus. CASSIOD. var. 1, 31, 4 aera ... -is implere clamoribus). 171 (*ad exod. 3, 8*) lac ... et -i fructus (-i fluctus, mellei fluctus *var. ll.*) non deerunt *Hebraeis*. POTAM. tract. 1 JThSt. 19 (1918) p. 299, 34 hominis, quem ... anima ... balsami generositate -a rexerat. TRACT. in Luc. 5 pr. dulcius -o sermone decurrens (*sim. de oratione* [*cf. l. 24*]: BOETH. cons. 5 carm. 2, 3 -i ... oris Homerus. ENNOD. carm. 2, 65, 4 -is toxica dans labiis [*cf. l. 17*]. INSCR. christ. Gall. Le Blant 219, 13 dictis. *n. pro subst.*: VEN. FORT. carm. app. 11, 9 -a diffundis ab ore). PS. AMBR. act. Seb. 4, 13 p. 1027C *in caelo* refectio, quam os susceperit, -a in gustu hoc unicuique sapit. 21, 82 -um nomen eius (*sc. Christi*) sanctum nominare (*sim. de vocibus sanctis*: PS. HIER. in Marc. 9 p. 618B -a sapientiae eloquia gustata diligentius multimodum saporem reddunt [APON. 8 p. 163]). DRAC. Romul. 9, 207 -is adiungens oscula labris (*cf. l. 10*).

b *apud christianos fere i. q. salutaris*: PS. AVG. serm. 121, 3 (*in natali domini*) hodie ... -i facti sunt caeli. serm. ed. Mai 48, 1 lectio mundum ... -o pulsans sonitu. PRAEDEST. 3, 8 p. 645D sitiit fons perennis (*sc. Christus crucifixus*), ut nos aridos -i et aeterni fontis (*cf. l. 25*) unda perfunderet. LAVRENT. eleem. p. 116A *dextera manus*, opus tuum dulce est, actio tua -a est. *subest notio elegantiae sermonis* (*cf. l. 9*): VICTOR Fulg. Rusp. epist. 9, 4 de -o vestrae paternitatis fonte (*cf. l. 21*) istius vanitas refellatur. CASSIOD. in psalm. 32 concl. quam -ae voces auditae sunt! inst. 1, 16, 4 Ambrosii de officiis -i libri (FERRAND. epist. 4, 1). EPIST. Austras. 15 sacerdotes -a perfectione ... saginare non desinis.

melliginōsus, -a, -um. *a* melligo. *i. q. mellis similis*: PS. DIOSC. herb. fem. 48 si quis meliceridas habet ⌊id est tubera umore -o (-eli- *trad.*) plena sine ullo dolore⌋ *eqs.* (⌊ ⌋ *seclusit Kästner*; *cf. Paul. Aeg. 6, 36 μέλιτι δὲ παρεοικὸς ὑγρὸν ἐν τῇ μελικηρίδι*).

[**melliginus** *v. p. 619, 56.*]

mellīgo, -inis *f.* [*a* mel; *v. Stolz-Leumann[5] 241. J. B. H.*]

i. q. resina vel sucus mellis similis: PLIN. nat. 11, 15 -em *fingunt apes* e lacrimis arborum, quae glutinum pariunt, salicis, ulmi, harundinis suco, cummi, resina (*cf. Olck, RE III 441*). 12, 131 in prima lanugine demetitur uva eiusque -o ([*cf. Diosc. 5, 5, 1 χυλὸς ὄμφακος*]. *de eodem suco ibid.* in fictili conditae *uvae* -o colligitur). 16, 28 *robur fert* pilulam cum capillo, verno tamen tempore -is suci.

mellilla (-ī-?), -ae *f.* [*a* mellina *demin. ut vid.*; *aliter Strodach, Lat. diminutives in ello/a and illo/a, 1933 p. 58. J. B. H.*]

vox blanda, i. q. melculum transl.: PLAVT. Cas. 135 mi Olympio, mea vita, mea -a, mea festivitas! Cist. 247 quae -am me vocare et suavium solitast suom. Pseud. 180 quibus deliciae estis, quibus savia, mammia, -ae (*A*, mellitae *P*).

mellilōtus *v.* melilotus.

mellīna, -ae, *f., sc. aqua.* [*a* mel. *J. B. H.*] *i. q. mulsa transl., fere i. q. dulcedo*: PLAVT. Truc. 704 illuc nimium magnae -ae (*ci. Merula pro* -iae) mihi *est.* [PLAVT. Pseud. 741 *v. p. 620, 48.*]

mellitinus *v.* melitinus.

mellītulus, -a, -um. *a* mellitus *demin.* *i. q. dulcis transl.* (*cf. l. 83*): APVL. met. 3, 22 mea -a. HIER. epist. 79, 6, 2 *filia* ita suavis est et -a *eqs.*

mellītus, -a, -um. [*a* mel; *v. Stolz-Leumann[5] 227. J. B. H.*] *interdum* -eli- *trad.* *superl. v. l. 71. p. 623, 6. 8. 9. 10. 12.* NOT. Tir. 109, 23 melitum. GLOSS. μελίτινος. *cf. l. 69. 71. 83. p. 623, 24.* [*falsa v. l.: supra l. 46.* *loco mutilo*: INSCR. christ. Diehl. 246 adn.] *cf. Onom.*

1 *i. q. melle impletus vel conditus, mel sapiens, dulcis sim.*: **a** *proprie*: α *sensu strictiore i. q. melle impletus, conditus*: VARRO rust. 3, 16, 22 favi -i intus *in alvo* ponendi. Men. 341 bellaria ea maxime sunt -a (*pertinet ad 1b l. 83*), quae -a non sunt, πέμμασιν enim cum πέψει societas infida (*item de cibis*: HOR. epist. 1, 10, 11 placentis. APVL. met. 2, 7 quam -um pulmentum apparas [*alludit significationi ad amorem pertinenti*]. 4, 27 dulciolis. 10, 13 edulia. *ibid.* scitamenta. PLIN. med. 1, 25 operibus pistoriis. PS. APVL. herb. 130 l. 18 fruges [*an ad l. 79?*]. *metaph.* [*cf. p. 623, 13*]: PETRON. 1, 3 -os verborum globulos. *n. pro subst.*: GLOSS. III 185, 2 melitomata -a). CYPR. GALL. lev. 25 sicera (*sim. de potione*: PS. HIPPOCR. epist. p. 22, 14 St. in -issima mulsa [PLIN. VAL. 1, 1in.]. GLOSS. III 255, 53 τὸ ὑδρόμελι aqua -a. *f. pro subst.*: CONC. Autiss. c. a. 573—603 p. 180, 11 -a, quod mulsa appellant). β *sensu latiore i. q. mel sapiens, dulcis*: *pertinet ad odorem*: PS. QVINT. decl. 13, 13 exc. Mon. p. 381, 28 *apes* omnibus, quibus insedere, odorem mellis inspirant ... pro tali -o salario ... venenum reddidisti. APVL. met. 8, 22 dulcem ac -um ... nidorem (*cf. antea* melle perlitum). MARCELL. med. 25, 11 floribus ... bene olentibus, id est -o odore. *pertinet ad gustum* (*cf. l. 68*): CYPR. GALL. gen. 79 -os carpere victus (*sc. māla*). exod. 640 -i muneris esca (*de manna*; *de eadem*: PETR. CHRYS. serm. 163 p. 628C -us imber). *singulariter*: CYPR. GALL. gen. 85 sapor inlecebram -is (*i. cibo dulci repletis? -us Mayor*) faucibus indens.

b *transl., fere i. q. suavis, venustus, iucundus sim.* (GLOSS.L II Philox. ME 17 *v. p. 602, 47. cf. etiam l. 63*): α *pertinet ad amo-*

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rem (cf. et p. 622, 66): de hominibus (bestia: l. 4), corporis partibus, sc. vox blanda amantium et pietatis (cf. Hofmann, Umgangsspr. p. 141): CIC. Att. 1, 18, 1 cum uxore et filiola et -o Cicerone. CATVLL. 3, 6 -us erat *passer*. 48, 1 -os oculos tuos (*cf.* ENNOD. carm. 1, 4, 96 labris). 99, 1 surripui tibi ..., -e Iuventi, saviolum (*sim. accedit ad vocativum*: AVR. Fronto p. 70, 14 N. Fronto ... -issime, meus amor *eqs.* APVL. met. 5, 6 mi -e, mi marite. AVSON. 322, 2 p. 261. 323, 16 p. 259 P.). CIL VI 28120 nutrix -issima fecit alumno suo. XII 1014 marito -issimo. 2979 patri -issimo. INSCR. christ. Diehl 96 patri dulcissimo, -o. 4475 anima dulcis ..., anima -a. 4510 A. 4639 -issima. *de incorp.*: CE NSc. 1933 p. 315 (*Pompeis*) amantes ut apes vita(m) -a(m) exigunt. APVL. met. 2, 10 -issimum savium (4, 26). 4, 31 flammae istius -as uredines. *β pertinet ad cantum, sermonem (cf. Ernesti, Lex. techn. graec. rhet. s. v. μελιχρός. v. et p. 622, 69)*: AVR. Fronto p. 27, 10 N. nihil umquam tam iucundum tamque -um eam ad me scripsisse. APVL. met. 5, 15 illa -a cantus dulcedine mollita (*cf.* VEN. FORT. vita Marcelli 8, 28 -a teneritudine decantare). ANTH. 683^{a}, 16 -a poesis. AVSON. 211, 22 p. 68 P. -ae nectare vocis. PS. HIER. in Marc. 9 p. 618^{B} -a (mollita *ed.*) dicta. 12 p. 624^{A} verbis. EPIST. pontif. 290, 1 Migne 20, 631^{A} linguae (μελιρρύτου). SEDVL. epist. 1 p. 5, 9 versuum ... blandimento -um. DRAC. laud. dei 1, 461 *serpens in paradiso* -um ex ore venenum ... parans.

2 *singulariter de colore, i. q. mellis similis, melleus, flavus*: GLOSS. III 601, 35 ictericus (a)eruginosus, quod est effusio fellis rufi vel -i (*cf. Niedermann, Contributions à la critique et à l'explication des gloses latines p. 29. an legendum* melini? *cf. p. 617, 35 sqq.*).

3 *f. subst., i. q. nomen herbae marruvii*: PS. DIOSC. Vind. 3, 103 βαλλώτη ... Ῥωμαῖοι ... μελλίταμ (μεδιταμ [μελιταμ *legit Stadler*], μεδαταμ *trad.*). PS. APVL. herb. 45 l. 30 Romani marrubium, alii -am (messidam *trad.*; melissam *edd. vix recte*).

mellium *v.* milium.

melloproximātus, -ūs *m.* *a* melloproximus. *i. q. munus melloproximi*: NOVELL. Iust. 35, 1 *in scriniis* epistolarum et libellorum in secundum gradum venientibus et -um ingredientibus *eqs.*

melloproximus, -ī *m.* [*vox hybr. a* μέλλω (μελλο-) *et* proximus (*v. Skutsch, Kl. Schr. 12*). *J. B. H.*] *i. q. scrinii sacri administer (cf. Ensslin, RE XV 558 sq.)*: CIL VI 8425 (*s. II/III*) M. Aurelio Aug. lib. Isidoro -o a rationibus. COD. Theod. 6, 26, 16 = Iust. 12, 19, 5 pr. in scriniis memoriae epistularum libellorumque ab exceptoribus usque ad -os dignitatem clarissimorum ... percipiant (*cf.* COD. Iust. 12, 19, 14, 1 viris clarissimis proximis et -is). 6, 26, 17 COD. Iust. 12, 19, 7, 2 NOVELL. Iust. 35, 5. 6. 7.

mellōsus, -a, -um. [*a* mel. *J. B. H.*] CAEL. AVR. acut. 2, 29, 151 *fici aridi* quanquam sit reflata succositas, tamen manet veluti -a dulcedo. *Brandt.*

mellum, -ī *n.* (millus, -ī *m.*). [*orig. inc.; quidam vix recte c.* monile *conferunt. J. B. H.*] mell-: *l. 54. cf. l. 49.* mill-: *l. 53. 57. 59.* (*estne forma rustica vel dial.?* [*v. Sommer, Handb.*$^{2.3}$ *58; vice versa Heraeus, Kl. Schr. 35*^{2}]). [*it.* mello. *M.-L.*] [*e coni. vix probab.*: PLIN. nat. 33, 23 (millis *Jan*, mil(l)ibus *codd.*). 36, 98 (millum *Jan*, milium *B*, illum *vel* illut *rell.*).]

i. q. collare canis: SCIP. min. or. frg. Paul. Fest. p. 151 vobis reique p. praesidio erit is quasi millus cani. VARRO rust. 2, 9, 15 ne vulnerentur *canes* a bestiis, inponuntur his collaria, quae vocantur mellum (mel(l)ium *codd., cf. Ernout-Meillet s. v.*), id est cingulum circum collum ex corio firmo cum clavulis capitatis *eqs.* PAVL. FEST. p. 151 millus collare canum venaticorum, factum ex corio confixumque clavis ferreis eminentibus adversus impetum luporum (*inde* GLOSS.^{L} Corp. M 215 millum collare[m] canis). *Hofmann.*

1. *mēlo, -ōnis (-ŏnis?) *m.* *a* μῆλον *sec.* pepo *fictum putat Svennung, Unters. Pallad. 588, a* melopepo *decurtatum V. Hehn, Kulturpfl.*^{8} *318. nom. sg.* -on: *v. l. 65. prima syll. corripitur l. 69.*

i. q. fructus peponum genus (GLOSS. -o πέπων. *al.* GLOSS.^{L} V Abba PE 85 pepo -on [-one *SA*, malon *CV*]. 86 pepones -es) *sive melopepo (q. v.),* '*cucumis melo L.*' (*cf. Steier, RE XV 562 sqq.*): GARG. MART. med. 15 (*in capite* 'de pepone') -is usus est quidem gratior, verum difficile concoquitur; ... pepo in cibo levior. ANTH. 117, 16 *mense Augusto* recreant fessum gillo, f⟨l⟩abella, -o. CAPITOL. Alb. 11, 3 ieiunum comedisse ... -es Ostienses decem. TREB. Gall. 16, 2 hieme summa -es exhibuit. VOPISC. Car. 17, 3 inter poma et -es natavit. ARNOB. nat. 2, 59 p. 95, 20 -o cuminum (*Salm.*, meloneum vinum *P*). PALLAD. 4, 9, 6 *mense Martio* -es serendi rariores. AVG. c. Faust. 5, 10 p. 283, 7 promittitis, ut *mortui* rursus nascantur ... et in -es et cucumeres ... veniant, quos vos manducaturi estis. mor. Manich. 2, 16, 39 -em putatis aureum esse (*cf.* PS. AVG. comm. 3). 2, 17, 62. in psalm. 77, 21 saturabor ... nec -bus et peponibus. PLIN. VAL. 5, 1 *al.* APIC. 3, 79 pepones et -es. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 108 nutribilia ut est ... -o *eqs.* (*cf.* 3, 2, 23). ANTHIM. 58 ORIBAS. syn. 1, 18. 2 add. p. 848. 4, 15 p. $17^{med.}$ (*4, 15, 12* μηλοπέπονες). 4, 19 (*4, 19, 7* πέπων). 4, 32. 34 -es melopepones (melorepones *Aa*) ... humectant (*4, 34, 1* πέπονες μηλοπέπονες). *et al.* *R.*

2. mēlo, -ōnis *m.* [*ex* meles *secundum* taxo *sim. J. B. H.*] PS. PRIMAS. in Hebr. p. 773^{B} a -o (*nom.? abl. a* melus? [*cf. p. 614, 50*]) melota ([*antea describitur* taxus *bestia*]. *inde* ISID. orig. 19, 24, 19 *melotis* fiebat ... prius ... de pelliculis -um). ISID. orig. 12, 2, 40 -o quod sit rotundissimo membro vel quod favos petat et assidue mella captet. [*neap.* meloña. *M.-L.*]

i. q. meles (q. v.), taxo: CAPER gramm. VII 110, 11 ma⟨e⟩les bestiae quaedam, non -ones. *huc pertinere videtur*: GLOSS. V 554, 42 milo homo (*sc. Milo*) vel bestia.

mēlocarpon, -ī *n.*, μηλόκαρπον. *nomen herbae aristolochiae*: PS. APVL. herb. 19 l. 24 aristolochia ... alii -on (*cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 4 p. 6, 10*). GLOSS. III 633, 10 (mele carpum *trad.*).

[**melōdēs** *v.* melodus *l. 64. 66.*]

melōdia, -ae *f.*, μελῳδία. *de accentu*: GRAMM. suppl. 173, 34 (*corripitur paenultima*). *acc. sg.* -an: CENS. 13, 1. GLOSS. dulcedo cantus, dulcedo vocis, modulatio. GLOSS.^{L} Corp. M 190 -am dulcedo ⟨cantus⟩ vel convivium (carminum *Goetz*). *cf.* 150 -um: suinsung (*anglosax.*).

i. q. melos pertinens ad artem musicam: 1 *proprie*: a *strictiore sensu, i. q. sonorum modulatio continua*: SCHOL. Hor. carm. 3, 4, 3 'voce ... acuta': ... conveniente -is (*cf. p. 625, 75*). RVFIN. Orig. in num. 18, 3 p. 171, 11 *David* totius -ae et rhythmorum collegerat disciplinas. MACR. somn. 2, 4, 13 cum sint -ae musicae tria genera, enarmonium, diatonum et chromaticum.

b *sensu latiore, i. q. cantus*: IREN. 2, 25, 2 citharae sonus per uniuscuiusque distantiam unam -am operatur, ex multis et contrariis sonis subsistens ([*cf. p. 626, 41. 46*]. *item de instrumentorum cantu*: PS. AVG. serm. 180, 2 ad hanc -am sonantium organorum ... invitati [MART. CAP. 9, 910]. CASSIOD. hist. 1, 2 p. 885^{B} si quis -ae compositor ... chordas plectro discurrat [*cf. Sozom. 1 p. 857^{A}* μελοποιός]. *cf. l. 42*). PS. HIL. dedic. eccl. p. 879^{D} psalmorum -a. VVLG. I par. 15, 22 prophetiae praeerat ad praecinendam -am. Sirach 40, 21 tibiae et psalterium suavem faciunt -am (μέλη). AVG. conf. 10, 6, 8 non *amo* dulces -as cantilenarum omnimodarum. MART. CAP. 9, 905 -ae ultra cuncta rerum oblectamina recinentes (*syn.* cantus, canore, modulaminis, modulatione. *cf. l. 35*). 9, 910. CASSIAN. inst. 2, 2, 1 psalmos ... antiphonarum protelatos -is (*syn.* modulationum). PETR. CHRYS. serm. 6 p. 202^{A} -am Davidicam personare (*syn.* symphoniam). 10 p. 215^{A} invitans eius (*sc. David*) cecinit -a (*syn.* cantu). NICET. psalm. 13 p. 80, 1 sonus ... vel -a consentiens sanctae religioni psallatur *eqs.* (*cf.* ISID. eccl. off. 2, 12, 2 *psalmistae vox* habens sonum et -am *eqs.*). PS. FVLG. RVSP. serm. 1 p. 858^{B} angelorum. *fere i. q. sonus*: DIOM. gramm. I 476, 13 (*de spondeo*:) aequipedi sono tibicen spondalium canere iuberet, ut duabus longis -is ... prospera deorum voluntas firmaretur.

2 *in imag. (l. 45. 50 sqq. [de harmonia caeli]) et transl.*: IREN. 2, 25, 2 qui audiunt -am, debent laudare ... artificem (*cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai 100 omnium elementorum concors in dei laudibus concrepat -a. *cf. p. 626, 57*). 2, 28, 3 per dictionum *dei* multas voces unam consonantem -am (μέλος) in nobis sentiet (*cf.* AVG. in epist. Ioh. 9, 5 intende -am [*syn.* consonantia, *sc. de duorum scripturae locorum convenientia*]). CENS. 13, 1 stellas ... vagas ... sonitus ... varios reddere ... ita concordes, ut dulcissimam ... concinant -an (*cf.* MART. CAP. 1, 27 orbes ... septemplices suavis cuiusdam -ae harmonicis tinnitibus concinebant. 9, 921). AVG. in psalm. 132, 2 ista suavis -a tam in cantico quam in intellectu.

melōdicus, -a, -um, μελῳδικός. *i. q. ad melodiam pertinens*: CASSIOD. hist. 8, 6 Bardisanus quaedam cantica componens et impietatem -ae suavitati permiscens (*postea*: pietatem cantilenae permiscuit. *cf. Theodoret. 4, 29, 2 P.* τῇ τοῦ μέλους ἡδονῇ).

melōdium *v. l. 15.*

melōdus, -a, -um, μελῳδός. *i. q. canorus*: *de rebus*: PRVD. cath. 9, 2 ut canam ... dulce carmen et -um (melos dum *var. l.*). CYPR. GALL. deut. 151 hymno dat verba -o (*deut. 31, 22* scripsit ... canticum). SIDON. epist. 9, 15, 1 v. 45 potuisset ista ... efficacius ... Proculus -is (-es *var. l.*) insonare pulsibus limans faceta ... poemata. *de hominibus (numinibus)*: ANTH. 393, 6 canna Almo, Thyrsis stipula, Theon ore -us (-es, -is *var. ll.*). AVSON. 205, 8 p. 63 P. Ulixes ... liquit canentes qui -as virgines. *n. subst., i. q. carmen (cf. Werth, de Ter. serm. 320)*: TER. MAVR. 1439 *creticus* optimus pes et -is et pedestri gloriae.

melofos *v.* metopon. *Brandt.*

mēlofoliīs *malis* folium unum, aliquando et geminum, erumpit e latere medio PLIN. nat. 15, 52. *a* μῆλον *et* folium (*cf. Skutsch, Kl. Schr. 11*).

[**melographia** *v. p. 603, 79.*]

mēlomeli *n.* (*indecl.*), μηλόμελι. COLVM. 12, 47, 3 haec ratio (*sc. condendi mala, maxime cydonia, in melle liquido*) ... liquorem mulsei saporis praebet ... isque vocatur -i (melimeli *codd.*). DIOSC. 5, 43 de -i: -i (*gr. 5, 21* μηλόμελι), quod et quidonomeli dicitur, conficitur sic *eqs.* *de re cf. Schuster, RE XV 1302, 26. 1307, 65.*

mēlopepo, -onis *m.*, μηλοπέπων. ISID. orig. 17, 10, 16 pepo, -o (meli- *trad.*), ocimum Graeca nomina sunt et origo eorum Latinis incerta. *scrib.* meli- NOT. Tir. 104, 51 (mi-) *et l. 81.* *nom. sg.* -ōn: *v. p. 625, 5.* *acc. pl.* -as: *v. p. 625, 3.* GLOSS. -o μηλοπέπων.

i. q. fructus dulcis comestibilis herbae q. e. 'cucumis melo

[R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

L.' (*cf. Steier, RE XV 562sqq.*): PLIN. nat. 19, 67 nova forma eorum (*sc. cucumerum*) in Campania provenit mali cotonei effigie. forte primo natum ita audio unum, mox semine ex illo genus factum, -as vocant. CANON. apost. 76, 33 benedicuntur fructus . . . amygdalum, Damascena, non pepon, non -on. ORIGO Rom. chron. I p. 147, 22 manducavit . . . -es (-popones *V*) LXX. ORIBAS. syn. 4, 19 -es (mel et pepones *Aa var. l.*, melopopinus *La*) similiter faciunt (*4, 19, 7 μηλοπέπων*). 4, 34 *v. p. 623, 81.* *de pretio*: EDICT. imp. Diocl. III/IV 6, 30 -es maiores (*μηλοπεπόνων μεγαλ.*) n. duo X quattuor. 6, 31 sequentes (*μηλοπεπόνων δευ.*) n. quattuor X quattuor.
deriv.: melopeponarius. *cf.* melo.

mēlopeponārius, -ī *m.* *a* melopepo. NOT. Tir. 104, 51ª (mile-). *cf.* peponarius. *R.*

melopoeia, -ae *f.*, *μελοποιία.* -pia *v. l. 16.* *vox artis musicorum, i. q. habitus modulationis*: FVLG. myth. 3, 9 p. 76, 2 habet . . . musica partes septem, id est: . . . -pias ([melodias *T*²]. *cf. l. 18*). MART. CAP. 9, 936 exercitium eius *materiae*, cuius tres . . . partes, id est: *μελοποιία eqs.* 9, 938 septimam *partem* de modulatione, quam -am vocamus. 9, 965 -a est habitus modulationis effectae (*opp.* melos, modulatio). *ibid.* -ae species sunt tres: *ὑπατοειδής, μεσοειδής, νητοειδής.* 9, 966 dissentiunt *μελοποιίαι* . . . inter se . . . , ut alia sit enarmonios *eqs.* 9, 994 *bis.*

***melopoeus, -ī** *m.*, *μελοποιός.* GLOSS.ᴸ III Abstr. ME 9 quasi carminis factor (V Abba ME 47 *al. cf. l. 27 et s.* modulator). II Abav ME 14 -um dulcem (*vel* -e *vel* -i) compositum. *al.*

melopos *v.* metopon.

? **melops** (*pro* melop⟨oeu⟩s*?*): bonus cantor (cartor *trad.*) GLOSS.ᴸ V Abba ME 46 (dulcis sonus [*cf. l. 57*] Corp. M 173). *?* **melopsus** (*pro* melopoeus*?*): dulcissimus GLOSS.ᴸ V Abba ME 4.

***melos, -eos** *vel* **-ī,** *n.* (*m.*), *μέλος.* *de etym.*: ISID. orig. 3, 20, 4 *euphonia* et -os a suavitate et melle dicta. *cf. etiam p. 626, 15. 81.* *de declinatione*: *nom. sg.* -us: *v. l. 48* (*cf. l. 36*). *gen. sg.* -i: PSALT. Cas. 97, 5 VERS. metr. Serv. gramm. IV 459, 3. -eos: TER. MAVR. 1922. *dat. abl. sg.* -o: ACC. trag. 404 DIOM. gramm. I 476, 17. *et al.* *acc. sg.* -os: ENN. ann. 299 HOR. carm. 3, 4, 2. *et al.* -us (*cf. l. 32*): PS. VEN. FORT. vita Med. 13, 30 (-os, -ius *var. ll.*). -um (*cf. l. 46*): NOV. Atell. 56 TER. MAVR. 1353 AVSON. 200, 46 p. 60 P. VEN. FORT. carm. 7, 8, 28. *nom. acc. pl.* (*cf. l. 47*): -ē: LVCR. 2, 412. 505 MAR. VICTORIN. gramm. VI 49, 12. *et al.* -a: VERS. metr. frg. Bob. gramm. VI 623, 10 FVLG. myth. 3, 10 p. 79, 9 MART. CAP. 2, 107 *al.* -ea: AVSON. 186, 2 p. 46 P. (*L. Mueller*, -a *trad., an* -ē*?*). *gen. pl.* -orum: TER. MAVR. 1360. [-um *e coni. v. l. 51.*] *dat. abl. pl. deest.* *de genere*: NON. p. 213, 10 -os genere neutro: Naevius (*v. l. 83*) . . .; masculino Accius (*l. 48*) *eqs.* *neutr.*: NAEV. trag. 20 VARRO frg. Non. p. 77, 5 *et passim. cf. l. 35. 39 sqq.* *masc.*: *acc. sg.* -um: PACVV. trag. 312 DIOM. gramm. I 477, 19. *nom. pl.* -i: GRAMM. VI 274, 16. *acc. pl.* -os (*cf. et p. 626, 17. 21. 54*): ACC. trag. 238 VARRO frg. Non. p. 213, 20. NOT. Tir. 76, 43 -us. *inde a* NAEVIO. [*loco suspecto*: VERS. recurr. Sidon. epist. 9, 14, 4. *e coni. dub.*: PORPH. Hor. epod. 9, 6 tres species . . . rerum (*trad.*; -um *Stowasser, Xenia Austriaca I 156; alii alia*).]

I *i. q. membrum*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 54, 15 -e Graeci divisas membrorum vocant partes. 184, 7 sicut et corporis nostri partes graece *μέλη* appellantur. *cf. etiam p. 626, 82.*

II *pertinet ad artem musicam vel poeticam*: **A** *respicitur ars musica, i. q. melodia* (GLOSS.ᴸ III Abstr. ME 8 cantio carminum. V Abba ME 3 dulcis sonus. GLOSS. IV 415, 40 dulcis [deliciis *trad.*] cantilena): **1** *proprie*: **a** *sensu strictiore, i. q. sonorum certis legibus inter se distantium series una cum rhythmo musicam quasi sententiam comprehendens* (MART. CAP. 9, 965 -os . . . est actus acuti aut gravioris soni [*opp.* modulatio, melopoeia]. *cf. p. 626, 66 sqq.* *i. q. melopoeia*: *l. 77*): VARRO Men. 397 huius nascuntur pueri rhythmus et -os (*item opp.* rhythmus: CHAR. gramm. p. 373, 2 B. p. 377, 19 -os . . . incipit qualitas fieri rhythmi. p. 377, 25. 26. MAR. VICTORIN. gramm. VI 49, 2 -e et rhythmi lyricorum modulorum. 159, 6. 184, 4 quidquid floris est in sono vocis et rhythmis ad componenda *μέλη* colligimus. FVLG. myth. 3, 10 p. 79, 9 AVG. epist. 101, 3 p. 542, 3 ord. 2, 19, 49. MART. CAP. 9, 995 -os materies est . . . rhythmus . . . formam sonis . . . praestat. *cf.* 2, 138 sonorum -a signaque numerorum. 9, 936). MART. CAP. 2, 107 quaternarius numerus . . . omnia . . . -a harmonicorum distributione conquirit. 9, 957 chroma . . . hoc modo . . . -os accipit *eqs.* 9, 965 sunt etiam aliae distantiae, quae erotica (*Deiters*, et tropica *trad.*) -e (-a *var. l.*) dicuntur. 9, 966 qui -os incohat, . . . systema debet advertere *eqs.* BOETH. mus. 1, 8 p. 195, 3 sonus . . . est vocis casus emmeles, id est aptus -o (*sim.* 5, 6 p. 357, 10 *soni*, qui iuncti efficere -os possunt, *ἐμμελεῖς* dicuntur *eqs.* 5, 11 p. 361, 14). 1, 21 p. 212, 24 de generibus -orum: sunt autem tria: diatonum, chroma, enarmonium (*syn.* cantilenae. *cf. etiam l. 21 sq.*). 4, 3 p. 309, 5 CASSIOD. var. 2, 40, 6. *nota de sermonis accentu*: VARRO frg. Non. p. 213, 20 omnes . . . , qui locuntur, habere debeant quosdam -os.

b *sensu latiore i. q. cantus, carmen* (*interdum magis respiciuntur verba carminum [cf. p. 626, 74], e. g. p. 626, 4. 8*): **α** *generatim*: NAEV. trag. 20 suavisonum (*Gulielmus*; suave summum *trad.*) -os. PACVV. trag. 312 thiasantem fremitu concite (*Ribbeck*; concidi *codd.*) -um. NOV. Atell. 56 unde hoc tam repente iucundum inaudivi -um? VARRO frg. Non. p. 77, 5 -os [alterum] in cantibus est bipertitum: unum, quod est [in] assa voce, alterum, quod vocant organicon (*cf. l. 34. 41*). HOR. carm. 3, 4, 2 dic . . . tibia . . . longum, Calliope, -os, seu voce . . . , seu fidibus (SCHOL. -os specialiter dici volunt cantum pastoralem. *cf.* VEN. FORT. carm. app. p. 371, 1, 22 cum daret arte -os vox lyra chorda chorus). VERS. metr. frg. Bob. gramm. VI 623, 10 audiat haec nostri -a c a r m i n i s (FVLG. myth. 1 praef. p. 7, 3. *cf. ibid.* p. 13, 4 -os cantandi raucescit. *cf. l. 18. 27*). PSALT. Cas. 97, 5 psallite domino in voce -i (*ψαλμοῦ. Vulg.* psalmi). VERS. metr. Sacerd. gramm. VI 538, 26 refer, Musa, . . . d u l c e -os voce sonans (PRVD. cath. 5, 123 animae . . . hymnorum modulis d. canunt -os [*cf. l. 25. 38*]. MART. CAP. 2, 127. 209). VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 76, 5 resonet . . . -os Musis placitum. 146, 19 Pegaseum -os. MAR. VICTORIN. gramm. VI 183, 29 -os . . . , quod ex his (*sc. e verbo et sono*) nascitur, dictum putant a Meline *eqs.* CLAVD. carm. min. app. 5, 56 modulante -os . . . cum pede vox resonet. AVG. conf. 10, 33, 50 -os omnes (omne *var. l.*) cantilenarum suavium, quibus Daviticum psalterium frequentatur (*syn.* cantus. *cf. l. 8. 27*). ord. 1, 8, 22 p. 135, 27 (*syn.* cantilenae modum). PS. AVG. serm. 120, 5 musicum Maria . . . -os exerceat (*syn.* cantus, carmina). MART. CAP. 2, 120 -os (*sg. an pl.?*) probare ac tonos et crusmata. 2, 121 reboare carmina . . . -o favente rhythmico. 9, 907 *Orpheus* permulsit insonuitque -o ([*syn.* cantu, carmine]. *de eiusdem cantu*: DRAC. Romul. 1, 5 VEN. FORT. carm. 7, 1, 7). 9, 912 *al.* SIDON. carm. 1, 14. VICT. VIT. 1, 41 lector . . . alleluiaticum -os canebat (*cf. l. 12. 38*). CASSIOD. in psalm. praef. p. 11ᴮ var. 2, 40, 8. 9, 21, 3. MAXIM. eleg. 1, 28 tragici (tragico, tragicos *var. ll.*) cantus (cantu *var. l.*) exsuperare -os. CE 1282, 4 enituit docta sonare -e (*an ad l. 74?*).

β *speciatim*: *de instrumentorum cantu*: ENN. ann. 299 tibia Musarum pangit -os (*cf. Vahlen, Opusc. ac. II 136 et infra l. 53. 83*). ACC. trag. 238 †acri crepantes -os (*cf. adn. crit.*). 404 Silvani -o consimilem ad auris cantum . . . refert. LVCR. 2, 412 musaea -e, per chordas organici quae . . . digitis expergefacta figurant (*cf.* PS. AVG. serm. 245, 2 ut musicum -os . . . reddat *cithara*. *cf. l. 20*). LAVS Pis. 176 dulce -os Nereius extudit heros pollice. IVL. VAL. 1, 52 aptare tibias et -os, quam posset flebile (*Mai*; febrile, fabrile *trad.*; *cf. Ps. Callisth. 1, 46 ἐλεημονικὸν μέλος*), c a n e r e (*cf. l. 12. 25 et* AVSON. 170, 6 p. 36 P. fistula . . . pastorale -os concinuit). HYG. fab. 274, 20 *tubae sonitus* Tyrrhenum -os dicitur. HIER. tract. in psalm. I p. 263, 22 organum . . . unum (*cf. l. 46 et p. 624, 24*) . . . modulatione -os m i t t i t (*cf.* CASSIOD. in psalm. 70, 24 [*allegorice*] cithara . . . -os ad superna transmittit). MART. CAP. 2, 117 (*syn.* sonitus). DRAC. Romul. 6, 69 calamis p e r f l a r e -os (7, 30). CASSIOD. in psalm. praef. 2 p. 14ᴬ instrumentorum. 80, 3 dulcisonum. var. 9, 9, 2 disparibus calamis convenit unum -os edicere (*cf. l. 41*). HIST. Apoll. 16 (*syn.* cordarum sonos). VEN. FORT. carm. 10, 9, 52. *adde*: PS. AVG. serm. RevBén. 41 p. 198, 7 impudico rotatu chori flexibiles fragile -os plausu concrepante dederunt. CASSIOD. in psalm. 46, 1 per eas (*sc. manus elisas*) -os quoddam sine officio sermonis exprimere. *de avium cantu*: LVCR. 2, 505 cycnea -e. PHAEDR. 3, 18, 11 luscinio -os *datum est.* ANTH. 370, 2 *pica* perstrepit ore -os. 658, 24 *philomela*, liquidum . . . pange -os (*cf. l. 31. 83*). PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 177, 16 -os dulces (dulce *L*). DRAC. Romul. 7, 101 (*syn.* cantu). VEN. FORT. carm. 3, 9, 30 (*syn.* cantus). *huc spectat*: PS. AVG. serm. 186, 2 -os insonuit deitatis.

2 *in imag. et transl.*: PS. APVL. Ascl. 13 ordo . . . rerum . . . artifici ratione conlatus concentum quendam -o divino . . . conficiet (*cf.* AVG. in psalm. 42, 7ᵐᵉᵈ· quicumque audit illud -os *eqs.* [*antea*: rationabile carmen; *postea*: superni cuiusdam soni]). TIBERIAN. carm. 1, 18 frondibus, quas -os vocalis aurae, Musa zephyri, moverat. HIER. epist. 60, 4, 2 *populi feri* stridorem suum in dulce crucis fregerunt -os. in Is. 16, 11 p. 238ᶜ spiritalis venter prophetae, si una in eo virtutum chorda defuerit, non poterit -os dulce resonare. tract. in psalm. I p. 264, 2 per opera -os et canticum et hymnum referimus deo. MART. CAP. 2, 197 *Saturni* orbis -o Dorio tinniebat (*cf. de concentu septem mundi circulorum*: MAR. VICTOR aleth. 2, 191 quid resonet motu septemplicis axis harmoniae vocale -os. EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 893ᴬ [*gr. p. 57ᶜ φθόγγον*]). RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 77, 26 concupiscitis . . . delectabile -os audire vestri pastoris (*sc. episcopi sermonem. gr. I 1, 7 p. 82, 18 συριγμάτων. cf. l. 39*). CASSIOD. in psalm. 22 concl. caelestis illa fistula decem virtutibus compacta, quam dulce -os . . . cantaverit.

B *respicitur potius poesis*: **1** *i. q. carmen sc. lyricum* (*cf. l. 80.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 54, 14 -e appellantur, quae nos carmina interpretamur. *cf. etiam l. 28. p. 625, 81*): PHAEDR. 4, 22, 2 Simonides, qui scripsit egregium -os. BASS. gramm. VI 256, 22 hic versus (*sc. archebuleus*) dactylicum -os summa cum voluptate aurium cludit (*cf. p. 627, 6*). GRAMM. VI 274, 16 antispasticon . . . , unde plures -i componuntur (*opp.* aptum choris et tragicae dignitati). MAR. VICTORIN. gramm. VI 54, 13 unde (*sc. quia ex colis et commatibus componitur*) dictum -os, brachia scilicet et femina (*cf. p. 625, 52*). 184, 9. AVSON. 186, 2 p. 46 P. 200, 46 p. 60 pange . . . flebile, Musa, -um (*cf. l. 31. 53*). VERS. metr. Serv. gramm. IV 459, 3 hic finis est, iambe [Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

salve, vindicis doctor -i (*sc. Archilochi*). MART. CAP. 2, 119 (*syn.* carmen). SIDON. epist. 13, 3, 2 v. 7 Pindaricum. ENNOD. carm. 1, 7 (*syn.* carmina). VEN. FORT. carm. 3, 22, 4. 7, 8, 28. 7, 12, 30. 112 (*syn.* poemata).

2 *fere i. q. metrum*: TER. MAVR. 1353 quicquid istis discrepabit, absonum reddet -um. 1360 auctor et ductor -orum *pes*, qui duas breves habet. 1922 dactylici finem versus si cludat iambus ..., auribus acciderit novitas inopina -eos (*cf. p. 626, 78*). DIOM. gramm. I 476, 17 *cum* spondeo -o patrios placaret indigetes. 477, 19 -um hunc iambicum gradalem quidam nuncupant. 478, 1 (*de trochaeo*) musici viri ociori -o intenti *eqs.* 478, 11 quae res huic -o (*sc. trochaeo*) incentivum nomen acquisivit.

[**melosius** i. malva GLOSS. III 569, 43 (*latere videtur* meloc(h)iu(m) *i. q.* μολόχιον. *cf.* moloche).]

melosmon *add. cod. Ha ad* Ps. APVL. herb. 57 l. 7 *e Ps. Diosc. Vind. 3, 110* μελίοσμον.

1. ×mēlōta, -ae, mēlōtēs *vel* **mēlōtis,** -is *vel* -idis *f.*, μηλωτή. *de etym.*: Ps. PRIMAS. in Hebr. p. 773[B] μῆλον graece ovis dicitur ..., unde μηλωτή pellis ovina. at vero quidam dicunt ex pellibus taxi genus vestimenti esse compositum ... id est a m e l o -a (*sim.* ISID. orig. 19, 24, 19 [*v. p. 624, 1*], *unde* GLOSS.[L] I Ansil. ME 208). *formae*: -a, -ae: *v. l. 19. 25. 40. 41. 50. et al.* *acc. sg.* -en: *v. l. 35. 37. 46. 51.* -es (*l. 52. 58*) *vel* -is (*l. 44. 49*), -is: *l. 29 bis. 54. 55. 56. 57. et al.* -idis: *l. 32. 34. 36. 38.* *gr. subest* μηλωτή, *in patrum vitis plerumque* μηλωτάριον. *in Vulg. respondet* pallium. GLOSS.[L] I Ansil. ME 205 -am: lanatam (*cf.* II Philox. PE 46 pellis lanata: μηλωτή). 206 -es: pelles ovium sordidae. *cf. l. 49. 52.*

i. q. pellis ovina vel caprina: 1 *loci biblici et inde pendentes*: ITALA III reg. 19, 19 (Ps. Aug. spec. 5 p. 331, 7) *Elias* iactavit -em suam super eum (*sc. Eliseum*). IV reg. 2, 8 (Legion.) accepit -em (pellem *var. l.*) suam *eqs.* (*huc respiciunt*: Ps. FVLG. RVSP. serm. 20 p. 885[D] [*syn.* pellis caprina]. ISID. ort. et obit. 62). AMBR. epist. 15, 9 (*ad IV reg. 2, 13. cf. et* ITALA *l. 28*) velut quodam -idis suae demisso amictu sanctum Anysium ... sui vestivit infulis sacerdotii (*cf. ad eundem locum*: AMBR. in psalm. 36, 58, 6 -ide heres donatus. HIER. epist. 71, 3, 1. Ps. AVG. serm. ed. Mai 43, 1 -en pelliceam. *et al.*). *varia de Eliae -a*: AMBR. Iac. 1, 8, 38 *Helias* cibi indigus, -ide vili. PAVL. NOL. epist. 49, 12 p. 400, 12 Eliae -en ... veste setigera imitabatur. MVTIAN. Chrysost. hom. 18, 2 p. 354[extr.] Elias praeter -idem nihil habebat. Ps. PRIMAS. in I Cor. p. 529[A]. *alia*: VVLG. Hebr. 11, 37 *martyres* circumierunt in -is, in pellibus caprinis (*cf.* CLEM. ad Cor. 17 in ... -es [*pro* -is]. HIER. in Eph. 1, 3 p. 445[C] ORIG. in Matth. ser. 28 p. 50, 25). *adde locum falso translatum*: Ps. PHILO antiq. p. 10[D] (*ad gen. 38, 25, ubi LXX* ὁρμίσκος, *Vulg.* armilla) cuius est haec virga et hic anulus et -is, de eo concepi.

2 *monachorum vestimentum*: HIER. reg. Pachom. praef. 4 nihil habent in cellulis praeter ... c a p r i n a p e l l i c u l a, quam -en vocant ([*cf. reg. Pachom. 81* pellicula, quae pendet ex latere]. *sim.*: RVFIN. hist. mon. 9 p. 423[C]. CASSIAN. inst. 1, 7 pellis caprina, quae -is vel pera [*cf. et l. 56*] appellatur. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 22 p. 242[C]). VITA Anton. (RevBén. 31, 170) II l. 26. 28. 37 qui -as acceperunt. CASSIAN. inst. 1, 10. 4, 13 praeter ... -en ... nihil habent. EVCHER. instr. 2 p. 157, 11 -es ... pellis simplex, qua monachi Aegyptii etiam nunc utuntur, ex uno latere dependens (*inde*: GLOSS.[L] I Ansil. ME 207 *al.*). VITAE patr. 3, 94 -es suas ... dereliquerunt. 5, 7, 47 parabat a sero -em suam, ut discederet. 5, 11, 51 t o l l e n s -em suam ibat (5, 12, 3. 5, 17, 17 tulit -em suam et misit in eam panem. 5, 18, 11. 7, 5, 1). 5, 15, 9. GREG. M. dial. 2, 7 abbatis -em. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 28 p. 248[D]. ISID. reg. monach. 12, 2 -es pellicea.

? **2. mēlōta** *v. l. 73.*

mēlōt(h)ron (-um), -ī *n.*, μηλώθρον. *nomen herbae bryoniae*: PLIN. nat. 21, 53 in coronamenta folio venere -trum *eqs.* (1, 21, 29 -trum). 23, 21 vitis alba est, quam Graeci ampelon leucen, ... alii -thron ... appellant (1, 23, 16 -tro). DIOSC. 4, 177 p. 87, 23 ampelos leuce ... aut meletron (*unde et codd. interpol. ad* Ps. APVL. herb. 67 l. 8 meletron [*Diosc. gr. 4, 182* μήλωθρον]).

mēlōt(r)is, -idis *et* **mēlōtida,** -ae (*?* **mēlōta,** -ae: *l. 73*) *f.*, μηλωτ(ρ)ίς. *de formis*: -tr-: CHIRON 528. *abl. sg.* -ida (*cf. Junel, In Cass. Fel. studia p. 32, 4*): *l. 72. 77. 78.*

i. q. mele, specillum: PELAGON. 448 *si* quamcumque -idem vel spathomelen miseris *eqs.* CHIRON 528 sumito -ida et i n v o l v i t o eam *eqs.* (CASS. FEL. 30 p. 61, 18 glebulas sanguinis ... per os depurgari ex -ida molli lana involuta. *cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 76 lanae aut spongiae -a e [*falso pro* -idae*?*] involutae. 2, 4, 74 lanam -idi involutam). 2, 3, 68 *auriculae* cavernam involuta lana per -ida oleo calido tinctam paulatim penetramus. Ps. SORAN. quaest. med. 229 -is deposita luxatur (lax- *trad.*) circa os *eqs.* CAEL. AVR. chron. 5, 4, 63 adhibita -ide. acut. exc. 12 p. 709 -ida lana ligata fauces retergamus (*cf. acut. 3, 3, 18* dipyreno). CASS. FEL. 20 p. 31, 23 ex -ida ferrea ... purgabis.

[de aelsine (*pro* helxine) aut **melsimē** (*Diosc. gr. 4, 39* ἀμερσίνην) DIOSC. 4, 36.]

meltom meliorem dicebant PAVL. FEST. p. 122, 3 (*cf. adn. Funaioli p. 72 n. 61 et Walde s. v.*). *Brandt.*

(*desunt* a melius **melum melissimum** VARRO ling. 8, 76.)

1. mēlum, -ī *n.*, μῆλον. VARRO rust. 2, 1, 6 pecudes propter caritatem aureas habuisse pelles tradiderunt: ... ut in Libya ad Hesperidas, unde aurea 'mala' (*v. p. 209, 73*), id est secundum antiquam consuetudinem capras et oves, [quas] Hercules ex Africa in Graeciam exportavit. eas enim ⟨a⟩ sua voce Graeci appellant -a (*cf.* SERV. Aen. 4, 484, *ubi plurr. codd. trad.* mala).

2. ×mēlum, -ī *n.* [*gr.* μῆλον. *J. B. H.*] RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 180, 5 dicamus nos arborem -i, graeco quidem nomine utentes, sed simplicioribus quibusque Latinorum plus notiore quam mali. *cf. iocum de* c o n t u m e l i a *p. 209, 55. aliter l. 50.* *scrib.* mi-: ORIBAS. eup. 4, 1 p. 528, 21. -on: *v. l. 33.* *de* mela, -ae *v. l. 18. 40.* *de* melus, -i *v. l. 39.* *de formis* -um *et* malum (*cf. etiam l. 9 et p. 208, 13*): SCHOL. Verg. Bern. ecl. 8, 53 fit '-um' et 'malum' ut: '-um crebra decerpere manu'. -um *legitur inde a s. IV praecipue in scriptis notae vulgaris (cf. Svennung, Unters. Pallad. 117 sqq.).* *de vigore in linguis romanicis v. Meyer-Lübke, REW nr. 5272.*

A *i. q. malum, fructus arboris mali* (*mandragorae: l. 28. f.* mela, -ae *v. l. 23* [*cf. l. 27*]): CARM. de Sod. 136 optima sese promittunt oculis pira persica et omnia -a (mella *Rm*, mala *PV*). PALLAD. 3, 25, 18 -a (mala *E*) rotunda, quae orbiculata dicuntur *eqs.* 3, 25, 19. 7, 5, 1 pira et -a ... interlegenda sunt. ITIN. Anton. Plac. rec. A 19 p. 172, 6. DIOSC. 1, 50 p. 75, 18 -a ipsa pannis ... involvunt. 1, 122. 123 de -a quidonia (3, 25 p. 389, 3 cum -a q. [*3, 24, 3* σὺν ... ⟨μήλῳ⟩ κυδωνίῳ]. 5, 41). 1, 124. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 34 -um assum vel elixum. ANTHIM. 84 -a bene matura in arbore. ORIBAS. syn. 3, 191 -a Claudiana XXX. 4, 7 La p. 9, 3 ex maturis -is (malis *Aa*). 4, 17. 25. 30. 32 La p. 35, 23 de peris et -a granatis (malagranata *Aa*). *al. nota*: eup. M 2 -a *m a n d r a g o r a e* ... humida sunt. *in allegoria Christiana*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 181, 3 -a (mella *v. l.*) odorata ... et dulcia. p. 193, 18 sqq. 194, 4. *proverbialiter*: CONC.[S] I 5 p. 250, 16 comparare ... dignatur meos sermones -o (μήλῳ) Discordiae. p. 250, 18. 252, 4 proiecit in medium secundum illam fabulam -on Discordiae. *de v a s i s in similitudinem malorum formatis* (*cf. Liddell-Scott s. 2.* μῆλον *5*): NOVELL. Iust. 105, 2, 1 *argentum* sinimus eos spargere ... in -is (μήλοις) et in caucis. 105, 2, 3 in ... -is ... facere dationem. *i. q. g e n a* (*cf. p. 210, 21*): ORIBAS. syn. 8, 58 *nares* lenteo a mediis temporibus usque ad -a (*8, 58, 1* ἄχρι τοῦ μήλου) copertas.

B *i. q. malus arbor* (*n.* -um *aperte cognoscitur l. 46. 48. f.* melus: *l. 46. 49. 50.* mela, -ae: *l. 51. 52.* *admodum dubium, rectene sit trad. acc. sg.* arborem -in *apud* RVFIN. in cant. 3 p. 192, 8. 26, *praesertim cum eadem forma alias in var. l. aperte falso scribatur pro* -a [p. 193, 18] *et* -i [p. 192, 16. 193, 21. 23]): GROM. p. 321, 12 de fonte excurrit limes eius (*sc. fundi*), qui mittit usque in puteum et -um cotoneum (*cf. p. 210, 54*). PALLAD. 3, 25, 13 de -o. mense Februario et Martio -a seramus. 3, 25, 17 -us omni genere i n s e r i potest quo pirus (*cf.* 3, 25, 7. 4, 10, 21. 10, 14, 3. *sim.* 3, 25, 24 recipiunt *cydonea* in se surculos ... omnium -orum, quae meliora producunt). 4, 10[tit.] de -o Punico (*alias semper* malum P.). 8, 3[tit.] SERV. auct. ecl. 8, 37 unde -us ... traxerit nomen (*ibid.* ex cuius [*sc. Meli*] nomine -us appellata est). DIOSC. 2, 159 p. 241, 4 folia similia -a quidoniae (*2, 173, 1* κυδωνίᾳ) habens. ORIBAS. eup. 2, 1 M 10 -ae (μηλέας) Persicae folia. *in allegoria christiana*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 181, 18. 25 quae sit umbra -i huius. p. 192, 23 sponsus ... dictus est sicut arbor -i esse in lignis silvae (*cf. etiam l. 41*).

deriv.: melarius. *cf.* melata.

3. melum *v. s.* melos (*p. 625, 37*).

1. mēlus *v. s.* meles (*p. 614, 50*) *et* melo (*p. 623, 84*). **2. mēlus** *v. s.* 2. melum (*l. 39*). **3. melus** *v. s.* melos (*p. 625, 32*). *R.*

mem, *tertia decima littera alphabeti Hebraici* (מֵם). AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 1 -m, quod sonat in Latino 'ex intimis' et, ut alii, 'ignis ex ultimis' (HIER. epist. 30, 5 'ex ipsis'. nom. hebr. p. 48, 25 'ex quo' vel 'ex ipsis' sive 'aqua'). HIER. prol. gal. (*inter litteras duplices*). epist. 36, 13, 2. 4 in Ier. 1, 48. 2, 9, 2.

memaecylon (*n.*), μεμαίκυλον (μι-). *fructus arboris unedonis*: PLIN. nat. 15, 99 duobus ... his nominibus *unedonem* appellant Graeci comaron et -n (*D c*, memec- *a*, mumech- *d*) *eqs.* (*cf. Theophr. hist. plant. 3, 16, 4*). DIOSC. 1, 133 comarus arbor ..., quem multi meme[s]cula dicunt (*gr. 1, 122* μεμαίκυλα).

×membrāna, -ae *f.* (-um *n.: l. 79*). [*a* membrum, *v. Stolz-Leumann*[5] *223; ad signif. cf. gr.* μῆνιγξ (*ex* *mē(m)s-n-) *'cutis tenuis, tunica oculi'. J. B. H.*] *saepius scrib. in codd.* menb-. *de originat. et derivatione*: COMMENT. Lucan. 9, 773 '-a' dicta eo quod membra cooperiat. ISID. orig. 6, 11, 1 (= SVET. frg. p. 132, 9) -a dicuntur, quia ex membris pecudum detrahuntur. PRISC. gramm. II 77, 19 a pluralibus ... in 'a' derivata ... 'a' habent ante 'nus' ... 'signa antesignanus', 'membra -a' ...; possunt tamen haec et a singularibus esse ἀπὸ τοῦ 'signum' et 'membrum'. Ps. ASPER gramm. suppl. 41, 11 (*inter fem. in* a. 46, 27). *de formis*: -um, -ī *n.* (*sec.* corium*?* [*cf.* pergamenum -a *et v. Heraeus GGA 1915, 481; Schwyzer, KZ 63, 1936, 63*[1]]. *dub.*: IVV. 7, 23 [*v. p. 630, 47*]. VINDIC. epit. alt. 1 [*acc. pl.? an abl. sg. f.?*]. GREG. TVR. vit. patr. 20, 2 p. 742, 14 [-as *l. v.*]): ITALA lev. 8, 23. 24 (Lugd.). II Macc. 7, 7 (codd. LX). VVLG. Tob. 11, 14 (Amiat.; *cf. p. 629, 7*). ADNOT. Lucan. 6,

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

679 SCHOL. Hor. ars 389 CHIRON 256 (*bis*). *et 10ies* (*v. Oder, ind. p. 300*). HIER. virg. Mar. 18 (?) VINDIC. epit. alt. 2 SORAN p. 9, 1 *saep.* PLAC. med. 28, 2. 29, 10. 30, 3 (rec. β). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 163, 39 ORIBAS. syn. 2 add. p. 842. 6, 29 Ab p. 115. 8, 34 p. 248 ISID. orig. 6, 11, 1. 2. 5 GLOSS. (*v. l. 9 sq.*). *cf.* LYD. mens. 1, 28extr. τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῖς μέμβρανα. -us, -ī *m.* (*falso affert Rönsch, It. u. Vulg. 266* VVLG. Tob. 11, 14 [Regin. Suec.] -um [*nomin.*] . . ., quem [*pro* quod]): ORIBAS. syn. 6, 29 (La) qui . . . ordinatus est -us (*sim.* Ab). GLOSS.L II Philox. ME 24 -um ὑμήν. 25 -a διφθέρα, σωμάτια. GLOSS. II 279, 16 διφθέρα τὸ βιβλίον: -um, codex. 462, 57 ὑμήν hoc -um -ium (*sic*). III 351, 37 -a cerebri ὑμήν (*υνιν cod.*). *al.* *inde a* VARRONE, CIC., CATVLL., LVCR. (*abiit in gr.*: μεμβράνα [*v. p. 631, 14. adde* PAP. Oxyrh. XVII 2156, 9 τὴν διφθέραν ⟨τ⟩ῶν μεμβρανῶν], μέμβρανον [*v. l. 6*]). [*dub. trad.*: ORIG. in Matth. ser. 11 p. 21, 27 K. *Pharisaei* scribentes legis dicta in duabus praecisuris -is (-arum *Pasch; an* -⟨e⟩is? *gr.* εἰς περικομμάτια διφθέρων).]

I *strictiore sensu de pellicula membra animantium vestiente*: **A** *de cute tenui interiore (raro exteriore [p. 630, 9]. de spongeis: l. 64; de vesica: l. 60; de pustulis: l. 80; parum accurate de larvis: l. 70), i. q.* ὑμήν: CIC. nat. deor. 2, 142 *natura* oculos -is tenuissimis vestivit et saepsit *eqs.* (PLIN. nat. 11, 147. *cf.* CELS. 7, 7, 11 ruptis intus -is [*opp.* summa . . . tunica]. SCRIB. LARG. 37 -as innatantes *palpebrae* abducere. PLIN. nat. 7, 51 obducto -ā oculo [*de vitio innato. cf.* VEG. mulom. 2, 17, 1 *de glaucomate*]. LACT. opif. 8, 9. 10. 10, 3. CHALC. comm. 246 quattuor -is seu tunicis [248]. *aliter de bestiis*: PLIN. nat. 11, 139 [*de talpis*]. 11, 153 [*de insectis*]. 11, 156 [*de avibus*]). LVCR. 4, 59 vituli cum -as de corpore summo nascentes mittunt ([*de involucro fetus nascentis q. d.* 'ἀλλαντοειδὴς ὑμήν'. PAVL. FEST. p. 369 -ae candorem, qua nascitur *vitulus* involutus]. *cf.* PLIN. nat. 28, 183 -ā e partu bovis [30, 123 ovium]. 28, 225 -a partūs *asinarum*. 28, 255. 30, 123 e secundis canum [30, 147]. *cf. de -is fetus in utero positi infra l. 84*). OV. met. 4, 407 parvos -a per artus porrigitur (*de Minyeidis in vespertiliones conversis. cf. infra l. 68*). CELS. 1 prooem. 42 transversum saeptum . . . quod -a quaedam ⟨est quae⟩ superiores partes ab inferioribus ⟨di⟩ducit (*de praecordiis vel diaphragmate. cf.* 4, 1, 5 PLIN. nat. 11, 197). 4, 1, 13 ab interiore *parte* lēvi -ā inclusum *abdomen*, quae omento iungitur (*de peritonaeo. cf.* 7, 4, 3B. 7, 15, 1. 2. 7, 16, 2 interiori [*al*]. *al.* LVCAN. 9, 773 dissiluit stringens uterum -a *ex ictu serpentis*. LACT. opif. 14, 2 -a illa perlucens qua circumretitur alvus. VINDIC. med. 39 peritonaei -a. *v. et infra l. 76*). 5, 22, 6 si . . . ex -a, quae super cerebrum est, profluit sanguis (5, 26, 3A quae continet c. [PLIN. nat. 24, 75. *et al.*]. 5, 26, 14 c. -ave eius [*cf.* 7, 7, 13B -am cerebri; *sic et* 7, 7, 15C *al.* PLIN. nat. 20, 250 CHIRON 256 = VEG. mulom. 2, 1, 3 *al.*]. 8, 3, 8 -ae custos [*i.* 'μηνιγγοφύλαξ'. 8, 4, 17]. *al.* SCRIB. LARG. 206 -am tegentem c. PLIN. nat. 11, 133 duabus supra subterque -is velatum [*Arist. hist. anim. 1, 16 p. 494b, 29* ὑμένες]. 24, 51 LACT. opif. 10, 10. *cf.* CHIRON 256 -a totius capitis [275. ALEX. TRALL. 1, 33 testae (*p. 483 P.* τὸν περικράνιον ὑμένα)]. VINDIC epit. alt. 2 -o, cui superposita est cutis [CASS. FEL. 1 p. 2, 8]). 5, 26, 3B *appos.* nervum, arteriam, os, cartilaginem (*cf.* VINDIC. med. 40 corpus . . . ex tredecim commixtionibus constat: nervis . . ., sanguine, medullis, -is. *et al.*). 5, 28, 12E. 7, 7, 15C -as quae ab oculis ad cerebrum tendunt. 7, 12, 4 *linguae*. 7, 18, 6 *testiculorum* ([*opp.* tunicas]. *cf.* 7, 19, 6. 7, 21, 2 CHIRON 683 *al.*). 7, 22, 3 *varicis*. 7, 28, 1 *volvae* (*cf.* SORAN. p. 9, 1 *sinus muliebris est* -um nervosum [*gr. p. 11, 8 I.* ὑμὴν . . . νευρώδης]. p. 76, 5 orificium matricis . . . -o . . . clusum [*al. cf.* p. 114, 10 *al.*]). SEN. Oed. 362 utrumque caesum tenuis abscondit caput *iecinoris* -a (*de omine diro extispicis*). PLIN. nat. 2, 109 rumpuntur *brumali die* intentae spiritu -ae ([*Cic. div. 2, 33* vesiculas]. 2, 113. *cf.* 11, 208 vesica -ā constat *eqs.* [*Arist. hist. anim. 3, 15 p. 519b, 12* ὑμενοειδής]. LACT. opif. 11, 20). 9, 88 nautilos . . . -am inter illa *bracchia* mirae tenuitatis extendit. 9, 150 subesse -a quaedam radicibus earum *spongearum* intellegitur (*Arist., l. c. 5, 16 p. 548b, 32* ὥσπερ ὑμήν). 11, 49 ruptis -is quae singulos *pullos apium* cingunt (*Arist., l. c. 5, 22 p. 554a, 30* τὸν ὑμένα περιρρήξας). 11, 96 -is et cicadae volant (*cf.* 11, 228 insecta . . ., hirundines . . ., vespertilio. EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 953A quadam -a pellita volare *vespertiliones* [ὑμένι . . . δερματίνῳ]). 11, 120 Hypanis fluvius . . . defert . . . tenues -as (*de larvis phryaneae* [*Arist., l. c. 5, 19 p. 552b, 19* οἷον θύλακοι]). 11, 178 praetenui eius *medullae* -a. 11, 181 praemolli . . . opertum -ae involucro *cor*. 11, 198 viscera -is . . . inclusit natura. 11, 266 mobili occursante -a intus (*de stridore cicadarum*). 28, 103 -am quae fel continuerit. 29, 46 -a putamini *ovi* detracta (VVLG. Tob. 11, 14 coepit albugo . . ., quasi -a ovi, egredi. PLAC. med. 29, 10 rec. β. CASS. FEL. 14 p. 21, 7 interiorem. *et al. cf. p. 630, 1*). 29, 139 ventris gallinaceorum -a quae abici solet ([30, 46. *cf.* 59 ventriculi. 30, 67. *et al.*]. CHIRON 709 ne -um ventris tangas. THEOD. PRISC. log. 102. ORIBAS. syn. 6, 40 Aa p. 122 tonicis vel -is in ventre constitutis [*gr. 6, 40, 2* χιτῶσιν]). PLIN. med. 1, 25 vomicae . . . erumpunt in lateribus in -as supervacuas et ex languoribus natas (*fere i. pustulas*). SERV. auct. Aen. 4, 49 hymen quaedam -a quasi virginalis puellae esse dicitur. CHIRON 702 *si iumentum* intus -um ruperit (987). HIER. virg. Mar. 18 infans tegmine -orum solito convolutus (*cf.* MACR. somn. 1, 6, 63 ut die septimo *natura* folliculum . . . circumdet humori ex -a tam tenui qualis in ovo *eqs.* VINDIC. med. 12 *fetus* erumpens -as [*ibid. bis*]. *cf. et* SORAN. p. 18, 12 *corium est* -um sine orificio [*gr. p. 41, 18 I.* ὑμήν]. p. 19, 18 [*gr. p. 43, 9* χιτῶνα]). RVFIN. Clement. 8, 31 (*de intestinis; opp.* densiore cute). CAEL. AVR. acut. 2, 13, 88 laterum -as quas ὑπεζωκότας vocant (2, 16, 96 ὑπεζωκότα -am [2, 19, 123]. *al.* ORIBAS. syn. 2 add. p. 842. 846). EVSTATH. Bas. hex. 8, 8 p. 954C Indiacum vermem . . . -is mollioribus . . . plumescentem (χαύνοις . . . πετάλοις). *et al.* *de densiore cute exteriore*: ITALA II Macc. 7, 7 (codd. LX) -o capitis cum capillis detracto ([δέρμα, *Vulg.* cute]. *cf.* AMBR. Iac. 2, 11, 47). CHIRON 647 p. 205, 25 cauterio . . . ures *iumentum*, donec -um *articuli* praerumpas (*ibid. iterum*). *de parte infima auris, i. q.* λοβός: ITALA lev. 8, 23 (Lugd.) inposuit *sanguinem* supra -um auris Aron dextrae ([λοβόν, *Vulg.* extremum auriculae]. 8, 24).

B *de exuviis anguium*: OV. met. 7, 272 squamea Cinyphii tenuis -a chelydri. LVCAN. 6, 679 viventis adhuc Libyci -a cerastae (ADNOT.: 'viventis . . . -um' pellis dicit exuvias). PLIN. nat. 8, 99 anguis, hiberno situ -ā corporis obductā, . . . inpedimentum . . . exuit (*ibid. iterum*). 29, 101 -a sive senectus anguium (29, 122. 30, 81 -a senectutis anguium [30, 144]). 29, 119 aspidis. 30, 24 anguinae vernationis -a. 30, 89 -a hiberna *stellionis*.

C *de pelle animalibus detracta et arte confecta in usum scribendi vel pingendi, i. q. pergamenum,* διφθέρα (*extra usum scribendi singulariter sec. gr.*: ITALA exod. 39, 21 [Wirc.] *attulerunt* membr⟨a⟩nas pelles arietum russeas [τὰς διφθέρας δέρματα κριῶν]. *de re v. e. g. Birt, Das antike Buchwesen 57 sqq., Krit. u. Hermeneutik 280 sqq.; Marquardt-Mau, Privatleben 818 sqq.; Lafaye, Daremberg-Saglio III 1709 sq.; Bilabel, RE XV 596 sqq.*): **1** *in usum scribendi*: **a** *generalia*: PLIN. nat. 13, 70 supprimente chartas Ptolemaeo . . . Varro -as Pergami tradit repertas (ISID. orig. 6, 9. 6, 11, 1 [= SVET. frg. p. 132, 8]. HIER. epist. 7, 2, 2). PLIN. nat. 20, 72 aquā betae radice decoctā maculas . . . elui dicunt -arum. HIER. epist. 22, 32, 1 inficitur -a colore purpureo (*cf. l. 40*). in Gal. 3, 8/9 p. 353A ipsa scriptura, atramentum videlicet et -ae (AVG. epist. 162, 4). ISID. orig. 6, 11, 2 (= SVET. frg. p. 132, 10) fiebant . . . primum coloris lutei, id est crocei, postea vero Romae candida -a reperta sunt *eqs.* 6, 11, 5 -a . . . aut candida aut lutea aut purpurea sunt. candida naturaliter existunt. luteum -um bicolor est, quod a confectore una tinguitur parte, id est crocatur. de quo Persius (*v. l. 55*) *eqs.* . . . purpurea vero inficiuntur colore purpureo *eqs.* (*de re v. Bilabel, l. c. 598, 1 sqq.*).

b *de loris et involucris ex pergameno factis*: CATVLL. 22, 7 chartae regiae, nove⟨i⟩ libri, novi umbilici, lora rubra -ae (*cf. Birt, Buchrolle i. d. Kunst 242*). LYGD. 1, 9 lutea . . . niveum involvat -a libellum (*de paenula. cf.* MART. 1, 66, 11 pumicata fronte si quis *liber* est nondum nec umbilicis cultus atque -a. *fort. add.*: IVV. 7, 23 croceae -a tabellae impletur [Ψ, *recte ut vid.* [*v. p. 628, 81*], implentur *P, Buech. ad rem v. Birt, Krit. u. Herm. 291; aliter* SCHOL. *et Friedländer ad l.* [*cf. l. 60*]).

c *de scriptis in pergameno quibuslibet*: **α** *de commentariis vel breviariis oratorum, poetarum sim., in iure de chirographis, codicibus rationum sim.* (*cf. l. 84*): HOR. sat. 2, 3, 2 si raro scribes, ut toto non quater anno -am poscas ([*v. Birt, Buchw. 59*]. *cf.* ars 389 nonum . . . prematur in annum -is intus positis). PERS. 3, 10 positis bicolor -a capillis (*v. Birt, Buchw. 60, Krit. u. Herm. 282; Bilabel, l. c. 599, 15* [*aliter* SCHOL. *ad l. cf. supra l. 39*]). PETRON. 115, 2 invenimus Eumolpum sedentem -aeque ingenti versus ingerentem. QVINT. inst. 10, 3, 31 scribi optime ceris . . ., nisi forte visus infirmior -arum potius usum exiget (*cf. Bilabel, l. c. 599, 1*). *sim. de pugillaribus* (*cf. p. 632, 19. dub. an huc ref.* IVV. 7, 23 [*v. supra l. 48*]): MART. 14, 7, 1 esse puta ceras, licet haec -a vocetur *eqs.* (*v. Bilabel, l. c. 598, 60*). *de ephemeride*: SCHOL. Iuv. 6, 573 (cernis ephemeridas:) -a mathematicorum *eqs.* *in iure de variis documentis*: *de codice rationum*: GAIVS dig. 1, 13, 10, 2 edi . . . ratio ita intellegitur, si a capite (*i. 'a die et consule'*) edatur . . . scilicet ut non totum cuique codicem rationum totasque -as inspiciendi describendique potestas fiat. *de chirographis debitorum*: SCAEV. dig. 32, 102 pr. quae . . . -is manu eius scriptis continerentur (*cf. p. 632, 54*). *de tabulis testamenti*: VLP. dig. 37, 11, 1 pr. sive . . . tabulae sint ligneae . . . sive chartae sive -ae sint vel si corio alicuius animalis, tabulae recte dicentur (PAVL. sent. 4, 7, 6). INST. Iust. 2, 10, 12. PAP. dipl. Marini 74 (s. V/VI) 7, 9 si quos codicellos in carta -a aliavae qua materia conscribturus reliquero.

β *de epistulis sim.* (*v. Bilabel, l. c. 599, 36 sqq. cf.* FRONTIN. strat. 3, 13, 3 [*interpol.*] litteras -is mandatas): AVG. epist. 15, 1 non haec epistula sic inopiam chartae indicat, ut -as saltem abundare testetur? (*syn.* pelliculae). 118, 34 (*syn.* epistula). SIDON. epist. 4, 12, 4. *de rescriptis imperatorum*: COD. Iust. 1, 23, 6 pr. (*a. 470*). *alia sim.*: AMM. 18, 6, 17 in vaginae internis notarum figuris -am repperimus scriptam. 19, 12, 4 chartulae sive -ae continentes quae petebantur (*de oraculis*).

γ *de libris manu scriptis* (*dub. an huc pertineat* DIG. 1, 3, 21 Neratius [*aet. Traiani*] libro VI -arum [2, 11, 14 *al.*]. *codicem intellegit Bilabel, l. c. 599, 30 sec. Gerhard, cum Birt, Buchw. 93 sq. de*

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

commentariis cogitet [*v. p. 630, 50*]): PLIN. nat. 7, 85 in nuce inclusam Iliadem Homeri carmen in -a scriptum tradit Cicero (*cf. Birt, Buchw. 71*). MART. 1, 2, 3 hos *libellos* eme, quos artat brevibus -a tabellis. 14, 186$^{tit.}$ Vergilius in -is ([*i. 'codex Vergili in -a scriptus'*]. *cf.* 14, 186, 1 quam brevis immensum cepit -a Maronem. 14, 188$^{tit.}$ Cicero in -is [14, 188, 1]. 14, 190$^{tit.}$ 192$^{tit.}$. *ad rem v. Birt, Buchw. 82 sq.; Bilabel, l. c. 600, 31 sqq.*). GAIVS dig. 41, 1, 9, 1 litterae quoque licet aureae sint ..., chartis -isque cedent (*ibid. iterum.* 41, 1, 9, 2. VLP. dig. 32, 52 pr. librorum appellatione continentur omnia volumina, sive in charta sive in -a sint *eqs.* PAVL. sent. 3, 6, 87 OPTAT. 7, 1 p. 163, 11 HIER. epist. 8, 1. 65, 7, 2 MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 6, 39. *et al. cf.* GAIVS inst. 2, 77 in chartulis sive -is [RVFIN. symb. 2]). *ibid.* si a me petas tuos libros tuasve -as *eqs.* (inst. 2, 77 OPTAT. 7, 1 p. 166, 22. 28. VVLG. II Tim. 4, 13 l., maxime -as [μεμβράνας. *cf.* THEOD. MOPS. *in l. et* HIER. nom. hebr. p. 79, 18]. PASS. Fel. 2). VLP. dig. 32, 52 pr. Gaius Cassius (*s. I, v. Bilabel, l. c. 600, 66*) scribit deberi et -as libris legatis (*cf.* 32, 52, 3 -as quae scriptae sint [*opp.* 32, 52, 4 -is puris]. 32, 52, 4. 5 -ae nondum consutae continebuntur [*v. Birt, Krit. u. Herm. 285*]). HIER. in Ezech. 47, 21 sqq. p. 480^{D} *Iudaeis* tenentibus -as (*de libris legis*). vir. ill. 113 *Euzoius* bibliothecam Origenis et Pamphili in -is instaurare conatus (*cf.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 228, 31 feci ... in -is fieri tomum [ἐν δέρμασι]. VITAE patr. 5, 16, 1 codicem in -is [*3, 30* in pergamenis. *Cot. p. 410* βιβλίον ἐν δέρμασιν]. *cf. l. 4. 6. 10. 12*). PAVL. NOL. epist. 3, 3 transcriptam Carthagine -am ([*syn.* codex]. 3, 6. AVG. c. Faust. 13, 18 p. 400, 10 ([*syn.* librorum, codice]. *ibid.* p. 400, 19 [*syn.* paginarum]). ROMVL. epist. Aesop. 2 memoriam ... -is ... scriptam. HYD. praef. chron. II p. 14, 8 -a huius historiae. SIDON. epist. 5, 2, 2 *al.* *de singulis paginis*: RVRIC. epist. 2, 26 p. 411, 15 de codicis -a ([*syn.* pagina]. *cf.* VEN. FORT. vita Marcell. 2, 9). *inde abusive de chartaceo volumine*: TAVRENT. ad Ruric. epist. 3 p. 446, 14 frequentata -ae ipsius lectione (*antea* chartaceus liber est).

2 *in usum pingendi*: PLIN. nat. 35, 68 multa graphidis vestigia exstant in tabulis ac -is *Parrhasii* (*cf. Birt, Krit. u. Herm. 305*). 35, 121 draconem in longissima -a depictum. SVET. Dom. 10, 3 depictum orbem terrae in -a[s].

II *de variis rebus -arum similibus vel in formam -arum redactis*: **A** *de membranacea textura plantarum, fructuum sim.* (*de folliculis frumenti: l. 49; de lino: l. 50*): VARRO ling. 7, 91 ciccum dicebant -am tenuem, quae est ut in malo Punico discrimen (PAVL. FEST. p. 42 ciccum -a tenuis m. P. [*inde Gloss.*[L] *II Philox. CI 9* ῥοᾶς ὑμήν]). CELS. 4, 26, 7 PLIN. nat. 13, 112. 15, 112 corio et -a *teguntur* Punica). PLIN. nat. 15, 88 nucleorum ... quadripertita distinctio, lignea intercursante -a (*aliter* [*de foliis*] EVSTATH. Bas. hex. 5, 8 p. 918^{B} -arum *nucum* textura tenerior est [ἐλαφρὰ τῶν φύλλων ἡ περιβολή]. *cf. l. 47*). 15, 92 proxima ... corpori -a et in his (*sc. castaneis*) et in nucibus saporem ... infestat. 16, 65 inter corticem ac lignum *tiliae* tenues tunicae multiplici -a. 18, 53 indefensum (*i. sine aristis*) ... -is continetur *milium et panicum*. 19, 17 maceratas *esse virgas lini* indicio est -a laxatior (19, 18. *cf. Blümner, Technol. I² 193*). 19, 111 tenuissimis ... velatur -is *alium*. 22, 94 corpus *boleti* -ae simile. CASS. FEL. 14 p. 21, 11 -a de canna dicitur illud rotundum quod intra cannam invenitur.

B *de aliis rebus tenuium -arum modo formatis vel in tenues lamellas dissectis*: VARRO rust. 3, 16, 32 si, opercula alv⟨or⟩um cum remoris, favorum foramina obducta videntur [mellis] -is, cum sint repleti melle (*cf.* PLIN. nat. 11, 32. *paulo aliter* EVSTATH. Bas. hex. 8, 4 p. 950^{A} in tenera ... -a crebras thecas ... exstruunt *apes* [εἰς λεπτὸν ... ὑμένα τὸν κηρὸν διατείνασα]). PLIN. nat. 30, 28 pulmones arietum pecudumque in tenues consecti -as. SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 115 lagana sunt de similigine quaedam factae, quasi -ae compositae. *de lamella aurea* (*trop., in comparat.*): SEN. epist. 115, 9 omnium istorum ... bratteata felicitas est. inspice et scies, sub ista tenui -a dignitatis quantum mali iaceat. *singulariter de testa cochleae*: APIC. 7, 326 accipies cocleas, spongizabis, -am tolles ut possint prodire.

C *de imaginibus et colore (in philos. Epicuri), i. q. superficies*: LVCR. 4, 31 *rerum simulacra* quasi -ae summo de corpore rerum dereptae volitant ... per auras (4, 51 [*interpol.*] quasi -ae vel cortex [*cf.* φλοιόν *Epicuri. v. Schmid, Philol. 93, 1938, 340. 345*]). 4, 95 tenuis summi -a coloris cum iacitur, nil est quod eam discerpere possit.

deriv.: membranaceus, membranarius, ?membranaticus, membranosus, membranula (-um). *cf. gr. hybr.* μεμβράϊνος (*v. Schwyzer, KZ 63, 1936, 63*).

membrānāceus, -a, -um. *a* membrum, *cf.* papyraceus, chartaceus. *in codd. saepius scrib.* -ius (*cf. l. 79*). PRISC. gramm. II 136, 2 inveniuntur ... quaedam a primae quoque declinationis nominibus eiusdem formae, quae 'a' habent ante 'cius': ... membrana -ius (-tius *codd.*; -i- *contextu firmatur*). [*dub. coni.: v. p. 632, 11.*]

1 *i. q. membranae similis*: PLIN. nat. 10, 168 volucrum animal parit vespertilio tantum, cui et -eae pinnae uni. 16, 126 -eus *cortex* [ut] viti, harundini. **2** *i. q. in membranis scriptus, e membranis confectus*: CONC.[S] II 3, 3 p. 5, 18 actio ... quam inveni in codice ... -eo novo transcriptam ex codice vetusto chartaceo (CASSIOD. inst. 1, 8, 5 [-io]). CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 177^{C} volumen schedae -ium. CIL X 6, 8 (*litt. non bonis*) testamento legavit ... in templo Apollinis maioris pugillares -eos operculis eboreis (*cf. Bilabel, RE XV 601, 19*).

membrānārius, -ī *m.* *a* membrana. *gr.* μεμβραινάριος: *Stud. Pal. 20, 194* (*s. VI; v. Meinersmann, Die lat. Wört. u. Nam. i. d. griech. Pap. 36*). GLOSS. διφθεροποιός. διφθεράρις.

i. q. pellio, διφθεροποιός (*v. Blümner, Technol. I² 270²*): EDICT. Diocl. III/IV 7, 38 -o in quaternione (*Momms.*, ///t/endone *lap.*) pedali pergamen⟨ae vel crocatae⟩ (*suppl. Heraeus, Kl. Schr. 32; frg. Asin.* διφθεραρίῳ εἰς τετράδα μ⟨ονόπουν⟩ Περγαμηνοῦ ἢ κροκάτου).

[laterculus codex **membrānāticus**: illic sunt nomina promotorum (*leg.* provinciarum?) GLOSS. V 306, 34. 368, 24. *corrupt. vid. pro* membranacius. *Heraeus.*]

membrāneus, -a, -am (-us, -ī *m.?* [*v. l. 16*]). *a* membrana. [*dub. coni.*: ORIG. in Matth. ser. 11 p. 21, 27 K. [*v. p. 629, 15*). *dub. trad. et signif.*: GLOSS.[L] II Philox. ME 26 -orum τυμπανιστῶν (τυμπανισμῶν *Vulc.*). *v. et* membranium *p. 629, 11.*]

1 *i. q. e membranis confectus*: MART. 14, 7$^{tit.}$ pugillares -i ([membranae *l. v.*]. 14, 184$^{tit.}$ Homerus in pugillaribus -is [*M, Birt*, membranis *cett.*]. *ad rem cf. Birt, Buchwesen 85; Bilabel, RE XV 598, 62*). VLP. dig. 32, 52 pr. quod si *libri* in codicibus sint -is vel chartaceis *eqs.* **2** *i. q. membranae similis*: EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 954^{B} pedes *aquatilia* ... non habent fissos ..., sed latos atque -os (πλατεῖς καὶ ὑμενώδεις).

membrānōsus, -a, -um. *a* membrana, *cf.* nervosus, musculosus. *i. q. membraneus*: CASS. FEL. 22 p. 37, 20 nascuntur *carbunculi* in toto corpore, frequenter tamen musculosis in locis et -is.

membrānula, -ae *f.* (-um *n.*: *l. 29*). *a* membrana *deminutive.* -um, -ī *n.* (*cf.* membranum *p. 628, 79*): APVL. met. 6, 26 ISID. orig. 7, 6, 40 (*v. l. 44*). GLOSS. (*v. l. seq.*). GLOSS. V 416, 44 pit⟨t⟩aciola -a (*cf. Hier. in Matth. 23, 6 p. 168^{C}*). *inde a* CIC. (*l. 53*).

1 *strictiore sensu*: **a** *de tenui cute animantium* (*de sebo: l. 35*): CELS. 4, 1, 6 sunt ... -ae tenues, per quas inter se tria ista (*sc. ventriculus, lien, iecur*) conectuntur. 4, 1, 8 (*de tenuiore intestino*). 4, 1, 9. 5, 18, 34. 5, 19, 11^{B} quae curata vocant, cum ex sebo ... omnes -ae diligenter exemptae sunt. 7, 7, 4^{A} unguis ... est -a nervosa oriens ab angulo *oculi* (7, 7, 4^{C}. *cf.* 7, 7, 13^{C} [*de arachnoide*]. ARNOB. nat. 3, 18 p. 124, 8 superiectas pupulis [pop- *codd.*] ... -as. VEG. mulom. 2, 16, 4 -a quae continet lumen. ALEX. TRALL. 1, 89$^{extr.}$ -is [-milis *cod.?*] in oculis surgentibus [*p. 23 P.* ὑμένων ἐπαναστάσεις]). 7, 18, 2 multae ... -ae ... nervos *testiculorum* conprehendunt (7, 19, 2. 7, 20, 4. 6. *cf.* ARNOB. nat. 5, 23 p. 194, 20 circumiectas ⟨p⟩rolibus ... -as). 7, 29, 9 venulas -asque omnes ... manu deducere a vulva (*de secundis. cf.* ISID. orig. 7, 6, 40 Phares divisio ... quod diviserit -a [-am *l. v.*] secundarum [*ad gen. 38, 29*]). 8, 1, 11; 8, 4, 8 -a quae sub cute calvariam cingit (8, 10, 7^{G} *os*). 8, 14, 1. APVL. met. 6, 26 hirundinis (hirudinis *vulgo*) tenue -um (*opp.* corium ... asini crassum). TERT. anim. 15 p. 321, 6 nec in -is *cerebri cubare putes principale*, ut Strato et Erasistratus (περὶ τὴν τοῦ ἐγκεφάλου μήνιγγα. *v. Waszink, Komm. 223 sq.*). ARNOB. nat. 3, 13 p. 121, 3 omentorum -ae. MARCELL. med. 16, 28 ventriculi gallinacei -am, qua sordes aqualiculi continentur.

b *de pelle animalium arte confecta*: **α** *in usum scribendi*: CIC. Att. 4, 4^{a}, 1 sumant -am, ex qua indices fiant (*cf. Birt, Buchwesen 66*). SCAEV. dig. 32, 102 pr. quae -is mea manu scriptis continebuntur (*i. adversariis; syn. postea* membranis, *opp.* rationes). HIER. in Matth. 23, 6 p. 168^{A} Pharisaei ... scribebant in -is decalogum Moysi, id est decem verba legis, complicantes ea et ligantes in fronte (in Ezech. 7, 24 p. 230^{A}). PAVL. NOL. carm. 24, 281 implicatam sarcinis -am (*syn. 272* epistolas apostoli, *273* codicem, *285* litterarum corpore). **β** *in usum pingendi*: GELL. 19, 10, 2 fabri aedium ... ostendebant ... depictas in -is varias species balnearum.

2 *latiore sensu*: *de tenuibus lamellis fructuum*: HIER. in Agg. 2, 19 sq. p. 1414^{B} intertextis -is *malogranati*. PS. APVL. herb. interpol. 55 l. 11 fructu sive semine *narcissi* ut in -a nigro (*Diosc. gr. 4, 158, 1* καρπὸς ὡς ἐν ὑμένι). *de tibiis*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 9 p. 359^{B} tibiis, quas in circuitu -ae prominentes exagitant (*Migne gr. 44, 149^{D}* ταῖς ὑμενώδεσιν ἐξοχαῖς ἐν κύκλῳ περιδονούμενον).

membrānum *v. p. 628, 79.* [**membrānus**, -a, -um *falso trad. et allegat. a lexicogr.*: *v. p. 629, 15. cf. l. 19.*]

*****membrātim.** [*a* membrum, *cf.* articulatim, particulatim *sim. J. B. H.*] CHAR. gramm. p. 240, 7 B. a neutris quoque nominibus trahuntur adverbia 'im' litteris terminata, ut 'membrum -m'. DIOM. gramm. I 407, 8 PS. ASPER gramm. suppl. 54, 8. NOT. Tir. 79, 43. SYNON. Cic. p. 437, 34 B. partim: particulatim, -m *eqs.* GLOSS.[L] I Ansil. ME 220 sequestrato corpore, id est singulatim. V Aa U 515 visceratim: -m (*cf. Enn. scaen. 119*). GLOSS. II 342, 18 κατὰ μέλος. *inde a* VARRONE, CIC. (rhet.), LVCR.

1 *proprie, i. q. per singula membra corporis animantium* (*statuarum: p. 633, 17, arcae: p. 633, 26*), κατὰ μέλη: LVCR. 3, 527 saepe hominem paulatim cernimus ire et -m vitalem deperdere sensum (*cf.* SEN. Phoen. 170 -m tibi perire volui [epist. 101, 14]. HIL. Macc. 46 -m perdam ... natos). PLIN. nat. 1, 9, 18 cordylae, pelamydes, thynni. -m ex his salsura (*cf.* 9, 48 -m caesi *thynni*). 26, 107 malis quae -m sentiuntur (*opp.* quae totis corporibus grassantur). 28, 70 ut sileamus

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

divisa -m [in] scelera abortus. 28, 149 nec ... ipsi *cervi* spirantesque tantum adversantur *anguibus*, sed -m quoque (*sc. post necem*). FRONTIN. strat. 3, 5, 1 aliquem ex captivis iussit occidi et -m ... in contubernia distribui. APVL. met. 6, 26 *rupinae* te ... -m dissipabunt ([*v. l. 17*]. *cf.* 7, 26 corpus eius -m laceratum [AMM. 31, 8, 8. *et al.*]. 9, 2 me ... -m compilassent. ITALA iud. 19, 29 [Lugd.] concidit [ἐμέλισεν] *concubinam* ... -m in duodecim partes [VICT. TONN. chron. II p. 186, 455]. II Macc. 1, 16 [LX] *et* VVLG. diviserunt *eos* [μέλη ποιήσαντες. POTAM. tract. 2 p. 1416^B. RVFIN. Orig. in lev. 1, 4 p. 285, 21 quomodo -m *vitulus* dividatur a sacerdotibus. p. 286, 1 CONC.^S II 5 p. 14, 19]. ARNOB. nat. 1, 36 p. 24, 3 -m coniugem lancinatum. 5, 19 p. 191, 7 -m sectus *Liber*. AMM. 19, 8, 7 disceptus [MARCELL. chron. II p. 86, 455 DIFF. Suet. p. 277, 2. *et al.*]. HYG. fab. 165, 5 p. 19, 13 *Marsyan* separavit. 184, 1 p. 37, 23 laniavit). ITALA lev. 9, 13 (Lugd.) holocaustum obtulerunt et -m capud inposuerunt (κατὰ μέλη, *Vulg.* cum capite et membris singulis). VOPISC. Tac. 15, 1 deiectae fulmine ita contritae sunt *statuae*, ut -m iaceant dissipatae. IVL. VAL. 1, 40 corpora -m vel spiritus eriguntur imprudentius. ZENO 1, 7, 5 publicanus ... non -m (*sc. manibus, oculis, lingua*) deum, sed totus exorat. SERV. Aen. 9, 248 et singulos et -m amplectebatur. RVFIN. hist. 6, 41, 3 corpus eius -m fustibus conliserunt. PRVD. perist. 5, 111 conpago donec ossuum divulsa -m crepet (*cf.* PAVL. NOL. carm. app. 2, 43 soluta). AVG. enchir. 86 *puerperia* -m exsecantur et eiciuntur ex uteris praegnantium. gen. ad litt. 10, 25 p. 328, 25 *sensibus animam* -m quasi corpus instruere conatus est *Tertullianus* (*cf. anim. 9 p. 312, 2*). c. Faust. 12, 39 p. 366, 7 tamquam -m omnia pertractabat *Philo* (*de arca diluvii secundum rationem humani corporis fabricata*). PROSP. chron. I p. 484, 1375 -m deiectus in Tiberim *Maximus*. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 31 perungendus, hoc est ex superioribus ad inferiora -m deductis manibus defricandus. 4, 2, 15. GREG. TVR. Franc. 4, 51 p. 187, 2 incensis ... omnibus iuncturis ac -m separatus (separatis *l. v.*). 5, 5 p. 197, 29.

2 *translate, i. q. per singulas partes, singillatim*: **a** *generatim*: VARRO rust. 1, 22, 3 vasa olearia iuga quinque, quae -m enumerat (*Cato agr. 10, 2*), ut ex aere ahenea, urceos ..., sic e ligno et ferro, ut plostra *eqs.* CIC. inv. 1, 30 -m oportebit partes rei gestae dispergere in causam (*cf.* part. 121 narratio ... accusatoris erit quasi -m gesti negotii suspiciosa explicatio). PLIN. nat. 7, 72 mox (*28, 178 sqq.*) plura de hoc, cum -m historia decurret^s (*cf.* 11, 121 nunc per singulas corporum partes ... -m tractetur historia). 12, 1 *opp.* generatim (25, 132 [*v. vol. VI 1780, 44*]. *cf.* POMER. 2 praef. 2 *opp.* universaliter). PS. AMBR. trin. 32 p. 543^C enucleatius haec et -m quodammodo articulatimque scrutata (CONSVLT. Zacch. 1 praef. p. 7, 19 perscrutans). CONSVLT. Zacch. 1, 4 p. 10, 10 CASSIOD. inst. 1, 2, 1. GREG. M. moral. 2, 8. 3, 56 (*opp.* raptim tangentes). **b** *speciatim: t. t. rhet., i. q.* κατὰ κῶλα: CIC. orat. 212 quo ... pacto debeat incise (*i.* 'κατὰ κόμματα') -mve dici (213 *opp.* incisim [*al., v. vol. VII 1, 910, 80 sqq.*]. *cf.* QVINT. inst. 9, 4, 126 -m caesimque dicemus). 222. QVINT. inst. 9, 4, 127 -m plerumque narrabimus. AVG. doctr. christ. 4, 20, 40 quae -m fusa (*Rom. 13, 7*) clauduntur ... circuitu. *de pulsu incisim icto*: PS. SORAN. quaest. med. 178 *dicrotos pulsus* -m et in quantitate subiectione incisa positionem facit perfectam. *i. q. distinctim, separatim* (*sec. personas*): SCHOL. Stat. Theb. 11, 257 -m ista legenda sunt *eqs.* *cf.* admembratim.

membrātūra, -ae *f.* [*a* membrum, *cf.* corporatura, capillatura. *J. B. H.*] *i. q. formatio vel qualitas membrorum*: VITR. 8, 4, 1 aspiciantur ... qua -a sint qui circa eos fontes habitant homines *eqs.* ITALA II Macc. 7, 22 (codd. LX. Lucif. non parc. 22 p. 256, 25) singulorum -am non ego ipsa conpegi (τὴν ἑκάστου στοιχείωσιν, *Itala codd. BM et Vulg.* membra, *Itala cod. P* conpagem).

membripotēns, -tis *adi.* *a* membrum *et* potens. IVL. Aug. c. Iul. op. imperf. 2, 11 ut consensu paene mundi -s regina mentium, expugnatrix honestatis et ... animorum ... captivatrix turpitudo baccharetur.

membro, -ātum, -āre. [*a* membrum *sec.* corporare, formare *sim. J. B. H.*] *leguntur tantum formae passivae (p. p. p.: l. 69).* *i. q. membris induere* (*c.* in *consec.: l. 69*): CENS. 11, 7 quinquaginta et triginta diebus infans -atur. DRAC. laud. dei 1, 264 pennantur -ta globis *ova avium*, animantur, anhelant. 1, 337 -atur in artus corporeus, species hominis. 2, 78 -atur in alvo sanguine femineo concretus spiritus almus (*de Christo*). Romul. 8, 8 de matre creatur, quod -atur homo. *cf.* commembratus, demembro.

membrōsitās, -ātis *f.* *a* membrosus. *i. q. membrorum amplitudo*: EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 962^C quorum *elephantorum* si magnitudini fundamina gressuum non haberentur aequalia, nullatenus tanta -s portaretur.

membrōsus, -a, -um. NOT. Tir. 79, 44 -um (*post* membrum, membratim). *i. q. magno membro virili instructus*: PRIAP. 1, 5 ruber hortorum custos, -ior aequo. *deriv.*: membrositas.

ˣ**membrum**, -ī *n.* [*ex* *mēms-rom, *cf. c. gr.* μηρός '*femur*', *hibern.* mīr '*frustum*' *et c. sanscr.* māṃsám *n.*, *tochar.* misa, *arm.* mis, *got.* mimz, *lituan.* mėsà, *slavon.* męso '*caro*'. *J. B. H.*] *de sonis et orthogr.*: menb- (*cf. Stolz-Leumann^5 168*): *saepius in codd., e. g.* PLAVTI (Amph. 118 *al. in parte Pal.*), MANIL. (4, 184 *GL*), ITIN. Alex. 6 (*A s. XI*); *cf. Bonnet, Lat. de Greg. 178^1.* *in tit.*: CE 1145, 2 INSCR. christ. Diehl 150. 3305, 2 (*a. 375*). INSCR. christ. RevA. V 28 (1928) p. 382 n. 105. memr- (*v. Sommer, Handb.^{2.3} 250*): TAB. devot. Audollent 134 B 1. 190, 5. *?* mempr-: CE 512, 10. *graece script.: v. p. 639, 62.* *de formis*: DVB. NOM. gramm. V 583, 21 -um generis neutri. -us, -ī *m.*: ORIBAS. syn. 7, 1 La p. 130, 5 INSCR. christ. Diehl 3858 -i (*nom. pl.*). *?* -a, -ae *f.*: CE 1418 (= INSCR. christ. Diehl 2140), 3 (*v. Buech. ad l.*). *gen. pl.* -um (*dub.*: CLAVD. DON. Aen. 6, 286 p. 547, 22 [-⟨or⟩um *Georgi*]): CE 752, 6 (*v. Buech. ad l.*). *plur. poet. (vel generalis) ap. poetas inde a* CATVLLO (*? v: p. 636, 56*) *et* OV. (*v. p. 636, 69 sqq.*), *ap. scriptores inde ab* APVL. (*v. Maas, ALL 12, 1902, 543; Bednara, ALL 14, 1906, 545*). *ceterum plur. adamant non tantum poetae* (*solus occurrit e. g. apud* CATVLL. [*6^ies*], LVCR. [*110^ies*], VERG. [*36^ies*], HOR., TIB., PROP., OV. [*137^ies*], MANIL., SEN. trag., VAL. FL., SIL., STAT., MART.), *sed et multi scriptores* (*solum habent* LIV., VAL. MAX., CVRT., TAC. *al.*). NOT. Tir. 79, 42. *de notione*: ISID. orig. 11, 1, 82 -a sunt partes corporis (*cf. l. 36. 82*). GLOSS. μέλος τὸ σῶμα. artus. -a μέλη τὰ τοῦ ἀνθρώπου. *in versionibus ex graeco respondet fere* μέλος, *rarius* σῶμα (*v. p. 638, 17. 642, 67*), δέμας (*v. p. 641, 66*) *al.* *legitur inde a* LEGE XII tab. *et* ENNIO (*de plur. v. l. 13*); *deest e. g.* LVCIL., SALL. (*praeter* rep. [*v. p. 640, 65*]; artus *semel*), *raro usurpatur a* MELA (*semel* [*v. p. 639, 81*], artus *10^ies*) *et* TAC. (*6^ies* [dial. ann.], artus *19^ies*). [*it.* membro, *francog.* membre, *hisp.* miembro. *M.-L.*] [*dub. trad.*: OPTAT. 2, 26 p. 66, 12 'cervicalia', id est -a cervicis. *loco dubiae trad.*: SEN. dial. 6, 20, 3. *falsa l. v.*: OV. Ib. 366 (-aque *T*, brachia *G*). *dub. coni.*: RHET. Her. 4, 11, 16 (-is *Stangl, Tulliana 41* [*cf. p. 644, 76*], verbis *codd.*, nervis *vulgo*). TREB. Claud. 9, 2 (-a *Damsté, Mnemos. 39, 1911, 233*, verba *codd.*). *em. prob.*: MANIL. 2, 758 hinc verbi structura venit per -a (*Scal.*, verba *codd.*) legendi (*i.* '*per syllabas*'. *v. Housm. ad l.*). *contextu non sano*: LVCR. 2, 911. 6, 804 -a dom[n]us (*Gron., Lachm.*, hominis *Brieger, al. al.*).]

I *proprie, i. q. pars corporis animantium* (*bestiarum: e. g. l. 37. p. 635, 13 sq. 48. 65. 636, 39. 43. 638, 77. 84*): **A** *strictiore sensu*: **1** *de differentiis*: **a** *inter* -a *et* corpus: *distinguuntur a corpore* (*syn.* partes corporis: *e. g.* CIC. fin. 3, 18 off. 3, 32 [*cf. l. 17. p. 640, 66*]): OV. met. 15, 383 sine -is corpora *apium* nasci. HIER. epist. 108, 23, 5 -a ... totum corpus efficiunt (*cf.* VVLG. I Cor. 12, 14 SVLP. SEV. epist. app. 2, 9 *al.*). *et al.* *saepe tamen (praecipue ap. poetas) plur. collectivus ponitur pro corpore. sufficiant exempla quaedam rem quasi illustrantia*: ACC. trag. 540 pro veste pinnis -a textis contegit *Philoctetes* (*Cic. fin. 5, 32 ad l.*: corpori tegumenta faciebat). CATVLL. 50, 14 defessa labore -a ... lectulo iacebant. LVCR. 3, 162 propellere -a, corripere ... corpus ([OV. epist. 8, 112 tetigi Scyria -a ..., corpora tacta relinquo. MANIL. 4, 102 *fatum* permiscet ... ferarum corpora cum -is hominum. *et al.*]. *cf.* LVCR. 3, 276 in nostris -is et corpore toto [3, 683. 4, 1226 facies et corpora -aque. *al.* OV. met. 12, 463. *et al.*]). 3, 744 -is ... ingenioque. VERG. Aen. 4, 391 conlapsa ... -a *Didonis* ... referunt thalamo. HOR. sat. 1, 4, 120 simulac duraverit aetas -a animumque tuum (STAT. Ach. 2, 90 AMM. 26, 2, 10 PRVD. psych. 291 AVG. civ. 1, 19 p. 31, 25 D. *et al. cf.* STAT. silv. 1, 4, 54 animi ... in -a ... imperium. PRVD. cath. 10, 28. *et al. sim.*: PRVD. c. Symm. 2, 164 *opp.* mentis. VEN. FORT. carm. 6, 1, 132 *opp.* corde. *et al.*). TIB. 1, 10, 61 e -is tenuem rescindere vestem. PROP. 3, 16, 6 audaces in mea -a manus. OV. met. 3, 277 curva trementi -a tulit passu *anus* (*cf.* SIL. 10, 156. *et al.*). 14, 747 lurida ... arsuro portabat -a feretro (*de mortuo. sim. passim, v. p. 637, 14*). fast. 4, 556 -a *pueri* ... ab igne rapit. SEN. Med. 549 spiritu ... carere, -is, luce. LAVS Pis. 179 in ... gradum clausis ... consistere -is (*i.* '*collecto corpore*'). SIL. 7, 728 eruta cum subito -a *sunt*. STAT. Theb. 2, 712 tractas -is spirantibus hastas (*sim. ap. poetas passim*). TERT. virg. vel. 11 p. 900, 8 Oe. *virginis* -a completa sunt. OPTAT. 6, 1 p. 142, 7 altaria ... in quibus ... -a Christi portata sunt ([*postea* sedes et corporis et sanguinis Christi]. SEDVL. carm. pasch. 5, 291 -is et sanguine Christi [*op. pasch. 5, 24* corpus]. *cf.* DAMAS. epigr. 14, 9 caelestia -a). PRVD. cath. 7, 17 si ... ieiuna ... -a non coerceas. perist. 10, 606 -a gestanti deo (*cf. p. 641, 51*). DRAC. laud. dei 2, 645 intra -a (*i. in utero*). *ceterum v. p. 636, 39. 56. 61 et sub iuncturis (e. g. p. 639, 31. 640, 82. 641, 10. 37); praeterea cf. e. g.* CE 512, 10 inania (*i. sine vita*) -a (740, 5. *prius* inane corpus: *v. vol. VII 1, 823, 43*). SIL. 7, 679 -a ... exsanguia (HOMER. 998. *cf.* corpus exsangue [*vol. IV 1018, 15. 48*]). AVG. civ. 1, 13 p. 24, 14 D. exanimis hominum -is (*cf.* corpus exanimum [*vol. IV 1018, 38*]).

b *inter* -a *et* artus: *quae vox proprie de -orum iunctura usurpatur* (*cf. e. g.* LVCR. 6, 797 languentia -a per artus. VERG. Aen. 5, 422 magnos -orum artus [*Hom. Od. 18, 67* μηρούς]); *passim tamen, inprimis a poetis, de -is ipsis ponitur. cf.* LVCR. 2, 282 flecti per -a, per artus (3, 151. 6, 945). QVINT. inst. 8, 5, 23 sua -a laceranti (*at 8, 2, 20 in eadem re* suos artus). *ceterum v. vol. II 712, 81 sqq. 713, 12 sqq. et cf. l. 22 sq. p. 635, 46. 636, 4.*

2 *generalia quaedam ad naturam vel usum pertinentia, definitiones sim.*: CIC. fin. 3, 18 (*e Chrysippo?*) -orum, id est partium corporis, alia videntur propter eorum usum a natura esse donata, ut manus, crura, pedes, ut ea quae sunt intus in corpore

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

..., alia autem nullam ob utilitatem quasi ad quendam ornatum, ut cauda pavoni ..., viris mammae atque barba (*cf.* 3, 23. 62. 63 in -is alia sunt tamquam sibi nata, ut oculi, ut aures, alia etiam ceterorum -orum usum adiuvant, ut crura, ut manus. LACT. opif. 6, 10 AVG. civ. 22, 24 p. 615, 2 D. MACR. Sat. 7, 15, 18). nat. deor. 3, 92 ut ... hominum -a nulla contentione mente ipsa ac voluntate moveantur *eqs.* (*cf.* div. 1, 120 animal ... -a ... quocumque vult flectit contorquet porrigit contrahit. *et al.*). LVCR. 4, 840 -a ante fuere ... eorum quam foret usus. CELS. 5, 26, 31^{C} in prominentibus -is, id est inter ungues et alas vel inguina (*opp.* qualibet parte corporis). PLIN. nat. 7, 8 in facie vultuque nostro cum sint decem aut plura -a (*cf.* PHYSIOGN. 12 p. 21, 6 omnibus sensualibus -is, quae sunt in nostris vultibus constituta *eqs.*). 11, 1 *incisurae* praecincta separant -a *insectorum.* 11, 272 -a animalibus adgnata inutilia sunt. TERT. coron. 5, 9 p. 426, 8 Oe. propria -orum quodammodo organa *eqs.* (*cf.* 5, 10 p. 427, 4). CENS. 4, 8 primo -a singula ex terra ... edita, deinde coisse et effecisse solidi hominis materiam *docet Empedocles.* LACT. opif. 5, 1 *deus* produxit quaedam -a longius, quae vocantur pedes *eqs.* 8, 1 singulorum ... -orum, quae in corpore aperta aut operta sunt, utilitates et habitus. 10, 9. CHALC. comm. 232 hominis -a sequuntur ordinationem mundani corporis. AVG. civ. 14, 24 p. 50, 8 D. ea ... -a ... quae conpactis articulata sunt ossibus, sicut manus *eqs.* ..., illa quae mollibus remissa sunt nervis. 22, 14 p. 591, 16 -a omnia iam sunt latenter in semine *eqs.* MACR. somn. 1, 6, 77 septem sunt ..., quae a Graecis nigra -a vocitantur: lingua, cor, pulmo *eqs.* (MART. CAP. 7, 739 -a vitalia). *in sententiis*: CIC. Tusc. 2, 37 arma ... -a militis esse dicunt ([*cf. quae seq.*]. SIL. 12, 24). VVLG. I Cor. 6, 19 -a vestra templum sunt spiritus sancti (*alludunt* TERT. pudic. 6 p. 230, 13 [*v. p. 642, 45*]. CYPR. epist. 6, 1 p. 481, 3 ubi constituta sunt dei templa et sanctificata [13, 5 p. 507, 23] divinis confessionibus -a vestra. *al.*). AVG. in psalm. 29, 2, 14 proverbium est antiquum ...: ubi caput, et cetera -a (*v. Weyman, ALL 8, 1893, 26. 13, 1904, 267*).

3 *exempla alia selecta* (*ceterum cf. iuncturas p. 638, 64*): **a** *generatim* (*notandum voce -i quamlibet partem corporis includi, etiam extremas ut* caput, manus, pedes [*cf. l. 18. 22. p. 634, 84. 636, 20*] *et interiores ut* stomachus [*cf. p. 636, 26*]. *saepius tamen opponuntur* caput [*cf. l. 32. 82*], manus, pedes [*cf. l. 67. p. 636, 10. 20*], os [*v. p. 636, 17*], viscera [*v. l. 76*] *ceteris -is*): LEX XII tab. 8, 2 (Fest. p. 363 Gell. 20, 1, 14) si -um rup<s>it, ni cum eo pacit, talio esto (*cf.* CATO orig. 81 GAIVS inst. 3, 223 PAVL. sent. 5, 4, 6 GELL. 20, 1, 15. 16. 19. *ad rem v. Girard, Gesch. u. Syst. d. röm. Rechts II 435*). ENN. scaen. 119 alia fluctus differt (HOR. epod. 5, 99 SEN. Thy. 8), dissupat visceratim -a (CIC. Manil. 22 *Medea Absyrti* [*cf. l. 46*] -a. *al.* [*v. vol. V 1, 1489, 48. 54*]. *cf.* PLAVT. Caec. frg. 8, 2 -a exsecemus serra. TRAG. inc. 167 *Absyrti* -a [*syn. 169* artus] ... articulatim dividit [OV. trist. 3, 9, 34 fertur ... -a soror fratris consecuisse]. CATVLL. 64, 257 *maenades* e divolso iactabant -a iuvenco. 108, 6 oculos voret ... corvus, intestina canes, cetera -a lupi [*cf.* OV. Ib. 149 carpent mea -a volucres. SEN. Herc. O. 1791]. VERG. Aen. 9, 490. OV. epist. 12, 130 caesa ... virginea -a paterna [*i. Peliae*] manu [*cf.* SEN. Med. 134 *al.*]. met. 3, 731. 6, 644 viva ... -a dilaniant [*cf.* 14, 195]. 13, 865 divulsa ... -a per agros ... spargam [Ib. 435 SIL. 8, 640. *cf.* SEN. Phaedr. 1169. *et al.*]. SEN. Phaedr. 1256 *al.* MIN. FEL. 9, 5. FIRM. err. 2, 2 per ... ripas -a *Osiris* proiecit. *et al.*). PLAVT. Amph. 1118 mihi horror -a ... percipit dictis tuis ([LVCR. 3, 291 *aura* ciet horrorem -is. VERG. Aen. 3, 30 mihi frigidus h. -a quatit. LVCAN. 1, 193. *et al.*]. *cf.* PLAVT. Cas. 622 -a miserae tremunt. Rud. 686 metus -a occupat. TER. Ad. 612 -a metu debilia sunt. ACC. trag. 71 territa -a. LVCR. 3, 301. 5, 1219. VERG. Aen. 1, 92 [= 12, 951] solvuntur frigore -a [*Hom. Od. 5, 297 λύτο γούνατα. cf.* 12, 867]. OV. epist. 11, 77. met. 7, 630 mihi -a timore horruerant. SEN. Ag. 5. *et al.*). Asin. 786 ne quid sui -i commoveat quicquam in tenebris ([*i. 'ne quam partem ullius -i sui' Ussing*]. VLP. dig. 21, 1, 10 pr. si ... digitus abscisus -ive quid laceratum. *cf.* VARRO rust. 2, 2, 16 ne debilitent *agni* aliquid -orum [VLP. dig. 9, 2, 27, 23 aliquid -i]. TERT. virg. vel. 4 p. 889, 11 Oe. nec manus nec pes nec ullum -orum). Men. 855 ego huius -a atque ossa atque artua comminuam ... scipione. Stich. 336 omnia -a lassitudo mihi tenet (*opp.* linguam). Truc. 855 si alia -a vino madeant (*opp.* cor). LABER. mim. 116 cum vigebam -is praeviridantibus. CANIVS frg. Varro ling. 6, 81 sensum ... inesse et motum in -is cerno. VARRO ling. 9, 29 pueri et puellae inter se [non] omnia similia -a (10, 4). CIC. Q. Rosc. 28 illa -a *Panurgi histrionis* merere per se non amplius poterant duodecim aeris (*antea* corpus, *opp.* disciplina). Flacc. 73 -a quae debilitabit lapidibus fustibus ferro (*postea* manus, digitos, nervos). Phil. 8, 15 (*opp.* totum corpus). 14, 25 *coniunct.* visceribus (PLIN. nat. 28, 5 SVET. Cal. 28 MIN. FEL. 30, 6. TAB. devot. Audollent 250 A 24 cor -a v. interania. *cf.* HYG. fab. 116, 3 p. 102, 5 -a ... cum v.). fin. 2, 34 *appos.* sensus (2, 113 div. 2, 128 *al.* LVCR. 4, 855 SIL. 9, 122. TAB. devot. Audollent 247, 12 [*litt. s. II/III*] pede<s> m<e>n
a sensus m(e)dulla(m)). 5, 46. Tusc. 1, 52 *coniunct.* statuam, figuram (TAB. devot. Audollent 190, 5 comedo illius memra, colore(m), ficura(m), caput *eqs.*). LVCR. 2, 262 hinc motus per -a rigantur (2, 276 per -a ac venas. *al.* [*v. p. 634, 77*]. VERG. Aen. 1, 691 *al.* MANIL. 5, 161. 483 CELS. 3, 6, 8 *al.* LVCAN. 4, 629 omnem explicuit per -a virum [*i. 'per singula -a', 'membratim'; sic et* 6, 756 PROB. Verg. ecl. 6, 78. *cf.* PLIN. nat. 1, 11, 44—97 per singula -a. 7, 5 *al.* FLOR. epit. 3, 21, 26 ut per singula -a moreretur (*Sall. hist. frg. 1, 44* artus; *v. Weyman, ALL 14, 1906, 44*). *et al. cf.* PLIN. nat. 7, 169 per singulas -orum partes]. SIL. 9, 584 per -a, per arma [15, 686 STAT. Theb. 10, 476]. APVL. met. 10, 10. *et al.*). 3, 120 uti ... in -is vita moretur (4, 651 omnibus in -is et in ore ipsoque palato). 5, 838 mira facie -isque (VERG. Aen. 5, 358 *al.* OV. fast. 1, 112. *cf. l. 18. p. 634, 47*). 5, 1360 -a manusque (*v. p. 638, 53. cf. p. 635, 66*). 6, 1118 *syn.* partibus. VERG. Aen. 3, 137 -is (*sc. hominum*) ... arboribusque satisque. OV. am. 1, 6, 36 ante vel a -is dividar ipse meis (*fig. adynati. cf.* QVINT. decl. 321 p. 260, 7 -a hercule inter se citius pugnaverint [*sc. quam quis fratrem occidat*]). SEN. Thy. 1062 -a nervosque abscidi (*cf. p. 635, 75*). LVCAN. 2, 185 ultima ... effodit spectatis lumina (*i. 'oculos'*) -is (*i. 'spectata laceratione -orum'*). SIL. 2, 525 paribus (*sc. humanis*) ... famem compescere -is. QVINT. inst. 11, 2, 13 *opp.* ora (TAC. ann. 15, 64, 2. COMM. apol. 115 facies, oculi aut os aut -a. *cf. l. 8*). IVV. 3, 259 quis -a, quis ossa invenit? (*cf. p. 635, 67*). TERT. anim. 17 p. 324, 26 manus ac pedes, tenera scilicet et callosa -a (*at opp.* pedes: CYPR. epist. 64, 3 p. 718, 21. *cf. p. 635, 66*). 25 p. 342, 3 anulocultro, quo intus (*sc. in utero*) -a caeduntur. ITALA Rom. 6, 13 (Tert. resurr. 47 p. 96, 7) *et* VVLG. ad exhibendum -a vestra arma iniustitiae. *ibid.* exhibete ... -a vestra arma iustitiae (6, 19 [Tert. *l. c.* p. 96, 13 *et* VVLG.]. *cf.* TERT. resurr. 47 p. 96, 22. *et al.*). TERT. resurr. 60 p. 121, 2 quo huiusmodi -a (*sc. stomachus, alveus sim.*) admittunt subigunt ... egerunt? CYPR. ad Donat. 10 p. 11, 24 ad hominis corpus unum supplicia plura quam -a (*cf.* epist. 10, 2 p. 491, 17 quamvis ... torquerentur ... iam non -a, sed vulnera. AMM. 14, 9, 6 ut cruciatibus -a deessent. *et al.*). PRVD. apoth. 1080 (*apostrophe*) pellite corde metum, mea -a. *et al.* *nota breviloquentias*: sub -is: PRVD. cath. 12, 84 homo ... idemque sub -is deus *Christus.* post -a (*i. 'post -a exuta', 'post vitam'* [*aliter ut vid.* STAT. Theb. 12, 265]): CLAVD. carm. min. app. 2, 88 virtus ... digna ... sidereos p. -a intrare recessus (MART. CAP. 1, 95 p. -a corporea. *cf.* 2, 155 p. -orum nexum). *de certis quibusdam partibus corporis* (*sc. sine addit.; cf. l. 11*): MANIL. 5, 428 immota ferens in tergus -a latusque *natans* (*i. 'bracchia'*. *cf.* CLAVD. 18, 128 caedere ligna culinae -a negant). AMM. 22, 14, 4 Magnenti circumlatum ... -um (*i. 'caput'*). 30, 8, 4. *et al.* *de corpore serpentium*: VERG. Aen. 5, 279 nixantem nodis seque in sua -a plicantem *serpentem* (SERV.: etiam hoc ab homine transtulit). 7, 353 -is lubricus errat *coluber.* CVLEX 195 horrida ... volventia -a draconis (CLAVD. rapt. Pros. 1, 182 sinuosa. *cf.* SIL. 12, 8). *in arte coquin. de altilibus sim.*: HOR. sat. 2, 8, 87 discerpta ferentes -a gruis. CELS. 2, 18, 8 *discrimen carnis animalium* et aetate fit et -o. SEN. epist. 110, 12 portenta luxuriae ... certa -a ex singulis *animalibus* eligentis. APIC. 408 isicio porcino, item pulpis ex omni -o glirium trito (*nota sing.*). ANTHIM. 23 quae sunt praecipua -a *gallinarum.*

b *speciatim*: **α** *de partibus genitalibus* (*tam de partibus virilibus* [*de testiculis: l. 66*] *quam muliebribus* [*e. g. l. 60. p. 637, 2. 3. 7*]. *nota ellipsin*: CATVLL. 80, 6 grandia ... medii tenta ... viri. *ceterum v. s.* genitale, -ia [*v. vol. VI 1815, 43 sqq. 59 sqq.*], naturale, -ia [*inde a* CELS. 1, 9, 3], obscaenum, -a [*inde ab* OV. fast. 6, 631], pudendum, -a [*inde ab* ARNOB. nat. 5, 27 p. 198, 23], verenda [*inde ab* ARNOB. *l. c.*], virile, -ia [*inde a* MART. 11, 29, 1], virginale [*inde a* PHAEDR. 4, 15, 12]): CATVLL. 63, 6 ut relicta sensit *Attis* sibi -a sine viro ([*an ad p. 634, 40?*]. *item de Attide*: OV. fast. 4, 221 sua -a secandi impetus. *cf. de gallis*: TIB. 1, 4, 70 secet ad Phrygios vilia -a modos [OV. Ib. 454. *cf.* fast. 4, 244 caedunt]. *adde* OV. Ib. 273 sic aliquis tua -a secet *ut Saturnus*). LVCR. 3, 346 maternis ... -is alvoque (*an ad p. 634, 40? item dubites de* 4, 1031 ubi ipsa dies -is matura *semen* creavit [*cf.* 4, 1261. 5, 852]). RVT. LVP. 1, 18 virilis naturae -a (*cf. l. 78*). PRIAP. 26, 2 praecidite seminale -um (37, 2 -um ... unde procreamur). 68, 25 *Ulixis.* PROP. 2, 16, 14 rumpat ut assiduis -a libidinibus. OV. am. 2, 3, 3 qui ... pueris genitalia -a recidit (COLVM. 3, 10, 12 [*de vitibus. cf. p. 638, 22*]. 7, 11, 2 [*de testiculis*]. *cetera v. vol. VI 1814, 9 sqq. adde* ARNOB. nat. 3, 9 p. 117, 7 g. -orum partes [*abundanter*]. CHALC. comm. 23. *et al.*). 2, 15, 25 te nudā mea -a (*sc. anuli tamquam viri*) libidine surgent. 3, 7, 13 mea -a ... propositum destituēre meum. 3, 7, 65 nostra ... iacuere velut praemortua -a (MART. 13, 34, 1 mortua). met. 6, 616 quae tibi -a pudorem abstulerunt. SEN. benef. 7, 2, 2 res humilis (*sc. voluptas*), -orum turpium aut vilium (*cf. l. 58*) ministerio vēniens (AVSON. 393, 34 p. 246 P. PRVD. ham. 310 AVG. civ. 7, 21 p. 299, 18 D.). nat. 1, 16, 2 magnitudine ... -i. COLVM. 10, 33 Priapi terribilis -i (*cf. p. 637, 4*). APVL. met. 2, 7 steterunt et -a quae iacebant ante. 3, 20 libido mutua et animo<s> simul et -a suscitat. TERT. adv. Val. 1 p. 177, 16 simulacrum -i virilis ([*in myst. Eleusinis*]. PORPH. Hor. epod. 8, 17 [*syn. 8, 18* virili parte]. sat. 1, 2, 68 *al.* LACT. inst. 1, 21, 30 SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 69 *al.* SCHOL. Iuv. 2, 53. *cf.* AVSON. 120, 1 p. 341 P. mediorum -a virorum. *v. et l. 63*). SER. SAMM. 674 quae sit -is medicina pudendis ([*syn.* obscaenis]. AVG. civ. 14, 23 p. 48, 16 D. [*cf.* 13, 13 p. 572, 8 *al.*]. DRAC. laud. dei 1, 485. *cf.* LAMPR. Heliog. 12, 2 pudibilium enormitate -orum. FIRM. err. 4, 3 numen ... quod impudicis

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adhaeret -is). ARNOB. nat. 5, 27 p. 198, 24 deam ... consimili formatam -o. AVSON. 120, 4 p. 341 P. uxoris coepit lingere -a suae (*cf.* 128, 3 p. 344 muliebre -um). 131, 2 p. 346 irritant volsas lēvia -a lupas. SCHOL. Germ. Bas. p. 70, 21 *asinus* cum Priapo de -o naturali contendere coepit. PELAG. in Phil. 3, 19 p. 410, 4 in circumcisione verecundi (pudendi *V, Cassiod.*) -i (*cf.* in Rom. 2, 26 p. 26, 21 OP. imperf. in Matth. 15 p. 718). AVG. civ. 1, 18 p. 30, 18 D. *virginis.* 7, 21 p. 299, 24 -o inhonesto. 14, 21 p. 44, 29 eadem -a texerunt *primi homines* (*cf.* 14, 24 p. 50, 26 D. inferiorum. gen. ad litt. 11, 34 p. 368, 19 *al.*). *adde*: AMM. 28, 1, 28 ne velamen quidem secreto -orum sufficiens. *de cinaedis*: GELL. 3, 5, 2 nihil interest, quibus -is cinaedi sitis, posterioribus an prioribus (*Plutarch. symp. 7, 5, 3 p. 705^E τοῖς ὄπισθεν εἶναι κίναιδον ἢ τοῖς ἔμπροσθεν*).

β de sepultura mortuorum: ENN. ann. 139 (*trop.*) volturus in spinis miserum mandebat homonem. heu quam crudeli condebat (*cf. l. 24. 27. 34*) -a sepulcro (SIL. 9, 99. *cf.* VERG. Aen. 10, 558 patrio ... onerabit -a s. STAT. Theb. 9, 565 operit. ANTH. 402, 3 posuit. *cf.* CE 1434, 1 [= INSCR. christ. Diehl 1700] recubent. *et al.*). PROP. 1, 22, 7 (*postea* ossa). OV. epist. 11, 122 sparsa ... nati collige -a tui (SEN. clem. 1, 7, 1. *cf. p. 638, 36*). EPICED. Drusi 258 cum sunt imposito -a *Herculis* cremata deo (SIL. 13, 692. *cf.* MANIL. 1, 890 coacervatis ardebant corpora -is). SIL. 3, 439 tumulo ... -a reponit (DAMAS. epigr. 10, 1 hoc t. sacrata deo ... -a quiescunt. CE 758, 1 [= INSCR. christ. Diehl 1325] conduntur. *cf.* CE 682, 2 [*a. 403*] hic t., -a qui parva retentat [DAMAS. epigr. 23, 1 retinet caelestia -a sanctorum. 44, 1]). CE 460, 4 (*s. II*) hospitium -is fatoque paravi⟨t⟩. DAMAS. epigr. 12, 10 hic ... volui mea condere -a (*al. cf.* 28, 1 [= CE 759] ponere). PRVD. perist. 1, 116 martyrum ... -a *salvator* ... consecravit (*cf.* 4, 93 [*syn.* ossa]. *et al.*). CE 720, 4 (= INSCR. christ. Diehl 1645) -a sacrata (*cf. l. 23*) ... repperit (*syn.* corpus). 756, 1 (= INSCR. christ. Diehl 3463) aspicite ... hic mea -a sepulta (1385, 2 [= INSCR. christ. Diehl 1312; *a. 565*]. *al.*). 770, 6 (= INSCR. christ. Diehl 1512). 1374, 3 (= INSCR. christ. Diehl 987; *a. 532*) -a beata ... hic sua clausit. 1561, 9 (= INSCR. christ. Diehl 1196) recondit humo. CE NSc. 1928 p. 286, 5 una domus ⟨duo⟩bus quiescentia mem⟨bra teneret⟩. INSCR. christ. Diehl 150 hic requiescunt -a ad duus fratres (*cf.* 4835, 2 INSCR. Ital. X 2, 187. *v. et l. 23. 35*). INSCR. christ. RevA. V 28 (1928) p. 382 n. 105 in isto vaso sco. congregabuntur menbra XI. CIL VI 29947 tu ne vellis aliena -a inquitare iacentis.

B *latiore sensu tam de animo vel anima et deo tamquam -is corporalibus praeditis quam de rebus corporeis ad similitudinem -orum humanorum formatis*: **1** *de animo et anima* (*etsi in parte exemplorum notio trsl. s. II A digesta subest [cf. l. 49. 52. 60], commoditatis causa omnia in unum contuli*): SEN. epist. 90, 29 de animo coepit inquirere, unde esset, ... in quot -a divisus. 92, 9 fecerunt animalis ... sum⟨mum⟩ bonum ... mixtum portentosumque et ex diversis ac male congruentibus -is. 113, 5 animus mei pars est. ... ubi ... alterius -um erit, non poterit videri aliud. 113, 9 (*de virtutibus tamquam partibus animi. syn.* partes). *de anima*: TERT. anim. 7 p. 308, 10 nec mentiretur de corporalibus -is *animae* scriptura, si non erant (*cf. l. 59*). 14 p. 319, 4 non ... -a sunt substantiae animalis, sed ingenia *eqs.* ([*syn.* partes, sectiones]. *cf.* p. 319, 11. 12. 43 p. 372, 23. 45 p. 374, 5 resurr. 17 p. 48, 20). CHALC. comm. 32 ordinatio ... veluti -orum actuum eius officiorumque. 51 ex quibus constet anima mundi virtutibus velut ex partibus -isque coagmentata. 56 quemadmodum animae sectio sectioni caelestium -orum ... conveniat. 92 ut tamquam elementis materiisque -a animae intellegibilia conecterentur. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 65, 17 invenies ... -orum nomina corporalium transferri ad animae -a *eqs.* (*cf.* p. 66, 4 [*syn.* partes virtutesque]. in exod. 10, 3 p. 247, 23 Orig. princ. 1, 1, 9 p. 27, 1 *al. cf. et* OROS. comm. 2 p. 153, 19. *et al.*).

2 *de deo* (*in doctrina philos. et haereticorum. cf. p. 643, 59*): CIC. nat. deor. 1, 34 deos ... octo esse dicit *Xenocrates*, ... unum, qui ex omnibus sideribus ... ex dispersis quasi -is simplex sit putandus deus. 1, 92 -is humanis deos non egere (*cf.* 1, 99. 101. 123 HIER. epist. 65, 5, 3 RVFIN. Orig. in gen. 3, 1 p. 39, 8. 3, 2 p. 40, 21. 29. 41, 2. Orig. princ. 2, 8, 5 p. 162, 26 dicimus non haec humana -a, sed virtutes eius quasdam in his corporeorum -orum appellationibus indicari. AVG. civ. 4, 27 p. 180, 3 D. [*verba Scaevolae*]. 17, 5 p. 215, 9 D. hoc de deo tropice, non proprie dicitur *eqs.* quaest. hept. 3, 93 p. 311, 23 *al.*). AVG. agon. 4, 4 p. 105, 12 *Manichaei* dicunt deum pervenisse ad victoriam cum ... cruciatibus et miseriis -orum suorum (*antea* gentis *tenebrarum* ... principes devoraverunt partem dei).

3 *de statuis sim.*: VARRO ling. 9, 78 signa quae non habent caput ..., nihilo minus in reliquis -is eorum esse possunt analogiae (*cf.* 9, 79). CIC. Verr. II 4, 95 deligatum omnibus -is *signum Herculis* rapere ad se funibus (*cf.* OCTAVIA 797 CVRT. 5, 6, 5). CAES. Gall. 6, 16, 4 contexta viminibus -a *simulacrorum* vivis hominibus complent. OV. met. 10, 257. PHAEDR. app. 4, 8 facie simulacrum pari ..., simile et -is omnibus. PLIN. nat. 34, 41. QVINT. inst. 2, 1, 12 cum eius *statuae* -a fundentur (7 prooem. 2). PLIN. epist. 2, 5, 11 avolsum statuae caput aut -um aliquod. paneg. 52, 5 TERT. apol. 12, 4 nat. 1, 12 p. 82, 18 PRVD. c. Symm. 1, 439. 2, 751 CLAVD. carm. min. 7, 7. *et al.* *de picturis*: PLIN. nat. 35, 56 *Cimon pictor* articulis -a distinxit. QVINT. inst. 11, 3, 46 sine quo ne -is quidem suas lineas dedissent. 12, 10, 5 FIRM. math. 3, 6, 26. *de figura hominis filis tracta*: APVL. mund. 27.

4 *de sideribus*: OV. met. 2, 197 scorpius ... porrigit in spatium (AVIEN. Arat. 414) signorum -a duorum (*cf.* GERM. 633 totis radiat -is). MANIL. 1, 459 ut aequali fulgentia -a *stellarum* colore deficiat nihil. 1, 462 si plenis ardebunt sidera -is. 2, 163 Geminos nudatis ... -is. 2, 170 ex diverso commissis (*i.* ʻ*coniunctis*ʼ) corpore -is, ut Capricornus *eqs.* 2, 190 fera ... -a (*i.* ʻ*pars equina Sagittarii*ʼ) ... excipiunt hiemem. 2, 200 cum rectis oriantur cetera -is ([*i.* ʻὀρθοστάδιαʼ. 2, 247]. *cf.* 3, 226 alia inflexis oriuntur sidera -is). 2, 257 fraudata (*i.* ʻ*mutilata*ʼ) ... amissis sidera -is (*cf.* 2, 264). 3, 347. 359. GERM. 76 *Ophiuchi.* 216 *Equi.* 334 *Canis.* 414 immania -a Centauri. AVIEN. Arat. 393 *Leonis* (*opp.* ora). 695 -a minor *armiger* (*Arat. 314 οὐ τόσσος μεγέθει*). 746. 1148 tribus hic (*sc. arcus*) ... remorantia -a partibus erigitur (*Arat. 624 καταμελεϊστὶ φορεῖται*). 1123 caput et turgentia -a Centauro exsuperant (*661 σῶμα*). *al.* HYG. astr. 2, 26 p. 68, 13 *al.*

5 *de arboribus et plantis* (*fere per prosopopoeian. cf.* CIC. fin. 5, 40 [*exemplum ficticium*] si qua sint adiuncta ei *viti* -a. NVX 178 nostra ... fumosis urite -a focis): COLVM. 3, 10, 21 vim fecunditatis certis quasi -is *vitium* inesse non dubitabunt ([*v. p. 636, 66*]. PALLAD. 3, 13, 3 -a totius v. *cf. l. 20*). PLIN. nat. 17, 218 communis *morbus arborum* ... dolor -orum, unde partium debilitas, societate nominum quoque cum hominis miseriis. *metaph. i. q. rami* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 75*): PALLAD. 15, 62 durae dat sua -a cuti. 15, 69 mespila ... pugnacibus horrida -is. 15, 113 *al.*

C *in comparationibus* (*v. et p. 642, 16 sqq. 37. 57. 643, 40. 49 sq. 644, 55. 64*): CIC. Cluent. 146 ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege suis partibus ut nervis ac sanguine et -is uti non potest. nat. deor. 2, 86 omnium ... rerum *naturae* ... altor est mundus omniaque sicut -a et partes suas nutricatur et continet. HOR. sat. 1, 4, 62 invenias ... disiecti -a poetae (*audacter pro* ʻ*poematis*ʼ. *v. K.-H. ad l.*). SEN. dial. 10, 4, 6. nat. 7, 32, 4 si hoc totis -is premeremus. amic. frg. 2 si plures eodem tempore absunt, velut sparsa pluribus locis -a familiaritatis nostrae colligamus (*cf. p. 637, 19*). COLVM. 1 praef. 21 cum aut magnitudinem totius rei, quasi quandam vastitatem corporis, aut partium eius velut singulorum -orum subtilitatem dispicio. 4, 3, 5 ut -a infantium a primo statim die consitionis formanda *vinea.* 9, 2, 2 ne universitas incohati operis nostri, velut -o aliquo reciso, mutila atque infecta conspiceretur. LVCAN. 2, 141 dum ... nimis iam putria -a recidit *Sulla* (ADNOT.: occidit enim innoxios cum nocentibus). 9, 1043 qui duro -a senatus calcarat voltu. SIL. 1, 670 cur ut decisa atque avulsa a corpore -a despiciar? 12, 318 (*v. vol. IV 1007, 10*). 17, 149 stabat Carthago, truncatis undique -is, uni nixa viro (*sc. Hannibale*). TAC. dial. 21, 8 oratio ..., sicut corpus hominis, ea demum pulchra est, in qua non eminent venae ..., sed ... bonus sanguis implet -a. CYPR. zel. 2 p. 420, 2 *diabolus* tamquam hostis clausos obsidens muros explorat ... an sit pars aliqua -orum minus stabilis *eqs.* FIRM. err. 20, 5 licet adhuc in quibusdam regionibus idololatriae morientia palpitent -a. IVST. 13, 6, 19 Macedonia ... ferrum ... in civilem sanguinem vertit, exemplo furentium manus ac -a sua ipsa caesura. AVG. civ. 3, 29 p. 141, 26 D. Marii et Sullae aliorumque ... virorum ... tamquam suorum (*sc. Romae*) luminum in sua -a ferocitatem (*de bellis civilibus. cf. p. 642, 12*). MACR. Sat. praef. 3 (*v. vol. IV 1007, 17*). FERRAND. epist. 7, 19. *nota: de -is rei p.* (*cogitare possis et de animant. [v. p. 642, 20] et de muneribus*): CIC. epist. 5, 13, 3 circumspice omnia -a rei p. ...: nullum reperies profecto quod non fractum debilitatumve sit (VELL. 2, 90, 1 coalescentibus ... rei p. -is [PANEG. 2, 36, 4]. *cf.* PANEG. 8, 10, 2 omnibus fere -is erat truncata res p.). VOPISC. Car. 1, 4 triginta ... tyrannorum caesa civilium -a sibimet vindicantium.

D *iuncturae selectae* (*fere ad A; paene ubique num. plur.*): **1** *nominales*: **a** *adi. et part.*: *de valetudine, integritate, agilitate*: agilia: SEN. dial. 1, 4, 13. aegra: OV. epist. 11, 38 *al.* SIL. 6, 90 STAT. Theb. 6, 512. *et al.* caduca: SER. SAMM. 1008. *et al.* ardentia: LVCR. 6, 1173. concita: OV. met. 11, 334. expedita: VARRO rust. 2, 10, 3 CAES. Gall. 4, 24, 3. gravia: CELS. 2, 2, 2. illaesa: NEMES. cyn. 174. *et al.* incita: SIL. 2, 248. integra: VARRO rust. 2, 5, 7 VEG. mil. 1, 16. *et al.* intemerata: CE 709, 4 (*s. VI*). *et al.* inviolata: STAT. Theb. 3, 111. lacera: SAB. Gell. 4, 2, 15 SEN. Ag. 746. *et al.* pernicia: DARES 12. saucia: OV. met. 2, 652 *al.* sincera: LVCR. 3, 717. tabida: CLAVD. DON. Aen. 1, 173 p. 40, 26. tarda: LVCR. 1, 414 SIL. 6, 73. *et al.* torrida: LIV. 21, 40, 9. *et al.* tumidum ac turgidum: CIC. Tusc. 3, 19. velocia: VARRO Men. 393 SIL. 2, 212. *et al.* *de magnitudine, viribus, situ sim.*: ampla: COLVM. 6, 20, 1 (*taurorum*). angusta: PHYSIOGN. 121. ardua: STAT. Theb. 6, 837. breve: CELS. 8, 10, 1^B *al.* compacta: LVCR. 5, 919 SVET. Vesp. 20. *et al.* exigua (-um): SIL. 6, 305 AVSON. 417, 29 p. 277 P. *et al.* exilia: OV. met. 5, 433. extrema: LVCAN. 6, 751. fessa: OV. epist. 2, 90 *al.* LIV. 22, 2, 7. *et al.* (de-: CATVLL. 50, 14 VERG. georg. 4, 438. *et al. cf.* lassa: APVL. met. 2, 29. *et al.* lassata: OV. met. 6, 353). firma: SVET. Vesp. 20. *et al.* fortia: PROP. 4, 9, 58. COLVM. 6, 38, 2 (*equae*). TERT. adv. Marc. 1, 16 p. 311, 13. *et al.*

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gracilia: VITR. 4, 1, 8. grandia: OV. met. 10, 237. COLVM. 6, 1, 3 (*boum*). *et al.* (prae-: SVET. Aug. 72, 3). immania: VERG. Aen. 9, 708. 734 OV. met. 12, 501 SIL. 4, 149. *et al.* immensa: STAT. Theb. 6, 710. 11, 14. inferiora: AVG. civ. 16, 8 p. 136, 32 D. *al.* ingentia: SIL. 5, 112. languida: LVCR. 5, 887 *al.* CVLEX 207. *et al.* longa: CELS. 8, 16, 2 *al.* magnum: CELS. 7, 5, 1ᴮ *al.* STAT. Theb. 7, 700 PHYSIOGN. 92. moderata: PHYSIOGN. 100. modicum: VVLG. Iac. 3, 5. *et al.* parva: PHYSIOGN. 102 CE 682, 2 (*a. 403*). procera: SIL. 16, 350 STAT. Theb. 1, 414 TAC. ann. 1, 64, 2. recta: SEN. contr. 10, 4, 2. resupina: SIL. 10, 469. tremebunda: OV. met. 4, 134. strenua: OV. fast. 4, 782. superiora: CELS. 8, 1, 24. *et al.* vasta: SEN. Herc. O. 827. valens: CELS. 8, 10, 1ᴰ. *et al.* valida: IVV. 11, 5. AMM. 23, 6, 56 (*pecoris*). *de colore, forma, habitu*: accommoda: STAT. silv. 4, 4, 65. apta: OV. am. 1, 6, 6. *et al.* aspera: PRVD. ham. 283. candida: SIL. 4, 204. confusa: VARRO rust. 2, 7, 5. curva: OV. met. 3, 277 (*cf.* curvata: TAC. ann. 1, 34, 2. *et al.*). debilia: SEN. contr. 10, 4, 3. *et al.* decora: VERG. Aen. 4, 559. deformata: SIL. 2, 707. deformia: CYPR. epist. 76, 2 p. 830, 2. detorta: PANEG. 12, 4, 3. discordia: LVCR. 5, 894. dissoluta: VITR. 8, 3, 4. *et al.* (*cf.* resolutum: CELS. 2, 4, 7. *et al.*). felicia: SEN. nat. 6, 2, 4. flammea: SIL. 12, 727. fluxa: STAT. Ach. 2, 109. hispida: IVV. 2, 11. horrida: LVCR. 6, 1268 CVLEX 195 (*cf.* horrentia: MANIL. 5, 150). honesta: TERT. adv. Marc. 1, 16 p. 311, 13. iuvenalia: IVV. 11, 5. *et al.* lĕve: TERT. apol. 6, 6. lēvia: *v. p. 637, 3.* CE 1988, 23. luxa: PAVL. FEST. p. 119 SER. SAMM. 959. mollia: LVCR. 3, 596 *al.* ARNOB. nat. 6, 12 p. 223, 20. nigra: SIL. 7, 683. nitida: APVL. flor. 3 p. 15. nivea: CALP. decl. 2 p. 3, 11. nova: OV. Ib. 192. *et al.* pallida: TIB. 3, 10, 6 OV. epist. 20, 16 *al.* rugosa: VAL. MAX. 5, 6 ext. 5 AMM. 18, 6, 22. saetosa: HOR. epod. 17, 17. senecta: LVCR. 3, 772. squalida: LVCR. 5, 956. tenera: LVCR. 4, 1103 CELS. 8, 20, 5. *et al.* teres: SVET. Iul. 45, 1. turpia: *v. p. 636, 73.* VERG. Aen. 5, 358. *et al.* vilia: *v. p. 636, 58. 73. adde de corpore mortuorum* (*v.* exanima, exsanguia, inania *p. 634, 69 sqq.*): arida: INSCR. christ. Diehl 4835, 2. *de condicione, qualitate, statu*: corporalia: TERT. anim. 45 p. 374, 5. *et al.* frigida: CATVLL. 68, 29 OV. met. 14, 744 *al.* APVL. met. 2, 30. lutulenta: PRVD. ham. 117. lubrica: STAT. silv. 4, 2, 48. *et al.* madida: OV. epist. 18, 61 (*cf.* uda: LVCAN. 4, 153. umida: AMM. 18, 7, 5). moribunda: VERG. Aen. 6, 732 SEN. Phaedr. 1097 APVL. Socr. 4 p. 126 AVG. civ. 1, 25 p. 41, 5 D. *al.* CE 302, 10 (*ca. a. 370*). *cf.* semimortua: CATVLL. 50, 14 HYG. astr. 2, 4 p. 35, 16. terrena: AVSON. 369, 3 p. 95 P. *et al.* viva: FIRM. err. 6, 8. vivida: SIL. 7, 64. *adi. pro gen. animantium ponitur* (*a nom. propr. deriv.*: OV. epist. 8, 112 Scyria [*i. Pyrrhi*]. met. 5, 346 giganteis [*i. Typhoei*]. SEN. Herc. O. 1231. *et al.*): aliena: *v. p. 637, 39.* IVV. 15, 102. alienigena: LVCR. 5, 880. bestialia: AVG. civ. 18, 18 p. 278, 28 D. feminea: AVG. civ. 22, 17 p. 594, 11 D. furialia: VERG. Aen. 7, 415. humana: CIC. nat. deor. 1, 92 CELS. 1 prooem. 67. *et al.* (*cf.* GLOSS. III 350, 13). masculina: PHAEDR. 4, 15, 13. muliebria: *v. p. 637, 3.* LVCR. 4, 1053. puerilia: SIL. 5, 144. *et al.* regia: SIL. 13, 473. senilia: VAL. MAX. 5, 6 ext. 5. terrestria (*i.* '*animalium terrestrium*'): LVCR. 2, 704. virginea: VICT. VIT. 3, 36. *audacius*: LVCR. 5, 969 silvestria -a nuda ⟨da⟩bant terrae (*de hominibus in silvis degentibus*). VERG. Aen. 6, 220 -a toro defleta reponunt. TIB. 1, 3, 74 noxia -a *Ixionis*. OV. epist. 17, 198 naufraga -a (ANTH. 470, 4. *cf. p. 643, 28*).

b *a* -um (-a) *pendet gen. subi.* (*nom. propr.*: LVCR. 4, 732 Scyllarum. HOR. epist. 1, 1, 30 Glyconis *athletae. et al. cf.* SIL. 2, 310 Libyae [*i.* '*Poenorum e L.*']): animalium: PLIN. nat. 28, 131. animantum: LVCR. 5, 919. coniugis: SEN. Herc. O. 915. *et al.* ducis: LVCAN. 3, 9. *et al.* ferarum: MANIL. 5, 353 *al.* gentium: VITR. 6, 1, 3. hominis (-um): LVCR. 3, 439. *et al.* iuventae: *v. p. 641, 61.* pecudis (-um): OV. met. 7, 316 MANIL. 4, 184. quadripedum: LVCR. 5, 789. sodalis: HOMER. 847 *al.* viri (-um): OV. met. 3, 731 LVCAN. 10, 23. *et al.* *gen. explicatur species* -i (corporis: CIC. top. 30 *al.* VITR. 3, 1, 5. *et passim. cf.* TAB. devot. Audollent 270, 19 ομνια μεμβρα θοθιους χορπορις): auditūs: PLIN. nat. 10, 193. capitis: CHALC. comm. 247. carnis (-ium): VVLG. Iob 41, 14 AVG. civ. 13, 18 p. 580, 12 D. *al.* decoquendi defaecandique: TERT. anim. 10 p. 313, 12. ingrediendi: CIC. Tim. 19 (*de caelo. p. 34ᴬ* ἀσκελὲς καὶ ἄπουν). oris: PAVL. PETRIC. Mart. 4, 82. sapientiae: TERT. ieiun. 6 p. 280, 14. sensuum: PS. ASCON. Verr. p. 210, 24 (*cf. p. 635, 12*).

c *gen.* -i (-orum) *pendet e subst.* (*abstractis* [*concretis*: COLVM. 3, 10, 9 rectrix *sc. anima.* VLP. dig. 9, 2, 13 pr. dominus]. *nota: dat. pro gen.* [*v. Lenchantin ad l.*]: CIRIS 491): *de valetudine, dolore, vitiis*: amputatio: AVG. civ. 7, 24 p. 306, 11 D. *al.* (*cf.* detruncatio: TERT. resurr. 57 p. 116, 17. laceratio: SEN. dial. 5, 3, 6. *et al.* quassatio: SEN. epist. 95, 17. sectio: AVG. civ. 7, 27 p. 310, 1 D. vexatio: TERT. paenit. 10, 5. *et al.*). cruciatus: PS. AVR. VICT. epit. 14, 12. damnum: IVV. 10, 233. debilitas: LIV. 33, 2, 8. *et al.* defetigatio: CIC. nat. deor. 2, 59. dolor: PLIN. nat. 24, 35. *et al.* epiphorae: PLIN. nat. 20, 112. gravitas: LVCR. 3, 478. integritas: SEN. epist. 92, 1. *et al.* imbecillitas: CELS. 2, 14, 7. passio: CYPR. Fort. 11 p. 340, 20. pravitas: CIC. fin. 4, 31 *al.* rigor: PAVL. FEST. p. 6. tabes: SEN. contr. 10, 5, 6 MELA 3, 84. torpor: SEN. contr. 1, 4, 7. *et al.* tremor: LIV. 39, 12, 5. *et al.* valetudo: CIC. off. 3, 22. *et al.* *de numero, formatione, ordine, habitu sim.*: adhaesus: LVCR. 5, 482. aequitas: SVET. Aug. 79, 2 (*cf.* parilitas: AVG. civ. 11, 22 p. 491, 19 D.). articulamenta: HYG.

grom. p. 97, 21 Th. (*cf.* articulus: AVG. gen. ad litt. 8, 21 p. 261, 1). cacumen: PLIN. nat. 11, 219. cardo: AVG. gen. ad litt. 8, 21 p. 260, 11. circumcaesura: *v. vol. III 1121, 82.* commoditas: SVET. Aug. 79, 2 (*cf.* modus: CLAVD. 21, 46. *et al.*). compactio: CIC. fin. 5, 33 (*cf.* compago: AMM. 14, 7, 16. *et al.* compositio: CIC. nat. deor. 1, 47 *al.* conformatio: CIC. nat. deor. 2, 85. *et al.* dispositio: TERT. ieiun. 1 p. 274, 8. *et al.*). ductus: VVLG. Ezech. 17, 3 (*aquilae*). fabrica: CIC. nat. deor. 1, 121. figura: VARRO ling. 10, 4 CIC. Tusc. 1, 56. *et al.* firmamenta: GELL. 13, 23, 9. forma: AVG. civ. 22, 19 p. 597, 17 D. habitus: AVG. serm. 214, 8. ingenium: SIL. 16, 46. lineamentum: VAL. MAX. 5, 4 ext. 1 *al.* FIRM. math. 1, 5, 5. *et al.* nexus: PLIN. nat. 7, 3. *et al.* nodus: NEMES. cyn. 162. *et al.* numerus: COLVM. 3, 10, 14 LVCAN. 1, 563. officium: COLVM. 3, 10, 9. *et al.* ordo: LVCR. 3, 621 HIER. epist. 55, 2, 3. *et al.* organa: HIER. epist. 55, 4, 2. pars: LVCR. 4, 292. *et al.* situs: CIC. Tusc. 1, 41 *al.* AMM. 21, 16, 19. *et al.* usus: CIC. fin. 5, 46 *al.* CELS. 8, 11, 6. *et al.* *de magnitudine, viribus, vigore sim.*: amplitudo: VARRO rust. 2, 4, 3 PANEG. 4, 14, 3. firmitas: VAL. MAX. 1, 7, 4. laetitia: STAT. Theb. 6, 571. moles: SIL. 13, 195 *al.* CYPR. ad Donat. 7 p. 8, 25. *et al.* (*cf.* VERG. Aen. 5, 431 -is et mole [*v.* SERV. *ad l.*]). pondus: SIL. 14, 532. robur: VAL. MAX. 9, 12 ext. 10 SIL. 5, 434. spatia: STAT. Theb. 6, 755. vigor: AMM. 26, 2, 10. *de motu*: agilitas: LIV. 44, 34, 8. *et al.* flexus: QVINT. inst. 1, 1, 22. nisus: FEST. p. 177. motus: PLIN. nat. 6, 188. *et al.*

d *abl. limit.* -is *pendet ex adi. et part.* (*fere add.* omnibus. *sero demum et raro etiam c. formis verbi finitis*: commoveri: SVLP. SEV. Mart. 7, 3. debilitari: AVG. civ. 19, 4 p. 359, 29 D. valere: OPTAT. 2, 24 p. 61, 7): aequalis: SVET. Tib. 68, 1. artus: PHYSIOGN. 108. captus: CIC. Rab. perd. 21 LIV. 2, 36, 8 *al.* PLIN. nat. 33, 83 oculis -isque. *et al.* celer: AMM. 29, 5, 12. compactus: AMM. 23, 6, 56. compositus: DARES 12. curtatus: BOETH. arithm. 1, 19 p. 41, 4. debilis: CIC. Rab. perd. 21 COD. Theod. 7, 20, 12, 2. expressus: QVINT. inst. 2, 4, 6. exsuccior: ITIN. Alex. 6. extortus: PLIN. epist. 8, 18, 9. iners: PLIN. nat. 8, 77. infirmatus: AMM. 24, 4, 25. integer: SEN. epist. 66, 25. lacer: LVCR. 3, 403. maximus: OV. met. 12, 463. valens: VERG. Aen. 5, 431 OV. met. 9, 108.

2 *verbales*: **a** *nom.* -a (*fere plur. adduntur formae part. praes.*): arent: SVLP. SEV. dial. 1, 11, 2. cadunt: LVCR. 3, 596 OV. epist. 20, 156 LVCAN. 7, 623. *et al.* (con-: CYPR. laps. 8 p. 242, 22). calent: VERG. Aen. 12, 297 (*p. praes.*). PETRON. 132, 15 v. 6. cedunt: LVCAN. 3, 9 *al.* (de-: SER. SAMM. 956. re-: OV. fast. 6, 708). cinerescunt: CE 1866 (= LABER. mim.), 2. coeunt: OV. met. 4, 377. *et al.* consentiunt: SEN. dial. 4, 31, 7. crescunt: PLIN. paneg. 82, 6 (*p. praes.*). cruciant: FRONTO p. 184, 16 N. (*p. praes.*). deficiunt: SEN. contr. 1, 1, 18 (*p. praes.*). CELS. 3, 27, 1ᶜ. *et al.* dolent: PLIN. nat. 22, 160 (*p. praes.*). fluitant: SIL. 2, 310 (*p. praes.*). fluunt: *v. vol. VI 972, 20.* haerent: OV. met. 4, 266. *et al.* (in-: LIV. 1, 28, 10). interit: CIC. Phil. 8, 15. horrent: HIER. epist. 3, 4, 3 (*cf.* inhorrescunt: CELS. 2, 2, 3). labant: SEN. Thy. 436 *al.* LVCAN. 8, 60. *et al.* labuntur: SIL. 2, 136. *et al.* (con-: VERG. Aen. 4, 391. *et al.*). languent: LYGD. 5, 28 (*cf.* languescunt: LVCR. 4, 951). liquescunt: LVCR. 4, 1114. livescunt: SCRIB. LARG. 181 (*p. praes.*). luxuriant: OV. met. 7, 292. madent: *v. p. 635, 69.* SIL. 4, 451. *et al.* manant: VAL. MAX. 6, 9 ext. 5 (*p. praes.*). manent: LVCR. 5, 479. natant: LVCAN. 9, 770 STAT. Theb. 6, 842. nitent: PROP. 1, 2, 6. *et al.* parent (*i.* '*com*'-): MANIL. 2, 454. pereunt: LVCR. 6, 1268 LVCAN. 9, 641. putrescunt: MELA 3, 84 (*p. praes.*). quiescunt: *v. p. 637, 23. 35.* IVV. 13, 218 (re-: CVLEX 207. *cf. p. 637, 36*). recumbunt: LVCAN. 8, 757. rigent: LVCAN. 2, 25 (*p. praes.*). *et al.* ruunt: VERG. Aen. 9, 708 STAT. Theb. 9, 41. salit: AVG. doctr. christ. 2, 20, 31. senescunt: VAL. MAX. 8, 7 ext. 9 (*p. praes.*). squalent: CYPR. epist. 76, 2 p. 830, 2. stupent: SEN. Herc. f. 621. *et al.* sufficiunt: QVINT. decl. 335 p. 318, 6 IVV. 11, 5. *et al.* tabescunt: LYDIA 22. *et al.* tepent: STAT. Theb. 1, 585. titubant: OV. fast. 6, 678 (*p. praes.*). torpescunt: SEN. Med. 926. *et al.* (*cf.* torpent: CELS. 3, 27, 1ᴰ [*p. praes.*]. *et al.*). tremunt: OV. am. 1, 7, 53 (*p. praes.*). *et al.* trepidant: GRATT. 450 (*p. praes.*). *et al.* turgent: SIL. 4, 633 (*p. praes.*). vacat: SALL. (?) rep. 2, 9, 2 (*cf. Ps. Sall. in Tull. 3* pars corporis). valent: VOPISC. Tac. 4, 6. vigent: LVCAN. 4, 600. *et al.* vigilant: MANIL. 5, 635 (*p. praes.*). volant: MANIL. 5, 448.

b *dat.* -is: addere: SER. SAMM. 466. admovere: SEN. benef. 4, 21, 6. afferre: SEN. dial. 3, 6, 2. apponere: SER. SAMM. 439. dare: VERG. Aen. 4, 5 *al.* figere: SIL. 4, 386 (in-: AMM. 19, 2, 9). incutere: LVCR. 3, 382. inferre: SEN. Herc. O. 534. infundere: LVCAN. 4, 616. spargere: MART. 3, 82, 14. tribuere: MANIL. 4, 241. incumbere: LVCAN. 6, 565 HOMER. 337. *et al.* (*cf.* revolvi: SIL. 8, 156). imperare: AVG. civ. 19, 12 p. 374, 9 D. medicari: SER. SAMM. 894. constat (vigor): LVCAN. 3, 715 (*cf.* venit: VERG. georg. 4, 418. *et al.* redit: CVRT. 7, 3, 15. *et al.*). insibilat (ignis): SIL. 12, 616.

c *acc.* -a: *de motu*: agitare: CELS. 3, 27, 1ᴱ. aptare: PS. APVL. Ascl. 27. *et al.* complecti: OV. met. 10, 407 *al.* SEN. Herc. O. 1340. *et al.* (*cf.* conferre: LVCR. 4, 1105. iungere: OV. met. 6, 408). curvare: AMM. 18, 8, 5 *al.* (*cf. p. 639, 15*). dare: LVCR. 5, 969 *al.* HOR. sat. 2, 2, 81. *et al.* emittere: MANIL. 5, 442. exuere: HOR. epod. 17, 17. ferre: OV. met. 3, 277. *et al.* (in-: SIL. 17, 414. *cf.* portare: SIL. 13, 462 *al.*). flectere: SEN. Herc. f. 1124. fundere: OV. Pont. 3, 3, 8 STAT. Theb. 2, 92. *et al.* (ef-: SIL. 1, 308. per-: OV. met. 2, 607. *et al.*). gubernare:

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LVCR. 5, 560 (*cf.* regere: LVCAN. 6, 529 *al.* erigere: SIL. 7, 287). laxare: VERG. Aen. 5, 836. *et al.* (re-: NEMES. cyn. 162. *cf.* solvere: Ov. met. 11, 612. *et al.* [dis-: LVCR. 4, 919. re-: PROP. 2, 34ᵇ, 42. *et al.*]). levare: MORET. 5 TIB. 1, 1, 44. *et al.* (re-: Ov. met. 8, 639 *al.*). locare: VERG. Aen. 10, 868 MANIL. 1, 245 (*v. vol. VII 1, 805, 35*). *et al.* (con-: CELS. 5, 26, 28ᴮ *al.*). mergere: Ov. met. 7, 316. movere: LVCR. 4, 455 *al.* HOR. sat. 1, 9, 24. *et al.* (com-: CVRT. 8, 4, 12. pro-: CELS. 8, 11, 8). ponere: AETNA 628 Ov. am. 2, 10, 18. *et al.* (ad-: Ov. am. 1, 5, 2. com-: VERG. georg. 4, 438. *et al.* im-: SIL. 10, 238. *et al.* op-: SIL. 11, 359. re-: VERG. Aen. 6, 220. *et al.*). praecipitare: Ov. epist. 10, 14. proicere: PROP. 1, 22, 7. rapere: VAL. FL. 5, 244 (*i.* '*pro-*'). SIL. 2, 248 (con-: LVCR. 5, 1223). reicere: CVRT. 10, 5, 3. rotare: CLAVD. 20, 360. sternere: ELEG. in Maecen. 1, 96 (pro-: SIL. 6, 31 *al.*). tendere: Ov. met. 7, 580. *et al.* (ex-: CELS. 5, 26, 28ᴮ *al.* in-: CELS. 8, 10, 7ᶜ *al.*). terere: LVCAN. 4, 782. *et al.* tollere: Ov. fast. 2, 354. *et al.* (ad-: STAT. Theb. 2, 125). trahere: LIV. 22, 2, 7 SEN. contr. 10, 4, 10 SEN. epist. 114, 3. *et al.* *de laesione, fatigatione sim.*: absumere: VERG. georg. 3, 268 (*cf.* con-: Ov. met. 14, 148. *et al.*). afficere: LVCR. 3, 495. *et al.* amputare: CIC. off. 3, 32. *et al.* avellere: SIL. 1, 670. *et al.* (*cf.* di-: *p. 635, 52*). caedere: LVCR. 3, 403. *et al.* (abs-: LVCR. 3, 642. *et al.* prae-: CELS. 7, 33, 1. *et al.*). carpere: *v. p. 635, 49.* LVCAN. 2, 120. *et al.* (dis-: ACC. trag. 543). confodere: MANIL. 5, 608 (*cf.* per-: SIL. 5, 473 *al.*). consecare *sim.*: *v. p. 635, 45. 47* (*cf.* de-: TERT. nat. 1, 8 p. 72, 4. *et al.*). debilitare: *v. p. 635, 75.* BELL. Alex. 18, 2. *et al.* differre: *v. p. 635, 43.* dissipare: *v. p. 635, 43.* APVL. met. 5, 27. *et al.* distrahere: CIC. Sull. 59. *et al.* fatigare: LVCR. 3, 491. *et al.* figere: HIL. hymn. 2, 14. *et al.* (con-: SIL. 17, 136). foedare: LVCR. 4, 844 (*cf.* maculare: CYPR. epist. 13, 5 p. 507, 23 *al.*). frangere: SEN. contr. 10, 4, 3. *et al.* lacerare: CIC. Tusc. 1, 106. *et al.* laedere: SAB. Gell. 4, 2, 15 (e-: SIL. 5, 509 *al.*). laniare: Ov. met. 14, 195. SEN. contr. 2, 5, 5 (*syn.* partes). *et al.* luxare: PLIN. nat. 17, 267 *al.* quatere: APVL. met. 3, 21. rumpere: *v. p. 635, 40. 636, 64.* SIL. 13, 239. *et al.* spargere: *v. p. 635, 53.* torquere: SEN. Med. 744. *et al.* (de-: SEN. benef. 6, 24, 1). truncare: IVST. 15, 3, 4. versare: TIB. 1, 3, 74. *et al.* vexare: VVLG. II Macc. 9, 7. vulnerare: CYPR. zel. 9 p. 424, 22 *al.* urere: SEN. Herc. O. 751. *et al.* (ex-: LVCAN. 6, 765. *et al.* per-: LVCAN. 6, 622. prae-: PLIN. nat. 3, 134). *de sepultura mortuorum*: colligere, condere, onerare, ponere *sim. v. p. 637, 16 sqq. 22. adde* comburere: CIC. Tusc. 1, 106. *de exercitio, curatione sim.*: curare: SER. SAMM. 501. destringere: MANIL. 3, 630. durare: LVCR. 5, 1360 HOR. sat. 1, 4, 120. *et al.* exercere: VERG. Aen. 6, 642 STAT. Theb. 11, 551. firmare: SER. SAMM. 302. fricare: SER. SAMM. 73 (de-: SVET. Vesp. 20. per-: CELS. 2, 14, 10. *et al.* re-: SER. SAMM. 510). lavare: PROP. 4, 9, 58 Ov. epist. 2, 90 (*cf.* abluere: Ov. met. 6, 353). linere: SER. SAMM. 889. novare (*i. restaurare*): VAL. FL. 3, 423 (*cf.* recreare: PLIN. nat. 12, 4 SER. SAMM. 976. *et al.* refrigerare: Ov. met. 13, 903. vegetare: MIN. FEL. 2, 4. *et al.*). pingere (*sc. coloribus*): CLAVD. 3, 313. polire: MANIL. 5, 150. tinguere: Ov. epist. 18, 44. *alia*: alere: VITR. 8 praef. 2 (*cf.* nutrire: Ov. met. 4, 216 VITR. 6, 1, 4. *et al.*). augere: SIL. 16, 353 STAT. Ach. 2, 90. fabricari: APVL. apol. 49. fovere: TIB. 1, 8, 30 Ov. epist. 15, 222. *et al.* (con-: APVL. met. 8, 7. re-: CVLEX 213 MANIL. 5, 565. *et al.*). gerere: SEDVL. op. pasch. 5, 31 (*de corpore. cf.* gestare: *v. p. 634, 67.* induere: PRVD. cath. 9, 16). ligare: SIL. 13, 638 (de-: CELS. 5, 27, 3ᴬ *al.*). mulcere: SIL. 3, 170 *al.* (per-: SIL. 5, 144). mutare: Ov. met. 5, 456. *et al.* (*cf.* transformare: Ov. met. 10, 237). notare: Ov. rem. 412. *et al.* relinquere: Ov. trist. 1, 3, 73. *et al.* sequi: VERG. georg. 3, 565. sortiri: SEN. nat. 6, 2, 4. sustinere: LIV. 23, 45, 3. *et al.* tegere: LVCAN. 10, 381. *et al.* tepefactare: CATVLL. 68, 29. vincire: Ov. Ib. 233. *et al.* (de-: LVCR. 4, 453).

acc. q. d. graec. (*cf. p. 638, 14*): CATVLL. 64, 296 *Prometheus* restrictus -a catena. VERG. Aen. 4, 559 omnia Mercurio similis, vocemque coloremque ... et -a (*cf.* SERV. *ad l.*) decora iuventae (iuventa *l. v.*). 8, 425 nudus -a Pyracmon (CARM. de mens. 2, 21). 9, 337 multo ... iacebat -a deo (SERV.: vino vel somno) victus (PROP. 2, 15, 42). CVLEX 158 proiectus -a. CIRIS 56 mutatam -a ([*LU*, mutata in -a *cett.*]. Ov. met. 9, 81 SIL. 7, 425. AVIEN. orb. terr. 544 [*Dionys. periheg. 392* δέμας]). HOR. sat. 1, 1, 5 iam fractus -a labore. carm. 1, 1, 21 -a sub arbuto stratus. Ov. met. 15, 359 sparsae ... -a venenis. LVCAN. 8, 375 perfusus sanguine -a. SIL. 2, 624 stupefactus -a. 3, 232 -a lēvis *pubes*. 7, 292 -a ... effultus. 10, 469. 14, 490 truncatur -a bipenni. STAT. silv. 2, 1, 100 curvatus -a. ANTH. 415, 23 AVIEN. orb. terr. 601. PRVD. perist. 3, 117.

d *abl.* -is (*cf. p. 640, 25*): *instr.*: inniti: SEN. dial. 9, 9, 2. vesci: CLAVD. DON. Aen. 1, 201 p. 47, 5. uti: CIC. fin. 3, 66 *al.* VLP. dig. 21, 1, 6, 1 *al.* *separ.*: abradere: LVCR. 4, 1103. agere: VERG. georg. 2, 130 SER. SAMM. 839. auferre: LVCR. 3, 717. emittere: STAT. silv. 5, 3, 19. evellere: LVCAN. 6, 255. evolvere: SIL. 12, 8. exuere: PRVD. apoth. 407 *al.* removere: LVCR. 3, 404. solvere: NOVELL. Valent. 23 pr. carere: SEN. dial. 2, 16, 2 TERT. anim. 10 p. 312, 24. fluunt (arma): SIL. 7, 632. it (sudor): SIL. 3, 215 (ex-: LVCR. 3, 772 [*sc. vis animi*]. Ov. trist. 5, 6, 20 [spiritus]).

e *c. praep.* (in *c. abl. v. p. 636, 7*; per *v. p. 635, 83*): ex: auferre: LVCR. 3, 439 *al.* eripere: VITR. 8, 6, 11. in *c. acc.*: meare: LVCAN. 3, 640. redire: Ov. fast. 1, 112 *al.* AVG. civ. 20, 20 p. 455, 4 D. *et al.*

II *translate*, *i. q. pars, sectio, species sim.* (*e quibus unitas vel totum tamquam corpus compositum est*): **A** *de animant.* (*cf. p. 637, 43*): **1** *generatim* (*saep. imag. servata, e. g. l. 7. 13. 16 sqq.* [*v. et p. 638, 36. 51 sqq.*]): *de domesticis, familiaribus, sodalibus sim.*: Ov. trist. 1, 3, 64 fidae dulcia -a domus (AVG. civ. 19, 16 p. 383, 7 D. *cf.* GREG. M. moral. 11, 35). 4, 10, 48 Ponticus ..., Bassus ... dulcia convictus -a fuere mei. SEN. clem. 1, 14, 3 tarde sibi pater -a sua abscidat *eqs.* VEN. FORT. carm. 4, 9, 26 confitereris ut hunc ad sua -a (*i.* '*ad suos liberos*') loqui. *de populis, civitatibus, regnis* (*cf.* SEN. epist. 102, 6 quaedam *corpora* ex distantibus, quorum adhuc -a separata sunt, tamquam exercitus, populus, senatus): MANIL. 4, 44 Romam ... suismet pugnantem -is (*de bello sociali* [*cf. p. 638, 53. 55*]. *item de discordia civili*: CVRT. 10, 9, 2. 4 cum sine suo capite discordia -a trepidarent). LVCAN. 5, 37 omnia rursus -a loco redeunt (*i.* '*etiam reliqui ordines redeunt seque cum senatu coniungunt*'). 9, 25 populi trepidantia -a refovit *Cato* (*cf.* FLOR. epit. 3, 18, 1 *populus R.* corpus fecit ex -is et ex omnibus unus est. IVST. 5, 10, 10 populus ... in urbem revocatur. atque ita per multa -a civitas dissipata in unum tandem corpus redigitur). SVET. Aug. 48 -a partisque imperii (TERT. apol. 31, 3. *cf.* AMM. 15, 3, 3 rei p. -a totius [*opp.* unius legati. COD. Theod. 1, 12, 6 = Iust. 12, 55, 2]. *cf. p. 638, 57. 643, 52*). PRVD. apoth. 540 exstirpata per omnes terrarum pelagique plagas tua -a, *Iudaea*, feruntur. CASSIOD. var. 2, 20, 1 necesse est hoc -a sentire, quod corporis summa sentitur. *alia*: SEN. epist. 21, 6 quicumque -a ac partes alienae potentiae fuerunt. 92, 30 socii sumus eius (*sc. dei*) et -a (95, 52 -a sumus corporis magni). CLAVD. 28, 258 *dux* sua -a suasque cernit abire manus (*de transfugis. cf. l. 10*). COD. Iust. 11, 48, 23 pr. terram ... suis quodammodo -is defraudari (*de adscripticiis. postea* remaneat adscripticius et inhaereat terrae).

2 *speciatim in script. sacra et ap.* ECCL.: *de partibus ecclesiae et de fidelibus tamquam -is corporis Christi* (*saepe imag. vigente, cf. l. 33. 38. 47 sq. 57. 64*): VVLG. Rom. 12, 4 sq. sicut ... in uno corpore multa -a habemus, omnia autem -a non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius -a (*cf.* I Cor. 12, 12. 14. 18—20 [*v.* RVFIN. Orig. in lev. 7, 2 p. 378, 21. 379, 5]. 12, 25 pro invicem sollicita sint -a. 12, 26 si quid patitur unum -um, compatiuntur omnia -a *eqs.* [*cf.* AVG. in epist. Ioh. 3, 4. 10, 3]. 12, 27 vos ... estis corpus Christi et -a de -o [Eph. 5, 30 -a sumus corporis *Chr.*]. Eph. 4, 25 sumus invicem -a [*cf.* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 187, 4 sqq.]). I Cor. 6, 15 nescitis, quoniam corpora vestra -a sunt Christi? tollens ergo -a Christi faciam -a meretricis? (*alludunt* TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 534, 20 uxor. 2, 3 p. 687, 14 Oe. *al.* CYPR. laps. 6 p. 240, 22 AVG. civ. 21, 25 p. 539, 2 D. *et al.*). *inde varie ap.* ECCL.: TERT. pudic. 6 p. 230, 13 non corpus Christi, non -a Christi, non templum dei (*v. p. 635, 29*) vocabatur *caro* (CYPR. epist. 14, 3 p. 512, 9 Chr. -a et iam Christum confessa. 41, 1 p. 587, 12 Chr. -a dissipare [*cf.* 44, 3 p. 598, 20 in schismatis partes ... distrahere. 46, 1 p. 604, 12 discerpi. INSCR. christ. Diehl 984, 6 (*ca. a. 530*). *v. et l. 57*]. HIER. epist. 14, 5, 3. 55, 3, 3 omnes credentes, immo omne hominum genus, corporis ipsius -a reputantur. AVG. civ. 13, 23 p. 590, 28. 591, 18. 25. 17, 9 p. 228, 4 D. eius corpore ac -is quod populus eius est [*cf.* 17, 18 p. 244, 18 *de apostolis.* serm. 179, 3, 3. 231, 1, 1]. 18, 51 p. 336, 1 catholicis. 21, 27 p. 546, 9 indigentibus. enchir. 10, 35 *al. et saepe. adde*: SACR. Leon. 299 de magnorum fili tui glorificatione -orum [*i.* '*sanctorum*'. SACR. Greg. 9, 3 *al.*]. GREG. M. moral. 3, 32 redemptoris). CYPR. epist. 45, 1 p. 599, 17 ut ad catholicae ecclesiae unitatem scissi corporis -a conponerent (*cf. l. 47*). 55, 24 p. 624, 13 cum sit a Christo una ecclesia per totum mundum in multa -a divisa ([NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 4 p. 575, 21 OPTAT. 2, 9 p. 45, 19]. *cf.* AVG. civ. 20, 5 p. 413, 31 D. in ecclesia sua ... hoc est in -is suis). 62, 1 p. 698, 23 ad fratrum -a redimenda. OPTAT. 2, 14 p. 48, 18 certa -a sua habet ecclesia, episcopos, presbyteros, diaconos, ministros et turbam fidelium (*cf.* VICT. VIT. 2, 26 CONC. Turon. a. 567 p. 123, 12). 2, 17 p. 51, 8 -a laniantes ecclesiae ([6, 1 p. 144, 10]. *cf.* 3, 10 p. 94, 18 *al.* RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 155, 5 AVG. civ. 5, 26 p. 240, 12 D. *al.* EVSTATH. Bas. hex. 5, 5 [*Migne gr. 29, 104ᶜ* σώματι]. SIDON. epist. 6, 1, 1 VICT. VIT. 1, 48 *al.* CONC. Turon. a. 567 p. 123, 4 *al. cf. p. 644, 43*). 4, 5 p. 108, 16 ad fidei -a vexanda (VICT. VIT. 3, 53). AVG. civ. 17, 5 p. 216, 30 D. sacerdotii (*cf.* 20, 10 p. 433, 21 sacerdotis [*i. Christi*]. SIDON. epist. 7, 6, 9 spiritalium [*i.* '*sacerdotum*']). *de civitate dei*: AVG. civ. 17, 1 p. 197, 24. 19, 27 p. 403, 1 D. *de iis qui eiusdem monasterii sunt*: BENED. reg. 34 ita omnia -a *monasterii* erunt in pace (*cf. 61* corpori). *alia*: *de trinitate*: TERT. adv. Prax. 3 p. 231, 20 -a et pignora et instrumentum (*sc. verbum et spiritum*) et ipsam vim ... monarchiae eversionem deputas eius? *de -is diaboli*: GREG. M. moral. 3, 29 Satanae -a sunt omnes qui ei perverse vivendo iunguntur. -um quippe eius Pilatus exstitit *eqs.*

B *de rebus*: **1** *corporeis*: **a** *generatim*: **α** *de partibus domus* (*cf.* GLOSS. III 312, 65 parvum -um domus στενὸν μέρος οἴκου): CIC. ad Q. fr. 3, 1, 2 nec habere poterat adiuncta cubicula et eiusmodi -a. VITR. 5, 11, 2 in duplici ... porticu conlocentur haec -a: ephebeum ..., coryceum *eqs.* (PLIN. epist. 5, 6, 15). COLVM. 1, 6, 1 modus ... -orumque numerus *aedificiorum rusticorum* aptetur universe

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

consaepto et dividatur in tres partes *eqs.* PLIN. epist. 2, 17, 9 adhaeret dormitorium -um. VLP. dig. 32, 52, 7^a si mihi proponas adhaerentia esse -o armaria vel adfixa, ... non debebuntur, cum aedificii portio sint. 40, 4, 13, 1 si -um depi⟨n⟩xissent *servi*. EPIST. donat. Syntroph. (CIL VI 10239) 13 aedificii ([*syn.* portio]. RVFIN. Orig. in Rom. 3, 3 AVG. vera relig. 32, 59). APVL. met. 3, 28 singula domus -a cingit armata factio (AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 19. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 219, 1 [*trop.*]. CASSIAN. conl. 10, 9, 2 [*trop.*]. *cf.* CONSVLT. 2, 1 domus cum -is suis vel hospitiis). 7, 1 exploraverat et ipsa -a. SCHOL. Hor. carm. 2, 15, 16 -o hiemali (*sc. cenatione*). CLAVD. DON. Aen. 1, 638 p. 124, 25 *coniunct.* transitus. SIDON. epist. 2, 2, 10 *cryptoporticus* efficit -um bene frigidum. ENNOD. carm. 2, 38, 1. VITAE patr. Iur. 1, 10 p. 136, 31 orationis vel [e]xenodochii -um. PALLAD. hist. mon. I 22 p. 301^D (*syn.* aedificii. *gr. p. 102, 1 B.* προεισοδικόν). CONST. abb. p. 32, 6. 10. CIL VI 10876, 5 hortulum ... cum monumentis et dieta -orum v. INSCR. NSc. 1897 p. 425 (*Puteolis*). *paulo aliter in architect. de singulis partibus aedificii*: VITR. 1, 2, 2 ordinatio est modica -orum operis commoditas *eqs.* (1, 2, 3 *al.*). 1, 3, 2. 3, 1, 1 nisi uti aedes [ut] hominis bene figurati -orum habuerit exactam rationem (3, 1, 3. 4). 3, 1, 9. 6, 3, 5. *de columnis*: VITR. 3, 5, 8 ut quae adiectio in stylobatis facta fuerit, in superioribus -is *columnarum* respondeat (3, 5, 9. *cf.* 3, 5, 13. 4, 1, 2). *de pariete*: FIRM. err. 20, 6 (*trop.*) lapis sanctus, id est Christus, ... in angulo positus (*cf. psalm. 117, 22*) duorum parietum -a ... conponit *eqs.* β *de navibus*: ALF. dig. 21, 2, 44 omnia ... quae coniuncta navi essent (veluti gubernacula malus antemnae velum), quasi -a navis esse (*cf.* MANIL. 4, 278 tot sunt parvae quoque -a carinae). OV. ars 1, 412 vix tenuit lacerae naufraga -a ratis (met. 11, 559 partes et -a carinae trunca. Ib. 278 lacerae ... fracta ... -a ratis. *cf.* 17 cum ... quassa meae complectar -a carinae). trist. 1, 2, 2. TERT. resurr. 60 p. 121, 23 navem ... carie dissolutam redactis et recuratis omnibus -is eandem saepe conspeximus. CHALC. comm. 237. γ *de constructionibus quibusvis*: PROP. 3, 2, 4 saxa Cithaeronis ... sponte sua in muri -a coisse ferunt (*cf.* AMM. 20, 7, 9 moenium). VITR. 10, 10, 6 catapultarum rationes e quibus -is et portionibus componantur. 10, 11, 7 (*de parte climacidis*). TERT. anim. 14 p. 319, 14 specta ... organum hydraulicum ..., tot -a, tot partes ..., et una moles erunt omnia. AMM. 19, 7, 3 ferrea munimenta -orum (*sc. turrium sim.*). AVG. civ. 16, 2 p. 125, 7 D. cetera aratri -a. δ *de partibus regnorum, urbium sim.*: CIC. Att. 8, 1, 1 (*in imag.*) accepi haec oppida *Pompeium* ... pro derelicto habere nec sum miratus eum, qui caput ipsum (*sc. Romam*) reliquisset, reliquis -is non parcere (*cf.* HIER. epist. 46, 3, 4 quidquid in -is laudis est, omne refertur ad corpus [*antea* provinciae, *opp.* metropoli]). PLIN. nat. 2, 117 orbe discordi (*sc. Graecia*) et in regna, hoc est in -a, diviso (IVST. 30, 4, 17 omnibus Graeciae urbibus, velut regni -is extra terminos antiquae possessionis, amissis. CLAVD. 26, 437 [*trop.*]. *cf.* IVST. 34, 1, 2 Achaei, licet per civitates veluti per -a divisi sint. AMM. 17, 5, 11 [*trop.*] Mesopotamiam poscis ... et suades integro corpori adimere -a quaedam. CLAVD. 24, 129 [*trop.*] capiti [*i. Romae*] ... errantia -a *imperii* reponit. CASSIOD. var. 1, 1, 3 cuncta Italiae -a. *adde*: AMM. 18, 5, 1 *Antoninus* rimabatur ... rei p.-a totius [CASSIOD. or. frg. p. 466, 15]). AMM. 15, 7, 5 per varia urbis -a diffusum (16, 10, 14 PRVD. c. Symm. 2, 447. *cf.* AMM. 20, 6, 7 oppidi. 25, 9, 5 civitatis [*al.*]. *cf. et*: SALV. gub. 7, 68 cuncta ... loca urbis et -a populi). ε *de mundo eiusque partibus*: CIC. Tim. 22 *deus materiam permixtam* in ea quae decuit -a partitus est ([*p.* 35^B μοίρας]. *cf.* OV. met. 1, 33 *deus* congeriem secuit sectamque in -a redegit). nat. deor. 1, 24 *regiones terrae*, si mundus est deus, ... dei -a ... ducenda sunt (PS. APVL. Ascl. 2 *al. cf. l. 67*). 1, 100 *mundi* -a: caelum terras maria (LVCR. 5, 240. 244 [*syn.* partes; *sic et* ARNOB. nat. 3, 35 p. 135, 5]. 5, 381 maxima m. ... -a [*i. 'ignis et aqua'*]. 5, 439 MANIL. 3, 50 APVL. Plat. 1, 12 PS. APVL. Ascl. 33 MIN. FEL. 5, 7. 19, 2 CHALC. transl. p. 32^A *al.* PAVL. NOL. carm. app. 1, 7 AVG. civ. 13, 17 p. 577, 2 D. *al.* MART. CAP. 2, 196. *cf.* MANIL. 1, 248 naturae [*de elementis. cf. l. 60. 61*]. PRVD. ham. 247 orbis. PETR. CHRYS. serm. 48 p. 335^A elementorum. SEDVL. carm. pasch. 2, 212 poli). MANIL. 2, 67 nisi cognatis -is contexta maneret machina (*de mundo a deo gubernato*). TERT. adv. Hermog. 31 p. 160, 21 -a erant caeli et terrae abyssus et tenebrae (*cf.* p. 160, 24. 32 p. 161, 2. 5 [*syn.* species]). AVSON. 409 p. 267 P. Europamque Asiamque, duo vel maxima terrae -a. AVG. epist. 164, 7 inferorum (*syn.* partem). *adde de regionibus caeli*: PLIN. nat. 6, 211 terrae ... universae in -a caeli digerentur (*postea* segmenta mundi). ζ *alia*: VARRO rust. 3, 2, 9 quid ... est ista villa, si nec urbana habet ornamenta neque rustica -a (*de apparatu ut torculis, vasis vindemiatoriis sim.*). OV. met. 14, 541 nemorum partes et -a. VITR. 7, 3, 7 ⌊in quibuscumque -is est formata calx⌋ (⌊⌋ *del. Krohn*). PLIN. nat. 37, 19 vidi ... adnumerari unius scyphi fracti -a (*de vase. cf.* CHALC. comm. 62). CARM. de alphab. 65 (*de tribus hastis litterae Y*) nomine sum duplex, sed graeco robore simplex, ac typica in -is tribus *eqs.* *nota: de litteris ut partibus vocum*: GELL. 17, 9, 12 resolutio ... lori (*sc. a volumine*) litteras truncas ... reddebat -aque earum et apices in partis diversissimas spargebat.

2 *incorporeis*: **a** *generatim*: VARRO rust. 3, 9, 1 ego quae requiro farturae (sars- *cod.*) [assurae] -a, de palumbis gallinis dic (*'eas partes farturae, quae ad has pertinent, se requirere dicit' Keil*). CIC. Sest. 98 huius ... otiosae dignitatis haec fundamenta sunt, haec -a ...: religiones, auspicia, potestates *eqs.* ([*cf. Plasberg ad parad. 7*]. 99). de orat. 1, 190 ut primum omne ius civile in genera digerat, ... deinde eorum generum quasi quaedam -a (phil. frg. V 58) dispertiat (*cf. infra l. 63*). 2, 79 quinque faciunt quasi -a eloquentiae, invenire ..., inventa disponere ..., ornare ..., memoriae mandare ..., agere. parad. 7 haec inbecilla et commutabilia pecuniae -a (*i.* 'πλούτου μέρη'. *v. Plasb. ad l.*). nat. deor. 1, 9 *philosophiae* ([*syn.* partes]. SEN. epist. 89, 1 [*syn.* partes]. APVL. Plat. 1, 3 AMM. 16, 5, 6. SIDON. epist. 4, 3, 4 disciplinarum ph. *cf.* AVG. civ. 6, 7 p. 258, 2 D. *theologiae* [6, 9 p. 265, 32 *syn.* partem]). MANIL. 2, 752 cum perceptis steterit fiducia -is *doctrinae* ([*opp.* totum corpus; *postea* singula, *opp.* summa]. *cf.* 3, 159 nudis [*cf. l. 19*] ... insistere -is [*opp.* permixta]. 3, 589 non interpositis turbabitur *materies* ... -is). VITR. 1, 1, 12 encyclios ... disciplina uti corpus unum ex his -is (*sc. litteris, philos., musice al.*) est composita. 10, 16, 12 omnia architecturae -a (*antea* singulis generibus et partibus). SEN. contr. 1 praef. 21 ubi nuda proponuntur -a *quaestionis* (*cf.* 2, 3, 15 quasi -a in aliquam q. ⟨in⟩currentia [2, 5, 14]. 7 praef. 2 [*opp.* corpori; *in imag.*]. MART. CAP. 5, 440). COLVM. 10 praef. 4 multa sunt eius (*sc. cultus hortorum*) quasi -a. QVINT. inst. 2, 10, 1 in his primis operibus *discipuli*, quae non ipsa parva sunt, sed maiorum quasi -a atque partes. 9, 4, 129 omnia eius (*sc. historiae*) -a conexa sunt. PLIN. epist. 7, 9, 6 nova velut -a peracto corpori intexere (*de retractatione scripti. cf.* 8, 4, 7 spectabuntur ut -a [*de bello Dacico Caninii*]. COD. Iust. 1, 17, 1, 8 nulla ... in omnibus praedicti codicis -is antinomia ... sibi vindicet locum). DIOM. gramm. I 49, 20 (= SVET. frg. p. 11, 5) -a comoediarum sunt tria, diverbia, canticum, chorus (*ibid. iterum.* 491, 30). ARNOB. nat. 5, 22 p. 193, 9 sermone ... multo -a ire per singula (*cf.* MAX. epist. p. 2 per singula calamitatum -a discurrere). FAV. EVL. p. 6, 11 in quinque classes omnia civitatis -a dividentes (claudentes *cod.*). CLAVD. 17, 97 quaenam -a sui virtus divisa domandis obiectet vitiis. PS. AVG. quaest. test. I 228, 10 si singula -a inspicias causae. CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 46, 33 interrogationis. COD. Theod. 11, 30, 2 *negotii* (*cf.* COD. Iust. 4, 1, 12, 4^d litis). BOETH. cons. 3, 10, 31 W. beatitudinis (3, 10, 33. 34). in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 4, 13 accidens in novem -a dispersit *Aristoteles eqs.* *ap.* ECCL. *de virtutibus, vitiis, sacramentis*: ITALA Col. 3, 5 (Tert. pudic. 17 p. 258, 20) *et* VVLG. mortificate ... -a vestra quae sunt super terram: fornicationem, immunditiam *eqs.* ([*de vitiis tamquam -is spiritalibus hominis interpretatur* AVG. serm. 216, 5, 5]. *cf.* AVG. enchir. 13, 45 *peccatorum*). OPTAT. 2, 10 p. 45, 24 sanctis *ecclesiae* ... -is ac visceribus ..., quae sunt ... in sacramentis et in nominibus trinitatis (*cf.* 5, 4 p. 127, 6 baptismatis unicum nomen est, cui subest proprium corpus, cui corpori certa sunt -a [*sc. trinitatis et fides credentis*]). 7, 1 p. 166, 13 omnia -a legis sana sunt (*ad Rom. 2, 14*). GAVDENT. serm. 7, 1 discussis validioribus mandatorum paschalium -is (*syn.* species). PELAG. in I Cor. 13, 4 p. 204, 1 describit ipsa -a et species caritatis.

b *speciatim*: α *in arte rhetor.* (*aliter supra l. 6*): ① *laxius et non technice (fere imagine servata)*: RHET. Her. 4, 45, 58 hic locus (*sc.* 'commoratio') non est a tota causa separatus sicuti -um aliquod *eqs.* (*cf.* CIC. inv. 1, 26 separatum est *vitium*, quod non ... sicut aliquod -um adnexum *est* orationi. de orat. 2, 325 ut *principium* ... non adfictum aliquod, sed cohaerens cum omni corpore -um esse videatur). CIC. div. in Caec. 45 cum accusationis (part. 119) tuae -a dividere coeperit *Hortensius eqs.* de orat. 2, 359 verba quae quasi articuli conectunt -a orationis. 3, 119 eadem sunt -a in utriusque disputatione *eqs.* Brut. 209 reliquae partes *defensionis* quasi -a suo quaeque loco locata (*sc.* 'διήγησις, ἀπόδειξις'). orat. 74 in causis earumque quasi -is (*syn.* partes orationis). part. 34 verisimilia reperientur ex partibus et quasi -is narrationis. top. 26. *de partitione*: CIC. top. 28 *partitio*, cum res ... quasi in -a discerpitur, ut si quis ius civile dicat *eqs.* 30 in partitione quasi -a sunt ut corporis caput *eqs.* ..., in divisione formae. QVINT. inst. 4, 5, 25 minuta illa nec iam -a, sed frusta (*postea* mille particulas. *cf.* 7, 10, 16 corpus sit, non -a). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 22 p. 209, 21 partitio species habet duas: ... alteram, quae distributionem habet -orum in reliquam orationem (p. 209, 38. 210, 12). ② *technice i. q.* κῶλον (*v. Ernesti, Lex. techn. lat. rhet. 254; Volkmann, Rhetorik 506 sq.; Kroll, RhM. 62, 1907, 92; Jahn-Kroll ad Cic. orat. 211*): RHET. Her. 4, 19, 26 -um orationis appellatur res breviter absoluta sine totius sententiae demonstratione, quae denuo alio -o orationis excipitur, hoc pacto: 'et inimico proderas'. id est unum, quod appellamus -um. deinde hoc excipitur alter⟨o⟩: '⟨et⟩ amicum laedebas'. ex duobus -is suis haec exornatio potest constare *eqs.* (*opp.* articulus; *sic et* CIC. de orat. 3, 186 QVINT. inst. 9, 3, 98. 11, 3, 51. *cf. p. 634, 27*). 4, 20, 27 conpar ... quod habet in se -a orationis ..., quae constent ex pari fere numero syllabarum. *ibid. iterum.* CIC. de orat. 3, 190 ut -is distinguatur *oratio. ibid.* saepe carpenda -is minutioribus oratiost, quae tamen ipsa -a sunt numeris vincienda. Brut. 162 -a quaedam, quae κῶλα Graeci vocant (orat. 211 *opp.* incisa, *i.* 'κόμματα' [*al., v. vol. VII 1, 910, 41. 45. cf.* CIC. orat. 216 *opp.* incisionibus]. *cetera v. vol. III 1696, 28 sqq.* *adde e. g.* FORTVN. rhet. 3, 10 p. 127, 9. CARM. de

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fig. 7 [*opp.* particulae]). orat. 213 haec item -a ternis *pedibus.* 221 constat . . . ambitus . . . e quattuor fere partibus, quae -a dicimus (*cf.* 223 comprehensio non longa — ex duobus enim versibus [*sc.* 'στίχοι'], id est -is, perfecta est. 225. QVINT. inst. 9, 4, 125 AQVILA rhet. 18 p. 28, 14 [= MART. CAP. 5, 529]). QVINT. inst. 8, 5, 27 soluta . . . oratio et e singulis non -is, sed frustis (*cf. p. 644, 66*) collata structurā caret. 9, 3, 76 *πάρισον* . . . quod sit e -is non dissimilibus (SCHEM. dian. 41). 9, 3, 80 ut sint . . . -is aequalibus, quod *ἰσόκωλον* dicitur (CARM. de fig. 82). 9, 4, 52 nihil quod est prosa scriptum non redigi possit in quaedam versiculorum genera vel in -a. 9, 4, 123 (= DIOM. gramm. I 466, 8) -um . . . est sensus numeris conclusus, sed a toto corpore abruptus et per se nihil efficiens *eqs.* 9, 4, 126 -um longius iusto tardum, brevius instabile est (9, 4, 134. 11, 3, 110). 11, 3, 39 (*syn.* intervallis). DIOM. gramm. I 466, 5. AQVILA rhet. 18 p. 27, 13. 32 (= MART. CAP. 5, 528) -um . . . est pars orationis ex pluribus verbis absolute aliquid significans (*opp.* caesum. *cf.* p. 28, 6). *adde de signo distinctionis* (*cf. vol. III 1697, 68*): CASSIOD. inst. 1, 15, 12 dictionem sic per -a dividere, ut suis partibus considerata pulchrescant *eqs.*

β in gramm. et re metr. (cf. p. 634, 30): de partibus orationis (nos 'Redeteile'): DIOM. gramm. I 299, 15 totius operis prima pars universi sermonis -a continet. I 420, 2. *de versibus, i. q. colon*: CIC. de orat. 3, 185 *dithyrambi* -a et pedes, ut ait idem *Theophrastus,* sunt in omni locupleti oratione diffusa. FORTVN. gramm. VI 283, 2 (*v. vol. III 1696, 39*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 27 (*ex Apthonio*) consideranda . . . in metris cola, quae latine -a (54, 2 *v. vol. III 1696, 41*). DIOM. gramm. I 499, 22 metri totius (*sc. versus hexametri*) sive tomas vel commata sive cola, quae latine sectiones incisa -a dicuntur. TER. MAVR. 1693 'bes' . . . conectit cetera versus -a (*cf.* AVG. mus. 5, 3, 4). *adde de clausulis*: QVINT. inst. 9, 4, 101 duo spondei non fere iungi patiuntur . . . nisi cum id fieri potest ex tribus quasi -is *eqs.*

γ in arithm.: MART. CAP. 7, 752 cuiusque numeri -a nominabo solidos numeros, in quos is diduci poterit, ut in XII fiunt (*opp.* partes). 7, 757 maior *numerus* . . . multiplicatione procedit, aut ratione -orum aut partium *eqs. ibid.* Graeci . . . -o -isve antecedentes *numeros ἐπιμορίους,* -o -isve inferiores *ὑπεπιμερεῖς* appellant (*ibid. saepius*). 7, 801. *adde*: BOETH. arithm. 2, 41 p. 139, 20 inde . . . decem -orum particulae (*de proportionibus arithmeticis, geometricis, harmonicis*).

δ in geometr.: MART. CAP. 6, 716 ad theorematum -a redeamus. nam utique -a sunt linea et angulus.

ε in astron.: MANIL. 2, 334 trinis paribus facies . . . -a trigoni. EVSTATH. Bas. hex. 6, 5 p. 926^C unumquodque -um partium tricenarum *circuli signiferi.*

ζ in musica: MART. CAP. 9, 989 inde *διάγυιος* (*Meibom, δυάγυος sim. codd.*) quidem dictus est *paeon,* id est quasi duplicia -a discernat; *ἐπιβατός* autem, quia -is veluti utens quattuor ⟨e duplici arsi⟩ et duabus diversis thesibus (speciebus *codd.*) copulatur.

deriv.: membrana, membratim, membratura, membro, membrosus. *compos.*: bimembris, quadrimembris, trimembris. parimembre. commembrum, -is. emembris, hiatimembris. membripotens.

memecylon *v.* memae-. **mememoria, memeria** *v.* memoria. Ps. APVL. herb. 26 l. 10 a Graecis dicitur camepitis . . ., Aegyptii **memenepsa** (nem- *β*, em- *γ*; *cf.* GLOSS. III 570, 23 nemonipsa).

mēmet *v. vol. V 2, 277, 70; cf.* -met. *Hofmann.*

memfītis *v. p. 603, 31.*

CELS. 6, 6, 17 Euelpidis *collyrium,* quod **memīgmenon** (*FVJ, μεμυγμένον P*) nominabat (6, 6, 18).

memineo(r) *v.* memini.

*__meminī__, -isse. [*i. q. gr. μέ-μον-α 'cogito, commemini', cf. got.* man, *plur.* munum *'puto, existimo' (praeteritopraes.) et sanscr.* mamnē *'recordor'; cum eadem reduplicatione formatum est osc.* memnim *'monumentum'. J.B.H.*] *de orig.*: VARRO ling. 6, 44 ab eadem mente -isse dictum. 6, 49 -isse a memoria *eqs. scrib.* maem-: VERG. ecl. 8, 88 *P. et al.* mim-: STAT. Theb. 4, 628 *Λ.* VLP. dig. 39, 6, 37 pr. *F. et al. abbreviatur* m(eminit): FEST. p. 249 *al.*; m(e)m(en)to: INSCR. christ. Diehl 2357 adn. *de formis: testim. gramm.*: SACERD. gramm. VI 431, 1 fit defectiva species et tempore ut . . . -i (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 200, 18 CHAR. gramm. p. 337, 16 B. SERV. gramm. IV 437, 4 ecl. 9, 38. *et al.*). *cf.* 434, 3. CHAR. gramm. p. 337, 15 B. sunt quaedam verba confusa temporibus (*cf. l. 81*), velut . . . -i; . . . nec participia fere habent (DON. gramm. IV 388, 5 CLEDON. gramm. V 71, 27 -i -ens, -itus non facit. PRISC. gramm. II 560, 22. *cf. etiam* SERV. gramm. IV 441, 1 si ad usum, verum est, si ad auctoritatem, falsum, nam invenimus in Plauto -ens). p. 338, 18 etiam quasi futurum habent imperativi, -i quidem -nto *eqs.* (*cf.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 554, 10 imperativo modo adiecto 'fac' dicimus . . . 'fac -eris'). p. 338, 20 passiva non habent. p. 339, 21 optativa instantis et imperfecti 'utinam -erem', perfecti 'utinam -erim' . . ., futuri 'utinam -erim'; subiunctiva instantis 'cum -erim', imperfecti 'cum -erem' . . ., futuri 'cum -ero'. DIOM. gramm. I 387, 18 idem habet infinitivum instans et perfectum quasi -isse; futurum infinitivum nonnulli declinant quasi memorem futurum (*cf.* SERV. Aen. 2, 12 nec enim potuit dicere '-ere'. SERV. auct. Aen. 4, 66). *exempla (de* CLAVD. MAM. *cf. Hårleman, Eranos 37, 1939, 64 sqq.)*:

inf. -ere: BENED. reg. 2 (*ter*). -ire: GREG. TVR. Franc. 5, 43 p. 234, 18 (-ere *var. l.*). *coni.* -iat: GREG. TVR. Franc. 2 praef. (-eat *var. l.*). *?*-eret (*cf. p. 645, 78. 80*): ROMVL. fab. 53 praef. rec. W (*loco corr.*). *cf. p. 653, 16. pass.* -etur: GREG. TVR. (*v. p. 648, 50*). *imper.* -nto: *passim inde a* PLAVTO, TER.; -ntote: *inde a* CIC., VAL. MAX., CVRT., ITALA. -ens (*falso tribuitur* PLAVTO *a* SERV. *l. c.*): LAEV. carm. frg. 3 AVSON. 191, 40 p. 50 P. SIDON. epist. *quater.* GREG. TVR. Andr. 12 CONC. Barcin. a. 599 Mansi 10, 481^E. *perf.* -is (*i.* -isti): PSALT. Cas. 8, 5 CLAVD. MAM. anim. 1, 26 p. 95, 22. *cf. l. 83.* -et: GREG. TVR. stell. 13. -i *sim. sensu perf.*: *p. 654, 35. 41. 48. 50. 54. 80 sq. 655, 3. 15. 28 sqq. al. dub.*: *l. 57. p. 647, 83. 653, 21.* NOT. Tir. 51, 34^{a.b}. 53, 4. *de notione*: SEN. epist. 33, 8 -isse est rem commissam memoriae custodire *eqs.* NON. p. 441, 3 -isse et in memoriam redire [hoc] differre Aristoteles putat: *διαφέρει μνημονεύειν τοῦ ἀναμεμνῆσθαι.* et vult -isse omnium esse animantium *eqs.* SYNON. Cic. p. 418, 2 B. certus sum, -i, recordor *eqs.* 443, 4. GLOSS.^L II Philox. ME 29 *μέμνηται.* III Abol. ME 25 -nto: in mente habe. 44 recordo⟨r⟩, retineo. *in versionibus reddit gr. μιμνήσκεσθαι, μνημονεύειν*; *alia adnotavi. inde a* NAEVIO, ENN., PLAVT.; *deest c. g.* LVCIL., GRATT., VITR., GERM., VELL. [*loco manco*: CAECIL. com. 111 CIL IV 4261. *falso trad.*: PLAVT. Mil. 356 -i (*P*) *pro* minime (*A*)]

I *i. q.* ***in memoriam sibi revocare, recordari,*** *interdum latiore sensu i. q. cogitare, meditari (subi. fere animantes [bestiae e. g. l. 55. p. 648, 41. 649, 65], raro res* [animus *sim.*: *l. 49. p. 649, 26. 63. 65 al.*]: *l. 78. p. 647, 25 sq. 59 sq. 649, 37. 650, 17. 652, 34. 653, 57 sq. 63. add. dat. comm.*: *l. 44*; *abl.*: *l. 36. 49. cf. p. 649, 32*; *in c. abl.*: *p. 647, 57. 62. 648, 26. 43. 649, 8. 55. 61. 650, 16. 651, 44. 652, 47. 653, 11. 654, 5. 8*; *in c. acc.*: *p. 649, 52*; *ex*: *p. 648, 31*; *prae*: *p. 652, 84*; *pro*: *p. 649, 52 sq.*; *per*: *l. 53. p. 649, 64*; *inter*: *p. 654, 18*; *iuxta*: *p. 649, 53*): **A** *spectat ad intellectum, recordationem (fere de rebus praeteritis in memoriam revocandis; paene i. q. memoriae imprimere*: *l. 56. p. 647, 81. 648, 5. 42. 58. 73*; *subauditur notio curae*: *p. 647, 76. 84 sq. 648, 9. 78 sqq. 649, 16. 60. 650, 19. 23. 25. 32. 35. 37*; *c. emphasi quadam de bona recordatione*: *l. 59*): **1** *absol.* (*vel obi. suppl.*): **a** *in universum*: PLAVT. Capt. 393 istuc ne praecipias, facile memoria -i tamen (RHET. Her. 3, 22, 37. 3, 24, 40 QVINT. inst. 4, 2, 33). Cas. 737 non sum ego liber? -nto, -nto (*cf.* Asin. 480 [*interpol.?*] non is? -nto. TER. Ad. 426). 998 monebo, si qui -isti minus (Men. 533 sq. non -isti, obsecro? redde igitur spinter, si non -isti. RHET. Her. 4, 40, 52 *opp.* si obliti estis. *aliter infra l. 80*). Curc. 210 facito ut -eris (Pseud. 515). 384 -i et scio (Persa 176 -i et s. et calleo et commemini). Mil. 48 nullos habeo scriptos: sic -i tamen. 1047 -isse haud possum (*cf.* VERG. ecl. 9, 38). Trin. 918 egomet -i mihi. TER. Andr. 943 numquid -isti? LAEV. carm. frg. 3 -ens Varro corde volutat. RHET. Her. 3, 22, 35 si quas res . . . videmus parvas . . ., -isse non solemus (*cf.* CIC. Flacc. 13). 4, 16, 23 desino -isse. 4, 56, 69. CIC. rep. 6, 26 deus, qui viget, qui sentit, qui -it (*cf.* Tusc. 1, 65 AVG. in psalm. 87, 5). fin. 2, 105. Tusc. 1, 59 illud, quo (quod *var. l.*) -imus. VERG. Aen. 2, 12 animus -isse horret (*cf.* OV. epist. 17, 55 est -isse voluptas. met. 9, 29] parsque est -isse doloris. 9, 485 -isse iuvat. *v. et p. 647, 9. 648, 28. 56. 654, 38*). 6, 514 nimium -isse necesse est. 7, 645 et -istis . . ., divae, et memorare potestis. TIB. 1, 2, 40. LIV. 30, 22, 5 nec -isse se per aetatem. SEN. contr. exc. 4, 6 non -i. STAT. Theb. 9, 755 sequitur *caecus* . . . hostem, qua -it. QVINT. inst. 11, 2, 6 animalia . . . -erunt et agnoscunt. GELL. 17, 20, 2 ea verba ita prorsum amavimus, ut -isse etiam studuerimus. PS. VARRO sent. 44 non tam laudabile est -isse quam invenisse. PS. AVR. VICT. epit. 45, 6 (*de virtutibus Valeriani*) pingere venustissime, -isse (*sc. bene*). *et al. in responsis*: *spectat ad idem verbum praecedens* (*cf. p. 649, 23*): PLAVT. Asin. 333 sqq. -istin asinos . . . vendere atriensem? :: -i. Aul. 259. Curc. 492 -nto promisisse te *eqs.* :: -ero. Mil. 42 ecquid -isti? :: -i. Poen. 767 -imus. Pseud. 1091 *al.* TER. Phorm. 227. CIC. de orat. 2, 273 quidni . . . -erim? (SEN. benef. 5, 24, 2 BOETH. cons. 1, 6, 14 W.). fin. 2, 10 off. 3, 53. *adde*: SEN. benef. 5, 24, 1 cum Caesar -isse se dixisset. *spectat ad alia verba*: PLAVT. Asin. 117 nempe in foro? :: ibi *ero,* si quid opus fuerit. :: -ero (*item fut.*: Capt. 398). Mil. 16 -i. Most. 335^a. Poen. 727 istaec volo ergo vos commeminisse *eqs.* :: -imus. 1279 (*interpol.?*) facito in memoria habeas *eqs.* :: -i. Pseud. 490. 1156 Phoenicium esse dixit? :: recte -isti (*antea* vera memoras). TER. Andr. 977 Haut. 732. CIC. Tusc. 1, 81 oblitine sumus *eqs.* :: ego vero -eram. HOR. sat. 1, 9, 68 -i bene. BOETH. cons. 3, 12, 13 W. *in parenthesi* (*aliter p. 647, 35*): (sic)ut -i *sim.*: PLAVT. Men. 1118 filii quot eratis? :: ut nunc maxime -i, duo (*item prima pers.*: CIC. Att. 12, 24, 2 ut ego -isse videor. PRVD. apoth. 450. *plur.*: AMM. 21, 16, 2). CIC. Caecin. 28 sicut -istis (Sest. 6 Cael. 12 rep. 6, 2 APVL. flor. 16 p. 67 CYPR. epist. 39, 3. *sing.*: FRONTO p. 163, 13 N. APVL. apol. 1 FIRM. math. 3, 4, 37. *et al.*). LVCAN. 5, 109 ut Salaminiacum -it mare (*cf.* QVINT. inst. 3, 6, 68 sicut omnes . . . -isse possunt). *adde*: OV. Pont. 1, 7, 65 quantumque licet -isse. si -i *sim.*: CIC. rep. 3, 48 si -isti, omnes *Rhodii* erant idem *eqs.* (Att. 12, 18^a, 2 si modo -isti. 13, 49, 1 epist. 11, 27, 5. SEN. epist. 76, 20 si forte -isti. OPTAT. 2, 13 p. 48, 5 [-is *var. l.*]). HOR. sat. 2, 8, 21 si -i (*cf.* PROP. 2, 1, 49 OV. am. 3, 1, 33 fast. 3, 248. 5, 646 MART. 1, 19, 1. 9, 9, 2. 12, 34, 2). APVL. apol. 55 si

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

qui forte -it. *add. adv.*: CIC. nat. deor. 3,6 si recte -i (FRONTO p. 23, 19N. *al.* GELL. 1, 3, 10 si r. -imus). PETRON. 30,3 bene. APVL. apol. 67 probe (met. 5, 28). nam -i *sim.*: OV. met. 15, 160 ipse ego, nam -i, . . . Euphorbus eram (CALP. ecl. 3, 11). epist. 20, 101 et quae praeterea — neque enim -i *eqs.* *t. t. rhet.*: *inter artes oratoris*: CIC. de orat. 1, 187 excogitare, ornare, disponere, -isse, agere. Brut. 216. *de figura rhetorica*: QVINT. inst. 4, 2, 22 plurimis erit figuris varianda expositio . . . sicuti '-isti'. *inf. pro subst. i. q. memoria* (*cf. infra l. 19 sq. p. 646, 51*): LVCR. 4, 765 -isse iacet languetque sopore.

b *c. colore quodam*: α *fidei, gratiae, pietatis sim.*: PLAVT. Cist. 11 ita . . . nos lepide . . . accepisti . . ., ut semper -erimus. Mil. 890 obliviosae . . . fiunt *mulieres*, -isse nequeunt. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (= 9, 24 Sj.), 8 quanto diligentius homines metuant quam -erint. CATVLL. 83, 5 non solum -it *Lesbia*, sed . . . irata est (*opp.* nostri oblita). PVBLIL. N 9 ⟨bene⟩ ubi -it, qui accipit *beneficium*. ELEG. in Maecen. 2, 18 semper ero, semper si -isse voles (*item de memoria mortuorum*: SEN. epist. 99, 24 [*bis*]. STAT. silv. 2, 1, 55 nobis -isse relictum. TAC. Germ. 27, 1 feminis lugere honestum est, viris -isse). SEN. benef. 2, 24, 1 nec referre potest gratiam nisi qui -it (*cf.* 3, 2, 2). 7, 22, 1 illi oblivio imperata est, tibi -isse mandavimus. PETRON. 74, 13 VAL. FL. 7, 204. *et al.* β *irae, ultionis sim.*: PLAVT. Mil. 888 ea sibi immortalis memoriast -isse[t] et sempiterna. CIC. Mur. 42 cui placet, obliviscitur, cui dolet, -it. CATVLL. 30, 11 si tu oblitus es, at di -runt, -it Fides. PVBLIL. Q 2 quicquid nocere didicit, -it cum potest. PETRON. 113, 4.

2 *c. enunt. dir.*: *seq. enunt.*: PLAVT. Capt. 240 te ut⟨i⟩ -eris moneo: non ego erus tibi, sed servos sum. Mil. 42 CIC. Quinct. 55 Verr. II 1, 58. Lael. 96 -istis: . . . quam popularis lex . . . videbatur. Att. 14, 11, 1 -nto: sic alitur consuetudo *eqs.* epist. 7, 6, 2 illud semper -nto *eqs.* (MACER dig. 49, 8, 1 pr.). OV. epist. 8, 75 vix equidem -i, -i tamen: omnia *eqs.* LIV. 2, 2, 7 -imus, fatemur: eiecisti reges. SEN. suas. 1, 4 STAT. Ach. 2, 143. *et al.* *praeced. enunt.*: VAL. FL. 4, 601 Thermodon ... secat arva, -nto. TERT. praescr. 43, 2 'quaerite et invenietis' ubique -erunt *haeretici*. *in parenthesi* (*semper praeter l. 38 sq. -i; v. et p. 648, 57. 68; aliter p. 646, 72*): PLAVT. Truc. 380 tempestas, -i, quondam . . . fuit. CIC. Att. 9, 7, 4 agetur *causa*, -nto, foedissime (*cf.* PROP. 2, 13, 39 [*aliter Enk*]. SEN. contr. 2, 1, 7). epist. 1, 9, 14 semper -ero et praedicabo libenter. DIRAE 54. 71 TIB. 1, 3, 26 PROP. 4, 2, 27 OV. am. 1, 6, 43 epist. 3, 101 ars 2, 551 *al.* PERS. 3, 44 CALP. ecl. 4, 105 SIL. 17, 307 STAT. Theb. 2, 350 MART. 11, 65, 3 RVT. NAM. 1, 581 BOETH. cons. 4 carm. 1, 25.

3 *c. obi.* (*cf.* SERV. Aen. 1, 203 -i et genetivum regit et accusativum . . . et iusta ratione; nam . . . obliviscor similiter et genetivum regit et accusativum. ecl. 7, 69 *al.* NON. p. 524, 12 '-i illam rem' difficilius dictu putant plurimi [*cf.* p. 499, 30]. PRISC. gramm. III 280, 1 -i illam rem et illius rei [*coll. gr.* (ἀνα)μιμνήσκομαι. *cf. p. 659, 57*]):

a *c. acc.* (*de acc. dupl. cf. p. 652, 1; in prolepsi: p. 648, 23. 651, 9. 652, 43. cf. et l. 59; add. partic.: l. 52 sq. 81. 648, 30. 36. 50 sq. 55. 64. 75. cf. add. adi.: l. 52. 55. 62. 67. 81 al.*): α *animantium* (*fere hominum; deorum: l. 68; part. corp.: l. 56. 73*): *in universum*: CIC. Phil. 2, 108 -eramus Cinnam nimis potentem, Sullam postea dominantem, modo Caesarem regnantem videramus (*cf.* 5, 17 Cinnam -i, vidi Sullam, modo Caesarem. de orat. 3, 133 Lael. 9). 4, 1 contio . . . tanta, quantam -isse non videor (*cf.* LVCAN. 1, 479 nec qualem -ere vident *Caesarem*. *de part. corp.*: LIV. 28, 26, 14 vultus *imperatoris* . . ., qualem ne in acie quidem aiebant -isse). de orat. 3, 194 quem tu probe . . . -isti (3, 214. fin. 2, 63 q. -isse tu non potes. Cato 14 off. 1, 114. OV. met. 3, 445 ecquem . . ., qui sic tabuerit, . . . -istis, *silvae* . . .? *cf.* Q. CIC. pet. 9 illis, quos -imus, Gallis). epist. 9, 22, 1 nosti canticum, -isti Roscium. ad Brut. 1, 10 (= 9, 18 Sj.), 3 nec vero ulla in re -i aut senatum meliorem aut magistratus. PETRON. 44, 6. TAC. ann. 6, 27, 1 cuius avum . . . plerique -erant. *expresse* (*cf. p. 648, 30*): TERT. anim. 31 p. 352, 9 cur neminem et retro -it Epicurus, neminem Chrysippus . . .? (*syn.* recognoscat). *c. colore quodam* (*fere gratiae, fidei sim.; irae: l. 69 sq.*): CIC. Phil. 1, 34 utinam, M. Antoni, avum tuum -isses. VERG. catal. 9, 50 communem belli non -isse (timuisse *var. l. det.*) deum (*cf.* PROP. 1, 11, 16 deos). OV. met. 11, 563 illam *Alcyonen* -itque refertque. SEN. Ag. 158 iugales filiae -i faces et generum Achillem. STAT. silv. 2, 1, 151 *te* solum -it. PSALT. Cas. 8, 5 quid est homo, quoniam -is eum (μιμνήσκῃ αὐτοῦ. *Vulg.* memor es eius). CLAVD. 22, 50 sepultos. VEN. FORT. carm. 8, 13, 3. *de part. corp.*: PSALT. Cas. 77, 12 non -erunt . . . manum eius (ἐμνήσθησαν τῆς χειρός, *Vulg.* recordati sunt manus).

β *rerum*: *subst.* (*structurae mixtae: p. 648, 29. 65. 649, 21. 63 sq. 650, 39*): PLAVT. Cas. 260 te senecta aetate officium tuom non -isse (Cist. 381 Mil. 1378 Stich. 42. 46 Trin. 697. CIC. Lael. 71 quae *officia* -isse debet is, in quem collata sunt, non commemorare, qui contulit. *cf.* PLIN. epist. 8, 24, 7 officii tui titulum). Cist. 148 -isse ego hanc rem vos volo (Men. 619 RHET. Her. 3, 16, 29. 3, 20, 34. 3, 22, 37 quas res veras facile -erimus, easdem fictas . . . -isse non difficile est. CIC. leg. 2, 46 PAVL. dig. 47, 2, 32, 1). Men. 45 nomen (Poen. 1062 VARRO Men. 90. PSALT. Cas. 118, 55 -i nocte n. tuum [ἐμνήσθην . . . τοῦ ὀνόματος, *Vulg.* memor fui]. *et al.*). Mil. 354 praecepta facito ut -eris. TVRPIL. com. 156 desine -isse illius formam. QVADRIG. hist. 74 bellum (CIC. Phil. 11, 2 odium bellumque. *cf.* Catil. 3, 24 quas *civiles dissensiones* vosmet ipsi -istis et vidistis [*opp.* audistis]. SEN. suas. 5, 1 aciem. LVCAN. 8, 27 Corycias classes et Pontica signa). RHET. Her. 2, 18, 27 argumentationis distributionem percipere et -isse. 3, 23, 28 verbum (GELL. 17, 30, 3 APVL. apol. 25. *cf.* CIC. Phil. 12, 27 colloquia. ac. 2, 106 Epicuri dogmata. ad Q. fr. 2, 8, 1 Iovis orationem. FRONTO p. 54, 15N. lectiones. ITALA Ioh. 15, 20 [cod. d *al.*] -ntote sermones [μνημονεύετε τοῦ λόγου *vel* τοὺς λόγους, VVLG. sermonis]). 3, 24, 39 versus (VERG. ecl. 7, 19 GELL. 3, 3, 4 APVL. apol. 39. *cf.* VERG. ecl. 9, 45 numeros -i, si verba tenerem). CIC. Manil. 47 de felicitate, quam . . . -isse et commemorare de altero possumus. *ibid.* praeterita -isse, reliqua sperare (rep. 4, 1 fin. 1, 62. *cf.* LEP. Cic. epist. 10, 34a, 1 illa superiora. ITALA Is. 43, 18 [Cypr. testim. 1, 12 *al.*] nolite priora -isse [μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα, VVLG. priorum]). p. red. in sen. 23 iniurias -isse, quas . . . oblivisci mallem (*cf.* STAT. Theb. 5, 328 nefas. *c. notione ultionis*: ITALA apoc. 18, 5 [Cypr. testim. 3, 34] -it . . . deus iniquitates [-tis *LM*] eius [ἐμνημόνευσεν . . . τὰ ἀδικήματα, *Vulg.* recordatus est]. VVLG. psalm. 24, 7 delicta. I Macc. 7, 38 blasphemias. *v. et p. 650, 15*). CIC. Sest. 62 diem (*cf.* PROP. 1, 10, 3 noctem. PERS. 5, 179 Floralia. *aliter de futuro*: CIC. Att. 2, 3, 4 tu pridie Compitalia -nto. ITALA exod. 20, 8 [Tert. adv. Iud. 4] -ntote diem sabbatorum sanctificare eum [μνήσθητι τὴν ἡμέραν . . . ἁγιάζειν αὐτήν]. *cf. p. 654, 10*). Planc. 80 beneficia (LIV. 5, 44, 3 b., quanta ipsi -istis). Phil. 1, 37 tantam . . . sollicitudinem bonorum, tantum timorem omnium in quo -imus? or. frg. A XV (= XIV M.) 19 pueritiam tuam (*cf.* STAT. Ach. 2, 167 hactenus annorum . . . elementa meorum et -i et -isse iuvat. DRAC. Orest. 915 -isse reor *iudices* primaevi temporis annos, quid sit amor sponsae *eqs.* *philos.*: LVCR. 3, 672 ante actam aetatem -isse nequimus. *cf. p. 647, 64*). de orat. 2, 227 faceta . . . innumerabilia vel ex una contione -istis. Brut. 301 ut . . . adversariorum dicta -isset *Hortensius* (*cf.* rep. 6, 10 cum senex ... de Africano loqueretur omniaque eius non facta solum, sed etiam dicta -isset). fin. 1, 57. 60 bona praeterita (CE 979, 8 ⟨ut b⟩ona non -it, seic mala ne timeat. *cf.* CIC. fin. 2, 104 mala). ac. 2, 106 quid -isse visa nisi comprensa non possumus? (*cf.* div. 2, 125). off. 2, 29. 79 et -it et prae se fert dolorem suum (*cf.* PS. CATO dist. 2, 15 iram. *v. et l. 2*). Att. 11, 23, 3. 13, 32, 3. epist. 10, 12, 1 promissa. ad Q. fr. 3, 1, 1. SALL. Catil. 51, 15 postrema. CIRIS 119 responsum . . . deorum. DIRAE 103 gaudia. OV. met. 12, 461 vulnera non -i, numerum . . . notavi. PLIN. nat. 8, 146 itinera quamvis longa -ere *canes*. SIL. 3, 477. GELL. 13, 8, 2 eventa firmiter -isse. 14, 1, 34 APVL. met. 5, 26. TERT. nat. 1, 20 p. 92, 23 quorum re[l]atum in vobis -eritis. PS. CATO dist. 4, 41 pignora prima -nto. TRACT. ZntW. 15, 1914 p. 86, 337. 87, 377. CAPITOL. Opil. 14, 1 LACT. mort. pers. 6, 1. CARM. laud. dom. 10 coniugium. PS. VARRO sent. 127 audita (*cf.* BOETH. arithm. 2, 50 p. 161, 21 superius dicta). VVLG. III Esdr. 3, 22 non -erunt, cum biberunt, amicitiam nec fraternitatem. AVG. civ. 18, 31 p. 299, 5 D. qui -it (*fere i. novit*) euangelium. BOETH. cons. 5 carm. 3, 28 quam retinens -it, summam. GREG. TVR. Mart. 1, 2 p. 589, 9 -etur etiam cerae particulam . . . delatam. MAXIM. eleg. 2, 7. *neutr. pron. sim.* (*v. et p. 647, 30. 649, 64. 650, 57. 651, 43. 653, 2. 9. 24. 80 sq.*): PLAVT. Capt. 250 istuc si potes memoriter -isse (317. *cf.* POMPON. Atell. 109 istaec. VVLG. Is. 46, 8 istud). 396 quae -i, mora mera est monerier (CIC. de orat. 2, 360. ac. 2, 4 quae vel semel audita -isse potuisset. Att. 9, 13, 3 *al.* VAL. FL. 1, 249 quae -isse iuvet. *cf.* PLAVT. Pseud. 940 quod [RHET. Her. 2, 30, 47. CIC. Pis. 80 (*in parenthesi*) id q. -ero semper. de orat. 2, 300 div. 2, 141. epist. 11, 7, 2 percipere et -isse. OV. epist. 10, 92. 19, 12 SEN. contr. 7, 8, 2 FLOR. epit. 4, 2, 80. *et al.*]. *v. et l. 60*). 414 id (Epid. 554 -i id quod -i. TER. Phorm. 387 RHET. Her. 3, 22, 35 CIC. Mil. 11 *al.* *cf.* de orat. 2, 79 ea [epist. 4, 13, 7 *syn.* colliges]. *et al.*). Curc. 493 et ⌊quidem -isse⌋ (commeminisse *codd.*) haec volam te (Persa 183 satin h. -isti et tenes? Poen. 45. TER. Haut. 550 eadem h. CIC. carm. frg. 39, 1 qui h. audita a docto -issem viro. Quinct. 36. VERG. ecl. 7, 69 h. -i et victum frustra contendere Thyrsim. Aen. 1, 203 TIB. 1, 4, 74 OV. met. 13, 957. *cf.* RHET. Her. 3, 20, 33 hoc [CIC. Lig. 35 *syn.* memoria teneo. epist. 11, 16, 2 VERG. georg. 1, 451 OV. fast. 4, 122. trist. 4, 4, 29 (*in parenthesi*). PLIN. epist. 3, 4, 6 h. solum. *et al.*]). Men. 1111 quid longissime -isti? (CIC. ac. 2, 22 q. quisquam -it, quod non animo tenet? Att. 9, 13, 3. COLVM. 12, 1, 3 *opp.* in posterum prospicere). Persa 186 omnia -i et scio (CIC. de orat. 2, 299 Cato 21 EPIST. Sapph. 43 AVSON. 253, 6 p. 83 P. o. sive nihil). Poen. 767 -ntote illud (CIC. orat. 112 HOR. epist. 2, 1, 262 OV. epist. 20, 224 SCRIB. LARG. 271 extr. *cf.* CIC. epist. 4, 13, 7 illa). RHET. Her. 3, 17, 30 multa (CIC. Phil. 4, 3. de orat. 2, 355 m. . . . a se acta, m. ab aliis audita -erunt. Tusc. 1, 22 *al.* TAC. ann. 15, 41, 1. *cf.* OV. met. 12, 184 plura). CELS. 3, 18, 21 ediscere aliquid et -isse. PETRON. 91, 7 nihil (*cf. l. 72*). *et al.* *add.* de: CIC. Sull. 43 tantum . . . de alicuius periculo -isse quantum. CALP. decl. 51 de matre nihil -i (*aliter* GREG. TVR. Andr. 12 nihilque de parentibus -ens [*syn.* inpendens sollicitudinem]).

b *c. gen.* (*in prolepsi: p. 653, 29; structurae mixtae: p. 649, 21. 28. 63 sq. 80. 650, 39; add. partic.: p. 649, 7 sq. 19. 650, 10. 12 al.*): α *animantium* (*fere hominum; deorum: p. 649, 10. 26. 48 al.; ani-*

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

malium: p. 649,3.65; part. corp.: l.36): (I) *in universum*: CIC. Rab. Post. 41 aliorum (*opp.* oblivisci). fin. 5,3 vivorum ([*opp.* oblivisci]. PETRON. 43, 1. 75, 8. *cf. l. 25*). COLVM. 7,9,10 omnium, quas pascit, ... -isse (*fere i. nosse*) debet *custos*. PETRON. 117, 10 eorum -isse, qui praesentes non essent (TERT. praescr. 30,7 adhuc ... supersunt, qui -erint e.). STAT. Theb. 4, 33 ducum. TAC. ann. 14, 63, 2 -erant adhuc quidam Agrippinae a Tiberio, recentior Iuliae memoria obversabatur a Claudio pulsae. PS. APVL. Ascl. 2 huius (*sc. creatoris*) ... in tota hac disputatione curato -isse. TERT. nat. 1, 10 p. 79, 2 adhuc -imus Homeri (*cf.* praescr. 40, 4 si adhuc -i Mithrae [*i. fere 'Mithrae mysteriorum'*]). anim. 18 p. 326, 26. *nota locutionem succinctam*: SEN. contr. 9, 6, 3 dum matris -it (*i. q. 'se matrem esse'*), obliviscetur novercae *uxor*. SEN. nat. 3 praef. 15 hominis. QVINT. inst. 8,5,20 patres conscripti, sic enim incipiendum est mihi, ut -eritis patrum. PANEG. 3, 27, 5 oblitus inimici -it heredis *Iulianus*. *c. colore quodam: fidei, gratiae, pietatis* (*curae: l. 31. 34*): PLAVT. Bacch. 206 ecquidnam -it Mnesilochi? CIC. Att. 10, 10, 1 -isse me generi mei, -isse amicitiae. VERG. Aen. 4, 335 Elissae. OV. trist. 3, 10, 1 si quis adhuc istic -it Nasonis adempti. Pont. 3, 6, 11 sodalis. LIV. 24,6,8 Pyrrhi (*item de exemplis imitandis*: TAC. ann. 6, 37, 4 Phraatis avi et altoris Caesaris quae⟨que⟩ utrubique pulchra -erit. 11,6,2). MANIL. 4, 330 (*trop.*) Leo consortis -it. SEN. Ag. 157 subolis (*cf.* VAL. FL. 8, 22 nati). Phaedr. 242 patris -nto :: -imus matris simul (HIER. epist. 22,1,3 patris. VVLG. Sirach 23,18. I Macc. 12,11 fratrum). PLIN. epist. 7, 31, 6 defunctorum (*cf.* INSCR. christ. Diehl 2392b4 Agapes. *v. et l. 2*). TERT. test. anim. 5 p. 140, 28 -it *anima* sui auctoris et bonitatis et decreti eius *eqs.* (*cf.* LACT. inst. 2, 1, 11 dei. opif. 1, 9 -nto et veri parentis tui et in qua civitate nomen dederis. VVLG. II Esdr. 4, 14 domini. eccles. 12, 1 creatoris. *v. et l. 48. p. 650,35 sq.*). bapt. 20 p. 218, 16 ut ... Tertulliani peccatoris -eritis, *benedicti* (*cf.* CYPR. epist. 62, 4). adv. Marc. 5, 3 p. 576, 9 egenorum (*cf.* VVLG. Hebr. 13, 3 vinctorum ... et laborantium). PANEG. 6,1,5 principum pietate -isse. AVSON. 419,80 p. 374 P. relicti *Ausonii*. VVLG. psalm. 131, 1 -nto, domine, David et omnis mansuetudinis eius (*cf.* Sirach 3, 34. SACR. Greg. 1, 20 famulorum famularumque. INSCR. christ. Diehl 1937 A serb⟨i⟩). Hebr. 13, 7 -ntote praepositorum. *et al.* *de part. corp.*: STAT. Theb. 6, 711 (*per imag.*) -it dextrae servatque tenorem discus. *c. colore cautionis sim.*: VAL. FL. 3, 580 error ... monet *Herculem* -isse novercae. STAT. Theb. 12, 278 Creontis. TERT. anim. 2 p. 301, 16 pseudoprophetarum -erimus et ... apostatarum spirituum. ITALA Luc. 17, 32 (Aug. c. Faust. 22, 41) -ntote uxoris Lot (*cf. p. 657, 53*). HIER. epist. 58, 7, 1 Ananiae et Sapphirae.

(II) *pron. pers.*: *generatim*: VARRO rust. 1, 2, 27 ego tui -i, medere meis pedibus ([*ibid. iterum*]. VVLG. psalm. 136, 6 si non -ro t., si non proposuero Ierusalem *eqs.*). CIC. epist. 15,17,4 cum dabis ... aliquid domum litterarum, mei -eris (RVT. LVP. 2,4 facitote, ut et illius et m. [*fere i. 'meorum verborum'*] -eritis. MART. 4, 88, 8 ANTH. 452,2). AVG. trin. 15, 28, 51 -erim tui (*sc. dei*), intelligam te, diligam te. *c. notione fidei, gratiae sim.*: PLAVT. Persa 494 ut mei -eris (OV. trist. 5,13,18 Pont. 2, 4, 6. TAC. ann. 4,35,3 qui non modo Cassii et Bruti, sed etiam m. -erint. VVLG. iud. 16,28. II Esdr. 5,19 -nto m. ... in bonum. 6, 14 -nto m. ... pro Tobia et Sanaballat iuxta opera eorum. 13,14 pro hoc. *al.* *in fine epist.*: CYPR. epist. 14,4 HIER. epist. 30, 14, 2 *al.*). HOR. epist. 1, 3, 12 nostri (FRONTO p. 137, 15 N. CYPR. hab. virg. 24. epist. 37, 1 in oratione. CE 179, 2. 367, 6 INSCR. christ. Diehl 3879a. *in fine epist.*: CYPR. epist. 5, 2. 10, 5 *al.*). OV. Pont. 2,11,4 tui (STAT. silv. 2,1,206. CIL XIII 10024,72 -i t., -i et amo. *al.*). 4, 6, 50 sui. *in malam partem* (*v. et l. 71 sq.*): TER. Haut. 951 ut ... -erit semper mei. *reflex.*: CIC. Verr. II 2,136 (*c. notione curae*) ipse sui -erat (*aliter* PVBLIL. H 4 homo, qui in homine calamitoso est misericors, -it s. LIV. 4,35,5 quod ... ne in tribunis quidem ... creandis ... aut s. aut suorum -isset *multitudo*. AVG. lib. arb. 2, 19, 51 non solum aliorum, sed etiam s. -it *memoria* vel potius nos et cetera et ipsam per ipsam -imus. EVOD. Aug. epist. 158, 4 -it s. *animus*. MAXIM. eleg. 1, 24 [*de mente*]. *de bestiis*: STAT. Theb. 11, 746 -it s. [*sc. virium suarum*] leo [BOETH. cons. 3 carm. 2, 13]. CLAVD. carm. min. 49, 7 -it captiva *torpedo* s.). LACT. opif. 1, 3 neque ... possum oblivisci mei tum praesertim, cum maxime opus sit -isse (SIDON. epist. 4,3,10. 6,3,1. 7,6,3. MAXIM. eleg. 4,42 [*de dormiente*] nec -isse m.).

β *rerum*: *subst.*: PLAVT. Capt. 800 faciam, ut huius diei locique meique semper -erit ([*inde* TER. Eun. 801]. VERG. Aen. 1,733 LIV. 36,29,10 CELS. 3,16,2. ITALA Is. 32,10 [Tert. adv. Marc. 4,19] μνείαν ποιήσασθε. VVLG. exod. 13, 3 deut. 16, 3. 32, 7 *syn.* cogita. *cf.* CIC. Planc. 101 -i enim, -i neque umquam obliviscar noctis illius. MART. 10, 23, 6 cuius *lucis* non -isse velit). Persa 658 libertatis (RVT. LVP. 2, 2 LIV. 6, 27, 7. 24, 8, 1). TER. Haut. 1026 *temporis* (OV. met. 7, 797. 13, 280. QVINT. decl. 297 p. 175, 7 -it temporum superiorum, -it ..., voluptatum, -it amoris tui. TAC. hist. 4,8,2 se -isse temporum, quibus natus sit, quam civitatis formam patres ... instituerint. *cf.* AVSON. 191,10 p. 50 P. aevi, quod periit, -ens. *v. et p. 650,16*). Eun. 815 domi focique. CIC. Verr. II 2,73 iuris dignitatisque (*cf.* LIV. 10, 37, 8 maiestatis). div. 1, 63 -it *animus* praeteritorum, praesentia cernit, futura providet (*cf.* OV. met. 15, 775 priorum [STAT. Theb. 4, 628 *opp.* ventura loquar. *aliter*: HIER. epist. 9, 2 ne post tergum respicientes *lynces* -erint priorum (priora *F*). *v. et p. 648,15*]). epist. 1, 9, 8 actionum. 13, 75, 1 (*c. notione fiduciae*) -isse constantiae tuae. VERG. Aen. 3, 202 nec -isse viae ... in unda. 11, 280 nec veterum -i laetorve malorum (OV. met. 12, 542 quid me -isse m. cogis? QVINT. decl. 256 p. 47,25 CLAVD. 20,116). PROP. 2,20,28 naturae (LACT. inst. 3, 10, 15 n. suae condicionisque). 3, 20, 1 tuae ... figurae. OV. trist. 4, 4, 40 fati (*cf.* Pont. 4, 4, 10 fortunae. SEN. dial. 12,10,5 sortis). LIV. 3,40,3 ut civilis potius societatis ... quam foederis nefarie icti ... -isset. 5,54,3 iniuriae (CVRT. 7,5,30. PS. SEN. mon. 41 melius i. quam beneficii -it *populus*. VVLG. II reg. 19, 19. Sirach 10, 6 μηνιάσῃς. *cf.* LIV. 3,6,12 ignominiae ... acceptae. ITALA psalm. 88, 51 [Aug. civ. 17, 12] -nto, domine, opprobrii servorum tuorum. Zach. 7, 10 [Tert. adv. Marc. 4, 16] malitiae [μνησικακείτω]. I Macc. 7, 38 [rec. L] maledictionum [*cf. p. 648,20*]). 26, 22, 7 -isse in consulibus creandis belli ... temporumque (*cf.* STAT. Theb. 12, 8 -it victoria belli. *v. et p. 653,48*). 30,31,6 humanae infirmitatis. 36, 44, 9 Romanae virtutis. 41, 22, 7 simultatum (*cf.* 45, 42, 8 amicitiae. *v. et p. 649, 18*). *al.* SEN. epist. 81, 6 iniuriae oblivisci ..., officii -isse (81, 25 non offensae potius quam o. PLIN. epist. 7, 15, 3). CVRT. 7,2,8 periculi (*cf. p. 653,48*). COLVM. 5,9,15 proverbii. CE 2292 (*Pompeiis*) qui -it (*fere i. 'novit'*) vitae. VAL. FL. 1, 773 leti ... paterni (*aliter de futuro*: MART. 2,59,4 mortis. TERT. praescr. 44,1 futuri iudicii. CLAVD. 26, 328 leti). 2, 31 meriti. 8, 181 laborum. SIL. 14, 375 (*c. notione curae*) vix -ere maris. STAT. Theb. 8, 117 tripodum. Ach. 1, 934 latebrae. QVINT. inst. 11,2,25 -erimus ... omnium *verborum* quasi depositorum (TERT. adv. Hermog. 37 p. 167,1 VVLG. act. 20,35). 11,3,151 summae. decl. 326 p. 283,4 ut ... civitas datae salutis grata -isset. TAC. dial. 37, 6 quaestionis. hist. 3, 4, 1 affinitatis. 4, 72, 4 (*c. notione ultionis*) priorum facinorum (*cf.* ann. 3, 34, 5 flagitiorum). ann. 2,15,3. 2,45,4 -issent modo tot proeliorum *eqs.* PLIN. epist. 1,5,13 iudicii. FLOR. epit. 2, 9, 3 auxilii. APVL. met. 5, 6 monitionis (*cf.* TERT. orat. 2 p. 182, 8 praecepti. uxor. 2, 1 p. 683, 10 Oe. disciplinae. VVLG. Ios. 1, 13 sermonis, quem praecepit. *v. et p. 648,9 sq.*). TERT. bapt. 20 p. 218,5 populus ... nihilominus ventris et gulae -erat quam dei. anim. 39 p. 367,9 dominicae definitionis. IVST. 5,4,17 nec Syracusarum, sed Ioniae Hellespontique -erunt. 11,13,9 patriae reditusque. HIER. epist. 49,2,2 si bene problematis -i. VVLG. Sirach 18,24 -nto irae ... et tempus retributionis. 28,6 novissimorum (38,21). *et al.* *neutr. pron. sim.* (*cf. p. 653,28*): SEN. benef. 2,8,2 beneficium non est, cuius sine rubore -isse non possum (*cf.* QVINT. inst. 11,2,20 quorum). CVRT. 7, 8, 26 eorum -isse, propter quae tui obliviscaris (QVINT. decl. 338 p. 331, 3 TAC. ann. 2, 26, 2). SERV. Aen. 1, 720 omnium (*cf.* VVLG. Iob 10, 13 universorum).

c *c. abl. (?)*: INSCR. christ. Diehl 4430 Aa (*s. fere IV*) queius familia malitia non -it (*potius acc.* m *finali omissa quam abl.*).

d de (*v. et l. 62. p. 648,78. 652,54 sq. 654,11*): α *de animantibus*: CIC. leg. agr. 2,3 novis hominibus, de quibus -isse possumus (*antea* recordari ... de). Att. 15,27,3 de Planco -i ...; et de Herode ... -ero et de omnibus, quae *eqs.* MET. NEP. Cic. epist. 5,3,2 de illo *Clodio* ne -isse quidem volo. β *de rebus*: PLAVT. Asin. 939 de palla -nto. TERT. cult. fem. 1, 3 -erat *Noe* de proavi ... gratia *eqs.* ITALA Matth. 16,9 (cod. b) nondum intellegitis neque -istis de quinque panibus *eqs.* (*cf. p. 659,73*). *neutr. adi.* (*cf. l. 50*): TERT. Scap. 3 p. 545, 7 Oe. -nto de cetero (*i. futuro*).

4 *c. (acc. c.) inf.*: a *acc. c. inf.*: α *perf.* (*inf. mixt.: l. 64 sqq. 74 sq. p. 651,28 sq. 36*): PLAVT. Aul. 257 illud facito ut -eris convenisse, ut *eqs.* (ASCON. Mil. p. 39, 12. PETRON. 130,4 illud unum -nto non me, sed instrumenta peccasse. VLP. dig. 39,6,37 pr. *cf.* CIC. Vatin. 6 hoc [*PG*, huius *E*], Vatini, -nto *eqs.* [Scaur. 1 hoc ... -imus ac paene vidimus *eqs.* (*opp.* audivimus). QVINT. decl. 349 p. 375, 8]. div. 2, 65 de angue ... utrumque -i, et Sullam ... immolasse et anguem ... extitisse *eqs.*). CIRC. 490 VARRO rust. 3, 17, 3 CIC. S. Rosc. 122. Verr. II 2,179 -ero me non sumpsisse quem accusarem ..., vos ex me causam ... audire oportere, me Siculis satis esse facturum. Cluent. 159 (*syn.* cogitare). Catil. 3, 19 (*syn.* memoria tenetis). Pis. 87 (*syn.* recordaris). de orat. 1, 78 Brut. 277 rep. 1, 34. Lael. 4 quae disputata ab eo -isset Scaevola. Att. 1, 10, 6 epist. 1, 9, 12. *et 37^{ies}*. SVLP. RVF. Cic. epist. 4,5,4 CAES. Gall. 3,6,4. 7,37,2. civ. 3,47,5 (*syn.* recordabantur). VERG. georg. 4,125 HOR. epist. 2,1, 70 TIB. 1, 6, 26 (*inde* OV. trist. 2, 452). PROP. 3,15,8 OV. am. 3,1,55 epist. 6,64. 18,136 ars 2,169. met. 13,616 seque viro forti -ere *Memnonides* creatas. *et 6^{ies}* (*v. et p. 651,28 sq.*). LIV. 5,6,5. 5,53,2. 7,30,2. 10,14,11. 29,28,8 fusum pulsumque *Hasdrubalem* ... -erant nec ... ducem duci parem ... esse. 36, 34, 3. 41, 18, 1 SEN. contr. 1 praef. 24 suas. 3, 6. *et 13^{ies}*. VAL. MAX. 3, 7, 1^{d}. 8, 1 absol. 9. 9, 3, 2 CELS. 7, 7, 6^{C} SEN. dial. 1, 5, 5 nat. 6, 24, 6. *et 9^{ies}* (*cf. p. 652, 16*). PS. SEN. mon. 109 CVRT. 7, 1, 37. 8, 8, 7. 9, 6, 26 hoc ... vos mandasse ⟨me⟩ -ntote. COLVM. 3,9,6 SCRIB. LARG. praef. p. 1,20 ASCON. Scaur. p. 27, 26 LVCAN. 2,169. 7,255 PETRON. 25,4 PLIN. nat. 13,16. 25,86. 31,62. 35,92 STAT. Theb. 3,199 Ach. 1,941 MART. 6,70,4 QVINT. inst. 8,3, 31. *et ter.* TAC. hist. 2,10,3. 2,48,2 neu patrium sibi Othonem fuisse aut oblivisceretur umquam aut nimium -isset. *et 4^{r}*. PLIN. epist. 3, 14, 1 qui servisse patrem suum parum, immo nimium -isset. paneg.

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

67, 3 *al.* (*cf. p. 652,17*). Traian. Plin. epist. 10, 32, 1. 10, 34, 1 Svet. Dom. 12,2 Fronto p. 24,12N. p. 221,7 fac -eris et cum animo tuo cogites. CIL III 3116 (*a.173*). Labeo dig. 22,3,28 Ivlian. dig. 40,2,5 Vlp. dig. 7,8,2,1 *al.* Gell. 3,16,21 *al.* Apvl. apol. 31 met. 1,15 *al.* Tert. nat. 2,14 p. 125,13. Cypr. epist. 70,2 p. 768,20 scire ... et -isse debemus. Vopisc. Aurelian. 5, 1 legisse ⟨me⟩ -i. Avson. 419, 74 p. 373P. Amm. 14,5,9 Vvlg. gen. 20,16. Avg. conf. 10,19,28 quod vel oblitos nos esse -imus. *et al.* *nota prolepsin*: Avg. serm. 43, 7 -ntote ergo piscatorem sanctum ..., ergo -ntote eum dixisse. *acc. suppl.* (*cf. l. 63*): Cic. Att. 12,24,2 quaero de Regillo ..., rectene -erim patre vivo mortuum. Liv. 27,38,1 dilectum consules habeant acrius ..., quam ... quisquam -erat habitum. Cvrt. 7,1,11. Flor. epit. 1, 12, 11 hoc tunc Veii fuere. nunc fuisse quis -it?

β praes.: ① *de rebus praeteritis* (*cf.* Serv. georg. 4, 127 ordo est '-i vidisse', dicimus autem et '-i videre' *eqs.* Agroec. gramm. VII 117,14 '-i me facere' dicere debemus, non '-i me fecisse'; nam -i sermo est totus praeteriti temporis, qui ante factam rem in praesens revocat *eqs.* *fort. huc spectat* Naev. trag. 6 fonte lavere ⟨me⟩ -i manum): Enn. ann. 15 -i me fiere pavum. Plavt. Asin. 333 *v. p. 646, 61.* Epid. 554. Persa 118 -i et scio et te me orare et mihi non esse quod darem. *et 6ies.* Ter. Hec. 822 Haut. 626 Phorm. 74 Trag. inc. 193 Cic. S. Rosc. 77. Mur. 50 sq. -istis enim ..., tum igitur ... -istis fieri senatus consultum. Deiot. 38 Phil. 12,27 de orat. 1,24.167. 2,297 Brut. 172 rep. 1,23. Cato 30 ego ... -i puer. Att. 6,1,4. 8,11,7. 14,14,3 (*syn.* recordare). epist. 3,8,3. 3,10,6. *et 22ies.* Q. Cic. Cic. epist. 16, 26, 2 Catvll. 99,4 Carm. inc. Suet. Iul. 20, 2 Verg. ecl. 9, 52 (*v. et p. 648,65*). Aen. 1, 619. 7, 205. 8,157. Ov. am. 3,7,26 exigere a nobis ... Corinnam, me -i numeros sustinuisse novem. met. 12,453 fast. 6,237 Liv. 34,31,13. Sen. contr. 1, 1, 22. 7 praef. 4 sq. -i ... illum ... sedere, -i ... stupentem ... ardescere. suas. 2, 19. *et 15ies.* Sen. benef. 4,31,3 nat. 4 praef. 7 epist. 8,10. 108,3. 110,14. 122,10 Calp. ecl. 4,98 Tac. ann. 3,16,1. 4,38,1 (*in zeugm.*) me ... hominum officia fungi ... et vos testor et -isse posteros volo. Svet. vita Lucani p. 52,3 Avr. Fronto p. 11,6N. Gell. 1,22,6. 9,14,3 Apvl. apol. 11. 42 Socr. prol. p. 113 Porph. Hor. sat. 1, 8, 25 Ivvenc. 4, 278 sqq. (*ibid. inf. perf.*). 4, 295. Avson. 398, 51 p. 228P. haec ... audivi -ique bonos laudare frequentes. ② *de rebus praesentibus* (*v. et l. 76 sq. p. 650,65.75*): Plavt. Asin. 926 nunc uxorem me esse -isti tuam? Cic. Catil. 23 si eius ... illum filium (*cf. l. 53*) esse -eritis. Pis. 45 qui modo se civem esse -erit (Phil. 2,16. *cf.* 2,85 consulem [Liv. 39,32,11 prius c. ... quam fratrem]. 6,9. nat. deor. 3,5 me et Cottam esse et pontificem). de orat. 2,248 hoc -ntote ... sententias posse duci (2,298. *cf.* Lvcr. 2, 891 illud in his ... rebus -isse decebit *eqs.* [Plin. nat. 37,195]). fin. 1,49 ut -erit *animus* maximos *dolores* morte finiri *eqs.* Tim. 8 aequum est ... -isse et me ... hominem esse et vos ([*p. 29E* χρὴ μεμνημένους]. epist. 5, 16, 2. 5, 17, 3 ut et h. te et virum esse -isses. Plin. epist. 7, 26, 2. 9, 12, 2 *syn.* cogita. Tert. apol. 33, 4 h. te ⌊esse⌋ [*om. P*] -nto. *et al.* *cf.* Sall. Catil. 44,5 -eris te virum esse [*iuxta* cogites, consideres]. Sen. epist. 123, 10 se mortalem esse -isse. *v. et p. 652, 12*). Att. 4, 16, 3 epist. 4, 7, 2. *et al.* Hirt. Gall. 8, 28, 4 Sall. Catil. 58, 8. 59, 5 Iug. 55, 3 Ov. epist. 20, 192 trist. 1, 1, 73. 3, 11, 29. Liv. 1, 47, 2 qui -isset se esse Prisci Tarquini filium (*cf.* Plin. paneg. 84, 1 se sororem esse -it). 3, 61, 1. 28, 19, 11 -erant et admonebant alios supplicium ... peti. 45, 13, 15 Massinissam -isse ⟨se⟩ regnum ... multiplicatum habere. *al.* Sen. contr. 7,5,2. 9,2,8 Val. Max. 4,3,5. 5,3,5 *al.* Phaedr. 1 prol. 7 Sen. benef. 6,41,1 nat. 2,2,4 frg. 39 Cvrt. 4,1,14. 18 *al.* Plin. nat. 3,42. 12,16. 14,1. 58. 18,227. 278. 23,45 Mart. 8 praef. 11,15,11 Qvint. inst. 1,6,12. 4,2,54 decl. 259 p. 58,18 *al.* Frontin. aq. 35 Plin. epist. 3,9,27 paneg. 87,1 *al.* Svet. Cal. 29,1 Flor. epit. 1,9,2 Papin. dig. 40,7,34 pr. Vlp. dig. 1,16, 10 pr. 5,2,8,14 *al.* Tert. apol. 42,2 Cypr. mortal. 18 Paneg. 3,17,4. *et al.* *acc. suppl.* (*cf. l. 10*): Sen. epist. 74,17 sint apud nos *commoda*, sed ita ut -erimus extra nos esse (*syn.* sciamus). Colvm. 12,1,4 si -erit *villica* ibi esse, cui frequenter ratio reddenda sit. Lvcan. 7, 802 -it *Caesar* ... cives esse suos. Vlp. dig. 39,5,7,5 -isse oportebit, si cui donare quoque permissum est ..., non posse[m] mortis causa donare. *adde*: Cic. leg. 3,43 est ... auguris -isse maximis rei publicae temporibus praesto esse debere Iovique ... se consiliarium datum *eqs.*

γ gerund. (*suppl.*: Pap. Berol. 611 III 16 [*orat. imp. Claudi, ut vid.*] vobis di⟨cendam⟩ esse sen⟨tentiam⟩): Cic. Catil. 2,5 -ntote ... esse nobis ... hos, qui exercitum deseruerint, pertimescendos. off. 1, 41 -erimus ... iustitiam esse servandam. Verg. ecl. 3, 7. Liv. 5, 30, 1 qui -issent sibi pro aris ... dimicandum fore. Val. Max. 9, 5 ext. 2 Sen. dial. 7,23,5 Plin. nat. 28,158. Qvint. inst. 4,2,93 fingenda ... -erimus ea, quae *eqs.* 7,1,2 -erimus ipsam dispositionem ... mutari nec eandem semper primam quaestionem ... tractandam. 10, 1, 28 Plin. epist. 2,6,7 Vlp. dig. 26,10,1,5. 39,1,5,2 CIL III 781,23 (*a. 201*). Ps. Apvl. herm. p. 274 Tert. apol. 39,18 idol. 20 p. 54,1 *al.* Ivst. 2,11,11 Avg. serm. 56,5 Cod. Theod. 1,6,8. *et al.*

δ fut. (*v. et l. 74. p. 650,66*): Prop. 2,19,27 tu ..., vita, -nto venturum paucis me tibi Luciferis. Plin. epist. 5,1,4 -nto non defuturam mihi constantiam *eqs.* paneg. 20,6 Apvl. apol. 34 Cod. Iust. 6, 35, 2, 1 (*a. 208*). Cod. Theod. 11, 16, 15 (*syn.* sciat).

ε verbo suppl. (*potius quam acc. dupl.*): *de rebus praeteritis* (*cf. p. 647, 52*): Plavt. Truc. 220 nos divitem istum -imus atque iste pauperes nos. Cic. Verr. II 3,190 quos innocentissimos -imus. Sen. dial. 9, 17, 7 qualem Pollionem ... -imus (*cf.* Clavd. 27,24 quales -i ... deos). Val. Fl. 7,481 hunc te -isse velis. Tert. anim. 33 p. 357, 17 pavum se -it Homerus (*cf. p. 651, 19*). *paulo aliter*: Cic. Att. 13,30,2(3) mihi ... erues, qui decem legati Mummio fuerint; Polybius non nominat; ego -i Albinum ... et Sp. Mummium. Sen. contr. 7, 4, 9 -i Crispum ... in illa controversia (*sc. dixisse*). *de rebus praesentibus*: Apvl. apol. 39 qui *philosophus* se Platonicae scholae -erit. flor. 16 p. 73 condiscipulum se -it. Tert. ieiun. 13 p. 291, 24 ego me saeculo, non deo liberum -i. Hier. epist. 39,2,8 hominem te -nto (Avg. civ. 19,7 p. 367,3D. *cf. p. 649,13. 651,46*). Cod. Theod. 12, 1, 113 ordines ... -erint se condemnationi obnoxios. *et al.*

b *inf.* (*cf. p. 651, 10. 63*): *perf.* (*vix recte vindicant inf. edd. his locis*: Sen. clem. 2, 1, 1 audisse [me *add. F*] -i [*cf.* dial. 1, 5, 5]. Plin. epist. 2, 14, 9 audisse [me *add. γ*] -i. Capitol. Max. Balb. 4, 2 libris ... legisse [me *add. Σ*] -i. *cf. p. 650,78. 651,6. 19. 55*): Pers. prol. 3 nec in bicipiti somniasse Parnasso -i. Mar. Victorin. gramm. VI 17, 19 ut antea vobis dixisse -i. Amm. 14,4,2 super quorum moribus ... -i rettulisse. 27,4,2 quae vidisse -imus. Macr. Sat. 1,11,48 quam *originem* paulo ante -i rettulisse. 7,6,15. 7,13,11. Cod. Theod. 8,5,54 -imus ... evectiones ... detulisse. Novell. Theod. 22,2,1 (= Cod. Iust. 10,35,2 pr.). Cod. Iust. 6,58,15 pr. 11,69,2 (*Zenone imp.*). *praes.*: Pers. 5, 41 tecum ... -i consumere soles et tecum ... decerpere noctes. *dub.*: Plavt. Epid. 540 ⟨...⟩ quam in Epidauro pauperculam -i comprimere. Ter. Andr. 429 virginem ... -i videre (videri *var. l.*). *aliter*: Avr. Fronto p. 61, 13 N. tum ⟨me *suppl. Mai, Haines*⟩ -isse oportet ... tantum reverentiam magistro praestare debere.

5 *c. partic. praes.* (*aliter p. 647,49. 648,83*): **a** *acc.*: Sen. contr. 10 praef. 9 quod de subitis mortibus -i eum dicentem. 10, 1, 13 -i illum declamantem controversiam. Val. Fl. 5, 80 illum *Bacchum* ... aera moventem ... nunc etiam -istis, aquae. Tert. pudic. 8,11 -imus ... histriones ... exprimentes. Conc.S I 2 p. 105,42 -imus ... salvatorem dicentem (μεμνήμεθα ... λέγοντος. *cf.* I 5 p. 336, 21 [*loco gemello*] salvatore dicente). **b** *gen.*: Tert. scorp. 8 p. 161, 11 -erant *tres fratres* ... Hieremiae scribentis ad eos *eqs.* Conc.S I 5 p. 158, 30 -imus ... dicentis (μεμνήμεθα ... εἰπόντος).

6 *c. enunt. secund.*: **a** *interr. ind. et enunt. rel.* (*fere perf. vel plusquamperf.; praes.: e. g. l. 43.54.59.67.70; imperf.: l. 71.74; fut.: l. 65; struct. mixt.: p. 648,29. 649,28.80. cf. p. 653,54*): Plavt. Aul. 542 -erunt sese, unde oriundi sient (Sen. epist. 120, 15 Itala apoc. 2, 5 [Cypr. laps. 16 *al.*]). Bacch. 746 quod promisisti mihi, te quaeso ut -eris, ne illam verberes (Rud. 1217 Cic. leg. agr. 2,26. de orat. 2,300 quod semel audisset ..., -isse. Colvm. 8,17,7 -isse etiam in fluviatili negotio, quod in terreno praecipitur. *et al.*). Persa 108 ecquid -isti, here qua de re ego tecum mentionem feceram? Poen. 557 non -isse nos ratu's, quomodo ... dederis (Vvlg. deut. 9,7 -nto et ne obliviscaris. IV reg. 20,3 Is. 38,3. *cf.* Itala apoc. 3, 3 [Primas.] -nto, quemadmodum acceperas [*Vulg.* in mente ... habe]). Rud. 1310 ecquid -isti, ... quid ibi infuerit? (Rhet. Her. 2, 18, 27 Cic. inv. 1, 88 Rab. perd. 7 Flacc. 65. Deiot. 35 quid ... retineat per te, -it, non quid amiserit. Phil. 2, 91 -isti ipse de exulibus, scis de immunitate quid dixeris. Brut. 219 fin. 2, 10. *al.* Q. Cic. pet. 24 Cael. Cic. epist. 8, 6, 2 Ov. met. 4,603 Liv. 2,37,6. 26,13,3. 39, 5, 4 Sen. benef. 5, 22, 1. 5, 25, 2 Cvrt. 10, 8, 2. Colvm. 12, 3, 4 -isset *promus* atque annotaret, quid et quando et cui dedisset. Qvint. inst. 4, 2, 91. Ivv. 11, 81 sapiat quid vulva. Cypr. domin. orat. 36 -imus et tenemus. *et al.*). Ter. Phorm. 224 -istin, olim ut fuerit vestra oratio? Rhet. Her. 3, 22, 35 quae acciderunt in pueritia, -imus optime saepe (*item c. ind.*: Cic. part. 2 fin. 2,104 Lvcr. 4,643 Tib. 1, 2, 13. Liv. 30, 14, 8 quae ... fecisti, libenter et commemoravi et -i. Sen. Herc. f. 657. Vvlg. Sirach 41,5 -nto, quae ante te fuerunt et quae superventura sunt tibi. *et al.* *c. coni.*: Cic. Catil. 3, 29 ut -erim semper, quae gesserim. de orat. 2, 299 epist. 7, 17, 2. Sen. epist. 103,3 quae praestare debeas. Mart. 5,52,1 -i semperque tenebo. *et al.*). Cic. Verr. II 1, 32 quae *adulescentia* qualis fuerit, ... -istis. Caecin. 28 -erant ... omnes, quantum ... accepisset (Rab. Post. 12 *syn.* ponderet. Sil. 16,345 nec -it, q. campi decurrere restet. *cf.* Cic. Lael. 2 -isti ..., quanta esset ... admiratio. epist. 6, 4, 4. 11, 5, 1 Plin. epist. 1, 8, 14. Fronto p. 133, 24 N. quanta et quam vetus familiaritas mihi intercedat ..., -isse te ... arbitror. *et al.*). Phil. 6, 2 ut -issem, quam personam ... sustinerem. epist. 13, 24, 1 -eram (-erim *codd.*), quam tibi diligenter Lysonem ... commendassem (Liv. 23, 13, 3. *cf. l. 72*). *al.* Pvblil. S 5 -isse, cui te debeas. Nep. Att. 11,5 quae ... ipse tribuerat *beneficia*, tam diu -erat, quoad *eqs.* (*syn.* memoria ... retinebat). Liv. 35, 18, 7 -isse etiam se, quotiens ... precari omnes deos solitus sit. 35,35,17 -erant, cum quibus mandatis exissent. *al.* Sen. contr. 7,1,1 nec satis -eram, tale ministerium mihi pater an noverca mandasset. Phaedr. 3,2,17 -i, quis me saxo petierit *eqs.* Colvm. 3,3,4 quando (*cf. l. 58*) cum quarto responderint *frumenta*, vix -isse possumus. Apvl. met. 3, 12 nec qui laverim, qui terserim ..., prae rubore -i. Vvlg. I Macc. 4, 9 -ntote, qualiter

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

salvi facti sunt patres (BACHIAR. repar. laps. 16 dimicandum sit). SVLP. SEV. dial. 2, 12, 1 illud . . . -isse te credo, quo affectu . . . virginem praedicarit. *et al.* *interr. decurtata*: PHAEDR. 5, 7, 6 is forte ludis — non satis -i quibus — . . . concidit. **b** quod, quia, quoniam: MACER dig. 49, 1, 4, 5 -isse oportet, quod procurator . . . dominus litis efficitur. TERT. adv. Marc. 5,11 p. 614, 13. 5, 21 p. 649,24 -nto, inspector, quod . . . probaverimus. ITALA II Thess. 2,5 (Tert. resurr. 24) nonne -istis, quod . . . dicebam (μνημονεύετε ὅτι, *Vulg.* retinetis quod). LACT. epit. 59, 3. FIRM. math. 3,4,38 et illud -isse debemus, quod . . . denegat (6, 3, 12 *al.* BOETH. arithm. 1, 31 p. 65, 22. *cf.* FIRM. math. 6,3,14 in Luna hoc -isse debemus, quod *eqs.*). 6,32,32 DON. Ter. Andr. 429. AMM. 21,6,2 -ntote, quod . . . punietur. HIER. epist. 52, 5, 4 VVLG. deut. 5,15. 15,5 IV reg. 9,25 *al.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 6,9,2 COD. Theod. 6,4,15 CONC.[S] I 5 p. 138,1. SIDON. epist. 2,10,5 sisque oppido -ens, quod *eqs.* ALC. AVIT. carm. 6,263. ENNOD. carm. 1,9 praef. 3 -erint (-erent *B*), quod . . . ago. GREG. TVR. Franc. 5, 43 p. 234, 18. *et al.* *nota*: CYPR. epist. 55, 18 nos -isse . . . debemus scriptum esse . . . et apostolum quoque dixisse . . .; item quod . . . in epistula sua ponat *eqs.* CYPR. domin. orat. 11 -isse . . . et scire debemus, quia . . . agere debemus. PSALT. Cas. 77, 39 -it, quia caro sunt (ἐμνήσθη ὅτι, *Vulg.* recordatus est quia). VVLG. Iob 7, 7 -nto, quia ventus est vita mea. RVFIN. Adamant. 2, 6 SVLP. SEV. dial. 1,12,5. CONC.[S] I 2 p. 63,5 (μνημονεύετε ὅτι). RVSTIC. c. aceph. p. 1208[B] -i . . . et illud, quia . . . dixisti. NICET. appell. 2 p. 5,3. *et al.* CYPR. epist. 3, 3[in.] -isse . . . diaconi debent, quoniam apostolos . . . dominus elegit *eqs.* HIER. epist. 22,29,3 -nto, quoniam (quia *DB*) . . . ambulas. VVLG. Sirach 7, 30. 8, 6. 31, 14. Is. 44,21 -nto horum, Iacob et Israel, quoniam servus meus es tu. RVFIN. Basil. hom. 3,4 p. 1748[C]. *nota prolepsin*: VVLG. Sirach 7, 18 -nto irae, quoniam non tardabit.

c cum: PLAVT. Capt. 303 -i, cum dicto haud audebat *laedere*. CIC. epist. 7,28,1 -i, cum mihi desipere videbare. OV. am. 1, 14, 50 fama tamen -i cum fuit ista mea. epist. 18, 85.

B *spectat ad voluntatem fere i. q. studere, curare* (*exempla ambigua v. p. 646, 33*): **1** *absol.*: PLAVT. Bacch. 330 -ero et recte mones (*cf. p. 654,1*). Cas. 525 facito ut veniant *eqs.* :: -ero. Mil. 809 -ero; sed quid -isse id refert, ⟨rogo⟩ ego te tamen (*cf. p. 654, 13*). 1036 -i et praeceptis parebo. Rud. 159 valete :: si non moneas, nosmet -imus. TER. Eun. 216 -i, tametsi nullus moneas.

2 *c. obi.*: **a** *c. acc.* (*v. et l. 36 sq. 72. 80 sq. 654, 8 sq. 13 sq.*): PLAVT. Merc. 1011 suam quisque homo rem -it. Mil. 1195 haec. CATO orig. 31 vera minus -ere *Ligures*. CE 1178, 27 vis nec legem nec -isse fidem. **b** *c. gen.*: CIC. off. 1, 122 caveant intemperantiam, -erint verecundiae *adulescentes* (*cf.* PRVD. c. Symm. 1, 163 pudoris). LVCR. 4, 713 continuo -ere fugai *leones* (LIV. 10, 29, 2 nec pugnae -isse nec f.). VERG. georg. 3,216 (*de tauris*) nec nemorum . . . -isse neque herbae. LIV. 5, 30, 2 gloriae. 41, 3, 4 si belli hostes -issent (IVST. 11,5,9 nec b. periculorum, sed divitiarum -erant). VAL. FL. 5,583 semper -isse pharetrae (*cf.* STAT. silv. 4, 6, 57 clavae -it manus *Herculis*). TERT. orat. 29 p. 200, 3 die stationis, nocte vigiliae -erimus. Scap. 4 p. 546,3 Oe. humanitatis. *nota gen. gerund.*: HIER. epist. 9, 3 tam diu -ere praedandi *lynces*.

3 *c. inf.* (*fere poetice*): **a** *in universum*: PLAVT. Capt. 248 ut qui fueris et qui nunc sis -isse ut -eris. Stich. 59 nec voluntate id facere -it. 60 sq. vos -istis . . . petere . . . cibum, qui minus -istis . . . quod opus sit facto facere. TER. Eun. 340 advocatus mane mihi esse ut -erit. CALV. carm. frg. 13 sol quoque perpetuos -it requiescere cursus. LVCR. 4, 153 quam -it levor praestare salutem. VARIVS carm. frg. 4, 6 (*inde* VERG. ecl. 8, 88). VERG. georg. 1, 400 HOR. sat. 2,6,37 PROP. 1,1,18. 1,10,26 OV. met. 7,545 LIV. 30,42,16. 34, 21,4 SEN. Phaedr. 1052 LVCAN. 4,707 TERT. orat. 22 p. 193,23 COD. Iust. 9,49,1,1 (*a. 213*). SER. SAMM. 612 NEMES. ecl. 2,43. PRVD. psych. 25 laudis calor . . . nec telis -it nec tegmine cingi. AVG. civ. 21,22 p. 527, 28 D. **b** *speciatim: imperat.* (*v. et p. 648,23; in hexametro nisi in fine versus non occurrit*): PLAVT. Capt. 231 scire -nto, quando id quod voles, habebis. Epid. 658 Merc. 282 Pseud. 1164 CIC. Att. 5, 9, 2. LVCR. 2, 66 tu de dictis praebere -nto. VERG. georg. 2,259 Aen. 2, 549. 6, 851. 7, 126 HOR. sat. 2, 4, 12. 89. 2, 5, 52 carm. 1, 7, 17. 2,3,1. 2,17,31. 3,29,32 epist. 1,8,16 TIB. 1,8,27 PROP. 2, 25, 33 OV. am. 1, 12, 5 epist. 13, 67. ars 2, 201 quod negat illa, neges; riserit, adride; si flebit, flere -nto. rem. 217 trist. 1,1,49 MANIL. 2, 403. 730. 3, 491. 4, 411 SEN. dial. 5, 37, 1. epist. 24, 12 illud . . . ante omnia -nto . . . videre *eqs.* SIL. 3, 118. 4, 286. 817. 16, 219. STAT. Theb. 2, 701 circuminspice muros, praecipue stipare viros . . . -nto. silv. 2, 3, 48. 4,4,11 Ach. 1, 360. 721 MART. 3,16,5. 7, 89, 4. 8, 59, 5. 14, 20 (19), 1 IVV. 5,71. 6,572. 9,93 PLIN. epist. 5,16,10 SVET. gramm. 10,3 FRONTO p. 57, 2 N. SER. SAMM. 93 *al.* NEMES. cyn. 193. 293 IVVENC. 1, 552 AVIEN. Arat. 1878 SVLP. SEV. dial. 3,17,3 BOETH. cons. 2 carm. 4,15. *coni. hort.*: CIC. Att. 15, 26, 5 Varroni . . . -eris excusare tarditatem litterarum mearum (PLIN. epist. 7, 9, 15). COLVM. 1, 8, 20 illa -erit *dominus* . . . deos penates adorare *eqs.* (3, 4, 3 QVINT. inst. 3, 8, 44 ALC. AVIT. carm. 6 prol. p. 274, 10). 4, 4, 2 -erimus ergo . . . applicare *eqs.* (7, 4, 4. 12, 20, 1). PLIN. nat. 18, 214 legentes tantum -erint . . . simul intellegere Cycladas insulas. *adde* PLAVT. Bacch.

328 anulum . . . facito ut -eris ferre. *? acc. c. inf.* (*cf. l. 12*): COLVM. 8, 11, 13 -erimus cohortales *gallinas* . . . ad hanc rem praeparari (*an ad IA refer.?*).

4 *enunt. fin.*: ut (*v. et l. 17*): PLAVT. Cas. 821 noctuque et diu ut viro subdola sis . . ., -nto. CIC. div. 1,33 in omni dictione -isse oportebit, ut *eqs.* HOR. epod. 10,4 COLVM. 8,17,6. 11,2,55 -isse . . . oportebit, ut . . . frondem pecudibus caedamus, item . . . ne . . . fodiamus *vineas*. 12, 2, 1. 12, 11, 1. VLP. dig. 40, 2, 16 pr. illud in causis probandis -isse iudices oportet, ut *eqs.* VEG. mulom. 4, 23, 2. VVLG. exod. 20,8 -nto, ut diem sabbati sanctifices (ITALA *v. p. 648, 22*). CANON. Dionys. Exig. p. 95,25 -imus . . . de diaconissis . . ., ut omnino inter laicas computentur (*sim.* p. 30,29 *c. acc. c. inf.*). ne (*v. et l. 7*): PLAVT. Mil. 807 hoc facito . . . -eris, ne Philocomasium nomines (*cf.* AFRAN. com. 194 illud -nto, ne quid *eqs.*). 1362 quaeso -eris . . ., ne me deseras. LIV. 40,21,5 ut et ipsi -issent et ita posteris proderent, ne quis *eqs.* COLVM. 4,24,9. 4,26,4 -erit alligator, ne torqueat sarmentum, sed tantum inflexum devinciat et ut omnis materia . . . superponatur. STAT. Theb. 9,903 inter iusta -nto, ne quis *eqs.* TERT. paenit. 1,5. *coni. nudus*: CALP. ecl. 3,21 fractum referas hastile -nto. 5, 81. PRVD. perist. 12, 66 tu . . . diem bifestum sic colas -nto. *laxiore conexu*: FRONTO p. 152, 7 N. moneo igitur Marcum meum . . . et ut -erit obsecro, quotienscumque ἀδοξότερον ἐνθύμημα animo conceperis, volvas illud *eqs.* HYG. mun. castr. 26. AVSON. 399, 7 p. 229 P. intemerata tibi maneant promissa, -nto.

II *i. q.* ***mentionem facere, commemorare*** (*nota opp.* (com)memorare: *p. 646, 52 sq. 647, 78. 648, 12. 652, 63; exempla ambigua: e. g. p. 648, 33 sq. 650, 5. add.* in *c. abl.*: *l. 43. 46. 60. 63. 81 al.*; de: *p. 655, 7. 22. 33*; inter: *p. 655, 10; subi. res: l. 58 sq. 67. 79 al.*):

A *absol.* (*vel obi. suppl.*): OV. fast. 3, 699 ne dubita -isse (*opp.* praeteriturus eram). FEST. p. 330 Plautus enumerandis ⟨s⟩uillis obsonis in Carbonaria sic m(eminit): ego *eqs.* FLOR. epit. 3,19,4 Syrus quidam nomine Eunus — magnitudo cladium facit ut -erimus. PS. TERT. execr. 2 sicut -it . . . Homerus (3. CANON. Dionys. Exig. p. 66,18 ut superius -it sanctitas vestra. CASSIOD. inst. div. 1, 28, 5. *pers. prima* [*fere sensu perf.*]: TRACT. Pelag. p. 28,20 ut iam superius -i. 80,7 ut saepe -i. 99,18 AVELL. p. 351,26. *cf.* MARTYR. gramm. VII 189,14 ceu superius -isse cognoscimus). AVSON. 266,4 p. 188 P. -isse piget. SCHOL. Iuv. 1, 104 Mesopotami homines effrenatae libidinis sunt . . .; Sallustius -it. SCHOL. Cic. Bob. p. 89, 19. *et al.*

B *c. obi.*: **1** *c. gen.*: **a** *animantium*: CAES. civ. 3,108,2 Achillam, cuius supra -imus (*item sensu perf.*: GRAN. LIC. p. 6,1 c. paulo ante -i. VLP. disp. frg. BII[b]16 PORPH. Hor. sat. 1,5,91. AMM. 21, 8, 1 c. in actibus Magnenti -imus. SVLP. SEV. chron. 2, 9, 8 *et al.* *sensu praes. vel incerto*: PORPH. Hor. sat. 1,4,13 c. et supra -it dicens. *al.* COD. Iust. 3,3,1 [*a. 242*] is, c. -istis. GALLICAN. Avid. 1,2 c. Quadratus in historiis -it. SCHOL. Iuv. 1, 128. *et al. cf. p. 655,11*). VERG. georg. 3, 90 quorum Grai -ere poetae, Martis equi (POMPON. dig. 1,2,2,23. CONSVLT. 6,15 q. -isti. PORPH. Hor. carm. 1,7,3. AMM. 22,16,17 q. -i. *et al.*). PAVL. FEST. p. 171 eius -it Lucilius (IREN. 1,27,4 necessario -imus eius. MACR. Sat. 3, 16, 1. *et al. cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 7, 6 horum . . . -it dicens. SCHOL. Iuv. 3, 175 huius. SVLP. SEV. chron. 2, 14, 5 *syn.* memoravit). COLVM. 1,1,13 nec postremo quasi paedagogi eius -isse dedignemur Iulii Hygini (*cf.* AVR. Fronto p. 34, 17 N. Polemonis. LAMPR. Alex. 9,2. MAXIMIN. c. Ambr. 140 Auxenti ita -isti, ut non indicares, de quo dixeris. GREG. TVR. glor. mart. 16 [*syn.* memoremus]). 8, 16, 1 dum -imus aquatilium animalium (*cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 2, 9 leviter . . . palumborum -it). COD. Iust. 4, 28, 6, 1 (*a. 245*) filii familias -it *senatus consultum* (*cf.* NOVELL. Marc. 5 eam constitutionem, quae viduarum et diaconissarum -it). *et al.* *c. pron. pers.*: APVL. apol. 97 in quo *testamento* mei officiosissime et honestissime -it. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 174 nostri (ἡμῶν . . . μεμνῆσθαι). **b** *rerum*: PAVL. FEST. p. 141 tumor ventris . . ., cuius -it Afranius in Virgine (p. 142. 206 *al.* MELA 2,126 GELL. 10, 25,3 PORPH. Hor. carm. saec. 65. COD. Iust. 8,25,5 debitum, c. -isti. TREB. trig. tyr. 32,6 SCHOL. Iuv. 3,314 HIER. epist. 65,14,3. *et al. cf.* AVG. civ. 16, 24 p. 163, 32 D. quorum *annorum* apostolus ita -it. COD. Iust. 15,50,22 pr. [*Leone imp.*] quarum *civitatum* instructio . . . -it). FEST. p. 197 eius rei -it Titinnius (QVINT. inst. 11,2,16 *opp.* taciturus. PORPH. Hor. sat. 1,2,98 PANEG. 2,47,1. *et al.*). p. 258 eius loci Ennius m(eminit), cum ait. 290 eius vocabuli. *al.* COLVM. 1, 3, 7 malo . . . praeteritorum quam praesentium -isse, ne vicinum meum nominem. 2,2,8 nunc potius uberioris soli -erimus. SVET. Iul. 9, 2 coniurationis. gramm. 11,2. frg. p. 21,8 legis (GELL. 2,24,8.10). GELL. 7, 14 (lemma). 15, 20, 7 odii. APVL. mund. 14 Vergilius eius *cauri* sic -it. TERT. nat. 2, 5 p. 102, 14. PORPH. Hor. carm. 2, 4, 2 superbiae . . . Achillis (*cf.* FIRMIL. Cypr. epist. 75, 3 audaciae et insolentiae [*opp.* praetereantur]). SCHOL. Iuv. 5, 23 siderum. CLAVD. DON. Aen. 1, 730 p. 141, 19 merito diei -it (*syn.* nominare). PELAG. Aug. nat. et grat. 37, 43 de illis vero, quorum iustitiae -it *scriptura*, et peccatorum sine dubio -isset, si *eqs.* GREG. TVR. Franc. 3, 16 p. 126,6 -imus et huius virtutis in libro miraculorum (*item sensu perf.*: glor. mart. 12). *et al.* *neutr. pron.*: COLVM. 7, 3, 20 ut nunc eorum, quae omissa sunt, -erimus. COD. Iust. 4, 6, 2 (*a. 227*) ceteraque, quorum -isti (AMM. 26, 1, 13).

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *c. acc.*: **a** *animantium*: Ps. Orig. tract. 10 p. 115, 11 Paulus . . . muscas . . . -it. Tract. Pelag. p. 12, 23 illa, quam (quem *cod.*) superius -i . . ., sanctissima femina. Philo quaest. in gen. 4, 186 p. 224 R. viri, quos scriptura -it. **b** *rerum* (*in zeugm.*: Fest. p. 209 petimina . . . ulcera et vulgus appellat et Lucilius -it, quom ait): Gell. 4, 14, 2 id *decretum* -imus. 7, 11 (lemma) quae *verba* libuit -isse (Avg. c. Parm. 2, 9, 19[in.] quae *verba* de psalmo -erunt. Apring. in apoc. 1, 5 superius -erat illud verbum). Herm. vulg. vis. praef. liber . . ., quem . . . Hieronymus . . . in catalogo illustrium virorum inter ecclesiasticos scriptores ita -it dicens: Hermam, cuius apostolus Paulus . . . -it. Porph. Hor. sat. 2, 4, 3 quae *prodigia* nulla maiorum religio -isset. Clavd. 18, 233 quae pagina lites ⌊sic actas⌋ (femineas *var. l.*) -it? 20, 363 hi tragicos -ere (*fere i. declamant*) modos, his fabula Tereus . . . cantatur. Avg. doctr. christ. 2, 39, 59. Avell. p. 352, 10 haeresum, quas supra -imus. Iord. Get. 19 nomina. *nota*: Victorin. Poetov. in apoc. 21, 4 huius regni mentionem -it et Paulus . . . dicendo *eqs.* *neutr. pron. sim.*: Calp. ecl. 5, 119 plura quidem -isse velim. Gell. 10, 12, 1 multa . . ., ex quibus pauca haec inviti -imus (18, 14, 6 haec . . . notare -isseque. *cf.* Porph. Hor. sat. 2, 3, 299 hoc [*syn.* ait]. Schol. Iuv. 4, 37). Avg. gest. Pelag. 11, 23 aliqua. quaest. hept. 2, 25 p. 106, 10 quod. *add.* de (*cf. infra l. 33. aliter l. 7*): Evagr. alterc. p. 19, 6 de Christo nihil -it *Baruch.* *i. q. (gratias) agere*: Apvl. met. 1, 20 huic . . . gratas gratias -i (3, 11 gratiam. 7, 14. 9, 3 Tert. nat. 2, 5 p. 103, 19). *? i. q. admonere*: Vvlg. III Esdr. 3, 20 sq. non -it *vinum* tristitiam et debitum . . . et non -it regem nec magistratum (μέμνηται).

3 *c. dat.* (*cf. p. 660, 10*): **a** *animantium*: Greg. Tvr. Franc. 2, 7 p. 71, 3 Thorismodus, cui supra -imus (*al.* glor. mart. 36 p. 511, 20 [cui *Krusch*, cuius *codd.*]. *et saepe. v. ind. p. 939*). Iul. 50 p. 584, 4 -i huic caeco in libro *eqs.* **b** *rerum*: Greg. Tvr. Franc. 2, 22 p. 85, 1 monasterii, cui supra -imus (6, 39 p. 278, 29 vit. patr. 7, 5).

4 de (*cf. supra l. 22*): **a** *de animantibus*: Greg. Tvr. Franc. 1, 47 p. 55, 12 -imus de his in libro miraculorum. 10, 24 p. 435, 19. Isid. orig. 14, 5, 2 de quo supra -imus. **b** *de rebus*: Victorin. Poetov. in apoc. 21, 6 de hoc regno -it dominus . . . dicens (Hil. in psalm. 1, 15 p. 30, 17 Max. Tavr. hom. 79 p. 425[A] Iord. Get. 16). Greg. Tvr. Franc. 1, 10 p. 39, 3 Babilonia, de qua supra -imus. Iul. 25 p. 575, 16.

C *c. acc. c. inf.*: Victorin. Poetov. in apoc. 20, 1 superius -it maiores natu xxiiii dixisse. Cod. Iust. 8, 44, 17 (*a. 290*). Martyr. gramm. VII 184, 10 (*syn.* diximus). Serv. Aen. 3, 500. Hyg. astr. 2, 2 p. 33, 3 (*syn.* dicit). Prvd. apoth. 302 Clavd. Mam. anim. 1, 12 p. 54, 12 Boeth. in Porph. comm. sec. 1, 10 p. 158, 21 Apring. in apoc. 1, 17. 19, 14. *? inf.*: Tert. coron. 8 l. 12 -it (*AF*, -i *rell.*) et Esaias (*A*, -am *rell.*) Ezechiae langventi aliquid medicinale mandasse.

D *c. enunt. secundar.*: Vvlg. Is. 12, 4 -ntote, quoniam excelsum est nomen eius (*antea* notas facite).

adv. ad I: adhuc: *p. 649, 6. 9. 19.* bene: *p. 646, 72. 647, 2. 650, 38* (*compar.*: Cic. de orat. 3, 214. *v. et p. 650, 11; superl.*: *p. 652, 61 sq.*). certe: *p. 660, 19.* continuo: Lvcr. 4, 713. diligenter: Cic. epist. 11, 7, 2 (*in zeugm.*). Brvt. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (= 9, 24), 8. diu: Rhet. Her. 3, 22, 35 Nep. Att. 11, 5 Liv. 41, 22, 7 Cels. 3, 16, 2. facile: *p. 646, 36. 647, 81. adde* Plavt. Men. 45. firme: Rhet. Her. 4, 56, 69 (-iter: *p. 648, 42*). forte: *p. 646, 82. 647, 1.* grate: Cic. fin. 1, 62. hactenus: Ov. met. 13, 957 Stat. Ach. 2, 167 Plin. epist. 7, 31, 6. iucunde: Cic. fin. 1, 57 Plin. epist. 7, 15, 3. libenter: Hor. epist. 2, 1, 262. Liv. 30, 14, 8 (*in zeugm.*). Plin. epist. 6, 12, 3 Gell. 16, 1, 1. longe: *p. 648, 69.* magis: Cic. epist. 1, 9, 8 Verg. georg. 1, 451 Ov. epist. 10, 92. *et al. superl.*: Cic. Att. 9, 13, 3. memoriter (*vel* -e): *p. 662, 17. 25. 48* (*cf.* memoriā: *p. 646, 36*). merito: Clavd. Don. Aen. 1, 730 p. 141, 19. minus: Cic. epist. 13, 75, 1 Plin. paneg. 2, 4. *v. et p. 646, 39. 653, 55.* nimium: *p. 650, 83 sq.* nunc etiam: *p. 652, 34.* omnino: Cic. Att. 11, 23, 3. oppido: *p. 653, 15.* parce: Sen. epist. 99, 24. parum: Cic. inv. 1, 88 Liv. 24, 8, 1. *v. et p. 650, 84.* perpetue (-o): Rhet. Her. 4, 56, 69 Avson. 314, 5 p. 408 P. plane: Apvl. met. 11, 6. potius: Ov. epist. 19, 12. *v. et p. 650, 20.* praecipue: *p. 653, 74. adde* Stat. Ach. 1, 360. praeclare: Cic. epist. 4, 7, 2. probe: *p. 647, 3. 58. adde* Cic. Cato 14. profecto: Cic. Lael. 2. pulchre: Phaedr. 3 epil. 35 Colvm. 3, 9, 6. recte: *p. 646, 70. 647, 1. 651, 10.* saepe: *p. 652, 62.* satis: Plavt. Persa 658 Sen. contr. 7, 1, 1 Phaedr. 5, 7, 6. *et al. v. et p. 648, 63. 653, 4.* semper: *p. 647, 12. 17. 31. 39. 649, 59. 72. 652, 67.* suaviter: Cic. fin. 1, 57. valde: Avg. civ. 22, 8 p. 569, 11 D. ubique: Cypr. epist. 76, 7. vix: Liv. 31, 41, 10 Colvm. 3, 3, 4. *v. et p. 647, 31. 650, 25.* ultra: Sil. 3, 477 Vvlg. Is. 64, 9.

compos.: com-, rememini. *deriv.*: ? Meminia (*cf.* Serv. Aen. 1, 720).

memin(i)o *v.* memini.

meminion i. sisimbrius Gloss. III 569, 34.

***memor**, -oris. [*cf. c. avest.* mimara- '*memor*', *anglosax.* ge-mimor- '*notus*'; *pleniore reduplicatione gr.* μέρμερος '*multum cogitans*', μέρμηρα *f.* '*cura, cogitatio*'; *sine redupl. sanscr.* smárati '*recordatur, meminit*', *gr.* μεριμνάω '*curo, cogito*', *al.* (*cf. et s.* mora *et* mereo). *v. Walde, Z. f. öst. Gymn. 1915, 986. J. B. H.*] *de originatione*: Gloss.[L] III Abol. ME 9 -r eo quod manet in mente. *cf. l. 5. 9.* *scrib.* -ur: Canon. Hippol. ed. Hauler 79, 1. o *brevem testantur in nom. sg.*: Prisc. gramm. II 314, 3. *in ceteris casibus*: Prob. cath. gramm. IV 12, 18 Char. gramm. p. 52, 19 B. *al.* Serv. Aen. 7, 231. Prisc. gramm. II 235, 10 quod a verbo 'memoro' natum paenultimam eius servavit syllabam. *et al.* *de formis*: *nom. sg. masc. et fem. in* -is, *neutr. in* -e: Prisc. gramm. II 341, 3 antiquissimi 'hic' et 'haec -is' et 'hoc -e' proferebant (*cf. vol. VII 1, 446, 82*). Prob. cath. gramm. IV 13, 3 non numquam, quamvis veniat a verbo, tamen feminino 'or' facit, 'memini, hic et haec -r' (*opp.* ultrix *sim.*). Avg. gramm. V 503, 33 -r . . . non admittit genus neutrum in 'us'. *cf. infra l. 71. p. 657, 23. 55. 661, 1.* *abl. sg. semper* -i. *cf.* Avg. gramm. V 503, 36. *aliter* Prisc. gramm. II 340, 21. 354, 6 raro tamen invenitur in e terminans huius nominis ablativus *eqs.* *neutr. pl.* -(i)a *non legitur. cf.* Avg. gramm. V 503, 41 neque . . . dicimus -a vel -ia numina. Prisc. gramm. II 315, 8. *gen. pl.* -um: *p. 657, 43. cf.* Avg. gramm. V 503, 36 Prisc. gramm. II 354, 3. *compar. et superl. non leguntur. cf.* Char. gramm. p. 146, 19 B. omnia, quae per 'or' terminantur, in comparationem non veniunt *eqs.* (*cf. p. 686, 18 sq.*). *aliter* Prisc. gramm. II 235, 15 hoc solum in 'or' desinens habuit comparativum -ior. magis -r: *p. 658, 79. 659, 13. 17. 20. 79. 661, 14. 21*; plus -r: *p. 657, 44*; potius -r: *p. 659, 23. 660, 84.* nimium: *p. 657, 44. 60. 658, 68. adde*: Cic. Planc. 91. probe -r: *l. 41.* bene -r: *p. 657, 64. 659, 32.* tenacissime: *p. 658, 35.* attente: *p. 659, 52.* Not. Tir. 30, 14. *de notione*: Don. Ter. Ad. 251 -r est, qui apud se meminit, gratus, qui meruit hoc vocari, dum vicem reddit; nam multi -es, ingrati tamen. Serv. auct. Aen. 1, 4 -r apud veteres non tantum dicebatur ὁ μεμνημένος, sed etiam ὁ μνήμων *eqs.* Isid. orig. 10, 169 -r vel qui memoria tenet vel quia memoria tenetur (*cf. p. 660, 65 sq.*). Synon. Cic. p. 443, 4 B. scio, novi, memini, -r sum *eqs. v. et p. 686, 20 sq. 24.* Gloss. μνήμων, μεμνημένος, sciens. *inde a* Plavto *et* Ter., *non habent e. g.* Enn., Lvcil., Cato, Varro, Vitr., Cels. [*dub. interpr.*: Prop. 2, 34, 31 (*v. edd.*).]

I qui meminit: **A** *i. q. recordans, cogitans,* μνήμων (*add. abl. limit.*: *l. 49 sq. 73*; *adde* Liv. 7, 33, 3. *dat.* [*sec. gr.*]: *p. 659, 8. 49*; *nota* sibi -r: *p. 661, 10. anaph.*: *p. 657, 41. 55 sq. 658, 58 sq.*; *enall.*: *p. 660, 64*): **1** *de animantibus et mente eorum* (*fere de hominibus; de part. corp.*: *l. 64. p. 657, 16*; *de dis*: *l. 51. p. 657, 81. 84. 658, 63 sq. al.*; *de bestiis*: *l. 47. p. 657, 43. 658, 18. 61. 81. 659, 25. 47*; *subst.*: *l. 58. 68. p. 657, 3. 12. 33. 658, 26. 82. 659, 32*): **a** *absol.*: **α** *in universum*: Plavt. Amph. 630 (*interpol.?*) et -r sum et diligens, ut quae imperes compareant. Asin. 342 -r es probe. Cic. carm. frg. 22, 4 omnes -i portentum mente retentant (*fere i. memoria; item* Lvcr. 2, 582. 3, 858 Ov. met. 7, 521 Manil. 2, 842. 3, 618 Sil. 13, 40 Cypr. Gall. gen. 1316. *cf.* Lvcr. 3, 1040 -es motūs . . . mentis. *paulo aliter* Hor. sat. 2, 6, 31 ad Maecenatem -i si m. recurras. *v. et p. 657, 2. 44. 666, 68*). Catvll. 64, 231 -i tibi condita corde . . . mandata. Verg. georg. 3, 316 -es (inm- *M*) redeunt in tecta *caprae*. Aen. 6, 377 cape dicta -r (*cf.* 10, 491 -es . . . referte [11, 176. Ov. met. 15, 451 mente -r refero]. Hor. sat. 2, 4, 11 -r praecepta canam. ars 368 dictum tolle -r. Ov. rem. 674 mente -r . . . tene. Stat. Theb. 10, 630 -r incipe Clio. Avien. orb. terr. 737 -es [-i *trad.*] date carmine Musae). 9, 447 nulla dies umquam -i vos eximet aevo (Sil. 4, 398 Avien. orb. terr. 259. *cf.* Ov. fast. 6, 78 posteritas [Pont. 3, 2, 30]). Hor. sat. 2, 4, 90 quamvis -i referas mihi pectore cuncta (Ov. epist. 13, 66 fast. 3, 178 Pont. 2, 10, 52 Mart. 6, 25, 4. 6, 85, 9). Ov. am. 1, 4, 56 fac -r . . . eas. met. 9, 778 -ique animo tua iussa notavi (14, 813. *et al. cf. infra l. 77. p. 657, 3. 35 al.*). Val. Fl. 3, 397 vati. 4, 84 multa . . . -es super Hercule volvunt. 5, 528 urit et antiquae -em vox praescia sortis. Itala deut. 9, 7 (Aug. quaest. hept. 5, 14) -r esto, ne obliviscaris *eqs.* (μνήσθητι, *Vulg.* memento). Avson. 303, 16 p. 176 P. valete -es (*cf.* Clavd. rapt. Pros. 2, 234 sis -r o longumque vale). Avell. p. 245, 2 nec eius, qui memoriam meritus est nec eius, qui -r factus est (μνημονευθέντος . . . μνημονεύσαντος). Conc.[S] II 3, 3 p. 38, 1 (*in responso*) non sum -r (οὐ μέμνημαι). *de part. corp.*: Ov. epist. 19, 98 vocem -i condidit aure. ars 3, 700 auditos -i rettulit ore sonos (met. 6, 508. 10, 204 Carm. adv. Marc. 3, 218. *cf. p. 657, 17*). Pont. 3, 4, 18 -i visa notare manu (*cf. p. 657, 17*). *in proverb.* (*cf. l. 79*): Plavt. Capt. 191 -em mones (Fronto p. 134, 2 N. *cf.* Plavt. Pseud. 940 -em immemorem facit, qui monet quod -r meminit. *v. et p. 658, 25*).

β *c. colore quodam*: ① *i. q. memoria praeditus*: Cic. leg. 1, 22 animal hoc . . . acutum, -r . . ., quem vocamus hominem. *c. emphasi de memoria tenaci* (*cf. p. 659, 52 sq. 660, 38*): Rhet. Her. 3, 16, 29 qui natura -es sunt. Cic. inv. 1, 35 -r an obliviosus (Avg. c. Iul. 4, 3, 16 alii o., alii acuti -esve nascuntur). de orat. 2, 140 -es et sobrii oratores. 3, 194 hominis ingeniosi ac -is (Avg. serm. 283, 3, 3 *opp.* memoria non tenaci). Ps. Avr. Vict. epit. 14, 3 (*de Hadriano*). Avson. 191, 22 p. 49 P. -i quam fueris animo. 322, 5 p. 261 puero (*cf.* 322, 60 p. 264 vix -em . . . senectam). Physiogn. 111. *in proverb.* (*cf. Otto, Sprichw. p. 219. v. et l. 67*): Qvint. inst. 4, 2, 91 mendacem -em esse oportere (Apvl. apol. 69. *et al.*).

② *c. affectu*: *fere i. q. gratus, fidelis, pius* (*obsequens p. 657, 13*): Ter. Ad. 251 -em me dices esse et gratum ([*cf. l. 25. p. 657, 9*]. Cic. Planc. 91. epist. 2, 6, 4 si me -em, si g. . . . virum . . . existimare potes. Planc. Cic. epist. 10, 11, 1 ut . . . me . . . in amicitia tua

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-em atque g. *praestem. et al.; v. vol. VI 2260,84*). CIC. Planc. 80 dis ... gratiam ... -i mente persolvunt (*cf.* epist. 1, 9, 10 -emque in bene meritos animum). PLANC. Cic. epist. 10,24,1 -em me tibi probare. VERG. Aen. 4, 539 bene apud -es veteris stat gratia facti (*cf.* LIV. 5, 44, 3). 12, 439 tu ... sis -r (SERV. auct.: subaudiendum 'meorum factorum'). CIRIS 274 alumnae. PROP. 4,11,91 seu -r ille *maritus* mea contentus manserit umbra. OV. met. 9,245 populi. fast. 3,623 multa tibi -es ... debemus. 6,347 trist. 3, 6, 21. 3, 8, 9 sodales (*cf.* 5, 9, 33 amici [*seq.* gratus]). 5, 4, 43 pro quibus ... fore se -emque piumque. 5, 9, 20. Pont. 3, 6, 51 poetae. NVX 9 domini. SEN. Ag. 382 te, Triviam, ... -es ... precamur. STAT. Theb. 6,133 Inachidae. MART. 8,38, 13 scribarum -i piaeque turbae. CE 1192,3 haec debent -és postrema in morte referre (*cf.* 385,6). ITALA num. 15,40 (Lugd.) ut -es sitis et faciatis ... mandata. CLAVD. 15,305 *Stilichonem* solum -em solumque fidelem experior. AVELL. p. 618,3 uti pro meae flebilitatis exiguitate ... precibus -es esse dignemini. *de part. corp.*: OV. Pont. 1,4,56 -i debita ferre manu (*cf. p. 656,67*). 4, 5, 33 ore (*cf. p. 656, 66*).

fere i. q. prudens: VERG. georg. 1, 167 omnia quae multo ante -r provisa repones (*cf. Hesiod. erg. 422 μεμνημένος ὥρια ἔργα*). 2, 347 multā -r occule terra. Aen. 5, 25 rite -r servata remetior astra. AVIEN. Arat. 677 solve -r ... carbasa. 1864. CLAVD. DON. Aen. 3,205 p. 295, 4 -r ... poeta ... inquit *eqs.* *fere i. q. vindicans, iratus*: VERG. Aen. 4, 521 numen ... iustumque -rque (SERV. auct.: '-r' ad vindicandum). OV. met. 3, 494 quamvis irata -rque *Echo*. VAL. FL. 1, 826 umbram (*cf. p. 658, 41*).

b *c. obi.*: α *c. gen.* (*add. partic. perf.: l. 42. 48. 51. 59. p. 658,25.54.58.71 al.; praes.: l. 41. p. 658,67*): (i) *animantium* (*raro de mera recordatione [l. 46. 59] vel cogitatione [l. 67]; fere acced. notio gratiae, fidei, pietatis, interdum etiam curae: l. 38 sqq. 43.58.69.75.81; obsequii: l. 36; ultionis: l. 68*): CIL I^2 795 (*a. 44*) -rq(ue) fuit deorum et feili suei et libertae suae (LIV. 5, 38, 1 non d. saltem, si non hominum -es. 31, 17, 9. CYPR. Fort. 11 p. 340, 25 ut decebat legis et dei -em. VVLG. Tob. 14, 11 psalm. 76, 4. *cf.* VAL. FL. 1, 46 nil nostri divumque -r. VVLG. Tob. 1, 13 domini. PRVD. ham. 378 animum summi -em genitoris. *cf. p. 658, 9. 20*). VERG. Aen. 1, 719 -r ille matris Acidaliae ([SERV.: hoc est praeceptorum matris]. *cf.* VAL. FL. 3, 649 haud ... rectorum ... -r *Meleager*. STAT. Theb. 9,148 Elysii regis). 9,480 non illa virum, non illa pericli (*cf. p. 659,20*) telorumque -r. 10,281 coniugis esto quisque suae tectique -r (*sc. in bello; item* LIV. 8, 10, 4 consurgite ... -es patriae parentumque et coniugum ac liberorum, -es consulis ... occubantis. TAC. hist. 5,17, 2. *aliter* HOMER. 301 raptae ... c. STAT. Theb. 12, 127 mariti). 12, 534 nec domini -um ... equorum. HOR. carm. 1, 33, 1 plus nimio -r ... Glycerae (*cf.* PRIAP. 48, 5 mens est pathicae -r puellae). 4, 5, 36 Graecia Castoris et magni -r Herculis. PRIAP. 83 (Tib. 2), 26 bidens amica Romuli senis -r (*fere i. 'adhuc -r'. cf. l. 51. p. 660,80. aliter l. 55*). PROP. 3,11,72 Caesaris. OV. am. 1, 6, 53 raptae ... Orithyiae. epist. 17,81 Ceycis amati. met. 14,249 Antiphatae -es immansuetique Cyclopis ([*Hom. κ 199 μνησαμένοις*]; *de mala memoria ut* SEN. Phaedr. 170 -rque matris metue concubitus novos. PETRON. 106, 2 Lychas -r adhuc uxoris corruptae contumeliarumque. TREB. trig. tyr. 10, 12 -r cuiusdam hominis cautius velim vincas. VVLG. Luc. 17, 32 -es estote [μνημονεύετε] uxoris Loth). Pont. 2, 4, 3 remanes -r ... amici. 3, 1, 146 personae. LIV. 1, 32, 4 erat in Anco ingenium et Numae et Romuli -r. 3, 18, 6 -em se maiorum suorum, -em cognominis (*cf.* 30, 15, 6 -r patris imperatoris patriaeque et duorum regum. CE 1216,9 sq. -esq(ue) priorum et -es nostri nostrorumq(ue). *cf. p. 658,26*). 4, 25, 12 -em eam *plebem* suorum. OCTAVIA 226 fratris extincti. VAL. FL. 5, 4 vera locuti Phineos. STAT. Theb. 9, 707 Thebana iuventus natorum -es. 12, 684 nimiumque -r mandantis *Thesei*. silv. 2, 7, 52 gentis. TAC. ann. 2, 79, 3 Germanici ([*opp.* adversos]. 14, 7, 3 praetorianos .. Caesarum domui obstrictos -esque G. *cf.* 12, 42, 1 Messalinae). TERT. Scap. 4 p. 547, 10 Oe. Severus ... christianorum -r fuit. DON. Ter. Phorm. 112 bene -r et virginis et honestae non ipsam adiri facit *poeta*, sed *eqs.* TRACT. c. Arrian. p. 14, 28 neque enim tunc, cum hominum quispiam pluraliter loquitur, equi aut asini ..., sed hominis -r est (*fere i. imaginatur*). VVLG. psalm. 87, 6. 136,7 (*c. notione ultionis*) -r esto, domine, filiorum Edom. Gal. 2, 10 pauperum (τῶν πτωχῶν μνημονεύωμεν. *cf. p. 659, 59*). CLAVD. 28, 450 me ... duce venturo fretum -emque tuorum, Roma, ducum. PAVL. NOL. carm. 25, 240 sq. (*in lusu verb.*) esto et Paulini Therasiaeque -r, et -r aeternum Christus erit Memoris. *et al.* *gen. pron.*: *pers.*: TER. Andr. 281 sq. hanc meritam esse, ut -r esses sui :: -r essem? (VERG. Aen. 6, 664 quique s. -es aliquos fecere merendo). CIC. Catil. 4,19 ducem -em vestri, oblitum sui (CYPR. epist. 37,1 p. 576, 15. VVLG. I Macc. 12,11 -es sumus [μιμνησκόμεθα] v. in sacrificiis. II Macc. 9, 21 benigne -r [ἐμνημόνευον]. PRVD. perist. 6, 83. *cf. p. 659, 65*). epist. 13,67,1 gratum hominem mei que -em (TIB. 1, 3, 2 ibitis ... o utinam -es ipse cohorsque m. OV. epist. 1, 44. 11, 106 amissae -es ... este m. met. 13, 380. 14, 730 o superi, ... este m. -es. VAL. FL. 7, 477 sis -r ... m., contra -r ipsa manebo ... tui. SVET. vita Hor. p. 45, 7 Horati Flacci ut m. esto -r. CYPR. epist. 37,4[in.] PEREGR. Aeth. 23,10. VVLG. Tob. 3, 3 domine, -r esto m. *et al.; in fine epist.*: HIER. epist. 134, 2,2 *al.* AVR. epist. p. 1014[A] OROS. comm. 4. *v. et p. 659,63. 661,3*). HOR. carm. 3, 27, 14 -r nostri, Galatea, vivas (LYGD. 5, 31 OV. am. 2, 11, 37 epist. 11, 125 *al.* STAT. silv. 4, 5, 58. IVV. 3, 318 vale n. -r. CYPR. epist. 60, 5 p. 695, 3 -es n. invicem simus. VVLG. psalm. 113, 12 INSCR. christ. Diehl 1175 [*a. 489*]. *et al.; in fine epist.*: CYPR. epist. 19, 2[extr.] *syn.* meminisse. SIDON. epist. 7, 3, 2 *al. v. et p. 657, 34. 57. 659, 62. 660, 81. 661, 62*). ELEG. in Maecen. 2, 22 non potero non -r esse tui (OV. trist. 4, 3, 17. 4, 5, 18. SEN. Herc. O. 1809 *opp.* ingratum. VVLG. psalm. 6, 6 qui -r sit tui [*sc. dei, gr.* ὁ μνημονεύων]. *al. cf. l. 19. p. 657, 82*). *refl.* (*fere de conscientia sim.; de memoria: l. 14 sq. 17 sq.*): VERG. Aen. 4,336 dum -r ipse mei *sum* (HIER. epist. 6, 1, 2. PRVD. c. Symm. 1, 645 sum -r ipse m. satis et mea frivola novi). OV. met. 13, 453 -r ipsa sui ... dixit *Polyxena* (TERT. anim. 32 p. 354, 7 s. utique -r *anima*. DON. Ter. Hec. 215 -r s. est *poeta*, qui dixerat [*sim.* CLAVD. DON. Aen. 2, 150 p. 168, 12]. PAVL. NOL. carm. 24, 269 fit sui ... -r. EVOD. Aug. epist. 158,2 ROMVL. fab. 31, 3 [rec. gall.]. 51, 5 [recc. gall., vet.]. 57, 6 [rec. vet.] -r s. ait *cervus. cf. p. 659, 79*). CYPR. domin. orat. 31 p. 290, 2 vis esse dominum -em tui cum rogas, quando tui -r ipse non sis? PRVD. psych. 381 state ... vestri -es, -es quoque Christi.

(ii) *rerum* (*fere praeteritarum vel praesentium; futurarum: l. 61. 73 sq. p. 659,36*): PLAVT. Merc. 996 -em dices benefici *hunc senem* (*v. vol. II 1883,54*). Pseud. 481 fac sis promissi -r (LIV. 31, 46, 11 simul minarum, simul promissorum in futurum -es. CVRT. 8, 11, 15. *cf.* COLVM. 11, 3, 1 polliciti). Stich. 578 capti consili -em mones. CIC. Pis. 62 o paterni generis oblite, materni vix -r (SALL. Catil. 60, 6 g. atque ... dignitatis. OV. Pont. 1, 8, 17. LIV. 4, 19, 1. 26, 2, 10 g. ac sanguinis. LVCAN. 8, 284. *et al. cf. p. 661, 7*). Phil. 2, 27 immemor beneficiorum, -r patriae (AVG. civ. 4,7 p. 154, 7 D. oblitus iniuriae, -r p. *cf.* VAL. FL. 2, 422 i, -r i terrae. *v. et p. 657,41.56. 659,13*). 3,8 civem ... -em sui nominis (SALL. Iug. 58,3 n. Romani. OV. trist. 5,1,24 LIV. 4,33,5 CVRT. 8,11,15. FLOR. epit. 2,20,5 et familiae et Romani n. CE 1216, 13 antiquI n. et tituli. VVLG. psalm. 44, 18 n. *dei. cf. p. 657,56. 659,70 sq. 660,13*). 5,41 meritorum (OV. trist. 5, 9,3 LIV. 39,50,5. CIL VIII 22672 tenacissime. *et al.*). Att. 7,3,3 me praeclarae inscriptionis -em esse. epist. 1, 7, 2 ut ... non tam -es essent virtutis tuae quam laudis inimici (SALL. Catil. 58, 12. 60, 3. Iug. 49,2 v. et victoriae. *al.* NEP. Hann. 12,5 LIV. 4,33,5. 7,25,12. VVLG. Iudith 13, 25 v. domini). 13, 44, 1 commendationis. CAES. civ. 1,13,5 Auximatibus agit gratias seque eorum facti -em fore pollicetur (*aliter in malam partem*: OV. Ib. 143 factorum ... -r umbra tuorum). 2,6,1 praeceptorum (LIV. 22,49,10. 40,21,6 COLVM. 2, 7,2 TERT. fug. 6 p. 473, 7 Oe. CYPR. epist. 72, 1 p. 776, 3 divini p. atque euangelii. *al.* VVLG. num. 15, 40 [*cf. p. 657,13*]. *et al. cf.* OV. fast. 4,193 mandati [CYPR. epist. 28,2 p. 546,10 AMM. 17,14,1. VVLG. psalm. 102, 18 (μεμνημένοις). *et al.*]. PLIN. epist. 10, 43, 2 propositi. APVL. met. 2,11 monitorum. *v. et p. 660,5*). BELL. Afr. 54,1 pristinae licentiae militaris ac rapinarum (SALL. Catil. 16, 4 r. et victoriae veteris. *cf. p. 661, 14*). SALL. Catil. 37,6 multi -es Sullanae victoriae (TAC. hist. 4,34,4. *cf.* LIV. 27,12,11 Trasumenni Cannarumque. *v. et l. 38. 48 sq.*). Iug. 38,9 humanarum rerum (LIV. 37,35,5. *cf.* OV. trist. 3,11,67 humanae ... sortis. PLIN. nat. 2,15 mortalitas ... infirmitatis suae -r. 7,44 fragilitatis. *v. et p. 659,16*). 104,4 iniuriae (LIV. 2,39,11. VELL. 2,40,5 acceptae i. PETRON. 131,10. *et al. cf.* SVET. Vesp. 14 offensarum inimicitiarumque minime -r exsecutorve. VVLG. psalm. 73,22 improperiorum. 88,51 opprobrii. *v. et p. 657,51. 659,71. aliter p. 661,33*). or. Macri 14 non ultra contionis locum -es libertatis (LIV. 3, 64, 7 populus Romanus -r l. per illos acceptae domi, -r militiae rerum gestarum. 4,58,12. 6,27,8 animus ... -r patrum l. 7,33,3. *et al. cf. p. 660,83*). NEP. Att. 10,4 officii (SEN. benef. 4,20,3 CLAVD. 22,44). VERG. georg. 4,156 venturaeque hiemis -es *apes* (Aen. 4,403. *aliter*: CLAVD. 26,323 scandit ... montes nil h. caelique -r). Aen. 1, 23 veteris ... -r Saturnia belli (LIV. 26,25,4. IVST. 2,8,1 illati ... b. *cf. p. 660,80*). 1,543 deos -es fandi atque nefandi. 8,464 sermonum -r et promissi muneris heros (SEN. Med. 142 PLIN. epist. 1,19,3. *cf. p. 660,8*). 11,802 nihil ipsa nec aurae nec sonitus -r aut venientis ... teli (*cf. p. 657,39. 659,11*). CVLEX 237 irae (CVRT. 8,1, 51 STAT. Theb. 7,538. *et al. cf.* OV. met. 13,58 convicti nimium -r iste furoris. LIV. 10,3,8 saevitiae. IVST. 5, 1, 7 odii. *f. i. conscius*: TAC. ann. 13,21,2 Agrippina ferociae -r ... inquit *eqs.*). HOR. carm. 1, 36, 7 actae ... pueritiae mutataeque simul togae (*cf.* SEN. Phaedr. 443 annorum -r mentem relaxa). 4,12,26 (*de morte*) nigrorum ... -r ... ignium (*cf.* epist. 2,1,144 genium -em brevis aevi [SEN. Herc. f. 176]. OV. ars 3,59 venturae ... senectae. PERS. 5,153 leti. *cf. l. 51*). sat. 2,2,72 escae. PROP. 1,4,20 criminis. OV. epist. 18,129 (*de amore*) tibi flammarum -i, Neptune, tuarum (*cf.* GERM. 72 thalami [STAT. Theb. 1, 596]. VAL. FL. 4,36 amoris [CE 597,3]. *cf. p. 660,7. aliter p. 661, 18. 23*). met. 4, 642 vetustae sortis (*cf.* SEN. Tro. 474 fati [LVCAN. 8, 10]. CVRT. 9, 2, 7 magis paternae fortunae quam suae. *v. et l. 52. aliter p. 661, 63*). 8, 259 antiqui ... -r ... casus *perdix* (VAL. FL. 4, 593. *aliter p. 661,65*). 10, 354 pius ille -rque est moris (LIV. 42, 47, 4 veteres et m. antiqui -es. *cf.* OV. fast. 5, 431 veteris ritus. *v. et p. 661, 2*). 11, 380 admissi (SEN. Ag. 266. *cf.* OV. trist. 1,8,49 peccati [ITALA Ier. 31,34 (Cypr. testim. 1,

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11)]. OCTAVIA 662 scelerum. CYPR. epist. 33, 1extr. [*c. not. paenitentiae*] delicti). 13, 570 malorum (CYPR. laps. 35in. animus ... mali sui -r est. FILASTR. 89,8. *et al.*). 14, 562 cladis (AMM. 25, 1, 15 acceptae ... c. 31, 16, 3). LIV. 1, 32, 2 avitae gloriae (*cf.* 7, 7, 4 parti ... decoris. *v. etiam infra l. 42. aliter p. 661, 19*). 1, 45, 6 responsi (*cf.* VELL. 2, 89, 6 professionis. TERT. praescr. 4, 1 l. 1 tam dominicarum pronuntiationum quam apostolicarum litterarum. *al.* VVLG. psalm. 118, 49 -r esto [μνήσθητι] verbi tui servo tuo. SVLP. SEV. Mart. 3, 4 dictorum. *v. etiam p. 658, 65. 660, 4*). 3, 29, 3 ignominiae (9, 13, 2. *cf. p. 657, 51*). 5, 7, 12 pietatis (APVL. met. 4, 26 CE 159, 1. *cf. l. 66*). 7, 35, 8 animos armorum -es (*cf.* CLAVD. 20, 543 ferri. *aliter p. 658, 67*). 8, 12, 5 ipsi aut suarum rerum aut partium in re publica magis quam patriae -es (26, 8, 6 utriusque rei. PS. APVL. Ascl. 32 quas gesserit rerum. AVIEN. Arat. 110 r. ... indultarum. *et al. cf. l. 18. p. 658, 51. 59*). 8, 21, 1 magis condicionis ... quam praesentis necessitatis -r (8, 28, 4. CIL XIV 2934, 16 c. omane). 9, 26, 13 famae magis quam imperii (*cf. l. 79*). 24, 16, 12 qui detractatae pugnae -es secessionem ... fecerunt. 26, 8, 2 neque Capuae neque ullius alterius rei -r. 31, 18, 4 foederum (FLOR. epit. 2, 6, 5 icti ... f. *cf. p. 660, 41 sq.*). 37, 4, 7 periculi magis quam damni (CVRT. 4, 6, 14 denuntiati p. haud sane -r. CYPR. sent. episc. 26 COD. Theod. 11, 1, 2. *et al. cf.* COD. Iust. 5, 33, 1, 5 [*a. 389*] discriminis. *v. et p. 657, 39*). 37, 55, 2 suae potius clementiae quam regis culpae. *al.* MANIL. 5, 20 Heniochusque -r currus plaustrique Bootes. VAL. MAX. 4, 7, 3 amicitiae (EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 958A canis ... -r [μνημονικόν] a. *cf. p. 661, 1*). 9, 3, 5 equitatum ... legis agrariae ab eo impeditae -em (*aliter fere i. q. oboediens*: TERT. virg. vel. 17 p. 910, 7 Oe. CYPR. epist. 27, 1 l. et disciplinae. *cf.* TERT. idol. 17 p. 50, 14 regulae. CYPR. epist. 59, 7in. euangelii. *v. et l. 51. p. 657, 33. 658, 44. 660, 2. 82*). SEN. dial. 7, 6, 1 exoletarum voluptatium -r *animus*. 11, 11, 6 sincerus animus ac naturae suae -r (PS. APVL. Ascl. 23. CLAVD. carm. min. 17, 27 o bene n. -es. *cf.* SEN. dial. 11, 20, 2 aeternitatis. epist. 92, 30 originis. FIRM. math. 2, 30, 15 divini seminis). epist. 53, 3 artificii. 66, 35 nec futuri providus est *sensus* nec praeteriti -r (LVCAN. 2, 233. *cf.* ITALA Is. 65, 17 [Aug. civ. 20, 21] priorum. VVLG. psalm. 142, 5 dierum antiquorum. *nota*: TREB. Claud. 3, 6 velut futurorum -r). CVRT. 4, 4, 15 cognationis. COLVM. 11, 1, 6 ignorantiae nostrae. SCRIB. LARG. praef. p. 5, 14. LVCAN. 4, 692 doloris. 8, 458 undae diva -r Paphiae. 9, 95 paterni iuris (TAC. ann. 2, 14, 3 inter secunda non divini, non humani i. -es. 12, 47, 5 iuris [ius *cod.*] iurandi. COLL. Mos. 10, 5, 1. *et al.*). STAT. Theb. 1, 716 hospitii. 10, 345 voti. 11, 318 non sexus decorisve -r *Iocasta*. LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 10 liberalitatis (CIL IX 1685 l. et honorificentiae. *cf.* INSCR. RevA. IV 12, 1908 p. 472 n. 267 abstinentiae). TAC. hist. 3, 18, 2 laboris ac vulnerum (*cf.* ann. 4, 31, 4 [*c. not. gratiae*] operae. VVLG. Sirach 42, 15 operum. *v. et l. 82 sq.*). POMPON. dig. 40, 5, 20 sententiae (*cf. infra l. 80*). APVL. met. 6, 15 aquila -r ... obsequii (*cf. p. 660, 6*). 8, 4 canes ... disciplinae -es. TERT. anim. 45 p. 374, 21 -r est somniorum anima. ITALA lev. 26, 42 (Lugd.) testamenti (PSALT. Cas. 105, 45 -r fuit illis t. sui. *et al. cf. p. 660, 3*). CYPR. laps. 13in. sacramenti. epist. 16, 1 nec euangelii nec loci sui -es (*syn.* cogitantes). EVANTH. de com. 3, 7 argumenti ac stili ... attente -r est *Terentius*. AVIEN. ora 21 esse te prae ceteris -em intimati (*syn.* tenacem). VVLG. I Esdr. 4, 14 -es salis, quod in palatio comedimus. PRVD. ham. 735 Sodomae. *et al. neutr. pron.*: OV. met. 14, 761 quorum (*cf. p. 660, 9. 661, 66*). LIV. 32, 39, 1 eius (COLVM. 11, 1, 29). SCAEV. dig. 34, 4, 31 pr. eorum. *et al.*

β c. acc. (*cf.* DOSITH. gramm. VII 425, 31 memini et -r sum honoris et honorem. *v. et Heraeus, ALL 15, 1908, 560*): ⓘ *animantium*: ITALA Gal. 2, 10 (cod. g) ut pauperes -es essemus (*cf. p. 657, 69*). Hebr. 2, 6 (cod. d) quis est homo, quod -r es[t] eum (μιμνήσκῃ αὐτοῦ, VVLG. eius). ARNOB. in psalm. 88 p. 455C -r esto, *domine*, apostolos. EPIST. Austras. 46 ut nos ... -is esse dignemini. VEN. FORT. carm. 5, 12, 8 (= 9, 8, 8) ut velis ... me -r esse tuum (8, 3, 216 seque oblita iacens me [*sc. deum*] -r ipsa fuit). 10, 7, 32 vos hunc in terris, vos -r ille *Martinus* polis. ⓘⓘ *rerum*: CE 90, 5 -es estis pietatem patris (CIL IX 5167 fili, cuius p. et dulcitu⟨d⟩inem -es pa⟨rent⟩es *eqs.*). TERT. pall. 2 p. 921, 2 Oe. prope sis eandem *terram* negare, -r viridem cum conspicis flavam, mox visurus et canam (*cf. Löfstedt, Sprache Tert. p. 12*). ITALA psalm. 15, 4 (Aug. pecc. mer. 1, 27, 54) nec -r ero nomina illorum per labia mea (VVLG. nominum). Is. 54, 4 (Aug. civ. 18, 29) opprobrium (-ii *var. l. deter.*, ὄνειδος ... οὐ μὴ μνησθήσῃ, *Vulg.* opprobrii ... non recordaberis). Matth. 16, 9 sq. (cod. e) neque -es estis quinque panes ... et quod (*i.* quot) cophinos accepistis et de septem panibus ... et quod sportas acceperites (μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους ... καὶ πόσους *eqs.*, *Vulg.* recordamini). HERM. Pal. vis. 2, 1, 3 haec tanta -r esse non possum (τοσαῦτα μνημονεῦσαι. *fere i. 'memoria tenere' ut* LIB. iubil. 32, 29 universa, quae legi et vidi). ITIN. Alex. 19 nil praedictum -r aut magis imperii quam sui. FVLG. Virg. cont. p. 97, 7 Platonis sententiam (-a(e) *var. l.*). PSALT. Cas. 76, 12 -r sum permutationes domini, quoniam memini ... mirabilia (ἐμνήσθην τῶν ἔργων, VVLG. -r fui operum). VVLG. I Thess. 2, 9 -es ... estis ... laborem nostrum et fatigationem (*sic Amiat. al.*, laboris ... et fatigationis *codd. plerr.*, *gr.* μνημονεύετε ... τὸν κόπον *eqs. cf.* THEOD. MOPS. in I Thess. 1, 3 -es ... sumus illa ... et laborem ... et tolerantiam). PS. AVG. quaest. test. I 127, 25 conditionis legem. ARNOB. in psalm. 110, 5 p. 497C testamentum -r erit dominus. VEN. FORT. Mart. 4, 701 -r illud ero. LIB. iubil. 17, 3 sermones (*cf.* BENED. reg. 31 apostolicum). BENED. reg. 4, 51 praeceptum. 7 omnia.

γ c. abl.: CIL V 131 -r opsequis eius. CE 1216, 5 -esque parentis amore (*aliter Konjetzny, ALL 15, 1907, 321*). 1519, 10 -r hoc munere nostro. ARNOB. in psalm. 105 p. 485A populus ..., immemor liberatoris sui, memoratur superstitiones Aegypti, quibus -r *eqs.*

δ c. dat. (*cf. p. 655, 27. 661, 10*): GREG. TVR. Andr. 36 ut ei (eius *var. l.*) beatus apostolus -r esset exorans *Maximilla*.

ε c. praepp.: de (*v. et p. 659, 74. 661, 33*): CE 1216, 7 -es de nomine nostro (*cf. p. 658, 31*). VEN. FORT. carm. 6, 6, 18 de rege. *?* in: *cf. p. 657, 2.* pro (*laxiore conexu*): *p. 657, 9. 15.*

c *c. acc. c. inf. (gerund.: l. 25. 30; futur.: l. 20. 23. 28) sim.*: OV. met. 9, 149 me ... tuam -r esse sororem. 14, 535 -r has pinus Idaeo vertice caesas *Cybele*. fast. 3, 379. 553 seque -r spretum ... inquit *eqs.* 5, 692 trist. 5, 3, 44. ELEG. in Maecen. 1, 61 sum -r et certe memini *eqs.* LIV. 1, 23, 9 -r esto ... acies spectaculo fore. 1, 30, 6. 4, 32, 5. 5, 16, 10. 26, 9, 5 -r ad defendendam iri (ire *var. l.*) patriam. 29, 11, 1 -es *Romani* Aesculapium ... arcessitum, tunc iam cum Attalo ... coeptam amicitiam esse, facturum eum, quae posset *eqs.* SEN. suas. 6, 20. VAL. MAX. 2, 2, 1 (*opp.* ignarus). 2, 3, 1. 2, 6, 4 homines ... vitae rationem -es reddendam esse. 2, 7, 15 *al.* SEN. dial. 2, 19, 3 PLIN. nat. 25, 25 FRONTIN. strat. 2, 1, 8 SVET. Aug. 28, 1. TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 582, 13 -r dictum per Hieremiam. COD. Iust. 7, 14, 1 (*Alex. Sev. imp.*). CE 859, 2 -es sitis nobiscum vos esse futuros (*sim.* 2023, 2). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 144. IVST. 2, 5, 4 Scythae ... -es ... cum servis proeliandum *eqs.* 5, 2, 10. 11, 10, 4 AMM. 16, 10, 12. 31, 4, 13. VVLG. II Tim. 2, 8 -r esto ... Christum resurrexisse (μνημόνευε ... Χριστὸν ἐγηγερμένον). CONC.S IV 2 p. 71, 19 -r ... es ... esse correptum *Theodorum* et quemadmodum *eqs.* *inf.* (*aliter p. 661, 35*): CONC.S II 3, 1 p. 128, 13 non sum -r (Φr, memoro(r) Φac, μέμνημαι) neque scio dixisse *hanc vocem*. *adde partic.*: CIL III 7584 (*Tomis*) estote -es iterum ⟨El⟩ysiis co⟨ven⟩turi.

d *c. enunt. secund.*: *α interr. ind. et enunt. rel.* (*v. et l. 33. p. 659, 74*): CIC. Brut. 302 -r *Hortensius* et quae essent dicta contra quaeque ipse dixisset. HOR. sat. 2, 6, 97 vive -r, quam sis aevi brevis. OV. met. 3, 543 fast. 4, 587. Pont. 1, 8, 25 -r unde abii queror. LIV. 29, 23, 6 Hasdrubal -r et cum Scipione initae regi societatis et quam vana ... barbarorum ingenia essent. 34, 20, 6 Lacetani ... -es, quam saepe ... persultassent, quotiens *eqs.* VAL. MAX. 5, 7 ext. 1. SEN. clem. 1, 15, 7 -r *Augustus*, non de quo censeret, sed cui in consilio esset. VAL. FL. 4, 396 nec qua valle -r (*f. i. conscia*) *Io* nec quo se vertice sistat. QVINT. inst. 11, 2, 13 Simonides ... -r ordine (-is *pars edd.*) quo quisque discubuerat. IVST. 27, 3, 9. AMM. 20, 7, 1 quae ... pertulerat. ANON. Vales. 10, 47 -r factus, quod ... audierat. VVLG. Tob. 4, 4. Iudith 8, 22 quomodo ... Abraham temtatus est. apoc. 2, 5 RVSTIC. Conc.S I 4 p. 133, 33 IORD. Get. 162. BENED. reg. 19 quod ait propheta. PASS. Matth. 237, 11 -r factus (ὑπομνησθείς), quod illi revelaberat dominus. *β* quia, quod, quoniam: quia (*v. et l. 59. 62*): ITALA deut. 24, 20 (Lugd.) -r eris, quia servus eras (μνησθήσῃ ὅτι, *Vulg.* memento, quod). Ioh. 16, 4 (Cypr. Fort. 11). FVLG. Virg. cont. p. 97, 2 VVLG. Iudith 8, 21. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 133, 25 BENED. reg. 2in. quod: ITALA Eph. 2, 11 (Tert. adv. Marc. 5, 17) -es vos, aliquando nationes in carne ..., quod essetis *eqs.* (μνημονεύετε, ὅτι ... ὅτι, VVLG. -es estote, quod ... quia). IVST. 36, 1, 9 Antiochus -r, quod ... frater ... contemptus fuisset. AVSON. 286, 11 p. 145 P. AMM. 18, 6, 2. quoniam: VVLG. Sirach 14, 12 -r esto, quoniam mors non tardat et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi (μνήσθητι ὅτι). VEN. FORT. carm. 8, 3, 247.

2 *de rebus* (*fere per imag. et enall.*): **a** *absol.*: VERG. Aen. 1, 4 -em Iunonis ob iram ([SERV.: non quae meminerat, sed quae in memoria erat. *cf. Aesch. Ag. 155* μνάμων μῆνις]. OV. epist. 20, 9 met. 12, 583. 14, 694 LIV. 9, 29, 11. SIL. 13, 71 -es irasque metusque. *cf. p. 661, 3. 11. 19*). CVLEX 394 cura (*f. i. grata ut* OV. Pont. 3, 8, 1. 4, 2, 7). PANEG. in Mess. 189 -r ante actos semper dolor admonet annos (AVIEN. Arat. 1208 AVSON. 325, 14 p. 110 P.). OV. met. 14, 477 -es ... poenas exigit alma Venus (*cf. l. 82*). fast. 2, 380 -em famam, quod bene cessit, habet (*cf. l. 79*). trist. 3, 12, 43 -i rumorem voce referre (*cf.* CYPR. GALL. Ios. 529 fatu. *v. et l. 83*). VAL. FL. 2, 449 minas (animas *var. l.*). SIL. 3, 65 amore (*f. i. fideli*). STAT. Theb. 10, 446 -es superabitis annos (*cf. p. 656, 52*). AVSON. 325, 47 p. 111 P. recursu (*f. i. recordatione*). PAVL. NOL. carm. 18, 388 terrore.

b *c. gen.* (*fere rei; pers.: l. 80 sq. p. 661, 3 sq. 6. 9*): CIC. off. 3, 25 hominum fama beneficiorum -r. HOR. carm. 3, 14, 18 cadum Marsi -em duelli (*f. i. 'adhuc -em'. cf. p. 657, 46*). LYGD. 2, 25 nostri -es lacrimae (*cf.* PROP. 1, 11, 5 nostri ... -es ... noctes). OV. met. 4, 190 exigit indicii -em Cythereia poenam. LIV. 1, 28, 11 exempli parum -is legum humanarum. 3, 36, 5 -em libertatis vocem (*cf.* 3, 69, 4 orationem -em maiestatis patrum *eqs.* [4, 48, 7 temporum ... potius quam maiestatis

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-r…o.]. 7,31,8 responsum senatus amicitiae Samnitium -r. 33,12,5 moris Romanorum -em … sententiam). VAL. MAX. 9,3,1 iniustae damnationis -r *ira*. SEN. Herc. f. 298 reditus … lentos nec mei -es. Med. 622 Aulis amissi -r … regis. benef. 6,25,1 affectum -em accepti beneficii. LVCAN. 6,379 amnem … capitis -em. APVL. met. 2, 12 igniculum *lucernae* … -em … caelestis ignis velut sui parentis (*cf.* PRVD. cath. 10,29 generis -r ignis *animi*). TREB. trig. tyr. 31, 9 -r historiae diligentia tuae eruditionis. PRVD. c. Symm. 2, 213 sit -r auctoris proprii *substantia*.

c *c. interr. ind.*: MANIL. 1, 630 ipse *circulus* sibi -r unde profectus. AMM. 22,3,8 militaris ira … -r quae dixerat *Ursulus eqs.*

B *i. q. appetens, cupidus, studiosus (fere de animantibus; de rebus: l.19.27sq.; exempla intermedia: e.g. p.657,29. 659,78sq.)*:
1 *c. obi.*: a *gen.*: LIV. 2,47,5 praedae magis quam pugnae -es (LACT. Phoen. 156 nec p…. nec … metus. *cf.* LIV. 3,3,2 populationis. *v. et l. 27. p. 658,48*). 2,59,8 nemo ullius nisi fugae -r (41,4,4). 28,13,9 nihil iam ordinum -es. 41,11,4 ne tum quidem -es pacis *barbari*. SEN. Herc. O. 959 castae facis (*cf. p. 658,76*). dial. 5,41,3 non gloriae -r *ira*. CIL VIII 4502 -r memoriae se viva … fecit. TERT. patient. 1 p. 2,7 philosophi … solius … patientiae in commune -es. paenit. 10, 1 pudoris magis -es quam salutis. CYPR. domin. orat. 4 verecundiae et disciplinae. FIRMIL. Cypr. epist. 75,25 p. 826,9 (*ironice*) dilectionis et caritatis -r. CASSIOD. inst. div. 1,32,4 futurae beatitudinis. *c. gerund.* (*cf. p. 660, 16*): LIV. 1, 35, 6 nec minus regni sui firmandi quam augendae rei publicae -r *Tarquinius*. 2, 6, 9 sui protegendi corporis -r. 28, 20, 6 nemo capiendi vivos, nemo … praedae -r est. TERT. anim. 24 p.338,16 scientia naturalium … -r semper manducandi … et bibendi … et oculis videndum et auribus audiendum (*sc. esse? sed cf. Löfstedt, Sprache Tert. p.12*[3]). PRVD. cath. 7, 161 nullus bibendi, nemo vescendi -r. FVLG. RVSP. ad Monim. 2,4[extr.] reddendi -es debiti. b *acc.*: VEN. FORT. Mart. 4,578 criminis indultor, veniam (veniae *L*[2]) -r. c *praepp.*: ad *c. gerund.*: HIL. trin. 12, 44 *bis*. de (*cf. p. 660,12*): HERM. Pal. mand. 8,3 de inlatione … iniuriarum -r esse noli (*cf. p. 671,59*).

2 *c. inf.* (*aliter p. 660,33*): OV. am. 3,14,48 sit modo 'non feci' dicere lingua -r. STAT. silv. 2,4,18 auditasque -r penitus demittere voces sturnus. SER. SAMM. 766 admiscere -r lymphas *eqs.* CIL VIII 18629 -bus … heredibus … post mortem nostri inscribere *eqs.* AVIEN. Arat. 424 illic … pecoris perquirere frontem esto -r. AMM. 23, 5, 25. PS. ORIG. in Iob 2 p. 519[A] -r sum (*sc. deus*) ea, quae a saeculo sunt, dinumerare *eqs.* PRVD. psych. 627 -r est … suppeditare cibos *corpori eqs.* PAVL. PELL. 164.

3 *c. interr. ind.*: INSCR. christ. Diehl 3458, 4 (*inter a. 295 et 304*) Severus fecit mansionem … sibi suisque -r, quo membra … iudici servet.

4 *c.* ut: GREG. TVR. Franc. 6, 30 utire eum *imperium* felix, -r semper, ut aequitate … delecteris.

II ***qui commonefacit*** (*huc referri possunt etiam nonnulla exempla sub I A 2 allata*): A *absol.*: CIRIS 537 haliaeetos iras et ciris -i servant ad saecula fato. HOR. carm. 1,13,12 puer … impressit -em dente labris notam ([PORPH.: dolore morsam commone[m]facit eius *eqs.*]. CLAVD. carm. min. 26, 6). 3, 17, 4 fastos ([PORPH.: qui memoriam veterem teste⟨n⟩tur]. 4, 14, 4 STAT. bell. Germ. frg. 3). PRIAP. 37, 1 tabella (OV. met. 8, 744). PROP. 2, 13, 40 lapides (*cf.* VAL. FL. 4,314 sepulchro). OV. Pont. 2,7,33 versu. AVSON. 169,1 p.36P. querella (197,18 p.95P. *cf. l.61*). 203,11 defunctum -i celebramus honore. Mos. 54 figuras. CYPR. GALL. num. 58 sacri (*cf. Vulg. num. 5, 18* sacrificium recordationis). *fort. add.*: MART. CAP. 2, 126 v. 17 virgam *Mercurii*.

B *c. gen.*: CVLEX 406 bocchus Libyae regis -r. HOR. carm. 3, 11,51 nostri -em sepulcro scalpe querellam (*inde* CE 270, 3 nostri -em luctus … querelam. *cf.* OV. epist. 5, 26 [*spur.*] nostri littera … -r). OV. trist. 1, 1, 10 fortunae -em te (*sc. epistulam*) decet esse meae.

III ***qui commemorat:*** ITIN. Alex. 54 cuius ne casus prius quam laudium -r sim. PELAG. Aug. nat. et grat. 37,43 de his, quorum neque bonorum neque malorum scriptura sit -r (*cf. p. 654, 80*). THEOD. MOPS. in I Tim. 3, 16 p. 134, 4 quos -em esse *Paulum* conveniebat.

masc. et fem. pro subst.: v. p. 656, 39.

?neutr. pro subst. i. q. memoria: CE 158, 4 statuit maritus dono -is gratia (*metri causa* -is *pro* memoriae *scriptum esse putat Buech.*).

deriv.: memoria, memoro. *comp.*: im-, praememor.

v. et Onom.

adv. ***memoriter.** CHAR. gramm. p. 146,20B. -r ex eo fit, quod est memor (*cf.* p. 236, 14). *de notione v. p. 686, 21.* [*loco manco*: AFRAN. com. 228.]

i. q. ex sive in memoria: 1 *in universum (de nonnullis locis dubites, potiusne sint referendi ad 2; cf. Madvig ad Cic. fin. 1, 34)*: TER. Phorm. 394 -r progeniem … proferens. RHET. Her. 3, 17, 30 qui ⟨m⟩nemonica didicerunt, possunt quod audierunt in locis collocare et ex his -r pronuntiare (CIC. de orat. 1,88 div. 2,14 AVG. gen. ad litt. 1,19 p. 29,18 in psalm. 102,25). CIC. Vatin. 10 -r respondeto ad ea, quae … rogaro (AVG. anim. 4, 7, 9 celeriter -rque). SVET. Nero 10,2 omnes ordines subinde ac -r salutavit. PS. CYPR. spect. 5 hunc … -r totam equini generis sobolem computantem. SPART. Hadr. 20, 10 libros … -r reddidit (AVG. catech. rud. 3, 5 serm. 214,1). Ael. 5, 9 Vergilium … ad verbum -r ⟨s⟩cisse. HIER. epist. 22,37,2 revolvenda de scripturis, quae -r (memoriae *H*) tenemus (65,16,2 *al.* VVLG. deut. 31,19 AVG. serm. 255,1,1 *al.* NICET. symb. frg. 4 in corde -r. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 298[C] *gr.* ἀποστηθίζουσιν. *et al.* *seq.* quod: AVG. in euang. Ioh. 52,12 -r tenuerunt, quod dominus dicebat *eqs. cf.* epist. 91, 1. *acc. c. inf.*: AVG. doctr. christ. 1,2,2 -rque teneamus id nunc in rebus considerandum esse quod sunt. *v. et infra l. 34. 45*). reg. Pachom. 6 p. 14, 16B. prior … de scripturis quidpiam revolvens (*cf. l. 4*) -r. 13 p. 16,10 retexent. ANIAN. Chrysost. hom. 5, 1 -r prius audita retinentes ([φέροντες ἐπὶ μνήμης]. RVFIN. hist. 1, 7, 14 [μνημονεύσαντες]. AVG. adv. Don. 29,49[in.] CASSIAN. inst. 7, 30. VITA Fulg. p. 13 L. -r et veraciter. *et al. cf. l. 35*). RVFIN. hist. 1,7,14 quique … ordinem … partim -r, partim etiam ex dierum libris … perdocebant (*cf. l. 38*). 5,8,8 sermonum quasi -r meminit (*cf.* AVG. gen. ad litt. 12, 12 p. 395, 15 -r recordantes quae novimus. *v. et l. 25*). AVG. conf. 10,14,21 ut -r habeatur *aliquid*. c. Cresc. 3,75,87 recolere (PALLAD. hist. mon. I 29 p. 305[B] tenaciter -rque). serm. 362,22,25 si forte aliquid non -r occurrerit. BENED. reg. 13 lectio una apostoli -r recitanda. *et al.*

2 *c. emphasi quadam*: *de tenaci vel recta memoria f. i. q. accurate, plene, recte*: PLAVT. Amph. 447 hic … quae illic sunt res gestae memorat -r. Asin. 584 ut -r me Sauream vocabat atriensem. Capt. 250 -r meminisse (Poen. 562 AFRAN. com. 365. *cf. l. 17*). TER. Eun. 915 cognoscitne? :: ac -r (*cf.* DON. *ad l.*). CIC. de orat. 1, 64 qui *orator* … prudenter et composite et ornate et -r dicet. Brut. 303 rem complectebatur *Hortensius* -r. fin. 1, 34 cum -r, tum etiam erga nos amice et benivole collegisti *Torquatos*. 4, 1 ista exposuisti, ut tam multa, -r. ac. 2,63 quae *oratio* est habita -r, accurate, copiose. nat. deor. 1, 91 enumerasti -r et copiose … philosophorum sententias. Lael. 1 multa narrare … -r et iucunde (HIER. adv. Rufin. 3, 3 ita -r et consentanee). PLIN. epist. 6, 33, 11 qui tam -r tenes omnes *orationes* (*cf.* AVG. doctr. christ. 3,37,56 ut … vigilanter advertant -rque retineant *studiosi*. *v. et l. 4. 12*). PS. CYPR. Iud. incred. 10 -r haereat et tenaciter sensibus tuis maneat *eqs.* DON. Ter. Ad. 405 hic mire senem imitatus est et -r. AVG. bapt. 4,8,11[in.] *invidiae* originem ab ipso diabolo extitisse -r docet *Cyprianus*. MACR. somn. 1,21,17 signis observanter ac -r adnotatis. *ellipt.*: DON. Ter. Andr. 711 'promoveo nuptias' -r Davus, scit enim *eqs.* Eun. 581. Ad. 139 -r 'iste tuus' ad illud, quod dixerat. Hec. 251.
de ira (*cf. p. 686,22*): IVL. VAL. 3,40 p.147,23 erit … -r ac iuste etiam indignantis. *de fide, obsequio sim.*: CLAVD. DON. Aen. 12,435 p. 605,24 -r volvas quae videris, puer. CASSIAN. conl. 8,23,4 qui euangelia -r tenent. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 7, 10 haec *dogmata pietatis* semper -r custodite.

adv. **memorē.** *i. q. recte*: POMPON. Atell. 109 (NON. p. 514,21 PRISC. gramm. III 77, 11) cum istaec -e meministi (-it *codd. Prisc.*), indica, qui illud aurum abstulerit (pro 'memoriter' NON., PRISC.).

memora *v. s.* memoria (*p. 665,42*).

***memorābilis**, -e. *a* memorare. *compar.*: *l. 70.78. p. 664, 9.14.28.30. adde* PLIN. nat. 36,90. *cf.* magis -is: *p. 663,43. superl. non legitur. cf.* maxime -is: *p. 663,23. 26. 41. 81. 664,35.* inprimis -is: *p. 663,18sq.* perquam: *p. 663,60.* satis: *p. 663, 59.* admodum: *p. 664, 13.* NOT. Tir. 30, 17. SYNON. Cic. p. 443, 2B. celeber, -is, pervagatus fama *eqs.* GLOSS. ἀείμνηστος, ἀξιάγαστος, ἀοίδιμος, μνημονικός, ἀξιομνημόνευτος, μνημόσυνον.
leg. apud PLAVT., TER., ACC., CIC., CATVLL., SALL., VERG., TIB., OV., LIV. (*64ies*). *et al.* [*dub.*: ANTH. 437,3 Alexandri positum -e (*codd.*, venerabile *vel* miserabile *edd.*) corpus. HIER. psalt. sec. Hebr. 72, 16 erit ˪-e triticum˩ (*Vulg.* firmamentum [*cf. Hoberg ad l.*], פִּסַּת־בַּר) in terris. *i. abundans? an error Hier.?* VVLG. Bar. 4,5 (*v. p. 685,67*).]

1 *i. q. mentione dignus, memorandus (fere c. notione praedicandi; aliter p. 663,19. 46sq. 78; saepe actione dicendi minus vigente vel evanida fere i. q. praeclarus, magnificus; raro in malam partem i. q. infamis: p. 663, 66)*: a *de animantibus (et de animo eorum: l. 79)*: ACC. trag. 613 vir⟨um⟩ -em (LIV. 6,20,14 [*de Manlio*] v., nisi in libera civitate natus esset, -is. 38,53,9 [*de Scipione*] v. -is, bellicis tamen quam pacis artibus -ior. frg. 61 [*de Cicerone*] v. magnus ac -is fuit. VELL. 1, 7, 1 [*de Hesiodo*] v. … dulcedine carminum -is. *et al. cf. p.663,9*). OV. met. 4,416 totis Bacchi -e Thebis numen erat (*cf. p. 663,31*). LIV. 27,49,2 Hasdrubal … dux cum saepe alias -is, tum illa praecipue pugna (COLVM. 1 praef. 14). 28,9,15 Neronem … gloria -em fore. SEN. epist. 67,9 -em mori. COLVM. 1,1,4 multos … tam -es auctores (7,5,17. *cf.* FRONTO p. 23,16N. poeta). LAVS Pis. 247 -is olim tu mihi Maecenas tereti cantabere versu. PLIN. nat. 5, 16 Iuba … studiorum claritate -ior etiam quam regno. 5, 62 -i ingenio. SIL. 10,119 -is ista … iuventus (*cf.* CE 1145,3 te, -is aetas [*v. adn.*]). PANEG. 2, 11, 6 pietate -is Antoninus. IVST. 1, 7, 14 reges variis casibus -es. 41, 5, 5 Arsaces … non minus -is Parthis quam Persis Cyrus *eqs.* CIL XI 4180 (*a. 338*) Severae … innocentia omnibus retro -i (*an f. i. comparabili?*). AMM. 15, 2, 7 Iulianum … -em postea principem. 15,10,10 Saguntinis -bus

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aerumnis et fide (*cf. vol. VII 1,958,48*). 22,16,16 Didymus multiplicis scientiae copia -is. PRVD. c. Symm. 1, 105 hortorum...opibus -is *Priapus*. AVG. c. Pelag. 4,12,32 memoratos et -es homines dei (*sc. Cyprianum et Ambrosium*). EVCHER. epist. ad Val. p. 718D sacerdos. CIL VI 13175 fratri dulcissimo et -i. CE 1215,1 ⟨digna⟩ viro posuit coniunx -is ae⟨vo?⟩...munera (*an i. memor? cf. Harrod, Terms of endearment 45*). INSCR. christ. Diehl 4751,5 vixisti paucis longum -is annis. *pro tit. honorifico*: SYMM. epist. 10, 34, 5 praefectum urbi, -em virum. CIL IX 1576 corr(ectori) regionum duarum -i. *cf.* CONC.S II 5 p. 37,34 beati semperque -is Marciani. *masc. pro subst.*: ARNOB. nat. 3, 35 p. 134, 18 in philosophiae -es (-i *P*) studio.

b *de rebus*: PLAVT. Capt. 684 erit mi hoc factum mortuo -e ⟨me⟩ meum erum . . . reducem fecisse (VELL. 2, 86, 3 f. et dictum -e. VAL. MAX. 1 [*in tit. libr., cf. p. 664,24*] f. et dictorum -ium. 6,1,7 AMM. 24, 4, 24. 26, 9, 10. GREG. M. dial. 4, 14 p. 249, 2M. quod f....in eodem monasterio manit -e [-iale *O*¹]. *et al. cf.* TER. Haut. 314 non fit . . . facinus magnum nec -e [SALL. Catil. 4, 4 id f. in primis ego -e existumo sceleris . . . novitate. LIV. 23, 7, 6 forti ac -i f. (*opp.* malum). *al.* TAC. Agr. 28, 1 magnum ac -e f. *et al. cf. vol. VI 80,71*]). CIC. Phil. 13,44 -is ac divina virtus (fin. 3,11 gloriosam -emque v. PRVD. apoth. 1058). leg. 1,8 -em annum suum (LIV. 4,11,2 maxime ... -em a. apud finitimos socios...esse, quod *eqs. cf.* CIC. ad Brut. 1,15 [= 9,23],4 vestras -es idus Martias. MART. 7, 22,1 -is ortu *Lucani* lux. COD. Theod. 16, 6, 6, 1 praedicandum ac -em saeculis [*cf. l. 67*] diem paschae). Lael. 4 maxime -em C. Laeli et P. Scipionis familiaritatem fuisse. ad Brut. 2, 5 (= 9, 5), 2 res ... a te gesta -is et paene caelestis (LIV. 7, 26, 13. 9, 46, 8 haud -em rem per se. *al.* VELL. 2, 33, 1 *appos.* magnas. CHALC. transl. p. 20E res gestas ... -es [μεγάλα καὶ θαυμαστά]. AMM. 14, 2, 20). VERG. Aen. 2, 583 nullum -e nomen (4, 94 magnum et -e n. [numen *codd. mell.*]. OV. met. 6, 12. 10, 608 LVCAN. 9, 964 SIL. 4, 184. 8, 31. 439. 12, 397 nunc Rudiae solo -e n. alumno. STAT. silv. 1, 1, 67 CE 1216, 11). CVLEX 37 gloria (*cf.* CVRT. 5, 8, 16 ⌊cum -i⌋ [*P*, commemorabili *C*] laude). TIB. 2, 1, 57 munus (OV. met. 14, 225 BVC. Eins. 1, 9 MART. 9, 49, 3 AVIEN. orb. terr. 993 [*Dionys. periheg. 829* περιώσιον ... θαῦμα]. *et al. cf.* SIL. 5, 321 donum). OV. met. 4, 615 spolium. LIV. 2, 48, 4 nulla pugna -is fuit (23, 41, 1 claram et -em p. fecit . . . imperator captus [*syn.* nobilem]. 23, 44, 4 -is . . . inter paucas fuisset p. [*cf. p. 664,7*]. *al.* CVRT. 7, 7, 37. *cf.* LIV. 8, 16, 2 proelio haud sane -i [*al.* CVRT. 5, 4, 31]). 4, 49, 5 bello (4, 57, 7 b. haud -e fuit. 21, 1, 1 b. maxime omnium -e. *al.* VELL. 2, 37, 1 AMM. 17, 1, 14. *cf.* LIV. 44, 1, 5 nulla re bellica -i gesta). 8, 10, 1 tam -em mortem (36, 15, 11 morte magis -i quam pugna. 44, 34, 9 *syn.* egregia. AMM. 25, 7, 1. *cf.* VAL. MAX. 5, 6 ext. 3 excessu. SEN. dial. 1, 2, 12 claro ac -i exitu. SIL. 11, 172 letum). 21, 57, 14 neque ulla, quae in tali re -is scribentibus videri solet, praetermissa clades est. 37, 30, 9 casu (PLIN. epist. 6, 16, 2 IVST. 38, 9, 1. *cf.* LIV. 39, 49, 1 eventus. APVL. met. 11, 18 fortunam). 38, 18, 8 non . . . tam magnitudine -is *Sangarius* quam quod *eqs.* (*cf.* CVRT. 3, 4, 8 Cydnus non spatio aquarum, sed liquore -is. PRVD. perist. 3, 188). 39, 51, 10 nec magnam nec -em . . . victoriam (CVRT. 9, 1, 1 FRONTIN. strat. 2, 2, 7). 40, 39, 9 reditum ⟨ig⟩nobilem . . . clarum ac -em eos sibi fecisse. 45, 28, 4 Lacedaemonem ... non operum magnificentia, sed disciplina institutisque -em (*cf.* CVRT. 4, 2, 2 Tyros et magnitudine et claritate ante omnes urbes . . . -is. PLIN. nat. 4, 116 oppida. SIL. 14, 195 Messena . . . Osco -is ortu. 15, 194). 45, 40, 9 oratio (*cf.* SVET. Tit. 8, 1 -em illam meritoque laudatam vocem. POMPON. dig. 1, 2, 2, 38 responsa. RVFIN. hist. 3, 30, 2 narrationem [ἀξιοδιήγητον]. AVG. in epist. Ioh. prol. in ipsa epistula . . . satis -i in sancta ecclesia). VELL. 2, 101, 2 spectaculum . . . perquam clarum et -e (PLIN. epist. 2, 1, 1 *appos.* insigne. *cf.* SEN. dial. 10, 13, 6 -e. . . spectaculi genus). VAL. MAX. 1, 1, 11 exemplum (3, 7, 3. 5, 1, 4 quam clarum quamque -e e. LVCAN. 4, 496 *appos.* magnum. PLIN. nat. 34, 92. 36, 106. IVV. 2, 113 *appos.* rarum. SVET. Iul. 68, 4. *et al.*). 2 praef. priscis ac -bus institutis. 3, 1, 1 cuius tam -is operis (CVRT. 6, 7, 14 tam -i [*fere i. infami*] o. AMM. 17, 1, 10. PRVD. psych. 659 mirum ac -e saeclis omnipotentis o.). 7, 4, 5 consilii. 8, 15, 10 potest ... appulsus ad ripam urbis -is videri. SEN. dial. 6, 13, 2 dedicatione. COLVM. 1, 1, 13 volumina. MELA 2, 25 Chersonesum ... ob multa -em (*cf.* 2, 105 Aegatae Romana clade -es. STAT. silv. 3, 5, 98 Iliaco . . . iugum -e remo, *Misenum*. AMM. 22, 8, 41). 3, 11 turrem Augusti titulo -em. LVCAN. 9, 994 pignus (STAT. silv. 2, 3, 43). PLIN. nat. 7, 141 -i causa, sed eventu misero. 15, 120 fatidico quidem et -i augurio. 16, 134 de natura *arborum* multis modis mirisque -i. 16, 216 templum (TERT. nat. 1, 11 p. 81, 12. ITALA II Macc. 2, 22 [rec. P] -e per totum orbem terrae t. [περιβόητον, *Vulg.* famosissimum]). *al.* SIL. 11, 364 -is ausi. STAT. Theb. 3, 162 vulnus. SVET. Cal. 31 Augusti principatum clade Variana ... -em factum (*opp.* oblivionem imminere). APVL. apol. 68 pietate (*cf.* ARNOB. nat. 2, 73 p. 107, 22 religione). TREB. trig. tyr. 15, 7 venatu. IVST. 42, 2, 10 pellem ... arietis -em gentibus. AVIEN. ora 499 gazae . . . maxime -es per orbis oras. AVG. civ. 17, 20 p. 247, 7D. sapientia etiam nunc et deinceps -is et tunc . . . laudata. FACVND. defens. 15, 5 p. 850B semper -is erit in ecclesia ... memoria *Theodosii. et al.* *neutr. pron.* (*v. et p. 664, 27*): PLAVT. Curc. 8 istuc ... nec bellum est nec -e: tute tibi puer es *eqs.* (*an ad 2 refer.?*). Stich. 731 hoc -e est: ego tu sum *eqs.* CATVLL. 62, 13 habent *puellae* -e quod sit (LIV. 31, 2, 11. *cf.* PLIN. nat. 2, 141 quae sunt in his -ia. SVET. Nero 38, 2 quidquid viserdum atque -e . . . duraverat. AVSON. 322, 45 p. 263 P. quodcumque). VAL. MAX. 1, 5, 3 quid illud, quod L. Paulo . . . evenit, quam -e (IVST. 2, 7, 6 huius viri inter multa egregia i. -e fuit). CALP. ecl. 4, 13 quidquid id est, silvestre licet videatur . . . et nostro tantum -e pago (PLIN. nat. 9, 183 multo . . . -ius duxerim id, cuius *eqs.*). TERT. nat. 2, 14 p. 125, 9 quid tam -e? *in parenthesi*: SIL. 3, 669 stat fano vicina, novum et -e, lympha *eqs.* (12, 33). *neutr. pro subst.*: CIC. Brut. 49 multa . . . -ia et in domesticis et in bellicis rebus effecerat. LIV. 3, 3, 9 in Aequis nihil . . . -e actum (5, 14, 6 n. admodum -e. 32, 26, 1 n. sane -e ... gestum. 36, 17, 7 qui ... n. -ius ... gesserit, quam quod *eqs. al.* MELA 3, 89 SVET. Iul. 7, 1 AMM. 14, 6, 26. 22, 14, 7. SVLP. SEV. chron. 1, 4, 7 n. sane insigne aut -e. *et al. cf. l. 34*). 32, 7, 8 neque ipse consul -e quicquam gessit (*al.* AMM. 17, 11, 5 nec -e q. habuit *praefectura*, quod narrari sit dignum). SEN. epist. 85, 40 aliquid . . . -e efficiet *sapiens* (SIDON. epist. 8, 6, 3 parum a. . . . mirandum ac -e). PLIN. nat. 2, 102 reliqua caeli -ia. *speciatim de libris res -es tractantibus* (*cf. gr.* ἀπομνημονεύματα): SOL. 2, 26 -bus inclutum et insigniter per omnium vulgatum ora, quod *eqs.* PRISC. gramm. II 80, 23 quod Solinus protulit in -bus (151, 6 *al. cf.* SOL. *ed. Mommsen praef. p. XXX sqq.*). 195, 24 Valerius . . . Maximus in II -ium ponit *eqs.* (*cf. p. 663, 15*). MACR. Sat. 3, 6, 11 causam Masurius Sabinus -ium (memorialium *P*) libro secundo aliter exponit (*cf. p. 684, 82*).

c -e est *sim.*: *c. acc. c. inf.*: SEN. clem. 1, 5, 4 quid . . . est -ius, quam eum . . . ipsum sibi manum inicere *eqs.* (CLAVD. DON. Aen. 6, 560 p. 582, 22. *fort. add.* CIL VI 1527 II 48 tibi vero q. memorabi⟨lius⟩ *eqs.*). PANEG. 7, 13, 5 id . . . magno intervallo temporum evenisse -e est. *inf. merus*: PLIN. nat. 7, 113 eandem . . . linguam (*sc. Graecam*) ex duobus Catonibus in illo abegisse, in hoc importasse -e est. quod: PANEG. 2, 33, 1 -e putavit antiquitas, quod *eqs.* SPART. Ael. 2, 1 nihil habet in sua vita -e, nisi quod *eqs.* (*cf.* LAMPR. Diad. 1, 1). VOPISC. Car. 19, 1 -e maxime Cari . . . hoc habuit imperium, quod *eqs.* IVST. 1, 8, 12 in qua victoria etiam illud -e fuit, quod *eqs.* (AVG. civ. 16, 35 p. 180, 27 D.).

2 *qui dici potest* (*v. et l. 1 sq.*): TER. Andr. 625 hocine est credibile aut -e, tanta vecordia innata cuiquam ut siet, ut *eqs.* AVIEN. Arat. 811 haud tamen istis *stellis* . . . fit -e nomen (*cf. Arat. 370* νώνυμοι).

3 *qui facile memoriae mandari potest*: CHALC. transl. p. 18C hoc . . . -e vivaciorisque tenacitatis (*cf. gr.* εὐμνημόνευτον).

4 *qui commonefacit*: VVLG. lev. 23, 24 (*v. p. 685, 84. an subst.?*). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 4 signum (μνημεῖον). PRIMAS. in apoc. p. 838C arae.

5 *? i. q. memor*: *v. p. 663, 6.*

structurae: *abl. causae: passim inde a* SALL., LIV. ob: *p. 663, 69.* *dat.*: *l. 8. 29. p. 662, 82 sq. 663, 13. 26. 67. 81.* ante: *p. 663, 55.* apud: *p. 663, 23.* in c. *abl.* (*sensu locali*): *p. 663, 17. 60. 83 sq.; aliter l. 4. 32. 34. 36. p. 663, 11.* inter: *l. 7. p. 663, 39.* per: *p. 663, 76. 81. cf. p. 663, 28.* *?locat.*: *p. 662, 73.*

adv. **memorābiliter.** *i. q. magnifice, laudabiliter*: AVG. c. Iul. 2, 7, 21 Ambrosium . . . -r praedicatum. AVELL. p. 734, 13 quae -r facitis, referre non ambigo. CONC.S I 5 p. 129, 7 -r . . . collaudantur (διαβόητον ἔχουσιν ... τὴν εὐφημίαν). II 5 p. 55, 19 sapientissime et semper -r ac velociter vestra pietas efficiet, ut *eqs.*

comp.: immemorabilis.

memorāculum, -ī *n.* [*a* memorare. *cf.* habitaculum *sim. J. B. H.*] *i. q. monumentum*: APVL. apol. 56 me sanctissime tot sacrorum signa et -a custodire.

memorālis, -e. *a* memorare; *cf.* memorabilis, memorialis. [*variat c.* memorialis: *p. 684, 82. falso trad. vid.*: *p. 635, 3*]. *passive i. q. memorabilis*: VEN. FORT. carm. 7, 12, 87 qui semper nostro -is (memoraris *codd.*) haberis in ore. *active i. q. memor*: VIGIL. THAPS. c. Arrian. 1, 17 -bus prudentiae tuae sensibus.

adv. **memorāliter.** *i. q. memorabili modo*: VEN. FORT. carm. 5, 5, 147 longo -r aevo ut tu laus illi, laus sit et ille tibi.

GLOSS. II 467, 8 ὑπομνηματογράφος: actuarius, **memorālius.** *fort. corrupt. ex* memorialis, μεμοριάλιος; *an* -arius? *Heraeus. cf. etiam l. 74.*

memorandus, memorāns *v. s.* memoro.

? **memorārius,** -ī *m.* *i. q. memorialis*: EPIPHAN. haer. 71, 1 μεμοραρίοις *ed. dubitanter pro* μεμοραδίοις (*fort. corrig.* μεμοραλίοις. *cf. l. 70*).

memorātim *adv.* [*a* memorare, *sec.* nominatim *sim. J. B. H.*] [*dub.*: DIOM. gramm. I 407, 8 membratim *Keil*, -m *codd.*] *i. q. expresse, nominatim*: THEOD. MOPS. in II Tim. 1, 15 memoratus est . . . *Figeli et Hermogenis* -m (nominatim *r*) eo quod *eqs.*

memorātio, -ōnis *f.* *a* memorare. GRAMM. suppl. 75, 27 a participiis inveniuntur derivatae terminationes ... in 'tio', ut ... memoratus, memorati, -o.

1 *i. q. mentio*: ZENO 1, 12, 1 praepostera -o. GRAMM. VI 273, 8 'chria' est dicti vel facti praecipua -o. THEOD. MOPS. in Philem. 10 p. 277, 14.

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *i. q. recordatio*: CE 1552 A,7 (*s. fere II in.*) per quam (*sc. rationem*) prolatos homines in tempora plura longior excipiat -o multaq. servet. PSALT. Cas. 101, 13 tu . . ., domine, in aeternum permanes et -o tua in generatione et generatione (τὸ μνημόσυνόν σου, *Vulg.* memoriale). 110, 4 -em facit mirabilium suorum indultor (μνείαν, *Vulg.* memoriam). CAEL. AVR. chron. 3, 5, 79 -e passionum tristes . . . fiunt aegrotantes. MAXIM. eleg. 1, 291 dura satis miseris -o prisca bonorum. 3 *meton. i. q. monumentum*: INSCR. christ. Diehl 403 (*a. 372*) -e(m) fecerunt.

comp.: *cf.* immemoratio.

memorātīvus, -a, -um. *a* memorare. *i. q. mentionem faciens*: PRISC. gramm. III 48, 28 'de' . . . significat . . . τὸ 'περί' -um, ut 'de partibus orationis'.

memorātor, -ōris *m.* *a* memorare. *qui narrat*: PROP. 3, 1, 33 ille tui (*sc. Troiae*) casus -r Homerus. *qui meminit*: VEN. FORT. carm. 7, 9, 1 officiis intente piis, -or (-ur *var. l.*) amantis.

fem. **memorātrīx,** -īcis. *quae narrat*: VAL. FL. 6, 142 eoae -x tibia pugnae.

abl. **memorātū** *m.* *a* memorare. *exempla usus supini v. p. 691, 44.* *i. q. commemoratio, mentio*: MELA 3, 90 se . . . commeatu defecisse -u rettulerat *Hanno.* GELL. 12, 4, 2 versus . . . frequenti assiduoque -u dignos puto. SIDON. epist. 1, 5, 1 fideliore didicisse -u. 6, 4, 2 portitorum . . . nosse -u (*fere i. professione*). 7, 10, 2 praesentaneo . . . intimare -u (8, 13, 4 explicare).

memorātus, -a, -um *v. s.* memoro.

memorē *v. s.* memor (*p. 662, 47*).

***memoria,** -ae *f.* [*a* memor. *J. B. H.*] *de originatione*: VARRO ling. 6, 49 a manendo ut manimoria potest esse dicta; itaque Salii quod cantant 'mamuri veturi', significant -am veterem (*cf.* PLVT. Num. 13 [*l. 69*]). GLOSS.[L] I Ansil. MO 343 -a ab eo, quod moneat mentem. *de scriptura* (*cf. Svennung, Beitr. z. lat. Lautl. 48¹. 50²*): maem-: CIL V 4616 VIII 5709. 18800 *al.* IX 2089 X 4536 XII 323 XIII 2533 INSCR. christ. Diehl 1361 A. 3611. 4675 *al.* mim-: CIL XIII 1003 INSCR. christ. Diehl 1602 A. 3580 adn. 3659. 4170. 4375 G. *v. et p. 683, 34.* mum-: CIL XI 5748, 10 (*a. 260*). men-: INSCR. christ. Diehl 2747. 2890. nem-: *v. p. 680, 20.* memer-: INSCR. christ. Diehl 1219. momer-: INSCR. christ. Diehl 3529. memem-: INSCR. RevA. VI 2, 1933 p. 382 n. 36 INSCR. christ. Diehl 750. 2838. me|or-: INSCR. christ. Diehl 1178. *?*mor- (*cf.* benemorius): INSCR. christ. Diehl 1280 bonemoriae (3121 adn.). -re(a): INSCR. christ. Diehl 1169. 2053. 4825. -rI(a): CIL VI 36058 XII 2075. 2204. -rí(a): CIL XIII 1997. *?* -rii(a): CIL VIII 9066. -r(a): INSCR. christ. Diehl 428 (add. p. 508). 1100. 2916 adn. 3153. *v. et p. 675, 18. 683, 34.* *dub.*: CIL VIII 4504. *de notis*: m. *vel* m̄ (*cf. p. 673, 76. 674, 15. 675, 11. 680, 29. 683, 18. 33 al.*): CIL III 6605 V 2013 VI 1368. 7582 VIII 1876. 9514 IX 5525 X 4219 XI 4787 XII 228 XIII 3494 XIV 3517. *saepe* (*v. CIL Indd.*). INSCR. christ. Diehl 144. 541. 747 *saepe* (*v. Ind. p. 404. 435. 493. 550 al.*). *nota* 1087 m̃. *in codd.*: SYMM. rel. 19, 2 *al.* NOVELL. Marc. 5 pr. *G.* me.: CIL III 5317 VIII 9106ᵇ. *dub.*: III 10549. mem. (*vel* mem̄): CIL III 7569. 10543. 14400ᵈ V 6107 VII 253 IX 5796 INSCR. RevA. IV 12, 1908 p. 60 n. 67 INSCR. christ. Diehl 442. 1180. 1649 *al.* mm. (*vel* m.m, mm̄): CIL III 10244 (= 3257). V 6678. 6680 *al.* XII 236 INSCR. christ. Diehl 1054, 1. 2904. 4680 *al. nota* 3472 adn. m̃m̃. *in codd.*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 86, 25. mr.: INSCR. christ. Diehl 1016 m̄r.' 3106 D. mmr.: CIL VI 1621 INSCR. christ. Diehl 2923. mmri.: *v. p. 673, 20.* mria, memra, mmria, meri, meria (*v. et p. 684, 8*), mmoria *v. INSCR. christ. Diehl Ind. p. 550.* memo.: CIL II 6338ˢ. VIII 9632 INSCR. christ. Diehl 379. 1183 A. 2860 C. 2862 D. memor.: CIL II 332. 5745 III 3836. 5692 V 744. 1895 VIII 9905 X 2430. 7811 XII 391. 2272 XIII 3492 XIV 3475 *al.* INSCR. christ. Diehl 4445 Aa *al.* memori.: CIL VIII 3596 INSCR. christ. Diehl 441 A. 1057. 3127 B. 4444. *de declinatione*: CHAR. gramm. p. 33, 7 B. feminina semper singularia . . . -a, ἡ μνήμη (DIOM. gramm. I 327, 21 GRAMM. suppl. 84, 31); *attamen non raro occurrit plur., v. l. 79. p. 670, 8. 681, 62.* *gen. et dat. sing.* -e: CIL III 10521 VIII 2988 XII 617 XIII 2533 *al.* INSCR. christ. Diehl 488 A. *saepe* (*v. Ind. p. 492*). -ens: *v. p. 673, 18.* -ai: CIL III 4342. 14400ᵉ. *v. et p. 674, 8.* *acc. sing.* -an: CIL XIII 3457. *v. et p. 683, 34.* *nom. pl.* -as: GROM. p. 324, 25. NOT. Tir. 30, 16ᵇ. *de notione*: PLVT. Num. 13 οὐ Βετούριον Μαμούριον . . ., ἀλλὰ βέτερεμ μεμόριαμ, ὅπερ ἐστὶ παλαιὰν μνήμην. GLOSS. μνήμη, μνεία. *v. et l. 79 sqq. p. 681, 76 sqq.* *in poesi inde a* PLAVTO, TER., CAECIL. (*in versibus hexametris non extat nisi apud* COMM. instr. 1, 15, 6. 2, 39, 23), *in prosa inde a* CATONE, SCIP. mai.

I ***proprie*** *de* ***parte animi,*** *qua quis recordatur, et de* ***eius actionibus*** (*fere reminiscendi; interdum accedit notio imprimendi: e. g. p. 666, 24. 32. 47 sqq. 52. p. 667, 29. 670, 16. 29. 46 sq. 671, 13 sqq.; plerumque spectat ad homines; ad deos: p. 668, 58. 669, 56. 65 al.; ad bestias: p. 666, 22. 671, 24 sqq.*): **A** ***notabiliora*** *quaedam* (*plur.: p. 666, 5. 39*): 1 *definitiones et descriptiones* (*ubertim agitur de natura -ae apud* RHET. Her. 3, 16, 28 sqq. CIC. de orat. 2, 350 sqq. PLIN. nat. 7, 88 sqq. QVINT. inst. 11, 2 IVL. VICT. rhet. 23 FORTVN. rhet. 3, 13 sq. MART. CAP. 5, 538 sq.): RHET. Her. 3, 16, 28 ad thesaurum inventorum atque ad omnium partium rhetoricae custodem, -am, transeamus (CIC. de orat. 1, 18 TERT. anim. 24 p. 337, 17. *cf.* CIC. part. 3 earum rerum omnium custos -a. opt. gen. 5 fundamentum. AVG. conf. 10, 14, 21 -a quasi venter est animi. *v. et p. 667, 52 sqq.*). *ibid.* -a utrum habeat quiddam artificiosi an omnis ab natura proficiscatur . . .; sunt . . . duae -ae: una naturalis, altera artificiosa; naturalis est ea, quae *eqs.* (3, 16, 29 constat . . . a. -a locis et imaginibus . . .; n. -a praeceptione confirmanda est, ut sit egregia, et haec, quae doctrina datur, indiget ingenii. FORTVN. rhet. 3, 13 p. 128, 21 MART. CAP. 5, 538. *cf.* QVINT. inst. 11, 2, 1). *ibid.* placet . . . nobis esse artificium -ae (*cf.* CIC. de orat. 2, 299 artem [*v. vol. II 666, 10*]. part. 26 confectio. fin. 5, 2 disciplina). CIC. inv. 2, 160 partes eius (*sc. prudentiae*): -a intellegentia, providentia; -a est, per quam animus repetit illa, quae fuerunt (CASSIOD. in psalm. 102, 18. *cf.* ISID. diff. 2, 97). part. 26 -*a* est gemina litteraturae quodam modo *eqs.* ac. 1, 20 naturae celeritatem ad discendum et -am dabant *Peripatetici.* 2, 22 artes una maxime continet -*a* (*cf.* QVINT. inst. 1, 1, 19 initia litterarum sola -a constant, quae non modo iam est in parvis, sed tum etiam tenacissima est. 11, 2, 1). 2, 30 -a oritur *e visis.* 2, 38 nec -am sine assensione posse constare (*cf.* 2, 106). Tusc. 1, 61 esse -am signatarum rerum in mente vestigia (*cf.* QVINT. inst. 11, 2, 4). 1, 67 -am, motum, celeritatem videt *animus.* nat. deor. 3, 21 quod . . . in formica non modo sensus *sit,* sed etiam mens, ratio, -a (*item de animalibus*: fin. 2, 110 [*de volucribus*]. PLIN. nat. 8, 14 [*de elephantis*]. 8, 146 nec ulli praeter hominem -a maior *quam cani.* 10, 187 nulla -a *lacertae est.* 11, 108 rei publicae ratio, -a, cura *formicis est.* AVG. conf. 10, 17, 26 habent . . . -am et pecora et vaes. MACR. somn. 1, 14, 12. *cf. p. 671, 24 sqq.*). SEN. contr. 1 praef. 2 -a est res ex omnibus animi partibus maxime delicata et fragilis, in quam primam senectus incurrit (*cf.* SEN. benef. 7, 28, 2. QVINT. inst. 11, 2, 4 habitu tardiorem firmioremque -am . . . fieri). PLIN. nat. 11, 251 est in aure ima -ae locus (*cf. l. 60*). QVINT. inst. 1, 3, 1 ingenii signum in parvis praecipuum -a est; eius duplex virtus, facile percipere et fideliter continere (*cf.* 11, 2, 46). SERV. Aen. 1, 203 -ae oblivio contraria est. AVG. civ. 5, 11 p. 210, 29 D. animae irrationali dedit *deus* -am, sensum, appetitum. in euang. Ioh. 23, 11 ecce in mente tua video aliqua duo, -am tuam et cogitationem tuam. serm. 52, 9, 21 non potuit dici sola -a, nisi operante voluntate, intellectu et -a *eqs.* trin. 3, 10, 21 sunt quaedam quamvis mutabilia, non tamen visibilia, sicut nostrae cogitationes et -ae et voluntates. conf. 10, 16, 24 cum -am memini, per se ipsam sibi praesto est ipsa -a; cum vero memini oblivionem, et -a praesto est et oblivio *eqs.* (*cf.* trin. 10, 11, 18). *al.* NEBRID. Aug. epist. 6, 1 quod, quamvis non omnis phantasia cum -a sit, omnis tamen -a sine phantasia esse non possit. ISID. diff. 2, 87 inter -am, mentem et cogitationem talis distinctio est, quod -a praeterita retinet, mens futura praevidet *eqs.* (*cf.* 2, 88. 97). *t. t. rhet.* (*gr.* μνήμη. *cf. p. 665, 84*): RHET. Her. 1, 2, 3 oportet . . . esse in oratore inventionem, dispositionem, elocutionem, -am, pronuntiationem (CIC. inv. 1, 9 QVINT. inst. 3, 3, 1. 4 tres modo primas esse partes volunt *quidam,* quoniam -a atque actio natura, non arte contingant. *al.* FORTVN. rhet. 1, 1 p. 81, 22 MART. CAP. 5, 442. *cf.* CIC. de orat. 2, 79 quinque faciunt quasi membra eloquentiae, invenire quid dicas, inventa disponere . . ., post -ae mandare *eqs.*). *ibid.* -a est firma animi rerum et verborum et dispositionis perceptio (CIC. inv. 1, 9 MAR. VICTORIN. rhet. 1, 7 p. 178, 6 IVL. VICT. rhet. 23 p. 440, 11 MART. CAP. 5, 442 CASSIOD. inst. 2, 2, 2).

2 *personate et alleg.*: AFRAN. com. 298 Usus me (*sc. Sapientiam*) genuit, mater peperit -a (*cf.* GELL. 13, 8, 1). ARNOB. nat. 2, 70 p. 104, 21 ante quam -a, quam Alcmena . . . factae sunt . . . fetae (*cf.* 3, 37 p. 135, 28 Musas . . . Iovis *filias esse* . . . ex -a uxore vel Mente. AVG. ord. 2, 14, 41 p. 176, 7 ISID. orig. 3, 15, 2). SERV. ecl. 6, 3 -ae consecrata est *auris* (Aen. 3, 607. *cf.* AVG. civ. 7, 3 p. 277, 5 D. puerorum -am tribuerunt *Minervae*). FVLG. Virg. cont. p. 97, 15 nos Latine . . . -a . . . dicimus *Medusam.* HYD. chron. II p. 18, 56 in aede -ae (VICT. VIT. 1, 8. 3, 17). *adde*: BACHIAR. repar. laps. 18 p. 1056ᴬ Esdras . . . -a lectionis. ISID. orig. 7, 8, 20 Zacharias -a domini.

B ***usu sollemni:*** 1 *de parte animi facultate reminiscendi praedita* (*cum emphasi quadam de bona -a: p. 667, 8 sq. 12. 23 sq.*): **a** *in universum*: PLAVT. Capt. 393 facile -a memini (*cf.* VVLG. thren. 3, 20 -a memor ero). Epid. 552 tuae -ae interpretari me aequom censes. Mil. 49 -a es optuma (CIC. Tusc. 1, 13 meliore. Att. 8, 4, 2 bona. *cf.* CAECIL. com. 31 itane est madida -a? CIC. de orat. 2, 357 acri . . . hebeti. ac. 2, 4 qui . . . esset ea -a, quam ante dixi. Tusc. 1, 59 quanta. GELL. 13, 25, 5 egregia vel divina quadam -a. AVG. civ. 7, 3 p. 277, 8 D. mirabili. *v. et p. 667, 20*). Trin. 1018 tribusne te poteri⟨i⟩s -a⟨m⟩ esse oblitum? (*an ad 2?*). TER. Andr. 723 opus est tua . . . exprompta -a (militia, malitia *ll. vv.*) atque astutia (COLVM. 12 praef. 6 -a et diligentia. TERT. nat. 2, 17 p. 134, 3 maiore. *cf. p. 667, 3*). CIC. Catil. 3, 13 ex -a vobis . . . quid senatus censuerit exponam (*i. q. 'memoriter' ut* SEN. contr. 1 praef. 19 ⟨e⟩ -a recitavit. FRONTO p. 154, 19 N. de -a). Flacc. 103 acriorem improborum . . . -am esse (*cf.* Brut. 139 erat -ă *Antoni* summă. 217 -ă . . . fuit nullă [PLIN. epist. 4, 7, 4]. 301 tantă. SEN. contr. 1 praef. 18 tardior. SEN. epist. 88, 32 certior. QVINT. inst. 11, 2, 48 naturā durior. PLIN. epist. 2, 3, 3 incredibilis. SVET. Tit. 3, 1 singularis. APVL. flor. 9 p. 32 excellens). p. red. in sen. 24 quae -a, quae vis ingenii

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... beneficiis respondere poterit? (*cf.* SEN. epist. 84,7 concoquamus illa: alioqui in -am ibunt, non in i. TAC. dial. 1,3 non i., sed -a et recordatione opus est. Ps. VARRO sent. 43. *v. et l. 9sqq. 32. 37. 62. p. 669,37*). Balb. 2 nihil -a maiore de exemplis *dici videbatur* (*cf.* nat. deor. 1, 113 summa ... -a pronuntiabat *Philo* ... sententias. epist. 7,5,3 singulari -a, summa scientia. SEN. dial. 12,14,1 exempla ... tenacissima -a rettulit. PLIN. nat. 29,19 [*de nomenclatoribus*] aliena -a salutamus. PLIN. epist. 9, 18, 1). Phil. 2,116 fuit in illo (*sc. Caesare*) ingenium, ratio, -a *eqs.* (Brut. 265 divina -a. ac. 2,2 fuisse in Themistocle ... singularem -*am* ferunt. PLIN. epist. 4,15,7 tantum in illo ... ingenii, studii, -ae denique esse *eqs. cf. p. 666,21sq.*). 11,35 -ae potius quam vocis testimonio. de orat. 1,128 in oratore ... -a iuris consultorum ..., gestus ... actorum est requirendus. 2, 355 qui sit ... oratori -ae fructus, quanta utilitas, quanta vis (Tusc. 1, 60. 66 vim -ae, mentis, cogitationis. QVINT. inst. 10,6,6 viribus. 11,2,7. *cf.* VITR. 5 prooem. 4 stabilitatem. SEN. contr. 1 praef. 18 felicitas. PETRON. 91, 8 fidem [QVINT. inst. 11, 2, 8]. QVINT. inst. 12, 5, 1 firmitate. GELL. 8, $7^{tit.}$ de natura -ae et habitu [*seq.* de exuberantia aut interitu eius]. TERT. test. anim. 1 p. 134,10 tenor. Ps. APVL. Ascl. 32 tenacitate). 2, 360 summos homines et divinā prope -ā (*cf.* 3, 230 orator ... -a singulari. *gen.*: COLVM. 1, 8, 4 illiteratus, dummodo tenacissimae -ae. TERT. idol. 4 p. 34, 8 modicae -ae homo). part. 60 ostentatio -ae. leg. 2,45 o miram -am, Pomponi, tuam. div. 2,35 cuius ... -am admiror (*cf.* epist. 13,29,6 novi hominis -am). ac. 2,11. Lael. 104 illa ... augentur cogitatione et -a mea (QVINT. inst. 11,3,121 si -a fefellerit aut c. non suffragetur. *cf. l. 14sq. p. 666,36. 38. 43. 668,69*). VITR. 1,1,17 quibus ... natura tantum tribuit sollertiae, acuminis, -ae. SEN. contr. 1 praef. 3 nec ad complectenda tantum quae vellem velox mihi erat -a, sed etiam ad continenda *eqs.* (*cf.* 1 praef. 17 -a ei naturā quidem felix, plurimum tamen arte adiuta. SEN. epist. 27, 5 huic -a ... mala erat. 74,1 segnis ac lenta est. PLIN. nat. 7,88 praecipua. PLIN. epist. 6,11,2 utrique ... tenax -a, magnum ingenium. *v. et p. 666, 24*). 1 praef. 5 ad delicias ... -ae meae. 9 praef. 1 quibus *nominibus* ⟨e⟩vocetur -a mea, quae quomodo senilis per se marcet, admonita et aliquando lacessita facile se colliget. SEN. epist. 50, 1 valde ... bonae -ae est (PETRON. 66, 1. *cf.* 49, 8 malae -ae. SVET. gramm. 7,1 fuisse dicitur ingenii magni, -ae singularis [CAPITOL. Gord. 18,1]. CIL XIV 472 [*s. f. $II^{med.}$*] tantae -ae et scientiae. SPART. Hadr. 20,7 ingentis. EVTR. 10,16,3 tenacissimae. *cf. l. 21*). CVRT. 7,1,8 non -a solum, sed etiam mens eum destituit (TERT. resurr. 56 p. 115,22 neque m. neque -am neque conscientiam hominis ... aboleri. *cf. l. 14. 61. p. 666,22. 43. 669,51*). 7,1,9 -ae vitium (*cf.* PLIN. nat. 14,142 mors. QVINT. inst. 11,2,39 mediocritatem. PAPIN. dig. 41,2,44 pr. infirmitatem. HIER. hom. Orig. in Ezech. 4,1 p. 360,18 paupertatem. MACR. somn. 1,12,9 defectus. *v. et l. 18. 48sq.*). COLVM. 7,9,12 si -a deficitur. QVINT. inst. 11,2,28 quarum *notarum* recordatio commoneat et quasi excitet -am. 11,2,39 quae bene composita erunt, -am serie sua ducent. 11, 2, 49 infirmae -ae remedium. 11,3,142 -ae diffidentiam (*cf.* 12,8,8 fiducia). SVET. Aug. 84,2 ne periculum -ae adiret. GELL. 2, 29, 20 habere *versus* cordi et -ae (*cf.* 12,11,7 nomen *poetae* mihi nunc -ae non est. 17,10,9. 19,13,5 -ae mihi forte aderant *versus*). TERT. ieiun. 6 p. 280, 14 occupatis -ae locis (*cf.* AMM. 16, 5, 8 -ae dolium. AVG. conf. 10,8,12 in campos et lata praetoria -ae. 10,8,14 in aula ingenti -ae meae. trin. 11,7,12 in penetralibus -ae. MART. CAP. 5,428 tam capacis -ae recordationisque thesaurum. CASSIOD. inst. 1 praef. 2 -ae sinibus. 1,5,2 libros in -ae suae bibliotheca condiderat. *v. et p. 665,83*). anim. 45 p. 374,27 salvā -ā. CYPR. testim. 3 praef. ut animus ... habeat ad fovendam -am suam ... compendium. TAB. devot. Audollent 300^{A}, 10 ut facia⟨s⟩ il⟨l⟩um sine sensum, sine -a *eqs.* AVG. civ. 7, 3 p. 277, 6D. multo esse melius habere bonam mentem quam -am quantumlibet ingentem (SORAN. p. 6, 1 habet ingenium praesens et -am. CAES. AREL. serm. 238, 1 p. 903, 15 duram -am. *cf. p. 666,26*). 22, 8 p. 579, 8 quasi glareā -ae. SEDVL. epist. 1 p. 5, 10 ut in alta -a saepius haec iterando constituant et reponant. *et al.*

b *speciatim de munere aulae imperialis q. e.* **a -a** (*sc. imperatoris; de formatione cft. Hirschfeld, Verwaltungsbeamte 334^{7}* a manu; *de re v. Fluß, RE XV 655 sqq. et Seeck, RE IIA 897 sqq.; gr. Cass. Dio 76, 14, 2. Herod. 4, 8, 4* τῆς ... βασιλείου μνήμης προεστώς. *Sozom. hist. eccl. 7, $13^{med.}$* *definitur*: NOT. dign. or. 19, 6 magister -ae adnotationes omnes dictat et emittit et precibus respondet. *cf.* occ. 17,11 COD. Iust. 12,59,10,3): a -a (*dub. emend.*: SVET. Aug. 80, 2 libertus et a -a [*Lipsius al.*, etiam -am *codd.*] eius): CIL VI 8618 (*s. II*) Aelii Cladei a -a et cubiculo Aug. X 1727 officiali veteri a -a et a diplomatibus. XIII 1800 proximo a -a (*cf.* COD. Theod. 6, 26, 4 [= Iust. 12, 19, 1] proximos -ae, epistularum ac libellorum). XIV 2463 a rationibus et a -a. 3638. 4062 adlecto a -a. XV 7403. INSCR. NSc. 1928 p. 207,2 Aug. ver⟨na⟩ a -⟨ia⟩. *nota* a -a *de ipsis personis*: LAMPR. Alex. 31,1 ut ab epistolis, ⟨a⟩ libellis et a -a semper adsisterent. *alia*: CIL VI 8619 ministerio officii -ae. SPART. Pesc. 7, 4 cum unus ad -am, alter ad libellos paruisset (*cf.* VOPISC. Car. 8, 4 qui ad -am dictabat). TREB. Claud. 7, 2 magistri -ae (EVTR. praef. AMM. 15,5,4 ex m. -ae. *al.* DIOSC. Aug. epist. 117 COD. Theod. 1,1,5 CIL VI 510 [*a. 376*]. 1764 XII 1524. *et al. cf.* AMM. 29, 2, 22 magisterio ... -ae peracto. *v. et p. 667,70sq.*). RVFIN. hist. 11,16 Benivolo tunc -ae scriniis praesidenti (NOT. dign. or. 1,21 occ. 1,19 COD. Theod. 1,8,1. 6,26,7 sc. -ae, epistularum libellorumque. *al.* COD. Iust. 12,19,13 pr. in scrinio ... sacrae -ae. *al.* AVELL. p. 588, 7). COD. Theod. 11, 16, 14 qui cum honore comitum, nomine magistrorum, -ae praefuerint. COD. Iust. 12, 19, 14, 1 in adiutores sacrae -ae.

iuncturae verbales ad I B1: *nom.*: -a *complectitur, tenet, emittit sim.*: accipit: SEN. contr. 1 praef. 3. apprehendit: VAL. MAX. 4, 7 praef. complectitur: SEN. benef. 6, 33, 4 QVINT. inst. 8 prooem. 6. *v. et p. 667, 28.* custodit: SEN. benef. 1, 1, 8 PLIN. nat. 16, 234. emittit: SEN. benef. 7,28,2. excipit: CIC. div. 1, 12. percipit: *v. p. 666,32.* possidit: FIRM. math. 5, 2, 1. profert: SEN. contr. 1 praef. 3. prosequitur: QVINT. inst. 1, 1, 36. recipit: SEN. benef. 7,28,2. recolit: ISID. orig. 11,1,13. respicit: SEN. benef. 3,2,3. suggerit: ORIG. in Matth. ser. 28 p. 49,27. suscipit: Ps. VARRO sent. 90 AVG. rhet. 1 p. 137,14. tenet: VARRO ling. 6,44 (con-: *p. 666,16. 32. 667,29.* re-: *666,44*). tradit: QVINT. inst. 11,2,3. *adiuvat, viget sim.* (*v. et p. 677, 6sqq.*): adiuvat: QVINT. inst. 3,3,2 BASS. gramm. VI 271,3. se colligit: *v. p. 667, 35.* constat: SEN. clem. 1,16,3 si -a illis *discipulis* non constiterit. floret: SEN. contr. 1 praef. 2. paret: SEN. contr. 1 praef. 5. permanet: CIC. de orat. 3,88. pollet: PLIN. nat. 7, 52. recordatur: MART. CAP. 5, 538. revertitur: TERT. test. anim. 4 p. 138, 15. sufficit: SEN. contr. 1 praef. 2 SEN. dial. 7,17,2 *al.* suffragatur: QVINT. inst. 11,2,45. suppetit: TERT. anim. 45 p. 374,25. valet: QVINT. inst. 11,2,50. viget: AVG. gen. ad litt. 7, 18 p. 215, 10 PHYSIOGN. 114. *amittit sim.*: amittit: SEN. contr. 1 praef. 3. obruit: SEN. benef. 7, 28, 2. perdit: SEN. contr. 1 praef. 3 SEN. benef. 3, 2, 3. *decipit, fugit, labitur sim.* (*v. et p. 677,45sqq.*): claudit (*i. claudicat*): AVSON. 300,31 p. 171 P. decipit: SEN. contr. 1 praef. 18. deest: QVINT. inst. 11,3,12. deficit: CIC. fin. 2, 44. destituit: *v. p. 667,40.* dubitat: SEN. Oed. 847 dubitat anceps -a. evanescit: SEN. benef. 1, 12, 1. fallit: AVG. civ. 14,8 p. 19,30D. si me de nomine hominis -a non fallit. *v. et p. 667, 25.* fugit: PLAVT. Bacch. 36 LIV. 9,44,4 SEN. amic. p. 28 FRONTO p. 99, 14 N. labat: LIV. 5, 18, 4. labitur: SEN. benef. 5,25,6 SERV. Aen. 6,705 (e-: SEN. epist. 94,25. sub-: SEN. dial. 5, 10, 3). laborat: CYPR. domin. orat. 28 p. 287, 26. languescit: SEN. Oed. 818. latet: CIC. de orat. 2, 360. marcet: *v. p. 667, 34.* quiescit: SEN. contr. 9 praef. 2.

dat. (*cf. et p. 667, 50*): -ae *mandare, inhaerere sim.*: committere: SEN. contr. 1 praef. 3. *v. et p. 646, 12.* figere: AVG. in euang. Ioh. 17, 6. BOETH. cons. 4, 2, 11W. id -ae fixum teneo (af-: QVINT. inst. 10,1,19. 11,2,31. in-: LIV. 3,71,7 CHAR. gramm. p. 411, 10B.). haerere: CYPR. epist. 59,9 p. 676,13 -ae et disciplinae tuae (in-: QVINT. inst. 10, 6, 2 PLIN. epist. 10, 12. AVG. civ. 22, 8 p. 566,35D. populorum). imprimere: SEN. apocol. 5 AVG. catech. rud. 2,3. inculcare (*cf. p. 677,63*): QVINT. inst. 6,4,5. insidere: QVINT. inst. 10,7,2. inurere: OROS. hist. 1,18,1. mandare (*cf. p. 677, 65*): RHET. Her. 2,30, 47. 3,10,18 CIC. Quinct. 24 fin. 3, 40 epist. 6,13,3 *al.* QVINT. inst. 2,4,27. 3,3,10 PLIN. epist. 8,22,3. *et al. v. et p. 666,51sq. 686,41* (com-: VVLG. II Macc. 2,25 AVG. enchir. 2,7. *et al.*). occurrere: LIV. 23,3,13 IVST. 14, 6, 10. recurrere: PLIN. paneg. 88, 10. reddere: MART. CAP. 5, 538. tradere (*cf. p. 677, 80*): RHET. Her. 3, 24, 40 CIC. rep. 6, 10 SEN. epist. 75,7. QVINT. inst. 10, 1, 19 -ae imitationique. *subducere, elabi sim.*: elabi: *v. vol. V 2, 317, 80.* excidere: *v. vol. V 2, 1239, 49.* oblitterare: PAVL. NOL. epist. 13, 19 p. 100, 12 hi ... divites invisi deo et oblitterati -ae. subducere: SEN. benef. 3,2,3. *studere sim.*: dare operam: CIC. de orat. 2, 300. obstare: QVINT. inst. 11, 2, 9 obstare -ae usum litterarum. proficere: PLIN. epist. 9,40,2 -ae frequenti emendatione proficitur. servire: QVINT. inst. 1,12,3. studere: SEN. contr. 1 praef. 10.

acc.: -am *excitare, redintegrare sim.* (*v. et p. 678, 5*): adhibere: CIC. de orat. 2, 149 div. 1, 127. admonere: *v. p. 667, 34.* agitare: QVINT. inst. 1,8,14. alere: QVINT. inst. 1,1,36. augere: QVINT. inst. 11, 2, 1. commonere: *v. p. 667, 46.* continere: SEN. epist. 94, 25. ducere: *v. p. 667, 47.* eruere: CIC. de orat. 2, 360. evocare: CIC. de orat. 2,360 SEN. epist. 74,1. *v. et p. 667,34.* excitare: CIC. Sest. 11 vestram -am ad timoris praeteriti cogitationem excitate. *v. et p. 667, 47.* excolere: QVINT. inst. 11, 2, 1. exercere: *v. vol. V 2, 1369,6.* exhaurire: SEN. contr. 10 praef. 1. experiri: QVINT. inst. 11, 2,34. exsuscitare: RHET. Her. 3,21,34. firmare: QVINT. inst. 1,1, 36. 2, 4, 15 (con-: QVINT. inst. 11,2,43. *v. et p. 666,7*). fovere: *v. p. 667,58.* iuvare: QVINT. inst. 1, 1, 36. 11, 2, 17. 41 (ad-: MART. CAP. 5,538. *v. et p. 667,30*). lacessere: *v. p. 667,35.* mittere: SEN. epist. 24, 3. ostendere: RHET. Her. 2, 30, 47. recuperare: TERT. anim. 24 p. 337, 20. redintegrare: CIC. inv. 1, 100 FEST. p. 194. reducere: SEN. amic. 28. reficere: QVINT. inst. 4 prooem. 6 *al.* renovare: SEN. benef. 5,22,2 epist. 94,21 *al.* QVINT. decl. 338 p. 331,1. revocare: SEN. benef. 7,25,2. retemptare: SEN. epist. 72,1. scrutari: SEN. contr. 1 praef. 3. spargere: SEN. epist. 78, 18. *minuere, confundere sim.*: abolere (*cf. p. 678,70sqq.*): *v. p. 667,41.* adimere: PLIN. nat. 37, 162. *dub.*: SEN. suas. 7, 13 natura -am ⟨a?⟩demerat. amittere: CELS. 3, 27, 1^{B} SVET. gramm. 9, 3 TERT. anim. 24 p. 337, 20

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

BOETH. cons. 3, 12, 1 W. concutere: PLIN. nat. 25, 9. confundere: SEN. benef. 5, 25, 1 COLVM. 7, 9, 12. eripere: CIC. orat. 129. hebetare: BOETH. cons. 1, 6, 10 W. impedire: CIC. part. 29. minuere: CIC. Cato 21. oblivisci: *v. p. 666, 74.* onerare: PLIN. epist. 9, 18, 2 FACVND. fid. p. 877A. opprimere: CIC. de orat. 2, 360 PLIN. epist. 9, 18, 2. perdere: CIC. Cato 21 TAC. Agr. 2, 3. quassare: SEN. contr. 1 praef. 3. remittere: CAES. Gall. 6, 14, 4. subducere: SEN. suas. 7, 13. subtrahere: COLVM. 11, 1, 13. turbare: QVINT. inst. 4, 1, 61 (-a *var. l.*). PLIN. epist. 9, 18, 2. *adde*: fugere: *v. vol. VI 1493, 8* (re-: COLVM. 12, 52, 8).

abl.: *instr.*: amplecti: RHET. Her. 3, 16, 29. complecti: *v. vol. III 2086, 78. adde*: QVINT. inst. 11, 2, 27. comprehendere: *v. vol. III 2150, 53. adde e. g.*: VAL. MAX. 8, 7 ext. 15. SEN. epist. 95, 61 quae sensu comprehenduntur, quae -a. consequi: RHET. Her. 3, 20, 34 CIC. Verr. II 4, 57 PLIN. paneg. 75, 1 COD. Iust. 6, 22, 8, 1b. custodire: CIC. de orat. 1, 127 percipere animo et -a custodire. deprehendere: QVINT. inst. 2, 4, 29. meminisse: *v. p. 666, 67.* persequi: CIC. Sull. 42 QVINT. inst. 10, 7, 32. recensere: PS. AVR. VICT. epit. 48, 15. *fort. add.*: INSCR. christ. Diehl 3489 nomina -am recensites. referre: EDICT. imp. Claud. de Anaun. (CIL V 5050) 10. renovare: ACC. trag. 43. repetere: SCIP. mai. or. frg. Gell. 4, 18, 3 CIC. de orat. 1, 1 top. 5 rep. 1, 13 epist. 5, 16, 2. 11, 27, 2 SEN. contr. 9, 5, 16 VAL. MAX. 1, 1, 16. 2, 2, 7 SEN. apocol. 7 dial. 10, 3, 3 epist. 10, 3 COLVM. 1 praef. 22 *al.* QVINT. inst. 1, 6, 10. *et al. dub.*: PAPIN. dig. 41, 2, 44 pr. cum reversus locum thensauri immemoria (*F, fort. imdelend.*) non repeteret. saepire: CIC. de orat. 1, 142. tenere: CIC. Verr. II 1, 29. Balb. 17 animis ac -a tenetote. Phil. 14, 3 tenete vestra -a. de orat. 1, 40 rep. 1, 21 epist. 1, 9, 12. *saepe.* CAEL. Cic. epist. 8, 9, 3 PLANC. Cic. epist. 10, 7, 2 CAES. Gall. 1, 7, 4 *al.* SEN. contr. 10, 4, 25 SEN. epist. 4, 2. 98, 11 TAC. Agr. 4, 3 SVET. rhet. 26 CHAR. gramm. p. 411, 9 B. PAVL. dig. 22, 3, 28. 39, 3, 2, 8 HIER. epist. 64, 22, 2. *et al.* (con-: CIC. de orat. 1, 94 animo ac -a. VITR. 1, 1, 12 QVINT. inst. 9, 4, 125 ARNOB. nat. 2, 6 p. 51, 25. de-: FILASTR. 16, 1. re-: CIC. S. Rosc. 33 Manil. 19. NEP. Att. 11, 5 immortali -a. VAL. MAX. 1, 8 ext. 2 tenacissima -a. FRONTO p. 141, 3 N. VVLG. act. 20, 31 -a retinentes [μνημονεύοντες]. PSALT. Rom. 102, 18 [μεμνημένοις]. sus-: CIC. div. in Caec. 37 tot res . . . voce, -a, consilio, ingenio s.). *nota* sepelire: AMBR. apol. Dav. 1, 13, 61 quae deleverit *dominus*, ea -a sepelientur (*spectat ad Is. 43, 25*). *separ.*: cedere: LIV. 2, 33, 9 ut . . . Cominium bellum gessisse . . . -a cessisset (ex-: LIV. 7, 32, 15). exire: *v. vol. V 2, 1365, 63.* labi (*aliter p. 671, 3*): IVNIL. praef. ne -a laberetur *epistula* (e-: *v. vol. V 2, 317, 82*). *limit.*: defici: *p. 667, 45.* se exercere: HIER. hom. Orig. in Luc. 11 p. 79, 1 R. falli: PLIN. nat. 10, 118. *?*turbari: *v. l. 8 sq.* valere: CIC. Deiot. 42 Brut. 227 AMM. 16, 5, 8. vigere: CIC. de orat. 2, 355 AMM. 16, 7, 5. 30, 9, 4 -a sermoneque.

praep.: ad -am *redit, revoco alqd.* (*aliter p. 679, 22 sqq.*): conservare: BOETH. subst. bon. 8. recolere: GREG. TVR. Mart. 1 praef. p. 585, 35. recurrere: GREG. M. moral. 9, 60. redire: BOETH. mus. 4, 1in. VITA Nicet. 12 (*seq.* ut). reducere: RVFIN. hist. mon. prol.extr. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 64, 17 *al.* GREG. M. moral. 2, 30 (*syn.* mentem). revocare: FIRM. math. 4, 24, 11 RVSTIC. c. aceph. p. 1244C. venire: GREG. M. moral. 12, 44. apud: deponere: SEN. contr. 1 praef. 3 QVINT. inst. 9, 2, 63. in -am *venit, revoco alqd.* (*v. et l. 72. 75; aliter p. 679, 30*): ascendere: VVLG. act. 10, 4 orationes tuae . . . ascenderunt in -am (εἰς μνημόσυνον) in conspectu dei. deducere: EPIST. pontif. 276 Hier. epist. 95, 2. ire: *v. p. 667, 2* (red-: RHET. Her. 4, 49, 63 si quomodo potest *hic* vobis in -am redire. OPTAT. 2, 15 p. 50, 1 HIER. epist. 39, 5, 2 VVLG. psalm. 108, 14). redigere: TER. Phorm. 383. CIC. Phil. 2, 18 in -am nostram. epist. 1, 9, 9 RVT. LVP. 2, 6 EVGRAPH. Ter. Haut. 848. reducere: CIC. inv. 1, 98. SEN. dial. 6, 1, 5 antiqua mala in -am reduxi. reponere: QVINT. inst. 11, 2, 19. revocare: NON. p. 441, 6 AVG. civ. 16, 38 p. 187, 10 D. epist. 7, 2 recordatione. COD. Theod. 16, 5, 38. *et al.* venire: GELL. 2, 3, 5. VVLG. apoc. 16, 19 Babylon . . . venit in -am ante deum. *abl. pro acc.*: HERM. vulg. vis. 3, 7, 3 cum venerit *hominibus* in -a (*Pal.* in mentem, *gr.* εἰς μνείαν) sanctitas veritatis (sub-: SVLP. SEV. dial. 2, 8, 6). in -a *esse, habere sim.* (*v. et supra l. 26 sqq.*): constituere: *v. p. 667, 64.* esse (*cf. p. 667, 50 sqq.*): CIC. Sull. 37 Sullae nomen in -a Cassio non fuisse. GELL. 2, 10, 2 in -a sibi esse, quod *eqs.* HIER. tract. in Marc. p. 319, 15 quantum in -a est. figere: AVG. civ. 14, 20 p. 43, 30 D. in hominum -a (-am *var. l.*). habere (*aliter p. 671, 64*): PLAVT. Persa 381 Poen. 1278 (*interpol.?*). 1418. TER. Andr. 40 (*cf.* DON. *ad l.*). Eun. 171. Q. CIC. pet. 30 in animo ac -a. OPTAT. 2, 19 p. 54, 8. *et al. acc. pro abl.*: CANON. Hippol. ed. Hauler p. 81, 13. haerere: RHET. Her. 3, 22, 37 CIC. ac. 2, 2. insidere: CIC. de orat. 2, 122. recondere: AVG. civ. 6, 2 p. 248, 10 D. reponere: *v. p. 667, 65.* retinere: ITALA II Thess. 2, 5 (Aug. civ. 20, 19). HERM. vulg. vis. 1, 3, 3 (*Pal.* in mente). servare: AVG. civ. 6, 2 p. 248, 10 D. COD. Iust. 8, 37, 12. versari: PLIN. epist. 2, 1, 11 in -a hominum et sermone. a -a *elabitur alqd. sim.*: elabi: BOETH. diff. top. 2 p. 1186B. evellere: GREG. M. moral. 19, 2 p. 95D. de -a *abit, tollo alqd.*: abire: TERT. nat. 1, 15 p. 85, 6. excidere: LIV. 29, 19, 13. fugere: AVG. quaest. hept. 1 praef. p. 3, 10. labi (*cf. p. 670, 4*): AVG. epist. 33, 4. recedere: CYPR. laps. 8 p. 242, 10. tollere: EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 1 p. 610, 5. ex -a *cedit, repeto alqd.*: cedere: PANEG. 12, 24, 3 (ex-: LIV. 26, 13, 5). deponere: CIC. Sull. 18. *?*dilabi: CIC. Phil. 13, 11 (de *vel abl. codd.*). elabi: RHET. Her. 3, 22, 35 (*opp.* manent in animo). evellere: *v. vol. V 2, 1011, 10.* petere: QVINT. inst. 10, 6, 7 (re-: LIV. 7, 3, 3).

2 *de actione reminiscendi i. q. recordatio,* ἀνάμνησις (*plur.: l. 13. p. 671, 7. 672, 41. 74. 673, 11 sq. 52. 675, 67. 676, 14. 25 sq. 58 sq. 69. 75. 677, 4. 678, 33. 38. 60. 69*): **a** *strictiore sensu* (*sc. notione reminiscendi vigente; subauditur interdum notio q. e. admonitio: l. 49. 68 sqq. 80. 82 sqq. p. 678, 14 sq. 680, 6. cf. p. 671, 44*):

α *in universum*: PLAVT. Mil. 888 (*v. p. 647, 23*). Truc. 221 (*in lusu verb., cf. p. 652, 2*) verterunt sese -ae. RHET. Her. 3, 3, 4 rei gestae aut praesentem aut auditam -am . . . habere (LIV. 8, 2, 7. *cf.* CIC. de orat. 2, 8 vivam. ac. 2, 2 praestantior). 3, 20, 33 nominis et vocabuli -a imagine notatur; rei totius -am saepe una nota et imagine simplici comprehendimus. CIC. carm. frg. 38 B. suavis laborum est praeteritorum -a (*cf.* Phil. 10, 7 gratissima [14, 30 grata . . . -a prosequi. epist. 6, 17, 2 grata mihi est . . . -a tua nostrae coniunctionis. *al.* LIV. 8, 19, 11 gr. -am acceptae civitatis. TAC. hist. 1, 58, 2]. Brut. 9 -a et recordatio . . . iucunda [fin. 2, 105 SEN. dial. 12, 18, 7 epist. 63, 5]. orat. 35 caram [PLIN. epist. 3, 10, 3 carissimam mihi et sanctissimam]. NOVELL. Maior. 6, 6 affectuosam). inv. 2, 66 in -a et remuneratione officiorum . . . observantiam teneat *gratia*. Font. 41 recens -a parentis (Catil. 1, 22 *al.* QVINT. inst. 11, 2, 42 minime fidelem esse . . . recentem -am. TAC. ann. 4, 15, 3). Sull. 43 ne aut oblivio mea aut -a nimia videretur (*cf.* VAL. MAX. 4, 8, 4 crebra -a). p. red. in sen. 21 beneficii -a privatam offensionem oblitteraverunt. Sest. 14 -a dignam . . . auctoritatem (Planc. 57 de orat. 1, 96. div. 2, 125 qui illa *somnia* non modo cura, sed ne -a quidem digna ducant. *aliter p. 672, 2. 43*). Planc. 2 cui non sim obstrictus -a beneficii sempiterna (*cf.* SEN. benef. 1, 4, 5 pertinax sit -a debentium. QVINT. inst. 11, 2, 18 firma. PS. SEN. mon. 170 -a beneficiorum fragilis est, iniuriae tenax. *v. et l. 75. p. 672, 11. 677, 82*). 93 haec . . . officiorum -am quaerunt et gratiam (*cf.* epist. 3, 10, 3 praestat tibi -am benevolentiamque). 99 o acerbam mihi . . . -am temporis (LIV. 25, 38, 5. *cf.* HIRT. Gall. 8, 34, 1 miserrima. LIV. 9, 7, 4 tristiorem. VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 dira. SEN. dial. 12, 18, 7 flebilem. CVRT. 8, 1, 41 invisam. TAC. ann. 3, 48, 2 haud laeta. INSCR. christ. Diehl 2387 infelicem). prov. 43 et ultimi temporis recordatione et proximi -a (de orat. 1, 228 Tusc. 5, 88 SEN. contr. 1, 4, 1 QVINT. decl. 338 p. 337, 17. *cf. l. 21. 48. p. 667, 46. 671, 4. 20. 29*). Phil. 1, 19 si quid -ae causa rettulit in libellum (*cf.* epist. 13, 43, 2. *aliter p. 680, 29*). 13, 19 ea vere recidere in -am pueritiae tuae. 13, 47 adulescens summa pietate et -a parentis sui (*cf.* TAC. ann. 15, 64, 2 laudabili in maritum -a. PLIN. epist. 7, 11, 3 sacrosancta. *cf. l. 23. p. 673, 2*). de orat. 1, 113 ad -am firmi *sint animi motus. cf.* 1, 257). 1, 129 diuturnitatem -ae. fin. 1, 57 stulti . . . malorum -a torquentur ([*syn.* recordatione]. *cf.* LIV. 38, 27, 1 Galli . . . -a . . . cladis territi [TAC. hist. 4, 18, 2]). 3, 8 avi eius -a moveor (CAES. Gall. 7, 76, 2 ASCON. Scaur. p. 23, 28. *cf.* POLLIO Cic. epist. 10, 32, 3 commotus. CIC. epist. 5, 17, 5 monitus). 5, 61 quae -a est in iis *pueris* bene merentium! Tusc. 3, 33 praeteritarum *voluptatum* -a et spe consequentium (SEN. benef. 3, 4, 2. *cf.* CIC. Tusc. 5, 96 *opp.* exspectatio. SEN. epist. 5, 9 *opp.* providentia. PANEG. 4, 20, 3 *opp.* praesumptione. AVG. civ. 7, 7 p. 283, 14 D. *opp.* intentio). Cato 71 fructus . . . senectutis est . . . ante partorum bonorum -a et copia. Att. 9, 11a, 3 ut tuo beneficio bonus vir . . . esse in maximi beneficii -a possim (CIL VI 1682 in mira -a . . . statuerunt. VVLG. Phil. 1, 3 gratias ago deo in omni -a [μνείᾳ] vestri. *cf.* SEN. suas. 5, 1 languet circa -am iacturae animus. SEN. epist. 11, 9 ad -am). 13, 1, 3 tua sui -a delectatur. 13, 31, 4 ut mea -a est (*cf.* GELL. 17, 10, 9 quantulum est mihi -ae). epist. 15, 21, 5 absentem -a colam (*cf.* TERT. paenit. 7, 5 plerique naufragio liberati . . . dei beneficium . . . -a periculi honorant). *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 1, 1 tuae -ae dare operam. PVBLIL. P 48 post calamitatem -a alia est calamitas. S 41 sat magna usura est pro beneficio -a. LIV. 5, 12, 2 ira populi . . . fraudis . . . factae -am obscuram fecit (*cf.* SEN. benef. 3, 3, 4 caduca. epist. 63, 3 brevem. *v. et l. 34*). 6, 28, 8 locum insignem -a cladis (*cf.* 30, 32, 6 insignem alicuius pugnae -a militem). 6, 42, 7 Galli terrorem -a pristinae cladis attulerant *Romanis*. 26, 41, 7 maius . . . consilium . . . pro -a cladium nuper acceptarum. SEN. contr. 1 praef. 20 -ae eius *Latronis* quotiens occasio fuisset. VELL. 2, 7, 3 Opimium . . . damnatum . . . -a ipsius saevitiae. 2, 100, 2 foeda dictu -āque horrenda in . . . domo *Augusti* tempestas erupit. VAL. MAX. 9, 15, 2 ut . . . penates . . . veri sanguinis -a spoliarentur. SEN. dial. 12, 10, 3 longior fideliorque est -a voluptatum quam praesentia. epist. 81, 25 in priore ac meliore se -a detinet (*cf.* QVINT. inst. 1, 1, 31 ne primae quidem -ae temere credendum. TERT. anim. 24 p. 339, 25 quod primae -ae adversatur, cur non et secundae refragetur? *v. et p. 678, 81*). CVRT. 8, 2, 9 sine -a calamitatis. QVINT. inst. 11, 2, 30 ex alia -a venit alia. decl. 306 p. 203, 22 neque amatur anus uxor nisi -a. TAC. hist. 2, 53, 1 invisum -ā delationum . . . Marcelli nomen (*cf.* 3, 44, 1 -ā Othonis infensa Vitellio *legio*. ann. 1, 44, 4 castris trucibus . . . sceleris -a. 1, 61, 1 maestos locos visuque ac -a deformes. *al.*). 5, 4, 2

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sue abstinent *Iudaei* -a cladis. ann. 2, 63, 1 scripsit *Maroboduus* Tiberio non ut profugus . . ., sed ex -a prioris fortunae (*cf.* 11,12,1). SVET. Iul. 56,4 quae *Caesar* . . . vel consulto vel etiam -a lapsus perperam ediderit. TERT. anim. 24 p. 339,25 post oblivionem recordatio -a recidiva est. HERM. Pal. sim. 6, 5, 3 dulcedo et voluptas -am non habent . . ., magnam enim -am (μνήμας) possidet poena. AVR. VICT. Caes. 20,31 laborantibus secundarum . . . auctores -ae sunt. *et al.* *seq. interr. indir.* (*v. et p. 678, 77*): CIC. Verr. I 54 scientiam, quid agatur, -amque, quid a quoque dictum sit, omnium puto esse oportere. *audacter*: CIC. Sest. 10 recito -am perfuncti periculi, praedicationem *eqs.*

β *c. colore quodam*: Ⓘ *facultatis vel artis reminiscendi*: RHET. Her. 3, 24, 39 ne forte verborum -am aut nimis difficilem aut parum utilem arbitrere ([*al.*]. CIC. de orat. 2, 359. ac. 2,2 habuit *Lucullus* . . . divinam quandam -am rerum, v. maiorem Hortensius. Tusc. 1, 65. *et al.*). *ibid.* ut hac exercitatione illa rerum -a . . . confirmetur (CIC. de orat. 2,359 r. -a propria est oratoris. fin. 2, 113. ac. 2, 106 si . . . -a perceptarum comprehensarumque r. est. Tusc. 1, 57 habet *animus hominis* . . . -am et eam infinitam r. innumerabilium, quam quidem Plato recordationem esse vult vitae superioris. 1, 70 ex -a r. . . . vim divinam mentis agnoscito. LAMPR. Alex. 14, 6 r. -a singularis *erat. cf. l. 15. 30 sq.*). ac. 2, 22 quae potest . . . esse -a falsorum . . .? Cato 78 cum . . . tanta *sit* -a praeteritorum futurorumque prudentia (SEN. epist. 124, 17 praeteriti rara -a est *animalibus*. Ps. APVL. Ascl. 32). SEN. epist. 124, 16 nulla illi *equo* viae est . . . -a (*cf.* PLIN. nat. 8, 1 officiorum . . . -a *est elephantis*. EVSTATH. Bas. hex. 8, 1 p. 946B camelus habet . . . tenacem -am malorum [μνησίκακον]). PANEG. 3, 27, 5 et -a et oblivione mirabilis *Iulianus*. VVLG. eccles. 1, 11 non est priorum -a (*syn.* recordatio). Ⓘⓘ *peritiae, scientiae*: RHET. Her. 3, 2, 3 appellatur prudentia rerum multarum -a (CIC. Brut. 322 nemo, qui -am r. Romanarum teneret. orat. 120 r. veterum. SALL. Iug. 4, 1 magno usui est -a r. gestarum. SVET. gramm. 23,1 capiebat *Palaemon* homines . . . -a r.). CIC. de orat. 1, 201 omnis haec . . . antiquitatis -a . . . oratoribus . . . subiecta esse debet (Brut. 214 nullam -am a. collegerat *Curio*. *cf.* SVET. gramm. 24,1 antiquorum). fin. 1,25 tanta tot versuum -a. SEN. epist. 88, 3 fabularum. FRONTO p. 63,16 N. multa veterum carminum -a. GELL. 5, 13, 1 hominum . . . in morum disciplinarumque veterum doctrina -aque praestantium. APVL. apol. 56 cui sit ulla -a religionis. 91 nec debere . . . eruditionis -am pro confessione criminis haberi. AMM. 29,1,24 nos penitissima gestorum -a fugit. AVG. anim. 3,14,21 sanctarum scripturarum. *i. q. iudicium -ā ortum*: SYMM. rel. 5, 2 -a litteratorum Aristoteli subparem fuisse *Celsum* consentit. Ⓘⓘⓘ *curae, respectus*: CIC. Cael. 59 extremum sensum ad -am rei publicae reservabat. fin. 2, 99 ista . . . -a et caritas amicitiae . . . indicat innatam esse homini probitatem. parad. 28 cum . . . esset iuris et aequitatis . . . repetita -a. epist. 13, 68, 1 significabas . . . -am tuam nostrae necessitudinis. VAL. MAX. 1,8 ext. 18 non admiratione ista, sed -a prosequi debemus. 3, 2, 23 magnus proelio, sed maior disciplinae militaris -ā *Scaeva*. SEN. Med. 268 cui . . . nulla famae -a *est*. CVRT. 8, 8, 18 si qua vobis parentum -a et cura est. CIL IV 6865 habeto mei -am (CE 84, 2 -am habeto esse nanc mortalem domum. PROSP. in psalm. 131, 1 ut apud dominum -am haberi cupiat *David* mansuetudinis suae. CASSIOD. Didym. in Iac. 1, 17 p. 4, 20 -am . . . meliorum). TERT. orat. 11 p. 187, 17 -a praeceptorum (*cf. l. 76*) viam orationibus sternit ad caelum. coron. 1 l. 32 nullam . . . aliam euangelio -am curant. PSALT. Cas. 6,6 non est in morte, qui -a sit tui (*Vulg.* memor sit). HERM. Pal. mand. 8, 3 abstine . . . ab omni -a malitiae (μνησικακίας. *cf.* PALLAD. hist. mon. I 44 p. 330A). VVLG. exod. 20, 24 in omni loco, in quo -a fuerit nominis mei. Bar. 4, 27 erit . . . -a (μνεία) vestra ab eo, qui duxit vos (*cf.* 5, 5 gaudentes dei -a). II Petr. 1, 15 ut horum -am (μνήμην) faciatis (RVSTIC. Conc.S I 4 p. 192,39 nullam facientes voluntatis -am divinae). *nota*: THEOPHIL. ALEX. epist. 3 abeant in -am (*f. i. curent*) tempus imperii vestri . . . decantare. *de rebus futuris*: PVBLIL. M 57 misera est voluptas, ubi pericli -a est (LIV. 7,15,3). CIL VIII 2904 se vivo in memor. mortis aeternae obventure . . . fecit (*cf.* VVLG. Sirach 41, 10 mors, quam amara est -a [μνημόσυνον] tua). *nota gen. gerund.*: LIV. 4, 21, 7 ut non . . . belli . . . inferendi -a patribus aut plebi esset. Ⓘⓥ *conscientiae* (*v. et p. 679, 40*): CAES. Gall. 2, 4, 3 uti earum rerum -a magnam sibi auctoritatem . . . sumerent *Belgae*. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (= 9, 24), 9 -a recte factorum . . . contentum neglegere humana. SALL. Iug. 4, 6 -ā rerum gestarum eam flammam egregiis viris . . . crescere. LIV. 23, 4, 2 omissa dignitatis libertatisque -a. 40, 8, 10 subituram vobis aliquando germanitatis -am . . ., meorum denique praeceptorum. TAC. hist. 4, 7, 1 ni -a flagitiorum urgueretur (*cf.* CYPR. laps. 15 delicti -a sublata est). ann. 1, 57, 5 Segestes . . . -a bonae societatis impavidus.

b *latiore sensu*: ***α*** *praevalet notio famae (fere bonae; interdum paene i. q. laus, gloria; in malam partem: e.g. p. 672, 14. 17. 72 sq. 81. 673,28 sq.; saepe spectat ad homines mortuos. de notione cf.* SEN. suas. 6,5 immortalis humanorum operum custos -a, qua magnis viris vita perpetua est. AVG. quaest. hept. 5,46 p. 404,26 permanet eius nomen, hoc est -a): Ⓘ *in universum*: CIC. inv. 2, 4 nomine et -a digni (*cf. l. 43*) sunt *scriptores* (Verr. II 1, 151 dom. 101. 147 patrimonium paterni n. ac -ae nostrae. BELL. Alex. 59,1 LIV. 25,31,10 SEN. dial. 6,5,3. CVRT. 9,3,23 -ae ac n. *equi* dedicans urbem. 10,10,20 *al.* CIL IX 5439 honorem statuae in patris sui n. -amque transmisit. *cf.* CIC. p. red. in sen. 8 Lentulus parens ac deus nostrae vitae, fortunae, -ae, nominis. p. red. ad Quir. 11 TAC. ann. 6,46,2. *cf. l. 21*). Verr. II 4,80 quisnam . . . tuebitur P. Scipionis -am mortui? Rab. perd. 30 pro illorum fama, gloria -a *propugnare* (VAL. MAX. 6,2,3 *loqui*. TAC. dial. 13,6 pro -a mei *consulere*). Catil. 3,26 postulabo . . . huius diei -am sempiternam (Phil. 2,32. Lael. 15 amicitiae. *cf.* Balb. 40 quorum vivit immortalis -ae [-a et *var. l.*] gloria. VITR. 3 praef. 2 aeterna -a ad posteritatem sunt permanentes [VAL. MAX. 6,3,1a ae. -ae nota. HIL. in Matth. 29,1. *et al.*]. AVR. VICT. Caes. 34,6 longa sui -a. *v. et l. 21.29.32.36. 46.68.72 al.*). Mur. 12 laus familiae, -a generi . . . constituta est. dom. 43 quod maxime sit insigne ad -am crudelitatis (LIV. 7, 28, 10. 24, 49, 8. CVRT. 4, 4, 19 urbs . . . ad -am posteritatis i. *cf.* CIC. Sest. 27 o diem illum . . . ad posteritatis -am gloriosum. LIV. 8, 12, 4 claro ad -am imperio). Vatin. 8 quid optabilius *potuit accidere* ad immortalitatem gloriae atque in -am mei nominis sempiternam? (off. 2, 76 epist. 1, 7, 8. 2, 16, 5 SEN. contr. 10 praef. 6 VELL. 2, 88, 3 TAC. hist. 1, 67, 1 AVSON. 216, 12 p. 71 P. *cf.* GREG. M. moral. 11, 42 -ae nomen). Balb. 49 valeant res gestae *Marii*, valeat -a *eqs.* (*cf.* Scaur. 33 quo magis ipsius -a excelleret. SEN. dial. 6, 1, 3 viget vigebitque -a). Scaur. 45o M. Aemilius cum sua dignitate omni, cum patris -a, cum avi gloria. Mil. 97 quae *gloria* brevitatem vitae posteritatis -a consolaretur (*cf.* Marcell. 28 vigebit *vita tua* -ā saeculorum omnium. Phil. 9, 4 eis . . . maiores nostri . . . pro brevi vita diuturnam -am reddiderunt. 9, 10 vita . . . mortuorum in -a est posita vivorum. 14,32. SALL. Catil. 1,3 quoniam vita . . . brevis est, -am nostri quam maxume longam efficere. VELL. 2,24,3 caelestem eius vitam et -am futuram. PLIN. epist. 9,9,3. *et al.*). Phil. 2,33 quae (*sc. posteritas et litterae*) eorum gloriam non immortalitatis -a prosequantur (*cf.* CALL. dig. 50,16,220,3 diuturnitatis . . . -am). 9, 7 ad posteritatis -am pertinere (de orat. 2,335 immortalem. Cato 82 *al.* QVINT. inst. 6, 1, 22 *al.* *cf.* LIV. 28,43,5 in -am ac posteritatem. AVSON. 192,19 p. 50 P. vivent per omnem posterorum -am. *v. et l. 18 sq. 27. p. 679,29. 70*). *ibid.* ut legati interitus honoris -am consecutus sit. 14, 35 monumento declarari . . . -am belli (*cf.* APVL. met. 6,29 -am praesentis fortunae . . . perpetua testatione signabo. MIN. FEL. 20, 5 -as *regum* in statuis detinere. TERT. nat. 2,8 p. 110, 6 suggestus modialis figura frumentationi⟨s eius⟩ -am obsignat). de orat. 2,63 in rebus magnis -aque dignis (rep. 1,13 *al.* SALL. Catil. 4,2 NEP. Epam. 1,4 *al.* LIV. 2,19,1. 35, 7,7 proelia . . . nulla -a d. *al.* SEN. suas. 2,18 VELL. 1,16,5. PHAEDR. 4 prol. 19 longā. SEN. nat. 6,31,3 PLIN. nat. 14, 11. QVINT. inst. 10, 1, 104 vir saeculorum -a d. TAC. dial. 20,4 ann. 13,31,1. GELL. 2, 6, 17 neque mentione aut -a ulla dignus. VVLG. II Macc. 7, 20 mater . . . bonorum -a d. [μνήμης]. *et al. cf.* PORPH. Hor. epist. 2,2,65 nihil condignum -a. *v. etiam l. 2. p. 670,29 et vol. V 1,1150,1*). Brut. 92 -am . . . in posterum ingeni sui non desiderant. leg. 3, 21 ad immortalitatem -ae (*cf.* PLIN. epist. 10, 76 perpetuitatem. CIL XII 670 aeternitat⟨em⟩. *v. et supra l. 34*). Att. 4,16,6 habebit aedilitas eius -am non ingratam et est pondus . . . in patris -a. epist. 1, 7, 9 magna *est* -a consulatus tui (TAC. ann. 1, 33, 2. *cf.* LIV. 9, 29, 6 -ae . . . felicioris ad posteros nomen Appi. TAC. ann. 13, 45, 1 illustri. SVET. Aug. 18, 2 quōque Actiacae victoriae -a celebratior et in posterum esset). *al.* MAT. Cic. epist. 11,28,6 munus . . . hominis amicissimi -ae . . . praestare (SVET. Aug. 31,5 honorem -ae ducum pr. *cf.* TAC. ann. 4,9,2 -ae Drusi eadem quae in Germanicum decernuntur [5, 2, 1]. PLIN. epist. 3, 5, 3 hoc -ae amici . . . munus exsolvit. 6,34,1 SVET. Claud. 2,2 Nero 9. *v. et p. 673,23 sq.*). NEP. Phoc. 1,1 -a *rei militaris* est nulla ([*opp.* magna fama]. PORPH. Hor. sat. 1,6,10). ACT. lud. saec. Aug. 113 pertinere . . . ad honorem deorum et ad -am cultus eorum. LIV. 4, 29, 5 egregiae dictaturae tristem -am faciunt, qui . . . tradunt. 23,43,4 Cannarum se . . . -am obscuram . . . facturum. 24, 26, 3 addidit preces . . . per -am Hieronis (SEN. contr. 7 praef. 7 iura p. patris -am. suas. 7, 9 p. aeternam . . . ingenii tui -am . . . oro et obtestor. SEN. Ag. 929 CVRT. 4, 14, 24 PETRON. 97, 9 TAC. ann. 2, 72, 1). POMP. TROG. Iust. 38, 6, 6 ut ne victum quidem *Iugurtham* patris -ae donarent. VITR. 3 praef. 2 nullam -am sunt assecuti (VAL. MAX. 8,14 ext. 3 aeternam. *cf.* SEN. dial. 6, 1, 4 *sceleribus* -am meruerunt. TAC. ann. 1,32,2 -am apud posteros adeptus). 9 praef. 16 mentes . . . -arum gradibus ad caelum elatae. SEN. contr. 9, 1, 11 petisti . . . aeternam -am (*cf.* QVINT. inst. 10, 1, 41 *sperare*. SVLP. SEV. Mart. 1, 4 perennem potius vitam quam perennem -am quaerere). suas. 2, 2 -a sacravit *interritos viros* (*cf. p. 673,2*). 6, 14 quomodo quisque se ex historicis adversus -am Ciceronis gesserit (*seq.* famae). VELL. 2, 16, 2 multum Minatii Magii . . . tribuendum est -ae (TAC. ann. 4, 38, 1). 2, 27, 6 felicitatem diei . . . Sulla perpetua ludorum . . . honoravit -a. 2, 64, 3 Antonii -ae inussit notas *Cicero* (FRONTO p. 166, 6 N. maculam. *cf.* CVRT. 8, 1, 34 -ae illudunt. PLIN. nat. 35,164 exprobravit patinarum paludes Vitellii -ae. AMM. 26,4,4 invidiam cientes Iuliani -ae). 2, 92, 1 factum . . . ne fraudetur -ā.

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VAL. MAX. 1, 7, 1 quem locum unde potius ordiar quam a divi Augusti sacratissima -a? (*cf.* SEN. benef. 4, 30, 1 sacra est magnarum virtutum -a. TAC. hist. 4, 10 Sorani sancta -a *erat*). 5, 1 ext. 2 nihil aliud dignum honore -ae (CIL VI 15446 in h. -ae Gazzae matris. XIV 2795, 1 [*a. 140*]. II 5522 *al.*). 6, 4 praef. quae ... pertinax -a viribus aeternis comprehendit. 8, 15 ext. 1 dea in hominis -a et homo in deae religione cultus est. SEN. dial. 12, 18, 2. epist. 21, 5 duobus -am aeternam promisit et praestat *Vergilius*. ACT. Arv. a. 57, 24 immolav(it) ... -ae Cn. Domiti ([*al.*]. *cf.* APVL. met. 4, 22 -ae defunctorum commilitonum vino mero libant. TERT. spect. 6 p. 8, 10 privatorum -is legatariae editiones parentant. uxor. 1, 6 l. 5. CIL V 5272, 15 lectisternium ... -iIs *illorum* ... ponatur et parentetur). PLIN. nat. 25, 2 tam benigne gratiam -a referente. 28, 23 -am *defunctorum* ... a nobis non sollicitari. 33, 134 ut -am ... opum occupaverit *Crassus* (*cf.* PORPH. Hor. carm. 4, 9, 13 sq. perpetuam obtinuisse -am). CIL XIII 5708 I 6 cella -ae (II 11. *cf.* VI 10276 cubiculum -ae atquaesierunt. 28667 dat titulum -ae [III 2225 posuit titulu memoriens. 3594 t(itulum) -(ae) p(osuit). 10352 *et saepe in Pannonia.* V 5889. INSCR. christ. Diehl 3410 t(i)t(u)l(u)m b(o)n(ae) m(e)m(o)ri(ae) statuvit]. 32051 [*a. 349*] monumentum perennis -ae. VIII 7543 coemeteria -ae. *fort. add.*: X 7563 oboos -ae [*v. adn. ed.*]. *v. et l. 27. 30*). TAC. ann. 2, 73, 1 funus ... per laudes ac -am virtutum eius (*sc. Germanici*) celebre fuit. 3, 2, 1 suprema erga -am filii sui munia. 4, 35, 2 partem -ae apud scriptores retinent *Brutus et Cassius*. 4, 38, 5 prosperam sui -am *parare* (PORPH. Hor. carm. 2, 2, 5 *syn.* fama). PLIN. epist. 6, 10, 3 cuius -a orbem terrarum gloria pervagetur. SVET. Vitell. 10, 3 lapidem -ae Othonis inscriptum (*cf. l. 16*). FRONTO p. 168, 18 N. 203, 16 scriptorum mendacia tam culpam quam -am merent sempiternam. PAPIN. dig. 3, 2, 25 pr. luctum habere patris -ae. CIL VI 36058 titulum -ae suae fecit et suis (II 2101 III 1498. X 3952 f. -ae mortis suae. INSCR. Afr. Gsell I 1828 Victoricus merenti -ae eius fec. NSc. 1930 p. 471 -ae et amicitiae v(ivae) f(ecerunt). *cf.* CIL II 3711 -ae conlocavit. 4406 mater ... -ae eius posuit [VIII 2988. 8833 INSCR. christ. Diehl 2285. *dub.*: CIL V 4729 (*periit*) alumnae suae -ae posuit]. XIII 2121 -ae aeternae liberti ... sub ascia dedicavit [AMM. 22, 8, 5]. *v. et p. 674, 83 sqq.*). VIII 21564 ut ne quidem pignus ... -ae suae solacio nostri relinqueret. CE 497, 3 pie nunc blandae -ae quiescit (*cf.* INSCR. christ. Diehl 1169 hic requiiscit bone -ae [3149]. 3655 b bone -e bixit. *v. et p. 674, 4*). ITALA exod. 17, 14 (Cypr. testim. 2, 21) scribe hoc, ut sit -ae (-a, in -a *var. l.* [εἰς μνημόσυνον, *Vulg.* ob monumentum]) in libro (CIL XII 1982 ut esset -ae. *cf.* VVLG. I Macc. 14, 23 ut sit ad -am [ἔχειν μνημόσυνον]). Ier. 11, 19 (Cypr. testim. 2, 15) nomen eius non erit in -a (*Vulg.* memoretur) amplius (VVLG. psalm. 111, 7 in -a aeterna erit iustus. *al.*). Mal. 3, 16 (Aug. civ. 18, 35) scripsit librum -ae (μνημοσύνου, *Vulg.* monumenti). AVR. VICT. Caes. 33, 26 praemiis -ae (*syn.* famam). HIER. epist. 60, 11, 2 libello amicitias ... aeternae -ae consecravi. VVLG. prov. 10, 7 -a iusti cum laudibus ([*syn.* nomen]. *cf.* Sirach 45, 1 cuius -a in benedictione est [τὸ μνημόσυνον]. *al.*). Sirach 38, 24 requiescere fac -am *mortui*. AVG. c. Faust. 20, 21 p. 564, 15 (*de eucharistia*) per sacramentum -ae. AVELL. p. 703, 1 qui non omnes -as mortuorum iudicat contemnendas. MVTIAN. Chrysost. hom. 22, 2 p. 374 non cum eo (*sc. Abel*) interemit eius gloriam atque -am (τιμήν). *et al.* *speciatim in iure*: TAC. ann. 6, 2, 1 atroces sententiae dicebantur, in effigies quoque ac -am *Liviae*. CIL VI 1343 (*s. f. II ex.*) cuius -a[m] ... restituta est (CAPITOL. Pert. 6, 8 SPART. Did. 2, 6). VLP. dig. 24, 1, 32, 7 post mortem -a eius damnata sit (28, 3, 6, 11 PAPIN. dig. 31, 76, 9 COD. Iust. 7, 2, 2 [*a. 207*]. 9, 8, 6, 2). PAPIN. dig. 40, 15, 2 pr. propter matris vel patris -am ... non retractatam. COD. Theod. 16, 5, 40, 5 (= Iust. 1, 5, 4, 4) -am accusare defuncti.

Ⓘ *formulae ad mortuos pertinentes*: Ⓐ *gen.* -ae (*singulariter abl.* -a: *p. 674, 46*) *accedit ad nomen defunctorum vel ad subst.* (*fere anteponitur, alia v. e. g. l. 69. 72. 79. 81. 84 sqq. p. 674, 6. 10. 18. hic usus praecipue christ. crebrescit inde a saec. III in.; cf. O'Brien, Titles of epistolography 1930 p. 66 sqq.; quasi abundanter una cum* quondam: *p. 674, 3. 14. 40. 48. 57. 82. cf. p. 674, 10*): augustae: FIRM. math. 1, 10, 13 Constantini ... a. ac venerandae -ae principis. AMBR. epist. 17, 5. PAVL. MED. vita Ambr. 26 Valentinianus a.-ae. *et al. v. vol. II 1390, 73.* beatae: *v. vol. II 1914, 38. saepe de episcopis, sed cf.* CONC.S I 3 vers. Tur. p. 116, 23 sub b. (μακαρίας) -ae Constantino. EPIST. Os. Migne 8, 1328C b. vir -ae ... Constans. *superl.*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 50, 20 (*de Constantino*). AVG. epist. 161, 3 (*de Ambrosio*). 186, 2. *et al.* benignissimae: INSCR. christ. Diehl 428. bonae (*de* bene -(a)e *sim. v. Diehl, Inscr. christ. Ind. p. 492 sq.; superl.: l. 79. p. 674, 9; notatur saepe* b. m.; *ex hac formula fluxit adi. q. e.* bonememorius *sim.* [*v. vol. II 2072 16, ubi addas exempla plura a Diehlio l. c. p. 492 collecta*]): APVL. apol. 96 cum fratre optumae -ae viro. MIN. FEL. 20, 6 civem b. -ae. CYPR. epist. 71, 4 p. 774, 12. 73, 3 p. 780, 15. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 163, 12 sub b. -ae Constantio. FILASTR. 66, 1 episcopo b. -ae. RVRIC. epist. 2, 59 p. 439, 7 LEX Visig. Eur. 277. *et al.* *in tit.* (*plerumque christ.*): CIL VIII 2398 Tuccianae ff. pp. bonae -ae feminae. 9065 (*a. 227*). 9090 (*a. 247*). 9091 (*a. f. 231*). 9115 (*a. 250*) Rogatianus bonae -ae. 9168 d. m. s. -ae C. Vibi Saturnini b. m. v(iro). 21564. 27620 Crisis bone -ae. *al.* IX 4841. X 1784, 5 (*a. 187*) Marcianae b. m. f. (*cf.* l. 10). XI 2702, 9 (*a. 224*) Anchari quondam Celeris b. m. v. INSCR. christ. Diehl 250 (*a. 474*) hic requiescet bone -ae spectabilis Expectatus. 306 (*a. 488*) bone -ae Baldaridus vir honestus. 322 benememorie Albina ht. 888 bono marito bone -e. 1055 (*a. 486*) b. m. Innocentius eps. 1166 A (*a. 520*) bone -ae Claudianus prb. 1488 B b. ☧ m. | Eugeniae bona | -ai | (*cf.* 3121 adn. 4273 C b. m | bone -ae Aurelio Vincento). 1611 coiugi optime -ae. 1808 (*a. 530*) bone -ae Petrus, filius conda Asclipi. 2638 ⟨Pr⟩ofuturo bone -ae (*item post nom. propr.*: 2710 adn. 2740 adn. 2805 [*a. 337*]. 2816 A *al.*). 4565 bmm. Ioannes et Redemtus et Matrona (*item de pluribus*: 4827, 1 *al.*). *persaepe* (*v. Diehl l. c. p. 492*). *ironice*: LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 bonae -ae quondam ostrea. clarissimae (*de hominibus ordinis senatorii; saepe notatur* c. m.): SYMM. rel. 19, 2 c. m. f(emina) senior Marciana. *al.* COD. Theod. 11, 1, 1 clarissimae -ae Eusebii exconsule. 13, 5, 14 pr. NOVELL. Marc. 5 pr. 5, 1 GREG. M. epist. 9, 165 p. 164, 13. 9, 170 p. 167, 30. CIL V 4057 Alexandriae c. m. f(eminae). 7783 (*s. II/III*). VI 1368 (*s. III*). 1479 c. m. p(ueri). 1772. 7582 (*s. fere II ex.*). 31730. VIII 24054 c. m. i(uvenis). X 523. 1111. XIV 2934, 2 (*a. 385*). 3517 INSCR. christ. Diehl 131. 143. *et al.* clementissimae: AVELL. p. 350, 2 Leonem principem. consularis: CIL VI 1510 Caecilian⟨o⟩ cons. m. v(iro). XI 1595 cos. m. v. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 279 consularis -ae viri. dilectissimae: GREG. M. epist. 12, 6 p. 352, 32 Anatolius diaconus. divalis: COD. Theod. 5, 1, 2 d. -ae Constantini. divinae: COD. Iust. de cod. confirm. 1 a Theodosio d. -ae. divae: COD. Theod. 1, 11, 2 d. -ae Valentiniano. 6, 27, 7 d. -ae pater noster. 14, 17, 12 d. -ae Constantini vel Constantii. *al.* NOVELL. Theod. 5, 1, 1. COD. Iust. 2, 7, 25 pr. Zenonis d. -ae. 6, 20, 19, 2 Arcadii et Honorii d. -ae. *al.* CONC.S I 3 vers. Tur. p. 112, 19 sub d. -ae (τῆς θείας λήξεως) Constantino. CASSIOD. var. 8, 25, 2 (*de Theoderico*) d. -ae avum. 10, 32, 2 d. -ae Amalasuinthae. *al.* ? dulcissimae (*cf. p. 675, 20*): INSCR. christ. Diehl 4358 Valeriaeni Spenini ... docisime m. (*vel* docisi. mem.). egregiae: *v. vol. V 2, 292, 28.* eminentissimae: CIL VI 31836 e. m. viro. INSCR. christ. Diehl 244 a (*cf.* 300). excelsae: COD. Iust. 12, 19, 15, 2. gloriosae: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 79, 8 cum g. -ae Constantino. EPISC. Gall. Leo M. epist. 65, 3 p. 882A (*superl.*). CASSIOD. var. 8, 11, 3 apud g. -ae Theodericum. *al.* EPIST. Austras. 1 g. -ae germana vestra. LEX Burg. lib. const. 89, 1. GREG. M. epist. 1, 53 p. 78, 18 ab Aetia quondam g. -ae. 8, 8 p. 10, 25 (*de magistro militiae*). *al.* honestae: *v. vol. VI 2904, 68 sqq.* illustris: SYMM. rel. 24, 1 vir praecelsae et i. -ae. 30, 3 COD. Theod. 10, 20, 18 NOVELL. Theod. 26, 3 GREG. M. epist. 9, 35 p. 65, 18. *et al.* immortalis: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 213, 33 (*de Athanasio*). inclutae: *v. vol. VII 1, 960, 84.* laudabilis: VITA Cypr. 4 l. -ae Caeciliani. *nota abl.*: INSCR. christ. Diehl 257 (*s. f. III*) patri laudabili -a (263). magnificae: COD. Iust. 12, 19, 15, 2. GREG. M. epist. 1, 11 p. 12, 21 Eutherii quondam m. -ae. ? militaris: CIL VIII 24064 Extricati sing(ularis?) et mil(itaris?) m. v(iri?). nobilissimae: NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 5 p. 553, 5 (*de episcopo*). CIL VI 1138 (*a. 309*) Romulo n. m. v. perennis: COD. Theod. 8, 4, 6 patre nostro p. -ae. piae (*tantum de impp., ut vid.*): AVG. epist. 185, 25 (*superl.*). EPIST. pontif. 1054 Conc.S IV 2 p. 106, 10. 13 GREG. M. epist. 3, 10 p. 170, 4 *al.* praecelsae: *v. l. 42.* praedicandae: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 236, 8 (*de Athanasio*). rarissimae: CIL VIII 9070. recordabilis: INSCR. christ. Diehl 590 (*a. 513*). recordandae: GREG. M. epist. 1, 46 p. 72, 26 Vitula quondam r. -ae. *al.* rectae: INSCR. christ. Diehl 1349 A. regiae: LEX Burg. lib. const. 3 apud r. -ae auctores nostros. religiosae: AVG. epist. 169, 13 c. Iul. 6, 7, 18 AVELL. p. 544, 7. 650, 2 (*superl. ut* p. 702, 22). CONC.S IV 2 p. 171, 33. reverendae: GREG. M. epist. 9, 75 p. 93, 11 *al.* reverentissimae: CONC.S I 2 p. 89, 14. sacrae: COD. Theod. 11, 7, 9 s. -ae Constantii. sanctae (*fere de clericis christ.*): CYPR. sent. episc. 4 (*superl. ut* INSCR. christ. Diehl 4675). HIL. in Matth. 5, 1 Cyprianus vir s. -ae. EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 89, 9 (*de Constantino. cf.* EPIST. pontif. 522 Conc.S II 4 p. 96, 30 s. ac venerandae -ae Marciani). HIER. epist. 49, 18, 2. 54, 1, 1 s. -ae mater tua. AVG. epist. 75, 3. EPIST. pontif. 374 Conc.S I 2 p. 11, 17 (τῆς ἁγίας μνήμης). ENNOD. dict. 6, 4 p. 441, 19. *et al.* INSCR. christ. Diehl 487 (*a. 549*) sce -ae Eusevius primicerius. 747 (*a. 542*) sc. m. Luccianus defensor. 3284 (*a. 563*) sante bone -ae Santolus subdiiaconus. 3337 A s(anctae) m. f(eminae). *an* s(pectabilis? *v. adn.*). *saepe* (*v. Diehl l. c. p. 404*). sempiternae: CONC.S I 5 p. 129, 11 (τῆς ἀιδίου μνήμης). ? singularis: *v. l. 49.* spectabilis (*cf. l. 71*): COD. Theod. 16, 5, 55 GREG. M. epist. 9, 10 p. 47, 16. spectandae: ENNOD. epist. 5, 25 2 p. 145, 13 expectandae -ae viri. 6, 13, 1 p. 156, 16. sublimis: ENNOD. epist. 6, 14, 1 p. 157, 5. triumphalis: COD. Theod. 3, 10, 1. venerabilis (*fere de episcopis*): AVG. c. Parm. 1, 3, 5 in. VINCENT. LER. 6, 9, 4. AVELL. p. 89, 27 divus Valentinianus. INSCR. christ. Diehl 2454 (*a. 495*). *et al.* venerandae (*fere de episcopis. v. et l. 66*): GAVDENT. serm. 16, 8 AVG. c. Pelag. 2, 3, 5 p. 464, 3 AVELL. p. 539, 17. GREG. M. epist. 5, 54 p. 358, 15 quondam. INSCR. christ. Diehl 1029 A (*a. 478*). *et al. v. et p. 673, 68.*

Ⓑ *dat.* -ae (*nom.: p. 675, 18. cf. p. 683, 47 sqq.*; in -am *sim. v. p. 680, 7 sqq.*) *in capite* (*raro alio loco, v. p. 675, 8. 21. 34. 54*)

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inscriptionis (*cf. et p. 673, 30*): *absol.*: CIL III 3397 -ae. hoc iacet in lapide *eqs.* V 6361. suppl. Ital. 722. VIII 4438 -ae. Aelia Saturnina vixit *eqs.* 5932. 7399 *al.* IX 1278 -ae. Lucceio *eqs.* 1315 *al.* X 2775. 3882. 4064. *c. epith.*: aeternae: CIL III 3982 (*interpol.?*) -ae aeternae. Aur. Reginus Alexius *eqs.* VIII 2953 d. m. s. et -ae ae. 3004. 9674 XII 775. 2270. 2664. XIII 2053 d. m. et quieti et -ae ae. (*cf.* 2238 ⟨qui⟩eti -aequae ae.). 2308 d. m. -ae ae. Quarti. 8353. *al.* INSCR. christ. Diehl (*a. 378*). 3659. 4738 A. *in fine tit.*: CIL V 6638 (*s. I med.*) Daphnidianus -ae ⟨ae⟩t⟨e⟩r⟨n⟩ae sacrum. *adde*: CIL XIII 6279 -ae aeternitatis Lucaniae (7102). *?*aeternali: CIL XIV 319 ⟨mem⟩oriae aeterna⟨li⟩. bonae (*saepe notatur* b. m. *sim.*): CIL III 10611 bone -ae Cl. Maximillae *eqs.* 14406. VIII 8559 b. m. L. Enni Restutiani. X 4387 d. m. s. bonae -ae Valeriae. XIII 1916 bonae -ae et spei aeternae. 8364 d. bonae -ae m. perpetue securitati (INSCR. christ. Diehl 2101 adn. *cf. l. 48 sq.*). 8366 d. m. et b. m. INSCR. christ. Diehl 146 (*a. 415*). 649 b. m. s(acrum) (*item* 4169). 1359 (*a. 487*) m. b. (4252). 3251 bonae et innocenti -ae. 3901 A d. m. bone memore. *saepe (v. Diehl l. c. p. 492)*. *adde nom.*: INSCR. christ. Diehl 2791 (*a. 318*) bona -a Em. Martis. 3241 b. obsequiorum -a. 3627 E. dulcissimae: CIL XII 39 d. m. et -ae dulcissimae. 3882. XIII 2079. *in fine tit.*: CIL III 15166. innocenti: *v. l. 17.* insigni: CIL VIII 5737. perenni: CIL XIII 1898 -ae perenni, quieti aeternae. 1986 ⟨d.⟩ m. ⟨et⟩ -ae perenni. pientissimae: INSCR. Gall. Narb. Espér. 468. sanctissimae: CIL XII 2979 XIII 1940. *add. gen. nom. proprii vel subst.* (*huc rettuli etiam ea exempla, in quibus utrum gen. an dat. subsit discerni non potest*): CIL II 4153 -ae Firmidi Ceciliani. 4412 -ae Valeriae Modestinae. 4418. III 1311. 3538 -ae o(biti) M. Aureli Melitti. 4855. 7982. 10967 -ae Aur. Iuliani q(uondam) trib⟨u⟩n⟨i⟩. V 3705. 4767 *seq.* m(emoriam) p(osuit). 5276 (*in ara*). VI 1621 VII 8. 33. 253. VIII 974 (*in tit. honorario*). 1231. 3120. 4394. 5858 -ae Tatiorum. 6142 -ae gentis. 18800. 23951 IX 1416. 2089 X 2430. 4364 XII 466. 3837 XIII 1799. 8343 XIV 220. 3602. *saepe* (*v. CIL Indd.*). INSCR. christ. Diehl 394. 710 (*a. 225/6*). 2866 (*a. 418*). 2966 A *al.* *in medio vel exeunte tit.*: CIL III 7551 sibi et -ae Cinenes. V 6049. 6054. 6107 X 1042. 2677 XI 6154 XIV 2525 INSCR. christ. Diehl 4143 B. *acced. formulae similes*: d. m. (s.): CIL III 1382 d. m. -ae C. Licini ... Pontici (*item asynd.*: 3557 d. m. -ae quondam Q. Numitori Felicis. 4342. 11052 VI 10278 VIII 735. 4546 d. m. s. -e condam filiorum. 9091 [*a. 231*]. IX 4086. 4800 X 4740 XII 323. 1759 XIII 4328 XIV 2354. 3475 *al.* INSCR. christ. Diehl 2866 A [*a. 469*]. 2867 [*a. 475*]. *seq. nomin.*: CIL VIII 376 d. m. s. m. T. Herennius *eqs.* 5725 INSCR. christ. Diehl 5000). 3666 d. m. et -ae Anniae Lupae (4311. 10521 V 5242 VI 37550 VII 124 VIII 23668 IX 1717 XII 1964 XIII 1003. 11050 XIV 3382 *al.* INSCR. Dessau 8036 d. m. Severae et -ae suae. INSCR. christ. Diehl 4859 A. *seq. nomin.*: CIL XIII 3494. 3495. 3500). IX 5810 ⟨dis manibus⟩ -aeque. *alia* (*v. et l. 6 sq. 14 sq. 22. 34*): CIL II 6181 Apollini Aug. honori -aeque L. Aemili *eqs.* (VIII 8395. *cf. p. 679, 75*). III 5830 -ae et perpetuae securitati (5960 perpetuae s. et -ae dulcissimae. *cf. l. 14 sq.*). 11009 Terr(ae) matr(i) et m(emoriae) Priscille. VI 10958 Deanae et -ae. 15594 Fortunae, Spei ... et -ae Claud. Semnes sacrum. 23832 iuventuti et -ae Parthenopaei sacrum. 28703 d. m. s. pietati et -ae (28790 VIII 4522). 29462 -ae et reliquiis. VIII 3694 d. m. s. -ae et sanctitati. 9150 d. m. s. -ae et raptae lucis (*cf. p. 683, 23*). *in fine tit.*: CIL VIII 4242 -ae et testimon⟨io⟩ eius.

β praevalet notio traditionis (*strictiore sensu de recordatione hominum notitiam rerum gestarum conservante; saepe remissius de librorum monumentorumve relationibus quasi recordationem rerum propagantibus*): ① *de traditione historica* (*cf.* CIC. de orat. 2, 36 historia ... vita -ae): CATO or. frg. 51 ego a maioribus -a sic accepi (CIC. Lael. 38). orig. 31 unde oriundi sunt *Ligures*, exacta -a (*cf.* LIV. 37, 1, 9 res aut nova aut vetustate exemplorum -ae iam exoletae). 71 non longinqua -a est. RHET. Her. 3, 3, 4 *v. p. 670, 13.* CIC. Verr. II 1, 47 quod est proditum -a (-ae *var. l.*) ac litteris (Sest. 142. prov. 21 non solum -ae testimonio, sed etiam annalium l. Tusc. 5, 11 ingenii *Socratis* magnitudo Platonis -a et l. consecrata. PAVL. FEST. p. 16. GELL. 3, 15 tit. exstare in l. perque hominum -as traditum. *cf.* TAC. Germ. 2, 2 [*de carminibus*] unum ... -ae et annalium genus. *v. et l. 75*). Cluent. 62 exstat -a (-ae *var. l.*), sunt tabulae publicae. Mur. 16 ex annalium vetustate eruenda -a est nobilitatis tuae (*cf.* LIV. 8, 18, 12 -a ex annalibus repetita). Sull. 27 ut ne replices annalium -am (ad Q. fr. 1, 1, 7 quendam ex a. -a. LIV. 22, 27, 3 quod nulla -a habeat a. PLIN. nat. 2, 140 exstat a. -a sacris ... cogi fulmina. TAC. ann. 4, 43, 1). Arch. 8 de hominum -a tacere, litterarum -am flagitare (HIER. chron. a. Abr. 2212 AVG. civ. 2, 2 p. 55, 15 D. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253 C dignam rem -a l. [*gr.* γραφῆς ἄξιον]. *fort. add.*: CE 1788, 2 agentis -a(m) ⟨l⟩itterarum). Phil. 13, 26 consulatus est ex omni monumentorum -a evulsus (*cf.* GELL. 6, 19, 8 contra hanc decretorum -am contraque auctoritates veterum annalium). de orat. 1, 181 quia -ā sic esset proditum (CAES. Gall. 5, 12, 1 VAL. MAX. 2, 6, 10. *v. et l. 64. p. 677, 73*). 2, 52 -ae ... publicae retinendae causa (leg. 3, 46 publicis litteris consignatam -am p. nullam habemus. *cf. p. 684, 13 sq.*). off. 2, 63 quorum *beneficiorum* -a liberis posterisque prodatur (CAEL. Cic. epist. 8, 3, 3 CAES. Gall. 1, 13, 7. NEP. Hann. 8, 2 de Magonis interitu duplex -a prodita est. TAC. Agr. 1, 2. GELL. 1, 19, 1 -a super libris Sibyllinis haec prodita est. 15, 22, 10. *cf. l. 8*). LIV. 1 praef. 3 rerum gestarum -ae .. consuluisse. 1, 24, 4 nec ullius vetustior foederis -a est (PLIN. nat. 13, 102. TAC. hist. 2, 3, 1 *opp.* fama recentior. ann. 6, 28, 4. *cf. l. 14. 59. p. 675, 63. 677, 3. 681, 20*). 5, 34, 6 quod quidem continens -a sit. 6, 1, 2 litterae ..., una custodia fidelis -ae rerum gestarum. 8, 10, 8 qui eius pugnae -am posteris tradiderunt (9, 41, 4 TAC. ann. 4, 34, 4. VVLG. Esth. 12, 4 Mardochaeus rei -am litteris). 8, 40, 4 vitiatam -am funebribus laudibus reor (*cf.* 21, 28, 5 variata -a actae rei). 10, 37, 13 huius anni parum constans (*cf. l. 14 sq.*) -a est. CELS. 1 prooem. 62 non -ae soli, sed rationi quoque insistit. SEN. nat. 6, 32, 8 -a litteris servata. COLVM. 1, 3, 7 -ă tradidit (8, 13, 2. 12, 4, 2 APVL. mund. 32. AMM. 22, 4, 7 recens. 22, 16, 14 ut priscae -ae tradunt. SVLP. SEV. Mart. 11, 2 constans sibi maiorum -a. *cf.* COLVM. 1, 4, 6 -ă prodidit). PLIN. nat. 13, 68 cum chartae usu maxime humanitas vitae constet, certe -a. 14, 3 internecione -ae. 25, 12 omnium, quos -a novit. 28, 11 utrāque -ā insigni. 30, 9 transisse per -am. TAC. ann. 11, 14, 1 (*de figuris animalium*) ea antiquissima monimenta -ae humanae ... cernuntur. SVET. Claud. 11, 1 biduum ... -ae eximere. FRONTO p. 237, 3 N. proinde quod Graecorum -a est. AMPEL. 10 ab ineunte aevi -a (*cf.* SOL. 38, 3 paene ultra aevum -ae. POMPON. dig. 43, 20, 3, 4 origo -am excessit). GELL. 10, 27, 1 in litteris veteribus -a exstat, quod *eqs.* 16, 10, 14 cum id factum ante in nulla -a exstaret. MIN. FEL. 7, 2 specta de libris -a⟨m⟩. 16, 5 artium repertores in -as exierunt. TERT. adv. Iud. 1 l. 37 secundum divinarum scripturarum -as. AVR. VICT. Caes. 20, 33 ut sane putant -ae curiosi. AMM. 28, 4, 32 dicta *plebis* -ă loquitur. 31, 14, 8 quae vera esse aequalis nobis -a plene testatur. VVLG. Iob 8, 8 investiga patrum -am. *et al.* *c. emphasi quadam de ineunte traditione hominum* (*cf. l. 21*): CIC. Verr. I 32 nemo umquam post hominum -am (Manil. 62 *et saepe in oratt.*; epist. 10, 16, 1. 11, 5, 1 LEX Gabin. Calp. [CIL I² 2500] 12 BELL. Hisp. 15, 6 NEP. Arist. 1, 2 Them. 5, 3 reg. 1, 3. *cf. p. 677, 20. 681, 49*). SALL. or. Lep. 6 solus omnium post -am humani (AVR. VICT. Caes. 39, 15 SYMM. rel. 41, 5). SEN. benef. 3, 29, 8 ignotis et ultra -am positis maioribus (epist. 44, 4).

② *variato colore*: Ⓐ *praevalet notio descriptionis, mentionis*: VAL. MAX. 1, 8, 6 Martis auxilium ... nonne -a celebrandum est? 3, 2, 5 ne M. quidem Marcelli -am ab his exemplis separare debemus. 3, 3, 2 ad civilium bellorum detestandam -am progredi. 3, 8, 6 honorata -a prosequar *Semproniam* (*opp.* maligna relatione). 5, 1 ext. 2. QVINT. inst. 3, 1, 19 quorum -am ... non omittam (TAC. ann. 12, 11, 1 omissā Tiberii -ā). TAC. ann. 16, 16, 2 ut ... in traditione supremorum accipiant habeantque propriam -am *viri illustres*. SVET. Dom. 5 sine ulla pristini auctoris -a. IREN. 1, 9, 2 ut ... Ioannes ... Christi Iesu -am non fecerit ([μνείαν ποιεῖσθαι]. LVCIAN. Cypr. epist. 22, 1 p. 534, 1 CAPITOL. Alb. 3, 2. RVFIN. hist. 3, 36, 13 [*gr.* μέμνηται, *antea* mentionem facit]. 5, 8, 9 [*gr.* μνήμην πεποίηται]. CONC.S I 2 p. 41, 37. I 3 vers. Tur. p. 24, 16 [*gr.* μνημονεῦσαι]. SIDON. epist. 3, 3, 9 laborum tuorum non ex asse historiam texere, sed pro parte -am facere. RVSTIC. c. aceph. p. 1240 B fit de resurrectione -a. *et al.* *cf. p. 678, 12*). EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 96, 28 *testimonium* Hippolyti ... in -a haeresium. Ⓑ *praevalet notio narrationis, fabulae sim.*: TAC. Agr. 3, 3 -am prioris servitutis ac testimonium praesentium bonorum composuisse (SVET. Claud. 1, 5. *cf.* GELL. 11, 18, 17 de moribus *Lacedaemoniorum* ... -as condiderunt. VITA Mar. meretr. 17 RevBén. 50, 1938 p. 239, 51 -am *Habramionis* scripsimus). GELL. praef. 23 -arum delectatiunculas. 2, 21, 6 qui se ad litteras -asque veteres dediderat (5, 5, 1 in libris veterum -arum. 10, 12, 9 AMM. 25, 9, 11. 31, 4, 7 resipiscant tandem -ae v. ..., quae ... ut fabulosae sunt lectae. *cf.* CYPR. Demetr. 17 antiquas [FIRM. math. 6, 30, 1 antiquae ... -ae lectionum]. *v. et l. 4. p. 681, 20*). 6, 8, 1 non modo historiae veteres, sed recentes quoque -ae. MIN. FEL. 18, 6 de geminis -a notissima est. 31, 3 -ae et tragoediae vestrae incestis gloriantur. TERT. apol. 18, 5 Ptolemaeus ... -arum ... libros a Iudaeis ... postulavit. 19, 2 urbes insignes historiarum et canas (arcana *F*) -arum (*cf.* OROS. hist. 1, 2, 105 et cultu et -a ... celebres *insulae*). anim. 28 p. 346, 22 vetus sermo apud -am Platonis. IVL. VAL. 1, 53 fabulas ... et -as religiosas. INSCR. christ. Diehl 1652 Maria ... -is et orationibus scrm valde devota. *in tit. librorum*: OROS. comm. 2 p. 154, 5 ex libro quodam, qui inscribitur '-a apostolorum' (TVRRIB. epist. Migne 54, 694 D). Ⓒ *spectatur magis ad res gestas ipsas quam ad earum traditionem* (*cf. p. 680, 60. 684, 30*): CIC. Verr. II 4, 105 altius ordiri ac repetere -am religionis. Manil. 27 qui ... antiquitatis -am virtute superarit (*cf.* CIL VIII 5276 omnes priorum -as supergressus est). Flacc. 3 omnem -am temporum praeteritorum, salutem praesentium, spem reliquorum ... in hoc uno iudicio positam (leg. 3, 31 replicare -am t. PRISCILL. tract. 10, 124 profetici historia sermonis ... non -am mortalium t. ... eloquitur. *cf.* CIC. Phil. 4, 3 nihil ex omnium saeculorum -a tale cognovi [rep. 3, 14 plurimorum s. et eventorum -am litteris continet *gens Aegyptiorum*]. orat. 120 annorum septingentorum -am uno libro colligavit *Atticus*. *v. et p. 677, 2*). Brut. 14 omnem rerum -am ... complexus est *Atticus libro* (GELL. 15, 28, 1. AMM. 31, 5, 10 cum explicandae r. -ae ubique debeatur integritas

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fida. *cf.* CIC. Brut. 19). LIV. 25, 11, 20 propiores...aetate -ae rerum *auctores* (*cf.* 29, 14, 9 a proximis -ae temporum illorum scriptoribus). TAC. Germ. 28, 2 Boihaemi nomen significat . . . loci veterem -am. FRONTO p. 220, 14 N. quis ita ignarus est bellicarum -arum, qui ignoret *eqs.* GELL. 5, 9, 4 Herodotus in historiis huius -ae scriptor est.

iuncturae verbales ad IB2: *nom.*: -a *durat, exstat, subit sim.* (*v. et p. 668, 18 sqq.*): adest: CIC. Phil. 10, 8. *aliter* VARRO ling. 6, 40 -a nostra. antecedit: QVINT. inst. 1, 1, 25. apparet: SEN. benef. 7, 23, 2. crescit: CIL VI 1527. durat: SEN. suas. 7, 8 quamdiu rei publicae ... -a duraverit. SEN. benef. 5, 17, 4 PLIN. nat. 30, 4. 34, 12 PLIN. epist. 9, 19, 6 SVET. gramm. 1. *et al.* est: PVBLIL. P 18 perdit . . . qui dat, nisi sit -a. LIV. 27, 9, 11 si -a antiquae patriae esset. PLIN. nat. 5, 75 TAC. ann. 5, 2, 2. ITALA Zach. 13, 2 (Aug. civ. 8, 23) non iam erit eorum -a (*μνεία*, *Vulg.* non memorabuntur). Bar. 4, 27 (Rem.) erit ... *deo* pro vestra captivitate -a. *et al.* *ellipt.*: PLIN. nat. 3, 79 in qua *insula* Berconi oppidi -a. TAC. hist. 1, 56, 1. exstat: NEP. Timol. 2, 2 benignitatis -am volebat exstare. LIV. 26, 13, 16. PLIN. nat. 5, 8 nec -a ulla nec vestigium exstat *urbium* (*cf.* SVET. Nero 24, 1). *al.* SVET. rhet. 25, 7 LABEO dig. 22, 3, 28 *al.* APVL. flor. 7 p. 23 quantum hominum -a exstat. *et al.* haeret: CIC. Catil. 4, 22 in...sermonibus ac mentibus. LIV. 45, 43, 1 SEN. benef. 2, 24, 1. incurrit: SEN. benef. 1, 12, 1. 7, 23, 2. manet: CIC. inv. 2, 69 Phil. 5, 51. off. 2, 43 rerum Romanarum. NEP. Timoth. 2, 3 LIV. 8, 37, 12 SEN. suas. 5, 8. *et al.* (per-: ANTH. 417 tit. re-: SALL. Iug. 24, 10 QVINT. inst. 11, 1, 59). obversatur: LIV. 6, 17, 4. 35, 11, 3 TAC. ann. 14, 63, 2. occurrit: LIV. 25, 38, 8. 26, 51, 13 SEN. contr. 9, 1, 4 SEN. dial. 12, 18, 7 CVRT. 7, 1, 24. redit: SEN. Oed. 768 QVINT. inst. 11, 2, 7. revertitur: SEN. epist. 99, 23. reviviscit: CIC. har. resp. 48. sedet: SEN. Med. 556 melioris tibi -a nostri sedeat (re-: CAES. Gall. 7, 77, 4). subit: LIV. 37, 49, 3 CVRT. 5, 4, 11. valet: RHET. Her. 3, 11, 19 CIC. p. red. ad Quir. 10 Sest. 21 *al.* LIV. 30, 11, 11. TAC. ann. 4, 21, 1 (*opp.* impetus). *et al. v. et p. 672, 24* (prae-: TAC. ann. 2, 76, 3 SVET. Nero 33, 2). venit: SEN. epist. 99, 23. viget: *p. 672, 25.* vivit: SEN. benef. 3, 5, 2. *et al.* *agitat, terret sim.* (*v. et p. 668, 18 sqq.*): accendit: TAC. hist. 1, 25, 2 quos -a Neronis ... accenderet. adiuvat: LIV. 5, 13, 10. agitat: FLOR. epit. 2, 12, 2. comitatur: SEN. benef. 7, 28, 1 te beneficiorum -a comitetur. comprehendit: *p. 673, 6.* custodit: CYPR. epist. 39, 2^extr. gloriam cicatricum. facit: QVINT. decl. 298 p. 176, 20 quo magis . . . erubescam (ef-: CELS. 8, 4, 4 ut). flectit: TAC. hist. 4, 63, 1. impedit: CIC. Att. 8, 3, 4. invitat: SEN. contr. 1 praef. 20. movet: CIC. epist. 13, 66, 1. offundit: CIC. Marcell. 10 pectus. permulcet: LIV. 7, 40, 1 -a patriae iras. prodest: CIC. Cael. 74 LIV. 4, 41, 12. refricat: CIC. Sull. 19 animum. suffragatur: CIC. Planc. 1. tangit: LIV. 1, 5, 6 animum. tenet: CIC. p. red. ad Quir. 1 ut aliquando vos ... -a mei ... teneret. terret: LIV. 2, 45, 1. *abest, fugit sim.* (*v. et p. 668, 29*): abest: LIV. 32, 39, 5. abit: LIV. 2, 4, 2 QVINT. decl. 347 p. 368, 14. abolescit: LIV. 3, 55, 6 *al.* cedit: TAC. ann. 15, 54, 3 acceptae libertatis -a (dis-: CIC. rep. 6, 9 ex animo. re-: VVLG. Sirach 39, 13). cessat: VVLG. deut. 32, 26. deest: CIC. Planc. 96. deficit: SEN. epist. 21, 6 COLVM. 11, 3, 65 PLIN. nat. 3, 144. deserit: APVL. met. 6, 31 nec vos -a deseruit utique, quid iam dudum decreveritis *eqs.* excidit: LIV. 27, 3, 8. exolescit: SEN. Oed. 821 nat. 7, 30, 5 CVRT. 3, 13, 17. fugit: *v. p. 671, 41.* intercidit: LIV. 2, 8, 5 VAL. MAX. 5, 2, 10 SEN. benef. 3, 1, 4. interit: PLIN. nat. 14, 2. moritur: CIC. p. red. in sen. 3 *al.* occidit: CIC. leg. 2, 48. perit: SEN. Herc. f. 408 VVLG. Iob 18, 17. psalm. 9, 7 (*Psalt. Cas.* nomen). *al.* (dis-: VVLG. psalm. 108, 15). quiescit: SEN. epist. 49, 1. senescit: SEN. benef. 1, 3, 5. subsidit: SEN. benef. 7, 22, 2. vanescit: CYPR. laps. 16 (e-: CIC. de orat. 2, 95 SEN. benef. 1, 12, 1).

dat.: -ae *prodere, tradere sim.*: commendare: *v. vol. III 1842, 41. adde* AMM. 16, 10, 3 posteritatis celebri -a⟨e⟩. dare: FEST. p. 229 'prodit' -ae porro dat. GELL. 1, 11, 6. 6, 1, 1. efferre: *v. vol. V 2, 145, 19.* inculcare (*cf. p. 668, 48*): VAL. MAX. 3, 2, 22 Cynaegirum . . . Graecia omnium saeculorum -ae litterarum praeconio inculcat. mandare (*cf. p. 668, 49*): VARRO rust. 2, 7, 9. CIC. Phil. 13, 37 litteris -aeque (PLIN. paneg. 86, 2 AVG. civ. 15, 27 p. 120, 18 D. *cf.* BOETH. cons. 1, 4, 25 W. stilo . . . -aeque). LIV. 39, 5, 5 -ae ac posteritati (*cf.* AMM. 17, 13, 26 posteritatis -a⟨e⟩). 39, 50, 10 VELL. 1, 15, 5. 2, 8, 1. 2, 112, 1 CELS. 8, 8, 1A SVET. Cal. 8, 3 GELL. 3, 17, 1. 4, 11 tit. (*syn.* scripserit). *et al.* prodere: CIC. inv. 2, 3 Verr. II 4, 103. Phil. 2, 54 hoc litteris mandari, hoc -ae prodi. 14, 3 -ae posteritatique. de orat. 1, 261 rep. 1, 16. epist. 5, 16, 3 -ae . . . litteris pr. *et 19ies.* CAES. Gall. 6, 25, 5 quae *genera ferarum* . . . -ae (α, -a β) prodenda videantur. civ. 3, 17, 1 NEP. Alcib. 1, 1 *et 4r.* CIL XI 1421, 26 (*a. 4*). LIV. 3, 54, 12. 38, 55, 2 (*syn.* tradunt). *et 13ies.* R. GEST. div. Aug. 13 *gr.* ὁμολογεῖται. PAVL. FEST. p. 120. 177. 347 VELL. 2, 4, 6 CELS. 3, 21, 8 *al.* SEN. dial. 2, 17, 3 *al.* nat. 1, 2, 1 *et ap.* CVRT. (*6ies*), COLVM., PLIN. nat., QVINT., FRONTIN., TAC., APVL. *et al.* relinquere: APVL. apol. 11. *v. et p. 673, 37.* servare: SCHOL. Cic. Bob. p. 113, 21 id expiamentum -ae servatum. tradere (*cf. p. 668, 54*): VARRO ling. 5, 165 CIC. Q. Rosc. 6 Mur. 59. Phil. 13, 40 hominum -ae sempiternae (*cf.* VAL. MAX. 3, 7, 4 aeternae [6, 1 ext. 1]. PS. QVINT. decl. 6, 22 tenaci. CLAVD. DON. Aen. 1 praef. p. 2, 22 secuturae). parad. 23 TVBERO hist. 1 LIV. 2, 36, 8. 3, 67, 1 hoc posteris -ae traditum iri (VITR. 1 praef. 3. 1, 1, 5). 5, 21, 16. 10, 42, 6. 44, 22, 17 VITR. 5 praef. 2. 7 praef. 1 (*antea* tradere posteris). VAL. MAX. 8, 3, 2 PHAEDR. 4, 25, 3 SEN. apocol. 1 nat. 1, 11, 2 epist. 33, 7 (-a *pP*). 77, 14 *et ap.* CVRT., COLVM., PLIN. nat., QVINT., FRONTONEM *et al.*

acc.: -am *habere, excitare, renovare sim.* (*v. et p. 668, 63 sqq.*): afferre: CIC. fin. 5, 2 hortuli *Platonis*...-am...mihi afferunt. PLIN. nat. 31, 15. apprehendere: VAL. MAX. 5, 1, 8. augere: CIC. Brut. 331. colligere: *v. p. 671, 35.* commovere: CIC. de orat. 2, 20. comprehendere: *v. p. 670, 17.* consequi: CIC. rep. 6, 24. *v. et p. 672, 39.* curare: *v. p. 671, 57.* custodire: CIL XIII 3694. declarare: *v. p. 672, 40.* deferre: MACR. somn. 1, 12, 9. excipere: *v. vol. V 2, 1252, 62. adde* CIL XIII 10024, 66 (*in anulo*) escipe -am. excitare: *v. vol. V 2, 1259, 40.* facere (*cf. p. 671, 63. 676, 46*): PLIN. nat. 1, 31, 11 quae -am *faciant*, quae oblivionem. TERT. test. anim. 4 p. 139, 6. VVLG. psalm. 110, 4 -am (*μνείαν*) fecit mirabilium . . . dominus. Rom. 1, 9 *al.* (re-: SEN. benef. 2, 24, 1). figere: CIC. Catil. 4, 23 mentibus. fovere: CIL II 4465 statua fovens -am pietatis. habere: RHET. Her. 3, 16, 29 *al.* SVET. vita Hor. p. 45 POMPON. dig. 1, 2, 2, 42 ARNOB. nat. 1, 38 p. 25, 27 VVLG. sap. 2, 4. *et al.* *v. et p. 670, 14. 671, 6. 54. 672, 53* (ad-: NEP. Epam. 7, 2 nullam adhibuit -am contumeliae. CIL VI 10230, 7). irritare: SEN. epist. 49, 1. notare: *v. p. 670, 16.* percurrere: VAL. MAX. 4, 3, 13 animus maximorum virorum -am percurrens. possidere: *v. p. 671, 6.* proponere: CIC. Lael. 102. recensere: MIN. FEL. 1, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 128, 24. *et al.* reddere: SEN. epist. 49, 1. redintegrare: LIV. 3, 56, 2. referre: CIC. Sull. 37 PS. QVINT. decl. 4, 11. refricare: CIC. Phil. 3, 18. renovare: CIC. inv. 1, 100. Mur. 16 -am prope intermortuam generis. Phil. 13, 27 Brut. 331 Att. 2, 22, 3 *al.* NEP. Timoth. 2, 3 LIV. 3, 51, 7. 22, 61, 13 *al.* CVRT. 7, 1, 7. repetere: CIC. Deiot. 20 (*seq.* recordare). VAL. MAX. 2, 2, 9 QVINT. inst. 11, 2, 20 TAC. hist. 1, 50, 2. *v. et p. 671, 47.* resculpere: SCHOL. Cic. Bob. p. 95, 7. retractare: SEN. contr. 1 praef. 13 SEN. epist. 99, 19. revocare: SEN. epist. 124, 17 *al.* CIL VI 10230. *et al.* servare: CIC. Cato 81 VELL. 2, 53, 2 VLP. dig. 11, 7, 2, 6 CYPR. idol. 3 *al.* LAMPR. Comm. 19, 2 -ae innocentium serventur. CIL VIII 12354. *et al.* (con-: *v. vol. IV 421, 77*). signare: *v. p. 672, 41* (con-: *v. p. 675, 82.* ob-: *v. p. 672, 43*). suscitare: PANEG. 4, 8, 4. tenere: CIC. fin. 3, 9 epist. 6, 2, 1 *al.* (con-: CIC. inv. 2, 161. ARNOB. nat. 7, 33 p. 266, 18 continent *di* offensionum -as illatas [-tarum *pars edd.*]. de-: *v. p. 672, 41.* re-: LVCIL. 956 CIC. Mil. 101 leg. 3, 29 CAES. Gall. 2, 21, 2 *al.* SEN. dial. 6, 3, 2 TAC. hist. 3, 68, 2 ann. 5, 6, 3. sus-: SEN. contr. 4 praef. 6). testari: CIC. Sull. 82 VELL. 2, 25, 4 PORPH. Hor. carm. 1, 2, 15. urguere: TERT. resurr. 37 p. 79, 17. usurpare: CIC. p. red. in sen. 37 Lael. 28. *relinquere, propagare sim.*: committere: CIC. Ver. II 1, 93. exhibere: CYPR. epist. 69, 8 p. 757, 9 posteris. extendere: PLIN. nat. 2, 154 PLIN. epist. 5, 5, 4. 7, 31, 5. mandare: AVIAN. fab. prooem. quoinam litterarum titulo nostri nominis -am mandaremus (com-: PLIN. epist. 3, 5, 4. SVET. Otho 10, 2 reliquias suas et -am. AMM. 20, 8, 17. *et al.*). perducere: VAL. MAX. 5, 2 ext. 4. prodere: *v. p. 675, 84.* producere: SEN. contr. 1 praef. 11 SEN. dial. 12, 18, 1. proferre: PLIN. epist. 5, 11, 2. propagare: PLIN. nat. 15, 49. 34, 17 TERT. nat. 2, 11 p. 114, 18 SOL. 24, 5 AMM. 23, 1, 2 CIL VIII 4692. *et al.* prorogare: PLIN. epist. 7, 31, 5. 9, 9, 3. relinquere: CIC. div. in Caec. 2 iucundam diuturnamque -am. Sull. 88 Brut. 38. off. 2, 55 -am aut brevem aut nullam. *al.* SALL. Iug. 85, 38 -am sui praeclaram. VAL. MAX. 9, 6 ext. 2 insignem. TAC. ann. 15, 68, 3 acrem. AMBR. obit. Valent. 1 inhonoratam. VVLG. sap. 8, 13 immortalitatem et -am aeternam. *et al.* (de-: VVLG. Sirach 23, 36 II Macc. 6, 31). tradere: *v. p. 676, 8.* transmittere: HIER. epist. 50, 4, 4. *colere, sacrare sim.*: celebrare: *v. vol. III 744, 75. adde e. g.*: CIL XIV 2795, 12 (*a. 140*) ut celebraretur natalis dies ac -a Domitiae. RVFIN. hist. 4, 15, 44 -as *martyrum* . . . celebramus (εἰς . . . μνήμην). colere: *v. vol. III 1677, 43* (ex-: *v. vol. V 2, 1279, 28*). consolari: TERT. adv. Val. 4 p. 181, 13. dicare: AVG. civ. 10, 3 p. 406, 8 D. diligere: SVET. Vesp. 2, 1. frequentare: *v. vol. VI 1310, 7.* honorare: SVET. Aug. 100, 2 CYPR. epist. 68, 5 p. 748, 12 AVG. civ. 1, 26 p. 41, 19 D. honorificare: CYPR. epist. 68, 5 p. 748, 12. indulcare: VVLG. Sirach 49, 2. prosequi: CIC. Phil. 10, 8 PLIN. epist. 3, 10, 3 CYPR. epist. 9, 1 p. 489, 5. sacrare: TAC. ann. 3. 63, 4 AVG. civ. 10, 3 p. 406, 8 D. *v. et p. 673, 2* (con-: *v. vol. IV 384, 45 sqq. adde e. g.*: LACT. epit. 23, 4 -as regum . . . consecrari). tueri: *v. p. 672, 8.* venerari: TAC. Agr. 46, 3 SACR. Greg. 1, 21 *al.* *delere, violare, timere sim.*: abicere: CIC. Phil. 1, 30. 8, 32. abolere (*cf. p. 667, 41*): LIV. 7, 13, 4 VAL. MAX. 8, 14 ext. 5 COLVM. 6, 35, 2 TAC. hist. 1, 84, 2 SVET. Cal. 60 *al.* LAMPR. Comm. 19, 1. COD. Iust. 1, 3, 23 (*a. 452*) aboleatur . . . Eutychetis damnosa -a. *et al.* amittere: CIC. Deiot. 12 MART. CAP. 6, 577. auferre: ITALA prov. 1, 12 (Aug. civ. 17, 20) VVLG. I Macc. 3, 35. circumcidere: SEN. epist. 78, 14. confundere: LIV. 5, 50, 6 cum, in quae (*sc. templa*) referri oporteret *aurum*, confusa -a esset. contemnere: *v. p. 673, 52.* delere: *v. vol. V 1, 435, 58. adde e. g.*: CIC. Phil. 1, 1 omnem -am discordiarum oblivione ... delendam. epist. 2, 1, 2 CAES. or. frg. Gell. 5, 13, 6. deponere: CIC. Cael. 50 (*syn.* obliviscor). CAES. Gall. 1, 14, 3. civ. 2, 28, 2 ne primam sacramenti . . . -am deponerent. deserere: VAL. MAX. 4, 7, 1. detestari: CIC. Pis. 96 AMM. 14, 6, 17. diluere: VAL. MAX. 9, 2, 1. dispergere: TERT. apol. 9, 17. effundere: APVL. met. 5, 18. eicere: LIV. 28, 28, 8. eradere:

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Tert. carn. 17 p. 454, 21 Oe. excutere: Sen. benef. 7, 22, 1 Qvint. decl. 388 p. 435, 22. excedere: Sen. amic. p. 30. expellere: Caes. civ. 1, 34, 3. exponere: Cypr. epist. 63, 11 p. 710, 15 (*syn.* fiat oblivio). exterminare: Psalt. Cas. 33, 17. 108, 15. extinguere: Cic. Cael. 71 Val. Max. 5, 6 ext. 4. 8, 14, 1 Sen. epist. 49, 1 Tac. ann. 4, 35, 5. fugere (*aliter p. 669, 9*): Sen. benef. 1, 3, 1 -am suam fugiens. interimere: *v. p. 673, 53.* lenire: Tac. ann. 1, 71, 3. oblitterare: Liv. 21, 29, 7 Svet. Tib. 52, 2. *et al.* obruere: Cic. har. resp. 57 Tusc. 1, 110 Sen. Oed. 821. obscurare: Cic. de orat. 2, 95 Vell. 2, 27, 5. omittere: *v. p. 671, 75. 676, 42.* opprimere: Liv. 38, 50, 4. perdere: Vvlg. psalm. 33, 17 Is. 26, 14. perfundere: Val. Max. 6, 4, 5 detestatione (*inde* Amm. 18, 4, 5). perhorrescere: Cic. Phil. 13, 31. privare: Itala deut. 32, 26 (Lugd.). prohibere: Tert. adv. Marc. 4, 16 p. 470, 1. reformidare: Plin. epist. 5, 8, 2. remittere: Liv. 9, 38, 12. removere: Apvl. apol. 43. reprimere: Cic. Cael. 71. sopire: Paneg. 4, 8, 4. subducere: Sen. benef. 3, 1, 2. temperare: Tert. anim. 56 p. 389, 20. timere: Sen. dial. 10, 10, 4 Tac. ann. 11, 37, 2. tollere: Cic. Quinct. 70 Verr. II 4, 78 Brut. 53 off. 3, 40 *al.* Vvlg. I Macc. 12, 53. *v. et p. 671, 78.* tradere oblivioni: Vvlg. eccles. 9, 5. vexare: Amm. 21, 10, 8. violare: Cod. Theod. 2, 24, 1. vincere: Cvrt. 6, 9, 4.

abl. separ.: fraudare: *v. p. 672, 84.* spoliare: *v. p. 670, 75.*

praep.: *artiore c. verbis conexu*: ad -am *hortor, reduco alqm.* (*aliter p. 669, 47*): commovere: Cic. fin. 5, 3 me ... ad altiorem -am Oedipodis ... species quaedam commovit. convertere: Cic. Sest. 130. excitare: Cic. top. 5. hortari: Cic. Att. 8, 2, 2. monere: Isid. orig. 15, 11, 1. reducere: Sen. epist. 94, 26. revocare: Cic. Flacc. 60. revolvere: Tac. ann. 11, 34, 1. trahere: Val. Max. 1, 6, 9. *prodere*: Cic. Verr. II 5, 36 ius imaginis ad -am posteritatemque prodendae. Rab. Post. 16 ad posteritatis -am.
in -am *redeo, reduco alqm. sim.* (*aliter p. 669, 54*): incidere: Cic. Brut. 9 cum in eam *-am et recordationem* ... incidissemus. incurrere: Cic. Brut. 251 incurro in -am ... miseriarum. inducere: Plavt. Persa 643 ne suarum se miseriarum in -am inducas. Qvint. inst. 9, 2, 61. redire: Plavt. Capt. 1022 in -am redeo. Ter. Phorm. 802 Cic. inv. 1, 98. Cato 21 in -am redeo mortuorum. *al.* Sen. benef. 5, 23, 2 ut se redisse in -am, non reduci putet. Tac. hist. 4, 77, 3 (*e coni.*). *et al.* reducere (*cf. l. 36*): Sen. epist. 49, 1 qui in amici -am ... reducitur. *al.* Plin. epist. 3, 10, 2. Vvlg. Is. 43, 26 reduc me in -am. *et al.* regredi: Plavt. Capt. 1023. reverti: Sen. contr. exc. 1, 4 priusquam in mei -am reverterer. revocare: Petron. 10, 4 in -am revocatus iniuriae. Ivst. 7, 1, 8. Avg. civ. 16, 43 p. 195, 1 D. ut recordationem nostram in ... facti -am revocaret. *et al.* *dare sim.*: dare: Sen. dial. 9, 14, 10 dabimus te in omnem -am. epist. 93, 5 Gell. 3, 8 tit. (tra-: Sen. dial. 6, 21, 3). disseminare: Cic. Arch. 30 omnia ... spargere me et disseminare arbitrabar in orbis terrae -am sempiternam (*an ad l. 68 sqq. refer.?*). spargere: *v. l. 45.* *adde*: exire: Lact. inst. 1, 22, 8 potuerunt ... res in -am non exire. *v. et p. 676, 25.* a -a *avertere sim.*: abstinere: *v. p. 671, 59.* avertere: Liv. 7, 38, 5. perdere: Pass. Petr. 2 quod ... Petrum ... ab hominum ... -a perderet.

laxiore c. verbis conexu: *sensu finali*: ad (*v. et p. 670, 60. 672, 17*): Cic. Verr. II 5, 84 haec ego ad -am vetustatis ... referri volo. leg. agr. 1, 5 ad aeternam hominum -am (Lact. ira 4, 9. Vvlg. I Macc. 13, 29 [ὄνομα]. CIL X 4560. *et al. cf.* Cic. dom. 87 sempiternam [103 *al.* Inscr. NSc. 1915 p. 32]. Cod. Iust. 9, 41, 11, 1 [*a. 290*] ad perennem scientiae -am [Amm. 15, 10, 9 ad p. sui -am]). p. red. in sen. 27 non modo ad nostram, verum etiam ad sempiterni -am temporis. prov. 6 ad insignem -am turpitudinis. Mil. 80 ad immortalitatis et religionem et -am (*cf.* Phil. 14, 34 ad -am aeternitatis. CIL VIII 17896 in. [*a. 361/3*] at perpetuitatis -am [Inscr. RevA. V 32, 1930 p. 340 n. 2]). Phil. 5, 17 ad posteritatis -am (14, 38 Qvint. inst. 10, 1, 31 Min. Fel. 21, 6. *et al. cf.* Pelag. in II Cor. 3, 3 ad -am posterorum). *al.* Tac. ann. 3, 5, 2. 3, 57, 1. Lact. inst. 7, 15, 19 ad -am posteris tradidit (*cf. p. 677, 84*). Priscill. tract. 3, 68 ad humanam -am (*cf.* 3, 69 ad -am divinam). Vvlg. I Macc. 14, 23 ut sit ad -am (μνημόσυνον. *cf. l. 78 sq.*). CIL XIV 2934, 19 (*a. 385*) ad -(a)m meam. XI 6035 ad cuius mem⟨oriam honor⟩emq. (*cf.* CIL VI 1479 *antea* in honorem). *et al.* in *c. acc.* (*abl. pro acc.: l 83. p. 680 2 sq. 10 sqq.; v. et l. 45. p. 680, 50*): Cic. Vatin. 8 (*v. p. 672 20*). Qvint. inst. 10, 7, 30 in -am posteritatis ... compositi *commentarii* (*cf.* Lact. inst. 4, 21, 2 praedicatio in -am scripta. CIL III 10505). Tac. ann. 1, 73, 3 quos *ludos* mater sua in -am Augusti sacrasset (*cf.* Svet. Iul. 26, 2 munus ... pronuntiavit in filiae -am. Tib. 7, 1 Tert. anim. 17 p. 326, 7 Lact. inst. 1, 8, 8). Plin. epist. 3, 3, 1 in -am eius et in honorem tuum (CIL XIV 2795, 7 [*a. 140*]. II 4080. 4087. 4458 V 744. 827. 829 XI 2702, 19 *al.* Schol. Cic. Bob. p. 136, 5. *cf. l. 67. p. 672, 64*). Svet. Aug. 7, 1 Cal. 15, 2 Fest. p. 363 Scaev. dig. 34, 1, 17. Itala Ios. 4, 7 (Lugd.) erunt vobis lapides isti in -am (μνημόσυνον, *Vulg.* monumentum). Comm. instr. 1, 15, 6 aras in -am sibi fecerunt (CIL III 10305 V 4331. 6391 VIII 4264 XI 3552 *al.* Sacr. Greg. 1, 24 in mei -am [*spectat ad Luc. 22, 19* in meam commentationem]. *cf. vol. VII 1, 449, 5*). Vvlg. Sirach 45, 11 (εἰς μνημόσυνον). sap. 16, 11 in -a ... sermonum tuorum examinabantur *Israelitae* (εἰς ὑπόμνησιν). Matth. 26, 13 *al.* Cod. Iust. 1, 17, 1, 14 in maximam et aeternam rei -am (*cf. l. 3. p. 679, 53*). CIL II 8 in -am *illius* ... posuerunt (332. 6115 in -a posuit. III 1971. 8309. 13850 V 836. 2801 VIII 3596. CE 1588, 2 in -a). 4332 in ... -am perpetuam hortos ... tradidit (*cf.* V 2090 dedit [4990 *al.*]. 4016 adiecit. X 6328 r⟨eli⟩quid). VIII 5158 in -am meam ... institui. *seq.* ut: Itala num. 16, 40 (Lugd.) appositae sunt *arulae* ... in -am filiis Istrahel, ut non accedat quisquam (μνημόσυνον, *Vulg.* quibus commonerentur ne). *sine verbo* (*fere in capite tit. sepulcralium*): CIL II 204 in memo⟨riam⟩ Arriae Avitae matr. Q. Cassius Arrianus. 351. 5745. III 1965 Veneri Victrici. in -am *eqs.* 2981 d. m. s. im -a *eqs.* 3068 (*in fine tit. ut* V 463). 10532 in -a. 12589 V 520. 7555. VI 25607 securitati perpetuae. in -am *eqs.* XI 4200 XIV 1207. Inscr. christ. Diehl 1179 in -a. ob (*v. et l. 43*): Pavl. Fest. p. 139 monimentum est ..., quicquid ob -am alicuius factum est (CIL III 4267 VIII 9065 [*a. 227*]. 9162 [*a. 227*]. IX 3935. 4021 Inscr. christ. Diehl 4166 adn.). Act. Arv. a. 55, 5 ⟨immolavit⟩ ... ob -am Domiti (*cf. p. 673, 9*). CIL VI 10234 in. (*a. 153*) ob -am ... donum dedit (V 4017). III 4314 ob -ae defunti (*item gen.*: III 5846 VIII 9072b Inscr. RevA. VI 2, 1933 p. 382 n. 36). 9975 ob -am posuit (11026 ob m(emoriam) po(nendum) c(uravit). VI 37540 *al.*). V 5028 (= Inscr. Baiuvar. ed. Vollmer 60) ob nemor. patris ... s(olvit). *sine verbo*: CIL III 6156 V 7372. VIII 3716 op -a pietatis. 9072 (*bis*). 9392. 10921. propter (*cf. l. 46*): Cod. Iust. 1, 13, 1 (*a. 316*) propter facti -am (Avg. civ. 10, 8 p. 414, 28 D.). Synod. Hil. coll. antiar. p. 51, 9 propter -am posteriorum. pro (*aliter l. 54. p. 672, 9*): Vindic. epist. ad Pentad. p. 492, 1 haec tibi pro nostri -a ... dedi. CIL V suppl. Ital. 734 statui pro crati anim(i) -⟨a⟩. Inscr. RevA. IV 12, 1908 p. 473 n. 268 pro memor. ... munificentiae. *fort. add.*: CIL III 7583 posui ⟨pr⟩o -am nestram.

-ae causa (*saepe notatur* m. c.; *v. et p. 670, 42*): Varro ling. 6, 49 quae ... facta -ae c. Cic. or. frg. A VII 49 ut ... montem ... aeternae -ae c. consecrarent. Ampel. 2, 12 Florent. dig. 11, 7, 42 (*bis*). Clavd. Don. Aen. 1 praef. p. 1, 7. CIL III 3584 -ae c. tumulum fecit (6790 VIII 4410 X 2091. 3133 Inscr. christ. Diehl 2252 *al.*). 13665 instruxit monimentum ... -ae c. (μνείας χάριν). 14400d -ai c. ... restituit. VI 10063 m(emoriae) c(ausa) p(osuit). *sine verbo* (*fere in fine tit.*): CIL III 222 marito ... matrona -ae c. (μνήμης). 266. 337. 6739 pietatis et -ae c. 6775. 14184 6. 14400d (*gr.* μνήμης χάριν). *al.* V 4679. VI 10260. 33950 (*a. 35*). XIV 647. 4038 Inscr. christ. Diehl 4649. *dub.*: CIL V 6605. X 6495 m. c. (*in capite tit.*). Inscr. Dessau 8364 (*a. 149*). *nota*: CIL III 433 in -ae causam. 12392 -am ⟨c⟩ausam posuit. -ae gratia: CIL III 7440 -ae g. titulum constituit. 7573 -ae gratiam posuerunt. *dub.*: CIL III 6768 m. cra.

sensu causali: ob (*v. et l. 12*): Cic. fin. 2, 66 ob ... *Lucretiae* -am ... et vir et pater eius consul est factus. Plin. nat. 15, 77 Tac. hist. 2, 101, 2 ann. 13, 56, 1. 15, 28, 2 Svet. Cal. 13 Tert. apol. 25, 4. Cypr. idol. 1 ob regalem -am. *et al.* propter (*v. et l. 22*): Cic. Flacc. 5 (frg. Mediol.) quem ... patria propter recentem summi beneficii -am complexa teneat. Phil. 1, 4. 12, 29 Brut. 90 (*e Catone?*). 127 Tusc. 4, 50 epist. 13, 16, 3 Val. Max. 8, 1 absol. 10 Cvrt. 7, 6, 27 Peregr. Aeth. 20, 5. *et al.* in *c. acc.* (*v. et p. 679, 68*): Pavl. dig. 50, 2, 14 non esse torquendum *decurionem* in -am prioris dignitatis. ab: Liv. 5, 47, 11 intentiores utrimque custodiae esse ... apud Romanos ab nocturni periculi -a. 8, 16, 6. 30, 36, 9. 39, 49, 5. pro (*v. et l. 24. p. 672, 9*): Peregr. Aeth. 20, 8 cum grandi reverentia attendimus locum illum ... pro -a *Abrahae*.

II ***metonymice:*** A *i. q.* ***spatium temporis,*** *quod quis -a complecti potest; fere laxiore sensu i. q.* **aetas** (*plerumque de tempore praeterito; de futuro: p. 681, 3 sq. 11. 41. 55; interdum subauditur notio q. e. historia [cf. p. 676, 72]: e. g. p. 681, 20. 35. 47 sqq.; semper sing.; numquam nominat.* [*dub. hucne pertineat* Pacvv. trag. 109 -a deiugat *nostram unanimitatem* (Non.: -a positum pro vetustate)]; *aetate posteriore haec notio raro neque nisi ap. scriptores eruditi sermonis occurrit, ut vid.*): Varro ling. 6, 59 quod *verbum* mea -a ... senes aliquot ... vitabant (rust. 2, 1, 14 Cic. Sest. 36 Phil. 7, 6 ad Brut. 1, 15 [= 9, 23], 10 Sall. Catil. 53, 6. Phaedr. 3, 10, 8 [*opp.* fabulosam ... vetustatem]. Avr. Vict. Caes. 40, 14. *cf.* Cic. Phil. 9, 4 usque ad m. -am. Plin. epist. 2, 14, 3 ante -am m.). rust. 2, 1, 3 a summa -a ... ad hanc aetatem (*cf.* Cic. Balb. 28 superiore -a. *v. et p. 681, 17*). 3, 6, 1 de pavonibus nostra -a ... greges haberi coepti (*item abl. temp.*: Varro frg. Gell. 1, 18, 2 Cic. Verr. II 1, 17. 3, 125 n. patrumque -a [Font. 23 Mur. 72. Cael. 43 patrum maiorumque. Phil. 3, 16 de orat. 1, 8. Plin. nat. 26, 100 patrum avorumque]. har. resp. 18 div. 1, 4 *al.* Caes. Gall. 2, 4, 7 n. etiam -a. Sall. Catil. 33, 2 novissume -a n. 51, 32 Vitr. 7 praef. 18. 10, 2, 13 Sen. clem. 1, 15, 1 nat. 2, 26, 6 *al.* Colvm. 1, 7, 3. 9 praef. 2 adhuc n. -a. Plin. nat. 16, 201. 19, 39. 32, 4 Fronto p. 115, 6 N. 151, 13 [*opp.* olim]. 204, 18 Gell. 5, 4, 1. 7, 10, 1 Amm. 29, 1, 37. Avg. civ. 4, 29 p. 182, 34 D. n. paene -a. 5, 23 p. 235, 9 n. -a recentissimo tempore. 16, 8 p. 136, 31 ante annos aliquot, n. certe -a. *al. cf.* Gell. 1, 22, 9 homo in n. -a doctissimus [18, 4, 1. 18, 6, 1. 20, 1, 20]. *v. et p. 681, 5. 14. 24*). Rhet. Her. 1, 8, 13 (= Cic. inv. 1, 27) historia est gesta res, sed ab aetatis nostrae -a remota (Cic. rep. 1, 1. R. Gest. div. Aug. 16 ad -(i)am ae. meae [μέχρι τῆς ἐμῆς ἡλικίας]. Porph. Hor.

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carm. 4, 8, 19 sq. AVG. civ. 18, 40 p. 316, 24 D. *cf.* CIC. div. 1, 105 solus . . . multorum annorum -ā . . . divinandi tenuit disciplinam. LIV. 26, 11, 12 intra tam brevis aevi -am. VELL. 2, 66, 5 vivet *Cicero* . . . per omnem saeculorum -am [IVST. 12, 16, 3 ab ultima s. -a]. *v. et l. 8. 14. 37 sq. 48*). CIC. inv. 1, 1 res ab nostra -a propter vetustatem remotas (1, 39. *cf.* 2, 1 usque ad n. -am [Manil. 54 *bis*. leg. 2, 56 SALL. Iug. 114, 2 LIV. 6, 38, 13 TAC. Agr. 14, 1 LAMPR. Heliog. 24, 6 HIER. epist. 34, 1, 2. *et al.*]. rep. 5, 1 ante n. -am [*syn.* aetas]. NEP. Them. 10, 3 ad n. -am [PLIN. nat. 30, 13. 35, 19 AVR. VICT. Caes. 37, 5. EVTR. praef. ab urbe condita ad n. -am. 1, 6. AMM. 23, 6, 6 ad nostri -am]. VITR. 9 praef. 17 post n. -am. SEN. contr. 10, 4, 12 in n. usque . . . -am. AVG. civ. 7, 35 p. 319, 24 D. ea . . . in n. -am pervenerunt). Verr. II 2, 146 hac -a (p. red. in sen. 38 h. hominum -a. *cf.* leg. 1, 8 in h. -a atque aetate nostra. off. 3, 5 huius -ae philosophorum. CAES. Gall. 6, 19, 4 paulo supra hanc -am. LIV. 2, 41, 3 usque ad hanc -am. AVG. civ. 5, 12 p. 215, 11 D. [*ex Sall., cf. p. 680, 66*] illā -ā. *v. et l. 17*). 3, 64 et vestrā et superiorum -ā (p. red. ad Quir. 7 hac v. patrumque -a. *cf.* Rab. perd. 15 cum iste . . . acerbitates non ex -a v. ac patrum vestr⟨or⟩um, sed ex annalium monumentis . . . conquisierit). 3, 209 exempla ex vetere -a, ex monumentis ac litteris (TAC. hist. 3, 51, 2. ann. 3, 21, 1 raro ea tempestate et e vetere -a facinore. PANEG. 3, 24, 5. *cf.* CIC. orat. 120 rerum gestarum et -ae v. ordinem. fin. 5, 6 indicia v. -ae. GELL. 15, 4, 1 in v. -a. AVG. civ. 5, 4 p. 194, 30 D. antiquā patrum -ā. *v. et p. 661, 53. 676, 4*). Manil. 42 omnia nostrae -ae bella (*item gen.*: leg. agr. 2, 3 -ae temporumque nostrorum. ac. 2. 113 GELL. 13, 18, 2. 16, 10, 9. 19, 12, 1. *cf.* AVG. civ. 9, 20 p. 381, 22 D. n. -ae vicinis temporibus). Rab. perd. 25 causam . . . antiquiorem -a tua. dom. 123 patrum -ā (de orat. 1, 183 parad. 50 nat. deor. 2, 165 CAES. Gall. 1, 12, 5 *al.* LIV. 25, 6, 3. 27, 8, 9 nec p. nec avorum -a. *al.* SEN. dial. 5, 38, 2. COLVM. 12 praef. 7 usque in p. nostrorum -am. PLIN. nat. 8, 193 patris mei -ā. SVET. gramm. 4, 4. *cf.* PLIN. epist. 1, 13, 3 -ā parentum. *v. et l. 17 sq. 24. p. 680, 72 sq.*). Arch. 1 quoad longissime potest mens mea respicere spatium praeteriti temporis et pueritiae -am recordari ultimam. p. red. in sen. 5 Pompeius omnium gentium, omnium saeculorum, omnis -ae facile princeps (*item gen.*: Deiot. 15. LIV. 30, 30, 1 o. ante se -ae [*opp.* suae . . . aetatis]. VAL MAX. 5, 5, 4. CVRT. 3, 5, 5 o. aetatis ac -ae. *cf.* CIC. Sest. 27 ex o. -a [Scaur. frg. 10. de orat. 1, 16 ex o. -a aetatum, temporum, civitatum. APVL. apol. 31 LACT. inst. 3, 25, 15]. Vatin. 33 in o. -a [leg. 3, 24]. har. resp. 37 omni -ā [EVTR. 8, 18, 1]. Phil. 9, 10 vita . . . monumentis ad o. -am commendata. Att. 5, 20, 5 omnium -ā. PANEG. 4, 15, 1 totius -ae vetustas [*opp.* recentium saeculorum]. *v. et l. 4. 50*). Phil. 5, 48 recentiore . . . -a (nat. deor. 2, 6. *cf.* leg. 1, 4 quod . . . in recenti -a . . . versere. LIV. 25, 24, 13 recentissimae -ae rex. AVG. civ. 4, 1 p. 146, 16 D. ex recenti -a. 14, 24 p. 51, 16. serm. coll. Morin p. 58, 18 recenti et prope hesterna -a. SVLP. SEV. dial. 1, 19, 1). Brut. 244 in -am notam et aequalem . . . incurro (leg. 1, 8 aequalem aetatis suae -am). CAES. Gall. 3, 22, 3 neque adhuc hominum -a repertus est quisquam, qui *eqs.* (APVL. apol. 18 scelera si ex omni -a h. percenseas. *cf.* PLIN. nat. 2, 200 -ā mortalium. *v. et l. 13. p. 676, 31*). LIV. 22, 60, 11 avorum -ā (32, 22, 10 COLVM. 8, 16, 3 PLIN. nat. 33, 21. *cf.* SEN. nat. 2, 26, 4 maiorum [VINCENT. LER. 11, 16, 6]. CIL XIV 472 [*s. f. II med.*] ab antiquorum -a[i] usque in diem finis suae. *v. et l. 30. p. 680, 72 sq.*). 39, 37, 16 quae . . . in aeternam -am . . . sacrata sunt (PORPH. Hor. epist. 2, 1, 261. *cf.* HIER. in Zach. lib. 3 praef. qui *libri* durarent in -am sempiternam). PETRON. 110, 8 rem sua -a factam (PLIN. nat. 33, 146. *cf.* SVET. Aug. 22 ante -am s. GELL. 11, 1, 5 ad s. -am). CAPITOL. Aur. 17, 2 quantum *bellum* nulla umquam -a fuit (EVTR. 8, 12, 2. *cf.* 3, 23, 1 vix ullā -ā). AMM. 26, 1, 1 ad usque -ae confinia propioris.

B *i. q.* ***res*** *corporea (persona: l. 65)* **recordationem conservans** (*plur.: l. 79. p. 682, 13. 20. 22. 25. 28. 32 sq. 37. 49 sqq. al.*):
1 *artiore usu indicatur, quae res recordationem repraesentet*: CIC. Sest. 26 templum repraesentabat me⟨moriam⟩ consulatus mei. PS. CIC. in Sall. 21 tu . . . es . . . civilis belli -a. LIV. 27, 34, 5 erat veste obsoleta . . . et barba promissa, prae se ferens . . . insignem -am ignominiae acceptae. PLIN. nat. 3, 34 Campi Lapidei, Herculis proeliorum -a. AMPEL. 2, 10 dii . . . Pana astrorum -a decoraverunt. CYPR. epist. 66, 7 p. 732, 3 confessores . . . cicatricum -a gloriosi. VVLG. sap. 10, 7 incredibilis animae -a stans figmentum salis (μνημεῖον). *adde de re incorporea*: ITALA II Macc. 6, 31 (rec. P) mortem suam . . . am- virtutis relinquens.

2 *remissiore usu*: **a** *i. q.* *monumentum (fere sepulcrale; aliter p. 683, 2 sq.; saepe latiore sensu de toto sepulcro; de inscriptione: p. 682, 2 sq.; crebro in tit. et ethnicis et christianis; scriptoribus paganis fere deest)*: **α** *defin.* (*cf. p. 682, 40*): SYNON. Cic. p. 447, 9 B. tumulus, monumentum, -a, mausoleum, sarcofagum. EPIPHAN. Hier. epist. 51, 4, 4 σῆμα, hoc est '-am'. AVG. cur. mort. 4, 6 p. 630, 8 non ob aliud vel '-ae' vel 'monumenta' dicuntur ea quae insignite fiunt sepulcra mortuorum, nisi quia eos, qui viventium oculis morte subtracti sunt . . ., in -am revocant et admonendo faciunt cogitari *eqs.* p. 630, 15 Graeci μνημεῖον vocant, quos nos -am seu monumentum appellamus *eqs.* ISID. orig. 15, 11, 1. GLOSS.L I Ansil. MO 341 monumentum: -a. *cf.* SCHOL. Pers. 1, 39 'tumulus' dicitur terrae aggestio, ubi nulla -a est. **β** *exempla*: (I) *in universum*: CIL VI 7556 filio . . . -am scripsit (V 6535 o iniqua scripta mortis -a. III 12484 quisque henc -am lexerit). 13142 huius -ae donum. 13244 aedificium cum cepotafio et -am a solo fecerunt (*cf.* INSCR. christ. Diehl 348 porticus et ariola cum -a ad hoc monimentum pertinet). 15163 a latus -ae suae. 28116 ab aliena -a recede. III 10545 -ae hec meruit (12422. *cf.* CE 225, 3 aliquid -ae. 246, 3 h⟨o⟩c -ae). V 4100 in funus et -a erog(avit) Ӿ xxx. X 2015 cubiculum superiorem ad confrequentandam -am quiescentium (*cf.* XIV 158 cubiculum quod est supra -am. 3323 hanc -am cum solario et cuviculo). 7657 in -*a* . . . positi sunt (ITIN. Theod. 9. *cf.* GREG. TVR. glor. mart. 26 sepultus . . . in -am. *v. et l. 14*). XIV 4862 cui ea[m] -a . . . obvenit. GROM. p. 316, 9 infra vinea -ae sunt (p. 324, 25 *al.* ITIN. Burdig. p. 599 ubi est -a per quadrum ex lapidibus . . ., in qua positi sunt Abraham *eqs.* PEREGR. Aeth. 16, 1 sancti Gethae. 20, 8. 10. RVFIN. Orig. in Ios. 20, 3 p. 421, 6 patrum. ITIN. Theod. 20 -a sancti Helysei . . . ibi est et super ipsa -a ecclesia fabricata est. INSCR. christ. Diehl 189 [*a. 454*] hec -a est . . . Cyprianae. 1829 hic est Ianuari . . . -a. *cf. l. 60. p. 683, 66*). p. 364, 31 ut in ipsa -a consecraretur arca finalis. TERT. anim. 46 p. 377, 24 -as eorum *hominum* affectaverint *spiritus* ad omnem malitiae suae scaenam. PEREGR. Aeth. 12, 1 quantum *spatii* -ae solent habere. 13, 1 propter visendam -am sancti Iob. 19, 18 ostendit . . . episcopus -am Aggari vel totius familiae ipsius valde pulchra, sed facta more antiquo (*cf.* 21, 4. HIER. epist. 108, 11, 3 -a demonstratur). HIL. in Matth. 24, 8 ut . . . -as *prophetarum* adornet, sepulcra restauret *posteritas* (*cf. Matth. 23, 29* monumenta). HIER. in Is. 65, 4 sq. p. 633B quis . . . haereticorum non requiescit in -is (sepulcris *Vulg.*) . . . magistrorum? (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 32 p. 318B clausisse se intra -am mortuorum [μνήματι]. CONC.S II 3, 2 p. 120, 3 Callinicus habet decem nomina in -a [εἰς μεμόριν. *cf. II 1 p. 310, 34* μεμορίτης]). AVG. in psalm. 33 serm. 2, 25 marmoratas auratasque -as *peccatorum*. un. eccl. 19, 49 p. 295, 22 si aliquis in haereticorum -is orans exauditur. *al.* INSCR. christ. Diehl 1849, 1 Modefredi -a iugis floread sportis *eqs. et al.* *de cenotaphio*: INSCR. Dessau 2888 (*Miseni*) heres ad castra -a fecit (*antea* sarcophago . . . situs est *Ephesi*). *in nomine loci*: ITALA num. 11, 34 sq. (Monac.) vocatum est nomen loci illius -ae (Lugd. -a, *Vulg.* sepulchra, *gr.* μνήματα) concupiscentiae; et a -is (Lugd. -a) concupiscentiae promovit populus in Aseroth (*cf.* 33, 16 [Monac., Lugd.] HIER. sit. et nom. p. 137, 24 -ae, id est sepulcra, c. PEREGR. Aeth. 1, 1. 5, 10). *nota ellipsin vocis q. e. -a, ut vid.*: INSCR. christ. Diehl 3644a, 3 han⟨c⟩ tibi funes⟨t⟩am solidum de marm⟨o⟩re fecit (*cf.* 3644b -am feci). (II) *speciatim de sepulcris apostolorum, martyrum sanctorumque christ.* (*de martyre Donatist.: p. 683, 62; interdum latiore sensu de toto sacello, ubi corpora sive reliquiae depositae sunt; exempla plurima inveniuntur in Africa; de re cf. Cabrol-Leclercq, Dictionn. d'archéol. chrét. s. v.; cf.* AVG. civ. 22, 10 p. 583, 25 D. nos . . . martyribus nostris non templa sicut diis, sed -as sicut hominibus mortuis . . . fabricamus. *v. et l. 71*): ITALA Rom. 12, 13 (Optat. 2, 4 p. 38, 3 *al.*) -is (μνείαις; *var. l. melior* χρείαις, *inde Vulg.* necessitatibus sanctorum) communicantes (*cf.* OPTAT. 2, 14 p. 49, 11. 4, 3 p. 105, 13 communicasti septem ecclesiis et -is apostolorum. HIL. c. Const. 27 *opp.* damnare. GAVDENT. serm. 20, 12 G. AVG. serm. 137, 12, 15 in. *aliter [cf. p. 670, 12] explicat* PELAG. *ad l.*: ita intellegitur, ut meminerint, qualiter sancti . . . promeruerint deum *eqs.*). OPTAT. 2, 4 p. 38, 2 ad cuius (*sc. Petri*) -am non accedit quasi schismaticus (*cf.* p. 38, 5 ingredi. AVG. in psalm. 86, 8 non ierunt *principes* ad templum imperatoris, sed ad -am piscatoris. *al.* MIRAC. Steph. 1, 12). p. 38, 6 obtulit illic, ubi sanctorum -as esse constat (AVG. civ. 22, 8 p. 573, 2 D. -a martyrum ibi est Mediolanensium. p. 576, 8 est . . . in ea *ecclesia* -a martyris Stephani. *al. trop.*: AVG. serm. coll. Morin p. 405, 6 utinam in te essent -ae apostolorum). HIL. in Matth. 7, 11 non admisceri -is sanctorum mortuos infideles. PRISCILL. tract. 3, 59 -as sanctorum respuens. HIER. vir. ill. 9 duas -as eiusdem Iohannis euangelistae esse. DIDASC. apost. 61, 13 in -is congregantes vos ([*seq.* coemiteriis]. *cf.* AVG. serm. 273, 2, 2 in quorum -is celebramus diem passionis illorum. c. Faust. 20, 21 p. 563, 22 qui . . . se in -is martyrum inebriant. *al.*). PAVL. NOL. epist. 17, 2 p. 126, 6 per apostolorum et martyrum sacras -as consumentes *tempus*. 32, 13 p. 288, 13. AVG. civ. 8, 26 p. 363, 22 D. dolere, quod -ae martyrum nostrorum templis eorum . . . succederent. 22, 8 p. 574, 7 celeberrima. p. 576, 18 ad -am . . . orabat (*cf.* serm. coll. Morin p. 381, 24 cum legeretur lectio Tobiae ad -am beati Theogenis). p. 577, 5 super -am martyrum . . . posuit filium (*cf.* LIB. pontif. p. 37, 7 supra -as [sepulcra *var. l.*] martyrum missas celebrare). p. 579, 30 -am . . . Stephani frequentabant (*cf.* c. Faust. 20, 21 p. 561, 19 honoramus. p. 562, 8 concelebrat). conf. 6, 2, 2 cum ad -as sanctorum, sicuti in Africa solebat, pultes et panem et merum attulisset. cur. mort. 4, 6 in. provisus sepeliendis corporibus apud -as (-am *var. l.*) sanctorum locus (*cf.* serm. 273, 7, 7 a. -as . . . offerimus. EVGIPP. epist. ad Pasch. 6). in psalm. 118 serm. 30, 5 ornatae sunt ecclesiae -is martyrum. serm. coll. Morin p. 58, 13 benedicere calices suos de -is martyrum. *al.* MIRAC. Steph. 1, 12 per fenestellam -ae (*cf.* 2, 2, 5 ipsius -*ae* limina). LIB. pontif. p. 8, 5 hic

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-am beati Petri construxit et composuit. *et al.* *adde*: CASSIOD. hist. 12, 4 p. 1206C Helena Augusta ... locum amplum, ubi dei genetrix peperit, -is mirabilibus adornavit (μνήμασι).

γ iuncturae et formulae: ① *iuncturae verbales de facienda, emenda -a sim.*: aedificare: HIER. in Matth. 23, 29 p. 172B. coepisse: CIL IX 7657 -am istam ... a solo coepit. collocare: CIL V 2056 -am Publicio Aspro, quem colocavit Quinctia Prima. VIII 9632. comparare: CIL VI 1600 (*plur.*). 13891 -a comparavit cum ortulo suo. 26218. XIV 1035a INSCR. christ. Diehl 3747 (*a. 397*). coniungere: CIL VIII 5066. consecrare: CIL XIV 5002. constituere: GROM. p. 352, 23. 364, 30 CIL V 4569 VIII 4411. construere: INSCR. christ. Diehl 4726 -am sui nominis ... construxit. *v. et l. 1.* consummare: CIL XII 185. dare: CIL XII 1036 (= CE 203). dedicare: INSCR. christ. Diehl 1308A martiri⟨b⟩. et sibi -a⟨m ae⟩terna⟨m⟩ ... dedicavit. 2071 (*a. 329*). 3607. distrahere: CIL VI 26218. emere: CIL XIV 644. excidere: *v. p. 685, 70 sq.* exstruere: PASS. Thom. 141, 14 INSCR. christ. Diehl 282. fabricare: ITIN. Theod. 9 CIL III 8935 INSCR. Princeton exped. Syr. A 236 INSCR. Dessau 9091. facere (*nonnunquam notatur* m. f. *sim.*): CIL II 581. 1250. 6109 exitum et -am fecit. III 280. 371 -am fieri. 918 m. fa(ciendam) curarunt. 3335 (*a. 310*). V 940. 6535 fecit pater ... ruine suae -am. VI 2548. 2605. 10921 (= X 3717) hunc munimentum ... Aelia Isicenia Ti. ⟨C⟩l. Zenati -am marito ... et sibi ... fecit. 13292. VIII 217. 8490 -am fecit parentis. 9094a matri raptae lucis -am fecit (*sim.* 9094b. *cf. p. 675, 54*). X 181 -am pietatis feci. 5409 XI 1016. 4787 XII 49. 391 XIII 8307. 11272. XIV 2271 coniugi kariss. et ... castitati eius -am fecit. 2296. *saepe* (*v. CIL Indd.*). INSCR. christ. Diehl 333 filis ... -am feci omnibus esse perennem (*cf.* 3701 -a aeterna fecerunt). 384 -a hac fecit. 2181 feci ... -am ad domnum Synerotem. 3608 cui ... -am fecit coniux Boba et tit(ul)um posuit. 3628 fecit -as. *al.* (*v. Ind. p. 551*). *?* r e -: *v. l. 45 sq.* instaurare: CE 238, 3. LVCIF. Athan. 2, 12 p. 168, 28 martyrum. instituere: CIL III 14165¹. locare: INSCR. christ. Diehl 4341, 6 titulos -amque. ponere (*interdum notatur* m. p. *sim.*): CIL II 2640 (*paulo ante a. 235*). 3243. 6302 mimoran posiv(i)t. III 5. 327. 2007. 3354 aeternitatis -am. 6147 -am et st(at)uas. 12427 t⟨it⟩ulum et -a. V 2393. 5568 ponet -am. VII 23. 229. 246 VIII 4504. 4882 IX 1437. 6271 XII 73. 1427 XIII 3457. 3492 XIV 2293. *saepe* (*v. CIL Indd.*). INSCR. christ. Diehl 401. 522a (*syn.* sepulturam). 1106 hic -a ... posita a Faustiniano (2043. *nota*: 1182 [*a. 363*] -e depositionis ... Securi posita a fratres. *cf. l. 78. 83*). 2064 sanctorum Petri et Pauli. *al.* (*v. Ind. p. 551*). *nota acc. dupl. ut vid.* (*cf. l. 21 sq.*): CIL III 12706 (= 8289) has pro meritis sedes ... coniugi -am posuit (com-: *v. l. 1.* super-: PALLAD. hist. mon. I 6 p. 271A [τὸ μνῆμα]). praestare: INSCR. RevA. VI 6, 1935 p. 222 n. 63 -a optimi patr(oni) praestitit. procurare: CIL XIII 3983. restituere: CIL V 442 -am patris. VI 13208. INSCR. christ. Diehl 600 restitui -a et ⟨re?⟩feci. scribere: *v. p. 682, 2.* vendere: CIL VI 13014 HIER. quaest. hebr. in gen. p. 36, 13. ② *formulae sepulcrales*: *nom.* -a *in capite* (*in fine*: *l. 53*) *inscriptionis vice tituli* (*hic illic exempla etiam ad p. 674, 83 rettuleris*): *absol.*: CIL III 12490 me-m(oria). G. Iul. Sergis vivo suo posuit. VI 33208 XIV 405 INSCR. christ. Diehl 234a. 1367 m(e)m(oria). Aureliae Vitaliae matri *eqs.* 2053 (*de martyre ut* 2068b [*a. 359*] -a sa(n)cta). 2856 adn. (*a. 344*). *al.* (*v. Inscr. christ. Diehl Ind. p. 550*). *in fine inscriptionis*: CIL II 2614. 2616. *add. gen. nom. proprii vel subst.* (*hic attuli ea exempla, in quibus etiam dativus subesse potest*): CIL II 1729 -a Q. Antoni ... Rogati. 1767 III 9928 (= 2847). 10244 (= 3257). 13739 d. m. -a Nepotani (*antecedit* d. m. *etiam* VI 28116 VIII 8355 XIV 808 INSCR. christ. Diehl 3268 [*a. 425*]. 3271 *al.*). V 4715. VI 10272 -a Eugeniorum. VIII 8519. 8535. 9273 X 7149 XIV 1401. INSCR. christ. Diehl 234b. c. 585. 1593 veteranorum -a felix Caecili Aemiliani continens nomen. 2043 (*de sanctis ut* 2052. 2054. 2059. 2065 adn. apostoloru. *al. nota de Donatista*: INSCR. RevA. VI 6, 1935 p. 237 n. 121 -a domni Marchuli). 3599 A Dionysi -a. 3614 -a Fundanianes, quem fecet pater *eqs. saepe* (*v. Inscr. christ. Diehl Ind. p. 550*). *add. dat.* (*cf. l. 55. 72*): INSCR. christ. Diehl 2076 -a marturibus. 3601 (*a. 400*) mem. Eggio Leoni. 4896a. 4958a. hic -a (*sc. est*) *sim.*: INSCR. christ. Diehl 1610 ec memo⟨ria⟩ Nazarini. 1830 (*s. IV ex.*) hc. -a beati martiris. 1853 hic -a pristini altaris. 1914. 2080. 2081 *al.* (*cf. l. 38. p. 684, 1. 6*). *acc.* -a(m) *c. ellipsi verbi* (*sc. fecit sim.*): CIL III 556 vicar(ius) merenti -a. 8375 Aurel. Super ... -am sibi vius. 9024. 10477. INSCR. christ. Diehl 600 -am ex origine vestiariorum *eqs.* (*item in capite inscriptionis*: 670 -am pictoribus. 3617 [*a. 327*] -am L. Capsidi Loncuri). 3609.

b *i. q. reliquiae martyrum* (*exempla saepe ab his, quae supra s. II B 2 a allata sunt, certo discerni nequeunt; fere in tit. vel libris Africanis. cf. Cabrol-Leclercq l. l.*): AVG. civ. 22, 8 p. 574, 23 D. ad aquas Tibilitanas ... Stephani -a veniebat (*cf.* p. 574, 29 -am martyris, quae posita est in castello Sinitensi, ... episcopus ... portabat. p. 575, 6 per -am ..., quam ... illo advexit episcopus, salvus factus est). PETIL. Aug. c. Petil. 2, 71, 160 p. 102, 1 animabus *martyrum* caeli repleti sunt corporumque -a terrae floruerunt. PAVL. NOL. epist. 18, 5 p. 132, 9 peregrinam -is suis (*sc. apostolorum*) urbem *Rotomagum*. INSCR. christ. Diehl 2055 (*s. VI ex.*) posite sunt -e sci Iuliani et Laurenti (2060. 2061. 2083 adn. cuius -e ic p⟨os⟩ite sunt). 2058 hic habentur -e (*cf.* 2058 adn. 2073 adn.). 2062 hic -e sanctoru Pauli, Petri *eqs.* 2069 (*a. 474*) in hoc loco sunt -e sanc. martyrum ... et de cruce dni. deposite die *eqs.* 2070 sub hec sacrosco belamine altaris sunt -ae scor. Massae Candidae *eqs.* 2071 -ae Ennagi et Sexti kl. Ag.; -a ... martyrum *eqs.* *nota sing.* -a *c. plur. verbi* (*sec. 'reliquiae' ut vid.*): INSCR. christ. Diehl 2056 hic -a sti Iuliani. deposite su(n)t III idus Septembres. 2057 (*s. VI med.*). 2083b hic meria sti Pastoris. deposite sunt in pace.

c *i. q. liber* (*similia v. p. 676, 53 sqq.*): GELL. 4, 6, 1 in veteribus -is scriptum legimus. AVG. in psalm. 57, 15extr. exstant -ae (*i. acta*) gestorum. ROMVL. epist. Aesop. 1 -am tibi tradam ... meam; membranis habeto scriptam *eqs.*

d *i. q. tabularium* (*cf. p. 675, 81*): CIC. Cael. 78 qui -am publicam suis manibus incendit. Mil. 73 ut -am publicam recensionis tabulis publicis impressam exstingueret.

e *i. q. sacrificium*: ITALA lev. 2, 2 (Lugd.) imponit sacerdus -am (μνημόσυνον. *cf. p. 685, 79*) eius (*sc. sacrificii*) super altare (*cf.* 2, 16). VVLG. Sirach 35, 9 sacrificium iusti acceptum est et -am eius non obliviscetur dominus. 38, 11 da suavitatem et -am similaginis. *adde*: ITALA Tob. 12, 12 (Cypr. domin. orat. 33) optuli -am (*Ps. Aug. spec. 123 p. 661, 1* memoriale [μνημόσυνον]) orationis vestrae *deo*.

C *i. q.* ***celebratio*** *in -am facta*: VAL. MAX. 2, 4, 7 funebri -a patris cineres honorando. CYPR. epist. 12, 2 p. 503, 15 ut commemorationes eorum inter -as martyrum celebrare possimus. PELAG. in I Cor. 11, 24 p. 191, 18 S. (*de eucharistia*) ultimam nobis commemorationem sive -am dereliquit. AVG. civ. 20, 9 p. 430, 15 D. nec ad altare dei fieret eorum (*sc. piorum*) -a. CONC.S II 3, 3 p. 31, 3 dum -a fieret sanctorum martyrum (μνείας). CANON. Turner II 2 p. 159 XX celebrationes et -ae *martyrum* (p. 210a [τὰς μνήμας]).

D *i. q.* ***res gestae*** *-ae inhaerentes* (*de rebus historica traditione conservatis v. p. 676, 72. 680, 60; exempla intermedia: p. 670, 13. 671, 10*): CIC. Q. Rosc. 7 *adversaria* parvi temporis -am ... amplectuntur. de orat. 1, 4 veteris cuiusdam -ae ... recordatio (*cf.* ad Q. fr. 2, 2, 1 ad recordationem praeteritae -ae).

E *i. q.* ***cognatio,*** *cognatus* (*cf.* VLP. dig. 50, 16, 195, 4 appellatur familia plurium personarum, quae ab eiusdem ultimi genitoris sanguine proficiscuntur, quasi a fonte quodam -ae): CIL VI 7458 si nemo de hac -a nostra extiterit (*sim.* 8750. *cf. p. 685, 34 sq.*). TERT. apol. 9, 18 ut ita sparsum genus ... concurrat in -as suas neque eas ... agnoscat.

structurae (*fere ad I B 2*): *acced. gen. poss.* (*ad I B 1*) *inde a* TER. Andr. 943 CIC. (*e. g. p. 667, 12*). *gen. subi.*: *hominum inde a* CIC. (*e. g. p. 672, 30. 675, 66. 676, 31 sqq.; aliter p. 681, 28 al.*). posteritatis, saeculorum, annalium *sim.* (*e. g. p. 672, 18. 27. 47. 675, 72. 676, 26. 677, 61. 64. 68. 679, 45. 58. 61. 70. aliter p. 680, 83 al.*). *pro gen. subi.* (*poss.*) *extat pron. poss.*: *ad I B 1 inde a* PLAVTO (*p. 666, 68*), TER., CIC.; *ad I B 2* (*inde a* VARRONE [*p. 677, 8*], CIC.): *p. 670, 61. 672, 3. 679, 57. aliter p. 681, 5. acced. etiam gen. obi.*: *p. 670, 19. 61. 671, 48.* *cf.* -a humana: *p. 679, 65.* *acced. gen. obi.*: *rerum inde a* PLAVTO (*p. 679, 33*), RHET. Her. (*p. 670, 14 al.*). *gen. subst. et part. perf. pass.*: *p. 670, 18. 20. 56. 66 sq. 71. 671, 18. 677, 48.* *futur.*: *p. 671 67.* *gerund.*: *p. 671, 69.* *hominum*: *e. g. p. 670 25. 44 sq. 49. 52. 71 sq. 672, 25 sq. 673, 10. 675, 25.* mei *sim.*: *p. 670, 59. 61. 671, 52. 58. 672, 31. 677, 45. 678, 54 al. nota p. 677, 29.* *pro gen. obi. extat pron. poss.* (*in* VVLG. *et* INSCR.): *p. 671, 61. 68 sq. 673, 30. 37. 680, 5. 28.* *acced. gen. inhaerentiae, epexeg. sim.*: *p. 672, 34. 39. 81. 678, 17. 679, 56. 59. 680, 22. 681, 69 al.*

acced. praepp.: in: *p. 670, 45.* de: *p. 676, 63 sq.* *laxiore conexu in elocut. ut* -a prodere *sim.*: de: *p. 668, 34. 676, 1. 51. 56.* super *c. abl.*: *p. 676, 2.* pro: *p. 677, 15.*

aliae struct. (*semper laxiore conexu*): *seq.* (*acc. c.*) *inf.*: *p. 671, 52 sq. 64 sq. 675, 73 sq.* *interr. indir.*: *p. 671, 8. 678, 77.* ut: *p. 669, 50. 680, 5.* quod: *p. 669, 70. 676, 23.*

deriv.: memoriola. memoriacus. memorialis. memoriosus. *cf.* μεμορίτης, μεμοριάλιος, μεμόριον. *compos.*: *cf.* μεμοροφύλαξ.

memoriābilis, -e. *cf.* memorialis, memorabilis. *variat c.* memorabilis: ITALA exod. 3, 15 (Ps. Aug. spec. 134 p. 683, 8). *pro subst. i. q. monumentum*: ITALA exod. 13, 9 (Monac.) erit tibi ... mem⟨or⟩iabile ante oculos tuos (μνημόσυνον, *Vulg.* quasi monumentum).

memoriacus, -a, -um. [*a* memoria *terminatione a vocibus Graecis in* -ιακός *recepta ut vid. J. B. H.*]. *i. q. memoriam servans*: INSCR. RevA. VI 12, 1938 p. 324 n. 56 (*Philippis*) patri ... -as aara(s) posuerunt.

memoriālis, -e. *a* memoria. PS. PRISC. de acc. gramm. III 524, 23 'is' syllaba finita, si sint accidentia, producuntur ut ... -is (GRAMM. suppl. 67, 23). GLOSS. III 437, 68 μνημονικῷ. [*var. l. det.*: *v. p. 663, 17. 664, 26.* *e coni.*: *p. 685, 3.*]

qui ad memoriam pertinet, qui memoriam servat: SVET. Iul. 56, 6 ad paginas ... -is libelli. AMPEL. tit. Ampelii liber -is (praef. scripsi hunc l. -em. GELL. 5, 6, 13 Masurius ... Sabinus in undecimo librorum -ium [-ral- *PR*] ... dicit [*cf. p. 685, 36 sq.*]. ITALA Esth. 2, 23 ed. Motzo p. 41, 19 in l. -i dierum regis. Mal. 3, 16 [Lucif. Athan. 1, 38] *gr.* βιβλίον μνημοσύνου, *Vulg.* liber monumenti. CASSIAN. conl. 8, 21, 7

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CASSIOD. gramm. VII 144,11. *cf. p. 673,45*). ITALA Is. 23,18 (Tycon. 7 p. 46, 27) repleri in signum -e (memoriae *V*) in conspectu domini ⟨εἰς συμβολὴν μνημόσυνον⟩. ARNOB. nat. 6,11 p. 222,12 -r⟨i⟩alia ut indicant scripta (PRISCILL. tract. 10,126). Ps. PHILO antiq. p. 15A celebrantes festivitatem -em. CASSIAN. inst. 5, 28 mandatum. CIL X 2338 aedificium cum . . . cubiculo -i (*cf. p. 682, 8*). *paulo aliter*: CONC. Telept. a. 418 Mansi 4,379C sicut mecum recolit -is (*f. i.* '*memor*' *ut vid.*) auditio vestra.

m. pro subst. ***memoriālis**, -is. 1 *i. q. officialis, qui ad scrinium memoriae (epistularum, libellorum) militat* (*gr.* μεμοριάλιος [COD. Iust. 4, 59, 1, 2 LYD. mag. 3,26. 67]. *notatur l. 27 sq.; de re v. Enßlin, RE s.v.*): *definitur*: AMBR. epist. 20,7 palatina omnia officia, hoc est -es *eqs.* NOT. dign. occ. 10, 6 habet *quaestor* subaudientes adiutores -es de scriniis diversis. COD. Iust. 12,19,10 pr. statutos -es praecipimus esse in scrinio quidem memoriae sexaginta duos, epistularum *eqs.* (*cf.* 12, 19, 13 pr.). 12, 19, 10, 1 -es nullo modo duplici fungantur officio *eqs.* *exempla*: COD. Theod. 6,35,2 ex -bus vel palatinis nostris aliquis (NOVELL. Theod. 17,2,3 = COD. Iust. 10, 12, 2, 1b). COD. Iust. 12,28,2 pr. (*a. 319*) -es . . ., qui in scriniis memoriae, epistularum, libellorum sacrarumque dispositionum referuntur. NOVELL. Valent. 19,3 -is . . . cuiuslibet scrinii (COD. Iust. 1,23,7,1 NOVELL. Iust. 35 pr. SVBSCR. Prisc. lib. 8 *al.*). COD. Iust. 3,28,37,1e viris . . . devotissimis -bus et agentibus in rebus (*cf.* 12,33,5,4 quos -ium . . . aut a.i.r. adornat cingulus). 12,19,12,6 militiam . . . -ium. 12,19,13,2 -ium matricula (*cf.* 12,59,9 pr. probatorias). *ibid.* -is . . . posterior. *al.* NOVELL. Iust. 35,3.8.10. CIL VI 8620 Octavi⟨o⟩ v.p. ex me⟨mo⟩rialibus. INSCR. christ. Diehl 328 A Marciani -is. 328 B memor(ia)l(is). 458 ⟨pri⟩mi⟨c⟩eriar(ius) et me(morialis). 715. *fort. add.*: COD. Theod. 8, 4, 21 qui ex primipilaribus in -ium (*vix neutr.*) scrinia irrepsit. CONC. Carth. a. 411 Mansi 4,18C Marcelli -is (*an nom. propr.? cf. Onom.*). *latiore sensu*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 10 qui sunt illi -es, qui introeuntium sensuum monumenta conscribunt (ὑπομνηματογράφοι). *fort. add.*: CIL V 8775 (= INSCR. christ. Diehl 716) conparaverunt sibi ea (et *sive* ea ⟨a⟩ *edd.*) -bus meis (*an i. cognatis? cf. p. 684,38*). 2 *i. q. liber memoriae*: GELL. praef. 8 est qui '-es' titulum fecerit. 4, 20, 11 refert Sabinus Masurius in septimo [memor] -i (7, 7, 8 in primo -ium. PAPIN. dig. 50, 16, 144 libro -ium [*an neutr.? cf. p. 664, 20. 684, 81*]).

n. pro subst. ***memoriāle**, -is. GRAMM. suppl. 299, 13 -e . . . sine m scribendum (301, 4). *fere sing.; plur.: p. 686, 4.*

1 *proprie*: **a** *i. q. pars animi, qua quis recordatur*: AVG. corrept. 9, 20 filii dei erant in -i patris sui . . . conscripti. **b** *f. i. q. fama, nomen*: VVLG. exod. 3, 15 hoc nomen mihi (*sc. deo*) est in aeternum et hoc -e (זִכְרִי) meum in generationem et generationem (*cf.* psalm. 101, 13 [*v. p. 665, 3*]. 134, 13 [*cf.* HIL. in psalm. 134, 23 -e . . . est memoria operum dei *eqs.* ARNOB. in l. p. 538B suscepimus -e *domini. aliter*: PROSP. in l. p. 385C -e . . . domini in eo intellegitur, quod non obliviscitur promissionum suarum *eqs.*]). Is. 26, 8 nomen tuum et -e (μνείᾳ) tuum in desiderio animae. Os. 12, 5. 14, 8 -e eius (*sc. Israel*) sicut vinum Libani. *et al.*

2 *meton. de rebus (persona: l. 65) recordationem excitantibus*: **a** *de rebus corporeis*: **α** *strictiore sensu indicatur, quae res recordationem excitet*: ITALA exod. 17,14 (Cypr. Fort. 8) scribe hoc, ut sit -e (memoriae *var. l.*) in libro (εἰς μνημόσυνον, *Vulg.* ob monumentum). 30, 16 (Ambr. epist. 7, 3) erit *pecunia* filiis Israel legitimum -e in conspectu domini ([μνημόσυνον, *Vulg.* monumentum]. *cf.* num. 31, 54 [Lugd., Monac.] aurum . . . -e filiis Israel). num. 16, 40 (Aug. quaest. hept. 4, 30 *al.*) addidit *Eleazar* ea *turibula* circumpositionem altari, -e filiis Israel, ut non accedat quisquam *eqs.* (μνημόσυνον, *Vulg.* quibus commonerentur). Ios. 4, 7 (Aug. quaest. hept. 6,4) erunt vobis lapides isti -e filiis Israel (*Vulg.* in monumentum). I Macc. 8, 22 (rec. L) *et* VVLG. ut esset *rescriptum* . . . -e pacis et societatis (*cf.* 14,23 [rec. L] -e habere populum). VVLG. exod. 28, 12 pones *lapides* in utroque latere superumeralis -e filiis Israel (*cf.* 28, 29). Zach. 6, 14 (*de coronis*). GREG. TVR. Mart. 2, 43 erat *puer* . . . unicum patri . . . -e. *fort. add.*: ITALA Bar. 4, 5 (Orsies. doctr. 50 p. 143, 15 B.) confide, popule meus, -e[m] Israel (μνημόσυνον, *Vulg.* memorabilis, *cod. Legion.* memoria). **β** *latiore sensu*: *i. q. monumentum* (*dub.*: CIL IX 154 posit -e [memoria(m) h(ic) *ci. ed.*]): PEREGR. Aeth. 12, 6 -e ibi est. VVLG. Is. 22,16 excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso -e (memoriam *Amiat.*) diligenter. *adde* VVLG. Is. 57, 8 retro postem posuisti -e (זִכְרוֹנֵךְ) tuum. *i. q. sacrificium memoriae* (*cf.* RVFIN. Orig. in lev. 4, 9 p. 329, 5 sqq. est . . . aliquid in ipso sacrificio, quod '-e' appellatur, quod offerri domino dicitur. ego si possem . . . omnes scripturas memoria retinere, -e sacrificii mei domino obtulissem): ITALA lev. 6, 15 (Lugd. *al.*) imponet supra altare hostiae odorem suaviolentiae domino deo -e eius (*Vulg.* in monumentum). Is. 66, 3 (Hier. *ad l.*) qui dat thus in -e (εἰς μνημόσυνον, *Vulg.* qui recordatur thuris). VVLG. lev. 2, 2 ponet *sacerdos* -e (אַזְכָּרָתָהּ) super altare. 2,9 tollet -e de sacrificio. *cf. p. 684, 21.* ?*i. q. liber memoriae: v. l. 38.* **b** *de rebus incorporeis*: *i. q. dies memoriae*: ITALA lev. 23, 24 (Ambr. exc. Sat. 2,107) una (*sc. dies*) mensis erit vobis requies in -e tubarum (μνημόσυνον σαλπίγγων [זִכְרוֹן תְּרוּעָה]. VVLG. e. v. sabbatum -e [memorabile *v. l.*] clangentibus tubis [*cf.* HIL. in psalm. 118 He 6 septimi mensis . . . sollemnitatem, cuius -e in tubis est. AMBR. in psalm. 118 serm. 5,11,1 -e tubarum]. *allegorice interpret.* HESYCH. in l. p. 1090C). SERV. auct. Aen. 8, 319 Saturnalia, ut essent -ia vitae, quam Saturnus docuerat. *fort. add.*: INSCR. christ. Diehl 1574 adn. ⟨dies⟩ memor⟨iae qui et memo⟩riale sci . . . ⟨P⟩rivati. *de actione memoriam propagante*: VVLG. Iudith 9, 15 erit . . . hoc -e nominis tui, cum manus feminae deiecerit eum.

[**memoriārius**, -a, -um. *falso trad.*: MVTIAN. Chrysost. hom. 5,2 p. 271extr. venit iterum ad istam -am dispensationem (*locum corr. em. Wilhelmsson, Stud. zu Mut., Lund 1944, p. 46 sq.*).]

memoriola, -ae *f.* *demin. a* memoria. *i. q. memoria,* μνήμη (*in sermone familiari*): CIC. Att. 12,1,2 γεροντικώτερον est -a vacillare. *i. q. sepulcrum*: CIL VI 13102 fecit . . . coiugi -am cum ortulo sumiacente. 13188 -am vetustate delapsam refecit. 33840 extruere me sub monte -am per ped(es) XX in quadrato (*syn.* memoria).

memoriōsus, -a, -um. *a* memoria. PAVL. FEST. p. 124 (= GLOSS.L IV p. 252) -us -ior et -ius et -issime facit (memor[iosus] -ior et ⟨memoriter⟩ -ius *eqs. Linds.*). *cf. l. 29.* CHAR. gramm. p. 390,29 B. -us habet ad vetustatem referendam memoriam, memor beneficii memoriam vel iniuriae refert. ita -e qui facit, ostendit in omni re naturae bonum; memoriter gratum vel fortem ex eo ostendit, quod aut retribuit beneficium grate aut iniuriam vindicat fortiter (*cf.* ISID. diff. 1,355). SCHOL. Hor. gloss. *Γ* sat. 2,4,90 memori: -o (*cf.* GLOSS. IV 452,33). GLOSS.L I Ansil. ME 286 -us: memoriam habens. V Aa 264a -us: qui memoriam retinet. II Philox. ME 28 -us: μνήμων. GLOSS. μνήμων, μνημονικός. *i. q. bona memoria praeditus*: VITA Cypr. 5 tam -ae mentis oblivio.

adv. **memoriōsē**. PAVL. FEST. p. 124 (*v. l. 17*). CHAR. gramm. p. 146, 21 B. -e (*exc. Bob.*, memorior *N*) non dicimus nec -ius, non habet enim comparationem. p. 391, 1 (*v. l. 20*).

memoris, -e *v. s.* memor.

memorium, -ī *n.* *retrograde ex Graecorum* μεμόριον. *i. q. sepulcrum*: INSCR. christ. Diehl 446 A (*in Asia*) hoc -um ex fundamentis fabricabi. 3792 (*Thessalonicae*) dat. sol. tres et semis pro -um.

(**memorius**, -a, -um) *v. s.* benememorius (*vol. II 2072, 30 sqq.*). *cf. p. 673, 77.* *v. et Onom.*

***memoro**, -āvī, -ātum, -āre. [*a* memor. *J. B. H.*] *scrib.* maem-: ITALA Luc. 24,8 (cod. a). *et al.* -mōr-: INSCR. christ. Diehl 240,4 (*v. p. 691,52*). *de formis*: -arier: *p. 689,36. 50.* *supin.* -tum, -tu(i): *p. 691,44. 692,30.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 124 -are significat nunc dicere, nunc memoriae mandare. ISID. diff. 1, 152 -at, non qui semel dicit, sed qui saepius idem memoriae conservandae causa facit. 1,351 -antur pauca, commemorantur multa. SYNON. Cic. p. 413,32 B. appellat . . ., nuncupat, perhibet, -at. GLOSS.L II Philox. ME 27 εἰπέ. III Abol. ME 6 dicere, perhibere. GLOSS. μνημονεύω, λέγω *al.* *inde ab* ENNIO, PLAVTO, CATONE; *ceterum de usu cf.* commemoro (*vol. III 1830, 45 sqq.*) *c. elencho.* [*it. vet.* memorare, *francog. vet.* membrer, *hisp. vet.* nembrar. *M.-L.*] [*loc. corrupt. vel dub. interpr.*: PACVV. trag. 56 AETNA 570 COMM. instr. 2, 34,4. *ex coni.*: PLIN. nat. 9, 167 -andum (numerandum *codd.*) . . . exemplum. *falso trad.*: PLIN. nat. 9, 25 *pro* immorans.]

I ***active***: **A** *i. q. mentionem facere, dicere, narrare, scribere sim.* (*c. notione enumerandi: p. 687,61. 688,47.80. 689,10; usurpandi [sc. in oratione]: p. 688, 20.67 sqq.; declamandi: p. 689,6; pronuntiandi: p. 689,23; docendi: p. 690,46; adde* APVL. Plat. 1,7; *exponendi: p. 689, 16 al.; orandi: p. 691, 59; vaticinandi: p. 688, 61. 689, 5 et* DARES 11; *invocandi: p. 687, 82; suadendi, contradicendi: p. 688,77 sq. 689,17. 691,42; adde*: AMM. 30,3,4; *laudandi, praedicandi: l. 83. p. 687,48. 688,30 38.43 sq. 55.64.66.79. 689,42. 690 23 al.; vituperandi: p. 688,26. 72; fingendi: p. 688,8. 690,44; c. emphasi* -ari *i. q. notum vel -tu dignum esse: p. 687,63. 688,84. 689, 41.* *add. dat.: ap.* PLAVT. [*p. 688,27. 30 al.*], LVCR. [*p. 688, 52*], SALL. [*p. 688, 43*], VERG., HOR., OV., MANIL., VAL. FL., STAT., TAC. *et al.*; *aliter dat. auct.: e. g. p. 687,53. 56. 71; abl. limit.: p. 687, 61. 688, 80; causae; p. 687, 63. 66. 689, 1. 71. cf. p. 693, 62. 695, 6; instr.: l. 79. p. 687,72. 688,2.66 al.* de: *l. 81. p. 687, 29. 689. 82. 690, 52. 691, 31. 41; aliter: p. 687,58 sq. 688,16. 58;* super: *p. 690 5;* pro: *p. 687,7. 688.71. 691,59. cf. p. 687,5;* inter: *p. 687, 54. 58. 70. 689,75 sq. cf. p. 687,6; adde*: AVSON. 298,4 p. 152 P. [inter se: *p. 687,24. 688,22*]; post: *p. 687,52. 688,56*; in *c. abl.: p. 687, 72. 689,75; aliter: p. 688,39. 689,12. 690,3.9*; in *c. acc.: p. 689,20*; ob: *p. 688,84*; ab: *p. 687,73*): **1** *abs. vel obi. suppl.*: **a** *in universum*: PLAVT. Bacch. 68 lepide -as (*cf. p. 691,45*). Cas. 898 pudet dicere :: -a ordine. Merc. 1006 dum -amus. Poen. 1150. VERG. Aen. 1,631 sic -at *Dido* (*item post orat. dir.*: 6,699. 8,79. 9,250. 324 sic -at vocemque premit. VAL. FL. 2, 649 SIL. 5,603. *cf. p. 687,24.29*). 7, 645 et meministis enim, divae *Musae*, et -are potestis. OV. met. 14,466 neve haec commenta putetis . . ., perpetiar -are. MIRAC. Steph. 2,2,5 unde ante dominum flebilibus vocibus . . . -bant. SEDVL. op. pasch. 3,27 p. 253,18 iterum similiter -ans dicit *lectio divina eqs.* *c. addit.*: de: CIC. fin. 2, 15 (*fort. e poeta antiquo, cf. Madvig ad l.*) de natura nimis obscure -vit (SALL. Iug. 28, 4 cuius de n. et habitu supra -vimus). SALL. Catil. 3,2 ubi de magna virtute . . . bonorum -es (*antea* reprehenderis). 26, 3 Q. Curius, de quo paulo ante -vi (Iug. 25, 4

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

supra. TAC. ann. 3,75,1 AVR.VICT. Caes. 35,3). PLIN. nat. 2,242 pars nostra terrarum, de qua -o (AVR. VICT. Caes. 39,30). TAC. ann. 4,1,1 cuius de potentia supra -vi (*syn.* expediam). 6, 47, 2 de claritudine Domitii. 11,5,2 cuius de potentia ... in tempore -bo. SVET. Tib. 32,1 consuetudinem ... de maioribus suis pro contione -andi. Otho 10, 1 -ante quodam inter epulas de Cassi Brutique exitu. pro (*i. gr.* ὑπέρ): Exc. barb. p. 240, 2 Fr. pro quo et Euripides . . . -vit. **b** ut -ant *sim.*: ENN. ann. 178 nomine Burrus, uti -ant, a stirpe supremo (*item sensu generali*: PLAVT. Pseud. 199 Ov. met. 13, 47. 15, 414 trist. 4,4,65 LVCAN. 9,513 VAL. FL. 2,26 PRVD. c. Symm. 2,971. *c. certo subi.*: Ov. fast. 2,669 ut veteres -ant. VAL. MAX. 3,7,1ᵉ quidam. APVL. met. 9,4 ut -bant incolae. AMM. 23,6,25. *et al.*). PLAVT. Stich. 30 ita, ut -as (MART. 12, 53, 6 ut -as et ipse iactas). LVCR. 2, 112 uti -o[r] (4, 749. *perf.*: TAC. ann. 2,53,2 ut -vi. 3,18,1 saepe. 12, 40, 2 supra. *al.* CENS. 11, 2 ut supra -vi generaliter. PELAG. in II Cor. 7, 3 p. 268, 21 superius. AVG. civ. 16, 11 p. 142, 14 D. sicut). COLVM. 6, 1, 2 ut nos deinceps -bimus (TAC. hist. 1, 10, 3 suo loco. *perf.*: TAC. hist. 1, 64, 2 ut supra -vimus. 2, 4, 4 *al.* TERT. adv. Iud. 1 l. 51. SVLP. SEV. chron. 1, 36, 6 sicut superius -vimus. *et al.*). COLVM. 7, 1, 3 ut . . . poeta -at (7, 5, 5 sicut. TAC. hist. 3, 51, 2 AMM. 14, 6, 8 *al.* NICET. spir. 12 sicut -at Iohannes: ex hoc, inquit *eqs.* *et al.*). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 52, 14 sicut supra -tum est (AMM. 24, 3, 3 ut -tum est). **c** *dependet orat. dir.* (*cf. p. 686, 75*): ENN. ann. 111 inter sese sic -ant: o Romule *eqs.* VERG. Aen. 3, 182 tum -at: nate *eqs.* (8, 532). APVL. met. 3, 14 mihi cum fide -a (mea ora *trad.*) *eqs.* PANEG. 2,40,2 audio . . . -are Patientiam *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 1,45 p. 23,2 HIER. epist. 21,3,2. 22,40,1 ORSIES. doctr. 33 p. 132, 14 B. CONSVLT. Zacch. 2, 8 p. 63, 31 scriptura -ante (*syn.* dicente). *add.* de: PLIN. nat. 15,72 Cato de ficis ita -at *eqs.* APVL. apol. 31 de quadam saga ad hunc modum -vit *Homerus*. VEG. mil. 1, 9. *in parenthesi*: STAT. Theb. 9, 423 nec -are timor.

2 *c. obi.*: **a** *acc.* (*add. partic. praes.: l. 55. p. 688,78 sq.; perf.: l. 51. p. 688,63.72 76.81. 689,9.68 sq.*): **α** *animantium* (*v. et p. 688,37.60.63.72.78 sq. 81*): PLAVT. Aul. 703 reges ceteros -are nolo. Merc. 641 non hominem mihi, sed thensaurum . . . -as mali. Rud. 563 istaec . . . quas -as mulieres (PLIN. nat. 6,64 gentes, quas -are non pigeat. FAV. EVL. p. 14, 23. *sim.*: SALL. Catil. 20,1 eos quos paulo ante -vi [57, 1 supra. ASCON. in Pis. p. 15,6 TAC. ann. 4,69,1. 14, 40,3. AVSON. 215,4 p. 70 P. *syn.* nomina . . . voce ciere. *et al.*]. TAC. ann. 2, 52, 5 quem -amus [OPTAT. 7, 6 p. 180, 17 paulo ante. IORD. Get. 184. *cf. interr. indir.*: SEN. Oed. 222 quem -et (*f. i. significet*) ede Phoebus]). Truc. 485 et Homeronida et postilla mille -ari pote, qui *eqs.* VERG. Aen. 6, 123 quid Thesea magnum, quid -em Alciden? (6, 601 PANEG. 4, 18, 1. *cf. etiam p. 688,44 sq. 53. 57. 80. 689, 5. 29. 47. 52. 81. 691, 5. 17*). 6, 716 has *animas* . . . -are tibi atque ostendere coram. HOR. carm. 1, 12, 34 Romulum post hos prius an quietum Pompili regnum -em *eqs.* PANEG. in Mess. 191 non te deficient nostrae -are Camenae (*item c. notione praedicandi*: PROP. 2, 10,3 turmas. SIL. 2,4 Fabius . . . ter centum -bat avos. 7,163. PALLAD. hist. mon. I 25 p. 309ᴮ qui ubique -atur [ἀοίδιμον]). PROP. 3, 11, 69 Leucadius versas acies -bit Apollo. Ov. fast. 2,119 quo *pectore* . . . est -tus Achilles. trist. 1, 5, 1 o mihi post ullos numquam -ande sodales (*sim.* MART. 1, 15, 1. *cf.* Ov. Pont. 4, 13, 1 o mihi non dubios inter -ande sodales. AVSON. Mos. 131 CE 1038, 3). MANIL. 2, 12 Hesiodus -at divos divumque parentes et chaos . . . et primos titubantia sidera cursus *eqs.* (*syn.* notavit). OCTAVIA 933 tu mihi primum tot natorum -anda *es* parens. COLVM. 1, 1, 12 (*seq.* meminisse). CVRT. 5, 5, 5 agmen inter pauca fortunae exempla -andum. MELA 3, 82 de serpentibus -andi maxime, quos *eqs.* PLIN. nat. 8,144 -at et Pyrrhum, Gelonis . . . canem, Philistus; -atur et Nicomedis *eqs.* VAL. FL. 5,474. 6, 36 nec numero -em nec nomine cunctos. TAC. hist. 4,5,1 viri saepius -andi. ann. 12, 14, 4 nulla huic *Vononi* prospera aut adversa, quis -retur (*fere i.* '-tu *dignus esset*'). 15,14,2 Paetus Lucullos, Pompeios et si qua Caesares . . . egerant, Vasaces . . . vim penes Parthos -at. APVL. apol. 16 Archimedes . . . propter hoc vel maxime -andus, quod *eqs.* 81 isti, quos nominavi et si qui praeterea fuerunt dolo -andi. met. 9, 17. AVIEN. orb. terr. 943 populos -ate, Camenae. AVSON. 167, 3 p. 34 P. teque tuumque genus. 176, 6 p. 40 -are magis quam functum laudare decebit (*item de mortuis*: 200, 44 p. 60 -a tenuem, Nenia, grammaticum. 201, 7 p. 61 iam mihi cognata dudum inter -tus nomina. 203, 1 p. 62 Citari dilecte, mihi -bere. 204, 5 p. 62 tristi -bere threno. 212, 21 p. 69 nobilium -tus in agmine. CE 611, 1 -antur carmine manes). HIER. epist. 60,5,3. *et al.* *nota seq.* ab: MART. CAP. 2, 159 Carmentis . . . ab effuso per vaticinia carmine -ta.

acc. dupl. ([*refl. p. 688,1*]. *cf. p. 689,54*): ENN. ann. 2 Musas quas -ant (DICT. 1, 23 quae oenotropae . . . -bantur. *cf.* LVCR. 2,630 Curetas nomine Grai quos -ant [MART. CAP. 2,156 quos . . . Latine Semones . . . convenit -are. 2, 163. *et al.*]. VERG. Aen. 1, 327 quam te -em, virgo? [*inde* AVIEN. Arat. 277. *cf.* TERT. coron. 7 l. 18. PRVD. psych. 554. MART. CAP. 2, 175 avis . . ., quae Ibis -atur]. TAC. ann. 6, 36, 2 quem antea infensum -vi). 356 Graios -are solent sos. PLAVT. Merc. 627 deos absentes testes -as (*f. i. invocas*). SALL. Iug. 89, 4 Capsa, cuius conditor Hercules Libys -batur. SIL. 7, 735 Fabium . . . magna -bant voce parentem. 13, 200 qualis . . . -atur . . . monstrum

Geryones. TAC. Germ. 39, 1 vetustissimos se . . . Sueborum Semnones -ant (SERV. ecl. 10, 77). 43, 3 deos interpretatione Romana Castorem Pollucemque -ant. APVL. met. 6,4. HIL. c. Aux. 11 Christum similem patri -as. AMM. 29, 5, 23 Dardanos hostes -antes internecivos . . ., hos vero subsignanos milites debuisse lenius corrigi. SERV. Aen. 5, 58. SCHOL. Stat. 8,432 Menalcam fortem -at (meminit *Pb*, moverat *M*). CLAVD. DON. Aen. 1,70 p. 28,17. 1,106 p. 120,6. AMBR. parad. 13, 65 (*c. notione fingendi*) qui . . . diabolum delicti -at auctorem (*syn.* praetendit, prodit). MART. CAP. 2,161. 5,434. SEDVL. carm. pasch. 2, 237 dominum . . . patrem -amus (*op. pasch. 2, 17* nuncupare). *obi. suppl.*: STAT. Theb. 12,389 modo haec fratrem -at (*sc. Polynicem*), nunc illa maritum. MART. CAP. 2,149 (*syn.* voco). *add. acc. praed. numer.* (*cf. p. 689,74*): AVSON. 162,3 p. 30 P. quem *avunculum* primum -are nefas mihi patre secundo. PRAEDEST. 1, 50 p. 605ᴰ quinquagesimos Audianos -at Epiphanius. *nota locutionem succinctam* (*cf. p. 689,78*): SIL. 17, 653 te (*sc. Scipionem*) -at de stirpe deorum.

β rerum (*v. et p. 687,35.47.55.64.68. 690,36. 691,27*): ENN. ann. 529 coepit -are (-ari *trad.*) . . . cata dicta (*cf.* PLAVT. Truc. 885 verum est verbum quod -atur *eqs.* [*f. i.* '*in usu est*']. Ov. met. 14,813 nam -o [refero *Heins., ci. alii alia; an i.* '*memini*'?] memorique animo pia verba notavi). 539 fortunas . . . suas coepere latrones inter se -are (Ov. met. 7,519 vobis. *cf.* AVSON. 208,11 p. 65 P. -anda recepi fata). PLAVT. Amph. 616 nimia -as mira (1105. 1117. Epid. 553 [*antea* fabulata es]. Men. 1104. APVL. met. 1, 11 m. . . . nec minus saeva). Aul. 524 -are (*f. i. detrectare*) mores mulierum. Capt. 929 aerumnas, ad portum mihi quas -asti. 981 falsa (Cist. 668. SEN. Phaedr. 1192 f. . . . et nefas. nat. 4 praef. 18. *cf.* PLAVT. Truc. 484 mendacium. Curc. 642 vera [Most. 370 Pseud. 1154 CVRT. 8, 1, 22 APVL. met. 1, 5. 2, 20]). Epid. 454 qui -et suas *pugnas* mihi ([*antea* praedicem]. 433 pugnis -andis meis. HOR. sat. 1, 5, 53 mihi paucis . . . pugnam . . ., Musa, velim -es et quo patre natus uterque contulerit lites. LIV. 3,12,5 *syn.* referre. VAL. FL. 5,131 mihi. *cf.* Ov. trist. 2,71 proelia. *v. et l. 61*). 637 nomen (Pseud. 986 mihi. *al.* ACC. trag. 186 n. clarum in humili saxo multis -ant vocibus. VERG. Aen. 10, 149 regi -at nomenque genusque. TAC. ann. 3, 62, 3 AVSON. 159, 2 p. 28 P.). Men. 1091 eandem patriam ac patrem -at (IVV. 4,129 p. ut rhombi -ret et annos). Mil. 649 virtutes (*cf.* CIC. leg. 2,62 si . . . laudes in contione -entur. SIL. 1, 3 da, Musa, decus -are laborum . . . quantosque ad bella crearit . . . Roma viros. TAC. ann. 3, 45, 2 ipse . . . -are veteres Gallorum glorias quaeque Romanis adversa intulissent *eqs.*). Poen. 901 facinus (SALL. Iug. 33,4 *syn.* ostendit. 79, 1. hist. frg. 2,92 ⟨facino⟩ra militaria viri⟨s memora⟩bantur. *cf.* Iug. 85, 21 *maiorum* fortia facta -ando [VERG. Aen. 4,109. 8,483 quid -em infandas caedes, quid facta tyranni? Ov. met. 13,13 vobis. LIV. 3,47,2. *et al.*]. Ov. fast. 3,349 -at . . . Quiritibus acta [SEN. Herc. f. 650 *syn.* pande]. STAT. Ach. 2,137 vix -em cunctos . . . actus. TAC. ann. 4,34,2 *res gestas*). Trin. 549 sicut fortunatorum -ant insulas (*de fama ut* PLIN. nat. 5,31 ubi horti *Hesperidum* -antur). CAECIL. com. 251 quisquilias volantis, venti spolia -ant (*cf.* SEN. Med. 48 levia. AVSON. 419,62 p. 369 P. tenuiora). ACC. trag. 354 tuam solitatem -ans. LVCR. 6,1030 *aer*, tibi quem -o. SALL. Catil. 5,7 quas *artes* supra -vi. VERG. catal. 9, 41 quid ego immensi -em studia ista laboris . . ., ⟨te⟩ castra urbi praeponere *eqs.* georg. 2, 158 an mare . . . -em . . . anne lacus tantos . . .? an -em portus *eqs.* (*item de descriptione poetica rerum geogr.*: AVSON. 293,1 p. 149 P. post has -bere . . ., Hispalis. 297,12 p. 151 P. quid -em portus *eqs.* Mos. 350 *al. aliter* MELA 2,40 de locis atque urbibus . . . haec maxime -anda sunt. PLIN. nat. 4,13 Patrae, quas supra -vimus. VAL. FL. 5,474 Thessaliam . . . Pelasgos. TAC. ann. 3,63,2. 14,33,2). Aen. 1,8 Musa, mihi causas -a. 6, 890 bella viro -at quae deinde gerenda (PETRON. 5 v. 19 b. truci -ta canore. TAC. hist. 3,46,1 mox. ann. 4,32,1 b., expugnationes urbium, fusos captosque reges. 16,16,1 b. . . . et obitas . . . mortes. FLOR. epit. 2,19,5. *c. notione praedicandi*: PROP. 2,1,25 b. resque tui -rem Caesaris [*syn.* canerem] LAVS Pis. 22. STAT. Theb. 7,289 carmine). 10,531 auri -as quae multa talenta. HOR. epist. 2, 2,117 -ta Catonibus *vocabula* (*cf.* CAPER gramm. VII 104, 17 'quadrigas' . . . effer, 'antemnas' quoque non aliter [a] priscis -tas. 106, 12 'montosam Italiam' . . . -ato. SCHOL. Hor. carm. 4,13,26 quod 'facem' dixerat, bene 'dilapsam in cineres' -vit. MART. CAP. 3,325. ARNOB. in psalm. 147 p. 565ᴬ 'lanam' voluit pro tegmine -are). LIV. 1, 59, 10 regis -ta caedes et invecta corpori patris . . . filia (*cf.* VITR. 7 praef. 9 mors . . . varie -atur. HOMER. 637 funera caedis. TAC. ann. 4,71,1 exitus. *v. et l. 45.64*). LIV. 9,31,13 Fregellana arx . . . et ubicumque iniquo successum erat loco -bantur (CVRT. 3,10,7 Granicum amnem, tot urbes . . . in fidem acceptas omniaque . . . subiecta -bat *Alexander* [*seq.* admonebat, referebat]). 36,10,8 aliis nunc vires urbis . . . -antibus, nunc hiemem *eqs.* MANIL. 2,40 pecorum ritus et Pana sonantem . . . -at *Theocritus* (*syn.* canit). 2,351 plura . . . signa . . ., quam sunt numeris -ta per orbem. SEN. Herc. f. 226 quid stabula -em dira . . . suisque regem pabulum armentis datum *eqs.* COLVM. 10 praef. 3 posteris se -andas relinquere *partes carminis* (*cf. p. 689,30 sq.*). MELA 2,44 quia Minyae . . . inde Argo navem solvere, -atur *Pagasaeus sinus* (*f. i.* '*notus est*', *cf.* 2,119 montium Eryx maxime -atur ob

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

delubrum Veneris. 16,217. PANEG. 2,4,4 Mevania -etur armento. *cf. p. 695,20; paulo aliter* PLIN. nat. 4,104 ultima omnium *insularum*, quae -antur, Thyle). PETRON. 55,4 diuque summa carminis penes Mopsum Thracem -ta (commorata *var. l.*) est. VAL. FL. 4, 600 quid tibi . . . Carambin, quid -em, quas Iris aquas . . . torqueat? STAT. Theb. 12, 815 discit -atque iuventus *Thebaida* (*f. i. 'memoriter declamare' ut* CONC.S II 3,1 p. 92,27 -vit tenorem epistulae [ex memoria recitavit *var. l.*, ἀπεστήθισε]). silv. 4,7,45 tu tuos parvo -bis enses (*cf.* TAC. ann. 2, 9, 3 Flavus aucta stipendia, torquem et coronam . . . -at). MART. 8, 15, 5 hos quoque secretos -vit (-bit *var. l.*) Roma triumphos. TAC. hist. 1, 1, 1 res populi Romani -bantur (GELL. 1, 14, 1. 9,11,2 in libris annalibus. *cf. p. 688,65*). ann. 2,58,1 miserat *Artabanes legatos* amicitiam ac foedus -turos et cupere renovari dextras daturumque *eqs.* (*cf.* 4, 46, 2 legatos amicitiam obsequiumque -turos et mansura haec *eqs.*). 3, 31, 4 exempla maiorum (3, 71, 3. 11, 23, 2). 4, 53, 2 vitam suam . . . posteris -vit *Agrippina*. AVG. civ. 2, 7 p. 60, 17 D. an forte nobis philosophorum scholas . . . -bunt? SVLP. SEV. dial. 1, 15, 1 maiora -bo (*cf.* MART. CAP. 3, 326 praecipuis -tis). MART. CAP. 3,324 strictim exigueque -bo *anomala*. 5, 457 meritum . . . velut in compensationis gratiam -atur. COD. Theod. 12, 6, 12 ea, quam superius -vimus, qualitate. ORIG. in Matth. ser. 73 p. 173, 17 malefacta . . . transitorie -are ac breviare. *et al.* *nota i. q. pronuntiare*: MART. CAP. 3,261 'a' sub hiatu oris congruo solo spiritu -amus (*cf.* 3, 277 absque his syllabis nulla diphthongus -atur).

neutr. pron. (*v. et l. 18. p. 688,24.27.51.76. 690,53. 691,35.39.41*): ENN. ann. 36 talia tum -at lacrimans (VERG. Aen. 2,650 [*falso* GLOSS. IV 537, 21 *ad l.*: in mente habens]. OV. met. 8, 396 t. magniloquo tumidus -verat ore. 10, 209. 14, 154 SIL. 13, 488. 15, 752). 314 quid (*cf. l. 47. p. 687, 43 et Skard, Enn. u. Sall. 21*) ego haec -o? (PLAVT. Poen. 920. VERG. georg. 4,148 haec . . . praetereo atque aliis post me -anda relinquo. Aen. 5, 641 *al.* PROP. 3, 17, 39 h. ego non humili referam -anda cothurno. OV. met. 7, 863. LIV. 1, 59, 11 his atrocioribusque . . . aliis . . . -tis. SIL. 9, 173. 217. TAC. hist. 3, 51, 2 aliaque . . . haud absurde -bimus. *et al. cf.* STAT. Theb. 5, 38 hoc -asse sat est: claro *eqs.* [CLAVD. carm. min. 30, 15 *et al.*]). PLAVT. Amph. 512 experiri istuc mavellem me quam mi -arier (*cf.* Mil. 914 istis . . . -tis). Aul. 320 sescenta sunt, quae -em (LVCR. 6, 1067. LIV. 26, 16, 3 q. ante -ta sunt. SEN. Phaedr. 177 TAC. ann. 4, 10, 1. VVLG. Ier. 2, 34 supra. *et al. cf.* LVCR. 5, 320 quod quidam -ant [OV. met. 15, 325 LIV. 42, 26, 1. *et al.*]. *nota c. emphasi*: PLIN. nat. 5,46 plura quae -entur [*f. i.* '-tu *digna sunt*']. COMM. instr. 2, 26, 10 servate, quod estis et -are [*f. i. praedicare*] potestis). Bacch. 481 alia (Capt. 906. APVL. apol. 30 Theocriti paria et a. Homeri et Orphei plurima. *cf.* TAC. ann. 3, 24, 3 cetera. *v. et l. 33 sq.*). 1097 omnia que ut quidque actum est -vit, eam sibi . . . conductam *eqs.* (Poen. 905. Rud. 1107 iterum. 1149 *syn.* dicito. OV. met. 4, 688. *et al.*). Cas. 1012 quod futurumst intus, id -bimus (*cf.* Persa 152 ea [SALL. Catil. 13, 1 quid ea -em . . .? OV. met. 12, 230 (*interpol.?*) frustra. LIV. 6, 20, 8 oratione. *et al.*]). Most. 256 quid illa pote peius quicquam muliere ⟨me⟩-morarier? (LIV. 26, 41, 11 q. hoc bello -em? CLAVD. carm. min. 30, 50). Rud. 1226 quidquid -bam. CATO or. frg. 2 idem illud. HOR. sat. 1, 8, 40 singula quid -em, quo pacto *eqs.* TAC. hist. 4, 81, 3 utrumque. HIL. myst. 1, 1 transcursim -bo aliqua (*syn.* tractabo). INSCR. christ. Diehl 4812, 20 pauca. *acc. dupl.* ([*add.* quasi: *l. 69*]. *cf. p. 687,75*): PLAVT. Most. 963 si haec hic vera -at (PLIN. epist. 6, 16, 22. *cf.* LIV. 1, 35, 6 haec eum haud falsa -antem). Rud. 185 nimio hominum fortunae minus miserae -antur. PACVV. trag. 89 id quod nostri caelum -ant, Grai perhibent aethera. LVCR. 1, 831 scrutemur homoeomerian quam Grai -ant (*syn.* dicere). VERG. Aen. 8, 339 Carmentalem Romani nomine portam quam -ant (STAT. Theb. 3, 461 n. . . . -ant Apesanta coloni *montem*. AVIEN. Arat. 528). LIV. 9, 38, 4 cladisque imaginem furculas Caudinas -bant: eadem temeritate . . . gentem . . . saeptam . . . locorum iniquitatibus esse. MANIL. 1, 665 (*interpol.?*). 2, 897 Daemonien -ant Grai *regionem*. 3, 190. 538 (*interpol.?*). SIL. 12, 358 Ichnusa prius Grais -ta colonis *Sardinia*. MART. 8, 50, 1 quanta Gigantei -atur mensa triumphi. FRONTO p. 215, 11 N. VLT. SYLL. gramm. IV 219, 15 quae *elementa* planius genera -amus. SER. SAMM. 685. PANEG. 3, 3, 1 an ego nunc receptas . . . Gallias, barbariam omnem subactam pergam quasi nova et inaudita -are? AVIEN. Arat. 556 Caelestem -at quem . . . Graecia Nodum (*Arat. 245* καλέουσιν). CLAVD. 19, 71 inclita captivo -atur Thabraca Mauro, naufragio Cyprus sit -anda tuo. AVG. civ. 18, 2 p. 257, 27 D. in comparatione regni Assyriorum perexigua ista -antur. MART. CAP. 1, 17. 5, 462. *et al.* *add. acc. praed. numer.* (*cf. p. 688,13*): PLIN. nat. 3, 27 in Cantabricis VIIII populis Iuliobriga sola -etur *eqs.* (36, 22 inter haec *signa* s. -atur *Venus Praxitelia*). MART. CAP. 3, 325 alia huius modi, quae possem innumera -are. 9, 949 prima aequalia, secunda excurrentia -bo. *nota locutionem succinctam* (*cf. p. 688, 15*): PLIN. nat. 8, 209 ut . . . Publili . . . cena . . . nulla -etur sine abdomine.

c. addit.: de: SALL. Catil. 52, 13 ea, quae de inferis -antur. SALL. (?) rep. 2, 9, 1 quid ego plura quasi de ignotis -em? PLIN. nat. 9, 27 similia de puero . . . -antur. 35, 20 quod de nullo ante -atur. TAC. ann. 1, 52, 2 multa . . . de virtute eius *Germanici* -vit *Tiberius* (*syn.* rettulit). 4, 43, 4. 4, 55, 1. 6, 32, 4 (*in zeugm.*). APVL. met. 9, 13 de meo iumentario contubernio quid vel ad quem modum -em? flor. 16 p. 62 exemplum . . . de Philomene. HIER. hom. Orig. in Ezech. 13, 4 p. 449, 21 BOETH. cons. 1, 5, 8 W. COD. Iust. 1, 17, 2, 6b in his nihil de caducis a nobis -tum est. *adde*: PRAEDEST. 1, 26 p. 596B nihil hinc penitus -arunt. super: TAC. ann. 12, 61, 1 multa . . . super antiquitate eorum *Coorum* -vit *Claudius*: Argivos *esse eqs.* (*antea* rettulit).

b *gen.* (*sec. 'memini' et graec. ut vid.*): α *animantium*: THEOD. MOPS. in I Tim. 5, 15 iustum est hoc in loco -are illorum, qui *eqs.* PS. ARNOB. confl. 2, 13in. quod . . . Cyrilli episcopi . . . nihil -veris. β *rerum*: CAEL. AVR. chron. 4, 3, 31 olerum cocta, quorum superius -vimus.

3 (*acc. c.*) *inf.* (*fut. nonnisi laxiore conexu: l. 56. p. 689, 15. cf. l. 51; struct. mixt.: l. 6. p. 687, 64. 688, 4 sq. 53 sq. 689, 13 sq. 44 sq. 62 sq.*): ENN. ann. 158 inde sibi -at unum super esse laborem. 503 Hispane, non Romane -etis loqui me. PLAVT. Bacch. 1096 Capt. 573. 577 (*syn.* aio). Cas. 394. Epid. 450 quem . . . -ant . . . divitias magnas indeptum (*item de memoria famae*: LVCR. 3, 642 falciferos -ant currus abscidere membra. 3, 1009 TIB. 2, 5, 9 ELEG. in Maecen. 1, 70 OV. met. 2, 176 fast. 2, 114 trist. 1, 10, 39. *et 11ies*. LIV. 1, 7, 4. 1, 36, 5 PLIN. nat. 3, 123 TAC. Germ. 3, 1 *al.* APVL. flor. 18 p. 90. AVIEN. Arat. 489 [*Arat. 216* φασί]. PRVD. perist. 13, 80). 524 is etiam sese sapere -at. Mil. 393. 778 (*syn.* praedicat). Poen. 391 Truc. 83 CIC. Tim. 39. SALL. Iug. 12, 1 quem *conventum* ab regulis factum supra -vi (TAC. Agr. 18, 3 IVST. 20, 5, 1. *et al. cf.* TAC. hist. 5, 19, 3 superius). 86, 3 SALL. (?) rep. 2, 8, 6 AETNA 37. PROP. 4, 6, 77 (*syn.* canat, referat). OV. met. 4, 273 (*opp.* negant). LIV. 2, 60, 3. 10, 11, 2 deos pro se commisisse bellum -antes Etrusci sustulere animos. 10, 16, 6 (*antea* iactantes). 27, 34, 14 Furium -antes . . . patriam . . . restituisse; ut parentium saevitiam, sic patriae . . . leniendam esse. *al.* CVRT. 8, 10, 1. 9, 1, 18. 9, 4, 2 COLVM. 6 praef. 5. PLIN. nat. 4, 38 -andum in septem lacus eum *Strymonem* fundi. 7, 154 SIL. 12, 117. TAC. hist. 2, 50, 2. 4, 83, 1 Aegyptiorum antistites sic -ant Ptolemaeo . . . oblatum per quietem . . . iuvenem *eqs.* ann. 6, 22, 4 in tempore. 12, 62, 1 missas . . . copias in Antiochum . . . -bant *Byzantii* quaeque Sullae . . . obtulissent, mox recentia in Caesaris merita *eqs.* 14, 2, 2 (*syn.* tradit, prodidere). 14, 63, 1 edicto. *al.* SVET. Nero 42, 1 FRONTO p. 134, 12 N. FRG. Vat. 35, 1 CONSVLT. 9, 5 GELL. 1, 11, 9 APVL. flor. 22 p. 101 Plat. 1, 7 TERT. apol. 40, 4 *al.* SER. SAMM. 568. 941 COD. Iust. 2, 20, 4 (*a. 294*). *al.* PANEG. 12, 19, 2 CIL XI 5265, 27 (*s. IV in.*). ARNOB. nat. 6, 6 p. 219, 3 profitetur ac -at. AVIEN. Arat. 177. 576 fama . . . -at. AMM. 15, 8, 3 omnibus . . . -ans *regina* anteponi debere propinquum. 23, 6, 36 antiqui -ant libri. 26, 7, 3 qui . . . Valentinianum obisse fingentes cuncta patere novo . . . principi -bant (*item c. notione fingendi*: SVLP. SEV. chron. 2, 16, 2). CLAVD. 26, 155 AVG. civ. 20, 5 p. 415, 5 D. PRAEDEST. 1, 16 p. 592A nihil . . . obesse baptizatis peccata -bat dicens *eqs.* (*antea* docebat). *et al.* *pass.* -ari (*vix huc spectat l. 70 sq. 75 sim.; struct. mixt.: l. 71 sqq.*): LIV. 5, 2, 14 quem auctorem . . . fuisse -tum est . . . tribuniciae potestatis dissolvendae. MELA 3, 100 quas *insulas* Hesperidas tenuisse -atur. GELL. 9, 4, 6 traditum esse -tumque *eqs.* *gerund.* (*cf. l. 30. 42. 49. 60*): EVGIPP. Sev. 9, 4 -bat . . . mortificanda esse incentiva libidinum. *add.* de: PLIN. nat. 35, 148 Olympias, de qua hoc solum -atur discipulum eius fuisse Autobulum. *adiungitur solutius coni.*: LIV. 21, 34, 2 principes . . . ad Poenum veniunt alienis malis . . . doctos -antes amicitiam malle quam vim experiri Poenorum; itaque oboedienter imperata facturos; commeatum . . . acciperet. TAC. ann. 11, 17, 1. *subi. suppl.* (*cf. l. 56*): LIV. 3, 43, 6 ab suis interfectum *Siccium* -antes. 25, 17, 6 (*syn.* tradunt, auctores sunt). TAC. ann. 12, 44, 3 datam *Armeniam* Mithridati a semet -ando; sed vim differendam *eqs.* SER. SAMM. 1010 AMM. 30, 4, 3. *inf. merus* (*cf. p. 689, 13*): AMM. 17, 3, 2 animam prius amittere quam hoc sinere fieri -bat. COD. Theod. 6, 29, 2, 3 (= Iust. 12, 22, 2, 2) etiamsi quis nobis iubentibus festinare -et in obsequium.

4 *nom. c. inf.* (*inf. fut.: l. 81; semper praes.* -a(n)tur *sim. exc. l. 75 sq. 81; add.* ab: *l. 70*; per: *p. 691, 2*): CIC. Verr. II 4, 107 ubi ea quae dico gesta esse -antur. HOR. sat. 1, 1, 64 quidam -atur Athenis sordidus . . . populi contemnere voces sic solitus *eqs.* OV. met. 2, 684 -antur in agros processisse boves. 15, 360 fast. 3, 147. VITR. 2, 6, 2. 3 loca ab antiquis -antur . . . habuisse ardores. 3 praef. 1. 7, 8, 1 id *minium* . . . esse -atur inventum. 8, 3, 16 -atur ab Antipatro . . . perlata (-tum, -tam *codd.*) esse *aqua* et ab eo ea aqua regem esse necatum. 10, 16, 2 quod etiam Rhodiensibus -atur usu venisse. *al.* SEN. epist. 90, 37 COLVM. 1, 4, 2 MELA 1, 12. 43. 2, 5. PLIN. nat. 2, 201 quod accidisse . . . -atur. SIL. 6, 64 servasse fidem -bere Poenis, *Regule*. 15, 657 adventu cecidisse tuo -bitur hostis. CHAR. gramm. p. 179, 28 B. MEN. dig. 49, 16, 4 pr. APVL. flor. 15 p. 59. 18 p. 90 Plat. 1, 6 COD. Iust. 3, 36, 26 pr. (*a. 321*). 7, 19, 7, 2 (*s. IV in.*) *syn.* contenditur. CAPITOL. Opil. 7, 8 FIRM. err. 12, 3. DON. de com. 8, 6 (narratur *var. l.*). AVIEN. Arat. 407 AMM. 14, 8, 3. 15, 3, 6. 19, 6, 4. 22, 15, 6 (*bis*). 29, 1, 32 omni parte expolitus fore -batur. FAV. EVL. p. 8, 28 VEG. mil. 3, 23 AMBR. hex. 5, 10, 31 HIER. in Ier. 6, 25, 3 PRVD. apoth. 22 AVG. civ. 8, 3 p. 323, 12 D. *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 4, 3 (*syn.* traditur). COD. Theod. 2, 24, 1 (*syn.* dicatur). *al.* CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 30, 5

[*O. Prinz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

propheticis oraculis ... paenitere -atur *dominus*. GREG. M. in Ezech. 1, 8, 3 qui recte per prophetam sublimis deus esse -atur. *et al.*

5 *enunt. secund.*: **a** *interr. indir. vel enunt. rel.* (*struct. mixt.*: *p. 688,32.39 sqq. 61.74 sq. 689,5.44 sq. 52. 690,35*): PLAVT. Amph. 41 (*loco fort. non sano*) quid ego -em ..., quis bene factis meus pater ... architectus (-ust *Linds. alii*) omnibus? (*syn.* commemorare). 133 quae illi ad legionem facta sunt -at pater meus Alcumenae (Capt. 416 [*indic.*]. SALL. Catil. 51, 4 mihi copia est -andi ..., q. reges ... male consuluerint [-erunt *V*]. COLVM. 8, 1, 1 q. fere consummabant ... scientiam ..., septem -vimus libris. TAC. ann. 1, 67,2 q. domi cara, q. in castris honesta, -at *Caecina* [*opp.* reticuit]. APVL. apol. 73 -are, q. ... responderim, quam diu et quotiens *eqs.*). 136 pater -at, legiones hostium ut fugaverit, quo pacto *eqs.* (QVADRIG. hist. 47 adeo -ari vix potestur, ut omnes ... negotium adorti essent. LAVS Pis. 14. *cf.* APVL. met. 2, 13 vicissim tu quoque ... mihi -a, quemadmodum *eqs.*). 417 quae illic sunt res gestae, -at memoriter. Capt. 270 servosne esse an liber mavelis, -a mihi. Persa 646 quid illum miserum -em qui fuit? Poen. 1063 -adum mihi, si novi forte aut si sunt cognati mihi (*syn.* dic). TER. Hec. 471 id ... -are ..., quam fideli animo ... fui (*falso* SCHOL. Ter. p. 145, 35 -are antiqui pro -ari). SALL. Catil. 7, 7. VERG. Aen. 2, 75 -et *Sinon*, quae sit fiducia capto (SERV.: aut 'dicat' ... aut certe '-et' est 'meminerit' *eqs.*). Ov. met. 11, 280 qui sit quoque satus, -at (*opp.* celat mentiturque). LIV. 10, 22, 4. 27, 4, 5. 28, 5, 6 quae pericula ... portenderentur (-bantur *P*), -antes. SEN. Oed. 388 -a ..., contaminarit rege quis caeso manus. VAL. FL. 2, 66 certi -at *Tiphys* qui vultus Olympi, Pleiones Hyadumque locos, quo sidere vibret Ensis *eqs.* 4, 718. 5, 606. STAT. silv. 4, 6, 99 hic tibi sollemni -bit carmine, quantus *eqs.* TAC. ann. 1, 58, 6. 15, 49, 1 nec ... -verim, quis *eqs.* OPTAT. 2, 18 p. 51, 20 -amini per loca singula, qui fuerint vestri discursus (*cf. Blomgren, Eranos 37, 1939, 109*). MART. CAP. 3, 237. 8, 831. *et al.* *add.* de: PLIN. nat. 21, 13 de floribus quae videbuntur digna -bimus. *laxiore conexu, imprimis in lingua antiqua et in oratione vivaci*: PLAVT. Aul. 321 sed uter vestrorum est celerior? -a mihi. Bacch. 1157 sed qui nihili es (quid n. sit *codd.*)? id -a. Cas. 901. Mil. 1050 quid nunc tibi vis, mulier? -a. Poen. 866 -a, num esse aliter decet? *cf.* SEN. Oed. 275 sed quo ... facinus admissum loco est, -ate. **b** quod: VAL. FL. 4, 445 non ego ... -em, mea quod vates insedit Apollo pectora. PLIN. epist. 8, 6, 5 levia haec et transeunda *sunt*, illa -anda, quod *eqs.* GAVDENT. serm. 3, 23 euangelista -vit praeteriens, quod *eqs.* *add.* de: GELL. 5, 2, 4 id etiam de isto equo -tum est, quod *eqs.* **c** ut: PHILAGR. med. 3 p. 173, 10 M. -amus etiam adhuc, ut hoc ceroto sicut oxilio utaris. **d** *coni. nudus*: *v. p. 690,54*.

6 *supin.*: **a** -tu (*v. et p. 692, 30*; -tui: *l. 45*; *falso ut vid. trad.*: *l. 51 sq.*): PLAVT. Bacch. 62 istaec lepida sunt -ui. Cist. 228 estne hoc miserum -u? SALL. Catil. 6, 2 incredibile -u est, quam facile coaluerint (7, 3. Iug. 40, 3 [-tum *P*]. SVLP. SEV. chron. 1, 13, 1. *cf.* TAC. hist. 2, 73, 1 vix credibile -u est). LIV. 4, 43, 1 nihil dignum -u actum *est* (*v. vol. V 1, 1152, 73 sqq.*; *adde e.g.*: GELL. 3, 16[tit.] alia auditu atque -u digna. PANEG. 2, 32, 4. LAMPR. Diad. 6, 1 [emerat vi P^1B, -ui *P corr.*, -u *Σ*]. TREB. Gall. 20, 5 -u ... et cognitu. VOPISC. Prob. 24, 6 [-ui *P*]. INSCR. christ. Diehl 240, 4 [*a. 360*] digna -u clueat per saecula fama. *cf.* PANEG. 4, 20, 1 non indigna -u *res* [CAPITOL. Opil. 1, 4]). 38, 29, 3 haud magna -u res. TAC. ann. 4, 32, 1 parva ... et levia -u. GELL. 2, 29[tit.] apologus ... -u non inutilis. APVL. met. 10, 15 infandam -u ... iumenti gulam. MART. CAP. 5, 468 non est facile -u. SIDON. epist. 3, 11, 1 celsa -u. 4, 5, 2 votiva -u. **b** -tum: AMBR. epist. 62, 3 Felicem diaconum misi, simul ut mei vicem officii repraesentaret, -tum (*fere i. oratum*) quoque pro his, qui *eqs.*

B *i. q. commonefacere, admonere* (*hic illic subauditur haec notio in exemplis s. I A allatis, e. g. p. 688, 76 sq. 689, 13 sq.*): CELERIN. Cypr. epist. 21, 1 p. 530, 5 fratres ... -bar et eos litteris meis -vi caritatem pristinam eorum penes me ... nunc esse. VITA Anton. 89 p. 89, 6 -ti estis (ὑπεμνήσθητε). AVG. in psalm. 140, 24 semel negato cum -retur *Petrus*, negavit iterum. *ibid. iterum.* CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 45, 17 boni exempli ... -bo (ὑπομνήσω) te, quod etiam te reminisci volo. p. 183, 23 quatenus -entur horum, quae *eqs.* (*Rustic.* memores efficiantur). GREG. M. past. 3, 12 p. 68[C] ut animus ..., cui sit condicioni subditus, ex percussa ... carne -etur. p. 69[A] elata mens humilitatis bonum ... ab afflicta carne -atur. *transl.* (*cf. vol. III 1834, 72*): SORAN. p. 36, 20 supra pectinem premere, ut urina officium -et (comm- *var. l.*, εἰς ὑπόμνησιν ἀπουρήσεως).

C *i. q. sibi in memoriam revocare, meminisse, cogitare* (*cf. l. 21 sq. p. 686, 41. 689, 27*; *part. praes. v. s. II A*; *hic illic utrum actio dicendi an cogitandi subsit, certo discerni nequit*; *cf. p. 687, 51. 688, 21. 690, 22 sq.* *ubi nihil adnotatur, gr. respondet* (ἀνα)μιμνήσκομαι): 1 *absol.*: AMM. 25, 7, 1 exercitum ... Romanum ... non saluti suae, ut -bat *Sapor*, consulere. PS. HIER. epist. 35, 6 p. 251[A] alius autem -at intelligens domini creatoris ea, quae *eqs.* INSCR. RevA. VI 10, 1937 p. 335 n. 31, 2 ut -e⟨nt⟩ ... nati.

2 *c. obi.*: **a** *acc.*: STAT. Theb. 11, 579 soli -ent haec proelia reges (*opp.* excidat). ITALA exod. 23, 13 (Ottob.) nomen deorum alienorum non -bitis (ἀναμνησθήσεσθε, *Vulg.* iurabitis). PSALT. Cas. 104, 5 -ate (μνήσθητε, *Vulg.* mementote) mirabilia *domini* *eqs.* SACR. Greg. 210 qui tuos pauperes vel tuas ecclesias -vit. GREG. TVR. Franc. 4, 13[extr.] Salustii sententiam -amus. VEN. FORT. carm. 3, 25, 8 me -are velis (*item* 3, 28, 10). 4, 9, 9 sepultum. MAXIM. eleg. 4, 17 singula visa semel semper -are libebat. *pass.*: ITALA Ier. 11, 19 (Ps. Tert. adv. Iud. 10) nomen illius non -bitur amplius ([VVLG. -etur]. PSALT. Cas. 82, 5 [VVLG. -etur; non sit memoria *Amiat.*; *v. et l. 17*]. VVLG. Zach. 13, 2 [nominabuntur *Amiat.*]. *cf. hebr.*; *fort. add.*: VVLG. Ier. 23, 36 onus domini ultra non -bitur). Ezech. 33, 16 (Pelag. in II Cor. 2, 7) non -buntur peccata eius (*Vulg.* imputabuntur). Luc. 1, 54 (cod. d) misericordiam (*cf. l. 23. p. 693, 5*). VVLG. Iob 28, 18 excelsa et eminentia non -buntur (לא יזכר) comparatione *sapientiae*. VEN. FORT. carm. 5, 15, 5 ut tibi sit famulans -tus amore. INSCR. christ. Diehl 474 bene -andae coniugi (*cf.* 4209 -ando toties ... patri). *fort. huc spectat*: CVLEX 40 tibi (*sc. Octaviano*) sospes debita felices -etur (*Ω*, remoretur *Γ*) vita per annos. **b** *gen.* (*cf.* AVG. in psalm. 82, 5 'et non -etur nominis Israel ultra'; hoc alii planius dixerunt 'et non sit memoria ...', quia '-etur nominis' in Latina lingua inusitata locutio est; potius enim dici solet '-etur nomen' ...; nam qui dixit '-etur nominis', Graecam transtulit locutionem): LVCIAN. Cypr. epist. 22, 1 p. 533, 7 mei dignatus es -are (EVANG. Thom. 8, 2 *gr.* μνημόνευέ μου). ITALA Ezech. 18, 24 (Vita Anton. 18) iustitiae. Luc. 1, 54 (cod. l *al.*) -are (*Vulg.* recordatus) misericordiae (*cf. l. 11*). 1, 72 (cod. l) testamenti (*cf. l. 84*).

3 *c. acc. c. inf.* (*inf. merus*: *p. 660, 34*): CASSIOD. in psalm. 1, 1 sic etiam ... solium regum proprium esse -amus. VEN. FORT. carm. 10, 6, 104 Christus ea -at se bene veste tegi.

4 quia: CONC.[S] II 3, 1 p. 227, 11 -ate, quia de carne est *eqs.* (*seq.* commemoramini, μνημονεύετε).

5 *supin.* -tu (*cf. p. 691, 44*): CHALC. transl. p. 18[D] haec ... facilia -tu et a nobis retinentur optime (*cf. gr.* εὐμνημόνευτα).

D *i. q.* (*sepulcrum*) *facere* (*cf. p. 693, 57*): INSCR. christ. Diehl 3536, 1 ⟨h⟩eu quantis impedimur lacrimis -are sepulcrum (*cf. vol. III 1834, 84 et CE 565, 1*).

II ***depon.*** (*v. et p. 691, 20 sq.*; *falso trad. depon.*: *p. 687, 14. 688, 19*): **A** *i. q. recordari, meminisse* (*cf.* GLOSS. II 372, 26 μνήσθητι, memor esto, recordare, -are; *gr.* μιμνήσκομαι, *alia adnotavi.* *de rebus futuris*: *l. 63 sq. 69*; *sensu finali fere i. q. appetere, studere*: *p. 693, 15. 19*): 1 *absol.*: CE 1216, 8 faciet suboles multos -ta per annos sacra deis. AMBR. paenit. 2 p. 973[B] ego autem non -bor, tu autem noli oblivisci, hoc est dicere, non remanebit penes me memoria facti tui. ROMVL. fab. 75, 9 (rec. vet.) -ta belua provolat (*sim.* rec. W, *cf. rec. gall.*: rememorans). INSCR. christ. Diehl 2099 s(an)c(t)i ..., -amini in conspectu d(omi)ni.

2 *c. obi.*: **a** *acc.*: *animantium* (*part. corp.*: *l. 53*): ITALA IV Esdr. 2, 31 filios tuos dormientes -are (PS. AMBR. serm. 26, 3 -are filium in longinquo positum). CELERIN. Cypr. epist. 21, 1 (*v. p. 691, 63*). PS. AMBR. ad virg. dev. 2 p. 582[D] non -aris dominum. ISID. orig. 7, 8, 20 -tus est dominus populum suum (populo suo *BT*, populi sui *C*). INSCR. christ. Diehl 1031, 5 (*a. 558*) prece nos -are benigna. *fort. add.*: ITALA act. 7, 18 (cod. e) non fuit -tus Ioseph (*an gen.?*) *rex* (ᾔδει, *Vulg.* sciebat. *cf.* PS. PHILO antiq. p. 3[A] -tus est deus Noe). CORIPP. Ioh. 6, 284 vultus -antur acerbos (*T*, -atur acerbus *Mommsen*) signaque cuncta viri. *rerum* (*v. et p. 693, 21*): CE 596, 7 Lupercus amice merenti fecit -tus amorem. ITALA deut. 32, 7 (Verec. in cant. 2, 7) -amini dies (*Vulg.* memento). psalm. 78, 8 (Veron.) ne -eris (*Vulg.* memineris) iniquitates nostras (Is. 43, 25 [Pelag. in I Cor. 15, 10]. *cf.* I Macc. 10, 5 [rec. B] mala [*Vulg.* recordabitur]. ACT. Petr. 2 p. 46, 29 -antes ... peccata). 118, 49 (Hil. in psalm. 118 Zain 1) -are verbum tuum servo tuo (*cf. p. 659, 8*). I Macc. 9, 38 (rec. B) -ti sunt sanguinem Ioannis (*Vulg.* recordati sunt). PSALT. Cas. 41, 5 ista -tus sum. 70, 16 -ans iustitiam tuam (VVLG. -bor iustitiae tuae). VVLG. Sirach 7, 40 in omnibus operibus tuis -are novissima tua. 28, 8 timorem dei. 28, 9 testamentum altissimi. Bar. 4, 14 captivitatem. Tob. 2, 6 sermonem (*cf.* PS. PHILO antiq. p. 18[D] verba). II Macc. 8, 4 mortes ... et blasphemias ... illatas. ROMVL. fab. 33, 10 (recc. gall. vet.) -are pristina (*rec. W* memor esto). ARNOB. in psalm. 105 (*v. p. 660, 9*). BASIL. admon. RevBén. 27 p. 228, 14 *oportet monachum* esse semper -antem (moderantem *B*) novissima (μνημονεύειν τῶν ἐσχάτων). VEREC. in cant. 2, 7. 20 MAXIM. eleg. 2, 38. 44. GREG. M. in Ezech. 2, 2, 2 infirmitates. SERM. de conf. diab. 112[v] amicitiam. THEOD. MOPS. in II Thess. 3, 10. **b** *gen.*: *animantium* (*v. et l. 50. 52*): ITALA exod. 32, 33 (Lugd.) -tus Abrahe et Isac et Iacob, famulorum tuorum (*Vulg.* recordare). iud. 8, 34 (Lugd.) domini (Ion. 2, 8 [Weing.]. *cf.* PSALT. Cas. 76, 4 dei). 16, 28 (Lugd.) domine, -are mei adhuc semel in hoc (VVLG. Sirach 16, 16. *cf.* ITALA psalm. 62, 7 [Aug. *ad l.*] tui. AMBR. paenit. 2 p. 973[D]. ARNOB. in psalm. 9 p. 337[A] nostri). psalm. 9, 13 (Aug. *ad l.*) eorum -tus est, non est oblitus clamorem pauperum. VITA Anton. 65 p. 71, 11 (μνημονεύωμεν). HESYCH. in lev. 18, 18 p. 1013[D] -amini ... illius, qui dixit. BENED. reg. 57 -entur semper Ananiae et Saphirae *rerum* (*v. etiam l. 63*): ITALA gen. 40, 13 (Wirc.) -bitur Pharao principatus tui (*Vulg.* recordabitur. *cf.* 40, 20). exod. 2, 24 (Lugd.) -tus est deus testamenti sui (6, 5 [Lugd.]. PSALT. Cas. 110, 5 in

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aeternum. VVLG. Luc. 1, 72). psalm. 118, 52 (Hil. in psalm. 118 Zain 3) iudiciorum (*Vulg.* memor fui). 118, 55 (Nicet. vigil. 4) -tus sum in nocte nominis tui. 142, 5 (Aug. *ad l.*) dierum antiquorum (CLEM. ad Cor. 50. VVLG. Esth. 15, 2 -are . . . d. humilitatis tuae; quomodo nutrita sis *eqs.* NICET. virg. laps. 19). Hab. 3, 2 (Iren. 3, 16, 7) misericordiae tuae -beris (Luc. 1, 54 [cod. b *al.* VVLG. *codd. plerr.*]. VVLG. Sirach 51, 11). I Macc. 5, 4 (rec. B) malitiae (10, 46 [rec. B, *gr.* ἐπεμνήσθησαν]. *cf.* apoc. 18, 5 [cod. g] iniquitatum [ἐμνημόνευσεν]. VVLG. Ier. 31, 34 peccati eorum non -bor [ero memor *Amiat.*] amplius [*inde* Hebr. 8, 12]. Sirach 23, 26 delictorum). IV Esdr. 3, 33 vidi *gentes* . . . non -antes (rem- *var. l.*) mandatorum tuorum. Luc. 24, 8 (codd. a d) verborum (act. 11, 16 cod. e). PSALT. Cas. 19, 4 sacrificii. HERM. Pal. vis. 2, 1, 1 -tus sum prioris visionis (ἀνεμνήσθην). 3, 1, 5 gratiae dei. CELERIN. Cypr. epist. 21, 2 p. 530, 24 caritatis. PS. PHILO antiq. p. 20C virgae. VVLG. psalm. 70, 16 iustitiae. ARNOB. in psalm. 62 luxuriae. NOVELL. Iust. 18, 6 huius (*neutr.*). 147, 1 deputationum.

3 *acc. c. inf.*: LVCIF. Athan. 2, 25 cur non -tus es dixisse Nicodemum (*antea* meminissemus). PS. AMBR. serm. 26, 5 FVLG. RVSP. rem. pecc. 2, 5 PS. ARNOB. confl. 1, 9in. *inf. merus (sensu finali, cf. p. 653, 53. 661, 35)*: PSALT. Cas. 108, 16 non -tus est facere misericordiam (*Vulg.* est recordatus). *cf.* 102, 18 -antes mandata eius prosequere (μεμνημένοις τῶν ἐντολῶν τοῦ ποιῆσαι αὐτάς).

4 *enunt. secund.*: a *interr. indir. et enunt. relat. (struct. mixt.: l. 4 sq.)*: ITALA IV Esdr. 8, 28 -are, qui ex voluntate tuum timorem cognoverunt. Luc. 24, 6 (cod. a) -amini, sicut locutus est vobis. HERM. vulg. vis. 4, 1, 8 -tus quae docuit me magnalia (*vers. Pal.*: in mentem habui). FVLG. myth. 1, 15 quintum est -ari (-are *D*), quod capis (*cf.* Virg. cont. p. 97, 16). VVLG. psalm. 88, 48 -are (memento *Amiat.*), quae mea substantia. NICET. virg. laps. 19 qualis . . . facta sit allocutio. PS. AVG. serm. 310, 1 quos pavistis, -amini (*syn.* recordamini). b quia, quoniam: ITALA deut. 5, 15 (Lugd.) -beris, quia inquilinus fuisti (*Vulg.* memento, quod). PSALT. Rom. 77, 35 -ti sunt, quia deus adiutor eorum est (*Vulg.* rememorati). 77, 39. VITA Anton. 65 p. 71, 4 (ἐμνημόνευσεν, ὅτι). PS. AMBR. serm. 26, 4 CONC.S I 5 p. 282, 31. 36. VISIO Pauli 3 rec. P p. 12, 2 -amini . . . et cognoscite, quia *eqs.* ITALA Sirach 14, 12 (Cypr. testim. 3, 1) -are, quoniam mors non tardat (*Vulg.* memor esto).

B *i. q. commonefacere*: SYNOD. Hil. syn. 34 misit *spiritum sanctum* docere eos ac -ari omnia (ὑπομνῆσαι, *cf. 38* commonere).

C *i. q. mentionem facere, dicere, narrare sim.*: 1 *absol.*: VVLG. Hebr. 11, 22 de profectione filiorum Israel -tus est (ἐμνημόνευσεν). *nota i. q. orare*: ITALA I reg. 12, 19 (Legion. marg.) -are pro servis tuis (πρόσευξαι, *Vulg.* ora).

2 *c. obi.*: a *acc.*: MAR. VICTORIN. verb. script. 6in. quae supra -ti sumus. HESYCH. in lev. 22, 32 p. 1080A Aegypti . . . exitum non frustra -tus. CONC.S II 3, 1 p. 118, 21 presbyter, quem -tus est Eusebius (ἐμνημόνευσε). FACVND. defens. 9, 1 p. 740A (*syn.* ait). *add.* de: THEOD. MOPS. in I Tim. praef. -tus vero est *Paulus* et quaedam de dogmate in media parte epistolae. b *gen.*: IREN. 1, 9, 1 non . . . -tus fuisset (ἐμέμνητο) quaternationis. CASSIOD. hist. 10, 30 p. 1185C duorum . . . aut trium -bor. EXPOS. mundi 23 quarum *civitatum* ex parte -tus. 63. THEOD. MOPS. in psalm. 44, 6 p. 286, 18 inimicorum (ἐμνημόνευσε). in Phil. 2, 8 p. 219, 11 duarum et rationum -tus est et naturarum dicens *eqs.* in I Thess. 2, 10 dei. in I Tim. 2, 15 -tus est semotim quidem virorum, semotim vero mulierum (*ibid. iterum*).

3 *acc. c. inf.*: HILARIAN. curs. temp. 6 p. 1100C.

D *i. q. memoriam sive sepulcrum facere (cf. p. 692, 32)*: INSCR. christ. Diehl 839a Valentinianus -tus est qum coniuge sua.

part. praes. **memorāns,** -antis *pro subst. i. q. auctor*: LVCAN. 7, 192 si vera fides -bus.

gerund. ***memorandus,** -a, -um *pro adi.*

i. q. memorabilis, praeclarus (add. abl.: l. 69 sq. p. 694, 7. 10. 15. 18. cf. p. 694, 9; dat.: l. 82; in c. abl.: l. 78; exempla praevalentis usus verbalis supra allata sunt, e. g. p. 687, 52. 57 sqq. 62. 65 sqq. 688, 23. 31. 82. 689, 31. 72): 1 *de animantibus*: VERG. georg. 3, 1 te, -e, canemus, pastor ab Amphryso (*item vocat.*: Aen. 10, 793 nec te, iuvenis -e, silebo. SIL. 14, 676. MART. 10, 26, 2 dux -e. CE 1109, 15 [*s. I*] adfinis -e. 472, 4 -e, iaces, Ianuari. INSCR. christ. Diehl 247, 1 [*a. 534*] heu -e pater. *v. et p. 687, 52*). VAL. MAX. 5, 4 ext. 7 duplici pietate -us *iuvenis.* PLIN. paneg. 61, 5 magnus -usque *est,* qui tantum praemium cepit, sed maior, qui *eqs.* APVL. apol. 40 *piscis.* LACT. Phoen. 33 -a satelles. AVIEN. orb. terr. 583 Attica tellus belligeratorum genetrix -a virorum. DICT. 4, 17 duce. CLAVD. carm. min. 20, 156 -a . . . concidit *Lucretia.*

2 *de rebus*: CIC. Att. 8, 7, 2 tu meum (*sc. dictum sim.*) laudas et -um dicis. VERG. georg. 2, 454 quid -um (SERV.: laudandum) aeque Baccheia dona tulerunt? (*cf.* LIV. 25, 29, 5 quidquid . . . -um gessimus. MELA 1, 2 quae in natura regionum . . . -a sunt. PLIN. nat. 6, 79 quae -a et prope fabulosa . . . traduntur. PLIN. epist. 9, 19, 3 qui magnum aliquid -umque fecerunt). VERG. georg. 4, 283 -a inventa. Ov. met. 13, 956 acta (*cf.* LIV. 10, 20, 13 facinus [AMM. 23, 5, 18]. SEN. Herc. f. 442 facta [1265 -a . . . omnibus f. STAT. Theb. 11, 10. TAC. ann. 15, 70, 2 nullo facto dictove -o]). LIV. 7, 18, 2 haud -o certamine (27, 2, 12. *cf.* 7, 33, 12 proelium [27, 33, 7. 34, 16, 9]. ANTH. 840, 3 Marte [*i. bello*]). 8, 40, 3 haud sane -i imperii. 29, 2, 3 haud sane -o in partem ullam eventu. SEN. Herc. O. 1481 mors . . . clara, -a, incluta (*cf.* MELA 3, 84 funere. LVCAN. 5, 231 busto. SIL. 2, 508 fine [AMM. 28, 6, 25]. DRAC. laud. dei 3, 297 sepulcra). COLVM. 7, 12, 6 haec idcirco -a credidi, quia *eqs.* (*cf.* LVCAN. 3, 388 satis hoc Graiae -um contigit urbi. MELA 2, 29 magis id -um habet *Abdera,* quod *eqs.*). MELA 1, 76 naturā fabulāque -us *specus.* PLIN. nat. 10, 132 nihil . . . -um occurrit. 37, 20 -a res, tanti imperatorem . . . bibisse (IVV. 2, 102 r. -a novis annalibus atque recenti historia). VAL. FL. 4, 328 o magnanimis -a palaestris Taygeta. 7, 549 messis. SIL. 3, 177 virtus (STAT. Theb. 9, 98 AMM. 26, 10, 8). 4, 37 nomen (10, 502. 15, 44 ANTH. 851, 3 INSCR. christ. Diehl 1768, 14). 6, 318 ausis. STAT. silv. 1, 3, 13 o longum -a dies (*cf.* 4, 6, 19 nox . . . -a diu). PLIN. paneg. 35, 1 facies. FLOR. epit. 2, 8, 11 locum trecentorum Laconum . . . caede -um. 4, 2, 33 exemplum. APVL. met. 6, 27 spectaculi (8, 17 non tam hercules -um quam miserandum . . . sp. *cf.* 7, 13 novumque et hercules -um spectamen). CE 1943, 1 (*s. fere III*) -a divite Roma. MART. CAP. 6, 640 Italia etiam Pado . . . -a *est.* SACR. Leon. 393 passione. *subst. neutr. (cf. p. 693, 76)*: PLIN. nat. 8, 59 aeque -um et de panthera tradit Demetrius. 36, 76 fossa . . . inter mira ac -a narrata. 36, 124 Claudi inter maxime -a equidem duxerim . . . montem perfossum *eqs.* MART. CAP. 6, 641 cetera Italiae -a (-ae *β*) nec poetae tacent.

part. perf. pass. pro adi. ***memorātus,** -a, -um.

1 *in universum (add.* ab: *l. 34. dat. auct.: l. 27 sqq.)*: a *i. q. ab aliis relatus, expositus (usus attrib.; ad notionem cf. p. 686, 41. 56)*: MANIL. 1, 6 sacra . . . nulli -a priorum. PLIN. nat. 10, 138 motus *avium* . . . plerisque -os. 13, 101 -as . . . referens *Theophrastus* (*cf. hist. plant. 5, 3, 7* διαμνημονεύουσιν) templorum veterum contignationes. QVINT. inst. 1, 8, 18 *historias* auctoribus -as. TAC. Agr. 10, 1 Britanniae situm populosque multis scriptoribus -os. CLAVD. 1, 276 gloria . . . numquam -a per aevum. *n. pl. pro subst. (cf. l. 84. p. 695, 30)*: Ov. met. 7, 714 mecum . . . deae -a retracto. LIV. 33, 3, 12 multa iam saepe -a. PLIN. nat. 6, 84 hactenus a priscis -a.

b *i. q. supradictus (sc. quem idem scriptor iam ante attulit), interdum f. i. q. idem,* ὁ αὐτός *(l. 55)*: *α de animantibus*: VLP. dig. 40, 12, 5, 1 (*interpol., cf. Kalb, Juristenlatein 70*) ex -is personis. COD. Iust. 7, 64, 3 (*Gordiano imp.*). *saepe.* CAPITOL. Max. Balb. 16, 7 -is historicis asserentibus. CIL III 14406 -us vir laudabilis. CHALC. comm. 224 a supra -o viro (OPTAT. 1, 18 p. 20, 7 *al.* AVG. civ. 21, 8 p. 505, 25 D. *al.* COD. Theod. 11, 8, 3, 1 [= Iust. 1, 55, 9, 1]. COD. Iust. 5, 37, 28, 4 PRAEDEST. 1, 13 p. 591B CAES. AREL. reg. mon. tit.). AMM. 15, 5, 4 duce. 17, 4, 14. 21, 13, 5 ANON. Vales. 10, 48 HEGES. 1, 29, 1 *al.* PELAG. in I Cor. 2, 9 p. 138, 20 RVFIN. apol. Orig. praef. p. 543B AVG. civ. 6, 6 p. 257, 3 D. epist. 53, 5 -us imperator (*antea* eiusdem imperatoris). *al.* MIRAC. Steph. 1, 2 (*syn.* supradictorum). COD. Theod. 3, 12, 3. 15, 11, 1 feras. *al.* CONC.S I 2 p. 40, 2 -i sanctissimi Cyrilli (μνημονευθέντος). *al.* PROSP. chron. I p. 480, 1358 (*syn.* praefato). ADDIT. Prosp. chron. Migne 51, 607A qui -us Guntamundus. ENNOD. epist. 1, 5, 8 p. 11, 21 -o saepius adulescenti. IORD. Get. 129 ISID. Vand. 71 chron. II p. 295. *et al.* *m. pro subst.*: COLVM. 9, 2, 1 Celsus utriusque -i (*sc. Hygini et Vergili*) adhibuit modum (*item sing.*: AMM. 18, 9, 3. 26, 5, 9. 29, 5, 39 COD. Theod. 8, 5, 46. 13, 5, 38 pr. 16, 5, 53 supra -um. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 36, 31 neque communicantes -o [μνημονευθέντι]. II 3, 1 p. 145, 23. 146, 4 [ὁ αὐτός]. ENNOD. epist. 5, 11, 3 p. 135, 6. *et al.*). AVR. VICT. Caes. 33, 20 *litterae* a -is repertae. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 67, 9 Ossium ceterosque supra -os (OPTAT. 1, 24 p. 27, 9 omnium s. -orum. COD. Theod. 16, 5, 14. *cf.* DIONYS. EXIG. Conc.S I 5 p. 306, 19 superius -is [τοῖς εἰρημένοις]. *v. et l. 54*). AMM. 29, 1, 5. 31, 4, 10 HEGES. 1, 23, 1. 1, 42, 4 AVG. c. Cresc. 3, 60, 66 COD. Theod. 1, 22, 2 (= Iust. 3, 14, 1 pr.). 6, 35, 3 pr. *al.* ENNOD. opusc. 2, 113 p. 322, 3 COD. Iust. 12, 60, 1 (*a. 395*). *al.* LEX Burg. Rom. 22, 1. *fem.*: COD. Theod. 10, 25, 1 iugorum ad -arum domus pertinentium. THEOD. MOPS. in I Tim. 5, 2. *β de rebus*: COD. Iust. 8, 55, 4 (*a. 293*) revocare . . . ex -a adlegatione (*sim.* 2, 44, 2, 3 [*a. 321*]. 12, 20, 4, 1 [*Leone imp.*] post depositum officium -um. 1, 17, 2, 5. *saepe*). CIL III 7000 I 32 (*s. IV in.*) -us locus. XI 5265, 53 (*s. IV in.*) -a celebritas (*syn.* praedicta). XIV 4717 civitas. CHALC. comm. 14 cum supra -is elementis (78. 121. OPTAT. 2, 6 p. 43, 6 s. -is ecclesiis. 2, 18 p. 52, 9 *al.* SCHOL. Iuv. 4, 60 COD. Theod. 16, 2, 26. VIRG. gramm. epist. 3 p. 145, 24 in s. -o . . . modo. *cf.* FAV. EVL. p. 17, 6 superius [PELAG. in Rom. 1, 26 p. 16, 9 AVG. serm. 162, 1]). 112 -am stellam -o numero dierum *circulum suum obire.* AVR. VICT. Caes. 4, 14. 38, 4. AVIEN. ora 208 (*syn.* praedicti). DICT. prol. AMM. 22, 8, 23 *al.* AMBR. hex. 5, 11, 33 HEGES. 1, 13, 1 *saepe.* HIER. epist. 15, 4, 5 VVLG. Tob. 1, 17. 4, 22 AVG. civ. 4, 29 p. 182, 34 D. gen. ad litt. 4, 34 p. 134, 10 (*syn.* commemorata). coll. c. Don. 1, 5 (*syn.* eisdem). ord. 2, 19, 51 -um istum a nobis ordinem. *al.* DIOSC. 4, 99 p. 53, 5 folia eius cum caricis composita -is caricis (*4, 103, 3* αὐτά) putredinem non admittit. COD. Theod. 1, 6, 12 *saepe.* CONSVLT. 1, 4. 7, 7. CONC.S I 2 p. 52, 12 (προειρημένα). II 5 p. 4, 36 (μνημονευθέντα). CAEL. AVR. chron. 4, 7, 94 saepe -ae vaporationes. ENNOD. opusc. 7, 11 p. 414, 2. GREG. TVR. glor. mart. 33 p. 508, 31 huius -ae aedis. GREG. M. moral. 1, 1. *et al.* *n. pl. pro subst. (cf.*

[O. Prinz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 30. p. 694,32): Hil. myst. 2,13 in omnibus ...-is superius. Not. urb. Const. 16, 17 omnia singillatim -a. Max. Tavr. serm. app. 30 p. 910D quae -a filius ipse condemnat. Cael. Avr. chron. 4, 8, 108 supra -a.

2 *emphatice i. q. saepe nominatus, praeclarus* (*f. i. q. memorabilis: l. 11.21.31; superl.: l. 12.15.17.26 sq. cf.* maxime -us: *l. 9; add. abl.: l. 9 sq. 13 al.; gen.: l. 12.17*; in *c. abl.: l. 20.29*): **a** *de animantibus*: Verg. Aen. 5, 392 nequiquam -us Eryx (Gloss. IV 452, 32 memorabilis). Mela 2, 11 Tauri Iphigeniae ... adventu maxime -i. Lvcan. 9, 547 Libycum -a per orbem numina. Sil. 1, 513 Troiae quondam primis -e ruinis, *Alcide*. Tac. Germ. 34, 1 aliae ... gentes haud perinde -ae. Gell. 8, 4tit. Herodotus scriptor historiae -issimus. Apvl. flor. 18 p. 90 ex septem illis sapientiae -is viris. Socr. 17 p. 158 vir facundia laudatus et peritia -us. Arnob. nat. 6, 13 p. 225, 10 inter significes ille -us Phidias et primus. Schol. Hor. sat. 1, 7, 20 gladiatores. Conc.S I 5 p. 138, 31 -issimus pater noster ... Athanasius (*πανεύφημος*). Ps. Arnob. confl. 2, 14 p. 292A praeclarus vir et -issimus. Hist. Apoll. 36 rec. A -am Tharsiam integrae virginitatis *eqs.* (*sim.* rec. B). **b** *de rebus*: Sall. or. Cottae 3 omnia -a apud inferos supplicia (*cf.* Arnob. nat. 2, 30 p. 72, 19). Verg. Aen. 7, 564 locus ... nobilis et fama multis -us in oris. Liv. 22, 7, 1 nobilis ad Trasumennum pugna atque inter paucas -a ... clades (*cf.* 22, 42, 9 clades). Mela 1, 94 mons ... iudicio Paridis -us (2, 36). Plin. nat. 8, 39 (*de alce*) velocitatis -ae. 8, 154 in proeliis -ae cuiusdam perhibetur operae *fuisse Bucephalas*. Sil. 13, 35 volvens veterum -a antiqua parentum. Gell. 10, 18, 4 sepulcrum illud *Mausoli* -issimum. 15, 12tit. locus ex oratione Gracchi ... -issimus. 15, 31, 3 -issima illa imago Ialysi. 19, 8, 6. Symph. 214 -a (moderati *var. l.*) lege doloris. Ivst. 41, 1, 8 -a olim regna. Avson. Mos. 376 Iliacis Simois -us in oris. Mart. Cap. 6, 672 Cyrenaica ... Hammonis oraculo -a (*cf. Plin. nat. 5,31* illustratus). *n. pl. pro subst.*: Cassiod. var. 8, 33, 6 illius fontis -a describere.

add. adverbia sim.: ante: *p. 686,84. 687,38. 40. 689,38. 82.* deinceps: *p. 687, 17.* diu: *p. 694, 13.* iterum: *p. 689, 46.* suo loco: *p. 687, 17.* longum: *p. 694,13.* mox: *p. 688,62.* saepe (saepius): *p. 687,14. 694,34.50.82.* semotim: *p. 693,55.* singillatim: *l. 2.* superius: *l. 1. p. 687,16. 19. 689,21. 690,12. 25. 694,59. 72.* supra: *l. 3. p. 686, 82. 687, 1. 3. 15. 18. 22. 38. 688, 53. 59. 689, 39. 690, 24. 693, 45. 694, 40. 54. 58. 69.* in tempore: *p. 687, 4. 690, 34.* tum: *p. 687, 25.*

deriv.: memorabilis, memoraculum, memoralis, memoratim, memoratio, memorativus, memorator (-trix). *comp.*: com-, rememoro(r). immemoratus. *cf. etiam Onom. s.* Memoratus.

O. Prinz.

[Gloss.L III Abol. me 40 **memphis:** turbo rubus ([I Ansil. me 235/6 memfis turborius]. emphis [*cf. vol. V 2, 527,78*] turboribus? *Goetz.* '*an* Memphis: ab oribus?' *Linds. coll.* Hier. nom. hebr. p. 50, 14 Memphis ab ore]. *μεμβράς* turbo, rhombus *Buech. dubitanter, qui cft.* Gloss. V 604, 49 [*Scal.*] **mempanis** ['*latet fort.* memphitis'. *Svennung*] torporibus [membranis tergoribus *coni. Vulc.*]).]

memphītēs (memphītis) *lapis v. Onom.*

memptīcē (*i. μεμπτική*) *ode* Chloridem Schol. Hor. carm. 3, 15tit. (mentice *trad.*).

memur *v. p. 656, 2.* 1. **mēna** *v. s.* maena (*p. 38, 43*).

2. **mena** *v. s.* 1. menus (*p. 784, 81*).

circinatio circuli menstrui ..., qui **mēnaeus** (*Turneb.*, man(a)eus *trad.*) dicitur Vitr. 9, 9, 6. *gr. μηναῖος.*

menceps mente captus Prisc. gramm. II 26, 13 (*inde* Gloss. V 572, 59).

mencla *v. s.* mentula (*p. 782, 42*).

[Mart.] 12,55 lemma (*β*) **menclilingia** (*Housm.*, mendi- *trad.; cf. Heraeus, RhM. 74, 1925, 317*1). *cf. c.* mentula *et* lingere. *R.*

menda, -ae *f. et* **mendum,** -ī *n.* [*cf. c. sanscr.* mindā '*vitium corporis*' (*v. Wackernagel, Altind. Gramm. I 18*) *et fort. hibern.* mennar '*macula*', mind, *cambr.* mann '*nota*'. *J. B. H.*] *de genere*: Caper gramm. VII 110, 12 -a et -um recte. Non. p. 214, 2 -um neutro M. Tullius ad Atticum lib. II (*v. p. 696, 8*) ..., feminino M. Tullius in Verrinis ([*v. p. 696, 15*], *qui locus scribarum neglegentia a priore parte capituli in posteriorem translatus videtur, cf. Mercier ad Non., Klotz ad Cic.*) ..., Lucilius (*v. p. 696, 5*). Char. gramm. p. 91, 28 B. -um neutraliter Varro in Admirandis dixit, 'magnum -um'; sed Ovidius feminine (*v. p. 696, 34 et p. 696, 36*). ergo -um in mendacii significatione dicetur, -a in culpa operis vel corporis. Evtych. gramm. V 473, 3 ab eo quod est -a vel -um [nomine] — utramque enim terminationem veteres usurpant: Cicero (*v. p. 696, 15*) ..., Ovidius (*v. p. 696, 34 et p. 696, 36*) ... — verbum fit emendo. *differentiae inter* -a, -um (mendacium): Char. *v. l. 71.* Schol. Prud. apoth. 976 -um hic pro mendacio dixit, sed -am dicimus in scriptura, unde emendare dicimus -um de libro demere, mendacium vero in legendo et locutione. Isid. diff. 1, 357 inter -um et mendacium. -um in libro proprie dicitur, unde et emendare dicimus (*cf.* Diff. Suet. p. 308, 26). nam mendacium in ceteris rebus est. *de usu: fem. habent*: Lvcil., Ov. (*5ies; neutr. bis [de* Pont. 4, 1, 13 *discerni nequit]. cf. Bednara, ALL 14, 1906, 345 sq.*), Ascon., Svet., Gell. (*ter, item neutr. ter*), Mart. Cap.; *neutr. legitur inde a* Varrone, Cic. (*de fem. cf. l. 15*); *in carminibus apud* Prvd. *et* Cypr. Gall. Not. Tir. 67, 91. [*it. prov.* menda. *sard.* mendu. *M.-L*]

A *i. q. vitium, pravitas, perversitas*: **1** *actionum*: **a** *quolibet in genere perverse aliquid facientium* (-a: *l. 5*): Lvcil. 1213 in quibus -ae omnibus in rebus fiunt fierique potis sunt (*cf. Marx ad l.*). Varro ling. 5, 3 neque omnis impositio verborum exstat ... nec quae exstat sine -o omnis imposita. Cic. Att. 2, 7, 5 Castricianum -um nos corrigemus. 14, 22, 2 me Idus Martiae non tam consolantur quam antea: magnum enim -um continent (*sc. quod Caesaris interfectores Antonio pepercerunt*). Vlp. dig. 28, 7, 1 sub impossibili condicione vel alio -o factam institutionem placet non vitiari.

b *in scribendo peccantium* ([Diff. Suet. p. 308, 26. *v. etiam p. 695, 77 sqq.*]. -a: *l. 15. 18. 22. 26. 29*): Varro ling. 9, 106 Plauti aut librarii -um si est. Cic. Verr. II 2, 104 quid fuit istic antea scriptum? quod -um (*codd. Cic.*, quae mendosa *codd. Non.*, quam -am *propter Noni testimonium voluit Victorius, sed cf. p. 695, 67*) ista litura correxit? Att. 13, 23, 2 librariorum -a tolluntur (*cf.* Liv. 38, 55, 8. Ascon. Corn. p. 60, 7 librariorum hoc loco esse -am). Caecin. Cic. epist. 6, 7, 1 cum -um scripturae litura tollatur (*cf. l. 16. 20*). Ov. Pont. 4, 1, 13 ipse mihi placuit -is in talibus error et vix invita facta litura manu est. Svet. Aug. 87, 2 nec umquam aliter haec duo *verba scripsit*, ne quis -am magis quam consuetudinem putet. Alf. dig. 35, 1, 27 tametsi in scriptura -um (*Iauchius*, mentum *F a. em.*, nondum *F*2, *rell.*) esset. Gell. 1, 7tit. in hisce verbis ... neque -um esse neque vitium (1, 7, 5). 1, 7, 3 videbatur compluribus in extremo verbo -a esse. *ibid.* -ae suae (*i. ab ipsis creditae*) inludiabant. 5, 4, 1 libri, quos venditor sine -is esse contendebat (*cf.* 5, 4, 2). 18, 9, 4 alter autem ... nihil -um, sed recte atque integre scriptum esse perseverabat. 20, 6, 14 in pluris libros *Sallustianos* -ae istius indoles manavit. Avg. c. Iul. 6, 10, 33 *codicem* emendari vel potius in -um mutari. Orig. in Matth. ser. 118 p. 251, 29 nescio si non -um (mendosa *L*) habeant exemplaria.

2 *corporum* (-um: *l. 35. 37*): Ov. am. 1, 5, 18 in toto nusquam corpore -a fuit (*cf.* ars 2, 653 eximit ipsa dies omnis e c. -as [*cf. 2, 654* vitium]. rem. 417 quodcumque in c. -um est [*R*, quaecumque ... -a *vulg.*]). ars 1, 249 nocte latent -ae vitioque ignoscitur omni. 3, 261 rara tamen -o (*R*, -a *vulg.*) facies caret: occule -as, quaque potes, vitium corporis abde tui. 3, 781 cui femur est iuvenale, carent quoque pectora -a.

B *i. q. mendacium, dolus, fraus* (Char. *v. p. 695, 71.* Gloss.L III Abstr. me 17 -a: deceptio vel fraus [*cf.* ma 28, *ubi trad.* manda]. Gloss. V 621, 27. *cf. post alios Löfstedt, Verm. Stud. p. 93 sq.* -a: *v. l. 56*): Itala Ioh. 1, 47 (cod. e) ecce vere Isdrahelites, in quo -um non est (*δόλος, Vulg.* dolus). 8, 44 qui loquitur -um, de suo loquitur, quia mendax est (*ψεῦδος, Vulg.* mendacium). Iudith 5, 5 (Pechian.) non exibit -um ore servi tui (*ψεῦδος, Vulg.* verbum falsum). Chiron 120 hi omnes -um adferent (*cf. Hippiatr. I 3, 12 οὐκ ἀληθεύουσιν οὗτοι* [*Pelagon. 34 p. 42, 23* verae rationis ignari sunt]). Prvd. apoth. 976 -um divinus non capit usus (Schol. *v. p. 695, 77*). Avg. c. mend. 3, 6 quos tamen non emendamus, quibus -um, quo verum tegendum existimant, non auferimus, sed nos potius immendamur, cum per tale -um eos quaerimus (mendacium *utrobique aliquot codd.*). Cypr. Gall. gen. 30 in verbis domini numquam se adiungere -um. lev. 143 -um ne dixerit ullus (*Vulg. lev. 19, 11* non mentiamini). Mart. Cap. 4, 423 v. 15 pellax *Dialectica* soritas cumque sensim congeris formasve, -as comprobat quas veritas (*Eyssenhardt*, formasve mendas, c. q. v. *Kopp ad voc.* mendare *i.* '*corrumpere*' *referens.* -as, improbat *eqs. Dick*). Fvlg. Rvsp. psalm. abeced. (RevBén. 48, 1936 p. 230) 168 ut coram spiritu sancto -um velles nuntiare? scito te non hominibus, sed deo mentitum esse (*cf. Vulg. act. 5, 3 sq.*). Greg. Tvr. Franc. 6, 40 p. 279, 6 -um esse, quod dixerat *eqs.* Act. Petr. 39 lingua, per quem verum et -um (*ψεῦδος*) exit.

deriv.: mendax, mendicus, mendosus, mendus, mendo (*?*). *comp.*: e-, immendo.

mendāciloquēns, -entis. *a* mendacium *et* loqui. Itala I Tim. 4, 2 (Hil. trin. 10, 2 p. 345C [-ciol- *Veron.*, mendacium loquentium *vel* mendaciloqu(i)orum *all.*]. Lucif. moriend. 10 p. 305, 21) in hypocrisi -ium (*cf. l. 81 sqq.*).

mendāciloquium, -ī *n.* *a* mendaciloquus. Gloss. II 480, 22 *ψευδολογία* -um.

***mendāciloquus,** -a, -um. [*a* mendacium *et* loqui, *cf.* falsiloquus. *J. B. H.*] *scrib.* -loc-: Plavt. Trin. 769 *et nonnullis locis* Avg. *in var. l.* *var. l.* -loquius (*cf. l. 68. p. 697, 1*): Avg. epist. 185, 13 p. 12, 10. *comp.* -ior: Plavt. Trin. 200.

1 *adi.*: *i. q. mendacium loquens*: Plavt. Trin. 200 *v. vol. IV 206, 40.* Avg. civ. 19, 23 p. 396, 9 D. istorum -orum daemonum laqueos (*cf.* epist. 185, 13 doctrinas [*cf. l. 84*] daemoniorum -orum [c. Faust. 15, 6 p. 426, 9 *al.*]).

2 *pro subst. i. q. homo mendax*: Plavt. Trin. 769 -um aliquem ... falsidicum, confidentem. Itala I Tim. 4, 2 (Tert. ieiun. 2 p. 276, 8 Novatian. cib. Iud. 5 Aug. bapt. 3, 19, 27 p. 221, 14. epist. 55, 36 p. 211, 6 [mendatioloquentium *P*]. *al.* Ps. Aug. comm. 10 p. 982, 3) attendentes ... doctrinis ⌊daemoniorum, in hypocrisi⌋ (⌊⌋ *om. Tert.*)

[Gundel (R.)]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-orum (mendaciloquiorum *Novat. A, Ps. Aug. C* [ψευδολόγων. *Vulg.* loquentium mendacium. *cf. et p. 696, 67 sq.*]). AVG. c. mend. 2, 3 p. 473, 6 secundum egregiam doctrinam -orum.

mendācitās, -ātis *f.* *a* mendax. *i. q. mendacium, vaniloquentia:* TERT. praescr. 31 l. 2 revertar ad principalitatem veritatis et posteritatem -is disputandam. VAL. CEM. hom. 6, 8 p. 712D penuriam -is. 8, 3 p. 178A pars -is est congestam secreto pecuniam possidere. ARNOB. ad Greg. 13 p. 405, 13 o non ferendum -is articulum! [*e coni. dub.*: PHILO vita contempl. 39 *v. p. 709, 83.*]

*mendācium,** -ī *n.* [*a* mendax. *J. B. H.*] *in codd. interdum scrib.* -tium. NOT. Tir. 67, 93 *inter* mendax *et* mendosum. *de declinatione*: -cî (*cf. et p. 698, 29*): PLAVT. Asin. 30 Bacch. 696 Truc. 132. (-ii *in vers. non occurrit*). -iis: PLAVT. Amph. 366 Capt. 520 *al.* -cîs: APVL. met. 10, 5 (-ciis φ²). HIER. epist. 3, 4, 1 (*in parte codd.*). *dactylici solis nom. et acc. plur. utuntur; vocem habent singulis locis* CIRIS, LYDIA, PROP., IVV., AVIEN., CLAVD., RVT. NAM.; *pluribus* AETNA, OV., STAT., MART.; -a *tenet semper pedem quintum hexametri exceptis* OV. met. 9, 711 fast. 2, 261 *et* MART. 2, 56, 3, *ubi in quarto pede ponitur.* *f.* mendācia, (-ae): GLOSS. II 497, 19 -a ψεῦδος. 481, 26 ψεῦδος -um, haec -a. *de significatione*: SYNON. Cic. p. 426, 9 B. fallacia -a *eqs.* GLOSS.L II Abav. ME 19 -um: infitias, mendum. *gr. respondet* ψεῦδος *vel* ψεῦσμα. *alia v. l. 65. p. 698, 60. 699. 26. 75 sq. 700, 52. 702, 39. in interpret. nom. hebr.* Chazbi *vel* Chazib (כְּזִיב): *v. Onom. vol. II 386, 18 sqq.* *cf.* VVLG. I par. 4, 22 viri ... -ii (כֹּזֵבָא). Mich. 1, 14 domus -ii (אַכְזִיב). *v. et p. 701, 8.* AVG. c. mend. 10, 23 p. 499, 5 non est ... -um, cum silendo absconditur verum, sed cum loquendo promitur falsum. 12, 26 p. 507, 10 -um est falsa significatio cum voluntate fallendi (*cf.* de mend. 4, 4 p. 416, 10 *al.*). in psalm. 5, 7 si ... dicitur, quod non est, -um est. *ibid.* quod non habet duplex cor, nec -um quidem dicendum est. 91, 6 contra legem ... et contra veritatem quidquid est, -um dicitur (*cf. p. 700, 53*). quaest. euang. 2, 51 non ... omne quod fingimus -um est: sed quando id fingimus quod nihil significat, tunc est -um. cum autem fictio nostra refertur ad aliquam significationem, non est -um, sed aliqua figura veritatis. quaest. hept. 1, 145 cum ... quae non sunt, tamquam ioco dicuntur, non deputantur -a (*cf.* de mend. 2, 2). *al.* (*cf. Récéjac, De mendacio quid senserit Augustinus, Paris 1897*). ISID. orig. 2, 12, 4 -um tres habet species: incredibile ... impossibile ... contrarium. *discernitur inter* -um dicere *et* mentiri: NIGID. Gell. 11, 11, 1 qui mentitur, ipse non fallitur, alterum fallere conatur; qui -um dicit, ipse fallitur *eqs.* (*cf. H. Peter, Wahrheit u. Kunst ..., Leipzig 1911 p. 7*). *inter* falsitatem *et* -um: ISID. diff. 1, 220 *v. vol. VI 201, 56. inter* mendum *et* -um: ISID. diff. 1, 357 *v. p. 695, 79 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO (*24ies*), RHET. Her., CIC. (*28ies*), Q. CIC., CAEL. Cic. epist., PVBLIL., CAES., NEP. *per totam latinitatem, saepissime apud* ECCL. *tit. libr.*: AVG. c. mend.; de mend. [*falsa var. l.*: PETRON. 89 v. 14 PLIN. nat. 1, 37, 11. *loco manco*: CIC. Font. frg. 8 latebra -ii. *loco dub. trad.*: LYDIA 63 Iuppiter ante sui semper -a factus (*Vollmer cum codd. vett.*, furti *Itali, Naeke,* fastus *Scal.*) cum Iunone ... gaudia libavit.]

I *de* ***fallacia, quae continetur verbis*** *i. q. falsi pro vero affirmatio, res contra veritatem ficta, falsum dictum; interdum (e. g. p. 698, 9. 23. 48. 68. 84. 699, 13. 50. 700, 53) de universa fallacia, quae et verbis et factis efficitur (add. pron. poss. inde a* PLAVTO; *gen. subi. hominum e. g. p. 698, 40. 42. 699, 84. 700, 4. 20. 66 sqq.; rerum: p. 699, 69 sqq. 700, 66. 76. 701, 5 al. res, de qua falsum fingitur, significatur gen. obi.: p. 698, 42 sqq. 76. 82 sq. 699, 6 al.; praep.* de: *p. 698, 27. 38 sq. 55. 700, 63. 80*; in *c. abl.: p. 699, 84 sq.; acc. c. inf.: p. 698, 75. 699, 8. 700, 20. 22. add.* in *c. acc.: p. 699, 24. 28.* adversus: *p. 699, 14. 28*): **A** ***generatim:*** **1** *ipsorum hominum* (*bestiae personatae: p. 698, 34. diaboli: p. 699, 27*): PLAVT. Amph. 198 si dixero -um (Bacch. 957 de hospite. *al.* [*v. vol. V 1, 973, 63*]. *cf.* Merc. 209 proloqui. Pseud. 943 mera iam -a fundes. Truc. 487 memoravisse. OV. am. 3, 6, 17 loquor [MART. 4, 43, 3 PSALT. Cas. 62, 12 (ἄδικα, *Vulg.* iniqua). ITALA iud. 16, 10 (Lugd.) locutus es ad me -um (ψευδῆ, *Vulg.* falsum). *et al.*]. SEN. apocol. 6 narrat [MART. 2, 56, 3]. VVLG. prov. 6, 19 proferentem [*al.*]. Sirach 7, 14 mentiri). 366 compositis -is advenisti (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 76, 27 compositis per dolum -is. OROS. hist. 3, 16, 12 -o ad tempus composito. PASS. Mar. Iac. 8 p. 57, 7 fraude). 370 vapula ob -um (PAVL. dig. 40, 7, 10. *et al.* *cf.* VLP. dig. 14, 5, 4, 1 conveniendum propter -um. PAVL. dig. 13, 7, 41 ut ex suo -o arguatur. APVL. apol. 64 pro ... -o. VVLG. psalm. 58, 13 de ... -o). 589. Asin. 30 cave mihi -i quicquam (Mil. 967 cave -um. *et al.*). Bacch. 696 quem -i prendit ([*cf. p. 700, 25.* QVINT. inst. 5, 7, 30 si ... in -o ... deprehendantur. SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 19. *et al.*]. Truc. 132 manifesto -i, mala, teneo te. SVET. Otho 10, 1 qui ... -ii ... argueretur [VVLG. gen. 38, 23. AVG. enchir. 6, 18 (*opp.* temeritatis). *et al.* *cf.* APVL. met. 10, 10 accersere]. APVL. apol. 62 vos manifesti -ii ... revincat [VLP. dig. 26, 10, 3, 15 in -o]. *et al.* CYPR. epist. 59, 11 p. 678, 19 in -o ... detecti. AVG. in euang. Ioh. 7, 11 convictus ... de -o). 968 eum ... uno -o devici. Most. 665 (*proverb.; cf. Otto, Sprichw. p. 219*) calidum ... esse ... optimum -um. Pseud. 403 facit illud veri simile, quod -um est. 927 ego illum dolis atque -is in timorem dabo (932). Rud. 515 dum tuis ausculto magnidicis -is (*cf.* HIER. in Ier. 5, 56, 2 libenter audiuntur -a, praesertim quae laeta promittunt). *al.* RHET. Her. 4, 18, 25 sibi in contionibus a -o temperaturum. CIC. inv. 1, 4 in controversiis cum saepe a -o contra verum stare homines consuescerent. Quinct. 75 non ad obtinendum -um, sed ad verum probandum auctoritatem adiuvare. 81 quod ne -o quidem tegere possis (*cf.* AMM. 15, 2, 9 velabatur. 15, 2, 10 obumbrata. *al. sim.*: AVG. gen. c. Manich. 2, 16, 24 habebant cooperimenta -ii). Q. Rosc. 20 ex fraude ... -is constare (*cf.* Cluent. 72 ex f. et -o factus). 46 qui semel a veritate deflexit, hic non maiore religione ad periurium quam ad -um perduci consuevit (*cf.* APVL. apol. 30 induxit. SCHOL. Cic. Bob. p. 148, 21 qui eum ad -um subornassent. *cf. et l. 53*). 48 unde ... ductum et conflatum -um est? Verr. II 4, 124 viros ... temeritati et -o meo conscios. Mur. 62 improbi ... hominis ⟨est⟩ -o fallere (APVL. met. 5, 27 e re concinnato -o fallens. AMM. 28, 6, 20. *et al.* *cf.* VAL. MAX. 7, 3 ext. 10 -um versuti ducis ... duos simul populos fefellit [CYPR. epist. 59, 11 p. 679, 3 *al.*]. QVINT. decl. 300 p. 299, 13 circumscribuntur ... -is. PS. QVINT. decl. 12, 23 p. 239, 26 spem eludendae -o civitatis [SVET. Vit. 17, 1. *aliter l. 61*]. *v. et p. 699, 58. 83. 700, 20 al.*). Cael. 17 ad tempus eius (*sc. Clodi*) -um vostrum accommodavistis (*cf.* TAC. hist. 3, 75, 3 aptum tempori -um). 69 sin ... est fictum, non illud quidem modestum, sed tamen est non infacetum -um. Planc. 22 vicinitas (*i. Plancius vicinus*) ... non adsueta -is. Lig. 16 refellere et coarguere nostrum -um (QVINT. inst. 6, 4, 5. *v. et p. 700, 26*). 25 cum -o ... gloriemini per me licet (*cf.* VLP. dig. 5, 3, 12 contendet ... per -um [FIRMIL. Cypr. epist. 75, 25 p. 827, 7. *et al.*]). epist. 3, 10, 7 *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 1, 4. CAES. Gall. 7, 38, 10 in eodem -o de caede ... permanet (*cf.* VLP. dig. 48, 5, 28 [27], 13 ne servi ... in -o perseverent). civ. 1, 11, 2 nulla ... -i (σ, *Klotz*, -ii β, *Meusel*) religione obstrictus. NEP. Att. 15, 1 -um ... *non* pati. CIRIS 362 conficta dolo -a turpi invenit (PS. QVINT. decl. 12, 22 p. 239, 20. APVL. met. 5, 16. 19 fingere. *et al.* *cf.* LIV. 23, 34, 5 struere [*v. et p. 700, 79*]. SIDON. epist. 4, 22, 3 concinnare [*cf. etiam l. 15*]). PROP. 4, 5, 27 -a vincant. OV. fast. 2, 261 (*alloquitur Phoebus corvum*:) addis ... culpae -a. LIV. 6, 17, 3 servo .. -ii poenam vincula fuisse (VLP. dig. 11, 1, 11, 3). 24, 30, 6 speciem haut vanam -o praebuerant ... transfugae (*cf.* PETRON. 117, 2 praeberet -o fidem [CLAVD. DON. Aen. 2, 165 p. 170, 29 adderet]. 140, 7 ut constaret -o [*dat.*] fides. *v. et p. 700, 1*). 35, 12, 17 de Philippo ... libero -o abutebatur. 35, 42, 5 -is de rege ... erexerat ... animos. SEN. contr. 2, 2, 7 uxorem intellexisse mariti -um (*cf.* CYPR. epist. 59, 11 p. 678, 11 noscere). 7, 5 (20), 1 obicit ... filio -um (GELL. 12, 12, 4). 9, 6 (29), 3. 8 mulieris. VELL. 1, 11, 1 Pseudophilippus a -o simulatae originis appellatus (*cf.* VAL. MAX. 9, 15tit. 9, 15, 1. 9, 15 ext. 1. STAT. Theb. 5, 659 generis -a sacri. IVST. 16, 5, 11. *sim.*: TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 552, 20 a -o nominis praevenire discipulos [FILASTR. 111, 4]. COD. Iust. 2, 42 [43], 2 [*a. 287*] fallaci maioris aetatis -o). 2, 118, 1 natum -o genus *hominum* (*cf.* CAPITOL. Alb. 12, 10 ad omnia -orum genera paratum). VAL. MAX. 9, 6 ext. 2 *Hannibal* -is et fallacia ... gaudens. PHAEDR. 3, 10, 48 si -um subtiliter rimasset. SEN. benef. 7, 30, 2 magnitudine -ii. dial. 4, 28, 7 -a persequitur ipse periurus. CVRT. 4, 10, 32 locum -o non esse (QVINT. inst. 11, 2, 39. *cf. p. 700, 21*). 6, 11, 21 verone an -o liberare se a cruciatu voluerit (*cf.* QVINT. inst. 5, 4, 1. decl. 338 p. 334, 5 est in -um coacta *tormentis*. MIN. FEL. 28, 3 quaestionem ..., quae -um cogeret [*opp.* verum]. TERT. apol. 2, 13 [= nat. 1, 2, 2] veritatis extorquendae praesides de vobis ... -um elaboratis audire. AMM. 29, 1, 36). PETRON. 82, 4 cum ... -um prodidissem. 117, 5 ut duraret ... tutum -um (*cf.* TAC. hist. 2, 72, 1 non ultra paucos dies ... -um valuit). 125, 3 si ... -um deprehenderit (*cf.* APVL. apol. 83 detectum -um est [SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 107, 3 *cod. W*: calumnia. *gr.* συκοφαντία]). PLIN. nat. 29, 17 cum sit periculum in nullo -o maius. QVINT. inst. 6, 3, 80 eluditur ... -um ... -o. decl. 259 p. 58, 26 nos pater mutuo -o temptat. 388 p. 439, 7 speraverunt effectum -ii. PS. QVINT. decl. 2, 3 p. 23, 16 -um poterat facile nudari. FRONTIN. strat. 2, 4, 9 consternati a -o (*cf.* TAC. hist. 2, 54, 1 -o universos perculit affirmans *eqs.* ann. 13, 47, 1. *v. et p. 697, 84*). TAC. hist. 1, 34, 2. 4, 81, 3 nullum -o pretium *est* (*cf.* APVL. apol. 59 -um ... vendidit [CAES. AREL. serm. 142, 7]. AVG. serm. 129, 3, 3 emit). PLIN. epist. 1, 2, 6. SVET. Cal. 41, 2 plus -o atque etiam periurio lucrabatur. vita Crispi p. 89, 10 ne ... semet -o dehonestaret (*cf.* RVFIN. Orig. in Ios. 7, 2 p. 329, 28 maculeris). CALP. decl. 35. 52. FRONTO p. 227, 10 N. cotidiano te -o adstringi, cum ... ais. VLP. dig. 11, 1, 11, 9. 48, 18, 1, 26 -ii sive calumniae in se instructae. *al.* PAVL. dig. 48, 18, 18, 3 testes torquendi non sunt convincendi -ii aut veritatis gratia. GELL. 1, 23, 8. 7, 1, 5 *opp.* veritas. *al.* APVL. apol. 63 -um vestrum fuit *seq. a. c. i.* 89 *al.* met. 1, 3 istud -um tam verum est, quam siquis velit dicere *eqs.* 1, 20 *syn.* fabula. 8, 29 fictae vaticinationis -o. MIN. FEL. 28, 6 *fama* insparsis -is alitur. TERT. apol. 15, 8 veritatis esse cultores, qui -ii non sunt (*cf.* 24, 2). idol. 1 p. 31, 8 in illa *idolatria* -um (*ibid.* vanitas. *cf. p. 701, 65*). 11 p. 41, 12 -um cupiditatis ministrum. anim. 28, 3 neque veritas desiderat vetustatem neque -um devitat novellitatem. adv. Marc. 4, 21 p. 489, 17 noluit -um disseminari. carn. 7 l. 41 -o ... praesentiae annuntiatae eorum qui *eqs. al.* CYPR. hab. virg. 8 p. 194, 3 -um culpae. Demetr. 9 p. 357, 13 delicta -orum, libidinum *eqs.* epist. 59, 11 p. 678, 16 filii diaboli et -o pleni.

[Gundel (R.)]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

66, 7 p. 731, 10 aliena -a quasi propria et privata defendis. *al.* COMM. apol. 947 -um ibi non est. COD. Iust. 1, 22, 2 (*a. 294*) praescriptione -orum opposita, sive in iuris narratione -um reperiatur, sive in facti sive in tacendi fraude. PANEG. 3, 26, 3 servile vitium . . . esse -um. FIRM. math. 3, 6, 11 ab omni -o separatos. 5, 6, 9. HIL. c. Const. 6 -ii suspicio. in Matth. 33, 9 emittitur . . . -um furti (*sc. corporis Christi mortui*). syn. 79 p. 533B se . . . -o purgare. OPTAT. 2, 12 p. 47, 14 -ii pars est *seq. a. c. i.* AMM. 28, 6, 20 arte -orum. *al.* CLAVD. DON. Aen. 2, 130 p. 163, 25 in . . . -o cautus fuit. 2, 175 p. 172, 20 -ii figmentum. *al.* HIER. epist. 18A, 13, 3 -ii reus. VVLG. exod. 23, 1 non suscipies vocem -ii (*cf.* prov. 29, 12 verba -ii [*al.*]. Ier. 7, 8 in sermonibus -ii). Esth. 16, 5 -orum cuniculis. Iob 13, 4 fabricatores -ii. 34, 6 in iudicando . . . me -um est. prov. 20, 17 suavis est homini panis -ii. Sirach 7, 13 noli arare -um adversus fratrem tuum. Rom. 3, 7 si . . . veritas dei in meo -o abundavit (*cf.* AVG. civ. 14, 4 p. 9, 13 D.). Eph. 4, 25 deponentes -um. *saepe.* DOCTR. apost. 3, 5 noli fieri mendax, quia -um ducit ad furtum. CLAVD. 18, 351 si . . . turgent -a monstris. PAVL. NOL. epist. 12, 7 p. 80, 13 humilitas . . . -ii famula, veritatis inimica. AVG. enchir. 6, 18 peccatum . . . esse omne -um. c. mend. 3, 4 inter se sunt veritas -umque contraria (*cf.* POMER. 3, 1, 1). serm. 32, 10, 10 quaere quid sit hominis proprium, -um invenies. 254, 5, 7 habet *homo* . . . thesaurum -orum. *saepe.* NOVELL. Valent. 1, 3 pr. -ii genus est promissa tardare. FLAVIAN. Leo M. epist. 26, 3 per fallaciam -ii. SEDVL. carm. pasch. 5, 87 volant -a mille in dominum (op. pasch. 5, 6 p. 278, 2). CASSIOD. in psalm. 31, 2 *opp.* veriloquium. PASS. Petr. Paul. long. 21 credendum -iis (ψευδολογίαις). *et al.* *de fallacia diaboli* (*cf. et p. 701, 84*): TERT. adv. Marc. 2, 10 p. 348, 12 malitia -ii et fallaciae in homines. CYPR. epist. 55, 7 p. 628, 18 -a adversus sacerdotes dei de diaboli ore prolata (*cf.* VVLG. Ioh. 8, 44 loquitur -um . . ., quia mendax est). 55, 10 p. 631, 10 ut servos dei -o laceret *diabolus.* 69, 15 p. 746, 18 ut . . . id . . . -o obstinationis et fraudis exerceat. *al.* PRISCILL. tract. 5, 85 necesse est, cuius initium -ii natura dedit, viam veritatis tenere non possit. HIER. in Is. 28, 16 p. 323C diabolum patrem omnis -ii (AVG. civ. 14, 3 p. 9, 1 D. in euang. Ioh. 42, 13. *cf.* PS. AVG. c. Iud. pag. Arr. 2 auctor -ii. CASSIOD. inst. 1, 2, 3 de spiritu -ii. *v. et p. 702, 46*). AVG. civ. 29, 23 p. 397, 33 D. huic . . . . . . inspiravit . . . diabolicus spiritus tam vanum apertumque -um. NICET. symb. 1 renuntiat *homo* . . . *Satanae* choris atque -is (symb. frg. 3). *deus a -o liber est*: TERT. adv. Marc. 3, 9 p. 391, 19 dei veritatem a -o et fallacia extranei. HIER. epist. 64, 18, 7 (*opp.* veritas). RVFIN. hist. 4, 15, 34 verus tu es et sine -o (ἀψευδής), deus. AVG. in euang. Ioh. 66, 2 -um non habet veritas. *et al.* *aliter de creatore (vel Christo) Marcionis* (*cf. et p. 701, 56*): TERT. adv. Marc. 3, 8 p. 389, 3 a -is et fallaciis creatoris. 4, 10 p. 446, 25 necesse est, -um admiserit *Christus.* *de -o honesto, concesso, necessario*: CIC. Lig. 16 si honesto et misericordi -o saluti civi calamitoso esse vellemus (AVG. de mend. 1, 1. *cf.* PVBLIL. V 8 verum est, quod pro salute fit -um [AVG. in psalm. 5, 7]. LIV. 2, 64, 6 ni salubri -o consul . . . concitasset aciem. GELL. 15, 22, 2. *et al.*). OV. met. 9, 711 inde ⟨in⟩cepta pia -a fraude latebant. VAL. MAX. 4, 7, 6 Terentius fideli -o . . . Brutum se esse simulavit (*cf.* TAC. hist. 4, 50, 2 egregio -o). QVINT. inst. 2, 17, 27. 12, 1, 38. AVG. doctr. christ. 1, 36, 40 utile aliquando esse -um. epist. 28, 3 officioso (28, 4 p. 109, 8. 82, 21. 180, 3 de mend. 8, 11). c. mend. 15, 31 iusta (quaest. hept. 3, 68 p. 295, 28. 6, 11 p. 429, 15). de mend. 20, 41 sententia, ut -um . . . pro pudicitia corporis admittendum sit. in psalm. 5, 7 necessitatis . . . -a. *al.*

2 *partium corporis*: OV. am. 3, 11, 21 turpia . . . vanae -a linguae (EPIST. Sapph. 55 nec vos decipiant . . . -a l. APVL. apol. 8 lingua -orum . . . praeministra. PANEG. 2, 44, 1. VVLG. Iob 27, 4 nec l. mea meditabitur -um. prov. 12, 19 linguam -ii [*al.*]. *et al.*). IVV. 7, 111 immensa . . . spirant -a folles (*i. pulmones*). TERT. apol. 7, 12 (= nat. 1, 7, 5) ne . . . os -a seminaverit (*cf.* ITALA Iudith 5, 5 [Aug. civ. 16, 13 p. 148, 7 D.] non exibit -um [ψεῦδος, *Vulg.* verbum falsum] de ore servi tui. VVLG. apoc. 14, 5. *et al.*). VVLG. Is. 59, 3 labia vestra locuta sunt -um (*cf.* AVG. in psalm. 139, 13 -um ipsorum labor est labiorum ipsorum).

3 *rerum ad homines pertinentium* (*cf. et p. 700, 17 sq.*): OV. met. 9, 139 fama . . . sua per -a crescit (fast. 4, 311 conscia mens recti famae -a risit. TERT. apol. 7, 8 [*cf.* nat. 1, 7, 2]. OPTAT. 1, 20 p. 22, 7 -um sparsit fama. RVT. NAM. 1, 435 -a famae). TERT. apol. 34, 4 si non de -o erubescit adulatio eiusmodi hominem deum appellans. 42, 9 fraude et -o vestrarum professionum. CYPR. ad Donat. 10 p. 12, 7 grassatur in -um criminum . . . vocis . . . audacia. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 107, 1 *scripta* falsitatis et -is (-ii *edd.; cod. W*: -um [-iis *edd.*] et calumniis [*gr.* ψεύδη καὶ συκοφαντίας]) plena (p. 114, 7 [*cod. W*: illa . . . ficta (*gr.* πλάσματα) fuisse]). COD. Theod. 2, 7, 1 (= Iust. 3, 11, 2) precum -a. *et al.*

B **speciatim** *de dictis, commentis scriptorum, doctorum, poetarum sim.* (*nonnunmquam latiore sensu de falsa opinione, qua auctores ipsi decepti alios in errorem inducunt*):

1 *de falsa descriptione rerum gestarum*: CIC. rep. 2, 28 ea sunt . . . non ferenda -a, quae non solum ficta esse sed ne fieri quidem potuisse cernimus. LIV. 8, 40, 4 fallenti -o. 33, 10, 8 ibi modestius -um est *Valeri.* 38, 55, 8 malim librarii mendum quam -um scripto-

ris esse in summa auri atque argenti. 40, 29, 8 -o probabili accommodat⟨a⟩ fide. SEN. dial. 10, 13, 8. nat. 7, 16, 1 quibusdam *historicis* -um obrepit. 7, 16, 2 *opus suum* -o aspersit. SVET. Cal. 8, 2 abusum . . . audentius -o. FRONTO p. 203, 16 N. scriptorum. TERT. apol. 16, 3 (= nat. 1, 11, 3) Tacitus . . . -orum loquacissimus. VOPISC. Aurelian. 2, 2 -orum comites, quos historicae eloquentiae miramur auctores. ARNOB. nat. 5, 15 p. 188, 7 *historia* -is interpolata fallacibus. AMM. 31, 16, 9. AVG. civ. 7, 35 p. 319, 2 D. ita . . . solent res gestae aspersione -orum in fabulas verti. OROS. hist. 5, 3, 4. *et al.* *nota de rebus in scriptura sacra falso traditis*: TERT. adv. Prax. 1 p. 227, 16 -um euangeliis exprobrabit. HIL. myst. 1, 23, 4 scriptura -o non periclitatur. AVG. civ. 15, 13 p. 82, 13 D. in hoc conscribendum -um. cons. euang. 2, 12, 28 ut . . . de -o arguatur. quaest. hept. 5, 10 p. 378, 8.

2 *de falsis sententiis ad disciplinas artium, philosophiam, rerum naturalium scientiam pertinentibus*: CIC. inv. 1, 90 falsum est, in quo perspicue -um est. de orat. 2, 30 in eius modi re (*sc. eloquentia*), quae -o nixa sit, quae ad scientiam non saepe perveniat, quae opiniones hominum et saepe errores aucupetur. AETNA 366 nec te decipiant stolidi -a vulgi exhaustos cessare sinus. SEN. nat. 4, 2, 24 tunc erat -o locus. 4, 4, 1 ad -a haec leviora. 4, 7, 2 -um et fabula est. 7, 5, 1. 7, 13, 2. 7, 29, 2 -um est ire eos *cometas* tardius. epist. 48, 5 conclusione falsa a vero nascens -um (*cf.* TERT. ieiun. 16 p. 296, 12). 83, 8. 94, 68 virtus, quae -a et contra verum placentia exstirpet (*seq.* publicus error). 95, 21 peritissimum in -o prendi. COLVM. 12, 52, 18 -um . . . Cato sic refellit. SCRIB. LARG. praef. 7 p. 3, 19 quidam . . . hoc -o . . . pro argumento utuntur. MELA 2, 83 verine ignorantia an . . . -ii lubidine. PLIN. nat. 5, 4 Graeciae -a de . . . Lixo prodita. 8, 82. 28, 112 cognitis . . . -is Graecae vanitatis. 29, 68 magorum (29, 81 *al.*). 37, 41 re, quae . . . -um coarguat (37, 192). PS. APVL. Ascl. 32 (*ibid.* errores). MIN. FEL. 11, 2 -is suis invicem credunt. 14, 4. TERT. anim. 28, 2 Pythagoras . . . non turpi modo, verum etiam temerario -o incubuit. adv. Marc. 1, 11 p. 304, 9 patet -o veritas. 2, 28 p. 375, 27 virtus veritatis paucis amat *agere*, multa -o erunt necessaria. *al.* FIRM. math. 2, 29, 3 falsis apotelesmatum -is. FILASTR. 121, 9 *doctrinam* diversis -is immutatam. VVLG. Sirach. 4, 30 de -o ineruditionis tuae confundere. AVG. civ. 21, 4 p. 493, 27 D. hoc miraculum . . . -um putaremus. CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 123, 6 -o semet scientiae fallunt. BOETH. cons. 5, 3, 21 W. causa . . ., cur -o scientia careat. *et al.*

3 *de corrupta doctrina christiana* (*sensu latiore: l. 53*): TERT. adv. Prax. 8 p. 237, 24 haeresis potius ex veritate accepit, quod ad -um suum strueret. carn. 5 l. 52 *al.* ITALA II Thess. 2, 11 (Iren. 4, 29, 1) uti credant -o (HIL. c. Const. 1. *et al.*). CYPR. epist. 74, 8 p. 806, 7 cedat ecclesia haereticis . . ., veritas -o, Christus antichristo. sent. episc. 1 p. 436, 16 *al.* FIRMIL. Cypr. epist. 75, 5 p. 813, 12 quod . . . adversus ecclesiam dei sceleratis -is suis rebellaverint. 75, 9 p. 816, 15 -o uterque (*sc. pseudopropheta et haereticus*) nititur. 75, 24 p. 825, 6 HIL. c. Const. 25 trin. 7, 3 *al.* OPTAT. 7, 5 p. 176, 20 *al.* PRISCILL. tract. 1, 26 p. 22, 12 scismatici vel haeretici . . . falsa veris et catholicis -a miscuerunt. *al.* FILASTR. 29, 9. *saepe.* VVLG. I Ioh. 2, 21 omne -um ex veritate non est. 2, 27. I Tim. 4, 2 loquentium -um (ψευδολόγων). apoc. 21, 27 facientes . . . -um ([*sc. vivendo secundum rationem a doctrina vera abhorrentem. cf. W. Bauer, Wörterb. z. d. Schrift. d. N. T. s. v.* ψεῦδος]. 22, 15. *sim.*: AVG. conf. 10, 41, 66 volui tecum [*i. cum deo*] possidere -um *eqs.* gen. c. Manich. 2, 16, 24. in psalm. 91, 6 omne peccatum -um est. *al.*). RVFIN. Orig. in cant. 3 (4) p. 235, 1 -ii sophismata (*opp.* dogmata veritatis). Orig. princ. 2, 4, 3 p. 130, 6 subreptionem eorum (*sc. haereticorum*) ac -a confutemus. *al.* AVG. civ. 20, 19 p. 451, 31 D. illa . . . ad -um pertrahent credituros *eqs.* in epist. Ioh. 3, 6 non est unum genus -ii. fid. et symb. 4, 10 *coniung.* sacrilegia. c. Petil. 2, 15, 35 -orum mortes exhalant. *al.* COD. Theod. 16, 5, 65, 2 credunt de veritatis fonte -a. APRING. in apoc. 2, 2 ipsi *haeretici* se doctores asserunt veritatis et sunt auctores pravi -ii. *et al.*

4 *de commentis poetarum vel fabularum*: AETNA 572 veteris -a famae eruimus. OV. am. 3, 6, 17 vatum (fast. 6, 253 valeant -a v. PANEG. 2, 17, 2). VAL. MAX. 4, 7, 4 illa *sunt* gentis ad fingendum paratae monstro similia -a. CVRT. 3, 1, 4 poetarum -o (AVG. civ. 7, 18 p. 296, 21 D. *cf.* 18, 16 p. 276, 15 fabuloso poeticoque -o). MART. 9, 34, 1 Iupiter Idaei risit -a busti (*gen. obi.? an subi. i. loci Iovis se bustum esse mentientis?*). FRONTO p. 212, 13 N. MIN. FEL. 20, 3 facilis in -is fides fuit. 24, 8 figmentis et -is dulcioribus. TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 433, 19 narrationis deficientis in -o semper. p. 434, 8 quasi non . . . *Romulus in caelum* ascenderit . . . -ii scalis. coron. 7 l. 24. FILASTR. 103, 3. 105, 5 poetae vani aedificationem illam ad sua -a transferentes (*cf.* 142, 9 ad suae paganitatis -a). 108, 7 paganorum et poetarum -a adserunt *eqs.* 122, 1. 129, 8 suae perfidiae diversa -a saeculo seminaverunt. AVIEN. Arat. 1172 vetus . . . fabula nec nostro struimus -a versu. HIER. epist. 3, 4, 1 -is ficta miracula. AVG. civ. 3, 4 p. 101, 15 D. civibus . . . de ipsis diis prodesse -a. soliloq. 2, 11, 19 est fabula compositum ad utilitatem delectationemve -um (*cf.* MACR. somn. 1, 2, 9). SEDVL. carm. pasch. 1, 22 plurima Niliacis tradant *poetae gentiles* -a biblis. *et al.*

5 *de vanitate oraculorum, vaticiniorum sim.*: CVRT. 6,

[Gundel (R.)]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11, 5 *Philotam* Iovis arguisse -um Alexandrum filium adgnoscentis. GELL. 14, 1, 2 *Chaldaeos* cibum ... ex -is captantes. MIN. FEL. 26, 7 inter multa -a. VOPISC. Tac. 15, 4 *haruspicum* deprehendi -a (*cf.* OROS. hist. 5, 4, 11). FIRM. math. 1, 3, 6 p. 10, 17 *mathematici* -a promissionis. p. 10, 21 falsis responsorum -is. VVLG. III reg. 22, 23 dedit dominus spiritum -ii in ore omnium prophetarum tuorum (II par. 18, 22 Is. 9, 15. 28, 15 posuimus -um spem nostram [HIER. *in l.*: chasab (כָּזָב) ... omnes -um transtulerunt, ... cuius ... pater est diabolus]. Ier. 5, 31. *et saepe.* *cf.* HIER. in Ier. 5, 61, 3 ad pseudoprophetam -o gloriantem. hom. Orig. in Ezech. 3, 6 p. 354, 12. *et al.*). Ezech. 13, 6 vident vana et divinant -um. *al.*

6 *de falsitate figurarum rhetoricarum velut hyperbolae vel translationis*: SEN. benef. 7, 23, 1 (*opp.* verum). QVINT. inst. 8, 6, 74 mentiri hyperbolen, nec ita, ut -o fallere velit. AVG. epist. 180, 3 p. 698, 30 sqq. de mend. 5, 7. 21, 42 quae imperitioribus -a videntur, figuratae significationes sunt. c. mend. 10, 24 p. 499, 12 sqq.

7 *de falsa interpretatione*: TERT. praescr. 18 l. 11 a nobis potius adulteria scripturarum et expositionum -a inferri. HIER. epist. 48, 4, 2 quantum distet inter veritatem et -um. 57, 1, 2 obicit mihi ignorantiam vel -um. 57, 7, 1. 57, 12, 2 *syn.* falsitates. *de adulteratione scriptorum*: CIC. Sull. 45 ego *commutando indicium* veritatem patefactam contaminarem aliquo -o? CYPR. epist. 9, 2 p. 489, 18 epistulae ... veritas -o aliquo et fraude corrupta. VVLG. Ier. 8, 8 -um operatus est stilus mendax scribarum.

epitheta *selecta ad I*: apertum: APVL. apol. 4 AVG. civ. 19, 23 p. 397, 33 D. FACVND. defens. 9, 3 p. 750C. atrox: TAC. hist. 2, 54, 1. capitale: AVG. de mend. 14, 25. confidentissimum: APVL. apol. 69. dirum: PLIN. nat. 37, 192. evidens: VAL. MAX. 9, 15, 1. fallax: *v. p. 698, 46. 700, 7.* immane: APVL. met. 10, 5. impudens: *v. vol. VII 1, 708, 15.* inpunitum: CIC. Planc. 30. involutum: VAL. MAX. 7, 3 ext. 10. malignum: QVINT. decl. 347 p. 368, 21. malivolum: PVBLIL. F 21. manifestum: GELL. 12, 12tit. APVL. apol. 62. merum: PLAVT. Pseud. 943 SEN. apocol. 6 MART. 2, 56, 3. monstruosum: APVL. met. 5, 16. pestiferum: HIL. in Matth. 25, 2. portentosum: PLIN. nat. 5, 4. 29, 81. prodigiosum: OV. am. 3, 6, 17. sacrilegum: CYPR. epist. 66, 2 p. 728, 5. sceleratum: *v. p. 700, 47.* subdolum: PLAVT. Capt. 520. temerarium: *v. p. 700, 32.* vanum: *v. p. 699, 37.*

II *de* ***fallacia, quae exercetur factis*** *i. q. deceptio, fictio, simulatio, fraus*: **A** *de* ***actu*** *fingendi, simulandi, decipiendi*: **1** *hominum* (*numinum: l. 46. dei: l. 56. 78. diaboli: l. 84*): **a** *abs. vel. c. gen. subi.*: CIC. off. 3, 61 tollendum est ... ex rebus contrahendis omne -um (*praecedit*: simulatio dissimulatioque). PVBLIL. D 8 didicere flere feminae in -um (CYPR. hab. virg. 16 p. 199, 6 fucis in -um vera mutantur. *cf.* AMM. 29, 2, 9 itineri ad -um ficte constructo. VVLG. Ier. 3, 10 est reversa ... in -o). OV. epist. 8, 67 non ego fluminei referam -a cygni (*sc. Iovis in cygnum conversi*). VELL. 2, 116, 5 iustus sine -o candor (PAVL. dig. 34, 2, 35 pr. cum qua s. -o vixi). VAL. MAX. 3, 2 ext. 9 alteri tectum -um, alteri veritas aperta finis vitae fuit. SEN. dial. 10, 11, 1 *senes* minores natu se ipsos esse fingunt; -o sibi blandiuntur et ... se fallunt. epist. 79, 18 tenue est -um: perlucet, si diligenter inspexeris (*syn.* simulatio, *opp.* veritas). 111, 3 nec summis ambulat digitis eorum more, qui -o staturam adiuvant. PETRON. 102, 14 ⟨ut⟩ -um constet. CE 930, 1 (*Pompeis*) talia te fallant utinam -a, copo: tu vendes acuam et bibes ipse merum. TERT. anim. 57, 8 p. 392, 28 *magi* -o possunt *animas ab inferis movere.* adv. Marc. 2, 28 p. 375, 19 maius -um est in tuo *Christo*, cuius corpus non fuit verum (3, 8 p. 389, 14 ut et omnia ... -o gesta sint. 3, 10 p. 393, 4 absque -o. 3, 11 p. 394, 21 si -o passus est ut phantasma, potuit et -o nasci [*cf. l. 78*]. carn. 11 l. 27). ITALA II Thess. 2, 9 (Tert. resurr. 24 p. 61, 2 *al.*) *antichristi* est adventus ... in ... portentis -ii (ψεύδους, *Vulg.* prodigiis mendacibus). LACT. inst. 3, 16, 14 nisi *praecepta* et facias, -um est (*cf.* POMER. 3, 1, 1 similitudo virtutis ... est ... -um). HIL. in Matth. 10, 29 cum *obsequens* mercedem suam dantis *dei* fide, non assumentis *hominis* -o consequatur. OPTAT. 2, 12 p. 47, 10 -um vestrum ..., quo cotidie a vobis sacrificia condiuntur (*cf.* AVG. de mend. 10, 17 *et p. 698, 78*). VVLG. Sirach 4, 26 ne accipias ... adversus animam tuam -um (*LXX deest*). Os. 7, 3 in malitia ... et in -is. 10, 13 comedistis frugem -ii. AVG. civ. 14, 4 p. 9, 25 D. non ita vivere, quem ad modum est factus ut viveret, hoc est -um (*v. totum locum*). doctr. christ. 1, 40, 44 si fides nostra -o caruerit (*cf. I Tim. 1, 5* fide non ficta). *de fraude, qua decipiuntur animalia*: SOL. 27, 56 *viscus* -o factum. *de statu decepti i. q. imaginatio*: VVLG. Sirach 34, 1 vana spes et -um viro insensato. *singulariter i. q. iniuria*: PSALT. Cas. 68, 5 expellentes me inimici mei -o (ἀδίκως. *Vulg.* iniuste [חִנָּם]. *cf. p. 705, 38*).

b *c. gen. obi. vel explic.*: CARM. Suet. Aug. 70, 1 v. 3 impia dum Phoebi Caesar -a ludit. TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 394, 10 nativitatis -um (*cf. l. 59*) recusasti (*praecedit*: nativitatem putativam). CYPR. epist. 43, 2 p. 592, 5 -o captiosae pacis (59, 13 p. 680, 22). ARNOB. nat. 5, 23 p. 194, 24 in -a vulneris ... linteolis ... contectum. *c. gen. rerum, quibus usi homines decipiunt*: PLIN. nat. 37, 112 neque est imitabilior alia *gemma* -o vitri. STAT. Ach. 1, 342 ne ... incepti pereant -a furti (*i. consilii dolosi*). *c. gen. gerundii*: ISID. alleg. 64 *diabolus* -o fallendi sese in angelum lucis transfigurat.

2 *rerum* (*v. et p. 701, 83. rei pro persona: l. 3. rerum corporearum: l. 8*): **a** *in universum*: AETNA 21 quis non periurae doluit -a puppis *Thesei.* SEN. epist. 55, 4 ut etiam si quid illi *philosophiae* simile est, -o placeat. QVINT. inst. 5, 12, 19 libidinem iuvet ipsum effeminati sexus -um. TERT. anim. 46, 3 p. 375, 14 Aristoteles maiorem partem *somniorum* -o reputans (*Borleffs*, maiore sententiam [*om. A*] -o recitans *AB*) agnoscit et verum. VVLG. Ier. 15, 18 facta est mihi quasi -um aquarum infidelium. AVG. conf. 7, 6, 9 sortis -o.
b *pertinet ad deceptionem sensuum* (*c. gen. obi.: l. 10. 11*): CIC. ac. 2, 80 opinionis ... esse -um, non oculorum. 2, 147 de oculorum sensuumque reliquorum -is. SEN. nat. 1, 15, 6 quaeritur ..., decipiant aciem *res quaedam caelestes* et -o constent an in illis quoque verum sit. TERT. anim. 17, 2, p. 323, 14 -um visui obicitur (*seq.*: auditus fallaciae reus). 17, 4 p. 323, 28 non omnem sensum ... de -o onerant. 17, 9 p. 324, 33. 17, 10 p. 325, 6 quod sic fieri oportet, -um non est (*ibid.* fallacia).

B ***mentonymice*** *de re simulata, ficta vel ad simulandum parata*: **1** *i. q. vana species, phantasma, simulacrum rerum* (*incorporearum: l. 25. 33. personarum: l. 24. 26*): SEN. nat. 1, 6, 4 non ... in ista nube ... corpus est, sed -um, sine re similitudo. 1, 16, 3 -is ... insatiabile malum oblectabat (*cf.* 1, 16, 9 -o pascar [*opp.* ad verum ista perducerem]. epist. 115, 9 -o gaudemus). PLIN. nat. 35, 48 Appianum ... chrysocollum mentitur ceu parum multa dicta sint -a eius. STAT. silv. 4, 6, 43 spatio (spatium *M*) tam magna brevi -a formae (*i. statua pusilla imitatione magnitudinem Herculis repraesentat*). MIN. FEL. 37, 12 homicidium in vero flagitatis, in -o (*sc. tragoediis*) fletis. TERT. scorp. 3 p. 150, 23 nomen *dei* ... -o addici (adv. Marc. 5, 17 p. 635, 4 -o divinitatis [coron. 7 l. 55. 57.]. FILASTR. 109, 5 idolorum -is ac vanitatibus. *cf. etiam l. 35*). anim. 57, 7 p. 392, 23 Mosei veritas -um devoravit (*cf. exod. 7, 12*). adv. Marc. 3, 8 p. 389, 1 cum -um deprehenditur Christi caro (*cf.* 3, 11 p. 394, 25 magis ... competere deo veritatem quam -um eius habitus *eqs.* 5, 14 p. 622, 26 similitudo ... pertinebit non ad substantiae -um). ARNOB. nat. 4, 12 p. 150, 15 -is et simulationibus. **2** *i. q. res fallax*: SEN. epist. 76, 32 ponat ... fortunae -a. VVLG. Is. 44, 20 forte -um est in dextera mea (*de idolo ut* Ier. 13, 25. 16, 19 [*syn.* vanitatem]. Rom. 1, 25. *cf. etiam l. 26 sqq.*). *expresse i. q. casus fallax, infelicitas*: ITALA II Macc. 5, 20 (rec. X) particeps factus est locus -o (*rec. BM* infelicitatis. *rec. P* calamitatibus. *Vulg.* malorum [δυσπετημάτων]), postremo socius fuit beneficiorum. *i. q. figmentum, fucus*: CYPR. hab. virg. 14 p. 198, 1 genas -o ruboris inficere. 17 p. 199, 20 expugnata est -o facies. laps. 6 p. 240, 19 capilli -o colorati.

III ***personate:*** PHAEDR. app. 4, 21 falsa imago *Veritatis* ... -um appellatum est. HYG. fab. geneal. 3 p. 9, 13 ex Aethere et Terra ... Luctus, -um, Vltio. *usu eccl.*: AVG. in euang. Ioh. 42, 13 diabolus ... genuit quasi filium -um (*cf. p. 699, 34. 701, 8*).

deriv.: mendaciunculum. *comp.*: mendaciloquens, mendaciloquium, mendaciloquus.

mendāciunculum, -ī *n.* [*a* mendacium, *cf.* sermunculus, furunculus *sim. J. B. H.*] CIC. de orat. 2, 241 sive habeas vere quod narrare possis, quod tamen est -is (mendaculis *L*) aspergendum, sive fingas (*inde* IVL. VICT. rhet. 17 p. 428, 22, *ubi falso trad.* mendacii stillicidiis [*cf. Stroux, Handschr. St. zu Cic. de orat. 169*]).

***mendāx**, -ācis *adi.* [*a* menda; *cf. Frisk, Göteborgs Högskolas Årsskr. 41, 3, 1935 p. 12. J. B. H.*] DIFF. Suet. p. 308, 26 a mendum -x (*scrib. utrobique* ment-). GRAMM. suppl. 74, 25 mentior -x. ISID. orig. 10, 175 -x quod mentem alterius fallat. *scrib.* -as: ITALA I Ioh. 2, 4. 22 (cod. h). *de declinatione* (*cf.* GRAMM. suppl. 119, 2): *dat. sg. in* ei *praecipit* LVCIL. 367. *abl. sg.* (*cf.* PLIN. Char. gramm. p. 162, 2 B.): -i: *inde a* LVCIL. 775 (*v. Neue-Wagener II³ 115*). -e: PLAVT. Vid. 43 VVLG. Sirach 34, 4 AVG. c. Petil. 2, 102, 235 VEN. FORT. expos. orat. 38. *nom. pl.* -is: CIL I² 2184. *compar.* -ior: HOR. epist. 2, 1, 112 PLIN. epist. 4, 2, 8. AVG. magis -x: AVG. in epist. Ioh. 3, 8. *superl.* -issimus *inde a* PLAVT. Rud. 754. NOT. Tir. 67, 92 *inter* mendum *et* mendacium. *de significatione*: SYNON. Cic. p. 426, 16 B. fallax pellax -x *eqs.* GLOSS.L II Philox. ME 31 ψεύστης. I Ansil. ME 295 -em: fallibilem. II Abav. ME 20 falsiloquax, infidus. GLOSS. ψευδολόγος falsidicus -x. *gr. ubi nihil adnotatur, respondet* ψεύστης *vel* ψευδής. *discernitur inter* -em *et* vanum: SERV. Aen. 2, 80. *inter* -em *et* mentientem: AVG. de mend. 11, 18. *inter* -em, falsum, fallacem: AVG. soliloq. 2, 9, 16 (*inde* ISID. diff. 1, 210). *legitur inde a* PLAVTO, LVCILIO, CATONE. *usque ad* APVL. *omnes locos attuli.* [*loco manco*: LVCIL. 775. *dub.*: CIL I² 2180 *Ritschl* -es *vel* fallaces *initio supplendum censet.* TERT. anim. 33, 10 p. 358, 3 iudicia divina ... humanis -iora (*Reiff.-Wiss. et Waszink cum A*, mendiciora *post Pamel. denuo probat Kroym.*). PASS. Petr. Paul. long. 23 *aut a scriba aut ab interprete confunditur* -issimum *et* mendicissimum (*gr.* πτωχότατον).]

I *i. q.* ***mentiens, fallax,*** *verbis vel factis* (*e. g. p. 703, 28. 34. 36. 37. 42. 71 sq. 84*) *decipiens*: **A** *de animantibus* (*cf.* AVG. gen. ad litt. 11, 29 p. 362, 1 esse -em *non* pertinet nisi ad viventem atque sentientem): **1** *absolute*: **a** *de hominibus*: **α** *generaliter*: ① *adi.*: PLAVT. Capt. 284 philosophatur quoque iam, non -x modo est. Curc. 471 periurum ... hominem

[Gundel (R.)]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

..., ... -em et gloriosum (Vid. 43. ARNOB. nat. 1, 54 p. 37, 6 *coniung.* vanos. 2, 48 p. 86, 6 *coniung.* fictos dissimulatores. CLAVD. DON. Aen. 6, 510 p. 574, 8 *syn.* factiosum. VVLG. Sirach. 20, 28. Rom. 3, 4 est deus ... verax, omnis autem h. -x). Mil. 1369 te -em nec verum esse. Rud. 754 ni ... habebis ..., tum ego ero -issimus (*cf.* CATO or. inc. frg. 11 *v. vol. VI 200, 43* [*s. v.* falsarius]. FRONTO p. 227, 12 N. sive ..., sive ..., -x futurus. VVLG. Ioh. 8, 55 I Ioh. 4, 20 *al.*). Truc. 756. COM. pall. inc. 20 halofantam -em. VARRO rust. 2, 4, 11 Atilius Hispaniensis minime -x (CIC. Cluent. 175). CIC. de orat. 2, 51. leg. 1, 4 me cupio non -em putari (*cf.* OV. epist. 19, 161 vocari [HOMER. 60]. TERT. adv. Prax. 28 p. 283, 18 -em notat eum. FILASTR. 121, 10 -issimi iudicati sunt. PELAG. in II Cor. 1, 17 p. 236, 16 ut non -x vel duplex inveniar [VVLG. prov. 30, 6 apoc. 2, 2. *cf. l. 61. p. 704, 6*]. AVG. in psalm. 36 serm. 2, 18 -em te teneo). off. 3, 91. Att. 10, 11, 3 non facit indulgentia -em (*cf. l. 54. aliter*: DRAC. laud. dei 3, 638 -em [*i. ut mentitus esse videatur*] ... facis famulum sermone fideli. satisf. 193 CASSIOD. compl. in I Ioh. 1, 8. *cf. l. 79*). VERG. Aen. 2, 80 Sinonem ... vanum etiam -emque (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 2, 65 p. 156, 4 -em, periurum). 8, 644 viri -is (VAL. FL. 6, 501. VVLG. prov. 19, 22 melior est pauper quam vir -x. *al.*). HOR. sat. 1, 5, 82 puellam (PRIAP. 78, 3). epist. 1, 7, 2 quinque dies ... pollicitus me rure futurum ... -x desideror (*cf.* 2, 2, 25). ars 425 -em verumque ... amicum (OV. Pont. 1, 6, 19). OV. ars 2, 525. SEN. Ag. 863 domus (*cf.* VVLG. Is. 57, 4 semen -x). CALP. ecl. 3, 81. VAL. FL. 7, 650 -em promissa reposcere regem. IVV. 15, 16 aretalogus. PLIN. epist. 4, 2, 8 ipse, quo -ius nihil est. APVL. apol. 70. HIL. c. Const. 8 praedicator. AMM. 28, 6, 22 praesidem, ut -em, morte multari. HIER. epist. 45, 2, 1 -x et satanae arte decipiens. VVLG. deut. 19, 16 testis (prov. 21, 28). psalm. 61, 10 -es filii hominum in (*aliter p. 704, 9*) stateris ut decipiant. II Petr. 2, 1 magistri -es (ψευδοδιδάσκαλοι). I Ioh. 2, 4 qui dicit ..., -x est (*cf.* 2, 22 AVG. serm. 254, 5, 7. *et al.*). *al.* DOCTR. apost. 3, 5 noli fieri -x. AVG. civ. 19, 23 p. 393, 26 D. vates. serm. 166, 3, 3 *opp.* verax. 182, 2, 2 pseudopropheta est -x propheta. *al. et al.* CIL VI 27140 -is fama mathematici. IX 2105 Amanti -x vale (*cf. quae adn. Dessau 8142*). *de part. corp.*: LYGD. 6, 35 difficile est tristi fingere mente iocum, nec bene -i risus componitur ore (OV. am. 3, 3, 44 -i falleret ore. met. 9, 322). GERM. 36 pulsantes -i cymbala dextra. CYPR. epist. 59, 11 p. 679, 1 linguas (GAVDENT. serm. 5, 5. VVLG. prov. 6, 17 [ἄδικος]. PRVD. cath. 2, 102 *al.*). VVLG. III reg. 22, 22 spiritus -x in ore omnium prophetarum (II par. 18, 21). prov. 10, 18 abscondunt odium labia -ia (*al.*). AVG. gen. c. Manich. 2, 21, 32 corda. *nota*: TERT. anim. 17, 11 p. 325, 15 qui ... fallaces et -es dominos praefecerit sensus.

ⓑ *m. pro subst.* **mendāx**, -ācis: PLAVT. Most. 181 verum volo dici mihi: -em odi. CIC. Q. Rosc. 46 quid interest inter periurum et -em? *eqs.* CIL IV 2018a sqq. *opp.* veraci. VAL. MAX. 7, 2, 5 PHAEDR. 1, 17, 1. SEN. dial. 5, 8, 4 offendet te ... ventosus et -x vanitate. VLP. dig. 21, 1, 4, 2 non contineri edicto ... impostores aut -es. GELL. 18, 4, 10 'vanos' proprie dici ... -es et infidos. TERT. nat. 2, 7, 13 p. 107, 18 cur laudem -bus fertis. FIRM. math. 6, 24, 5 *al.* OPTAT. 1, 10 p. 11, 16 -is est ... conquirere. VVLG. apoc. 21, 8 *al.* RVFIN. hist. mon. 29 p. 454A o -x et veritatis inimice. *et al.*

β *in proverbiis, sententiis* (*cf. Otto, Sprichwörter p. 219*): CIC. div. 2, 146 cum -i homini ne verum quidem dicenti credere soleamus (*cf.* HIER. epist. 6, 1, 1). PVBLIL. N 31 necessitas egentem -em facit (*cf.* PANEG. 3, 26, 3). QVINT. inst. 4, 2, 91 vulgo dicitur -em memorem esse oportere (APVL. apol. 69 *al. cf.* OPTAT. 2, 18 p. 53, 14 memoriam custodem habere esse -is). OP. imperf. in Matth. 19 p. 743 qui -x est, neminem putat dicere veritatem. *adde de populis vulgo pro -bus habitis*: CATO orig. 31 *de Liguribus* (*cf. vol. VI 178, 21*). CIC. leg. agr. 2, 95 Carthaginienses fraudulenti et -es non genere, sed natura loci. HOR. epist. 2, 1, 112 invenior Parthis -ior. OV. ars 1, 298 quamvis sit -x Creta (*cf. Onom. II 706, 64. 709, 55. 713, 43*). IVV. 10, 174 Graecia -x (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 9, 610 p. 265, 21).

b *de numinibus* (*de re pro numine: l. 67*): PLAVT. Trin. 239a *Amor* subdole [blanditur] ab re consulit, blandiloquentulus, harpago, -x. HOR. carm. 2, 16, 39 Parca non -x (TERT. pall. 2 p. 921, 11 Oe. Sibylla). SEN. Oed. 1046 o Phoebe -x (*cf.* PRVD. apoth. 441 -x Dodona. OROS. hist. 4, 1, 7 Delphici illius vanissimi spiritus et -issimi nebulonis. *v. et p. 704, 45*). SVLPICIA sat. 33 aut frustra uxori -xque Diespiter ... dixisse probatur. ANTH. 415, 42 Spes uni numquam potuit dare verba Catoni, -isque deae non tulit ille dolos. PRVD. psych. 557 huius (*i. Virtutis*) se specie -x Bellona coaptat. *de diabolo*: ITALA Ioh. 8, 44 (Priscill. tract. 5, 85 p. 64, 19) pater vester diabolus ab initio -x fuit (*Vulg.* in veritate non stetit. *cf. p. 704, 10 et* CYPR. epist. 43, 6 p. 596, 4 *syn.* fallax). FILASTR. praef. 3 parentis -issimi (*opp.* veri). AVG. civ. 14, 3 p. 9, 1 D. non solum -x, verum etiam mendacii pater est. *de antichristo*: AVG. in epist. Ioh. 3, 8. *de deo Christiano*: ITALA I Ioh. 1, 10 (Tert. pudic. 19, 15) *et* VVLG. -em facimus *deum* (TERT. adv. Hermog. 6 p. 132, 20 *al.* HIER. epist. 14, 6, 5. 42, 2, 3. AVG. in epist. Ioh. 1, 6 [*opp.* veracem]. *et al.*). Tit. 1, 2 (Aug. civ. 12, 17 p. 538, 19 D.) *vitam aeternam* promisit non -x (ἀψευδής, *Vulg.* qui non mentitur) deus.

c *de bestiis* (*cf. et p. 704, 7. 12*): AVG. gen. ad litt. 11, 29 p. 362, 4 si ... serpens -x diceretur, quod eo diabolus ... mendaciter uteretur.

2 *structurae*: a *adversum quem*: *c. praep.*: PLAVT. Poen. 400 ne -x me advorsum siet (VVLG. Iac. 3, 14 nolite gloriari et -es esse adversus veritatem [μὴ ψεύδεσθε]). HOR. carm. 3, 11, 35 periurum fuit in parentem splendide -x. *c. dat.*: OV. epist. 2, 11 saepe fui -x pro te mihi. b *in qua re*: *c. gen.*: PLAVT. Asin. 855 si huius rei me [esse] -em inveneris. APVL. met. 6, 31 de isto asino ... -i fictae debilitatis. *c. acc.* (*secundum partic. 'mentiens'?*): TRACT. Priscill. 2, 29 (RevBén. 24, 324) penitentiam -ibus. *c. praep.*: PERS. 5, 77 agaso ... in tenui farragine -x (TERT. coron. 7 l. 56 diabolus ... in hac etiam specie a primordio -x. POMER. 3, 10, 2 in promissione honesta veloces, in exhibitione -es. *aliter p. 703, 28*). ITALA psalm. 32, 17 (Veron.) -x equus ad salutem (*cf.* AMBR. fug. saec. 1, 4 hex. 3, 1, 3 AVG. in psalm. 32, 1, 17 *al. v. etiam p. 710, 49 et vol. VI 178, 76. 192, 43*). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 114, 3 de his fuisse -es (*p. 114, 21* συκοφάντας. *cf.* AVG. serm. 254, 6, 7). *abl. lim.*: OV. Pont. 1, 7, 35 hac quoque me -em parte. SIDON. carm. 2, 289. c *quare*: LVCAN. 8, 872 Aegyptus ... -x Magni tumulo. MART. 12, 63, 4 Corduba ... nullo murice nec cruore -x. DRAC. Orest. 12 fraude pia -x *Iphigenia*. *adde*: PORPH. Hor. epist. 2, 1, 112 hinc ... -x sum, quod *eqs.*

B *de rebus* (*add. abl. instr.: infra l. 28. abl. limit.: l. 26. in c. abl.* [*cf. l. 9 et p. 705, 3*]: *l. 54*): 1 *de rebus corporeis*: HOR. epod. 17, 39 sive -i lyra voles sonare. carm. 3, 1, 30 fundus (PETRON. 117, 9). PROP. 2, 25, 27 (*in imag.*) -es ludunt flatus in amore secundi. OV. fast. 2, 344 -i decipitur ... nota (Pont. 2, 9, 70). trist. 3, 7, 38 speculum -x esse querere tuum. 5, 10, 13 Euxini -x cognomine litus (*cf.* GERM. 538). MANIL. 5, 186 foveas. SEN. Ag. 558 unda scrupeis -x vadis (*cf.* ITALA Ier. 15, 18 [Cypr. epist. 73, 6] quasi aqua -x non habens fidem [*Vulg.* mendacium aquarum infidelium]. CYPR. epist. 73, 6 p. 783, 4 OPTAT. 5, 1 p. 120, 11 *al. et al.*). LACT. inst. 6, 7, 1 via illa -x. VVLG. Ier. 3, 23 -es erant colles. 51, 17 -x est conflatio eorum. PS. RVFIN. in Am. 8, 4—6 p. 1093C divitiis. PRVD. ham. 336 boni (BOETH. cons. 2, 8, 4 W. -ium specie bonorum [*opp.* a vero bono]). CLAVD. 21, 105 auctor -is clipei. AVG. civ. 21, 8 p. 507, 1 D. -i superficie maturitatis. MAR. VICTOR aleth. 3, 553 crinemque rubentem -x stella trahit. PETR. CHRYS. serm. 21 p. 257C (*in imag.*) laudum et derogationum -es fluctus.

2 *de rebus incorporeis* (*nonnulla quodammodo etiam ad II pertinent, e. g. l. 46. 65. 72. 81*): a *de dictis, scriptis sim.*: PLAVT. Men. 333 verba (Truc. 757. CYPR. unit. eccl. 1 p. 210, 3 v. -bus blandiens. VVLG. exod. 5, 9 *al.* DOCTR. apost. 2, 5 non ... vacuum nec -x. SALV. eccl. 3, 85 DRAC. laud. dei 3, 639. *cf.* PLAVT. Pseud. 432 dicta [*opp.* vera]. PANEG. 2, 2, 3 adsentatio. VVLG. Is. 32, 7 sermone [AVG. in psalm. 55, 7 *opp.* veraces]. CYPR. GALL. num. 384 cives -i eludere fatu. *al.*). CIL I² 2184 (*sortes loquuntur*:) non sum⟨us⟩ -is. AETNA 370 -em ... exue famam (PROP. 4, 2, 19 TERT. apol. 7, 8. CYPR. epist. 45, 2 p. 601, 7 *coniung.* falso rumore. POMER. 3, 9, 1). 512 si firma manet tibi fabula -x (LVCAN. 10, 282 AVG. civ. 6, 5 p. 253, 5 D. DRAC. laud dei 3, 527). OV. trist. 2, 355 magnaque pars -x operum est et ficta meorum. 5, 11, 30 nomine. STAT. silv. 1, 2, 27 -es obliqui carminis astus. LACT. inst. 1, 15, 13 panegyricis -bus adulantur. GRILL. rhet. p. 58, 11 M. syllogismorum ... alii ... -es, qui dicuntur graeco vocabulo ψευδόμενοι. SCHOL. Cic. Bob. p. 170, 13 sententia in multis quasi -x et calumniosa. VVLG. Ezech. 13, 7 non visionem cassam vidistis et divinationem -em locuti estis? Ier. 8, 8 mendacium operatus est stilus -x scribarum (AVG. gen. ad litt. 11, 29 p. 362, 2). Sirach 26, 7 calumniam -em (καταψευσμόν). 34, 5 auguria. Zach. 8, 17 iuramentum (GREG. TVR. glor. conf. 28). *al.* PRVD. apoth. 252 nil falsum aut -x divina vocabula fingunt. CLAVD. 26, 366 nuntius (NICET. spir. 1 p. 18, 19). AVG. civ. 12, 11 p. 527, 4 D. -issimae litterae (*cf.* DRAC. Orest. 76 epistola. COD. Iust. 8, 32, 2 -i scriptura. CASSIOD. hist. 1, 3 p. 886B -em esse conscriptionem [*sc. historiae*]). 21, 18 p. 523, 15 comminationem. c. Petil. 2, 15, 35 p. 39, 29 nihil est -ius quam id quod dicitis. MAXIM. eleg. 1, 11 carmina. *et al.*

b *de aliis rebus*: CIC. div. 2, 127 mentes mortalium falsis et -bus visis concitare (VVLG. Sirach 34, 2 visa -ia [ἐνυπνίοις]. *cf.* LYGD. 4, 12 -i somno credere [OV. epist. 13, 107. *sim.*: PRVD. cath. 6, 46 somniantium ... -x imago ... animos ... fallit]. VVLG. Ier. 14, 14 visionem. II Thess. 2, 9 signis et prodigiis -bus). PVBLIL. I 18 in amore semper -x iracundia est. HOR. epist. 1, 16, 39 falsus honor iuvat et -x infamia terret. CARM. de bell. Aeg. 26 gloria. OV. ars 3, 441 sunt, qui -i specie grassentur amoris (*cf.* met. 7, 301 amicitiae -is imagine. 9, 460 -i ... pietatis fallitur umbra. AVG. serm. 49, 5, 5 speculum ... habet splendorem non -em). Pont. 2, 4, 31 fiducia. VAL. MAX. 2, 6, 7 -em et fucosam superstitionem. COLVM. 1 pr. 9 mercennarii salutatoris -issimum aucupium. ITALA psalm. 39, 5 (Veron. *al.*) vanitates et insanias -es (*Vulg.* falsas). AVG. civ. 3, 17 p. 123, 5 D. -issima astutia. 6, 5 p. 253, 22 *genus theologiae* -issimum atque turpsisimum. 14, 4 p. 9, 26 quid est ista voluntate -ius. serm. 182, 7, 7 quam multae sunt haereses -es, deceptrices, insanae. *al.* DRAC. Orest. 358 -bus ausis. BOETH. cons. 3, 9, 1 W. -is formam felicitatis (*opp.* vera). *et al.*

II *i. q.* **fictus, mentitus,** *imitatus, non verus* (*cf. supra l. 38*): CATVLL. 67, 48 quoi lites intulit olim falsum -i ventre (*i. utero praegnantis simulato*) puerperium. OV. ars 1, 431 -i damno maestissima

[Gundel (R.)]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

plorat. 3, 798 dulcia -i gaudia finge sono. met. 3, 439 spectat -em formam (*cf.* PRVD. apoth. 957 sine corpore vero ... deum, -x phantasma. 1051 -x in utroque ... species). 10, 159 percusso -bus aere pennis. MART. 14,133,1 non est lana mihi (*sc. lacernae Baeticae*) -x nec mutor aheno ...: me mea tinxit ovis. 14, 210, 1 non -x stupor est nec fingitur arte dolosa. TERT. idol. 1 p. 31, 8 substantia *idolatriae* (*ibid.* vana). COD. Iust. 12, 59, 9, 1 (*a. 470?*) militantes ... detecta fraude ... -i (*i. fraudibus usurpata*) carere militia. ENNOD. carm. 2, 97, 6 subolem laxis -em vivere rugis insimulans.

adv ***mendāciter.** *legitur inde ab* ITALA, SOL., *imprimis ap.* AVG. *superl.* -issime: AVG. mor. eccl. 1, 17, 31 BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 328, 30.

i. q. fallaciter, falso, fraudulenter, iniuste: **1** *dicere, scribere, putare sim.*: ITALA Mal. 3, 5 (Aug. civ. 20, 25 p. 472, 5D.) qui iurant ... -r ([ἐπὶ ψεύδει, *Vulg.* periuris]. VVLG. Ier. 7, 9 Zach. 5, 4). SOL. 1, 87 nihil ... -r praedicasse (*cf.* SALV. gub. 8, 1 p. 192, 6. 8, 2 p. 192, 13). ARNOB. nat. 1, 56 p. 37, 23 conscriptores nostri -r ista prompserunt. 5, 15 p. 187, 23 -r et falsitatis alicuius fictione composita. HIER. in Ier. 3, 58, 2 p. 193, 2 verba prophetarum ... transisse -r. in psalm. 32 p. 41, 1 quidam hunc locum -r ad illud referunt. VVLG. Ier. 27, 15 prophetant in nomine meo -r. 29, 23 locuti sunt verbum ... -r (AVG. c. Gaud. 1, 11, 12 p. 206, 24. *cf.* AVG. epist. 130, 25 p. 68, 15 nec temere ... nec -r dicere [serm. 4, 19, 20 *al.* EPIST. pontif. 937 CONC.S IV 2 p. 149, 9 PROSP. sent. 371 p. 489A BOETH. herm. sec. 2, 7 p. 172, 24. RVSTIC. c. aceph. p. 1217A *opp.* secundum veritatem]). AVG. civ. 1, 1 p. 5, 14 D. quod nomen multi eorum -r usurparunt (1, 3 p. 8, 18 *al.*). 10, 18 p. 431, 5 an dicet aliquis ista falsa esse miracula nec fuisse facta, sed -r scripta? (gen. ad litt. 11, 35 p. 369, 23 *al.*). 17, 8 p. 224, 27 promisisse (*al.*). c. Cresc. 3, 24, 27 p. 433, 15 respondere (serm. 147, 2, 2). epist. 259, 5 p. 615, 15 ne, quod -r exigis, iuste negem. pecc. orig. 12, 13 p. 175, 17 aut -r damnans aut callide interpretans. c. Pelag. 4, 7, 17 p. 541, 3 confitentur. serm. 12, 9, 9 -r arguis (POMER. 2, 8 p. 452C *al.*). *al.* MAR. MERC. CONC.S I 5 p. 49, 8 ista ... -r accipiuntur (*I 2 p. 43, 14* false. *I 3 p. 25, 35* [*vers. Tur.*] mendacia sunt. *I 1, 1 p. 32, 3* ψευδῆ λαμβανόμενα). CLAVD. MAM. anim. 2, 10 p. 139, 4 nec sententiae talis infamiam mihi -r inuras. OP. imperf. in Matth. 9 p. 684 ut -r blasphemetur. *et al.*

2 *alia*: HIER. psalt. sec. Hebr. 38 (37), 20 odientes me -r (ἀδίκως, *Vulg.* inique). VVLG. Ezech. 13, 22 maerere fecistis cor iusti -r. AVG. civ. 6, 10 p. 270, 5D. quae -r agebat ([*opp.* veraciter]. epist. 108, 16 p. 629, 23). 20, 19 p. 474, 15 mirabiliter quidem, sed -r operabitur (*al.*). epist. 40, 5 p. 74, 11 quod ... nec -r nec incongrue faceret (*al.*). gen. ad litt. 11, 29 p. 362, 5 *v. p. 703, 84.* c. Secundin. 25 p. 944, 1 totum fallaciter ac -r gessit (*cf.* 25 p. 944, 18 [*opp.* veraciter]). *al.* LEO M. serm. 57, 3 a quo -r abstinetis. RVSTIC. CONC.S I 4 p. 153, 25 quis vere -rve paeniteat. APRING. in apoc. 21, 27 -r deum colunt.

deriv.: mendacitas, mendacium.

mendīcābulum, -ī *n.* [*a* mendicare. *J.B.H.*] GLOSS. V 644, 22 mendicari mendicare -a. [*coni. dub.*: APVL. met. 1, 21 *v. p. 706, 81.*]

1 *i. q. locus, ubi mendicatur?*: PLAVT. Aul. 703 istos reges ceteros memorare nolo, hominum -a: ego sum ille rex Philippus (*cf. Langen, Beitr. 155* [*sed v. Fraenkel, Plautin. im Plaut.* 9²]; *Ussing*: '*pro mendicis, ut servitia pro servis*'. *falso* NON. [*v. l. 62*]).

2 *i. q. mendicus*: PLAVT. Aul. 703? (*v. l. 50*). APVL. apol. 22 quoniam haec tibi ut quaedam -a nimis sordent (*de philosophis Cynicis; cf.* flor. 9 p. 30 quaedam ... palliata -a obambulant). met. 9, 4 cum crotalis et cymbalis (*cf. p. 707, 35*) circumforaneum -um producor (*Lucius in asinum conversus*) ad viam. PAVL. NOL. carm. 24, 330 quali (*veste pannea*) vagari per mare et terras solent avara -a ... deierando monachos se vel naufragos.

3 *i. q. mendicatio* (EXC. Bob. gramm. I 554, 18 -um ἐπαιτοσύνη. NON. p. 138, 24 -um pro mendicatione [*affert perperam locum Plauti l. 51*]): AVSON. 462, 1 p. 401 P. Irus adest populi (*Schenkl c. codd.*, populis *Peiper*) per -a notus (*cf. Hom. Od. 18, 1* πτωχὸς πανδήμιος).

mendīcābundus, -a, -um. *a* mendicare. AVG. epist. 261, 1 cum ego ex illo thesauro *sapientiae* -a prece cotidianam stipem rogem vixque impetrem.

mendīcātio, -ōnis *f.* *a* mendicare. [*dub.*: FIRM. math. 4, 8, 1 paupertatis angustiam misera[m] mendicitate (*Sk.-Kr. c. adn.*: *possis* '-e'; mendicitatione[m] *libri*) sustentent.]

i. q. actio mendicandi (*c. gen. obi.*: *l. 73*): SEN. epist. 101, 13 quid *sibi vult* tam foeda vitae -o? FIRM. math. 1, 7, 3 ille iustus vitam suam misera -e sustentat (*cf. l. 70*). NON. p. 138, 24 *v. l. 62.* CONC.S I 5 p. 258, 17 alioquin hi qui cum paupertate vivunt, -e sunt liberi (*cf. I 1, 6 p. 116, 21* τοῦ προσαιτεῖν. *I 5 p. 147, 27* pauperes a mendicitate liberarentur).

mendīcātor, -ōris *m.* *a* mendicare. *i. q. mendicus*: PS. AVG. serm. 85, 3 bene pertinax ille petitor et nocturnus -r ad hospitem proprium repedavit.

mendīcimōnium, -ī *n.* [*a* mendicus. *J.B.H.*] *i. q. mendicitas*: LABER. mim. 150 -um (*cf.* NON. p. 140, 32).

***mendīcitās,** -ātis *f.* *a* mendicus. *de orig.*: GRAMM. suppl. 69, 7 alia in as derivativa a genetivo secundae declinationis veniunt, addita tas syllaba producta et i paenultima correpta, ut ... mendici -s. NOT. Tir. 40, 60. *plur.*: TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 23 FIRM. math. 5, 3, 52. *de notione*: GLOSS. ἐπαιτοσύνη πτωχεία inopia pauperia egestas. *legitur inde a* PLAVTO, CIC., SEN., PETRON.; *e poetis solus habet* PLAVT. [*it.* mendicità, *francog. vet.* mendistié. *M.-L.*] [*variat in codd. cum* mendacitas: SEN. contr. 9, 1, 3 *al.* *cf. et p. 705, 70.*]

A *de statu mendicandi vel egendi i. q. egestas, inopia, paupertas*: **1** *proprie de inopia substantiae, rerum ad victum necessariarum* (*fere personate*: *l. 19*): PLAVT. Men. 204 qui ... ad -em se properent detrudere (*cf.* AVG. in psalm. 108, 17 ad -em ... pervenerunt). Rud. 514 -em mi optulisti opera tua (*cf.* VVLG. prov. 30, 8 -em et divitias ne dederis mihi. PS. AVG. vit. christ. 3 quibus praeter orbitatem -s inferebatur et nuditas). CIC. S. Rosc. 86 illos amplissimam pecuniam possidere, hunc in summa -e esse (*cf.* FIRM. math. 4, 10, 4 onus extremae -is. CLAVD. DON. Aen. 8, 365 p. 167, 25 -em plenam). 88 uter ... Roscium occiderit, is ad quem morte eius divitiae venerint, an is ad quem -s (*cf.* VVLG. prov. 24, 34 veniet tibi quasi cursor egestas et -s quasi vir armatus). Catil. 4, 10 ut omnis ... egestas ac -s consequatur (SEN. dial. 9, 11, 9 e. et fames et -s. AVG. serm. 302, 14, 13. *v. et l. 19. 25.* *nota*: FIRM. math. 6, 17, 1 egestatem -is). Flacc. 35 fratres ... consortes sunt -is. Vatin. 23 qui ... non ⟨modo⟩ emerseris ex -e, sed etiam divitiis nos ... terreas. Phil. 5, 20 huius -s aviditate coniuncta. 11, 4. parad. 45 paupertatem vel potius egestatem ac -em tuam ... tulisti (*sim. opp.* paupertas *et* egestas: CLAVD. DON. Aen. 8, 365 p. 167, 25). fin. 5, 32 cum ... -em multi perpetiantur, ut vivant. SEN. contr. 9, 1, 3 qui -e censentur (*opp.* divitias, *seq.* paupertatem). QVINT. decl. 260 p. 66, 13 en quod -s coerceat. PS. QVINT. decl. 5, 1. 21. 12, 3 non publica inopia, non totius populi una -s fuit? (*cf.* LAMPR. Heliog. 24, 4 -em publicam). APVL. apol. 92 pudeat illum ... ambitiosae -is *eqs.* HERM. Pal. vis. 3, 12, 2 propter ... -em (*vulg.* paupertatem [πτωχότητα]) suam. LAMPR. Alex. 52, 3 -s militaris. ARNOB. nat. 2, 45 p. 84, 5 pauperies alias *animas*, alias ut -s premeret. LACT. mort. pers. 23, 9 ne quis simulatione -is censum subterfugiat. FIRM. math. 4, 10, 1 onere -is (5, 3, 31 *al.*). 5, 3, 52 erunt custodiae ignominiae -es. *al.* AMBR. Nab. 13, 57 in summis divitiis dies sustines -is, quia nulli largiris. HIER. epist. 120, 1, 3. VVLG. psalm. 106, 10 vinctos in -e (inopia *Amiat.* [πτωχείᾳ]). AVG. civ. 11, 27 p. 499, 16 D. PS. AVG. serm. ed. Mai 74, 1. VAL. CEM. hom. 9, 2 *opp.* opulentia. SALV. eccl. 3, 22 non ... quod eos haec res -e oppressura sit, quod a terrenis facultatibus abdicantur. gub. 5, 39. 41 (*ibid.* inopia). *et al.*

2 *metaphorice de egestate rerum spiritualium*: *colore christiano* (*cf. p. 707, 41. 709, 54*): AVG. ord. 1, 2, 3 sic animus ... vera -e conteritur *eqs.* in psalm. 101 serm. 1, 1 ne divitias eius (*Christi*) expavesceres, ad eum accedere cum tua -e non auderes. 122, 11 non sunt ... illae divitiae, sed -s. serm. 168, 5, 5. SALV. eccl. 2, 22 ut alios relinquatis ... divites, vos ipsos aeterna -e damnatis. *de exilitate sermonis*: ENNOD. epist. 8, 9, 1 p. 206, 18 caelestes divitiae illam inertiam stimulo pietatis exsuscitent et -em oris tui superna ope locupletent.

B *de actione mendicandi i. q. mendicatio*: PETRON. 125, 4 tandem expugnata paupertas nova -e revocanda *erit*. PS. QVINT. decl. 5, 22 quicquid faciebam, -s est. TERT. nat. 2, 14, 4 philosophis famulatoria -s idem praestitit? (*fortasse pertinet ad A*). FIRM. math. 7, 5, 4 qui in publicis deiecti locis vitam suam -e sustentent (*cf. etiam p. 705, 70. 74*). RVFIN. Clement. 7, 27 *mulier* debilis, ut non labore manuum victum quaereret, sed -is pudorem subiret. AVG. op. monach. 15, 16 quod necessarium sibi sumebat ... non esse -em, sed potestatem. CONC.S I 5 p. 147, 27 *v. p. 705, 77.* COD. Theod. 14, 18, 1 (= Iust. 11, 26 [25], 1) quos in publicum quaestum incepta (incerta *Iust.*) -s vocabit. *ibid.* qui -is subeundae consilium praestiterunt. ARNOB. ad Greg. 13 p. 405, 11 novum sibi mutuandi genus adinvenit argumentosa -s. *res pro homine*: VAL. CEM. hom. 9, 3 miserabilem -em ... illudunt.

C *metonymice de rebus vilibus, quales mendicantibus praeberi solent* (*fort. huc pertinet* GLOSS. stipes -es [*cf. et s.* stips]): TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 23 (*ironice*) etiam in sacramentis propriis egens -bus creatoris (*praecedit*: haec paupertina elementa).

***mendīco,** -āvī, -ātum, -āre. [*a* mendicus. *J.B.H.*] *? depon.* -or (*cf. J. B. Hofmann, De verb. depon. 21*): PLAVT. Capt. 13 quando histrionem cogis -ier. Vid. frg. 15 (3), 1 malim moriri meos quam -ier (*cf.* NON. p. 138, 23 -ier pro -are). *v. et p. 705, 49.* *de significatione*: PORPH. Hor. epist. 1, 17, 48 clamat 'victum date', hoc est: -at. GLOSS. ἐπαιτῶ. *gr. respondet* ἐπαιτῶ, προσαιτῶ. *legitur inde a* PLAVTO, AETNA, OV., LIV., SEN. rhet., SEN. phil., QVINT., IVV. [*it.* mendicare, *francog.* mendier, *hisp.* mendigar. *M.-L.*] [*dub. vel corr.*: SEN. contr. 1, 1, 6 *pro* -ant *coni.* vindicant *Gertz.* *cf.* 1, 2, 10 vindicasse *em. Lipsius pro* -asse. 10, 4, 11 ⟨-are cogit⟩ *suppl. Vahlen.* APVL. met. 1, 21 habitu -antis (*edd. vett. et Helm*, mdico *** his φ, mendico *Colv.*, mendici *Vulcan.*, mendicabuli *Novák*). PS. RVFIN. in Os. 9, 7 medicantia (*sc. praecepta*) *pro* -antia *corrigendum vid.*]

A ***intransitive*** *de actu stipem petentis vel de statu egen-*

[Gundel (R.)]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tis (l. 5. 24. 31. 42sqq.): 1 *proprie* (*subi.* dextra: *l. 33. res pro homine*: *l. 16. 37. add. dat. commodi*: *l. 33.* in *c. acc.*: *l. 18. indicatur locus -andi*: *l. 7. 8. 11. 14. 18. 36*): PLAVT. Bacch. 508 ego illam cogam usque ut -et — meus pater (*cf.* Ps. QVINT. decl. 9, 20 p. 185, 16 cum -turum patrem suum sciret). 514 mendicum malim -ando vincere. 950 *Ulixes* -ans paene inventus interiit (*cf.* AVSON. 462, 3 p. 401 P. -ante intra lares proprios Ulixe). Capt. 323 me saturum servire apud te ... potius quam illi ... -antem vivere. Most. 230 te me vivo ... egere aut -are (*cf.* AMBR. Nab. 2, 4 DRAC. Romul. 9, 222. COD. Iust. 1, 3, 48 [49], 6 in civitate sunt vel penitus -antes vel alia sustentatione egentes). SEN. contr. 1, 1, 5 Marium sexto consulatu Carthagini -antem (*cf. etiam l. 51*). 10, 4^them. debilitatos -are cogebat (QVINT. decl. 368 p. 404, 14. *cf. et p. 706, 72*). 10, 4, 1 -res, nisi tot mendicos fecisses. 10, 4, 7 in illa vicinia. CIL IV 4564 -es. QVINT. decl. 368 p. 405, 7 -andum habet (*cf.* HIER. adv. Pelag. 2, 11 p. 546^B mihi -andum erit). IVV. 3, 16 eiectis -at silva (*sc. locus, ubi Iudaei Romae habitant*) Camenis (*sim. de Iudaeis*: 6, 543 arcanam Iudaea tremens -at in aurem. TERT. pudic. 8, 7). 4, 117 dignus Aricinos qui -ret ad axes. 11, 43 digito -at Pollio nudo. LACT. inst. 2, 1, 10 ad extremam -andi necessitatem deductus victum precibus exposcit. GAVDENT. serm. 13, 22 turpius illo indigente -as (*sc. rogatus causas denegandae eleemosynae praetendens*). HIER. epist. 54, 12, 2 -ante domino tuo (*cf.* SALV. eccl. 4, 22 Christus est, qui in omnium pauperum universitate -et). 60, 18, 2 alios affluere divitiis, alios -are. VVLG. prov. 20, 4 propter frigus piger arare noluit: -bit ergo aestate, et non dabitur illi. Marc. 10, 46 caecus sedebat iuxta viam -ans ([προσαίτης]. Luc. 18, 35 Ioh. 9, 8. *cf.* RVFIN. Basil. hom. 3, 6 non ipse -ans alienas circuis fores. PAVL. NOL. epist. 25, 3 *pauperem* -antem ... transierat). Luc. 16, 3 fodere non valeo, -are erubesco (*cf.* AVG. serm. 14, 1, 1). Ps. AVG. serm. 117, 11 pauperes, qui -atis, qui de eleemosyna Christianorum vivitis. VRAN. epist. 9 p. 864^B *Paulinus* solus ... -bat, ut omnibus abundaret. SALV. eccl. 3, 22 ut, quia coeperunt religiosi esse, -ent. DRAC. laud. dei 2, 781 indiga dextra non sibi -ans. *et al.* *nota de sacerdotibus* (*de ipsis deis*: *l. 35. 38*): APVL. met. 8, 24 qui ... deam ... Syriam circumferentes -are compellunt. MIN. FEL. 22, 8 (24, 3) *alii Romanorum* -antes vicatim deos ducunt. TERT. apol. 13, 6 maiestas quaestuaria efficitur; circuit cauponas -ans religio. 42, 8 hominibus et deis ... -antibus (*cf. Waltzing ad l.*).

2 *in imag. et transl.*: TERT. test. anim. 5 p. 141, 13 nemo deum ... loquebatur? -bat sermo, ... immo nec ullus esse poterat.

colore christiano de mortuis donorum caelestium expertibus (*cf. p. 706, 43*): AMBR. Iob 2, 5, 22 cum divitias coacervaverint, -bunt, quia cum mortui fuerint, indigebunt qui requiem invenire non possunt. SALV. eccl. 2, 67 ut esse in hoc saeculo pauper velit, ... ne in aeternitate -et.

B *transitive* (*cf.* PRISC. gramm. II 376, 6): 1 *usu strictiore i. q. res corporeas (fere ad victum necessarias) corrogare* (*pro subi. sunt partes corp.*: *l. 55. 57. 59. add. dat. comm.*: *l. 55. locus -andi*: *l. 50. 60.* ab: *l. 52. 62.* de: *l. 54*): OV. trist. 5, 8 (9), 14 -to pascitur ... cibo (PAVL. NOL. carm. app. 4, 10 per omnes -at plateas ore tremente cibos. *cf.* IVV. 10, 277 -tus *a Mario* victa Carthagine panis). LIV. 35, 49, 10 regem nunc -antem prope frumentum ab Aetolis (*cf.* LACT. epit. 34 [39], 4 victum). SEN. dial. 9, 11, 10 *sitiens* -vit stillicidia (*cf.* PAVL. NOL. carm. 31, 493 -at dives modicum de paupere rorem [epist. 25, 3 p. 232, 24]. AVG. anim. 2, 4, 8 cui rei anima ... humidum alimentum -ret. ALC. AVIT. carm. 3, 270 superbi ... arida sic flammis -ant guttura guttas). Ps. QVINT. decl. 6, 24 p. 133, 5 non cibos petam, non stipem -bo, ⟨sed⟩ terram et conlatas miserantium glebas (*cf.* HIER. epist. 60, 16, 1 *Rufini consularis* abscissa manus dextera ad dedecus insatiabilis avaritiae ostiatim stipes -vit). *obi. supplendo*: AVG. serm. coll. Morin p. 218, 13 quae non tulerunt oleum secum, -verunt ab ipsis.

2 *usu latiore i. q. res (fere incorporeas) desiderare, operose requirere, exigere* (*pro subi. est res*: *l. 68. 72sq. 75.* *add.*: ab *l. 67. aliter [sc. pro abl. instr.]*: *l. 78*): PLAVT. Amph. 1032 (*per iocum in figura q. d. ἀπροσδοκήτου*) prodigum te fuisse oportet olim in adulescentia ... quia senecta aetate a me -as malum. AETNA 372 non est divinis tam sordida rebus egestas nec parvas -at opes nec corrogat auras. SEN. dial. 10, 11, 1 decrepiti senes paucorum annorum accessionem votis -ant. APVL. apol. 20 p. 24, 5 H. si est avaritia egenus ..., semper aliquid, ante parta ut augeat, -bit (*cf. obi. supplendo*: Ps. ALEX. c. Dind. coll. p. 173, 1 cupiditas ... eo magis, quo fuerit locupletata, -at in usum libidinandi). TERT. nat. 1, 10, 24 maiestas prostituitur in quaestum, negotiatio religione proscribitur, sanctitas locationem -at. adv. Marc. 4, 30 p. 525, 13 congruit et haec coniectura -antibus argumenta. PRVD. perist. 2, 248 istum libido ... inquinat, dum spurca -at stupra. SIDON. carm. 7, 229 supplice censu pignus amicitiae vili -at ab auro. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 18 qui ... bene operari negligit, cum sol iustitiae in iudicio ... claruerit, -at vitam, sed non accipit. ORIG. in Matth. 16, 12 *Iudaei* -antes intellectum necessarium animarum suarum.

in paronomasia et parechesi: *l. 5. 13.*

part. praes. pro adi. **mendicāns**, -antis: HIER. epist. 108, 15, 6 hoc habere voti, ut -s ... moreretur. AVG. in euang. Ioh. 49, 2 eligens vitam -em quam celerem mortem. SALV. gub. 1, 11 egestuosa ac -e republica (*opp.* opulentam).

m. pro subst.: *i. q. mendicus*: SEN. contr. 10, 4, 24 -ium quaestus. QVINT. decl. 260 p. 63, 23 aliquid et -bus porrigit (*cf.* VVLG. Bar. 6, 27 neque infirmo, neque -i aliquid impertiunt). AVSON. 458, 9 p. 399 P. *Ulixes* accedit naufragi et -is imitatu. HIER. epist. 79, 10, 1 -ium ... squalorem (*opp.* regum). 108, 15, 7 iste -s. COD. Theod. 14, 18^tit. de -bus non invalidis (COD. Iust. 11, 26 [25] tit. [*a. 382*] validis). CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 91, 2 epistula missa per -em (*gr. I 1, 2 p. 65, 22 δι' ἐπαίτου*).

deriv.: mendicabulum, mendicabundus, mendicatio, mendicator. *compos.*: emendico.

ποικίλιον **mendīculēia** GLOSS. III 323, 34 (*in cap.* '*de vestibus*'). *a* mendiculus (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 95*[1]).

mendīculus, -a, -um. [*a* mendicus *demin. J.B.H.*]. *i. q. mendicorum proprius*: PLAVT. Epid. 223 quid erat induta? an regillam induculam an -am? *deriv.*: mendiculeia.

***mendīcus**, -a, -um. [*a* mendum. *J.B.H.*] *de orig.*: VARRO ling. 5, 92 -us a minus, cui cum opus est minus nullo (*def. Fay, AmJPhil. 35 [1914] p. 155; an* nummo? *Goetz-Schöll*) est (*cf.* ISID. orig. 10, 175 -us dictus, quod minus habet, unde vitam degat: sive quia mos erat apud antiquos os claudere egenum et manum extendere, quasi manu dicere). FEST. p. 160, 6 -um dici Verrius putat a mente eius, quam fefellerit fortuna, vel quod precetur quemque, ut vitae suae medeatur cibo. NOT. Tir. 40, 59. *de comparatione* (*cf.* GRAMM. suppl. 144, 36 -us, -ior, -issimus): *comp.*: ?TERT. (*p. 702, 75*). RVFIN. (*l. 66*). *superl.*: CIC. (*l. 49*). TERT. (*l. 63*). LACT. inst. 3, 22, 3. AVG. (*l. 79. 80*). *de notione*: AVG. in psalm. 125, 12 illi sunt -i, qui professionem habent petendi. SYNON. Cic. p. 424, 9 B. GLOSS. ἐπαίτης, προσαίτης, πτωχός (*cf. etiam s.* stips). *de re cf. Daremberg-Saglio s. v.; Friedländer, Sittengesch. I*[9] *p. 158.* *legitur inde ab* ENNIO, PLAVTO, PACVVIO *per totam latinitatem.* [*it.* mendico, *prov.* mendi, *hisp.* mendigo. *M.-L.*] [*e coni. dub.*: APVL. met. 1, 21 *v. p. 706, 81.* TERT. anim. 33, 10 p. 358, 3 *v. p. 702, 75.*]

I *adi.*: A *proprie i. q. stipem corrogans, substantiae expers, inops, egenus*: 1 *de hominibus*: PLAVT. Rud. 485 qui homo sese miserum (*cf. l. 48. 52*) et -um volet, Neptuno credat sese. 1306 *v. p. 547, 31.* Stich. 132 vosne ego patiar cum -is nuptas me vivo viris? 135 (*interpol.*) vosne latrones et -os homines magni penditis? (SEN. contr. 10, 4, 17 quid homo -us inter -os faciat. VVLG. psalm. 108, 17 h. inopem et -um [*cod. Amiat.* pauperem (πρωχόν)]. AVG. serm. 53, 5, 5 -um h. audis, -us ipse dei es [*cf. p. 709, 55*]. *cf. etiam l. 57. 67*). PACVV. trag. 375 Orestes modo fuit rex, factust -us modo naufragio ([*laudat* RHET. Her. 2, 23, 36]. SEN. contr. 10, 4, 1 *v. p. 707, 13.* GALLICAN. Avid. 14, 8 -um et pauperem [*opp.* divitem]. FIRM. math. 3, 9, 2. 4, 14, 3 a Mercurio defluens Luna ... faciet -os pauperes *eqs.* 4, 24, 1 *coniung.* miseros). CIC. Mur. 61 si distortissimi sint, formosos *esse*, si -issimi, divites *eqs.* QVINT. decl. 368 p. 403, 29 -o patre. ANTH. 477, 11 naviget et fluctus lasset -us Ulixes. CLAVD. DON. Aen. 8, 365 p. 167, 30 ego ... si copiosus non sum nec abundans pro merito tuo, non sum tamen -us aut miser. Ps. HIER. epist. 12 p. 150^A ne plus sit apud te matrona nobilis et dives quam professa pauper atque -a. AVG. civ. 11, 27 p. 499, 3 D. miseri iudicantur, quia pauperes atque -i sunt. EVSTATH. Bas. hex. 6, 5 p. 926^B cum ... -um (προσαίτην) et vagum fore. *pro convicio de homine avaro, sordido*: PLAVT. Aul. 423 quid tibi nos tactiost, -e homo?

2 *de rebus personatis*: MART. 14, 81, 1 ne -a *pera* ferat barbati prandia nudi. ENNOD. opusc. 2, 130 p. 327, 13 me (*loquitur Roma*) ..., quam religio sua reddebat varia devotione -am.

B *in imag. et transl.*: 1 *de hominibus i. q. expers bonorum spiritualium* (*add. abl.*: *l. 68. 69. 72. 74*): TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 505, 16 -issimus, qui nec filium unde ditaret habuit. VVLG. psalm. 39, 18 ego ... -us (*cod. Amiat.* egens [πρωχός]) sum et pauper. RVFIN. Basil. hom. 3, 6 cum tibi desit misericordia, quid te egestuosius? quid te -ius? AVG. epist. 126, 7 inopes vel -i. serm. 168, 5, 5 homo (*cf. l. 40sqq.*) -e, unde habuisti? ARNOB. in psalm. 71 p. 426^D. ENNOD. opusc. 2, 85 p. 314, 4 dominum actuum suorum veritate -um. 3, 102 p. 357, 8 difficillimum, ut sequatur abundantia hominem mente -um. CAES. AREL. serm. 71, 1 p. 288, 3 etsi diversis rebus ... in hoc saeculo divites iudicantur, in ecclesia tamen iustitia et pietate -i sunt. *i. q. sermone inops, iners*: ENNOD. carm. 1, 2, 25 -ae ... verba Thaliae. epist. 2, 12, 2 p. 51, 21 ego ... loco humilis, lingua -us.

2 *de rebus (corporeis*: *l. 78. 81) i. q. exiguus, exilis, levis*: CIC. de orat. 3, 92 instrumentum autem hoc forense ... exiguum saneque -um est. TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 580, 14 post has ... divitias non erat revertendum ad infirma et -a elementa. AVG. c. acad. 3, 12, 29 istorum -issimam calumniam. serm. 119, 5, 5 nemo pauperculo animo sentiat et volvat apud se ipsum -issimas (mendac- *v. l.*) cogitationes. ENNOD. epist. 7, 22, 2 p. 190, 17 -us fluminum cursus est. *de dictis, scriptis*: ENNOD. dict. 3, 1 p. 433, 20 narrationem (opusc. 3, 3 p. 332, 1. *cf.* epist. 2, 13, 2 p. 53, 7 narratio -is limitibus nescit includi). 3, 32, 2 p. 94, 20 confabulatio. 4, 7, 2 p. 102,

[*Gundel (R.)*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12. opusc. 1, 78 p. 282, 19 per adiutricem facundiam videatur crescere rebus -a laudatio.

II ***subst.:*** **A** *masc.* **mendīcus,** -ī: **1** *proprie*: ENN. scaen. 339 saeptus -i stola (*cf.* PORPH. Hor. ars 95 in habitu -i). PLAVT. Bacch. 514 *v. p. 707, 5.* Men. 76 *opp.* rex (*cf. p. 708, 41*). Persa 396 cum hac dote poteris vel -o nubere. Stich. 133 placet ille meus mihi -us. suos rex reginae placet. Trin. 339 (*proverbialiter; cf. Otto, Sprichw. 219*) de -o male meretur qui ei dat, quod edit aut bibat. 493 aequo -us atque ille opulentissimus censetur censu ad Acheruntem mortuos. 831 (*interpol.*). LVCIL. 728 miserum -um petam (*fort. de Ulixe; v. Marx ad l. cf.* AVSON. 465, 4 p. 403, 10 P. ridiculus et -us. p. 403, 15 senex et -us). CIC. Phil. 8, 9 viderunt . . . ex -is fieri repente divites (HIER. epist. 27, 2, 1). fin. 5, 84 paupertas si malum est, -us beatus esse nemo potest, quamvis sit sapiens *eqs.* HOR. sat. 2, 1, 2 pharmacopolae, -i (*plurr. edd. intellegunt de hariolis, sacerdotibus Isiacis sim.*), mimae *eqs.* SEN. contr. 1, 1, 9. 10 quisquis alimenta a -o rogatus est (*cf.* AVG. in psalm. 102, 12 -us te quaerit. Ps. AVG. serm. 311, 2 roget . . . -us). 1, 1, 14 stipem porrigere -o (10, 4, 20. 25). 10, 4, 16 res foeda est -os habere, a -is ali, inter debiles versari. *al.* SEN. dial. 2, 13, 3 *sapiens* non placebit sibi, si illum -us coluerit. *ibid.* scit . . . illos (*sc. divites*) nihil a -is differre, immo miseriores esse; illi enim exiguo, hi multo egent. PETRON. 13, 1 rusticus . . . *tunicam* tanquam -i spolium etiam fastidiose venditabat. 81, 3. ITALA I reg. 2, 8 (Tert. adv. Marc. 4, 14 p. 460, 12) *deus* ⟨de stercore elevat⟩ -um ([πτωχόν, *Vulg.* pauperem]. *cf.* psalm. 112, 7 [Tert. l. c. p. 460, 7]). Is. 3, 14 (Tert. adv. Marc. 4, 14 p. 460, 16) ad quid . . . rapina -i (πτωχοῦ, *Vulg.* pauperis) in domibus vestris? 58, 7 (Tert. adv. Marc. 4, 31 p. 526, 19) -os (πτωχούς, *Vulg.* egenos) . . . induc in domum tuam. Marc. 10, 46 (cod. k) caecus -us (*cf. p. 707, 26*) sedebat ad viam (*cf.* VVLG. Luc. 16, 20 -us [πτωχός] . . . iacebat ad ianuam eius. PAVL. NOL. epist. 13, 18 p. 99, 7 ante ianuam tuam). Luc. 6, 20 (Tert. adv. Marc. 4, 14 p. 459, 3) beati -i (TERT.: sic enim exigit interpretatio vocabuli, quod in Graeco est. *Vulg.* pauperes [πτωχοί]), quoniam illorum est dei regnum (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 14 sq.). 14, 13 (cod. e *et* Cypr. testim. 3, 1 p. 114, 5). *al.* PORPH. Hor. epist. 1, 17, 48 cantilenam -orum. COMM. instr. 2, 39 acrost. 8—15 Commodianus -us Christi (*v. Brewer, Kommodian von Gaza 186 sq. qui cft.* CASSIAN. conl. 10, 11, 2 -um domini). LAMPR. Heliog. 26, 1 linteamen lotum numquam attigit, -os dicens qui lineis lotis uterentur. Alex. 34, 2. AMBR. Hel. 12, 44 omnes sibi in vino aequales videntur . . .; non pauper diviti cedit . . ., non -us locupleti. HIER. epist. 60, 11, 3 *opp.* divites. VVLG. deut. 15, 4 indigens et -us non erit inter vos. Ioh. 9, 8 (προσαίτης). *al.* AVG. in psalm. 102, 12 das -o transeunti et petenti. 125, 12. serm. 9, 12, 19 egestates innumerabilium -orum. *al.* CARM. c. pag. 58 quis tibi, taurobolus, vestem mutare suasit, inflatus dives, subito -us ut esses, obsitus et pannis, modica stipe factus epaeta *eqs.* (*cf. Schwenn, RE XI 2276, 28 sqq.*). SALV. gub. 5, 29 *pauperculi homines* solutionem sustinent divitum et indigentiam -orum. DRAC. Romul. 5, 70. 173. GREG. TVR. Mart. 2, 24 p. 617, 15 debilem tradidit -is (*cf.* 3, 16 p. 636, 25. 3, 58 p. 546, 32). *et al.* *pro convicio de eo, qui fraudulenter possessionem captat*: TER. Andr. 816 clamitent me sycophantam, hereditatem persequi -um.

2 *in imag. colore christiano*: AVG. serm. 42, 2, 2 homini dicit immortalis, -o dicit tantus paterfamilias. serm. 56, 6, 9 -us dei est (83, 2, 2 omnes . . . quando oramus -i dei sumus *eqs. al. cf.* in psalm. 106, 14. *aliter l. 37*).

B *fem.* **mendīca,** -ae. *i. q. femina vaga*: HYG. astr. 2, 4 p. 37, 10 *Erigonam* patrem persequentem cum cane . . . -am appellabant, quas Graeci ἀλήτιδας nominant.

C *neutr.* **mendīcum,** -ī (*cf. Keller, Lat. Volksetymol. 108*): *i. q. genus velorum* (*cf. Bernh. Graser, Philol. Suppl. III 1878 p. 206*): FEST. p. 124, 18 -um velum, quod in prora ponitur. ISID. orig. 19, 3, 2 genera velorum: acatium, epidromos . . ., supparum, -um.

adv. **mendīcē:** *i. q. mendicorum more*: SEN. epist. 33, 6 (*in imag.*) non tam -e tecum agam (*opp.* plena manu). *compar.*: TERT. pall. 5 p. 954, 3 Oe. credo ne -ius patre cenasset.

deriv.: mendicimonium, mendicitas, mendico, mendiculus.

mendilingia *v. s.* mencli-.

?**mendo,** -āre. *a* mendum. *i. q. emendare*: GREG. M. moral. 13, 10 p. 1022B *mali* me (*ecclesiam*) insequendo increpant, qui nunc, in meo corpore positi, duplicitatis suae in se malitiam non -ant (non emundant *cod. Norm.*). [MART. CAP. 4, 423 *v.* 15 *v. p. 696, 57.*]

*****mendōsitās,** -ātis *f.* *a* mendosus. **1** *i. q. error lectionis librorum*: AVG. civ. 15, 13 p. 83, 2 D. continuatur ipsius -is similitudo (*praecedit*: scriptoris error). 15, 13 p. 84, 30 hoc . . . putaremus casu -is accidere potuisse. 15, 14 p. 87, 16. anim. 3, 5, 7 p. 366, 15 codicis (epist. 71, 5 p. 253, 11 c. Faust. 32, 16 p. 771, 1 *al.* CASSIOD. inst. 1, 4, 4 FACVND. defens. praef. p. 528B). quaest. hept. 6, 12 p. 429, 27 similitudo . . . verbi in graeca lingua -em facilem fecit. CASSIOD. inst. 1, 15, 15 ne qua remaneat in veritate -s, in puritate falsitas, in integritate perversitas litterarum. **2** *i. q. mendacium*: PHILO vita contempl. 39 supercilium -is (mendacitatis *edd., sed cf. vim secundariam v. q. e.* mendosus *p. 710, 35 allatam; gr.* ψεύδους) initium.

mendōsus, -a, -um. *a* mendum. *comp. v. l. 7. superl. v. l. 23. 42.* NOT. Tir. 67, 94. GLOSS. II 480, 28 ψεύστης mendax -us. GLOSS.[L] II Philox. ME 35 -um: ἐνάμαρτον (ἐφ-?). [*dub. vel corr.*: ITALA Zach. 8, 17 *v. l. 76.* ORIG. in Matth. *v. p. 696, 31.*]

A *i. q. vitiosus, pravus, perversus*: **1** *i. q. errorum plenus, falsus*: **a** *pertinet ad sententias*: CIC. Brut. 62 laudationibus *mortuorum* historia rerum nostrarum est facta -ior. AETNA 74 haec est -ae vulgata licentia famae. AVSON. 321 p. 260, 19 P. de eo *carmine*, quod ipse pronuntias esse -um (*praecedit*: fucatius concinnata quam verius). **b** *pertinet ad artem et sollertiam i. q. iners, inscitus* (-um est *c. inf. vel enunt.*: *l. 12. 17*): CIC. de orat. 2, 83 in quo et deesse aliquam partem et superare -um est (*cf. ibid.* vitium est). GRATT. 84 ne . . . linea . . . ipso -a (*n. pl. pro subst.; cf. Enk ad l., paulo aliter Vollmer*) coarguat usu. VITR. 4, 2, 5 id in imaginibus . . . -am habebit operis rationem. 4, 3, 1 quod -ae et disconvenientes in his symmetriae conficiebantur. 4, 3, 2 hoc . . . si . . . efficietur, est -um. *de ipso artifice*: Ps. HOR. sat. 1, 10 l. 1 Lucili, quam sis -us. *ambigue*: PRVD. perist. 9, 80 -a forte si quid erravit manus. **c** *de scriptura, mendis librorum*: SEN. dial. 4, 26, 2 quem *librum* . . . -um laceravimus. PLIN. epist. 10, 70, 4 exemplar testamenti . . . -um. TERT. praescr. 30 l. 35 Valentinus . . . quicquid emendat, ut -um retro, alterius fuisse demonstrat. AVG. epist. 120, 1, 1 quod -issimis fatigareris codicibus ([*opp.* emendatiores]. gest. Pelag. 4, 12 p. 64, 5). *de scriba mendum admittente*: CIC. Verr. II 2, 118 cur servus . . . qui tabulas conficeret semper in Verruci nomine certo ex loco -us esset. **d** *singulariter de sonitu minus liquido*: PERS. 5, 106 ne qua *species* subaerato -um tinniat auro.

2 *i. q. improbus, moribus inhonestus*: HOR. sat. 1, 6, 66 si vitiis mediocribus ac mea paucis -a est natura, alioqui recta. epist. 1, 16, 40 falsus honor iuvat et mendax infamia terret quem nisi -um et medicandum? (*opp.* bonus). OV. am. 2, 4, 1 non ego -os ausim defendere mores.

3 *i. q. corpore imperfectus*: OV. met. 12, 399 nec equi -a . . . deteriorque viro facies.

B *i. q. mendax, fallax*: **1** *de rebus*: APVL. met. 9, 10 -o (*i. simulato, ficto; cf. Löfstedt, Verm. Stud. p. 93 sq.*) risu cavillantes. PSALT. Cas. 100, 7 faciens impostarum loquens -a (ἄδικα, *Vulg.* iniqua). 118, 118 -a cogitatio eorum (ἄδικον, *Vulg.* iniusta). 119, 2 libera animam meam a labio -o (ἀδίκων, *Vulg.* a labiis iniquis [*Amiat.* a l. mendacii]). AVG. civ. 6, 5 p. 254, 8 D. civile *genus theologiae* . . . esse -um (*praecedit*: falsum, turpe, indignum). epist. 140, 34, 80 vos fallebant -issimis laudibus. in epist. Ioh. 5, 1 p. 2012 profiteri . . . periculosum est; et non solum periculosum, sed etiam -um. serm. 302, 2, 2 vera infelicitas, -a felicitas. CYPR. GALL. exod. 908 at si -o fallax nudatur in astu. *i. q. subditicius*: CANON Turner I 2, 1 p. 32aa 6 si quis scribtos -os codices impiorum (τὰ ψευδεπίγραφα βιβλία) ut sanctos in aeclesia publicaverit.

2 *de animantibus* (*adi. pro adv. l. 50. 52*): PSALT. Cas. 32, 17 -us equus salvandis (*cf. p. 704, 12*). 61, 10 vanitas fili hominum, -i fili viri in statera (*cf. p. 703, 28*). 118, 86 -i ([*i. q. insidiantes sine causa*]. ἀδίκως, *Itala* [*Veron.*] iniuste, *Vulg.* inique) persecuntur me. PRVD. apoth. 975 omne, quod est, verum est; nam si -us agit quid, nec deus est. AVG. serm. 201, 2, 2 titulum . . ., quem Iudaei conati sunt -i (-e *var. l.*) emendare.

adv. **mendōsē.** *superl. l. 56. 64.* **1** *i. q. vitiose, male, perperam*: CIC. inv. 1, 8 ars, quam edidit mihi -issime scripta videatur (*opp.* ingeniose). Att. 1, 13, 5 'a. d. III Non. Decembr.' -e fuisse (*sc. diem indicatum*) animadverteram. ad Q. fr. 3, 5, 6 ita -e et scribuntur (*cf. l. 64*) et veneunt. LVCR. 4, 503 tamen praestat rationis egentem reddere -e causas utriusque figurae. 4, 516 ut in fabrica . . . omnia -e fieri atque obstipa . . . prava cubantia. HOR. sat. 2, 4, 25 Aufidius forti miscebat mella Falerno: -e. PERS. 5, 85 -e colligis. DIOM. gramm. I 386, 13 -e qui geminant l litteram (*de enuntiandi modo*). TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 290, 10 qui forte descripserat quaedam -issime.

2 *i. q. mendaciter, fallaciter*: PSALT. Cas. 61, 5 currentes -e (ἔδραμον ἐν ψεύδει [*Rahlfs cum Sa*]. *Vulg.* [*Amiat.*] placuerunt sibi in mendacio). CONC.[S] I 5 p. 152, 6 si non -e dicis (*cf. I 1, 6 p. 124, 14* εἰ μὴ ψευδῆ λέγων. *I 5 p. 264, 31* si non mentiris dicendo).

deriv.: mendositas.

mendum, -ī *n. v. s.* menda.

mendus, -a, -um. *a* mendum. *i. q. fallax, falsus* (*cf. Svennung, Unters. zu Pallad. p. 269 sq.*): ITALA Hab. 2, 18 (Priscill. tract. 1, 16 p. 15, 9 Greg. Tur. Franc. 2, 10) finxerunt illud conflatile, fantasma -um (φαντασίαν ψευδῆ, *Vulg.* imaginem falsam). Zach. 8, 17 (Barnab. 2, 8) iuramentum -um (mend⟨os⟩um *Heer* [ὅρκον ψευδῆ, *Vulg.* iuramentum mendax]). *Gundel* (*R.*).

herba priapiscus a Graecis dicitur satirion, . . . alii orchis, Aegyptii **mene** (neme *β*) Ps. APVL. herb. 15 l. 14.

mēnenca *v. s.* meninga.

Ps. APVL. herb. interpol. 65 p. 121 adn. *inter synonyma herbae paeoniae*: alii **mēneon** (*Ps. Diosc. Vind. 3, 140 p. 149, 11* μήνιον. *cf. p. 711, 51*).

menestrātor *sim. v. s.* minist-.

[DIOSC. 4, 167 colligitur . . ., qui eubois aut **menetocnon** dicunt *[R.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(gr. 4, 170, 1 ὃν Εὐβοεῖς . . . ἀπόλινον καλοῦσιν. Ps. Apul. herb. 112 l. 6 apentemon vel epantemon).]

menetris, menetrīx v. s. meretrix.

?**mēnia,** -ae f. a primo verbo Hom. Il. μῆνιν ad significandum quodlibet eiusmodi carmen fictum putat Niedermann, BphW. 56, 1936, 1294 sq. secutus Marxium, Rhet. Her. prol. 75. PETRON. 58, 7 non didici . . . alogias (alogas Niedermann) -as (meras Tileb., naenias Buech. cum Scheffero, Menenias coll. Porph. Hor. sat. 2, 3, 287 Her.). cf. menis (l. 42 sqq.).

mēniānum, -ī n. v. s. Maen-.

?**mēnida,** -ae f. v. p. 38, 66. adde DIOSC. 2, 156 p. 239, 18 menirarum (secundum elocutionem vulgarem; gr. 2, 170, 2 μαινίδων).

mēninga, -ae et (**mēninx**), -ingis f., μῆνιγξ (cf. Stolz-Leumann^5 261). saepius depravatur in mini(n)g- vel miring- (ALEX. TRALL.); cf. etiam l. 19. 20. gen. sg. -is: v. l. 25. nom. plur. -es: v. l. 25. alias leguntur tantummodo formae decl. -a, -ae. de notione: CAEL. AVR. acut. exc. 19 p. 720 membranae capitis, quam Graeci -am appellant. ORIBAS. syn. 9, 82 p. 360 -a hoc est membranus, qui cerebrum tegit. GLOSS. I 206 menica membranula cerebri. V 621, 33 -ae sunt iuncturae capitis. GLOSS.^{L} IV Plac. M 27 menenca in cerebro membrana quaedam vel pars cerebri: est autem graecum. [loco manco: DIOSC. 2, 70.]

i. q. membrana cerebri: VINDIC. med. 28 fervore . . ., qui calefacit et desiccat -as cerebri (cf. SORAN. p. 45, 12 siriasis cerebri est fervor cum -is [p. 91, 24 I. μήνιγγας]). SORAN. p. 57, 16 -es (Rose, enim ingensq vel enim gesque codd.) matricis consensum habentes (p. 109, 9 I. τῶν μηνίγγων συμπάθειαν). PS. SORAN. quaest. med. 147 allevatio et contractio arteriae procedens . . . de cerebro per -am. 201 tumore -ae. THEOD. PRISC. log. 9 (= ORIBAS. syn. 8, 2 p. 203) ex -ae tensione (cf. Cael. Aur. acut. 1, 15, 116 in . . . tensionem cerebri membranam cogit). 10 (= ORIBAS. syn. 8, 2 p. 204) iniectiones -ae sociari. 13 capitis . . . vel -ae . . . periculum (cf. ORIBAS. syn. 8, 3 passiones capitis et -ae). 63 cum . . . ex -ae partibus sanguis eruperit (cf. DIOSC. 5, 109 fluxum sanguinis -(a)e [gr. 5, 84, 2 ἐκ μήνιγγος]). ibid. -ae pulvis turis masculi aspergendus. ibid. cibi . . . calefacientes -am. CASS. FEL. 71 p. 169, 9 quo vapore -a pulsata concutitur. ORIBAS. syn. 8, 3 bis. ALEX. TRALL. 1, 33 (32) testae membranum . . . et -a (1, 34). 1, 53 (52) ad cerebrum . . . aut in -a.

aditus, per quem membranae custos immittatur; **mēningophylaca** (meningopylagas J, menin filaga V, menin fylacra F) Graeci vocant CELS. 8, 3, 8. gr. μηνιγγοφύλαξ.

quos legis a prima deductos **mēnide** libri doctores AVSON. 215, 1 p. 70 P. menis iudicio Turnebi, quem sequitur Souchay, est lunula, quam videntur antiqui initio operis apposuisse ut coronidem in fine ('at desideratur in graeco *μηνίς, pro quo μηνίσκος usurpatur' Leumann in plag.); Vinetus, cui assentitur Brandes in schedis, deducit a primo versu Iliados, unde pro initio cuiusvis libri sumpta sit menis (cf. menia).

menister sim. v. s. min-. **mennonis** v. s. Memnonis.

Ps. APVL. herb. interpol. 65 p. 121 adn. inter synonyma herbae paeoniae: selenogono, **mēnogenes** (Ps. Diosc. Vind. 3, 140 p. 149, 11 μηνογένειον. cf. p. 710, 82).

mēnoīdēs adi., μηνοειδής. de specie lunae incohatae: FIRM. math. 4, 1, 10 est . . . luna . . . -es (min- codd.) aut amficyrtos. AMM. 20, 3, 10 abunde nitens cornutae habitu -es (menoid [e add. m 2] hoc V) est appellata luna. [dub.: VINDIC. epit. alt. 5 p. 468, 25 quarta tunica oculi -es (coni. Heraeus pro metroides trad.).].

mēnomenus v. s. maen-. R.

***mēns,** mentis f. [i. q. sanscr. matíḥ f. 'cogitatio', got. gamunds 'memoria', lituan. atmintìs 'recordatio'; cf. mentio. J. B. H.]
de originat.: CASSIOD. anim. 1 p. 1282B -s . . . dicitur ἀπὸ τῆς μήνης id est a luna eqs. ISID. orig. 11, 1, 12 -s . . . vocata quod emineat in anima vel quod meminit. de prosodia et re metr., sonis, orthogr.: BEDA gramm. VII 230, 17 (inter syllabas et natura et positione longas). -s monosyll. in fine versus (cf. Norden, Aen. VI^2 439): LVCR. 3, 101 et 6ies. VERG. Aen. 2, 170. 10, 843 HOR. epist. 1, 2, 60 ars 348 AVSON. 118, 3 p. 420 P. et ter. CLAVD. 28, 229. met-: INSCR. christ. Diehl 2323 adn. TAB. devot. Inscr. RevA. VI 8 (1936) p. 277 n. 87. immente (fere pro una voce): v. vol. VII 1, 733, 82. adde INSCR. christ. Diehl 2326 d ITALA deut. 24, 9 (Lugd.). al. de formis (cf. CHAR. gramm. p. 49, 26 B. -s διάνοια νοῦς -is): nom. sg. -is (cf. PRISC. gramm. II 341, 20 GLOSS.^{L} III Abol. ME 37): ENN. frg. var. 51. 53. dub.: LVCR. 2, 18 (-e codd., -sque Marullus, -e i. '-is nomin.' Diels [item 3, 240], sed v. Ernout-Robin ad l.). abl. sg.: -e passim metro cert. inde a CIC., CATVLL., LVCR. -ī: COLVM. 10, 211 (nisi est dat.). INSCR. christ. Diehl 2331 b in -i (an -ī pro -e?). gen. plur. ubique -ium (v. Neue-W. I^3 378. 412. cf. VARRO ling. 8, 67 '-ium' et '-es'). acc. pl.: -ēs: passim (cf. l. 77 sqq.). -īs ubique dub. trad.; cf. Neue-W. I^3 388. 391. adde CIC. leg. agr. 2, 49 de orat. 1, 30 STAT. Theb. 3, 450 (P, -es cett.). INSCR. christ. Diehl 1838 A, 1 (-es l. v.). NOT. Tir. 16, 16. 17. 18. 34, 86. 66, 97. 98. de notionibus (cf. l. 71. p. 736, 83) et different.: SYNON. Cic. p. 435, 4 B. -s: sensus. animus. ratio. consilium. sententia. iudicium. voluntas. placitum. examen. tractatus. perpensio. p. 499, 15 voluntas: -s. sensus. animus eqs. HIER. in Is. 1, 8 p. 31C -s, id est νοῦς (RVFIN. Orig. princ. 2, 8, 3 p. 161, 6 νοῦς id est -s [Ps. HIL. libell. 5 p. 76, 7]. MACR. somn. 1, 2, 14 al. EVGRAPH. Ter. Haut. 897 [rec. α]. cf. PLVT. Rom. 21, 3 μέντεμ . . . τὸν νοῦν ὀνομάζουσι. MAR. VICTORIN. in Eph. 5, 30. v. et p. 713, 47. 64. 72). CAEL. AVR. acut. 1 praef. 4 φρένας . . . graece -es vocaverunt. ACT. Archel. 10, 1 nomina . . . animae sunt ista: -s (νοῦς), sensus, prudentia, intellectus, cogitatio. LACT. inst. 7, 12, 9 non idem est anima et -s: aliud est enim quo vivimus, aliud quo cogitamus (cf. quae seq.; sim. opif. 18, 3). DON. Ter. Andr. 164 ('animus') voluntas est, '-s' etiam ratio (at opp. ratio: ISID. diff. 2, 86. 96. cf. p. 713, 79). AVG. trin. 15, 7, 11 non . . . anima, sed quod excellit in anima, -s vocatur ([inde ISID. orig. 11, 1, 12]. cf. 15, 1, 1). ISID. diff. 2, 87 v. p. 666, 44. diff. app. 177 anima est qua vivimus, animus quo regimur, spiritus quo spiramus; -s qualitas est quae bona aut mala potest referri ad cogitationem (inde GRAMM. suppl. 283, 6. sim. DIFF. ed. Beck p. 37, 84). orig. 11, 1, 11. 13 dum . . . vivificat corpus, anima est, dum vult, animus est, dum scit, -s est eqs. (sim. diff. 2, 97 GLOSS. V 222, 10). in interpr. nom. hebr.: HIER. epist. 7, 3, 2 Babylonem, id est confusionem -is (al.). quaest. hebr. in gen. p. 52, 8 Israhel . . . '-s videns deum'. gr.: HIER. epist. 121, 10, 5 ταπεινοφροσύνη . . . id est humilitas -is sive sensus. de ratione quae in ITALA et VVLG. intercedit inter animus, -s, sensus (cf. AVG. civ. 11, 3 p. 464, 13 D.) ad vert. gr. νοῦς vel διάνοια v. Billen, Lat. texts of the Heptateuch 217; Wordsworth-White ad Rom. 1, 28. cf. etiam V. d'Agostino, Studi sul significato delle voci animus, anima, -s . . ., Atti R. Acc. di Torino 73, 2 (1938), 114 sqq. inde a NAEV., deest ASCON. [val. minte, it. mente, hisp. miente. M.-L.] [falso trad.: VARRO ling. 5, 176 (v. app. crit.). LVCR. 3, 239 (v. app.). SIL. 16, 570 (v. meta). AMM. 14, 11, 26. 30, 10, 6 (v. app.). CAEL. AVR. acut. 2, 39, 227 (ventris Schmid, Mnemos. s. III 11, 1943, 144). ORIENT. comm. 1, 505 (-es codd., mortes Ellis, messes Havet). dub. trad.: PAVL. dig. 22, 6, 9, 4 (⟨e⟩mentis Heraldus). ORIENT. comm. 2, 157 (v. vol. IV 363, 50). dub. l. v.: SEN. nat. 4b, 13, 1 (-em vel me tu codd., me litem Gercke). AMM. 22, 14, 2 (infensa -e G, meta V). e coni. probab.: LVCR. 2, 289 (-s Lamb., res codd.). CVRT. 7, 7, 8 (-ium vulgo, gentium codd.). AVR. VICT. Caes. 20, 10 (-s Schott, metus codd.). e coni. dub.: SISENNA hist. 52 (men⟨t⟩is Junius). CIC. rep. 1, 68 (-em Castiglioni, morem codd.). nat. deor. 1, 29 (-em etiam Birt, sententiam codd.). top. 31 (ante codd., -e Stangl, animo Hammer). OV. met. 6, 229 (-em ς, matrem H, vulgo). GRATT. 16 (v. app.). MANIL. 3, 535 (menses codd., -es Stoeber, vitas Housm.). LVCAN. 7, 20 (cf. Fraenkel, Gnomon 2, 1926, 507). VAL. FL. 2, 361 (-es Heinsius, gentes codd. cf. l. 35. p. 733, 68). suppl.: ENN. scaen. 298 (cupida ⟨-e⟩ Vahlen, Opusc. acad. I 416). CIC. Sest. 109 (una ⟨-e⟩ Müller). contextu non sano: PLAVT. Men. 584a PVBLIL. B 32 LVCR. 3, 240 (cf. p. 711, 74). PLIN. nat. 7, 44 HOMER. 325 FRONTO p. 145, 5 N. (pro mea -e et parte leg. Hauler). interpol.: LVCR. 3, 474 sq. OV. epist. 6, 2. 9princ. 10princ. (v. Schmitz-Cronenbroeck, Die Anfänge der Heroiden d. Ov., Diss. Köln 1937, 6. 8 sq.).]

I ***generalia*** *quaedam*: **A** de deo, mundo sim. (fere ex doctrina philos. graec.): **1** de mundo, natura, stellis sim.: CIC. rep. 6, 15 stellae divinis animatae -bus circos suos . . . conficiunt ([FIRM. math. 1, 5, 11]. nat. deor. 2, 54. 55. 3, 18 quare . . . st. sensum ac -em haberent. VITR. 9, 5, 4. cf. l. 58. p. 713, 3). ac. 1, 29 quam vim animum dicunt Stoici mundi eandemque esse -em sapientiamque perfectam (2, 119. nat. deor. 1, 34 Heraclides Ponticus mundum . . . -em divinam esse putat [inde MIN. FEL. 19, 9]. 2, 47 sensūs, -is, rationis mundum esse compotem [al.]. 2, 58 talis . . . -s mundi cum sit eqs. PLIN. nat. 2, 13 solem esse mundi totius animum ac planius -em [FIRM. math. 1, 10, 14 AMM. 21, 1, 11 MACR. Sat. 1, 18, 15 al.]. FAV. EVL. p. 3, 20 [opp. materia. al.]. cf. SEN. nat. 1 praef. 13 quid est deus? -s universi). 2, 118 Anaxagoras dixit particulas materiae in ordinem adductas -e divina ([sim. AVG. civ. 8, 2 p. 323, 5 D.]. cf. nat. deor. 1, 26 -is infinitae vi [inde MIN. FEL. 19, 6]. PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 335, 8). 2, 126 Zenoni . . . aether videtur summus deus, -e praeditus eqs. nat. deor. 1, 28 (de Xenophane. sim. MIN. FEL. 19, 7). 1, 33 Aristoteles -i tribuit omnem divinitatem eqs. (1, 35 modo -i . . ., modo caelo eqs. [de Theophrasto]. cf. l. 68). 1, 37 Cleanthes (cf. MIN. FEL. 19, 10 LACT. inst. 1, 5, 19) totius naturae -i atque animo tribuit . . . nomen dei (1, 39. cf. 1, 53. 2, 115). 2, 56. VERG. Aen. 6, 727 totam . . . infusa per artus -s agitat molem ([SERV.: magnitudinem mundi]. cf. MACR. somn. 1, 14, 14). et al. adde: CHALC. comm. 177 fato obsequitur ea quae secunda -s dicitur, id est anima mundi tripertita (188. cf. Orac. Chald. p. 14 Kr. δεύτερος νοῦς et de re Theiler, Schr. der Königsb. Gel. Ges., geistesw. Kl. 18, 1 p. 7).

2 de deo, -e divina sim.: **a** ap. script. profanos (cf. p. 714, 50. 717, 46): CIC. leg. 1, 21 deorum . . . vi, natura, ratione, potestate, -e, numine . . . naturam . . . regi (2, 32. nat. deor. 1, 4. 2, 4. 80 divina -e atque prudentia. cf. fin. 4, 12 administrari [nat. deor. 2, 132]. nat. deor. 2, 15 gubernari [PANEG. 5, 10, 2]). 2, 8 principem legem . . . -em esse dei (cf. 2, 11). Tim. 26 animum . . . quom . . . deus ex sua -e et voluntate genuisset ([p. 36D νοῦν]. SEN. epist. 120, 14. cf. p. 713, 9. 714, 52). nat. deor. 1, 45 anquirit animus . . . actionem -is atque agitationem in deo (cf. 1, 104 motu -is utatur. Tusc. 1, 66 deus est -s soluta quaedam eqs.). MANIL. 2, 60 tacita naturae -e potentem infusumque

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deum caelo. APVL. Plat. 1,6 primae ... substantiae ... deum esse et -em *eqs.* (*cf.* 1,9. 2,1). CLAVD. 17,105 an geminae (*aliter p. 715,1*) convertant aethera -es. MART. CAP. 2,185 vs. -is fons, lucis origo *Phoebe.* 9,911 vs. mundum rotat ... -s *Iovis.* 6,567 vs. -s et sollertia fati *Minerva* (*cf.* 6,574 vs.). *c. epith.*: divina -s (*cf.* SERV. Aen. 6,726. *plur.: l. 15. v. et l. 36. p. 712,77. 714,67*): CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 3 Iuppiter ... -e ... d. caelum ... petessit. 11 omnia ... cernes d. -e notata. leg. 1,23 -i ... d. et praepotenti deo. 2,10. Tusc. 5,38 humanus ... animus decerptus ex -e d. (Cato 78. *cf.* FIRM. math. 4,1,6 corpora quae inspiratione d. -is animantur [*al.*]. *v. et p. 712,80 714,52*). nat. deor. 2,88 casune mundus ... sit effectus ... an ratione ac -e d. ([AVG. civ. 18,41 p. 318,24D.]. *cf.* Tim. 20 ratione ... et -e d. ... curriculum inventum est solis [*p. 38^C^ διανοίας*]). 3,70. 93. div. 1,110. 120. philos. frg. V 95 vates ... d. -is interpretes. LIV. 1,20,7 ad ea *prodigia* elicienda ex -bus d. *eqs.* VITR. 6,1,11. 8 praef. 3. 9,1,1. PETRON. 104,4 d. -is opera damnare. APVL. mund. 29 d. -s mundanas varietates ... relevat ([*p. 399^a^, 18 θεοῦ*]. *cf.* FIRM. math. 1,5,10. *et al.*). PS. APVL. Ascl. 13 artem -emque d. PANEG. 12,26,1 vis -sque d. *al.* FIRM. math. 3,1,9 *al.* CHALC. comm. 176 VIR. ill. 49,3 AVG. civ. 8,2 p. 322,15D. *al.* aeterna -s: CIC. nat. deor. 1,95 PANEG. 8,8,2 LACT. inst. 1,3,3 CHALC. comm. 176. augusta -s: OV. met. 15,145 a. ... oracula -is. caelestis -s: FIRM. math. 3 prooem. 2. *cf.* BVC. Eins. 1,27 seu caeli -s ille fuit *eqs.* prima -s: BOETH. cons. 4,6,15W. sacra -s: OV. fast. 6,6 impetus hic *poetae* s. semina -is habet. MART. CAP. 2,156 *Semidei* animas caelestes gerunt s.que -es. sempiterna -s: CIC. nat. deor. 1,87. superna -s: BOETH. cons. 4,6,16W. *nota de simulacris deorum*: ARNOB. nat. 6,17 p. 229,22 in gypso ... mansitant atque in testulis dii vestri, quinimmo testularum et gypsi -es, spiritus atque animae dii sunt.

b *ap. Eccl. (cf. et l. 24. 27) de deo christiano* (*neoplaton.: l. 41. cf. et l. 21*): MIN. FEL. 19,2 quid aliud et a nobis deus quam -s et ratio et spiritus praedicatur? (*cf.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3,2/3 p. 55,4). RVFIN. Orig. princ. 1,1,6 p. 21,13 ut sit *deus* ... *μονάς* ... et -s ac fons, ex quo initium totius intellectualis naturae vel -is est. AVG. civ. 12,18 p. 540,16D. -em divinam ... inmutabilem (12,24 p. 551,4 *al.* BOETH. cons. 5,3,28W. *al.*). *et al.* *inprimis de dei filio tamquam ex -e patris procedente*: PAVL. NOL. carm. 5,81 Christe ..., deus ac dominus, -s, gloria, verbum. RVFIN. Orig. princ. 1,2,6 p. 35,4 *filius* natus ex eo (*deo patre*) est velut quaedam voluntas eius ex -e procedens. CLAVD. carm. min. 32,3. *adde ex doctr. Porphyrii*: AVG. civ. 10,23 p. 436,30D. deum patrem et deum filium, quem graece appellat paternum intellectum vel paternam -em ([*i.* 'πατρικὸν νοῦν']. 10,28 p. 446,27. 10,29 p. 447,26. 449,8. *cf. Zeller, Philos. d. Griech. III²4, 1903, 706 adn.*). *ex doctr. Gnosticorum*: PS. TERT. haer. 1 p. 214,18 *Basilides* dicit summum deum ... Abraxan, ex quo -em creatam quam Graece *νοῦν* appellat. 4 p. 220,3 *Valentinus* dicit ... ex his (*sc. Bytho et Silentio*) processisse ... -em et Veritatem (*Iren. 1,1,1* Nus. *cf.* IREN. 2,13,2). *adde*: IREN. 1,23,2 *Simon Samaritanus* dicens hanc (*sc. Helenam*) esse primam -is eius conceptionem *eqs.* ([*ἔννοιαν*]. RVFIN. hist. 2,13,4. *cf. Realenc. f. prot. Theol.³ 18, 1906, 354*).

B *de hominibus*: **1** *definitiones* (*cf. p. 712,7sqq.*): CIC. rep. 2,67 quae ... pars animi -s vocatur (fin. 5,36. div. 1,60 quae -is et rationis sit particeps [*Plato de rep. 9 p. 571^C^ λογιστικόν*. 1,61 -is et consilii]. AVG. civ. 9,6 p. 376,19D. c. acad. 1,2,5 p. 7,17. *cf.* CHALC. comm. 207 animae pars ... quae -is atque intellectus est [PROSP. in psalm. 145,2]). 6,26 leg. 1,16. fin. 5,34 ut *animus* ... habeat praestantiam -is, cui tota hominis natura pareat (Tusc. 3, 11). ac. 2,30 -s ... quae sensuum fons est atque etiam ipsa sensus est *eqs.* (LACT. opif. 16,9). LVCR. 3,94 animum dico, -em quam saepe vocamus, in quo consilium vitae regimenque locatum est *eqs.* (*cf.* 3,139 caput *animi atque animae* [AVG. trin. 6,9,10]). TERT. anim. 12 p. 316,17 animum, sive -s est *νοῦς* apud Graecos, ... non aliud quid intellegimus quam suggestum animae ingenitum ..., quo agit, quo sapit *eqs.* (*cf. p. 712,8.13. 715,82*). resurr. 40 p. 38,11 interiorem hominem (*cf. II Cor. 4,16*) non tam animam quam -em atque animum intellegi mavult, id est ... substantiae saporem (*cf.* OPTAT. 7,1 p. 162,29. *et al.*). LACT. inst. 7,12,10 -s ... id est intellegentia *eqs.* (AVG. civ. 1,21 p. 463,9D. ratio et i. [gen. ad litt. 3,20 p. 86,10 *al. cf.* anim. 4,22,36 p. 414,13 rationale et intellectuale. *v. et l. 79*]). FIRM. err. 7,8 p. 23,2 (*ex Porphyrio*) indivisam -em et divisam, id est *τὸν ἀμέριστον καὶ τὸν μεμερισμένον νοῦν eqs.* (*cf. Plat. Tim. 35^A^*). AVG. civ. 5,11 p. 210,30D. *deus* animae inrationali dedit memoriam sensum adpetitum, rationali autem insuper -em intellegentiam voluntatem. 8,5 p. 329,1 -*s* corpus non est (trin. 9,2,2. 10,10,15). 10,27 p. 445,20. fid. et symb. 4,8 p. 12,8 rationali spiritu quae -s etiam nominatur (anim. 4,22,36 p. 414,7. *at distinguitur a -e: p. 716,83*). c. acad. 1,2,5 p. 7,18 (*syn.* ratio [*cf. l. 70. p. 715,84*]. *at distinguitur*: lib. arb. 1,9,19 si aliud ratio, aliud -s, constat certe nonnisi -em uti posse ratione. quant. anim. 27,53). *addo iuncturas priscas e quibus apparet -em esse partem animi*: -s animi: PLAVT. Cist. 209 ita nubilam -em a. habeo. Epid. 530 pavor territat -em a. CATVLL. 65,4 nec potis est ... Musarum expromere fetus -s a. LVCR. 3,615 a. numquam -s consiliumque gignitur in capite *eqs.* 4,758 -s a. vigilat. 5,148 tenvis ... natura deum ... a. vix -e videtur. 6,1183 perturbata a. -s. in maerore *eqs.* ARNOB. nat. 3,19 p. 124,17 si nostri a. -em non recusatis audire. *adde*: PLAVT. Bacch. 509 satine ego animum -e sincera (*abl. qual.*) gero? *cf. et* -s cordis: VVLG. Luc. 1,51 (*διανοίᾳ*). -s atque animus *sim.* (*plur.: l. 23.24.25. cf. l. 47. 72. p. 712,68. 713,67. 715,74. 717,16. 721,44. 722,36.55.76.78. 723,1.11. 726,31. 729,29.31. 730,25.32. 732,59. 736,22.39. quae iunctura initio non aliter quam Homeri* [*Il. 1,193 al.*] *κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν tam cogitandi quam sentiendi vim habuisse videtur. sed iam ap.* LVCR., *quippe qui vv. q. s.* animus *et* -s *promiscue utatur [v. p. 713,61], mera synonyma vel hendiad. agnoscas. exempla* VERG. *et* GELL. *archaismi esse possunt; cetera commoditatis causa adnexui*): ENN. scaen. 237 id agit, id studet, ibi -em atque a. delectat suum. PLAVT. Trin. 454 satin tu es sanus -is aut a. tui? CIC. Cato 36 nec vero corpori solum subveniundum est, sed -i atque a. multo magis. Tim. 28 cum ... orbis ... omni[a] a. -ique denuntiat (*p. 37^B^ ψυχήν*). LVCR. 1,74 *Epicurus* omne inmensum peragravit (*cf. p. 716, 51. 721, 65*) -e a.que. 3,398. 402. VERG. Aen. 6,11 magnam cui -em a.que Delius inspirat vates (*ex Ennio?* [*v. Norden ad l.*]. SERV.: perissologia est *eqs.*). HOR. epist. 1,14,8 istuc (*sc. rus*) -s a.que fert. VITR. 6 praef. 3 a. -isque cogitationibus. SEN. Ag. 226 quod tempus a. semper ac -e horrui. OCTAVIA 549 -is atque a. bona. VAL. FL. 1,76 animos -esque (-emque *V*) peruris, Gloria. QVINT. decl. 321 p. 261,12 -ium animique ... veneno. *al.* GELL. 1,11,8 -ium animorumque concentu ... tacito (*Hom. Il. 3,8 θυμῷ*). 2,1,2. 2,29,1. 11,18,23. 13,28,4. 15,2,7. APVL. flor. 4 p. 17 animo angi et -e. CYPR. ad Donat. 3 p. 5,8 *al.* CAPITOL. Gord. 16,3 VOPISC. Tac. 13,5 AMBR. hex. 1,8,31 *al.* AVG. civ. 11,3 p. 464,13D. -s et anima (*cf.* MIN. FEL. 11,7): FLOR. epit. 4,3,6 *v. p. 717,30.* IVV. 6,531 en a. et -em *eqs.* PS. APVL. Ascl. 14 simplici ... -e et a. divinitatem colere. ITALA act. 4,32 (Cypr. unit. eccl. 25) a. ac -e una agebant (*καρδία καὶ ψυχή, Vulg.* cor ... et a.). CYPR. idol. 9 p. 27,1. GAVDENT. serm. 16,7G. -es animaeque fidelium. AMBR. hex. 6,7,42 RVFIN. Orig. princ. 1,1,7. PS. ORIG. tract. 20 p. 212,19 a. nostram -esque (*nota plur. cf. p. 737,54*). *v. et l. 41.44. p. 717,8. cf. l. 49.65.*

2 *de natura et origine*: ENN. frg. var. 51 terra corpus est, at -is ignis est (53 istic est de sole sumptus ... isque totus -is est [*cf.* VARRO ling. 5,59 Epicharmus dicit de -e humana]. VARRO ling. 5,59 Zenon Cit⟨ie⟩us [*frg. 126 Arn.*] 'animalium semen ignis is qui anima[m] ac -s' [*cf.* CIC. ac. 1,39]). CIC. ac. 1,26 quintum genus *elementorum*, e quo essent astra -esque, *Aristoteles statuebat* (1,39 Tusc. 1,22 [*cf. fin. 4,12* ratio et intellegentia, *Tusc. 1,41 et 65* animus]). LVCR. 3,229 -is naturam animaeque ... perquam pauxillis esse creatam seminibus. 3,446 gigni pariter cum corpore et una crescere sentimus pariterque senescere -em (*cf.* 3,512 mortalem vivere -em. 3,612. FAV. EVL. p. 1,22 quod ... inmortalis esset animi -isque substantia. BOETH. cons. 2,4,28W.). RVFIN. Orig. princ. 2,8,3 p. 158, 23 -s de statu ... declinans effecta ... est anima; quae si reparata fuerit ..., redit in hoc, ut sit -s (p. 161,6). *de auctore* (*cf. p. 712,80. 713,9.35*): CIC. ac. 2,86 quanto artificio esset sensus nostros -emque ... fabricata natura (Cato 40 sive n. sive quis deus. *cf.* MANIL. 2,123 cognatam ... sibi [*i. naturae*] -em [AMM. 18,3,8 quorum -es cognatas caelestibus arbitramur. PRVD. cath. 6,33 -s ... cui est origo caelum. CLAVD. rapt. Pros. 3,41 -em traxisse polo]. SIL. 15,71 magnae caelestia semina -is. AVIEN. Arat. 47 mundani ... ortus -s inmemor). Tusc. 1,66 eadem e natura (*sc. divina*) est humana -s (*cf.* 1,70 sic -em hominis ..., sic ... vim divinam -is agnoscito. nat. deor. 2,147 *al.*). div. 2,119 -is et ipsius divinitate (PS. APVL. Ascl. 7) et coniunctione cum externis -bus (*syn.* animorum ... consentientium). off. 3,44 PS. APVL. Ascl. 5. AMM. 16,5,5 *Mercurium* mundi velociorem sensum esse motum -ium suscitantem. AVG. symb. 1,2 fecit *deus* ... hominem ad imaginem ... suam in -e: ibi est enim imago dei *eqs.* (in psalm. 63,11 serm. coll. Morin p. 315,19). MACR. somn. 1,14,6 *deus* de se -em creavit. haec -s ... animam ... de se creat (1,14,15. 1,17,12 *al.*). *et al.* *adde de bestiis* (*cf. p. 715, 54*): VERG. georg. 4,220 esse apibus partem divinae -is et haustus aetherios (*cf.* MIN. FEL. 19,2).

3 *de situ in corpore*: CIC. Tusc. 1,41 ne tam vegeta -s aut in corde cerebrove aut in Empedocleo sanguine demersa iaceat ([*syn.* animus]. *cf.* LACT. opif. 16,1 cum ipsa -s quo loco sit ... nesciatur [16,12]). LVCR. 3,101. 142 hīc (*i. in pectore*) -s animusquest (5,103 humanum in p. templaque -is. LACT. opif. 16,3.6 videtur -s ... cum in aliqua sit cogitatione, commeare ad p. [16,7]. *cf. l. 1. p. 720,33. 730,74. 734,65. 735,47*). 3,548. PLIN. nat. 11,135 hic (*sc. in cerebro*) -is est regimen (LACT. opif. 16,4. *cf. l. 70*). 11,182 ibi (*i. in corde*) -s habitat (*cf.* 11,198 huic *membranae praecordiorum* ... refertur accepta subtilitas -is). APVL. Plat. 1,13 rationabilem, id est -is optimam portionem, hanc ait capitis arcem tenere (*cf.* LACT. opif. 8,3 in summo capite conlocata tamquam in arce *eqs.* [16,6]. 8,7 MACR. somn. 1,14,9.10. BACHIAR. repar. laps. 7 [*in interpr. allegorica*] caput ... principale -is eius). *ibid.* cupidinem atque adpetitus, postremam -is portionem, infernas abdominis sedes tenere ([*v. Plat. Tim. 69^C^ sqq.*]. 2,6 [*syn.* animae]. *cf.* CLAVD. 8,230 Prometheus sinceram ... -em

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

furatus Olympo continuit claustris *corporis* . . . adiunxit geminas [*aliter p. 713,2*] -es *eqs.*).

4 *de singulis facultatibus*: CIC. leg. 1, 26 hominem . . . natura . . . celeritate -is ornavit (*cf. l. 15*). fin. 1, 41. ac. 1, 20 naturae celeritatem ad discendum et memoriam dabant *philosophi*, quorum utrumque -is esset proprium et ingenii. 2,48.101. Tusc. 1,46 animum videre et audire, non eas partis, quae quasi fenestrae sunt animi (LACT. opif. 9, 2 AVG. in psalm. 41, 7), quibus tamen sentire nihil queat -s, nisi id agat (*cf.* LVCR. 4,750.754. VITR. 6,2,2 fallitur saepius iudicio ab eo *visu* -s. LACT. opif. 8, 14. 17 AVG. epist. 147, 38 p. 312,16 trin. 10,7,10). nat. deor. 2,149 per quam *arteriam* vox principium a -e ducens percipitur. div. 2,100 *Dicaearchus et Cratippus* censent esse in -bus hominum tamquam oraclum aliquod, ex quo futura praesentiant (*cf. p. 717,32*). orat. 200 *verba* -s . . ., qua nihil est celerius (*cf. l. 4.5*), statim dimittit *eqs.* (*cf.* LVCR. 3, 183. 4, 748 tenvis . . . -s est et . . . mobilis [SEN. dial. 11,6,6. *cf.* LACT. opif. 16, 9 tantae mobilitatis est *eqs.*]. OV. Pont. 3,5,48 -i quolibet ire licet [*cf.* 4,9,41]). LVCR. 3,144 *anima* ad numen -is momenque movetur. 4, 976 relicuas . . . esse vias in -e patentīs *eqs.* (*de somniando. cf.* 5,62 *al.*). PS. APVL. Ascl. 16 sensu, disciplina, intellegentia -es hominum est munerare dignatus *deus*. LACT. ira 1,4 -s hominis tenebroso corporis domicilio circumsaepta longe a veri perspectione submota est (*cf.* RVFIN. Orig. princ. 1,1,5 p. 20,22 AVG. c. Faust. 22,11 p. 599,13 serm. 117,3,5). AVSON. 341,6 p. 159 P. sensūs . . . vegetat -s. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 6 p. 23, 4 indiget . . . -s magnitudine intellegibili, quia non corporaliter, sed intellegibiliter crescit. AVG. trin. 10,10,16 cum se -s novit, substantiam suam novit (*cf.* 14, 6, 8. 14,8,11). *de libera voluntate* (*cf.* LVCR. 2, 260 *p. 725,77*): SERV. Aen. 9, 182 apud Plotinum . . . quaeritur, utrum -is nostrae acies per se . . . moveatur an impulsu alicuius numinis *eqs.* RVFIN. Orig. princ. 2,9,2 p. 165,25.

5 *de animis mortuorum quasi divinis* (*de re cf. Cic. leg. 2, 27*): CIC. Rab. perd. 29 virorum bonorum -es divinae mihi atque aeternae videntur esse. 30 fortissimorum civium -es, quae mihi videntur ex hominum vita ad deorum religionem . . . demigrasse, testor. Sest. 47 tum maxime -es sapientium ac fortium virorum, cum ex corpore excessissent, sentire ac vigere (*syn.* animos). SIL. 6, 40 supremus . . . halitus . . . magnam misit sub Tartara -em (*cf. p. 733, 47*). TAC. ann. 1,43,3 tua, dive Auguste, caelo recepta -s. MART. CAP. 1,125 vs. Platonis Pythagoraeque esse dedisti sidera -es, *Philologia*. *latius ap. christianos de animis caelo fruentibus* (*cf. p. 733, 45*): PAVL. NOL. carm. 18,106 superi Felicis -e fruuntur (*opp.* corpore; *sic et* CE 1311,5 [*s. III?*]. 1394 [= INSCR. christ. Diehl 55]. 22). 33, 74 -s pia, dum fletur terris, gaudebat in astris. carm. app. 1, 94. CE 1424,1 nescit -s s(an)c(t)a mori (*opp.* membris, *item* 1433 [= INSCR. christ. Diehl 3435],4). *adde de homine ipso egregio* (*cf. nostrat. 'Geist', 'Genie'*): GRATT. 97 deus ille (*sc. Dercylos*) an proxuma divos -s fuit *eqs.* (*cf. p. 733,67*).

6 *personate et alleg.*: ARNOB. nat. 3,37 p. 135,28 *v. p. 666, 58.* PRVD. psych. 199 -s humilis (*i. 'Humilitas'*), regina quidem, sed egens alieni auxilii *eqs.* (203 [*opp.* Superbia]. 248). *Mens dea Romanorum: v. p. 736,77; deus christianus nec non Gnosticorum: v. p. 713,31.45.*

C *de bestiis* (*cf. p. 714,66. 717,74. 718,66. 720,22. 725,46. 727,21. 728,1.46. 733,41. 735,50.68. 736,10*): CIC. nat. deor. 2,29 omnem . . . naturam necesse est . . . habere aliquem in se principatum, ut in homine -em, in belua quiddam simile -is unde oriantur rerum appetitus (3,21 *v. p. 666,22.* AVG. civ. 18,18 p. 278,11 D.). *fere i. q. sensus* (*ut vid.*): LVCR. 1, 261 nova proles (*i. vituli*) . . . ludit lacte mero -es perculsa novellas (*cf. p. 721,3*).

D *de rebus (fere personatis): v. p. 717,16. 721,28. 725,23. 726, 78. 727,81. 730,41.*

II ***usu communi:*** **A** *vi originaria i. q.* νοῦς, *pars animi potior intellegendi et cogitandi capax*:

1 *de facultate intellegendi*: **a** *fere i. q. intellectus, intellegentia, ratio* (*hic illic fere i. q. vis vel vigor animi, e. g. p. 716,13.21*): **α** *generatim*: ① *de animant.*: CIC. S. Rosc. 131 nisi hoc mirum est, quod vis divina adsequi non possit, si id -s humana adepta non sit (leg. 1, 16. *et al. cf. p. 731,6*). Catil 1, 17 dubitas, quorum -es sensusque volneras, eorum aspectum praesentiamque vitare? ([*nisi ad p. 722,10*]. Marcell. 10 cuius -em sensusque et os cernimus [*an ad p. 732,17?*]. ac. 2, 52 nec -e nec sensu. de orat. 1,109 RVT. LVP. 2,7 APVL. met. 4,6 AVG. civ. 20,2 p. 408,29 D. *cf. p. 716,2.24. 732,48*). Arch. 14 animum et -em meam ipsa cogitatione hominum excellentium conformabam (*v. vol. IV 249, 48. cf.* formare: *vol. VI 1104, 17 sqq.* fingere: *vol. VI 773,41. 44*). Rab. Post. 43 nec -is *Caesaris* quasi luminibus officit altitudo fortunae ([*syn.* animi aciem]. Tusc. 3, 10 animi adfectionem lumine -is carentem nominaverunt amentiam. OPTAT. 7,4 p. 175,22 AVG. civ. 8, 7 p. 332, 6 D. POMER. 3, 12, 3 [*de deo. cf. l. 82*]. *cf.* AVG. civ. 1,32 p. 49,18 D. luce -is [11,16 p. 484,11. in euang. Ioh. 3,4 *de deo. al.*]). Mil. 84 nostram . . . -em, qua sapimus, qua providemus *eqs.* (TERT. anim. 18 p. 326,28 [*Plato Phaedo 65ᴱ* διανοίᾳ]). leg. 1,19 *lex est* -s ratioque prudentis (fin. 2,45. 5,40. Tusc. 4,77 de

consilio, de r., de -e [Cato 67 nat. deor. 2,18.147]. 5,3 perfecta -s [*cf. p. 717,67*], id est absoluta r. *eqs.* nat. deor. 2,16.46 sensum et r. et -em. *al.* GELL. 19,1,17. HIER. hom. Orig. in Luc. 1 p. 6,28 [νοῦς καὶ λόγος]. AVG. civ. 7,31 p. 314,15 D. *al.* BOETH. herm. sec. 5,13 p. 420,2 *al.* [*v. et p. 713,55.79. 714,43. 717,61*]. *cf.* CIC. fin. 5, 40 ex -is ratione perfecta [LVCR. 2,676 LACT. opif. 16,1 FIRM. err. 17,4 p. 42,7 *al.* AVG. civ. 1,11 p. 21,12 D. *al.* SACR. Greg. 84,1. *et al.*]. Tusc. 4,35 quorum -s abhorret a r.). 1,30 interpres . . . -is oratio *eqs.* (DRAC. laud. dei 3,682). 2,16 his . . . rebus imbutae -es *civium* (Tusc. 1, 30 *al.*). 2, 26 est . . . species deorum in oculis, non solum in -bus (PANEG. 4,4,3. 6,8,2. 10,3,3 VITA Fulg. p. 123,13 L.). parad. 29. fin. 2,45 *homines* habent . . . -em . . . acrem et vigentem . . . et . . . sagacem *eqs.* ([TAC. hist. 2,76,2 Augusti acerrimam -em. *cf.* VITR. 6,1,9 acutiores efficit calidus aer hominum -es; *opp.* tardiores]. *cf.* CIC. Tusc. 1,80 multa . . . quae acuant -em [*opp.* obtundunt. NICET. vigil. 8 p. 65,1]. CELS. 1,9,4 *frigore* erectior -s est). 2,118 introspice in -em tuam ipse *eqs.* 4,18 erat insitus -i cognitionis amor (orat. 133 *forma* in -bus nostris. *cf.* ac. 2,34 illud *perspicuum* . . . inpressum *esse* in animo atque -e [*v. vol. VII 1,682,75*]. Tusc. 1,44 inest in -bus nostris . . . cupiditas veri videndi [orat. 41; *Plato Phaedr. p. 279ᴬ* διανοίᾳ]). 5,43 in infirma aetate inbecillaque -e *eqs.* (*v. vol. VII 1,418, 18. cf.* SALL. Iug. 65,1 -e paulum inminuta [*v. vol. VII 1,461,64*]. SEN. contr. 2,6,10 iam -e[m] eius labente[m]. CELS. 2,1,11 calor . . . -em hebetat [*cf.* SEN. epist. 71,14 -s hebes]. 3,2,3 si tardior sensus, si pigrior -s [*cf. p. 717,27*]. SEN. benef. 7,26,4 torporem -is ac senium [FIRM. math. 6,9,5 *al.* COD. Theod. 12,1,89,1. *cf.* TERT. anim. 25 p. 342,25 ⟨S⟩armatis . . . -e torpentibus]. TAC. ann. 4, 52, 5 fessa -e. 6,38,2 fluxam senio -em. *et al.*). 5,57 ingenii et -is acie fruuntur (*v. vol. I 402,27 sqq. adde* HIER. hom. Orig. in Ezech. 4,1 p. 359, 4 RVFIN. Orig. princ. 1,1,5 p. 20,22 AVG. doctr. christ. 1,9,9 *al.* NOVELL. Theod. 1,2. *et al. cf.* PS. APVL. Ascl. 6 acumine [*v. vol. I 459, 78. adde* BOETH. mus. 2,8 p. 235,31. *cf. p. 722,26*]). Tusc. 1, 66 vim memoriae, -is, cogitationis (nat. deor. 2,153 [*coniunct.* ingenii]. TAC. ann. 11,28,1 ANTH. 664,10 AVG. civ. 21,5 p. 495,19 D. *et al.*). 5,67 quid est . . . in homine sagaci . . . -e melius? (AMM. 21,5,1 *cf. l. 12. p. 717,26*). 5,70 illa ⟨a⟩ deo Delphis praecepta cognitio, ut ipsa se -s agnoscat (*i.* 'γνῶθι σαυτόν'. *cf. 1,52* animum). Cato 42 *voluptas* -is, ut ita dicam, praestringit oculos (de orat. 3,163. orat. 101 -is oculis videre [MANIL. 4,195 cernere. COLVM. 3,8,1 intueri]. MANIL. 4,875 QVINT. inst. 8,3,62 APVL. Plat. 1,6 PANEG. 8,4,3 SACR. Greg. 6,3 POMER. 3,12,3. *et al. cf.* AVG. enchir. 59,15 spiritalibus *oculis* vel -bus. in euang. Ioh. 35,3 -s . . . qui est oculus animae [soliloq. 1,6,12]. *adde*: PS. APVL. Ascl. 34 obtutu [AVG. gen. ad litt. 12,8 p. 390,9 GREG. M. moral. 9,87]. AVG. civ. 20,14 p. 440,16 D. intuitu [BOETH. cons. 3,9,24 W. *al.*]. *et al. nota breviloqu.* [*cf. p. 721,80*]: VAL. FL. 7,473 -em super alta ferebat aequora *Medea*. AMM. 16, 10, 15 per . . . contextus *fori Traiani* circumferens -em). Tim. 19 *coniunct.* intellegentiam (*p. 34ᴬ* νοῦν). de orat. 3,100. PLANC. Cic. epist. 10,23,1 credulitas . . . in optimi cuiusque -em . . . inrepit. LVCR. 1, 144 dictis . . . tuae . . . praepandere lumina -i. 1,925 -e vigenti . . . Pieridum peragro loca (*cf. l. 12*). 2, 14 o miseras hominum -es, o pectora caeca! 4,1011. VERG. Aen. 4,65 heu vatum ignarae -es ([*sc. amoris Didonis sim., cf. Pease ad l.*]. *inde* APVL. met. 10,2. *cf.* SIL. 2,28 heu caecae -es). HOR. epod. 17,17 -s et sonus relapsus *eqs.* (*cf. l. 58*). OV. met. 1,76 sanctius . . . animal -isque capacius altae ([*i. homo*]. MANIL. 4,308 *opp.* oculis. AMM. 19,11,9 [*an ad p. 732,81?*]. *cf.* BOETH. cons. 3 carm. 11,1 profunda -e [*al.*]. *v. et p. 717, 50*). 2,485 -s antiqua manet *in metamorphosi* (3, 203). 11,149 stolidae (stultae *l. v.*) praecordia -is (*cf.* AMM. 15,3,8 -e praecipiti stolidus. AVG. civ. 9,3 p. 370,31 D. stultarum -ium). 15,682 Aeneadae praestant et -e et voce (*antea* animis linguisque) favorem (*an ad p. 732,17?*). LIV. 26,19,4 *Scipio* pleraque . . . velut divinitus -e monita agens. MANIL. 4,388. VITR. 2,1,6 *cum* natura cogitationibus . . . armavisset -es (SIL. 1,188 armata dolis -s). 7,5,4 iudiciis . . . infirmis obscuratae -es *eqs.* VAL. MAX. 7,4,5. SEN. epist. 94,29 inexercitata -s (*v. vol. VII 1,1321,13*). SIL. 6,469 quos *deos* . . . testes iurata -e vocavi. STAT. Theb. 2, 177 matura (*v. p. 501,9. cf. p. 494, 70*). silv. 5, 2, 14 -em sua non capit aetas. 5,3,13. TERT. Scorp. 7 p. 159,25 nec auribus tantummodo audienda sunt verba, sed et -bus (AVSON. 406,61 p. 241 P. AVG. in euang. Ioh. 100,4. *cf.* AVG. civ. 10,15 p. 425,21 D. non corporis aure, sed -is [VIGIL. THAPS. c. Arrian. 2,44]. 11,2 p. 463,2 ad audiendum -e, non corpore). ITALA Phil. 4,7 (Pelag. *in l.* p. 412, 17) pax dei quae superat omnem -em ([νοῦν, *Vulg.* sensum]. *cf.* AMBR. Isaac 8,79 p. 699,12 quod . . . supra omnem -em atque intellectum est [AVG. in euang. Ioh. 3,4]. PRVD. perist. 10,313 deus . . . excedit omnem -is humanae modum [RVSTIC. c. aceph. p. 1220ᴮ]. CONC.ˢ I 3 p. 148,32 quae ultra -em sunt [I 5 p. 270, 32 *al.*]). Rom. 12,2 (Aug. civ. 10,6 p. 411,8 D. *al.*) reformamini (*cf. p. 717, 4*) in novitate -is vestrae (νοός, *Vulg.* sensus). VVLG. Math. 22,37 diliges . . . dominum . . . ex toto corde tuo et in tota anima tua et in tota -e tua ([διανοίᾳ, *Itala cod. e* cogitatione]. Marc. 12,30. *cf.* Luc. 10, 27 omni). Rom. 7,23 aliam legem . . . repugnantem legi -is meae ([νοός]. *cf.* 7, 25). I Cor. 14, 14 si orem lingua, spiritus meus orat, -s autem mea sine fructu est ([*interpr.* AVG. gen. ad litt. 12, 8 p. 390, 5.

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12,9 p. 391,8]. *cf.* 14,15 orabo spiritu, orabo et -e *eqs.* [*interpr.* RVFIN. Orig. princ. 2,6,2 p. 155,2 AVG. gen. ad litt. 12,9 p. 392,5 NICET. psalm. 2 p. 69,15 *al.*]. *cf. Lietzmann, Komm. ad Rom. 7,13. 8,11*). Eph. 4,23 renovamini . . . spiritu -is vestrae ([νοός]. AVG. contin. 4,11 [*ad Rom. 8,13*]). PRVD. c. Symm. 2,323 -em purgata senectus. COD. Iust. 6,21,18 qui stabilem -em nondum adeptus est. CE 872,1 (*s. III in.*) Belus . . . -is magister (*cf.* CIL VI 499,11 [*a. 374*] diis animae suae -isque custodibus). 1102,5. TAB. devot. RevA. VI 8 (1936) p. 277 n. 87 defico et illeus vita et -em et memoriam (*an ad p. 732,17?*). *et al.* *nota: de Christo* incarnato: PAVL. NOL. epist. 37,6 p. 321,22 in tenebris Apollinaris errabimus, si hominem adsumptum deo animam -is humanae vacuam . . . dicamus habuisse. VINCENT. LER. 12,6. 13,1. CONC.S I 2 p. 56,23 hominem sine -e . . . dominicum ([*I 1,2 p. 43,10* ἄνουν, *I 5 p. 93,14* carentem sensu]. I 3 vers. Tur. p. 149,33). ACT. Archel. app. 11 p. 99,31.

② *de rebus* (*fere in imag.*): CIC. Cluent. 146 -s et animus et consilium et sententia civitatis est in legibus ([*cf. ibid.* ut corpora nostra sine -e, sic civitas sine lege suis partibus . . . uti non potest]. *cf.* har. resp. 58 senatum . . ., principem salutis -isque publicae [Mil. 90 *curiam* templum sanctitatis, amplitudinis, -is, consili publici]. PRVD. c. Symm. 2,443 Romam dico viros, quos -em credimus urbis). 147 opinor . . . hoc iudicium . . . quasi -e quadam regi legis et administrari (*aliter p. 725,26*). Att. 4,8,2 postea . . . quam Tyrannio mihi libros disposuit, -s addita videtur meis aedibus. LVCR. 1,1022 (= 5,420) neque consilio primordia rerum ordine se suo quaeque sagaci -e locarunt (*cf. p. 737,71*). MANIL. 2,249 (*de sideribus. aliter p. 730,41*) quae fessa sedent pigras referentia (*i. repraesentantia*) -es, Taurus *eqs.* SEN. clem. 1,4,1 nihil ipsa per futura *tot milia* nisi onus et praeda, si -s illa imperii (*i. imperator*) subtrahatur (*cf.* FLOR. epit. 4,3,6 nisi unius praesidis nutu quasi anima et -e regeretur *imperii corpus*).

β *speciatim*: ① *de divinatione* (*paulo aliter p. 720,52*): VERG. Aen. 7,273 si quid veri -s augurat (AMM. 21,3,15. *cf.* CVRT. 10,5,13 bella . . . -bus augurabantur. SIL. 13,189 augurio . . . -is [STAT. Theb. 5,456]). 10,843 praesaga mali -s ([SEN. Thy. 958 LVCAN. 7,187 VAL. FL. 1,694]. LVCAN. 6,415 belli. PANEG. 6,8,1 pr. . . . -e [7,4,1]. *et al.* *cf.* Ov. met. 6,510 suae praesagia -is [*al.* SIL. 11,114]). LIV. 26,41,20 quod -s . . . divinat ([*opp.* ratio]. *cf.* VOPISC. quatt. tyr. 9,1 -e . . . divina. LAMPR. Alex. 14,6 divinatio -is frequentissima). VAL. FL. 3,301 -s conscia (*sc. divinae voluntatis*) vatum (*cf.* SIL. 3,5 vatum -es . . . et praescia corda. STAT. Theb. 3,450. 4,187 fatidici -s . . . auguris). SIL. 16,89 me praescia -s fallit. SCHOL. Cic. Bob. p. 81,29. *nota: fere i. q.* praesensio, scientia *sim.* (*c. gen.*): LVCAN. 3,37 maior in arma ruit *Pompeius* certa cum -e malorum (ADNOT.: qui nosset mala esse ventura *eqs.*).

② *c. emphasi i. q.* prudentia, sapientia *sim.* (*de dis: l. 55 sq. fere i. q. gravitas: l. 64. c. gen. gerund.: l. 62. cf. et p. 712,54. 718,57*): CIC. Verr. II 1,6 quorum scelerum poenis agitatur et a -e consilioque deducitur (LIV. 9,2,11. *cf. l. 50*). leg. agr. 2,90 neque vero ea res fefellit homines divina -e et consilio praeditos ([Mil. 21 alta et d. quadam -e]. Phil. 3,3 incredibili ac d. quadam -e atque virtute. LENT. Cic. epist. 12,4,4 LVCR. 3,15 VITR. 9,6,3 QVINT. inst. 1,12,18. *et al.* *cf.* Ov. fast. 1,534 *Tiberius* pondera caelesti -e paterna [*i. imperium*] feret). Mur. 81 contra quem multum tua -s, multum omnes boni providerunt. har. resp. 19 qui . . . ea, quae tanta -e fiunt . . ., casu fieri putet. div. 2,131 qualis . . . ista -s est deorum, si *eqs.* HOR. carm. 4,4,25 *Vindelici* sensere, quid -s *Drusi* rite, quid indoles nutrita . . . posset. ars 386 tu nihil invita dices . . . Minerva, id tibi iudicium est, ea -s (STAT. silv. 1,4,25). Ov. met. 7,20 aliud . . . cupido, -s aliud suadet. 13,363 tu vires sine -e (*i. consilii expertes*) geris. LIV. 22,25,14 -em rationemque dominari (*opp.* fortunam. *cf.* 26,11,4 potiundae sibi urbis Romanae modo -em non dari, modo fortunam. 42,49,6). MANIL. 1,771 qui . . . animi vires et ⌊strictae pondera -is⌋ (⌊ ⌋ *Bentl.*, strictas pondere -es *codd.*) prudentes habuere viri (5,451 vultūs componit pondere -is. SIL. 8,609. *v. et p. 727,78. aliter p. 726,18*). SEN. epist. 19,12 dum incipis esse -is tuae (*i. iudicii*). 117,12 (*ex doctr. Stoicorum*) sapientia est -s perfecta *eqs.* 117,16. *cf. p. 716,1*). STAT. silv. 2,2,131 celsa tu -is ab arce despicis errantes. MART. 6,64,16 tibi plus -is *est* ([*syn.* cor, pectus]. *cf.* LACT. inst. 5,8,5 discite . . ., si quid vobis reliquae -is est. opif. 16,16 si quicquam -is habuisset [*al. cf. p. 718,10. 719,83. 737,9*]). CLAVD. 18,79. *et al.*

b *de sanitate vel defectione animi*: **α** *de sanitate vel integritate* (*de bestiis: p. 718,25. 43. c. emphasi: p. 718,57*): PLAVT. Amph. 1083 haec sola sanam -em gestat meorum familiarium (Men. 802 s. . . . -em sumere. CIC. Catil. 2,25 *opp.* amentia. Phil. 2,51 si s. -e esset [*al.*]. nat. deor. 2,44 vix eum s. -is existimem [LIV. 32,21,37 vix -is s. estis. SVET. Tib. 67,3. *et al.*]. off. 3,95 *al.* NEP. Ages. 5,2 si s. -s esset Graeciae [LIV. 9,9,12 *al.* SEN. Herc. f. 1243. *et al.*]. HOR. sat. 1,9,44 -is bene s. Ov. met. 8,36. LIV. 28,29,8 si s. -s rediit. SEN. contr. 2,3,2 *al.* SEN. epist. 74,31 LVCAN. 5,309 IVV. 10,356. PAVL. dig. 14,4,4 s. -is *factus. al.* TEST. Iulian. [CIL XIV 2934] 15 s. . . . -e integroq(ue) consilio [*al.*]. ITALA II Tim. 1,7 [Tert. Scorp. 13 p. 177,1] s. -is [σωφρονισμοῦ, *Vulg.* sobrietatis]. CIL III 5986,1 [= INSCR. christ. Diehl 1523]. *et al.* *cf.* SEN. epist. 83,26 sanitas -is [*al.*]. COD. Iust. 2,4,27 [*a. 294*] sanam -e. *cf. et l. 24. 38. 46. 48. 52. 53. p. 714,15*). Bacch. 509 (*v. p. 714,5*) -e sincera (TERT. anim. 18 p. 327,1 [*Plato Phaedo 65E* εἰλικρινῆ]. *cf.* COD. Iust. 6,22,3 [*a. 294*] sinceritatem -is. *aliter p. 714,84. 729,42*). TER Ad. 432 numquid vis?:: -em vobis meliorem (DON.: pro bona ac tolerabiliore) dari (CAEL. Cic. epist. 8,17,1. Ov. am. 2,8,10 illum . . . -e carere bona. 3,14,13 sit tibi -s melior. fast. 4,366. LIV. 30,30,16 si . . . bonam . . . -em darent dei [*al.*]. SEN. benef. 2,14,3 cum ad -em b. redierit [EDICT. imp. Maximian. Lact. mort. pers. 34,1]. *al.* PETRON. 115,3 habere [131,3]. LACT. inst. 5,19,5 ad bonam -em . . . revocare. *cf. p. 737,12. paulo aliter p. 728,52. 730,73*). CIC. Catil. 3,14 ut *senatus* . . . *coniuratorum* -es sanari posse arbitraretur (CAES. civ. 1,35,2 *al.* LVCR. 3,510 [*de morbo*]. FEST. p. 348 SEN. epist. 40,4 FIRM. err. 28,1). Pis. 48 si tuae -is compos fuisses (*v. vol. III 2136,54. 68. adde e. gr* VAL. MAX. 1 praef. CELS. 5,26,31E CVRT. 3,5,4 *al.* SIL. 17,221 QVINT. inst. 11,3,27 TAC. ann. 15,70,1 SVET. Vesp. 5,2 APVL. apol. 80. *cf.* Ov. trist. 2,139 sano . . . -isque potenti [SEN. Thy. 547 CVRT. 7,4,3. 19. *cf.* CIC. Tusc. 3,11 quia non sint in potestate -is. PETRON. 89 v. 14 -s [mendacium *fere codd.*] . . . in damnum potens]). Pis. 50 hic si -is esset suae (FEST. p. 213 SEN. contr. 1,1,16. CELS. 2,6,5 -is s. non est [*de* λιποθυμίᾳ, *cf. p. 720,21*]. SEN. apocol. 7,3 CELS. dig. 41,2,18,1 *al.* ITALA Marc. 5,15 [cod. b] vestitum et suae -is [σωφρονοῦντα, ITALA cod. a constantem -e, ITALA *al. et* VVLG. sanae -is]. FIRM. err. 3,4 *al.* CHIRON 295 [*de iumento*]. *cf.* Ov. met. 11,723 hoc minus et minus est -is sua [ς, suae *M*]. COD. Iust. 3,33,12,1 ad suam -em venire. GREG. M. moral. 8,34 ut peccator . . . ad suam -em redeat [*al.*]). rep. 2,45 *Tarquinius* integra -e non erat (Cato 72 Att. 3,13,2 HOR. carm. 1,31,19 SCAEV. dig. 28,3,20 TERT. praescr. 22 l. 15 COMM. inst. 1,17,11 PRVD. cath. 11,95. *et al.* *cf.* HOR. sat. 2,3,65 integer est -is. AMM. 21,15,2 -is sensu . . . integro. LABEO dig. 28,1,2 integritas -is). Att. 3,15,2 tam firma -e (*an ad p. 728,7?*). VERG. Aen. 12,669 ut primum . . . lux reddita -i. HOR. epod. 5,75 nec vocata -s tua Marsis redibit (PORPH.: ad sanitatem) vocibus ([*i. demens amore eris*]. CELS. 3,18,2 *al.* *cf. p. 717,80. 720,38*). epist. 2,2,104 -e recepta (SEN. dial. 4,36,5 nec quam expulerant -em . . . receperunt *irati* (BOETH. cons. 1,3,1 W. *cf. p. 720,38*). LIV. 5,42,3 *v. vol. IV 463,26* (*cf. Conway-W. ad l.*). 8,19,6 Vitruvio nec . . . sana constare -s (*v. vol. IV 530,19. adde* VAL. MAX. 1,1,20 CELS. 8,4,1. *cf.* CELS. 5,26,26A consistit [*al.*]. *cf. p. 720,34. 35. 734,53*). VITR. 8,3,21 *quod* restituisset . . . virginum -es in pristinam sanitatem (SCRIB. LARG. 12 PLIN. nat. 36,152). CELS. 3,18,12 ad -em ipsam *insanorum* componendam (NEMES. cyn. 223 blandas canibus . . . -es. *cf. p. 728,8. 734,63*). SEN. Herc. f. 1065 rectam in melius flectite -em (dial. 7,7,4. *cf. l. 67*). 1081 -s repetat pristina (*cf. infra l. 55*) cursum. Thy. 918. dial. 4,21,7 sanae et . . . bene fundatae -es. 11,10,5 ad sanam . . . -em . . . reverti (*cf.* SYNON. Cic. p. 441,24 B. redit ad -em [*v. et l. 27*]. CYPR. epist. 68,2 p. 745,14 ad sanae -is consilium redire. *cf. l. 50*). MART. 7,67,16 di -em tibi dent tuam (*cf. l. 21*). CYPR. epist. 59,18 p. 688,20 ut . . . ad sanitatem -es redeant. COMM. instr. 1,21,3 si *tibi* . . . -s serena (*i. integra. aliter p. 729,67*) maneret. ARNOB. nat. 6,22 p. 233,27 *ut deae eos* -em . . . in sanam . . . reducerent (*cf.* FIRM. err. 28,1 ad sanam -em revocet [NOVELL. Theod. 3,1 ad sanitatem -is egregiae. *cf. et l. 11*]). HYG. astr. 2,23 p. 65,18 quo . . . ad pristinum statum -is perveniret. *nota: de* praesentia *animi*: ROMVL. fab. 30 pr. rec. gall. -em ad locum habere (52,4 -e ad l.). *c. emphasi i. q.* bona *vel* sana -s (*cf. p. 717,46*): CIC. Catil. 1,15 sceleri ac furori tuo non -em aliquam aut timorem tuum . . . obstitisse. Pis. 46 sua quemque fraus . . . de sanitate ac -e deturbat. Phil. 2,68 quamvis . . . sine -e, sensu sis *eqs.* (*cf. p. 719,9*).

β *de abalienatione et defectu*: ① *generatim* (*cf.* VARRO ling. 6,44 amens qui a -e sua disce[n]dit [*sim.* PAVL. FEST. p. 23. 159]. *saepe quasi hyperbolice de iis qui ob nimios affectus consilii expertes sunt [e. g. l. 74. p. 719,22. 44. 47. 61. cf. p. 720,21]. de morbo vel defectu: p. 719,10. 14 sqq. 41. 65. 67. 70. 79. 720,1. de bestiis: p. 719,11. 24. 27. c. emphasi: p. 720,2*): ENN. ann. 202 quo vobis -es, rectae quae stare solebant antehac, dementes sese flexere viai? (*cf. p. 738,24*). scaen. 270 ille (*sc. Creon?*) traversa -e mi hodie tradidit repagula *eqs.* PLAVT. Amph. 1044 qui pervorse perturbavit familiae -em meae (*cf.* CIC. ad Q. fr. 1,4,4 exturbarent. LIV. 3,47,4 turbaverat [CELS. 2,4,7. 2,7,26 (*Hippocr. progn. 22 p. 102,9* παραφρονῆσαι). OCTAVIA 713 PLIN. nat. 24,75 TAC. ann. 4,22,1 *al.* CYPR. epist. 45,3 p. 602,9. *et al.* *cf.* COMM. apol. 237 turbabantur -e Iudaei. SVLP. SEV. epist. 1,14]. *cf.* CIC. dom. 140 perturbatione -is [Pis. frg. 3. *et al.*]. Tusc. 4,30 conturbatio. COMM. apol. 900 turbatio. *adde* TAC. ann. 16,1,1 -e turbida [PRVD. psych. 774]. *et al. cf. p. 736,40*). CIC. dom. 105 quae . . . te tanta -is inbecillitas tenuit *eqs.* (*v. vol. VII 1,415,65. cf.* SEN. epist. 11,5 infirmitate. *et al.*). *ibid. Clodi* poena . . . oculorum ad caecitatem -is est conversa (*v. vol. III 39,75. adde* CYPR. domin. orat. 20 p. 282,2 *al. cf.* CIC. Sest. 139 largitione caecarunt -es imperitorum [*v. vol. III 41,20. 26. adde* CYPR. Demetr. 15 p. 361,25 *al.*]. -e caecus: FIRM. math. 3,7,12 -e caecatus: *v. vol. III 41,31. 41.* -s caeca: *v. vol. III 43,64*). Vatin. 14 quae te tanta pravitas -is tenuerit, qui tantus furor *eqs.* (SEN.

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dial. 12,11,1. *cf.* CIC. epist. 3,11,2 pravam inimicorum -em [SEN. dial. 11,10,10]. *aliter p. 728,76*). Cael. 35 -e nescioqua effrenata atque praecipiti (*cf.* FIRM. math. 6,31,53 praepostera). har. resp. 33 qua -e *potuisti*? quam amiseras (SEN. Herc. f. 1260. *cf. p. 720,1*). Pis. 30 quorum -s fuerit oppressa praemio *eqs.* (43. *cf. p. 720,33*). or. frg. A XIV (= XIII M.) 24 omnem -em libido averterat (PAVL. FEST. p. 9. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 794 -em sanitatis. *cf.* CIC. parad. 15 *voluptas* -em ex sua sede et statu demovet). de orat. 1,249 nemo ... tam sine -e vivit *eqs.* (SEN. epist. 13,9 [*v. et p. 718,60. 725,57.63*]. *cf.* CIRIS 327 tam nulla -e [*v. et p. 720,46*]). leg. 1,31 ab errore -is *voluptas* ... adsciscitur (*v. vol. V 2, 816, 50. 57 sq. 820, 6* [*de equis*: COLVM. 6,35,1]. *adde* PORPH. Hor. carm. 3,27,36 *al.* FIRM. math. 2, 30, 7. *et al. cf.* PAVL. FEST. p. 187 oblucuviasse ... -e errasse). Tusc. 3,8 nomen insaniae significat -is aegrotationem et morbum (*cf.* SVET. Iul. 49, 2 valitudine -is liberius dicax [*al.* TRYPH. dig. 27, 1, 45, 4]. TERT. anim. 57 p. 391, 23 luem. FIRM. math. 6, 1, 36 caducae -is vitio. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 81 aegritudine). nat. deor. 2, 56 is ... -is expers habendus est (*cf.* Ov. met. 9, 409 exul -isque domusque. STAT. Theb. 1, 476 inanem -is Oresten [*cf. l. 38*]. APVL. met. 2, 14 -e viduus. *cf. et* Ov. fast. 4, 316 -e carere [*v. p. 718,7*]). Att. 3, 15, 2 ut ... a -e non deserar. LAEV. carm. frg. 8 -e exsensa. CATVLL. 15, 14 mala -s furorque vecors (*v. p. 218,82*). 75,1 -s ... sc officio perdidit ipsa suo *eqs.* CAES. Gall. 6, 41, 3 ut paene alienata -e ... dicerent (*v. vol. I 1565,70* [*de iumento*: CHIRON 147]. *adde* SALL. [?] rep. 2, 12, 6 CYPR. laps. 23 p. 254, 9 VIR. ill. 74, 8. *cf.* alienari -e: *vol. I 1566,17.25. adde* RVFIN. Orig. in num. 8, 1 p. 52, 13. alienatio -is: *vol. I 1559,68* [*de equo*: CHIRON 259]. abalienare -em *sim.*: *vol. I 44, 31 sq.* aliena -s: SALL. Catil. 37, 1 COMM. instr. 1,21,2). VERG. ecl. 1,16 (= Aen. 2, 54) si -s non laeva (SERV.: stulta, contraria) fuisset (*cf.* SIL. 5, 475 sinistra). Aen. 4, 595 (= 12, 37) quae -em insania mutat? ([STAT. Theb. 5, 624 traxit. GREG. TVR. Thom. p. 111, 3 cepit. *cf.* CARM. c. pag. 30 quae i. -is?]. *cf.* CYPR. laps. 26 p. 256, 16 usque ad i. -is excordes [RVFIN. hist. 2, 5, 1 (φρενοβλάβειαν). *et al.*]. *adde*: TIB. 2, 6, 18 insana -e nefanda loqui [LYGD. 5, 13 FILASTR. 75, 1 PRVD. psych. 351. *et al. cf.* SEN. Phaedr. 386 non sana]. GAIVS epit. 2, 2, 3 -e insani [FIRM. math. 3, 11, 3. *et al.*]. VAL. MAX. 3, 3 ext. 2 vesanae -is feritatem [SEN. Med. 123 LVCAN. 10, 334. *cf. p. 720,55*]). HOR. sat. 2, 3, 137 male tutae -is Orestes (*cf.* Ov. trist. 2, 395 egentem -is. *v. et l. 19*). 2, 3, 278 commotae crimine -is (PORPH.: id est insanus) absolves hominem? (*v. p. 720,53 et vol. III 1948, 75. cf.* PLIN. nat. 2,108 alii conmoventur ... capite, -e. SEN. nat. 3,20,5 *aqua* -em ... furore movet [epist. 94,36 *al.* SCRIB. LARG. 185 PLIN. nat. 20,121. *et al. cf. p. 720,58.69*). 2,3,285. 295 quone malo -em concussa *mater*? (SEN. contr. 7,6,16. *cf. p. 735,23. 736,47*). TIB. 1,9,47 attonita laudes tibi -e canebam (*v. p. 720,65 et vol. II 1156, 47. adde* PHYSIOGN. 22 p. 35, 2 [*p. 308, 9* ἐμβροντήτους]). PROP. 3, 19, 4 nescitis captae -is habere modum (*v. vol. III 340,49. cf. p. 720,10*). Ov. ars 1,465 quis, nisi -is inops, ... declamat amicae? (3,784 rem. 127. fast. 4,457 [GLOSS. IV 416,7 alienus a -e]. *al.* EPIST. Sapph. 139 ut quam ... Erictho abstulit. SIL. 5,631 STAT. Theb. 10, 820 TAC. ann. 14, 10, 1 AVSON. 418, 71 p. 288 P. PRVD. psych. 585 CLAVD. 26,521. *et al. cf. p. 720,65*). Ib. 343 -s ... furiis vecors agitetur (*cf.* FLOR. epit. 4,10,10 quadam -is vecordia). LIV. 9,9,10 di ... imperatoribus -em ademerunt (44, 6, 14. *cf.* SEN. Herc. O. 323 furor -em abstulit [SIL. 16,323 MART. 12,53,9 QVINT. inst. 9,2, 105 *al. v. et l. 50*]). 26,36,1. 28,29,3. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 50 ut excesserim -e (RVFIN. hist. 2, 13, 7 [ἐκπλαγήσεσθαι]. *cf.* VVLG. IV Esdr. 5, 33 in excessu -is factus es [*al. cf. p. 721,23*]. ITALA Luc. 2, 48 [cod. d] de -e facti sunt [ἐξεπλάγησαν]). SEN. contr. 1, 7, 16 olim iam mihi excussa -s est (*v. vol. V 2,1310,82. adde* SIL. 2, 592. STAT. Theb. 3, 92 [*sc. terrore*]. PLIN. epist. 1,18,3). 2,6,9 subito furore conlapsam patri -em (*cf.* 7,6,16 -e lapsum patrem [SEN. epist. 36, 12 SVET. Aug. 48. *cf.* CELS. 5, 26, 13 -e labuntur]. CELS. 2, 7, 27 his -s labat [*Hippocr. aphor. 2, 6* ἡ γνώμη νοσέει. 3, 19, 1]). 7, 1, 15 -s elanguit. CELS. 2, 8, 29 si *morbo comitiali* ... -s laesa est (*Hippocr. prorrh. 2,9* φρένες). 3,18,3 perfecta *phrenesis* est, ubi -s illis imaginibus addicta est (*cf.* 3,18,19 SEN. Herc. f. 1145). 3,26 *attonitorum* et corpus et -s stupet. SEN. Herc. f. 110 me... -e deiectam mea. 1095. dial. 4, 10, 1 caligo -ium (*v. vol. III 160, 77. cf.* APVL. apol. 50 repentino -is nubilo [*de epilempticis*. met. 10, 28]). OCTAVIA 785 quis iste -es agitat attonitus furor? ([IVV. 14, 284]. SCRIB. LARG. 194 -is furorem [VVLG. deut. 28,28. *et al.*]). SCRIB. LARG. 180 *opium* -em soporat. PETRON. 123 v. 223 -s icta (*v. p. 720,14. cf.* SIL. 5, 224 lymphatas [*v. et p. 721,5.15*]). PLIN. nat. 14,137 quod *vinum* hominis -em mutet *eqs.* (COMM. apol. 914 *al.* [*v. et l. 30 sq.*]. *cf.* SIL. 5,491 *cohors* -em ... mutata pavore. ITALA sap. 4, 11 [Hier. epist. 60,2,1] ne malitia inmutaret -em eius [σύνεσιν, *Vulg.* intellectum]. *et al.*). 25, 25 qua *herba* -es solverentur. 25, 36 -em caputque infestans *semen hyoscyami* (*cf.* 25, 37 temptat). SIL. 6, 245. QVINT. decl. 246 p. 9, 21 devi⟨n⟩cta -s. IVV. 6, 611 *philtris* -em vexare mariti. SVET. Aug. 19, 2 impos ... -is (*v. vol. VII 1, 666,9. cf.* incompos -is: *vol. VII 1, 993, 84*). 99, 2 -is deminutio. VLP. reg. 20, 13 *furiosus* -em non habet (MIN. FEL. 17, 3. *cf. p. 717,71. 720,33*). TERT. apol. 22, 6. VVLG. Iudith 15, 1 fugit -s *eqs.* AVG. in psalm. 34 serm. 2, 13 si forte febre -em perdidit (*cf. l. 44. p. 719,4*). *et al.* *c. emphasi i. q. dementia*: CIC. Vatin. 24 ibi tu ... Vettium ... vocem suam sceleri et -i tuae praebere voluisti. LABER. mim. 139 quaenam -s, quae deliritas vos ... facit ... puellitari? (TIB. 3, 9, 7 quis furor est, quae -s [*c. inf.*; *aliter p. 725,75*]. Ov. met. 5, 14 quae te ... furentem -s agit in facinus? HOMER. 558]). Ov. met. 15, 327 *Melampus* purgamina -is (*i. furoris Proetidum*) in illas misit aquas.

structurae c. abl. limit.: -e caec(at)us: *v. p. 718, 82.* -e (-bus LVCR. 4, 1022) captus (*pro composito habet* PRISC. gramm. II 183,9, *cf.* menceps *p. 695, 57* [*sed nota collocat.* c. -e: RVSTIC. c. aceph. p. 1237A]): *v. vol. III 340, 21. adde* HYG. astr. 2, 23 p. 65, 16 CONC.S I 5 p. 153, 37 (*gr. I 1,6 p. 127,6* παράφρων). *al.* -e corruptus: VVLG. I Tim. 6, 5 (νοῦν [*de haereticis, item* II Tim. 3, 8]). -e ictus: TERT. nat. 2, 9 p. 113, 1. -e insanus: *v. p. 719, 36.* -e lapsus: *v. p. 719, 62.* -e mobilis: CAEL. AVR. acut. 1, 2, 33. -e motus: PAVL. FEST. p. 119 RVFIN. apol. Orig. epil. p. 625A (com-: PLIN. nat. 23, 23 GRAN. LIC. p. 12,14 HYG. astr. 2, 14 p. 52, 1). -e perversus: AVG. civ. 15, 27 p. 116, 28 D.

Ⓘ *speciatim*: Ⓐ *de amissione (recuperatione: l. 37) sensus vitae i. q.* λιποθυμία (*cf. p. 718,22. saepius hyperbolice de timore sim.* [*cf. p. 718,63*], *e. g. l. 28.29.34.35.41.43. de bestiis: l. 29. cf. descript.*: LVCR. 3,173 in terra -is qui gignitur aestus): CIC. Verr. II 1,141 isti color (*cf. l. 43*) inmutatus est, vultus, oratio, -s denique excidit (*v. vol. V 2,1238,62.63.66* [*nota zeugma*: Ov. met. 4,175 *Volcano* et -s et ... opus ... excidit]. *cf.* -e excidere: *vol. V 2,1239,2* [*aliter p. 721,21*]). II 5, 28 ut *convivae* ... sine -e ac sine ullo sensu iacerent (Ov. ars 1,122 pars *mulierum* s. -e [*i. timore attonita*] sedet. MART. 8,55 [53 H.], 4 s. -e pecus). dom. 135 -em debilitatam metu concidisse (Phil. 3,24). 139 -e lingua titubante (*cf. ibid.* uti neque -s neque vox neque lingua consisteret [ad Q. fr. 2,3,2 ut neque -e nec l. ... consisteret. *cf. l. 34*]. Ov. fast. 2,798 neque ... vocem ... aut aliquid toto pectore -is habet). Cael. 59 cum iam ceteris ex partibus oppressa -s *morientis* esset. Phil. 2,68 nec ... te ... posse -e consistere (Tusc. 4, 39 -e vix constes). div. 2,114 magnitudine timoris ... a -e atque a se ipse discessit. LVCR. 2, 961 qua re ... ad vitam possint conlecta -e reverti (Ov. am. 1, 14, 55 met. 14, 352 CVRT. 8, 6, 22. *cf.* VERG. Aen. 10, 899 -em ... recepit. Ov. ars 3, 730 et -s et rediit verus in ora color [met. 6, 531 *al.* CELS. 3, 27, 1B]. CVRT. 5, 7, 11 -em quies reddidit). 3, 600 conquassatur ... -s animaeque potestas. BELL. Alex. 18, 2 terror hominibus -em consiliumque eripit (VERG. Aen. 2, 736 [SERV.: memoriam]. *cf.* STAT. Theb. 9, 40 rapit). HOR. carm. 1, 13, 5 tum nec -s mihi nec color certa sede manet (Ov. met. 3, 99 pariter cum -e c. perdiderat. *cf. l. 24. 39*). Ov. am. 3, 14, 37 (= fast. 2,753) -s abit et morior *eqs.* (*cf.* epist. 9, 135 -s fugit admonitu *eqs.*). Pont. 1, 6, 12 fuit attonito (attoniti *Ehw.*) -s mea nulla diu. SEN. nat. 2, 27, 3 *attonitorum* -em sonus ille caelestis loco pepulit. CVRT. 7, 1, 8 -s eum destituit (*opp.* memoria). *nota: de sopitione chirurgi*: HIL. trin. 10, 14 in emortuam sensus sui oblivionem -s sucis ... occupata conficitur. *de incantatione*: LVCAN. 6, 457 -s ... excantata perit.

Ⓑ *de vaticinando* (*paulo aliter p. 717, 32. cf.* VARRO frg. Serv. auct. Aen. 3, 443 vates a vi -is. ling. 7, 87 in Graecia commota -e quos νυμφολήπτους appellant [*nisi ad p. 719, 39*]): VARRO ling. 6,52 *fatidici* dicti ... vaticinari, quod vesana -e faciunt. CIC. div. 1, 38 vis illa terrae quae -em Pythiae (*cf. l. 60.66.67*) divino adflatu concitabat (*cf.* 1, 115 anhelitus ... terrarum quibus inflatae -es oracla funderent. 2,117 adflatus a terra -em ... movens [*cf. l. 69*] *eqs.* IVST. 24,6,9). 1,128 aut concitata -s aut soluta somno (2,27 concitatione -is. *cf.* 1, 89 -is incitatione et permotione divina. 2, 117 -e *Pythiae* incitata). 1,129 aut dormientibus (*cf. l. 59 et* 2, 101) aut -e permotis (*cf.* 2, 9 permotione -is. *v. l. 60*). HOR. carm. 1, 16, 6 non adytis quatit -em sacerdotum incola Pythius. VERG. Aen. 6, 11 *v. p. 714, 19.* Ov. met. 2, 640 vaticinos concepit -e furores Ocyroë. SEN. Ag. 721 -is inopem *Cassandram*. 872. Oed. 329 inter tumultus -is attonitae vagus (CVRT. 8, 6, 16). LVCAN. 5, 150 instinctam sacro -em ... furore. 5, 167 *Apollo* -em ... priorem *Pythiae* expulit *eqs.* (*cf.* STAT. Theb. 10, 165 fragili *deum* ... -e receptum. 10, 341). STAT. Theb. 10, 162 sive hanc Saturnia -em ... instigabat. GELL. 15, 18, 2 repente mota -e *Cornelii sacerdotis* (*v. l. 58. 78. cf. l. 53 et* LACT. inst. 1, 4, 3 -is emotae). AMM. 21, 1, 11.

Ⓒ *de animo poetae (oratoris sim.: l. 81 [v. et p. 727,28 sqq.]) entheo*: CIC. Arch. 18 poetam ... -is viribus excitari et quasi divino quodam spiritu inflari. Tusc. 1, 64 ut ... poetam grave ... carmen sine caelesti aliquo -is instinctu putem fundere (*cf. l. 80*). HOR. sat. 1,4,43 cui *sit* -s divinior atque os magna sonaturum (*i.* 'ἐνθουσιασμὸς καὶ ἱερὸν πνεῦμα', *v. adn. edd.*). SEN. dial. 9, 17, 10 non potest grande aliquid ... loqui nisi mota (*cf. l. 69*) -s. STAT. Theb. 4, 38 neque enim altior ulli -s hausto de fonte venit. PORPH. Hor. carm. 3, 25, 1 numine *Bacchi* ... -em instinctus. AVIEN. Arat. 75 maior agit -em solito deus. AVSON. 393, 11 p. 245 P. *adde de elatione orationis*: CIC. ac. 2, 14 exclamant quasi -e incitati *eqs.* div. 1, 80 ut eum *Aesopum declamantem* vis quaedam abstraxisse a sensu -is videretur. QVINT. inst. 1,2,29 praeceptores ... non idem -is ac spiri-

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tus in dicendo posse concipere *eqs.* (*postea* instinctos). 12, 2, 28 haec sunt quibus -s pariter atque oratio insurgant.

Ⓓ *de ebriis* (*cf. p. 715,59. 719,75*): Ter. Eun. 729 neque pes neque -s satis suom officium facit. Laber. mim. 52 ebriulati -em hilaria arripuit. Hor. carm. 1,37,14 -em *Cleopatrae* ... lymphatam (*cf. l. 15. p. 719,74*) Mareotico *vino* (Porph.: ex ebrietate vesanam accipe). Sen. epist. 114,22 in vino non ante lingua titubat (*cf. p. 720, 30*) quam -s cessit oneri *eqs.* Sil. 13,273 victus -em fuso per membra Lyaeo. Gell. 15,2,4 *ebrietas* labefacere ... hominum -es solet (15,2,7). Comm. instr. 2,36,2 bibendo ... a -e recedis. Ps. Avr. Vict. epit. 40,19 Hier. epist. 52,11,3. Avg. civ. 1,32 p. 49,13 D. (*trop.*) -s tam diu potatis erroribus ebria. Cypr. Gall. iud. 519 *poculis* -em depellere sensu.

Ⓔ *de ecstasi: bacchantium sim.*: Catvll. 64, 254 alacres passim lymphata (*cf. l. 5. p. 719,74*) -e furebant (*i.* 'νυμφόληπτος' [*cf. p. 720, 54*]). Ov. met. 3, 532 quis furor, anguigenae, ... vestras attonuit -es? *adde*: Tert. pall. 4 p. 943,5 Oe. in Bellonae (*sc. aede*) -es fugantur (*de fanatico qui furore corripitur*). *de ecst. christiana* (*cf.* Tert. anim. 45 p. 374, 24 nec enim exterminat, sed avocat -em *ecstasis*): Itala Hab. 3,1 (Tert. adv. Marc. 4,22 p. 495, 11) excidi -e (*v. vol. V 2,1238,11*). 3,14 praecidisti *vincula* in stupore -is ([ἐκστάσει, *Vulg. aliter*]. Vvlg. act. 22, 17 fieri me in stupore -is. *cf. l. 24.25*). Vvlg. act. 10,10 cecidit super eum -is excessus ([ἔκστασις, Itala d gig. stupor, *Itala al.* alienatio]. 11, 5 [Itala codd. c p stupore]. Avg. epist. 80, 3. *v. et vol. V 2,1229,78* [*paulo aliter p. 719,57*]).

2 *de facultate vel actu cogitandi*: **a** *generatim*: *α de actu i. q. cogitatio, deliberatio sim.* (*de re personata: l. 45.77. 78. cf.* Char. gramm. p. 410, 5 B. numquam hoc agitavi: ... -em non adposui): Plavt. Rud. 936 magnas res hic agito in -em instruere (*cf. Most. 85* in pectus institui). Trin. 639 sentio ipse quid agam neque -s officio migrat. Varro ling. 6, 42 actionum trium primus agitatus -is *eqs. ibid.* cum cogitamus quid et eam rem agitamus (cogit- *codd.*) in -e, agimus ([*cf.* 6, 43 Cic. nat. deor. 1, 114]. Cic. Cato 41 nihil agitare -e [*v. vol. I 1336,51. adde* Nep. Ham. 1,4. *nota* Ov. epist. 17, 54 *de memoria*]. *cf.* -s agitat: *vol. I 1336,65. cf. l. 70. p. 728, 18.* agitatio -is: *vol. I 1328,76*). 10, 77 declinatio est, cum ex verbo in verbum ..., ut transeat -s, vocis commutatio fit. Cic. div. in Caec. 42 -e et cogitatione prospicio *eqs.* (Cluent. 69 in eiusmodi -e et c. versari [*cf.* Arnob. nat. 2, 13 p. 58, 7]. Flacc. 3 [*plur.*]. ac. 2,142 a sensibus cogitationis ... et -is. off. 1, 95 Qvint. decl. 314 p. 237, 7. Cypr. Fort. 13 p. 347, 12 -e et c. conplecti. *cf. p. 722,41. 725,47*). Verr. II 2, 74 (*opp.* corpore). Font. 25 quae si iudex ... non animo ac -e circumspicit (leg. agr. 2,45 Sull. 70 Ov. rem. 89. trist. 1, 1, 87 timida circumspice -e, *liber*). Cluent. 6 si quam opinionem iam vestris -bus comprehendistis ([*syn.* animis]. *v. vol. III 2150, 77. cf.* Cic. fin. 2, 112 sapientem ... omne caelum ... -e complexum [*v. vol. III 2087,5. cf. l. 42*]. 70 ad omnem malitiam ... versare -em suam coepit (nat. deor. 3, 25. Sil. 2, 168 in ... virgine. *cf.* -s versatur in *re* [*v. et l. 40*]: Cic. epist. 5, 12, 2 Qvint. decl. 329 p. 296, 12. *v. et infra l. 83*). 190 nullum locum praetermisit in quo non ... tota -e mater de pernicie filii cogitaret (Tusc. 3, 33. 4, 22 [a *secl. Arnim*]. Att. 16, 10, 2 incumbe [epist. 10, 5, 2]. Catvll. 62, 14. *cf.* Cic. de orat. 2, 180 omni -e. *aliter p. 732,59*). 201. Scaur. 46 (*opp.* oculi). Planc. 56 quod vos -e videatis ([*opp.* voce. Catvll. 63, 46 liquida -e]. *cf.* Cic. nat. deor. 1, 49 cernatur [*opp.* sensu. Manil. 1, 678]. Avg. civ. 19, 14 p. 380, 3 D. contempletur. *sim. v. p. 722, 34*). de orat. 2, 133 ut -e providere ... possis (*cf.* Ov. met. 7, 712 quodsi mea provida -s est. Epiced. Drusi 29 praecepta ... -e ... gaudia. Val. Fl. 1, 329 quos iam -e dies ... prospicio!). 3, 31 in eo -em orationemque defigit (rep. 6, 17 quousque humi defixa tua -s erit? [*v. et vol. V 1,341,3.14.23*]. *cf.* Cic. epist. 2,6,3 -em ... omnem in Milonis consulatu fixi). 3, 194 cum se -e ac voluntate coniecisset in versum (*an ad p. 727, 1?*). orat. 200. fin. 2, 102 qui ... infinitas ... regiones ... -e peragravisset (*v. p. 714,18. cf.* Ov. met. 15, 63 -e deos adiit [*cf. l. 83*]). nat. deor. 1, 37 deus ille quem -e noscimus. ad Q. fr. 1, 1, 3. Lvcr. 2, 744. 1046 (*syn.* animi). Priap. 68, 28 omnis (*cf. l. 54. p. 722,8*) -s *Ulixis* erat in cunno, Penolepea, tuo (Val. Fl. 6, 439 -s o. in una virgine. 7, 14. *cf.* Anth. 405, 12 -s tecum est). Ov. epist. 12, 212 nescioquid ... -s mea maius agit. ars 1, 590. 3, 713 quid tibi -is erat, cum ... lateres? (*an ad p. 734,27? cf.* Sen. dial. 9, 14, 9 quae tibi -s est? [*aliter p. 725,75. 734,28*]). fast. 1, 102 voces percipe -e meas (Ps. Apvl. Ascl. 20 *al.* [*cf.* Avien. Arat. 1444 cape]. *cf.* Vitr. 5 praef. 2 expeditius ea recipere poterunt -es. Qvint. inst. 2, 2, 1 -e consequi. 2, 7, 3 acceperint [*paulo aliter* Rvstic. Conc.S I 4 p. 157, 35 non accipiens in -em oculum cuncta cernentem]). trist. 3,1,36 quod ut esse putarem, augurium -i (*sc. libri*) querna corona dabat. Nvx 53 (*de arboribus*) si -em verba sequantur. Manil. 1,678 tantum ... notari -e potest *aequator* (*cf.* Lvcan. 7, 203). Phaedr. 4, 2, 6 rara -s intellegit quod *eqs.* Sen. benef. 6, 23, 6 -e in altum elata ([data *cod.*]. *cf.* Tert. nat. 2, 4 p. 101, 15. *cf. p. 716, 46*). epist. 102, 21. Sil. 5, 370 volutans hostis -e necem (*cf.* Stat. Theb. 2, 146 -e deos ... versat [Amm. 17, 8, 2]. Cypr. epist. 37, 4 p. 578, 25 volvere [Avson. 130, 2 p. 429 P. Hier. hom. Orig. in Luc. 6 p. 36, 16 in mea -e). 16, 162. Tac. hist. 5, 5, 4 Iudaei -e sola unumque numen intellegunt (Ps. Apvl. Ascl. 16. Conc.S I 3 vers. Tur. p. 155, 33 [*gr. I 1,2 p. 84,4* ἐπινοίᾳ, *Rustic.* intellectu]. *al.*). Fronto p. 102, 9 N. Itala gen. 8,21 (Aug. quaest. hept. 1,15) apposita est -s (*cf. p. 721,29*) hominis ad maligna (διάνοια, *Vulg.* sensus ... et cogitatio). Amm. 17,1,12 id sollerti colligens -e. Hier. epist. 18A,3,2 quando eum *deum* -e pertracto regnare thronis ([*syn.* considero]. Vvlg. Iob 5, 27 *al.*). Clavd. 10, 6 -s omnis aberrat in vulnus *eqs. et al. locutiones: v. p. 723, 52.*

β de effectu i. q. cogitatum, διανόημα (*cf. et p. 737,57. fere i. q. consideratio*, ἐνθύμημα: *l. 14.15.16.18*): Cic. Manil. 70 *dei* omnium -es eorum, qui ad rem p. adeunt, maxime perspiciunt. Catil. 1,17 *v. p. 715,70.* 1,29 eorum hominum, qui hoc idem sentiunt, -bus pauca respondebo. de orat. 1, 37 ipsam exactionem *regum* -e, non lingua perfectam L. Bruti esse. Planc. Cic. epist. 10,24,6 quae -s eum ... a tanta gloria ... avocarit. Nep. Con. 4,4 hac -e magnam contrahunt classem (Dion 9, 1 *al.* Hor. sat. 2, 2, 90 h. -e quod *eqs. aliter p. 725,71*). Ov. epist. 7, 87 nec mihi -s dubiast, quin te tua numina damnent (*aliter p. 725, 6*). Val. Max. 7, 2 ext. 8 ut non solum manus, sed etiam -es puras habere vellemus (*syn.* cogitationibus. *vix ad p. 729, 34*). Cvrt. 9, 3, 5 dii prohibeant ... a nobis inpias -es. Ivvenc. 2, 387 arcano pectoris haec tacitam volvebat ... -em *eqs.* Fvlg. myth. praef. p. 14, 5 quo -es etiam penitus abstrusas ... inscriptionibus depinxisset. p. 15, 7. Hier. in Eph. 2, 1 sqq. p. 467A (*ad Eph. 2,3*) voluntates ... -ium (διανοιῶν, *Vulg.* cogitationum). Clavd. rapt. Pros. 2, 201 quantum ... leve sollicitae -is discurrit acumen. Cypr. Gall. Ios. 307 -es credit cohaerere loquellae.

b *speciatim*: *α de conformatione animi i. q.* φαντασία, ἔννοια (*proxime accedunt quaedam exempla sub a congesta, v. e. g. p. 721,47.58.65.79. cf.* Varro ling. 6,44 comminisci ... a con et -e, quom finguntur in -e quae non sunt): Cic. Balb. 47 ut conspiciatis eum *Marium* -bus, quem iam oculis (*cf. l. 34*) non potestis (*cf.* Ov. epist. 10,135 adspice [*opp.* oculis]. trist. 4,2,57 videbo [Stat. Theb. 10,562. *v. et p. 721,55*]. Sen. dial. 10,19,2 respicere). leg. 1,59 quoniam ... quasi adumbratas intellegentias animo ac -e conceperit (Verg. Aen. 4, 501 [*v. Pease ad l.*]. Ov. met. 1,777 Sen. Herc. f. 311 *al.* Flor. epit. 1,5,3 [*syn.* agitaram]. *et al. v. et vol. IV 59,38.67. 60,71. 61,14. VII 1,402,81. cf.* -s concipit: Cic. off. 3,107 Amm. 17, 4, 10. *et al. v. et vol. IV 60,22*). Marcell. 6 ut ea *gesta* vix cuiusquam -s aut cogitatio capere possit (Liv. 9, 9, 14 Sen. contr. 2, 1, 13. *et al. cf.* -e capere: Ov. Pont. 4,9,37 Liv. 27,50,7. *et al.*). orat. 9 *Phidiae* in -e insidebat species pulchritudinis (16). Colvm. 1,1,5 sic -e dispositus *eqs.* Lvcan. 1, 480 maiorque ferusque *Caesar* -bus occurrit. Sil. 7, 586 iam ... aeternas intrarat *Minucius* -e tenebras (*cf.* Hier. epist. 14, 10, 3 paradisum -e deambula. 22, 41, 5). Pivs Fronto p. 168, 3 N. te -e ... repr⟨a⟩esentavi. Apvl. Socr. 9 p. 140 -e formemus ... corporum texta (*syn.* animo). *et al.*

β de intentione animi i. q. attentio, animadversio sim. (*de dis: l. 56. quaedam ex II A 2 a α huc referas, e. g. p. 721, 61. subest hic illic notio studii vel contentionis [cf. p. 727,1], e. g. l. 60.63.78.84*): Cic. Sull. 33 adeste animis ..., erigite -es auresque (*cf. l. 58.62.75*) vestras (CE 1552 B 1 [*s. II in.*] huc iterum, Pietas, venerandas erige -es [*aliter p. 728,14*]. *cf.* Sil. 2, 295 in moenia ... arrectae -es). 69 quo vos ipsa causa ... cogit animos -esque convertere (*v. vol. IV 862,57* [*de dis*: Sil. 4,821]. *adde* Cypr. Demetr. 23 p. 367, 22 [*cf.* Hier. epist. 3, 4, 3]. *cf.* Verg. Aen. 5, 304 laetas ... advertite -es [*v. vol. I 862,32*]. Cic. har. resp. 20 -es vestras, non solum aures, ad ... vocem admovete. Lvcr. 2, 1080 animalibus in[d]ice -e⟨m⟩. Ov. met. 14, 319 tu dictis adice -em). Sest. 67 qui -em *Pompei* ... a defensione meae salutis averterant (Liv. 3, 7, 2. Cod. Theod. 14, 9, 3, 1 [= Iust. 11, 19, 1] aures ... aut -es. *paulo aliter p. 729,46*). 95 quonam suas -es conferent (*cf.* Vitr. 9 praef. 13 transferatur -s ad Archytae ... cogitata. Val. Max. 8, 15 pr. -s ... ad Augustam domum ... fertur. Ps. Avr. Vict. epit. 48, 15 -e alio traducta). nat. deor. 1, 49 in eas imagines -em intentam (1, 105. Caes. Gall. 3, 26, 2 omnium oculis [*cf. l. 77.79.81.82. p. 723,3*] -busque ad pugnam intentis. Ov. met. 15,514 exsiliis. trist. 4,1,4 suis ... malis. Qvint. inst. 10,2, 27 illuc. 12, 1, 5 tantae rei [*cf.* Apvl. mund. 30 quibus -s aciem suae lucis intendit. Cod. Theod. 12, 1, 43]. *cf.* Cels. 3, 18, 11 elicienda ipsius -*is* intentio [Sen. epist. 71,28 Qvint. inst. 10,3,20 *al.* Ps. Apvl. Ascl. 32 Min. Fel. 1, 5 Iren. 2, 29, 3 Optat. 4, 3 p. 104, 20 Priscill. tract. 8, 119 p. 87, 11 Avg. civ. 11, 2 p. 462, 21 D. *et al.*]. Sen. dial. 9, 17, 4 nec in eadem intentione ... retinenda -s est. Qvint. inst. 10, 3, 28). Catvll. 62, 15 nos alio -es, alio divisimus aures (*v. vol. V 1,1603,40.48. cf.* Caes. civ. 1, 21, 6 ut alius in aliam partem -e atque animo traheretur [Stat. silv. 1, 3, 38 huc oculis, huc -e trahor]). Caes. Gall. 6, 5, 1 totus et -e et animo in bellum ... insistit. Bell. Afr. 26, 4 ut ... oculos -emque ad mare depositos derectosque haberet (*cf.* Val. Max. 3, 7 ext. 4 quonam -em suam dirigens *eqs.*). Hor. epist. 2, 1, 97 *Graecia* suspendit picta voltum -emque tabella. Liv. 1, 9, 10 ubi deditae ... eo -es cum oculis erant (*paulo aliter p. 730,56*). Manil. 2, 489 Virgine -s *Tauri* capitur (*trop. pro* '*spectat ad V.*'). 5, 246 *potator* merget ... in pocula -em. Ps. Apvl. Ascl.

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 p. 37,11 ex ore . . . animis singulorum -busque pendentibus. PANEG. 3,14,1 ad Romanam urbem . . . -em reflexit. FIRM. math. 1,7,19 numquam . . . ad Socratis finem . . . contorsit oculos vel -em.

γ de praeteritis i. q. pars animi reminiscendi capax, memoria (cf. p. 721,36. fere de habitu; de actu i. q. recordatio: l. 34.36. fere i. q. facultas recordandi: l. 24. cf. VARRO ling. 6,44 reminisci, cum ea quae tenuit -s ac memoria, cogitando repetuntur. 6, 49): CIC. carm. frg. 22,4 omnes memori portentum -e retentant ([*Hom. Il. 2,301* ἴδμεν ἐνὶ φρεσίν]. *v. p. 656,42. 657,2. cf.* CATVLL. 64, 248 -e immemori. Ov. Pont. 4,15,37 inoblita repetam . . . -e). Catil. 1, 27 ea penitus animis vestris -busque mandate. 4,22 quae *memoria* . . . ⟨in⟩ omnium gentium sermonibus ac -bus semper haerebit (*v. vol. VI 2494,26. cf.* CIC. Tusc. 1,33 inhaereat [QVINT. decl. 267 p. 89,26 animo ⟨toto *suppl. Hagendahl*⟩, tota -e]. 3, 3 inhaerescunt). 4, 23 quae *memoria* dum erit in vestris fixa -bus (*cf.* prov. 8 *audaciam* in -bus vestris oculisque [*v. l. 19.20 sqq.*] defixit [*v. vol. V 1,341,56*]. SIL. 6, 423 infixos -e . . . amplexus). Arch. 1 quoad . . . potest -s mea respicere spatium praeteriti temporis. dom. 114 ut eius . . . omnis memoria . . . ex oculis hominum ac -bus tolleretur. Sest. 17 eorum facta occurrent -bus vestris ([*opp.* oculis]. *cf.* Scaur. 49 sicut . . . versatus ante oculos ⟨es⟩, sic nunc horum te offeras -bus [*syn.* animis]. PANEG. 4, 3, 1. HIER. epist. 3, 6 ne amicum . . . pariter cum oculis -s amittat [9, 2]. CLAVD. 24, 5 totus adest oculis, aderat qui -bus olim). Planc. 81. de orat. 2, 300 quanta -s fuerit *in homine* (*i. facultas recordandi; sic et* Tusc. 1, 59). Brut. 219 huic . . . solitam *esse* effluere -em. rep. 4, 1 -s (mensa(s) *codd.*) quae futura videt, praeterita meminit (*cf.* CE 730, 9 [= INSCR. christ. Diehl 2392ᵇ, 4] sit vestrae -is Agapes . . . meminisse). CATVLL. 64, 207 caeca -em caligine Theseus consitus. 64, 209 quae mandata prius constanti -e tenebat ([64, 238]. VERG. Aen. 3, 388 condita *signa* -e teneto [APVL. met. 11, 6]. Ov. rem. 674 -e memor tota. AVIEN. orb. terr. 413 agili sub -e. SVBSCR. Itala cod. Monac. num. fin. in -e. *cf.* AVG. civ. 22, 8 p. 579, 13 D. retineant). LVCR. 3, 1040 memores motus languescere -is. VERG. Aen. 4, 649 paulum lacrimis et -e (SERV.: consilio) morata *Dido* (*an ad p. 721,28?*). Ov. epist. 17, 54 *v. p. 721,36.* 20, 216 color est sine sanguine, qualem in pomo refero -e fuisse tuo (met. 15, 26 tacita . . . recentia -e visa refert. 15, 451. *cf.* LIV. 1 praef. 5 prisca . . . tota -e repeto [*cf. l. 10*]. STAT. silv. 1, 3, 13 reporto). fast. 5, 10 dicta *Musae* . . . -e notant. Pont. 1, 8, 34 cuncta . . . -s oculis pervidet usa suis (2, 4, 8 vultus -e videre tuos [4, 4, 45]). 3, 5, 41 tua -s, oblita quid absit, . . . sentit *eqs.* (*cf.* SIL. 13, 555 Lethaeos . . . latices, oblivia -is [MAXIM. eleg. 1, 123]. *v. et l. 10*). trist. 3, 6, 29. MANIL. 3, 295 haec ubi constiterint vigilanti condita (*cf. l. 30*) -e. PLIN. nat. 7, 90. VAL. FL. 8, 160 redeunt . . . singula -i (SIL. 6, 151 -e. 13, 280. *cf.* QVINT. inst. 11, 2, 17 cogitationes in -em revertuntur). SIL. 7, 496 monita et Fabium *Minucius* . . . exuerat -em (*acc. gr.*). 8, 136 convivia -e reduxit (GREG. M. moral. 11, 49 si terrorem eius ad -em reducerent [*syn.* memoriam. *al.*]. *cf.* 13, 6 ducitur. 13, 16 revocat). 8, 287 signata . . . -e cicatrix (*i. memoria veteris iniuriae*). PANEG. 2, 18, 3 tibi sacra -s tua . . . reddit omne depositum. HIER. in Gal. prol. p. 309ᴬ. *et al.* *nota: fere i. q. mentio*: IVL. VAL. 1, 7 p. 13, 13 ⟨ad⟩ Alexandrum -s recurrat.

locutiones: in -em venit (in -e [*cf.* CAPER gramm. VII 92, 9]: CE 1405, 7 cum venerit nobis in -e loquella [*v. et l. 72*]. -i venit: Ov. ars 1, 269. *cf.* DON. Ter. Phorm. 77 'venire in -em' non ad recordationem tantum dicitur, sed ad reputationem et intellegentiam [*sim.* 154]. *c. gen. iunctum semper de reminiscendo dicitur, alias saepius de praesentibus i. q. cogitare, interdum etiam de futuris i. q. proponere, velle* [*e. g. p. 724,16.17. cf. p. 724,25.27.46*]): *c. nomin. vel. absol.* (*pro subi. enunt. rel.: l. 65*): PLAVT. Epid. 638 non me nosti? :: quod quidem nunc veniat in -em mihi. Poen. 1086. Pseud. 538 scin quid mihi in -em venit (CIC. off. 2, 56 *al.*). Trin. 747 omnia istaec veniunt in -em mihi (CIC. dom. 129 *al.*). 1050 hoc quî (CIC. Phil. 2, 40. *et al. cf. p. 724,12.20*) in -em venerit mi? (TER. Haut. 997 *al.* CIC. Verr. II 2, 64 *al. cf.* TER. Haut. 889 istuc [*al.* CAEL. Cic. epist. 8, 3, 3]). Truc. 931 (*c. enunt. rel. ut et* TER. Hec. 405). TER. Haut. 764. 886 *al.* RHET. Her. 2, 25, 40 *al.* CIC. inv. 1, 90. 2, 312 S. Rosc. 59. Verr. II 1, 136 (*in parenth. ut* Caecin. 15 *al.*). Caecin. 55 permulta (nat. deor. 1, 60 multa [*al.*]). Cluent. 84 nihil (*al.*). fin. 4, 47 quodcumque (*cf.* Att. 9, 9, 1 quicquid. *et al.*). *al.* (*raro c. nom. subst. ut* Caecin. 40 ius. har. resp. 55 conluvionem). LVCR. 4, 723 LIV. 5, 54, 3. 8, 5, 9 SEN. benef. 3, 5, 2 epist. 70, 17 QVINT. inst. 12, 9, 13. ITALA num. 11, 5 (Tert. ieiun. 5 p. 279, 21) venerunt in -e⟨m⟩ nobis pisces (ἐμνήσθημεν, *Vulg.* recordamur). HERM. Pal. vis. 3, 7, 3 *v. p. 669,66.* SPART. Did. 7, 1 VVLG. num. 11, 5. *et al.* *nota abund.*: CLAVD. DON. Aen. 1, 215 p. 50, 18 refectis . . . v. in -em recordatio sociorum. *add. nom. praed. gerund.*: AVG. civ. 12, 18 p. 540, 22 D. quidquid novi faciendum v. in -em. *c. gen.* (*cf.* PRISC. gramm. III 352, 18. 335, 13. *v. et p. 724,30.51*): NAEV. carm. frg. 20 M. ei venit in -em hominum fortunas. PLAVT. Rud. 685 TER. Phorm. 154 AFRAN. com. 346 SVLLA hist. 3. CIC. Quinct. 6 (*et 10ies in orr. usque ad a. 62*). de orat. 2, 249 fin. 5, 2 Att. 7, 13, 3 epist. 7, 3, 1 LVCR. 5, 1203 PAVL. NOL. epist. 8, 2 p. 47, 18 MACR. Sat. 1, 4, 22. de (*add. nomin.*: CIC. Phil. 14, 31 plura. Q. CIC. pet. 54 haec): PLAVT. Most. 271 ut lepide . . . in -em venit de speculo malae. TER. Hec. 536. *parataxis*: PLAVT. Amph. 293 mi in -em venit, illic homo . . . volt pallium detexere. *et quater.* SEN. frg. 119 (*seq. orat. direct., item* SCAEV. dig. 33, 7, 20 pr.). TREB. Claud. 10, 1 (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 114*¹). *acc. c. inf.*: PLAVT. Aul. 226 venit hoc mihi . . . in -em te esse hominem (CIC. Q. Rosc. 39 *al. cf.* PLAVT. Persa 388 istuc. CIC. Verr. II 2, 42 id. Caecin. 70 quod. BRVT. et CASS. Cic. epist. 11, 2, 3 illud). *al.* CATO nep. or. frg. Prisc. gramm. II 90, 13 RHET. Her. 4, 36, 48 CIC. Verr. II 4, 138 *al.* (*non in philos. et rhet.*). LIV. 6, 12, 9 *al.* SEN. contr. 7, 2, 3 *al.* SEN. apocol. 9 *al.* PLIN. epist. 3, 4, 5 *al.* AVR. Fronto p. 67, 24 N. *al.* APVL. apol. 69 DARES 43 HIER. epist. 24, 1, 1. *inf.*: PLAVT. Bacch. 682 quî (*cf. l. 20. p. 723,63*) in -em venit tibi istuc facinus facere? (Trin. 77 CIC. S. Rosc. 105 *al. cf.* CIC. div. 2, 57 quid [de orat. 1, 240]). CIC. S. Rosc. 58. *et 11ies in orr.* Brut. 22 ac. 1, 3 Att. 2, 4, 2 *al.* SEN. contr. 10, 4, 18 MARCELL. dig. 26, 7, 29 AVG. civ. 11, 4 p. 465, 23 D. ut: PLAVT. Curc. 558 venit in -em mihi . . ., argentum ut petam. Merc. 900 Mil. 1358. Pseud. 134 (*de futuris, item* CIC. Font. 19 TREB. trig. tyr. 20, 1).

in -em est (fuit: *l. 23*) *i. 'in -em venit'* (*cf. l. 30*): PLAVT. Amph. 666 quî tibi nunc istuc in ⌊-emst⌋? (⌊⌋ -em venit *codd.*). TER. Haut. 986 ego dicam, quod mihi in -emst (-e est A δ). Ad. 528 nilne in -emst? (-e est ς, *Don. cf.* GLOSS. IV 96, 19 in animo est). *c. inf.*: PLAVT. Amph. 180 num numero mi in -em fuit dis . . . gratias . . . agere? (*cf.* GELL. 1, 7, 17). 710. *acc. c. inf.*: PLAVT. Bacch. 161. ut (*cf. supra l. 16*): PLAVT. Bacch. 130. in -e est (*cf. p. 737,49*): *i. q. cogitatur*: CATO agr. 5, 5 *vilicus* scibit in -e familiae quid sit. CE 490, 4 plus amor immentest animo (*nota abund.*). *c. inf. i. q. velle*: PETRON. 21, 7 etiam dormire vobis in -e est? TERT. cult. fem. 1, 1, 2 l. 21. *c. gen.*: CLAVD. MAM. anim. 1, 26 p. 96, 7 cum . . . tibi in -e (-e⟨m⟩ *Engelbr.*) est cogitationis *eqs.* *cf.* in -em manet: *vol. VII 1, 796,63.*

in -e habeo (*cf.* CHAR. gramm. p. 411, 6 B. GLOSS. IV 354, 29 in -e habeo: reminiscor. *seq. interrog. obliqua: infra l. 37.* ut: *infra l. 47*): CIL IV 2013, 9 illuc tantu(m) in -e (h)abeto. TERT. uxor. 2, 4 l. 17 *uxorem* in -e habere. ITALA exod. 20, 8 (Hil. in psalm. 91, 2) in -e (-em *V*) habete diem *eqs.* (μνήσθητι, *Vulg.* memento [*sic et in seqq.*]). deut. 24, 9 (Lugd.) in -e habe, quanta *eqs.* (*seq. interr. indir. ut et* 25, 17 [Lugd.]. VVLG. apoc. 3, 3). 32, 7 (Lugd.). Ios. 1, 13 (Lugd.). Is. 43, 26 (Ps. Cypr. ad Novat. 18; *Vulg.* reduc me in memoriam). HERM. Pal. vis. 1, 3, 3 (μνημονεῦσαι, *vulg.* memoria). PORPH. Hor. ars 367 sq. CYPR. epist. 62, 4 p. 700, 29 *al.* VVLG. Tob. 4, 6. psalm. 76, 6 (in -em ITALA Verec. in cant. 2, 7. 5, 3). II Macc. 15, 8 (ἔχοντας . . . κατὰ νοῦν, *Itala recc. BMP* habentes in animo). NICET. symb. frg. 4 p. 8, 12. TAB. devot. Audollent 231, 30 ουτ . . . μ⟨ε⟩ ιν μεντε αβεατ([*syn.* ⟨ιν α⟩νιμο]. 266, 19 INSCR. Bull. archéol. 1922 p. 89, 9). INSCR. christ. Diehl 1821, 8 *al.* INSCR. RevA. IV 11 (1908) p. 321 (*christ.*) petimus in -e habeatis ut *eqs.* in -em habeo (*cf. l. 36. 42. c. gen.: l. 51*): ITALA gen. 40, 13 (Ambr. Ioseph 6, 29) in -em (-e *l. v.*) habebit Pharao principatum (μνησθήσεται, *Vulg.* recordabitur). Ioh. 16, 21 (cod. e; μνημονεύει, *Vulg.* meminit). HERM. Pal. vis. 4, 1, 8 in -em habui eorum magnorum (μνησθείς, *vulg. v. p. 693,26*). TAB. devot. Audollent 270, 81 INSCR. christ. Diehl 2329 INSCR. NSc. 1923 p. 89 (*christ.*). *nota*: CE 186, 10 -en habae quod legeris (*pro -e vel in -em? cf. Svennung, Unters. Pallad. 203 adn. 634; aliter Buecheler ad l. et Löfstedt, Synt. I² 251². cf. et gallolat.* mentobeto *'memento?'*).

alia: in -em (-i) incidit: *vol. VII 1, 899,77.84.* -em subit (*aliter p. 732,14*): VERG. Aen. 10, 824 -em patriae subiit pietatis imago. Ov. met. 12, 472 *nec* -em . . . subit, quo praemia facto . . . pararis? PLIN. nat. 14, 87 (*seq. acc. c. inf. ut et* 36, 44). HIER. epist. 1, 9, 2 Susanna . . . -es omnium subeat.

δ *i. q. sententia, opinio, persuasio sim.* (*cf. p. 726,17*):
① *de animant.* (*cf. p. 714,4. de deo: l. 73.78. seq.* de: *l. 71.* quasi: *l. 74. cf. p. 726,76*): Ⓐ *generatim*: CIC. Catil. 4, 6 quocumque vestrae -es inclinant atque sententiae (Mur. 1 Flacc. 94). 4, 18 omnes ordines . . . -e voluntate . . . voce consentiunt (Flacc. 96 prov. 25. *paulo aliter p. 725,53*). Flacc. 96 haec omnia . . . communi consilio, una -e ac virtute gesserunt ([*an ad p. 729,10?*]. ARNOB. nat. 1, 34 p. 22, 13 -e u. omnium. LACT. inst. 5, 13, 2). prov. 41 a vestris sanctissimis -bus dissidere. Phil. 10, 19 si veteranorum nutu -es huius ordinis gubernantur. de orat. 1, 54 oratio . . . hominum sensibus ac -bus accommodata. orat. 116 -s nostra de quaque re (ARNOB. nat. 7, 37 p. 270, 27). leg. 2, 41 Plato (*leg. 4,8 p. 717ᴱ*) vetat dubitare, qua sit -e futurus deus *eqs.* (LENT. Cic. epist. 12, 15, 4 qua -e . . . profectae erant . . . legationes. *cf.* VLP. dig. 43, 19, 1, 11 hac -e . . ., quasi). SALL. Catil. 52, 2 longe alia mihi -s est . . ., cum . . . et cum *eqs.* SALL. (?) rep. 2, 4 mihi . . . qu⟨a⟩e -s suppetit, eloqui non dubitabo. HOR. carm. 4, 10, 7 quae -s est hodie, cur eadem non puero fuit? (*syn.* animis). SEN. epist. 108, 7. IVV. 13, 203 quae numinis esset -s. POMPON. dig. 45, 1, 110, 1 magis ad -em stipulantis quam ad -em promittentis id referri debet (*syn.* quid senserit). TREB. Claud. 4, 1 iudicium publicae -is (COD. Iust. 6, 23, 9, 1 [*a. 413*]). ARNOB. nat. 2, 5 p. 51, 5 adsumi has -es (3, 29 p. 131, 1. *cf. Löfstedt, Arnobiana 80*). AVG. ord. 2, 7, 21 p. 160, 28 (*proverb.*) prorsus oculum in -em iniecisti (*i. 'divinasti quae cogito' sim.*). CONC.ˢ I 5 p. 148, 16

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum ipse caliginosam . . . habeat -em ([*gr. I 1,6 p. 118,5* διάνοιαν, *15 p. 259,33* sensum]. p. 377,17 [*gr. 11,7 p. 80,2* σκοπόν, *14 p. 69, 31* intentionem]). COD. Iust. 6, 51, 1, 11b legatariorum avaritiam antiquitas varia -e suscepit (*an i. q. 'vario modo' [ad p. 737, 69]? cf. l. 16*). Ⓑ *speciatim de sententia ambigua* (*quaedam ad p. 728, 45 referas*): VERG. Aen. 4, 55 spem . . . dedit *Anna* dubiae -i *Didonis* ([11, 314 OV. met. 9, 473. 517 trist. 1, 11, 24 LVCAN. 1, 262 *al.* VAL. FL. 2, 252 TAC. hist. 1, 36, 1 APVL. met. 1, 6 CLAVD. 3, 1. *et al. cf.* OV. fast. 6, 572 causa . . . dubium me quoque -is habet. VAL. MAX. 3, 1 ext. 1 dubio -is iudicio. LVCAN. 7, 247 -s stetit in dubio]. *cf.* SIL. 14, 115 ambiguae . . . hominum -es [TAC. ann. 1, 31, 3 AMM. 17, 13, 10. *et al.*]). 5, 828 Aeneae suspensam blanda vicissim gaudia pertemptant -em (TAC. hist. 2, 4, 2 HIER. epist. 3, 2, 1). OV. met. 9, 630 incertae tanta est discordia -is (*v. vol. VII 1, 883, 16. 78. cf.* SEN. epist. 71, 27). MANIL. 4, 257 mutata . . . saepe -s natat (SIL. 7, 726). SEN. epist. 32, 5. LVCAN. 4, 704 variam semper dant otia -em ([ADNOT.: possunt diversa sentire]. 8, 163. *cf. l. 4*). STAT. Ach. 1, 200 *Thetis* huc illuc divisa -e volutat. TAC. hist. 1, 81, 1. 2, 80, 1. APVL. met. 9, 19 miro . . . -is salo (SOCR. 12 p. 146. *cf.* AMM. 15, 5, 30 aestu [*sim. v. p. 735, 19*]). PORPH. Hor. sat. 1, 3, 10—11 inaequali . . . -e. AVSON. 362, 35 p. 88 P. COD. Iust. 4, 5, 11 pr. -e titubante indebitam solverunt pecuniam (*syn.* ancipiti animo).

ⓘ *de rebus i. q. sensus, significatio, vis, notio sim.* (*partem exemplorum possis referre ad p. 726, 78, inprimis l. 26 sqq.*): CIC. part. 124 si propius accedat ad consuetudinem -emque sermonis defensoris definitio. 136 ut ex facto cuiusque iudex legis -em interpretaretur (SCAEV. dig. 24, 3, 47 COD. Theod. 12, 1, 57 COLL. Mos. 5, 3, 1 [*paulo aliter p. 717, 22*]. *cf.* TRYPH. dig. 49, 15, 12, 8 contra -em constitutionis est. VLP. dig. 5, 3, 25, 5 senatus consulti [*al. cf.* 30, 41, 12 senatus]. 24, 1, 32, 16 orationis *imperatoris*. PAVL. dig. 50, 16, 80 ex -e duodecim tabularum. NOVELL. Valent. 22 pr. *suggestionis* omnis haec -s est, ne *eqs.*). VERG. Aen. 10, 460 *dea* dat inania (SERV.: nec a membris nec a -e venientia) verba, dat sine -e sonum ([GLOSS. IV 172, 18 sine voluntate]. AVSON. 11, 4 p. 323 P.). RVT. LVP. 1, 5 cum id . . . non in eam -em quae intellegitur, sed in aliam . . . excipitur. STAT. Theb. 8, 177 quis mihi . . . -em . . . sinistri fulguris . . . proferet? ARNOB. nat. 1, 2 p. 3, 18 inspiciamus . . . opinionis istius -em *eqs.* AMM. 14, 11, 9 -e . . . obliqua (*i. ambiguis verbis*). CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 4, 25 *carminum Maronis* (*cf.* AMBROSIAST. in I Cor. 10, 10 loci. BOETH. herm. sec. 5, 12 p. 382, 13 Analyticorum. GREG. M. moral. 5, 61 qua -e hoc loco dicitur 'quidam' *eqs.*). *t. t. rhet.*: QVINT. inst. 6, 3, 70 figuras . . . -is quae σχήματα διανοίας dicuntur (9, 1, 17 -is vel sensus vel sententiarum).

3 *de voluntate et contentione*: **a** *magis de proposito, consilio, instituto sim.*: **α** *de animant.* (*cf. p. 723, 58. de dis: l. 56 sqq. de bestiis: l. 79. p. 726, 53*): ① *absol.*: CIC. Verr. II 4, 67 etsi *candelabrum* antea iam -e et cogitatione sua . . . consecratum esset. Catil. 1, 6 muta iam istam -em *eqs.* (1, 22 utinam tibi i. -em di . . . duint! [*cf. p. 726, 58*]. *cf.* epist. 1, 9, 12 ha⟨n⟩c -e⟨m⟩ [VERG. Aen. 8, 400 si . . . haec tibi -s est (IVLIAN. dig. 42, 8, 17, 1 *syn.* consilium. *al.*). SIL. 1, 118 STAT. Theb. 10, 630. *et al. cf.* QVINT. inst. 4, 2, 74 hoc -is]. CIC. epist. 5, 2, 8 ut de illa -e desisteret [STAT. Theb. 7, 429]. *et al.*). 3, 22 dis . . . ducibus hanc -em voluntatemque suscepi (har. resp. 41 Phil. 10, 23 leg. 3, 40 nat. deor. 3, 92 CYPR. laps. 27 p. 257, 18 [*plur.*]. *al.* LACT. opif. 8, 12). dom. 107 honesta de numine eorum *deorum* ac -e opinio⟨ne⟩ (VERG. Aen. 5, 56 haud . . . sine -e [*cf. l. 63*] . . ., sine n. divum [SERV. auct.: sine voluntate et sine auctoritate. *inde* MEROB. poet. 97]. *cf.* LVCR. 6, 382 indicia occultae divum perquirere -i⟨s⟩ [*cf.* OV. met. 15, 137 scrutantur. SIL. 1, 19 recludere. 1, 124 quaesitas. 5, 60 explorant]. VERG. Aen. 10, 629 [*de Iove*] quid si, quae voce gravaris, -e dares? [11, 795]. OV. fast. 1, 446. SEN. benef. 6, 23, 4 *Solis et Lunae* [*syn.* propositum]. VAL. FL. 4, 479 [*syn.* consilia]. 5, 254 haud sine -e dei [STAT. Theb. 5, 452 superum. 5, 740 silv. 3, 4, 20 PAVL. NOL. carm. 31, 149. *cf. l. 57*]. STAT. Theb. 3, 304. ITALA Rom. 11, 34 [Mar. Victorin. adv. Arrium 1, 37] quis . . . cognovit -em domini? [νοῦν, *Vulg.* sensum, *cf. sap. 9, 13* consilium]). Vatin. 30 scire . . . cupio, quo consilio (*cf. l. 50. 63. 70. 73*) aut qua -e feceris ut *eqs.* (part. 97 LIV. 6, 14, 2 *al.* LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 16 QVINT. inst. 3, 6, 90 *al.* FRONTIN. strat. 2, 11, 4 IVLIAN. dig. 41, 2, 39 *al.* GELL. 17, 5, 4 [*syn.* consilio]. AMM. 14, 1, 10. *et al.* [*v. et p. 726, 37*]. *cf.* CIC. rep. 2, 53 hac -e. *ibid.* eadem -e. LABEO dig. 24, 1, 67 ea -e . . . qua [TERT. apol. 35, 13]. QVINT. decl. 344 p. 359, 19 quacumque [*al.*]). Rab. Post. 22 quoquo consilio fecit . . ., quaecumque -s illa fuit (Phil. 3, 13 magno c. atque optima -c. part. 136 LIV. 28, 28, 1 STAT. silv. 5, 1, 83. *cf. l. 67*). Lig. 9 quae tua -s, oculi, manus, ardor animi *erat?* (VERG. Aen. 2, 519 STAT. Ach. 1, 284 QVINT. decl. 249 p. 19, 24 [*paulo aliter p. 721, 72. 734, 28*]). LVCR. 2, 260 declinamus . . . motus . . . ubi ipsa tulit -s ([*syn.* voluntas]. *cf.* 2, 265 tam te subito quam -s avet ipsa *equorum*. 2, 268 studium -is [*syn.* animi . . . voluntate]). VERG. Aen. 1, 676 nostram nunc accipe -em (SERV.: dispositionem, consilium). 4, 319 istam (*cf. l. 48*) . . . exue -em (SERV. auct.: reice a te propositum mei relinquendi). 4, 449 -s *Aeneae* inmota manet (MAXIM. eleg. 5, 152. *cf.* OV. epist. 15, 170 permanet. *aliter p. 730, 19*). HOR. ars 348 neque chorda sonum reddit quem volt manus et -s. OV. epist. 20, 135. LIV. 44, 35, 10 alio spectabat -s tota ducis. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 34 ⟨non alia⟩ -e nisi ut *eqs.* (QVINT. inst. 4, 1, 45 PLIN. paneg. 11, 1 PROC. dig. 33, 6, 15 *al.* [*nota abund.*: VLP. dig. 30, 49, 3 alia -s . . . testatoris aliud sentientis]. *cf.* VLP. dig. 33, 6, 9 pr. contraria [*al.*]). VAL. MAX. 3, 2, 13 eodem -is proposito usus est Scipio (QVINT. decl. 323 p. 270, 17 CYPR. mort. 26 p. 314, 10 DAMAS. epigr. 10 [= INSCR. christ. Diehl 1696], 7 AMM. 24, 4, 18. *et al.* [*v. Weyman, Vier Epigr. d. hl. Papstes Damas. I, München 1905, 17*]. *cf.* QVINT. decl. 329 p. 295, 20 sua . . . -e suoque proposito [NERAT. dig. 43, 20, 6 *syn.* consilium. CYPR. epist. 45, 2 p. 600, 15 COD. Theod. 16, 5, 54, 3. *et al. cf. l. 74. p. 725, 62*]). 6, 1, 8 stuprosae -is . . . poenitor (*syn.* animus. *an ad p. 728, 45?*). 7, 2, 5 uno -is impetu. 8, 14 ext. 5. SEN. Herc. O. 996 dextera sternar tua, sed -e nostra. Thy. 440 OCTAVIA 437. LVCAN. 1, 461 inde ruendi in ferrum -s prona viris (*an ad l. 42?* [*sic Housm. ad l.*]). 5, 476 Caesaris attonitam (COMMENT.: intentam) miscenda ad proelia -em. 5, 731 -em iam verba paratam destituunt. 7, 86. 8, 280 expromam . . . -is . . . meae quo pondera vergant (ADNOT.: in quam partem mea sit inclinata sententia. *an ad p. 724, 61?*). VAL. FL. 1, 548 SIL. 9, 648. 10, 264. STAT. silv. 1, 2, 178 *imperatoris* praenoscere -em. QVINT. inst. 5, 10, 118. 7, 3, 34 nec mala -e fecerunt (VLP. dig. 38, 2, 12, 2. *cf.* QVINT. inst. 7, 4, 25. *v. et l. 37*). decl. 281 p. 145, 20. 326 p. 285, 1 propria -e (*cf. l. 9*). *al.* IAVOL. dig. 35, 1, 40, 3 secundum -em testatoris (*al. cf.* 50, 16, 116 testantis [*al.*]. POMPON. dig. 34, 2, 33 legantis [*al.*]. COD. Theod. 2, 24, 1 defunctorum). CELS. dig. 33, 10, 7, 2 (*opp.* vox. *cf.* VLP. dig. 33, 9, 1 vel -e vel verbis). CALL. dig. 47, 21, 2 (= VLP. coll. Mos. 13, 3, 2; *rescr. Hadr.*) ex . . . -e facientis (TRYPH. dig. 37, 4, 20, 1 praetoris. *al.* COD. Iust. 6, 23, 24 [*syn.* voluntatem]). VLP. dig. 5, 3, 25, 5 -e praedonis (*i. praedatoria. cf.* 42, 6, 1, 15 eligentis). 45, 1, 52 pr. praetoris (*cf. l. 27*). *al.* CYPR. mort. 17 p. 308, 2 martyrium -e concipitur (*al.* SVLP. SEV. Mart. 6, 3 animo ac -e. CIL III 5862, 7 voto ac -e). TREB. trig. tyr. 9, 9 mea -e irascere. AVSON. 465, 1 p. 403 P. -em dedit Icariae (*Hom. Od. 21, 1* ἐπὶ φρεσὶ θῆκε). VVLG. III reg. 8, 18 hoc . . . -e tractans (*al.*). *et al.* *t. t. rhet. i. q.* ἔννοια: QVINT. inst. 3, 6, 38 quantitatem et -is quaestionem coniecturae subiecit *Cornelius Celsus* (3, 6, 40). 5, 10, 52 ut si dicam 'b na -e fa tum, ideo palam, mala, ideo *eqs.*' (*cf.* 7, 1, 62 qua -e [7, 2, 6]). 7, 3, 25.

ⓘ *struct.*: *gen.*: LVCAN. 6, 1 pugnae . . . -e (ADNOT.: cum voluntate pugnandi). 9, 226 aperta -e fugae (ADNOT.: non dissimulans quod abire cupiebat). STAT. Theb. 10, 432 quae timidis belli -s . . . Pelasgis (*an ad p. 735, 41?*). QVINT. inst. 5, 11, 32 matrimonii. ACT. Archel. 54, 8 oboedientiae. *gen. gerund.* (*cf. l. 14*): VERG. Aen. 10, 182 -s omnibus una (*cf. l. 55*) sequendi. LIV. 29, 26, 6 -s ipsa traiciendi *in Africam*. 38, 51, 9 egregie gerendae rei p. -em facultatemque. SEN. contr. 7, 1, 11 habet (*cf. l. 71*) pater -em navigandi. PHAEDR. 5, 3, 7 non fuisse -em laedendi (*syn.* consilio. *cf. p. 727, 17*). QVINT. decl. 272 p. 114, 11 prodendae rei p. 301 p. 188, 29 FRONTIN. (?) strat. 4, 7, 39. VLP. coll. Mos. 1, 6, 3 occidendi (*Marcian. dig. 48, 8, 1, 3* animo). MAR. VICTOR aleth. 1, 499 nocendi. de c. *ger.*: CAPITOL. Alb. 14, 3 qua *epistola* de occidendo Albino significavit suam -em. *inf.*: OV. epist. 2, 134 inmittere corpus in undas -s fuit et . . . erit (PHAEDR. 3 prol. 49 VAL. FL. 1, 199. 3, 256 STAT. Theb. 8. 515 silv. 5, 3, 206 IVVENC. 3, 726. NEMES. cyn. 169 [*de catulis*]). SIL. 6, 610 *Iuppiter* dat . . . Aeneadis -em . . . deponere. STAT. Theb. 3, 385 omnibus . . . pectoribus -s una subit . . . ire. 4, 761 Kl. (= 754 Kohlm.) nos . . . excindere Thebas -s tulit. DRAC. Romul. 8, 68. ut: CIC. Mil. 84 *Clodio vis divina* -em iniecit, ut . . . auderet (*cf.* 88 di . . . -em illi . . . dederunt, ut *eqs.* [LIV. 6, 18, 9. 30, 30, 6]. 89. VERG. Aen. 12, 554 -em Aeneae *Venus* . . . misit, iret ut *eqs.* LIV. 5, 15, 9 *quo die* di sibi eam -em obiecissent, ut *eqs.*). Phil. 1, 6 ea -e discessi, ut adessem *eqs.* (LENT. Cic. epist. 12, 14, 1 BELL. Alex. 63, 1 LIV. 27, 39, 3 *al.* CVRT. 5, 9, 2 TAC. ann. 4, 40, 4 LABEO dig. 44, 1, 23 *al.* [*v. V. i. R.*]. PORPH. Hor. carm. 1, 23, 9 VVLG. Ios. 22, 23 COD. Iust. 8, 10, 5 [*a. 290*]. *cf.* BELL. Afr. 19, 2 eos hac -e et conatu venisse, ut [HOR. sat. 1, 1, 30 PROC. dig. 33, 6, 15 *al.* [*syn.* animo: VLP. dig. 39, 5, 13]. COD. Iust. 8, 25, 9, 1 [*a. 290*]). 14, 3 quorum ea -s idque consilium est, ut . . . cupiant ([LIV. 35, 2, 7 ALF. dig. 40, 1, 7 *al.*]. CE 371, 3 [*a. 16*]. IAVOL. dig. 35, 1, 40, 5 quia haec -s . . . fuisset [*al.*]). de orat. 1, 180 *testatorem* hac . . . -e fuisse, . . . ut *eqs.* ([PAVL. dig. 41, 2, 3, 1 *syn.* cogitatione. *al.*]. IVLIAN. dig. 14, 2, 8 non hanc -em habet [*al. v. et l. 64. 68*]. *cf.* LIV. 9, 14, 8 eam precari -em hostibus, ut *eqs.* [IVLIAN. dig. 41, 2, 38 pr. *al. v. et l. 60. 66. 75*]). ea -e ne: LIV. 28, 12, 15. VLP. dig. 21, 1, 17, 2 (*syn.* consilio, *item* 47, 2, 66). *al. cf.* POMPON. dig. 35, 1, 8 si eam -em et id propositum habeat, ne. ea -e quo: LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 9. hac (ea) -e quasi (*cf. p. 724, 74*): POMPON. dig. 13, 6, 13, 2. VLP. dig. 42, 6, 1, 10 (*syn.* hoc animo).

β *de rebus* (*cf. p. 725, 23*): CIC. Sest. 31 omnia consilia P. Sesti -emque totius tribunatus hanc fuisse, ut . . . rei p. . . . mederetur. AETNA 28 qui tanto motus operi . . ., -s carminis haec est. MACR. somn. 1, 1, 3 ut liquido -s operis (*sc. Platonis et Cic.*) . . . innotescat. 1, 4, 1 ipsam . . . somnii -em ipsumque propositum, quem Graeci σκοπόν vocant (1, 5, 1). SEDVL. op. pasch. 3, 19 p. 247, 19 *Petrus* contra -em pelagi viator existens.

 [*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *magis de studio, contentione, consectatione sim. (exempla cognata v. p. 722,51. 735,41)*: CIC. Phil. 11,10 in ... possessiones ... oculos spe et -e defigere. VERG. Aen. 4,100 habes tota quod -e petisti (SEN. contr. 2 praef. 4 illa quae t. -e agitas [LVCAN. 7,767]). OV. Pont. 3,3,36 in nullum mea -s grande vacavit opus. SEN. contr. 2 praef. 3 non sum bonae -is impedimentum *eqs.* CELS. 3, 6, 1 saepe stomachus *aegrorum cibum* ... respuit, etiam si -s concupiscit. LVCAN. 9, 380 conponite -es ad magnum virtutis opus (*cf.* PETRON. 5 v. 2 si quis ... -em ... magnis applicat). STAT. Theb. 4,352 sine -e, sine ira promisere manus. silv. 5, 2, 45 -em implere ducis. EPIST. imp. Licin. Lact. mort. pers. 48, 3 ei religioni -em suam dederat ([*Euseb. hist. eccl. 10, 5, 5* διάνοιαν]. GREG. M. dial. 2,25 p. 117,5 M.). CASSIOD. inst. praef. 3 quatenus ... agnitio flammatis -bus inquiratur. COD. Iust. de cod. confirm. 1 ad prima ... semina nostram -em nostrosque labores referentes. *c. gen. gerund.* (*cf. l. 17. p. 726,42*): OV. trist. 1,3,7 nec spatium nec -s fuerat satis apta parandi. *c. inf.*: STAT. Theb. 1,171 cui -s *erat* ... laesisse ... summa (SCHOL.: laedendi).

4 *de natura animi et moribus*: **a** *de ingenio, indole sim. (sc. habitu naturali; qui ubi voce vel factis monstratur, posui fere exempla s. b, unde plura huc referas, e. g. p. 728,49.54.65. 729,3. 20.50)*: **α** *generatim*: Ⓘ *de animant. (deo: l. 59. bestiis: l. 46. 63)*: CIC. Verr. II 5,35 quid interest inter -es hominum et cogitationes! Cael. 52 huic facinori tanto tua -s liberalis conscia ... esse non debuit (AVIEN. ora 31. *cf.* QVINT. inst. 1,3,14 inliberalis). Brut. 103 utinam in Ti. Graccho ... talis -s ad rem p. bene gerendam fuisset quale ingenium ad bene dicendum fuit (*cf. p. 729, 50*). carm. frg. 47,1 ignaris homines in vita -bus errant (*Ps. Plut. cons. ad Ap. 109ᵇ* φρένες). VERG. georg. 3,42 te sine nil altum -s incohat (*de poetae ingenio* [*cf.* SERV.]; *sic et* OV. am. 3,1,59 [*loquitur Elegeia*] prima tuae movi felicia semina -is. VITR. 9 praef. 16 PETRON. 118,3. BVC. Eins. 1,16 dicere ... -s iubet [CLAVD. rapt. Pros. 1,4]. LAVS Pis. 252 VAL. FL. 5,218 STAT. Theb. 1,3. *et al.* [*paulo alia v. p. 720,72*]). HOR. epist. 1, 9, 4 dignum -e domoque ... Neronis. OV. ars 3, 25. met. 10, 244 vitiis quae plurima -i femineae natura dedit (*cf.* VAL. MAX. 9,1,3 MART. 2,36,6. *v. et l. 42*). Pont. 3,3,103 -s tua sublimis supra genus (*sc. Fabiorum*) eminet ipsum ([*syn.* ingenio]. *cf.* trist. 3,5,32 -s generosa [SEN. Tro. 1064. *cf.* OCTAVIA 53 -is ... generosus ardor]. SIL. 16,187 celsus -e Syphax. STAT. Theb. 3,99 egregius fati -isque. 3,400 alta ... -e [QVINT. inst. 6 prooem. 7 Ps. VARRO sent. 81]. PRVD. cath. 7,19 nobilis [*cf.* FRONTO p. 150,6 N. nobilitas -is. CE 1375 (= INSCR. christ. Diehl 135), 6 (*a. 533*)]. VOPISC. Prob. 4, 2 splendore. CLAVD. 11, 4 arduae). LYGD. 4, 63 -s est mutabilis illis *feminis* (*cf.* AMM. 14,3,1 gentes ... -e ... versabili. PRVD. perist. 10,79 -es ... mobiles *vulgi*). LIV. 37,45,12 animos, qui nostrae -is sunt. SEN. contr. 9 praef. 2 Labienus, homo -is quam linguae amarioris (*cf.* SIL. 14,530 aspera [EVSTATH. Bas. hex. 9,3 p. 958ᶜ ursorum (*gr. p. 191ᴰ* ἦθος). BOETH. mus. 1, 1 p. 180, 14 *al.*]). COLVM. 1, 9, 2 *v. vol. VII 1,1222,14.* LVCAN. 5,727 -es ... aequas (*i. nobiles. aliter p. 729, 70*). 8, 636 talis custodia Magno -is erat (ADNOT.: sic retinebat animos, ne doleret). PETRON. 5 v. 10 -is calorem. 99, 3 feras (*cf. l. 53. p. 730,28*) ... -es obsidet *ira*, eruditas praelabitur. PLIN. nat. 36, 116 tam prodigae -is (*cf.* STAT. silv. 3, 1, 91 profusa). SIL. 3, 589 luxu et multum mutata -e (*cf. p. 729, 6*). 5, 645 ora ferus -emque Ducarius (*cf.* 5,648 barbaricae. QVINT. inst. 11, 3, 69 barbaria ... -is. *v. et l. 50*). 6, 332 fax -is honestae gloria (*cf. p. 730, 16*). 7, 5 -s *Fabii* humanā maior (IVV. 7, 66 magnae -is opus [PANEG. 6, 17, 3]. *cf.* SIL. 13, 221 nec corpore magno -s erat inferior. INSCR. christ. Diehl 2ᵃ, 4 [*aet. Constantin.*] -is magnitudine. AMM. 18, 6, 22 grandifica). 12, 307 imperturbata *deus* ... tenet otia -e. STAT. Theb. 12, 158. silv. 2, 6, 12 cui maior ... libertas ex -e fuit. MART. 2, 53, 9 si -is tanta potestas. QVINT. inst. 1, 2, 4 -em *infantium* ad peiora facilem. 5, 9, 13 signum ... perniciosissimae -is. 10, 2, 5 -is natura (decl. 328 p. 288, 21. COMM. instr. 2, 7, 2 [*v. vol. VII 1,851,67; de bestiis*]. PANEG. 9, 19, 3). 11, 1, 16. GELL. 7, 2, 7 [*ex Chrysippo, cf. StVF. ed. Arnim II 294 n. 1000*) ingenia ... -ium nostrarum ... sunt fato obnoxia (APVL. Socr. 13 p. 147 MIN. FEL. 37, 7 PRVD. cath. 7, 10 PHYSIOGN. 12 p. 21, 4). LAMPR. Alex. 59, 5 Gallicanae -es ... durae ac retorridae *eqs.* FIRM. math. 1, 10, 12 Afrorum ... subdolas -es (PHYSIOGN. 32 p. 49, 3 [*gr. p. 326,1* ἦθος]. *cf.* 52 p. 72,8 dolis assuetam. 101 p. 125,4 obscurae. COD. Theod. 15, 14, 7 vafra. COD. Iust. 8, 36, 5, 1 dolosam. *et al.*). 6, 14, 3 levitate -is instabiles. AVSON. 198, 13 p. 57 P. nostrae ... -is tardior sensus (*i. lentior vis ingenii*). 210,12 p. 66 aurea. PAVL. NOL. carm. 28,296 hirtis. COD. Theod. 6, 26, 3 (*syn.* ingeniis). 7, 22, 7 degeneri. SALV. gub. 6, 52 vitiositas nostra -s nostra (*i. quasi altera natura?*) est. ENNOD. carm. 2, 81, 1 -s nivei lactis (*cf.* CE 787 [= INSCR. christ. Diehl 967], 26 nivea -e). CE 796 (= INSCR. christ. Diehl 1212), 1 -s cui aderat prisca. 1741 (= INSCR. christ. Diehl 4819), 1 ⟨nec⟩ ina⟨n⟩i pondere -is (*cf. p. 717,64*). *c. emphasi i. q. honestus animus*: SIL. 12, 307 nec femina cessat -em aequare viros. 15, 115 nec ferro -em vincēre nec auro.

Ⓘ *de rebus (dub.*: MANIL. 2, 927 quo percipe -em *loci* [*sic fere codd., sed v. Housm. ad l.*]): CIC. de orat. 1, 196 cuius *patriae* ... nobis -s mos disciplina nota esse debet.

β *speciatim de animo forti et confirmato i. q.* θυμός, εὐτολμία *sim. (tam de habitu quam de singulis actibus. de bestiis: l. 17. 24)*: BIBAC. carm. frg. 14, 2 exsuscitet acris ad bellandum animos reficitque ad proelia -es (CIC. Planc. 2). CIC. dom. 139 Horatius ... constantissima -e Capitolium dedicavit ([*aliter p. 723,29. cf.* VAL. MAX. 3,2 ext. 6 -is constantia (LVCAN. 10,490)]. *cf.* CATVLL. 8,11 obstinata -e perfer. HOR. carm. 3, 3, 4 -e ... solida [SEN. benef. 7, 26, 4 tam firmae -is ac s. QVINT. decl. 272 p. 116,2 CYPR. mort. 1 p. 297, 2]. OV. ars 3, 572 composita ... -e. rem. 245 firmata ... -e [fast. 1,497. *cf.* SEN. epist. 98,7 obfirmata -s. VOPISC. quatt. tyr. 4,2 -e firmissimus. *et al. v. et l. 7*]. CYPR. laps. 13 p. 246, 14 stabilis [AMM. 24, 6, 16 PRVD. ham. 342]. AMM. 20, 9, 15 -e fundata [*al.*]). Cael. 76 de impetu animi loquor ..., de ardore -is ad gloriam (PANEG. 6, 18, 5 *al. cf.* VERG. Aen. 9, 184 LVCAN. 4, 521. *v. et p. 727, 37*). RVT. LVP. 1,14 *tubae strepitus* nihil eorum -es ad virtutem erigebat (LVCAN. 8,76 VAL. FL. 3, 631. SIL. 12, 84 [*opp.* sistere]. CYPR. Demetr. 20 p. 365, 4. *et al.* [*aliter p. 722, 52*]). LVCR. 5, 1325 *tauri* terram minitanti -e (fronte *Lachm.*) ruebant (*cf. p. 737, 72*). VERG. Aen. 9, 187 aliquid ... invadere magnum -s agitat mihi. 12, 609 demittunt -es (*v. vol. V 1,492,80*). CIRIS 118 indomitas virtute retundere -es (*cf.* SIL. 4, 193 invicta [*al.*]). HOR. epist. 2, 2, 36 verbis quae timido quoque possent addere -em (*cf. l. 26*). OV. am. 3,2,10 insistam forti -e vehendus equis (Pont. 1, 3, 62 SEN. dial. 7, 3, 3 NEMES. cyn. 83). epist. 15, 73 -s mea convaluit. met. 8, 613 -is ... ferox (*cf.* hal. 51 non sana ferocia -is *bestiarum silvestrium* [59]). 10, 616 -s interrita (*i. non metuens*) leti (*cf.* AMM. 31, 7, 9 impavidis). fast. 3, 197 patriam ... dedi tibi, Romule, -em (LIV. 3, 17, 6 Romule ..., tu -em tuam ... da stirpi tuae. 6, 20, 9 VAL. FL. 4, 568 SIL. 1, 63). trist. 3, 9, 17 superest ... audacia -i *Medeae* (*cf.* SIL. 1, 191 oritur fiducia -i [AVIEN. orb. terr. 1222]). VAL. MAX. 3, 8, 3 -is ... rigorem. 4, 1, 6 eodem robore -is (CELS. 7, 29, 2 LAVS Pis. 72 SIL. 3, 603 MART. 1, 39, 7. *cf.* AMM. 29, 1, 36 robustae -is). CELS. 3, 20, 1 prompta ad omnem audaciam -s *phrenetici* est (SEN. epist. 33, 2. *cf. p. 730, 14*). LVCAN. 4, 536 -es ad summa paratas. 8, 331. PETRON. 124 v. 283 sumite ... accensis -bus arma (SIL. 1, 345. 4, 169. *cf.* SIL. 10, 605 acuit. 11, 225 flammarant. PANEG. 4, 23, 3 incitaverant). VAL. FL. 1, 272 magna -e (SIL. 10, 627 STAT. Theb. 5, 6 MART. 1, 39, 7 FIRM. math. 3, 7, 6. *et al.* [*sim. v. p. 727,56*]). SIL. 3, 136 -s ignea (*i. ardens virtus*). 4, 35 crudam (*syn.* animos. 5, 569. *cf. p. 736, 7*). 9, 487 Gradivus ... revocat -es. 10, 14 p⟨l⟩enus Gradivo -em Cato. 12, 687 *al.* STAT. Theb. 7, 222 -emque habitumque recepit. 8, 432 hic (*sc. Hypseus*), et -e Lacon. 12, 643 insumite -es. *al.* MART. 7, 2, 6. QVINT. decl. 253 p. 37, 28 (*syn.* animus). TAC. ann. 3,15,2 durat -em. PANEG. 12,15,4. CAPITOL. Gord. 14, 5 lentas militum -es (*syn.* animos). FIRM. math. 2, 30,13 -is animositate (*al.*). AMM. 15,10,11 expeditae -is (*al.*). *et al.*

b *de animo quo quis in alqm. est*: **α** *generatim*: Ⓘ *de animant. (de dis: p. 729,44. de bestiis: p. 729,12.55. c. gen.: p. 729, 13.25. 730,9. seq. in c. acc.: p. 729,30.32.63.64. 730,23. in c. abl.: p. 730, 32. erga: p. 729, 2. 45. adversus: p. 729,71. contra: p. 730,34. ut: p. 729,21.24.53)*: TER. Andr. 164 mala -s, malus animus ([*cf.* DON. *p. 712, 9. an ad p. 727,18?*]. *v. p. 221, 3* [*ad a referas e.g.* SEN. epist. 120,20 QVINT. inst. 12, 1, 7]. CATVLL. 68, 37 -e maligna [*syn. animo. et al.*]. SEN. Tro. 752 maleficae. *cf.* bona -s: *vol. II 2096, 80. adde e. g.* TERT. apol. 36,3 AVG. civ. 7,3 p. 277, 3 D. COD. Theod. 7, 20,7 [*quaedam ad a trahas, ut* VAL. MAX. 4, 4 pr. bonae -is usurpatio. SEN. epist. 10,4 roga b. -em (*cf.* PERS. 2,8 -s b., fama, fides. PETRON. 61, 1. 88, 8 b. -em ... aut bonam valetudinem). 16,1 (*ex doctr. Stoicorum ut et* 17,1 *al.*). PETRON. 70, 3 b. -em habet (*i. venam, prudentiam*). 84,4. *alia v. p. 718, 7*]). CIC. Verr. II 5,188 ut ..., quae mea -s in suscipienda causa fuit, ... eadem vestra sit in iudicanda ([HOR. epist. 1,1,4 non eadem est aetas, non -s. CVRT. 8, 1, 2 VAL. FL. 6, 463 MART. 10, 20 (= 13 Her.), 9 IVV. 5, 1 CLAVD. 5, 115]. *cf.* CIC. Catil. 2, 11 et in urbe et in eadem -e permanent [*cf. p. 729, 42*]. NEP. Hann. 2, 5 eadem -e sim futurus [LIV. 8, 31, 3 AMM. 26, 6, 17. *et al.*]. VERG. Aen. 5, 812 -s eadem perstat mihi. SIL. 9, 38 iam non idem nec -e nec ore). Catil. 2, 19 quae -e conscelerata ac nefaria concupiverunt (3, 27 sceleratae [OV. trist. 1, 2, 99 FIRM. math. 3, 7, 4. *et al.*] ac n. *al.* AVR. VICT. Caes. 3, 17. *et al.* *cf.* CIC. har. resp. 26 impia [*v. vol. VII 1, 624,13. cf.* incesta: *vol. VII 1,894, 5.78.* irreligiosa: Ps. APVL. Ascl. 1 p. 37, 6 NOVELL. Maior. 6, 12. sacrilega: APVL. met. 2, 29 SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 127, 13 COD. Theod. 16, 5, 41 *al.* COD. Iust. 1, 2, 14, 3. *et al.* profana: OV. met. 2, 833 APVL. met. 11, 5 COD. Theod. 16, 5, 26. *et al.*]. 53 perditae [APVL. met. 11, 21. MIN. FEL. 22, 10 W. (= 24, 13 M.) vanae et p. CYPR. epist. 59, 5 p. 672, 10 PANEG. 4, 28, 1. *et al.*]. OV. trist. 2, 301 perversas [CYPR. unit. eccl. 10 p. 218, 15 (*de haereticis, item* COMM. instr. 1, 26, 24). PHYSIOGN. 51 p. 71, 9 (*gr. p. 376,8* νοήματα). *et al.*]. LIV. 4, 49, 8 pravae [CVRT. 8, 5, 5 CYPR. epist. 66, 2 p. 728, 4 *al.* CAPITOL. Aur. 16, 4 LACT. inst. 2, 9, 5. *et al.*]. CYPR. ad Donat. 10 p. 12, 3 improbas [*al.*]. HIL. trin. 5, 10 desperatae [*de haereticis*]. LVCIF. moriend. 1 p. 284, 17 funestatae. *et al.*). Sull. 29 omnium -es improborum mihi ... maxime sunt infensae et adversae (*cf.* OV. Pont. 1, 2, 8 aversa ... -e [SIL. 2, 618. *et al. cf. p. 729, 46*]. NEP. Eum. 4, 2 inimica [CVLEX 309 CE 904 [= INSCR. christ. Diehl 56], 8 [*aev. Damas.?*]). 40.76 perspicite ... Catilinae ... -es (*cf.* de orat. 1, 223 eorum ... -es sensusque degustet. VAL. FL. 5, 319 ex-

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perienda est. Tac. ann. 2, 12, 3 noscendas esse. 3, 22, 2. Svet. Cal. 60 ut hominum erga se -es deprehenderet). p. red. in sen. 10 consulum -es angustae, humiles, parvae eqs. (v. vol. VI 3110, 45 [alio sensu: VI 3113, 50. 67. cf. et p. 715, 50]). Balb. 39 Gaditani -es suas ad nostrum imperium ... flexerunt (Liv. 2, 32, 12 Sen. Phaedr. 273 al. Tac. hist. 3, 66, 1. cf. Sall. Catil. 48, 1 mutata -e [Hor. epist. 2, 1, 108. et al. cf. p. 727, 53]. Prop. 1, 1, 21 convertite [Val. Max. 8, 15, 12 Sil. 9, 644]. Ov. Pont. 4, 9, 90 versa est [cf. p. 730, 51]. Carm. c. pag. 81 frangere). 55 scientia peregrina et externa, -e domestica et civili. har. resp. 12 domum omni religione una -e omnes liberaverunt (45 una voce ac -e [Scaur. 41 u. vox, u. -s. al. cf. p. 724, 67]. Phil. 4, 7. Verg. georg. 4, 212 rege incolumi -s omnibus apibus u. est [Sil. 16, 278. Prvd. perist. 2, 436 -s u. sacrorum (i. concordia religionis). Clavd. 20, 124]. Ov. epist. 17, 126 u. animo, u. -e. Apvl. Plat. 2, 24 Paneg. 10, 11, 1 Prvd. apoth. 930. et al. cf. Sil. 9, 407 sociata. Cypr. epist. 60, 1 p. 691, 11 -s iuncta [cf. Amm. 21, 5, 6]. Amm. 15, 4, 9 conspiratis -bus. 30, 6, 2 communi -e [al.]). Planc. 16 tabella, quae frontes (cf. p. 730, 61) aperit hominum, -es tegit (Ov. am. 1, 8, 103. cf. Sen. dial. 6, 26, 4 detectas [Qvint. inst. 8 prooem. 20 Tac. Germ. 22, 3]). Mil. 101 Milo ea -e est, qua natus est ([syn. animo]. epist. 6, 1, 4 Balb. Cic. Att. 9, 7b, 2. Cvrt. 5, 9, 1 ea ... -e, ut. Hier. epist. 21, 35, 2 ea -e qua [al.]. cf. Cic. epist. 1, 9, 4 hac me -e fuisse eqs. [Sen. contr. 7, 6, 7 Sen. Herc. O. 265. et al.]. Hor. epod. 1, 9 -e laturi laborem ..., qua. Lvcan. 3, 324 sit -s ista quidem cunctis, ut eqs. cf. et l. 49). Phil. 2, 90 si illius diei -em servare potuisses (Hor. carm. 2, 3, 2). de orat. 2, 106 Carboni ... alia tum -e rem p. capessenti (cf. Sall. Iug. 31, 24 in tam diversis -bus [Sil. 8, 349 Tert. adv. Marc. 4, 36 p. 534, 24. et al.]. Firmil. Cypr. epist. 75, 3 p. 812, 4 si animo et -e dissideant). leg. 2, 15 qua quisque -e ... colat religiones (div. 2, 125 qua -e quisque sit [de orat. 3, 10 in patriam. Att. 11, 9, 2. Lep. Cic. epist. 10, 35, 1 qua -e et quo animo ... in rem p. Brvt. Cic. epist. 11, 1, 1. cf. l. 45]. Sen. benef. 1, 6, 1 Tac. hist. 1, 4, 1. et al. cf. Cic. Brut. 273 quaecumque eius ... -s fuit [Flor. epit. 3, 14, 3]). nat. deor. 2, 71 ut deos ... pura integra incorrupta et -e et voce veneremur (Cvlex 80 [appos. sensu]. Sen. frg. 123 Petron. 44, 18. Plin. paneg. 3, 5 p. castamque. Ps. Apvl. Ascl. 9 Min. Fel. 32, 2. Herm. Pal. vis. 5, 7 [καρδίᾳ]. Paneg. 2, 19, 1 al. Firm. err. 29, 4 al. Avson. 419, 63 p. 369 P. al. et saepe [in tit.: CE 1354, 3 (= Inscr. christ. Diehl 3420). Inscr. christ. Diehl 3326, 3 al. cf. et p. 730, 67. 733, 17]. cf. Cypr. ad Donat. 5 p. 7, 13 -e integra, voce pura [al. Novell. Marc. 1, 1 Inscr. christ. Diehl 1483, 3 (a. 396). v. et l. 34]. Cypr. epist. 67, 8 p. 742, 9 permanet ... sincera -s [Paneg. 4, 16, 2. Vvlg. II Petr. 3, 1 (διάνοιαν). Cod. Iust. 9, 42, 3, 1 (a. 369). Cassiod. var. 10, 15, 1. et al. cf. p. 718, 3]). div. 2, 130 dei erga homines -e qua sint (cf. Catvll. 64, 406 omnia fanda nefanda ... iustificam nobis -em avertere deorum [Verg. Aen. 2, 170]. Tib. 1, 9, 84 gratā sis, dea, -e rogat. Ov. met. 7, 620 Iovis. Liv. 10, 39, 15 coniectura -is divinae). ad Brut. 2, 7 (= 9, 5 Sj.), 2 nisi Caesari Octaviano deus ... illam -em dedisset (Qvint. decl. 347 p. 368, 3 al.). carm. frg. 30, 1 (Aug. civ. 5, 8 p. 202, 8 D.) tales sunt hominum -es quali ... Iuppiter ... lustravit lumine terras ([Hom. Od. 18, 136 νόος. sim. Min. Fel. 19, 1]. Catvll. 64, 200 quali ... -e, ... t. -e. Vvlg. deut. 5, 29 t. eos habere -em, ut eqs. cf. p. 727, 25). 35 B. iuravi lingua, -em iniuratam gero (Eur. Hippol. 612 φρήν). Catvll. 60, 3 num te leaena ... tam -e dura procreavit ac taetra ([v. vol. V 1, 2308, 4. adde Val. Fl. 4, 175 [i. proposito tenaci]. Optat. 5, 9 p. 139, 6. et al. cf. Lvcan. 5, 798 durata ... -e. Tert. bapt. 2 p. 201, 20 obduret]. cf. Ov. epist. 3, 96 rigida [CE 899 (= Inscr. christ. Diehl 77b), 7; a. 565]. Filastr. 151, 2 -e lapidea. Hier. epist. 22, 29, 5 ferreas. et al.). 64, 136 crudelis flectere -is consilium (v. vol. IV 1225, 42). Caes. Gall. 3, 19, 6 mollis ... Gallorum -s ... est ([syn. animus]. cf. Hor. carm. 3, 24, 53 tenerae nimis). Laber. mim. 105 viri excellentis (i. Caesaris) -e clementi edita ... oratio (Hier. epist. 147, 1, 2 in cunctos. cf. Verg. Aen. 1, 304 accipit in Teucros animum -emque benignam [v. vol. II 1903, 75. adde Paneg. 2, 16, 2 Cassiod. compl. in II Cor. 7, 12 al.]. Val. Fl. 5, 524 facili [Sil. 16, 210]. Stat. Theb. 1, 285 secunda. Amm. 30, 1, 19 serenae). Bell. Hisp. 28, 3 hae litterae vehementer confirmabant -es oppidanorum. Verg. Aen. 4, 105 simulata -e locutam Iunonem (Hom. Il. 14, 197 δολοφρονέουσα. cf. p. 738, 14). 9, 234 audite o -bus aequis (v. vol. I 1037, 17. cf. Ov. met. 8, 634 iniqua -e [Itala Dan. 13, 28 (Lucif. Athan. 2, 8 p. 163, 5) adversus Susannam; Vulg. cogitatione. Greg. Tvr. Iul. 20 p. 573, 8 al.]). 12, 841 Iuno -em ... retorsit (Hom. Il. 15, 52 μεταστρέψειε νόον). Tib. 1, 6, 75 -e fideli (Physiogn. 82 p. 110, 6 Sedvl. op. pasch. 2, 17 p. 227, 19 CE 1414 [= Inscr. christ. Diehl 1233], 9. et al. cf. Cvrt. 8, 3, 7 fida [Sil. 16, 22 Stat. silv. 5, 1, 207]. Val. Max. 4, 7, 7 certa. Sil. 2, 381 infidas [Ivst. 11, 1, 6 Avien. Arat. 334. et al. v. et p. 738, 13]). Ov. met. 8, 767 -is ... piae cape praemia (Liv. 6, 26, 6 Sen. dial. 12, 18, 6 Val. Fl. 2, 310 Mart. 7, 56, 1 Plin. paneg. 81, 1 Edict. Diocl. et Maxim. [Coll. Mos. 6, 4, 1] Ps. Apvl. Ascl. 23 al. Paneg. 5, 10, 1 al. Avg. civ. 8, 22 p. 354, 1 D. et al. [in tit.: CIL VI 32416, 6 (a. 257). Inscr. christ. Diehl 3418, 7 al.]. cf. Cypr. eleem. 24 p. 392, 28 fide plena, -e devota [v. vol. V 1, 884, 38. adde Paneg. 6, 23, 3 Arnob. nat. 3, 6 p. 115, 15 Clavd. 21, 232 Cod. Theod. 11, 15, 2 al. Cod. Iust. 1, 1, 28 al. CIL XI 5996 (a. 375). v. et p. 738, 9]. Cypr. epist. 74, 10 p. 807, 22 religiosas [al. Ambr. fid. 91 Cod. Theod. 4, 7, 1 pr. = Iust. 1, 13, 2. et al.]. Ps. Apvl. Ascl. 22 sancta [Inscr. Ital. X 2, 81, 7 (christ., s. VI)]. Schol. Cic. Gron. A p. 347, 12 caerimoniosas). Pont. 4, 1, 7 non potuit mea -s, quin esset grata, teneri (Val. Max. 4, 1, 6 al. Sen. benef. 4, 22, 3 Sil. 16, 159 Cassiod. var. 3, 31, 5 al. [v. et p. 729, 47]. cf. Catvll. 76, 9 ingratae [Sen. benef. 2, 30, 2]. Stat. Theb. 2, 247 accepta). 4, 9, 33 -e magis plena quam lance. trist. 2, 275 recta si -e legatur carmen. Liv. 3, 7, 1 fortuna urbis Volscis ... praedonum (cf. p. 726, 29) potius -em quam hostium dedit. 40, 34, 10 nova. Manil. 1, 49 castam ... -em (v. vol. III 565, 40. adde e. g. Tert. cult. fem. 2, 12, 3 l. 22 [sim. v. infra l. 63]. cf. Sen. Phaedr. 169 castifica. Sil. 17, 31 pudica. Stat. silv. 2, 6, 48 pudor ... -i. Hadr. carm. frg. 2 M. -e pudicus). Val. Max. 5, 2 ext. 4 promptissima (Vvlg. exod. 35, 21. cf. p. 728, 31). Sen. Ag. 289 pristinae -is pudor. Phoen. 97 peccas honesta -e (cf. p. 727, 55). benef. 5, 19, 8. dial. 5, 41, 1 intenta -s ad unius honesti cupiditatem (aliter p. 722, 66). epist. 89, 5 al. Petron. 101, 3 -e simplicissima (Cypr. epist. 74, 10 p. 807, 22 Optat. 1, 2 p. 4, 7. et al.). Sil. 1, 179 -s intacta manet (Stat. Theb. 1, 227. et al. cf. p. 729, 42). 1, 679 cauta (12, 42). 4, 368 fratres aetatis -isque pares (16, 294 -e favete pari. Vvlg. Esth. 13, 18. et al.). 12, 474 mitificae -is (cf. Tert. nat. 1, 18 p. 90, 16 et ingenia mitiora et -es hominum etiam in extraneos [Paneg. 3, 28, 1 mitis et mansuetae]. et al.). Stat. silv. 4, 5, 46 externa non -s tibi est. Tac. Germ. 29, 2 -e animoque nobiscum agunt (cf. hist. 1, 84, 1). ann. 11, 16, 3 si paterna Italico -s esset (Clavd. rapt. Pros. 2, 254. et al. cf. infra l. 50). Flor. epit. 4, 11, 3 (opp. cultu). Apvl. flor. 20 p. 98 cruenta (cf. Comm. inst. 1, 28, 4 fera. 2, 33, 7 effera. Avg. civ. 1, 7 p. 12, 11 D. saevissimas. 11, 19 p. 487, 16 taeterrimas [cf. p. 729, 55]). Anth. 457, 5 quanta fuit -is, tanta est concordia fati (Paneg. 3, 26, 3. cf. Optat. 6, 6 p. 154, 10 concordaverant -es [al. cf. l. 44]). Avson. 273, 2 p. 190 P. Nerva ..., -e parens (cf. 319, 44 p. 23 in genitore meo -e animoque ⌊puer⌋ [⌊⌋ Peiper, pater codd.]. Qverol. p. 14, 12 Dares 12 p. 15, 25 Pass. Mar. Iac. 2 p. 49, 5 Vvlg. Ier. 51, 11 contra Babylonem -s eius est, ut eqs. (an ad p. 725, 44?). Prvd. cath. 1, 59 innocens. c. Symm. 2, 1058 sobria. Clavd. 5, 81 -em ... proclamat amictu. Avg. civ. 1, 19 p. 33, 20 D. al. Novell. Marc. 1, 1 severam. CE 1381, 1 (= Inscr. christ. Diehl 1072; a. 552) nomine -e fide meritis pietate Sacerdus eqs. (cf. 2132 [= Inscr. christ. Diehl 1699], 2 al. sim. CE 1370, 6 al.). et al.

(ii) *de rebus*: Manil. 2, 539 in proprias secedunt singula *signa* -es (cf. 2, 626 nec magis illorum [sc. quam prioris trigoni] coeunt ad foedera -es. 2, 679 [= 683 W.]). Clavd. carm. min. 29, 41 quae duras iungit concordia -es *ferri et magnetis*?

β c. emphasi i. q. inclinatio animi, favor, benevolentia sim.: Ov. am. 3, 2, 57 da ... novae -em dominae; patiatur amari. epist. 16, 265 (interpol.? cf. Schmitz-Cronenbroeck [v. p. 712, 47] 8) furtivae conscia -is (i. amoris) littera (cf. ars 1, 438 cera tuae ... conscia -is eat). ars 1, 358 quo facilis dominae -s sit eqs. rem. 443. met. 2, 369 qui tibi ... -e ... propior fuit (opp. sanguine). 8, 499 -s ubi materna est? (cf. supra l. 26). 11, 421 quae mea culpa tuam ... -em vertit? (Sil. 12, 434. Tac. hist. 3, 38, 4 illuc [i. in Blaesum]. cf. p. 729, 8). Pont. 3, 4, 27 regum vultus, certissima pignora -is (gentis l. v.). Sen. dial. 1, 4, 5 inclinatione quadam -ium (v. vol. VII 1, 939, 82. aliter p. 734, 34). Stat. silv. 2, 1, 103 te iam fecerat illi -s animusque patrem. Qvint. decl. 332 p. 309, 28 totam -em meam deditam uni fuisse (cf. p. 722, 82. 735, 46). Tac. hist. 2, 99, 2 Sabini consiliis concussam esse Caecinae -em (i. fidem). Hier. epist. 45, 1, 2 ex tua -e (sc. clementia) etiam malos bonos putas. Maxim. eleg. 3, 20 -is (i. amoris) ... signa. CE 1823, 5 non studio, sed -e data. *nota: fere i. q. ex animo, sincere*: Cic. Att. 4, 15, 7 Pompeius ... Scauro studet; sed utrum fronte (cf. p. 729, 18) an -e, dubitatur.

c *de conscientia*: Cic. Font. 32 hoc vestrae -es tam castae, tam integrae (cf. l. 67) sibi suscipient, ut eqs. (v. vol. III 564, 70 [sim. v. l. 11. p. 729, 36]). Cluent. 159 maximi ... aestimare conscientiam -is suae (Brut. 250 Cypr. epist. 52, 2 p. 618, 21). Mil. 61 pura -e atque integra (cf. p. 729, 40) Milonem ... Romam revertisse. Lvcr. 3, 1018 -s sibi conscia factis praemetuens eqs. ([Ivv. 13, 193 diri c. facti -s]. Verg. Aen. 1, 604 -s sibi c. recti [Ov. fast. 4, 311 Avson. 309, 1 p. 406 P.]. Ov. fast. 1, 485 Lvcan. 7, 784 Stat. Theb. 1, 466. 3, 229 Ps. Damas. epigr. 92, 8. et al.). Lygd. 4, 15 mea nec turpi -s est obnoxia facto (an ad p. 733, 23?). Liv. 40, 13, 4 ut ... contaminatam ... -em (vulgo, gentem codd.) expiarem. Gratt. 456 cui bona pectore -s est (Sen. Thy. 380 benef. 1, 11, 4 nat. 4 praef. 7 (sim. v. p. 728, 52]). Sen. dial. 12, 3, 5 ab omni labe -s vacans. Petron. 133 v. 11 exonera -em. Val. Fl. 3, 393 Cod. Iust. 9, 8, 6, 2.

structurae (fere ad II A 1a, 2a, 4b): nominales: adi.: acerba: Comm. apol. 174. amara: p. 727, 45. Greg. Tvr. Franc. 4, 39 p. 173, 2. angelica: Avg. gen. ad litt. 4, 32 p. 130, 10 al. angusta: p. 729, 3. Physiogn. 18 p. 30, 6 al. beata: Prvd. epil. 4. caeca: p. 718, 82. Lvcan. 2, 15. capax: Tac. ann. 1, 11, 1. catholica: Avg. in euang. Ioh. 100, 4. carnalis: Greg. M. moral. 3, 38. celer: Ov. rem. 89. censoria: Tac. ann. 12, 5, 3. communis: p. 729, 17. Cic. de orat. 3, 115. constans: p. 723, 29. 728, 4. Cic. nat. deor. 1, 24. credula: v.

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vol. IV 1152, 61 (in-: *vol. VII 1, 1042, 18. 67*). crudelis: *p. 729, 60*. curiosa: Sen. dial. 7, 3, 3. *et al.* delicata: Sen. dial. 11, 2, 3 Cypr. mort. 1 p. 297, 13. dissoluta: Tac. ann. 15, 49, 3. docta: Culex 59. dubia: *p. 725, 6.* Lucr. 5, 1211. fera: *p. 727, 50. 730, 28.* Ps. Aur. Vict. orig. 3, 3. fluxa: Greg. M. moral. 3, 12. fragilis: Quint. decl. 256 p. 47, 21. gnara: Val. Fl. 4, 208. humana: *p. 715, 69. vol. VI 3088, 41. 56.* idonea: Sen. epist. 38, 2. immortalis: *v. vol. VII 1, 493, 27.* impigra: Lucr. 5, 1452. inanis: Curt. 4, 5, 3 Plin. nat. 7, 90. intellectualis: Aug. in psalm. 34 serm. 2, 13. intelligens: Tac. ann. 4, 38, 3. levis: Apul. Socr. 4 p. 126 Vopisc. Tac. 3, 5. misera: Firm. err. 16, 3. mobilis: *p. 715, 16. 727, 44.* mutabilis: *p. 727, 42.* Quint. decl. 256 p. 47, 21 Aug. lib. arb. 2, 12, 34 *al.* nuda: Tac. Germ. 22, 3. opulenta: Laus Pis. 108. parva: *p. 729, 3.* Physiogn. 75 p. 97, 10 *al.* patiens: Sen. dial. 7, 3, 3. pollens: Tert. ieiun. 6 p. 280, 6. potens: Sen. dial. 7, 8, 4. primigena: Avien. Arat. 13. prona: Aur. Vict. Caes. 17, 7. *et al.* puerilis: Curt. 4, 5, 3. rationabilis: Apul. Plat. 2, 2 Rufin. Orig. princ. 4, 4, 37 p. 364, 2. *et al.* rationalis: Aug. pecc. mer. 1, 36, 67 p. 67, 10 *al.* rustica: Comm. instr. 1, 15, 3. sedula: Cod. Theod. 12, 1, 43. sobria: Ambr. Hel. 9, 30 *al.* sollers: Amm. 17, 1, 12. somnolenta: Ambr. in psalm. 118 serm. 4, 46, 1. stupida: Tert. nat. 1, 19 p. 91, 11. tarda: *p. 716, 14.* Cic. Tusc. 5, 68 Stat. Theb. 1, 87. tenera: *p. 729, 62.* Ciris 162 Quint. inst. 1, 8, 4 *al.* Claud. 26, 21. tenuis: *p. 715, 16.* Prud. ham. 532. terrena: Ps. Quint. decl. 4, 9 p. 77, 17 *al.* Priscill. tract. 6, 101 p. 75, 17 Amm. 20, 11, 28. *et al.* vaga: Sen. benef. 3, 20, 1 *al.* valida: Laus Pis. 72. vana: *p. 728, 73.* Sen. benef. 1, 13, 2 Prud. apoth. 639. *et al.* vegeta: *p. 714, 69.* Amm. 22, 16, 19. velox: Boeth. cons. 4 carm. 1, 3. viva: Prud. c. Symm. 2, 387 *al.*

gen. pendet a subst.: *obi.*: agitator: Auson. 205, 15 p. 63 P. cultor: Mart. Cap. 1, 62. domina: Aug. civ. 19, 25 p. 401, 11 D. exercitatio: Cic. Brut. 44. formatio: Min. Fel. 16, 5. levamentum: Tac. ann. 12, 5, 3. ludificatio: Aug. civ. 6, 7 p. 258, 43 D. iudex: Prud. ham. 700. medicus: Aug. civ. 5, 14 p. 219, 10 D. perfectio: Cic. fin. 5, 60. possessor: Vulg. prov. 19, 8. *subi.* (*et poss.*): actus: Prud. psych. 767. *et al.* affectus: Gratt. 204. agilitas: Amm. 18, 2, 12. arbitrium: Hier. epist. 22, 24, 1. *et al.* argutia: Amm. 25, 4, 22. assensus: Sen. dial. 4, 3, 4. *et al.* auctoritas: Firm. math. 5, 5, 25 *al.* bonum: *p. 714, 23.* Sen. epist. 89, 4. *et al.* cogitatio: *p. 714, 22.* Vulg. Ezech. 20, 32 *al.* coniectura: *p. 729, 48.* Plin. nat. 2, 1 Paneg. 4, 16, 1. *et al.* consilium: *p. 718, 48. 729, 60.* Cic. de orat. 3, 55 Veg. mil. 3, 6 p. 75, 18. *et al.* consultum: Sil. 12, 42 Fronto p. 144, 13 N. curriculum: Cic. Cato 38. documentum: Apul. flor. 15 p. 57. domicilium: Cic. nat. deor. 1, 76 Val. Max. 7, 2 ext. 3. experientia: Lucr. 5, 1452. forma: Tac. Agr. 46, 3. impetus: Cic. de orat. 3, 56 Val. Max. 5, 2, 8 Porph. Hor. carm. 2, 7, 15/16. *et al.* intellectus: Ambr. in psalm. 118 serm. 15, 1 Aug. civ. 14, 22 p. 46, 19 D. *et al.* iudicium: *p. 724, 81.* Cic. Tusc. 4, 22 Firm. math. 2, 30, 15. *et al.* locus: Auson. 151, 29 p. 5 P. officium: Gell. 19, 1, 17 Aug. civ. 9, 4 p. 373, 10 D. opinio: Amm. 14, 11, 25. opus: *p. 713, 16.* Sen. epist. 82, 17 Iuv. 7, 66. *et al.* parens: Quint. inst. 2, 9, 1. placitum: Fronto p. 144, 13 N. (*leg. Hauler*). provectus: Aug. civ. 22, 29 p. 624, 1 D. religio: Ps. Apul. Ascl. 24. ruina: Ov. epist. 12, 32. *et al.* sensum: Cic. de orat. 3, 55. sensus (*cf.* Aug. retract. 1, 1, 4): *p. 718, 31. 720, 83. 721, 41. 727, 72.* Cic. Att. 4, 3, 1 Tac. ann. 11, 14, 1 Rufin. Orig. princ. 2, 6, 7 p. 146, 28. *et al.* sollertia: Quint. inst. 1, 1, 1 Min. Fel. 16, 5. *et al.* status: Apul. Socr. 12 p. 146 Tert. Scorp. 9 p. 165, 2. *et al.* substantia: *p. 714, 47.* Rustic. c. aceph. p. 1182C. tarditas: Aug. civ. 20, 21 p. 458, 18 D. vigor: Val. Max. 9, 12 ext. 10 Octavia 740 Quint. inst. 11, 2, 3 Apul. Plat. 2, 21. *et al.* virtus: Aug. civ. 9, 5 p. 375, 25 D. *et al.* vitium: *p. 719, 17.* Ov. am. 1, 10, 14 Quint. inst. 12, 1, 32 *al.* Iuv. 14, 175 Ps. Apul. Ascl. 22. *et al.* voluntas: *p. 722, 25.* Hier. epist. 21, 6 Aug. civ. 1, 16 p. 28, 16 D.

verbales: *nom.* -s: abest: Val. Max. 6, 3, 12 *al.* appetit: Apul. Plat. 2, 2. cernit: Cic. Tim. 34 div. 1, 128 Amm. 19, 7, 6. *et al.* cogitat: Lucr. 4, 780 Plin. nat. 6, 88. consentit: Aug. civ. 19, 4 p. 358, 14 D. consistit: *p. 718, 40.* Gell. 15, 2, 7. contemplatur: Vulg. eccles. 1, 16. *et al.* crescit: Sen. epist. 88, 28. depingit: Cic. nat. deor. 1, 39. discit: Quint. inst. 1, 8, 4. fidit: Val. Fl. 4, 544. intellegit: *p. 721, 80.* Aug. in psalm. 148, 3. intuetur: Cic. Tim. 44 (*de deo*). Rufin. Orig. princ. 1, 2, 2 p. 29, 15 *al.* labat: *p. 719, 64.* Lucr. 3, 454 (*suppl. Lachm.*). labascit: Gell. 15, 2, 7. madet: Lucr. 3, 479. meditatur: Vulg. prov. 15, 28 *al.* regit: Aug. op. monach. 32, 40 p. 594, 15 *al.* repugnat: Manil. 4, 867. reputat: Plin. nat. 33, 3. respuit: Cic. fat. 47. succidit, succumbit: Sen. epist. 71, 26. suppetit: Amm. 15, 5, 18 *al.* trahit: Sen. epist. 88, 28 *al.* vacat: Quint. inst. 12, 1, 4. valet: Ov. Pont. 1, 5, 52. videt: Stat. Theb. 11, 147 *al.* Plin. epist. 9, 36, 2 (pro-: Lucr. 4, 884). vigilat: *p. 714, 1.* Auson. 157, 14 p. 14 P. (in-: Comm. instr. 2, 5, 7 [*cf. p. 733, 23*]. per-: Catull. 68, 8). vincit: Sen. dial. 4, 12, 3.

acc. -em: abducere: Cels. 3, 18, 2 Quint. inst. 6, 2, 5. adducere: Cels. 3, 18, 11. agere: Tert. nat. 2, 12 p. 120, 5. agitare: Apul. mund. 35. aggredi: Sil. 7, 261. alere: Cic. Tusc. 5, 66 off. 1, 105 Quint. inst. 2, 4, 5. aperire: Tac. hist. 3, 21, 1. attollere: Quint. inst. 1, 2, 18. capere: Tert. apol. 22, 6 *al.* constringere: Lucan. 5, 256. corrumpere: Ov. fast. 2, 301 Tac. Agr. 43, 4. *et al.* decipere: Min. Fel. 22, 1 W. (= 24, 5 M.). depravare: Comm. apol. 174. devincire: Cic. fat. 20. emundare: Cypr. eleem. 2 p. 374, 20. *et al.* evocare: Sen. dial. 1, 4, 10. exercere: Aug. civ. 18, 32 p. 300, 15 D. *al.* excolere: Paneg. 9, 14, 4. gerere: *p. 729, 54.* Optat. 5, 9 p. 139, 6. *et al.* habere: *p. 717, 71.* Cic. rep. 4, 1 (= 3, 22 Cast.). inficere: Quint. inst. 1, 11, 2. insertare: Stat. Theb. 3, 550. inspicere: Mart. 9, 28, 8. instruere: Cypr. domin. orat. 1 p. 267, 6 *al.* labefactare: Cypr. Fort. 10 p. 334, 3. moderari: Cic. leg. 3, 40. movere: Lucr. 4, 754. obtundere: Hil. trin. 12, 18. purgare: *p. 733, 15.* Tert. paenit. 2, 6 Cypr. zel. 17 p. 431, 15. *et al.* regere: Laus Pis. 56 Cypr. epist. 43, 1 p. 591, 2. *et al.* (de-: *p. 722, 79.* Quint. inst. 10, 2, 1. e-: *p. 722, 52. 728, 14.* Hippocr. aer. 16 p. 35, 2 [*γνώμην*]). revocare: Cic. Catil. 4, 3. roborare: Firm. err. 28, 4 (con-: Porph. Hor. carm. 3, 4, 41. *et al.*). stabilire: Sen. epist. 101, 9. subire: Laus Pis. 247. *aliter p. 724, 56.* vertere: *p. 729, 8. 730, 51.* Sen. dial. 7, 7, 4 (e-: Optat. 1, 2 p. 4, 7. sub-: Vulg. num. 32, 7).

B *i. q. interior pars hominis tam cogitandi quam sentiendi et appetendi capax, i. q. animus, cor, pectus sim. (pleraque ab exemplis tam sub C quam sub A allatis discerni vix possunt. hic posui fere ea quae opponuntur corpori vel partibus eius, praeterea selectissima quaedam):* **1** *proprie:* **a** *strictius (de dis: p. 733, 5):* *opp. corpus vel partes corp.:* Cic. de orat. 1, 194 ab alienis -es oculos manus (*cf. l. 37*) abstinere (Sil. 4, 104. 13, 175. 17, 640 Stat. Theb. 4, 91 Plin. epist. 9, 13, 25. *cf. p. 736, 2*). 2, 33 ut nihil hominum aut auribus aut -bus iucundius percipi possit. 3, 222 est … actio quasi sermo corporis, quo magis -i congruens esse debet (Lucr. 2, 18. 3, 765. 920. Hor. sat. 2, 2, 109 -em corpusque superbum. epist. 1, 8, 7 Prop. 3, 5, 9 Ov. am. 3, 4, 5 epist. 14, 37 rem. 41, 4 *al.* [*nota* trist. 4, 4, 72 duo corporibus, -bus unus erant. *v. p. 733, 31 et Otto, Sprichw. 26*]. Liv. 1, 58, 9 Manil. 4, 150. Sen. benef. 3, 20, 1 [*syn.* interior illa pars]. Quint. inst. 1, 2, 6 *al.* Florent. dig. 49, 15, 26 Gell. 15, 2, 3 Min. Fel. 36, 8. *et al.* [*cf. p. 715, 42*]. *opp.* membra [*cf. p. 715, 45*]: Ov. met. 4, 499 Ps. Quint. decl. 1, 6 p. 8, 12 Prud. ham. 512. *opp.* caro: Cypr. hab. virg. 4 p. 190, 1 Prud. perist. 2, 224 Aug. civ. 14, 15 p. 35, 23 D. *al.*). Ov. met. 5, 568 vertitur … facies et -is et oris (Cypr. ad Donat. 1 p. 4, 4. *cf.* Min. Fel. 31, 5. *v. et p. 736, 1*). Liv. 39, 16, 1 si a facinoribus manus, -em a fraudibus abstinuissent (*v. l. 23. cf. opp.* dextra: Stat. Theb. 10, 657 Paneg. 7, 1, 5).

loci selecti: Enn. scaen. 237 *v. p. 714, 14.* Cic. Mur. 76 nulla re allici hominum -es oportere ad magistratum mandandum nisi dignitate (de orat. 1, 30 Sen. benef. 4, 22, 2. *cf.* Ov. ars 2, 145 capit indulgentia -es [Liv. 25, 1, 8. Apul. met. 6, 20 -em capitur … curiositate]. Sen. epist. 81, 29 quo *ista* [*sc. favor sim.*] -es in se nostras trahant [Plin. nat. 26, 14]. Prud. c. Symm. 2, 145]. *cf. p. 733, 9*). Pis. 1 vultus … qui sermo quidam tacitus -is est (*cf.* Tusc. 3, 31). Lig. 17 calamitas … videtur … improvidas hominum -es occupavisse (Sen. benef. 4, 24, 1 Aug. civ. 2, 5 p. 58, 31 D. *cf.* Liv. 29, 24, 4 praeoccupando. *v. et p. 736, 18. 75*). de orat. 1, 222 ita *orator* sensus hominum -esque pertractat ut *eqs.* (*cf.* Brut. 188 tractantur). 1, 230 omnem eorum importunitatem ex intimis -bus evellisset vis orationis tuae (Mart. Cap. 9, 903 vs. -is intimo. *cf.* Amm. 30, 8, 11 ima -e [Paneg. 3, 24, 3 imis -is sedibus. Mart. Cap. 2, 126 vs. -is ima]. Hil. in Matth. 14, 10 -ium interna. Hier. epist. 39, 1, 3 interiori …-e. *sim.* Sen. Herc. O. 255 secreta -is [Phaedr. 885 Cypr. eleem. 13 p. 383, 13 s. et abdita. Prud. cath. 2, 16 Cod. Theod. 15, 4, 1]. Pers. 2, 74 recessus -is. Stat. silv. 2, 1, 57 -is … arcana [Cypr. zel. 6 p. 423, 5 Prud. psych. 840. *et al.*]. Porph. Hor. sat. 1, 4, 89 penitiora -is. Paneg. 4, 1, 2 operta -ium. Claud. rapt. Pros. 1, 215 -is penetralia. Greg. M. moral. 2, 69 -is radice. *et al.*). 2, 89 ut tota -e Crassum atque omni animo (Arnob. nat. 2, 60 p. 96, 25) intueretur (Catull. 64, 70 [*syn.* toto pectore, toto animo]. Verg. Aen. 4, 100 *v. p. 727, 3.* Ov. ars 3, 424 met. 5, 275 *al.* Sen. Phaedr. 185 dominatur *Cupido* [Apul. Plat. 2, 15]. nat. 7, 1, 1 epist. 45, 5 *al.* Sil. 10, 190 [*plur.; sic et* Quint. inst. 12, 1, 31]. Ps. Apul. Ascl. 1 p. 36, 5 Tert. patient. 4 p. 6, 7 Comm. apol. 138 Treb. Gall. 1, 5 Querol. p. 18, 19 CE 653, 2 [*a. 373*]. *et al. v. et p. 736, 73. 737, 79. 738, 2*]. *cf.* Catull. 68, 25 t. de -e. Flor. Verg. 1, 9 M. t. -s, totus animus. *adde* Hier. epist. 21, 22, 2 plena -e [*al.*]). 3, 197 nihil est … tam cognatum -bus nostris quam numeri *eqs.* 3, 203 *ironia* maxime quasi inrepit in hominum -es (*al. cf. p. 733, 27*). Brut. 94 videtur Laeli -s spirare etiam in scriptis. rep. 1, 67 ut ita fastidiosae mollesque -es evadant civium *eqs.* (*Plato rep. 8 p. 563D ψυχήν*). 4, 3. div. 2, 127 -es mortalium falsis visis concitare (*cf. p. 736, 55*). Catull. 31, 8 -s onus reponit. 62, 37 tacita quem -e requirunt (Tib. 3, 12, 16 Ov. am. 1, 4, 23. 3, 7, 63 ars 1, 602. met. 5, 427 vulnus … gerit [*cf.* fast. 3, 634]. Lucan. 9, 564 Quint. decl. 265 p. 84, 18 Paula Hier. epist. 46, 3, 1. *cf.* Sen. Phaedr. 636 tacitae -is … preces. Mart. Cap. 2, 203 voce -is). 63, 19 mora … -e cedat. 64, 223 expromam -e querellas. Lucr. 3, 645. Verg. georg. 3, 3 cetera quae vacuas (Serv.: curis solutas; *cf. p. 734, 60*) tenuissent carmine -es (Phaedr. 5, 5, 25 Mart. 7, 7, 8. *cf.* Plin. nat. 14, 4 detinentur). Aen. 1, 26 manet alta (Serv.: secreta, recondita) -e repostum iudicium Paridis (Lucan. 6, 228. *aliter p. 716, 55. 727, 39*). 4, 487 carminibus (*cf. l. 80. p. 733, 7*)…solvere (Serv. auct.: cura liberare) -es (Cypr. epist. 63, 11 p. 710, 13 vino [*syn.* anima]. *cf.* Sen.

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dial. 5,9,2 quibus *cantibus* -s resolvatur. *v. et l. 13*). 10,501. 12,246 *signum* turbavit -es Italas *eqs.* PROP. 3,5,21 multo -em vincire Lyaeo (STAT. Theb. 2,365 -es vinxit amor [*cf. p. 735,44*]. silv. 3,3,109. *et al. v. et p. 735,52.59*). Ov. ars 1,241 tunc (*i. vino*) aperit -es ... simplicitas. rem. 503 intrat amor -es usu (fast. 5,31 *deorum* suspectus honorum. *cf.* SIL. 2,515 invadit [*syn.* pectora, animis]). met. 9,654 surdae ... adhibent solacia -i. 10,301 mea si vestras mulcebunt carmina -es (*cf.* VITR. 9 praef. 16 litterarum iucunditatibus instinctas ... -es. MART. CAP. 9, 888 vs. oblectans). Pont. 3, 6, 26 (*in imag.*) -is in aede (*cf.* PRVD. c. Symm. 2,249 templum -is. perist. 10,346). trist. 1, 11, 12 omnis ab hac cura ⌞-s relevata⌟ (⌞ ⌟ *codd.*, cura levata *CE 89,2*) mea est (LYGD. 3, 21 non opibus -es hominum curaeque levantur [TAC. hist. 1, 44, 1]. *cf.* SEN. Phaedr. 444 -em relaxa. SIL. 11, 286 laxarunt. SVET. Nero 41, 2 recreata). *al.* VAL. MAX. 1,7,7. 7,8,8. CELS. 3,24,5 per quae -s exhilaretur. SEN. dial. 5,42,1 purgemus ... -em (SIL. 10,371 INSCR. christ. Diehl 1838 A,1. *cf.* SEN. dial. 7,5,3 pura -s est soluta omnibus malis [*al.*]. AVG. civ. 8, 3 p. 323, 25 D. mundata -e. SACR. Greg. 63, 2 expiatis -bus. 85, 9 purificandis [*al.*]. *et al.*). ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1,26 pertaesum est -es regni. LVCAN. 7, 180 -bus unum hoc solamen erat *eqs.* 9, 295 -es serie ... agitare laborum (APVL. mund. 35 [*gr. p. 400b, 14* ψυχαῖς]). PETRON. 128 v. 7 elusam ... -em. SIL. 5, 18 flore capi iuvenum ... lubrica -em nympha. 10, 330 -s invigilat curis. 11, 200 maculatas crimine -es (*cf.* TAC. ann. 3, 50, 1 pollueri t [*al.*]. PS. QVINT. decl. 14, 3 p. 267,16 corrumpendas expugnandasque [*al.*]. *et al.*). 11,386 (*syn.* corda; *sic et* STAT. silv. 3, 1, 116 CYPR. epist. 6, 2 p. 481, 4 *al.*). STAT. Theb. 5, 448 Iuno arma ... -bus insinuat. 8, 386 qui -e novissimus exit, lucis amor. 12, 494 (*syn.* pectora, *item* silv. 2,2,154 TAC. ann. 6,6,2 MIN. FEL. 27,8 *al.* CYPR. epist. 59,2 p. 667,18. *et al. nota* CE 1424,6 [= INSCR. christ. Diehl 1011] animis pectore -e. *cf. et p. 732,61. 736,46*). MIN. FEL. 1,3 crederes unam -em in duobus fuisse divisam ([*cf. Cic. Lael. 92* animus, *Arist. frg. Diog. Laert. 5,1,20* ψυχή; anima: *vol. II 71,40*]. *cf.* RVT. NAM. 1,493 Victorinus ..., nostrae pars maxima -is. MAXIM. eleg. 5, 115. *v. et p. 732,29*). 38, 6 *al.* TERT. anim. 48 p. 379, 9 angina ... -is. HIER. epist. 22, 17, 2 -s repleta *cibo* torpescit (*cf.* 43, 2, 1 PAVL. PETRIC. Mart. 1, 58). VVLG. lev. 26, 41. Hebr. 8, 10 dando leges meas in -em (διάνοιαν) eorum ([*syn.* corde; *Ier. 31,33* visceribus]. 10, 16). *et al.*

b *latius de anima membra vegetante vel vivificante*: SEN. Herc. O. 537 perge ut ... virus in vestem datum -em per artus adeat. CYPR. GALL. lev. 110 multorum (*sc. animalium*) in sanguine -s est (*lev. 17, 14* anima). AVIAN. fab. 9,14 solitus -is liquerat ossa calor. MART. CAP. 9, 908 vs. Amphion ... rigido in corpore -is iter ... dedit (*i. animam saxis cantu indidit*). DRAC. laud. dei 1, 339 nova forma viri, sine -e parumper (*i. nondum inspirata a deo*). *de separatione animae a corpore in morte* (*cf.* AVG. epist. 79 p. 346,2. *similia v. p. 715, 41 sqq.*): PRVD. perist. 1, 30 lota -s in fonte rubro sede cordis exilit. cath. 10, 34 perist. 5, 359.

2 *meton. de homine ipso* (*fere per hypostasin* [*cf. nostrat.* 'Geist'; *in allocut.*: *l. 70.73. v. et p. 715,48*] *vel per circumlocutionem* [*add. gen.*: *l. 81. p. 734,9. 10.11.13*]; *hic illic videtur poni pro subst. abstracto parum usitato, cf.* NOVATIAN. Cypr. epist. 30,6 p. 554,15 -s inverecunda [*opp.* verecundia]. AVG. civ. 22,23 p. 608,24 D. -s ingrata *i.* '*ingratitudo*' [*v. et p. 715,50*]. *addidi quaedam ubi initia tantum usus sentiri videntur*): **a** *generatim: absol. vel c. adi. et pron.*: CATVLL. 67, 25 impia -s *patris* caeco flagrabat amore (*cf.* LYGD. 4, 59). HOR. sat. 2, 7, 93 urget ... dominus (*i. libido*) -em (*sc. te*) ... et acrīs subiectat lasso stimulos. TIB. 1,2,100 semper tibi dedita servit -s mea, *Venus*. PROP. 1, 14, 18 *Venus potest* etiam duris -bus esse dolor (SIL. 1, 558). Ov. ars 3,720 -s *amantis* semper, quod timet, esse putat. SEN. Herc. O. 399 quae ... -s quicquam deos orabat ullos. LVCAN. 5,371 nil magis adsuetas sceleri quam perdere -es atque perire tenet. PLIN. nat. 2, 241 egressa -s interpretationem naturae festinat legentium animos ... ducere. VAL. FL. 4, 103 placidas ... iura tenentia -es (*i. gentes magis cultas*). SIL. 11, 207 maior Capuā (*i.* '*-e civium*') -s imperterrita *Decii* mole invicta stabat (*cf. Verg. Aen. 10,770 sq.*). 11, 307 -s una (*i. Pacuvius*) ... necis ... Sidoneae tacito volvebat pectore molem. COMM. instr. 1,28,3 subdola -s (gens *vulgo*) ... fera -e moratur. 2, 7, 18 -s patiens fueris: intellege *te* martyrem esse. 2, 33, 5 -s mundo detenta ..., nosti *eqs.* PANEG. 12,22,5 occasionem stolidis ac feris -bus obtulisti in nostra veniendi (BOETH. cons. 3 carm. 8, 19. *cf.* IOH. MAXENT. Conc.S IV 2 p. 24, 4 crassioribus). LACT. inst. 5, 12, 2 o perditae -es (*cf. p. 738,26*). FILASTR. 79, 8. HIER. epist. 32, 1, 2 ut amicae -i (*i. Marcellae*) fatear. VVLG. prov. 15, 15 secura -s quasi iuge convivium. CLAVD. 18, 229. 28,593. AVG. civ. 1, 25 p. 41, 1 D. absit a -e Christiana ..., absit, ... ut -s talis ... cedat (*cf.* 17, 20 p. 250,28 sanctarum. *v. p. 734,19*). 22, 30 p. 631,5 rationales -es. COD. Theod. 16,7,3 pr. lubricas. CONST. Sirmond. 8 desideratum bonis -bus tempus advenit. NOVELL. Valent. 23 pr. noxiae -es. DRAC. laud. dei 4, 46 -s semper avara dat poenas animi. *c. gen.*: VERG. Aen. 8, 205 furiis Caci -s effera ... tauros avertit (*c. gen. nom. propr. ut et* HOR. carm. 3,5,13 hoc caverat -s provida Reguli. PS. DAMAS. epigr. 104,5 devota Severi nec non Cassiae -s dedit ista d⟨e⟩o. *cf. p. 734, 3.9.11*). COMM. instr. 1,15,3 rustica -s hominum ... voverunt hostias *Herculi* (*de synesi cf.* IVVENC. 3, 729 illorum ... -s maculata cruore ... obtruncant). AVSON. 129, 1 p. 429 P. Medeam vellet cum pingere Timomachi -s. PRVD. cath. 12, 149 -s obstetricis ... servat parvulum.

b *speciatim de titulo honorifico* (*cf. O'Brien, Titles of epistolography 1930 p. 17, quae non recte huc refert* HIER. epist. 62, 1): **α** *usus praeparativus*: VITR. 1 praef. 1 cum divina tua -s et numen, imperator Caesar, imperio potiretur orbis terrarum (PANEG. 7,7,1. 9,6,4 quin d. illa -s Caesaris ... locum ... exornari velit. *al.* EVTR. praef. ut tranquillitatis tuae [*i. imp. Valentis*] possit -s d. laetari). PANEG. 3, 15, 1 sacra (*cf. p. 723,49*) -s Iuliani ad honorum fastigia ... respexit (CONST. Sirmond. 8). NOVELL. Valent. 15 pr. -s nostrae serenitatis. Maior. 2,2 augustae -is providentiam. **β** *usus excultus et vigens*: *ad imperatorem*: AMBR. epist. 11, 2 ne sancta (*cf. l. 19*) -s vestra animique tranquillitas (*cf. l. 10*) ... hominis ... adulatione flectatur. EPIST. pontif. 612 Schwartz p. 84, 6 scit ... Christiana -s tua, venerabilis imperator, quoniam *eqs.* (p. 84, 32). *ad episcopum* (*presbyt.*: *l. 19*): AMBR. epist. 50,16 hoc munusculum sanctae -i tuae transmisi (87,2 HIER. epist. 85,1,1 [*ad presb.*]). *ad praef. praet.*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 64, 17 -is vestrae magnitudinem quaeso (*gr. I 1, 7 p. 71, 30* μεγαλόνοιαν). *ad exconsulem*: GREG. M. epist. 8, 33 p. 36, 10 de quibus transmissis ... dulcissima -s vestra valde se erubescere fatetur.

C *de facultate sentiendi et appetendi i. q.* θυμοειδές: **1** *de statu animi sedato vel minus turbido*: **a** *de affectione vel habitu temporario i. q.* διάθεσις, πάθημα *sim.*: Ov. epist. 7, 66 finge ... te rapido ... turbine deprendi: quid tibi -is erit? (*cf.* VAL. FL. 3, 375 socios qua -e revisat. STAT. Theb. 8, 109 quae mihi -s, dum *eqs. paulo aliter p. 721,71. 725,75*). 19,165 nos quoque dissimili certamina -e subimus (*cf.* SEN. epist. 85, 16 haec diversitas -is). ars 2, 445 tepidam ... recalface -em *puellae* (rem. 629). Pont. 1, 3, 7 -e iacens. trist. 4, 3, 32 nec dicere possum, affectum quem te -is habere velim (*cf. p. 736,63*). VAL. MAX. 4, 2, 2 -is ad tranquilliorem habitum inclinatio (*aliter p. 730,54*). SEN. Tro. 1047 quis status -is miseris, ubi *eqs.* (*cf. l. 59*). dial. 5, 25, 6 totum inspice -is tuae habitum (*v. vol. VI 2483,69*). epist. 64, 4 in qua positione -is sim, cum *eqs.* (85, 14 *syn.* habitu). *adde*: QVINT. inst. 6, 2, 26 *indoctis* inest vis -is (*nos* '*Gefühl*') et veritas ipsa morum (10, 7, 15).

b *de motu animi placido vel composito* (*de dis: l. 46*): NAEV. carm. frg. 22 M. eius -em fortuna fecerat quietem (CIC. div. 2,149 ut nunquam liceat quieta -e consistere [SEN. dial. 10,10,5 securae et q. -is est *eqs.* SIL. 6,617. 8,160 [*interpol.?*]. MART. 10,47,5 QVINT. decl. 314 p. 234,6 TAC. hist. 3,12,1 *al. cf.* SEN. dial. 7,4,5 quies -is]. *cf.* CIC. Tusc. 4,8 semper -s erit tranquilla sapientis [*al.* SEN. clem. 2,6,2 SVLP. SEV. dial. 3,15,5. *cf.* COD. Theod. 9,1,5 -is tranquillitate]). CIC. Cluent. 194 neque intellegit pietate ... deorum -es, non ... caesis hostiis posse placari ([har. resp. 23]. Balb. 62 [*syn.* animos]. SEN. Phoen. 183). de orat. 1, 17 eorum qui audiunt -bus ... sedandis (PLIN. nat. 20, 127. *cf.* CIC. de orat. 1, 53 ad lenitatem ... revocandis. CAES. Gall. 7, 64, 7 resedisse). CE 960, 1 (*aet. Caes.*) qui secura spatiarus -e viator (995A, 1 [*aet. Tib.*]. 1429 [= INSCR. christ. Diehl 417], 5 [*pro adv. habet Diehl*]. AMM. 19, 12, 11 SACR. Greg. 95, 4. *cf. l. 41. p. 733, 75*). VERG. Aen. 1, 643 neque enim patrius consistere (*i. tranquillam fieri*) -em passus amor. 4, 449 -s immota manet (*v. vol. VII 1, 498, 76*). Ov. met. 13, 214 ut longi taedia belli -e ferant placida (VAL. MAX. 6, 5,1 MART. 9,79,5. 10,103,11 [*syn.* corda]. AMM. 20,8,11 *al.* CIL IX 2641, 5. *cf. p. 729,70*). trist. 5, 12, 4 carmina laetum sunt opus et pacem -is habere volunt (AVG. util. cred. 18,36 p. 47,18. *cf.* SEN. Ag. 225 -em ... pacifica tuam. BOETH. mus. 1,1 p. 185,9 statum -is pacatissimae). EPIST. Sapph. 14 vacuae (*sc. curis*) carmina -is opus (*cf. p. 732, 79*). SEN. Phoen. 350 modestae deditum -i senem. Herc. O. 1430 lassam deserit -em quies. clem. 2, 5, 4 serena eius *sapientis* -s est. epist. 2, 1 compositae -is ([*opp.* aegri animi]. 94, 60 SIL. 3, 162 *al.* PS. QVINT. decl. 11, 8 p. 213, 28. *cf.* VAL. FL. 7, 245 -em ... repone [AVR. Front. p. 4,15 N. in pectus meum]). QVINT. inst. 6, 5, 9 nondum praemollitas iudicum -es (*cf.* 9, 4, 12 lenire [*syn.* animos]. *v. et l. 49. p. 736,5*).

2 *de motu animi vehementiore*: **a** *generatim* (*de dis: l. 81*): VARRO frg. Non. p. 473, 6 vidit misericordia labasci -em infirmam populi (*cf.* CIC. dom. 59 *filiae* fletus ... omnium -es oculosque flectebant. VERG. Aen. 1, 462 -em mortalia tangunt [GLOSS. IV 452, 36 ⟨tangit?⟩ animos eorum humana miseratio]. SEN. Tro. 1147 omnium -es tremunt, mirantur ac miserantur). Men. 365 saepe totius theatri tibiis crebro flectendo commutari -es ([Tusc. 3, 71. *cf.* GRAN. LIC. p. 20, 7 mutavit [*aliter p. 719,75*]. CAES. Gall. 1, 41, 1 conversae sunt [*al.*]). CIC. Cluent. 44 quae *causa* Oppianici ... -em maxime commovebat (leg. agr. 2, 49 *al.* TAC. ann. 1, 28, 6. *et al. cf.* CIC. Mur. 24 permovere [har. resp. 62 *al. cf.* de orat. 2, 178 aliqua permotione -is]. ac. 2, 48 motu -is aliquo [Att. 3, 8, 4 SEN. frg. 33 QVINT. inst. 4, 2, 115]. de orat. 1, 87 moverentur [2, 70 *al.* LIV. 28, 24, 6 SEN. dial. 4, 2, 4. SIL. 4, 418 *Iovis*. TAC. hist. 1, 26, 1 *al.*]). Sest. 117 cum *Clodius* ... incitata illa sua vecordi -e venisset (*v. vol. VII 1, 930, 43. cf.* de orat. 1, 17 eorum qui audiunt -bus ... excitandis [*v. vol. V 2, 1259, 37. cf.* SALL. Catil. 15, 4 -em excitam].

[*Hofmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1,219 inflammare. 2,190 incendi [*v. vol. VII 1,868,45. 869,14*]. Lvcr. 2,620 stimulat [Sil. 2,355]. *et al.*). de orat. 2,205 ad eorum -es oratione flectendas (*cf. p. 734,70 [sim. v. p. 729,5]. cf. et* Sil. 1, 441 orando fingere -es. *et al.*). leg. 1,32 molestiae, laetitiae, cupiditates, timores ... -es pervagantur. fin. 1,50 hoc ipso quod adest *improbitas*, -s turbulenta est (*cf.* Tusc. 3,11 quorum -s motu quasi morbo perturbata nullo sit [Avg. civ. 14, 9 p. 23,24 D. *et al. cf.* Sil. 7, 221 turbari. Apvl. met. 5, 1 -is perturbatione (*al.*). Avg. civ. 10, 27 p. 443, 25 D. turbelis]. *v. et p. 736,39.59*). Catvll. 65,5 tantis fluctuat ipsa -s malis. Verg. Aen. 5,643 arrectae (Val. Fl. 2,146) -es stupefactaque corda Iliadum (*de admiratione. cf.* Val. Max. 8, 7 ext. 4 stupet -s admiratione. Mela 1, 72 ut -es accedentium *specus* ... consternat. Avg. civ. 22, 34 p. 612, 4 D. stuporem -is). 6, 278 primis ... in faucibus Orci ... habitant mala -is Gaudia (*cf.* Serv. *ad l.*). Hor. sat. 2, 3, 80 luxuria tristive superstitione aut alio -is morbo (*cf.* Sen. epist. 56, 10 mala. 85, 10 vitia [Prvd. perist. 10, 658]. Mart. Cap. 9, 920 affectio). carm. 2, 16, 11 miseros tumultus -is ([*Epic.* τῆς ψυχῆς ταραχήν, *v. Usener, Epicurea 470 p. 301, 6. WSt. 10,1888,180*]. *cf.* Cypr. laps. 25 p. 255,12 -is aestu (*al.* Mart. Cap. 2,140]. Hier. epist. 22, 37, 3 vexationem. Avg. civ. 8, 17 p. 347, 19 D. salum [*v. et p. 725,19*]). Ov. Pont. 4, 11, 19 (*in imag.*) vulnera -is. Val. Max. 4, 1 pr. -es nostras ... transversas ferri. 9, 8 pr. *temeritatis* ictibus hominum -es concussae (Lvcan. 4, 236 Val. Fl. 6, 476. *cf.* Sen. dial. 3,7,3 excussa). Sen. Phaedr. 486 non illum avarae -is inflammat furor (Hier. epist. 52, 6, 5. *cf.* Plin. nat. 2, 118 caeca -s et tantum avaritiae intenta. Sil. 15, 90 avidas -es [*syn.* corda, pectora]. Gell. 3, 1, 9. *et al.*). Tro. 1153 dial. 7, 12, 1. epist. 3, 5 exagitatae -is concursatio. 71, 32 ab hoc *iudicio* ... impetus venient -is (*al.*). Cvrt. 8, 6, 18 quam *spem* humanae -es devoraverunt. Lvcan. 10, 100 quantosne tumores -e gerit famulus *eqs.* ([Optat. 3, 3 p. 77, 5 tumore -is]; *de superbia, iactantia sim. ut et:* Cypr. epist. 66, 5 p. 730, 7 quae -is inflatio [*syn.* animi]. Itin. Alex. 32 -e iactantiae. Itala Col. 2, 18 [Pelag. *in l.* p. 461,15] inflatus -e carnis suae [τοῦ νοός, *Vulg.* sensu]. Amm. 20,9,9 homo super⟨b⟩a⟨e⟩ -is. Vvlg. II Macc. 5,21 propter -is elationem [Avg. civ. 1,31 p. 48,4 D.]. Prvd. perist. 2,208. *et al.*). Sil. 7, 511 patrum Saturnia -es invidiae stimulo fodit (*cf.* Firm. math. 3,7,12 invido -is ardore. Lampr. Alex. 36, 8 vs. livore⟨m⟩ -is [*al.*]. Avson. 191, 31 p. 49 P. -s livida [*al.*]). *et al.*

b *speciatim:* α *de cupiditate, amore, libidine sim.:*
① *de cupiditate, desiderio sim.* (*exempla similia, ubi tamen magis notio contentionis subest, v. p. 727,1*): Catvll. 46, 7 iam -s praetrepidans avet vagari (*cf.* Sil. 15, 348 gestit). 61, 33 coniugis cupidam novi -em amore revinciens *Hymenaeus* (Ov. epist. 6, 71 [*v. et l. 54*]. *cf.* Ps. Apvl. Ascl. 9 cupiditate). Lvcr. 3, 647 in pugnae studio ... dedita -s est (*cf. l. seq.*). Ov. epist. 7, 153 si tibi -s avidast belli ([Lvcan. 6, 29]. Pont. 2, 3, 15 Cvlex 61 inimico pectore). Verg. Aen. 6, 133 si tantus amor -i, si tanta cupido bis Stygias innare lacus. 8, 163 mihi -s iuvenali ardebat amore compellare virum.

② *de amore, libidine sim.* (*v. et l. 44. de bestiis: l. 65. cf.* Varro ling. 6, 47): Plavt. Cist. 209 *v. p. 713,83.* Lvcil. 990 sic laqueis, manicis pedicis, -s inretita est. Cic. Tusc. 4, 75 perturbatio ... -is in amore foeda est (*cf.* 4, 76 inconstantia mutabilitasque). Catvll. 64, 147 cupidae (*cf. l. 43*) -is ... libido ([*syn.* animus]. Sen. Phaedr. 542 Prvd. apoth. praef. 17). 64, 223 nostrae ... incendia -is (Val. Fl. 7, 243). 64, 330 *Thetis* tibi flexanimo -em (-is *codd.*) perfundat amore[m]. 91, 4. Lvcr. 4, 1048 -s unde est saucia (Apvl. met. 5, 23) amore. Verg. Aen. 1, 713 expleri -em nequit *Dido.* Ov. am. 1, 2, 30 nova captiva vincula -e feram (*cf.* met. 4, 62 captis). 2, 9, 28 miserae turbine -is. met. 4, 200 *al.* Sen. Ag. 136 -is obsessae faces. Phaedr. 268 Octavia 561. Colvm. 10, 211 amor ignescit -i. Val. Fl. 7, 194 Sil. 11, 423 Ivv. 6, 317. Nemes. ecl. 2, 3 in ... venerem furiosa -e ruebant. Hier. epist. 22, 7, 2. 45, 3, 2. Inscr. christ. Diehl 1901a, 8 effera ne -em luxuries stimulet. *et al. de actu Venereo:* Verg. georg. 3, 267 ante omnis furor est insignis equarum; et -em Venus ipsa dedit. Maxim. eleg. 5, 55 verecundia -em abstulit ([*cf.* 5,49 ardor]. 5, 102). *et al.*

β *de ira, odio sim.* (*de bestiis: l. 82.83. c. emphasi i. q. animus commotus: l. 84. p. 736,1.6*): Cic. dom. 58 ne absens quidem luctu meo -es eorum satiare potui (Mil. 58 -em oculosque). 61 in quos propter eorum crudelitatem inflammatae -es nostrae fuerant (*cf.* Val. Fl. 4, 255 incensa -e. Sil. 9, 477 flammiferae. 10, 426 flammata). de orat. 1, 220 quid esset iracundia, fervorne -is an *eqs.* 4, 54 perturbata -s (*ibid.* an quisquam potest sine perturbatione -is irasci?). Lvcr. 3, 295 iracunda ... -s ... effervescit in ira (Clavd. 28, 292 iratae. *cf.* Sen. Med. 558 fervidam. Lvcan. 1, 354 caede feras -es animosque tumentes [*cf.* Amm. 22, 11, 5 efferatis]. Sil. 10, 357 rabidam. Prvd. perist. 10,966 effrenae). Verg. Aen. 2, 316 furor iraque -em praecipitant. 2, 407 furiata -e ([Serv. auct.: est figura graeca, μανεὶς τὰς φρένας]. *v. vol. VI 1619,12. cf.* Sil. 6, 514 -em furiata dolore. 17, 293 -es furiabat in iram. Stat. Theb. 2, 423 furibundae crimine -is [*v. vol. VI 1618,63*]). 9, 798. Cvlex 179 ardet -e *serpens.* Hor. sat. 1,9,20 demitto auriculas, ut iniquae -is asellus, cum gravius dorso subiit onus. carm. 1, 16, 22 compesce -em. epist. 1, 2, 60 dolor quod suaserit et -s. Ov. epist. 8, 57 ora mihi pariter cum -e tumescunt (*cf.* ars 2, 378). met. 2, 470 quo *Iuno* ... obvertit saevam cum lumine -em. Val. Max. 3, 3 ext. 2 subito -is inpulsu concitati (*cf.* 9, 11 ext. 4 impetu). Cvrt. 8, 2, 1. Lvcan. 4, 284 fugit ira ... -esque tepescunt. Petron. 107, 3 flectite ... -es satisfactione lenitas. Sil. 6, 317. 10, 407 Varronis sistere -em (*vix ad p. 725,44*). 14, 554 -es crudescunt (*i. exacerbantur. cf. p. 728, 38*). Stat. Theb. 2, 332. Firm. math. 4, 19, 13 -is calore praeposteros. Veg. mil. 3, 12 p. 95, 16 quibus militum -es in odium ... irā ... moveantur.

γ *de timore, metu, sollicitudine sim.* (*de bestiis: infra l. 29 [explicatio rationis naturalis]. 37. cf.* Varro ling. 6,45 metuo ⟨a⟩ -e[m] quodammodo mota[m]. 6, 48. Cic. Tusc. 4, 19 pavorem *definiunt* metum -em loco moventem. Synon. Cic. p. 440,23 B. pavor animi: ... haesitatio -is. Vlp. dig. 4,2,1 'metus' ... -is trepidatio): Enn. scaen. 37 Priamus somnio, -is metu perculsus (*cf.* Sen. Phaedr. 162 -is pavor. Tac. ann. 13, 16, 4 consternatio -is [*al.*]. Firm. math. 8, 6,7 trepidatione -is). Plavt. Epid. 530 *v. p. 713,83.* Cic. Verr. II 4, 113 tanta superstitio ... -es ... Siculorum occupavit *eqs.* (Cvrt. 4, 6, 12. *cf.* Liv. 27, 37, 5 liberatas religione -es [39, 15, 3 Sen. nat. 6, 3, 3]). dom. 141 di ... istius ... -em cura me⟨tu⟩que terrebant (Ov. met. 1, 357 *al.* Sen. frg. 33 Octavia 230. *cf.* Cic. nat. deor. 1, 86 esse perterritas [Bell. Afr. 88, 2 animum -emque. Amm. 20, 11, 25]. Lvcr. 1, 132 terrificet [4, 33]. Clavd. 26, 249 horrificant. *v. et p. 713,83*). de orat. 1, 121 ut ... tota -e atque artubus omnibus contremescam. Tusc. 4, 36 tabificae -is perturbationes, aegritudinem ... et metum. Catvll. 66, 8 -s anxia pervigilat (*v. vol. II 202, 31. cf.* Epiced. Drusi 398 anxia -is. Stat. Theb. 12, 193 anxia -em). Lvcr. 3,152 ubi ... est commota metu -s (*cf.* Ov. met. 1,55 motura [*v. et l. 12. 13*]. 3, 299 ventosa magis cervorum frigida -s est *eqs.* (Ivv. 1, 166). 3, 1022 eadem -s metuit (*cf.* Hor. epod. 7, 16 -es perculsae stupent [Petron. 89 v. 41 Hist. Apoll. 38]. carm. 2,19,5 trepidat. Lvcan. 6, 596 -s dubiis percussa [perculsa *U, Housm.*] pavet [Plin. nat. 2, 54]. Sil. 2, 568 horret [Tert. nat. 1, 7 p. 69, 3]). 3, 1049 sollicitam ... geris cassa formidine -em (Ov. fast. 3,362 trist. 3,8, 20. Sen. epist. 101, 8 [collecta *codd.*]. Cvrt. 4, 13, 2 Amm. 14, 11, 7 *al.*). 6,51 pavidis ... pendent -bus saepe (Lygd. 4,8. Sen. Phaedr. 1082 p. sonipedes -e exciti. dial. 3, 20, 5 Petron. 89 v. 17 Amm. 20, 3, 1 *al. cf.* Lvcan. 1, 523 trepidas [*al.* Pers. 5, 35 Sil. 4, 328]). Caes. Gall. 1, 39, 1 ut timor ... omnium -es animosque perturbaret (7, 84, 5. *cf.* Liv. 3, 60, 10 turbatis -bus [*al.* Sil. 10, 449 *al. cf.* Liv. 7, 26, 5 oculis ac -e turbatum]). Bell. Hisp. 31, 6 *clamor et crepitus* inperitorum -es timore praepediebant (*cf.* Sen. Oed. 798 premat [*v. l. 45*]). Sall. Iug. 41, 3 ubi illa formido -bus decessit (Verg. georg. 4, 357 percussa [*cf. l. 32*] ... -em formidine mater [Sen. nat. 6, 29, 3]. Aen. 3, 47 ancipiti -em f. pressus. Cvlex 200 Sen. epist. 66, 3 *al.* Sil. 10, 543). Verg. Aen. 11,357 si tantus habet -es et pectora terror. 12,468 hoc concussa metu -em Iuturna (*cf.* Val. Fl. 5,550 incussit -em pavor. *v. et l. 32.44*). Sen. Herc. O. 712. epist. 104,10 consternata semel -e (147, 7. *et al.*). Val. Fl. 6,181. Sil. 3,557 ancipiti -em labefacta timore. Stat. Theb. 2,250 Ivv. 13,220. Amm. 20,4,8 pavore -e confusa (*al. cf. l. 62*). *et al.*

δ *de dolore, aegritudine, maerore sim.* (*v. et supra l. 25. cf.* Synon. Cic. p. 434,22 B. maeror ... confusio -is): Pacvv. trag. 60 quae aegritudo insolens -em attemptat tuam? Laber. mim. 90 concitata, mobilitata -e (*cf.* Apvl. met. 8, 8 percitae). Cic. Cael. 60 facta ... mentio ... -em dolore impedivit. Verg. Aen. 9, 292 percussa -e dedere ... lacrimas. 11, 3 turbata ... funere (*i. dolore ex funeribus suorum*) -s est (*cf.* 12, 160 tristi turbatam vulnere -is. 12, 599 -em turbata dolore. Ov. trist. 3, 3, 47. Sen. frg. 44 perturbatae -is [*al.*]). Lygd. 4, 19 -i deus utilis aegrae (*v. vol. I 941,25. cf.* Lygd. 6, 34 tristi [Ivst. 12, 15, 3]. Ov. Pont. 2, 11, 11 maestae. Vvlg. lev. 10, 19 lugubri). Ov. met. 12, 582 Ib. 115 Pont. 1, 1, 67. 1, 3, 3 confusae ... -i (*cf. l. 51*). *al.* Sen. contr. 9,6,2 deploratae -is adfectu. Sen. Phaedr. 859. Tro. 950 labefacta -s succubuit. epist. 28, 1 tristitiam gravitatemque -is. *al.* Petron. 11, 8 exulceratae -es. Val. Fl. 3, 365 Sil. 17, 344. Stat. Theb. 10, 363 -s humilis luctu. Paneg. 2,25,4. *et al.*

ε *de gaudio, laetitia sim.:* Cic. Tusc. 3, 41 (*ex Epicuro, cf. Usener, Epicurea 67 p. 120*) -is laetitiam. *ibid.* laetantem ... -em ita novi *eqs.* (Germ. 135 ferri ... invento -s est laetata metallo. *cf.* Plin. epist. 7, 4, 6 v. 6 gaudere). Catvll. 64,236 ut laeta gaudia -e agnoscam (Ov. am. 2, 15, 3 Sil. 3, 674). Ov. Pont. 2, 1, 17 gaudia Caesareae -is (Lvcan. 9, 1040 Petron. 89 v. 17 Sil. 16, 580. *cf.* Ov. trist. 5, 8, 21 ne ... totā capias fera g. -e. Sil. 14, 679 Stat. Theb. 2, 205. *v. et l. 75*). 3, 4, 50 ad laetitiam -s mea segnis erat. Sen. contr. exc. 8, 6 -es gaudiis occupatae (Petron. 113, 4 Apvl. flor. 16 p. 72). *et al.* (*cf. p. 738, 11*).

III **Mēns *dea Romanorum*** (*v. Marbach, RE XV 1932,936 sq.; Altheim, Röm. Religionsgesch. II 124 sq.*): *publica: sine epith.:* Cic. leg. 2, 19 olla, propter quae datur homini ascensus in caelum, -em, Virtutem, Pietatem, Fidem *eqs.* (2,28). nat. deor. 2, 61 ut ea ipsa vis nominetur deus ut Fides, ut -s quas in Capitolio dedicatas videmus proxume (*a. 115*) a M. Aemilio Scauro (*cf.* Plvt. Rom. 5 τὸ τῆς Μέντις καλούμενον ἱερὸν — Γνώμης ἂν νομίζοιτο — Σκαῦρος Αἰμίλιος [*sc.* ἱδρύσατο]). 2, 79 intellegitur prudentiam ... et -em (*cf.*

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 715,65) a deis ad homines pervenisse (ob eamque causam maiorum institutis -s Fides Virtus Concordia consecratae et . . . dedicatae sunt) (3, 47. 88). FAST. ann. Maff. Iun. 8 (Dessau 8744) -i in Capit(olio). OV. fast. 6, 241 -s (*cf. p. 715,65*) quoque numen habet. -is delubra videmus vota metu belli, perfide Poene, tui ([*a. 217*]. 6, 245. LIV. 22, 9, 10 aedes . . . -i vovendas esse. 22, 10, 10. 23, 31, 9. 23, 32, 20). PLIN. nat. 2, 14 innumeros ... credere *deos* atque etiam ex vitiis (*cf. app. crit.*) hominum, ut Pudicitiam, Concordiam, -em, Spem *eqs.* LACT. inst. 1,20,13 -em quoque inter deos senatus conlocavit, quam . . . si habuisset, eiusmodi sacra numquam suscepisset (epit. 15, 6). CIL X 6512 magistri -(i) signum dant (6513). *c. epith.*: Mens Bona (*cf.* PROP. 3, 24, 19 -s B., si qua dea es, tua me in sacraria dono. OV. am. 1, 2, 31 -s B. ducetur manibus post terga retortis [*sc. in triumpho Cupidinis*]. PERS. 2, 8 *et* PETRON. 88, 8, *quos locos quidam huc ref., v. p. 728,55*): CIL I² 1510, 1 ⟨-ei Bo⟩nae serveis contul(erunt). 1616, 3 mag(istri) B. -i d(e) s(uo) fac(iundum) coer(avere). 1817,7. 1818,1 X 472,2. 4636. XIII 1673,2 (*a. 198*) B. -i ac R⟨e⟩duci Fortunae. XIV 3564, 1 -i B., Saluti. INSCR. AEMitt Öst. 19 p. 206 (*Aquileiae*) Bonai -i. INSCR. Garrucci, Monete d'Italia n. 37 sqq. (*Paesti*). *nota*: INSCR. numm. Cohen III² p. 393 n. 30 (*aet. Pertin.*) -i Laudandae. *privata*: TERT. nat. 2, 11 p. 115, 16 deam ⟨-em, quae faciat -em bonam aequ⟩e et malam (*suppl. Oehler*). AVG. civ. 4, 21 p. 171, 10 D. deae -i *commendare nascentes*, ut bonam haberent -em (7, 3 p. 276, 31. 277, 11).

dub. an huc pertineat: CIL VI 31566, 3 (*aet. Aug.*) ⟨for⟩mam -is attrib(utam) ⟨r⟩ivo aquae Augustae . . . ⟨ampliavit⟩ (*suppl. Momms., qui* f. -is *censet esse ductum in aquam Augustam influentem, quo ampliato maior aquae copia rivalibus praestari potuerit. nomen datum esse a signo vel templo -is deae proxime collocatae putat Lommatzsch per litt.*).

syntact.: *abl. qual.: p. 714, 5. 717, 77. 82. 718, 28 al. gen. qual.: p. 717, 82. 718, 24. al. abl. limit.: p. 718,2. 24. 720,9. 728,41.64. 730,14.32.38.50. al. acc. gr.: p. 717,5. 719,44. 76. 720,66.80. 721,8. 723,28.46. 727,53.79.80. 728,39. 732,42. 733, 22. 735,58.80. 736,27.44.45.47.49.58. adde* AVSON. 176, 13 p. 40 P. -e⟨m⟩ bonus. *gen. obi.: p. 717,43. 726,38; (c. gen. gerund. vel gerundiv.: p. 717,62. 726,42. 727,15). gen. respect.: p. 718,26.31. 725,9. 727, 39. 728,23. 730,21. 736,27. ad c. ger.: p. 727,25.* de: *p. 724,62; (c. gerund.: p. 726,49).* adversus, contra, erga, in: *p. 728,47 sq. inf.: p. 720,5. 726,51. 727,16.* quasi: *p. 724,62. 726,76.* ut: *p. 726,57. 728,49.* in -em venit (est), in -e habeo *sim. (c. struct.): p. 723, 52 sqq.*

de numero: sing. de pluribus (*exempla selecta. saepe abl. fere adverbialiter posito*): CIC. nat. deor. 2, 71 ut *deos* . . . pura . . . -e veneremur (*at plur. concinnitatis causa e. g.* PETRON. 44, 18). CAES. Gall. 6, 41, 3 *v. p. 719,23.* VERG. Aen. 8, 440 huc advertite -em. 9,292 percussa -e dedere *eqs.* LIV. 39, 16, 1 manus . . ., -em. QVINT. inst. 1, 1, 16 formandam . . . -em infantium (*sim. saepe*). IVV. 15, 130 in quorum -e pares sunt . . . ira atque fames. TREB. trig. tyr. 3, 6 amor . . . erat in Gallicanorum -e (gente *codd.*) populorum. ITALA (*recc.* LX) *et* VVLG. I Macc. 11, 49 infirmati sunt -e sua (διανοίαις, *Itala rec. B* sensibus). SACR. Greg. 60, 1 ut . . . et corpore tibi placeamus et -e. *audacius*: CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3,2/3 p. 55,5 creaturae . . ., licet habeant ut sint -s *eqs.* *plur. de uno* ([*v. et p. 714, 35*]. *vix huc pert.* VERG. Aen. 9, 184. *ad synesin pertinet, ubi sing. collective usurpatur, e. g.* COD. Theod. 16, 5, 26 nemo *haereticorum* audeat . . . eorum . . . nomina pollutis -bus usurpare. *ceterum hic illic dubites an plur. legitime de cogitationibus dicatur, e. g. l. 62. concinnitatis causa plur. videtur positus esse e. g. l. 66*): APVL. Plat. 1, 2 ni Socrates humilitatem cupidinis ex eius -bus expulisset (*syn.* animum). 2, 16 quod malitia perfecta seditionem -bus pariat. CE 1552 B 1 (*s. II*) *v. p. 722, 53.* TERT. pall. 6 p. 955, 1 Oe. quis oculis in eum potest, in quem -bus non potest? (*nisi potius i. q. cogitationibus*). VLT. SYLL. gramm. IV 219, 4 vs. -bus insere dicta. EVAGR. alterc. p. 47, 1 B. recedit . . . de -bus meis . . . diabolus. NOVELL. Theod. 1, 5 nisi hoc idem . . . nostris (*i. imperatoris*) -bus intimetur. GREG. M. moral. 5, 73 in suas -es dominum recipit *David* (*opp.* aliena corda). PASS. Thom. p. 151, 8 si . . . possit eam revocare ad -es suas.

sensu ***attenuato:*** *-s c. adi. pro subst. abstr.: v. p. 733,52. abl. -e c. adi. pro adv.* (*usus seris demum temporibus certo tribuendus [cf. et p. 725,4. 734,51]. sane vix huc pertinent exempla quae ex Lucr. affert cum aliis Diels, SB Berl. 1922,48, ita ut e.g.* sagaci -e *idem valeat quod sagaciter,* minitanti -e *i. q. minitabiliter [v. p. 717, 26. 728,17]. etsi non dubites quin passim apud quosdam scriptores serae latinitatis notio attenuata [fere i. q. 'modo', cf. subi.* animus *l. 83,* voluntas *p. 738, 1 et gr. p. 738, 4] deprehendatur, tamen alii ut* GREG. TVR. *[v. Bonnet, Lat. de Grég. 467] ab hoc usu abhorrent. adde quod adi. saepe vel postponitur [cf. e. g. p. 729,55.63.82 et* GREG. TVR. Franc. 4, 39 p. 173, 2 -e amara] *vel diiungitur [cf.* CLAVD. 15, 492 cauta qui -e. CE 653 (= INSCR. christ. Diehl 3658), 2 tota nos -e]): PORPH. Hor. epod. 7 pr. qui furiosa -e instaurare bellum . . . conabantur (*pro adv. habet Landgraf, ALL 9, 1896, 564*). carm. 3, 5, 53 solent principes . . . amicos . . . otiosa -e relinquere. COMM. instr. 1, 28, 3 *v. p. 733, 68.* AMBROSIAST. in Eph. 6, 18 p. 402ᴮ ut animus sedula -e intentus sit . . . in dei legem (PARTHEN. epist. 14). HIER. epist. 48, 4, 1 audio pontificis et populi voluntatem pari -e congruere. 61, 4, 2 tota -e dormitas ([*iocose de Vigilantio*]. CLAVD. 22, 143 t. -e remissum. RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 64, 32 pro fide t. -e certari [*gr. I 1, 7 p. 77, 3* ἐκθύμως, *15 p. 374,26* promptos]. INSCR. christ. Diehl 1591,3 t. -e aderenti . . . filiae. 1857a [*s. IV ex.*] t. -e devotus. *et al.*). in Ier. 1, 59, 1 omnes perfecta -e credentes erunt thronus dei. AVELL. p. 124, 18 ut . . . honorificentiam vobis prona -e persolvam (CASSIOD. var. 1, 1, 6 *al.*). CASSIOD. var. 4, 20, 2 cum in dispendio pauperum detestabili -e versetur. 12, 2, 5 ut tributa . . . devota -e persolvat (compl. in I Thess. 4, 1. *et al.*). compl. in I Tim. 1, 3 ea . . . fixa -e custodiunt. in act. 26, 19 cui Agrippa iucunda -e respondit. 26, 32 cui centurio improvida -e dissentiens *eqs.* in I Ioh. 3, 14 si eius praecepta fideli -e faciamus. *al.* (*v. Stangl, Bl. bayr. Gymn. 1898, 275*). HIST. Apoll. 3 simulata -e (*cf. p. 729, 68*) ostendebat se . . . pium genitorem (*aliter Klebs, Apoll. aus Tyrus 259*). CE 712 (= INSCR. christ. Diehl 1644; *post a. 553*) quem candida -e nutristi. *et al.* (*cf. Armini, Eran. 23, 1925, 161*).

stilist.: *in lusu verborum (c. assonantia, de qua v. et Wölfflin, Ausgew. Schr. 266*): CIC. Phil. 13, 24 cum in gremiis mimarum mentum -emque deponeres. PVBLIL. P 52 plu⟨re⟩s amicos mensa quam -s concipit. MART. 7, 18, 12 cui non mentula -sque cadit. SIDON. epist. 7, 14, 3 humana substantia rectius mole quam -e censenda est. *rimus*: HIER. epist. 110, 3, 2 dente maledico . . ., -e veridica (*cf. Wölfflin, ALL 1, 1884, 383*). *oxymoron*: ENN. ann. 202 *v. p. 718, 66.* PAVL. NOL. carm. 10, 156 non etenim mihi -s demens. AVG. civ. 1, 33 p. 50, 4 D. o -es amentes! (PETR. CHRYS. serm. 12 p. 224ᴬ ut *diabolus* -em faciat a.). *zeugma* (*cf. l. 20. 21. p. 720, 25. 728,62. 730, 8*): AVG. civ. 12, 21 p. 546, 9 D. viam rectam sequentes . . . a vano . . . impiorum circuitu iter fidei -emque avertamus. *apostrophe (paulo aliter p. 733,70.73. cf. vol. II 104,63)*: VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 tenebris involuta mortalium -s, in quam late patentem errorem . . . precationes . . . spargis! LVCAN. 7, 552 hanc fuge, -s, partem belli ([COMMENT.: apostropha ad se]. SIL. 12, 497 quo, -s aegra, vocas? VEREC. satisf. 41 -s, oppressa iaces).

deriv.: mentalis, mentio, mentior. *compos.*: amens, admens, conmens, demens, menceps. *Hofmann.*

ᵘmēnsa, -ae *f.* [*a metiri,* = *umbr.* mefa (spefa) *'mensam vel libum (pensam)'; v. Kretschmer, Glotta 8, 1932, 79 sqq. J. B. H.*]

de originatione: VARRO ling. 5, 118 (*cf. etiam l. 45 sqq.*) quod a nobis media et a Graecis mesa, -a dict⟨a⟩ potest (*cf.* PLVT. symp. 8, 6, 5 p. 726ᶠ μῆνσαν . . . τὴν τράπεζαν ἀπὸ τῆς ἐν μέσῳ θέσεως): nisi etiam quod ponebant pleraque in cibo mensa. ISID. orig. 20, 1, 1 ab esu et comesu -ae factum vocabulum; nullum enim alium habet usum. *de scriptura (cf. l. 64)*: CHAR. gramm. p. 73, 1 B. -am sine n littera dictam Varro (*cf. supra l. 39*) ait, quod media poneretur; sed auctores cum n littera protulerunt, Vergilius saepe. sed et -am cum 'n' posse dici idem Varro ait, quod et mensa edulia βρωτά in escolenta ponerentur. *scrib.* mesa (*cf. etiam p. 743, 54. 744, 61*): INSCR. Ost. (Epigraphica 1, 1939 p. 29) I 27 (*a. 154*) *et passim in tit. christ.* meza: INSCR. christ. Diehl 1573. *compendia*: men: CIL VIII 13188. m: INSCR. christ. Diehl 3711 A INSCR. NSc. 1922 p. 369. msa: INSCR. christ. Diehl 3719a. mens(am?): *ibid.* 4324. *de notione* (*cf. et l. 70. p. 743, 33. 76*): GLOSS. τράπεζα. II 563, 21 da me⟨n⟩sa⟨m⟩ παράθες. *gr. plerumque respondet* τράπεζα (*aliter p. 739, 19*). *de re v. Kruse, RE XV 1932, 937 sqq. A. de Ridder apud Daremb.-Saglio s. v. legitur inde ab* NAEVIO, ENNIO, PLAVTO *per totam latinitatem.* [*val.* masa, *it.* mesa, *francog.* moise, *hisp.* mesa. *M.-L.*] [*e coni. prob.*: SEN. contr. 9, 2, 24. VVLG. IV Esdr. 9, 19 -a (*Bensly,* mense φ ψ) indeficienti. *e coni. dub.*: NOVIVS Atell. 15 si tres -ae sint (*Ribb., qui de epulo in aede Herculis instituendo cogitat,* menses im *sim. trad., alii alia coni.*) in aede. AETNA 19 -am *pro* mentem *coni. Schwartz.* SEN. nat. 3, 18, 3 -ae *pro* me *coni. Joh. Müller.* PROB. app. gramm. IV 198, 30 ⟨tensa⟩ non ⟨t⟩esa (*Buech.,* -a non mesa *Gundermann; cf. Heraeus, ALL 11, 1900, 323*). AMM. 25, 4, 4 *v. s.* mensura (*p. 768, 38*). *dub.*: VARRO Men. 184 decem -is (*codd., Bolisani;* messis *Buech., Her.*) ubi una saepiant granaria. *loco manco*: FRONTO p. 141, 11 N. CIL VI 9112 porticum cum -is item labrum (*an ad p. 743, 65?*).]

I *i. q.* ***pars panicia dimensa*** *eduliis consecrandis subdita* (*cf.* SERV. Aen. 1, 736. 7, 111 panicias -as id est epularum sustentaculum. CLAVD. DON. Aen. 3, 257 p. 300, 15 ex frumento confectae diis penatibus consecrantur. GLOSS.ᴸ I Ansil. ME 512 -as nunc pani[fi]cia⟨s?⟩ deorum Penatium dicit *Vergilius [l. 75 sq]. v. Kretschmer loco l. 38 cit. et Enk, Mnem. 41, 1913, 386 sqq.*): VERG. Aen. 3, 257 (*sensu ambiguo ut in vaticinio*) ambesas . . . malis absumere (7, 125 consumere) -as ([SERV.: panicias scilicet]. *cf.* 3, 394 -arum morsus). 7, 116 etiam -as (*cf. 7, 111* Cereale solum) consumimus. PS. AVR. VICT. orig. 10, 5 crustam . . . de farreis -is, quas sacratas secum habebat, comedisse (*cf.* 11, 1. 12, 1 sqq. *de interpret. Domitii*).

II *i. q.* ***tabula dimensa*** *et res inde confecta*: **A** ***strictiore sensu*** *i. q. supellex domestica* (*cf.* PAPIN. dig. 33, 10, 9, 1 VLP. dig. 33, 7, 12, 28. 40 PAVL. dig. 33, 7, 18, 13. 33, 10, 3 pr. *et* 3. *v. et p. 739, 3*), τράπεζα, *abacus* (*imprimis cibis ministrandis vel reponen-*

[Buchwald-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dis; aliter e.g. l. 19.29.33.36.37): **1** *in univ. de forma, partibus, generibus, pretio sim. (fusius* PLIN. nat. 13, 91sqq. ISID. orig. 20, 1): CATO agr. 10, 4 *et* 11, 3 -as II (*inter supellectilem oleti vel vineae recenset*). VARRO ling. 5, 118 -am escariam cillibam (*cf. l. 7*) appellabant; ea erat quadrata ut etiam nunc in castris est ([PAVL. FEST. p. 77 e. -ae quadratae (AVG. quaest. hept. 2, 104 p. 161, 5 quadrae)]. 5, 121 -a vinaria rotunda nominabatur cilibantum [PAVL. FEST. p. 43 cillibae (*cf. l. 4*) -ae rotundae. *cf.* SERV. Aen. 1, 723 *apud Romanos* duae -ae erant, una epularum, altera poculorum]). 5, 125 vasaria -a ... vocabatur cartibulum. 5, 126 tertium genus -ae ... vocabatur urnarium. rust. 3, 5, 15 axis, qui pro -a sustinet rotam radiatam (*cf.* 3, 5, 16). HOR. sat. 1, 3, 13 -a tripes (*cf. l. 34 et l. 13*). PROP. 4, 8, 44 reccidit in ... suos -a supina pedes (*cf. etiam l. 12.34.43.47 et* Ov. met. 8, 661 MART. 12, 29, 14. *et al. sim.*: CIL XIII 258 -as [*fort. ad B 2 a*] cum basibus [*cf. etiam p. 743, 55*]. *huc spectat*: FEST. p. 177 quae *signa Nixorum* ibi [*sc. Corinthi*] subiecta fuerint -ae [*fort. ad B 1 a. cf. Mielentz, RE XVII 781, 21*]). Ov. am. 2, 11, 48 tumulus -ae quilibet instar erit (*cf.* PRISC. periheg. 166 -ae formam [*Dionys. periheg. 175 τραπεζίῳ*]). ars 3, 209 expositas -a ... pyxidas. *al.* SEN. contr. 2, 1, 11 -am et lacunaria ... intueri (*item de luxuria -arum*: SEN. benef. 7, 9, 2. dial. 5, 35, 5 -am ... crebris distinctam venis [*cf.* 9, 1, 7 PETRON. 119 v. 28 PLIN. nat. 13, 96]. LVCAN. 9, 430 extremo ... epulas -asque petimus ab orbe [*cf.* SIL. 13, 354]. PLIN. nat. 13, 91 -arum insania. MART. 6, 50, 4 emit. 7, 48, 1 cum -as habeat fere trecentas. 11, 29, 7. 11, 70, 8 IVV. 1, 75. VLP. dig. 34, 2, 19, 14 in coronis -arum gemmae. CLAVD. carm. min. app. 10, 1. *et al. v. etiam l. 28 et 41sqq.*). CELS. 8, 19 *digiti luxati* super -am ... intendi debent. SEN. dial. 11, 11, 6 lēvati ... -arum orbes (*cf.* MART. 9, 59, 7 *et l. 42. p. 741, 17.20 al.*). ASCON. Mil. p. 32, 6 -is et codicibus librariorum (*cf. p. 744, 42*). PLIN. nat. 13, 94 -am ... operimento lamnae vestitum. 13, 98 -ae vitia. 16, 185 *de ratione fabricandi. al.* STAT. silv. 1, 3, 64 alternas gemino super aggere -as. MART. 10, 62, 3 delicatae ... chorus -ae (*in usu scholarum. cf.* GLOSS. I p. 384 abacus est -a vel tabula geometricalis). 12, 32, 11 tripes grabatus et bipes -a. SVET. Aug. 73, 1 *Augusti* parsimonia apparet ... lectis (*cf. p. 741, 34*) atque -is. TERT. apol. 23, 1 (*in usu magico*) et caprae et -ae divinare consuerunt. AVG. conf. 8, 6, 14 supra -am lusoriam. ORIGO Rom. chron. I p. 144, 12 (= SVET. frg. p. 319, 4) *Numa* (*cf. p. 743, 37*) adinvenit ... -as (*aliter* ISID. orig. 20, 1, 1 primus Daedalus -am ... fecit). *et al.* *de materia -arum* (*cf. et p. 743, 39.42. 744, 46*): CIC. Verr. II 4, 37 citream (*v. vol. III 1206, 9sqq. cf.* APVL. met. 2, 19 -ae ... citro et ebore nitentes. TERT. pall. 5, 4 p. 952, 6 Oe. pro -a ... Mauretaniae [*syn.* orbem citri]). Ov. met. 12, 254 pede convulso -ae acernae (*cf. p. 741, 9.* MART. 14, 90tit.). PETRON. 73, 5 totas argenteas (ALF. dig. 34, 2, 28 GAIVS inst. 4, 27. PAPIN. dig. 33, 10, 9, 1 a. vel argento inclusas. *cf.* IVLIAN. dig. 18, 1, 41, 1 -am argento coopertam [*cf. l. 30*] ... pro solida vendidisti). PLIN. nat. 12, 5 ebore ... -arum pedes (*cf. l. 41 et* VLP. dig. 33, 7, 12, 28. 43 -as eboreas. SCHOL. Iuv. 11, 127 eburnea). 16, 68 e brusco fiunt et -ae nigrescentes. MART. 2, 43, 10 fulcitur testā fagina -a. IVV. 11, 117 domi natas nostraque ex arbore -as (SCHOL. nucinas). BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 11 p. 268, 4 ex ligni materia. CIL VI 10353 marmoream (X 6683).

2 *in usu epulantium* (*cf. p. 738, 43*): **a** *elocutiones notabiliores (sensu proprio plerumque servato)*: *-ae adhibere ministrantes (cf. p. 741, 48), musicos (cf. p. 741, 65), scurras sim.*: NAEV. com. 26 tibi servi multi apud -am adstant (VAL. FL. 2, 416 -is [MART. 8, 56, 13. SVET. Tib. 61, 6 *nanus*]). CAECIL. com. 195 destituit omnes servos ad -am ante se. CIC. Tusc. 5, 61 ad -am ... consistere (PETRON. 49, 5). VAL. FL. 3, 159 dulci festis adsistere -is pectine (*cf.* IVV. 6, 365, 4 sacrae ... -ae). PLIN. epist. 9, 17, 1 moriones -is inerrabant (*cf.* paneg. 49, 8 oberrat). AVIEN. Arat. 833. AMM. 14, 11, 16 tori ministros et -ae. MACR. Sat. 7, 1, 14 Didonis -a ... habuit ... cithara canentes. *et al.* *ad -am accedere, accumbere, invitare, admittere sim.*: LVCIL. 443 cum accumbimu' -a (ACC. trag. 218 -am [APVL. met. 4, 7. 8, 8. 10, 17 *de Lucio in asinum converso. et al.*]. IVVENC. 1, 757 vitali [*sc. in caelo*] a. -ae. *cf.* SEN. dial. 2, 15, 1 recumbere infra [*cf. etiam l. 84*] -am vescique cum servis. STAT. silv. 4, 2, 33 mille ... discumbere -is [AMM. 31, 5, 6 in nepotali -a]). VERG. Aen. 7, 176 perpetuis (SERV.: longis) ... considere -is. 8, 174 sociorum adsuescite (*cf. p. 740, 8*) -is. 10, 515 adiit (QVINT. decl. 301 p. 187, 16. *cf. etiam p. 740, 11*). LYGD. 6, 59 nostrae convivia -ae (Ov. met. 1, 165 Lycaoniae [Ib. 431]. 12, 222. LAVS Pis. 13, 5 Ganymedeae. MART. 8, 39, 1 Palatinae. *et al. cf.* SYMPH. praef. 3 post dulcia pocula -ae). Ov. fast. 6, 306 -ae ... adesse deos. LIV. 26, 25, 12 eum ne quis urbe, tecto, -a, lare reciperet (*cf.* TERT. patient. 3 p. 3, 21). SEN. dial. 5, 15, 3 ad regiam adhibitis -am ([COLVM. 1, 8, 5 -ae. 11, 1, 19. CLAVD. 22, 153. *v. et p. 742, 33. 65*]. *cf.* epist. 47, 15 admovebo). epist. 47, 8 ad ... -am ... accedere (HIER. epist. 64, 2, 3 sacerdotalem). VAL. FL. 2, 190 domos -asque petunt (SIL. 13, 272). 8, 230 invisere (STAT. silv. 4, 2, 53 revisit). SIL. 7, 176 cepere volentem ... -ae. 13, 292 contingit (*aliter p. 741, 1*). MART. 8, 51, 19 decus -ae. IVV. 3, 169. 5, 4 iniquas Caesaris ad -as. 8, 178 nec -a remotior ulli (*cf. l. 67 et* PLIN. epist. 2, 6, 3 quos -a et toro aequavi. SPART. Hadr. 17, 5 de ... -is ... ultimis [*aliter p. 742, 69*]. HIER. epist. 22, 29, 3 -a diversa). AVSON. 401, 25 p. 233 P. nec -ae accomodus ulli. VVLG. II reg. 9, 7 comedes panem in -a mea (III reg. 2, 7 *al. cf.* II reg. 9, 10 super -am). Sirach 31, 12 supra -am magnam (*allegorice interpret.* AVG. serm. 31, 1, 2) sedisti? (*cf.* GREG. M. epist. 4, 37 p. 274, 3 ad -am ecclesiae [*cf. p. 742, 5. aliter p. 742, 57*] ... consedisse). *et al.* *ad -am adeunt bestiae* (*cf. p. 739, 65*): VERG. Aen. 3, 213 *de harpyis* (*cf. p. 742, 35. 78*). 7, 490 cervus -ae ... adsuetus (VAL. FL. 7, 124 canis) erili (CALP. ecl. 6, 36 -ae ... porrigit ora. SIL. 13, 120). PLIN. nat. 10, 208 *aspis* ad -am ... veniens. *et al.* *de sanctitate -ae hospitalis* (*cf. p. 741, 74.76. 743, 24*): VERG. Aen. 10, 459 per patris hospitium et -as, quas advena adisti (*cf.* PAVL. FEST. p. 124. QVINT. decl. 301 p. 187, 28 per ius [*v. et p. 741, 78. 742, 19*] -ae communis). Ov. am. 1, 4, 27 -am tangunt quo more precantes. VAL. MAX. 2, 1, 8 apud sacra -ae (4, 2, 3. 5, 3, 3 a s. perfidae -ae ... avulsum. *al.* SEN. Thy. 981 STAT. silv. 4, 2, 63 QVINT. decl. 321 p. 263, 7. *et al.*). PETRON. 64, 1 osculati -am. TAC. ann. 2, 65, 3 -as obtestantem. *et al.* *-am ponere, removere sim.* (*cf.* SERV. Aen. 1, 216 ipsas apponebant -as pro discis. *v. etiam s. b β*): *apponere*: PLAVT. Asin. 829 (*interpol.?*) pueri, -am adponite (Persa 354 inanis. 769 Ov. epist. 16, 75 *al. cf.* VARRO pop. Rom. 80 [Non. p. 312, 9] -a anteponebatur cum ... vino, quo ... dis mactabant. PROP. 3, 25, 1 positis ... -is [Ov. ars 1, 229. 3, 767 p. -a. *et saepe.* VAL. MAX. 3, 2, 21. SEN. dial. 4, 25, 1 neglegentius. PETRON. 93, 4. 119 v. 28 MART. 3, 23, 2 IVV. 15, 42. *et al.*]. STAT. Theb. 1, 519 disponere [SCHOL. *falso*: -as pro vasculis posuit]. 2, 88 reponere. *in imag.*: VVLG. prov. 9, 2 sapientia ... proposuit -am suam). PETRON. 34, 5 suam cuique -am assignari (*cf.* TAC. Germ. 22, 1). PLIN. nat. 28, 24 si -a adsit. SVLP. SEV. dial. 2, 6, 5 admovere. *et al.* *auferre*: PLAVT. Amph. 807 -a ablata est (Truc. 364 GREG. TVR. Franc. 10, 27 p. 439, 3. *cf.* CIC. Pis. 67 tolli [PETRON. 93, 4. *cf. et p. 743, 2*]. VAL. MAX. 2, 1, 9 sublata [PETRON. 68, 1]). VERG. Aen. 1, 216 -ae ... remotae (1, 723 Ov. ars 1, 603 met. 13, 676. MACR. Sat. 7, 1, 1 primis. *et al. cf.* CVRT. 7, 4, 14 movebis). Ov. epist. 12, 52 -a ... deserit alta toros. *et al.* *adde*: SEN. epist. 83, 6 sine -a prandium. *de -a decedere sim.*: PLAVT. Pseud. 296 a -a surgunt (LIV. 23, 9, 4. *et al. cf.* VERG. Aen. 8, 110 consurgunt [STAT. silv. 4, 2, 6]). VARRO Men. 429 cum sat haberet, satias manum de -a tolleret. CATVLL. 62, 3 linquere (VERG. Aen. 3, 213 PLIN. nat. 28, 26 VAL. FL. 3, 117 STAT. Ach. 1, 804). CVRT. 6, 10, 12 digressus sum a -a. APVL. met. 4, 22 cum ... -a decederem. HIER. epist. 22, 37, 1 recedatur a -a. *et al.* *-am instruere cibis vel vasis* (*floribus: l. 64*): PLAVT. Men. 89 apud -am plenam (VERG. Aen. 11, 738 PROP. 2, 16, 5 PRVD. cath. 8, 14. *et al.*). 101 -as (*Fest.*, -am *codd.*) exstruit (LVCIL. 443. CIC. Pis. 67 *cibis* [*cf.* Tusc. 5, 62 Ov. met. 11, 119]. Cato 44. VITR. 8, 6, 11 exstructas ... vasorum argenteorum -as. SIL. 11, 271. *et al. cf.* CATVLL. 64, 304 constructae sunt dape -ae [PRVD. cath. 5, 99]. VERG. Aen. 3, 231 instruimus -as [Ov. met. 8, 572 epulis (APVL. met. 4, 7 dapibus). STAT. silv. 5, 1, 125 torosque (Ach. 1, 741). APVL. met. 9, 22. *et al. in imag.*: EVSTATH. Bas. hex. 9, 6 p. 966B pro dapibus ... memoriā relatorum -as instruite]. SEN. Thy. 148 struere [VAL. FL. 3, 570]). 212 quae mi adposita in -a (VARRO pop. Rom. 58 [Non. p. 547, 18] positum [Ov. fast. 4, 368 FEST. p. 329. 347. *et al.* PETRON. 60, 8 super -am]. PLIN. nat. 28, 27 reponi. *cf.* VERG. Aen. 4, 602 patriis ... ponere -is [Ov. met. 6, 488 fast. 4, 657. MART. 10, 48, 13. 13, 65, 1]. 7, 134 vina reponite -is. Ov. met. 1, 230 imposuit -is [*v. vol. VII 1, 650, 23. 653, 13*]. SIL. 8, 376 -is seposta Lyaei Setia [*vix ad B 1 a*]). VARRO ling. 5, 121 vasa in -a escaria (*cf. p. 739, 4*). CATVLL. 64, 45 collucent pocula -ae. VERG. georg. 4, 133 dapibus -as onerabant ([Aen. 1, 706]. 4, 378 epulis. CVRT. 8, 8, 9 auro. MART. 1, 55, 11. *cf.* COLVM. 7, 2, 1 -as ... dapibus exornat. 8, 1, 2 opulentent. ANTH. 444, 7 gravare. VOPISC. Tac. 11, 5 opimavit). 1, 640 ingens argentum -is (*cf. l. 45. 59. 65. 74 al.*). HOR. sat. 2, 2, 47 acipensere -a infamis. 2, 4, 87 divitibus. carm. 2, 16, 14 splendet in -a tenui salinum. PROP. 2, 33, 39 Ov. fast. 5, 336 latet iniecta splendida -a rosis (*cf.* 5, 360 SIL. 7, 198). *al.* LIV. 41, 20, 7 vasa aurea -ae. MANIL. 5, 689 (messis *pro* -is *coni. Iacob*). PAVL. FEST. p. 98 -ae gliscentes. GERM. Arat. 136 polluit ... taurus -as. VAL. MAX. 4, 3, 7 fictilia ... in ... -a. 9, 1, 1. SEN. dial. 7, 11, 4 super -am ... animalia. nat. 3, 17, 2 transferatur in -am (*cf.* epist. 110, 13 perferuntur ad -am. 119, 13 quali -a ... adferatur cibus. APVL. flor. 19 p. 95 referrent. TERT. anim. 33, 4 p. 356, 15 -is ... infertur. AVSON. 398, 20 tulit. CASSIAN. inst. 4, 17 p. 58, 27 -ae superinferri). epist. 60, 2 unius -ae ⟨in⟩strumentum (*cf.* PLIN. nat. 33, 141 apparatu [MACR. Sat. 1, 24, 23]. STAT. silv. 4, 6, 45 gestamina). *al.* LVCAN. 6, 106 humanis ... incognita -is. PETRON. 22, 4 -a cum argento. *al.* PLIN. nat. 10, 74 in -as receptae. 10, 135 in honore -arum est. 21, 15 -arum deliciis perunguendis (AVSON. Mos. 115). 33, 139 tabernas (*i. merces tabernarum*) -is adoptamus. *al.* SIL. 11, 277. 13, 483. 15, 272 -as instituunt. MART. 1, 103, 8 explicat ... cenas unica -a duas. 4, 39, 8 -is anaglypta de paternis. 7, 48, 2 *al.* IVV. 8, 104 rarae sine Mentore -ae. *et saepe.* *de -a promere, dare*: PLAVT. Men. 78 -am, quando edo, detergeo (*aliter p. 741, 8*). LVCIL. 662 lautum e -a pure capturus cibum (SEN. Thy. 452 -a ... angusta. QVINT. decl. 291 p. 162, 4). CIC. Tusc. 5, 62 nec manum porrigebat in -am (VAL. MAX. 8, 7 ext. 5 ad -am). VERG. Aen. 6, 606 manibus ...

[Buchwald-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

contingere -as (Arator act. 2, 1006. *cf.* Ov. met. 6, 173 tangere [Drac. Orest. 855]). Sen. contr. 1, 2, 11 ex eadem vesci -a (Stat. silv. 1, 6, 43 una . . . -a. Tac. ann. 13, 16, 1 propria et parciore -a. *et al.*). Sen. Thy. 64 ad istas solvimus -as famem. *et al.* Cic. Att. 5, 1, 4 cui . . . de -a misit (Phaedr. 3, 7, 21 dat. *cf.* Sen. contr. 1, 1, 20 si quid de -a mea detrahere potui, . . . seni porrigo. Avson. 392, 17 p. 255 P. defrudata . . . -ae). Tib. 1, 1, 37 e paupere -a dona (Stat. silv. 2, 4, 5 munera -ae). *et al.* *alia*: Lvcil. 568 t e r s i t tum latas gausape -as (Mart. 14, 144, 1 spongea. *cf.* Hor. sat. 2, 8, 11 acernam g. purpureo -am pertersit. Petron. 47, 8 mundatis . . . -is). Cic. Phil. 2, 76 ut . . . -as hospitum convomeres (fin. 2, 23 qui in -am vomant. *cf.* Vvlg. Is. 28, 8). Verg. Aen. 1, 736 in -am laticum l i b a v i t honorem ([Serv. auct.: diis . . . hospitalibus et Iovi. Clavd. Don.: in conviviis pro ara -a succedit]. 8, 279 [*ubi v.* Serv. auct. Macr. Sat. 3, 11, 3 *ad l.*: cum non in -am sed in aram . . . libare debuerint. *cf. etiam* 3, 11, 8]. Sil. 7, 750. *cf.* 11, 302 liquorem irrorat -is. *v. etiam p. 740, 21*). Hor. sat. 1, 3, 90 -a . . . catillum . . . deiecit. Tib. 1, 6, 20 ne . . . -ae d u c a t in o r b e n o t a s ([Ov. trist. 2, 454]. 1, 10, 32 in -a p i n g e r e castra mero [Ov. epist. 1, 31]. Ov. am. 2, 5, 18 conscripta . . . vino -a. epist. 16, 87 orbe . . . in -ae l e g i . . . 'amo' [ars 1, 572 ut dominam in -a se legat]). Prop. 3, 8, 3 -am propellis (*cf.* Ov. met. 12, 222 eversae . . . -ae [*v. vol. V 2, 1027, 58 sqq.* *cf.* Svet. Nero 47, 1 subvertit (Hier. epist. 22, 40, 5)]. Val. Fl. 1, 142 -ae . . . volant. 5, 580 confundere -as. Stat. Theb. 5, 264 impulsis . . . -is [Apvl. met. 9, 25]. *et al.*). Ov. met. 5, 40 a d s p e r g i t s a n g u i n e -as ([Cvrt. 8, 7, 5]. Liv. 23, 9, 1 ut . . . -am cruentares hospitis sanguine. 39, 43, 4 cruore -am respersam [Sil. 11, 54]. Sen. contr. 9, 2, 5 contactam sanguine humano -am. Val. Max. 9, 2, 2 contaminari. Sil. 7, 183 cruore polluta . . . -a. Stat. Theb. 10, 311. Apvl. met. 9, 34 perspergunt. Nemes. cyn. 39 sparsas. *huc spectat* Lvcan. 10, 424 poterat . . . -ae . . . incumbere cervix. *et al.*). Liv. 28, 18, 4 e x c l u s u s -a (Avson. 464, 2 p. 402 P. -a et domo. Clavd. 26, 28. *cf.* Sil. 13, 476 a -is . . . separat. Bened. reg. 25 suspendatur a -a. 44 excommunicatur). Cvrt. 5, 2, 13 sqq. Petron. 38, 15. 40, 2 *al.* Val. Fl. 2, 651 stant gemmis auroque tori -aeque paratu regifico (*cf.* Stat. Theb. 8, 257 silv. 5, 1, 236 *et v. l. 52. p. 739, 62. 84. 740, 34. 48. 742, 17*). Mart. 12, 29, 12 mantile e -a surpuit. *et al.* *in imag.*: Epist. imp. Aug. Suet. vita Hor. p. 45, 11 veniet . . . ab ista parasitica -a ad hanc regiam. *notabiliora*: *de -a animata*: Pvblil. P 51 plures amicos -a quam mens (*cf. eundem lusum verborum apud* Rvfin. Orig. in lev. 13, 4 p. 475, 8) concipit (*sim.*: Sen. amic. p. 28 *amicitiarum* maximum pignus est. Mart. 9, 14, 1 quem -a tibi, quem cena paravit amicum). Carm. pop. Suet. Aug. 70, 1 cum primum istorum conduxit -a choragum sexque deos v i d i t Mallia sexque deas (Ov. Pont. 1, 2, 132). Plin. nat. 10, 69 eas *coturnices* damnavere -ae. 37, 20 ut -am eius *Neronis* exheredaret, trullam . . . fregit. Stat. silv. 4, 6, 60 laetis . . . -is. Mart. 3, 3, 42 nec avara servat crastinas dapes -a. 10, 30, 20 ridet procellas . . . -a. 14, 158, 2 ministris, quales . . . -a citat. Qvint. decl. 321 p. 263, 14 infestos animos placavere -ae. *et al.* *in imag.*: Petr. Chrys. serm. 1 p. 187A -a patris (*cf. p. 744, 3*) nos alit virtutis cibo. *de abaco caespite sim. exstructo*: Tib. 2, 5, 99 festas exstruet alte caespitibus -as caespitibusque torum (Lvcan. 4, 197 instituunt). Sil. 15, 50 -as . . . cruento gramine compositas. Spart. Ael. 5, 8 quod . . . -as de rosis . . . fecerit. *de praesepi*: Pavl. Nol. epist. 34, 1 p. 303, 6 -a . . . irrationabilium animantum.

b *n o t i o n i b u s p l u s m i n u s m e t o n y m i c i s*: **α** *i. q. c o n v i v i u m, c e n a*: Enn. ann. 235 quocum . . . -am sermonesque suos . . . i m p e r t i t (Plavt. Mil. 51 communicabo . . . te -a mea. Apvl. met. 9, 24 -am nobiscum participat [Amm. 18, 5, 6 Svlp. Sev. chron. 1, 53, 6. *cf.* Amm. 15, 3, 9 letalis -ae participes (Svlp. Sev. Mart. 20, 2 *syn.* convivio). Bened. reg. 24, 4 -ae participatione. 24, 5 privati a -ae consortio]). Tvrpil. com. 201 coronam, -am, talos, vinum (*cf.* Ov. ars 1, 594 -a merumque. Sil. 16, 226 et pocula). Lvcr. 3, 73 consanguineum -as odere timentque. Verg. ecl. 4, 63 nec deus hunc -a, dea nec dignata cubili est. Hor. carm. 3, 11, 6 testudo . . . divitum -is amica (*cf. p. 739, 55*). ars 198 dapes . . . -ae brevis. Lygd. 6, 31 securae reddamus tempora -ae. Prop. 3, 10, 21 sit -ae ratio. Ov. met. 7, 662 lucis pars ultima -is est data. Val. Max. 5, 1, 8 h o n o r e -ae i n d i g n u m (Amm. 15, 5, 27 Inscr. christ. Diehl 63 B 11. *cf.* Tert. resurr. 57 p. 118, 3 -a . . . honoratur). Sen. Thy. 916 hoc -a cludatur scypho. Pers. 5, 44 verecunda laxamus seria -a. Plin. nat. 14, 91 procedente -a. Val. Fl. 4, 341 tempore -ae (Ivv. 13, 211 [Schol.: edendi t.]). 5, 690 instaurat -as (Sil. 11, 421). Sil. 2, 523 -is addere crimen. 10, 375 laetas. 17, 68 -as testes (*cf. p. 740, 17*) atque hospita iura . . . ruperat. Stat. Theb. 1, 539 ordine -ae victa fames. 5, 428 minores (*i. mortalium*). 8, 240 sociae (Clavd. 1, 253) . . . ad f o e d e r a -ae (Prvd. psych. 531. *cf.* Qvint. decl. 301 p. 186, 5 societatem. Arnob. nat. 4, 24 p. 160, 26 ius [*v. et p. 740, 12*]. Firm. err. 12, 6 p. 29, 20 conciliatio. Schol. Iuv. 4, 1 copulationis. Carm. de Sod. 38 pignera [Carm. de resurr. 262]). silv. 4, 6, 16 hesternas risit . . . -as. 4, 6, 74 supremis. *al.* Mart. 8, 50, 1 Gigantei . . . -a triumphi. 11, 65, 5 sollemnia -ae (*cf.* Symm. epist. 4, 27, 2 genialitatem [*v. vol. VI 1808, 36*]). 12, 48, 16 -ae regna superba tuae. Ivv. 1, 138 una comedunt patrimonia -a. Ps. Avr. Vict. epit. 24, 5 permodica si -ae prandioque superessent (*cf.* Qverol. p. 30, 8 reliquias . . . -arum). Avien. carm. ad Flav. 24 redeuntibus -is. Amm. 23, 6, 77. 27, 3, 14 *syn.* convivia. Hier. epist. 60, 10, 7 -ae . . . intererat (Pallad. hist. mon. I 1 p. 251B). Macr. Sat. 2, 1, 3 rex -ae. Greg. Tvr. Franc. 10, 31 p. 447, 20 instituit -am canonicorum (*cf. l. 84. p. 739, 79. 740, 5*). Greg. M. dial. 1, 9 p. 53, 21 M. ad -am refectionis veni. *et al.* *in formula* (*v. et p. 339, 63*): Theophil. inst. Iust. 1, 5, 4 p. 26, 5 τρόποι ἐλευθερίας . . . inter amicos, per -am, per epistulam: . . . per -am, ὅτε συνεστιαθῆναί μοι ἐπὶ ἐλευθερίας δόσει προσέταττον τῷ οἰκέτῃ (*cf.* Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A). *in imag.*: Evstath. Bas. hex. 9, 1 p. 955C nostrae sermocinationis matutina . . . -a (*v. totum l.*). *iuncturae praepositionales*: Plavt. Trin. 478 verecundari neminem a p u d -am decet (Gell. 2, 22, 1 Macr. Sat. 7, 1, 16). frg. inc. 41 neque . . . a d -am publicas res clamo (Sen. rem. fort. 15, 2 *opp.* in laboribus. Tert. coron. 3 l. 29 ad -as. *et al.*). Verg. Aen. 1, 686 i n t e r -as laticemque Lyaeum (Hor. sat. 2, 2, 4 i. lances -asque. ars 374. Lvcan. 4, 245 i. -asque torosque. Sil. 11, 342. Stat. silv. 4, 2, 17 vina i. -asque. Mart. 9, 34, 3 Sol. 20, 5 Firm. math. 6, 31, 63 i. pocula et -as [Heges. 1, 1, 5]. *et al.* *cf.* Sen. dial. 3, 2, 2 intra sacra -ae iura). Manil. 5, 144 perque dapes -asque s u p e r (Cvrt. 7, 4, 7 Stat. Theb. 2, 161. 4, 847 Kl. [839 Kohlm.]. Flor. epit. 4, 2, 69 et pocula. Apvl. flor. 20 p. 96 Tert. ieiun. 16 p. 295, 10 Avson. 335, 22 p. 197 P.). Tac. ann. 15, 69, 3 pavorem eorum ex -a exitium opperientium. Apvl. met. 8, 29 ante ipsam -am. Macr. Sat. 1, 1, 2 erit in -a sermo iucundior (*praeced.*: cenae tempore).

β *i. q. c i b u s, d a p s* (*cf.* Isid. orig. 20, 1, 3 privata -a victus est non convivium. *de eucharistia v. p. 744, 3*): Ⓘ *generatim*: Cic. Tusc. 5, 100 vita . . . plena Italicarum S y r a c u s i a r u m q u e -arum ([*gr. Plat. epist. 7, 326B*]. fin. 2, 92 [*opp.* in nasturcio]. *cf.* Macr. Sat. 7, 5, 24 in -a Sucula vel Asiana). Paneg. in Mess. 144 saevis celebrans convivia -is (*de anthropophagis. cf.* Ov. am. 3, 12, 39 Atrei [met. 15, 462 Thyesteis (Pont. 4, 6, 47). Pers. 5, 17. *et al.*]. met. 6, 647 his adhibet . . . Terea -is [6, 661 Sen. Thy. 273]. Stat. Theb. 1, 247 *Tantali* [11, 127. *et al.*]). Ov. rem. 228 -a negata *aegro*. 355 *Phinei* (fast. 6, 131 *harpyiae* Phineia -is guttura fraudabant. Val. Fl. 4, 497. *cf. et p. 740, 7*). Sen. Thy. 899 satis -is datum est satisque Baccho. dial. 9, 7, 2 *syn.* fericula. Lvcan. 1, 163 -as (Comment.: victus) . . . aspernata fames (*cf.* 4, 307 perosi). Sil. 3, 280 -is asper populus victuque maligno. Stat. Theb. 8, 169 *syn.* alimenta. silv. 4, 6, 56 hortatur -as. Mart. 10, 47, 8 sine arte -a. 10, 54, 1 -as . . . ponis (*cf. p. 740, 22*) opertas. Tac. ann. 3, 55, 1 luxus . . . -ae (Plin. epist. 2, 6, 6 in -a luxuria). Apvl. met. 5, 8 inhumanae (*i. divinae*) -ae lautitiis. 9, 26 -am . . . postulabat. Tert. pudic. 9, 7 p. 236, 22 *syn.* victum. Itin. Alex. 40 -ae modo. Avien. orb. terr. 888 -as . . . dedere Lyaeo. Amm. 14, 6, 16 -arum . . . voragines. Vvlg. psalm. 77, 19 numquid poterit deus parare -am in deserto? act. 6, 2 ministrare -is *procurandis* (*cf.* Sacr. Leon. p. 384 apostolicarum . . . praerogativa sancta -arum). Prvd. cath. 8, 71 *syn.* cibum. Avg. civ. 18, 23 p. 287, 27 D. inhospitalitatis . . . monstrabunt -am *fel et acetum*. Petr. Chrys. serm. 83 p. 433A -is deditos inhiantes epulis. *et al.* *in imag.* (*cf. p. 743, 77*): Avg. in psalm. 33 serm. 1, 6 *syn.* cibus (*de verbo divino*). serm. 362, 6 p. 1649ex. -a iucunditatis passio Christi est. Petr. Chrys. serm. 93 p. 462A paenitentiae ponit -am, fercula compunctionis apponit. *latiore sensu i. q. summa donorum, unde pauperibus cibi aliave subsidia comparantur*: Greg. M. epist. 11, 17 p. 278, 28. 279, 3 quod ad -as pauperum percepisti. Vita Caes. Arel. 32 *argentum* ecclesiae (*aliter p. 740, 5*) -ae reliquerat. Ⓘⓘ *fere i. q. m i s s u s, f e r c u l u m*: Varro rust. 3, 16, 5 mel ad principia convivii et in s e c u n d a m -am administratur (Cic. Att. 14, 6, 2 apposita s. -a [14, 21, 4. 15, 13, 5]. Cic. fil. Cic. epist. 16, 20, 7. Nep. Ages. 8, 4 s. . . . -am servis dispertit. Verg. georg. 2, 101 -is accepta s. *vitis*. Schol. Hor. sat. 2, 2, 121 *opp.* ordinaria. *et saepe. v. et l. 70 et vol. II 1805, 42. 45* [*s. v.* bellaria] *et s. v.* secundus *et cf. Heraeus, Kl. Schr. 103²*. *sensu ambiguo*: Petron. 68, 2. *in lusu verborum*: Lampr. Alex. 37, 10. *cf.* Hor. carm. 4, 5, 32 alteris te *Augustum* -is adhibet deum [Schol. Hor.: s. -ae . . . in honorem deorum exhiberi consuerant]). Plin. nat. 9, 104 damnosissimum ventri mare est . . . tot -is. 28, 26 sternumento revocari ferculum -amve. 32, 59 cum palma -arum . . . tribuatur *ostreis*. Porph. Hor. sat. 2, 4, 59 ultimis (*aliter p. 739, 84*) -is lactucam dari. Lampr. Heliog. 21, 1 ad secundam et tertiam -am. *audacius i. q. epulantium aestimatio ferculorum* (*dub., utrum hic usus e consuetudine apponendi diversas epulas nobilioribus et clientibus* [*cf. p. 739, 83 et Friedländer, SG I⁹ 229 sq.*] *an ex ordine primae secundae aliarum cenarum ortus sit*): Plin. nat. 9, 63 proxima est -a iecori . . . mustelarum (*opp.* principatus). 14, 16 Raeticis *uvis* prior -a erat. Mart. 10, 37, 9 summā cenare pelorida -ā (*i. quasi optimum ferculum*).

γ *i. q. c o n v i v a, e p u l a t o r*: Gratt. 398 blanditur -is *canis*. Sen. Herc. f. 759 terret . . . -as avida Phineas avis (*cf. p. 740, 7 et* Val. Fl. 4, 534 non pavidae . . . gaudia -ae). Val. Fl. 3, 608 maestae . . . silentia -ae ([Stat. silv. 2, 1, 68 maesta s. -is]. *cf.* 4, 67 aetheriae defensa s. [*i. colloquia silenda*] -ae). Sil. 11, 439 haec e multis carpsit *vates* mellissima -ae. Stat. Theb. 8, 236 nullis deest sua fabula -is. Clavd. 18, 306 ludibrium -is. Greg. Tvr. vit. patr. 9, 1 p. 703, 17 ad convivium -ae canonicae (*cf. l. 5*).

[Buchwald-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

δ *singularia*: Plin. nat. 28,26 bibente conviva -am vel repositorium tolli (*i. 'lancem, discum'? v. Dalecamp. et Urlichs ad l., qui cft.* 33, 140 -as repositoriis imponimus ad sustinenda opsonia. *alia etiam minus certa exempla huius usus affert L. Ian ad* Macr. Sat. 7, 1, 1 *cf. etiam p. 740, 25*). Merob. carm. 1, 1 incumbit foribus pictae Concordia -ae (*'i. triclinii' Vollmer*), ... ubi ... nitent regia fulcra toris.

ε *epitheta* (*cf. gen. qualit.: p. 741,81. 742,6.49.52*) *selecta ad 2* (*fere ad bβ*): ambitiosa: Amm. 16, 5, 1. 31, 5, 14. angusta: Sen. Thy. 452. casta: Stat. silv. 4, 6, 32. communis: *vol. III 1970, 8.* copiosa: Macr. Sat. 7, 5, 22. cotidiana: Colvm. 12, 3, 2. dextra (*i. grata*): Avson. 398, 43 p. 288 P. dives: Hor. sat. 2, 4, 87. domina: Stat. silv. 4, 2, 6. facilis: Sil. 11, 284. festa: *vol. VI 630,72.* frugalis: Avson. 419, 66 p. 369 P. furialis: Ov. am. 3, 12, 39 Clavd. 15, 180. grata: Hor. ars 374 Stat. silv. 2,4,5. hospitalis: *vol. VI 3054, 52.* infanda: Sen. Thy. 273 Clavd. 15, 401. inops: Sil. 6, 373. larga: Mart. 12,62,11. lauta: Colvm. 12,49,5 Lvcan. 4,376 Hier. epist. 22,9,2 *al.* militaris: Lampr. Heliog. 29, 5. neglecta: Sil. 1, 613. nitens: Hor. sat. 2, 2, 4 Avson. 191, 33 p. 49 P. opima: Sil. 11, 277 Avg. c. acad. 1, 1, 2. opulenta: Hier. epist. 22, 9, 4. parca (*cf. p. 741,3*): Sil. 6, 95. pauper: Tib. 1, 1, 37. pinguis: Catvll. 62, 3. regalis: Verg. Aen. 1, 686 Anth. 444, 7 Amm. 15, 5, 27 *al.* regia (*cf. p. 741,38*): Sen. dial. 5,15,3 Cassiod. var. 12,18,3. sacra (*cf. p. 740,10*): Cvrt. 5, 2, 14 Ivv. 6, 365, 4. saeva: Paneg. in Mess. 144 Stat. Theb. 1,247. simplex: Gratt. 321. sobria: Sen. epist. 108, 14 Fronto p. 207, 16 N. (*coniung.* victu ... plebeio). tenuis: Hor. carm. 2, 16, 14. uncta: Petron. 43, 3 (amicus ... manu plena, u. -a *Reines.*, m. u., pl. -a *cod.*). Mart. 5, 44, 7 Avson. 166, 9 p. 34 P. urbana: Colvm. 12, 46, 1 (*syn.* lauta convivia).

B ***latiore sensu:*** 1 *in usu sacro de -a vasis vel donis sacris reponendis destinata vel de ipsa ara* (*cf. J. Braun, D. christl. Altar, München 1924 p. 21 sqq. 29 al. Schaewen, Opfergeräte, Berlin 1940 p. 43*):

a *apud gentiles* (Fest. p. 157 -ae in aedibus sacris ararum vicem obtinent. Macr. Sat. 3,11,5 in Papiriano iure ... relatum est arae vicem praestare posse -am dicatam): α *generatim* (*cf. et p. 739,16. 740, 21. 741,14*): Naev. carm. frg. 3,2 sacra in -a penatium (*aliter p. 738,73*) ordine ponuntur. Enn. ann. 120 *Numa* (*cf. p. 739,38*) -as constituit. Varro ling. 5,123 vasa ... in -a deorum sunt posita (Cic. har. resp. 57. nat. deor. 3,84 -as argenteas ..., in quibus ... inscriptum esset 'bonorum d.'. Verg. Aen. 2,764. Sil. 17, 281 tripodes -aeque d. Gloss. IV 452, 35 -ae d. pulvinaria). frg. Non. p. 220,12. Cic. Verr. II 4, 131 -as Delphicas e marmore (*cf.* Val. Max. 4,1 ext. 7 aurea. *om. subst. v. Onom. II 92,33 sqq.*). Priap. 16,8 imposuit -ae *Priapi*. Ov. fast. 4, 368. Liv. 10,23,12 trium -arum argentea vasa. 40, 59, 8 *Iovis* (Plin. nat. 25, 105 Avg. civ. 6,7 p. 258,22 D. CIL IX 2324 I. d. d. -am et horolog(ium). XI 5375 *I. Paganico* -am et aram d.d.). Fest. Gloss.L IV p. 275b (p. 158 M.) migrare -a. *ibid.* -as ... ⟨triv⟩iales. Pavl. Fest. p. 11 anclabris -a ministeriis apta divinis. p. 19 adsidelae -ae ... ad quas sedentes flamines sacra faciunt (*cf. l. 58*). p. 64 curiales -ae, in quibus immolabatur Iunoni (*cf.* Tert. anim. 39, 2 p. 366,23. Macr. Sat. 3, 11, 6 I. Populoniae). Val. Max. 1,1 ext. 3 argenteas atque aureas. CIL III 6120 (*a. 76*) deo Μηdyzei -am (*item in tit. dedicatoriis* [*cf. et l. 45. 69*]: V 815 Silvano [X 205]. 6353, 5 Mefiti ... aram et -as III dedit. VI 31038 deo mesa(m) posuit. Inscr. RevA. V 32 [1930] p. 350 n. 49 [*Philippis*] ⟨I⟩sidi ... -am et basim d. s. p.). VI 30881 (*a. 118*) qui -am aeream ... fecerunt. Ivv. 2, 110 nullus verbis pudor aut reverentia -ae. Apvl. met. 9, 1. Act. Arv. a. 218 I 25 in -a sacrum fecerunt (*cf. l. 49*). a. 240 II 11 (Dessau 9522) -a pumila sine ferro ante ipsos posita est. Hier. epist. 53,1,4 famosissimam Solis -am. Vvlg. Dan. 14,12 sqq. Macr. Sat. 3,11,6 -a arulaeque eodem die quo aedes ipsae dedicari solent. *de foculo in ara*: Petron. 135, 3 -am veterem posuit in medio altari, quam vivis implevit carbonibus. *metonymice*: Itala Is. 65, 11 (Ambr. Hel. 10, 33) parastis daemoniis (Vvlg. ponitis Fortunae) -am (*cf. p. 744,6*) et implestis Fortunae poculum. β *in ritu sepulcrali*: Cic. leg. 2,66 super terrae tumulum statui ... columellam ... aut -am aut labellum. Lvcan. 6, 557 exta ... funereae poscunt trepidantia -ae (*pertinet ad parentalia. cf.* CE 1010,1 -am ... dolendam). CIL VI 4305 (*s. I*) collegio magno ... triclam cum columnIs et -Is et maceria s. p. d. d. (*sim.* 8117. 10237 -am quadratam in trichil(a?) ... posuerunt. *cf. et p. 738,68*).

b *apud Iudaeos*: Vvlg. exod. 25, 23 -am de lignis setim (*al.*). lev. 24,6 super -am purissimam (*allegorice interpret.* Rvfin. Orig. ad l. p. 475,5). num. 4,7 propositionis (*al.*). Ezech. 40,39 sqq. Mal. 1,7 -a domini despecta est (*praeced.*: altare meum). *saepe.* Hier. epist. 32,10, 1. *et al.*

c *apud christianos* (*cf.* Evcher. form. 7 p. 45, 17 -a altare vel refectio spiritalis): α *generatim*: ① *proprie*: Ps. Cypr. aleat. 11 p. 103, 13 pecuniam ... super -am dominicam sparge (*cf.* Vita Anton. 82 p. 83,18 [*seq.* altarium]). Peregr. Aeth. 37, 1 ponitur ante cum *episcopum* -a sublinteata *eqs.* Ps. Hil. dedic. eccl. p. 882C. Hier. epist. 146,1,1 -arum (*cf. H. Achelis, RE f. prot. Theol. IV 601,31 sqq.*) et viduarum minister (in Ezech. 48,13 sqq. p. 484B [*seq.*: in ... ministerium ... sacerdotum ... delegatus]). Avg. epist. 149,16 quod est in domini -a. serm. 31,1,2 (*v. p. 740,4*)). *in imag.*: Avg. serm. 362,6 p. 1649ex. Christus se pro nobis in -a crucis obtulit sacrificium deo patri. *de abaco vel tabula arae*: Epist. pontif. 931 SB Münch. 1940,2 p. 4,18 altaris -a. ② *metonymice* (*cf. p. 742,26*) *de eucharistia* (*notione propria ubique dilucente*): Itala I Cor. 10,21 (Cypr. laps. 15 p. 248,15) *et* Vvlg. non potestis -ae domini communicare (Vvlg. participes esse) et -ae (*cf. p. 743,64*) daemoniorum (Avg. serm. 21,5 *al. cf.* in euang. Ioh. 62,1 p. 1802in. Christi [serm. 164,7,11 *al.* Act. Petr. 30]. Petr. Chrys. serm. 10 p. 218A dei). Optat. 5,7 p. 136, 16 qui -ae dominicae (*v. vol. VI 1,890,53*) famulantur. Ambr. Hel. 10, 33 mystica quoque -a ieiunio comparatur. *ibid.* venerabilem. Pavl. Nol. epist. 34,1 p. 303, 19 neglegentes in ecclesia positam a domino -am indigentibus. Ps. Orig. tract. 2 p. 20, 20 participes sanctae (*cf. l. 15*) -ae. Avg. civ. 17, 20 p. 249, 24 D. ad participationem -ae ..., quam sacerdos ... exhibet. epist. 177,12 sacramento -ae dominicae (pecc. mer. 1, 20, 26 sanctae. *al.*). serm. 231, 5, 5 *al.* Qvodv. quart. fer. 6, 8 sponsi *animae christianae*. Sacr. Leon. p. 357 caelestis (Sacr. Greg. 55, 3. 149, 3). *et al.* β *i. q. tabula sepulcralis* (*saepissime in tit. Afr.: v.* Inscr. *christ. Diehl, ind. VII p. 368*): ① *absol.*: Inscr. christ. Diehl 1570 v. 3 (*a. 229*) lapideam placuit nobis apponere -am *eqs.* 1571 (*a. 318*) -am cum titulum refrigerationis posuit dedicavitque. 3661 (*a. 360*) XL (?) -a. haec est aeterna domus et perpetua felicitas (*cf. l. 27.35*). Optat. 3,4 p. 82,28 corpora ... per dealbatas aras aut -as potuerunt numerari. Prvd. perist. 11, 171 illa sacramenti donatrix -a eademque custos fida sui martyris. Pavl. Nol. carm. 27, 403 apostolici cineres sub caelite -a depositi. epist. 32, 8 v. 1 pignora sanctorum divinae gloria -ae velat (*cf. 22, 6 p. 281, 18* altaria). Inscr. christ. Diehl 3718 maritus -am perpetuam (*cf. l. 21. 35*) posuit. *et saepe.* Inscr. NSc. 1922 p. 369 (-am) pos(uit). Inscr. RevA. VI 4 (1934) p. 243 n. 37 *corpora martyrum* anaclitis lapideis cum hermulis adque -a conclusit. ② *c. gen.*: Avg. in psalm. 38tit. sermo habitus ad -am (missam *codd.*) S. Cypriani (*cf.* 80, 4 serm. 114tit. *al.* 310, 2, 2 dicitur -a Cypriani, non quia ibi est umquam C. epulatus, sed quia ibi est immolatus). Inscr. christ. Diehl 655a Saturnini. 2087 marturu(m). 2773 -a Sannasi, -a Donatiani. 3715 (*a. 324*) -a eterna Ianuari (*cf. l. 21. 27*). 3715a (*a. 331*) patris mei. 3339b (*a. 352*) Aemiliae Valentinae. 2128 (*a. 405*) comparavit locum sibi ... ad -a(m) beati marturis Laurenti. *et saepe.*

2 *in usu negotiantium*: a *generatim*: Hor. sat. 2, 4, 37 cara pisces averrere -a (Porph.: -am piscatoriam dicit). Mart. 9, 59, 19 sardonychas ... -a quaesivit in omni. Svet. Claud. 15, 2 carnificem ... acciri cum machaera -aque lanionia (*cf.* Pavl. dig. 33, 7, 18 pr.). Schol. Hor. epist. 1,20,2 *bibliopolarum*. Reg. urb. p. 27, 9 (= Cvrios. urb. p. 26, 9) -ae olcariae per totam urbem numero tot (*sc. ad distribuendum oleum; meton. de pensione olei*: Cod. Theod. 14, 24tit. de -is o. [*cf. Waltzing, Étude hist. sur les corporat. profess., Louvain 1900 II 22. 88*]). CIL II 3570 macellum ... restituerunt ... et -as lapideas posuerunt (*cf. et p. 739,14*). *de catasta venaliciorum*: Apvl. apol. 17 Cato ... in oratione sua (frg. 3,1 J. = 53 Malc.) scriptum reliquit ... iussisse duos pueros in foro de -a emi. met. 8, 26 iuvenis ... collaticia stipe de -a paratus (*alii aliter interpretantur*).

b *de -a argentariorum* (*ad hunc usum alludit* Ambr. Hel. 9, 31 non redolet usuras -a ieiunantium. *saepe* [*e.g. l. 56.61.77.81*] *abit in notionem fisci. per ellipsin: vol. V 1,35,15*): Plavt. Curc. 682 decem minas dum solvit, omnes -as transiit. Trin. 965 *aurum* numeratum (*cf. l. 56. 58. 80*) illius in -a. Cic. Flacc. 44 *praetor* a quaestore numeravit, quaestor a -a publica, -a aut ex vectigali aut ex tributo (Firm. math. 8,19,7 de -is p. colligens *divitias*). Pis. 88 stipendium militibus ... -is palam propositis esse numeratum (*cf.* Hor. sat. 2,3,148 -am poni [Liv. 7,21,8 cum aere. Cvrt. 10,2,10]). Inscr. NSc. 1933 p. 282 (*Pompeis*) ex -a. CIL VI 8581 (*s. I*) tabulario a rationibus mese (*sic*) Caliarum (*cf.* VIII 13188). XIV 2045 (*s. I*) praeposito (*cf. l. 76*) -ae nummul(ariae) f(isci) f(rumentarii) Ost(iensis) (*cf.* Scaev. dig. 14,3,20 -ae n., quam exercebat, habuit libertum praepositum). Mart. 2,57,7 oppigneravit ... ad Cladi -am ... anulum (Scaev. dig. 2,14,47,1 remanserunt. Vvlg. Luc. 19,23 dedisti [*inde* Tract. ZntW. 15,1914 p. 78,124 protulit. Greg. Tvr. Thom. p. 129,9 supra -am posui. Orig. in Matth. ser. 66 p. 155,20 in -as mittere. *cf. etiam l. 84 sqq.*]. *cf.* Scaev. dig. 14,3,20 habes penes -am. Vlp. dig. 42, 5,24,2 apud -am ... deposuerunt). 12,57,7 sordidam quatit -am Neroniana nummularius massa. Tac. ann. 6,17,3 disposito per -as milies sestertio. Svet. Galba 9,1 nummulario ... manus amputavit -aeque eius adfixit. Scaev. dig. 2,14,47,1 ex ratione -ae, quam mecum habuisti (Gell. 14,2,7. *cf. et l. 61*). 14,3,20 ad fidem -ae protestandam. 34,3,28,9 *res familiaris* per -am ... sive extra -am gesta. Papin. dig. 14,3,19,1 servum institorem apud ... -am habuit (Vlp. dig. 14, 3,5,3 in -a ... s. praepositum [Cod. Iust. 4,25,3. *cf. etiam l. 62*]). 31, 77,16 -ae negotium (Firm. math. 3,7,3). Vlp. dig. 2,13,4 pr. argentariae -ae exercitores. 47,2,27,1 -ae ... scripturam (Don. Ter. Ad. 277 Phorm. 922). Porph. Hor. sat. 1,8,39 de -a nummos detractos. Vvlg. Matth. 21, 12 (= Marc. 11, 15 Ioh. 2, 15) nummulariorum. Novell. Iust. 49,2 praefectorum (*cf.* 82, 9. 130,3). Orig. in Matth. 16, 22 p. 552,5.16 ecclesiasticarum pecuniarum. *in imag.*: Ambr. fid. 5 prol. 15 *verbum divinum* est pecunia per -as animarum saepe cernenda. Tob. 19, 65 -am animae. Rvfin. Orig. in exod. 13, 1

[Buchwald-R.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 270, 6 ut verbum meum suam pecuniam facere dignetur, uti ad auditus vestri haec deferam -am.

3 *in usu militari i. q. suggestus machinae cuiusdam bellicae:* VITR. 10, 11, 6. 7.

cf. Onom.

deriv.: 1. mensalis. mensarius. mensatim. mensula. ? μεσατιν (*cf. Meinersmann, Lat. W. i. gr. Pap. 36*). *cf. etiam s.* missorium. *comp. gr.:* ἀντιμισίον (CONSTANT. Porph. caer. aul. Byz. 1, 9 p. 66, 5 *al.*).

1. mēnsālis, -e. *a* mensa. *de paenultima producta:* PRISC. gramm. II 130, 23. *i. q. ad convivium pertinens:* DIOM. gramm. I 479, 12 *scolius* est ... citharae species -is. EPIST. imp. Val. Vopisc. Aurelian. 9, 6 vini. VOPISC. Tac. 10, 6 argentum -e ... ministeriis conviviorum ... dedicavit. *i. q. mensae formae similis:* GROM. p. 343, 7 L. termini sunt maiores qui iuxta flumina posita sunt. -es vocantur. alii autem bases eos dicunt *eqs.* *n. pro subst.* **mēnsāle,** -is *n.* [*it. mer.* mesale. *M.-L.*] *i. q. linteum mensae vestiendae:* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 224, 5 -ia quattuor (*inter dona pretiosissima*). 224, 16. 21. 33. 225, 1. *cf. p. 332, 43.*

2. mēnsālis *v. s.* mensualis (*p. 757, 74*).

?**mēnsārium,** -ī *n.* PRISC. gramm. II 75, 8 -um (D^2L^2, mes- GL^1, mensorium D^1 *cett.* [*cf. s.* missorium]) quod in mensa.

mēnsārius, -ī *m.* [*a* mensa, *cf. gr.* τραπεζίτης. *J. B. H.*] *de notione:* PAVL. FEST. p. 124 -i nummulari (*cf.* GLOSS. IV 369, 34). GLOSS. III 271, 29 -us τραπεζίτης (*cf. l. 29*). *de re v. Blümner, Privataltert. 625. Hug, RE XV 948.* *i. q. mensae argentariae (v. p. 744, 51) curator, nummularius:* **a** *magistratus:* CIC. Flacc. 44 in qua (*sc. in Temnitarum civitate*) nummus commoveri nullus potest sine quinque praetoribus, tribus quaestoribus, quattuor -is, qui apud illos a populo creantur (SCHOL. Cic. Bob. p. 103, 22 quos illi *Graeci* τραπεζίτας vocant). LIV. 7, 21, 5 solutionem alieni aeris in publicam curam verterunt quinqueviris creatis, quos -os ab dispensatione pecuniae appellarunt. 23, 21, 6 propter penuriam argenti triumviri -i ... facti (24, 18, 12. 26, 36, 8). **b** *negotiator privatus:* CASS. PARM. frg. Suet Aug. 4, 2 Nerulonensis -us (*praeced.:* ut nummulari nepotem ... taxat Augustum). CAPITOL. Aur. 9, 9 *leges* de -is et auctionibus tulit.

mēnsātim *adv.* *a* mensa. *i. q. per mensas:* IVVENC. 3, 214 cunctae curat -m dedere plebi *cibos.* *Buchwald-R.*

[**mensile** *v. s.* utensile.]

mēnsio, -ōnis *f.* *a* metiri. [*francog.* moison. *M.-L.*] *plur.: l. 52. 54.*

i. q. mensura, et de actione metiendi (in arithmetica i. q. divisio: l. 59 sqq.; latiore sensu fere i. q. aestimatio, deliberatio: l. 50), et de eo, quo metimur (in metiendis sonis sim.: l. 46. 54), deque eo, quod metimur (fere i. q. quantitas: l. 52, circumscriptio: l. 53): CIC. orat. 177 aures ... vel animus aurium nuntio naturalem quandam in se continet vocum omnium -em (*cf. q. s.* NON. p. 491, 11 *ad l.* -em pro mensuram). QVINT. inst. 2, 15, 21 (*ex translatione quadam Theodori Gadarei sententiae, cf. Stegemann RE V A 1850, 21 sqq.*) *rhetorice est* ars inventrix et iudicatrix et enuntiatrix ... secundum -em (mentionem *var. l.*) eius, quod in quoque potest sumi persuasibile in materia civili. ARNOB. nat. 2, 46 p. 84, 21 *deus* perfecta omnia faciens et integritatis suae conservantia -es (*ex* mansiones *P*). 3, 13 p. 120, 14 deos ... formarum ... amplectimini -e. MAR. VICTORIN. gramm. VI 44, 9 non ... gradiuntur mele pedum -bus, sed rhythmis fiunt (*cf.* AVG. mus. 3, 1, 2 *melorum metron latine dici posset* -o vel mensura). HYG. astr. 4, 14 p. 117, 6 si quis ... unam a terra ad lunam -em fecerit, quam Graeci τόνον appellaverunt *eqs.* BOETH. arithm. 1, 16 p. 33, 1 *numerus,* qui ... compositus sit et secundus et alterius recipiens -em (*cf.* 1, 17 p. 36, 20). 1, 17 p. 36, 15 modum ... -is secundum ordinem conlocatorum ipsa series dabit. mus. 2, 9 p. 238, 19 quod relinquitur post -em. *Brandt.*

***mēnsis,** -is *m.* [*cf. c. umbr.* menzne, *vestin.* mesene '*mense*', *umbr.* antermenzaru '*intermenstruarum*', *gr.* μήν (*dial.* μείς), *arm.* amis, *hibern.* mī, *alban.* muaj, *got.* mēnōþs, *lituan.* mēnesis, *slavon.* měsęcь '*mensis*'; *sanscr.* māsaḥ, *tochar.* mañ, *gr.* μήνη, *got.* mēna, *theod. vet.* māno, *lituan.* mēnuo '*luna*'. *J. B. H.*] *de origine:* VARRO ling. 6, 10 -is a lunae motu dictus, dum ab sole profecta rursus redit ad eum. luna quod graece olim dicta μήνη, unde illorum μῆνες, ab eo nostri (*inde* MACR. somn. 2, 11, 6 POL. SILV. fast. Ian. 13 ISID. orig. 5, 33, 1. *cf.* HIER. in Ezech. 29, 17 sq. p. 286C μήνη, id est luna, a -e nomen accepit). CIC. nat. deor. 2, 69 *lunae cursus* quia mensa spatia conficiunt -es nominantur (*cf.* CASSIOD. inst. 2, 6 ... -es, quod annum metiantur, edicti sunt). *de scriptura et s...s* (*cf.* INSCR. *christ. Diehl III p. 552*): *c. apice* mé- (*cf.* μη-: *p. 746, 56*): CIL X 2532 CE 98, 6. mes-: *in titulis saepissime (v. p. 746, 7. 17 et CIL II p. 1189a V p. 1208a VIII p. 1110b IX p. 802b X p. 1175a XII p. 955b XIV p. 591a 814a* INSCR. *Dessau p. 826) nec non in codd. saepius.* mess-: *v. p. 746, 9. 18. cf. p. 746, 3.* menss- (*cf. Sommer, Handb. 245, Stolz-Leumann[5] 122*): CIL III 15160 V 6127 VI 13146 VIII 21145 IX 4028 XII 2709 XIV 1484 INSCR. NSc. 1923 p. 10 (*a. 356*). INSCR. christ. Diehl 1481 (*a. 389*). *al. cf. l. 84. p. 746, 10.* mins- (*cf. Schuchardt, Vocalismus I 349 sq. III 131*): INSCR. christ. Diehl 3797 (*a. 344*). CIL VI 10902 XII 1792 (*a. 516*). 2156 XIII 1531 XIV 2710. *et al.* minss-: INSCR. christ. Diehl 3054A adn. mis-: INSCR. christ. Diehl 3656B. 4006 CIL IX 3117. *v. etiam l. 59.* ne-: INSCR. christ. Diehl 1374 nesis. 2952C adn. nenses (3307). 4002C naes. 4266E nesse. *notatur* (*cf.* INSCR. *christ. Diehl ind. p. 552 sq. Dessau ind. p. 776*): m: *inde a* CIL I² 743. 1223 *saepe.* m̄: CIL III 2160 INSCR. NSc. 1924 p. 85 *al.* me: CIL I² 926 III 1861 VIII 24371 *al.* mᵉ: CIL X 3010. men: CIL I² 889 VIII 24754. 24774. 24934 *al.* mes: MENOLOG. Vall. (CIL I² p. 280) CIL II 1355. 2955. 4414 VI 2992 VIII 24946 *al.* mens: CIL I² 663 X 6328 INSCR. NSc. 1914 p. 394 n. 77 *al.* mins: CIL XIV 3926. mess: CIL II 3347 VIII 24703 *al.* menss: INSCR. christ. Diehl 2222 *al.* mensi: *pro gen. pl.:* CIL V 5933. *pro abl. pl.:* CIL IX 1798 annis V mesi VII. INSCR. christ. Diehl 4375G. *dub., utrum pro abl. an pro acc. pl.:* CIL X 3042 annis XVIII, mesi VIII, dies XVIII. NOT. Tir. 62, 32—35. 37—52. *littera finalis omittitur: omittitur* -s: *nom. sg.:* INSCR. christ. Diehl 3041. *gen. sg.: ibid.* 4422. *acc. pl.: ibid.* 2267A mense (INSCR. NSc. 1916 p. 106 n. 112). 3399B mese (CIL VIII 21667 IX 1470. 1515. 3502 X 4113 XI 5549). 4002H messe (CIL VIII 21145 XII 1416). CIL XIII 2000 mensen (*cf. l. 66*). *omittitur* -m: *acc. sg.:* CIL VIII 670 (*cf. Löfstedt, Peregr. Aeth. 54*). *de* INSCR. christ. Diehl *v. ind. p. 552.* *gen. pl.: v. l. 57.* *abl. plur.:* -ebus: CIL XIV 3344 mensebus (INSCR. christ. Diehl 3450). 2755 mesebus. *de formis:* *abl. sg.* -i: CIL I² 2520, 42 PALLAD. 2, 15, 15 INSCR. christ. Diehl 3129. *gen. pl.:* -um (*cf.* PRISC. gramm. II 353, 2 -um pro -ium *et v. Sommer, Handb. 383. Stolz-Leumann[5] 246*): *metro probatur* (*cf. l. 33*): PLAVT. Most. 81 (-uum *P*). Ov. met. 8, 500 (-uum *al.*). fast. 5, 188 (-ium *al.*). 424. SEN. Phoen. 535 *al.* (*v. Neue-Wagener I³ 396 sq.*). *alia:* CATO agr. 146, 2 VARRO rust. 2, 2, 18. 2, 4, 8. CIC. Verr. II 2, 182 (-ium *et* -uum *al.*). 184. 188 (-uum *al.*). Phil. 12, 22 leg. 2, 16 Tim. 52 epist. 7, 17, 1 Att. 15, 20, 4. CAES. Gall. 1, 5, 3 (-ium *al.*). 6, 18, 2 (-ium *et* -uum *al.*). civ. 2, 14, 4 (-ium *al.*). LIV. *14ies* (*in his 5ies* -uum *al.*). SEN. contr. 7, 4 (19), 1 SEN. dial. 11, 16, 1 CVRT. 5, 1, 45 PLIN. nat. *13ies. et al.* *in titulis:* CE 98, 6. 2155, 3 (*utrobique iamb.*). CIL X 7852, 16 (*a. 69*). III 6162 (*a. 139/161*) *et fere 21ies.* -ium (*cf. l. 26. 28. 30 sq.*): ?CIC. div. 2, 65 (-uum *al.*, -um *Bait.*). epist. 3, 6, 5 (-uum *M*, -um *Bait.*). VARRO ling. 6, 27. 33 LIV. 23, 51, 5. 34, 35, 2. 37, 7, 4 PAVL. FEST. p. 33, 12 VELL. 2, 56, 3 SEN. nat. 5, 10, 4. COLVM. *6ies* (*semel* -um *al.*). PLIN. nat. 2, 44. *et al.* *in titulis* (*cf. l. 11*): CIL III 2210 VI 34972. VIII 23017 (= INSCR. christ. Diehl 1475A; *s. II/III*). XII 1146, 12. -uum (*secundum* iduum *sim. cf. Bonnet, Lat. de Grég. 363. Linderbauer ad Bened. reg. 58 p. 363. Svennung, Eranos 27, 1929, 95. Sommer, Handb. 405. Stolz-Leumann[5] 261. lectionis varietatem apud* CIC. *v. l. 28 sq. 35,* CAES. *et* LIV. *l. 30 sq.*): VLP. dig. 48, 5, 30 (29), 5 frg. Vat. 321 *bis.* APVL. met. 9, 32 ITALA exod. 12, 2 (Gaudent. serm. 1, 2). sap. 7, 1 (Tycon. 5 p. 56, 10). 7, 17 (Priscill. tract. 1, 10). IV Esdr. 6, 21 (Sang.). CENS. 7, 4. 20, 9 CYPR. epist. 37, 1 p. 577, 2. 13 CAPITOL. Gord. 28, 2 ARNOB. nat. 3, 29 p. 131, 19 PALLAD. 4, 10, 37 EVTR. 8, 21 HILARIAN. pasch. 5 p. 1109A. 7 p. 1110A PRISCILL. tract. 6, 93. 96 FILASTR. 141, 4 AVSON. 378tit. p. 99 P. 379tit. 381tit. AMM. 17, 1, 12. 26, 1, 13 VEG. mil. 2, 5 AMBR. hex. 1, 4, 13. 4, 4, 12 Iac. 2, 11, 52 HIER. epist. 64, 9, 2. 64, 18, 7 in Ier. 2, 85, 2. COD. Theod. *quater,* COD. Iust. *11ies. et al.; non in titulis.* -orum *sim.* (*secundum* annorum. *cf. Stolz-Leumann[5] 260*): CIL VI 38771a mensorum (INSCR. Bull Arch. 1869 p. 26 INSCR. christ. Diehl 1527. 2758. 2817C. 4570). X 623 mesorum (2535 INSCR. christ. Silvagni 3966 Diehl 1529A adn. 2797B adn. 4574. 4577). INSCR. christ. Diehl 3375A μησωρουν (3391 μησωρων. 4893a mηnsurum). CIL VI 12675 mesoru (INSCR. christ. Silvagni 3938 Diehl 2797B. 3574E. 3999). INSCR. christ. Diehl 2874B adn. mesory. 4575 mesoro. INSCR. christ. Leblant I 34 misoru. INSCR. christ. Diehl 4020 misoro (4578 [*a. 291*]). *errore ut vid. lapicidae:* CIL VI 22647 bimus et quattor mesorus. -erum (*secundum* dierum. *cf. Löfstedt, Spätlat. Stud. 55*): CIL III 2400 menser. (V 2701 IX 820). 2602 meserum (INSCR. christ. Diehl 4576). VI 2662 mesero. -irum: CIL IX 3117. *acc. pl.:* -is: *e. g.* TER. Haut. 118 CIC. Phil. 3, 36 HOR. sat. 2, 3, 289 Ov. fast. 3, 883. *de* INSCR. christ. Diehl *v. ind. p. 552. de aliis titulis v. p. 750, 42. 46.* -ens (*v. Stolz-Leumann[5] 121*): CIL VI 7872 = CE 971 praescr. (*s. I*). INSCR. christ. Diehl 2697C adn. 2988adn. 3004A. -ex: INSCR. christ. Diehl 4260. *de genere: masc. testantur* EXPLAN. in Don. gramm. IV 498, 5 PHOC. gramm. V 418, 4 sqq. PRISC. gramm. II 159, 27 GRAMM. suppl. 117, 16. *cf. Wackernagel, Synt. II 30. 37.* *de notione* (*cf. p. 745, 72*): GREG. M. moral. 8, 16 p. 811C -ium ... nomine dierum collectio et summa signatur. GLOSS. μήν. *de re v. Sontheimer, RE XVI 44 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO. *in tit. libr.:* CARM. de mens. [*val.* mes, *it.* mese, *francog.* mois, *hisp.* mes. *M.-L.*] [*falso trad.:* PLAVT. Men. 1000 Trin. 639 *pro* mens. CARM. de mens. 3, 23 MANIL. 1, 845 (*v. p. 784, 60*). 3, 535 (mentes *Stoeber, alii alia coni. cf. Housm. ad l.*). 5, 44. VVLG. IV Esdr. 9, 19 *pro* mensa (*v. p. 738, 59*). *dub.:* MANIL. 3, 598 (-bus *trad. retinet Wageningen,* messibus *Postgatius sec. Housm.*). PLIN. nat. 29, 71 IVST. 12, 16, 1. *deletur:* CIC. inv. 1, 39 Q. CIC. pet. 1 PLIN. nat. 18, 264 PORPH. Hor. carm. 4, 10, 14—16. *e coni.: prob.:* PETRON. 117, 10 PLIN. nat. 18, 194 FRONTIN. aq. 102. *in inscrr. saepissime, e. g.* CIL III 8130. *non prob.:* CAES. civ. 3, 20, 5. *locis mancis:* LVCR. frg. 2 AVR. Fronto p. 254, 16 N. *et saepe in tit.*]

[Gundel-Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 **proprie** *i. q. (duo) decima pars anni:* A *-es computantur a stato initio anniversario* (*divisio*: CENS. 22, 1 -ium genera duo; nam alii sunt naturales, alii civiles. *de inventore*: HYG. astr. 2, 42 p. 80, 9 haec *stella* Mercurio data ... quod primus -es instituerit. *de institutione -um civilium v. l. 40*): 1 *de -bus naturalibus sive caelestibus* (*cf. Ginzel, RE IX 604 sqq.* *divisio*: CENS. 22, 2 naturalium species duae, quod partim solis, partim lunae esse dicuntur. 22, 4 qui sunt caelestes, sive solis seu lunae, neque peraeque inter se pares sunt nec dies habent totos): a *de -bus lunaribus: definitiones*: CIC. Tim. 32 nox ... et dies ... unum circuitum orbis efficit, ... -is autem, quando luna lustrato suo cursu solem consecuta est. VITR. 9, 1, 5 luna die octavo et vicensimo et amplius circiter hora ... perficit lunarem -em (9, 2, 2 CENS. 11, 12. 18, 2. 9. 22, 2. 5 AVG. civ. 15, 12 p. 79, 21 D.). SEN. benef. 4, 23, 1 *sol* annum observabilem *facit* ..., *luna* -em (*cf.* SERV. georg. 1, 6). APVL. Plat. 1, 10. *et al.* *alii loci*: OV. fast. 3, 883 Luna regit -is (*cf.* MANIL. 3, 517 TERT. nat. 2, 5, 4 p. 103, 1 ANTH. 723, 2). AVG. gen. ad litt. imperf. 13 p. 487, 14 -is annus est lunae (*cf.* MACR. Sat. 1, 14, 4. 2, 11, 11). *incipit a nova luna*: VERG. Aen. 6, 453 primo qui surgere -e ... vidit ... lunam. CENS. 22, 2 lunaris *-is* est ... temporis quoddam spatium a nova luna. MACR. Sat. 1, 15, 5. 20. *etiam apud Hebraeos*: AMBROSIAST. in Col. 2, 16/17 p. 431D initia -ium ..., quae neomenias (*q. v.*) vocant. ISID. orig. 5, 33, 1. *nota i. q. dies festus neomeniae* (*sec. hebr.* חֹדֶשׁ): VVLG. num. 28, 14 hoc erit holocaustum per omnes -es (*cf. 29, 6* h. calendarum). Is. 66, 23 erit -is ex -e et sabbatum ex sabbato (*cf. 1, 13* neomeniam et s.). Am. 8, 5 quando transibit -is et venumdabimus? *medio -e luna plena est*: GERM. 78 AVIEN. Arat. 938 AVG. epist. 55, 6 MACR. Sat. 1, 15, 15. *extremo -e luna latet*: PLIN. nat. 2, 42. *et al.* b *de -bus solaribus: definitiones*: VITR. 9, 1, 6 XII -bus XII signorum *zodiaci* intervalla *pervagatur sol. ibid.* quem circulum luna terdecies in XII -bus percurrit, eum sol eisdem -bus semel permetitur. IREN. 2, 24, 5 -is ... duodecima pars anni ... esse dicitur. CENS. 22, 2 secundum solem fit -is, dum sol unum quodque in zodiaco orbe signum percurrit. 22, 8 solares (*opp.* civiles). c *de tempore circuitus Saturni*: PROB. Verg. georg. 1, 32 sq. *Saturni* -is est biennii et sex -ium *solarium. cf. et p. 749, 48.*

2 *de -bus civilibus*: a *generalia quaedam*: *-is civilis definitur*: CENS. 22, 3 civiles (22, 7. 8 *opp.* solares) -es sunt numeri quidam dierum, quos una quaeque civitas suo instituto observat, ut nunc Romani a Kalendis ad Kalendas. *de mensura*: CENS. 22, 5 civitatium -es ... numero dierum inter se discrepant, sed dies ubique habent totos. *de principio -is*: *apud Romanos*: VARRO ling. 6, 27 primi dies -ium nominati Kalendae (MACR. Sat. 1, 15, 20). CAES. AREL. serm. 192, 3 p. 740, 19 *Kalendae coluntur* (ISID. nat. 4, 6 = SVET. frg. 118 p. 166, 5). *apud Gallos*: PLIN. nat. 16, 250 sexta luna, quae principia -um annorumque his *Druidis* facit. *apud Aegyptios*: ISID. nat. 4, 7 (= SVET. frg. 118 p. 166, 8) apud Aegyptios ... principia -ium ante Kalendas quattuor aut quinque dies pronuntiantur. b *de ratione, quae inter -es et annum intercedit*: α *de numero -um* (*cf.* HYG. astr. 4, 5 p. 104, 21): *apud Romanos: decem -um annum instituisse dicitur Romulus*: OV. fast. 1, 28. 3, 100 GELL. 3, 16, 16 MACR. Sat. 1, 12, 38. *alii*: SVET. frg. 119 p. 168, 4 (= CENS. 20, 2) *v. l. 62.* SOL. 1, 35. *duodecim -um annum instituisse dicitur Numa Pompilius*: LIV. 1, 19, 6 FLOR. epit. 1, 2, 2 SOL. 1, 38 VIR. ill. 3, 1 MACR. Sat. 1, 13, 2. 4 ISID. nat. 4, 4 (= SVET. frg. 118 p. 166, 1). *Tarquinius*: CENS. 20, 4. *annus statim ab initio duodecim -um fuisse dicitur*: SVET. frg. 119 p. 168, 2 (= CENS. 20, 2) annum vertentem Romae Licinius Macer et postea Fenestella statim ab initio duodecim -um fuisse scripserunt. sed magis Iunio Gracchano et Fulvio et Varroni et Suetonio aliisque credendum, qui decem -um putaverunt fuisse, ut tunc Albanis erat, unde orti Romani. *apud Graecos et alios*: CENS. 18, 2 *Graeci* annos civiles sic statuerunt, ut intercalando facerent alternos *annos* duodecim -um, alternos tredecim. SOL. 1, 34 *annus* apud Aegyptios quattuor -bus terminabatur, apud Arcadas tribus, apud Acarnanas sex, in Italia apud Lavinios tredecim (*inde* AVG. civ. 15, 12 p. 80, 25. 81, 4 D. *cf.* MACR. Sat. 1, 12, 3). β *de divisione anni in quattuor* (*duo*: OV. met. 5, 567 *Proserpina* cum matre est totidem, totidem cum coniuge -es. SVET. Claud. 23, 1 rerum actum divisum antea in hibernos aestivosque -es coniunxit) *tempora secundum -es* (VARRO rust. 1, 27, 1 *solis* cursus annalis ... circiter ternis -bus ... est divisus in IV partes [*cf.* SERV. georg. 1, 43. AVG. doctr. christ. 2, 16, 25 annua *curricula peraguntur* vernis, aestivis, autumnalibus hiemalibusque -bus]): CIC. Verr. II 5, 26 hibernis -bus (PLIN. nat. 18, 191 quattuor h. -bus [AMM. 22, 15, 20. *cf.* PLIN. nat. 8, 94 quattuor -es hiemis]. *al. v. vol. VI 2687, 33. cf.* PLIN. nat. 10, 146 duobus -bus hiemis brumalibus. MACR. Sat. 1, 12, 39 hiemalibus [SIDON. epist. 8, 12, 4]). Att. 5, 14, 2 aestivos (SEN. dial. 4, 12, 1 MART. 9, 13 [12], 3 SVET. Claud. 23, 1 AMM. 30, 5, 11 MACR. Sat. 1, 12, 39. *al. v. vol. I 1108, 54*). VERG. georg. 1, 115 incertis (SERV. incerti ... -es sunt veris vel autumni; nam et hiemis certum est frigus et aestatis certus est calor). AVSON. 371, 9 p. 101 P. autumnales. AMM. 26, 1, 10 vernalis. γ *de primo et extremo -e anni: primus apud priscos Romanos fuit Martius*: ATTA com. 18 VARRO ling. 6, 33 OV. fast. 1, 39 SOL. 1, 35. *et al.* MACR. Sat. 1, 12, 5 haec fuit Romuli ordinatio, qui primum anni -em genitori suo Marti dicavit. *extremus Februarius*: VARRO ling. 6, 13 CIC. leg. 2, 54 PAVL. FEST. p. 85. *et al.* *item recentiore aetate in Gallia*: SIDON. epist. 9, 16, 2 duodecimum nostrum, quem Numae (*cf. et l. 78*) -em vos nuncupatis. *postea initium ad Ianuarium est relatum*: OV. fast. 2, 48. 51. *a Numa Pompilio*: MACR. Sat. 1, 13, 3. *extremus factus est December*: CIC. leg. 2, 54 FEST. p. 150, 20. *et al.* *apud Aegyptios primus -is anni fuit Theyt*: CIC. nat. deor. 3, 56. *apud Hebraeos (v. Lotz, RE f. prot. Theol. VIII 526, 53. Ginzel, RE IX 608) modo -is aequinoctii verni*: VVLG. exod. 12, 2. 13, 4 -e novarum frugum (deut. 16, 1). 34, 18 in tempore -is novorum, -e enim verni temporis egressus es de Aegypto (PS. TERT. adv. Iud. 10 l. 142 initio primi -is novorum. GAVDENT. serm. 1, 19 AMBR. epist. 23, 9 AVG. epist. 55, 5 CYPR. GALL. exod. 976 ISID. orig. 5, 33, 6. *et al.* GLOSS. *cf.* PS. CYPR. pasch. 1 p. 248, 4 novi -is [2 p. 250, 11. 21. *al.*]). Gal. 4, 10 dies observatis et -es (*cf.* GAVDENT. serm. 1, 17 superstitionum ... -es). PS. AVG. serm. ed. Mai 133, 1 -is septimi Iudaeorum, qui a nobis october appellatur. *al.* *modo -is aequinoctii autumnalis*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 4 p. 329, 9 *Ianuarius* est -is quartus ab anno novo iuxta supputationem Hebraeorum. δ *de -e intercalari*: LIV. 1, 19, 6 intercalariis -bus (37, 59, 2 ASCON. Mil. p. 33, 29 SVET. Iul. 40, 1 CENS. 20, 8 *al.*). ASCON. Mil. p. 33, 4 -e intercalari (CELS. dig. 50, 16, 98, 1. 2 constat ex diebus viginti octo. MACR. Sat. 1, 13, 8 sqq. *more Graecorum institutus*). CENS. 18, 5 intercalandis (*al.* HYG. astr. 4, 19 p. 120, 11 quibus de causis -es intercalentur. *et al.*). SOL. 1, 42 sqq. *de more intercalandi apud Graecos et Romanos.* MACR. Sat. 1, 13, 10 -es ... ἐμβολίμους *Graecorum.* POL. SILV. fast. Febr. 23. Aug. 26 *Aegyptiorum* (*cf. p. 747, 65*).

c *de singulis -bus civilibus*: α *de numero dierum in singulis -bus* (*cf. p. 747, 42*): *indicatur in menologiis, quae* CIL I^2 p. 256 sqq. *inserta sunt.* AVSON. 378 p. 99 P. AVG. gen. ad litt. imperf. 7 p. 478, 4 triginta dies habere -em (*cf.* IREN. 2, 24, 5 CENS. 18, 9). CENS. 20, 3 decem -es (*antiqui Romanorum*) ... quorum quattuor maiores (*sc. dierum XXXI*) pleni, ceteri sex (*sc. dierum XXX*) cavi vocabantur (20, 5). SOL. 1, 36 *initio* iste (*sc. trecentesimus quartus*) numerus explebat annum, ita ut sex -es tricenum dierum essent, quattuor reliqui tricenis et singulis expedirentur (*cf.* MACR. Sat. 1, 12, 38). 1, 38 sqq. β *de partibus -um* (*de Kalendis, Idibus, Nonis v. s. his vocibus*): VARRO ling. 6, 10 -is senescentis (AVIEN. Arat. 1341) ... diem (COLVM. 11, 2, 55 hos ... Augusti. SVET. Cal. 6, 2 festos Decembris. *et saepe.* *nota*: SACR. Greg. $5^{tit.}$ VIII Kalendas Ianuarias id est XXIIII die -is Decembris. *ibid. passim. saepe in indiciis dierum apud Iudaeos e. g.* VVLG. lev. 23, 39 a quinto decimo ... d. -is septimi). OV. fast. 1, 710 a -is fine (PLIN. nat. 21, 111 usque in f. Octobris -is. VLP. dig. 24, 3, 7, 1 MACR. Sat. 1, 14, 12). 2, 686 ab extremo ... -e ([6, 768 COLVM. 11, 2, 46]. COLVM. 2, 10, 21 ultimo -e Februario [2, 10, 33 -is Ianuarii ultimi vel primi Februarii]. *al.*). COLVM. 2, 4, 11 ultima parte -is Augusti (2, 9, 18. 2, 10, 23). 12, 52, 1 initium -is Decembris (PLIN. nat. 21, 110 exitu -is Marti et i. Aprilis. AMM. 14, 3, 3 [*cf.* 23, 5, 1 principio]. COD. Iust. 7, 39, 7, 6). γ *de nominibus priscis -um apud Romanos* (*cf.* AVG. civ. 7, 21 p. 299, 21 D. in oppido Lavinio unus Libero totus -is tribuebatur) *eorumque causis*: CENS. 22, 9 nomina decem -bus antiquis Romulum fecisse Fulvius et Iunius auctores sunt (MACR. Sat. 1, 12, 9). 22, 10 Varro autem Romanos a Latinis nomina -um accepisse arbitratus auctores eorum antiquiores quam urbem fuisse ... docet. *Ianuarius a Iano dictus*: CARM. de mens. 2, 1. 3, 1 AVSON. 377, 1 p. 98 P. *et al.* *Februarius a Februis sim.*: CARM. de mens. 1, 2. 2, 8 OV. fast. 2, 31 PAVL. FEST. p. 85 CENS. 22, 15 AVG. civ. 7, 7 p. 283, 1 D. ISID. orig. 5, 33, 4. *cf. vol. VI 412, 12.* *Martius a Marte*: OV. fast. 3, 4. 76. 88 CENS. 22, 11 AVG. c. Faust. 18, 5 MACR. Sat. 1, 12, 8. *et al.* *Aprilis Veneri sacer*: CARM. de mens. 3, 7. *ceterum v. vol. II 318, 80.* *Maius a Maia*: CARM. de mens. 2, 19 OV. fast. 5, 1. 6, 35 AVG. c. Faust. 18, 5 MACR. Sat. 1, 12, 12. ISID. nat. 4, 3 (= SVET. frg. 118 p. 164, 2). *et al.* *a maioribus*: OV. fast. 5, 427. *ad priscum usum Italorum refertur*: FEST. p. 134, 27. PAVL. FEST. p. 136, 1 Maesis lingua Osca -is Maius. *Iunius a Iunone*: PAVL. FEST. p. 103, 14. *a Iuventa*: AGROEC. gramm. VII 124, 9. *a iunioribus*: SERV. georg. 1, 43. *a Iunio Bruto*: MACR. Sat. 1, 12, 31. *partem posteriorem nominum in -ember desinentium ab imbre ducit* CASSIOD. var. 1, 35, 2. *de nominibus -um apud exteras gentes v. Thes. gloss. s. v. -is.* *numerantur (cf. l. 5. p. 749, 19) in ordinatione anni Asiani addito numero dierum* CIL III 12240 nonus XXX, decumus XXXI, undecumus XXX, duodecumus XXXI. *singulariter*: SCHOL. Verg. Bern. georg. 4, 233 'Pleias' sidus, quod decimo -e oritur (*mire, cum Pleiades vere oriri constet*). δ *de appellatione -um in honorem principum* (*aliter* AVSON. 371, 13 p. 101 P. *al.* Numae [*de Februario. cf. etiam l. 5*]. *de cautione posteriorum principum in cognominandis -bus cf.* MACR. Sat. 1, 12, 37): *Quintilis in honorem C. Iuli Caesaris*: VARRO frg. Prisc. gramm. II 256, 21 PAVL. FEST. p. 103, 15 SVET. Iul. 76, 1 MACR. Sat. 1, 12, 34. *et al.* *Sextilis in honorem Augusti*: S. C. de mense Aug. (Macr. Sat. 1, 12, 35) SVET. Aug. 31, 2. 100, 3. *et al.* *nominum mutationes postea sublatae*: *Aprilis in honorem Neronis*: TAC. ann.

[Gundel-Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

15, 74, 1. 16, 12, 2 SVET. Nero 55. *Maii in honorem Claudii, Iunii in honorem Germanici*: TAC. ann. 16, 12, 2. *Augusti in honorem Commodi*: LAMPR. Comm. 11, 8 EVTR. 8, 15. *Septembris in honorem Tiberii*: SVET. Tib. 26, 2. *Germanici*: SVET. Cal. 15, 2 Dom. 13, 3 MACR. Sat. 1, 12, 36. *Antonini*: CAPITOL. Pius 10, 1. *Taciti*: VOPISC. Tac. 13, 6. *Commodi*: LAMPR. Comm. 11, 8 AVR. VICT. Caes. 17, 2. *Octobris in honorem Liviae*: SVET. Tib. 26, 2. *Domitiani*: SVET. Dom. 13, 3 MACR. Sat. 1, 12, 36. *Faustinae*: CAPITOL. Pius 10, 1. *Commodi*: LAMPR. Comm. 11, 8. *Novembris et Decembris in honorem Commodi: ibid.*

3 *de mensibus ecclesiasticis*: *primus est paschalis* (*aperte ad Iudaeorum usum, de quo v. p. 748, 9, redeunt talia ut* TERT. ieiun. 14 p. 293, 1 si omnem ... devotionem temporum ... erasit apostolus, cur pascha celebramus ... in -e primo? HILARIAN. pasch. 1 p. 1107^{A} luna suo cursu primum nobis generat -em): AVG. epist. 55, 3, 5 p. 174, 18 propter novum hominem, quem iubemur induere, ... 'quoniam pascha nostrum immolatus est Christus', ... primus -is in anni -bus celebrationi huic adtributus est. *non nomine, sed numero designantur* (*cf. p. 748, 73*): *in commemoratione quattuor sollemnium ieiuniorum* (*hic usus proprius esse videtur ecclesiae Romanae; cf. Wetzer u. Welte's Kirchenlexikon IV² 1267 sq.*): LEO M. serm. 19, 2 p. 186^{C} ieiunium vernum in quadragesima, aestivum in pentecoste, autumnale in -e septimo, hiemale autem in hoc, qui est decimus, celebramus. COMPVT. Carth. 1, 7 p. 283, 25 -is quarti, quinti, septimi et decimi (*cf.* SACR. Gelas. p. 602). primus: SACR. Gelas. p. 511 istae orationes ... primo sabbato in -e p. sunt dicendae. quartus *i. fere Maius*: COMPVT. Carth. 1, 8 p. 284, 28 q. -is lunam decimam. SACR. Leon. p. 319 in ieiunio q. -is (322 in i. -is q.). Gelas. p. 603 orationes ... -is q. Greg. 117$^{tit.}$ lectiones -is q. (*inter formulas Mai*). septimus: LEO M. serm. 86, 2 p. 438^{A} s. -is ieiunium (88, 3. 89, 5. 90, 1$^{in.}$ 92, 2$^{in.}$ COMPVT. Carth. 1, 7 p. 283, 27). 87, 2. 91, 1 p. 450^{B} cum s. -em nobis anni recursus attulerit. 92, 4 p. 455^{C} s. -em ab initio mysticum. 93, 3. 94, 1 SACR. Leon. p. 410 Gelas. p. 669. Greg. 163$^{tit.}$ (*inter formulas Sept.*) -is s. orationes. decimus: LEO M. serm. 12, 4 p. 171^{D}. 13$^{in.}$ d. -is ... ieiunium (14, 2$^{in.}$ 15, 2$^{in.}$ 16, 2$^{in.}$ 17, 1. 18, 3. 19, 3. 20, 2$^{in.}$ SACR. Leon. p. 416 invitatio plebis in ieiunio -is d. [*errore inter formulas Septembris*]. 478). 18, 2 SACR. Gelas. p. 684 orationes ... -is decimi. *in ordinatione presbyterorum*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 11 ordinationes presbyterorum ... quarti -is ieiunio, septimi et decimi, sed etiam quadragesimalis initii ac medianae quadragesimae die sabbati ieiunio ... noverint celebrandas. SACR. Gelas. p. 512 -is primi, quarti, septimi et decimi sabbatorum die.

4 *varia*: CIL I² 2520, 45 (*tab. devot.*) nei possit amplius ullum -em aspicere. VERG. georg. 1, 32 *v. p. 753, 4.* CARM. de mens. 3, 21 repetunt sua (*i. Novembris propria*) frigora -em. MANIL. 2, 202 sol ... aestivum tardis attollit -bus annum. ANTH. 678, 5 (*de stella Martis*:) -um pensare bilibri (*i. duplici tempore tibi opus est ad circuitum atque soli* [*cf.* CIC. nat. deor. 2, 53 IIII et XX -bus ... lustrat orbem]). HYG. astr. 4, 3 p. 102, 25 circulum *aequinoctialem* transiens sol ... efficit sex -ium diem his locis *eqs.*

B *-es computantur a certo puncto vitae*: **1** *de praegnatione et partu* (*cf. p. 752, 60*): **a** *hominum*: **α** *de graviditate temporis sollemnis*: *decem -um sc. lunarium* (*cf.* VARRO ling. 5, 69 luna ... nascentium dux, quod -es huius): PLAVT. Amph. 670 decumo post -e (*cf. vol. VI 1, 171, 52 sqq.*). Stich. 159 illa me in utero -es gestavit decem. VARRO Men. 332. VERG. ecl. 4, 61 matri longa decem tulerunt fastidia -es. PROP. 2, 3, 28 ista decem -es non peperere bona. OV. met. 8, 500 bis -um quinque labores (SEN. Phoen. 535). fast. 3, 124 bis quino femina -e parit (PRVD. perist. 10, 782). 5, 534 SEN. contr. 7, 4 (19), 1 SEN. epist. 102, 23 VLP. dig. 38, 16, 3, 11 reg. 16, 1^{a}. APVL. apol. 85 o infausti decem -es. TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 491, 3 HIER. virg. Mar. 2. *et al.* *in formula testamenti*: CIC. top. 44 si filius natus esset in decem -bus (SCAEV. dig. 28, 2, 29 pr. in d. -bus proximis). SEN. contr. 7, 8 (23), 5 intra d. -es (MARCELL. dig. 40, 5, 56). *novem -um sc. solarium* (*cf.* TERT. anim. 37, 3 p. 363, 19 legitima nativitas ferme decimi -is ingressus est. RVFIN. Orig. in num. 4, 1 p. 20, 28 *post* decimi -is triduum. AVG. trin. 4, 5, 9 ad sextum diem post nonum -em): TERT. carn. 4 l. 6 per n. -es. AMM. 14, 11, 22 HIER. in Gal. 4, 19 p. 385^{B} hom. Orig. in Luc. 6 p. 35, 10 virg. Mar. 18 RVFIN. Orig. in num. 4, 1 p. 20, 26. *et al.* *causam diversitatis numerorum ignorat* AVG. trin. 4, 5, 9 qui numerus dierum complet novem -es et sex dies, qui tanquam decem -es parientibus feminis imputantur. **β** *de graviditate aut brevioris aut longioris temporis*: *in universum*: CAECIL. com. 164 soletne mulier decimo -e parere? :: pol nono quoque, etiam septimo atque octavo. PLIN. nat. 1, 7, 4 pariendi tempora, per inlustria exempla a -bus VII ad XIII. 7, 38 homo ... gignitur ... alius septimo -e, alius octavo et usque ad initium undecimi. 7, 39 (*afferuntur exempla*). 7, 40. 49. CENS. 8, 1 septimo -e et nono et decimo tantummodo posse homines nasci. 9, 3 partus esse genera duo, alterum septem -um, alterum decem. *in prodigio*: ITALA IV Esdr. 6, 21 parient infantes trium et quattuor -uum (-ium *v. l.*) *eqs.* *septem -um* (*cf.* SER. SAMM. 618): PLAVT. Amph. 482 PLIN. nat. 7, 49 *al.* PAVL. dig. 1, 5, 12 sent. 4, 9, 5 CENS. 7, 5 FAV. EVL. p. 9, 26. *et al.* *octo -um*: GELL. *v. l. 21*. CENS. 7, 6 octavo -e nasci negaverunt. *et al.* *undecim -um*: VARRO Men. 543 si quis undecimo -e ... natus est. CENS. 7, 7. *duodecim -um*: VARRO frg. Char. gramm. p. 103, 11 B. *tredecim -um*: PLIN. nat. 7, 40. **b** *bestiarum*: *equarum*: VARRO rust. 2, 1, 19 *al.* VERG. georg. 3, 139 exactis gravidae cum -bus errant. COLVM. 6, 27, 3. 6, 36, 2 PLIN. nat. 8, 163 CHIRON 743. 756. *mularum*: VARRO rust. 2, 1, 27 PLIN. nat. 8, 171. *vaccarum*: VARRO rust. 2, 1, 19. 2, 5, 13 COLVM. 6, 24, 2 PLIN. nat. 8, 177 PALLAD. 8, 4, 1. *ovium*: VARRO rust. 2, 1, 19. *caprarum*: *ibid. et* 2, 3, 8 PLIN. nat. 8, 200. *suum*: VARRO rust. 2, 1, 19. 2, 4, 7 *al.* COLVM. 7, 9, 3 PLIN. nat. 8, 205. *asinarum*: VARRO rust. 2, 6, 4 PLIN. nat. 8, 168. *canum*: VARRO rust. 2, 9, 11. *cervarum*: PLIN. nat. 8, 112. *delphinorum*: *ibid.* 9, 21. *camelorum*: *ibid.* 10, 179. **c** *locutiones verbales*: PLAVT. Amph. 500 -es iam tibi esse actos vides (VARRO ling. 5, 69 -bus a. [PHAEDR. 1, 18, 2 HYG. astr. 2, 8 p. 45, 8]). Cist. 163 decumo post -e exacto (VERG. georg. 1, 435 e. ad -em *v. p. 752, 81.* 3, 139 *v. l. 6.* CVRT. 10, 6, 21 e. -es ... expectat. GELL. 2, 23, 17 -bus e. parturit. PS. AVR. VICT. orig. 19, 5). TRAG. inc. 81 expletis iam fere ad pariendum -bus. **d** *epitheta*: SEN. nat. 3, 16, 2 ad -em suum (*cf.* STAT. Theb. 5, 115 iustos). STAT. Theb. 7, 167 maternos (*al. v. p. 469, 22*). GELL. 3, 16, 3 in -bus genitalibus nominandis non praetermisit octavum. TERT. anim. 37, 1 p. 363, 10 superstitio Romana deam finxit ... Nonam et Decimam a sollicitioribus -bus. **e** *meton. i. q. graviditas*: *v. p. 752, 80.*

2 *demenstruis feminarum* (*cf. p. 752, 60*): PAVL. dig. 21, 1, 15 quae bis in -e purgatur, sana non est. VVLG. lev. 15, 19 quae redeunte -e fluxum sanguinis patitur.

3 *de -bus lugendi*: *conceduntur decem -es vel annus lugenti*: *uxori*: OV. fast. 1, 35 SEN. dial. 11, 16, 1 PAVL. sent. 1, 21, 13 APVL. met. 8, 9. *liberis*: VLP. frg. Vat. 321 PAVL. sent. 1, 21, 13. *cognatis proximis octo -es*: PAVL. sent. 1, 21, 13. *ad lugendos liberos*: VLP. frg. Vat. 321 cum minores liberi tot -bus elugeantur, quot annorum decesserint, usque ad trimatum. PAVL. sent. 1, 21, 13 filii maiores sex annis anno lugeri possunt, minores -e.

4 *in astrologia*: MANIL. 3, 562 cuius ... sit astri quisque ... -is (*cf.* FIRM. math. 2, 27, 1. 6, 33, 1). 3, 578 Aquarius ... -es vitam producet in octo (*cf.* 3, 580. FIRM. math. 2, 25, 1 quot ... -es ... decernat. *al.*).

5 *indicatur aetas, tempus imperii sim.*: **a** *acc.* (*saepissime*): **α** *antecedit acc. annorum*: CIL II 1240 vicsit annos viginti duos -es tres (III 3550. 15160 V 630. 6127. 6244 IX 1253 XIII 1504. 2000. *et al.*). III 10577 anos L et -is sept. (V 1636. 1784 XII 2106. *et al.*). VIII 2304 annos XXII ... -e unu. **β** *antecedit abl. annorum*: CIL III 1753 vixit annis XXVII -es tres (7582. 8923. 12357. 12478 -es duobus [*cf. l. 53*]. 14915 V 6127 VIII 23872 XI 6417. *et al.*). 7451 annis L -is tres (IX 2076 XIV 4996. *et al.*). **b** *abl.* (*rarius*): **α** *antecedit acc. annorum*: CIL III 6202. *adde*: COMPVT. cod. Col. prol. 5 p. 231 regnante Tiberio Caesare per annos XXIIII -bus tribus. **β** *antecedit abl. annorum*: SVET. Cal. 59 imperavit triennio et decem -bus diebusque octo (*sim.* TERT. adv. Iud. 8 l. 76 *et* 119 sqq. SPART. Hadr. 25, 11 VOPISC. Aurelian. 37, 4). CAPITOL. Pert. 15, 6 vixit annis LX -bus VI diebus XXVI (LAMPR. Alex. 60, 1 SPART. Hadr. 25, 11 Did. 9, 3. CIL VI 13146 -bus duum [*cf. l. 45*]. 34026 X 3017. *et al.*). **c** *gen.*: *antecedit abl. annorum*: CIL VI 9150 vixit annis XXXII -um VIII diebus XVIII. *alia*: COLVM. 4, 15, 1 *vitis* anni-cula et -ium sex ([CIL III 2319 annuculo et -um sex. VI 12675 vixit anocla et mesoru quator. 34972]. 6, 29, 4 bimus et sex -ium [PALLAD. 4, 13, 8 bimo et sex -ium. CHIRON 778. CIL VI 17196 bimus et -um III ... vixit]. *sim. al.* *cf. p. 751, 28. 74. 77. 752, 14*). 7, 6, 3 est -ium septem satis habilis ad progenerandum (PALLAD. 1, 30, 3 quattuor -um bene saginantur). 7, 12, 13 dum fiant -ium quattuor (8, 14, 10. *sim. al.*). *et al.*

C *elocutiones notabiles*: **1** *numerali non addito significatur* (*plus minus*) *certus numerus*: **a** *plur.*: **α** -es *i. q. singuli -es*: CATO agr. 58 oleum dato in -es uni cuique S. I (*v. vol. VII 1, 753, 60*). LVCR. 5, 618 ut ... luna ... -bus id spatium videatur obire, annua sol in quo consumit tempora cursu. COLVM. 11, 3, 15 quo quidque tempore terrae mandari ... conveniat, per -es digeramus. **β** -es *i. q. aliquot -es* (*cf. Löfstedt, Verm. Stud. 75 sq.*): SVET. Aug. 23, 2 ut per continuos -es ... caput ... foribus illideret. VLP. dig. 30, 49, 1 si -es desint ad septimum decimum annum. IVST. 20, 5, 4 ante -es. 38, 1, 6 interiectis -bus (HIST. Apoll. rec. A 24 p. 43, 1 interpositis diebus [aliquot *add.* rec. B] atque -bus). VITA Anton. 51 p. 60, 21 post -es (*Migne gr. 26, 917A* διὰ μηνῶν, EVAGR. vita Anton. post -es aliquot). 62 p. 69, 2 = EVAGR. ante dies vel -es (*932B* πρὸ ἡμερῶν ... πρὸ μηνός). LEX Burg. Rom. 35, 2 post possessionem dierum aut -ium. **b** *sing.*: **α** -is *i. q. unus -is*: CATO agr. 43, 2 semel in -e ([PLIN. nat. 29, 108 MARCIAN. dig. 47, 22, 1 pr.]. VARRO rust. 3, 16, 17 ter in -e [SCRIB. LARG. 58. 159 VEG. mil. 1, 27]. MANIL. 3, 546 bis -e [PLIN. nat. 11, 59 bis in -e. 20, 58 bis -e. *cf. vol. II 2010, 58 sqq.*]. PLIN. nat. 7, 66 saepius -e). 57 -e quarto heminas in dies, id est in -e congios IIS; -e quinto ... in dies sextarios, id est in -e congios quinque (PLIN. nat. 18, 194 [*e coni.*]). LIV. 9, 34, 16 aut diem aut -em censurae adicere. GERM.

[Gundel-Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

frg. 2, 14. Frontin. aq. 102 post -em (Vvlg. I reg. 11, 1). Svet. Vesp. 24 annum agens aetatis sexagesimum ac nonum superque -em ac diem septimum (Avr. Vict. Caes. 14, 12 anno imperii absque -e vicesimo secundo. CE 1347 A 9 cum sex denos -is suspenderet annos). Tert. anim. 20, 3 -e citius. Vvlg. num. 11, 20 usque ad -em dierum ([עֲשָׂרָה יָמִים *i. per integrum -em*]. Dionys. Exig. vita Pachom. 13 intra -em d.). *additur* unus: Varro rust. 2, 5, 12 *v. l. 74.* Prop. 2, 3, 3 Ov. fast. 3, 110 Plin. nat. 36, 5 Vvlg. deut. 21, 13. **β** -is *i. q. ille -is (sc. in quem res, de qua agitur, incidit)*: Plin. nat. 11, 196 murium iocusculis fibrae ad numerum lunae in -e congruere dicuntur.

2 *-es imperii, vitae sim.*: Cic. Verr. II 2, 188 consulum. Pis. 5 consulatus. Att. 5, 21, 7 imperii (Svet. Vit. 15, 1. *et al.*). Liv. 5, 52, 12 obsidionis. Petron. 77, 2 vitae (Amm. 21, 15, 3. *et al.*). Svet. Claud. 27, 1 divortii. Scaev. dig. 40, 7, 40, 7 mortis (Vlp. dig. 37, 9, 1, 9. *et al.*). *et al.* *nota*: Vvlg. Iob 14, 5 breves dies hominis sunt, numerus -ium (*sc. vitae*) eius apud te est (21, 21). Ps. Avg. quaest. test. I 14, 16 in annis et -bus et diebus (*sc. imperii*) imperatorum (*cf.* Prosp. chron. I p. 438, 824 *episcopi*).

3 hi -es *sim. i. q. hoc tempus sim.*: Cic. Sulla 92 iudicia, quae per hos -es ... facta sunt (Hor. carm. 2, 9, 6 -es per omnes [Plin. nat. 18, 291]. Liv. 3, 40, 10 per tot -es [5, 52, 12]. Tac. hist. 1, 12, 2 per illos -es. 4, 81, 1 per eos -es). Phil. 1, 31 unum illum diem ... omnibus his -bus ... anteponis. 12, 22 omnes actiones horum -um.

4 sex -es *pro dimidio anno* (*cf. francog.* six mois): Plavt. Most. 954 *et* Persa 137 *v. l. 71.* Trin. 543 nemo extat, qui ibi s. -es vixerit. Ter. Ad. 396 s. totis -bus prius. Eun. 277 Lvcil. 663 Varro frg. Non. p. 498, 25 rust. 1, 2, 4. 1, 64. 2, 7, 13 post annum et s. -es (Cic. Quinct. 30. 40. Verr. II 5, 21 illo a. et s. -bus. Liv. 9, 33, 6 inter s. -um et anni ... spatium. 9, 34, 16 triennium et s. -es ultra. Frontin. aq. 5 intra annum et s. -es. Tac. ann. 6, 16, 3 Gaivs inst. 4, 104. Scaev. dig. 40, 5, 41, 15 post biennium et s. -es. *et al.* CIL III 8923. *cf.* Liv. 9, 33, 4 circumactis decem et octo -bus *et p. 750, 56 sqq.*). Cic. Quinct. 40 s. ... illis -bus. Brut. 315 Att. 5, 21, 7 Nep. Them. 5, 2. Liv. 3, 29, 7 dictatura in s. -es accepta (23, 22, 1). 40, 29, 2 s. -es numquam pluvisse. Sen. nat. 7, 2, 2 -bus senis (7, 10, 1. 7, 12, 4 Plin. nat. 2, 60. 4, 104. 11, 169). 7, 21, 3. 7, 29, 2 intra sextum -em (Petron. 53, 8). Colvm. 2, 14, 2 Mela 3, 36 Plin. nat. 2, 186 *al.* Svet. Nero 15, 2. Vlp. dig. 24, 3, 7, 6 quod in anno dicitur, potest dici et in s. -bus. Capitol. Pert. 15, 6 (*v. p. 750, 51*) vixit (CIL II 6282 III 918 V 6244. X 2729 vixit ... -bus VI. *et al.*). *et al.*

5 *-um numerus undecim excedens*: Cic. Att. 6, 7, 2 -es XIIII. Colvm. 5, 10, 22 post viginti quatuor -es (11, 3, 43. arb. 3, 5 vicensimo et quarto -e [Plin. nat. 17, 160]. *al.*). arb. 3, 5 post tricesimum et sextum -em (16, 3 sex et triginta -bus. Plin. nat. 17, 160. 200). Plin. nat. 17, 176 ante sexagesimum -em. *et al.* Lex Sal. 45, 3 infra XII -es (46). *in titulis: scribuntur -es: XIII*: CIL VI 26096. *XIV*: V 2701 XI 5325. *XVII*: VI 26356. *XVIII*: VI 24920. 27565 X 7112. *XIX*: IX 6219. *XX*: VI 7166. *XXI*: VIII 23578 XIV 1842. *XXV*: VI 13186. *XXVIII*: CE 2179. *XXX*: CIL VI 15246. *antecedente numero annorum*: CIL V 7943 ann. XXXVIII mens. XII dies XXV. VI 12013 annos bissenos et XVI -es. 16151 ann. LX et men. XVIII. *cf. Armini, Sepulcralia Latina, Göteborg 1916, 7. 9.*

D *grammatica, stilistica, iuncturae*: **1** *de usu casuum*: **a** *nom.*: *c. verbo* esse: Plavt. Most. 470 septem -es sunt, quom *eqs.* Caes. civ. 3, 25, 1 multi iam -es erant. Tac. hist. 2, 95, 2 nondum quartus a victoria -is et libertus ... aequabat. *et al.* *c. verb. motionis*: Plavt. Persa 628 numquam ... hunc -em vortentem servibit tibi ([Manil. 3, 554 vertentibus ... -bus. Vitr. 9, 1, 9 -e v. 9, 8, 9. Vvlg. Esth. 2, 12 -is duodecimus vertebatur]. *cf.* Verg. Aen. 1, 269 volvendis -bus. *cf. l. 69*). Ter. Ad. 691 -es abierunt decem (Phaedr. 5, 7, 11 aliquot -es transeunt. *sim. al.*). Vvlg. I Esdr. 3, 1 venerat -is septimus (*sim. al.*). **b** *acc.*: **α** *obi.*: Ter. Hec. 394 -is agitur hic iam septimus (*al. v. p. 750, 15. vol. I 140, 77*). Verg. Aen. 5, 46 exactis completur -bus orbis (Avr. Fronto p. 15, 21 N. Scaev. dig. 3, 5, 34, 2. *al. v. p. 750, 16*). Liv. 9, 33, 4 *v. l. 33. sim. al.* Colvm. arb. 16, 3 completis sex et triginta -bus (Inscr. christ. Diehl 1459. *cf.* Plin. nat. 2, 60 implent. Cens. 20, 5 explerent. *et al.*). Nemes. cyn. 173 aetas ... quater binos volvens ... -es (*cf.* Avg. adv. Don. 25, 45 p. 146, 16 quattuor -bus evolutis. *cf. l. 60*). **β** *temp. spatii* (*cf. p. 750, 39*): Plavt. Most. 954 sex -es iam hic nemo habitat. Persa 137 non sex -es Megaribus huc est cum commigravit. 628 *v. l. 58. al.* Ter. Hec. 822 abhinc -es decem (Laber. mim. 13). *al.* Varro rust. 2, 5, 12 ante admissuram -em unum. Cic. Quinct. 30 annum et sex -es (*cf. p. 750, 56*). Verr. II 5, 76. Att. 1, 18, 7 tertium iam -em (Sall. Iug. 24, 3 quintum iam -em). *et al.* *nota*: Pelagon. 1 dum bimus et sex -es est (*cf. p. 750, 57. 61*). **c** *abl.*: **α** *temp. puncti*: ① *c. nominibus -um*: *saepissime nomen -is sequitur*: Cato or. frg. 18, 4 -e Octobri. Cic. p. red. in sen. 22 -e Ianuario. Planc. 90 Phil. 2, 100 epist. 7, 18, 3 *al.* Lex vic. Furf. (CIL I² 756) 2 -e Flusare. Sall. Iug. 37, 3 Ov. trist. 1, 11, 3 *al.* Liv. 39, 5, 11 *al.* Sen. epist. 86, 20 *al.* Colvm. 12, 48, 1 *al. et al.* *sic etiam in nominibus externis ut* Cic. fin. 2, 101 -e Gamelione *et in* Pap. *rarius nomen -is antecedit*: Varro ling. 6, 17 Iunio -e. 6, 21 Octobri -e. Cic. Verr. II 2, 76 Sest. 74. Att. 1, 2, 2 (*cf. Sjögren, Comm. Tull. 144*). Hor. epist. 1, 11, 19 Liv. 3, 19, 2. 22, 1, 19 Sen. nat. 5, 11, 2 Colvm. 2, 10, 2 *al. et al.* ② *c. numeral. ordinal.*: *numerale antecedit*: Caecil. com. 164 decimo -e. Varro Men. 543 rust. 2, 6, 4 Sall. hist. frg. 2, 79 Liv. 4, 7, 3 *al.* Cels. 2, 1, 20 *al.* Colvm. arb. 3, 5. *et al.* *numerale sequitur*: Plavt. Amph. 482 -e septumo. Cato agr. 57 -e quarto ..., ... -e quinto, sexto. Plin. nat. 18, 56 Apvl. met. 1, 7. *saepe in* Vvlg. **β** *temp. spatii*: ① *significatur totum spatium sive una actione sive multis expleri*: Plavt. Persa 504 neque istoc redire his octo possum -bus. Ter. Eun. 331 illum ... his -bus sex septem prorsum non vidisse. Varro rust. 1, 64 duodeciens sex -bus proximis item faciant. 1, 2, 4 ubi sol ... sex -bus continuis non videtur (*cf.* Mela 3, 36 Plin. nat. 2, 186. 33, 70 Hyg. astr. 4, 3 p. 103, 1). 2, 4, 13 binis -bus porcos sinant cum matribus. *al.* Cic. Quinct. 40 anno et sex -bus (*cf. p. 750, 56*) ... verbum nullum facis. epist. 7, 9, 1 neque ego ad te his duobus -bus scripseram. *al.* Bell. Hisp. 3, 1 aliquot -bus ibi detinebatur. Nep. Them. 5, 2 sex -bus iter fecerat. Sen. epist. 18, 6 omnibus -bus paupertatem imitati. Colvm. 5, 12, 1 octo -bus ... eo pabulo uti. *al. et al.* ② *significatur intra certum spatium actionem absolvi*: Varro rust. 3, 10, 7 duobus -bus fiunt pingues. Cic. Phil. 2, 66. ad Q. fr. 3, 1, 2 spero paucis -bus opus Diphili perfectum fore. Bell. Alex. 53, 5. Ov. fast. 3, 110 signaque quae longo frater percenseat anno, ire per haec uno -e sororis equos. Plin. nat. 36, 78 tres *pyramides* ... factae annis LXXXVIII -bus IIII. ③ *significatur effectum actionis in finem spatii cadere: -bus paucis i. q. post paucos -es* (*cf. s. v.* in *vol. VII 1, 778, 35*): Plavt. Poen. 872 iam his duobus -bus volucres tibi erunt tuae *alae* hirquinae. Varro rust. 2, 7, 2 equus triginta -bus ... dentes medios dicitur amittere. Cic. de orat. 3, 11 -bus non multis ab eo tempore eiectus est e civitate. Bell. Alex. 43, 3 paucis -bus morbo periit. Lavs Pis. 20 annua bis senis revocabit -bus astra. Mart. Cap. 8, 883 tam visus eius (*lunae*) quam occultationes decem et novem -bus restaurantur. **γ** *mensurae*: Ter. Ad. 396 sex totis -bus prius. Hec. 393 post duobus ... -bus (Cic. Verr. II 3, 177 paucis p. -bus [*al.* Hor. sat. 1, 6, 61 Liv. 23, 30, 1 *al.*]. ad Q. fr. 2, 3, 7 paucis -bus p. [Liv. 31, 5, 1]). Varro rust. 2, 1, 18 binis -bus ante ([2, 4, 7 Lvcr. 3, 1094 Caes. Gall. 1, 31, 10 Liv. 34, 10, 6]. Cic. Phil. 2, 81 multis a. -bus [Caes. civ. 3, 80, 1 Liv. 3, 61, 5]).

2 *abundantia*: CE 456 A 16 bis denos vixi depletis -bus annos (769, 10 bis undenos aevi conpletis duxit -bus annos). 1156, 3 bis ternos denos complevi -bus annos. *cf. abundans* dierum *p. 751, 5 et Armini l. p. 751, 53 c. 48.*

3 *iuncturae*: Lvcil. 37 multos -esque diesque (Hyg. astr. 2, 4 p. 36, 9 tot d. ac -es). Cic. Cato 69 horae ... et dies et -es et anni (Sen. nat. 6, 32, 10 Avg. civ. 12, 16 p. 535, 2 D.). nat. deor. 2, 153 dies, -is, annus (Tac. ann. 15, 41, 2 annos -esque et dies. Tert. adv. Marc. 1, 20 p. 316, 10 ieiun. 2 p. 276, 11. 14 p. 295, 25 Optat. 2, 26 p. 66, 3. *et al.*). Verg. georg. 3, 341 diem noctemque et totum ... -em. Edict. imp. Diocl. I 5 non annis modo vel -bus aut diebus, sed paene horis ipsisque momentis. Hyg. astr. 4, 19 p. 120, 12 die et nocte, -e et anno. *et al.*

4 *c. compluribus nominibus*: **a** *forma* -e illo et illo: Cic. Phil. 2, 100 -e Aprili atque Maio (Sen. apocol. 7, 4 -e Iulio et Augusto. Colvm. 2, 10, 18 -e Iunio Iulioque. Plin. nat. 16, 115 -e Ianuario et Maio et Septembri). Colvm. 2, 10, 19 -e Ianuario aut Februario (11, 2, 17 vel [12, 49, 1 Pallad. 2, 15, 15]. 12, 58, 1 vel etiam). 6, 3, 8 Novembri -e ac Decembri. Svet. Aug. 32, 3 Novembri ac Decembri -e (Amm. 17, 2, 2 et). 35, 3 Septembri Octobrive -e. **b** *forma* -bus illo (et) illo: Plin. nat. 19, 90 -bus Februario, Martio, Aprili, Augusto, Septembri, Octobri (19, 105 -bus Martio, Aprili, Maio).

II ***meton.***: **A** *de menstruis et praegnatione feminarum (de bestiis: l. 62)*: **1** *i. q. purgatio menstrua* (*cf. p. 750, 25*): **a** *plur.*: Varro rust. 2, 7, 8 ea re naturam equae, cum -es ferunt, tangunt. Plin. nat. 1, 7, 13 -um in feminis miracula. 7, 63 sistit -es (23, 70. 21, 119 feminarum [23, 112 *al.*]. 23, 66 mulierum [27, 88 *al.*]. *al.*). 20, 184 -es ciet (22, 101. 28, 65 feminarum. *al.*). 21, 126 prosunt -bus feminarum (21, 156 mulierum. *al.*). 22, 147 commorantes -es trahit, abundantes sistit (*cf.* 24, 110 abundantiam -um [23, 138 *al.*]). 26, 151 -es nimios. 26, 155 -um difficultatem. 26, 156 albos. *saepissime.* Tac. hist. 5, 6, 4 sanguine, quo feminae per -es exsolvuntur. Tert. carn. 20 l. 45 ut ... -es sanguinis vacent. virg. vel. 11 p. 900, 9 Oe. -es tributa dependunt. Carm. de Sod. 126. Evgipp. exc. Aug. 315 p. 1009, 2 solita -uum. *rursus meton. i. q. vulva menstruans* (*cf. etiam l. 77*): Carm. de Sod. 157 *navis mergitur*, ni plaga contigerit, qua -es femina vestit (*item ad superstitionem pertinent l. 76 et 78* [*de re cf. et p. 757, 64 sq.*]). **b** *sing.*: Plin. nat. 17, 266 contra urucas ambiri arbores a muliere incitati -is, nudis pedibus, recincta (*cf. l. 79*). 28, 44 primo ... feminarum -e. *rursus meton. i. q. vulva menstruans* (*cf. l. 72*): Plin. nat. 28, 77 abigi grandines turbinesque contra fulgura ipsa -e nudato; sic averti violentiam caeli; in navigando ... etiam sine menstruis (*de superstitione cf. l. 74 et 76*). **2** *i. q. graviditas, praegnatio (haec fort. ad p. 750, 25 referri possunt)*: *sing.*: Verg. georg. 1, 435 ab illo *die* exactum (*cf. p. 750, 16*) ad -em (Serv. exacti -es dicuntur, qui circa partum sunt). *plur.*: Stat. Ach. 1, 672 surgentem ... uterum atque aegros in pondere (*i. pondere molestos*) -es

[Gundel-Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

occuluit. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 38, 26 Iesus . . . -um incrementis indiguit. 56, 40 -um ei opus fuisse curriculo. 61, 28 -um . . . decursum.

B *plurali significantur signa zodiaci* (*cf. p. 747, 30*): VERG. georg. 1, 32 anne novom tardis sidus te -bus addas (*seq.*: Erigonen inter chelasque). 1, 335 caeli -es et sidera serva (SERV. id est duodecim signa, quibus -es agnoscimus).

C *i. q. luna*: MART. CAP. 2, 110 revibratu . . . -is . . . irrorati liquoris (*i. liquoris confecti ex rore, qui erat ex repercussione luminis lunae*).

III ***personate:*** OV. met. 2, 25 Dies et -is et Annus Saeculaque et . . . Horae Verque novum stabat. CARM. de mens. 2, 9 cinctum pelle lupae . . . -em: Mars illi nomen. STAT. silv. 3, 1, 18.

deriv.: (bi-, tri-, quadri-, quinque-, se-, septem-, decem-; inter-) me(n)stris. menstruus, mensualis, mensurnus. *comp.*: sesqui-, trimensis. ? purimenstrium. *Gundel(-Bulhart)*.

[**mensit** ('metuit? timescit?' *Volkm.*) timet, formidat GLOSS. IV 416, 8.]

[**mensiuncula** *v.* morsiuncula.]

mēnso *v.* minso.

***mēnsor,** -ōris *m.* *a* metiri. *de originatione*: GLOSS. V 310, 39 -es a metiendo, id est a mensurando. *de scriptura*: SCAVR. gramm. VII 20, 9 in -bus (messoribus *cod. vet.*) . . ., quamvis literam recusat ratio, quia metior sine illa dicatur, vindicat tamen consuetudo, quod vox plenius sonet. *gr. litt. v. l. 75. p. 754, 6. 12. scrib.* mes- (*cf.* CAPER gramm. VII 92, 13 comestor . . . uti dicas, mesor [mestor *var. l.*], mesura [mesta *var. l.*]): CIL I² 1423. X 879 (*Pompeis*). VIII 12638 (*c. a. 100*). XIV 172 (*a. 184*). VI 85 a b (*a. 198*). XIV 4452 (*a. 249*) *et 23ies in* CIL. INSCR. NSc. 1912 p. 347. 1920 p. 221 n. 3. *cf. etiam p. 754, 12 et vol. I 1428, 59* (agrime(s)sor). mess- *v. l. 21. 45. p. 754, 15.* mist- (? *cf. l. 25*) *v. p. 754, 19. notatur*: mens: CIL VI 4244. 9624. 32536 b. VIII 2564 b 19 (mes). 2856. 2935. 12913. 24690. 25988, 2 b (mes). XIV 4612 INSCR. NSc. 1920 p. 232 n. 2. men: CIL IV 5407 VI 2754 VII 420. m: CIL XIV 2 (*a. 197*). NOT. Tir. 72, 70. *discernitur a* metator *p. 754, 40 (sed cf. l. 75 sqq.). inde a* LVCILIO (*cf. l. 76*). [*e coni. probabili*: PAVL. dig. 50, 5, 10, 1 (= sent. 1, 11, 19) corpus -um (*ci. Haloander*; mensurarum *trad. utroque loco*) frumenti.]

i. q. is, qui metitur: **A** *sensu strictiore de eis, qui metientis munere funguntur* (*cf. Fabricius, RE XV 957 sqq.*): 1 *de eis, qui longitudines metiuntur, i. q.* γεωμέτρης (*cf.* CASSIOD. inst. 2, 6, 1 *geometria*, cuius disciplinae magistri -es ante dicebantur): **a** *de eis, qui terrae spatia metiuntur*: **α** *de -bus agrorum (territoriorum: l. 62), i. q. agrimensor* (*cf. vol. I 1428, 58 sqq.*): VARRO rust. 1, 10, 2 -es . . . dicunt in subsicivum esse unciam agri. OV. am. 3, 8, 42 *Saturni aetate* signabat nullo limite -r (*P*, fossor *vg.*) humum (met. 1, 136 cautus . . . -r [messos? *M a. ras.*; messor *codd. dett.*]). COLVM. 5, 1, 3 *agrum metiri* non agricolae, sed -is officium esse. FRONTIN. grom. p. 2, 5. p. 4, 15. p. 10, 3 -is interventum. FRONTIN. (?) grom. p. 50, 4. *ibid.* l. 9 in iudicando . . . -r[em] bonum virum et iustum agere debet *eqs.* HYG. lim. grom. p. 165, 20. AGENN. grom. p. 50, 2 (*syn.* artificis). PS. AGENN. grom. p. 64, 2 non licet -i praeire ad loca (*cf. vol. I 1428, 66*). p. 67, 23 *al.* VLP. dig. 10, 1, 8 pr. praeses provinciae . . . terminos . . . per -em declarari iubet. 10, 1, 8, 1. 11, 6, 1 pr. adversus -em agrorum praetor in factum actionem proposuit (CIL VIII 12636 P. Aelius Victor -r agror. 12638). 11, 6, 1, 1 *bis*. 11, 6, 3, 2 (*ex Pompon.*) agi cum -e (11, 6, 5, 1 *bis*). *ibid.* -r tenebitur. 11, 6, 3, 3 (*ex Pompon.*). *al.* PAVL. dig. 10, 1, 4, 1 si -r ab altero solo conductus sit *eqs.* 11, 6, 2, 1. EPIST. prox. tabul. (CIL VI 10233) 13 secundum renuntiationem -r(um) *eqs.* SCHOL. Hor. sat. 2, 6, 9. VVLG. Zach. 2, 1 funiculus -um (מִדָּה). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 3 l. 21 terrae. CIL VIII 12637 Didymus Aug(usti) ser(vus) -r agrarius (12912. 12913. 24690. *cf. p. 754, 11*). 25988, 7 b t(ermini) p(ositi) per Tiberino Aug. lib. praeposito -um (*item, sed* -bus 12 b). *de -bus, qui territoriorum fines metiuntur*: EPIST. imp. Vesp. ad Vanac. (CIL X 8038) 13 de controversia finium . . . scripsi ei et -em misi. SENT. procos. Maced. (CIL III 586)) 4, 7 adhibito a me Iulio Victore evocato Augusti -e placet *eqs.* OROS. hist. 5, 12, 2 -es ad limitandum Carthaginiensium agrum missi. **β** *de -bus itinerum distantiarumque*: PLIN. nat. 6, 61 Diognetus et Baeton, itinerum eius (*sc. Alexandri*) -es (7, 11). MART. CAP. 6, 598 Eratosthenes . . . ab Syene ad Meroen per -es regios Ptolemaei certus de stadiorum numero redditus *eqs. huc pertinere videtur*: MART. 10, 18, 5 -um longis . . . vacat ille (*sc. curator viae Appiae*) libellis. **γ** *de -bus militaribus et officialibus* (*cum de iis, qui ad dimetienda spatia vel opera [v. p. 754, 9] destinati sunt, tum de metatoribus, quorum est hospitia designare et praeparare [aliter l. 65. p. 754, 41. 44]*). LYD. mag. 1, 46 μήνσορες πρόμετραι [*sim.* GLOSS. III 201, 67]): LVCIL. 100 viam . . . degrumabis, ut⟨i⟩ castris -r facit olim. TARR. PAT. dig. 50, 6, 6, 7 (6). CIL III 8112 (*a. 228. cf. Mommsen ad l.*). INSCR. RevA. VI 12 (1938) p. 354 n. 153 (*a. 240*) P. Maximius Maternus -r leg(ionis) X (CIL III 3433 V 7368 VIII 2856. 2857. 2946. 3028). VEG. mil. 2, 7 p. 42, 1 -es, qui in castris . . . demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, vel hospitia in civitatibus praestant (*opp.* metator). NOT. dign. or. 7, 66 *officium magisteriae* habet . . . dignitates infrascriptas: . . . scriniarios, -es, exceptores et ceteros apparitores. 11, 12 sub dispositione . . . magistri officiorum: . . . -es et lampadarii (*cf.* COD. Iust. 12, 59, 10, 5 cellariorum, -um, lampadariorum). COD. Theod. 6, 34, 1 = Iust. 12, 27, 1 primicerius -um . . . biennio expleto agentis in rebus ultimi militiam sortiatur. 7, 8, 4 = Iust. 12, 40, 1 si quis -um nostrorum manum, qua . . . postibus hospitaturi nomen adscribunt, delere non dubitaverit *eqs.* 7, 8, 5 NOVELL. Valent. 22, 4. ANON. Byz. strat. edd. Köchly et Rüstow 26, 1 περὶ μηνσόρων, οἳ τοῦ στρατοῦ προτρέχοντες εὐτρεπίζουσι τὰ στρατόπεδα. 26, 4. CIL VI 2692 T. Aelius Lucretianus -r coh(ortis) eiusdem (XIII 6538). 2754 M. Troianius . . . mil(es) coh(ortis) X . . . men(sor) lib(rator) ([*cf. Grosse, RE XIII 139, 43. Fabricius, RE XV 959, 29*]. 3606 miles leg. I adiut. -r agrari(us) [*cf. p. 753, 60*]. *cf.* INSCR. graec. Rom. Cagnat I 481, 8 Αὐρ. Ἐπικτήτῳ στρατιώτῃ λεγιῶνος οὐνδεκίμης . . . μήσωρι). VI 32536 b curagente . . . Noni⟨o P⟩roculo disc⟨ente⟩ mens(oris). 33023 Iuliano . . . ex -e. VII 420 men(sor) ex cc (*i. ducenario?*) imp(eratoris). VIII 2935. 3074 messor vet(eranus).

b *de -bus aedificiorum*: CIL III 2129 Sempronio Fortunato -i aedificiorum (VI 1975. 8933 Patiens Aug. l(ibertus) tabul(arius) -um ae. [37759]. 9622. 9623. 9624. 9625. IX 1612 veterani -is ae. XIV 3032. 3713. *his addendum videtur* CIL III 3585 mistori [*per errorem pro* mesori *scriptum esse putat Mommsen*] aed. magistratui). *huc pertinere videtur* PLIN. epist. 10, 17 b, 2 an necessarium putes mittere huc -em (*cf. q. s.*). TRAIAN. Plin. epist. 10, 18, 3.

2 *de -bus frumenti*: CIL VI 198 (*s. I*) C. Iulius Hermes -r bis hon(ore) in curat(ione *sc. annonae*) functus. XIV 172 (*a. 184*) Q. Petronio . . . proc(uratori) annon(ae) . . . corpus -r(um) frum(entariorum Ost(iensium) (*item* c. -um f. O.: CIL XIV 4452 [*a. 249*]. 154 [*a. 209/211*] c. -um f. adiutorum et acceptorum O. [4140. *cf. l. 32*]. 289 c. -r(um) ⟨frumenta⟩rior(um) nauticarior(um) O. 309. 363. 364. 438. PAVL. dig. 27, 1, 26 -es frumentarios habere ius excusationis. CIL XIV 303. 409 patrono . . . -r(um) f. Cereris Aug. 4612. 4623). XIV 2 (*a. 197*) patro(ni) et q(uin)q(uennalis) p(er)p(etui) c(orporis) m(ensorum) adiutor(um) (*cf. l. 27*). VI 85 (*a. 198*) -b(us) mach(inariis) f(rumenti) p(ublici) (*v. supra p. 15, 37 sqq.*). MACER dig. 49, 16, 12, 2 officium tribunorum est . . . frumentum probare, -um fraudem coercere. COMMENT. Lucan. 1, 382 -es dicuntur et metiendo frumenta, qui mittuntur per provincias (*opp.* metator). CIL VI 1759 (*a. 389*) -es nos Portuenses *eqs.* (COD. Theod. 14, 4, 9). COD. Theod. 11, 14, 1 -r, qui vel frumenta modio metiatur vel iustis aestimationibus colligat, quanta habeantur in condito. 14, 15, 1. FRG. Bob. gramm. VII 542, 36 metatores domuum dicuntur, -es frumenti et frugum (CIL V 936 L. Titius . . . veteranus leg. VIII Aug. . . . -r f. XIII 7007 [*cf. l. 44*]). CIL VI 22 Aelius Vitalio -r perpetuus . . . corporis pistorum siliginiariorum. XIV 4139 (*ci. Dessau*, mem⟨. . .⟩ *edd. priores*). 4676. INSCR. Dessau 9091 Aur. Vitalis veter(ani) ex -e tritici leg. VII (*cf. l. 41*). *huc pertinere videtur*: CIL I² 1623 = X 1930 ⟨C.⟩ Stlaccius C. l. A⟨. . .⟩ -r idem sacoma⟨rius⟩ sibi et sueis (*ibid. iterum*).

3 *loci, quibus cuius generis -es sint, non apparet*: CIL I² 1423 P. Cornelius P. l. Trupo -r (*item liberti*: V 3155. 6786 -r VIvir. INSCR. NSc. 1938 p. 62 [*Ostiae*]. *Augusti l.*: VI 8912. 8913 [*s. I*]. XI 1737 XII 4490). 1573. INSCR. Minturn. Johnson I p. 44 (*s. I a. med.*) Antiochus Cae. L. s. -r (*item servi*: CIL III 2128 Saturnino Aug. n. vern(ae) -i. VI 9621. IX 699 rei p. ser. vernae -i. 821 s. p(ublico) -i). CIL VI 37758 (*s. I a.*) Communis Antoniae Domiti -r[i] (*item c. gen. nominis patroni*: 3988 Diadumenus Liviae -r. I² p. 247 C 1 = X 6638 C b 2 ⟨Fe⟩lix ⟨C. C⟩aesar(is) -r). 4244 (*s. I*). IV 5405. 5407. X 879 (*Pompeis*). III 1220. 2124 C. Iulius April(is) -r. V 5315 Caesenni Eugenii -is publici. VI 905. 3445. 6321 Laches -r vixsit ano XVII. 9619. 9620. 9627 VIII 2564 b 19 INSCR. NSc. 1920 p. 221 n. 3. p. 232 n. 2.

B *sensu latiore de eis, qui res quascumque metiuntur*: *rerum corporearum*: HOR. carm. 1, 28, 2 te maris et terrae numeroque carentis harenae -em cohibent, Archyta, *eqs.* CENS. 15, 2 Eratosthenes . . . ille orbis terrarum -r. AVG. civ. 15, 27 p. 117, 19 D. isti -es et pensores elementorum. conf. 5, 4, 7 -r caeli. PRISC. periheg. 166 *Libye* mensae formam reddit -bus. *incorporearum*: AVG. c. adv. leg. 1, 24, 52 Cicero, . . . verborum vigilantissimus appensor et -r. *de deo*: GREG. M. moral. 28, 16 (*ad Iob 38, 5*) pendere videt omnia in potestate -is.

deriv.: mensorius. *comp.*: agrimensor. *cf. Onom.*

mēnsōrium *v. s.* 1. missorium.

mēnsōrius, -a, -um. *a* mensor. *i. q. ad mensorem pertinens*: FRONTIN. grom. p. 15, 6 principium artis -ae (*Scriver*; mensurie *A*, mensurae *E*) in agendi[s] positum est experimento. BALB. grom. p. 98, 12 L. quidquid in agro -ii (-i, mensoris *var. ll.*) operis causa ad finem rectum fuerit, rigor appellatur. *Brandt.*

[**mēnstris** NOT. Tir. 42, 46 *fundamentum esse vid. notae* semenstris *sim.* (*seq. 47* menstrum); *cf. Heraeus, ALL 12, 1902, 65.*]

mēnstruālis, -e. [*a* menstruus. *J. B. H.*]

A *pertinet ad unum mensem, i. q. spatium unius mensis occupans*: PLAVT. Capt. 483 dico unum ridiculum dictum de dictis melioribus, quibus solebam -is epulas ante adipiscier. ZENO 1, 6, 2 p. 313, 4 luna . . . videtur errare curriculo -i (*cf.* 1, 16, 8 p. 381, 7 -is ignis [*sc. lunae*] . . . germine accenso. HILARIAN. pasch. 6 p. 1109^{B} vario cursu volventem -em instituit lunam *deus*. PRVD. perist. 10, 538 cadet . . . solis . . . globus, sferam ruina -em distruet).

[Klepl]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *pertinet ad omnes menses:* 1 *in universum:* COMPVT. Carth. 1, 5 ut -is numerus agitetur (CASSIOD. inst. 2, 6, 1 p. 151, 6 totius anni circulum -i n. fuisse partitum). CASSIOD. anim. 12 p. 1306A numero duodenario . . . qui annum -i venustate composuit.

2 *de eis quae singulis mensibus repetuntur:* a *generatim:* NON. p. 532, 4 stipendium id est merces -is aut annua. PRISC. LYD. solut. 6 p. 73, 2 (*de fluctibus maris*) -is . . . influxionis in magnum procedentis (*cf. 6 p. 71, 9* accessus . . . qui per singulos menses fiunt). b *speciatim de rebus ad purgationem feminarum pertinentibus:* PLIN. nat. 7, 63 solum . . . animal -e mulier est (*inde* SOL. 1, 54 p. 13, 5 ISID. orig. 11, 1, 140). 19, 176 *plantae* accessu mulieris -is flavescunt. VVLG. lev. 15, 24 tempore sanguinis -is (CASS. FEL. 80 p. 192, 6 pessarium -em s. provocans *eqs.*). 15, 25 in tempore -i (*ibid.* in tempore menstruo). MARCELL. med. 35, 30 pannum (*cf. etiam l. 29. 43. 51*) muliebrem id est -em. CAEL. AVR. acut. 3, 1, 4 -is retentio purgationis. chron. 3, 8, 96 -is fluoris. gyn. frg. p. 145, 21 -i officio ... negato.

mēnstruāns, -antis *et* **mēnstruātus,** -a, -um *v. s.* menstruor.

mēnstruor, -ārī. *a* menstruus. *formae finitae non leguntur nisi semel* -bitur (*l. 22*); *prius in usu sunt part. praes.* -ans (*l. 23*) *et perf.* -tus, -a, -um (*l. 26*). [*dub.*: VVLG. IV Esdr. 5, 8 -tae *secl. Violet.*]

i. q. menstruis purgari: SORAN. app. 42 p. 126, 13 cum mulier -bitur. *part. praes. pro adi.* **mēnstruāns,** -antis: PALLAD. 1, 35, 3 mulierem -antem ([*Colum. 11, 3, 64* quae in menstruis est]. THEOD. PRISC. phys. 7 p. 254, 25).

part. perf. pro adi. **mēnstruātus,** -a, -um: 1 *de muliere, quae in menstruis est:* ITALA Ezech. 36, 17 (Ps. Cypr. ad Novat. 10) sicut mulieris -ae facta est immunditia eorum (*cf. l. 39*). AMBR. apol. Dav. I 11, 56 p. 338, 6 m. -ae coinquinatus est pannus (*cf. et l. 14. 43. 51*). HIER. in Matth. 9, 21 p. 58C qui m. -am aut fluentem sanguine tetigerit, immundus est (*cf.* APON. 2 p. 40, 7). VVLG. Ezech. 18, 6 ad m. -am non accesserit (AVG. quaest. hept. 3, 64 p. 293, 12 c. Iul. op. imperf. 3, 38 p. 1264 GREG. M. epist. 11, 56a p. 339, 10). AVG. c. Iul. 3, 21, 43 p. 724med. pudicitia nec -is nec gravidis utitur feminis. PS. APVL. herb. app. 130, 4 m. -a . . . aut vir coinquinatus. OP. imperf. in Matth. 28 p. 780fin. m. -as . . . vetat intrare in templum (*cf.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 103 p. 95, 3). ORIG. in Matth. ser. 4 p. 7, 25 lex . . . de -is m. *pro subst.* mēnstruāta, -ae: ITALA Ezech. 36, 17 (Aug. doctr. christ. 3, 34, 48) *et* VVLG. secundum immunditiam -ae (τῆς ἀποκαθημένης) facta est via eorum (VVLG. Is. 30, 22 Ezech. 22, 10). VVLG. Zach. 13, 1 in ablutionem peccatoris et -ae (*allegorice interpret.* HIER. *ad l.* GREG. M. in Ezech. 2, 8, 20 p. 1040A. *cf. et l. 47*). Bar. 6, 28 foetae et -ae. Is. 64, 6 pannus -ae (Esth. 14, 16 AVG. in psalm. 51, 6 p. 604in. *cf. etiam l. 29*). HESYCH. in lev. 5, 3 p. 834A dicit . . . eos qui seminis fluxum patiuntur et -as et . . . alios (17, 4—7 p. 1003A). *transfertur ad mentem*: GREG. M. in Ezech. 2, 8, 20 p. 1040B -am mentem diluat ab immunda cogitatione. ISID. fid. cath. 2, 24, 3 p. 531A peccatorum purificantur delicta et sordes -ae, hoc est immundae animae.

2 *de rebus ad menstrua pertinentibus*: CHIRON 969 p. 289, 16 pannum (*cf. l. 14. 29. 43*) -um mulieris.

?**mēnstruōsus,** -a, -um. *a* menstruus. GLOSS. III 242, 23 ἡ ἔμμηναλα σελήνη -a luna. [MACR. Sat. 7, 5, 26 nec -is (*Cant.*, monstrosis *P*) carnibus abstinetis.]

* **mēnstruus,** -a, -um. [a mensis, *cf.* bi-, sē-mēnstris *et* annuus; *v. Stolz-Leumann⁵ 215. J. B. H.*] *de orig.*: SORAN. p. 10, 17 ISID. orig. 11, 1, 140. *v. p. 757, 28 et cf.* PRISC. gramm. II 136, 8 '-us' . . . euphoniae causa assumpsit t et r. *de formis*: mes-: CIC. leg. 2, 45 *H.* minst-: *v. p. 757, 69.* -stuus: VLP. dig. 24, 1, 15 *P.* EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 74 (*cf. Schopf, Die konsonantischen Fernwirkungen 150*). -strus: VVLG. lev. 15, 25 *O.* NOT. Tir. 42, 47 GLOSS. *de notione* (*cf. etiam l. 77. p. 756, 25. 757, 25. 28*): GLOSS.L I Ansil. ME 362 (= II Abstr. ME 16) menstru⟨um⟩: subaudis tempus unius mensis. 364 (= II Abstr. ME 15) mens⟨tr⟩ui: mens⟨u⟩ales. II Philox. ME 37 -um μηνιαῖον. *legitur inde a* VARRONE, CIC. [*loco mutilo*: FEST. p. 258. *e coni.*: *p. 756, 27.*]

A *pertinet ad spatium mensis, de iis, quae unum mensem occupant vel uni mensi parata sunt* (*opp.* annuus: *l. 70. 72. 75 al.* annalis: *p. 756, 4*): 1 *de lunae cursu vel lumine*: VARRO rust. 1, 5, 4 de temporibus, quae ad solis circumitum annu⟨u⟩m sint referenda et quae ad lunae -um cursum (CATVLL. 34, 17 tu c. dea -o metiens iter annuum. APVL. mund. 19 p. 332 -is c. lunae. *cf.* HIL. in psalm. 118 lamed 2 p. 457, 13 solis annuum c. et -um lunae recursum. SYMM. or. 1, 13 -o . . . decursu. AMM. 20, 3, 2 iter -um). TERT. pall. 2 p. 920, 7 Oe. sol stationibus annuis, luna modulationibus -is variat. MART. CAP. 8, 862 *lunam* -um habere lumen physicorum assertione persuasum est (*cf.* 9, 912 lampade -a). *de ipsa luna* (GLOSS. μήνη -a l.): LVCR. 5, 764 cur terra queat lunam spoliare . . . lumine . . ., -a dum . . . coni perlabitur umbras (VERG. georg. 1, 353 pater statuit, quid -a l. moneret [SERV.: -a l., unde et μήνη dicitur]. PROP. 3, 5, 28. MANIL. 3, 517 l. dabit menses, peragit quod -a cursum. PRVD. cath. 12, 10 SIDON. epist. 8, 9, 5 vers. 18 carm. 7, 391 PAVL. PELL. 32). CVLEX 284 -a virgo. ORIENT. carm. app. 4, 11 solis astrum cum sorore -a. *de cursu stellae Mercurii*: MART. CAP. 1, 8 cum zodiaca eum (*sc.* Mercurium) hospitia praemetantem nunquam abesse -a praecursione permitteret *Apollo*.

2 *de tempore*: VARRO rust. 1, 27, 1 tempora duorum generum sunt, unum annale, quod sol circuitu suo finit, alterum -um, quod luna . . . comprendit (GERM. frg. 2, 11 annua sol . . . designat t., Phoebe -a. APVL. mund. 29 p. 354 AVIEN. Arat. 230 AVSON. 369, 15 p. 96 P. post -a t.). CIC. inv. 1, 39 tempus . . . est . . . pars quaedam aeternitatis cum alicuius annui -i (mensurni *S², P³, J, Prisc.*) diurni nocturnive spatii . . . significatione (nat. deor. 1, 87 *opp.* cursus annuos *solis*. 2, 50 LACT. ira 13, 5 p. 100, 10). VITR. 9, 2, 2 *lunam* -as dierum efficere rationes (9, 2, 4). TERT. resurr. 12 p. 41, 6 redornantur . . . specula lunae, quae -us numerus adtriverat. AMBR. Cain et Ab. 1, 10, 47 p. 377, 4 in qua *vulva feminae* uniuscuiusque animantis generatio per -as formatur aetates. *n. pro subst.*: AVSON. 378, 1 p. 99 P. implent tricenas per singula -a (*fere i. q. per singulos menses*) luces Iunius *eqs.* *de mense admissurae*: VVLG. Ier. 2, 24 in -is eius (בְּחָדְשָׁהּ) invenient eam.

3 *de variis rebus* (*homo pro re*: *l. 25*): CIC. Q. Rosc. 7 *adversaria* sunt -a, illae (*sc. tabulae*) sunt aeterna. 8 -as paene rationes in tabulas transferant. Verr. II 3, 72 -a cibaria (3, 216). leg. 2, 45 textile . . . mulieris opus -um (*Plat. leg. 12, 955E* ἔμμηνον). fin. 4, 30 ei qui iucunde vixerit annos decem, si aeque vita iucunda -a addatur. Att. 6, 1, 3 in usuram -am. LIV. 4, 12, 9 vendere, quod usu -o superesset. COLVM. 12, 1, 5 ne sumptus annuus -us fiat. 12, 3, 2 quod -um esset, seposuimus (*opp.* annuum). LVCAN. 5, 399 -us . . . consul (ADNOT.: qui solo mense Ianuario dignitate consulis uteretur). CENS. 19, 4 in Aegypto . . . antiquissimum annum -um (*Jahn*; menstrem *D* [em *in ras.*], bimenstrem *V*, bimestrem *vulgo*) fuisse. HIL. ad Const. 2, 5, 4 p. 201, 9 annuas atque -as de deo fides decernimus. *n. pro subst.*: LIV. 44, 2, 4 consul -um iusso milite secum ferre profectus (frumentum *add. Madvig, sed cf. Weissenb.*). PLIN. epist. 10, 8, 3 -um (*sc. munus*) meum Kalendis Septembribus finitur. *nota de iis, quae intra certi cuiusdam mensis spatium celebrantur*: VARRO ling. 6, 13 rex cum ferias -as nonis Februariis edicit (6, 28 sacris Nonalibus . . . f. primas -as, quae futurae sint eo mense, rex edicit populo. *aliter l. 59*).

B *pertinet ad vicissitudines mensum* (*opp.* annuus: *l. 78. 82. p. 757, 1 al.* anniversarius: *l. 68*): 1 *de iis, quae cuiusque mensis propria sunt*: VITR. 9, 7, 1 explicandae *sunt* -ae dierum brevitates itemque dilatationes. 9, 7, 6 circinatio circuli -i agatur, qui menaeus dicitur. 9, 7, 7 sive per hibernas lineas sive per aestivas . . . aut etiam per -as in subiectionibus rationes. 9, 8, 7 -ae . . . lineae columella signentur (*seq.* suis cuiusque mensibus). 9, 8, 8 circuli . . . -a spatia finientes. 9, 8, 10. COLVM. 11, 1, 30 -i cuiusque officii monitio. PLIN. nat. 2, 128 de ratione eorum (*sc. ventorum*) -a quarta maxime luna decernit.

2 *de iis, quae singulis mensibus repetuntur*: a *generatim*: α *de lunae vicibus* (*aliter v. p. 755, 69*): PLIN. nat. 2, 48 stati . . . atque -i non sunt utrique (*sc. soli et lunae*) defectus. PSALT. Cas. 80, 4 tibicinate in -is cornibus (ἐν νεομηνίᾳ, *Vulg.* in neomenia) festiva die sollemnitatis (AVSON. 333, 14 p. 27 P. -a ter decies redeunt dum cornua lunae). ARNOB. nat. 6, 10 p. 221, 15 luna . . . ter denas facies in restitutione accipit -a. AMBR. hex. 1, 3, 10 p. 9, 8 -a lunae defectione. epist. 18, 24 p. 979B luna . . . cum . . . resurgens in -as reparatur aetates. PETR. CHRYS. serm. 120 p. 529B *luna* -o interpolatur obscuro. SIDON. carm. 15, 40 -a lunae incrementa. GREG. in euang. 2, 2 p. 1082D *luna* . . . -is momentis decrescit. *n. pro subst.*: GLOSS. -um defectio lunae. -um quando luna distribuitur vel instituitur. β *de certis diebus*: SEN. dial. 9, 17, 7 magni . . . viri quidam sibi -as certis diebus ferias dabant (*aliter l. 34 sq.*). TERT. apol. 39, 5 unusquisque stipem -a die . . . adponit. ITALA II Macc. 6, 7 (rec. BP) ducebantur . . . usque in -um (iuxta -am *P*) diem natalis regis ad supplicium (εἰς τὴν κατὰ μῆνα . . . ἡμέραν. *rec. LM* per singulos menses, *Vulg. om.*). *n. pro subst.*: AVSON. 379tit. p. 99 P. de tribus -is mensuum (*sc. Kalendis, Nonis, Idibus, cf. 379, 4* haec sunt . . . tria nomina mensi). γ *de pensionibus sollemnibus*: TIB. 1, 3, 34 reddere . . . antiquo -a tura lari (*item de sacris solvendis sim.*: SVET. Galba 4, 3 simulacrum . . . consecratum -is deinceps supplicationibus et pervigilio anniversario coluit. PROB. Verg. georg. 1, 10 Fauno . . . quidam annuum sacrum celebrant, quidam -um. *cf. p. 757, 5*). MART. 3, 10, 2 constituit . . . pater tibi milia bina -a. SVET. Nero 10, 1 constituit . . . praetorianis cohortibus frumentum -um gratuitum (PAPIN. dig. 34, 1, 9, 1 -um f. atque vinum. *cf.* SCAEV. dig. 34, 1, 17 -a cibaria et annua vestiaria [*aliter l. 20*]). LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 11 qui stipem -am conferre volen⟨t⟩ (MARCIAN. dig. 47, 22, 1 pr.). SCAEV. dig. 33, 1, 18, 1 Sticho alumno suo centum *milia sestertium* et -os decem et annuos centum dari voluit (*cf.* 34, 1, 18 pr. [*bis*]). 33, 1, 21, 2 -os aureos denos. 34, 3, 28 pr. denarios ([*ibid.* annuos]. 34, 4, 30 pr. 36, 2, 27, 1 PAVL. dig. 12, 1, 40. 35, 1, 84 TEST. Papir. [CIL VIII 1641] 8. EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 62. 64 [μηνιαῖα]. *et 5ies*. CIL III 14203[36]). 40, 7, 40, 2 nummos. PAPIN. dig. 34, 1, 8 alimentorum . . . necessitas oneribus -is atque annuis . . . adstringitur. 35, 1, 101, 4 fideicommissa -a et annua. 40, 1, 20, 3 certam mercedem . . . -am. VLP. dig. 2, 15, 8, 24 *alimenta* (PAVL. dig. 25, 3, 9 COD. Iust. 6, 42, 1 [*a. 212*]). COD. Iust. 4, 64, 8 [*a. 294*] ut quod placuerat

[*Klepl*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um seu annuum praestaret. RVFIN. hist. 5, 28, 10 centum quinquaginta denariis -ae praestationis (gr. μηνιαῖα δηνάρια). CASSIOD. var. 2, 9, 2 aurigae unum solidum -um feceramus (seq. ut alterum solidum per mensem . . . accipiat). 3, 51, 1 -a . . . largitate. *n. pro subst.*: SALL. hist. frg. 4, 40 duae Galliae mulieres . . . ad -a (*sc. sacra*) solvenda montem ascendunt. VLP. dig. 24, 1, 15 pr. ex annuo vel -o, quod uxori maritus praestat. 42, 3, 6. SCHOL. Iuv. 7, 120 '*epimenia*' Latine -a dicuntur dantium. CASSIOD. var. 1, 32, 3 Helladius . . . habiturus aequalitatem -i cum ceteris partium pantomimis. 1, 33, 2 ei solitum -um . . . tributis.

b *de purgatione mulierum profluvio sanguinis singulis fere mensibus laborantium*: α *adi.*: (I) *de rebus ad purgationem mulierum pertinentibus*: PAVL. FEST. p. 11 ancunulentae feminae -o tempore appellantur (VVLG. lev. 15, 25 *v. p. 755, 14.* 15, 33 *mulier* quae -is temporibus separatur. *cf.* AVG. c. Iul. 3, 11, 22 p. 713fin. -is intervallis). p. 32 -o mulierum sanguine (TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 487, 11 -i vel partualis s. fluxum. SER. SAMM. 638. *cf.* AVG. civ. 14, 26 p. 54, 11 D. fluxus -i cruoris [16, 28 p. 171, 20 gen. ad litt. 10, 17 p. 318, 25 pecc. mer. 3, 12, 21 p. 149, 5]. c. Iul. 3, 11, 22 p. 713in. mulierum -a secreta). PLIN. nat. 11, 230 cum -i cursus stetere (*cf.* VVLG. lev. 20, 18 in fluxu -o [GREG. M. epist. 11, 56a, 8 p. 339, 24]. AVG. civ. 7, 2 p. 274, 27. 29 D. fluorum -orum). 32, 132 purgationes (PS. SORAN. epit. 28. *cf.* VVLG. lev. 12, 2 iuxta dies separationis -ae. GREG. M. epist. 1, 8 p. 338, 4 *mulier* si -a consuetudine tenetur [*al.*]). (II) *de muliere menstruata* (*cf.* GLOSS. II 296, 11 ἔμμηνος γυνή -a): CYPR. GALL. lev. 87 femina decurso quae fit iam -a mense. β *subst. de substantia, quae profluvio secernitur, sive de statu vel tempore purgationis mulierum: n. pl.* mēnstrua, -ōrum (GLOSS.L I Ansil. ME 360 *al.* -a a mense dicta id est tricesimaria. GLOSS. ἔμμηνα -a. καταμηνιαῖα id est -a. -a purgatio mulierum): LVCR. 6, 796 tempore . . . quo *mulier* -a solvit (*aliter l. 44*). CELS. 2, 1, 20 genera morborum . . . in femina primis -is finita sunt ([*Hippocr. aphor. 3, 28* περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας]. *cf.* 3, 23, 1 saepe *morbum* . . . -orum initium tollit. *aliter* PLIN. nat. 28, 83 incipientibus . . . -is). 2, 7, 7 quibus feminis -a non proveniunt (6, 18, 9C). 2, 8, 7 si mulieri suppressa . . . -a fuerunt (2, 8, 25 [*Hippocr. prorrh. 2, 7 med.* ἐπὶ ἀπολήψει ἐπιμηνίων]. 4, 31, 1. *cf.* 2, 8, 41 *mulier* a -is defecta est. PLIN. nat. 20, 258 feminarum -is haerentibus [22, 156]. SORAN. p. 50, 5 retinentur -a [*p. 99, 16 I.* τὸ ἔμμηνον]. 74, 6 [*p. 127, 6 I.* ἐποχὴ τῶν καταμηνίων]. ORIBAS. syn. 2 add. p. 847ex. ad prohibita -a revocanda). *al.* COLVM. 11, 3, 38 mulier quae in -is est (11, 3, 50. 64 DIDASC. apost. 62, 23). SCRIB. LARG. 106 *compositio* -a movet mulieribus (*cf.* PLIN. nat. 20, 115 ciet [20, 164 *al.*]. 20, 117 *oreoselinum* -is efficax. 20, 158 *puleium* mulierum . . -is prodest [22, 70. 24, 6]. 20, 243 *marrubium* potum . . . solvit . . . -a. 21, 163 *leucanthemum* -is . . . multum confert. 22, 54 *anthemidis folia* pellunt . . . -a [24, 136]. 30, 128 -a adiuvant. GARG. MART. med. 2 p. 134, 15 *apium* -is imperat [29 p. 164, 9]. 23 p. 158, 2 *nepeta* admonet -a feminarum. 32 p. 170, 14 incitat. ANON. med. ed. Piechotta 137 ad -a vocanda [PS. APVL. herb. 83 l. 6 ad -a provocanda. *gr.* ἐμμήνων ἀγωγά. *v. et l. 40*]. MISC. Tir. 49, 11 -a deducit dipnoicis [PLAC. med. 5, 33 rec. β CASS. FEL. 77 p. 188, 17 ORIBAS. syn. 1, 22tit.]). PLIN. nat. 20, 154 *puleium* sedat -a (*cf.* 20, 218 -a contineri. 20, 252 -a sisti). *al.* TREB. trig. tyr. 30, 12 exspectatis -is continebat se, si praegnans esset. VVLG. lev. 18, 19 ad mulierem, quae patitur -a ([-am *XBΦ al.*]. AVG. quaest. hept. 1, 35 p. 21, 1). thren. 1, 17 facta est Ierusalem quasi polluta -is. AVG. civ. 6, 11 p. 160, 29 D. dea Mena, quam praefecerunt -is feminarum. *al.* MARCELL. med. 32, 46 -is muliebribus inguina dolentia . . . si contingantur. HIPPOCR. aer. 4 p. 9, 2 -is non aptis, sed modicis et lenis (lentis *Kw., gr.* καθάρσιες . . . τῶν ἐπιμηνίων). PLAC. med. 15, 3 rec. β post -a. GREG. M. epist. 1, 8 p. 339, 9 mulier cum in suetis -is detinetur. *de -is bestiarum*: PLIN. nat. 29, 98 -a . . . canis in panno subdidere. *n. sing.* mēnstruum, -ī: SEN. benef. 4, 31, 3 ancillarum suarum illum . . . -um ore hiante exceptare. PLIN. nat. 28, 78 quocunque . . . -o si nudae segetem ambiant *eqs.* 28, 82 -o in lana . . . incluso. 28, 85 tactis . . . -o postibus. VVLG. lev. 12, 5 iuxta ritum fluxum -i (-ae *P, codd. al.*). 15, 25 post -um. *f. pl.* mēnstruae, -ārum: SORAN. p. 47, 7 retentio -arum. *al.* THEOD. PRISC. phys. 3 p. 251, 3. *f. sing.* mēnstrua, -ae (*cf. l. 55. 66*): VINDIC. gyn. p. 449d mulierem minstruam habentem. ORIBAS. syn. 1, 22, 1 Aa p. 75, 14 Mø.

deriv.: menstrualis. menstruor. menstruosus(?). *comp.*: bi-, di-, tri-, quadrimenstruus; seme(n)strua. *Klepl.*

mēns(u)ālis, -e. *a* mensis *sec.* ann(u)alis. GLOSS. V 310, 42 menstrae mensales. *v. et p. 755, 64.* *i. q. menstruus*: FVLG. Virg. cont. p. 86, 5 quae -bus (temporalibus *v. l.*) stipendiis grammatici distrahunt puerilibus auscultatibus. *R.*

mēnsula, -ae *f.* *a* mensa *deminutive.* *inter nomina dem. feminina*: GRAMM. suppl. 70, 25. 96, 3. *scrib.* μησ-: *p. 758, 28.* NOT. Tir. 42, 48 *post* menstrum. GLOSS. τραπέζιον. [*it. dial.* mesola. *M.-L.*]

1 *i. q. parva mensa* (*vi deminutiva attenuata: l. 84*): **a** *de mensa escaria*: α *proprie*: PLAVT. Most. 308 accumbe . . .; puere, appone hic -am ([*Prisc.*, mensam *codd.*]. VITAE patr. 3, 5 p. 741C [*5, 10, 97* mensam. *Nau 1909 p. 361 n. 229* τράπεζαν]. 3, 195 p. 802D -am parvulam [*6, 3, 2 p. 1005B* mensam. *Cot. p. 543C* τράπεζαν] apposuit). LVCIL. 1062 clauda . . . est pedibus cariosis -a vino (*corr. Turnebi def. Leo,* -a nobis *Marx,* mensuiabino *Flor.,* mensulibano *cett.*). PETRON. 136, 5 pedem -ae extorsi. APVL. met. 2, 11 Milonis . . . concinnaticiam -am . . . accubueram. 2, 15 -a cenae . . . reliquias tolerans. PAVL. NOL. epist. 23, 7 p. 164, 6 -ae nostrae ambitum . . . et cellulae nostrae spatium . . . vaporavit. PS. AVG. serm. 129, 3 -as . . . plenas multis rebus *eqs.* ROMVL. fab. 39, 1 rec. vet. subtus -am (*recc. gall. et W* mensam). CASSIOD. Ios. antiq. 8, 9 p. 239, 5 (*gr. 239* τράπεζαν). VITAE patr. 3, 5 p. 741D cum surrexissent de -a. β *metonymice i. q. cenula* (*in lusu verborum: l. 14*): PANEG. 2, 31, 1 *Maximus* -arum . . . servilium statarius lixa. HIER. epist. 52, 5, 3 -am tuam pauperes . . . et Christus conviva noverit. PAVL. NOL. epist. 15, 4 p. 113, 6 pauperem -am . . . conviva non horruit (*cf.* SIDON. epist. 7, 14, 11 exhorruit). 19, 4 p. 142, 14 assiduus -ae nostrae particeps . . . se ad mensuram nostri gutturis artavit. ARNOB. ad Greg. 12 p. 402, 13 fruges . . . -is expendere pauperum. VITAE patr. Iurens. 3, 21 p. 164, 9 *syn.* victum. **b** *de aliis mensis*: *i. q. mensa argentaria*: FRONTO p. 74, 19 N. ut in omnibus argentariis -is . . . imagines *principis* . . . sint volgo propositae. *in usu magico i. q. tripus*: AMM. 29, 1, 29 construximus ad cortinae similitudinem Delphicae . . . de laureis virgulis infaustam . . . -am (*v. Eitrem, SyOsl. 12, 1933, 15²*). *i. q. abacus geometricus*: MART. CAP. 6, 575 decentem quandam atque . . . coloratam velut -am gestitantes (*cf.* 6, 582 ad illam abaci renudati -am . . . properavit *Geometria*).

2 *i. q. figura geometrica*: EXC. Cassiod. inst. app. p. 170, 22 quadrilaterum figurae trapezia id est -ae (mensurae *Δ*) nominantur.

3 *i. q. vas quoddam?*: PAP. Berol. III 781 v 6 (*s. III*) ὠάρια ἃ καὶ ἔστιν μήσυλαι (*cf. Meinersmann, Lat. W. in gr. Pap. 37, qui voc. dubitanter a* *mensurula *derivat*).

deriv.: mensularius. *cf. Onom.*

mēnsulārius, -ī *m.* [*a* mensula, *cf.* mensarius. *J. B. H.*] GLOSS.L II Philox. ME 36 -us τραπεζίτης. III Abol. ME 36 -um nummularium, quem Graeci trapezitam vocant. NOT. Tir. 42, 49 *post* mensula. *i. q. mensae argentariae curator, trapezita*: SCAEV. dig. 2, 14, 47, 1 -um, cum quo rationem . . . habebat . . ., debitorem sibi constituit. VLP. dig. 42, 5, 24, 2 usuras a -is acceperunt. CIL XII 4491 (*Narbone*). *pro convicio*: SEN. contr. 9, 1, 12 multa in avarum et feneratorem et -um et lenonem dixit. *Buchwald.*

***mēnsūra**, -ae *f.* [*a* metior, mensus. *J. B. H.*] *de etym.*: EVCHER. instr. 2 p. 159, 7 -a hebraeum nomen est (*cf. l. 41*). *forma vulgaris* mes- (*cf.* HIER. in Is. 3, 6 p. 128B -am, . . . quae et hebraice [*sc.* משורה] et latine eodem appellatur nomine): CIL VI 8705 (*s. I*) mesúra. LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) I 47 CAPER gramm. VII 92, 13 ITALA Ezech. 45, 10 (Wirc.). PRISCILL. tract. 6, 111 ORIBAS. syn. 4, 14 La. *c. apic.* (*cf. l. 43*): CIL XI 3123 ménsúrís. *notatur*: m: PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 56 GROM. p. 357, 2 L. *cf. p. 761, 3.* mensur: CIL V 4468 VIII 9666 X 2692 XI 5695. NOT. Tir. 72, 69. GLOSS. μέτρον. διάμετρον. *cf. p. 759, 57. 760, 57. 764, 15.* *ubi aliud non notatur, gr. respondet* μέτρον. *inde a* CATONE, *apud poetas inde a* MORET., PRIAP., OV. [*val.* mĕsură, *it.* misura, *francog.* mesure, *hisp.* mesura. *M.-L.*] [*dub.*: HIPPOCR. aer. 8 p. 17, 25 G. -a aqua⟨m⟩ [et] (*secl. Niedermann coll. gr.*) mitte in vas. *cf. p. 768, 37.* *l. v. falsa*: HIL. in Matth. 14, 12. *cf. et l. 26.* *falso trad.*: GLOSS. III 435, 8 *v. s.* mersura. *cf. etiam p. 753, 35.*]

I ***de actione*** *metiendi; non ubique plane distinguitur a notione quantitatis mensuratae* (*cf. p. 764, 14*); *e. g. l. 71. 80. p. 759, 37. 40. interdum respicitur potius locus, sc. de linea quae metiendo constituitur* (*v. p. 759, 15 sqq.*): **A** *sensu strictiore*: **1** *pertinet ad metiendas longitudines, areas*: **a** *praevalet notio actionis*: VITR. 9 praef. 7 ea . . . ratio quemadmodum in multis rebus et -is est utilis *eqs.* PAVL. FEST. p. 235, 1 prorsi limites appellantur in agrorum -is, qui ad orientem directi sunt (COLVM. 5, 3, 1. 9 FRONTIN. grom. p. 2, 4. p. 35, 20 agri [HYG. lim. grom. p. 169, 5 PAVL. dig. 11, 6, 2, 1]). SEN. epist. 88, 13 scis rotunda metiri . . ., nihil est, quod in -am tuam non cadat. COLVM. 5, 1, 13 in agendis -is (PLIN. nat. 2, 4 [*v. p. 767, 69*]. 4, 122. CIL III 2883 [*s. I*] finis . . . derectus -is actis. VI 8705 -a acta. FRONTIN. grom. p. 2, 4 *et saepe apud* GROM. BALB. grom. p. 96, 21 L. -ae aguntur generibus tribus *eqs.* PLIN. epist. 10, 17b, 2 PAVL. dig. 11, 6, 2, 1. *cf.* HYG. grom. p. 73, 6 -a peracta). 5, 2, 1 quadrati -a facillima est. PLIN. nat. 2, 243 -a currit duplici via (*al.*). 3, 16 aliunde aliis exordium -ae est et alia (*cf. p. 764, 30*) meatūs. 4, 122 certior -a ac longior ad occasum solis . . . ab Alpibus derigitur (HYG. lim. grom. p. 147, 3 dirigere). CIL X 1018 (*s. Iex.*) loca . . . tribunus . . . -is factis rei publicae Pompeianorum restituit (HYG. grom. p. 73, 2 POMPON. dig. 43, 24, 21, 2 SCAEV. dig. 18, 6, 11. ITALA deut. 21, 2 [Lugd.] -am facient ad civitates, quae in circuitu sunt [ἐκμετρήσουσιν. *Vulg.* metientur]. FILASTR. 42, 1). FRONTIN. grom. p. 3, 3 -arum actu (HYG. lim. grom. p. 131, 3 -arum ritus sive actus. p. 142, 12 *al.*). p. 17, 14 haec . . . -am accipere debebunt. FRONTIN. (?) grom. p. 35, 23 si . . . exceptus sit modus neque adhuc in -am redactus (HYG. lim. grom. p. 167, 17 BALB. grom. p. 103, 11 L.). p. 39, 5 -arum interventus (*ibid. l. 21* AGENN. grom. p. 45, 2). p. 41, 14. 43, 24. HYG. grom. p. 71, 5. 72, 15. 96, 7 magis opinione, quam -a modum complecti (*item opp. ibid. l. 10*). lim. grom. p. 135, 9. 146, 1 ratio -ae (BALB. grom. p. 92, 13 L.).

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al. SIC. FLACC. grom. p. 122,22. 25 AGENN. grom. p. 26,25 *al.* p. 40,15 ars -arum (*syn.* ars mensoria). PS. AGENN. grom. p. 56,4 -a ... agrum minime actum esse (*sim. ibid.* l. 8). GROM. p. 364,31 L. PAVL. dig. 18, 1,40 pr. intra diem -ae (*sc. agri*). 41, 1, 65, 3 -a ... erit instruenda a tua insula (AVG. civ. 15,26 p. 115,4 D. -a est ... a dorso ad ventrem [*cf. p. 764,70*]). VVLG. Ier. 31, 39 exibit ... norma -ae ... super collem (*cf.* Ezech. 40, 3 *al.* calamus -ae [*allegorice interpr.* GREG. M. in Ezech. 2,1,11 *sqq.*]). Ezech. 42, 15 cum ... complesset -as domūs *eqs.* LIB. col. I grom. p. 242,3 L. loca sunt subseciva, quae in -am non venerunt. PHYSIOGN. 116 p. 136,13 medietas non ex -a nec modo ... certa capienda est. DRAC. laud. dei 1,225 *sol,* quo mundum monstrat -a minorem. GREG. M. moral. 28,15 -arum lineae (*inde* ISID. orig. 15, 14, 1). ISID. orig. 3, 10,3 geometria de terra et de -a nuncupata est. **b** *in elocutionibus ad circumscribenda spatia pertinentibus fere i. q. mensuralis linea vel limes:* FRONTIN. grom. p. 1,4 sq. agrorum qualitates sunt tres: una agri divisi et adsignati, altera -ā per extremitatem comprehensi, tertia arcifini, qui nulla -a continetur ([*cf.* PS. AGENN. grom. p. 52,12 sqq., *ubi syn.* mensurali linea]. p. 1,18 [*cf.* PS. AGENN. grom. p. 55,1 sqq.]. p. 2, 5. HYG. grom. p. 77, 13 -is [mensoris *trad.*]. p. 161, 9). p. 2, 8 (*cf.* PS. AGENN. grom. p. 55,29 sqq.). p. 10,6 (*cf.* PS. AGENN. grom. p. 69, 11 sqq.). p. 18, 14. FRONTIN. (?) grom. p. 31,22. p. 32, 10. p. 43,12 multa flumina ... in adsignationem -ae antiquae ceciderunt (HYG. grom. p. 75, 1 antiqui⟨s⟩ -is [mensoris *trad.*]. lim. grom. p. 142, 12 GROM. p. 364, 23 L.). SIC. FLACC. grom. p. 124,7 qua -a iugera ducenta ... includuntur. LIB. col. I p. 236,6 L. intercisivis -is (*syn. p. 237,9* intercisivis limitibus). p. 238,11 L. ager eius *oppidi* -a Sullana est assignatus (*syn. p. 236,4* limitibus Sullanis). *de territorii finibus:* DRAC. laud. dei 3,320 limite ... posito niveas -a pruinas finderet et Scythicas retineret facta (*Vollmer;* tacta *trad.*) paludes. GREG. M. moral. 28, 15 huius terrae occultae -ae vel lineae tendebantur, quando *eqs. ibid.* Asia intra -as ecclesiae ... suscepta est (*syn.* ecclesiae spatia. fines fidei). *metaph.:* GREG. M. in Ezech. 2, 1, 11 p. 944B (*ad Ezech. 40, 3*) alter intra -am electorum mittitur et alter foras relinquitur (*ibid.* i. -am coelestis fabricae. moral. 28, 16). moral. 28, 16 p. 457ABC.

2 *pertinet ad metiendas capacitates:* PLIN. nat. 15,14 amurcae -am nemo agit (FRONTIN. aq. 67 minus, quam -ae ad caput actae efficiunt [70 -am egi, quae efficit *eqs. cf. p. 764,49. 74*]. 72. 74). FRONTIN. aq. 66 errore -ae. 69 -a iniri non potuit. 70. 72 minus ..., quam -ae ad caput factae demonstraverunt ([actae? *Schultz. cf. l. 37*]. VLP. dig. 18, 6, 1, 1 post -am *vini* factam. 18, 6, 1, 4. COD. Iust. 4, 48, 2 pr. [*subauditur degustatio vini*]). VLP. dig. 18, 6, 1, 1 ad diem -ae *vini. ibid.* ante -am. PAVL. dig. 4, 48, 2, 1 venisse sine -a. 18, 1, 34, 5 -a ... eo proficit, ... ut appareat, quantum ematur.

B *sensu latiore potius i. q. aestimatio sc. qualiumcumque rerum:* CIC. de orat. 3, 183 est ... paeon ... non syllabarum numero, sed aurium -a, quod est acrius iudicium et certius, par fere cretico (orat. 67 QVINT. inst. 9, 4, 114 GELL. 16, 18, 5). OV. ars 3, 265 ne possit fieri -a cubantis (NVX 99). APVL. met. 11, 30 ex studio pietatis magis quam -a rebus collatis (*cf. adn. crit.*).

II *de* ***spatiis*** *vel rebus* ***ad metiendum aptis:*** **A** *sensu strictiore i. q. spatium certae atque ratae, sc. usu vel lege vel ipsa natura constitutae, porrectionis, quo ut singularitate comparato aliorum spatiorum porrectiones per numeros definiuntur, vel instrumentum spatium illud continens* (GLOSS.L II Abav. ME 24 norma. *cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 31 quod finita esse -a debeat. *de -ae idea:* AVG. gen. ad litt. 4, 3 p. 99, 4 *sqq. ibid.* l. 15 -a omni rei modum praefigit. 4, 4 p. 100, 12 -a ... sine -a [*cf. p. 769, 18*] est, cui aequatur, quod de illa est nec aliunde ipsa est. p. 100, 17 p. 101, 5. CLAVD. MAM. anim. 2, 4 p. 111,22. p. 113,8 immensurabilis -a [*ibid.* l. 17]. *de -ae constantia:* AVG. gen. ad litt. 4,5 p. 102,2 *sqq.*): **1** *proprie:* **a** *de spatiis:* **α** *generatim:* VARRO ling. 9, 66 *vocabula,* quae sub -am ac pondera potius quam sub numerum succedunt ([*sim.* MART. CAP. 3, 297 nomina, quae pondere aut -a aestimamus. *cf. p. 760,6*]. *item app.* p.: MANIL. 4, 205 Chelae ... -ae tribuent usus ac p. rerum [*sim.* FIRM. math. 8, 25, 7. *cf. l. 73*]. PLIN. nat. 7, 198 -as et p. Phidon Argivus *invenit* [*inde* HIER. chron. a. Abr. 1220. *sim.* VIR. ill. 7, 8 *Servius Tullius* -as pondera ... constituit]. 21, 185. APVL. Plat. 2,7 *iustitia est* ponderum -arumque custos. VLP. dig. 13, 3, 1 pr. sive in pondere sive in -a constent. VVLG. I par. 23, 29 [מְשׂוּרָה וּמִדָּה]. SIDON. epist. 5,7,3 invident ... arcariis p., -as allectis. *cf. l. 82*). 9, 67 ea, naturā in quibus est -a, non numerus. MANIL. 4, 383 -is ... Libra potens. FRONTIN. aq. 34 omnia ..., quae -a continentur, certa et immobilia congruere sibi debent. IVV. 10, 101 de -a ius dicere, vasa minora frangere *eqs.* GELL. 20, 1,17 *in exsequenda talione ne quis altius latiusve laedatur* cuiusmodi libra atque -a caveri possit, non reperio. APVL. Plat. 1, 7 *elementa a* deo ad ordinem numeris et -is in ambitum deducta sunt ([*cf. q. seq. et Plat. Tim. 53B* εἴδεσί τε καὶ ἀριθμοῖς]. RVFIN. Orig. princ. 4,4,8 p. 360,10.11 omnis ... creatura intra certum ... numerum -amque distinguitur, id est ... -am materiae corporalis. AVG. lib. arb. 2,20a. med.). GAIVS dig. 23,3,42 res ..., quae pondere numero -a constant (*item app. apud* ICTos: GAIVS dig. 44,7, 1. 2 quae p. n. -ave constant [inst. 2, 196 *al.* MAECIAN. dig. 35, 2, 30,3 PAVL. dig. 18,1,35,5 LEX Burg. Rom. 22,7]. PAPIN. dig. 45,1, 115 pr. quod p. n. -a continetur [VLP. dig. 30,30 pr. *et al.*]. PAVL. dig. 12,1,2,1 quae p. n. -a consistunt [COD. Iust. 5,13,1,7]. 35, 2, 1, 7 sive p. n. -a valeat. COD. Iust. 4, 18, 2, 1 res, quae in p. n. -a sunt. 4, 18, 2, 1b res, quae p. n. -a constitutae sunt. *praeterea:* CHAR. gramm. p. 118, 16 B. *pluralitate carent,* quae ad p. n. -amque rediguntur [*cf. p. 759,63*]. VVLG. sap. 11, 21 omnia in -a et n. et p. disposuisti [*ad l. cf.* RVFIN. Orig. princ. 4,4,8 p. 359,15 AVG. gen. ad. litt. 4, 3. 5 ISID. orig. 16, 25, 1]. AVG. civ. 5, 11 p. 210, 2 D. *et al. cf. p. 759,63.78*). CENS. 16,5 quidquid ... non habet finem, conlationem -ae non recipit. MAR. VICTORIN. gramm. VI 51,21 CHAR. gramm. p. 38, 13. FILASTR. 155, 11 (*ad Eph. 3, 18*) *quod Christi* qualitatis divina substantia non in ... -a ... consistat (*cf. l. 3*). CASSIOD. in psalm. 11, 10 p. 100A sub -a creator non est.

β *speciatim:* ① *de spatiis ad metiendas longitudines vel areas constitutis* (*defin.:* BALB. grom. p. 94, 9 L. -a est complurium et inter se aequalium intervallorum longitudo finita, ut pes per unciam, per pedem decempeda *eqs.*): CAES. Gall. 6, 25, 1 (*interpol.?*) neque -as itinerum noverunt *Germani* (*cf.* PAVL. FEST. p. 222, 1 parasangae apud Persas viarum -ae [ISID. orig. 15, 16, 1]). VITR. 3, 1, 5 -arum rationes ... ex corporis membris collegerunt, uti digitum, palmum, pedem *eqs.* (*cf.* ISID. orig. 15, 15, 3). COLVM. 5, 1, 4 modus omnis areae pedali -a comprehenditur. PLIN. nat. 6, 121 in singulos pedes *Babylonicos* ternis digitis -a ampliore quam nostra (*item de -arum incongruentia:* 6, 124. HYG. grom. p. 86, 3 *pedum Ptolemaicorum.* p. 86, 7. 8 medimnum eorum -a habere I, monetali autem -a I⊖. VVLG. deut. 3, 11 novem cubitos ... ad -am cubiti virilis manus. II par. 3, 3 in -a prima [*i. antiqua*]. apoc. 21, 27 -a hominis, quae est angelorum. QVODV. prom. 1, 7, 10 geometrica ... -a, quae ... sexies tantum quam nostra se extendit. SIDON. epist. 2, 2, 17 secundum -as, quas ferunt nauticas). QVINT. inst. 1,10,42 iugeri -am *eqs.* FRONTIN. aq. 24 aquarum moduli aut ad digitorum aut ad unciarum -am instituti sunt (VVLG. Ezech. 41, 8 ad -am calami). BALB. grom. p. 94,13 L. -arum appellationes ... sunt duodecim: digitus *eqs.* ADNOT. Lucan. 3, 664 'ulnis': -a manus. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 3, 6 -as geometriae pertentare (*cf.* AVG. epist. 102, 23 p. 564, 16 -is geometricis perscrutari. *item in arte geometrica:* MART. CAP. 6, 718 communi -a. 6, 719 BOETH. mus. 5, 2 p. 353, 20). COD. Theod. 13, 4, 3 (= Iust. 10, 66, 2) mechanicos et geometras et architectos, qui ... -is ... operam fabricationis stringunt. ISID. orig. 15, 15 tit. de -is agrorum. 15, 15, 2 digitus est pars minima agrestium -arum. *et al.* *expresse de arte geometrica* (*cf. l. 36*): VARRO frg. Prisc. gramm. II 420, 15 Varro in -is (mensoribus, mensuralibus *al. var. ll. cf. Ritschl, opusc. III 361. 362 al., Schanz-Hosius I 568*). CIC. part. 80 animi habitus ... praeparati rectis studiis artibus ... ut numerorum ac sonorum, ut -ae, ut siderum. COLVM. 1 praef. 3 -arum et numerorum modum rimantes (*item app.:* QVINT. inst. 2, 21, 19). 5, 1, 3 -arum nosse rationem (MART. CAP. 7, 754). 5, 1, 4 praecepta -arum.

② *de spatiis ad metiendas capacitates constitutis* (*cf. p. 762, 65 et vol. I 378,49. 1987,45.47. II 678,29.37 sqq. 1789,83. 1790,10. III 362,44. 1013,49 sq. 68. IV 281,34.45. 1290,4. VI 2126,8.10. 21. 32. 41. 45. 2791, 36. 38. 48. 53. 60. defin.:* ISID. orig. 16, 26, 2 proprie ... -am vocatam, quod ea fruges metiuntur atque frumentum, id est humida et sicca, ut modios ... et amphoras): NEP. Att. 2, 6 seni modii tritici ..., qui modus -ae medimnus Athenis appellatur (GLOSS.L II Abav. GO 3 *al.*). PLIN. med. praef. p. 9,11 oportet et pondera medicinalia -asque nosse (*cf.* ORIBAS. syn. 2 praef. Aa pensas et -as). MAR. VICTORIN. gramm. VI 51,21 cum et trimodium sit certa -a *eqs.* VVLG. exod. 16, 18 mensi sunt ad -am (*add. Hier.*) gomor (*sim. app. nomen speciale:* Ruth 2,17 oephi -am. Ezech. 45, 11 iuxta -am cori. *et al.*). Ezech. 45,14 -a olei (COD. Theod. 14, 17, 15). CYPR. GALL. lev. 193 (*ad lev. 19, 35*) sit modio -a tuo non debilis umquam. COD. Theod. 14, 17, 15 quam -am ... constitutam nullius posthac fraude credimus adtemptandam (*cf. q. praecedunt*). EPIPHAN. de mensur. 41 cyprus ... est seminum -a siccorum. ISID. orig. 16, 26, 3 -arum pars minima coclear. 16, 26, 9 metrum est -a liquidorum *eqs.* 16, 26, 10 modius viginti duorum sextariorum ... secundum sacrae legis -am effectus est. *al.* CIL III 14206[21], 8 si quid minus dedi -a, ut patri meo adicere(m), ignoscatis. *huc pertinere videtur* FEST. p. 205, 8 olvatium Antistius Labeo ait esse -ae genus. *expresse i. q. certa quaedam -a* (*cf. p. 766, 4*): ITALA gen. 18, 6 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 28, 15) tres -as farinae similae commisce ([*Vulg.* sata]. *cf.* HIER. *ad l.:* quia tres -ae absolute hic dictae videntur, et incerta est -a, propterea addidi, quod in hebraeo tria sata habeat *eqs.* EPIPHAN. de mensur. 12 harum quaeque gomor -am continet. *allegorice:* RVFIN. Orig. in gen. 4, 1 p. 52, 6 AVG. in euang. Ioh. 9, 17. *cf. etiam vol. VI 2126,5*). iud. 6, 19 (Lugd.) -am farinae (οἰφί. *Vulg.* modio). IV reg. 7, 1 (Ambr. off. 3, 20, 119) -a similaginis siclo et duae -ae hordei siclo (*Vulg.* modius ... duo modii). HEGES. 5, 18, 1 p. 334, 13 -am tritici toto censu emebant.

b *de instrumentis ad metiendum aptis:* **α** *generatim (vasa potissimum respici videntur, cf. p. 761, 45. saepe app.* pondus. *cf. etiam vol. V 2,1141,79 sqq. 1155,9): de -is legitimis (cf. p. 761,18):*

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SCRIB. LARG. praef. 9 p. 20, 3 Niederm. habeant . . . pondera ac -as exactas (INSCR. Dessau 8628 [*a. 73*] -ae exactae in Capitolio p(ondo) x. CIL III 14067 [*in vase, sc. modio. lectio incerta*] m(ensura) ex(acta)). CIL XIV 376 l. 23 (*s. II*) -as ad forum vinar(ium) s(ua) p(ecunia) fecit (INSCR. NSc. 1921 p. 189 n. 30 INSCR. RevA. VI 6 [1935] p. 220 n. 49). ITALA deut. 25, 15 (Lugd.) -a vera et iusta erit tibi (*Vulg.* modius). Ezech. 45, 10 (Wirc.) statera iusta et -a (*Vulg.* ephi) aequa et modius iustus sit vobis -ae (*cf. p. 759, 36*). INSCR. Dessau 8627 (*s. III*) -ae ad exemplum earum, quae in Capitolio sunt, . . . per regiones missae. PS. ASCON. Verr. p. 253, 18 integris -is. RVFIN. epist. Clement. 10 pondera, -as, stateras . . . aequissima custodite. COD. Theod. 12, 6, 19 in singulis stationibus et -ae et pondera conlocentur. CASSIOD. var. 1, 10, 6 constet populis pondus ac -a probabilis. NOVELL. Iust. app. 7, 19. CIL VI 29703 ⟨p⟩ondera et -as pos(uerunt) deder(unt). VIII 3294 IX 980 X 1276. *de -is falsis*: VLP. dig. 19, 2, 13, 8 -as . . . magistratus frangi iussit, si quidem iniquae fuerunt *eqs.* (VAL. CEM. hom. 20, 7 p. 754C CIL XIV 2625). 47, 11, 6, 2 falsas -as. MOD. dig. 48, 10, 32, 1 si venditor -as publice probatas . . . corruperit *eqs. ibid.* qui pondera aut -as falsassent. ITALA deut. 25, 14 (Lugd.) non erit in domo tua -a et -a, grandis vel pusilla ([*Vulg.* modius maior et minor]. VVLG. prov. 20, 10 pondus et pondus, -a et -a [*ad l.* SALON. in prov. p. 980C diversam -am. *ibid.* variam -am]). VVLG. lev. 19, 35 nolite facere iniquum aliquid in -a. Am. 8, 5 ut imminuamus -am. Mich. 6, 10 -a minor irae plena. RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 19, 2 -as duplices et pondera dolosa (CAES. AREL. serm. 50, 3). PS. RVFIN. in Am. 8, 7 in fraude -arum. COD. Theod. 11, 8, 3 pr. maioribus -is subiectis (COD. Iust. 1, 55, 9 pr.). CASSIOD. var. 11, 16, 2 -as modum excedere. NOVELL. Iust. app. 7, 12 -is enormibus . . . possessores damnificasse.

β speciatim: Ⓘ *de instrumentis aptis ad metiendas longitudines* (*cf. etiam vol. VI 2335, 38*): COLVM. 3, 13, 11 id genus -ae ciconiam vocant rustici (*de eodem instrumento* PLIN. nat. 17, 159). PLIN. nat. 5, 57 *Nili* auctus per puteos -ae notis deprehenduntur (*de sim. instr.*: FRONTIN. aq. 19 modus *aquarum* . . . -is ibidem [*sc. in piscinis*] positis initur. 66. 67. 69). APVL. Socr. prol. 3 p. 108 *lapidum aspera* sine regulae correctione et -ae parilitate. ITALA IV reg. 21, 13 (Lucif. reg. apost. 8 p. 56, 30) extendam in Hierusalem -am ([*Vulg.* funiculum]. VVLG. Is. 34, 11. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 5 l. 7 *milites* ferentes -as . . . castrorum [τὰ μέτρα]. *metaph.*: PRISCILL. tract. 11, 142). VVLG. Ezech. 41, 17 *mensus est aedificium* ad -am. apoc. 21, 15 habebat -am arundineam auream, ut metiretur civitatem. MART. CAP. 8, 811 *Astronomia* gestabat in manu cubitalem fulgentemque -am. *huc pertinere videtur*: VVLG. Is. 34, 17 manus eius (*sc. dei*) divisit eam (*Idumaeam*) illis *feris* in -am (*cf. psalm. 77, 54* in funiculo distributionis). Ⓘ *de vasis ad metiendos liquores, fruges sim. aptis* (*cf. p. 760, 82*): MORET. 18 *de frumenti acervo* sibi depromit, quantum -a patebat. PAVL. dig. 48, 19, 37 (= sent. 1, 20A) in dardanarios propter falsum -arum modum . . . vindicari placuit. SCHOL. Iuv. 14, 126 'modio (*cf. p. 767, 39*) . . . iniquo': parva -a. AVG. epist. 102, 25 p. 566, 5 -am, in qua metitur aliquid (*ibid.* l. 11 *al.*). CIL V 4468 mensur(as) olear(ias) (VIII 9666). X 5797 ⟨mens⟩uras vas⟨cularias?⟩. XI 5695 mensur(as) liquarias.

2 *transl. de spatiis cogitatis*: **a** *pertinet ad tempus* (ISID. orig. 16, 2, 1 -*a est* temporis, ut -a horarum et dierum et annorum. *cf. p. 766, 6*): CIC. Tim. 31 ut esset -a evidens, quae . . . celeritates tarditatesque declararet, deus ipse solem . . . accendit (*cf.* APVL. Plat. 1, 10 ut -ae et reversiones temporum noscerentur . . ., solis incensa sunt lumina [SACR. Leon. 428. EVSTATH. Bas. hex. 6, 3 p. 924C *luna* temporis . . . -am aequaliter cum sole partitur. 6, 5 p. 626B]). CAES. Gall. 5, 13, 4 (*interpol.*) certis ex aqua -is breviores esse quam in continenti noctes videbamus. MANIL. 3, 238 incerta est horae -a (*cf. q. seq.*). PLIN. nat. 2, 213 utcumque plures in eos (*sc. maris aestus*) aut diei aut noctis illarum (*sc. horarum vulgarium*) -ae (*om. pars codd.*) cadant. 33, 70 eadem (*sc. lucerna dum flagrat*) -a vigiliarum est. 33, 97 lucernarum -ā. APVL. Plat. 1, 10 temporis spatiis -as mundanae conversionis intellegi. *adde de rhythmo*: QVINT. inst. 11, 3, 107 quasi -am tarditatis celeritatisque (*sc. movendae manus*) aliquam esse voluerunt. CASSIOD. in psalm. 150, 4 *tympanum* musici disciplinabili -a percutientes . . . modulantur.

b *ad sermonis poeseosque metra, et de pedibus et de pedum partibus* (*cf. p. 766, 18*): QVINT. inst. 9, 4, 53 *grammatici*, qui lyricorum quorundam carmina in varias -as coegerunt. MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 31 quidam . . . non pedem metrum esse volunt, sed syllabam, . . . quod finita esse -a debeat. DIOM. gramm. 474, 13 metron, id est -a temporis certa. *ibid.* l. 21 *metri communis* species bipertita tam ad -am . . . conversationis humanae quam ad poeticam tendit. MALL. THEOD. gramm. VI 586, 13 syllabā pes et -ā constat. RVFIN. gramm. VI 565, 1 -am esse in fabulis Terentii et Plauti (*opp. p. 564, 2* metro carere). AVG. epist. 26, 4 AVDAX gramm. VII 333, 2. VIRG. gramm. epit. 2 p. 7, 16 *litera fit* puerula, cum pedum -is crescat.

c *ad numeros* (*cf. p. 766, 24*); *de eo numero, qui alium vel alios numeros nullo numero remanente dividit* (*cf.* MART. CAP. 7, 784 cum . . . -ae ratio efficiat, ut quidam *numeri* per se incompositi, quidam inter se incompositi compositive sint *eqs.*): *α -a dividit complures numeros* (*cf. etiam vol. III 1854, 22*): MART. CAP. 7, 750 singularitas omnibus communis -a, quibusdam unica est (7, 751 *al.* BOETH. arithm. 1, 16 p. 33, 4 *al.*). 7, 751. 7, 777 in eandem -am recidere. 7, 785 communis his maxima minimaque -a quaeri potest (*ibid. et* 7, 786). BOETH. arithm. 1, 17 p. 37, 11. 1, 18 p. 39, 1. *et al.* *β -a dividit unum numerum*: MART. CAP. 7, 731 *monadem* omnium . . . numerorum solum seminarium esse solamque -am (7, 750). 7, 750 prima et minima omnis numeri -a singularitas est (7, 784 eorum . . . m. -a in duobus est. *ibid. ter*). 7, 751 an III dupli -am habeant. 7, 775. 777 *al.* 7, 784 unius . . . compositi -a vel minima vel maxima facile reperitur. BOETH. arithm. 1, 17 p. 36, 24 *al.*

d *ad sonos* (*cf. etiam vol. I 378, 81*): VITR. 5, 4, 4 *natura* finit . . . terminationes eorum (*sc. tonorum*) -is intervallorum quantitate *eqs.* CENS. 10, 2 sonis motuum modum -amque invenere geometrae magis quam musici. 10, 8 quemadmodum voces . . . habere possint -as (*cf. q. seq.*). FAV. EVL. p. 21, 4 tonus certa -a est. BOETH. arithm. 2, 54 p. 172, 2 epogdoum . . ., qui . . . tonus vocatur, quae omnium musicorum sonorum -a communis est (mus. 1, 29 p. 220, 15. 4, 2 p. 303, 25). mus. 5, 2 p. 354, 19 *iudicii pars*, per quam *harmonica vis* . . . differentiarum integrum modum -amque considerat.

e *ad pondus* (*cf. p. 766, 31*): VVLG. exod. 30, 13 dimidium sicli iuxta -am templi (*cf. q. seq.*). 38, 24 triginta siclorum ad -am sanctuarii (*ibid. iterum.* lev. 27, 3. num. 3, 47). CASSIOD. var. 1, 10, 5 unciae, qui -ae primus gradus est, *eqs.*

B *sensu latiore de quolibet spatio vel de quacumque re, quibus comparata alia spatia vel aliae res quoquo modo definiuntur (nonnullis locis proxime accedit ad notionem rei mensuratae* [*p. 764, 10*]): **1** *pertinet ad corporea*: **a** *proprie*: *α pertinet ad longitudines, areas, corpora solida* (*cf.* MAR. VICTORIN. in Eph. 3, 18 p. 1270A haec [*sc. altum, longum, latum*] veluti -a corporeae intelligentiae homini interiori insinuanda . . . est): VITR. 3, 1, 3 si a pedibus imis ad summum caput mensum erit *corpus humanum* eaque -a relata fuerit ad manus pansas *eqs.* (*cf.* SOL. 1, 93 *corporis humani* -ae ratio bifariam convenit. PHYSIOGN. 109 p. 132, 10 -is corporis inter se congruentibus [*gr. p. 39, 1* σύμμετρος]). 5, 6, 5 *orchestrae diametri* sexta pars sumatur et ad eius -ae perpendiculum inferiores sedes praecidantur. SEN. nat. 1, 16, 2 specula . . . in quibus digitus brachii -am et crassitudinem excederet (COLVM. 4, 22, 1 duramina, quae excedunt praedictam -am [*sc. iugum vineae*]. PS. APVL. Ascl. 34 omnes -as excedentes magnitudines). 4, 11, 4 quisquis mundum -a sua (*sc. mundi*) aestimaverit. COLVM. 4, 6, 4 ad quam -am cum increverint *vites* (4, 17, 5. IVV. 1, 41 ad -am inguinis heres. FRONTIN. aq. 28. AMM. 21, 12, 6 aptas . . . ad -am moenium scalas [25, 10, 14]. VVLG. III reg. 7, 9 lapidibus . . ., qui ad normam quandam atque -am . . . serrati erant. COD. Theod. 16, 8, 25 pr. *et al.* CIL VIII 4387 at formam et -am). PLIN. nat. 2, 182 umbra . . . paulo plus quam dimidiam gnomonis -am efficit. 36, 68 naves . . . pedalibus ex eodem lapide ad rationem geminati per duplicem -am (*sc. obelisci*) ponderis oneratas. CHAR. dig. 50, 4, 18, 25 certum quid frumenti pro -a agri . . . praebeant (FIRM. math. 4, 16, 5 *luna* qualibet luminis sui figuratione pro -a uniuscuiusque [*sc. figurationis luminis*] decernit exitium). HIL. in Matth. 13, 4 *sinapis granum* ultra -am omnium olerum excrescit (MART. CAP. 6, 697). AVIEN. Arat. 445 diducta pedes tantum -a seniles (*sc. Cephei*) dividit, extrema quantum pede distat ab ursa. VEG. mil. 4, 30 p. 149, 8 ex -a lini murorum altitudo deprehenditur. VVLG. num. 35, 8 iuxta -am hereditatis suae dabunt (III reg. 6, 3. 7, 20 Ezech. 40, 24 *al.*). Ezech. 40, 21 mensus est . . . vestibulum . . . secundum -am portae prioris (40, 22 *al.* PS. MATTH. euang. 37, 1 [*syn.* definitum . . . modum]). *nota corporaliter* (*cf. Stemplinger, Reallex. f. Ant. u. Christentum, I 17 s. v. Abmessen*): ITIN. Anton. Plac. rec. A 22 p. 174, 9 ut pro singulis languoribus -a tollatur exinde (*sc. de columna, in qua Christi flagellati vestigia restabant*), et circa collum habent et sanantur. 23 p. 175, 16 tollentes de ipsa vestigia pedum -am *eqs.*

β pertinet ad capacitates (*simul ad liquoris extensionem l. 71*): VITR. 8, 3, 3 vas . . . aquae -ae suae capacitatis habens ⟨e⟩ tribus duas partes. 9 praef. 11 *Archimedes* invenit, quantum pondus argenti ad certam aquae -am responderet (SEN. dial. 10, 19, 1. nat. 4, 2, 9 ad -am fluminis terra respondet, quam fertilem facit Nilus). SEN. epist. 83, 18 stomachi sui non nosse -am. PLIN. nat. 11, 236 ad unam -am *lactis* tribus aquae additis. 29, 50 eiusdem . . . ovi -ā . . . melle . . . aceto . . . oleo confusis. VVLG. lev. 27, 16 iuxta -am sementis aestimabitur pretium *agri*. RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 4 p. 177, 13 febres diversi . . . modi . . . secundum eam -am, qua intemperies . . . materiam suggesserit (*metaph.*: HIER. hom. Orig. in Luc. 29 p. 178, 3 apostolos . . . plenos spiritu sancto . . . s. -am vasculi sui. *ibid.* l. 8). ALC. AVIT. carm. 6, 482 suum servat -a liquorem.

b *transl.*: *α pertinet ad proportionem*: PLIN. nat. 35, 80 *Apelles cedebat* Asclepiodoro de -is, hoc est quanto quid a quoque distare deberet. GRAMM. VI 637, 23 dactylus dictus a -a digiti eo quod pars digiti . . . longa sit, aliae duae breves sint. *β ad formam vel circuitum*: PETRON. 97, 6 hominis vestigium ad corporis mei -am figuravi (VVLG. II reg. 20, 8 tunica stricta ad -am habitus sui. PS. THOM. euang. 4, 2 fecit ex eo [*sc. luto*] ad -am XII pas-

[*Brandt*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

serum). PLIN. nat. 33, 81 Helena sacravit calicem ... mammae suae -a. QVINT. inst. 10, 2, 6 ut *pictores* describere tabulas -is ac lineis sciant. GREG. TVR. Thom. p. 102, 12 data -a aedificii. *γ ad pondus*: VVLG. I par. 28, 15 aurum pro -a uniuscuiusque candelabri. *ibid.* pro diversitate -ae. 28, 17 pro qualitate -ae (*hebr. ubique* בְּמִשְׁקָל). *δ ad directionem*: LVCAN. 8, 168 *Pompeius* rectorem ... ratis ... consulit ..., quae sit -a secandi aequoris in caelo. 9, 846 nec, quae -a viarum quisve modus, norant caelo duce (*an ad p. 766, 58?*).

2 *pertinet ad incorporea* (*de hominibus, sc. eorum fortuna, mentis capacitate, honore sim. l. 16. 20. 26. 36. 42. 43. 44. 48*): OV. met. 12, 618 haec illi -a (*sc. gloria, quae complet orbem*) viro respondet et ha[e]c est par sibi Pelides. fast. 1, 603 Magne, tuum nomen rerum est -a tuarum. Pont. 1, 2, 1 Maxime, qui tanti -am nominis imples (EPIST. Sapph. 33 SEN. benef. 4, 29, 2). SEN. Herc. O. 401 (*Deianira*:) nuribus Argolicis fui -a voti. LVCAN. 1, 175 -a ... iuris vis erat. 3, 100 fuit haec -a timoris: velle putant *Caesarem* quodcumque potest (*cf.* ADNOT.). PLIN. nat. 2, 175 cum ad -am avaritiae suae propagaverit *fundum* (QVINT. inst. 2, 3, 7 praeceptorem ... summittentem se ad -am discentis. TERT. anim. 56, 7 p. 391, 2 perfectum illud ... ad angelicae plenitudinis -am temperatum). QVINT. inst. 11, 1, 91 non habet haec res (*sc. quod sit nimium in vituperando*) -am et quasi pondus. PS. QVINT. decl. 3, 5 p. 45, 22 militaris aetas ..., cuius certissima -a est posse fortiter facere. 8, 1 p. 146, 16 calamitatis (8, 3 p. 147, 26). 11, 5 p. 210, 24 facinus -a poenae est. TAC. hist. 1, 52 nec consularis legati -ā, sed in maius omnia accipiebantur (*item abl. modi*: AMBROSIAST. in Rom. 6, 19. VVLG. Luc. 6, 38 eadem ... -a, qua mensi fueritis, remetietur vobis [*cf. l. 47*]. CONST. Sirmond. 4 circumcisus ... istius statuti -a [*i. secundum i. st.*] libertatis compos effectus). PLIN. epist. 8, 17, 6 pro -a periculi vereor (DECRET. decur. Tergest. [CIL V 532] 1, 19. CALL. dig. 48, 10, 31 pro -a cuiusque delicti constituendum [*sim. de poenarum ratione*: VLP. coll. Mos. 15, 2, 3 VVLG. deut. 25, 2. *et al.*]. FIRM. math. 3, 1, 1 pro -a geniturae [3, 10, 12. *et saepe*]. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 102, 10 pro capacitatis et fidei suae -a [FACVND. defens. 12, 1 p. 827B. *cf. l. 38*]). PS. APVL. Ascl. 11 est ... -a ... hominis ante omnis religio, quam sequitur bonitas. IVVENC. 1, 658. HIL. in Matth. 27, 6 (*ad Matth. 25, 15*) unusquisque secundum fidei suae -am talentum ... suscepit (AMBROSIAST. in Rom. 2, 2. VVLG. II Cor. 10, 13 non in immensum gloriabimur s. -am regulae, qua mensus est nobis deus -am pertingendi usque ad vos. Eph. 4, 7. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 159, 17 s. -am eorum, qui lecturi sunt *eqs. et al.*). PRISCILL. tract. 6, 111 (*ad apoc. 21, 17*) ut ... non numerus bestiae nec -a saeculi simus. PS. AMBR. prec. 2, 2 iuxta vires atque -am (HIER. hom. Orig. in Is. 5, 3 p. 266, 20. VVLG. lev. 5, 18 i. -am aestimationemque peccati [*sim.* 6, 6]. IV reg. 12, 11). HEGES. 1, 25 3 in eo, qui honorem daret, ponens -am honoris. VVLG. Matth. 7, 2 in qua -a mensi fueritis, remetietur vobis (*cf. l. 28 et* AVG. epist. 102, 22 *sqq.*). Eph. 4, 16 crescamus ... in -am uniuscuiusque membri ([*cf.* PELAG. *ad l.* p. 366, 16 AVG. civ. 22, 18 p. 596, 25 D.]. OROS. hist. 7, 22, 9 coeptae ultionis ... forma ... in -am plenitudinis reputatur. PETR. CHRYS. serm. 163 p. 629C). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 186, 27 *est caritatis* -a huiusmodi ...: deum diligere nullus modus, nulla -a est, nisi haec sola, ut totum exhibeas, quantum habes (*ibid.* p. 198, 25. 26. AVG. epist. 167, 11 p. 598, 15 [*ad Ioh. 15, 13*] usque ad mortem est -a caritatis). AVG. epist. 102, 22 p. 563, 24 de -a peccati atque supplicii (*ibid.* p. 568, 5 SALV. eccl. 1, 56). 102, 26 p. 567, 11 appetitus voluntatis humanorum omnium est -a factorum (*sim. ibid.* l. 22). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 55, 31 regulā ... atque -ā illa fide uti, quae ... in Nicaea exposita est (*gr. 1, 1, 7 p. 69, 20* κανόνι δὲ καὶ γνώμονι). PETR. CHRYS. serm. 71 p. 403A. FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 7, 10 relicto tramite atque -a veritatis. CASSIOD. inst. 1, 15, 7 divini ... eloquii custodire -am. GREG. M. in Ezech. 1, 4, 10 p. 821A ne ... lacrimarum -am immoderata gaudia transeant.

in elocutionibus adverbalibus ad II (*-a semper nude positum*): *abl.* (*cf. p. 758, 51*): SEN. epist. 85, 22 qui illam (*sc. vitam beatam*) numero aestimat et -a *eqs.* COLVM. 4, 24, 20 palmites non -a, verum gemmarum numero aestimantur. PLIN. nat. 12, 63 turis decumas ... -a, non pondere sacerdotes accipiunt (*cf.* 35, 197 *cimolia Umbrica* pondere emitur, illa [*sc. Scarda*] -a). 35, 92 *Apelles* manipretium eius tabulae in nummo aureo -a accepit, non numero.
c. praep.: SEN. nat. 3, 28, 6 *maris aestus* ad -am ... crescit iterumque decrescit. LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) I 47 qui ... ⟨scau⟩rias argentarias aerarias pulveremve ... ad -am pondu⟨sve⟩ ... lavare volet (*cf. Mommsen CIL II p. 799a*). VLP. dig. 18, 6, 1, 1 si non ad -am vendidit vinum, sed forte amphoras *eqs.* LVCIAN. Cypr. epist. 22, 2 p. 535, 5 *accepimus* aquam ad -am (*cf.* VVLG. Iudith 7, 11 ad -am dabatur ... aqua. *cf. p. 764, 8*). CHIRON 944 facies colliria ad -am. VVLG. Ioh. 3, 34 non ad -am dat deus spiritum (*cf. W. Bauer, Handb. zum N. T. ad l. et p. 764, 3*). AVG. epist. 102, 22 p. 564, 4 (*ad Matth. 7, 2*) si ad -am redditurus est poenam *eqs.* in psalm. 61, 20 (*ad psalm. 79, 6*) ad -am ... permittitur tentare diabolus (*cf. antea*: quantum accipit potestatem). THEOD. PRISC. log. 91 sucus ... ad -am partem mediam mellis accipiet (*sc. non ad pondus*). CAES. AREL. serm. 46, 3 ad -am sine -a bibere (*sc. de -is in commissationibus constitutis; item* 55, 4). CYPR. epist. 64, 3 p. 719, 8 (*cf. p. 763, 79*) cum spiritus sanctus non de -a ... praebeatur. 69, 14 p. 763, 8 non de -a ..., sed totus. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 28 p. 228, 7 non ex -a fit simile (*cf. l. 25*). CONC.S I 5 p. 270, 6 (*ad Ioh. 3, 34. v. p. 763, 79*). VVLG. Iob 28, 25 deus, qui ... aquas appendit in -a. psalm. 79, 6 potum dabis nobis in lacrimis in -a (*cf. ad. l.* RVFIN. Orig. in num. 8, 1 p. 52, 29). Ezech. 4, 11 aquam in -a bibes (*cf. p. 763, 77*). PS. PROSP. vocat. gent. 1, 23 p. 678A fidem secundum -am dari.

III *de* ***quantitate*** *vel re quacumque, quae metiendo vel aestimatione definitur* (ISID. orig. 15, 15, 1 -a est quidquid pondere, capacitate, longitudine, altitudine, latitudine animoque finitur. 16, 26, 1 -a est res aliqua modo vel tempore circumscripta):
A *generatim*: **1** *sensu strictiore i. q. spatium, quod metiendo per numeros definitur* (GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A μμένσουρε· ὅσα ἐν μέτρῳ· οἷον οἶνος ἔλαιον. *interdum vergit ad notionem actionis [cf. p. 758, 55]; e. g. l. 23. 35. p. 766, 22*): **a** *proprie* (*cf. etiam p. 759, 58*): *α in universum*: VITR. 1, 1, 4 per arithmeticen ... -arum rationes explicantur. PAPIN. dig. 45, 1, 115 pr. si, quod pondere numero -a (*cf. p. 760, 2*) continetur, sine adiectione ponderis numeri -ae stipulatus essem *eqs.* VLP. dig. 11, 6, 5, 2 si cuius alterius rei -am falsam renuntiavisse dicetur *mensor*, haec actio competit. proinde si in aedificii -a fefellit vel in frumenti vel in vini (*syn.* modus). PAVL. dig. 6, 1, 6 -a dicenda erit, cum res -a (*cf. p. 759, 74*) continebitur. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 28 p. 228, 5 'par' ex -a definita et ex comparata utriusque quantitate cognoscimus. BOETH. arithm. 3, 21 p. 45, 21 omnis ... aequalitas unam servat ... -am.
in sententia falsa: AVG. epist. 102, 22 p. 564, 5 omnis -a circumscripta est fine temporis (*sim.* 102, 23 p. 564, 9. 14. *cf. et p. 765, 17 sq.*).

β specialiter: ① *pertinet ad longitudinem, areas* (*e. g. l. 75. 78*), *corpora solida* (*e. g. p. 765, 12. de circuitu l. 37. 62. 69.* MAR. VICTORIN. in Eph. 3, 18 p. 1269D -a corporis habet tria: longum, latum, altum. NIPS. grom. p. 295, 17 L. -arum genera sunt tria: rectum, planum, solidum. *cf. p. 758, 68*): CIC. ac. 2, 126 ego me ... -ae vestrae (*i. indicio vestro magnitudinis solis*) nego credere (*cf.* GROM. p. 364, 32 L. ad -as nostras perscribamus). OV. met. 8, 748 -a ... roboris ulnas quinque ter implebat. VITR. 1, 6, 11 -am orbis terrae colligere ([*cf. 1, 6, 9* circumitionem]. QVINT. inst. 1, 10, 39. *cf. vol. III 1619, 11 sqq.*). 1, 6, 12 uti non certam -ae rationem ... habeant singuli venti (*cf. 1, 6, 9* pars, quam ventus tenere videtur). 5, 9, 9 *ligni* -ae tributim singulis capitibus designantur. 6, 3, 8 longitudinis et latitudinis -a componatur. VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 -as ... siderum ... explicare. SEN. dial. 10, 17, 2 cum ... porrigeret exercitum nec numerum eius, sed -am comprenderet Persarum rex *eqs.* (HYG. lim. grom. p. 169, 5 GELL. 1, 1, 3 AVG. epist. 102, 23 p. 564, 19. 20). epist. 88, 26 *naturalium* numeros -asque geometres persequitur et supputat. COLVM. 1, 6, 6 lata bubilia esse oportebit pedes decem ...; quae -a ... laxa ministeria praebeat (*cf.* 5, 1, 6 pedes DCXXV, q. -a octies multiplicata efficit mille passus [*item* q. -a e.: 5, 2, 5 PLIN. nat. 2, 244. 247. *cf. p. 759, 38 et infra l. 74*]. *cf. et l. 56*). 1, 6, 17 infra -am palmi non nascitur curculio ([PALLAD. 1, 19, 3 VVLG. exod. 28, 16 *al.*]. *sim. c. gen. explicativo*: PLIN. nat. 9, 11 *dentes* dodrantium -a. 29, 121. SIC. FLACC. grom. p. 117, 10. *et al.* COD. Iust. 8, 10, 11, 2 intra definitum spatium, id est decem pedum -am. *cf. vol. V 1, 877, 18*). 3, 13, 9 in tantum deprimere *fossam*, donec altitudinis -am datam ceperit (5, 5, 2). 3, 15, 2 in hanc -am (*sc. tot pedum*) scrobibus depressis (8, 17, 3 *al.* PLIN. nat. 2, 248 *al.* CENS. 13, 2 VVLG. Ezech. 48, 16. *cf. l. 48*). 4, 1, 2. 5, 5, 9 brachia pedalis -ae ([7, 3, 5. 11, 3, 44 PLIN. nat. 12, 95. *et al.*]. *sim. determinatur per adi.*: 9, 15, 4 sesquipedali [CET. FAV. 21 p. 276, 21; *unde* PALLAD. 1, 13, 1]. MARCELL. med. 6, 30 chartam cubitalis -ae). 5, 5, 10. PLIN. nat. 1, 2, 112 terrae universae -a (MART. CAP. 6, 598 Eratosthenes ... circulum -amque t. ..., quot milibus stadiorum ambiretur, absolvit. GREG. M. moral. 28, 15 ISID. nat. 48, 3. *cf. l. 31*). 1, 3, 3 montes, flumina, -ae. 1, 4, 37 *al.* 2, 3 -am *mundi* ... prodere (6, 81 *al.*). 2, 85 nec ut -a ..., sed tantum aestimatio coniectanti constet animo (2, 87 HYG. lim. grom. p. 145, 13. p. 161, 11). 2, 87 *al.* 2, 174 computetur ... -a tot fluminum *eqs.* (*cf.* 3, 16 computatione -ae). 3, 58 Theophrastus ... insulae ... -am posuit stadia LXXX (6, 36. *et al.*). 3, 67 ad extrema ... tectorum ... ab eodem miliario ... -a colligit paulo amplius LX p. (*item* -a ab ... ad [*cf. etiam p. 759, 5*]: 4, 22 *al.* FIRM. math. 2, 19, 10. -a ab: PLIN. nat. 5, 39 *al.* -a ad: 6, 72). 4, 77 *al.* 6, 124 inconstantiam -ae diversitas auctorum facit. 6, 209 universa -a ... efficit *eqs.* (*cf. p. 759, 38 et supra l. 49*). 17, 80 *scrobes* eadem -a (VVLG. exod. 38, 11 Ezech. 40, 29). 32, 142 tot maria .... -a paene ipsius mundi. 36, 82 -am altitudinis earum (*sc. pyramidum*) ... deprehendere invenit Thales. STAT. silv. 4, 6, 39 cum mirabilis intra stet -a *statuae* pedem. QVINT. inst. 1, 10, 36 de *agrorum* terminis -isque sunt lites (*cf.* EPIST. procos. ad procur. [CIL III 355C] 3 variam esse clerorum -am. *ibid.* l. 6. 9 EPIST. procur. ad procos. [CIL III 355D] 8. HYG. lim. grom. p. 167, 13. 14. PS. AGENN. grom. p. 57, 15 IIII *limites* aequis -is centurias continentes [VVLG. exod. 26, 8]. MOD. dig. 50, 1, 36, 1. LIB. col. I grom. p. 219, 3 L. *ibid.* l. 7 sine -ae suae numero [*cf.* p. 228, 23 sine -a]. ISID. orig. 15, 14, 3). FRONTIN. aq. 26. APVL.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mund. 29 caelum ... diversis -arum [ae]qualitatibus separatum (*cf. Ps. Aristot. mund. p. 399 a 5 διαστημάτων*). CAPITOL. Gord. 32, 2 *columnae* pari -a. Maximin. 28, 8. *et al.* CET. FAV. 29 p. 283, 3 *in horologiis horas* primam, sextam ... uno spatio -aque disponendas (VVLG. exod. 26, 2 unius -ae fient universa tentoria. 36, 15 *al.*). *ibid.* l. 6 de modo et -is horarum (AVIEN. Arat. 947 BOETH. arithm. 3, 6 p. 91, 17). VEG. mil. 3, 8 p. 83, 1 ab agrimensoribus podismum -ae (*sc. castrorum*) colligi oportet (3, 5 p. 100, 8. *cf. ibid.* p. 99, 14 p. -amque). VVLG. III reg. 6, 25 decem quoque cubitorum erat cherub secundus in -a pari (*cf.* MART. CAP. 6, 719 *lineae* in -a pares. IORD. Get. 69. GREG. TVR. Iul. 2 p. 565, 3 aliam basilicam ... in ipsa -a ... construxit). 7, 11 lapides ... aequalis -ae. II Esdr. 3, 19 aedificavit iuxta eum Azer ... -am secundam (*sc. muri. sim.* 3, 20 *al.*). RVFIN. Orig. in gen. 2, 2 p. 29, 9 in ... arcae -a inveniuntur tanta spatia *eqs.* (2, 5 p. 34, 9. *cf.* AVG. civ. 15, 26 p. 114, 28 D.). 2, 3 p. 30, 19 -as ei (*sc. arcae*) daret *Noe* caelestibus sacramentis repletas. AVG. civ. 22, 24 p. 614, 12 D. epist. 102, 23 p. 564, 18. *ibid.* l. 23 potest ... aliquid et sempiternum esse et certam sui modi habere -am. *ibid.* l. 25 esse posse aliquid cum -a sempiternum. MART. CAP. 6, 703 *bis.* COD. Theod. 8, 5, 30. 9, 22, 1 omnes solidi ... uno pretio aestimandi sunt ..., quamquam diversa formae -a sit. OROS. hist. 1, 2, 83. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 58 *in vas lactis* immissa ferula metienda -a totius ac dimidiae ac tertiae quantitatis *eqs.* (*v. vol. V 1, 1193, 55*). BOETH. arithm. 2, 3 p. 228, 15 magnitudo finitam ... suae -ae recipit quantitatem. 4, 5 p. 314, 10 (*syn.* spatium, longitudo). CORIPP. Iust. 3, 183 sidera -ā numeris et pondere ... librata suo. CIL X 2692 mensur(a) monument(i) in agr(um) p(edes) XX in front(e) p(edes) X. *et saepe.*

(II) *pertinet ad quantitates liquorum, granorum sim. vel ad vasa (saepe abl. modi)*: CATO frg. Colum. 12, 52, 20 quicquam ponderis aut -ae oleo accedit. CIC. Verr. II 3, 118 *arator* cumulatiore -a uteretur (Brut. 15 eadem [*cf. l. 53*] -a reddere ... aut etiam c. [*cf.* off. 1, 48 maiore -a. *Hesiod. op. 350 αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον*]). II 3, 215 *sesquimodios* cum ad -ae tam exiguam rationem populo Romano in capita descripsisses. OV. medic. 55 par ervi -a (CELS. 5, 25, 4A cum eo umore passi par[i] -a miscetur. COLVM. 6, 4, 4 *amurca aquae* pari -a mixta [*item abl.*: 6, 7, 2 *de una re per tempora distributa.* 6, 10, 2 *al.* SCRIB. LARG. 7 *al.* 133 paribus -is. PLIN. nat. 20, 20. *et saepe*]. 6, 14, 1 pari olei -ae [*inde* PALLAD. vet. med. 14, 2]. MARCELL. med. 17, 32). LIV. perioch. 23 p. 28, 14 excessisse modii -am ([VAL. MAX. 7, 2 ext. 16 ISID. orig. 16, 26, 27]. *item c. gen. explicativo*: VITR. 7, 8, 2 quattuor sextariorum -ae [PLIN. nat. 37, 95 *carbunculos* in sextarii unius -am cavari. LEX colleg. Aesc. et Hyg. (CIL VI 10234) 12 PELAGON. 142]. COLVM. 12, 21, 2 -a semunciae bene plenae salis. 12, 52, 19 [*sec. Catonem*] facti unius -am *olivarum.* SCRIB. LARG. 9 trium cyathorum -a [PLIN. nat. 20, 154 cyathi -a. 22, 89. *et al.*]. 76 -a cocleariorum trium [PLIN. nat. 20, 242 *al.*]. PLIN. nat. 20, 10 acetabuli -a [20, 46. *et saepe*]. 20, 36 trium ligularum -a [20, 261. 28, 194 sumptum ad -am ligulae. MARCELL. med. 15, 109. 27, 16]. 20, 226 manus plenae -a [20, 240. *cf.* PRVD. cath. 10, 144 ciniscula ... minimi -a pugilli]. 23, 81 heminae -a. 29, 50 ovi -a [PELAGON. 9 in -am trium ovorum. *cf. Hippiatr. gr. 1 p. 35, 8 εἰς ... ποσότητα τριῶν ᾠῶν*]. GREG. TVR. Mart. 2, 32). VITR. 9 praef. 12 non tanta, sed minore -a (MARCELL. med. 20, 60). COLVM. 2, 9, 1. 2. 2, 10, 4 eādem -ā *frumenti* iugerum ... licet obserere (6, 31, 1 in eandem -am lentis [*inde* PALLAD. vet. med. 23, 1. *cf. Hippiatr. gr. 1 p. 117, 14 εἰς ἴσην ποσότητα*]. 12, 5, 2. SCRIB. LARG. 133 ex aceto et sale eiusdem -ae [*item gen.*: 180. 183 VVLG. exod. 29, 40 *al.*]. PLIN. nat. 11, 238. *et al. cf. l. 31*). 2, 11, 7 quoniam vix minuatur -a *fabae* detractis putaminibus. 8, 4, 5. 11, 3, 59 hanc -am (*cf. antea*: quattuor sextarios). 12, 5, 1 in praedictam -am. 12, 24, 3 *al.* SCRIB. LARG. 73 (*unde* MARCELL. med. 14, 5) aquae ... diligenter -a capitur *eqs.* (*cf.* POMPON. dig. 19, 1, 6, 4 -am capere *vas*). PLIN. nat. 14, 80 musto usque ad tertiam -ae decocto. 14, 100 *al.* 27, 129 duplici -a (MARCELL. med. 1, 2 *al.*). FRONTIN. aq. 23 modulorum, per quos *aquae* -a constituta est. 65. 67 *aquae -am* comprehendisse (73 PS. AGENN. grom. p. 55, 2). 72 nostra (73). *ibid.* indubitatae -ae sunt. 106 -arum modum. FLOR. epit. 2, 6, 18 dignitas ... equestris taxata -ā (*sc. anulorum. cf. l. 39 et* AVG. civ. 3, 19 p. 129, 4 D.). ITALA Ezech. 45, 13 (Wirc.) sextas de -a de gomor tritici et sextas -ae a gomor hordei (*Vulg.* sextam partem ephi de coro frumenti *eqs.*). IVLIAN. dig. 43, 20, 5 pr. non solum temporibus, sed etiam -is posse aquam dividi (*sim.* PAVL. dig. 10, 3, 19, 4). PAPIR. dig. 18, 1, 71 quibus -is aut pretiis negotiatores vina compararent *eqs.* VLP. dig. 18, 6, 1, 4 si, quanta -a esset, non appareat. 33, 6, 3, 1. COD. Iust. 4, 49, 12 (*a. 294*) certae qualitatis ac -ae distracto vino (MARCELL. med. 26, 109). PALLAD. 1, 6, 12 frumentum collis quidem grano robustius, sed -ae minus refundet. PELAGON. 110 aequa (VVLG. lev. 7, 10 *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 62 p. 64, 13 omnibus sub aequa -a temperatis). CLAVD. DON. Aen. 7, 465. HIER. hom. Orig. in Luc. 29 p. 178, 5 aequali (SORAN. p. 11, 12 [*gr. 22, 1 πλῆθος*]. MISC. Tir. p. 67, 6). VVLG. exod. 29, 40 oleo ..., quod habeat -am quartam partem hin (num. 15, 4). 30, 24. 36, 9 una -a erat omnium cortinarum (Ezech. 45, 11). RVFIN. hist. mon. 27 p. 449B. COD. Theod. 15, 2, 6 EXPOS. mundi 36 p. 113, 20 EPIPHAN. de mensur. 6. VITAE patr. 5, 4, 4 -am parvam victus dabamus ei in anno ([*gr. Cotelier p. 356C μόνον θαλλὶν (i. σπυρίδα) σίτου*]. *cf.* NOVELL. Iust. 34 pr. paucam). *et al.* *expresse de magna -a*: PETR. CHRYS. serm. 124 p. 542B *dives* -is per totam diem ebrietatis non exstinxit incendia. *nota* (*cf. p. 760, 72*): CHIRON 357 (= 552) cum vino austero -is Atticis III ([VEG. mulom. 2, 106]. 360).

b *transl.*: α *pertinet ad temporis spatia* (*cf. p. 761, 53*): MANIL. 3, 271 haec est illas ... -a per oras ([*sc. dierum noctiumque. cf. van Wageningen ad l.*]. *item de diebus noctibusve*: 3, 301 neque per terras omnis -a dierum umbrarumque eadem est [3, 448 PLIN. nat. 18, 264 AMM. 26, 1, 10. *cf.* TAC. Agr. 12, 3 dierum spatia ultra nostri orbis -am]. 3, 400. FAV. EVL. p. 12, 7 lucis umbraeque -am). SEN. dial. 6, 21, 2 *temporis* (ARNOB. nat. 2, 75 temporum. MART. CAP. 8, 845 [*sc. ortus occasusque Arietis*]). PLIN. nat. 7, 160 negavere illi (*sc. astrologi*) quemquam LXXXX partium (*sc. zodiaci*) exortivam -am ... transgredi (*sim. pertinet ad hominum vitam*: STAT. Theb. 4, 557 terrigenae *Cadmi* comites ..., quis aevi -a dies. AVG. in euang. Ioh. 67, 2. COD. Iust. 4, 18, 2, 1 sit et ipsa *actio* in tali vitae -a ..., id est in annorum metis triginta). β *ad syllabas, voces, versus* (*cf. p. 761, 70. 768, 12*): QVINT. inst. 10, 1, 10 *ut verborum* formas etiam -asque norimus *eqs.* GELL. 16, 18, 5 longior -a vocis ῥυθμὸς dicitur, altior μέλος. TER. MAVR. 1381 *pyrrichio et spondeo* temporum -a dispar, lex soni communis est. 1679 *hepthemimerin,* quam dat -a (*sc. partis versus*) secundam. DIOM. gramm. I 474, 18 versus pro -a sua quisque pentametri vel hexametri ... intelleguntur. γ *ad numeros* (*cf. p. 761, 81*): SCRIB. LARG. 135 p. 58, 19 (*inde sim.* MARCELL. med. 30, 2) additis quinque ... farris ... granis, apii seminis paribus -is. BOETH. mus. 2, 9 p. 238, 15. 17 si qua differentia numerorum ita eos numeros ... metiatur, ut eandem -am numerorum pluralitas excedat ... et sit deminutior differentiae -a, quam *eqs.* 3, 1 p. 271, 8 si ... XVIII et pars XVIma XVI numero comparetur, recte toni -am videatur excedere. δ *ad pondus* (*cf. p. 762, 21. 763, 4. 768, 35*): MARCELL. med. 17, 47 asparagorum radix ad pondus denariorum duorum et brassicae folia tantundem -ae. *metaph.*: AVELL. p. 136, 9 si dispensationis supernae sagacius -a libretur *eqs.* ε *ad formam*: PALLAD. 1, 37, 1 *horti pars* in quadratam constituta -am. LIB. col. I p. 223, 4 L. qui termini (*sc. lapidei*) recipiunt -am parallelogramma. p. 228, 9.

2 *sensu latiore de spatiis, quae non numeris, sed aestimatione quadam taxantur*: **a** *pertinet ad corporalia, et de longitudine et de capacitate, saepe omissa comparatione fere i. q. extensio, porrectio, quantitas, magnitudo* (*cf. p. 763, 8*): PRIAP. 80, 3 fallit -a puellas (*cf.* SEN. nat. 1, 16, 3 in ... balneis ... apertā -ā *eqs.* IVV. 9, 34 longi -a ... nervi). OV. met. 5, 458 *stelionis* minor -a lacertā est. 9, 789 brevior -a capillis ([*sc. quam antea*]. PLIN. nat. 12, 91). 15, 378 posterior superat partes -a priores. trist. 4, 10, 35 *lati* clavi -a coacta est. SEN. benef. 4, 4, 3 inaequali dispensata (*sc. hominibus a deo*) -ā (MAX. TAVR. hom. 118 p. 530A). nat. 1 praef. 10 quid illis (*sc. formicis*) et nobis (*cf. l. 52*) interest nisi exigui -a corpusculi? epist. 95, 24 *pueris* eadem primae -a lanuginis. COLVM. 4, 1, 7. PLIN. nat. 2, 65 tertia altitudinum *planetarum* ratio caeli -a (*cf. q. seq.*). 7, 73 in trimatu suo cuique dimidiam esse -am futurae (*sim. pertinet ad hominum corpora*: 8, 92 -a eorum parva. STAT. silv. 2, 1, 126 *pueri* -a ... maior cultibus. Ach. 1, 763 TERT. cult. fem. 2, 7, 2 l. 10 AVG. civ. 22, 12 p. 588, 13 D. [*syn. 22, 15 p. 592, 9* magnitudinem]. *al.* PALLAD. hist. mon. II 10 p. 364A inflatus ... puer ... redditus -ae suae. *cf.* AVG. epist. 95, 8 [*ad apoc. 10, 1 sqq.*] angeli statura definitur in ea -a, quae, nisi corporum, esse non possit). 8, 68 *camelo* velocitas ut equo, sed sua cuique -a (*sc. itineris*) sicuti vires. 11, 244. PS. QVINT. decl. 1, 11 p. 13, 22 -am itineris (*syn.* spatium). IVV. 4, 72 derat pisci patinae -a. TAC. ann. 4, 72, 1 -a *coriorum boum.* TERT. pall. 1 p. 915, 3 Oe. *de tunicae* -ae temperamento (*sim. pertinet ad vestem*: HIER. epist. 64, 16, 1 [*ad exod. 28, 16*]. BENED. reg. 55). ITALA Iob 28, 25 (Aug. gen. ad litt. 5, 15 p. 158, 23) ventorum libramenta, aquae -as quando fecit deus? (*Vulg. v. p. 764, 6*). LACT. inst. 6, 20, 1 libri -a iam modum flagitat. HIER. in Hab. 1, 2, 2 p. 1289D litterae vau et iod, quae -a tantum inter se distant. RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 2 p. 29, 2 -ae magnitudinem. *et al.* *metaph. de deo*: VVLG. Iob 11, 9 longior terrā -a eius et latior mari. *corporaliter de circuitu* (*cf. p. 764, 31*): COD. Theod. 9, 22, 1 qui -am circuli exterioris *nummi* adroserit *eqs.*

b *pertinet ad incorporalia* (*-a hominum: p. 767, 2. 22. 25*): α *non comparata alia re fere i. q. extensio, quantitas, sc. metaph.*: ① *generatim*: OV. epist. 9, 109 (*de Herculis gestis*) illi procedit rerum -a tuarum. met. 12, 57 (*de fama*) -a ... ficti crescit. SEN. benef. 2, 27, 4 ambitio non patitur quemquam in ea -a honorum conquiescere, quae *eqs.* (LEO M. epist. 55 Conc.S II 4 p. 58, 9). epist. 71, 21 *virtus* ubicumque apparuit, omnia eiusdem -ae ac pretii sunt (74, 26 eadem -a summi boni est [*cf. antea*: in suo modo permanet]. AMBR. Iac. 2, 2, 5 eadem ... -a pietatis). QVINT. inst. 4, 5, 23 exhausti laboris nosse -am voluptati est. PS. QVINT. decl. 5, 17 p. 104, 11 breviter saevissimi languoris definienda -a est: non potest ex illo sanari. *al.* IVV. 14, 93 fregit opes nec parva tamen -a relictae partis erat (*cf.* 14, 316 censūs. COD. Iust. 5, 51, 13 pr. -a pupillaris ... substantiae). PLIN. epist. 51, 2 -am beneficii tui penitus intel-

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lego (Decret. decur. Tergest. [cil v 532] 1, 19 pro -a b.). Fronto p. 103, 16 N. p. 187, 12 hoc multis usuvenisse, sed non nostrae -ae hominibus. Apvl. met. 5, 23. Tert. anim. 32, 6 p. 354, 9 animae humanae quisquis modus, quaecumque -a *eqs.* Cypr. epist. 69, 13 p. 763, 5 consecuti sunt quidem gratiam dominicam, sed breviore et minore -a muneris divini. Mar. Victorin. rhet. 1, 40 p. 247, 12 longa argumentatio non partibus, sed -a partium constat. Pallad. 1, 6, 12 superatis viribus excedente -a *culturae agri.* Hier. epist. 51, 1, 4 (Epiphan.) singuli ... episcoporum habent sub se ecclesias ... et nemo super alienam -am extenditur. Rvfin. Greg. Naz. orat. 5, 1, 1 pari -a desiderabar a vobis. 8, 19, 2 in vosmet ipsos -as poenarum ... cumulatis (Orig. in iud. 3, 4 p. 485, 13). patr. 2 praef. 1, 2 -as in nobis scientiae ... satis breves esse. Clavd. 24, 44 meriti spatium, quod nulla ... invidiae -a capit. Avg. enchir. 65, 17 in actione ... paenitentiae ... non tam consideranda est -a temporis quam doloris. Cod. Theod. 8, 4, 8 pr. loci (*sc. honoris. syn.* gradum). Novell. Maior. 9 ad rigorem veteris disciplinae hanc ... observationis adiecisse -am, ut *eqs.* Greg. M. moral. 2, 22 aucta est -a gemituum. ⓘⓘ *speciatim pertinet ad fidem virtutesque christianas*: Ps. Cypr. laud. mart. 29 p. 51, 4 martyrii inaestimabilis gloria, infinita -a. Vvlg. Rom. 12, 3 unicuique sicut deus divisit -am fidei (Rvfin. Orig. in Rom. 9, 3[c. in.] Mar. Victor aleth. praef. 122). Avg. anim. 1, 9, 11 p. 311, 24 inventa est in eo (*sc. latrone*) -a martyris. in epist. Ioh. 9, 2 ut noveris -am profectus tui (*antea*: quantum in caritate profeceris). Hesych. in lev. 27, 28 p. 1176[A] qui ... -as contigit perfectionis. Vitae patr. 3, 97 (= 6, 3, 17) necdum ad -am duarum mulierum pervenisti (3, 130 [= 7, 15, 2]. 5, 11, 6 ad -am divinitatis. 5, 15, 44. 6, 3, 3 *bis.* Pallad. hist. mon. I 24 p. 309[A] ad hanc ... vitae -am). 5, 10, 78 -as magnas exercitatae vitae.

β comparata alia re de eo, quod illi rei respondet, sc. de congruentia, talione, vindicta, remuneratione (*cf.* Rvfin. Orig. in Rom. 9, 3[in.] ἀναλογία ... -a competens dici potest): Ivv. 10, 98 ut rebus laetis par sit -a malorum. Ivl. Val. 3, 7 p. 117, 24 aestimatione barbarica de modo corporum -am virium metiens. Cypr. epist. 78, 2 p. 837, 7 (*ad Luc. 6, 38*) abundans -a, quam accipies a domino in die remunerationis. Hil. in Matth. 14, 11 (*ad Matth. 15, 36*) *miraculum* usque in -am causae subiacentis extenditur. Ps. Ambr. spir. sanct. p. 1012[B] quam *sententiam* divina -a ... per os Esaiae protulit (*seq. Is. 66, 24*). Heges. 5, 9, 4 lucerna ... sub modio erat, id est sub legis -a ([*sc. metaph., cf. p. 761, 49*]. Cod. Theod. 9, 24, 2 -a legum impendenda est). Hier. hom. Orig. in Ezech. 10, 2 p. 419, 22 -a peccati, quam unusquisque recipiet pro eo, quod peccavit. Vvlg. Is. 27, 8 in -a contra -am ... iudicabis eam. 28, 17 ponam ... iustitiam in -a. Ier. 13, 25 haec sors tua parsque -ae tuae a me, dicit dominus. Luc. 6, 38. Rvfin. Orig. princ. 2, 9, 2 p. 166, 3 in quanta -a quis devolveretur a bono, in tantam -am malitiae deveniret. Avg. epist. 102, 27 p. 568, 24. Leo M. serm. 2, 1 p. 143[B] coelestium -a donorum. Greg. M. epist. 1, 42 p. 62, 4 ut iuxta pretia publica ... comparationis -a teneatur. Bened. reg. 24 disciplinae.

B *expresse de -a restringente vel obligante*: **1** *de quantitate, quae natura vel lege sim. certum in modum finitur, ita ut sit norma quaedam vel regula*: **a** *de -a naturali*: **α** *pertinet ad corporea*: Sen. clem. 1, 25, 4 ubi aliqua *serpens* solitam -am transit et in monstrum excrevit *eqs.* 4, 1, 2 manente intra -am suam Nilo (*cf. l. 58*). Petron. 126, 2 ne vestigia quidem pedum extra -am aberrantia. Plin. nat. 8, 183 cauda non statim nato consummatae, ut ceteris, -ae. 11, 260 solidipedum crura statim iusta nascuntur -a. Plin. epist. 4, 30, 9 an latentibus *aquae* venis certa -a (*cf. q. seq.*)? Vlp. dig. 43, 12, 1, 5 cum ad perpetuam sui -am redierit *Nilus eqs.* (Rvfin. Orig. princ. 2, 11, 7 p. 192, 6. *cf. l. 54*). Tert. anim. 43, 8 p. 371, 22 omnis ... natura ... proprietate -ae conservatur (*syn.* suo temperamento). Boeth. cons. 1, 1, 2 W. Evgraph. Ter. Ad. 985 ⟨proluvium⟩ dicitur ultra naturalem -am alicuius rei abundantia. *β pertinet ad incorporea* (*hominum l. 67. 69. 72. 75; respicitur potissimum parvitas e. g. l. 66. 72. 78 sq.; de plenitudine p. 768, 1*): Sen. dial. 2, 16, 1 incredibile videri potest aut supra humanae naturae -am ([*cf. l. 83*]. 5, 7, 1 negotia ... ingentia et s. -am gerentis ... premunt). epist. 115, 4 super ... -am solitorum inter nos aspici elatam *faciem virtutis* (Pelag. in Rom. 1, 30 p. 18, 5). Plin. nat. 2, 4 quasi vero -am ullius rei possit agere, qui sui nesciat (Ivv. 11, 35 noscenda est -a s. Pallad. hist. mon. I 36 p. 323[A]). Hier. Didym. spir. 63 p. 154[B] imperitiam -amque nostri ... sermonis. epist. 61, 3, 1 nosse -am suam (Pelag. in Rom. 1, 30 p. 18, 5. Rvfin. Orig. princ. 1, 1, 6 p. 22, 6 *mens* si in s. -a consistat *eqs.* Vitae patr. 5, 15, 51. *et al. cf. Otto, Sprichwörter s. v.* metiri). Rvfin. hist. 4, 23, 13 convenientes vel sexui vel -ae eius rationabiles ... dapes (*item de mentis capacitate*: Orig. in cant. 3 p. 193, 26 prout -a ... participantis exposcit. Orig. princ. 2, 6, 2 p. 141, 18 quia *hoc mysterium* etiam sanctorum apostolorum supergrediatur -am [*syn.* vires ... ingenii]. Hesych. in lev. 23, 26 p. 1092[C] hoc excedere Iudaeorum -as [*syn.* infirmitatem]). Orig. princ. 2, 11, 7 p. 192, 12 intellectus dei (*gen. obi.*) habens -as proprias et competentes huic naturae. 3, 2, 2 p. 247, 28 quae per intemperantiae vitium modum -ae naturalis excedunt. 3, 2, 5 p. 253, 5 certa -a ... humanae naturae (*cf. l. 66*). Cassiod. Didym. in I Ioh. 3 p. 53, 16. Bened. reg. 68 virium.

de -a plena: Vvlg. Eph. 4, 13 donec occurramus ... in -am aetatis plenitudinis Christi (*ad l.* Rvfin. Orig. in num. 27 p. 257, 30 Avg. civ. 22, 15 p. 592, 18 D.). Conc.[S] I 2 p. 49, 11 (*ad Ioh. 8, 40*) *Christus* humanitatis -am non exhonorans (p. 49, 13. I 5 p. 263, 13 [*ad Phil. 2, 7*]. p. 263, 15 *al.*). I 5 p. 264, 4 (*ad Phil. 2, 7*) quae exinanitionis competentia sint -is.

b *de quantitate lege vel usu sim. constituta, sc. de -a iusta vel opportuna, infra quam remanere (e. g. l. 16. 24) vel quam transgredi non licet*: **α** *pertinet ad corporea*: Pavl. Fest. p. 14, 17 auctarium dicebant antiqui quod super -am vel pondus iustum adiciebatur (*cf.* Porph. Hor. epod. 4, 8 hanc ... iustam togae -am esse). Sen. frg. 113 Vergilius ... versus ... enormes et aliquid supra -am trahentes interposuit (*cf. p. 761, 70. 766, 18*). Colvm. 1, 3, 10 populari ac plebeia -a *agri* contentus fuit. Plin. nat. 11, 106 certa -a praefinita est *eqs.* 14, 78 servi ... sic (*sc. addendo aquam marinam*) -am *vini* explentis (Hyg. grom. p. 73, 11 Avg. catech. rud. 10, 14). Frontin. aq. 112 quotiens ... signatus calix excedit legitimam -am (*ibid.* calices legitimae -ae). Hil. myst. 1, 40 (*ad exod. 16, 16 sqq.*) quae collecta ultra -am sunt (*ad eundem locum*: 1, 41 extra -am. Avg. civ. 10, 8 p. 414, 10 D. cum esset colligentibus constituta -a). Veg. mil. 4, 37 p. 153, 12 liburnae ... idoneae -ae. Hier. epist. 57, 13, 1 excessi -am epistulae, sed non excessi doloris modum ([*cf. p. 766, 65*]. 64, 21, 1). Vvlg. exod. 5, 8. 14 quare non impletis -am laterum sicut prius? Luc. 12, 42 ut det illis ... tritici -am (τὸ σιτομέτριον). Avg. civ. 11, 31 p. 505, 23 D. ne ... -am (*sc. libri*) et pondus (*sc. rei*) neglegere iudicemur. Cassiod. Ios. c. Ap. 2, 8 non solum sufficienter, sed ultra -am ... monstratum est (παρὰ τοῦ συμμέτρου). Orig. in I reg. 1, 1 p. 3, 21 *medicamenta* remedia tribuunt, si cum -a et temporis opportunitate sumantur (Oribas. syn. 6, 22 Aa [*gr. 6, 22, 2* μεμετρημένως]. *sim. metaph.*: Rvfin. Orig. princ. 2, 11, 7 p. 192, 10 cum ea -a, cui neque deesse aliquid debeat neque abundare). Arator act. 1, 559 (*metaph.*) longius ire non patitur -a viae. Sacr. Greg. 200, 4 pro famula tua illa, quam perducere dignatus es ad statum -ae (mansurae *var. l.*) et ad diem nuptiarum. *de pondere* (*cf. p. 766, 31*): Cod. Theod. 8, 5, 17 pr. vehiculis nihil ultra mille librarum -am patiemur imponi. 8, 5, 30 *bis.* ? *expresse de -a parva* (*cf. l. 40*): Amm. 25, 4, 4 victus (*om. BG*) eius ⌊-a atque⌋ (⌊⌋ *C*, -amque *V*, mensarum *BG*, mensarumque *Lind., Clark*) tenuitas erat ... admiranda. *β pertinet ad incorporea* (*interdum vergit ad notionem moderationis, temperantiae, continentiae, e. g. l. 49. 59.* Avg. gen. ad litt. 4, 4 p. 100, 4 est ... -a aliquid agendi, ne sit inrevocabilis et immoderata progressio. *fortasse huc pertinet* Pallad. hist. mon. II 20, 8 ita et tu debes perficere -am hanc [*sc. ut lapis iniuria affectus immotus remanet*]): Ov. ars 1, 589 certa tibi a nobis dabitur -a bibendi (Sen. epist. 66, 9 modo c. -a est). Sen. benef. 5, 6, 1 homo super -am iam humanae superbiae tumens (Hier. c. Ioh. 14 p. 366[B] s. omnem -am. Bened. reg. 49). dial. 9, 9, 1 placebit ... haec nobis -a (*cf. antea*: optimus pecuniae modus). nat. 6, 2, 3 non cibus nobis ... non somnus sine -a quadam salubria sunt (Spart. Pesc. 3, 10 -as conviviorum vocant hoc: s. -a potare. *cf. p. 769, 18 et infra l. 70*). Colvm. 1, 3, 8 adhibendum modum -amque rebus (*reddit gr.* μηδὲν ἄγαν. *cf. q. seq.*). Qvint. inst. 8, 6, 73 huius ... rei servetur -a quaedam (Rvfin. Orig. princ. 3, 2, 2 p. 247, 17 in servando cibi modo -aque delinquere. Petr. Chrys. serm. 12 p. 223[B]. Lex Visig. 4, 5, 1 [censuram *var. l.*]. *et al.*). Tac. ann. 14, 54, 1 uterque -am implevimus ([*sc. beneficiorum gratiaeque*]. Heges. 5, 22, 1 p. 349, 22 implesti -am scelerum. Vvlg. Matth. 23, 32 implete -am patrum vestrorum. Avg. nupt. et concup. 2, 15 p. 268, 2. *et al.*). Itala Sirach 28, 29 (Cassiod. in psalm. 140, 3) verbis tuis fac iugum et -am (ζυγὸν καὶ σταθμόν. *Vulg.* stateram et frenos). II Cor. 10, 13 (Ps. Cypr. singul. cler. 22) non supra -am gloriantes ([οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα. *Vulg.* non in immensum]. Heges. 1, 39 p. 82, 5 [*cf. Ios. bell. Iud. 1, 459* παρ' ἡλικίαν]. Hier. c. Ioh. 14 p. 366[B]. *et al.*). Capitol. Pius 2, 1 cum -a et sine iactantia (Didasc. apost. 8, 13. Pelag. in I Tim. 3, 3 p. 484, 16 'modestum': qui omnia faciat c. -a. *et al.*). Optat. 7, 3 p. 173, 4 (*ad Matth. 26, 34*) ad -am delicti complendam (Avg. civ. 22, 15 p. 592, 21 D.). Avson. 316, 6 p. 409 P. -am optimum ... in re (*cf. Anth. Pal. 9, 366, 2* μέτρον ... ἄριστον). Ps. Athan. ad mon. 1 p. 71[A] ultra -am meae possibilitatis ... ducere compellor (Avell. p. 387, 20. *et al.*). Schol. Iuv. 6, 304 cum extra -am ad ebrietatem bibitur (*cf. l. 50*). Ambr. Iac. 2, 5, 21 iustitiae tenere -am (Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 189, 16. *et al.* Bened. reg. 11 [*syn.* ordo]). Nab. 9, 41. Hier. hom. Orig. in Luc. 25 p. 160, 23 si -am caritatis modumque transcenderint *eqs.* (Cassiod. Ios. c. Ap. 2, 165 si quis hoc dicendo -am transcendat verbi *eqs.* [*gr.* βιασάμενος τὸν λόγον]). *ibid.* p. 162, 1 -am honoris excedens (Conc.[S] I 5 p. 96, 21 omnem impietatis excessisse -am [*syn. I 3 p. 128, 21* modum. *gr. I 1, 7 p. 96, 14* πάντα τρόπον ἀσεβείας νικῶντες]). *ibid.* p. 162, 13 dilectionis perdidisse -am. Pelag. in II Cor. 10, 12 p. 287, 14 non excedimus -ae nostrae terminos (Canon. Turner I 1, 2 p. 138, 13 rec. I maneant diaconi in sua -a [*rec. II* in proprio ordine]. II 2 p. 262, 5 rec. II [*rec. III al.* modum proprium]. Coripp. Iust. 2, 152 mea carmina numne -am transgressa suam? *et al.*). Rvfin. Orig. in Ios. 11, 3 p. 364, 8 cum ... repleta fuerit -a credentium. Orig. princ. 2, 11, 7 p. 192, 13 quas -as

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

singulos quosque ... competit observare. PAVL. MED. bened. 1, 4 nulla -a coniugali libidinem cohibuisti. 1, 9. COD. Theod. 10, 10, 21 sit haec -a bona poscentium: ne quis ... argenti faciat mentionem. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 47, 28 (*opp.* audacia. *gr. I 1,1 p. 73,16* ἐμμελείας. *Rustic.* honestas). GALL. PLAC. Conc.[S] II 3, 1 p. 13, 16 nullus ordinem sacerdotii custodivit neque -am (CASSIOD. inst. 1, 23, 3 var. 1, 11, 2. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 279[B] [*syn.* modus certus]). PROSP. resp. ad Gen. praef. p. 187 vestrae facultatis debueritis exercere -am. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 1 p. 649[A] (*syn.* temperantia). EVSTATH. Bas. hex. 8, 8 p. 956[B] *si cognitor* aspexerit ... ad -am super laetitia capienda (πρὸς τὸ αὔταρκες εἰς εὐφροσύνην). MAX. TAVR. serm. app. 22 p. 891[A]. GREG. M. moral. 3, 21 -am ... dolori ... ponat. PALLAD. hist. mon. I 57 p. 340[B]. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. orat. 29 p. 397[B] *anima* in nulla -a malitiae stare iam poterit. MART. BRAC. humil. 2.

2 *in sententiis negativis fere i. q. finis, terminus, ut circumscribantur notiones q. s. largus, abundans, immensurabilis sim.*: SVET. Iul. 26, 3 frumentum ... etiam sine modo -aque praebuit (APVL. met. 4, 22 adfatim et s. ulla -a. HIL. in Matth. 31, 2 deus ... s. -a temporum semper est. VVLG. Os. 1, 10 arena maris, quae s. -a est. AVG. in epist. Ioh. 2, 5 ille unus dies ... s. -a, sine horis. gen. ad litt. 4, 3 p. 99, 24. serm. 153, 3, 6 si bibat -as [*cf. p. 765,28*] s. -a [CAES. AREL. serm. 46, 8]. *cf. p. 759,58. 768,50*). CYPR. ad Donat. 5 p. 7, 7 non ... in capessendo ⟨de deo⟩ munere -a ulla vel modus est (*cf. q. s.*). LACT. inst. 2, 8, 67 in quo (*sc. deo*), quia perfectus est, nec sapientia potest habere terminum nec fortitudo -am (PAVLA Hier. epist. 46, 1, 1 -am caritas non habet et impatientia nescit modum [*cf.* 46, 3, 1, *ubi syn.* ordinem]. VEN. FORT. vita Pat. 1, 5. *cf. et p. 771,83*). VVLG. gen. 41, 49 tanta ... fuit multitudo tritici, ut ... copia -am excederet. I Esdr. 7, 22 sal ... absque -a (ORIBAS. syn. 4, 14 Aa *gr. 4, 14, 10* ὑπερβαλλόντως. La super -am]. syn. 9, 56 Aa La [*gr.*] *9,32,1* ἀμέτρως]).

iuncturae et structurae selectae: **1** *iungitur cum substantivis*: **a** *c. gen. subst.*: agri, agrorum *p. 763,61. 760,41.* fidei *p. 763, 35. 38. 767, 21.* modi *p. 765,18* (*cf. l. 41*). sui *p. 767, 58. 69* (*cf. l. 56*). temporis, temporum *p. 761,54. 57.75. 766,12.21. 767, 15.* vitae *p. 767,28 bis.* aurium *p. 759,47.* lucernarum *p. 761, 65.* sacrae legis *p. 760,69.* sanctuarii *p. 762, 23.* templi *p. 762, 22.* plenitudinis *p. 763, 21. 51.* *c. gen. gerund. p. 763, 7. 40. 768, 41.* **b** *pendet a subst. per gen.*: actus -ae *p. 758, 77.* (*cf. l. 59*). modus -ae *p. 760, 56. 761, 48. 765, 66. 767, 82.* (*cf. l. 35*). norma -ae *p. 759,6.*

2 *c. adi.*: agrestis *p. 760,42.* Attica *p. 766,4.* geometrica *p. 760,29.37.* liquaria *p. 761,52.* monetalis *p. 760,26.* naturalis *p. 767,62.83.* nautica *p. 760,31.* olearia *p. 761,51.* poetica *p. 761,76.* vascularia (?) *p. 761,52.* cubitalis *p. 761,42. 764, 61.* pedalis *p. 760,23. 764,58.* sesquipedalis *p. 764,60.* aequa *p. 761, 7. 11. 764, 82. 765, 76.* aequalis *p. 765,12.79.* certa *p. 758, 71. 760,60. 761, 60. 75. 762, 16. 763, 24. 765, 18. 74. 767, 58. 83. 768,15.44.* communis *p. 760,38. 762,2.18.* incerta *p. 760,75. 761, 61.* par *p. 765, 3. 34.* duplex *p. 761, 25. 762, 48. 765, 63.* enormis *p. 761,28.* exacta *p. 761,2.* falsa *p. 761,17. 764, 22.* inaequalis *p. 766,46.* iniqua *p. 761,16.* integra *p. 761, 10.* iusta *p. 761, 6. 768, 11.* legitima *p. 768, 17.* probabilis *p. 761,13.* probata *p. 761, 18.* vera *p. 761, 6.* mea, tua, sua *sim. p. 758,64. 762,41. 764,35. 765,24. 766,23.56.58. 767,2. 54.72. 768,79.* finita *p. 761,74.* infinita *p. 767,20.* immensurabilis *p. 759,60.*

3 *c. verbis*: **a** *pendet per acc.*: agere -am *p. 758,65. 759,37. 767,69.* facere *p. 758,74. 759,29.40.49.* metiri *p. 765,22.* capere *p. 765,61.* accipere *p. 758,79. 767, 34.* recipere *p. 766,36. 767,41.* habere *p. 767,81. 769,26.* comprehendere *p. 764,44. 765,65.* *cf. l. 72.* constituere *p. 759,68. 760,64. 765,64. 768,20.* *cf. l. 74.* dare *p. 763,3. 764,56. 765,16.84. 768,45.* nosse *p. 762,70. 766,80. 767,23.70.72.* complere *p. 759,8. 768,66.* explere *p. 768,16.* implere *p. 768,23.56.* replere *p. 765,16. 768,83.* custodire *v. supra l. 6.* exercere *v. supra l. 8.* servare *p. 768,53.* observare *v. supra l. 1.* tenere *p. 767,48. 768,71.* excedere *p. 762,38. 765,39. 767,79.83. 768,17.22.76.* supergredi *p. 767,78.* transcendere *p. 768,74.* transgredi *p. 766,15.* transire *p. 767,53.* perdere *p. 768,78.* tollere *p. 762,62.63.* **b** *pendet per abl.*: comprehendere -a *p. 759,16. 760,23.* *cf. l. 62.* consistere (in) -a *p. 760,3.13. 767,73.* constare (in) -a *p. 759,70.83.84. 761,77. 767,7.* constitui -a *p. 760,5.* *cf. l. 63.* contineri -a *p. 759,17.74. 760,2. 764,20.* esse in -a *p. 760,5.*

4 *c. praep.*: absque *v. supra l. 30.* ad *p. 760,33.60. 761,40. 762,22.41.70.82. 763,18.72. 765,48.* cum *p. 765,19. 768,29.64.* de *p. 764,3.* extra *p. 767,55. 768,20.70.* in -a *p. 761,23.50. 763, 47. 764,6. 765,10.* in -am *p. 761,44. 763,48. 765,42.50.* infra *p. 764,51.* intra *p. 759,31.33.80. 767,53.* iuxta *p. 760,62. 762,22. 56.72. 763,44.* pro *p. 762,49. 763,4.30. 767,1.* secundum *p. 762,58. 763,38. 764,9.* sine *759,43.58. 764,84. 768,49 et supra l. 18.* sub -a *p. 765,78.* super *p. 767,67. 768,10.46.* supra *p. 767,65. 768,13. 61.* ultra *p. 762,52. 767,62. 768,19.27.69.*

5 *abl. qual.: p. 764,74.75. 765,3.31 sqq. 766,47. 767,5.10.* *gen. qual.: p. 764, 58. 61. 765,5. 12. 74. 766,77. 767,2. 56. 768, 18. 21.*

deriv.: mensuralis, mensurare. *Brandt.*

mēnsūrābilis, -e. *a* mensurare. [*confunditur c.* miser-: HIER. in Os. 1, 10 p. 828[B].] *i. qui mensura colligi potest, certis finibus circumscriptus*: *de porrectione locali*: PRVD. apoth. 813 (*in imag.*) spatium non -e. CLAVD. MAM. anim. 2, 4 p. 112, 16 omnia ... corpora, quibus quidque vel numeramus vel pendimus vel metimur, et numerabilia sunt et ponderabilia et -ia (*seq.*: decempedae certa mensura est). p. 113, 1 mundi molis ... finalis est propterque et -is. 2, 5 p. 115, 18 magnitudo -is. epil. p. 194, 5 nec mensura, quod -e, ... nec pondus, quod ponderabile (*cf. p. 771,44*). *neutr. pro subst.*: CLAVD. MAM. anim. 2, 4 p. 113, 8 finito -i inmensurabilis mensura non deficit. p. 114, 1 anima videt mensuram pondus et numerum per se, videt -ia numerabilia et ponderabilia per corpus. *de tempore*: VVLG. psalm. 38, 6 *v. p. 771, 80.* *expresse fere i. q. modicus, pusillus, levis momenti*: PRISCILL. tract. 4, 75 p. 57, 4 inter inexploratas vitae conversationes et indignas deo saeculi -es pugnas (*cf.* 10, 125 p. 92, 17).

comp.: immensurabilis.

mēnsūrālis, -e. *a* mensura. *scrib.* mes-: *l. 33.* [*falsa l. v.*: PRISC. gramm. II 420, 15 *v. p. 760, 44.*] *i. q. ad mensuram pertinens*: PS. BOETH. grom. p. 415, 13 L. geometricae ... artis -is speculatio. *i. q. ad res metiendas factus*: FRONTIN. grom. p. 9, 9 finitima ... linea (*i. qua gromatici limites agri dimetiendi definiunt*) aut -is est aut aliqua observatione aut terminorum ordine servatur (p. 15, 18 HYG. grom. p. 110, 15 L. SIC. FLACC. grom. p. 122, 24. 127, 19 PS. AGENN. grom. p. 52, 22. 57, 24). ISID. orig. 19, 2, 9 *in re nautica* modius est, cui arbor (*sc. malus*) insistit, ob similitudinem -is vasis dictus. *neutr. pl. pro subst.*: *i. q. exemplaria, ad quorum normam moduli probantur*: CIL VI 37848 (*s. fere III*) sodalibus suis mesuralia d. d. (*v. l. 22*).

adv. **mēnsūrāliter:** HYG. lim. grom. p. 145, 20 extremitas -r (*i. mensurali linea perducta*) obligata est.

mēnsūrātē *v. p. 772, 15.* **mēnsūrātim** *v. p. 772, 27.*

mēnsūrātio, -ōnis *f.* *a* mensurare. **1** *i. q. actus metiendi*: GROM. p. 359, 11 L. de -e iugeri. ITALA Ezech. 42, 15 (Wirc.) consummata est -o aedis intus (διαμέτρησις, *Vulg.* cum ... complesset mensuras). GLOSS. IV 597, 27 geumetrica terrae -o. **2** *i. q. pars, quae metiendo efficitur*: ITALA Ezech. 45, 3 (Wirc.) ex hac -e (ἐκ διαμετρήσεως, *Vulg.* a mensura) longitudo v et xx mil et latitudo xx mil ... erit. **3** *i. q. modus, mensura*: IVL. VAL. 3, 52 *crateris* capacitatis est -o comperta nobis. IVL. VICT. rhet. 3, 5 p. 379, 12 cum de -e agrorum inter vicinos ... quaestio nascitur (*praecedit*: cum quaeritur de quantitate ... in mensura). GLOSS. V 369, 42 lancis -o.

mēnsūrātor, -ōris *m.* *a* mensurare. *i. q. mensor*: GLOSS. III 513, 11 geomet⟨r⟩es terrae -r. *abiit in serm. gr.*: CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 48 p. 244, 17 ὁ μινσουράτωρ. p. 245, 15 *al.* 1 app. p. 465, 3. 8 *al.* *Hiltbrunner.*

mēnsurnus, -a, -um. [*a* mensis, *cf.* diurnus, nocturnus. *J. B. H.*] *de etym.*: PRISC. gramm. II 81, 12 mensis -us. GLOSS. V 572, 58 -us qui menses computat. 621, 21 -us est aeger singulis mensibus languens. [*var. l. pro* menstruus *v. p. 756, 8.*] *i. q. menstruus*: CYPR. epist. 34, 4 interea se a divisione -a ... contineant (39, 5). NOVATIAN. trin. 1 p. 886[C] *deus* lunae ... globum ... -is incrementis orbis implevit. *Brandt.*

mēnsūro, -āvī, -ātum, -āre. [*a* mensura, *cf. gr.* μετρέω. *J. B. H.*] *scrib.* mis-: ITALA II Cor. 10, 12 (cod. d). *? depon.*: *v. p. 771,62.* *de notione* (*cf. l. 77. p. 771,10*): GLOSS.[L] V Abba COL 22 collin⟨e⟩ati: -ti. GLOSS. II 291, 45 ἐκμετρῶ -o. *gr. respondet* μετρεῖν, ἐκμετρεῖν, καταμετρεῖν (*in versione interpret. dubiae LXX*: ITALA Mich. 2, 4 [Weing.] pars populi mei -ta [*Vulg.* commutata] est. *cf. etiam* HIER. in Ezech. 48, 14 p. 484[A]). *in interpret. voc. hebr.* מְדַר: HIER. nom. hebr. 70, 2 Medi: -antes vel -ti (*cf. hebr.* מָדַד *i. metiri*). *leg. inde ab* ITALA, IREN., *imprimis apud artium scriptores* (GROM., METROL.). *cf.* SCHOL. Hor. gloss. Γ epod. 9, 36 ('metire nobis Caecubum') aut quod dicunt plebei: -a[m] (*cf. p. 771,46*). [*val.* măsurà, *it.* misurare, *francog.* mesurer, *hisp.* mesurar. *M.-L.*]

A *proprie* (*accedit abl. instr.*: *771, 5. 13. 32.* ab: *l. 83.* *aliter p. 771,27.44.* *pro subi. est ipse modulus*: *l. 82*): **1** *i. q. metiri, dimetiri* (*sc. partem ex quantitate maiore*: *l. 83. p. 771,7.14. cf. p. 771, 47*), *mensuram capere*: **a** *res in longitudinem, latitudinem, altitudinem patentes*: FILASTR. 153, 1 de funiculo agrimensorio, ... quod angelus tenens ibat -are Hierusalem (*cf. Vulg. Zach. 2,2*). SCHOL. Hor. carm. 2, 15, 15 metata *porticus*: -ta, disposita. VEG. mil. 1, 25 p. 27, 5 fossa inspicitur ac -atur. 4, 30 p. 149, 11 umbrae ... spatium -atur itemque decempeda figitur et umbra ipsius similiter -atur. CHIRON 21 pollicem (*i. latitudinem pollicis*) -ato. HIER. in Ezech. 41, 2 p. 395[C] ut ... portae ipsius latera ... -entur (*cf.* GREG. M. in Ezech. 2, 1, 3. ISID. orig. 15, 15, 3 calami *scriptorii* ... templum -antis [*v. l. 72*]). VVLG. Ezech. 45, 3 a mensura ista -bis longitudinem viginti quinque milium et latitudinem decem milium (*cf.* 48, 30). PS. BOETH. grom.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 415,17 L. rectum est, quod longitudine solum -ando censetur. VITAE patr. 5,13,14 -ans modium ad manum dixit ei: maior est (*gr. Nau 1909 p. 373 n. 282 ἀκριβάσας*). LIB. col. I p. 232,9 ager eius veteranis fuerat adsignatus, postea -tus limitibus est censitus. METROL. p. 138,6 cubitus, quo arca testamenti ... fuerat -ta. GREG. TVR. vit. patr. 3,1 p. 673,11 strenuitas praepositi prius -verat vasculum (*sc. altitudinem vini vas implentis*) *eqs.* LEX Visig. 8,3,13 pars campi ... -etur *eqs.* CAES. AREL. serm. 52,5 p. 222,29 cingulum, qui inspici vel -ari debeat (*cf.* 184,4 p. 709,33. *ad rem v. p. 762,60*). ISID. orig. 16,26,1 unde et metiri pedes horarum (*i. longitudinem umbrae secundum diversitatem horarum*) dicimus, hoc est -are. **b** *res, quarum amplitudo mensura vasorum definitur*: HIER. in Ezech. 45,10 p. 449C quae modio -antur. MARCELL. med. 20,92 in pulverem ... redacta -bis (*cf.* 22,26). PLIN. VAL. 3,14 l. 69 -bis ex eo sextarios octo. METROL. p. 141,14 quicquid amplius *modio* -andum est, modii multiplicatione peragitur. PS. ASPER gramm. suppl. 43,28 quicquid -atur aut pensatur, pluralem numerum non habet (*cf.* 47,29). **c** *incorporalia*: ORIBAS. syn. 2,60,6 Aa p. 133,10 -atur (*μετρεῖται*) coctio eius (*i. maturitas chalcitis decoctae*) quantum rubicundior ... fiat emplastrus (*La*: mensuratim coquitur). VIRG. gramm. epist. 3 p. 150,20 ut nullum numerum absque typo -rent. *in re metrica*: GRAMM. suppl. 108,4 propter metrorum necessitatem pedumque -andorum (*cf.* VIRG. gramm. epit. 3 p. 12,9). *de ipsis modulis* (*aliter l. 2. 32*): EPIPHAN. de mensur. 4 mnasis a Cypriis -atur (*cf.* 26 [*gr. utrobique μετρεῖται*]). *technice in arte arithmetica de numero minore, qui maiorem 'metitur' vel 'numerat'* (*cf. Boeth. arithm. 1,14 p. 31,4. 1,23 p. 47,15*): PS. AVG. sent. 18in. mensura unum potest intelligi. numeri enim ab eo -antur (*cf. Boeth. arithm. 1,16 p. 33,6* hos *numeros* ... metitur ... unitas). CASSIOD. inst. 2,4,3 p. 134,23 (*inde* ISID. orig. 3,5,8) trinarius numerus, qui novem -at ter terni. *i. q. coaequare*: METROL. p. 141,27 ut quinque libras habens sextarius ... vicies et quater ductus maximi talenti id est CXX librarum pondere -etur (*cf. ibid. p. 141,24* modius medii talenti pondere coaequatur). *i. q. multiplicare*: GROM. ed. Mortet p. 28,16 per cathetum. 29,18 latus minus in se (*syn.* duco). *al.*

2 *de rebus immensis i. q. determinare, magnitudinem certa ratione definire* (*cf.* VEREC. in cant. 7,11 immensa sunt ..., quae -ari non possunt): ITALA Os. 1,10 (Didasc. apost. 27,17) harena, ... quae non potest numerari nec -ari. VVLG. Ier. 31,37 si -ari potuerint coeli sursum (*cf.* HIER. in Ier. 6,28,2 p. 408,20 -bitur caelorum summitas). IV Esdr. 4,5 pondera mihi ignis pondus aut -a mihi flatum (satum *Hilgenfeld*) venti. 4,37 mensura -vit tempora et numero numeravit tempora. CLAVD. MAM. anim. epil. p. 195,31 ad illam mensuram sine mensura, ad illud pondus sine pondere, a quo omnia ponderantur et -antur (*pertinet etiam ad B*).

3 *i. q. admetiri* (*v. et l. 72. p. 770,69*): CYPR. GALL. exod. 891 iugera fecundi -et protinus agri proventu spatioque pari: sic damna resolvet. VITAE patr. 5,13,14 affer modium et -o tibi (*gr. Nau 1909 p. 373 n. 282 μετρῶ*). ALEX. TRALL. 2,165 -anda sunt ... adiutoria secundum magnitudinem passionis et virtutem infirmantis (*gr. p. 195,5 μετροῦντας*). LEX Visig. 10,1,14 nec plus, quam eisdem -tum fuerit ..., audeant usurpare.

B *translate* (*accedit* cum: *l. 69.* in *c. abl.*: *l. 56. 58.* secundum: *l. 60. interrog. indir.*: *l. 61. 63. 66*): **1** *i. q. metiri, perpendere, aestimare, comparare* (*l. 59. 69*): ITALA Matth. 7,2 *et* Marc. 4,24 (cod. *δ al.*) in qua mensura -tis (*μετρεῖτε, Vulg.* mensi fueritis), metietur vobis (*cf.* AMBROSIAST. in Eph. 6,9 HIER. in Ier. 3,23,2 p. 171,16). II Cor. 10,12 (codd. d g, Ambrosiast.) ipsi in nobis (*g Ambrosiast.*, intra *d*) nosmet ipsos -antes (*μετροῦντες, Vulg.* metientes) et comparantes nosmet ipsos nobis. OP. imperf. in Matth. 22 p. 752 secundum dilectionem domini -ate fidem servi. APON. 1 p. 3 quantum diligat ..., -ari (*an errore scribae vel typographi pro* -are?) in martyribus possumus. VEN. FORT. carm. praef. 5 quid ... consulte dici potuerit, censor ipse -a. 6 angusti sensus ingenium se -et censore, quod est mittendum sub iudice. vita Hil. 2,3 ingenii brevitatem. CORIPP. Iust. 3,372 quisque suas -et opes viresque suorum, cum quis bella gerat *eqs.* GREG. M. epist. 2,38 p. 137,8. NICET. fid. 1 fabricatorem deum capere et -are contendunt. MART. BRAC. sent. patr. 39 non se ipsum exaltans -et cum magnis (52. 108 p. 393C. *cf.* 66).

2 *i. q. moderari, coercere*: SERM. Arrian. frg. I 4 p. 607B servare atque -are debet sermones suos *eqs.*

3 *i. q. admetiri*: PAVL. NOL. epist. 12,4 p. 77,2 in mensura, qua -vit (*cf. Vulg. II Cor. 10,13* mensus est, *Itala cod. r* partitus est [*ἐμέρισεν*]) nobis dominus, nosmet ipsos metiamur. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 88,12 ad nostram saepe intentionem -at divitias misericordiae suae.

part. perf. pass. pro adi. **mēnsūrātus**, -a, -um. **1** *i. q. dimensus, certis finibus circumscriptus*: GROM. p. 338,25 L. latus ... diametrum, hoc est -um, est. PSALT. Cas. 38,6 -as (*παλαιστάς, Vulg.* mensurabiles) posuisti dies meas. CONC.S I 5 p. 264,33 qui -am habet scientiam (*cf.* p. 265,5 revelationem ... -am [*p. 152,8.20* praefinitam. *I 1,6 p. 124,16.29 μεμετρημένην*]). VEREC. in cant. 7,11 euangelica promissa nullam habent mensuram, legalia vero -a fuerant et inclusa. *expresse i. q. bene mensuratus, accommodatus, cumulatus* (*l. 6*): ITALA Ier. 22,14 (Wirc.) aedificasti tibi domum -am (*σύμμετρον, Vulg.* latam). ALC. AVIT. carm. 6 prol. p. 275,12 decet ... *non* in eo inmorari, quod paucis intellegentibus mensuram syllabarum servando canat, sed quod legentibus multis -a fidei adstructione deserviat. PS. MATTH. euang. 34 (cod. B) ex eo *tritico* collegit centum corbes tritici -as. BENED. reg. 55 vestimenta (*opp.* curta). *qui (quod) mensurari potest*: IREN. 4,4,2 dixit ipsum immensum patrem in filio -um: mensura enim patris filius, quoniam et capit eum. *aliter*: ISID. orig. 16,25,6 virga *trutinae Campanae* est signata libris et unciis et vago pondere -a.

2 *i. q. moderatus*: CASSIOD. var. 11 praef. 5 altercator suavis, -us, eloquens.

3 *i. q. modicus*: PRISC. LYD. solut. 9 p. 97,12 *serpens* magnitudine non est magnus, sed -us (*Aristot. 845b, 20 μέτριος*).

adv. **mēnsūrātē.** *i. q. secundum certam mensuram, accommodate*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2,24 -e iter semper arripere (*gr. τὸ σύμμετρον βαδίζουσιν*). in psalm. 69,5 p. 494D ille *deus* ... competenter et -e facit omnia (ORIG. in Matth. ser. 89 p. 205,7. BENED. reg. 31. 48 omnia ... -e fiant propter pusillanimes). ALEX. TRALL. 3,24 *infirmum* fricari -e debere (*I p. 333 P. συμμέτρως*). *i. q. non nimis, modice*: OP. imperf. in Matth. 5 p. 663fin. -e manducat et bibit (*cf.* IGNAT. Heron. 1,2 vino et carnibus *fruaris* ... et -e [*μεμετρημένως*] et ordinate). CASSIOD. var. 4,50,2 -e conferatur quantitas beneficii. PRISC. LYD. solut. 6 p. 72,21 aqua in lebete calefacta -e primum intumescit. p. 73,24 hiems ... umidum sequitur, ... ver autem et autumnus umidum -e et calidum.

adv. **mēnsūrātim.** *i. q. secundum certam mensuram*: SCHOL. Hor. epist. 1,14,40 victus ... cottidianus, qui -m servis attribuitur. ORIBAS. syn. 2,60,6 La p. 133,10 *v. p. 771,20.* *i. q. modice*: ORIBAS. eup. 1,12,1 p. 419,4 *vinum* virtutem praestat, si -m bibatur (*gr. ὁ μέτρῳ πινόμενος*).

deriv.: mensurabilis, mensuralis, mensuratio, mensurator.
comp.: commensuro, demensuro. immensuratus. *cf.* immensuratim.
Hiltbrunner.

mēnsus, -a, -um *v. s.* metior.

***menta**, -ae *f.* [*una c. gr. μίνθη ex lingua quadam mediterranea vel asiatica depromptum est. J. B. H.*] *de etym.*: VARRO ling. 5,103 alia peregrinis vocabulis *appellata*, ut graecis ... -a. *cf. etiam vol. VI 2591,22.* *de scriptura*: -th- *var. l.*: OV. met. 10,729 VVLG. Matth. 23,23. Luc. 11,42 (*codd. admodum antiqui*). SVLP. SEV. dial. 1,4,4 (*cod. opt.*). *notatur* men: CIL IV 4888. 4889. *plur.*: OV. met. 8,663. 10,729. *deminutivum fingi posse negant*: CIC. epist. 9,22,3 volo -am pusillam ita appellare ut rutulam non licet (*v. p. 782,43*). HIER. in Is. 47,1 p. 455C. *syn.*: ἡδύοσμον: CHAR. gramm. p. 459,62 B. DIOSC. 3,36 (*gr. 3,34 ἡδύοσμον, οἱ δὲ μίνθην*). PS. DIOSC. Vind. 3,34 p. 45,11 *et al. v. vol. VI 2591,33 sqq.* μίνθη: GLOSS. III 265,47. *cf. l. 46 et vol. VI 2591,23.* *v. et Thes. gloss.* *inde a* CATONE (*l. 83*). [*val.* mintă, *it.* menta, *francog.* mente, *hisp.* menta. *M.-L.*] [*dub.*: APIC. 3,74.]

nomen herbae (*cf. Olck, RE VII 791,26 sqq. Steier, RE XV 2022,7 sqq.*): **1** *de proprietatibus, generibus, cultura*: *de proprietatibus* (*fuse* PLIN. nat. 19,159.160. *cf. etiam l. 71. p. 773,7*): OV. met. 10,728 tibi quondam femineos artus in olentes vertere -as, Persephone, licuit ([PRIAP. 51,21]). *item de odore*: CELS. 2,31 urinam ... movent quaecumque in horto nascentia boni odoris sunt, ut ... -a. PLIN. nat. 20,147 -ae ipsius odor animum excitat *eqs.* [*unde sim.* GARG. MART. med. 24]. 21,38 hortensium odoratissima quae sicca, ut ... -a. *cf. etiam l. 67. 79*). PLIN. nat. 19,100 florent confertim (*? v. adn. crit.*) ... -a *eqs.* 19,177. 20,147. *exemplum holeris vilis*: VVLG. Matth. 23,23 vae vobis scribae ... qui decimatis -am (*ἡδύοσμον*) ... et reliquistis ... misericordiam et fidem (*sim.* Luc. 11,42. *cf.* TERT. adv. Marc. 4,27 p. 514,6, *ubi antea* holuscula. HIER. in Matth. 23,24 p. 171C vilium olerum). *de generibus*: PS. APVL. herb. app. 121 l. 8 -am nigram (MISC. Tir. 66,18. GLOSS. ἡδύοσμος). THEOD. PRISC. eup. faen. 74 p. 79,13 -a agrestis (*cf. p. 773, 55. vol. VI 2591,39 et s.* nepeta). ORIBAS. eup. 2 H 1 rec. Aa ortulana. ISID. orig. 17,11,9 de odoratis oleribus: ... -a; huius genera sex. *cf. etiam p. 773,55.64 et s.* nepeta, sisymbrion. *de cultura*: VARRO ling. 5,103 quae in ortis nascuntur, ... ut ... -a (*cf.* MART. 10,48,10 quas habet hortus, opes, in quibus ... nec deest ructatrix -a. *cf. l. 55.57.66*). COLVM. 10,119 tempore non alio ... serpentia gramina (*cf. p. 773, 15*) -ae ... sparguntur (*cf.* 11,3,37 *eqs.* PLIN. nat. 19,159 eodem tempore seritur -a planta vel ... spongea *eqs.* [*sim.* PALLAD. 3,24,9]. EVSTATH. Bas. hex. 5,2 nec -a ... nec alia ... nascendi principium sortiuntur ex semine [*gr. μίνθη. cf. Theophr. hist. plant. 6,7,2 et p. 773, 5. 61*]).

2 *de usu*: **a** *adhibetur variis modis olfactus causa*: OV. met. 8,663 *mensam* -ae tersere virentes. PLIN. nat. 19,160 gra⟨ta⟩ tomento (*Mayhoff; cf. adn. crit.*) mensas odore percurrit in rusticis dapibus. **b** *ad condiendos cibos vel liquores* (ARNOB. nat. 7,16 p. 250,24 -am ... dii ... esse ... alimoniarum in parte iusserunt. *inter holera condimentaque enumeratur*: CIL IV 4888. 4889): CATO agr. 119 epityrum ... sic facito: ... addito oleum ... feniculum rutam -am (*sim. iunguntur* r. -a: COLVM. 12,91,1 APIC. 1,36. 3,81.

[Brandt]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

106. *et al.*). COLVM. 12, 5, 1 viridis (APIC. 3, 69. *cf.* COLVM. 12, 8, 1 viridium condimentorum fasciculos: . . . -ae *eqs. sim.* APIC. 3,74). 12, 49, 5. 12, 58, 2. 12, 59, 5 -ae aridae sextantem (APIC. 1, 34. 6, 232 *al.*). APIC. 1, 30 -am siccam (1, 31 *bis.* 1, 35 *et saepe. cf.* APIC. exc. 8 de siccis hoc: . . . -a). 4, 116 *et saepe.* 5, 190 semen coriandri, -a⟨e⟩ (5, 191. 192 s. -ae et rutae). APIC. exc. 97. 162 ANTHIM. 54. **c** *in medicina* (*de virtutibus fuse*: GARG. MART. med. 24. DIOSC. 3, 36 [*gr.* 3,34, *unde et* ORIBAS. eup. 2 H 1]. *cf. et p. 772, 55. 56. 70*): CELS. 4, 10, 2 *ad tussim prodest* potio ex -a *eqs.* 4, 12, 10 intubi suco et -ae (6, 8, 1C MARCELL. med. 1, 35 *al.* 33, 8 -ae s. viridis [THEOD. PRISC. log. 11 p. 191, 8]. PS. APVL. herb. 121 l. 3. THEOD. PRISC. log. 11 p. 111, 6). 4, 15, 3. 4, 18, 3 *admovenda* naribus . . . -a. 4, 24, 2 *al.* SCRIB. LARG. 2 -a . . . decocta et infusa capiti dolenti (MARCELL. med. 1, 2). 197. 244 PLIN. nat. 20, 44 *al.* 22, 126 cum -a aut alia refrigerante herba. SER. SAMM. 18 induces fronti . . . tritae gramina (*cf. p. 772, 71*) -ae (MARCELL. med. 16, 84. *et al. cf.* PS. APVL. herb. 121 l. 6 herba -a [hedyosmos *var. l.*] contrita). 371 sorbitio -ae. 487. 568 -ae . . . potum. PELAGON. 40 *al.* CHIRON 837. 852. 914 -ae viridis (THEOD. PRISC. log. 93 p. 193, 6 decoctiones . . . -ae v. 98 p. 197, 10). VEG. mulom. 1, 34, 5. 3, 28, 22 *al.* MARCELL. med. 15, 64 *al.* 16, 12 -ae siccae. SORAN. p. 98, 12. PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 9 linguam . . . perfricari . . . -ae folio. MISC. Tir. p. 52, 4 THEOD. PRISC. eup. faen. 62 p. 64, 10 log. 94 p. 194, 5.

deriv.: mentastrum. 1. mentiosus. mentula (?).

Latini nepetam . . . Galli **mentadione** PS. APVL. herb. 91 interpol. addit. (*cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 35 μενταδῶνε et infra l. 46.*)

mentagra, -ae *f.* [*a* mentum *secundum* podagra. *J. B. H.*] GLOSS.L Corp. M 198 -a bituihn (*anglosax.*). *i. q. lichen menti*: PLIN. nat. 26, 2 lichenas appellavere graeco nomine, latine, quoniam a mento fere oriebatur, ioculari primum lascivia . . . mox et usurpato vocabulo -am (*seq. descriptio. inde*: PLIN. med. 1, 18 PLIN. VAL. 2, 56). MARCELL. med. 19 tit. 19, 1 ad lichenem sive -am (*seq. descriptio*). 19, 2. 3. 5. 17 loco, quem -a obsederit *eqs.* *recipitur in gr., v. Liddell-Scott-Jones s. v.* *Brandt.*

mentālis, -e. *a* mens (*cf. Leumann, Adi. auf -lis 15*). *ab usu voc. propter novitatem abhorret* AVG. gen. ad litt. 12, 7 p. 388, 10 tertium *genus visionum* . . . intellectuale ab intellectu, quia -e a mente ipsa vocabuli novitate nimis absurdum est, ut dicamus (*opp.* corporalis *et* spiritalis). *i. q. mente, ratione praeditus*: CONC.S I 5 p. 347, 13 nec assumpsit *Christus* carnem inanimatam . . . sed animatam anima -i (p. 347, 31. 35 [*p. 300, 6. 7 al.* a. rationali; intellegibili. *I 1, 4 p. 54, 11 al. ψυχῇ νοερᾷ*]). *i. q. mente conceptus, rationalis*: PS. VIGIL. THAPS. c. trin. 1 p. 238B numquid . . . credi te tantum permisisti et nullo omnimodo -i sermone definiri voluisti? *R.*

mentarion (*i. μινθάριον*) nep⟨e⟩ta GLOSS. III 592, 70 *al.*; *cf. supra l. 25 et infra l. 55.*

***mentastrum,** -ī *n.* *a* menta *secundum* apiastrum. *nom. sg.* -u: ORIBAS. eup. 2, 1 C 1 rec. Aa. -us: GLOSS. *nom. vel. acc. sg.* -o: MISC. Tir. p. 50, 17. 21 GLOSS. *syn.*: PS. DIOSC. Vind. 3, 34 p. 45, 13 ἡδύοσμον ἄγριον· Ῥωμαῖοι μεντάστρουμ. 3, 35 p. 47, 14 καλαμίνθη (GLOSS.)· οἱ δὲ ὀσμῖτις (GLOSS.), οἱ δὲ γλήχων ἀγρία (GLOSS.) . . . ἢ πρόγονος Ἀπόλλωνος (*sim.* GLOSS.) . . . , Ῥωμαῖοι μεντάστρουμ (*sim.* PS. APVL. herb. 91 l. 10). GLOSS. losarus (*? cf. Steier, RE XV 2021, 58*), menta alba, menta agrestis, nepeta. *inde a* CELSO. *de formis Romanicis v. Meyer-Lübke, REW. s. v.* [*e coni. dub. v. vol. III 207, 45.*]

nomen herbae (*cf.* *Berendes, Diosk. Arzneimittell. 287 sq., Scheller-Frieboes, Cels. übers. 641 sq.; Olck, RE VII 791, 24; Steier, RE XV 2024, 18. non ubique distinguitur a* nepeta, *q. cf.*): **1** *de natura, cultura*: COLVM. 11, 3, 37 *mentae* si . . . semina defecerunt, licet de novalibus silvestre -um colligere *eqs.* (*inde* PLIN. nat. 19, 159). PLIN. nat. 14, 105 ex his, quae in hortis gignuntur, fit vinum: . . . -o. 20, 144 -um silvestris menta est, differens specie foliorum *eqs.* (*cf. descriptionem apud Diosc. 3, 35 καλαμίνθη, unde et Ps. Apul. herb. 91 interpol.*). MARCELL. med. 20, 125 -um, quod supra ripas nascitur. DIOSC. 2, 147 *hydropiperis* folia -o similia *eqs.* (*gr. 2, 161 ἡδυόσμῳ*). **2** *de usu*: *ad vinum condiendum v. l. 63.* *in medicina* (*fuse* PLIN. nat. 20, 144 ORIBAS. eup. 2, 1 C 1): CELS. 5, 27, 7 *ad serpentium ictus* trifolium . . . et -um . . . proficiunt. SCRIB. LARG. 55 *ad dentium dolorem* commanducare proderit . . . -um (MARCELL. med. 12, 3). PLIN. nat. 20, 128. SER. SAMM. 167 -i liquor expressus. PLIN. med. 1, 19 p. 34, 13 -i folia commanducata (MARCELL. med. 19, 21 *al.*). 1, 24 p. 38, 26 MARCELL. med. 15, 49 -i sucus . . . gargarizatus (36, 72 PS. APVL. herb. 91 l. 3 herbae -i s. MISC. Tir. p. 53, 9 s. de -o). *Brandt.*

[**mentāx** *v. p. 702, 56.*] **mentecaptus,** -a, -um *v. p. 720, 10.* [**menticē** *v. p. 695, 52.*] [**menticius** *errore scribae vel typographi pro* mentitus PASS. Tarach. 8 p. 467in.] **mentiēns,** -entis *v. s.* mentior (*p. 781, 75*).

mentīgo, -inis *f.* [*a* mentum, *cf.* impetigo *sim. J. B. H.*] *i. q. morbus agnorum mentagrae similis*: COLVM. 7, 5, 21 (*inde* PALLAD. vet. med. 32, 13) est etiam -o, quam pastores ostiginem vocant, mortifera lactentibus (*seq. descriptio, remedia*). *R.*

***1. mentio,** -ōnis *f.* [*i. q. hibern.* air-mitiu *'honor'*; *cf.* mens. *J. B. H.*] *plur.*: LIV. 3, 43, 2 *p. 776, 5.* GLOSS. μνήμη. ἀνάμνησις καὶ ψεῦσμα (*v. p. 776, 46*). *inde a* LIV. ANDR. *et* PLAVTO; *apud poetas post* TER. *admodum raro* (HOR. sat. *semel*, IVV. *ter*). [*loco lacun.*: CIC. Att. 13, 41, 1.]

fere i. q. actio in mente habendi, memoratio: **A** *de voluntate et cogitatione*: LIV. ANDR. carm. frg. 12 escas habemus -em (*cf. Hom. δ 213 δόρπου μνησώμεθα*). CIC. Att. 5, 9, 3 Dionysium . . . cotidie pluris facio . . . , quod te amat nec tui -em intermitti sinit (*an ad B?*). LIV. 34, 37, 6 exciderat pacis -o ex omnium animis (37, 36, 9 omissa . . . -e p. totam curam in belli apparatum intendit). *i. q. memoria*: VEL. gramm. VII 77, 4 in superiore . . . nomine est saltem aliqua -o 'e' litterae in ἐτυμολογίᾳ, hic nulla. ITALA II Esdr. 2, 20 (Lucif. non parc. 14 p. 239, 20) vobis non est portio neque -o Hierusalem (*12, 20 μνημόσυνον, Vulg.* memoria).

B *de dicendo fere i. q. commemoratio*: **1** *in universum*: PLAVT. Bacch. 252 istius hominis ubi fit quomque -o ([Rud. 1289 cum -em fieri audio . . . viduli. Truc. 195 -o quotiens f. partionis. TER. Eun. 437 PETRON. 85, 2]. Trin. 976 prius . . . quam auri feci -em. CIC. inv. 2, 58 cum . . . alia quaedam crimina testibus . . . confirmarentur, parricidii autem -o solum facta esset. *al. v. p. 775, 36*). CAECIL. com. 159 tua morosane uxor quaeso est?::. . . taedet -is, quae mihi *eqs.* CIC. div. in Caec. 31 accusatio, quae . . . maximi criminis non modo suspicionem, verum etiam -em ipsam pertimescat (leg. agr. 2, 68). Rab. perd. 16 harum . . . rerum non solum . . . perpessio, sed etiam condicio, expectatio, -o ipsa denique indigna cive Romano . . . est. *al.* LIV. 4, 53, 12 cum ad omnem -em tribuni favor . . . populi . . . cum vocibus militum certaret. 7, 9, 5 cum -em eius rei in . . . annalibus nullam inveniam (*cf.* PLIN. nat. 24, 156). 38, 50, 4 oppressit deinde -em memoriamque (*cf. l. 39*) omnem contentionis huius maius . . . certamen ortum. 39, 53, 9 omnis -o Romanorum . . . ei . . . invidiam . . . apud patrem conciliabat. 40, 20, 6 ab omni -e et contagione Romanorum abstinebat. *al.* VAL. MAX. 4, 1 ext. 7 huius viri -o subicit, ut de septem sapientium moderatione referam (6, 4 ext. 1). *al.* SEN. dial. 2, 7, 1 Cato, a cuius -e haec disputatio processit. 6, 5, 1 *opp.* oblivio. *al.* CVRT. 6, 10, 34 admonuit me patris mei -o *eqs.* (PLIN. nat. 9, 167). *al.* PLIN. nat. 28, 23 cur ad -em defunctorum testamur memoriam eorum a nobis non sollicitari? *al.* SVET. Aug. 65, 4 ad omnem . . . Iuliarum -em ingemiscens. GELL. 2, 6, 17 qui neque -e aut memoria (*cf. l. 29*) ulla dignus neque umquam nominandus est. *et al.*

2 *specialia*: **a** *privatim*: **α** *de tractatu scriptorum*: CIC. inv. 2, 56 eorum -em in coniecturali constitutione fecimus (*cf.* SEN. contr. 10, 5, 13 in illa controversia, cuius -o est in hoc ipso libro. CELS. 5, 28, 7B quorum supra [*5, 18, 13—17*] -o facta est). Brut. 279. VAL. MAX. 1, 8 ext. 19 serpentis quoque a T. Livio . . . relatae fiat -o. *al.* CELS. 4, 18, 1 primoque facienda -o est cholerae. PLIN. nat. 2, 30 circulorum quoque caeli ratio in terrae -e aptius dicetur (35, 29). 3, 42 quod in caeli -e fecimus (4, 78 accolae sinus eius in -e Thraciae dicti sunt. 12, 17. 13, 90. *al.*). 22, 164 praestat ad vini transire -em. 26, 10 Hippocratis . . . referta herbarum -e . . . volumina. 34, 93 in -e statuarum est et una non praetereunda . . . Herculis tunicati (35, 121). *al.* QVINT. inst. 2, 2, 2 quod . . . idcirco . . . in hac parte tractare sum adgressus, . . . quod magis necessariam eius rei -em facit aetas ipsa discentium (*cf.* 11, 3, 31). IVV. 3, 114 quoniam coepit Graecorum -o. SIC. FLACC. grom. p. 127, 6 subsecivorum -o repetenda est. *et al.* **β** *de verbis et sententiis proferendis*: *cum vi et pondere*: CIC. Verr. II 5, 166 cum civem se Romanum esse diceret, . . . ne moram quidem mortis -e . . . civitatis adsequi potuit. CAES. civ. 2, 32, 7 desertos se . . . a vobis dicunt et prioris sacramenti -em faciunt. SCHOL. Cic. Bob. p. 93, 11 'hunc puerum in Syria fuisse'. . . . quod pueritiae facit -em *eqs.* *sine vi*: VLP. frg. Vat. 168 habere te iustos liberos . . .; sed iustorum -o ita accipienda est, ut secundum ius civile quaesiti sint. GELL. 7, 6, 12 cum . . . -o 'praepetum' avium facta esset. SCHOL. Cic. Bob. p. 81, 20 ut ipsius etiam verborum faciam -em. 104, 8 proverbio . . . , cuius et pro Murena -em facit. COD. Iust. 8, 53, 37 verba superflua . . . penitus esse reicienda censemus; . . . sancimus itaque nullo modo eorum -em . . . de cetero fieri. CONSTANT. vita Germ. 41in. tristissimam protulit -em inquiens *eqs.* **γ** *de rebus faciendis*: NEP. Alc. 5, 3 cum Pisandro . . . colloquitur et de reditu suo facit -em. LIV. 39, 11, 1 mater -em intulit, quid eo die . . . faciendum esset (SEN. contr. exc. 3, 1 p. 214, 7). SEN. contr. exc. 3, 8them. ibi cum de stupro filii -o esset. FLORENT. dig. 23, 1, 1 sponsalia sunt -o et repromissio nuptiarum futurarum (*cf. p. 776, 12*). *et al.* *de rebus factis*: SEN. contr. 7, 3 (18), 7 quomodo -em mortis meae ferret. MELA 2, 13 inter epulas, quot quisque interfecerit, laetissima et frequentissima -o. PLIN. nat. 21, 144 scelus herbariorum aperietur et in hac -e: partem eius servant (*seq. narratio*). *et al.* **δ** *de personis appellandis*: LIV. 5, 30, 7 inter preces multa deorum -o erat. DON. gramm. IV 366, 3 ubi -em alicuius facimus . . . ut 'multa super Priamo rogitans' (*sim.* 391, 8). CLAVD. DON. Aen. 1, 95 p. 32, 23 'quis ante ora patrum' . . . conicere possumus Politis illum fecisse -em (*i. allusisse ad P.*). COD. Theod. 16, 8, 11 si quis audeat inlustrium patriarcharum contumeliosam per publicum facere -em. *de personis nominatim dicendis*: CVRT. 6, 9, 3

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quorum -em adhuc reformido et ... nominibus abstineo. GAIVS dig. 34, 5, 5 (6) pr. amicis, quorum hoc testamento -em habui (*cf.* VLP. dig. 30, 17 pr.). COD. Theod. 4, 4, 5 aliquid sub nostrorum nominum -e (*sc. iure iurando*) falso adstruere. COD. Iust. 4, 27, 2 (3) pr. 2.

b *publice*: *α in senatu*: CIC. Verr. II 2, 95 in senatu ... consules faciunt -em placere statui *eqs.* (Att. 1, 13, 3. LIV. 4, 44, 7 ab isdem tribunis -o in s. de agris dividendis inlata est. 6, 6, 2. 23, 22, 8). epist. 4, 4, 3 CAEL. Cic. epist. 8, 4, 4 LIV. 4, 8, 4 *v. p. 776, 35.* 4, 59, 11. 5, 50, 5. 7, 1, 3 *v. l. 61.* 27, 10, 10 duodecim aliarum coloniarum ... -em fieri patres vetuerunt. 27, 37, 2 sub unius prodigii ... -em alia quoque nuntiata. 27, 38, 8. 28, 11, 10 moverant ... rei -em ... legati. 31, 15, 6 (*Athenis*) -o inlata de tribu, quam Attalida appellarent, ad decem veteres tribus addenda. 38, 34, 6. 41, 8, 4.
β alias: CIC. Att. 2, 18, 2 si *candidati* -em fecerint, quo aliter ager possideatur atque ut ex legibus Iuliis. CAEL. Cic. epist. 8, 4, 3 M. Coelium Vinicianum (*tr. pl.*) -o illa fatua ... et promulgatio de dictatore (*sc. Pompeio faciendo*) ... deiecit. LIV. 21, 18, 12 omittite Sagunti atque Hiberi -em facere. 30, 4, 7 ex -e ac spe pacis neglegentia ... orta. FRONTIN. strat. 1, 5, 18 adversus Archelaum ... fecit pacis -em.

3 *structurae et iuncturae*: **a** *de usu casuum*: *α nom.*: -o versatur: CIC. Cluent. 73 pecuniae quandam -em inter iudices esse versatam. 78 in iudicio. incidit: LIV. 1, 57, 6 de uxoribus (32, 20, 3). SEN. dial. 2, 1, 3 Catonis (SVLP. SEV. epist. 1, 1 libelli). intervenit: SEN. dial. 7, 26, 7. oritur: LIV. 2, 18, 4 *v. p. 776, 10.* 7, 42, 5. 27, 34, 11 SVET. Tib. 13, 1 IVST. 12, 6, 2. est: LIV. 3, 23, 7 nulla apud vetustiores eius rei -o e. (4, 10, 9. 22, 14, 3. TAC. ann. 16. 31, 2 n. mihi principis -o nisi inter numina fuit. *et al.*). 5, 30, 7 *v. p. 774, 78. al.* SEN. contr. exc. 3, 8[them.] *v. p. 774, 72.* suas. 3, 6. PETRON. 55, 4 coepit ... esse. TERT. virg. vel. 7 p. 893, 15 Oe. AMM. 29, 1, 19 COD. Iust. 6, 37, 23, 1[d]. 8, 53, 34, 4[b]. *ellipt.*: CIC. Sest. 85 gladiatores ... in vincla coniecti a Milone, emissi a Serrano: -o nulla (Pis. 97 triumphi. Phil. 2, 55. 14, 23 off. 3, 47 Att. 14, 12, 1. *cf.* IVV. 11, 186 non faenoris ulla -o). Phil. 2, 39 numquam ab eo -o de me nisi honorifica. MELA 2, 13 *v. p. 774, 75.* QVINT. decl. 301 p. 190, 7 quam frequens -o dotis. *β acc.*: -em facere (*saepissime; attulimus pauca notabiliora; v. et l. 6 p. 774, 16. 42 sqq. 60. 70. 776, 12. 33. al.*): CIC. inv. 1, 94 si alterum ita laudet, ut alterius non faciat -em (S. Rosc. 5 Verr. II 5, 128 Att. 6, 2, 3 LIV. 39, 22, 10. *et al.*). S. Rosc. 20 cum nulla iam proscriptionis -o fieret (Verr. II 1, 33 Sull. 37 Att. 1, 16, 10 *al.* LIV. 3, 37, 5 *al. et al.*). CIC. leg. agr. 2, 92 quoniam (*cf. l. 55. 71. p. 776, 23. 782, 27*) M. Bruti ... feci -em (SEN. clem. 1, 7, 1. nat. 1, 7, 1 fecisti. COLVM. 11, 2, 74 *al.* HIER. epist. 22, 34, 1). Sest. 118 q. facta -est ludorum (Vatin. 35 Brut. 117. 224 Att. 2, 4, 1. 7, 2, 3 Q. CIC. pet. 34). CELS. 7, 26, 2[A] cum vesicae ... facta -o sit. SEN. epist. 14, 17 et quia facta est auri -o. *abs.*: CIC. Quinct. 37 doce aliquando -em fecisse! Vatin. 39 Cael. 56 Att. 1, 13, 3. 3, 17, 1. 6, 1, 8. inferre: LIV. 4, 1, 2. 4, 8, 4. 4, 44, 7 *v. l. 6.* 4, 47, 6. 5, 50, 5. 27, 38, 8. 31, 15, 6 *v. l. 12.* 38, 34, 6. 39, 11, 1 *v. p. 774, 70.* SEN. contr. 9 praef. 1 CVRT. 8, 1, 38 PORPH. Hor. epist. 1, 6, 28 SCHOL. Cic. Bob. p. 161, 19. 171, 25 RVFIN. hist. 2, 12, 3. habere: LIV. 4, 25, 5 consularium comitiorum nulla -o habita est (4, 57, 9). perioch. 9 p. 16, 12 VELL. 2, 62, 5. CELS. 7, 14, 2 Gorgias ... omenti -em omisit, ... Heron ... omenti -em habuit. SCRIB. LARG. 231 quatenus (*cf. l. 42*) acrium ... medicamentorum habita est -o. ASCON. tog. cand. p. 66, 15 PLIN. nat. 3, 57 *al.* QVINT. inst. 4, 2, 19 *al. et al.* *rariora*: SISENNA hist. frg. 95 (*v. p. 776, 2*) proiecit (*cf.* HOR. sat. 1, 4, 93 -o si quae de Capitolini furtis iniecta Petilli ... fuerit [TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 451, 10]. VELL. 2, 65, 1 condicionum iacta -o). LIV. 6, 42, 3 consulum -e omissa (CELS. 7, 14, 2 *v. l. 53. cf.* LIV. 35, 32, 12 praetermissa [PLIN. nat. 6, 149]. VELL. 2, 108, 2 transgredi). 7, 1, 3 de Hernicorum defectione agitata -o (TERT. adv. Marc. 3, 1 p. 377, 15 alterius dei). VAL. MAX. 2, 8, 2 introducetur (*cf.* TERT. resurr. 44 p. 90, 1 inducta est). SVET. Iul. 79, 1 parum prospere motam regni -em. VLP. dig. 4, 2, 1 detracta est (28, 5, 1, 4. 28, 5, 9, 13 COD. Iust. 7, 75, 5). 9, 3, 1, 4 adicitur (TERT. bapt. 6[extr.] adv. Hermog. 19 p. 147, 17). TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 506, 36 conlocasset (*cf.* CYPR. epist. 63, 7 p. 705, 16 ponitur. SCHOL. Cic. Bob. p. 163, 1 interposuisse). *et al.* *ellipt.*: CIC. Att. 11, 21, 3 scripsi ad te ... nostri nullam -em. *γ c. praep.*: incidere in -em: CIC. div. in Caec. 50 quoniam ... casu in eorum -em incidi (SEN. suas. 2, 10 quia semel in -em incidi Fusci. *cf. l. 42. 46. 74*). Lael. 3 TAC. hist. 4, 5, 1. venire ad -em: LIV. 34, 48, 5 cum ad -em Nabidis ventum esset (44, 25, 9. IVST. 17, 3, 1 quoniam ad Epiri -em v. est [18, 3, 1]). QVINT. inst. 3, 7, 36 venimus. sine -e (*ubique c. gen.*): LIV. 2, 3, 5 legati ab regibus superveniunt s. -e reditus bona tantum repetentes. 10, 26, 5 s. ulla -e (38, 50, 11 VAL. MAX. 4, 7 ext. 2 TERT. pudic. 20 p. 266, 14). *al.* PLIN. nat. 33, 12 QVINT. inst. 4, 2, 48 SVET. Claud. 11, 3 *al. et al.*

b *indicatur, cui dicatur*: *α praep.*: cum (*cf. Langen, Beitr. 241*): PLAVT. Aul. 685 dixi tibi, mater, ... super Euclionis filia. nunc te obsecro ...: fac -em c. avonculo. Cist. 134 quae saepe mecum -em fecerat, ... puellam alicunde ut reperirem sibi. Persa 109 meministi, ... qua de re ego tecum -em feceram? :: memini: ut murena et conger ne calefierent. SVLP. SEV. epist. 2, 15 potero tecum illius -em habere sine fletu? apud: SISENNA hist. frg. 95 postquam a. Iguvinos ... eius facti -em proiecit. CIC. leg. agr. 3, 4 LIV. 21, 13, 3 SEN. suas. 3, 6. ad: LIV. 3, 43, 2 tribunorum creandorum secessionisque -es ad vulgus militum sermonibus occultis serentem. 4, 8, 4 *v. l. 34.* adversus: FRONTIN. strat. 1, 5, 18 *v. p. 775, 19.* *β dat.*: SEN. dial. 6, 2, 4 nullam sibi de illo fieri -em voluit. NOVELL. Maior. 7, 15.

c *indicatur, de quo dicatur*: *α gen. saepissime; exempla supra passim. nota gerund.*: LIV. 2, 18, 4 dictatoris primum creandi -o orta. 3, 43, 2 *v. l. 4.* 5, 50, 5. 34, 36, 2 HIL. in psalm. 121, 10.
β de: PLAVT. Aul. 204 ubi -em ego fecero de filia, mi ut despondeat ([*cf. p. 774, 73*]. Mil. 993. Persa 109 *v. p. 775, 83.* RHET. Her. 2, 28, 45 CIC. Quinct. 39 Verr. II 5, 178 leg. agr. 3, 4 p. red. in sen. 38 p. red. ad Quir. 9 Vatin. 38 ad Q. fr. 2, 9, 2 epist. 4, 4, 3. 9, 15, 4 CAEL. Cic. epist. 8, 4, 4 NEP. Alc. 2, 2. 5, 3 *v. p. 774, 69.* Epam. 4, 5 Hann. 3, 3. 11, 5. 12, 1 Att. 16, 3 LIV. 6, 6, 2. SEN. dial. 6, 2, 4 *v. l. 7.* ASCON. in Pis. p. 15, 28. 34, 28. 54, 23. 65, 24 PETRON. 85, 2. *et al.*). Phil. 2, 39 *v. p. 775, 34.* HOR. sat. 1, 4, 93 *v. p. 775, 58.* LIV. 1, 57, 6 incidit (32, 20, 3). 7, 1, 3. 8, 20, 10 tutam -em de Privernatibus ratus. 41, 8, 4 fuit (SEN. contr. exc. 3, 8[them.] *v. p. 774, 72.* suas. 3, 6 apud Caesarem. TERT. virg. vel. 7 p. 893, 15 Oe. COD. Theod. 5, 1, 2). SIC. FLACC. grom. p. 107, 3 de quibus -em habuimus (GAIVS inst. 4, 69 quia [*cf. p. 775, 42*] ... -em habuimus de actione, qua *eqs.* IVST. 13, 2, 10). SCHOL. Cic. Bob. p. 161, 19 intulit. *c. gerund.*: LIV. 4, 44, 7 inlata est (4, 47, 6. 27, 38, 8. 31, 15, 6). super: COD. Iust. 9, 1, 17.

d *indicatur, quid dicatur*: *α enunt.*: *hortat.*: PLAVT. Aul. 204 (*v. l. 12*) ut (Cist. 134 *et* Persa 109 *v. p. 775, 82 sq.* LIV. 4, 1, 2 -o primo sensim inlata a tribunis, ut alterum ex plebe consulem liceret fieri. 29, 23, 3 -o quoque incohata adfinitatis, ut rex duceret filiam Hasdrubalis). CIC. Att. 2, 18, 2 quo *v. p. 775, 14.* *interrog.*: LIV. 39, 11, 1 *v. p. 774, 70.* MELA 2, 13 *v. p. 774, 75.* *β* (*acc. c.*) *inf.*: PLAVT. Most. 813 noli facere -em te ⟨has⟩ emisse. CIC. Verr. II 2, 95 *v. p. 775, 5.* Brut. 21 erat a me -o facta ... me audisse. LIV. 4, 8, 4 -o inlata ad senatum est rem ... suo proprio magistratu egere (38, 34, 6). 30, 21, 6 facta est (MARTYR. gramm. VII 177, 4). *γ nomine praedicativo c.* tamquam, ut, velut: SEN. contr. 9, 6 (29), 18 cuius frequenter -em ... facit t. hominis diserti. SVET. Cal. 25, 2 facta -e aviae eius ut quondam pulcherrimae (VLP. frg. Vat. 87 TERT. monog. 4 p. 765, 28 Oe. AMM. 15, 5, 18). HIL. coll. antiar. p. 146, 26 velut ... magistri.
deriv.: mentiuncula.

2. mentio, -ōnis *f.* *a* mentiri *haplologice pro* mentitio (*cf. Löfstedt, Verm. Stud. 94. J. B. Hofmann, Gnomon 14, 1938, 42*). [*val.* minciuna '*mendacium*'. *M.-L.*] [*v. l. falsa: v. p. 782, 23.*]
i. q. mendacium (GLOSS. *v. p. 774, 2*): VEN. FORT. vita Hil. 8, 26 composita -e ... fraus haeretica serpentino lapsu subripuit (*cf. 27* praevaluisse mendacium). *cf. Blomgren, Studia Fort. I 149, ubi exempla inferioris aetatis.*

3. mentio *v. l. 60.*

***mentior,** -ītus sum, -īrī. [*a* mens (*ad sensum cf.* comminisci, commentum *mendacium*'); *cf. pruthen.* mēntimai '*mentimur*'. *J. B. H.*] *de formis*: *inf.* -irier: PLAVT. Mil. 779 AVIEN. Arat. 345. *fut. in* -ib-: PLAVT. Mil. 35 -ibitur. 254 -ibimur. *imperf. in* -ib-: ENNOD. carm. 2, 150 praef. p. 607, 20 -ibatur. *huc pertinere videtur* PSALT. Cas. 77, 36 -i[a?]bantur. *usurpatur vi passiva*: PS. CIC. in Sall. 1, 2 ut in hunc minime -tum esse videatur. MOD. dig. 48, 10, 28 si ... obligatio -atur. FIRM. err. 6, 5 *v. p. 781, 29.* PAVL. NOL. carm. 27, 389 *v. p. 781, 31.* *de p. p. p. v. p. 778, 13. 779, 49. 780, 77. 781, 18 sqq. 47 al.* *formae activae* (*cf.* PRISC. gramm. II 396, 41 antiqui ... -o et -or): *inf.* -ire: ITALA act. 5, 3 (Cypr. testim. 3, 30 *A*). Hebr. 6, 18 (cod. d). VVLG. act. 5, 3 (*AFOS*). Col. 3, 9 (*AF*). Ps. HIER. in II Cor. 6, 8 p. 265, 4 S. -ires: ITALA act. 5, 3 (Vict. Vit. 2, 86 [*codd. plur.*]). -vi: IVLIAN. TOL. gramm. V 318, 11. NOT. Tir. 51, 51. *de notione*: AVG. de mend. 3, 3 ille -itur, qui aliud habet in animo et aliud verbis vel quibuslibet significationibus enuntiat. CASSIOD. in psalm. 17, 46 -iri est contra mentem loqui et illud lingua promere, quod unumquemque constat in animo non habere. *v. etiam p. 697, 39. 702, 70.* GLOSS. ψεύδομαι. *gr. respondet* ἐπιψεύδεσθαι (*p. 778, 11. 80*), καταψεύδεσθαι (*p. 779, 7*), ψεύδεσθαι (*p. 779, 2 al.*). *inde a* PLAVTO. [*val.* minți, *it.* mentire, *francog., hisp.* mentir. *M.-L.*] [*e coni.*: SEN. contr. 2, 1, 13 *pro* muta. AVIEN. Arat. 1646 *pro* meditata. *falso trad. pro* metiuntur: TERT. virg. vel. 17 p. 909, 13 Oe. *dub.*: AFRAN. com. 80 *et* APVL. mund. 33[extr.] *v. s.* metior. *loco corrupto*: QVINT. decl. 378 p. 422, 15 TERT. pall. 4 p. 943, 1 Oe.]

I *i. q. sive verbis sive aliis rationibus* (*e. g. p. 779, 24. 29 sqq. saepius de rebus: p. 777, 54. 778, 42. 779, 11. 30 sqq. 34. 79 al.*) ***non verum prodere*** (*plerumque secundum* NIGIDI *definitionem p. 697, 39 allatam fallendi causa; sine fallendi proposito p. 777, 41. 53. 780, 4*): **A** *usu sollemni* (*saepe in elocutionibus ad sententiam prolatam reiciendam aut firmandam, e. g. p. 777, 3. 11. cf. et p. 780, 5 sqq. et v. Thomas, Phil. Suppl. 8, 1900, 227 sqq.* *i. q. promisso non stare: p. 777, 50.* *i. q. mendaciter promittere: p. 778, 17.* *i. q. menda-*

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

citer usurpare, profiteri: p. 778,19.26. i. q. fallendo sibi comparare: p. 778,29. i. q. falso attribuere: p. 778,79): 1 abs. (excerpsimus paucissima ex usu frequentissimo): PLAVT. Cas. 982 -ire hercle, nam palles (Trin. 362 al. SEN. contr. 1,7,17 -iris; ille vero iratus fuit). Men. 565 eccam coronam quam habuit. num -or? (CIC. Phil. 2,61. Tusc. 3,46 v. l. 27. cf. SEN. suas. 7,7 -or? [SEN. epist. 119,7 QVINT. decl. 369 p. 405,16]). al. TER. Haut. 549 non est -iri meum. CIC. Verr. II 3,215 aiebat ... neque -batur. epist. 3,4,2 id mihi, ne -ar, est gratum (cf. l. 79. p. 779,25). al. NEP. Epam. 3,1 adeo veritatis diligens, ut ne ioco quidem -retur. OV. epist. 20,72 adverso ... vento: -or ..., ille secundus erat (PS. QVINT. decl. 12,18 p. 234,23. cf. SEN. contr. 1,4,4 quid -or miser? [SEN. epist. 21,4 numquid ... -tus est?]). Pont. 4, 9, 85 roga, ... -ar an coeat duratus frigore pontus. PETRON. 63,6 audimus gemitum et — plane non -ar — ipsas non vidimus (item interpositum: PLIN. epist. 9,31,1 non enim -ar. APVL. apol. 75 non -or. ibid. nec -or). et al. de rebus (aliter l. 54. cf. et p. 778,42. 779,78): OV. fast. 6,426 Apollo hos non -to reddidit ore sonos (Ib. 66). trist. 4,3,16 non -tura ... voce. c. adv.: PLAVT. Truc. 191 palam (QVINT. inst. 5,10,87 qui facile ac p. -itur, peierabit [cf. l. 30]). CIC. Quinct. 81 improbe. Verr. II 4,16 impudentissime ([Cluent. 174]. Flacc. 35 impudenter. HIER. epist. 21,34,8 inpudentius. cf. APVL. apol. 59 sine rubore ullo). off. 1,150 admodum (cf. PHAEDR. 1,29,6 sic. PLIN. nat. 7,155 parce). adde: APVL. met. 1,2 in verba ... tam absurda ... -endo. c. abl. mensurae: APVL. apol. 89 lustro -tus est Pudentillam, quae quinquaginta quinque annorum esset, sexaginta natam dicens. accedunt syn.: CIC. Verr. II 5,147 num -iri me, num fingere aliquid? (Planc. 72. Tusc. 3,46 num fingo, num -or? QVINT. decl. 254 p. 44,5 APVL. met. 10,24. et al.). VAL. MAX. 9,6 pr. -iri ac fallere. in sententiis (v. etiam l. 66. 68): CIC. Q. Rosc. 46 qui -iri solet, peierare consuevit (cf. l. 19). PVBLIL. E 1 etiam innocentes cogit -iri dolor. SEN. dial. 4,29,2 multi -untur, ut decipiant, multi, quia decepti sunt. QVINT. decl. 328 p. 291, 16 -iri ne iratus quidem possum. CALP. decl. 12 p. 12, 20 modum non habet iracundia -endi. in devotione sui ipsius (cf. l. 81): OV. met. 9, 373 si -ar, ... perdam ... frondes. fast. 4, 227 si -ar, ... ultima, qua fallam, sit Venus illa mihi. SEN. contr. 2, 2, 9 PETRON. 62, 14. in elocutionibus ad rem cum pondere quodam affirmandam pertinentibus (haec ex parte ad B 4 p. 780, 4 referri possunt): CIC. Sest. 100 hanc ego viam ... si ... asperam ... esse ... negem, -ar (de orat. 1, 145 doctrinam si nihil dicam adiuvare, -ar. SEN. benef. 4,7,1 hunc Iovem eundem et Fatum si dixeris, non -eris. 4,15,2 nat. 2,34,3). OV. met. 2,514 -or (-ar pars codd. recc.), ... nisi ... caelo videritis stellas (SEN. nat. 3,30,3 -or, n. eruentibus terram humor occurrit. epist. 106,5. 118,6. CYPR. ad Donat. 9 p. 11,3 -or, n. alios, qui talis est, increpat. AMBR. Hel. 16,59 Cain et Ab. 1,3,10 AVELL. p. 107,3. et al.). TERT. nat. 1,10 p. 75,21 -or, si numquam censuerant, ne eqs. (bapt. 2, 2 -or, si non eqs. [ieiun. 6 p. 280, 17 anim. 19,7. 58, 5 praescr. 42,7 FAVSTIN. trin. 4,3 p. 69B. AVG. in psalm. 126,13in. -or, s. n. ipse dixit 'ego sum ianua'). i. q. promisso non stare: CIC. off. 3, 93 honestius -etur (antea: promisit). CATVLL. 110, 3 v. p. 778,74. HOR. epist. 1, 1, 20 et OV. am. 3, 3, 10 v. l. 61. PROP. 2, 17, 1 v. p. 778,17. cf. et p. 779,57.60. sine proposito fallendi: PS. APVL. herm. p. 268 propositiones incongruae numquam quidem fiunt simul verae, interdum tamen simul -untur (i. falsae sunt), subpares ... nunquam quidem simul -untur, interdum tamen fiunt simul verae.

2 structurae: a indicatur, cui dicatur: α dat. incommodi (v. et p. 779,30.33.60.79. 780,16.21 et cf. Schmalz-Hofmann5 4144): PLAVT. Amph. 468. Capt. 704 cur es ausus -iri mihi? LVCIL. 953 homini amico et familiari non est -iri meum. CIC. fin. 1, 16 Q. CIC. pet. 46. HOR. epist. 1, 1, 20 quibus -itur amica (OV. am. 3, 3, 10 ocelli, per quos -tast perfida saepe mihi. cf. p. 778, 17). SEN. epist. 45, 10 al. MART. 9, 42, 4. et al. sibi (cf. p. 778,75. 779,62. 780, 2): SEN. epist. 78, 14 LACT. inst. 5, 19, 7. AMBR. in psalm. 35, 9, 1 dixit Cain: 'numquid ego custos sum fratris mei?' et s. ipse -tus est; ... ideoque praeclare ait (psalm. 26, 12): '-ta est iniquitas s.' s. enim ante -itur, cum suum -itur exitium ([v. p. 778,30]. HIER. in psalm. 26 p. 37, 5 in eo, quod contra alios -untur, s. -untur, dum in se supplicia praeparant). FAVST. REI. spir. 1, 1 p. 103, 7 BOETH. cons. 1, 4, 24 W. β praep.: adversum: PLAVT. Aul. 690 egone ut te a. -ar, mater mea? Mil. 1080. apud: PLAVT. Poen. 152 v. p. 779, 17. CIC. de orat. 2, 189. ITALA act. 5, 3 (Cypr. testim. 3, 30) a. spiritum sanctum (τὸ πνεῦμα, VVLG. spiritui. cf. l. 76). in: PROP. 2, 26, 3 in me. ad: LIV. perioch. 55 p. 67, 19 v. p. 779,8. GELL. 15,22,2. contra: VVLG. Is. 59, 13 c. dominum. γ acc. (cf. p. 779, 56): ITALA act. 5, 3 (cod. e) spiritum (cf. l. 73).

b indicatur, quid dicatur (v. etiam p. 778,73.80. 779,4): α pron. (enunt. rel.: l. 84), adi., subst. (cf. p. 779,19 sqq. 33): PLAVT. Cas. 38 in morbo cubat, immo hercle vero in lecto, ne (cf. l. 8) quid -ar (Poen. 374 si ante q. -tust, nunciam dehinc erit verax tibi. HOR. sat. 1, 8, 37 -or ... si q., merdis ... inquiner [PROP. 1, 15, 35 hos oculos tu iurabas, si q. -ta fuisses, ut tibi ... exciderent. cf. l. 34]). Merc. 936 id (Poen. 291 QVINT. inst. 1, 6, 28). Truc. 105 haec (QVINT. decl. 348 p. 371, 18 hoc). et al. CIC. Planc. 71 me, quae de Plancio dicerem, -iri et ... fingere. CATVLL. 110, 3 v. l. 74. IREN. 1, 15, 5extr. v. l. 79. PLAVT. Merc. 944 nil (CIC. Brut. 18 SEN. contr. exc. 5, 4. QVINT. decl. 254 p. 42, 9 ut nihil finxerit, nihil ... -tus sit. AVG. civ. 16, 19 p. 155, 23 D.). OV. epist. 7, 81 omnia (SEN. dial. 10, 12, 8). SEN. epist. 59, 11 multa. TERT. anim. 28, 3 molliora. CYPR. unit. eccl. 3 p. 212, 2 verisimilia. SALL. Catil. 48, 6 tantam rem. OV. met. 11, 281 fugae causam. LIV. 10, 40, 4 auspicium. SEN. Phaedr. 1194 falsa memoravi et nefas ... -ta finxi. APVL. met. 7, 22 eius mortem. 8, 11 v. l. 46. TERT. apol. 31, 1 adulati nunc sumus imperatori et -ti vota, quae diximus. IREN. 1, 10, 3extr. innumerabiles multitudines Aeonum (ἐπιψεύδεσθαι). et al. nota fig. etymol.: VVLG. Sirach 7, 14 noli velle -iri omne mendacium (FACVND. defens. 9,3 p. 750C -iri m. tam apertum). p. p. p. sensu passivo (cf. l. 25. p. 776,59): OV. met. 10,439 nomine -to veros exponit amores (STAT. Theb. 7,303 APVL. met. 5, 26. et al.). SIL. 15, 793 evasti nostram -to foedere dextram. CARM. Suet. Otho 3 -to ... exul honore. i. q. mendaciter promittere (cf. p. 777,50.62. 779,34): PROP. 2,17,1 -iri noctem, promissis ducere amantem. SIL. 4,129 ni vano cassa volatu -itur superos (sc. adiuturos) praepes. i. q. mendaciter usurpare: OV. met. 4,650 gloria rerum, quam -iris, ... Iuppiter. VELL. 2,4,1 -tus regiae stirpis originem (IVST. 35,2,4). PLIN. nat. 35,8 -iri clarorum imagines. STAT. Theb. 8,601 pudeat Cadmea iuventus, terrigenas -ta patres. APVL. Plat. 1,18 doctrinam ... scientiamque (TERT. nat. 6,2 p. 105,21 s.). TERT. spect. 10 p. 13,7 divinitatem (anim. 46,12. LACT. inst. 2,16,2 -ta divinitate). CAPITOL. Alb. 12,10 nobilitatem. i. q. mendaciter profiteri: TERT. Scap. 4 p. 549,7 Oe. sectam Christianam -untur ('nomine tantum, non factis profitentur' Oehler). PS. AMBR. symb. p. 188 in superficie verborum symboli adumbratam speciem veritatis ore -iri. i. q. fallendo sibi comparare: AMBR. in psalm. 35,9,1 p. 56,23 (v. p. 777,65) suum -itur exitium. PS. HIER. epist. 19, 11 p. 200B inconcessam benedictionis sortem ... -tus. β acc. c. inf. (cf. p. 779,8. 72.76. 780,3.10): OV. trist. 1,3,53 quotiens certam me sum -tus habere horam, propositae quae foret apta viae! LIV. 24,5,12 Thrasonem esse auctorem consilii. SEN. contr. exc. 8,4 SEN. benef. 7, 23,3. dial. 9,14,7 ne post mortem meam -aris (i. falso glorieris) te vicisse (QVINT. inst. 12,8,3 tenere se et intellegere prius paene quam audiant -ti). QVINT. decl. 301 p. 189, 8 FRONTIN. strat. 3, 16, 5 SVET. Cal. 26 VLP. dig. 11,1,17. et al. omisso esse: VERG. Aen. 2,540 satum quo te -iris, Achilles (OV. ars 1,25 met. 1,614). LIV. perioch. 48 p. 55,11 se Persei filium (STAT. Theb. 7,667 Bacchum ... alumnum. VLP. dig. 14, 5, 4, 1. 21, 1, 17, 16. et al.). LVCAN. 2, 612 victum -tis Thesea velis. TERT. virg. vel. 7 p. 892, 21 Oe. virgini caesum capillum decori -itur (metitur Latin.). om. acc. subi. et esse: OV. met. 8,251 praecipitem misit, lapsum -tus. 9, 706 ut ... nata est ... femina ..., iussit ali mater puerum -ta. SEN. Herc. f. 446 SIL. 17, 654. γ enunt. (rel.: p. 777,84): c. quasi: APVL. met. 8, 11 -ta dominae tarditatem, q. parentem adsideret aegrotum. TERT. test. anim. 4 p. 139,12 cur -iris in te, q. aliquid ultra pati possis? adv. Marc. 3, 13 p. 397, 3 -iri audent, q. non virginem, sed iuvenculam concepturam ... scriptura contineat (PS. TERT. adv. Iud. 9 l. 57 -iri audetis). c. tamquam: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 99, 21 -tus est divinam scripturam ... t. nativitatem ... humanitatis edoceat (cf. l. 55). c. quod: AVG. quaest. hept. 6,13 p. 430,13 VEN. FORT. Radeg. 11,24. δ partic. c. quasi: CONC.S I 3 vers. Tur. p. 64,14 -tus est contra scripturam quasi et ipsa nativitatem ... humanitatis docente (cf. l. 52. gr. I 1, 2 p. 32, 22 κατεψεύσατο ... τῆς γραφῆς ὡς ... διδασκούσης).

c indicatur, de quo dicatur: de (v. et l. 80. 84. p. 779,11): CIC. nat. deor. 3, 14 plurimis de rebus. LIV. 34, 62, 11 SEN. contr. 9, 6 (29), 16 QVINT. inst. 1, 8, 21. et al. in c. acc.: PS. CIC. in Sall. 1, 2 v. p. 776,57. SCAEV. dig. 21, 2, 69, 3 in condicionem. APVL. apol. 63in. in rem absentem. cf. p. 780,50. in c. abl.: IVLIAN. dig. 19, 1, 22 in qualitate fundi. VLP. dig. 47, 2, 43, 3 PAVL. dig. 48, 10, 23. super: v. p. 779, 2.

d indicatur, pro quo (contra quem) dicatur: pro: CIC. Att. 10, 9, 1 p. Pompeio. STAT. silv. 1 praef. QVINT. decl. 328 p. 291,8 al. in c. acc. (v. et p. 779, 6): TERT. test. anim. 4 p. 139, 12 v. l. 48. LACT. inst. 1, 11, 36 in deos. PRISCILL. tract. 1, 4 p. 6, 18 in Christi homines. HIER. epist. 1, 3, 2 VVLG. Dan. 13, 55. adversus (v. et p. 779, 5): IREN. 2, 13, 10 a. deum. 5, 23, 1in. -ens a. dominum temptavit hominem. LACT. mort. pers. 40, 3. VVLG. Dan. 14, 11 adversum nos. contra: SCHOL. Cic. Bob. p. 99, 26 HIER. in psalm. 26 p. 37,5 v. p. 777,68. GREG. M. in Ezech. 1, 1, 13 v. p. 779, 14.

e structurae mixtae: α forma hoc mihi: TER. Eun. 703 nihil ... tibi. CATVLL. 110, 3 quod (cf. p. 777, 84) promisti, mihi ... -ta ... es (cf. p. 777, 50). PVBLIL. A 13 amans iratus multa -itur sibi. HOR. sat. 2, 5, 5 o nulli quicquam -te Tiresia. PLIN. nat. 7, 188 v. p. 779, 84. HIL. c. Const. 2 putantes se innocentiam suam Christo posse -iri. PRISCILL. tract. 2, 50 p. 41, 3 Ambrosio episcopo tota -itur. i. q. falso attribuere: IREN. 1, 15, 5extr. quod est mutum in his, omnium patri ... -ens (ἐπιψευδόμενος). β forma de hoc nihil: CIC. ac. 2, 13 de hoc ... nihil -untur (QVINT. decl. 299 p. 181, 19). PHAEDR. 3,10,13 de puero multa ([AVR. Fronto p. 29,4 N.]. QVINT. inst. 6,3,73 multum. VLP. dig. 37,10,1,5 et plura et graviora de eo). γ forma mihi de hoc: QVINT. decl. 259 p. 60, 1 patri de raptu -ta

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est. ITALA lev. 6, 2 (Rufin. Orig. in lev. 4, 2) anima, quaecumque . . . -etur proximo suo super deposito (*5,21 ψεύσηται τὰ πρὸς τὸν πλησίον ἐν παραθήκῃ, Vulg.* negaverit proximo suo depositum). HIL. in psalm. 14, 10. *δ forma* hoc contra me: QVINT. decl. 263 p. 74, 28 num aliquid adversus istum -imur? (MIN. FEL. 31, 1 de incesto convivio tabulam grandem a. nos). HERM. Pal. vis. 1, 1, 7 in me ([*καταψεύδῃ. cf. vol. III 1863,60*]. PRISCILL. tract. 1, 4 p. 6, 18). *ε forma* mihi (*sim.*) *c. acc. c. inf.*: LIV. perioch. 55 p. 67, 19 illum calculi dolore consumi ad populum -ti. HIL. c. Const. 25 te . . . pium esse occidentalibus -baris. GREG. M. in Ezech. 1,7,2 p. 841^{C} ne se eis vitia virtutes esse -antur. *accedit* de me: PELAG. in Gal. 5, 11 p. 333, 19 quod de me vobis -ti sunt deceptores ita me aliis praedicare *eqs.* *ζ forma* mihi contra illum: GREG. M. in Ezech. 1, 1, 13 p. 792^{B} servum . . . sibi contra suum dominum -entem non intellexit.

B *speciatim*: **1** *i. q. negare, recusare* (*c. acc.: l. 19. 20. 24. 33. c.* in *aliqua re: l. 29*): *α i. q. celare*: PLAVT. Poen. 152 quid nunc tibi vis? :: cur ego apud (*cf. p. 777,71*) te -ar? amo. MANIL. 4, 307 fallit . . . -iturque suas vires et numina celat. STAT. Theb. 1, 256 -tis (*cf. p. 776, 59*) ignosco (*Iuno*) toris; illam odimus urbem, quam vultu confessus adis. APVL. met. 10, 2 vulnus animi -itur in corporis valetudine. TIBERIAN. carm. 2, 8 in gremium Danaes . . . auro . . . fluxit adulter -tus pretio faciem fulvoque veneno. CARM. de Iona 64 quis causa procellae, discere sorte placet nec sors -itur Ionam. *β i. q. infitiari*: HOR. sat. 2, 6, 32 hoc iuvat et melli est, non -ar (*cf. p. 777, 8*). ITALA lev. 6, 2 *v. l. 1.* COD. Theod. 2, 27, 1, 6 nullus per tanta contestationum poterit documenta -iri. *γ i. q. deficere*: ITALA gen. 38, 5 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 58, 15) et factum est, ut -retur in partu, postquam genuit eum (*Vulg.* quo nato parere ultra cessavit). VVLG. Os. 9, 2 torcular non pascet eos et vinum -etur eis. Hab. 3, 17 -etur opus olivae et arva non afferent cibum. *δ i. q. recusare* (*cf.* ALC. AVIT. *l. 51*): PS. PHILO antiq. p. 45^{B} mandabo caelo et -etur eis pluviam. MYTHOGR. 1, 36 p. 44, 1. 9.

2 *i. q. fallere* (*plerumque de rebus; de hominibus: l. 42. 46. 54. 59. 62. 65*): **a** *abs.*: CIC. ac. 2, 79 si unus sensus semel in vita -tus sit, nulli umquam esse credendum (2, 82. TERT. anim. 17, 4 non s. -iri, sed opinionem. 17, 14. ANTH. 650, 2 fallunt nos oculi vagique s. oppressa ratione -untur). div. 1, 15 videmus haec signa numquam fere -entia. ad Q. fr. 1, 1, 15 multis simulationum involucris tegitur . . . uniuscuiusque natura: frons, oculi, vultus persaepe -untur, oratio vero saepissime. VERG. Aen. 2, 422 clipeos -taque tela adgnoscunt (AVSON. 135, 5 p. 431 P. -tis . . . somnis). PROP. 2, 18^{b}, 28 puellae, quae -ta suas vertit inepta comas. GRATT. 91 *laqueos* cervino iussere . . . contexere nervo: fraus teget insidias habitu -ta ferino. 177 si non ad speciem -turosque decores pronuis. MART. 6, 74, 4 ille, qui . . . fodit . . . tonsis ora laxa lentiscis, -itur . . .: non habet dentes. HIER. epist. 22, 13, 1 videas plerasque . . . *gravidum uterum* -ta tantum veste protegere. AVG. beat. vit. 1, 3 p. 90, 23 ita fulget, ita -ente illa luce vestitur. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 48, 4 spes nostra -ta est (*an passive ad l. 56? I 1, 5 p. 131, 10 ἐψεύσθημεν τῆς ἐλπίδος*). PETR. CHRYS. serm. 121 p. 530^{A} *syn.* decipit. ALC. AVIT. carm. 3, 332 tellus (*cf. l. 60*) . . . negavit seminis excepti vertens -ta nitorem. *huc quodammodo pertinere vid.*: PS. CYPR. singul. cler. 40 p. 215, 25 *virginitas* cupidinem domat . . ., ut tam masculus quam femina videatur in conversatione -iri, dum illos operatione utriusque sexus abscidit. **b** *indicatur, quis fallatur*: *α acc.* (*sec. v. q. e.* fallere. *cf. p. 777, 76*): HOR. epist. 1, 7, 87 morbo periere capellae, spem -ta seges (*cf. l. 61. 49. de notione cf. l. 60. p. 777, 50*). CLAVD. 8, 529 arcus . . . iussum -iri nescius ictum. PAVL. NOL. carm. 1, 3 *auceps* simili -itur aves fallitque susurro. *β dat.*: SIL. 7, 160 numquam tellus *Falerna* -ta colono (LEO M. serm. 87, 4 p. 440^{B} agricolae . . . seges). PETR. CHRYS. serm. 7 p. 207^{A} si *agricola* in tuto semina non locavit, sibi (*cf. l. 65. p. 777, 63*) -itur, non terrae. 9 p. 212^{B} *hypocrisis* -itur oculis, fallit aspectum. PS. PRIMAS. in Eph. 4, 25 p. 370, 1 S. *accedit abl. instr.*: TERT. bapt. 5, 1 viduis (*i. virtute sancti spiritus carentibus*) aquis sibi -untur. *aliter*: HIL. in psalm. 14, 9 verbis (*dat.*) . . . operibus (*abl.*) -untur (*i. operibus verba sua mendacia demonstrant*).

3 *de poetis, rerum scriptoribus, rhetoribus, fama fabulas, res, crimina fingentibus, augentibus i. q. fingere* (*cf. Peter, Die geschichtl. Litt. über die röm. Kaiserzeit 1, 36*): HOR. ars 151 ita -itur, sic veris falsa remiscet *poeta* (AETNA 79. CVRT. 8, 10, 12 inde Graeci -endi traxere licentiam Iovis femine Liberum patrem esse celatum [*de a. c. i. cf. p. 778, 31*]. PLIN. epist. 6, 21, 6 poetis -iri licet. TERT. nat. 2, 7 p. 108, 3. *cf.* LVCAN. 3, 198 populum Pholcë -ta biformem. STAT. Theb. 1, 278 -taque manes Creta tuos [*sc. Iovis*]). LIV. 26, 49, 3 nullus -endi modus est *annalium scriptoribus*. PLIN. nat. 12, 67 *c. a. c. i.* (*cf. p. 778, 31*). QVINT. inst. 8, 6, 74 -iri hyperbolen nec ita, ut mendacio fallere velit. *de fama*: OV. met. 10, 28 famaque si veteris non est -ta rapinae (PETRON. 129, 9 nec speculum mihi nec f. -itur [TERT. anim. 49, 2 Herodoto f. -ta est. 49, 3. *de dat. cf. p. 777, 57*]. OPTAT. 3, 12 p. 100, 13. AVSON. 309, 5 p. 406 P. quae casta est? de qua -iri f. veretur. *et al.*). STAT. Theb. 10, 875 -ta diu Thebarum fabula. PLIN. epist. 6, 20, 15 qui fictis -tisque terroribus vera pericula augerent. *de opinione vulgari*: PLIN. nat. 7, 188 *hominum* vanitas in futurum etiam se propagat et in mortis quoque tempora ipsa sibi vitam -itur (*de struct. cf. p. 778, 73*). LVCAN. 7, 447 cum caeco rapiantur saecula casu, -imur regnare Iovem.

4 *i. q. falli, errare* (*cf. p. 777, 38*): PROP. 4, 1^{b}, 122 Umbria te . . . edit — -or an patriae tangitur ora tuae? — qua . . . rorat Mevania (*sim. ad sententiam prolatam corrigendam* [*cf. p. 776, 81*]: SEN. dial. 5, 26, 1 'grave est iniuriam sustinere'. -iris; quis enim iniuriam non potest ferre, qui potest iram? epist. 42, 5 -tus sum [83, 4]. QVINT. inst. 2, 17, 22 -untur). PLIN. nat. 12, 67. 18, 31 frontem domini plus prodesse quam occipitium non -untur. QVINT. decl. 388 p. 435, 12 in una re -ti sumus: adfirmavimus enim *eqs.* (MART. CAP. 8, 848 in dierum ratio diversitate -itur). TERT. apol. 13, 2. ARNOB. nat. 3, 39 p. 137, 9 *syn.* errat.

5 *i. q. adulari* (*cf. p. 781, 76. 782, 15*): SEN. epist. 20, 7 o quando ille veniet dies, quo nemo in honorem tuum -atur! LVCAN. 5, 386 voces, per quas iam tempore tanto -imur dominis, haec primum repperit aetas (ADNOT. Lucan.: id est his adulamur). PETRON. 116, 5. IVV. 3, 41 quid Romae faciam? -iri nescio. VVLG. psalm. 17, 46 populus, quem non cognovi, servivit mihi . . ., filii alieni -ti sunt mihi.

II *i. q. rebus* ***simulare, imitari*** (*accedit abl. instr.: l. 29. 35. 40. 41. 46. 47. p. 781, 46. 51 al. cf.* sub: *l. 37.* *dat. incomm. indicatur, quis fallatur: l. 59. 74. p. 781, 9. 54 al.* *dat. comm.: l. 52.* *dat. rei similis: p. 781, 64*): **A** *de imitatione voluntaria i. q. speciem vanam rerum variarum effingere, exprimere*: **1** *cum voluntate fallendi* (*nota de rebus inanimis: l. 27. 30. 34. 39. 47*): **a** *ad corpus pertinentia*: *α usu activo*: *colorem*: VERG. ecl. 4, 42 nec varios discet -iri lana colores, ipse sed . . . aries . . . murice . . . mutabit vellera (QVINT. inst. 2, 15, 25 colorem fuco [*cf. l. 52. p. 781, 15*] et verum robur sagina. SOL. 40, 23 colores facile -itur *chamaeleon* [*cf. l. 40*]). HIER. epist. 54, 7, 1 *purpurissus* ruborem genarum. *certas formas et figuras* (*cf. l. 80*): *qui simulat, ipse formam simulatam induit*: OV. met. 11, 253 nec te (*sc. Peleum*) decipiat centum -ta figuras *Thetis* (PRVD. psych. 684). PLIN. nat. 35, 48 viride . . ., quod Appianum vocatur et chrysocollam -itur, ceu parum multa dicta sint mendacia eius. VAL. FL. 7, 211 Venus . . . -ta . . . vestibus . . . Circen (HOMER. 824 quem -itur, . . . Achilles. *cf.* PRVD. psych. 792 lupus . . . -tus ovem sub vellere molli). TERT. adv. Marc. 1, 11 p. 305, 12 substantiam corporis. LACT. inst. 6, 3, 8 in sinistram viam, quae melioris speciem -atur (HIL. myst. 1, 25, 3 *Iacob* [*cf. l. 68*] *Esau* s. pellium adsumptione -tus. AMBR. hex. 5, 23, 77 chamaeleon [*cf. l. 30*] . . . diversas s. fertur vario colore -iri). PRVD. ham. 265 externam -itur femina formam. RVT. NAM. 1, 259 faciem -tus . . . iuvenci *Iuppiter*. *qui simulat, aliis figuram simulatam induit*: SOL. 2, 28 Circen . . . carminum maleficiis varias imaginum facies -entem. *condiciones et status corporis*: OV. am. 2, 19, 11 sani capitis -ta dolores. PETRON. 100, 2 somnum obruto tunicula capite -iri. SIL. 13, 166 minas (PRVD. perist. 10, 290 lapis [*i. statua*] severa fronte -itur m.). APVL. met. 7, 21 imaginem . . . savii. 9, 23 intrepidum -ta vultum. TERT. carn. 5 l. 53 *Christus* maluit nasci quam ex aliqua parte -iri et quidem in (*cf. p. 778, 59*) semetipsum, ut carnem gestaret sine ossibus duram. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 123 quae simpliciter agat nec proceritatem sibi staturae aut fucis colorem -atur. SOL. 27, 24 hyaena . . . vomitus . . . humanos -itur (*Plin. nat. 8, 106* imitari). FIRM. math. 8, 6, 4 sunt austera facie, . . . sed totum hoc fucato -untur affectu. 8, 7, 2 ut . . . appositis alienis crinibus fictam . . . pulchritudinem -antur. *sexum, aetatem, habitum sim.*: COLVM. 1 praef. 15 sexum . . . muliebri motu (TERT. spect. 23 p. 23, 27 vocem sexus, aetates -entem. IVST. 1, 2, 4 sexum -ta puer esse credita est). MART. 1, 90, 8 virum (CLAVD. 18, 340 Semiramis . . . Assyriis -ta v. *cf.* APVL. met. 11, 8 incessu . . . feminam -batur [LACT. inst. 6, 20, 29 histrionum . . . corpora . . . inpudicas f. inhonestis gestibus -untur]). 3, 43, 1 -iris iuvenem (*i. falso personam iuvenis geris; cf. Löfstedt, Synt.* I^{2} *246*) tinctis . . . capillis (DRAC. laud. dei 3, 500). TERT. orat. 22 p. 196, 4 nuptam (virg. vel. 16 p. 907, 22 Oe.). ieiun. 16 p. 295, 9 prophetam. cult. fem. 2, 12 l. 19 (*secl. Kr.*) habitus qualitate quaestuariam -ente. virg. vel. 14 p. 905, 7 Oe. virginem. *partes corporis*: MART. 6, 57, 1 -iris fictos unguento . . . capillos. HIL. myst. 1, 21, 2 manus eius (*sc. Esau*) . . . illigatis sibi haedorum pellibus -atur (*cf. l. 40*). *varia*: HOR. carm. 4, 6, 14 equo Minervae sacra -to (OV. met. 6, 648 patrii moris sacrum -ta. *cf. l. 79*). SEN. nat. 3, 17, 2 quotiens naturam aut -itur aut vincit *luxuria*. MART. 5, 39, 6 fac illud, -itur tua quod subinde tussis. FRONTIN. strat. 3, 10, 7 fugam (*cf. l. 84*). IVV. 6, 123 meretrix Augusta . . . prostitit . . . titulum -ta Lyciscae. *et al.* *adde*: VAL. MAX. 7, 4, 4 praesentiam suam . . . -tus hosti (*cf.* HIER. epist. 3, 1, 1 si vicissitudine litterarum imaginem nobis praesentiae -remur). STAT. Ach. 1, 130 trepidus sopor atraque . . . signa deum et magnos utinam -ta (*an i. mendaciter minata?*) timores. *β p. p. p. usu passivo*: PROP. 4, 7, 58 -tae lignea monstra bovis. OV. epist. 11, 73 anus ficta . . . sacra facit . . .; *Aeolus* -ta . . . sacra revelat (*cf. l. 69*). met. 5, 326 se -tis superos celasse figuris (*cf.* VAL. FL. 7, 155 -tae vultum . . . Chalciopes [*cf.* HOMER. 831 -tos v. simulati . . . Achillis]. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 216 humanam speciem -to corpore fingens. FAVST. REI. grat. 1, 3 p. 17, 12 sub praelato -ti civis habitu). SEN. contr. exc. 5, 5 -ta nemora. VAL. FL. 6, 698 fuga (*cf. l. 72*) conversas spargit -ta sagittas.

[Bulhart]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

QVINT. inst. 12,10,76 exuant -tum colorem (*cf. p. 780,28*). APVL. met. 4,5 -ta lassitudine. 10,5 -tis lamentationibus. 10,27 fictas -tasque lacrimas. COMMENT. Lucan. 6,737 -ta pulcritudine. CLAVD. 20,182 huic sese vultu simulatae coniugis infert -toque ... incedit ... gressu.

b *ad animum, mentem, mores pertinentia*: *α usu activo*: OV. epist. 20,183 -iris amorem (ENNOD. epist. 4, 14, 1 p. 109, 5. *cf.* SIL. 16, 666 Hannibali ecce senectus intremit aut aegros simulat -ta timores [*aliter p. 780,77*]. CLAVD. 1,108 claustra ... pervia tantum Augusto geminisque fidem -ta tyrannis. ENNOD. epist. 8,13,1 p. 209, 12 affectionem -or, si [*cf. p. 777,39*] vobiscum digrediens non remansi). SEN. epist. 120, 8 sic -itur prodigus liberalem. GELL. 10,22,2 inerti ... desidia ... studium philosophiae. APVL. met. 5,14 illae ... sorores (*de struct. cf. p. 780,62*) nomine -entes (*re vera ab affectibus sororum alienae; cf. Hildebr. ad l.*). 8,2 amici personam. PANEG. 2, 25, 2 cogebamur -iri beatos. LACT. inst. 2, 18, 3 veritatem fuco et imitatione. HIL. coll. antiar. p. 100, 18 probitatem. ENNOD. opusc. 2, 75 p. 310, 21 cessent impii commenticia apud (*cf. p. 777,71*) illum simplicitatem fraude -iri. 2, 118 p. 324, 1 spem. *al.* *β p. p. p. usu passivo*: PLIN. paneg. 81,3 -ta sagacitate. APVL. met. 8,7 -tae pietatis. 9, 11 stupore. 9, 14 praesumptione. TERT. patient. 16 p. 23, 26 adfectionibus. ARNOB. nat. 5,19 p. 190,18 furore. NOVELL. Theod. 1,1 severitate.

2 *sine voluntate fallendi*: **a** *usu activo*: SEN. nat. 1, 15, 7 illam ... speculi esse fallaciam alienum corpus nihil aliud quam -entis. CLAVD. carm. min. app. 10, 3 -itur gemma volatum *aquilae*. OROS. hist. 2, 19, 5 imagines, quae ... vel deum vel hominem -untur. DRAC. laud. dei 1, 73. 666. **b** *usu passivo*: STAT. silv. 4, 6, 21 locuturas -to corpore ceras. PS. CYPR. laud. mart. 23 p. 46, 6 e collibus fluvium elicere ..., quo ... pluviali imbre -to seges densior inhorreret. FIRM. err. 6,5 cymbalorum tinnitu crepundia ... -untur. CLAVD. rapt. Pros. 1,256 fila *texturae* ... -tos iamiam celantia fluctus. PAVL. NOL. carm. 27, 389 in ligno -itur ebur. CYPR. GALL. exod. 1161 proque deo celebrant -ti membra iuvenci.

B *de imitatione non voluntaria, sed re effecta* (*plerumque de rebus; de animantibus: l. 37. 39. 45. 52. 53*): **1** *i. q. speciem rei non exstantis praebere*: **a** *usu activo*: MANIL. 3, 209 cardinibus ... falsis ... -itur faciem mundus (*i. si cardines falsi sint, mundus falsam speciem ostendit. cf. p. 777, 54*). 5, 427 *natator* vada -tus ('*quasi fundum pedibus tangeret*' *Bentley*) reddet super aequora campum. 5, 638 poterit *cursor* ... videri -tus passus et campum tollere cursu (*sc. celeritatem salientis aut volantis aequans*). PLIN. nat. 33, 127 dum uritur *ramentum* candoremque -itur. APVL. mund. 16 p. 323 alia sunt, quae speciem tantum spectaculi pariunt (*ut irides; seq.*: fallunt imaginem), alia, quae nihil ab eo (*pro gen. partit.?*), quod ostenderint, -untur (*ut cometae; seq.*: vere videntur). HIER. epist. 10, 2, 3 adulescentiam in aliena aetate -iris. CLAVD. 7, 141 *signum draconis picti* vario -itur sibila tractu. SIDON. carm. 5, 404 -itur ... pictura (*i. pictus draco*) famem. **b** *p. p. p. usu passivo*: MIN. FEL. 34, 11 arbores in hiberno occultant virorem ariditate -ta. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 264 -to vere.

2 *i. q. aequare, similem esse*: MANIL. 1, 844 capellas -itur ... ignis. LVCAN. 9, 820 stipite ... virgas -ta Sabaeas toxica. SIL. 2,637 Eurymedon fratrem et fratrem -te Lycorma, cuncta pares (*cf.* SOL. 1, 80 regem Antiochum Artemon ... facie aemula -batur). SOL. 24,4 aestuarium ... adeo ... tortuosum, ut visentibus procul ... lapsus angueos ... -atur (*Plin. nat. 7,80* similis fuit). 30, 20 quorum posteriores pedes ... humanos artus -untur (*Plin. nat. 8,70* fuere similes). CLAVD. 21, 253 simili -tus gurgite Nilum (26, 320 Larius ... -itur Nerea fluctu). carm. min. 9, 6 -tae cornua saetae. 35, 3. PS. PHOEBAD. fid. 1 p. 34B gypsum aqua permixtum lac colore -itur. THEOD. PRISC. eup. faen. 16 p. 17, 2 ut ... serpentis ... squamosi superficiem -atur *alopecia* (*cf. l. 65*). gyn. 7 p. 229, 1 veluti paralyseos -untur imaginem. PETR. CHRYS. serm. 55 p. 354A lolium, quod ex vicinitate et similitudine -itur panem. SIDON. carm. 5,38 lapis ... antiquum -tus ebur. DRAC. laud. dei 1, 67 viola est -ta rosam. *simile indicatur dat.*: ORIBAS. syn. 8, 23 Aa p. 237med. aut vulpinis vulneribus exibeat similitudinem aut serpentibus squamosis -atur.

index grammaticus: *abl.*: *instr.*: *p. 779,64.66. 780,20. mens.*: *p. 777,24.* *acc.*: *p. 777,76.78. 779,16.56.* *acc. c. inf.*: *p. 778,31.* ad: *p. 777,74.* adversus (adversum): *p. 777,70. 778,69.* apud: *p. 777,71.* contra: *p. 777,75. 778,71.* *dat.*: *comm.*: *p. 780,52.* *incomm.*: *p. 777,57. 780,21.* *rei similis*: *l. 64.* de: *p. 778,57.* in: *c. acc.*: *p. 778,59.66.* *c. abl.*: *p. 778,61. 779,29. 780,11.* pro: *p. 778,65.* quasi: *p. 778,46.54.* quod: *p. 778,53.* super: *p. 779,2.* tamquam: *p. 778,51.*

part. praes. **mentiēns**, -entis *pro subst.*: SEN. benef. 6, 30, 3 hominem inter -es (*i. adulatores* [*cf. p. 780, 14*]) stupentem. CVRT. 9, 2, 13 -ium vanitas (*sc. Indorum terrores fingentium*). AVG. civ. 16,37 p. 184,8D. *opp.* simplicis. PS. VARRO sent. ed. German 69 non deprehenditur -s in his, quae nemo novit. *technice in arte dialectica de genere quodam syllogismi ambigui* (*cf. p. 777, 54*): CIC. div. 2,11 quo modo ... -em, quem ψευδόμενον vocant, dissolvas? *pro adi.*: TERT. apol. 35,1 neque vanos neque -es neque temerarios honores. AVG. civ. 21,5 p. 497,24D. *deum* neque inpotentem neque -em possumus credere. MART. CAP. 6, 664 Planasia, fallax navigantium -sque propinquitas.

p. p. p. **mentītus**, -a, -um *pro adi.*: *sensu activo i. q. fallax*: TERT. nat. 2, 12 p. 118, 20 foedas materias -is argumentationibus colorare. CYPR. GALL. gen. 954 -o donatur munere *Iacob Lia uxore pro Rachel subdita*. CONST. Sirmond. 2 p. 909, 18 segregetur a plebe, quam -us vitae praeceptor (*sc. haereticus*) infecit. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 302 *in veterum carminibus* Delfica -o quaterentur Apolline templa ...: nos ... inspires ... Martine precor. *sensu passivo i. q. falsus, non verus, fictus, simulatus: v. p. 778,13. 779,49. 780,77. 781,18. 47.*

comp.: ad-, com-, ementior. *deriv.*: 2. mentiosus, mentiriosus. mentitio, 2. mentio.

1. mentiōsus, -a, um. *a* menta. *i. q. odorem mentae habens*: MARCELL. med. 33, 8 euzomi, quae appellatur herba -a, sucum.

2. mentiōsus, -a, -um. *a* mentiri. *i. q. mendax*: GLOSS. V 653, 10 Fabritio id est -o (*ad Iuv. 4, 129* hoc defuit unum Fabricio *adulatori* [*cf. p. 780, 14*], patriam ut rhombi memoraret et annos). *cf. Löfstedt, Verm. Stud. 94.*

mentiriōsus, -a, -um. *ab hisp.* mintroso '*mendax*'; *v. Meyer-Lübke, REW 5510. aliter Schönwerth-Weyman, ALL 5, 1888, 210.* *i. q. mendax*: GLOSS. V 222, 11 -um (*Heraeus*, -us *cod.*, mendosus *m. 6*) fallacem aut mendacem.

mentītio, -ōnis *f.* *a* mentiri. *i. q. actio mentiendi*: RHET. Her. 3, 2, 3 dolus consumitur in ... dissimilatione, ... -e (menticiones *d*, mentiones *et* mentione *rell.*). GLOSS. V 38, 18 (= 95, 14) pseudomeni dicuntur fallaces, qui rem aliquam -bus conantur adserere. *cf. p. 776, 43.*

mentiuncula, -ae *f.* *demin. a* mentio. *i. q. mentio, commemoratio*: VIRG. gramm. epit. 4 p. 17, 12 H. quoniam (*cf. p. 775, 42*) de (*cf. p. 776,12*) rhetoribus ... -a facta est *eqs.* *Bulhart.*

mentla *v. s.* mentula (*l. 40 sq.*).

mento, -ōnis *m.* [*a* mentum, *cf.* fronto *etc. J. B. H.*] [*pedem. francogall.* menton, *prov.* mentó. *W.*] *i. q. menti formatione notabilis*: ARNOB. nat. 3, 14 p. 121, 19 esse ... quosdam *deos* ... -es. *cf. Onom.*

1. mentor, -ōris *m.* *a* minisci, *cf.* commentor. GLOSS.L IV PS. PLAC. M 18 -r (mentitor *falso coni. Deuerling*) inventor (*inde* ANTH. 19, 19 [*praef. Salmas.*] me ... -em exfallabit altiboans).

2. mentor, -oris *m.* *v. Onom.* *R.*

mentula, -ae *f.* [*a* menta *per deminutionem populari ratione* (*ut gr.* βληχώ '*αἰδοῖον*') *derivatum esse censet Kretschmer, Glotta 12, 1923, 105 et 283, fort. recte. J. B. H.*] *scrib.* -tl-: CIL III 10189, 16 IV 760, 2. 1391. 3103 (add. p. 216). 4246. VII 204 mentlai ('*fuit aut* mentlae *aut* mentlam' *Huebner*). -cl-: GLOSS. II 481, 40. *cf. p. 695, 60.* met-: CIL IV 7089. *alludit ad -am ut vocem inhonestam* CIC. epist. 9, 22, 3 (*v. p. 772,43*). GLOSS. ψωλή. *legitur ap.* CATVLL., IMP. AVG., PRIAP., MART., ANTH., INSCR. [*it.* minchia. *M.-L.*] [*dub. interpr.*: PRIAP. 80,4 (*v. Housman, Herm. 66, 1931, 405*). 85 (Verg. 2), 21 (*cf. Birt, Jugendverse ... Vergils 34*). CE 56 -a cessas (men tu lacessas *intelligi voluisse vix recte suspicatur O. Skutsch, Herm. 68, 1933, 353*). *contextu non sano*: PRIAP. 85 (Verg. 2), 18.]

i. q. membrum virile, penis (*pars pro toto: l. 77. 84. p. 783,1. 4. 5. 18 [cf. p. 783,17]. pro abstract.: l. 83. de pene sculpto Priapi: l. 57. 61 sqq. 65. p. 783,7. nota ellipsin*: CATVLL. 56, 7 rigida mea [MART. 9, 47, 6]. PRIAP. 6, 4 totam ... hanc [*v. vol. VI 2742, 14. adde* CIL X 8145]. PETRON. 132,11 v. 1 illa): CATVLL. 37,3 solis putatis esse -as vobis. 115,8 omnia magna haec sunt, tamen ipsest maximus ultro, non homo, sed vero -a magna minax (PRIAP. 8, 5. MART. 6, 36, 1 tam m. *cf.* PRIAP. 39,6 luculenta. 69,4 quot pondo est tibi -am cacandum [*v. Housman, Herm. 66, 1931, 404*]. 80,1 longa ..., crassa. MART. 7,14,10 sesquipedalis. 7,91,4 luxuriosa. *cf. et p. 783,11*). IMP. AVG. Mart. 11,20,8 quid quod mihi vitā carior est ipsā -a? PRIAP. 2,8 *Musas* ducere -am ad Priapi (*cf.* MART. 7,91,4 custodis ... dei). 9, 13 -a semper aperta est (*cf. 9, 1* sine veste). 12, 7 solet *anus* ..., ne desit sibi, -am rogare. 20, 6 me terribilem -a tenta facit (73, 2 non stat ... t. *cf.* MART. 2, 45, 1 non stabat [3, 75, 1 *opp.* arrigere. 11, 25, 2. 11, 27, 1]. 6, 73, 8 rigeat [*de Priapo*]. 7, 18, 12 cui non -a mensque cadit? 12, 86, 2 surgit [12, 97, 9]. 12, 97, 7 languet). 23, 5. 29, 5 cum cunno mihi -a est vocanda (*cf.* MART. 10, 90, 8). 37, 7 *Asclepio* curatum dare -am verebar (*cf.* 37, 13). 45, 7 -a quos habet, capilli. 49, 4. 50, 7 totam ..., Priape, ... cingemus tibi -am coronis. 52, 12 cum tantum sciet esse -arum (*iocose detortum ex Catull. 5,13*). 68, 8 pediconum -a merdalea est (*cf.* ANTH. 902, 6). 68, 10. 11. 22 quam *radicem* cum μῶλυ vocat, -a (*sc. Ulixis*) μῶλυ fuit. 70, 7 libamine -ae comeso. 74, 2 per medios ibit pueros ... -a. MART. 1, 35, 5 hi libelli, tanquam coniugibus suis mariti, non possunt sine -a placere (*cf.* 3, 69, 2). 1, 58, 3 queritur de me mea -a mecum ([*β*, secum *γ*. *cf. Helm, PhW. 46, 1926, 83*]. 9, 2, 2). 1, 58, 5 sestertiolum donavit -a Phoebo bis decies ([*sc. pro libidine perversa*]. *cf.* 9, 63, 2 -a quem pascit). 1, 96, 13 nec otiosis -as videt labris (*in balneo. cf.* 2, 70, 5 necesse est ante hic -a quam caput lavetur. 9, 33, 2. 11, 75, 4). 2, 45, 1 praecisa est -a (*cf.* 3, 81, 3 abscisa est. 3, 85, 4 cum sit salva. 9, 2, 14). 2, 62, 2 cincta est brevibus -a tonsa pilis (*cf.* 9, 27, 2). 3, 71, 1 -a cum doleat puero, tibi, Naevole, culus. 3, 76, 3 non haec est -a demens? (*de libidine in vetulas*). 3, 91, 12. 6, 23, 2 (*syn.* penem). 7, 30, 8 Romana tibi -a nulla placet (*cf. l. 74*). 7, 35, 6. 7, 55. 8 linges

[Hofmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . ., quae de Solomis venit . . ., damnatam modo -am tributis (CIL IV 1441. 2400, 3. 3103 [add. p. 216]. 5278. *cf.* CIL IV 760, 1 obli(n)ge. 760, 2 elinges. 1391, 3 exmuccav(i)t). 9, 32, 6 poscentem nummos . . . possideat crassae -a Burdigalae. 9, 37, 9. 10, 63, 8 fuit . . . una pudicitiae -a nota meae. 11, 15, 10 illam, ex qua nascimur, . . . quam sanctus Numa -am vocabat. 11, 18, 21 cum stet sine falce -aque *Priapus.* 11, 19, 2. 11, 22, 5. 11, 46, 3. 6 summa petas: illic -a vivit anus (*cf.* 14, 74, 2). 11, 58, 11. 11, 70, 6. 11, 78, 2. 11, 90, 8. CIL III 10189, 16 Dindari vivas et invidis mentla(m). IV 1776 (add. p. 212) Pilocalus mentu⟨l⟩a⟨m⟩. 1938 (add. p. 704) me⟨n⟩tula tua iubet. 7089 im(m)anis -a es (INSCR. NSc. 1936 p. 328, 167a [*Pompeis*] mentul(a) es. *fort. eodem pertinet* INSCR. NSc. 1936 p. 344, 235 [*Pompeis*]). CE 47 accensum qui pedicat, urit -am (*cf. Buech. ad l.*). 230, 2 futuitur cunnus ⟨pil⟩ossus multo melius ⟨qu⟩am glaber: e⟨a⟩dem continet vaporem et eadem v⟨ell⟩it -am. TAB. devot. Audollent 135 A 8 (*s. II/III*) merilas vent⟨r⟩e(m) -a(m) crus . . . defi⟨g⟩o.
nota: iocose pro cognom. (*sc.* '*Mamurra*'): CATVLL. 29, 13 ut ista vostra diffututa -a ducenties comesset aut trecenties. 94, 1 -a moechatur. moechatur -a: certe hoc est quod dicunt, ipsa olera olla legit. 105, 1 -a conatur Pipleum scandere montem. 114, 1. 115, 1 (*cf.* 115, 8 *p. 782, 56*).
deriv.: mentulatus. *compos.*: menclilingia.

mentulātus, -a, -um. *a* mentula (*cf.* mutuniatus). *i. q. magno membro virili praeditus* (*cf. p. 633, 79*): PRIAP. 36, 11 deus Priapo -ior non est. *Hofmann.*

1. mentum, -ī *n.* [*i. q. cambr.* mant '*mentum, os*'; *cf.* minari, eminere (im- *etc.*), mons *etc. J. B. H.*] ISID. orig. 11, 1, 57 -um dicunt, quod inde mandibulae oriantur vel quod ibi iungantur.
scrib. met-: *p. 784, 8.* NOT. Tir. 51, 33. *plur. poet. v. l. 57. 80. p. 784, 31. 34. 49. 60.* *de genere*: DVB. nom. gramm. V 584, 6 -um generis neutri. *masc.* mentus: TAB. devot. Audollent 135 a, 6 (*p. 784, 7*). ITIN. Theod. 7 p. 141, 17. *de notione*: CELS. 3, 22, 12 *maxillae* eadem et media et ima pars -um est. CAEL. AVR. acut. exc. p. 729 in -o aut ante -um, quod Graeci antereon dicunt (*cf.* CASS. FEL. 34 p. 72, 15 sub -o gutturis partes, quas Graeci antereona vocant. GLOSS. ἀνθερεών -um, submentum). GLOSS.[L] II Philox. ME 40 -um γέν⟨ε⟩ιον. *legitur inde a* PLAVTO. [*it.* mento. *M.-L.*]
[*dub.*: SCHOL. Hor. ars 299 barbam in singulari numero -um (*corr.* tantum? *an* hominum? [*cf. vol. II 1724, 78 sqq.*]), in plurali hyrcinas dicimus. *in parte suspecta*: VERG. Aen. 6, 288[c].]

I *proprie* *i. q. pars faciei prominens, quae maxilla inferiore fingitur*: A *hominum* (*cf.* PLIN. nat. 11, 159 -um nulli praeter hominem): 1 *generatim: in descriptionibus*: PLAVT. Amph. 445 tam consimilest atque ego; . . . labra, malae, -um, barba, collus: totus (*sim. in enumerationibus* [*cf. p. 784, 7. 8*]: PETRON. 126, 17 *laudatur inter alias partes corporis* [*item* LAMPR. Diad. 3, 2]. APVL. met. 2, 24 nasus integer, . . . inlibatae labiae, -um solidum *corporis mortui.* SIDON. epist. 1, 2, 3 -i, gutturis, colli non obesi, sed suculenti). VARRO Men. 371 laculla (*Roeper, Bolisani, sulla codd.,* luculla *Buecheler*) in -o impressa Amoris digitulo (APVL. flor. 15 p. 51 medio -o l. *cf. l. 60 et* LACT. opif. 10, 21 p. 36, 21 -um . . . ita inferius conclusum, ut acumen eius . . . signare videatur leviter impressa divisio). RHET. Her. 4, 49, 63. VAL. FL. 2, 150 usto . . . placet . . . barbara -o. MART. 10, 22, 1 cur spleniato (*sc. tamquam propter lichenam*) . . . prodeam -o . . . quaeris (*cf.* 11, 98, 5 triste -um sordidique lichenes. 12, 59, 8 -i [venti *falso coni. Birt, RhM. 71, 1916, 275; v. Her. ad l.*] dominus periculosi). NEMES. ecl. 3, 33 breve -um *Sileni.* PRVD. perist. 2, 283 -um salivis uvidum. 10, 908 perfusa . . . -a russo stemmate. PHYSIOGN. 52 p. 71, 10sqq. -um cum prolixius est (*gr.* μακρογένεες) . . .; qui parvum habent -um (*gr.* μικρογένυες). p. 72, 3 rotundum . . . -um. p. 72, 5 -um cum in ultimo divisum est, ita ut tamquam duos vertices habeat. 112 p. 133, 14. CAEL. AVR. acut. 2, 3, 18 -um propendens *lethargici.* *de -o statuae*: CIC. Verr. II 4, 94 ut rictum eius ac -um paulo sit attritius (*sc. osculando*). *de -o fulto, levato* (*cf. Sittl, Gebärden 24*): PLAVT. Mil. 209 columnam -o suffigit suo (*cf.* RHET. Her. 4, 50, 63 sinistra -um sublevavit. OV. fast. 3, 20 cadit a -o languida facta manus). PROP. 3, 7, 69 lasso supponere bracchia -o (*sc. natantis.* OV. Pont. 2, 3, 39 digitum. 2, 6, 14 manum). PETRON. 29, 5 Trimalcionem levatum -o (vento *Fuchs, Philol. 93, 1938, 167*) in tribunal excelsum Mercurius rapiebat. SVET. Vit. 17, 1 -o mucrone gladii subrecto, ut visendam praeberet faciem *Vitellius* (*inde* PS. AVR. VICT. epit. 8, 3 subiecto in -um gladio). *trop.*: PETRON. 43, 4 quod illius -um sustulit, hereditatem accepit. *de motu -i*: CIC. de orat. 2, 266 Tito Pinario -um in dicendo intorquenti. OV. met. 11, 620 percutiens nutanti pectora -o *Somnus* (12, 255 deiecto in p. -o. CELS. 4, 6, 1 *morbus* rigore nervorum . . . -um pectori adnectit. 8, 13 ut . . . -um pectori adglutinetur. QVINT. inst. 11, 3, 83 adfixum pectori -um. CASS. FEL. 38 p. 84, 4 -um *emprosthotoni* fixum pectori). 12, 458 frustra . . . loqui temptavit Hodites ad -um lingua -oque ad guttura fixo. CELS. 8, 12, 1sqq. *in luxatura maxillae.* PRVD. ham. 748 flexam in tergum faciem paulumque relata -a *uxoris Loth* retro.
-o attingitur aliquid: TRAG. inc. 111 -o summam aquam attingens *Tantalus* (*cf.* HOR. epod. 5, 36 quantum exstant aqua suspensa -o corpora. SEN. Herc. f. 753 alluit -um *Tantali* latex. AMM. 28, 2, 4 militis . . . -o tenus . . . demersi). HOR. carm. 2, 7, 12 cum . . . minaces turpe solum tetigere -o (*cf.* VITR. 8, 1, 1 in terra -o conlocato [*inde* CET. FAV. 4 p. 289, 21. *cf. etiam* PLIN. nat. 31, 44 terram attingente -o]. CVRT. 8, 5, 22 unum . . . -o contingentem humum [*sc. in veneratione*]. SIL. 15, 380 labens . . . impresso signavit gramina -o). MART. 1, 66, 8 *charta* quae trita duro non inhorruit -o (10, 93, 6 -o sordida ch.).
in devotione: TAB. devot. Audollent 135 a, 6 Malcio Nicones . . . labias, me⟨nt⟩us (*nom. pro acc.*), oclos, fronte . . . defico in as tabelas. 190, 8 dii i(n)feri, vobis com(m)e(n)do os nasu(m) me(n)tu(m) bucas.
proverbialiter (*cf. Otto, Sprichw. 210*): PAVL. FEST. p. 149 manum et -um proverbium est ex Graeco ductum quod est πολλὰ μεταξὺ ⟨πέλει⟩ κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου *eqs.* *de -o ligato, subnexo*: VERG. Aen. 4, 216 Maeonia -um mitra crinemque madentem subnexus. OV. met. 12, 141 vincla . . . galeae . . . presso subdita -o (SIL. 14, 163 cassidis a -o . . . v. rumpit. HOMER. 309). PAVL. FEST. p. 205. CELS. 8, 7, 3 fascia . . . -um complectatur. ACT. Petr. 28 p. 76, 13 mortuus *resuscitatus* . . . solvat sibi -um ligatum manibus suis (p. 77, 22).
alia: CIC. Pis. 14 ad -um depresso supercilio. Phil. 13, 24 cum in gremiis mimarum -um mentemque deponeres. VERG. Aen. 10, 347 Dryopem ferit . . . hasta sub -um (*cf.* 12, 307 adversi frontem mediam -umque . . . disicit. SIL. 7, 648 medio . . . -o haesit harundo. *sim.* PRVD. psych. 592). CIRIS 498 labella et . . . frontis species . . . coepere . . . -um producere rostro, *dum Scylla in avem mutatur.* LIV. 8, 9, 5 manu subter togam ad -um exserta (*cf. Sittl l. c. 196, 5*). VITR. 3, 1, 2 *v. vol. VI 1354, 7.* PAVL. FEST. p. 12 *v. vol. I 1885, 35.* CELS. 3, 22, 12 exulcerandum est . . . sub -o (*cf.* 4, 4. 6, 7, 2). PLIN. nat. 11, 251 antiquis Graeciae in supplicando -um attingere mos erat (*cf. Sittl l. c. 282, 5*). 26, 2 (*v. p. 773, 29*). *de -o montis Atlantis personati*: VERG. Aen. 4, 250 nix umeros infusa tegit, tum flumina -o praecipitant senis.

2 *de -o tamquam sede barbae*: VERG. Aen. 6, 299 Charon cui plurima -o canities inculta iacet (STAT. Theb. 2, 97 propexa . . . -o c.). 6, 809 incana (*cf. l. 49*) . . . -a regis Romani. CVRT. 8, 9, 22 -um semper intonsum est *incolis Indiae.* SIL. 13, 333 imo . . . cadit barba hispida -o *Pani.* MART. 11, 84, 7 *Antiochus* tondeat . . . inopes Cynicos et Stoica -a (*cf.* SIDON. carm. 15, 183 quae Cynici per -a . . . rupit . . . barbam). 11, 84, 13 haec . . . meo numeratis stigmata *per tonsorem illata* -o. TERT. pall. 4, 1 p. 932, 8 Oe. unde apud hirtos . . . tam furax a -o volsella? VVLG. II reg. 20, 9 tenuit manu dextera -um (בִּזְקַן) Amasae quasi osculans eum (*cf. Sittl l. c. 33, 3*). RVFIN. hist. mon. 1 p. 399[B] manus . . . procax ad -um barbamque . . . protendit. PRVD. ham. 410 Chananeus . . . saetarum pondera -o concutiens. perist. 10, 560. PHYSIOGN. 83 p. 112, 13 quorum . . . extimum . . . -um barba est obsitum. 103 p. 126, 2 hirsuto ore ac -o. 105 p. 130, 4. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 276[D] parvum circa -um aliquid *barbae* videbatur (II 10 p. 365[A] in summitate -i).

B *bestiarum* (*de -o tamquam sede barbae v. l. 49. 50. 54*): VARRO rust. 2, 9, 3 *canes* debent esse . . . -o suppresso. VERG. georg. 3, 53 optuma . . . forma bovis, cui . . . a -o palearia pendent (HIER. epist. 52, 1, 2 cano capite . . . ad instar boum pendentibus a -o p.). 3, 311 barbas incanaque (*cf. l. 31*) -a Cinyphii tondent hirci. CALP. ecl. 7, 62 *tauris* aspera -o barba iacet. PLIN. nat. 8, 204 dependet omnium *caprarum* -o villus. ARNOB. nat. 7, 44 p. 279, 4 Aesculapius iste . . . deus . . . serpentis est forma . . . finitus . . .; solum -o radit et pectore. VVLG. I reg. 17, 35 *leones et ursi* consurgebant adversum me et apprehendebam -um (בִּזְקָנוֹ) eorum et suffocabam . . . eos. *in imag.*: PROP. 4, 1, 141 bene cum fixum -o *velut piscis* discusseris uncum.

C *siderum*: CIC. Arat. frg. 9 uno -um radianti sidere lucet ([*Arat. 57* γένυος]. HYG. astr. 3, 2 p. 82, 4. *cf.* GERM. 57 -o sedet unicus ignis. 59. AVIEN. Arat. 155 unicus ignis item -o aestuat). MANIL. 1, 845 ignis . . . hirta figurantis tremulo sub lumine -a (*Bentley,* menses *codd.*). 5, 103 incipient Haedi tremulum producere -um. GERM. 86 ultima -o *Serpentis* stella sub aetheria lucet clinata corona (*cf.* AVIEN. Arat. 246 [*Arat. 88* ἄκρα γένεια]). AVIEN. Arat. 483 ultima *stella* . . . -o *Pegasi* sese explicat (*Arat. 211* αἰθομένης γένυος). 727 canis . . . cui plurimus ardor aestuat in -o (*Arat. 329* γένυς). 732.

II *translate* *in architectura i. q. pars inferior coronae*: VITR. 4, 3, 6 ad ipsum . . . -um coronae incidatur linea, quae scotia dicitur.

in paronomasi et parechesi: l. 10. 18. 20.
deriv.: mento. mentagra. mentigo. *comp.*: submentum.

2. mentum, -ī *v. s.* miniscor. **mentus,** -ī *v. l. 7.* *Klepl.*

est et alia *gemma* eiusdem (*sc. haematitis*) generis, quae vocatur **menui** (meniu *F*, heniu *L*), ab aliis (Indis *dh*) xuthos PLIN. nat. 37, 169 (*cf.* 1, 37, 60).

?menurbīd (*i.* '*sententiā, consulto*' *Buecheler, Kl. Schr. II 351, Lommatzsch*; en urbid *Pauli, Schneider al.*; *v. Grienberger IF 23, 1909, 340; Ehrlich RhM. 68, 1913, 607*) Casontonia INSCR. Cantov. (CIL I[2] 5) 4.

1. menus, -a, -um. *orig. inc.* ['*fortasse ex gr.* μελανόν *depravatum.*' *Svennung.*] ISID. orig. 19, 22, 16 (*add. KP in capite* '*de diversitate et nominibus vestimentorum*') masticina et -a (mast. eomena *KP*). 19, 28, 8 (*in cap.* '*de coloribus vestium*') -um (*ubi TUV add.*: quod sit colore nigro; Graeci enim μέλαν nigrum dicunt).

2. menus (*pro* minus) *v. s.* parvus. *R.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

***meo,** -āvī, -āre. [*cf. c. cambr.* mynet *'ire', polon.* mijać *'praeterire'; cf. et* commetare *et fort.* migrare, mutare. *J. B. H.*] *de formis: fut. II* -aris: Hor. carm. 1, 4, 17 (*at* -averit: Plin. nat. 2, 113). *coni. plusq.* -assent: Tac. hist. 4, 83, 2 (*at* -avisse: Tac. ann. 3, 34, 6). *pass.? v. l. 26.* Not. Tir. 80, 39. Synon. Cic. p. 423,31 B. proficiscitur, pergit, contendit..., iter facit. Gloss. ambulat, commeat, decurrit, defluit, manat, pergit, proficiscitur, redit, tranat. ὁδοιπορῶ, πορείαν ποιεῖται, πορεύεται, φοιτᾷ. *vox poetarum altiorisque stili legitur inde a* Naevio *et* Plavto, *in sermone pedestri inde a* Sen. phil. Cvrt. Colvm. *(deesse videtur e. g. apud* Tert. Cypr. Ambr. Hier. Avg.). [*dub. trad.*: Lvcr. 5,116 (manere *fere edd.*). Ov. Pont. 3,1,144 Stat. Theb. 2,62. *e coni. dub.*: Lvcr. 3,453 Val. Fl. 7,543 Apvl. mund. 12 Lact. Phoen. 18. Amm. 31,11,2 (*Löfstedt, Beitr. 103*). Inscr. christ. Diehl 1090, 11. *loco contextus minus certi*: Naev. trag. 44.]

A *proprie*: 1 *de animantibus i. q. quoquo modo promoveri (pedibus e. g. l. 21. 31. 46, vehiculis l. 27, equo l. 23, nando l. 25. 51, volando l. 39. 47)*: **a** *de hominibus*: Plavt. Stich. 442 (*loco mutilo*) nisi temperi ad cenam -at (Sen. Herc. f. 211 ad bellum -at [exeat *A*]. Schol. Iuv. 6, 575 ad castra. Heges. 4,1,1). Lvcr. 4,371 *terra* lumine privatur solis quacumque -antes officimus. 4, 881 (*syn.* ambulando, passus proferre, ire, ingredi). Ov. Pont. 1, 2, 82 *gentes* dura -ant celeri terga per amnis equo (Symph. 301 *funambulus* aëra per medium ... -at. Heges. 5,16 p. 326,12 per desertum -antes. Prvd. perist. 10,1055 *vix ut* natatibus possint -are per profundum sanguinis). Cvrt. 8, 4, 3 -antis exercitus. 9, 4, 9 iter, qua -at⟨ur⟩ (-a⟨n⟩t *alii*) navigiis. Tac. hist. 4, 83, 2 qui in Pontum -assent (ann. 3, 34, 6 [*syn.* profectum, iturum]). 4, 5, 4 *cum* huc illuc -rent *triremes alaeque et auxilia cohortium*. Dict. 2, 26 *Io* Argos -vit (*syn.* transvectam). Prvd. perist. 5, 478 (*ad Marc. 6, 48*) *Christus* terga calcans aequoris siccis -ret passibus. Sidon. epist. 7, 7, 4 legationes -ant. *metaph.*: Varro Men. 28 (*loco manco*) mortales multi *sententias proferentes* rursus ac prorsus -ant (*sc. ut andabatae congredientes; de animarum ascensu et descensu interpr. minus probabiliter Krahner*). *de animis mortuorum*: Hor. carm. 1, 4, 17 *domus* Plutonia, quo simul -aris *eqs. cf. p. 786, 64.*

b *de deis*: Stat. Theb. 2, 59 *Mercurius* per arcturum ... arva super populosque -at (Mart. Cap. 1, 24 v. 7. *adde*: Mart. Cap. 2,126 v. 8 -ante penna ... astra ... praetervolans). 10, 636 *Virtus* caelestibus ut ... desiluit ... plagis, dant ... -anti astra locum. Mart. Cap. 1, 93 v. 46 *Philologia* praevolat axibus et mundi exsuperat saepe -ans globum. 6, 567 *Pallas* ultra terga -ans *Olympi*. Cypr. Gall. gen. 3 deus super aequora vasta -bat (*cf. gen. 1,2* ἐπεφέρετο, *Vulg.* ferebatur).

c *de bestiis*: *de quadrupedibus*: Colvm. 7, 5, 17 super obrutam *ovem* -are ... gregem. Stat. Theb. 4, 69 taurus -at ... inter pascua. Ach. 1,707 *lupi* humiles ... -ant (*syn.* procedunt, eunt). *de volucribus*: Colvm. 9, 8, 9 *apes*, quae longius -are videbuntur. Plin. nat. 10, 113 *ut vultures* non in eadem natura -are videantur (*syn.* feruntur). Apvl. met. 11, 25 aves caelo -antes. Prvd. perist. 3, 172 avem feminae ab ore -are. *de piscibus*: Plin. nat. 9, 60 contra quam *squamam* in nando -ant *accipenseres*.

2 *de rebus i. q. ferri, labi, currere, fluere, penetrare, digeri, diffluere sim.*: **a** *generatim*: Lvcr. 1, 354 inter saepta -ant voces et clausa domorum transvolitant (*item de sono*: 6, 777 multa -ant inimica per auris [*syn.* insinuant]. Plin. nat. 2,193 per quem *cuniculum* -et sonus. Avson. 399, 28 p. 229 P. per tecta clamores. Clavd. Mam. anim. 1, 26 p. 95, 1 obsequium vocis aurem tenus -at. *cf. l. 74*). 1, 428 *spatium inane si nullum foret, haud* corpora possent ... quoquam diversa -are. 1, 438. 1, 787 *umorem, aëra, calorem* -are a caelo ad terram, de terra ad sidera (*cf.* Plin. nat. 2, 113 qui a terra -verit, spiritum [*cf. l. 65. 75*]. Macr. Sat. 1, 17, 57 *terrae* exhalatio -ando in supera *eqs.* Drac. Romul. 7, 142 mollior aura -ans). 1, 1005 *spatium profundi neque* percurrere fulmina ... possint ... nec ... facere, ut restet minus ire, -ando ([*syn.* labentia]. Sen. nat. 2, 21, 3. *cf.* Sen. nat. 2, 17 igneum spiritum per frigida -antem [*syn.* vadere. *cf. l. 61. 75*]). 2, 65 *genitalibus materiae quae sit mobilitas* per inane -andi (*cf.* 2, 154 *corpuscula* [*syn.* ire]. 2, 158 primordia). 2, 151 *lumen* non per inane -at vacuum. 2, 186 nullam rem posse sua vi corpoream sursum ferri sursumque -are (Boeth. herm. sec. 3, 9 p. 195, 17). 2, 247 *pondera* non posse obliqua -are. 6, 993 argento (*i. per a.*) ... foras aliud vitroque -are videtur (*syn.* manare, transire, fluere, ire). Sen. Med. 836 -et in pectus venasque calor veneni (*cf.* Phaedr. 642 [*om. E*] per venas -at *ignis amoris*. Boeth. cons. 4 carm. 3, 37 *venena* penitus -ant). Phoen. 227 utinam ... omne, qua voces -ant, eruere possem (Plin. nat. 11, 176 spiritu et voce illā *arteriā* -ante [Cvrt. 3, 5, 9 liberius -are spiritus coeperat. 3, 6, 14 artē. 8, 4, 12 Lact. opif. 11, 8, 14]. *aliter de voce l. 53, de spiritu l. 61. 65. cf.* Sen. nat. 6, 14, 1 receptacula animae, per quae ... -at [Lvcan. 3, 640]. Qvint. inst. 11, 3, 16 per quae velut organa *aura* -at). Colvm. 4, 20, 2 per quam (*trunci medullam*) ... alimenta -ant. Apvl. Socr. 10 p. 143 *nubes* umectiores humilius -ant. Clavd. carm. min. 49, 19 per saetam vis alta (*sc. torpedinis flamina*) -at. Mart. Cap. 1, 18 *deus* frigoris venena ... in affligendum -are cogebat orbem. *de rebus extrinsecus motis*: Plin. nat. 6, 43 angusto transitu ..., ut vix singula -ent plaustra. Val. Fl. 6, 362 raptata ... membra viri *occisi* ... -ant. hi tendere contra, hi contra. Sidon. epist. 5, 12, 1 quod rarius ad vos a nobis pagina -at. *in meton. de visu*: Manil. 1, 553 qua per inane -ant oculi (*syn.* ire). Symph. 220 specular: ... oculos intra mea membra -antes. *in imag. de rebus incorporeis*: Ps. Mar. Victorin. ad Iust. 7 haec sentire atque -ando sensu ad tam interna venisse plane audax est (*cf.* Macr. somn. 1, 5, 4 cogitationi a nobis ad superos -anti. Mart. Cap. 2,126 *artes sic sacratis*, ut dent [*sc. cogitationibus*] -are caelo). Heges. 2, 16, 2 ut ne ad uxores quidem suas ... tractatus -ret (*cf.* Clavd. 21, 277 illinc edicta -bant corruptura duces. Boeth. cons. 2 carm. 7, 9 fama per populos -ans). Pavl. Nol. carm. 15, 144 *mens divina* mundi per membra -at (*cf.* Boeth. cons. 3 carm. 9, 16 *mundi anima* in semet reditura -at).

b *speciatim*: α *de stellis, caelo*: Cic. progn. fr. 1 cum luna -ans Hyperionis officit orbi (Arnob. nat. 6, 4 astra, sol, l. cum supra terras -ant. Macr. Sat. 1, 15, 20 per aerem. 1, 16, 52 in defectum). Aetna 233 *cur* annuus ille *sol* -et ([movet, monet *var. ll.*]. Plin. nat. 2, 86 circulum, per quem -at. Homer. 869 Qvint. inst. 11, 2, 22. *et al.* Mart. Cap. 8,872 gemino ... motu [*syn.* volvitur, currit]. *cf.* Sen. Herc. f. 940 Phoebus obscuro -at vultu [Lact. Phoen. 52]. Anth. 197, 4 quae ... -at [ineat *Riese*] cursim aureus astra iubar). Ov. met. 15, 71 qua sidera lege -rent (Sen. dial. 11, 8, 6. Plin. nat. 2, 106 [*syn.* errantium; *opp.* adhaerentium]. 2, 191. *et al.*). Manil. 2, 168 signa (3, 237 in auras ... -are [*Scal.*; manare *trad.*]. Lvcan. 9, 533). 2, 355. 520 adversa -ant ... trigona trigonis (5, 2 stellarum numina). 5, 449 Sen. nat. 7, 10, 2 Plin. nat. 2, 59. CE 1111, 19 quod (*i. quot*) -at in stellis Delphin (*sc. IX*), quod Pegasus ales (*sc. XVIII*), tot mea natales fata dedere mihi. Drac. laud. dei 2, 52 circulus haerebit, nisi iusseris ire -antem. *adde*: Pavl. Nol. carm. app. 1, 6 celeri vides rotatu rapidos dies -are. β *de aquis, fluminibus*: Cvrt. 5, 1, 30 si libero cursu -ret *amnis* (Sol. 37, 6 volucri. Ivl. Hon. cosmogr. B 45). 7, 10, 3 aquae -antis sonus. Plin. nat. 2, 119 Pontus semper extra -at in Propontidem (Heges. 3, 10 p. 203, 6. Ivl. Hon. cosmogr. B 45 *fluvius* currens -at in mare. Sidon. epist. 2, 2, 16). Plin. epist. 8, 20, 9 *flumen* alte ... conditum -at (*cf.* Avson. 295, 4 subter vada salsa -antes *dulces liquores*. Vib. Seq. geogr. p. 151, 16 sub terra [*syn.* fluit, decurrit]). Sol. 32, 8. Avien. ora 594 *flumina* per agros ... -ant (674 Avson. Mos. 481. *et al.*). Avson. Mos. 61 cum vada lene -ant (Amm. 22, 15, 10 lenius. Ivl. Hon. cosmogr. B 46 *fluvius* lenis -at). Amm. 15, 11, 3 (*syn.* fluentes). *et al.* Ivl. Hon. cosmogr. B 45 *Nilus* ad Meroen oppidum -ans (*syn.* currens). 46. Cypr. Gall. exod. 1015 (*ad exod. 23, 25*) fontes ... -antes. Cassiod. var. 5, 17, 6 in fluminibus ... diversis territoriis -antibus. *metaph.*: Opt. Porf. 21, 15 Musae de fonte -bunt *versus*. Drac. laud. dei 2, 366 ex fonte sceleris genus omne -amus.

B *transl.* (*cf. etiam p. 785, 32 et supra l. 5. 44*): 1 *transfertur ad res immotas, quarum partes oculis vel imaginatione sequimur, fere i. q. porrigi, pertinere, protendi*: Plin. nat. 3,43 per urbem Capuamque cursu -ante Regium oppidum. Frontin. aq. 115 longa ac diversa sunt spatia, per quae fistulae tota -ant urbe. Nemes. cyn. 300 *longo* -antia retia tractu. Ps. Mar. Victorin. ad Iust. 4 excelsi abdita indefessis finibus -antia. 5 *unum et solum* immensum totumque infinite porrigitur et eo -at, ut non sit ..., ubi alteri esse sit. Avien. Arat. 526 *qua* circulus axe -ans ... secat Oriona (1529 circulus [*i. lunae corona*] geminus plerumque -at [*syn.* convolvit, cingere]. Mart. Cap. 8, 823 [*syn.* duci]. 8, 830. 831). Macr. Sat. 7,9,22 sexta *συζυγία nervorum* de cerebro -ans stomachum petit. Mart. Cap. 6, 627 *Hispania* ab Urcitano fine, qua citerior -at, Tarraconensis dicitur. 6, 690 *Cappadocia* super tractum Syriae -ans (*syn.* praeterit, pertendens). Prisc. perieg. 632 *Taurus mons se* producit ad Indos nunc obliqua -ans, nunc recto limite currens.

2 *transfertur ad motus mente cogitatos, quibus variae rationes agendi vel eveniendi significantur*: **a** *de hominibus i. q. agendo procedere (notione propria plus minus dilucente)*: Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 189, 28 contrario ... tramite -ans ... quaerere apparebat, ut ei *persuaderet*. p. 237,2 *qui* per distorta ... itinera -ant (*gr. I 1,6 p. 158,1* ἐρχόμενοι, *cf. Dionys. Exig. Conc.*[S] *15 p. 299, 31* ambulant). *c. acc. i. q. perlustrare, percurrere*: CE 434, 5 dogmata Pythagorae sensusque -vi sophorum et lyricos legi.

b *de rebus i. q. evenire, succedere*: Clavd. 17, 129 causis ... -antem defectum *solis* (*cf. Semple, ClQu. 31, 1937, 168 sq.*). 21, 10 ordine vota -ant. Boeth. conc. 5 carm. 1, 12 fors ... lege -at.

structurae: *c. abl. loci: p. 785,49.75 et supra l. 9. 43. 50. c. acc. spatii emensi: supra l. 21. 68. c. acc. loci appetiti: p. 785,29. c. praep.*: ab: *p. 785,50.59.60 et supra l. 3. 7.* ad: *p. 785,19.59 et supra l. 2. 8. 9. 41.* contra: *p. 785,50.* de: *p. 785,60 et supra l. 44. 57.* ex: *supra l. 45.* in *c. abl.*: *p. 785,48.* in *c. acc.*: *p. 785, 27.61.72.83 et supra l. 16. 24. 33.* inter: *p. 785,45.53.* intra: *supra l. 4.* per: *p. 785,23.37.55 et passim.* sub: *supra l. 37.* subter: *supra l. 36.* super: *p. 785,38.43.44 et supra l. 59.* supra: *supra l. 16.* tenus: *p. 785,57.* ultra: *p. 785,42.*

compos.: com-, im-, per-, praeter-, re-, subter-, super-, tra(ns)meo.
deriv.: meabilis, meaculum, meatio, meator, meatus. *Brandt.*

[**meocarius** *v. s.* mecon (*p. 516, 43*).]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae